This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

3 3433 07591829 6

GLOSSARIVM MANVALE

AD

SCRIPTORES

MEDIAE ET INFIMAE

LATINITATIS,

EX MAGNIS GLOSSARIIS

CAROLI DU FRESNE,

DOMINI DU CANGE,

ET CARPENTARII

IN

COMPENDIVM REDACTVM,

MVLTISQVE VERBIS

ET DICENDI FORMVLIS AVCTVM.

TOMVS QVARTVS.

ASTOR LIBRA
NEW YORK

HALAE,

APVD IO. IVST. GEBAVERI VIDVAM ET FILIVM

MDCCLXXVI.

PRAEFATIO.

Accipis, lector, quartum huius Gloſſarii tomum, ex Freſniano opere quarti et tertii, ex Carpentariano autem ſecundi voluminis magnam partem per epitomen ſiſtentem; in quo conficiendo quoniam easdem, quas in ſuperioribus tomis edendis, leges ſequutus ſum, praefatione facile ſuperſederem, niſi accidiſſent nonnulla, quorum te admoneri et tua et vero etiam mea intereſt.

Scilicet primo tomo ſupplementa quaedam inſerueram, quibus vel voces a Cangio atque Carpentario praetermiſſae addeban-

tur, vel ſuppeditatae a priore ſcriptore vocum deriuationes emendabantur. Id tamen velut aliud agens egeram, profeſſus in ipſa praefatione, „me ea tantum addidiſſe vocabula, quae ſeſe quaſi „vltro obtulerint, quum hoc conatu potius alios ad ſupplendum „et augendum vtrumque Gloſſarium excitare voluerim, quam „ipſe hanc partem ſuſcipere.„ Ex quo quid mihi conſilii fuerit ſatis apparet. Scilicet, finis laboris erat, epitome Freſnii et Carpentarii, ſupplementa autem tantum pauca eaque maxime obuia adieceram. Quod cum ita ſe haberet, in ſequentibus tomis iſta ſupplementa ſine detrimento libri praetermitti poſſe putaui. Videbam enim poſt ſcriptorum iſtorum Gallicorum meſſem copioſiſſimi ſupereſſe ſpicilegii materiam, auctam eo ipſo temporis ſpatio, quo Gloſſarii huius volumina excudebantur; quod nemo inficias ibit, qui praeter ingentem ſcriptorum atque diplomatum copiam ante memoriam noſtram in Germania in lucem protractam, quorum pleraque ne in notitiam quidem Gallorum venere, vel ea ad animum reuocet, quae nouiſſimis hiſce annis clariſſimi viri Würdtweinius, Schoepflinius in opere poſtumo, Gerkenius, denique ſocii Academiarum Manhemienſis atque Monachienſis publici iuris fecerunt. Iam haec ſingula quominus excuterem et in meos vſus conuerterem temporis aliis iisque neceſſariis laboribus, maxime autem Gloſſario Germanico elaborando deſtinati anguſtia excludebar. Itaque et mihi et vero etiam ipſis lectorum commodis melius me conſulturum putabam, ſi ſupplementorum colligendorum laborem in aliud tempus reiicerem, quo, paucarum additionum atque obſeruationum loco, quale primo tomo adſperſeram, rem ſerius agere et quaecunque in monumentis antiquioris aeui, praeter ea quae duumuiri Galli eorumque ſocii congeſſere, pro inſtituti mei ratione, memoratu digna videbuntur, cum cura colligere ſeparatoque volumine complecti, mihi licebit.

Atq

Atque hoc quidem mihi videbatur. Aliter autem ſtatuit criticus neſcio quis, qui T. VIII. *Bibliothecae Lemgouienſis* acriter in me inuehitur, quaſi fidem emtoribus datam fefellerim, idemque qui ſupplementa tomo primo a me addita miſerrima eſſe pronuntiat, vehementer dolet, quod ſequentibus tomis ſimilia non addiderim, quam ſententiam ſecum pugnantem nemo mirabitur, qui perlecta tota recenſione, qualis ſit Hercules ille prodicius intellexerit. Eſt enim homo à doctrina et iudicandi vi plane deſtitutus quique ſibi ipſi quauis fere linea contradicit, praeterea inſigniter mendax. Quorum vitiorum argumenta vbique in oculos legentium incurrent, qui operae pretium putabunt, tantilli hominis naeniis immorari. Mendacii tamen vnum idque grauiſſimum exemplum adferam, ex quo qualis ille ſit, apparebit. Scilicet *Semlerum*, celeberrimum Halenſium Polyhiſtorem, primum huius Gloſſarii elaborandi auctorem fuiſſe, eundemque quo potiſſimum modo elaborari deberet, conſilium dediſſe, tradit, ipſamque adumbrationem, qualem a *Semlero* profectam dicit, aliquot paginis exhibet, eamque ingenii humani abſolutiſſimum opus, ſatis quidem lepide, vocat. Dolet deinde, mihi, homini ei rei plane impari, eius operis elaborandi munus commiſſum eſſe, quippe qui quod optime excogitarit *Semlerus*, executus ſim peſſime. Quae ſingula quum primum legiſſem, fateor me obſtupefactum adſtetiſſe, et an foediſſimi veteratoris mendacia, an vero hominis delirantis ſomnia legerim, dubitaſſe. Equidem illuſtri *Semleri* nomini lubens aſſurgo, ſummamque eius doctrinam, ſi quis alius, in pretio habeo. Sed vir doctiſſimus in ſocietatem conſiliorum de hoc libro edendo agitatorum nunquam venit, nec conſilium quomodo edi deberet, ſuppeditauit, vti ipſe, ſi quis ex eo quaerere velit, pro ingenuitate ſua lubens teſtabitur. Ipſe ego edendi huius Gloſſarii conſilium coepi, captum cum bibliopola communicaui, quo rem probante ipſam editionem aggreſſus ſum perfecique opus, nullo alio viro docto interueniente.

Nec

Nec opus erat artificioſa adumbratione alienoque conſilio ſimplicem voluminoſorum operum, quae mole laborant ſua, epitomen promittenti. Quae cum ita ſint, facile apparet, impudentiſſimum illum cenſorem totam narrationem, quo meae qualicunque exiſtimationi damnum inferret, dedita opera confinxiſſe. Equidem quid hominem in me concitauerit, ipſumque eius nomen ignoro. Quicquid tamen ſit, huius furfuris cenſoribus me diſplicere mihi ſemper glorioſiſſimum putaui et in poſterum putabo. Caeterum ſi quis beneuolis tot virorum doctiſſimorum partiumque ſtudio vacuorum, qui in plerisque diariis atque ephemeridibus litterariis, proximis hiſce annis editis Gloſſarium hoc orbi litterato commendauere, iudiciis diffidat, eum vt ipſa Freſnii et Carpentarii opera euoluat et cum hac eorum epitome conferat rogo; quod ſi fecerit, ſpero eum mihi teſtem futurum, me munere ſuſcepto non indiligenter eſſe perfunctum.

Quartum hoc volumen paulo ſerius quam promiſeram in publicum prodit, non mea tamen culpa, qui exemplum manu ſcriptum, iam ante annum et quod excurrit, bibliopolae transmiſi, ſed propter proela aliis iisque neceſſariis laboribus occupata. Qua mora iam ſublata, volumina quae ſuperſunt, redemtoribus iuſto tempore quam certiſſime tradentur. Scribebam Lipſiae d. XXVI. April. MDCCLXXVI.

IO. CHRISTOPH. ADELVNG

H.

(1) LITTERA numeralis quae 200. denotat. Vnde verſus:

H quoque ducentos per ſe deſignat habendos

ſeu vt habet Vgutio:

Littera H quondam duo centum notat, nec plura quondam,

Eadem litterae, ſi recta linea ſuperadditur, 200 millia ſignificat. (2) *In ſuperſcriptione cantilenae, et tantum in ſcriptura aſpirat, ita et in nota ad ipſum habitas.* Notkerus Balbulus Opuſc. *Quid ſingulae litterae ſignificent in ſuperſcriptione cantilenae?* V. A. (3) Hanc litteram vocabulis propriis ſeu appellatiuis a Theutonibus praeponi ſolitam, notum eſt; verbi gratia in *HLudouicus*, *HLotarius*, *HRabanus*, et ſimilibus. Vide Gloſſar. Schilteri. Quemadmodum vero perperam in MSS. codicibus non raro additur eadem haec littera: ita non rectius ſaepe omittitur, vtriusque exemplum accipe. Teſtam. in cortice ſcriptum an. circ. 690. et a Felibiano in Hiſt. S. Dionyſii p. X vulgatum. *Et poſſedendum relinco et hoc dum aduixero, Huſufructuaria conditione et abſque praeiudicio ſanctarum baſilicarum tenire et domenare dibeam. . . . Et quidquid exinde ipſe Abbas qui nunc temporis ibidem fuerit pro Huſilitatibus memoratarum baſilicarum decriuerit faciendi, etc.* Ch. Chlodouei III. an. 691. apud eumdem Felibian. pag. XI. *Sin autem non potuerit quod lex de tali cauſa edocit Oc inde ſuſtenuit, vnde et tales praeceptiones eis ex hoc fieri et accipere iuſſimus.* Et haec quidem ſufficiant, rem quippe notam loquor: alias varietates ſua ſponte animaduertet ſtudioſus lector.

HABBA, pro Abbas. Inſtrum. an. 873. apud Mabillon. lib. 6. de Re diplomatica p. 543.

HABE pro *Ave*, vel *Have*; nam et ita ſcribebant. Gloſſ. Lat. Graec. *Have*, χαῖρε. Acclamatio Senatus, apud Pollionem in Claudio: *Claudi dux fortiſſime habeas*, i. e. χαίροις ἄν.

HABELLVM. Vita S. Declani Epiſcopi to. 5. Iul. p. 605. *Mulier cuiusdam viliſci, venit cum ſeruitio ſuo ad Monaſterium S. Declani: ſed ipſa non longe a ciuitate accepit furtiue de tributo S. Pontificis magnum habellum, volens iniuſte aliis tribuere: ſed illam coram viatoribus terra deglutiuit - - et deuorans terra eam, proiecit Kabellum de ſinu ſuo; et illico illud coram omnibus lapis apparuit.* Vbi Sollerius in Notis: *Quid ſit Habellum neſcio; ſed cum infra conſtanter ſcribatur Kabellum, agaturque de tributo, quod S. Declano pendi debebat, ſuſpicor intelligi Gabellum ſeu ſummam pecuniariam, ex arca tributaria Monaſterii S. Declani furtim ablatam.*

HABENAE, Papiae, *Funes nauium.*

deleuiae to. 2. Iulii p. 425. (2) Veſtis religioſae ſuſceptio, Gall. *Veture*. Schramb Chronic. Mellicenſ. p. 421.

HABITVATI, in Eccleſiis Cathedralibus ſeu Collegiatis Beneficiati Canonici ordine minores; frequentius hodie de Presbytero intelligitur ſiue Clerico, qui ad alicuius Eccleſiae ſeruitium ſe mancipauit, absque vllius beneficii titulo certis pecuniarum diſtributionibus, iuxta locorum conſuetudines, contentus. Litterae Franciſci I. Regis pro reformatione S. Capellae Pariſ. *Tenebitur Theſaurarius dictae Capellae committere vnum bonum diſtributorem, videlicet vnum de Habituatis in dicta S. Capella.* Ibidem iterum de *Habituatis* poſt Canonicos et Capellanos occurrit mentio.

† HABITVRIVM, i. q. *Habitantia* 2. Stat. Piſtor a. 1307. ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 559. Ital. *Abituro*, domicilium.

† HABITVRVS, pro Habendus. Annal. Fuld. ad a. 865. t. 7. Coll. Hiſt. Fr. p. 172.

HABITVS. (1) Nude, de iis dicitur, qui Monaſticum habitum induere. Vita S. Declani Epiſcopi t. 5. Iulii pag. 601. *Multa iam millia habitus vtriusque ſexus in illis plurimis locis ſub cura et regula ſanctiſſimi patroni Declani in vita feliciſſima vixerunt.* HABITVS REGVLARIS, monaſticus, in Addit. 3. ad Capitul. c. 52. *Habitus religionis*, in l. 7. Capitul. c. 338. HABITVS VENERABILIS, imperatorius, apud Victorem in Epit. in Conſtante. † HABITVS NVPTIALIS, pro *ſuperpellicium*, veſtis linea clericis propria. Stat. Synod. Tornac. a. 1366. † HABITVS SANCTORVM, monaſticus, in Ch. an. 1183. to. 1. Prob. Hiſt. Brit. p. 692. (2) Mendoſe pro ambitus. Monaſt. Anglic. t. 1. p. 25.

HABLVERE, pro Abluere, in vetuſto Ceremon. MS. B. M. Deauratae.

† HABLVM, portus, in Lit. remiſſ. Mſſ. a. 1354. V. *Habulum*.

HABOVTARE (1) Conſtituere, aſſignare, Gall. *Aſſigner*. Ch. Curiae Sueſſion. a. 1272. Eadem notione *Faire about d'ouvrage* in Conſuetud. Montenſi c. 12. art. 6. (2) HABOVTARE et HABVTARE, Gall. *Aboutir*, terminari. Charta a. 1254. V. *Abbutare* in *Abbotare*.

HABRA, famula. Gloſſ. Anglo-Saxon. Aelfrici: *Ancilla, ſerua, habra, vel dula*. V. *Abra*.

HABVDARE, pro abundare. Litterae Iohannis Reg. Franc. an. 1361. t. 3. Ordinat. p. 505.

HABVGHVNT, et HAPICHVNT, canis qui cum accipitre venatur: *Hapich* enim ſeu *Habich*, Germanis eſt accipiter: *Hund*, canis. Lex Baiwar. ex Edit. Heroldi c. 27. §. 6. V. *Canis acceptoricius*.

HABVISIA. Contractus Nauigii D Regis cum Veneris an. 1268. to. 5 Hiſt. Franc. *Et pro qualibet ali peregrino habendo placam ab arbor de medio ad proram cum ſuis viandi et habuiſiis marcham vnam, etc.* Vb pro *Habuiſiis*, leg. *Harneſiis*, vt mo net Cangius in voce *Placa*.

HABVLVM, portus, Gallis *Hable* e *Havre*, Germ. Hafen. Tabular. Monaſt. Fiſcanenſis fol. 41. *Laxau - - - et dimiſi Dom. Abbati Fiſc quidquid iuris habebam - - - in portu et habulo et villa ſua de S. Valerico, etc.* Ch. Henrici Malcondui Vicecomit. Bloſſeuillae a. 1240. apu Valeſium in Notit. Gall. p. 211. *Eg in portu ſiue habulo ſuo de S. Walarico nullum ius ſine libertatem al quam habeo emendi, etc.* V. *Haula*.

HABVNCOLVS, pro auunculus. Praeceptum Childeberti an. 697. apu Mabill. Diplom. p. 479.

HABVNDA, abundantia. Computu an. 1407. apud Kennett. Antiqui Ambrosden. p. 548.

HABVNDANTIA, pro abundantia, i Praecepto an. 884. apud Mabill. Diplom. p. 550.

HABVNDVS, largus, copioſus. Ra bertus de Caſib. S. Galli c. 11.

HABVS, φαλὸς, in Gloſſ. Graec. La MS. et edito, forte *apex*: nam i φαλὸς ſonat. Suppl. Antiquarii: *Habus, φαλὸς, exilis, ſplendidus.* V Scaliger epiſt. 334.

HABVTARE, V. *Haboutare*.

† HABI

† HABYSE, mendoſe ap. Mencken. to. 1. Script. in Panegyr. Benzon. l. 4. c. 22. pro *Abiae*, vt ſacerdotes indicerentur ſecundum Euang. Lucae cap. 1.

HACCEDOGE, V. *Haeccedora*.

† HACCVS, mendoſe pro *Naccus*, ſtragulum equi, in Bulla Leon. IX. in Contin. magn. Bullar. Rom. p. 1. Aeque mendoſe editum *Naccum*, ap. Miraeum t. 2. p. 1132.

HACELELIA, vox Hiſpanica f. faſciola, diminutiuum a faſcia, vel *faſciolum*, operimentum capitis. Scriptura principis Adelgaſtri pro Monaſterio S Mariae de Obona to. 3. Concil. Hiſpan. p. 90. *Damus - - ſex ſabanas, duas literatas et quatuor ſine ſerico, et tres hacelelias et duas ſiacatas et vna cappa ſerica et tres calices*.

† HACETA, ſecuricula. Lit remiſſ. Mſ. a. 1385. V. *Hacheta*.

HACHERIA, V. in *Hermiſcara*.

† HACHETA, i. q. *Haceta*, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1380. V. *Hachia*.

† HACHEYA, HACHIA, mulctae honorariae ſpecies, quae viris plebeiis, vt *Harmiſcara* militaribus, irrogari ſolet. Areſt. Parlam. Pariſ. a. 1313. V. *Hachia* in *Harmiſcara*.

HACHIA. (1) Securis, a Gall. *Hache*. Inſtrum. a. 1430. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 64. (2) Poena quaeuis, V. in *Harmiſcara*, et *Hacheya*.

† HACHIATVS, decuſſatim delineatus. Inuent. S. Capellae Pariſ. an. 1376.

† HACIATA, menſurae ſpecies. Chartul. S. Mart. Pontiſar. *Duas haciatas ſalis*. V. *Haquetum*.

HACLA, genus veſtis. Liber repraeſentationum Hiſtoricarum in MS. Floriacenſi XIII. ſaeculi, in Repraeſentatione peregrinorum Emmaus: *Accedat quidam alius in ſimilitudinem Domini, hacla veſtitus et tunica*.

† HACTARE, pro *aſtare*, actionem intendere. Ch. Mſ. a. 1083.

HADA pro *Hida*, apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. Hinc

HADAGIVM, pro *Hidagium*, in Ch. Henrici VIII. Reg. Angl. an. 1256. V. in *Hida*.

HADERVNGA, vox Saxonica, perſonarum acceptio, ab *Had*, perſona, et *Arung*, honoratio, admiratio. Leges Ethelredi.

† HADES, tortiles ex virgultis laquei, pro *Hardes*. Ch. Mſ. a. 1210.

† HADOX, piſcis genus ſale conditum. Tract. Mſ. de Piſc. c. 119. *Et aſelli ſpecies, quem ſalitum a Britonibus Hadox quidam vocant*.

HADRIANEA, HADRIANALIA, ludi in honorem Hadriani Aug. celebrati. V. Hofman. in hac voce.

† HADVBBA, tubae ſpecies, vt videtur. Andr. Floriac. Mſ. t. 1. Mirac. S. Bened. *Aereis hadubbis, neruis et manibus perſonabant*.

HAECCEDORA, HACCEDOGE, *cantiones in carminibus*. Papias.

HAEDVLARE, παίζειν, ludere, Gloſſ. Lat. Graec.

HAELIX, ἀμπωτὴ ὀχετοῦ, *elix, ſulcus aquarius*, in Supplem. Antiq.

HAEMODIA, *infeſtatio dentium et gengiuarum ob acida et auſtera*. Lex. med. in Amalth.

HAEMORRHVS, Gr. αἱμόῤῥους, viperae ſpecies, *colore arenoſo - - - per corpus vero notis nigris et albis variegata*, vti ait Aëtius, quae morſu ſanguinem elicit, a Gr. αἱμοῤῥοέω ſanguinem fundo. Plura videſis apud Hofman.

† HAENA, mendum pro *Cauda*, pergameni ſcilicet pars reſecta, cui ſigilla aptantur. Ch. a. 1383. to. 5. Ordin. reg. Fr. p. 291.

HAERA FALCONI, V. *Aera* 4.

HAEREDARE, iure haereditario habere, poſſidere. Ch. Eduardi III. Reg. Angl. an. 1342. apud Rymer. t. 5. p. 331.

HAEREDIPETA, haeres proximior. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 70. *Et nullus haeredipetae* (perperam *haeredipede*) *ſuo propinquo vel extraneo, periculoſa ſane cuſtodia, committatur*. Io. de Ianua: *Heredipeta, qui alterius hereditatem petit vel cupit*.

HAEREDITABILIS. (1) Qui rem auitam et haereditariam poſſidet. Fulbertus Carnot. Epiſt. 96. (2) † Dicitur de re, quae ad aliquem ſpectare debet. Tabul. S. Sergii Ande-

eſt imaginatione quadam veritatis ac pietatis illuſus. HAERETICUS VESTITUS, conuictus, qui palam haereſim profitetur: *Perfecti haeretici ſeu veſtiti*, in Concilio Biterrenſi an. 1246. Statuta Simonis Comitis Montisfortis: *Nullus haereticus veſtitus et reconciliatus habet licentiam remanendi in villa, in qua conuerſabatur, in illa peruerſa profeſſione; ſed extra villam illam poterit conuerſari, vbi Comes permiſerit.* Concilium Narbonenſe an. 1227. cap. 16. *Haeretici veſtiti, vel notati, aut ſuſpecti, etc. Haereticis veſtitis* opponi videntur *Haeretici crediti*, ſeu qui creduntur haeretici, et haereſim palam non profitentur, apud eundem c. 48. V. *Credentes.* † HAERETICUS HAERETICANS, haereticae doctrinae princeps et magiſter. Inquiſit. Mſ. a. 1258.

HAERETIZARE, haeretice ſentire. Vita S. Aldhelmi to. 6. Maii p. 87.

HAEROCRALU, V. *Croerola.*

HAESIMENTA, latrinae, Gall. *Aiſements.* Andr. Monach. lib. 1. de Vita Ottonis Epiſcopi Bambergenſis c. 44. *Pabula vero retro haeſimenta omnibus conuolui iuſſit.* V. *Aiſantia.*

HAESITANTES, Eutychiani haeretici. Vide Leontium de ſectis Act. 6. 7.

HAFERBAN, obuentionis genus apud Germanos. Litterae Friderici Ducis Auſtriae et Styriae pro Monaſterio S. Floriani an. 1243. apud Ludewig. to. 4. Reliq. Mss. p. 286. *Qualibet obuentiones, ſcilicet leſunge, uberwaach, gramlos nocturnos dolos, haferban in praediis ſuis et perſonis Officiales ecclesiae exequantur.*

† HAFNE, ſocietas hominum qui tenentur ſeruire nauibus, interprete Ludewig. t. 12. Reliq. p. 187.

HAFTUNNA, certus ac determinatus agri modus. Traditiones Fuldenſes lib. 1. c. 12. *Hoc eſt, quod donamus, quidquid in Vvithorphe proprietatis habemus, exceptis vero huſtunnis, et vno mancipio, etc.* V. *Hobunna* in *Haba.*

HAGA. (1) Seps, ſepes, ſepimentum ex virgultis confectum, Germanis *Hage, Hagen*, et *Haeghe*, Anglis *Hedge*, Gallis *Haie*: denique Anglo-Saxonibus, *Haeg.* Alanus in Anticlaudiano l. 1. c. 3.

Ambit ſilua locum muri mentita figuram.

Monaſticum Anglic. to. 2. p. 1073. *Quod tamen dictam placeam* [illegible] *includere poſſint foſſato et haga, ſecundum aſſiſam foreſtae.* Vide Iacobum Eyndium in Chron. Zeland. p. 100. HAYCIUM, HAICI, idem quod *Haga*, ſepes. Monaſt. Anglic. to. 1. p. 722. HAGA, ſeu *Hegin*, dictus etiam apud veteres Germanos, aliquot prouincialium diſtrictus, certo pagorum ac virorum numero conſtans, quem et *Circulum* vocabant: quae vox etiamnum hodie obtinet hac ipſa notione: nam *Circulos*, verbi gratia, *Weſtphaliae* dicimus, eiusdem prouinciae conuentus. Appellationis rationem docet pluribus Monachus Sangall. de Reb. M. Caroli. lib. 2. c. 2

HAIA, HAYA, HEIA, voces eiusdem notionis et originis, ac *Haga*, Gallis *Haie.* Capitula Caroli C. tit 36. *Quicumque iſtis temporibus caſtella et firmitates et haias ſine noſtro verbo fecerint, etc.* Vbi *Haia* ſumitur pro militari vallo, quod ex palis conficitur, *Paliſſade.* Eadem notione uſurpatur apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. ex Bracton. lib. 2. c. 40. §. 3. *Vallatum fuit et incluſatum foſſato, haia et palitio.* HEYA, apud Bracton. lib. 2. cap. 34. §. 1. *Meſuagium - - - quod vallatur foſſato vel haya.* (2) HAIA, corueiae ſpecies, qua quis haias domini reficere tenetur, vel praeſtatio pecuniaria pro redemptione eiuſmodi corueiae. Ch. apud Hemaereum in Auguſta Viromand. an. 1025. *Eo tenore, vt bannum et latronem, corueias, carrucarias, ſiluae haias ad capiendam venationem vlterius non perſoluant, etc.* Alia an. 1168. ex Tabulario Foſſatenſi fol. 19. *Quinque ſolidos pro paſta, atque coruatias bis in anno, quas vulgus haias appellat.* (3) HAIA, ſilua, *haiis*, ſeu ſepibus ſepta, munita. *Fortiſia noſtra ſine haia*, in Conſuetud. Lorriaci

tinei editis a Morino in Hiſtor. Weſtmonienſi. *Haye Giſnenſis*, in Chronico Andrenſi pag. 463. Proprie etiam *Haias* Galli appellabant quamdam ſiluae partem delectam, quam ſepibus muniebant ad feras includendas, aut ad alios vſus: quod docent Chartae S. Bernardi Abbatis apud Sammarthanos in Epiſcopis Autiſſiodor. pag. 274. et vetus Notitia in Hiſt. Monaſt. S. Nicolai Andegau. pag. 53. HAGIA, eadem notione. Vetus Notitia in Tabulario Monaſterii Fiſcan. fol. 82. *Et Hagia facta fuit per medium - - - boſci.* (4) HAGA, domus, ex vet. Saxonico *Haegh*, et *Hagh*, inde forte dicta, quod ut plurimum domus agreſtes ac caſae ex viminibus complicatis inſtar cratis ac ſepis fabricatae ſint. Anonymus apud Th. *Blount* in Nomolexico Anglic. *Haga, domus cum ſhopa.* Charta Ethelredi Regis Angl. anno 996. in Additam. ad Matth. Paris p. 156. *Cum nouem praefatae ciuitatis habitaculis, quae patria lingua Hagan appellari ſolent.* Index Ms. Beneficiorum eccleſ. dioec. Conſtantienſ. fol. 22. *Item Capitulum Conſtantienſe percipit decimum groſſorum fructuum Haye dicte parochie.* Domeſdei, apud Spelmannum: *Radulfus tenet unam hagam de 12. denar. Willelmus S. Hagas de 5. ſol. Nigellus 5. hagas, quae faciunt ſeruitium.* HAGHA, eadem notione. Deſcriptio bonorum D. de Eſca ex Archiuo S. Audomari.

HAGABVLVM, V. *Gablum.*

HAGHA. (1) V. *Haga* 4. (2) ✝ Locus tectus et ex omni latere apertus Gall. *Hangard.* Comput. Mſ. a. 1473.

HAGIA, V. *Hagia* 3.

HAGIOGRAPHI, Scriptores Sacri. Notkeri Balbuli liber de Interpret. Scripturae apud Bern. Pez. to. 1. Anecd. part. 1. col. 3.

HAGIOLOGIVM, calendarium feſtorum, apud Stephanot. part. 1. Antiquit. Benedict. Vaſcon. Mss. p. 58.

HAGION PNEVMA, vox Graeca, Spiritus Sanctus. De S. Aureo to. 3. Iunii p. 61.

HAGIOSIDERVM, Graece ἁγιοσίδηρον, quaſi ſacrum ferrum; vnum eſt ex illis tintinnabulorum generibus, quae Graeci hodierni campanarum loco habent. Eſt autem ferrea lamina 4. digitorum latitudine, 16. vero longitudine, funiculo in medio librata. Haec ferreo mallello ternis interpolatis vicibus ab homine pulſari ſolet, qui ſacerdotem Euchariſtiam deferentem ſolet praecedere, vt inter tranſeundum quisque rei admoneatur. Ita Hofmannus.

HAIA. (1) V. *Haga.* (2) ✝ HAIA CARRVCAE, pars carri forte lateralis, Gall. *Ridelle*; ſic dicta quod res carro impoſitas contineat. Inquiſit. Mſ.

✝ HAIARE, venari in *haia* ſeu ſilua, *haiis* vel ſepibus ſepta, Gall. *Haier.* Areſt. Mſ. a. 1334.

HAIBOTA, HAYBOTA, HEIBOTA, vel HEDGBOTE, eſt ius percipiendi neceſſarium lignum ad faciendas *hagas*, quod percipi poteſt in terris ſeu praediis ad vitam, vel ad annos aliquot conceſſis, licet in Chartis donationis id expreſſum non ſit. Ita Raſtallus. Charta Galeranni Comitis Mellenti in Tabular. S. Egidii Pontis Audomari: *In nemoribus habebit paſnagium, et in veyltiga husbotam et heibotam iuſſu foreſtarii.* Vbi *Husbota* eſt ius percipiendi lignum ad conficiendam domum, quod idem valet ac Gallis *refugium*. *Hus*, Anglis et Saxonibus, eſt *domus*; *bote* vero mulcta, emendatio, ita vt qui eo iure gaudet, quietus ſit a mulcta: quae infligi ſolet id agentibus. HOYBOLD, eadem notione, in Monaſt. Anglic. to. 3 p. 633. V. *Houſabold.*

HAICI, V. *Haga* 1.

HAIDROTII, V. *Heideoti.*

HAIMESVCKEN, V. *Hamſocna.*

HAIMHALDARE, rem ſuam, vel animal aberrans rei vindicatione repetere, et ſuum vel quaſi domeſticum repoſcere, ſeu potius ad domum reducere: eſt enim Scotis et Germanis *Haim*, domus, vel domicilium. In Legibus Baronum Scotiae, ſeu Quon. Attach. cap. 10. eſt *de Catallis Haymhaldandis*. Cap. 48. §. 14. *De animali innoto wayff* (i. errante) *in territorio alicuius domini*

Capellanus Regis XL. et VIII. ſ. pro VIII. habebant. Hoc eſt, ut puto, pro penſitatione octo dierum, quibus annonam ex *Halbanno* aſſignatam non perceperat. *Halbannum* igitur Pariſiis ad decimum quintum vsque ſeculum viguit; an vero Aureliani Bituricisque, quas ſolas ciuitates *Halbanno* ſubiectas nouimus, idem ius ad haec tempora obtinuerit, mihi prorſus incertum. Quod quidem ius vbi in redemtionem pecuniariam commutauit Philippus Auguſtus, hanc colligebat Praepoſitus vrbis; exinde ad *firmam* datam fuiſſe probat Computus an. 1265. *De ſtallagiis hallarum et altobanno, pro vltimo tertio IIII. XXXIII. lib. VI. ſol. VIII. denarios.* Quinam vero artifices *Halbannum* debuerint, ſi noſſe volueris, conſule Gloſſ. iuris Gallici in voce *Haulban.* HAVBENTVM, pro *Haubannum*, in Litteris Philippi Aug. an. 1182. tom. 3. Ordinat. pag. 259.

HALBERO, HALBERGELLVM, HALBERGIVM, V. in *Halsberga.*

HALBERGET, V. *Haubergettus.*

HALCIDA, *nomen anguis.* Papias Ms. Edit. vero: *Halcidia.*

HALECIVS SORRVS, harengus infumatus, Gall. *Haran ſorè.* Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 38.

HALENSES, HALERI, V. *Hallenſes.*

HALESONE, conuentio, pactum, compoſitio. Conſuetudines Arkenſes an. 1231. in Tabular. S. Bertini: *Si conuictus fuerit de Haleſone infra villam data vel accepta, tres libras emendabit.* Conſuetudines Furnenſes ex Archiuo Capituli S. Audomari: *Quicumque fecerit concordiam celatam, id eſt, Haleſona emendabit Comiti 3. lib.* Vide *Concordia.*

HALGARDVM, ALGARDVM, († locus tectus et vndique apertus, Gall. *Hangard. V. Hagha et Hangardum.*) Ch. Ioann. Regis Angl. to. 2. Monaſtici Angl. p. 71. *Et unum virgatum, quae fuit Ricardi, et totum algardum ex parte Orientali iuxta Monaſterium.* Ibid. pag. 114. 115. *Decimam de omnibus quaecumque ad Caſtellum de Chimilend peruenerint, ſiue ad lardarium, ſiue ad granarium, ſiue ad halgardum, etc.*

HALI, *ſicci rami.* Sic vetus Gloſſ. a Lindenbrugio citatum. V. *Hallus.*

HALIETVS. Tabular. Abbatiae Villaelopenſis p. 125. *Et quitare fecit duos halietos, quos ipſi de Cheptune debebant.* V. *Alietus.*

HALIGEMOT, V. *Halimotum.*

HALIMOTVM, curia Dominica Baronis ſeu alterius domini, in villis ſuis et dominiis, in qua lites vaſſallorum agitantur: ſeu curia tribuum, wardarum, et ſocietatum in burgis et urbibus. Vox Saxon. formata ex *Heal*, Angl. *Hall*, domus, aula, et *Gemot*, ſeu *Mot*, conuentus. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 9. *Omnis cauſa terminetur, vel hundredo, vel comitatu, vel halimoto ſocam habentium, vel dominorum curia, vel diuiſis parium*, etc. Adde cap. 20. 57. 78. HALIGEMOT, in veteribus Schedis apud Spelm. HALLIMOTA. Monaſt. Anglic. to. 2. pag. 140. ALIMOTVM. Petrus Bleſenſis Epiſt. 95. HALMOTVM, apud Will. Thorn. an. 1176.

HALITOR, *fortis vel olerum cultor.* Papias.

HALLA, HALLAGIVM, V. *Hala* 1.

HALLENSES, monetae Hallae cuſae. Kilianus: *Haller, obolus* vulgo *Hallenſis.* Henricus Rebdorff. in Chron. an. 1348. *Legauit pro conſtructione Chori - - - - quadringentas libras Hallenſes.* Adde an. 1346. et V. Ch. Caroli IV. Imper. in Chron. Conſtantienſi p. 616. Vitam Balduini Lutzemb. Archiep. Treuir. lib. 3. c. 1. et Goldaſtum ad Hepidanni c. 14. lib. 1. de Vita S. Wiboradae, etc. Vox *Haller* occurrit in aliquot Chartis apud Federicum Sandium in Conſuetudines Feudales Gelriae p. 35. *Helbling* interdum in vett. Chartis vocatur haec eadem moneta, ut obſeruat Schilterus in Gloſſ. Teuton. Hinc Anglo. Saxones *Halpenni* dixerunt ſeminummum, qui pro menſis aut tabernis erigendis in foro datur. V. *Bordhalpeny.* Ab Hala urbe Sueuiae vocis originem accerſit Freherus; Goldaſtus vero, qui et libram Hallenſem et Hallerorum diffe-

differre putat, a Latino obolus, quasi Hobuler, deducit. Hunc conſule in I. Ret. Alaman. pag. 254.

HALLIMOTA, V. *Halimotum*

HALLVS, ramus ſiccus, in Gloſſ. vet. apud Lindenbrog. Anglo-Saxones *Healne*, ramum, et frondes appellant, Picardi etiamnum, *Haillo*, vocant ſepimentum ex eiuſmodi ramis confectum. Lex Salica tit. 43. §. 3. *Si autem de ramis, vel de hallis, aut de qualibet re eum* (interfectum) *coopererit*. Et §. 3. *Aut de hallis, aut de ramis eum cooperuerit*. Aliud ſonat in Gloſſ. Lat. Gr. *Hallus*, πολλὸς, μέγας δάκτυλος. Feſto, *allus*: Iſidoro *allex*. Mendoſam hanc lectionem putat Eccardus in Notis ad hunc titulum; nec immerito. Hic enim particula *vel* disiunctiua eſt, non explicatiua; non idem ergo *ramis* quod *hallis* ſignificatur. Vnde *callis*, voce ex calculus contracta, legendum docet vir doctiſſimus; veteres quippe Franci, inquit ille, facile potuerunt ſcribere *hallis* pro *callis*, more, quo *h* ipſis et ceteris Germanis frequentiſſime pro *ch* vel etiam *k* ponebatur. V. *Allus*.

HALMOTVM, V. *Halimotum*.

HALOBARCHES, V. *Alabarches*.

† HALOTVS, Gall. *Halot*, caudex, ſtipes. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1358. V. *Halois*.

HALSBERGA, lorica maculis contexta: *Cotte de mailles*, Germanis *Halsbergh*, id eſt, munimen colli, ex *hals*, collum, et *bergen*, tueri, cuſtodire: ut *beinbergha*, crurum munimen, de qua voce, ſuo loco, Ita Kilianus. At Beſlius etymon accerſit ex *al* et *alla*, omnis, et *bergen*, cooperire; ut *halspergha* fuerit armatura integra. Teſtam. Everardi Ducis Foroiul. apud Miraeum in Cod. Donat. piar. cap. 21. *Ethelmanus cum Halsberga*. HALSPERGA, in Ch. Caroli III. Imp. de Expedit. Romana §. 5. HALBERG, in Charta an. 1049. apud Mabill. tom. 4. Annal. pag. 510. HALBERGIVM, in Tabular. S. Sergii Andegau. ALSBERGVM, in Ch. Riccardi Comitis Auguſtodunenſis, apud Perardum. HAVBERGVM, in Mandat. ſuper iuratis ad arma, in Addit. ad Matth. Paris pag. 194. HAVBERGVS, in Ch. an. 1249. OSBERGVM, in Chron. Beſuens. p. 578. ALBERGELLVM, minor lorica. Rogerus Houed. in Henrico II. pag. 611. HABERGELLVM, in Statutis Roberti I. Reg. Scotiae cap. 27. §. 1. HAVBERGEOLVM, in Ch. Ludouici Philippi an. 1269. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1090. AVSBERGOTVM, eadem notione, in Statutis Maſſilienſibus an. 1274. MSS. lib. 4. c. HAVBERGETTVM, in Fleta lib. 1. c. 24. §. 12. HARERGETVM, in Mandato ſuper iuratis ad arma, in Addit ad Matth. Paris p. 149. HAVBERIONIVS, in Charta an. 1294.

HALSPERGA, V. in *Halsberga*.

HALTERISTAE, qui *Halteribus* ludebant. Erant autem *Halteres* maſſulae ex plumbo, vel etiam leuiori alia materia. Iis apprehenſis utraque manu librare ſe certatores ſolebant, vt certius ſe ſaltu exercerent. Ceterum non vnus fuit Halterum vſu. Conſule Carolum de Aquino in Lex. milit. in voce *Halter*.

HALTIVS, pro *Aldius*, libertus operas debens, *Holton*. In MSS. eſt *Haltius*, id eſt, nutritus, alumnus. Ita Grotius in vocabulario Gothico apud Murator. to. 1. part. 1. pag. 370. V. *Aldius*.

HALTO, ſpicae non omnino trituratae, et minora ſtramina quae in area ſub raſtello remanent, Gall. *Hauton* vel *Auton*. Ch. an. 1199. ex Tabul. Corbeienſ. *Exactiones* (malas conſuetudines) *in plena curia - - - quitas clamauit et in perpetuum guerpiuit carionem videlicet bladi noſtri in Auguſto - - - - granium, Haltonem, quod in ventilationibus ſub raſtello remanet in area*. V. *Hauto*.

† HALVENARE, capitis cenſus. Ch. Flandr. a. 1261. Mſ.

HAM, et HAMME, voces Saxonicae et Theutonicae, domus, domicilium, habitatio Germ. Heim, Heimath. Interdum etiam *Ham*, ſignificat vicum, villam: vnde apud Germanos et Anglos villae et vrbes ſua nomina in *ham* deſinentia paſſim habent. Orde-

Ordericus Vitalis l. 11. p. 807. *Per ſiluam Hamelgehem, quam Latini malum callem vel vicum nuncupare poſſunt.* Quaſi *Hamel-ge-hem.* V. *Hameletta.*

HAMA, menſura vinaria, aliorumque liquidorum, German. Ohm, Ohm. Ch. Adelberti Mogunt. Archiepiſc. a. 1139. t. 2. Rerum Mogunt. pag. 584. *Vt - - - dimidiam ipſius terre vini hamam perſoluerent, ſicque reſiduum ſine aliqua exactione in pace poſſiderent.* V. *Ama* 3. et infra *Hamelicus.*

HAMALLARE, vel HOMALLARE, apud Marculfum lib. 1. form. 36. *Cauſas ipſius licentiam habeat adſumendi vel homallandi.* Et infra: *Cum aequitatis ordine licentiam habeat reſpondendi vel homallandi* Vbi *homallare* non eſt *admallare*. *Hamallare* enim eſt patrocinium alterius ſuſcipere; quique id ſuſcipit muneris, *Hamallus* dicitur: quod omnino formulae titulus euincit: *Vt cauſas auctorum adſumendi ſuorum aliquis licentiam habeat.* *Admallare* vero eſt *ad mallum*, ſeu in ius citare, vocare.

HAMALLVS. Lex Salica tit. 49. *Iſta omnia vbi ſunt hamallus eſt, ſuper quem res primitus agnita fuerit, aut intertiata, fieri debet.* Vbi variant MSS. Codd. Vnus; *Iſta omnia facere debet in mallo, vbi ipſe amallus eſſe digneſcitur, etc.* Alter; *Iſta omnia in mallo debent fieri, vbi ille eſt hamallus, id eſt, qui ſuſcepit cauſam ad mallandum in vicem alterius.* Vbi *Hamallus* eſt aduocatus illius, qui ad *mallum* citatus eſt. Guelferbytanus Codex habet *Gamallus.* Denique Editio Heroldi tit. 50. *Iſta omnia facere debet in mallo, vbi ipſe rhamallus eſſe videtur.* Quo loco Wendelinus *Rhamallum*, vocabulum ex Latino Romanicum exiſtimat, locumque eſſe, in quo iudices conſidebant ſub *Ramalibus*, ſeu in loco ſuperne ramis tecto; quam lectionem et ſententiam ſecutus eſt etiam Eccardus ibidem. Sed potior videtur *Hamallus*, ita vt is fuerit, qui ad *mallum* pro alio venit, illius cauſam ſuſcepturus. V. *Hamallare.*

† Gloſſ. Cod. Eſſenſes: *Hamallus id eſt Debitor.*

HAMARIVM, modus agri, vel *manſionale*, ab *Ham* Germ. manſio. Habetur charta in Tabulario S. Vitoni Virdunenſis an. 1229. qua *Comitiſſa Aluernica remiſit reditus ad ipſam ſpectantes trium hamariorum et dimidii, quae Gilbertus de Felines poſſidet, ſub tali forma, quod terram praememoratam legabit clauſtro de Gerzes, etc.* V. *Ham* et *Hamma.*

HAMATA, factionis nomen, quae in Belgio excitante Margaretha Ludouici Baueri Imperatoris vxore, exſtitit, quaque Ludouici partes contra Aſellatam factionem, quae Willelmo ipſius Margaretae filio fauebat, tuita eſt. V. *Aſellata* et *Aſſelli.*

† HAMATILE, ſpiculum ap. Tertull. in Scorb. Gloſſ. Graec. *Hamatilis*, ἀγκιστρώδης.

HAMATORES, *piſcatores* in Gloſſar. Iſidori, qui hamis piſcantur.

HAMAXVRGVS, curruum faber, a Graec. ἅμαξα, currus, et ἔργον, opus, in Annalibus Noueſicalibus ad a. 1001.

HAMEDII, *id ſunt coniuratores, quod nos Geidon dicimus.* Ita Gloſſae Helmſtadienſes laudatae ab Eccardo in tit. 51. Legis Salicae; vbi vir eruditus pro *Hamedii* reponendum putat; *Samedii.* Hi etiam *Sacramentales* vocantur.

HAMELETTA, HAMELETTVM, et HAMLETVM, diminut. ab *Hamellum*, Gallis etiam *Hamelet.* Occurrunt hae voces non ſemel apud Scriptores Anglic. Will. Thorn. pag. 1956. 2092. Manifeſta vocis *Hameletta* origo, ab *Ham*, nempe villa, et *Let*, membrum; vnde *Hameletta* membrum, ſeu pars villulae potius videtur quam villula; quod prius obſeruauit Spelmannus ex Statuto Exoniae edito an. 14. Eduardi I. V. *Hamellus.*

HAMELICVS et HAMEKELLVS, menſura liquidorum, Gall. *Hamequin.* Ch. a. 1129 ex Tabulario S. Richarii; *Camba Bernardi bubulci per ſingulos quindecim dies debet tres hamelicos ceruiſiae.* Ch. a. 1279. ex eodem Tabular. *Dicti magiſter, fratres*

tres

tres et ſervores dimiſerunt in perpetuum ſexeginta hamekellis cervisiae quas ex dono Everardi etc. Cuius vero capacitatis fuerit haec menſura vtcumque aeſtimari licet ex declaratione cuiuſdam feodi Gallice ſcripta an. 1376. in Libr. rubeo eiuſdem Tabular. *C'eſt à ſavoir XII. ſtiers de aveine à la petite meſure, VI. pains tels que du Convent, II. cappons et II. beſtes de pere ſoit maſle ou femelle, trois Hamequins de ſervoiſe ou VIII. ... pour la valeur de cecun Hamequin, et les doit paier li hoſtelliers en VI. pains de maiſnie.* V. *Hama.*

HAMELLUM, diminut. ab *Ham*, villula a vico maiori pendens, quae Ecclesiam parochialem non habet: Gallis *Hamel*, *hameau*. Willelmus Thorn. *Cum 11. ſol. annui redditus in hamello de Chetam.* Ch. a. 1235. ex Hiſt. MS. Monaſt. Beccenſis pag. 592. *Abbas et Conventus dicto Ricardo conceſſere manerium quod vocatur hamellum quod habebant iuxta Linneus.* V. *Ham* et *Hamelette*.

HAMFARE, vt et *Hamſocna*, inſultus factus in domo, apud Bromptonum p. 957. vbi tanquam ſynonyma ponuntur, vt et in Legibus Henrici I. cap. 80. *Si quis alium in ſua vel alterius domo, - - - vel lapidet, vel aliquem ſenſibilem vndecumque faciat, - - - hamſocnam eſt vel hamfare.* Inter Anglo-Saxones vocem non reperio, inquit Somnerus: effictam tamen puto ab *ham*, domus, manſio et *Fri*, vel *Frith*, pax, quies, quo *Hamſocnae* ad amuſſim quadrare quis non videt? niſi malis *Fare* ſenſu quo in *hereſare*, et *fyrdfare*, acceptum, quaſi profectio in domum.

† HAMEDUM, *lo Amido*, in Gl. Lat. Ital. MS.

HAMIS, *hamitis*, Iohanni de Ianua, *eſt ſeſtis aucupabilis, ſcilicet virgula, quae ſuſtinet rete, quo capiuntur ſerves vel quod levis rete, in quo capiuntur aves, et dicitur ab hamus.*

HAMLETUM, V. *Hamelletta*.

HAMMA, HAMME, portio et modus agri. Monaſt. Anglic. to. 2. p. 210. *Terram ſuam - - cum omnibus domibus, quae in ea ſunt, et cum duabus hammis, quae ſunt iuxta fontem Chenne, et pertinent ad praedictam terram.* Rentale de Wy p. 14. apud Spelmannum: *Tenet in dominico unum meſſuagium; et in le Hamme 14. acras.* Infra: *Tenet iuxta Hamme duas acras.* Ab *Hamme* quod Belgis etiamnum partem, ſegmentum ſignificat. Kilianus: *Hamme, pars abſciſſa rei cibariae, fruſtum eſculentum.* V. *Hamarium*.

HAMNUS, idem quod *Hallus*, ramus ſiccus. Geſta Tancredi apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 168.

HAMOCRISUS, *lapis arenis aureque intermixtus.* Papias leg. *Amochryſis* ab ἀμμόχρυσος.

HAMSOCA, HAMSOCNA, HAMSOKEN, domus ſeu habitationis immunitas, a Saxon. *Ham*, domus, habitatio, et *Sokne*, libertas, immunitas: quaſi *habitaculi privilegium*, ita vt qui id effringit, *Hamſocnam* facere dicatur. Vulgo autem definitur *Hamſocna*, *invaſio manſionis*, vt in Legib. Canuti Regis §. 28. *Inſultus factus in domo*, apud Ranulph. Ceſtr. lib. 1. c. 50. et Bromptonum p. 957. HAIMESUCKIN eadem notione, in Regiam Maieſt. l. 4. c. 9. §. 1. HAMSOCNA praeterea duplici ſignificatione vſurpatur: ſcil. pro impunitate ob eiuſmodi admiſſum crimen, et pro privilegio cognoſcendi in Curia ſua de eodem crimine. Vtramque attigit Will. Thorn. p. 2030.

HAMULA. (1) Fibula libri, V. *Ligaturae*. (2) Vas, V. *Amula*. (3) † Fuſcinula. Gl. Bibl. MS. anonymi.

HAMUS, menſura liquidorum, Germ. *Ohm*. Ephemerides Monaſterii S. Galli p. 160. *Quindecim hami cervisiae* V. *Hama* et *Ama*.

HANAFAT, V. in *Hanapus*.

HANAPERIUM, vas amplum, vel locus recondendis *hanapis* aptus. Chron. Will. Thorn. *Hic 4. bacini in uno hanaperio.* Infra: *Item duodecim ciphi argentei plani de una fabricatura. Haec omnia cum ſuis hanaperiis.* HANAPERIUM apud Anglos dicitur fiſcus vel ſporta grandior in Cancellaria Regis, cui inferuntur pecuniae e ſigillatione diplomatum,

matum, breuium, chartarum regiarum, etc. prouenientes, cui qui praeeſt *Clericus Hanaperii*, appellatur. Ch. Regis Ricardi II. in Monaſt. Anglic. to. 1 p. 943. *Rex - - - cum de gratia noſtra ſpeciali, et pro quodam fine, quem Elizabeth, quae fuit vxor - - - nobis ſoluit in hanaperio noſtro, conceſſerimus, etc.* Adde to. 2. p. 22. V. *Hanapus.*

HANAPUS, HANAPPUS, HANAPHUS, vas, patera, crater, († vas anſatum et pede inſtructum, quo a poculo diſtinguitur,) ex Saxonico *Hnaep*, *Hnaeppa*, Germ. Napf, calix, patera. Gloſſar. Aelfrici, cap. de vaſis: *Ciatus*, *Hnaep. Anthlia*, *Hnaep.* Gloſſ. Lat. Gall. *Scyphus*: *Henap.* Aremoricis *Anap* et *Anaph.* Hariulfus l. 2. c. 10. *Hanappi argentei ſuperaurati 13.* Idem l. 3. c. 3. ANAPHUS, in Breuiloquo: *Cyphus deauratus, ab ana, ſurſum, et phos, i. lux, quaſi in ſuperiore parte vel ſuperficie lucens,* Catholicon Armoricum: *Hanaff*, *Gall. Hanap. Lat. Cantarus, crater,* Poëta infimae aetatis MS.

Sunt anaphus, piſcina, batos, Abatis, corus, orcham.

Vbi Gloſſa habet eadem, quae auctor Breuiloqui. Vetus Chronicon MS. *Haec ſunt, quae de S. Ausberti habemus reliquiis, - - - partem ipſius caſulae, marſupium vero et hanaphum, ſeu pyxidem, atque cultellos.* ANAFUS. Hiſt. Epiſcoporum Autiſiodorenſium cap. 20. ANAPUS. Ch. Heccardi Comitis Auguſtod. ex Tabular. Perſienſi apud Perardum. HANNIPA, idem ſonat apud Welphardum Presb. lib. 3. de Mirac S. Walburg. num. 7. *Vas, quod hannipa nominatur, quo mixtio agebatur, ita exinanitum eſt, etc.* HANAPAT MELLIS, vas quoddam, quo mel menſurabatur, Gall. *Une Hanapée de miel.*

HANCHA, coxendix, Gall. *Hanche.* Ch. ann. 1275. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. *Et erat ſtatura ipſius imaginis vsque ad hanchas tantum.* V. *Anca.* In ſpecie, veruecis coxa, Gall. *Eclanche*, *Gigot de mouton.* Ordinarium Baudunenſe apud Marten. de Diuinis Officiis antiq. Eccl. pag. 95. *Cantor praedicti cantent coram Epiſcopo dum epulatur. In ſecundo ferculo pulſatur campanula, et fit benedictio ... ſacerdote, et datur hancha et magni panis et dimidius ſextarius vini.* H... merei Hiſt. Viromand. p. 115. *Dominica debet Decanus 10. ſextarii frumenti - - - 5. hancas, quarellum ſalſum, ſex humeros ſalſos, ... aſſaturam*

HANDHABENDA, latro manifeſtu... in flagranti crimine depr... Bractono, *Handhabend*, ex Saxo... *Hand*, manus, et *haebbend*, haben... *quaſi furtum in manu habens*, vt e... in Legibus Adelſtani Regis apu... Creatleyam §. 1. Leges Henrici... c. 59. Eſt etiam ius quod Baro... competit cognoſcendi de hoc crimi... ne in Curia ſua. Fleta l. 1. c. 47. §. 2

HANELLARE, pro anhelare, in Li... teris Ioannis Franc. Reg. an. 1351 t. 3. Ordinat. p. 264.

† HANELUS, *et inde Hanelia*, ... *Baiſcelle.* Gloſſar. Lat. Gall. Cod... 521.

HANERATUS, inductus. Vetus In... ſcriptio: *Calce hanerata lite polit... que.* † Si ſcriptum non eſt pr... *Arenatus*, arena mixtus.

† HANGARDUM, locus tectus et vn... dique apertus, Gall. *Hangart.* Com... put. Mſ. a. 1492.

HANGWITH, vel HENGWITHA multa pro latrone praeter iuris exi... gentiam ſuſpenſo vel elapſo: a Saxo... nico, *hangian*, ſuſpendere, et *wit...* mulcta. Cum igitur in Chartis di... citur alicui remitti *Hangwith*, intel... ligendum iuxta Raſtallum, *eſſe quie... tum de latrone ſuſpenſo ſine iudicio vel extra cuſtodiam veſtram evaſ...* hoc æſt, immunem eſſe de mulcta e... poena pro huiusmodi delictis.

HANIG, praeſtationis vel operae ſpe... cies, apud Anglos. Ch. Ricardi I Regis Angl. in Monaſt. Anglic. t. 2 p. 264. *Et ſint quieti - - - de ope... ribus caſtellorum, parcorum, pontium et de clauſuris, et carreio, et ſumm... gio, et Hanig, et regalium domorum aedificatione, et omnimoda opera... tione.*

HANIS, idem quod Rex vel Princeps Perſis et Tartaris ſonat, V. in *Cagenus*.

HANNIFA, V. *Hanapus*.

HANOK, clamor militaris, prouocatio ad arma. Statutum Henrici V. Reg. Angl. tempore guerrae, apud Nicolaum Vptonum lib. 4. de militari Officio: *Item, ſi aliquis iuuentus fuerit, qui clamorem vocatum hanok, aliquo modo ſine noſtra licentia inceperit, morte punietur, etc.*

HANONES, piſcium ſpecies, vulgo *Hanons*. Litterae Iohannis I. Regis Franc. a. 1551. to. 2. Ordinat. pag. 424. *Item Morües - - - moules, oiſtres, Hanons, pourpois, crapois, payeront ſix deniers pour livre*. V. *Plateſia*.

HANOTUS, V. *Hanotus*.

HANSA. (1) Penſitatio pro mercibus ſolui ſolita. Ch. confirmationis Conſuetudinum municipalium S. Audomari in Morinis a Will. C. Flandriae an. 1127. *Quisquis eorum ad terram Imperatoris pro negotiatione ſua perrexerint, a nemine eorum hanſam perſoluere cogantur*. HANSIA eadem notione. Ch. Roberti Comitis Drocenſis a. 1220. apud Duchesnium. (2) Mercatorum ſocietas, collegium. Litter. 1407. apud Rymer. to. 8. p. 864. *Cum ſocietate mercatorum de hanſa ipſorumque nunciis et procuratoribus quibuscunque*. Hinc HANSATUS, in hanſam, id eſt, ſocietatem, admiſſus, ex German. *Hanſa*, in numerum ſociorum recipere. Vetus Areſtum apud Molinaeum: *Praeceptum fuit Praepoſito Mercatorum Pariſienſium, ut reſtitueret cuidam mercatori de Vaſconia, qui Pariſios adduxerat quamdam nauem vinis oneratam, quae creuerant in vineis ſuis, 60. ſolidos, et 14. denarios Par. quos ab ipſo leuauerat, pro eo quod non erat Hanſatus Pariſiis*, id eſt, *de Communia Pariſienſi*.

HANSEATICAE CIVITATES, in Germania. Ita appellatas cenſent Iungerſius Rulandus, et Wehnerus, quod earum maxima pars mari adiaceat, unde *Anſeeſtaedte*, et littera H. euphoniae gratia ſucceſſu temporis adiecta, *Hanſeeſtaedte* fuerint dictae. Besoldus a veteri Teutonico, ſeu Gothico *Anſi* deducit, quae quidem vox eos, qui reliquos opibus et nobilitate praecellunt, ſignificat, quaſi eae vrbes praecipuae fuerint, et negotiationibus, operibus, foederibusque conſpicuae. Bekanus lib. 2. Francicor. ab *Anſe*, i. ſocietas, deducit. V. *Hanſa*. 2.

HANSESISII, V. *Aſſaſini*.

HANSGRAVIUS, comes, vel praefectus ſocietatis, vel confraternitatis: ex Germ. *Hanſe*, ſocietas, et *Grave*, comes, praefectus. Fridericus II. Imp. in Priuilegiis Ratisbonenſibus a. 1230. *Cives poteſtatem habebunt eligendi Hansgrauium, qui diſponat et ordinet extra ciuitatem, et non infra, ea tantum, quae reſpiciunt negotia nundinarum*.

HANSIA, V. *Hanſa* 1.

† HANTERIA, vrbis Pariſienſis regio, Gall. *la Hanterie*, Ch. Mſ. an. 1276. V. *Alamtheria*.

HANTESIA. Leges Henrici I. Angliae Regis cap. 64. apud Spelmannum: *In Hanteſia qui verborum inrat obſeruantiis, ſemel iuret, et in eo lapſus vel elapſus iudicetur*. Quod intelligendum exiſtimat idem Spelmannus de Comitatu Hantonienſi, qui in Domesdei paſſim *Hanteſt*, quaſi *Hante-ſcira*, more Saxonico, ſcribitur.

HANTRADA. Capitulare 3. a. 813. c. 10. Edit. Baluzianae: *Qui per Hantradam hominem ingenuum dimittere voluerit, in loco, qui dicitur Sanctum, ſua manu duodecima ipſum ingenuum dimittere, faciat*. Et c. 11. *Qui per chartam aut per Hantradam ingenuus eſt, etc.* Vbi per *Hantradam* manumiſſio ea videtur, quae *per manum propriam* fiebat, vt eſt in Lege Ripuar. tit. 57. §. 1. Eſt enim *Hand* Anglo-Saxonibus et Germanis manus. V. *Manumiſſio*.

† HANTSACCUS, Anglo Sax. *Handſeax*, manualis gladius, pugio, apud Roriconem initio l. 5.

HANTUS. Ch. Geraldi Abbatis Angeriac. an. 1385. ex Chartular. eiusdem Monaſt. 472. *Vigilia Natiuitatis Domini, S. Stephani, SS. Innocentium, S. Thomae Cantuarienſis et*

et Sylueſtri Papae, ſomma per octuaginta Hantus ſeu tremericis (leg. *tricenariis*).

HANVM, pro *Fanum*, templum, delubrum, in Amalthea. Sic apud Feſtum: *Hanula, parua delubra, quaſi Fanula.*

HAOSPEX, pro *Auſpex*. Praeceptum Caroli M. a. 790. apud Marten. t. 7. Ampliſſ. Collect. col. 45.

HAPICHVNT, V. *Habughunt*.

HAPIOLA, cognomentum, quod datum legitur Balduino Comiti Flandriae, Roberti II. Comitis filio, in Chronico Andrenſi p. 409. qui Meiero et aliis, *ſecuris dicitur*, († Gall. *Hapiette*, ſecuricula.) Bellocamnius in Hiſtoria Merouingica pag. 824. *Hapiolam*, interpretatur vernacule *Hapiette*, ſeu ſecuriculam, Gallice *Hachete, petite Hache*, Germ. Hippe. Ex *Hape*, ſecuris, quae vox occurrit in Conſuetudine Inſulenſi tit. 1. art. 46.

HAPSVM, *vellus lanae*, in Gloſſ. Iſid. Caper de verbis dubiis: *Hapſum, vellera lanae, non hapſus.* Vtitur Celſus lib. 4. c. 6. l. 7. c. 26. Kiliano teſte *Haps et Haſp*, idem ſonat Teutonibus.

† HAQVE. EQVVS HAQVE, ſemi exſectus Germ. Klopfhengſt. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1457.

† HAQVENEYA, equus tolutarius. Gall. *Haquenée*. Comput. a. 1402. t. 3. Hiſt. Nem. p. 169.

† HAQVETVM, menſurae ſpecies. Reg. S. Iuſti: *XVIII. haqueta ſalis.* V. *Haciata*.

HARA. (1) Forte idem quod *Haracium*. Teſtam. Henrici Comitis Ruthenenſis a. 1301. apud Baluz. t. 2. Hiſt. Aruern. p. 556. *Haec omnia pertinere voluit dictus teſtator ad dictam Beatricem cum omnibus ſuis inſtrumentis, iuribus et pertinentiis - - - ac cum omni integritate iuris et ſtatus, quae praedictus teſtator habet, et habere debet, in praedictis locis et Haris, et rebus a dictis locis, territoriis, pertinentiis, etc.* (2) † HARA CVNICVLARIA, viuarium cuniculorum, Gall. *Garenne*. Ch. Mſ. a. 1467. Pro ſtabulo porcorum, in Gloſſar. Gall. Lat. Cod. reg. 7684.

HARACIVM, grex equorum, Gallis vulgo *Haras*: ab *Hara* forte, ſtabulo, vel grege porcorum, German. Heerde. Auctor Graeciſmi:

Eſt Hara porcorum breuis, et non ara Deorum.

Leges Burgorum Scoticorum c. 89. *Non licet Burgenſi - - - porcos tenere, niſi habuerit cuſtodem eos ſequentem, vel paſcat eos in hara, i. eſt, ſtye, vnde vicini ſui damnum inde non incurrant.* Alii vocem ex Italico *la Razza*, ſeu Gallico *la Race* formatam volunt, quod in eiusmodi *Haraciis* equi ſecundum ortus, generationis, et notionis ſpeciem diſtinguantur. Vincentius Beluac. lib. 31. cap. 143. *10. Millia equorum - - - praeter illos, qui erant in paſcuis et Haraciis.* Monaſt. Anglic. to. 1. p. 339. *Vniuerſas decimationes de dominio meo in bladis, pratis, Haraciis, molendinis, etc.*

HARAHVM, locus ſacer, baſilica, V. *Arahum*.

HARAIDVM, V. *Harireda*.

HARALDVS, V. *Heraldus*.

† HARAMEN, *lo ſterco de colomi*, Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

† HARANEA, pro *Aranea*, pannus ſeu tela ſubtilior, vel reticulata. Rubric. antiq. Mſ. eccl. Beluac. V. *Aranea* 1.

HARANGVA, oratio publica, Gall. *Harangue*. Acta SS. t. 1. Iulii p. 5[illegible]. V. *Arenga*.

HARANSCARA, V. in *Harmiſcara*.

HARAVM, idem quod *Harahum*, *Arahum*.

† HARBANNVM, i. q. *Herebannum* in Ch. Mſ. a. 1137.

HARBERGARIA, V. in *Hereberga*.

HARBERIAMENTVM, aedes, manſio, domus. Ch. Petri Abbatis Talmundo anni 1365. Vide *Hereberga*.

† HARCIA, tortilis ex virgultis queus, Gall. *Harcelle*. Ch. Mſ. a. 1205. V. *Hardes*.

HARDACIVM. Notitia anni 11[illegible] ex Tabulario Eccl. S. Laudi Andegau. fol. 90. verſo: *Dedit praeterea duabus Eccleſiis, videlicet B. Mar*

et B. Laudi Hardacium paruum, quod ſub excluſa praedictarum Eccleſiarum communi in ſabulo impulſu vndarum ibi adnato adiliando creuerat, et cum ei nihil valeret Eccleſiae damnoſum erat.

HARDEIA, faſciculus, Gall. *Bote*, ab *Hardes*, qua conſtringitur ſic dictus. Chartular. Monaſt. Aquicinct. *Tribus autem terminis in anno debet ei Monachus vnam Hardeiam ſtraminis ſiue ſtipulae dare.*

† HARDELLVS, nebulo, nequam, Gall. *Hardel et Hardiau*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1351.

HARDELONVS, fibula, ſeu fibulae acicula, a Gall. *Ardillon*. Proceſſus de Vita S. Yuonis to. 4. Maii pag. 565.

HARDERE, f. pro *Hurdare*, cratibus munire. Computus a. 1202. apud D. Bruſſel de Vſu feudor. t. 2. pag. CLXXVIII. *Pro tachia turris hardanda et plumbanda.*

HARDES, tortiles, ex virgultis laquei, Gallis *Hards*, et *Harcelles*, Germ. Hürden. Ch. Gaufredi D. de Baucignies, fratris Ducis Brabantiae, in Tabulario Monaſterii Theodiensis fol. 27. *Alteras virgas colligere potuerunt in nemore ſupra dicto: et ſi Hardes ruptae vel fractae fuerint, alteras Hardes colligere potuerunt, ſicut de virgis ſuperius eſt expreſſum.* Ab hac voce indita reſti ac laqueo, quo furciferi ſuſpenduntur, appellatio: forte quod eiusmodi tortilibus virgultis ad maiorem ignominiam eorum colla innecterentur, iisque furcae appenderentur: quod teſtatur Wippo de Vita Conradi Salici p. 433. *Poſtera die Romani, qui ſeditionem commouerant, ante Imperatorem venientes, nudatis pedibus, liberi cum nudis gladiis, ſerui cum torquibus vimineis circa collum, quaſi ad ſuſpenſionem praeparati, vt Imperator iuſſit ſatisfaciebant.*

† HARDIATA TVNICA, ſagi vel tunicae ſpecies, i. q. *Cotardia*. Ch. Mſ. a. 1353. V. *Hardita*.

HARDIMENTVM, audentia, Gall. *Hardieſſe*, in Lit. remiſſ. an. 1362. V. *Ardimentum*.

HARDINEA, ſylua, caedua, Gall. *Taillis*. († Minime, eſt enim locus arenoſus vel glareoſus, a Gall. *Hardine*, arena) Ch. a. 1255. t. 1. Chartular. S. Vandreg. p. 148. *Dedi - - - vnum pratum quod habebam in parochia S. Vandregeſilli, ſitum intra Hardineas ex vna parte et coſturam S. Vandregeſilli ex altera pro VII. ſolidis.*

† HARDITA TVNICA, i. q. *Hardiata*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1355.

HARDWICES. Domesdei apud Spelman: *In Wales ſunt tres Hardwices: Lamecare, Potiſchmet et dimid. ex his ſunt 8. carucatae et 2. villam.* Saxonibus *Heade* eſt via et *wic*, vicus, villa: ſed an huc quadrent, alii viderint.

HARELA, HARELLA, coniuratio, conſpiratio, ſocietas hominum coniuratorum Gall. *Harele* et *Harelle*. Regeſt. 80. Chartophylacii regii Ch. 196. an. 1350. *Rebelliones et conſpirationes per modum Harele, et monopolii contra nos et gentes noſtras - - - commiſiſſent.* Ibid. Ch. 545. *Rebellium ſeu Harelatorum.* V. *Manipolium*. Hinc eadem vox vſurpata a Scriptoribus medii aeui, vt expeditionem militarem, in qua negotium Epiſcopi agebatur, ſignificarent: ipſis quippe religio erat bellum pronuntiare, non vero inferre aut gerere. Ch. a. 1206. apud Lobinell. to. 2 Hiſt. Britann. p. 309. *Quomodo negotium proprium Comitis eſt, et homines Epiſcopi cum Comite vadunt in exercitum, tunc Exercitus nuncupatur. Et quando negotium proprium eſt Epiſcopi, tunc Epiſcopus balliuum Comitis requirit de hominibus Comitis ſibi in auxilium tranemittendis, qui per ſuum ſubmonitorem homines Comitis ſubmonet ad auxilium domino Epiſcopo impendendum, et tunc dicitur Harella. Si vero aliquis hominum vel Comitis vel Epiſcopi remanſerint ab exercitu ſiue Harella, emenda de hominibus ſuis ad Comitem, et de ſuis ad Epiſcopum totaliter pertinebit.*

HARENA, V. *Arena*.

HARENAM, vel HERRENAM, vnum e 12. auguriis, de quibus in verbo

Venta: quando homo *vel auis a dextro latere tui vadit in ſiniſtrum, tranſiens poſt tergum tui, et eam vides alicubi repauſare, tunc eſt tibi malum ſignum ſuper negotio.* Ita Michael Scotus de Phyſionomia.

HARENARI, eadem notione, Vide *Fert.*

HARENARIVS. (1) Neruus inſtrumenti muſici. Iulius Firmicus l. 6. c. 31. *Muſicos faciunt qui lyrae vel Harenarios, vel aereneruos dulci modulatione percutiant.* (2) Qui in arena depugnat. Acta Proconſularia, apud Baronium ad ann. 303. num. 27. V. *Arenarii.*

HARENCHERIA, V. *Arencheria.*

HARENGA. (1) Oratio publica, declamatio, concio, Gall. *Harengue.* Statuta Academiae Paris. art. 22. to. 6. Spicil. Acher. p. 384. V. *Arenga.* (2) HARENGA, HARENGIVM, HARENGVS, piſcis ſpecies, Germ. Häring. Gall. *Haran.* Proceſſus de Vita S. Thomae Aquin. to. 1. Martii p. 689. *Si haberem Harengas recentes, comederem.* Computus an. 1202. apud D. Bruſſel de Vſu feud. t. 2. p. CLXXXVIII. *Pro Harengio et ſale empto VIII. l. et VIII. ſol. Andegav.*

HARENGARIA, tempus piſcatus Harengorum, Gallice *Harangeaiſon.* Polyptychus Fiſcamn. a. 1235.

† HARENGARIVS, officium monaſticum, is, vt videtur, cui piſcium cura vel adminiſtratio commiſſa. Ch. Mſ. a. 1235.

† HARENGERIA, mulier quae piſces, et *Harengos* vendit, Gall. *Harangere.* Areſt. Mſ. a. 1384.

HARENGVADE, V. *Aphya.*

HARENGVS, V. *Harenga* 2.

HARENIFODINA, arenaria, Gall. *Sablonniere.* Maecianus l. 7. tit. 1.

HAREOLVS, *iocundus.* Papias et vetus Gloſſ. MS. Sangerm. n. 501.

HAREV, V. *Haro.*

† HARETALOGVS, pro *aretalogus, falſidicus*, Papiae.

HARFFE, V. *Harpa.*

HARIBANNVM, V. *Herebannum.*

† HARIDA, onus carri. Ch. Mſ. an. 1491. V. *Heredum.*

HARIETTVM, V. *Hariotum.*

HARIGOLA, veſtis ſpecies. Statut Waltheri Epiſcopi Dunelmenſis ann 1255. *Vt ſacerdotes qualitercunqu celebrantes, Harigolis aut capis ma nicatis in locis publicis non vtantur*

HARIMANNVS, V. in *Herimanni.*

HARING, halex, Gall. *Haran.* Cuſtu mar. de Hecham. V. *Harenga* 2.

HARINXIDA, V. *Harireda.*

HARIOTVM, V. *Heriotum.*

HARIREDA, HARIRAIDA. Lex R puar. tit. 64. *Si quis hominem i domo propria cum Hariraida interj cit.* Edit. Heroldi tit. 65. *Harira da* praefert, Codices alii *Ariragid Harinxida*, et *Harreida*, vt mon Stephan. Baluzius. Idem videtu quod HARAIDVM, in Legibu Henrici I. c. 80. Vtramque nob interpretari tentat doctiſſimus E cardus ad hunc Legis Ripuar. t „*Hart* eſt *heer*, exercitus, inqu „et *raida*, idem ac *raethe*, vel qu „vſitatius, *geraethe*, vtenſile, „pellex militaris. Nos ſupellect „lem militarem, quae in haere „tate paterna filii primogeniti e „eodem fere nomine adhuc *Heer „raethe* appellamus„. Forcip his vocibus ſignificari opinatur Sch terus in Gloſſ. Teuton.

HARISLIZ, V. *Herislitz.*

HARITRAIT, vox Longobardi pars tertia, V. *Aratraib.*

HARMA, currus, a Graeco ἅρ Acta SS. to. 4. Maii p. 137.

HARMELLINVS, V. *Hermelina.*

HARMISCARA, ARMISCARA, g uior mulcta, quae a Principe Vi praeſertim militaribus, atque a magnatibus irrogari ſolebat. Va autem haec vox ſcribitur: ac p mo quidem HARMISCARA. Ca tul. Wormatienſe a. 829. c. 1. *illum bannum perſoluant, aut ali Harmiſcaram ſuſtineant.* Capit Caroli C. tit. 43. c. 9. *Et noſtr Harmiſcaram ſecundum modum pae, et vt nobis placuerit, ſuſtine* ARMISCARA, in Capitul. Ca M. lib. 5. cap. 43. in Concil. Su apud Baron. a. 853. n. 30. et C cilio apud Cariſiacum apud eum a. 856. n. 16. HARMSCARA. pitula Caroli Calui tit. 9. c. 9.

ſimul cum excommunicatione Eccleſiaſtica, noſtram Harmſcaram duriſſimam ſuſtinebunt. HARNISCARA, in Lege Longob. lib. 3. tit. 1. §. 43. HARANSCARA, perperam, in Conſtit. Henrici IV. Imp. an. 1056. apud Goldaſtum t. 1. Conſtit. Imper. p. 231. ALISCARA. Vſatici Barcinonenſes MSS. c. 2. HASCARIA. Vox efficta et contracta ex *Harmiſcara* vel *Harmscara.* Vita S. Mengoldi Mart. c. 2. n. 11. de homicida: *Haſcariam, hominum emolumentum, ad placitum obtulit.* Nec ſcio an etiam vox HACHERIA, eiusdem ſit originis. Placitum Pariſienſe anno 1308. apud Loiſellum in Hiſt. Bellouac. *Quibus ipſi iuxta morem conſuetum Hacherias impoſuerunt pro delictis.* Chron. Bertrandi Guesclini:

Au Prince vous rendés, ou vous aurês Haſchiere.

Ex *Haſcaria* denique, et *Hacheria*, abbreuiata videtur vox HACHIA, poena quaeuis aut mulcta. Ch. G. Epiſcopi Siluanectenſis Cancellarii Franciae an. 1224. in Tabular. Abbat. Frigidi-montis f. 14. *De poenis autem et Hacheiis dicto Roberto et coadiutoribus ſuis infligendis pro iniuriis, quas ipſi dicto Conuentui Frigidi montis intulerant, etc.* Charta Philippi Regis Fr. a. 1276. apud Loiſellum, in Hiſt. Bellouac. p. 291. *Nec eidem potuerunt auferre membrum, ſed poterunt dictum malefactorem punire grauius in denariis, vel Hachiis, tanquam ſi ſimplicem iuratum percuſſiſſet.* Placitum Pariſienſe anni 1321. apud eumd. *Quod dicti Maior et Pares contra puncta cartae ſuae abutendo priuilegiis ſuis certas poenas, vulgariter nominatas Hachias, impoſuerunt.* Tabular. Altaeripae in Dioec. Ling. a. 1331. *Cum talliis, coruis, - - corueis, Achiis, et iuſtitiis.*

De horum vocabulorum etymo nil certum quid traditur. Amerbachius in Notis ad Cap. Carol. M. *Harmiſcaram* putat ſignificare poenam, quam Germani *Armſcheer* vocant, hoc eſt, *brachii forcipem* aut vinculum ex *arm*, armus, brachium, et *ſcheer*, vinculum. At non videtur *Harmiſcara* fuiſſe poena corporalis; ſed quaeuis mulcta ad libitum, et pro modo culpae inflicta, quod ex praeallatis omnino patet. Proinde ad huius vocis notionem referenda puto, quae habet Browerus L. 8. Annal. Treuir. p. 437. 1. Edit. ex Caeſarii, Abbatis Prumienſis Gloſſario vbi ait, *ſcaram facere, eſſe domino, honeſta iubenti, ſeruire, et nuncium eius, mandatum, ſeu litteras perferre quocunque vellet: ſcaram autem hanc vel pedeſtrem, vel nauigio, vel caballo fieri, vnde Scacarii, qui poſtea dicti Miniſteriales, voce non minus obuia, quam incomperta.* Quae poſtrema Broweri ſunt, nam ſciuit Caeſarius, qui eſſent *Miniſteriales*, de quibus ſuo loco. Sane ad *Harmiſcaram* vocis, *ſcara*, hanc ſignificationem referri debere, tametſi *Harm* notio incerta maneat, probat etiam Capitulare Ludouici III. Imp. editum a Camillo Peregrino, in quo *Liberum Armiſcara* dicitur poena ea, quae viris militaribus irrogabatur, qua ſellam ſupra dorſum deportare per definitum ſpatium iubebantur. Ita, ſi *ſcara*, hoc loco *deferre*, ſeu nuntium, vel aliud quidpiam, denotat, vti vult Caeſarius Prumienſis, vox *arm*, quae ſcara praecedit, erit ea vox Germanica, quae *armum* ſonat, ita, vt *Harm-ſcara*, fuerit *armis*, ſeu humeris *canem* aut *ſellam* deferre; nam *ſellae* vel *canis* delatio poena militaris fuit, et proprie *Harmiſcara* dicta eſt, vt docet laudatum Capitulare Ludouici III. quod praeterea omnino firmat Innocentius III. L. 13 Epiſt. 135. vbi quemdam nobilem Germanum, qui ſubdiaconum male acceperat, et incarcerauerat, pro ſatisfactione eidem praeſtanda, ad huiusmodi compoſitionem cum eodem ſubdiacono deueniſſe, ait, *vt videlicet idem nobilis honorificentiam illi, et ſibi verecundiam faciendo, cum ducentis Militibus, a loco in quo praefatum Subdiaconum captiuauerat, vsque ad ciuitatem Magdeburgenſem et per omnes conuentuales Eccleſias, portaret opprobrium, quod Harmiſcare vulgariter appellatur.* Vbi *portare op-*

probrium, nihil aliud eſt, quam *portare canem* vel *ſellam*, ita vt haec poena militaris proprie *Harmiſcara* appellata fuerit.

† HARNA. (1) *Arabice*, *procelliones*, *vermiculi ſunt*, *qui morantur ſub vaſis aquariis*, *et ſunt perpilati*, *qui taƐti inflectuntur*, *et ſunt vt pullulo*. Gloſſar. med. Simon. Ianuenſ. (2) Vulnus, plaga grauior, vel etiam homicidium, Ch. Phil. comit. Fland. *Quicunque de vulneribus*, *ſiue de Harna*, *ſiue de dentſlage in cauſam tractus fuerit.*

HARNASCHA, armatura, lorica, thorax, ſed proprie apparatus omnis bellicus, German. Harniſch. Anglis *Harniſch*, Gallis *Harnois*, Italis *Arneſe*. Radeuicus l. 3. c. 26. *Si Miles vociferatione ſigni litem commouerit*, *auferetur ei omne ſuum Harnaſcha*, *et eiicietur de exercitu*. Hinc HARNESIVM, eadem notione; cuius vocis etymon fruſtra a Latinis et Graecis quaerunt Pergaminus, Caſteluetrus ad Bembum, et alii. Nec mirum, ſi fides Lud. le Pelletier; eſt enim priſca vox Britannica, *Haarn* et *Hajarn*, quae ferrum ſonat; vnde *Harnes* lorica ferrea, et *Harneſa* loricam induere. Gauterius Cancellarius de Bellis Antioch. p. 454. *Haec inter diſcrimina*, *conuentus noſtri Harneſii*, *cum totius exercitus ſupellectili*, *in quodam monte prope exiſtente ſe locauit*. HARNESYVS, in Litteris Iohannis Fr. Regis an. 1351. to. 3. Ordinat. p. 444. HERNASIVM, apud Rogerum Houedenum p. 725. HERNESIVM apud Matthaeum Paris in Vitis Abbat. S. Albani pag. 98. etc. HARNESIVM, equorum, in Charta anni 1217. in Hiſt. Drocenſi pag. 246. ARNESIVM, apud Anonymum de Geſt. Friderici II. Imp. p. 776. v. ſuo loco.

HARNASIVM, rete piſcatorium, Gall. *Harnois*, vulgo *Harnas*. Litterae an. 1331 ex Tabular. Corbeienſi: *In qua conſueverant et poterant piſcare*, *ſeu piſcari facere de omnibus Harneſiis in qualibet ſeptimana*, *per tres dies cum dimidio.*

† HARNESIATVS, armatus, inſtr[uctus]. Ch. a. 1247. c. 3. Prob. Hi[ſt.] Occit. p. 464.

† HARNESIVM, V. *Harnaſcha.*

HARNISCARA, V. in *Harmiſcara.*

HARNIZATVS, armatus, inſtructu[s] ex Anglico *Harneshed*. Monaſt. A[n]glic. to. 3. part. 2. p. 85. *Duo b[a]culi harnizati*, *cum berillo*. V. *Har[na]ſcha*. HERNESIATVS, eade[m] notione. Inſtrum. anni 1322. apu[d] *Madox*. Formul. Anglic. p. 43[.] *Item lego Nicholao Renevod* - - *meliorem conam meam argenteam* [...] *dagam meam meliorem Herneſiatam*. Et infra: *Cum vna zona rubea dei ſ[e]rico non Herneſiata.*

HARO, HAROV, ſeu Clamor *de Har[o]*, qui in Normannia potiſſimum ob[ti]net, et inclamari ſolet, dum cr[i]men aliquod capitale perpetratur, verbi gratia, *furtum*, *incendium*, *homicidium*, *etc*. Tum enim ii, quo[rum] aures ea vox verberat, ad reu[m] perſequendum foras exire tenentu[r] eumque detinere, ſi poſſunt, ac iu[di]cibus tradere: quod ſi id negli[gu]nt, Principi, aut domino feudal[i] qui ius gladii habet, in cuius terri[to]rio crimen commiſſum eſt, emen[dam] praeſtant et exſoluunt. Igitu[r] ius habere dicitur clamoris de *Ha[ro]*, qui alta, vt aiunt, iuſtitia gau[det]. Areſta anni 1282. in Regeſt[o] Parlam. B. f. 63. *Abbas S. Petr[i] ſuper Diuam* - - - *non habebit cogni[tio]nem ſeu iuſtitiam de ſanguine*, *a[ut] plaga cum clamore de Harou*, *nec d[e] Harou ſine ſanguine et plaga*, *im[o] remanebit Regi etc*. Et fol. 73. in[ter] Areſta c. 55. an. 1286. *Delibe[ra]rata fuit Gulelmo Creſpin ſaiſina iu[ſ]titiae ſanguinis et plagae ſine morte et mehaigno*, *cum clamore et ſine cla[mo]re de Harou in Baronia ſua d[e] Eſtrepigniaco*, *etc*. Verum quidem omnino eſt, quod modo obſeruaba[t] Cangius, *Haro* tantum inclamar[i] dum crimen aliquod capitale perpe[tr]atur, modo tamen de huius cla[moris] origine, id intelligas; ne[c] minus quippe certum eſt exinde i[n] aliis cauſis minoris momenti, locum habuiſſe. Sic ex hodierno vſu, in[]clamatur quoque, cum de boni[s] haere[...]

haereditariis agitur, adeo, vt ſi is, quem ab haereditate repellere tenetus, *Haro* inclamauerit; rem infectam relinquere cogeris, ni velis rebellionis crimen incurrere. HARO, interdum vſurpatur pro quouis clamore, qui in tumultibus exercitari ſolet, apud Froiſſartem 1. vol. cap. 49. 220. vol. 2. c. 113. 119. Adde Litteras Philippi Regis Franciae an. 1310. *Ad tumultum et clamorem dicti Reliqui conuenerunt in villa de Kala cum armis qui dictum Reliquum clamando Haro Haro, ad ſocium ad ſocium, de praedictarum ſervientium manibus per armatam vorum potentiam abſtulerunt.* FEUDUM DE HARO, V. in *Feudum*.

HAROEP et HAROP, voces Belgicae eiusdem notionis, ni fallor, atque *Haro* ſupra, quae et clamorem ob crimen perpetratum, iurisdictionem cui illius cognitio competit, atque locum vbi ſedent, qui ius habent de eo iudicandi ſignificant. Conſuetud. Furn. in Tabulat. Audomar. *Quicunque pugnauerit vierſtate, vel Haroep, vel donslach, emendabit Comiti XXX. lib. aduerſario ſuo IV. lib.* Ibidem: *Conuictus ex donslach et Harop, emendabit Comiti tres lib. et ei qui male tractatus eſt XX. ſol.*

HAROPEN, capillorum auulſio, a Germ. *Haar*, capillus, et *ropen*, *rupfen*, diſcerpere, auellere. Conſuetud. Arkarum an. 1231. in Tabular. S. Bertini: *Similiter Haropen et ſciſſio veſtimentorum cum eorum reſtitutione*, emendabitur.

HAROVVENVM. *De Harouuena.* Ita inſcribitur apud Eccardum tit. 64. Legis Salicae, vbi tamen legendum putat idem Eccardus *Charowenam.* Eſt autem hoc, addit ille, idem ac Saxonicum *Gerowen*, vel Germanicum *Geranben*, et rapinam deſignat.

HARPA, ARPA. (1) Inſtrumentum muſicum, cuius figura et forma Delta Graecum efficit, ſequioribus ſaeculis notum, German. *Harpff*, Gallis *Harpe*. Gloſſae Iſonis Magiſtri: *Teſtudo, Muſa vel Cythara magna in coelo, Harffe.* Papias: *Harpa, dicta a gente Arporum, qui hoc inſtrumentum muſicum inuenerunt.* Inſulſe omnino, ſi fides Hickeſio p. 96. Grammat. Franco-Theotiſcae; a veteri quippe Septentrionali, quod Saxonice ſcribitur *Hearpa*, Cimbrice *Harpa*, cithara, deducenda huius vocis originatio. (2) Falx, ex Graeco ἅρπη. Andr. Monach. l. 2. Vitae S. Ottonis Bamberg. cap. 30. *Armati ſecuribus et harpis.* HARPIS, eadem notione, ſeu potius enſis, ad modum falcis reflexus: vnde milites, qui eo vtebantur *Harpigeri* dicti. Papias *Harpe*, *genus gladii.*

HARPAGARE, Ἁρπάζειν, rapere, diripere: vox Plauto familiaris. Victor Vticenſis L. 5. de Perſecut. Vandalica p. 50. ARPAXARE, eadem notione, dixit Petrus Damiani l. 2. Epiſt. 15. l. 5. Ep. 16. l. 6. Ep. 22. l. 8. Ep. 10. *Harpaxare* l. 4. Ep. 3. V. *Arpacare.*

HARPARE, *harpam* ſeu citharam pulſare, in Legg. Anglior. et Werinor. tit. 5.

HARPATOR, qui *harpat*, ſeu citharam vel Harpam pulſat, lyricus, citharoedus. Leges Angliorum et Werinorum tit. 5. §. vlt.

HARPENI, V. *Harthpenny.*

HARPIGERI. Albertinus Muſſatus lib. 1. de Geſtis Italicor. poſt Henric. VII. rubr. 1. *Per latera diſtinctis Harpigeris, lancearіis, fundibulariis, etc.* In Gloſſis MS. *Arpis*, *falcaſtrum* exponitur. Ita *Harpigeri* fuere milites *harpis* ſeu falcibus inſtructi. V. *Harpa* 2.

HARPIS, HARPE, V. *Harpa* 2.

HARPONES, ſpicula ferrea longa 6. pedib. quibus balaenae in mari configuntur; Gallis *Harpons*, German. Harpune, vnde *Harponarii*, *Harponeurs*, balaenarum piſcatores. Vetus Charta ex Regeſto Conſtabulariae Burdegal. fol. 221. *Vnam balaenam, cuius Harpones, cum quibus interfecta fuerat, fuerunt poſiti ad trabem vnam magnae aulae caſtri Burdegalae.*

HARPYIAE, Iſidoro in Gloſſis. *Virgines volaticae.* Intelligit *Harpyias* Poëtarum. Tralata Sidon. Lib. 5. Ep. 7. *In foro Scythae, in cubiculo vipe-*

viperae, *in conuiuio ſcurrae*, *in exactionibus Harpyiae.*

HARROIDA, V. *Harireda.*

† HARSA, candelabrum eccleſiaſticum in modum *occae*, ſe trigoni confectum, Gall. *Herce.* Nicrol. eccleſ. Pariſ. V. *Hercia* 3.

† HARTEX, *lo pomo grana.* Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

HARTHPENNY, denarius S. Petri, ſeu *Romeſcot*, in Legibus Eduardi Regis cap. 4. qui ſcilicet ſingulis foeis, hoc eſt, domibus imponebatur: ex Saxon. *Heord*, locus, quo ignis fouetur, domus, et *penninge*, denarius. *Harpeni*, perperam pro *Harthpenny*, in Litteris Henrici Reg. Angl. ex Regeſt. 92. Chartophylacii regii Ch. 58.

HARVS, vox Teutonica, quae arborum folia, ramos, frondes ſignificat. Kilianus: *Haer der boomen*, *Comae arborum, rami et frondes.* Diploma anni 1290. apud Schilterum: *Item in ſilua Eckerene de Haro et de paſcuis medietatem den.*

† HARVSCA, *la mandragora*, in Gl. Lat. Ital. Mſ.

† HASBANVM, i. q. *Halbanum* 2. tributum pro licentia artem exercendi et opera vendendi. Ch. an. 1129 Inſtrum. to. 10. Gall. Chriſt. p. 428.

HASBARDVM, alea, Gall. *Hazard.* Statuta Eccleſiae Argentinenſis ann. 1435. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 539. *Vſum tabernarum praeterquam in itinere conſtitui et ne tabernas in domibus ſuis teneant ludos quoque taxillorum ad Hasbardum.*

HASCARIA, V. *Harmiſcara.*

† HASCLEA, fuſtis ſpecies, haſtile. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1375.

HASCO, idem videtur quod Saxon. *Hacod*, mullus, Gall. *Mulet.* S. Wilhelmi Conſtitut. Hirſaug. cap. 8. *Pro ſigno piſcis, qui Haſco appellatur, generali praemiſſo, hoc adde, vt ſummitatem indicis ſuper pollicis vngulam in manum proſilire facias, ac ſi ſimules auferentem ipſius ſquamas: ipſe enim caeteris amplius abundat ſquamis.*

† HASENA, *harena aut haſas, quas nos aras et laſes, quaſi lares, dicimus.* Gloſſar. vet. Cod. reg. 7613.

HASLA. Lex Ripuarior. tit. 67. §. 5. *Si quis pro haereditate et vel pro ingenuitate chartam receperit pro malo ordine, cum ſex in Eccleſia coniuret, et cum duodecim ad ſtaplum Regis, in circulo et in Haſla, hoc eſt, in ramo, cum verborum contemplatione coniuraro ſtudeat.* Haec paulo ſecus habentur in Edit. Heroldi tit. 69. §. 4. Hic autem *Haſlam* idem valere ac *Hallam* plerique exiſtimant. *Haſlam* minime confundendam eſſe cum *halla* monet Schilterus in Gloſſar. teuton. vbi addit, idem potius eſſe quod *Rama.* V. *Ramale.* Eccardus vero *Haslam* hic ſpeciatim pro Ramo ex corylo deprompto ſumi exiſtimat, qui ramus tanquam ſignum rei verae geſtae in iudiciis adhibebatur, inde apud plebem veritatis index habitus eſt, et pro virgula diuinatoria in vſum venit. Et certe corylus, Germ. Haſel, in Gloſſ. Ratisbon. *Haſal*, in Benſonii Vocabular. Anglo-Saxon. *Haesl*, Angl. etiamnum *Hasle* vocatur.

HASPA, Cowello eſt id, quod oſtium poſti annectit, Anglis *Haſpe*, Germ. Haſpe, fibula. Bracton. l. 2. c. 18. §. 1. *Fieri debet traditio per oſtium per Haſpam vel annulum, et ſic erit in poſſeſſione de toto.* Adde lib. 5. tract. 4. c. 15. §. 14. et Fletam lib. 3. c. 15. §. 5. In formulis Anonymi, form. 20. et 43. traditiones fieri dicuntur *per oſtium*, hoc eſt, per *Haſpam*: *Per illud oſtium de ipſa caſa, per herbam vel terram, ipſum manſum - - - viſus fuit tradidiſſe.*

HASPACIVM, praeſtationis ſpecies. In Ch. a. 1283. ex Tabulario S. Dionyſii Rex dicitur *habere in villis et territoriis de Belna de clauſo Regis - - - - octo libras pro mengerio, - bickenagium, vinagium, Haſpagium, bannum pro vino vendendo, etc.*

HASPALICI. Miracula S. Euſebiae Abbatiſſae Hamaticenſ. n. 7. *Tum piratae non erant, neque ſicarii, neque qui nunc confuſo nomine dicuntur Haſpalici, quorum numerus modo vbique locorum pene innumerabilis eſt.*

eſt, qui diurni nocturnique raptores ſemper incumbunt et inſenſiſſimi ſunt. Vbi Henſchenius, *forte*, inquit *Raſpalici*; hoc enim vocabulo faecem hominum vndique collectorum appellari apud Flandros auctor eſt. Quid ſi ita dicti, quod *haſpas*, ſeu oſtia effringunt, vt *Haſpatici* legendum ſit, fuerintque qui Latinis *Denſilarii*?

HASSASSINI, idem qui *Aſſaſini*. Iacobi de Vitriaco Hiſt. Orient apud Marten. to. 3. Anecd. col. 272.

HASSATVTI, eadem notione. V. *Aſſaſini*.

HASSOCVS, f. tofus, Anglis *Haſſock*, Gall. *Tuf*, lapidis ſpecies. Monaſt. Angl. to. 1. pag. 805. 852. *Ab illo vero exitu Birchemere indirecte per transverſum mariſci vſque ad tertium Haſſocum a firma terra in aquilonali fine Higgeneie, et ſic deinde per omnem tertium Haſſocum, etc.* Infra pag. 853. *Paſtores vero noſtri ſuper exteriores Haſſocos verſus Walton, inter pratum et mariſcum debent ſtare, et animalia ſua vſque ad pedes ſuos venire permittere.*

HASTA. (1) Haſtae Francorum potiſſimum fuere arma, quos *prolixiſſimus bellatores, et mirabiles de lanceis percuſſores* fuiſſe ait Fulcherius Carnot. lib. 2. c. 41. quod et firmant Graeci ſcriptores aeui inferioris, Anna Comnena, Nicetas, et Cinnamus, locis indicatis ad Ioinuillam pag. 167. Ita porro Francorum haſtas deſcribit Albertus Aq. lib. 4 c. 6. *Haſtae fraxineae in manibus eorum ferro acutiſſimo praefixae ſunt, quaſi grandes perticae.* HASTA *frangatur in dorſo eius*, poena ſeruorum qui cum lancea inueniebantur, in Capitul. lib. 5. c. 247. (2) Veru, Gallis *Haſte*. Vox Occitanis etiamnum notiſſima, quaemadmodum et Gallis olim; nunc vero *Broche*. Priuil. Leduini Abb. S. Vedaſti Atrebat. an. 1036. (3) Pars corporis, qua viri ſumus, quomodo ... Graeci dicunt. Michaël Scotus de Phyſionomia c. 20. (4) Recentis ſuillae fruſtum: vnde ruſticis Gallicis: *Ie vous enuerrai de la Haſtille et du boudin.* Ordinarium Laudunenſe apud Marten, de Diuinis *Officiis antiq. Eccl. p.* 95. (5) Modus agri. Ch. Hugonis Archiep. Senonenſis an. 1154. in Tabul. Ferrarienſi *Et 5. den. de cenſu, quos Iſambardus tenebat de Alberico de vna Haſta terrae arabilis, etc.* Tabular. S. Albini Andegav. *Conceſſit etiam de ſilua, quae iuxta eſt, quantum opus erit ad claudendum ipſa prata, ſpatio 3. Haſtarum in latitudine, etc.* Liber Chirographorum Abſiae fol. 15. *Vt omnes haiae et defenſabiles habeant in vniuerſis terris Monachorum circa omnes aquas et riuos vnam Haſtam hinc et inde. V, Aſta 3. Lancea.* HASTILIS, eadem notione. Teſtamentum erae 1266 apud Brandonum in Monarch. Luſitana to. 4. p. 379. (6) HASTA REGIA, Imperii inſigne. Charta Henrici III. Regis Angl. apud Prynneum tom. 2. Libertat. Angl. pag. 1046. *Crucem portatilem argenteam - - - cum Haſta ſiue baculo, etc.* Vide *Baculus*. (7) Veſtis Monachica, V. *Superpellicium*. (8) † ſtipes, palus, haſtile, Gall. *Haſtelle*. Stat. Auellag a 1496.

† HASTALLARE, differre, tempus prorogare; vnde HASTALLATIO, dilutio, mora. V. *Aſtallare*.

HASTARIVM. (1) HASTARIVM ARGENTVM, apud S. Auguſtinum Ep. 124 opponitur *argento proprio*: vbi Fileſacus lib. 1. Selector. *Haſtarii* nomine intelligi exiſtimat, pecuniam ex rebus propter debita fiſcalia diuenditis, ipſi fiſco acquiſitam. Quippe haſta in foro poſita venditiones a fiſco celebrabantur. Vide Cod. Th. de fide et iure haſtae, leg. 10. tit. 17. (2) Alia notione, apud Tertull. Apologet. cap. 15. *Quos* (Deos) *in Haſtario vectigales habetis.* Et lib. 1. ad Nat. *Quos* (Deos) *in Haſtarium regeſſiſtis.* Hinc recte Rigaltius; *Haſtarium* igitur eſt Liber Haſtarius, ſeu Tabularium et Regeſtum Vectigaliorum, quae ſub haſta et voce praeconis quinquennio quoque addici redemptoribus ſolebant.

† HASTARIVS, i. q. *Haſtator*, Gal. *Haſteur*. Ch. Mſ. a. 1034.

HASTATOR, Gallis *Haſteur*, qui veru ad focum verſat: eſt enim Gallis *haſte*, veru, quod *haſtae* ſpeciem referat, apud Froiſſartem 1. vol. c. 181. Ita etiamnum Aruerni veru *Aſte* et *Ate* vocant. Laurentius Bizinius de Origine belli Huſſitici apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 175.

HASTEDUM, ASTEDUM, villa, praedium ruſticum, ac praeſertim agri qui a villa dependent. Tabular. S. Petri Cellenſis Dioeceſis Trecenſis, an. 1089. *Praeterea - - - - totum Haſtedum, quem poſſidebat apud Fontanctum villam, quantum ſcilicet poſſent colere, quicumque in eiuſdem villae poteſtate eſſent manſuri, B. Petro conceſſit: ipſiusque Aſtedi inſtitiam ac terragium tam in terra quam in paſtura ſeu pratis conceſſit.* Apud Ducheſnium in Hiſtor. Caſtrouillana pag. 10. V. *Haſta*, 5.

HASTELARIA, locus vbi *haſtae* coquinariae aſſeruabantur. Liber niger Scaccarii p. 348. † Leg. forte *Haſtelaria*. V. in *Hoſtellaria*.

HASTENDITIUM, ſeruitium quod domino capitali proficiſcenti ad exercitum debetur, et eiusdem redemtio pecuniaria. V. *Hoſtis*.

† HASTERELLUS, collum, iugulum, ceruix, Gall. *Haſterel*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1352.

† HASTERIUS, i. q. *Haſtarius*, in Mſ. Lugdun.

† HASTIFRAGUS, cognomen Gualteri Cuiſſiaci, t. 2. Monum. ſacrae Antiq p. 6.

HASTILE, *pars candelabri a ſtipite directe procedens*. Io de Ianua. Vide Exod. c. 25. et Reg. c. 17. 2. Reg. c. 21.

HASTILIS, modus agri, V. *Haſta* 5.

† HASTILLIA, *Iouſte*, in Gloſſar. Lat. Gall. a. 1352. V. *Haſtiludium*.

HASTILUDIARE, haſtis confligere in haſtiludiis et torneamentis. Aegidius de Roya an. 1336. HASTILUDERE, eadem notione, apud Albertum Argentinenſem pag. 144. et in Chron. Eſtenſi apud Murator. to. 15. col. 390. HASTILISARE, eodem ſignificatu, in Annal. Mutinenſ. apud Murator. to. 11. col. 70. ad an. 1270.

HASTILUDIUM, quod vulgo *Torneamentum* vocant. Io. de Ianua: *Haſtiludium, quidam ludus militum, cum haſtis: ſcil. quando equites currunt et frangunt haſtas.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Haſtiludium, Jeu ou iouſte de lance.* Synodus Herbipolenſis an. 1287. c. 4. *Haſtiludia et torneamenta, etc.* HASTILUDUS, in Regim. Paduae ad an. 1300. apud Murator. to. 8. col. 45. HASTILUSUS, apud Ericum Vpſalienſem lib. 3. Hiſt. Sueciae 95.

† HASTILUSOR, qui *haſtiludio* decertat. Murat. t. 18. p. 938.

HASTINA, Gloſſ. *Haſta*, δόρυ. *Haſtina*, δόρυ, ἀκόντιον. Leg. forte *Haſtula*, vel *Haſtile*.

† HASTINGA, nauium ſtatio, Gall. *Rade*, in Chartular. Fiſcamn.

HASTINGI, Normanni, Dani, ab Haſtingo eorum Duce primario, de quo Scriptores paſſim, et quem natione Gallum, ac in pago Tricaſſino ex infimo ruſticorum genere ortum aſſerit Glaber Rodulfus lib. 1. c. 5. Charta Guidonis Epiſcopi Beluacenſis an. 1075. apud Loiſellum: *Sed poſtmodum barbarorum incurſione, et impiorum, id eſt, Haſtingorum peruaſione cuncta perdiderat.* Iidem *Heaſtingenſes* dicuntur Simeoni Dunelmenſi an. 1049.

HASTITENENS, haſta armatus. Geſta Tancredi apud Marten. to. 3. Anecd. col. 133.

† HASTIVIA, animi impetus, Gall. ol. *Haſtiveté*. Litt. remiſſ. Mſ. a. 1355. Vnde *Hativitus*, cognomen cuiusdam Gausfredi in Ch. a. 1234.

HASTO. *Iurare ſine Haſto*, *V. Aſto*.

† HASTRA, arboris ſpecies, quam *Hetre* appellant Galli. a fago diſtincta. Req. viſitat. Odon. *Vnam Fagum cum una haſtra. V. Haiſtria.*

† HASTRUS, menſura frumentaria. Ch. Mſ. a. 1208.

HASTULA, (1) Modus agri, pertica. Gregorius M. lib. 8. Ep. 61. *Haſtulas vinearum numero quatuor.* V. *Haſta*. 5. (2) Diminut. ab *Haſta*. Glaber Rodulphus Hiſt. l. 1. (3) Aſſula, ſegmentum in Gloſſario Gaſ-

paris

pitis Berthi apud Ludewig. Reliq. MSS. to. 3. p. 541. ex Guiberti Hiſt. Palaeſt. Occurrit etiam in Miracul. S. Bertini l. 2. c 3. V. *Aſtula.*

HATIVATUS, V. *Haſtiuia.*

HATUBUS, *μογιλάλος*, qui aegre loquitur. Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm.

HATTA, odium, inuidia; ita aliquando ſcribi teſtatur Spelmannus. V. *Atia.*

† HAVA, vel HAVUS, menſura frumentaria, eadem f. quae *Hauotus.* Ch. Mſ. a. 1320. *Deductis VI. hauis frumenti.* V. *Haueia.*

HAVADIUM, HAVAGIUM, tributum, vt videtur, quod pro menſura quae *Hauata* vel *Hauotus* dicitur, vel a veteri Gall. *Hauir*, capere, ducta origo. Ch. Gaufredi Comitis Mauritaniae in Biblioth. Clun. p. 543. *Hauadium quoque, et omnes alias conſuetudines, quas in burgo S. Dionyſii accipiebam, omnes dimitto.* Idem eſſe videtur quod HAVAGIUM. Ch. a. 1276. in Chartular. Domus Dei Pontiſar. *Dicebant nos debere ſibi quaſdam conſuetudines, vulgariter nuncupatas Hauagium et criagium apud Pontiſaram, ipſoſque ac eorum praedeceſſores eſſe et fuiſſe in poſſeſſione, vel quaſi percipiendi praedictum Hauagium et criagium nomine annui redditus ſibi a nobis debiti.*

HAVARIA, V. *Auaria.*

HAVATA. (1) Menſurae genus; († quantum ſcilicet pugillo ſeu manu contineri poteſt, Gall. *Hauée.*) Ch. 1315. ex Chartul. S. Martini Pontiſar. *Abbas et religioſi S. Martini Pontiſarenſis ſunt in poſſeſſione pacifica percipiendi qualibet die Sabbati duas Hauatas ſalis in foro Pontiſarenſi a vendentibus ſal.* (2) Candelarum faſciculus, qui pugillo apprehendi poteſt. Ch. Mſ. a. 1232.

HAUBANNUM, HAUBENTUM, V. ſupra in *Halbannum.*

HAUBERCUM, V. in *Halsberga.*

† HAUBERGARE, hoſpitari, diuerſari. Reg. feud. Aquit. V. *Hereberga.*

HAUBERGEOLUM, V. *Halsberga*

† HAUBERGERIUS, loricarum artifex. Lit. remiſſ. a 1356. V. *Halsberga.*

HAUBERGETTUM, V. ibidem.

HAUBERGETTUS, panni genus apud Anglos. *Haberjects*, apud Stephan. Skinnerum in Etymol. Angl. Ch. libertatum Angliae cap. 26. *Vna ſit latitudo bannorum, tinctorum, ruſſetorum, et Hanbergettorum, ſcilicet duae vlnae inter liſtas.* Monaſticum Anglic. to. 1. p. 831. *Veſtimenta autem dabunt mihi de griſeng, vel Halberget, et pellibus agninis.*

HAUBERGIOLUM, HAUBERGUS, HAUBERIONIS, V. *Halsberga.*

HAUCARIUS, anſerum cuſtos, V. *Aucarius.*

† HAUCIRE, attollere, Gall. *Hauſſer*, Germ. Hiſſen. Ch. Mſ. Phil. Aug.

HAUCTUS, V. *Hauotus.*

HAUE, pro Aue, ſalutationis formula, crebra in Conſtitutionibus Imperatorum, de qua videndus Briſſonius in Formul. lib. 3. pag. 351. V. *Habe.*

HAUEDELONDS, agrorum anguli, a Saxonico *Heafod*, Anglis *Headland.* Kennet. Antiquitat. Ambrosden, p. 535.

† HAVEIA. (1) Menſurae genus, eadem quae *Haua.* Ch. Mſ. a. 1114. *Haueias et boiſſellos. V. Hauata* 1. (2) Idem quod *Hauata* 2. Ch. Mſ. a 1247.

HAVER, idem quod *Auerium*, et *Habere*, de quibus ſupra; in Foris Oſcae an. 1247. f. 4.

HAVERE, eadem notione. Breuiarium Hiſt. Piſanae ad an. 1272. apud Murator. to. 6. col. 185. *Et naues, galeas, galeones, Hauere et homines diuerſa per loca maris coeperunt, et viuam guerram fecerunt.* Occurrit non ſemel apud eundem to. 12. col. 326. 406. et 1128. V. *Habere.*

† HAVETUS, vncus, Gall. ol. *Hauet.* Areſt. a. 1344.

HAUFARE, V. *Heinfare.*

HAVIA, pro *Haula*, de quo mox. Mandatum Henrici V. Regis Angliae an. 1240. apud Rymer. to. 9. p. 854. *Publicari faciunt in portubus et Hauiis, etc.* Vbi littera *i* errore typographico perperam pro *l* edita eſt.

HAV-

HASTATOR, Gallis *Haſteur*, qui veru ad focum verſat: eſt enim Gallis *haſte*, veru, quod *haſtae* ſpeciem referat, apud Froiſſartem 1. vol. c. 181. Ita etiamnum Aruerni veru *Aſte* et *Ate* vocant. Laurentius Bizinius de Origine belli Huſſitici apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 175.

HASTEDVM, ASTEDVM, villa, praedium ruſticum, ac praeſertim agri qui a villa dependent. Tabular. S. Petri Cellenſis Dioeceſis Trecenſis, an. 1089. *Praeterea - - - - totum Haſtedum, quem poſſidebat apud Fontanctum villam, quantum ſcilicet poſſent colere, quicumque in eiusdem villae poteſtate eſſent manſuri, B. Petro conceſſit: ipſiusque Aſtedi inſtitium ac terragium tam in terra quam in paſtura ſeu pratis conceſſit.* Apud Ducheſnium in Hiſtor. Caſtrouillana pag. 10. V. *Haſta*, 5.

HASTELARIA, locus vbi *haſtae* coquinariae aſſeruabantur. Liber niger Scaccarii p. 348. † Leg. forte *Haſtelaria*. V. in *Hoſtellaria*.

HASTENDITIVM, ſeruitium quod domino capitali proficiſcenti ad exercitum debetur, et eiusdem redemtio pecuniaria. V. *Hoſtis*.

† HASTERELLVS, collum, iugulum, ceruix, Gall. *Haſterel*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1352.

† HASTERIVS, i. q. *Haſtarius*, in Mſ. Lugdun.

† HASTIFRAGVS, cognomen Gualteri Cuiſſiaci, t. 2. Monum. ſacrae Antiq. p. 6.

HASTILE, *pars candelabri a ſtipite directe procedens*. Io de Ianua. Vide Exod. c. 25. et Reg. c. 17. 2. Reg. c. 21.

HASTILIS, modus agri, V. *Haſta* 5.

† HASTILLIA, *Iouſte*, in Gloſſar. Lat. Gall. a. 1352. V. *Haſtiludium*.

HASTILVDIARE, haſtis confligere in haſtiludiis et torneamentis. Aegidius de Roya an. 1336. HASTILVDERE, eadem notione, apud Albertum Argentinenſem pag. 144. et in Chron. Eſtenſi apud Murator. to. 15. col. 390. HASTILISARE, eodem ſignificatu, in Annal. Mutinenſ. apud Murator. to. 11. col. 70. ad an. 1270.

HASTILVDIVM, quod vulgo *Torneamentum* vocant. Io. de Ianua: *Haſtiludium, quidam ludus militum, cum haſtis: ſcil. quando equites currunt et frangunt haſtas.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Haſtiludium, Jeu ou iouſte de lance.* Synodus Herbipolenſis an. 1287. c. 4. *Haſtiludia et torneamenta, etc.* HASTILVDVS, in Regim. Paduae ad an. 1300. apud Murator. to. 8. col. 45. HASTILVSVS, apud Ericum Vpſalienſem lib. 3. Hiſt. Sueciae 95.

† HASTILVSOR, qui *haſtiludio* decertat. Murat. t. 18. p. 938.

HASTINA, Gloſſ. *Haſta*, δορύ. *Haſtina*, δορύ, ἀκόντιον. Leg. forte *Haſtula*, vel *Haſtile*.

† HASTINGA, nauium ſtatio, Gall. *Rade*, in Chartular. Fiſcamn.

HASTINGI, Normanni, Dani, ab Haſtingo eorum Duce primario, de quo Scriptores paſſim, et quem natione Gallum, ac in pago Tricaſſino ex infimo ruſticorum genere ortum aſſerit Glaber Rodulfus lib. 1. c. 5. Charta Guidonis Epiſcopi Beluacenſis an. 1075. apud Loiſellum: *Sed poſtmodum barbarorum incurſione, et impiorum, id eſt, Haſtingorum peruaſione cuncta perdiderat.* Iidem *Heaſtingenſes* dicuntur Simeoni Dunelmenſi an. 1049.

HASTITENENS, haſta armatus. Geſta Tancredi apud Marten. to. 3. Anecd. col. 133.

† HASTIVIA, animi impetus, Gall. ol. *Haſtiveté*. Litt. remiſſ. Mſ. a. 1355. Vnde *Hatiuntus*, cognomen cuiusdam Gausfredi in Ch. a. 1234.

HASTO. *Iurare ſine Haſto*, *V. Aſto.*

† HASTRA, arboris ſpecies, quam *Hetre* appellunt Galli. a fago diſtincta. Req. viſitat. Odon. *Vnam Fagum cum vna haſtra. V. Haiſtria.*

† HASTRVS, menſura frumentaria. Ch. Mſ. a. 1208.

HASTVLA, (1) Modus agri, pertica. Gregorius M. lib. 8. Ep. 61. *Haſtulas vinearum numero quatuor.* V. *Haſta*. 5. (2) Diminut. ab *Haſta*. Glaber Rodulphus Hiſt. l. 1. (3) Aſſula, ſegmentum in Gloſſario Gaſparis

paris Berthli apud Ludewig. Reliq. MSS. to. 3. p. 541. ex Guiberti Hiſt. Palaeſt. Occurrit etiam in Miracul. S. Bertini l. 2. c 3. V. *Aſtula.*

HATIVATVS, V. *Haſtivia.*

HATVBVS, *μογιλάλος*, qui aegre loquitur. Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm.

HATTA, odium, invidia; ita aliquando ſcribi teſtatur Spelmannus. V. *Atia.*

† HAVA, vel HAVVS, menſura frumentaria, eadem ſ. quae *Hauotus.* Ch. Mſ. a. 1320. *Deductis VI. havis frumenti.* V. *Haueia.*

HAVADIVM, HAVAGIVM, tributum, vt videtur, quod pro menſura quae *Hauata* vel *Hauotus* dicitur, vel a veteri Gall. *Havir*, capere, ducta origo. Ch. Gaufredi Comitis Mauritaniae in Biblioth. Clun. p. 543. *Hauadium quoque, et omnes alias conſuetudines, quas in burgo S. Dionyſii accipiebam, omnes dimiſſa.* Idem eſſe videtur quod HAVAGIVM. Ch. a. 1276. in Chartular. Domus Dei Pontiſar. *Dicebant nos debere ſibi quaſdam conſuetudines, vulgariter nuncupatas Hauagium et criagium apud Pontiſaram, ipſosque ac eorum praedeceſſores eſſe et fuiſſe in poſſeſſione, vel quaſi percipiendi praedictum Hauagium et criagium nomine annui redditus ſibi a nobis debiti.*

HAVARIA, V. *Auaria.*

HAVATA. (1) Menſurae genus; († quantum ſcilicet pugillo ſeu manu contineri poteſt, Gall. *Havée.*) Ch. 1315. ex Chartul. S. Martini Pontiſar. *Abbas et religioſi S. Martini Pontiſarenſis ſunt in poſſeſſione pacifica percipiendi qualibet die Sabbati duas Hauatas ſalis in foro Pontiſarenſis a vendentibus ſal.* (2) Candelarum faſciculus, qui pugillo apprehendi poteſt. Ch. Mſ. a. 1232.

HAVBANNVM, HAVBENTVM, V. ſupra in *Halbannum.*

HAVBERCVM, V. in *Halsberga.*

† HAVBERGARE, hoſpitari, diuerſari. Reg. feud. Aquit. V. *Hereberga.*

HAVBERGEOLVM, V. *Halsberga*

† HAVBERGERIVS, loricarum artifex. Lit. remiſſ. a 1356. V. *Halsberga.*

HAVBERGETTVM, V. ibidem.

HAVBERGETTVS, panni genus apud Anglos. *Haberjects*, apud Stephan. Skinnerum in Etymol. Angl. Ch. libertatum Angliae cap. 26. *Vna ſit latitudo bannorum, tinctorum, ruſſetorum, et Hauhergettorum, ſcilicet duae vlnae inter liſtas.* Monaſticum Anglic. to. 1. p. 831. *Veſtimenta autem dabunt mihi de griſeng, vel Halberget, et pellibus agninis.*

HAVBERGIOLVM, HAVBERGVS, HAVBERIONIS, V. *Halsberga.*

HAVCARIVS, anſerum cuſtos, V. *Aucarius.*

† HAVCIRE, attollere, Gall. *Hauſſer*, Germ. Hiſſen. Ch. Mſ. Phil. Aug.

HAVCTVS, V. *Hauotus.*

HAVE, pro Aue, ſalutationis formula, crebra in Conſtitutionibus Imperatorum, de qua videndus Briſſonius in Formul. lib. 3. pag. 351. V. *Habe.*

HAVEDELONDS, agrorum anguli, a Saxonico *Heafod*, Anglis *Headland.* Kennet. Antiquitat. Ambrosden, p. 535.

† HAVEIA. (1) Menſurae genus, eadem quae *Hava.* Ch. Mſ. a. 1114. *Haueias et boiſſellos. V. Hauata* 1. (2) Idem quod *Hauata* 2. Ch. Mſ. a 1247.

HAVER, idem quod *Auerium*, et *Habere*, de quibus ſupra; in Foris Oſcae an. 1247. f. 4.

HAVERE, eadem notione. Breuiarium Hiſt. Piſanae ad an. 1272. apud Murator. to. 6. col. 185. *Et naues, galeas, galeones, Hauere et homines diuerſa per loca maris coeperunt, et vinam guerram fecerunt.* Occurrit non ſemel apud eundem to. 12. col. 326. 406. et 1128. V. *Habere.*

† HAVETVS, vncus, Gall. ol. *Havet.* Areſt. a. 1344.

HAVFARE, V. *Heinfare.*

HAVIA, pro *Haula*, de quo mox. Mandatum Henrici V. Regis Angliae an. 1240. apud Rymer. to. 9. p. 854. *Publicari faciant in portubus et Hauiis, etc.* Vbi littera *i* errore typographico perperam pro *l* edita eſt.

HAVLA, nauium ſtatio, portus, hodie *Haure*, olim *Hible*, vel *Haule*, ex quo *Habulum*, de quo ſupra. Occurrit non ſemel in Charta Radulfi Paganelli in Monaſtico Anglic. to. 1. pag. 564. *Duas partes decimarum de Haulis, de Aſcelaria, - - - ; quidquid ad eam pertinet in omnibus rebus et decimis Haulae etc.* Portus vero ſic nuncupati, quod in iis religentur naves: Arabes enim *habala* vincire et nectere dicunt. *Habl* iisdem eſt funis, vnde forte Gallicum *Chables*, pro ſpiſſioribus funibus, quibus naues ad portus religantur. Sunt, qui putant vocem *Haure* ab *Aber* Britannica ortam, quae oſtium fluminis ſonat, apud Giraldum Cambrenſem lib. 2. Itiner. c. 2. *Verſus Aberteini, id eſt caſum Teini fluminis in mari.*

HAVLLA, pro *Halla*, domus, aula, palatium. Germ. *Hauſ.* Anglis *Haw.* († ſeu potuis locus vbi merces venum exponuntur.) Ch. an. 1267. ex Chartular. S. Vandreg. to. 1. pag. 994.

† HAVLTVRA, locus editus, Gall. *Hauteur.* Ch. Mſ. a. 1517.

† HAVNAIGIVM, f. praeſtatio pro menſione ad *aunam*, ſeu vlnam, V. *Alnagium.* Ch. Mſ. a. 1319.

HAVO. Odo de Diogilo lib. 4. de Ludouici VII. profect. in Orient. p. 42. *Veniunt de exercitu, qui cambiunt neceſſaria, iunguntur et illis, qui ambiunt non ſua. Igitur vna die Flandrenſis quidam dignus flagris et flamma, cernens immenſas diuitias, et immoderata cupiditate coecatus, clamat, Hauo, Hauo, rapiens quod cupiuit, etc.* Flandris, *Haue*, ſunt diuitiae, opes, pecuniae, etc. ex Lat. *Habere.* Sic clamabat ille: *Quot bona, quot bona!* vt alios ad praedam inuitaret.

† HAVOARE, pro *auoare*, fateri, agnoſcere; in Ch. Mſ. a. 1332.

HAVODVS, menſura frumentaria apud Belgas, quae ad modium reuocari poſſe videtur. Ch. Stephani Epiſc. Tornacenſis an. 1198. tom. 3. nouae Gall. Chriſt. inter Inſtrum. col. 52. *Praeterea quoſdam redditus quos emimus apud Morkain, videlicet quinque Hauotos frumenti; duas raſerias auenae, quatuor capones, et viginti et octo denarios praefato Capellano aſſignauimus in perpetuum.* Perperam editum apud Miraeum to. 2. p. 982. *Hauſtot.*

† HAVQVETO, ſagum militare, Gall. *Hauqueton*, i. q. *Gambeſo.* Lit. remiſſ. a. 1355. V. *Auquetonnus.*

HAVRA, nauium ſtatio, portus, Gallis *Haure.* Ch. S. Ludouici an. 1231. ex Archiuo caſtri Nannet. V. *Haula.*

HAVRITORIVM, *locus de quo hauritur, vel vbi hauritur, vel inſtrumentum hauriendi.* Vgutio. Gloſſar. Lat. Gall. Sangerm. *Hauritorium vel Hauſitorium, inſtrument a puiſer, ou lieux ou l'en puiſe yaue. Hauſorium idem.* Gloſſ. Iſid. *Hauſtrum, rota, Hauritorium, qui et girgillus.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Hauſtra, vel Hauſtrum, Puiſoner, roë à puiſer, quod girgillus dicitur.* Guillelmus Pariſ. de Rhetor. diu. c. 40.

HAVSITORIVM, HAVSORIVM, V. *Hauritorium.*

HAVSSASIS, V. *Aſſaſini.*

HAVSTERANNI, V. *Haiſteralaudi.*

† HAVSTORIVM, puteus, in Ch. Mſ. a. 1236. V. *Hauritorium.*

† HAVSTRA, *la rota da tirare l'aqua.* Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

HAVSTRVM, V. *Hauritorium.*

HAVSTVS, *eſt ius hauriendi aquam de puteo vicini, cui eo innixo iure ſeruitutis adſcribitur.* Vocabul. iuris utriuſque.

HAVTA IVSTITIA, pro *Alta iuſtitia*, Gallice *Haute juſtice*, in Ch. a. 1239. et Tabulario Corbeienſi.

HAVTO, ſpicae non omnino trituratae minoraque ſtramina quae ventilatione a tritico ſeparantur, Gall. *Hauton* vel *Aulton.* Ch. an. 1239. ex Tabular. Compend. *Recognouit D. Alternum patrem ſuum quondam Maiorem Eccleſiae Compendienſis de Nigella vendidiſſe bene et legitime ſupradictae Compendienſi Eccleſiae Hautonem et rehautonem, etc.* Literae Curiae Ambian. an. 1244. ex eodem Tabul. *Recognouerunt ſe Abbati et conuentui Compendienſi totum carionem, totum paſtum, totum Hautonem - - - et omnia alia quae habebant - -*

in grangia dictorum Abbatis et conuentus. V. *Halto*. HAVTONNVM, idem. Charta an. 1240. ex Tabul. Compend. HAVTVMNA, HAVTVMNIA, eadem notione. Ch. an. 1221. ex Tabul. S. Richarii.

HAVVYARE, V. in *Haga*.

HAYA, V. in *Haga*.

HAYBOTE, V. *Haibote*.

HAYCIVM, V *Haga*. 1.

† HAYRELIVM, HEYRELIVM, domus ruſtica cum aedificiis, quae ad eam pertinent, Gall. *Heiron*. Ch. Mſ. a. 1295. V. *Haiſellus*.

HAYVM, pratum, ab Angl. *Hay*, fenum. Ch. apud Madox Formul. Anglic. p. 257.

HAZARDOR, aleator, Angl. *Hazarder*. Placitum ſub Henrico IV. apud Th. Blount in Nomolex. Angl. *Hazardor communis ludens ad falſos talos adiudicatur quod per ſex dies in diuerſis locis ponatur ſuper colliſtrigium*.

HAZENIA, V. *Azenia*.

HC, pro K. non ſemel occurrit, praeſertim in Chartis Longobardicis. Ita in Leone Oſtienſi edito ab Angelo de Nuce *HCarolus*, ſemper ſcribitur, pro *Karolus*, *HCalendae* pro *Kalendae*. Epitaphium Aligerni Abbatis Caſinenſis:

Conditur his ſeptis ter ternis rite HCalendis, etc.

V. ſupra *H*.

† HCLBAM, vox contracte ſcripta, quae contemtum ſonat. Acta SS. t. 6. ſept. p. 500.

† HEAGIVM, praeſtatio pro habitatione, Gall *Heage*. Ch. Mſ. Phil. 1. a. 1318.

HEARPA, cithara. Vita S. Dunſtani to. 4. Maii. P. 350. V. *Harpa*.

HEASTINGENSES, V. *Haſtingi*.

† HEAVMERIVS, galearum artifex, a. Gall. *Heaumier*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1350. V. *Helmus*.

HEBDOMADA, ſeptem dies totius ſeptimanae: vox nota. Anaſt. Bibl. in S. Simplicio PP. Vbi per *Hebdomadam* intelligit *Hebdomadarios* Preſbyteros, qui ob ingruentem populum viciſſime ſuccedere ſolebant, qui poenitentes ad reconciliationem, et paganos ad baptiſmum praeſtolarent. Ita Baron. ann. 483. num. 5. V. *Hebdomadarius*. HEBDOMADA IN ALBIS, quae hebdomadam Paſchalem et dominicam in Albis ſubſequitur. Incipit autem illa a Sabbato in Albis, et terminatur in alio Sabbato, et ſic durat per octo dies. Ida Beletus c. 130, et Durandus lib. 6. cap. 81. n. 16. c. 89. n. 1. V. in *Alba*. HEBDOMADA AVTHENTICA, quae *Maior*, de qua mox, in ſuggeſtione Dioſcori Diaconi, quae extat inter epiſtolas Hormiſdae Papae. HEBDOMADA CASTA, ineuntis Quadrageſimae hebdomada dicebatur apud veteres, vt caſtimonia per Quadrageſimam ſeruanda ſignificaretur. HEBDOMADA CRVCIS. Sic apud Teutonicos Rogationum hebdomada dicebatur, teſte Macro in Hierolexico. HEBDOMADA DE EXCEPTO, dicitur in ritu Ambroſiano vltima hebdomada aduentus; quia in ea excluditur omne aliud officium, vt docet idem Macer. HEBDOMADA EXPECTATIONIS, Sexta ſeptimana poſt Paſcha, quae ſcilicet eſt poſt aſcenſionem, quoniam repraeſentat illud tempus, quo Apoſtoli expectauerunt aduentum Spiritus Sancti, quibus dominus dixit: *Manete in hac ciuitate, et expectate usque dum induamini virtute ex alto*. Ita iidem Beletus c. 130. et Durandus. † HEBDOMADA GRASSA, quae dominicam *Quinquageſimae* praecedit, qua ſcilicet carnibus vti licet, Gall. *La ſemaine graſſe*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1397. HEBDOMADA INDVLGENTIAE, dicitur hebdomada maior, ſeu ſancta, quia in ea poenitentes abſoluuntur, inquit Honorius Auguſtod. l. 3. c. 72. † HEBDOMADA MAGNA, quae Pentecoſten praecedit, in Areſt. a. 1398. HEBDOMADA MAIOR, quae diem Reſurrectionis Chriſti praecedit, ἑβδομὰς μεγάλη, Graecis. HEBDOMADA MEDIANA, Quadrageſimae hebdomada quarta. Pelagius PP. in Epiſt. apud Holſtenium in Collectione Romana p. 241. Vide Durandum lib. 6. Rational. cap. 59. n. 2. HEBDOMADA MVTA, ſeu *Sancta*, *quando cam-*

tuit congruum eſſe de conſilio malo, id eſt, conſilio mortis. Quo verborum contextu Legiſlator innuit, eiusmodi conuentus illicitos accipi non potuiſſe pro legitimis conuentibus, verbi gratia pro *Heerſchild*, id eſt, conuentu ad militiam, vel conuentu pro rebus publicis, vel denique conuentu pro ſeditione vel tumultu aliquo pacificando et ſedando. HERESCHILD, vt habet Kylianus, dicitur *dignitas originis*, *clypeus patris ac matris*, *feudum et clypeus*, *clypeus feudalis*, *nobilis proſapia paterna*, *clypeus militaris*, *inſignia*. Chronic. Laurishamenſe p. 88.

HEERESTRATA, via regia, ſeu *militaris*, vti appellatur ab Eumenio in gratiarum act. ſect. 7. et aliis, ab *Heer*, exercitus, et *Strete*, ſeu *ſtrata*, via; Germ. Heerſtraße. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 10. Conſuetudines Furnenſes ex Archiuo Audomar. *Si quis rapinam fecerit aut in via aut in Heerſtrata ſuper mercatores vel quoscumque alios et in hoc maleficio captus fuerit ſuſpendetur.*

HEERETOCHIVS, ductor exercitus, Magiſter militum: ex Saxon. *Heeretoga*, voce conflata ex *Heere*, *exercitus*, et *togen*, *ducere*: vnde Germanis *Hertzog*, dux dicitur, quaſi *Dux exercitus*. Qui autem *Heretochii* potiſſimum fuerint apud Anglos, pluribus proſequuntur Leges Eduardi Confeſſ. c. 35.

HEERGRAVIVS, V. *Heregrauius*.

HEERWADIVM, HERWEDIVM, militare vadium, a Sax. *Heere*, exercitus, et *Vadium*, pignus, (*) ſeu potius a *Watt*, Germ. Wand, pannus, veſtimentum; Germ. Heergewette.) *Releuii* ſpecies quod ab haerede ad retrahendum feudum paternum vel bona haereditaria domino praeſtabatur. Leges feudales Ottonis Comitis in Tecklenburg. apud Ludewig to. 2. pag. 301.

HEGIN, V. *Haga*.

HEGIRA, Muhametanorum aera, quae a Muhamedis pſeudoprophetae fuga initium habet. Vt enim aera Diocletiani dicta eſt *aera Martyrii*, ita etiam Muhamedis dicta eſt *Hegira*, a voce Arabica *Hegirathe*, ſeu *Hegeraten*, vt habet Ioan. Heſronita poſt Geographiam Nubienſ. c. 8. hoc eſt, διωγμὸς ὑπὲρ τῆς θρησκείας. Cuius quidem auſpicatiſſimae fugae tempus incipit in 16. Iulii A. Chr. 622. feria 5. *ſecundum medium calculum*, *ſeu 6. ſecundum phaſin lunae*, vti habet Vlug Beig.

HEGVMENIARCHA, V. *Hegumenium*.

HEGVMENI, Ἡγούμενοι. Ita Graeci *Abbates* paſſim vocant, qui *Primates Monaſterii* Iuliano Anteceſſori cap. 19. *Principes Monaſterii*, in Regula S. Pachomii §. 7. 22. dicuntur. EGVMENVS, absque aſpiratione. Ugutio: *Egumenus*, *i. Dominus*. Liberatus Diaconus c. 18. *Egumenus Monaſterii Dielchon*. EVGVMENVS, perperam apud Guillem. Biblioth. in Hadriano II. p. 228. et eumdem Diacon. p. 762. Edit. Caniſii. EGVMENARCHIVM, id forte, quod ἡγουμενεῖον vocat Alexii Comneni Nouella, monaſterium, vel potius domicilium Hegumeni, vt *Patriarchium*, Patriarchae. Anaſtaſ. in Hadriano I. p. 119. *Baſilica vero Monaſterii S. Anaſtaſii Chriſti Martyris una cum baptiſterio et Egumenarchio* etc. Alii Codd. habent *Igumenarchio*.

HEGVMENIVM, ea monaſterii pars, quae peregrinis recipiendis propria erat. Paſſio SS. 20. Martyrum to. 3. Martii p. 171.

HEIA, HEIARE, V. *Haga*, et *Hercia*, 2.

HEIBOTE, V. *Haibote*.

HEIDEOTI, factio quaedam in vrbe Leodienſi, de qua magnum Chronicum Belgicum a. 1403 *Coeperunt certi ciues Leodienſes, qui ſeipſos nominabant Heideotos, (quod interpretantur multi de Gallico in Latinum, Oſores iuſtitiae) rebellare, D. Ioanni de Bauaria, Electo Leodienſi. Hedrotios* appellatos ſcribit Suffridus Petri in eodem Ioanne Epiſc. cap. 4. HEIDROTII, in Chron. Cornelii *Zantfliet*, apud Marten. to. 5. Ampliſſ. Collect. col. 361. vbi et de vocis etymo diſerte docemur: *Anno 1403. quidam filii iniquitatis, Gallice Haidroits, id eſt, odientes ius*

et

et aequum, *cives Leodienſes coeperunt rebellare contra dominum Leodienſem Electum inclytum Ioannem de Bavaria*, *nitentes contra Deum*, *iuſtitiam et rationem poſſe tenus deſtruere iuriſdictionem eccleſiaſticam in plerisque modis et formis*, etc.

HEIDONES, gentiles, pagani, idiolatrae, a Germ. *Heyde*, Gall. *Gentil*, *Pagen*. Epiſt. a. 1589. apud Ludewig. to. 6. pag. 328. *Quidam ex noſtris heidonibus transfuga factus eſt*.

HEIMBVRGENSIS, HEIMBVRGIVS, apparitor, praeco, Germ. *Heimbürge*. Ius Argent. lib. 1. cap. 1. apud Schilter. in Gloſſ. Teuton. *Ad ſcultetum pertinet ſtatuere tres perſonas* (*precones*) *quos Heimburgenſes dicimus*, *unum in interiori ſcilicet veteri urbe*, *duos in exteriori*. Chron. Wormat. apud Ludewig. tom. 1. pag. 78. *Apud Wormatiam ſeu Vangiones*, *ſupremus olim iudex erat camerarius tempore adhuc Francorum Regum*, *manſitque etiam ſuccedentibus Epiſcopis*, *quorum nomine tres ſingulis annis placita in Curia Epiſcopali exercebant*, *Ianuario*, *Aprili*, *et Iunio*. *Iudici camerario XVI. apparitores praeſto erant*, *quos Heimburgios appellabant*. Si tamen vim nominis ſpectes, idem eſt, qui iudex, praefectus vici, a Teuton. *Heim*, vicus, villa.

HEIMZVHT, expeditio hoſtilis, Germanis *Heimzuch*, vt vult Lindenbrogius. Lex Baiwar. tit 3. cap. §. *Si quis liberum hoſtili manu cinxerit*, *quod Heirireiza dicunt*, *id eſt*, *cum 42. clypeis*, - - - *ſi autem minus fuerint ſcuta*, *verum tamen ita per vim iniuſte cinxerit*, *quod Heinzuht vocant*, *componat*, etc. Theutonibus *Heymen*, eſt ſepire, obuallare: *Heyminghe*, ſepimentum, a quo potius ducendum videtur vocis etymon. V. *Hamſoca*.

HEINFARE, HEINFARA, et HEINFAR, diſceſſio, fuga, lapſus ſerui, ex Angl. *Hein*, famulus, ſeruus, et *Far*, iter, tranſitus. Dicitur et mulcta, quae hoc nomine penditur, et ipſa iuriſdictio animaduertendi in ſeruos fuga lapſos. Domeſdei: *Heimfaram qui fecerit*, *100. ſol. emendet*. Alibi: *Si quis occiderit hominem Regis*, *et facit Heinfaram*, *dat Regi 30. ſolid. de ſolutione hominis*, *et de foriſfacto 100. ſol.* HAVFARE; eadem notione. Conſuetud. antiquae Norman. a. 1080. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 118.

HEIRONES, ardeae, erodii, *Herons* Gallis, accipitrum nobilium ſpecies primaria. Charta Anglica de Foreſtis, apud Matth. Paris. et in libro inſcripto *Pupilla oculi*: *Aerias accipitrum*, *falconum*, *aquilarum*, *et Heironum*.

† HEISIA, HEISIA, f. ſilua ſepibus ſepta, i. q. *Haga*. Ch. t. 1. Annal. Praemonſtr. p. 355. *Dedi unam croftam*, *quam Robertus filius Seman tenuit iuxta Heiſiam de Demesford*. Infra *Heiſa*

HEKFORE, iuuenca, Anglis *Heifer*, Gall. *Geniſſe*. Computus ann. 1407. apud Kennett. Antiq. Ambrosden. p. 548. *Et de* XII. *den. receptis de debili vitulo cuiusdam Heckfore vendito praedicto Iohanni hoc anno*.

HELBLING, monetae genus, V. Hallenſes.

HELCHIA. Ch. Walteri Abb. S. Quintini de Monte ann. 1214. *Sciat univerſitas veſtra quod cum nos* - - - - *in aqua communi de Buieſcourt ſupra molendinos de Fullieres cruſtam unam cum Helchia et furnum de Bieſcourt*, *cum manſura eiusdem furni longo tempore poſſediſſemus*, *etc.* Quae verba in Regeſto ann. 1665. Gallice redduntur, *une Crouſte avec Une Huche*, quo ſignificatur arca lignea maior, vbi piſces in aqua ſeruantur.

HELCINIENTES. Ch. Theodorici Comitis Fland. a. 1151. Tabulario Monaſterii S. Bertini: *Non ſolum quidem terrarum*, *ſed et omnium rerum*, *quarum decima in ſancta Eccleſia perſoluitur ab Helcinientibus* (ſic) *et ſubmanentibus ex integro decima S. Bertino perſoluatur*.

HELEFVRLVNGA, V. *Furlongus*.

HELEMOSINA, pro *Eleemoſina*. Ch. a. 1177. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 1012.

HELEMOSENARIVS, et HELEMOSINARIVS, pro *Eleemoſynarius*.

 Sylla-

Syllabus Rubric: ad Leges Palatinas Iacobi II. Regis Maioric. to. 3. SS. Iunii. p. VIII.

HELEMOSINATVS, qui dat in eleemoſynam eccleſiae, monaſterio, vel pauperi. Ch. a. 1030. to. 1. Hiſt: Lotharing. col. 407. V. *Eleemoſynarii.* 3.

HELERA. Teſtam. ann. 1263. apud Marten. tom. I. Anect. col. 1119. *Item volo et praecipio, quod dicta domus de Campi percipiat in ſolutum pro mille ſolidis Podienſibus, quos debeo eidem, praedicta Helera dictae Catharinae filiae meae tertiam partem proventuum dicti mercati d'Alegre.* Locus perobſcurus. An legendum *Heredia?*

HELIOGABALVS, ita Sol dictus apud Gabalitanos. Vocem Arabicam eſſe contendit Scaliger, *Alagabal*, vti praeferunt aliquot numini, i. e. *Deus Gabalitarum.* Sed de Heliogabalo et Antonino Imperatore, ita nuncupato, multa congeſſere idem Scaliger in Notis ad Euſebium pag. 231. vlt. Edit. lib. I. Epiſt. p. 209. Caſaubonus et Salmaſius ad Lampridium, Fullerus L. I. Miſcell. c. 14. et alii.

HELITIATVS, extra omnem litem poſitus. Praeceptum Childeberti III. Regis Franc. ann. 697. apud Mabill. Diplom. p. 480. V. *Elitigare.*

† HELLEMPARTA, haſtae ſpecies, quam Galli *Hallebarde*, Germ. Hellebarde dicunt. Sic Latine reddit μανιαςαν Nicet. in Andronic. l. 2. V. *Alabarda.*

HELLIRVNA, maga, V. *Alyrumnae.*

HELLOVS, *vorax, inſatiabilis,* pro Helluo, in Gloſſ. MS. Sangerman. n. 501.

HELLVABVNDVS, *multum bibens, ebrioſus.* Idem Gloſſ.

† HELLVVS, *rufus, pallidus, vel naxiſia.* Gloſſ. vet. Cod. 7641.

HELMARC, dimidia pars marcae, a Germ. *Hel* vel *Half*, dimidium et *Marc*, marca. Conſuetudines antiq. Norman. in Conc. apud Lillebonam celebrato a. 1080. confirmatae apud Marten. to. 4. Anecdot. col. 119.

HELMVARIPHA, vox Arabica, quadrangulum irregulare, ſeu inaequale, quod vel duos obtuſos habet angulos, et duos acutos, vel rectos duos, vnum obtuſum, et vnum acutum. Goclenius in Lexico philoſ. *Impoſſibile eſt Helmuaripham aut tres rectos aut tres obtuſos angulos habere.*

HELMVS. (1) Caſſis, galeae conus; *Heaume* Gallis, *Helmo*, Italis, *Helm* Cambro-Britannis et Germanis. Lindenbrogius a Germanico deducit, Spelmannus a Saxonico. Gloſſ. Aelfrici: *Galea, le Wer Helm.* Gloſſ. MSS. ad Bedae Gutbertum: *Cone i. e. Helme.* Ab *Helen*, celare, accerſit Eccardus, quia caput galea celat: vnde *Celata* Italis dicitur. Occurrit in Legibus Ripuariorum tit. 36. §. 11. et alibi. GELMVS, e Hiſpanico *Hyelmos*, in Teſtam. Ranimiri Regis Aragon. aerae 1099. in Hiſtoria Pinnatenſi l. 2. c. 38. (2) Culmen, tectum, Anglo-Saxon. *Haelme.* Verelius in Notis ad Herrauds-Saga pag. 83. obſeruat, ſu. *Hialm* eſſe tectum quatuor pertic. affixum foeno vel ſegetibus tegendis aptum Tabular. Abbatiae S. Trinitatis Cadom. fol. 21. *Ricardu[s] etiam de Gracio, qui habet duos bo[v]arios, et horreum ſuum et helm[um] et hoc totum quod habet Helto Da[pi]fer in eadem villa.* (3) † Monet[ae] ſpecies, a caſſide ibi ſculpta ſic [di]cta, Gall. *Heaume.* Lit. remiſſ. [...] a. 1387.

HELNA, helenium, enula campa[na], ſpecies plantae, Gall. *Aunée.* Hinc

HELNATVM VINVM, hac ſcili[cet] herba conditum. Bernardi O[rdo] Cluniac. part. 1. c. 8. in vet. Diſc[ipl.] Monaſt. p. 151. *In vindemiis co[...] cta Helna a famulo ſuo qui doctus [...] inde, et ex altera parte aliis he[rbis] quae huic negotio aptae ſunt, faci[t] vno vaſe vnum* (leg. vinum) *He[lna]tum, in altero herbatum.*

† HELOTIS, Sarmatica lues, [...] plica Polonica. De ea Ioan. A[...]cola et alii.

HELOVITREVM VAS, pro *Hol[o]treum*, totum vitreum. Vox ibi

Acta SS. t. 1. Ianuar. p. 74. V. *Helmitreus.*

HELP, piſcis maioris ſpeciei. Ch. Guidonis Comitis Pontiuenſis, in Tabul. Abb. S. Iudoci: *Ita quod ſi piſcator ceperit infra terminos maris circum adiacentis ſturionem et ſalmonem et porcum marinum, et Help, in ius cedit Eccleſiae totaliter et integre.* V. *Craſpiſcis.* † *Helpinum* ediderunt Benedictini to. 10. Gall. Chriſt. p. 336. inter Inſtr.

HELSWINDE, V. Hermannum Contractum p. 562. Edit. Caniſii.

HELVCVS, pro Elucus, capitis grauitas a vino creata. Tertullianus de Corona c. 7.

HELVITICE. Liber 3. Miraculor. S. Dionyſii c. 14. *Haud Heluitice habeo, quod loquar pro Dionyſio, cum qui iam Sanctorum ſociatus in coelo pollet exercitibus, apologia noſtra minime indigeat.*

HEMERO, *ἀρχιὰξ*, in Gloſſ. Lat. Gr. vbi Goldaſtus ad S. Valerianum emendat *Hemero:* hunc vide pag. 63. † Leg. *Hemerocoetus*, ex Gr. *ἡμεροκοῖτος.*

HEMERODROMI, quaſi diurni curſores, tabellarii, a Graeco *ἡμέρα* dies, et *δρόμος*, curſus. Acta SS. t. 1. Ianuar. p. 962.

† HEMEROTROPHVS, diurnus cibus, Gr. *ἡμερότροφος.*

† HEMICYCLVS, ſemicircularis, *ἡμικύκλος*, apud Muratot. to. 19. p. 50.

HEMIGRANEA, HEMIGRANIA, dolor medii, imo et totius capitis, Gall. *Migraine*, a Graeco *ἥμισυς* et *κράνιον*. Acta SS. to. 5. Maii pag. 285.

HEMINA. (1) In Regula S. Benedicti cap. 40. eſt certa vini menſura, quam Monachis ſufficere per diem exiſtimauit, de cuius quantitate multa habent Regulae Interpretes, quae collegit Haeftenus lib. 10. Diſquiſ. Monaſt. tract. 4. diſqu. 2. ac praeſertim Scriptor in Diſſert. Gallica, de vini hemina et libra panis in Regula S. Benedicti, edita ann. 1667. *Emina appendit libram vnam quae geminata ſextarium facit, habet drachmas centum.* Papias. Epiſt. Theodemari Abb. Caſinenſis a. circiter 790 ad Carolum M. *Quas duas menſuras aeſtimauerunt maiores noſtri Eminae menſuram eſſe.* Apud Palladium de Architectura: *Cyathi nouem Heminam faciunt, Heminae duae ſextarium complent. Sextarii ſex congeum reddunt.* Vide Gloſſar. med. Graecit. in *ἡμίνα*, et quae in hanc rem commentatur idem Mabillonius in Praefat. ad to. 5. Vitar. SS. Ord. S. Bened. n. 158. Quidquid ſit de controuerſia, quae circa heminam vini, inter eruditos viros olim verſata eſt, certum omnino eſt, non eiusdem capacitatis vbique exſtitiſſe hanc menſuram, etiam in Galliis. In quibusdam locis circa Belliiocum, Hemina vini eadem eſt ac ſemi-aſinata; Aſinata vero valet octo quartas vini. In Delphinatu Hemina vini aequiualet ſextario, vtraque enim menſura 2. ſ. perinde aeſtimatur in Tractatu D. de Boeslieu. Aliae autem differentiae colligi poſſunt ex auctoribus a D. Lancelot in Diſſert. de Hemina vini laudatis; pleroſque licet illorum aeſtimatione huius menſurae, potius ad vſus ſuos reſpexiſſe, quam ad intimam illius capacitatem, mihi vix dubium ſit. IMINA, pro *Emina*, in Ch. a. 1136. apud Ioffredum in Nicaeenſibus Epiſcopis p. 167. EXEMINA, eodem ſignificatu. Ch. a. 964. in Append. ad Marcam Hiſpan. col 884. *Dono ego Borellus Comes et Marchio - - - ſeſtarium de cinada et Exeminam de vino.* (2) EMINA, et EYMINA, menſura frumentaria. Ch. a. 1249. apud Capellum lib. 4. Rerum Occitan. *Et ſi forte aliquis homo vel femina Biterris vendiderit ſuum bladum ad ſuam Eminam vel ſeſtarium* etc. Inſtrum. an. 1309. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 86. *De quacunque quantitate bladi venditi, videlicet de vna Hemina, vt ſupra, capitur vna cazeola pro qualibet Hemina.* Inuentarium MS. ex Archiuo Principis de *Rohan: Item vnam Eyminam frumenti et 5. pictas quas ſeruiunt Petrus Verderii, etc.* Nec minus variauit Hemina ſolidorum quam liquidorum; pro ſextario interdum accipitur.

pitur. Ch. a. 1242. XVI. *Emynas ſeu ſeſteria annonae ad menſuram Aquis - - Vnum modium ſeu XVI. ſexteria.* Ita etiam in nouo Coſtumar. t. 4. part. 2. p. 1008. art. XI. vbi *Heminam* per vocem *Setier* reddidit Gallicus interpres. Alibi *Hemina* duos bicheros valet: cuius ponderis fuerit apud Maſſilienſes, vtcunque aeſtimare licet, ex ſtatutis eiuſdem ciuitatis l. 1. c. 55. num. 4. *Decernentes ſimiliter quod nullus faciat ſaumatam portandam ad molendinum in qua ſint plus quam ſeptem Eminae annonae.* Alicubi *Hemina* Maſſilienſis 8. ciuaderias continere dicitur; ciuaderia vero fere aequiparatur modio Pariſienſi. EMINALE, eadem notione, idem ac Sextarium, Gall. *Setier*. Ch. an. 1103 apud Bruſſel de Vſu feud. to. 2. p. 728. *Seſtairalaticum dono vobis de omni blado, et de omni legumine, et de farina, - - - ſi menſurantur cum ſeiſtarale vel eminale.* Vbi particula *vel* explicatiua eſt, non disiunctiua: vtriusque enim menſurae eadem eſt praeſtatio. Tabular. B. M. Accinct. *Remiſit etiam IX. denarios cenſuales et vnum eminale auenae.* HEMINALE SALIS, menſura vnius heminae ſalis capax, ſimul et praeſtatio quae pro diſtractione ſalis exſoluitur duodecima ſcilicet heminae pars de vnaquaque vectura. Charta ann. 1309. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 91. EMINATA TERRAE, modus agri vnius heminae capax, vt modiata, vnius modii, etc. *Eminée de terre*, Aruernis, *Eminada terrae*, in Ch. Raimundi Comitis Toloſani an. 1248. *Tres cartonatas et vnam Eminatam terrae, cum quadam pradello, etc.* in Ch. Mſ. a. 1300. (3) Eadem notione, vt videtur, qua *heminagium*. Teſtam. Guinardi Comit. Ruſcin. an. 1173. in Append. ad Marcam. Hiſp. col. 1360. *Relinquo etiam eis* (Templariis) *ipſas heminas de Perpiniano.*

HEMINAGIVM, EMINAGIVM, praeſtatio ex quacunque emina frumenti, aut alterius grani. Ch. Philippi Auguſt. Reg. Franc. a. 1183. in Chartophylacio regio Regeſt. 91. Ch. 448. *Dedit etiam eiſdem vnum modium frumenti ad menſuram Pariſienſem in granchia ſua Compendii, vel Eminagio illius oppidi.* *Siſa heminarum*, Impoſitio, praeſtatio *Eminagii*, in Ch. a. 1251. V. *Siſa.* *Aminage*, in Ch. Iohannis Reg. Fr. Regeſt. 9. Chartophylacii regii num. 502.

HEMINALE, V. *Hemina* 2.

† HEMINATA, i. q. *Eminata* in *Hemina* 2. Stat. Auenion. l. 1.

† HEMIOLVM, ſeſcuplum. Gloſſ. Gr. Lat. ἡμιόλιον, *ſecuplum*. Poenit. vetus Mſ. ex Conc. Nic. c. 17.

† HEMIOLIVS, numerus ſeſquialter, ap. Gell. l. 18. c. 14.

† HEMIPLEXIA, paralyſis, qua dimidia pars corporis laborat, in Epiſt. Andr. Morelli ad Iac. Perizon.

HEMISIVM, ſpecies monetae, dimidia pars aſſis. Hiſt. Miſcell. apud Murator. to. 1. part. 1. p. 162. *Et ita proceſſerunt iactantibus Imperatoribus hypatiani et trimiſia et Hemiſia et numiſmata nouae vsque ad magnam Eccleſiam.*

HEMISPERIVM. (1) Pro *Hemiſphaerium*, Vgutioni. (2) Inſtrumentum vitreum in modum ſphaerae dimidiae, vel in orbem efformatum, quo ad lintea leuiganda vtebantur. Bernardi Ordo Cluniac. part. 1. c. 54.

† HEMISPHAERIVM CONSVMMARE, tempus terere, in Act. SS. t. 2. Sept. p. 499.

HEMISSECLA, dimidium *ſicli*, Germanis Seckel, quod eſt quarta pars vnciae apud Graecos et Latinos. Hepidannus de Vita S. Wiboradae l. 14. c. 14. *Cum neſciant de tot talentis Hemiſſeclas vel obolos obſeruare.* V. *Emiſexcla.*

HEMITOGIVM. Papias MS. Bituric. *Emitogium, dimidia toga.* *Hemitogium*, Iohanni de Ianua.

HEMITRITAEVS, ſemitertiana febris, Gall. *Fievre double tierce.* Acta S. Raynerii t. 3. Iunii p. 454. Vox ducta a Graeco ἡμιτριταῖος, ſemitertianus.

HEMOSVS, *odium*, Gloſſ. Iſidori. Ita etiam in Excerptis Pithoei. Bonauentura Vulcanius ſuſpicatur legendum,

dum, *Heinoſus*, odioſus, vnde forte Gall. *Haineux*.

† HEMVM, *lo parlamento, e modulacione*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

HENAPHVS, vas, patera. Tabular. Maioris Monaſt. V. *Hanapus*.

HENATINI, *Gigantes ſiue robuſti, ſiue potentes, aut humiles conſurgentes*; in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm. MSS. et in Amalthea ex Catholico Ioh. de Ianua. Vox procul dubio detorta ab *Enac* vel *Enacim* de quibus Num. 13. 34. et Deuter. 2. v. 11.

† HENDEGARIVS, machina bellica. Murat. t. 2. Antiq. p. 508. *Solaria, aſſides, ſcalas, hendegarios, funes, baliſtas etc.*

HENDEM, *eque, ſimiliter*. Gloſſ. Sangerm. MSS. n. 501.

HENEDPENY. Monaſt. Anglic. t. 2. p. 827. *Sint quieti - - - de chevagio et Henedpenny, et bucſtall et triſtris, etc.* Forte *gallinagium*, ex Saxon. *Haen*, vel *Henne*, gallina, et *Peny*, denarius. V. *Gallinagium*.

HENEVNTE, pro Ineunte. Praefatio Franciſci Blanchini, apud Murator. to. 3. p. 81.

HENGISTE. Ch. Arnulfi Imper. an. 898. in Metropoli Salisburgenſi, to. 3. p. 62. *Cum curtilibus et aedificiis, - - agris, pratis, paſcuis, ſiluis, foreſto ad Hengiſte, aquis, aquarumque decurſibus, etc.* Kiliano, *Engiſt*, eſt equus, caballus; igitur *foreſtum ad Hengiſte*, fuerit forte vſus ſiluae ad pabulandos equos.

† HENGISTFVOTER, cui cura equorum demandata eſt, maxime qui eorum pabulum curat, a Germ. Hengſt, equus, caballus, et Futter, pabulum. Ch. a. 903. apud Meichelbec. t. 1. Hiſt. Friſing. p. 151. *Cum mancipiis, parscalchis, ſindmannis, hengiſtfuotris, etc.* *Hengiſtuotris*, in alia a. 1057. ap. eund. t. 2. p. 516. Hinc emendandae Chartae in v. *Hengiſtuotus*.

HENGISTNOTVS. Ch. Ludouici Regis a. 892. in Metropoli Salisburgenſi t. 1. p. 130. *Cum - - familiis vtriusque ſexus, mancipiis, parſchalcis, ſindmannis, Hengiſtnotis, cenſibus, campis etc.* Alia Henrici Imper. an. 1039. p. 147. habet *Hengiswoteris*, alia denique an. 1057. p. 151. *Hengiſturtis*. Vide *Hengiſtfuoter*.

HENGLBITA, perperam pro *Hengwitha*, in Litteris Henrici Regis Angl. ex Regeſt. 92. Chartophylacii regii ch. 58. V. *Hangwith*.

HENGWITHA, V. *Hangwith*.

HENKINI, dicti per contumeliam Rheni accolae, *die Henchen* vel *Hencken*, carnifices, furciferi. In Vita Caroli IV. Imp. *Si pater noſter arripuerit iſtas pecunias diſperget eas inter Rinenſes Henckinos et ſic decepti manebimus et illuſi.*

HENOTICVM, ex Gr. ἑνωτικὸν, edictum de vnitate Eccleſiae, quomodo appellatum illud, quod Zeno Imp. ſanxit. Victor Tunnenſis: *Anaſtaſius Imp. haereticorum Synodum faciens Henoticum Zenonis confirmat.* Habetur illud apud Euagrium. V. *Vnitiuum*.

HENRICI, dicti denarii aurei ab Henrico II. Rege cuſi.

HENRICIANA HAERESIS, dicitur Simonia, ab Henrico IV. et V. Imperatoribus, qui Epiſcopatuum et Eccleſiarum inueſtituras pretio accepto conferre ſolebant. Guillelmus Apulienſis lib. 3. de Geſtor. Norman.

HEORDPENI, praeſtatio pro quolibet foco; ex Saxon. *Heord pening*, voce conflata ex *heord*, domus, focus, et *pening*, denarius, proprie autem is, qui vulgo *Romeſcot* dicitur, et Romano Pontifici pendebatur. Leges Edgardi Regis cap. 5. apud Bromptonum. V. *Denarius S. Petri*.

HEPTADOGMA, ſermo de ſeptem artibus. Compendium Iurium et Conſuetud. Vniuerſitat. Paris. per Robertum Goulet, Edit. 1717. fol. 17.

HEPTAMARON. Donatio S. Rudeſindi, pro Monaſt. S. Saluatoris de Cella-noua. *Geriae, hiſtoria eccleſiaſtica, Heptamaron, geronticon, expoſitio Trinitatis et collationum.* Forte legendum *Hexaemeron* a Graeco ἑξαήμερον, liber ſatis notus de ſex diebus quibus mundus conditus eſt.

HEPTAMYXOS, lucerna ſeptem *myxos* ſeu *nares*, vt alii vocant, habens. Hegeſippus l. 5. c. 10. Ita Hofmannus.

HEPTAPHONOS, ἑπτάφωνος, habens voces ſeptem. Theogerus Epiſcop. Metenſis apud Bernardum Pez t. 1. Anecd. Praefat. p. XV.

HEPTATICVS, EPTATICVS, corrupte, pro Heptateucho, ſeu tomo ſacrorum Bibliorum primo continente *Pentateuchum* Moyſis, et ſequentes 2. libros Ioſuae et Iudicum. Vgutio: *Eptaticus vetus eſt Teſtamentum, quinque libri Moyſi, ſex Ioſuae, ſeptem libri Iudicum.* (Sic in MS.) Occurrit apud S. Hieronym. Poema l.2.Comment.Bibl.Caeſ.p.406.

Etpaticus enim librum decurrit in iſtum
Quem Ruth conſequitur faemina clara ſatis.

Vbi vir doctiſſimus ad marginem: *Locus mendoſus de cuius emendatione nondum mihi liquet.* At facilis nunc emendatio ex praeallatis: legendum enim *Eptaticus*.

HERA. (1) HERA, HERBA, ager, aut locus, qui nec colitur nec aratur, († vel potius i. q. mox *Heralis.*) Ch. a. 1206. in Tabulario Calenſi p. 190. *Recipiant de caetero - - - vnum obolum ſuper ſuis Heriis de Beomonte, et ſex denarios ſuper quadam Hera de Buſeniaco - - quinque denarios de duobus Hereis de Gromont et 11. den. de prato ſuo de Gromont.* V. *Area* 1. (2) Iuno, Graec. Ἥρα. Gobel. Perſona Coſmodr. aet. 6. cap. 38. *Quod Hera colebatur a Saxonibus videtur ex eo, quod adhuc quidam vulgares recitant ſe audiuiſſe ab antiquis, prout ego audiui, quod inter feſtum Natiuitatis Chriſti et feſtum Epiphaniae Domini, Domina Hera volat per aëra, quoniam Iunoni apud Gentiles aër deputabatur. Et quod Iuno quandoque Hera appellatur, et depingebatur cum tintinnabulis et alis, dicebant vulgares, praedicto tempore Vrowe Here, ſeu corrupto nomine Vro Here de vlughet et credebant illam ſibi conferre rerum temporalium abundantiam.* (3) Capitum ſectio, V. *Aera* 1.

HERACLEA, *ſtatua Herculis.* Sic Gloſſae MSS. ad illud veteris Interpretis Alexandri Iatroſophiſtae l. 2. Paſſion. vbi de Ligaturis et Characteribus: *Aliud de lapide medicamentum: ſculpens in eo Heracleam rectam ſuffocantem leonem includes in annulo aureo, et dabis ad vtendum in digito, et ſanus erit.*

HERACLIA, vox Architectonica, Gall. *Terme*, telamon. Gregor. Turon. de Glor. Mart. L. 1. cap. 65. *Erectis tamen parietibus ſuper altare aedis illius, turrem ac columnis, pharis Heracliiſque tranſuolutis arcubus erexerunt.*

HERALDVS, vel HARALDVS, Fecialis, vulgo *Herault*, Germ. Herold, de cuius officio Nicolaus Vptonus lib. 1. de Militari officio cap. 12. HERALDVS, in Inſtrum. a. 1520. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. p. 687. HEROVDES. Henricus Knygthon. p. 2571.

† HERALIS, domus ruſtica, cui adiunctus eſt hortus. i. q. *Curtile.* Gloſſar. Caeſar. Heiſterbac. in Reg. Prum. *Engilardus tenet heralem vnam, id eſt curtilem.* V. *Hera* 1.

HERBA. (1) *Herba aluminis*, in Conſtit. Sicul. l. 1. tit. 84. *Granaterias, piſcarias, herbas aluminis, et generaliter omnia, quae per noſtram curiam procurantur.* INVESTITVRA PER HERBAM ET TERRAM, in Formulis veteribus Lindenbrog. 153. 154. V. *Inveſtitura.* HERBAE DOMESTICAE, olera, legumina, Gall. *Herbes potageres.* Transactio inter Abbatem et Monachos Craſſenſes ann. 1357. ex lib. viridi fol. 52. HERBAS DARE, veneficio, ſeu veneficis potionibus, alicui vitam, vel mentem auferre. Quintilianus declam. 350. Lex Salica tit. 21. §. 1. *Si quis herbas alii dederit bibere, et mortuus fuerit. Herbas haurire* apud Gregorium Turon. l. 6. c. 35. Formulae veteres c. 34. *Ego herbas maleficas, nec potiones malas vnquam temperaui, nec bibere dedi, per quod ipſe infirmus, vel inſanus fuiſſet, aut vitam ſuam perdere debuiſſet. Herbarum venena*, apud eundem Gregor. Turon. l. 2. Hiſt. c. 9. L. 4
d

de Mirac. S. Mart. c. 36. *Herbas incantare*, apud Audoënum in Vita S. Eligii l. 2. c. 15. *Herbam dare, porrigere*, veteres dicebant alia omnino notione, de qua ſic Feſtus: *Herbam do, cum ait Plautus, ſignificat, victum me fateor: quod eſt antiquae et paſtoralis vitae indicium; nam qui in prato curſu aut viribus contendebant, cum ſuperati erant ex eo ſolo, in quo certamen erat, decerptam herbam aduerſario tradebant.* V. Eraſmum Centur. 9. Adag. 78. (2) Tributum, ſeu cenſus pro iure et facultate ſuccidendi herbas in pratis vel in ſiluis, atque animalia in iis paſcendi: accipi etiam poteſt pro ſeruitio quod ſubditi ac ruſtici domino ſuo in herbis ipſius ſuccidendis praeſtare tenentur. Charta Balduini Comitis Flandriae a. 1116. apud Miraeum to. 2. pag. 1153. V. *Herbagium.*

† HERBACIA, pratum, locus vbi herbae abundant. Ch. Mſ. a. 1108.

† HERBAGAGIVM, domicilium, aedes, domus. Ch. Mſ. an. 1217. V. in *Hereberga.*

† HERBAGIA, cenſus, qui pro facultate ſuccidendi herbam penditur. Ch. Mſ. a. 1192. V. *Herbagium.*

HERBAGIVM. (1) Herba in pratis ſuccisa; *Herbage*, in Conſuetud. Norman. art. 30. Bracton. l. 4. t. 1. c. 37. §. 1. *Haec eſſet potius emptio herbagii, quam paſtura.* (2) Ius ſeu facultas ſuccidendi eiusmodi herbas in pratis, aut Communiis, vel etiam in ſiluis, aut animalia in iis paſcendi. Bracton. c. 38. §. 12. *Notandum, quod ſub nomine Herbagii non continetur glans, et ideo tempore glandis et peſſonae, excluduntur porci et caprae, niſi ad hoc ſpecialiter agatur, quod talem habeant communiam.* Adde §. 21. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 90. *Inde penſandum de eo, cui hoc licuit, an qui laeſus eſt, Herbagium, vel lignagium, vel cauſſam aliquam in nemus habeat.* Ordericus Vitalis lib. 5. *Conceſſerunt etiam totius villae Herbagium.* HERBAGIA eadem notione. Ch. an. 1208. ex Chartul. S. Nicaſii Remenſ. HERBERGIVM, eodem ſignificatu. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 71. (3) Cenſus annuus domino debitus pro facultate ſuccidendi herbas, etc. Ch. a. 1217. ex Chartul. S. Nicaſii Remenſ. *Radulphus de Betiguicurte vendidit Eccleſiae S. Nichaſii quidquid habebat - - - tam in manſionariis quam in Herbagio et cenſu.* HERBAGIA, eadem notione. Bulla Paſchalis PP. II. an. 1114. ex Chartul. S. Nicaſii Remenſ. HERBARIVM, eodem ſignificatu. Charta an. 1115. apud Stephanot. Antiquit. Bened. Petracor. MSS. fol. 171. HERBATGIVM, in Ch. Guidonis domini Montislauri an. 1387. apud Baluzium to. 2. Hiſt. Aruern. p. 610. HERBATICVM, idem Diploma Ottonis II. an. 981. apud le Blanc Diſſert. de Monetis p. 88. *Per hoc, noſtrum perdonamus praeceptum, vt nullus eorum aut ſuorum hominum deinceps - - - in aliquo loco donet portonaticum, aut ripaticum, vel Herbarium, vel glandaticum.*

HERBAIARE, herbas depaſcere. Obſeruantiae Regni Aragon. lib. 7. tit. de Paſcuis §. 7. *Si aliquae oues Herbaiantur in aliquo loco, non poſſunt paſcere talia animalia in loco ſeu termino conuicino.*

HERBAIARIVS, qui paſcuis inuigilat. Iacobus I. Rex Aragon. in Foris Oſcae a. 1247.

HERBANNVM, V. in *Herebannum.*

† HERBANTVM, cenſus pro facultate ſuccidendi vel depaſcendi herbas. Ch. Mſ. a. 1153. V. in *Herbagium.*

HERBAPERIARVM. Thwroczius 2. part. c. 3. *Kuſid autem de aqua Danubii lagenam implens, et Herbaperiarum ponens in vtrum, et de terra nigri ſabuli accipiens ad ſuos reuerſus eſt.* Sed ex iis quae ſubduntur, legendum indubie *Herbam pratorum*, quod non vidit Editor.

HERBARE. (1) *Herbam paſcere, vel herba ornare, induere.* Ioanni de Ianua Gloſſ. Lat. Gall. Sangermann. *Herbare, herber, glager d'herbe.* (2) V. *Herbatum vinum.*

HERBARIA. (1) Venefica. Capitula ad Legem Alamanor. c. 22. Edit. Baluzii: *Seu ſtria, aut herbaria ſi ſit.* V. *Herba* 1. (2) Ipſum veneficium.

Liber promiſſionis Maleficii, in Statutis venetis cap. 17. (3) † Forum herbarium. Statut. Montiſpeſſ. Mſ. a. 1204.

HERBARIVM. (1) Ioanni de Ianua, *Locus, vbi Herbae abundant.* Gloſſar. Lat. Gall. Sangerman. *Herbarium, Herbier, lieux où herbe croiſt.* In Gloſſar. Iſidori, *Herbitium, locus in quo herbae naſcuntur.* Vdalricus l. 3. Conſuet. Cluniac. c. 8. *Quos tamen* (pannos) *non ſuſpendant ad ſiccandum in horda, vt alii fratres ſed tantum deponant in Herbario clauſtri.* (2) Aliud porro eſt *Herbarium* apud Henricum Knyghtonum lib. 2. cap. 2. de Willelmo Ruſo Rege Angl. *Fecit de loco illo Foreſtam nouam, quam vocauit ſuum nouum Herbarium, et repleuit eam ceruis, damis etc.* Quippe hoc loco in voce *Herbarium*, in conſonantem efficiunt: idemque valet haec mox, ac *herbergium*, ſeu domicilium. Tabular. Abſienſe fol. 171. *Aedificare, ſecare, plantare in Auberiis, pratis, excluſis.* Rurſum fol. 199. *Partem meam Auberjae, quam habeo in Martreio, etc.* V. *Hereberga.* (3) V. *Herbagium* 3.

HERBARIVS. (1) Veneficus, Heluetiis *Herberger.* Gloſſ. Lat. MS. Reg. *Veneficus, qui venenum dat, Herbarius.* Fredegarius in Hiſt. Epitom. Francor. c. 56. *Clamant et filii negligentes matrem Herbariam et meretricem.* Halitgarius in Poenitent. cap. 10. *Herbarius vir aut mulier, interfectores infantum, etc.* (2) HERBARII, ſunt ῥιζότομοι, et Βοτανολόγοι Graecorum. Firmicus lib. 8. c. 13. *Herbarios faciat, qui ſcilicet herbas ſollerti arte collectos ad medelam laborantium ſeruent.* Plinius quoque *Herbarios* vocat, qui medicas herbas legebant ac vendebant.

HERBASCVM, *Ellychnium*, in Amalthea.

† HERBATGIVM, V. *Herbagium* 3.

† HERBATICVM, cenſus pro facultate ſuccidendi vel depaſcendi herbas, i. q. *Herbantum.* Ch. Mſ. ann. 1232. V. *Herbagium* 3.

HERBATICVS. Gloſſ. Graec. Lat. MS. et Editum: Αλητὴς, *Herbaticus, vagus, erroneus.* Sed legendum *Erraticus.* HERBATICA ANIMALIA, ποηφάγα, apud Vopiſcum in Probo, vbi quidam reſtituunt *Erratica*, quod improbant viri docti.

† HERBATIVM, ius exigendi *Herbaticum.* Lib. cenſ. eccl. Rom. MS.

† HERBATVM, pratum. Ch. a. 1206. to. 1. Probat. Hiſt. Brit. p. 806.

HERBATVM VINVM, vinum herbis aromaticis conditum. Vſus Cuſturae Cenom.

HERBEGAGIVM, V. *Herebergaria.*

HERBEGARE, V. in *Herebergare.*

HERBERA, venefica, V. *Herberia.*

† HERBERAGIVM, domicilium, aedes, manſio. Ch. a. 1177. t. 7. Ordin. reg. Fr. p. 697.

HERBERGAGIVM, etc. V. in *Hereberga.*

† HERBERGAMENTVM, cenſus qui pro facultate ſuccidendi vel depaſcendi herbam ſoluitur. Ch. Mſ. an. 1325.

HERBERGARE, domum conſtruere, aedificare, ſuppellectili inſtruere. Ch. XII. ſaeculi ex Tabulario B. M. de Bono Nuntio Rotomag. *Licet ſiquidem eidem Gilleberto et haeredibus ſuis hanc praedictam terram et domum Herbergare de ligno et lapide, aut vendere, etc.* Ch. a. 1234. to. 4. nouae Gall. Chriſt. inter Inſtrum. col. 207. *Quod ſi inter ipſorum Abbatis et conuentus homines inuenerit manſum vacuum idem Ioannes, et voluerit Herbergare de aliquo, ſine aliqua contradictione poterit.*

† HERBERGATVM, ius in foreſt exſcindendi ligna domui conſtruendae vel reparandae neceſſaria. Ch an. 1206. to. 1. Probat. Hiſt. Brit p. 806.

† HERBERGEGIVM, domiciliun manſio, aedes, hoſpitium. Chartu feud. epiſc. Aurel.

HERBERGERIA. (1) V. *Hereberg*. (2) † Diuerſorium, Germ. Herberg Lit. remiſſ. a. 1351.

HERBERGIAGIVM, Vide *Herebergaria.*

† HERBERGIARE. (1) *Herberg* ſeu manſiones aedificare, villa conſtruere. Ch. Phil. Aug. a. 118 (2) V. *Herebergare.*

HERBERGIATOR, V. *Herebergaria*

HERBERGIVM. V. *Herbagium* 2. et *Hereberga.*

† HERBERIA, HERBERA, venefica. Correct. ſtat. Cadubr. c. 60. Vide *Herberius.*

† HERBERJAGIVM. (1) Habitatio cum certa agri portione, praedium ruſticum. Ch. Mſ. a. 1183. V. *Hereberga.* ARBERGERIVM, idem. Ch. a. 1318. t. 12. Gall. Chriſt. p. 405. (2) Idem quod *Herbergagium*, in Ch. Mſ. a. 1226.

HERBERIGIVM, V. *Herebergaria.*

† HERBEVS, coloris viridis, to. 2. Hiſt. Caſſin. p. 600.

HERBIAGIA, idem quod *Hereberga*, domicilium, domus. Enumeratio feodorum Norman. ad Ducheſnium Hiſt. Norman. p. 1044.

HERBICARE, herbas euellere. Deſcriptio cenſuum Monaſt. S. Emmeranni apud Bernardum Pez to. 1. Anecd. part. 3. col. 76.

HERBICE, V. *Herpix.*

HERBIDARE, herbam ſeu gramen proferre, apud Coluenerium in Gl. ad Baldricum. *Herbidare terras*, herbas ſerere, Martiano Capellae lib. 1.

HERBILEGVS, meſſor, Gall. *Moiſſonneur.* Geſta Tancredi apud Marten. t. 3. Anecd. col. 146.

HERBILIA, leguminis ſpecies. Miracula S. Columbani c. 5. *Legumen Pis, quod ruſtici Herbiliam vocant - - - ſponte naſcitur per illas rupes* (in Italia). † Ital. *Eruilia, Erueia*, aut *Arueia.*

HERBITIVM, V. *Herbarium.*

HERBITVM *dixerunt paſtores, eo quod herbae vice praebeatur pecoribus cum Paſcua deſunt.* Papias.

HERBOLASTA, panificium herbis fartum et conditum. Ordinatio ſuper numero et ordine menſarum in hoſpicio Dalphini to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 313. *Item, volumus quod fiat unum intromeſſum pro nobis in ſiſta die Sabbati in prandio de tartis aut de Herbolaſtis.*

† HERBOLERIVS, *herbarum* ſeu pratorum cuſtos. Inquiſit. ann. 1261.

HERBVM, eruum, vt videtur, ſpecies leguminis, Gall. *Ers.* Pallad. lib. 1. c. 24. de Columbis: *Foetus frequentant, ſi ordeum torrefactum, vel fabam, vel Herbum ſaepe conſumant - - - Herbum foetus gratia menſibus praebeamus hibernis.* V. *Herbitia.*

† HERBVRGIVS, veneficus, in Lege Sal. tit. 67. edit. Eccardi. V. *Cheruioburgus.*

HERCALAE, ſtrumae ex Gall. *Eſcrouëlles.* Gaufridus de Belloloco, de Vita et conſeruat. S. Ludouici Reg. Fr. c. 35. *In tangendis infirmitatibus, quae vulgo Hercalae vocantur, ſuper quibus curandis Franciae Regibus Dominus contulit gratiam ſingularem, etc.*

HERCEARE, HERCIARE, occare, *Hercer*, Germ. Harken. Concil. Rotomagenſe an. 1096. apud Ordericum Vital. l. 9. p. 271. *Equi arantes, et homines carrucas ducentes, et Herceatores, et equi, de quibus Herceant - - - perpetua ſint in pace.* Chartular. S. Trinitat. Cadom. fol. 48. *Et* (debet) *Herceare eas cum equo ſuo, et in quadram vnam acram et Herceare eam.* W. Thorn. a. 1364. *Herceare, ſurculare, metere, etc.* HERCER, HERCHARE, eadem notione. Charta a. 1181. ex Archiuo Eccleſ. Dolenſis. Polyptychus Fiſcamnenſis a. 1235.

HERÇHARE, V. *Herceare.*

HERCHATVRA, occatio, Gall. *Herſage.* Chartularium SS. Trinitatis Cadom.

HERCHIA, V. in *Hercia.*

HERÇIA. (1) Occa, inſtrumentum ruſticum, quo terrae proſciſſae occantur, et teruntur, Gall. *Herce*: ex *herpex*, *herpicis*, quaſi *herpicia*, et contracte, *hercia*; Germ. infer. Harke. Fleta l. 2. c. 77. *Carucas et Hercias reparare.* Adde c. 84. HERCIS, eadem notione. Chartularium SS. Trinitatis Cadomenſ. fol. 46. v. (2) † *Cornatae* ſpecies qua vaſſalli tenentur dominorum terras occare. Ch. Phil. Pul. Mſ. an. 1306. (3) Candelabrum Eccleſiaſticum in modum *occae*, ſeu trigoni, confectum, Gallis *Herce.* Bernardus Mon. in Conſuetud. Cluniac. MS. c. 77. *Pallia ſuper altare non ponuntur, et Hercia non illuminatur.* Ch. Odonis Epi-

Epiſcopi Pariſienſ. a. 1198. *Luminaria Herciarum.* Apud Will. Thorn. p. 2152. *In primis pauperibus die ſepulturae, et die menſis, pro corpore ficto, cum Herſia.* Vbi *corpus fictum*, eſt *tumba cenotaphii*, ſeu *cenotaphium* ipſum: *Herſia* vero, candelabrum in modum *Herciae* confectum, luminibus variis inſtructum, quod ad cenotaphii caput erigi ſolet. Id aperte docet teſtamentum Richardi II. Regis Angliae apud Rymer. to. 8. p. 75. HERCHIA, eadem notione. Spicileg. Fontanell. MS. p 394. HERCIVM, in Teſtam. Iohannis de Neuill an. 1386. apud Madox Formul. Anglic. p. 429. HERTIVM, apud Bernardum part. 2. Ord. Cluniac. 25. ERZA, eadem notione. Statuta Cluniacenſia S. Petri Venerab. Abbatis Cluniac. c. 52. HEIA, videtur ſimili perinde ſignificatu ſumi, (niſi *hercia*, legendum ſit) in Synodo Exonienſi an. 1287. c. 12. *Vas ad aquam benedictam, Heia ad Tenebras, candelabrum Paſchale, etc.*

HERCIARE, V. *Herceare.*

HERCICITVS, διαίρεσις ὑπαρχόντων, *Diuiſio haereditatum.* Suppl. Antiquarii. ✝ Adde et Caſtigat. in vtrumque Gloſſ. *Herciſcitus.* Vox Iuriſconſultorum. Heraldus l. 1. c. 11. *Hercitus citus*, legendum cenſebat.

HERCIS, V. *Hercia* 1.

HERCITAE, ſeruorum genus, qui in agris verſabantur apud Veteres. Vide Alex. ab Alex. Genial. Dier. 3. cap. 25.

HERCIVM, V. *Hercia* 2.

HERCIVS. Caeſar. l. 3. Belli ciuil. *Erat obiectus portis Eritius.* Infra: *Exciſoque Eritio.* Vbi *Hercius* et *Hercio* legendum contendit Robertus Conſtantinus in Supplemento Linguae Latinae, vt fuerit ἕρκιον, vel ἕρκος; vt Galli vulgo *Herce*, ſeptum, quod portis obiicitur, vt καταῤῥάκτης, ſiue ἐπιῤῥάκτη θύρα, porta cataracta, ſiue pendula ac recidens Liuio, quia forte herpicis in formam confecta. ✝ Interdum pro quocunque repagulo, quo locus aliquis occluditur. Acta SS. to. 7. Iul. p. 300. V. *Hericia.*

HERECTVM, vox antiqua, haereditatem, patrimonium, bona, denotans, ab *Herctο* quod et *forctum et horctum* et *erctum*; pro bono. Vnde formula, *Hercta non cito*, apud vett. IC. de cohaeredibus, qui haereditatem inter ſe non ciebant, id eſt, non diuidebant. Haec ex Hofmanno.

HERCVLANVS, *eunuchus.* Vetus Gl. Sangerm. Iſidorus: *Herculaneus.* Vbi Graeuius: Vulcanius, *Eunicus*, Εὐνικος.

HERD, V. *Hird.*

✝ HERDA, grex, German. Heerde, Gall. *Herde.* Lit. remiſſ. Mſ. an. 1404.

HERDAMENTVM, poſſeſſio, haereditas, in Chartis Hiſpanis, quaſi *Haereditamentum.* V. Anton. Brandaon. lib. 15. Monarch. Luſitan. cap. 36.

HERDICVS, dominicus, a German. *Herr* dominus. Ch. Biblioth. Cottonianae quae ſic incipit: *Anno Herdicae Incarnationis 956. indictione 14.*

HERDOCHO, V. *Hereotum.*

HEREBANNVM, HERIBANNVM, ARRIBANNVM, ſubmonitio ad exercitum (✝ vel ad *corueias*, vnde et pro operis, quas vaſſalli domino debent, aut earum redemtione vſurpatur) ex *Heer*, exercitus, et *bannum*, citatio, ſubmonitio, indictio. Gloſſar. Aelfrici: *Exercitus, Here. Bannum* vero vox notiſſima, pro quauis citatione. Ita Guillimannus lib. 2. de Reb. Heluetior. p. 241. et alibi paſſim. V. *Bannire, Hoſtis, Submonitio.* Maxime vero vox HEREBANNVM, vſurpata pro mulcta quae in exercitum pergere, post *bannum* et *ſubmonitionem*, contemnenti indicebatur; de qua ſic Gregorius Turon. l. 5. c. 26. *Poſt haec Chilpericus Rex de pauperibus et iunioribus Eccleſiae vel Baſilicae iuſſit bannos exigi, pro eo quod in exercitum non ambulaſſent.* Lib. 7. c. 42. *Poſt haec edictum a iudicibus datum eſt, vt qui in hac expeditione tardi fuerant damnarentur.* Capitul. 2. anno 810. c. 11. *De Heribanno exigendo.* Charta Ludouici II. Reg. Franc. an. 878. apud D Calmetum to. 1. Hiſt. Lotharing. col. 315.

nul

nullus iudex vel quislibet - - - Heribannum exigere aut exactare praeſumat. Ea vero mulcta erat 60 ſolidorum, ſecundum Legem Francorum, dicebaturque, *plenum Heribannum*: quomodo *plenum bannum* vocant Capitul. 2. a. 812. c. 9. et alia Capitularia Caroli M. et Calui, quod alias *Bannum Dominicum*, et *Bannum Regis* appellari, totidem eſſe ſolidorum ſuo loco docuimus. Lex Longob. lib. 1. tit. 14. §. 3. et Capit. Caroli M. l. 3. c. 67. *Quicumque liber homo in hoſte bannitus fuerit et venire contempſerit, plenum Heribannum componat, ſecundum Legem Francorum, id eſt, 60. ſol. ſolvat.* Qui porro pro eiusmodi contemptu, *Heribanni* mulctae obnoxii erant, ſi non habebant, vnde ſoluerent, *wadia* dare tenebantur, ſeu *herebannum rewadiare*, vti habent Capitul. l. 4. c. 7. Quodſi denique nec pecuniam, nec wadia dare poſſent, tum ipſimet per modum wadii in ſeruitium Principis tranſibant. Lex Longob. et Capitula Caroli M. locis laudatis. HARIBANNVM, pro *Herebannum*, in Capitul. 4. Caroli M. incerti anni c. 13. et in Ch. Ludouici Pii in Hiſt. Alſatiae p. 15. inter inſtrum. col. 1. ARRIBANNVM, in Formulis veteribus Bignonianis form. 31. ERBANNVM, vel *Erband*, vt legunt Editores Nouae Gall. Chriſt. t. 2. col. 46. Ch. Emenonis Principis ſeu Domini Auxeliodunі (Iſſoudun) a. 30. HLotarii, Chr. 984. HERIBANNATOR, qui *Heribannum* colligit. Capitul. 3. ann. 803. c. 5. et Capitularia Caroli M. lib. 3. c. 15. *Vt illi, qui heribannum ſoluere debent, coniectum faciant ad Heribannatorem.* Adde Capitulare 5. eiusd. Caroli an. 803. c. 17. Item qui *exactor heribanni*, apud Eginhardum Epiſt. 17. ARBANNVM, pro *Herebannum* in Ch. Ludouici Philippi Regis filii Regis Francor. ex Tabulario N. D. de Campis Pariſ. Verum aliud ſonat in Tabulario Abſienſi: *Guillelmus de Cammerula et fratres ſui* - - (dederant) *quarteria 7. blauii, quae habebant de Arbanno in terris de Peiolla, et in terra de Chouiaillardi, et gallinas, et quaelibet ad illud Arbannum pertinentia etc.* Habetur in Hiſt. *des Chaſtaigniers* p. 4. Idem Tabular. fol. 71. *Arbannum et alias omnes conſuetudines, quas proprio iure habebat in terris, quae circa froſtos ſunt, etc.* ARBANAGIVM, in Ch. an. 1299. *Eorum quilibet debebant et eis reddere tenebantur Arbanagium, ſcil. vnam dietam ad reparandum caſtrum, muros, etc.* AIRBANNVM, idem quod *Arbannum*, in veteri Notitia Tabularii San-Benigniani Diuion. apud Perardum in Burgundicis p. 161. HAIRBANNVM. Polyptychus Floriacenſis: *Habet ibi 2. manſos abſos. Soluunt veſtiti manſi Hairbannum pro duobus bonibus ſol. 20. pro homine redimendo de hoſte ſol. 3. verneces 4. etc.* Quid autem proprie ſit *Arbannum*, et *Airbannum*, hiſce allatis locis, docet Conſuetudo Marchenſis art. 136. *Tout homme tenant ſervement ſon heritage, ou mortaillablement, doit faire par chacune ſemaine à ſon ſeigneur le ban, ou Arban, c'eſt à dire, une corvée à bras du meſtier qu'il ſçait faire: et s'il fait Arban avec deux boeufs, il en vaut deux, etc.* HERBANNVM, eadem notione. Charta Ludouici VII. Regis Franc. circa an. 1160. e Chartul. Monaſt. Montis Martyrum.

HEREBERGA, HEREBERGVM, HERIBERGVM, HERIBERGARE, etc. voces vnius eiusdem originis, tametſi non omnino eiusdem ſignificationis. V. *Alberga.* HEREBERGA, in Gloſſ. Theotiſco Lipſii, *Caſtra, Heribergo, caſtrorum.* Nos, inquit Lipſius, pro omni diuerſorio ſed illud proprie et primo. Hinc pro caſtrenſi tabernaculo ſeu tentorio accipit Guillelmus Abbas in Praefat. ad Cant. vbi *ſicut tabernacula Cedar* vertit, *ſicut Heriberga Cedar.* Inde eſt quod *Herbergeriam facere* dicuntur, qui ad miniſterium ſiue officium ſuum ſtant in Palatiis Regum. Liber niger Scaccarii Anglici f. 354. *Quatuor Mareſcalli, qui ſeruiunt familiae Regis, tam Clericis, Militibus, quam Miniſtris, die, qua faciunt*

faciunt Herbergeriam, vel extra Curiam morantur in negotio Regis 8. den. in die, galonem vini, etc. HERIBERGVM, domicilium, aedes, manſio, domus. Edictum Piſtenſe Caroli Calui c. 87. *Et quoniam - - Heribergum noſtrum, quod praeterito anno hic fieri iuſſimus, homines de illa parte Sequanae in iſtas partes venientes - - - deſtruxerunt, etc.* Ex quibus ſatis patet hoc loco *Heribergum*, non eſſe ius *manſionatici*, quod vult vir doctus. HARBERGAMENTVM, eodem ſignificatu. Ch. an. 1244. apud Stephanot. to. 3. Antiquit. Bened. Pictav. MSS. HEBERGAGIVM. Ch. Bartholomaei Abb. Floriac. an. circiter 1220. *Conceſſimus - - - totum Hebergagium ſuum ſicut ſe comportat cum propiſia ſua ſcilicet cum virgulto et foſſatis.* In Ch. a. 1269. apud Thomaſſer. Conſuet. Bitur. p. 94. *Hebergagium* a domo diſtinguitur, ita tamen vt illud pro ruſtica domo vel rudiori aliquo aedificio accipi videatur; haec vero pro aede ſita intra vrbis moenia, vel villae ſeptum, atque adeo elegantiori. Qua quidem notione vt plurimum intelligenda haec vox videtur: quod ex ſubiiciendis iterum manifeſtius fiet. HERBEGAGIVM. Codex Legum Norman. c. 27. apud Ludewig to. 7. Reliq. MSS. p. 214. *Capitale Herbegagium primogenito remanebit.* HERBERGACHIVM. Ch. Philippi Auguſti an. 1201. HERBERGAGIVM. Ch. S. Ludouici Reg. Franc. an. 1225. in Chartul. Domus Dei Pontiſar. HERBEJAGIVM, in Ch. Ludouici Comitis Bleſenſis, in Probat. Hiſt. Bleſ. pag. 17. HERBERAGIVM. Ch. Ludouici Comitis Bleſenſ. ann. 1200. ex Chartul. B. Magdalenae de Caſtroduno f. 75. HERBERGARIVM. Ch. Ludouici VII. Regis Franc. an. 1160. ex Chartulario Montis-Martyrum. HERBERGIVM, in Ch. Blanchae Comitiſſae Trecenſis ann. 1212. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 828. HERBERGERIVM, in Ch. an. 1200. HEBERGAMENTVM. Ch. a. 1276. ex Chartul. S. Vandreg. to. 1. p. 739. HERBERGAMENTVM. Ch. a. 1225. ex Archiuo S. Nicolai Andegav. HERBERGEMENTVM. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 51. HERBERGIAMENTVM. Idem Chartular. Cenoman. fol. 8. HERBERJAGIVM. Ch. a. 1197. ex Schedis D. *Lancelot.*

HERBERGARE, HERIBERGARE. (1) Hoſpitio excipere, *manſionaticum* praebere, vel morari in aliquo hoſpitio, in Capitulis Caroli M. l. 3. c. 68. (2) HERBERGIARE SE, hoſpitari, diuerſari. Charta anni 1279. ex Chartul. S. Vandreg. to. 2. p. 1628. HERBEGARE, in Ch. Caroli Simplicis a. 914. apud Miraeum to. 2. p. 806. (3) HERBERGIATA TERRA. Ch. an. 1214. ex Chartul. S. Vandreg. t. 1. p. 1042. *Et ſi forte aliquis veniebat, qui vim vel iniuriam ei - - - faceret, ego Radulphus vel haeres meus excambiabimus ei vel ſuo haeredi in terra mea melius Herbergiata ſecundum voluntatem ſua.* An pro domo vel caſtro munitiori atque ad defenſionem paratiori.

HERBERGARIA, HARBERGARIA, et HARBERGIA, ius *giſti* ac *procurationis*, ſeu diuertendi in domum vaſalli et in ea hoſpitandi vel praeſtatio quae pro redemtione eiusmodi procurationis domino exſoluitur. Ch. Hugonis Ducis Burgundiae an. 1171. to. 4. nouae Gall. Chriſt. inter Inſtrum. col. 91. V. *Alberga.* HERBERGERIA, eadem notione. Chartular. S. Vandreg. t. 2. p. 1097. HERBERGIAGIVM, eodem ſignificatu. Litterae Henrici IV. Regis Angliae an. 1403. apud Rymer. t. 8. p. 324. HERBERIGIVM. Ch. an. 1187. ex Archiuo Maioris Monaſterii. HERBERGAGIVM Charta Henrici *de Vall* ex Chartular. S. Fromondi.

HERBERGIATOR, HERBERGIATOR, qui hoſpitio excipit. Litera Henrici IV. Regis Angliae an. 1403. apud Rymer. to. 8. p. 324. *Nolentes quod Herbergiatores hoſpitii noſtri - - - herbergiare praeſumant.*

HEREBODE, ſubmonitio, mandatum ad exercitum, ex *Here* exercitus, e *Bod*

Bede, mandatum. Foedus Aluredi et Goduini Regum; *Nullus superſedeat outhorn, nec outheſt, vel builotam, vel firdſare, nec Herebode, ore aut cornu.* V. *Herebannum.*

HEREBVRGIVS, V. *Cherniobargus.*

† HERECONIVS. *Dies herecomia*, dies pecuniae ſoluendae. Formul. Mſ. Inſtr. fol. 53. *Cumque aduenien-te praefato termino, ſcilicet die herecomia, quae fuit dies Kalendas Augusti etc.*

HEREDA. (1) Suecis, eſt Prouinciae pars, ſuis terminis circumſcripta. Suec. Häred. V. Ioan. Stiernhockum de Iure Sueonum vetuſto pag. 79. (2) Haereditas. Lex Burgundion. tit. 86. *De mala Hereda: Si pater filiis dimittat malam Heredam, ſi vicus dare voluerit, cui voluerit donet, poſtea ad filias ſuas, ſi ille dederit, nemo requirat,*

HEREDARE, haereditatem aſſignare. Iacobi de Vitriaco Hiſt. Orient. l. 3. apud Marten. t. 3. Anecd. col. 269. *Sephadinus habuit quindecim filios, de quibus Heredauit ſeptem. Meleadinus qui prior eſt omnibus et maior, qui tenet in hereditatem Alexandriam, etc.*

HEREDICAPA, *qui hereditatem alterius capit*, apud Ioannem de Ianua.

HEREDIOLVM, *poſſeſſiuncula.* Gloſſ. Sangerm. MS. n. 501.

HEREDIPETA, V. *Haeredipeta.*

HEREDISCINDA. (1) *Qui alterius haereditatem ſcindit*, Iohanni de Ianua. (2) V. *Heriſcindium.*

HEREDITAGIVM. (1) Haeredium, praedium ex ſucceſſione parentum, Gall. *Heritage* in Conſtitut. Neapol. l. 3. tit. 8. 10. 15. V. *Haereditagium* et *Hereditamentum.* (2) Poſſeſſio, proprium, bona immobilia. Ch. a. 1177. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 1012. *Primum quidem in ciuitate noſtra Aleſinae homines tres piſcatores, Rogerium Donati - - - et ſuos filios et filias cum eorum Hereditagiis.* (3) † Dos alicui eccleſiae aſſignata, bona quibus ipſa dotatur. Lit. a. 1367. t. 5. Ordin. reg. Fr. p. 2. (4) † Ius ad haereditatem. Ch. Mſ. a. 1224.

† HEREDITALIS, proprius, id eſt omne, quod quis poſſidet. Ch. Mſ. a. 1482.

HEREDITALITER, iure haereditario. Miracula S. Vincentii Madelgarii t. 3. Iulii p. 679.

HEREDITAMENTVM, i. q. *Hereditagium* 1. Teſtam. Iacobi I. Regis Aragon. an. 1272. to. 9. Spicileg. Acher. p. 203. HEREDITAMENTVM MARITORVM, vel *Firma dotis*, Aragonenſibus dicitur Donatio quae a marito vxori fit propter nuptias, vel potius donum quod vxori maritus poſt primam nuptiarum noctem offerebat ob pretium virginitatis. V. *Morganegiba.*

HEREDITARE. (1) Iure haereditario obtinere. Codicillus Henrici Comitis, apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1171. V. *Haereditare* 1. (2) In poſſeſſionem rei alicuius mittere, *Inueſtire.* Teſtament. Iacobi I. Regis Aragon. an. 1272. to. 9. Spicileg. Acher. p. 247. *Qui poſtquam eos ibi Hereditaueramus iurarent nos defendere ipſum regnum Valenciae contra Sarracenos.* V. *Haereditare* 3. (3) Exhaeredare, priuare. Inſtrum. an. 1385. ex Codice MS. *Domini Reginae et Rex ac Comites, aut aliquis ipſorum nunquam facient pacem - - - cum illo nephandiſſimo - - qui tam iniuſte, et inique ac violenter captiuauit et Haereditauit, et ſpoliauit - - - Reginam Ioannam regno Neapolitano.* Sed pro *Hereditauit* leg. *Exhereditauit.* (4) Eradicare, euellere, Gall. *Arracher.* Charta an. 1301. apud Thomaſſerium Conſuetud. Bituric. p. 123. *Si quis accuſatus fuerit de parturalli, turelli, vel platea arata, vel meta Hereditata ſeu admota.* Legendum *Heradicata.*

HEREDITARIA, haeres, cui haereditas de iure competit, Gall. *Heritiere.* Ch. a. 1336. ex Archiuo Camerac. Eccl. inter Schedas D. *Lancelot.*

HEREDITARIVM, haereditas, ac praecipue bona immobilia. Compendium Iurium et Conſuet. Vniuerſitatis Paris. per Robertum *Goulet* fol. 10.

† HERE-

✝ HERICIA, ſeptum quod portis orbium obiicitur, ſeu quoduis repagulum, Gall. *Herſe.* Reg. feudor. Normann. V. *Hercius*.

HERICIVS, herinaceus, Gall. *Heriſſon*. Hiſtor. Monaſt. Villarienſ. l. 3. apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 1361.

✝ HERICO, HERISSO, i. q. *Hericia*, Gall. *Heriſſon*. Reparat. factae in Seneſcal. Carcaſſ.

HERIDETARE, haeredem conſtituere. Teſtam. Aelfegi apud Hickeſ. Diſſert. pag. 59.

✝ HERIES, *morio*. in vet. Gloſſ. Cod. reg. 7641.

HERIETTVM, V. *Heriotum*.

HERIGALDVS, veſtis ſpecies. Synodus Wigornienſis an. 1340. c. 41. *Cappas etiam deſerant clauſas Sacerdotes et Perſonatum habentes vbique et non amplius vtantur Herigaldis.* V. *Herga*.

HERILIS. (1) *Heriles*, Principium ſeu dominorum filii, quaſi *minores heri*, quos ſequior aetas *Domicellos*, dixit. Gloſſ. Graec. Lat. Δεσποτικὸς, *Erilis*, Δεσπόσυνος, *Erilis*. Gloſſ. MS. Eccl. Pariſ. *Erilis*, *filius*, *dominicus*. *Eriles*, *domini*. *Erilis*, *dominicus etc.* Gloſſae Pithoeanae: *Eruli*, *domini*, *domnuli*. Papias: *Heri*, *domini*: *inde Herilis velut heri filius*, *vel vt quidam dicunt*, *minor filius*, *i. domicellus*. *Herilem filium* dixit Terentius in Andr. quem Donatus τρόφιμον interpretatur: *Herilem filiolam*, Prudentius lib. περὶ στεφάνων. Huius vocis vſum reuocarunt Guibertus Epiſt. 39. *Ego quidem cui ob beneficia Ottonis eſt multa fides*, *circa Herilem filium ſic protinus delibero etc.* Sed et Regum fratres, *Heriles* vocat Ionas Aurelian. in Praefat. ad Opuſc. de Inſtit. regia, ad Pipinum Reg. Antiquit. *Neceſſe eſt*, *vt vos et fratres veſtri*, *Heriles noſtri*, *in mutua dilectione conſiſtatis.* (2) Clarus exponitur in Gloſſulis ad Statuta Canonic. Regul. S. Auguſt. metrice ſcripta apud R. Duellium to. 1. Miſcell. p. 56.

Maior vt eſt humilis, *gratus ſit*
plus et Herilis.

HERILITAS, eximius corporis habitus. Acta S. Vdalrici to. 2. Iulii p. 99.

HERIMANNI, HEREMANNI, ARIMANI, ARIMANNI. Ita dicebatur apud Longobardos certum hominum genus, quos humilioris fuiſſe conditionis quidam rentur, quod ſeruis adiungantur in Diplomate Conradi Imp. apud Sigon. l. 8. de Regno Italiae: alii vero Militis, vaſallos, et qui beneficia a Principe obtinebant, ita dictos, cenſent. Vocabularium Gothicum a Grotio collectum, apud Murator. t. 1. part. 1. p. 370. *Arimannus*, *herman*. *Miles gregalis*, *qui publicum munus non habet*. *Poſtea pro paupere ſumta vox. Hinc ius Arimandiae in feudis.* Certe *Arimanos* in Legib. Longob. ſubditos fuiſſe immediate Comitib. ipſis, Iudicibus, Sculdaſiis, etc. deprehendimus, ita „ vt diuerſos fuiſſe a ſeruis nemo non putet. Lib. 1. tit. 18. §. 2. *Arimanus ille quidem*, *ſi mentitus fuerit*, *et doloſe hoc egerit*, *ſi ante venerit ad palatium*, *quam ad iudicis ſui vadat iudicium.* Tit. 25. §. 50. *Si ille iudex Arimano ſuo faciendum mandatum neglexerit.* L. 3. tit. 12. §. 5. *Nemo Comes*, *neque loco eius poſitus*, *neque ſculdaſius ab Arimanis ſuis aliquid per vim exigat.* Vbi Eccardus ſcribit: *Arimannis*, *Erbmaenner*, *qui bona haereditaria poſſident*, *domini minores*. *Vide notas iterum noſtras ad catecheſin Theotiſcam* p. 163. Tit. 13. §. 3. *Comes loci ad defenſionem patriae ſuos Arimanos hoſtiliter praeparare monuerit*, *etc.* Sed dubitationem adimunt omnem Chartae veteres, quae *Herimannos liberos fuiſſe* homines declarant, vt Charta Caroli Craſſi Imper. apud Vghellum to. 5. in qua *liberi Erimanni* dicuntur. Alia Ottonis Imper. an. 967. apud eumdem in Epiſc. Veronenſib. *Caſtellum quod vocatur Romanianum cum liberis hominibus*, *qui vulgo Heremanni vocantur.* Vbi perperam editum *Heremitani*. *Ruſtici Arimanni*, in veteri Charta ibid. pag. 742. Atque hac notione *Harimannos* et *Herimannos* habent aliae apud eundem Vghellum

bellum, t. 1. p. 899. to. 4. p. 632. 635. 663. etc. Adde Chronic. Beneuent. S. Sophiae p. 619. et eundem Vghell. to. 2. p. 217. ARIMANNA FEMINA, non *Arimanni* vxor, ſed femina eiusdem conditionis ac fuit Arimannus, et quae liberae erat conditionis, et ab Arimannis genus ducebat. Charta Ludouici Pii in Chronic Farfenſi p. 657. ERIMANII, perperam vt videtur pro *Erimanni*, in Charta Caroli Craſſi Imp. an. 882. apud Vghellum to. 4. pag. 1366. *Liberos maſſarios vel Erimanis, quos legalis coactio exigere, quaerere placitum per patronos vel aduocatum adducat, etc.* V. *Arimannia.*

† HERINUS, heſternus. Acta SS. t. 6. Aug. p. 539. V. *Erinus.*

HERIOTUM, HERIETUM, HARIOTUM, arma bellica, bellicus apparatus, Saxonibus *Heregeat*: vox conflata, vt quidam putant, ex *Heere*, exercitus, et *Geat*, profectio, quod heretorum fuerit praeſtatio, quae domino dabatur profecturo ad bellum. Somnerus ex *Heere*, et *Geat*, vel *Gete*, confectam vult, quae quidem vox vltima, *fundo*, *effundo*, ſignificat: ita, vt vectigal fuerit, quod ad exercitum erogabatur. Certe heretum proprie fuit *heregeldum*, adeo vt probabile ſit *Heriotum* idem habere etymon: eſt autem *heeregeldum*, penſitatio pro exercitu, vti et *Heriotum*, quod proprie fuit vaſſalli, poſt illius obitum militaris ſupellectilis praeſtatio, domino facta. Regularis Concordia Anglicae nationis Monachorum Monialiumque, edita a Seldeno poſt Eadmerum, p. 153. 1. Edit. *Solitus cenſus, quem indigenae Heriatua vſualiter vocitant, qui pro huius patriae potentibus poſt obitum Regibus dari ſolet.* Vbi Saxonicum habet *heregeate*. Duplex autem *hereotum* ſtatuit Raſtallus, *hereotum conſuetudinarium* et *hereotum ſeruitii*. *Conſuetudinarium* illud vocat, quod ex conſuetudine ſemper penſitatum eſt: *ſeruitiale*, quod in infeudationis Charta inſertum eſt mortis tempore exſoluendum. Iſtudque ſoluitur poſt mortem tenentis in feodum ſimplex. Interdum *Hereotum* cum *releuio* confunditur. Leges Canuti Regis c. 97. apud Bromptonum: *Niſi quantum ad iuſtam releuationem pertinet, quae Anglice vocatur Heregeat.* Liber Rameſienſis Monaſterii lect. 63. et 151. *Ego Godricus concedo Deo et S. Benedicto Rameſiae, poſt dies meos terram meam de Tiringtona, ita tamen vt Abbas Eccleſiae Aednotus frater meus, acquietet eam de ſeruitio, quod Heregeat Anglice, Latine Releuatio haereditatis dicitur, quae ab haeredibus liberis poſt mortem patrum dominis ſolet impendi.* Ch. an. 1499. apud Madox Formul. Anglic. pag. 128. *Et praedicti Robertus, Cecilia vxor eiusdem, ac Iohannes filius eorum, et quilibet eorum ſucceſſiue, ſoluent nomine Harietti tres ſolidos et quatuor denarios quocienscunque acciderit.* Diſcrimen tamen fuit inter *Hereotum* et *Releuium*, adeo, vt ex vno eodemque praedio vtrumque interdum exſolutum legatur Bracton. lib. 2. c. 36. §. 1. HERDOCHO, idem quod *Hereotum*: itaque forte ſcribendum in Ch. Grodegangi Epiſc. Metenſis an. 765. apud Meuriſſium p. 169. Sed et in Synodo Sodorenſi, cap. de mortuariis, legendum videtur *heriottum* pro *pirottum*. Vide in hac voce, et Gul. Prynneum in Libertat. Eccl. Anglic. to. 3. p. 811.

HERIPERRETUS. Browerus l. 8. Annal. Treuirenſium p. 473. 1. Edit. ex vet. Gloſſario Caeſarii Abb. Prumienſis: *Dare parafredum, cum tres manſi collato ſumptu ſeniori Curiam Imperatoris, vel Longobardicam, aliamue meditanti expeditionem publico vel rei ſuae familiaris bono, equum militarem ſubminiſtrare cogebantur, quem Heriperretum vulgo nuncupabant, addito mancipio, quod equum curaret.* (*) A German. Heerpferd.)

HERIREITA. Lex Baiwar. tit. 3. c. 8. §. 1. *Si quis liberum hoſtili manu cinxerit, quod herireita dicunt, ad oſtium cum 40. clypeis, et ſagittam in curtem proiecerit, aut quodcumque telorum genus, cum 40 ſol. componat, Duci vero nihil minus.* Vbi Editio Heroldi tit. 23. pro *ad oſtium*, habet

bet *idem*. Lindenbrogius vocem ab *heer*, exercitus, deducit, et *reita*, equitatura. Id improbat Spelmannus, cum *clypeus* et *ſagitta*, de quibus hoc loco, peditum non equitum ſint arma: unde mauult a Saxonico *Ryt*, i. *agmen*, *caterna*, vocem formatam, ut intelligatur *caterna militaris*. Poſſet etiam legi *heri-reiſa*: nam *reiſa* vt ſuo loco docemus, Germanis *excurſionem militarem* ſonat.

HERISCHLITZ, V. in *Heriſlitz*.

HERISCINDIVM. Henricus Roſla in Herlingsberga:

Non totiens fieri placet heriſcindia mecum.

Id eſt, non placet, vt toties fiant mecum ditionum mearum diuiſiones. Vox enim formata a Latina *Herciſcere*, diuidere. Vnde *iudicium familiae herciſcundae* apud ICtos eſt rei familiaris deuidundae. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman. *Herediſcinda*, *qui oſte ou cope heritage d'autrui.*

HERISIPILA, eryſipelas, Gall. *Ereſipele*, Graec. ἐρυσίπελας, tumor ex feruenti tenuique ſanguine ortus, ab ἐρύειν, trahere, et πέλας, prope. Acta SS. to. 1. Iulii p. 79.

HERISLIZ, HARISLIZ. (1) Teutonica lingua, eſt *armorum depoſitio*, ab *heer*, exercitus, et *laſſen*, deſerere, *Laiſſer*, vti vult Lindenbrogius. Rhenanus l. 2. Rer. German. p. 94. *Deſeruiſſe exercitum inter capitalia numerabatur. Id flagitium Franci vocabant heriſchlitz, quaſi dicas exercitus ſciſſionem.* Hinc *heriſlitz facere*, in Lege Longob. l. 1. tit. 14. § 15. (2) Legitima armorum depoſitio, cum ſcilicet expleto expeditionis tempore, qui ad eam tenentur, domum reuertuntur. Lex Longob. eodem tit. §. 17. *Poſtquam Comes et pagenſes de qualibet expeditione hoſtili reuerſi fuerint, ex ea ſuper 40. noctes bannum ſit reſciſſum, quod Theudiſca lingua heriſlitz, id eſt, armorum depoſitio vocatur.* Eadem paene iisdem verbis habentur in Capitulis Caroli C. tit. 31. c. 23. praeterquam quod pro *heriſliz*, legitur *ſcaſtlegi*, ita vt n lum eſſe in utriusque vocis noti diſcrimen appareat, licet aliter c fuerit Spelmannus, qui *heriſliz*, ctum putat ex *Heere*, exercitus, *ſlit*, et *ſlice*, Saxonico, vel *ſlit* rumpere, ſcindere; vt fuerit ex citus dimiſſio, *la rupture d'ar* quomodo hic intelligitur.

HERISSO, V. *Herico*.

HERISTALLVS, caſtra, ſedes exe citus, ex *heere* exercitus, et *ſte* vel *ſtal*, ſtatio, ſitus. Veteres Fra corum Annales c. 57. *Poſitisque c ſtris apud Wiſeram fluuium; loc caſtrorum heriſtelli vocari iuſſit.* D nique Chronicon Moiſſiacenſe a. 7 *Quam etiam heriſtalli appellauit* (*quod ex exercitu ſuo fuerant conſtr ctae ipſe manſiones, vbi habitabant.*

† HERITAGIVM, poſſeſſio, propr um, bona immobilia. Ch. Mſ. a. 119 V. *Heredidagium* 2.

HERITATOR, haeres, Gall. *Heritie* Ch. a. 1497.

† HERITIVS, haeres. Placit. a. 71 t. 8. Coll. Hiſt. Franc. p. 676. *Heritator*.

HERITVDO, dominatio, ab *her* Io. de Ianua. Gloſſae Graec. La Δεσποτεία, *dominatus*, *dominati heritudo*. *V. Eritudo.*

† HERIZELDA, i. q. *Heretelda*, Ch. Mſ. a. 1450.

HERKARE. Lambertus Ardenſis 142. *Vbi ruſtici homines et inco poſiti ad bibendum, vel ad cheola dum, vel etiam herkandum, prop agri paſcui largam et latam plani em conuenire ſolebant* Vbi *her tio*, luſus apud ruſticos ſpecies fu V. *Cheolare*. Haud ſcio tamen non legendum ſit, *herpandum*, *harpandum*, voce confecta ex *har ſtum*, pila folle minor, quod lo citato vel maxime conuenit. hoc ludo ita Martialis l. 4. E gram. 19.

Sine harpaſta manu pulueralen rapit.

Et l. 7. Epigram. 67.

Harpaſto quoque ſubligata ludit.

HERLININI MILITES, apud trum Bleſenſem Epiſt. 14. per c temptum vocantur Aulici, qu po

poculis potius, quam gladiis, dimicent. An ab Herlino Anglo, exercitus in Saracenos ductore, ſed militiae prorſus imperito? Ita Hofmannus. ✝ Forte a Gall. *Herle*, timor, ita vt *herlinini milites* ſint pauidi.

HERMA. (1) HERMA TERRA, id eſt, inculta. Ch. a. 1058. ex Tabular. S. Victoris Maſſil. (2) *Caſtratio*. Papias pro *Hernia*. (3). *Inaurium genus muliebre, vel praegrande ſaxum*. Vocabul. Suſſanaei. Eſt ἕρμα Graecorum.

HERMACIVM, idem quod *Herma* 1. Inuenitur. Recogn. ex Archiuo Principis de Rohan n. 18. fol. 339.

HERMALE, ager qui nec coli nec arari poteſt, Gall. *Herm*. Lit. Mſ. a. 1445. V. *Hermaſſium*.

HERMANERIVM, aedes, manſio, domus *Herimannorum*. Ch. a 1280. Hiſt. Dalph. p. 39. *Cum diſcordia eſſet et verteretur - - - de perſonis, et terris, et Hermaneriis, poſſeſſionibus, et quibusdam aliis iuribus quae de feudo domini Epiſcopi, vel in emphiteoſim tenebantur*.

HERMAPHRODITARE, caſtrare. Alanus de inſulis in Planctu naturae contra Sodomitas:

Foemina vir factus ſexus denigrat honorem.
Ars magica veneris hermaphroditat eum.

HERMAPHRODITVS, eunuchus, ſpado. Gloſſ. Iſid. Papias, et Gloſſ. Lat. MS. reg. Cod. 1013. *Hermaphroditus, caſtratus, hoc eſt, nec vir, nec mulier*, al. *nec femina*.

HERMARE, deſerere, incultum et inhabitatum relinquere. Libert. Montisfer. a. 1291.

HERMASSIVM, HERMASSVM, idem quod *Hermacium*. Ch. a. 1501. ex Schedis Praeſidis de Mazaugues. V. *Ermaſſus*.

HERMACACES, eadem notione, V. *Biscaria*.

HERMELLINA, mus ponticus, Gallis *Hermine*, Germ. Hermelin, ab *Armenia* dictus, quod inde eiusmodi murium pelles in Europam adveherentur: nam *Hermenium*, pro *Armenia* dixere Scriptores Latini recentioris aeui. HARMELINVS. Paulus Venetus lib. 1. cap. 56. ERMELINVS. Petrus Damiani l. 2. Epiſt. 2. HERMINIAE *Pelles*. Concil. Pariſ. part. 4. c. 4. ARMINIAE PELLES. Ch. a. 1117. apud Vghellum to. 7. Gal. ſacrae p. 868. HEREMINAE, apud Ricardum Hagulſtadenſem a. 1139. HERMINAE, apud Sylueſtr. Girald. in Topogr. Hibern. diſt. 1. c. 21. ARMERINAE PELLES, apud Rollandinum in Chron. l. 1. c. 13. HEREMINAE PELLES, in Concilio Londinenſi a. 1138. c. 15.

HEREMENDATVM, vocant Hiſpani et maxime Nauarrenſes, iurisdictionis ſpeciem, in fures et facinoroſos homines. Huius autem, inquit Oyhenartus in Notitia Vaſconiae l. 1. c. 6. inuentum extorſit a populo latrociniorum caediumque ac publicarum graſſationum immenſitas, quae bella tam externa quam ciuilia ſubſecuta eſt: tunc enim cum magiſtratuum cura ac ſollicitudo, grauiori ſolito onere preſſa fatiſceret, coepere plebeii, quorum praecipue res agebatur, ſocietates (Hiſp. *Hermendadas*) inter ſe contrahere, conſtitutumque eſt, vt quoties huius modi aliquod ſcelus a facinoroſis admiſſum eſſet, uniuerſi factio ad ſonitum aeres campani concurſu, (*ab crit et repic de campanes*, vt eſt in Ch. a. 1452.) de compacto in illos impetum facerent, poenas debitas ab ipſis ſumpturi: quae quidem Societatum eiusmodi iurisdictio poſtmodum regia auctoritate comprobata eſt, de qua pluribus eodem loco agit Oyhenartus.

HERMENIVM, ἑρμηνία, interpretatio, expoſitio. Fridegodus in Vita S. Wilfridi ſaec. 3. Bened. part. 1. p. 176.

HERMERVS. Leges Adelſtani Reg. Angl. apud Brompton. p. 851. *Tertium eſt, quod gratiant omnes miſericorditer hermerum dominum ſuum de dono, quod forisfactis hominibus conceſſit, etc.* Vbi *hermerus* eſt Saxonice. *Hermaere*, i. magnus dominus.

nus. Quod additur, *dominum ſuum*, gloſſema eſt.

HERMES, *dicitur capitellum quod ponitur ſuper columnam*. Papias. Vox nota, vt *herma*, proprie Mercurii ſtatua ſine manibus pedibusque.

HERMINAE, HERMINIAE, V. *Hermellina*.

HERMINII, pro *Armeni*. Gaspa- ris Barthii Gloſſ. apud Ludewig to. 3. p. 14. ex Hiſt. Palaeſt.

HERMINIVS, adiect. V. in *Hermellina*

HEMIRMOMELINI, V. *Amirmumnes*.

HERMIS, terra inculta. Priuilegium pro Villafranca.

HERMITAGIVM. (1) Cella eremitae, in Ch. a. 1269. ex Archiuis Montis S. Michaëlis. (2) † Idem quod *Hermale*, locus deſertus. Ch. a. 1130, inter Inſtr. t. 11. Gall. Chriſt. p. 132.

HERMITORIVM, idem quod *Hermitagium* 1. V. *Heremita*.

HERMOGENIANI EQVI, V. in *Equus*.

HERMONIVM, *anathema*, *alienatio*, Papias.

HERMORA. Vetus Ch. Carnutianenſis, edita a Suareſio: *Septem pharos aereos*, *duos habentes delphinos octonos et hermoras*, *etc.* An *Remoras*?

† HERMOSVS, incultus. Ch. Mſ. a. 1461.

HERMVLA, *Statua ſine manibus ab herma deriuatur*. Papias. *Hermula* proprie eſt paruula ſolius Mercurii ſtatua ſine manibus et dimidia ſui parte inferne trunca; ſed hic ad quamlibet ſtatuam extenditur. V. *Hermes*.

HERMVNII, V. *Infanciones*.

HERMVS. (1) Terra inculta, V. *Eremus*. (2) Caſſis, Gall. *Heaume*, Germ. Helm. Apud Murator. to. 6. col. 289. V. *Helmus*.

HERNACVLVS. Ch. a. 866 apud Himfredum Wanleium de Ant. Litt. Septent. p. 307. *Pro terra quinque manentium in unius hominis diem*, *400. ſiclis in argento puro*, *duobus hernaculis cum omnibus ſupellectibibus ſuis*, *8. bobus*, *90. porcis*, *200.* *ſegetibus cum gramine toto*, *et 30 modiis de ordio triturato ſine contri bulibus et ſuburbano*. An pro iumentoribus equis accipiendum?

† HERNALDVM, *pedagii* genus, domi- minis de Partiniaco ſoluendum, Gal. *Hernault*. Ch. Mſ. a. 1388.

HERNESIATVS, V. *Harniſatus*.

HERNIA, *caſtratio*, in Gloſſ. Iſid. Alias eſt κήλη, ſeu tumor in inguinibus ac ſcroto. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman. *Hernia*, *Roture*, *enflé es entrailles*.

† HERNIA, *deſluccio inteſtinorum*. *Crebat*, *Prov. Hernitus*, *qui lapides habet in mentula*. Gloſſ. Prov. Lat. Cod. reg. 7657.

HERNIOSVS, hernia laborans. Vita B. Edmundi Cantuar. Archiep. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1821.

† HEROCRETA, *la caſtagnia*, Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

HERODIAS, ſortilegii ſpecies, V. *Diana* et *Hera* 2.

HERODIVS. (1) Genus auis, Gall. *Heron*. Ioan. de Ianua: *Herodius*, *Rapaciſſima auis*, *auium et omnium volatilium maior*, *qui et aquilam vincit*, etc. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Herodius*, *un oiſeau de proie*, *gilfa*. Vita S. Bonifacii Mogunt. to. 1. Iunii p. 473. *Hic autem* (Gwelibi... *honeſtis moribus*, *vt ferunt*, *ſuam vitam circumſepſit*, *niſi tantum quod cum herodiis et canibus per ſemetipſum iocabatur*. (2) † Idem qui *Heraldus*, fecialis, Germ. Herold. Elmham. in vita Henr. V. reg. Angl. *Hiraudus*.

HEROICVS, *antiquus*. Gloſſ. Lat. Sangerm. n. 501. Aliae Gloſſ. Lat. Gall. *Heroikus*, *de Baron*. *Heroys*, *Baron*. *Heroys*, *Baroneſſe*.

† HEROIS, *la baroniſſa*, Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

HEROTOCHVS, V. *Heretochius*.

HEROVDES, V. *Heraldus*.

HERPES ESTHIOMENVS, vlcus flauae bilis copia craſſiore et acriore profectum; a Graeco ἕρπειν, ſerpere, et ἐσθίειν, comedere. Mirac. S. Antonii to. 2. Ianuarii p. 138.

† HERPICA, candelabrum eccleſiaſticum, in modum *herpicae* ſeu

ne confectum, Gall. *Herce*. Kalend. eccleſ. Cameracc. Mſ. V. *Hercia* 2.

† HERPIVS, i. q. *Herpix*, in Stat. Auellæ a. 1496.

HERPIX, HIRPEX, HERPEX, occa, crates: Feſto, inſtrumentum ruſticum trignonum ad terendas glebas, Gallis, *Herce*. Gloſſ. Aelfrici: *Hirciper, vel tribula, Egwa*. Papias; *Herpices, tribuli* Gloſſ. Sangerman. MS. n. 501. *Tribula*. Germani *Egge* dicunt. Lex Salica tit. 36. §. 2. *Si quis per alienam meſſem, poſtquam germina produxerit, herpicem traxerit, aut cum carro ſin e via tranſierit*. Vbi Editio Heroldi habet, *poſtquam leuauerit, herbice traxerit* etc. Seruius ad 1. Georg. Virgilii ... *Vimineas trahit crates. Ad agrorum ſcilicet exaequationem, quam ruſtici herpicem vocant*. Hinc HERPICARE, apud eundem Seruium, et HERPICARIVS, in Gloſſ. Lat. Theuton. *Egedere*. HERPICATIO, pro opera unius diei cum herpice. Extenta manerii de W. a. 13. Edw. III. *Item faciet tres herpicationes, vel dabit 3. den*. Spelman.

HERRA, V. *Hera* 1.

HERREMERITVS, benemeritus, vel magnis meritis clarus. Ch. a. 1530. apud Rymer. to. 14. p. 398.

HERRENAM, V. *Harenam*.

HERRERVELVS, veſtis ſeu pallii genus apud Hiſpanos. Concil. Valentinum a. 1565. inter Hiſpan. to. 4. p. 69. *Vel pallium breuius ad genua tamen uſque ſaltem demiſſum, cuiusmodi veſtes vulgus herreruelos vocat*.

HERREZELDA, V. *Herezelda*.

HERRID, aula, domus, Danis. Literae Erici Danorum Regis a. 1303.

HERSA, ſeptum quod urbium portis [illegible], Gallis *herse*. Inſtrum. a. 1532. ex Archiu. Eccl. Redonenſ. V. *Hercius*.

HERSIA, candelabrum, V. *Hercia* 2.

HERSONARIA, f. hortus leguminum, a Gallico *Ers*, Lat. *Eruum*, quod eſt ſpecies leguminis. Ch. a. 1264. ex Chartul. S. Vandreg. to. 1. p. 144. *Licebit eisdem* Monachis) *facere plenariam iuſtitiam ſupra domum meam de Reſanchon, et ſupra pomerium meum, et ſupra reſiduum haereditagii mei* - - - *ſciendum eſt ſiquidem quod nec ego praedictus Hugo, nec mei haeredes praedictam domum et pomerium et herſonariam poterimus vendere, eleemoſynare vel alicui obligare*.

† HERTEMVS, ager qui nec coli, nec arari poteſt. Chartul. S. Vict. Maſſ. V. *Hermale*.

HERTIVM, V. *Hercia*.

HERTVS. (1) *Aſper et malus*. Vetus Gloſſ. MS. Sangerm. n. 501. Leg. *Hirtus*. (2) Sueuorum et Borealium Germanorum, ac perinde Anglorum Dea. V. Spelman. et Schilterum.

HERVENVS, *genus materiae*. Papias, et Gloſſ. MS. Sangerman.

† HERVIS, f. canalis. Ch. Mſ. a. 1299. *Omnia alia, beces, feoda de cerces, paſcua, heruis aquarum, denaria etc*.

HERVNCELLVS, ardeola, Gall. *Petit Heron*. Epiſt. Eduardi I. Angl. Reg. apud Rymer. to. 2. p. 1087.

HERVS, Imperator. Acta S. Caſſiani apud Illuſt. Fontan. in Append. ad Antiquit. Hortae, c. 6. vbi de Iouiano Imper. p. 347.

HESDVDARIVS, miles praedo, vel famulus: nam *eſcuderios*, famulos ſuos vocabant monachi. Fragmenta Hiſt. MS. Stephanotii to. 1. *Super ſacrilegis exceſſibus commiſſis a quibusdam nefariis perſonis, quae nuncupantur heſcudarii*, V. *Eſcuderius*.

HESIA, V. *Aiſiae*.

HESICASTAE, apud Bleynian. Inſtit p. 267. *Anachoretae dicuntur quoque heſicaſtae tanquam* quieſcentes; ἡσυχάζω *enim quieſco ſignificat*. Eorumdem monachorum occurrit mentio in Nouella Iuſtin. 5. tit. 3. V. *Heſychaſterium*.

† HESNAGIVM, ius primogeniti in haereditatem paternam, in Ch. a. 1241. V. *Aineſcia*.

HESTA. Ch. Hugonis Burgund. Ducis apud Gerardum p. 335. *Conceſſi etiam eis quod locationem haſtarum fori et nundinarum* - - - *non poſſunt accreſcere ultra tertiam partem locationis quae fuit anno illo*. Sed perperam omnino, legendum quippe

 pe

pe, vti habetur in eadem Charta quae exſtat in Chartul. Diuion. *Eſtallorum fori*. V. *Eſtallum*.

† HESTALLAGIVM, ius *heſtas* habendi. Offic. Laudun. ciuit.

HESTALDI, V. *Haiſtalti*.

HESTEREN, arboris genus. Bernardi de Breidenbach Iter. Hieroſol. p. 276. *In mari peregrinanti ſi ſubuerſio et vomitus acciderit, vtatur ſirupo heſterem vel granatorum cum menta, vel pomorum muzorum cum tamarindis ſugat, et odores granata poma muza coctana minuatque cibum.*

HESTERNVS ANNVS, proxime elapſus. Beda in Epiſt. ad Egbertum Antiſtitem, initio.

HESTHA. Domeſdei tit. *Ceſtre*: *Quando Rex ipſe ibi veniebat, reddebat ei unaquaeque carucata 200. heſthas, et unam cunam ceruiſiae, et unam butyri ruſcam.* Vbi Spelmannus *heſtam* intelligit capum, ſeu gallum caſtratum, vel pullum quempiam gallinaceum: a Gallico *Heſtaud*, *Heſtaudeau*, ſeu *Eſtoudeau*, pullaſter. V. *Haiſtaldi*.

HESTRAFFLA. Monaſt. Anglic. to. 1. p. 170. *Rex Athelſtanus ſuum ius da heſtraffla, id eſt, de pabulo equorum, quod ei ſingulis annis ſolvebatur etc.*

† HESVS, pro *eſus*, paſtus, in Ch. a. 1165. inter Probat. Hiſt. Autiſſ. p. 22. V. *Eſus*.

HESYCHASTERIVM, Graecis recentioribus, ἡσυχαστήριον, cella ſolitarii, hic, vt videtur, coenobium. Acta SS. to. 3. Iulii p. 531. V. *Heſicaſtae*.

HETA, votum, optatum, deſiderium. *Soluere in hetam*, hoc eſt, ex ſententia, ad optatum, a Gallico veteri *Hait*, unde Gallic. *Souhait*. Teſtament. Armandi *d'Alegre* a. 1263. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1115. *Ipſam domum pro eis inſtituo in heredes in duobus mille ſolidis Podienſis monetae, quos donaui et ſolui in hetam dictae domui pro eisdem.* Ibidem occurrit iterum

HETAERIARCHAE, qui cohortibus conflatis ex Romanorum ſociis praeerant in Palatio ad Imperatoris cuſtodiam, Graec. ἑταιριάρχαι, de qua dignitate multa dixit Cang. in No[…] ad Annae Alexiadem p. 227. c. […] *Ioannes vir magnificus, Megaltria[…] cha*, pro *Megaeteriarcha*. Acta […] Nicolai CP. to. 3. Maii p. 51[…] *Tunc Romanus Imperatoris pater […] claratur, et Romani vice Chriſtoph[…] rus eius filius heteriarches inſtitui[…]* Vbi *hetaeriarches* Bollandiſtis eſt Pri[…] ceps iuuentutis.

HETEROCLITVM, diuerſicliniu[…] in Gloſſ. Iſid. Eſt autem *diuerſic[…] nium* Io. de Ianua: *Locus vbi […] uerſae viae coniunguntur.*

† HETEROGENEVS, alterius ge[…] ris, vox graeca. Conc. Conſtant. […] 2. part. 1. p. 48.

HETEROMALA, HETEROMASCH[…] *veſtis ſeruitiis dicata, altera ta[…] tum parte villoſa, cui opponitur a[…] phiſmaſchala utrinque villoſa.* La[…] rent. in Amalth. Statuta Auenic[…] l. 1. Rubr. 5. art. 5. *Quibus di[…] Conſules fieri curent ad honorem ci[…] tatis veſtem heteromalam, vulgo R[…] be de velour.* Vox Graece origi[…] ἕτερος, alter, μαλλὸς, vellus. […] *Amphibalus*

HETI, *folia quatuor fuere de exemp[…] ri.* Iſidori Gloſſ. Vbi Graeuiu[…] Haec eſt nota ſcribae, qui ſignifi[…] uit in exemplari: unde haec hau[…] deſiderari quatuor folia. Fideli[…] deſcripſit Conſtantienſis: *Heſtus* […] lia, a quatuor quae exciſa fuer[…] de exemplari, *a heth vita*.

HETRVSCAE CORONAE, de q[…] bus Tertullianus lib. de Corona […] lit. c. 13. *Superferuntur etiam […] Hetruſcae. Hoc vocabulum eſt co[…] narum, quas gemmis ac foliis ex […] ro quercinis ob Iovem inſignes ad […] ducendas thenſas cum palmatis to[…]* Hetruſcae igitur coronae Tertullia[…] eae ſunt, quibus in ſolemnioribus Deorum pompis utebantur: He[…] ſcae dictae, quod iſtas ab Hetru[…] Romani, non ſecus ac ceteros ſu[…] ſtitionum ſuarum ritus, vt ipſe T[…] tul. ſcribit lib. de Spectac. […] perant.

HETTEMATICVS. Iul. Firmicu[…] 3. c. 9. *Ipſos tamen faciet hett[…] ticos, et prima quidem aetate ſen[…] vitioſos.*

HEVA, uxor. Annal. Corbeienſ. apud Leibnit. to. 2. Script. Brunſuic. p. 312. *Iuſtinus Luther cum heua ſua, ex ſingulari deuotione ſeculo renunciat.*

H'EVBLO, *guttur*, Papiae.

† HEVCA, HEVSA, a vet. Gall. *Heuce* vel *Heus*, nunc *Aiſſe*, embolus, fibula. Areſt. Parlam. Pariſ. a. 1303.

† HEVCHIA, f. riuus, canalis, a Picard. *Huchiam*, arca. Ch. Mſ. a. 1361. *Viuarium ſuum, ſitum inter Cheriſiacum et Salliacum aquoſum ſupra heuchiam Coulleiy.*

HEVDVM, menſura frumentaria apud Belgas. Ch. a 1368. apud Miraeum to. 2, 1328. *Quae quidem terrae ſolummodo 24. ſolidos Pariſ. monetae Flandriae annui et perpetui redditus, cum uno heudo frumenti annuatim ad vitam domicellae Grietae, dictae Speeus.* V. *Hodium.*

HEVSA, V. *Heuca.*

HEVSE, calceamentum militare. V. in *Oſa*.

† HEVSIA, tibiale, crurale, caliga, Gall. *Heuſe*, Germ. Hoſe. Comp. Mſ. a. 1239. V. *Oſa*

HEXAMITVM, V. *Exametum.*

HEXAPLA, V. *Exapla.*

† HEXAPTOTVS, *de ſey caſi.* Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

HEYA (1) Ἄγε, *Eia.* Supplement. Antiquarii. (2) HEYA, Vide in *Haga.*

HEYARE, HAWIARE, ſepire, ſepimento munire, Germ. hägen. Fleta l. 2. c. 48. V. *Haga.*

HEYLEKA, ſancta, a Teuton. *Heilig*, ſanctus. Caeſarius Heiſterb. lib. 6. cap. 5. *Venerabilem illam incluſam ordinis noſtri, dominam heylecam, ſecundum nomen ſuum, vere ſanctam.*

HEYMSOECKEN, V. *Hamſoca.*

HEYRELIVM, V. *Hayrelium.*

HEYWARD, rei paſcuae curator, a Sax. *Hig*, gramen, vel *Heg*, ſepes, et *Weard*, cuſtos. Hodie paſſim pro Armentario accipitur.

HIALVM, ex Graec. ὕαλος, vitrum. Gloſſ. Aelfrici: *Vitrum vel hialum, Glaes.*

HIANTO, *Margarita precioſa.* Vetus Gloſſ. MS. Sangerm. n. 501. Forte leg. *Vnio.*

HIATOR, ex Gallico *Hieur*, et *Hie*, Germ. Hoye, Hoyer, fiſtuca, pauicula, inſtrumentum, quo pauimenti ſilex premitur. Lambertus Ardenſis p. 258. *Wallatores, et denparii, et hiatores cum conuenientibus ... inſtrumentis.*

HIATVS, os. Vita Lietberti Epiſc. Camerac. c. 9. to. 9. Spicileg. Acher. p. 772.

HIBALCIO, *maris habentia.* Ita Gloſſae antiquae MSS. V. *Italia.*

HIBERE, tenere, ligare: obſoletum verbum. Paſſio SS. Perpetuae et Felicitatis ex Edit. Lucae Holſtenii p. 28. *Horruit et erubuit Tribunus; et ita iuſſit illos manibus hiberi.*

HIBERNAGIVM, HIBERNATICVM, HIBERNVM, V. *Hybernagium.*

HIBITVM, *aſperum.* Papias MS. Gloſſ. Sangerm n. 501. *Hibtus, aſper.* Legendum *hirtus* et *hirtum*, voces Latinis notae pro *hirſutus* vel *hirſutum.* Ioh. de Ianua: *Hirſutus, aſper pilis, vel piloſus, vt hircus; unde hirtus per ſincopam pro hirſutus.* Sed notior res eſt, quam vt indigeat vade.

HIBLATVS, pro *niblatus*, ſplendidus, reſplendens. Vita S. Gregorii to. 2. Martii p. 206.

HIBTVS, pro *hirtus*, V. *Hibitum.*

HICA vel HICHA, pro *bica* legendum in Pactu Legis Salicae tit. 19. §. 10. et 11. auctor eſt Eccardus. V. *Haga.*

HICHINACVLVM. Teſtament. S. Remigii, apud Flodoardum l. 1. c. 18. *Remigiae coclearia 3. quae meo ſunt nomine titulata, mantile ipſius, quod habeo feriale, tranſcribo: Hichinaculum quoque dono illi, de quo Gondebodo dixi.* Ita etiam habet prius S. Remigii Teſtament apud Labbeum et Marlotum. Vbi *hichinaculum* forte pro *hichinariolum* dicitur, vt diminutiuum ſit vocis *hichinarius*, de qua mox. V. *Hilcas.*

HICHINARIVS, HICINARIVS, inter miniſteria ſeu vaſa ſacra reponitur in Hiſt. Epiſcopor. Autiſiodor. c. 20. *Dedit et hicinarios duos* ana-

anaſtos penſ. l. 4. et uncias 3. Item hicinarios 3. anaſteos penſ. etc. Infra: *Ichinarium unum penſ. lib. 1. Idem Ichinarios columellatos 3. penſ. unusquisque l. 1. Item ichinarium unum, etc.* ICHRIARIVS, ead. ſignificatione. Teſtament apud Mabill. in Append. ad Liturgiam Gallican. p. 463. *Item dulciſſimo nepoti meo Bertegiſildo ichriario argenteo et mancipia his nominibus, Sunniulfo et ſorore eius Gibethrude et filias Anthimio - - habere iubeo* ✝ *Lacuniarius* legendum cenſet Rhodigin. l. 1. de Liturg Rom. Pontif. c. 21. nam *Lacunaria*, inquit ille, apud Iſid. in Origin. ſunt pendentia lumina, quaſi Lacunaria, id eſt in aere lucentia. V *Lichinus*.

✝ HICTER, *Lo pagagallo*, Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

✝ HICTICVS, i. q. *Hiſſirus*, vox mendoſe ſcripta, in Chron. Io. Whethamſted. p. 407.

HIDA, et *Hyda*, ex Saxon. *Hyd*, terrae portio, quantum ſufficit ad arandum uni aratro per annum. Henricus Huntindonenſis l. 6. p. 360. et ex eo Bromptonus: *Hida Anglice vocatur terra unius aratri culturae ſufficiens per annum.* Matth. Pariſ. a. 1082. *De unoquoque aratro, id eſt, hida etc.* Monaſtic. Anglic. to. 1. p. 21. *Dedit huic Eccleſiae Feneg. 7. aratrorum, quod Anglice dicitur 7. hides.* Proinde *hida* idem eſt, quod aliis *carrucata* Orderic. Vitalis l. 8. p. 678. *Omnes carrucatas, quas Angli hidas vocant, funiculo menſus eſt et deſcripſit.* Rogerus Houedenus p. 778. *Carrucata terrae, ſiue hyda.* HIDRA, eadem notione. Chartul. SS. Trinit. Cadomenſ. f. 26. De vocis notione et etymo, ſic cenſent Spelman. et Somnerus, ab Saxon *hyden*, quod eſt tegere, *hidam* profluxiſſe, id vt primario idem fuerit, quod *tectum*, *manſus*, *manerium*, id eſt, domus cum adiuncta agri ad colendum portione, quam *hydelander* vocat vetus Bedae Interpres Saxonicus, quaſi *terras ad hydam pertinentes*. Sed et Spelmannus in vet. Gloſſario Saxon. *hidae*, *ſtationem et confugium* reddi auctor eſt; unde Gallorum *Hute*, inquit Somnerus. Huic coniecturae favet Scotorum enunciatio, qui *hildam* vocant, quod Angli *hidam*, et *hilden*, pro tegere, cooperire. Occurrit autem vox *hilda* in Regiam Maieſtat. l. 2. c. 16. §. 20. 21. V. *Hloth*.

HIDAGIVM, praeſtatio, quae Regi Angliae fiebat pro auxilio, pro ratione hidarum, vel quae ex ſingulis hidis exſoluitur. Bromptonus: *Hidage, vel taillage eſt tallagium de hidis terrarum.* Ch. Henrici I. Reg. Angl. to. 1. Monaſtici Anglic. p. 185. *Dono etiam hidagium, quod exigebatur de 20. hidis ad eamdem urbem pertinentibus, etc.* Apud Matth. Paris a. 1242. *Carucagium et hidagium*, idem ſonant. Eſt etiam HYDAGIVM, Raſtallo, *quietum eſſe, ſi dominus Rex tallianerit totam terram per hidas.*

HIDALGVS, nobilis apud Hiſpanos, de cuius vocis etymo conſulendus Couarruuias to. 2. Var. Reſol. c. 1. n. 11. et Sebaſtianus Cobarruuias in Theſ. linguae Caſtellanae verbo *Fidalgo*. Hieron. Blanca in Comment. Rer. Arragon. p. 734. *Militum autem vox et Infancionum id ſonat, ut priori equeſtris ordinis viros nuncupemus, quos vulgari ſermone Caualleros: poſteriori vero, quos vocare ſolemus hiios dalgo.* Leges Alfonſinae part. 2. tit. 21. lege 3. *Fidalguia, - - - es nobleza que vienne a los omes por linaie. Filii dalgo*, dicuntur in Foris Aragon. l. 1. tit. de Officio Iuſtitiae Aragon. Ch. a. 1289. *Dom. Rex Portugalliae, et Comes Poloniae fecit cum conſilio ſuorum Ricorum hominum, et ſuorum filiorum de algo tale incautum.*

HIDARE, terram per *hidas* cenſere unde *hidatus*, taxatus, cenſitus. Paſſim apud Anglos.

HIDGILDVM, corii redemptio, ex Saxon. *Hydegyld*, vel *Hydegylde*, ab *hyde*, *corium*, Haut et *gyld*, *ſolutio*, *compenſatio*. Leges Alfredi et Godrini R. R. c. 11. *Si liber feſtis diebus operetur, perdat libertatem, -*

ſe

ſeruus corium perdat, *vel hidgildum.* Adde c. 12. V. *Corium perdere.*

HIDRA, V. *Hida.*

HIDRINUS, *ſerpentinus.* Iſidor. Vbi Graeuius: *Hydrinus ab hydrus.*

† HIDRIO, aromatis genus. Dipl. Chilper. II. a. 716. t. 4. Collect. Hiſt. Franc. p. 694. *Hidrio libras 50. cicer lib. 150.*

HIDROMATES, *qui ex aqua diuinant.* Vet. Gloſſ. MS. Sangerm. Sed legendum *hydromantes*, a Graeco ὑδρομάντις.

HIDROS, *diabolus*, *ſeruus*, in Gloſſ. Antiq. MSS. pro *ſeruus* videtur reſtituendum *ſerpens*; eſt enim ὕδρος Graecis ſerpens aquaticus.

HIEMALIS ANNONA, V. in *Hybernagium.*

HIEMANTES, V. *Hyemantes.*

HIEMICA AESTAS. Gloſſar. MS. Medicum Regis Cod. 1486. *Hiemica aeſtate, ſ. pro qualitate temporis temperata.*

HIEMS. Per hiemes annos putaſſe Anglos, colligitur ex fragmento Regum Weſtſaxon. edito poſt Vitam Aelfridi Regis p. 199.

HIERACITAE, haeretici, ſectatores Hieracis, qui Aegyptius gente, Manichaeus opinione, nouam ſectam procudit. Negabat reſurrectionem carnis, coniugatis et infantibus regnum Dei intercludebat. Filii Dei aeternam natiuitatem neſciebat, Spiritum Sanctum Melchiſedech dicebat. Ita Bollandiſtae ad Vitam S. Macarii Aegyptii auctore Ruffino to. 1. Ianuar. p. 1013.

HIERARCHA, Archiepiſcopus. Vita S. Seueri Archiep. Rauennae in Append. apud Murator. to. 2. p. 192.

HIERATICI, *peregrinantes dubii, non habentes firmum locum. Hieraticae, litterae ſacerdotales.* Papias.

HIERAX, ſpecies falconis, Thuano de Re accipitraria, vulgo Sacre, Graec. ἱέραξ.

HIERO, ardea, Gall. *Heron.* Ch. foreſt. c. 13. apud Spelmannum.

HIEROCERUS, vox Graeca, ἱεροκήρυξ, ſacer praeco, qui fauere linguis iubet, dum ſacra peraguntur, ne qui aliud quippiam inter rem ſacram edicit. Franciſci Blanchini Praefatio apud Muratorium to. 3. Scriptor. Italicorum p. 73. V. *Hierocoracica.*

HIEROCOMIUM, in Actis SS. Febr. to. 2. p. 539. male pro *Gerocomium.* V. in hac voce.

HIEROCORACICA, in veteri Inſcriptione apud Reineſium p. 303. 2. Sacra Mithriaca, quorum participes *hierocoracas* vocabant. Et quidem coruum Mithrae peculiari religione dicatum fuiſſe notum eſt. Vide laudatum Reineſium Ep. 69. et Monumenta veteris Antii part. 2. c. 4.

HIERODULUS, aedituus, ἱερόδουλος. Vim vocis indicat Iul. Firmicus l. 8. Matth. c. 21. *Aedituos faciet, templorumque cuſtodes, hierodulos, et qui ſacris officiis deputentur.* Et c. 29. *Hierodulos faciet et templorum ſeruos,*

HIEROHAERIX, in Notis Tyronis p. 173. inter *ſalpinctas* recenſetur. Videtur legi debere *hierocerix* ex Graec. ἱεροκήρυξ, quae vox occurrit apud Demoſthenem et Syneſium. V. *Hierocerus.*

HIEROLANTIA, *merentia.* Papias.

HIEROMNEMON, Graec. ἱερομνήμων, diaconale officium erat in Eccleſia CP. magnae exiſtimationis; cui incumbebat Patriarcham *pontificaliter* induere, preces in libro indicare in throno locum electis ac conſecratis adſignare et *contacium ordi*tionis conſuetum intonare: uti ceremoniarum Magiſtri in Aula Pontificia ſolent. Plura vide in Gloſſario mediae Graecit. et apud Hofmannum.

HIEROMONACHI, Graecis ἱερομόναχοι dicuntur, qui non ſimplices Monachi, ſed ſacerdotes ſunt. V. Gloſſar. med. Graecitat.

HIERONTICUM, liber Liturgicus, ſeu miſſalis. Mabill. to. 3. Annal. Benedict. p. 348. Idem eſt quod *gerontieon.* V. in hac voce.

HIEROPHANTA, ἱεροφάντης, qui ſacra et caeremonias docet, ſacrorum antiſtes, aedituus. Angelomus in Geneſim c. 39. apud Bern. Pez to. 1. Anecd. part. 1. col. 217.

HIEROPHYLACIUM, ἱεροφυλάκιον, ſacrarium. Synodus Valentina a. 1594. inter Hiſp. to. 4. p. 711.

HIEROPRAESES, Archiepiſcopus. Vita S. Seueri Archiep. Rauennae in Appendice apud Murator. to. 2. p. 193.

HIEROPREPES, V. *Geroprepes.*

HIEROSOLYMIPETA, qui proficiſcitur Hieroſolimam. Gaſparis Barthii Gloſſar. ex Roberti Monachi Hiſt. Palaeſt. c. 11.

HIES, exitus anguſtior, callis vix ſingulis peruius. Gall. *Iſſue, petit ſentier.* Codex cenſuum Calomontis: *Iuxta quoddam hies.* Occurrit non ſemel ibidem: *Iuxta his quod ducit ad, etc.*

HIETARE, oſcitari, hiare. Gloſſar. Lat. Graec. MS. Sangerm. *Hieto,* χασμῶμαι.

HIF. Computus a. 1202. apud D. Bruſſel de Vſu feud. to. 2. p. CXLVI. *Pro XXVII. coſtis hif. XXIII.* S. An Taxus, arboris genus, Gallis *If?*

HIFFARONDA. Gloſſae antiquae MSS. *O bia, hiffaronda.* Infra: *Orbia, Gen. quo di: ercaſum, quod qui diem Saturni Obinam vocant.* Videat lector, an aliquid ex his expiſcetur.

HIFFERA, *pila a feriendo.* Papias MS.

HIGRA, Anglis dictus quidam *quatidianus aquarum* Sabrinae fluuii *furor, quem vel voraginem vel vertiginem undarum dicam neſcio,* ait Guill. Malmesbur. libr. de Pontific. *Qui fundo ab imo verrens arenas et conglobans in cumulum cum inpetu venit nec ultra quam ad pontem pertendit: nonnunquam etiam ripas transſcendit, et magna parte circuita, terrae victor egreditur. Infelix nauis ſi quam a latere attigerit: nautae gnare cum vident illam higram (ſic Anglice vocant) venire, nauem obuertunt, et per medium ſecantes violentiam eius eludunt.*

HILARAMEN, *laetitia, gaudium.* Io. de Ianua. *Leeſſe, ioye,* in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

HILARIZARE, hilariter agere, in Hiſt. Translation. S. Modoaldi Archiepiſc. Treuir.

HILCUS. Teſtament. S. Euerardi Comitis apud Miraeum in Cod. Donat. Belgic. p. 96. et alios: *Volumus, vt habeat ſpathas duas, unam cum hilcis aureis et argenteis ſimul.* Vbi *hilcus* fortean eſt, quod Anglo-Saxonib. *hylca* vocatur, anfractus, vel quidpiam incuruum, quo ſcilicet enſis capulus munitur.

HILDA, V. *Hida.*

HILDEBRANDUS. Paulus Beonridenſis in Vita Gregorii VII. Papae: *Hildebrandus enim Teutonice vernacula nuncupatione peruſtionem ſignificat cupiditatis terrenae.*

HILEICUM, *Silueſtre.* Papias MS. Bituric. Forte *Iliceum*, ab *Ilice.*

HILIBECCI, nugatorium nomen. Ordericus Vitalis l. 13. p. 905. *Vnde omnes ab eiſdem, quibus impudenter nocuerunt, hilibecci deſpective cognominati ſunt.*

HILIDER, coluber, ſerpens, pro *chelider*, vel *chelidrus.* Gloſſae antiquae MSS. *Hilidri, ſerpentes.* Lib. 1. c. 12. in Actis SS. Ord. S. Benedict.

HILIE SATUS, *in ſilua natus.* Papias MS. Bitur. f. pro *Ilice.*

HILISTRINUS. Anaſtaſ. in Hormiſda PP. p. 34. *Gabata electrina penſant. libr. 2.* Alii Codd. habent *gabata hiliſtrina*, vel *gabatam hiliſtrimam*, vel denique *hiliſirmiam.*

HILLICUS, *maior venetis.* Papias MS. Bituric.

HILLIO, *guloſus, luxurioſus, euerſor.* Papias MS. Bituric. Leg. *Helluo.*

HILLITOR. Papias: *Hillae, ſalcitiae vulgo. Hillitores ſtaenici*, Mox. *Hillitor, hortica.* In edito *ortica.*

HILLO, *aquila*, apud Papiam. MS. Nauarraeus habet *hilo.* Scriptum fuiſſe olim *hierax* cenſet Graeuius.

HILNACHIA, nauigii ſpecies, V. *Naca.*

HILTISCHALCHI, f. manſi ſeruiles *Schalk* enim ſeruus. Burchardi Abbatis S. Emmerammi Complacitatio apud Bern. Pez to. 1. Anecd. part. 3. col. 77. *Hanc compendioſam cum Rnitenſibus fecis complacitationem ut de familia, quae ad Ruit pertinet mane,*

manſi ſcilicet ſeu Hiltiſchalchi expediti a ſale, fiſcali cenſu ex parte adaucto, quem antea ſoluerant per ſingulos annos. V. Adelſcalc.

HIMERINVS. Ioan. Sarisberenſis Epiſt. 183. Neminem tamen arbitror ſapientem, qui diſſuadeat pacem, quae fieri poteſt in domino et ante Himerinum diem honeſtati non derogat. Ex Graec: ἡμερινὸς, diurnus. Sed quid ſibi velit Dies ἡμερινὸς, non plane percipio, niſi ſumatur pro hodiernum.

HIMILZORVM. Lex. Baiwar. tit. 7. c. 4. Si indumenta ſuper genucula elevaverit, quod Himilzorum vocant, etc. Editio Heroldi Himilzoron habet. Himidzorum apud Schilter. in Gloſſ. Teuton. ab Hemida, tunica, veſtimentum: ſenſus ergo eſt, qui induſium vel tunicam feminae eleuauerit, etc. *) Seu potius ab Himil, occultatio, et zoran, Germ. ſchren, Laedere, rumpere.

HIMNIZARE, hymnos canere, apud Murat. t. 8. col. 309. V. Hymnus.

HIMONIA, funiculus, quo ex puteo educitur aqua. Vocabul. Suſſannaei, ipnia.

HIN, menſura eſt duplex, maior 18. Sextariis, minor 9 Papias. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. Hin, vne meſure, ſextier, ex Catholico Ioannis de Ianua, vbi Hin quaedam menſura eſt, ſc. Sextarius.

HINDENI HOMINES, in Legibus Adelſtani Regis cap. 3. et 7. ex Saxonico Hyndene, ſocietas, quaſi homines ſocietatis, contubernii, contubernales. Saxonibus enim erat in more poſitum, (verbis vtor Somneri) vt omnem hominem aeſtimarent, ac pro natalis ſui ratione capite cenſerent, ſed etiam ſecundum cuiusque valorem in claſſem vel collegium parium ſuorum, quod Hyndene nuncuparunt, referrent; trium ſcilicet ſequentium vnam, infimam, mediam, ſummam. Infima claſſis fuit, quorum ſinguli valerent 200. ſol. talis inde Latine dictus vir ducentenus, vulgariter a claſſe, in quam aſcitus, Iry hyndne - mon. Media eorum, quorum ſinguli valerent 600. ſol. talis inde Latine dictus ſexcentenus, vulgariter a claſſe in quam aſcitus Syxhyndne - mon. Summa autem eorum quorum ſingali valerent 1200. ſol. talis inde Latine dictus duodecies centenus, vulgariter à claſſe in quam aſcitus Twelfhyndne - mon. Pariterque vxores ipſorum Cyrliſcam i. Twyhyndam, nam Twyhyndeman idem erat, qui ceorliſcus, et ſic quandoque villanus, ſyxhyndam, et twelfhyndam, nominarunt. Totam hanc apud Anglos hominum partitionem obſeruare eſt, praeſertim in Legibus Aluredi Regis c. 12. 30. 31. 32. etc. apud Bromptonum, et Henricum I. cap. 76. et 87. Twyghindorum, ſeu villanorum praeterea mentio eſt in iiſdem Legib. Henrici I. cap. 70. 76. vt Sixhindorum, eodem cap. 76. et Twelfhindorum, ſeu Thanorum, cap. 69. 70. 76. 83. 87. qui perfecti nobiles dicuntur eodem dicto c. 76.

† HINNITIVVS, a verbo hinnire. Hinnitiuus aut progreſſiuus equorum tumultus, apud Elmham. in vita Henr. V. c. 79.

HINNOLESCERE, pro inoleſcere, apud Murator. to. 2. p. 337.

HINNVLA. (1) Spurcum ludi genus, V. Cernula. (2) † Cepula, Gall. Eſchalotte, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692.

HINNVLETVM, f. ſeptum in quo concluduntur hinnulei, († vel potius hortus olitorius, id. ac Hinnula 2.) Diplomatarium Griſſiouienſe apud Ludewig. to. 6. p. 377. Ex noſtra etiam donatione habent et habere debent fratres noſtri ante praelibati vineta et Hinnuleta iuxta ciuitatem noſtram Lenberg, ſecundum propriam limitum ſuorum illic factam.

HINTHICA, reconditorium. Annales Rer. Piſanarum anno 1156. V. Entheca, et Chincitha.

HIOBA, V. Huba.

† HIOLIS, verde, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

HIPOTHECARIVS, pharmacopola, Gall. Apoticaire. Concilium Regienſe an. 1285. con. 10. apud Marten. to. 4. Anecdot. col. 194. V. Hypothecarius.

HIPPARCHVS, ἵππαρχος, praefectus equitum. Codex Ottobonianae Bibli-

Biblioth. apud Mabill. to. 2. Annal. p. 167.

HIPPICUM, *menſura et ſpatium IV. ſtadiorum, aut quatuor cubitos continens.* Laur. in Amalth.

HIPPITARE, *oſcitare, badare.* Iſidorus. Vbi Graevius. Conſtantienſis: *Hippitare, oſcitare, id eſt crebro hiare.* Feſto eſt *Hippicare.* Vbi vide Scaligerum.

HIPPOBALISTAE, apud Bonfinium Rer. Hungar. dec. 2. lib. 3. *Ex Vngaris Hippobaliſtae quidam audaciſſimi, concitatis equis, arduum montis cliuum conſcendunt, e ſagittariis quosdam obtruncant, etc.* Ex ipſo nomine conücit Carolus de Aquino fuiſſe decertantes equis funditores, aut potius baliſtarios, qui baliſtis minoribus manuariis ſaxa proiicerent.

HIPPOCHARMAE, *dicti olim Principes qui ad pugnam equos alerent.* Laur. in Amalth.

HIPPOCOERCIUM, ſeu YPOCOERCIUM, ſic enim ſcribitur in Gloſſa MS. ad Diſticha Magiſtri Cornuti, vbi dicitur eſſe *locus, vbi ſeruantur equi*, quod ibi coerceantur, ne calcitrent: vox ibrida.

HIPPOTHICOS, ſuperpelliceum, Gall. *Surplis, rochet*, ex ſchedis Godefredi.

HIPPOTRIBA, officium apud Venetos, idem forte, quod Gallice *le grand Ecuyer.* Translatio SS. Pauli Epiſc. et Barbari to. 7. Maii p. 772. *Tum vero ſuis locis aſſurgens ſereniſſima Dominatio coepit procedere ſub hac ſerie commendatores, capitanei, camerarii, ſcutiferi, architriclinus, Hippotriba, capitaneus maior, etc.*

† HIPTARE, *Hictareidem creboiare.* Gloſſ. vet. Cod. reg. 7641. Barbare omnino pro *Hippitare, oſcitare, id eſt, crebro hiare.* V. *Hippitare.*

HIRA. (1) *Locus tenebrarum, vel porcorum.* Papias et vetus Gloſſar. MS Sangerm. Haud dubie pro *Hara.* (2) † Alia notione in *Aera* 1. quod videſis. Minus attente ergo deſiderari in Gloſſario Cangii ſcribunt auctores noui Tract. diplom. t. 3. p. 100.

† HIRAUDUS, i. q. *Heraldus*, fecialis, Germ. Herold, in Ch. Mſ. an. 1352.

HIRCIPES, V. *Herpix.*

HIRCO, *impudicus.* Papiae. Legend. *Hircus.*

HIRCORITA, ſtabulum hircorum, in Capitulari de Villis c. 23.

HIRCUS, f. cilicium, quia ex pilis hircorum texitur. Vita S. Mariae Oigniac. to. 4. Iunii p. 674. *Tunc venerandus Epiſcopus, veſtibus ſpoliatus, Hirco tantum accinctus erat.*

HIRDEMANNI, V. in *Hiremanni.*

HIREMANNI, apud Anglo-Saxones, videntur iidem fuiſſe, qui *Aremanni* apud Longobardos; ita vt vox vtraque deducatur ab *Herr*, dominus, et *Man*, homo, et quaſi *homines domino ſubditi* dicti ſint, cum reuera *ſubditi* dicantur in Legibus Adelſtani Regis c. 18. apud Bromton. *Si aliquis ſuperſedeat, et non obtemperet, vt hoc vadium ab Hiremannis vel a ſubditis ſuis capere nolit, etc.* Ita etiam vſurpatur c. 13. et in Legibus Ethelredi apud Habam editis cap. 1. At Somnerus, contra Spelmannum, negat *Herr*, apud Saxon. pro *dominus* reperiri, mauultque a Saxonico *hyran, obedire, ſubiacere, auſcultare*, etymon vocis accerſi debere, vnde *Hyremon, ſubditus*, vel *ſubiectus*, quomodo apud Spelmann. t. 1. Concil. p. 601. 602. ex quo *Hireman* et *Hiremannus* formata ſunt vocabula. Certe non alii ſunt ab iis, qui *Hirdemanni* in iure Aulico Norwegico veteri appellantur cap. 260. ex verſione Iani Delmeri, vbi de *Huſcarlis*, qui iidem eſſe cum *Hirdemannis* ſeu Aulicis dicuntur: *Omnes vero in Regia aula ſeruientes, Hirdmen vernacule nominabantur, Regem obſeruaturi ac tuituri.* Vox autem formata ex *hird*, aula, et *man*, homo, vt obſeruat idem Delmerus ad c. 30. V. *Herimanni.*

† HIRENARCHAE, magiſtratus militares, in Cod. Theod. V. *Irenarchae.*

HIRMENSAL, priſcorum Saxonum fanum vel idolum, V. *Irminſal.*

† HIR-

† HIRNA, *la fulſita*, in Gloſſ. Lat. Ital. MS.

† HIRNEA, *lo vaſo da portare de beuere*, in eod. Gloſſ.

† HIRNIA, *tramca*. Gloſſ. vet. Cod. reg. 7641.

HIRONIVS, *ſubſannator et detractor*. Vetus Gloſſ. MS. Sangerm. leg. *Ironicus* ab εἰρωνικός.

HIRPIX, occa, Gall. *Herce*. Vide *Herpix*.

HIRSI, *hirſuti*. Papias. Legend. *Hirti*.

HIRSICVLVS, δασύπρωκτος: *piloſum habens culum*. Supplement. Antiquarii. † In Caſtigat. ad vtrumque Gloſſ. *Hirsiculus*, leg. *Hyſtriculus*. V. Salmaſ. ad Tertull. de Pallio p. 245.

HIRSTIS, († incultus et eremus ager, i. q. *Fraiſtum*, Gall. ol. *Hiſter*.) Ch. Henrici III. Regis Angl. to. 2. Monaſt. Anglic. p. 815. *Paſturam mariſcorum, et turbariam, et duas Hirſtes circumiacentes, et ſartum iuxta mariſcum*.

HIRTVS, *ſonitus*. Papias.

HIRVDO, piſcis genus, V. *Pleta*.

HIRVNDELLA, hirundo, Gall. *Hirondelle*. Sic autem *Hirundellae* Comitem Anglum vocat non ſemel Will. Britto l. 3. Philipp. quem alii *d'Arundel*.

HIRVNDINA, eadem notione, to. 3. Aprilis p. 991.

HIRVNDO, machinae bellicae ſpecies. Henricus Roſla in Herlingsberga.

Non hic vnigena fabricatur machina: nomen
Haec Librilla, quaſi ſaxea pondera librans:
Obtinet illa ſuis; ſed Hirundinis haec: ſtat Aſelli
Illa vocata nota, etc.

HISCA, pallii genus, f. a verbo Hiſco, quod ſit veſtis aperta. Statuta Eccl. Leodienſis a. 1287. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 855. *Item praecipimus, quod de cetero nec Monachi nigri, nec Canonici regulares in Hiſcis vel tabardis equitent vel incedant, ſed tantummodo in cappis rotundis vel cucullis*. V. *Hiſſus*.

HISCERE, *deſinere*. Gloſſ. Iſid. Vbi Graevius: Vide num ſcripſerit, *Hercíſcere, diuidere*. In Conſtantienſi ſane corrupte legitur, *Hiſcitur, diuiditur*, pro *Herciſcitur*. Papias: *Herciſcundae familiae, diuidendae familiae*. V. *Hiſtinire*.

HISCINERE, V. *Hiſtinere*.

HISOLVM, V. *Laiſcum*.

HISDRIO, *hiſtoria*. Papias MS. Bituric. pro *Hiſtrio*. Eſt autem Papiae, *Hiſtrio vel Hiſtorio ſcenicus ſaltator - - qui ſaltando hiſtorias demonſtrabat*. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Hiſtrio, Jongleur, qui raconte ou contrefait diuers faits et habits des hommes*.

† HISICIA. Alex. Iatroſoph. MS. l. 1. Paſſion. cap. 6. *Accipiat vero ſteriles et pedes de bobus et hiſicia de pectinis et conchiliis facta*. Vbi Gloſſae: *i. fercula vel iura*. V. *Iſicium*.

HISLVLA, inſula. Tabularium S. Cypriani Pictau. fol. 128.

HISPANVS. Thwroczius in Chron. Hungar. 1. part. c. 15. vbi de Attila et praelio Catalaunico: *Et horum quidem Capitaneos ipſorum linguae Hiſpanos vocatos extitiſſe, et exinde et Hiſpaniam nomen accepiſſe tradunt*. Ab eiusmodi *Hiſpanis* Capitaneis ortum nomen apud Hungaros *Iſpan* quidam cenſent, quibus idem eſt, ac *Comitatus*, iudicium prouinciale, cui ſcilicet Capitaneus *Hiſpanus* praeerat.

HISSA, V. in *Hanſa*.

† HISSIRVS, i. q. *huiſſerium*, hippegus. Chron. Whethamſt. p. 407. V. *Hiſſicus*.

† HISSVS, tunica talaris, ex tela cannabina contexta, Walon. *Hiſſe*. Gloſſar. Lat. Gall. an. 1348. Vide *Honſia*.

HISTINERE, *detinere*, Papiae. Ita MS Codex, vbi editus *Hiſcinere* praefert.

HISTORIAE. (1) Dicuntur Scriptoribus de Offic. diuinis Lectiones deſumtae ex libris hiſtoricis veteris Teſtamenti et aliis, quae in eccleſia ſtatis diebus recitantur, in Micrologo c. 32. 38. et apud Honorium Auguſtod. lib. 3. c. 29. 38. Liber Ordinis S. Victoris Pariſienſis MS. c. 48. *Hiſtoriae et caetera, quae in Eccleſia leguntur, non debent legi in Refe-*

Refectorio, donec in Eccleſia incipiantur. (2) HISTORIA de Reſponſoriis poſt Lectiones decantandis dicitur in veteri Ceremoniali MS. B. M. Deauratae: *Sequitur Dominica prima poſt octauam Paſchae, i. e.* ſecunda poſt paſcha, vt nunc loquimur. *Nota quod in iſta dominica cantatur Iſtoria.* Dignus es Domine etc. *quae Iſtoria cantatur per duas Dominicas* (3) Pro ipſo feſti officio. Ordinarium feſtorum SS. per totum annum in Hiſtor. S. Germani inter Inſtrum. p. CLIII. *Hiſtoria ipſius feſti eſt Hiſtoria feſti Natiuitatis B. Mariae, excepto quod vbi dicitur Natiuitatis vel Nata, debet dici Conceptio vel Concepta.* (4) Pro quouis codice aut libro. Willelmus Heda in Conrado Epiſcopo Traiectenſi ex Charta an. 1083. *Textum Euangeliorum etiam auro gemmisque decoratum, Hiſtoriam, id eſt, medicinalem librum, etc.* Infra: *Miſſale, Capitulare, et hiſtoriam vetus nouumque Teſtamentum continentem.* (5) † *Hiſtoria, Allegoria,* in Gloſſar. Bibl. Anon. in Bibl. reg. (6) † Figura, imago. Comput. Mſ. a. 1519. *Pro XXX. hiſtoriis - - inciſis.* V. *Hiſtriatus.* (7) † Pannus figuris intextus Conſtit. Iac. II. reg. Arag. a. 1301. V. *Hiſtoriatus.*

HISTORIALITER. (1) Dudo lib. 3. de Actis Normannorum pag. 153. *Hinc forinſecus dealbauit illud,* (delubrum) *intrinſecus autem depinxit hiſtorialiter*, id eſt, hiſtorias et figuras depinxit. (2) † Stilo hiſtorico. Glab. Rodulph. t. 10. Collect. Hiſt. Franc. p. 1.

HISTORIARE. (1) Narrare, dicere. Alypius Antioch. ſeu Auctor Deſcript. Orbis c. 13. (2) Hiſtorias picturis repraeſentare. Chron. Becceнſe p. 27. V. *Hiſtoriographus.*

HISTORIATVS, intextus figuris. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. t. 3. Iunii p. LXXIII. V. *Hiſtriatus.*

HISTORIDIO, *hiſtoriam motu corporis ſignificans.* Papias. V. *Hisdrio.*

HISTORIOGRAPHVS, pictor. Gl. Lat. Gall. *Hiſtoriographus, Peintre de hyſtoire. Hiſtoriographo, as, Peindre hyſtoire.* Vgutio: *Hiſtoriographare, hiſtoriam deſcribere, vel depingere, et deſignare.* Sic Itali *Hiſtoriare* vſurpant.

† HISTORIVM, codex hiſtoricus. Comput. Mſ. a. 1245.

† HISTRIATVS, *hiſtoriis ſculptus vel depictus: vnde pannus vel paries, in quo plures depinguntur hiſtoriae vel ſculpturae, hiſtriatus dicitur.* Gloſſ. Bibl. Mſ. anon. ex Bibl. reg.

HISTRIONES, *praepoſiti meretricum,* in Gloſſis antiq. iidem forte qui lenones.

† HISTRIX, *quadripex, ſpinoſus.* Gloſſ. vet. Cod. reg. 7641.

† HITERIS, *idis, che deuenta ſalo per infirmita.* Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

HITHA, portus, V. *Heda.*

† HITRVDE. Ch. Io. de Harcuria Mſ. a. 1269. *Praemiſſis in omnibus fideliter hitrude conſeruatis.* Vbi *hitrude* ſynonimum videtur vocis *fideliter.*

HITTA, ὑμήν, Hymen, in Gloſſ. Lat. Graec.

HITTIRE, inueſtigare. Supplem Antiquarii, *Hittio*, ἰχνεύω, *inueſtigo.*

HITTVS, φωνὴ κυνὸς, vox canis. Gl. Latin. Graec. MS. Sangerm.

HIVERNAGIVM, V. *Hybernagium.*

HIVSA, ſignum, quod praedio vel aedi, cuius poſſeſſionem quis adit, apponit. V. *Wiſa.*

HLAFORDSCONA. Leges Adelſtani Regis, Exoniae editae cap. 5. *Ne dominus homini libero Hlafordſconam prohibeat, qui rectum per omnia fecerit.* Vbi Somnerus emendat *Hlafordſocnam*, aitque, videri ſignificare domini protectionem vel tutelam aut ſimile quid, niſi legendum ſit HLASOCNAM, quomodo habetur in iisdem legibus c. 6. *Ne dominus libero homini Hlaſocnam interdicat, ſi recte cuſtodierit eum.* Pro *laſocnam*, ſeu *ladſocnam*, i. beneficium Legis, ex *lada*, lex, et *ſocne* ſecta, ſequela.

HLAVA, et HLAWA, tributi ſpecie apud Bohemos. Occurrit in Charta Regis Ottocari a. 1281. in Bohemia Pia p. 88.

HLOBBOTE, Somnero eſt compenſatio damni turmae dati. Vide mox *Hloth*.

HLOTH vel HLODE, Anglo-Saxonibus dicitur *turma*, vel *cohors*, quae 7 hominibus, vsque ad 35 numeratur. Leges Inae c. 13. HLOBOTA, mulcta eius, qui turmae illegimae interfuerat: ex *Bot*, Sax. *compenſatio*, *emendatio*. Leges Aluredi c. 30.

HO. (1) Vocabulum in indicendo ſilentio viſitatum. Literae Henrici IV. Reg. Angl. an. 1408. apud Rymer. to. 8. p. 539. *Eis pugnae ſuperſedere mandauimus*, *emiſſo per nos ſtatii vocabulo conſueto*, *ſcilicet Ho*, *Ho*, *Ho*, (quod eſt), *ceſſate*, *ceſſate*, *ceſſate vindictam demeriti diuino iudicio reſeruantes*. (2) HO, in notis antiquorum, Homo vel Honeſtus, *Ho*. *H*. homo honeſtus; *H*. *Hon*. homo honeſtus. *H*. *P*. honeſta perſona.

HOARE, paſtinare, terram ligone ſeu paſtino vertere, Gall. *Hoüer*. Charta a. 1219. ex Tabulario S. Remigii Remenſ. V. *Haware*.

HOBA, HOBARIVS, V. *Huba*.

HOBELLARII, HOBERARII, HOBILLERS, ſic Anglis nuncupati milites leuis armaturae, et mediocri equo et curſorio merentes, quem Angli *a hobby* vocant, *Hobin* Philippus Cominaeus l. 6. c. 7. quos Iacobus Waraeus in Antiquitatibus Hibernicis cap. 7. ait eſſe equos ex Hibernia, ſic appellatos ob mollem inceſſum, magno in pretio habitos; vnde et *Hobiners* et *Hobelours* Gallice interdum vocabantur *Hobellariis*, quam quidem vocem *Hobin* ab Hebraeo *Habras*, arceſſit Steph. Guichardus. Vt vt ſit, ab eiusmodi equis *Hobellarii* dicti. Will. Thorn. an. 1364. *Item dicunt*, *quod dicti tenentes pro omnibus terris ſuis in gauelkinde tenentur*, *et debent contribuere in omnibus lottis et ſcottis*, *in gauelkinde aſſeſſis*, *videlicet pro warda maris tempore guerrae*, *pro Hobellariis ſagittariis inueniendis et ſuſtentandis*, *ubi neceſſe fuerit ſuper coſteram maris*. Mox: *Pro expenſis factis circa Conſtabularios laborantes ad eligendum et ducendum praedictos Hobilarios ſagittarios*, *et in omnibus aliis lottis*, *etc*. Hic ſane *Hobellarii* videntur fuiſſe ſagittarii, cum nulla interpunctione *Hobellarii ſagittarii* dicantur. Ch. Henrici V. in Monaſtico Anglic. to. 1. p. 926. *Pro munitione et apparatibus hominum ad arma Hobelariorum ſagittariorum ſeu peditum quorumcunque pro obſequio noſtro vel haeredum noſtrorum in poſterum eligendorum*, *etc*.

HOBERVS, curtis ruptura, Vide *Oberes*.

HOBIRA, *lorica*, in Gloſſ. Iſid.

HOBVNNA, V. *Huba*.

✝ HOBVS, i. q. *Huba*. Ch. an. 994. ap. Murat. t. 1. Antiq. p. 432.

HOCCVS, Picardis, *Hoc*, Vncus, aduncum inſtrumentum, Germ. Haken. Lambertus Ardenſis p. 285.

HOCEDII, V. *Hokeday*.

HOCHIA, terrae portio arabilis, foſſis vel ſaepibus vndique clauſa. V. *Olca*

HOCHOFINNA, grauior, vt videtur, mulcta, a Germ. *Hoch*, altus, excelſus, et *Fine* emenda, mulcta, (*) ſeu potius a *Finne*, iugum montis; ita vt *Hochoſinna*, ſit Anhöhe, Gebirge.) Charta Ansbaldi Monachi pro S. Willibrordo Epiſcop. apud Marten. t. 1. Ampliſſ. Collect. col. 18. *Tibi dono* - - *quidquid ego ibidem iuſte laborare viſus ſum*, *hoc eſt*, *caſis*, *curticulis*, - - *mobili cum immobili*, *cum manentibus ibidem aſpicientibus*, *x. ſeruientes gaſergarias*, *Hochoſinnas*, *cum ingreſſu et egreſſu*, *etc*.

HODEGITRIA, vox Graeca, viae dux, appellata eſt imago B. M. Virginis quam D. Lucam depinxiſſe dicunt, eo quod, cum expulſis Latinis Michael Palaeologus vrbem triumphans ingrederetur, imaginem hanc ſibi praelatam pedes ſecutus fuerit. Gregoras l. 4.

HODIE. Theodoricus de Inuentione S. Celſi Epiſcopi Treuirenſ n. 16. *Cuius memoria*, *quamdiu Hodie dicitur*, *ſemper eſt in benedictione habenda*.

HODIERNVM, pro *Etiamnum hodie.* Hiſtoria fundationis Monaſterii Gladbacenſis c. 7.

HODIETENVS, ad hodiernam diem, hodieque. Acta SS. tom. 3. Martii p. 824.

HODIVM. (1) Menſura frumentaria apud Belgas, Belg. *Hoet.* Deſcriptio bonorum domini de Eska ex Archiuo S. Audomari: *Et debet quodlibet caput vnum Hodium auenae.* Statuta MSS. Capit. S. Audomari an. 1432. *Fabrica propter hoc habebit in poſterum IX. Hodie auenae inde ſuper hoc deductis praedictis XIII. quarteriis cum dimidio auenae - - - ſic remanebunt ad opus fabricae VII. Hodia cum duabus quarteriis et dimidio auenae.* Capiebat itaque *Hodium* 2. quarteria, ſi quidem 13. *quarteria* cum dimidio addita 7. *Hodiis* duobusque *quarteriis* et dimidio compleant aſſignatum nouem *Hodiorum* numerum. V. *Hodus.* (2) ✝ Pro odium, t. 4. Ordin. reg. Fr. p. 193.

✝ HODIVS, i. q. *Hodium* 1. Ch. an. 1230. in Supplem. ad Miraeum p. 89.

HODOEPORICVM, iter, via. Hiſtoria Translat. S. Sebaſtiani cap. 14. n. 69. Alias *Hadoeporicum*, eſt itinerarium, ſiue itineris deſcriptio.

HODOEPORICAE INCOMMODITATES, itineris incommoda. Acta SS. t. 1. Ianuar. p. 179.

HODVS, menſura frumentaria, apud Flandros, vulgo *Hoed.* Charta Theodorici Comitis Flandr. an. 1187. apud Miraeum in Donat. Belg. l. 2. c. 65. V. *Hodium*, *Hedum* et *Hilla.*

HOECKENSES. Ita appellati quidam factioſi in Hollandia ſub a. 1350. V. *Cabelgenſes.*

✝ HOELLVS, ligo, Gall. *Hoe*, vel *Houe.* Lit. remiſſ. Mſ. a. 1357.

✝ HOEVA, modus agri cum habitatione coloni, i. q. *Huba* et *Manſus.* Ch. a. 1276. apud Miraeum to. 2. p. 865.

HOFA, V. in *Huba.*

HOFFATA, praedii ruſtici ſpecies: *Curtis*, Germ. ein Schöfte. Charta Henrici Imp. an. 1111. in Metrop. Salisburgenſi to. 2, p. 549. *Vnam Hoffatam ad Vindberch; vnam habam ad Steinweit, vnam ad Sanbach et ad Winzhain, 1. Hoffatam in loco, qui dicitur Alburg, et duas partes decimationis eiusdem Eccleſiae cum vna huba, etc.* V. *Huba* et *Hona.*

HOFPORCI, vox ibrida, ex Theutonico *Hof*, villa; et porcus; porci villae alicuius. Charta Philippi Flandriae Comitis an. 1187. apud Miraeum to. 1. Diplom. Belgic. pag. 552.

HOGA, HOGHIA, HOGIVM, et HOCH, HOGVM, mons, collis, a German. Hoch, altus, editus, exceſſus: vnde Anglica obſoleta *ho*, et *how*, pro *monte*, *g.* in *w.* mutato. Sic in Domesdei hundredum de *Grenehow* in Comitatu Norfolc. *Greenehoga* dicitur, i *mons viridis.* Liber Shanburnenſis, apud Spelmannum.

HOGABVLVM, V. *Gablum.*

HOGASTER, porcellus, ex Anglico *Hogge*, porcus. Leges Foreſtarum Scotic. c. 7.

✝ HOGETTVS, bidens, Gall. *Houe.* Comput. Mſ. a. 1364.

HOGRI, ex Anglico *Hogrell*, bidentes. Monaſt. Angl. to. 2. pag. 666. *De vaccis 69. de boueriis 12. de boniculis 10. de annalibus 28. de vitulis 29. item de multonibus 381. de hurtis et muricis 207. de Hogris 121. et de agnis 100.* Ex his emendandus videtur Petrus de Vineis l. 5. Ep. 20. *vbi de dextrariis et conchinis mittendis* verba fecit, addit: *De Engaſtris autem mittendis, ecce quod in proximo tibi curabimus prouidere.* Vbi legendum videtur *Hogaſtris.*

HOGVM, V. *Hoga.*

HOKEDAY, ſic appellantur Angli feſtiuitatem annuam, quam ob eiectos ex Anglia ab Athelredo rege Danos eosque paene omnino vno eodemque die anno 1002. internecioni datos, inſtitutam ferunt quaeque apud mediterraneos Anglos haud omnino exoleuit. HOCEDII, eadem notione. Chartular. SS. Trinitatis Cadomenſ. fol. 54. v°. *Decem bubulci ſunt in Hantonia, vnusquisque debet habere 5. acras et Sabbato ſibi arare et a quaque carea 1. garbam, et omnes bubulci debent habere 1. acram frumenti*

menti ad Auguſtum habebunt de hidentibus lac mane diebus Dominicis. Ita *Hokeday* eſt dies Martis, qui Quindenam Paſchae expletam proxime excipit. Id abunde probat Charta apud Madox Formul. Anglic. p 225. *Die Martis proximo poſt quindenam Paſchae qui vocatur Hokeday.* Vide Steph. Skinnerum in Etymologico Angl. verbo *Hocktide.*

HOLCA, terrae portio arabilis. Charta an. 1132. to. 2. Hiſt. Lotharing. col. CCC. *Holcam vnam ad Bramum dono Liduidis de ſancta Manchilde.* Ibidem: *Holcam vnam in eodem Wakefineio dono Geilae filiae Bernardi.* V. *Olca* et *Hoſcha.*

HOLCAS, *oneraria nauis*, ab ἕλκω, *traho*, *quod trahi debeat. Item vas vinarium.* Laur. in Amalth. Notum eſt ὁλκὰς pro naui oneraria. *) German. infer. Holk et Jalk.

† HOLDA, daemonis ſpecies. Liber qui *Corrector* inſcribitur ex Cod. 804. S. Vict. Pariſ. *Cum daemonibus in ſimilitudinem mulierum transformatae, quam vulgaris ſtultitia Holdam vocat, certis noctibus equitare debere ſuper quasdam beſtias etc.* V. *Diana* et *Hera* 2. *) Ex German. Hold, amicus, vnde Unholde, venefica.

HOLDES. Leges Aethelſtani, *de Wergildis*, i. de capitis aeſtimationibus: *Comitis Wergildum eſt 15. millia thrymſa. Holdes et ſummi praepoſiti quatuor thrymſa*, intellige *millia.* Videntur eſſe, qui apud Gallos *Baillivi*, qui ciuitates et prouincias cuſtodiebant: nam Saxonibus *holdan* eſt *curare, cuſtodire.* Lambardus, Spelmannus et Somnerus militiae Praefectos, Tribunos militum, vel belli imperatores interpretantur.

HOLERII, V. in *Hullae.*

† HOLETA, a Gall. *Houlette*, pedum paſtorale. Areſt. a. 1351.

HOLFARE, pro *Olfacere*, apud Papiam.

HOLINVS, olla, vas coquinarium, Gallis *Marmite.* Vocabular. Suſſannaei.

HOLMVS, V. *Hulmus.*

HOLOBLATTEVS, totus ex blatta, ſeu purpura. Charta Donationis Eccleſiae Cornutianae, edita a Suareſio.

HOLOCAVSTA, hoſtiae euchariſticae Fragmenta Hiſt. MSS. apud Stephanot. t. 2.

HOLOCAVSTOMA, vox graeca ὁλοκαύτωμα, ſacrificum ſic dictum, quod in eo tota victima cremaretur. Tertullianus lib. 5. aduerſus Marcionem cap. 5.

HOLOCAVSTVM. (1) Eadem notione, paſſim. (2) Pro *Encauſtum*, vel *incauſtum*, atramentum. S. Wilhel. Conſtit. Hirſaug. lib. 1. cap. 24. *Pro ſigno Holocauſti, generali poſito aquae, ſignum ſcribendi adde.*

HOLOCHRYSVS, totus aureus, Gr. ὁλόχρυσος. Gregorius Turonenſis l. 10. Hiſt. c. vlt.

HOLOCOTINVS, nummi Aegyptii genus, forte integri auri vnciam vel amplius appendens. Ita Bollandiſtae t. 3. Maii p. 340.

HOLOGRAFVS, vel *Olografus*, ὁλόγραφος, pro ἰδιόγραφος. Acta vetera ex Collectione Conciliorum Criſconiana, apud Baron. ann. 325. n. 8.

HOLOSERICVS, et HOLOSERICALIS, totus ex ſerico, a Graeco ὅλος et Latino ſericum Concil. Hiſpan. t. 2. p. 640.

HOLOVERVS, purpureus: *veſtes holouerae*, quae totae *vero colore*, i. ἀληθινῷ, ſeu purpureo tinctae ſunt absque vllius alterius coloris permiſtione, quomodo fuiſſe indicantur in lib. 3. Cod. Theod. de Veſtibus holoueris. Vox ibrida ex Latino et Graeco compoſita. Ita Salmaſius, Petauius, Cerda, etc. Ferrarius de Re veſtiaria l. 2. c. 10. contractam ex ὁλοπόρφυρος putat. Procopius in Hiſtor. arcana p. 112. 1. Edit. ὁλόβηρον tincturam et colorem fuiſſe, qui Regum proprius erat, indicat. Anaſtaſius in Hormiſda PP. *Pallia Olobera blattea, etc.* In Ioanne II. *Pallia Olouera auro texta quatuor.* In Paſchali p. 153. *Aliam veſtem de ſtauraci cum periclyſi de Olouero.*

HOLOVITREVS, vel OLOVITREVS, totus vitreus: vox ibrida. Acta S. Mar-

Marcelli Martyris. *Olouitreum* nude occurrit in Gloſſar. Arabico-Lat.

HOLOVITREVS, nude pro ſcypho vitreo. Vita S. Odilonis Abb. ſaec. 6. Bened. part. 1. p. 699.

HOLVLARE, pro vlulare, apud Rymer. t. 2. p. 318.

HOMAGIALIS, vaſſallus, qui ad praeſtandum domino feudali homagium tenetur. Chronic. Salzburg. apud Raim. Duell. Miſcell. l. 2. p. 161. HOMAGIATVS, idem, apud Ludewig. t. 7. Reliq. HOMAGIALES TERRAE, quae ſub fide et hominio a domino feudali tenentur, ap. Ludew. t. 1. Reliq. p. 240. V. *Homagium* in *Hominium*,

HOMAGIATVS, V. *Homagialis*.

HOMAGIVM. (1) Idem quod *Hominium*, quod vide. (2) † Obſequium, cultus, i. q. *Homen*. Chron. Pontif. Leon. edit. Lamii p. 162.

HOMALLARE, V. *Hamallare*.

† HOMATA, modus agri vineis conſiti, 3. circiter *Jornalia* complectens, Gall. *Hommée*. Ch. Mſ. Gazon. epiſc. Laudun. a. 1313. V. *Hometa* et *Hominata*.

† HOMATICVM, idem quod *Hominium*, in Ch. Mſ. a. 1208.

HOMBARIVS, V. *Hobarii*.

† HOMBAGIVM, i. q. *Hominium*, in Ch. Mſ. a. 1337.

† HOMEN, obſequium, cultus. Form. liter. pro ſtipendiis militum, Cod. reg. 4189.

HOMENAGIVM, HOMENATICVM, V. in *Hominium*.

HOMENECHIA, idem quod *Hominium*. Tabular. Nantolienſe in Pictonib. a. 1165.

† HOMENESCO, promiſſio ſacramento firmata, obſequium fide vaſſalli aſſertum. Ch. Mſ. hominii aera 1241. *Super his omnibus fecit homenesco etc.*

† HOMENSTRA, *la mappa*, in Gl. Lat. Ital. Mſ.

† HOMENTVM, *la maſſa del ventre*, in eod. Gloſſ.

† HOMETA, i. q. *Homata*, Ch. Mſ. a. 1405.

HOMETVM, domus, aedes, manſio, Anglis *Home*. Regeſtum Pariſ. Parlamenti ſign. B. f. 41. in Areſto a 1277.

HOMICEDIVM, cum quis homine caedit, verberat. Leges Henrici cap. 80.

HOMICIDA, de animali. Iacobus Rex Aragon. in Foris Oſcenſib. a 1247.

HOMICIDALIS, homicidam ſpectan Ratherius Epiſc. t. 2. Spicil. Ache p. 216.

† HOMICIDALITER, ac ſi homi dii reus eſſet. Act. SS. to. 3. Sep p. 164.

HOMICIDIA, *ae*, ius cognoſcen de homicidiis, vel etiam mulcta p cuniaria propter homicidium. Ch ta an. 1313. to. 8. Spicileg. Ache p. 268.

HOMICIDIVM. (1) Hominum c des, cuiusmodi in praeliis, *Carn ge*, Gallis. Lupus Protoſpata: *a 946. factum eſt Homicidium B menſe Decemb. inter cives.* (2) M cta pecuniaria propter Homicidiu Chart. t. 3. Conc. Hiſt. an. p. 28 *Homo percuſſus ſi ad mortem vener et dixerit Clerico, quia ille homo p cuſſit me vnde morior, per teſtim nium Clerici dabit Homicidium.*

HOMICIDIVS, eodem ſignifica Charta a. 1114 MS.

HOMICIDVM, eadem notione. Co cil Legion. an. 1012. inter Hiſp t. 3. p. 190.

HOMILETA, *concionator*. Faber Theſauro.

HOMILETICVS, *ad conciones per nens*, ibidem,

HOMILIAE, familiares collation quae a Praeſulibus habentur in dibus ſacris, in quibus et intert gabant populum, et interrogaba tur a populo: ita enim ὁμιλία λόγῳ ſeu oratione diſtinguit Pl tius in Bibl. Cod. 172. vnde *Tra tus populares* dicuntur S. Auguſti in Pſalm 118. Idem Epiſt. 2. Quodvultdeum praefixa lib. de H reſib. *Tractatus populares*, q *Graeci Homilias vocant.* Victor tenſ. lib. 1. de Perſecut. Vandal. eodem S. Auguſtino: *Vsque ad il tempus CC. iam XXX. et duos con cerat libros, exceptis innumerabili* epi

epiſtolis, vel expoſitione totius Pſalterii et Euangeliorum, atque Tractatibus popularibus, quas Graeci Omelias vocant. Homeliaticus ſermo, apud Aeneam Pariſienſ. Epiſc. aduerſus Graecos p. 86. et Nicol. Trinettum an. 1180. *Homiliaris ammonitio*, apud Marten. t. 1. Ampliſſ. Collect. col. 51.

HOMILIARE, i. q. *Homiliarius. Homiliare S. Auguſtini*, continens Sermones 147. in Chron. Fontanell. c. 16.

HOMILIARIVS, liber continens Sanctorum homilias. Ita Belethus cap. 60. et Durand. lib. 6. Ration. c. 1.

HOMILIA et OMELIVM, pro *Homiliario*, non ſemel in Monaſtico Anglic. t. 3. p. 322.

HOMINACIO, etc. V. in *Hominium*.

HOMINAGIVM. (1) V. in *Hominium*. (2) † Iniuriarum ſatisfactio. Ch. Ml. a. 1207.

HOMINAGIVS, i. q. *Homagialis*. Ch. ap. Lobinell. t. 2. Hiſt. Brit. p. 327.

HOMINATA, († idem quod *Homata*.) Obſeruat Menagius Andegauenſibus ſuis *Hominatam vinearum*, Gall. *une hommée de vignes*, vocari, quantum vinearum *homo* per annum colere poteſt.

HOMINATICVM, idem quod *Hominium*, V. in hac v.

HOMINATIO, profeſſio obſequii ſeu ſeruitii, quam *homo* ſeu vaſſallus domino feudali praeſtat. Ch. apud Menag. in Hiſt. Sabol. p. 253.

HOMINATVS, V. in *Hominium*.

HOMINES BONI, ſic appellati Grandimontenſes Monachi. V. *Boni Homines*.

HOMINICIVM, profeſſio quaeuis obſequii ſeu ſeruitii. Acta SS. to. 6. Aug. p. 819.

HOMINICOLAE, Ἀνθρωπολάτραι, dicti ab Appollinariſtis Catholici, quod Deum hominem adorare dicerent. Facundus Hermianenſis l. 19. c. 3. V. *Homuncionitae*.

HOMINISCVM. (1) Praeſtatio annua quae in ſignum ſeruitutis vel obſequii fit. Ch. Mſ. Aymer. de Narbona an. 1320. (2) V. in *Homagium*.

HOMINIVM. (1) Eſt ſeruitium, ſeu obſequium, quod *homo*, ſeu cliens, vel ſeruus, domino ſuo praeſtare tenetur. Formula vetus 48. apud Bignonium: *Praeterea hanc chartulam redemptionalem in te fieri et adfirmare rogaui, vt taliter ſis ingenuus, tanquam ſi ab ingenuis parentibus fuiſſes procreatus, vel natus, cum omni peculiari tuo, nec mihi, nec vlli haeredum meorum vllum impendas ſeruitium, nec Hominium, nec libertaticum, nec vllum obſequium, etc.* Vbi *hominium* eſt *hominis ſeruitium*, vt recte definitur ab Vgutione. Hinc in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman. *Hominium, ſeruice d'homme*. Poſtmodum HOMINIVM, ſeu HOMAGIVM, dicta fuit profeſſio illa fidei et obſequii, quam *homo*, ſeu vaſſallus, domino ſuo feudali praeſtat ratione feudi, quod ab eo tenet: ſeu vti definitur a Bractono l. 2. tract. 1. c. 35. §. 1. eſt *iuris vinculum, quo quis tenetur et aſtringitur ad warentizandum, defendendum et acquietandum tenementum ſuum in ſeiſina verſus omnes, per certum ſeruitium in donatione nominatum et expreſſum: et etiam vice verſa, quo tenens re obligatur et aſtringitur ad fidem domino ſuo ſeruandam, et ſeruitium debitum faciendum*. HOMINISCVM. Ch. Guillelmi Dom. Montiſpeſſul. a. 1103. *Qui caſtellum et vicariam habuerit faciat hominiſcum domino Montiſpeſſulani et iuret ei caſtellum et vitam et membra et totum honorem ſuum*. HOMINATVS. Vet. Ch. apud Beſlium in Epiſcopis Pictav. *Ego Iſſembertus concedo de caſamentis meis quidquid datum fuerit B. Mariae et S. Cypriano, excepto ne ita detur, vt ex toto perdam hominatum meum etc.* Chron. Andrenſe p. 425. ex Ch. a. 1097. *Vt ſi aliquis fenatorum de feuo ipſius centum ſolidatos, vel tantum vt ſuum hominatum non perderet, donare voluiſſet, conceſſit*. Vbi perperam *fenatorum*, et *feno* editum. HOMINAGIVM. Radulfus de Diceto: *Fulco Rechin primus Stephano Bleſenſi hominagium fecit*. HOMINACIO, in Domesdei. HOMINATICVM. Teſtamen-

ſtamentum Guifredi Comitis Ceritan. a. 1035. to. 6. Spicileg. Acher. pag. 434. HOMINICATVS. Hiſt. MS. S. Cyper. Pictav. p. 321. HOMATGIVM, Aruernis pro eorum conſuetudine mutandi *g.* in *tg.* in Ch. a. 1311. apud Baluz. t. 2. Hiſt. Aruern. p. 140. HOMMAGIVM. Ch. Philippi Pulcri Reg. Fr. an. 1307. apud D. Bruſſel de Vſu feud. to. 1. pag. 288. HOMONAGIVM. Ch. Guiardi Abb. Compend. an. 1290. HOMANAGIVM. Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 222. HOMANATICVM, in Ch. a. 1146. apud Columbum de Gente Simian. p. 588. HOMENAGIVM. Ch. Dumbenſis an. 1410. HOMENATICVM, in Ch. an. 1069. Append. ad Marcam Hiſp. col. 1150. HOMINIATICVM, in Ch. an. 1068. ibid. col. 1143. MENAGIVM, truncate, pro *homenagium.* Ch. ann. 1261. apud Brandaon. to. 4. Monarch. Luſitan. p. 272. *Sit abſolutus et quitus ab iſto iuramento et menagio.* Ibid. *De mandato Regis iurauerunt, et menagen fecerunt.* Paſſim ibi. Et rurſum p. 271. vo *Iurauit et omaginem fecit.* Hominio facto, vaſſallus ad oſculum Domini admittitur. Vnde

HOMAGIVM MANVVM, ET OSCVLI ORIS, in veteribus Tabulis a. 1344. et 1347. apud Iuſtellum in Probat. Hiſt. Aruernenſis p. 93. 95. 96. Ch. an. 1231. apud Ioan. Dametum in Hiſt. Regni Balearici p. 334. *Et ego Infans Dominus Petrus facio vobis homagium ore et manibus, etc.* Inſtrum. a. 1299. to. 8. Spicileg. Acher. p. 262. *Facient homagium ore et manibus commendatum, et iuramentum vallatum.* Quippe vaſſallus, dum hominium praeſtat, manus ſuas in manus domini immittit, peractaque fidelitatis, ac hominii praeſtatione, in fidei ſignum illum oſculatur. Vnde *fidelitatis*, vel *fidei*, dicitur eiusmodi *oſculum.* *Oſculum pacis* dicitur in hominio Iacobi Regis Aragonum pro Monteſpeſſulano a. 1236. *Dato oſculo pacis et firmitatis.* Aliud hominium apud Marcam in Hiſt. Beneharn. l. 6. c. 1. *In oſculo pacis et veritatis. Oſculum foederis*, in Ch. 1337. in Probat Hiſt. Sabaud. p 164. HOMAGIVM IVRAT ET LIGIVM, cui adiunctum ſacramentum fidelitatis. W. Wy ſter Anecd. in Libro nigro Scacc p. 536. HOMAGIVM MANVA Vide ſupra. HOMAGIVM MI TARE, quale militem decet. Ch. minii Radulfi de Chalteauneut 1208. HOMAGIVM DE PER NA, illud eſt quo vaſſallus do num ſuum feudalem contra qu uis adiuturum ſe profitetur, non tamen vt nemo excipi poſſit. Inſ ment. an. 1339. to. 2. Hiſt. Dalp p. 488. col. 1. HOMAGIVM P NVM, vel *ſimplex* ad diſcrimen quod nude fit, et cui non a ctum eſt ſacramentum fidelitatis, illud, in quo quis excipitur. geſtum Feodorum Campaniae 105. HOMINAGIVM PLEN *de franco ſeruitio ſine ligiatione*, vaſſallus ſeruitium militare, n exceptione facta, domino feu pollicetur. Ch. a. 1241. ex Tabu Compend. HOMAGIVM RECT quod Regi nullo medio praeſta Ch. a. 1276. Chartular Domus Pontiſar. HOMAGIVM SOLID et non SOLIDVM, id eſt, lig et non ligium. Conſtitutiones talaniae inter dominos et vaſſ MSS. cap. 31. HOMIMIVM EMENDA, vel pro *pace habenda*, *pro debito ſoluendo*: cum quis minis alicuius reus, cum eo, q offendit, vel illius haeredibus, paciſcitur, vt quoad vixerit, va lus illorum ſit eoque nomine h nium iis praeſtet: vel ſi non eſt uendo idoneus, vice debiti va lum creditoris ſe conſtituat, e hominium exhibeat. Conſtituti Catalaniae inter dominos et va los MSS. c. 35 HOMINIVM CIS. Tradit Butilerius l. 1 tit. triplex eſſe homagium: prin quod *feodi* dicunt, alterum *ſer* tertium *pacis*, quod ſic definit *tiers ſi eſt ſi comme ils ſont hom qui ont iuré à faire tenir et ga paix au Seigneur.* Robertus M chus l. 2. Hiſt. Hieroſol. p. 39

Alexio Imp. CP. *Requiſierunt ā noſtris, ut ſibi Principes exercitus facerent hominium id eſt, ſecuritatem pacis.* Et mox: *Fecerunt igitur ei cum ſacramento hominium, tali conditione, ut tamdiu duraret, quamdiu ipſe perſeveraſſet in ſacramento ſuo et promiſſione.* HOMINIA PLEVITA, in Conſuetudinibus Barcinonenſibus, quae Surita et Garibaius *pleytos homenages* vocant, *Homages de pleiure* Galli facere dicuntur, qui pro domino fideiubent, vel erga ſuperiorem dominum, vel erga alium quemuis, illiusque verba et conuenta praeſtant, eoque nomine ei, cui fideiubent, hominium faciunt. HOMAGIVM PER STIPVLATIONEM. Bracton. l. 2. tr. 1. c. 35. §. 2. *item contrahitur homagium de utriusque voluntate, tam domini, quam tenentis, etc.* Conſtitut. Catalaniae inter dominos et vaſſallos MSS. cap. 14. HOMAGIVM SERVITII, Bulleria l. 1. tit. 82. quod quis Dn. praeſtat pro *ſeruitio*, militari nempe, ei impendendo, pro quo interdum ab eo praedia et feuda obtinet. Regiam Maieſtatem l. 2. c. 65. §. 1. HOMAGIVM CAMPIONIS. Vide *Campiones*. HOMAGIORVM RACHATVM, certa pecuniae quantitas, quam haeres vaſſalli demortui domino praeſtat pro obtinendo feudo paterno; idem quod *releuium*. Ch. a. 1366. de Aquariatu de Talmundo. † HOMAGIVM CORPORIS, quo quis alterius ſeruum ſe vel *hominem de corpore* profitetur. Ch. a. 1231. inter Inſtr. t. 6. Gall. Chriſt. p. 446. † HOMAGIVM FRANCVM, nulli ſeruitio obnoxium. Reg. feud. Aquit. † HOMAGIVM HONORABILE, idem. Ch. Mſ. Alphonſi com. Pictav. a. 1256. † HOMAGIVM IVSTICIALE, quod ex iure debetur. Ch. Mſ. an. 1531. † HOMAGIVM LIGIVM, quo fidelis domino contra quaemuis iuratur. Homag. Mſ. Io. Duc. Brit. a. 1405. † HOMAGIVM DE PAGA. Conſuet. Normann. part. 1. c. 30. *Fit homagium quandoque de pace ſeruanda, quod homagium de paga nominatur, eo quod fit in pagam vel concordiae inter aliquos reformatae, etc.* † HOMAGIVM RVSTICALE, quod a ruſticis ſeu ſeruis debetur, in Ch. Mſ. a. 1355.

(2) HOMAGIVM, et HOMINIA, pro territorio, intra quod *hominia*, vel *ſeruitia* quaeuis, etiam operarum, domino debentur. Ch. Waldenſis Coenobii apud Spelmann. *Nouerit vniuerſitas veſtra, me reddidiſſe Deo et S. Mariae et S. Iacobo de Waldene et Monachis ibidem Deo ſeruientibus totum homagium, in villa de Waldena a cruce de Nuport, ſuper ripam verſus Canteburg, vid. in hominibus et eorum ſeruitiis, et in omnibus ad eos pertinentibus etc.*

(3) HOMINIVM, ſecuritas cuiuis data cum ſacramento. V. Rodericum Toletan. l. 7. de Rebus Hiſp. c. 22. † HOMAGIVM, in Conſtit. Mſ. Iacobi II. reg. Aragon. an. 1306.

(4) HOMINIVM, clientelae profeſſio. Miracula S. Aigulfi ſaec. 2. Bened. p. 672.

(5) HOMAGIVM, ſacramentum, iuramentum, in Legib. Aragonenſ. apud Blancam p. 771.

(6) † HOMAGIVM, oblatio quae fit intra miſſarum ſolemnia pro defunctis. Ch. a. 1228. in Chartular. Campan.

(7) † HOMAGIVM, praeſtatio quaeuis, etiam pecuniaria. Pact. inter Phil. V. reg. Fr. et epiſc. Tornac. a. 1320.

HOMIPLAGIVM, cum quis homini plagas infligit. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 80.

† HOMMATIO, i. q. *Hominium* 1. profeſſio fidei et obſequii, in Ch. Mſ. ex Tabul. Miciac.

HOMO. *Homines* appellati, famuli, actores, procuratores, cuſtodes, etc. Ita vſurpant Senator l. 10. Epiſt. 5. Auſonius Epiſt. 22. et alii. Hinc *homines* generatim poſterioribus ſaeculis dicti quiuis alterius dominio quauis ratione ſubiecti, ſeu eſſent ii ſeruilis conditionis, ſeu ingenuae; ſed obſequii ac ſeruitii nexu ſuperioribus dominis, atque adeo ſuis Principibus ratione debitae fidelitatis ſubditi. Prioris ſpeciei *homines* ſunt,

ſunt, quos *denariales*, *chartularios eccleſiaſticos*, *fiſcales*, *regios*, *de corpore*, *pertinentes*, et eiusmodi nominant, vt alterius *commendati*, *caſati*, *feudales*, *exercitales*, *Franci*, *Romani*, *etc.* qui nullo ſcilicet viliori ſeruitutis nexu, ſed ex fidelitate, vel ex obſequio dominis ſuis quodammodo ſubſunt. Triplicem porro *hominum* liberorum, etiamſi ſubditorum, conditionem obſeruare eſt ex Lege Longob. Alii enim *primae*, alii *mediocris*, alii denique *minimae* et infimae ſortis erant, pro fortunae ac facultatum modo. *Primae* meminit l. 1. tit. 9. §. 21. *Conſuetudo enim eſt, vt pro minima perſona, quae exercitalis homo inuenitur eſſe*, 150. *ſol. componantur*, *et pro eo*, *qui primus eſt*, 300. *ſol.* *Mediocres perſonae.* Gloſſae antiq. MSS. *Pauper*, *mediocris*. Habentur non ſemel in Legib. Wiſigoth. lib. 9. tit. 2. §. 8. l. 12. tit. 2. etc. *Medii Alemanni*, in Legib. Alem. tit. 68. §. 4. Ita paſſim in Cod. Th. *mediocres*, pro *pauperioribus* ac infimis, reſpectu potentum, dicuntur, in l. 3. 4. de Extraord. muneribus, *paupertate mediocres*, in l. 14. de Cenſitor. *mediocritas*, pro paupertate in l. 27. de Annona, etc *Homines denique minores*, in Legib. Longob. l. 1. tit. 14. §. 7. *qui nec caſas nec terras habent*, qui et *minimae perſonae*, cuiusmodi ſunt *exercitales homines*, ibidem tit. 9. §. 21. *minimi maximique* in l. un. Cod. Th. de Grege domin. V. *Manus*. Sed praeſertim vnice et nude. *Homines* appellari coepere, *vaſſalli et clientes*, qui ratione *beneficiorum* ac *feudorum* dominis ſuis, ſpeciali ad id facta profeſſione, quae ex hoc *hominium* et *homagium* dicta eſt, fidem et ſeruitium, ſeu militiae vel placitorum, aut quoduis aliud debebant: qua quidem notione vocem *Homme* vſurpant paſſim conſuetudines Gallicae municipales, quarum locos indicauit Raguellus. Annal. Francor. Fuld. a. 884. *Ibi inter alia veniens Zuventibaldus Dux cum principalibus ſuis*, *homo*, *ſicut mos eſt*, *per manus Imperatoris efficitur*, *conteſtatus illi fidelitatem iuramento etc.*

HOMO, pro marito, quom
Homme Galli et Mann Germani
cunt. Gregorium M. lib. 6. E
27.

HOMINES AD ARMA, cataph
cti equites, Gallis *Hommes d'ar*
Ioan. Forteſcutus de Laudibus
gum Angliae c. 35. HOMINES
CAPITE, ii plerumque intelli
tur qui manumiſſi fuerant ſub
ditione operarum, ſeruitii, aut
ſus annui. V. *Capitales homi*
† HOMO CAPITIS, in Areſt.
anni 1311. HOMINES CASA
Spelmanno, qui in aedibus ſeruiu
Capitul. l. 5. c. 136. † HOMO
ACTVS, ſeruituti glebariae ob
xius, in Ch. Mſ. a. 1223. †
MO AD COLLVM, qui onu
collum portat, to. 5. Ordinat
Franc. p. 600. HOMO COMME
DATVS, Spelmanno, qui ſe in
num alterius commendauit ca
patrocinii. Lex Ripuar. tit. 72.
Homo commendatus, *vel fugitiuus*,
Quaenam vero fuerit eorum con
tio diſcere eſt in voce *Commenda*
quam videſis. HOMINES CON
TIONATI, V. *Conditionati*.
MINES DE CORPORE, ſerui
glebariae obnoxii, qui cenſum
bent de capite, *capite cenſi*. *Ho*
nes de corpore, *adſcriptitii ſeu gle*
affixi, *aut alterius ſeruilis condi*
nis, in Statuto Philippi Pulcri
1302. Ch. Philippi Aug. Reg.
1180. pro Eccleſia Aurelian.
nos et ancillas, *quos homines de*
pore appellamus, - - - *ab omni*
ſeruitutis abſoluimus. HOMO
GIVS DE CORPORE, qui cen
de Capite Domino debet, nulla
cta reſeruatione. Conſuet. T
rubr. de Homagiis n. 7. HO
NES CVBANTES ET LEVANT
manſionarii, manentes, Gall. *Le*
et Conchans. Vetus Inquiſitio i
geſto Philippi Aug. Heruualli
Abbas eum requiſiuit tanquam h
nem ſuum cubantem et leuantem
Leuantes et cubantes in *Leuare*.
MINES ECCLESIASTICI, i
uitium alicuius Eccleſiae adſc
in Lege Ripuar. tit. 10. §. 1. ti
§. 3. tit. 18. §. 3. tit. 19. §.

Ecclesiastica femina, in Leg. Ripuar. tit. 11. §. 1. qui in Capitulis Caroli C. tit. 9. c. ult. *Mancipia eccleſiastica* dicuntur. HOMINES EXERCITALES, milites qui militant in exercitu. Leg. Longob. l. 1. tit. 9. §. 21 V. *Exercitales*. † HOMO PRO FALCE, qui operam cum falce praeſtare debet, t. 5. Ordin. reg. Fr. p. 601 † HOMO FIDEI, vaſſallus, t. 4. ear. Ordin. pag. 529. HOMINES FISCALES ET FISCALINI. V. in *Fiſcus*. HOMINES FRANCI, V. *Franci*. † HOMINES FRANCIGENAE, Franci, in Ch. Mſ. Sancii comit. † HOMO GENEROSUS, nobilis, ingenuus, in Ch. Mſ. an. 1407. HOMO DE GUERRA, militaris, vulgo *Homme de guerre*. Guill. de Podio-Laurentii in Chronico. † HOMO HOMAGII, vaſſallus *homagio* obnoxius, in Ch. Mſ. a. 1346. † HOMO HONORATUS, ciuis praecipuus, in Conſtit. Iac. II reg. Arag. a. 1321. † HOMINES DE IMPERIO, qui intra imperii fines ſub imperatoris ditione manent, in Ch. Mſ. a. 1212. † HOMO LEGALIS, adoleſcens, in Chartul. S. Ioann. Angeriac. † HOMINES LEGITIMI, iidem qui boni vel *probi*, ii ſcilicet qui in placitis publicis iudicia exercebant. Ch. Mſ. an. 1183. HOMINES LIGII, V. *Ligius*. HOMINES LINEI vel LIGNEI, hominum membra ex ligno vel lino quae in biuiis et compitis a veteribus Gallis ſuperſtitioſe collocabantur. V. *Pedes-lignei* in *Pes*. HOMINES MANUS MORTUAE, ſerui glebae, V. in *Manus*. HOMINES DE SUIS MANIBUS, ab iis qui nude *homines* dicebantur diſtincti, vnde fortaſſis intelligendi qui ad homagium manuum admittebantur. († Ii potius videntur, qui a ſeruitute glebae manumiſſi, operas manuales tantum debent.) Chartular. Aeduenſe in Catalogo feudorum Caſtellaniae D. de Glane an. 1261. *Item li Boiſſerans de Aedua ſunt homines domini de Glane. Sed dominus de Glane recepit Guillelmum Boiſſerans in hominem de ſuis manibus.* † HOMINES DE MANSATA, qui ratione alicuius *manſi* ſeu poſſeſſionis alicui domino ſubiecti ſunt, in Inuent. Mſ. a. 1366. HOMINES DE MANUPASTU, domeſtici, V. *Manupaſtus*. HOMINES SINE MEDIO, qui nullo medio a Rege aliquod feudum tenent, in veteri Chronico Flandriae c. 66. † NON HOMO MUNDI, nemo, nullus, kein Menſch auf der Welt, in Ep. an. 1380. inter Probat. to. 3. Hiſt. Nem. p. 44. † HOMO NATURALIS, inſtructus *natura* ſeu ea parte corporis, qua quis vir eſt. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1469. HOMINES NOVI, apud Spelman. qui nouo donantur feodo. † HOMO PEDES, VEL DE PEDE, plebeius, infimae conditionis. Curia 2. general. Terracon. ſub Iac. I. HOMINES PERTINENTES, eidem Spelmanno, qui glebae adſcribuntur, ſerui feodales. Leg. Longob. lib. 1. tit. 16. §. 8. † HOMO DE PLASSA, Hiſp. *Hombre de Plaza*, homo publicus, praecipuusque ac notus, in Ch. a. 1336. inter Probat. to. 3 Hiſt. pag. 380. † HOMO DE PROSECUTIONE, quem fugitiuum dominus ſequi et requirere ex iure poteſt. Lit. remiſſ. Mſ. an. 1368. † HOMO QUAESTALIS, *quaeſtae* ſeu tributo obnoxius. Reg. Cam. Comput. Pariſ. HOMINES REGIS vel REGII, iidem qui Fiſcalini et Longobardis *Aldiones*, qui ad praedium Regis vel fiſci pertinent. Lex Ripuar. tit. 11. §. 3. † HOMO REGIS, *id eſt*, *Nobilis*, ap. Ludewig. tom 12. Reliq. p. 181. HOMO REMANENS IN PEDIBUS SUIS. Ch. a. circ. 1080. ex Bibl. Colbert. *Emendet Bernardus de Auiciano Imberto, et ſuis totas maleſactas quas Imbertus habet factas de ipſo caſtello Enforas, poſt Imbertus ipſum caſtellum ſibi abſtulit, et ita tamdiu ſuus homo remaneat in pedibus.* Infra: *Donec ſuus homo permaneat in pedibus.* Id eſt, ni fallor, quamdiu in eius ſeruitio militari perſeuerauerit. HOMINES SANCTUARII, iidem qui eccleſiaſtici, ad ſanctos ſeu ad eccleſiam pertinentes, eccleſiarum tenentes. V. *Sanctuarius*. HOMINES SIGNI, qui

qui Gallis dicuntur *conſuetudinarii*, ſeu *Conſtumiers*, qui ſeruitium domino debent. V. *Signum*, *ſeruitium*, in *Signum*. HOMO TERRENVS, vaſallus, tenens. Ch. a. 1093. t. 3. Gall. Chriſt. inter Inſtrum. col. 114.

HOMINES VERAGI, veraces, probi. Praeceptum Carolomanni Reg. a. 770. apud Marten. t. 1. Ampliſſ. collect. col. 33. V. *Boni homines*.

HOMO VENDITVS. Leges Malcolmi II. Reg. Scotiae c. 3. §. 1. et 2. *Item ordinauerunt pro ſubſtentatione Iuſtitiarii quolibet die itineris ſui centum ſolidos. Item Clericis ſuis, pro quolibet homine amerciato, vel vendito duos ſolidos: et pro quolibet homine mundato per aſſiſſam, pro tractu extra rotulos, 4. denarios.* Vbi Skenaeus *hominem amerciatum* intelligit, qui ligitime citatus, vt in *itinere* ſeu Curia Iuſtitiarii comparear, ſe non ſiſtit, ideoque ratione ſuae contumaciae amerciatur, et mulctam ſoluit. *Hominem* autem venditum, qui in *itinere* coram Iuſtitiario comparet, crimen ſibi obiectum, pro quo fuit attachiatus, confitetur, et pro eo cum Iuſtitiario, certo quaſi pretio interueniente, tranſigit: ita vt alter *vitam* vel poenam pecuniariam pro crimine ipſa lege debitam redimat; alter vero, nempe Iuſtitiarius, haec eadem accepta pecunia ei vendat. Vulgo *compoſitionem* vocant.

HOMO, qui aliis ſeruis praeeſt. Codex MS. Irminonis Abb. Sanger. fol. 57. col. 1. *Eurinus ſeruus - - habet de terra arabili bun. V. - - - ſed pro ipſa wacaritiam quod praeuidet non ſoluit denar. ſed facit curuadas et rigas, quantaſtumque ſibi iuſſerit homo, et ſoluit pullos III. cum ouis.*

HOMO, *homonis*, pro *hominis*, licentia plus quam Poëtica. Hincmarus Rem. in Opuſculis p. 383.

HOMODVLI, *conſerui*. Laurent. in Amalth.

† HOMOGENEITAS, quid ſonet apud Chimicos, docet Arnaldus in Roſar. Mſ. l. 1. p. 8. *Tunc omnia ad ſuam naturam et homogeneitatem primam ſunt redacta: prima enim homogeneitas omnium metallorum eſt argentum viuum.*

HOMOGIVS, V. mox *Homolegius*.

† HOMOLEGIVS, i. q. *Homoligius* in Ch. Frider. II. a. 1156. t. 1. Cod diplom. p. 82. Perperam *Homogius* editum ex eadem Ch. ap. Pez. t. 1 Script. Auſtr. p. 1196.

HOMOLIGIVS, vnica voce, vaſallus in Ch. Friderici Imper. apud Miraeum in Donatione Belg. l. 2. c. 22 V. *Homo ligius* in *Homo*.

HOMOLOGARE, ὁμολογεῖν, profiteri. Tabular. S. Flori in Aruerni a. 1268. AMOLOGARE, in ve Ch. apud Columbum in Manuaſc lib. 2. num. 49. Hodie HOMOLOGARE vulgo Galli vſurpant, pro Regiorum edictorum, ac ſtatutorum in Acta Parlamenti relatione.

HOMOLOGI COLONI, in l. 6. Cod Theod. de Patrociniis vicor. *Vici adſcripti, et homologi more gentiliti vocati*: id eſt, glebae adſcripti, qui praediis certis addicti erant, nec a iis excedere poterant: iidem qui *homines ligii*.

HOMONAGIVM, V. in *Hominium*.

HOMOPHAGIA, cruda comeſtio ὠμοφαγία. Vtitur Caſſianus l. Inſtit. c. 24.

HOMORARIVM, V. *Humerale*.

HOMOVSIANI appellati ab Ariani Catholici. Faſtidioſus Arianus i Sermone. Adde Victorem in Epiſ ad S. Fulgentium.

HOMOVSION, quod eſt eiusdem ſubſtantiae, ὁμοούσιον. Notkeri Balbu l. Sequent. c. 37. apud Bern. Pe to. 1. Anecd. part. 1. col. 41. *E vnigenitus, via, vita, manus, homouſion.* Gennadii Synopſis dogmatum Eccleſ. *Homouſion, id eſ coëſſentialis in Diuinitate Patri Filiu Homouſion Patri et Filio et Spirit Sanctus et coëſſentialis.*

HOMVLLVS, pro *homulus*, *homunculus*, homo. Gloſſ. Gr. Lat. Ἀνθρώπιον, *homullus*, Ἀνθρωπάριον, *homullus*, *homuncio*. Domnizo l. 2. Vita Mathildis c. 12. HOMVLLVLVS, apud Auxilium de Cauſa Formoſi Papae to. 4. Analect. Mabi p. 613. HOMVLLVLVS, in Rat

ni Veron. Epiſc. lib. Apologet. t. 2. Spicileg. Acher. p. 233.

HOMVNCIONATES, dicuntur ab Arrianis apud Arnobium iunior. in Conflictu cum Serapione, initio l. 1. Catholici, *qui dicunt, duas naturas eſſe in Chriſto duasque ſubſtantias*, quos alii *homunſianos* vocant, vt Victor Vitenſis.

HOMVNCIONITAE. Ita vocantur a Prudentio Ebionitae, Samoſateniani, aliique haeretici, qui Chriſtum purum hominem eſſe, nihilque diuinae eſſentiae ac virtutis habere contendebant. Marius Mercator de Anathematiſmo Neſtoriano §. 19. 20. Hos Ἀνθρωπολάτρας vocat Athanaſius libro extremo de Incarnat. Domini, *hominicolas*, Facundus Hermian. l. 9. c. 3. V. Notas Io. Baptiſtae Cotelerii ad Conſtitut Apoſtol. pag. 271.

HONDOARDVS, pro *Eduardus*. Sic vocatur primus huius nominis Angliae Rex in Litteris Mariae Hungaricae apud Rymer. to. 2. p. 311.

HONDVS, modus agri. Ch. a. 1485. apud Miraeum to. 1. Diplom. Belgic. p. 787. *Item ſeptimo, adhuc ſeptem iugera cum ſeptem hondis, ad valorem viginti ſeptem librarum currentium.*

HONERA, pro *onera*, quaeuis ſeruitia. Ch. a. 1254. apud Madox Formul. Anglic. p. 7.

HONESTAMENTVM, ornatus, inſigne alicuius dignitatis, to. 7. Spicileg. Acher. p. 315.

HONESTARE. (1) HONESTARE SE, ſeſe accingere, Gall. *Se préparer*. Roberti Monachi Hiſt. Palaeſt. apud Ludewig. Reliq. MSS. to. 3. p. 10. (2) † Veſtire, ornare. Pontif. vetuſtiſſ. Mſ. Cod. 942.

HONESTAS. (1) Honor, praerogatiua, priuilegium. Ch. a. 1104. in Hiſt. S. Martini de Campis p. 350. (2) Decorum, decentia, obſeruantia. Ch. a. 1101. apud Mabill. to. 5. Annal. p. 443.

† HONESTATVS, pro honeſtus. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1465.

HONESTE. (1) Viriliter, fortiter. Roberti Monachi Hiſt. Palaeſt. l. 4. c. 18. apud Ludewig. t. 3. p. 10. (2) † Decenter, cum reuerentia. Ordinar. Mſ. S. Petri Aureae - val. (3) † Congruenter, rite. Ch. a. 1183. in Chartul. Clariſont.

HONESTIMVS, honeſtus. Papianus in Collat. Legis Moſaiace tit. 4.

HONESTVS. (1) HONESTVS EQVVS, *ſplendide, optime ornatus et inſtructus*. Gaſparis Barthii Gloſſ. ex Hiſt. Palaeſt. Eadem notione ibid. dicuntur *Honeſtae copiae* (2) † Conueniens, congruus. Ch. Mſ. a. 1418.

HONGRECOLTRA, ager incultus, paluſtris, ceſpitibus nigris fodiendis aptum, ab *hongre*, fames, et *coltra*, ligo. Ch. Guillelmi Comit. Flandr. a. 1117. inter Probat. Hiſt. Guinenſ. p. 195.

† HONNINA, eruca, Gall. *Chenille*, Inſulenſibus *Onaine*. Comput. fabr. S. Petri Inſul. a. 1458.

HONNO, HONNIA. Ch. Bonifacii Marchionis Italiae a. 1009. in Bullario Caſin. to. 2. p. 69. 70. *Et rebus meis in loco Beſella et loco Boiano, id eſt, praenominatis honnibus, curtis, et caſtellis, cum ſuarum pertinentiis, etc.* Infra: *Habeant et teneant ad eorum iuris proprietatem diebus vitae illorum; et ſi ipſis eorum ſine filius filiabus migrati fuerint, hanc cartulam offenſionis in ſuo robore permaneat, vtque perſiſtat; ſic haec honnia fuerit, ſicut ſupra legitur deceſſum ſi filius aut filias de legitimo matrimonio non habuerit, etc.*

HONOR. (1) Apud Scriptores Eccleſiaſticos, vſurpatus potiſſimum pro maioribus et excellentioribus in Eccleſia dignitatibus, vt ſunt Epiſcopatus, Presbyteratus, et Diaconatus. Optatus Milev. l. 2. aduerſus Parmenianum: *Honore hominis ſui ſpoliati ſunt ſacerdotes*. Et infra, de Donatiſtis, qui Epiſcopos et Presbyteros abdicabant: *Quid prodeſt, quia viui ſunt homines, et occiſi ſunt honores a vobis: valent quidem membris, ſed ereptae portant funera dignitatis*. Poſtmodum generatim *honores* dicta maiora in Eccleſiis Cathedralibus *Beneficia*, ſeu, vti vocantur *dignitates*, atque adeo Canoniae ipſae. Alexander PP. in Tabular.

Eccleſ. Carnotenſis n. 3. (2) HONORES, praeterea appellata *beneficia*, ſeu praedia, quae ad vitam viris nobilibus aſſignabantur, ad militare ſeruitium, a quibus *feuda* poſtmodum profluxere: quae perinde *honorum* appellatione donantur a Scriptorib. Hieron. Blanca in Comment. Rerum Aragon. p. 734. Toletan. l. 7. de Reb. Hiſp. c. 1. *Cui manu et ore hominium fecerat pro terra, quam ab eo acceperat in honorem etc.* id eſt, in beneficium, in feudum. Nithardus l. 3. *Et ſi honores, quos idem in Burgundia habuit, eidem donare vellet, vt ſe illi commendaret, praecepit.* HONORES COMITVM, ſeu Comitatus, in Legib. Longob. l. 1. tit. 25. §. 68. et l. 2. tit. 54. §. 2. eod. l. 2. tit. 40. §. 3. *Et ſi baſſi noſtri hoc non adimpleuerint, beneficium et honorem perdant.* Hinc *honores*, vt et *beneficia*, opponuntur *alodis* et *proprietatibus*, in Capitul. Caroli C. tit. 19. *Vt omnes in honoribus et alodis veſtris interim conſiſtatis.* Et tit. 30. p. 292. *Legem et iuſtitiam et in ſe, et in ſuis proprietatibus, et in ſuis honoribus habeat.* (3) HONORES, appellatae etiam prouinciarum vel urbium Praefecturae. Ch. a. 1167. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 307. HONORES APERTI, vacantes, in Cap. Caroli C. tit. 42. §. 8. V. *Aperire*, (4) HONORES vero pro feudis paſſim occurrunt, ſaepe etiam *honor* pro praecipuo feudi manerio et uniuerſo ipſius ambitu reperitur. Leg. Henrici I. Reg. Angliae c. 55. *Omni domino licet ſummonere hominem ſuum vt ei ſit ad rectum in Curia ſua: et ſi reſidens eſt ad remotius manerium eiusdem honoris, unde tenet, ibit ad placitum, ſi dominus ſuus ſummoneat eum.* (5) HONORES interdum laxius quaeuis poſſeſſiones dictae, in Capitul. Caroli. M. l. 5. c. 5. Tabularium S. Seueri apud Marcam l. 3. Hiſt. Beneharn c. 11. n. 5. *Decreui ex meis propriis honoribus hunc locum accreſcere* Teſtament. Guillelmi Montiſpeſſulani a. 1211. to. 9. Spicileg. Acher. p. 156. *Inter opus et menſam dominorum Eccleſiae Magdalenae dimitto M. M. ſol in honore emendo.* Henricus Huntindon. de Contemptu mundi c. 23. *Poſſeſſiones magnas, et varias, quas vulgo vocant honores.* (6) HONORES Galli appellarunt *laudimia*, quae ratione *honoris* ſeu *feudi*, domino ex feudorum alienationibus obueniunt. Liber Chirographor. Abſiae fol. 177. *Et habuerunt inde 6. ſolidos ſoluendos de vendis et honoribus.* HONOR CATHEDRAE, praeſtationis ſpecies quae Epiſcopo quotanis in ſignum ſubiectionis ab Eccleſiis ſoluitur. Concil. Bracarenſe c. 2. to. 9. Spicileg. Acher. p. 111. (7) Apud Hiſpanos, diſtat a *feudo*, et *terra*. Dicitur enim *terra*, quam dominus annuatim dat vaſſallo in pecunia: *honor* quem dat ſibi ſine conditione, vt reditus alicuius villae, et honor iſte non aufertur ei in vita ſine cauſa. *Feudum* autem datur alicui vt certum ſeruitium faciat. Ita Interpres legis 2. Alfonſi IX. Reg. Caſtellae part. 4. tit. 26. 8. HONOR, apud Anglos, ſignificat feudum vel manerium aliquod nobilius, quod regalibus exornatur, et multa inferiora ſibi ſeruiturem debentia habet. Cowell. l. 2. Inſtit. tit. 2. §. 7. (9) Territorium, diſtrictus, *banleuca*. Litterae Caroli Iohannis Franc. Reg. primogeniti a. 1357. to. 3. Ordinat. p. 204. (10) OFFICIALES, SERVITORES AD HONORES, qui non ex officio, ſed ſponte et voluntarie ſeruiunt, Gallis *Honoraires, volontaires.* Ch. Ludouici Reg. Comit. Prouinciae a. 1409. ex Schedis Praeſidis de Mazaugues. (11) † HONOR NORMALIS, regula monaſtica, in Ch. Loth. et Ludou. Mſ. (12) † HONOR VEXILLI, ius vaſſallos ſuos in praelium ſub vexillo ſuo conducendi, quod ad milites *banneretos* pertinebat. Ch. Mſ. a. 1407. (13) † HONORES FACERE, phraſis Gallica, *faire les honneurs d'une ville*, munera, honoris cauſa efferre, aliquem honorifice habere. Comput. a. 1399. Inter Probat. t. 3. Hiſt. Nem. p. 150.

HONORABILE FEVDVM, V. in *Feudum*.

HONORABILIS. (1) *Honorabiles*, *honoribus perfuncti*, vt eſt in lib. un. Cod. Th. de Comitit. vacantib. ſeu *adminiſtratione perfuncti*, vt in lib. 2. eod. Cod. de Medic. Qui quidem titulus vulgo à Gallis in ciuitatibus concedebatur iis, qui ciuilia munia obierant, quos *honorables perſonnes* vocabant: tametſi hodie apud eos viluit eiusmodi appellatio, quod nobilitati, quam omnes ambiunt, quodammodo opponatur, vel vt rectius dicam, opponi falſo exiſtimetur. Hoc quippe titulo donatos videmus, et id quidem duobus retro ſaeculis, eos qui maioribus dignitatibus Eccleſiae vel Regni illuſtres fuerunt. Interdum etiam *honorabiles* appellantur in dignitate conſtituti, vt in Capitul. Caroli M. l. 5. §. 8. (2) Ornatus, optime inſtructus. Codex MS. Conſuetud. S. Auguſtini Lemouic.

HONORABILITAS. (1) Titulus honorarius Epiſcoporum, apud Facundum Hermianenſem l. 4. c. 2. p. 152. (2) Decorum, decentia, honor, honoris teſtificatio. Capitul. Caroli C. a. 862. tit 35. c. 9.

† HONORABILITER, honorifice: in Annal. Bertin. ad a. 865.

HONORANTIA. (1) Honor, pompa, Italis *Honoranza*. Annal. Caeſenat. a. 1324. apud Murator. to. 14. col. 1141. (2) HONORANTIAE, honores, priuilegia, praerogatiuae. Ch. a. 1193. in Hiſt. Bellunenſi p. 98. V. (3) † Stipendium, Gall. *Honoraire*. Stat. Vercell. l. 2.

HONORARE. (1) † In *honorem* ſeu feudum concedere.) Ch. a. 1261. ex Chartul. S. Vandreg. to. 1. p. 161. *Nec de caetero poſſim haereditatem meam vendere, nec alicui obligare nec honorare abſque eorum licentia*. (2) † Verbis ſeu titulis honorariis aliquem compellare, in Annal. Bertin. ad a. 865. (3) † Muneribus ſeu beneficiis proſequi. Ch. Mſ. a. 1228. (4) † Stipendia praebere, renunciari. Ch. a. 885. apud D. Bouquet t. 1. Iur. publ. Franc. p. 493. (5) † Celebrare. Stat. Vniv. Toloſ.

HONORARIVM VINVM, *quod Regibus et potentibus honoris gratia offertur*. Vetus Gloſſ. MS. Sangerman. ex Iſidoro l. 20. c. 3.

HONORATI. (1) Qui in honoribus ac dignitatibus ſunt conſtituti, vel qui dignitates geſſere, ſeu in vrbe, ſeu in Prouinciis. Gloſſ. Lat. MS. *Satrapae, iudices, honorati, vel Principes*. Ἀξιωματικοὶ, in veteri Gloſſario: οἱ ἐν ἀρχαῖς γεγενημένοι, Libanio: οἱ ἐπ' ἀξίαις, Gregor. Nazianz. Orat. 1. Stileut. *Honoribus vſi*, in aliquot Inſcript. maxime enim *honorati* dicuntur poſt geſtos honores. Lex. 8. Cod. Th. de Priuilegio eorum qui in ſacro palat. militarunt: *Qui vel poſt adminiſtratam prouinciam honorati auctoritate fulcitur*. Saluianus. l. 3. ad Eccl. Cathol. *Introducunt nempe in teſtamentum, et hoc maxime, vt dixi, aut locupletes, aut nobiles, aut Honoratos et qui niſi potentes eſſent, parentes forſitan non fuiſſent*. Victor. Vit. l. 1. Vandal. perſec. *Senatorum atque honoratorum multitudinem exilio contriuit*. Iulius Africanus ſeu Abdias lib. 6. *Venerunt autem cum eis Indorum Honorati, etc.* (2) Qui honorariam per codicillos vacantes dignitatem habent, l. 1. C. de offic. ciuil. iud. l. vlt. C. de offic. diuerſ. iud. l. 1. C. de honor. vehic. l. 11. Pancirolus l. 1. Theſauri var. lect. cap. 77. (3) Qui *honores*, hoc eſt, feuda, poſſident. Capitul. Radelchiſi Princip. Beneuentani c. 27. *Si populus portionis meae - - - ierint in exercitu quocumque, et quolibet modo occiderint vel aprehenderint veſtros Honoratos ac vaſſallos*. V. *Honor*.

HONORATIM. Fulcherius Carnot. lib. 1. Hiſt. Hieroſ. cap. 4. *Nec permittebat Imperator introire in ciuitatem multos ſimul: ſed Honoratim, vel quinque, vel ſex de potentioribus, ad horam ingredi ſinebat*. Ita vtraque Editio: id eſt, cum honore, debito.

HONORATVS, V. *Honorati*.

HONORERIVM, Preſbyterium, conſeſſus Presbyterorum honoratiorum. Inſcriptio Chriſtiana apud Gruterum 1174. 8.

HONORIFICABILITVDINITAS, honor. Albertus Muſſatus de Geſtis Henrici VII. lib. 3. rubr. 8. apud Murator. to. 10. col 326. *Nam et maturius cum rex prima Italiae oſtia contigiſſet, legatos illo Dux ipſe direxerat cum regalibus exeniis Honorificabilitudinitatis nec obſequentiae ullius cauſſa, quibus etiam inhibitum pedes oſculari regios.*

HONORIFICABILITVDO, pro *Dignitas*, in Ch. Hugonis Archiep. Genuenſis an. 1187. apud Vghellum.

✝ HONORIFICARE, honoribus et dignitatibus cumulare, t. 6. Collect. Hiſt. Franc. p. 359.

HONORIFICENTIA. (1) Titulus honorarius Pontificum, in Epiſt. Iſidori Hiſpal. ad Maſonam Emerit. Epiſcopum, de cuius fide viri docti dubitant. Vide Iohannem VIII. PP. Epiſt. 269. (2) Dignitas, pompa. Inſtrum. an. 1162. in Tabul. Maſſil. (3) Idem quod *Honor*, feudum, dignitas feudalis. Pacta inita inter Francos et Venetos ante expugnationem CP. in Geſtis Innocentii III. PP p. 93.

HONORIPETA, ambitioſus, qui honores aucupatur. Apuleius de Philoſ. lib. 2.

HONORIVM. (1) Idem quod *Honor*, (✝ ſeu *honoris* aut feudi territorium et ambitus.) Ch. Philippi Pulcri an. 1309. in Regeſto eiusdem Regis n. 85. ex Tabul. Regio. (2) ✝ Suprema iurisdictio eiusque diſtrictus. Ch. Mſ. a. 1313.

HONOROSVS. Regula Templariorum cap. 10. *Quia aſſueta carnis comeſtio intelligitur Honoroſa corruptio corporum.* Ita Editio Andr. Fauini et Labbei f. pro *Oneroſae*.

HONORVS, honorificus. Frodoardus in fine libri metrici de Romanis Pontificibus.

HONVS. (1) pro *Honor*. Gloſſ. Lat. Graec. *Honus*, *honor*, τιμὴ θεῶν, τιμὴ ἀνθρώπων. Gloſſae Lat. *Honus*, *honor*, *dignitas*. Adde Iſidor. lib. 1. cap. 26. et Egeſippum lib. 5. cap. 23. extremo, vbi *nullus Honus curat hoc vulnus*, legi in MSS. Codd. monent viri docti. V. Chronicon Fredegarii c. 82. (2) ✝ Pro onus, t. 4. Ordin. reg. Fr p. 193.

HOPELANDA, pallii vel tunicae ſpecies, Gallis, *Houpelande*. Statuta pro S Capellae Pariſ. Canonicis: *Cauendum eſt, ne ſubtus ſuperpellicia induantur Hopelandae propter deformitatem, quae ibi multoties eſt apparens in colleriis.* Ch. a. 1433. ex Archiuo maioris Eccleſiae Maſſil. *Hopelandam noſtram, ſive tunicam brevem de violeto obſcuro foderatam de bocaſſino et de griſis.* HOVPPELANDA. Statuta Eccleſ. Ambian. circa an. 1450. apud Marten. to. 7. Ampliſſ. Collect. col. 1226. Vocis etymon ab Vplandia prouincia arceſſit Huetius, quod inde credat allatas fuiſſe *Houppelandas*: *Pelandas* eas vocant Itali. ✝ HOPPELANDA, in Stat. S Capel. Bitur. ✝ HOPVLANDA, ap. Vinc. Ferrar.

HOPERATVS, pro *Operatus*, contextus. Vetus Caeremoniale MS. B. M. Deauratae.

HOPIA, *veneni genus, quod ex inciſis capitibus papauerum ſucco expreſſo conficitur.* Laur. in Amalth.

HOPLA, populus, arbor. Ch. Mathildis Comitiſſae an. 1096. tom. 2. Bullarii Caſinenſis pagina 117. V. *Oplus*.

✝ HOQVELATOR, Gall. *Hoqueleur*, verſutus ac fraudulentus litigator, fallax, rixoſus, a verbo *Hoqueler*, litigiis vexare. Lit. remiſſ. Mſ. an. 1352.

HOQVETVS. (1) Singultus, Gallice *Hoquet*. Bulla Iohannis XXII. PP. in Extrauag. (2) ✝ Impedimentum quoduis, difficultas, quae moram affert in negotiis, Gall. *Houquet*. Ch. Mſ. a. 1314.

HORA. (1) Moneta, vel pars librae monetariae, V. *Ora*. (2) HORA NONA, vox uſurpata ad ſignificandas partes Orientis circa ſolſtitium hiemale. Charta incerti anni apud Lobinell. tom. 2. Hiſt. Britan. col. 205. *Vſque dum peruenitur ad ipſum locum, vbi tres foſſae ſimul adveni-*

venient. *Et tunc vadit foſſa ſancti Caſnodi quaſi ad Horam Nonam per abrupta loca vſque dum peruenit ad vnam rodula.* HORA TERTIA, poſt meridiem ſcilicet, partes Occidentis circa ſolſtitium hiemale. Ch. mox laudata ibidem. (3) HORA ENRABIADA. Capitulum MS. S. Victoris Maſſil. an. 1312 *Statuimus quod prima illa hora dicta Enrabiada, in qua Prima aliquotiens dici conſueuit, quae non aedificabat ſeu potius animos fratrum conturbabat, ex nunc in antea non dicatur.* (4) † HORA BASSA, ſerotina. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1400. † HORA CAPTATA, praeſtituta, V. *Captatus.* † HORA CLIQVETI, qua mane pulſatur campana, V. *Cliquetum.* † HORA MACELLI, qua, vt videtur, merces venum expoſitas emere licet. Acta SS. t. 3. Iun. p. 55. † HORA PARVA, exiguus temporis articulus. Barel. in ſermon. † HORA SERALIS, veſpera. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1378. † HORA TARDA, ſerotina, in Ch. Mſ. a. 1311.

HORAE CANONICAE, officia diurna, quae in Eccleſiis fideles pſallendo exequuntur, ſic dicta, quia certis horis recitari debent iuxta Canones et regulas SS. Patrum. Hae autem ſeptem numero ſunt, ſcilicet, *Matutina, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Veſpera, Completorium.* HORAE, nude. Geruaſius Dorobernenſis: *In hac Capella ante exilium et poſt, Miſſas celebrare; Horas audire, et frequenter orare ſolebat.* HORAE DIVRNALES. Ordericus Vitalis libro 12. *Diurnales horas ad Laudem Dei ex debito modulabantur.* HORAE REGVLARES, quae et *Canonicae*, vel quae iuxta regulam monaſticam in Eccleſia decantantur apud Lanfrancum in Decretis pro Ordine S. Benedicti c. 14. 15. HORAE DE S. MARIA, quae in quibuſdam Monaſteriis cum *Horis regularibus* cantantur. Liber Ordinis S. Victoris Pariſienſis MS. cap. 50. HORARVM RECEPTOR, qui canonicas Horas perſoluendas curat in Eccleſia, et ſtipendia Canonicis, qui iis interſunt, perſoluit. Necrologium Eccleſiae Pariſienſis 2. Non. Febr. In Charta alia veteri *Horoſcopus* videtur appellari, eiusque officium *Horoſcoparia* et *Horoſcopatus*: niſi ille ſit, *cui temperandarum horarum et Vigiliarum diligentia committitur*, in Vita S. Leobini Epiſcopi Carnotenſis. HORAE INCOMPETENTES, *id eſt*, *ſilentium*, in Capitulis Adalhardi Abbat. c. 43. (5) Liber precum, Gall. *Heures*. Menot Serm. fol. 159. (6) Regio, i. q. Italis *Contrada*. Ch. a. 1230. apud Garamp. in diſſ. 13. ad Hiſt. b. Clarae. p. 361 *Domus poſita in ciuitate Arimini hora S. Gregorii.*

† HORALIS, veſtis ſeu tunicae ſpecies, Gall. *Caſaque*. Ch. Mſ. 1325. V. *Horarium.*

HORAMA, ORAMA, OROMA, ex Graeco ὅραμα, viſio, apparitio. Paſſio SS. Perpetuae et Felicitatis. ORAMA, ſine aſpiratione, aliis. Vgutio: *Orama, viſio, ſomnium.* OROMA, interdum et crebro habent Scriptores. Aldhelmus lib. de Virgin. c. 31.

HORARIE, quaſi *ad horam*. Charta Raimundi Epiſcopi Toloſani an. 1160. apud Catellum: *Niſi illi ſcilicet, qui vere, et non horarie fratres fuerint, veſtes crucibus ſignatas non ſimulate deferentes, etc.*

† HORARIVM, veſtis epiſcopalis in formam ſindonis, t. 2. Monum. ſacr. Antiq. p. 387. V. *Orale.*

HORARIVS. (1) Genethliacus. Gloſſ. Gr. MS. (2) Liber horas canonicas continens apud Gillebert. Lunicenſem Epiſc. (3) † Qui ratione beneficii ſeu praebendae *horas canonicas* ſeu officia diurna in Eccleſiis pſallendo exequitur, et in eis vices canonici agit, Gall. *Heurier*. Ch. Mſ. a. 1367. V. *Matutinarii* (4) † Qui ſtipendia canonicis, qui *horis* interſunt, perſoluit. Comput. Mſ. Eccl. Pariſ. a. 1381. Idem qui alibi *Receptor horarum.*

HORATIM, per horas, vel horis competentibus. Vita S. Illidii to. 1. Iunii p. 430.

HORATORIVM, pro *Oratorium*, minus altare, quo nomine intelligi debent Capellae et minores Eccleſiae, quae

Marten. to. 2. Ampliſſ. Collect. col. 1439. Alias *Horoſcopicus* eſt pertinens ad diem natalem apud Firmicum lib. 1. Mythol.

HOROSCOPIVM, ſignum, indicium. Miracula S. Ioannis Beuerlac. to. 2. Maii pag. 194. *Cum ſupereſſet adhuc quaſi vnius horae ſpatium vt eis ſignum ſurgendi praeberet Horoſcopium.* Sidonius lib. 4. Epiſt. 3. vtitur pro Inſtrumento ad indagandam horam natalem, a Graeco ὡροσκοπεῖον.

HOROSCOPVS: (1) *Inſtrumentum quoddam rotundum vel quadratum, habens circumquaque multas diuiſiones et mediclinium in medio, in quo ſunt foramina, per quae omnes horae et ſtellae cognoſcuntur; unde Aſtrolabius dicitur.* Sic Papias. (2) Aliis *Horoſcopus* vel eſt Aſtrologus, qui horas, maxime natales, inquirit vel conſiderat; vel ea pars coeli quae geniturae tempore ab Oriente oritur vel aſcendit in hemiſphaerium; hincque *Ortus* vel *Aſcendens* dicitur; vel eſt illud punctum temporis quo quis naſcitur; vel denique idem eſt qui Excubitor, vt in Charta an. 1121. apud Miraeum to. 1. pag. 100. (3) V. *Horarum receptor* in *Hora.* 3

HORREARIVS, ἀποθηκάριος in Gloſſar. Lat. Graec. Sangerm. MSS. praeſes et cuſtos horrei. Nota vox Vlpiano lib. 5. §. 3. Dig. de his qui effuderint, et lib. 60. §. vlt. Locati. Senator Lib. 10. Epiſt. 28.

HORREATICVS, pertinens ad horreum. *Horreaticae ſpecies*, fructus in horrea aſſeruati, leg. 3. Cod. Theod. de conditis in horr. publ.

† HORRENDIVS, magis horrendum. Ch. Mſ. a. 1358.

HORRENTIA, auerſatio. Tertull. apud. Marc. lib. 4. c. 24.

† HORRERE, horrori eſſe, apud Gregor. Turon. t. 1. c. 42.

HORRESCENTIA, timor, pauor. Tractatus an. 1417. apud Rymer. to. 9. pag. 519.

HORREVM. Ioannes Diaconus in Epiſcopis Neapolitanis: *Ante maioris Eccleſiae fores magnum aedificauit horreum, in quo cubiculum optauit: erat autem Horreum locus deſtinatus ad cuſtodiam pretioſarum rerum ad quotidianum vſum deſeruientium.*

HORRIBILIS, qui aliquid abhorret, refugit. Conſtantinus Africanus lib. 1. de Morborum cognit. c. 20. In Gloſſis antiquis MSS. *Horribile* exponitur *infinitum.*

HORRIDITAS, locus horridus, opacior latebra. Sallas Malaſpinae lib. 4. Rer. Sicul. pag. 302. Pro horrore uſurpauit Naeuius: *Omnia mihi horriditati erant maximae.*

HORRIPILARE, HORRIPILATIO, *cum capilli pro horore eriguntur.* Io. de Ianua. Gloſſ. Lat. Gall. *Horripilatio, Heriſſement de poil pour paour.* Gloſſ. Graec. Lat. Ὀρθοτριχῶ, *horripilo.* Gloſſ. Lat. MS. Reg. *Horripilatur, Horret.* Apuleius lib. 3.

HORRIPILATIO. (1) Io. Diaconus in Hiſt. Tranſlationis Seuerini Noricorum Apoſtoli num. 14. *Quod - - - - omnibus immenſam Horripilationem incuſſit.* (2) Tremulus motus, qui in febris reuerſione accidere ſolet. Canonizatio S. Edmundi Cantuar. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1844.

HORROR, carcer, locus caligine horridus. Epiſtola. an. 1244. apud Marten. to. 1. Anecd. c. 789.

HORSGABVLVM, vox ibrida, ex Anglico *Horſe*, equus, et *Gabulum* vel *Gablum*, cenſus, tributum; *Horſgabulum* ergo eſt redemptio pecuniaria, nomine cenſus, alicuius ſeruitii quod cum equo quis debebat. Cuſtumarium Monaſterii de Bello apud Spelman. tit. *Brenham* fol. 91. *Alicia Frere tenet - - - et debet inde de redditu - - - - et de Horſgabulo, vt ſupra 4. den. falcari per 3. dies, etc.*

† HORTA, pro Hortus. Viſſelbec Chron. Huxar. ad a. 1297.

HORTALE, hortus. Iohannes de Cermenate Hiſt. de Mediolano cap. 27 apud Murator. to. 9. col. 1249 *Non plura inquiens inualidum e lecto tollit, quem tranſacto vicino muro per Hortalia Monaſterii Horem in Monialium interiora domus ſecum defert.* Chron. Modoet. apud eun

eundem to. 12. col. 1100. *Guido a domo ſua per vicina hoſpitia, muros et Hordalia tranſiens etc.*

† HORTALIA, HORTALITIA, olera et alia id generis, quae in hortis naſcuntur, in Statut. Montisreg. p. 238.

HORTALIGIA, olera, legumina i. q. *Hortularia*, Statutis MSS. Augerii II. Epiſc. Conſeran. an. 1280.

HORTALIS, hortus, Italis, *Hortali luogo di molti horti*, *Curtilis*: in Charta anni 1009. apud Vghellum to. 3. p. 61. et in alia Willelmi Regis Sicilian. an. 1179. apud eundem to. 1. pag. 715. ORTILIS, in Charta ex Tabulario Eccl. Gratianopolit. fol. 48.

HORTALITIUM, diminut. ab *Hortus*. Vita. B. Luchesii to. 3. Aprilis pag. 599.

† HORTATIS, mendoſe pro *Hortalis* in Inſtrum. t. 6. Gall. Chriſt. pag. 442.

HORTATUS, impetu detruſus, *Hortea* Germanis et Belgis. Lex Alamann. tit. 99. §. 2. *Si brecarius ligatus, de via Hortatus vel battutus fuerit.* Alii legendum cenſent *Oſtatus*. Vide Legem Salicam tit. 27. §. 20.

† HORTELLUS, ager cultus et clauſus, in Act. SS. t. 1. Iul. p. 50.

HORTICELLUS, paruus hortus. Bulla Stephani III. PP. an. 755. apud Felibian. in Hiſt. S. Dionyſii p. XXVIII.

HORTICULA, hortulanus. Epiſtola apud Marten. to. 2. Ampliſſ. Collect. col. 1391.

HORTICULUS, *Hortulanus*, *hortorum colens*. Vetus Gloſſ. MS. Sangerman.

HORTIFER, hortus, *Curtilis*. Vetus Charta apud Vadianum de Monaſteriis, etc.

HORTILIO, hortulanus; ſed proprie *areatum*, *des aires*, Gallis, *Ortolan*. Gloſſ. Iſid. *Hortilio*, *horti cuſtos*. Will. Brito in Vocabul. *Ortus*, unde *Hortilio*, *et hortolanus*.

† HORTIS, hortus, in Chartul. Bir..

† HORTIVUS, hortenſis in Stat. Cadubr. l. 3. V. *Ortivus*.

HORTOLAGIUM, praeſtatio pro leguminibus quae in hortis creſcunt, († et legumina ſeu olera ipſa.) Tabularium Epiſcopatus Autiſſiod. Monaſticum Anglic. t. 1. pag. 436. Notitia Eccleſiae Dinienſis per Gaſſendum pag. 83. ORTOLAGIUM, paſſim.

HORTOLANUS, ſeu ORTOLANUS, hortulanus. Monaſticum Anglic. t. 1. p. 593.

† HORTORAGLIAE, olera et alia id genus, quae in hortis naſcuntur. Stat. Montis. reg. p. 225.

HORTULANUS, officium Monaſticum, cui horti cura incumbit, apud Vdalricum in Conſuetud. Cluniac. l. 3. c. 20. Liber Ordinis S. Victoris MS. c. 11.

HORTULARIA, olera, legumina, et alia id genus, quae in hortis naſcuntur. Ch. an. 1108. apud Baluzium to. 5. Miſcell. p. 373.

HORTUS DOMINICALIS, abbatialis. Tranſactio inter Abbatem et Monachos Craſſenſes an. 1351. ex lib. viridi fol. 53. HORTUS, ſeptum, Gall. *Clos*. Charta anni 1122. to. 2. Rer. Mogunt. p. 744. HORTUM, hortus. Teſtam. S. Gennadii Epiſcopi Aſturic. to. 3. Concil. Hiſpan. pag. 272. *Terra de Scalido ejeci; Horta et omnia quae ad uſum monaſterii pertinent, impoſui.*

† HORULA, temporis punctum. Elmham. in vita Henr. V. reg. Ang.

HOSA. (1) Tibiale, caliga, Gall. *Heuſe*; *Hoſella*. Gall. *Houſeaux*. V. in *Oſa*. (2) (*) Paruum dolium ligneum, Germ. eine Hoſe.) *Hoſa vini*, tom. 11. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 201.

HOSCHA, portio terrae arabilis, foſſis vel ſepibus vndique clauſa, Gall. *Hoſche*. Chartularium S. Vincentii Cenoman. fol. 43. V. *Olca*.

HOSOLA, V. *Haſclea*.

† HOSEBONDRIA, f. vox compoſita et male ſcripta, ex *Hoſcha* et *Bondus*, colonus, ruſticus. *Hoſebondria pro manerio cuſtodiendo*, in Codd. MS. reg. Angl. p. 165. edit. a. 1734.

HOSNUM, ξύλον, *lignum*. Gloſſ. Lat. Graec. MS. Sangerman.

HOSOBINDA, idem quod *Hoſa*. V. *Oſa*.

HOSPES. (1) Burgundi, peruaſis Galliarum finibus, cum veteribus incolis, quos *Romanos* vocabant, agros, terras ac praedia, et mancipia ita partiti ſunt, vt Burgundis duae terrarum partes, mancipiorum tertia, reliquae cederent Romanis, quos ex eo *Hoſpites* appellabant, quod ab iis Burgundi, atque adeo Barbari, veluti aduenae hoſpitio recepti, et in rerum poſſeſſionis adſciti rebus iiſdem *Hoſpitalitatis iure* gaudere ac frui dicerentur. Id colligere eſt ex Legibus Burgundionum, ac potiſſimum tit. 54. §. 1. Adde tit. 84. §. 2. 3. Videntur tamen vterque, Romanus ſcilicet et Burgundio, ſuo quilibet reſpectu, *Hoſpites* appellari in tit. 13. Inde vt videtur, (2) HOSPITES dici coepere apud Gallos *villarum*, ſeu pagorum incolae, quos alii *Manſionarios* vocant, qui ſcilicet domos incolunt ſub cenſu annuo, qui *Hoſtiſia* nuncupatur, eoque nomine *reſcandiſiam*, hoc eſt, *reſidentiam* debent, et *ſtagium*, vnde et *Stagiarii* vocantur; *Hoſtes*, in Conſuetudine Siluanectenſi art. 112. 120. Annales Francor. Bertiniani, et Chronicon de Norman. geſt. an. 869. *De unoquoque manſo ingenuili exiguntur 6. denarii, et de ſeruili 3. et de accolis vnus et de 2. Hoſpitibus vnus, etc.* Ordericus Vitalis lib. 3. pag. 496. *Dominatum omnium Hoſpitum, qui Parnis degebat, ita Monachis conceſſit, vt ſi eiſdem forisfacerent, non eos per domos eorum, ſed per alium fiſcum caſtigarent.* Eiusmodi hoſpitium non ſemel praeterea meminit, p. 465. 576. 587. 605. etc. Differebant porro a ſeruis, ſeu a ſcriptiis et glebae adſcriptis, coloniſque accenſentur, in Charta Ludouici VII. an. 1179. in Tabular. Monaſt. S. Genouefae. Longe potiora fuiſſe illorum priuilegia colligere eſt ex Charta an. 1165. Non ſecus enim ac milites inferioris gradus in exercitum pergere minime tenebantur, niſi prius per nuntium domini ſui capitalis moniti fuiſſent ac requiſiti. Charta Philippi Alſatii Flandriae Comitis an. 1165. apud Miraeum t. 1. Diplom. Belgic pag. 705. *Hoſpites vero Eccleſiae Hoſpitibus Comitis in omni Lege et conſuetudine ita pares eſſe dixerunt, vt nec in exercitum vadant, niſi per Abbatis nuntium moniti, quando Comitis Hoſpites per nuntium eius moniti inerint.* HOSPITES CAPITALES, iidem forte qui *Manumiſſi capitales*, quibus ſcilicet conditionali libertate donatis praedia ſeu hoſpitia habitanda et excolenda committebantur, ſub certa fructuum redhibitione. Charta Roberti Archiep. Rotomag. a. 1025. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 146. *Et quatuor Capitales Hoſpites in Marculſi villa, etc.* HOSPITES FEODI, qui praecipuum feodi *menerum* habitant et excolunt. Chartularium Capituli Ambian. † HOS-
PES MVTARIVS, habitator alicu-
ius loci qui vectigalia publica exi-
git. Correct. Stat. Cadubr. c. 98
V. *Mutarius*. HOSPITES OBLA
TIARII, qui ſe vltro Eccleſiis ad
dicebant ac offerebant. Chronico
Maurinianenſe lib. 1. † HOS
PES PLENARIVS, qui cunctis ſer
uitutibus, quae *hoſpitis* condition
addictae ſunt, obnoxius eſt. Ch. M
a. 29. Henr. 1. reg. Fr (3) Obſide
Hoſtes, Gallis, quod apud eos, a
quos in obſides mittebantur, *hoſp*
tarentur, ac diuerterent, in Epi
16. Codicis Carolini. V. *Hoſtagiu*
in *Hoſtagium*. (4 Pauperes. Excu
fus Sueſſionenſis Epiſcopus in Co
ſtit. an. 889. c. 11. de partitio
facultatum Eccleſiae: *Ex quibus v*
eſt, ſi voluerit, Epiſcopi; alia
luminaria et ſarta tecta, id eſt, r
ſtaurationem Eccleſiae, tertia Preſ
tero et ſuis, quarta hoſpitibus dep
tata. Vbi Concilia habent *pau*
ribus. (5) HOSPES GENERAL
magnus Metator hoſpitiorum, c
vulgo *Mareſchal des logis*. Sta
tum Henrici V. Regis Angliae ap
Nicolaum Vptonum lib. 4. de m
tari officio. V. *Hoſpitator*.

HOSPICIATVM, *Giſtum*, V.
ſpitium.

HO

HOSPICIETVS, ſeu HOSPITIATVS, ipſa hoſpitum conditio, quae cum *colonatu* iungitur in Charta Ludouici Regis Fr. an. 1179. in Tabul. S. Genouefae Pariſ. *Vt quia homines Hoſpicietum et colonatum Eccleſiae cognoſcebant*, etc.

HOSPILITAS, pro *Hoſpitalitas*, in Hiſtor. MS. Monaſt. Gemmetic. p. 65.

HOSPITAGIVM. (1) Idem quod *Giſtum*, *procuratio*. Charta Guillelmi Abb. Floriac ann. 1296. ex Chartul. Floriac. *Burgenſes de Caſtellione remanebunt et erunt quitti et immunes - - - de omni Hoſpitagio, de ferculis nuptiarum vocatis Eſpaules*, etc. (2) Hoſpitium, domus. Charta Hugonis Vicecomit. in Chartul. B. Magdelenae Caſtrodun. fol. 17. (3) † Ius capiendi ligna *hoſpitio* conſtruendo vel reparando neceſſaria in foreſta. Ch. Mſ. Hugon. de Monteſ. V. *Herbegage*.

† HOSPITVLAGIVM, tributum, quod pro *hoſpitandis* mercibus ſoluitur, i. q. *Hoſtilagium*. Ch. Mſ. a. 1344. V. *Hoſpitamentum*.

† HOSPITALANVS, i. q. *Hoſpitalarius* 4. in Ch. a. 1249. inter Monum. Eccel. Antiq. p. 668.

HOSPITALARIA. (1) Xenodochium. Computus an. 1202. apud D. *Bruſſel* de vſu feud. t. 2. p. CXCIV. (2) Domus, domicilium. Epiſtola Conradi Regis apud Marten. to. 2. Ampliſſ. Collect. col. 1201. (3) Domus hoſpitum, in Monaſteriis. Statuta Ioannis Archiepiſcopi Cantuarien. an. 1279. (4) Officium *Hoſpitalarii* in Monaſteriis. Bulla Pauli III. PP. ann. 1536. apud Miraeum to. 2. p. 1051.

HOSPITALARIVS. (1) HOSPITALARII DE PONTE, V. *Fratres de Ponte*. (2) HOSPITALARIVS, Graecis ἡγουμενιάρχης: ſic enim appellatur ὁ εἰς ὑποδοχὴν τεταγμένος τῶν εἰς τὸ ἡγουμένιον καταλυόντων ξένων, in Martyrio SS. XX. Patrum Sabaitarum num. 34. Tabul. Vindocinenſe Thuanum Ch. 52. HOSPITALARIVS GRANGIAE, frater conuerſus apud Ciſtercienſes, cui praedii ſeu villae ruſticae, ſub *Magiſtro grangiae*, cura incumbit. Regula Conuerſorum Ord. Ciſterc. apud Marten. to. 4. Anecd. c. 1650. (3) HOSPITALARII, appellati Milites Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, quod primitus Hieroſolymis in Hoſpitali S. Ioannis Eleemonis ſedes ſuas fixiſſent, peregrinorum obſequiis addicti. De iſtius Ordinis origine et incrementis agunt prae caeteris Will. Tyrius lib. 18. c. 5. HOSPITALARII TEVTONICI, ſeu *ſanctae Mariae Theutonicorum in Hieruſalem*, ordo inſtitutus ſub regula Auguſtini, de quo pluribus agunt Chronicon Montis Sereni an. 1190. Iacob. de Vitriaco in Hiſt. Hieroſ. c. 66. HOSPITALARIORVM S. SPIRITVS ordinem in Gallia inſtituiſſe aiunt Guidonem, neſcio quem comitem apud Montempeſſulanum, quem poſtmodum confirmauit Innocentius III. PP. de quo plura Gariellus pag. 178. Spondanus, Sammarthani in Epiſcopis Magalon. n. 24. (4) HOSPITALARII vtriusque ſexus, qui in hoſpitalibus aegrorum ac pauperum obſequiis addicti Regulam S. Auguſtini profitentur. De his Iacobus de Vitriaco in Hiſt. Occid. cap. 29. (5) Ipſi hoſpites, apud Thwroczium in Hiſt. Hungar. 2. part. c. 3.

HOSPITALE. (1) Palatium, Gall. *Hotel*. Litterae Ludouici Regis Franc. tom. 1. Ordinat. pag. 61. *Actum apud Hoſpitale iuxta Corbolium, anno Domini MCCXXVIII. menſe Iunii.* (2) HOSPITALE, et HOSPITALIS, Hoſpitium, diuerſorium. Iulius Africanus lib. 6. Hiſt. Apol. *Haec cum dixiſſent Apoſtoli, deportati ſunt ad Hoſpitalia Magi etc.* (3) HOSPITALE, ſeu OSPITALE, ξενὸν, τὸ δῶρον τὸ πεμπόμενον ξενὸν, in Gloſſ. Gr. Lat. vbi legendum ξενοις. HOSPITALIS, vel HOSPITALE, HOSPITALIVM, xenodochium. Gloſſ. Graec. Lat. Ξενοδοχεῖον, *Hoſpitalium*. Epiſtola Alcuini. *Conſideret quoque tua diligentia in eleemoſynis, vbi Xenodochia, id eſt, Hoſpitalia fieri iubeat, in quibus ſit quotidiana pauperum et peregrinorum* ſu-

ſuſceptio. (4) Locus, ſeu aedes in Monaſteriis, vbi hoſpites et aduenae recipiebantur, quae *Domus hoſpitum* apud Victorem III. PP. l. 2. *Domus Hoſpitalis* in libro Ordinis S. Victoris Pariſienſis MS. c. 17. *Hoſpitium* apud Caeſarium lib. 1. Miracul. c. 13. *Cella Hoſpitum*, in Addit. 1. Capitul. 34. quomodo *Cellulas Hoſpitales* dixit Paulinus Nolan. Epiſt. 20. extrema. Diploma Caroli Caluian. 877. apud Miraeum to. 1. p. 138. *Inſuper etiam concedimus - - - - ad Hoſpitale eiusdem Coenobii, infra ipſum monaſterium, manſum unum, et in villa Ampleias manſos II. atque in Rulliaco ſericos duos.* (5) HOSPITALIA, aedificiola quae ad *curtem* ſpectant. Teſtam. Tellonis Epiſc. Curienſis a. 767. apud Mabill. to. 2. Annal. pag. 708. *Tabulata, torbaces, vel alia Hoſpitalia, vel cellaria, et quidquid ad ipſam curtem pertinet, omnia ex integro, etc.* (6) Domus Hoſpitalariorum militum ordinis *S.* Ioann. Hieroſolym. Ch. a. 1225. inter Probat. t. 2. Hiſt. Burg. p. 9.

HOSPITALERIVS. (1) Idem qui *Hoſpitalis*, 1. in Charta Curiae Arelat. an. 1225. ex Cod. MS. D. *Brunet*: *Non poſſunt Hoſpitalerii - - - facere denendudam in palude.* (2) Idem qui *Hoſpitalarius* 2. in vet. Ceremoniali MS. B. M. Deauratae.

✝ HOSPITALETTVM, diminut. ab *Hoſpitale*, hoſpitium, diuerſorium. Ch. an. 1297. ap. Lam. in Delic. erud.

HOSPITALIS. (1) Idem qui *Hoſpes* ſiue *Manſionarius*. Charta an. 1216. apud Thomaſſerium Conſuet. Bituric. p. 83. (2) Hoſpitalarius, diuerſoriarius, ξενοδόχος, πανδοχεύς, Gallis *Hoſtelier*. Vtitur Lucas Tudenſ. lib. 3. contra Vald. a. 14. (3) Idem qui *Hoſpitalarius*, ſeu cui cura eſt hoſpitii Monachici, in Vſibus antiquis Ciſterſienſibus c. 74. 75. 80. 87. etc. in Chronico Montis Sereni anno 1210. pag. 92. (4) Xenodochium, V. *Hoſpitale* 3. (5) Diuerſorium, V. *Hoſpitale* 2.

HOSPITALITAS. (1) Studium qu
quis afficitur erga peregrinos, quo
benigne excipit: vox Latinis Scri-
ptoribus nota. Hanc in German
Tacitus, in Slauis mire commend
Helmoldus l. 1. c. 83. et lib. 2.
12. (2) Metari onus, cui omnes o
noxii, praeter eos, qui illuſtrib
donati erant dignitatibus, in l.
10. 11. 12. etc. Cod. Th. de Me-
tis, *Vbi Hoſpitalitatis munus, pr-
bitio, hoſpitum moleſtia, inquietu*
Ita HOSPITALITAS, uſurpatur p
giſto ſeu *procuratione*, in Capitul
1. anno 809. c. 35. Capitul 2. ei-
dem an. c. 15 et lib. 3. Capit. :
*De Hoſpitalitate et ſuſceptione iti-
rantium, tam Miſſorum noſtrorum
quam reliquorum bonorum homin*
(3) HOSPITALITATIS DOMV
hoſpitium, diuerſorium, apud G
gorium Turon. lib. 2. Mirac. c. 1
(4) Hoſpitale, xenodochium. He
Knyghton lib. 1. c. 2. (5) El
moſina, quae ad hoſpitalia prae
tur. Chronicon Abbatum Lobie
um p. 599. (6) Manſio, dom
domicilium. Charta a. 1259. ex T
bul. Diuion.

HOSPITALITIVM, idem qu
Hoſtiſia, domus. Tabularium Ecc
ſiae Carnotenſis Ch. 72.

HOSPITALIVM, V. *Hoſpitale* 3.

HOSPITAMENTVM. (1) Hoſpiti
in quo *Hoſpes*, ſeu *Manſionarius* h
bitat. Tabularium S. Vincentii
Nemore an. 1164. (2) Idem qu
infra *Hoſtilagium* V. in hac vo
Chronicon S. Petri Viui to. 2. S
cileg. Acher. p. 776.

HOSPITARE. (1) Hoſpitio excipe
Leges Edwardi Confeſſ. c. 27.
*quis Hoſpitauerit priuatum vel a
num - - - potuerit eum noctibus
bere duabus tanquam hoſpitem.*
SPITARI, eadem notione. Sta
Arelat. MSS. (2) Hoſpitium,
Manſionaticum praebere vel accip
Charta Willelmi Comitis Niuern
ſis. HOSPITARE DECIMAS,
uitii ſpecies, quo quis fructus
males domini ſui recondere, a
recondendis locum commodare
netur. Charta an. 1246. in C
tular. S. Vandregeſ. to. 1. p.
(3)

(3) Hoſpites in *villa* collocare, ſtatuere. Tabular. Vindocinenſe Ch. 508. (4) Hoſpitium, ſeu aedem aedificare. Leges Burgor. Scoticor. c. 29.

HOSPITARIA, i. q. *Hoſpitalaria*, domus hoſpitum. Vita S. Zitae to. 3. Aprilis p. 507. HOSPITAS, eadem ſignificatione. Inſtitutiones Geroldi Abb. Fabarienſis t. 5. Annal. p. 679.

HOSPITARIVS, i. q. *Hoſpitalarius* 2. in Chartis Alemannicis Goldaſti 16. 18. 25. 26. et in libro Ordinis S. Victoris Pariſienſis MS. cap. 17. vbi de eius officio: *Hoſpitarius maior - - - in hoſpitali aſſidue commorari debet et nocte iacere, vt ea, quae inibi continentur, cuſtodiat et paratus ſit omni tempore aduenientes quosque, quos recipi oportet, ſicut oportet, recipiat, etc.* SVBHOSPITARIVS, qui *Hoſpitario* ſubeſt, et ei eſt adiutor, in eodem libro Ordinis S. Victoris Pariſienſ. c. 14. 15.

HOSPITAS, V. *Hoſpitaria.*

HOSPITATICVM. Pactum Arechis Principis Beneuentani cum Neapolitanis, apud Camillum Peregrinum in Hiſt. Longobardorum. *Diuidantur ipſae terrae in tertiam partem, vnam partem tollat exinde pars de Neapolim pro ipſa Hoſpitatica, et, etiam pro ipſi ſoli, tertiam partem tollat exinde pars de Capua.* Infra: *Inquiratur diligenter ad qualia Hoſpitatica fuerunt pertinentia antiquitas.* Loquitur ibi de *fundis exfundatis* [illegible] *infundatis.* In Diplomate Henrici Regis Francorum an. 29. pro Abbatia Trenorchienſi occurrit *Hoſpitaticum* cum *nouatico*, *ſalutatico*, *rotatico*, *etc.* Vbi pro iure exigendi *giſtum* ſeu *procurationem* accipi videtur: non ſecus ac in Charta Carolomanni Reg. Franc. an. circiter 880. Append. ad Marcam Hiſp. col. 812. *Concedimus etiam - - vt nullus iudex publicus audeat a famulis tam liberis quam colonis ipſius loci Hoſpitaticum, montaticum, rotaticum - - exigere.*

HOSPITATIO. (1) Seruitus quae ab *Hoſpite* ratione domicilii ſui quotannis domino praeſtatur. Charta an. 1177. apud Thomaſſerium Conſuet. Bitur. p. 73. (2) Ius diuertendi in domum alterius *hoſpitandi* cauſſa, vel redemptio pecuniaria eiusmodi iuris. Diploma Conradi II Imper. an. 1145. apud Marten. t. 1. Ampl. Collect. col. 778.

HOSPITATOR. (1) HOSPITATOR MAGNVS, hoſpitiorum et caſtrorum praefectus, Gall. *Mareſchall de camp.* Regimina Paduae ad a. 1320. apud Murator. t. 8. col. 432. (2) Caupo, ſtabularius, tabernarius, Gall. *Hoſtelier.* Miracula B. Simonis Eremit. Auguſt. to. 2. Aprilis p. 829. *Qui nunc moratur Bononiae in Hoſpitio Sotti Hoſpitatoris.*

† HOSPITATVRA, manſio, domus, hoſpitium. Ch. Mſ. a. 1133. V. *Hoſpitalitas.*

HOSPITATVS. (1) De fundo vel domo dici videtur quae *hoſpiti* ſub certis ſeruitiis conceditur. Monaſticum Anglic. t. 1. p. 511. *Ex dono Gilberti filii Nigelli totum pratum tam Hoſpitatum, quam non Hoſpitatum, quod eſt ſub habitaculo earundem Monialium.* Inſtrum. a. 1082. apud Kennet. Antiquit. Ambrosden. p. 66. *Idem Robertus habet XLII. domus Hoſpitatas tam intra murum quam extra.* V. *Hoſpitare* (2) HOSPITATVS, HOSTAGIA, HOSTIGIA, HOSTISIA, etc. vnum idemque ſonant, ſcilicet ſeruitutes manſioni addictas, quae ab *Hoſpite* ratione domicilii ſui quotannis domino praeſtantur. *Hoſpitatus* et *Colonatus*, in Charta anno 1179. ex Tabulario S. Genouefae Pariſ. *Hoſtiſia*, *Hoſtagia*, in aliis, *Hoſtiſes*, in Conſuetud. Bleſenſi art. 40. Charta Raimundi Comitis Burgundiae apud Perardum p. 198. *Et perdonaui - - manentibus arbergarias, coruatas, expeditiones, Oſtiſias, iuſtitias, etc.* Sed hae appellationes ipſis domiciliis *Hoſtiſiae* obnoxiis poſtmodum attributae. Charta Odonis Epiſc. Pariſ. an. 1199. ex Tabulario Epiſcopatus Pariſienſis Bibl. Puteanae fol. 50. *Terram noſtram de Marna, in qua nemus olim fuiſſe dignoſcitur, ad Hoſtiſias dedimus ad cenſum: tali modo, quod quaelibet Hoſtiſia habebit 8. arpennos terrae cultibiles et vnum arpen-*

arpennum ad herbagium faciendum. Vbi *herbagium* idem valet ac *herbergium*, domicilium. Charta a. 1262. ex Tabula Calenſi: *Item tres Hoſtiſias ſuper tribus manſuris in eadem villa ſitis - - quae quidem tres Hoſtiſiae honeratae erant ipſi armigero.* Alia apud Hemeraeum p. 55. *In domibus, Hoſtigiis et diſtrictu. Hoſtagia* apud eundem Hemeraeum p. 195. (3) † Manſio, domus, i. q. *Hoſpitatura.* Chartul. Miciac.

HOSPITELARIVS, officiorum magiſter, Gall. *Maitre d'hôtel.* Inſtrum. a. 1302. apud Ludewig. t. 5. Reliq. MSS. p. 257.

HOSPITIA, hoſpitium, domus, manſio. Charta an. 1241. t. 2. Hiſt. Meld. p. 144.

HOSPITIATVS, V. *Hoſpicietus.*

† HOSPITISIA, familia, domus. Ch. Mſ. Theob. comit. Bleſenſ. an. 1103.

HOSPITISSA, hoſpes, manſionaria. Codicellus a. 1286. apud Marten. t. 1. Anecd. col. 1227.

HOSPITIVM. (1) Idem quod *Giſtum, procuratio, Moleſtia hoſpitum,* in l. 2. et 4. Cod. de Metatis. Synodus Ticinenſis anno 855. *Quando etiam Epiſcopos, Abbates, vel Comites, ſeu fidelium noſtrorum quempiam in propria villa morari contigerit, cum ſuis in ſuis maneant domibus, ne ſub obtentu Hoſpitii vicinos opprimant vel eorum bona diripiant.* Concilium anonymum an. 904. c. 11. *Vt in domibus Eccleſiarum neque Miſſus, neque Comes, vel iudex quaſi pro Conſuetudine, neque placitum, neque Hoſpitium vindicent, etc.* HOSPICIETVM, eadem notione. Stephanus Tornac. Epiſt. 282. Ed. Molineti. (2) Domus, in quo conſiſtunt *hoſpites*, ſeu *Manſionarii.* Concilium Senonenſe ſub Lothario Imp. a. 834. *In ſumma ſunt manſa centum nonaginta, et Hoſpitia decem et nouem.* (3) Domus hoſpitum in Monaſteriis, in Charta Charitatis Ciſtercienſis c. 2. apud Caeſarium l. 1. Miracul. c. 13. etc. (4) HOSPITIVM REGIS, regis familia, Gallice *Maiſon du Roy.* Epiſtola Petri de Condeto to. 2. Spicil. Acher. p. 566. MAGISTER HOSPITII, in Charta Caroli VIII. Regis Franc. an. 1497. apud Ludewig. to. 6. p. 97. *Dominus de Fay Magiſter Hoſpitii noſtri nobis retulit, quo pacto ob aduerſam valetudinem, quae ſibi contingit in itinere, communicatio illa - - fuerit interrupta.* (5) HOSPITIA STVDIORVM: ita vocant in Anglia Iuris Collegia in *Vniuerſitatibus* ſeu Academiis, in quibus, qui Iuri addiſcendo operam collocant, morantur. Ioannes Forteſcutus de Laudibus Legum Angliae cap. 49. (6) † HOSPITIVM FORTALITIVM, domus munita, arx. Ch. Mſ. a. 1302.

HOSSA, tibiale, caliga, Gall. *Heuſe, Houſeaux,* V. *Oſa.*

HOST, V. *Hiſtis.*

HOSTA, funis nautici genus, vulgo *Haurce*, ductorius funis; († vel potius Iuncus Hiſpanicus, ex quo texitur.) Informationes ciuitatis Maſſil. de paſſagio transmarino ex Cod. MS. Sangerman. fol. VIIIXX. XVII. *Item in ſarcia Hoſtarum et pro tonegando nauem CCXL. paſſorum.*

HOSTADES, an tibialium ſeu caligarum ſpecies, detorta voce ab *Hoſſa*? Inſtrumentum an. 1412. apud Rymer. t. 8. p. 754. *Sex paria de ganteletz, ſex Hoſtades, quatuor pelues, etc.* V. *Oſtada.*

HOSTAGIA, V. *Hoſpitatus* 2.

HOSTAGIAMENTVM, obſes, vadimonium, ſecuritas, Gall. *Otage.* Inſtrum. a. 1342. t. 2. Hiſt. Dalphin. p. 439. *Qua die homines de Romanis, videlicet viginti burgenſes et viginti populares intrabunt et intrare debent Hoſtagiamenta penes dictum Dominum Dalphinum.* HOSTAGIMENTVM, eadem notione. Inſtrum. a. 1334. to. 2. Hiſt. Dalph. p. 252. V. *Oſtagiamentum.*

HOSTAGIARE, ſecuritatem, vadimonium dare, liberari ſub conditione dandi obſides. Chronicon Senonienſe l. 4. c. 9. t. 3. Spicileg. Acher. p. 429. *Plebanus vero nolens longius ita detineri, Hoſtagiauit ſe pro ſexaginta libris, et ſic receſſit, et veniens, nunciauit Epiſcopo.*

HOSTA

HOSTAGIARIA, ſecuritas, Gallis, *Oſtage*, *Oſtagiere*. Pactum a. 1206. l. 1. Regeſti Honorii III. PP.

HOSTAGIARIVS, obſes, fideiuſſor. Statuta Maſſil. l. 5. c. 36.

HOSTAGIVM, († cenſus annuus qui ratione domicilii debetur.) Monaſticum Anglic. t. 1. p. 348. *Has terras ego et haeredes mei acquietabimus erga Regem de ſcutagio et Hoſtagio, et omni auxilio et alio ſeruitio ad Regem pertinente.* Cenſus annuus, qui ratione domicilii debetur, vt ex Chartulario S. Vedaſti Atrebat. Lit. V. p. 192 manifeſtum fit: *De Hoſtagiis autem, id eſt, cenſibus domorum, quoniam inoleuit nequitia - - vt qui Hoſtagia debent, ea ab eccleſia abalienare - - contendant.* (2) Manſio cum certa portione ſub cenſu annuo *hoſpiti* ſeu ruſtico ad excolendum conceſſa, Gall. *Hoſtiſe*, *hoſtage*. Charta an. 1154. to. 3. Gall. Chriſt. col. 354. *Confirmamus vobis Hoſtagia quae dedit vobis Robertus Praepoſitus.* (3) Vadimonium, ex Gall. *Hoſtage*; *Obſidiatus*, Eutropio lib. 2. et Ammiano l. 16. Matth. Pariſ. p. 216. *Dux Bauariae et alii diuites in Hoſtagio remanſerunt.* HOSTAGIVM TENERE, *Oſtager*; dicitur de debitore, qui intra praefinitos fines conſiſtere tenetur, donec creditori ſatisfecerit. Statuta Maſſil. l. 2. c. 1. §. 19. V. *Oſtagium*, (4) † Ius illius qui decimas colligit, i. q. *Caris* et *Redecima*. Ch. Mſ. an. 1217.

HOSTAGIVS, OSTAGIVS, HOSTIAGIVS, obſes, Gall. *Hoſtage*. Guill. de Podio-Laurentii c. 14. *Ipſo Vicecomite - in Oſtagium remanente.* Adde Henricum Knygthon. a. 1295. Sic autem dictus, quod obſes in alterius poteſtatem tranſierit, eiusque *hoſpes* eſſet, vti ſupra obſeruatum; praeterea ſponſor, praes, qui pro altero ſpondebat ſacramento interpoſito: quia ſi is, cuius praes erat, pactum non adimpleret, in poteſtatem illius, cui fideiuſſionem praeſtiterat, tranſibat, donec illud adimpleretur. Charta Ricardi Regis Angliae a. 1195. apud D. Bruſſel de Vſu feud. t. 2. p. XVII.

HOSTALAGIVM, HOSTELAGIVM, pretium quod pro exhibito hoſpitio exſoluitur. Limborch. Sent. Inquiſ. p. 123.

† HOSTALARIA (1) Officium, cui hoſpites ſuſcipiendi cura incumbit, ap. Stephanot. t. 1. Antiq. Vaſcon. p. 532. (2) Diuerſorium, Gall. *Hotellerie*. Mirac. Mſ. Vrbani V. HOSTALAYRIA, in Act. Mſ. Inquiſit. Carcaſſ. a. 1308. V. *Hoſtellaria* 4.

HOSTALARIVS, qui mercatoribus extraneis domos vel apothecas locat. Litterae Philippi VI. Regis Fr. a. 1335. t. 2. Ordinat. p. 115. Vide *Hoſtilagium*.

† HOSTALICOS TENERE, i. q. *Hoſtagium tenere*, in Conſuet. Perpin. Mſ. c. 40.

HOSTALLERIVS, caupo, ſtabularius, Gall. *Hotelier*. Acta SS. t. 1. Iulii p. 566. V. *Hoſtellarius*.

HOSTARIA, V. *Hoſterius*

HOSTATICARE, V. *Obſticare*.

HOSTATICVM, OSTATICVM, obſidium, *Hoſtage*. Charta M. a. 1316. *Nos ſpectata aliqua monitione veniemus intus villam de Coirio, vbi tenebimus et ſeruabimus praedictos Hoſtaticos.* Charta Ioannis XIII. PP. apud Vghellum to. 2. p. 15. *Neque ripaticum, aut teloneum, ſiue Oſtaticum, neque paratum faciant.* Sed hic pro *Hoſtiaticum* videtur ſumi.

HOSTATICVS, obſes, interdum fideiuſſor, Italis *Staſtico*. Vetus Charta apud Beslium p. 390. *Dedit autem Bernardus Comitem in pleuone Hugoni, et 4. Hoſtaticos, per talem conuentum, quod ſi Bernardus per fidem attenderit tibi ſuas conuenientias, ego eos tibi reddam in captionem etc.* Occurrit ibi pluries.

HOSTELACIVM, V. *Hoſtalagium*.

HOSTELARIA, V. *Hoſtellaria*.

HOSTELARIVS, V. *Hoſtellarius*.

† HOSTELERAGIVM, diuerſorium, Gall. *Hotellerie*. Ch. Mſ. a. 1395.

HOSTELICIA, HOSTELICIVM, V. in *Hoſtis*.

HOSTELINA, praeſtatio in belli expenſas et ſumtus. Tabularium S. Remigii Remenſ. V. *Hoſtilitium*.

HOSTELLARIA. (1) Eleemoſynaria, domus eleemoſynae, in qua hoſpites et aduenae gratis excipiuntur, in Chronico Andrenſi p. 361. 414. et t. 1. Monaſt. Anglic. p. 298. V. *Hoſpitalaria.* HOSTELARIA, eadem notione. Charta ex Tabular. S. Bartholomaei Bethun. fol. 61. (2) Domus hoſpitum in Monaſteriis. Charta a. 1130. apud Miraeum t. 1. Diplom. Belgic. p. 382. (3) Officium eius, cui cura eſt hoſpitii Monachici. Bulla Pauli III. PP. an. 1537. t. 4. Gall. Chriſt. inter Inſtr. col. 111. (4) HOSTELLARIA et HOSTELARIA, diuerſorium, Gallis *Hotellerie.* Charta an. 1377. ex Archiuo Camberiaci.

HOSTELLARIVS. (1) Monachus qui hoſpites excipit. Charta an. 1167. apud *Madox* Formul. Anglic. p. 117. (2) HOSTELLARIVS, HOSTELARIVS, caupo, ſtabularius. Acta SS. t. 1. Aprilis p. 148.

HOSTELLENSES, V. *Hoſtollenſes.*

† HOSTELLERIA, i. q. *Hoſtellaria* 4. in Teſtam. Mſ. a. 1390.

† HOSTENA, i. q. *Hoſtis* 2. ſeu obligatio eundi in exercitum, t. 7. Ordin. reg. Fr. p. 596. V. *Hoſtelina* et *Oſtaliena.*

† HOSTENDERE, pro oſtendere, tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 233.

HOSTENDITIVM, HOSTENDVCIAE, Germ. Hoſtendienſt, ſeruitium bellicum, quod vaſſallus domino praeſtare tenetur; vel potius ea praeſtatio, quae a vaſſallis fit pro *hoſtis*, i. e. belli ſumptibus. Baratus e lib. 4. Feud. tit. 48. Vide *Hoſtis.*

HOSTENDVCIAE, Vide in *Hoſtenditium.*

HOSTERIA, ſacra pyxis, ciborium, Gall. *Ciboire.* Ch. apud Stephanot. t. 1. Antiquit. Bened. Occitan. MSS. p. 421. *Item vnam Hoſteriam argenti deauratam cum armis domini Cardinalis.* V. *Hoſtiaria.*

† HOSTERIVS, tabernarius, Gall. *Hotellier*, Stat. datiar. Riper. cap. 111.

HOSTIA. (1) Panis ad ſacrificium euchariſticum deſtinatus. Charta a. 1257. ex Tabular. S. Mariani Autiſſiodor. *Dedi et conceſſi vnum ſextarium frumenti boni et laudabilis pro Hoſtiis in dicta eccleſia faciendis.* (2) HOSTIAE CAVDAM IMMOLARE, prouerbialis formula, pro, quod coeptum eſt perficere. Epiſtola Gaufredi Abbatis S. Barbarae apud Marten. t. 1. Anecd. col. 543. *Dilecto dilectori ſuo Hugoni frater Gaufredus talarem induere tunicam, et Hoſtiae caudam immolare.* (3) Pro *Hoſtiſia*, vt videtur, ſeruitium quod ratione Hoſpitii a colono debetur. Chartularium SS. Trinitatis Cadom. fol. 46. vo. *Hedricus 30. denar. - - - et praeter haec Hoſtia et herces quae pluris facio.* V. *Hoſpitatus.* (4) † Panis tenuiſſimus ex farina et aqua confectus in modum panis euchariſtici. Comput. a. 1393. inter Probat. t. 3. Hiſt. Nem. p. 124. V. *Oblata.*

HOSTIAGIVS, V. in *Hoſtagius.*

HOSTIALIS, pallium, V. *Oſtialis.*

HOSTIARIA. (1) Pyxis, quae hoſtias conſecrandas continet, in Ceremoniali Epiſcop. libro 1. cap. 12. V. *Hoſteria.* (2) † Limen ſuperius, vt videtur, vel poſtis. Comput. Mſ. eccl. Pariſ. a. 1381. *Corruendi totam hoſtiariam magnae portae.*

HOSTIARIVS. (1) Cui de pane Euchariſtico eccleſiam aliquam prouidere incumbit. Tabular. S. Theofridi in Velauis. (2) Apparitor, Gall. *Huiſſier.* Litterae Iohannis Regis Franc. an. 1351. to. 2. Ordinat. p. 600. (3) HOSTIARIVS ARMORVM, Gallis *Sergent d'armes.* Ch. an. 1369. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1504. *In praeſentia dilectorum Iohannis de Bignetes militis cambellarum et Yuonis de Cacambras, Hoſtiarii Armorum, et nuntiorum dicti Regis Franciae fratris noſtri cariſſimi.* V. *Seruientes armorum* in *Seruiens* (4) Cui oſtii, ſeu portae cura incumbebat. Liber niger Scaccarii p. 355.

HOSTIATICVM, idem quod *Hoſtis* 3. ſeu neceſſitas eundi in exercitum. Ch. a. 904. apud Vghell. in Epiſc. Bergomenſib. *Nulla denique magna paruaque publicae auctoritatis perſonae*

nae eos Hoſtiaticum facere compellat.

HOSTIATIM, pro *Oſtiatim*, in Conſuetud. Vdalrici Epiſcop. Patav. an. 1470. apud Hanſiz. t. 1. Germ. ſacrae p. 555.

HOSTICIVM, domus, manſio. Ch. a. 1422. apud Rymer. t. 10. p. 237. *Quatuor Hoſticia et quinque arpennis de vineis cum appendiciis.* Vide *Hoſpitatus*.

HOSTICVM, hoſtis, exercitus, bellum, expeditio. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 68. *Si Rex in Hoſtico, vel in ipſo ſit Comitatu.* Perperam *Hoſtio* ſcriptum pro *Hoſtico* in cap. 80. Chron. Andrenſe p. 440. *Conſtat, quia in Hoſtico multa flagitia patrata ſunt.* Galli dicerent: *En cette campagne.* Andreas Marcianenſis in Chr. an. 1096. *Eminebant in hoc Dei Hoſtico Dux Lotharingiae Godefridus et fratres eius.* V. *Hoſtis*.

† HOSTICVS, diuerſorium, in Necrol. eccleſ. Meld.

HOSTIGIA, V. *Hoſpitatus*.

HOSTILAGIVM, pretium ſeu ſalarium, quod exſoluunt mercatores extranei pro locario domorum, ſeu apothecarum, in quibus reponunt merces ſuas vendendas, et diſtrahendas in nundinis publicis. Iter Camerarii Scotici §. 67. V. *Hoſtelarius*. OSTELLAGIVM, in Ch. a. 1172. ap. Perard. p. 245. V. *Hoſpitalagium*.

† HOSTILARE. Gloſſ. Bibl. anon. ex Bibl. reg. *Hoſtilare, prout mihi videtur, nihil ſignificat, licet in multis Bibliis inueniatur ſcriptum: ſed pro eo dicendum eſt vſtulare.*

HOSTILARICIVM, idem quod *Hoſtilitium.* Codex Irminonis MSS. fol. 82. *Amolbertus colonus - - - tenet manſum vnum ingenuilem - - - excepto hoſtilaricio ſoluit ſimiliter et paraueredum.*

HOSTILARIVS. (1) Idem qui *Hoſpitalarius*, officium monaſticum, ex Gall. *Hoſtellier*, apud Henricum Knygthon. a. 1099. (2) † Idem qui *Hoſpes*, qui domum incolit ſub cenſu annuo. Ch. Mſ. a. 1083.

HOSTILENSE, eadem, vt videtur, notione, ac *Hoſtilitium* 2. Vita Aldrici Epiſcopi Cenoman. p. 31. *Et de omnibus redditionibus, quae ab hominibus memoratae matris Eccleſiae recipiuntur, excepto Hoſtilenſe, id eſt, de bobus, et coniecto ad carros conſtruendos.* Et pag. 144. *De paſtione vini modios 271. de Hoſtilenſe argenti ſolidos 149.* V. Acta Epiſcoporum Cenom. p. 166.

HOSTILIA. (1) Domus, manſio, quaeuis officina. Ch. a. 1265. in Chartul. S. Iohannis Carnot. *Non licebit dictis Abbati et conuentui in dicto clauſo Hoſtilias facere, in quibus hoſpites commorentur.* (2) Forte diuerſorium, Gall. *Hotellerie*, niſi idem ſit quod ſupra *Hoſtilagium*. Hiſt. Cortuſior. l. 7. apud Murator. to. 2. col. 896. *Caeterum domini praedicti de la Scala nullo vnquam tempore debeant vel poſſint, vel alii pro ipſis aliquid accipere apud Hoſtiliam, nec in Pado in dicto loco, vel alibi occaſione ipſius Hoſtiliae, nec aliquid impedimentum mercatoribus vel mercationibus tranſeuntibus etc.*

† HOSTILICATVS, ad aggrediendum hoſtem idoneus, ap. Io. de Cardalhaco in Serm.

† HOSTILIS. *Hoſtile iter*, exercitus, obligatio pergendi in hoſtem. Vide *Exercitale*.

HOSTILITAS. (1) Bellum, tempus belli. Annales Franc. breues ex Monaſt. ſancti Nazarii an. 740. *Sine Hoſtilitate vlla.* Vbi Annales alii, hoc an. et 781. 790. *Sine hoſte fuit hic annus*, vt ann. 750. *ſine Hoſte.* (2) † Idem quod *Hoſpitalitas*, *Giſtum* ſeu *Procuratio*. Ch. Caroli M. an. 770. to. 5. Collect. Hiſt. Franc. p. 719.

HOSTILITER, ad exercitum paratus, armatus. Capitulare 2. a. 813. c. 10. *Et vnusquisque hoſtiliter ſit paratus, et omnia vtenſilia ſufficienter habeant.* Capitul. Pipini Regis Italiae cap. 37. *Hoc anno veniant Hoſtiliter in ſolatio, etc.* Hincmarus Laudunenſis: *Et nunc in proximo, dum hoſtiliter omnes banniti fuiſſent in Regis ſeruitium.*

[illegible] ſuſtinendo ad [illegible] Hoſtilis exactio, [illegible] Remouentem Opu- [illegible] Chartae Ludouici [illegible] Imp. apud Ha- [illegible] Centul. lib. 3. [illegible] paratas, aut lidimo- [illegible] aut clauſtilicium, aut alias [illegible] redhibitiones exigere aut ex- [illegible] praeſumat. (2) HOSTILI- [illegible] SOLVERE, quod appellabant *Mateldo*, cum boues, aut minora pecora villici mactabant, alimentum dominis futura, ſi placuiſſet vti, ſin minus, pretium pro bobus offerrebant. Ita Browerus lib. 8. Annal. Treuir. p. 472. 1. Edit. ex veteri Gloſſario Prumienſi. Polyptychus Floriacenſis: *Habet in illa villa factus, id eſt, manſus 60. ſoluit vnusquisque de Hoſtileſe id eſt, pro boue ſol. 2. et porcos 2. aut ſol. 2. etc.* Infra: *Debet vnusquisque pullos 3. cum ouis 15. de vino ſext. 12. corbadas 2 vnamquamque cum ſex bouibus et tertiam corr adam cum 2. pro Hoſtilitio den. 19. pro carropera den. 3.*

HOSTIMENTVM. (1) *Dicitur lapis, quo pondus exaequatur*; Papias. † *Hoſtimentum, pois, vel balence, vel fer de baton*, in Gl. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. Hinc (2) HOSTIMENTVM DOTIS, IC. dicitur donatio quae vxori a marito fit in compenſationem dotis ab ea acceptae.

HOSTIRE, *acquare, adplanare.* Gloſſ. Iſid. et Sangerm. MSS. n. 501. Vnde inquit Graeuius, *Redhoſtio* et *Hoſtorium.*

HOSTIS. (1) Pro *Hoſpes*, Germm. *Gaſt* S. Bernhardus in Epiſt. 441. Edit. Mabill. to. 1. p. 393. *Dum enim ad menſam Domini noſtri Epiſcopi, ciuem noſtrum, imo et Hoſtem meum, in argenteis vaſis de more ſplendide nutrirer.* V *Hoſpes.* (2) Exercitus, caſtra, expeditio bellica, Gallis *Hoſt* et *Oſt*, Hiſpanis *Hueſte.* Gloſſ. Lat. Gall. *Exercitus, Hoſt*, Gregor. M. lib. 11. Epiſt. 23. *Hoſtem collectum habet.* Anaſtaſius in Iohan VI. PP. *Et illum cum ſuo Hoſte ad propria repedare fecit.* Sampirus Aſtoricenſis Epiſcopus in Hiſt. Hiſpan. *Ipſis diebus Iſmaelitica Hoſtis vrbem Legionenſem adempta- uit.* Vetus Charta apud Bollandum 26. Mart. p. 633. ſic clauditur: *Acta eſt autem publice in Saxonia, vbi tunc temporis fuimus in Hoſte.* Sed et feminino interdum genere vſurpatur. Baldricus in Chron. Camerac. l. 3. c. 68. *Terram hoſti ſuae deuaſtandam diſtribuit.* Charta Ludouici VII. an. 1143. *Si hoſtem noſtram ſubmonemus.* (3) *Hoſtem* vero proprie poſtmodum appellarunt Galli ſeruitium militare, quod dominis ſuis feudalibus debebant vaſalli ac tenentes: ita vt ad bellicam *ſubmonitionem*, ſeu citationem, militaribus armis inſtructi, cum iis in exercitum pergere tenerentur. Idque vocabant *Hoſtem*, vel *exercitum*, quibus vocabulis adiungitur fere ſemper alterum ex his, *caualcata, equitatus, expeditio*, ita vt vna eademque fuiſſe videatur obligatio, cui obnoxii eſſent vaſalli. *Conſuetudo eundi in Hoſtem* appellatur in Tabulario S. Albini in Andegav. Charta A. Comitis Inculiſmenſis an. 1191. *Dedi, quitaui. - - - illam conſuetudinem, quae dicitur Oſt, ſiue Cheuancheia, quam habebam in hominibus 5. Eparchii, etc.* Diſcrimen tamen inter *Hoſtem* et *Caualcatam* ſtatuit vetus Conſuetudo Andegauenſis tit. *De Houſt et de chevauchie Il y a difference entre Houſt et chevauchie car Houſt eſt pour defendre le pays, qui eſt pour le proufit commun et chevauchie eſt pour defendre ſon Seigneur.* Vnde colligi datur, per *Hoſtem* intellexiſſe Gallos eam expeditionem, quae pro patria tuenda intra dominii fines peragitur, per *Caualcatam* vero eam expeditionem quae pro bellis domini, etiam extra dominii ſui limites peragitur quod firmare videtur Charta a. 1124. apud Hemeraeum, in Auguſta Viromand. p. 96. *Si extra prouinciam exercitum duxerit, homines villae iuxta antiquam conſuetudinem expeditionem ei tantum faciant.* Vtcunque ſit de poſtremi huius vocabuli notione, id conſtat, crebro has voces promiſcue, pro vna eademque obligatione vſurpari; fortean

fortean quod vt plurimum, qui *Hoſtem* debebant, deberent et *Caualcatam*: quae quidem obligationes, non *tenentes* modo ac *manſionarios* ſpectabant, ſed et viros nobiles, feudatarios ſeu vaſallos, cum nemini earum immunitas concederetur, ac ne ipſis quidem Epiſcopis, Abbatibus, aut Sacerdotibus, quos paſſim legere eſt obnoxios fuiſſe *Hoſti* et *caualcatae*, ratione *regalium*, aut poſſeſſionum Eccleſiaſticarum. EQVITATIO, eodem ſenſu in Ch. Ludov. VII. a. 1275. EQVITATVS, in Tabular. Cluniac. HOSTIS TEMPORALIS. Capitulare 2. an. 813. cap. 9. *Habeant loricas, vel galeas, et temporalem Hoſtem, id eſt, aeſtiuo tempore*, i. tempore definito, aeſtate ſcilicet, in exercitum pergant, in eoque permaneant. (4) HOSTIS ſumitur interdum pro ea praeſtatione, quam tenentes ac vaſalli domino exſoluunt in belli ſumtus. Vetus Inqueſta apud Louuetum t. 2. Hiſt. Bellouac. p. 384. *Dicit quod Rex habet communiam ad ducendam eam in chaualcatam, vel extra exercitum et ſi non vult accipit inde denarios: et audiuit, quod aliquando inde Rex accepit mille quingentas libras, et aliquando minus.* V. *Herebannum.* Hinc AD HOSTEM SOLVERE, in Codice MS. Irminonis Abbat. Sangerm. fol. 15. recto: *Soluit ad Hoſtem de argento ſol. 11. ad alium annum ſol. 1.* Ibidem fol. 11. vo. *Manſos ingenuiles qui ſoluunt omni anno ad Hoſtem carra VI.* Paſſim occurrit ibi. (5) † Alterum ſenſum eiusdem vocis docent Statuta ant. Florent. l. 3. c. 36. *Quicunque offenderet in perſona aliquem ſuum hoſtem id eſt, illum pro quo laborat aliqua bona, etc.* *) Eadem ratione molitores et piſtores Germanici, eos qui illorum opera vtuntur nominare ſolent Mahlgäſte, Backgäſte.

HOSTISIA, HOSTISIARE, V. in *Hoſpitatus* 2.

† HOSTISPICES, *aruſpices*, in vet. Gloſſ. Cod. 7641. quod *Hoſtias* inſpiciant.

HOSTITIVM, hoſpitium, domus. Ch. a. 1273. apud Lobinellum t. 3. Hiſt. Pariſ. p. 25. *In qua terra S. Macedrici ſunt quinque Hoſtitia, cum eorum pertinentiis.*

HOSTITOR, *ianitor, portitor.* Gloſſ. Iſid. eſt *Oſtitor*, pro Oſtiarius.

HOSTIVM, (1 Pro Oſtium, ſaepius occurrit, a porta nihilominus aliquid differre, innuunt Inſtrumenta. Chartularium S. Vandregeſili to. 1. p. 810. (2) Pro *hoſtis*, exercitus, V. *Hoſticum.*

HOSTMANNVS, vir militaris, qui *hoſtem*, ſeu ſeruitium militare domino debet. V. Foros Morlanenſ. ap. Marcam lib. 5. Hiſtor. Beneharn. cap. 1.

† HOSTOARIVS, auis venatoria, aſtur, Gall. *Autour*, ol. *Hoſtoner.* Ch. Mſ. an. 1217. V. *Aſtur* et *Hoſtorius.*

HOSTOLENSES. Ch. Caroli Simplicis, apud Catellum in Hiſt. Occitanica p. 773. *Si vero infra iſtas vel alias villas eiusdem Eccleſiae homines Hoſtolenſes vel Hiſpani fuerint, quicquid ius fiſci inde exigere debet, totum ad opus ſanctae matris Eccleſiae Narbonenſis iure perpetuo concedimus obtinendum.* Ita in alia eiusd. Regis p. 777. At in Charta Ottonis Regis, deſcripta p. 749. *Hoſtellenſes* ſcribitur. Vbi *Hoſtolenſes* et *Hoſtellenſes*, videntur dicti *Hoſpites*, ſeu aduenae ac peregrini.

HOSTORIVM, *lignum, quo modius aequatur*, Priſciano. Iohannes de Ianua: *Hoſtorium, lignum, quo modius vel ſextarius adaequatur, illud videlicet lignum quod ducitur ſuper menſuram, vt, ſi quid ibi ſuperfluum eſt, remoueatur, et ſi quid deeſt, ſuppleatur.* Germ. Streichholz. Acta Coronationis Maximiliani in Regem Romanorum: *Intrans auenam cum equo ſuo vsque ad pectus equi, habens vnum modium et Hoſtorium, ſine baculum argenteum in manu ſua ad menſurandam auenam.* *) *Hoſtorium*, ein ſtreychholz, in vocabul. ant. an. 1477.

HOSTORIVS, auis venatoria, Aſtur. Gall. *Autour.* Computus anni 1202. apud Bruſſel de vſu feud. to. 2. p. CXC. V. *Hoſtricus.*

HO-

HOSTREANTIA, praeſtationis ſpecies, quae domino feudali debetur, eadem videtur, quae pro facultate ſeu conſenſu, quem dominus praeſtat vaſallo, pro alienando feudo, ſoluitur: forte a Gallico *Oſtroier*. Charta Oliuerii Abb. S. Iohannis Angeriac. an. 1298. *Omnes uendae et Hoſtreantiae ac honores deueſtitiones ac inueſtitiones et ius eorundem Abbatis et Monaſterii praedictorum in ſolidum ſunt et erunt.* V. in *Laudare* 4.

HOSTRICLINIVM, f. pro *Auſtricliniuum*, conclaue verſus auſtrum, ſi tamen legendum non eſt *Clauſtriclinium*. Epiſt. a. circiter 1120. apud Marten. t. 1. Ampliſſ. Collect. col. 668. † Eſt corruptum nomen cuiusdam ſancti presbyteri Lemouicenſis, qui *Auſtriclinianus* appellatus.

HOSTRICVS, idem quod ſupra *Hoſtorius*, Ch. a. 1425. apud Kennet. Antiq. Ambrosden. p. 569.

HOSTVLARIVS LAPIS, lapis in oſtio ſeu ſupra oſtium poſitus, apud Iohannem de Beka in Egilbodo Epiſcopo Traiect. 13.

HOTVS, menſura frumentaria forte pro *Hodus*. Ch. Roberti Friſii Comitis Flandriae an. 1085. apud Miraeum t. 2. Diplom. Belgic. p. 1137. *Ad Hoſpites recipiendos centum et ſexaginta Hotos auenae, et nouem libras.* V. *Hauotus*.

† HOTA, ſparta doſſuaria, Gall. *Hotte*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1354.

† HOTAGIVM, manſio cum certa agri portione ſub cenſu annuo, in Chartul. S. Germ. Prat. V. *Hoſtagium* 2.

† HOTELLVS, menſurae frumentariae ſpecies, Gall. *Hoſtiel* vel *Hotiel* Ch. Mſ. a. 1374.

HOVA, HOVBA, V. *Huba*.

† HOVALES, qui curiam tenent, iidem qui alibi *Scabini* dicuntur, ap. Ludew. t. 9. Reliq. p. 196. V. *Houetmanni*.

HOVCELLVS, ocrea, Gall. *Bottine*. Arreſtum Parlamenti a. 1377. ex Tabul. Sangerm. V. *Oſa*.

HOVCIA, V. *Houſia* et *Oſa*.

HOVETMANNI. Sic iudices Groningani appellantur, quos circa an. 1400. colligendo tributo per agros praefuiſſe, quemadmodum per vrbes Conſules, docet Vbbo Emmius in Groninga p. 78. 82. 173. vbi et *Camerae Houetmannorum* meminit. Germ. Hauptmänner.

HOVIA, HOVINA, V. *Huba*.

† HOVLA, ludi genus quo globulus ligneus claua propellitur. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1152. V. *Choulla*.

HOVLARIA, V. *Hullarii*.

† HOVPETA, paniculus, veſtis ornamentum, Gall. *Houppe*. Comput. Mſ. fabr. S. Petri Inſul. a. 1506.

HOVPPELANDA, V. in *Hopelanda*.

† HOVRDAGIVM, a Gall. *Hourdage*, tabulatum, quod ex *Hurdiciis*, ſeu cratibus ligneis compingatur, ſic dictum, Gall. *Echafaut*. Comput. Mſ. S. Petri Inſul. an. 1519. Vide *Hourdum*.

† HOVRDARE, cratibus, ſeu alio quouis ſepimento munire, Gall. *Horder*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1358. Vide *Hurdare*.

† HOVRDVM, tabulatum, Gall. *Echafaut*, ol. *Hourt*. Comput. Mſ. fabr. S. Petri Inſul. a. 1367. Vide *Hourdagium*.

† HOVRIVM, diſtrictus vel ſeptum. Libert. loci de Inſula an. 1309. V. *Hourdare*.

HOVSEBOTE, lignum, quod ex indulgentia Legis conductori de conducto praedio ſuccidere et aſportare licet in aedium, ſepium, aratrique ſui refectionem, etiam ignis ſubminiſtrandi gratia. Charta Feodi pag. 163. *Et habebat idem B. Houſebote haybote, cartbote de arbore et boſcis dicti manerii competenter, ac etiam firebote rationabile de ramis et ſciſſione arborum: abſque proiectione vel cimatione earundem, et abſque vaſto ſeu deſtructione faciendo in eodem manerio, etc.* Ch. a. 1262. apud Kennet. in Antiquit. Ambrosden. p. 259. *Conceſſi etiam praedictae Aliciae heybotum et Housbotum in dominicis boſcis meis de Acle.*

† HOVSELLVS, tibiale, crurale, caliga, Gall. *Houſeau*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1350. V. *Oſa*.

HOVSERE, inſtruere, munire, in Reg. Phil. Aug. ſign. 34.

HOVSIA, HOVCIA, tunica talaris, Gall. *Houſſe*, quam vocem vulgo tribuunt equorum inſtratis, vel lectariarum cortinarum ſtragulis. German. die Hoſen, ſunt femoralia. Statuta Collegii Nauarraei Pariſ. apud Iohannem Launoium in Hiſt. eiusd. Collegii: *Nullus habitum deferat, niſi tabaldum ſeu Houſſiam longam de bruneta etc.* Occurrit ibi pluries. Statuta Synodalia Guillelmi Maioris Epiſcopi Andegav. an. 1298. *Inhibitum ne Abbates Monachi, Priores et alii Religioſi, - - - Houcias et clochas deferre praeſumerent.* Statuta Synodalia Iohannis Epiſcopi Leodienſ. *Praecipimus, quod nec monachi nigri, nec Canonici regulares in Hiſſis*, (ſic in MS.) *vel tabardis equitent.* Charta fundationis Domus Dei Tornodorenſis an. 1293. *Et cum domum exierint, ſuperpellicia et cappas clauſas, vel Houcias deferant.* V. *Herga.* HVCIA, HVSSIA, eadem notione. Fundatio Collegii Pleſſaei a. 1326. apud Lobinell. t. 3. Hiſt. Pariſ. p. 376.

HOYBOLD, V. *Haibola.*

HRINGVS, RINGVS. Ita olim Auares ſeu Hungari caſtra ſua appellabant, quod in circuli modum circumducta eſſent, a voce Saxon. *Hring*, Germ. *Ring*, circulus, orbis, annulus: ſeu quod reuera *Hringus* fuerit is *circulus*, quem et *Hagin* vocabant, intra quem ſeſe continebant Hungari, vt in voce *Haga* docuimus a qua quidem Germanica, deductam inueſtiturarum formulam: *Par Rhin et par baſton*, cenſet Cuiac. ad l. 2. Feud. tit. id eſt, *per annulum et virgam.* Annales Francor. an. 796. *Sed et Heiricus Dux Puriulenſis miſſis hominibus ſuis cum Wonomiro Sclauo in Pannonias Hringum* (al. Hrigum) *gentis Auarorum longis retro temporibus quietum ciuili bello fatigatis inter ſe Principibus, ſpoliauit.* Annales Eginhardi: *Spoliata Hunorum Regia, quae Ringus vocabatur.* Et mox: *Hunis trans Tizam fluuium fugatis, eorumque Regia quae, vt dictum eſt, Ringus a Longobardis autem campus vocatur, ex toto deſtructa, etc.* Poeta Saxon. Lib 3.

Nam ſpoliata fuit Hunorum Regia, Hringum
Quam vocitant.

HROCCVS, vox Germanica, ſignificans ſupremam veſtem, V. *Roccus.*

HVABA, V. in *Huba.*

† HVANARIA, f. locus aquifoliis, Gall. *Houx*, conſitus. Ch. Mſ. an. 1317. *Super redditu huaneriae pro toto ad S. Michaelem.* In Lib. rub. Cam. Comput. *Bolleria et huanneria.*

HVANVS, auis ſpecies, quae in altum volat, apud Fridericum II. l. 2. de Venat. c. 54.

† HVARE, habere, in Probat. t. 3. Hiſt. Nem. p. 3.

HVBA, HOBA, HOVA, HOBVNNA, etc. modus agri cum habitatione coloni, Germ. Hube; *Colonia*, vt exponitur in *Hobunna*, mox; *Praedium*, vt in veteri membrana apud Browerum lib. 3. Antiq. Fuldenſ. c. 11. *Numerus mancipiorum 254. villarum 23. praediorum ſeu Hubarum 170.* Alia apud eumdem pag. 266. *Optimos exinde ſibi excepit manſos, eosque pro beneficiali iure in ſuos haereditauit filios, ita, vt aliqua villicatio plures amitteret Hubas, quam retineret.* Vita S. Eberhardi t. 2. Aprilis p. 503. *Eccleſiam in Matchial cum omnibus ad ipſam pertinentibus, videlicet Hubis, decimis.* Tradit Vadianus *Hobam fundi partem ſignificare, maxime paſcuam* hodieque vulgo *Houb* appellari. Gloſſarium Latino-Theotiſcum, *manſum*, cum *hoba* confundit. At ex infra laudandis Chartis aliud fuit *Hoba* a *Manſo:* ſiquidem *manſus* aliquot *hobis* interdum conſtitit: ſed et *Hobae*, vt plurimum *terra arabili*, conſtitere, interdum et ſiluis. Et quidem *Hubarum* nomine terras arabiles deſignatas fuiſſe manifeſtum eſt, ex Vita S. Vdalrici Epiſc. Auguſtod. ſaec. 5. Bened. pag. 459. *Niſi XX. Hubas extra traditionem dimiſit, et eas ſeruituti ſancti Magni ad Fauces decreuit canonicisque placitauit vt poteſtatem haberent, ſi vellent, easdem Hubas*

bas XX. cum X. in iſta prouincia in bono loco ſitis Hubis concambire. Inde eſt, quod *Hubam* ab *Hoſa* diſtinguit Auentinus l. 7. p. 453. *Claſſes ruſticorum praediorum apud Boios duae ſunt: In prima tantum agri, quod quadrigis, in ſecunda, quod bigis arare ſolet. Hanc Hubam atque manſum, illam curtim, Hoſam, priſci Boiorum iuriſperiti vocant, illa a Rudolfo LX. aſſes, alteri XXX. impoſiti ſunt.* HOBA. Charta Hedeni Ducis an. 704. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 13. *Et in curte noſtra alia nuncupante Monhore donamus tibi VII. Hobas, et VII. caſatas et CCCC. diurnales de terra.* Charta Alamannica 18. Goldaſti: *Dedit - - - 5 Hobas de terra arabili et caſas cum cortis, etc.* HVBAE REGALES, in Metropoli Salisburgenſi t. 1. p. 105. 138. 139. 145. etc. HVEBA SALICA, quae pertinet ad *ſalam*, ſeu domum *cortis* praecipuam, apud Hanſizium t. 1. Germ. ſacrae p. 186. HOVBA, in Teſtamento Herberti Comitis Viromand. a. 1059. apud Ioan. Carpentar. in Hiſtoria Cameracenſi non ſemel. HVABA in Tradit. Fuld. lib. 1. trad. 26. HVOBA, apud Georgium Chriſtianum, t. 2. Rerum Mogunt. p. 736. HIOBA, apud Carpentarium, et in Tradit. Fuld, l. 1. trad. 69. HOVA. Variae Chartae Germanicae apud Henſchenium ad Vitam S. Ludgeri Epiſc. Mimigard. Vna anno 793. HOVINA, in Charta 1136. to. 3. Gall. Chriſt. inter Inſtrum. col. 116. HOVIA, villa, vel curtis, Germ. Hof. Chron. Montis S. Agnetis cap. 26. *Damnum magnum habuimus in Houia noſtra ex inundatione aquarum.* HOBVNNA, eadem notione, colonia, praedium. Tradit. Fuldenſ. lib. 2. trad. 21. *Id eſt, in ſupradicto loco nouem trado colonias (hoc ſunt Habunnae) integras cum omnibus adiacentiis, etc.* Adde l. 1. tradit. 1. 119. lib. 2. trad. 32. HVBARVM MAGISTER, dignitas quaedam in Auſtriae Ducatu, qua donatus quidam Baro Auſtriacus, *Ioannes de Tyrnauia*, an. 1384. in Priuilegiis Academiae Viennenſis in Auſtria, apud Lambecium. De illius functione mihi non liquet.

HVBARII, HOBARII, hobarum poſſeſſores, vel *coloni*, Germ. Hübener. Ch. Anshelmi Abbatis Laurishamenſis apud Freherum, de Orig. Palat. p. 38. *Aream et vineas Hobariis atque curtariis - - - conceſſi: - - - vt cum aliquis Hobariorum obierit, haeres eius tantum 5. ſol. tribuat, etc.* Occurrit ibi pluries. Acta Murenſis Monaſt. p. 37. *Hombarias autem, qui plenum habet manſum, debet ſingulis annis dare 4. maltra de ſpelta.* Et p. 38. *In feſtiuitate S. Sergii dabunt Hobarii, qui extra ſilnas domos habent, lineum, pannum, etc.* Mox rurſum *Hombarii*; ſed legendum *Houbarii*.

HVBBERGVEL, V. in *Halsberga*.

HVCA, ricinium, ſeu veſtis ſpecies, qua viri ſimul et mulieres non caput tantum ſed et corpus operiebant et velabant; *Huque* ita etiam appellatur in Flandria. Statuta Maſſilienſia MSS. a. 1276. *Huca cum caputio vel almuſſa cum pennis - - Huca cum ſendato et caputio vel almuſſa - - - Huca de panno ſerico, vel de camelotto cum cendato. Huca frezata.* Viris etiam attribuit Iac. Valerius in Tractatu MS. *du Droit d'armes et de Nobleſſe*.

HVCAGIVM, proclamatio vini venalis, vt videtur, et tributum pro ea ſoluendum. Ch. a. 1269. ex Tabul. Floriac. *Tandem inter nos - - pacificatum extitit in hunc modum, videlicet quod - - - Hucagium ſeu clamor tabernarum et collatio Hucagii ſeu clamoris in Maioria - - et omne ius quod habet in celleria et in collatione eiusdem nobis - - - libera remanebunt.* Etymon videtur vetus Gallicum *Hucher*, clamore acceſſere, V. *Cridagium* et *Hucha* 2.

HVCCIARE. Vetus Placitum an. 17. Ludouici Pii editum a Baluzio in Append. ad Capit. num. 34. *Et perquiſierunt terminos, de ipſa villa archas et fixorias, et vindenates. Nos vidimus tenantes, et in omnibus Hucciando truncato mantildo Odericus comparatus, et Ababdela, qui vocatur Maratou, etc.* Gallis *Hucher*,

Hucher, eſt clamare, aliquem vocare.

HVCCVS, clamor inconditus, Vide *Vccus*.

✝ HVCELLVS, HVCHELLVS, diminut. ab *Hucha*, arca, Gall. ol. *Huceau*, et *Huchel*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1353.

HVCENABRA, idem videtur quod *Huba* ab Anglico *Houſe*, domus, manſio; vel *Husband*, terram colere. Chartular. S. Trinitatis Cadom. fol. 46. vo. *Hugo 4. ſol. pro vna Hucenabra 3. denarios, pro home 1. obolum.* Infra fol. 48. *Willelmus pro Huchenacra 4. denarios, etc.* Potior videtur prima lectio.

HVCHA. (1) HVCHA, HVCHIA, arca, vel ciſta lignea oblongior, vox Picardis nota, *Huche*. Leges Burgor. Scoticor. c. 125. *Item habebit ciſtam, Huchas, aratrum, etc.* Conſuetud. Brageriaci art. 93. *Qui archas ſeu Huchas debotaverit, aut falſas claues, quae dicuntur contra-claues tenuerit, et eis vſus fuerit.* Inuentarium Ornament. et reliq. Eccleſiae Nouiom. a. 1419. *Item magna Huchia operata, a parte anteriori et entre deux ad duas ſerruras.* V. in *Retorta*, et *Hutica*. Ab *Huchiarum* forma dictae fortaſſe naues, quas *Huches* vocat Monſtrelletus 1. vol. cap. 243. (2) ✝ HVCHA, VCHA, auctio, haſta publica, bannum, proclamatio et ipſe praeco qui proclamat. Libert. caſtri de Manſo SS. Puellar. an. 1327. Vide *Hucagium*.

✝ HVCHELLVS, V. *Hucellus*.

HVCHENAGRA, V. *Hucenabra*.

HVCHETTA, diminut. ab *Hucha*. Inuentarium modo laudatum: *Item vna parua Huchetta ad ponendum candelas modici valoris.*

HVCIA. (1) V. *Houſia*. (2) ✝ Virga, flagellum virgeum, Gall. *Houſſine*, vt videtur. Chartul. Maior. monaſt. *De eiusdem ſiluae (donatio) - - caxillas et hucias et ſi quid huiusmodi aliud eis in rurali opere neceſſe fuerit.*

HVCNOTICVS, Caluinianus. *Hucnotica perſecutio*, apud le Braſſeur Hiſt. Ebroic. p. 324. ex Epitaphio a. 1562. V. *Hugonotti*.

HVCTINVS, V. *Hutinus*.

✝ HVDERA. Ch. Henr. III. reg. Angl. in Suppl. ad Miraeum p. 106. *Et habeant in eadem villa ſua huderam ſuam liberam et quietam.*

HVELLVM, f. ligo, Gall. *Houe*. Computus anni 1202. apud Bruſſel, de Vſu feud. to. 2. p. CLX. *Pro C. piceis, et L. Huellis et pro vectura a Belnaco vsque ad Archas VI. l. et XIII. ſol.* *) Germ. Welle, eſt tam faſcis virgarum, quam cylindrus.

HVERNVM, f. idem quod *Huba*, manſio, domus coloni. Charta Eduardi Confeſſoris anno 1044. in Monaſtico Anglic. t. 2. p. 901. *Praeterea addidi loco illi infra Londoniam partem tetrae de terra illa - - cum Huerno eidem terrae pertinenti.* ✝ *Huernum* ex eadem charta in Supplem. ad Miraeum p. 13.

HVESIVM, HVTESIVM, multitudinis clamor inconditus, quo vt plurimum quempiam inſectatur: ex Gallico *Hus*, formato ex ipſo ſibillo, quo quis aliquem explodit, German. hetzen; *Huer* et *Huèe*, etiamnum dicunt. Vita Ludouici Pii anno 840. *Quibus id agentibus, - - - conuerſa facie in ſiniſtram partem, indigando quodammodo, virtute, quanta potuit, dixit bis, Hutz, Hutz, quod ſignificat, Foras, Foras. Vnde patet, quia malignum ſpiritum vidit, etc.* Monaſtic. Anglic. t. 2. p. 832. *Vnde verbera, Huteſiae clamores, quaerimoniae, ſanguinis effuſiones, emergere poſſent.* Fleta l. 3. c. 7. §. 6. *In coctionibus oportet, quod coactus ſtatim cum enaſerit, clamorem, ſtrepitum et Huteſium faciat, et leuet.* Sed apud Practicos Anglicos, HVESIVM, vti ſcribitur in Legibus Malcolmi II. Scotiae Regis cap. 15. §. 1. 2. ſeu, vt apud alios paſſim, HVTESIVM, ſumitur pro eo multitudinis clamore incondito, quo latronem, aut capitalis criminis reum, ſeu in ipſo crimine deprehenſum, ſeu fugientem ac latitantem, pagani omnes tenentur, inſectari ac proſequi, donec comprehendatur, et in iudicis manus tradatur; ita, vt ex iis, ſi quispiam defecerit, id eſt, reum clamore

more infectatus non fuerit, mulctis ſubiaceat, vt eſt in Legibus Canuti Regis Saxonicis §. 26. Aliud tamen eſt *Clamor*, aliud *Huesium*, etſi ſaepe confundantur. Leges foreſtarum Scoticar. c. 15. §. 4. *Et ſi non poſſit* (capere) *debet leuare*, *Huy et croy*. Et cap. 22. *Debet et leuare Hoy et cry*. Vbi *cry* eſt *clamor popularis*; *Huy* vero videtur eſſe clamor cum cornu. Iunguntur autem, quia vterque clamor adhibebatur. Will. Thorn. cap. 25. §. 9. *Venit cum clamore et Hutesio*. HVESIVM et HVTESIVM, ſaepe ſumitur praeterea pro ea iuriſdictione, ac cognitione criminum, de quibus *clamor leuatur*, in Monaſt. Anglic. to. 1. p. 767. to. 2. p. 293. 345. SECTA et SEQVELA VTHESII, cum *huthesio* leuato, loci incolae ſequuntur malefactores. Vetus Charta in Additamentis ad Matth. Paris. p. 150. VTHAGIVM, pro *Vtesium*, in Charta Henrici III. Reg. Angl. apud Guil. Prynneum in Libertatib. Eccl. Anglic. to. 3. p. 65. HVESIVM, alia notione accipit Iohannes Skenaeus de Verborum ſignificatione p. 77. *Huesium*, inquit, *hoyesium*, *clamor*, *Gallice Oyer*, *Latine Audire*, *quod eſt in vſu in proclamationibus ſcilicet cum lictor armatus aut legatus populum conuocat*, *et orat*, *vt ſe audiat*. *Huchement*, dicitur in Ordinat. Metenſ. tit. 2. art. 52.

HAGONENSIS SOLIDVS, in Tabulario Narkonenſi ſub ann. 1226.

HVGONOTTI, haeretici recentiores in Gallia. Proſper Sanctacrucius de Civil. Gall. Diſſent. apud Marten. to. 5. Ampliſſ. Collect. col. 1460. *Appellabantur eo tempore in Gallia qui ab Eccleſia deſciuerant*, *Hugonotti*, *cuius nominis originem cum diligenter perſpexiſſemus*, *inuenire non potuimus. Alii enim ad Hugonem quendam*, *qui multis iam annis contra Regem conſpirauerat*, *referebant*, *alii*, *quod porta Turonenſis ciuitatis*, *vbi frequenter congregari conſueuere*, *de Vgoni appellaretur. Vtcumque ſit*, *iniquiſſimo animo ferebant*, *ac grauiſſimae iniuriae loco reputabant*, *cum Hugonotti appellabantur*. V. Menagium in Origin. Gall.

† HVGNARE, obmurmurare, muſſitare, Gall. *Hongner*. Lit remiſſ. Mſ. a. 1257.

† HVCO, pro ligo, in Terrear. a. 1502.

HVIAS, *atis*, incola eiusdem vrbis, ſeu regionis. Acta S. Ottonis t. 2. Iulii p. 367. *Quo die Milleni homines*, *tum Huiates*, *tum externi*, *ſepulcrum Sancti viſitant.*

† HVILA, oleum, HVILIARIVS, mercator olearius, a Gall. *Huile*, in Comput. Mſ. eccl. Abbauill.

HVISSARTVM, idem, quod *Eſſartum*, ſilua in terram cultam redacta. Charta Thoſſiacenſis a. 1451. *Iuxta Huiſſarta Garnerii Ponceti.* Vide *Exartus*.

HVISSERIVM, VSSERIA, VSSERIVS, VSARIA, VSSERS, hippegus, nauis, qua equi transuehuntur, *Linto* Genuenſibus, *Palandrea* Turcis dicta, vt auctor eſt Remigius Nanninus. Philippus Mazerius in Vita S. Petri, Thomaſii Patr. CP. n. 87. *Videlicet 60. nauigia inter galeas*, *Huiſeria*, *et alia nauigia militum armatorum.* Et n. 91. *Inter galeas*, *Huiſſeria*, *ligna*, *naues et alia nauigia.* Godefridus Mon. S. Pantalconis an. 1224. *50 naues fecit fabricari*, *quae Vſſeriae nuncupantur*, *quarum magnitudo tantae erat capacitatis*; *vt duo millia Militum cum dextrariis ſuis*, *et omnium armorum ſuorum pertinentiis*, *et praeterea decem millia aliorum hominum valentium ad pugnam*, *et ad bella cum armis ſuis in eisdem Vſſeriis valeant transferri. Vſarias*, alio-loco appellat. Vtitur et Careſinus Scriptor Venetus. *Vſarii* in Epiſtola Comitis S. Pauli de Expugnat. CP. Vocis etymon doctiſſimis viris Voſſio, Somnero, et aliis hactenus incompertum, a Cangio indicatum in Notis ad Villharduinum. Vbi *Vſſeria* ſic appellatas obſeruauit, a vocabulo Gallico, *Huis*, quod *fores* aut *valuas*, ſignificat, quibus oſtium clauditur, cum eiusmodi hippagines, receptis equis, foribus ad puppim occluderentur, ne maris vnda nauem occuparet.

HVISSERIVS CAMERAE, aulae Oſtiarius, Gall. *Huiſſier de la chambre.* Ordinario Officiorum in domo Delphinali an. 1340. t. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 392. † HVISSERIVS ARMORVM, qui et *Hoſtiarius* et *Seruiens armorum* nuncupatur, Gall. *Sergens d'armes.* Ch. Mſ. an. 1376. V. *Hoſtiarius* 3.

HVKA, peplum muliebre Brabanticum, Flandris *Huycke.* Acta B. M. Oignacenſis. to. 4. Iunii pag. 632. *Quam ipſe Niuellis videret et pictam pro matrimonii annis, in habitu ſaeculari cum peplo brabantico, nigro, Hucam vulgo vocant.* V. *Huca.*

HVLCA, HVLCVM, idem quod mox *Hulka.* Inſtrum. an. 1412. apud Rymer. t. 8. p. 755.

HVLCVS. (1) *Paſtor.* Vetus Gloſſ. MS. Sangerm. (2) † Pro Vlcus. Gloſſ. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Floyronc, Prov. Hulcus, ignatum, ſorunculus.*

HVLDA, hominium, veteri Scriptori apud Brouuerum l. 17. Annal. Treuir. p. 957. 1. Edit. ex Germ. Huld, fides, fidelitas, obſequium. V. Vitam Balduini Lutzemburg. Archiep. Treuir. l. 1. c. 5. l. 2. c. 3. t. 1. Miſcellan. Baluzii.

HVLKA, nauis ſpecies oneraria, Flandris *Hulke.* Thomas Walſinghamus p. 394. *Commiſit cum eis et cepit tres caricas, et vnam Hulkam, et 4. balingarias.* V. *Hucha* et *Vlcus.*

HVLLAE, carbones ex terra nigra, quibus fabri vtuntur, Leodienſibus, apud quos primum reperti dicuntur ſub anno 1200. hodie *Houilles.* Bruthemius an. 1198. *Carbones, quos Galli Hullas vocant, inuenti ſunt iuxta Leodium in monte publico.* V. *Carbo.*

HVLLARII, qui eiusmodi carbones eruunt. Radulphus de Riuo in Epiſcop. Leod. cap. 1. *Gregariorum militum, - - quorum plurimi erant Hullarii.* Cap. 23. *Hullarii Leodienſes*; hinc traducta vox apud Gallos pro calonibus et praedatoribus in militaribus caſtris vel nebulonibus. Poeta MS. infimi aeui, poſt ſummam Willelmi Brittonis, ex Bibl. Collegii Nauarraei:

Sunt per quae cunctis obſtant anathemata iuris,
Pſeudo-pugil, nebulo, meretrix, fur, ſaltria, leno,
Et Decii factor, Hoularia vilis et actor.

HOLERII, eadem notione. Edictum Iohannis Regis Franc. a. 1352. t. 3. Ordinat. p. 496.

HVLLVS. Monaſt. Anglic. t. 2. pag. 292. *Habendum et tenendum dictam paſturam in Hullis et holmis, etc.* Anglo-Saxonibus *hull*, et *hill*, eſt mons, collis, *Holmus* vel *Hulmus*, locus depreſſior aquis irriguus. V. *Hulmus.*

HVLMVS, HOLMVS, Anglis, Danis, Germanis, *Holm* vel *Holme*, cliuus, monticulus, collis. *Holm*, inquit Lelandus in Commentar. in Cygn. Cant. *eminentis loci, interdum et ſiluoſi, et aquis circumſepti verticem aut eminentiam exprimit.* Addunt Camdenus in Inſulis Britannicis; et Spelmannus, interdum *Holmes* dici depreſſiores et herbidas planities, plurimis riuulis ad aquarum diuortiis circumfuſas: quomodo videtur vſurpari Monaſtic. Anglic. t. 1. pag. 680. *Tres dalos prati, et vnum Hulmum, et aliquos ſoſpites.* Et t. 2. p. 292. *Habendum et tenendum dictam paſturam in Hullis et Holmis in ſeparabilitate etc.*

† HVMANALIS, humanus, in Teſtam. Mſ. an. 1481.

HVMANARI, homo fieri, de Chriſto qui humanam carnem aſſumſit. Acta S. Franciſcae Romanae to. 2. Martii p. 105.

HVMANATIO, incarnatio, qua Verbum Diuinum homo factus eſt. Bulla Nicolai IV. PP. apud Rymer. t. 2. p. 513.

HVMANATVS, *homo natus.* Caſpar. Barthii Gloſſar. apud Ludewig. Reliq. MSS. to. 3. p. 454. Papias in Praefat. *Et pro me Papia multiplicibus obſito peccatis, ad Humanatum pro nobis Dominum exorent.*

† HVMANISSIME. *Ibi humaniſſime ſepultus*, ap. Oefelium t. 2. Script. rer. Boic. pag. 519. forte pro *honeſtiſſime.*

HVMANITAS. (1) Cibus, potuſque humanitati ſufficiens, Varroni. Hinc *Humanitatem tribuere*, apud S. Maximum Taurinenſem homil. de. Non timendis hoſtibus carnalibus. *Humanitatem dare*, in Legibus Wiſigoth. l. 9. tit. 1. §. 4. 5. 6. *Humanitatem miniſtrare* apud Marculfum, lib. 1. form 11. quae eſt tractoriae. (2) Statura. Acta S. Agricolae Epiſcop. Cabillon. to. 2. Martii pag. 514. ex Gregorio Turon. *Humanitatis exiguae, facundiae vero magnae erat.* (3) Hominis vita, ſaec. 6. Benedict. part. 2. p. 820. (4) ✝ Hominum vniuerſitas. Ch. Mſ. Henr. Aeduenſ. Epiſc.

✝ HVMATA, mendoſe pro *Huuata*, V. in hac voce.

✝ HVMATIO, ſepulcrum. Obituar. S. Nicol. carbol.

HVMDRET, V. *Hundredus*.

✝ HVMECTAMEN, HVMECTATIO, *lo bagno*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

HVMECTARE, inundare, Gall. *Inonder*. Chron. paruum Ferrarienſe apud Murator. to. 8. p. 477. *Ceterum cum hic Sandali fluuius vadoſus nimis agros Humectaret vicinos, et ſteriles eſſe faceret.* Hoc verbum vſurpat Columella pro *Humidare*.

HVMECTVS, paludoſus. Chron. Monaſt. Noualic. apud Murat. t. 2. part. 2. col. 734.

HVMELETVM, villula, a maiori vico pendens, Gallis *Hameau*. Charta Henrici IV. Dicis Sleſiae a. 1288. apud Ludewig t. 5. Reliq. MSS. p. 427. V. *Hamellum*.

HVMELO, V. *Humlo*.

HVMERALE, idem, quod Amictus, veſtis *Clericalis*, Sacerdotalis et Pontificalis, de qua ſuo loco. *Humerale* a ſuperhumerali diſtinguunt Macri Fratres, quos conſule in Hierolex. Gloſſ. Lat. Gall. *Humerale, Eſpauliere, Ephot.* Alcuinus lib. de Diuin. Offic. cap. Quid ſignificent veſtimenta: *Poſt Sandalia in Eccleſiae veſtimentis ſequitur Humerale, quod fit ex lino puriſſimo, etc.* Hugo a S. Victore lib. 1. de Sacram. c. 45. *Humerale ſiue amictus.* HOMORARIVM, pro *Humerale*, in Charta Radeſindi Epiſcopi Dumienſis aerae 1016. apud Antonium de Yepez, in Chron. Ord. S. Benedict. t. 5. Eſt etiam *Humerale*, veſtis militaris Paulo IC. *Si tibiale vel Humerale miles alienauit, caſtigari verberibus debet.* Ea autem voce non ſolum pars illa veſtitus aenei intelligitur, qua teguntur cataphractorum humeri, ſed et quodcumque militare amiculum humeros contegens, Italis *Dorſiere, Schiniera*. V. Carolum de Aquino in Gloſſar. militari.

HVMERVLVS, axis, Gall. *Eſſeu*. Vita S. Columbae Abb. t. 2. Iunii p. 225.

✝ HVMERVS, nude pro armo vel membro porcino, quod domino praeſtare debet. Ch. Mſ. an. 1273. V. *Spalla*.

HVMICVBAE, *ſacerdotes humi cubantes ad Deorum reſponſa accipienda*, Laur. in Amalth.

HVMIDARE. Suppl. Antiquarii: *Humido, διαβρέχω, Irrigo.* Verbum Plinio notum.

HVMIGARE, humidum reddere, Gallis *Humecter*. Vindicianus Come(s) Archiatror. *Poſt haec a me aeger ad balnea mittitur, vt lauacro eius ſiccitas Humigetur.*

HVMILIARE. (1) Dehoneſtare. Concilium Triburienſe a. 895. c. 4 *Frater vero eius, ſuadente diabol(o) adamatus ab ipſa, clanculum ea(m) Humiliauerit, et violatam reddideri(t) etc.* Ita *Humiliationem* pro opprobrio et dedecore cuipiam illato vſu(r)pant, S. Columbanus de Poenite(n)tiarum menſura c. 28. et Cumean(us) in Poenitentiali c. 3. V. *Humilit*... (2) HVMILIARE SE, per adorat(io)nem inclinare ſe, genua flecte(re) Gloſſ. Gr. Lat. MS. προσκύνω, (H)*umilio*. Anaſtaſius in S. Marcello ... *Comprehenſus a Maxentio, vt ne... ret ſe eſſe Epiſcopum et ſacrificiis Humiliaret daemonum.* In S. Io(an)ne PP. p. 15. *Tunc Iuſtinus Au(gu)ſtus dans honorem Deo, Humiliaui(t) ſe pronus, et adorauit beatiſſim(um) Papam Iohannem.* (3) ✝ Depri(me)re, Gall. *Humilier*. Ch. a. 836.

Collect. Hiſt. Franc. p. 354. *Qui eccleſiam Chriſti humiliauerunt.*

HVMILIATI. Ita dicti in Italia, maxime in Lombardia, viri quidem ac mulieres regulariter, et in congregatione viuentes, *eo quod in paupertate et aſperitate habitus* (quem album fuiſſe aiunt,) *et geſtus exterioris compoſitione, et morum grauitate, et in omnibus verbis et operibus ſuis, magnum oſtenderent Humilitatis exemplum.* Ita Iacobus a Vitriaco in Hiſt. Occident. c. 28. qui plura de eorum inſtitutis refert. Hunc poſtmodum ordinem cuius initia quidam ad Frider. I. alii ad Conradi, alii denique ad eiusdem Conradi ſucceſſoris Henrici tempora referunt, Lucius Papa, quod eiusmodi *Humiliati* haereticis dogmatibus ac ſuperſtitioſis obſeruationibus addicti deprehenſi eſſent, abrogauit: confirmatis poſtmodum ab Innocentio III. in eorum et Pauperum de Lugduno, quorum Ordo pariter eſt damnatus, locum Ordinibus Fratrum Minorum et Praedicatorum, vt auctor eſt Conradus Abbas Vſpergenſis ſub an. 1212. V. *Fratres de Spiritu Sancto.*

HVMILIATIO. (1) Capitis inclinatio, vel genuflexio. Regula S Donati cap. 26. (2) Satisfactio propter delictum. Regula reformat. Monaſt. Mellicenſ. ann. 1451. apud Schramb. in Chronic. Mellicenſi p. 410.

HVMILIATORIVM. Charta Didaci Epiſcopi Compoſtellani aerae 1153. apud Anton. de Yepez in Chron. Ord. S. Benedicti to. 4. p. 437. *Imprimis confirmamus vobis, vt diximus, totum illud Monaſterium, cum ſuis domibus, et ſeruis et cum cunctis, quae videtur habere Humiliatorium B. Iacobi Apoſtoli, etc.* An Hermenteria.

HVMILIS, titulus ab Epiſcopis in ſuis ſubſcriptionibus non ſemel aſſumtus; vt in priuilegio Pauli I. PP. apud Labbeum, to. 6. Concil. col. 1693. Hac etiam formula vſus Henricus Rex apud Puricellum in Baſil. Ambroſ. p. 534. *In nomine ſanctae et indiuiduae Trinitatis, Henricus, diuina fauente clementia. Humilis Romanorum Rex.* Quae tandem penes Monachos tantum remanſit.

HVMILITARI, humilem fieri, humiliari. Fauſtus Regienſis contra Neſtorianos, de Chriſto.

HVMILITAS. (1) Deiectio, opprobrium. Lactantius de Mort. Perſecut. n. 30. de Maximiano Imper. qui purpuram deponere coactus fuerat: *Sic amiſſo Imperatoris et ſoceri honore, Humilitatis impatiens alias rurſus inſidias machinatus eſt.* V. *Humiliare.* (2) Leontius Epiſcop. Arelatenſis, in Epiſtola ad Hilarum PP. *Et te decreuimus, quam primum hac Humilitatis noſtrae epiſtola ſalutare.* V. *Humilis.*

HVMILITER, abſque moleſtia. Otto Morena in Hiſt. Rerum Laudenſium apud Murator. to. 6. col. 991. *Imperator namque inde diſcedens, ac iter ſuum pacifice faciens, cum Veronam appropinquaſſet indeque Humiliter pertranſire voluiſſet, etc* Vbi Muratorius: Bene Corius hoc verbum Italice reddens ſcribit, *Abſque vlla moleſtia.*

HVMILITVDO, *humiliatio*, ταπείνωσις, in Gloſſ. Gr. Lat. in aliis Gl. MSS. ταπείνωμα.

HVMIPES, *ſponſa dicta, quod rheda non veheretur.* Laur. in Amalth.

HVMISTERNIVM, humi cubatio. Vita S. Syncleticae to. 1. Ian. pag. 255.

HVMLO, HVMVLO, ex Gall. *Houblon*, quod a latino *Lupulum* formatum, eliſa litera L. Germ. Hopfen. Adalar. in Statutis Abbatiae Corbeienſis part. 1. c. 7. *Nec meſſes, vel prata colligendo, nec braces faciendo, nec Humlonem, nec ligna ſoluendo, etc.* Polyptychus S. Remigii Remenſis: *Summa cenſus frumenti mod. 106. ſpeltae 1416. ordei 732. mixturae 325. leguminis 11. Humulonis mod. 3. vermiculi vnc. 12. vini mod. 1567. etc.* HVMELO, HVMOLO, eadem notione. Codex MS. Irminonis Abb. Sangerman. fol. 100. vo. *Reſtaurius ſeruus ſoluit, omni anno de Humelone mod. 1. et facit wactam.*

HVMLONARIA, locus vbi *Humlo* naſcitur. Charta Pippini Regis apud Doubletum Hiſt. Sandionyſ. lib. 3. p. 699.

HVMMELLVS, pro *Humerus*. S. Willhelm. Conſtitut. Hirſaug. lib. 1. c. 84.

HVMOLO, V. *Humlo*,

HVMOROSITAS, humiditas. Miracula S. Ambroſii Senenſ. t. 3. Martii p. 232.

✝ HVMVLARIVM, ager *humulo* ſeu lupulo conſitus, apud Meichelbeck. tom. 2. Hiſtor. Friſing. pag. 362.

✝ HVMVLATOR, qui *Humularium* colit, ap. Pez. to. 6. Anecd. part. 3. p. 75.

HVMVLO, V. *Humlo*.

HVMVLVS, idem, quod *Humlo*. Spec. Saxon. lib. 2. art. 52 *Transcreſcat ſiquidem Humulus ſepem, que radices habet intra ſepem, vel cuius fundo radices fixerit, quantum de Humulo attrahere per ſepem poteſt, Humulum tollet, et quod extra manet, ad vicinum pertinet.* Eadem habentur in Wichbild. Magdeb. art. 128. Chronicon Florentii Epiſc. apud Eccardum de Origine Domus Saxon. col. 59. *Triginta ſex oues et tot agnos, et octoginta 6. moldia Humuli, et viginti ſex porcos pingues et viginti ſex anſeres.*

✝ HVNA, funis nauticus, rudens. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1353.

HVNDREDARII, et *Praepoſiti*, vel *Domini Hundredorum* vocabantur *Centenarii*, vt in Legib. Edw. Confeſſ. c. 32. Hi vna cum hominibus decaniarum et hundredorum de litibus, et *Decani* de iis, quae minoris, vt ſuo dictum loco, *Hundredarii* vero de iis, quae maioris eſſent momenti, cognoſcebant. HVNDREDARII SERVIENTES, Bedelli, apparitores, in Fleta lib. 1. c. 18. §. 2.

HVNDREDVM. (1) *Hundreda*, hundredariorum Comitia nude paſſim dicuntur, in quibus vna cum 12. Senioribus hundredi ſeu centuriae illi iudicabant, vt eſt in Legibus Ethelredi apud Vanatingum ſancitis cap. 4. Leges veteres Legibus Inae ſubiectae, ſingulis menſibus exacta haec Comitia docent: *Hoc eſt ind[...] ctum qualiter Hundredum teneri d[...] beat. Inprimis vt conueniant ſe[...] per ad quatuor hebdomadas, et faci[...] omnis homo rectum alii, - - - et [...] ciat furi rectum ſuum, etc.* (2) In[...] terdum vt apud Raſtallum, *eſt qu[...] tum eſſe de denariis, vel conſuetu[...] nibus faciendis Praepoſitis et Hundr[...] dariis.* V. *Hundredes-Penny* in *Hu[...] dredum.* (3) Ipſa mulcta, quae [...] hundredorum Comitiis interdum i[...] rogabatur, quae 8. fuit librarum [...] Leges Edw. Confeſſoris c. 21. (4[...] V. *Hundredus*.

HVNDRED-SETENA. Priuilegium Edmundi Regis Angl. dat. an. 94[...] apud Malmesburg. lib. 2. de Ge[...] Reg. Angl. *Concedo Eccleſiae ſ[...] ctae Dei genitricis Mariae Glaſ[...] niae - - - iura, conſuetudines, [...] omnes foriſfacturas omnium terraru[...] ſuarum, id eſt, burggerita, et Hu[...] dret-ſetena, athas et Ordelas, e[...]* Vbi Spelmannus: Nunquid lege[...] *Hundret-ſceatena?* A *Sceat*, [...] ſymbolo, quod *Hundredariis* ſo[...] bat impendi, et hoc priuilegio [...] remittitur. At Somnerus nihil [...] tandum cenſet, ex Textu vt vo[...] tur, Roffenſi, vbi haec vox, c[...] *ſtitutio hundredi*, redditur: *Deb[...] habere conſtitutionem hundredi, q[...] Angli dicunt Hundret ſetene.* S[...] enim vel *Setena*, vt ipſemet ob[...] uat Anglo-Sax. in compoſitione [...] bitatorem, colonum, incolam ſi[...] ficat; vnde *Hundret-ſetena*, de [...] cta, quae ob crimen vel iniuria[...] Hundredarium commiſſam exig[...] licet interpretari.

HVNDREDVS, HVNDRED[...] HVNDREDA, HVNDRETH, [...] VNDREDVS, abſque aſpirat[...] vt apud Petrum Bleſenſem Epiſ[...] Anglis dicitur, quod Latinis *C[...] na*, *Centuria*, a voce Sax[...] *Hundred*, *centum*, vnde B[...] *Hundert* eadem notione. S[...] Ioan. Stiernhookus lib. 1. de [...] Suenonum vetuſto p. 30. diſtr[...] ſeu Comitatus apud Vpland[...] Suedos Ciſſiluanos *Hundari* [...] latos, quod centum vt plur[...] villas, vel potius colonos co[...]

rent. *Hundredorum* autem in Anglia inſtitutum ab Aluredo Rege profluxit: nam is indigenarum rapinas et eorum exceſſus cupiens compeſcere, vt auctor eſt Ingulphus Hundredas inſtituit. *Hundredas* ſeu *centurias*, vel *centenas*, non primus tamen inſtituit Aluredus, ſed earum vſum in Angliam inuexit; non longe antea apud Francos prouinciae in *Comitatus*, iique rurſum in *Centenas* vel *Centurias*, denique hae in *Decanias* diſtributae erant, vt in his vocibus docuimus. Sed quod de ſecuritate inter indigenas ſtabilita, ac mutua vadatione narrant Scriptores, Aluredi prorſus videtur inſtitutum. *Hundredi*, an certo familiarum vel villarum numero conſtiterint, haud omnino planum eſt. Geruaſius Tilleberienſis lib. de Scacario part. I. cap. penult. *Hundredum*, ait, *ex hidarum aliquot centenariis*, *vt hidam* ex 100 acris conſtitiſſe. Eſt autem *hida* tantum terrae, quantum vni aratro per annum ſufficit, quod Latini aeui inferioris *Manſum* vocant, agri ſcilicet portio cum domicilio, vni familiae colonariae attributa: ita, vt *Hundredas* certo familiarum numero conſtiterit: quod de *Centena* apud Francos volunt. Neque aliud apud Bromptonum *Villa* videtur ſonare, cum ait, *Hundretum Latine dici quod Wallice et Hibernice Cantredus*, *et continere centum villas*: vt et apud Radulfum Caſtrenſem lib. I. c. 50. ſcribentem, *Wapentak* et *Hundret idem eſſe*, *quod procinctus centum villarum*. Videtur enim his locis villa idem eſſe, quod *colonia*, ſeu familia ruſtica, vni agri portioni addicta. HVNDREDES-PENNY, HVNDREPENY, praeſtatio quae ab hominibus hundredi Vicecomiti vel Hundredi praepoſito, in oneris ſui ſubſidium fiebat, et *Auxilium Vicecomitis* interdum vocitatur. HVMDRET, in Charta Henrici II. Regis Angliae ex Archiuo Beccenſi: *Et in omnibus aliis locis ſolutas et liberas* (poſſeſſiones habeant) *et quietas de ſira et Hundret et placitis et querelis.* HVNDRETVS AFFIRMATVS, tributum quod ab hominibus *Hundredi* exigitur, ad *firmam* datum. Computus an. 1305. apud Kennett. Antiquit. Ambroſd. p. 354.

HVNNISCVS. (1) Pro *Hunnicus*, inflexione Anglo-Saxonibus et Longobardis familiari. Carolus M. in Epiſt. ad Offam, Regem Merciorum, quam deſcribunt Radulfus de Diceto, Willelm. Malmesburienſis, et Matth. Paris, ſeu quis alius, in Vitis Abbatum S. Albani: *Veſtrae quoque dilectioni, vnum balteum et vnum gladium Hunniſcum, et duo pallia ſerica duximus deſtinanda.* Vbi *Hunniſcum*, non videtur eſſe adiectiuum gladii, quod vult Watſius; ſed aulaeum ita nuncupatum, quod apud *Hunnos* texeretur, illudque eſſe, quod *ἀμφίθυρον Οὐννικὸν* appellatur in Epiſtola Choſrois apud Theophylactum Simocattam, l. 5. c. 14. (2) Equi ex Hungaria, vulgo *Hongres*. Vegetius lib. 4. Artis veterin. c. 6.

HVNNISONI, eadem notione ac *Hunniſci* 2. niſi pro *Hinniſoni*, a verbo hinnire. Will. Brito L. II. Philippid.

- - - *Nunc corpora forti*
Prenſa manu, quando ſpatium non inuenit ictus,
Hunniſonis depellit equis, nunc iuxta peremptis.

HVNONES, vel HVNNONES. Ch. Henrici III. Imp. a. 1056. et Henrici IV. Imp. 1065. ex Tabulario S. Maximini Treuir. *Conſtituimus etiam atque iubemus, vt Aduocati in Abbatia illa non niſi ter in anno placitare debeant, et illi, qui Hunones* (al. *Hunnones*) *in quibusdam locis dicuntur, tertio tantum anno, niſi recens furtum fuerit, aut ex parte Abbatis vocati fuerint, placitum habeant.* Meminit etiam *Hunonum* Charta Henrici V. Imp. an. 1112. et alia Conradi Comitis Lutzelinburgenſis a. 1135. in eodem Tabul. Sed cuius ordinis illi fuerint, non liquet. V. Zylleſium, et Ducheſnium in Hiſt. Luxemburg. † Iidem videntur qui apud Anglos *Hundredarii*. Gl. Florent. Mſ. *Centurio vel tribunus, Hunno.* Ch. a. 1054. t. I. Hiſt. Treuir. pag. 397. *Seruientes vero qui prae-*

praebendarii - - - nulli aduocato neque Hunnoni ſubiaceant.

HVOBA, V. *Huba.*

HVPA, lupulus, Flandris *Hop*, Germ. Hopfen. *Hortus Huparum*, in Chr. Windeſem. l. 1. c. 9. L. 2. c. 17.

† HVPVPATVS, plumis criſtatus, Gall. *Huppé*. Ch. Mſ. a. 1440.

HVRA. (1) Pileus villoſus. Vitae Abbatum S. Albani p. 53. *Statimque aſſurgens*, (Epiſcopus Lincolnienſis) *in manu Regis per capitis ſui galerum, qui Hura dicitur, reſignauit id iuris, quod dicebat ſe habere in Eccleſia B. Albani, etc.* Vocem *Hure*, Galli de capite vſurpant. Vide Menagium in *Hurepois*. (2) Idem quod *Hira*, V. *Aera* 1.

HVRDAMENTVM, idem quod *Hurdicium*. Regeſtum Philippi Aug. Herouuallianum f. 128. *Non capiebant Comites Ebroicenſes aliquam conſuetudinem, nec eſchallas, nec Hurdamenta ad Caſtellum Gallionis etc.* HORDAMENTVM, in Comput. an. 1202. apud Bruſſel de Vſu feud. t. 2. p. CCVII.

HVRDARE, cratibus munire. Will. Brito. lib. 1. Philip. p. 106. Gall. *Hourder*. † Perperam HVRTARE, in Chartul. Norman.

Hurtari turres et propugnacula, muros
Subtus fulciri facit.

HVRDATOR, qui *Hurdicia* ſeu crates ligneas facit. Computus an. 1202.

HVRDICIVM, HVRDICIVS, cratis lignea, qua obducebantur moenia, ne ab arietibus, vel miſſilibus lapidibus laederentur: ſeu vt ait Vegetius l. 4. c. 23. *vt impetus machinae materia molliore fractus murum non deſtrueret:* vel pali in foſſatorum marginibus infixi, ne ſtatim ad moenia *acceſſus pateret:* a Saxonico, *Hyrdl*, plectrum, cratis: Anglis *Hurdle*, vel a Teutonico Horde, Hürde, quod idem ſonat. Will. Brito l. 1. Philipp. p. 107.

Ictibus aſſiduis Hurdicia fracta recedunt.

Rogerus Houedenus p. 680. *Combuſſerunt quatuor Hurdicios per ignem Graecum.* Idem p. 693. *Petrarias ſuas, et Hurdicios ſuos et alias machinas ſuas bellicas parauerat.* Eadem habet Brompton. p. 1189. 1201. HORDECIVM. Guillelmus Armoricus de Geſtis Phil. Aug. pag. 82. HORDICIVM, interdum ſumitur pro machina bellica, ſeu ariete. Henr. Knygthon. p. 2612. *Deinde fecit inſultum ad caſtellum eodem die vsque ad noctem - - - et tunc reddiderunt illud: habuit namque vnum Hordicium forte et bene prouiſum cum quo ad tales inſultus operatus eſt mirabilia in proſternendo muros caſtrorum.* HORDALICIVM. Aſſiſae Comitatus Campaniae a. 1284. V. *Vrdicius.*

HVRLATVM, V. *Huslotum.*

HVRSACRVM, *ignis ſacer*, morbi genus, apud And. Reſendium in Vita S. Aegidii Ord. Praedic. n. 99. ex Hebraeo אור, ignis et Latino *ſacrum.*

HVRSLEGA, V. *Hurſta.*

HVRSNIVM, idem, vt videtur, quod *Harneſium*, Gall. *Harnois*. Necrolog. Laureſham. inter Vindem. Litter. Fred. Schannati p. 31. *Dedit nobis Hurſnium et equum et balteum vnum et arma.*

HVRSTA, Saxon. *Hurſt*, Germ. Horſt, ſilua. Hinc caſtellum quod in tutelam portus Auonienſis extructum eſt, a ſiluestri ſitu *Hurſta* dicitur. De hoc Lelandus:

Non tulit hanc labem magni mens Principis alta
Quin Hurſtam ſtatuit vindicis illa loco.

Inde *Hurslega*, pro loco ſilueſtri, eodem Lelando interprete in Comment. Cygn. Cantion. *Hurslega*, inquit, *Saxonice, Hurslege, vulgo Hurley: recentiores verterunt Lege, quod locum Latine ſignificat in le et ley, ſonat autem Hurſte-lege, Latine ſilueſtrem locum.* Ex Spelmanno.

HVRTAGIVM, tributum quod pro facultate figendi in portu anchoram exſoluitur, Gall. *Droit d'Hurtage*. Ch. a. 1238. ex Chart. Gemmet. V. *Anchoragia.*

† HVR-

* HVRTARE, percutere, cum vi aliquas propellere, Gall. *Hourter*, Germ. Hurten. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1352.

HVRTVS, HVRTARDVS, Spelmanno videtur eſſe Aries integer; nec forſan immerito, cum inter oues conſtanter numeretur. Monaſticum Anglic. to. 2. p. 666. *De multonibus 311. de Hurtis et muricis 207. de hogrettis 121. et de agnis 100.* *) A German. Hurten, cornibus petere. HVRTARDVS, vox eiusdem originis et notionis. Domesdei, in Monaſtico Anglico t. 3. p. 306. *Item 100. acrae de mariſco, et valet acra communiter per annum 3. den. et paſcunt in mariſco et terris ſuſſeinis, 300. oues cum Hurtardis.*

HVSBANDREA, agricolae manſio, aedes vel certa terrae arabilis portio. Vetus Charta apud Spelman. *Kilketh, pro qualibet Husbandrea 2. den.* V. *Husbandus.*

HVSBANDVS, HVSBANDA, paterfamilias agriculturam exercens, oeconomus, Gallis, *Meſnager*. Teſtamentum Iohannis de Neuill. a. 1386. apud Madox Formul. Anglic. p. 428. *Item dum contingat me obire, volo, quod tota firma mea vnius termini tunc vltimo elapſi, condonetur omnibus tenentibus meis videlicet Husbandis, cotiers et bond.* Scotis praeſertim agricola dicitur; Anglis vero etiamnum *Husband*, maritum ſonat. A Saxonico deducit Spelmannus *Hus*, domus, et *Banda*, vinculum: quomodo Danicum *Huſzbon*, ſiue *Hoſzbon*, eadem notione interpretatur Pontanus in Chorogr. deſcript. Daniae p. 777. quaſi *domus columna* ſit maritus. In Legibus Inae Regis Weſt. Sax. c. 19. Edit. Saxon. ſeu Lombardi, *Husbanda*, ſumitur pro agricola, vt et *Husbandus*, in quoniam attachiamenta c. 23.

HVSBONDMAN, pro *Husbandman*, eadem notione. Ch. an. 1522. apud Madox Formul. Anglic. p. 288.

HVSBOTE, ius percipiendi lignum ad conficiendam domum, a Saxon. *Hus*, domus, et *Bote* multa. Ch. apud Madox Formul. Anglic. p. 188. *In omnibus aiſiamentis dictae villae de Malopaſſu, pertinentibus, et cum Husbote et haibote in praedicto boſco de Malopaſſu.* V. *Haibote.*

HVSCARLA, vir e familia, domeſticus, *famulus domeſticus*, ex Saxon. *Hus*, domus, et *Carle*, per translationem, *vir*, *homo*, proprie autem *maſculus*, *robuſtus*, *fortis*: vnde Carolus nomen, Gallis *Charles*. Houedenus poſt Simeon. Dunelmenſem et Florentiam Wigorn. a. 1041. *Rex Anglorum Hardeknutus ſuos Huſcarlas miſit per omnes regni ſui Prouincias ad exigendum, quod dixerat, tributum.* Infra: *Vnde Rex ira commotus ob vltionem necis illorum - - - et caeteros Angliae Comites, omnesque ſuos Huſcarlas cum magno exercitu - - illo miſit.* Id eſt, domeſticos et aulicos. Simeon Dunelmenſ. a. 1065. *Eodem die primitus Danicos Huſcarlas Amanidum et Rauenesheartum de fuga retractos - - - peremerunt.* Occurrit haec vox ſaepe in Domesdei: *Burchardus Huſcarle* pariter *Regis Edwardi* dicitur et mox *Teignus* (i Baro) *Regis Ed.* Ita ibidem, *Huſcarli Comitum* non ſemel occurrunt. Denique tit. *Brideporte*, tit. *Warham*, et tit. *Dorſett.* *Et gilda pro 10. hidis, ſcilicet ad opus Huſcarlium vnam marcam argenti.* Id eſt, huſcarlis, et pro eorum proficuo, praeſtandam. *Huſcarlorum* Danicorum dignitatem pluribus deſcribit Ius aulicum Noruegicum vetus cap. 26. ex verſione Ioannis Delmeri.

HVSGABLVM, quaſi cenſus domus, ex *Hus* domus, et *Gable*, cenſus. Monaſt. Anglic. to. 3. p. 154. V. *Gablum.*

HVSGENVS, familiaris, domeſticus famulus, Belgis *Huys-genoot*, Germanis Hausgenoß, ab Haus, domus et Genoß familiaris. Codex MS. Conſuetud. Eccl. Colonienſis. Vide Schilter. in Gloſſar. Teuton. V. *Huſe.*

HVSIA, equi ſtragulum, Gall. *Houſſe*. Ch. a. 1259. apud Perardum in Burgundicis p. 494. *Equi cum Huſiis* V. *Houſia.*

HVSKARLA, V. *Huſcarla.*

HVSLADA, eſt *annua quaedam exactio*, inquit Ioannes a Leydis l. 7. c. 26. quae

quae ſcilicet a ſingulis aedibus, vel *focis*, aut familiis exigitur, ex *Hus*, domus, et *Lada* lex, mulcta, praeſtatio. Diploma Ottonis III. Imp. a. 985. *Beneficium cum omni vtilitate, excepto quod vulgari lingua vocatur Huslada.* Niſi legendum ſit *Huslota*, V. mox *Huslotum*.

HVSLGENGA, HVSLGENGVM, in Legibus Inae Regis Saxonicis §. 15. et 19. in Latinis vero §. 18. perperam *Hulsgonges*, et *Hulsgengas*, Lambardo interprete, Saxonibus eſt *pater familias*: Welocho *Catechumenus*, Somnero denique *Eucharistiae* praeceptor, ex Saxon. *Husl*, Euchariſtia, et *Genga*, vel *Ganga*, ire, adire, vnde *to husl gan*, eſt Euchariſtiam adire, *Huslgenga* proprie parochianus.

HVSLOTVM, tributum, cuius mentio in Chartis aliquot apud Willelmum Hedam p. 65. 78. 85. 2. Edit. vbi interdum *Hurlotum* perperam habetur, vt et in 1. Edit. p. 246. 256 262. Vox ex Germanico confecta *Hus* domus, et *Lot*, tributum, cenſus, *focagium*. V. *Cogechulſt*.

HVSONES, maiorum piſcium ſpecies, Germ. Hauſen, eſox. Thwroczius in Andrea Rege Hungaria cap. 43. Vetus Charta apud Browerum in Antiquit. Fuldenſib. l. 3. c. 11.

HVSSERIVS, V. *Huiſſerius*.

HVSSIA, V. *Houſia*.

HVSSITAE, Iohannis *Hus* in Bohemia Sectatores. V. Diarium Belli Huſſitici apud Ludewig. tom. 6.

HVSTILIMENTVM, ſuppellex domeſtica, *Vtenſile*, unde forte vox nata. Ioan. Forteſcutus de Laudib. Legum Angliae cap. 36. Verſio Anglica habet *Huſtlements*. V. *Vſtenſilia*.

HVSTINGIA, V. *Huſtinum*.

HVSTINGVS, curia, ita dicta non modo in vrbe Londonienſi, ſed et in Wintonienſi, Lincolnienſi, Eboracenſi, et apud *Schipwey*, inſula in borealibus Cantii partibus, ex Hus, domus et Ding, cauſa, quaſi *domus cauſarum*, vel vbi *cauſae* agitantur. Ita cenſet Spelman. At Somnerus *Huſtingum*, dictum contendit, quaſi *Hyſt* - *Thing*, id eſt, *ſupremum iudicium*, ab *Hyhſta* i. ſu-premum, et *Thing*, iudicium. I[...]nus Dolmerus, ad Ius aulicum Nor-uegicum vetus pag. 503. *Huſtin[...]* praetorium vertit vocemque e[...]ctam ait ab *Huus*, domus, et *Tin[...]* forum; quaſi domeſticum foru[...] De Huſtingo Londonienſi, Leg[...] Edu. Confeſſ. c. 25.

HVSTINVM PONDVS, dictum a[...] *Huſtingo* Londoniarum ciuitatis A[n]gliae praecipuae Curia ſuprem[a] quod in ea fortean pondus ad ex[a]men caeterorum ponderorum aſſe[r]uaretur. Charta antiquiſſima li[...] Rames. ſect 32. et 127. apud Sp[el]mannum: *Ego Aetelgina Comitiſſa [...] - - - - duos cyphos argenteos [...] 12, marcis ad pondus Huſtingiae Lon[...]donienſis.* Tabularium Corbe[...] Char. 236. *Sub cenſu duarum mar[...]carum boni argenti Huſtino ponder[...]*

HVSZARONES, HVZARONES, [...]litia Hungarica leuis armaturae. Ga[ll.] *Houſarts*, vel *Huſſarts*. Epiſto[la] ann. 1589. apud Ludewig. Rel[iq.] MSS. to. 6. pag. 324. *Huſzaron[i]bus autem Pechi Ferentz, qui quoqu[e] erectis ſignis perfide et perpetua infa[]mia nos deſeruerunt.* Decretum 3S[.] Matthiae Regis apud Carolum d[e] Aquino in Gloſſ. milit. *Quia non nullae gentes potiſſimum vero leui[s] armaturae, ſiue Huzarones hoc face[]re conſueuerunt. etc.*

HVTESIVM; V. in *Huesium*.

HVTHSCARLA, V. *Huſcarla*

HVTICA. Otbertus Abbas Gemble[]cenſis in Vita S. Veroni n. 2. *Qua[e]dam ciſta vulgo Hutica dicta, quan[]titate magnitudinis ampla, quae ſu[]pra beati viri tumbam ſtabat annon[a] plena.* Sic in excuſo, pro qua v[o]ce perperam viri docti *Butica* reſt[i]tuunt: eſt enim *Hutica*, quod Be[l]gae Gallici *Huche* vocant, ciſta m[a]ior ac longior. V. *Hucha*. VTIC[A] absque aſpiratione. Charta Hecci[]di Comitis Auguſtodun. ex Tab[u]lario Perſiacenſi in Burgund.

† HVTINARE, rixari. Lit. remiſſ. [...] a. 1357.

HVTINVS, († rixa, contentio, i[ur]gium, Gall. *Hutin*, vnde) cogn[o]men, quo donatus Ludouicus

Rex Franciae, quod ut quidam putant dum adhuc in pueritia eſſet, rixas et contentiones cum ſodalibus crebro excitaret; nam et de pueris vulgo dicunt, *Il aime le Hutin*, id eſt *le bruit*, *le tintamarre*, *les querelles*. Hottom. Francogal cap. 27. *Imperio Regis Ludouici Hutini, quo nomine priſca lingua noſtra Turbulentus ſignificatur.*

HVTTEN. Gloſſae Iſonis Magiſtri. *Magalia*, *Hutten mapalia ed magalia idem ſunt*, *id eſt*, *caſae paſtorum*, *quae et tugurium*. Hinc Gallorum *Hutte* eadem notione. *Heute*, *Heudick*, *ou Logette*, in Tabul. S. Quintini, in Inſula fol. 24.

† HVVA. (1) Modus agri cum habitatione coloni, i. q. *Huba*. Ch. a. 1234. ap. Pe. 2. t. 6. Anecd. part. 1. p. 313. (2) *Diſcriminale*, *ornamentum capitis mulierum*, *Gall. Hune*, in Gloſſar Lat. Gall. Cod. 4120. Germ. eine Haube. V. *Huyba*.

† HVVATA, galerus, pileus, quo etiam milites caſſidis loco caput tegunt, Gall. *Huvette*. Ch. a. 1320. inter Probat. t. 4. Hiſt. Occit. pag. 162. V *Huua*.

HVVETI, veſtis ſpecies, vel veſtis ornamentum. Inſtrum. ann. 1303. in Hiſt. Monaſt. Sangerm. inter Inſtrum. p. CLXXIV. *Item quod nullus deferat infra metas Monaſterii apparentes Hunetos*. Legendum forte *Houſias*. V. in hac voce.

HVY, V. in *Hueſium*.

† HVYBA, vitta crinalis, Belgis *Huyven*, in Ind. onomaſt. ad calcem t. 2. Iun. Act. SS. V. *Huua* 2.

HYZARONES, V. *Huſzarones*.

HYALINVM VELVM, vitrea feneſtra, a Graeco ὑάλινος, vitreus. Fridegodus in Vita S. Wilfridi ſaec. 3. Bened. part. 1. pag. 180. Vtitur etiam Prudentius Periſteph. 12.

Tum camuros Hyalo inſigni varie cucurrit arcus.

HYBERNAGIVM, IVERNAGIVM, ex Gall. *Hiuernache*, vel *hiuernage*. *Semen Hiemale* Fletae lib. 2. c. 73. §. 18. 19. *Hiemalis annona*, in Charta ann. 1178. in Probat. Hiſt. Guineſis, pag. 349. *Fruges Hiemales*, in ſpeculo Saxon. L. 2. art. 48. §. 11. Charta Mauricii Epiſcop' Pariſienſis. ann. 1190. apud Brolium: *Duos modios Hibernagii in campiparte eiusdem villae*, *etc.* Ch. a. 1218. ex Tabul. Portus regii: *Mathaeus de Meudun miles dedit Monialibus S. Mariae de Porregio tria ſextaria ordei et totidem Hibernagii in ſua decima de Meudun.* Obſeruandum vero *Hybernagii* nomine, non quoduis ſeminis hyemalis genus intelligi, ſed proprie de illa frumenti ſpecie accipiendum, quam *ſecale maius*, Gall. *Ṣégle*, vocant. *Hybernagium* autem dicunt quod ante hyemen ſeratur, quo etiam nomine diſtinguitur ab hordeo, auena, piſis, etc. quae *Marceſchia* et *Martium* dici ſolent, Gall. *Mars et bled marſois*, quod ineunte Martio ſerantur. Porro, cum de *Hybernagio* in veteribus Inſtrumentis occurrit mentio abſque alia determinatione, vix aliter haec vox intelligenda videtur quam de miſcello frumento, Gallis *Bled méteil*, quod Chartae ſequentes non obſcure innuunt. Charta Guidonis de Campis ex Chartul. Calenſi p. 54. *Nec non et quatuor ſextariis ad menſuram de Kala bladi ybernagii ſcilicet boni et legatis Mixtolii percipiendis ſingulis annis.* Tabul. S. Remigii Remens. *Duos modios laudabilis bladi perſoluet - - - medietas bladi erit auena, reliquum hiuernagium, cuius hiuernagii medietas erit frumentum, medietas ſiligo.* IVERNAGIVM. Donatio facta Monaſterio Camerae fontis a. 1208. YVERNAGIVM, in Fleta l. 2. c. 41. §. 1. et in veteri Charta in Hiſt. Montmorenc. p. 43. HYBERNATICVM. Polyptychus Floriacenſis: *Arant ad Hybernaticum unusquisque perticas 4. et ad tramiſium perticas 2.* Codex MS. Irminonis Abb. Sangerm. fol. 12. recto: *Soluunt in paſcione denarios IIII. arant ad Hibernaticum perticas IIII. ad tremiſſum perticas II.*

HYBERNATICA FESTIVITAS, S. Martini, in Vita Aldrici Epiſcopi Cenoman. p. 155. et alibi.

HYBERNIVM, HIEMATIO, *χειμαχειμασία*, in Gloſſario Graeco-Latino.

HIBERNVM, unde, pro *Hibernum tempus*, hiems. Capitulare I. ann. 809. c. 35. et Capitul. 2 eiusdem anni c. 13. *In Hiberno et in aeſtate.* Adde lib. 3. Capitul. c. 57. S. Ambroſius Serm. 38. *Miſer peccator dum Hyberni rigorem metuit, ibi tenebrarum frigus incurrit.* Vetus Chron. MS. laudatum a Baluzio: *Hybernus grandis et durus.*

HYCONIA, imago, ex Graeco εἰκών. Charta Adelelmi ann. 975. Chartul. Floriac. fol. 35.

HYDA, HYDAGIVM, V. *Hida, Hidagium.*

† HYDRA, mendoſe pro *Hida*, in Inſtr. to. II. Gall. Chriſt. p. 131. Ibid. pag. 146. rectius legitur *Hida.*

HYDRIA, metreta frumentaria, interdum liquidorum, et vini: *Vaeder* Ita Sambucus ad Leges Hungaricas.

HYDRIAE, inter miniſteria ſacra recenſentur ab Anaſtaſio in S. Leone PP. pag. 27.

HYDROMANCII, inquit Hincmarus Remenſis, tom. I. p. 125. *Sunt, qui in aquae inſpectione umbras daemonum euocant, et imagines vel ludificationes ibi videre, et ab iis aliqua audire ſe perhibent.* Antiquitus eſt quod de huiuſce diuinationis ſpecie tradit S. Auguſtinus Ciuit. de Dei. l. 7. c 37. *Num et ipſe Numa, ad quem nullus Dei propheta, nullus ſanctus Angelus mittebatur, Hydromantiam facere compulſus eſt: vt in aqua videret imagines deorum, vel potius ludificationes daemonum, et quibus audiret, quid in ſacris conſtituere et obſeruare deberet. Quod genus diuinationis idem Varro a Perſis dicit allatum.*

HYDROMELIPOLIVM, locus, vbi Hydromeli diſtrahitur, a Graeco ὑδρόμελ et πωλέω vendo, in Actis SS. Iunii. to. 2. pag. 1010.

† HYDROPARASTATAE, haeretici, Manichaeorum aſſeclae, in Cod. Theod. l. 7. 9. et 11. ſic dicti forte quod aquam exhiberent diſcipulis ſuis potandam.

HYDROPHAGI. Geruaſii Tilberienſis Otia Imperialia apud Leibnit. to. I. Script. Brunſuic. p. 984. *A dextra parte deſcenditur ad Ægyptum, hinc ad inſulam, in qua naſcuntur nutrientes barbam ad genua, qui nuncupantur Hydrophagi, quia piſces crudos comedunt.* Videtur potius legendum *Ichthyophagi*, ἰχθυοφάγοι.

HYDROPHYLACES, cuſtodes aquarum, Latinis Caſtellarii, in veteri Inſcriptione apud Reyneſium p. 565. Gregorius X. PP. lib. 5. tit. II. cap. 12. in ſexto. *Cuſtodes aquarum (quos Hydrophylacas nominant,) queis inſigi ſolent, annotatione ſignati.* Iis praeerat *Conſularis aquarum* L. I. de Aquae duct. et L. I. de diuers offic. V. Frontinum de Aquaeductibus.

HYDROPICARE, hydropem facere. Alanus lib. 4. Anticlaud.

HYDROS, *Pſalmus, quem cantio componit organi.* Papias MS.

HYEMA. Regula Magiſtri c. 81 *Inquinamenta caccaborum, cucumae vel Hiemarum, nec non [illegible] cal[illegible]rem ſuſtineant.* Legendum *Zemarum. V. Zema.*

HYEMALES FRVGES, V. *Hybernagium.*

HYEMANTES, Graecis χειμαζόμενοι dicti Poenitentes publici, qui pro[pter] enormia et turpia quaedam deli[cta], etiam ab ipſo Eccleſiae portic[u] vbi caeteri poenitentes ſtabant, a[r]cebantur, coacti ſub dio remane[re] omnibus aeris iniuriis expoſiti, i[n]duti cilicio, etc. vel vt quibusda[m] placet, χειμαζόμενοι, dicti *Daem[o]niaci*, quod hi inſtar nauis χειμαζομένης, huc atque illuc iactare[n]tur. Vide Hofmannum, Macr[i] fratres, Suicerum in Theſauro Ec[cl.] V. χειμάζομαι, et Gloſſ. medi[ae] Graecit. in χειμαζόμενοι.

HYLE, materia, a Graeco ὕλη. G[er]uaſii Tilber. Otia Imperialia ap[ud] Leibnit. to. I. Script. Brunſuic. 886. *Hanc confuſam machinam m[un]dialem velut primordialem materia[m] nunc Hylen, nunc chaos, nunc t[er]ram, nunc abyſſum, nunc aquas no[mi]nant.*

† HYLESATVS, in ſylua genitus, Gloſſ. vet. Cod. reg. 7641. *) Germ. Holſaſſ, vel Holſate, vnde nomen Holſatorum et Holſatiae.

HYLICVS, materialis, apud Mabill. tom. 4. Analect. p. 164.

HYLOPANDVRVM, vinculum graviſſimum; vox ibrida, vt videtur, a Graeco ἰλλω, vincio, πᾶν, omne, et *durum*. Hiſt. Miſcell. apud Murator. to. 1. part. 1. 159. *Ex Hylopanduris conſtrictos trahens Bulgares captos, quos extra portam aureum decollari praecepit.*

HYMERA, dies, Graece ἡμέρα. Acta S. Swithuni to. 1. Iulii. p. 336.

† HYMNARE, Subſt. V. *Hymnarium.*

HYMNARIVM, vel HYMNARIVS, liber hymnos continens. Leo Oſt. lib. 2. c. 52. *Duo etiam Hymnaria in choro habenda. Hymnare* in Synodo Oxonienſi ann. 1287. cap. 12. *Ympnare*, apud W. Thorn. pag. 1935.

HYMNICHARE, laudare, praedicare. Ep. Arnonis Scutum Canonic. apud B. Duell. Miſcell. L. 1. p. 12. V. *Hymnizare.*

HYMNIDICVS, HYMNODICVS. Vita S. Leonis IX. PP. auctore Wiberto Archid. apud Murator. to. 3. p. 294. *Hymnidicam totius Cleri harmoniam ſuis diris evincebat vocibus.* Placidi Diaconi Supplementum Viror. Illuſtr. Caſſin. c. 8. apud eumdem to. 6. col. 68. *Extant quoque libri duo, in quibus celeberrima nonnulla Sanctorum et Sanctarum ſacra vario deſcribuntur metro, eorumque geſta Hymnidicis proferuntur modulis.* Vita S. Seueri Archiep. Ravennae, in Appendice apud eumdem to. 2. p. 193. *Gaudeamus - - quia hodie alternantibus Hymnodicis Angelorum choris intrauit paſcua aeternae haereditatis.* Adde Marten. to. 6. Collect. c. 810.

† HYMNIGERAE VOCES, quae hymnos decantant. Hiſt. Nem. to. 1. Prob. p. 4.

HYMNISONVS. Miracula S. Iohannis Beuerlac. to. 2. Maii. p. 79. *Clerus quoque, viſo quod factum fuerat miraculo, Hymniſonis concrepat laudibus.*

HYMNIZARE, ex Graeco ὑμνίζειν, laudare, praedicare. Ioan. de Ianua. *Hymnizare, laudare, vel hymnos cantare.* Honorius Auguſtod. lib. 3. c. 38. *Similiter* ſaepe expugnauerunt, et Deus, Deus meus, *triſtitiam*, Laudate *vero Hymnizat laetitiam.* S. Gerardus in Miraculis S. Adelardi, tom. 1. Ianuar. pag. 121. *Cumque ſimul Eccleſiam Hymniſantes repetiſſent.*

HYMNODIA, hymnorum decantatio, canticum, ap. Duell. lib. 1. Miſcell. pag. 12.

HYMNODICVS, V. *Hymnidicus.*

† HYMNOLOGVS, officium religioſum apud paganos, in Inſcript. Grut.

HYMNVS. *Hymni*, Eucherio et Iſidoro lib. 1. de Eccl. Off. c. 6. *Carmina quaecunque in laudem Dei dicuntur, vocantur.* Ruffinus in tit. Pſal. 72. *Hymni ſunt cantus continentes laudem Dei. Si ſit laus, et non ſit Dei, non eſt Hymnus, Si ſit laus et Dei et non cantetur, non eſt Hymnus. Oportet ergo vt ſit Hymnus, habeat haec tria, laudem et Dei, et canticum.* Sed et Pſalmos Hymnos interdum vocat Caſſianus L. 3. de Coenob. Inſtit. c. 6. vt et Victor Vitenſis lib. 1. de Perſecut. Vandal. HYMNI AMBROSIANI, ab Eccleſia recepti, vt teſtatur Concil. Turon. II. c. 23. Toletan. IV. c. 13. praeterea Regula S. Benedicti. cap. 17. in qua nude *Ambroſianum* pro *Hymno Ambroſiano* habetur. Iſidorus lib. 1. de Eccl. Offic. c. 6. HYMNVS ANGELICVS, dicitur a Scriptoribus Eccleſiaſticis, hymnus ille, qui in Miſſa canitur: *Gloria in excelſis Deo*, quod initium nempe illius, ex hymno in Domini Natalitio ab Angelis decantato, deſumptum ſit. HYMNI ANGELICI, appellatione donatum etiam interdum *Triſagium*, auctor eſt Microlog. c. II. et Capitul. lib. 6. 173. Te igitur *non inchoent ſacerdotes niſi poſt Angelicum Hymnum finitum.* HYMNVS EVANGELICVS, ſeu *de Euangelio*, idem qui *Angelicus*, Bele-

Beleto c. 36. HYMNI FERIALES, qui in Feriis canuntur, apud Ioannem Epiſcopum Abrincenſem de Offic. Eccleſiaſticis. HYMNVS S. MARIAE, *Magnificat*, apud Ioannem Abrinecus. Epiſc. de Offic. Eccl. HYMNVS TRIVM PVERORVM, olim inter Miſſarum ſolemnia decantatus, vt patet ex Breui Expoſitione antiquae Liturgiae Gallicanae apud Marten. tom. 5. Anecd. col. 92. HYMNVS S. TRINITATIS, qui Graecis τρισάγιον, is ſcilicet, qui canitur ab utraque Eccleſia, in die Paraſceues Graece et Latine, *Sanctus Deus, ſanctus fortis, ſanctus immortalis, miſerere nobis*, Ἅγιος ὁ θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. Marcellinus Comes in Chronico. HYMNVS, *Te Deum laudamus*, vulgo tribuitur S. Ambroſio et S. Auguſtino, in libro Pſalmorum M. S. quem Carolus M. ad Hadrianum PP. miſit, qui in Caeſarea Bibliotheca aſſeruatur, vt auctor eſt Lambecius, et apud Durandum lib. 5. Ration. c. 3. n. 31. Vnde *Hymnum Ambroſianum* vocant Gualterus Teruanenſis, in Vita S. Caroli Comitis Fland. c. 38. In Breuiario Caſinenſi ſcripto ſub Paſchali II. PP. quod aſſeruatur in Bibliotheca Inſtitutionis Pariſienſis Oratorii Ieſu, inſcribitur *Ymnus Siſebuti Monachi*. Ita etiam in alio Cod. MS. Bibliothecae Vaticane apud Card. Bona in libro de Diuina Pſalmodia. In Pſalterio Gallico Latino, exarato circa tempora Henrici I. *Hymnus S. Nicetii* dicitur, vt auctor eſt Vſſerius Armachanus, lib. de Symbolis. Siue, inquit, hic intelligendus fuerit Nicetius, ſiue Lugdunenſis, ſiue Treuirenſis. Huius hymni mentio eſt in Concilio Triburienſi ann. 821.

HYNE, ſeruus praedio excolendo addictus, ſeruus glebae, Angl. *Hine*. Teſtament. Iohannis de Neuill. ann. 1386. apud Madox Formul. Angl. p. 428. *Item volo quod CC. marcae - - - diſtribuantur inter carucarios, plauſtarios et cuſtodes animalium meorum, videlicet Hyne, Nethirdes, et Schephirdes, per diſcretionem Executorum meorum.*

HYOPA, hirtus, ſetoſus, ex Graeco ὑώψ, porco ſimilis. Luitprandus in Legat. p. 81. Edit. 1600. de Nicephoro Imp.

HYPANTE, V. in *Hypapanti*.

HYPAPANTI, barbare, ex Graeco ὑπαπαντή, qua appellatione donatur, feſtum Purificationis B. Mariae, ab *occurſu* ſeu obuiatione tunc facta a ſene Simeone, et Anna vidua, unde et *feſtum S. Simeonis* appellari in Codice Remenſi Libri Sacrament. Gregorii M. monet Menardus, cui concinit Anaſtaſius in Sergio PP. p. 62. Vgutio: *Ypapanti. indeclinabile*, id eſt, *obuiatio, vel occurſus; Vnde repreſentatio Domini in templo*, i. *feſtum Purgationis B. Mariae Virginis dicitur Ypapanti, et tunc Simeon occurrit Chriſto et obuiauit et in ulnis ſuis accepit eum et praeſentauit.* Flodoardus L. 3. Hiſt. Rem. V. Vghell. to. p. 528. HYPANTE, aut HYPANTI, corrupte dicitur apud pleroſque Scriptorum de Diuinis Offic. Alcuin. lib. de Diuin. Offic. Amalar. lib. 3. et alios.

HYPATIA, miſſilia ab Imperatoribus et Conſulibus in populum ſparſa. Hiſt. Miſcell. apud Murator. tom. 1. part. 1. pag. 162. *Superpoſuit ei chlamydem et auream coronam, et ita proceſſerunt iactantibus Imperatoribus Hypatiam et trimiſia et hemiſia et numiſmata noua uſque ad magnum eccleſiam*. V. Gloſſ. med. Graecit. in Ὑπατεία.

HYPATVS, YPATIVS, dignitas in Aula CPolitana, cuius mentio eſt in Epiſt. 36. 38. 227. Ioannis VIII. PP. (ὕπατος, Graecis, Conſul, v[illegible] in Numiſmatibus paſſim occurrit. Anaſtaſius in S. Agathone PP. p. 54 *Poſt haec Patricii, Ypati, omneſque inclyti introierunt, Hypati c[illegible]nitatum*, apud Leonem Oſt. lib. [illegible] c. 37. *Ioannes Imperialis Patricius Caietanus filius Docibilis Hypati.* Ioannes VIII. PP. Epiſt. 38. *Docibili et Ioanni Hypatis Caietae.*

HYPERBERETAEVS MENSIS, October, Macedonibus ὑπερβερεταῖ[illegible]

Canon. Apoſt. to. 1. Concil. Hiſp. pag. 65.

HYPERBOLI LAPIDES, (Ariſtophani ὑπέρβολοι) *quibus ad cervicem religatis, ſcelerati in profundum demergebantur. Ager Hyperbolus, creditoribus obnoxius lapidis indicio vel columnae.* Vocabul. Suſiannaei.

HYPERBOLICUS, V. in *Hypobolon.*

HYPERICUS. vel vt habet Vgutio *Ipericus, ſuperbus.*

HYPERPERATA TERRAE, V. in *Hyperperum.*

HYPERPERUM, moneta Imperatorum Byzantinorum aurea, ſic appellata, quaſi ex auro eximie rutilo et recocto confecta eſſet, quod pluribus docet Cangius in Diſſertatione de Imperatorum Conſtantinopolitanorum nummis, vt et hanc monetae aureae nomenclaturam vix cognitam ante noſtrorum in Orientem expeditiones. Willelmus Tyrius lib. 18. c. 24. *Viginti duo millia Hyperperorum, et tria millia marcarum argenti examinatiſſimi - - - dicebatur eſſe largitus.* (Editio Baſileenſis ann. 1564. habet *Hyperorum.*) Male igitur dixit Robertus Caenalis lib. de Menſuris et ponderibus: *Hyperpereum nummum eſſe qualis apud nos eſt Groſſus Mediolanenſis.* HYPERUS, apud Bernardum Theſaurarium de Acquiſitione Terrae ſanctae, apud Murator. tom. 7. col. 678. PERPERA, in Charta Petri Ziani, Ducis Venet. ann. 1211. in Hiſt. Bellunenſi. p. 109. PERPERUM. Guntherus in Hiſt. Hieros. c. 8. PERPARUS, non ſemel, apud Acher. to. 8. Spicil. p. 272. apud Murator. tom. 6. col. 336. et 343. PERPRE. Albericus an. 1236. ISPERI, et YPERPERI, in aliquot Chartis, laudatis in Hiſtoria Cangii Franco. Byzantina. PURPURATI, pro *Hyperperi,* apud Tudebotum, L. 2. Baldricum, et Guibertum L. 4. Hiſt. Hieroſol. c. 5. etc. HYPERPERATA TERRAE, vt *Librata terrae,* de qua infra, Reditus terrae, vel agri tot hyperperorum. Charta Roberti Imperat. CP. apud Odoricum Rainaldum ann. 1222. n. 25. PERPIRIARII, ita dicti in Regno Cyprio, regnantibus Luſinianis, homines, qui licet liberae conditionis, obnoxii tamen erant ratione 13 hyperperorum, quae domino feudi penſitare quotannis tenebantur.

HYPOBOLICUM INSTRUMENTUM, ſcriptum de *Hypoboli* donatione, apud Sidonium L. 7. Ep. 2. V. Salmaſium de Modo uſur.

HYPOBOLON, dotis eſt incrementum, vel quod mortuo marito uxori ſuperſtiti redditur ſupra dotem, quod eſt inſtar donationis propter nuptias. Graecis ὑποβολον, ab ὑποβάλλειν, a iicere. Ita Lexion Caluini; V. *Augmentum dotis.*

HYPOBRICHIUM, ὑποβρύχιον, ſubmerſio, abyſſus. Tertullianus de Idololat. cap. extremo.

HYPOCAMISIUM, veſtimentum, quod ſubtus camiſium eſt, ὑποκάμισον, apud Codinum, in Origin. CP. et alios, quos laudat Meurſius. Gloſſae MSS. *Ypocamiſium, veſtis ſuper camiſiam.* Leg. *ſubter.* Anaſtaſius Biblioth. in Vita S. Ioannis Eleemos. num 35.

HYPOCARTOSIS, tectorium, ſiue cruſta, qua parietes et camerae inducuntur. V. *Camaradum.*

HYPOCAUSTORIUM, in Monaſteriis, vbi Monachi ſimul ſeſe calefaciunt, *Chaufoir.* Vita S. Thiadildis Virg. num. 7

HYPOCISMA. Lex Wiſigoth. lib. II. tit. 1. §. 5 *Si quis medicus Hypociſma de oculis abſtulerit, et ad priſtinam ſanitatem perduxerit infirmum, etc.* Lindenbrogius in MSS. aliquot *Hypocriſin* legi monet, ex quo *Hypopiuſin,* reſtituit Voſſius, ex ὑπόπυον *i. collectio puris copioſi ſub cornea oculi tunica.* † *Hypochyma,* to. 4. Collect. Hiſt. Franc. p. 13. vt efferunt etiam medici, vel *Hypochiſe,* a Gr. ὑπόχυμα, oculi ſuffuſio.

† HYPOCONDRIA, vox medica in Summ. Inſtit. Iuſtin. l. 1. tit. 11.

HYPOCRISIS, V. *Hypociſma.*

HYPODIACONISSA, V. *Frigdora.*

HYPODIACONUS, Subdiaconus, quo vocabulo vtitur paſſim S. Cyprianus in Epiſtolis. V. *Subdiaconi.*

HYPO-

HYPODROMVM, ſeu potius *Hypodromus*, longior porticus, *Galerie*. Papias MS. *Ypodromum, domus declinationis, ad neceſſitatem, et per gyrum habens arcus deambulatorios, ſuper quos ambulant homines.* Ordericus Vitalis lib. 2. p. 412. *Hypodromum et per gyrum arcus deambulatorios.* YPODROMVS, in Catholico Paruo, *Trauail de cheual*, vbi equi ferantur, *Trauaglio*, Itali, de qua voce Menagius in Origin. Italicis, forte pro *Hippodromus*, tametſi alia ſit vocis ſignificatio.

HYPOGAEA, pro *Hypogaeum*. Anonymus in Miraculis S. Vſmari per Flandr. n. 6.

HYPOPSALMA, S. Auguſtino lib. 1. Retractat. c. 20. eſt, *quod ad ſingulas Pſalmi partes ſuccinitur et reſpondetur.* Galli vocant *Refrain*.

† HYPOSARCHA, vel potuis *Hypoſarca*, ὑποσάρκη, Hydropiſis ſpecies. Acta SS. t. 1. Aug. p. 272.

HYPOTAMVS, pro *Hippopotamus*. Epiſtola Iohanni Presbytero, ſeu Regi Abiſſinorum falſo adſcripta ad Calcem MS. Corbeienſis. *In terra noſtra oriuntur et nutriuntur elephantes, dromadarii, cameli Hypotami.*

† HYPOTECATIO, obligatio, oppignoratio. Ch. Mſ. a. 1351.

HYPOTHECA, officina, Gall. *Boutique*. Verum mendum eſſe pro *Apotheca*, merito quis ſuſpicatur. V. *Apotheca*.

HYPOTHECARE, et HYPOTECARE, oppignerare, obligare, Gall. *Hypotequer*. Ch. Adolfi. Imperat. ann. 1292. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. p. 435.

† HYPOTHECARIVS, pharmacopola, Apotheker, ap. Marten. t. 4. Anecd. p. 194.

HYPPARCHVS, V. *Hipparchus*

HYPPERVS, V. in *Hyperperum*.

† HYRINES, *conuenientiae, ſeries.* Gloſſar. vet. Co.l. 7613.

HYRITIVS, erinaceus. Sugerius in Ludouico VI. c. 16.

HYROBI, *qui ungulas non diuidit*; Papias.

HYRPEX, V. *Herpix*.

HYSITIVM, farcimentum. Apitius de Re culinaria. lib. 2. c. 1. *Et exinde Hyſitia plaſſantur, quod eſt, effinguntur.* V. *Iſicium*.

HYSITIATVS, fartus. Idem Apitius lib. 8. c. 7. *Pullus Hiſitiatus, lepus Hyſitiatus.*

HYSOPVS Vgutioni, *herba eſt, - - - et dicitur Sparſorium aquae, quia in quibuſdam locis fit ex ea herba, vel propter ſimilitudinem purgationis.* Inuentarium Eccleſiae Eboracenſis in Monaſtico Angl. to. 3. p. 171. *Vna magna cuua pro aqua benedicta, cum Yſopo de argento ponder. 9. lib. 3. unciar.*

HYSTERICVS MORBVS, mulierum morbi genus, Gall. *Suffocation de Matrice*, a Graeco ὑστέρα, uterus, matrix. Vita S. Philippi Nerii to. 6. Maii. p. 633.

HYVERNAGIVM, V. *Hybernagium*.

I.

I. (1) Littera numeralis, quae 100. denotat, unde verſus:

I. C. compar erit, et centum ſignificabit.

Seu vt habet Vgutio.

I, retinet centum, vocalibus una tenetur.

In Notis antiquis I. unum valet. Eidem literae ſi recta linea ſuperaddatur, mille ſignificat. (2) *I, in ſuperſcriptione cantilenae, iuſum vel inferius inſinuat, gratitudinemque pro g. interdum indicat.* Ita Notkerus Balbulus opuſc. *Quid ſingulae litterae ſignificent in ſuperſcriptione cantilenae.* Vide A. (3) I. quandoque mutatum in A. *Balaux* pro *Bilaux*, Gall. *Pareſſe*, pro *Pigritia*, Latinum *Tango*, pro θίγω. Frequentius in E. *Placetum*, pro *placitum*, *Baſilecus* pro *Baſilicus*, Gall. *Enfer* pro *Infernus*, etc. I. conſonum in G. ſaepius, et viciſſim. Promiſcue fere ſcribuntur *Gardinum*, *Iardinum*, *Geola*, *Iaola*, etc. Idem *I.* con-

I. conſonum pro *Ch. Iaable pro Chable.* Eiuſdem perpetua mutatio eſt in *Gi* apud Italos, vt *Gieſu* pro *Ieſu*, *Giuſto* pro *Iuſtus*, *Giurare* pro *Iurare*. I. quandoque ſublatum *Strumentum*, pro *Iſtrumentum*. Nihil neceſſe eſt moneam, I. pro Y. ſaepius reperiri, vt Y. pro I. Mutationes aliae rariores. (4) † I. pro *et* in vett. Inſcript. apud Vignol. pag. 335. (5) † Aliquando vocibus praeponitur, vt videre eſt in *Iſponſio*.

IAABLE, rudens, Gall. *Chable*, vel *Cable*. Epiſt. an. 1113. apud Marten. tom. 1. Collect. Ampliſſ. col. 114.

IABVS, *id eſt Deunx XI. vno ſubtracto de libra.* Papias.

IACCA, Gallis *le ratelier des chevaux.* Vegetius L. 1. Artis veterin. c. 56. *Cratis quae Iacca* (alias *cocca*) *vocatur a vulgo, pro equorum ſtratura nec nimis alta ſit - - - nec nimis humilis.*

IACCENSES FLORENI, moneta C[illegible] et Aragonis nota, quae ſic [illegible], vt videtur ab vrbe *Iacca.* Ch. an. 1316. apud Marten. t. 1. Anecd. c. 1348.

† IACEA, mentha. Gloſſar. Mſ. Lat. Gall. a. 1340. *Iacea dicitur Gallice Menthe.*

† IACELLVM, *vna rete*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ. Ital *Giachio*. V. *Iacale* 2.

IACENTIA. (1) *Subcina, reliqua*, in Gloſſis Iſid. Melius in excerptis *ſubciſiua*. Dicitur de fundis inter colonos indiuiſis, quae reliqua erant. *Iacent* enim quae ſunt ſine poſſeſſione, teſte Papiano lib. 37. tit. 3. leg. 3. (2) IACENTIAE, i. q. *Adiacentiae*, appendices domus, Zubehör, apud Murat. in Antiq. Eſtenſ. p. 203.

IACENTIVVS, V. *Arbor*. 1.

IACERE. (1) Giſtum. Ch. Ludouici VII. an. 1144. pro Monachis Argentolii, in Regeſto Philippi Aug. Herouualliano f. 152. *Praeter Iacere, noſtrum, et exercitum et equitatio, nem.* Alia eiuſdem Regis et anni in Tabul. S. Dionyſii. *Talliam de annona, quae dicitur meſtina, auenam, quam accipiebat ab vnoquoque hoſpite, porcos ſeu freſcingias, anſeres et Gallinas; Iacere et procurari, ſiue ipſe, ſiue ſui, - - - corueias, etc.* (2) IACENTIBVS COLVMNIS, opus nouum impedire, id eſt priusquam aedificium eductum et eleuatum fuerit, in Lege Baiwar. tit. 11. c. 6. §. 1. (3) Abiicere, contemnere, negligere. Statuta Canonicorum Regul. apud Raimundum Duellium lib. 1. Miſcell. p. 87. (4) † *Iacere foedus*, pro inire ap. Murat. t. 21. p. 92. (5) † *Iacere de partu, de puero* cubare ex puerperio, in Act. Mſ. Inquiſit. Carcaſſ. an. 1308. V. *Geſina* 1. et *Iaſſina*.

† IACHA, inter res aromatarias recenſetur, in Conuent. Saonae. ann. 1526.

IACHERIA, terra noualis, Gall *Iachere* Tabularium Foſſatenſe: *Habet corueias octo diebus per annum, - - - in Iacheriis duobus diebus, in binalibus totidem, et in ſeminalibus totidem, in marceſchiis vno die, et in vindemiis vno die.* V. *Gaſſaria*, et *Iaſcheria*.

IACHTIVVS, ad iudicium citatus, V. in *Abiectire*.

IACINTVS, pro *Hyacinthus*, lapis pretioſus, apud Bernardum de Breydenbach, Itiner. Hieroſol. 111.

IACIS, pro *Aiacis*, vicaria, diſtrictus. Vetus formula apud Baluz. to. 6. Miſcell. p. 552. V. *Aiacis*. 1.

IACKE, IACQVE, ſagum militare, quod loricae induebatur, neſcio an a *Iacobis* factioſis, de quibus mox, nomen ſumpſerit. (*) Germ. Jacke eſt toga, veſtis rudis ruſticorum.) Thomas Wallſinghamus an. 1379. p. 239. *Quod mille loricas, vel tunicas, quas vulgo Iackes vocant, redemerit de manibus creditorum.* Infra p. 249. *Arreptum quoddam veſtimentum ipſius, quale Iacke vocamus, et impoſitum lanceae, pro ſigno ad fugitas ſuas poſuerunt.* V. *Iaqueta*.

IACMIVM, *Iacmarium Seruitium Matrimonii*, non ſemel recenſentur inter debita domino feudali ſeruitia in Recognitionibus de Voute apud Vibarienſes tom. 2. et Archiuo Principis

cipis *de Rohan*, vt fol. 349. vbi legimus. *Sunt homines litgii prout ceteri homines videlicet talhabiles in Seruiciis Iacmariis matrimoniorum.* Haec *Iacmaria matrimoniorum ſeruitia*, nihil aliud forte ſunt, quam cenſus, domino ſuo ſoluere tenebantur, ii homines ligii cum maritabantur. Haud ſcio, an a Graeco *γάμος*, nuptiae, *Iacmia* ſeu *Iacmaria ſeruitia* dici potuerint cenſus huiusmodi. V. *Forismaritagium* et *Maritagium.*

IACOBI, ex Gallico *Iaques*, appellati factioſi quidam in argo Bellouacenſi, ab eorum Capitaneo, quem *Iaque Bonhomme* vocabant ſub an. 1358. de quibus copioſe Froiſſartes 1. vol. cap. 187. 188. 189. Matth. Villaneus lib. 8. c. 67. Continuator Nangii Gall. MS. etc. qui factionem ipſam *Iaqueriam* nuncupant. V. Lunetum in Hiſt. Bellouac. tom. 2. pag. 544.

IACOBIPETA, V. *Iacobita.*

† IACOBINI. (1) V. *Iacobitae* 2. (2) Iidem qui *Iacobitae* Dominicani, in Ch. Mſ. a. 1317.

IACOBITA. (1) *Qui* peregrinationem inſtituit ad S. Iacobum Compoſtellanum, *Pelerin de S. Iaques.* Vgutio: *Iacobita qui petit Eccleſiam S. Iacobi.* Ioannes de Ianua habet *Iacobipeta*, vt et Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. (2) IACOBITAE. IACOBINI, in Aegypto et in Terra ſancta, dicuntur Chriſtiani quidam certis haereſibus ac prauis opinionibus infecti, ob quas a Patriarcha Conſtantinopolitano olim excommunicati, et ab Eccleſia Graecanica ſequeſtrati ſunt. Ita autem appellati a quodam Iacobo Seueri Patriarchae Antiocheni diſcipulo, qui annuente et praecipiente Timotheo Patriarcha Alexandrino Chriſtianos ad ſectam Dioſcori Alexandrini Patriarchae reuocabat: cuius haereſin amplexus Anaſtaſius Imp. ideo non ſemel *Iacobita* dicitur in Chronico Orientali ab Abrahamo Ecchellenſi edito pag. 59. 60. 120. 121. 122. *Iacobitas* et *Iacobinos*, promiſcue appellant Iacobus de Vitriaco in Hiſtor. Hieroſol. cap. 74. Aithonus c. 13. 14. Willebrandus ab Oldenborg. in Itine[r.] T. S. initio, etc. (3) IACOBITAE, dicti Dominicani, ſeu Rel[i]gioſi Ordinis S. Dominici, quo[d] eis *Hoſpitale Peregrinorum S. Iaco[bi]* Pariſiis ad manſionem aſſignatu[m] primitus fuerit. Albericus, et e[x] eo Magn. Chron. Belg. an. 1207.

IACOBVS. (1) Minutior monet[a] vulgo *Iaques*, cuius mentio in F[o]ris Beneharn. Rubr. de *Peages* ar[t.] 12. et in Conſuetud. Solenſi tit. [...] art. 4. *Iakes* moneta, neſcio an A[n]glica, occurrit etiam ſub Henric[o] VI. apud Will. Stanford. lib. 2. d[e] Placitis Coronae, c. 30. V. *Iaquetu[s].* (2) † Sagum militare, Gall. *Iaqu[e]* Germ. Jacke, Litt. remiſſ. Mſ. a. 137[.] (3) V. *Iacobi.*

† IACONIA, *id eſt lucrum exequia[rum] et funerum*, in Stat. Mſ. eccle[ſ.] S. Laur. Rom.

IACQVE, V. *Iacke.*

IACQVETA, ſpecies veſtis monaſtica[e] imo et toga quaeuis etiam laicorum[.] Germ. Jacke. Statut. Ciſterc. ann[.] 1519. apud Marten. tom. 4. Anecd[.] col. 1642. V. *Iacke.*

† IAQVETVS, a Gall. *Iacquet*, Iaco[...]bus, in Ch. Mſ. a. 1277.

IACTANDA, *gloriatio*, *glorificati[o]* in Gloſſ. MSS. ad Concilium Sard[i]cenſe cap. 15.

IACTARE. (1) Deiicere, *Iette[r] bas.* Capitula ad Legem Alam[an]nor. cap. 40. *Si quis alium de ca[bal]lo iactat, etc.* In ipſa lege tit. [...] *Si quis liber liberum in vita de [ca]ballo Iactauerit, etc.* (2) Aliq[uid] proiicere ad ſignificandum rem [ali]quam eſſe a ſe dimiſſam. Charta [an.] 968. ex paruo Chartul. S. Vict[.] Maſſil. fol. 7. *Recognoſcentes, [...] nullum directum habebant de [...] campis et de ipſis vineis, et ſe q[...] piuerunt, et ſtipulauerunt, et i[...] iacentem Iactauerunt et calcauer[unt].* V. *Feſtuca, Inueſtitura et Laiſus.*

DECIMA IACTATA, V. [De]cima.

IACTARIVS, V. *Iacturarius.*

† IACTATOR, calculus, Gall. *Je[...]* Memor. D. Camerae Comput. [...] V. *Iactus* 8.

IACTATORIVM, machina bellica, quae tela complura ſimul vel certe lapides emittebat, *Petraria*. Galbert. in Vita Caroli Comitis Flandr. n. 96.

IACTIO, f. traditio quae fiebat olim proiiciendo feſtucam, vt dicitur in vocibus *Feſtuca* et *Inueſtitura*. Venditio an. 1070. Marcae. Hiſp. col. 1153. *Ego Rangardis Comitiſſa* (Biterrenſis) - - - *per hanc ſcripturam venditionis meae vendo vobis omnes voces et dretaticos, poſſeſſiones vel authoritates, quas ego habeo, - - - et homines vel feminae habent, - - - per ſe, per fevos, vel per alodia, vel per baiulias, ſiue per conuenientias, vel per dimiſſiones, vel Iactitionem, ſeu Iactuarium, ſiue decimum, vel qualeſcumque voces in comitatu Redenſ. etc.*

IACTIRE, in ius vocare feſtucam in ſinum proiiciendo. Placitum Caroli M. an. 812. apud Mabill. lib. 6. de Re Diplom. Ch. 36. *Tunc ipſe Salacus per triduum ſeu amplius, vt lex habuit, placitum ſuum legibus cuſtodiuit, et ipſo Yingulſo ibidem Iactiuum ſolſedivit: et memoratus Yingulfus nec a decto placito venit, nec alium dixerit ad vicem ſuam, qui pro ſonia nunciaſſet, ſed Iactiuus exinde in omnibus apparuit.* Hic *Iactiuus* non tantum ſignificat eum, qui in ius vocatur eo quo diximus modo, ſed eum, qui vadimonium deſeruit, *Abiectire*.

† IACTISSIVS, proiectus, in Ch. Mſ. a. 1417.

IACTVRA. (1) Poena. Atto Vercell. Epiſc. in Libello de preſſuris Eccleſiaſt. to. 8. Spicil. Acher. p. 46. (2) V. *Eiectus*, 2.

IACTVRALE, ἐπίζήμιον, *damnoſum*. Suppl. Antiquarii. Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm. *Iacturale* ἐπιτίμιον mulcta, poena.

IACTVRARIVS, *qui frequenter iacturam patitur, i. damnum.* Gloſſae Iſid. Papias habet *Iactuarius*. Iohan. de Ianua. *Iactarius*, *Iactuarius*, *qui frequenter damnum patitur, et proprie qui res ſuas iactat in mare ingruente et graueſcente tempeſtate. Iacturarius, a, um, damnoſus, patiens, vel inferens damnum.* Gl. Lat. Gall. Sangerm. *Iactarius*, *Iactuarius*, *Domageux ou qui ſouffre domage.*

† IACTVRATVS, iacturam paſſus, tom. 7. Collect. Hiſt. Franc. pag. 375.

IACTVS. (1) ὑπατεία, miſſile. Ita non ſemel vſurpat Cenſius Camerarius in Ceremoniali Romano, apud Baron. an. 1191. (2) Gall. *Iet. Iacti*, falconariae artis magiſtris dicuntur laquei de corio facti, qui pedibus falconum imponi ſolent, *vt cum eis retineantur, et iactentur ad praedandum, qui ob hoc Iacti dicuntur, quod cum eis iaciuntur falcones, et emittuntur ad praedam.* Ita Fridericus II. Imp. lib. 2. de Arte venandi, c. 38. et alibi. GETTVS, eadem notione, Ital. *Geti*. Conſtitutiones Friderici Regis Siciliae cap. 115. (3) Statuta Rudolphi Epiſc. Trecor. an. 1429. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1148. Haud ſcio an *Iactus*, ſeu *Elatio* hic recte exponi queat, per haſtam publicam vel auctionem, adeo, vt *domini temporales*, et alii, de quibus agitur, prohiberent, ne ſubditi ſui *ad firmam* reciperent decimas Clericorum: vt hi cogerentur, eas praeconis voci ſubiicere, hacque ratione ipſi temporales domini viliori pretio poſſent illas comparare. Textus non videtur ſatis emendatus. (4) IACTVS MISSIONVM, irrogatio, ſeu diſtributio pecuniae a ciuibus pro communibus impenſis exigendae. Charta Philippi Regis apud Perardum pag. 348. (5) IACTVS MARIS, littus, ſeu potius agger, mari impoſitus, *Reiet de la mer*, *Iettée*. Ch an. 1242. in Probat. Hiſt. Guinenſis p. 502. *Vendit totam terram, - - - cum omnibus ſuis appendiciis, ſcilicet dico et Iactu maris.* Vbi *Dicus* eſt Gallicum *digue*, Germ. Deich, agger. Conſuetudo Bituric. (6) † Id quod manu menſurae ſuper additur, die Zugabe. Ch. a. 1139. t. 2. Monum. haer. antiq. p. 16 (7) † Gall. vulgo *Terre - iet.* Pact. Mſ. a. 1515. *Et habere debere per degam dictorum vallatorum ſuum iactum paſſagium.* (8) Calculus, Gall. *Letton*. Ch. Mſ. Caroli V. a. 1375. (9) Com-

(9) Computatio quae cum calculis fit. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1354. (10) † Prima perſcriptio, Gall. *Ject*, *Minute*. Lit. remiſſ. Mſ. an. 1453. (11) † *Iactus*, *vexatus*, σκυλευθεὶς. Germ. *Iactatus*. Caſtigat. in vtrumque Gloſſar. V. *Iactare* 2.

IACVLA. (1) Pro *Iaculum*, telum, apud Marten. lib. 2. de Ritibus Eccl. p. 242. (2) *Genus retis*. Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7679. V. *Iacellum* et *Iaculum*.

IACVLARIS, ἀκοντιστὴς, qui iaculatur, in Gloſſis Sangerm. MSS.

IACVLATOR. Chart. Amelii Epiſcopi Toloſani in Tabular. Abbat. Conchenſis n. 1. *Tali pacto, vt nullus miles, neque cliens, neque Iaculator, etc.* Idem forte, qui *Arcubaliſtarius*.

IACVLVM. Gloſſ. Iſidor. *Caſſiculum*, *Rete*, *Iaculum*. Legendum eſt, *Caſſiculum*, *Reticulum*, vt apud Feſtum.

IADELLVS, genus vaſis, fortean idem quod Gallicum *Iale*, Gabata. Ch. Geraldi Abbat. S. Ioannis Angeriac. ann. 1385. ex Chartulario eiusdem Monaſterii p. 460. *Item debet facere Iadellos et ſcutellas et terſoria ipſo die ad faciendum Mandatum*. V. *Ialla*.

† IADRVM, Ital. *Zadro*, theatrum, ap. Scip. Maffei in Veron. illuſtr. part. 4. p. 193.

† IAFARINVS, crocei coloris; Ital. *Zafferano*, crocus, Saffran. Ch. Mſ. an. 1031.

† IAIA, caueae ſpecies ad piſcandum. Ch. Mſ. an. 1215. *De ſingulis nauigiis hominum piſcantium in Iais -- anguillam vnam*. V. *Gata*.

† IAIXVM, terra inculta, ager virgultis obſitus, Ch. ann. 1056. apud Stephanot. tom. 10. Fragm. Mſ. pag. 282.

IALAGIVM, IALEAGIVM, ius menſurae, ad quam exiguntur dolia vinaria, Gall. *Droit de iaugeage*. Litterae Officialis Andegau. a. 1269. ex Archiuo S. Albini. Tabular. S. Albini Andegau. *Donauit in opus pauperum conſuetudinem illam quam habebat in Eleemoſyna S. Albini*, i. e. *banagium de proprio cellario eleemoſynarii. Dedit etiam conſuetudinem ialeagii quam habebat in cellario dominico monachorum*. † HALLEAIIVM, in Ch. Mſ. ann. 1306. V. *Gellagium* et *Galo*.

† IALDVS, ab Itali. *Giallo*, luteus, croceus, flauus. Inuent. Mſ. theſ. Sedis Apoſt. a. 1295. V. *Ialidus*.

† IALEA, menſura liquidorum, eadem quae *Galo*. Lit. remiſſ. Mſ. an. 1357.

IALETVS, modus agri, vel ſiluae, *modii* pars duodecima. Hemeraeus Hiſt. Viromand. p. 313. *Rodulphus Eques legauerat teſtamento ſuo ialetos nemorum ſuorum de Mortier, octo ialetos terrarum ſuarum arabilium, duas falces pratorum ſuorum ſiluatorum in prato de Aniſiaco*. Occurrit rurſum in Ch. Walcheri de Rumigniaco a. 1231. ex Archiuis S. Nicaſii Remenſis. V. *Galetus* in *Galo*. † IALETVM, in Ch. Mſ. ann. 1374.

† IALIDVS, i. q. *Ialdus*. Stat. crimin. Riper. c. 20.

IALINVS, pro *Hyalinus*, coloris vitrei, ὑάλινος. Ch. an. [illegible]. apud Vghellum tom. 7. p 1274.

† IALLA, vaſis genus liquidis continendis aptum, Gall. *Iaille* et *Jalle*. Areſt. MS. a. 1345. V. *Galo*.

IALLEIA, V. *Galo*.

IALO, V. *Galo*.

IALLEAGIVM, V. *Ialagium*

† IALLEATA, menſura liquidorum, eadem quae *Galo*, in Ch. Mſ. ann. 1263.

† IALOIGENVS, menſura annonaria, Gall. *Golenée*. Lit. remiſſ. Mſ. ann. 1360. V. *Golena* et *Ialotus*.

IALONATA, V. in *Galo*.

† IALONEIA, herbarum faſciculus, Gall. ol. *Iaglonée*. Ch. Mſ. ann. 1266.

† IALOTVS, menſura annonaria, i. q. *Ialoigneus*, Gall. *Ialoi*. Ch. Mſ. Phil. Pulcri. ann. 1312. V. *Galo*.

† IALOVSVS, a Gall. *Ialoux*, zelotypus, in Lit. remiſſ. Mſ. an. 1395.

IAMBELEGVM, *id eſt*, *pentametrum* apud Papiam. Agit, vt videtur, de metro ſeu carmine, quod iambis conſtet.

IA

IAMBRICARE, tegere, operire Supplement. Antiquarii: *Iambricat*, *σκέπει*, *καλύπτει*. Leg. *Imbricare*.

IAMBRICES, *καλυπτῆρες*, *tegmina*, ibidem: vel legendum eſt *imbricare* et *imbrices*, quae voces ſunt notae, vel forte *lambricare*, a Gall. *Lambriſer*, lacunare, et *Lambrices* a Gall. *Lambris*, lacunar: Gallicum tamen *lambris* dictum eſt ab *ambrices*, quae Feſto ſunt *regulae*, *quae tranſuerſae aſſeribus et regulis interponuntur*. Turnebus l. 14. Aduerſar. c. 12. *Lego in Feſto ambrices regulas non tegulas*, vt quidam male, *id quod ſenſus ipſe declarat*, *ſed et Francorum lingua quae articulo addito tabulas quibus lacunaria texuntur*, *aut aedes obducuntur lambrices vocat*, *quod cum ſit*, *lambricari pro imbricari dicit*.

IAMELLOCTUM, pannus e pilis camelorum contextus, Ital. *Ciamelloto*, Gall. *Camelot*, in Conſtit. Friderici Reg. Siciliae c. 93. V. *Camelotum*.

IAMIAMQUE, continuo, in lib. 32. Cod. Th. de Decur.

IAMMUNDLING, IAMUNDILINGI, ſeruorum, ſeu glebae adſcriptorum ſpecies apud Germanos, qui a *litis* et *colonis* diſtinguuntur in veteribus Tabul. etſi vtriſque adiunguntur. Ch. Ottonis M. a. 937. in Priuilegiis Eccleſiae Hammaburgenſis, p. 149. et apud Goldaſtum to. 2. Conſtit. Imper. p. 43. *Si vero aliquis ex libertis voluerit Iammundling vel litus fieri*, *aut etiam colonus ad monaſteria ſupradicta*, *cum conſenſu cohaeredum ſuorum non prohibeatur a qualibet Poteſtate*, *ſed habeat licentiam noſtra auctoritate. Habeat quoque poteſtatem praedictas Adalgag ſucceſſoresque eius Eccleſiae Hammaburgenſis Archiepiſcopi*, *ſuper liberos et iammundlingos Monaſteriorum ſupradictorum in expeditionem*, *ſiue ad placitum Regis*. In Ch. Henrici II. a. 1003. et 1014. in iisdem Priuileg. p. 155. 156. *Litis*, *colonis*, *atque iammundilingis*. Cenſet Spelmannus *iammundilingos*, eoſdem eſſe cum *Commendatis*, liberis ſcilicet, qui ſe alterius dominio ac protectioni commendabant, ex Saxon. *Gemundian*, *protegere*: vnde *mundium*, protectio, tutela; et *ling*, quae eſt terminatio vocabulorum Anglo-Saxonibus familiaris, et *hominem* fere, aut *hominum* ſpeciem denotat, vt in *Adeling*, *Eſterling*, et alibi docemus.

IAMNUNC, ex die praeſenti, continuo: occurrit non ſemel in Cod. Th. locis a Iac. Gothofredo indicatis.

IAMPNA. Monaſt. Anglic. t. 3. p. 22. *Paſturas*, *mariſcos*, *boſcos*, *iampna*, *bruerae*, *communias*, *piſcarias*, *redditus*, *etc.* Litterae an. 1544. apud Rymerum to. 15. p. 59. *Centum acras prati*, *ducentas acras paſturae*, *centum acras Iampnorum et bruerorum*, *etc.* Conuentiones an. 1551. p. 266. eiusd. tomi: *Iampna*, *brueria*, *mariſcos*, *boſcos*, *etc.* *Iampna* dici videntur loca iis arbuſculis obſita quas Armorici *Ian* vel *Iaon* noncupant. Hae autem arbuſculae iunipero fere ſimiles, pro foliis habent ſpinulas.

IAMTUM, *ἐχπάλαι*, in Excerptis Gloſſ.

IAMUNDILINGUS, V. *Iammundling*.

† IANESTARIA, ager *geniſtis* obſitus, Gall. ol. *Iannaie*. Ch. Mſ. an. 1242.

† IANETI, nummi argentei a Iano rege Cypri cuſi. Lit. Mſ. an. 1277. V. *Ianneti*.

† IANGULARIA, garrulitas, nugae, a vet. Gall. *Iangle*. Notit. vet. inter Probat. Hiſt. Sabol. p. 338.

IANITORES, oſtiarii, *qui vltimi Eccleſiaſtici ordinis ſunt*, ait Eginhardus in Vita Caroli M. V. *Oſtiarius*.

IANITRICES, *αὐταδέλφαι γυναῖκες*, in Gloſſ. Gr. Lat. MS. in quo perperam ſcriptum *Inanitrices* Gloſſ. Gr. Lat. edit. *σύνυμφος*, *conſponſus*, *ianitrix*. Io. de Ianua: *Ianitrices dicuntur vxores duorum fratrum*, *quaſi eandem ianuam terentes vel per eandem ianuam iter habentes*. Ex Iſidoro l. 10. c. 8. et Gloſſ. eiusd. Vid. l. 4. D. de Grad. et affin.

IANIZARI vel IENIZARI, copiarum Turcicarum milites praeſtantiſſimi, Gall. *Ianiſſaires*, qui a pueritia omnibus militaribus exercitationibus

nibus inſtructi praecipuum ſunt robur imperii Turcici. *Ianizares* paſſim memorant recentiores, qui de rebus Turcicis ſcripſere. Vide Carolum de Aquino in Lexico Militari.

IANIZZERI, officiales tertii ordinis in cancellaria Romana. Vide Octau. Veſtrium l. 1. et 2. de Iudic. Aulae Rom.

IANNETI, nummi argentei, a Iano, Rege Cypri, cuſi, in Statut. Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani tit. 19. §. 33.

IANTACVLVM, *cibus quo ſoluitur ieiunium ante prandium; vnde Iantaculare et Iantaculari, idem quod Iantare vel Iantari, comedere ante prandium, ſoluere ieiunium ſecundum Hugutionem.* Io. de Ianua, qui reprehendit quosdam *qui corrupte ſolent proferre haec vocabula per e. in prima ſyllaba, ſcil. Gento, as, etc.* Qui ſcribantur hae voces, hodie ſatis notum. Vſi ſunt quidam e Latinis. V. *Deieiunare* et *Gentare*.

IANTAR, parata, giſtum, paſtus, a Latino *ientare* forte: quod confirmatur ex antiqua ſcribendi ratione, de qua mox in *Iantaculum*. Ch. Luſitanica aerae 1168. in Hiſt. Epiſcop. Portenſium 2. parte p. 20. *Pro parata, quod vulgo dicitur iantar: ſcilicet vt Epiſcopus accipiat pro illo iantare omnem illam terram, quam habebat Eccleſia ſanctae Mariae, etc.*

† IANTICLVM, *prandium. Ianto, prandeo*, in Gloſſar. ant. V. *Iantaculum*.

IANTILIA, λίθοι τραχεῖς, διακοπτόμενοι, lapides aſperi, diffiſſi, in Gloſſis Lat. Graec. Sangerman. et aliis.

† IANVARIVM, clathrum, Gall. *Grille*. Conſuet. Mſ. monaſt. Burdegal.

IANVARIVS, ianitor, Vide in *Excluſor*.

IANVATOR. Io. de Ianua: *Ianitor et Ianuator, qui obſeruat Ianuam.*

IANVINI, monetae ſpecies cuſa Ianuae, in Annal. Genuenſ: Ogerii Panis ad a. 1204. Iacobi Auriae ad a. 1282. † IANVNINI, in Ch. Mſ. a. 1278. V. *Bruneti*.

IANVM. Ch. Longobard. an. 774. apud Vghellum in Archiepiſc. Beneuent. *Nec non Eccleſia S. Mercurii, quae poſita eſt in iano noſtro, et de ipſo iano circa ipſam Eccleſiam largiti ſumus terram modiorum 500.*

† IANVS, flauus, Gall. *Iaune*. Stat. Placent. l. 1.

IAOLA, pro *Gaola*, carcer, Gallis *Geole*. Computus a. 1202. apud D. Bruſſel ad calcem t. 2. de Vſu feud. p. CXLI. V. *Geola*.

IAPEX, *velox*, in Gloſſ. Sangerman. MS. num. 501. An *Iapyx*, ventus ſpirans ex Iapygia ſeu Apulia, Gr. ἰάπυξ ἄνεμος. Haud ſcio an huc referri queat vox *Iapygus*, quam vſurpat Coſmas Materienſis apud Mabill. ſaec. 5. Benedict. p. 115.

Coſmas Martyribus ſacris carmen dedit actus,
Gregorii precibus mente pia Iapygus.

IAPIDES, *ſpolia*, apud Papiam.

IAPPA, *Iuppa*, veſtis ſpecies, Gall. *Iupe*, German. infer. Jope, Jupe. Diarium Belli Huſitici apud Ludewig. t. 6. p. 192. V. *Iupa*.

IAPYGVS, V. *Iapex*.

IAQVE, V. *Iack*.

† IAQVEI, iidem qui *Iacobi*, cuius factionis *Iaquerie* nuncupatae, praecipui auctores fuerunt plebeii Pariſienſes, vti docent Annales Victor. Mſ. ad a. 1358.

† IAQVEMARDVS, loricula annualis contexta, i. q. *Iacobus* 2. Memor. D. Cam. Comput. Pariſ.

IAQVERIA, V. *Iacobi*.

IAQVERII, V. *Iacobi*.

IAQVETA, ſpecies veſtis monachicae imo et toga quaeuis, Germ. Jacke. Statuta MSS. S. Victor. Maſſil. an 1531. V. *Iacqueta*.

† IAQVETONVS, ſagum militare quod loricae ſuperinduebatur, i. q. *Iacke*. Ch. Mſ. a. 1481. Vide *Iacobus* 2.

IAQVETVM, genus veſtis. Proclamatio Conſilii Maſſil. circa a. 1400 V. *Iacqueta*.

† IAQVETVS, minutior moneta Gall. *Iaquet*. Ch. Mſ. an. 1469. V. *Iacobus* 1.

IARBA, pro *Garba*, Gall. *Gerbe*, Germ. *Garbe*, Manipulus. Tabular. S. Martini Pontiſar. **IARBA VACCENTII.** Ch. Thomae Abbat. Sangerm. a. 1250. *Tenemur cuilibet quadrigam cum blado conducenti miniſtrare in granchia noſtra de pyrodio unam garbam vaccentii et in Monaſterio noſtro duos panes.* Similia iisdem fere verbis habentur in Ch. manumiſſionis hominum de Theodaſio, Choiſiaco, etc. a. 1250. ex Archiv. eiusd. Abbatiae. An vicia pro equis?

IARDINVM, hortus, Gall. *Iardin.* Computus an. 1333. Hiſt. Dalphin. t. 2. p. 276. **IARDINVM**, eadem notione, apud Marten. t. 3. Anecd. col. 81. V. *Gardinum.*

IARDINARIVS, **IARDINERIVS**, cultor *iardini*, Gall. *Iardinier*, apud Lobinell. in Gloſſ. t. 3. Hiſt. Pariſ.

✝ **IARDINELLVS**, **IARDINETVS**, dimin. a *Iardinus*, hortus, Ital. *Giardinetto.* Ch. Mſ. a. 1269.

✝ **IARDINVLVS**, idem, in Ch. Mſ. a. 12[illegible].

IARDINVS, V. *Gardinum.* ✝ Ab horto utcumque diſtinguitur in Stat. crimin. Saonae c. 42.

IARLERI, apud Suecos, iidem, qui *Earles*, apud Anglos, Comites. Snorro Sturleſonius in Chron. Norwegico, vbi de Herleuo: *Rex offerebat illi iarleri nomen et comitatum.*

IAROLIVM, f. repagulum, Gall. *Barriere.* Computus a. 1202. apud D. Bruſſel ad calcem t. 2. de Feudorum vſu p. CXCVI. col. 2. *Pro liciis circa foſſatos faciendis, et pro intratio villae parando, et pro pane portato apud Bellum montem XXIIII. l. III. ſ. et dim.* V. *Garrolium.*

IARRA. (1) Species vaſis, Gall. *Iarre*, Ital. vulgo *Giarra.* Vita B. Martini Solitarii t. 1. Aprilis pag. 807. *Accidit autem ut cucurbitulam Martini implere oleo iuſſus procurator monaſterii iarram oleo vacuam eſſe nuntiaret.* Miracula MSS. Vrbani V. PP. XX. *Iarras ſeu hidrias plenas aquae roſaceae.* V. *Gerla* et *Gerula* 2. (2) ✝ Alia notione in Ch. Phil. V. a. 1318. *Vſagium - - - ad iarras, quae aliàs vocantur querqus, et ad fagos.* V. *Iarro.*

IARRECTA, vernacula lingua, inquit Rocchus Pirrus in Epiſcopis Catanenſibus, ſcapha eſt, qua homines alueo fluminis terrae traiiciuntur.

✝ **IARREIA**, **IARRERIA**, **IARRETA**, i. forte quod *Iarrecta.* Ch. Mſ. Will. duc. Aquit. a. 1126. *Concedo - - - cimiterium eccleſiae et Iarretam cum terris ſibi appendentibus.* Apud Beſlium p. 405. in Ch. a. 1087. legitur *Iarreria*; inter ſchedas vero Mabillonii habetur *Iarreia.* Idem f. ac *Iarrigia.*

IARRETVS, ſpecies piſciculi. Statuta Maſſil. l. 1. c. 17. *Piſces minuti, ſcilicet ſardinae, iarreti, ſerclet bogue, etc.* Heſychio ἰάρεκ, eſt piſcis genus, vnde dictus videtur *Iarretus.*

IARRIA, **GERRIA**. Ch. fundationis Abbatiae Brolii Grollandi in dioeceſi Lucionenſi a. 1109. apud Sammarthanos: *Ego Aimericus de Bulio dono et concedo Deo et B. Mariae et praedictis Monachis ipſum locum, qui vocatur Brolium Gollandi, et Gerriam illam, et terram, quae ante eſt, et extenditur vſque ad terras Airandenſium, et determinatur de valle, quae ſubtus iarriam illam eſt, vſque in viam, quae Thalemundo venit.* **IORIA**, eadem notione. Ch. Friderici I. Imper. a. 1157. apud Guichenonum in Bibl. Sebuſ. p. 179. *Pratis, paſcuis, ſiluis, ioriis, montibus, vallibus, etc.* Cum in hoc poſteriori loco deſideretur vox *garricis*, quae in ſimilibus Chartis paſſim apponitur, ſuſpicio eſt *iarrias, gerrias, ioriasue* nihil aliud eſſe quam *garricas*, terras incultas ſeu loco virgultis obſita: hanc notionem patiuntur loci citati, neque alienam puto ab illo, quem nobis exhibet Ch. an. 1222. ex Camera Comput. Sabaudiae, vbi legitur: *Accepit in feudum lo iorrat de Candubrio.* Coniecturam hanc noſtram doctiorum iudicio ſubiicimus.

IARRIGIA, pro *Garrigia*, de qua in *Garricae*, terrae incultae et paſcuae. Gall. *Iarrige.* Ch. Willelmi Pictav.

Comit. a. 1073. inter Inſtrum. t. 2. nouae Gall. Chriſt. col. 466.

† IARRO, IARRONVS, quercus ſpecies, Petragoric. *Iarryc*. Ch. Mſ. an. 1206. V. *Iarra* 2.

IARROSSIA, viciae genus, Gall. *Iarroce*, Hiſpan. *Algaroua*, Gall. *Jarouſſe*. Ch. an. 1096. e Tabular. Caſae Dei.

IARSA, ſcarificatio. Liber ordinis S. Victoris Pariſ. MS. cap. 65. Vide *Garſa*.

† IASCHERIA, terra proſciſſa et nondum ſeminata, Gall. *Iachere*, ol. *Iaſciere*. Ch. Mſ. an. 1318. V. *Iacheria*.

† IASIA, equa, vt videtur. Reg. Epiſc. Niuern. a. 1287. *Duae Iaſeae ad trahendum vineam*.

IASSEFATVM, nauigii Perſici ſpecies apud B. Ordericum de Foro Iulio in Peregr. n. 6. † IASSETVM, t. 6. Ian. Act. SS. p. 988.

† IASSILE, i. q. *Iaſſium*, f. quod in eo iacent pecora. Ch. Mſ. a. 1341. V. *Ialoneia*.

† IASSINA, puerperium, Gall. *Geſine*, in Gloſſar. Prov. Lat. Hinc *Iaſſineria mulier*, quae iacet ex puerperio, t. 4. Hiſt. Nem. Prob. p. 26. V. *Geſina* 1.

IASSIVM, ouile, Prouincialibus *Ias*, in Ch. an. 1473. ex Schedis D. de Mazaugues, et in Conuentione an. 1522. ex Archiuo Eccl. Maſſil. V. *Iaſſile*.

† IATRICOLABON, *vertibella*, *i. forfex medicinalis*, in Gloſſ. ad Alex. Iatroſoph. Mſ. l. 1. Paſſion.

IATROMEA, IATROMAEA, medica mulier ab ἰατρὸς, medicus, et μαῖα, obſtetrix. Vetus inſcriptio apud Gruterum p. CIↃ.CX.

† IAVARINA, i. q. *Iauelina*. Stat. Montisreg. p. 167. V. *Gieuerina*.

IAVELINA, ſpecies haſtae, Gall. *Iaueline*. Statuta Eccl. Meld. inter Inſtrum. Hiſtor. eiusd. Eccleſ. to. 2. p. 513.

IAVELLA DE BVSCHA, lignorum faſcis, in Tabul. Solemniacenſi. Occitanis *gauel* eſt faſcis ſarmentorium, aliis *iauella*, quod vltimum etiam pro ſpicarum mergite aliisue faſciculis accipitur. Quidam vocem *iauelle* deducunt a *capella*, ſeu *capulus*, manipulus; alii ab *hapſus*, manipulus, Celſo, quod *hauelle* pro *iauelle* olim dictum velint. D. de Caſanoua *iauelle* quaſi *garbelle*, a *garba* dictum opinatur. V. Menagium in Etymol Gall.

IAVELLVS. Tabular. Foſſatenſe: *Apud Foſſatum - - - ſalceias, inſulas, gurgites, et iauellos quam plures - - - habet*. V. *Iauella*. † Locus, vt videtur, in fluuio *iauellis* ſeu faſciculis coarctatus piſcium capiendorum cauſa. V. *Gordus*.

† IAVGERIA, officium dolia vinaria ad bolidem exigendi vel explorandi, Gall. *Iaugeage*. Reg. S. Ludov. ad a. 1316.

† IAVGIA, doliaris capacitatis index et norma, Gall. *Iauge*; vnde IAVGIATOR, doliorum explorator. Ch. Mſ. a. 1344.

† IAVLARIA, carcerarium, ſeu quod domino carceris vel *Iaulario* ab incerceratis praeſtatur, Gall. *Geolage*. Ch. Mſ. an. 1330. V. *Geolaria* et *Ieularia*.

† IAVLARIS, IAVLARIVS, i. q. *Iaulerius*, to. 7. Ordin. reg. Franc. p. 668.

IAVLERIVS, carceris cuſtos, Gall. *Geolier*. Codex MS. Conſuet. Toloſ. fol. 41. vo.

† IAYNA. (1) Quercus, trabs quercina, t. 9. Hiſt. Nem. Prob. p. 149. V. *Iarro*. Hinc (2) Locus quercubus conſitus, quercetum, in Ch. Mſ. a. 1468. Inde etiam

† IAYNETA, armorum ſpecies, haſta, cuius haſtile ex quercino ligno eſt. Ch. an. 1362. to. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 248.

† IAZALLVM, IAZVLVM, *Aſar*, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692.

IBALIA, *maris habentia*. Gloſſ. Iſid. ad quas Graeuius: quid ſi ſcripſerit *Ibis*, *auis Aegyptia*. V. *Hibalcio*.

IBER, ἡμίονος, mulus, in Gloſſis Sangerman. MSS. V. *Iberus* 2. et *Imbrus*.

IBERNAGIVM, pro *Hybernagium*, de quo ſupra, frumentum hyemale, Gall. *Hiuernage*. Ch. Miniſtri Hugonis et Capituli Maioris Monaſt. an. 1224.

IBERV

IBERVS. (1) Pactus Leg. Salicae tit. 13. §. 3. *Quicunque alienam domum violenter diſturbauerit, et domus ſi pro firmamento iberus habuiſſe probatur, qui hoc fecerit, MDCCC. den. culpabilis indicetur.* Vbi Wendelinus, *iberus*, culmen interpretatur, ita vt *culmine* ſeu ſummo tigno domui impoſito, tunc confecta et abſoluta cenſeatur: ex Germ. vt ait, *Vber*, quod eſt *culmen*, vnde Belgae *Ewer*, et *Eberboom*, ſupremum lignum, vel tignum. *Veber* certe Germanis *ſupra* ſonat. Paulo aliter ab Eccardo *iberus* ad verbum redditur, ſcilicet *ſuperior domus*, ſicque pro *iberus* ait legi *domus ſuperius* in Decretione Clotarii. Deinde obſeruat Saxonibus *oeuer* eſſe *ſuperior*, ab *ober*, ſupra; *Haus* vero vel *Hus* deuocari *domum*: hincque tandem dicit hunc eſſe legis ſenſum: *Si domus deſtructa, loco tecti, quod alias infimae et vni tantum contignationi incumbebat, praeter illam adhuc aliam contignationem ſuper impoſitam (ein oberhaus) haberet mulctam 1800. denariorum ſolui debere.* (2) Equus Hiſpanicus. Willelmus Brito l. 11. Philipp.

IBEX, *rupicaprae genus*, in Amalthea. Chron. Noualicienſe l. 2. c. 5. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 703. *In eo quippe monte aſſerit popularis vulgus haberi nonnulla ferarum genera, ſicut et in Ceniſio monte, vrſi, ibices, capreae, etc.*

÷ IBLADA, piſcis marini genus. Tract. Mſ. de Piſc. c. 60. *Melanurus, quem Plautus ophtalmiam vocat, ab oculorum magnitudine, i. e. oculatum: ſicut et nunc Romani ochiata, Maſſilienſes oblado, Nicenſes iblada - - - Omnes ab oculis nomen poſuerunt.*

IBLOSVS, locus, niſi fallor, ebulis confitus, Gall. *Hieble*, ſambucus humilis. Praeceptum Caroli Simplicis apud Mabill. t. 3. Annal. Benedict. p. 696. col. 2.

IBMALIS, *genus aſpidis, dicta quod ſomnum necat.* Gloſſ. Sangerm. MSS. Eſt pro Graeco ὑπναλὴ.

IBRIONES, V. *Cribriones.*

✝ ICABA, via, iter, vt videtur. Ch. a. 1065. ap. Murat. t. 1. Antiq. Ital. p. 197. *Icaba publica, qui pergiebat ad area noſtra.*

ICANATI, cohortes militares, V. *Domeſticus.*

ICASVDIA, bona caduca. Statuta Capituli Glandatenſis a. 1327.

ICERE, pro dicere. Iudicium a. 821. inter Probat. nouae Hiſt. Occitan. col. 56.

ICHINARIVS, ſpecies vaſis, V. *Hichinarius.*

ICHONIMVS, pro *Oeconomus*, in Litteris a. 1155. apud D. de Lauriere to. 1. Ordinat. pag. 12. V. *Iconomus.*

ICHRIARIVS, ſpecies vaſis, V. in *Hichinarius.*

IÇINVS, ſpecies animalis, V. in *Ericius* 1.

ICIVM, *quaſi exicus, nullo remanente.* Gloſſ. Iſid. Gebhardus in Crepundiis ait ſcriptum fuiſſe *exitium, exitus*, exitium autem eſſe ἔξοδον, vt initium pro initu, εἴσοδον.

ICON, pro *echo.* Gl. Bituric. *Icon, Saxum, quod ſonum captans etiam verba loquentium imaginatur.*

ICONA, ICONIA, imago, ex Graeco, εἰκών. Gloſſ. Lat. MS. Reg. col. 1013. et Papias: *Iconia, figura, imago.* Frodoardus de Pontificib. Romanis. Ebrardus in Graeciſmo:

Icos imago fit, quod probat Iconia.

ICONICVS, icone expreſſus, in Actis SS. Maii to. 7. p. 189. vbi de B. Petro Petrono.

ICONISMA, εἰκονισμός, iconica repreſentatio. V. locum in *Textus.*

ICONOMVS, pro *oeconomus*, apud Io. de Ianua. *Deſpenſeur des choſes de l'oſtel, menager*, in Gloſſar. Lat. Gall. Sangerm. *Iconomia, Menagiere*, ibid. *Procuratores* ſeu *iconomi* non ſemel apud Lobinell. to. 3. Hiſtor. Pariſ. p. 330. et 332. ICHONOMVS eſt apud Willelm. Brito l. 3. Philipp. V. *Cenones.*

✝ ICONVM, *rotunditatem*, in antiquis Gloſſis.

ICOS, V. *Icona.*

ICOSAHEDRVM, *aquae humiditas*, apud Papiam in MS. Bituric. Editus habet, *Iſaaedrum.* Proprie eſt apud

 Geo-

Geometras corpus ſolidum viginti conſtans faciebus planis εἰκοσάεδρον, quod habet viginti ſeſſus.

ICTIFER, piſcoſus, a Graeco ἰχθύς, piſcis, et Lat. ferre, in fragmento Hiſt. Brittan. Aremor. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 831. † Legend. *Ichthiofer*.

ICTIO, *percuſſio*, Io. de Ianua; *Percuſſion*, *ferrure*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

ICTOFAGUS, pro Graeco ἰχθυοφάγος, qui comedit piſces. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Ictofagus*, *qui mene* (mange) *poiſſon*.

ICTUARE, flagellis caedere: nam vt habet Papias, *ictus proprie ſunt flagellorum*, *ab agitando dicti*. Theod. Campedonenſis in Vita S. Magni c. 6. *Non eſt tibi neceſſe eum ictuari*, *etc.*

ICTUS. (1) ICTUS ORBUS, qui non apparet, qui *ſanguini* effuſo opponitur, *liuor et tumor*, in Lege Saxon. c. 1. §. 2. Gloſſ. Gr. Lat. πηρὸς, *coecus*, *orbus*. Bracton. l. 2. tract. 2. c. 5. §. 7. *Si inueniantur plagae apertae*, *vel bruſſurae per ictus orbos*. ICTUS CAECI, iidem qui *orbi*. *Caecae plagae*, Apuleio lib. de Herbar. virtutib. c. 3. Leg. Henrici I. Reg. Angl. c. 94. ICTUS APPARENS, caeco et *orbo*, opponitur. *Plaga aperta*, in Ch. laudata. ICTUS CUBITI, ſpecies ſortilegii apud Hiſpanos. Concil. Liman. ann. 1582. † ICTUS DEFENSALIS, quo quis ſe defendit in Ch. Mſ. an. 1385. † ICTUS MACHAT, *maſſa*, ſeu claua inflictus, ſine ſanguinis effuſione. Lit. remiſſ. Mſ. an. 1333. † ICTUS PLANUS, percuſſio quae gladio, qua planus eſt, fit, to. 8. Ordin. reg. Fr. p. 126. † ICTUM BIICERE, pro inferre, in Lit. remiſſ. Mſ. an. 1389. (2) Cognitio iudicis de ictu inflicto. Ch. Henrici Imper. an. 932 apud Miraeum in Cod. Donat. piar. c. 30. *Confirmamus eis bannum et Iuſtitiam impetum et burinam*, *ictum et ſanguinem*, *reperturam*, *etc.* (3) ICTUS PRIMI, prima acies, Gall. *l'Auantgarde*. Rodericus Toletan. l. 8. de Reb. Hiſp. c. 9. *Exercitum ſuum diſpoſuit in totidem aciebus: primos ictus habuit Garcias Romerii: ſecundam aciem Eximinus Cornelii*, *etc.*

IDALMA, f. facies, quae prae ſe ferebat ſpeciem benignitatis, a Graeco ἴνδαλμα, ſpecies. Belegrini Abb. Noualic. Epiſt. ad Ioannem PP. XIII. a 965. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 758. *Sanctiſſime Vates*, *competenter veſtrae clementiae benignitatem requirimus*, *ſuppliciterque propriam ingenuitatem veſtri idalmatis flagitamus*, *vt etc.*

IDEA, imago. Vetus Inqueſta apud Puricellum in Ambroſiana Baſilica p. 1037. V. *Idolum*.

† IDEMPTITAS, a Gall. *Identité*, aequalitas, paritas. Libert. Mſ. villae de Berco an. 1290. Vide *Identitas* 1.

† IDEMTITARE, iterare, tom. 10. Collect. Hiſt. Franc. p. 61.

IDENTITAS. (1) Quaeuis actio repetita. Vita Abb. S Albini: *Ne identitas in Clauſtro acediam parturiret i. en faiſant toûjours la meſme choſe*. Miracula S. Adalberti Egmundani c. 11. *Identitas ſ[...]tatis mater eſt*. V. Stephanum Tornacenſem Epiſt. 27 (2) IDENTITAS, pro idem. Paſchaſius Radbertus in Epitaph. Walae Abb. Corbeienſis l. 2 c. 2. *Ideo identitas eſt paene et in rebus eccleſiarum*, *etc.* (3) † Ius quod domino ſuperiori competer[e] ſolet. Ch. Mſ. Nic. epiſc. Camerac an. 1249. *Volentes identitatem* [...] *ſubiectionem et iuriſdictionem omn*[...] *modam - - retinere*.

IDERUS. Placitum a. 860. apud M[a]bill. Diplomat. p. 534. *Sed ip*[...] *tantum poſtulauit*, *vt diebus vit*[ae] *ſuae ei habere licuiſſet*, *et in S. Pet*[...] *aliquid daret pro idero iuxta ſua*[m] *voluntatem*. † Leg. forte *Iberi* domus.

IDERZON, ſepimentum, V. *Derz*[...]

† IDIDA, *ſolamente*, in Gloſſ. L[at.] Ital. Mſ.

IDIOCERA, ἰδιόχειρον, *Ecrit pri*[...] Rolandinus in Summa Notariae c[...] *Sagacitates vero in deponentem et* [...] *poſitarium*, *ne depoſitum alteri de*[...] *niſi ficut ordinant*, *multimode ſu*[...] *aliquando per idioceram*, *aliqua*[...]

per cirographum, et multis aliis modis, etc.

† IDIOLANA, herbae genus, portulaca, Gall. *Pourpier.* Gloſſ. Lat. Gall. an. 1352. *Idiolana, pourcelaine.*

† IDIOMELA, cantica feſto propria, in Ind. onomaſt. to. 4. Act. Iun. SS.

† IDIOPACIO, *la paſſione intrinſica.* Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

IDIOTA. (1) Illiteratus, imperitus. Gloſſ. Gr. Lat. Ἰδιώτης, ὁ μὴ νοήμων, *ruſticus, rudis.* Ἰδιωτία, *ruſticitas.* Papias: *Idiota, propria vel ruſtica lingua contentus. Idiota, ruſticus, indoctus, ignarus, ſine literis.* Gloſſ. Aelfrici: *Idiota, ungelaered,* i. illiteratus, indoctus. Will. Brito in Vocabular. *Idiotae dicebantur, qui propria tantum lingua naturalique ſcientia contenti, literarum ſtudia neſciebant, vnde dicebantur ſine litteris, non quod litteras non ſcirent, ſed quia artem Grammaticae propitiam non haberent.* Liberatus Diaconus c. 7. de Maximiano Patriarcha Conſtantinopolitano: *Conſtans quidem in fide vera, idiota autem ſermone.* Caelius Aurelian. l. 1. Acutor. c. 11. *Apud inertes, quos idotas appellant.* (2) IDIOTAE, dicti etiam Monachi, qui vulgo *Conuerſi* appellantur, ſeu qui nullo Ordine Eccleſiaſtico donati, vt eſt apud Allatium lib. de Narthece veteris Eccl. p. 15. Vdalricus l. 2. Conſuetud. Cluniac. c. 10. Interdum et qui literas, ſeu *legere* neſciebant *idiotae* appellati Gregorius M. l. 9. Ep. 9. (3) Priuatus. Sententia Iuonis Carnotenſis Epiſc. pro Monaſt. S. Martini de Campis: *Teſtis fuit, ſe vidiſſe Presbyterum de Hienuilla, ſeruos et liberos parochiales ex debito ad ſepulturam ſuſcepiſſe, ſeque interfuiſſe; Presbyterum vero Puteacenſem in praeſentia Presbyteri de Hienuilla tantummodo locum ſuſcepiſſe idiotae i viri priuati.* (4) IDIOTA, IC. Anglis, dicitur a natura ſtultus, qui numerare non poteſt 20. denarios, et patris vel matris nomina ignorat, vel quam aetatem habet, et ſimilia: eiuſmodi enim ſtulti rei ſuae gerendae incapaces habentur. Haec Raſtallus.

IDIOTICVS SERMO, in Vita S. Arigii Epiſcopi Vapincenſis, ruſticus.

† IDIOTVS, priuatus, to. 6. Aug. Act. SS. p. 704. V. *Idiota* 3.

IDITHVM. Lambertus Schaffnaburg. a. 1070. *Ipſe denique, qui vt res certamini committeretur, vehementiſſimus auctor incentorque fuerat Rutgerus Comes, is nunc primus fugiendi auctor ac ſignifer apparebat, omnique, vt vulgo dicitur, vento citatior, montes et colles moderans Idithum transmittebat.* Alcinus poëm. 221.

Inſtituit pueros Idithum modulamine ſacro,
Vtque ſonos dulces decantent voce ſonora, etc.

Vbi vir doctus *Idithum* putauit eſſe auctoris nomen qui ſub Carolo M. vixerit. Guil. Brito lib. 4. Philipp. V. 576. vti legendum:

- - - Praeſtructus ab illo
Esdra, qui docuit reparare volumina Legis
Atque Prophetarum, Pſalmos, Idithique libellos,
Et Teſtamenti ſimul omnia ſcripta prioris.

Vbi editor ad marginem correctionis vice repoſuit, *f. iditemque.* Alii Pſalmos Dauidis, qui pro *Idithum* inſcribuntur, intelligi volunt, 38. 61. 76. de quo l. 1. Paralipom. c. 9. 16. 25. l. 2. c. 5. 29. 35. etc. Hieronymus in Pſalm. 21. et Iſidor. l. 7. c. 8. *Idithum, tranſiliens eos ſine ſaliens eos, etc.* Io. de Ianua: *Idithum interpretatur tranſiliens eos vel ſaltans: quia quosdam humo inhaerentes, et ea quae in imo ſunt cogitantes, et in rebus tranſeuntibus ſpem ponentes, tranſiliuit cauendo iſte, qui vocatur tranſiliens.* V. Chron. Alexandrinum p. 202.

IDOLAGIA, pro *idololatria.* Fulcuinus to. 6. Spicil. Acher. p. 543.

† IDOLATICVM, *idolo conſecratum.* Gloſſar. Bibl. Mſ. annon. ex Bibl. Reg.

IDOLOTRARE, pro *idololatrare,* idola colere, in Vita S. Bernardini, t. 5. Maii p. 268. * et alibi.

IDOLATRIA, pro *idololatria.* Epitaph. S. Iſidori Hiſpalenſis Epiſcopi.

IDOLATRICVS, pertinens ab idololatriam, in Origine Belli Huſitici ap. Ludewig. t. 6. p. 184.

IDOLIVM, locus, in quo idola coluntur. Iſo Magiſter in Gloſſario: *Idolium, templum idoli, locus idolorum.* Alibi: *Idolium eſt locus, in quo idolis immolabatur: Idolothytum, ſacrificium. Idolum, res ipſa, cui immolatur.* Rurſum: *Idolium, ſeruitus idolorum.* In alio MS. Cod. *Officium idolorum.* Verſificator quidam:

Eſt locus idolium, quod ibi datur,
i. - - idolothytum.

Papias: *Idolium, locus, vbi idololatrae venerantur et colunt idolium.*

IDOLICVS, pertinens ad idolum. *Idolica nebula*, in Inuentione S. Cataldi Epiſc. t. 2. SS. Maii p. 570.

IDOLOLATRA, pro *idola.* Nicolaus de Braia in Ludouico VIII.

IDOLOLATRARE, idola adorare, in Concil. Eliberit. cap. 1. Gall. *Idolatrer.*

† IDOLVM, imago, effigies, ap. Bened. abb. Petroburg. edit. Hearn. t. 2. p. 523.

IDOMADA, pro *hebdomada*, in Hiſt. Dalph. t. 2. p. 284.

IDONEARE. (1) IDONEARE SE, idem quod *idoneum ſe facere.* Ch. Caroli M. apud Mabill. EDVNIARE, praeferunt Edict. Rotharii Reg. Longob. tit. 109. §. 9. et Leges Gromoaldi tit. 1. §. 3. EXIDONEARE, *Idoneum ſe reddere*, purgare ſe. Capitula Caroli C. tit. 9. cap. 6. Lex Aleman. tit. 17. §. 5. et Decretum Taſſilonis, §. 12. *Si autem tres annos indurauerit opus ancillae, et parentes eius non exadoniauerint eam, vt libera fuiſſe, etc.* vbi Cod. MS. *Exidoniauerint*, alius *Adexoniauerint.* (2) † Legitimum iurique conſenum declarare, aſſerere. Ch. a. 1115. ap. Murat. in Antiq. Eſtenſ. p. 315.

IDONEITAS, facultas. Leg. Luitprandi Reg. Longob. tit. 74. §. 1. *Nullam exinde habeat idoneitatem, etc.* Io. de Ianua: *Idoneitas, aptitudo, vtilitas, conuenientia; Idoneites, conuenables*, in Gl. Lat. Gall. Sangerm.

IDONEITAS LOCORVM, commoditas, apud Ottonem Friſing. Epiſc. lib. 1. de rebus geſtis Friderici I. Imp. c. 3.

IDONEVS. (1) Innocens, qui ita ab omni delicto immunis eſt, vt *Idoneus* ſit iuri ſtare. Ioan. de Ianua: *Idoneus, irreprehenſibilis.* Pactus Leg. Salicae tit. 76. §. 1. *Et ille poſtea, qui rogatus fuerat, ſi ex hoc idoneum ſe cognoſcat, ſe debet poſtea cum duodecim per ſacramentum abſoluere.* Infra: *Si ſe idoneum agnoſcit, etc.* IDONEVM SE FACERE, ſacramento ab impoſito crimine ſe purgare, exuere, in Capitul. Caroli M. l. 3. c. 89. (2) IDONEVS, ſiue liber, in Speculo Saxon. l 3. art. 26. 29. Ita videtur vſurpaſſe S. Fructuoſus in Regula c. 13. *Alius de Genealogia et gente ſua fatetur eſſe Principes, alius de parentibus, alius de germanis, alius de cognatis, alius de fratribus et conſanguineis et idoneis, alius de diuitiis, etc.* Vbi *idonei* dicuntur honorabiliores, vt *idonei ſerui* et *liberti*, in Lege Wiſigoth. l. 9. tit. 3. quibus ibidem opponuntur *viliſſimi.* (3) † Mundus, Gall. *propre, net.* Vet. Poenitent. MS. Cod. reg. 943.

† IDRAGVLA, *lo ſono del organo. Idragulicus, dolze ſono de organi.* Gl. Lat. Ital. MS.

IDRERON. Lex Longobard. l. 1. tit. 19. poſt §. 5. in Editione Boeriana haec habentur, quae deſunt in Lindenbrogiana: *Si quis ſepem alienam ruperit, i. idreron, comp ſol. 6.* V. *Derzon.*

† IDRIA, pro hydria, in Gl. Prov. Lat. Cod. reg. 7657.

IDROMALVM, *vnguentum quod fit ex aqua et malis*, Ioan. de Ianua. Vox hibrida ab ὕδωρ et malum.

IDROMELLVM, apud Rymer. to. 8. pag. 404. pro *hydromeli*, ὑδρομέλι, aqua melle mixta, aqua mulſa, Gall. *Hydromel.*

IDROR, *diabulus, ſeruus*, in Gloſſis Sangerm. MSS. n. 501. Suſpicor legendum, *idrus, diabolus, ſerpens.* V. mox *Idrus.*

IDRVS, ὕδρος, hydrus, ſerpens aquaticus. Ch. a. 1028. ex Tabul. S. Mariae Andegau.

IDVATVS, vltra idus prouectus. *Iduato Martio* in Barthii Gloſſar. ex Guiberti Hiſt. Palaeſt. *Iduato Aprili*, apud eumd. Guibertum l. 1. Vitae ſuae c. 3.

IDVVS, ὅμοιος, ſimilis, in Gl. Lat. Gr. Sangerm. MSS. *Iduum*, ὅμοιον. Supplem. Antiquar.

IECORVS, ἀγυνόμος, *aedilis*, *curator vrbis*. Supplem. Antiq. Lege et v. *Viocurus*.

IECTARE AD IVDICIVM, in ius citare, vocare. Conſtitutio Caroli M. apud Spelman. in *abiectire*: *Nullus praeſumat hominem ad iudicium ſine cauſa iectare, niſi iudicatum fuerit*. V. *Abiectire*.

IECTIGARE. Pſeudo-Ouidius l. 1. de Vetula:

Sicut multoties agitur furiis agitatus,
Sicut iectigatis, cuius nerui ſunt reſoluti.

Id eſt hac et illac membra diſiicit.

IECTIO, defectus, in Capitul. Caroli C. tit. 31. §. 33. V. *Abiectire*.

IECTISCERE, iectiuum facere, vel potius de eo qui *iectiuus* fit; ibidem.

IECTIVVS, i. q. *Abiectus*, qui vadimonium deſeruit, defecit. Formulae Bignon. c. 1. V. *Abiectire*. V. *Abiectire* et *Geitiuus*.

IECTVS. (1) Piſcatio, V. *Tractus* 2. IECTVS LAPIDIS, pro *iactus lapidis*, in Vita MS. S. Winwaloei l. 103.

IEDDA, V. *Ledda* in *Lendis*.

† IEHINARE, tormentis rem ab aliquo quaerere. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1350. *Ipſas - - bis fecit torqueri ſiue iehinari*. V. *Gehennae*.

IEIVNALES DIES, dies ſacri ieiunii, in Statut. Collegii Cornubiae an. 1380. apud Lobinell. t. 3. Hiſt. Parif. p. 500.

IEIVNITAS, abſtinentia, ieiunium. Vox Caelius Aurelian. l. 1. Acutor. c. 11. l. 2. c. 10. et lex 4. Cod. Theod. de Suariis.

IEIVNIVM. (1) IEIVNIVM QVADRAGESIMALE, in hoc differt a caeteris ieiuniis, quod in aliis poſt nonam, in hoc autem poſt veſperam reficiebantur. Microlog cap. 49. IEIVNIVM PASCHALE, apud Hincmarum, *obſeruantia paſchalis*, apud Gregor, in libro ſacram. Idem quod quadrageſimale. IEIVNIA QVATVOR a Latinis primitus obſeruata, docemur ex Philaſtrio in Catal. haereſ. V. *Quadrageſima*. IEIVNIVM *Vernale*, *Aeſtiuale*, *Autumnale*, *et Hiemale*, *ſeu ieiunium primi*, *quarti*, *ſeptimi*, *et decimi menſis*, vel *quatuor temporum*, vbi primus menſis eſt Martius, a quo annum auſpicabantur; quartus Iunius, ſeptimus September, et decimus December. Vide vetus Kalendarium Rom. editum ab Allatio lib. de Dominic. et Hebd. Graecor. c. 37. IEIVNIVM *in Litania Maiore*, indictum olim a Mamerto Epiſcopo Vienneneſi, et ab Eccleſia poſtmodum obſeruatum. Ioannes Abrincenſis Epiſc. de Off. Eccl. pag. 55. IEIVNIA *temporalia*, qua in 4. temporibus fieri ſolent. Statuta Ordinis Cartuſienſis 1. part. c. 3. IEIVNIVM *bannitum*, inquit Serrarius l. 1. Rerum Moguntiac. c. 32. fuit magnum et intenſum ieiunium, quod ad Dei bannum, ſeu poenam, iramque auertendam ab iis ſuſcipiebatur, qui ſe banno diuino dignos agnoſcebant, (videat Lector, an haec probet) huiusque ad noſtra fere tempora fuit in Moguntina Eccleſia vſus, et eo modo fere per triduam ſeruabatur, iisdem feriis, quemadmodum quatuor temporum ieiunia, ſed aliis hebdomadibus, quas ad memoriam verſiculo iſto ſignificabant:

Poſt SALVS et MISERI *tibi erunt ieiunia banni.*

Id eſt poſt dominicas, quibus canitur *ſalus* et *miſericordia*, quarum illa eſt dominica 19. poſt Trinitatem, haec dominica prima poſt *quaſimodo*. IEIVNIVM *diſpenſationis* eſt, quod celebratur in Vigiliis ſolennium dierum et magnarum feſtiuitatum, vt Natalis Domini Durant. l. 6. Rat. c. 7. n. 7. V. *Vigiliae*. IEIVNIVM *votiuae promiſſionis*, vt ſi quis vouet quod

quod certa die ieiunabit, vel a carnibus abſtinebit. Beletus c. 11. et Durand. lib. 6. cap. 7. n. 8. IEIVNIVM *poenitentiale, quod Eccleſiaſtico more poenitentialibus traditur ad remedium*, inquit Sigefridus Epiſcop. Moguntinenſ. Epiſt. 3. IEIVNIA *indicta* in poenitentiam, quo pacto redimerentur, docent Canones Saxonici ſub Edgaro Rege dati, cap. de Satisfactione §. 18. 19. (2) *Fames*. Barthii Gl. ex Roberti Monachi Hiſt. Palaeſt. *Hanc famis aſperitatem, vt ſuos probaret, euenire permiſit Deus. Nam et ſuos premebat ieiunio, et vicinas nationes diſterminabat gladio.*

† IENERARE, pro generare, in Ch. Mſ. a. 1139.

IERARCHA, pro *Hierarcha*, a Graeco ἱεράρχης, qui ſacris praeeſt. Hoc honoris titulo Guibaldum ſeu Wibaldum Abb. Caſinenſem compellat Lotharius Imper. apud Marten. t. 2. Collect. Ampliſſ. p. 165.

IERARCHIA, dignitas Ierarchae, in Epiſtola Presbytero Iohanni ſeu Regi Abiſſinorum falſo adſcripta ad calcem MS. Corbeienſ.

IERARCHVS, vt *Ierarcha*. Sic inſcribitur Epiſtola a. 890. apud Marten. t. 1. Ampliſſ. Collect. col. 230.

† IERBVS, locus vel ager herboſus et paluſtris, Ital. *Erbaio*. Dipl. Otton. I. Imp. a. 962. apud Murat. t. 6. Antiq. Ital. p. 66.

IERCIA, agna, ouis quae nondum peperit, Picardis *Germe*. Chartular. SS. Trinit. Cadom. fol. 27.

IEREMITA, nauis *igne Graeco* plena, Gall. *Brulot*. Memoriale Poteſtatum Regienſ. ad an. 1218. apud Murat. t. 8. col. 1090.

† IERGERIA, lolium. Gloſſ. Gall. Lat. Cod. reg. 7684.

† IERICHONICVM, locus vbi aluntur ſenes, in Supplem. ad Miraeum p. 295. V. *Gerocomium*.

† IERNAGIVM, pro *Iuernagium*, frumentum hyemale. Ch. an. 1165. inter Probat. Hiſt. Autiſſ. p. 22. V. *Ibernagium*.

IEROCOMIVM, locus vbi aluntur ſenes, V. *Gerocomium*.

IERONTICON, liber continens Vitas Patrum, V. *Geronticon*.

IERVPREPES, ſacer, diuinus, V. *Geroprepes*.

IES, exitus, ſemita, callis. Ch. Dombenſis a. 1466. *Iuxta terram Ioannis Chabua quodam ies intermedio.*

† IESA, *vel Ieſus, vel Iheſa, Giſarme*, in Gloſſar. Lat. Cod. reg. 7679. V. *Giſarma*.

† IESINA, ceſſatio. Ch. Mſ. a. 1259. V. *Geſina* 2.

IESSE. Will. Thorn. a. 1097. *Candelabrum etiam magnum in choro aereſum, quod Ieſſe vocatur, in partibus emit transmarinus.* Eiusmodi ſunt candelabra, ſeu *Polycandela* aerea etiamnum in aliquot aedibus ſacris, ab humo altius educta, et in latum expanſa, *arboris ieſſe* (vnde nomen) ſpeciem referentia. Seriem ſcilicet genealogicam Ieſu Chriſti, iuxta Iſaiam c. 45. et S. Paulum ad Romam c. 1. Sugerius libro de Adminiſtr. ſua p. 348. *Vitrearum etiam nouarum praeclaram varietatem ab ea prima, quae incipit a ſtirpe ieſſe in capite Eccleſiae, vsque ad eam, quae ſupereſt principali porte - - - depingi fecimus.*

IESVATI, V. *Fratres Ieſuatorum* in *Frater*.

† IESVLVS, puerulus Ieſus, in Act. SS. t. 1. Aug. p. 255.

IESVM, IESVS, lanceae ſeu ſpiculi ſpecies, V. *Geſum* et *Ieſa*.

† IETA, impoſitio ſeu impoſitioni aequa partitio. Libert. Montisfer. Mſ. a. 1291. V. *Gita*.

IETVS, piſcatio, V. *Tractus* 2.

† IEVLARIA, i. q. *Iaularia*, in Ch. Mſ. a. 1341.

IF, vox Gallica, taxus, Germ. Eib. *Baliſtae de if*, in Epiſt. a. 1113. apud Marten. t. 1. Coll. Ampl. col. 111

IFFIGIARE. Gloſſ. Sangerm. M. *Amendat, iffigiat, aut longe mitti vel extra commendat.*

IFVNGIA, panis primarii genus, panis ſimilaceus, Anglis *Coked bre* Anonymus priſcus:

Dic panem, lapidem: quoque ifungia, quare
Hoc quid de facili fungitur om homo.

H

Haec Spelman. Sed pro *Iſungia*, ſcribere debuerat Grammaticulus iſte *Sfungia*, quae Iſid. l. 20. c. 2. *dicitur panis, aqua diutiſſime laxatus, qui ſimilam medicam accipit.* Gloſſae antiq. MSS *Sfungia, panis aqua ditius* (l. diutius) *malaxatus.* V. *Panis de Cokes.*

IGGERERE, pro *ingerere*, in Geſtis Tancredi apud Marten. t. 3. Anecd. col. 132.

IGNARURES, *ἀγνοοῦντες*, *ignari* in Supplem. Antiquarii.

† IGNATIA, placentae ſpecies. Gl. Lat. Gall. Cod. 7679. *Ignatia, fouace, ab igne.*

† IGNATUM, morbi genus, carbunculus. Gloſſ. Prov. Lat. Cod. reg. 7657. *Flayronc, Prov. bulcus, ignatum, forunculus.*

IGNEARIUM, V. mox *Igniarium.*

IGNIA, Feſto, *vitia vaſorum fictilium*, nempe quod ignis eorum quaedam cauſa, vt habet Martinius: qui et illud refert ex Gloſſis: *Ignia, νοσιά, θέρμαι*: pro quibus ſuſpicatur legendum, *ignia, νοσσιὰ* vel *νοσσιά, θάλψις*, vt intelligatur nidus calidus, cui Gallina incubat, fomentum, aut *νοτία, πυρίασις*, humor calidus, aqua calida, qua quis fouetur, *νοτία* enim eſt vligo, humor.

IGNIARIUM, *focarium.* Ioan. de Ianua. *Foyer* Gall. Gloſſ. Iſid. *Igniarius, ignem continens.* Gloſſar. Lat. Gall. Sangerm. *Ignearium, Fouyer, ignearius, contenant feu.* Onomaſt. apud Martinium: *Igniarium, πυρεῖον.* Lego ap. eumd. de Ianua: *Ignearius, ignem continens; ignearium, focarium.*

IGNIBULUM, *thuribulum*, Ioanni de Ianua. *Encenſier*, in Gloſſar. Lat. Gall. Sangerm. Vocem hanc vſurpauit Prudentius ead. notione.

IGNICOMUS, cuius coma ignea eſt, t. 6. Collect. Hiſt. Fr. p. 52. *Sol ignicomus* apud Auſon. ep. 7.

IGNICREMUS, *igne crematus, vel igne cremans*, Ioh. de Ianua; *Brulé par le feu*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm.

IGNIFER TERMINUS. Incertus Grammaticus: *Lapis ſi mixtam venam habuerit, ignifer nomen habet.* Latinus et Myrſontius p. 261. *Termini Tiburtini, ſilicei, toſinei, igniferi, etc.*

† IGNILIS, Belgis *Iokſe*, nummi argentei non en, ſchelinus, Gall. *Eſcalin*, ap. Leonin. Cancellar. Gelriae in Conſil. 49.

IGNIRE. (1) Accendere, Gall. *Allumer.* Vita S. Iohannis Gualberti to. 3. Iulii p. 381. (2) Fulgere, veluti ignis reſplendere, Gall. *Briller.* Apud Murator. to. 8. col. 328. (3) Inſtigare, inſtimulare, aſperare, Gall. *Irriter.* Apud Murator. to. 2. col. 241.

IGNIRI, vri, inflammari, Gall. *Bruſler.* Chronicon Comodoliacenſe apud Stephanot. Fragment. Hiſtor. to. 2.

IGNIS. (1) IGNIS BRIGIDAE, quem inextinguilem dicunt, etc. cuiuſmodi fuit Veſtalium. V. Syluelt. Giraldum l. 2. Topogr. Hibern. c. 34. 35. 36. 48. IGNIS GRAECUS, confectitius, *Feu d'artifice.* W. Neubrigenſis l. 4. c. 19. *Quodam ignis genere, quem Graecum dicunt.* Guibertus l. 7. Hiſt. Hieroſol. cap. 33. *Graecos, quos ita vocitant, ignes iniicere machinis, etc.* Ioan. Iperius in Chron. S. Bertini c. 23. part. 1. ap. Marten. t. 3. Anecd. col. 549. *Henricus cum paucis viriliter occurrit, et iniecto igne Graeco, omnes pene cum ſuis nauibus exuſſit.* πῦρ Ῥωμαϊκὸν, Theophani; *Ignis Romaicus*, Paulo Diacon. l. 21. Hiſt. Miſc. Ait autem Albertus Aqu. l. 7. c. 15. *huius ignis genus aqua eſſe inextinguibile*, quod reuera eſt, ſiquidem in ipſa aqua, ipſoque mari ardebat, vt obſeruat in Annalib. 11. Alexiad. p. 336. Willel. Neubrig. l. 4. c. 19. *Maris enim admotae* (machinae) *incendebantur ab hoſtibus quodam ignis genere, quem Graecum dicunt. Denique hoc genus arte confectum mirae eſſe potentiae dicitur, nec contrario cedere elemento.* † IGNIS PELASGUS, *dicitur Gallice Feus Griiois*, in Gloſſar. Lat. Gall. a. 1384. Aliud Cod. 7679. *Ignis pellagus, Feu Gregioys.* NOVUS IGNIS, qui in Eccleſia Sabbato ſancto Paſchae, extincto

ćto veteri, accendi ſolet. Leo IV. PP. IGNIS PASCHALIS. Zacharias PP. in Epiſt. 12. ad Bonifacium Archiepiſcop. Moguntinum: *De igne autem Paſchali, quod inquiſiſti, a priſcis ſanctis patribus, ex quo per Dei et Domini noſtri Ieſu Chriſti gratiam, et pretioſo ſanguine eius dedicata eſt, quinta Feria Paſchae, dum ſacrum Chriſma conſecratur, tres lampades magnae capacitatis, ex diuerſis candelis Eccleſiae oleo collecto, in ſecretiori Eccleſiae loco ad figuram interioris Tabernaculi inſiſtentes indeficienter, cum multa diligentia inſpectae ardebunt, ita vt oleum ipſum ſufficere poſſit vsque ad tertium diem: de quibus candelis, Sabbato ſancto, pro ſacri fontis baptiſmate ſumtus ignis per Sacerdotem renouabitur.* Vita S. Kierani Epiſc. Sagirienſis num. 24. *Sanctus ſenex ſtatuit vt in ſuo Monaſterio ignis paſchalis conſecratus per annum non extinguerentur.* V. Serrarium l. 3. Rerum Moguntinar. p. 474. IGNIS LAPIDEVS dicitur apud Bernardum Mon. in Conſuetud. Cluniac. MSS. c. 69. quod inſcribitur *De igne lapideo*: vbi nominis rationem explicat his verbis: *Lapis pretioſus, de quo ignis eſt producendus, ſub cuſtodia iam dicti Apocriſiarii ſeruatur, etc.* IGNIS FRICATVS, pagana ſuperſtitio, Vide *Nodfyr*, et *Nedfri*. IGNIS PENNATIVS, materia ignita tormentis et machinis bellicis in caſtella et hoſtes immiſſa, Vide *Pennatius ignis*. IGNIS SILVATICVS. Simeon Dunelmenſis, Florentius Wigornienſis, et alii a. 1048. *Ignis aëreus, vulgo dictus Siluaticus - - - villas et ſegetes multas vſtulauit.* IGNIS INCENSIO. Iacobus I. Rex Arragon. in Foris Oſcae a. 1247. fol. 12. vbi de teſtibus: *Tamen ſi poſtea veneris*, (is, contra quem teſtes adducuntur,) *et poterit probare, quod legitima cauſa fuit impeditus, quod non potuit venire ad diem praedictam, quia non potuit aquam tranſire, etc. non habeatur pro victo, ſed detur ſibi dies altera ad recipiendos teſtes, et tunc vocatio aduerſarii, et incenſio ignis non habeat locum.* IGNIS IVDICIVM purgationibus vulgaribus acceuſetur: quod ſcilicet, manu in ignem immiſſa, innocentiam ſuam quis tueri tenebatur. Lex Ripuar. tit. 30. §. 1. *Quod ſi ſeruus in ignem manum miſerit, et laeſam tulerit, dominus eius, ſicut Lex continet, de furto ſerui culpabilis iudicetur.* Tit. 31. §. 5. *Quod ſi in prouincia Ripuaria iuratores inuenire non poterit, ad ignem, ſeu ad ſortem ſe excuſare ſtudeat.* Hugo Flauiniac. in Chronic. p. 244. *Foimantiam autem hanc ita fuiſſe oblatam affirmare voluerunt, vt iudicatum fuiſſet etiam per ignis aut aquae iudicium.* Ch. Balduini Comitis Flandriae pro Gerardimontenſibus, apud Miraeum in Diplomat. Belgic. p. 352. *Nemo cogatur inire duellum, vel ſubire iudicium ignis et aquae.* Ita perinde *iudicium ignis et aquae*, in Diplomate Henrici III. Reg. Angl. quod deſcripſit Seldenus ad Eadmerum, vt et Spelmannus in Gloſſ. *Ignitum iudicium*, in vet. Ch. *Igneum iudicium*, in Tabulario S. Albini Andegau. *probationem per igneum iudicium obtulit.* Sed vereor, ne haec poſtrema ad purgationem per *ferrum candens* pertineant, cum iſtiusmodi ignis iudicii alibi vix mentio habeatur. V. *Ferrum candens*. Matth. Weſtmonaſt. a. 1250. *Prohibitum eſt iudicium, quod fieri conſueuit per ignem et per aquam.* Pro *examinatione ignis et aquae*, pecu niam extorquere Sacerdotes veta tur in Append. ad Concil. Latera nenſe III. parte 2. can. 3. 11. (2 IGNIS, pro *incendium*. Regimin Paduae ad an. 1191. apud Murato to. 8. col. 426. (3) Ius cognoſce di de incendio. Ch. Henrici I. Re Angl. ex Hiſtor. MS. Monaſt. Be cenſ. p. 36. (4) Idem quod *foc* domus. Lex Ripuar. tit. 30. de ſe uo reo, vbi ſic dominus loquitu *Ego ignoro, vtrum ſeruus meus c pabilis an innocens de hoc exiſte propter ea eum ſecundum Legem I puariam ſuper 14. noctes ad ign repraeſento.* §. 4. *Quod ſi poſtqu eum ad ignem applicaueris, fuga pſus fuerit, etc.* Ch. an. 1138. Monaſt. Paſtorali Eccl. Pariſ. l.

ni

num. 48. *Comes Theobaldus in Feſto S. Dionyſii de vnoquoque igne illius villae pro taxamento* (ſeu tenſamento) *vnum ſextarium auenae habebit: ſi vero aliquis ignium defuerit, Comes nec de terra, ſi ſine domo remanſerit, nec de domo, ſi ſine igne fuerit, praedictum taxamentum habebit.* (5) IGNIS DIVINVS, ignis ſacer. Chron. Andrenſe to. 9. Spicileg. Acher. p. 411. *Eodem anno* (1129) *plaga ignis Diuini Carnotum Pariſius, Sueſſionem - - - et alia multa loca mirabiliter peruadit, ſed mirabilius per S. Dei Genitricem Mariam extinguitur. Iuuenes etenim, ſenes cum iunioribus, virgines etiam tenerae in pedibus, in manibus, in maxillis, et quod grauius eſt in genitalibus exuruntur et celeriter extinguuntur.* IGNIS SILVESTER, ignis ſacer, ἐρυσιπέλας, Gallis *Feu ſauvage*. Rogerius Epiſcop. Abellinenſis in Hiſt. Translat. S. Modeſtini et ſociorum, n. 9. IGNIS GEHENNAE, ead. notione, in Vita S. Eleutherii Epiſc. Tornac. n. 19. IGNIS AGRESTIS, Vide in *Ampullae*. IGNIS INFERNI dictus, qui vulgo ſacer, ſeu *erpeta*. Herimannus de Reſtaurat. S. Martini Tornacenſ. c. 6. IGNIS INFERNALIS, ead. notione. Inſtrument. MS. an. 1482. IGNIS PERSICVS, eod. ſignificatu. [illegible] S. Dympnae Virg. et Mart. to. [illegible] Maii p. 488. † IGNIS S. FIRMINI, idem, in Lit. remiſſ. MS. a. 1354. (6) IGNIS B. MARIAE, morbi genus, qui ſub Iohanne Fr. Rege deſaeuiit. Regeſt. Chartophylacii Regii num. 81. ſign. 13. (7) IGNIS S. AMBROSII. Caſtari Annal. Genuenſ. l. 1. apud Murat. to. 6. col. 255. *Clauarii, Scribani, Cancellarius pro vtilitate reipublicae in hoc conſulatu primitus ordinati fuerunt: et ignis S. Ambroſii in hoc conſulatu fuit anno Domini MCXXII.* (8) IGNIS VOLATILIS, haud ſcio an idem qui Gallis *Feu volage*, impetigo, lichen, Gall. *Dartre*. Vita B. Humilianae to. 4. Maii pag. 397. *Sicut cum receſſiſti a me nunquam illi ex lateris dolorem ſenſi - - - Infirmitas illa vulgo Papici vocabatur, alio item vocabulo ignis volatilis, alio modo Gutta ſalſa nominatur.* (9) Dies. Martyrolog. Wandalberti t. 5. Spicileg. Acher. p. 346.

- - - Haec fulget tricenis ignibus vnda;
Hunc hyemis veriſque tenent confinia menſem.

(10) † IGNIS IVDICIALIS, morbi teterrimi genus, quod deſcribitur in Act. SS. to. 4. Sept. p. 774. (11) † Ius lignum exſcindendi in nemoribus ad vſum ignis, lignatio. Ch. a. 1126. inter Inſtr. t. 11. Gall. Chriſt. p. 235.

IGNITA. Regula S. Tetradii Presb. c. 26. *Haec licet minus idonei bellatores arma vobis ſpiritualia contra ignitas diaboli prouidemus.* Vbi *Ignitae* diaboli ſagittae ignitae intelliguntur.

IGNITABVLVM, *ignis receptaculum.* Feſtus Onomaſt. *Ignitabulum*, πυρεῖον, quod latius patet vt etiam igniarium ſignificet. Gloſſ. *Ignitabulum*, δαδὸς ἐμβόλιον πυρεσφόρον. Carolus de Aquino in Lexico Militari *Ignitabulum* exponit lignum duplex, quorum alterum leuius et rarius ſubſternebatur, atque ab alio duriore, et in terebrae formam facto, tamdiu perforabatur, donec excitato calore ignem eliceret. Hac voce vſi ſunt Solinus c. 18. et Macrobius l. 2. Saturn. c. 8.

IGNITEGIVM, hora, qua oppidorum incolae intra aedes ſuas ſe recipere, nocte adueniente et ignem ſuum tegere coguntur, campanae, quae inde *Curfu-bell* appellata, ſono indicata, vt furtis nocturnis caueretur: Gallis *Couvre-feu*, († *Carrefeu*, *Cerrefeu*, *Quevrefeu*.) Id autem a Willelmo Notho Rege Anglor. primo inductum aiunt. Leges Burgorum Scoticor. c. 86. *Quando pulſatur ignitegium.* Statuta Leichefeldenſis Eccleſ. in Anglia: *Eſt autem ignitegium qualibet nocte per annum pulſandum hora ſeptima poſt meridiem, exceptis illis feſtis, quibus Matutinae dicuntur poſt completorium, in quibus ignitegium ex conſuetudine non pulſatur.* PYRITEGIVM, ead. notione, in Vitis Abbatum S. Albani: *Non*

Non tamen vltra pyritegium hora loquendi protrahatur. Vide *Piritegium.*

† IGNITONITVS, f. pro *ignitoſus*, ignitus, in Ch. Th. Otterbourne edit. Hearn. p. 113.

IGNITOSVS, ignitus, vel ignem euomens, apud Adamnanum lib. 9. de Locis SS. c. 6.

† IGNIVOMVS, ignem euomens, in Chartul. S. Vict. Maſſil.

IGNOMINIARE, ignominia afficere. Landulphus de S. Paulo in Chron. Mediolanenſi c. 40.

† IGNOMINIOSITAS, ignominia. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1405.

IGNOMINIVM, pro *ignominia*. Papias.

IGNOS, ἀγνωςὶς, *ignotus*. Supplem. Antiquarii. In aliis Gloſſis habetur *Ignos*, γνωςὴς, ſed legendum ἀγνωςὸς. In Sangerman. *Ignus* pro *ignos*.

IGNOSCE, formula loquendi Monachis olim familiaris, quomodo etiamnum viget apud Gallos, *pardonnez-moi.* Pelagius libello 15. n. 20.

† IGNOSCENTIA, innocentia. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1334.

IGNOTESCERE, pro *innoteſcere*. Chartular. S. Vandreg. to. 1. pag. 901.

IGNVS, V. *Ignos*.

IGVLVS. Epiſt. Eginhardi 26. ſic clauditur: *Bene vale. Igulorum amantiſſime. Sic optet igulus tuus vetulus et infirmus.* Vbi neſcio quis: *Igulus, videtur eſſe amicus obſequens.* Vide, annon legendum ſit *Igalus*, pro *Aequalis*: nam Galli ſuperioris aeui *igal*, pro *égal* dicebant, *aequales* autem Latinis, ſocii eiusdem ferme aetatis dicuntur.

IHVMENARGIVM, V. *Hegumeni.*

IHERATICVS, pro *hieraticus*, ab ἱερατικὸς, ſacerdotalis. *Epiſcopi et Iheratici* id eſt, ſacerdotes, apud Murat. t. 3. p. 139. col. 2.

IHEROCHOMIVM, mendoſe pro *gerocomium*, locus vbi ſenes aluntur, in Actis SS. Februarii t. 2. p. 539. V. *Gerocomium.*

† ILA, *Beckenhube*, in Twingeri Vocabul. Lat. Germ. Mſ.

ILBERNVS, veſtimenti genus, V. *Berniscriſt.*

ILIA, f. inſula, Gall. *Isle*. Diploma a. circiter 1000. ap. Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 356. *Et ipſe alodis habet terminos in fluuio quem dicunt Welena, et pergit per ipſum rametalem, qui eſt ultra ipſam ſilam et peruenit ad ipſam iliam, etc.*

† ILINIRE, pro illinere, in Stat. crimin. Saone c. 50.

ILL, cum linea transuerſa, in antiqui[s] MSS. crebro reperitur, loco nominis proprii, pro *ille* vel *illa*, vt e[x] Formul. Marculphi et vet. al. Codi[ci]bus patet. Vide Itinerar. S. Wil[i]baldi num. 25. Literis iſtis ſuc[]ceſſit poſtmodum litera N. qua no[]men etiam proprium deſignabant quod inductum videtur circa annu[m] Chriſti milleſimum, vt obſeruat M[e]nardus ad lib. Sacramenti Gre[]gorii.

ILLA, σκώληξ κλίνης, in Gloſſis. [I]ul[] eſt vermis, ſed proprie naſcens [in] corpore ex putredine.

† ILLAESO, aduerbialiter vſurpa[] videtur, to. 7. Ordin. reg. Fran[c.] p. 430.

ILLALDIONES, ſpecies ſeruorum iidem qui *Aldiones*, in Conſtit. C[a]roli M. ab Amerbachio edita c. 1[] V. *Aldius.*

ILLAPSARE, illabi, inclinare, ve[r]bum ab *illapſus* effictum. A[] B[a]luz. t. 6. Miſcell. p. 336.

ILLARIA, quaſi *Hilaria*, ab *hilari[tas]* feſtiuitas. Apud Marten. de antiq[.] Eccl. Diſcipl. p. 465.

ILLARIDARE, larido ſuffigere, apu[d] Apitium.

ILLATIO. (1) In miſſa Mozarabic[a] eſt id, quod in miſſa Romana *Pra[e]fationem* vocant, quae in ſingul[is] miſſis propria eſt. (2) Donum, m[u]nus, tributum. Senator. l. 1. Epi[ſt.] 16. *Senſimus auctas illationes: e[t] addita tributa neſcitis.* Index ve[te]rum Canonum inter Concil. Hi[ſp.] to. 3, p. 37. col. 2. V. *Inlaticum Cathedraticum.*

ILLATOR, caluminator, qui alic[ui] infert crimina, delator. Rutheri[us] de contemtu Canonum t. 2. Spic[il.] Acher. p. 198.

† ILL

† ILLATVM, vulnus, plaga. Gloſſ. Lat. Gall. Cod. reg. 7692.

ILLECEBRARE, *illecebris attrahere*. Ioh. de Ianua. V. *Inlecebrare*.

ILLECEBRITAS, pro illecebrae. Coniectura Cardinalis de Cuſa de nouiſſimis diebus.

ILLEGALIS, extra *legem* poſitus, *exlex*, *bannitus*, *proſcriptus*, cui legi ac iuri ſtare non licet. Speculum Saxonicum l. 2. art. 71. §. 1. *Quicumque contra edictum et aduerſus ea fecerint, ſicut illegales et banniti iudicentur.* Lib. 3. art. 34. §. 1. *A iudice proſcriptus et in bannum Regis, ſeu illegalitatem inductus* §. 3. Vide *Exlex*.

ILLEGIARE, V. *Inlegiare*.

† ILLEGIBILIS, qui legi non poteſt. Inuent. Mſ. a. 1366.

† ILLEGITIMATIO, ILLEGITIMITAS, filii non legitimi conditio. Lit. legitimat. Mſ. a. 1353.

ILLETABILE, *immortale*, Papiae

† ILLETGIARE, pacto firmare, ſacramento ligare. Ch. ex Tabular. Flamar. V. *Inligare*.

† ILLETVS, dimin. ab Ilex, quercus viridis, vel Ilicetum. Ch. Mſ. a. 1283.

† ILLEVS, auis ſpecies. Beſtiarius Mſ.

D'un oiſel oés, ainc ne fu deus
Qui en Latin a non Ileus;
[illegible]on ne ſai en Roumans mie.

† ILLEX, ſine lege, to. 10. Collect. Hiſt. Fr. p. 70.

ILLIBABILIS, qui corrumpi non poteſt, aut contaminari. Lactant. l. 2. Inſtit. c. 7. *Illibabilis eſt* (ſapientia) *tanquam lux*.

ILLIBARE, imbuere, inſtruere, ornare. Vita B. Notkeri Balbuli to. 1. April. p. 594.

ILLIBER, ἀπελεύθερος, in Gl. Graec. Lat. MS. Editum *Inliberalis* praefert.

† ILLIBERE, cum coactu, in Leg. Polon. t. 1. p. 101.

ILLIBERIS, ἄτεχνος, carens libris, apud Tertullianum adu. Marcion. l. 4. c. 34.

ILLIBERTARE, quaſi libertatem auferre. Nicolaus Clemangis lib. de Annatis non ſoluendis.

ILLIBERTAS, priuatio libertatis, ſeruitus. Charta a. 1419. apud Rymer. t. 9. p. 790.

† ILLIBERTATIO, priuatio libertatis, in Leg. Polon. tom. 1. pag. 307.

ILLICENTIATVS, non obtenta licentia ſeu venia. Concil. Piſanum t. 6. Spicil. Acher. p. 313.

ILLICIBILIS, qui illicit. *Illicibilis voluptas*, apud Lactantium.

ILLICITATOR, qui tentat, vel agit illicita. Decretum Flauii Eruigii Regis pro Concil. Tolet. XII.

ILLICVS, ſubitaneus. Miracula B. Wernheri Mart. to. 2. April. pag. 726.

† ILLIMARE, lima radere. Acta SS. t. 4. Iul. p. 150.

† ILLIMINARE, pingere, coloribus adumbrare. Inuent. Mſ. an. 1476. V. *Illuminare* 3.

ILLINGVIS, *mutus*, Papiae, pro *Elinguis*.

† ILLION, parua inſula, in Ch. Mſ. a. 1463.

ILLIQVIRI, V. *Inliquiri*.

† ILLOCALIS, qui loco non eſt circumſcriptus, vnde ILLOCALITER, non circumſcripte in Ch. Mſ. a. 927. V. *Localitas*.

† ILLOMINVS, idoneus, legitimus. Ch. Mſ. a. 1327.

† ILLOSVS, *pieno de fraude*. Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

† ILLVEVM, *l'anima che a pena*. Ibid.

ILLVMINARE. (1) *Baptizare*. Graecis φωτίζειν. *Illuminati*, φωτιζόμενοι. S. Paulus ad Hebraeos cap. 10. *Rememoramini autem priſtinos dies, in quibus illuminati, magnum certamen ſuſtinuiſtis paſſionum.* Acta S. Suſannae: *Adiuro te, Domine mi, per ipſum, quem Illuminaſti, fratrem noſtrum Claudium, ne me tardes illuminare etc.* DOMVS VENERANDAE ILLVMINATIONIS, Baptiſterium, ſeu locus vbi *illuminatur* et Baptizatur, in Vita S. Marciani Presbyteri, t. 1. Ian. p. 612. (2) Accendere, Gall. *Allumer*. Guido Diſciplin. Farfenſis. c. 21. *In coquina frater qui primus venerit diluculo, quamdiu ſolus fuerit, nihil aliud gerere poteſt,*

niſi focum Illuminare. (3) Pingere, coloribus adumbrare, *Enluminer*. Alcuinus Epiſt 1. *Quosdam ſtellarum ordine ceu picto cuinslibet magnae domus culmine Inluminare geſtio*. Guigo Prior Carthuſiae lib. de Quadripertito exercitio Cellae c. 36. (4) † *Illuminare famam*, exiſtimationem reconciliare. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1355.

† ILLVMINARE, ſubſtant. candelae, lucernae eccleſiarum, Gall. *Luminaire*. Ch. a. 1006. ap. Lamium in Delic. erud.

ILLVMINATIO (1) Illuſtratio, Gall. *Enluminure*. Martenius Itiner. to. 2. p. 149. (2) V. alia notione in *Illuminare* 1.

ILLVMINATOR, aurarius pictor, qui libros variis figuris, iisque aureis condecorat, Gall. *Enlumineur*. Ordericus Vitalis l 3. p. 480.

† ILLVMINATVS. *Illuminati* haeretici recentiores in Hiſpania, de quibus in Act. SS. t. 7. Iul. 646. V. alia notione in *Illuminare* 1.

ILLVSIO. Vſus antiqui Ciſtercienſes cap. 97. *Si et iſte non aderit frater, quamvis Illuſionem paſſus, hoc faciat*. Cap. 90. *Miſſas ſolennes debet cantare, etiamſi nocturno ſomnio Illuſus fuerit*. Nomocanon, editus a Cotelerio cap. 117. *Ἱερεὺς μέλλων λειτουργῆσαι, ἐὰν πέσῃ εἰς ῥεῦσιν*, etc.

ILLVSTER, pro *Illuſtris*, occurrit paſſim. V. *Illuſtres*.

ILLVSTRA, V. *Illuſtres*.

ILLVSTRAMEN, lumen. Acta S. Franciſcae, num. 26. to. 2. Martii p. 109.

ILLVSTRARI, illuſtratus dignitate donari. Saluianus l. 4. de Gubernat. Dei.

ILLVSTRAS, vel melius ILLVSTRITAS, idem quod *Illuſtria dignitas*. Vtraque vox pluries occurrit in Sententia Sigismundi Regis Poloniae de felonia obiecta Ducibus Curlandiae, iisque Ducibus tribuitur, apud Ludewig. to. 6. pag. 217. 218. 220. et 225.

ILLVSTRES, honoratiores, vel qui hocce titulo donati erant. Anaſtaſius in ſancto Hormisda PP. *Qui ingreſſi una cum Grato Illuſtri* etc. *Illuſtra* de feminis, in Tabul. S. Vitoni Virdun.

ILLVSTRIA DIGNITAS, dignitatis titulus, qui *Illuſtratus dignitas*, dicitur Senatori l. 1. Epiſt. 4. et l. 6. Epiſt. 11. 16. *Illuſtratus gradus*, in L. 11. Cod. de Iud.

† ILLVSTRISSIMITAS, titulus honorarius quo Cardinales compellantur a regibus Poloniae, ex Amyden. in Stylo Datar. c. 15. p. 137.

ILLVTIBARDVS, qui barbam habet illotam et ſordidam, apud Apuleium Florid. c. 3. Quidam legunt *Inlutibardus*.

† ILNECHIA, nauigii ſpecies, V. in *Naca* 1.

† ILVA, lucanica. Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692. *Ilua*, *Sauciſſe*.

† ILVM, pennae ſubſtantia medullaris, in eod. Gloſſ.

† IMA, ora, Gall. *Bord*. Reg. Cam. Comput. Pariſ.

IMAGINABILIS, *fictilis*, in Gloſſi Iſonis Magiſtri. *Imaginabile, Aptum imaginatione percipi*. l. de Ianua.

IMAGINABILITER, per ſpeciem imaginis vel figurae. Ioannes Abbas in Praefatione ad libellum Precum:

IMAGINALIS, conſtans imagine. S. Irenaeus l. 5. c. 11. *Hac Iudaeorum Imaginalis eſt deſcriptio*.

IMAGINALITER, vt *Imaginabiliter* apud S. Auguſtinum Vita S. Wi waloei MS.

IMAGINARE. (1) Imaginem rei al cuius referre, effingere Alanus d Inſulis in Planctu naturae: *Illic a milla colubri naturam Imaginans, et* Eadem notione Gellius. (2) † Im gine ſeu ſigillo effigie inſignito chartam munire, ap. Oefel. t. 2. Scrip rer. Boic. p. 80. V. *Imaginatio*.

† IMAGINARIA, imago, figura. M tul. Bituric.

IMAGINARIVS. (1) Vicarius, L cum-tenens, qui vices alterius rebus gerendis implet, et *imagin* quodammodo refert. Vetus Gloſſ. Bibl. Regis. *Imaginarius ſub po perſona*. Petrus de Vineis l. 2. Ep 21. *Quem ad vos tamquam Imagina rium perſonae noſtrae transmittim*

Lib. 3. Epiſt. 9. *Filium noſtrum ad vos tamquam Imaginarium noſtrae praeſentiae deſtinamus.* Adde Epiſt. 21. et 26. (2) IMAGINARIVS ORDO, in Concil. Turon. II. c. 3. opus ſculptile, aut pictum, (vel potius Ordo ſeu locus imaginum,) quo ſenſu *Imaginaria pictura* dicitur ab Anaſtaſio in verſione Concilii II. Nicaeni et in lib. 1. Beati Abbatis aduerſus Elipandum *Imaginarie*, id eſt, ſecundum imaginem. Haec Mabill. de Liturg. Gall. p. 93. vbi integram videre potes explicationem Canonis laudati. (3) IMAGINARII, ſortilegi quidam ita dicuntur, *qui imagines faciunt, qui in poſſeſſionem praeſidentium ſpiritum mittunt, vt ab eis de rebus dubiis doceantur.* Ita Petrus Bleſenſis lib. de Praeſtigiis fortunae, ſeu potius Ioh. Sariſber. l. 1. Policrat. c. 12. et Vincentius Beluac. l. 25. c. 101. Iidem forte qui εἰκονικοὶ dicuntur in Gloſſ. Lat. Graec. *Imaginarii*, εἰκονικοί.

IMAGINATIO. (1) Pro *Imago*, ſeu ſigillum ſic dictum, quod eius, cuius erat praeferret imaginem. Charta Friderici I. Imp. apud Vghellum in Epiſc. Bobienſibus ſic clauditur: *in huius cerae materia pro ſigillo expreſſa noſtri vultus Imaginatio.* (2) ✝ Pro *Machinatio* vt videtur, in Chron. Th. Otterbourne p. 158.

IMAGINATVS. (1) Imaginibus adornatus, ſculptus. Teſtamentum S. Remigii, Remenſis Archiep. *Tibi haeredi meae Eccleſiae ſupra memoratae iubeo Thuribulum et Imaginatum calicem fabricari.* V. *Ymaginatus.* (2) IMAGINATA VITA, quae ſolam habet virtutis imaginem, qualis eſt hypocritarum. Chron. Trudonis p. 346. t. 7. Spicil. Acher.

IMAGINEVS, imaginarius. Fortunatus l. 2. de Vita S. Martini.

IMAGINIFERI, qui vexilla, in quibus Imperatorum erant depictae imagines, in acie deferebant, apud Gruterum 562. 1. 1007. 1. in Gloſſ. Lat. Gr. *Imaginifer*, eſt προτόμοφόρος. Emendat Meurſius, προτόμοφόρος.

IMAGINIOLA, imaguncula. Chronicon Abb. S. Trudonis l. 6. p 403.

IMAGO. (1) Maſc. gen. *Cum paruo Imagine aureo ad figuram* D. N. I. C. in Charta an. 1398. apud Lobinell. t. 3. Hiſt. Pariſ. p. 227. (2) Vexillum Sanctorum imaginibus inſignitum. Epiſtola Adriani PP. in Codice Carolino 92. (3) IMAGO AVRI, nummus aureus, regis imagine ſignatus. Regiam Maieſt. l. 4. c. 40. §. 7. V. *Forma* 4.

IMAPVS. Vita B. Iohan. Abbat. Gorzienſis c. 9. n. 75. *Vas quoddam, quod Imapum dicunt, guttulae excipiendae vaſi vinaria ſuppoſitum inuenit.* Sic etiam praefert Editio Labbei. Sed *Hanapum* legendum arbitror. V. in hac voce.

IMBALSAMARE, vox Italica, Gallis *Embaumer*, corpus mortui *balſamo*, aliisque bonis odoribus condire. Memoriale Poteſtatum Regienſ. ad a. 1272.

IMBANCHITVS. Interpres Nouell. 88. c. 2. *Multis enim domos poſſidentibus in hac feliciſſima ciuitate, qui imbanchiti non videntur, mox futuris penſiones ab inquilinis accipere, calumniantur, etc.* Vbi Graec. πολλοὶ δὲ τοῖς οἰκίας κεκτημένοις κατὰ ταύτην τὴν εὐδαίμονα πόλιν βαγκαίνοντες, etc. Vox videtur deducta a *bancus*, ita, vt *imbanchiti* dicantur, qui in aedibus propriis *ſtallum*, ſeu ſedem fixerint. V. *Bancus*, ſcamnum, ſedile.

IMBANDITIO, ferculum, Gall. *Service*, ab Italico *Imbandire*, menſam inſtruere. Chronicon Placentinum Ioh. Demuſſis apud Murat. to. 16. p. 581.

IMBANNARE, in *bannum* mittere, in fiſcum redigere. Hincmar. Laudun.

IMBANNIRE. (1) Idem, in Ch. Mſ. a. 1179. (2) *Imbanniri*, interdici. S. Bernhardus Epiſtola 253. n. 9. V. *Bannum.*

✝ IMBARCVM, vulg. *Embargo.* Statut. Genuenſ. l. 4. c. 14.

IMBASIO, adulteratio, ab Anglico *to Imbaſe*, adulterare. Dicitur maxime de iis, qui cudunt nummos adulterinos. Litterae anni 1550. apud Rymer. to. 15. p. 206. *Alkimiſticam*

miſticam multiplicationem et peiorationem ſiu: Imbaſionem cuniae noſtrae.

IMBASSIATOR, legatus, idem qui *Ambaſſiator*. *Negotia imbaſſiatoria*, t. 1. Monaſt. Anglic. p. 154.

† IMBASTARE, a Gall. *Embaſter*, clitellas imponere. Inquiſit. Mſ. an. 1260.

† IMBATALLARE, IMBATEGLARE, IMBATTAIARE, munire, *bataſliis* inſtruere. Guido de Vigeuano de modo expugn. T. S. cap. 5. 6. 12.

IMBATELLARE CASTRVM, idem, ab Anglico *to Imbattle:* quod tamen proprie dicitur de acie. *To Imbattle an army*, aciem inſtruere. V. locum in *Machicollare*.

† IMBAXATVRA, legatio, demandata rei cuiuscumque alicui cura. Ch. Mſ. a. 1251. V. *Embaxaria*.

† IMBAXIATA, idem, to. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 33.

† IMBAXIATOR, legatus, ibid. t. 2. p. 204. V. *Embaxator*.

† IMBE, apiarium, a Germ. Imme, apis. Necrol. abbat. Altorf. in Alſat.

IMBELLIA, *debilitas*, ab *imbellis*, Io. de Ianua. Feſtus exponit: *Imbelliam*, *Belli inſcientiam*. Macrob. lib. 1. Saturnal. *Tunc Poenus eludens ignauiam Imbelliamque militum eius pretioſe armatorum*, *plane*, *inquit*, *ſatis eſſe credo Romanis haec, etiamſi auariſſimi ſint.*

IMBENEFICIARE, bona Eccleſiaſtica in feudum ſeu beneficium dare, apud Macros in fratres Hierolexico ex Burchardo de caſibus S. Galli. Vide *Beneficium*.

† IMBERX, *pro Imbrex*, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

† IMBIBESIA, vox ficta ab Henr. ab Heers obſ. 8. ad potum, i. q. inedia ad cibum.

IMBILIVM, in Gloſſario Saxonico Cottoniano, exponitur *Leoht-leap*, V. coniecturam Somneri.

† IMBINDIARE OCVLOS, Ital. *Imbendare*, oculis velum obducere. Barelet. ſerm.

IMBLADARE, agrum *blado* ſeu ſegete conſerere, i. q. *Bladare*. Ch. apud Rog. Houeden. pag. 785. Vide *Bladum*.

IMBLADATIO, *fructus fundi*, *Emblaveure*, Nomenclatori Idiotiſmi Leodienſis.

† IMBLADATVRA, agrorum fructus, *bladum* quoduis. Ch. Mſ. a. 1219.

† IMBLADIARE, i. q. *Imbladare*, in Ch. Mſ. a. 1273.

† IMBLAVARE, idem, in Stat. Vercell. l. 5.

IMBOBATVS, V. *Imbotatura*.

IMBLOCATVS. Cum legibus Eccleſiaſticis vetaretur, excommunicatorum corpora ſepelire, non modo in coemeteriis benedictis, et conſecratis, ſed ne quidem in humum vbiuis mittere, proindeque neceſſe eſſet in plateis aut agris inſepulta relinquere: ne tamen foetor nares, aut ſpectaculi horror mentes foedaret, illa vt plurimum humo iniecta, aut tumultuaria lapidum congerie operire ſolebant, idque *Imbloccare* dicebant Belgae Gallici, quibus *bloc* eſt tumulus quidam altior. Lambertus Ardenſis p. 173.

† IMBOCCARE, IMBVCCARE, vox Ital. influere, os canalis vel fluminis aperire; vnde IMBVCCATVRA, officium IMBVCCATORIS, cui ſcilicet eiusmodi oſtiorum cura demandata. Stat. Mutin. rubr. 202.

† IMBOGARE, i. q. *Imboiare*, vnde IMBOGATVRA, actio ipſa vinciendi, ſeu quod commentarienſi ob ... ab incarcerato ſoluitur. Stat. C... man. c. 90.

IMBOIARE, *boiis* ſeu compedibus vincire. Ordericus Vitalis apud Chesnium Hiſt. Norman. p. 449. I... BOIARE, in Gloſſ. Graec. Lat.

IMBOTVS, V. *Embotus*.

† IMBOSCA, inſidiae, Gall. *Emb...ſcade*; vnde IMBOSCARE, inſidiari. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1361.

IMBOSCAMENTVM, IMBOSCA... inſidiae, Gall. *Embuches*, *Embuſcade*, Ital. *Imboſcata*. Acta SS. M... t. 5. p. 200. vbi de S. Arrone Ep... *Et eſſet ibi cum 25. ſociis*, *vt face... quamdam Imboſcatam, etc.* Domi... de Grauina in Chronico apud M... ratori. to. 12. col. 649. *Exerci...*

ex

egreditur civitate Neapolis, et ad ſtatutum locum Imboſcamenti quilibet ſe recondit.

IMBOSCARE, Italis, inſidias ſtruere, in inſidiis eſſe. Idem Dominicus de Gravina col. 599.

† IMBOSQVARE, idem, to. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 248.

† IMBOSSOLARE, IMBVSSOLARE, vox Italica, in *buſſolam* ſeu arculam ſuffragium coniicere, quod in electionibus fieri ſolet; vnde IMBVSSOLATA, ipſa electio. Statut. Mſ. pro caſtro Caſtil. an. 1371. Vide *Buſſola*.

IMBOTARE, vox Italica, Gall. *Entonner*, liquorem in *Buttam* ſeu lagenam vel dolium infundere: IMBOTATVRA, infuſio in lagenam doliumue, in Ch. Mſ. an. 1360. V. *Butta* Cupa.

† IMBOTATVRA, IMBOTATVS, impoſitio, exactio, vectigal, a verbo *Imbottare*, tributum exigere. Ch. a. 1466. to. 1. Cod. Ital. dipl. pag. 1382.

† IMBOZITVS, f. inaequabilis, V. in *Debozare*.

IMBRACHIARE, amplexari, brachiis complecti, Gall. *Embraſſer*, apud Goclenium, in Lexico philoſophico.

IMBRACIARIA, iudicum corruptio, Angl. *Imbracery*. De eo dicitur, qui iudices corrumpit, quem Angli vocant *Imbraceour*, vel *Imbraſour*. Litterae Henrici VI. Angl. Regis an. 1460. apud Rymer. to. 11. pag. 456.

IMBRACVLVM. Acta S. Helerii Mart. to. 4. Iulii p. 150. *In Imbraculo enim oſtii illius Eccleſiae Deum diu noctuque exorabat.* Vbi doctiſſ. Editor Sollerius: *Imbraculum hic ſumitur, ni fallor, pro tecto, quia in illud decidit imber, vel imbricibus tegitur; niſi forte quis cum MS. Romano malit legere* Vmbraculum *pro loco, ubi eſt umbra, qualis eſſe ſolet in portico Eccleſiae.*

IMBRARE, quaſi imbre perfundere, Gall. *Arroſer*. Apitius l. 8. de Re culin. c. 6. *Imbrato buccellis panis et oleo modico*, i. perfundito.

IMBRESCERE, malefieri, quaſi *imbre* perfundi. Lambertus Ardenſis. Ludewig t. 8. p. 479.

IMBREVIARE, INBREVIARE, in *Breues* redigere, deſcribere. Concil. Meldenſ. a. 845. cap. 42. et paſſim alibi.

† IMBREVIARIA, charta compendiaria, prima perſcriptio, Ital. *Imbreviato*. Stat. Placent. l. 5.

IMBREVIATVRA, protocollum, ap. Laurent. in Amalthea. IMBREVIATVRA, apud Vghell. in Archiep. Mediol.

IMBRICITVR, ὀμβρίζεται, βρέχεται, pluit, in Gloſſis Lat. Gr. Sangerm. MSS. et apud Martinium, qui reſtituit, *Imbre icitur*.

IMBRIGARE. (1) In *brigas* ſeu lites et iurgia coniicere, ap. Albert. Argentin. an. 1264. V. *Briga*. (2) † Turbare. Stat. Mutin. rubr. 42.

† IMBRIGVS, ebrius, Ital. *Imbriato*. Tract. Mſ. de Piſc. c. 107.

IMBRINGARE, vt *Imbrigare*. Statuta Maſſil. p. 68.

† IMBRIVM pro Imbrex. Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 521.

† IMBROCCATVM, pannus auro intextus, Ital. *Broccato*, Gall. *Broccard*. Steph. de Infeſſ. Mſ. V. *Broccatum*.

IMBROMARI, V. *Imbrumari*.

IMBROMIDARE, ἐμβρωματίζειν, cibum dare. Alexander Iatroſophiſta, l. 2. Paſſion.

IMBRVMARI. Papias: *Bruma, Graece edacitas dicitur: tunc enim maior appetitus cibi: inde Imbruminari dicuntur, quibus faſtidium eſt ciborum.* MS. Bituric. habet *Imbrumarii*. Melius Gloſſ. Sangerman. MS. n. 501. *Imbromari quibus faſtidium eſt ciborum. Broma, quippe edacitas eſt, a* Graeco Βρῶμα, cibus.

IMBRVS, ἡμίονος, πρόβατον, mulus, ouis. Gloſſ. Sangerman. Lat. Graec. MSS. V. *Iber*.

IMBRVTVS, Papiae: *ſine intelligentia, imprudens*.

IMBVCCARE, V. *Imboccare*.

IMBVLVS, ab *ambulando*, *ambulatorium*, ita Gloſſ. Iſidori. Papias: *Imbuli dicti, vel quia ſub volumine ſunt, vel quia ſub his ambulamus. Sunt enim pla-*

platearum porticus hinc inde. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. MS. *Imbulus, Porche large.* V. *Embolus.* † Forte Leg. *Inambulus.*

IMBVMENTVM, Papiae, *documentum.*

IMBVRSARE. (1) Nummos in *burſam* ſeu loculos dimittere, Gall. *Embourſer.* Sic in Statutis Collegii Narbon. an. 1379. apud Lobinell. to. 5. Hiſt. Pariſ. p. 670. et in Concil. Auenion. an. 1509. apud Marten. t. 4. Anecd. col. 389. *pecuniam Imburſare*, dicitur, qui nummos in propria crumena recondit, ſed interdum *Imburſare* eſt pretium, pro conuictu ſoluere, eo, quod pecunia ad conuictorum alimoniam deſtinata, in arca, quam *burſam* vocabant, aſſeruaretur. Statuta Collegii S. Bernardi apud eumdem Lobinell. t. 3. Hiſt. Pariſ. p. 167. *Qui vero minus quam dictam burſam Imburſauerit, nihil eidem de commune miniſtretur.* (2) † Nummos in vſus ſuos conuertere, Gall. *Embourſer.* Teſtam. Mſ. a. 1390.

IMBVRSATIO. (1) Solutio pretii pro conuictu, apud Lobinell. t. 3. Hiſt. Pariſ. p. 167. (2) † Vſus rei alicuius non ſuae. Teſtam. Mſ. an. 1402. (3) † Apocha, charta ſolutae pecuniae, ap. Murator. to. 16. p. 1156.

IMBVSSOLARE, IMBVSSOLATA, V. *Imboſſolare.*

† IMBVSTAMENTVM, IMBVSTATVRA, pro *Imbuccamentum* et *Imbuccatura*, apertura, itineris vel ſtratae caput. Areſt. Mſ. a. 1410.

IMBVTAMENTVM, ab *Imbuere.* Robertus Monachus Walciodorenſis, in Prologo ad Vitam S. Foramanni Abbatis. *Sed quoniam Imbutamento artis Philoſophiae minus fulti verbis has* (virtutes) *enucleare nequimus venuſtis etc.* Gloſſ. Antiq. MSS. *Imbumentis, documentis.* Gloſſar. Aelfrici: *Imbutor, vel eruditor,* Lareor.

IMBVTATVRA, († idem quod *Imbotatura.*) Chron. Eſtenſe apud Murator. to. 15. col. 509. *Dominus Albertus Marchio - - - ad eos intermis deſcendit, et multis eos blandis verbis allocutus, vt eorum impetum et furorem mitigaret, fecit eis tradi omnes ſcripturas gabellarum, Imbutaturae et extimiorum, tam nouas quam veteres, qui ſtatim accenſo igne - - - praedictas omnes ſcripturas et libros concremauerunt.*

IMENERIVS, liber *hymnorum*, in Enumeratione munitionum Sommeriae a. 1260. V. *Hymnus.*

IMGLA vel IMGLVS. Confirmatio teſtamenti per Carolum M. apud Mabill. pag. 507. Diplom. et apud Murator. t. 2. part. 2. col. 746. *Merogenna domus - - - cum aedificiis, cortiferis, exanis, ortis, vineis, campis ſeu Imglis, vna cum Eccleſia, etc.* Si particula *ſeu* vocem praecedentem exponat, *Imglus* idem erit, quod Campus; verum haec particula ſaepe vim habet coniunctionis in veteribus Inſtrumentis. V. *Imlaria.*

IMIGERE, V. *Imugere.*

IMINA, ſpecies menſurae, Vide *Hemina.*

IMITABILITER, modo quem quis imitetur, in Donatione a. 1379. ex Regeſto *Rubei* Camerae Comput. Prouinciae.

† IMITARIVM, pro *Mutatorium*, ap. Montisfalc. in Diar. Ital. pag. 294.

IMITAS, pars ima, inferior. Teſtamentum S. Remigii Remenſis Epiſc.

IMITATIO, V. *Immutatio.*

IMIZILVM, IMIZINVM, etc. Anaſtaſius in Leone III. p. 144. *Fecit veſtem albam holoſericam, ornatam in circuitu de mizilo.* Vbi alii Codd. habent *de micilo.* In Paſchal p. 156. *Vela de fundato 14. de qua drapulo 14. ſimiliter et de Imizilo 14* Mox: *De Imizilo vela numero qu tuor.* In Sergio II. p. 173. *Obtulit v ſtes de Imizilo quatuor.* In Leone I apud Murator, t. 3. p. 246. et t. SS. Iulii p. 325. *Cum liſta de chry clauo cum velis ex Imizino duob* In Nicolao I. p. 210. *Fecit - - veſtem de fundato vnam habentem ſtoriam Leonum et in circuitu My num.* Bulingerus *Imizilum* his cis ſericum lenius, quod Italice citur *Ermeſino*, vel Byſſinum int pre

pretatur. Vide, an non idem ſit, quod *Camiſile*.

IMLARIA, campi modus, vt videtur. Mandatum Radulfi Epiſc. Attreb, an. 1217. apud Marten, to. 1. Ampliſſ. Collect. c. 1190. *Rex Barbatiae offert pro deliberatione ſua octo caſtra meliora, quae habet, et Chriſtianos quos habet in ciuitatibus ſuis, vel pro his omnibus dare perpetuos denarios tot, vt de his poſſit dimidium Imlariae in latitudine vnius agri totaliter cooperire.* Ex his coniecto Imlariam ſpatium fuiſſe duorum agrorum; de agri ſpatio dictum eſt in *Ager*.

IMMACVLABILIS CONSCIENTIA, quae maculari nequit, ſeu inquinari, in Vitis Patrum Emeritens. inter Concilia Hiſpan. t. 2. p. 648. col. 1.

IMMACVLATIO, integritas, innocentia, in Actis S. Franciſci de Paula n. 162. t. 1. p. 190.

✝ IMMAGINARE, vox Italica, pingere. Stat. Cadubr. l. 3. V. *Imaginatus*.

IMMAGISTRATVS, Papiae, *in honore poſitus*. V. *Inmagiſtratus*.

IMMAIORARE, augere. Acta Epiſcopor. Cenoman. p. 75. Mabill. to. 2. Analect. legit *Inmaiorare*. p. 79. *Quem ipſe Emelioravit*. Charta Ludouici Pii Imp. in Vita Aldrici Epiſcopi Cenoman. p. 88. *Et quas a nouo reſtruxit, atque immelioravit Immaioravitque*.

✝ IMMALLATVS, encauſto ornatus, diſtinctus, Gall. *Emaillé*. Ch. Mſ. a. 1328. V. *Eſmailliatus*.

IMMANCATIO, membrorum conſeruatio, ne quis fiat *mancus*, ſeu mutilus. Indiculus precatorius ad Epiſcopum formula 22. inter Bignonianas: *Precamur vobis vt vitam et Immancationem et diſciplinam corporalem ei concedere iubeatis*.

IMMANTARE, pallio induere, tegere. Radeuic. l. 4. de Geſt. Frid. col. 65. V. *Ammantare* et *Mantum*.

IMMANTATIO, inthroniſatio quae fit per pallium. Faſtradus abbas Claraeuall.

IMMATIENS, ἀνέφικτος, in Gloſſ. Lat. Gr. Sangerm. Quem non poſſumus conſequi. vox, vt videtur, ducta a Graeco *ματεῖν*, quod Heſychius exponit *ζητεῖν*, quaerere, et praepoſitione *in* quae locum habet *a* priuatiui.

IMMATRICVLARE, annectere, adiungere. Fundatio Monaſterii de Altaripa apud Marten. tom. 6. Ampliſſ. Collect. col. 313. Gallis *Immatriculer*, in album referre.

IMMEDIETATE, pro immediate, ſine ullo medio, tom. 3. Ordinat. Reg. p. 544.

IMMEDVLLARI, imbibi, quaſi medullis infundi, inſeri. Vita S. Ayberti, to. 1. April. p. 680.

IMMEDVLLATVS, imbibitus, medullis inſitus. Iocelinus in Vita S. Patricii. n. 109.

IMMELIORARE, meliorem reddere, apud Simeon. Dunelmenſem an. 616. Adde Vitam Aldrici Epiſc. Cenoman. p. 92. 93. 159. 164.

IMMELIORATIO, in Charta a. 878. ex Appendice Marcae Hiſp. c. 802.

IMMELENATVS, mulus, vel onus muli. Radulfus de Geſtis Friderici I. Imp. apud Murator. tom. 6. col. 1195. *Miſit ad eum* (Reſtagus) *quod non tranſiret, niſi daret ei centum ſummarios auri et argenti onuſtos. Imperator vero reſpondit, ſe libenter velle dare ei aurum et argentum, ſed niſi Immenelatum unum.* V. *Ammela*, et *Innemilus*.

✝ IMMEMORANS, immemor. Acta SS. c. 2. Iul. p. 528.

✝ IMMEMORANTER, ex obliuione, t. q. Ordin. reg. Str. p. 611.

IMMENTARE, Papiae, *depravare*.

✝ IMMENSVBILIS, immenſus. Ch. Mſ. Phil. V. a. 1328.

✝ IMMENSITAS, vniuerſitas. Ch. a. 1285. inter Inſtr. tom. 12. Gall. Chriſt. p. 390. IMMENSITAS PVLCHRITVDINIS, dicitur de muliere praeſtantiſſimae venuſtatis, tom. 10. Collect. Hiſt. Fr. p. 262.

IMMENSVRATIM, ſine menſura, immenſe. Saluianus lib. 6. de Gubern. Dei.

IMMERCIATVS, cui pro delicto impoſita eſt poena, ſeu mulcta pecuniaria, apud Rymer. to. 10. p. 34.

In Priuilegiis Equitum S. Iohannis Ieroſol. p. 4. perperam legitur *Imminuerciatus*, vt et *Iuramenta pecuniae*, to. 3. Hiſt. Harcur. p. 184. pro *Amerciamenta pecuniae*. V. *Amerciare*.

IMMERITE, pro *Immerito*, apud Thom. Madox Formul. Angl. p. 72.

IMMETALLATVS, ornatus, vermiculatus, Gall. *Emaillé*. Teſtamentum anni 1332. e Chartulario B. M. de Bono nuntio Aurelian. *Tres ſcyphi argentei Immetallati, ponderis quinque Marcharum. Duo bachini Immetallati*, apud Lobinell. in Gloſſar. ad calcem Hiſt. Britan. V. *Smaltum*.

IMMI, menſurae ſpecies, forte eadem, quae *Hemina*. Fundatio Murenſis Monaſterii apud Eccardum de Origine familiae Habsburgo Auſtriacae col. 231. *Repertat ad villicum duos panes et quartam hydriae de vino, et duo immi de auena ſiue de hordeo.* Pro menſura lactis ſumitur alibi, V. *Seſter*.

IMMINERE. Papias: *imminet, inſtat.* Ita uſurpat Tertullianus de poenit. c. 6. Anaſtaſius in S. Fabiano, Gregor. Turonenſis et alii.

IMMINENTIA, inſtantia, apud Gregor. M. lib. 2. Ind. II. Epiſt. 29. lib. 3. Epiſt 10.

† IMMINVARE, pro Imminuere, in Act. SS. tom. 4. Iun. 820. V. *Minuare*.

IMMINVATVS, immunis. Chron. Farfenſe apud Murator, t. 2. part. 2. c. 635.

IMMINVERCIATVS, V. *Immerciatus*.

IMMINVERE, libertate et *immunitate* donare. Ch. a. 1291. e Chartulario S. Iohannis Angeriac. p. 277. Sed f. legendum *Immuniet* ab *Immunire*.

IMMINVTIO, immunitas. Eadem Charta Angeric. Videtur legendum *Immunitio*.

† IMMINVTOR, qui ſanguinem *minuit* ſeu detrahit. Stat. Synod. Tornac. a. 1366. V. *Minuere*.

IMMISSIO. (1) Exactio, vel violentia. Gregorius. M. L. 7. Ind. 1. Epiſt. 28. *Vel de loco aliquo, qui ad id pertinet, quocunque modo, qualibet occaſione minuere, nec Immiſſiones doloſas aliquas facere.* (2) Ἐνέργεια, operatio. Iohann. Sarisber. lib. 2. Policrat. c. 17. de Daniele. *Sciens utique ſatellitem ſatanae ad ſubuerſionem hominum in angelum lucis transfigurari, et Immiſſiones fieri per angelos malos, etc.* (Verba ſunt Pſalmi 77. v. 49.)

IMMISSVRA, *Sagittarum immiſſarum iactus*. Barthius in Gloſſario ex Roberti Monachi Hiſt. Palaeſt.

IMMOBILE, bona immobilia, in Caffari Annalibus Genuens. ad an. 1162. apud Murator. to. 6. p. 278.

IMMOBILITARI, immobilem eſſe. Sebaſtianus Peruſinus, in Vita B. Columbae Reatinae, tom. 5. Maii. pag. 360 Engelbertus de Longaevitate ante diluuium, c. 23.

IMMOLARE, offerre aliquod Eccleſiis. Tabularium Landauenſe, in Monaſt. Angl. t. 3. p. 192.

IMMOLATICIAE HOSTIAE, eſcae, carnes, idolis immolatae, in Poenitentiali Halitgarii cap. 6. et in Addit. 4. ad Capitula Caroli M. c. 54.

IMMOLATIO. (1) IMMOLATIO MISSAE, vulgo *Praefatio*, ſeu pars Miſſae, in qua fit ſacrificium, *Actio*. Acta SS. Iunii t. 4. p. 699. vbi de feſtis S. Iohannis Baptiſtae: *Immolatio Miſſae. Vere dignum eſt, nos tibi ſemper hic et vbique gratias agere, etc.* V. Miſſale Gothicum p. 263. (2) † Oblatio quae eccleſiis fit. Ch. ann. 1462. in Suppl. ad Miraeum p. 621.

IMMORA, *dilatio, proraſtinatio*, ὑπέρθεσις. Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm. MSS.

IMMORANTER, ſine mora. Gloſſ. Graec. Lat. ἀνυπερθέτως, *Immōranter, incunctanter*.

IMMORIGERATVS, non morigerus, male moratus, in Chron. Modoetienſi apud Murator. tom. 12. col. 1129.

IMMOROSE, vt *Immoranter*, in Litteris Caroli. VI. Franc. Regis a. 1411. ex Libro viridi 2. Caſtelleti Paris. fol. 136.

IMMORTALIS, IMMORTALIS, ἀθάνατος, non mortiferus, in Libert. Mſ. Brager. a. 1334.

† IMMORTIFERVS, idem. Lit. remiſſ. Mſ. 1384.

IMMORTIFICATVS, lib. I. de Imit. Chr. cap. 3. n. 3. qui ſibi plus ſatis blanditur et indulget, Gall. *Immortifié*.

† IMMOTABILIS, immotus. Ch. ann. 863. tom. 8. Collect. Hiſt. Fr. pag. 558.

IMMOTABILITAS, ἀκινησία, in Gloſſ. Gr. Lat.

IMMOTORES, V. *Vſupellioues*.

† IMMOVILE, pro *Immobile*, res immobilis, ap. Vghell. t. I. Ital. S. p. 534.

IMMVNDAE CARNES, a quibus Iudaei debebant abſtinere, quae fuerint, dicitur Leuitici, cap. II. quaenam vero fuerint Chriſtianis immundae, diſcimus ex Actibus Apoſt. c. 15. vbi Gentes recens ad Chriſtum conuerſae iubentur abſtinere, *a ſanguine* et *ſuffocato*. Hinc liquet quid ſibi velit Capitulum 100. Theodori Cantuar. Archiep. apud Acher. t. 9. Spicil. p. 71. *Qui carnes immundas manducauerint, et olera, quae cum carne coquuntur ceſſare oportet a miniſterio*; hoc eſt, qui carnes cum ſanguine ſeu carnes ſuffocatas manducauerint.

† IMMVNDICITIA, immunditiES, in Areſt. Parlam. Pariſ. ann. 1394.

IMMVNDITIAE, purgamenta, V. *Mundilliae*.

† IMMVNDITIATVS, immundus, immunditiis deſtinatus, ap. Murat. to. 20. p. 890.

† IMMVNIMEN, munimen; dicitur de ſigillo quo Chartae muniuntur. Ch. ann. 1216. tom. I. Germ. ſacr. p. 361.

† IMMVNIRE, immunem facere. Ch. Mſ. a. 1114.

IMMVNITARIA INSTITVTIO, qua conceditur immunitas, in Charta Conradi Regis anni 971. apud Meneſterium Hiſt. Lugdun. pag. XXXVIII.

IMMVNITAS. (1) Ἀτέλεια, ἀλειτουργησία, in Gloſſ. Lat. Graec. quomodo *Emunitas* ſumitur, vti in hac voce docuimus; in Lege Longob. lib. 2. tit. I. §. 21. 25. tit. in Capit. Caroli M. lib. 5 cap. 187. etc. (2) Locus *immunis*, aſyli iure donatus, cum de aedibus ſacris agitur, vt in Lege Longob. lib. I. tit. 9. §. 30. 36. lib. 2. tit. 39. §. 3. 4. in Capit. Caroli M. lib. 3. cap. 26. lib. 4. cap. 26. lib. 4. cap. 13. 51. 52. V. *Emunitas*. IMMVNITATIO, idem, quod *Immunitas*. Ch. Regis Boſonis pro Eccleſia Viennenſi an. 2. regni eius. IMMVNITIO, eadem notione. Ch. Roberti Ducis Burgundiae apud Perardum, pag. 348. IMMVNITATEM ECCLESIAE PERSOLVERE, id eſt, bannum, ſeu mulctam propter infractam Eccleſiae immunitatem. Synodus Pontigonenſis an. 876. can. 3. (3) † Protectio, tutela. Ch. ann. 844. inter Inſtr. t. 6. Gall. Chriſt. p. 275.

IMMVRARE, carcere includere. Poena alias ſatis frequenter irrogata haereticis aliiſque grauiter delinquentibus, ac praeſertim iis, qui in iudicio conſtituti diu negarant veritatem, et ſe periurio obſtrinxerant. Chron. Triuetti ad an. 1222. tom. 8. Spicil. Acher. pag. 572. V. *Murus*

IMMVRMVRARE REMEDIVM, illud quaſi *Immurmurando* implorare, in Vita S. Godebertae tom. 2. SS. April. p. 35.

IMMVTATIO, imminutio. Capitularia Caroli M. lib. 7. c. 445. *Monemus vt iura Eccleſiarum, ſicut a Patribus diuinitus inſpiratis ſunt ordinata, inuiolata permaneant. Nihil alienum improbus ambitus concupiſcat, nec per alterius imitationem ſuum aliquis quaerat augmentum*. Eadem habentur in Capitulari tertio incerti anni cap. 10. quod ad annum 814 refert Baluzius. Sed quamquam et in antiquis Benedicti Leuitae exemplaribus legitur *Imitationem*, contendit tamen idem Baluzius legendum eſſe *Immutationem*, idque probat ex lege Codicis Theod. relata eiuſd. lib. cap. 477. vbi ſic habetur: *Quaecumque a pa-*

[illegible] Nihil igitur [illegible] hoc eſt, [illegible] Baluzii [illegible] congruit, [illegible]

[illegible] integer; illibatus, [illegible] ann. 1189. [illegible] Spicil. [illegible]

[illegible], liber [illegible] a Eccleſia [illegible] Praefatione [illegible] V [illegible] Rom. [illegible] Murator. t. 5. p. 86. V. [illegible]

[illegible] porcellū abiectum, vt [illegible] regnum regen- [illegible]

[illegible], in Ch. Mſ. Petri [illegible]

[illegible], non ſolutus, V. [illegible]

[illegible] (1) In pactum [illegible] (2) Papias, [illegible]

[illegible] Ker Argae. in [illegible] V. *Paneſ-* [illegible]

[illegible]

Anonymi needum editi excerptum refert Marten. tom. 2. Itin. pag. 175.

IMPANELLARE, vt *impanalare*, in ſchedulam referre, V. *Panel-lum* 2.

IMPANS. Papias: *Impans*, *in manu Regis ſeruus dimiſſus*, *extraneus eſt.* Lex Longob. l. 2. tit. 34. de manumiſſionib. §. 1. *Similiter*, *qui per impans*, *i. in votum Regis dimittitur*, *ipſa lege viuat*, *ſicut qui amund (i. a tutela liber) factus eſt.* Edictum Rotharis tit. 91. §. 5. habet *Impans*. Cod. Eſtenſ. *Iuſſus*, alter Codex *Iuſſus*, apud Murator. t. 1. part. 2. p. 34.

IMPARAGARE, puellam nobili et conuenienti coniugio copulare, V. *Diſparagare.*

†IMPARAMENTUM, munitio, propugnaculum, Gall. *Emparement.* Ch. a. 1362. in Probat. Hiſt. Autiſſ. p. 110. V. *Emparamentum.*

IMPARANTIA (1) Tuitio, ap. Marcam in Hiſt. Beneharn. p. 471. V. *Amperantia* et *Emparantia.* (2) ✝ Sequeſtratio, vox fori Aragonenſis, a verbo *Imparare*, Hiſp. *Amparar*, ſequeſtrare. Ch. Mſ. ann. 1322.

IMPARARE. (1) Inuadere, occupare. Gall. *s'emparer.* Vſat; Barcinon. Mſ. col. 27. (2) ✝ Munire, Gall. ol. *Emparer.* Lit. remiſſ. Mſ. a. 1366. V. *Amparare.*

IMPARCAMENTUM, incluſio *parco* animalium ſeu hominum quae in damno ſunt, Pfändung. Monaſt. Anglic. tom. 1. pag. 819. V. *Parcus.*

IMPARCARE, *parco* includere animalia, quae in damno ſunt, quod etiam de reis hominibus vſurpatur. Bracton. lib. 3. de Corona c. 9. V. *Parcus.*

IMPARCATIO, i. q. *Imparcamentum.* Monaſt. Angl. t. 2. p. 176.

✝ IMPARENTIA, tutela, protectio. Treuga Mſ. inter Henr. reg. Angl. et [illegible] com. Armen. V. *Amparantia.*

IMPARTES, *expertes*, *ſine parte*, Gloſſ. [illegible]

IMPARTICARE, ad *perticam*, ſeu furcam vel patibulum ſuſpendere, ex Gall. *Enpercher*. Lambertus Ardenſis p. 169.

† IMPARTIRI, f. amplificare. Ch. an. 1221. inter Inſtr. tom. 11. Gall. Chriſt. p. 257. *Exceptis duobus pedibus terrae, quos reliquerunt extra loſſeis ad impartiendum ea, prout neceſſe fuerit.*

IMPARTITIO, mulcta, *emenda*. Vitalis Epiſcopus apud Blancam in Comm. Rer. Aragon. p. 728. *Poena vero homicidii, flagitiorum aequalium vel maiorum, nec impartitiones, quae intercisiones vel incurrimenta vulgariter appellantur, etc.* V. *Incurrimentum*.

IMPASSIONABILIS, qui pati non poteſt. *Impaſſionabilis Deitas*, apud Chriſtian. Lupum de Appellationibus pag. 890. ex fragmento Eutychetis.

† IMPASSIBILIS, qui ſuſtineri non poteſt. Acta SS. tom. 3. Sept. pag. 452.

IMPASSIONATVS, *paſſionis expers*; Gall. *Apathique*, ex Goclenii Lexico Philoſoph.

IMPASSVLATVS, deſiccatus, ab Ital. *Impaſſire*, ſiccare. Catalog. Sanctorum apud Rocchum. Pirrum Siciliae Sacrae p. 61.

IMPASTARE. (1) In *paſta* ſeu pane coquere, Gall. *mettre en pate*, Ital. *Impaſtare*. Vita S. Guillelmi Fundatoris montis Virginis to. 5. Iunii p. 135. V. *Paſſimae*. (2) † Commiſcere. Arnauld. in Roſar. Mſ. lib. 2. col. 3.

† IMPASTATIO, commiſtio. Idem Arnauld. l. c.

† IMPATIENTIA VVLTVS, oris deprauatio. Annal. Victor. Mſ. ad 1258.

IMPAVSABILIS, qui non *pauſat*, quieſcit. Fulgent. Myth. 1.

IMPAVSABILITER, inceſſanter, continue. Cael. Aurel. lib. 3. Tard. col. 2.

IMPECHEMENTVM, impedimentum, Gall. *Empeſchement*. Tractat. ann. 1428. apud Rymer. to. 10. p. 390.

IMPECHIAMENTVM, vt *impechementum*. Identura ann. 1407. apud eumd. Rymer. to. 8. p. 498.

IMPECHIARE, († in ius vocare, accuſare.) Henric. de Knyghton a. 1256 *Et promiſit Regi Nauarrae, quod nunquam eum impechiaret pro morte dicti Caroli de Hiſpania, etc.* i. impeteret, vel queſtionem moueret. Ita *Empeſcher*, vſurpat conſuetudo Carnot. art. 32. Quam quidem vocem Gallicam, non ab *impedire*; ſed ab *impetere* videntur accerſere Spelmannus et Somnerus. Eſt enim *impetere*, idem quod in ius vocare, accuſare, apud Gregor. Turon l. 4. c. 14. Hiſt. Flodoardum l. 3. c. 21. in Legib. Henrici I. c. 6. et apud Rymerum to. 8. p. 108. et alibi. Vnde *impetitio*, pro accuſatione, vt in Iure Anglico, *ſine impetitione vaſti*, exponitur, *ſans empeſchement de guſt*. Permutatio an. 1319. *Renunciantes - - - omni actioni, impetitioni, liti, iuri, etc.* Praeceptum an. 1321. apud Rymer. to. 3. p. 879. *Sine impetitione ponenda in corporibus hominum illorum, vel in nauibus, ſeu bonis antedictis.* *Impacciare* dicunt Itali, pro impedire, moleſtiam afferre.

IMPEDTORARE, pectori recondere. Auxilius de cauſa Formoſi Papae.

IMPEDATVRA. Esdras l. 3. col. 5. *Et horum quaeſita eſt generis impedatura, et non eſt inuenta.* Vbi Gr. Edit. Καὶ τούτων ζήτησις τῆς γενικῆς γραφῆς ἐν τῷ καταλογισμῷ, καὶ μὴ εὑρεθείσης. etc. Will. Brito in Vocabul. MS. *Impedatura, dicitur pedis menſura vel impreſſio, vel inveſtigacio. Eſt autem peda, vt dicit Vgutio, veſtigium humanum, unde dicitur, pedo, pedas, et per compoſitionem impedo, das, i. pedam facere, vel imprimere, vel inueſtigare, et inde dicitur impedatura. Vnde 3. Eſdrae 5. dicitur, - - - et generis ſexta impedatura i. generis inueſtigatio: vel genealogiae computatio, impedatura dicitur quod ſicut in deambulatione una peda poſt aliam terrae imprimitur et una alteri ſuccedit, ita et inhuius icomputatione una peda poſt aliam minatur, et aequaliter una alteri*

teri ſucceſſit, obſeruatur, et ſicut peda diſtinguitur a peda, et ſimiliter perſona a perſona. Adde Auctorem Mamotrecti. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. MS. *Impedatura, ou trace de pié.*

† IMPEDIA, IMPEDIVM, *Empiengne*, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692. V. *Empedia.*

IMPEDIARE CANEM, eius pedes quodammodo mutilare, V. *Expeditare Canem.*

IMPEDICARE. Papias: *Impliciſcere, implicare, illigare, irretire, impedicare.* † IMPEDICATVS, pedica conſtrictus, in Leg. Burgund. tit. 4. artic. 6.

IMPEDIENS, reus, in litem adductus et cauſam defendens. Apud Thomam Blount in Nomolexico Anglic.

† IMPEDIMENTOSVS, noxius, incommodus. Ch. a. 851. t. 7. Collect. Hiſt. Franc. p. 605.

IMPEDIOSE, cum impedimento. Vtitur Gocelinus in Translatione S. Auguſtini Cantuar. tom. 6. Maii. p. 434.

† IMPEDIRE. (1) In ius vocare, in Leg. Polon. t. 1. p. 310. V. *Impechiare.* (2) IMPEDIRE SE, curare, ſollicitudinem habere, Gall. *s' Embaraſſer.* Acta SS. t. 6. Aug. p. 535.

IMPEDITIVVM, quod obſtat, impedit, apud Ludewig. to. 6. Reliq. MS. p. 191.

IMPEDITOR, qui impedit, obſtat, apud Rymer. t. 5. p. 4.

IMPEDIVM, V. *Impedia.*

IMPEGNARE, ex Ital. *Impegnar*, Impignorare, pignori dare, in Satut. Venetor. a. 1242. l. 1. c. 4.

IMPEIORARE, peiorem facere, V. *Peiorare.*

† IMPEIORATIO, rei in deteriorem ſtatum deductio. Ch. Mſ. a. 1317. V. *Peioramentum.*

IMPELLARE, pro *impellere.* Donatio Alphonſi VI. t. 3. Concil. Hiſp. p. 283. c. 2.

† IMPELLERE, agitare, ſuccutere. Dicitur de menſura, quae vt opletior ſit, agitatur. Ch. Mſ. a. 1317.

IMPELLICATVS, *concubinatus, a pellice.* Papias.

† IMPENDIVM, la *fidelita*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ. Hinc pro ſeruitio feudali, ſeu hominis fidelitate, in Ch. Mſ. Aymari com. Valent. ann. 1324.

IMPENSA, farturae, ſeu condimenti ſpecies, de qua Apitius l. 8. de Re culinaria c. 7. et 8. Gloſſ. Lat. Gr. *Inpenſa, ἀναλωμα, ἐλαιόγαρον.* Gloſſ. Iſid. *Conditura, impenſa.* Ita etiam Papias. Hinc forte *impenſam* vocabant Architecti, quarumuis rerum ad opus albarium commixtionem, vt Anonymus de Re Archietectonica c. 18. 19. 23. Palladius de Architectura: *Nucleus impenſa meliore inducatur.* Alio loco: *Exacto pauimento ad regulam et libellam, ſupra impenſa teſtaceo mollior inducatur.*

IMPENSATVS, inopinatus. *Hora impenſata redire*, in Miraculis B. Raymundi, t. 5. Iunii p. 689. † Ital. *Inpenſato*, Gall. *Empenſé*, ſenſu oppoſito.

IMPENSIO, donatio. Concil. Tolet. VI.

IMPERACTE, otioſe. *Imperacte negligebat*, in Vita B. Aleidis, t. 2. Iunii p. 418.

IPERAMENTVM, cenſus pro amparantia ſeu protectione ſolutus. Saiſimentum Comitatus Toloſani a. 1271. apud la Faille, tom. 1. Annal. Toloſ. in Probat. pag. 28. V. *Amparantia.*

† IMPERANCIA, i. q. *Imparantia* 2. Ch. Mſ. a. 1300.

IMPERARE. (1) Vox medicis attributa, eum aegris remedia imponunt, quomodo ea ab iis *ordinari* dicimus, apud Arnobium Iun. in Pſalm. 145. Coelium Aurelian. l. 1. Chron. c. 4. etc. V. Iuretum ad l. 10. Symmachi Epiſt. (2) Inuadere, auferre, occupare, in Ch. a. 1137. in Anecd. Marten. to. 1. V. *Amparare.* (3) † *Imperare Antiphonam*, praecinere, in Ordinar. Mſ. S. Petri Aureaeuall. (4) † *Imperante Chriſto*, formula ſaepius chartis inſcripta, eadem quae *Regnante Chriſto.* Chartul. S. Vincent. Laudun.

† IM

† IMPERATIO, imperatum, iuſſum. Ch. a. 770. ap. Murat. t. 6. Antiq. Ital. p. 209.

IMPERATORICALIS, ſcripturae genus, V. in *Scriptura*.

† IMPERATRIX SVMMA, dicitur virgo genitrix Chriſti, in Ch a. 945. inter Probat. vlt. Hiſt. Trenorch. p. 113.

IMPERATVS, iuſſus, mandatum. Ammianus Marcell. l. 31.

IMPEREGRE, *inſtabiliter*, *vel ſine certa manſione*, Ioh. de Ianua.

IMPERFECTVS, ſubſtant. defectus. In Miraculis S. Gengulphi t. 2. Maii. p. 651.

IMPERFICIVM, *ſuperficium*, *cenaculum*, ὑπερῷον, in Gloſſis Sangerm. MSS. *Imperficium*, ὑπερῷον, *ſuperficies*, in Supp. Antiquarii.

† IMPERFIDVS, perfidiſſimus. Conſtit. Frid. Imp. contra haeret.

IMPERIA, vel EMPERIA, a Gr. ἐμπειρία, peritia. Vegetius l. 4. de Re milit. c. 41.

IMPERIALE, panni pretioſioris ſpecies. Viſitatio Theſaurariae S. Pauli Londinenſ. a. 1295. *Item tunica de Imperiali cum arboribus rubeis et leonibus aureis, etc. Item tunica de alio Imperiali, florigerata viridi et rubeo, etc. Item tunica ex alio Imperiali, quaſi marmorea, etc. Frontale ad altare de Imperiali debili.* IMPERIALE DIADEMA, tiara Pontificalis, qua Clemens PP. V. Lugduni coronatus eſt. Chron. Triuetti t. 8. Spicil. Acher. p. 723.

IMPERIALES LITTERAE, antiquationis diplomata, Gallis *Lettres de reciſion*. Reſignatio et venditio Ducatus Scinauiae ap. Ludewig. to. 5. p. 547.

IMPERIALIA, Imperii inſignia, V. *Regalia*.

IMPERIALIS. Gloſſ. Graec. Lat. αὐτοκρατορικὸς, *Imperialis*. Ita autem proprie appellabatur Moneta Imperatorum, quae in Italia currebat iam inde ab an. 1187. Bulla Vrbani III. PP. pro Fratribus Cruciferis Hoſpitalis Bononienſis: *Ad indicium, quod eadem domus veſtra ſpecialiter B. Petri exiſtat, 12. Imperiales nobis noſtriſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſoluatis.* Chronicon. Ricardi de S. Germano a. 1236. *Hoc anno iuſſo Imperatoris Brunduſii noui Imperiales cuduntur, et veteres caſſati ſunt.* V. *Auguſtalis* et *Regales*.

† IMPERIARE, imperare, vox Ital. Ch. an. 870. ap. Pez. to. 6. Anecd. part 1. p. 79.

IMPERIATVS, imperium. Godefridi Viterbienſis Pantheon apud Murator. t. 7. c. 378.

† IMPERIOSITAS, *maieſta imperiale*. Gloſſar. Lat. Ital. V. *Imperoſitas*.

IMPERIOSVS, *ſplendidus*, *ſpecioſus*. Gaſp. Barthii Gloſſ. ex Baldrici Hiſt. Palaeſt. *Tentoria Imperioſa*.

IMPERIVM. (1) Merum Imperium, ius ſummum. Curia generalis Barcinone a Petro II. Rege Aragon. acta a. 1283. c. 3. *Reſtituimus poſſeſſionem, vel quaſi meri Imperii, omnibus illis qui ipſo ab antiquo vſi ſunt.* Tranſactio inter Priorem Cartuſiae Vernenſis et Roſſolinum de Foſſis Dominum Bormienſem ex Schedis Praeſidis de Mazaugues: *Habere debeant merum Imperium et maiorem iurisdictionem, videlicet mortis illationem et membri abſciſſionem.* IMPERIVM MIXTVM, in Curia generali ſupradicta c. 4. Iuſtitia media. Vetus vocabular. Iuris utriusque: *Mixtum Imperium, eſt poteſtas media per quam ea quae ſunt in iuriſdictione media explicantur. Et dicitur mixtum, quaſi ex iurisdictione et mero imperio, eo quod habet commodum pecuniarum.* Stephanus Tornacenſis Epiſt. 132. *Iurisdictionem ciuilem uſque ad rigorem, quam imperium mixtum quidam appellabant, ſub poteſtate Comitis Flandrenſis procuratorio nomine diu exercuit, etc.* MERVM ET MIXTVM IMPERIVM, ſaepiſſime in veteribus Inſtrumentis occurrit ad ſignificandam omnimodam iuſtitiam, altam vti vocant, et baſſam. Chart. fundationis Cartuſiae S. Crucis in Maceriis inſulae Barbarae p. 534. *Item quidquid habeo in villa de Treues cum omnibus iuribus et pertinentiis vniuerſis - - - exceptis bannis, clamoribus perſonalibus, mero et mixto imperio*

perio. (2) Titulus honorarius Imperatoris. Conſtitutio Theodoſii et Valentiniani Impp. apud Facundum Hermianenſem l. 8. c. 3. *Turbam atque tumultum, qui euenit in Oriente noſtrum cognouit imperium, etc.* Epiſt. Caroli M. ad Albinum et monachos Turoneſ. *Adlatae ſunt nobis literae de contemptu iuſſionis Imperii noſtri, etc.* Epiſtola Theodeberti Regis ad Iuſtinianum Imperat. *Amorem noſtrum erga Imperium veſtrum, etc.* (3) † Quaeuis iuriſdictio, t. 11. Ordin. reg. Fr. p. 39. (4) † De ducatu Normanniae dicitur in Ch. an. 1066. inter Inſtr. to. 11. Gall. Chriſt. p. 59. (5) † Auctoritas. Ch. Mſ. ann. 1197. *Ego Warinus imperio domini Hugonis abbatis Cluniacenſis, prior monaſterii etc.*

† IMPERMVTABILIS, immutabilis, ap. Ludewig. t. 9. p. 589.

IMPERNATVS, vt *imperlatus* V. *Pernae* 2.

IMPEROSITAS, *maieſtas*, Ioh. de Ianua. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. MS. *Imperoſitas, Maieſté*, imperialis dignitas.

IMPERPETI, pro *perpetim*, perpetuo. Chartular. S. Vandreg. t. 2. p. 201. ex Ch. a. 1153.

IMPERS. (1) Καλυπτὴρ, tegmen, in Gloſſis Lat. Gr. Sangerm. MSS. † Leg. *Imbex.* (2) *Expers, ſine parte. Ambr. ſuper Egiſippum: Veſtro praelio omnes implicabantur, nec erit noſtra ulla regio veſtri impers decoris.* Io. de Ianua. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Impers, ſens partie.*

IMPERSONALITER, altare ſeu Eccleſiam monaſterio vel Collegio tradere dicitur Epiſcopus, cum nullum ſibi ius reſeruat *perſonam* ſeu clericum, qui ei Eccleſiae deſeruiat, nominandi, aut certam praeſtationem, quam altarium redemptionem vocabant, accipiendi, cum inſtituitur noua perſona. Hac notione legitur to. 5. Annal. Benedict. p. 310. 387. et in Vita Vrbani II. PP. t. 3. Operum Poſthum. Mabillonii et Ruinartii pag. 213. etc. Vide. *Perſonae.* † Etiam de praebenda vſurpatur, vt in Ch. a. 1132. to. 10. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 429. Vnde *imperſonaliter* dicitur altare aliudue beneficium alicui monaſterio concedi, cum altaris aut beneficii titulus nemini nominatim adſcribitur, totique conuentui tribuitur poſſidendum. *Inſtitutio ſequitur imperſonaliter*, t. 4. Concil. Hiſt. p. 170. id eſt, nemine nominatim appellato.

IMPERSONARE, in beneficio ſeu eccleſia *Perſonam*, i. Clericum conſtituere. Ch. Mſ. Hugon. du Puiſet, Dunelm. Epiſc. IMPERSONATA ALTARIA, quae a *Perſonatu* libera ſunt. Ch. Henr. 1. reg. Fr. a. 1057. V. *Perſona.*

IMPERSONATVS. (1) Dicitur de Conuentu qui poteſtatem habet *perſonam* in Eccleſia inſtituendi, apud Th. Madox Formul. Angl. p. 248. V. *Perſona.* (2) † Liber a *perſona.* Ch. Nicol. 1. Epiſc. Camerac. a. 1164. V. *Imperſonaliter.*

IMPERSVASIBILIS, cui nihil perſuaderi poteſt, apud Marten. to. 1 Collect. nouae in 4o. part. 2. p. 24

IMPERTINENS, ineptus, inſulſus Gall. *Impertinent*, in Vita B. Coletae n. 54. tom. 1. Martii. pag 553.

† IMPERTINENTIA, vox fori; dicitur de eo quod a re, de qua agitur, alienum eſt. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1341.

† IMPESATVS, gummi oblinitus, *Empeſé.* Guido de Vigev. M col. 8.

IMPESIVM, praelium, forte ſic dictum ab *impetu*, a vet. Gall. *Empainte.* Litterae Philippi Franc. Reg a. 1329. to. 2. Hiſt. Dalph. p. 22. V. *Inpeteius.*

† IMPESTIS, *impubes*, ἀφθορος, in Gloſſar. Lat. Gr. Leg. *Inueſtis.*

IMPETEIVS, impetuoſus, violentus Gloſſar. Lat. Gr. *Impeteius*, βιαι Sangerman. habet *inpeteius.* † Gall. *Empeitous.*

IMPETERE, imponere, expetere, exigere. Praeceptum Lotharii Reg. Franc. pro Monaſt. S. Petri Carnot. apud Mabill. to. 4. Annal. Benedict. p. 689. V. *Impechiare.*

† I

† IMPETICIO, petitio in iure, exactio. Ch. a. 1278. to. 1. Amoenit. Liter. p. 193. V. *Impetere.*

† IMPETIGINOSVS, *dertreux*, *rongneux*. Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7684.

IMPETIGINOSITAS, *ſcabioſitas*, Ioh. de Ianua.

† IMPETIGO, *Cange*, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692. V. *Forma* 12.

† IMPETRATIO, libellus ſupplex, quo coram iudice ſuperiori, omiſſo medio, ius ſuum proſequendi licentia petitur. Lit. a. 1356. t. 4. Ordin. reg. Fr. p. 177.

IMPETRATVS, *Θυσία*, in Gloſſis Lat. Gr. Sangerm. MSS. Sacrificatio imperratoria.

IMPETVM. Conuentio inter Arelatenſ. et Barralum a. 1245. e MS. D. Brunet fol. 79. Vo. *Non faciat dictus Barralus, nec fieri patiatur aliquod impetum - - - ante caput pontis, quod eſt Trencatalhiarum, per quod minus libere ire et redire poſſint.* Puto legendum eſſe *impedimentum.*

IMPETVS, agreſſionis crimen, V. *pergus.*

IMPEYSONATVS, f. inclinatus. Viſitatio an. 1347. to. 1. Hiſt. Dalph. p. 67. c. 2. *Domus mercati - - - quae male fundata et impeyſonata eſt a parte ſuperiori - - - reparetur.*

IMPHALERARE, phaleris inſtruere, ornare, V. *Phalerare.*

IMPIARE, profanare, impie agere, ſcelere contaminare. Gloſſ. Lat. Graec. *Impio, μιαίνω.* Gloſſ. Cyrilli: *ἀσέβω, impior, impie facio.* Ionas Aurelin. l. 3. de Inſtitut. laicali c. 15.

† IMPIATIO, profanatio, rei ſacrae violatio. Acta SS. tom. 7. Iul. pag. 267.

IMPIATVS, *ſceleratus*, apud Feſtum.

IMPIGNORARE. (1) Oppignerare, pro pignore tradere. Ch. a. 1292. apud Ludewig. tom. 5. pag. 435. (2) † *Faire aliance, i. amorem firmare.* Gloſſar. Gall. Lat. Cod. 7684.

IMPIGNORATIO, pignoris obligatio, Gall. *Engagement*, in Litteris a. 1348. apud Ludewig. t. 5. p. 968.

IMPIGNORANTIA, in Ch. Bernardi Attonis Vicecomitis a. 1114.

† IMPIGNORATVRA, praeſtationis ſpecies domino feudali ſoluenda, cum fundus in pignus alicui aſſignabatur. Ch. Mſ. a. 1322.

IMPIGRABILE, *ἐνεργέσατον*, vt ex vett. Gloſſis legit Martinius, pro *ἐνεργέσατον*, actuoſum, non pigrum.

IMPILARE, *conuicio proſcindere*, *caſtigare*, *impugnare*, Papias. MS. Bituric. *Impilaſti conuicio, pro cecidiſti vel caſtigaſti, impugnaſti.*

† IMPILORAMENTVM, *pilorii* ſeu numellae verſatilis ſupplicium. Areſt. Parlam Pariſ. a. 1370.

IMPINCTIO, impulſio, ſollicitatio. Notitia an. 1074. inter Inſtr. to. 1. Gall. Chriſt. p. 44.

IMPINGERE. Lex Salica tit. 33. §. 1. *Si quis Baroni viam obſtauerit, aut eum impinxerit, etc. In puteum aut in pelagus impingere*, tit. 43. §. 10. *Impingere in aquam*, vt in Addit. ad leg. Friſion. tit. 3. §. 31. *Impingere alium vt cadat*, in Lege Longob. lib. 1. tit. 6. §. 5. tit. 16. §. 3.

† IMPINGVARI. Alex. Iatroſoph. Mſ. l. 1. Paſſion. c. 40. *Impinguantur enim magis* (humores) *ſub his, quam ad digeſtionem ſubueniant.* Vbi Gloſſae: *i. ſiccitate ingroſſantur.*

† IMPINGVERE, *eſtre gras dedens.* Gloſſar. Gall. Lat. Cod. 7684.

IMPIPERARE, pipere condire. *Oua impiperata*, in Conſuetud. MS. Monaſt. Solemniacenſis.

IMPIREVM, pro *empyreum*, ſummum coelum, Gall. *l'Empirée*, a Graeco *πῦρ*, ignis, prae lumine et ſplendore ſic appellatum. *Cum Angelis in impireo*, apud Marten. tom. 6. Ampliſſ. Collect. c. 1002.

† IMPIZARE, Ital. *Impinzare*, ſuffarcinare, obuoluere. Stat. Montis. reg. p. 167. *Telum impizatum in ſummitate.*

IMPLA, velum, Germ. Wimpel. Marten. de antiqua Eccl. Diſciplina p. 341. V. *Guimpla.*

IMPLACITARE, in placitum et ius vocare. Ch. Philippi Aug. a. 1194. pro Atrebatenſibus. V. *Placitum.*

IM-

IMPLAGARE. (1) Plagis, id eſt, retibus irretire, apud Sidonium lib. 9. Epiſt. 6. (2) † Verberibus excipere, flagellis caedere. Acta SS. t. 6. Iul. p. 480.

IMPLAGIVM. (1) Iſid. l. 19. col. 5. *Minus autem rete implagium dicitur a plagis; nam plagas proprie dicimus funes illos, quibus retia tenduntur circa imam et ſummam partem.* Cangius ſupra ſcripſit *Emplagium*: quod vide. † Leg. *Semiplagium*, V. in h. v. (2) Forte expletio, completio, Gall. *Remplage* vel *Rempliſſage*. Ch. Thomae Abb. Sangerman. a. 1248. e Tabulario eiusd. loci: *Licebit nobis et Eccleſiae noſtrae habere bannum ſingulis annis in dicta villa de Antogniaco de duabus tonis, quae ibi ſunt, vel aliis tantumdem tenentibus, cum duobus troſſulis pro implagio.* V. *Implengagium* et *Remplagium*.

IMPLANARE. Ioan. de Ianua, et Will. Brito in Vocab. *Implanare, dicitur decipere, vel in errorem ducere. Vnde Eccleſ. c. 15. 12. Non dicas, is me implanauit.* Et col. 34. *Qui implanatus eſt, etc. et componitur implanare, vt dicunt quidam, ab in, et planos* (πλάνος) *quod eſt error, vel vagatio.* Gloſſ. Lat. Gr. *Plano*, ἀπυπλανάομαι. *Implano*, apud Martinum qui pro ἀποπλανάομαι reſtituit ἀποπλανάω.

† IMPLANATOR, *impoſtor*, ap. Laur. in Amalth.

IMPLASTRARE, († infundere, intromittere.) Victor in Epiſt. ad S. Fulgentium: *Minorauit ſe paululum magnitudo, vt cum oſculatur mortuum implaſtraret animam, et redderet puerum virum.*

IMPLASTRVM. (1) *Dictum eo quod inducatur*, Papiae MS. *Implauſtrum*; pro *emplaſtrum*, *Emplaſtre*. (2) † Locus vacuus aedificandis domibus idoneus, i. q. *Amplaſtrum*. Chart. ann. 1248. tom. 5. Ordin. reg. Fr. p. 601.

† IMPLAVSTRVM, *lo implauſtro*. Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

IMPLECTERE, mulctam impoſitam ſoluere. Chartul. Aptenſe fol. 137. *Sit culpabilis et implecturus* (l. implecturus) *auri libras duas.* Hinc emendandum videtur Inſtrum. t. to. 4. nouae Gall. Chriſt. col. 1. *Tunc ſit culpabilis et implecturi tantum libras auri XVI. componat.* V. *Plecta*.

† IMPLECTIO, cumulatio, a verbo *Implere*. Ch. Mſ. a. 1[illegible].

IMPLEGIARE, in *Plegium* mittere. Lit. Henr. lib. reg. Angl. col. V. *Plegium*.

IMPLEITAE, ſumptus in emenda[s] merces, vel ipſe merces emptae, ex Gall. *Empletes*. Fori Morlanenſes art. 37.

IMPLEMENTVM. (1) An idem quod *impleita*? Litterae ann. 1541. apud Rymer. to. 14. p. 723. *Cum omnibus et omnimodis vaſibus, iocalibus, ornamentis, bonis, catallis et implementis.* (2) Complementum in Ch. Mſ. a. 1479. *Ad implementum voluntatis fundatorum.*

† IMPLENGAGIVM, expletio, ſeu quod implendo dolio infunditur. Comput. Mſ. ann. 1245. Vide *Implagium*.

† IMPLERE, impendere, inſumere, Gall. *Employer*. Chart. Mſ. an[n]. 1482.

IMPLETOR, fullarius, Goldaſto a[d] Ephemerides Monaſt. S. Galli [...] Kal. Dec.

† IMPLEX, f. velum. Inuent. a. 100[...] c. 1. Hiſt. Treuir. p. 750. *Imp[li]ces duo, dalmaticae diaconales 18.* V. *Impla*.

IMPLICAMENTVM, impedime[n]tum. Remigius Autiſſiod. Hom[il.] in Euang.

IMPLICARE. (1) Expendere, i[n]ſumere, ex Gall. *Employer*. M. [Pa]ſtorale Eccleſ. Pariſ. l. 2. Ch. 14[...] *Dedit 40. libras implicandas in a[u]gmentum communitatis.* IMPLICATVRA, *emploi*, in Ch. ann. 12[...] (2) IMPLICARI IN SERVITI[VM], idem quod *inclinari*, de qua v[oce] infra, in ſeruitutem redigi. Capi[tu]lare 3. an. 819. Edit. Baluzianae [...] 3. (3) † Implere, in Ch. Mſ. a[nn]. 1318.

IMPLICATRIX, ornatrix, ἐμπλ[...]τρια, in Gloſſ. Gr. Lat. quae [ca]pillos mulierum recte implic[are] nouit.

IMPLICATVRA. (1) V. *Implicare* 1. (2) † Sumptus in emendas merces, vel merces ipſae emptae, i. q. *Implicitum*, Gall. *Emplette*. Lit. ann. 1406. tom. 9. Ordin. reg. Fr. pag. 157.

IMPLICISCERE, *implicare*. Papias. Hinc emendandae Gloſſ. Iſid. vbi: *Impliſceret*, *implicaret*; legendum quippe *impliciſceret*.

† IMPLICITA. Stat. Genueſ. lib. 4. c. 13. *Implicitam vero declaramus emptionem mercium per committentes ordinatam, in quibus ille, qui adminiſtrat ſeu exequitur, non habet partem, ſed ſolum capit ſuas proviſiones.*

IMPLICITARE, in ius vocare, pro *implacitare*. Epiſt. an. 1153. to. 8. Spicileg. Acher. pag. 180. V. *Placitum*.

IMPLODERE. (1) Cum plauſu imponere. *Dicenti coronam implodit*, in Vita S. Eulogii tom. 2. Martii pag. 91. (2) † Inferre, infligere. Act. SS. t. 5. Sept. p. 624.

IMPLOMBARE, pro *implumbare*, plumbo claudere, ſignare. Miracula S. Bononis t. 5. Maii p. 191. Vitruv. l. 10. c. 6. *Ferreos chodaces in capitibus ſcaporum implombauit.*

† IMPLVERE, *emplouoir*, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692. V. *Implutus*.

IMPLVMBARE. Conſtitut. 20. in Appendice Cod. Theod. *Hinc adducti uiſimus, et manus eius implumbari.* Conſtit. 21. *Impliciti ſceleris auctores coercitos plumbo exilium, in quo omni vitae ſuae tempore afficiantur, accipiet.*

† IMPLVS, amplius. Hiſt. Nem. t. 3. Prob. p. 1.

IMPLVTVS, madidus, ſuper quem pluit. M. Robertus de Sorbona in Serm. de Conſcientia. V. *Impluere*.

† IMPLVVIATVS, color ſimilis pullo ſiue nigro, ſic nominatus, quaſi fumoſo ſtillicidio implutus. V. Alciat. Emblem. 117. p. 550.

IMPLVVIVM, pluuia. Sugerius in Ludouico VI. c. 4.

† IMPOCIONABILIS, venenatus, veneno infectus. Lit. Mſ. an. 1336.

† IMPOCIONATIO, potio venenata. Chart. Th. Otterbourne pag. 224.

IMPOENITENS, quem non poenitet, perſtans in peccatis. Vox Biblica quae occurrit tom. 3. Concil. Hiſp. p. 122.

IMPOENITENTIA, peccandi pertinacia, apud Ioh. Sariſber. et alios recentiores.

IMPOENITVDO, ead. notione, in Barthii Gloſſar. ex Baldrici Hiſt. Palaeſt.

IMPOLLIRE, *detrahere*, *protrahere*. Papias.

† IMPOMENTVM, *deſrenier més, comme fruis*. Gloſſar. Gall. Lat. Cod. 7684. Aliud. Lat. Ital. Mſ. *Impomentum, quello che ſe pone dapo cena, como fruti, e ſimile.*

IMPOMIFER, qui non fert *poma* ſeu fructus. Dicitur de quauis arbore fructus non ferente, apud Marten. to. 4. Anecd. c. 85. to. 1. Ampliſſ. collect. col. 100. et alibi non ſemel. V. *Pomifer*.

IMPONERE PSALMVM, LITANIAM, eſt eorum cantum incipere, et, quo vocis ſono decantari debeant, deſignare. Ordo Romanus: *Schola vero ad nutum Diaconi imponit Litaniam.*

IMPOPVLARIS, IMPOPVLABILIS. Papias: *Impopularis*, *inuſitata; impopulabile vero*, *illaeſum*.

IMPORCARE, ſulcare, porcas facere. Gloſſ. Lat. Gr. *Imporco*, αὐλακίζω. Columella l. 1. c. 10. *Cum ſemen crudo ſolo ingeſſerimus, inarabimus, imporcatumque occabimus.*

IMPORTABILIS, δύσηνος, in Gloſſ. Gr. Lat. *Importabiles dolores*, apud Anaſtaſ. Bibl. in Hiſt. Eccl. vbi Theophanes ἀφόρητοι ὀδύναι. *Mulier importabilis omnibus et inuiſa*, apud S. Bernardum in Vita S. Malachiae col. 25.

† IMPORTABILITAS, intolerantia. Ioann. de Cardalhaco in Serm.

IMPORTANCIA, IMPORTANTIA, Gall. *Importance*, momentum, pondus. Statuta Capituli Tull. a. 1497. c. 9. *Et ſi res ipſa eſſet magnae importanciae, etc.* Legitur *importantia*,

ſia, apud Acher. tom. 9. Spicil. p. 328.

IMPORTANS, vtilis, magni momenti, Gall. *Important*, apud Marten. to. 7. Ampliſſ. Collect. c. 900.

† IMPORTARE. (1) Aſportare, auferre, Gall. *Emporter*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1366. (2) Afferre, inducere, trahere, Ital. *Importare*, Gall. *Emporter*. Ch. Mſ. ann. 1264. Vid. *Importancia*.

† IMPORTIBILIS, intolerabilis. Rob. Auesbur. in Eduard. III. p. 239.

IMPORTITOR, *qui portas facit*, Io. de Ianua. *Faiſeur de portes*, in Gloſſar. Sangerm. Lat Gall.

IMPORTVNARI, importune inſtare. Gonzo in Miraculis S. Gengulphi t. 2. Maii p. 649.

† IMPORTVNITAS, imbropitas, iniuria. Ch. Mſ. a. 1196.

IMPORTVNIVM, importunitas. Concil. Mariſconenſe II. can. 8.

† IMPORTVNVM, *in quo nullum eſt auxilium*. Laur. in Amalth.

IMPORTVNVS, pertinax, obſtinatus. Edictum Dominum de honore et adiutorio Epiſcopis praeſtando a. 800.

† IMPOS, qui non poteſt, impotens. Ch. Mſ. a. 1097.

† IMPOSITIONARIVS, vectigalium impoſitorum redemptor et exactor, Gall. *Impoſiteur*.

IMPOSITA. (1) Mandatum. Gloria poſthuma B Ambroſii Senenſ. to. 3. Martii p. 243. (2) † Tributum impoſitum, Auflage, ap Oefel. to. 1. Script. rer. Boic. pag. 759. V. *Impoſtus*.

† IMPOSITIO, inſtitutio. Ch. Mſ. a. 1194.

† IMPOSITITIVM, *quod impoſitum et non naturale eſt. Impoſitiuum, nomen non a natura poſitum, ſed ad libitum*. Laur. in Amalth. adde Vlpian in leg. de Pupillo.

† IMPOSITOR AQVARVM, qui aquis praeeſt, vel qui ſuperiorem fluminis partem habitat, ap. Murat. t. 20. p. 976.

† IMPOSSESSIONATVS, qui non habet poſſeſſiones, i. e. bona ſolo. Leg. Polon t. 1. p. 262. V. *Poſſeſſionatus*.

IMPOSSIBILIS, impotens, Gall. *Impuiſſant*. Acta S. Pontii Mart. to. 3. Maii p. 278. *Licet incredulitas tua impoſſibilem Dominum noſtrum dixerit; ego tamen in nomine Domini I. C. credo, vt poenas ſuae ad nihilum redactae, nullum corpori meo dolorem incutiant*.

IMPOSSIBILITAS, impotentia, imbecillitas. Translatio S. Iacobi Apoſto. 3. Concil. Hiſp. p. 124.

IMPOSSIBILITER, coacte. V. *Poſſibilitas*.

IMPOSTA, vox Italica, Gall. *Impoſt*, vectigal, tributum. Chron. Parmenſe ad an. 1302. apud Murator. tom. 9. col. 845. V. *Impoſtus*.

IMPOSTOR, V. *Impoſturare*.

† IMPOSTORIVM, *Deceptorium*. Ca et Io. de Ianua.

IMPOSTRIX, quae decipit, imp nit. Vita Vener. Idae Virg. tom. April. p. 159.

IMPOSTVRARE, decipere, faller *Vſer d'impoſture*, ab *impoſtura*, qu vox priſco Latio vix nota: un *Impoſtores* Chriſtiani olim appell Vlpiano leg. 1. D. de Var. et ex cognition. qui et *Impoſtura* voce vſurpat in leg. 3. de Crim. ſtelli nat. vt et vtramque alii ſequio aeui Scriptores. Anonymus de C thographia: *Imponere, pro fraude facere, aliquando dicitur, unde i poſtura vocatur, cum argumenti vel aurum viliori metallo adulterat et qui hoc facit, Impoſtor vocat Vnde etiam qui aliquid fraudis fa aut ſimulationis, Impoſtor ſolet pellari*. Gregorius M. PP. lib. Dialog. col. 14. *Hunc ſimulatoi dicere, et verbo ruſtico coepit Im ſtorem clamare*.

IMPOSTVRATIO, impoſtura, fr deceptio. Chron. Watinenſe ir Anecd. Marten t. 3. col. 824.

IMPOSTVS, tributum impoſit Gallis *Impoſt*. Charta ann. 1: apud Ioan. Carpentarium in H Cameracenſi. V. *Impoſta*.

† IMPOSVISTA, pro *Impoſta*, ve gal, tributum, ap. Vghell. t. 1. S. p. 427. V. *Impoſita*.

† IMPOTENTER, *tyrannice*, ap. L in Amalth.

IMPOTENTES, mutilati, debiles, quomodo etiamnum *Impotens* dicunt Galli. Capit. 6. an. 819. c. 7. Edit. Baluzianae? *De viduis et orfanis et impotentibus, etc. Impotens* ad matrimonium apud Albertum Argentin. p 167.

† IMPOTENTIA. (1) Mutilatio, membri amputatio, debilitas. Lit. remiss. Mſ. a. 1362. (2) Defectus naturalis vel accidentalis, quo quis copulationi minime aptus eſt. Caluin. Lex. lurid.

IMPOTIONARE, veneno propinato extinguere, unde Galli *Empoiſonner* habent. Ordericus Vitalis lib. 4. p. 532.

IMPOTIRE, *diueſtire, vt, impotiatis eum praebenda ſua, id eſt, diueſtiatis, deriuatur ab impos, potis.* Ita Io. de lanua. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Impotire, Diueſtir, Deſſaiſir.*

IMPOTVS. Lex Salica tit. 27. *De furtis diuerſis,* §. 8. *Si quis Impotos de melario aut de pirario tulerit, etc.* Editio Heroldi tit. 27. §. 21. *Si quis Impotus de pomario aut de pirario, etc.* Si fidem habeamus Eccardo, omnia ſunt ab *Impoſitus*, unde corrupte *Inpotus* et reliqua formata. *Imp* Cambro. Britannis quoque ſurculus eſt. Addit idem Scriptor: Nos a poſteriori *Inpoti* parte deflectimus etiam noſtrum *Poten, Pſoten*, Surculos inſerere, *Propfen.*

IMPRAECEPS, pro *praeceps*, feſtinans, properans, apud Marten. to. 3. Anecd. c. 1661.

IMPRAEDATIO, praedatio, in Capitulis Caroli Calui tit 22.

IMPRAEGNARE, grauidare, grauidam facere. Vtuntur Io. Sarisber. lib. 8. c. 11. Lamb. Ardenſis apud Ludewig t. 8. p. 389. et alii recentiores. Will. Brito Philipp. 5. vſurpat pro *Augere.*

Viribus fuſos potes Impraegnare Philippo.

Vid. Voſſium de vitiis Lat. Ling. l. 1. c. 23.

† IMPRAEGNATIO, grauiditas, vnde IMPRAEGNATOR, qui grauidam facit. Stat. crimin Saonae col 24.

IMPRAEGNATVS. Idem Will. Brito. Philipp. 7.

Et iam finis erat hyemis, telluſque calore.
Impraegnata nouo flores gignebat et herbas.

IMPRAEMEDITATE, ſine praeuia meditatione, imprudenter, ex templo. Buſchius de Reformat. Monaſt. apud Leibnitium t. 2. Script. Brunſuic. p. 876.

† IMPRAEPVTIATVS, *habens praeputium, non circumciſus*, ex Tertull. ap. Laur. in Amalth

† IMPRAESCIENTIA, *non praeſcientia*, ibid. ex eod.

IMPRAESTABILIS. Saluianus l. 4. de Gubern. Dei: *Dicentes Deum incurioſum, Deum non intendentem, Deum negligentem, Deum non gubernantem, ac per hoc immiſericordem, et Impraeſtabilem, inhumanum, aſperum, durum.* Vbi Braſſicanus *impraeſtabilem* dictum a Saluiano Deum opinatur, *qui nihil praeſtet pro rei dignitate.* Martinius exponit, *Non placabilem, non propitium.*

† IMPRAESTANS, i. q. *Impraeſtabilis.* S. Irenaeus l 4. c. 75.

IMPRAESTARE, commodare, apud Lucium lib. 4. de regno Dalmat. pag. 220. V. *Praeſtare*, et *Empraeſtare.*

† IMPRAESTIMONIVM, dicitur de praedio, ad vſumfructum conceſſo, in Teſtam. an 1256. to. 1. Probat. hiſt. geneal Portug. p. 33. V. *Praeſtimonium.*

IMPRAESTITVM, IMPRAESTITVM, mutuum, Ital. *Impreſtito.* Murat. to. 12. p. 483. *Impreſtita* etiam dicuntur Dalmatis, contributiones, quae in communi ciuitatum neceſſitate fieri ſolebant, Gall. *Emprunts.* V. *Praeſtitum.*

IMPRAETERMISSE, ſine mora ac dilatione. Creſconius in Breuiario Canon. col. 129. Nicolaus I. PP. Epiſt. 7. col. 1. Epiſt. 39. *Continue*, ſine intermiſſione. Lambertus Ardenſis apud Ludewig. tom 8. pag. 490.

† IMPRAEVARICABILIS, inuiolabilis. Ch. Mſ. Pipini reg. Aquit. V. *Impreuaricabilis.*

IMPRAEVARICANDVS, inuiolabilis, perpetuo duraturus. Praeceptum Caroli Calui apud Baluz. t. 2. Capit. c. 1482.

IMPRECARI, bene precari. Translatio SS. Sebaſtiani et Gregorii n. 5.

IMPRECARIA, ſpecies exactionis, de qua ſermo eſt in *Precaria*. Charta an. 1155. Hiſtor. Loſſenſis p. 107. *Erit vero tam ipſum praedium, quam familia collata cum praedio, liberam ab omni aduocatorum exactione, ſiue Imprecaria, vel angaria, vel placitis, vel hoſpitiis.*

IMPRECATIO, *ſeu Benedictio Principis nouiter nati*, apud Mabill. t. 3. Analect. p. 502.

IMPRECATIONES, in vett. Inſtrumentis adhibitae, V. *Maledicere.*

IMPRECIABILIS, V. *Impretiabilis.*

IMPREMIA, σκιογραφία. Gloſſar. Videtur dici ab *Imprimo*; vt ſit delineatio, quae primum tabulae alicui imprimitur. Martinius in Lexico. Supplem. Antiquarii praefert, *Inpremia.*

† IMPREMPTA, impreſſio, Gall. *Empreinte. Imprempta ſigilli*, in Ch. a. 1351. V. *Impreſſura.*

† IMPRESSIO. (1) Quoduis opus quod adgredimur, Gall. *Entrepriſe.* Chartul. eccl. Andegav. V. *Impriſa.* (2) Sigillum, quod in eo impreſſa ſit imago ſic dictum, ap Heinecc. de vet. Sigill. c. 2. n. 8. p. 14. V. *Impriſa.*

IMPRESSOR, librarius, typographus, Gallis, *Imprimeur*, in Litteris an. 1552. apud Rymer. tom. 15. pag. 356.

IMPRESSORIA ARS, typographia, Gall. *Imprimerie.* Vtitur Trithemius l. 1. Exhortat. homil. 7. et Epiſt. 48. inter familiares.

† IMPRESSVRA, impreſſio. Memor. E. Cam. Comput. Pariſ. ad a. 1390. V. *Imprempta.*

† IMPRESSVS, *non preſſus*: ex Lex. philol. ap. Laur. in Amalth.

IMPRESTARE, commodare, Gall. *Preter*, V. *Impraeſtare.*

IMPRESTITVM, V. *Impraeſtitum.*

IMPRETIABILIS, pretium omne ſuperans, paſſim apud Mattheum Pariſ.

IMPREVARICABILIS, vt *Impraeuaricandus*, qui violari non debet, in Praecepto an. 878. apud Marten. tom. 1. Ampliſſ. Collect. col. 207.

IMPREYSIA, vt *Impriſa*. Inſtrum. an. 1342. Hiſt. Dalphin. to. 2. pag. 441.

† IMPREZIA, expeditio militaris i. q. *Impriſa*. Hiſt. Nem. t. 3. Prob. p. 182. V. *Empreſia.*

IMPRIMITVS, pro *Imprimis* tom. 2. Annal. Benedict. pag. 702.

IMPRIMVM, eadem notione, pluries in Hiſtor. Harcur. tom. 4. pag. 1397.

IMPRISA, IMPRISIA, militaris expeditio, vel quoduis opus, quod aggredimur, Italis *Impreſa*, Gallicis ſcriptoribus medii aeui, *Empriſe*, hodie *Entrepriſe*. V. Diſſert. 7. Cangii ad Ioinuillam p. 126. 180 Epiſt. Ingerrani Dom. Cociaci in Chartu. Campan. Thuani fol 180. *Multum nobis cederet ad honorem, ſi Impriſam, quae ſicut dicitur, aduerſus vos et nos incoepta erat, dirumpere poſſetis, et illis cederet ad dedecus qui Impriſiam illam, vt dicitur, incaeperant, niſi eis, quibus Impriſirant, auxilientur.* EMPRISIA, in Concil Roffiac. a. 1258. can. 1.

† IMPRISIA. (1) V. *Impriſa.* (2) Idem quod *Impreſſio* 2. *Sub impriſia regis Siciliae*, in Inquiſit. Mſ. 1311. i. q. ſub ſigillo.

IMPRISII, qui *impriſiae*, ſeu partibus alicuius fauent, vel alterius tutelam ſuſcipiunt, quomodo dicimus *Emprendere*, vel *Entreprendre le party de quel'qun*, vnde vocis origo. Charta an. 1202. apud Bruſſel to. de Feudorum vſu pag. 328. *Baroniis vero, Pictauiae qui Impriſii noſſunt et alii quos voluerimus, facient nobis homagium ligium.*

IMPRISINAMENTVM, apud Rymer. to. 2. 614. pro *Impriſonamentum*, quod mox vide.

IMPRISIONARE, V. *Priſionare.*

IMPRISIVS, V. *Impriſii*,

IMPRISONAMENTARE, in carcerem conïicere, Gall. *Empriſonner*, Rymer. tom. 15. pag. 64. Vide *Priſona*.

IMPRISONAMENTVM, in carcere detentio, Gall. *Empriſonnement*, apud Rymer. tom. 5. pag. 4. V. *Priſona*.

IMPRISONARE, vt *Impriſonamentare*, V. *Priſonare*.

IMPRISONATIO, incarceratio, in primis Stat. Rob. 1. regis Scot. c. 9. V. *Priſonatio*.

IMPRISVS, ad certum diem vel locum indictus, a Gall. *Empris*, *Entrepris*, ſuſceptus. Rymer. t. 2. p. 1073. *Eſt enim viſta Impriſa inter ipſos duos Reges in media Quadrageſima apud Bek Quadrum*. V. *Impriſa*.

IMPROBABILITER, imprudenter. Atto Vercell. apud Acher. t. 8. Spicil. p. 80.

† IMPROBATVM, malum, ſcelus, ap. Vlpian. L. 24. §. 3. ff. de Pignorat. actio.

IMPROBITAS. (1) *Puſillanimitas*, in Barthii Gloſſario, ex Gautherio de bellis Antiochenis. (2) Moleſtia, importunitas. Luc. II. 8. V. *Improbus*. (2) † Inuerecundia. Gloſſar. Lat. Germ.

IMPROBRIOSE, probroſe. Epiſtola Cardinalis Sabinenſis de expugnatione vrbis CP. an. 1453.

IMPROBROSVS, probroſus. Vita B. Caroli Boni n. 48. to. 1. Mart. pag. 137.

IMPROBVS, moleſtus. Hermes apocryphus l. 1. c. 3. *Sed tu non deſinis in petendo reuelationes*, *Improbus enim es*. Infra: *Conſummauit igitur enarrationem turris. Ego vero cum adhuc eſſem Improbus*, *interrogaui illum*, *etc.*

IMPROCERATVS, non procerus, humilis. Gloſſ. Lat. Gr. *Improcerata*, εὐτελῆ, ταπεινά, ἀνάξια. Sed leg. *Improcera*, τὰ εὐτελῆ, etc. *Inprocerata*, in Suppl. Antiquarii.

† IMPROCINCTVM, *acto a maliciа*. Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

IMPROCVRATVS, orbatus, deſtitutus, cuius nulla cura eſt. Buſchius de Reform. Monaſt. apud Leibnitium tom. 2. Scriptor. Brunſuic. pag. 858.

† IMPROHIBITIO, *licenter*, ἀκωλύτως. Germ. et Reg. *Improhibite*, in Caſtigat. ad utrumque Gloſſ.

† IMPROLIS, prole carens, in Act. SS. t. 3. Iul. p. 105. INPROLIS, tom. 4. Collect. Hiſtor. Franc. pag. 521.

IMPROLOQVIBILE, ἀλάλητον, in Gloſſ. Lat. Gr. Supplem Antiquarii: *Inproloqnibilis*, ἀλάλητος, *Inenarrabilis*.

† IMPROMITTERE, perperam pro *intromittere*, in Ch. a. 1105. ap. Lamium in Delic. erud.

† IMPROMPTARE, mutuari, Gall. *Emprunter*. Hiſt. Nem. t. 4. Prob. p. 48. V. *Impruntare*.

IMPROPERANTER, cum improperio. Promiſſio B. Thomae Mart. in Anect. Marten. t. 3. c. 1818.

† IMPROPERATOR, conuiciator, ap. B. de Amor. in Spec. Sacerdot. Mſ.

† IMPROPERATVS, *non feſtinus*, ap. Laur. in Amalth.

IMPROPERIVM, dedecus, conuitium, iniuria, deriſio. Sueno Aggonis filius in Hiſtor. Danica.

† IMPROPORTIONALIS, *non egal*. *Improportionaliter*. Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684.

† IMPROPRIARE, a proprio et natiuo ſenſu declinare. Stat. Mant. l. 2. c. 72.

IMPROPRIATVS, f. iure proprio poſſeſſus, apud Rymer. to. 15. p. 69. *Ego Thomas Wryothesley - - - Cancellarius Angliae - - - - tradidi - - - - Henrico VIII. - - - rectoriam meam Impropriatam de Southmymes*. Et infra: *Quae habeo aut numquam habui de et in rectoria Impropriata de Southmymes in Comitatu*, *etc.*

IMPROPRIETARIVS, non proprietarius, qui rei alicuius non habet proprietatem et dominium. Albertus Muſſatus apud Murator. t. 10. col. 765.

IMPROPVGNATVS, indefenſus. Marcell. l. 29.

† IMPROTECTVS, protectione carens, indefenſus. Areſt. Parlam. Pariſ. a. 1361.

IMPROTRACTIM, ſine mora, abiecta omni cunctatione. Litterae ann. 1402. apud Rymer. tom. 8 pag. 273.

† IMPROVIDENTIA, incuria, negligentia. Ch. a 1159. apud Lamium in Delic. erud.

† IMPRVNTARE, mutuari, Gall. *Emprunter*. Areſt. Parlam. Pariſ. an. 1283.

IMPRVNTATVM, mutuum, ex Gall. *Emprunt*, V. *Mutuum violentum*.

IMPRVNTAMENTVM, mutuum. V. *Rogatio*, cenſus.

IMPVBERE, Iohanni de Ianua, non pubere, vt exponitur in Gloſſis Lat. Gall. San-German. MSS. vbi *Impubeo*, *non croitre*, *non commencer avoir barbe*.

IMPVBLICARE, in publicum ſeu fiſcum redigere, confiſcare. Ch. Deſider. reg. Longob. in Bullario Caſinenſ. t. 2. p. 8. V. *Publicum*.

IMPVDEFACTVS, impudens, quem non pudet, in Epiſtola Montani Epiſcopi inter Concil. Hiſpan. tom. 2. p. 270.

IMPVDERATVS, IMPVDORATVS, impudens, abſque pudore. Gloſſ. MS. *Impudoratus*, *inuerecundus*. Lucifer Calaritanus lib. 1. pro S. Athanaſio pag. 85. *Non deſpicis reuera conuiperinos tuos Arianos*, *natos videlicet de Impuderato parte veſtro diabolo*.

† IMPVDICARE, *corrumpre*, *violer*. Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684. *Impudicatus*, *ſtupratus*, *impudicus factus*, ap. Laur. in Amalth. ex Feſto.

† IMPVDOR, labes, macula, pudori opponitur. Lit. Mſ. legitimat. an. 1351.

IMPVDORATE, pro *Impudenter*, dixit vetus Irenaei Interpres l. 1. c. 21. et l. 2. c. 14.

† IMPVGNE, pro *impune*, t. 4. Ordin. reg. Fr. p. 591.

IMPVLATOR, *concitator*, *incitator*, in Gloſſario MS. Reg. Cod. 1013. Infra: *Impulſor*, *Hortator*, *Concitator*.

† IMPVLSA, dilatio, procraſtinatio. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1337.

IMPVLSARE, excitare. Epiſtola encyclica Henrici V. Abb. Fuldenſis ad alios Abbates Ordinis S. Benedicti. *Aliquem de ſtatu Impulſare*, apud Marculfum l. 2. form. 52. Eum e[...] deiicere, expellere, remouere.

IMPVLSATVS, illaeſus. Ioh. Longinus in Vita S. Stanislai Epiſc. to. [...] Maii p. 220.

IMPVLSORIVM ALAE. Fridericus I[...] Imp. l. 1. de Venat. c. 27. *Reliqu[...] vero tertia pars alae deſcendit ab il[...] loco*, *qui dicitur Impulſorium Al[...] et Gallice dicitur* le bout *vsque in[...] ferius*.

IMPVLSVS, V. *Impellere*.

† IMPVNARE, pro *Impugnare*, t. [...] Ordin. reg. Fr. p. 723.

IMPVNVS. (1) († Imperfectu[...] vitioſus, f. pro *impurus*.) Fleta l. [...] c. 20. §. 22. *Si mercedem accep[...] rint*, *per quod huiusmodi pannos In[...] punos vendi ſuſtinerent*. (2) Apu[...] Ioan. de Ianua, vt impunis, ſi[...] poena. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm[...] MS. *Impunus vel impunis*, *non p[...] nis*, *ſens peine*.

† IMPVRGABILITER, abſque v[...] nia, ita vt ab indicta poena qu[...] purgari vel abſolui non poſſit. C[...] Mſ. a. 1313.

IMPVRIA. (1) Pirmirius in Excerp[...] ex libris Canonicis: *Qui Impuri[...] quae dicunt homines ſuper tecta* ([...] *ctus*, apud Mabill. to. 4. Analec[...] p. 586.) *mittere*, *vt aliqua poſſint e[...] denuntiare*, *quod eis bona aut ma[...] aduenient*, *nolite eis credere*, *qu[...] ſoli Deo eſt futura praeſcire*. (2[...] † *Ordure*, in Gloſſ. Gall. Lat. [...] 1352.

IMPVRIMVS, f. pro impuriſſim[...] Gloſſ. Lat. Graec. *Impurimum*, ἀκ[...]θαρτον. Supplem. Antiquarii pr[...] fert. *Inpurimum*. V. *Inpuricia*.

IMPVSTELLARE. Agnellus in V[...] Sergii Epiſc. apud Muraror to. [...] p. 174. col. 2. *Cuncta atrii lych[...] extinguantur*, *ne illis flammae can[...] larum nocte ſolatia praeſtent*, *et q[...] poſſumus occulte abdicare*, *omnia [...] puſtellentur*, *ignorante Pontifice [...] ſtro*. Mutin. cod. clarius habet. [...] *cryptis celentur*.

IMPVTABILE, V. *Imputatio*.

IMPVTARE. (1) Non putare, [...] ſtimare, apud Sidonium l. 9. Ep[...]

11. initio. (2) Amputare. Capitula General. S. Victoris Maſſil. MSS. (3) † Accuſare, denuntiare, Gall. *Imputer*, *Emputer*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1457.

† IMPVTATIO. (1) *Nil aliud eſt, quam quaedam adſcriptio eorum, quae locum tenere debent in his, quae ſunt detrahenda ad differentiam computationis, quae eſt cumulatio rerum in haereditate, ex qua deductio ſit.* Ita Ant. Mangil. IC Piſaur. in Praef. ad Tract. de Imp. IMPVTABILIA, frequenter ibidem, ab *Imputare*, ſupputare. (2) Καταλογισμος, *acceptilatio*, *imputacio*, in Gloſſ. Graec. Lat.

† IMBECILLOR, ἀῤῥωστῶ, in Gloſſ. Lat. Gr. At Gr. Lat. ἀῤῥωστῶ, *egroto*, *languesco*, *imnecillor*. Pro *imbecillor*, imbecillis ſum.

† IMPOS, ἀνεξούσιος, *impos*. Cuiac. Scalig. ad Feſt.

IMSIVM, V. *Inuiſum*.

† IMVGERE, IMIGERE, f. adaequare, complanare. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1454. *Ipſo - - - exiſtenti in ſuo operatorio carpenteriae, vtendo ſuo miniſterio dolando et imugendo doelas cuiusdam pipae ſeu dolii - - cum quadam doela pipae, quam imigebat etc.*

† IMVS. *Ad imum*, vltimo, apud Oefel. to. 1. Script. rer. Boic. p. 357.

IN, praepoſitionem, Germani, Poloni et Bohemi iis fere attribuunt, qui domini ſunt locorum: caeteris nempe, *de*, *a*, vel *ab*, etiam iis, qui inde duntaxat orti vel oriundi ſunt, etiamſi ibi non habeant, vbi pedem figant. Ita Martinus Cromerus lib. 1. Polon. p. 105. Addit Aegidius Boillaeus in Notis ad Ludouicum Daulam de bello Germanico p. 37. locorum vel dignitatum eiusmodi, primogenitos dominos nude, ſecundo genitos vero in iisdem perinde ſeſe indigitare, cum in Germania feuda maiora diuiſionem admittant.

† INA. Gloſſar. Caeſar. Heiſterbac. t. 1. Hiſt. Treuir. p 677. *Habemus de vico, qui eſt in Saluinſe, ocinas duas, id eſt caſas duas, in qua ſunt inae tres, quae vulgo nuncupantur patellae. Exit de vna ina in vnoquaque menſe burdurae 13.* V. *Patella*.

INABSTINENTES, *impatientes*. Gl. Iſid.

INACIDVM VINVM, pro *Macidum*, vappa, vapidum vinum, Gall. *Vin pouſſé*. V. in *Vinum*.

† INACRESCERE, accreſcere. Tertull. Scorpiae. vbi quidam Cod. habent *inagreſcit*.

INACTE, nulla re acta; *Sans rien faire*. Chronicon Montis-Sereni an. 1156. *Hinricus Dux Freſiam hoſtiliter ingreditur, ſed inacte reuertitur.*

INACTITARE, in acta publica referre. Litterae a. 1432. apud Rymer. t. 10. p. 517.

INACTIVVS, negligens. Capitulatio Caroli Mag. pro partibus Saxoniae, apud Holſtenium in Collect. Romana c. 31.

† INACTVM, decretum, ab Anglic. *Enacted*. Chron. Ioan. Whethamſt. p. 473.

† INACTVS, qui nihil egit. Chron. Sith. t. 9. Coll. Hiſt. Franc. p. 97.

INADIBILIS, inacceſſus. Vita S. Eulogii Mart. t. 2. Martii p. 91.

† INADMISSIBILIS, non admittendus. Areſt. Parlam. Pariſ. 1473.

INADMODIATIO, vt *Admodiatio*, locatio, datio ad *firmam*, in emphyteuſim. Charta Theobaldi Comitis Campaniae.

INADORANDVS, non adorandus; († imo, valde adorandus) Epiſt. Hadriani PP. to. 3. Concil. Hiſpan. p. 93.

† INADVERTANCIA, imprudentia, Gall. *Inaduertance*, t. 5. Ordin. reg. Fr. p. 700. INADVERTENCIA, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1358.

INADVLATVS, qui non mouetur adulationibus. Epiſtola a. 1160. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 854.

INAENIGMATARE, in aenigmate repraeſentare. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. in Actis SS. Iunii t. 3. p. LXXIV.

INAEQVALICALIS VARIANA MEDIA, ſcripturae ſpecies, Vide *Scriptura*.

† INAEQVALIS, iniuſtus, iniquus. Ch. a. 903. t. 4. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 313.

INAEQVALITAS, aegritudo, inualitudo, ἀνωμαλία, *Indiſpoſition*. Gloſſae Antiq. MSS. *Inaequalis*, *infirmis*. ἀνωμαλεῖν in Concilio Epheſino act. 1. p. 543. Edit. Labbei. Epiſt. Honorii Imp. ad Paulinum Epiſc. Nolan. apud Baron. an. 419. n. 20. *Cum Beatitudo tua de corporis Inaequalitate cauſata, itineris non potuit iniuriam ſuſtinere*.

INAEQVVS, pro INIQVVS, apud Lobinellum in Gloſſario Hiſt. Pariſ. to. 3.

INAESTIMABILITER, turpiter. *Quidam ebrietati Inaeſtimabiliter incumbens, etc.* in Vitis Patrum Emeritenſ. t. 2. Concil. Hiſp. p. 641.

INAFFABILIS, *inſuauis et auſterus ad loquendum*, Ioanni de Ianua. Gl. Lat. Gall. Sangerman. MS. *Inaffabilis*, *non diſable*, *ou non recontable*, *ou dure à dire*, vbi confunduntur *Inaffabilis* et *Ineffabilis*.

INAFFECTATVS, V. in *Capilli*.

INAFFECTIO, affectionis defectus. Vita S. Anſcharii Corbeienſis Monachi c. 17.

† INAGNITVS, incognitus. Acta SS. to. 2. Iul. p. 681.

INAGRESCERE, V. *Inacreſcere*.

† INALARE, *redolere*, *refragrare*, in vet. Gloſſar. Cod. 7613. pro *Inhalare*.

INALBARE SE, albas induere. Guidonis Diſcipl. Farfenſis c. 7. *Sacerdos cum miniſtris Inalbent ſe*. V. *Alba*.

† INALIENARE, alienare, t. 9. Collect. Hiſt. Fr. p. 241.

INALTARARE, conſecrare, dedicare, ornare, in Hierolexico Macri: quod vide.

INALTARE. *Valde altare*, *altam facere*, Willelmo Britoni in Vocabul. Vita S. Drauſii Epiſcopi Sueſſ. n. 3. *Taliter tantae nobilitatis lineam ſanctis actibus Inaltauit*. Ordericus Vitalis n. 9. c. 754. *Turribus Inaltandis inſiſtebant*.

INALTATIO, eleuatio, in maiorem altitudinem exſtructio. Vita S. Medardi t. 2. Iunii p. 96.

INALTERABILITER, hoc eſt abſque vlla alteratione, coniunctae dicuntur duae in Chriſto naturae, diuina et humana, in Concilio Armenorum an. 1342. art. 20. apud Marten. to. 7. Ampliſſ. Collect. col. 336.

INAMARICARE, exacerbare, animum exulcerare, ad iram excitare, Gall. *Aigir*, *Irriter*. Codex Sacracramentorum ante 900. annos MS. p. 394.

† INAMBIGVVS, certus, indubius, in Ep. a 864. t. 7. Collect. Hiſt. Fr. p. 400.

† INAMISMA, *la imagine*. Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

INAMORARE, amore inflammare. Ioh. Longinus in Vita S. Staniſlai Epiſc. t. 2. Maii p. 247.

INAMORARI, amore capi, vox Italica, Petrarchae et aliis familiaris. Michael Scotus de Phyſion. c. 14.

INAMOROSVS, amore captus, incenſus, apud Raymundum Duellium l. 1. Miſcell. p. 241.

† INAMOVIBILIS, i. q. *Immobilis*, de bonis immobilibus. Ch. a. 1119. ap. Lam. in Delic. erud.

INANIMARE, animos addere, animare: Italis *Inanimare*, et *innamimare*. Vtitur Galfridus Monemuthenſis l. 8. c. 4. l. 10. c. 9.

† INANIRE, exinanire, ad nihilum redigere. B. de Amor. in Spec. Sacerd. Mſ.

INANITAS, deliquium, animae defectio, Gall. *Défaillance*, *Evanouiſſement*. Acta SS. Iunii t. 1. p. 793.

INANITRICES, V. *Ianitrices*.

INANTE, in poſterum, *d'ici en avant*, in Foedere Regum apud Nithardum lib. 3. an. 842. *Inanzi* Itali dicunt. Commodianus Inſtr. 46.

- - - - *Caue*, *vt non delinquas Inante*.

Inante diem, *in ipſo die*. Gloſſ. Gr. Lat. εἰς τὴν πρὸ ταύτης ἡμέραν, *Inante diem*. Octau. Horatianus l. 4. Rer. Medic.

INANTEA, eadem notione. Sacramentum fidelium apud Pithoeum. † Pro praeterea, vlterius ap. Greg. Turon. l. 7. c. 28.

INANTIA, eadem ſignificatione, apud Murator. to. 2. part. 2. col. 751.

† INAPOZIMATVS, i. ſine iure, in Gloſſ. ad Alex. Iatroſoph. *Accipiant pullos et gallinas non ſatis pingues, inapozimatas magis quam zimas.*

INAPPREHENSIBILIS, qui non poteſt comprehendi. S. Paulinus Epiſt. 32. n. 20.

INAPPRETIABILIS, ſine pretio, qui non poteſt pro dignitate et excellentia ſatis aeſtimari. Concil. Tolet. XI.

† INAQVARE. (1) Aqua macerare, ſubigere. Stat. ant. Cumanae c. 75. (2) Irrigare, Ital. *Adacquare.* Stat. Cadubr. c. 99.

† INARMARE, anſa ſeu corrigia, Gall. *Enarme* nuncupata, ſcutum inſtruere. Areſt. Parlam. Pariſ. an. 1304.

INARAERAMENTVM, f. vt *Aeramentum*, quoduis vtenſile agricolarum. († Carpentarius mauult de agro, qui aratur et colitur, intelligere.) Chartularium S. Vandregeſili t. 1. p. 265. *Guillelmus in Darennio granchiam ex ſuo proprio aedificabit, et cum defecerit de communi reaedificatur, et tempore meſſis garbae per manus famulorum vtriusque partis ante granchiam partientur. Et ſciendum quod de omnibus Inarreramentis, quae per Guillelmum vel haeredem eius in eadem tenura facta fuerunt, Abbatia medietatem habebit.*

INASPICABILIS. Gloſſar. Graec. Lat. ἀόρατος, *Inuiſibilis, Inaſpicabilis.*

† INASPILATVS, alligatus. Murat. t. 9. Script. p. 777.

INASTA, *ſancta, pulchra, clara, ſplendida.* Gloſſ. Iſid. In excerptis *Inacta.* Graeuius haud ſine probabilitate exiſtimat legendum eſſe *Inclyta.* Papias: *Inclytus, clarus, glorioſus, inſignis, illuſtris.*

INATRIVM, atrium Eccleſiae, *Paradiſus.* Anaſtaſius Biblioth. apud Lambecium l. 2. p. 927. (nam deſunt in editis) *Renouauit Inatrium, quae fores B. Petri Apoſtoli, qui Quadriporticos dicitur.* V. *Atrium.*

INATTINGIBILIS, qui non poteſt attingi, comprehendi. Geruaſius Tilberienſis in Otiis Imperial. apud Leibnitium to. 1. Script. Brunſuic. p. 884.

INAVARITIES, in veteri Inſcriptione 1046. 6.

Feido ſeida viro veixſit ſtudio parili, quam
Nulla Inauarities ceſſit ob officia.

INAVDIENTIA, inobedientia. S. Cyprianus Ep. 28.

† INAVDIRE, non audire, inauditum reiicere. Acta SS. to. 2. Mart. p. 31.

† INAVDITOR, inobediens. Ib. t. 2. Febr. p. 894.

INAVISATVS, inconſultus, a Gallico *Avis.* Char. an 1480. apud Miraeum t. 2. p. 1346 col. 2.

† INAVRES, *dicuntur Philateria idolorum ſicut dicit Gloſſa ſuper Geneſin XXV.* Vocabul. Breuil.

† INAVSTRO, φωτίζω, in Excerptis. Mendoſe f pro inluſtro, illumino.

† INAVTORARE, cooptore; vnde INAVTORATIO, cooptatio, praeſertim cum ex autoritate fit. Leg. Polon. a Priluſ. collectae p. 267.

INAVXILIATVS, auxilio, ope deſtitutus. Sapient. cap. 12. v. 6. Vbi Graeca habent ἀβοήθητος.

† INBALSAMARE, grato odore perfundere. Elmham. in vita Henr. V, c. 7. p. 14.

INBANNIRE. (1) IMBANNIRE, INBANNARE, in fiſcum redigere. Statuta Eccl. Leodienſis a. 1287. inter Anecd. Marten. to. 4. col. 859. *Fructus decimae dictae Inbanniant et ſaiſiant auctoritate noſtra, donec de praedictis fuerit ſatisfactum, et quicumque de praedictis fructibus poſt huiusmodi Inbannitionem ſe intromiſerit, etc.* V. *Bannum.* (2) Excommunicare, interdicto ſubiicere. Charta a. 1132 apud Miraeum t. 1. p. 97. *Concedo etiam vt ſi Inbannitur terra, remotis excommunicatis, haec cantet Eccleſia ianuis clauſis.* Vide *Bannum* (3) † INBANNARE, ſub *banno* ponere; cum ſcilicet agri prati aut ſiluae vſus edicto publico prohibetur. Ch. Mſ. a. 1315.

INBANNITOR, qui inuadit et quaſi in *bannum* mittit. Statuta Eccleſ. Leod. a. 1290. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 888.

INBANNIZARE, vt *Inbannire*. Vita S. Aiberti t. 1. April. p. 679.

† INBANNVM, i. videtur quod *Bancar*, ſtallum, vbi mercatores merces ſuas exponunt. Ch. Mſ. Eduardi reg. Angl. *Volumus quod inbanna et proiecta et domorum ſtillicidia - - ſint liberae burgenſibus.*

† INBASTARDIRE, degenerare, Ital. *Imbaſtardire*, Gall. *s'Abatardir.* Barelet. in Serm.

† INBAXIATOR, legatus, to. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 51. V. *Imbaxiator.*

IN BENE. Capitula Caroli C. tit. 21. c. 2. *Vobis ſic merere poſſimus, ſicut anteceſſores noſtri veſtris anteceſſoribus In Bene meruerunt, etc.* Phraſis Gall. *Meriter en bien.* † ·titur Seneca lib. de Beat. vit. c. 9.

INBENEFICIARE, praedium in beneficium dare. Lambeciani Annal. Fr. apud Murat. t. 2. part. 2. col. 120. V. *Beneficium.*

INBLADARE, ſementem facere, *Bladum* terrae committere, Gall. *Emblauer*. V. *Bladum.*

IMBOIARE, compedibus vincire, apud Anaſtaſ. in Theodoro p. 48. V. *Boia.*

INBONITAS, *Malus animus*, in Gloſſis Sangerman. MSS.

† INBOSCA. INBOSCATA, inſidiae, Gall. *Embuſcade.* Hiſt. Nem. to. 3. Prob. p. 45. V. *Imboſca.*

† INBRACCATVS, *bracis* ſeu femoralibus veſtitus, ap. Ludew. to. 9. Reliq. p. 114.

INBREMATA, *ornamenta vaſorum.* Gloſſ. vet. Sangerm. MS. n. 501.

INBREVIARE, in *Breues* redigere, deſcribere, in Chartulario S. Vincentii Cenom. fol. 5. V. *Breuis* et *Imbreuiare*

INBREVIATIO, deſcriptio in *Breui* ſeu ſchedula. Bern. Ord. Cluniac. part. 1. c. 14.

INBREVIATVRA, vt *Inbreuiatio*, vel etiam id quod pro *Breuibus* obtinendis, vel actis in *Breues* redigendis ſoluebatur. Charta a. 1152. apud Thomaſſerium Conſuet. Bituric. p. 703. V. *Imbreuiatura.*

INBRICARE, tegere, Gloſſ. Lat. Gr. Sangerm. MSS. *Inbrico*, χαλυπτηρίζω.

† INBRIGATIO, difficultas, moleſtialis. Ch. Mſ. a. 1308. V. *Briga* 1.

INBROCCARE, transfigere, Vide *Broccae.*

INBRVCLVM, V. *Inburuclum.*

INBRVTVS, *imprudens*, *ſine ſenſu ſine intelligentia.* Gloſſae antiq. MS. † IMBRVTVS ex Papia. V. in hac voce.

INBVCVM, infundibulum, Gall. *Enonnoir*, Ital. *Ombuto*, Hiſpan. *Embudo.* Inuentarium a. 1341. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. † IMBVTVM, in Hierolex. Macri.

INBVLLARE, ſigillare, ap. Willel. Thorn. p. 1991. V. *Bullare.*

INBVRSARE, *in burſa reponere.* Vgutioni: Gallis *Embourſer.* Concilium Salisburg. a. 1456. apud Hanſizium t. 2. Germaniae ſacrae pag. 503. V. *Imburſare.*

INBVRVCLVM, INBRVCLVM, Gl. Graec. Lat. MS. ἐμβούλευκλον, *Inbruclum.* Editum *Inburuclum* habet. Meurſius in Auctario libri de Gloria cap. 32. et in Gloſſ. v. βουρίχος, putat, neſcio an vere, ſellam eſſe equeſtrem, quae ſcilicet *burici* dorſo aptatur. Aliis eſt inuoluerum. V. Gloſſ. med. Graecit.

INCAENIARE, *ſtupere*, *ceſſare.* Gl. Iſid. La Cerda legit: *Incoenare*, vt primo ſit ἄδειπνον εἶναι, deinde quia ex ieiunio delirium, *ſtupere.* Sic et ante hunc Geuhardus in Crepundiis. Graeuius.

† INCARNIVM, donum, munus, pro *Encaenium.* Statut. Montis - reg. p. 64.

INCAESA, V. *Inciſa* et *Ceſa* 1.

INCALCARE, perſequi, Ital. *Incalzare.* Fori Oſcae a. 1274. ſub Iacobo I. Rege Aragon. V. *Encalcare* in *Encercare.*

INCALLARE, callo obducere. *Carnem indurare et Incallare*, apud Vegetium l. 2. de re veterin. cap. 27. Italis *Incallire.* Hinc

† INCALLEGARE, vendere. Stat. Genuenſ. l. 6. c. 10.

INCAL

INCALLITUS, callo obductus. Acta SS. t. 1. Maii p. 539.

INCALUMNIATUS, liber a *Calumnia* ſeu ab omni iuris actione. Charta a. 1217. apud Miraeum to. 2. pag. 1213.

INCALZUS, perſecutio, cum victor hoſtem fugientem inſequitur, ab Italico *Incalzare*, inſequi. Regimina Paduae ad a. 1320. apud Murat. t. 8. col. 434.

INCAMARARE, adulterare, INCAMARATIO, adulteratio. Dicitur de quibuslibet mercibus fallacibus et fucoſis. Statuta Maſſil. l. 5. c. 21. V. *Incameratus*.

INCAMATATUS. Sanutus l. 2. part. 4. c. 7. *Indiget praeterea dictus exercitus, quod ex iſtis nauigiis antedictus aliqua ſint Incamatata, ſeu barbotata, tali modo, quod homine praedictorum non timeant lapides machinarum.* Forte *incamerata*.

INCAMERATUS. (1) Adulteratus. Statuta Maſſil. l. 1. c. 38. *Nullus audeat afferre in Maſſiliam herbas Incameratas, ſeu mixtas.* V. *Incamerare.* (2) In *camera* ſeu cubiculo habitans, incluſus, apud Marten. t. 4. Anecd. p 524.

INCAMISIATUS, indutus *camiſia*, ſeu induſio. Acta SS. to. 3. Iulii p. 111.

INCANALIS, *via anguſta inter montes transgrediens.* Gloſſ. MS. in Seguer. Cod. Canonum Collectioni praemiſſum.

† INCANCERATUS, gangraena infectus, Ital. *Incancherato*. Acta SS. t. 6. Aug. p. 616.

INCANCRIRE, in cancrum deſinere. Alexander Iatroſophiſta lib. 2. Paſſion. *Si Incancrierint vlcera.*

INCANDIDARE, candidum facere, lauare, mundare. Iul. Firmicus de Error. relig. profanae p. 57.

INCANIGENIA, *primigenia*. Papias.

† INCANNIPARE, in *canipam* ſeu cellam penariam vel vinariam inferre. Stat. Cadubr. p. 52.

INCANONIZARE. (1) Approbare. Ioan. XIII. PP. apud Mabill. to. 3. Annal. Benedict. pag. 587. (2) In Sanctorum numerum referre, adſcribere, Gall. *Canoniser*. Acta SS. t. 3. April. p. 204.

INCANTAMENTUM *ad leniendum dolorem adhibere*, apud Ammian. l. 16. vbi Lindenbrogius. V. *Incantare* 1.

INCANTARE. (1) Praeſtigiis magicis illudere, *Enchanter*. Gloſſ. Gr. Lat. ἐπᾴδω, *Incanto*, *praecanto*, *Carmina profana Incantare*, apud Lamprid in Iuliano. (2) Auctionari, ſub haſta vendere, vel locare, Italis pariter *Incantare*, *Far Incanti vender all' Incanto*, Gallis *Vendre à l'Encant*, Germ. Vergannten. Statuta Veneta lib. 6. c. 63. *Antequam procedatur ad Incantandum aliquam proprietatem, etc.* In Charta a. 1372. *Incantator Gabellae ſalis.* V. *Encantare.* INQUANTARE, eodem intellectu. Statuta Arelat. MSS. art. 156. (3) Iniungere, vehementer rogare, mouere, denuntiare. Limborch. Sent. Inquiſ. Toloſ. p. 140. *Incantauit eum, quod non loqueretur alicui extraneo de eis.* P. 141. *Incantauit eam, quod nulli reuelaret.* Pag. 153. *Incantabat eum, quod eſſet conſtans, quia ipſe nihil dixerat contra eum.* Eodem intellectu vocem *Enchanter* etiamnum vſurpant quidam in inferiori Normannia. (4) † Cantare, legere. Parid. de Graſſis Caerem. capell. Papal.

INCANTATIO, illuſio magica. Fredegar. Epit. c. 9 V. *Incantare* 1.

INCANTATOR. (1) Praeſtigiator. Anianus ad leg. 3. Cod. Th. de Malefic. V. *Incantare* 1. (2) Qui ſub haſta vendit in Charta an. 1309. in 9. Regeſto Philippi Pulcri Reg. Fr. ch. 88. ex Tabulario Regio: *Baiuli, Notarii, Seruientes, Incantatores, Praecones, et alii Curiales dictarum, villarum, etc.* INQUANTATOR, in Statutis Arelat. MSS art. 156. Huc ſpectant haec Exodi c. 36. *Iuſſit ergo Moyſes praeconis voce cantari, etc.* V. *Incantare* 2. ACCANTATORES, vectigalium conductores, qui vulgo *Firmarii*. In Tabul. Toloſano Camerae Comput. Pariſ. a. 1239. fol. 87. (3) † Licitator, emptor, in Stat. datiar. Riper. c. 5.

INCANTATURA. (1) Idem q. *Incantatio*. Index vett. Canonum t. 3. Con-

Concil. Hiſpan. p. 7. (2) † Officium *incantatoris*, ſeu emolumentum ex *incantationibus*, in Ch. Mſ. an. 1342. V. *Incantator* 2.

† INCANTOR, auctionans, Gall. ol. *Enchanteur*, t. 7. Ordin. reg. Fr. p. 663.

INCANTUM, INCANTUS, INQUANTUS, auctio, haſta publica, Gall. *Encant*, Germ. Gant. Statuta Eccleſ. Cadurc. etc. apud Marten. t. 4. Anecd. col. 731. *Non permittant aliquatenus Sacerdotes in Eccleſiis, vel cimeteriis, choreas fieri, nec dici cantilenas profanas et ſaeculares, nec edicta, vel Incanta, ibidem Induci* (indici) *per laicos, ſine banna.* INQUANTUS, in Charta a. 1496. INCANTUS, apud Bleyn. Inſtitut. p. 552. *Subhaſtationes publicas Pragmatici Incantus vocare malunt, a voce forſitan praeconis proclamantis licitationes - - - attollit enim vocem ita ut eam per modum cantus emittere videatur. D. de Caſeneuve ab in quantum*, Gall. *Pour combien*, *Incantum* deducit, et ad confirmationem ſententiae laudat Conſuetudinem Britanniae art. 728. vbi: *La dite maiſon ſera vendue et Inquantée entre les dits heritiers.* Addit Menagius Areſtum Parlamenti an. 1413. *Tellement que comme a l'Inquant ſe bailloient ſesdites Prélatures.* Horum Scriptorum ſententiae ſuffragatur teſtamentum Iohannis de Talaru Card. et Archiep. Lugdun. in Maceriis Inſulae Barbarae t. 2. p. 671 *Vendatur ad Inquantum publice, et maius pretium offerenti tradatur.- Vendantur ad Inquantum et extinctum candelae*, in Litteris a. 1363. apud Secouſſe tom. 3. Ordinat. Reg. pag. 626.

INCANTUS. (1) Auctio, V. *Incantum.* (2) † Idem q. *Incantatura* 2, in Ch. Mſ. Philippi V. a. 1319.

INCANUS, Σπαρτοπόλιος, in Gloſſ. Graec. Lat. † *Valde canus*, apud Laur. in Amalthea. In quibusdam Gloſſis: *Incanus, canaſter.*

INCAPABILIS, qui capi non poteſt ſeu comprehendi. Supplem. Antiquarii: *Incapabilis*, ἀχώρητος, *Incomprehenſibilis*, *immenſus.* Vetus fidei profeſſio apud Mabillon. to. 4. Analect. p. 177. V. *Capabilis.*

INCAPARARE, († ſibi aliquem devincire, quaſi arrhis datis,) ab Italico *Incaparrare* arrhabonem dare. Chron. Petri Azarii apud Murator. t. 16. col. 386. V. *Caparra.*

INCAPILATUS. Anaſtaſius in Gregorio IV. PP. *Signum Chriſti habet hiſtoriam in modum leonis Incapillatam cum diverſis operibus puriſſimis aureis pendentibus in catenulis quatuor, et vncino vno.*

INCAPITALIS. Gloſſ. Graec. Lat. ἀκέφαλος, *Incapitalis*, ſine capite.

INCAPITARE, ἐπάρχεσθαι, in Gloſſ. quaſi *in* vel *a capite incipere.* Nihil eſt quod viri docti *incoeptare*, reſtituunt. † Excerpta: ἐπαρχομαι, *inſecro, incapito.* Vide in Amalth.

INCAPITATUM, Papiae, *ſine capite*, in Gloſſis Sangerm. MSS. *Incapitatus.*

INCAPPARE, cappa induere, operire, in Chron. Andrenſi. V. *Capa.*

INCAPSARE, intra *capſam* includere, *Enchaſſer*, apud Ioan. de Capella in Chron. Centulenſi MS.

INCAPTIBILIS, incomprehenſibilis, apud Baltherum Mon. in Vita S. Fridolini Abb. n. 29.

INCAPTIVARE, *captivum reddere*, in Gloſſario Barthii ex Roberti Monachi Hiſt. Palaeſt.

† INCAPTUS, non captus, in Act. SS. t. 2. Mart. p. 48.

† INCAPUTIATUS, *caputio* ſeu capitis tegumento tectus, in Act. SS. t. 1. Aug. p. 266.

INCARARE, ab Hiſpano *Encarar*, aſpicere. *Incarare verſus Boream*, in Charta a. 1473. ex Schedis Praeſidis de Mazaugues. V. *Accaratio.*

INCARAXARE, V. *Inchoraxare.*

INCARBONARE, vox Italica, Gall. *Charbonner*, carbone denigrare. Acta S. Fridolini Abbatis, t. 1. Martii p. 433.

INCARCATUM DEBITUM, quo quis laborat, vt videtur, *Dettes dont on eſt chargé*, ab Italico *Incarcare.* Inſtrum. an. 1228. ex parvo Chartul. S. Victoris Maſſil. fol. 105. *Reſpondit commune Maſſiliae non prius caſtra reſtituere praenominata, quam*

quam omnium Incarceratorum fieret ſolatio debitorum.

INCARCERAMENTUM, quod praeſtatur cuſtodi carceris ab incarcerato pro cibo et potu, qui ei ſubminiſtrantur. Charta an. 1315. apud La Faille to. 1. Annal. Toloſ. p. 63. Probat. V. *Carcerarium.*

INCARCERATIO, ius habendi carcerem. Charta Thomae Regis Manniae a. 1055.

† INCARCERATUS, i. q. *incluſus*, monachus qui in cella priuata ſolitarie degit, in Stat. an. 1334. apud Gerusp. in diſſ. 1. ad Hiſt. b. Chiarae p. 100.

INCARDINARE, Epiſcopum, Presbyterum, Diaconumue in alicuius eccleſiae poſſeſſionem mittere, eum ibi *Cardinalem* ſeu proprium ſacerdotem vel miniſtrum inſtituere. Litterae Vrbani II. an. 1093. apud Miraeum to. 1. pag. 76. V. *Cardinare.*

† INCARDINATIO, apud Labbe t. 10. Concil. p. 466.

† INCARDIUM, *Priſciano*, *interior pars ſeu meditulium cuiusque rei.* Gl. medic. Sim. Ianuenſ. *Incarduum, palmae medulla, corculum*, ex Dioſc. ap. Laur. in Amalth.

† INCARIAMENTUM, auctio in licitatione, ab *Incariare*, liceri. Areſt. Mſ. a. 1313. V. *Incarimentum.*

INCARIARE, INCHARIARE, rei alicuius licitationem facere, illius pretium augere, Gall. *Encherir*, Ital. *Incarire.* Charta a. 1468.

INCARIATOR, licitator, Gall. *Encheriſſeur.* Regeſtum Parlamenti an. 1483. fol. 69. *Dictarum rerum cridatarum plus offerenti et vltimo Incariatori.*

† INCARIATUS, i. q. *Incariamentum*, in Ch. Mſ. a. 1397.

† INCARICARE, onerare, vox Ital. Ch. a. 957. ap. Murat. to. 3. Antiq. Ital. p. 719.

† INCARIMENTUM, i. q. *Incariamentum*, in Ch. Mſ. Phil. V. a. 1320. V. *Incheria.*

† INCARIORAMENTUM, idem, in Ch. Mſ. Phil. Pulcri a. 1309.

† INCARIORARE, liceri, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1375. V. *Incariare,*

INCARITATIVUS, priuatus caritate, apud Lobinellum in Gloſſario t. 3. Hiſt. Pariſ.

† INCARIZATIO, auctio, licitatio. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1356.

INCARMINATRIX, ſaga, apud Galbert. in vita Caroli comit. Flandr. V. *Carminare.*

INCARNARE, *carnem inducere*, Io. de Ianua; *Encharner*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm. MSS. † Actiue ſumitur, pro carne ſeu corpore induere, creare, in Act. SS. t. 6. Aug. p. 477.

INCARNATIO. (1) INCARNATIO HERILIS, dominica, ſeu D. N. I. C. in Charta an. 977. Marcae Hiſp. col. 918. (2) † Nota chronologica, quae a Chriſto incarnato computatur. Ch. Mſ. a. 1240. *Quarum* (literarum) *Incarnatio talis eſt etc.* (3) † *Carnoſae molis in vulua productio*, ex Onomaſt. med. apud Laur. in Amalth.

† INCARTAMENTUM, charta, inſtrumentum, in Ch. Mſ. a. 1366.

INCARTARE. (1) In charta deſcribere, V. *Inchartare.* (2) † Tranſigere, pactionem facere, to. 3. Hiſt. Nem. Inſtr. p. 345. (3) † In poſſeſſionem per cartam mittere, in Scacar. a. 1237.

† INCARTATIO, i. q. *Incartamentum*, in Ch. a. 847. to. 8. Collect. Hiſt. Fr. p. 361.

† INCARTIO, compedes, impedimentum, in Libert. villae de Biureyo a. 1229.

INCASEATUS, abundans, vber, pinguis, a Lat. Caſeus. S. Aug. lib. 9. Confeſſ. c. 3. *Quoniam dimiſiſti ei peccata ſuper terram in monte Incaſeato monte tuo, monte vberi.*

INCASSARE. (1) Idem quod *Incapſare*, Gall. *Enchaſſer.* Occurrit in Vitae B. Coletae. (2) † Rumpere, confringere, vnde INCUSSATURA, fractura, diſruptio, in Stat. crimin. Riper. c. 94.

INCASSATUS, Gall. *Enchaſſé*, in *capſam* miſſus, incluſus. Vita Vrbani V. PP. apud Bosquet.

INCASSUS, vanus, inutilis, irritus, in Actis SS. Maii t. 6. p. 30.

INCA-

INCENSARE, thure adolere, Gall. *Encenſer*. Lambertus Ardenſis.

INCENSARIUM, acerra, i. q. *Incenſorium*. Vgutio: *Thurioremium*, *Incenſarium*, *quia in eo crematur thus*. Papias: *Thuribulum*, *Incenſarium*, quod Graeci Θυμιατήριον dicunt. Teſtamentum Riculfi Epiſcopi Helenenſis an. 915. *Incenſarios 2. cum catenis argenteis*.

† INCENSATUM, tomaculum. Gloſſar. Prouinc. Lat. Cod. 7657.

INCENSORIUM, acerra, thymiamaterium, nauicula ad reponendum incenſum, apud Leon. Oſt. lib. 2. cap. 98.

INCENSORIUS, eodem ſignificatu. Ch anni 1479. apud Stephanotium, t. 1. Antiquit. Occitan. MSS. pag. 421.

INCENSERE, locare ſub annuo cenſu, Gall. *Acenſer*. Charta anni 1309. apud Rymer. t. 3. p. 141.

INCENSIO. (1) Morbi ſpecies, quem *Erpetam* vocant. Hiſt. MS. Aduectionis corporis ſancti Arnulfi Epiſcopi Turon. Creſpiacum. V. *Ardentes*. (2) INCENSIO IGNIS, V. ſupra in voce *Ignis*. (3 INCENSIO LUNAE. Kalendarium ſancti Victoris Pariſienſis et aliud Bibliothecae Regiae cod. 1445. *6. Id. Ianuar. Incenſio Lunae Septuageſimalis. 8. Id. Mart. prima Incenſio Lunae Paſchalis. Nonas April. vltima Incenſio Lunae Paſchalis. 8. Id. April. prima Incenſio Lunae Rogationum.* Quae in omnibus fere Kalendariis MSS. leguntur, quoad primam et vltimam Incenſionem Lunae Paſchalis. Ita Luna dicitur *reaccendi a ſole*, apud Honorium in Imagine mundi lib. 2. c. 61. 65. V. *Accendi*.

INCENSITUS, cenſui obnoxius, V. *Cenſitus*.

INCENSUM. (1) Thus *dictum*, *quia igne conſumitur*, *dum offertur*, etc. ait Iſidorus l. 4. c. 12. Gloſſ. Graec. Lat. Θυμίαμα, *Incenſum*. Gloſſae antiquae MSS. *Thus*, *Incenſum*. Anaſtaſius Bibl. in S. Sotere, et in S. Bonifacio PP. *Hic conſtituit*, *vt nulla Monacha pallam ſacratam contingeret*, *nec Incenſum poneret in ſancta Eccleſia*. (2) Vectigal. Charta Aetelbaldi Regis apud Hickeſium Diſſert. p. 62. IN vel AD INCENSUM VENIRE, cenſui obnoxium eſſe. Codex MS. Folquerii. Vide *Cenſus*.

† INCENSUS, furore accenſus, in Ch. Mſ. a. 1338.

† INCENTIVA, *cupiditas*, in Gloſſ. antiq. V. mox.

INCENTIVUS, effrenatus appetitus, corporis faces, quibus mens incenditur ad cupiditatem. Concil. Dertuſanum an. 1409. c. 2. Gloſſ. Iſid. *Incentiua*, *aculei vitiorum*, quae Papias ſic exponit: *Deſideria carnis*, *ſtimuli luxuriae*, *ab incitando dicta*. *Incentiua vitiorum* dixit Hieronymus epiſt. 4. *Incentiuum peccaminis* Prudentius Apotheoſ. v. 929.

† INCENTOR. (1) Praecentor, in Act. SS. t. 4. Iun. p. 493. (2) Inuentor, auctor, in Annal. Bertin. ad a. 833.

INCENTRUM, *incitamentum*, *aut inflammatio*, in Gloſſis Sangerm. MS. n. 501. f. legum *Incendium*, vel *Incentiuum*.

INCENTURIATA ACIES, exercitus, cuius *centuriae* confuſae ſimul et permixtae nullum ſeruant ordinem. Albertinus Muſſatus de Geſtis Ital. poſt Henricum VII. Caeſarem l. 3. rubrica 3.

INCEPIENDIUM, fulmentum, quo ligna ſuſtinentur, Gall. *Chenet*. Inuentar. a. 1342. MS. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. *Apud focariam du*[o] *Incipiendia*, *vnam ſaccaginem*, (ſarta-ginem) *item vnam caſſam*, *vnam vi*-*gilem*, *etc.*

† INCEPOLLARE, f. idem quod *In*-*terpolare*, miſcere. Stat. Penul. p. 5[…] *Si quis incepollauerit vinum alienum vel vaſtauerit ſcienter in vegete v*[…]*tina etc.*

INCEPS, pro *deinceps*, Feſto. Vitiu[m] Thwroczius non ſemel, pro quo *d*[e]*inceps* reſtituit Corrector, vti Ed[i]tor monet. Inuenitur adiectiu[e] apud Apuleium lib. 3. Florid. *I*[…] *Incipiti*.

† INCEPTIO, inſulae doctoralis a[d]ptio, ſeu *actus*, vt vocant, quo qu[i] ad doctoris gradum promouetu[r]

in Ch. a. 1462. ap. Boul. t. 2. Hiſt. Vniu. Pariſ. p. 685. V. *Incipere* 2.

INCEPTVM, incoeptio, initium actionis. S. Willhelmi Conſtitut. Hirſaug. l. 1. c. 63. Ciceroni *Incoeptum*, conſilium eſt, ſeu molitio, Gall. *Entrepriſe*.

† INCEPTVS, inſtitutio, in Ch. Mſ. a. 973.

† INCERTITVDINALITER, incerto, in teſt. a. 1343. t. 2. Cod. Ital. dipl. p. 403.

† INCERTITVDO, inconſtantia, in Teſtam. Mſ. a. 1234.

INCESSA, concaedes, Gall. *Abatis d'arbres*, V. *Ceſa* 1. et *Inciſa*.

INCESPITATOR, V. *Ceſpitare*.

† INCESSABILIS, aeternus, de Deo dicitur ap. Burcard. Argent.

INCESSABILITER, vt *Inceſſanter*, in Libello Epiſcoporum Italiae contra Elipandum, t. 3. Concil. Hiſpan. p. 98.

INCESSANTER, continuo, *Inceſſanter*. Vtitur lex 28. Cod. Th. de Cohortal.

INCESSARE, non ceſſare, apud Ludewig. t. 5. p. 400.

INCESSERE, *incurare*, in Gloſſar. vet. Cod. 7641. Infra *incurruare*.

INCESSERIVM THVRIBVLVM, pro *Incenſarium*, vel *Incenſorium*, in Teſtam. Beatricis de Alboreya Vicecomitiſſae Narbonae anno 1367. apud Marten. to. 1. Anecdot. col. 1523.

† INCESTARE, *deſpuceller, i. violer, corrompre nonain; ou ſa parente, ou vierge*. Gloſſar. Gall. Lat. Cod. 7684.

† INCESTRIA. Ch. a. 1229. to. 3. Hiſt. Occit. Prob. p. 337. *Trado vobis - - totum caſtrum meum - - iuſticias, firmancias, aigucias, exorchias, inceſtrias, excadutas, etc.* Leg. f. *Inceſtrias*, i. e. bona eorum, qui inceſtuoſi decedunt.

INCESTIVA CONIVGIA, inceſta, in Capitulis Caroli M. l. 5. c. 158.

INCHARACTATVS, inſcriptus, impreſſus, ab ἐγχαράττειν, imprimere, inſculpere. Iohan. Longinus in Vita S. Stanislai Epiſc. to. 2. Maii p. 244. V. *Charaxare*.

INCHARAXARE, ex Graec. ἐγχαράττειν, perforare, aperire. Apicius l. 6. c. 5. *Agitabis ius apio viridi et nepeta, ouem Incaraxas, et perfundis.* Apollonius: *Iuuat autem haec Incharaxatio in oculis diuturno facta, rheumatica paſſione.* Idem: *Oportet etiam et per ipſa loca patientibus fieri Incharaxationes.*

INCHARIARE, V. *Incariare*.

† INCHARIMENTVM, auctio in licitatione, i. q. *Incarimentum*. Memor. C. Cam. Comput. Pariſ. V. *Incherimentum*.

INCHARIRI, carius fieri, Gall. *Encherir*, apud Rymer. to. 3. p. 685.

INCARTAMENTVM, charta, inſtrumentum. Chart. S. Petri de Domina fol. 35.

INCHARTARE. (1) INCHARTARE, INCARTARE, aliquid ſcripta charta donare, conferre, in charta deſcribere. Inſtrum. anni 1035. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. *Quidquid venditur aut donetur litteris alligetur, ſchedulis Incartetur.* V. *Charta*. (2) † Carro vehere. Ch. Mſ. a. 1310. V. *Carreare* 2.

INCHARTATVS, accuſatus, apud Hiſpanos leguleios. V. Obſeruantias regni Arragon. l. 1. fol. 7, 27. etc.

INCHARTVLATI, iidem qui ſupra *Chartulati*, ſerui per *Chartulam* manumiſſi. Gregor. Monachi Chron. Farfenſe apud Murator. t. 2. part. 2. col. 426.

† INCHASSARE, includere, intra *capſam* claudere, Gall. *Enchaſſer*. Inuent. S. Capellae Pariſ. V. *Incaſſatus* et *Incaxare*.

† INCHASSILLARE, idem, Gall. *Excaſſiller*. Inuent. eiusd. Capellae a. 1335.

INCHERAMENTVM, auctio in licitatione, *Enchere*, in Charta de Praepoſitura Calmmontis an. 1205. V. *Encheramentum*.

INCHERIA, vt *Incheramentum*, in Lit. an. 1355. to. 3. Ordin. reg. Fr. p. 680.

† INCHERIARE, liceri, et INCHERIATOR, auctionans, in Ch. Mſ. a. 1332.

† INCHERIMENTVM, i. q. *Incheria*, in Ch. Mſ. a. 1269.

† INCHERIZARE, liceri, in ead. Ch. Gall. *Encherir*.

† INCHIERAMENTUM, i. q. *Incheria*, in Stat. Mſ. a. 1306.

† INCHTERARE, liceri, INCHIERATOR, auctionans, in Scacar. S. Mich. a. 1282.

† INCHOANTIA, auxilium, adiutorium, virtus, to 6. Collect. Hiſt. Fr. p. 256.

† INCHOIACIO, mendoſe pro *Melioracio*, in Lit. a. 1371. t. 5. Ordinat. reg. Fr. p. 465.

INCHORIS, indigeno, V. *Enchori*.

INCIBARE, cibum porrigere, σιτίζειν. Vetus Interpres Iuuenal. Sat. 10.

† INCIBATUS, cibo abſtinens, ieiunus, in Act. SS. t. 2. Sept. p. 164.

INCIDENS, cauſae acceſſio, Gall. *Incident*, vox practica, V. *Emergens*.

† INCIDENTALITER, obiter, Gall. *Incidemment*. Chron. Angl. Th. Otterbourne.

INCIDENTER, Gall. *Incidement*, per acceſſionem. Iohan. Sariſber. in Praefat. *Quae Incidenter dicta ſunt*.

INCIDENTIAE, caſus, quomodo *Incidens* dicunt Galli. Otto a S. Blaſio c. 12.

INCIDERE. (1) V. *Inciſio*. (2) † *Incidere inſtrumentum*, vt nullum, abrogatumque appareat. Ch. a. 1234. ap. Garamp. in diſquiſ. de Sigill. Garfagn. p. 31. V. *Cancellare*.

† INCIDIUM, pro Inſidiae, in Ch. Mſ. a. 1392.

INCIMBILES, *nocibiles*, vel *diſcordes*. Papias. MS. Bituric. habet *Incinibiles*.

INCIMCLARE. Ch. Waldemari Regis Daniae anno 1326. apud Pontanum l. 7. Rer. Danicar. *Si alicubi infra regni noſtri terminos naufragium paſſi fuerint, Aduocatus noſter - - - ipſorum bona nullatenus impediat, vel ſi de ipſis nullatenus Incimclet, quandoquidem ipſa bona perſonaliter per ſe vel per alios - - - valeant de naufragio liberare.* Vbi *Incimclet* idem valet ac *Immiſceat*: vnde fortean legendum fuerit *Inmiſclet*. V. *Miſculare*.

INCIMETUM, V. *Cimetum* 2.

INCINCTA, *praegnans*, eo *quod eſt ſine cinctu*, *quia praecingi fortiter vterus non permittit*. Iſidore l. 10. et Gallis *Enceinte*. V. *Praecincta* 2.

INCINEFACTUS, in cineres redactus. Commodian. Inſtr. 41.

INCINERARE, in cineres redigere. Vtuntur Saxo Grammaticus lib. 4. initio, Caeſarius Eiſterbach. l. 4.

INCINERATIO. (1) Reſolutio in cineres, in Diario Belli Huſſitici apud Ludewig. t. 6. p. 135. *Capitis Incineratio*, impoſitio cinerum, in ca[pite] pite feria IV. Cinerum in Conſtitut. (2) † Sordes ex cinere et puluere, in Act. SS. t. 5. Sept. p. 709.

INCINIBILES, V. *Incimbiles*.

INCINTA, V. *Incincta*.

† INCIOSITAS, inſcitia. Ch. an. 1033. t. 1. Hiſt. Treuir. p. 365.

INCIPARE, V. *Incippare*.

INCIPERE. (1) Vetus Interpres Epi[ſtolae] ſtolae S. Barnabae: *Qui Incipiebant praedicare*, vbi Gr. τοὺς μέλλοντα[ς] κηρύσσειν. Alibi: *Quia ipſe Incipiebat apparere*. Gr. ἤμελλεν. Et no[n] ſemel in hac Epiſtola. Ita Iacobus [2.] *Per legem libertatis Incipientes iudicari*. In textu Graeco μέλλοντε[ς]. Hac notione vocem *incipere* vſurpa[ſſe] ſe non ſemel Interpretem S. Irenae[i] obſeruatum a Iacobo Billio l. 1. Ob[-] ſeru. Sacrar. c. 33. l. 2. c. 5. ([2]) † Doctoris gradum adipiſci, ap[ud] Boul. t. 5. Hiſt. Vniu. Pariſ. p. 9[..] (3) † Cantum imponere, in A[ct.] Mſ. capit. eccl. Lugdun.

INCIPIENS. (1) Diſcipulus. [...] Queroli. (2) † Doctoralis in[...] donatus, ap. Boul. l. c. p. 919.

INCIPIETIA, initium, exordi[um.] Epiſtola Caeſariae Arelat. Abbati[ſſae] t. 1. Anecd. Marten. col. 4.

INCIPPARE. Gloſſ. Iſid. *Incipp[at,] illudit*. Melius La Cerda legit: [In]*cippat*, *includit*, κατασηλιτεύει. [Pa]pias: *Incipare*, *inuoluere*, videli[cet] *cippis*. Sunt autem *Cippi*, com[pe]des, Gall. *Ceps*, vel carcer i[p]ſe, quoniam, qui compedibus vinci[un]tur, includi ſolent in carcere. [In]*cipare* igitur idem eſt quod com[pe]dibus ligare, vel in carcerem [de]trudere. Leibnit. t. 2. Script. Br[un]ſuic. p. 20. V. *Cippus*.

INCIRCA, circiter, Galli dicunt, *aux environs*, in Addit. ad Vitam S. Antonini.

INCIRCATUS, in modum circuli curuatus, in Onomastico ad calcem t. 3. SS. Iunii.

† INCIRCUMCISUS, intemperans, qui flagitioſe et libidinoſe viuit. Ch. a. 1118. t. 8. Gall. Chriſt. Inſtrum. p. 316.

INCIRCUMSCRIPTUS, non circumſcriptus, immenſum, Gall. *Sans borne*. V. *Inattingibilis*.

INCIRCUMSCRIPTIBILIS, qui nullis limitibus circumſcribi poteſt, apud Marten. t. 7. Collect. Ampliſſ. col. 324.

INCISA, alias *Incaeſa*, apud Scriptores rerum geſtarum et Vitae Caroli M. ſunt celſi caeſarum arborum cumuli pro vallo ad arcendos hoſtes, per extrema ſiluarum exſtructi. Ita Valeſius Notit. Gall. p. 100. col. 2. V. *Caeſa*.

INCISILIS, culter. Acta SS. Iunii t. 3. p. 30.

† INCISINUS, *ſuperfluo*. Gloſſar. Lat. MS. Leg. *Inciſiuus*.

INCISIO. (1) Idem, quod *Tallia*. Charta Henrici III. Imp. anni 1056. apud Nicol. Zylleſium: *Nullus illorum hoſpitia ſeu ſeruitia in curtibus Abbatis aut Fratrum, ſiue a ruſticis violenter exigat, nullus eorum per Inciſiones aut petitiones homines grauare - - - praeſumat.* Charta anni 1168. *Ius inueſtiendi, deueſtiendi, Inciſiones, banna, emendas, aſpatgia, ... etc.* Charta an. 1112. e Tabulario Rotbonenſi: *Alanus Hoelli filius, Comes totius Britanniae - - - dedit S. Saluatori quamdam conſuetudinem - - quae vulgo Tallia nuncupatur, nos Inciſionem nominamus, - - - inſuper conceſſit et in arbitrio et poteſtate Abbatis ſit, vt quotiescunque Comes ſuos homines Inciderit, et cenſum a ſuis exiget, Abbas ſuos homines ſecundum velle ſuum, in arbitrio et poteſtatiue, vt conceſſum eſt, Incidat et habeat.* V. *Inciſura* 1. (2) Paulus Diacon. lib. de Geſtis Epiſcopor. Emerit. in ſancto Paulo c. 4. *In ſpe Dei mira ſubtilitate Inciſionem ſubtiliſſimam ſubtili cum ferro fecit atque ipſum infantulum iam putridum membratim abſtraxit.* *Encis* dicitur in Stabilimentis S. Ludouici l. 1. c. 25. et in Conſuetudin. Andegau. art. 44. et Cenoman. art. 51. (3) Sectio, capitulum in libris. Gennadius de Scriptorib. Eccleſ. in Seuero. (4) Κόμμα. Ordo Romanus, *Epiſcopi omni tempore benedicantur; nunc vero mos eſt, vt nocturno tempore benedicantur. Secunda namque Inciſione, id eſt, Lectione ſecta, egreditur Pontifex de Eccleſia S. Petri, et aſcendit Monaſterium S. Martini etc.* INTERSCISSIONES dicuntur apud Caſſianum l. 2. de Nocturn. orat. c. 11. DISTINCTIONES in Admonitione Synodali antiqua: *Pſalmorum verba et Diſtinctiones regulariter ex corde cum canticis, conſuetudinariis pronuntiare ſciat.* PAUSATIONES vocat Synodus Narbonenſis ſub Recardo Rege: *Per maiores vero Pſalmos, ſi fuerint prolixiores, Pauſationes fiant, etc.* (5) Alia notione, *Signum ſecunda vel tertia Inciſione pulſare*, apud Guigonem in Statutis Cartuſienſibus c. 7. §. 5. in Statutis antiq. eiusdem Ordin. 1. part. cap. 41. §. 9. c. 43. §. 5. (6) Typus nummi, figura. Anaſtaſius in Hiſt. Eccl. *Cum trabes non ſuſciperent Romanorum Inciſiones in nummis ſuis.* Theoph. χαραγὴν habet. (7) Caſtratio, apud eumdem Anaſtaſium. (8) Vox Architectorum, de qua Iacobus Godofred. ad L. 3. Cod. Th. de Excuſat. artific. (9) † Caeſio, Gall. *Coupe*. Ch. ap. Leukfeld. in Antiq. Gandersheim. p. 171. V. *Inciſor*. (10) † Apertura, per quam aqua effluit, incile. Ch. a. 1125. t. 2. Hiſt. Occit. Probat. p. 436.

INCISIUUS, *non in tempore ſectus, vel immaturus, vel ſuperfluus, et deriuatur ab Incido. Horat. in Odis.*

Vt gaudet Inciſiua decerpens pira.

Et hoc Inciſiuum poteſt dici ſubſtantiue ſuperfluum, illud quod inciditur de aliqua materia. Iohannes de Ianua. Gloſſar. Sangerman. Lat. Gall. MSS. *Inciſiuus, non copès a temps, non meur, ou ſuperflue, Inciſiuum, Rongneure.* Fictae voces ex praua lectio-

lectione. Legendum *Inſitiuus*, vt apud Horatium editum:

Vt gaudet Inſitiua decerpens pyra.

INCISOR. Raimundus Duellius l. 2. Miſcell. p. 444. *Notum ſit omnibus praeſentem literam inſpecturis, quod nos Chunradus iudex in S. Ypolito, Hainricus Vurſter, Chunradus Inciſor apud portam, Hainricus dictus Hungarus; ciues ibidem, interfuimus etc. Inciſores caſei.* Statutum Communis Bononienſis a. 1188. apud Ghirardacum l. 9. Hiſt. Bonon. p. 279. *Saepe contingit, quod illi, qui ludunt ad azardum in ſcalis et in platea Communis Bononiae, et etiam qui caſeum Incidunt, iracundiae calore ſuccenſi, contra Deum et matrem eius ignominioſa verba proferunt, etc.* Infra: *Luſores azardi et beſtazariae et Inciſores caſei etc.* Caupones hic interpretor, apud quos caſeus in eſcam potatoribus datur. *Inciſor lignorum*, qui incidit ligna, in Charta anni 1233. ex Schedis Praeſidis de Mazaugues. V. *Sciſſor.*

INCISORIVM. (1) Orbiculus menſarius, ſuper quo eſcas *incidimus*, Gallis ſeu Gallobelgis, *Tranchoir.* Chronicon Nonantulanum MS. de Inſtitutis et ritibus ſub Friderico II. Imp. *In coenis vir et vxor vna edebant parapſide, vſus Inciſoriorum* (*Inciſorum* mendo librarii apud Murator. to. 9. col. 669.) *lignorum non erat in menſis etc.* Petrus de Creſcentiis l. 5. p. 267. *Azerus eſt arbor ſatis magna, quae in Alpibus inuenitur, quae optime conuenit cyphis et parapſidibus et Inciſoriis faciendis, et vaſculis omnibus, etc.* Vbi vetus Interpres Gallicus: *Eſt tres bon pour faire hanaps, eſcuelles, et plateaux, etc.* Adde p. 729. (2) Ordinatio Humberti II. Dalphini to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 313. c. 2. *Item volumus et ordinamus, quod ſingulis diebus in prandio ſeruiatur nobis pro perſona noſtra de quatuor panibus albis de bocha, quorum quilibet ſit ponderis vnius librae cum dimidia, vel circa et de octo panibus paruis, quorum quilibet ſit ponderis vnius librae vel circa, pro Inciſorio faciendo.* Semel et iterum ibidem memorantur ii parui panes *pro inciſorio faciendo*; neſcio quo condimento vel minutal cum pane *inciſo*, vt videtur. (3) Nouacula, apud Petrum Cell. l. 6. Epiſt. 20. Inſtrumentum omne a ptum ad *incidendum*, apud Iulianum Pomer. in Praefat. ad librum Ildephonſi de Virgine intemer. to. 2

INCISORIVS, vt *Inciſorium* 1. Ordinatio anni 1340. Hiſtor. Dalphin. to. 2. p. 394. *Ipſi namque ſoliardi in omnibus obediant magiſtro Coquinae, nec obmittant lauare ſcutellas et Inciſorios et alia vaſa coquinae.*

INCISSVRA, pro *Inciſura*, vel *Sciſſura.* Priuilegia a. 1337. apud Ludewig. t. 6. p. 41.

INCISVRA. (1) *Tallia*, exactio nam Gallicum *Taille*, idem valet a *Inciſio.* Charta Manaſſis Comiti Guinenſium, in Chronico Andren p. 356. *Firmiter ſtatuimus vt nul lus - - - coactiuam petitionem ſe Inciſuram ſuper ipſos inſtituere - - audeat.* Adde p. 424. V. *Inciſio* 1 (2) INCISVRA et INCISIO, ap Gromaticos, V. *Arbor.*

† INCITAMEN, exordium. Glab Rodulph. to. 10. Collect. Hiſt. Fr p. 24.

INCITARE, praecipitare. Epiſtol Bonifacii PP. in Synodo Rom. ſu Bonifacio II. apud Holſtenium: *Sed quoniam ſeruandus accuſatori locu eſt, ne audientiam penitus Incitar videamur etc.*

INCITI, *dicuntur calculi, qui in l do ſcacorum, omnino moueri non po ſunt. Item et homines egentes Inci vocantur, quibus ſpes vltra procede di, i. proficiendi nulla reſtat.* Br loq. ex Iſidor. l. 18. Orig. cap. 6 Vox ducta a *ciere* vel *cire*, mouer et particula *in*, quae vim hic hab priuatiuam. Nota eſt loquendi fo mula *ad incitas redactus*: ad qu videre potes Scaligerum in Appe dice ad Coniectan. l. 6.

† INCIVILIS. (1) Imprudens, i conſideratus, V. *Ciuilis.* (2) Ini ſtus, iniquus, Gall. *Inciuil.* C a. 1156. to. 2 Hiſt. Occit. Inſtru p. 560.

INCIVILITAS, ruſticitas vel in tia. *Contigit per Inciuilitatem* n

lin

luis, apud Ammianum lib. 18. cap. 2.

† INCIVILITER, iniuſte, contra ius, Gall. *Incivilement*. Ch. Mſ. an. 1383.

INCLAMARE. Edictum Theoderici Reg. §. 145. *Si quis barbarorum tertio competentis iudicis auctoritate conventus, et edictis ſolenniter Inclamatus ad iudicem, cuius praeceptione commonitus eſt, venire neglexerit, merito ſub diſcuſſione cauſae ſententiam excipiet contumaciae, etc.* Vbi *Inclamatus edictis*, videtur eſſe, qui banno publico et iudicis auctoritate ad iudicium citatur, quomodo forenſes Gallici, *Crier à trois briefs jours*, dicunt de reis contumacibus. Ita *Inclamare* vſurpat Lex 7. Cod. Th. Si certum petatur: *Per intervalla temporis longioris Inclamatus*, i. citatus edicto a iudice impetrato, vti viri docti interpretantur. Conſuetud. Furn. ex Archiuo S. Audomari: *Qui vero de nachtbrand Inclamatus fuerit, per quinque coratores purgare ſe poterit, alioquin ſuſpendetur.*

INCLANGORIVM, campanile. Sic vnica voce ſcribitur apud Acher. t. 3. Spicil. p. 262. in Chronico Fontanellenſi; ſed diuiſis vocibus legendum eſt, *in clangorium*. Vide in hac voce.

INCLAVARE. (1) Gall. *Enclouer*, clauum in pedem equi altius infigere, in Statutis Maſſil. lib. 6. c. 77. non ſemel. (2) † Includere, inſerere, committere, Gall. *Enclaver*. Lit. a. 1359. t. 4. Ordin. reg. Franc. p. 198.

INCLAVATVRAE. (1) INCLAVATVRAE EQVORVM, de quarum cura vide Petrum de Creſcentiis l. 9. de Agricult. c. 55. (2) Ager, vel agri portio in alium incurrens, Gall. *Enclave*. Charta XI. ſaeculi pro Monaſt. Montiſmaior.

INCLAVATVS, incurrens, incluſus. Ch. an. 1361. ex Chartulario Eduenſi.

INCLAVDARE, clauum, in equi pedem inducere, *Encloüer*. Monaſtic. Angl. t. 2. p. 598.

INCLAVDERE, includere. Areſt. ſaecul. a. 1336.

† INCLAVELARE, clauum infigere. Guido de Vigeuano c. 2. V. *Clavellare*.

† INCLAVSTRARE, in clauſtro includere. Ch. a. 1398. in Suppl. ad Miraeum p. 439.

INCLAVSTRVM, clauſtrum, vel ambitus Monaſterii, *Enclos*. Vita S. Lietberti c. 49.

INCLAVSVRA, ſeptum, quo agri includuntur et muniuntur. Litterae an. 1509. apud Rymer. to. 13. pag. 244.

INCLINARE. (1) Ad ſeruitutem repetere, reuocare. *Nullatenus eum permittimus, in ſeruitium inclinare.* Marculfus l. 2. form. 32. *Si quis vero - - - contra hanc ingenuitatem tuam venire, aut te in ſeruitio Inclinare voluerit, diuina eum vltio ſubſequatur.* (2) † Capite ſeu corpore inclinato ſalutare. Chron. Leob. ap. Pez. t. 1. Script. p. 876.

INCLINATI, ſerui. Capitulare 3. an. 811. c. 9. *Sunt et alii, qui de ipſa genealogia non debent eſſe Inclinati, attamen fiunt, propter illam occaſionem Inclinati.*

INCLINATIO. (1) Salutationis apud Monachos ſpecies, quae ſoli Abbati debetur. Ingulphus pag. 886. (2) Submiſſio, humiliatio. Epiſt. Archiepiſcopi Bulgariae, in Geſtis Innoc. III. PP. p. 56. *Multas Inclinationes et magnas preces ad Dominum et glorioſiſſimum et Cathedralem Apoſtolicae ſedis, etc* Vbi perperam editum *in diuinationes*. Rectius in alia eiuſdem Archiepiſcopi p. 71.

† INCLINATISSIMVS, humillimus, in Lit. Mſ. a. 1294.

INCLINATORIVM, ſella canentium in choro. Mabill. in Diſquiſitione de Curſu Gallicano. V. *Forma* 13.

† INCLINEA, inclinatio, t. 2. Monum ſacr. antiq. p. 428.

INCLINIS, *incumbens*. Gloſſ. Iſid. V. *Inclinus*.

INCLINIVM, inclinatio. Epiſtola Gozechini Scholaſtici apud Mabill. t. 4. Analect. p. 392.

† INCLINIVS, inclinatus, t. 2. Monum. ſacr. antiq. p. 429.

INCLINVS, cernuus, pronus. Barthius in Gloſſario ex Anonymi Hiſt. Palaeſt.

Palaeſt. *Per omnia cupiunt effici Turci, et Deum veſtrum quem vos Inclini colitis, abnegare volunt. Inclinus, Benignus*, in Onomaſtico ad calcem t. 2. SS. Aprilis.

INCLITARE, V. *Inclytare.*

INCLITVS, integer, totus. Charta Caroli M. in Vita S. Auberti Abbatis Beneuent. n. 9. *Et nullis ſit deinceps licentia infra praedictos fines, aliquam contrarietatem ſeu moleſtias partibus inferre praefati Coenobii per Inclitos fines, neque per poſſeſſiones, etc.* Chr. Caſinenſe l. 1. c. 49. *Reddit huic Monaſterio Inclitam curtem in loco Pateuara.* Vetus Inſtrumentum in Vita Gelaſii II. apud Caietanum: *Vendidi tota et Inclita ipſa petia de terra noſtra.* V. *Incritus.*

† INCLOTVS, incluſus, Gall. *Enclavé.* Gloſſar. Lat. Gall. a. 1348.

INCLVDERE, V. *Incluſor.*

INCLVNIARI, *concubitum pati, vel per clunes curuari*, Ioanni de Ianua.

INCLVS, pro *Incus*, V. in hac voce.

INCLVSA, INCLVSORIA, INCLVSERIA, aedes, vbi Incluſi, ſeu Monachi degunt: ἐγκλειστρα, in Synodo Trullana can. 14. *Incluſeria S. Helenae* Lugduni, cuius mentio in veteri Charta apud Paradinum in Hiſt. Lugdun. l. 2. c. 104. CLVSA, apud Marianum Scotum an. 1058. 1069. INCLVSAGIVM, eadem notione. Proceſſus de Vita S. Yuonis t. 4. Maii p. 557. *Incluſi in Incluſagio ſito prope Rocham Deriani.* RECLVSORIVM, apud Petrum Damiani in vita S. Romualdi n. 84. 100. CLVSORIVM, in Vita B. Rayneri Solitarii n. 1. *Cum multa deuotione et reuerentia clauſus eſt in Cluſorio iuxta oſtium maioris Eccleſiae.* Menardus lib. 2. Obſeru. id olim in more fuiſſe docet, vt virorum Ordinis S. Benedicti Monaſteriis adiunctae eſſent quaedam cellulae; quas *Cluſas* ſeu *Incluſoria* vocabant, arctiori ſtudio virtutem exercituris. Quod et teſtatur Hugo Archidiaconus Turon. de Mirac. in Translatione S. Martini. V. *Incluſus.*

INCLVSAGIVM, V. *Incluſa.*

NCLVSARIVS, V. *Incluſor.*

INCLVSOR, INCLVSARIVS, Io
anni de Ianua, et Guillelmo Brit
ni in Vocabulario dicitur, *qui al*
quid includit ſicut auri faber, qui in
cludit gemmam in annulo; ſimilite
ruſticus, qui includit aliena pecor
pro forefacto, ſecundum Vgutionem
Gloſſar. Arabico-Latin. *Cluſor,* g
gemmas auro concludit. Gloſſar. L
Gall. *Incluſor: qui encloſt, ou dit*
Sanctus Hieronymus in c. 24. Hi
rem. *Fabros et Incluſores, vel le*
interpretes atque Doctores debem
accipere vel artifices incluſoresque a
ri, atque gemmarum, quae apud ba
baras nationes pretioſiſſimae ſunt. S
Includere et Incluſor ſaepius apud v
terem bibl. interpretem: *et auro c*
ſum, concluſum et intercluſum, p
ſim habet Anaſtaſius Bibl. p. 12. 1
etc. V. *Cataclitus.*

INCLVSORIVM OPVS. Aimoin
lib. 2. Hiſt. Franc. c. 9. *Quae om*
cum ſolido fabricata forent auro, ge
miſque ornata opere Incluſorio e
V. *Incluſor.*

† INCLVSVRA, locus vbi concl
duntur aquae, Gall. *Ecluſe,* Ger
Schleuſe Ch. Mſ. a. 1025.

INCLVSVS, monachus qui aut p
pe vicum, vel coenobium aut e
in ipſo monaſterio in ſingulari ce
ex ea non exiturus vitae ſolitar
ſeſe concludit vt Deo ſibique va
qui et RECLVSVS dicebatur.
cluſas etiam Sanctimoniales, quae
inſtituti ſectatae ſunt, recenſ
paucas Scriptores, Greg. Tur
lib. 6. cap. 29. et alii. RECLV
iidem qui incluſi, apud Gregor.
ron. l. 8. c. 34. RECLVSA,
Charta Herimanni Epiſcopi Mete
apud Meuriſſium p. 370. RET
SI, apud Carolum M. de C
imag. l. 3. c. 31. Sic *Retruſi*
dixit auctor Vitae Sancti Eug
Abb. n. 5. V. Leges Viſigoth.
tit. 2. §. 3.

INCLYTARE, nobilitare, ditare
luſtrare. Agnellus in Vita Io
Epiſc. apud Murator. t. 2. p.
col. 1. *Illi pro ipſorum anim*
partem rerum maximam ſuarum
cleſiis obtulerunt et Eccleſias In
uerunt. Acta SS. Maii to. 7. p.

C

Cathedralem Eccleſiam Legionis poſſeſſionibus et donationibus Inclitauit.

INCLYTVS, V. *Inclitus.*

† INCOCTVS, incompoſitus, inordinatus. Chron. Io. Vitodur. in Theſ. Hiſt. Heluet. p. 1.

INCOENARE, V. *Incaeniare.*

INCOGITABILIS, qui non poteſt cogitari ſeu cogitatione comprehendi. Eucharistiae Sacramentum dicitur *Incogitabile*, in Libro de doctrina Nouitiorum Ord. Grandimont. apud Marten. t. 5. Anecd. col. 1832.

INCOGNITVS. (1) Ingratus, immemor beneficii. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. in Actis SS. Iunii t. 3. p. LXXI. *Ne ſimus Incogniti tanti beneficii* (2) † Ignarus. Acta SS. t. 5. Sept. p. 625.

INCOHIBILIS. *Ardor incohibilis*, qui cohiberi non poteſt, apud Ammian. l. 14.

† INCOLARE, inſerere, conglutinare, Ital. *Incollare*. Guido de Vigeu. Mſ. V. *Incollatus*.

INCOLATA VESTIS, carens collo, cuius ſuperior pars quae tegit collum abſciſſa eſt et amputata. Statuta Eccleſiae Aeduenſis an. 1468. t. 4. Anecd. Marten. col. 508.

† INCOLATVS, *commoratio et habitatio incolae in loco aliquo*, apud Laur. in Amalth.

INCOLLATVS, f. pro *Incollanatus*, ab Italico *Collana*, catena. Pons interdum catenis ligatur. Chron. Parmenſe ad a. 1283. *Facti ſunt omnes pontes ſine voltae pontis de galeria, qui fuerunt numero octo, et Incollatus et planellatus per Dei gratiam ad totum completus.*

† INCOLONVS, *ſermo como colona*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

INCOLORATE, colorate, ſimulate. Epiſtola Gregorii X. PP. apud Marten. to. 7. Collect. Ampliſſ. col. 229.

INCOMA, INCOMMA. Gloſſ. Lat. MS. ex Bibl. Reg. Cod. 1013. et Gloſſ. Iſidori: *Incoma, menſura militum.* Vegetius l. 1. c. 4. *Proceritatem tyronum ad Incommam ſcio ſemper exactam.* Ita enim in MSS. Cod. ſcribi monuere Stewechius et Scriuerius. Videtur autem *Incomma* fuiſſe palus quidam menſuralis, in caſtris ad hanc rem poſitus, vt ad eum admotis, qui ad militiam deligebantur, tyronibus, vel qui ſponte ad militiam accedebant, an ſtatura iuſta ac legitima eſſent, examinarentur. Eſt enim ἔγκομμα, palus in terram defixus. Haec Salmaſius in Notis ad Lamprid p 199. Eam porro menſuram 5. pedum et ſemis fuiſſe colligi poteſt ex Doſitheo l. 3. vbi quendam in militiam adſcribi poſtulantem Adrianus Imp. ſciſcitatus eſt, πηλίκον μῆκος haberet, cui ille reſpondit, πέντε πόδας καὶ ἥμισυ. Vide Cuiacium lib. 2. Obſeruation. c. 5. Certe milites non tantum aetate et fortitudine, ſed et ſtatura aeſtimatos palam eſt. Apud Frontinum l. 4. c. 1. n. 3. *Pyrrhus delectori ſuo fertur dixiſſe: Tu grandes elige, ego eos fortes reddam.* Hinc euaneſcit Rigaltii coniectura ad Agrimenſores, qui apud Iſidorum legendum cenſet, *haec groma, menſura limitum.* V. *Spatha.* ENCOMA, eadem notione. S. Hieronymus l. 2. adu. Iouianum: *Si tollis ordinem tabernaculi templi, Eccleſiae; ſi omnes qui a dextris ſunt, vnum, vt vulgo dicitur, Encoma ad militiam probat, ne quaquam Epiſcopi, fruſtra Presbyteri, ſine cauſa Diaconi ſunt.* Sic Marianus Victorius in Scholiis ex quinque MSS. reſtituit hunc locum, de quo diſſertatio eſt in Diariis Treuoltianis. Vide Carolum de Aquino in Lexico Militari, vbi coniicit non caſtrenſem duntaxat menſuram fuiſſe *Incommam*, ſed potius regulam ad multiplicem metiendi vſum idoneam; exponitur autem, inquit, tanquam menſura caſtrenſis, quia eius notio ad nos peruenit a Vegetio in re militari.

INCOMARE, ad *Incomam* tyronum ſtaturam metiri. Paſſio S. Maximiliani ex Edit. Oxonienſi. Vbi perperam editum *intumetur* et *intumatus.* Neque enim hoc loco *intumare* eſt *inſcribere*, quod vult Editor cum *tyrones* non inſcriberentur, niſi poſtquam ad *incomam*, ſeu *incommam*, eſſent applicati, id eſt ad palum, cui inſculptae vel inciſae erant

L 4 pedum,

pedum, eorumque partium menſurae, ex Graec. ἐγκομμα, *Inciſio*.

INCOMBRARE. (1) Arboribus excisis viam occludere, German. ol. **verkümmern**. Vide Valeſii Notitiam Galliarum, p. 100. ſupra vocem et *Incumbrare*, *Combri*. (2) † Oppignerare. Pact. a. 1068. t. 2 Hiſt. Occit. Prob. p. 263. V. *Incumbrare*.

† INCOMBRIVM, oppigneratio. Donat. Petri com. Biterr. an. 1054. V. *Incumbrare*.

† INCOMBRVM, idem, it. impedimentum, in Ch. a. 1092. t. 6. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 133.

INCOMINATIO, pro *Comminatio*, in Charta a. 1190. apud Miraeum t. 2. p. 980.

INCOMITIARE, Iohanni de Ianua, *Comitium celebrare*, *vel eligere* (nempe quod in Comitiis publicis magiſtratus eligerentur apud Romanos) *vel inthroniſare*, *vel in comitio et conuentu loqui*. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman. MS. *Incomitiare*, *Entronizer en Conſulat*. Feſto *Incomitiare ſignificat tale conuitium facere*, *pro quo neceſſe ſit in comitium*, *hoc eſt*, *in conuentum venire*, ſcil. ad dicendam cauſſam. Plautus: *Quaeſo*, *ne me Incomities*. V. *Comitiari*.

INCOMMA, V. *Incoma*.

† INCOMMELINVS, i. q. *Eſpaues*, alienigena, extraneus, (*) German. **Ankömmling, Einkömmling**) Gall. *Incommelin*. Ch. a. 1323. ex Camera Comput. Inſul.

† INCOMMODIOSVS, INCOMODOSVS, incommodus, damnoſus, t. 7. Ordinat. reg. Fr. p. 193. et in Ch. Mſ. a. 1402.

† INCOMMODITER, incommode, non ſine detrimento. Ch. Mſ. an. 1330.

INCOMMODVS, homo aegrotans, Gall. *Incommodé*, in Actis SS. Benedict. ſaec. 3. part. 1. p. 92.

INCOMMVNICARE, alterum poſſeſſionis ſuae ſocium et participem facere, vnde INCOMMVNICATIO. Charta an. 1160. inter Inſtrumenta Gall. Chriſt. t. 4. col. 180.

INCOMMVNICATVS obire dicitur, qui non ſumto viatico moritur, apud Ordericum lib. 6. p. 616. V. *Inordinatus*.

INCOMMVNIS. (1) Non particeps, Capitul. Caroli Calui tit. 29. c. 4. (2) † Non communis, ap. Murat. t. 5. Antiq. Ital. p. 197.

† INCOMMVTABILIS, non commutabilis, t. 9. Collect. Hiſt. Franc. p. 306.

† INCOMMVTABILITER, ſine commutatione, t. 10. eiusd. Coll. pag. 35. ſq.

INCOMODOSVS, V. *Incommodioſus*.

INCOMPARABILIS, qui tanti pretii eſt, vt emi non poſſit, ſeu *comparari*. Bernardus de Breydenbach Itiner. Hieroſol. p. 217.

† INCOMPASSIBILITAS, dicitur de officiis ſeu beneficiis, quae ſimul ab eodem homine exerceri vel poſſideri nequeunt. Areſt. Mſ. a. 1357.

† INCOMPASSIO, commiſerationis oppoſitum. Barelet. in Serm.

† INCOMPASSIVVS, intolerabilis, impatibilis, i. q. *Impertibilis*. Ordinat. reg. Fr. t. 5. p. 611.

INCOMPATIBILITAS, diſſociatio, diſtinctio, qua fit vt alius cum alio non poſſit decenter ſociari. Sixtus IV. PP. a. 1483. in Bullario Carmelit. p. 376.

INCOMPENSVM, idem, vt videtur, quod *Compenſum*, praeſtatio, oblatio, collatio. Chronicon S. Trudonis apud Acher. t. 7. Spicil. p. 466. *Igitur Abbas Rodulphus audiens* [illegible] *quae Abbates de ſuo dabant ad veſtimenta fratrum, quia cum labore et dolore, et longe prius afflicti* [illegible] *dediſſent, timensque quia id poſt* [illegible] *poſſet accidere, vtile duxit tam* [illegible] *mae ſuae quam fratribus, vt plene* [illegible] *dinaret et denominaret bona ad veſtimenta fratrum iam amplius pertinentia, maxime quia fratrum numerus creuerat ſub eo qui ſupra Incompenſ*[illegible] *veſtiri non poterat*; id eſt, ſi ben[e] coniecto, ſupra eo, quod ad veſtimenta fratrum, ab Abbatibus tra[di] ſolitum erat et impendi. Vide *Compenſum*.

INCOMPERENDINARE, *dilatare*. Gloſſae Arabico-Latinae.

† INCOMPESCIBILIS, qui compeſci nequit. t. 10. Coll. Hiſt. Fr. p. 44

INCOMPETITIO, petitio, postulatio, Praeceptum Caroli Calui ann. 850. apud Marten. nouae collect. in 4. part. 2. p. 5.

INCOMPLACENTIA AERIS, illius intemperies, apud Stephanotium to. 1. Antiquit. Waſcon. MSS. pag. 109.

† INCOMPLEBILIS, *inſatiabilis, ἀπλήρωτος*. Germ. *Incomprehenſibilis, inſtabilis*. Caſtigat. in vtrumque Gloſſar.

† INCOMPLETVS, imperfectus. Ch. Mſ. a. 1318.

INCOMPOS, pro *Impos*, apud Willelmum in Miracul. S. Ioannis Beuerlac. num. 14. *Sui ipſius Incompos*.

INCOMPOSITVS, de cuius morte nulla facienda eſt *compoſitio*, ſeu nulla mulcta perſoluenda. Leges Caroli M. apud Murator. t. 1. part. 2. pag. 98.

† INCOMPREHENSIBILIS, innumerus vel inexplicabilis, in Act. SS. tom. 6. Sept. pag. 181. V. *Incompleb̃ilis*.

INCONARDIVS, idem qui *Conardus*, paſſim occurrit. V. *Abbas* 5. et *Conardus*.

INCONBRARE, oppignerare, Gall. *Engager, Hypothequer*. Chartul. S. Vandreg. tom. 1. pag. 611. Vide *Combri*.

INCONCARE, ſeu *Inconchare*, in concham ſeu ſcyphum immittere. Balderičus lib. 3. Chr. Camerac. c. 2.

† INCONCESSVS, ſuppoſitius, non conceſſus, t. 10. Ordin. reg. Franc. p. 486.

† INCONCILIABILES, *ἀδιάλλακτοι*, ex Cod. reg. in Caſtigat. ad vtrumque Gloſſar,

† INCONDERE, condere, reponere. Acta SS. t. 3. Aug. p. 478.

† INCONFECTVS, non complanatus, aſper, inaequalis. Acta SS. t. 7. Iul. p. 204.

INCONFVSIBILITER, ſine confuſione, in Libello Epiſcoporum Ital. contra Elipandum, t. 3. Concil. Hiſpan. p. 99.

INCONGRVENTIA, inconuenientia, apud Tertull. l. 2. adv. Marcion c. 25.

INCONISMA, *imago vel figura*, in Gloſſis Sangerman. MSS. n. 501. V. *Icona*.

† INCONQVESTVS, qui *quaeſtari* ſeu exigi non debet. Ch. Mſ. a. 1321. V. *Quaeſta*.

INCONSCIENS, *ἀσυνείδητος*, INCONSCIENTIA, *ἀσυνειδησία*, in Gloſſis Cyrilli.

INCONSILIVM, *ἀβουλία*, in Gloſſ. Lat. Graec. vbi Edit. *Inconſultum*.

† INCONSOLABILITER, inſolabiliter, t. 10. Collect. Hiſt. Fr. pag. 340.

† INCONSONVS, diſſonus. Elmham in vita Henr. V.

INCONSTABILITIO, inconſtantia, inſtabilitas. Eſdras l. 4. c. 15. v. 15. et 15.

† INCONSTARE, conſtare, certum eſſe. Hiſt. Nem. tom. 3. Prob. pag 44.

INCONSVLTANS, imprudens, inconſultus. Canones Hibern. apud Marten. t. 4. Anecd. c. 8.

† INCONSVLTVM, *inconſultatio, malum conſilium*, ex Cod. reg. in Caſtigat. ad vtrumque Gloſſar.

INCONTENTIONE, *mox de repente*. Papias. Melius infra *Incontinente*.

† INCONTENTVS, *ἀκατάσχετος*, Gloſſar. Lat. Gr.

INCONTESTANS, pro *Conteſtans*. *Inconteſtantem et aſſerentem*, quod non erat ſuae intentionis, etc. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 81.

INCONTINENTE, quam cito, quam maturius, *ἐν τάχει*, in Gloſſar. Graec. Lat. Gallis, *Incontinent, Incontinenti*, apud Ottonem Morenam in Hiſtor. Rerum Laudenſium p. 21. *Incontinenter*, apud Rymer. t. 1. p. 274.

INCONTINVITAS, pro *Incontinentia*, intemperantia. Acta SS. to. 5. Maii p. 161.

INCONTRA. (1) Pro *Iuxta*, Galli dicunt *Encontre*, vel *Contre*. Vetus Epitaph. Romae ad S. Pauli extra muros. (2) Pro *ἀντικρύ*, uſurpat Anaſtaſius in Hiſt. Eccl. *Et incontra tranſiens, ad portum Boni agri applicuit*.

† INCONTRADICIBILIS, qui contradici nequit, in Act. SS. t. 6. Iul. p. 480.

† INCONTRADICTE, ſine vlla contradictione. Ch. Mſ. a. 1501.

INCONTRADICTORIE, idem, in Litteris a. 1289. ex Archiuis S. Victoris Maſſilienſis.

† INCONTRAM, contra, aduerſus, Gall. *a l'encontre*. Chart. Mſ. ann. 1374.

INCONTRVM, f. caducum, quidquid alicui caſu obuenit boni cuiusuis, ab Italico *Incontra*, occurſus, caſus. Teſtamentum an. 1347. Hiſt. Dalphin. to. 2. p. 545. col. 1. *Item, volo quod de praedictis omnibus dicta Dalphina ſit contenta et prohibeo quod in haereditate nihil aliud ratione dotalitii, donationis propter nuptias, quartae tertiae, Incontri, petere valeat.* Vide *Eſcaeta*. † Senſum vocis apertius docent Stat. Cadubrii L. 2. c. 108. *De Incontris dotium. Quae de dotibus dicuntur et ſtatuta ſunt eadem et de incontris dotium intelligantur eſſe ſtatuta.* Vbi eſſe videtur id quod vxori a marito in compenſationem dotis aſſignatur. (*) Germ. Gegenvermächtniß, Widerlage.) Ital. *incontro*, occurſus.

† INCONVALESCENTIA, inualetudo, infirmitas, ap. Murat. to. 5. Antiq. Ital. med. aeui p. 103.

† INCONVENCIA, pro *Inconuenientia*, difficultas, Ital. *Inconuertenza* in Lit. Mſ Raim. com. Toloſ.

† INCONVENIENS, dicitur de carne, quam venum exponere non conuenit. Ch. Mſ. a. 1341.

† INCONVENIENTER, indecenter, tom. 7. Collect. Hiſt. Franc. pag. 421.

† INCONVENIENTIA, difficultas, incommodum. Epiſt. ann. 858. tom. 7. Collect. Hiſtor. Franc. pag. 519.

INCONVENIRE, non conuenire, dedecere, in Epiſtola ann. 1498. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. p. 114.

† INCONVERSIBILIS, qui ad officium reduci nequit. Hiſt. Occit. t. 4. Prob. p. 407.

INCONVERTIBILES, duae Chriſti Domini naturae, diuina et humana, dicuntur in concilio Tolet. XV. quod neutra in alteram conuerti poſſit ſeu mutari. Vtuntur Tertul. adu. Hermogen. de Anima col. 12. et S. Ambroſ. de Filii Diuinitate col. 8.

INCONVERTIBILITER, immutabiliter, in Epiſtola Ratherii tom. 2. Spicil. Acher. p. 249.

† INCONVINCIBILIS, inuictus, inexpugnabilis. Nov. 44. c. 1.

† INCONVINCIBILITER, manifeſto, in Ch. Mſ. a. 1294.

INCONVVLSE, immutabiliter, perpetuo, eo modo qui conuelli nequeat ſeu infringi. Litterae ann. 1356. apud Ludewig. tom. 5. pag. 579.

INCONVVLSIBILIS, qui conuelli nequit ſeu infringi, apud Moretum Antiquit. Nauarrae pag. 597. et in Decreto Eruigii Reg. pro Concilio Toletano XII.

INCONVVLSVS, vt *Inconuulſibilis*, inuiolabilis, in Praecepto Caroli C. an. 850. Marcae Hiſp. col. 786. *Inconuulſa ſimplicitas*, in Codice Theod. l. 12. tit. 14.

INCOPOLITVS, procurator, vicarius. Charta Henrici I. Reg. Angl. in Monaſtico Angl. to. 1. p. 183.

INCOPRIARE, ἐγκοπριᾶν, conſpurcare, opprobriis et conuiciis quaſi κόπρῳ, ſeu ſtercore conſpergere. Gloſſae Iſidori et Pithoeanae: *Scurra, qui incopriatur, Scurrula qui Incopriat.* Id eſt, qui dicteriis impetit, et ſcurriliter exagitat. Commodianus Inſtrum. 19.

Incopriat eiues vnus deteſtabilis omnes.

INCORAM, pro *Coram*. Vide Iuretum ad Symmachum lib. 2. Epiſt. 3.

INCORDARI, inſpirare, in cor cogitationem ingerere, immittere. Vit. ſanctae Ruſticulae Abbatiſſae Arelatenſis col. 27. Hac notione Plautus dixit *Incordiare*: *Vt vt me erga meritus eſt, tamen incordies.*

INCORDATVS, ſui oblitus, ab Italico *Scordare*, obliuiſci. Vita B. L... cheſij t. 3. April. p. 596. INCO... DATA, *ſcarlato tunica*, in Conſt...

tur. Friderici Regis Siciliae c. 106. V. *Cordatae tunicae*

INCORES, indigenae, V. *Euchori.*

INCORIARE, *in corium mittere*, Vgutioni.

INCORONARE, pro *Coronare*, vſurpat Bertholdus Conſtantienſis ann. 1083. 1084 1092. etc.

† INCORONATIO, coronatio, in Innent. monaſt. Caſſin. a. 1497.

INCORPORABILIS, vt incorporalis, ſine corpore. *Habitus Incorporabilis*, apud Tertul. lib. 3. adv. Marc. col. 17.

INCORPORALIS, V. *Corporalia.*

INCORPORALITAS, qualitas incorporea. Vſi ſunt Macrob. in Somnio Scipionis lib. 1. c. 5. et 11. Tertul. de Anima. c. 7.

INCORPORALITER, ſine corpore, ſpirituum modo. Claud. Mamertus lib. 3. de Statu animae c. 14.

INCORPORARE. (1) Vgutio: *Corporare, corporeum facere, vel impinguare, vel in corpus immittere, inde Incorporare. Incorporare ſibi Chriſtum*, dixit Petrus Bleſenſis Epiſt. 86. et 123. quod idem eſt ac *ſumere Chriſtum* in ſacra Euchariſtia, et in propriam ſubſtantiam transferre. (2) Aggregare. Epiſtola Petri Abb. Cluniac. an. 1142. apud Marten. to. 1. Anecd. c. 395. (3) Gallis *Incorporer*, adiungere. Inſtrumentum an. 1348. Hiſt. Dalphin. to. 2. p. 576. *Humbertus Dalph. Vienn. vniens, Incorporans et annectens perpetuo et inſeparabiliter Dalphinatui ſuo caſtrum Miribelli.* (4) † Oppignerare, obligare, in Hiſt. eccl. Vien. p. 776.

INCORPORATIO. (1) Medicis, eſt cibi, qui ſumitur, digeſtio et in propriam hominis ſubſtantiam transmiſſio et traductio. Gloſſ. Graec. Lat. *σωματικὴ νομὴ ἢ εὐαπεδόσεις, Incorporatio.* Alexander Iatroſophiſta lib. 2. Paſſion. col. 79. *Cibi - - - qui ſtiptici ſunt, bene digeſtibiles et euanadoti.* Vbi Gloſſae MSS. *Euanadoti, i. facile Incorporabiles* Graecis autem *εὐαναδοτα* dicuntur, quae facilem habent digeſtionem. (2) Interdum etiam pro oeconomia ſeu Incarnatione Chriſti vſurpatur. Ita non ſemel Philaſtrius, in Catal. haeres. (3) Denique vox Iuris conſultorum eſt, diciturque de bonis, quae in aerarium publicum ſeu in corpus fiſci rediguntur. Vide tit. Cod. Iuſt. de Bonis vacantibus et incorporatione et Cod. Th. de Incorporatione. INCORPORATIONES ECCLESIARVM, quibus redditus et decimae ſubtrahuntur eccleſiis parochialibus, vt aliis non parochialibus conferantur, prohibet Concilium Treuir. an. 1310. inter Anecd. Marten. t. 4. col. 242.

INCORPORATVS. (1) INCORPORATVM IVS. Bleyn. Inſtitut. pag. 103. *Alia dici poteſt iuris approbati diuiſio, in Extrauagans et Incorporatum: quod enim in libris iuris quo vtimur, comprehenſum eſt non male ſpecialem iuris Incorporati ſortitur appellationem.* (2) † INCORPORATI, in eccleſiis Lugdunenſi et Viennenſi dicuntur Canonici ordinis ſecundi. Acta Mſ. capit. eccl. Lugd.

INCORREGVDS, V. *Incorregutus.*

† INCORREPTVS, non correptus, inemendatus. Ch. Mſ. a. 1245.

INCORRIGIBILIS, Gall. *Incorrigible*, inemendabilis, in Bullario Carmelit. p. 263. c. 1.

INCORRIGIBILITAS, contumacia, in Conſtitut. Sororum Poenitent. apud Raymund. Duellium lib. Miſcell. p. 176.

INCORRIMENTVM, V. *Incurrimentum.*

INCORTINARE, *cortinis* ſeu aulaeis ornare. De feſtiuitatibus SS. ad calcem Libri Iohan. Abrinc. de Off. Eccl. pag. 346. et 1679. V. *Cortina.*

INCOSTARE, *coſtas immittere.* Iohannes de Ianua in voce *Coſta.*

† INCOVRTINAMENTVM, aulaeum. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1352.

INCRALLVM, praeconium, promulgatio per praeconem a veteri Gallico, *Graile, Greille*, vel *Grelle*, ſpecies cornu, quo praecones vtebantur ad aliquid promulgandum. Vide *Gracilis*. Charta Ludouici VII. Regis a. 1441.

† INCRAPVTARI, *trop mangier.* Gloſſar. Lat. Gall. a. 1352.

IN

INCRASSIARE, INCRASSARE, impinguare, ex Gall. *Engraiſſer*. Statuta antiqua Abbatiae Corbeienſis lib. 1. c. 7. *Porcos autem, ancas, et pullos, quos de ſuo molino incraſſiare debet, de ſuo nutriat.* Sed lege *Incraſſiare*, vel *Incroſſare*, vt eſt in Monaſtico Angl. to. 1. p. 691.

INCRAVDA, mendum pro *Meranda*, ſeu *Emeranda*, Gallis, *Emeraude*, Smaragdus. Teſtamentum. 1. Anecd. c. 1527

INCREDENTES, infideles, Saraceni, apud Ioan. Bromptonum pag. 1203.

INCREDENTIA, infidelitas, haereſis, apud Marten. t. 5. Anecd. col. 1798.

† INCREDERE, in vadimonium vel mutuo dare. Ch. a. 1323. ap. Murat. t. 1. Antiq. Ital. p. 187. V. *Accredere* 1.

INCREDIBILIS. (1) Incredulus. Vita S. Ettonis, t. 3. Iulii pag. 59. (2) Infamatus, inteſtabilis, qui teſtis eſſe non poteſt. Leges Edgardi Regis §. 12.

† INCREDVLITAS, *inſolentia, contumacia* Reg. *Detrectatio, incredulitas, inobedientia.* Caſtigat. in vtrumque Gloſſ.

† INCREDVLVM, cui fides adhiberi nequit. Ch. an. 1021. to. 10. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 361.

INCREMENTARE, incrementum dare. Pro eo, quod eſt, apud Paulum 2. Corinth. c. 3. *Qui incrementum dat Deus*, S. Auguſtinus habet, *Dominus qui Incrementat.*

† INCREMENTATIO, incrementum. Chron. Io. Whethamſt. p. 380.

INCREMENTVM. (1) Charta Philippi Pulcri Fr. Reg. an. 1303. pro apanagio Comitis Ebroic. in Probat. Hiſt. eiuſdem Comitatus p. 29. *Item griagia caſtellaniae de Meullento, excepto Incremento quod extenditur in feodis et retrofeodis et tenementis de l'Arche et caſtellaniae de Reumont - - prout caſtellania de Meullento diuiditur de dicto Incremento.* Alia Gallice exarata de eadem re ann. 1298. ibid. p. 23. *Item les griages de la chaſtellenie de Meullant, excepté les Creſſement qui ſe eſtendent ès fiefs et arriere fiefs et ès tenures de la Roche et en la chaſtellenie de Chaumont - - ſi comme la chaſtellenie dudit Meullent ſe deparſe dudit Eſcreſſement. V. Crementum* et *Cenſus creſcens.* (2) ζευκί, ἐπὶ ζυγοῦ. Gloſſ. Gr. Lat.

INCREPARE, arguere, vox Forenſis. *Increpare ſententiam, ſententia Increpata,* arguere vt male datam. Galli dicunt, *Blâmer une Sentence:* in Speculo Saxon. lib. 2. art. 12 §. 9. 11. 13. lib. 3. art. 30. §. 2. art. 60. §. 2.

INCREPATVS, herniosus, ramicoſus. Miracula B. Henrici Baucen. to. 2. Iunii pag. 387. *Increpatus et deruptus erat in parte inferiori.*

† INCREPIDA, INCREPITA, crepida, apud Barell. in Serm.

INCREPITVS. Chartularium Matiſconenſe fol. 56. *Silua ex oriente terminat a circio Increpito.* Ibid. fol. 83. *Terminat a medio die ab ipſo Aldoni et geniperete Increpita.* An montoſus, vt vir doctus ſuſpicatur? An circius dicitur *Increpitus* ab Increpando ſeu ſibilando, quia dum flat ſonum vel ſibilum edit; *geniperete* vero *Increpita*, quod in igne crepitet iuniperus, dum accenditur?

INCRESCERE, († vox Ital. taedere, pigere.) Chronicon Fredegarii col. 60. *Nomina concubinarum, eo quod plures fuiſſent, Increuit huic Chronicae inſeri*; id eſt, piguit. Epiſtola Hincmari Rem. tom. 2. Spicil. Acher. p. 827. *Quibus enim Increſcere* (l. *Increſcit*, piget) *legere vel audire, quae ſcripta ſunt*, etc.

INCRETVS. (1) TERMINVS INCRETVS. Tabularium Briuatenſe ch. 127. *De tertio latere viam publicam, ex quarto latere campum cum Termino Increto.* Et ch. 372. *Et quarto latere terram S. Iuliani et Terminum Incretum in Flaico, etc.* Occurrit rurſus alio loco; verum in alia Charta legitur, *Terminum Incertum.* (2) † SILVA INCRETA, alta, ardua. Ch. a. 817. inter Inſtr. t. 12. Gall. Chriſt. p. 297.

INCRIMINARE, accuſare, in crimen adducere. Liber Pontificialis in Symmacho PP.

INCRINITVS, V. *Crinitus*.

† INCRITVS, integer, totus, pro *Inclytus*. Ch. a. 1010. ap. Murat. to. 1. Antiq. Ital. p. 185.

INCROCAMENTVM, Leguleiis Anglis, *Encrochement*, dicitur, cum dominus maiorem praeſtationem, vel maius ſeruitium a tenente vel vaſſallo exigit, quam debet. Ea enim actio vocatur *Incrocamentum* eiuſmodi praeſtationis vel ſeruitii. Raſtallus. Occurrit haec vox Gallica apud Knygthonum p. 2715. 2716.

INCROCARE, vnco ſuſpendere, in crucem agere. Lex Salica tit. 69. §. 2. *Si quis hominem ſine conſenſu iudicis de ramo, vbi Increcatur, deponere praeſumpſerit, etc.* Galli *Encroier* dixere, quaſi *pendre au croc*, Gloſſ. Lat. Gall. Thuanum MS. *Cacuminare*, *Encroier*. V. *Incroxare*.

INCRONIZARE. Will. Brito in Vocabul. *Comitio, as, i. Comitium celebrare, vel eligere, vel Incronizare.* Forte *Inthronizare*.

† INCROSTARE, vox Ital. incruſtare. Steph. de Infeſtura Mſ.

† INCROXARE, decuſſatim ponere, Ital. *Incrocicchiare*. Stat. Vercell. lib. 4. V. *Incrocare*.

INCRVSTATVRA, incruſtatio. Gloſſ. Graec. Lat. *μαρμάρωσις*, *Incruſtatio*. Sanctus Cyprianus de Natiuitate Chriſti.

INCTIMARE, *Intimare*, denunciare, Gall. *Intimer*, in Charta ann. 1387. apud Meneſterium in Probat. Hiſt. Lugdun. p. 131. V. *Intimare*.

† INCVBANS, regnans, in throno ſedens. Ch. a. 1079. tom. 12. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 253. *Actum Trecis - - - regnante in coelis domino noſtro Ieſu Chriſto, ſedente Gregorio papa - - - incubante Philippo rege in Gallia, tenente Tetbaldo comite Trecas.*

INCVBARE, cubare. Areſt. Mſ. a. 1414.

INCVBATOR. (1) Qui incumbit, ſedulamque rei alicui dat operam. Concil. Herdenſe ann. 546. tit. 16. (2) Iniuſtus violentusque poſſeſſor, tyrannus, apud Macrobium. Seruius: *Apud nos Incubator imperii tyrannus dicitur.* S. Bernardus Epiſt. 236. n. 2. *Si non miſeremini magnis et religioſis monaſteriis, quibus omnino ſub incubatore illo deſtructio imminet.* Gaudentius Donatiſta apud Sanctum Auguſtinum to. 9. c. 660. *Sed hoc non ſciunt alienarum rerum Incubatores* (i. cupidi) *qui nec Deum audiunt dicentem, Non concupiſces rem proximi tui. Incubare pecuniae.* Tullius dixit pro Inhiare.

INCVBI, INCVBONES. Gloſſae MS. ad Alexandrum Iatroſophiſtam: *Incubus, eſt paſſio, in qua dormientes ſuffocari et a daemonibus opprimi videntur.* Gloſſar. Graec. Lat. *ἐφιάλτης*, *Incubo*. Onomaſt. apud Martinium: *Incubones*, *ἐπικεχυφότες*. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman. MS. *Incubo*, *Surgeſeur*. *Incubi vel Incubones, une maniere de deables qui ſolent geſir aux femes.* V. *Duſii*. Vgutio: *A fando dicti ſunt quidam Dei, qui voce, non ſignis oſtendebant futura in lucis conſulti a paganis: hi vulgo Incubi et Incubones, a Romanis vero Fornicarii dicuntur.* Hugo Archiepiſcopus Rotomagenſis lib. 3. de Haereticis col. 5. *Sciendum autem, quia neque monachi, neque Canonici, neque aliqui coram Eccleſia publice caſtitatem profeſſi coniuges poſſunt fieri. Quod ſi facere agere tentauerint, Incubones reputantur et fornicarii.* Atto Vercell. Epiſc. lib. de preſſuris Eccl. tom. 8. Spicil. Acher. pag. 81. *Stulti enim epiſcopi non paſtores, ſed Incubones dici poſſunt, eo quod ſanctum Incumbent Eccleſiam: non errantes requirunt oues, ſed collectas etiam errare permittunt.*

† INCVBICVLARIVS, familiaris, intimus, ap. Ludew. to. 11. Reliq. p. 138.

† INCVCVLLARE, cuculla induere. Acta SS. to. 1. Aug. p. 268. V. *Cucullus*.

† INCVDO, incus, Ital. *Incude*. Tract. Mſ. de re milit. et mach. bell. c. 151.

INCVLCARE, in aliquem proterue agere, proculcare. Concilium Arelatenſe I. can 17. *Vt nullus Epiſcopus alium Epiſcopum Inculcet.* Lemma canonis habet, *conculcet*.

IN-

INCVLCATIO ORDINVM, apud Lyndwodum in ſuo Prouinciali pag. 1679. dicitur de pluribus ſacris Ordinibus eodem die collatis: quod ibidem fieri vetatur.

INCVLCATOR, qui inculcat, pedibus calcat. Tertull. Scorp. c. 6.

† INCVLPABILIS, *qui culpari non poteſt*, apud Laur. in Amalth. Vtitur etiam Solin. c. 33.

INCVLPARE, culpare, Italis *Incolpare*. Will. Brito in Vocabul. *Imponere*, *Inculpare*, *Imputare*. Lex Salica tit. 41. § 6. *Si ſeruus de quolibet crimine Inculpatus fuerit*, *etc*

† INCVLTIBILIS, qui coli non poteſt, culturae inhabilis. Ch. Mſ. a. 1328

INCVLTIO, ruditas, ſeu barbaries ſermonis, apud Eulogium lib. 1. Memorial. SS. ſub finem.

† INCVLTVRA, non cultura, tom. 7. Ordin. reg. Franc. p. 674.

INCVMBENS, poſſeſſor, ab *Incumbere*, obtinere, poſſidere, vt eſt apud Iuriſconſultos. Litterae anni 1546. apud Rymer. t. 15. p. 85.

INCVMBRARE. (1) Impedire, quaſi *combros* opponere. INCVMBRAMENTVM, impedimentum, voces practicorum, ap. Bracton. lib. 4. t. 2. c. 6. INGOMBERARE, in vita S. Zitae num. 35. V. *Combri*. (2) Oppignerare, INCVMBRES, hypothecae, res oppigneratae. Ch. a. 1070. Marcae Hiſpan. p. 1157. V. *Comari*.

† INCVMBRVM, oppigneratio. Ch. a. 1093. t. 6. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 432 V. *Incombrum*.

† INCVNCTANTER, *inſtanter*, ap. Laur. in Amalth. ex Cath.

INCVRABILIS, qui non poteſt curari, Gall. *Incurable*, apud Fulgentium in Epiſtola ad Venantium.

INCVRABILITAS, incuria. Miracula B. Simonis de Lipnica tom. 4. Iulii p. 563.

INCVRARE, curionem, Parochum facere, Eccleſiae curam conferre. Charta an. 1230. inter Inſtrum. to. 4. nouae Gall Chriſt. c. 246.

INCVRATVS. (1) Cui cura Eccleſiae data eſt, curatus. Charta Official. Lugdun. an. 1276. *Quod quotieſcumque inſtituetur*, *Incuratus impoſterum in dicta Eccleſia*, *ſeu etiam Capellanus*, *qui in dicta Eccleſia curam habeat animarum*, *etc.* (2) † Non curatus. Chart. Mſ. Gaufr. epiſc. Carnot.

† INCVRIABILIS, forte pro ſincerus, non affectatus, to. 10. Ordin. reg. Franc. p. 485.

† INCVRIALIS. (1) Qui officia ciuilia exercet. Ch. Mſ. an. 1309. V. *Curiales* 1. (2) Ruſticus, inhumanus, Germ. unhöflich. Acta SS. t. 2. Sept. p. 435. V. *Curialis* 4.

INCVRIALITER, inhumaniter, in Concil. Auenion. a. 1326. can. 4. V. *Curialiter*.

INCVRIOSITAS, incuria, negligentia. Canones Poenit. apud Marten. t. 4. Anecd. c. 44.

INCVRRAMENTVM, vt infra *Incurrimentum*. Litterae ann. 1273. apud Rymer. to. 2. p. 13.

INCVRRATORIA, V. *Curratorium*.

INCVRREGVTVS, mulctae et confiſcationi obnoxius. Conuentio Raimundi Comitis Barcinon. cum Ermengaudo Comite Vrgell. an. 1064. Marcae Hiſp. c. 1128. V. mox.

† INCVRREMENTVM, bonorum confiſcatio, Gall. *Encorrement*. Ch. Mſ. a. 1284. V. *Incurrimentum*.

INCVRRERE. (1) INCVRRI ALICVI, in mulctam Principis incidere. Statutum 2. Weſtmonaſt. col. 37. *Statutum eſt*, *quod eiuſmodi tenentes capitalibus dominis aut Regi Incurrantur.* Haud eadem prorſus, vt videtur, notione in Homagio a. 1320. apud Rymer. to. 1. pag. 314. *Conceſſi quod omnes terrae meae*, *quas de ipſo Sauarico teneo*, *Incurrantur de me et haeredibus meis*, *ipſi Domino Regi et haeredibus ſuis in perpetuum*, *ad faciendum et diſponendum inde pro voluntate ſua.* (2) † Confiſcationi obnoxium eſſe. Libert. Montisfer. Mſ. a. 1291. INCVRSA TERRA, mulctae et confiſcationi obnoxia. Ch. ann. 1211 apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 836.

INCVRRILES AQVAE, quae non fluunt, V. *Curriles aquae*.

INCVRRIMENTVM, INCVRSVS, mulcta, quam quis incurrit, bonorum confiſcatio, *Encourrement*, in conſuetudine Burdegalenſi art. 82. Charta an. 1264. in Regeſto Comitum Carcaſſonae f. 26. *Pro parte noſtra proponebatur, quod ratione incurſionis, quam nos habemus in ciuitate Albienſi, Incurrimenta haereſum et faidimentorum pertinebant ad nos, etc.* INCORREMENTVM. Charta a. 1233. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. p. 496. INCVRSIO, eadem notione, apud Rymer. to. 1. p. 734. in Litteris a. 1361. INCVRSVS, eadem ſignificatione. Charta an. 1231. in Regeſto Toloſ.

† INCVRSAX, *crebro faciens incurſus*, ap. Luur. in Amalth. Occurrit ap. Sidon. l. 8. ep. 12.

INCVRSIO. (1) Confiſcatio, V. *Incurrimentum*. (2) Ius bona alicuius fiſco addicendi. Ch. a. 1499. inter Inſtr. tom. 6. Gall. Chriſt. pag. 381.

INCVRSVS (1) Lactantius lib. 4. c. 27. *Denique ſi conſtituatur, et is, quem conſtat Incurſum daemonum perpeti etc.* Rurſum: *Hominumque mentes motas, et malis Incurſibus furiatas in ſenſus priſtinos reponebat.* Iulius Toletanus in Prognoſt. lib. 1. c. 18. *Malignorum ſpirituum ſaeua vel cruenta Incurſio.* Sextus Platon. de Medicina Animal. lib. 1. cap. 9. num. 16. *Efficit vt nec caducus ſiat, nec phantaſmata incurrat.* (2) Concurſus hominum frequentia. Epiſtola Deodati PP. inter Concil. Hiſp. tom. 2. p. 461. (3) V. *Incurrimentum* (4) † Qui poenam confiſcationis incurrit. Curia 2. general. Tarracon. (5) † Actio qua quis poenam vel offenſam incurrit. Ch. Ms. Phil. V. a. 1317.

INCVRTIS, idem quod *Curtis*. Sugerius in Ludouico VI c. 2.

INCVRVARE. (1) Subiicere, ditioni ſuae adterere. Rodericus Toletanus lib. 7. de Reb Hiſp. cap. 10. *Tandem etiam in Hiſpaniam ciſfretanam, et fere ſuo dominio omnes Arabes incuruauit.* (2 † Obſcoeno ſenſu. *Quando maſculus maſculum incuruat*, in Scripto cui titulus: *Ad peccatorem Sodomitam.*

INCVRVATIO, demiſſio, ſubmiſſio. Concil. Tolet XI. c. 5. *Placuit deſinire qui nullis habitis rebus propriis aut in quocumque peruaſores exſtiterint - - - nulla eos Incuruatione ſtatus ſui, ſeruituti hominum debere addici.*

† INCVS, inſtrumentum ferreum quo falx acuitur. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1465.

INCVSIAE TERRARVM, f. pro *Incuriae Terrarum*, terrae incultae, *incuria* neglectae. Charta an. 1432. tom. 3. nouae Gall. Chriſt. c. 1204. *Terrarum Incuſias in Territorio de Vergomas - - - ſituatas quae olim fuiſſe aſſeruntur cuiusdam pontis diſrupti et collapſi, qui vulgariter nuncupatur pons Iuliani, omnes ab integro absque diminutione quacumque, cum omnibus pertinentiis ſuis - - - eidem prioratui de Angulis vniuimus et annexuimus et incorporauimus.*

INCVSTODIA, incuria, negligentia, inaduertentia, in Legibus Kanuti Regis §. 97.

INCVSTODIRE, *in cuſtodio habere*. Barthii Gloſſ. ex Fulcherio Carnot.

INDAEMONIATVS, vexatus a daemone. Acta B. Oſannae, to. 3. Iunii 757.

† INDAGANTER, ferarum veſtigia ſcrutando et perſequendo. Colum. de re ruſt. c. 5.

INDAGES, pro *Indago*, indagatio. S. Orentius lib. 2. Commonitorii de Ebrietate.

INDAGINARE, cingere. Albericus in Chronico MS. ann. 1239. *Duo caſtra firmauit contra eos, vltra ſiluas et nemora in partibus iſtis fecit Indaginari, id eſt in placeta redigi.* Legendum *Pleiſſeta*. Vide in hac voce.

† INDAGINARIVS, cinctus. Ch. a. 1249. ap. Schwarz. in Hiſt. fin. princip. Rugiae p. 221. V. *Indaginare* et *Indago*.

INDAGIO, pro *Indago*. Ianſſonius in Auctario Gloſſarum Iſidori: *Indagionem, Inueſtigationem.*

INDAGO. (1) In Gloſſ. Graec. Lat. *Indago* exponitur, πλοκὴ ἐπὶ ἀγρίων ζώων

ζώνη. Apud Matthaeum Pariſ.: *Indago, quam vulgariter parcum dicimus* (Germ. Hag, Hain.) Ioan. de Garlandia in Synonymis:

Indago ſiluas ſiluiſque latentia claudit.

Chronicon Hildeſheimenſe an. 1126. *Ducenti vero expeditores Regem praecedebant ad praecidendas Indagines ſiluae, quae Bohemiam a Saxonia diſterminat, diſpoſiti.* Infra: *Tum nimium magnitudine, tum Indaginum inciſione fatigati.* Tabular. Abbat. Montis S. Martini an. 1193. *Conceſſerunt mihi quandam Indaginem ſui proprii nemoris, latam decem lanceis ſartatoriis.* (2) Electio. Forma Electionis Epiſcopi apud Acher. to. 8. Spicil. p. 155. *Acta ſchedula huius Indaginis a corporea trabeatione Verbi diuini an. 910. indictione III. facta electione iſta Nonas Ianuarii, regnante Carolo Rege.* (3) † *Circuitus animalium*, in Doctr. Alex. de Villa Dei. (4) † Indicium, probatio. Ch. a. 889. inter Probat. t. 2 Hiſt. Occit. p. 24.

INDAMNUM, pro *Damnum.* Charta anni. 1060. apud Stephanot. to. 10. Fragment. Hiſt. MSS. p 192.

INDAMPNIS, pro *Indemnis*, in Chartulario S. Vandregeſili t. 2. p. 1423.

INDAMPNUS, *ἀζήμιος*, *indemnis, innoxius.* Supplementum Antiquarii.

INDARDUS, Altiſſiodorenſibus *Indarel*, machina cuius ope naues vehebantur, aduerſo flumine, vel locus prope pontem Altiſſ. vbi talis machina olim exiſtebat. Statuta Capituli Altiſſ. circa an. 1400. *Singulis annis in feſto reſurrectionis Domini pro Indardo 7. libras - - - item pro eodem Indardo in feſto B. Remigii 17. libras.* V. *Yndardus.*

INDEBILITATUS, debilis. Acta S. Valentini, to. 7. Maii p. 545.

INDEBITARE. ( ) Aere alieno obligare, Gallis *Endebter.* Additio 4. ad Capitul. Caroli M. 94. *Nullus Presbyter - - - decimas vendere, aut dare, vel pignorare, aut indebitare praeſumat.* (2) † INDEBITARI, aere alieno premi, in Cod. leg. antiq.

INDEBITATUS, contraria notione, aere alieno liberatus, apud Marten. t. 6 Ampliſſ. Collect. 307.

INDEBITE, immerito, iniuſte. Rolandinus Patauin. de Factis in Marchia Taruiſina lib. 5. cap. 15. Laurent. in Amalthea: *Indebito*, *Contra il douere.*

INDEBITOR, in Gloſſar. Arabico-Lat. *Deuotus*, *officioſus.*

† INDECENTIA, inſufficientia. Iudic. Mſ. a. 1287.

INDECIMATUS, qui non pendit decimas. Ch. an. 1241. inter Concil. Hiſp. p. 498. c. 1.

† INDECISIM, dicitur de lite iniudicata, Gall. *Indecis.* Areſt. Parlam. Pariſ. a. 1488.

INDEFECTIBILITER, citra defectum, conſtanter. *Perſeuerauit Indefectibiliter vsque ad finem.* t. 1. Martii. p. 545.

INDEFECTIVUS, qui non poteſt deficere, perpetuo duraturus. Imitat. Chr. l. 3. c. 74. n. 2.

† INDEFENDERE, non defendere de euictione non cauere. Ch. a. 115[illegible] ap. Lam. in Delic. erud

† INDEFENSE, indiſtincte, vel nuda conuentione facta, in leg. penult in fine C. de Conſtit. pecun.

INDEFENSUS, non defenſus, cu[i] nemo patrocinatus eſt, in Chart[a] anni 1523. apud Ludew. t. 5. 32[illegible]

INDEFESA, locus paſcuus, V. *De[fenſa]*, *Defeſa.*

† INDEFICIARI, *negare, abdica[re]* *deſniar*, *Prou.* Gloſſar. Prou. L[at.] Cod. 7657.

INDEFLEBILIS, *ἄκλαυστος*, in Glo[ſſ.] Graec. Lat.

† INDEGUARE, indagare, tom. Hiſt. Nem. Prob. p. 33. Hinc eme[n]danda vox. *Indeguardo* ibid. p. 4[illegible] pro *indeguando.*

† INDELIBERATUS, dicitur de [illegible] quod in ſola deliberatione haeret non perficitur. Acta SS. tom. 4. [illegible] p. 319.

† INDELITESCERE, deliteſc[ere] Acta SS. t. 3. Iul. p. 224.

† INDEMINUTE, minutatim. Ep[iſt.] Hadr. 1. a. 776. t. 5. Collect. H[iſt.] Franc. p. 551.

INDEMNIS, inſons, qui nullum fecit damnum. Paulus Diac. in Vitis PP. Emerit.

INDEMNISARE, damnum praeſtare, Gall. *Indemniſer*. Charta ann. 1526. apud Lobinell. tom. 3. Hiſt. Paris p. 585.

† INDEMPNITAS, damnum, detrimentum, t. 4. Ordin. reg. Franc. p. 109.

INDEMPTARE, V. *Indeptari*.

INDEMVTABILIS, immutabilis. Baldricus Nouiom. lib. 1. c. 61.

† INDENGENTIA, pro indigentia, t. 4. Ordin. reg. Franc. p. 214.

INDENTARE. (1) Veteres dicebant *Occare*, quod occa dentata terrae infringerentur. Gloſſ. Gr. Lat. ὀνσ-ξεως, *Foſſura*, *occatio*, *indentatio*. (2) Dente infringere; Galli dicunt *Mettre la dent dedans quelque choſe*. († Metaphor. redarguere, verbis grauioribus appellare.) Sanctus Pacianus Barcinon. Epiſcop. Epiſt. 2. (3) V. *Indentura*.

INDENTVRA, Gall. *Endenture*, IC. Anglis idem eſt quod *Chirographum*, nempe ſyngrapha, vel ſcriptura conuentionalis, alii, quae idem continet, quaſi parallela, et ab ea deciſa in modum dentium, vt pares eſſe et vna confectae videantur: vt ſi de rebus in iisdem contentis emergat controuerſia, ad contractus veritatem firmandam eaedem *Indenturae* ſimul aptentur, et invicem ſic collatae ex vna eademque confectas chartas eſſe appareat. Eiusmodi *Indenturam* deſcripſit Will. Thorn. a. 1321. V. Littleton ſect. 217. et Rymer. to. 1. vbi exhibet huiuscemodi Chartam Indentatam. Erant autem *Indenturae* non modo bipartitae, ſed interdum tripartitae, quadripartitae, etc. pro contrahentium numero, vt eſt apud Littletonem ſect. 370. *Tripartita Indentura* deſcribitur in Monaſtico Anglic. to. 1. p. 280. INDENTATAE CHARTAE, eadem etiam dictae. Fleta lib. 1. col. 18. § 4. *Indentatae Litterae* apud Rymer. to. 4. p. 101. et to. 13. pag. 708. *Madox* Formul. Anglic. p. 32. *Scriptum Indentatum*, tom. 2. Monaſtici Anglicani, p. 82. eiusmodi eſt *Indentura* illa apud Thomam Wallſinghamum p. 238.

INDEOCRONITVS. Conciliabulum Sardicenſe ſub Iulio I. PP. *Inducentesque nouam ſectam Indeocroniti Marcelli mixta Sabellio et Paulo*. Vox indubie corrupta, ſed quae idem ſonat quod Θεοσυγὴς, *Deo peroſus*, in Gloſſ. Gr. Lat.

INDEPARATVS, imparatus, apud Marten. to. 3. Anecdot. c. 204.

INDEPTARI, pro *Indipiſci* ab *Indeptus*. Feſtus habet *Indeptare*. Lucifer Calaritan. lib. 3. pro S. Athanaſio. *Conſpicis interea mandaſſe Apoſtolum ut vos Veritati reſiſtentes Indeptemini Epiſcopi interuentu, vt per ſanam doctrinam veſtra punita eſſet blaſphemia*. Ita emendant viri docti pro *Indemtemini*.

INDERENZARE, dirigere. Epiſtola Alfonſi Imp. Hiſpaniae ad Henricum Comitem Portugalliae.

† INDESTRVCTVS, integer, non deſtructus. Elmham in vita Henr. V. col. 42.

INDETAMENTIO. Sic apud Baluz. to. 3. Miſcell. p. 20. terminatur Priuilegium Domnoli Epiſc. Cenoman. pro S. Vincentio: *Voluntate noſtra perpetim auxiliante Domino capiat firmitatem, Aus Iuliani legis Indetamentionem. Actum Cenomanis ciuitate an. XI. regnante Domini noſtri Chilperici Regis pridie Nonas Martias*. Clauſulam ſingularem et procul dubio mendoſam doctioribus emendandam propono.

INDETERIORARE, deterius efficere, apud Marten. tom. 7. Ampliſſ. Collect. c. 1044.

† INDETERMINATE, indefinite. Stat. Cadubr. pag. 52. Vtitur Feſtus.

INDETERMINATVS. *innumerabilis, numerum excedens*. Barthii Gloſſar. ex Baldrici Hiſt. Palaeſt.

INDETRECTABILIS, Engelbertus de S. Mariae virtutibus part. 1. cap. 10. *Qui per Incarnationem Deus factus eſt homo aſſumens omnia, quae ad humanae naturae proprietates Indetrectabiles ſiue non inconuenientes, aut indecentes, ex parte humanae animae et humani corporis perti-*

pertinebant. Vbi per *Proprietates Indetrectabiles* eas puto eſſe intelligendas, quae ſic humanae conueniebant naturae, vt ab ea non potuerint detrahi et ſeparari.

† INDEVCIA, inductus, ſuaſio. Ch. Mſ. Phil. Aug. ann. 1204. Vide *Inductio.*

† INDEVIABILIS, auia nusquam aberrans. Molin. in Conſuet. Pariſ. tit. 1.

INDEVOTIO. (1) Neglectio diuini cultus, irreligio, Gallis *Indeuotion*, apud Marten. tom. 1. Collect. vett. Scriptor. part. 1. pag. 251. edit. in 4. (2) † Maleuolentia, in leg. vlt. Cod. de duob. reis ſtipul. et promit. V. Caluin. Lex. Iurid.

INDEX. (1) *Coticula, qua ſolet aurum explorari.* Suſſannaeus in Vocabulario. Vox nota Vitruuio hac ſignificatione. (2) Horologii index horarius, vel ipſa, quae horas ſonitu indicat campanula. Regula Magiſtri cap. 54. (3) *Index canis*, Vide *Canis.*

INDEXTRARII, equites, vt puto, *dextrariis*, ſeu equis maioribus inſidentes. Charta Friderici Ducis Auſtriae ann. 1309. apud Ludewig. t. 5. p. 534. *Cum centum armatis Indextrariis et cum centum baliſtariis equitibus.* Quid ſi legendum diuiſis vocibus *in dextrariis*. V. *Dextrarii.*

INDICATOR, accuſator. Lex Longob. lib. 1. tit. 25. §. 4. Apud Lampridium in Commodo: *Indices de Senatu, delatores de Senatu, etc.* V. Cuiacium lib. 6. Obſeru. c. 24. et ſupra *Alator.*

INDICATVRA, aeſtimatio, pretium. Rob. Conſtantini Nomenclator inſignium Scriptorum.

INDICENDVS, qui dici non poteſt, ineffabilis. Gloſſ. Cyrilli: *Indicendus*, ἄλεκτος.

INDICIALIS DIGITVS, V. in *Digitus.*

INDICIARE, indicare, monere. Chron. Modoet. apud Murator. to. 12. c. 1140.

INDICIBILIS, vt *Indicendus*, Gall. *Indicible*, apud Iohann. Sariſber. Epiſt. 291.

INDICIBILITER, modo *indicibili*, apud D. Calmettum to. 2. Hiſt. Lotharingiae c. XXXVIII.

INDICIO, pro *Indictio*, apud Papiam. V. *Indictio.* 1.

INDICIVM. (1) ſpecimen rei, Gallis *Echantillon*, *Montre.* V. *Digma.* (2) † *Forum rerum agentarum dicit*, in vett. Gloſſ. Cod. 7641. (3) † Pro *inſidium*, inſidiae. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1461. V. *Incidium.*

INDICTAMENTVM, Gall. *Enditement*, apud Stanford. L. 2. Placit. Coron. col. 24. ſeqq. (vbi multa de Indictamentis) dicitur, vt ait Skenaeus ad Regiam Maieſtatem L. 1. c. 1. §. 8. *Cum ſinguli de malefactoribus interrogantur; et ſingulatim reſpondere iubentur, ſi quos criminoſos in prouincia nouerint. Nam Indictamentum fit, quando Iuſtitiarius Regis per ſuos Clericos priuatim inquirere iubet, de delictis et maleficiis in ipſorum ballia commiſſis, et ſingulorum malefactorum nomina referri iubet in tabulas vt per Coronatorem attachiari et areſtari poſſint, vt in itinere Iuſtitiarii compareant, et coram eo reſpondeant. Cognitio vero de Indictamento ſiue de criminibus per Indictamentum inquiſitis, pertinet ad Iuſtitiarii cognitionem.* His conſonant, quae habet Spelmannus; qui inſuper addit *Indictamentum* eſſe accuſationem 12. ad minus Inquiſitorum, iuramento firmatam. INDICTAMENTVM DE VIRIDI, accuſatio, delatio cuiuſuis delicti in viride lignum commiſſi, vel etiam mulcta pecuniaria, quae pro eiuſmodi delicto exigitur. Charta ann. 1091. apud Kennett. Antiquit. Ambroſden. p. 73.

INDICTARE, accuſare; *Indictatus*, accuſatus, apud Littletonem ſect. 194. et in Libello accuſationis Alexandri Neuillii apud Knyghton p. 2721.

INDICTATIO DE VIRIDI, idem ac *Indictamentum de viridi.* Charta ann. 1230. apud Kennet. ibid. pag. 209.

INDICTIO. (1) Idem, quod *Indictamentum.* Charta Edw. 1. Regis Angl. apud Guil. Prynneum in Liber

bernae Angl. t. 3. p. 1141. (2) Annona, tributum, quidquid in praeſtationem indicitur, *Canon* poſſeſſionibus et agris impoſitus. Saluianus L. 5. *Qui exactionis publicae nomen in quaeſtus proprii emolumenta verterunt, et Indictiones tributarias praedas ſuas etiam fecerunt.* Infra: *Indictiones tributarias ipſi interdum diuites faciunt, pro quibus pauperes ſoluunt.* Sidonius L. 13. Epiſt. 5. Quos ... *inauditis Indictionum generibus exhaurit.* *Indictionale augmentum*, apud Ammianum lib. 17. pag. 90. Id eſt, *ſuperindictum*, de quo tit. Cod. Th. lib. 11. n. 6. *Indictitia onera*, apud Caſſiodorum lib. 5. Var. Epiſt. 14. Aſconius in haec Ciceronis verba lib. 2. in Verrem. cap. 2. *Quando illa* (Sicilia) *frumentum, quod deberet, non ad diem dedit? Quando id quod opus eſſe putares, non vltro pollicita eſt? Quando id quod imperaretur recuſauit?* obſeruat omne penſitationum genus, *Canonis*, *Oblationis*, *Indictionis*, in hoc capite poſitum eſſe. *Canon* in frumento conſiſtebat, et ad certum diem pendebatur. *Oblatio* ſpontanea erat; *Indictio*, praeter ordinem et de nouo imponebatur. Haec vera apud antiquos et recentiores *Indictionis* notio. *Exactio noua ſeu Indictio*, in Conuentionibus Ludouici Regis Siciliae cum Arelatenſibus ann. 1385. ex MS. D. *Brunet*. Plinius in Panegyrico Traiani cap. 29. *Nec nouis Indictionibus preſſi ad vetera tributa deficimus.* (3) INDICTIO, Latinis appellatur numerus quindecim annorum annis Chriſti addi ſolitus, *ad cauendum errorem, qui de temporibus forte oboriri poterat, inſtitutus*, ait Beda de ratione temp. cap. 48. Indictionum mentionem ante Conſtantini M. tempora non fieri conſtat; quae aliquot Conſtantii Imp. primum, ac deinde ſubſequentium Auguſtorum conſtititutionibus adſcriptae leguntur in Cod. Th. quarum laterculum contexit Iacobus Godofredus in Prolegomenis ad eumdem Codicem. Verum non vna eademque eſt vbique Indictionum ratio, cum diuerſe ab communi vſu interdum attexantur, adeo, vt aliae ab anno 312. aliae ab ann. 313. 314. et 315. conſurgant. De nominis ratione non minor eſt difficultas, etſi ab *indictionibus*, ſeu functionibus tributariis manaſſe, conſtans fere ſit opinio, quod vox ipſa *fuſionis*, quae *indictioni* tribuitur, omnino euincit, vti in hac voce obſeruatum. Sed cur 15. annorum ſpatio *indictiones* finiri placuerit, quoue tempore id primum vſurpari coeperit, cum multae multorum coniecturae ſint, nulla ſatis probabilis affertur, inquit Petauius. Vide quae in hanc rem congeſſit Baronius an. 312. n. 104. et ſeqq. (4) Bannum, proclamatio ante nuptiarum benedictiones, in Praeceptis ſynodalibus Petri de Collemedio Archiepiſc. Rotomag. ann. 1245. V. Inductum 4. (5) INDICTIO PRO ANIMA, quaeuis donatio quae alicui Eccleſiae ea conditione fit, vt pro donantis ſalute preces fundantur. Charta ann. 1251. t. 3. nouae Gall. Chriſt. inter Inſtr. col. 216. (6) INDICTIO STATVTA. S. Gerardus L. 1. Miracul. S. Adalhardi cap. 8. *Exitur ad proceſſionem, venitur ad ſtatutam Indictionem;* hoc eſt, ad locum indictum et deſignatum, medio itinere, inter Ambianorum vrbem et Corbeiam, ad quem proceſſionaliter cum ſacris reliquiis Ambianenſes et Corbeienſes conuenire conſueuerant *octauis Rogationum*. Hic locus hodieque *Indictum* dicitur, Gallice *Lendict*, teſte Mabillonio. (7) † Feriae indictae. Notit. vet. ap. Menag. in Hiſt. Sabol. p. 135. V. *Indictum* 3. (8) † Idem quod *Sacra* ſeu diploma principis, labente Imperio Romano, vel quod *Literae de credentia*. V. to. 1. Noui Tract. diplom. p. 333.

INDICTIONALIS INDICTITIVS, V. *Indictio*. 2.

INDICTOAVDIENS, immorigerus. Interpres Irenaei lib. 4. *Filii patribus Indictoaudientes*.

† INDICTOR, qui ius habet indicendi de aliqua re. Libert. ciuit. Mimat. a. 1469.

INDICTVM. (1) Gloſſ. Lat. Gr. *Indictis, conſtitutis.* Ebrardus in Graeciſmo cap. 10. et Willelmus Brito in Synonymis:

Edicunt Reges, indicit feſta Sacerdos,
Praeſulis Indictum, dic Edictum fore Regum.

Charta Caroli M. in Actis Epiſcopor. Cenoman. pag. 261. *Quia noſtram iuſſionem atque noſtrum Indictum et praeceptum contemſit atque praeuaricauit.* (2) Idem, quod *Indictio*, tributum, apud Symmachum lib. 10. Epiſt. 41. (3) Nundinae, feriae indictae, publicatae. Libellus Fulconis Comitis Andegauenſis an. 1096. apud Holſtenium in Collectione Romana part. 2. Pro loco, vbi *Indicti* nundinae fiunt, vſurpat Rigordus an. 1205. ✝ INDICTVM, idem, nundinae, in Lit. an. 1375. to. 6. Ordinat. reg. Franc. p. 144. (4) Bannum, proclamatio. Charta Libertatum oppidi *des Ais* in Biturigib. an. 1301.

INDICVLVM, incerta *notione*. Lambertus Ardenſis p. 161. *Hic gradalia et Indicula de area in aream, de domo in coquinam, de Camera in cameram.* V. mox *Indiculus.*

INDICVLVS, vel INDICVLVM. (1) Epiſtola, ſed proprie ea, qua quid praecipitur, ſeu *indicitur*, quae videtur vocis origo; (✝ vel etiam notitia ſeu index ad modum epiſtolae ſcriptus, quo aliquid *indicatur* aut notificatur.) Nam in Vita ſancti Deſiderii Epiſcopi Caduric. cap. 8. habetur *Indiculus Dagoberti Regis*, ad Sulpitium Archiepiſc. Bituricenſem, quo praecipit, vt eum ad Cadurcenſem Eccleſiam ordinet ac conſecret. Eiusmodi eſt formula 6. apud Marculfum lib 1. quae inſcribitur *Indiculus Regis ad Epiſcopum. vt alium benedicat.* Sic porro Dagoberti Indiculus clauditur: *Quod vero indicimus manus noſtrae ſubſcriptione, vt mos eſt, decreuimus roborare.* Interdum tamen pro quauis Epiſtola hanc vocem deprehendere licet apud Gregorium Turon. lib. 8. c. 2. Marculfum lib. 1. form. 9. lib. 2. form. 42. 50. in Capit. Caroli Magni l. 4. Append. 3. c. 5. etc. INDICVLVM, neutro gen. apud Auitum Vienn. Epiſt. 28. (2) INDICVLVS, Bedae de Temporum ratione, cap. 47. Tabula cereo Paſchali affixa, de qua in *Cereus Paſchalis.*

✝ INDICVS. (1) Belgis *Ingedyct*, quibus *Diik* eſt agger, Germ. infer. Binnendeich. Ch. a. 1269. in Supp. ad Miraeum, p. 602. *Totam terram de indico et vedico.* V. *Dicus.* (2) Mendoſe pro *Sindicus*, in Stat. crimin. Saonae p. 115.

INDIESCENS DIES, dies incipiens, primum diluculum, apud Ludewig. t. 6. p. 163.

INDIFFERENTER. (1) *Sine dilatione.* Ita Gloſſae MSS. Regiae ad canon. 12. Concilii Nicaeni ἀδιαφόρως, in Gr. Eaedem Gloſſae ad can. 4. Concilii Ancyrani: *Indifferenter, Indiſtanter.* Ad can 10. Concilii Laodic. *Indifferenter, ſine dilatione, id eſt, ſine prolongatione.* (2) ✝ Promiſcue, ſine vlla exceptione, Gall. *Indifferemment.* Inquiſit. Mſ. ann. 1268.

✝ INDIFFERENTIALITER, ſine differentia, indiſtincte. Iudic. a. 1385. to. 11. Amoenit. litter. p. 231.

INDIFFICVLTARI, difficultatibus impediri. Acta SS. t. 2. Maii. pag. 258.

INDIFFICVLTER, absque difficultate, apud Ioannem VIII. PP. Epiſt 43.

✝ INDIFINITE, aſſidue, continuo. Epiſt. a. 1097. ap. Murat. t. 5. Antiq. Ital. p. 390.

INDIGENATIO, ius indigenae, apud Rymer. t. 15. p. 37.

INDIGENTIA, quidquid neceſſarium eſt ad vitam. Chron. Fontanell. apud Acher. tom. 3. Spicil. pag. 227.

INDIGERIAE, naturae neceſſaria. Guidonis diſciplina Faruenſis lib 1. c. 22.

INDIGETARE, inuocare. Macrobius lib. 1. Saturn. cap. 17. *Veſtales ita Indigetant, Apollo medice, Apollo Paean.* Verbum ab antiquo *Indigeto*, pro *in* et *citare*, hoc eſt, *vocare*, ductum, vt contendit Voſſius lib. de Vitiis ſerm. cap. 34. et in ſuo Etymologico. V. *Indigitamenta.*

IN

INDIGNANTIA, pro *Indignatio*, in Vita S. Carthaci Epiſcopi. Spicil. Fontanell. MS. p. 220.

† INDIGNARE, indigne, indecenter habere, agere, ab Ital. *indegno*, indignus. Bard. in ſerm.

INDIGNARI, vindicare. Geſta Regum Francor. cap. 23.

† INDIGNE, immerito. Bulla Mſ. to. XXII.

INDIGNVM, iniuſtitia, moleſtia, damnum. Charta ann. 1233. ex Chartular. S. Vandreg. tom. 2. pag. 1333.

† INDIGNVS, ita ſeſe inſcribit Richardus Normannor. dux in Ch. Mſ. a. 1015.

INDIGRESSA VIA, per quam nemo digreſſus eſt, tranſiuit, in Actis SS. Iunii. t. 2. p. 338.

INDILATE, abſque *dilatione*, ſtatim. Fulcherius Carnotenſis lib. 1. Hiſt. Hieroſ.

† INDIMINVTVS, abſque minutione, integer. Hiſt. Io. VIII. an. 810. to. 9. Collect. Hiſt. Franc pag. 191.

† INDIRIMENTVS, continuus, non interruptus, tom. 6. Annal. Bened. p. 639.

† INDISACVM, inſtrumentum ruſticum, cuius vſus declaratur in Invent. ann. 1479. ex Tabul. Flamar. *Item plus vnum indiſacum, cum quo eſt aſſuetum plantare palmites ſine vineas.* Germ. Duſack.

INDISCIPLINABILIS Gall. *Indiſciplinable*, indocilis, apud Murator. t. 12. c. 437.

INDISCIPLINATA. Speculum Saxonic. l. 1. art 59. *Si ei tumultus et Indiſciplinata, hoc eſt, inſolentias, inobedientiam in indicio liceat prohibere. Indiſciplinata diſſenſio*, apud Simeonem Dunelmens. an. 1141.

INDISCIPLINATIO, relaxatio a diſciplina et a recta viuendi ratione. Poſſidius in Vita S. Auguſtini cap. 25. ἀταξίᾳ in Graeco.

INDISCIPLINATVS, diſciplinae expers, moribus diſſolutus, apud Cyprianum Ep. 4. edit. Oxon. Auguſtinum Ep. 50. ad Bonifacium. *Indiſciplinate agere*, in Speculo Saxon. l. 1. art. 54.

INDISCIPLINOSVS, expers diſciplinae, *Indiſciplinoſa loquela*, Eccl. 23. 7.

INDISCISSE, indiſtincte, generatim, in ſolidum. Charta XI. ſaec. ex Chartular. Aptenſi fol. 58. *Idem ipſe qui vendidi cum vxore, ſeu filiis ac filiabus meis Indiſciſſe confirmo.*

† INDISCVSSVS, non examinatus, Gall. ol. *Indiſcus*. Epiſt. Nicol. 1. a. 863. to. 7. Collect. Hiſt. Franc. p. 394.

INDISGREGABILIS, indiuiduus. Acta SS. Vitalis, et Valeriae tom. 3. April. p. 565.

INDISPAR, inaequalis, in Miraculis S. Seruatii Epiſcopi Traiectenſis,

INDISPENSABILITER, Gall. *Indiſpenſablement*, neceſſario, apud Robertum Goulet in Compendio Iurium Vniuerſitatis Pariſ. fol. 3.

† INDISPOSITIO TEMPORIS, intemperies. Acta diſſolut. matrim. Lud. XII.

INDISPOSITVS. (1) Inteſtatus, qui ſine teſtamento decedit. Gloſſ. Gr. Lat. ἀσύντακτος, *Indiſpoſitus*, *V. Inordinatus.* (2) Interdum etiam *Indiſpoſitus* idem valet ac inualetudine affectus. Gallis *Indiſpoſé*, S. Auguſtinus Ep. 217.

† INDISSIMILITER, ſimili modo. Acta SS. t. 1. Mart. p. 474.

INDISTANTER, incunctanter. Vtitur Matthaeus Weſtmonaſt. a. 1244. † Occurrit et pro continue, indeſinenter, in Act. SS. t. 6. Aug. p. 478.

† INDISTANTIA, *la propinquita.* Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

INDISTEMPERATVS, intemperatus. Iacobus de Vitriaco. lib. 3. Hiſt. Orient. apud Marten. to. 3. Anecd. c. 273.

INDISTRINGIBILIS TERRA, quae inculta eſt, et vacua. V. *Diſtringibilis.*

† INDITIALIS, qui indicat rei alicuius veritatem. Ch. an. 943. to. 1. Hiſt. Treuir. p. 279.

INDITIO, pro *Indictio*, exactio noua et inſueta. Conuentiones Ludouici Regis Siciliae cum Arelatenſibus an. 1385. ex MS. D. *Brunet*, fol. 7. V. *Indictio*. I.

† INDICTIONARIUM, index. Mag. Gaſp. Haſlachi. V. *Indiciare*.

INDITUM, V. *Indictum* 2.

INDITUS. Gloſſ. MS. Reg. c. 1197. *Indita*, *data ſiue inſinuata*. F. *inſinuata*, Alibi: *Inditur*, *infertur*, i. in Acta refertur. INDITI PUERI, pueri monaſterio *Oblati*, de quibus in hac voce.

INDIVICABILITER, indiſcriminatim, absque vlla diuiſione. Concil. Armenorum an. 1342. apud Marten. to. 6. Ampliſſ. Collect. c. 359.

INDIVIDUARE, *indiuiduum conſtituere*. INDIVIDUATIO, *ſingularis conſtitutio*, in Lexico Goclenii.

† INDIVISIO, opponitur diuiſioni ſeu partitioni haereditatis paternae. Ch. Mſ. a. 1247.

INDIVISIUM, indiuiſe, vna, ſimul. Sententia L. Decani Remenſis ann. 1199. e Tabulario Compendienſi.

INDIVOLUS, qui per vim aliquid aufert, Gallis *Voleur*. Praeceptum Caroli C. an. 859. *Indi* vel potius *Indu*, pro *in* antiquitus poſitum fuiſſe alibi obſeruatum. Vide *Inuolare*.

† INDOCTUS, *imbecillis*, *inſcius*, *nepos*, ἀδαήμων. Gloſſ. Reg.

INDOLENTIA, pro *Indoles*, apud Felicem Girwenſem in V. S. Gutthlaci. n. 9. 11.

INDOLES, V. *Indolis*.

INDOLETIA, *indolentia*, *carentia doloris*, in Amalthea ex Gloſſis.

INDOLIS vel INDOLES. (1) Adoleſcens, puer. Gloſſae Gr. Lat. εὐφυὴς, *Ingenioſus*, *Indolens*, εὐφυΐα, *hoc ingenium*. Sic in Gloſſ. MS. Paſſio S. Artemae Puteolani Mart. *Dum adhuc Indolis*, *hoc eſt*, *iuuenilis aetatis annos gereret*. Vita S. Aridii Epiſc. Vapincenſis: *Sui quoque moris erat neminem contemnere*; *et ſi aliquem ad erudiendum ſuſcepiſſet*, *Indolem primo quidem ob rudimenta infantiae blando commendans intimabat magiſtro*, *vt teneram inſtruens foueret aetatem*. Praeſertim vero ſumitur haec vox pro puero vel adoleſcente ſtudioſo ac laborioſo, et vti vulgo dicimus, *bonae ac praeclarae Indolis*. Gloſſ. Lat. Graec. *Indolis*, ἐπίπονος, σπουδαῖος, *Indoles*, ἐπίπονοι. Eſt enim *Indoles*, vt eſt apud Seruium ad 10. Aeneid. *Imago quaedam virtutis futurae*. *Spes in puero*, in Gloſſ. Iſidori καλὴ ἐλπὶς ἐν νεωτέρῳ, in Gloſſ. Lat. Graec. *Imago futurae bonitatis*, in Gloſſis MSS. Vnde ſpectat ea potiſſimum nobiles ac principes adoleſcentes vel pueros, quorum in rebus gerendis virtus ſperatur. Ita Criſpus *commodae Indolis iuuenis*, apud Eutropium, *Gratianus* apud Ammianum l. 31. *praeclarae indolis adoleſcens* appellatur. (2) Titulus Principum, adoleſcentium maxime, honorarius. Monachus Sangallenſis lib. 2. de Rebus Caroli M. cap. 15. *Quo etiam tempore epiſtolam ad veſtram Indolem direxit*, etc. Epiſt. Angilberti Archiepiſc. et Andreae Patriarchae ad Ludouicum II. Imp. an. 855. *Quibus auditis omnes vnanimiter pro veſtra Indole*, *omnipotenti Deo gratias egerunt*, etc.

INDOLARIA, pro Indolentia, occurrit apud Sidonium in Epithalamio Polemii. V. Sirmondum ad hunc locum.

INDOLORIUS, Ἀναλγητος. *ſtupidus carens dolore*, in Supplemento Antiquarii.

INDOLUS, ſincerus, probus, Gr. ἄδολος, ſine dolo. Chartular. Landuenecenſe. *Ego quaedam mulier Indolis moribus ſtemate regalium orta*, *nomine Winargant*. Occurrit non ſemel in eodem Chartulario.

† INDOMINATURA, pro *Indominicatura*, dominium. Ch. Mſ. ann. 1463.

INDOMINICALIS, V. *Dominicalis*.

† INDOMINICATA, idem. Ch. Mſ. a. 1158.

INDOMINICATIO, Vide *Dominicatio*.

INDOMINICATURA, dominium, proprietas, poſſeſſio. Hiſt. Medianı Monaſterii. p. 271.

INDOMINICATUS, adiect. ad dominum pertinens. Ch. Mſ. Henr. Im. a. 1012.

INDOMINICATUS, ſubſtant. eadem notione, ac adiect. ad dominum pertinens, proprius, non datus in feudum. V. *Dominicatus*, Subſt.

Gl

Gloſſar. Lobinelli tom. 3. Hiſtor. Pariſ.

INDOMITAS. Aimoinus L. 2. de Mirac. SS. Georgii et Aurelii num. 14. *Exinde vero, quos per Indomitatem linguae male praeſumpſerat, etc.*

INDORMIS, *inſomnis*, ἀκοίμητος, Gloſſ. Lat. Graec.

INDORMITABILIS, qui non dormit, ſeu dormire nequit, in Libello precum Marcellini et Fauſtini, p. 25.

† INDORMITVS, ſoporatus, torpore affectus, Gall. *Endormi.* Acta SS. t. 3. Iun. p. 460.

INDORSARE. (1) Ioanni de Ianua. *Supra dorſum ponere: quod vulgo dici ſolet interſellare*; *Endorſſer* in Gloſſar. Lat. Gall. Sangerm. (2) Gall. *Endoſſer*, chartae dorſum, ſeu tergum, vel cuiuscunque ſcripti partem aduerſam, aut exteriorem inſcribere. Proprie vero indorſatae litterae dicebantur *Breuia citationum*, ſeu *Submonitionum*, quod in eiusmodi breuium, per quae a Rege actori reum in iudicium adducendi facultas dabatur, dorſo ſeu tergo citatio et ſubmonitio ab Apparitore vel *Seruiente*, reo facta, vt in iudicio compareret, adſcriberetur: vnde INDORSATIO, executio citationis vulgo in foro Anglicano dicitur. V. Statuta Dauidis II. Regis Scotiae cap. 18. et 41. V. *Redorſare.*

INDRICTO, ſ. recta, Gall. *Droit.* Vetus traditio apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. c. 23. *Propterea donamus ad Monaſterium de foreſte noſtra - - - uſque in ipſo vado in Pruuia; et de ipſo vado, Indricto vſque in Melmaſlumen.* Vereor ne legendum ſit *indicto*, quaſi *indicato*.

INDVBIAE. (1) *Indumentum.* Gloſſ. Iſid. Legendum, vt apud Plautum, *Induuiae*, cui contrarium *Exuuiae*. *Induuiae arboris*, cortices, apud Plinium. (2) Perperam pro *Induciae*. Gl. Iſid. *Indubiae, belli internallum, id eſt, pax bello manente. Indubies, pax bellum manens.*

† INDVBITANS, certus. Ep. Nicol. I. a. 863. t. 7. Coll. Hiſt. Fr. p399.

INDVBITANTER, ſine dubio, in leg. 3. Cod. Theod. de Haereticis.

† INDVBIVS, non dubius, indubitabilis. Ch. Mſ. a. 1217.

INDVCERE. (1) Inſtallare, INDVCTIO, inſtallatio. Prouinciale Eccles. Cantuar. lib. 3. tit. 6. (2) † Abigere, Germ. entführen. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1397. (3) † *Caraxare*, in vet. Gloſſar. Cod. 7641.

INDVCIALIS, INDVCIARIVS, Iohanni de Ianua, ſpectans inducias; *Appartenant a trenes*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman.

INDVCIARE, eidem Ioanni de Ianua; *differre per inducias, vel inducias facere et conſtituere.* Saepius occurrit apud Scriptores inferioris aeui pro moras nectere, procraſtinare, differre, vt apud S. Bernardum Ep. 303. Sic recentiores, praeſertim Iuriſconſulti, procraſtinationes, moras et dilationes paſſim vocant *Inducias*, quamuis Latini hanc vocem non ſoleant vſurpare, niſi pro pace vel ceſſatione a bello in certum tempus inter hoſtes inita. Varias iuris *Inducias* exponit Caluinus in Lexico.

† INDVCIATVS, cui induciae conceſſae ſunt. Ch. an. 1372. to. 2. Hiſt. Treuir. p. 111.

INDVCIVM, induciae, intercapedo, in Vita S. Willibaldi, to. 2. Iulii. p. 511.

INDVCTA. Liber fundationis Monaſterii Gozecenſis p. 230. *Vbi in breui ſpe ſua fruſtratus moritur, et ſuper Inductam B. Michaelis ſepelitur.*

INDVCTIBILIS, qui facile inducitur. Caelius Aurel. L. 2. Acut. c. 37.

INDVCTILIS PORCVS, ſus quae porcellos ducit et nutrit, vt videtur, Zuchtſau, quae *Ductrix ſcrofa* dicitur in Lege Baiw. tit. 12. cap. 4. §. 2. Charta Ottonis Epiſc. apud Schannatum Vindem. Litter. p. 45.

INDVCTIO. (1) Suaſio, qua quis inducitur ad aliquid faciendum, apud Ludew. t. 6. pag. 156. Auctor. ad Herennium hac notione dixit. *Quod alieno inductu fecerit.* (2) Inſtallatio, V. *Inducere* 1.

INDVCTITIVS, inuectitius, aſcititius. Gloſſ. Cyrilli *Inductitius, ἐπείσακτος.*

INDVCTIVVS, qui inducit, excitat, mouet. *Inductiua perſuaſio*, in Chron. Siciliae apud Marten. to. 3. Anecd. col. 97. *Inductiua viae et media licita et honeſta*, apud Rymer. tom. 8. p. 453.

INDVCTOR. (1) Qui inducit, impellit, excitat. Gloſſ. vet. *Inductor*, ἐισακτής. (2) V. in *Canis Ductor*.

INDVCTORIVM, pro eo, quod inducitur, vel illinitur. Occurrit apud Nithardum. *Inductorium facere*, apud Plinium.

INDVCTVS, pro Indutus, apud Murat. t. 10. c. 399.

INDVCVLA, *indumentum*, Ioan. de Ianua. Martinius in Lexico et Laurentius in Amalthea addunt, *Veſtis interior*.

INDVLCARE, dulce facere. Tertull. adu. Iudaeos c. 13.

INDVLCORARE, eadem notione. Onomaſt. apud Martinium.

INDVLGENTIA. (1) Lex, qua Imperatores Romani in quinquennalibus et decennalibus leuiorum criminum rei vinculis ſoluebantur, vt eſt in Cod. Theod. de indulgent. crimin. (2) Venia, culpae condonatio, poenae remiſſio. Synodus Piſtenſis can. 3. (3) In Eccleſia Romana, remiſſio aut relaxatio poenae vel *poenitentiae* pro peccatis, vel debitae, vel impoſitae, vti deſcribitur a S. Gregorio Nyſſeno in Epiſt. ad Letoium. Ita *Indulgentiam* accipiunt Iuriſconſulti, pro poenae relaxatione. Eckehardus Iunior de Caſibus S. Galli. cap. 2. INDVLGENTIAE DIES, in Translat. S. Maurini Abb. inter Acta SS. Benedict. ſaec. 5. p. 338. Coena Domini, ſic dicta, quod hac die poenitentes abſolui conſueuerint. V. *Abſolutionis dies*.

INDVLGIBILIS, pronus ad indulgendum, apud Acher. to. 10. Spicil. p. 144.

INDVLSATVS VINO, indulſus vino, inebriatus, apud Ludewig. to. 8. p. 100.

INDVLTOR, qui indulget, parcit et non vlciſcitur, tom. 1. Concil. Hiſp. p. 231.

† INDVLTVM, Gall. *Indult*, pontificis gratia de re, quae a iure communi aliena eſt. Bulla Pauli IV. an. 1599. in Contin. magni Bullarii Rom. part. 4. p. 74.

INDVMINA, Papiae, *Indumenta*. Vetus verſio Ioſephi l. 17.

† INDVPEDARE, *impedire*, in vet. Gloſſ. Cod. 7641.

INDVPERARE, pro Imperare, praeſertim apud Poetas, vt INDVPERATOR, pro Imperator, metri gratia. Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm. MS. et Supplement. Antiquarii: *Induperare*, ἐπιτάσσειν. Acta S. Caſſiani Mart. apud Fontaninum ad calcem Antiq. Hortae. p. 345.

† INDVPLARE, duplicare, ap. Oefel. t. 2. Script. rer. Boic. p. 692. V. *Duplare*.

INDVRARE, ferre, pati, Gall. *Endurer*. Capitula Caroli C. tit. 36. cap. 34.

INDVRATIO, apud S. Auguſtinum et Theologos, durities animi, pertinacia, qua quis peccare non deſinit. Gall. *Endurciſſement*.

† INDVRATINVS, facile indurans. Arnald. in Roſar. Mſ.

INDVRATOR. Gloſſ. Graec. Lat. γομω, *ferrumino*, γόμωμα, *ferrumen*, γομωτής, *indurator*.

INDVRITIA, duritia, obſtinatio, peruicacia, apud Rymer. t. 3. pag. 714.

INDVS, INDICVS COLOR, caeruleus, ſeu *Azureus*, quod id genus metalli ex India advehatur, in Monaſt. Angl. t. 3. p. 315. 316. et alibi paſſim.

† INDVSCILE, *endoille*, in Gloſſ. Lat. Gall. a. 1352. Aliud Cod. 7692. *Induſillae*, *Andoille*.

INDVSIAMEN, *indumentum*, Ioanni de Ianua. *Veſtement*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

INDVSIARI, *indui veſtibus*, *vel ornari*. INDVSIARIVS, *veſtiarius*, Papias. *Induſiatus*, reueſtitus, *Induſio* indutus, apud Plautum. *Induſiarii, veſtiarii*, in Gloſſis Iſidori. Martianus Capella l. 1.

INDVSSATVM, ἐπιδαψιλευθὲν, *abundans*, in Supplemento Antiquarii. *Induſſatus*, ἐπιδαψιλευθεὶς, in Gloſſis Sangerm. Lat. Graec. MSS. ἐπιδαψιλεύομαι, apud Syneſium exponitur

nitur. Addo corollarium et auctarium. † Leg. *Indulsata*, vel *Indulgiata*, de qua voce Nonius.
† INDVSTRIA, modus, ratio, in Ch. a. 1358. to. 12. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 90.
† INDVSTRIALIS, ad *induſtriam*, ſeu artem pertinens. Ch. a. 1400. in Acceſſ. ad Hiſt. Caſſin. part. 2. p. 507.
INDVSTRIARE, *docere*. Papias et Gloſſ. Iſid.
† INDVSTRIOSE, artificioſe, callide, to. 7. Collect. Hiſtor. Franc. p. 295.
INDVSTRIS, induſtrius. *Cives in artibus induſtres*, apud Murat. to. 11. col. 22.
† INDVSTRIVS, *fauchons*, in Gloſſ. Lat. Gall. a. 1352.
INDVTIARIVS, V. *Induſiati*.
INDVVIVS, pro Indubius. Charta Hiſpan. apud Sandovallium in Epiſ. Pampilon. p. 62.
† INEA, pro *Aenea*, idem quod infra *Inne*, V. in hac v.
INEBRAE, V. *Inhibrae*.
INEBRIVIATVS, in *brevi* ſeu indiculo deſcriptus. Bernardi Mon. Ordo Cluniac. part. 1 cap. 6. V. *Imbreviare* et *Inbreviare*.
INEDAX, ὀλιγοφάγος, in Gloſſ. Graec. Lat. et Supplemento Antiquarii, qui parce edit.
† INEDIBILIS, non edulis, non eſculentus. Ch. Mſ. a. 1266.
INEDICIBILIS, ineffabilis, qui edici nequit, Gall. *Indicible*. Sermo Rabodi Epiſ. Noviam a. 1081.
INEDIVS, ieiunus. Vita B. Iacobi Philippi tom. 6. Maii. p. 168.
† INEFANS, inter ſpecies aromaticas recenſetur, in Convent. Saonae a. 1526.
† INEFFICAX, dicitur de exercitu qui nihil obtinuit, in Annal. Victor. Mſ. ad a. 1219.
INEFFIGIABILIS, qui fingi, ſeu figurari nequit. Tertull. de Anima, cap. 24.
INEFFIGIATVS, non figuratus. Tertull. de Anima cap. 9.
INEFFRENATVS, effrenatus, non frenatus. Concil. Treuir. ann. 1310. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 241.
† INEFFVGABILITER, ſine effugio. Praecept. Chilper. a. 583. t. 4. Collect. Hiſt. Franc. p. 624.
† INEFRENATVS, i. q *effrenatus*, in Ch. Mſ. a. 1302.
† INEFRONS, *ſenza fronte*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.
INELEEMOSYNATVS, cui non eſt erogata eleemoſina. Gerardus Abb. in Vita S. Adalhardi n. 17.
INELIGIBILIS, qui ad aliquam dignitatem non poteſt eligi, in Bullario Carmel. p. 243. c. 2.
† INELIGIBILITAS, facultatis inopia, vt quis ad dignitatem aliquam vel aliquod officium poſſit eligi, vel ab iis repulſa. Stat. S. Flori Mſ.
† INEMBOSCATVS, in inſidiis poſitus. Proceſſ. crimin. a. 1488. V. *Imboſca*.
INEMENDABILE, V. *Emenda* 1.
INEMERIBILIS, non emerendus. Tertull. de Reſurrectione carnis cap. 18.
† INENATABILIS, vnde enatari nequit. Tertul. de Idolol. c. vlt.
INENGIVS, vt mox *Inennis*. Chartular. S. Vandreg. tom. 1. pag. 13.
INENNIS, minor, qui nondum annos pubertatis attigit, aut nondum eſt ſui iuris. Speculum Saxon. l. 1. tit. 23. art. 1. *Vbi filii Inennes ſunt, agnatus expeditiorias accipit res.* Vim vocabuli eamdem habet Gallicum *Nonage*, quod paſſim occurrit apud Littletonem.
INEPTITVDO. (1) INEPTITVDO LOCI, locus ad habitandum ineptus, in Bullario Carmel, p. 52. c. 1. (2) † Vox fori, circumſtantiarum repugnantia, cum quis ſcilicet crimine purgatur ex abſentia. Lit. remiſſ. Mſ. an. 1341. (3) † Vitium, Gall. *Defaut*. Ch. Mſ. a. 1303.
† INEPTVS, vitioſus. Areſt. Mſ. an. 1450.
INEQVITARE, equitare, apud Apuleium, lib. 6. et Solinum. cap. 45.
INERASIO, neglecta et omiſſa raſura, in Maceriis Inſulae Barbarae t. 1. p. 175.
INERGIA, vt *Energia*, Iohanni de Ianua. V. *Energia*.

INERGUMENUS, pro *Energumenus*, apud Ordericum Vital. lib. 2. pag. 422.

† INERTIA, morbi genus, torpedo. Act. SS. t. 7. Iul. p. 267.

† INERTICULA, *la vitenigra*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ. *Inerticula vitis*, Plinio, cuius vinum tenue eſt.

† INERTICULUS, *remiſſus, peſſimus*. Gloſſ. vet. Cod. 7641.

INERTIGUS, *grauis*, *ignarus*, *remiſſus*, Ioan. de Ianua.

INERTIOSUS, *piger*, *ſegnis*, *tardus*, apud Papiam. Male in Gloſſis Iſidorianis: *Ineſis*, *ſegnis*, *piger*. Legendum *Iners*, vel potius *Inertioſus*, *ſegnis*, *piger*.

INERTITUDO, *ἀδρανία*, *Inertia*, in Supplement. Antiquarii et in Gloſſ. Lat. Gr. Sangerm.

INESCATORIUM, illecebrae, inuitamentum. Iohan. Sarisber. l. 3. Polycratici. c. 7.

† INESCATUS, metaphorice pro mortuus. Acta SS. tom. 1. Aug. pag. 267.

INESIS, V. *Inertioſus*.

INESSE, pro Intereſſe vel Eſſe in. Ionas Monachus Bobienſis in Vita S. Bertulfi Abbat. cap. 6. *In cuius obſequo ego Iuſui*.

† INEVASIBILIS, vnde euadere impoſſibile eſt. Acta SS. t. 6. Aug. p. 196.

† INEVITABILIS, mortiferus, t. 20. Collect. Hiſt. Franc. p. 200.

INEVATIBILITER, ita, vt nullus locus ſit euadendi, apud Acher. Spicil. t. p. 291.

INEVENTILATUS, minime ventilatus. *Paleae Ineuentilatae*, in Vita S. Eugendi Abb. c. 2.

INEVITABILITAS, id quo fit vt aliquid vitari non queat, apud Ducheſnium t. 4. p. 159.

† INEXAMINATUS, non examinatus, to. 7. Collect. Hiſt. Franc. p. 294.

INEXAUDIBILIS, *qui facile exaudiat*. Barthii Gloſſ. ex Baldrici Hiſt. Palaeſt.

INEXCEPTIONALITER, ſine exceptione, V. locum in *Confarreatio*.

INEXEMPLUS, incomparabilis, cuius nullum extat exemplum, vel ſ. hiſtoria ſeu exemplis inſculptis decoratus. Vita S. Leonis PP. III. Iunii. t. 2. p. 580. *In circuitis laminis marmoreis ornauit* (triclinium) *atque marmoribus Inexemplis ſtraui*...

† INEXIBILIS, cui exire non licet, ap. Stephanot. in Antiq. Bened. Lemov. Mſ. part. 1. p. 654.

† INEXPEDIBILIS, inextricabilis, ap. Murat. tom. 2. Script. Ital. pag. 188.

† INEXPERIBILIS, inexpertus. Vet. interpr. Comment. Orig. in Matth. tract. 30.

† INEXPIABILITER, modo inexpiabili, to. 10. Collect. Hiſt. Franc. p. 531.

INEXPLEBILITER, *inceſſabiliter perſeueranter*. Ita Gloſſae MSS. ad can. 15. Concilii Ancyrani.

INEXPLORATUS, non probatus. Index veterum Canonum, to. 3. Concil. Hiſp. p. 3. c. 2.

INEXPUTABILIS, infinitus, qui ſupputari ob multitudinem non poteſt, apud Colum. L. 9. c. 4.

INEXQUISITUS, totus, integer († vel potius per emtionem acquiſitus, V. *Exquiſitus*.) Teſtamentum Widradi Abbat. Flauiniac. ſaec. 3 Benedict. part. 1. pag. 684. V. *Exquiſitum*.

† INEXSOLUBILIS, immenſus. Ep. Theodeb. reg. to. 4. Collect. Hiſt. Franc. p. 58.

INEXTIMABILIS, pro *Inaeſtimabilis* immanis, ſummus, incredibilis Chron. Eſtenſe apud Murator. t. 15 c. 356.

† INFACTIBILIS, qui fieri nequit Comed. ſine nomine Mſ.

† INFACTUS, non factus. Ch. Mſ. a. 1312.

INFAIDARE, inimicitias exercere Germ. befehden, in Legg. Edmund reg. apud Culintonam editis. Vide *Faida*.

INFALISTATIO, poenae ſpecies. Radulfus de Hengham in ſumma parua cap. 3. - - - *Commiſit feloniam, ob quam fuit ſuſpenſus, vtlagatus, vel alio modo mortis damnatus, vel demembratus, vel apud Douere Infaliſtatus, vel apud Surthampton ſubmerſus etc.* Vbi Editor ac Interpres vocem

cum a *Falaiſiis*, ſeu marinis aggeribus deducit, quod apud Dubrenſes feloncs in *Falaiſiis* extremo ſupplicio afficerentur: quo caſu legendum eſſet *Inſalifiatus*.

† INFALLANTER. (1) Certo, procul dubio, Ital. *Infallante*. Cod. Ital. dipl. t. 1. p. 703. INFALANTER, in Act. SS. 10. 2. Aug. pag. 587. V. *Fallens* 1. (2) Sine fraude, in Codicill. Caroli Andegau. a. 1481.

† INFALLIBILIS, qui in errorem non inducit. Comoed. ſine nomine Mſ.

† INFALLIBILITER, i. q. *Infallanter* 1. Conſtit. Mſ. Carmelit.

INFALSARE, adulterare, ſcriptum corrumpere. Vita S. Gregorii PP. t. 2. Martii p. 205.

INFAMARE. (1) Diuulgare. Acta SS. Martii t. 3. p. 816. V. *Famare*. (2) † Accuſare, criminari; vnde INFAMIA, accuſatio, criminatio. Ch. Mſ. a. 1389.

INFAMATORIVS, contumelioſus, iniurius, in Vita S. Catharinae Sen. t. 3. April. p. 954.

INFAMIA. (1) Vituperium, probrum, detrectatio. Paſchaſius Radbertus in Epitaphio Walae l. 1. c. 7. (2) † Moleſtia, oppreſſio. Ch. Mſ. a. 1246. (3) † Accuſatio, V. *Infamare* 2.

INFAMIVM, pro *Infamia*. Indiculus luminoſus, liber ſic inſcriptus.

INFANARE, apud Gualterum in Vita Caroli Comitis Flandriae n. 52.

INFANC, INFANG, manuum iniectio, a Saxonico *in*, praepoſitio, et *Fang*, manus, quaſi manu apprehenſio, vnde *fangen*, capere. Lex Baiwar. tit. 3. c. 1. §. 3. *Si in eum contra legem manus iniecerit, quod Infanc dicunt, etc.* Ita tit. 4. §. 3. et tit. 5. §. 3.

† INFANCIDIA, mendoſe pro *in Faucidia*. V. *Faucidia*.

INFANCIO. *Infanciones*, Hiſpanis dicuntur nobiles inferioris ordinis, quos ii hodie *Hidalgos* vocant, Galli *Eſcuiers*. Leges Alfonſinae, ſeu partitae part. 2. tit. 2. lege 13. *Cavalleros et valvaſores ſon aquellos fijos dalgo en Italia, aqui dizen en Eſpanna Infançones*. Ita *Infançones* etiam appellantur, in Charta Adelfonſi Regis Aragon. aerae 1158. apud Blancam p. 540. Sic vero primitus nobilium ac Militum filii appellati, qui nondum per aetatem Militari cingulo, nec proinde Militari appellatione donati erant: quod etiam apud Gallos obtinuit. Hieron. Blanca in Comment. Rerum Aragon. p. 734. *Militum vox et Infancionum id ſonat, vt priori equeſtris ordinis viros nuncupemus, quos vulgari ſermone Cavalleros, poſteriori vero quos vocare ſolemus Hijosdalgo.* De Infancionibus Hiſpanicis et multiplici eorum ordine, nonnulla habet Vitalis, Epiſcop. Oſcenſis. *Sunt enim quidam*, inquit, *Infanciones, quidam homines ſeruitii, ſiue ſigni. Infancionum autem alii Ermunii, alii Franchi de Charta vulgariter appellantur. Ermuniorum* (al. *Hermuniorum*) *autem Infancionum alii Barones vel rici homines, alii Meſnadarii, alii ſimplices milites, alii Infanciones ſimpliciter nominantur etc.*

INFANCIONA, vxor *Infancionis*, apud Vitalem Epiſcopum.

INFANCIONIAM SVAM PROBARE, id eſt, nobilitatem, ingenuitatem, in Charta Alfonſi Regis Arag. a. 1325. apud Blancam p. 807.

INFANS. (1) *Infantes* apud Scriptores non ſemper dicti nuper nati, et qui fari neſciunt, ſed quique pueri apud Afros praeſertim, vt obſeruat Baronius an. 303. n. 36. ex Victore Vitenſi l. 3. de Perſecut. Vandal. p. 43. Vbi *Lectores infantulos* exilio traditos ſcribit. INFANTES, pueri ſymphoniaci, vulgo Gallice *Enfans de Choeur*. Ordo Romanus. † INFANTES ALBAE, iidem quod Alba induantur, Gall. *Enfans d'aube*. Ch. Mſ. a. 1487. INFANTVM OFFICIVM, apud Ioannem Epiſc. Abrincenſem de Offic. Eccleſ. Id eſt, puerorum, quod canebant in Natiuitate Domini. (2) INFANTES MONASTERII, iidem, qui vulgo *Oblati*, *Nutriti*, de quibus ſuis locis agimus. Capitula Theodori Cantuar. cap. 34. (3) Liberi, quomodo, *Enfans* dicunt Galli. Gloſſae MSS. ad Canones Concilio-

rum

rum. *Proles*, *Infantes*. Conuentus apud Marsnam §. 3. in Annalib. Franç. Bertin. a. 851. (4) INFANTES ET PVERI, promiſcue, dicti etiam Magnatum filii, qui nondum ex aetatis defectu, feudorum paternorum poſſeſſionem adierant, quae a *cuſtodibus*, vel *tutoribus* deſeruiebantur, donec ad legitimam ii perueniſſent aetatem. Verbi gratia, Fridericus Henrici II. Imp. filius, quem ſpectabat Apuliae ſeu Siciliae regnum ex matris iure, *Infans Apuliae*, appellabatur, *quia iuuenis erat*, ait auctor Chronici Senonienſis c. 19. INFANTES AC PVERI, interdum praeterea indigitabantur, et ſi fortean praediorum paternorum adiiſſent poſſeſſionem, vel certe eorum poſſeſſores audirent. Charta Alemannica 76. Goldaſti: *Notaui diem Martis 4. Non. Octob. ſub poteſtima manu Hludouici Regis et Pueri, et ſub Adalberto Comite*. Charta an. 1088. apud Beſlium in Epiſcopis Pictauienſibus: *Sub regimine Regis Francorum, Aquitaniae Ducatum tenente Guillelmo Infante Pictauorum Comite, etc.* INFANTES, appellati in Hiſpania Regum filii. Vitalis Epiſcopus Oſcenſis. (5) Neophyti, recens baptizati. Sanctus Zeno Veronenſ. Epiſcop. Inuitatione 8. ad Fontem. (6) † INFANS AVLAE, puer honorarius, Gall. *Page*. Memor. H. Cam. Comput. Pariſ. (7) V. *Impans*.

INFANTA, vox non recentioris vſus apud Hiſpanos quam *Infantiſſa*, ad deſignandas puellas ex regia progenie oriundas. Concil. Ouet. a. 1115. t. 3. Collect. Concil. Hiſp. p. 325.

INFANTARE, infantium cibo alere, inſtar infantis nutrire. Tertull. l. 1. adu. Marcion. c. 14.

INFANTATICVM, ius *Infancionis* vel *Infantis*, quidquid ad eum iure pertinet, *Infantazo*, in Chronico Roderici Cid. c. 2. Charta Adelfonſi Regis Caſtellae aerae 1209. in Hiſt. Segouienſi c. 18. §. 3. 4. ſic clauditur: *Anno primo quo Rex ſereniſſimus praefatus Aldefonſus Infantaticum a Rege Fernando patruo ſuo recuperauit.*

INFANTIA. (1) Species hydropiſis. Miracula S. Franciſci Solani to. 5. Iulii p. 900. *Maria Ximenez - - - grauida hydropiſi, quam Medici Infantiam vocant, ex natura ſua valde difficiliter ſanabili, toto corpore et ventre intumuit.* (2) INFANTIAE, infantiles luſus, nugae. Vita B. Coletae t. 1. Martii p. 541.

† INFANTIALIS, ad infantiam pertinens, puerilis. Acta SS. t. 2. Iul. p. 502.

† INFANTILITAS, infantia. Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684. *Infantilitas, enfenteté. Infantiliter, enfentiuement. Infantilis, enfenture choſe.*

INFANTIOSVS, *plenus infantia*, l. *Infantilis*. Ioannes de Ianua.

INFANTISSAE, nobiles puellae. Lucas Tudenſis in Chron. p. 88. V. *Infans* 4. et *Infanta*.

INFANTISSIMVS, apud Prudentium lib. Periſteph. hym. 14. et Paulinum in Epiſt. 12. n. 5. *Ineloquentiſſimus* exponitur in Gloſſis Iſonis Mag.

† INFANTVLA, puella iunior. Acta SS. t. 5. Sept. p. 623.

INFARIA, *non fatua, ſalſa, aut fatuum efficit.* Gloſſ. Iſid. legendum: *Infatua, non fatua, ſalſa; Infatuat, fatuum efficit.* V. Graeuium.

INFAS, V. *Impans*.

INFASCIARE, faſcia obuoluere, in Actis S. Franciſci de Paula, to. 1. April. p. 124.

INFASCINABILIS, ἀβάσκαντος, in Gloſſ. Graec. Lat.

† INFASTVS, *in honore poſitus, vel quae ad ſacra pertinent.* Gloſſ. vet. Cod. 7641.

† INFATVATIO, fatuitas. Barel. in Serm.

INFATVATVS. (1) († Hebes, ſtultus, rebus ſuis male conſulens.) Herimannus de Reſtaurat. ſancti Martini Tornac. c. 94. de Hugone Capeto: *Proditione ac dolo Aſcelini Laudunenſis Epiſcopi, nocte Laudunum ingreſſus cum militari manu Karolum Regem cognatum ſuum, qui cognominabatur Infatuatus, in turre Laudunenſi cepit, victumque catenis regno priuauit.* (2) † Fatuus, ſapore carens, t. 6. Collect. Hiſt. Fr. p. 597.

INFAV-

INFAVCIDIA, pro *in faucidla*, in Teſtamento Widradi Abb. Flauiniacenſis ſaec. 3. SS. Benedict. part. 1. p. 686. V. *Faucidia*.

INFAVSTITVDO, infortunium, in Miraculis S. Remacli c. 14.

† INFAVSTVS, falſus, infectus, t. 10. Ordin. reg. Fr. p. 486.

INFE, ἄρξον, *incipe*, *Infit*, *Incipit*. Supplem. Ant.

INFEARE, in *feudum*, ſeu beneficium conferre. V. *Infeodare*.

INFECTORIVM, βαφεῖον. in Gloſſ. Lat. Graec. Sangermanens. Locus vbi inficitur ſeu tingitur.

† INFECTVS, nude, pro lepra vel peſte affectus, in Ch. an. 1297. ap. Lam. in Delic. erud.

† INFEDVCIARE, in *fiduciam* ſeu pignus dare, in Ch. an. 82.. apud Murat. t. 1. Antiq. p. 587. V. *Fiducia*.

INFELICARE, *infelicem facere*, *affligere*. Papias. Occurrit apud Plautum non ſemel, vt et *Infelicitare*.

INFENDERE, *valde offendere*, *facere iraſci*, Iohan. de Ianua; *Courreacier*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm Supplem. Antiquit. *Infendere*, ἐκπείθομαι, ἐγκλημάτιζομαι, *Increſcere*, *Infrondeſcere*. Leg. *Intendere*, († ſeu potius *Infendere*.)

INFENDITOR, ἔκδικος, in vet. Gl. Defenſor. Supplem. Antiquarii *Infenditor*, σύνδικος, *patronus*, *defenſor*.

INFENSARE CVRIAM. Quoniam Attach. c. 16. §. 5. *Nec debet Balliuus*, *ſeu alius index*, *facere ſe partem in aliquo placito pro aliquo: nec debet dare aliquam rationem pro parte ſua*, *niſi ad infenſandam Curiam in Wardis petitis*, *vbi ſectatores ſunt legis minus ſcientes*. Vbi Skeneus, *Infenſare*, eſſe *Informare* ait, cum ſcilicet iudex ea ſuggerit Aduocatis, quae vel per lapſum, vel per ignorantiam praetermiſerint, iuxta illud Iuris Ciuilis: *Iudex poteſt ſupplere ea*, *quae Aduocatis deſunt*.

INFENSOR, accuſator, aggreſſor, qui crimen aut delictum opponit. Anſilius lib. 2. de Ordinat. in praefatione.

INFEODARE, in *feudum* conferre, in Inſtrum. t. 4. Gall. Chriſt. col. 593. INFEARE, in Ch. ap. Puricell. in Ambroſ. Baſil. p. 432. V. *Feudum*.

INFEOFAMENTVM, traditio vel acceptio in *feudum*. Quoniam Attachiam. c. 45.

INFEOFARE, INFEOFFARE, vt *Infeodare*. Prius occurrit paſſim, poſterius vero in Charta an. 1401. apud Rymer. t. 8. p. 206.

INFERCIALE, V. *Infertiale*.

INFERENDA, tributum, quod fiſco infertur. Gloſſ. Lat. Graec. *Inferendum*, εἰσκομιστέον. Additio 4. Capitul. cap. 84. col. 116. *Tributum*, *quod Inferenda vocatur* - - - *hoc eſt duo ſolidi pro vacca*. Adde Capitulare a. 829. c. 15. Charta Childeberti Regis Franc. pro Monaſter. SS. Sergii et Bacchi Andegau. *Clementiae regni noſtri ſuggeſſit*, *quod de curtibus praedictae ſanctae Baſilicae*, *quae nominantur* - - - *annis ſingulis Inferendam ſolidos 6. inferendales*, *et alios 6. de remiſſaria auri pagenſis inferendo in fiſci ditiones reddebant*. Geſta Dagoberti c. 37. *Centum vaccas Inferendales*, *quae ei de Ducatu Cinomanico annis ſingulis ſoluebantur*, *etc.* Quo ſpectat Charta Childeberti Reg. Franc. ex Tabular. Corbeienſi apud Bollandum: *Eo quod bonae memoriae proauus noſter Dagobertus quondam Rex per ſua auctoritate manu ſua roborata*, *vaccas cento ſolduris*, *eo quod in Inferenda de pago Cinomaneco in fiſci ditionibus ponebatur* (al. *ſperabatur*) *ad ipſam ſanctam Baſilicam annis ſingulis conceſſiſſet*. Perperam *cartas*, pro *vaccas* habet Charta Chilperici Regis apud Mabill. t. 4. Actor. SS. Ord. S. Benedicti p. 623. in qua eodem verba recitantur. Vbi infra: *Vt ſi conſtat antedictus Princeps Dagobertus quondam Rex ipſas vaccas cento Inferadabas* (lege *Inferendales*) *de ſupradicto pago Cinomoneco*, *quod annis ſingolis in fiſci ditionibus ſperabatur*, *per ſua auctoritate ad ipſa Faſelica conceſſit*, *etc.* Fredegarius c. 74. *Quingentas vaccas Inferendales annis ſingulis a Chlotario Seniore cenſui reddebant*.

INFERENTIA, intolerantia. Lambertus Ardenſis apud Ludewig. t. 8. p. 437.

INFERETRARE, *feretro inferre*, apud Lambertum Ardenſem p. 19. V. *Feretrum*.

INFERILIA, infernalia, ſubterranea. Gloſſ. Lat. Graec. *Inferilia*, *καταχθόνια*.

INFERMENTARIA, *tacita*, *diſſimulata*. Ita Papias MS. et Editus.

INFERMITARE. Supplementum Antiquarii: *Infermito*, *πίσσω*, *ſubigo farinam*.

INFERNALIS MORBVS. *A morbo qui dicitur S. Antonii vel Infernalis*, apud Marten. in Onomaſtico ad calcem t. 5. Anecd. V. *Ignis inferni*.

INFERNALITER, modo pernicioſo, qui *inferni* poenas ſecum trahat, apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 120.

INFERNVM. (1) Anus, podex. Medicina Salern. p. 208. edit. 1622. (2) † Purgatorium, in Offert. miſſae pro defunctis.

INFERRARE, in catenas, ferrum ſeu vincula coniicere. Ch. a. 1302. Hiſt. Dalphin. t. 1. p. 98.

† INFERRATVS. (1) Ferro fixus, t. 3. Hiſt. Nem. Inſtr. p. 205. (2) Incantatus, faſcinatus, to. 7. Bibl. Ciſterc. p. 1.

† INFERRIARE, i. q. *Inferrare*, vox Ital. vnde INFERRIATVRA, actio catenis vinciendi. Stat. Montis-reg. p. 269.

INFERRIRE, pro Inferre, ſcilicet in fiſcum, habetur in Charta Chlodouei III. ann. 692. apud Felibian. Hiſt. San-Dionyſ. p. XII.

INFERTARE, V. *Infertor*.

INFERTIALE, *illacrimabile*, Papias. MS. Sangerman. habet *Inferciale*.

INFERTILITAS, ſterilitas, in Literis a. 1559. apud D. Secouſſe t. 3. Ordinat. Reg. p. 342.

INFERTOR, dapifer, qui dapes infert, *παραθέτης*, in Gloſſ. Lat. Gr. Schol. Iuuenal. Sat. 6. *Miniſter*, *Infertor*. Gloſſae antiquae: *Infertat*, *importat*, *miniſtrat*. Lex Salica tit. 11. *Si quis maiorem*, *Infertorem*, *Scancionem occiderit*. Vbi perperam Editio Heroldi *Infeſtorem* praefert.

INFERTVM. Iſidorus l. 20. cap. 3. *Infertum*, *vinum*, *quod altario libatur atque offertur*. Gloſſ. Aelfrici: meſſe-vin, id eſt, *Vinum quod ad Miſſam offertur*. V. *Fertum*, *Confertum*.

INFERTVRIA, pro *Infertorium*, vas, quo aliquid infertur, ſiue thus ad thuribulum, vel dapes ad menſam. Charta aerae 1016. apud Yepez in Chron. Ord. S. Benedicti to. 5. In alia eiusd. Rudeſindi, ibid. *id eſt*, *turibulorum ex auro*, *cum ſua Offerturia*, *capſas argenteas*, etc.

INFESTARE, offendere, inuadere. Papias: *Infeſtari*, *obiurgare*, *altercari*, *inſectari*. Regiam Maieſt. l. 2. c. 63. §. 1. *Vaſſallus non poteſt Infeſtare dominum ſuum*, *ſalua fide homagii ſui*. † INFESTARE SE, feſtinare, celerare. Act. SS. t. 6. Iul. p. 47.

INFESTATVS, morbus equinus, *cum equus videtur habere collum parum extenſum*, *ita quod digitis vix poteſt capi vel aſtringi*, *et in ſuo motu velut infunditus impedire videtur et eius oculi lacrymantur*. Ita Petrus de Creſcentiis lib. 9. de Agric. cap. 21. Vbi Gallicus Interpres vetus vertit, *Enfeſture*. Italis, *Infeſtato*, eſt qui doloribus vexatur.

INFESTINATIO. Concil. Narbon. an. 791. inter Inſtrum. nouae Hiſt. Occitanae to. 1. col. 27. *Oſtendit quod nullo modo Epiſcopum ponere illuc potuiſſe ob Paganorum Infeſtinationem*; id eſt, *Infeſtationem*, vt lubentius legerem.

INFESTIO. Hiſtoria Monaſterii Nouient. apud Marten. t. 3. Anecd. col. 1155. *Ipſo anno coepit Abbas iam dictus debilitari*, *ita quod in manibus eius et cruribus puſtulae tumeſcerent*, *ex quibus ſanies ebulliebat*. *Quo morbo ſemper inualeſcente*, *diſcrimen ei impoſitum eſt Infeſtionis*, *et probandus ad menſem et dimidium in ſequeſtro recluditur*. Videtur legendum *Infectionis* hacque voce contagionem ſignificari, Gall. *Infection*. Sententiam confirmat ſegregatio vnius menſis cum dimidio, tantundem enim temporis ſegregari ſolent, qui peſtilentia inficitur.

INFESTOR, pro *Infertor*, Vide in hac v.

INFESTVCARE, per *feſtucam* in poſſeſſionem mittere, in Ch. a. 1300. in Hiſt. Guinenſi. V. *Feſtuca*.

INFESTVMINARE, *mare latrocinando infeſtare*. Laurentius in Amalthea.

INFEVDARE, feudum conferre, in feudi poſſeſſionem mittere. Charta a. 1270. ex Archiuo Maioris-monaſterii. V. *Feudum*.

INFEVDATIO, collatio in feudum, in Charta Caroli Rom. Regis an. 1348. apud Steyer. in Commentariis ad Hiſtoriam Alberti II. Ducis Auſtriae col. 149.

† INFRENATVS, freno inſtructus. Acta Inquiſit. Carcaſſ. Mſ.

INFIBLARE, infibulare, cingere, circumdare et ligare, apud Apicium l. 8. c. 7.

† INFICATIO, *la negacione del debito*. Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

† INFICATVS, INFICHATVS, infixus. Statut. ciuil. Cuman. cap. 30. 96.

INFICERE, pro Inferre, apud Interpretem S. Irenaei l. 2. c. 29.

INFICIARI. Lucifer Calaritanus l. 1. pro S. Athanaſio p. 52. *Teſtis falſus non impunitus eris, et qui accuſat inique, non effugiet et tamen fuiſti auſus inficiari Athanaſium*; id eſt, falſi criminis accuſare, eique iniuriam inferre. INFICIATOR REGINAE, id eſt, accuſator, apud Gregor. Turon. l. 5. c. 49. INFICIATRIX, apud Hepidannum in Vita S. W iboradae. Apud Nonium *Inficiatores*, dicuntur *falſi criminis dilatores*, ex Cicerone l. 1. de Oratore. In Gloſſis Graeco-Lat. ἀγνώμων, *Perfidus*, *fraudulentus*, *inficiator*. Vetus Interpres Iuuenalis ad illud Sat. 13. v. 23.

Quae tam feſta dies, vt ceſſet prodere furem.

Nulla tam ſacrum celebratur, vt non quidam delinquant Inficiantes homines. Vbi *Inficiantes* dici videntur homines praui.

INFICIATVS, infectus, corruptus. Miracula S. Gibriani to. 7. Maii p. 621.

INFICIENTIA, negligentia, incuria, apud Marten. t. 2. Ampliſſ. Collect. col. 1342.

INFIDARE, idem quod *Infiduciare*. Concil. Legion. a. 1012. can. 42.

INFIDELES, qui fidem Chriſto non habent, vel Regi dominoue feudali iam iurarunt, non ſeruant. Capitul. Caroli M. l. 4. c. 34. Concil. Duſiac. I. p. 399. V. *Fidelis*.

INFIDELIA, ἀπιςία. Gloſſ. Lat. Gr. V. *Infidia*.

INFIDELITAS erga Regem dominumue feudalem, in Leg. Longobard. l. 1. tit. 34. V. *Infidelis*.

INFIDIA. Gloſſ. Graec. Lat. ἀπιςία, *Incredulitas*, *Infidia*, *diffidentia*, *perfidia*. Ita et in Gl. Lat. Gr.

INFIDIS, infiduus. Pactum a. 1232. apud Acher. Spicil. t. 9. p. 283.

INFIDVCIARE, in *fiduciam* ſeu pignus dare. Lex Longob. l. 2. tit. 29. V. *Fiducia*.

† INFIGERE, inſerere. Pontif. Mogunt. Mſ.

INFILARE. (1) Vox Italica, Gallis *Enfiler*, filo traiicere. In actis S. Franciſci de Paula, t. 1. April. pag. 185. (2) † Filo ſeu fune colligare. Guido de Vigeu. Mſ.

INFILATVRA FICVVM, ſeries ficuum filo traiectarum, in iiſdem Actis p. 147.

† INFILÇARE, INFILSARE, filo ſeu lino traiicere, Gall. *Enfiler*. Stat. ant. Florent. l. 3. c. 12.

INFINALITAS. Guigo Prior Carthuſiae de Quadripertito exercitio Cellae c. 25. de Deo: *Nec poteſt vllo modo, vel pro ſua puritate maculari, vel pro ſua ſimplicitate diuidi, vel pro ſua immenſitate comprehendi, vel pro ſua Infinalitate menſurari.*

IN FINE, locutio Gallica, *Enfin*, tandem, Germ. endlich apud Marten. t. 4. Anecd. col. 29.

† INFINGERE, *tangere*, *vel colonem immutare*. Gloſſ. vet. Cod. 7641.

INFINIBILIS, infinitus. Apuleius de dogmate Platonis.

INFINITABILIS, *negabilis*, in Gloſſis Sangerm. MSS. n. 501. Legendum *Inficiabilis*.

INFI-

INFINITARE, *in infinitum protrahere*, apud Goclenium in Lexico Philoſophico.

INFINITILOQVENTIA, *infinitas ſermonis, ſcil. cum ſermo non poteſt reperire exitum.* Idem Goclen.

INFIRMARE, aegrotare, infirmum eſſe. Agnelli Liber Pontif. apud Murator. t. 2. p. 182. col. 2. Paſſiuum *Infirmati* pluries occurrit in Euangelio ſecundum Iohannem c. 11. et alibi.

INFIRMARIA. (1) Noſocomium, conclaue infirmorum, in Monaſteriis praeſertim, Galliis *Infirmerie:* in Tradit. Fuldenſ. l. 3. trad. 53. apud Matthaeum Paris a. 1252. Thomam Stubs de Actib. Pontificum Eboracenſ. an. 1285. INFIRMARIAE GENERALES, in Conſuetudinibus Cluniacenſibus a. 1301. e MS. B. M. Deauratae, idem quod *Minutiones generales*, ſtata nimirum tempora, quibus ſanguis Monachis *minuebatur*, ſeu vena ſecabatur. INFIRMITORIVM, vt *Infirmaria*, noſocomium, in Chronico Montis-Sereni a. 1170. 1184. apud Willelmum Thorn. a. 1312. etc. INFIRMATORIVM, apud Caeſarium Heiſterb. l. 1. c. 35. l. 9. c. 2. et in Chronico Montis-Sereni an. 1219. pag. 124. INFIRMERIVM, eadem notione, apud Fontanum Hiſt. Auenion. pag. 178. (2) Interdum eſt ipſum *Infirmarii* officium, vt apud Innocent. III. l. 14. Epiſt. 121.

INFIRMARIVS, officium Monaſticum, *Frater, cui cura infirmorum commiſſa eſt*, ait Lanfrancus in Statutis Ordinis S. Benedicti c. 9. INFIRMARIAE MONIALES, in Ch. Mſ. a. 1249.

† INFIRMATORIA, i. q. *Infirmaria* 1. in Probat. t. 2. Hiſt. Burg. p. 219.

INFIRMATORIVM, INFIRMERIA, V. *Infirmaria* 1.

INFIRMITAS. († Damnum, calamitas, pernicies. Ch. a. 1401. inter Prob. t. 3. Hiſt. Nem. p. 157.

INFIRMITATES, foeminalia, ſubucula, aliaue eiuſmodi indumenta interiora, ſic dicta vel quod pro infirmitate Monachis conceſſa fuerint, vel quod iis infirma corporis ſeu pudenda tegerentur. Bernardus in Ordine Cluniac. part. 1. c. 74. n. 42.

† INFIRMITATVS, infirmus. Chr. Th. Otterbourne p. 189. Vide *Infirmare.*

INFIRMITORIVM, V. *Infirmaria* 1.

INFISCARE, in fiſcum redigere, confiſcare. Lex Aleman. tit. 25. et 26. *Res eius Infiſcentur in publico.* Annales Franc. S. Nazarii an. 786. *Poſſeſſiones vero vel agros eorum omnes Infiſcati eſſe noſcuntur.* Vide *Fiſcus.*

INFISTVLATVS, morbo *Fiſtula* dicto laborans, V. in *Fiſtula* 2.

† INFITEOS, emphyteuſis, in Ch. an. 1033. apud Murat. to. 1. Antiq. p. 17.

INFITEVS, *negator rationis meae*, ab *Inficiari*. Ita Iſo Magiſter in Gloſſis. Videtur legendum *Infitens*. Gloſſae Lat. Graec. *Infitentes*, ἀρνούμενοι. V. *Inficiari*,

† INFIXERE, pro infigere. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1355.

INFLABELLARE, inſpirare. Tertull. adu. Valent. c. 23.

INFLABILIS, qui poteſt inflare, vel inflari, actiue enim ſumitur et paſſiue. Lactantio de Opificio Dei c. 11. Cael. Aurel. l. 2. Tardorum c. 2.

INFLAMIA, inflammatio. Miracula MSS. Vrbani V. PP.

INFLAMINATVS, incenſus, quaſi flamine inſpiratus. Vita S. Marcellinae Virg. t. 4. Iulii p. 232.

INFLATICVS, inflans. *Inflatico tumore turgeſcens*, in Vita S. Guthlaci t. 2. April. p. 46.

INFLATOR, qui inflat. Gloſſ. Graec. Lat. ἐμφυσητὴς, *Inflator.*

INFLATVRA, inflatio, Gall. *Enflure.* Miracula MSS. Vrbani V. PP.

INFLEBILIS, V. *Indeflebilis.*

INFLICTIO, (idem videtur quod expoſitio, expoſtulatio.) Charta ann. 1306. fol. VIIIxx. VII. Regeſti Ioannis Comitis Pictau. ex Chartophylacio Regio: *Cum humili inflictione ſignificatum nobis fuit*, hoc eſt, *afflictione*, vt videtur; hic enim ſermo eſt de querimoniis delatis ad Comitem. *Multa Inflictione corrige*, in Cod. Theod. l. 9. tit. 17.

† INFLINGERE, inſligere, in Stat. crimin. Saonae c. 32.

INFLORARE. Odo Cluniac. ſerm. de S. Benedicto: *Plebs vrbana, nobilibus viris conſerta, Clericorum etiam honeſtis quaſi inflorata perſonis, etc.* Id eſt, in modum campi diſtincta floribus. *Eccleſiam poſſeſſionibus variis ditatam perſonis honeſtiſſimis Inflorare*, apud Acherium to. 8. Spicil. p. 187. *Inflorari, honore florido vigere*, apud Barthium in Gloſſario ex Gauterio de Bellis Antiochenis.

† INFLVENTIA AQVARVM, inundatio, t. 3. Hiſt. Nem. p. 19. Inſtr.

† INFLVOR, influxus, in Act. SS. t. 2. Sept. p. 217.

INFOCARE, verbum Italicum, candeſcere, inflammare. Acta S. Franciſcae Rom. t. 2. Martii p. 164.

INFODERARE, intus veſti pellem aut pannum villoſum aſſuere. Computus an. 1333. Hiſt. Dalphin. to. 2. p. 275.

INFODERATVRA, pellis vel pannus villoſus veſti aſſutus, ibidem.

† INFODITVS, pro infoſſus, Gall. *Enfoui*, in Tabul. Foſſat. fol. 3.

INFOEDATIO, pro *Infeodatio*, traditio in feudum, apud Laguille Hiſt. Alſat. pag. 32. Probat. col. 2. Vide *Feudum*.

† INFOEDERABILIS, implacabilis, inexorabilis. Acta SS. to. 3. Sept. p. 163.

INFOEDERABILITER, implacabiliter, ſine foedere. Petrus Damianus in Vita S. Odilonis c. 10.

INFOLLARE, V. *Follis* 3.

INFOLLONICATVS. Gloſſ. Graec. Lat. *ἄξεστος, Rudis, Infollonicatus, Impolitus.* Sic etiam MS. qui fullonis operam non habuit.

INFORARE, *In foro placitare*, Gloſſ. Iſid. Plautinum verbum, quod interpretantur, in ius vocare.

INFORCERE, munire. Charta Communis Sueſſion. apud Perardum p. 338. V. *Infortiare*.

INFORCIA, vis, violentia, Gall. *Force*. Charta Philippi Franc. Regis in Hiſt. Harcur. to. 4. p. 1347. V. *Fortia*.

INFORCIAMENTVM, munitio. Priuilegium a. 1265. ex Chartul. S. Ioannis Carnot. V. *Fortia*.

INFORCIARE, vt *Infortiare*, munire, V. in hac voce.

INFORCIATI SOLIDI, quorum materia purior erat minimeque adulterata, V. *Moneta Fortis* in *Moneta*.

INFORCIATVM RVBRVM, Gall. *Rouge foncé*, ſpiſſius, minusque lucidum, in Actis Epiſcoporum Cenoman. p. 390.

INFORESTARE, in ſiluam conuertere, i. q. *Afforeſtare*, ap. Matth. Pariſ. a. 1245. V. *Foreſta*.

INFORMACEVS, *formarius paries, qui duabus tabulis circumdatis, tamquam in formam infercitur*, in Amalthea.

INFORMARE, docere, monere. Gall. *Informer*, apud Lobinell. in Gloſſ. to. 3. Hiſt. Pariſ. INFORMARE SE, inquirere, Gall. *s'Informer*, in Diplomate Xyſti IV. PP. t. 3. Concil. Hiſpan. p. 687. INFORMARI, edoceri, certum fieri, Gall. *Etre Informé*, apud Rymer. t. 6. p. 662.

INFORMATIO, Gall. *Information*, inquiſitio. Apud D. Bruſſel to. 1. de Feudorum vſu p. 233. Occurrit alibi.

INFORMITAS, deformitas, apud Iulianum Toletanum lib. 3. Prognoſt. c. 30.

INFORNARE, verbum Italicum, Gallis *Enfourner*, panem in furnum immittere, inducere. Occurrit in Memoriali Poteſtatum Regienſ. ad an. 1288. apud Murat. to. 8. col. 1147. V. *Infurnare*.

† INFORRARE, pellitio inſtruere. Stat. Placent. l. 6. V. *Infoderare*

INFORTES, pro *Fortes*. Cathwulphus in Epiſtola ad Carolum Magnum.

INFORTIARE. (1) Munire, Gall. *Fortifier*. Charta a. 1195. apud D. Bruſſel de vſu Feudorum t. 2. pag. XVI. V. *Fortia*. (2) † Securiorem facere. Ch. Mſ. a. 1234. (3) † *Fortiam* ſeu vim inferre, Gall. ol. *Inforſer*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1385. V. *Fortia* 2. (4) † *Infortiare curiam*, eam competenti iudicum numero munire. Iudic. Mſ. a. 1267.

INFORTIATI, ſpecies monetae *fortis* ſeu purioris minusque adulteratae. V. *Moneta Fortis* in *Moneta*.

† INFORTIATIO, munitio, in Ch. Mſ. a. 1256.

INFORTIATVM, pars vna Digeſtorum Iuris, quod barbari noſtri Iurisconſulti in tres partes diuiſere, *Digeſtum nouum*, *Infortiatum*, et *Vetus*: quae nomina Bulgari et Azonis ſaeculo nata tum primum aiunt, nomenclationis etymo hactenus incerto, cuius quidem meminit Robertus de Swapham, qui vixit ſub Henrico III. Rege Angliae, in Chronico Monaſterii Petroburgenſis: quo loco ait, Benedictum, eiusdem Eccleſiae Abbatem, qui mortuus eſt anno 1194. deſcribi feciſſe plures libros iuridicos, atque in iis *Inſtitutiones Iuſtiniani*, (ſic) *cum Authenticis et Infortiato*, *Digeſtum vetus*, *tres partes*, *cum Digeſto nono*, *ſummam Placentini*; *totum corpus Iuris in duobus voluminibus*. Apud Seldenum in Praefat. ad Angliae Hiſtoricos, editos anno 1652. n. 8.

† INFORTIATVS, dicitur in foro eccleſiaſtico is, in quem vltima monitio ſeu excommunicationis ſententia lata eſt. Sentent Mſ. a. 1246.

† INFORTIFICATIO, opponitur *Infortiationi*. Ch. Mſ. a. 1376.

INFORTVNARE, infortunatum reddere. Praefatio pro benedictione coniugum in Miſſali Pariſ.

INFORTVNIOSVS, infortunatus, apud Guibertum l. 3. de Vita ſua cap. 3.

† INFORTVNIVM, maleficium, ſcelus, in Probat. to. 1. Hiſtor. Nem. p. 180.

INFRA, paſſim pro *Intra*, vnde Italicum *Fra*. INFRA BREVE, breui, propediem, Gall. *Dans peu*, apud Rymer. t. 4. p. 633. col. 1. INFRA SE, vel INTRA SE, quod Galli dicunt, *A part ſoi*, *en ſoimeſme*. Acta S. Ceciliae Virg. et Mart. *Tunc Valerianus reſpiciens, coepit intra ſe legere, etc.* Mox: *Cumque hoc Infra ſe legiſſet, etc.*

INFRACTIO ATRII ECCLESIAE, pro qua ſolent exigi 30. libra, vt eſt in Epiſtola Droconis Epiſcopi Bellouacenſis ad W. Coëpiſcopum. INFRACTIO BVRGI, *Caſtri*, *Vrbis*. V. *Burgbrech*. INFRACTIO PACIS, *vel ordinis*, *vel Chriſtianitatis*, *vel legalitatis*, in Leg. Henrici I. Reg. Angl. c. 21.

INFRACTOR, qui infringit, violat, deſtruit, apud *Madox* Formul. Angl. p. 240.

INFRACTVRA. (1) Delictum, crimen, vel quidquid leges *infringit*, et contra eas fit. Leges Henrici I. Regis Anglic. cap. 68. *Redduntur duae librae pro Infractura ordinis, etc.* Charta Caroli C. apud Doublet. in Hiſt. Sandionyſiana c. 788. (2) Effractura, actio effringendi Inter Formulas Bignonianas art. 26. exſtat *Cautio de Infracturis*, cuius initium ita concipitur: *Contigit quod cellarium vel ſpicarium veſtrum Infregi*, *et exinde annonam vel aliam raupam in ſolidos tantos furaui, etc.* INFRACTVRA BVRGI, V. *Burghbrech*. INFRACTVRA CHEMINI. Charta Communiae Meldenſis an. 1179. *Si quis in chemino in alium violenter manus iniecerit*, *et clamor inde proceſſerit*, *et de hoc conuictus fuerit*, *Infracturam chemini foris fractor 7. ſolidis emendabit.* INFRACTVRA ECCLESIARVM, in Capitulis Caroli Calui, apud Baluz. t. 2. Capit col. 150.

† INFRAMISSIO, quidquid alicui poſſidendum aſſignatur, et in ius poſſeſſionem mittitur. Ch. an. 1227. apud Murator. to. 4. Antiquit. pag. 440.

INFRAMITTERE, interponere, Gall. *Entremettere*, a voce *Mittere*, *Mettre*. Ratherius Veron. Epiſc. in Apologetico.

INFRAMVRANEVS, infra ſeu intra muros vrbis, vel caſtri. Gregorius Turon. l. 7. c. 22.

INFRANARES, myſtax, ſuperioris labri barba. Gloſſ Sancti Benedicti *Infranares*, μύςαξ. V. Sidonium l. 1. Ep. 2.

† INFRASIA, ornamenti ſpecies, Gall. *Fraiſe*. Ch. Mſ. a. 1360. *Infraſia de argento*, *et corrigium vnum de argento*. V. *Aurifrigium* et *Orfreſium*.

INFRAVDARE, defraudare. Act. SS. t. 2. April. p. 429.

INFRENDA, pro *Inferenda*, in Ch. Caroli M. a. 770. t. 5. Collect. Hiſt. Fr. p. 719.

INFREQVENTATVS, infrequens, rarus. Sidonio l. 4. Epiſt. 10. et l. 9. Epiſt. 15.

INFRESCAVRARE, herbis recentibus vel arborum ramuſculis locum refrigerare. Comput. a. 1400. inter Prob. t. 3. Hiſt. Nem. p. 150. Vide *Freſqueria*.

INFRIGDARE, refrigerare, *Refraiſchir*. Alexander Iatroſoph. l. 1. de Paſſionib.

INFRIGIDARE, ead. notione. *Aeſtiuo tempore vinum Infrigidare*, in Chron. Mellic. p. 417.

INFRIGIDATVS, frigefactus, rigens frigore. In Actis SS. to. 1. Iulii p. 586.

INFRIXATVRA, fimbria. Conſtitut. Frederici Regis Siciliae c. 93.

† INFRONITVS, i. q. *Infrunitus*, *fol, indiſcret*, in Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684. V. *Frunium*.

INFRONTARE. (1) Terminari, Gall. *Abutir*. Charta a. 855. Marcae Hiſpan. col. 789. (2) INFRONTARE SESE, opponere ſeſe, quaſi frontem fronti opponere. Iſidorus Pacenſis in Chron. aera 769.

INFRONTATIONES, fines, limites, apud Mabillonium to. 5. SS. Bened. p. [illegible].

INFRONTATE, impudenter. Fulgentius: *Catillare eſt per alienas domos infrontate gyrare*.

INFRONTATVS, impudens, abſque fronte, infrunitus. Concil. Ticinenſe ſub Benedicto VIII. PP. in Praefat.

INFRONTVOSVS, vt *Infrontatus*. Rolandinus Patav. de factis in Marchia Taruiſina l. 10. c. 16.

INFRVCTIFER, qui non fert fructum. Non ſemel legitur in Chartis: *Arbores fructiferae et Infructiferae, etc.*

INFRVCTVARE, fructus, ſeu grana terram mittere. *Enfruiter*, in Conſuetudinibus municipalibus.

INFRVCTVS, vſusfructus. Charta Officialis Remenſis a. 1238. in Tabulario Compendii.

INFRVNITAS, dementia. Translatio S. Guthlaci, t. 2. April. p. 56. Vox *Infrunitus* non ſemel occurrit apud Senecam et alios recentiores pro Imprudens, fatuus, inſipiens. V. *Frunium*.

INFRVNITVS, V. *Frunium*.

† INFRVTECTVS, qui non fert fructus. Chart. S. Vict. Maſſil.

† INFVBILITVS. *Vſque in balma infubilita*, in eodem Chart. forte quae immediate ſubtus eſt.

INFVCATE, abſque fuco, in Inſtrumento t. 3. nouae Gall. Chriſt. col. 146.

† INFVCATVS, ſincerus, ſine fuco. Elmham. in vita Henr. V. c. 89.

INFVGARE, in fugam agere, conjicere. Io. Biclarienſis: *Claudius vix cum 300. viris 60. millia fermè Francorum noſcitur Infugaſſe*.

INFVLA, caſula, planeta, veſtis ſacerdotalis. Hugo a S. Victore in Speculo Eccl. l. 1. c. 6. *Caſula, quae alio nomine planeta, vel Infula dicitur*: vbi perperam editum *Infuſa*. Statuta Eccleſiarum Cadurc. Ruthen. et Tutel. apud Marten. t. 4. Anecd. col. 716. *Infula ſeu caſula quae alias veſtes cooperit caritatem ſignificat, quae virtutes continet in ſe omnes*. Inuentar. Eccl. Nouiom. an. 1419. *Item vna alia Infula nigra de ſargia foderata de tela viridi*. Statuta Synodalia Alberici Epiſcopi Placentini an. 1298. *Nullus Presbyter ſeu Rector Eccleſiarum ciuitatis - - - debeat portare Infulas ſub biretis*. In vltimo hoc loco *Infulas* intelligo *Faſcias* ad tegendum caput vel ornandum: qua notione vocem *Infula* vſurparunt Latini. Qualis autem fuerit antiquorum Infula docet Seruius in librum 10. Aeneid. Virgilii: *Infula*, inquit, *Faſciae in modum diadematis, a qua vittae ab vtraque parte dependent: quae plerumque lata eſt, plerumque tortilis ex albo et cocco*. INFVLAE ECCLESIASTICAE. Translatio SS. Sebaſtiani et Gregorii, ſaec. 4. Benedict. part. 1. p. 396. *Religioſa Monachorum concio eccleſiaſticis Infulis redimita ſtabat proſpectans, vnanimi deuotione vniuerſalibus Officiis animata, vt profecto-*

ſectori ac patrono perenniter habituro congrua ſuſcipiendi ferret obſequia. † INFVLAE PRAEFECTVRAE, pileus, quo praefectus Romanus dignitate inueſtiebatur. Caeremon. Rom. MS. † INFVLAE RECTORIALES, ornamenta quae ad Rectoris dignitatem. Statut. Vniuerſ. Aquenſ. a. 1483. † INFVLA, pro quouis pileo, in Statut. pro comit. Venaiſſ.

INFVLARE, infulis ornare. Gloſſ. Iſid. *Infulat, Propitiat.* Graeuius ſcribendum credit *Infulis ornat.* Suetonius in Caligula c. 27. *Cunctantem pueris tradidit verbenatum Infulatumque.*

INFVLLONICATVS, ἀκνάφος. Gl. Cyrilli et Lat. Gr. Sangerm. Rudis, impolitus.

† INFVNDERE. (1) Fodere. Ch. MS. a. 1299. (2) Fundere. Ch. MS. a. 1300.

INFVNDITVS, V. *Infuſio.*

INFVRCARE, in furcam agere, ſuſpendere. Rodericus Toletan. in Hiſt. Arabum c. 25.

INFVRIARE, in furorem efferare, apud Duellium lib. 1. Miſcell. pag. 236.

INFVRIOSVS, furioſus, apud Raim. Duell. l. 1. Miſcell. p. 241.

INFVRNARE, *in furnum mittere, vel in furno coquere*, Ioanni de Ianua; *Enfourner*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerman. V. *Infornare* et *Furnare.*

INFVSA, V. *Infula.*

INFVSARE, *fuſo inuoluere.* Ioan. de Ianua; *Enfuſeler*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm.

† INFVSELATVS, fuſis inſtructus, Gall. *Fuſelé.* Guido de Vigeu. MS.

INFVSIDARIVM. Ioannes Laudenſis in Vita Petri Damiani num. 42. *Audiui eumdem videlicet totidem aliquando diebus nullo refeciſſe cibo, niſi parco leguminis Infuſidario.* Mabillon. Saec. VI. Benedict. part. 2. pag. 262. ſuſpicatur legendum *leguminis infuſi diario.* Id eſt vt ipſe Damianus loquitur Opuſc. 15. *radicibus et leguminibus Infuſis, vel etiam elixis.*

INFVSIO, vel *Infuſtitus*, vel *Infunditus*, equorum morbus, qui accidit ex potatione ſuperflua, vel ex immoderato labore. Vide Iordanum Riſum Colabrum MS. l. 2. de Medicaminibus equorum et Petrum de Creſcentiis l. 9. de Agricult. c. 19.

INFVSORIVM. Will. Brito in Vocabul. MS. *Infuſoria dicebantur vaſa quibus oleum lucernis infundebatur* Breuiloq. *Infuſorium, vas, in quo eſt oleum, quod ponitur in lucerna. Item Infuſorium dicitur, per quod proiicitur ablutio calicis.*

† INFVSTIS et hoc INFVSTE, *poſito in honore.* Gloſſar. Lat. Ital. MS.

INFVSTITVS, V. *Infuſio.*

INFVSVS EQVVS, V. *Suffoſſor.*

INGADIARE, pignori dare, Gall. *Engager*, apud Marten. t. 1. Anecd. col. 391. V. *Vadium.*

† INGAGIARE, idem, in Ch. MS. a. 1274.

INGAM, INGANNVM, V. *Ingenium*

† INGANCLA, ſpecies ſagittae. Stat. a. 1324. inter Probat. t. 4. Hiſt. Occit. p. 164. *Ancum cum ſagittis dictis muſquetis vel ingancliſ.* V. *Ingancla.*

† INGANNARE, decipere, fallere, vox Ital. Ch. an. 1132. inter Prob. t. 2. Hiſt. Occit. V. *Ingenium* 1.

INGANNVM, V. *Ingenium.*

† INGANOLA, armorum genus, quod inter arma vetita recenſetur in Stat. Vallis-Ser. rubr. 44. V. *Ingancla.*

INGANVM, V. *Ingenium.*

INGARDIATOR, vt *Gardiator*, cuſtos. Litterae a. 1358. t. 3. Ordinat. Reg. p. 305.

INGARRVLA, f. pica, quae garrula et loquax dici ſolet. Libellus de remediis peccatorum apud Marten. t. 4. Anecd. col. 22. *Poenitentia bibentis quod intinxerit aquila, vel Ingarrula, vel Gallina, vel* (f. VII.) *dies et noctes in pane et aqua.*

† INGAYNARE, inſerere, Gall. *Engainer*, t. 2. Hiſt. Nem. Prob. pag. 260. INGVAYNARE, ibid. p. 197.

† INGAZARE, oppignerare, Gall. *Engager.* Stat. Vallis-Ser. c. 92.

INGAZIARE, pignerare, V. *Inguaziatio.*

INGEGNERIVS, V. *Ingeniarii.*

INGEMAS. Agnellus in Vita S. Martini c. 1. apud Murator. t. 2. p. 182. col. 1. *Omnes ſuburbanae ciuitates veniebant, omnia docaria et ſubtegulata et omnia ligna abiegna et quae neceſſaria erant, Rauennenſes ciues ſoluentes in angaria cum finibus et Ingemas cetera.* An reſtituendum *cum finibus et Ingeniis ceteris.* V. *Ingenium.*

INGEMOSITAS. Ianſſonius in Auctario Gloſſarium Iſidori: *Indolentia, Ingemoſitas.*

INGENIARE. (1) Per ingenium ac artem quidpiam excogitare. Conſtantinus African. l. 3. de Morbor. curat. c. 14. *Cauſam morbi Ingeniemus auferre, etc.* Hinc emendandus, ni fallor, Frotharius Tullenſis Epiſt. 20. *Interfeci in veſtris foreſtibus lupos 211. Interfeci, dico, quia me iubente et Ingenuante capti fuerunt.* Legendum enim puto *Ingeniante.* (2) INGENIARE VRBEM, machinis bellicis oppugnare. Gaſparis Barthii Gloſſar. ex Anonymi Hiſtor. Palaeſt. V. *Ingenium* 2. (3) INGENIARI, Iohanni de Ianua, *Ingenium exercere, ingenioſe ſe habere; et ponitur pro decipere, et tunc eſt tranſitiuum.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Ingeniari, Exercer engin ou engigneur.*

INGENIARII. Vgutio: *Arcepellones, qui vulgo dicuntur Ingeniarii.* INGEGNERIVS, Ital. *Ingegnere,* in Hiſtoria Cortuſiorum, apud Murator. t. 12. col. 805.

INGENIATOR. (1) Machinarum bellicarum confector, Gall. *Ingenieur.* Computus an. 1336. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 284. V. *Ingeniator, et Ingenioſus.* (2) *Donum de Ingeniatores*; hoc eſt, vti videtur, de rebus *ingenio* et arte comparatis. V. *Donum* 2.

INGENICVLARI, genua flectere, Britoni in Vocabul. Vtitur Vitruuius l. 9. c. 6. V. *Geniculare.* INGENICVLARE dixerunt Hyginus Aſtronom. l. 2. c. 6. et Lampridius in Heliogabalo. INGENICVLANS, *genua flectens.* Io. de Ianua. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Ingenicularis, Agenoilleur.*

INGENICVLATIO, oratio cum genuflexione emiſſa. Adamnanus l. 3. de Locis SS. c. 4.

INGENIOLVM, paruum *Ingenium, Petit Engin,* in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm. Chronicon Cornelii *Zantfliet* apud Marten. t. 5. Ampl. Collect. col. 387.

INGENIOSE, per fraudem. Capitula Pippini, Regis Ital. a. 703. c. 23. V. *Ingenium* 1.

INGENIOSITAS. Io. de Ianua, *Aſtutia, calliditas, prudentia, ſubtilitas.* Marten. t. 5. Ampliſſ. Collect. col. 790. *Sangambaſſa pontem mira Ingenioſitate fabricari fecit*, id eſt, miro artificio; qua notione vox *Ingenioſitas* affinis eſt voci *Ingenium.*

INGENIOSVS, machinarum bellicarum confector, vel qui iis praeeſt in bellis, quem Galli *Ingenieur* dicunt. Plinius Iunior l. 10. Epiſt. 40. *Architecti tibi deeſſe non poſſunt. Nulla prouincia eſt, quae non peritos et Ingenioſos homines habeat.* Albertinus Muſſatus l. 4. p. 21. *Cum baliſtarum tormentorumque omnis generis apparatibus Ingenioſos ad caſtri oppugnationem ſero perordinat.* Qui igitur *ingeniis*, ſeu machinis bellicis praeerant, *Ingeniarii* dicebantur. V. *Ingenium* 2.

INGENITVRA, ſterilitas. Vita S. Vitalis Abb. t. 2. Martii p. 31.

INGENITVS. (1) Proſtratus. Vita S. Sauini t. 3. Iulii p. 179. *Ingeniti ex templo terrae, Dominum deprecabantur dicentes, etc.* INGENITVS, dictus quidam Burchardus, vt habet Caniſius to. 5. Antiq. lection. p. 786. quod ex vtero matris exciſus, et aruinae porci, vbi incuteſceret, incluſus fuiſſet. (3) † Mendoſe pro *Ingenuus*, in Ch. Mſ. ann. 1184.

INGENIVM. (1) Ars, machinatio, fraus. Ioan. de Ianua: *Ingenium - - - aſtutia, calliditas.* Tertullianus aduerſus Gnoſticos: *O parricidii Ingenium! o ſceleris artificium! o argumentum crudelitatis.* Lex 6. Cod. Th. de Curioſis: *Callida machinamenta*

menta commeantium, ac ſimulatae obſeruationis Ingenia et fraudes depellant. MALVM INGENIVM, eadem notione, Gallis *Mal-engin.* Lex Salica tit. 36. §. 4. *Si quis per malum Ingenium in curtam alterius miſerit aliquid, quod furatum eſt, etc.* ENGANNVM, idem quod *Ingenium*, Hiſpanis, *Enganno*, Gallis *Engin*, Occitanis, *Engana*, fallere. Charta Ildefonſi Regis Arag. apud Marcam in Hiſt. Beneharn. l. 6. c. 5. n. 4. *Ego Rex conuenio vobis Dominae Mariae - - - totum praedictum honorem tenere et habere et expletare ſecure et in pace, ſine veſtro Engam, ſicut ſuperius ſcriptum eſt.* Alia eiuſdem Regis l. 6. c. 9. n. 3. *Quod vobis valeam et adiuuem vos, bona fide et ſine Engauno.* ENGANNARE, *Enganer*, decipere, Hiſpanis, *Engannar.* Pactum nuptiale inter Raymundum et Sanciam filiam Petri Reg. Aragon. Octob. 1205. *Et ipſum in Dei fide et mea recipio, quod eum non decipiam, vel Engannem, etc.* INGANNVM, INGANVM, vt *Engannum. Ingam*, in Charta Aymerici Vicecom. Narbon. a. 1014. apud Stephanotium t. 1. Antiq. Occitan. MSS. p. 516. *Ingan*, in Charta 4. armarii Narbon. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. Charta a. 1103. apud Bruſſel t. 2. de Vſu feudorum pag. 729. *Iſtas omnes ſuperſcriptas donationes dono vobis ego Willelmus* (Montiſpeſſul.) *ſine veſtro inganno, ad meum ſeruitium.* Teſtam. Rogerii Vicecomitis Biterr. a. 1150. apud Marten. t. 1. Anecd. col. 411. *Abſque omni Inganno eis dono et autoriſo.* Pactum matrimonii an. 1207. ibid. col. 807. *Bona fide et ſine malo Inganno iſtas pactiones praedictas tenebunt.* Rurſum occurrit apud eundem Marten. t. 1. Ampl. Collect. col. 1091. in Hiſt. Dalphin. to. 1. p. 148. col. 2 etc. *Inganum* vero t. 1. Anecd. col. 251. *Per rectam fidem ſine Ingano.* (2) Machina bellica, *ingana* et arte adinuenta, conſtructa. Tertullianus de Pallio c. 1. *Nam et arietem - - - nemini vnquam adhuc libratum illa dicitur Carthago, ſtudiis aſperrima belli, prima omnium armaſſe in oſcillum penduli impetus debile pecoris caput vindicantis. Cum tamen vltimarent tempora patriae et aries iam Romanus in muros ſuos quondam auderet: ſtupuere illico Carthaginienſes vt nouum extraneum Ingenium.* Ita arietem *argumentoſum Ingenium* vocat Miſcella l. 17. p. 489. Tudebodus l. 5. pag. 811. *Atque eum acceptum ligatis manibus et pedibus poſuerunt in fundum cuiusdam Ingenii, quod Perrea vocatur, etc.* Inſtrum. an. 1322. apud Rymer. t. 3. p. 939. *Et quaedam Ingenia ad proiiciendum petras groſſas ſuper caſtrum praedictum.* (3) Inſtrumentum notarii. Bullarium Caſin. t. 2. Conſt. 90. *Siue per traditiones, ſiue per Chartularum Inſcriptionis, ſiue per aliquo legali Ingenio vel tenore.* (4) Ratio, cauſſa. Leges Luitprandi apud Murator. t. 1. part. 2. p. 67. *Si manifeſtum fuerit quod aut iudex, aut ſculdais, et ſeliarius aut decanus, vbi ipſi arioli, aut ariolae ſunt, et eos non condemnauerit, aut praemium tulerit - - - vel pro qualicumque Ingenio abſoluerit, integrum guidriſild ſuum in palatio componat.* (5) Rete aut hamus. Quoniam Attachiam c. 87. §. 2. *Salmunculi non capiantur, nec deſtruantur per retia, aut per alia Ingenia ad ſtagna molendinorum, etc.* (6) Inſtrumentum nauticum trahendis nauibus accommodatum. Miracula MSS. Vrbani V. PP. *Trahentes ſagentiam cum vno bono Ingenio perduxerunt eam in terram.* (7) † Res quaeuis quae vſui eſt. Monſtrae factae ap. Chaſſagn. an. 1511. *Vnam baliſtam fuliſtam ſuo ingenio.* Pact. a. 1517. *Quia molendina praedicta et alia ingenia conſtructa ad vſum etc.*

INGENIVS, f. charta, inſtrumentum. Charta S. Michaelis de Fallio in Comitatu Barchinon. *Dono cum filiis, garricis - - - et ortis et aquis ſicut ſuperius reſonat ſiue per villas quaſque voces, ſine per meos Ingenios.* V. *Ingenium* 3.

† INGENTER, multum, valde. Acta SS. t. 6. Iul. p. 759.

INGENTIA, magnitudo, acerbitas. Acta S. Franciſcae Rom. t. 2. Martii p. 97.

INGENTIFICVS, ingens, magnus, immanis. Gerardus Mauriſius apud Leibnit. tom. 2. Script. Brunſuic. p. 24.

INGENTIOR, maior, in Giſtis Abbatum S. Germani Autiſſiod. c. 19.

INGENTITVDO, craſſitudo, amplitudo, apud Acher. to. 8. Spicil. p. 629.

† INGENTVS, pro ingens, in Praefat. ad Chartul S. Petri Carnot.

INGENVALIS MANSVS, V. in *Manſus* et *Ingenuus*.

INGENVARE. (1) Manumittere, *Ingenuum* facere. Charta Hiſpanica aerae 1082. apud Antonium *de Yepez* in Chronico Ordinis S. Benedicti to. 6. *Et cum ſeruis iſtis - - - ſoris illo maiore, quem Ingenuamus.* Capitulare Caroli M. a. 808. *De his qui fraudulenter ſe Ingenuare volunt, etc.* (2) V. *Ingeniare.*

INGENVILIS, ingenuus. Codex MS. Irminonis Abbat. Sangerman. fol. 72. col. 2. *Sunt ibi foci inter Ingenuiles et lidiles CXXIIII. qui ſoluunt de ſpelta modios CXXIIII. propter wactam. Soluunt de axiculo inter Ingenuorum et lidorum et ſeruorum manſus VI. (6000.) DCCC. de ſcindulis ſimiliter.* V. *Manſus Ingenuilis.*

INGENVITAS. (1) Ingenui ſtatus. Charta Carolomanni Regis a. 881. (2) Nobilitas, titulus honorarius, conceſſus Reginae Angliae a Gregorio VII. PP. libro 7. Epiſtola 26. (3) Libertas ſeruo data per manumiſſionem. Synodus Aurelian. II. can. 9. *Si de ſeruis Eccleſiae libertos fecerit Epiſcopus, in Ingenuitate permaneant.* CHARTA INGENVITATIS, qua ſeruus in libertatem aſſeritur: *Ingenuitas Chartae*, pro *Charta Ingenuitatis*, in Capitulari 3. Caroli M. an. 803. edit. Baluzianae. *Chartula libertatis*, apud Paulum Diaconum Emeritenſem in Vita S. Maſonae Epiſcopi Emerit. c. 17. Capitularia Caroli Magni l. 3. c. 28. *Si quis per chartam Ingenuitatis a domino ſuo legitimo libertatem eſt conſecutus, liber permaneat.* (4) Praedium liberum, *manſus Ingenuilis*, in Annalib. Bertinian. Francor. a. 866. Iidem Annales a. 777. *Et ſecundum morem illorum omnem Ingenuitatem et alodum manibus dulgtum fecerunt, ſi amplius mutaſſent ſecundum malam conſuetudinem eorum, niſi conſeruaſſent in omnibus chriſtianitatem, etc.* (5) Immunitas, ſecuritas. Tabularium Conchenſis Abb. in Ruthenis ch. 503. a. 1180.

INGENVVS, liber, qui opponitur ſeruo, aut cuiuis obnoxiae conditionis, in Lege Salica tit. 37. 43. 44. et alibi paſſim. Gloſſar. Lat. Graec. *Ingenuus*, εὐγενὴς, ἐλεύθερος, ἐπίσημος. Hi a tributis immunes erant, quod ſecus erat de ſeruis. Gregorius Turon. l. 7. c. 15. *Multos de Francis, qui tempore Childeberti Regis Senioris Ingenui fuerunt, publico tributo ſubegit.* Erchembertus in Hiſt. Longob. c. 6.

Liber et ingenuus ſum natus vtroque parente;
Semper ero liber, credo, tuente Deo.

In Capitulari Caroli Mag. pro partibus Saxoniae, triplex hominum conditio ſtatuitur, *Nobilium*, ſeu qui de nobili genere ſunt, *Ingenuorum*, et *Litorum*. Vnde patet, hoc loco *Ingenuos* pro iis, quos *liberos* vocabant, vſurpari, vt in voce *Liber* obſeruamus: alias *Ingenui* dicti, qui ex ſeruitute manumiſſi, libertatem conſequebantur. Hinc *Ingenuus fieri* dicitur, qui in libertatem aſſeritur, apud Gregor. Turon. lib. 8. cap. 41.

INGERARE. (1) Pro *Inaggerere*, in Statutis Mediolan. part. 2. c. 247. (2) INGERARE, INGERIAE, voces deprauatae ex *Geronticon*, liber continens vitas Patrum. V. *Geronticon*.

† INGERERE SE, ſe habere; dicitur de agri parte, qua extenditur. Ch. Mſ a. 1259.

INGERSARE, *gerſa*, ſeu ceruſſa, infuſcare, illinire, V. *Gerſa*.

† INGESSIO, pro iniectio. Ch. an. 1208. to. 7. Ordinat. reg. Franc. p. 604.

† INGESTIRE SE, ſe ingerere. Synod. Tornac. a. 1366.

INGLANDARE, glandibus alere. Anaſtaſius in S. Hadriano PP. apud Murator. to. 3. p. 188. col. 2. Vide *Glandis*.

INGLANDVLA, inflatio glandularum gutturis ſeu tonſillarum. Acta SS. t. 3. April. p. 989.

INGLARARE, INGLAREARE, Italis, glarea ſeu arena ſubſternere. Regimina Paduae apud Murator. to. 8. col. 461. *Hoc anno* (1275) - - - *Inglareata fuit via, qua iter Vincentiam.*

INGLORIA, ἀδοξία, *dedecus, ignobilitas*, in Supplem. Antiq.

INGLORIATIO, eadem notione, Dionyſio Cartuſ.

INGLVTVS, *infirmus*. Papias et Amalthea.

† INGLVVIES, morbi genus, tumor gutturis. Acta SS. to. 3. Aug. p. 349.

INGOLINVS. Charta an. circiter 1060. apud Marten. to. 1. Anecdot. col. 187. *Leganit quoque Comes Guillelmus ſupradicto ſancto* (Nicolao Pictav.) *in morte ſua pedagium, quod vxor ſua apud Manciacum tenebat, ſcilicet de Ingolinis, de decem ſolidis, duodecim denarios; de Voltroix vero ſex den. et X. ſol.*

INGOMBERARE, impedire, obſidere. Acta SS. to. 3. April. p. 514. *Incumbrare.*

INGOTTATVS, laborans arthritide, Ital. *Gotta*, Gallis *Goutte*. Acta SS. t. 2. Iunii p. 376. V. *Gutta.*

† INGRADVATVS, nullo gradu in iure donatus. Ch. an. 1379. to. 3. Hiſt. Nem. Prob. pag. 39. V. *Graduatio.*

INGRAMINARE, *in gramina erumpere*, apud Papiam. Hinc emendanda Gloſſas Iſid. *Ingraminat, in gramina rumpit.* Lege *erumpit.* Io. de Ianua: *Ingraminare, gramine implere.*

INGRANARE, moletrinae infundere, Gall. *Engrener*. Charta a. 1238. ex Chartul. S. Vandregeſili t. 1. p. 806. Faber in Theſauro ex Fragmento Gloſſario Anglic. *Ingranare* reddit *Grana in horreum imponere.*

INGRANATIS, roſa, quae pomi granati colorem refert, vnde vocis *Incarnat*, apud Gallis etymon. Occurrit apud Michaelem Scotum de Phyſionomia c. 46.

INGRANDINARE, inſtar *grandinis* crebris flagellorum ictibus caedere. V. *Grandinare.*

INGRANGIARE, in *grangia* ſeu horreo recondere. Charta an. 1451. ex Archiuo B. M. de Bono-nuntio Rotomag. V. *Granea.*

† INGRANGIACIO, locus granis recondendis aſſignatus. Chron. Io. Whetham. V. *Ingrangiare.*

† INGRASSATIO, graſſatio, incurſio, to. 10. Collect. Hiſt. Franc. p. 251.

† INGRASSATVS, Gall. *Engraiſſé*, metaph. bonis abundans. Gualt. Hemingford. p. 17.

INGRATES TAVRI, Gall. *Engraiſſez*, incraſſati, V. in *Taurus.*

INGRATINARE, vnguibus cutem carpere, Gall. *Egratigner*. Statutum a. 1204. apud Catellum in Comitibus Toloſanis p. 230.

INGRATITVDO. (1) Ira, indignatio, gratiae et beneuolentiae amiſſio. Ch. a. 1313. apud Rymer. t. 3. p. 419. *Idem Comes volens, ſicut decet, vt dixit, dictae dominae Margarethae matri ſuae reuerentiam exhibere, et eam toto poſſe et conatibus honorare, nolens eius Ingratitudinem incurrere, etc.* Alias *Ingratitudo* vitium eſt ingrati animi. Vox hoc intellectu nimium nota, et vtinam minus neceſſaria: quam tamen nuſquam libi reperies apud Latinos. V. Voſſium de Vitiis ſermonis. (2) † Seueritas. Conſuet. Norman. c. 8.

† INGRATVITAS, officium grati animi. Teſtam. Mſ. a. 1477.

INGRATVITVS, ingratus, moleſtus. Acta SS. Iunii t. 4. p. 563.

† INGRATVS, inuitus. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1357.

INGRAVANTER, haud grauate, libenter, apud Acher. to. 10. Spicil. p. 18. *Ingrauate* dixit Ammianus non ſemel. V. *Grauatum.*

INGRAVARE. (1) Inſculpere, Gall. *Graver*, apud Rymer. t. 5. p. 48
(2) In

(2) Impetere, poſtulare. Videſis in *Cravare*.

INGREDI, inducere. Acta SS. Maii to. 4. p. 625. de B. Auguſtino Nouello: *Licentia - - - Ingrediendi in eandem ciuitatem Thermarum reliquias praedictas*.

INGREDICIVM, ingreſſus. Vetus Charta ex Tabular. S. Benigni Diuion. apud Perardum p. 162.

INGREMIARE, *accipere, vel in gremium mittere*. Vgutio et Io. de Ianua in *Gremium*.

INGRESSA, V. *Introitus*.

† INGRESSARIVM, liber continens antiphonas, quae ad miſſarum *introitus* a choro canuntur. Ch. an. 1019. t. 1. Hiſt. mon. Caſſin. p. 81. *Ingreſſarium* edidit Murat. t. 4. Antiq. p. 770. V. *Introitus* 5.

INGRESSEA, reditus annui ex aliqua re prouenientes. V. in *Exitus*.

INGRESSITVDO. Charta Ioannis Epiſc. Cumani a. 1141. apud Vghellum t. 6. Italiae ſacr. p. 269. *Nobis reddatis - - - in ſecundo die Lunae ſacrae Quadrageſimae coenam vnam - - - ſine omnium Ingreſſitudine*.

INGRESSORA, terminatione Longobardica, pro *Ingreſſus*. Charta an. 965. apud Murator. t. 2. p. 421.

INGRESSVRIVM, V. *Ingreſſarium*.

INGRESSVS. (1) Reditus annui ex aliqua re prouenientes, vt fructus praedii, etc. V. in *Exitus*. (2) Vox Fori, Anglis *Entré*, ſeu *Entrée*, quae vſurpatur de eo, qui perſonaliter, vel per alium eius mandato terram vel tenementum ingreditur, id eſt, eius poſſeſſionem inuadit. Contra hunc datur *Breue*, quod dicitur *de ingreſſu*. Raſtallus. (3) † Incoeptio, t. 5. Cod. diplom. Polon. p. 81.

INGROSSARE. (1) Luculentius ſcribere, Gall. *Groſſoier*: quod de forenſibus inſtrumentis dici ſolet. Limborch. Sentent. Inquiſit. Toloſ. V. *Groſſare*. (2) *Facere vt omnes partes cohaereant, condenſare, facere continuum ſeu craſſum*. Goclenii Lexic. Philoſophicum. (3) † Italis, rem re permutare ſub iudicis autoritate, qui factum inſtrumento publico approbat; vnde INGROSSATIO, permutatio. Stat. Mart. l. 2. c. 84. INGROXARE, INGROXAMENTVM, INGROXATIO, eadem notione. Stat. a. 1225. ap. Murat. t. 2. Antiq. Ital. p. 339.

INGROSSARI, craſſum fieri, inflari, tumeſcere. Vita S. Richardi, to. 1. April. p. 310. *Coeperunt igitur manus eius dextra, nec non et tibia valido tumore Ingroſſari*.

INGROSSATOR. (1) *Ingroſſatores*, Cowello l. 4. tit. 28. §. vlt. et Iuriſconſultis Anglis, ſunt monopolae, qui ad annonam carius vendendam, quantum poſſunt in ſuas manus congerunt, Gallis: *qui achetent en gros*. (2) Qui inſtrumenta forenſia et contractus in membranis maiori charactere exarat et redigit, Gall. *Groſſoieur*. Vnde, inquit, Spelmannus, aeuo Henrici VI. *Ingroſſator magnae rotulae* appellatus fuit, qui hodie *Clericus Pipae* eſt: et *duplex Ingroſſator*, qui nunc *Pipae contrarotulator*. INGROXATOR, ead. notione, in Laterculo Magiſtratuum Cremonenſium, apud Murator. t. 7. col. 646. V. *Ingroſſare* 1.

INGROXAMENTVM, INGROXARE, INGROXATIO, V. *Ingroſſare* 3.

INGROXATOR, V. *Ingroſſator* 2.

INGRVENTIA, irruptio, impetus, *Copia ingruens*, Barthio in Gloſſis ex Baldrici Hiſt. Palaeſt. *Ingruentia cauſarum et negotiorum pericula*, apud Schannattum. Vindem. Litter. p. 157.

INGVADIARE, oppignerare, Gallis *Engager*; *Engaigner*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm. *Inguadiare*, *valde guadiare*, Ioanni de Ianua. *Inguadiare ſe alteri*, ſe ei dedere pignoris loco, eique ſeruire, in Legibus Caroli M. apud Murat. to. 1. part. 2. p. 98. col. 1. V. *Vadium*.

INGVAGIARE, INGVAGIMENTVM, eadem notione. Chart. S. Vincentii Cenoman. f. 197.

INGVAYNARE, V. *Ingaynare*.

INGVAZIATIO, pignoris obligatio, Gall. *Engagement*. Charta a. 1082. apud

apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. col. 254.

† INGVICHIATVS, Gall. *Enguiché*, vox venatica, dicitur de cornu cingulis ſuis ornato. Ch. Mſ. ann. 1301.

INGVINARIA PESTIS, qua inguen afficitur, apud Leibnit. t. 2. Script. Brunſuic. p. 446. V. *Inguinaria*.

INGVISSATVS. Gloſſae veteres p. 324. *Inguiſſatus*, τεθϱαυμενος. Aliud videtur ab *inquaſſatus*. Gloſſ. Graec. Lat. ἀθϱαυςος, *Inquaſſatus*, *infractus*. Alibi: ἀσιςος, *Inquaſſatus*. Ἀσύντϱιπτος, *Inquaſſatus*. V. Meurſium in ἐγκουσῆτος et Martinium in Lexico.

INHABILIS († infirmus, incommodus.) Libellus precum Marcellini et Fauſtini p. 29. *Maximus quoque de Neapoli Campaniae, quod eſſet Inhabili ſtomacho, et corpore delicatiori, etc.*

INHABILITARE, inhabilem et incapacem declarare. Areſtum Parlamenti a. 1394. apud Meneſterium in Probat. Hiſt. Lugdun. pag. 74. col. 2.

INHABILITAS. (1) INHABILITAS, INHABILITATIO, eadem notione leguntur in Bullario Carmel. p. 199. col. 2. et p. 243. col. 2. (2) † Infirmitas, debilitatio. Stat. crimin. Saon. c. 16.

† INHABITABILIS TERRA, quae eſt ſine habitatore. Tabul. S. Albini Andegav.

INHABITATOR, pro Habitator, in litteris a. 1523. apud Ludewig. t. 5. p. 19.

INHAEREDITARE. S. Valerianus Cemelienſis Homil. 4. *Ita Haereditatem, cui ſolet vnus Inhaereditare, frequenter videmus multos numero accreſcente ſufficere.*

† INHAERENTIA, *Erdancae*. *Inhaerere*, *Erdre*. Gl. Lat. Gall. a. 1352. V. *Adhaerere*.

† INHAESITABILITER, ſine haeſitatione. Lit. Mſ. Caroli VI. an. 1394.

† INHANITVS, oppreſſus, ad nihilum redactus, Gall. *Aneanti*, to. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 158.

INHAVARI; admiſceri. Gloſſar. Lat. Graec. Sangerm. MSS. *Inhavor*, πϱοσμίξομαι.

INHERBARE, veneficis potionibus vitam vel mentem auferre. Lambert. Ardenſ. p. 80. V. *Herba*.

INHEREDARE, in poſſeſſionem mittere. Litterae a. 1326. ad calcem Hiſt. Loſſenſis p. 33.

INHEREDITARE, eadem notione. Charta a. 1292. apud Miraeum t. 2. p. 442.

INHEREMIS, *arrogans*. Papias in MS. Bituric.

INHERGIA, *Effectus*. Papias. Vide *Inergia*.

INHERMVS, incultus. V. *Eremus*.

† INHERTVS, pro inhaeſus, to. 5. Ordin. reg. Fr. p. 386.

† INHIATIO, deſiderium. Dipl. a. 1017. to. 10. Collect. Hiſt. Franc. p. 617.

INHIBAE, V. *Inhibrae*.

INHIBITOR, *bedellus*, *qui et angarius dicitur et exactor*, *quia nimis petendo et iniuſte auferendo inhibet homines: vel qui inhibet lites*, *inter eos. Vnde Ioſephus lib. 20. Iuſſit violentiarum Inhibitor*, *vt ad Imperatorem pergerent*. Haec Vgutio. Gl. vet. Barthii l. 28. Aduerſ. cap. *Inhibitores*, *Exactores*.

INHIBITORIAE LITTERAE, Gall. *Lettres de Defenſe*, in Inſtrum. t. 3. Gall. Chriſt. col. 160.

INHIBRAE. Iſidorus l. 12. Orig. c. 7. *Alites quae volatu oſtendere futura videntur*, *quae ſi aduerſae ſunt*, *Inhibae dicuntur*, *quod Inhibeant*, *id eſt*, *vetent*. Feſtus habet: *Inebrae aves*, *quae in auguriis aliquid fieri prohibent; et prorſus omnia Inebra appellantur*, *quae tardant vel morantur agentem*. Ab *Inhibere* factum *Inhiber*, *bra*, *brum*. Recta igitur orthographia legendum *Inhibrae*, vt legit Hofmannus in voce *Aves*. V. Etiam Martinii Lexicon in *Inebrae*.

INHOC, INHOKA, quaedam terrae arabilis portio ſepibus aut quouis alio modo clauſa, ſeptum, ſepimentum, Gall. *Enclos*, a Saxon. *Inge*, campus, et *Hoke*, angulus; (*) ſeu potius ab Hang, ſepimentum, vnde Einhägen, ſepto claudere.) Charta

ta an. 1281. apud Kenett. Antiquit. Ambroſden. p. 297. *Frater Walterus prior Berneeſtriae - - - - fieri fecit quoddam Inhoc in campo waretabili - - - ſub curia eiusdem Prioris - - - per quod - - - Abbas Oſen. dicebat ſe de communi paſtura ibidem diſſeiſiri.* Quoniam vero in *Communis* detrimentum cedebant eiusmodi ſepta, prohibebantur omnino fieri, niſi domini acceſſiſſet conſenſus. Haec et quae fuerit *Inhokae* conditio, colligere eſt ex Charta an. 1268. apud eundem Kennet. in Gloſſ. ad hanc vocem.

INHOERITARE, pro *Inhabitare*, apud Rymer. to. 7. p. 259.

INHONESTARE, Vgutioni, *valde honeſtare, vel potius diffamare, vituperare, ab honeſtate remouere.* Poſteriori notione vſurpat Ouidius 4. Triſt. vt et Alanus in Planctu Naturae.

INHONESTAS, dedecus, ἀτιμία. Anaſtaſius Biblioth. in Hiſtor. Eccleſ. pag. 47. Vtitur Tertullianus. INHONESTAS, ἀσχημοσύνη, in Gl. Gr. Lat.

† INHONESTITAS, idem. Murat. t. 4. Antiq. Ital. p. 1167.

INHONORABILIS, minime honorabilis, Tertulliano adv. Marcionem l. 3. c. 17.

INHONORARE, idem quod *dehonorare*, probro afficere, infamiae notam infligere, ἀτιμάζειν. Decretum Taſſilonis §. 17.

INHONORATIO. (1) Probrum, ignominia, in Capitul. Caroli M. l. 2. c. 13. 16. (2) Damnum. Capitulum Odonis Regis a. 888. apud Baluz. to. 2. Capitul. c. 291.

INHONORIFICARE, in lege Aleman. tit. 5. §. 1. idem quod *Inhonorare.*

INHORMIS, pro *Innormis*, non ſemel, apud Eddium Stephanum in Vita S. Wilfridi c. 18. 22.

INHVMANATIO. (1) Chriſti *Incarnatio*, in Hiſtoria Miſcell. Facundus Hermianenſis l. 9. c. 3. V. Diurnum Rom. p. 28. et Notas Sirmondi ad Facundum. (2) † Vox chimica. Roſar. Mſ. Arnauldi l. 2. c. 4. *Melius per menſem philoſophicum, quam adustio in animalibus, per inhumanationem tollitur et decoctionem.*

INHVMANICARE, in Gloſſis MSS. apud Barthium l. 28. Aduerſ. c. 29. et Voſſium exponitur vim *inferre*: videtur reſcribendum *Inhumanitare*, ab *Inhumanitas*, quaſi inhumane agere, Gloſſ. Graec. Lat. ἀφιλανθρωπία, *Inhumanitas, Inclementia.*

† INIARI, pro inhiari, gähnen: *Inde hic et haec Inibris et Inibre, panectus.* Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

† INICERE, *acoler, vel euſgeter, vel aſporter*, ibid.

† INICI, *apaier*, in eod. Gloſſar.

INICLARIS, ἐκίνητρος, *fuſus, colus*, in Supplem. Antiquarii. Suſpicatur Martinius ab *in*, *neo*, et *colus* dictam vocem, quaſi *Inicolaris*, vel *Inniculaƒis*, in quem ineunt fila: Germ. Kunkel.

INIDONEITAS, imperitia, inſcitia, Gall. *Incapacité*. Hiſt. Afflegemicenſis apud Acher. tom. 10. Spicil. p. 620.

INIECTA, († forte donum, munus.) Conſtitut. Siculae lib. 1. tit. 51. de Iudicibus. *Et ſi a litigantibus aut impetrantibus eſculenta et poculenta, ſeu Iniectas, aut deductionem recepiſſe, vel promiſſiones de eis admiſiſſe probentur, ſpoliati honoris cingulo - - - quadruplum curiae noſtrae componant.*

INIECTIO. (1) Apud Iulianum Anteceſſorem nov. 124. c. 8. in Graeca edit. ἐπιβολή, qua vocem vſum Procopium in Hiſt. arcana, obſeruatum iam olim a Pithoeo de cuius Origine multa congeſſit Nicolaus Alamannus p. 100. 1. edit. Impoſitio ſcil. facta et inuenta a Iuſtiniano, quam pro iis, qui peſte vel fame tunc graſſante, perierant, exſoluere tenebantur ſuperſtites. (2) † Suſpirium, gemitus. Vet. Poenitent. Mſ. Cod. 943.

INIENVVS, pro Ingenuus, in Probat. nouae Hiſtor. Occitanae col. 101.

INIFENS, *dicens*, apud Papiam.

INIGERE PECVS, *agere, id eſt minare*, apud Feſtum. Io. de Ianua: *Inige-*

Inigere, *Pecus a paſtu in tectum agere*, *abigere vero eſt pecus a tecto in paſcua agere.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Inigere*, *Ameuer comme beſtes de paſture. Oues inigunt in ſtabula*, apud Varronem l. 2. de Re Ruſt. col. 2.

INIMICABILITER, hoſtiliter. Epiſt. 17. ex Tegernſenſib.

INIMICALIS, aduerſarius, contrarius. Sidonius l. 1 Ep. 3.

INIMICARE, vox Italica, inimice agere. Wippo de Vita Chunradi Salici p. 434.

† INIMICATOR, inimicus, aduerſarius, ap. Murator. tom. 18. pag. 1056.

† INIMICATVS, idem, ap. Steph. de Infeſtura Mſ.

INIMICIALITER, vt *Inimicabiliter*, apud Murat. t. 12. c. 615.

INIMICITIARE, inimicitias gerere. Chronic. Valciodor. apud Acher. Spicil. t. 7. p. 556.

INIMICVS. (1) Diabolus, hoſtis generis humani. Arnobius Iunior in Pſalm. 78. Ita appellatur paſſim a patribus. (2) † Qui ob delictum aliquod inimicitiam domini ſui feudalis incurrebat. Ch. Mſ. Archemb. praep. Vindoc. V. *Amicus.*

ININITIATVS, abſque initio. Claud. Mamertus c. 23.

† INIOQVARE, *Iocalia* ſeu monilia dare, Gall. *Enioeler.* Contract. Matrim. Mſ. a. 1467. INIVELARE, in alio a. 1499. V. *Enioalare.*

INIQIETARE, pro Inquietare, in Litteris a. 1357. t. 3. Ordinat. Reg. p. 191.

INIQVVS. (1) Diabolus. Commodianus inſtruct. 62. V. *Malus.* (2) INIQVVS MORBVS, ſacer ignis, erpeta. Hiſt. Translationis S. Guthlaci. n. 6.

† INIRE, emere, per emtionem acquirere. Ch. Mſ. a. 1239.

INISIVM, male pro *Iniſium*; quod vide.

† INITALICATVS, Italus factus, Gall. *Italianiſé*, in Epiſtolic. Quaeſt. Francof. 1614. p. 126.

INITIAMENTVM, *arcanum*, *μυστήριον*, in Gloſſ. Gr. Lat. Infra, *μυσηριασμὸς*, *Initiatio.*

INITIARE, incipere. Gloſſ. Graec. Lat. *ἄρχομαι*, *Caepio*, *Initio*, *incheo*, *etc.* Anaſtaſius Bibl. in Pelagio PP. *Eodem tempore initiata eſt baſilica Apoſtolorum Philippi et Iacobi*, *quae*, *dum initiaretur fabricari*, *mortuus eſt.* INITIARE MESSES *alterius malis artibus*, in Lege Baiwar. tit. 12. §. 8. Capitula ad legem Alemannor. c. 28. *Si quis meſſem alienam inchoat - - - ſol. componat - - de Initiata meſſe priſerit*, *3. ſol. ſoluat.*

INITIARIVM. Gloſſae Iſidori. *Spargana*, *initiarium*, *infantia.*

INITIATIO, V. *Initiamentum.*

INITIATOR, auctor, qui incipit, apud Murator. t. 7. c. 670. Laur. in Amalthea: *Initiator*, *Epiſcopi vicarius*, *ſuffraganeus.*

INITIATRIX, quae eſt initium et origo. Radbertus de Fide c. 1. apud Pezium tom. 1. Anecd. part. 2. c. 3. *Quaerendum prius quid ſit caeterarum omnium virtutum Initiatrix fides.*

† INITIATVS, initiatio, ap Murat. t. 21. p. 1194.

† INITIO. (1) *Vel iniectio*, *Enſgetement*, in Gloſſar. Gall. Lat. Cod. 7692. V. *Inicere.* (2) Initium, in Ch. Mſ. a. 1245.

INIVDICARE, de rebus ſuis non diſponere, ap. Vghell. to. 8. p. 83. *Indicare.*

INIVETARE, V. *Inioquare.*

INIVM, pro Aeneum, Vide in *Cocinare.*

INIVNCTIO, iuſſum, imperium, Practicis Gallicis *Inionction* Concil. emerit. inter Hiſpanica to. 2. p. 625.

† INIVNCTVS, coniunctus, propinquus. Benincont. in Hiſt. Sicul. part. 1. ap. Lam. in Delic. erud. p. 145.

† INIVNGERE ANTIPHONAM, praecanere, rdinar. Oecclef. Camerac. Mſ.

† INIVRARE, ius exercere, ſeu iudicio dato iudicatum exſequi, vel per iudicium compellere. Ch. Mſ a. 1174.

† INIVRIA, ius, iuriſdictio. Ch. Mſ. a. 1025. *Omnium iſtarum rerum conſuetudines*, *redditus*, *iniurias*, *rectitudines etc.*

INIV-

INIVRIARE. (1) Conuitiari, iniuriam inferre, Gallis, *Iniurier*. Petrus Diac. lib. 4. Chr. Caſin. c. 58. *Coepit Monachos deturpando Iniuriare, multis et variis opprobriis dehoneſtare. Iniuriari* eadem notione dixerunt Seneca de Conſtant. c. 9. et Tertull. adv. Gnoſticos c. 6. (2) † Contradicere, infirmare. Chartul. Celſin. (3) † Idem quod *iniurare*, tom. 2. Hiſt. Occidit. Prob. pag. 603.

†INIVRIARI. (1) Iniuriam ſeu damnum inferre. Bulla Mſ. Honorii III. (2) Pati, aegrotare. Acta SS. t. 2. Aug. p. 644.

INIVRIATOR, qui facit iniuſtitiam, damnum, in Charta an. 1242. apud Marten. t. I. Anecdot. c. 1022.

INIVRIETAS. Vtitur Lactantius lib. de Mortib. perſec. num. 23.

INIVSTIVM, ἀδικία, in vett. Gloſ. p. 314.

INIVVM, *iniuriam*, *contrarium*. Gloſ. Iſid. Lege. *Iniquum* et vide *Contrarius*.

INIVVS, qui *init* cum animalibus, V. *Duſii*.

INIVX, *bos nondum iugo iunctus*. Gloſ. Iſid. Feſtus habet, *Iniuges boues*, *etc*. Io. de Ianua, *Iniunx*.

† INLABORARE, adlaborare, t. 10. Collect. Hiſt. Franc. p. 387.

† INLACRIMABILIS, ἀδάκρυτος. Addit Reg. *lacrymas continens*. Caſtigat. in vtrumque Gloſſar.

INLAGARE, legi reſtituere, *exlegem* legis patrocinio reſtituere, cui opponitur *vtlagare*, et *exlagare*, extra legem ponere, *bannire*. Annales Wauerlienſes a Spelmanno laudati ann. 1074. *Edgarus puer veniens ad eum a Scotia, et Rex eum inlagauit, et omnes homines ſuos*. V. *Laga*.

INLAGARIA, idem quod *Inlegatio*, actus *inlagandi*, apud eundem Bractonum lib. 3. Tract. 2. c. 14. §. 13. 14. etc.

INLAND, INLANDA, INLANDVM, terra dominica, ex Saxon. *Inland*, i. *terra interior*, ad diſcrimen terrae, quae colonis et tenentibus concedebatur, quae *Vtland* dicitur, i. *Terra exterior*, hodie *Tenementalis*. Chirographus Withlafii Regis Merciorum ann. 833. apud Ingulfum: *4. bouatas terrae de Inlando, et 10 bouatas in ſeruitio*. Domeſdei: *Robertus tenet de Epiſcopo de Inland 2. hidas*.

INLATERARE, ad latus eſſe. Dicitur de locis contiguis et collateralibus, in Charta an. 996. Marcae Hiſpan. c. 913.

INLATIO, in Miſſali Moſarabico, dicitur *Praefatio* in Miſſa, forte ob *donorum Inlationem*, ſeu hoſtiae oblationem: προσκομιδή Graecis.

INLATVM, εἰσφορά, in Gloſſis Lat. Gr. Sangerm. Penſum, tributum. V. *Illatio*.

INLECEBRARE. Suppl. Antiquarii. *Inlecebro*, ἐνεδρεύω, *inſidior*. Vide *Illecebrare*.

INLEGALIS, V. *Illegalis*.

INLEGIARE, eadem notione ac *Inlagare*. Leges Kanuti Reg. §. 2. *Et per hoc ſe Inlegiet ad emendandum*.

INLETHALES, immortales, in Gloſſ. Iſid.

INLEVITAS, pro *Ponderoſitas*, ſeu *grauitas*, occurrit apud Paulum Berndriedenſem in Vita B. Herlucae Virg. n. 50.

INLEX. (1) Ἄνομος, in Gloſſ. Graec. Lat. V. *Illegalis*. (2) † *Seductor*, *perſuaſor*, in vet. Gloſſar. Cod. 7641. pro Illex. Acta SS. tom. 7. Sept. p. 119.

INLIBERALIS, V. *Illiber*.

INLICITATIO, († illicium, illectatio.) Decretum Epiſcoporum ad S. Radegundis Epiſtolam an. 567. *Et ideo ſi, quod auertat Deus, aliqua inſanae mentis Inlicitatione ſuccenſa, ad tanti opprobrii maculam praecipitare ſuam voluerit diſciplinam, gloriam et coronam, vt etc.*

INLICITER, contra fas ac ius, in Codice Carolino Epiſt. 74.

INLICITO, παρανόμως, *Illicite*. Supplem. Antiq.

INLICTVM, συσκευή, apparatus, Idem Supplem. † Forte *Inlicium*.

INLIGARE. Gregorius lib. 9. cap. 20. *Inter praefatos Reges pura et ſimplex eſt in Dei nomine concordia Inligata*, i. pacto firmata, ſacramento ſancita et *ligata*.

† INNVOSVS, forte interdictus, prohibitus. Bulla Vrb. III. an. 1186. in Supp. ad Miraeum pag. 353. *Villam Hulgrehes cum piſcatione innuoſa.*

INNVPTVS, ἄγαμος, in Gloſſ. Lat. Gr. Gloſſ. Gr. Lat. ἄγαμος ἀνὴρ, *Caelebs.* Occurrit in Capitularibus Caroli M. lib. 6. cap. 206.

INOBAVDIENTIA, INOBEDIENTIA. Priori voce vſus eſt Tertull. l. 4. aduerſus Marcionem cap. 17. poſteriori vero S. Hieronymus, Quaeſt. Hebr. in 2. Reg. 1.

INOBAVDIRE, non obedire, Tertulliano aduerſus Marcionem lib. 3. cap. 16. *Inobedire*, S. Ambroſio Serm. 1. Epiphanae.

INOBEDIENTER, apud S. Auguſtinum, lib. 4. de Ciuitate Dei. cap. 17.

INOBLIGARE, obligare, obligatum ſeu captiuum retinere. Vita S. Ioannis Gualberti, tom. 3. Iulii. pag. 352.

INOBSECRABILIS, qui obſecrationibus, ſeu precibus non mouetur; in Epiſtola S. Paciani ad Symproniaum tom. 2. Concil Hiſp. p. 81.

† INOBSERVABILIS, qui ſeruari et exerceri nequit. Chron. Pontif. Leon. Vrbeuet. ap. Lam. in delic. erud. p. 331.

† INOBVIARE, opponere, contraducere. Placit. a. 901. ap. Murat. t. 1. Antiq. Ital. p. 720.

† INODATVS, innectus, ligatus, t. 2. Monum. ſacr. antiq p. 451. V. *Innodare.*

INOFFICIALITAS, abſentia ab officiis diuinis to. 6. Ampliſſ. Collect. Marten. V. *Officiare.*

INOFFICIARE, diuina officia peragere, interdum negligere. Honor. Auguſtod. l. 4. c. 14. et 96. INOFFICIATA CAPELLANIA, in qua non fit officium diuinum, in Ch. Mſ. a. 1278. V. *Officiare.*

INOFFICIOSITAS, quod obſtare poſſet, et officere. Chart. ann. 1369. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. p. 352. lin. 2.

INOFFICIOSVS, († in alterius damnum factus.) Lit. Mſ. a. 1391. TESTAMENTVM INOFFICIOSVM, Iſidoro l. 4. cap. 24. *eſt, quod fruſtra liberis exhaeredatis, ſine officio naturalis pietatis in extraneas perſonas redactum eſt.* De his teſtamentis non ſemel Iuriſconſulti.

INDOLA, *corriga libri*, Papiae.

INOLEARE, oleo, ſeu chariſmate perfundere. Ordo ad ordinandam Reginam ex Pontificali MS. Eccleſiae Senonenſis.

INOLETIVVS, qui nondum adoleuit. Hodoepor. Willibaldi n. 8.

INOLETVS, eadem notione, in laudato S. Willibaldi Hodoeborico ſeu Vita n. 4.

INOLITVS, Ioanni de Ianua, *Inſuetus, innatus, naturalis, vnde Inolita bonitate, i. inſueta et innata.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Inolitus, Accoutumes, naturels.*

† INOLLARE, in ollam mittere, ap. Pez. tom. 1. Script. Auſtr. p. 719.

† INOLTAHIVM, *lo humor degli ochii.* Gloſſar. Lat. Ital. Mſ. V. *Innotalgium.*

INOMELVM, vinum mellitum, V. *Oenomelum.*

† INOPERABILIS, mendoſe pro *Inopinabilis*, t. 11. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 222.

INOPERARE, operam locare, facere. Polyptychus S. Remigii Remenſis.

INOPERATIO, ponitur inter legitimas excuſationes, quo minus appellatus iuri ſtet, in Legibus Henrici I. Regis Angl, cap. 61. *Cauſae quae excuſationem ſufficiunt, et quaſlibet impugnationum decertationes euertunt, hoc eſt, vel infirmitatis vel domini neceſſitatis vel conſumandationis, vel Regis implacitationis vel inoperationis cauſa, etc.* Supra *Si quis forte cauſam habeat contra dominum ſuam, remanere * poſt infirmitatis, vel legis Inoperationis vel implacitationis exceſſibus.* His autem *legis Inoperationis*, vocabulis intelliguntur dies ἄπρακτοι, in quibus iudicia omnia et placita ceſſant, *a lege* definiti et inducti, de quibus eſt caput 62. in iisdem Legibus. NEMVS INOPERATVM eaedem leges c. 45. *Et de nemore Inoperato per thilham nemo reſpondeat, niſi ſit ibi captus, vel ſit homo eius, cuius eſt nemus.*

† IN

† INOPEROSVS, iners, ſegnis. Acta SS. t. 7. Iul. p. 255.

INOPINABILIS. Aurelius Victor Schotti in Diocletiano: *Quae res poſt memoriam humanam noua atque inopinabilis fuit*, id eſt, contra receptam hominum opinionem.

INOPINABILITER, inopinato, repente, in Charta ann. 1261. Hiſt. Mediani Monaſt. p. 328.

INOPINARI, ignorare. Gregorius Turon. lib. 6. cap. 32. Vide Gloſſ. Cod. Th.

† INOPORTVNITAS, importunitas, to. 5. Ordinat. Reg. Franc. p. 276.

INOPPORTVNITAS, in Ch. Mſ. a. 1334.

INOPPIDATVS, oppido priuatus. Sidonius l. 5. Ep. 13.

INOPPORTVNITAS, incommodum. Moretus p. 668. Antiquit. Nauarr. ex Annal. Rogerii Houeden. V. *Inoportunitas*.

INORARE, os inſtruere. Tertull. de Reſurr. carnis c. 16.

INORDINABILITER, ſine ordine vel norma, apud Baluz. t. 5. Miſcell. p. 216.

INORDINALITER, eadem notione dixit Cael. Aurel. lib. 3. Acut. cap. 4.

INORDINARE, ordinare. Reccesuinthus Rex ad Concil. Tolet. VIII.

† INORDINARIVS, qui alterius *ordinationes* ſeu iuſſa promulgat. Ch. inter Priuil. ord. Praemonſtr.

INORDINATVS. (1) *Inordinatus mori* dicitur, qui non facto teſtamento decedit. Lex Wiſigoth. lib. 5. tit. 7. §. 14. *Si Inordinatus moriens filios legitimos non reliquerit.* Will. Tyrius lib. 12. c. 25. *Vbi Venetícus ordinatus vel Inordinatus, quod nos ſine lingua dicimus, obierit.* Vbi *mori ſine lingua*, nihil aliud eſt, quam *mori ſine fabula*, in lege Wiſigoth. ſiue foris Hiſpanicis L. 3. tit. 1. § 6. lib. 5. tit. 2. §. 4. V. *Tabula*, *Indiſpoſitus* et *Inteſtatus*. (2) † Ordini ſeu regulae repugnans. Reg. viſitat. Odon. archiep. Rotomag.

INORMIS, INORMITAS, etc. Vide *Innormis*.

INORNARE, ornare, apud Tertull. aduerſus Valent. cap. 12. et de Anima cap. 19.

INORTOLAGIA, Maſſiliae, *Ortolailles*, legumina. Ch. ann. 1465. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. armar. Aquin. 15. *Quatuor eminas annone pro arreragiis de annis praeteritis - - - decimam omnium fructuum, natorum, pullorum, Inortolagiorum, etc.*

† INOSCLARE, oſculari, donationem propter nuptias oſculo firmare. Contract. matrimon. Mſ. a. 1372. V. *Oſculum*.

INOTALGICVM, V. *Innotalgium*.

† INOVARE, renouare, iterum concedere. Ch. Mſ. an. 1350. V. *Innouatura*.

† INPAGANVS, a pagani more alienus, praeſtantis conſtantiſque animi vir. Comoed. ſine nomine Mſ.

INPALAM, palam, nude. Ratbodus Epiſcop. Nouiomenſis in Vita S. Godebertae n. 5.

† INPALPILIS, qui palpari nequit, tom. 10. Collect. Hiſt. Franc. pag. 275.

INPANS, V. *Impans*.

† INPARADOSSVS, V. *Paradoſſa*.

INPARCACIO, incluſio animalium in damno inuentorum. Monaſt. Anglic. tom. 2. pag. 275. V. *Inparcamentum*.

INPECCATVS, ἄπταιστος, *Irreprehenſibilis*, in Supplemento Antiquarii.

† INPEIORARE, peiorem facere. Reg. Phil. Aug. V. *Impeioratio*.

† INPENARE, pennis inſtruere, Gall. *Empenner*, to. 3. Hiſt. Nem. Inſtr. p. 55.

† INPERDIBILIS, qui perdi nequit, in Act. SS. t. 1. Sept. p. 280.

INPETEIVS, V. *Impeteius*.

INFHEODARE, vt *infeodare*, in *feodum* tradere. Litterae a. 1263. apud Ludewig. tom. 7. pag. 489. Vide *Feudum*.

† INPINGERE, propellere, tom. 1. Hiſt. Nem. Inſtr. pag. 59. V. *Impingere*.

INPLACITARE, vt *Implacitare*, in placitum vel in ius vocare, litem intendere. Occurrit in Chartulario S. Vandregeſili to. 2. p. 1813.

INPLANTARE, in poſſeſſionem mittere. Charta anni 1223. ex Chartulario S. Vandreg. t. 1. p. 125. *De qua domo cum pertinentiis Inplantaueram, Valtero poſt deceſſum Nichai mariti mei.*

† INPLENIVM, plurimum, in Act. SS. t. 2. Iul. p. 146.

INPLICISCERE, ἐπιτροπιάζειν, in Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm. Procurare, adminiſtrare. Plautus dixit *Impliciſci* pro implicari, quod non male conuenit procuratori, multis ſaepe negotiis implicato.

INPOMIFER, vt *Impomifer*, qui nulla fert poma, nullos fructus. Formula in Chartis frequens, *cum arboribus pomiferis et Inpomiferis*, hoc eſt infructuoſis. V. *Pomifer*.

† INPOPVLABILE, *illaeſum*. Gloſſar. vet. Cod. 7641. V. *Impopularis*.

INPORTABILIS, δύσογκος, in Gloſſ. Gr. Lat.

INPOSITVS, incompoſitus. Vita S. M. Egyptiacae. tom. 1. April. p. 86.

† INPOST, εἰς τὸ ἔπιον, in Gloſſ. Gr. Lat. Mſ. Editum habet *in poſterum*.

INPOSTMODVM, deinceps, in poſterum. Capitul. 1. an. 809. c. 30.

INPOTVS, V. *Impotus*.

† INPRAEVOCABILIS, qui praefocari nequit, dicitur de crimine quod reus tacere neſcit, t. 6. Collect. Hiſt. Franc. p. 322.

† INPRAEIVDICIALITER, abſque praeiudicio, ap. Oefel. tom. 1. Script. rer. Boic. p. 746.

INPRAEMEDITATVS, non praemeditatus, extempore, in Miraculis S. Gengulphi, t. 2. Maii. p. 649.

INPREMIA, V. *Impremia*.

† INPRAETERMISSE, continue, ſine intermiſſione, in Act. SS. tom. 1. Sept. pag. 280. V. *Impraetermiſſe*.

† INPRAEVERTIBILITER, ita vt praeuerti nequeat. Chron. Th. Otterbourne p. 197.

† INPREZA, ſocietas foedere confirmata ad opus aliquod aggrediendum, t. 3. Hiſt. Nem. Inſtr. p. 65.

INPRIMITVS, pro *Primitus*, in Form. Baluz. 3. 10.

INPRISIONARE, in priſonem ſeu carcerem conicere, paſſim. V. *Priſionare*.

IN PRO, loco vocis *Pro*, in Tabul. S. Andreae Viennenſ.

INPROCERATVS, V. *Improceratus*.

† INPROLIS, V. *Improlis*.

† INPROMERE, culpare, in Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657.

INPROSPICVVS, ἀπερίβλεπτος, in Gloſſ. Lat. Graec.

† INPROVINCIA, prouincia, Gall. *Gouvernement*, to. 6. Anecd. Pez. part. 1. pag. 112. vbi praepoſitio in addita, quod in malam partem accipiatur.

† INPROVISIO, prouiſio, conſtitutio, qua aliquid prouidetur, Vit. Eduardi II. edit. Hearn. p. 99.

INPVBLICARE, in publicum ſeu fiſcum redigere, confiſcare. V. *Impublicare*.

INPVGES, ἄπυγος, *qui eſt tritis natibus*, in Supplemento Antiquarii.

INPVRATVS, *impuratus ſemper*, in Gloſſar. Sangerman MSS. n. 501

INPVRICIA, *immunditas, immunditia, ſpurcicia, inluuies*, ἀκαθαρσία, in Gloſſ. Graec Lat.

INPVRIMVS, V. *Impurimus*.

INQVADRVS, quadratus, Gall. *Quarré*. Charta apud Eccardum Orig. Habsburgo Auſtriac. col. 110. *Iuxta magnos et Inquadros lapides muri.*

INQVAESTA, inquiſitio, Gall. *Enqueste*. Non ſemel occurrit. V. *Inqueſta*.

INQVANTARE, V. *Incantare*, 2.

INQVANTATOR, V. *Incantatores*.

INQVANTVS, V. *Incantum*.

† INQVARTARE, pro *inquantare* Stat. Vercell. lib. 1. p 19.

INQVASSABILIS, qui quati non poteſt, inconcuſſus, vtitur Archithrenius in Prologo.

† INQVASSABILITER, inconcuſſe, ap. Marten. tom. 8. Ampl. Coll. 438.

INQVASSATVS, V. *Inquiſſatus*.

INQVASSIBILIS qui quaſſari non poteſt, ſeu infringi, in Chartulario S. Vandregeſili, tom. 1. p. 880.

INQVERITVS, ἀζήτητος, *Indiſcuſſus*, in Supplemento Antiquarii. † I... *Inquaeſitus*.

INQVESTA. (1) Inquiſitio iudiciaria, Gall. *Enquete*. Paſſim occurrit. V. *Inquiſitores*. (2) † Quod propter *Inqueſtam* domino vel iudici ſoluitur. Ch. Mſ. a. 1527.

† INQVESTARE, inquirere, interrogare, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1391.

† INQVESTICIO, inquiſitio, to. 7. Ordinat. reg. Franc. p. 661.

INQVESTIO, idem. Lex Salica a Carolo M. emendata, de homicidiis Clericorum, art. 2. edit. Eccardi p. 171. *Si autem ſtatim in prima Inquiſitione Comiti reſponſum fuerit.* MS. Guelf. habet *Inqueſtione*.

INQVESTVS. (1) († Teſtis, vt videtur, qui in *inqueſta* audiendus proponitur.) Cenſus et debita Bigorrae fol. 3. ex Camera Comput. Pariſ. *Raimundus, Garſias et Willelmus la Hiſpa dederunt Comiti Enqueſtos ſ ante aquam et ſ. retro aquam, qui dixerunt veritatem de la Oſt, de Laida, ſecundum quod ipſi viderunt et audierunt de Eccleſia S. Martini, et de honore, qui ibi pertinet de Gallegos, dederunt Inqueſtos, et hoſtes Comitibus Bigorrenſibus.* V. *Queſta*. (2) Pro Inquiſitus. *Inqueſta diligentius veritate*, in Charta a. 1242. ex Chartulario S. Vandreg. tom. 2. p. 1497.

INQVIES, ſtrepitus, turba. Vita S. Vdalrici t. 3. Iulii. p. 150. *Inquies nocturna*, Plinio lib. 14. cap. 22. moleſtia eſt, ſeu vigilia. Alibi *Inquies*, adiectiue dixit pro Inquietus, vt et Apuleius, etc.

INQVIESCERE, quieſcere. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 52.

† INQVIETARE, moleſtare, turbare. Suger. in vita Ludou. Groſſi.

† INQVIETAS, INQVIETATIO, INQVIETVDO, moleſtia, vexatio. Praecept. Caroli M. a. 779. tom. 5. Collect. Hiſt. Franc. p. 741. Aliud Rob. reg. an. 1008. to. 10. Ibid. p. 592.

INQVIETATOR, qui inquietat, turbat, moleſtus eſt. Tertull. de Spectaculis, cap. 23.

† INQVIETVDO, ſtrepitus, quo alii turbantur. Stat. Mſ. Praemonſtr. V. *Inquietas*.

INQVILINA, quae alicubi habitat, inſtar inquilini. *Anima Inquilina eſt carnis*, apud Tertullianum de Reſur. carnis cap. 46.

INQVILINATVS, habitatio inquilini, apud eumdem Tertull. de Anima cap. 38. et Sidon. lib. 5. Epiſtol. 19.

† INQVILINVS, *ſergeant*. Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

† INQVIMATISMA, *infuſio*, in Gloſſ. Mſ. Alex. Iatroſoph. l. 1. c. 85.

INQVIMATIZARE, infundere. Ita Gloſſae MSS. ad lib. 1. Paſſionum Alexandri Iatroſophiſtae: *Multi etiam ex ipſis opium praeſumpſerunt Inquimatizare.* Ex Graeco ἐγχυματίζειν.

INQVINARIA, lues, contagio. Papias in MS. Bituric: *Contagium, Morbus dictum - - - ipſa Inquinaria ſiue peſtilentia, vel lues dicitur.* Forte legendum *Inguinaria*. Vide in hac voce.

INQVIRERE, perquirere. *Furem Inquirere*, in Lege Longob. l. 1. tit. 25. §. 55. Adde §. 50.

† INQVIRIMENTVM, acquiſitum aere proprio. Ch. ann. 1160. inter Probat. t. 2. Hiſt. Occit. p. 576. V. *Acquerementum*.

INQVISITIO. (1) Tributum, exactio publica, *Quaeſta*, vel quod ab *Inquiſitoribus* indicebatur, et exigebatur, vti infra obſeruamus. Leouigildus Cordubenſis Presbyter lib. de Habitu Clericorum: *Quem Inquiſitio, vel cenſus, vel vectigalis, quod omni lunari menſe Chriſti nomine ſoluere cogitur, retinuerit, etc. Cenſus Inquiſitionum*, dixit Lex 5. Cod. Theod. de Cenſu. (2) † Lis, cauſa; vnde INQVIRERE, litem inſtruere. Lit. an. 1079. to. 4. Ordin. reg. Franc. p. 48.

INQVISITIONALES ARTICVLI, Gall. *Les articles d'une Enquete*. Charta anni 1376. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 82. † INQVISITIONALES TITVLI, in Chr. Mſ. an. 1501.

INQVISITORES, appellati extra ordinem in prouincias delegati, de tributis ac vectigalibus cognituri. *Inquiſitor Galliarum*, in veteribus

Inſcriptionibus. Maxime vero ita dicti, qui a Regibus Franciae in prouincias delegati, id munus obibant, quod olim Miſſi Dominici ſub prima et ſecunda Regum ſtirpe, et *Iuſtitiarii itinerantes* in Anglia. Ii e *Magiſtris Parlamenti* delecti, mittebantur in dioeceſes, vt de Balliuorum, Iudicum, aliorumque Miniſtrorum Regiorum exceſſibus inquirerent, et de iis ad *Parlamentum* referrent. Nangius in Geſtis S. Ludouici pag. 366. *Super forefactis, quae tam ad perſonam ſuam, quam ad Praepoſitos et Balliuos ſuos ſpectabant, mittebat pluries per regnum ſuum Inquiſitores diligentes et fideles, et innumeras iniurias emendari et reſtitui faciebat.* INQVISITORES OFFICII *Iuſtitiae Aragonum*, qui a Rege delecti, in ſummum iuſtitiae Magiſtratum, quem iuſtitiam vocant, ſeu in illius facta, conſilia, et delicta inquirunt. V. Blancam in Commentario Rerum Aragon. pag. 771. INQVISITORES FOREFACTORVM *in Bailliviis a D. Rege dati*; quibus ſcilicet incumbebat forefacta, i. emendas, a damnatis iudicio Balliuorum exigere, et ex iis debita Regum perſoluere, et male aut contra iuris ordinem exactas et perſolutas emendas *reſtituere*. Ch. an. 1279. 1260. INQVISITORES FORESTARVM, qui extra ordinem mittebantur in prouincias ad examinanda foreſtariorum et aliorum in foreſtis publicis delicta. INQVISITORES TABVLAE, curia generalis Cataloniae in villa Perpiniani, ſub Petro Rege Arag. an. 1333. V. Tabulam tenere. INQVISITORES FIDEI, ex quo in Gallias ſeſe immiſit haereſis, a qua diu, vt auctor eſt Sulpitius Seuerus fuerant intactae, dedere operam Chriſtianae gentis Principes, vt in ipſis initiis euelleretur, vel ſaltem, ne altius radices ageret, miſſis identidem in prouincias ea labe infectas, viris vitae probitate ac ſcientia probatis, fidei Inquiſitoribus, qui in haereticos grauius inquirerent, eorum explorarent prauas opiniones, ad rectam fidem reducere, conarentur, qui ab ea defecerant, et in erroribu perſeuerantes pertinacius tandem da mnarent, curarentque vt a Iudicibus ordinariis iuſta de iis poena exigeretur. Eiusmodi *Inquiſitorum*, tum primum auditum in Gallia nomen, cum Waldenſium haereſis aliquot Catholici Regni prouincias infecit. Tum enim in Concilio Toloſano quod anno 1229. contra haereticos iſtos coactum eſt, Legatus Apoſtolicae Sedis, qui ei praeerat: *Ne videretur, ſicut erat vir circumſpectus et prouidus, obmittere aliqua de contingentibus, mandauit Inquiſitionem fieri, contra haereticos ſuſpectos de haeretica prauitate*, vt ait Guillelmus de Podio-Laurentii cap. 40 Adde Concil. Valentinum et Albienſe. Delecti vero ii potiſſimum e Fratribus Ordinis Praedicatorum Idem Scriptor cap. 43. Verum cum intra officii ſui praeſcriptos fine vix ſe continerent Inquiſitores, at que de cauſis quae ad regios iudice ſpectabant, iudicare tentarent, re gio Diplomate coerciti ſunt. Char ta Philippi Pulcri an. 1302. tom. 1 Ordinat. Reg. Franc. p. 611.

† INQVISITORIA FIDEI, inqu ſitorum fidei ſententia. Inuent. Cha tar. reg. a. 1482.

INRADIARE, *denigrare*, in Glo Arabico. Lat.

INRATIONABILITAS, V. *Irratio nabilitas*.

INRATIONABILITER, ſine rati ne, iniuſte. Charta apud *Chorier* t 1. de Statu Polit. Dalph. p. 245.

INRATIONABILITER FORNICA RI, apud Criſconium in Breuiar c. 99. ex Synodo Ancyrana col. 1 17. dicuntur ἀλογευόμενοι.

† INRATIONALIS, rationis expe irrationalis. Tertull. in Scorp. c. 1

INRATIONIS. Formulae Andeg n. 52. apud Mabill. in Supplemen Diplomaticae p. 86. et to. 4. A lect. p. 265. *Vnde ante hos dies rationis fuerunt pro vinia ſua, in co qui dicitur illo.* Charta Chlod uei III. Franc. Reg. an. 693. ap Felibian. Hiſt. S. Dionys. p. XI *Dum exinde in noſtri vel ſupra ſc ptis viris praeſentia Inrationis ſtab*

ſtabat. Vtrobique legendum diuiſis vocibus *in rationes*, pro *Inrationis*, vt patet ex ſimilibus formulis relatis in voce *Ratio*, vbi docetur his verbis: *In rationes eſſe*, *venire etc.* idem ſignificari, quod Iuri ſtare.

INRAZELLARE, vt ſupra *Derazellare*, naui vehere. Extractum computi an. 1321. Hiſt. Dalphin. to. 2. p. 160. c. 1.

† INRECESSIBILIS, Origeni in Comment. ad Matth. tract. 32. ἀχώρητος. Vetus eiusd. Interpres: *Chriſtus a ſe ipſo inrecesſibilis eſt*.

INRECISVS, non reſciſſus, confirmatus. Ch. apud Mabill. t. 3. Analect, p. 210.

INRECTVM, *falſum*, in Gloſſis Arabico Latinis, i. non rectum.

INRECVPERABILITER, V. *Irrecuperabiliter*.

INREFERTIBILIS, qui referciri ſeu impleri non poteſt. Act. SS. Iulii t. 4. p. 93.

INREGAVDITIO. Capitula Caroli M. a. 803. *de nuper auditis et compertis*, apud Baluzium. *Nemini liceat ſeruum ſuum propter damnum a ſe dimittere: ſed iuxta qualitatem culpae dominus eius pro ipſo ſeruo reſpondeat, aut componat quidquid ille fecit uſque ad ſemiplenam leudem liberi hominis: quidquid ſuper hoc fuerit, inregauditio eſſe videtur.* Quo loco apud Sirmondum in Notis ad Capit. Caroli C. p. 25. habetur *irregauditio*.

† INREGISTRARE, in *regiſtra* referre. L. nig. Ep. Carnot. ad a. 1394. V. *Regeſtum*.

† INRELIGIOSITAS, periurium ad Sanctorum reliquias, in Act. SS. t. 6. Sept. p. 503.

INREMEDIABILITER, modo irremediabili, apud Muratorium to. 8. col. 320 † INREMEDICABILITER, t. 4. Sept. p. 48.

† INREMISSIBILITER, ſine remiſſione, in Stat. Mſ. eccl. S. Laur. Rom.

INREMORSVS, qui remorderi ſeu refelli non poteſt. Apud. Acher. t. 2. Spicil. p. 231.

INREPTIO, pro irruptio, in Capitul. Caroli C. tit. 49. §. 2.

† INRESPIRABILIS, dicitur de loco, vbi reſpirari non poteſt, apud Tertull. de Idolal. c. vlt.

INRESVRGIBILIS, vnde quis non poteſt reſurgere, in Chart. Aptenſi fol. 62.

INREVERENS, V. *Irreuerens*.

INRICVS, V. *Inriſus*.

† INRIGATIO MENSVRAE, quod menſurae ſuperadditur et quaſi conſpergitur, in Stat. Mſ. eccl. Tull. a. 1497.

INRIGITAX, ἀρδευτής, *irrigator*. Sup. Antiq.

† INRIGVVS, pro irriguus, paſſim in chartis.

INRIPARE. Pactus Leg. Salicae tit. 29. §. 26. *Si qui clauſuram alienam ruperit*, *etc.* pro quo Codex Loiſellianus praefert, teſte Pitheo: *Si quis meſſem alienam in furtu aut inripauerit aut meterit*, *etc.*

INRISVS, ἀγέλαστος, *inriſibilis*, in Suppl. Antiq. † Caſtigat in vtrumque Gloſſ. *Inricus inuiſibilis*, ἀγέλαστος. Germ. *Irriſus*, *Irriſibilis*. Reg. *Inuiſus*, *Inuiſibilis*.

INROTARE, rotae ſupplicio punire, V. *Rotare*.

INROTVLARE, in rotulum ſeu acta referre. Conſtitut. Philippi Aug. Fr. Reg. ann. 1218. apud de Lauriere tom. 1. Ordinat. pag. 37. V. *Rotulus*.

INROTVLATIO, relatio in *rotulum*, p. 37.

INRVBIDVS, impudens, inuerecundus, in Actis S. Martinae Virg. apud Mombritium c. 3.

INRVDIS. Gloſſ. Gr. Lat. MS. Ἀπαίδευτος, *indoctus*, *inrudis*, *erudis*. Ἀπαιδευσία, *inruditio*. Editum *indoctus*, *ineruditus*, *rudis*, *ineruditio*.

INRVMPIBILIS, ἄῤῥηκτος, in Gloſſ. Graec. Lat.

INSABATATI, Valdenſium ſecta, V. *Sabatati*.

INSACCARE, in ſaccum mittere, Gall. *Enſacher*, V. *Saccare* et *Eſſaccare*.

† INSACO, mendoſe, forte pro *Inroſſia*, to. 4. Ordinat. reg. Franc. p. 641.

INSACRAMENTARE, ſacramento et iureiurando firmare. Geſta Abbatum Lobienſium p. 599.

INSAISINARE, Gall. *Enſaiſiner*, in poſſeſſionem mittere, *inſaiſinare ſe*, in poſſeſſionem venire. Ch. Caroli Fr. Reg. a. 1405. apud Meneſter. in Probat. Hiſt. Lug. p. 128. col. 2. *Se inſaiſinare ſeu poſſeſſionem acquirere poterant*. V. *Saiſire*.

INSAISIRE, eadem notione in Miracul. ſancti Walarici to. 1. April. p. 29.

INSALATA, vox Italica, Gall. *Salade*, acetaria, oluſcula ſale oleo et aceto condita. Acta S. Franciſci de Paula t. 1. April. p. 184.

INSALATIVM, eadem notione. Elogium S. Catharinae Sen. t. 3. April. p. 965.

INSALSATVS, inſulſus, nullo ſale conditus. Io. de Monſteriolo apud Marten. to. 2. Ampliſſ. Collect. col. 1419.

INSALVS, *αβελτερος*, *abſurdus*. Supplem. Antiq. Forte legendum *inſulſus*.

INSANCTVS, *ὁ μὴ ἅγιος*. Gl. Lat. Graec.

INSANIENTIA. Gloſſae MSS. ad Prudentium; *Bacchantia*, *Inſanientia*.

† INSANIOSE, inſane, in Conſuet. Normann. c. 26.

INSANIRI, inſanum haberi. *Ab omnibus inſanieris*, in Actis S. Theodorae t. 3. April. p. 573.

INSANITAS, apud Papiam, *nugacitas*, *inſanitas*, *inutilitas*.

INSANVS, non ſanus, valetudinarius, Gall. *Malſain*. Vtuntur Vegetius l. 2. de Arte Veterin. c. 6. Gariopontus l. 5. c. 12. et alibi et Fleta l. 2. c. 79. §. 3.

† INSAPIENTIA, *amentia*. Germ. *Inſipientia*, in Caſtigat. ad vtrumque Gloſſar.

INSCALARE. (1) Murum ſcalis admouere, vel ſcalis muro admotis locum ingredi, *Eſcalader une place*. Knygthon. (2) † Scalam, quae criminis poena eſt, aſcendere. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1358. V. *Scala* 1. et *Scalatio*.

† INSCELESTVS, ſceleris purus. Bened. abb. Petroburg. t. 1. p. 12.

INSCIDVS, *ςυφὸς οἴνου*, *ſtringor vini*, ſeu vis aſtringendi. Suppl. Antiquarii. † Germ. *Viſcidus*.

INSCIOLVS, ignarus. Guidonis Diſciplinae Farf. c. 58.

INSCITIARI, ignorari, ſi tamen vera lectio eſt; videtur enim legendum *inficiari*. Litterae a. 1372. ap. Rymer. to. 6. p. 745. *Inficiari certe praeſens actus non poterit, ne futura poſteritas ignorare*.

INSCIVS, ignotus, to. 1. SS. Marti p. 438.

INSCONTRVM, commutatio mutu Gall. *Contre-echange*, Ital. *alla contro*, *En contre-change*. Mura t. 9. col. 871.

INSCRIBERE. (1) Accuſare, in Lege Burgund. cap. 7. Concil. Antiſiod. c. 41. (2) † Aſſignare, addicere; vnde INSCRIPTIO, aſſignatio, obligatio. Leg. Polon. to. 1 p. 232.

INSCRIPTIO. (1) Accuſatio. Le Burgund. tit. 77. qui eſt *de Inſcriptionibus: quotiens ſeruus vocatur i crimine, et neceſſe eſt vt iudicio ſu inſcriptione tradatur, etc. Vincula inſcriptionis*, in Edicto Theoderi Regis §. 13. in Capit. Caroli M. l. c. 328. Dicitur illud quo accuſato ſe erga accuſatum conſtringit, ſi i probatione deficiat, vt poenam rec *proci* ſubeat. Quomodo etiam in *ſcriptio* ſumitur in Formulis Linde brog. 117. 118. Lex 14. Cod. Th de Accuſat. et inſcript. (2) Documentum donationis. Concil. Gl ueshoenſe a. 800. INSCRIPTVM eadem notione. Diploma Hugon Comitis Campaniae, to. 5. Ann Benedict. p. 672. col. 1. (3) FALSAE INSCRIPTIONES, *phylacteria, aut ligaturae, quae imprudent pro febribus, aut aliis peſtibus a iuuare putant*, in Caroli M. l. 6. c. 7 (4) V. *Inſcriptus*.

INSCRIPTVM, V. *Inſcriptio* 2.

INSCRIPTVS, pro non ſcriptu Gloſſar. Gr. Lat. INSCRIPTI LAPIDES, et *Inſcriptiones*, pro termi nis, apud Agrimenſores.

† I

† INSCVM, vna, ſimul. Ch. a. 1077. ap. Lam. in Delic. erud. Vide *Inſimul*.

INSECRARI, pro exſecrari, occurrit in Gloſſ. Graec. Lat. Ἐπαρῶμαι, *inſecro*.

INSECTABILIS, ἄτμητος, in Gl. Gr. Lat. † Leg. *Inſecabilis*.

INSECVRITAS, periculum, apud Marten. t. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1506.

INSECVS, ἐγγύς, *inſequens*. Supplem. Antiq.

INSECVTIO, perſecutio, in Miſcella.

† INSECVTVS, quem quis inſequitur, to. 7. Collect. Hiſt. Franc. p. 618.

INSEDABILIS, *indeſinens*, ἀκατάπαυτος, in Gloſſis Latino-Graecis.

† INSEDVCIBILITER, ſine deceptione. Vet. Interpr. comment. Orig. in Matth.

† INSEDVMEN, inſitum, arbor inſita, in Stat. Placent. l. 5.

† INSELLABALIS, *que l'en ne puet aſeller*, in Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684. V. *Inſellare*.

INSELLAMENTVM, INSELLATVRA, inſtratum *ſellae*, in Tabular. Eccleſ. Gratianopolit.

INSELLARE, ephippio ſeu *ſella* equum vel mulum inſtruere. Fragm. de origine Comit. Niuern. apud Labbeum t. 1. Bibl. M. SS. p. 399. V. *Sellare*.

INSELLIS, *ſine ictu ſellici corporis*. Papias.

INSEMITATIO, ἀνοδία, in Gloſſ. Lat. Graec. cum deeſt ſemita, via, iter.

† INSENESCABILIS, ἀγήρως, ex Cod. reg. in Caſtigat. ad vtrumque Gloſſ.

† INSENNIVM, merces, pretium, Gall. *Salaire*. Ch. a. 1362. t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 242. V. *Enſennium*.

INSENNOS, forte ex Graec. ἀσέμνος. Alcuin. in Poëm.

Auxiliare ſenem, noſtras rogo, tu per amicos,
Eſt locus inſennos, auxiliare ſenem.

INSENSIBILIS. (1) Expers ſenſu. *Inſenſibilia ſimulacra*, Lactantio l. 1. Inſtit. Diuin. c. 20. *Inſenſibilis*, Gellio, qui ſenſibus nequit percipi. (2) † *Imprudens*, ἄγνωστος. Reg. *Inſenſatus*. Caſtigat. in vtrumque Gloſſar.

INSENSIBILITAS, ſtupor vel durities animi, Gall. *Inſenſibilité*. Ch. Ludouici Reg. Fr. a. 1484. apud Baluz. t. 2. Hiſt. Aruern. p. 230.

INSENSIS, *ſine ſenſu*, Ioh. de Ianua; *Sens ſen*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman.

INSENSVALIS, carens ſenſu. *Inſenſualis res*, apud Caſſiodorum lib. 2. Epiſt. 40.

INSENSVALITAS, ſenſus priuatio, apud Baluz. to. 7. Miſcell. p. 193.

INSENSVRA, thuribulum, Gall. *Encenſoir*, in Teſtamento a. 1415. apud Rymer. t. 9. p. 279.

† INSEPARABILIS, indiuiduus. Caſtigat. in vtrumque Gloſſ.

INSEQVILLA. Ruricius Lemouicenſis Epiſcopus l. 2. Epiſt. 13. *Superest, vt quod illius in bono tribuit gratia, veſtra in domino cuſtodiat inſequilla*.

INSERARE. (1) Sub ſera claudere. V. *Serare*. (2) † Inſerere. Gloſſar. Prov. Lat. Cod. 7657.

† INSERATIO, implicatio, Gall. *Inſertion*, ap. Arnauld. in Roſar. Mſ.

† INSERATVS, cera imbutus, t. 2. Hiſt. Nem. Prob. pag. 318. V. *Enſeratus*.

† INSERCVLARE, inſerere, inoculare, apud Murat. t. 1. Antiq. Ital. pag. 215. Vnde INSERTETVM, ſurculus inſititius, ibid. INSERTATVM, in Act. SS. to. 6. Aug. p. 704. V. *Inſertorium* 2.

† INSERENARE, *éſclardir*, *faire clair*, in Gloſſar. Gall. Lat. Cod. 7684.

INSERTATVM, INSERTVM, V. *Inſerculare*.

INSERMA, pro *inſerma* vel *giſarma*, geſum, ſpiculum. Computum an. 1336. t. 2. Hiſtor. Dalphin. p. 326. V. *Giſarma*.

INSERTORIVM, (1) *Lorum quo ſcutum apprehenditur*, in Amalthea. Suſſannaeus in Vocabulario: *Inſertorium telamon, porpax, ſcuti lorum anuli vice, inter quod et ipſum ſcutum*

tum inſeruimus manum. (2) Seminarium, vbi arbores inſeruntur. Gloſſ. Iſidor. *Poſtmunium, inſertorium.* Graeuium conſule.

INSERVIRE, in ſeruitutem reuocare, ſeruitia exigere, ſeruitiis addicere. Capitula ad Leg. Salic. c. 1. §. 7. *Si vero aliquis eum iniuſte inſeruire tentauerit, et ille cartam ingenuitatis ſuae oſtenderit.* Lex Baiwar. tit. 6. c. 3. §. 1. *Vt nullum liberum ſine mortali crimine liceat inſeruire.*

INSETARE, *filo ſetam adaptare*, Io. de Ianua.

INSIBILIS, († rudis, ruſticus, imperitus.) Simeon Dunelmenſis an. 881. de Normannis, Franciam inuadentibus: *Mirabile videri poteſt, quod inſibiles hoſtes contra tam fortem bellicoſumque populum auderent inſurgere.*

† INSICITAS, *inſcientia, la ruſtigita*, in Gl. Lat. Ital. Mſ.

† INSIDIA, capſula, pyxis, quod monetarum probationes in ea ſeruentur ſic dicta. Ch. Mſ. a. 1386.

INSIDIAE, idem quod vigiliae, excubiae, *Guet.* Fleta l. 2. c. 4. §. 3. de Officio Mareſcalli. INSIDIAE PENSATAE, in Statuto S. Ludouici, quod legitur in Diſſertat. 29. ad Ioinuillam, quae verba redduntur in eius verſione Gallica, *Agait et fait apenſé.* Gloſſ. Gr. Lat. Ἐνέδρα, *inſidiae, obſeſſio.* MS. Codex S. Germani habet, *inſidium, ſubſeſſum.* V. *Penſabiliter.*

INSIDIARE, inſidias ſtruere. Formulae veteres apud Bignonium c. 30.

INSIDIATRIX, quae inſidiatur, apud Ammian. non ſemel.

INSIDIVM, V. *Inſidiae.*

INSIDVITAS. Gloſſ. Lat. MS. Regium Cod. 1013. *Sedulitas, inſiduitas, aſſiduitas.*

INSIGILLARE, idem quod ſigillare, ſigillum apponere, in Legib. Adelſtani Regis apud Bromptonum.

† INSIGNA, vexillum, ſignum, Ital. *Inſegna.* Stat. ant. Florent. lib. 3. c. 65.

INSIGNARE. (1) Indicare, quaſi *ſigno* oſtendere, *Enſeigner.* Decretum Taſſilonis de Popularibus Legib. §. 4. In Gloſſ. Gr. Lat. Ἐγχαράσσειν, eſt *inſignare, inciſum.* Apud veterem Iuuenalis Interpretem, Stat. 10. v. 55. *Inſignare*, σφραγίζειν. (2) † Inſtruere, munire, in Stat. Tornac. p. 76.

INSIGNARIVS, V. *Inſigniarius.*

INSIGNE. (1) Vexillum, Ital. *Inſegne*, Gall. *Enſeigne.* Leo Oſt. l. 2. c. 75. (2) Saguın militare, *armis et inſignibus* diſtinctum illius, cuius erat. Thwroczius in Geiſa M. c. 55. (3) Sigillum. Diploma S. Henrici Reg. Rom. an. 1003. apud Marten. to. 1. Collect. Ampliſſ. col. 263.

INSIGNIAE, pro inſignia, in Concilio Mexicano a. 1585. inter Hiſp. t. 4. p. 389. *Inſignia* fem. genere dicunt Hiſpani.

INSIGNIARIVS, armiger, qui ſcutum domini, eius inſignibus adornatum, deferebat. Gloſſ. Gr. Lat. Ὁπλοκαρόχος, *Inſigniarius, armiger.* Martinius habet *Inſignarius.*

INSIGNIFICABILIS, *qui ſignificari non poteſt.* Gloſſ. Sangerman. MSS. n. 501.

† INSIGNITAS. (1) Celebritas, t. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 268. (2) Dignitas, immunitas. Areſt. Mſ. a. 1385.

INSIGNIVM. (1) Signum. Sueno in Hiſtor. Danica c. 3. *Quam* (Chriſti crucem) *matris tumulo ob memoriale inſignium deſtinauit erigendam.* (2) Miraculum. Chron. Epiſcopor. Metenſium to. 6. Spicil. Acher. pag. 644.

† INSIGNIVS, inſignis, t. 2. Hiſt. Nem. Inſtr. p. 33.

INSIGNVM, vt *Inſigne* 1. vexillum. Rolandinus Patau. de factis in Marchia Taruiſina l. 5. c. 23.

INSILIARIVS, prauus conſiliarius qui *forconſiliat.* Wigorn. a. 855.

† INSILITVS, *nobilis, clarus*, pro inclitus, in vet. Gloſſ. Cod. 7641.

INSILIVM, malum ac prauum conſilium. Simeon Dunelm. a. 1003.

INSIMVL, ſimul, vna, in Ch. Caroli C. apud Doubletum Hiſt. San-Dionyſ. p. 781.

INSIMVLATOR, accuſator. Pacatus Paneg. Theodoſ. c. 43. Auxilius in Libello de cauſa Formoſi PP. apud Mabill.

Mabill. §. 4. Analect. p. 610. perſonas inducit, colloquentes, *inſimulatorem*, qui accuſet, et *actorem* qui defendat formoſum. *Inſimulator piſcium*, Apuleio in Apolog. Accuſator eſt magiae quae fit ex piſcibus.

† INSIMVLTARE, ſimul conuenire, ſich verſammeln. Chron. Io. Whethamſt. p. 352.

† INSINCERE, non ſincere, in Act. SS. t. 7. Iul. p. 255.

INSINVAMEN, inſpiratio, doctrina. Bolquet. Hiſtor. Eccl. Gallic. part. 2. pag. 5.

INSINVARE. (1) Docere, vnde Gall. *Enſeigner*: hanc quippe vocem vernaculam ex hac Latina deducit Salmaſius ad Hiſtor. Aug. p. 101. Certe *inſinuare*, eſt ἐμφανίζειν, *inſinuatio*, διδασκαλία, in Gloſſ. Lat. Gr. S. Hieron. Epiſt. 155. *Nudius tertius cum 118. Pſalmum tibi inſinuare conarer, etc.* V. *Inſignare*. (2) Practicis, in acta publica referre, Gall. *Inſinuer*. Inſtrum. an. 1388. apud Th. Madox Formul Anglic. p. 429. (3) Inſcribere, inſculpere. Boninc. Hiſt. Sicul. apud Lam. in Delic. erud.

INSINVATIO, ἐμφάνισις, Nouella 15. Iuſtiniani c. 3. In acta publica relatio, Gall. *Inſinuation*. Ch. a. 1309. ex Archiuo D. de Montesquiuo: *Renunciantes nihilominus omni exceptioni - - - et legi dicenti donationem excedentem quingentos aureos ſine inſinuatione iudicis non valere*. V. alia notione in *Inſinuare* 1.

INSINVATIVVM, Mactis fratribus in Hierolexico, *donum a Clericis praeſtitum Epiſcopo in principio ſui ingreſſus vt in eius gratia inſinuarentur*. Haud ſatis recte interpretati ſunt ἐμφανιστικὰ vel ἐμφανίσιμα, quas voces melius exponit Cangius in Gloſſario med. Graecit. Praeſtationes ab in Clerum allectis datae caeteris Clericis pro *inſinuatione*, id eſt, relatione in catalogum miniſtrorum Eccleſiae, Gall. *Droit de bien venue*. Vide Nouell. 56. Iuſtiniani, Iulianum Anteceſſorem et Suicoerum in Theſauro Eccleſ. v. ἐμφανίσιμα.

INSINVATOR, qui inſinuat, introducit, promouet. *Inſinuator magiſter atque auctor*, apud Arnobium l. 1. ſub finem. *Inſinuatores eorum*, apud Tertull. lib. 2. ad Nationes cap. 1.

INSINVATRIX, *rei nouae epiſtola*, apud S. Auguſtinum Epiſt. 135.

INSIPIENTIA, ignorantia. Teſtam. Heccardi Comitis Auguſtodun. apud Perardum p. 27. V. *Sapere*.

INSIPITVDO, pro *inſipientia*, apud Ardonem Monachum in Vita S. Benedicti Anianenſis Abbatis c. 3. n. 8. c. 4. n. 21.

† INSITITIVS SOMNVS, meridianus, quaſi non naturalis. Varro de re ruſt. l. 1. c. 1.

INSLOTVM, tributi ſpecies, in notitia Traiectenſi, apud Will. Hedam p. 246. 1. Edit. *Similiter de tributo, quod inſloto vocatur*.

INSOBRINVS. Capitulare Pipini Regis Italiae a. 793. c. 33. de inlicitis coniunctionibus: *Ita vt qui vxorem conſobrino aut inſobrino ſuo vxorem duxiſſet, etc.* Forte is dicitur, qui filius *conſobrini*.

INSOCIABILIS, ἀκοινώνητος, in Gl. Gr. Lat.

IN SOCIO DARE, *in ſocio recipere pecualia*, in Lege Longob. lib. 2. tit. 32. §. 3. quod Galli dicunt, *Bailler et prendre du bétail à moitié*.

INSOLA, inſula, in Ch. a. 933.

INSOLARE. (1) Ἡλιάζειν in vett. Gloſſ. Soli exponere. Vox Plinio l. 21. c. 14. et Columellae nota. (2) † Materiaria ſtructura munire. Stat. a. 1356. t. 2. Hiſt. Nem. Prob. pag. 181. V. *Solarium* 1.

INSOLATIATVS, abſque ſolatio, apud Gunzonem de Miracul. S. Gengulfi n. 17.

INSOLENTIA. (1) Deſuetudo. Apud Acher. t. 10. Spicil. 217. (2) † Defectus, to. 7. Ordinat. reg. Franc. p. 514. (3) † *Inſolentiae*, ineptiae, in Stat. eccleſ. Tornac. p. 98.

† INSOLERE, ſolere, obtinere, to. 10. Collect. Hiſt. Franc. p. 630.

INSOLERTIA, pro *inſolentia*, arrogantia. Gall. *Inſolence*, apud Acher. t. 11. Spicil. p. 201.

† INSOLITVS, *non vſitato*, in Gl. Lat. Ital. MS.

INSOLVBILITER, modo qui ſolui nequeat. In Epiſtola Stephani VI. PP. to. 3. Concil. Hiſp. pag. 163. col. 2.

† INSOLVENTIA, impotentia ſoluendi debiti, in Ind. onomaſt. ad t. 1. Iun. Act. SS.

INSOLVTVS, non ſolutus, Vide *Vngeld*.

INSOMNITAS, inſomnia, Gall. *Insomnie*, apud Marten. t. 6. Ampliſſ. Collect. col. 788. in Actis SS. Martii t. 1. p. 684. *Inſomnietas*, ibid. p. 725.

† INSOMPNIVM, *ce que l'en voit par ſonge*, in Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684.

INSONARE. (1) Diuulgari, rumorem eſſe. Annal. Genuenſ. a. 1164. apud Murat. t. 6. col. 33. (2) † Sonare, campanam pulſare, t. 10. Collect. Hiſt. Fr. p. 17.

INSONTIA, *innocentia*, Ioh. de Ianua.

INSOPITABILIS, qui ſopiri ſeu pacari nequit. Apud Acher. to. 10. Spicil. p. 449. INSOPIBILIS, eadem notione. Apud Martianum Capellam l. 4. et 9.

† INSOPORABILIS, *indormabilis*, in Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684.

INSORDESCENTES, excommunicati nominatim declarati per annum in excommunicatione perſeuerantes, qui nullam adhibent diligentiam ad obtinendam abſolutionem. V. Lexicon Hoffmanni et Limborch. l. 3. hiſt. Inquiſ. c. 18.

INSORDESCERE, ſordidum eſſe et feculentum. Sidon. l. 5. Epiſt. 13.

INSORTIARE, aduerſus *ſortes* munire. V. *Sortiri*.

INSORTIS, vel *Inſortus*, non datus in ſortem, non poſſeſſus, in Ch. an. 996. ap. Vghell. to. 5. p. 665. V. *Sors*.

† INSORTITVS, idem, to. 3. Apr. p. 75.

INSPECIATVS, deformis, abſque ſpecie. Tertull. ad v. Valent. c. 10.

INSPECIOSVS, non ſpecioſus. Apud Petronium a. 74.

INSPECTIO, *ἐποψία*, Nouella Theodoſii 16. de Poſtulando.

INSPECTORES, iidem, qui *peraequatores*, qui praediis inſpectis et adaequatis inuicem, ea releuant, quibus onus grauius adſcriptum eſt; quae ſunt conſita lenius, grauant. Vide tit. Cod. Iuſt. l. 11. tit. 57. *de Cenſib. et cenſitoribus, et peraequatoribus, et inſpectoribus*, et Gloſſ. med. Gr. Ἐπόπτης. INSPECTORES INQVESTARVM, quibus cura commiſſa eſt inſpiciendarum inqueſtarum. Apud de Lauriere t. 1. Ordinat. p. 321. † *Inſpector* etiam is qui monaſteria monialium viſitabat, ap. Murat. to. 5. Antiq. Ital. p. 532. V. *Viſitator*.

INSPECTVRA, *viſura*, *ſpeculatura*. Papias. Male in Gloſſ. Sangerman. MS. num. 501. *Inſpectura*, *ſpeculator*.

INSPERABILITAS, *res adeo inſperata*, apud Barthium in Gloſſar. ex Guiberti Hiſt. Palaeſt.

† INSPERATE, ex inſperato, t. 10. Collect. Hiſt. Fr. p. 265.

INSPICARE, *faces findere*. Papias. Legendum *inſpicare, faces findere*, ex hoc Virgilii verſu 292. Georgicorum l. 1.

Ferroque faces inſpicat acuto.

Hoc eſt, ad modum ſpicarum in acutum tenuat; vnde in MS. Bituric. *Inſpicare faces*, *proprie eſt ſcindere*, *quaſi ſpicas facere*. *Inſpicat faces*, *findit*.

† INSPICIO, inſpectio, to. 3. Hiſt. Nem. Probat. p. 116.

INSPICIVM, inſpectio. Apud Tertull. l. 1. adu. Marcion. c. 1. *Extiſpicium* dixit Sueton. in Nerone c. 56.

INSPILIATOR, ſpoliator, latro graſſator, Gall. *Pillard*. Lambertus Ardenſis apud Ludewig. to. 8. p. 426. V. *Pilare* 1.

† INSPINARE, *i. valde vel intus ſpinare*, *eſpiner*. Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684.

INSPIRAMEN, inſpiratio, afflatus. Concil. Tolet. VI.

INSPIRATIO. Ex tribus electionum formis, quarum mentio eſt in Decretalib. Greg. IX. PP. l. 1. tit. 6. c. 42.

c. 42. vna eſt, quae *per inſpirationem ſiue viam Spiritus S.* dicitur fieri: cum ſcilicet communiter et ab omnibus concorditer, quaſi diuino Spiritu afflatis, nullo diſcrepante, aliquis eligitur, abſque aliquo tractatu, ex quo nempe praeſumi poſſit aliqua perſuaſio, vel ſuggeſtio in gratiam eligendi.

† INSPIRATVS, dicitur de eo quod ſubito et quaſi diuinitus accidit, in Act. SS. t. 1. Sept. p. 172.

INSPIRITALIS, non ſpiritualis, carnalis, apud S. Paulinum Epiſt. 22. n. 1. vlt. Edit.

† INSPISSARE. (1) Augere, ampliare. Reg. Phil. Aug. (2) Condenſare, ſpiſſum reddere. Arnauld. in Roſar. Mſ.

INSPISSATIVVS, qui ſpiſſat et denſat. V. locum in *Recorporare.* Veget. de re veterin. l. 2. c. 30. dixit, *inſpiſſata caro.*

† INSPORTITVS, dicitur de eo quod eſt circa collum, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1399.

† INSPVRVS, impurus, nothus, in Inuent. Mſ. a. 1476.

INSQVILLA, vt *ſquilla*, tintinnabulum, campanula. Vetus Ceremoniale MS. B. M. Deauratae.

INSTA, vox mendoſa, V. *Inſta* 2.

INSTABILIS, pro ἀσυστατος, vſurpari ab Irenaei interprete obſeruat Iacobus Billius l. 1. Obſeruationum c. 33.

INSTABOR, V. mox *Inſtar.*

† INSTAGNARE, ſtagnum conſtruere, ap. Oefel. t. 2. Script. rer. Boic. p. 44.

INSTALARE, ad *ſtelam*, palum vel cippum dehoneſtare, torque ferreo deuincire, Gall. *Pilorier*, *mettre au carcan.* Statuta Eccleſ. Andegav. a. 1423. apud Marten. t. 4. Anecd. col. 525. *Statuimus etiam quod quicumque Deum - - - abnegare aut quouis modo blaſphemare praeſumpſerit - - - pro tertia* (vice,) *ſi laicus ſit, inſtalabitur, ſi Clericus, iuxta ſui iudicis arbitrium ab officio et beneficio deponetur.* † Mendoſe pro *Inſcalare* 1.

INSTALATIO; illigatio ad *ſtelam*; († pro *Inſcalatio*, V. *Inſcalare* 2.)

Concil. Senon. a. 1485. apud Acher. t. 5. Spicil. p. 619.

INSTALLARE, Gall. *Inſtaller*, in Eccleſiaſtici beneficii poſſeſſionem mittere, in *ſtallum* ſeu chori ſedem inducendo. Bromton. an. 1088. V. *Stallare.*

INSTALLATIO, hac notione, apud Lobinell. in Gloſſ. Hiſt. Pariſ. to. 3. V. *Inſtelatio.*

INSTANS. (1) Momentum, temporis punctum, Gall. *Inſtant*, apud Lobinell. t. 2. Hiſt. Britan. col. 1604. (2) † Vox forenſis, *appellans*, vel qui cauſam *inſtat* ſeu proſequitur. Ch. Mſ a. 1270.

INSTANTIA. (1) Contentio, efflagitatio, Gall. *Inſtance*, apud Murator. to. 6. col. 482. (2) † Argumentum. Acta Inquiſit. Carcaſſ. an. 1308.

INSTANTIVAE PRECES, eadem notione, in Ch. a. 1311. apud Ludouic. Laguille in Probat. Hiſt. Alſatiae p. 60. col. 1.

INSTAR. Gloſſ. Lat. Gr. *Inſtar*, *ſimilitudo*, ὁμοίωμα, ἀπεικόνισμα. Alibi: *Iſter*, ἔθος, συνήθεια, τυπος, τροπος, vbi vir doctus *inſtar*, vel *iſtar* emendat. Gloſſ. Graec. Lat. Αντιτυπον, *exemplum*, *exemplar*, *inſtar.* Hinc ad *inſtar*, i. ad ſimilitudinem. Gloſſ. Sangerm. Mſ. n. 501. *Inſtabor*, *inſtar*, *vel ſimilitudo.* *Inſtar*, *inſtaris*, vt *nectaris*, Probum dixiſſe, auctor eſt Seruius ad 2. Aeneid. Ita *inſtar*, pro imagine vſurpant lex 3. de Palat. ſacr. larg. lex 74. de Decurion etc. Cod. Th. Interdum pro ſimilis vſurpatur. Anaſtaſius in Leone III. PP. p. 121. *In Baſilica B. Pauli Apoſtoli, atque in Baſilica Saluatoris inſtar imagines fecit et conſtituit.* Pag. 136. *In Baſilica S. Dei Genitricis ad praeſepe inſtar fecit coronam ex argento puro.* Ita p. 138. 139. etc. V. Caſaubon. ad Apuleii Apolog. p. 146.

† INSTARARE, definire, ſtatuere. Ch. Mſ. a. 1491.

INSTATA, V. in *Epidecen.*

INSTAVRAMENTVM, idem quod *Inſtaurum.* Ch. ann. 1158. Vide *Staurum.*

INSTAVRARE, ſupellectile agraria praedium vel domum ruſticam inſtruere. Ch. Ioannis Regis Angl. de libertatibus Angl. a. 1215.

INSTAVRATIO, id quod *inſtaurum*. Matth. Pariſ. a. 1258.

INSTAVRVM, quidquid ad agriculturam, vel ad praedii *inſtrumenta* et ſupellectilem, pertinet, vt ſunt animalia, pecora, ſerui, etc Anglic. *Store*; Iuriſconſulti *inſtructum* dicunt. Monaſt. Anglic. t. 1. pag. 548. *Manerium illud nullum poteſt ſuſtinere inſtaurum, quia nullum habet pratum, etc. Inſtaurum Eccleſiae*, quidquid ad ſupellectilem Eccleſiaſticam ſpectat, in Synodo Exonienſi a. 1287. can. 12. 44. 53.

INSTELLARE, quaſi ſtellis ornare. Gocelinus in Vita S. Auguſtini Cantuar. t. 6. Maii p. 378.

† INSTERILIS, cultus, fructuoſus, in Ch. Mſ. a. 1361.

INSTERILITAS. Liber Comitis, ſeu Lectionarius, editus a Baluzio: *Pro vbertate pluuiae ſeu temperantia aëris, pro inſterilitate pluuiae etc.*

INSTIATIO, f. pro *inficiatio*, negatio. Ch. a. 1300. e Chartulario S. Vandreg. t. 2. p. 1295.

INSTIGATOR, qui inſtigat, impellit, promouet, procurat. Auſonius Epiſt. 17. *Si quid inuitis quoque nobis natura ſit, ſuperfluus inſtigator agitabo.*

INSTILLATIO, ſignum, ſubſcriptio; († rectius teſtium per eorum nomina appellatio, vnde magis arrideret *Intitulatio*. V. nou. Tract. dipl. t. 4. p. 785.) Ingulphus in Hiſt. Monaſt. Croyland. Hikeſius Diſſertat. p. 74. emendat vel interpretatur *intitulatione*.[1] Subſcriptio dici potuerit *inſtillatio* Scriptori Barbaro-latino, quod teſtis nomen ſuum quaſi *inſtillet* chartae, quam ſubſcribit.

INSTINGVERE, inſtigare. Gl. Lat. Gr. inſtinguit, παρορμᾷ.

INSTIRPARE, inſerere, plantare. Brompronus 935.

† INSTITA. (1) Officina, locus vbi merces venum exponuntur, ap. Pez. t. 6. Anecd. part. 2. p. 111. 2) *Vitta ſeu latum cingulum vt ſolet eſſe id quo parui in cunis ligantur*, in Gloſſ. Mſ. Bibl. anon. *) *Inſtita*, ein krame oder ein wyckel ſchnure, da man die kinde mit bint, in Vocabul. Lat. Germ. a. 1477.

INSTITAE, *granatae*, *reſticulae*. Gl. Iſid. Emenda cum Pitheo in Excerptis: *Inſtitae*, *grabati reſticuli*. Eſt enim *inſtita*, vt exponit Scholiaſtes Iuuenalis ad Satyram 6. qua lectus intenditur. *Faſcia* dicitur Ciceroni.

INSTITARE, *mortuum inuoluere*, ap. Papiam, ab inſtitis ſeu faſciis quibus mortui olim pedes manusque ligabantur.

INSTITIVS, *luctus publicus*, eidem Papiae.

INSTITVRA, inſtitutio, Gall. *Inſtruction*. Bulla Leonis III. PP. t. 2. Annal. Benedict. p. 349.

† INSTITVTA, inſtitutiones Iuſtiniani, apud Murat. t. 3. Antiq. Ital. p. 809. Hinc

† INSTITVTARIVS, qui iis inſtitutionibus ſtudet, in Stat. Vniuerſ. Toloſ.

INSTITVTE, ex profeſſo, ex inſtituto. Lex Wiſigoth. lib. 9. tit. 2. §. 9.

INSTITVTIO. (1) Precario, datio ad precariam. Ch. Childeberti Comitis Heduenſis an. 942. ex Tabul. Flauiniacenſi: *Si quis autem ſucceſſorum meorum hanc inſtitutionem vel precariam - - infringere voluerit, etc. S. Roberti, qui hanc precariam ſtuduit popoſcere - - - Ego Conſtantius Leuita hanc inſtitutionem datam et ſubſcripſi, etc.* (2) † Tributum, quidquid in praeſtationem inſtituitur, i. q. *Indictio* 1. Ch. Mſ. Phil. Aug. a. 1213.

† INSTITVTOR, inſtitor, quomodo forte leg. in Ch. Mſ. a. 1339.

INSTIVS, pro inſcius. Canones Poenit. apud Marten. to. 4. Anecdot. col. 43.

INSTOCIONATVS, artes magicae, praeſtigia, a ϛοιχεῖον, elementum, Graecis recentioribus, Daemon et Operatio diabolica; vnde ϛοιχειοῦν, magicis praeſtigiis initare ϛοιχείωσις incantatio, verba magica, vt docetur in Gloſſar. med. Graecit. Statuta MSS. Augerii II. Epiſc. Conſeran. a. 1280.

a. 1280. *Si - - - ex meretricio, vel lenocinio, vel inſtocionatu vel ſimilibus acquiſiuit, etc.* † Niſi mendum ſit pro *Intoxicatus*. V. *Intoxicare*.

INSTRICATVM, *vulneratum*, in Amalthea, ex Gloſſ. Cod. Legum; antiq.

INSTRIGARE, INSTRINGARE, V. *Intricare*.

INSTRVCTOR, praeceptor, qui inſtruit, docet, in Spicil. Fontanell. MS. p. 214.

INSTRVCTVS, impulſus, inductus, ſuaſio. Geſta Abbatum Gemblac. t. 6. Spicil Acher. p. 524.

† INSTRVGVS, *lo ſolazo*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

INSTRVI, doceri, in 1. Conſtitut. Appendic. Cod. Theodoſ. quam ſubleſtae fidei doctiores volunt: *Itaque quia a nobis inſtrui voluiſti, etc.* Non abſimili notione Quintilianus dixit: *Iudex notitia rerum inſtruendus videtur.*

† INSTRVMENTALITER, vice inſtrumenti. Stat. ſynod. Coriſopit. eccl. Mſ.

† INSTRVMENTARIVM, chartularium, in prol. ad Chartul. Caſaur.

INSTRVMENTATVS, in *inſtrumento* deſcriptus. Miracula B. Werinheri Mart. to. 2. April. p. 910.

INSTRVMENTVM. (1) Συμβόλαιον, in Gloſſ. Gr. Lat. Gloſſ. Lat. Gr. *Inſtrumenta*, γραμμάτια, ἀσφαλίσματα, δικαιώματα, etc. Anaſtaſ. in S. Iulio PP. (2) INSTRVMENTVM QVITTARVM, apocha, Gall. *Quitance*. Ch. a. 1319. t. 2. Hiſtor. Dalph. pag. 183. col. 1. (3) INSTRVMENTVM, pro veteri ac nouo Teſtamento vſurpant non ſemel Patres. (4) Pro libro, non ſemel vſurpat Tertull. l. 5. aduerſus Marcionem, et in Apologetico. (5) INSTRVMENTVM, Gall. *Inſtruction*, inſtructio, documentum. Guibertus l. 2. de Vita ſua c. 3. *Quia igitur fortunas et infortunia mea ad aliorum forſitan qualecumque inſtrumentum decreui contexere, etc.*

INSTVFFARE, inſtruere, *Etoffer*. V. *Stuffare*.

INSVABILIS, inſuauis. Gloſſ. Gr. Lat. MS. Ἀηδεῖς, *iniucundus, inſuabilis*. Edit. *Inſualis*.

INSVADIBILIS, *incredibilis, ſine artificio, piger*, apud Papiam.

INSVBIDVS, *ſetoſus*, in Gloſſ. Sangerm. MS. n. 501. Gellius l. 19. c. 9. vtitur pro inuenuſto, inconſiderato, imprudenti, vt et comparatiuo *Inſubidior*, l. 6. c. 1. et l. 13. c. 20. *Inſubide*, l. 1. c. 2.

INSVBLVM, ἀντίον ἔνθα ὑφαίνουσιν αἱ γυναῖκες, *liciatorium vnde telam mulieres texunt*, in Supplem. Antiquarii et in Gloſſis Lat. Graec. Sangerm. V. *Inſubulare* et *Recla*.

† INSVBLVS, idem, in Ch. an. 971. t. 4. Cod. Ital. dipl. p. 1525. V. *Inſubulus*.

† INSVBSISTIBILIS, non ſubſiſtendo, curſu continuo, t. 9. Collect. Hiſt. Fr. p. 119.

INSVBSTANTIALIS, cuius nulla eſt ſubſtantia. Apud Mabill. to. 4. Analect. p. 155.

INSVBSTANTIVVS, eadem notione. Interpres Irenaei l. 1. c. 10.

INSVBVLARE, *perforare*, Ioh. de Ianua, *ab in et ſubulo. Dicitur inſubulus quoddam inſtrumentum in texendo telam, ſcil circa quod pannus vel ſtamen inuoluitur, quia inſubulatur, i. perforatur, vt poſſit inuolui, et retineri pro voluntate texentis; vel componitur ab infra et ſupra, quia infra et ſupra eſt.* *Inſubulum* dixit Lucretius, *Inſubulus* vero Iſid. l. 19. Orig. c. 29. et Guibertus l. 1. de Pigner. Sanctorum c. 3. §. 1. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Inſubulare*, *Enueloper*, inuoluere.

† INSVBVLVS, liciatorium, Gall. *Enſouple*, in Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657. V *Inſublum*.

INSVCCARE, ἐγχυμίζειν, in Gloſſ. Lat. Graec. ſucco immergere. Sic Columella l. 7 c. 4. *Saepius lana diducenda vinoque et oleo inſuccanda.*

INSVDVM, pro ſudum. Gloſſ. Lat. Gr. Sangerman. *Inſudum*, ἄνυδρον, ἄβροχον, ſine aqua, ſine pluuia.

INSVETARE, *inſuete inuadere, vel inſultanter*. Papias. *Inſolenter*, in Gloſſ. Sangerm. MS. n. 501.

INSVF-

INSVFFICIENS. (1) Non ſufficiens, apud Tertullianum adu. Hermog. cap. 15. (2) † Prorſus ſufficiens, quantum ſatis eſt. Ch. Mſ. a. 1351.

INSVFFICIENTIA. (1) Eidem Tertulliano lib. ad Vxorem: *Secularis concupiſcentiæ cauſas habet gloriam, cupiditatem, ambitionem, inſufficientiam*, id eſt, inſatiabilitatem; quia nihil ſatis eſt inſatiabili cupiditati. (2) Inſcitia, imperitia, facultatis inopia, Gall. *Inſuffiſance*, Ital. *Inſuffienza*, apud Murator. to. 6. col. 273. (3) Indigentia. In Ch. an. 1259. apud Madox Formul. Anglic. p. 311. qua quis non habet quae ſufficiant ad vitam ſuſtentandam.

INSVFFLARE, deſpuere, Vide *Exſufflare*.

INSVFFLATIO, V. *Exſufflatio*.

† INSVGLVS, pro *inſublus*, to. 4. Cod. Ital. diplom. p. 1525.

INSVLA. domus ab aliis ſeparata. Gloſſ. Lat. Gr. Inſula, νῆσος, συνοικία. Anaſtaſius in S. Silueſtro PP. p. 17. 18. *Inſulam Attitiae et Montem Argentarii praeſtantem ſolidos ſexcentos.* Mox: *Inſulam quae dicitur Aſſis in territorio Portuenſi.* V. Feſtum et Scriptores Latinos.

INSVLARE, *in inſulam conuertere.* Laurent. in Amalthea ex Apuleio, qui habet lib. de Mundo ſub finem: *Audiuimus regiones quae prius fuerunt continentes, hoſpitibus atque aduenis fluctibus inſulatas.* Eadem habet S. Auguſt. lib. 4. de Ciu. Dei cap. 2.

INSVLARIS POENA, exilium, relegatio in inſulam, apud Ammianum lib. 15.

INSVLARIVS, cuſtos *Inſulae* ſeu domus ab aliis ſeparatae, Gall. *Concierge*. Gloſſ. Iſid. *Viticus*, (villicus) *actor, exactor villae penſionum, inſularius.* Supplem. Antiquarii: *Inſularius*, Ενοικολόγος, inquilinus. Lex 5. D. §. 1. de inſtit. act. *Si quid cum inſulario geſtum ſit, vel eo quem quis aedificio praepoſuit, etc.*

INSVLATVS, nulli contiguus, vndique ſeparatus et commeabilis, Gall. *Iſolé*. *Altare Inſulatum*, in Actis SS. Maii t. 6. p. 831.

† INSVLERE, aggredi, oppugnare. Lit. remiſſ. Mſ. an. 1372. Vide *Inſultus*.

INSVLETVM, parua Inſula, apud Rymerum t. 11. p. 453. col. 1.

† INSVLGERE, reſilire. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1412.

† INSVLTARE, inuadere, aggredi, t. 3. Apr. p. 989. V. *Inſultus*.

INSVLTVS, aggreſſio, aſſultus, oppugnatio, quaeuis expeditio militaris. Ch. a. 1236. ex paruo Chartul. S. Victoris Maſſil. fol. 153. Alii non pauci, nullo tamen ſatis idoneo auctore vocem *Inſultus* vſurpant pro iniuria, ludibrio, Gall. *Inſulte*, Ital. *Inſulto*: qua notione Quintilianus dixit *Inſultatio*.

INSVLVM. (1) Pro Inſula, vt videtur. Chron. Veron. ad a. 1334. ap. Murator. t. 8. col. 649. *Recenſus eſt ignis in inſulo ſuperiori Veronae et creuit in tantum, quod dictum Inſulum cum toto lignamine et cum toto ponte nouo combuſtum eſt.* (2) Idem quod *Inſubulum*, de quo in *Inſubulare*. V. *Recla*.

INSVMERE, incipere, inchoare. Ch. e Chartul. S. Magdal. Caſtrodun. fol. 1.

INSVPER ANNVM, per annum, anno currente. Ch. an. 1065. apud Acher. t. 6. Spicil. p. 441. INSVPER HABERE, negligere, contemnere, παρορᾶν, πλημμελεῖν, in Gloſſ. Lat. Gr. *Conſtantium non inſuper habendam intelligit*, apud Gellium l. 1. c. 19. *Lacrymis inſuper habitis*, apud Apuleium lib. 4. Mileſ.

INSVPERSERTVS, pro ſupra inſertus. Ch. Guonradi Reg. Burgundiae a. 25. in Tabular. Eccleſ. Vienenſis fol. 14.

INSVPORTABILIS, non ferendus, intolerabilis, Gall. *Inſupportable*. Apud Marten. to. 5. Anecdot. col. 1835.

INSVRDARE, ſurdum efficere. Arnulfus Sagienſis apud Murat. to. 3. p. 432. col. 1.

INSVRGERE, vrgere, excitare, impellere. Conuerſio Willelmi Vicecomitis Maſſil. a. 1004. Annal. Bened. t. 4. p. 176.

INSVRRECTIO, rebellio, Aufſtand, apud Rymer. t. 4. p. 124. etc.

INSVSPENDIVM, catena ferrea vel lamina denticulata lebetibus in foco ſuſpendendis, Gall. *Cremalliere. Inſuſpendium ſine cumaſculam*, in veteri Ch. Conuentus Auguſtinianorum Caſtellanae in Prouincia.

INSVSPICABILIS, qui non poteſt in ſuſpicionem venire. Occurrit paſſim Eccl. 11, 5.

INSVSTENTABILIS, intolerabilis, qui non poteſt ſuſtineri, unerträglich, Oratio Manaſſae Regis Iuda.

INSVSVRRARE, occulte detrahere, in Gloſſ. Saxon. Aelfrici.

† INSVTVRA, ſutura, in Areſt. Mſ. a. 1395.

INT, pro Eunt. Gloſſ. Lat. Gr. Sangerman. et Suppl. Antiquarii: *Int*, χωροῦσι.

INTABERNATVM VINVM, in taberna venale. Charta a. 1194. apud Thomaſſerium in Biturig.

† INTABVLAMENTVM, ſtylobata, Gall. *Pied d'eſtal*, alias *Entablement*. Inuent. S. Capell. Pariſ. a. 1376. V. *Peſtabula*.

INTABVLARE. (1) In tabulas referre. Bulla Innocentii VIII. PP. In Continuatione M. Bullarii Rom. pag. 290. col. col. 1. V. *Tabulae Officiales*. (2) † *Intabulatum* ſeu crepidinem conſtruere. Reg. Phil. Aug. part. 1.

† INTARRS, *la guanzata*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. Academ. Cruſc. *Guanciata* eſt alapa, colaphus.

INTACIBILIS, qui non tacet, apud Marten. t. 3. Anecd. col. 1087.

INTAGLIATVS, INTAGLIATVS, Ital. *Intagliato*, inciſus, caelatus. Stat. Placent. l. 6. V. *Entalliatus*.

INTALEATVS, idem, Gall. *Entaillé*, apud Murat. t. 16. col. 544.

INTALIA, inciſio, ſculptura, Ital. *Intagliamento*, Gall. *Entaille*. Chronic. Petri Azarii apud Murat. t. 16. col. 403.

INTALIARE. (1) INTALIATI SOTVLARES, calcei certa ratione *taliati*, inciſi, Clericis vetantur in Concilio Complut. an. 1325. (2) INTALLIATAE TERRAE, Cowello et Iuriſconſultis Anglis dicuntur, quae cuiquam, et certis non haeredibus ſuis, in genere conceduntur ſub certa conditione. V. *Feudum Talliatum*.

† INTAMBVRARE, accuſare aliquem per ſchedulam in capſula, *Tamburum* ob eius formam dicta miſſam, Ital. *Tamburare*. Stat. antiq. Florent. l. 5. c. 98.

INTAMINARE, contaminare, to. 2. Concil. Hiſp. p. 329.

INTANGIBILIS, qui tangi nequit, nulli patens incommoditati, nulli moleſtiae. Vita MS. S. Winwaloei fol. 74.

INTANTARE, ſpondere, promittere. Charta a. 1204. Hiſt. Harcur. t. 4. p. 2174. Forte leg. *Creantaui*, pro quo librarius parum attentus ex veteri Charta facile exſcribere potuit *Intantaui*. V. *Creantare*.

INTANTO, pro *Interea temporis*, idiotiſmus Italicus, in Vita S. Zitae Virginis Lucenſis n. 34. et in Vita B. Lucheſii tertiarii n. 5.

INTAPHA, vel INTAPHVS. Iornandes de Rebus Geticis: *Ponteque rurſus in Danubio pari modo conſtructo, duobus menſibus, crebris fatigatus Intaphis, octo millia perdidit armatorum.* Oroſius a quo ſumpſit, l. 2. c. 8. *Inſuper repentinis incurſibus extrema copiarum dilacerantibus, etc.* Vbi pro *Intaphis*, legendum cenſuerim apud Iornandem, *Intaphiis* aut *Entaphiis*, ita vt graecam expreſſerit, ἐνταφίοις, id eſt, funeribus. Nam ἐντάφια vocabant Graeci lintea ſepulcralia, quibus cadauera inuoluebantur, ſepulcro mox recondenda; vnde ἐνταφιασμὸς pro pollinctura et funeratione vſurpatur. Vide Xiphilinum in Seuero, Heliodorum lib. 4. Poemenic. etc. Gloſſ. Graec. Lat. Ἐντάφιοι, *Libitina*. Ἐνταφιοπώλης, *Libitinarius*. Ἐνταφιάζω, *Funero*. Ἐνταφιαστής, *Pollinctor*. Adde Fullerium lib. 6. Miſcellan. c. 18. Fere crediderim *Intapham*, vel *Intaphum* a Iordane dictum pro Italico *Intoppo*, quod occurſum ſignificat. Quanta ſit *Intaphorum* Iornandis cum *Incurſibus* Oroſii connexio, qui non videat, arbitror fore neminem. † Conſulendus

dus omnino Martinius in Lex. philol. hac voce.

INTARDVS, celer, velox. Throwczius in Sigismundo c. 2.

INTARTA, rebellis. Papias: *Intarta, peruerſus*. Vtitur Anaſtaſ. Bibl. in S. Deus dedit p. 45. V. *Antartes* et *Antara*.

INTARTIZARE, rebellare, ap. Anaſtaſ. in Theodoro p. 48. Papiae eſt *innertere*, *diſturbare*, *rebellare*.

INTASSARE, in ſtruem ſeu *taſſum* ordinare; meſſem, foenum congerere, Gall. *Entaſſer*. Charta a. 1247. e Tabulario Portus Regii. Vide *Taſſus*.

† INTASSATOR, qui in aceruum congerit. Ch. Mſ. a. 1312. V. *Entaſſator*.

INTAXARE, idem quod *Intaſſare*. Tabul. Celenſe p. 196.

INTECTAMENTVM, tegimentum, σκέπασμα στέγης, in Gloſſ. Gr. Lat. vbi videntur diuidendae voces, σκέπασμα, στέγη.

INTEGERRITAS, V. *Integritas*.

† INTEGRALIS, integer. *Feudum integrale* in *Feudum*.

INTEGRALITER. (1) Omnino, plene, prorſus, Gall. *Entierement*. Litterae a. 1332. apud Ludewig t. 5. p. 253. (2) Integre, ſincere, ſine dolo. Litterae a. 1261. apud Rymer. t. 1. p. 727.

INTEGRARE. (1) In lege 8. D. de Tutel. et ration. diſtrah. *Quamuis iure poſtliminii tutelam priſtinam poſſit Integrare*, hoc eſt, denuo inchoare, renouare, inſtaurare; qua notione non ſemel occurrit apud Liuium et alios. (2) † Ratum habere, approbare; vnde INTEGRATIO, approbatio. Areſt. Mſ. a. 1410. V. *Interinare*. (3) † Perficere, complere, in Ch. Mſ. a. 1337.

INTEGRATVS, ratus, approbatus, in Charta an. 1461. Hiſt. Harcur. t. 3. n. 702.

† INTEGRE, omnino, prorſus, in Ch. Mſ. a. 1317.

† INTEGRESCERE, augeſcere, proficere, Gall. *Se perfectionner*, in Act. SS. t. 7. Iul. p. 75.

INTEGRITAS. Ch. Caroli C. Regis Franciae an. 845. in Tabulario S. Mauri ad Ligerim. *Has denique res cum omni Integritate, id eſt, cum colonis et ſeruis ibi commanentibus, cum domibus et ſuprapoſitis, cum terris cultis et incultis, etc.* INTEGERRITAS, eadem notione, in Hiſtor. Mediani Monaſterii p. 243.

INTEGRITER, omnino, plane, prorſus, Gall. *Entierement*, t. 9. Spicil. Acher. p. 257.

† INTELLECTE, intelligenter. Synod. Tornac. a. 1366.

INTELLECTIBILIS, Io. de Ianua, *Intellectu comprehenſibilis*; vnde *Intellectibiliter* et *Intellectibilitas*.

INTELLECTVALITAS, intelligentia. Tertulliano de anima c. 38.

INTELLECTVS. (1) Saluus conductus, commeatus, publica fides. († Vel potius intelligentia, cognitio, conſilium, Ital. *Intelletto*.) Bartholomaei Annal. Genuenſ. ad an. 1238. apud Murator. t. 6. col. 478. et 482. (2) † Animi affectio, Gall. *Sentiment*, ap. Lam. in Delic. erud. part. 1. p. 208. (3) † Conſcientia, in act. Inquiſit. Carcaſſ.

INTELLIGENTIA, Gall. *Intelligence*, concordia, conſenſus, conſpiratio, foedus. Litterae Henrici VII. Angl. Regis an. 1496. apud Rymer. to. 12. p. 637.

INTELLIGENTITAS, id quo quis intelligit, ſeu habet intelligentiam. Mabill. t. 4. Analect. p. 161.

INTELLIGERE. Lex Salica tit. 38. *Ipſum vero quadrupedem qui eſt auctor criminis, pro medietati compoſitionis reſtituat requirenti, eo videlicet modo, ſi dominus quadrupedis non intellexerit ſecundum legem ſe defendere*. Phraſis Gallica: *S'il n'Entendoit pas ſe defendre ſelon la Loi*, id eſt, ſi non in animo haberet, ſi nollet, etc. Adde tit. 37. §. 8. † INTELLIGERE SE IN ALIQVA RE, Germ. ſich auf etwas verſtehen, apud Cencium.

INTELLIGIBILIS. (1) Vir intelligens, peritus, *Intelligent*. Leges Henrici I. Reg. Angl. c. 31. (2) INTELLIGIBILE TEMPVS, ſeu *Aetas intelligibilis*, qua ſcilicet infantes rationis, et *intelligendi*, quae agunt, ſunt capaces, in Capitular.

Aquis

Aquisgranenſi an. 817. §. 44. et in Addit. 1. Lud. Pii c. 36. (3) INTELLIGIBILIA, animae corpore per mortem exutae. Translatio S. Wandregiſili Abb. tom. 5. Iulii p. 294.

INTELLONEM, *folles lucernarum*. Gloſſ. Iſid. ad quas Graeuius: Haec ſunt monſtra, quae Herculi domanda relinquimus.

INTEMPERANTIA, pro *Intemperies*. Saxo Grammaticus l. 8.

INTEMPERATA NOX, pro *Intempeſta*, apud Aurelium Victorem Schotti in Poſthumo.

INTEMPERIVM. Io. de Ianua: *Intemperies et hoc Intemperium, vbi nulla ſecuritas et nullum temperamentum eſt; Ce on il n'a nul attrempement*, in Gloſſar. Lat. Gall. Sangerman.

INTEMPORALIS, intempeſtiuus, ap. Cælium Aurelianum l. 1. Acutor. c. 9. vbi et *Intemporalitas* occurrit, *Intemporaliter*, i. intempeſtiue c. 15. Adde l. 2. c. 10. etc. alias

INTEMPORALITER, eſt ſine tempore, vel temporis menſura, ſemper. Lex Wiſigoth. l. 4. tit. 5. §. 6.

INTEMPORANEVS, *intempeſtiuus*, in veterib. Gloſſis ad Boëtium de Conſolat. Philoſ.

INTEMPTIO, actio. V. *Intentio*.

INTENAGLIARE, candenti forcipe membra diſcerpere, Gall. *Tenailler*, Ital. *Tenagliare*. Murator. to. 16. col. 411.

INTENDERE. (1) Nón attendere. Saluianus lib. 4. de Gubernat. Dei. (2) Attendere, audire. Epiſtola Mauricii Imp. ad Childebertum Regem Fr. t. 1. Hiſt. Franc. (3) Velle, decernere. Thwroczius in Geiza Magno c. 54. V. *Intentus*. (4) Intelligere, interpretari, Gall. *Entendre*. Acta SS. t. 3. April. p. 926. (5) Exiſtimare, habere. Pactum an. [illegible] apud Ludewig. t. 5. p. 552. (6) [illegible]ndere, ire, proficiſci. Char[illegible] [illegible]20. (7) Iudicio contendere, [illegible]re. Gregor. Tur. l. 10. c. 10. (8) † INTENDERE ALICVI DE ALIQVA RE, hanc illi ad ſuum commodum praebere. Ch. a. 1325 apud Oefel. t. 1. Script. Boic. p. 750.

(9) † INTENDERE SE, ſe introducere, to. 2. Hiſtor. Nem. Prob. p. 179.

INTENDIMENTVM. (1) Ital. *Intendimento*, Gall. *Entendement*, Angl. *Intendement*, mens, intelligentia, item fraus, fallacia, dolus, vt ſupra vox *Ingenium*. Bulla Nicolai III. PP. an. 1278. apud Rymer. to. 2. p. 122. (2) Anglis, *Intendement*, intellectus, ſignificatio vocis vel ſermonis. Ch. a. 1291. apud Rymer. t. 2. p. 503.

† INTENEBRICATVS, tenebris offuſus, Ital. *Intenebrato*. Vet. Interpr. Comment. Orig.

† INTENIS, *ieiunus, deiun, Prov.* In Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657.

† INTENSITAS, intenſio, in Act. SS. t. 5. Iun. p. 699.

INTENTA, pro *Extenta*, aeſtimatio, codex agrorum vectigalium, in quo aeſtimantur cenſus et alia eiusmodi, in Chartis Dumbènſibus non ſemel.

† INTENTABILIS, tentationi non obnoxius. Vet. Interpr. Com. Orig. V. *Intentatilis*.

INTENTARE ACTIONEM, litem intendere, inferre, in Charta ann. 1341. apud Ludewig. to. 5. p. 532. V. *Intendere* 7.

INTENTATILIS, qui non poteſt tentari. Gloſſ. Lat. Graec. *Intentatilis*, ἀπείραστος.

INTENTATIO CRIMINVM, accuſatio, apud Tertull. Apolog. c. 46. V. *Intendere* 7. et *Intentio*.

INTENTATOR, qui neminem *tentat* ſeu ſollicitat ad malum. *Deus enim Intentator malorum eſt; ipſe autem neminem tentat*. Iac. I, 13.

INTENTATVS. Fleta l. 2. c. 76. §. 6. *Boues debiles et male Intentati, veteresque vaccae ſteriles*.

INTENTIATVM, pro *Intentionatum*, ſeu controuerſiae datum, habetur in Legibus Henrici I. Regis Angl. c. 57. V. *Intendere* 7. et *Intentio*.

INTENTIO. (1) Contentio, controuerſia, diſcordia, lis. Anonymus in Geſtis Conſtantini Magni: *Intentio orta eſt in vrbe Roma inter Symmachum et Laurentium*. Vetus Agrimenſor p. 296. *His enim* (limitibus) *teſtimonium finium intelliguntur*,

tur, *et agrorum Intentio et certamen auffertur.* Hinc Itali *Tentione* dicunt, vel *Tenzone*, pro *Contentio*, et Galli olim *Tancon*, pro obiurgatione, vt *Tancer* vel *Tencer*, pro *obiurgare*, accuſare, poſtremum ab *Intentionare*. V. *Intendere* 7. (2) Accuſatio, in leg. 4. Cod. Th. de Famoſis libellis, vel actio, vt l. vnic. de Dolo malo, eod. Cod. et in aliquot legibus Digeſt. INTEMPTIO, actio. Chartul. S. Vandregiſili t. 2. p. 1999. (3) † Finis, limes, Gall. *Etendue*. Ch. a. 1029. ap. Lam. in Delic. Erud. (4) † Propoſitum, animus, Gall. *Intention*, in Act. Mſ. Inquiſit. Carcaſſ. a. 1308. (5) † Iudicium, Gall. *Indication*, ap. Arnald. Villanou.

INTENTIONARE, litem, *intentionem*, ſeu controuerſiam alicui mouere, in veteri Charta apud Vghellum t. 3. p. 301. et in aliis.

INTENTISSIME, diligentiſſime, apud S. Auguſtinum l. de Moribus Eccl. Cathol. c. 19. et in litteris a. 1523. apud Ludewig. t. 5. p. 311.

INTENTIVA, διάτονος, in Gloſſar. Graeco-Lat. ſcil. pars ea Muſicae, quam διάτονον vocant Vitruuius l. 5. c. 4. et Martianus Capella l. 9. cui *Extenta* dicitur.

INTENTOR, actor, accuſator. Charta erae 1267. t. 5. Monarch. Luſitan. p. 307. v.

INTENTVS, conſilium, animus, mens, Gallis *Intention*. Anaſtaſius in Martino PP. *Commouerunt eum, vt de tali haeretico Intentu recederet.* Alii Codd. habent, *huius haereſis Intentione*. INTENTVM, eadem notione, apud Acher. to. 8. Spicil. pag. 645.

INTEPIDVS. (1) Valde cupidus. Vita S. Winwaloei tom. 1. Martii p. 254.

INTER. (1) Pro tam, quam, phraſis Gallica. Tabularium Abbatiae Bellilocenſis in Lemouicibus Ch. 110. *Vendo - - - aliquid de allodo noſtro, hoc eſt, 5. denariatus Inter vineas, et terram, quam comparauit pater meus.* Ch. 126. *Duodecim denariadas de vinea Inter vineas, et boſcum.* (2) Pro penes, apud, vſurpat Lucifer Calaritanus: *Inter te*, pro Apud te (3) INTER CANEM TE LVPVM in Placitis an. 7. et 24. Eduardi I Regis Angl. apud Thomam *Blount* in Nomolexico v. *Inter*, Gall. *Entre chien et loup*, vt iam dictum in *Canis*. (4) † Pro *intra*, in Inuent. Mſ. theſ. Sed. Apoſt. a. 1295.

INTERAMNIVS, INTERAMNVS, inter amnes ſitus. Vocem *Interamnus* vſurpant Lamprid. in Alexandro Seuero c. 56. et Solinus c. 32. Gloſſae Iſidori. *Interamnia chorda quae frequentius eſt inter omnes.* Excerpta: *Interamnia chorda, quae frequentius eſt inter omnes itur vltra.* Patet aliquid mendoſum eſſe et ſuperfluum. Sic legerem: *Interamnia chora* (a Graeco χώρα, locus, regio) *quae eſt inter amnes.* Graeuius intelligit partem Aegypti inferiorem circa Alexandriam, quae per excellentiam *Chora* dicitur, vt erudite docuit Harduinus in Geographicis et nummis illuſtratis in Κλιβανῶν.

INTERANEA, V. *Intrania*.

INTERARE, ab Hiſpano *Enterar*, notum facere. Chronic. Andreae Danduli apud Murator. to. 12. col 486.

INTERASILIS, V. *Interraſilis*.

INTERATA, ἐξεντερισθέντα, *Exenterata*, in Supplemento Antiquarii † Leg. *Exinterata*.

† INTERCALARITA, *la interpoſicione*, in Gloſſ. Lat. I[illegible] Mſ.

† INTERCALLIS, INTERSCALARIS, *eſtre*, *eſtalon*, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692. V. *Interſcalare*.

INTERCAPEDINARE, vox formata ex *Intercapedo*, διάστ[illegible] χρόνου in Gloſſ. Graec. Lat. intercapedinem ſiue interuallum facere. Vrſio in Actis S. Marcelli PP. et Mart. l. 2 c. 3. *Intercapedinante etiam modi ſpatio, etc. Intercapedinatam proxitatem*, dixit Martianus Capell lib. 9.

INTERCAPTIO, διάστημα, in Gloſſis Graeco-Latinis, Interuallum.

INTERCAPVLVM, μετάφρενον, in Gloſſis Lat. Graec. Sangerm. Pars dorſi inter ſcapulas ſeu humeros † Leg. *Interſcapulum*.

INTERCARAXARE, pro *Charaxare.* delere, apud Flodoard. l. 3. c. 22. V. *Charaxare.*

INTERCEDERE. (1) Dicebantur Epiſcopi, cum pro reis, cauſa cognita, veniam a iudicibus poſtulabant: officium quippe Sacerdotis eſſe putabant pro iis interuenire: quod ſi non obtinerent, offendebantur, vt qui, quod erat officii ſui, non reportaſſent. Conſtitutio Honorii et Theodoſii, edita a Sirmondo in Appendice ad Cod. Theodoſ. (2) Spondere, fideiubere, obligari. Libertates conceſſae villae Montisbruſonis a Guigone Comite Forenſi menſe Nou. an. 1223. MSS. INTERCESSORIO NOMINE OBLIGARI, de ſponſore dicitur qui obligatur pro alio, in Statutis Maſſil. l. 1. cap. 66.

† INTERCEDIMENTVM, pactum, ſponſio, fideiuſſio, obligatio. Ch. a. 1372. ap. Oefel. t. 1. Script. p. 770. V. *Intercedere* 2.

INTERCEPTIO, aggreſſio, *Entrepriſe.* Hiſt. Epiſcopor. Autiſſiodor. c. 58. p. 474.

INTERCEPTVRA, eadem notione. Charta Beatricis Abbatiſſae B. Mariae Sueſſion. a. 1231.

INTERCESSIO. Homagium Arti Comitis Britanniae praeſtitum Regi Franciae a. 1202. *Diffidauit Iohannem Regem Angliae pro Interceſſionibus, quas ei fecerat de vltima guerra.* Sed procul dubio legendum *Interceptionibus*, aggreſſionibus. V. *Interceptio.*

INTERCESSOR. (1) Epiſcopus qui ſede vacante Epiſcopatum adminiſtrabat, donec proprius aliquis eſſet, qui hodie *Adminiſtrator*, quod forte vacantem cathedram illiusque poſſeſſionem adiret. Concilium Carthaginienſe V. aliis III. can. 8. (2) Exactor, qui a Rectore Prouinciarum dabatur praeſertim ad exigenda debita fiſcalia et publicas functiones, leg. l. Cod. Th. de Pignor. ad quam conſulendus Iac. Gothofredus. Vett. Gloſſae: *Interceſſor, ἐκβιβαστής.* † (3) Praes, ſponſor, fideiuſſor, in Stat. Auen. Mſ. V. *Intercedere* 2.

INTERCESSORIVS, V. *Intercedere* 2.

INTERCHARAXARE, interlineare. Hincmarus Laudunenſis, in Concilio Duſiacenſi I. part. 2. c. 17. et to. 2. Opuſc. Remenſis p. 351. V. *Charaxare.*

INTERCIARE, V. *Intertiare.*

† INTERCIATORIA, ornamenti muliebris ſpecies. Ch. Mſ. a. 1358. *Interciatorium vnum de perlis.* V. *Intrezatorium.*

† INTERCIDIVVS, interueniens. Ch. Mſ. a. 1209.

INTERCILIVM *eſt medium illud inter ſupercilia, quod ſine pilis eſt.* Iſid. l. 1. Orig. c. 1.

INTERCIPERE, aggredi, vſurpare, occupare, vel contra pactum quidpiam agere: ex Gall. *Entreprendre.* Charta Ioannis de Valeriaco a. 1218. in Tabulario Campan. Vide *Interceptio.*

INTERCISI DIES, partim feſti, partim profeſti, apud Macrobium l. 1. Saturn. c. 16. et Varronem de Lingua Lat. l. 5. c. 4.

INTERCISIMEN, διακοπή, *Interciſio*, in Supplemento Antiquarii.

INTERCISIO, iniuria. Leges Luithprandi Regis Longob. tit. 110. §. 1. V. *Inciſio* et *Impartitio.*

INTERCLAVSVRA, Gall. *Enchaſſure.* Matthaeus Paris a. 1249.

INTERCLINARE, Io. de Ianua, *inter aliqua clinare*, (*Intercliner*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.) *vnde Interclinis et interclinus.* Ambroſius ſiue quis alius in Egeſipp. *Ciuitas Interclina rupibus.*

INTERCLVSVS, incluſus, inſertus, Gall. *Inclus*, apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 44. V. *Incluſor.*

INTERCOLVMNIVM, illud, *quod ponitur inter columnas, ſpatium quod diuidit eas*, Io. de Ianua. In 3. Reg. c. 7. vbi dicitur, *Media Intercolumnia, quadrata, non rotundo*, ait Gloſſa, *media Intercolumnia dici tabulam ſuperiorem, quae ſicut aliae quadrata erat, ſimilique ſculptura, et in ſummitate ſui habebat rotunditatem vnius, et dimidii cubiti, in qua lucerna ponebatur.*

INTERCOMMVNICARE, vna communicare, vocare ſe viciſſim in partem

tem omnium, Gall. *s'Entrecommuniquer*. Chart. a. 1401. apud Rymer. t. 8. p. 192.

INTERCOMMVNICATIO, mutua et reciproca communicatio. Ibid. p. 458.

INTERCONFINIVM, *terminus vel locus inter duos fines exiſtens*. Ioan. de Ianua. *Entre deux fins*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

INTERCOPVLARE, coniungere. Miracula S. Liſardi, to. 1. Iunii pag. 305.

INTERCVRSVS, Gallice *Entrecours*; pactum mutuum inter dominos, ratione cuius ſerui aut ancillae, ſeu viri et foeminae ſeruituti obnoxii, qui in alterutrius dominio domicilium eligunt, aut ſedem figunt, vel nuptias contrahunt, eius ſunt domini cuius ſubiacet domus, atque adeo eorum liberi. Ita Conſuetudo Vitriacenſis art. 78. 79. Charta an. 1190. apud Perardum in Burgundicis. Alterum *Intercurſus* effectum declarat Charta Adelinae Abbatiſſae Polengii an. 1215. apud D. Bruſſel to. 2. de Feudorum vſu pag. 1023. *Notum facimus quod talis Intercurſus eſt inter homines noſtros et homines venerabilis Patris noſtri Lingonenſis Epiſcopi. Quod homines noſtri tenebunt haereditatem ſuam, vbicunque ſint, ſuper Epiſcopum; et homines Epiſcopi ſimiliter, vbicunque ſint, ſuper nos.* Hoc eſt, homines Epiſcopi in noſtro territorio, et noſtri in territorio Epiſcopi, percipient fructus et haereditates ſibi obuenientes, in vtrouis habitent territorio. V. Bruſſel laudati Tractatus lib. 3. c. 20. et infra *Percurſus*. INTERCVRSVS MERCIVM, mutuum commercium, liberum et pacto confirmatum, apud Rymer. t. 13. pag. 527. et alibi non ſemel. † INTERCVRSVS PROSECVTAE DECIMARVM, pactum inter dominos, ratione cuius dimidiam partem decimarum percipiunt ex agris a ſuis ſubditis in alieno territorio cultis. Ch. Mſ. a. 1310. V. *Proſecuta*.

† INTERCVTIA, *Rivet*, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7679. Aliud Cod. 7684. *Intercutium*, *Rivet de ſcute*. Leg. *Souler* pro *Soulier*.

INTERDIA, μέσοι ἡμέρας, in Gloſſis Gr. Lat.

INTERDIANVS, medialis. Cael. Aurel. l. 3. Tard. c. 7. *Poſt Interdianum cibum deambulatio, etc.*

INTERDIARIVS, ἡμεροκλέπτης, in Gloſſ. Lat. Graec. qui interdiu furatur. Vide Cuiac. lib. 11. Obſeru. cap. 27.

† INTERDICCIO, pro Iuriſdictio t. 9. Ordin. reg. Fr. p. 37.

INTERDICIVM PORCI, porci ma[...]ctatio, ſeu ius quod viario ob i[...] exſoluebatur. Chartularium S. Vin[...]centii Cenoman. fol. 183.

INTERDICTVM, dicitur generali[...] excommunicatio, quae fertur i[...] prouinciam, vel villam, aut caſtrum[...] cap. 17. de Verbor. ſignificat. d[...] cuius origine ac antiquitate ſcitu di[...]gna commentatur vir doctiſſimu[...] Monſpelienſis Epiſcopus ad Epiſt. 2[...] Innocentii III. l. 14. Concilium L[...]mouicenſe a. 1031. ſeſſ. 2.

INTERDIES, δι' ἡμέρας, *Interdi[...]* apud Ianum in Supplemento A[...]tiquarii.

INTERDIGITIVM. Gloſſ. vet. ca[...] de Membris humanis: *Interdita*, μ[...]σοδάκτυλα. Leg. *Interdigitia*. Ma[...]cellus Empir. c. 34. *Interdigiti[...] ſanat cera in oleo Cyprino remiſſa [...] impoſita.*

INTERDONATIO, donatio mutu[...] qualis fit inter coniuges, Gall. *D[...] mutuel*. Exſtat apud Marculfu[...] l. 2. formul. 7. *Charta Interdon[...]tionis inter viro et femina de e[...]rum res.*

INTERDVCIAE, induciae, interua[...]lum temporis. Epiſt. 46. inter Ep[...]ſtolas S. Bonifacii Archiep. M[...]guntini.

INTERDVM, pro Interim. Paſch[...]ſius Radbertus in Walae Abbat. C[...]beienſis Epithaphio l. 2. c. 1. *S[...] quia Interdum Seuerus ingreſſus [...] felix viam vniuerſae terrae, etc.*

INTER DVOS, interiectum ſpatiu[...] Gall. *Entre-deux*. Chrodegang[...] in Regula Canonicor. c. 8. et nou[...] Edit. c. 22.

† I

† INTERENA, *La corda de nave, o de rete.* Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

INTERESSE. (1) Vſura, foenus, quod vltra ſortem ſoluitur, vel quod quanti alicuius intereſt: Gall. *Intereſt.* Matthaeus Paris p. 612. *Propter vſuras, poenas, Intereſſe non minima ſuſcipiebant incrementa.* (2) † Quod clericis qui diuinis interſunt officiis diſtribuitur. Ch. Mſ. a. 1310. V. *Intereſſentiae.*

INTERESSENS, qui intereſt ſeu praeſens eſt. Occurrit apud Lobinellum in Hiſt. Pariſ. to. 3. p. 603. col. 14. et alibi. *Ad intereſſendum Miſſae*, in Bullulario Carmel. p. 411. col. 1.

INTERESSENTIAE, quod Clericis diuinis *Intereſſentibus* diſtribuitur. Concil. Mexican. a. 1585. inter Hiſp. to. 4. p. 407. V. *Intereſſe* 2.

INTERESSOR, ſocius. Acta S. Canonis t. 7. Maii p. 6.

INTERFARI, INTERFATVS, in Collatione I. Carthagin. cap. 10. et alibi.

INTERFECTIBILIS, qui interficere poteſt. Apuleius lib. de Virtutib. Herbar. c. 87.

INTERFECTOR, qui percutit, vulnerat. Marten. tom. 4. Anecdot. col. 6.

INTERFEMINEVM, inguen. Miracula S. Bennonis t. 3. Iunii p. 155. V. mox *Interfemus.*

INTERFEMVS, *μεσομηρίον*, in Gloſſ. Gr. Lat. Infra: *μηρὸς*, *Femus.* Eadem notione *Interfemineum* dixit Apuleius in Apologia, pro *τὸ γυμνάτιον.* In Poenitentiali Egberti Archiep. Eborac. p. 17. *De ſortilegio, de ſodomitico, de Interfemore, de in tergo etc.* Sed de huius vocis notione vide in *Nubere retro.*

INTERFESSVS, *infatigabilis*, Papias.

INTERFINES, *μεθορία*, in Gl. Gr. Lat.

INTERFINIVM. (1) Inſtrum. an. 1340. apud Rymer. to. 5. pag. 259. *In qua archa reperientes monetas inſraſcriptas, in ſaccis lineis ſeu pochiis repoſitas, certiſque cedulis ſuperſcriptas: 1. viz. quindecies centum et tresdecim duplicis auri. Item nouies centum et duo ſcuta auri in eodem ſacco, cum Interfinio modico - - Item, tresdecim coronas auri et duas agnas auri in eodem ſacco, cum Interfinio ligaturarum,* (2) † *Lo termine tra doy fiume*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

† INTERFODERE, fodere, terram ligone verſare, in Stat. a. 1329.

† INTERFORE, pro intereſſe, in Act. SS. to. 2. Iul. pag. 502. Vide *Fore.*

INTERFVGIVM, effugium, tergiuerſatio, Gall. *Subterfuge.* Conſuet. Brageraci art. 45.

INTERGERE, abſtergere. Supplem. Antiquarii: *Interget*, *ἀπομάσσει.*

INTERGERIES PARIES, *τεῖχος ὁ δύο διορίζων*, in Gloſſ. Paries interiectus, medius. Forte legendum *Intergerinus Paries.* Feſtus: *Intergerini parietes dicuntur, qui inter confines ſtruuntur et quaſi intergeruntur.* V. Lexicon Martinii.

INTERIA, *inteſtina*, *vnde Interici, qui diſſolutionem patiuntur ventris ſecundum Papiam.* Io. de Ianua. Gl. Lat. Gall. Sangerm. *Interia, Entrailles.* V. *Enteria.*

INTERIBI, *interim, interea, in illo loco*, Io. de Ianua.

INTERIDEA, V. *Entoridia.*

INTERIECTIO, pactum, conuentum, ſeu pacti conditio. Promiſſio Caſimiri Regis a. 1335. apud Ludewig. to. 5. pag. 597. *Promittimus, quod ſi fortaſſe, quod abſit, aliquem vel aliquos ex noſtris ipſas treugas vel earum Interiectiones et conditiones violare - - contingat, etc.*

INTERIM. Sic dicta eſt Caroli V. Imp. *Declaratio Religionis, qua conſtituit exercitium religionis, quale Interim eſſe debeat in Imperio Romano vſque ad definitionem concilii generalis, publicata et promulgata, et a Statibus Imperii accepta in Comitiis Auguſtae XV. Maii a. 1548.*

INTERINAMENTVM, Vide *Interinatio.*

INTERINARE. (1) Ratum habere, approbare, Practicis Gallicis *Enteriner.* Regeſtum concluſionum Capituli Meld. a. 1542. (2) † Spondere, fideiubere, vadem dare, Gall. *En-*

Enterinare Ch. Mſ. a. 1275. V. *Intercedere.*

INTERINATIO, INTERINAMENTVM, ratihabitio, approbatio, Gall. *Enterinement.* *Interinamentum ſupplicationum*, in Charta an. 1559. inter Priuilegia Equitum S. Ioan. Hieroſol. p. 254. Enumerat. iurium caſtri Auzetii a. 1394. ex Camera Comput. Prouinciae Regeſto *Armorum* fol. 70.

INTERIMIMENTVM, ab *Enterimire*, paratum coram iudice certamen mutuum, in lege 4. tit. de Reſcript.

† INTERINSILIS, *entrepaſſable* vel *enterinſable.* Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692. quod de filis quae tramae interſeruntur, intelligi poteſt.

INTERINSTITVTIO, additio, vt videtur, portioni Haeredis inſtituti. Teſtamentum a. 1263. to. 1. Anecd. Marten. col. 1115.

† INTERIO, *gulpe*, in Gl. ad Alex. Iatroſoph.

INTERIORA, myſteria, vt conieſtio. Priuilegium Alexandri II. PP. apud Mabillon. to. 5. Annal. Benedict. p. 42.

INTERIORITAS (1) Locus interior. Guibertus lib. 4 de Pigneribus ſanctorum c. 8 (2) † Intima animae diſpoſitio, Gall. *Interieur.* Annal. Bened. to. 6. Append. pag. 634.

INTERIRE, infundere. Papias: *Intereo, Infundo, Interitum, Infuſum.*

† INTERITVS, mulcta quae domino competit ex homicidio. Inquiſit. a. 1233. ap. Cencium inter Cenſ. eccl. Rom.

INTERLAQVEATVS, interpoſitus, interiectus, illigatus, ex Gallico *Entrelaſſé.* Monaſtic. Anglic. to. 3. p. 310.

† INTERLARDARE, leniter transfigere; dicitur de ictu gladii interius non penetrante. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1415.

† INTERLARDATIO DAEMONIACA, dicitur Paperum menſio Auenione per LXX. circiter annos a Io. Conon. Scotiſtarum.

INTERLATVS. Epiſtola S. Bonifacii Mogunt. ad Cuthbertum Archiep. Cantuar., praefixa Concilio Clouesho-

uenſi: *Dulciſſimas litteras veſtrae fraternae caritate Interlatas - - - ſuſcepimus.* Vbi quidam legendum cenſent *Interlitas.* Sed *Interlatus* videtur eſſe vox Gallica *Entrelaſſé.*

INTERLECTVS, *interfoedatus, variaque maculatus, per internalla fuſcatus.* Gloſſ. Iſid. Melius apud Papiam: *Interpolatus, interfoedatus, variaque maculatus, corruptus.*

INTERLICINIO, f. faſcia in ſcutis gentilitiis. Meiſterlini Hiſt. Noriberg. apud Ludewig to. 8. pag. 53 *Caſtri et totius prouinciae dictae Sul[...] feld, modo Sonnenfeld, arma erant cly[...] peus albus in fundamento, habens tre[...] Interlicinones rubeas.*

INTERLIDERE, *interpoſitatim lude[...] re.* Ioanni de Ianua. S. Paulinus i[...] Poëmate 10.

- - - *gramens Interlidere dentes.*

† INTERLIGALITER, pro *illegi[...] liter*, illegitime, in Ch. an. 135[...] t. 9. Ordin. reg. Fr. p. 40.

INTERLIGATIO, foedus, conſpir[...] tio. Litterae a. 1336. apud Ryme[...] t. 7. p. 530. V. *Liga.*

INTERLIGNVM, f. vaſculum l[...] gneum. Vetus Catalogus Ornamen[...] torum S. Martialis Lemouic. *It[...] X. Interligna minora, vndecim[...] Interligmum cristmatis.*

INTERLIMITANEVS, medius, i[...] teriectus, in Vita S. Emonis, to. [...] Iulii p. 59.

INTERLINEARE, inter lineas ſcrib[...] re, correctionis cauſa. Pactum [...] 1278.

INTERLINEARIS, inter lineas ſc[...] ptus, vt ſunt Gloſſae Biblicae Ni[...] lai de Lyra et aliae interpretation[...] quas vocant *Interlineares.*

INTERLINEATVRA, additio [...] correctio *interlinearis.* Acta SS. t[...] Maii p. 561.

† INTERLITVS, *la intercession[...] verbo* Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. V. [...] *terlatus.*

† INTERLOCVTORIA, vox fo[...] ſis, Gall. *Interlocutoire.* Ch. [...] a. 1209.

INTERLVDIVM, fabula ſcenica [...] glis, *Interlude.* Vitae Abbatum [...] Albani.

INTERLVDVM. Anaſtaſ. Bibl. in S. Cornelio PP. *Quem iuſſit ſibi praeſentari cum Praefecto vrbis in interlude noctu ante templum Palladis.* Alii Codd. habent in *Tellude*, *Interlude*.

INTERLVNIVM, μεσοσέληνον, in Gloſſ. Graec. Lat. ἀπόκρουσις σελήνης, in Lat. Gr. Gloſſ. Lat. MS. Reg. *Interlunium*, *Interſtitio Lunae.* Papias: *Interlunium, tempus illud lunae inter deficientem et naſcentem, quando eſt 30.* (ſeu *trigeſimus dies, quo non lucet*, vt habet Iſid. lib. 3. Orig. c. 54.) Charta Godae Optimatis Edwardi Confeſſoris, in Monaſtico Anglic. to. 3. p. 121. *Poſt interlunium temporis praedicti, etc.* Vox Plinio l. 16. c. 39. nota. *Nox ſqualida et Interlunis*, apud Ammian. lib. 19.

INTERMANSVS, V. *Intromanſus.*

† INTERMEDIVM, velamen quod intermedium eſt. Bulla Mſ. Clementis VI.

† INTERMENTVM, dicitur de flumine cuius curſus ex frigore ſeu glacie interrumpitur, ab Ital. *Intermentire*, rigere. Statut. Auellae c. 150.

INTERMETIVM, ſpatium inter circi metas, τὸ μεταξὺ τῶν καμπτήρων, in Gloſſ. Lat. Graec.

INTERMINABILIS, ſine termino, interminatus, infinitus, apud Tertull. l. 2. adu. Marcionem c. 3.

INTERMINABILITER, in perpetuum, ſemper, apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Brit. col. 270.

INTERMINATIM, eadem notione, in Teſtamento S. Rudeſindi a. 978. Concil. Hiſp. t. 3. p. 184.

INTERMINATIO. (1) Minae, comminatio, apud Iuſtinianum in Praefat. Digeſt. (2) INTERMINATIONES, fines agrorum, termini. Charta a. 984. apud Marten. t. 1. Ampl. Collect. col. 333.

INTERMINIA, eadem notione. Praeceptum Ludouici Pii Imp. an. 815. apud Stephanot. t. 1. Antiquit. Occitan. MSS. p. 409.

INTERMINVS, *ſine termino exiſtens* vnde in hymno S. Trinitatis dicitur: *In ſimplici ſubſtantia virtus manens Intermina.* Papias vero dicit: *Intermina internuncia, Mediatrix inſeparabili termino carens.* Ioan. de Ianua.

INTERMISSA. Panchatta Nigra Turon. Ch. 97. *Cum mancipiis, - - - terris etiam cultis et incultis, quaeſitis et adinquirendis, Intermiſſis, vineis quoque et ſiluis, etc.* apud Beſlium p. 202.

INTERMISSIO, interuentus, Gall. *Entremiſſe.* Synodus Beneuentana a. 1091. c. 2.

INTERMITTERE, immiſcere. Vetus Placitum ſub Ludouico Imp. apud Viennam a. 912. ex Tabulario Eccl. Gratianop. fol. 68.

INTERNECARE, penitus necare, apud Prudentium in Praefat. Apotheoſ. v. 49. et S. Orientium in Commonitorio lib. 2. cap. de ebrietate.

INTERNECATIO, *mors quae contigit alicui dum eſt in itinere.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman. *Internecatio, Mors.*

INTERNECIES, *mors, iactura.* Gl. Iſid. c. 26. Occurrit in Actis SS. Maii t. 6. p. 402.

† INTERNECIVM, *quod nec viuus ſit, nec mortuus.* Gloſſar. vet. Cod. 7641.

INTERNECTARE, *occidere*, *Internectus, occiſus.* Gloſſae vett. apud Voſſium.

INTERNICIDA, in Gloſſ. Arabico-Lat. *eſt quaſi qui falſum teſtamentum facit, et ob id hominem occidit.* Vide Iacob. Gothofr. ad l. 14. Cod. Th. de accuſation. Iſid. l. 10. Orig. habet *Internecida.* Gloſſar. Lat. Gall. Sangerman. *Internecida, Meurtrier.*

INTERNICIDIVM, *mort, occiſion*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman. Ioh. de Ianua: *Internicium et Internicidium, Mors, occiſio, quam internicida committit.*

† INTERNICIO, occiſio, in Ch. Mſ. a. 1070.

INTERNICIVM, Ioh. de Ianua, *etiam dicitur bellum in quo omnes perierunt nullo remanente:* qua notione Tullius dixit *Internecio.* Papias: *Internecio, quaſi quaedam hominis maxima necio, mors vel poena. Internecinum*

cinum bellum, in quo omnes perierunt. Bellum Internecinum habet Liu. l. 9. c. 25. *Internecinum* vel vt alii legunt, *Internecinum Teſtamentum, propter quod dominus eius necatus eſt*, apud Feſtum.

INTERNVPTAE, iterum nuptae. Concilium Valentinum I. Galliae c. 1. *Renuptae*, in Concilio Epaon. c. 2. et Aurel. III. c. 6. *Internupta et duplicata matrimonia*, in Concilio Arelat. II. c. 45. *Duplicata matrimonia*, in Arauſicano I. cap. 25. *Duplicatio matrimonii*, in Reſponſis Leonis I. PP. ad Ruſticum Narbon. cap. 6.

† INTERPAVLATVS, interruptus, non continuus, alternus. Stat. Vniu. Toloſ. a. 1314. V. *Interpolatus*.

INTERPEDARE. Iornandes de rebus Geticis, in Maximino: *Tum Imperator equo adacto in curſum, calcaribus incitatum, multos orbes huc atque illuc vsque ad ſuam fatigationem variis inflexibus Interpedauit.* Salmaſius emendat *Intripedauit*; dicitur autem Intripedare de equis trepidariis vel tripedariis, qui ſunt ſuccuſſatores, vt habet Carolus de Aquino in Lexico militari.

INTERPEDITATVS. Conſuetudines et Aſſiſae Foreſtae: *Licitum eſt Abbati de Burgo S. Petri venari et capere lepores, vulpes, et mureleges, infra metas foreſtae, et habere canes Interpeditos.* Videtur, inquit Spelmannus, medium quiddam ſonare inter *expeditatores*, et *inexpeditatos*. V. ſupra *Expeditare*.

† INTERPELLARE. (1) Deprecari, exorare, in Prob. Hiſt. Brit. to. 1. p. 376. (2) Idem quod *intrudare*, ibid.

† INTERPELLATIM, alternatim, in Act. SS t. 1. Aug p. 661.

† INTERPELLATIO, in ius vocatio. Lex Ripuar. c. 30.

INTERPELLATOR, qui alium interpellat in eo quod poſſidet, actor. Leges Ludouici Auguſti apud Murator. to. 1. part. 2. p. 128. col. 1. *Si vero Interpellator aut actore aut teſtimonio, aut cartharum collatione conuictus fuerit.*

INTERPENDIVM. Gloſſ. Gr. Lat. *Interpendium*, παράλληλον. Idem videtur quod *Interpretium*.

† INTERPETITIO, actio in iure, qua quis per actorem intermedium rem quampiam repetit. Ch. a. 1356. to. 1. Annal. Praemonſtr. Prob. p. 494.

INTERPOLANTIA, intermiſſio, ceſſatio. Vita S. Hugonis Aeduenſis, ſaec. 5. Benedict. p. 101.

INTERPOLARE, apud Nonium, *Immittere et interponere et nouam formam e vetere fingere, - - - et eſt tractum ab arte fullonia, qui poliendo diligenter vetera quaeque in nouam ſpeciem mutant.* Peiorem in partem Ioannes de Ianua: *Interpolare, obſcurare, inquinare, impedire, vel interrumpere, corrumpere, variare, non continuare: vt in Hymno: Quod nulla nox Interpolet, Fideque iugi luceat.* Vnde notiones has omnes arceſſerit hic Gloſſographus, non inquiro; vnum dumtaxat obſeruo noſtri inſtituti, ſcilicet *Interpolationes*, cum de veteribus ſcriptis agitur, dici adiectiones vel immutationes, quae in tranſſumtis occurrunt vitio librariorum, qui authentica non exſcripſerunt iis quibus par erat fide et diligentia, ſiue id de induſtria fecerint, ſiue non.

INTERPOLATE, interrupte, non continue, alternatim. Chron. Mellic. p. 344. col. 2.

INTERPOLATIM, eadem notione. Bulla Innocentii VI. PP. a. 1359. in Bullario Carmel. p. 103. col. 2.

† INTERPOLATVS, INTERPOLLATVS, i. q. *Interpaulatus*. Acta SS t. 6. Aug. p. 820.

† INTERPOLVS, *variato*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

INTERPONERE. (1) Intermittere, procraſtinare. Sebaſtianus Peruſinus in B. Columbae Reatinae, t. 5 Maii p. 368. *Cum ei ſacra communio Interponebatur aut colloquia verbi Dei, attenuarentur vires ac ſpiritus depauperarentur, etc.* (2) † Recipere. Ch. Phil. III. Mſ. a. 1283.

INTERPRAEMIVM. Lex Saxonum c. 2. §. 1. *Qui nobilem occider*

240. *ſol componat. Ruoda quod dicitur apud Saxones*, *120. ſol. et Interpremium 120. ſol.* Vbi Lindenbrogius videtur exiſtimare idem eſſe quod *Interpredium*, de quo mox.

† INTERPRAETENDERE, aggredi, vſurpare, contra pactum vel ius aliquid agere Areſt. Mſ. an. 14.5. V. *Interprendere.*

INTERPRAISIA, vt mox *Interpriſa.* Charta ann. 1319. tom. 2. Hiſt. Delphin. p. 183. c. 1.

INTERPRENDERE, idem quod *Intercipere*, de quibus ſupra, ex Gall. *Entreprendre.* Capitula Caroli Cal. tit. 28. *Vt audiuimus aliquos Interprendre.* Hincmarus Rem. Opuſc. 13.

INTERPRES, interceſſor. Vetus Notitia Iudicati a. 954. apud Vghellum tom. 5. pag 1501. INTERPRES NVPTIARVM, internuntius, in leg. 1. Cod. Th. de Nupt. προξενήτης.

INTERPRESSIO, etc. V. *Interpriſa.*

INTERPRESVRA, INTERPRESSVRA, V. ibidem.

† INTERPRETATIO, iudicium, Gall. ol. *Interpretation.* Areſt. Mſ. a. 1256. V. *Interpretrix.*

† INTERPRETATIVVS, ſuſpectus. Stat. Synod. Guil. Duprat. epiſc. Clarom. a. 1537. *Menti capti veri vel interpretatiui.*

INTERPRETIVM, quod de pretio rei reſtat, Galli dicunt, *leſurplus du prix.* Gloſſ. Lat. Gr. *Interpretium*, ἐπαλλήλος. Ita *Interpretio* et *Interpendio*, contrarium *Intertrimentum*, id nempe quod de predio et pondere detrahitur. Senator lib. 2. Epiſt. 26. *Vt frumenta, quae per ſupra dictos negotiatores in publico comparantur, non iterum ab eiſdem Interpretii nomine ſolidorum quantitas exigatur.*

† INTERPRETRIX, iudex. Epiſt. Nicol. I. ann. 867. tom. 7. Collect. Hiſt. Franc. pag. 425. V. *Interpretatio.*

INTERPRINSIA, etc. V. *Interpriſa.*

INTERPRISA, interceptio. Matth. Paris. an. 1242. *Vt treugas initas teneret, et interpriſas emendaret, ſi quae per ipſum vel per ſuas factae eſſent.* INTERPRISIA, in Arreſto Parlam. ann. 1418. e Chartul. Latiniac. INTERPRINSIA, Gall. alias *Entreprinſe*, apud Lobinell. t. 3. Probat. Hiſt. Pariſ. p. 590. col. 1. INTERPRISIO. Vetus Notitia Viennenſis Eccleſiae ann. 863. INTERPRESSIO. Charta Theobaldi Comitis Bleſenſis an 1213. INTERPRESVRA, eadem notione. Charta Erardi de Brena an. 1217. in Tabulario Campan. INTERPRESSVRA, in Chartulario Campan. laudato a D. Bruſſel to. 1. de Feudorum vſu p. 346.

INTERPRISIA. (1) V. *Interpriſa.* (2) † Facultas a Principe ſubdito data, qui iniuria affectum ſe vel ſpoliatum ab alterius principis ſubdito queritur, eiuſdem principis ſubditos eorumque bona *interprendendi* ſeu occupandi; i q. *Marcha*, et *Repreſaliae.* Inuent. Chart. reg. an. 1482.

† INTERPVGNA, conflictus, Scharmützel. Elmham. in vita Henr. V. col. 67.

INTERRAGIVM. (1) Inhumatio. Occurrit in StatutisSynodalibusOdonis Epiſc. Pariſ. V. *Terragium* 4. (2) Quod pro inhumatione datur Sacerdoti. Statuta Eccleſ. Meldenſis an. circiter 1346. inter Inſtr. Hiſt. eiuſdem Eccleſ. t. 2. p. 484.

INTERRAMENTVM, humatio, ſepultura, Gall. *Enterrement*, in veteribus Miſſalibus Cluniac. non ſemel, vbi de Miſſis defunctorum

INTERRARE, humo mandare, Gall. *Enterrer.* Leges Edwardi Confeſſ. c. 36.

INTERRASILIS, caelatus, inciſus. Papias: *Interraſilis, anaglypha, ſculpta.* MS. Bituric. *Interaſilis, Anaglypha, ſculptura.* Idem: *Lubrum, raſile lignum.* Will. Brito. in Vocabul. *Interraſile dicitur interpolatum, celatura, et plana. Planum enim inter celaturas quaſi raſum videtur. Raſile lignum*, dixit Prudentius in Pſychomach. pro iaculo ſeu miſſili; et lib. περὶ στεφ. *Raſiles ſcopulos*, idola Paganorum vocat. *Raſilis ars*, apud Honorium Auguſtod. in Gemma animae lib. 1. c. 220. Gloſſ. Graec.

 Lat.

Lat. Ευξυστον, *Raſile*. *Raſili* igitur opponitur *Interraſile*, quod ſubinde caelatura et *plano variatur*, ac diſtinguitur. Alexander:

Quod nunc ſculpturis, quod nunc planitia variatur,
Hoc et non aliud opus Interraſile dicas.

Corona Interraſilis, Exodi col. 25. Anonymus de Geſtis Conſtantini M. *Laminam auream iuſſit Interraſile fieri.* Anaſtaſius Bibl. in Leone III. p. 131. *Hic idem Praeſul fecit - - - - crucem anaglypham Interraſilem ex argento puriſſimo.* In Gregorio IV. *Gabalthas Interraſiles de argento duodecim Angelorum opere conſtructas.* Ex his emendare licet eundem Anaſtaſium, vbi pro *Interraſiles*, habet *Interſatiles*, p. 134. vt et Epiſtolam Patriarchae Hieroſol. ad Ignatium Patr. CP. *Simul autem et ſacrum vas cimeliorum S. Reſurrectionis, craterem argenteum cum Imaginibus Interſatilem transſmiſi.* INTERRASVS, eadem notione, Statius l. 7. Thebaid. p. 344.

INTERRASOR, eiuſmodi operum artifex, caelator. Gloſſ. S. Benedicti. *Interraſor*, διαγλυπτής. Diuerſi vero *Interraſores* a Tornatoribus.

INTERRATVS, terra munitus, vt videtur. Radulphus de Geſtis Friderici I. Imp. apud Murator. tom. 6. c. 1196. *Quod caſtrum fortiſſimum erat - - - cum altiſſimo muro merlato iuxta terrazium, et cum alio muro intus, qui duo muri Interrati erant a medio vſque ad ſummum.* V. *Interrare.*

INTERREGNVM. (1) Illud temporis ſpatium, quod inter Regis defuncti mortem intercedit et ſucceſſoris electionem ſeu conſecrationem, Gall. *Interregne.* Fulcuinus de Geſtis Abbatum Lobienſium col. 15. (2) Concilum Pariſienſe III. can. 1. et Turonenſe II. can. 25. de peruaſoribus rerum Eccleſiaſticarum: *Neque quisquam per interregna res Dei nitatur defenſare: quia Dei potentia cunctorum regnorum terminos ſingulari dominatione concludit.* Id eſt, interuentu Regum, *per auctoritatem Regiam*, vt eſt in Concilio Remenſi can. 8. apud Flodoardum l. 2. Hiſtor. Remenſis col. 5. et l. 6. Capit. Caroli M. c. 409.

INTERREX. (1) Gubernator Regni. Hector Boetius lib. 2. Hiſt. Scotor p. 27. (2) † *Lo re deſignato*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

INTERRIVATIO FLVMINIS, deriuatio. Barthii Gloſſar. ex Saxone Grammatico.

INTERRIVATVS, riuis diſtinctus. Dudo Decan. S. Quintini de Actis Norm. l. 1. p. 62.

INTERROGARE, commeatum et licentiam petere. Regula S. Pachomii c. 11. *Quando in collecta orant fratres, nemo ingrediatur abſque iuſſione Maiorum, niſi interrogauerit, conceſſumque ei fuerit exire, etc.*

INTERROGATIO, petitio, exactio. Tabularium Monaſt. S. Michaelis Vlterioris portus a. 1201.

† INTERROGATORIVM, quaeſtio. Bulla Mſ. Vrbani V.

INTERSATILIS, V. *Interraſilis.*

† INTERSCALARE, *Eſchellon. Interſcalare*, *Eſchelonner*, in Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684. *Interſcalaris dicitur interpoſitus, ſicut gradus interponitur in ſcala*, in Vocabul. Bibl. ex Bibl. reg.

INTERSCAPILIVM. Papiae, *ſpatium inter ſcapulas.* Rectius Gloſſae Graec. Lat. μετάφρενον, *Interſcapulum.*

INTERSCISSIO, V. *Inciſio.* 4.

INTERSELLARE, V. *Interſare.*

† INTERSICCVM, INTERSICCVS, Gall. *Entreſec*, dicitur de arbore quae exareſcit, deperit. Ch. Mſ. an. 1308.

INTERSICVS. (1) † Forte foſſa, niſi leg. ſit *Interſitus*, i. e. ager interpoſitus.) Charta Gerberti Archiep. Capuani a. 979. apud Michaelem Mon. in Sanctuario Capuano: *Secunda petia ibi propinquo, vnum latu terra nominatae S. Mariae, et ipſo ribo et aliis latu terra Beneraſi cum Interſicu noſtro, - - - vnum latu terrae Andreae cum ipſo Interſicu noſtro, - - - ipſe interſicus noſter vnum latu via publica, etc.* (2) † Idem quod *interſiccus*, in Ch. Mſ. a. 1317.

IN-

INTERSIGNIA, arma, *Armoiries*. Guill. de Podio Laurentii c. 1. *Erant in eodem caſtro centum hoſpitia Militum equos cum Interſignibus, et armis habentium*. Carolus de Aquino interpretatur Symbolum, notam vel teſſeram militarem, ſeu ornamentum in veſtitu.

† INTERSIGNIVM. (1) Signum, inſigne, Gall. *Enſeigne*. Tabul. epiſc. Carnot. (2) Signum deſtinatum. Lit. remiſſ. Mſ. an. 1360. (3) Limes, meta, terminus. Chart. Mſ. ann. 1428.

INTERSIGNVM. (1) Indicium, Occitanis, *Entreſegnes*. Vgutio: *Interſignum, vel Interſignium, quod eſt inter duo ſigna, vel ſignum quod eſt inter aliquid, ſicut quis ſolet mitti de uno loco in alium cauſa notitiae*. Henricus Rebdorff. a. 1347. *Et quia ſimillis in facie et in moribus Waldemaro erat, et multa Interſigna de actibus Waldemari hominibus ad memoriam reuocauit, etc* Quae vox etiam accipitur pro quauis nota. Vide Suetonem. (2) Signum militare, Gall. *Enſeigne*. Ch. a. 1291. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 29. (3) Clamor militaris, *Cry d'armes*. Geſta Conſulum Andegav. c. 13. n. 5. *Exclamauit vnusquisque Interſignum ſuum*. (4) In ius vocatio, Gall. *Aſſignation*. Notitia concilii Pictau. ſub Iſemberto I, Epiſc.

INTERSTALARE, inter ſe pugnam conferere. Apud Marten. t. 3. Anecd. c. 697.

INTERSTANTIA, diſtantia, Thwroczio p. 14.

INTERSTARE, dicebantur in Choro Monachi, cum ad officium diuinum alterni ſedebant, et alterni ſtabant, hoc ſcilicet ordine, vt inter duos ſtantes vnus ſederet, et viciſſim. S. Wilhelmi Conſtitut. Hirſaug. lib. 1. c. 38.

INTERSTELLATVS, ſtellis conſperſus, ornatus, apud Murat. tom. 2. Script. pag. 363. † Etiam nude pro interſtinctus, apud Andr. Floriac. Mſ.

INTERSTITIATVS. Veteres Schedae Eccleſiae Biſuntinae, apud Chiffletium in Diſſert. de Conuerſione Conſtantini M. col. 1. *Cumque ab aſtantibus didiciſſet, ibi aliquos adeſſe, Interſtitiata adbreui de Chriſtianis ratione, quaſi ſub obtentu mirandae ciuitatis ſitum videndi, peruenit, vbi locorum manebant Chriſtiani. i. e.* audita fortuito et leuiter de Chriſtianis ratione.

INTERTENEMENTVM, ſumtus, a Gallico *Entretenement*, quod maxime dicitur de ſumptibus ad victum et cultum. Locum vide in *Altalagium*.

INTERTENERE. (1) Gall. *Entretenir*, alere, fouere, ſartum tectum conſeruare. Obituarium Eccl. Morin. fol. 35. vo. *Dedit lampadem ſubtus organis ante fontes - - - et vt Intertenentur ad laudem Dei et honorem ſacramentum ſommam 24. librarum*. Acta SS. April. p. 417. *Cenſuit ſolui ad luminaria Intertenenda ſeu fouenda certas libras cerae et olei*. INTERTINERE, idem. Chron. Bonaei ſpei p. 441. (2) † INTERTENERE SE, colluctari, inter ſe complecti, Gall. *s'entretenir*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1374.

INTERTENTIO, conſeruatio, in Litteris 1534. apud Rymer. to. 14. p. 534 c. 2.

INTERTIARE, eſt *ſequeſtrare, in manum tertiam ponere*, vel *mittere*. Proprie autem dicitur res *intertiari*, cum furto ſublata, et alteri vendita, a domino repetitur ab eo, penes quem deprehenditur. Quippe donec poſſeſſor auctorem ſuum advocaret, ac laudaret, *in manum tertiam mittebatur*, ſeu ſequeſtro dabatur: tum vero de *intertiata* controuerſia erat, quum is, qui repetebat, *intertiare* dicebatur *ſuper poſſeſſorem*, cuius partes erat venditorem proferre, atque ille alium, donec ad ipſum furti reum deueniretur. Hanc *intertiandi* rationem omnino prodit Lex Salica tit. 48. Atque haec eſt vera vocis *intertiare* ſignificatio, quidquid contra dicant Lambardus, Somnerus, Wendelinus, qui volunt eſſe, cum *tertio* de re furto ſubrepta contendere, vel certe *tertium aduocare*, qui auctorem ſuum laudet, ad quod tenebatur

tur is, a quo repetebatur. Ita in veteribus Gloſſis, ἔντριτος, eſt *ſequeſter*: in aliis, ἔντριτος, *Intertius*.

INTERTIATVRA, Sequeſtratio, in laudatis Legibus Ottonis Auguſti. *Animal furatum abſque Intertiato requirere*, in Lege Ripuar. tit. 47. *Res intertiata*, in Capit Caroli M. lib. 3. §. 46. Vide Legem Wiſigoth. l. 7. tit. 2. §. 9.

† INTERTINENTIA, Gall. *Entretien*, Germ. Unterhaltung. Ch. an. 1470. in Supp. ad Miraeum p. 627. V. *Intertenere*.

INTERTINERE, V. *Intertenere*.

† INTERTIO, ſequeſtratio, ſeu depoſitio rei penes ſequeſtrum. Chr. Mſ. Phil. Pulcri ann. 1292. V. *Intertiare*.

INTERTIVS, ſequeſter, V. *Intertiare*.

† INTERTORCINIVM, INTERTORCINVM, taeda, fax, Gall. *Torche*. Hiſt. Occit. t. 4. Prob. p. 22. V. *Intorticium*.

INTERTVRRIVM, ſpatium interiectum inter duas turres. Charta an. 1091. apud Gelenium in Colonia Agrippina p. 381.

INTERTVTRIX, curatrix, Gallis *Tutrice*, in Ch. a. 1335. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 295.

INTERVALLARITER, per intervalla. Magiſter Egidius Corbolienſis lib. de Pulſibus.

INTERVENIRE, dicebantur ii, quorum *interuentu*, ac *interceſſione* Principes ac Reges alicui aut Eccleſiae, aut priuato, quidpiam concedebant. Vnde crebro legitur haec formula in Diplomatibus, *per interuentum*, *interuentu* magnatis alicuius id eſſe conceſſum. Gloſſae vet. *Interuentu*, τῇ μεσιτείᾳ. Gloſſ. Graec. Lat. Ἐπιγνώμων, *Interceſſor*, *Interuentor*. Vgutio: *Interuenire*, *intercedere*, *inter alios venire*, *mediatorem eſſe*. Gloſſ. Lat. Graec. *Interuenit*, μεσάζει. *Interuentio*, μεσητεία.

INTERVENTORES, dicti qui ſede vacante Epiſcopatum adminiſtrabant, donec proprius aliquis electus eſſet. S. Auguſtinus l. de Vnico Baptiſmo c. 16. V. *Interceſſor* 1.

INTERVENTORES, dicuntur etiam ſponſores in Baptiſmo, Patrini. Nicolaus lib. in Reſp. ad Conſult. Bulgar. c. 18. V. *Interceſſio*.

† INTERVENTVS, interceſſio, in Act. SS. t. 1. Iul. p. 367. V. *Interuenire*.

† INTERVERSVS, interruptus. Ch. Mſ. a. 1212.

INTERVLA, camiſia. Papias: *Interula, Interior tunica, hoc eſt ſupparum, quod vulgo dicitur Camiſia.* Vopiſcus in Claudio: *Interulas*, *dilores duas.* Tertull. de Pallio c. 5. *Si quid Interulae ſupereſt.*

† INTERVLATVS, *incamiſato*. Gloſ. Lat. Ital. Mſ.

† INTERZATVS, intextus, innexus, Ital. *Inteſſuto*, apud Murat. tom. 16. pag. 580. V. *Intrezatorium*.

† INTESCVTANS, vox mendoſa, totusque locus vitioſus in Act. SS. t. 3. Sept. p. 70. forte pro *inter ſe vtentes*.

† INTESTABILIS, qui nec teſtamentum legitime condere poteſt, nec bona ipſi teſtamento legata percipere. Proceſſ. Mſ. ex Reg. Iohann. XXII.

INTESTAMETVM, pro *Inteſtamentum* in Form. Marculfi. lib. 2. Form. 7. 17.

† INTESTARE, Hiſpanis et Italis dicitur de agri capite ſeu parte ſuperiori, qua terminatur. Ch. a. 1121. t. 1. Prob. Hiſt. geneal. domus reg. Portug. p. 3.

INTESTATIO, INTESTIA, bona mobilia, ſeu *catalla* inteſtatorum, quae ad dominos, ex eo, quod quis deceſſerat *inteſtatus*, pertinebant. Charta an. 1238. *Et oſtem*, *et cavalcatas*, *et ſeguis*, *et cucucias*, *et exorquias*, *et homicidia*, *et Inteſtationes*, *et arſinas*, *etc.* Qui porro *inteſtatus*, deceſſerat, habebatur olim pro damnato ac infami. Cum enim Conciliorum Canonibus certam bonorum ſuorum, vtque adeo decimam *partem*, vt eſt apud Mattheum Paris p. 113. diſtribuere in pios vſus, ad animae redemtionem, quiuis teneretur, qui id non egiſſet, ſalutis ſuae curam quodammodo videbatur abieciſſe, adeo, vt nullum

eſſe

eſſe diſcrimen exiſtimarent inter eiuſmodi *inteſtatos*, et illos, qui ſibi mortem intuliſſent. Vt autem *βιοθανάτων* bona mobilia in fiſcum redigebantur, ita et *inteſtatorum* dominis addici debere exiſtimauerunt, maxime ſi per eos licuerat haud *inteſtatos* decedere. Charta an. 1205. in Regeſto Herouualliano Philippi Auguſti fol. 121. et in Normannicis Ducheſnii f. 1052. 1060 *Item diximus de illo, qui moritur inteſtatus, ſi iacuerit in lecto aegritudinis per tres dies, vel quatuor, omnia mobilia ipſius domini Regis debent eſſe, aut illius in cuius feodo terra eſt, et ſicut de illo, qui ſe interfecit ſpontaneus.* Neque poſtmodum potioris ſtatus omnino fuere, qui ſubitanea ac improuiſa morte decedebant, cum id diuino adſcriberent *iudicio*, vt eſt in Prouincili Eccl. Cantuar. lib. 13. tit. 13. eoque nomine bona eorum mobilia fiſco dominico perinde adſcriberentur. Chronicon. Lauriſham. p. 92. *Nam ferme biennio mutus et elinguis, ac dira omnium membrorum paralyſi contractus, carne iam praemortua, ſolo ſpiritu palpitans, dedecoroſe tandem et inteſtatus expirauit.* Vbi *diuino* quodam *iudicio* ſceleſtus ille *mutus et elinguis* ac proinde *inteſtatus* obiiſſe dicitur: quod *mori ſine lingua*, vetus Charta apud Will. Tyrium lib. 12. c. 25. *morir ſin fabla*, Fori Hiſpanici vocant. Quo etiam pertinet quod habet Chronicon Nangii an. 1202. *Guillelmus Remenſis Epiſcopus, dum Laudunum veniſſet, morbo ſubitaneo praeuentus opprimitur et obſtruſo linguae officio moritur inteſtatus*, id eſt, abſque confeſſione et viatico: nam eo aeuo *inteſtato mori* nihil fere aliud erat: quod nemo moriturus exhomologeſin peccatorum ſuorum daret, qui non vna et ſimul de eleemoſynis ſuis diſponeret. Charta Ludouici VII. pro Rupellenſibus apud Beſlium p. 600. Atque vt *inordinatus* mori dicitur, qui non condito teſtamento decedit, in Concilio IX. Tolet. can. 4. in Legibus Wiſigoth. lib. 5. tit. 7. § 14. Sic eadem notione voce *Inteſtatus* vſus videtur Libellus precum Marcellini et Fauſtini pag. 65. *Sed apud Treuiros Bonoſus Presbyter incluſus, Inteſtatus, ac diu poenas ſenex dedit propter obſeruantiam intaminataeque fidei illius, etc.*

INTESTATVS, de quo teſtator teſtamento non diſpoſuit. Teſtam. S. Remigii apud Miraeum. tom. 1. pag. 2.

† INTESTICIVM, *Barbacana, Prov.* Gloſſar. Prov. Lat. Cod. 7657.

INTESTINARII, artifices, quorum mentio in leg. 2. Cod. Th. de Excuſat. artif. qui *inteſtinum opus* faciebant. Inteſtini autem operis multa mentio apud Vitruuium lib. 4. cap. 4. lib. 5. cap. 2. lib. 6. cap. 3. quod ſcilicet introrſus, id eſt, in ipſa domo fit, nempe ſub tecto. Vnde Budaeus pro ligneo vſurpatum, putat, eſſeque quod *Minutariam*, ſeu *Menuiſerie*, vocant Galli, cui conſentiunt Barbarus et Philander, qui ad ligneas feneſtras referunt. Bernardinus vero Baldus ad lignea laquearia, quibus ſubgrundia ornatus gratia ſuffiguntur. Inteſtini operis meminit praeterea Varro l. 3. de Re ruſt. c. 1.

† INTESTVS, pro *inteſtatus*, in Stat. Cadubr. c. 29.

† INTEXTVS, nude, pannus pictura textili diſtinctus. Chr. an. 1074. apud Menag. in Hiſt. Sabol. p. 7.

INTHICA, Reconditorium, V. *Entheca*.

INTHINGARE, donare, tradere, V. *Thingare*.

INTHRONIASTICVM, ἐνθρονιαστικὸν, vel ἐνθρονιστικόν, quod pro Ordinatione datur Epiſcopo ordinanti, vel Clericis, vel Notariis Eccleſiaſticis. Occurrit in Nouella 123. Iuſtiniani cap. 3. V. Suiceri Theſaurum Eccl. et Gloſſ. med. Graecit.

INTHRONISARE, INTHRONIZARE. (1) Ἐνθρονίζειν, Epiſcopum vel alium in thronum inducere, in poſſeſſionem mittere. Ioan. de Iannua: *Inthronizare, in throno vel ſede ponere, collocare.* Forma electionis Epiſcopi ann. 990. tom. 8. Spicil. Acher. p. 155. *Introniзare*, in Electione Adelberti. Abb. S. Geneſii Biſuld. an. 1006. Marcae Hiſp. col. 963.

963. Anecd. Marten. c. 1143. etc. V. *Thronus*. INTHRONIZARE MENSAM, altare profanatum reaedificare. Epiſtola Nicolai I. tom. 2. Spicil. Acher. p. 244. INTHRONIZARE POENITENTES, eos, ni fallor, abſoluere, et ſacrae communioni reſtituere. Chron. Magdeburg. MS. apud Haltauſium in Calendario Germanico. p. 92. INTHRONIZARE SPONSAM, ſponſae coniugalem benedictionem impertiri, vel f. eius thalamo nuptiali. Charta Witigonis Epiſc. apud Ludewig. to. 1. p. 287. (2) † Thronum ſeu ſedem epiſcopalem conſtituere. Ch. Roricon. epiſc. Laudun. ann. 973.

INTHRONISMVS, V. *Inthronizatio*.

INTHRONIZATIO, inductio in thronum, apud Marten. to. 2. Anecdot. col. 1078. INTHRONISMVS, eadem notione. Liberatus Diac. c. 19. Breuiarii.

INTYBA, *herbae genus, Cicorea, dicitur, multas radices habet.* Papias. Latini dicunt *Intubus*, *Intubum*, vel *Intybus*, et *Intybum*. Hinc Gall. *Endive*, et Germ. Endivien.

† INTIDIGRVMA. Acta SS. tom. 1. Aug. p. 266. *Quaedam mulier Intidigruma laborabat pluribus diebus in parturiendo.* Forte leg. *Nitidigruma*, vt intelligatur famula, quae nendo vacat, a *nitere*, nere, et *gromus*, famulus.

INTICINARI, *adignem titione adnicinare.* Vgutio.

† INTIFFICARE, pro *ratificare*, ratum habere, t. S. Ord. reg. Fr. p. 724.

INTIMARE, innoteſcere, notum facere. Gloſſar. Lat. Gr. *Intimari*, γνωρίσαι, ἀνῦσαι. *Intimare*, γνωρίσαι, ἐμφανίσαι, φανερῶσαι. Ioh. de Ianua. *Intimare, demonſtrare, indicare, nunciare, notificare.* Arnobius adv. Gent. *Vnde eſt vobis cognitum, vnde Intimatum?* Senator lib. 1. Epiſt. 2. *Sermone vobis commiſimus Intimanda. Intimare cauſam ſuam*, in Lege Wiſigoth. lib. 2. tit. 1. §. 25. Vox eſt Iuriſconſultorum. V. Caſaubon. et Salmas. ad Hiſtor. Aug. Voſſium, Iacob. Gothofr. ad Cod. Theod. et alios.

INTIMAS, *atis, Interius habitans, vel Secretarius vel Conſiliarius, Creditarius, Secretarius, qui ſcit ſecreta et intima cordis.* Ioan. de Ianua.

INTIMATIO, denunciatio iudicialis, Gall. *Intimation*, in Arreſto Parlamenti an. 1322. to. 3. Hiſt. Harcur. p. 239. apud Ludewig. to. 6. pag. 127. etc.

† INTIMATVS, vox fori, prouocatus, Gall. *Intimé*, in Areſt. Parlam. a. 1399.

INTIMIDARE, metum incutere, Gall. *Intimider*, in Actis S. Mammarii Martin. tom. 4. Analect. Mabill. p. 98.

INTIMIOR, familiarior. S. Antonius in Chron. tit. 19. c. 1.

INTINGERE. Acta Murenſis Monaſt. apud Eccardum de Orig. Familiae Habsburgo Auſtriacae c. 223. *Ne ullus intingeret ad incidendam ſyluam ſuam*, id eſt, ne ullus eam attingeret, ſeu incidere auderet.

† INTITVBATVS, immotus, in Actis SS. to. 7. Iul. p. 282.

INTITVLARE. (1) Titulos libris ſcriptis appingere, apponere, apud Guigonem Cartuſian. lib. de Quadripertito exercitio Cellae cap. 36. (2) Ad *titulum* vel eccleſiam promouere, V. *Titulare*

INTITVLARI, titulo decorari, praeſigniri, nomen obtinere. Iohanna II. Regina Siciliae Iacobum Borbonium in regni ſocietatem admittens, aut, in MS. Bibl. Coislin. *Intituletur Rex dictorum regnorum, et Comes dictorum Comitatuum.* V. *Titulare.*

INTITVLATVS. (1) *Intitulatus ad aliquam Eccleſiam*, in Statutis MSS. Augerii II. Epiſc. Conſeran. a. 1280. qui propter beneficium illi Eccleſiae ſeruire debet. *Intitulata Eccleſia*, ibidem, quae poſſidetur et adminiſtratur ab aliquo titulari. *Intitulatum beneficium*, eadem notione, in Epiſtol. ann 1285. tom. 3. Analect. Mabill. p. 507. V. Lobinell. Gloſſar. to. 3 Hiſt. Paris. et *Titulare*. (2) Qui in tabella notatur ad certum munus, in officio diuino peragendum. Statuta Collegii S. Bernardi apud Lobinell. to. 3. Hiſt. Paris. p. 169.

INTITVLATIONIS TABELLA, in qua notantur eiusmodi *Intitulati*, Ibidem.

INTONARE, *in tonum*, ſeu cantum ponere, cantum imponere; Gall. *Entonner*. Liber Ordinis S. Victoris Pariſienſis MS. cap. 29. *Ad eos, qui Inuitatorium cantant, pertinet Pſalmos Intonare*. V. *Entonare* et *Intabulare*.

INTONARIVM, antiphonarium, et Miſſale. Synodus Valentina ann. 1590.

INTONIZARE, pro *Intonare*, non ſemel in Antiquis libris Eccleſiae Ambianenſis.

† INTORCA, INTORCHA, taeda, fax, Gall. *Torche*. Hiſt. Nem. t. 2. Prob. p. 318.

INTORQVATVS, intortus. Charta Antonii Portugalliae Regis, inter Acta SS. April. p. 73.

INTORTICIVM, cereus intortus, taeda, Gall. *Torche*. Teſtam. Petri de Croſo Card. Archiep. Arelat. an. 1388. Rurſum occurrit in Actis SS. April. t. 1. p. 386. Concil. Hiſp. t. 4. p. 286. *Funerales cerei, qui Intortitia dicuntur*, V. *Tortiſius*. † INTORTIA, ap. Burcard. Argent. de Alex. VI. INTORSITIVM, in Bulla Innocentii VIII. PP. an. 1484. in Continuatione M. Bullarii Rom. p. 294. c. 2. INTORTIVM, eadem notione. Leges Palatinae Iacobi II. Reg. Maioric. inter Acta SS. Iunii. t. 3. p. LIX. INTORTIVVM, in Actis SS. Iulii. tom. 3. pag. 215.

† INTORTVARE, cruciatibus ac tormentis afficere, torquere. Areſt. Mſ. a. 1472. V. *Tortura* 1.

† INTOSSICARE, idem quod *Intoxicare*, vnde INTOSSICATIO, veneficium. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1357.

INTOXICARE, toxicum, ſeu venenum exhibere, apud Ludewig. t. 5. p. 321. *Intoxicare animos*, ſeducere, faſcinare, Anglis *to Intoxicate*, apud Rymer. to. 1. p. 35.

INTRACVTANEVS, intercus. *Intracutaneus tumor*, tom. 4. Iulii. pag. 532.

INTRADES, quae ſunt intra aedem, apud Leibnit. t. 3. Scriptor. Brunſuic. p. 602.

INTRADICTVM, pro *Interdictum*, in Pacto Legis Salicae tit. 48. §. 1.

INTRAGIVM. (1) Tributum, quod dominus percipit ex dote, cum ſubditus maritat filiam ſuam; († quando ſcilicet in proprietate fundi cuiusdam dos conſtituitur.) Informatio Iurium Curiae in loco Auſeto, an. 1364. ex Camera Comput. Prouinciae, et in Enumeratione eorumd. iurium a. 1414. *Item habet ibi quoddam ius vocatum Intragii, quod, quando aliquis maritat filiam, aſſignando ei proprietatem in dote, dicta Curia percipit denarios XII. pro ſingula libra, quibus bona huiusmodi appredicantur per communales dicti loci*. (2) Quod domino ſoluit tenens, cum venit in poſſeſſionem tenementi. Ex Sententia arbitrali an. 1292. inter Abbatem et Conſules de Gimonde, debet Abbas *concedere cuilibet habitatori vnum arpentum terrae*, pro quo certas praeſtationes Abbati ſoluit ille habitator, *cum decem ſolidis pro Intragio dicti Arpenti, in illo loco, vbi dictus D. Abbas et Conuentus habent agrarium tantum, et in aliis locis, vbi habent agrarium et decimam XV. ſolidos Toloſanos, pro arpento ratione Intragii*. INTROGIVM, in Ch. an. 1397. apud Guichenon. pag. 34. INTRATGIVM, ſimili notione ſeu Pretium rei ab emtore ſoluendum venditori. Ch. an. 1336. ex Archiuo Marchionis *de Flamarens: Renuncio - - - exceptioni dictorum Intratgiorum non habitorum, nec receptorum, et pecuniae non numeratae*. INTRAGLETVM, eadem notione, ibidem, (3) † Quod a burgenſi ad ius ciuitatis recens admiſſo exigitur. Ch. an. 1252. to. 4. Ordin. reg. Fr. pag. 388. (4) † Vectigal quod in ciuitatum et oppidorum introitibus ſoluitur, Gall. *Entrée*. Ch. Mſ a. 1211. (5) † Ius *intrandi* ſeu ducendi animalia aliquo. Inquiſit. Mſ. a. 1268.

INTRAGLETVM, V. *Intragium* 2.

INTRAHA, († forte ager qui *trahendo* aratrum colitur.) Charta Dagoberti Regis Franc. apud Marc. Freherum

herum lib. de Lupoduno: *Cum omni utenſilitate in omni pago Laudenburgenſi et undique, in Intraha, in paſcuis, materiamina, aquas, aquarumque decurſus, etc.* Alia eiusd. Regis ibid. pag. 22. *In utrique, in Intraha in paſcuis, in materiaminibus, aquis etc.*

† INTRAHERE, abſtrahere, Gall. *Entrainer.* Lit. remiſſ. Mſ. ann. 1366.

INTRALIA, viſcera intranea, Gall: *Entrailles.* Poenitentiale MS. Thuanum.

INTRAMASARE, dici videtur is, cui vendita eſt terra proximi ſui in quem ex lege non cadit retractus; tum enim ille hanc ſibi pleniter aſſerit, et *intra familiam ſuam* infert. Chart. Beatricis Abbatiſſae B. Mariae Sueſſion. an. 1231. vbi de Retractibus: *Et ſi contigerit, quod terra devoluatur iure haereditario ad aliquem, eam Intramaſabit. Et ſi plures fuerint haeredes quilibet eorum tenetur Intramaſare et tenetur quilibet ſoluere Maiori et Scabinis et Decano 16. den. Paris. videlicet cuilibet Scabino 3. den. Maiori 3. den: et Decano 4. et Eccleſiae noſtrae de qualibet Intramaſatione tenetur ſoluere 2. ſeſtarios vini.* V. *Intromanſus.*

INTRAMENTA, pro *Amerciamenta,* t. 3. Hiſt. Harcur. p. 184. V. *Immerciatus.*

† INTRAMISSOR, interceſſor, mediator, in Act. SS. tom. Iul. pag. 183.

INTRAMVRANVS, INTRAMVRANEVS, intra vrbis muros ſitus. Aſconius in 4. Verrin. *Officia Intramurana,* apud Symmachum lib. 10. Epiſt. 37. S. Ambroſius Epiſt. 13. *Sic Palatinum Intramuraneum,* dixit Gregor. Turon. lib. 2. Hiſt. cap. 34. vt *domum Intramuraneam,* S. Aredius in Teſtamento ſuo to. 1. Analector. Mabillonii. V. *Foraſmuraneus.*

INTRANEA, viſcera, ἔντερα, in Gloſ. Lat. Gr. *Entrailles.* Latinis Scriptoribus *Interanea.* Lex. Salica tit. 19. §. 5.

INTRANEVS. (1) Indigena, apud Ericum Vpſalienſem, lib. 5. Hiſt. Suecicae p. 148. (2) † *Intraneus hoſtis,* qui intra muros vrbis vel caſtri obſeſſus eſt. Chron. Io. Vitodur. in Theſ. Heluet. p. 5.

INTRANS. (1) Legatus, Gall. *Deputé, Agens.* Robertus *Goulet,* in Compendio iurium Vniuerſitatis Pariſ. fol. 4. (2) Conſtitutio Bernardi Abb. Tutel. an. 1209. apud Baluz. Hiſt. Tutel. p. 511. *Haec autem coena nulla occaſione vel aliqua obuentione vel conuentus quantitate debet ceſſare, quin coenantibus exhibeatur, niſi propter conſuetam refectionem, quam intrantes ſiue Donati Conuentui tribuunt, item illi praeſideant coenantibus. Donatos* hic dictos puto *Intrantes,* cum primum ſeſe offerebant Monaſterio atque in eo ſuſcipiebantur. V. *Oblati.* (3) INTRANS MENSIS, V. *Menſis intrans.*

INTRANSGRESSIBILIS, quem nemo poteſt transgredi, transmeare, in Otiis Imper. Geruaſii Tilber. ap. Leibnitium t. 1. Script. Brunsuic. p. 88.

INTRANSGRESSIBILITER *obſeruare,* religioſe, inuiolate, in Donatione an. 1379. ex Schedis Praeſidis de *Mazaugues.*

† INTRANSIBILIS, inuius, inacceſſus. Chron. Sigeb. Gemblac. ad a. 342.

INTRAPRAYSIA, quaevis inceptio, ſed praeſertim militaris, Gall. *Entrepriſe* Ch. an. 1301. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 97. V. *Impriſa.*

INTRAPREYSIA, eadem notione. Computa Vien. a. 1324.

INTRARE. (1) INTRARE IN SANCTIS, de Dalphina dicitur, quae peracto puerperio, Eccleſiam ingreſſa eſt, ad accipiendam Sacerdotis benedictionem, in Comput. an. 1333. t. 2. Hiſt. Dalph. p. 277. (2) INTRARE MARISCVM, apud Will. Thorn. ann. 1281. eſt *mariſcum,* locum ſcilicet paludoſum, et maris inundatione obnoxium, aqua, aggeribus, muris, et id genus obſtaculis excluſa, pecudibus paſcendis, vel culturae aptum, et idoneum reddere; vulgo Anglis *to inne,* et *inning.* Ita Somnerus. (3)

† Siſte-

† Siſtere, exhibere, Gall. *Repreſenter*. Epiſt. Saladini ap. Lam. in Delic. erud.

INTRARIVS, ἐνδόμυχος, qui intra eſt, in Gloſſis.

INTRATA. (1) Introitus, ingreſſus, Ital. *Intrata*, Hiſp. *Entrada*, Gall. *Entrée*. Charta Sancii Ramiri aerae 1114. apud Morettum Antiq. Navarr. p. 621. V. *Entrata*. (2) Quiuis redditus, Italis etiam *Intrata*. Statuta Maſſil. l. 1. c. 1. §. 1. V. *Introitus* 3. (3) Vectigal mercis inuectitiae, Gall. *Droit d'Entrée*. Inqueſta an. 1268.. ex Archiuo Eccleſ. Maſſil. (3) † Idem quod *Intragium* 2. Ch. Mſ. a. 1286. (5) † Quod domino carceris ſeu eiuſdem cuſtodi ab incarceratis in eorum introitu ſoluitur. Ch. Mſ. a. 1446.

INTRATENERE, vt ſupra *Intertenere*, Gallis *Entretenir*, in Chart. an. 1180. apud Miraeum to. 2. p. 832.

INTRATGIVM, V. *Intragium* 3.

† INTRATA, i. q. *Intrata* 1. in Ch. Mſ. an. 1435.

INTRATVRA, Charta Caroli III. an. 880. apud Puricellum in Ambroſiana Baſilica p. 231. *Cum omni honore et ſubiectione, cum omni diſtricto, cum fotro, et Intraturam Abbatis, omnia in integrum.* infra: *cum ſeruis et ancillis, cum fotro et albergaria, Intratura Abbatis, etc.* Adde p. 835.

† INTRATVS, i. q. *Intragium* 2. et *Intrata* 4. Ch. Mſ. a. 1321.

† INTRECVM, pro Integrum, ap. Murat. to. 1. Antiq. p. 192.

† INTRESECVS, pro *Intrinſecus*, qui intra locum aliquem manet. Ch. Mſ. a. 1249.

† INTRETENIRE, alere, ſumtus neceſſarios ad victum cultumue ſuppeditare. Gall. *Entretenir*. Teſtam. Mſ. an. 1516. V. *Intertinere*.

† INTREVGARE, *treugas* ſeu inducias facere, V. *Treugare*.

† INTREZATORIVM, ornamentum quod comis interſerebatur. Murat. tom. 2. Antiq. pag. 315. V. *Interzatus*.

INTRICARE, Italis *Intrigare*, in *tricas* coniicere, impedire. Onomaſt. tom. IV. Lat. Graec. *Intrico*, ἐμπλέκω. Lex Longob. l. 1. tit. 19. §. 13. *Si quis ceruum domeſticum alienum, qui non ragit, Intricauerit, componat, etc.* Tit. 21. §. 3. *Si porcus cum dente hominem Intricauerit, aut ſi canis momorderit etc.* Editio Heroldi habet *Inſtrigare*, non ſemel tit. 105. §. 4. 6. At tit. 103. §. 9. 13. legitur *Intricare*. Muratorius to. 1. part. 2. p. 42. ſemel legit *Inſtringauerit*, ſemel *Inſtricauerit* additque in Codice Mutin. haberi *Fragauerit*, fortaſſe, inquit pro *Flagauerit*, a Flagris: huic coniecturae vtcunque fauet Cod. Eſtenſis, vbi legitur *Plagauerit*. V. Nonium in *Tricae*.

INTRINITA. Concil. Turon. II. can. 22. *Sunt etiam qui in feſtiuitate Cathedrae Domini Petri Apoſtoli Intrinitas mortuis offerunt.* Sic Codex Bellouac. vbi alii *cibos* habent. An *Intritas*? eſt enim *Intrita* cibi ſpecies, apud Donatum ad Terentium in Phorm. Gloſſar. Lat. Graec. *Intritum*, ἔμβροχη. *V. Feſtum S. Petri Epularum.*

† INTRINSECVS, INTRINSICVS, amicitia et foedere coniunctus. Pact. a. 1278. ap. Murat. t. 4. Antiq. Ital. p. 409.

INTRIPEDARE, V. *Interpedare*.

INTRIRE, INTRIVIRE. Papias: *Intrio, Infundo, Intriuiſti, paraſti, infudiſti.* Gloſſ. Sangerm. *Intrio, Infundo*, Bituric. *Intriuio*. Verbum, niſi me fallo, fictum ex hoc Danielis 14. 32. *Erat autem Habacuc propheta in Iudaea, et ipſe coxerat pulmentum, et Intriuerat panes in alueolo. Intriueras* autem non ab *Intrire* aut *Intriuire* ductum, ſed ab *Interere*: quod eſt terendo immittere. Phaedrus l. 1. fabula 25. *Intrito cibo plenam lagenam poſuit.*

INTRO, pro Intra. Concil. Lucenſe inter Hiſpana to. 2. p. 305.

INTRODVCERE. (1) Inſinuare, inſtituere, edocere, commonefacere. Hiſt. S. Apollinaris Martyris. (2) † Extremam vnctionem conferre. Hiſt. Nem. t. 8. Prob. p. 194.

† INTRODVCTORIVM, inſtitutio, to. 10. Collect. Hiſt. Fr. p. 66. V. *Introducere* 1.

† INTROGIARE, ſub praeſtatione *Introgiorum* aliquid in emphytheoſim concedere. Ch. Mſ. a. 1452.

INTROGIVM, tributum domino ſoluendum, ab eo, qui recens aduenit, vel nouam init dignitatem, etc. Gall. *Droit d' Entrée, de bienuenue.* Ch. anni 1324. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 148. V. *Intragium* 1. et *Introitus* 1.

INTROITORIVS, Pertinens ad introitum. Gloſſar. Graec. Latin. *Introitorius*, εισοδιος.

INTROITVM, INTROITVS, Gall. *Droit d' Entrée.* Iulianus Anteceſſor Nou. 123. c. 1.

INTROITVS. (1) Quod a Clericis dignitates vel functiones Eccleſiaſticas ineuntibus, Patronis Eccleſiarum praeſtatur. Concilium Viennenſe a. 892. can. 4. V. *Introgium* et *Introitum*. (2) Tributum, quod in ciuitatum et oppidorum introitibus penſitatur. Charta Philippi Regis Franc. ann. 1310. pro libertatibus Baſtidiae in Petragoricis, ex 47. Regeſto Tabularii Regii num. 38. V. *Intrata* 3. (3) Idem quod ſupra *Intrata.* 2. quilibet redditus. Bulla Bonifacii IX PP. ann. 1396. apud Fontaninum ad calcem Antiquit. Hortae p. 442. et 443. (4) INTROITVS, et EXITVS, in Computis ſeu rationibus, acceptum et expenſum, Gall. *Recette et miſe.* V. *Exitus* 4. (5) Antiphona, quae a Choro canitur, dum Pontifex procedit ad altare, quae in Miſſa Ambroſiana *Ingreſſa* dicitur. Papias: *Introitus dicitur, quod per eum introimus ad eius officium: verſus, quo per eum tenerentur ad Introitum.* Walafridus Strabo cap. 22. *Antiphonas ad Introitum dicere Celeſtinus PP. inſtituit, etc.* (6) INTROITVS ECCLESIARVM, V. *Aditus* (7) INTROITVS MENSIS, quindecim primi dies menſis, V. *Exitus menſis* et *Menſis intrans.* (8) † Praeſentia, Gall. *Aſſiſtance.* Obituar. Mſ. eccl. Rotomag.

† INTROLIGATOR, officii ſeu opificii nomen apud Polonos. Acta SS. t. 3. Aug. p. 367.

† INTROMANSVS, INTERMANSVS († idem quod *Introgium.*) Chart. an. 1138. apud Hemereum in Auguſta Viromand. p. 151. *Abbate ſ... quidem S. Praeiecti decedente, ſucceſſor eius mihi, ſucceſſorique meo d... Intromanſis noſtris reſpondebit.* Ali... anni 1131. p. 156. *Et Intromanſo i... ſubrogatione ſingulorum Abbatum ſ... 2. ſolidis, et totidem ſextariis vin... modificato.* Alia p. 230. *Exceptis l... tliis et Duellis Decanorum - - - ... Intermanſis de Boinuillari.* Deniqu... p. 250. Eiusdem fere notionis viden... tur hae voces, cuius eſt *Introgium*...

INTROMEYSIVM, vt mox *Intromiſſum.* Ch. tom. 2. Hiſt. Dalphin. p. 311. Recurrit ibid. 312.

† INTROMISSIO, vſurpatio, violenta occupatio. Murat. t. 4. Antiq. Ital. p. 443.

INTROMISSVM, medium ſeu ter... tium conuiuii ferculum, Italis *Tra... meſſo*, Gallis *Entremets.* Geſta Innocentii III. PP. p. 76.

INTROMISSAE RES. Lex Longob. lib. 2. tit. 21. §. 20. *Poſtquam geni... tor eius omnes res ſuas venundederit vel pro debito creditoribus ſuis dederit, aut a publico Intromiſſae fuerint, etc.* Pro *Intromiſſae* legendum *Intromiſſi*, quod verbum refertur ad *creditores*; dicuntur autem *creditores Intromiſſi*, qui decreto iudicii immiſſi ſunt in poſſeſſionem bonorum debitoris. V. Murat. t. 1. part. 2. p. 62. c. 1.

INTROMITTERE, eſt, quod Gall. dicitur, *Entremettre*, *quaſi in re... ſe mittere, vt de aliquo tractet.* Vgutio. Charta Ottonis Imp. ann. 995 apud Vghellum to. 5. p. 667. *Iube... mus vt nullus Patriarcha, Archiepiſcopus - - - ſi audeat Intromittere aut aliquam moleſtiam praelibato Monaſterio inferre.* V. *Inframittere.* ... INTROMITTERE PIGNVS, illu... dare. Stat. Cadubr. correct. c. 5.

INTRONEVS, interior, *et propri... qui quadam importunitate ſe ingeri... intro, vt comedat.* Io de Ianua.

INTRONISARE, V. *Inthroniſare.*

† INTRVDARE, abſque licentia domini eoque inconſulto aliquid agere. Hiſt. Brit. t. 1. Prol. p. 276.

INTRVSIO. (1) Nude, coniectio in carcerem. Concil. Tarrac. ann. 1243. inter Hiſp. to. 3. p. 499. (2) Practicis Anglis eſt, *vbi quis cui nullum ius competit in re*, (vel beneficio Eccleſiaſtico) *nec ſcintilla iuris, poſſeſſionem vacuam ingreditur, quae nec corpore, nec animo poſſidetur, ſicut haereditatem iacentem, antequam adeatur ab haerede etc.* Ita Bracton. lib. 4. Tract. 1. c. 2. §. 1.

INTRVSOR, qui dignitatem contra leges occupat, Gall. *Intrus*. Charta Henr. IV. Reg. Angl. tom. 8. pag. 525.

† INTRVSORIVM, infundibulum. Ch. Mſ. a. 1490.

INTVERE, pro *Intueri*, attendere, approbare. Benedictio Virginis apud Mabill. p. 332. Liturg. Gall. c. 1.

INTVERI, paſſiua notione. Vita B. Coletae, num. 8. tom. 1. Martii p. 541.

† INTVITVS, arbitrium, ſententia, iudicium. Ch. an. 1204. to. 5. Ordin. reg. Fr. pag. 673. V. *Regardum* 5.

INTVM, *miſſum*, in Gloſſ. Sang. MS. n. 501.

INTVMARE, V. *Incomare*.

INTVMETIVVS, tumens, ſuperbus. Acta S. Fidoli tom. 3. Maii. pag. 590.

† INTVMVLARE, in tumulo condere. Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692.

INTVRRARE, turri includere, incarcerare, ap. Pez. t. 1. Script. Auſtr. p. 959. V. *Turris*.

† INTVS, inter. Acta SS. t. 6. Aug. p. 822.

† INTVS VENIRE. (1) Interuenire, intercedere, mediatoris partes agere. Ch. Mſ. a. 1205. (2) Fiſco inferre. Ch. Mſ. a. 1252.

INTVSCISVM, crimen capitale, quod vulgo *Encis* Galli vocant, ſicque definitur in Stabilimentis S. Ludouici lib. 1. cap 25. *Encis ſi eſt femme enceinte, quand l'en la fiert, et elle muert de l'enfant*. Libertates villae de S. Palladio in Biturig. *Niſi propter furtum manifeſtum, homicidium, raptum, incendium, Intuſciſum, et proditionem, etc.* V. *Encinum*.

† INTYMBATVS, pro *intymbratus*, *tymbre* ſeu armorum ſcuta inſignita, apud Pez. to. 1. Script. p. 919. V. *Tymbris*.

INVA, *galea*. Gloſſar. Sangerman. n. 501.

INVACARE. (1) Vacare, deditum eſſe. Acta SS. tom. 2. Maii. p. 221. (2) † Vacare, Gall. *Etre vacant*. Ch. a. 1188. inter Prob. t. 2. Annal. Praemonſtr. p. 287.

† INVADEMONIARE, in *vadimonio* ſeu pignore ponere. Ch. a. 1121. t. 1. Prob. Hiſt. Brit. p. 543. V. *Inuadiare*.

† INVADIAMENTVM, quod ex *vadiis* ſeu pignoribus ad iudicem pertinet. Ch. Mſ. ann. 1224. V. *Vadium*.

INVADIARE. (1) Vt ſupra *Inguadiare*, pignerare, pro pignore tradere, Gall. *Engager*. tom. 4. Gall. Chriſt. col. 840. V. *Vadium*. (2) Notione contraria, pignerari, in *vadium* accipere, Ch. an. 1184. to. 4. Ordinat. p. 57. (3) INVADIARE SE, ſeſe alicui dare ad ſeruiendum, in Legibus Caroli M. ex Cod. Eſtenſi, ap. Murat. t. 1. part. 2. p. 98. c. 1.

INVADIATIO. (1) Pigneratio. Priuileg. Mariae Comitiſſae Trecenſis, an. 1182. ex Tabular. S. Remigii, Rem. (2) † Idem quod *Inuadiamentum*, in Ch. Mſ. a. 1219. (3) † Conceſſio facta eccleſiae vel monaſterio, traditio. Ch. Mſ. a. 1227.

INVADOSVS, non vadoſus, to. 6. Miſcell. Baluz. p. 240.

INVAGATVS. Lanfrancus Pignolus lib. 7. Annal. Genuens. apud Murator. to. 6. col. 538. *Inimici ſuperuenerunt locum et videntes dictas galeas ligatas et incatenatas, credentes Ianuenſes fore Inuagatos et perterritos, viriliter contra ipſos venire coeperunt.* Vagos, errantes et diſperſos intelligo, ab Italico *Vagare*, errare, vagari.

† INVAGIARE, pignori dare. Ch. Mſ. an. 1222. V. *Vadiare*, et *Inuadiare*.

† INVALIDITAS, dicitur cum quis ex vulnere inualidus fit. Priluſ. Leg. Polon. p. 276.

INVALITVDINARIVS, pro *Valetudinarius*, qui *in valetudine* laborat. Thwroczius in Andrea Rege Hungar. cap. 44. *Senio confectus ac Inualetudinarius.*

INVALITVDO. (1) Gall. *Inualidité*, inanitas. Proceſſus inter Maſſilienſes et Arelatenſes anni 1381. in Regeſto 73. to. 2. ex MSS. Peyreſcianis: *Nullitatem et Inualitudinem dictae ſententiae manifeſtat.* (2) Pro inualetudo, ap. le Beuf to. 1. Diſſert. p. LXXXI.

† INVANNARE, in vaginam mittere, Hiſp. *Enuainar*, vnde metaphorice pro munire. Stat. an. 1357. to. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 194. V. *Enuanare.*

INVASATVS. (1) Incluſus, Gall. *Enuaiſſelé.* Collect. Hiſt. Franc. t. 9. p. 143. (2) Inuaſus, obſeſſus a daemone, Ital. *Inuaſato*, Gall. *Inuaſé.* Miracula S. Zitae, t. 3. April. p. 517.

† INVASELLATVRA, infuſio, ab Ital. *Inuaſellare*, in vas immittere. Stat. Vercell. l. 3. p. 94.

† INVASIBILIS BACVLVS, quo quis alium inuadere et aggredi poteſt. Stat. Guil. Duprat, a. 1537. V. *Inuaſina arma.*

INVASIO, manus iniectio, occupatio, Gallis *Inuaſion*, *Saiſie.* *Inuaſio vulgari nomine Saiſia*, in Chartul. Kemberleg.

INVASIVA ARMA, ad nocendum, Gall. *Armes offenſiues*, apud Rymer. to. 8. p. 331. *Inuaſiuum bellum* in Charta a. 1490. apud. Rymer. t. 12. p. 401.

INVASVS, *perſuaſus*, Gloſſ. Sangerm. MS. n. 501.

INVBERARE, *valde vberare*, Iohanni de Ianua, *Habunder*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm.

† INVECTAMEN, *la detractione, increpecione, e correctione.* Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. V. *Inuectiua.*

INVECTARE, *portare.* Gloſſ. vett. ap. Voſſium.

INVECTIVA, *inuectio*, *detractio*, *vituperatio*, Iohan. de Ianua. *Inuectis (Inuectiue) detractement vitupérment*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerman.

INVECTIVALITER, cum acri reprehenſione. Vtitur Sidonius lib. 1. Ep. 11.

INVECTIVE, eadem notione, in Inſtr. anni 1425. to. 1. Anecd. Marten. c. 1764.

INVENALIS, ἄπρατος, *non venalis*, in Gloſſis Lat. Graec. Sangerman. et in Supplemento Antiqu.

INVENIABILITER, modo venia indigno, apud Ratherium tom. 2. Spicil. Acher. p. 233

INVENIRE. (1) Habere, comparare, vel emere. Statutum Aegidii Epi. Sariſber. anni 1256. *Item Parochiani - - - - debent inuenire campanas et cordas campanarum, Crucifixum, cruces, etc.* (2) INVENIRE SENTENTIAM, edere, proferre, pronuntiare ſententiam, iudicare. Wichbild Magdeburg. art. 74. (3) † Praebere, ſuppeditare, Gall. *Trouver. Hoſpitia militibus inuenire*, in Ch. a. 1246. to. 5. Ordin. reg. Fr. p. 692.

INVENTARIARE, recenſionem facere, Gall. *Inuentorier. Inuentariata et deſcripta in inuentario*, in Charta ann. 1474. ex Bullario Carmelit. p. 621.

† INVENTARISARE, idem, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1457.

INVENTARIVM. (1) Deſcriptio rerum, quae poſt alicuius deceſſum, in illius bonis reperiuntur. Vlpianus leg. 7. D. de Adminiſtratione et periculo tutor. *Tutor qui repertorium non fecerit, quod vulgo Inuentarium appellatur.* (2) † Nauis armamenta, in Stat. Genuenſ. l. 4. col. 16.

INVENTARIVS, *facilis ad inueniendum.* Papias. Gloſſ. Sangerm MS. n. 501. *Inuentaria facile ad inueniendum res.* Gloſſ. Iſid. *Inuentria, facilis* etc. Legendum *Inuentaria, facilis ad inueniendum res.*

INVENTIO. (1) Res inuenta, in via reperta, theſauri inuentio. Capitula S Bonifacii Archiepiſc. Moguntini c. 26. *Inuentio in via accipienda, ſi inuenit poſſeſſorem, reddet ei.* S. Auguſt. ſerm. de verb. Apoſt. c. 6. (2) Comparatio, emtio. Bullarium Fontanell. fol. 65.

Rec-

Rector (Eccleſiae de Varuana) *et eius ſucceſſores tenebuntur ad reparationem - - - cancelli, et Inuentionem librorum dictae Eccleſiae*. V. *Inuenire*. (3) † INVENTIO AVIVM, ius in apum examinibus, quae reperiuntur in ſiluis. Ch. Mſ. a. 1179. V. *Abollagium* et *Auillarium*. (4) † INVENTIO PORTVS, quidquid caſu in portum aduehitur, in Ch. Mſ. an. 1287.

† INVENTOR, delator. Ch. ann. 1358. tom. 8. Ordin. reg. Franc. pag. 92.

† INVENTORIARE, recenſionem facere, in Stat. Mſ. a. 1481. V. *Inuentariare*.

† INVENTORIVM, inuentarium, in iisdem Stat.

INVENTRIA, Vide *Inuentarium*.

INVENTVRA, vt *Inuentarium*. Chron. Mellic. p. 809. ex Conſtitut. eiusdem Monaſterii a. 1625.

† INVERATVS, veru obfirmatus. Guido de Vigev. de mod. expugn. c. 5. V. *Verua*.

INVERBERATVS OCVLVS, intentus, fixus, cuius acies minime praeſtringitur. Translatio S. Iacobi Apoſt. tom. 3. Concil. Hiſp. pag. 124.

INVERITARE, probare, Gallis *Verifier*. Leges Inae Regis Angl. c. 16.

† INVERNARE, vox Italica, hybernare, hyemare. Correct. Stat. Gad. col. 74.

† INVERPIRE, in poſſeſſionem mittere; vnde INVERPITVRA, traditio. Iudic. Mſ. an. 889. V. *Guerpire*.

INVERTESCERE. Suppl. Antiquarii: *Inuerteſco*, παλαιῶ, *inuerto*, *inueteraſco*. Graecis παλαιῶ, luctor, certo, παλαιοῦμαι, veteraſco. † Leg. *Inueteraſco*. παλαιῶ.

† INVESTICEPS, *che non a barba*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. V. *Inueſtis*.

† INVESTIMENTVM, i. q. *Inueſtitura* 1. in Ch. an. 1169. ap. Cenc. inter Cenſus eccl. Rom.

INVESTIO. (1) Vt mox *Inueſtitura*. Conſuetud. Lemouic. art. 46. *Poſt Inueſtionem factam per ſeudalem dominum*. (2) Quod *Inueſtiturae* ſeu poſſeſſionis adipiſcendae cauſa domino praeſtatur. Ch. Mſ. an. 1418.

INVESTIRE. (1) Operire. Anaſtaſius in Pelagio II. PP. *Inueſtiuit corpus B. Petri Apoſtoli tabulis argenteis deauratis*. (2) In poſſeſſionem mittere. Chron. Farfenſe apud Murator. t. 2. part. 2. col. 591. *Item Senebaldus Comes refutauit in hoc Monaſterio et Inueſtiuit totum Caſtellum de Terraniano cum omni pertinentia*. V. *Inueſtitura*.

INVESTIS, *impubes, ſine barba*. Gloſſ. Sangerm. MS. n. 501. Macrob. lib. 3. Saturnal. *Romani quoque pueros puellaſue nobiles et Inueſtes camillos et camillas appellant*. Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm. *Inueſtis* ἀνένδυτος, ſiue veſte. *Nudus et Inueſtis*, apud Tertullian. de Pallio cap. 3. V. *Inueſticeps*.

INVESTITVM, INVESTITVS, frumenti ſpecies, vt videtur. Chronic. Farfenſe apud Murator. to. 2. part. 2. col. 564. *Ad penſionem in menſes ſeptem lacunas LX. muſti mundi, grani modium* I. *de Inueſtito modium* I. - - - *ad penſionem in menſe Auguſti modiorum III. de grano, et de Inueſtito* I. *de vindemia muſti mundi laguenas X. inſtas et operas tres*. Ibid. col. 612. *Grani modia* II. *et dimid. de Inueſtitu modia* II.

INVESTITVRA. (1) Traditio, miſſio in poſſeſſionem, ex verbo *veſtire*, de quo ſuo loco. *Inueſtituram donare, facere*, in lege Longob. lib. 2. tit. 18. §. 7. Inde vt *Veſtitura*, ita et *Inueſtitura*, pro ipſa poſſeſſione interdum vſurpatur in eadem lege lib. 2. tit. 52. §. 17. *Volumus autem de his libertatibus reddendis, quae in noſtra Inueſtitura ſunt, vt primum quosque per optimos inquiratur*.

Fiebant porro traditiones ac Inueſtiturae non nudo verbo, aut per ſimplex inſtrumentum, vel Chartam, ſed per ſymbola quaedam, quae rei in alterius dominium translationem factam reapſe denotarent. Fuerunt ſymbola illa primo ſtata ac fixa, id eſt, legibus vel conſuetudine apud omnes recepta, ac vſu definita: ita vt vno eodemque fere modo poſſeſ-

ſionis translationem factam aduertere ſit, vel certe res easdem in ea adhibitas, quae poſſeſſionem in alium transductam omnino ſignificarent; adeo vt paene eadem apud omnes gentes forma ac formula fuerit. PER CESPITEM, nude. Ch. an. 1208. apud Hemereum in Auguſta Viromand. p. 195. *Obtulit ſuper altare B. Petri per Ceſpitem* etc. PER HERBAM ET TERRAM, id eſt, per Ceſpitem, qui conſtat *terra et herba*. Formulae incerti auctoris cap. 20. *Per illud oſtium de ipſa caſa, per Herbam vel Terram, ipſum manſum, vel quidquid ad ipſum manſum aſpicit, ſicut in ipſa ceſſione eſt inſertum, ad partem ipſius Eccleſiae viſus fuit tradidiſſe vel conſignaſſe.* Ita ferme in form. 19. 43. 57. PER RAMVM ET CESPITEM. Vita S. Berlendis n. 5. *Ibique, quidquid habeat in praediis, cum omni familia ſeruorum, ancillarumque, cum Ceſpite et Ramo cultelloque cum manubrio albo tradidit* etc. Anonimus de S. Gertrude apud Bollandum p. 600. *Niuellam petiit, ſanctiſſimaeque Gertrudi, quidquid habeat in praediis, cum Ceſpite et Ramo, cultelloque cum manubrio albo tradidit.* CVM RAMO ET GVASONE, vel WASONE, id eſt, ceſpite, vti ſuo loco docemus. Ch. Decani Peronenſis an. 1128. ex Tabulario Lehunenſi ch. 21. *In ſignum conceſſionis per Ramum Waſonem ſuper maius altare Eccleſiae noſtrae ad opus Eccleſiae Lehunenſis liberum et abſque cuiusquam dominii retentione obtulerunt.* Alia Hugonis Comitis S. Pauli ex Tabulario Moliſmenſi an. 1186. *Donum ipſius decimae cum Ramo et Guaſone ſuper altare poſuimus.* PER GVAZONEM, ANDELAGINEM, et *Ramos de arboribus*. Tabular. Caſaurienſe, anno Ludouici II. Imperat. 24. *Ideo conſtat me Siſenandus Saligo filius quondam Anaſtaſii, bona et ſpontanea et mea voluntate iuxta Salegam legem vendidimus atque die praeſenti tradidimus, tibi Romani Abbati, vel Monaſterio S. Trinitatis - - - per Guazonem et Andelaginem et Ramos de arboribus, hoc eſt, terram meam petias duas in cabale quod dicitur Vico,* etc. Charta an. 935. to. 3. Annal. Bened. p. 403. *Per Feſtucam et Andelaginem, per Guaſonem et Andilagon, per Terram et Cultellum et Ramos arborum. Per Waſonem terrae, et per Feſtucam nodatum, ſeu Ramo arborum, atque per Cultellum et Guantonem, ſimulque Andilagine*, tradere, in Chartis variis apud Franciſcum Mariam in Mathildi pag. 105. 108. 157. Baron. an. 1102. Dominicum in Aſſertore Gallico pag. 145. in Bullario Caſinenſi to. 2. p. 70. et infra non ſemel. V. *Andelangus.* PER BACVLVM. Annales Francorum S. Nazarii an. 787. *Illucque veniens Deſſilo Dux Beiuuariorum ad eum, et reddidit eo cum Baculo ipſam patriam, in cuius Capite ſimilitudo hominis erat.* Tabular. Caſaur. ann. 1140. *Reinueſtiuerunt Baculo querceo.* Tabul. S. Vincentii Cenoman. *Et per Baculum querceum donum eius rei ſuper altare poſuit.* Item: *Donumque huius rei per Baculum Miriceum in manus Abbatis miſit.* Tabul. Maioris Monaſt. *Et hoc donum ambo offerimus cum quodam Baculo fraxineo ſuper altare S. Martini.* INVESTITVRAS ECCLESIARVM, *per Baculum et Annulum* factas: teſtatur inprimis famoſa illa, quae diu Chriſtianum orbem afflixit et conturbauit, Sacerdotium inter et Imperium controuerſia, cuius originem et progreſſum multis proſecutus eſt Iuretus in Notis ad Iuonis Carnot. Epiſt. 236. ex Scriptoribus coaeuis, vt et Baronius et alii paſſim, quos non exſcribo. Chron. Mauriniacenſe lib. 3. *Cumque curae paſtoralis miniſterium, quod per Baculum acceperat per librum reddere voluiſſet, renuit Henricus, dicens, quia ſicut ſancta fuerat regiminis per Cambutae traditionem ſuſceptio, ita fieret per eiusdem redditionem dimiſſio.* Aſſeruatur in Eccleſia Turonenſi baculus ligneus plumbea lamina obtectus; in quo ſpirali linearum ductu ſcriptum legitur. *† Anno Incarn.* *Dnice* MCXLIIII. *Lucius II. PP. inueſtiuit Rome iudicio ſce Apoſtolice Sedis cum Baculo iſto ligneo † Turonen*

nenſem Eccliam de ſubiectione Dolenſis Ecle et Tregerenſis et Brioceſis per manum Dni Hugonis Turon. Archiep. PER FVSTEM offerre, tradere, inueſtire. Vetus Placitum ſub Ludouico Imp. apud Viennam. an. 912. ex Tabulario Eccleſiae Gratianopolitanae fol. 68. *Quod audiens dominus Imperator, ipſam terram per Faſtem, quem manu tenebat, praedicto Epiſcopo reddidit.* Anonymus in Miraculis S. Columbani n. 24. apud Io. Mabillonium: *Venientes ad ſacratiſſimum corpus, mittebant in peram ſancti ſingulos Fuſtes, ut per hoc cunctis claveſceret, res S. Columbani, quas antea iniuſte invaſas habebant, ipſi Sancto reſtitutas.* CVM LIGNO. Charta Giraldi Epiſcopi Pergamenſis in Hiſt. Pergam. to. 3. p. 912. *Eamque donationem et ordinationem ſeu Inueſtituram cum ligno cartule, ſuper altare eiusdem beati Alexandri factam, aliquo modo infringere praeſumpſeris* etc. Alia an. 1199. ibidem p. 325. *Cum Ligno, quod in ſuis tenebant manibus - - - refutaverunt in manu domini Guelae Epiſcopi nominatim totam decimam, quam ipſi habebant.* V. infra. PER CVLTELLVM. Charta an. 1080. in Tabul. Vindocinenſi Ch. 285. *Ego et duo filii mei Cultellum unum ſuper altare Domini manibus noſtris concorditer impoſuimus.* Adde Chartas 217. 234. 405. 509. PER GVLTELLVM, *Feſtucam nodatam, Wantonum, et Waſonem terrae*, in vett. Chartis apud Vghellum to. 3. Ital. Sacr. p. 49. 51. 61. 415. tom. 4. p. 1064. 1442. 1447. 1456. Chiffletium in Luminibus Salicis p. 249. Perardum in Burgundicis pag. 189. etc. PER CVLTELLVM PLICATVM. Tabular. Vindocin. a. 1079. Chart. 282. *Donum per Cultellum unum Plicatum ſuper altaré dominicum S. Trinitatis poſitum.* Ch. 341. *Horum omnium donum et auctoramentum manu ſua poſuit ſuper altare dominicum per Cultellum in huius rei memoriam Plicatum.* Tabularium Burgulienſe fol. 72. *ut hoc donum Savaricus Vicecomes Monachis Burguliensibus concederet, praedictus Hubertus* *XX. ſolidos ei donauit. Et propter hoc Savaricus Plicauit illi quendam Cultellum, dando in ſignum conceſſionis, ut ſic portaret eum praedictae Congregationi.*

Atque haec generales Inueſtiturarum formas fere ſpectant, quibus etiam acceñſeri debent, quae fiebant per *andelangum* ſiue *andelaginem*, et per *chirotecam* vel *wantonem*, de quibus diximus in hiſce vocibus. Nunc de ſingularibus ordine alphabetico agemus. INVESTITVRA PER AMPHORAM *plena atque maris exinde legitimam fecit donationem*, in Charta Ottonis III. Imp. apud Vghellum to. 4. p. 1160. † PER ALMVTIAM, in Ch. Mſ. an. 1283. PER ANNVLVM, et traditione annuli, maiorum praeſertim praediorum ac dignitatum factas inueſtituras oſtendunt complures Chartae. Tabularium Epiſcopatus Paris. ex Bibliotheca Puteana: *Anno 1249. fecit Anſellus Miles, dominus Turnonii, homagium ligium de caſtro de Turnonio - - - et Inueſtiuit eum Epiſcopus per Annulum aureum.* Ibidem: *Anno 1249. Ioannes Frater Anſelli Militis D. Turnonii fecit homagium dicto Epiſcopo de illa parte, quam tenebat in dicto caſtro, - - - ad quod homagium admiſit eundem D. Epiſcopus, volens ipſum inueſtire per baculum, vel feſtucam, prout moris eſt: quam Inueſtituram noluit recipere dictus Ioannes, dicens, quod ipſam non reciperet, niſi per Annulum aureum inueſtiretur.* PER BACVLVM. Tabular. Longipontis in dioeceſi Paris. *Quod donum miſit Henrico Priori per quendam Baculum, quo ſe ſuſtentabat.* Vide quae ſupra obſeruamus. † PER BIPENNAM, in Ch. a. 1118. to. 8. Gall. Chriſt. Inſtr. pag. 317. PER BERETAM et BIRRETVM, V. vtramque vocem ſuis locis. PER BERILLVM, Vide in hac voce. PER BIBLIOTHECAM, ſeu *Biblia*. Charta a. 843. in Tabulario S. Mauri ad Ligerim: *Donum autem confirmat Bibliotheca veteris ac noui Teſtamenti.* † PER BREVIARIVM, in Tabul. Pontis Otranni. † PER

CALAMVM, in Ch. Mſ. an. 1256. PER CALICEM. Tabular. Abſienſe fol 95. *Et de his Inueſtiuit ipſum Abbatem cum Calice, quo Communionem acceperat.* PER CAMBVTAM EPISCOPI inueſtitur Abbas apud Ordericum Vitalem l. 3. p. 477. et p. 481. PER CANDELABRVM. Tabul. Leproſariae Pontis Audomari: *Robertus de Anvillers per vnum Candelabrum ſuper altare hanc donationem poſuit.* CANVM VENATICORVM APPREHENSIONE. Tabul. Calauienſe a 1140. *Reinueſtiuit S. Clementis Eccleſiae ipſemet Timo Apprehenſione Canum Venaticorum, quos educebat venatu, in loco, qui Cuſianum vocatur, de praefecta Eccleſia S. Nicolai.* PER CAPILLOS CAPITIS, V. *Capilli.* † PER CAPVTIVM, in Ch. Mſ. a. 1323. † CVM CEREO ET LAPIDE, in Ch. a. 1107. to. 6. Gall. Chriſt Inſtr p. 297. PER CHARTAM SVPER ALTARE. Tabular. S. Michaelis in periculo maris. PER CHIROTHECAM. Charta a 1087. ex Tabular. S. Florentii. V. *Chirotheca.* PER CLAVES ECCLESIAE. Charta Adae Abbatis S. Dionyſii an. 1114. *Dedimus, et manu noſtra per Claues Eccleſiae ſuper altare poſuimus ad dotem Eccleſiae.* PER CLOCAS ECCLESIAE. Vita Aldrici Epiſcopi Cenoman. p. 126. *Plenam et legalem veſtituram per Clocas et oſtia Senioris ipſius Monaſterii Eccleſiae - - - et per portas ipſius Monaſterii iamdicto Aldrico Epiſcopo, multis coram teſtibus in ipſo monaſterio ſolemniter* (traditionem) *fecerunt.* PER COCLEAR DE TVRIBVLO. Tabul. S. Vincentii Cenom. *Quidam miles Albericus nomine cum vxore ſua donum decimae quam habebat apud Athelam poſuit ſuper altare per Cocleare de Turibulo.* PER COLONNAM. Tabular. Calaurienſe anno 24. Ludouici II. Imp. *Et inueſtierunt per demandationem eiuſmodi Auguſti per Colonnam de ipſa curte.* PER CORONAM. Chronicon Moiſſiacenſe a. 813. *Ludouicum filium ſuum conſtituit Imperatorem ſe, cum, ac per Coronam auream tradidit ei Imperium.* Adde an. 816. 817. PER CORNV, V. *Cornu.* PER CORRIGIAM. Tabularium Deipara Santon. *Fecit idem donum vna cum Corrigia S. Mariae et S. Iuliano, e impoſuit ſuper altare.* In eodem Tabulario: *Willelmus Comes Pictav. fe cit donum ſuper altare S. Mariae cu Corrigia cerui tuloellum continente accipiens 30. ſol. charitatis ab eod Conuentu.* CVM CROCIA ABBATIS. Vetus Charta in Hiſt. Mona ſterii S. Nicolai Andegauenſ. p. 2 *Et donum huius beneficii factum e cum Crocia Abbatis, et a Berlaio e vxore eius in manu ipſius poſitum e* PER CAPELLVM PRIORIS, Tabul. Monaſt. Longipontis, dioc ceſ. Pariſienſ. † PER CVLTEL LVM FLEXVM, in Ch. an. 126 t. 3. Hiſt. Occit. Prob p. 556. PE CVPAM AVREAM, V. Bodinu lib. 1. de Republ. c. 9. pag. 13 † PER CVPPAM ARGENTEAM in Ch. a. 1207. ap. Murat. t. 1. An tiq. p. 614. PER CVLTRVM, v CVLTELLVM. Chronicon S. So phiae Beneuentanae pag. 718. *Pe vnum Cultrum, quem manu tenebam dedi etc.* PER COMMVNIONEM Liber Ordinis S. Victoris Pariſie ſis MS. c. 22. PER DENARIO Tabularium Maioris Monaſterii Cha ta 192. *Quod donum eiuſdem ce ſus continuo, dum matutinalis Miſ cantaretur, poſuit ſuper altare dom nicum per octo Denarios in praeſe tia multorum.* PER DIGIT vel DIGITO, in Ch. Mſ. a. 103 PER DEXTRVM POLLICE Charta a. 1242. ex Archiuis Cart ſiae Montisriui: *Nobilis vir Burgu dionus dominus de Trilis - - - i ueſtiuit per Pollicem Dextrum Hug ni de Miramars Priori Cartuſ Montis-riui.* PER ELEEMOS NARIAM, hoc eſt, marſupiu Ch. Simonis de Balgentiaco a. 114 in Tabulario S. Euurtii Aurelia *Et ſuper altare ipſius Eccleſiae p Eleemoſynariam meam lapidem ber tum intus habentem propria ma impoſui.* PER FERVLAM PAST RALEM, apud Vghellum t. 5. I liae Sacrae pag. 403. † PER FI

BRIAM VESTIMENTI, in Ch. a. 1386. ap. Murat. t. 3. Antiq. p. 1236. PER FLOCCILLVM CAPILLORVM. Tabular. Absiense fol. 83. *Hoc dono inueſtiui Raynerum Abbatem cum Floccillo capillorum meorum.* PER FOLIVM. Madox, Formul. Anglic. p. 93. PER FOLIVM NVCIS. Tabular. S. Hilarii Pictau. fol. 772. *Hoc donum cum folio nucis recepit.* PER FORFICES. Tabularium S. Martini Pontiſar. PER FOSSILEM CHARTAE INHAERENTEM, apud Beſlium p. 524. PER FVNES, ſeu *Chordas campanarum* Epiſcopos et Abbates dignitatibus ſuis inueſtitos, colligere eſt ex Hariulfo l. 4. c. 2. Baldrico lib. 1. Chron. Camerac. c. 9. Ademaro Cabanenſi apud Labbeum p. 116. PER FVRCAM LIGNEAM. Tabul. S. Vincentii Cenom. PER GANTVM. Charta an. 1187. ex Archiuis Abb. Bruxii. PER GLADIVM regna collata, auctor eſt Otto Friſing. l. 2. de Geſtis Freder. c. 5. PER GLADIVM, *Capam et Circulum aureum.* Literae an. 1557. apud Rymer. t. 15. p. 462. PER GRANA INCENSI. Charta Agnetis Duciſſae Aquitan. an. 1048. qua Angeriacenſe oppidum Monaſterio S. Ioannis confert. *Et vt firma in perpetuum maneat, ponimus ſinguli in teſtimonium veritatis ſingula Grana incenſi ſuper altare S. Iohannis, oblationem Deo in aeternum firmitatis.* Beſlius p. 430. PER HASPAM, V. in voce *Haſpa.* PER HASTAM. Ditmarus lib. 6. p. 60. *Cumque Haſta ſignifera Ducatum dedit.* PER HERBAM ET TERRAM, V. ſupra. † PER INFVLAM, in Ch. a. 1215. ap. Cencium inter cenſ. eccl. Rom. PER IVNCVM. Tabular. Vindocinenſe Ch. 268. † PER LANCEAM ET CONFANONVM, in Ch. an. 1195. ap. Murat. t. 1. Antiq. p. 621. PER LAPIDEM. Tabular. Briuat. ann. 1262. PER LAPILLVM. Tabul. S. Cyrici Niuernenſ. Ch. 108. *Donum conſenſu et fauore vxoris ſuae confirmatum ſuper altare S. Cyrici cum Libro obtulit.* PER LIBRVM MANVALEM. Tabular. Maioris Monaſt. Charta Amedei Epiſcopi Lauſannenſis an. 1150. PER LIBRVM COLLECTARIVM. Tabul. S. Stephani Diuion. apud Perardum p. 139. PER LIBRVM EVANGELIORVM ET CALICEM, in Vita Aldrici Epiſc. Cenoman. p. 74. t. 3. Miſcell. Baluzii. CVM LIBRO REGVLAE et CVM REGVLA. Chronicon. Beſuenſe p. 631. PER LIGNVM. Tabular. Vindocin. a. 1077. Ch. 264. *Dedit quartarium vineae ſitum apud Olonam per reſciſuram Ligni, quam miſit in manu Abbatis, qui reueſtiuit eum ſtatim de orationibus et beneficio loci.* Hinc colligitur cur eiusmodi conceſſiones, quarum fiebant inueſtiturae per fruſtulum ligni, quod primum occurrebat, *lignea dona* dicantur in aliquot veteribus Chartis. Tabularium Vindocin. ch. 229. *Poſt acceptum beneficium, tulit donum ligneum ſuper altare.* Ch. 237. *Porrexit ad altare, et poſuit Donum Ligneum ſuper illud, recitans ibi rationem doni, quod fecerat.* Ch. 295. *Sumptumque Ligneum donum tradiderunt illud, etc.* PER LINTEVM. Tabular. S. Maxentii in Pictonibus: *Aimericus per vnum Linteum ſatis optimum dedit S. Maxentio, etc.* PER LINI PORTIVNCVLAM, in Hiſt. Durdanenſi p. 38. PER MALLEOLVM. Tabular. S. Vincentii Cenoman. † PER MALLEOLVM CAPITVLI, in Tabul. S. Sergii Andegau. PER MANICAM. Inſtrument. a. 907. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. col. 66. † PER MANICIAS, i. e. chirothecas, in Ch. a. 820. ap. Murat. t. 1. Antiq. pag. 463. † CVM MANVBRIO CVLTRI, in Prob. Hiſt. Brit. t. 1. p. 430. † PER MANVS *infra manus alterius poſitas*, in Ch. Mſ. an. 1238. PER MAPPVLAM. Chron. Farfenſis Monaſterii, p. 661. CVM MARMORE. Tabular. S. Vincentii Cenoman. † PER VNVM OZILIVM, i. e. per ramulum vimineum, in Chartul. S. Ioann. Angeriac. V. *Oſella.* † CVM PALMIS HIEROSOLYMITANIS, in Chr. Mſ. an. 1190. † PER PANNVM vel PENNAM MANTELLI, in Ch.

a. 1101. t. 1. Prob. Hiſt. Boic. pag. 505. PER PARTICVLAM MARMORIS, in Ch. Landrici de Praiaco pro Monaſterio Fontiſmenſi, in agro Eduenſi, an 1118. PER MARSVPIVM DE PALLIO. Chart. anni 1133. ex Tabular. Rothon. PER MARTYROLOGIVM. Charta Vlgerii Epiſcop. Andegav. PER VNAM MITRAM Decimae molendinorum inueſtitio extat in Tabulario Chirographorum Abſiae fol. 62. PER NODVM. Tabular. S. Seuerini Burdegal. PER NOTVLAS. Charta Philippi Regis Francor. an. 1317. apud Argentreum in Hiſt. Armoricana l. 5. cap. 34. PER OSCVLVM. Tabular. Voſienſe, fol. 60. *Hoc autem factum eſt in villa de Chanzaz in manu domini Rainaldi Abbatis, quem propter hoc ipſe Deoſculatus eſt, videntibus et audientibus Bernardi Vicecomite etc.* PER OSTIVM DOMVS. Tabular. Caſaurienſe, an. 951. *Ideo conſtat, me Alexander, filius quondam Ardemandi, ex natione Baiobaria, ſecundum meam Baiobariorum legem, per feſtucam et guasonem, et andelaginem, et per ramos de arboribus, et per Oſtium domorum vendidi et manibus meis tradidi, atque inueſtiui tibi etc.* PER PALAM, ſeu *Pellam ex ſerico*, apud Ordericum Vitalem lib. 3. p. 474. PER PALLIVM, ſeu PALLAM. Charta Ademari Vicecomitis Lemouic. an. 1074. PER PANEM ET LIBRVM. Charta Henrici, Abbatis S. Mariae Stampenſis, ex Tabulario Prioratus S. Martini de Campis. PER PANNVM SERICVM, *unde facta eſt caſula*, in Monaſtico Angl. tom. 1. p. 527. CVM PENNA ET CALMARIO, inueſtitos Tabelliones, obſeruat Rollandinus in Summa Notariae cap. 5. extremo: quod etiam habetur in Conſtitutione Ruperti Imp. ann. 1401. apud Goldaſtum tom. p. 382. PER PERGAMENVM. Charta Aimerici de Ranconia, apud Beslium p. 492. CVM DVOBVS PHYLACTERIIS, in Tabulario Monaſt. Longipontis in dioeceſi Paris. † PER PILARIA CLAVSTRI, in Ch. Mſ. an. 1421.

PER PILEVM, Rogerus Houedenus p. 724. PER PISCES. Tabular. Maioris Monaſterii. † PER VNAM PLVMAM, in Ch. Mſ. an. 1357. PER POLLICEM. Charta an. 1097. in Hiſtoria Sabaud. PER PSALTERIVM. Tabularium S. Petri de Rilleio. † PER RAMVLVM LAVRI, in Chartul. Priorat. de Guilcio. PER RAMVM FILGERII, apud Lobinell. to. 2. Hiſt Britann. col. 342. V. initio per *Ramum et Ceſpitem*. PER REGVLAM, V. ſupra *per Librum*. PER SCEPTRVM. Fauſtus in Vita S. Mauri Abbatis de Theodeberto 1. Rege. PER SCIPHVM. Simeon Dunelmenſis lib. 3. de Eccleſ. Dunelmenſi col. 14. † CVM SELLA AVRO PARATA, in Ch. an. 800. to. 6. Anecd. Pezii part. 1. p. 30. PER SPATAE CAPVLVM. Tabularium Vindocin. fol. 277. *Vt iſtud donum firmiter haberetur, et vlterius non caſſaretur, ſuper altare dominicum cum pomo eiuſdem Spatae ambo fratres poſuerunt.* † CVM STOLA ET LIBRO, in Ch. an. 1188. to. 1. Cod. Ital. Diplom. p. 1549. PER TELLVREM. Tabular. Kemperleg. *Ego Karadac filius Kenlamam dedi Monaſterio S. Crucis villam unam, in qua eſt Eccleſia S. Caradoci, et afferens ex ipſa terra mecum Tellurem pro ſigno conceſſionis in ipſius pariete Monaſterii ſuſpendi.* PER TEXTVM EVANGELII. Tabular. Vindocin. fol. 245. † PER TVRRIM ET PORTAM, in Ch. an. 1170. in Monum. eccleſ. Aquis. col. 63. CVM VERV. Charta Garneri de Triangulo, in Tabul. Abbatiae Deiparae de Longoponte et Maioris Monaſterii. Vbi *Veru* pro ſude lignea videtur ſumi. Tabularium Hoſpitalis Montis Maurilionis: *Vnam quadrigam oneratam de viridi ligno de retortis et ſudibus, et Verubus.* PER VEXILLVM, prouincias a Principe tradi et recipi ſcribit Otto Friſing. lib. 2. de Geſtis Frider. c. 5. Falco Beneuentanus p. 238. de Rogerio Siculo. PER VIRGAM vel VIRGVLAM. Charta an. 1120. in Tabular. Monaſt. Fontis Ebraldi. PER ZONAM,

NARE, in Charta fundationis S. Petri Generenſis:

(2) Donatio Roſtagni Ep. a. 950. apud Marten. tom. 1. Anecd. c. 77. *Vnaquaque anno recipiant miniſterii ſeruitor Dei ipſius Eccleſiae Inueſtitura.* ſſ. IIII. Vbi legendum videtur *in veſtitura SS. IIII.* hoc eſt, in veſtitura ſolidos quatuor. V. *Veſtitura.* (3) † Dignitas curionis, eccleſia parochialis; vnde eiusdem rector inde *Inueſtitus* vocatur. Ch. an. 1457 to. 2. Annal. Praemonſt. Prob. p. 473.

INVESTITVS. (1) Qui de aliquo beneficio *Inueſtitus* eſt. Litterae anni 1299. apud Miraeum tom. 2. Diplom. Belgic. p. 880. (2) V. *Inueſtitum.*

INVESTITVRIA, pro *Inueſtitura.* Charta ann. 1173. apud Miraeum, t. 2. p. 1179.

INVESTITVTIO, ius, quod domino capitali pro Inueſtitura exſoluitur. Litterae anni 1266. ex Tabular. Caleſi.

INVIA, pro *Iniuria*, († vox corrupta ex nota abbreuiationis praetermiſſa.) Litterae an. 1358. t. 3. Ordinat. Reg. p. 317.

INVIARE, ingredi, calcare. Solin. cap. 8.

INVICTORIOSVS, inuictus. apud Felibianum Hiſt. San - Dionyſ. pag. 535.

INVIDARE, († idem videtur ac *Inuitare.*) Charta an. 1171. in Hiſtor. Pergamenſi part. 1. lib. 10. cap. 22. *Et debent Conſules Pergami Inuidare, conſiliare, commendare, omnibus illis hominibus, qui in praedicto loco habitauerint, etc.*

† INVIDIA, ſtudium, voluntas, animus. *Ad inuidiam*, Gall. *a l' enuie.* Ch. an. 1194. t. 6. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 362.

† INVILARE, vilem reddere, deprimere, Ital. *Auuillare.* Epiſt. Saladini ap. Lam. in Delic. erud. V. *Auilare* et *Inuiliare.*

INVILIARE, ἐντελίζειν, in vett. Gloſſ. et in Supplemento Antiquarii, vbi etiam *Inuilitare*, eodem intellectu; vilem facere.

INVINIVS, abſtemius, ἄοινος, in Gloſſ. MSS. vox Apuleii lib. vlt.

INVIOLARE, V. *Inuolare.* † *Inuiolare*, *immolare*, *caedere victimas*, *ſecare*, *libare.* Gloſſar. vet. Cod. 7613.

INVIRGVLARE, in virgam creſcere. Vita S. Adalberti, tom. 5. Iunii p. 98.

† INVIROLATVS, victoria fibula, Gall. *Virole*, inſtructus, Gall. *Enuirolé.* Areſt. Parlam. Mſ. ann. 1368.

† INVIRTVOSVS, vitioſus, a virtute alienus. Acta SS. to. 7. Sept. p. 589.

INVISATIO, viſitatio, apud Stephanot. Antiquit. Aurelian. MSS. pag. 318.

INVISCERARE, quaſi in viſcera immittere, coniunctiſſime deuincire, adiungere. S. Bernardus Epiſt. 239. Edit. 1690. c. 225.

† INVISIO, viſio. Acta SS. t. 2. Iun. p. 125.

INVISOR, inuidus, in Vita S. Maioli num. 52. tom. SS. Maii pag. 683.

† INVISVS, non viſus. Acta SS. to. 3. Sept. p. 393.

INVITABILIS, *beneficus*, Papiae V. *Iouentalis.*

† INVITAMENTVM, conuocatio, conuentus, Ital. *Inuitamento.* Stat. Crimin. Cumanae c. 126.

INVITATA. (1) † Vox Ital. eodem ſignificatu. Stat. ant. Florent. lib. 3. (2) Inuitatio ad ſolennitatem, vel coenam ſolenniorem. Ericus Vpſalenſis lib. 3. Hiſtor. Suecor. ann. 1304.

† INVITATIO, pro *Limitatio*, t. 6. Ordinat. reg. Fr. p. 400.

INVITATOR. (1) Procurator, agens. Vetus Charta apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. c. 74. (2) † Qui ad coenam inuitabat et vocabat vnde et *Vocator* etiam dictus; ap. Gruter. et Montefalc. in Diar. Ital. p. 359.

INVITATORIA epiſtola, qua quis ad aliquam ceremoniam inuitatur. V. Diurnum Romanum cap. 3. tit. 13.

INVITATORIANVS, apud Ciſtercienſes, idem, qui *Praecentor*, qui inchoat cantum in Choro. *Subinuitatorianus, qui Inuitatoriani*, cum abeſt,

eſt, vices ſupplet. V. Macros fratres et Hoſmannum in Lexicis ſuis

INVITATORIVM, V. *Pſalmus Inuitatorius*.

INVITATVS, non vocatus. Gl. Gr. Lat. *ἄκλητος*, *inuitatus*, *inuocatus*. Videtur leg. *Non inuitatus*.

INVITREARE, viridi et glutinoſo liquore linire. Matth. Silvaticus.

INVIVITVRVM, non viuens. Teſtam. S. Rudeſindi Epiſc. tom. 3. Concil. Hiſp. p. 183. c. 1.

† INVIVM, purgamentorum receptaculum, t. 1. Collect. Hiſt. Fr. p. 159.

INVIVS, *non patens viae*, *vbi non eſt via*, *extra viam*. Ioan. de Ianua. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Inuium*, *Lea ſans voie*. Paſſim occurrit in ſacris Scripturis.

† INVLEVS, *dama*, *νεβρὸς*. Germ. *Inulus*. Caſtig. in vtrumque Gloſſ.

INVLI, pro *Itinuli*, apud Papiam.

INVNAMITAS, diſcordia, in libro de fundatione Monaſterii Gozecenſis p. 230.

INVNARE, *colligere*. Gloſſ. Arab. Lat. adunare.

† INVNCTIO, ſacrum oleum pro infirmis. Ch. Mſ. an. 1178. V. *Inungere*.

INVNDATIO. (1) Baptiſmus nullo apparatu datus, a Gallico *Ondoyer*, baptiſmum conferre omiſſis Eccleſiae ceremoniis. Epiſt. Petri de Condeto tom. 2. Spicil. Acher. p. 566. (2) INVNDATIO VOCIS, in Statutis antiquis Cartuſienſis Ordinis 1. part. c. 39. Variae inflexiones, quas vulgo *Roulades* appellant Galli.

INVNDVS, *inaquoſus*, in Gloſſario Barthii ex Hiſtor. Palaeſt. Fulcherii Carnot.

INVNGERE, nude, ſacro oleo aegrotum perungere, apud Acherium to. 2. Spicil. p. 517.

† INVOCATIO, incantatio, Gall. ol. *Innocation*, Annal. Victor. Mſ. ad a. 1308.

† INVOCATORIALIS, qui inuocat, vox forenſis. Pact. Mſ. a. 1441.

INVOLARE, per vim auferre, Gallis *Voler*. Donatus ad 6. Aneid. *Vola dicitur media pars manus*, - - - *unde et Inuolare dicimus, quum aliq[...] furtim vola manus ſubtrahitur: et In[...]uolare rurſum, cum violentae man[...] in aliquem diriguntur; ſicuti Tere[...]tius ait, Illi facile in oculos Inuola[...] veneficio*. Papias: *Inuolare, in [...]lam, i. in manum includere, fur[...]* Gloſſ. Gr. Lat. *κλέπτης*, *fur*, (*[...]* *Inuolator*. *κλέπτω*. *Furo*, *Inu[...]* Cornelius Fronto: *Inuolat, qui [...]dſe venit, ſurripit clam, id eſt, furtive*. Canones S. Patricii cap. 32. *Si per furtum illum Inuolauerit*. Perperam *inuiolauerit*, apud *Waraeum*. Hinc. VOLARE, in vet. Chart[...] apud Gueſnaium in Annalib. Maſſil. ann. 1266. num. 41. Gall. *Voler*.

INVOLENS, nolens, inuitus. Teſtam. S. Gennadii Epiſc. Aſturic. tom. 3. Concil. Hiſp. p. 172. col. 2. et t. 6. SS. Maii p. 96.

INVOLENTIA, alias, *Nolentia*. Salvianus lib. 7. de Gubern. Dei.

† INVOLITIVM, inuolucrum, faſciculus. Gloſſar. Prouinc. Lat. Cod. 7656.

INVOLVMEN, *ἐνέδυμα*, *Inuolucrum*. Supplem. Antiquarii.

INVOLVTIO, eadem notione, tom 1. Anecd. Marten. col. 1739.

INVOLVTORIVM, eodem intellectu. Acta SS. t. 2. Iulii. p. 612.

INVOLVVLVS, Ioanni de Ianua, *quaedam beſtia, quae, vt homines facilius decipiat, inuoluit ſe aliqua re*[...]

INVOTARE, deſiderare, in votis habere. Miracula S. Echeldredae, t. 4. Iunii. p. 566.

INVRIA, pro incuria, in Litteris an. 1325. apud Rymer. tom. 4. pag. 149.

INVSTVS, non vſtus. Vita S. Cann[...]ti, t. 3. Iulii p. 129.

† INVTILIS. (1) Perditus ac deſperatus. Acta SS. to. 5. Aug. p. 804. (2) Iniuſtus. Ch. an. 892. to. 11. Gall. Chriſt. Inſtr. pag. 250. (3) Mancus, mutilus. Chart. Mſ. an[...] 1311.

INVVLGARE, pro *Diuulgare*, in Ad[...]dit. ad Vitam S. Antonini t. 1. Mai[...] pag. 338.

INVVLTARE. (1) INVVLTARE[...] INVVLTVARE, vultum effingere[...] Marius Victorinus ad Candidum [...]

rianu[...]

rianum p. 162. *Excitatus enim in anima* 185, *intellectualem potentiam animae illuſtrat, et illuminat et Invultuat, ac figurat, et innaſcitur animae intelligentia, et perfectio.* (2) De iis, qui ad artes magicas *Invultuant*, dicitur in *Vultinoli*.

INVVLTVOR, qui ad artes magicas vultus effingit. Statuta Eccleſ. Nannet. ann. 1389. tom. 4 Anecd. Marten. col. 985. *De ſortilegiis et diuinationibus, de magis.* In vno MS. habetur: *De ſortilegiis et diuinationibus, de Invultuoribus.*

INVVLTVS, inuultuorum praeſtigiae, V. *Vultinoli*.

INVXORA VIRGINITAS, vel vt alii legunt, *Immaculata*, apud Tertullian. de Caſtitate c. 9.

INZABATATI, Haeretici Valdenſes, V. *Sabatati*.

INZIGNERIVS, INZIGNERIVS, homo inſignis, dominus; († vel potius doctor, magiſter, qui monſtrat, indicat, Ital. *Inſegnatore*.) Hiſtor. Cortus. apud Murator. to. 12. col. 812. *Paduani - - - exeuntes ciuitatem obuiauerunt domino Cani in capite Pontiscorbi, vbi cum ſuis Inzigneriis et ſapientibus et cum certis militibus conuenerat, cauſa praeuidendi paſſus aſſectatos.* Rolandinus Patauinus de factis in Marchia Taruiſina, apud eumd. Murator. tom. 8. col. 356. *Vir quidam nomine Meſa - - - Inzignerius ſiue magiſter caſtri, etc.*

INZELARE, INZOLARE, celare, occultare, in Stat. Taurin. a. 1360. c. 235.

IOACHIMICVS, nummus argenteus, valens tres libras apud Germanos, V. *Dalerus*.

IOALLIAE, vt *Iocalia*. Teſtam. an. 1236. apud Baluz. tom. 2. Hiſt. Aruern. p. 291.

IOANNINVS, moneta ordinis S. Ioann. Hieroſol. in Tabul. Maſſil. V. *Iohannitae*.

IOARIA, munus iudicis, dignitas, V. *Iuueria*.

IOBAGINES, IOBAGIONES, Sambuco, Lydio, et Alberto Molnario teſtibus, Hungaris dicuntur coloni, ruricolae, atque adeo ipſa mancipia. Decreta Ludouici Regis Hungariae anni. 1351. c. 5. *Praeterea ab omnibus Iobagionibus noſtris aratoribus et vineas habentibus, etc.* cap. 6. *Praelati et Eccleſiaſtici Iobagiones habentes.* V. Io. Lucium de Regno Dalmatico pag. 204. t. 2. At in Decreto Andrae Reg. Hung. an. 1222. cap. 15. et 26. *Barones et Nobiles* vocari videntur. cap. 18. *Iobagiones Caſtrorum* memorantur, et cap. 25. praecipui Hungariae Magiſtratus, Palatinus nempe, Banus, Comes, et Curialis Regis, *Iobagionum* dignitate et vocabulo donantur. Ea etiam notione accipi videtur *Iobagionis* vox apud Thwroczium in Calomanno cap. 61. V. Concilium Poſonienſe an. 1309. c. 3. 4.

IOBELEVM, pro *Iubilaeum*, bis vſurpat Romualdus II. Archiep. Salern. in Chron. apud Murator. to. 7. col. 16. V. *Iubilaeus*.

IOBIRE, pro *Iubere*, in Chart. ann. 680. apud Doubletum Hiſt. Sandionys. p. 687.

IOCABILITER, iocaliter, iocoſe, in Vita S. Eligii to. 5. Spicilegii Acheriani pag. 197. in Summario capitis 24.

IOCALARIVS, iocalium diſtractor, *Ioallier*, in Charta Sicarti Principis Longob. in Chron. S. Sophiae Beneu. p. 631.

IOCALE. (1) Ludicrum. Acta S. Franciſci de Paula, to. 1. April. p. 171. (2) Theca reliquiarum. Inuent. Chart. reg. a. 1482.

IOCALIA, monilia, gemmae, annuli, aliaque huius generis pretioſa, Gall. *Ioyaux*, Anglis, *Iewells*, Germ. Juwelen. Gloſſae Iſonis Magiſtri ad Prudentium, *Crepundia, Iocalia, ornamentum.* Ingulfus p. 858. *Reges Merciorum Iocalia plurima in ſanctae Eccleſiae ornamentum larga manu contulerant.* Proprie apud Gallos *Iocalia* dicuntur, quaecumque ad muliebrem ornatum ſpectant, et eius quodammodo propria ſunt, vt annuli, inaures, armillae, viriolae, etc. atque ita vſurpatur haec vox in Quoniam Attachiam. cap. 21. §. 2. Salmaſius ad Solinum, ab Arabico, *iohar* i. e. gemma, videtur deducere,

cere, vel certe a *iocus* et *ioculus* et *iocula*, Latinis vocabulis quae id omne, ex quo aliquis voluptatem capit, ſonant. *Nugae muliebres* apud Plautum, Aulularia, Gallis *Iouëts*. Gloſſ. Lat. Gr. *Iocus*, παίγνιον. Theodoricus in Vita S. Elizabeth Vngaricae col. 7. *Cum enim pauperum haec nutricia paruulis ſuis infirmis vaſcula fictilia, annulos vitreos, et quaedam alia puerorum Iocalia opportuna xenia proprio pallio deferret etc.* Et certe admodum probabile eſt, vocabulum *Ioyaux*, Gallis vſurpatum, effictum a *Ioye*, gaudium, quod his ſcilicet nugis pueri et ſequior ſexus potiſſimum delectentur.

IOCALIS, pro *Iugalis*, coniux, in Formulis Andegau. apud Mabillonium, tom. 4. Analect. pag. 234. 258.

† IOCALVS, iocus, ludus. Stat. Mſ. eccl. Tull.

IOCAMEN, iocus, ludus. Ordericus Vitalis lib. 10. p. 784.

IOCARE, IOCARI. (1) Ludere, luſitare, Gall. *Iouër*. Chronicon Andrenſe, p. 438. *Fuit accuſatus, quod tempore hiemali ipſe cum ſuis Monachis ſuper glaciem, more laicorum fuiſſet Iocatus.* Vita S. Gertrudis Abbat. Niuell. n. 19. *Infans autem iocabat et currebat haec illacque.* (2) IOCARI, haſtiludio concurrere, certare, ex Gall. *Iouſter*. Ordericus Vitalis lib. 3. p. 464.

IOCARIVS, Angl. *Ieſter*, ſannio, ſcurra, apud Thomam *Blount* in Nomolexico.

IOCATOR, pro *Ioculator*. Ch. anni 1291. tom. 1. Hiſt. Dalph. pag. 26. col. 2.

IOCCERDECH, furtorum collectores, in Legibus Hungaricis.

† IOCH, forte militaris fiſtula. Murat. to. 12. p. 513. *Mittimus vobis vnum tabur et vnum Ioch.*

IOCHA, nauis leuior, Anglis *Yacht*. Mauritius Gaufridus in Vita S. Yuonis, t. 4. Maii. p. 602.

IOCHVS, modus agri, V. *Iuctus*.

IOCIA, moneta minutior, vt videtur valens unum denarium, V. *Nunblicus*.

IOCISTA. Gloſſ. Lat. MS. Reg. *Ioci ſta, qui verbis iocatur*, in Gloſſar. Iſid. Alfricus in Gloſſis Sax. *Mimus, Iociſta, ſcurra.*

IOCOSA, nomen enſis, quem Carolo M. dedit Leo III. PP. quique in theſauro Eccleſiae S. Dionyſii aſſeruatur, et in ſolemni Regum Gallicorum inauguratione adhibetur. Hunc enſem *ſpatam* vocat Nangius in conſecratione Philippi Audacis.

† IOCOSITAS, iocatio. Reg. viſitat. Odon.

† IOCOSVS, *ridiculoſus*. Germ. *Fidiculoſus*. Caſtigat. in vtrumque Gloſſar.

IOCVLARI, iocari, a *Ioculus* pro *Iocus*. Pſeudo - Ouidius de Vetula lib. I.

IOCVLARIS, mimus, ſcurra, Germ. Gauckler. Gloſſ. Lat. Graec. *Iocularis*, γελοιώδης. Gloſſ. Lat. MS. Regium: *Choraules, Iocularis*. Papias: *Satiger, Iocularius, cilicio veſtitus*. Leg. *Setiger*. Rurſum: *Scenicus, hiſtrio, Iocularis*. Lambertus Ardenſis p. 247. *Miniſtrantibus mimis, nebulonibus, garcionibus, ſcurris et Iocularibus. Iocularitas*, apud eumd. p. 158.

IOCVLARITAS, facetiae. Odo Cluniacenſis, lib. I. de Vita S. Geraldi, c. 15.

† IOCVLARIVS, *coraula*, in Gloſſ. Iſidori.

IOCVLATOR. (1) Idem cum *Ioculari*. Vett. Gloſſae MSS. ad Concil. Laodic. can. 54 *Temeliti, Ioculatores*. Firmicus lib. 8. Math. cap. 2 *Hiſtriones faciet pantomimos, et ſcenicos Ioculatores*. Gaufredus Voſienſis, lib. I. c. 62. *Per duodecim fa tuos, quos Ioculatores vocamus.* IVCGLARS, in Concil. Terracon. a. 1317. (2) † IOCVLATO GROSSVS, qui muſica inſtrumenta grauioris ſoni pulſat. Probat. Hiſt. Nem. to. 3. p. 149. (3) † Vigil, ſpeculator: ſic dictus, quod corn ſonat. Ch. Mſ. a. 1346.

IOCVLAX, γελοῖος, *ridiculus*, in Gloſſ. Sangerm. et Supplemento Antiquarii.

† IOCVLOSVS, iocoſus. Act. SS. I. Iun. p. 840.

IO

IOCVNDARE, *Exhilarare*, in Barthii Gloſſario, ex Guiberti Hiſt. Palaeſtina.

† IOCVNDARIVS, iocundus, in Act. SS. to. 6. Sept. p. 346.

IOCVNDATIO, hilaritas, apud Murator. t. 6. c. 944.

IOCVS. (1) Monaſticum Anglican. tom. 1. pag. 210. *Vas argenteum ad aquam benedictam, cum duobus Iocis ſaccorum*. Vbi legendum *ſcaccorum*, Gall. *Ieu d'eſchecs*. *Iocus eſtacorum*, in Charta anni 1338. tom. 2. Hiſt. p. 363. (2) *Haſtiludium*, in Gloſſ. Barthii, ex Paulo Longobardo. V. Iocari. (3) IOCVS PARTITVS, dicitur, cum alicui facultas conceditur, alterum e duobus propoſitis eligendi. Bracton. lib. 4. tract. 1. c. 52. §. 2. Quod vero *Iocum partitum*, hic vocat Bracton, *Bipertiiocum* appellat Radulfus de Hengham in Summa magna cap. 4. *Sine loquela per auenturam ſiue per quemcunque Bipertiiocum cauilletur lis illa*, etc.

† IOEL, iubilaeum, ap. Murat. t. 20. p. 916.

† IOELLVS, gemmeus, aureuſue ornatus, Gall. *Ioyau*, *Ioiel*. Inuent. Chart. reg. an. 1482. V. *Iocalia* et *Iuellus*.

† IOERIA, catella, Gall. *Chaine*. Stat. Ciuit. Aſtae p. 83.

† IOGLARIA, *ioculatorum* ſeu mimorum et ſcurrarum ſocietas. Reg. Cam. Comput. Pariſ.

IOGVLATOR, pro *Ioculator*. Conſilium Maſſil. anni 1381.

IOGVVIVM, *ſeruitus*, *captiuitas*. Gloſ. Iſid. Poſt Graeuium lego. *Iugum*, *Seruitus*, *captiuitas*.

IOHANNITAE, Equites S. Iohannis Hieroſol. Bern. de Breydenbach Itiner Hieroſol. p. 33.

† IOHECCA, i. q. *Ioellus*, ornatus muliebris. Contract. matrim. ann. 1358.

† IOIA, poſſeſſio, id omne quo quis vtitur et gaudet. Ch. an. 1230. ap. Murat. tom. 4. Antiq. pag. 364. V. *Iuga*.

IOIECTA, faſcis fructuum, ab Italico *Ciochetta*, quod idem ſignificat. Conſtitutiones Caroli II. pro Regno Siciliae lib. 1. tit. 55.

† IOISSENTIA, vſus, poſſeſſio, Gall. *Ioiſſance*. Ch. Mſ. an. 1543.

IOLAGIVM, idem, vt videtur, quod *Geolagium*, quod *Geolario* ſeu cuſtodi carceris datur pro victu incarceratorum. Computum anni 1265. apud D. Bruſſel. t. 1. de Feudorum vſu, p. 423. *De baſta Caſtelleti pro vltimo tertio XX. libras. Et de Iolagio pro vltimo tertio XX. libras.*

IOLINTA, Ηρα, *Iuno*. Supplem. Antiquarii. † Leg. *Iouenta*. V. Feſtum in *Iuuentutis ſacra* et ibi Scalig.

† IOLIVITAS, ornamentum, Gall. *Enioliuement*. Conſtit. Mſ. Carmelit.

IOLONEIA, V. *Ialoneia*.

IONCHARE, locum floribus ſpargere, Gall. *Ioncher*. Inſtrument. an. 1271. ex Chartulario Aeduenſi. V. *Iuncare*.

† IONCHERIA, herbarum florumue ſtratura. Reg. epiſcop. Niuern. a. 1287. V. *Iuncata*. 1.

IONCHETVM, iuncetum, locus iuncis abundans, apud Lobinellum to. 2. Hiſt. Brittan. c. 134.

IONCHIATVRA, folia et flores ad *ionchandum*. Concordatum anni 1289.

IONCHVRA, eadem notione. Statuta Capituli Senon. de Archidiacono.

IONCORVS, mirans, apud Aremoricos. *Quidam Ioncorus, quod nomen ſonat Mirans*, in Actis MSS. S. Golueni.

IONDRARIVS, († a Gall. *Ioindre*, quo nomine praecipuus apud piſtores famulus deſignatur. V. *Iunior*.) Tranſactio Caſtellani Nouiom. cum Abbate S. Eligii, an. 1218. ex Archiuo eiuſd. Monaſterii: *Omnes bolengarii intra communiam manentes, exceptis Iondrariis, ad molendinum meum molere teneantur.*

† IONTRIA, quantum iunctis manibus continetur, Gall. *Iointée*. Ch. Mſ. an. circ. 400.

IOPPA, caligae ſpecies, Hungaris. Decretum Calomanni Regis Hung. lib. 1 *Nullus, qui clericus exiſtimatur, vtatur veſtibus laicalibus, vtpote fiſſo pellicio- - - caliga ſeu Ioppa, calceo picto*, etc. Haud ſcio an idem ſit quod *Iupa*, de quo infra.

IOPPVLA, IOPVLA, V. in *Lupa* 1.

IORIA, V. *Iſtria*

✝ IORNALATA, i. q. *Iornale*, modus agri. Ch. MS. an. 1472. V. *Iornata* 2.

IORNALE. (1) IORNALIS, IORNALE, Gallis *Iournel*, quantum vno die par boum arare poteſt, *Iugerum*, *arpennis*, *acra*. Vetus Charta ex Tabular. R. Benigni: *Hoc eſt Iornales duos, quia ipſi Iornales latus ad latus habent terminationes de vno latus et vno fronte*, *etc*. *De vineis* etiam dicuntur *Iornales*, vt in Praecepto Ludouici Imp. an. 831. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 85. Sic hodie Aquitani fere omnes vineas per *Iornales* diuidunt, non agros. IVRNALE, IVRNALIS. Donationes Salisburg. c. 12. *Seuerinus quidem dedit Iurnales ſex*. Male infra *Virnales* pro *Iurnales*. *Iurnalia* in Charta anni 765. apud D. Calmetum to. 1. Hiſt. Lotharing. c. 281. IOVRNALE in Chronico Bonae Spei, p. 327. IORNELLIS. Litterae Iohannae Reginae Caſtellae, anni 1257. Hiſt. Harcur. to. 4. pag. 1653. IORNEDLVS. Charta anni 1275. e Chartular. S. Vandreg. to. 2. p. 1513. IORNEVS, in eodem S. Vandreg. Chartul. t. 2. p. 2061. IORNETVM. Charta anni 1220. apud Ducheſnium in Probat. lib. 3. Hiſt. Bethun. pag. 110. (2) Opus vnius diei, *Coruatae* ſpecies, quam ab hominibus ſuis exigebant domini. Leges Simonis Comitis Monfortenſis, apud Gallandium: *Secundum antiquam Conſuetudinem terrarum et villarum*, *recipient domini ab hominibus ſuis Iornalia in operibus ſuis*, *et ſecundum conſuetudinem dent eis ad comedendum*. (3) Charta Philippi Regis Franciae anni 1311. ex 47. Regeſto Tabularii Regii n. 114. ad Pontium de Homelaton Militem Iudicem Maiorem Seneſcalliae Toloſanae et Albienſis: *Item corregea ſeu Iornalia boum aeſtimata valere*, 26. *ſol*. *item Iornalia ſammeriorum* 21. *ſolid*. *item Iornalia braſſeriorum* 18. *ſol*. 8. *den*. *Turon*. (4) *Quantum vnum baſtiterium poteſt terere per diem*, ſcil. Corticis quernei ad corium [...]ficiendum, in Charta anni 1300. 1. Hiſt. Dalphin. pag. 98. col. (5) ✝ Diurnus labor et merces p[ro] labore diurna, Gall. *Iournée*, Ger[m.] Tagelohn. Form. MS. Cod. reg. 765 V. *Iornata* 3. (6) ✝ Liber eccleſia[sti]cus, cuius vſus quotidianus e[st] quem *Diurnal* Galli appellant. [...] uent. S. Capel. Pariſ. an. 1340. *Iornarium* 2.

✝ IORNALERE, diurno operi vac[a]re, auf Tagelohn arbeiten. Ch. M[S.] a. 1296. V. *Iornale* 5.

✝ IORNALERIVS, qui *Iornalia* ſ[eu] agros poſſidet, vel qui *Iornalib*[us] ſeu *cornatis* obnoxius eſt. Reg. Ca[m.] Comput. Pariſ.

✝ IORNAMENTVM, i. q. *Iornale* Ch. a. 1282. t. 1. Prob. Hiſt. Br[...] p. 1065.

IORNANCIA, diurnus labor. Charta an. 1414. apud Rymer. to. 9. [p.] 117.

IORNARIA. Polyptychus S. Remig[ii] Remenſis: *Donant* - - - *ſcaritim*[...] *car*. 115. *circulos perticas* 115. *ſcind*[...] *las* 575. *de Iornariis ſol*. 7. *den*. [...] Alibi: *Omnes manſi donant arat*[...] *cum in tertio anno*, *decimam de ve*[...] *vecibus*. *Hinc exeunt frumenti mod*[...] 16. *et dimid*. *mixtae annonae*, *mod*. [...] *ſcindulae* 3700. *lig*. *carr*.) 148. *ſ*[...] *cul*. 258. *de Diurnariis ing*. *ſort*. *li*[...] 3. *dinar*. 12. Alibi: *Summa denari*[...] *rum de cen'u manſuum lib*. 15. *ſ*[...] 9. *de Diurnariis lib*. 13. *ſol*. 1. *de prae*[...] *ſtariis etc*. Hic, vt videtur, *Iorna*[...]*ria* dicuntur praeſtationes pecuni[a]riae ab iis ſoluendae, qui *cornata*[s] ſeu diurnas operas dominis ſuis de[...]bebant. Haud rarum eſt huiuſc[e]modi ſeruitutes in pecuniaria tribu[...]ta commutari.

IORNARIVM. (1) V. *Iornale*, iug[e]rum. Charta anni 1228. in Inſtru[m.] to. 4. Gall. Chriſt. c. 300. (2) [Li]ber Eccleſiaſticus, *Diurnalis*, et i[d] qui *Gradualis*, quod eius vſus [quo]tidie fit, *Iournal*. Hiſtor. Abb[...] Condomenſis p. 507.

IORNATA. (1) Spatium, vel [...] vnius diei. Charta Hugonis Co[...] Regiteſtenſis de Maceriis anni 1[...] V. *Dieta*. 2. (2) Idem, quod [...]

nale, modus agri, *Iournée de terre.* Charta Hugonis de Ibelino Domini Ramae an. 1160. (ſ) ✝ Idem quod *Iornale* et *Iorneia.* Stat. crimin. Saon. c. 17.

IORNEIA, labor diurnus, ſeu merces pro labore diurno, Gall. *Iournée.* Computus anni 1202, apud D. Bruſſel. ad calcem t. 2. de Feudorum vſu p. CCV.

IORNELLIS, IORNELLVS, IORNELLVM,

IORNEVS, V. in *Iornale.*

IORNVS, ex Gall. *Iour*, dies, ſeu opera vnius diei. Charta anni 887. ex Tabulario Flauiniacenſi: *Donamus etiam mancipia his nominibus, - - - ſub eo cenſu, vt maſculi den. 4. feminae 2. de capite annis ſingulis, ſimul et Iornos 2. niſi reditus terrae teneant, vt ipſum cenſum cadere debeat.*

IORRIA, IORRA, V. *Iarria.*

IORSVM, pro *Iuſum*, V. in *Iuſum*.

✝ IOSEP, *Prov. Ioſephus, etiam herba purgans ſtomachum.* Gloſſ. Prov. Lat. Cod. 7657.

✝ IOSEPHINI, inter Valdenſium ſectatores a Ioſepho quodam ſic dicti, recenſentur in Conſtit. Frid. II. Imp. a. 1220. ap. Murat. t. 5. Antiq. pag. 89.

IOSTA, V. in *Iuſta* 1.

IOSTRA, haſtiludium, pugna ludicra. V. *Iuſta* 1. ✝ Vnde IOSTRATOR, qui ſic decertat, ap. Murat. t. 3. p. 956.

✝ IOSVEBENVM, *lo libro de Ieſu Nam.* Gloſſ. Lat. Ital. MS.

IORSVM, deorſum, inferius, V. *Iuſum.*

IOTACISMVS, *ἰωτακισμὸς, eſt quoties in iota litera duplicatur ſonus vt Troiia, Maiia; vbi earum litterarum adeo exilis erit pronuntiatio, vt vnum iota non duo ſonare videatur.* Iſid. lib. 1. cap. 31.

IOTTICI, ludi, Gall. *Ieux.* Vita S. Eligii lib. 2. c. 15: *Nullus in Kl. Ianuarii nefanda et ridiculoſa, vetulas, aut ceruulos, aut Iotticos faciat, neque menſas ſuper noctem componat.*

IOVA, IOVATA, Maioricenſibus voces familiares, quas ii ab Arabibus Balearium incolis acceptas retinuere, apud quos ita *Iugerum*, ſeu modus agri dicitur, tametſi maioris quantitatis. (✝ Idem videtur ac *Iornale*, tam pro agri modo, quam pro *coruatae* ſpecie.) Charta Mali Gaulini Comitis Impuriarum an. 1319. *Directa, et vtilia dominia, laudimia et foriſcapia, Iouas, traſſas, et Iornalia, et omnes alias ſeruitutes, etc. Iouata terrae*, in Charta Iacobi Regis Aragonum ann. 1230. quae deſcribitur in verbo *Alcheria. Iouata*, Maioricenſibus. V. Ioann. Dametum in Hiſtor. Balearici Regni p. 272. 273. et ſeqq. Aliud omnino eſt in Charta an. 1165. Marcae Hiſp. col. 1344. *Inſuper dominus Comes querimoniam fecit de Guilelmo Raimundi, quoniam nouos vſaticos et nouas conſuetudines miſiſſet in ciuitate Dertoſa, videlicet Iouas tragnis, et quia accepiſſet gallinas, a Saracenis quibuſdam temporibus in anno.*

IOVANTI, *os aperienti*, Gloſſ. Sang. MS. for.

IOVATA, modus agri, V. *Iona.*

IOVENTALIS, *beneficus.* Papias. MS. Bituric. et Sangerm. praeferunt, *Iouentabilis*, *Iubentabilis*, et *Iuuentabilis*, quae omnia a iuuando puto eſſe arceſſenda. Supra habetur *Inuitabilis.*

✝ IOVERIVS, IVVERIVS, bubulcus. Chart. MS. Ildefonſi reg. Arag. an. 1192.

✝ IOVATA, menſura liquidorum, eadem quae *Iuſta* 2. Ch. a. 1343. t. 9. Ord. reg. Fr. p. 382

IOVRNALE, IOVRNALIS, V. *Iornale.*

✝ IOVSTA, i. q. *Iuſta* 1. vnde IOVSTARE, haſtis concertare. Ch. MS. a. 1314.

IOYAE, mundus muliebris, iocalia, Gall. *Ioyaux.* Fori Oſcae anni 1247.

✝ IOYHA, idem. Hiſt. Nem. t. 2. Prob. p. 10.

IPAR, pro *Hepar*, apud Papiam.

IPERICVS, ſuperbus, V. *Hypericus.*

IPNOCAVSTA, *ἰπνοκαύστης, καμινοκαύστης, Furnarius.* Gloſſ. apud Martinium.

✝ IPOCONRVCIVM, *trauail a cheuaux, pour les cheuaux ferrer.* Gloſſ. Gall.

Gall. Lat. Cod. 7684. V. *Hippocoercium*.

† IPOCUNDIE, *caſtamento*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

† IPOPIGERIUM, *lo canedone che tene le legine in foco*, in eod. Gloſſ. pro *Ipopirgium*, vt et in Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684. *Ipopugium vel andena* V. *Ypopyrgium*.

IPOTHECARIUS, pro *Apothecarius*, Gall. *Apothicaire*, pharmacopola, in Computo anni 1333. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 280.

† IPPAGO, *aurigarius*. Gloſſ. vet. Cod. 7641. V. *Ipparius*

IPPARIUS, *aurigarius*. Gloſſ. Iſid. Saltem ſcribere debuiſſent, *Hipparius* a Graeco ἵππος, Equus.

† IPPILLORIUM, columbar, numella verſatilis, Gall. *Pilori*. Ch. Mſ. a. 1334.

IPPOPHORA, Graec. ὑποφορά, obiectio, apud Mabill. t. 41. Annal. p. 612.

IPPOVICARIUS, pro *Yponicarius*, Subuicarius, qui vicarii vices agit. Chart. anni tertii Regis Rodulfi ſubſcribit *Rainarius Ipponicarius* apud Stephanotium to. 3. Pictau. MSS. p. 347. V. *Subuicarius*.

IPPUS, taxus, arbor nota, Gall. *If*, apud Valeſium Notitia Gall. pag. 532.

IPSIPLICES, αὐτόπτυκτα φύλλα, *conuoluta folia*, ſeu per ſe plicata, in Supplemento Antiquarii. Male, vt monet Scaliger, apud Feſtum: *Ipſullices bracteae in virilem muliebremque ſpeciem expreſſae*.

IPSUD, pro *Ipſum*, vox Africanorum. Gloſſ. Graec. Lat. αὐτό, *ipſud, ipſum*. At Cod. MS. *Illud, ipſum praefert*. Victorinus de Principio diei.

IR, pro *Hir*, *concauitas manus idem eſt, et vola, medietas palmae, neutr. indecl.* Papias. Supplement. Antiquarii. *Ir*, θέναρ, *vola manus, hir*.

IRA, perperam pro *Era*, V. *Aera*, 1.

† IRANGIA, malum aureum, Gall. *Orange*. Comput. a. 1393. t. 1. Hiſt. Nem. Prob. p. 124.

† IRASCIBILIS, qui ad iram excitat. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1357.

† IRASIBILITAS, *l'atto del corrazare*. Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

IRATUS. (1) IRATUS ET PACATUS. In Tabulis, quae mentionem faciunt feudorum, quae *irabilia*, et *reddibilia* vocant, paſſim haec verba reperiuntur, quibus vaſallus caſtrum ſuum reddere domino tenetur, ſiue *Iratus* ſit, ſiue *Pacatus*, hoc eſt, ſiue inuicem diſſentiant aut litigent vaſallus et dominus ex cauſa feudi, ſiue non diſſentiant. Charta Iacobi Regis Aragon. an. 1228. apud Io. Dametum in Hiſt. Regni Balearici p. 204. *Et detis inde poteſtatem nobis* (Caſtrorum) *quandocumque voluerimus Irati et Pacati. As Irats et Pagas*, apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. pag. 260. V. Diſſertationem Cangii 30. ad Ioinuillam, vbi multa de horum vocabulorum notione.

(2. † Male habitus, multatus. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1354.

IRAUDUS, pro *Heraldus*, fecialis, Gall. *Herault d'armes*, in Computo an. 1336. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 291.

IRCOSAE, *ſpongiae duriores, quas Graeci appellant Tragos, et nos Ircoſas dicere poſſumus ob aſperitatem ſui*. Gloſſar. Sangerm. MS. n. 501. Melius *Hircoſae* ab *Hircus*. Iſid. lib. 10. Orig. *Ircoſus, qui ſudore corporis faetido putet*. Leg. *Hircoſus*.

† IRE. *Ire in manu manca*, ad ſiniſtram ambulare. Leg. Luſit. ſub Alphonſ. reg. *Ire por guerram*, i. e. propter *guerram* vitandum. Scacar. Paſchae ap. Faleſ. an. 1211. *Ire poſt aliquem*, dicitur de eo qui res proarbitrio regit et adminiſtrat. Io. de Troketowe Annal. Eduard. II. p. 6

† IRECUM, f. pro *Vrecum*, quidquid ad littus fortuito appulit. Ch. Frid. III. an. 1452. to. 1. Cod. Ital. dipl. p. 1641. *Cum paſcuis, piſcinis piſcariis, theloneis, irecis, montibus, bannis etc.* Germ. *Wrack*.

IRENARCHAE, magiſtratus militares, qui ad id conſtituti erant, *vt prouincialium tutela ſuſcepta, quietis et pacis per ſingula territoria concordiam ſtare facerent*; vt eſt in leg. 7. Cod. Th. de Irenarchis. Gloſſ. Graec. Lat. Εἰρηνάρχης, *Pacator, Irenarcha, Irenarchus*, in V. S. Neſtoris Epiſc. n. 3.

† IR

IRENSES, Hiberni, ap. Ord. Vital. l. 11. et 12.

IRESCALES, f. pro *Ineſcales* vel *Ineſcabiles*, quaſi qui eſca ſaturari non poſſint, inſatiabiles. († Seu potius *Ireſcales*, ad iram faciles.) Hoc Epitheto donantur Normanni in veteri Collectione MS. miracul. S. Martialis Lemouic. ex eiusd. Eccl. Archiuo; de qua Bosquetus part. 2. Hiſt. Eccl. Gall. p. 55.

IRONICVM, ironia, vel iniuria.

IRONICVS, deriſorius, iniurioſus. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1381.

IROR, ὀργίζομαι, *iraſcor*, in Gloſſis Lat. Graec. Sangerm. et in Supplem. Antiquarii.

IRQVIS, παῖς ἄρχων ἡβῆσαι, *Hirquitallus*, in Supplemento Antiquarii.

IRRADICATVS, eradicatus. Chartular. Normann. Mſ.

IRRADIBILIS, qui radi nequit. Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684.

IRRATIO, priuatio rationis. Tertull. adv. Praxeam c. 15. *Non ſine Irratione et amentia.*

IRRATIONABILITAS, INRATIONABILITAS, auerſatio a ratione, t. 7. Collect. Hiſt. Franc. p. 294.

IRRATIONABILITER, absque cauſa, contra omnem rationem, Gall. *contre toute raiſon.* Flodoardus l. 3. col. 21.

IRRECISVS, non reciſus. Acta SS. t. 3. Aug. p. 620.

IRRECITABILITER, ineffabiliter. Venantius in carmine Paſchali verſu 19.

IRRECTA LEX, praua, minus recta, apud Simeonem Dunelmenſem anni 1093.

IRRECTABILITER, a recto minime aberrando. Conc. Pariſ. ſub Gregor. IV. c. 41.

IRRECVPERABILIS, qui nequit recuperari, in Chronico Erford. ad a. [illegible]

IRRECVPERABILITER, absque ſpe recuperationis, to. 10. Collect. Hiſt. Fr. p. 57.

IRRECVSE, absque recuſatione. Charta Vdislai Poloniae Reg. anni 1430. in Bullario Carmelit. pag. 619.

† IRREDIBILIS, qui redire nequit, in comoedia ſine nomine Mſ.

† IRREDITVRVS, non rediturus, Acta SS. t. 2. Maii p. 221.

IRREFLEXIBILITER, modo inflexibili, apud Marten. t. 6. Ampliſſ. Collect. c. 768.

IRREFRAGABILITER, firme, inuiolate, adeo, vt refragari nemo poſſit, in Charta anni 1146. apud D. Calmetum t. 2. Hiſt. Lotharing c. 1146.

IRREFRIGERIVM, locus ad refrigerationem accommodus, († vel potius ob frigus incommodus, vt ſunt aulae nimis ſpatioſae,) apud Marten. tom. 2. Ampliſſ. Collect. col. 1395.

IRREGAVDITIO, V. *Inregauditio.*

† IRREGISTRARE, in *regiſtra* referre, Gall. *Enregiſtrer.* Inuent. Chart. reg. ann. 1482. V. *Inregiſtrare.*

IRREGRESSIBILIS, qui nullum admittit regreſſum. Vide locum in *Traguli.*

IRREGRESSIBILITER, absque regreſſu. *Cito et Irregreſſibiliter currere*, apud S. Bernardum Epiſt. 441. *Irregreſſibiliter fugere*, in Vita S. Godeleuae Virg. tom. 2. Iulii. p. 373. *Irregreſſibiliter dare*, in Chartulario S. Vincentii Cenoman. fol. 79.

† IRREGVLATVS, inordinatus, Gall. *Dereglé.* Hiſt. Nem. t. 3. Prob. pag. 128.

IRREITERABILE SACRAMENTVM, quod non poteſt iterari, in Conſtitutione Innocentii VI. PP. an. 1354. e Bullario Carmelit p. 84

IRREMEDIABILITER, modo irremediabili, in Charta an. 836. apud Calmetum to. 1. Hiſt. Lotharing. c. 302.

† IRREMEDICABILIS, continuus, to. 10. Coll. Hiſt. Franc. p. 282.

IRREMISSIBILIS, inexpiabilis. Occurrit ſaepe.

IRREMISSIBILITER, nullo relicto veniae loco, in Bullario Carmelit. p. 622.

p. 622. apud Ludewig. to. 5. pag. 304. etc.

† IRREMOTVS, immenſus, intolerabilis, t. 7. Collect. Hiſt. Fr. p. 417.

IRREPARABILITER. Vtitur Sigebert. a. 1072.

IRREPLEGIABILIS, qui alicuius criminis accuſatus *plegium* de iuri ſtando dare nequit, ſed ſtatim carceri mandatur. Fleta l. 1. c. 20. V. *Plegius*.

† IRREPREHENSIBILITER, abſque reprehenſione, t. 9. Coll. Hiſt. Fr. p. 190.

† IRREPTVS, pro irretitus, in Ch. magn. S. Vict. Maſſil.

IRREPVLSVS, qui non poteſt repelli, violari ſeu infirmari, in Charta anni 1168. t. 2. Rerum Mogunt. p. 753.

IRREQVIETVDO, *induſtria*, *diligentia*, *vigilantia*, in Gloſſar. Barthii ex Baldrici Hiſt. Palaeſt.

IRRESOLVTVS, incertus animi, Gall. *Irreſolu*. Vtitur Iohannes de Monſteriolo, apud Marten. tom. 2. Ampliſſ. Coll. c. 1436.

IRRETITVRA, actio irretiendi ſeu implicandi. Geſta Hugonis Ep. Cenoman. apud Mabill. t. 3. Anal. p. 353.

IRRETITVS, in ius vocatus, vt ſe *recto* ſiſtat, ad *rectum* vocatus, quaſi *Inrectatus*. Leges Burgor. Scoticor. c. 80. §. 1. *Si quis Irretitus fuerit de aliquo malefacto, etc.* Vbi Skennaeus, alias *rectatus*, id eſt, vocatus in ius, vt rectum faciat. Flodoardus lib. 3. cap. 3. *Quemdam Mancionem nonnullis criminibus Irretitum, etc*

IRRETRACTABILITER, immutabiliter, ita, vt non poſſit retractari, in Litteris 1369. apud Ludew. t. 6. p. 406.

† IRREVERENS, INREVERENS, inuerecundus. Capit. a. 851. to. 7. Collect. Hiſt. Fr. p. 67. 640.

IRREVERTIBILITER, ſine reuerſione, Gall. *Sans retour*, apud Raym. Duellium, lib. 1. Miſcell. p. 8.

† IRREVINCIBILITER, inuiolate, apud Murator. tom. 5. Antiq. pag. 849.

† IRRIGVVM INFERIVS, *ti[...] inferni*, IRRIGVVM SVPERI[...] *quod eſt amor Dei*, in Ch. a. 10[...] to. 12. Gall. Chriſt. Inſtr. pag. 3[...] Vbi *irriguum* i. e. quod irritam[...] ſtimulus.

† IRRINA, *non profutura*, in v[...] Gloſſ. Cod. 7641.

IRRITARE, irritum facere. Codex [...] gum Norman. c. 56. ap. Ludew. [...] 7. p. 261.

IRRITATIO, reſciſſio, abrogat[...] qua quid fit irritum, in Conſtitu[...] one Martini V. PP. anni 1410. [...] Bullario Carmelit. p. 72.

† IRROGATIO, damnum, detrime[...] tum, to. 7. Collect. Hiſt. Franc[...] 299.

IRROTVLAMENTVM, relatio in [...] *tulum*, apud Rymer. to. 5. p. 2[...] t. 8. p. 94. 502. etc.

IRROTVLARE, in *rotulum* ſeu a[...] referre, inſcribere, apud Ryme[...] t. 2. p. 673.

IRRVMPERE, infringere, violar[...] Donatio D. Muniae Abbatiſſae, t[...] 3. Concil. Hiſp. p. 91.

† ISABARDVM. Ch. Bereng. reg. [...] 950. t. 2. Ital. Sacr. p. 104. *Offer[...] mus - - - omnem diſtrictum ab [...] ſtris, quod Aueretum nominatur, [...] Rouereto ſiue ciuitas noua, vel Iſ[...] bardum, tiloneum quoque etc.*

ISANGELIA, ἰσαγγελία, *nuncia[...] conforme. Item iudicium et accuſat[...] in proditores, et quorum crimina leg[...] bus non continentur*, in Amalthe[...] Vocabularium Suſſannaei: *Iſang[...] lia, accuſatio, indiciumque, quod [...] proditores vel reos laſae maieſtatis [...] tenditur.*

ISARA, V. *Iſura*.

ISCALIDVS AGER, *quaſi excolit[...] ab Excolo, quia iam a cultura ex[...] rit, ſicut Exconſul, quia a Conſula[...] diſceſſerit*. Iohan. de Ianua.

ISCANNVM, vt *Excambium*, Ga[...] *Echange*, permutatio. Charta Iu[...] nis Epiſc. Sagienſis e Tabulario [...] Vincentii Cenoman. V. *Cambiare*.

† ISCEPVROS, *lo ſuco de lana de* [...] *core*. Gloſſ. Lat Ital. Mſ.

ISCHAL, V. *Laiſcum*.

ISCHOLA, ISCLA, pro *Schola*. La[...] rent. in Amalthea, ex Salmaſio.

ISCHVRIA, ἰσχουρία, obſtructio veſicae cum vrina retinetur in veſica, apud Felibian. Hiſt. San-Dionys. p. 588. Medici dicunt *Iſchuria*, Gall. *Iſchurie*.

ISCLA, Occitanis et Prouincialibus, alluuio, accreſcens ager, vel inſula e terris flumine advectis. Charta anni 1063. ex magno Chartulario S. Victoris Maſſil. p. 91. *Ex his ſexteiradas ſeptem ſunt apud Podium Precionis, duae in Iſcla. V. Iſchola.*

† ISCLOTVM, diminut. ab *Iſcla*, in Ch. Mſ. a. 1539.

ISCOA, V. *Laiſcum.*

ISEMBRVNVS, panni ſpecies. Liber Ordinis S. Victoris Pariſienſis c. 18. *Qualitatem autem veſtimentorum in colore et pretio accipimus, de qua ſtatuimus, vt Iſembrunum in veſtra ſocietate nullus portet.* Statuta vetera Domus Dei Pariſienſis MSS. *Sacerdotales Clerici ad frequentandam Eccleſiam poterunt habere cappas de Yſembruno apertas et talares, et ſuperlicea et pelliceas agninas, et botas ad eundum in Eccleſiam.* V. *Galabrunus.*

ISENGRINVS, *Iſangrinus*, lupus, Germ. Iſegrimm. Iacobus Meierus lib. 8 Annal. *In Rythmis Iacobi Merlandi lupus Iſengrin* vocatur. Guibertus L. 3. de Vita ſua c. 8. *Solebat autem Epiſcopus eum Iſengrinum irridendo vocare, propter lupinam ſcilicet ſpeciem, ſic enim aliqui ſolent appellare lupos.*

ISICIVM. Gloſſ. Saxon. Aelfrici: *Iſicia, Meerhgehoet.* Vbi Somnerus, melius *Gehaec*, farcimentum: eſt vero *Moerh* lucanica, ἰσίκιος, Athenaeo et Alexandro Aphrodiſienſi. Iacobus a Partibus in Gloſſis ad Alexand. Iatroſophiſtam L. 2. cap. 73. *Iſicia ſic fiunt: coquuntur piſces, et poſtea pinſantur in aceto, vel vino, et ſuper aſpergitur puluis aromaticarum ſpecierum.* Iſidor. lib. 20. Orig. *Iſocem piſcem quendam vocant, ex quo primum Iſitia facta ſunt, et quamuis ex alio genere piſcium fiant, initium tamen piſcis hic et vocabulum dedit.* Sic et *Iſocem* Iſicii nomine donat Beda lib. 1. c. 1. et ex eo Henricus Huntindon. L. 1 Hiſt. initio de Britannia; *Fluuiis vero abundat valde piſcoſis - - - et quidem praecipue Iſicio redundat et anguilla.* Lampridius in Heliog. *Primus fecit de piſcibus Iſitia.* Apud Apicium lib. 2. de Re culinaria. cap. 1. inſcribitur de *Hyſitiis*. Varie autem apud eumdem Scriptorem vox illa ſcribitur, nam lib. 5. c. 3. et alibi Eſitia habetur. *Pullus Hyſitiatus, lepus Hyſitiatus* apud eumdem lib. 8. c. 7. *Panis Iſicio concluſus*, apud Auitum Viennenſem Epiſt. 77. OSITIVM, perperam occurrit, pro *Iſicium*, apud Caeſarium lib. 6. Miracul. c. 5.

ISIX, piſcis genus, aliis *Eſox*, Gall. *Aloſe*. Ardo in Vita S. Benedicti Aniani n. 36. *Ecce ſubito praegrandem piſcem, quem Iſicem vocant conſpicit circa littus natantem etc.*

ISLA, pro Inſula, Gall. *Iſle*, in Charta a. 1180. inter Inſtr. t. 2. Gall. Ch. c. 69.

ISMALTVM, vt infra *Smaltum*, encauſtum, Gall. *Email.* Chart. ann. 1336. ex Archiuo Ep. Maſſil.

ISMERLVS, ſpecies auis, V. *Smeriliones.*

ISNECHIA, nauigii ſpecies, V. *Naca.* 1.

ISOAEDRVM, V. *Icoſahedrum.*

† ISOPHAGVS, *la boce du ventre*, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

ISOX, V. *Eſox.*

ISPERVS, ſpecies monetae, V. *Hyperperum.*

ISPIA, Hiſp. *Espia*, Gall. *Eſpion*, explorator. Computa Dalphin. tit. Graiſiuod. ann. 1334. fol. 42. V. *Eſpia.*

ISPILLORIVM, idem, quod *Pilorium* de quo infra, in Libertatibus Bergeraci, de fure. † Leg. *Ippillorium*, vt ſupra.

† ISPONSIO, ſponſio. Chart. a. 746. apud Murat. t. 6. Antiq. p. 412.

† ISRAEL, lapilli vel gemmae ſpecies. *Morſus - - - muniti de perreria, videlicet de Iſrael, de perlis etc.* in Inuent. S. Capell. Pariſ. ann. 1376. *Vne pierre d'Iſrael*, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1389.

✝ ISSARCIA, funalis apparatus nauium, Hiſp. *Xarcias*. Chr. Mſ. an. 1335.

ISSARTARIA, vt ſupra *Exartus*, ſilua in agrum cultum redacta. Chartularium Camalarienſis Monaſt.

ISSENBRUNUS, vt *Iſembrunus*. V. locum in *Galabrunus*.

✝ ISSES, dolii ſpecies. Chr. Mſ. an. 1194. *Cum cadis qui vulgo dicebantur Iſſes*.

✝ ISSHAC, ISHIDA, YSHIDA, vectigal quod pro euehendis mercibus ſoluitur, a Gall. *Iſſue*. Chart. Mſ. Henr. V. reg. Angl. Alia an. 1319. V. *Exitus* 3. et *Exitus* 1. YSHIDIA, in Pariag. Mſ.

ISSUGARE, detergere, Gallis *Eſſuier*, Ital. *Aſciugare*, Hiſp. *Enjugar*. Vet. Ceremoniale MS. B. M. Deauratae.

ISTAE, χαῖται, *ſetae*, in Supplem. Antiquarii. χαίτη proprie dicitur de iuba equi. V. *Iſtre*.

ISTEGA, *nauis*, *lembus*, *tabulatum nauis*, *ſuper quod nautae ambulant*. Ita Papias in Lit. L. ſed legere debuit *Triſtega*, V. in hac voce; ſeu potius *Stega* pro ςέγη, tectum.

ISTER, ἔθος, συνήθεια, *conſuetudo*. Supplem. Antiquarii. Lege et vide *Inſtar*.

✝ ISTIPULATIO, ſtipulatio, in Ch. an. 746. ap. Murat. to. 6. Antiq. p. 412.

ISTITA, ἀκροζώνη, *extremitas Zonae*, in eod. Supplemento. Sed lege *Inſtita*.

ISTOMID, ſpecies ſedilis, apud Aremoricos. Tabularium Rothonenſe: *Conwoion Monachus ſcripſit iſtam cartulam per commeatum Alurici Machtierni ſedentis ſuper triſocalium, id eſt Iſtomid in fronte Eccleſiae, ſtante Rethworet in dextera eius. Anno XX. Ludowici Imp*. Boxhornius in Orig. Gall. *Vſtol*, *Sella*, *ſeliquaſtra*, *ſedile*.

ISTONA, πορευτής, in Gloſſis Lat. Graec. MSS. Sangerm. qui iter facit.

ISTORIAE, ISTORIARE, V. *Hiſtoriae*.

ISTRE, *ſetae*, in Gloſſis Iſidorianis. V. *Iſtae*.

ISTRIA, veneficia, V. in *Striga*.

ISTREX, pro *Hyſtrix*, V in *Chir*[...] *grillus*.

✝ ISTROMATES, *li murari*, in Glo[...] Lat. Ital. Mſ.

✝ ISTULI, *li nervi della terr*[...] *ibid*.

✝ ISULA, inſula, locus foſſa cinctu[...] Tract. Mſ. de re milit. et mach. be[...] col. 66. ISULATUS, idem, co[...] 115.

ITALICANA *Formata*, *Litterali*[...] *Notalis*, Varia ſcripturarum gener[...] V. *Scriptura*.

✝ ITATENUS, ita prorſus, in M[...] Sept. to. 6 Sept. p. 428.

✝ ITAVER, *lo longo cammino*. Glo[...] Lat. Ital. Mſ.

ITEM, caput, *articulus* vulgo noſtris[...] *aera*, Latinis, vt obſeruatum a C[...] ſaubono ad Theophraſti Characte[...] res p. 332. Id autem vocabuli de[...] tum articulis, quod reuera ab h[...] voce *item*, initium iis eſſet, qua[...] *rurſum*, *denuo*, Gloſſ. vett. *Item* ὁμοίως, πάλιν, V. Iuretum ad Sym[...] mach. L. 1. Epiſt. 12.

ITER, ſeu ITINERATIO, iuſtiti[...] riorum, quos itinerantes vocaban[...] Angli, progreſſus ad deſignatos ſib[...] Comitatus, in quibus iudicia ſu[...] exercebant. V. *Iuſtitiarii itineran*[...] *tes*, in *Iuſtitiarius*. ITER EXER[...] CITALE, hoſtis, equitatio, *caval*[...] *cata*. *Itineris exercitalis debitores*, i[...] Capitulari Ludouicii Pii Imp. an[...] 828. qui tenentur ire in Exercitum[...] Regis, ſeu vt loquuntur eadem Ca[...] pitula, qui debent *expeditionem ex*[...] *ercitalem* facere. *Iter hoſtile*, Wal[...] fridus Strabo de Vita S. Galli, l. 2[...] cap. 1. V. *Hoſtis*. ✝ ITER CRU[...] CIS, ſacra expeditio, pro qua cru[...] cem veſtibus aſſuebant, in Te[...] a. 1218. V. *Crux*. ✝ ITER MER[...] CADILE, publicum, regium, qu[...] itur ad *mercata*. Reg. Cam. Comput[...] Pariſ. ✝ ITER PADUENSUM[...] quod eſt inter prata vel paſcua, v[...] videtur. Ch. Mſ. a. 1309. V. *Padu*[...] *encum*.

ITERARE. (1) Iter facere, ὁδοιπο[...] ρεῖν, in Gloſſis Lat. Graec. Occurri[...] apud S. Columbanum, inſtr. S[...] Fortunatum in Vita S. Paterni Ep[...] cap[...]

cap. 7. (2) Alias *Iterare*, apud Latinos, ſumitur pro *agrum ſecunda aratione colere*, quod et *offringere* dicunt. Ita Columella lib. 2. col. 4. Gloſſ. Lat. Gr. *Iterat*, ἐξύττει, *Iteratum*; παλιντελιωθὲν. *Iteratio*, συναφεὶς, διαζυγμος. (3) ITERARE IVDICIVM; rem iudicatam per appellationem iterum iudicare: *Retractare*, i. e. iterum tractare, recenſere, recognoſcere, in leg. 1. Cod. Th. de Epiſc. iudicio, et apud Gregor. IX. lib. 35. c. 15. Sulpitius Seuerus lib. 2. Hiſtor. Sacr.

ITERIS, pro *Itineris*, dixiſſe veteres, teſtantur Soſipater, Chariſius et Nonius: quo ἀρχαϊσμῷ vſum etiam Symmachum lib. 6 Epiſt. 28. obſeruauit Iuretus. Flodoardus 14. carm. 18.

ITERVM, V. mox in *Itrium*.

ITHYRCA, ſpecies armorum ad capiendas aues. Angelus Rumplerus L. 3. Hiſtor. Monaſterii Formbac. apud Pezium, to. 1. Anecd. part. 3. c. 468. *Vtimur nunc ad capiendas aues ithyrcis, ſagittis, imo et bombardis*.

ITINER, pro *Iter*, vt veteres apud Nonium, ſic dixerunt recentiores non ſemel.

ITINERANTES, V. *Iuſtitiarii itinerantes*, in *Iuſtitiarius*.

ITINERARCHAE, *dicuntur itineris cuſtodes*, in veteri Gloſſario iuris vtriusque.

ITINERARE, iter facere, in Legibus Rotharis edit. Botherii, apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 44. not. 54. Apuleius dixit *Itiuenari* eadem notione.

ITINERARIVM. (1) Itinerum, et mansionum militarium deſignatio, quomodo *Route* Galli dicunt. S. Ambroſius Serm. 5. in Pſal. 118. (2) Mappa geographica, in qua deſcribuntur, et depinguntur mansiones militares, loca et oppida prouinciarum praecipua, cum interuallis et diſtantiis, quam Duci neceſſariam eſſe, ait Vegetius lib. 3. col. 6. Eiusmodi fuit Mappa orbis terrarum, ab Agrippa confecta, de Plinius L. 3. col. 2. 3. 4. etc. Eiusmodi eſt etiam Tabula itineraria, quam ex Bibliotheca Peutingeriana edidit Marcus Velſerus. Eiusmodi denique fuit Itinerarium, quod falſo *Antonini* nomen praefert, et in Mappam relatum, et anno Theodoſii decimo quinto exaratum, vt in Deſcriptione vrbis CP. docuit Cangius V. *Mappa mundi*. (3) Orationes, vel preces, quae ab iis, qui ſe itineri alicui committunt, recitari ſolent, quaeque a Cantico Zachariae vulgo incipiunt. Ceremoniale Epiſcopor. lib. 1. c. 2. (4) ITINERARIVM SONARE, lituo vel tuba profectionis militaris ſignum indicere. Ammianus l. 24.

ITINERARIVS, qui peregrinationes plurimas inſtituit. Eckeardus Iunior de Caſibus S. Galli col. 3 *Homo erat itinerarius lateque terrarum et vrbium gnarus*. ITINERARIAE TABVLAE, quae loco altaris erant Sacerdotibus, iter facientibus, apud Mabill. Liturg. Gall. pag. 73. V. *Altare viaticum et portatile*. ITINERARII TERMINI. Incertus Agrimenſor: *Sunt termini quibus fides non eſt adhibenda: iſti dicuntur Itinerarii*: Id eſt, qui facile mouentur. ✝ ITINERARIVS LAPIS, altare portatile, in Pontif. Mogunt. Mſ.

ITINERATOR, vt *Itinerarius*, viator, apud Marten. to. 6. Ampliſſ. Coll. c. 833.

ITIRARE, pro *Iterare*, iter facere, in Ch. a. 1261. t. 1. Rerum Mogunt. p. 614.

✝ ITISCVNGAOHAE, excubiae, vigiliae. Lit. patent. Alfonſi reg. Caſtil. a. 1356.

✝ ITREX, *icis*, *el ferro*. Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

ITRIVM, ἴτριον, *tractum*, in Gloſſ. Gr. Lat. MS. Editum ἴτριον, *Iterum*, *Iteratum*, Graecis ἴτριον, eſt genus placentae pertenuis.

ITVS, iter, via, occurrit apud Eulogium Cordubenſem lib. 1. Memorial. Sanctor. *Itui veſtro nullus adverſari quibit*.

✝ IVAGIONES, *villani*, homines ſeruilis conditionis. Priluſ. Leg. Polon. p. 455.

IVARIA, V. *Iuueria*.

✝ IVBA. (1) Ambo, pulpitum, Gall. *Iubé*. Stat. Mſ. eccl. Tull. (2) *Galea*,

lita, in vet. Gloſſar. Cod. reg. 7641.

✝ IVBARE, *delectare*, in Cod. Gloſſ.

IVBENTABILIS, V. *Iouentalis*.

IVBERE, dignari, velle, Gall *Daigner*, *vouloir bien*. Atticus Epiſcop. CP. in Epiſtola ad Murelium Carthag. et alios Afros, apud Labbeum, to. 2. Concil. c. 1145. *Petens, vt pro me plurimum veſtra ſancta Congregatio orare Iubeat*.

IVBERI, coloni, Hiſpanis. Charta Sancii Ramirezii Reg. Aragon. apud Marcam in Hiſt. Benearn. lib 4. c. 20. *Niſi tantum, quod ponant in eorum haereditatibus Iuberos, qui illas terras laborent, et quod eis eorum fructum reddant.* Infra: *Sed in ſuas haereditates mittat Iuberos qui laborent illas.*

IVBERVM, *Luciferum*. Papias in Amalthea.

IVBEVS, tunicae ſpecies, Gall. *Iupon*, *Pourpoint*, Hiſp. *Iubon*. Computus anni 1202. apud D. Bruſſel de Feudorum vſu, to. 2. p. CLVI. V. *Gipo*, *Gambeſo* et *Guba* 1.

IVBILAEVS. (1) *Iubilaeus* inquit Iſidorus lib. 5. cap. 37. *interpretatur remiſſionis annus Eſt enim Hebraicus et ſermo et numerus, qui ſeptenis annorum hebdomatibus, id eſt 49. annis texitur in quo clangebatur tubis, et ad omnes reuertebatur antiqua poſſeſſio, debita abſoluebantur, confirmabantur libertates.* (2) IVBILAEI deinde nomenclatura donata plenaria peccatorum indulgentia iis, qui limina SS. Apoſtolorum Romae viſitarent, quolibet centeſimo anno, indulta, cuius auctor fuit Bonifacius VIII. PP. Poſtea Clemens VI. PP. *ad inſtantiam et ſupplicationem Romanorum, qui de hac cauſa ad eum ſuos nuncios miſerant, mutauit magnum Iubilaeum de 50. in 50. annos.* Verba ſunt Auctoris Vitae Clementis a Boſqueto editae, quibus conſimilia habet Continuator Nangii. Deinde Vrbanus VI. PP. Pontificatus ſui ann. 11. Chriſti 1389. tertio Idus April. *inſtituit, vt omnis Iubilaeus per Clementem VI. de centeſimo anno ad quinquageſimum reductus, deinde in futurum de triceſimo tertio anno in triceſimum tertium annum ſemper inſtitueretur, et vt annus Natiuitatis Domini proxime venturus videlicet 1390. eſſet Iubilaeus, quia eum commouit tempus vitae Domini noſtri Ieſu Chriſti in humanitate, quod totum poſtquam natus eſt de Virgine (per cuius mortem theſaurus Eccleſiae, vnde indulgentiae peccatorum omnes emanant, cumulatus) triginta trium annorum curriculo completum fuit.* Ita Megnum Chronicon Belgicum. Bonifacius vero IX. Vrbani ſucceſſor, Iubilaei gratiam latius diffundens, *Regibus et aliis dominis temporalibus et ſpiritualibus, religioſis etiam Conuentibus per diuerſa loca conſtitutis conceſſit, vt in partibus huiuſmodi gratiae largitatem poſſent conſequi, ita tamen, vt Confeſſor, quem aliquis eorum eligeret, nomine Baſilicarum et Eccleſiarum, videlicet Petri et Pauli, Ioannis Lateranenſis et S. Mariae Maioris, aliquas Eccleſias in partibus per Confeſſorem electum deputandas, certis vicibus tenerentur viſitare.* Haec ex Willelmo Thorn. ann. 1390. Demum, vt quaeque aetas particeps beneficii iſtius fieret, Sixtus IV. Iubilaeum ad viceſſimum quintum annum contraxit, primamque eiusd. egit celebritatem ann. Domin. 1475. V. eumdem Gobelinum c. 81. pag. 268. col. 84. pag. 279. (3) Poſſeſſio, ſeu praeſcriptio 50. annorum. Canones Hibern. lib. 41. col. 7. (4) Homo grandaeuus, centenarius. Flodoardus lib. 1. Hiſt. Remenſis, cap. 17. *Quid ille Iubilaeus, (ita virum ſanctum, propter aetatis prolixitatem vocitantes) facere vellet, etc.*

IVBILARIVS, qui quinquaginta annos in eodem ſtatu perſeuerauit. Inſtrum. an. 1082. to. 2. Rer. Mogunt. p. 889. *Dominus Thomas - - huius inſignis Collegii decanus et trium Cathedralium eccleſiarum quinquagenarius Canonicus et Iubilarius (vt vocant) monumentum hoc - - poſuit.*

IVBILARVS, clarus, illuſtris. Miracula S. Vincentii Madelgarii tom. 3. Iulii p. 679.

IVBILEVM, licentia, vt vocant, Sorbonica, ſeu biennium quo Baccalaurei tenentur diſputationibus theologicis intereſſe, vt doctoris gradum poſſint conſequi. Charta anni 1456. apud Lobinell. tom. 3. Hiſt. Pariſ. p. 185.

IVBILVS, Vgutioni, *Argutus ſonus, vnde iubilare, cantare, quadam voce confuſa prae gaudio exultare et laetari.* S. Hilarius in Pſal. 65. *Iubilum, paſtoralis agreſtisque vocis ſonum, nuncupamus.* IVBILVM, militare vocabulum fuiſſe, probat Carolus de Aquino, ex hoc Ammiani loco lib. 22. *Acceſſere flagitia diſciplinae caſtrenſis, cum miles cantilenas meditaretur pro Iubilo molliores.* Ex quibus merito conficit Vir eruditus Iubilum fuiſſe genus clamoris vel acclamationis militaris, vt probabiliſſimum eſt, ad laetitiam teſtificandam. Proprie autem ſequioris aeuris Latini Scriptores *Iubilum* appellarunt, quod alii *Neumam*, productionem cantus in finali litera antiphonae, ſeu cantus eccleſiaſtici. Honorius Auguſtod. lib. 1. c. 14. *Vnde quidam longam neumam cum organis iubilant, quae Iubilum vocatur.* Cap. 88. *PP. in feſtiuis diebus neumam, quae Iubilum dicitur iubilare ſtatuit.* Liber Ordinis S. Victoris Paris. cap. 1. *Dicent Amen et finietur ſine iubilo.* V. *Pneuma.*

IVBON, vox Hiſpanica V. *Iubeus.*

† IVCATA, modus agri, i. q. *Iuctus*, ap. Mabill. in Muſeo Ital. p. 177.

IVCTVS, etc. modus agri, Germ. Joch, Juchart. Notae Tyronis: *Itiner, iugerum, aripennis, Iuctus.* Polyptychus Floriacenſis: *Habet ibi de vinea indominicata Iuctos id eſt, aripennos, 100.* Infra: *De terra arabili indominicata ad medios 240. vnius ſationis, de prato Iuctos 60. de ſilua plus minus buxnarios 100.* IVNCTVS interdum ſcribitur, vt in Pancharta nigra, S. Martini Turonenſis, anni 892. *Ad quam adſpiciunt aripennes vineae 4. et quarta vna terrae arabilis, et iuncti 4. de prato, cum corte dominica et vineis etc.* Neque aliud videtur IVCHVS, in Charta S. Galli, apud Vadianum lib. 2. de Monaſteriis Germaniae p. 83. *De medio, quod habuit territorio, - - - Iuchos 4. ad reconciliationem nobis dedit.* IOCHVS, in Charta 42. inter Alamannicas Goldaſti. Charta 41. Atque hae voces videntur ductae a *iugo boum*, vt *Iunctus* et *Iuctus* idem fuerit quod *Bouata*, id eſt, tantum terrae, quantum par boum arare poteſt.

IVCVNDA, vt ſupra *Iocalia*, Gall. *Iolaux*; († vel potius fructus ſaccharo conditi, aut raſtilli ſaccharati. Gall. *Confitures.* V *Dulcia.*) Formula vetus apud Eccardum ad calcem pactus Legis Salicae p. 245.

IVCVNDARI, pro oblectari, habent non ſemel vetus Biblior. Interpres, S. Auguſtinus lib. 17. de Ciuit. Dei, Lactantius l. 4. cap. 6. etc.

IVDAEA, V. IVDAEARIA.

IVDAEA CARNES. Statuta Maſſil. lib 2. col. 33. *Conſtituimus vt nullus macellarius vendat in Maſſilia ſcienter carnes hircinas vel caprinas, aut carnes Iudaeas, vel carnes de morticinis, nec carnes leproſas, etc.* Carnes animalium a Iudaeis interfectorum intelligendas eſſe palam eſt, ex Statutis Arelat.

IVDAEARIA, IVDAEA, IVDERIA, IVDAICAE, IVDAISMVS, manſio Iudaeorum in oppidis. IVTARIA, Maſſil. *Iuerie.* Litterae anni 1389. ex Schedis D. Le Fournier: *Nullus Iudeus extra Iutariam communem cum aliis Iudaeis audeat inter Chriſtianos alicubi habitare. Careria Iutariae in Charta* anni 1428. ex iisd. Schedis. IVZATARIA, in Notis obituum et fundationum ad marginem veteris Martyrologii Eccl. Aquenſis, *Hoſpicio ſito in Iuzataria.* IVDAEA, Gloſſ. Lat. Gall. *Iudaea, Iurie.* M. Paſtorale Eccl. Paris. lib. 6. Ch. 15. *Qui denarii accipientur Pariſiis in furno, qui eſt in Iudaea.* IVDAEARIA. Charta Philippi Auguſti anni 1216. in eius Regeſto f. 167. *Halam ſitam apud Pariſios in Iudaearia, vbi venditur bladum etc.* IVDERIA. Vet. Statutum pro Regno Nauarrae, iactum a Io. Paſte, Decano Carnotenſi, et Hugone *de Viri* Milite, reformatoribus dicti

Regni: *Item ordinatum eſt, quod fiat Iuderia in platea, aſſignata Iudaeis, ſecundum quod eſt incoepta et ſint domus cenſuales, etc. Item fiat ibidem carniceria pro Iudaeis.* IVDARIA, in Chronico Petri IV. Regis Aragoniae l. 4. col. 8. IVDAICA. Romualdus in Chron. MS. a. 1125. ✝ IVDECA, in Chr. ann. 1090. apud Murat. tom. 1. Antiq. pag. 900.

✝ IVDAICA. (1) V. *Iudaearia.* (2) Cenſus annuus a Iudaeis ſolutus. Ch. Mſ. a. 1230.

IVDAIZARE, ἰουδαΐζειν, ap. Commodian. Inſtruct. 37.

IVDAISMVS. (1) Idem ac *Iudaearia.* Guillelmus Rishanger. an. 1263. p. 668. *Wigorniam cepit, et intrauit et Iudaismum euertit.* Monaſtic. Anglic. to. 1 p. 22. *Duae cartae Alienorae reginae de 13. tenementis in Iudaismo Cantuar. Iueria*, p. 1057. (2) Interdum *Iudaismus* videtur vſurpari pro Iudaeorum menſa nummularia, ſeu vſuraria. Idem Monaſt. Anglic. t. 1. p. 839. *Cuius tempore empta fuit grangia de Koreby, et domus obligata in magnis debitis in Iudaismo.* Tom 2. p. 10. *Hoc nullo modo alicui domui religionis, nec in Iudaismo pignori obligare praeſumant.* Et pag. 665. *Sex marcas ſterlingorum ad acquitandam terram praedictam de Iudaismo, in quo fuit impignerata.* (3) Ἰουδαϊσμός. religio, ritus Iudaeorum, lib. 2. Machab. c. 8. V. 1. c. 14. V. 38. Galat. c. 1. VV. 13. et 14.

IVDAIZARE. (1) Religionem et ritus Iudaeorum ſectari, Galat. 2. 14. et apud Scriptores eccleſiaſticos non ſemel. (2) Fidem fallere. Ottoboni Scriba Annales Genuens. lib. 3. ad an. 1195. apud Murator. tom. 6. c. 371. *Promiſſo itaque foedere et pacis iuramento per quosdam piratas ciues eorum, qui multos Ianuenſes antea ceperant et exſpoliauerant, Iudaizantes fecerunt podium Bonifacii reaedificari et oppidum in eo conſtrui.*

IVDEX. (1) Conſul. Hieronymus in Chr. *Primus Diocletianus adorari ſe ut Deum, et gemmas veſtibus calceamentisque inſeri iuſſit; quum ante eum omnes Imperatores in modum Iudicum ſalutarentur*, etc. Vbi Euſebius: οἱ πρῶτοι γὰρ βασιλεῖς κατὰ τοὺς ὑπάτους τετίμηντο. At Iornandes Iudices hoc loco non *Conſules*, ſed *Proceres* interpretatur, vbi de eodem Diocletiano lib. de Regnorum ſucceſſione: *Diademataque in capite ante eum omnes chlamyde tantum purpurea, vt a priuatis diſcernerentur, habebant, et vt Iudices caeteri ſalutabantur.* De qua vocis notione mox agimus. (2) IVDICES, interdum iidem, qui *Comites*, vt in V. *Comes* docuimus. Interdum etiam fuere *Iudices* diuerſi Comitibus, quibus ſuberant, et in iudiciis aſſidebant. Lex Baiwar. tit. 2. col. 15. §. 2. *Comes vero ſecum habeat Iudicem, qui ibi conſtitutus eſt iudicare et librum legis, vt ſemper rectum iudicium iudicet.* Hincmarus de ordine Palatii. c. 10. *Tales etiam Comites et ſub ſe iudices conſtituere debet qui auaritiam oderint, et iuſtitiam diligant.* (3) Idem, qui Dux, in Translatione S. Fauſtae Virg. et Mart. Saec. 4. Benedict. part. 2. p. 78. vbi Arnaldus Dux Gaſconiae ſemel *Iudex* appellatur. (4) Magnates, Proceres, Comites, vel Senatores. Gloſſ. Lat. Gr. *Iudex*, ἄρχων, κριτής. Ammianus lib. 17. *Optimates et Iudices varii ex populis praeſidentes.* Alia ex eodem Ammiano ſuggerit Lindenbrogius ad lib. 27. p. 173. Iornandes de Regnor. ſucceſſion. in Iuſtiniano, de Stoza tyranno: *Aliisque Iudicibus peremptis in Ducem Salomonem, ſaeuiebat.* Infra: *Fugat exercitum, Iudices partim donis, partim blanditiis ſibi conſociat.* Vetus Interpres Concilii Calchedonenſis Act. 1. et alibi ἄρχοντας, *Iudices* ſemper vertit, vt et Interpres Concilii VII. Oecumenici. (5) IVDICES, doctores, qui olim *Doctores legis* dicti, et iudiciis Comitibus aſſidebant. Marſilius de Menandrino in defenſore pacis part. 2. cap. 2. *Adhuc autem dicitur hoc nomen, Iudex ſecundum aliam ſignificationem, de habente ſcientiam iuris politici ſeu ciuilis: qui etiam appellatione, conſueta Aduocatus nuncupari ſolet.*

ſolet, licet in pluribus Prouinciarum, et maxime Italicarum, Iudex vocetur. (6) Interdum Notarius, vt ex aliquod Chartis colligitur, apud Vghell. t. 1. p. 394. (7) † *Iudices* qui et *Teſtes* appellantur, ſilices ad metas apponi ſoliti. Hieron. de Monte Brix. Finregund. col. 17. Vide *Feſti* 3.

IVDICES ECCLESIASTICI, in Capitul. Caroli Magni lib. 5. cap. 14. lib. 6. cap. 330. V. *Curia Chriſtianitatis*, in *Curia* 4. † IVDEX ANNALIS, cuius officium annuum eſt. Ch. a. 1343. to. 1. Hiſt. Caſſin. p. 138. IVDEX CINCTVS, a Principe delegatus, cingulo donatus. V. *Cinctus*. IVDEX DATIVVS, delegatus, Gall. *Commiſſaire*. Iudicium inter Abbatem Fatuenſem et Presbyteros S. Euſtachii an. 997. apud D. Le Blanc in Diſſert. Hiſt. pag. 89. † IVDICES DOMNORVM, qui a rege vel imperatore iudices delegabantur. Placit. a. 941. ap. Murat. t. 1. Antiq. p. 500. IVDICES FORANEI. Litterae Philippi Pulcri, Fr. Regis an. 1290. to. 1. Ordinat. Reg. pag. 319. *Item quod Iudices Foranei qui vocantur, nec deinceps ponantur ibidem. V. Vicecomes.* IVDEX REIPVBLICAE, Exarchus dicitur apud Anaſtaſium Bibl. in Deuſdedit PP. IVDICES INFERIORIS GRADVS, in L. 12. Cod. Th. de Appellat. qui IVDICES MEDIOCRES, dicuntur Aniano ad L. 8. Cod. de Iuriſdict. et vbi quis, etc. † IVDEX DE LEGE ET DE VSV, legum peritus et in *vſaticis* verſatus. Stat. Piſtor. an. 1107. ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 560. † IVDEX OPERARVM, qui operibus publicis inuigilat. Ch. Mſ. an. 1385. IVDICES PROVINCIARVM, id eſt, Rectores, in Legibus 2. 3. 7. Cod. Theod. de Operib. publ. IVDICES PVBLICI, regii, a Rege conſtituti, in Leg. Longob. lib. 2. tit. 21. §. 30. *Vt nullus Iudex publicus ſiue miniſtri publici, etc. V. Publicus.* IVDEX FORI, qui alias *Iudex nundinarum*, apud Adrevaldum de Miracul. S. Benedicti, cap. 35. IVDEX CIVITATIS, in Lege Longobardorum lib. 2. tit. 11. §. IVDICES PRO CVRIA, qui a minis feudalibus conſtituuntur, de controuerſiis, quae inter i et vaſallos oriuntur, iudicent. DEX LOCI, apud Gregor. Tu lib. 5. cap. 49. IVDEX GLA *ſpiritualis et clauſtri*, in Actis pitular. Capituli Lugdun. an. 1 fol. 107. IVDEX HOSPITII phinalis, ab Humberto II. Dal no inſtitutus, anno 1340. Huius ra et praerogatiua recenſentur Ordinatione pro Hoſpitio Dalph li to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 398. DEX ORDINARIVS, *hoc eſt feudatus*, in Speculo Saxon. lib art. 71. IVDICES PALATI qui cum Comite Palatii iudicab in iudicato, quod habetur in lib Chron. S. Vincentii de Vulturn 690. et in Charta Ludouici R Italiae an. 900. apud Vghellum 5. pag. 1576. IVDEX PALAT apud Maſſilienſes dicebatur pri aſſeſſor Rectoris in Palatio ſede pro tribunali, vt habetur in St tis eiuſdem Ciuitatis lib. 1. co vbi fuſe munus huius Iudicis de bitur. IVDEX PROVINCIAL in Speculo Saxon. lib. 3. art. §. 3. IVDEX REDEMPTVS, p nia corruptus, in Edicto Theod ci cap. 2. IVDEX FISCAL *quem Comitem vocant*, in Lege puar. tit. 53. §. 1. *Iudex fiſcalis*, de tit. 32. §. 3. tit. 51. §. 1. id qui iuriſdictionem ſuam exerc *fiſcis*, et proprietatibus Regis. ponuntur vero *Iudices fiſcales*, C matibus, Maioribus domus, D ſticis, Grafionibus, Cancellari iudicio reſidentibus tit. 88. et tanquam ii fuerint *Iudices* ma dignitatis, reſpectu *Iudicum fiſca* qui pedaneorum locum tenue IVDICES PRIVATI. Dag tus in Charta pro Monaſt. S. nyſii: *Et vt ab omnibus Opti bus noſtris, iudicibus publicis ac natis, melius ac certius cred* † IVDICES SERVI, iidem *ſerui vicarii*, qui vices domini in villis. Chartul. Belliloc. V. *Se* † IVDEX VICTVALIVM, cu

ſtualium cura et inſpectio commiſſa eſt. Murat. to. 20. p. 929. PRIMICERIVS IVDICVM, Romae dictus primus Iudicum, qui de controuerſiis et litibus Populi Romani cognoſcebat. Nam in vrbe multi erant Iudices. Ita Panuinius. Memoratur is a Bennone in Hiſt. Gregorii VII. PP. pag. 40. IVDEX AD SIGNVM EQVI, *Iudex ad ſignum Galli*, in Statutis Mediolan. part. 2. cap. 6. IVDEX MEDIVS, apud Aragonenſes primum dictus, qui poſtmodum *Iuſtitia maior*, et *Iuſtitia Aragonum* appellatus eſt, qui vt ait Blanca, ſic poteſtatem in Rege collocarunt, vt in *Iudice medio* temporatio ineſſet: quibus ex rebus conflatur et efficitur moderatus et concors Reip. ſtatus. Ab illo *Iudice medio* ſubdit idem Scriptor Magiſtratus *Iuſtitiae Aragonum* dimanauit, adeo vt idem ipſe ſit intermedius Iudex a Suprarbienſibus olim conſtitutus, qui poſtea *Iuſtitia maior*: quandoque etiam, quod ab ipſo Rege crearetur, *Iuſtitia Domini Regis* vocari conſueuit, quandoque autem *Iuſtitia in Caeſaraugusta*, quod in ea vrbe iudicium exerceret: ac *Iuſtitia Aragonum* tandem, ipſius regni nomen aſſumens, appellatus eſt. Molinus in Repertorio: Aragonenſes *elegerunt vnum ex ſeipſis in Iuſtitiam Aragoniae, qui eſſet Iudex inter Regem et ſubditos ſuos ſuper omnibus iis, quae Rex faceret vel pateret contra eos, vel è contra, etc.*

IVDICABILIS, de quo poteſt iudicari, apud Martianum Capellam l. 5. p. 149.

IVDICAMENTVM, ſententia Iudicis. Tabular. S. Sergii Andegau.

IVDICARE. (1) Concedere, diſponere, legare, ſupremo *iudicio* de bonis ſuis decernere: phraſis Longobardis et Gothis familiaris. Tabularium Caſaurienſe: *Ad Eccleſiam S. Trinitatis venit Inga, quae fuit coniux Bernardi, et tradidit et iudicauit omnes ſuae res proprietatis, quantum habebat et tenebat, - - - in ipſam Eccleſiam, etc.* Crebro occurrit hac notione. (2) INIVDICARE, de rebus ſuis non diſponere, ap. Vghell. t. 8. p. 83. IVDICARE POENITENTIAM, imponere. Capitula Caroli M. a. 768. edita a Baluzio cap. 1. Vbi *Iudicare* idem valet ac decernere, vel iniungere. V. *Poenitentiale.* IVDICARE LEGEM, in Lege Longob. lib. 1. tit. 18. §. 2. *Iudicare ſecundum legem*, in lege Aleman. tit. 41. §. 1. cui opponitur *Iudicare contra legem.*

IVDICARIA, iuriſdictio Iudicis, V. *Iudiciaria.*

IVDICARIVS, *qui pertinet ad iudicem*, Vgutioni. Gloſſae Graec. Lat. δικαστικὸς, *Iudicarius, iudicialis.*

† IVDICATIO, *iudicis* ſeu comitis diſtrictus, territorium. Ch. an. 1178. ap. Murat. in Antiq. Eſtenſ. p. 348. V. *Iudicatus.*

IVDICATOR, iudex. Charta Guidonis Comitis Flandriae an. 1237. ex Tabul. S. Barthol. Bethun.

IVDICATORIVM, δικαστήριον, in vet. Gloſſis, in aliis δικαστικόν, *Iudicatorium.*

IVDICATVM. (1) Sententia Iudicis. Capitula Caroli M. lib. 3. col. 37. Paſſim in vett. Chartis. (2) Decretum, ſcriptum, quo quis de rebus ſuis *iudicat* ſeu diſponit. Ratherius Veronenſis lib. de Diſcordia inter ipſum et Clericos: *Illis ablata, bonis duobus, id eſt, B. Genitrici ſanctoque Stephano Protomartyri contuli, vel potius reddidi: faciens de quibusdam inſuper ſcriptum quoddam, quod nominant Iudicatum, id eſt, decretum, pauperioribus Eccleſiis eiuſdem Eccleſiae.* Eiusdem fere notionis ac originis IVDICATVS, apud Venetos, quibus *Zudegado, e un atto leuaſi al Zadega de proprio, per ſatisfar crediti doteli, i quali ſono obligati a dote*, vt eſt in practica palatii Veneti cap. 4. Vetus Charta apud Vghellum in Epiſcopis Eporedienſibus: *Vt inde faceret legale teſtamentum, quod appellatur Indicatus*, ſeu *Charta Indicatus*, vt habetur apud Mabillon. ſaec. 6. SS. Benedict. part. 1. pag. 348. (3) Dignitas Iudicis. V. *Iudicatus.*

IVDICATVRA. (1) Dignitas Iudicis, vel Iuriſdictio, in Edicto Philippi Pulcri an. 1302. pro reformat. Regni

Regni art. 19. (2) Locus vbi iudicatur. Codex MS. e Bibl. D. *de Chalnet* ſeneſcalli Toloſani de Albigenſibus. (3) Actio iudicandi, iudicatio. Statuta Maſſil. lib. 1. cap. 20. §. 7. (4) † Iudicis diſtrictus. Chr. Ms. a. 1445. (5) † Praeſtatio, quae iudici vel potius domino fit, emolumentum quod ex iudiciis prouenit, mulcta. Ch. Mſ. ann. 1323. V. *Ingeria.*

IVDICATVS. (1) Comitatus, territorium iudicis ſeu Comitis. Chron. Ianuenſe Iacobi a Voragine apud Murator. to. 9. col. 41. *Piſani patem Ianuenſium fregerunt: ipſi enim eum exercitu Sardiniam aſcendentes, omnes Ianuenſes de toto Iudicatu eiecerunt.* (2) Officium ſeu dignitas iudicis ap. Pez. de Vineis l. 6. Ep. 23. IVDICATVM, in Stat. Maſſil. l. 1. col. 7.

IVDICIALIS, exitialis, pernicioſus. Vita ſanctae Mariae Aegyptiacae t. 1. April. p. 89.

Ne ſit ei talis transgreſſio Iudicialis.

IVDICIALITER. (1) Intelligenter. Sidonius lib 7. epiſt. 14. *Non tam iudicialiter quam oculariter intueri. Iudicialiter expertus*, apud eund. l. 5. Ep. 15. (2) Per ſententiam iudicum. *Iudicialiter condemnatus in Parliamento*, in Chron. Triuetti, t. 8. Spicil. Acher. p. 648.

IVDICIARIA. (1) Diſtrictus iudicis. Gloſſ. vetus: *Iudiciaria, Iurisdictio.* Diploma Conradi II. Imper. a. 1140. apud Marten. to. 2. Ampliſſ. Collect. col. 110. *Miniſteriales ſui curtium ſuarum, id eſt, Iudiciarias et villicationes per feodum et hereditario iure vellent obtinere.* IVDICARIA, eadem notione, in Chronico S. Vincentii de Vulturno p. 681. et in Legibus Luithprandi Reg. Longob. tit. 20. §. 9. (2) Nauium ſpecies, in Leg. un. Cod. Th. de Luſoriis Danubii: *In Scythico vero* (limite) *quinque Iudiciariae, et duodecim agrarienſes noue de integro conſtructae, inſtrumentisque ſuis nunierſis armatae.* De nominis ratione multa commentatur Iacobus Gothofredus, quae difficultatem, ni fallor, omnino non expediunt.

IVDICIARIVS, aſſeſſor. Vetus Conſuetudo Norman. c. 9.

† IVDICISSA, quae *Iudicatum* ſeu regnum poſſidet, vxor reguli ſeu toparchae in Sardinia, quae etiam *Regina* vocatur. Ch. an. 1224. ap. Murat. t. 6. Antiq. p. 7.

IVDICIVM. (1) Diſtrictus iudicis, in Speculo Saxonico lib. 3. art. 64. §. 8. (2) Teſtamentum, donatio, diſpoſitio, legatum. Petrus Diac. l. 3. Chr. Caſin. cap. 39. al. 41. *Lando Dominus Arpinenſis ciuitatis, ad mortem veniens, Iudicium fecit in hoc Monaſterio de omnibus quae ſibi iure haereditario pertinebant*, etc. (3) Alias *Diſciplina*, vox Monachorum, mulcta, quae Capituli *Iudicio* Monacho delinquenti infligitur. Decreta Lanfranci pro Ordine S. Benedicti c. 10. (4) IVDICIVM DEI, illud appellabant, quod *purgationem* alii, qua ſcilicet quis, vbi teſtes deerant, innocentiam ſuam tuebatur, et crimen obiectum a ſe amoliebatur: vtraque, *canonica* nempe et *vulgaris*, hac nomenclatura donatur. Prior quae fit per ſacramentum et iuramentum, ſic dicta, quod admittatur a *Canonibus*, et in Conciliis paſſim: altera, quae fit per duellum, ferrum candens, et huiusmodi, quod a *vulgo* inducta recepta ſit, *hominum adinuentio ſit*, vt ait Agobardus lib. de Diuino iudicio col. 2. IVDICIVM porro *Dei* vtramque purgationis ſpeciem appellant, quod exiſtimarent hocce examine, rei, de qua queſtio erat, Deum veritatem probaturum, etiam cum miraculo, *quaſi putarent*, ait idem Agobardus, *rerum latentium et occulta poſſe patefieri, et per res contrarias veritati* (vulgatem purgationem) *veritatem latentem monſtrari.* Quo ſpectant iſta ex Capitul. 1. an. 809. c. 20. *Vt omnes Iudicio Dei credant abſque dubitatione.* IVDICIVM COMMVNE, purgatio vulgaris, duellum, in libro 3. Miracul. S. Dionyſii col. 33. IVDICIVM PEREGRINVM, velúti *candentis ferri vel aquae*, in Concilio Dalmatico ann. 1199. can. 5. et Pari-

Pariſino an. 1212. part. 4. can. 15. IVDICIVM S. SPIRITVS, etiam non ſemel dictam purgationem vulgarem repertre eſt, vt quem ei praeeſſe ad veri iudicium exiſtimarent. Vetus Chronicon ſub an. 798. apud Hieronymum *dalle Corte*, l. 4. Hiſt. Veronenſis: *Tandem habito conſilio, pacti ſunt, vt haec Dei et S. Spiritus reſeruerentur Iudicio, etc.* IVDICIVM PROBABILE, quo veritatis probatio eruitur, vocatur, in Concilio Saleguſtadienſi cap. 7. *Ille qui negauerit, probabili Iudicio ſe expurget.* (5) † Iurisdictio. IVDICIVM ALTVM, i. q. *alta iuſtitia*, merum imperium ius gladii. IVDICIVM COLLI ET MANVS, maior et minor iurisdictio, ſeu, vt vocant, *alta et baſſa iuſtitia*. Diploma Henrici Saxon. et Bauar. Ducis a. 1158. apud. Ludewig. tom. 6. pag. 238. † IVDICIVM CRIMINALE, ius cognoſcendi de criminibus et ea puniendi. Ch. an. 1277. ap. Hanſiz. t. 1. Germ. ſac. p. 419. IVDICIVM DEFVNCTORVM, ius quod Parochi ſibi adſcripſerant in bona defunctorum, Gall. *Droit de mortuage*; primo quod in tertia parte bonorum decedentis conſiſteret *Tiercage* dictum, deinde vero *Neufme*, quod ad nonam tertiae partis mobilium redactum fuiſſet an. 1559. In pecudibus ab Anglis perſoluebatur. V. *Heriotum*. Conſtitutio Iohannis Britanniae Ducis ann. 1256. ex Archiuis Veteris villae: *Tertia pars Iudicii defunctorum, ſecundum terrae conſuetudinem approbatam libere et integre perſoluatur.* IVDICIVM EVINDITALE, V. *Euinditale*. IVDICIVM FORENSE, quod in foro ſaeculari redditur. Charta Henrici Imp. ann. 1107. apud Chappeauillam ad Aegidium Aureae Vallis p. 54. IVDICIVM FALSARE, V. *Falſare*. IVDICIVM IGNIFERVM, vel IGNITVM, V. *Ferrum candens*. IVDICIVM LIBERALE, quod in fauorem libertatis a iudice profertur, in Gloſſ. Gr. Lat. IVDICIVM POENITENTIAE, V. *Poenitentiale*. IVDICIVM CONCEDERE, latae ſententiae acquieſcere, ſatisfacere, Tabul. Dunenſe. IVDICIVM LEVARE. Fori Oſcae ann. 1247. fol. 4. *De homine, qui intrat in iudicium cum pignore in corte et leuat Iudicium, eſt ibi calonia 69. ſolid. ſi forte pignoratus dixerit pignoratori, antequam leuet Iudicium nec leuet iudicium, ecce hic offero ſufficientem fideantiam de directo, aut bonum caplcuatorem ſuper pignus meum: et pignorator leuauerit Iudicium cum pignore in corte, eſt calonia pignoratoris 60. ſolid.* IVDICIVM PORTARE. Vetus Charta pro Vicario Bituricenſi ex Tabulario S. Sulpitii Bituric. *Qui Iudicium portauerit, erit in custodia Vicarii, et habebit Vicarius ex illo pro cuſtodia 20. den. et ſi portauerit Iudicium, et locutus fuerit, emendabit 30. ſol etc.* V. *Ferrum Candens*. IVDICIVM POSSESSORIVM, iudicium decretorium, Gall. *Sentence définitiue*. Bulla Innocentii III. PP. an. 1206. to. 2. Hiſt. Eccl. Meldenſ. p. 97. IVDICIVM PROVINCIALE, Germanis *Landgericht*. V. Chartam Henrici VII. Imp. an. 1313. apud Goldaſtum to. 1. Conſtitut. Imperial. pag. 324. et Helwicum in Rationario Styriae p. 7. §. 76. Vbi *Iudicium Prouinciale et officium et iudicium fori et prouinciae*, inter prouentus recenſentur. † *Placitum Prouinciale* dicitur ap. Pez. t. 6. Anecd. part. 2. p. 89. IVDICIVM PEREGRINVM, *et quod non coram proprio iudice fit*. Praeſertim vero ita appellant *Iudicium ſaeculare* reſpectu *Eccleſiaſtici*. Capitularia Caroli M. lib. 7. cap. 230. IVDICIVM REGALE, apud Hungaros quale fuerit, docet Bonfinius. IVDICIVM SVSTINERE, poenas iudicio illatas luere, dare. Leges Caroli M. apud Murator. t. 1. part. 2. p. 100. IVDICIVM VADIARE, pignore depoſito iudicio ſe ſupponere. Leges Adelſtani Regis col. 30. IVDICIVM VVLGARE, ſeu ciuile cui opponitur Eccleſiaſticum. Decreta S. Ladislai Regis Hungar lib. 2. c. 13. IVDICIVM VASSALLI INGREDI dicitur dominus, cum locum, vbi ius dicit, ingreditur, tum enim illius ceſſat iuſtitia, et iuſtitia domini

mini locum habet. Speculum Saxon. lib. I. art. 58. IVDICIVM VESTFALIAE, quod et *ſecretum* vocabant, de quo Auguſtinus Patricius in Hiſt. Conc. Baſil. tom. 13. Conc. Labbaei col. 1566. (6) † Tribunal, locus vbi iudices ſedent et iudicant. Areſt. Parlam. Pariſ. a. 1394. (7) † Poena per iudicium ſtatuta; vnde *Iudicare* eiusmodi poenam decernere. Pact. Mſ. an. 1273. (8) † Oblatio quae eccleſiae fit ab iis qui *iudicium* ſeu purgationem obeunt. Chartul. Celſin. (9) † Rumor, fama, Germ. Gerücht. Ch. Mſ. a. 1161.

IVDICIVS, pro *Iudicium*, lex. Formula X. inter vett. Form. Andegav. *Iuratus dixit, iuxta quod Iudicius in hoc loquitur*, id eſt, prout Lex praecipit.

† IVELLVS, gemmeus aureusue ornatus, Gall. *Iuel*, Germ. Iuwele. Ch. Mſ. a. 1254.

† IVERGIVM, pro *Iuernagium*, ſecale. Chart. Mſ. Hugon. de Galardone.

IVERNAGIVM, V. *Hybernagium*.

† IVGALE, i. q. *Iugalis* 2. in Comoed. ſine nomine.

IVGALIS. (1) Coniux. Papias. *Iugalis coniugio dicatus vel iugo aptus*. Gloſſ. Graec. Lat. ὁμόζυγος, *Coniux*, *Iugalis*. Vtuntur paſſim Scriptores, Gregorius M. lib. 7. Ind. 2. Epiſt. 16. lib. 8. Epiſt. 10. Senator. lib. 1. Epiſt. 8. (2) Velum quo conteguntur ſponſus ac deſponſa, cum matrimonio coniunguntur. Pontificale Eccl. Arelat. ſcriptum ante an. 400. apud Marten. de Antiq. Eccl. Ritibus t. 2. p. 624.

IVGALVS, vt *Iugalis*, maritus. Charta anni 3. Rodulfi Regis e Chartulario S. Sulpicii Bituric. fol. 23.

IVGARIS, pro *Iugarius*. Supplem. Antiquarii: *Iugaris*, ζευγηλάτης, *Bubulcus*, *ruſticus*.

IVGATA, nupta, in Vita S. Drauſii, t. 2. Martii p. 406.

IVGATA TERRAE, V. in *Iugatum*.

IVGATICVM, in Charta anni 1183. apud Vghellum in Epiſcopis Derthonenſib. Quod pro quolibet boum iugo exſoluitur. Perperam *Iugatum* ſcribi videtur in Charta Galeacii Comitis Virtutum ann. 1379. *Item confeſſiones quosdam, factas per Canevarios Communis Papiae recipientes a Communi et hominibus Montiſſicalis nomine Iuatici, et pro Iuatico eius, quod ſoluere tenebantur communi Papiae, quod erat denar. pro quolibet pario boum, etc.* Alia an. 1298. *Conceſſerunt habere annuatim denarios 6. de quolibet Iugo eorum hominum, etc.* Vide Gloſſar. Graecitat. med. in ζυγοκέφαλον.

IVGATINVS DEVS, qui dicebatur praeeſſe coniugiis. S. Auguſtinus de Ciu. Dei l. 6. c. 9.

IVGATIO, poſſeſſio per *iuga*, et modulos terrae cenſenda, vel *iugeratio* per *iugera*, in Leg. unic. de Conlat. leg. 49. de Operib. publ. l. vltim. de Equor. conlat. et l. 1. Ne quid publ. laetitia, etc. in Cod. Th. Vide Cuiac. ad lib. 10. Cod. Iuſt. tit. 27.

IVGATOR, qui iungit iugo. *Iugator boum Triptolemus*, apud Arnobium lib. 5.

IVGATVM, iugerum, modus agri. Matth. Weſtmonaſter. an. 1083. Hiſpanis *Iugada* eſt perinde menſura agri, quae continet *fanecas* 50. Donatio Regis Aragoniae facta Eccleſiae Valentinae to. 3. Concil. Hiſp. p. 497. *Item donamus ad opus veſtrum duas Iugatas terrae pro hortis circa Valentiam*.

IVGE, adv. pro Iugiter. Praeceptum Caroli C. ann. 845. pro Monaſt. apud Mabill. tom. 2. Annal. pag. 747.

† IVGEA, i. q. *Iugatum*. Ch. Otton. Imp. ann. 962. apud Murat. tom. 6. Antiq. Ital. pag. 67. V. *Iugia*.

IVGELLVM, pro *Nigellum*, V. in hac voce.

IVGERATIO, in leg. 33. Codicis Theod. de Decur. V. *Iugatio*.

† IVGERE, *continuar*, *Prou.* Gloſſ. Prouinc. Lat. Cod. 7657. V. *Iugitas*.

IVGERES, V. in *Iuierium*.

IVGERIA. (1) Iuriſdictio Iudicis, eiusue diſtrictus, Gall. *Iugerie*. Charta Iohannis Regis Angl. to. 2. Monaſtici Anglic. p. 1006. (2) Interdum

terdum pro ea praeſtatione, quae iudici vel potius domino fit. Tabular. Vindocinenſe Thuani Chart. 173.

† IVGERIVS, iudex. Chart. Mſ. an. 1270.

† IVGHAMETVM, iudicium, ſententia iudicis. Libert. Montis-fer. an. 1291. V. *Iudicamentum*.

IVGIA, IVGIS, iugerum, menſura agraria. Ch. an. 1088. pro Monaſterio S. Solutoris Taurinenſ. IVGIS. Charta Aiſtulfi Langob. Regis an. 756. apud Murat. t. 2. Part. 2. col. 440.

IVGIFERA. Hiſt. Dominor. Ambaſienſium c. 2. n. 12. *Comes vero Iugiferam Campaniae, et Segrechreiam, quae vltra Carum fluuium eſt, - - - Liſoio pro ſeruitio ſuo dedit.* Et cap. 4. n. 3. *Illud ſimiliter, quod Turonis habebat in Iugifera caſtri noui.* Idem omnino videtur quod *Iugeria*.

† IVGIRE, clamor milui, in Gloſſ. vet. Cod. 7613.

IVGIS, *iugerum*, V. in *Iugia*.

IVGITAS, diuturnitas, perpetuitas, continuitas. Vtuntur Conſtantinus Leg. 7. Cod. de Repudiis, Marcellus Empir. c. 8. et alii.

IVGITES, συνεζευγμένοι, coniuncti, in Gloſſis Lat. Germ. Sangerman. MSS.

† IVGIVM, iugerum, menſura agraria, i. q. *Iugia*. Chr. S. Ioann. Angeriac.

IVGLANDARIA, locus vbi creſcunt iuglandes, apud Vghellum to. 9. p. 904. V. *Glandaria*.

IVGLATORES. Gloſſ. Lat. Gall. *Hiſtrio*, *Iongleur*, *Ioculari*, *Iongloier*, *Iocalatrix*, *Ienglereſſe*. Regeſtum Magnorum dierum Trecenſium a. 1296. *Super quod Iohannes dictus Charmillons Inglator, cui dominus Rex per ſuas literas tanquam Regem Inglatorum in ciuitate Trecenſi Magiſterium Inglatorum quemadmodum ſuae placeret voluntati, conceſſerat.* V. *Ioculari* et *Ioglaria*.

IVGLIATI, pro *Gigliati*, nummi de quibus ſupra. Ordinatio Humberti II. tom. 2. Hiſt. Dalphin. p. 326.

IVGMENTARIVS, V. *Iu[...]tarius*

IVGO, iugum, montis ſupercili[...] Charta Rogerii I. Regis Siciliae [...] 1133. apud Vghellum tom. 9. p[...] 206.

† IVGVLAMENTVM, *lo ſcanam[...]* Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

IVGVLATOR, homicida, ſed prop[...] *murdrator*, Gallis *Meurtrier*. G[...] Lat. Graec. *Iugulatores*, σφάχ[...] Thomas Walſinghamus p. 343.

IVGVLVM. Anaſtaſius in Nicola[...] p. 209. *Fecit enim in confeſſione [...]ſius ſacratiſſimae Baſilicae Iugulum [...] auro mundiſſimo vnum penſ. lib. [...]mero 2.* Vbi Bulengerus, *Iugu[...]* eſſe exiſtimat minus Iugum, qu[...] ex auro in Baſilicis dicabatur, [...] memores eſſent verborum Chriſti [...]centis: *Iugum meum ſuaue etc.* L[...]ge petita explicatio, proinde nol[...] huic aſſenſum praebeas: certe m[...] non probatur.

IVGVLVS, gladius *Iugulans*. Tra[...]latio S. Viti, to. 2. Iunii p. 10[...] *Et pia colla Iugulo ſua mittentes, a[...]citer trucidati.*

IVGVM. (1) Vox Latinorum, *I[...]gum boum.* Adalardus in Statu[...] Monaſterii Corbeienſis lib. 2. p. 1[...] *Et idem ipſi dent vnusquisque ad ho[...]tum cui deſierint in tertio anno, ar[...]trum I. Iugum cum amblacio et co[...]iunctis, quando neceſſe fuerit.* V. *Co[...]iugla.* (2) Vectis lunatus inſtar iug[...] Acta S. Illidii, t. 1. Iunii pag. 42[...] *Iugum igitur, quod os fornacis va[...]diſſime confirmabat - - - eſt effr[...]ctum - - - Iam enim paratum eſt I[...]gum, quod totam molem lapidum ſ[...]ſtinet, cum ipſo igne corruere.* O[...]cur[...]t apud Heronem de Machin[...] bellicis c. 9. vbi ſic exponitur a B[...]rocio in deſcriptione Teſtudinis ari[...]tariae. *Inga hic intelligenda ſunt l[...]gna duo iſtar iugi bouini coniunct[...] quae vna cum aliis duobus eodem mo[...]do coniunctis baſim teſtudinis conſt[...]tuunt.* (3) IVGVM TERRAE [...] quantum iuncti boues vno die aran[...] poſſunt, *Iong de terre*, Aruerni[...] Cantianis autem Anglis *Iugum* mul[...]ta Iugera, etiam et habitacula, qua[...] *meſſuagia* vocabant, continet. Ren[...] tale[...]

tale regalis manerii *de Wy* in Comitatu Cantii p. 13. apud Spelmann. *Summa huius iugi 8. meſſuagia, 6. tofti, 1. gardinum, 51. acrae, 1. roda dimid.* Item: *Iugum de Burghorn et Delman - - - ſumma terrarum huius iugi, 10. meſſuagia, 1. cotagium, 1. toftum, 58. acrae dimid. et dimidia rodae* Caetera ibidem *iuga*, ſunt plerumque terrae arabiles. Videtur, ſubdit idem Spelmannus, *Manerium* diſtributum fuiſſe in varias portiones ad alendum totidem familias ruſticas vna cum bobus eorum iunctoriis ſufficientes, atque inde *Iuga* appellatas. Poſtea vero iſta *Iuga* lucri cauſſa, in plurima habitacula reducta ſunt. Iacobus Gothofr. ad leg. 2. Cod. Theod. de cenſu, *Iuga ſeu capita, terrena Iuga*, in leg. 3. Cod. Th. de Militari veſte, et leg. 1. de Impon. lucrat. deſcript. terrae modos interpretatur, quibus colendis per annum boum iugo opus eſt: ſicut *iugum, iugerum*, quantum in die iugo boum exerceri poteſt. Ita eo caſu iugum, plura iugera continuerit. Charta Henrici Comitis Portugalliae t. 3. Monarch. Luſitan. p. 282 *Si quis emerit vineam a tributario, ſit libera: et ſi acceperit prius ad iugum vxorem tributarii, omnem haereditatem, quam habuerit, ſit libera: et tributarius, ſi potuerit eſſe miles, habeat morem Militum. Milites quot potuerint habere Iugarios in haereditate ſua, quam habuerunt intus colimbria, etc.* V. to. 4. pag. 307. et ſupra *Gauelherte* et *Wendus.*

IVIERVM pro *Iugerum*, habet Leo Oſt. lib. 3. c. 19. Edit. vlt. Papias: *Iugeres, vnius diei opus aratoris. Iugerum, actus duplicatus facit: dictum ab eo, quod ſit iunctum duobus actibus, conſtat autem latitudine pedum 120. longitudine 240.* Victorius de ratione calculi: *Iugerum habet paſſus 48. pedes 240.* V. Iſidor. l. 15. c. 15

IVIRATORIVM. Chronicon Sicil. apud Marten. t. 3. Anecd. col. 81. *Illuc ſteterant - - - diruentes domos, vineas et bona Meſſanenſium ex vtraque parte Meſſanae, et ſpecialiter ex parte burgi S. Marci vsque ad Iuiratorium*, id eſt, vt videtur, vsque *in illum locum*, dictum S. Marci, ab Italico *Iuiritta*, ibi, in illo loco.

IVISIVM, iudicium, ex Francico vetere, Hiſpanis, *Iuzio, Iugement;* ſed proprie purgatio vulgari, ſeu per duellum, aut per ferrum candens. Charta Gaufredi Comitis Andegau. Fulconis Regis Hieroſ. filii in Tabulario S. Hilarii Pictau. *Inſuper et pro cuſtodia duelli et monomachiae, quam vulgo Iuiſium dicimus, duas partes caſus conuicti, ita quod iuſtitia Comitis eſſet cum Iuſtitia Canonicorum, etc.* Interdum duello opponitur, ſumiturque pro iudicio ferri candentis, vti vox *Iudicium.* Charta Hugonis Ducis Burgundiae pro Belnenſi Communia an. 1203. apud Perardum in Tabulis Burgundicis p. 275. *Si duellum victum fuerit, in diſpoſitione mea erit. De Iuiſio fiet, ſicut et de duello.* Eadem habentur in Chartis Communiae Monbarrenſis a. 1231. et Smemurenſis an. 1276. apud eundem p. 420. 531. Charta pro Communia Sueſſion. apud eundem, p. 337. *Si quis de communia, cuiuſcunque dominii ſit, adramitionem Iuiſii per manum Maioris fecerit, dominus eius inde eum retrahere non poteſt.* Sic legendum pro *ad ranutionem imſii.* Ex his etiam emendanda vox *miſio*, quod pro *iuiſio* perperam legitur apud eund. Perardum p. 334. vt et vox *Iniſium*, quae, ſi fides eſt librario, non ſemel habetur in Chartulario Diuionenſi. V. *Iudicium.*

IVIV, apud Arabes, ſpecies accipitris, eadem quae Hebraeis *Aia*, Aeſalon Suetonio, Gallis *Emerillon*, de quo Anonymus apud Damirem: *Iuiu celer et pernix, cuius oculi ſunt fere ſuanes, et pupillae tanquam torno expolitae, plusquam ſapphirus.*

IVIVBA, pruni vel oliuae genus, Gall. *Iuiube*, ziziphum. Acta SS. t. 5. Maii p. 342. *Porrexitque illis zizyphas, Iuiubas dicunt, quas ſeruabat in gremio.*

† IVIVVM, pro *Iuiſium*, iudicium, diſtrictus iudicis, in Ch. an. 1142. t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 495.

† IVLA, piſcis genus. V. *Donnella*.

IVLCA, *Hyſſopus*. Gloſſ. Iſidor. pro *Hiulca*.

IVLEP, Conſtantino Africano de Morbor. curat. c. 16. dicitur *Sirupus de ſola aqua et ſaccaro*. Paſſim vero ſumitur pro quauis diſtillata aqua ſeu decocta ac dulcorata. Acta SS. t. 5. Maii p. 382. *Reficiebatur tantummodo pura aqua: ſemel per obedientiam, proprio Sacerdote iubente, oblatum Iulep guſtauit, poſtea omnino neglexit.* Etymon ducunt vel ab Arabico *Giulep*, vel a Graeco ζουλάπιον.

† IVLHATA, IVLHATVS, monetae Italicae ſpecies, *Iules* nuncupata. Ch. Mſ. a. 1327.

IVLIA. (1) Modus agri. Iulianus Anteceſſor Conſtit. 124. §. 1. *Pro ſingulis iugeribus, vel Iuliis, ſiue centuriis, etc.* §. 3. *Exactores tributorum plenarias, vel ſecuritates, ſiue apochas faciant, per quas ſignificent non ſolum quantitatem pecuniarum vel ſpecierum ſuſceptam, ſed numerum iugerorum, vel Iuliarum, vel centuriarum, etc.* (2) Piſcis genus, V. *Donnella*.

† IVLIANVS, nude pro feſtum S. Iuliani. Terrear. Apchon. ann. 1511.

† IVLLVM, iugerum, i. q. *Iugum*. Ch. Mſ. Fulcon. iun. com. Andegau. V. *Iulia* 1.

IVMAGIVM, († praeſtatio quaedam a voce *Iumella* dicta.) Secunda pars Hiſt. Hieroſolymitanae an. 1120. *Venditores vel tritici, vel leguminum, omnes intra portas Iheruſalem ab omni conſuetudine abſoluit, ipſam modii mercedem, quam Iumagium vocant, remittens.* Sed videtur legendum *minagium*. V. in hac voce.

† IVMANTA, equa, Gall. *Iument*. Ch. Mſ. a. 1329. V. *Iumentum*.

† IVMELLA, menſurae ſpecies, quantum iunctis manibus continetur, Ital. *Giumella*. Ch. a. 1267. in Acceſſ. ad Hiſt. Caſſin. part. 1. p. 305. V. *Gemella* et *Ionleia*.

IVMENTA, V. *Iumentum*.

IVMENTARIVM, κτηνοστάσιον, in Gloſſ. Graec. Lat. ſtabulum iumentorum.

IVMENTARIVS, *agaſo*, ὑποζυγιάριος, in Gloſſ. Graec. Lat. in aliis κτηνοτρόφος, qui paſcit iumenta, MSS. Sangerman. *Iugmentarius*, κτηνίτης, Vita Aldrici Epiſc. Cenoman. p. 25.

IVMENTARIORVM COLLEGIVM memoratur in veteri lapide to. 1. Operum Poſthum. Mabillonii pag. 300.

IVMENTICVLVM, diminut. *Iumenti*, apud Stephanos t. 1. Fragmen. MSS.

IVMENTVM, equa, Gallis *Iument*. *Praegnum iumentum*, in Lege Aleman. tit. 72. 73. In tit. 70. §. 4. *Iumentum*, equo et caballo mediocre opponitur. *Et troppo de iumentis ductricem inuolare*, tit. 72. Conſuetud. Brageriaci art. 96. *Item ſi quis accommodauerit roncinum ſeu iumentum pro equitando, etc.* *Cum iumento coire*, in Capit. Caroli M. lib. 6. §. 27. Mirum autem, inquit Baronius, cur equam *Iument* vocauerimus, praeſertim cum *Iumentum*, vnde illud noſtrum ductum eſt, totum genus contineat beſtiarum quae onus et ſarcinas geſtant, cuius quidem rei ea ratio afferri poteſt, quod praeſtantia ſit in equis. Vel potius *Iumenta* potiſſimum dicta, quae ſub iugo ad aratrum ponuntur, quaſi Iugamenta. Gloſſ. Lat. Graec. *Iumenta*, ζεύγματα. IVMENTA, fem. gen. Charta a. 1250. apud Lobinell. t. 3. Hiſtor. Pariſ. p. 209.

IVNCARE, locum floribus, vel iuncis ſpargere, Gall. *Ioncher*. Ordinarium S. Laudi Rotomag. ad calcem Libri Ioannis Abrinc. de Offic. Eccl. p. 346. V. *Ionchare* et *Iuncus*.

IVNCARIA, locus paluſtris, vbi iunci crebri naſcuntur. Vide Edw. Cokum ad Littletonem p. 5. *Iuncaria*, apud Innocentium et Marcum Baronem Agrimenſores, *loci paluſtres*. Willelmi Ghiſnenſis in Chronico Andrenſi p. 631. V. *Iuncherium*.

IVNCATA. (1) *Lac concretum, et iunctis inuolutum*, Ioan. de Ianua: Gall. *Ionchée*, *Ionchie*, in Gloſſar. Lat. Gall. Sangerm. Conſtantinus African. l. 8. Commun. locor. medic. c. 18. *Iuncatum* (apoſtema) *eſt ſimile Iuncatae de lacte factae.* (2) † Her-

† Herbae, flores vel iunci ad *iuncandum* ſeu ſpargendum. Reg. Cam. Comput. Pariſ. V. *Ionchare*. (3) † Inſtrumentum ex iuncis ad capiendos piſces. Tabul. Maior. monaſt. V. *Iuncatica*.

IVNCATICA, inſtrumentum ex iuncis ad capiendos piſces. Tabular. Vindocinenſe Thuani Ch. 37. *Adeo ut Iuncaticas, in aqua illa ad capiendos piſces ab hominibus noſtris aptatas, diſrumperet, et piſces aſportans*. V. *Ionchia*.

† IVNCEVM, *lectile*, in vet. Gloſſ. Cod. 7641.

† IVNCHADA, menſura frumentaria, quantum iunctis manibus tenetur. Terrear. caſtel. d'Ibois. V. *Iumella*.

† IVNCHERIA, i. q. *Iuncata* 3. Gall. *Ionchère*. Ch. Mſ. a. 1243.

† IVNCHERIVM, iuncetum, locus iuncis conſitus, Gall. *Ionchaie*. Ch. an. 1211. to. 1. Annal. Praemonſtr. Prob. pag. 193. V. *Iuncaria* et *Iunchetum*.

IVNCHETVM, iuncetum, locus iuncis conſitus, Gall. *Ionchaie*. Ch. an. 1301. ex Archiuo Eccl. Dolenſ.

IVNCHIA, vt *Iuncatica*, inſtrumentum ex iuncis ad capiendos piſces. V. locum in *Tribula*.

IVNCINA, V. *Iuncaria*.

IVNCTA. (1) IVNCTA, IVNCTARIVS, SVPRAIVNCTARIVS. Vitalis Epiſcopus Oſcenſis, de magiſtratibus ſuae aetatis in Aragonia: *Sunt etiam ſuperiunctarii ſuper Iunctas, id eſt, populorum turmas, a domino Rege quaſi Paciarii conſtituti, quorum eſt ipſas iunctas, cum neceſſe fuerit, euocare, et ſi eas exercitum facere contigerit, vel repentinum concurſum, Appellitum vulgariter nuncupatum, ipſas iunctas, ſiue populum gubernare. Qui debent fideiuſſores dandos Iunctis, et cautiones recipere pro eiusdem, et pignorare eos, qui ad exercitum non vadunt, vel concurſum non exierunt ſuae Iunctae. Caueant tamen Iunctarius, atque Iunctae, quia ſi quis damnum in ſuis poſſeſſionibus, vel rebus pecuniariis duxerit infligendum, niſi prius per iudicium alicuius villae domini Regis, quam id faciant, ſententialiter fuerit indicatum, totum damnum, quod fecerint, dupli reſtituere compellentur*. Reliqua vide apud Blançam in Commentar. Rerum Aragon. pag. 784. Oyhenardus in Notitia Vaſconiae l. 1. c. 6. *Iunctas* a Latino *Iungere* dictas putat, quaſi *uniones*; quibus praeerant *Supraiunctarii*, a populo electi, et a Rege confirmati; quorum munus erat in latrones, graſſatores, ac ſicarios coniuratas populorum acies educere: vnde *Paciarii*, etiam dicuntur apud Michaelem del Molino in Repertorio p. 232. col. 3. Iunctae nomen hodie retineri apud Hiſpanam Curiam narrat Carolus de Aquino, ſed non idem eſſe officium Iunctarum. Sic autem appellant, inquit, varios conſiliariorum coetus, qui cauſas cognoſcunt, et regnorum aut regiorum redditUum ſecuritati inuigilant. Ita apud Anglos *Iuncto* dicitur coetus conſiliariorum. (2) Conuentus ad tractanda negotia. Codex MSS. Martialis Lemouic. apud Stephanot. to. 2. Fragm. MSS. de modo Synodi celebrandae. (3) V. *Iunctum*. (4) † Adiectio; Gall. *Ionction*. Pact. a. 1398. to. 1. Cod. Ital. dipl. p. 1120. (5) † Iunctura, Gall. *Iointure*. Ch. Mſ. a. 1250.

† IVNCTE, iunctim, vna. Ch. an. 1054. to. 6. Gall. Chriſt. Inſtrum. p. 177.

IVNCTOR, f. lignarius faber, qui ſubtilius politiusque concinnat et *iungit* opera lignea, Gall. *Menuiſier*. Litterae Eduardi IV. Regis Angl. an. 1476. apud Rymer. to. 12. pag. 28. col. 1. *Tam ad ſufficiens coriagium pro conductione feretri praecariſſimi Patris noſtri Richardi Ducis Eborum pro ſepultura ſua ordinati, quam ad carpentarios, Iunctores, pictores, candelatores, qui in hac parte neceſſarii fuerint*, etc. Rurſum occurrit col. ſeq. Gloſſ. Graec. Lat. ζευκτὴς, *Iunctor*.

IVNCTVM, vel IVNCTA. (1) Menſurae ſalinariae ſpecies, Gall. *Iointée*. Monaſticum Anglican. to. 2. p. 99. *Et de tribus manſuris terrae in Wigornia, et de decem Iunctis ſalis in Wickio, cum duabus ſalinis et ſtiſtallo*.

ſtallo. † IVNCTA, in Ch. Mſ. an. 1081. V. *Iontaia* et *Iumella*. (2) † Modus agri, quantum iuncti boues vno die arare poſſunt, i. q. *Iugum terrae*. Chartul. S. Ioan. Angeriac. V. *Iuctus*.

IVNCTVRA. (1) IC. Anglis, eſt pactorum cumulatio, aut pacti ad pactum adiectio, inquit Cowellus l. 3. Inſtit. Iuris Angl. tit. 23. §. 1. et 2. qua ſcil. plura pacta de eadem re in ſtipulationem deducuntur. Vide Bracton. l. 3. tract. 1. c. 2. §. 1. Fletam l. 2. c. 60. §. 2. et Briton. c. 28. Quid vero Latinis Scriptoribus ſit *Iunctura*, habes apud Iacob. Gothofredum ad leg. 6. Cod. Th. de Scaenicis. V. *Coniugla*. (2) † Pugnum, Gall. *Iointe*.

IVNCTVS, modus agri, V. *Iuctus*.

IVNCVS, maioribus feſtis ſparſus in Eccleſia et alibi. Conſuetud. MSS. S. Auguſtini Lemouic. fol. 14. V. *Iuncare* et *Vinecum*.

IVNDRAGIVM, V. *Junioratus* 1.

† IVNECVLA, iuuenca, Gall. *Geniſſe*. Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657.

IVNGENS, ſ. confluens, vbi fluuius alteri *iungitur*, vel locus fluuio *iunctus* et contiguus. Priuilegium Monaſterii Riui-pullenſis, t. 3. Concil. Hiſp. p. 166. col. 2. *De quarto vero latere finis in ipſo Iungente vel in fluuium Seger*.

IVNGERE, peruenire, aſſequi, Gall. *Ioindre*, Ital. *Giungere*. S. Franciſcae Rom. to. 2. Martii p. 143. V. *Coniungere*.

IVNGLA, ἡνίαι ζευτικαὶ, in Gloſſ. Lat. Graec. Sangerman. *Habenae iugales*, in Supplem. Antiquarii. Martinius habet *Iungula*. Laurent. in Amalthea: *Iungula*, *Iungla*, *Iugla*. V. *Coniugla*.

IVNIBARVS, iuniperus, vt videtur, Gall. *Genvrier*, Ital. *Ginepro*. Chronicon Iacobi Maluecii apud Murat. t. 14. col. 899. *Arborem Iunibarum plantauit, de quibus plantulae exortae ſunt, etc.*

IVNICVLA, iuuenca, Gall. *Geniſſe*. Codex MS. Irmionis Abb. Sangerm. fol. 90. vo. col. 1. V. *Iunix*.

IVNIOR. (1) Pro nouus. Odo Foſſatenſis in Vita Burchardi Comitis Corboilenſis a. 1028. *Caetera vero ſunt, id eſt, contra caſtellum S. Exsuperii, et in Iuniori et in veteri Corboilo, et in Ateias et Soſiaco*. (2) IVNIORES, tyrones, in re militari, apud Symmachum l. 6. Epiſt. 58. Vegetium l. 1. c. 7. l. 2. c. 5. et alibi non ſemel. (3) In re politica, dicti quiuis inferioris gradus, qui aliis, *ſenioribus* ſcil. ſuberant ratione dominii, vel iurisdictionis. Lex Aleman. tit. 78. §. 1. *Si paſtor porcorum, qui habet in grege 40. porcos, et habet canem doctum, et cornu, et Iuniorem, occiſus fuerit, etc.* §. 5. *Si coquus, qui Iuniorem habet, occiditur*. Id eſt, paſtorem et coquum alium ſibi ſubditum. (4) IVNIORES eodem ſenſu appellantur in veteribus Tabulis Regum Galliae, atque adeo a Scriptoribus medii aeui, magiſtratus ac officiales Comitum, vel iudices inferioris ordinis, qui maioribus ſuberant. Hinc frequens formula in Chartis Regiis: *Neque vos* (Comites) *neque Iuniores veſtri, aut ſucceſſores, nec vlla iudiciaria poteſtas, ad audiendas altercationes ingredi, aut freda de qualibet cauſſa exigere, vel manſiones et paratas, vel fideiuſſores tollere praeſumatis*, in formulis Bignonianis et Lindenbrogianis. (5) IVNIORES, Gall. *Iuveigneurs*, nobilium natu minores, Gall. *Cadets*, V. infra in *Junioratus*. (6) IVNIORES, in ordine Eccleſiaſtico, ſunt ii, qui inferioris gradus ſunt, verbi gratia in Concilio Emeritenſi c. 5. *Diaconus* dicitur eſſe *Iunior Presbytero*, id eſt dignitate inferior. *Iuniores ſub Archipresbytero*, in Concilio Turon. II. c. 19. *Presbyteri Iuniores et minus cauti*, in Capit. Carolomanni tit. 2. c. 8. vbi opponuntur *Presbyteris prudentia temperatis*. Sed praeſertim (7) IVNIORES videntur appellati quiuis Clerici, poſt Subdiaconos, vt ſunt Lectores, Exorciſtae, Oſtiarii, Foſſarii, etc. quos *Iuuenes* vocat leg. 10. Cod. Th. de Epiſcop. *Clericis ac Iuuenibus praebeatur immunitas*. Notae Tyronis p. 99. *Epiſcopus*, *Papa, Presbyter, Archipresbyter, Diaconus, Archidiaconus, Subdiaconus*

Iunior

Iunior, *Foſſarius*. Concilium Autiſsiodor. et Capitula Caroli M. lib. 5. c. 21. *Quicunque index aut ſaecularis aduerſus Presbyterum aut Diaconum, vel quemlibet de Clerico aut de Iunioribus, absque audientia Epiſcopi iniuriam - - - inferre praeſumpſerit.* (8) IVNIORES in Monaſteriis ii vocabantur, qui alterius in officio adiutores erant, v. g. Subcamerarius *Iunior* nuncupatur in Spicil. Fontanell. MS. p. 232. (9) IVNIORES, (miniſtri, famuli quilibet, praecipue tamen molendinariorum et piſtorum, Germ. Knappe.) Charta Ludouici VII. Regis Franc. a. 1147. pro Bellouacenſibus, apud Loiſellum pag. 272. *In vnoquoque molendinorum duo Iuniores tantum erunt: quod ſi aliqui plures Iuniores, vel alias malas conſuetudnes in molendinis imponere voluerit, et inde clamor ad Pares venerit, adiutores ei erunt quis inde clamauerit, etc.* Similis Charta Gallica pag. 280. *Adecertes en un chacun des moulins deux Ioënnes ſeront tant ſelement: que ſi aucun pluſiers Ioënnes, ou autre mauvaiſes couſtumes veut impoſer ès moulins, et de ce clameur vient aux Maire et Pairs, etc.* Tabul. S. Dionyſii Nouigenti: *Iunioratus autem ſic ei conceſſus eſt, vt Iuniores in molendinis mitterent; ſed ab eis coram Priore vel Monachis fidelitatis ſacramentum acciperent. Quod ſi ipſi vel Iuniores eorum committerent aliquando, de ſuo vel Iuniorum ſuorum commiſſo coram Monachis reſponderent.*

IVNIORATVS. (1) Eccleſia, ſeu Beneficium Eccleſiaſticum, quod *Iunioribus* Clericis dabatur: vel reditus, qui in Eccleſiis *Iunioribus* Clericis, et in minoribus conſtitutis ordinibus aſſignabatur. Ita Souchetus, á quo non diſſentit Boſquetus. Vaſſorius vero longe probabilius *Iunioratum* putat eſſe quamlibet Eccleſiam, ſeu potius Eccleſiae curam, quae a perſonatu dependet: *Vicariatum* vulgo dicimus; quod exerte docet Charta Baldrici Epiſc. Nouomienſis a. 1103. ab eo allata p. 797. *Haec altaria a perſonatu libera conceſſimus - - - tali cum tenore, vt Synodalia iura, ſicut antea, Epiſcopo, vel eius miniſtris ſoluant, et Presbyteri, qui Iunioratum ab Eccleſiae Abbatiſſae ſuſceperint, quoties alter alteri ſucceſſerit, vel aliquo caſu illos mutari oportuerit, ab Epiſcopo ſiue Archidiacono curam ſuſcipiant, etc.* Charta Richerii Archiep. Senonenſis in Tabul. S. Martini de Campis: *Iunioratus autem Eccleſia, quem Presbyteratum appellant, ſicut hacteuus integer permaneat.* Exſtat in Aduerſariis Ducheſnianis apographum Chartae Bartholomaei Archiepiſcopi Turonenſis, in quo haec verba habentur: *Ea ſiquidem intentione S. Maximino eiusque Canonicis Iundragium Eccleſiae S. Stephani, quae Cainone ſita eſt, integrum et abſolutum et in perpetuum ſine vlla calumnia obtinendum conceſſi.* Vbi Exſcriptor ait, in diplomatis dorſo adſcriptum, *Iundragium, hoc eſt adiunctio: nam quod Latini iungere dicunt, Galli dicunt Ioindre.* Cangius credebat, legendum eſſe *Iunioragium*, vt et in locis laudatis in voce *Vindragium.* Sed retinendum videtur *Iundragium*, ſicque legendum eſſe loco *Vindragium.* Vt *Moiudre* a *Minor*, ita olim *Iuindre*, a *Iunior* dictum; vnde *Iundragium* efformatum, vt vocabulum Gallicum *Iuindrage*, quod occurrit in Litteris a. 1290. pro Andegauenſibus, apud de Lauriere t. 2. Ordinat. Reg. p. 32. In Conſuetudine Britanniae paſſim fit mentio *Iuniorum*, qui *Iuveigneurs* dicuntur, et feodorum, qui a *Iunioribus* poſſidentur, quae *Iuveigneries*, vel *Iuveignuries*, appellantur, ſeu *Iunioratus* feuda, quae a iunioribus fratribus poſſidentur, ratione quorum homagium praeſtare debent fratri primogenito. Quae quidem *tenetura* dicitur in ea conſuetudine art. 330. (2) V. *Iunior* 9.

IVNIS, νέος, in Onomaſtico apud Martinium. Ex *iuuenis* vox contracta.

IVNIX, vitula, iunior vacca, δάμαλις, in Gloſſ. Lat. Graec. Gall. *Geniſſe.* Papias: *Iunices, boues iuuenes.* Alexander Iatroſophiſta lib. 2.

Paſſionum: *Qualia ſunt bubula et de iunice pedes.* Vbi Gloſſae MSS. *Iuni.es vitulae.* Vox Latinis nota.

IVNO, mendoſe pro *Iuno*, Vide in hac voce.

IVNQVARE, vt *Ioncare*, Gall. *Ioncher*, locum floribus vel iuncis ſpargere, in Indice MS. beneficiorum Eccleſiae Conſtantienſis fol. 38.

† IVNQVERIA, locus paluſtris, vbi iunci naſcuntur. Ch. a. 1153. t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 549. V. *Iuncaria*.

† IVNQVERIVM, idem, in Ch. Mſ. a. 1419.

IVNVS, *Animal quadrupes*. Amalthea.

† IVORNAGIVM, idem quod *Iuernagium*. Ch. Mſ. a. 1268. *Vnum boiſſellum iuornagii*. Ch. alia a. 1224. *Quinque quartellos blads quod vulgo dicitur Iornage*. V. *Iuergium*.

IVPA. (1) Veſtis talaris ſpecies, Gallis *Iupe*, German. inſer. Jope, Jupe. Regula Ordinis Canonicorum S. Marci de Mantua, in Regeſto Alexandri IV. PP. anni 7. Epiſtol. 24. ex Bibl. Regia: *Sufficiant cuilibet Clericorum una capa, nova cotta linea, dua ſcapularia lanea, duae tunicae, vnum ſcapulare pelliceum vna pellis, et vnum pelliceum ſine Iupa: verumtamen in arbitrio ſit Prioris pro Iupa tertiam tunicam Fratribus prouidere, etc.* IVPPA. Conſtitutiones Friderici Regis Siciliae cap. 107. *Comites, Magnates, Barones, Milites et vxores eorum poſſint habere in aeſtate guarnimentum vnum de ſerico, ſub eo farſetum, vel dublectum ac Iuppam de Serico.* IOPPA. Diarium Belli Huſſitici apud Ludewig. t. 6. p. 197. *Item ex eadem pertinacia ſacras pro cultu diuino deputatas veſtes tollebant, de caſulis ornatibusque Ioppas vel Ioppularum manicas - - - fieri in magnum ſcandalum procurabant.* IOPVLA, eadem notione, in Concilio Salzburgenſi an. 1420. c. 6. IVPARELLVM, eodem intellectu. Chron. Dominici de Grauina apud Murator. to. 12. col. 600. IVPELLVM, Picardis *Iupel*, aliis *Iupon*, ſagum militare. Alexander IV. lib. 5. Epiſt. 172. IVPILEVM, ead. notione, in Ch. Mſ. a. 1362. IVPO. Statuta Eccl. Trecor. a. 1440. to. 4. Anecd. Marten. col. 1150. *Nullus in ordine ſacerdotali conſtitutus praeſumat vel audeat Miſſam celebrare, niſi habeat caligas cum Iupone, ſeu alia veſte propinquiori camiſiae.* IVPONVS, in Actis SS. April. t. 1. p. 806. IVPONARIVS, qui facit *iupones*, in Litteris Caroli V. Franc. Regis a. 1367. pro Monſpelienſibus de forma veſtium. IVPPVS, thorax. Annal. Genuenſ. apud Murator. t. 6. col. 304. Harumce vocum omnium originem arceſſunt a Germanico *Iuppe*, thorax ruſticanus, vel ab Arabico *Gubba*, vnde Hiſpanis *Aliuba* ad ſignificandam veſtem Maurorum thoraci ſimillimam: a Latino *Iuba* vel *Iubae*, quae ſunt animalium crines, vel villi e collo pendentes, quibus equorum et leonum ceruices operiuntur, deducit Carolus de Aquino; hinc, inquit, per quamdam analogiam et ſimilitudinem opertorii, forte paucis probabilem, interior veſtis, quae ſubuculae ſuperinduitur, dicitur *Iupa*, a voce Italica *Giubba*, et hinc *Giubbone*, *Giubetto*, *Giubberello*. (2) IVPA, IVPPA, apud Croatos, Regio, IVPANVS, Regionis praefectus. V. in *Zupa*.

IVPARELLVM, V. in *Iupa*.

IVPATVM, pro *Lupatum*, Vide *Sciſpadum*.

IVPELLVM, IVPO, IVPONARIVS, IVPPA, IVPPVS, V. in *Iupa*.

IVRA. (1) Iuramentum, ſacramentum, in Foedere inito inter Sanctium Pompilonenſium Regem et Almutadyrum an. 1073. apud Blancam in Comment. Rerum Aragon. p. 635. (2) † Coniuratio, foedus, quod iuramento firmetur, ſic dicta, Ital. *Iura*, *Giura*. Append. ad Monum. eccleſ. Aquil. p. 33.

IVRABILE FEVDVM, Vide in *Feudum*.

† IVRADIA, pactum, conuentum iuramento firmatum. Ch. Mſ. an. 1340.

IVRAMEN. Gloſſ. Iſidori: *Iuris, Iuramen*. Graeuius ex Papia ſic cenſet emendandum: *Ius; iuris, ſit ex eo,*

ſco, vino, aqua ſalſa, et caeteris talibus, vt pipere. *Iuſiurandum*, *Iuramen*, *Iuratio*, cum pro iure quis iurat.

IVRAMENTALIS, V. in *Iuramentum*.

IVRAMENTVM eſt *affirmatio vel negatio de aliquo atteſtatione ſacrae rei firmata*, vt eſt in Fleta lib. 5. c. 22. §. 1. Proprie autem ita appellatur *Purgatio canonica*, ſeu a Canonibus recepta: quo nomine opponitur *vulgari*, cuiuſmodi ſunt duellum, ferrum candens, et id generis aliae purgationes, quas improbauit ſemper Eccleſia. Eius autem effectus eſt, vt qui impoſitum delictum a ſe amoliri vult, id praeſtito ſacramento diluat: cui quidem in rebus haud magni momenti, vel ſi actor aut accuſator deſit, aut nullas habeat probationes, aut habeat illegitimas, quae non admittuntur a iudice, locus datur: vt eſt in Regiam Maieſtatem lib. 4. c. 21. in Quoniam Attachiamenta c. 24. in Legibus Burgorum Scoticorum c. 30. 82. etc. Lex Baiwar. tit. 8. c. 16. §. 3. *In his vero cauſis ſacramenta praeſtentur, in quibus nullam probationem diſcuſſio iudicantis inuenerit.* SACRAMENTVM hancce purgationis ſpeciem, vulgari nomenclatura, appellari ſcribit Hincmarus de Diuortio Lotharii et Tethbergae, Interrog. 6. *Iuramentum, quod vſitato nomine appellatur Sacramentum, quia in eo illud oculis fidei peruidetur, quod corporis oculis non conſpicitur.* Quod ſi res maioris eſſet momenti, non ſolus, ſeu, vt vulgo dicitur, *ſola manu ſua* iurabat reus, ſeu accuſatus: ſed alii deligebantur, qui id ipſum quod ille, perinde iurarent, vel ſaltem ſacramento affirmarent, quae ille iurauerat vera eſſe. Horum augebatur numerus pro rei vel cauſae, de qua agebatur, momento, vt eſt in Lege Baiwar. tit. 1. c. 3. §. 1. in Lege Aleman. cap. 6. in Lege Longob. l. 2. tit. 55. §. 9. in Legibus Henrici I. Reg. Angl. cap. 64. 66. 67. apud Innocentium III. l. 16. Epiſt. 158. etc. Atque pro modo numeri eorum, qui iurabant, *maius vel minus ſacramentum* peragi dicitur in Lege Friſion. tit. 1. §. 11. 13. 14. tit. 2. §. 7. Vide Alamannica Goldaſti p. 24. Teſtes illi iuratori adiuncti *Sacramentales* vulgo vocantur, vt in Lege Aleman. tit. 6. §. 5. tit. 56. §. 3. tit. 53. in Lege Baiw. tit. 1. c. 3. *Conſacramentales*, in Capitul. Caroli M. l. 5. c. 58. et in Legibus Henrici I. Reg. Angliae c. 64. 66. 87. *Sacramentarii*, apud Ioannem VIII. PP. Epiſt. 228. *Iuratores*, in Lege Salica tit. 55. §. 1. 3. 8. *Coniuratores*, in Lege Salica tit. 50. §. 3. in Lege Friſionum tit. 14. §. 2. Alemannica tit. 50. §. 3. Vnde *Coniurare* pro id generis ſacramenti adimplere, quod vna omnes iurarent, in Lege Salica tit. 59. apud Marculfum lib. 1. Form. 18. 38. Dicuntur denique *Purgatores* apud Andream Suenonis in Legib. Scaniae l. 7. c. 3. *Compurgatores*, apud Innocentium III. lib. 16. Epiſt. 158. et c. 9. et 13. de Purgatione canonica. *Iuramentales*, apud eundem Andream Suenonis l. 5. c. 6. lib. 6. c. 10. 13. l. 7. c. 2. 3. 4. 5. 8. 9. 13. l. 14. c. 2. l. 16. c. 3. Qui porro a reis eligebantur *aduocati*, vt qui ab accuſatore, *Nominati*, vel *Denominati* dicebantur. Lex Alamannorum tit. 53. *Et cum 12. Sacramentalibus iuret, cum 5. Nominatis, et 7. aduocatis.* Tit. 24. et 28. *Cum 12. Nominatis iuret, et aliis tantis aduocatis.* Qui vero hiſce locis *aduocati*, *electi* dicuntur tit. 6. 30. 76. et in Pacto Childeberti §. 2. 8. et in Capitul. Caroli M. l. 6. c. 109. NOMINATI vero dicti ſaepe nude Sacramentales ab actore vel accuſatore delecti. Lex Alaman. tit. 89. *Si quis hominem occiderit, cum 12. Nominatis iuret, etc.* Lex Baiwar. tit. 6. §. 2. *Cum 24. Sacramentalibus Nominatis iuret in altari.* DENOMINATI, apud Hincmarum opuſc. 53. *Cum Denominatis ſibi vicinis Presbyteris - - famam ſuam purget.* Id autem ſolum iurabant *Sacramentales*, *quod veritatem credebant cum dicere, qui iurabat*, vt eſt apud Alexandrum III. PP. in Appendice ad

Concilium Lateratenſe part. 8. cap. 21.

IVRARE igitur *ſua manu* dicebatur teſtis, cum ſolus iurabat, nec habebat *Conſacramentales*, qui cum eo iurarent. Addit. ad Legem Friſionum §. 49. IVRARE PROPRIA MANV, inſtrumentum ſubſcriptione ſanctae Crucis ſignare, munire. Vetus Scheda Abbatiae Moiſſiacenſis. IVRARE VNICA MANV, vel *cum vno Sacramentali*. Lex Baiwar. tit. 8. c. 14. §. 2. et tit. 9. c. 15 et tit. 12. c. 6. et tit. 16 c. 6. *Sua manu cum vno Sacramentali iurare* Tit. 8. c. 2. *ſe altero* IVRARE IN MANV PROXIMI, cum quis iurat cum alio. Capitulare 3. a. 813. c. 44. *Si quis ingenuus cum lidis raptum fecerit, cum ſuo wadio et vna manu emendare ſtudeat.* IVRARE CVM DVOBVS ALIIS, *id audientibus et cum eo iurantibus*, in Regiam Maieſtat. l. 3. c. 1. §. 3. IVRARE TERTIA MANV, in Lege Saxon. c. 1. §. 1. 6. 9. IVRARE CENTESIMA MANV. Rogerus Houedenus a. 1194. p. 739. *Ita quod praedictus Elienſis Epiſcopus ad ſummonitionem Eboracenſis Archiepiſcopi iurabit cum centeſima manu Sacerdotum, quod ipſe nec praecepit, nec voluit, vt idem Archiepiſcopus Eboracenſis caperetur.* V. Gregor. Turon. l. 8. c. 9. *Iurare in cruce conſecrata*, in Poenitentiali Gregorii III PP. cap. 7. et Bedae c. 9. IVRARE SVPER TE IGITVR, *et ſanctam Crucem*, id eſt, ſuper Canonem Eccleſiae, in Foris Beneharn. Rubr. *de Notariis* art. 14. IVRARE IN ALTARI. Lex Alemann. tit. 7. §. 2. *Iuret cum ſuis Sacramentalibus in ipſo altari.* Lex Baiwar. tit. 1. c. 3. §. 2. IVRARE POSITIS MANIBVS SVPER ALTARE. Gregorius Turonenſis l. 3. Hiſt. c. 14. IVRARE AD PORTAM *Eccleſiae ſuper Librum et Crucem*, in Foris Oſcae fol 24. et in Foris Aragon. fol. 126. v. 129. Edit. 1624. IVRARE IN ARMILLA IANVAE. Henricus lib. 2. de Miraculis S. Germani Autiſſ. Suſpicatur Sollerius per *armillam* hic, vt alibi non ſemel, annulum ſignificari, quo Ianua ſolet ab egredientibus attrahi, vt a foris occludi poſſit, vt ſenſus ſit: Nam ſi quis occluſo etiam templo vel ſacello S. Germani ad ianuam foris conſiſtens et vel annulum contingens peierare ac falſi teſtem inuocare auſit ſanctum Praeſulem, *hunc quod ſit reus periurii - - - pediſſe qua corrigit vltio.* Aliud ſonat infra *Iurare ſupra armilla ſacra.* IVRARE CORAM ALTARI. Will Malmesburienſis lib. 2 de Geſt. Regum Anglic. cap. 6. IVRARE CAPITE SVO *ad altare inclinato*, ibidem cap. 21. IVRARE SVPER PLVRA ALTARIA. Gregorius Turon. l. 5. c. 49. IVRARE INSPECTIS SACROSANCTIS, id eſt, non tactis, ſed coram ipſis, quemadmodum iurare ſolebant Epiſcopi et Sacerdotes: nam Epiſcopi *ſuper ſacra iurare* vetantur, in Concilio Meldenſi a 845. c. 48. Statuta Ordinis de Sempringham c. 3. IVRARE SVPER TEXTVM EVANGELII. Charta Goſtridi Comitis Andegau. in Regeſto Philippi Aug. Herouualliano fol. 95. IVRARE SVB TESTAMENTO DEI. Chronic. Wormat. apud Ludewig. to. 2. p. 46. IVRARE, VEL PVRGARE SE *Euangelio ſuper caput poſito.* Marcellinus Comes in Chronico, de Pelagio PP. Iuramenti ad Sanctorum Reliquias et Tumulos, crebra eſt mentio. *Iurare in reliquiis*, in Lege Friſion. tit. 3. §. 4. IN SANCTIS IVRARE, i. tactis ſanctis Euangeliis vel reliquiis, in Capitular. Caroli M. lib. 1. c. 63. IVRARE AD SACRA, eadem notione, in Wichbild Magdeburgenſi art. 132 IVRARE SVPER SACRAMENTA apud Suenonem de Legib. Caſtrenſib. c. 8. IVRARE IN LOCO QVI DICITVR SANCTVM, in Capit. 3. a 813. c. 10. IVRABANT POSITA *ſuper Caput ſuum Cruce Domini* Presbyteri, Diaconi, vel Monachi, ſi de graui aliquo crimine purgare ſe vellent. Egbertus de Eccleſiaſtica Inſtitutione p. 94. IVRARE SVPER SACRVM INCELEBRATVM Leges Hoeli Boni Regis Walliae c. 7 Sacramenta porro praedicta, *iuramenti*

menta corporalia appellantur, *σωματικοὶ ὅρκοι* Balſamoni, *σωματικοὶ λόγοι* in VI. Synodo act. 13. quod tactis, ſiue inſpectis ſacroſanctis Euangeliis, Cruce dominica, vel Sanctorum reliquiis admotis, ſublata aut protenſa manu praeſtentur: vt diſtinguatur a iuramentis, quae fiunt inſtrumento, inquit Cuiacius ad Nouell. 51. quae quidem ſcripto concepta ſacramenta eamdem vim habent, quae corporaliter praeſtita, ita vt qui ea infringit, periurus aeque ſit ac alter, vt definit Gregorius Nazianzenus Epiſt. 219. et Carm. aduerſus ſaepius iurantes IVRARE SACRAMENTO CATHOLICAE FIDEI, quam *corporaliter* iurare: quomodo ſcilicet Catholici ſolent. Dudo lib. 2. de Morib. Norman. *Iurauerunt ſacramento Catholicae fidei Patricio Rolloni vitam ſuam, et membra et honorem totius Regni. Corporale* praeterea *iuramentum* dictum videri poteſt, ad diſcrimen iuramenti ſacerdotalis: quippe Sacerdotes in Concilio Meldenſi, *ſuper ſacra*, ſeu *corporaliter* iurare vetantur. Iurare autem ſolent *in verbo veritatis, quod omni ſtipulationi praeualet in ore Sacerdotis*, inquit Ioan. Sariſber. Epiſt. 67. IVRARE SVPER CORPVS CHRISTI, *Crucem, et virgam nigram Scotiae.* Charta an. 1300. apud Rymerum t. 2. pag. 867. IVRARE PER DEVM, *ſedis Apoſtolicae et Papae ſalutem.* Charta a. 1068. apud Fontaninum de Antiquit. Hortae pag. 395 IVRARE PER STOLA *tactis ſanctis Euangeliis*, ſacerdotum etiam fuit. Charta Friderici II. Imper. apud Baronium a. 1166. IVRARE PER LIBRVM ET STOLAM *in Verbo Domini* Canonicis Senenſibus praecipit Octauianus Cardinalis in Charta, exarata a. 3. Alexandri IV. PP. apud Vghell. t. 3. p. 635. IVRAMENTVM AD CAPVT PECVDIS, de quo Concilium Aurelianenſe IV. can. 16. *Si quis Chriſtianus, vt eſt gentilium conſuetudo, ad caput cuiuscunque ferae vel pecudis inſuper manibus paganorum fortaſſe iurauerit, etc.* IVRAMENTVM SVPER ARMA, quod ab omnibus ferme (praeſertim Septentrionalibus) populis receptum legitur, etſi forma illius interdum diuerſa fuerit. Formula 119. ex Lindenbrogianis: *Veniens iam dictus ille, adprehenſa manu praedicti iudicis, vel armis ſicut mos eſt apud omnes, 12. manu ſua tertia decima diſtratus, vel coniuratus dixit etc.* Vbi Formulae ſecundum Legem Romanam c. 30. apud Bignonium: *Dum ſic veritas comprobatur, iam dictus ille adprehenſam manum vel arma praedicti iudicis, ſicut mos eſt, apud homines duodecima manu, ſua tertia decima diſtractus vel coniuratus dixit etc.* SPATA TRACTA IVRARE, in Capitulis ad Legem Alaman. c. 22. Edit. Baluzianae. V. *Spatha. Per ſpatham ſuam* iurat, ac *Capitulum* firmat Carolus C. apud Hincmar. Remenſem in Extemporali admonitione, apud Cellotium p. 439. CVM DEXTERA ARMATA CONIVRARE, *ſacramentum confirmare*, in Lege Ripuariorum tit. 33. §. 1. tit. 56. IVRARE LATO OSCVLO. Charta an. 1202. *Vnusquisque militum propria manu lato oſculo Comiti* (Forcalquerii) *Iurauerunt, quo ita etc.* IVRARE MANV POSITA *ſuper Caput Imperatoris*, apud Theophanem in Nicephoro Generali an. 8. IVRARE POSITA MANV *ſuper Caput eius, cum quo lis eſt.* Leges Hoeli Boni Regis Walliae c. 25. IVRARE MANVVM CONTACTV. Andreas Suenonis Archiep. Ludenſis l. 7. cap. 7. PER PECTVS SVVM *iurabant mulieres* apud Alamannos. Leges Alaman. tit. 56. §. 2. *Tunc liceat illi mulieri Iurare per pectus ſuum, et dicat, etc.* An manu pectori appoſita, quomodo alias Presbyteri? IVRARE IN MANV COMITIS *Dextra Data*, in Lege Longob. lib. 2. tit. 52. §. 15. IVRARE IN PECVNIA *vel Veſtimento* ſolebant Friſiones, ſi res eſſet parui momenti. Lex Friſion. tit. 3. §. 4 IVRARE SVPER SEPVLCRVM DEBITORIS, in Legibus Hoeli Boni Regis Walliae c. 27. IVRARE PER PEDES ABBATIS. Charta Sancti Ramirez Reg.

Reg. Aragonum, apud Martinezium in Hiſt. Pinnatenſi l. 3. c. 17. IVRARE SVPER MORTVORVM TVMVLOS in iudiciis publicis, ſolenne fuiſſe apud Londonienſes, obſeruat Seldenus ad Marmora Arundeliana, cum ſcilicet aliquis e teſtibus nominatis deceſſerat, antequam teſtimonium ſuum iuraſſet: tum enim iurabatur a reo, quod ipſe teſtatus fuiſſet, ſi in viuis ſupereſſet. IVRARE SVPER BACVLOS EPISCOPORVM, Hibernis et Scotis familiare. Silueſter Giraldus in Topogr. Hiberniae l. 3. c. 33. IVRARE SVPER DISCESSOREM ECCLESIAE, in Canonib. Hibern. lib. 41. c. 30. *Defendit ſe Eccleſia etiam poſt obitum Principum ſuorum* (i. Epiſcoporum) *et non iuratur ſuper illam id eſt, ſuper Diſceſſores, quia viua ſunt verba illorum.* Capitis lemma eiuſmodi eſt: *De mundialibus non iurantibus ſuper Diſceſſorem Eccleſiae.* Quibus quidem innuitur, ſtari debere Epiſcoporum aut Praelatorum, qui e vita diſceſſerunt, verbis, ac factis, neque ſuper iis iuramentum deferri debere. IVRARE SVPER FORTE. Charta Eduardi Regis Angl. in Regeſto Conſtabular. Burdegal. f. 202. *Si vero extraneus fuerit et moretur cum domino haereditatis, ſi negatur, habeat aberare* (l. iurare) *ſuper forte pignerationem per ipſum factum in haereditate domini ſui ſine fraude.* Infra: *Si aliquis pigneranit in haereditate ſua, vel etiam aliena, quo ſit praeſumptio, quod de facili deieraret, vel quod alias conſueuit abuti talibus pignerationibus, non credatur eidem, niſi iuret ſuper forte, et vnum ſequacem habeat, qui ibidem iuret ſe credere ipſum ſuper hoc veritatem dixiſſe.* IVRARE SVPER TRIGINTA DENARIIS, in Legibus Henrici I. c. 65. IVRARE IN ANIMAM ALTERIVS. Obſeruat Tillius l. 1. p. 252. Reges Francorum ſemel per ſeipſos ſeu perſonaliter, iurare, quando ſcilicet inaugurantur et coronantur: in caeteris vero occaſionibus, in quibus ſolenniter quidpiam ſubditis pollicentur, in *verbo regio firmare.* Sed et addit, olim foedera ipſa, quae cum Regibus aliis ſanciebant, non ab ipſis, ſed iis praeſentibus a quopiam ex aulae proceribus ad id delecto in *eorum anima.* Sic Priorem S. Martini de Campis coram S. Ludouico ſacramento in *illius animam* facto inducias cum Henrico III. Angliae Rege an. 1231. pepigiſſe: alias inducias inter eosdem Reges anno 1243. quemadmodum ſe proceribus pro et coram ipſo Henrico iuraſſe, ſcribit idem Tillius l. de Pactis inter Reges Franciae et Angliae p. 176. Acta Innocentii III. PP. de Philippo Aug. Rege Fr. *Faciens in animam ſuam iuramento firmari, quod honorifice ipſam vt Reginam tractaret.* Obſeruat modo poſt Tillium D. Cangius iuramentum eiuſmodi iis praeſentibus praeſtari ſolitum in quorum Animas iurabatur, verum idem quoque factum fuiſſe iis abſentibus ab eorum in hanc rem delegatis et deputatis certum eſt. Mandatum Eduardi III. Regis Angliae a. 1439. apud Ludewig to. 5. p. 461. *Eisdem Thomae et Willhelmo et eorum vtrique, ad iurandum in Animam noſtram, de obſeruando fideliter conuentiones - - - damus et committimus plenariam poteſtatem.* Sed et haec forma iuramenti non Regum duntaxat propria fuit, verum et aliorum. In Actis Innocentii III. PP. nobilis quidam *in animam* Marcualdi Seneſcalli Imperii iurat p. 3. Iurabatur etiam in animam vniuerſitatis. *Statuta pacis in totius vniuerſitatis Animam Iurare*, apud Guillel. de Podio Laurentii cap. 40. † IVRARE LANGVOREM, dicebatur is, qui ne iuri die aſſignato ſtaret, morbum obtendebat, cui *terminum languoris* concedebant iudices. Scacar. S. Mich. apud Cadomum an. 1183. † IVRARE TERRAM dicitur vaſſallus qui legitimo ſucceſſori domino ipſo exigente, fidelitatem et homagium exhibiturum ſe iuramento promittit. Ch. Mſ. Innocent. III. IVRARE IN ANIMA, pro *in animam*, in Charta Alexandri PP. apud Bromptonum pag. 1131. IVRARE IN

tib · ut e dedu. Literae 1489. apud Posthuminum de Antiquit. Hortae p. 490. IVRARE IN POSSE REGIS. Leges Aragonicae, apud Blancam pag. 771. IVRARE etiam VICARIIS MANIBVS, id eſt, per alios, dicebantur Monachi, quibus iurare interdictum erat. Arnulphus Lexoviensis in Epiſt. ad Abbatem S. Ebrulfi. IVRARE MORE MINORVM apud Rolandinum in Summa Notariae cap. 7. rubr. 3. Cuiusmodi autem fuerit minorum iuramentum docet idem c. 1. rubr. de venditione a minore facta. SACRAMENTVM TRINICVM. Charta Maſſiliensis, apud Gueſnaium, in Annalibus Maſſil. pag. 356. *Et vt haec perpetuo inuiolabiliter obſeruentur, ſtatuimus, quod vniuerſi ac ſinguli homines ciuitatis inferioris Maſſiliae Sacramento Trinico et incommutabili ad haec obſeruanda ſpecialiter teneantur.* IVRAMENTVM PACATIONIS, qua quis, vt cum eo, quem oſtendit, pacem faciat, vel obtineat, culpam quodammodo eluit. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 36. PERFECTORIVM SACRAMENTVM, decretorium, τέλειον, vt eſt in Iure Graeco Rom. L. 2. p. 119. Lex Friſion. tit. 14. §. 2. SACRAMENTO FRACTO, vel *frangente iurare, frangere:* haec enim idem ac verbum ſonant. Leges Henrici I. c. 46. *In furto. incendio - - - et eis, quae ad diſfactionem pertinent, omnes Francti iuramento iurent*, etc. Infra: *Francigenae et alienigenae in verborum obſeruantiis non Frangunt.* PLANVM IVRAMENTVM videtur illud appellari, quod ſummarie, et de plano fit, ſine delectu verborum; quod inde colligitur, quia *iuramentum fractum*, quod opponitur *plano*, dicitur praeſtari, *cum verborum obſeruantiis.* Leges Henrici I. cap. 9. *Differt autem - - - ſi quid bello vel lege ſacramentali, Plena* (l. *Plane*) *vel frangenti, vel etiam iudiciali repetatur.* Cap. 64. *Qui ex paterna cognatione erunt, plano ſe ſacramento iuraturos ad[illegible]ant.* SACRAMENTVM RVPTVM, tunc intelligitur, *quando praeſentibus ſacroſanctis Euangeliis aut armis ſacratis, ille, qui palſatur, cum Sacramentalibus ſuis coniunxerit, et non auſus fuerit iurare et aut ipſe aut aliquis de Sacramentalibus eius ſe ſubtraxerit, tunc intelligatur Sacramentum Ruptum*, in Lege Longob L. 2. tit. 55. §. 7 adde §. 14. Edictum Rotharis Regis tit. 109. §. 8. et Leges Luithprandi Regis tit. 41. §. 1. SACRAMENTVM FATVVM, dicitur, cum quis aliter, quam ſe res habeat, iuramento firmat; ſed tamen ſecundum conſcientiam, et mentem ſuam. Bracton. L. 4. tract. 5. c. 4. §. 1. Adde Fletam L. 5. cap. 22 §. 9. IVRAMENTVM INHONESTVM apud Guil. de Nangiaco in Vita S. Ludouici p. 364. et Gaufridum de Belloloco in Vita eiusd. Lud. c. 32. quod a Ioinuilla p. 120. *Vilain ferment* appellatur, V. Notas Cangii ad eumdem Ioinuillam. SACRAMENTVM LIGATVM, id eſt, *ligium*. Charta Fulconis Abbatis Corbeienſis an. 1055. ex Tabulario Corbeienſi f. 2. SACRAMENTVM DE MANV TOLLERE dicitur is, cui iurari debet, cum rem ſacramento alterius dirimere negat, in Leg. Burgund. tit. 8. §. 2. MITTERE ALIQVEM in SACRAMENTVM, illud ab eo exigere, in Lege Longobard. L. 1. tit. 33. §. 1. AD SACRAMENTVM ALIQVEM DEDVCERE, illud ab eo exigere, in Legibus Ratchis Regis Longob. tit. 7. Aiſtulphi Regis tit. 10. 11. etc. IVRARE CONTRA PACEM Poenitentiale Fulberti Carnot. Epiſc. *Si quis iurat contra pacem, vno anno poeniteat cum eleemoſynis, et redeat.* MAGNVM SACRAMENTVM, in Regiam Maieſtatem lib. 1. c. 13. §. 4. quod fit ad S. Euangelia. IVRARE SVPER ANIMAM SVAM, *in porta Eccleſiae ſuper Librum et crucem*, in Foris Oſcae a. 1247. fol. 14. IVRARE PER CAPVT CHRISTIANI. Fori Oſcae an. 1248. fol. 14. IVRARE CAPVT PATRINI. Fori Oſcae an. 1247. fol. 6. IVRARE COMPAGNIAM, ſocietatem inire, et iuramento ſtabilire, Caffari Annal. Genueſ. ad an. 1157. apud

apud Murator. t. 6. col. 269. IVRARE CONSVLATVM, ſacramentum praeſtare Conſulatum ſuſcipiendo. Idem Caffarus ibid. col. 263. IVRARE FILIAM, puellam ſacramento deſpondere. Rigordus de Geſtis Philippi Auguſt. Reg. apud Ducheſnium t. 5. p. 31. V. *Iurata*. IVRARE HONOREM, fidem et ſeruitium polliceri. Agnellus in Libro Pontif. apud Murator. to. 2. p. 184. IVRARE MANDATA, ſcilicet ſe ea ſeruaturum. Bartholomaeus Scriba Annal. Genuenſ. l. 6. ad an. 1227. apud Murat. t. 6. col. 452. IVRARE REGIMEN, de officio bene gerendo ſacramentum praeſtare. Regimina Paduae ad an. 1320. apud Murator. t. 8. col. 432. IVRARE VITAM, MEMBRA ET BONA, de his omnibus ſecuritatem ſacramento aſſerere. Epiſtola Innocentii PP. II. t. 1. Operum S. Bern. Edit. 1690. inter Notas col. LVII. IVRARE ALIQVEM PER TERRAM SVAM, mendum pro *Iuuare* in Charta an. 1230. to. 4. nouae Gall. Chriſt. inter Inſtrument. col. 30

IVRARIA. (1) Officium ſeu dignitas Scabini, vel Iurati vrbis, († vel potius incolarum vrbis vniuerſitas, ſacramento inuicem adſtricta, communiae ius atque priuilegium, Gall. *Jurage* et *Jurée*.) Inſtrum. a. 1255. ex Tabular. Corbeian. (2) † Officium eorum qui rebus vendendis pretium imponebant, qui *Iurati* appellabantur. Correct. Stat. Cadubr. c. 78.

IVRATA. (1) Deſponſa, pacta, ſacramento interpoſito, c. *Ex literis* de ſponſalib. impuber. *Puella quaedam anno 12. Iurata et deſponſata fuit cuidam puero 9. vel 10. annorum.* (2) Anglis, eſt numerus duodecim legalium hominum iuratorum, per quos omnis fere facti probatio fit, et ex quorum *veredicto* iudex ſententiam ſuam conficit et profert. Duplex autem Iudiciorum eſt ſpecies: altera, quae fit per *aſſiſam;* altera per *iuratam*, vel per *aſſiſam in modum iuratae*. Per *aſſiſam* lites dirimuntur, quae inſtrumentis aut chartarum probationibus innituntur, vel cum partes de facto conſentiunt, aut de aſſiſa. Per *iuratam* vero, quae incertae ſunt, nec conſtant; ita vt vel per *inquiſitionem*, vel per *iuratorum* ac Sacramentalium depoſitiones, quas *veredicta* vocant, rerum veritas a iudicibus indagari debeat. *Iuratarum* variae ſunt ſpecies, *delatoriae*, ſcilicet, et *iudiciariae*. IVRATA DELATORIA ea eſt, quae delinquentes rimatur, eorumque nomina vna cum delictis ad iudicem defert, vt in examen vocati iuris ſubeant ſententiam, ſiue ad condemnationem, ſiue ad deliberationem: dicitur haec etiam *Inqueſta*. Duplex eſt haec *Iurata*, *maior* et *minor*. *Maior*, cui totius Comitatus luſtratio, vt in *Aſſiſis*, et *Seſſionibus Pacis*, nec non in Curia Regii Tribunalis demandatur, et alias dicitur *Grandis Iurata*, alias *Magna Inqueſta*. *Minor*, cui minor iurisdictio, vt vnius Hundredi in *Seſſionibus Pacis* creditur. IVRATA IVDICIARIA, ea eſt, quae de ſumma litis, quoad factum decernit, priusquam iudex de iure pronuntiet. Haec item duplex eſt, *ciuilis* et *criminalis*. *Ciuilis*, quae in ciuilibus actionibus inter ſubditum et ſubditum cognoſcit. *Criminalis* quae de criminalibus inter Regem et ſubditum, et ex hoc genere illa eſt, quae Anglis dicitur *The Jury of life and death*, id eſt, vitae et mortis iurata. Singulae autem quae de iure agunt, ſuas habent Iuratas, ſed alicui ſupradictarum ſpecierum referendas. IVREA, eadem notione, in Chartulario SS. Trinit. Cadom. fol. 60. (3) IVRATA ſeu *Iurée*, in Regeſto *Olim* fol. 115. Campanis tributum quod *Iuratis* burgenſibus imponitur, et domino feudali praeſtatur. Eiusmodi autem erat, vt quiuis *Iuratus* ſex denarios de *librata* immobilium, facta ad id eorum aeſtimatione, domino quotannis exſolueret, a *Maiore* et *Iuratis* exigendos: vt eſt in Charta Libertatum [illegible]cenſium Theobaldi Campaniae Comitis, quam refert Pithoeus ad Conſuetud. Campan. art.

art. 2. Aſſiſiae Campaniae an. 1285. fol. 29.

† IVRATIA, officium *iurati*. Statut. Rob. reg. Sicil. Mſ.

IVRATILIS, pro *Iurabilis*, de quo iuratur, V. *Feudum iurabile*.

IVRATICVS, *Scholaſticus*, *Iuriſperitus*, in Gloſſ. Iſidori. V. *Iuriſta*.

IVRATIO, ſacramentum, quo vaſallus ſeſe adſtringit erga Dominum caſtrum ſuum ei redditurum irato et pacato. Regeſtum Caſtri Lidi in Andibus fol. 65.

IVRATOR. (1) Idem qui *Sacramentalis, compurgator*, vti attigimus in voce *Iuramentum*. Latinis vero Scriptoribus *Iurator* dicitur, qui ad iuramentum adigit, *Iuratus*, qui iurauit. V. Turnebum l. 19. Aduerſ. c. 12. (2) IVRATORES praeterea erant ii, qui vice alterius iurabant. Verbi gratia apud Vitalem Epiſcopum Oſcenſem: *Infancio non tenetur iurare in prima vice in quantitate, quae ſit vsque ad centum ſolidos: ſed debet Iuratorem, qui iuret.* (3) IVRATORES IC. Anglis dicuntur duodecim homines, qui in quolibet fere iudicio ſiue ciuili, ſiue criminali, de facto prius decernunt, quam iudex de iure pronuntiet. Ita Cowellus. V veterem conſuetud. Norman. c. 69. et ſupra *Iurata* 2. IVRATORES ONERATI. Vetus Inquiſitio apud Dugdalum in Antiquit. Waruicenſis Prouinciae p. 665. *Inquiſitio 12. Iuratorum capta ad hunc viſum coram Galfrido de Okenham Seneſcallo per Sacramentum Ancelini de Gliſtona, etc. Iuratorum oneratorum de antiquis conſuetudinibus iſtius domini, etc.* (4) IVRATORES *de Deo vel de Virgine Mariae vel de Sanctis*, qui de Deo et Sanctis contumelioſe loquuntur, in Statutis Io. Piſcis Aq. Archiep. correctis per Aegidium Cardinalem Commiſſarium delegatum apud Montem Flaſconem 2. Octobr. 1368. ex Schedis Praeſidis de Mazaugues.

† IVRATORIA, fideiuſſio ſacramento firmata. Ch. a. 1267. ap. Cenc. inter cenſ. eccl. Rom.

IVRATORIVS, iuramento confirmatus. Vita Innocentii III. PP. ex Baluzio, apud Murat. to. 3. p. 491. col. 2.

IVRATVS. (1) Sacramento adſtrictus alicui domino. Gloſſ. Gr. Lat. MS. Ὀμοτὴς, ὁ ὀμωτὸς, *Iurator, Iuratus*. Statius l. 2. Thebaid.

- - - - *Exit in vnum*
Plebs ferro Iurata caput.

(2) IVRATVS AD ASSISAM. Modus tenendi Hundredum pag. 139. *Item dicunt, quod S. Natiuus domini eſt aetatis 26. annorum et manet infra iſtud dominium annum et diem, et non eſt iuratus ad Aſſiſam domini Regis, id eo ipſe in miſericordia.* (3) IVRATI AD ARMA. Mandatum *ſuper Iuratis ad arma* in Addit. ad Matth. Paris. p. 148. Mox in eo Mandato additur, vt *Iurati ad arma* teneantur, quoties contigerit, *hutesium leuari* ſuper perturbatores pacis, vel malefactores, aut latrones, eos inſequi de villa in villam, donec capiantur. Fleta l. 1. c. 24. §. 12. *Item quod quilibet inter 15. annorum et 60. aetatem in domo ſua habeat arma ſecundum quantitatem terrae ſuae, aut catallorum ſuorum, et quod ad hoc ſint omnes liberi huiuscemodi aetatis, in patria morantes Iurati, etc.* §. 13. *Qui minus in catallis habuerit quam 20. marcatas ad gladios, cultellos, et alia minuta arma ſint Iurati.* (4) Conſul, Scabinus, Conſiliarius vrbis, Gall. *Iurat*, vt in pleriſque Conſuetudinibus municipialibus, quas Raguellus laudat in hac voce. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Majoric. t. 3. SS. Iunii pag. LVI. (5) IVRATI, plerumque etiam dicuntur quilibet Oppidani, qui acceptis a Rege vel Domino communiae iuribus ac priuilegiis mutuam ſibi fidem iurabant, vt videre eſt in Litteris Iohannis Comitis Pontiui pro Abbatis villa, an. 1184. conceſſis et inſertis in Litteris Ioh. Franc. Regis a. 1350. apud D. Secouſſe to. 4. Ordinat. Reg. p. 55. et ſeqq. Sic ibi n. 1. V. *Commune* 2. IVRATI, nude, vel *Iurati magiſtri*, in collegiis artificum dicuntur, qui inuigilant, vt ſtatuta quae totius corporis vtilitatem ſpectant, diligenter obſeruentur, Gall. *Iurés*,

Iurès, *Maitres jurès*, German. Geſchworne. Robertus *Goulet*, in Compendio Iurium Vniuerſitatis Pariſ. fol. 11. *Pergamenarii quatuor*, *ſcilicet quatuor magiſtri Iurati etc.* (6)

IVRATVS DISCIPVLVS. Transactio inter Abbatem et Monachos Craſſenſes a. 1351. *Ego Huguetus Arnuſii Clericus de Craſſa*, *Diſcipulus Iuratus eiusdem hanc cartam ſcripſi.*

† IVRAVISVS, computi vel facti probatio coram iis, qui id ex officio vel iure praeſtant. Ch. Mſ. Phil. Pulc. a. 1320. V. *Iurata* 2.

IVRCTVM, τύμβος, *ſepulcrum*. Supplem. Antiq.

IVRBA, V. in *Iurata* 2.

IVREDIVM. Charta Rotroci Comitis Perticenſis a. 1136. apud Ioh. B. Souchetum ad Vitam S. Bernhardi Tironenſis Abb. qua concedit *rachata venditiones*, *armaturam*, *equitaturas*, *laudimia*, *releuamenta*, *tallias*, *corueias*, *biannos*, *fidem*, *homagium*, *Iuredium*, *retentionem feudi per aduocatum*, *etc.* Vbi *Iuredium* videtur eſſe, quod Practici Gallici *Iurée* vocant, ſeu iurata, quae eſt ſpecies Iurisdictionis, quae exercetur a Scabinis inter *Iuratos*, qui *hommes et femmes de iurée* dicuntur in Conſuetudine Vitriacenſi, art. 78. *Redevables de iurée*, id eſt, iuratae obnoxii, in Trecenſi, art. 2. *Iurez de Commune*, in Rupellenſi art. 21. V. *Iurata* 3.

IVRELLA, piſcis genus, Vide *Donzella*.

IVRE-MANENTES, qui reſidentiam in loco debent ex iure debitam. Leges Foreſtar. Scotic. c. 7. §. 1.

IVRE-MANENTIA quae alias *reſſeandiſia*. Charta Theob. Campaniae Comitis an. 1233. apud Chopinum l. 3. de Sacra Polit. tit. 3. n. 9. *Et Iure-manentiam quam habent in dictis villis*, *etc.*

† IVRETICVS, *ſcholaſticus*, *legisperitus*, in vet. Gloſſ. Cod. 7641. V. *Iuraticus*.

IVRGIVM. Chronicon Cauenſe apud Murator. to. 7. col. 958. *Statuimus igitur vt omnes et ſinguli Abbates - - de foris venientes ſine cuculla - - - ac ſine calcariis vel ſtiuarlis vel Iurgiis portam monaſterii noſtri intrare non audeant*, *nec ſecum in ipſo monaſterio arma deferre praeſumant ſine noſtra ſpeciali licentia.* Vox forte mendoſa.

IVRIDICA, nuda, Iuridicus dies, vel ipſe conſeſſus iudicum, Gall. *Audience*, *Seance*. Proceſſus an. 1459. ex Regeſto *Columba* Camerae Comput. Prouinciae.

† IVRIDICALIS DIES, Vide in *Dies*.

IVRIDICE, legitime, apud Ludewig. t. 6. Reliq. MSS. p. 67.

IVRIDICINA, iurisdictio, adminiſtratio. Tertull de Pallio c. 3. *Cato Iuridicinae ſuae tempore Graecis fauit.*

† IVRIDICIVM, ius. Chartul. eccleſ. colleg. de Caſtel. ſuper Indr.

IVRIDICVS, δικαιοδότης, in Gloſſ. Graec. Lat. Capitolinus in Antonino: *Datis Iuridicis*, *Italiae conſuluit ad id exemplum*, *quo Adrianus conſulares viros reddere iura praeceperat.* *Iuridicus Alexandriae*, de quo in Cod. Iuridicus Aegypti, Aſſyriae, per Flauiniam, etc. in vet. Inſcipt.

IVRIDICI DIES, ἔμπρακτα, in L. 2. Cod. Th. de Feriis.

IVRIFICARE, ius dicere, in Charta Hiſp. aerae 1010. apud Anton. de Yepez in Chron. Ord. S. Benedicti t. 5. p. 456.

IVRISDICTIO, diuiſim. Charta vetus in Actis Murenſis. Monaſterii p. 8. *De iuris ſui dictione in ius Sedis Apoſtolicae emancipauit.*

† IVRISDICTIONALIS, ad iurisdictionem ſeu iuſtitiam pertinens. Ch. Mſ. a. 1336.

IVRISFIRMA, Practicis Hiſpanis, inquit Blanca, in Commentario Rerum Aragon. pag. 751. eſt tum in Regum, aliorumue iudicum, tum etiam regni, atque omnium non rectos impetus, iuris ac legum firma et moderata dominatio, inuenta potiſſimum, vt praeceps iudicum celeritas Magiſtratus, interdicto interpoſito retardetur, ne quid perturbatum ſit, aut a legibus diſcrepans, vel praepoſterum. Eius autem finis eſt, vt eum de ſtando et parendo iuri

iuri, coram ipſo Iuſtitia, firme et grauiter aſſueretur: illius interdicto interpoſito, fortunae rei ab iniuſta regiorum iudicum iniuria arceantur. Ab eo autem, quod de ſtando iuri caueatur, *Iuris firma* dicta eſt. V. *Firma*.

IVRISTA, qui Iuri Ciuili, vel Canonico dat operam, Iuriſconſultus, (Gall. *Iuriſte*, vel *Iuriſta*.) Fori Aragon. l. 5. fol. 123.

IVRISTARE, litem mouere.: Charta Alberti *de Tanailes*, e Chartulario S. Quintini in Inſula pag. 34. *Illi conſtituerunt obſides aduerſus omnes, qui ſuper his Iuriſtare voluerint.* Sed forte legendum diuiſis vocibus *Iuri ſtare*.

IVRITHEVM, Papiae, *potionis ſpecies*. V. *Viriteum* et *Coguidium*.

† IVRMARCHA, limitum iudex, a *Marcha*, terminus, limes. Ch. an. 1080. to. 1. Hiſt. Caſſin. p. 276.

IVRNALE, IVRNALIS, Vide in *Iornale*.

IVS. (1) *Dictum, quia iuſtum eſt*, inquit Iſidorus lib. 5. Orig. cap. 3. Alii a *iuſſo* per apocopen *Ius* deductum volunt, quod nihil aliud ſit, quam quod natura, vel ciuitas, vel populus, vel conſuetudo iubeat. Si credimus Gerſonio contra adulatores Principum conſid. 8. *Dictio haec ius non ſignificat ſemper iuriſdictionem ſeu iuſtitiam, ſed ſignificat interdum poteſtatem quae non eſt iuſta*, vt ipſe interpretatur vocem *Ius*, quae occurrit 1. Reg. 8. 11. quam vocem *Exactionem* reddit Gloſſa interlinearis ordinaria. † IVS ALLODIALE, quo praedium ab omni praeſtatione liberum poſſidetur. Supplem. Io. reg. Aragon. ad Papam. † IVS ANIMARVM, ius capite plectendi. Stat. Auenion. an. 1243. IVS ANNALIVM, V. *Annalia*. † IVS BANNENSE, *bannum* ſeu interdictum promulgandi. Ch. Mſ. Alex. PP. III. ann. 1179. IVS CAPITALE, ius domini capitalis, Gallis *Droit du Seigneur*. Charta ann. 1288. e Chartular. S. Vandregeſili tom. 1. pag. 162. IVS CAROLI. Wichbild Magdeburgenſe art. 1. § 3. *Ius ciuile ſeu municipale, quod homines vnius ciuitatis ſeu fori concluſerunt inter ſe tenentes, iuxta eorum arbitrium et antiquas conſuetudines, quaemadmodum Colonienſes circa Ius Caroli confirmatum habent.* Et art. 43. † IVS CASTRENSE DVPLEX, iuriſdictio ſpiritualis et temporalis in caſtro. Ch. ann. 1228. tom. 2. Annal. Praemonſtr. Prob. p. 480. IVS CATENAE, quod cuſtodi carceris praeſtatur ab incarcerato pro cibo et potu. Conſtitutio Ludouici Regis Ieruſalem et Siciliae ann. 1352. ex MS. D. Brunet fol. 98. IVS DE CHALEYME, ſeu *Ius de forgeage*. Sic in Dumbarum Tractu vocatur vulgariter ius fabri ferrarii. IVS COELI, auctoritas Epiſcopi, ſic dicta quod a Deo illam habeant Pontifices. Chartularium S. Vandreg. to. 2. p. 2000. IVS COMESTIAE, V. *Comeſtia*. IVS COMMVNE, appellant ius illud, quo in Gallia vtuntur ciuitates, conſuetudines municipales, cui opponitur *Ius ſcriptum* ſeu *Lex Romana*, in Statuto Philippi Pulcri an. 1302. pro reformat. Regni c. 48. Etiam Angli *Ius ciuile Anglorum* vocant Decreta Guillelmi I. † IVS CONGRVI, ſeu conuenientiae. Conſuet. Neapol. Mſ. † IVS CONSVETVM, quod vſu tantum praeualuit et conſuetudine inductum eſt. Chr. an. 1135. apud Oefel. to. 1. Script. p. 720. † IVS CONSVLARE, quod ad comitem, qui et *conſul* dicebatur, pertinet. Ch. an. circ. 1034. to. 1. Prob. Hiſt. Brit. pag. 373. IVS CORPORALE et INCORPORALE, quibus, vt videtur, verbis quodlibet iuris vel ſeruitii genus exprimitur. Charta an. 1294. tom. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 73. *Donauit praedicta D. Beatrix praedicta omnia et ſingula, - - - ſiue praedicta donata conſiſtant in dominibus - - - Iuribus corporalibus et incorporalibus, directis et vtilibus dominiis*. V. in *Corporalia*. IVS CREDENTIAE, quod domini habebant in rebus praeſertim ad victum neceſſariis, quas ſine praeſenti pecunia emebant a ſubditis, quaſue ab illis mutuo ſumere iis fas erat. V. *Cre-*

Credentia. IVS CVRIALITATIS ANGLIAE VEL SCOTIAE, V. in *Curiales*. † IVS DECIMALE, ius percipiendi decimam. Ch. Mſ. ann. 1241. † IVS DOMINII, quod ad fiſcum dominicum pertinet. Ch. Mſ. ann. 1214. IVS DVPLICATVM, quod Anglici Practici *dreit dreit* vocant, dicitur habere ille, qui poſſeſſionem et proprietatem habet. Bracton. lib. 4. tract. 4 cap. 4. lib. 5. cap. 28. §. 2. IVS ECCLESIASTICVM. Praedia et immobilia dabantur poſſidenda, aut iure *proprietario* ſeu *proprio*, aut *beneficiario* ſeu *precario*, hoc eſt, *ad proprium*, vt loquebantur, vel ad feudum, aut ad vſumfructum: *iure vero Eccleſiaſtico* ea poſſideri ab Eccleſiis dicebantur, quod Clericis et Presbyteris iis vti et frui conceſſum eſſet, vt propriis, ita tamen vt ea donare aut vendere iis non liceret. Eiusmodi *donationum formula talis erat*, quae paſſim occurrit in Chartis Tabularii Bellilocenſis in Lemouicibus. Vide Vitam Aldrici Epiſc. Cenoman. n. 9. 39. et p. 37. vbi *more Eccleſiaſtico* in Charta Ludouici Pii occurrit. Praeterea Chartam Ottonis M. Imp. apud Stangefolium lib. 2. Annal. Circuli Weſtphal. p. 185. et Baluzium in Appendice ad Capitul. n. 37. 38. 104. 109. IVS EMPHITEOTICARIVM, quod percipit dominus capitalis ob praedium aut quiduis aliud in *emphyteuſin* datum. Donatio Beatricis de Medullione Humberto Dalphino Caſtri de Auiſano cum vniuerſis iuribus ad dictum caſtrum pertinentibus, *conallagiis*, *corvatis*, *fogagiis*, *cenſitis*, *acapitis*, *ſeu Iuribus Emphiteoticariis*, *allodiis*, *proprietatibus*, *iuribus corporalibus*, *etc.* an. 1294. tom. 2. Hiſt. Dalphin. p. 74. † IVS EQVESTRE, quo dominus feudalis a vaſſallis exigere poteſt vt cum ipſo in exercitum equis inſtructi pergant. Inuent. Chart. reg. ann. 1482. † IVS FEVDAGII, quo quis potioris feudi appenditias eadem ratione poſſidet. Reg. Cam. Comput. Pariſ. IVS FORENSE, ciuile, cui opponitur Eccleſiaſticum, apud Chunradum de Fabaria de Caſibus S. Galli cap. 5. IVS FORENSE, etiam appellatur id quod ex *foris* ſeu nundinis percipitur. Ch. Mſ. Alex. III. an. 1179. † IVS GENTIVM, naturali opponitur atque magnatum vim et vſurpationem ſignificat, in Lit. manumiſſ. an. 1320. IVS HAEREDITARIVM. Adreualdus de Translat. corpor S. Benedicti cap. 2. *Datis pro eodem agro in mutua viciſſitudine praediis, quae ſi a parentibus iure haereditario relictis poſſidebat.* IVS IMAGINARIVM. Formula vetus: *Conſtat, me non Imaginario Iure, nec vllo cogentis imperio vendidiſſe*, etc. † IVS INCANTVS, quod principi ſoluitur pro licentia auctionandi bona debitoris Bonif. Areſtor. Part. Prov. to. 2. part. 7. lib. 2. IVS INCORPORALE, V. *Corporalia*. † IVS LAVDANDI, quod domino feudi penſitatur pro facultate alienandi feudum Ch. Mſ. a. 1354. V *Laudare* 5. † IVS MARINARIVM, maritimum. Conſtit. Iac. Reg. Sicil. c. 43. IVS MONTANVM, f. id quod ex vineis quae in monte poſitae ſunt exigebatur. Charta ann. 1298. apud Ludewig. to. 4. p. 117. *Alias poſſeſſiones in villa Mezlendorſ iuxta Wiennam, videlicet ſex vrnas vini montani Iuris, et ſexaginta denarios de quodam agro.* † IVS MONTIS, idem, in Ch a. 1240. apud Pez. t. 6. Anecd. part. 2. p. 94. IVS MORTVARIVM, Gall. *Droit de mortuage*, ius quod ſibi olim in bona defunctorum attribuebant Parochi. Charta an. 1264. apud Ludewig. t. 4. p. 233 IVS MVNDANVM pro *Montanum*, vt videtur, ſaltem eadem notione. Charta Comitis de Stuin an. 1164. apud Ludewig. to. 4. p. 112. *Ab antiquo in eadem villa habuimus vnam magerianı cum aliis reddibus et Iure Mundano et decima vini in eo monte, qui adhuc Zwetterberch nominatur.* † IVS NATVRAE, quod filii habent in bonis parentum. Teſtam. Mſ. ann. 147. IVS NAVLAE, f. quod pro tranſuectione exigitur. Hiſt. Nouientenſis Monaſt. apud Marten. to. 3. Anecd. c. 1132. *Molendina cum piſcationibus* ac

ac foreſtis, *Ius naulae cum inueſtigatione auri*, *bannus totaliter cum omni libera vtilitate. V. Naulum.* † IVS NVPTIARVM, quod a nubentibus parocho praeſtatur. Ch. a. 1273. in Chartul. Cluniac. † IVS OPERALE, quo operas a ſubditis dominus exigere poteſt. Chr. Mſ. ann. 1237. † IVRA PAROCHIALIA, vocantur potiſſimum ſacramenta, quorum adminiſtratio ad parochum iure ſuo competit. Ch. Mſ. an. 1202. IVRA PILAE. Synodus Limenſis an. 1586. *Quod Viſitatores aliqui dum viſitant, quamuis ita excepti; vt nihil victus vel veſtium neceſſariarum ipſis deſit, vlterius ab Eccleſiis exigant aliquod peſus, quos iura pilae vocant - - ſtatuimus vt viſitatores ab eiusmodi exceſſibus abſtineant.* V. *Peſus.* † IVS POSITIVVM, quod ab eius auctoritate pendet, qui illud ſtatuit. Theod. de Niem to. 1. Conc. Conſtant. part 15. col. 4. IVS POTESTATIVVM, V. *Poteſtatiuum.* IVS PROPRIVM, V Proprium IVS PRAETORIVM ſ. ius abſolutum, cui nihil addi poſſit vel detrahi, ipſius corrigendi gratia, quia *Ius praetorium* antiquis IC. dicebatur, vt habet Papianus, *quod praetores introduxerunt, ad iuuandi, vel ſupplendi, vel corrigendi iuris ciuilis gratia.* Teſtamentum S. Remigii apud Miraeum tom. 1. p. 1. *Ego Remigius Epiſcopus ciuitatis Remorum, Sacerdotii compos, teſtamentum meum condidi Iura Praetoria, atque id codicillorum vice, valere praecepi, ſi ei iuris aliquid videbitur defuiſſe.* IVS AD REM, IVS IN RE. Compendioſa beneficiorum Expoſitio f. 32. recto: *Ius ad rem quaeritur nominatione, mandato, collatione et prouiſione non acceptata.* Vbi et iſta verba: *Regula aſſerit Papam tollere poſſe ius ad rem, non ius in re.* † IVS RVSTICVM, vel VRBANVM, quod ad rus vel vrbem ſpectat. Ch. Mſ. Henr. VI. reg. Angl. † IVS SACERDOTVM, archidiaconi ſcil. et decani. Ch. Mſ. an. 1122. IVS SCOLARIVM, ius tenendi ſcholas et publice docendi. Charta apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 23. IVS PROVINCIALE, prima iuriſdictio, primum forum, a quo prouocabatur ad *Ius generale*, ſeu ſupremam Curiam. Andreas Suenonis lib. 7. Legum Scaniae col. 1. IVS SCRIPTVM, vocant Galli, quod alii *Ius ciuile*, ſeu *Legem Romanam*, quo Prouinciae aliquot in Gallia reguntur. cui opponitur *Ius commune*, ſeu ius conſuetudinarium municipale, quo quaeque fere ciuitas vel regio gaudet. Statum Philippi Pulcri a. 1302. pro reformatione Regni c. 48. IVS SVEVIAE, V. Ius Saxonicum lib. 1. art. 18. et 19. † IVS TERRENVM, ſeculare, haereditarium, eccleſiaſtico opponitur. Ch. in Tabul. maior. Monaſt. IVRA TEVTONICA, leges Teutonicae. Diarium belli Huſſitici apud Ludewig to. 6. p. 184 † IVS TVRNI, quo quis praedium ab agnato diſtructum, pretio emtori reddito, redimit; quod ad *turnum* ſeu ordinem agnatorum fiat. Ch. Mſ. an. 1341. IVS VRBANVM, ciuile. Charta Leopoldi Ducis Auſtriae an. 1229 apud Ludewig. to. 4. p. 39. † IVS FACERE ET RECIPERE, litigare, actoris vel rei partes agere Reg. Cam. Comput. Pariſ. (2) Merces, ſalarium. Synodus Limenſis ann. 1586. *Iudices et Notarii non accipiant ab Indis Iura pro vlla re quam ipſis expedient.*

IVSCELLARIVS, ζωμετὴς, *cocus*, in Supplem. Antiq. in aliis Gloſſis ζωμοποιὸς

† IVSCELLATVS, *iuſcello*, iuſculo conditus. Alex. Iatroſoph. Mſ.

IVSCELLVM, ferculi genus. Chron. S. Trudonis lib. 13. to. 7. Spicileg. Acher. p. 508. *Praepoſitus Haſpaniae pro ferculo leguminis, Iuſcellum commutabat confectum vino, ouis et ſanguine.* Laurent. in Amalthea: *Iuſcellum, exiguum Ius, Iuſcellanus, Qui facit Iuſcellum.* V. *Iuſſellum.*

† IVSDICENS, vnica voce, iudex. Ch. Mſ. a. 1385.

IVSERANVS, catena aurea certa ratione elaborata. Teſtamentum ann. 1522. *Iocalia tam aurea quam argentea, vt ſunt cathenae, Iuſerani, bagnae, perlae, etc.*

IVSERMA, ſpiculum, V. *Inſerma.*

IVSO, deorſum, . *Iuſum.*

IVSSELLVM, pro Iuſculum, in Vita S. Valarici cap. 24. V. *Iuſcellum.*

IVSSIO, diuiſio, Gall. *Partage.* Leges Leutprandi apud Murator. tom. 1. part. 2. p. 65. *De Iuſſione, ſiue diuiſione, de rebus infantis.*

IVSSORIVM, *praeceptio*, ita lego in Gloſſ. Iſid. pro *Iuſſorianem.* Laurentius in Amalthea: *Iuſſoriamen*, f. non ita male. Graeuius *Iuſſoria.* Verus in Epiſtola ad Deſiderium Cadurcenſem Epiſcopum: *Iuſſorium veſtrum accepimus, etc. Iuſſio*, eadem notione, ſed maxime Principis. Anaſtaſius in S. Siluerio: *Tunc indignata Auguſta miſit Iuſſiones ad Beliſarium Patricium.*

IVSTA. (1) Gall. *Iauſte*, monomachia ludicra, haſtiludium ſingulare. Willelmus Malmesbur. lib. 2. Hiſt. Nouellae p. 187. *Tentauere primo Regii proludium pugnae facere, quod Iuſtam vocant, quia tali arte erant periti.* Vocabuli etymon quidam accerſunt a voce Latine *Iuxta*, et Gallica, *Iouxte*, i. prope, quod non eminus, vt in praeliis, vti vocant, campalibus, ſed cominus lanceis aut enſibus res geratur. Eo quod in *Iuſta* duo ſolum, vt mox dicitur, aut pauci vtrinque pares numero decertarent, Carolus de Aquino *Iuſtam* potius dictam putat a *Iuſto*, id eſt, pari congredientium numero, paribus item armis, quam a *iuxta* aduerbio Liuius lib. 26. col. 57. *Sudibus inter ſe in modum Iuſtae pugnae concurrentes.* Differebat autem *Iuſta* a torneamento, quemadmodum ſpecies a genere. Torneamentum enim vniuerſim dicebatur omnis ludicra decurſio militaris: *Iuſta* vero pugna aut praelium, quod in torneamento fiebat. Deinde *Torneamentum* plurium et turmatim congredientium, *Iuſta* ſingulare erat certamen. Vnde recte Niceph. Gregoras lib. 10. dixit *Iuſtam*, quam voce Graecobarbara, vt et Ioh. Cantacuzenus, τζοῦςραι appellant, μονομαχίας ἔνδειξιν ἔχειν. Confecta namque prima militari decurſione,
et finito omnium, qui vna ſimul ad
erant, ex vtraque parte, praelio a
ſingulare certamen, ſeu ad *Iuſta*
progrediebantur. IOSTA, idem
quod *Iuſta*, in Computo ann. 1327
et 1328. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag
216. IOSTRA, eadem notione
Ital. *Gioſtra.* Chronicon Dominic
de Grauina tom. 12. Muratorii col
557. V. *Iouſta* (2) Menſurae liqu
torum ſpecies, quaſi *Iuſta menſura*
quantum cuique ſufficit potus ſubmi
niſtrans, *Iuſto*, Occitanis. Vgutio
Olla vel vlla, menſura parum minor
quam Iuſta. Lanfrancus in Decreti
pro Ordine S. Benedicti col. 8. *A*
Cellarii miniſterium pertinet, omni
vaſa cellarii et coquinae, et ſcyphos
et Iuſtas, et caetera vaſa refectori
etc. et alibi non ſemel, vnde emen
dandum Limborchius Sent. Inqui
ſit. Toloſ. p. 132. vbi perperam *Iu*
ſta vini. IVSTA DEMESVRALIS
TERTIERA. Conſuetud. MSS. fe
ſtiuitatum Monaſterii Solemniac. i
Lemouicibus: *Dominica in quinqua*
geſima (habemus in refectorio) *Iu*
ſtas deſmeſurals de vino puro - - -
in octabis Paſchae X. oua et Iuſta
demeſurales de vino puro. Iterum at
que iterum memoratur ibi *Iuſta de*
meſuralis: quae videtur eſſe vas vi
narium capiens conſuetam ſtatutam
que Monacho vini menſuram; cui
id vnum additur in feſtis paulo ſo
lemnioribus, vt *Iuſta demeſuralis*
ſit de vino puro; at in feſtis maiori
bus maxime ſolemnibus menſura vi
ni dabatur tertia parte maior ſolita
Sic intelligo *Iuſtam tertieram* de qu
non ſemel in iisdem conſuetudini
bus: *in die Epiphaniae - - - Iuſtas*
tertieyras de puro vino - - - in Re
ſurrectione Domini - - - Iuſtas ter
cieyras et cornutas - - - in die Pen
tecoſtes - - - Iuſtas tercieyras, etc.
V. *Iuſtetus* et *Iuta.* (3) Pro Men
ſura frumentaria, in Hiſt. Abbatiae
S. Albini Ciſterc. Ord. MS. a Guill
elmo *Gauthier* cap. VII. *Ipſam re*
tam habuiſſe quam fecerat donatione
trium Iuſtarum frumenti. (4) Pro
Iuxta praepoſitione frequenter legi
in veteribus Inſtrumentis obſeruat
Baluzius to. 2. Capitul. col. 986.

IV

IVSTANTIA, hoſpitis militis ſupellex, Gall. ol. *Iuſtance*. Charta Maſſil. ann. 1481. *Placeat Regiae Maieſtati veſtre preſeruare veſtram ciuitatem ab Iuſtantiis, logeamentis, ſubornatis et ſtationibus armigerorum peditum et equitum. Placet. ſtencille*, ſeu vt alii efferunt *Vtenſile*.

IVSTARE. (1) Ludicre pugnare, Gall. *Iouter*. Rymer. tom. 3. p. 758. V. *Iuſta* 1. (2) † Probare, conferre ad modulum. Stat. Mant. c. 114. V. *Iuſta* 2.

IVSTETVS, demin. a *Iuſta*, vas continendis liquoribus idoneum. Ch. Mſ. a. 1352.

IVSTIARIATVS, pro *Iuſtitiariatus*, de quo infra, officium, dignitas iudicis. Chronicon Richardi de S. Germano apud Murator. tom. 7. col. 1032.

IVSTICIABILIS. (1) Alicuius domini iuriſdictioni et iuſtitiae ſubditus, Gall. *Iuſticiable*. Charta Philippi Regis Franc. an. 1329. apud Baluzium tom. 2. Hiſt. Aruern. pag. 159. (2) † Cui iuſtitiae exercitium competit. Ch. Mſ a. 1326.

IVSTICIAL, IVSTICIALIS, poculum vinarium, idem quod *Iuſtitia*. Charta Monialium Artacellae a. 1403. ex Schedis Praeſidis de Mazaugues. V. *Iuſta*.

IVSTITIALITER, legitime. Charta an. 1226. e Tabul. Bethun. fol. 400.

IVSTICIARE, V *Iuſtitiare*.

IVSTICIARIVS, iudex. V. *Iuſtitiarius*.

IVSTICIATIO, iuſtitiae exercitium, ſeu ius illam exercendi. Litterae an. 1293. apud Rymer. tom. 2. p. 618.

IVSTICIATVS, officium, dignitas iudicis ſeu iuſtitiarii. Charta ann. 1501. apud Rymer. tom. 12. pag. 781.

IVSTICIVM, V. *Iuſtitium*.

IVSTICVS, iuſtus. Charta Ludouici Gr. an. 1129. apud Doubletum Hiſt. Sandion. p. 859.

† IVSTIDIVM, ἀρχοντικὴ ἡμέρα. Salmaſ. ἀργητικὴ reſtituit. V. Scalig. ad Feſtum in *Iuſti dies*.

† IVSTIFER, iudex, bailliuus, tom. 10. Collect. Hiſtor. Franc. pag. 914.

IVSTIFICABILIS, idem quod *Iuſticiabilis*. Charta Philippi Regis Franc. a. 1317. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan, c. 472.

IVSTIFICARE. (1) Non tam iuſtitiam exercere, iudicare, quam iudicio dato damnare, vel per iudicium compellere. Notitia de Rogero Epiſcopo Bellouac. apud Loiſellum p. 248. *Dans ei medietatem Vicecomitatus, ita vt miniſter Epiſcopi, et miniſter Comitis iuſtificent reos, et Leges aequaliter diuidant.* Charta Fulconis Abbatis Corbeienſis an. 1055. ex Tabulario eiuſdem Monaſterii: *De omnibus quoque ad ſe proprie pertinentibus, ſi haec violauerit, ipſemet Iuſtificauerit.* (2) Meritis poenis afficere, debito ſupplicio plectere. Gallis *Iuſticier*. Epiſtola Iacobi Regis Scotiae ad Carolum VII. Reg. Franc. to. 10. Spicil. Acher. p. 244. *Principales vero rebelles qui in eodem caſtro inuenti fuerunt, poena ſuſpendii Iuſtificauimus.* (3) † Purgare, abſoluere, vnde IVSTIFICATIO, purgatio, abſolutio; Gall. *Iuſtifier* et *Iuſtification*. Ch. a. 867. to. 7. Collect. Hiſt. Fr. p. 595.

IVSTIFICARIVS, iudex, bailliuus. Conſuetud. Furnenſes ex Archiuo Audomar.

IVSTIFICATIO. (1) Forte legitima haereditatis portio, Gall. *Legitime*. Teſtamentum Armandi *d'Alegre* an. 1263. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1115. *Quae omnia aſſignaui et conſtitui eidem Amphel in dotem cum dicto marito ſuo, et amplius dono et lego eidem iure Iuſtificationis centum ſolidas dictae monetae ſemel tantum ipſi ſoluendos.* (2) Satisfactio, purgatio, Gall. *Iuſtification*. Epiſtola Ottonis II. Comitis Carnot. ad Robertum Regem Franc. apud D. *Bruſſel* de vſu feud. tom. 1. p. 337. (3) V. *Iuſtificare* 3.

IVSTIFICATOR, iudex. Chartam Rogerii Siciliae Regis an. 1144. ſubſcribit cum aliis *Rogerius filius Boni*

Iuſtificator Curialis, apud Vghell. t. 6. p. 143. 145.

IVSTIGERIVS, idem qui *Iuſtitiarius*, iudex. *Magiſter Iuſtigerius*, praecipuus Iudex in Regno Apuliae, idem qui *Magiſter Iuſtitiarius* in Regno Siciliae. V. in *Magiſter*.

IVSTILIVM, *ius*, Gall. *Sauſſe*, apud Kerhardum in Synonymis.

IVSTILOQVVS, qui iuſta et aequa loquitur. Statuta Canonicorum Regul. apud Duellium to. 1. Miſcell. p. 97.

IVSTINIANI. Sic iuuenes qui primo anno ſtudio iuris operam dabant appellari iubet Iuſtinianus Imp. ſua prima Conſtitutione ſeu Praefat. Digeſt. cum ante *Dupondii* dicerentur, *vetere tam friuolo quam ridiculo nomine*, vt habet idem Imperator ibid.

IVSTITIA. (1) Iurisdictio, cognitio iudicis. Leges Edw. Confeſſ. p. 26. *Iuſtitia cognoſcentis latronis ſua eſt de homine ſuo, etc. Iuſtitia Regis*, cod. cap. eſt forum Regis, *la Iuſtice Royale*. ALTA IVSTITIA, merum imperium, ius gladii, *Haute Iuſtice*, Practicis Gallicis. Charta Philippi Regis Franc. ann. 12 2. in 30 Regeſto Archiui Regii ch. 441 *Nec non alta Iuſtitia quam extendimus ad omnem caſum in quo contigerit aliquem pati debere mortem, vel exilium, vel membri mutilationem*. IVSTITIA SIMPLEX, inferior, quae pendet a *Regali*. Edictum Ludouici X. Reg. Franc. ann. 1313. to. 1. Ordinat. Reg. p. 621. Vbi patet *literas ſimplicis Iuſtitiae* eas dici quibus ad ſupremum et Regalem iuſtitiam euocabantur cauſae, quae ſecundum ius conſuetum dirimi debebant in *ſimplici Iuſtitia* et ducali, quae Regiam ſuperiorem agnoſcebat. IVSTITIA FEODI, iurisdictio domino competens ratione feodi, quod poſſidet. Capitula anno circiter 1329. apud Acher. tom. 6. Spicil. pag. 492. IVSTITIA LATRONVM, cognitio de latronibus competens domino habenti altam iuſtitiam. *Iuſtitiae latronum et adulterorum*, in Charta Aldefonſi Toloſ. Comitis ann. 1131. V. *Latro*. IVSTITIA SANGVINIS, maior iu-
ſtitia, quam exercet dominus, cu
ſanguis defluit. Iura Comitis Biter
in ciuitate Albienſi an. 1252. V. *Sa*
guis IVSTITIAS FACERE, TE
NERE, idem quod *Placitum tener*
Gallis *faire* vel *tenir la Iuſtice*. le
Plaids Annales Francorum Loiſell
ani ann. 760. *Conſilium fecit cu*
Francis, vt iter ageret ſuper dict
Iuſtitias quaerendo in Aquitani
† IVSTITIA CAMPI, iurisdicti
duelli. Ch. Mſ. an. 1255. † IVST
TIA CAPITALIS, ſupremum tr
bunal, in Areſt. ann. 13.1. † IV
STITIA CORPORALIS, ius gla
dii. Ch. Mſ. ann. 1245. † IVST
TIA FONSSERIA, FVNDICA
RIA, iurisdictio minor, quae r
tione fundi exercetur, Germ. D
𝔊𝔯𝔲𝔫𝔡𝔤𝔢𝔯𝔦𝔠𝔥𝔱𝔢, V. *Foſſeria* et *Fu*
dicerius. † IVSTITIA FORIS FA
CTORVM, emendae, mulctae. Ch
Mſ. a. 1179. † IVSTITIA GROS
SA ET BASSA, maior et minor, V
Groſſus 1. † IVSTITIA LICH
RIA, iurisdictio intra caſtri repagu
la, quae *liciae* appellantur. Ch. Mſ
a. 1267 † IVSTITIA MINVTA
minor, in Charthar. Mſ. ann. 124
† PARVA, idem, in Ch. Mſ. a. 127
† PERSONALIS, idem, in Ch. Mſ. a
1265. † IVSTITIA TERRENA
ſecularis. Ch. Mſ. an. 1119. (2) Ius
quod alicui in re quauis competit
ſiue in eius reditibus. Leges Pipin
Regis apud Murator. tom. 1. part. 2
pag. 120. *Damus - - - vt qui i*
tantos annos Iuſtitiam habere non p
tuerit, vel modo per Dei omnipoten
tis miſericordiam - - - ſimul et pe
noſtram praeceptionem, vnusquisq
Iuſtitiam ſuam accipiat. IVSTITI
AE COMPLEMENTVM FACER
dicitur iudex, aut litigator, qu
quidquid aequum eſt et leges poſtu
lant ad litem finiendam complet per
ficitque. Charta Ottonis Comitis Pa
latini a. 1245. apud Tolner. in Pro
bat. Hiſt. Palat. p. 150. IVSTITI
AM SVAM FACERE, ablatis p
gnoribus debitum exigere, Gall
Faire ſaiſir. Chartularius S. Tromon
ti. IVSTITIAM FACERE, facer
ſatis, debitum ſoluere, latae ſenten
tiae obtemperare. Leges Rotharis
apud

apud Murator. to. 1. part. 2. p. 37. IVSTITIAM INVENIRE dicitur actor, qui ius ſuum obtinet a iudice. Leges Luitprandi apud Murator. tom. 1. part. 2. p. 47. IVSTITIAM FACERE, dicitur is, qui de crimine aut de re quapiam interpellatus iuri ſtat, in Capitulis Hludouici Imp. poſt legem Salicem cap. 5. *Rectitudinem facere*, dixere poſteriores. (3) † Iudicium, iudicis ſententia, decretum, ſtatutum. Stat. Montisp. an. 1204. (4) † Locus plectendis reis, vel eorum cadaueribus ſuſpendendis deſtinatus, patibulum. Ch. ann. 1301. tom. 12. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 81. (5) Iudex, qui vulgo *Iuſtitiarius*. Leges Henrici I. Regis Angliae c. 42. *A Rege vel Iuſtitia eius, vel a communi vtrorumque domino - - - ſubmoneatur.* IVSTITIA ARAGONVM, V. *Iudex medius*. (6) Mulcta iudiciaria. Leges Caroli M. apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 100. *Si alicui homini poſt iudicium Scabinorum fuerit vita conceſſa, eſt ipſe poſtmodum aliquod malum perpetrauit, et iuſtitiam reddere noluerit, dicendo quod mortuus ſit, et ideo Iuſtitiam reddere non debeat, etc.* IVSTITIA BANNI, mulcta ob bannum fractum impoſita. Charta an. 1174. ex paruo Chartul. S. Victoris Maſſil. IVSTIA PRO DVELLO, mulcta pro duellis domino ſoluenda. Paſſim occurrit. IVSTITIA DE TELONEO, mulcta pro fraudato vectigali. Charta Chilperici Franc. Reg. apud Miraeum to. 2. p. 1310. (7) † Poenitentia monacho impoſita. Regul. Hoſpit. S. Iacobi de Alto paſſu, a. arc. 1240. (8) Praeſtatio, cenſus. Burchardus Wormacienſis Epiſc. in Lege familiae: *Si quis in ciuitate haereditatem aream habuerit, ad manus Epiſcopi diiudicari non poterit, niſi tres annos cenſum et aliam ſuam Iuſtitiam inde ſuperſederit.* IVSTITIA ATRII, ſeu *Coemeterii*, quod pro ſepultura perſoluitur. Chron. Beſuenſe to. 2. Spicil. Acher. p. 675. IVSTITIA TRANSITVS, tributum a tranſeuntibus per terram alicuius domini ſoluendum, Gall. *Droit de paſſage*. Charta ann. 1140. apud Miraeum tom. 2. pag. 821. V. *Tranſitus*. (9) Idem quae *Iuſta*, *Iouſte*, haſtiludium, in Hiſtoria Obſidronis Iadrenſis ann. 1345. lib. 2. cap. 21. (10) IVSTITIA TERRAE, immunitas, *Frenchiſia*, Gall. *Franchiſe*. Hiſt. Palaeſt apud Ludewig. t. 3. p. 10. (11) Idem quod *Iuſta* 2. poculum vinarium, († immo etiam vinum, vt *Libra*, panis. Statuta Hugonis Cluniacenſis tom. 6. Spicil. Acher. p. 448. *Duodecim pauperes reficiantur, ſeptem diebus Iuſtitia detur, excepta quotidiana praebenda, quae in maiori Miſſa ſemper ponitur.* Petrus Cluniacenſis lib. 1 Epiſt. 20. *Vaſcula vinaria, quae iuſtitias vocant, vel ſimilia conſauare et componere tenta.* *Iuſtitia* non tantum pro potus, ſed et pro cibi diurna portione quae Monachis Canonicisue competebat, vſurpatur. Id probant Statuta S. Hugonis Cluniacenſis ſuperius a D. Cangio laudata. Adde Chartam an. 1062. apud Baluzium tom. 6. Miſcell. pag. 520. *Qui ſagmarius hoſte tranſacta Monaſterio reddatur, et vno recepto Comitis Putauienſis per iuſſionem Vicecomitis, et Iuſtitia panis et vini, cum in hanc villam venerit.* (12) Aptitudo, conuenientia, Gall. *Iuſteſſe*. Tertullianus lib. de Pallio col. 1. *Quadrata Iuſtitia beatae* (tunicae) *in viris ſtabant.*

IVSTITIABILIS, alicuius Iurisdictioni et iuſtitiae ſubiectus, Gallis *Iuſticiable*. Regeſtum *Crux* f. 37. apud D. Bruſſel de vſu feud. tom. 2. pag. 916 V. *Iuſticiabilis*.

IVSTITIALIS, vt *Iuſtitiabilis*. Charta ann 1269. apud Meneſterium in Probat. Hiſtor. Lugdun. part. 4. col. 1.

† IVSTITIARATVS, iuſtitiarii diſtrictus. Teſtam. an. 1343. tom. 2. Cod. Ital. dipl. p. 1103.

IVSTITIARE, IVSTICIARE. (1) Iuſtitiam exercere, iudicio damnare, compellere. Leges Norman. col. 5. apud Ludewig. tom. 7. p. 154. *Dicitur grandoque iuſtitia diſtinctio ex iure prorumpens, que habet fieri ſuper aliquem, ſecundum quod dicitur aliquis Iuſtitiare homines ſuos.* Et

 huius-

huiusmodi iuſtitia ſit per captionem mobilium, vel feodi, vel corporis. Chartularium 2. Campaniae apud Bruſſel. de vſu feud. tom. 2. pag. 735. *Nullus poteſt iuſtitiare, vel debet, homines B. Martini niſi ſolus praepoſitus vel Maior ipſius.* (2) Mecitis penis afficere, debito ſupplicio plectere, Gall. Iuſticier. Charta ann. 993. ex magno Chartular. S. Victoris Maſſil. *Niſi iuſticiaueris nobis Theodoricum ex Noe qui noſtros boues expulerunt, et bubulcum ciciderunt*, etc. Adde Acta SS. Martii to. 1. p. 119. † IVSTITIARE PER AVREM, auris abſciſſione mulctare, in Tabul. Foſſat. (3) Munus, officium *iuſtitiarii* ſeu iudicis vel etiam apparitoris exercere. Edictum Philippi IV. Reg. Franc. ann. 1293. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1256. *Volumus inſuper quod ſeruientes tuae balliuiae non permittas in terra Oſtreuanni Iuſticiare vel explectare niſi in caſu reſſorti.* (4) Iudicis decreto cogere. Charta an. 1182. apud Lobinell to. 2. Hiſtor. Britan. col 316. *Et nos eosdem ad hoc, ſi opus fuerit, ad petitionem Priori Iuſtitiabimus.* (5) Pignora auferre, obſignare, Gall. *Saiſir.* Charta an. 1249. ex Chartul. S. Vandreg. tom. 1. pag. 358. *Et ſciendum eſt quod praedictus Io'annes Louvel et ſui haeredes praedictas maſuras cum duabus peciis terrae poterunt Iuſticiare pro redditu antedicto habendo, et ſimiliter pro emenda quotiescumque eundem redditum ad terminum antedictum non habuerint.* (6) Coram iudice ſtare, cauſam dicere. S. Bernardus in Ep. 428. tom. 1. col. 376. *Seruientes Epiſcopi et quodquod erunt de familia eius, numquam Iuſtitiabant ſe per Comitem.*

IVSTITIARIATVS. (1) Iuſtitiarii ſeu iudicis regio, diſtrictus. Literae Roberti Regis Siciliae an. 1332. tom. 2. Hiſt. Dalphin. p. 239. (2) Dignitas Iuſtitiarii. Chron. Riccardi de S. Germano an. 1242.

IVSTITIARIVS. (1) Iudex. Ingulfus p. 870 occurrit paſſim. IVSTITIARII CAPITALES, dicti in Anglia, Iudices Supremi, qui *proprias cauſas Regis terminabant, et aliorum omnium, per querelam, vel per priuilegium, ſiue libertatem: vt ſi ſit aliquis, qui implacitari non debeat, niſi coram Rege*, vt ait Bracton. lib. 3. de Act. cap. 7. §. 2. c. 10 §. 2. De *Iuſtitiarii Capitalis* dignitate, quae ſuprema fuit apud Anglos, ſic liber Niger Fiſcalis col. 4. *In Scaccario reſidet, imo et praeſidet primus in regno, Capitalis ſcilicet Iuſtitia.* IVSTITIARIVS, quaſi capitalis a latere Regis tranſmiſſus. Apud Bract. lib. 4. tract. 3. col. 6. §. 2. IVSTITIARII DE BANCO, *ſeu in Banco reſidentes, cognoſcunt de omnibus Placitis, de quibus auctoritatem habent cognoſcendi, et ſine waranto iuriſdictionem non habent, nec coercitionem*, ita Bracton. lib. 3. de Act. c. 7 §. 2. IVSTITIARII PLACITORVM CORONAE REGIS, apud Rogerum Houedenum p. 787. V. *Coronator.* IVSTITIARII FORESTARVM, iidem qui Protoforeſtarii, in Anglia. V. *Foreſta.* IVSTITIARII AD AVDIENDVM ET TERMINANDVM, qui ad motus repentinos et inſignia maleficia cognoſcendum plectendumque conſtituuntur. Spelmannus. IVSTITIARII GAOLAE DELIBERANDAE, qui de Malefactoribus incarceratis iudicant, ſiue ad poenam ſiue ad libertatem. *Iuſtices errans ou a Gaole deliuerie*, in Statuto Glocestrenſi a. 6. Edw. 1. cap. 9. IVSTITIARII AD ASSISAS, duas, vel tres, qui quidem perpetui non ſunt, ſed expleto officio iuriſdictionem amittunt. De iis Bracton. lib. 3. de Action. cap. 10. §. 2. cap. 11. §. 9. 10. IVSTITIARII ITINERANTES ET ERRANTES, apud Anglos, dicuntur qui bis quotannis ſingulas Prouincias obequitant, et caſus emergentes tam ciuiles, quam criminales dirimunt et diiudicant. IVSTITIARII ITINERIS, in Chronico Nicolai Triueti ann. 1260. *Iuſtitiarius itineris de Corona*, apud eundem an. 1272 *Barones errantes*, apud Geruaſium Dorobern. an. 1170. *Inquiſitores*, ibidem. Lex. 5. Cod. Th. de Officio.

IVSTITIARIAE ITINERA TENERE. in Statutis Roberti III. Regis Scotiae, cap. 30. 33. *Iuſtitiariae Itineratio*, apud Matth. Paris, p. 543. IVSTITIARII AD OMNIA PLACITA, Radulf. de Hengham in Summa magna cap. 4. IVSTITIARII PACIS, Vide *Cuſtodes pacis* in *Cuſtos* IVSTITIARII AD CVSTODIAM IVDAEORVM ASSIGNATI, apud Guillelmum Prynneum in Antiquis Conſtitut. Angl. adde pag. 46. MAGISTER IVSTITIARIVS, in Regno Neapolitano, qui et *Magiſter Magnae Curiae Iuſtitiarius* vocabatur, de cuius officio ac iurisdictione Fridericus II. Imp. in Conſtit. Sicul. l. 1 tit. 37. IVSTITIARII REGIONVM, in Conſtit. Sicul. l. 1. tit. 8. 36. ſeu iudices minores. IVSTITIARII DE TRAI LE BASTON, V. *Traylebaſton*. (2) † IVSTITIIS ſeu iuribus regiis percipiendis praepoſitus, Gall. *Fermier*. Ch. Mſ. Phil. V. a. 1320.

IVSTITIATIO, V. *Iuſticiatio*.

IVSTITIATOR. (1) Idem ac *Iuſtitiarius*, apud Bruſſel to. 2. de Feudorum vſu p. 920. ex Regeſto Magnorum Dierum Campaniae fol. 94. vo. Vide *Iuſtitiarius*. (2) † Alicuius iurisdictioni et iuſtitiae obnoxius. Chartular. Campan.

IVSTITIATVS, ſubſt. (1) Iuſtitia, Iurisdictio. *Alti et baſſi Iuſtitiatus*, in Charta an. 1309. apud Rymer. t. 3. p. 136. *Cum omni Iuſtitiatu, alto et baſſo, mero et mixto imperio*, in Charta an. 1347. apud eundem Rymer. tom. 5. p. 565. *Iuſtitiatus baſſus*, in Hominio, an. 1333. inter inſtrum. to. 2. Gall. Chriſt. c. 297. (2) Dignitas *Iuſtitiae* ſeu iudicis, apud Vitalem.

IVSTITIATVS, adiect. de Monacho dicitur alicui poenae regulari ſubdito, iudicio ſuperioris, apud Marquardum Herrgott, in veteri Diſciplina Monaſt. p. 130. vbi laudatur hic verſus:

Iuſtitiatus erat, cum ſcripſerat iſta Iohannes.

V. *Iudicium* 3. et *Iuſtitiare*.

† IVSTITIONARIVS, iudex. Stat. an. 1433. inter. Leg. Polon. to. 1. pag. 92.

IVSTITIVM. (1) Proprie dicitur Iuris interminiſſio, ſilentium, ceſſatio: cum autem in inſigni aliqua calamitate ſeruari ſoleant forenſes feriae, hinc, *Iuſtitium eſt luctus publicus*, vt habet Fulgentius de priſco Sermone. Apuleius lib. 5. Mileſ. ſub finem: *Sic affectae domus triſte fatum cuncta etiam ciuitas congemebat, luctuque publico confeſtim congruens edicitur Iuſtitium*. (2) † Iuſtitia, Iurisdictio. Chart. Mſ. ann. 1265.

† IVSTITVS, menſurae frumentariae ſpecies Ch. a. 1245. tom. 1. Prob. Hiſt. Brit. p. 925. *Tres iuſtitos frumenti ad menſuram de Pleuen*. V. *Iuſta* 2.

IVSTIZARE, pignerari, Gallis, *Saiſir*. Chartular. S. Vandregeſili to. 1. p. 220. *Poterimus Iuſtizare praedictam terram pro praedicto reditu noſtro et pro emenda noſtra*. Vide *Iuſtitiare*.

† IVSTRIO, glaux, plantae genus, Gall. *Herbe au lait*. Gloſſ. Lat. Gall. a. 1352. V. *Iutta*.

† IVSTVS HOMO, vir confirmatae aetate, Gall *Homme fait*. Murat. t. 4. Antiq Ital. p. 123.

IVSVM, IOSVM, deorſum, vel inferius, Gallis, *Ius*, Italis, *Iuſo*, *Giuſo*, Hiſpanis *Yuzo*, Occitanis, *Ionts*. Papias: *Anocatum*. (ἀνωκάτω) *ſuſum et Iuſum. quando venter et vomitus ſimul ſoluuntur, idque Iuſum in inferiori parte* Iohan. de Ianua. *Iuſum, id eſt, deorſum, et contrarium eſt ei ſuſum vel ſurſum*. Notkerus apud Caniſium tom. 5. Antiq lect. 1. *Iuſſum*, (*Iuſum*) *vel inferius inſinuat*. S. Auguſtinus tract. 8. in Epiſt. 1. S. Ioan. *Quod ſuſum facias Iuſum: quod deorſum, facias ſurſum, Iuſum vis facere Deum, et te ſuſum*. Et tract. 10. *Suſum me honoras Iuſum me calceas*. IOSVM. Lex Allamann. tit. 45. §. 2. *Et pauſant arma ſua Ioſum*. Galli dicerent: *Ils poſent les armes Ius*. Vnde emendandum Martyrol. Adonis

nis. 14. Maii *Capite Iorſum ſuſpendi.* Leg. *Ioſum.*

IVTA. (1) Gottus vel Gotus, V. *Guti.* (2) † Pro *Iuſta*, menſura vinaria, quae aeſtimatur duabus quartis, in Ordinar Capel reg.

IVTARIA, vbi habitant Iudaei, V. *Iudaearia.*

IVTI, Gotti vel Goti, V. *Guti.*

IVTIA, *lactare.* Gloſſ. Iſid. V. mox *Iutta.*

IVTONES, Gotti vel Goti, V. *Guti.*

IVTTA. Regula Magiſtri c. 27. *Statim temperata in vno vaſe puſca calida, aut ſi voluerint Fratres, cum Iutta, quae ſemper amplius propter ſitientes fieri debet in pulmentariis fortioribus, aut galleta, aut calices ſitientibus porrigantur.* Putat Menardus, *Iuttam* eſſe potionem, confectam ex lacte ſpiſſiorem, idque elicit ex Gloſſ. Iſid. verbis, *Iutia lactare*; ita vt non modo *Iutta* reponat, ſed et *lactare*, nomen neutrius generis efficiat. Menardi coniecturae non parum fauet Armoricum *Ioud*, quod pultem ſignificat, Cambro Britannis *Yiod.*

IVTZIA, iuſtitia, iurisdictio, mulcta iudiciaria. Tabularium Voſienſe fol. 12 vo.

† IVVA, iugerum, modus agri. Ch. ann. 1056. apud Murat. in Antiq. Eſtenſ. p. 240 *Iugata* et *Iugea.*

IVVAMEN, adiutorium, auxilium, Gloſſ. Gr. Lat. Ονησις, *Iuuamen.* Occurrit non ſemel, ac praeſertim vbi agitur de obligatione, qua vaſſalli tenebantur iuuare Regem vel dominum ſuperiorem, cum bellum imminebat: qua de re plura in *Hoſtis. Curia Iuſtitiae Iuuaminum*, in Priuilegiis Equitum S. Iohannis Hieroſol. pag. 38. *La Cour et Chambre de la iuſtice des Aides*, ibidem.

IVVARE SE de aliqua re, ea re vti, potiri. *Statim nos, vel per nos, vel per gentes noſtras, ſine mesfacere de his poterimus nos Iuuare*, in Charta an. 1227. apud Rymer. to. 1. p. 295

IVVENALIA, Νέων ἑορτὴ, in Gloſſis Gr. Lat. Kalend. Roman. Heruarti: *Non Mart. Iuuenalia.* V. Diſſert. Cangii 22. ad Ioinuillam pag. 273.

IVVENALIS, Νεωτερικὸς, in Gloſſ. Gr. Lat. *Iuuenilis*, *Nouitius*, in Supplemento Antiquarii.

IVVENARI, Νεωτερίζειν, in Gloſſ. Gr. Lat. Boncompagnus de Obſidione Anconae cap. 13. apud Murator. to. 6 col. 939. *Graeci barbas deferunt, vt ſe viros eſſe meminerint, Latini ſuas abradunt, vt quamdam aſſumant ſpeciem iuuentutis. Abraſis barbis Iuuenantur plurimi - - - Sed Graecum non facit barba virum, neque Latiuum abraſio naturaliter Iuuenari*, id eſt, Iuniorem fieri, vt ſatis liquet. V. mox *Iuuentare.*

† IVVENCELLA, iunior puella. Comput. an. 1403. t. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 176.

IVVENCVLESCERE, IVVENESCERE, iuniorem fieri, vel iuuenem. S. Ambroſius l. 1. de Cain et Abel cap. 4.

IVVENERI, iuuenem fieri, ſeu ad inſtar iuuenis agere. Geſta Tancredi apud Martenium. tom. 3. Anecd. col. 195. male 179. V. *Iuuenari.*

IVVENESTRES, *Fortes viri.* Gloſſ. *Iſidor.*

IVVENIOR, pro *iunior.* Vtitur Paulus Diaconus Emeritenſis lib. de Geſtis Epiſcop. Emerit. in S. Maſona col. 15.

IVVENIS HOMO, infimi ordinis. Curia Generalis Catalinae acta Gerundae ſub Iacobo II. Rege Arag. an. 1321. *Quod aliquis ruſticus, sordevius, vel Iuuenis homo, vel alius quilibet*, etc. Alio loco: *Statuimus, quod aliquis Iuuenis vel procurator draperii*, etc. Occurrit ibi non ſemel. Iuuenibus opponuntur *Seniores*, *maiores natu*, id eſt, viri ordinis ſuperioris, viri nobiles. V. *Iunior.* IVVENIS, clericus poſt ſubdiaconum, V. *Iunior* 7.

IVVENTABILIS, Papiae, *Beneficus.* V. *Iouentalis.*

IVVENTARE, νεωτερίζειν, in Gloſſ. Lat. Graec. a *iuuenta. Iuuentent*, νεωτερίζωσιν. *Iuuenari* dixit Horatius, pro more Iuuenum agere. Aliud Gloſſar. *Iuuenor*, νεωτερίζω.

IVVENTITVDO, *iuuentus*, in Epiſt. Caroli M. ad Faſtradam Reg. de Auarica Victoria.

IVVENVS, iuuenis. Nicolaus de Iamſilla de Geſtis Friderici II. Imper. apud Murator. tom. 8. c. 512.

IVVERIA, etc. munus Iudicis. Diploma Lotharii Imper. ann. 1136. Marten. to. 2. Ampliſſ Collect. col. 97. IVARIA, Eadem notione. Priuilegium Coeleſtini II. P. P. pro eodem Wiboldo an. 1143. ibid. c. 119. IOARIA, eodem ſignificatu. Epiſtola eiusdem Coeleſtini P. P. a. 3411. ad Epiſcopum, Clerum et populum Leenſ. ibid. c. 117. odi-

IVVERIVS, bubulcus, V. *Iouerius.*

IVVS, taxus, *If*, Gallis, Eibe Germanis. Liber Miracul. S. Martini Abbat. Vertauenſis cap. 3. *Eſt autem id genus arboris aptum ſpiculis et arcubaliſtis, vulgo enim dicitur Iuus.*

IVWERIA, i. q. *Iuueria*, ap. Marten. t. 2. Ampl. Coll p. 97.

IWAN, IWANVS, Ioannes, non ſemel apud Galbertum in Vita Caroli Comitis Flandr. Hanc vocem ea notione vſurpant etiam paſſim Dalmatae et Hungari. Vide Hiſtoriam Auſtralem ann. 1289. et 1.96. ἰβάνης, eadem notione apud Cantacuzenum lib. 1. cap. 36. 37. ἰβαγκος, apud Nicetam Choniatem.

IVX, pro *Ius*, praeſtatio, penſitatio. Conuentio Ludouici Domini Caſtellinoui cum habitatoribus eiusdem loci a. 1461.

IVXTA, pro erga. Vetus Inſcriptio: *Ob illuſtria ipſius merita et amorem iuxta ciues, Ordo Interamnatium patrono.*

IVXTARE, appropinquare, in Amalthea, pro iungere, adiungere

IVXTVARE, eadem origine. Statuta MSS. Augerii II. Epiſc. Conſeran. an. 1280. Hic *iuxtuare*, ſi bene cenſeo, idem eſt quod pecuniam in ludo *iuxta* ponere ſeu deponere.

† IVYA, vſus, Gall. *Iouiſſance.* Pact. Mſ. an. 1315. V. *Ioia* et *Ioiſſentia.*

IVZATARIA, V. ſupra in voce *Iudaearia.*

IVZGVS, IVZGO, iudicium, Hiſpanis, apud quos liber continens Leges Gothorum, *Fuero Iuzgo*, i. forus iudicialis appellatur, vt auctor eſt Couarruuias de Veterum numiſmatum collatione c. 6. §. 4. Charta apud Sandovallum in Fauilla.

K.

K. (1) Littera numeralis, quae 150. denotat, vnde verſus:

K quoque centenos, et quinquaginta tenebit.

Seu, vt habet Vgutio:

K centenarium, medium conſeruat et vnum

Cui aſſentiuntur Notae numerorum ex antiquo Codice deſcriptae, vbi K. 151. efficere dicitur. Eidem litterae, ſi recta linea ſuperaddatur, centum quinquaginta vnum millia ſignificat. (2) K. *licet apud Latinos nihil valeat, apud Alemannos tamen pro X. Graeca poſitum, Clenche, i. Clange, Clamitat*, dum ſuperponitur cantilenae. Notkerus Balbulus opuſcul. *Quid ſingulae literae ſignificent in ſuperſcriptione cantilenae.* Vide *A. Antiqui cum a ſequebatur K. praeponebant, cum vero u, q, poſtponebant. Omnia autem Graeca qualicunque ſequente vocali per K. ſcribenda ſunt.* Papias. Superfluum omnino eſſet monere litteram K. ſaepiſſime in MSS. codicibus ſcribi pro C. et CH. Nec minus notae aliae mutationes quas id circo ſilebimus.

KAAGIIVM, tributum, quod pro facultate onerandi et exonerandi naues in littore conceditur, Gallis *Quaiage*, a Gall. *Quai.* Monaſt. Anglic. tom. 1. pag. 976. V. *Coiagium*, et *Caium.*

† KAASGIVM, idem in Ch. Mſ. an. 1292.

KABELLVM, V. *Hubellum.*

KADIMIA, V. *Katimia.*

† KADORISTAS, *inſeparabilia.* Gloſſar. vet. Cod. reg. 7613.

KADRAGESIMA, pro *Quadrageſima*, in Ch. Iocobi Regis Aragon. ann. 1228. tom. 8. Spicileg. Acher. pag. 383.

KAERE, *Caeſar*, *amicus*, Gloſſ. Iſidori; vbi Graeuius: Lege χαῖρε, *Caeſar*, *Caeſar aue.* Perſius in Prologo: *Quis expediuit pſittaco ſuum χαῖρε.*

KAESIVS, pro *Caeſius*, equi color, in vet. Inſcriptione 342.

KAEYVM, ſalictum, Gall. *Sauſſaie.* Chartularium S. Vandreg. to. 1. p. 976. *Vnam pechiam terrae - - - ſitam in praedicta parochia de Calido-Becco intra Kaeyum dictorum Religioſorum in vno latere et terram Iohannis de Serrurier in alio.* V. *Kaneium.*

† KAFICIVM, i. q. *Caficium*, menſurae frumentariae apud Hiſpanos ſpecies, Gall. *Kafis.* Ch. Mſ. a. 1317. Mendoſe in alia Mſ. a. 1322 *Raficium.* KEAFICIVM, in Reg. Cam. Comput. Pariſ.

KAHEIR, KAHEIVM, eadem notione, V. *Kaneium.*

† KAIA, domus, apud Spelman. in Gloſſ. V. *Caia.*

KAIAGIVM, KAILAGIVM, idem quod *Kaagium.* Litterae Ricardi II. Regis Angliae an. 1379. apud Rymer. t. 7. p. 221.

KAIVM, lapideus ad fluuii ripam agger, Gall. *Quai.* Lit. Mſ. Alfonſi comit. Pictau. a. 1269.

† KARENVS, *Arabice*, *cignus*, in Gl. med. Simon. Ianuenſ. Mſ.

† KAKIA, a Graec. κακία, malitia, Saec. 3. Bened. part. I. p. 185.

KAKIMIA, vox chimica. *Eſt*, inquit Rochus le Baillif in Dictionariolo Spagyr. *cuiuscumque Metalli immatura minera, quae adhuc in primo ſuo ente conſiſtit, vt infans in vtero matris ſuae.*

KALARE, V. *Calare* 1.

KALCANDACH, V. *Kalendae* 1.

KALCVLVM, *kartulum quo mortui afferuntur alibi.* Gloſſ. Iſid vbi Graeuius: Pro *Kartulum* lege *Capulum* aut *Kapulum.* Nam capulus eſt Sarcophagus. In Papia aeque corrupte legitur. *Kalculum in quo mortui deferuntur, vel veſtimentum detritum ſeu linteum.* Nec minus in Gloſſis Arabico Latinis, pro *Cattulum*, *feretrum*, lege *capulum*; pro *diferuntur* et *deferuntur*, ſcribe *efferuntur.* V. *Kalculum* et *Capulus* 2.

KALENDAE. (1) Seu FESTVM KALENDARVM, Wlug-Beigo in Epochis c. 7. *Feſtum Kalcandach*, ita appellant Scriptores, publicas illas ac ſuperſtitioſas laetitias, quas Kalendis Ianuarii, quibus annus aperitur, exhibuere primum Gentiles, vſurpauere etiam poſtmodum Chriſtiani, et quas vtrique indecoris choreis, mulierumque aut ferarum aſſumptis formis ac veſtibus foedabant, vti ſupra in voce *Ceraulus* indicatum. Ea porro ſuperſtitio vigente Chriſtianiſmo adeo inualuit, vt vix ab Eccleſia proſcribi potuerit, atque adeo Epiſcopis, Conciliis, et ſummis Pontificibus, ad id vires ſuas conferentibus. Licet, inquam, ab Eccleſia non ſemel proſcriptae fuerint, indictis ad hanc diem ieiuniis et litaniis, de quibus ſuo loco, quibus eae quodammodo expiarentur, et vt ludicrae et impiae feſtiuitatis loco vera ac ſolida ſuccederet; non potuere tamen tam altae radicatae prorſus euelli, adeo vt extremis etiam temporibus plus ſolito vires acceperint, et non a Secularibus dumtaxat, ſed et ab iis Epiſcopis et Sacerdotibus legantur vſurpatae: imo, cum ab iis omnino abſtinuiſſent Laici, eas obſtinate retinuiſſe Clericos, atque ab iis ſolis vſurpatas fuiſſe, teſtantur Theologi Pariſienſes in Epiſt. encyclica an. 1444. *Quid*, *quaeſo*, *feciſſent* (Epiſcopi) *ſi ſolum Clerum ſicut hodie his obſeruantiis vacantem vidiſſent?* Vnde eiusmodi feſtiuitati *Feſti Hypodiaconorum* nomen inditum, non quod reuera ſoli Subdiaconi has ſceleſtas choreas ducerent; ſed quod hac ioculari appellatione indicare voluerint, feſtiuitatem hanc fuiſſe ebriorum Clericorum ſeu Diaconorum. Quod igitur ſub exitum menſis Decembris initium ſumeret praua illa feſtiuitas, *Libertas Decembrica* appellata eſt, de qua Beletus cap. 120. *Sunt nonnullae Eccleſiae, in quibus vtitatum eſt, vt vel etiam Epiſcopi et Archiepiſcopi in Coenobiis cum ſuis ludant ſubditis, ita vt etiam ſeſe ad luſum pilae demittant. Atque haec quidem libertas*

ideo

ideo dicta eſt Decembrica, quod olim apud ethnicos moris fuerit, et hoc menſe ſerui et ancillae, et paſtores velut quadam libertate donarentur, fierentque cum dominis ſuis pari conditione, communia feſta agentes poſt collectionem meſſium: quanquam vero magnae Eccleſiae, vt eſt Remenſis hanc ludendi conſuetudinem obſeruent videtur tamen laudabilius eſſe, non ludere. Viuebat Beletus in Eccleſia Ambianenſi an 1182. vt auctor eſt Albericus in Chronico MS. (2) Conuentus Presbyterorum ſingulis Kalendis menſium. Charta an. 1087. apud Sammarthanos in Abbatibus Vallis ſecretae. *Cuius petitioni dominus Epiſcopus aſſentiens - - - illud altare ordinauit, ita quidem ſalua iuſtitia in Synodis et Kalendis, vt ſacerdos illius loci Praelatis ſuis obediat, ſicut antea.* Id eſt, ita vt Presbyter loci illius, ſicut caeteri Decaniae Sacerdotes, per ſingulas Kalendas conuenire teneatur. De conuentu Presbyterorum ſingulis Kalendis menſium, agunt Hincmarus Remenſis in Capitulis ad Presbyt. c. 15. Riculfus Sueſſionenſis in Conſtit. c. 20. Aitho in Capitular. c. 29. Regino lib. 2. c. 216. Burchard. lib. 2. cap. 164. etc. Inſtituti vero cauſam prodit Concilium Nannetenſe can. 15. et idem Hincmarus in Capitulis an. 12. Epiſcopatus editis, c. 1. ſcilicet *vt collationem de poenitentibus ſuis haberent, et qualiter vnusquisque poenitentiam ſuam faceret, vel, ſi forte aliquis contra parem ſuum diſcordiam haberet, ei reconciliaretur.* Seu, vt Riculfus, *vt de ſuo miniſterio et religioſa conuerſatione atque de his, quae in eorum parochiis accidunt, ſermonem haberent, etc.* Hinc *Calendas obſeruare*, male *Calendos*, apud Eccardum in Probat. Originum Habsburgo-Auſtriac. col. 206. in Actis Mutenſis Monaſterii p. 9. et ſingulis Kalendis iis Clericorum collationibus intereſſe. (3) Sodalitates ad pias cauſſas, inquit Sambucus. *Fratres Calendarum*, qui vulgo *Confratres*, forte quod ſingulorum menſium Kalendis inuicem conuenirent, occurrunt in lib. 1. Decretal. S. Ladislai Regis Hungariae c. 14. 39. et in Capitulis Laurentii Archiep. Arigon. c. 46. KALENDARII FRATRES, V. in *Frater.* (4) KALENDA, penſitatio quae prima cuiuslibet menſis die Canonicis conceditur, vnde nomen ſortita eſt. Obituarium Eccleſiae Morinenſis MS. (5) KALENDA, pro quouis die. Vita S. Landrici Epiſcopi Metenſis n. 11. *Qui locus prius a Monachis cultus, in tantum cognoſcitur eſſe immutatus vt ſupellex Eccleſiae, librorum ſcilicet caeterorum miniſteriorum tali modo inde ſubtraherentur, per multos annos Kalenda feſtiuitatis S. Landrici obliuionis rubigine tegeretur.* (6) INTRA CALENDAS, quid ſignificet inquirit A. Gellius Noct. Attic. l. 12. c. 13. vbi Apollinaris Sulpicius: *Qui iuſſus eſt intra Calendas pronuntiare, niſi Calendis pronuntiet, contra iuſſum vocis facit.* Contra vero Gellius exiſtimat eum et ante Calendas et ipſis Calendis iure pronuntiare poſſe: *cum omne tempus quod Calendarum die includitur, intra Calendas eſſe recte dicatur.* (7) Anni initium, vel primus dies: ita, ni fallor, accipienda haec vox, quae crebro occurrit in Tabulario Conchenſi in Ruthenis charta 44. *Et donat de cenſum 9. denarios Rogeſos, et ad Calendas duos membros, - - - et ad meſſiones vnum medium molton eſcorgatum, etc.* (8) † Initium cuiuscuis rei, puta locus, vbi territorium aliquod incipit. Ch. a. 1214. to. 2. Annal. Praemonſtr. Prob. pag. 19. *Cuius praedii primae metae incipiunt a Kalenda Vidue.* (9) † Martyrologium, cui addebantur obituarium et ordo officii peragendi. Reg. viſitat. Odon. archiep. Rotomag. V. *Kalendarium.*

KALENDARIS. (1) MENSES KALENDARES, qui a Kalendis ad finem vsque numerabantur, menſes integri. Notum eſt Scriptores poſt annum 1000 menſes integros in duas diſtinxiſſe partes, quarum prima a Kalendis incipiebat; altera a die decimo ſexto. *Kalendares* itaque *menſes* dicebant, cum menſes integros, nulla adhibita diuiſione, ſignificare ipſis

ipſis animus erat: ita, ni fallor, intelligi debet Charta Treugarum inter Angliam et Scotiam an. 1459. apud Rymer. to. 11. p. 427. *Per ſex menſes integros Kalendares - - - per eosdem ſex menſes Kalendares efficaciter obſeruari.* V. *Menſis.* (2) Anni initium. Tabularium Caſae Dei.

KALENDARIVM. (1) Data temporis nota. Fori Aragon. l. 3. de Fide inſtrumentor: *Notarius quilibet teneatur ſcribere in principio cuiuslibet inſtrumenti duas lineas de ſua propria manu, et nihilominus teſtium nomina per literas extenſas, et Calendarium, etc.* Adde l. 4. de Tabellion. et tit. de Depoſitis et Obſeruantias Regni Aragon. l. 9. tit. de Probationibus §. 28. (2) Martyrologium. Ordinarium Canon. Regul. S. Laudi Rotomag. ad calcem libri Iohan. Abrinc. de Offic. Eccl. pag. 292. (3) Catalogus, index. Conuentus Epiſcoporum apud Caſpem. an. 1412. to. 3. Conc. Hiſp. p. 645. *Qui de auctoritate, facultate et poteſtate dictorum dominorum deputatorum et aliis per Calendaria factis et expreſſatis - - - facimus authenticam et veridicam fidem.*

KALENDARIVS. (1) DIES KALENDARIVS, primus cuiuslibet menſis. Guidonis Diſcipl. Farfenſis cap. 39. KALENDARIVS, pro quouis die menſis. Vita S. Menelei Abb. t. 5. Iulii p. 319. *Et animam felicem et beatam reportauit domino, vndecimo Auguſti Kalendario.* (2) Sic *Calendariorum* in quadam Inſcriptione veteri quam cum ceteris in Hiſpania repertis Adolphus Occo medicus Auguſtanus edidit p. 2. n. 9. mentio fit. Quos non alios fuiſſe exiſtimo quam qui in Theodoſiano Codice lib. 12. tit. 11. *Calendarii curatores* appellantur, et quorum munus *Kalendarii curatio* Arcadio IC. l. 18. §. 2. D. de muneribus et honoribus dicitur. Ita Faber in Theſauro.

KALENDATICVM, praeſtatio, quae Ianuarii Kalendis fiebat. Charta Rogerii Siciliae Regis ann. 1137. apud Falconem Beneuentanum pag. 315.

KALENDATIM, per Kalendas. Vita S. Gregorii PP. to. 2. Martii pag. 147. *Vbi Kalendatim diuerſas ſpecies erogat.*

KALENDATVS, Kalendis, ſeu die ac anno notatus, in Translat. S. Angeli Carmelitae apud Papebrochium et in Conc. Hiſpan. tom. p. 462.

† KALENGIA, i. q. *Callengia*, actio in iure, qua quis rem ſuam repetit. Bulla Vrbani III. a. 1186. inter Inſtrum. to. 11. Gall. Chriſt. pag. 247.

KALIBS. Gloſſ. Iſidori: *Karibs furca poenalis, alias Kalibs.*

KALKATORIVM, *a calcando dictum, id eſt, torcular.* Gloſſ. MS. Sangerm. V. *Calcatorium.*

KALO. (1) *Negotiator.* Papias et Gloſſ. MS. Sangerm. n. 501. *Kalo, Porteur de buche*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. V. *Calones.* (2) KALONES, *Gallicae militum.* Gloſſ. Iſid. vbi Graeuius: *Calones*, teſte Feſto ſunt calcei ex ligno facti. *Galicae* ſunt calcei militares, vt ſuperius vidimus, qui antiquioribus *Caligae* nominantur. Potuiſſet tamen etiam ſcribere Iſidorum, *Calones, caculae militum.*

KALODAEMON, V. *Calodaemon.*

KALOPODES, V. *Calopedia.*

† KALTELVS, *beniuola*, in Gloſſ. Lat. Ital. MS.

KALTVLVM, *in quo mortui deferuntur vel veſtimentum detritum ſeu lineum.* Papias MS. Eccl. Bitur. et Gloſſ. MS. Sangerm. n. 501. Vide *Kalculum.*

KALVARES, *aquae ſunt.* Papias.

KALVMNIA, *per K ſcribendum, quod eſt iurgium, lis, etc.* Papias. V. *Calumnia.*

KAMAHVTVS, Sardonyx, Gallis *Camayeu*, in Inuentario Eccl. S. Pauli Londin. a. 1295. t. 3. Monaſt. Angl. p. 3 9. V. *Camaeus.*

KAMERARIVS, in Conſtitutione Caroli Craſſi Imper. de Expeditione Romana §. 6. V. *Camerarius.*

KAMINVS, via, iter, Gallis *Chemin.* Chartularius S. Vandreg. t. 2. pag. 1240. V. *Caminus.*

KAMI-

KAMISIA VLTRAMARINA, interulae craſſioris genus. Tabularium Capituli S. Audomari.

† KANARIDES, *l'antiqua ſede*, in Gl. Lat. Ital Mſ.

KANDIDA, V. *Candida* 2.

KANEIVM. Lex Baiwar. tit. 21. §. 6. *Si vero de minutis ſiluis, de wic, vel quocunque Kaneio vegetum reciderit, cum ſolido et ſimili componat.* Vbi Editio Heroldi c. 30. §. 3. *vel quaecunque Kaneonicſon* habet Tiliana *Kaheir*; Baluz. *Kaheio.* Lindenbrogius, *Kneium* ſeu *Keye*, Germanicum, quod *ſalictum* ſonat, interpretatur: niſi inquit legendum ſit *Gaio*, i. ſiluula.

KANIFER, *ſenex.* Gloſſ. Iſidor. vbi Graeuius: Leg. *Caſnar.* Feſtus: *Caſnar*, *ſenex Oſcorum lingua.* † Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. *Kanifex*, *vechio egente.*

KANNA, cantharus, poculum, Gall. *Canne.* V. *Canna.*

KANROTIVM, currus, mendoſe pro *Karrotium.* Epiſt. Frederici Imp. a. 1165. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 474. V. *Carrocium.*

KANZIR, f. canticum, Cantilena, ab Italico *Canzone*, V. *Canzir.*

KAPADINARIVS, *voluntarius.* Papias et Gloſſ. MS. Sangerm. n. 501. f. pro *Capedinarius*, qui cupiditati ſuae obtemperat.

KAPAX, *memorioſus.* Papias et Gloſſ. Iſidor. vbi Graeuius: pro *Capax*, cuius memoria multa capit.

KAPEDO, *cupiditas, ardor.* Papias, f. *Capido.*

KAPIDINES, *animalia dicta, quod manu capiantur.* Papias, ſupra legitur *Capedines*,

KAPITE CENSVS, *vicaria adminiſtrationi.* Papias MS. Bituric. pro *Capite Cenſus* quod proprie eſt cenſui obnoxius.

KAPLERE, *caedendum proferre. Kaplaſus*, *eliſus.* Papias. V. *Capulare.*

KARACHA, onus *carri*, quantum *carro* vehi poteſt, Gall. *Charetée*, Rer. Mogunt. to. 2. p. 544. Vide *Carrada.*

KARACHARES HERBAE, herbae praeſtigiis, vt putabant, aptae. Libellus Priminii Abb. apud Mabillon. t. 4. Analect. p. 586. V. *Caragus.*

KARACTER, ſignum, ſeu ſigillum quod chartis appendebant, monogramma. Charta a. 1135. apud Mabill. Diplom. p. 601. V. *Character.* † KARACTER CRVCIS, crucis ſignum palliis aſſutum, in ſignum votiuae expeditionis ſacrae, apud Oefel. t. 2. Script. Boic. p. 691. V. *Crux.*

† KARADIS, *idoneo.* Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

KARAGIVM, tributi ſpecies. Charta Henrici VIII. Regis Angl. an. 1526. apud Rymer. t. 14. p 165. *De -- pontagio*, *Karagio*, *muragio*, *etc.* Haud ſcio an idem ſit quod *Kaagium.* V. *Caragium* et *Carreda.*

KARAGIVS, ſortilegus, praeſtigiator. Libellus Pirminii Abbat. apud Mabillon. to. 4. Analect. pag. 586. V. *Caragus.*

KARAVENNA, V. *Carauanna.*

KARAXARE, KARAXATVRA, V. *Charaxare.*

KARENA, quadrageſimale ieiunium, ſeu publica poenitentia, qua quis ieiunare ſpatio 40 dierum tenetur: eſt etiam remiſſio ſeu indulgentia eiusmodi poenitentiae. Inſtrum. an. 1293. inter Acta SS. to. 2. Aprilis p. 717. † KARRENA, in Ch. an. 1300. apud Ludew. to. 11. Reliq. p. 501. V. *Carena.*

KARIAGIVM, vectura cum carro, ſeruitutis ſpecies. Litterae Balduini Abbat. Vriicampi a. 1203. ex Tabul. Compend.

† KARIDA, vecturae onus, vt videtur. Ch. a. 996. ap. Hontheim t. 1. p. 335. *Vt omni anno mihi dentur duae Karidae vini.* V. *Carreda.*

† KARIGA, pro Carica, Gall. *Figue graſſe.* Dipl. Chilp. II. a. 716. t. 4. Collect. Hiſt. Fr. p. 694.

KARINSIA. Contractus Nauigii Dom. Regis cum Venetis an. 1268. to. 5. Hiſt. Franc. p. 435. *Et vno puero pro cuſtodia equi, et pro vianda, et Karinſiis ſuis portandis, etc.* Puto legendum *garniſiis.* V. in hac voce.

† KARINVM, f. via publica, per quam carri tranſeunt. Ch. Mſ. an. 1162.

1162. *Et de fonte uſque ad fontem iuxta Karinum, vbi foſſatum terminatur.*

KARISMA, praeſtantia, benignitas, graece χαρισμα, donum, gratia, munificentia. Egidius Pariſienſis MS. l. 1. Karolini.

KARYSTARE, KARITARE. Papias MS. Biturc. *Kariſat proprie, alloquitur plebem.*

KARITAS. (1) Extraordinaria refectio; eſt etiam menſura vini. Charta Chriſtiani Archiep. Mogunt. an. 1168. to. 2. Rer. Mogunt. p 753. (2) Sacrum ſodalitium, Vide *Caritas* 12.

KARLENSES, ſecunda ſtirps Regum Franciae. Epiſtola Willelmi Abb. Monaſt. Andrenſ. t. 9. Spicil. Acher. p. 338. V. *Karolingi.*

† KARLOTVS, diminut. a *Karolus*, Gall. *Charlot.* Lit. Mſ. a. 1294.

KARMET, pondus quoddam, Vide *Carmes.*

KARNEVS, pinna muri, Gallis, *Carneau*, V. *Quarnellus.*

KAROLA, clathrus, V. *Carola.*

KAROLINGI, dicti a Germanis Reges Francorum a Carolo Metello et Carolo M. genus ducentes. Ita Lotharius Ludouici Vltromarini filius, *Karolingorum* Rex dicitur apud Ditmarum l. 3.

KARRALE, vectura, plauſtrum. Fori Bigorrenſes art. 14 V. *Carrale.*

KARRATA, V. in *Carrada* 2.

KARREAGIVM, idem quod *Kariagium.* Charta Henrici II. Regis Angliae apud Madox Formul. Angl. p. 47.

KARRENA, V. *Karena.*

KARRINA. (1) Vt *Karena*, V. *Carena.* (2) Conuicium, obiurgatio, exprobratio. Eckeardus Iun. in Caſib. S. Gallic. cap. 13. *Necis tuae reus Karrinas tot ferre non potero.* Balbus Cathol. *Carinare, arguere, conuitiare, illudere.* Haec Spelmannus. V. *Carina.*

KARRITO, qui carrum ducit, Vide *Carrito.*

† KARRVGA, aratrum, Gall. *Charrue.* Ch. Mſ. an. 1229. Vide *Carruca* 3.

KARRVS, currus, plauſtrum, Gallis, *Chariot.* Charta an. 1110. ex Tabul. Floriac.

† KARTICIVM PRIVILEGIVM, quod *chartae* ſeu ſcripto mandatum eſt, in Ch. Mſ. a. 1083.

KARTRA, charta. Tabularium S. Petri de Cella-Froini. V. *Charta.*

KARVCHATA, modus agri. Charta apud Madox Formul. Angl. p. 50. V. *Carucata.*

KARXABET, *amet, oſculatur, amplectitur.* Papias MS. Bituric.

KASAETVS, pirata, niſi ſit nomen proprium. Ch. a 1243. to. 4. Cod. Ital. diplom. p. 1571. *Tenentur - - facere viuam guerram de ſanguine et foco omnibus Kaſaetis et depraedatoribus maris et ſpecialiter Iaterdinis.*

† KASKERIA, i. q. *Gaſcheria*, in Ch. Mſ. a. 1244.

KASKETTVM, mendoſe pro *Basketum*; Anglis enim *Basket* eſt ſporta, cophinus, corbis, caniſtrum, Gall. *Panier, Corbeille.* Mandatum Eduardi IV. Regis Angliae a. 1461. apud Rymer. to. 11. p. 481. *Cum - - auro - - bogeis, manticis, Kaskettis, fardeliis, etc.*

KATABVLVM, foſſa. V. *Catabulum.*

KATAPAN, praeſes, praefectus prouinciae vel ciuitatis. V. *Catapanus.*

KATELCOSTE. Wildebrandus ab Oldenborg in Itiner. Terrae ſanctae, vbi de Armeniis: *Specialem habent Papam, quem ipſi ſua lingua Katelcoſtae appellant.* Vbi legendum indubie *Katolich.*

KATHEDRATICVM, penſio, quae Epiſcopo ab Eccleſiis quotannis exſoluitur in ſignum ſubiectionis. V. *Cathedraticum.*

KATHERANI. Statuta Roberti II. Regis Scotiae c. 12. *Qui tranſierint vt Katherani, comede[illegible]riam, et conſumendo bona Comitis[illegible], et capiendo per vim et violentiam bona et victualia, etc.* Vbi loci Skennaeus annotat, *Katheranos*, Hybernis nuncupari, montanos Hybernos, qui in inferiores partes Regni Scotiae deſcendere ſoliti, praedas agebant, de incolis, eorumque bonis vim inferebant. Hodie vulgo dicuntur *Sorners, Sejorners.*

† KATE-

† KATIMIA, *Arabice eſt idem quod Graece vocatur Kadimia, Latine vero vulgariter Calmitia, ſeu lapis caliminaris, quo aes tingitur et in auricalcum vertitur.* Gloſſ. med. Mſ. Simon. Ianuenſ.

† KATOPAPA, f. pro *Cacopapa*, malus papa, a Graec. κακὸς. Acta SS. t. 5. Sept. p. 431.

KATRICOLATVM, repagulum ferreum in modum cratis, Gall. *Grille.* Acta SS. t. 5. Maii p. 199.

KAVALLVS, equus. Inſtrum. a. 873. apud Mabill. Diplom. pag. 543. V. *Caballus.*

KAVATICVM, cenſus capitalis, Gall. *Chevage.* Codex MS. Irminonis Abb. Sangerm. fol. 19. V. *Capitale.*

† KAVILLA, clauus ligneus vel ferreus, Gall. *Cheville.* Comput. fabr. S. Petri Inſul. a. 1366.

† KAVRSVS, *bruſato*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

KAYS, *cancelli.* Ita Gloſſae MSS.

KAZAR, V. *Knes* in *Caganus.*

KE, quod, Gall. *Que.* Chartarium Eccl. Auxitanae: *Dixit quia iam non faceret Ke forcia facta habebat ad patrem Ezguilem. Et indicauerunt Guilem-Garcias de Sancta Chriſtina, Efortluh Decium et Garciabreſt de la Nux Ke quale pactum Guilem Airemon factum habebat cum Auſtendo Archiepiſcopo.*

KEAFICIVM, V. *Kaficium.*

KEIMINVS, via, iter, in Charta an. 1283. ex Chartul. S. Vandreg. t. 1. p. 132. V. *Reminus.*

† KEKENGI, *Arabice, ſpecies ſolatri proferens granum rubicundum ſimile ceraſo, in veſica incluſum, citrina in colore, quare a multis Veſicaria vocatur.* Gloſſ. medic. Simon. Ianuenſ. Mſ.

KELEDEI, monachi apud veteres Scotos ſic dicti. V. *Colidei.*

KELLIA, V. *Cella* 2.

KEMINVS, KEMINVM, via, iter, Picardis *Kemin.* Scacarium S. Michaelis apud Faleſiam an. 1207. V. *Caminus.*

KEMROD, praeſtationis genus. Vox Armorica. Chartularium Kemperleg. *De hoc autem quod dicitur Kemrod quod ipſe, vt dicebat, non debebat reddere; ſtatutum eſt vt quolibet anno de vnoquoque ciato mellis ſex nummos reddat - - - cum quatuor inſuper nummis et vno obolo, pro eo quod dicitur Kemrod.* V. *Kevrod.*

KENNINGA, V. *Cenninga.*

† KERATES, *pondus ſumtum a ſemine xilocaratae, et ſecundum Auicennam ponderans grana ordei quatuor.* Gloſſ. medic. Simon. Ianuenſ.

KERELARE, cauſam, litem coram iudice intentare. Chartarium Eccleſ. Auxitanae. V. *Querelare.*

KERKA, onus, ex Gall. *Charge*, Hiſpan. *Cargo.* Theloneum Mon. S. Bertini.

KERKEMAGISTER, quaſi Magiſter Eccleſiae; Belgis enim *Kerck* Eccleſia, vnde ipſis *Kerckmeeſter*, aedituus, Gall. *Marguillier.* Litterae an. 1270. ex Archiuo Audomarenſi.

KERKEMANIA, fixio limitum in gris. V. *Circamanaria.*

KERKERIA, KERKIDA, eccleſia, parochia, a Germ. *Kerck.* Charta Roberti Leodienſis Epiſc.

KERMESINVS COLOR, purpureus lucidior, V. *Crameſinum.*

KERNELLARE, murum pinnis ſeu *quernellis* munire, Gall. *Creneler un mur.* Charta a. 1293. apud Rymer. t. 2. p. 609.

KERNELLVS, pinna muri, Gall. *Creneau.* Computus a. 1202. apud D. Bruſſel de Vſu feud. to. 2. pag. CLIV. V. *Quarnellus.*

KERSONARIA, naſturtiaria area, Gall. *Creſſoniere*; († vel potius palus, lacus, ſtagnum.) Charta an. 1241. in Tabulario Miniſterii Montis S. Martini: *Molendino, ſclusa, fundo, Kerſonariis.* Alia a. 1260. in Tabulario Belliloci in dioeceſi Rothom. p. 45. *Confirmo eleemoſynam Querſonariae cuiusdam.* V. *Creſſonaria.*

KERSTRATA, via quae ad Eccleſiam ducit, a Belgico *Kerck*, eccleſia, et *Strata*, via. Conſuetud. Furnenſes ex Archiuo Audomar. a. 1240.

KEVERE, operculum, ſeu vas quoddam quo lactariae vtuntur. Kennet. in Gloſſ. ad calcem Antiquit. Ambrosden. *Computus Henrici Deye et Iohannae vxoris de exitibus et prouentibus de Dayri - - - Allocantur pro*

pro nouo Keuere empto VIII. den. *Keuera*, in Gloſſ. Lipſii eſt Bruchus, Germanis hodie *Kaefer*.

KEVROD, idem quod *Kemrod*, Armoricis, praeſtationis genus. Tabularium Kemperleg. *Ego Budii frater Hoels Comitis concedo monaſterio ſanctae Crucis villam quae dicitur Leſumadru, terram videlicet trium menſurarum mellis. De ipſa autem terra hic redditus eſt: ſcilicet terguiſiaeth, Kevrod, multones, paſtus, decima.*

KEYE, V. *Cone*.

KEYS. Charta Edw. III. Regis Angl. to. 2. Monaſtici Angl. p 71. *Nolo etiam, quod aliquis Seneſcallus, Conſtabularius, Balliuus, Keys, ſiue foreſtarius, ſeruiens vel venator, - - - per terras eorum venientes, ab ipſis nec ab hominibus ſuis paſcantur.*

KIDELLVS, machina piſcatoria in fluminibus ad ſalmones aliosque piſces intercipiendos. *Bettles et Weres* Angli vocant. Magna Charta Iohannis Regis Angl. c. 24. apud Matth. Pariſ. *Omnes Kidelli deponantur de caetero per Tameſiam, et Medewetam, et per totam Angliam, niſi per coſteram maris.* Fleta l. 1. c. 20. §. 40. *De his, qui piſcantur cum Kidellis. Et ſuis ſeiſitis de vno Kidello vocato a were, ac de libera piſcaria in Potlok*, in Bandello Eſcaet. de an. 3. Eduardi I. † Hinc emendandus Bruſſel to. 2. de Vſu feud. p. V. art. 30. vbi *Bidelli* perperam edidit.

KIELRIA, *gummi cedri:* Matth. Silvatico. V. *Cedria*.

† KIFERA, charta authentica, diploma, ap. Ludew. t. 9. Reliq. pag. 161. *Priuilegiorum Kiferae vel literae.*

KIL, cella, monaſterium, Hibernis. Beda Hiſt. Eccl. l. 5. c. 9. *Cui erat compoſito vocabulo a cella et columba vocatus eſt Kolum Killus.* V. Spelmann.

KILIANVS, nota temporis, quae in veteribus Chartis aliisque MSS. Codicibus occurrit. Charta Eberhardi Abb. Weiſſenburg. apud Fred. Schannat. Vindem. litter. pag. 13. *Emit quoque a Monaſterio Heilsbrungen partem decimarum in Rale prope Riebberg pro C. florenis. Anno 1375. feria 2. poſt Kiliani.* Codex Mellicenſis MS. libros de Imitatione Chriſti complectens, de quo Mabillonius Diplom. p. 177. finitus dicitur *die Kiliani 34.* Forte ſupplendum *poſt feſtum S. Kiliani*: Kilianus enim inter ſanctos numeratur in Catalogo veteri Monaſterii S. Michaelis Bambergenſis vt teſtatur Schannatus ibid. p. 58.

KILINNAS. Charta a. 1065. apud D. Calmet. to. 1. Hiſt. Lotharing. col. 461. *Decimam partem tam in arboribus quam de pretio porcorum, ſiue vtilitate apium eum per omnia habere volumus atque firmamus, tam in Kilinnade, quam in ſilua iuxta curtem Stenſicla* f. nomen eſt alicuius loci proprium.

KILKET, ſeruilis quaedam ſolutio. Verus Charta apud Spelmannum: *Kilket, pro qualibet husbondrea* z *den.*

KILLAGIVM, tributum quod pro facultate figendi in portu anchoram conceditur, a Gall. *Quille*, quae eſt nauis infima pars. Litterae Henrici IV. Regis Angliae an 1409. apud Rymer. t. 1. p. 573.

KIMBA, pro Cimba. Abbo Floriac. de Obſidione Pariſiacae vrbis.

KIMELIARCHA, theſaurarius. V. *Cimeliarcha*.

† KINSICA, Piſarum ſuburbii nomen, ab apothecis Saracenorum mercatorum in eo habitantium ſic dicti; *Kinſica* enim vel *Chinſica*, aut potius *Henticha* et *Entheca*, et apotheca, reconditorium. Murat. t. 2. Antiq. Ital. p. 885. V. *Chincitha*.

KINTAL, ponderis genus, alias 100 librarum, ſed e more loci varium. Huius ſaepe mentio fit in caſu Fogoſſae apud Plowdanum. Haec Spelmannus. V. *Quintale*.

KIRALITER, vox conficta ex graeco *κύριος*. Fragmentum Anonymi Beneuentani c. 5. apud Camillum Peregrinum lib. 1. Hiſt. Longob. Id eſt, cum plena poteſtate et omni domino V. *Poteſtatiue*.

† KIRI, *lo ſegniore*. Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

† KIR-

† KIRRI, *lo porco*, in eod. Gloſſ.

KIRVAE TVRBAE, certa *turbarum* quantitas. Charta apud Madox Formul. Anglic. p. 251. *In puram et perpetuam eleemoſynam ad fodiendum ſingulis annis perpetuo ſepties viginti Kiruae turbae in mariſco meo de Kyma.*

KITONITA, κοιτωνίτης, *cubicularius*, in Gloſſ. Graec. Lat. Luithprandus in Legat. *Leo Kitonita.* Ignotus Barenſis in Chron. an. 1085. *Deſcendit Oreſti Kitoniti cum exercitu.* Vide Notas ad Alexiadem p. 250.

† KLIMIA, ſeu CLIMIA, *apud Auicennam eſt fumus ſeu fuligo adhaerens ſuperioribus fornacis in purificatione cuiuscunque metalli; ſtorea vero eſt fex deſcendens ad inferiora.* Gloſſ. med. Mi. Simon. Ianuenſ.

KLIOTETRA, ſella plicatilis. V. *Cliothedrum.*

KLIOTHEDMVS, V. *Cliothedrum.*

KLOCVM, campana, V. *Cloca.*

KMETHONES, ſeruilis conditionis homines, apud Polonos, in Legibus Polonicis Chopini libris de Domaniis ſubditis. V. *Cmeto.*

KNACKIVS, monetae Fuldenſis ſpecies. Literae fundationis collegii Ieſuitarum Fuldae an. 1573. apud Schannat. Dioec. Fuld. p. 355. *Tradimus mille florenos, quorum ſinguli quadraginta duobus Fuldenſibus Knachiis conſtant.*

KNAPONES, pedites milites. Hiſtor. Auſtralis an. 1286. Theutonibus Knappe eſt ſeruus, miniſter, famulus.

KNEZ, vel KNEG, KNEZIVS, princeps, V. *Caganus.*

KNIFVS, V. *Canipulus.*

KNIPVLVS, KNIVVS, enſis breuior, vel cultellus, Gallis *Canif*, V. *Canipulus.*

KNOPIS, tuber, nodus, Anglis *Knob* or *Knot.* Monaſticum Angl. to. 3. p. 365. *Textus ſuper euangeliis, cum vno elapſi, habens ex vno latere quinque Knopes argenteas, etc.*

KOGGE, nauigii genus, Gall. *Coquets*, V. locum in *Cogo.*

KOKA, eadem notione. Epiſtola Roberti Regis Calabriae ad Barchinonenſes in Chron. Siciliae apud Marten. t. 3. Anecd. col. 70.

† KOKKVS, piſcis teſtacei ſpecies, Angl. *Cockle.* Elmham. in vita Henr. V. c. 20.

† KOLOS, *anus*, in Gloſſ. med. Simon. Ianuenſ.

KOSMVS, mundus, orbis terrarum, a Graeco κόσμος. Charta apud Stephanotium to. 3. Fragment. Hiſtor. MSS.

KOTARIVS, ruſticus, manſionarius, German. infer. Kötĥer Charta apud Somnerum in Tract. de *Gavelkind* p. 29. V. *Cota.*

KOWER, V. *Cone.*

† KRENELLVS, pinna muri, Gall. *Creneau.* Reg. Phil. Aug. V. *Crenellus.*

KRETAL, *mumia*, Matth. Siluaticus.

KVNINGA, regina. De S. Kunigunde Imper. to. 1. Martii p. 271.

KYRIALIS, dominicus, a Graec. κύριος. Vita S. Wilfridi ſaec. 4. Bened. part. 1. p. 725.

KYRIELES, litaniae publicae, in quibus κύριε ἐλέησον decantatur: Galli etiam *Kyrieles* dicunt. Auctor Miraculorum S. Berlendis Virg. c. 2. n. 11. *Omnibus Clericis Hymnum concinentibus, Laicis vero Kyrieles celebrantibus.*

KYRIELEISARE, Kyrie eleeſon concinere. Vita ſancti Wunbaldi Abbatis Heidemenh. num. 28.

KYROFALCO, *id eſt, dominus falco, ſecundum graecam linguam;* ita Friedericus II. l. 2. de arte venandi c. 4. V. *Gyrofalcones.*

† KYRRII, Kyrie eleiſon. Graduale Arelat. vel potius Narbon. 600. ann. MS.

L.

L. (1) Littera numeralis, quae 50. denotat, vnde verſus:

Quinquies L. *denos numero deſignat habendos.*

Eidem literae ſi recta linea ſuperaddatur 50. millia ſignificat. (2) L *in ſuperſcriptione cantilenae, levare laetatur.* Ita Notkerus Balbulus Opuſc. *Quid ſingulae literae ſignificent in ſuperſcript. cantilenae.* V. A. Λ Graecum pro L. occurrit in aliquot vett. Inſcript. 98. 2. 793. 5. 741. 9. (3) † L *littera interdum pro D ponitur, vt Latum pro Datum, Calamitas pro Cadamitas. Pro N vetuſtiſſimi Graecorum ſcribebant; vnde ſignum quinquazinta, quod illi per N, nos per L ſcribimus; Limpha pro Nimpha.* Gloſſar. vet. Cod. reg. 7613. L pro R ſaepius occurrit; *Blanda, Blando*, pro *Branda, Brando.*

† LAANCHIL, perperam pro *Launechild*, reciprocum donum, ſeu pretium quodammodo rei donatae. Ch. a. 1095. t. 1. Cod. Ital. dipl. p. 1534.

† LABAMNI, *nunc Libies, quondam putei vocabantur.* Gloſſar. vet. Cod. 7613.

LABANDAGO. Lucifer Calaritanus lib. Moriendum eſſe pro Dei Filio p. 337. *Nihil refert - - - - an ſecuri caput auferas, an ad palum me an ad crucem alliges, igne torreas, an vivum humo condas, ſaxo praecipites, an in maria mergas, Labandagine magnis viribus conatus uno vaſtiſſimo ictu longe a me meum caput excutias, etc.* Vbi Tillius Meldenſis Epiſcopus: *Dictio barbara, pro forma quadam inſtrumenti, quod vi ducebatur: unde etiam apud nos illud, quo baliſtae tenduntur vocatur Bendage.* Sed vocis Gallicae iſtius eſt alia originatio, de qua in *Binda.* Quid ſi legas, *an a pendigine*, i. e. a reliquo corpore; eſt enim *pendigo* idem quod πῆγμα, compago, ita, vt bifariam hic ſumi poſſit id vocabuli, vel pro machina lignea, ſeu tabulato, quod πῆγμα etiam Graeci vocant, a quo caput longius excutiatur: vel pro ipſa reliqui corporis compactione, a qua caput evellatur: (quemadmodum catapulta *tortilibus nervis*, vt eſt apud Ammianum lib. 15.) qua poſtrema notione *Pendiginem* interpretatur Salmaſius apud Arnobium lib. 6. *O utinam li ceret in ſimulacri alicuius medias in troire Pendigines: immo utinam lice ret Olympiacos illos et Capitolines Ioves deducere - - - in membra ſolu tos, omnesque illas partes quibus ſum ma concluditur corporum, diſcreta ac ſingulas contueri.* Gariopontus lib. 5. Paſſionarii c. 23. *Pendigi nem* ſtrictius interpretatur, vbi de apoſtemate: *Si vero non diſſolutum et ſolutum videris apoſtema factum id eſt, quod non facile poſſit adhae rere, fit enim per nimiam ſuppura tionem! quando cutis ipſi vt pannu contritus nimium ſuccum vivacem emittit, et dicitur colpus, id eſt quaſi ſinus quidam pendens intus, ne in ſuo tempore ſectus - - - tunc debe mus mulſa lavare aquata, vt Pendigi nem vel colpum ipſum purges, etc.* Infra: *Ideoque vtiliſſima ſunt talia a paracoleſin, vel Pendigium, vel alio rum vulnerum.* Qua notione vocem vſurpaſſe videtur Vegetius lib. 2 Artis veterin. cap. 44. *Quod ſi in mento ſcapulae fuerint diſſolutae, dili genter inſpicias, ne quas inter nervos et commiſſuras Pendigines faciat.* A ptiorem ſignificationem referri pote locus iſte ex Paulo Warnefrido lib. de Geſt. Longobardor. c. 8. *Inſ Imperatorum caput eius abſciſſum e atque in belli machina, quam Petrar am vocant, in vrbem proiectum e* Matth. Silvatic. *Pendigo, id eſt, co pus vulneris.* V. A *pendice cedri.*

LABANDRIA, *ad lavandum data*, i Vocabulario Suſſannaei et in Ama thea. Melius *Lavandria*, V. *Lava derius.*

† LABARDI. Lib. cenſ. eccl. Rom. *Qu dam milites, qui dicuntur Labard Croſſetanenſis dioceſis, tenentur ſo vere annuatim XX ſolidos Piſſanorum*

pr

pro Buriano et quibusdam aliis caſtris.

LABARUM, ſignum militare Romanorum, penſile, ex panno aut ſerico confectum, fimbriis ac aliis ornamentis inſtructum, et transverſario antennae ſpecie ligno affixum, a ſuprema conti parte pendens. Gloſſae MSS. *Laberus, lata lancea, vel vexillum.* Gloſſae Iſonis: *Labarum, vexillum vel frenum.* Id vero non nuperum, et Conſtantini duntaxat aevo cognitum, quo appellationem eiusmodi vexilli tum primum apud Scriptores conſtat reperiri; ſed et Republica ſtante et ſub Imperatoribus Romanis, vt in nummis Conſulum et Imperatorum paſſim videre eſt: quod quidem velum, *ſiparum vexillorum* vocat Tertull. in Apologetico. Ita porro appellatur praeſertim ſub Conſtantino vexillum, in quo Chriſtianus factus, Chriſti monogramma deſcribi curauit: quod quidem τῶν ἄλλων τιμιώτερον, *caeteris pretioſius et ſanctius* haberi, Imperatorem ſemper praecedente, et a militibus adorari, et in praeliis a fortioribus exercitus militibus ambiri, et ſtipari praecepit, vt habent auctor Vitae Conſtantini lib. 2. c. 8. et Sozomenus lib. 1. c. 4. quos quidem milites eos eſſe plerique autumant, quos *Praepoſitos laborum* vocat Codex Theodoſianus. Nam quod *Labarum* Ambroſius L. 6. Epiſt. 29. Prudentius L. 1. contra Symmachum, et alii, *Laborum* vocant Sozomenus loco citato, veteres Gloſſae apud Turnebum L. 15. c. 16. Acta ſecundae Synodi Nicenae, Althelmus de Laud. virginit. etc. Sed vnde vtraque haec nomenclatura ortum habeat, multa multi hariolati ſunt, nec quicquam certi aut ſani tradidere. Hos conſule, ſi lubet, et quod de Labaro ſcribi poteſt, in iis inſpice, ne aliorum dicta hic congeram, Turnebum loco laudato, Fullerum L. 2. Miſcell. ſacror. c. 1. lib. 4. c. 12. Stewechium ad Vegetium L. 3. c. 17. d'Orleans ad I. Annal. Taciti, Baronium ann. 312. n. 23. et ſeqq. et Gretzerum lib. 1. de Sancta cruce cap. 4. Triſtanum to. 3. Commentar. pag. 484. denique Iacobum Gothofredum ad tit. Cod. Th de Praepoſitis laborum. Addo etiam *Labari* Romani figuram ſeruatam poſtmodum in vexillis Eccleſiaſticis, quibus perinde *Labari* nomen tribuit Eckeardus Iunior de Caſibus S. Galli cap. 3. *Senatus continuo ad concurſum et laudes Caeſaris abituri: arripit ille infelix futurus Labarum eo die ordinis ſui dominum antecedendi, etc.* Sed et *Labarum* pro haſta vſurpauit Anſelmus in Actis S. Guigneri et ſociorum n. 4. LABARUS, maſcul. gen. dixit S. Fulgentius Homil. 60. LABARUM, nude pro Cruce ſiue Crucis ſigno ſaepius vſurpant ſcriptores inferioris aeui; atque hinc eſt quod ſignum Crucis in literis ſiue diplomatibus hac aetate apponi ſolitum *Labari* nomine donabant. Vita S. Caſſiani metro deſcripta apud Fontaninum de Antiquit. Hortae p. 360. LABARUM IMPERIALE, in Epitome Chronic. Caſinenſ. auctore Anaſtaſio Biblioth. apud Murator. to. 2. p. 365.

LABATORIUM, V. *Lauatorium.*

LABDACISMUS, *eſt, ſi pro vno L duo pronuntientur, vt Afri faciunt ſicut colloquium pro conloquium: vel quoties vnum L exilius, duo largius proferimus; quod contra eſt, nam vnum largius, duo exilius proferre debemus.* Iſid. lib. 1. cap. 31. Adde Martianum Capellam, lib. 5. et Papiam.

LABDAREUS ſeu LAMDAREUS ſpecies machinae bellicae ad inſtar *Labdae* ſeu *Lambdae* Graecorum ex ligno conſtructae et ad ſuſtinendam ſaxorum atque miſſilium vim accommodae. Hero lib. 1. de Machinis bellicis cap. 1.

† LABEA, tegulae ligneae ſpecies. Stat. Montis. reg. p. 271. *Quod furni ſeu aedificia in quibus ſunt debeant cooperiri - - - de copis, tegulis vel ſcandalis vel Labeis, etc.*

LABELINTUS, Ital. et Hiſp. *Laberinto*, Iohanni de Ianua *Laberintus*, labyrinthus. Litterae ann. 1345. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 513.

LABELLULUS, V. in LABELLUS.

LABELLUM, vel LABELLUS. (1) Loculus, arca ſepulcralis, Ital. *Lavello.* Acta S. Bernardi Menthonenſis to. 2. Iunii p. 1085. V. *Lavellum.* (2) Veteres Chartae apud Vghellum to. 7. p. 396. et 397. *Et palmentum, et Labellum, ſeu et vna ciſterna.* Vbi idem Vghellus p. 411. *Labellum ad muſtum recipiendum a labendo dictum eſt locus ex palmento ſeu torculari labens: eſt autem Labellum inſtar piſcinae et ab aliis locus dicitur Amalſico vocabulo Labellum.* (3) LABELLUM, ſumitur pro *Canthаro*, in quo reponitur aqua benedicta. Vetus Inqueſta apud Puricellum in Ambroſiana Baſilica, p. 1157.

LABELLUS, Parmae limbus teſſerarius, Gall. *Lambel*, Angl. *Label.* Charta a. 1394. apud Rymer. to. 7. p. 763. *Habeat titulum hereditarium ad portandum pro creſta ſua vnum leopardum de auro, cum vno Labello albo.* V. *Lablellus* et *Lambellus.*

LABELULUS, V. in *Lablellus.*

LABEO. (1) Cui magna ſunt labia, Plinio lib. 11. cap. 37. *Tabernarius vel leccator*, Ioan. de Ianua. Papias editus: *Labeones dicuntur qui ſaepe per iniuriam cadunt.* Melius in MS. *Qui ſaepe in periuria cadunt*: quod poſterius *Tabernariis* et *Leccatoribus* haud male conuenit. V. *Labio.* (2) † Piſcis genus. Tract. Mſ. de Piſc. c. 116. *Labeo, noſtris chalut, labra craſſa, ſpiſſa, prominentia habet, vnde Labeonis nomen. Lineas nigricantes a branchiis ad caudam, aequalibus ſpatiis diſtantes, protenſas habet; vnde Vergadelle a quibusdam vocatur.*

LABERNA, *ferramenta latronum, vel graſſatorum, vel furum*, Gloſſ. Iſid. vbi rurſus: *Laberna, Gladiator. Laberna, latro, aut qui filios alienos ſeducit. Laberna* ſcribitur pro *Laverna* Dea latronum ſatis nota. V. Martinium. Pro *Ferramentum*, legendum videtur *Dea*, vel *Daemonium*, et pro *Gladiator* reſtituendum *Graſſator* ſecundo loco; niſi, inquit Graevius, *Gladiator* hic accipias pro ſceleratiſſimo homine, vt ſaepiſſime accipitur apud Ciceronem, *qui filios alienos ſeducit*, i. e. ſeorſum ducit ad auferendum; quod non male congruit Plagiario ſeu furi alienorum operum, vt apud Auſonium, vbi de Poeta Plagiario:

Nec iam poſt metues vbique dictum:
Hic eſt ille Theo Poeta falſus
Bonorum mala carminum Laverna.

LABES. (1) Clades, Gloſſae antiquae MSS. *Labes, Labina, hoc eſt, calamitas, Labes, aegritudines, morbus.* Aurelius Victor Schotti in Veſpaſiano: *Cum ſatis conſtet aerarii inopia, ac Labe Urbium, novas eum neque aliquamdiu poſtea habitas, vectigalium Penſiones exquiſiviſſe.* In Severo: *Labes publica.* In Gallieno: *Quas Labes Murſina reliquos fecerat.* Vſum etiam Ennium et Plautum, obſeruatum ab aliis. (2) LABES, pro *Lapſus*, habetur in Vita S. Deicoli Abbatis Lautrenſis n. 45. (et in Vita S. Sulpitii Pii, to. 2. Ian. p. 174.)

LABIALIS POSSESSIO, ore tantum firmata, non ſcripto. Compendioſa beneficiorum expoſitio, fol. 57.

LABILICIDIUM, *Gallice corba vel tricidium.* Ita Gloſſae MSS. ad Diſticha Magiſtri Cornuti.

LABILIS PORTA, V. *in Porta.*

† LABILITAS, leuitas, inconſtantia, inſtabilitas. Io. de Cardalhaco in Serm. *Labitas memoriae*, in Stat. crimin. Saonae.

LABINA, V. *Lavina.*

LABIO, *tabernarius vel leccator*, apud Vgutionem. V. *Labeo.*

LABIUM, perperam pro Labrum, Gall. *Bord*, in Bulla Lucii III. a. 1181. t. 2. Annal. Praemonſtr. Probat. p. 413.

LABLELLUS, ſeu potius *Labellus*, nam ſic legendum apud Helgaldum, in Roberto Rege: *Qui non oblivioſus factus ornamentum quod erat in ſex unciis auri dependens a genibus et quod nos lingua ruſtica Lablellos vocamus, ipſo conſpiciente, cultello diripuit, quantocius diſceſſurus.* Ita appellabant Galli lacinias, quae a ſago militari pendebant, vulgo *Lambeaux vel Labeaux*, quas *Pittaciola* nuncupat Monachus Sangallenſis L. I. de Carolo M. cap. 36. quod *pittaciorum* formam, de qua ſuo loco referrent. Forteſcutus de Laudibus Legum Angliae c. 5.

c. 51. deſcribens habitum *Servientium ad legem : Serviens ad legem ipſe exiſtens roba longa ad inſtar Sacerdotis cum capitio pennulato circa humeros ejus, et deſuper collobio, cum duobus Labelulis, qualiter uti ſolent Doctores legum in Vniverſitatibus quibusdam, cum ſupra deſcripto birreto veſtiebantur.* Sermo Rabodi Epiſcopi Noviom. de Annuntiatione ann. 1081. in veteri Lectionario S. Eligii : *In conſpectu adſtantium Labellulo vinculum miſericorditer excuſſit.*

LABOR. (1) Vexillum ita dictum quidam eruditi cenſent, cuius meminit Gregorius Nazianzenus Orat. in Iulianum, quod vim habeat ſoluendorum laborum. Exſtat in Codice Theod. lib. 6. titulus *de Praepoſitis Laborum*, vbi ſic : *Praepoſiti Laborum noſtro judicio et ſtipendiorum ſudoribus promoventur.* Atque ita legi in omnibus Codd. MSS. obſeruant viri docti, licet quidam reponant *labarorum*, eoque verſus hoſce Tertulliani, Carmine de Iona referendos putant :

Palpitat antenna ſtridens, Labor horret ab alto,
Ipſa etiam infringi dubitans inflectitur arbor.

V. *Labarum.* (2) Quod quis *labore* ſuo ac induſtria quaeſiuit, quaeſitum, acquiſitum, *Aqueſt.* Lex Longobard. lib. 2. tit. 23. *Nam ſi et illo labore comparaverit, quod poſtea laboravit aut fecit, poſtquam in ipſa caſa ad cenſum reddendum introierit, in ipſo ceſpite dimittat, ubi laboravit.* Traditiones Fuldenſes L. 2. trad. 15. *Trado ad Monaſterium S. Bonifacii . . . . pecuniam meam, quicquid fuerit in domibus aedificiis de omnem Laborem meum totum et integrum, et vnum puerum nomine Otger cum omni Labore ſuo.* (3) Agricultura, Gall. *Labeur.* Virgilius :

Sternit agros, ſternit ſata laeta, boumque Labores.

Pactus Legis Salicae, tit. 10. §. 6. *Si cuius pecora de damno, cum alios Labores vaſtantur, aut inclaudantur, aut in domum minantur.* §. 8. *Si quis . . . in quemlibet Laborem pecora immiſerit, ille, cuius eſt labor, teſtibus eum conuincat, etc.* Capitulare de Villis cap. 5. *Quando Iudices noſtri Labores noſtros facere debent, ſeminare aut arare, meſſes colligere, etc. Laborem ſuum facere*, in Lege Longobard. lib. 1. tit. 17. §. 1. TERRA LABORIS, Campania felix, in Italia ita nuncupata, quod agriculturae ſeu *labori* peridonea ſit. Appellationem illam haud adeo recentem arguit S. Martinus PP. in Epiſtola de exilio ſuo.

LABORABILIS. TERRAE LABORABILES, arabiles, culturae idoneae, Gall. *Terres labourables.* Index MS. beneficiorum Eccl. Conſtant. fol. 3. LABORANTICIAE TERRAE, eodem ſignificatu, in Chartario Eccleſiae Auxitanae cap. 136. LABORATICIA TERRA, in Chronico Farfenſi apud Murator. to. 2. part. 2. col. 591. LABORATORIAE TERRAE, apud Petrum de Vineis, lib. 5. Epiſt. 65.

LABORAGIVM, terrae cultae, ſeu agri fructus Charta anni 1455. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. *Prior deportabit decimas Laboragii et paſtorgagii.* V. *Labor.* (2) † Labor, opus quoduis, Gall. ol. *Labourage.* Lit. remiſſ. Mſ. a. 1357.

LABORANTES, veſpillones. Vetus interpres Epiſtolae S. Ignatii ad Antiochenos : *Saluto hypodiaconos, lectores, ianitores, Laborantes, exorciſtas, confeſſores.*

LABORANTIA. (1) Idem quod *Laboragium.* Conſuet. Auſcicorum anni 1301. MSS. art. 54. LABORANZA, apud Moretum Antiq. Navarrae pag. 413. (2) Forte agrarium, campi pars, terragium, Gallice *Champart, terrage.* Litterae Officialis Vabrenſis an. 1342. *Item dixit praefatus nomine quo ſupra quintum et Laborantiam Campi manſi S. Iohannis de Balnis cum omnimoda iurisdictione ad dictum prioratum de Roſerio pertinere.*

LABORANTICIVS, V. *Laborabilis.*

LABORANZA, V. *Laborantia* 1.

LABORARE. (1) Acquirere, *labore* ſuo ac induſtria acquiſitionem facere. Formulae vett. *Et quicquid pariter in coniugium poſiti Laboravimus.*

mus. Alia: *Et quicquid Laborare potuerint, ceſſum habeant.* (2) Agrum colere, *Labourer.* *Laborare terram*, in Lege Longobard. lib. 1. tit. 9. §. 22. Capitul. Caroli C. tit. 23. c. 14. *Laborent et excolant terras et vineas in tempore cum debita ſollicitudine: ſoluent et diſpenſent Laborata cum fideli diſcretione, faciant nutrimenta congrua et neceſſaria.* LABORICARE, pro *Laborare*, in Praecepto Caroli M. pro Hiſpanis. (3) Negotium alicui facellere; Galli dicunt: *Travailler quelqu' un.* Anonymus Barenſis in Chron. anni 1012. *Meſardoniti Laboranit caſtello Dumnico.* Ann. 1034. *Biſantius Archiepiſcopus dirupanis Epiſcopum Barinum, et coepit Laborare.* V. Miracula S. Ludgeri Epiſc. Mimigard. n. 57. (4) Fatigari, *Travailler.* Innocentius III. PP. in Geſtis eiusdem p 110. *Cum difficile ſit tunc iurisdictioni ſubiectis pro ſingulis quaeſtionibus ad ſedem Apoſtolicam Laborare ſuper appellationibus etc.* (5) Periclitari, in periculo eſſe, in L. 2. D. ad Leg. Rhod. et in Leg. 4. Cod. Theod. de Operibus publ. Siculus Flaccus de Condit agror. *De ſuperioribus vicinisque agris defluentes aquas excipiunt, ne inferiores terrae Laborent.* (6) Operari, fabricare, conficere; *Travailler.* Conſtitut. ſiculae lib. 3. tit. 36 §. 1. (7) LABORARE ALIQVEM, operi faciendo deſtinare, vel ad Laborem mittere. *Envoyer au travail*, vt vulgo dicunt Galli. Statuta Corbeienſia. lib. 2.

LABORARIVM. (1) Quaeſitum. Charta Adalberti Epiſcopi Pergamenſis: *Siue ſint de meis propriis domicultibus praeſentibus ſiue colendis futuris, ſiue de meis ſucceſſoribus, Coepiſcopis, vel et de meis, ſeu et omnium ipſorum ſucceſſorum meorum Laborariis.* (2) *Locus laborantium*, Vgutioni, operatorium, officina, ἐργαστήριον.

LABORARIVS, operarius, Anglis, *à Labourer.* Amalarius lib. 3. de Eccl. offic. cap. 5.

LABORATICIVS, V. *Laborabilis.*

LABORATIO. (1) Aratio, Gall. *Labourage. Poterunt . . . facere eorum culturas et Laborationes*, in Litt[...] anni 1413. apud Rymer. to. 8. p. 7[...] V. *Laborare* 2. (2) Ager cul[...] Charta Bettonis Epiſcopi Ling[...] ann. 794. inter inſtrum. to. 4. G[...] Chriſt. col. 128. *Et de villis v[...] nonae et decimae domui homines [...] dere debent . . . . per legem et [...] ſuetudinem de ipſis rebus, ſicuti [...] ctum fuit, id eſt, omnes Labor[...] nes, vinum, annonas. etc.*

† LABORATIVVS, arabilis, cult[...] idoneus. Ch. a. 1358. ap. Corbi[...] inter Probat. Hiſt. domus de Go[...] p. 156.

LABORATOR, (1) Agricola, c[...] nus, Gall. *Laboureur.* Saiſimen[...] Comitatus Toloſani anni 1271. a[...] *la Faille* in Probat. Annal. To[...] pag. 19. (2) † Opifex, in S[...] Cadubr. p. 52.

LABORATORIVM. (1) Idem qu[...] *Laborarium.* Buſchius de Refor[...] tione Monaſt. apud Leibnitium [...] Scriptor Brunſuic. p. 868. (2) †[...] pus quoduis. Ch. a. 1347. ap. L[...] in Delic. erud.

LABORATORIVS, V. *Laborabilis.*

LABORATVS. (1) Labor humilis, ſe[...] uilis opera. Miracula S. Zitae to. [...] Aprilis p. 525. *Quia debebas . . . trebbiare milium et alios eorum Lab[...] ratus facere.* (2) Quod quis ſua i[...] duſtria acquiſiuit, in Capitulari C[...] roli M. ann. 807. cap. 7. in Capitu[...] lari Pipini Regis Italiae c. 4. in Cha[...] tis Alemannicis Goldaſti c. 74. [...] Lege Longob lib. 3. tit. 4. §. 5. [...] *Labor* 2. et *Elaboratus.*

LABORERIA, officina, Gall. *Manufact[...] re.* Mantiſſa adiecta ad Chron. Mo[...] Patauini, apud Murator. tom. 8. c[...] 739.

LABORERIVM. (1) Italis *Lauerie[...]* opus agriculturae, vel quoduis ali[...] Statuta Venetor. anni 1242. lib. [...] c. 5. *Si opus vel Laborerium facti[...] fuerit ſupra poſſeſſione, etc.* (2) † [...] pificium, artificis opera. Ch. Mſ. [...] 1351. (3) † Officium. Acta [...] t. 5. Aug. p. 853. *Cum pro labore[...] monaſterii ambularet.*

† LABORIA, ager cultus, ter[...] torium. Ch. a. 1157. inter Prob[...] Hiſt. Occid. t. 2. p. 565. V. *Labor* 3

LAB

LABORICARE, V. *Laborare* 2.

LABORIOSVS. (1) *Terrae laborioſae*, arabiles, in veteri Charta apud Sammarthanos in Abbatibus S. Trinitatis Exaquenſis. V. *Laborabilis.* (2) Agricola, colonus. Miracula S. Stanislai Epiſc. to. 2. Maii. p. 278. *Valentini Golay Laborioſi in Piſtrauin Sebaſtianus filius animam agens*, etc. (3) LABORIOSAE BESTIAE, quae deputantur agriculturae. Ordinatio Curiae Caroli Regis Siciliae ann. 1278. ex Mſ. D. Brunet, fol. 68vo. (4) Aeger, inualidus: *qui patitur laborem*, inquit Vgutio: qui multo labore victum ſibi quaerit, *μοχθηρός*, in Gloſſ. Graec. Lat. in Lat. Graec. *κακοπαθής*. Occurrit apud Auitum Vienn. Ep. 39. 77. et aliis locis. V. Sauaron. lib. 3. Ep. 9. (5) LABORIOSVS SERMO, oratio de Paſſione Domini. Rob. Goulet in Compendio Iurium et Conſuetud. Vniuerſitat. Pariſ. fol. 10. *Fit die Veneris Sancta Laborioſus Sermo ad populum per Doctorem Theologum de Paſſione Domini, et eſt Sermo Vniuerſitatis, vbi tenetur Dominus Rector adeſſe.*

LABORITIVM, i. q. *Laborerium*, in Vita Aegidii, n. 7. 10. et in Actis S. Iſidori Agricolae, to. 3. Maii pag. 518. LAVORITIVM, eadem notione. Acta S. Franciſcae Rom. to. 2. Martii p. 146. *Voluit quod ille ſecundus Angelus mutaret ſuum Lauritium.*

LABORITIVS, arabilis, culturae idoneus. Ch. a. 1181. inter Probat. t. 3. Hiſt. Occid. p. 151. V. *Laboratiuus.*

LABORIVVM, ager cultus, *Terre à Labeur.* Pactum nuptiale Guillelmi Montiſpeſſulani cum Mathilde filia Ducis Burgundiae, 5. Kal. Martii. 1156. *Dono et mitto tibi eidem Mathildi vxori meae in ſponſalitium ſeu donationem propter nuptias Caſtrum ſcilicet de Monſeferrario - - - et totum meum Laborium de Arneir.*

LABRA, V. in *Laura.*

LABRATORIVM, *πλύσιμον*, *balneare labrum*, apud Ianuin in Supplemento Antiquarii.

LABRATVM, V. *Lauratum.*

LABRORES, armigerorum genus apud Anglos. Charta anni 1284. apud Rymer. to. 2. pag. 265. *Recepimus de pecunia Domini noſtri Regis Angliae illuſtris 2270. libras Turon. pro ſoldo 41. Militum, de quibus erant ſeptem Banereti et pro ſoldo 50 Labror. et 9. Scuteriorum pro 60. diebus - - - dando 8. ſolidos Turon. pro Milite, et 6. ſolidos pro Scutario.*

LABROSVS, *πρόχειλος*, in Gloſſ. Graec. Lat.

LABRVM, Iſidoro lit. 20. c. 6. *Vocatum, eo quod in eo lauatiooem ſolitum eſt, fieri infantum, cuius diminutiuum Labellum. Idem et Alueum, quod in ablutionem fieri ſolitum ſit.* Vox Latinis non ignota et ab Anaſtaſio in S. Silveſtro PP. vſurpata ad indicandum fontis baptiſmalis concham, in qua continebatur aqua ad baptiſmum neceſſaria; ab Ambroſio autem ad ſignificandum vas ſepulcrale aptum, condendo cadaueri. V. *Lauellum.* Pro foſſa *Labrum* dixit Auſonius:

Moeniaque in valli formam circumdata Labro.

† LABRVSCETVM, *locus, vbi multa labruſca*, apud Laur. in Amalth. ex Catholico vbi ſcribitur *Labruſtetum, Labruſtoſum.*

LABRVSCVS, ſtolidus, agreſtis. Epiſt. anni 1466. in Actis SS. Maii. to. 2. p. 273.

LABS, *olla aenea.* Papias MS. Bituric.

LABVLVM. Vita S. Heſmelandi Abbat. num. 25. *Inſtigatus facinore cupiditatis quidam ruſticus Labulus de ſella viri Dei praecidens, in ſinum abdidit.* Vbi viri docti ad marginem: an *Lapillum?* Forte pro *Labellum*, i. lacinia, V. *Lablellus.*

LABVRA, cultura. *Terra ad laburam*, Gall. *Terre en Labeur*, aruum, ager cultus, in Tabulario S. Petri de Geſta Froini Engoliſm. V. *Labor* 3.

LABVS pro *Labor.* Columella in Horto. Vtitur et Vegetius l. 3. de re veterin. c. 23.

LABYRINTHVS, vna ex notis apponi ſolitis marginibus librorum, de quibus Iſidorus, qua locum difficilem eſſe oſtendit. Marius Mercator

 p. 146.

p. 164. Edit. Baluzianae : *Ad cuius loca peruidenda, quae hic exponere curauimus, ſigna Labyrinthorum appoſita Lector inueniet.*

LAC AVFERRE, per veneficium, lactiferis ſcilicet animalibus in Addit. 2. Lud. Imp c. 18.

LACA, LACCA, Gall. *Lacque*, Ital. *Lacca*, Hiſp *Lacra*, ſpecies reſinae, de qua Salmaſius ad Solinum, Martinius in Lexico, et Dictionarium Vniuerſale in voce *Lacque*. Epiſtola Baiuli Regis Maioricae et Maſſilienſes ann. 1327. *Fecit caricari - - - tria pondera de moſtayla et duas ſarrias de orchica, et L. duodenas de Lacca et duas botas de aleofol.*

† LACANVANDA, vox lectu difficilis, et vt videtur corrupta, cuius ſenſum quamquam nil melius mihi praeſto ſit haud intellexiſſe videtur D. Secouſſe, cum de praeſtatione, quae domino feudi ſoluitur pro facultate alienandi fundum explicat, t.5. Ordin. reg. Fr. p.694.

LACATISMVS, V. *Laquetiſmus.*

LACCA. Auctor ad 15. Iudic. *Sura, eſt tibia ſine Lacca.* Vox Italica. Vegetio *Lacca in gambis*, nodus eſt in cruribus : hunc vide lib. 1. cap. 27. lib. 3. cap. 19. V. *Laca.*

LACCARIVS. (1) Qui *Laccam* conficit, in Gloſſ. Vet. λακκάριος, alias λακκιος. De lacca, fuſe Salmaſius ad Solinum. Adde Meurſium in λάκκα Vel (2) LACCARIVS idem eſt, ac λακκοποιος, *Lacunarius.* Eſt enim in iisdem Gloſſis, et apud Graecos, λάκκος, *lacuna*, foſſa. Sic Cuiacius *Laccarios*, qui foſſas vel puteos fodiunt, interpretatur in L. 1. Cod. de Excuſat. artific. lib. 10.

† LACCIVOLVS, laqueus, redica, tendicula, Ital. *Lacciuolo*, Gall. *Lacet.* Stat. ant. Florent. l. 7. c. 177.

LACCIZZA, piſcis genus, V. in *Paſtinaca.*

LACEATVS, V. *Laqueatus.*

LACEBRA, pro *Illecebra.* Althelmus de Virgin. Voſſius *latebras* legendum putat.

LACERABILIS, qui lacerari facile poteſt, apud Auſonium Idyll. 15. 17.

LACERAMEN, laceratio. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. LACEROSITAS, eadem notione, Ioh. de Ianua.

LACERATOR, qui lacerat. S. Auguſtino de mor. Eccl. Cath. c. 1. *Laceratrix*, Macro L. 2. c. 6.

LACERDVS, *clades imaginaria.* Papias. † Rectius *Clades inguinaria*, in vett. Gloſſar. Cod. 7613. et 7641.

LACERNA, V. *Leuiſata.*

LACEROLVS, ignota vox in *Terſaterium.*

LACEROSITAS, V. *Laceramen.*

LACERTI, vires, copiae militares. Iſidorus Pacenſis Epiſcopus in Chron. aera 754. *Huius tempore Alaor per Hiſpaniam Lacertos iudicum mittit, atque debellando et pacificando pene per 3. annos Galliam Narbonenſem petit etc.* Vtitur praeterea ſemel.

LACERTINA AVIS. Andreas aulae Regiae Capellanus in Amatoriis, *Licet falco a Lacertina quandoque ne fugetur, nihilominus tamen falco inter falcones, et Lacertina auis inter Lacertinas computabitur etc.* Infra. *Inter Lacentinas* (ſic) *fertur aues naſci quasdam, quamquam quae ſua ferocitate capiunt perdices, etc.*

† LACERTIOR, latior. Litt. Mſ. Phil. Pulc. a. 1289.

† LACERVS, laceratus, diſcerptus, in Act. SS. t. 1. Ian. p. 765.

LACESSITIO, actus laceſſendi, apud Ammianum lib. 19. et 25. edit. Valeſii.

LACHA, vt *Laca.* Charta pro Communia Balneoli ex Schedis D. Lancelot: *De quintali Lachae* IV. *denar.*

LACHALIS AVERA, animal ex quo lac exprimitur. Charta anni 1330. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. armar. Aq. n. 37.

LACHINO, V. *Lacino.*

† LACHRIMABILITER, lachrymas fundendo, in Gloſſ. ſuper tres libr. Salom. in Bibl. Heilsbr. p. 62.

LACHVS, Germ. Lache, vt eſt apud Schilterum in *Lachbuche*, inciſio arborum, diuiſio, ſcil. agrorum, qui hiſce inciſionibus terminantur. Donatio Cancronis Comitis Rhenenſis ann. 770. apud Tolnerum Hiſtor. Palatinae pag. 4. Probat. et. Chron. Laurishamenſe p. 57. *Sicut ipſa inciſio*

ciſo arborum in ipſa die facta fuit, quae vulgo Lachus appellatur, ſine diuiſio. Mox: *Et inde per ipſam inciſionem arborum ſiue Lachum.* Rurſum: *Quidquid infra illam diuiſionem arborum, ſeu Lachum, ſiue diuiſionem.* Diploma Conrad. II. Imper. apud Eccardum Hiſt. geneal. Landgrauiorum Turing. col. 314. *Omnia quaecumque his Lachis et terminis circumdata ſunt cum villulis infra poſitis, etc.* Praeceptum Henrici IV. Imp. an. 1103. in Vindemiis Litter. p. 109. *Praedium vnum concedentes - - - quod his Lachis concludatur, etc.* V. *Arbor finalis.*

LACINA VIA. Titulus 34. Pacti Legis Salicae, eſt *de via Lacina*, vbi editio Pithoei habet *de Viae Lacina*, vt et titulus 82. Legis Ripuariae apud Heroldum, quo loco editio Lindenbrogii tit. 80. habet *de Via Lacinia.* In hisce legibus *via Lacina*, aut *Lacinia*, aut *viae Lacina*, obſtaculum *viae*, ſeu itineris eſſe dicitur in Lege Salica. tit. *Si quis Baroni viam ſuam obſtauerit, aut impinxerit, etc.* Lex Ripuar. *Si quis ingenuus ingenuum Ripuarium de via obſtauerit, etc.* Ita *viam Lacinam facere*, eſt impedire viam, et eunti moram facere, quod Graeca interpretatio vetus Legis Longobardicae, ait Salmaſius, ὁδοςατεῖν vertit. Hinc *Lacinoſa veſtis*, ὁδοςατοῦσα, eidem. Pactus Legis Salicae tit. 16. §. 4. *Reſtare facere*, ſiſtere habet: vbi editio Pithoei, *Viam Lacinam facere.* Eadem editio tit. 15. §. 4. *Si quis hominem praeceptum Regis habentem contra ordinationem Regis adſalire, vel viae Lacinam ei facere praeſumpſerit, etc.* Editio Heroldi: *Si quis hominem, qui alicubi migrare diſpoſuit, et dirigere habet Praeceptum Regis, et ſi aliunde ierit in mallum publicum, et aliquis extra ordinationem Regis, reſtare cum facit aut adſalire eum praeſumpſerit, etc.* *Lacina* vel *Lachina*, idem eſt Eccardo ac *Leging*, vel *Legung*, poſitio, impedimentum, a *Legen*, ponere, impedire. Wendelinus purum putum eſſe Theutoniſmum ait, *Weghelaghen*, i. viae obſtaculum, quod fit per latrones aut improbos homines inſidiantes: vnde *Weghelaeghen* dicuntur inſidiae viarum. Vtcunque ſit de Wendelini coniectura, vix crediderim ad *Lacinias* Agrimenſorum pertinere, licet id rentur viri magni: *in laciniis* enim *aſſignari*, agri dicuntur apud auctorem de Coloniis, qui non per vniuerſitatem, ſed viritim et per portiunculas aſſignantur. Gloſſ. Lat. Graec. *Lacinia* ἀπόσπασμα. LACINA, eadem, vt videtur, notione, in Lege Ripuar. tit. 71. *De quacunque cauſa ſiſtuca interceſſerit, Lacina interdicatur ſecum ſacramento ſe idoneare.* Perperam: Legis enim ſenſus eſt, vt ſi de quacunque re traditio interuenerit, omnis via intercludatur ei, qui vt ſuam repetit, per ſacramentum id affirmandi. † Aperto ſenſu Cod. Eſtenſ. Leg. Sal. tit. 15. c. 4. apud Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 287. Pro: *ſi quis hominem - - - adſallire vel viae laciniam ei facere praeſumpſerit*; habet, *adſalierit, vel violentiam ei facere praeſumſerit.*

LACINONES, LACHINONES. Concilium Toloſanum anni 1228. c. 36. Edit. Acherianae: *Nullus etiam latrones, ruptarios vel Lachinones recipiat, ſed ab omnibus abiiciantur.* Nupera ex MSS. Editio habet *Lacinones.* Stephanotius in Fragmentis MSS. to. 10. pag. 54. *Lathiniones.* Vide an hoc loco *Lacinones* ſint latrones, qui in viis publicis transeuntibus inſidias tendunt ac ſtruunt, quod aſſerit Eccardus ad Pactum Legis Salicae pag. 40. V. *Lacina.* † *Lacinones* ſunt baliſtariorum ſeu ſagittariorum genus; iidem qui Gall. *Alacays*, *Alagues*, *Halagues*, *Lacays*, et *Laquaiz* appellabantur. Vnde a voce Gall. *Alecret*, lorica, thorax, vel a *Laches*, eodem ſignificatu, quod laminis ferreis, *Laiſches* dictis, contexta eſſet lorica, ſic nuncupati videntur.

LACOPVM. Leges Ethelredi Regis, apud Wenetyngum editae §. 3. *Et Landcopum et Domini donum, quod per rectum habeat dari, et Lacopum, et Witword, Gewitneſſa, hoc ita permaneat, vt nullus euertat.* Vbi Somnerus

nerus *Lacopum* vocem formatam exiſtimat ex Saxon. *Lag*, Lex, et *ceape*, emptio. Ita *Lacopum* erit *redemptio legis*, ſeu purgationis: niſi (ſubdit ille) ſit pactio de litibus redimendis vel componendis inita. V. *Lagam emere*.

LACORA, V. *Lacus*.

† LACRIMA, vox architectonica, ſupercilium, Gall. *Larme*, vel *Larmier*. Ch. Mſ. a. 1320. *Ante lacrimas dicti pontis*.

† LACRIMABILITER, ratione deploranda, t. 10. Collect. Hiſt. Franc. p. 260.

† LACRIMALE, glandula oculi per quam exprimuntur lacrymae, in Act. SS. t. 6. Aug. p. 616.

LACRYMABILITER, lacrymas effundendo, apud S. Hieronymum lib. 2. aduerſus Rufinum, c. 7.

LACRYMATOR, qui lacrymatur, S. Auguſtino.

LACRYMATORIVM. (1) *Locus lacrymarum*, Iohan. de Ianua. *Ploreux*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. (2) † Linteum, quo oculi abſterguntur, in Stat. Mſ. eccl. S. Petri Inſul. a. 1388.

LACRYMATORIVS, *quaſi triſtis, lacrymas commouens*, eidem de Ianua; *Pleurables, triſtes*, in iiſd. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman.

LACTA. (1) Defectus ponderis in moneta, vt LACTARE, deficere in pondere. Aſſiſa ann. 6. Ioannis Regis Angl. de moneta: *Aſſiſum eſt de moneta, quod vetus moneta currat, vnde qualibet libra ſit facta 2. ſol. 6. den. ad plus: et illa libra, quae plus lactauit, et denarii qui plus lactauerunt, perforentur et reddantur, ſicut alias prouiſum eſt.* LACTVM, eadem notione. Leges Ethelredi Regis, editae apud Wenetyngum §. 28. Ex his emendandus eſt locus in Fleta lib. 1. c. 22. §. 6. *Sunt monetarii Regis, qui vltra Aſſiſam licitam argento Lacum imponunt, quidam autem debitum pondus librae non apponunt.* Legendum enim *Lactum*. Anglis *Lacke* eſt defectus: *to lack*, deficere, vnde forte vocis origo. (2) LACTA, aſſerculus, V. *Latta* et *Lata* 2.

LACTAMIA. Charta anni 1246. in Tabulario Comitatus Toloſae Camerae Comput. Pariſ. fol. 114. *Leudis, pedagiis, bannis, laudimiis et terrenis ſeruitiis, cenſibus dominiis ſeu dominationibus, vel dominicaturis et feudis, et feudatiis firmanciis, iuſtitiis ſanguinis et commiſſionibus - - - et Lactamiis, adultiis,* (f. adulteriis) *et in omnibus ad me vel ad dictam ſenioriam pertinentibus, etc.*

† LACTANEVS. *Nutritores lactanei*, qui infantes lactant vel nutriunt, in vet. Inſcript. ap. Murat. t. 3. Inſcr. p. 1477.

LACTANS, Papiae, *quae lac praebet. Lactens, cui praebetur.* Lex Aleman. tit. 72. §. 2. *Alia autem iumenta de grege, quae lactantia ſunt etc.* Gloſſ. Graec. Lat. γαλαθηνὸς, *Lactantia Lactans*. In aliis Gloſſis περὶ χοίρων. *Caro porcina*, χοίρειον, *Lactantia*, γαλαθηνόν. Vbi *Lactans* eſt tener porculus, quomodo a Lampridio et S. Hieronymo vſurpatam hanc vocem docuit Salmaſius ad eumdem Lampridium p. 203.

LACTANTIA, cibi ex lacte confecti, ap. Celſ. l. 2. c. 7. et Apul. l. 7. c. 10.

LACTARE, V. *Lacta* 1.

LACTARIVS. (1) Qui *Lactaria*, de quibus Cornelius Celſus, ſeu opus piſtorium, vel cibos ex lacte conficit. Lampridius in Heliogabalo: *Dulciarios et Lactarios tales habuit, vt quaecunque coqui de diuerſis edulibus exhibuiſſent, vel ſtructores, vel pomarii, illi modo de dulciis, modo de Lactariis exhiberent.* (2) LACTARIVS, γαλακτοπώλης, in Gloſſ. Gr. Lat.

LACTATVM, Iohanni de Ianua: *Cibus, qui fit ex Lacte amygdalorum.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Lactatum, Viande faicte de laict comme d' amendres ou d' autres.* Papias *Lactentia, quaſi ſucco lacteo plena.* At Iſidoro lib. 20. c. 3. *Lactatum eſt potio è lacte.* Hinc emendandus Papias, apud quem perperam: *Laptatum, potio e Lacte.*

LACTE-

LACTENA, *Malleum*, in Gloſſ. Iſid. *Lactina*, in Excerptis Pithoean. Chironeum vitius eſt, inquit Graeuius. cui ego ſanando non ſum.

† LACTENDERIVM, ius tendendi laqueos animalium capiendorum cauſa. Ch. Mſ. Mariae reg. Sicil. a. 1399.

† LACTENVS, lacteus, t. 1. Ian. p. 734. vbi *Lactinus* legit Cangius.

† LACTICINA CARO, iunior, tenerior, in Stat. Cadubr. c. 4.

LACTICINIA, lactaria, Gall. *Laitage*, in Laudibus Papiae apud Murator. to. 11. col. 37. V. *Lactantia*.

LACTICOLOR in Excerptis vett. Auctorum apud Leibnitium to. 2. Scriptor. Brunſuic. pag. 59.

Flammiuolum vincens rutilans in curribus aurum
Strato ſolo recubat, Lacticolor Amati.

Id eſt, Amethyſti. V. *Lactinus*.

LACTICVLARIVS. Gloſſ. Gr. Lat. λευκογάλακτος, *Laticularius*, *Laticuloſus*. Sic in MS. Sed legendum *Lacticularius* et *Lacticuloſus*. In Gloſſ. Lat. Gr. *Lactiguloſus* perperam ſcribitur. Pro λευκογάλακτος Martinius legit ἀπογάλακτος: quod eodem redit quoad ſignificationem; vtraque enim Graeca vox eum indicat vel qui caret lacte, vel qui parum lactis habet.

LACTINA, V. *Lactena*.

LACTINVS COLOR, in Regula S. Caeſarii c. 12. et aliorum, qui *Lactineus* dicitur in Vita S. Fulgentii Epiſc. Ruſp. c. 18. Auſonius:

Aut cunctis pariter verſibus oblinas
Fuluam Lacticolor ſpongia ſaepiam.

V. *Laius* et *Pſeudolactinus*.

† LACTIS, *Laitanſe de poiſſon*. Gloſſar. Gall. Lat. Cod. 7684. *Leſte de harenc*, in altero Lat. Gall. Cod. 7692.

LACTORONES. Ruffinus in Vitis Patrum lib. 3. n. 200. *Vnus quidem deferebat nuces, alius Lactorones.* Vbi forte leg. *Lactoriones*, vt fuerint fructus arboris, quam *Lactorim* vocat Plinius l. 24. c. 18. *Aeque nota Lactoris vulgo eſt, plena lactis, quod deguſtatum vomitationes concitat.*

LACTOSVS, γαλακτώδης, Gloſſ. Lat. Gr. Lacteus.

† LACTRVM, vaſis genus. Ch. Mſ. Eduardi reg. Angl. *De onere hominis, vnum denarium, aut vnum lactrum valens vnum denarium.*

LACTVCATVS, criſpatus ad inſtar lactucae capitatae. Synodus Limenſis ann. 1582.

† LACTVCELLA, lactuca tenerior, apud Alex. Iatroſ. Mſ. l. 1. Paſſion. *Maluas inſcellatas et lactucellas.*

LACTVM, V. *Lacta*.

LACTVRCIA, Dea lacteſcentium frumentorum, apud S. Auguſtinum de Ciuit. Dei l. 4. c. 8. V. *Lacturnus*.

LACTVRIVS, procellus nondum ablactatus, apud Lindenbrogium in Gloſſis ad Codic. Leg. antiquarum.

LACTVRNVM, *pagani aiunt, dum meſſis adhuc lacteſcens eſt.* Gloſſ. Sangerman. n. 501.

LACTVRNVS, *Deus qui praeeſt ſegeti lactanti.* Iohannes de Ianua. V. *Lacturcia*.

LACVALIS, qui habitat in lacubus. In Opuſculo Gualuanei Flammei apud Murator. to. 12. col. 1011.

LACVLATA VESTIS, Iſidoro lib. 19. c. 22. et Papiae, *quae lacus quadratos quoſdam cum pictura habet intextos - - - aut additos acu.* Sunt autem *Lacus*, Columellae lib. 1. c. 6. ſpatia quaedam quadrata, quibus diſtinguuntur granaria, vbi ſeparatim reponuntur quaeque legumina. V. Salmaſium ad Vopiſcum p. 513.

LACVM, V. *Lacta*.

LACVNA. (1) Pro *Lacunar*, vt videtur. Litterae Regis Angliae ad Innocentium V. PP. apud Rymer. to. 2. p. 63. *Rex Regum - - - perſonam veſtram, tamquam lampadem oleo ſacrae doctrinae refertam, in eius (Eccleſiae) Lacuna ſublimiori conſtituit, vt igne diuinae charitatis accenſa, non diutius lucerna ipſius claritatis ſub minoris ſtatus modio celaretur abdita, ſed vt luceat, etc.* Lampades Eccleſiarum e Lacunari vulgo dependentes attendit. Gloſſar. Gr. Lat. Ὀροφὴ, *Lacunar*, *laquearium*, *faſtigium*, *culmen*. (2) LACVNA, LAGVENA, lagena, vas vinarium. Chro-

Chronicon Farfenſe apud Murator. to. 2. p. 2. col. 545. Vide *Lagena.* (3) Feſto, aquae collectio. Will. Brito in Vocabul. MS. *Lacuna, quae alio nomine dicitur Lacus, eſt receptaculum aquarum.* Vgutio et Io. de Ianua: *Lacuna, quae alio nomine dicitur Lacus, et eſt foſſa, vbi remanent aquae poſt effuſionem imbrium, vel ad quem confluunt immunditiae: Et eſt proprie intra fores, ſicut forica extra.* S. Auguſtin. l. 3. contra Creſcon. c. 48. *Fuſtibus caeſus, in Lacuna lutulenta volutatus.* Interdum *Lacuna* eſt aqua viua, non vero reſtagnans. Incertus Agrimenſor: *Stagnum finale aliquoties dixerimus, et Lacunam, quae interpretabitur aqua viua, vnde ipſum ſtagnum extet.*

LACVNARIVM, ὀϱόφωσις: *laquear*, in Supplemento Antiquarii. In aliis Gloſſis: *Lacunarium*, λίμνη, (*Lacus*) ὀϱόφωσις. Genetiuo plurali *Lacunariorum* vſus eſt Vitruuius lib. 4. cap. 3.

LACVNARIVS, qui lacunas expurgat. Iulius Firmicus lib. 8. Math. c. 21. In Gloſſis Gr. Lat. Lacunarius exponitur λακκόποιος, qui lacunas effodit. V. *Lacuna* 3.

LACVS, piſcina. Gloſſae Iſidori: *Terripiſcinae*, (ita Papias MS. pro *terrigiponae*) *quae terra capiunt, id eſt, piſcinae, quas et Lacus ruſtici vocant.* Sulpitius Seuerus lib. 1. Hiſt. de Ioſepho: *Sed obſiſtente Ruben, cui a tanto facinore adhorrebat animus, in Lacum demiſſus, etc.* vbi Gen. 37. habet in *Ciſternam.* Graec. λάκκος, eſt fouea, foſſa, τάφϱος. V. *Lacta* et *Laiſſeria.* LACORA, pro *lacus*, enuntiatione Longobardica. Charta Aiſtulfi Reg. Longobard. ann. 753. apud Vghell. tom. 2. p. 106. *Et omnes Laçoras vsque ad grumam ſeu ſiluam, etc.*

LADA. (1) Purgatio, qua quis per legem ſe purgat ab illato crimine. Eſt enim *Lada*, idem quod *lex;* quae vox poſterior pro ipſa purgatione canonica et vulgari crebro vſurpatur, vt in voce *Lex* docemus. Capitula Ethelredi Regis §. 1. *Et ſi domino eius accuſetur, quod conſilium eius fregerit, et antea malum fecerit, aſſumat ſecum 5 Thainos, et idem ſit ſextus, et laidat ſe: Et ſi Lada procedat, ſit werae ſuae dignus: ſi non procedat habeat Rex weram, et ſit ipſe fur vtlagatus apud populum.* Mox: *ſi Laga frangat ei, etc.* Idem Ethelredus in Legibus apud Wenetyngum editis §. 17. *Et vbi Thaynus habet duas optiones amicitiae vel Lagae, et amicitiam elegerit, ſtet hoc ita firmum, ſicut et ipſum Iudicium.* (2) Pro Via, V. *Leda* 3.

LADARE (1) Vel LAIDARE, LADIARE, purgare, a Saxon. *ladian*, purgare, per translationem, excuſare, crimen eluere. Capitula Ethelredi Regis Angliae cap. 1. *Et ſi domino eius accuſetur, quod conſilium eius fregerit, et antea malum fecerit, aſſumat ſecum quinque Thaynos, et idem ſit ſextus, et Laidet ſe: et ſi Lada procedat, ſit werae ſuae dignus etc.* Infra: *Et ſi dominus accuſetur, quod conſilio ſuo fugerit, Ladiet ſe cum quinque Thaynis, et ipſe ſit ſextus.* Leges Henrici I. cap. 65. *Si quis audito clamore, non exierit, reddat owerſenenſſe Regis, aut plane ſe Ladiet.* (2) † Mendoſe pro *Laldare*, quod Italis laudare, probare ſonat, in Decreto a. 1191. inter Stat. Saonae p. 98.

LADICARE, V. *Ladare.*

LADMEN, LADMONES, f. *Coruata*, ſeu opera, quam dominis ſuis debent mulieres ſeruae, a Saxon. *Lade*, Onus, et *Mennen*, verna, ancilla. Breuiarium villarum ex MS. Folquini compilatum in Archiuo S. Audomari: *Faciunt in hebdomada 3. dies et ancillae ſex Ladm. 6. aliae ingenuae faciunt vnaquaeque Ladm. ½.* Infra: *Ancillae 12. faciunt Ladm. 8.* Infra: *Ancillae 9. faciunt Ladm. 9. - - - et de ingenuis feminis 10. veniunt Ladm. 5.* Denique: *Ancillae 3. faciunt Ladmones 3. - - - aliae ingenuae faciunt vnaquaeque Ladmones ½.*

LADRIDVS, *cucumer amarus*, in Gloſſ. Arabico-Lat.

LADVLA, ſpecies vaſis. Ioh. Longinus in vita B. Kingae to. 5. Iulii p. 706. *Indicibili lacrymarum perfunde-*

ſundebatur, *imbre*, *vt Ladulam non mediocrem*, *quae imaginem paſſionis Chriſti ſuſtinebat*, *fletibus lacrymarum inundaret et rigaret*: - - - *vas illud trina voce fletuum*, *etc.* V. ibi Sollerium.

LADVS. (1) Eadem, vt videtur, notione. Guibertus de Laude B. M. c. 10. *Qui ocius ſumto Lado cellarium reſerat*, *ſed priusquam in vas vina deponebas*, *etc.* (2) † Adiect. f. pro latus. Inuent. Mſ. a. 1450. *XII. ſcudellas ladas ſtagni ponderis XV. librarum.*

† LAEAMEN, fimus, i. q. *Laetamen.* Stat. Taurin. a. 1360.

LAECASIN. Fragmentum Petronii: *Sed cum mulſi pultarium obduxi*, *frigori Laecaſim dico.* Ex Gr. λαικάζειν, fellare, apud Martialem. Vide *Ipcator.*

LAEDA, V. in *Leudis* 2.

LAEDAMEN, in Statutis Mediolanenſibus 2. part. cap. 258. Vide *Laetamen.*

LAEDARE, pro *Ladare*, de quo in *Lada* 1. Diploma Rodulphi Rom. Regis apud Ludewig. to. 2. pag. 240. *Qui alium vulneraverit*, *non laedabitur.*

LAEDIA, V. in *Leudis* 3.

LAEDORIVM, ex Gr. τὸ λοιδορὸν, vel λοιδορία, conuicium, *Brocard.* Silueſter Giraldus in Deſcript. Cambriae. c. 14.

LAENA. Strabo l. 4. denſa Gallorum ſaga λαίνας vocari ſcribit: nempe *Laena* idem quod χλαῖνα Graecis. Charta ſecuritatis plenariae ſub Iuſtiniano ſcripta, apud Briſſon. lib. 6. Formul. *Mappa valente aſprionis ſiliqua vna*, *Lena vetere vna*, *etc.* Gregorius M. lib. 12. Ep. 16. *Miſimus Laenas 15. rachanas 30. lectos 15.* Ennodius lib. 9 Ep. 17. *Laenam et racanas*, *cum volueritis*, *coloris rubei aut fuſci mihi cum celeritate mittite.* V. *Linna.*

† LAERNVM, *ſimulacrum*, ἄγαλμα. Reg. *Lernum*, *ſtatua Dei.* Caſtigat. in vtrunque Gloſſar. V. *Lernum.*

LAESCIA, *tegumenta corporis omnia*, *quae manu ſuſtineantur.* Vocabul. Suſſanaei.

LAESIVERPVM, LAESIVERPIRE, V. in *Laiſiwerpum.*

LAESOR, qui laedit ſeu infert damnum. Statuta Eccleſ. Nannet. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 747.

LAESTVM, V. *Laſtum.*

LAESVRA. Conradus II. Rex Siciliae, in Charta an. 1326. in Metropoli Salisburgenſi to. 2. p. 162. *Declaramus*, *quod Laeſurae nomine non laetalis*, *contineri volumus*, *quamcunque offenſam*, *verbis*, *iurgiis*, *blaſphemiis*, *colaphis*, *alapis*, *et qualitercunque illatam dicto et facto*, *ex qua mors non fuerit ſubſecuta.*

LAETAMEN. Iſidorus lib. 17. c. 1. *Et dictus fimus*, *quod fiat imus*, *quod vulgo Laetamen vocatur*, *eo quod ſuo nutrimento laeta faciat germina*, *reddatque pinguia arva et foecunda.* Papias ex eod. Iſidoro: *Stercorare*, *eſt Laetamine aſpergere. Stercus dictum*, *quod ſternitur in agris*; *Idem eſt et fimus*, *quod vulgo Laetamen dicitur.* Vgutio: *Fimus*, *Stercus*, *quod per agros iacitur*, *quod vulgo Laetamen vocatur.* Vtuntur Plinius l. 18. c. 16. Palladius lib. 9. c. 5. etc.

LAETANIA, V. *Litaniae.*

LAETASTER, qui laetum ſe oſtendit, apud Feſtum in *Obſtrudant*: vbi Scaliger conſulendus.

LAETI, LAETICVS, Vide in *Leti.*

LAETIFER, afferens laetitiam, in Actis SS. Iunii tom. 5. pag. 280.

† LAETIFICE, laete, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1355.

LAETIFICVS, laetus. In Concilio Tolet. XVI. inter Hiſpan. tom. 2. p. 735.

LAETITIVS, adiectiuum, ex voce *laetitia* formatum, plenus laetitia. Commodianus Inſtruct. 26.

LAETRVM ἀριστερὸν, *laeuum*, *ſiniſtrum*, apud Ianum in Supplemento Antiquarii.

† LAETVS. (1) Cui de debito ſatis eſt factum. Ch. Mſ. a. 1372. *Venditor ſe habuit et tenuit pro contento*, *laeto et bene pacato.* (2) Vigilans, attentus. B. de Amoribus in Spec. Sacerd. Mſ.

LAEYA, ſylua, Gall. *Laie*, vnde S. *Germain en Laie*, id eſt, vicus S. Germani in Sylua. Charta an. 1294. apud

apud Auguſtinum du Pas in Stemmatibus Armoricis part. 1. p. 149. V. *Laia* et *Laya* 1.

LAGA, LAGHA, lex, a Saxon. *Lag*, quod idem ſonat: vnde Angli *Law*. Capitula poſt Concilium Grateleanum an. 928. *Aliquando fuit in Anglorum Laga, quod populus et leges* (*f. Reges*) *conſilio regebantur, etc.* V. *Lada, Lex.* LAGHA, eadem notione. Charta Guillelmi Comitis Flandriae an. 1127. LAGAM EMERE, REDIMERE, ſoluta aliqua pecunia, vel mulcta definita legis compotem ſe reddere, vel *idoneare et adlegiare ſe.* Leges Ethelredi apud Wenetyngum §. 6. de accuſatis.

† LAGAANVM, i. q. *Lagan*, in Ch. Mſ. a. 1257.

† LAGAMA, i. q. *Laga*, lex, conſuetudo. Act. SS. t. 4. Aug. p. 50.

LAGAMANNVS, legalis, *homo legis*, non exlex: ex Saxon. *Lagh*, lex et *Man*, homo: *lahman*, in Senatusconſulto de Monticulis Walliae cap. 3. apud Lambardum. Leges Edwardi Confeſſ. c. 38. *Poſtea inquiſiſſet Iuſtitia per Lagamannos et per meliores homines de burgo vel de villa.* V. *Legalis.* LANGEMANNVS, eadem notione, apud Thom. Blount in Nomolexico ex Domesdei tit. Lincolnſcire.

LAGAN, ſeu LAGANVM, ius illud appellabant, quod dominis feudalibus competebat in rebus, quae ad littus eiiciebat maris aeſtus: ratione cuius, quidquid nauis, naufragium paſſa, contineret, eorum erat. Atque huic explicationi non minime fauet vox *Lagan*, quae idem quod *Laga*, id eſt, *Lex*, ſonat, cuius iure naufragorum res ac bona in dominorum poteſtatem cedebant; quae quidem vox etiam cum *maris* adiuncto interdum ſcribitur; adeo vt quae *Laga maris* primitus, poſtmodum nude *Laga* dicta fuerit. In Charta enim Philippi Regis Franciae, de qua mox ita appellatur: *Quitamus et remittimus in perpetuum le Lagan maris.* Ex quo haud aegre emendari poſſunt Leges Henrici I. Regis Angl. c. 10. vbi iura regia recenſentur: *Haec ſunt iura, quae Rex Angliae ſolus, et ſuper omnes homines habet in ſua terra, - - - - theſaurus inuentus, naufragium, maris algarum, violentus concubitus, etc.* Nemo enim non videt, reſtituendum *maris laganum* pro *algarum*, quod nihili eſt. Scio, Spelmannum aliud etymon voci *Lagan* arceſſere, a Saxonico ſcilicet *Lagan*, iacere, vt *Lagan* idem valeat quod *eiectus*.

Cum porro *Laganum* abrogarunt in terris ſuis ſupradicti Principes, id intelligendum de praua illa, quam deſcripſimus, conſuetudine, qua et homines naufragi, et res naufragio ad littus eiectae, licet repperitae, eorum erant: non vero de iis quae a nemine repeterentur. Proinde ita capienda Charta Florentii Abbatis S. Iudoci et Willelmi Comitis Pontiui ann. 1203. in Tabul. eiusdem Monaſterii S. Iudoci: *Sciendum quoque quod ſi Laganum euenerit in Comitatu B. Iudoci, et homines de tenemento eiuſdem Sancti fuerunt accuſati apud Comitem de Lagano, Abbas S. Iudoci debet eos ſubmonites in Curiam ſuam vocare, praeſente Comite, vel eius ſeruiente, et ibidem, ſi potuerit, pacem facere. Quod ſi querela ad voluntatem et arbitrium Comitis non potuerit ibi terminari, Abbas S. Iudoci accuſatos ſuper vſurpatione Lagani vsque Monſterolum debet conducere, et non alibi, et ibi querela eorum iudicio eiuſdem villae debet terminari.*

LAGEDAYVM, dies legis, dies iuridicus, ex Saxon. *Lag*, lex, et *Day*, dies: Anglis, *Lawday*. Charta Almerici de Lucy, apud W. Thorn. an. 1280. §. 12.

LAGEMANNVS, V. *Lagamannus*.

LAGENA, menſurae ſpecies apud Anglos, quae ſic deſcribitur in Aſſiſa Dauidis Regis Scotiae de Ponderibus et menſuris §. 8. *Lagena debet continere 12. libras aquae, videlicet 4. libras de aqua marina, et 4. libras de lacu vel ſtagno, et 4. libras de aqua currente et clara. Lagena debet eſſe in profunditate 6. pollices cum dimidio pollicis, et cum ſpiſſitudine ligni vtriusque partis; et in rotunditate partis ſuperioris debet eſſe 27. pollicum; et in rotunditate inferiore debet eſſe 23. pollicum.* V. Iter Came-

Camerarii Scotici c. 10. §. 8. Fuit etiam *Lagena* non liquidorum dumtaxat, ſed et aridorum menſura. Fleta, l. 2. Cap. 12. §. 1. *Sciat, quantum bladum teneat Lagena, et quantum buſellos. Lagena butiri, lib.2. cap.76. §.12. c.87. §.1.* LAGVNA pro *Lagena*, vetus Inſcriptio, 578. 1. LAGVENAE *de Muſto*, ibidem col. 570. LAGVENNA. Charta Rogerii Regis Siciliae ann. 1137. apud Vghellum to. 7. pag. 564. LAGENA. Chron. Montis Sereni ann. 1196. *Cum redire diſponeret, Imperatoriis inſidiis adeo arctatus eſt, vt publice nauem ingredi non auderet, ſed a fidelibus ſuis Lagena incluſus, et nauigio illatus, ſicque donec in altum nauis procederet, occultatus eſt.* LAGVNCVLA, idem quod *Lagena*. Synodus Sodorenſis in Mannia.

LAGENARES vel ORCVLARES FEMININI, in quibus ſunt lagenae vel orculae, apud Vitalem et Arcadium Agrimenſores p. 258. Caius et Theodoſius p. 260. *Lagenas et orculas in finibus poſuimus etc.*

LAGETA GALLINARVM, nempe cenſualium, in Tabulario Solemniacenſi.

LAGHA, V. *Laga.*

LAGHDAY, V. *Lagedayum.*

LAGIA. Charta ann. 857. apud Vghellum tom. 1. Ital. Sacr. p. 815. *Et per iam dictum collem deſcendit in foſſatum - - - - deinde pergit in Lagia, et per decurſus iam dictae Lagiae deſcendit in furcam, quae vocatur, etc.* Vbi *Lagia* videtur eſſe ſemita, quam *Lee* dicunt Galli. V. *Lada.*

† LAGINA, cadus, dolium. Tract. MS. de re milit. et mach. bell. V. *Lagena.*

† LAGOLETTA, mendoſe pro *La Goletta*, arcis nomen, t. 1. Cod. Ital. dipl. p. 1121.

LAGONA. Fridegodus de Vita S. Wilfridi c. 43.

Tandem vafrinos blandis ſuggeſtibus aſtus
Increpitans, Italas ſuadebat credere chartas,
Ethnica ſed nullis molliri corda Lagonis
Caedebant, virusque tegunt ſub mente nociuum.

LAGVENA, V. *Lacuna* 2. et *Lagena.*

LAGVENNA, LAGVNCVLA, V. *Lagena.*

LAGVNA. (1) Vt ſupra *Lacuna*, lacus, palus. Ital. et Hiſpan. *Laguna.* Charta Edwardi 1. Regis Angl. apud Rymer. to. 2. p. 19. (2) V. alia notione in *Lagena.*

† LAGVS. Comput. a. 1399. inter Probat. t. 3. Hiſt. Nem. p. 155. *Pro quatuor intorticiis - - - de quibus deducantur pro VIII. libris cerae Lagae de intorticiis habitis die Euchariſtiae Domini.*

LAGVZADERA, vox Occitanica. Charta ann. 1231. in Regeſto Toloſano Camerae Comput. Pariſ. fol. 24. *Conceſſit eidem Abbati medietatem eorum, quae percipit idem Comes in dictis villis occaſione de Laguzaderas. Verum tamen, ſi dominus Comes dimittat vel derelinquat Laguzaderas, quod facere poterit, ſi voluerit, habebit medietatem illius ſeruitii, quod faciunt detentores earum hac de cauſa domino Comiti.* V. *Aguſadura.*

LAHA, ſignum, poſitio, poſitura, ex Germanico Lache. Traditiones Fuldenſes lib. 2. cap. 47. *Exinde in album fontem, et ſic per noſtra ſigna (id eſt Laha) in windimonſeo.* Apud Aremoricos *Lech, Lach et Liah* lapides aliquot ſunt iuxta vias in deſertis locis tribus aliis lapidibus nullo modo elaboratis impoſiti, qui aperto latere vno vtcunque ſpeciem referunt altaris aut cellulae. V. *Lachus* et *Laia.*

LAHMANN, V. *Lagamannus.*

LAHSLITA, LAGSLIT, etc. vox Saxonica, *Ruptio Legis*, transgreſſio legis, poena violatae Legis; *Lah* enim et *Lagh*, eſt lex: *Slit*, ruptio, violatio. Sed praeſertim Anglos-Danos eiusmodi poena ſpectauit, ſeu potius vox ipſa, ex eorum fortean legibus deſumpta, vt *wera* et *wita* Anglos. In Gloſſ. Saxonico poſt Lambardum edito, *Lahſlite* exponitur, *duodecim orae*, ſunt autem *orae* ſeu *Ore* Anglo-Saxonibus *unciae*, quarum

quarum 12. libram faciunt Sterlingorum. Ita *Lahſlite* mulcta fuit vnius librae monetariae: variae ac diuerſa tamen fuit mulcta iſta pro perſonarum diſcrimine, vt diſcere eſt ex textu Roffenſi, laudato a Somnero. Perperam vero *Laxlite* ſcribitur, in legibus vernaculis Willelmi Nothi cap. 41.

LAHSVS, piſcis ſpecies, Germ. Lachs. Liber donationum Eccleſiae Ratisponenſis in Metropoli Salisburgenſi to. 1. pag. 246. *Qui interrogatus - - - reſpondit, quod de Iuuanenſi ſede per totius anni circulum in ipſo ſupra nominato lacu, vna nauis fieri deberet ad piſcationem, alia de Caſtello ſurſum, tertio de Maninſeo, excepto autumnali tempore, quando patuli piſces, quos vulgo Lahſos vocant, coire debent, etc.*

† LAHVTVM, nauiculae ſpecies, Gall. *Lahut*. Form. Mſ. ex Cod. reg. 7657.

LAIA. (1) Inciſiones arborum, quibus agrorum termini vel ſiluae portio caedenda deſignabatur, Germ. Lache, Loch. Chartular. S. Ioann. Angeriac. Pro arbore hac ratione ſignata, Germ. Lachbaum, occurrit haec vox in Ch. Mſ. a. 1205. V. *Leda* 2.

LAICALIS, vt *Laicus*, pertinens ad laicum. *Laicalis habitus* in Capitul. Caroli C. tit. 1. *Regalis et Laicalis poteſtas*, tom. 5. Miſcell. Baluz. p. 180. *Laicalia imperia*, in Charta an. 863. apud D. Calmetum Hiſtoria Lotharingiae tom. 1. col. 307. *Laicalis perſona*, in Chron. Andrenſi to. 9. Specil. Acher. p. 386.

LAICALITAS, *proprietas, qua quis dicitur laicus, vel laicorum congregatio*. Io. de Ianua.

LAICALITER, Iohanni de Ianua, more laicali; *Layement* in Gloſſis Lat. Gall. Sangermann.

LAICATVS, laicalis conditio diſtincta a clericali. Conſuetud. Toloſ. MSS. fol. 36.

LAICVS. Eucherius: *Laicus, popularis*. Addit Ioh. de Ianua: *Et dicitur a Laos, (λαὸς) populus; vel potius a Laos, (λᾶς, λάος) lapis. Inde Laicus i. Lapideus; quia durus et extraneus a ſcientia litterarum*. Charta an. 1084. in Chronico Andrenſi tom. 9. ſpicil. Acher. pag. 350. *Hoc autem totum factum eſt in generalibus placitis apud Geſnes praeſentibus Militibus et Laicis regionibus Giſneſuis*. LAICA COMMVNIO, V. *Communio* 4. LAICA LINGVA, vulgaris, vernacula. Fundatio Toloſani Collegi Ciſtercienſis an. 1286. inter Anecd. Marten. to. 1. col. 1213. LAICI dicti in Monaſteriis, qui vulgo *Conuerſi*, *Oblati*, *donati*, V. Haeftenum l. 3. Diſquiſit. Monaſt. tract. 1. diſq. 8. et Menardum ad Concordiam Regular. pag. 1028. † LAICVS, illiteratus, indoctus. Guil. Neubrig. l. 4. rer. Angl. c. 3.

LAIDARE, LAIDIARE, V. in *Ladare*.

† LAIGNERIVM, LAYGNERIVM, vectura lignaria, cui obnoxii erant tenentes ſeu manſionarii, quam interdum pecunia redimebant, Gall. *Laignier*, et *Loignier*, a *Laigne*, lignum.

LAINARIVS, LAINERIVS, accipitris genus, Gall. *Lanier*, V. *Falco* 1. et *Lanarii* 2.

LAIRISCVM, V. in *Larricium*.

LAIRWITA, LEYRWITA, LEGERWITA, etc. ſtupri, ſeu concubitus illegitimi mulcta. LEIERWITE, leges Henrici I. Reg. Angl. c. 81. *Quidam villam et qui ſunt eiuſmodi Leierwitam, et blodwitam, et huius minora foriſfacta emerunt a dominis ſuis. etc.* LERWITE, in Charta Henrici II. Reg. Angl. in Camera Comput. Pariſ. LEIEWITE, in Charta Regis Henrici II. tom. 2. Monaſt. Angl. p. 283. LEGERWITA, eadem Notione. Brompronus: *Legerwite*, (perperam Edit. *Lecherwithe*) *eſt emenda pro corruptione natiuae*. Ex Saxon. *leger*, concubitor, et *wite*, mulcta.

LAISCVM. Lex Longob. lib. 1. tit. 19. §. 8. *Si quis roborem, aut quercum, ſeu cerrum, quod eſt modo Laiſcum - - - inciderit*. Edit. Heroldi tit. 101. §. 62. *Seu quercum, quod eſt medula Iſchal, etc.* Muratorii, *Quod eſt modula Iſcol*. Cod. Mutin. *Quod eſt Modolaiſclo*; Eſtenſ. *Quod eſt modula Hiſclo*.

LAISI-

LAESUUERPUM, LAESIWERPUM, ceſſio, gurpitio: LAESOUERPIRE, cedere, transferre, quaſi in *Laiſum*, id eſt, ſinum alicuius *werpire*, feſtuca, quae eſt, ſignum traditionis, in *Laiſum* ſeu ſinum iacta, ſecundum legem Salicam tit. 48. Habetur apud Marculfum l. 1. for. 13. *Praeceptum de Laeſiwerpo* [Baluz. *Laeſiuuerpo*, melius *Laeſiwerpo*] *per manum Regis*, vbi vocis *Laeſouerpire* notio indicatur: *Quod ipſas villas in ſupra ſcriptis locis nobis voluntario ordine viſus eſt Laeſouerpiſſe, et condonaſſe*. Eccardus in ſuis ad Pactum legis Salicae notis p. 92. legit *Leuſouerpiſſe*, obſeruatque veteres etiam ſcripſiſſe *Leſouerpire et Leiſouerpire*, pro *Laiſouerpire*. Baluzius habet *Leuſeuuerpire*. V. *Laiſus*.

† LAISSA, donatio, legatum, Gall. *Legs*, al. *Lais*. Ch. Mſ. a. 1274. *Leyſſas*, *Poen*. *Legatum*, in Gloſſar. Prov. Lat. V. *Laxare* 2.

† LAISSAMENTUM, ceſſatio, ab aliqua re diſceſſio, Gall. *Delaiſſement*. Ch. Mſ. a. 1310.

LAISSERIA, lacus, piſcina. Ch. Mſ. a. 1340.

LAISUS, ſinus. Pact. leg. Sal. tit. 49. *Et ſic feſtucam in laiſum iactet*. V. *Laiſowerpum*.

LAITIHUNT, V. in *Canis*.

LAIUS. S. Caeſarius in Regula ad Monachos c. 26. *Veſtimenta alio colore non induatis, niſi Laia lactina, et nigra natiua*. Idem in Regula ad Virg. cap. 40. *Omnia vero indumenta ſimplici tantum et honeſto colore habeant, nunquam nigra, non lucida, ſed tantum Laia vel lactina*. Cap. ſeq. *Tinctura in Monaſterio nulla alia fiat, niſi, vt ſupra dictum eſt, Laia et Lactina*.

† LAIKA, i. q. *Laiſſa*. Ch. a. 1302. t. 6. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 50.

LALANGULA, *cruſtula*. Laurent. in Almathea.

LALLARE, *lac trahere*, apud Papiam. Fuſius Ioh. de Ianua. *Lallare, dormire, vel lac ſugere, lactere, et eſt verbum fictitium, i. de ſono tractum. Cum enim nutrices pueris plorantibus praecipiunt dormire, vel lactere, dicunt la la la la, i. dormi vel lacte, et eſt tractum a ſono qui fit in ore pueri lactantis, ſcil. la la la, et inde tractum eſt Lallare, i. lactere*. Perſius:

Iratus mammae, Lallare recuſas.

Gloſſ. Lat. Graec. *Lallare*, βαβάζειν, inarticulatam vocem edere, Germ. *Lallen*.

LALLUS, nutricum cantiunculae *la la*, vt ſomnus pueris inducatur. Auſon. Epiſt. 6.

Nutricis inter lemmata
Lallique ſomniferos modos
Sueſcas peritis fabulis.

Turnebus lib. 18. Aduerſ. cap. 34. Deum interpretatur qui praeerat naeniis illis balbis, quas nutrices pueris occinunt, ſecus vero Scaliger et alii.

LAMA. (1) Feſtus: *Lama*, *Lacuna*. Gloſſ. Graec. Lat. *Lamae*, πηλώδεις τόποι. Vgutio et Ioh. de Ianua: *Lama*, *mae*, *eſt lacus voraginoſus*, *vel lapis in via abruptus*. *Lama*, *i. fruſtrum auri*, *vel argenti*, *vel alterius metalli*. Papias, *Lamae ſunt confractiones viarum, quae fieri ſolent pluuia interueniente*. Vita S. Mauri Epiſc. Caeſenatis n. 5. *Locus ſcilicet nec praeruptis cacuminibus ſublimius ad alta protractus, nec omnino depreſſus in ima, ad aruulis Lamae videbatur planitiem coaequatus*. Ennius: *Siluarum ſaltus*, *latebras*, *Lamasque lutoſas*. Paulus Warnefridus l. 1. de Geſt. Longobardor. c. 15. piſcinam Longobar. lingua *Lamam* appellari auctor eſt. Papias: *Lama*, *Piſcina dicitur a quibusdam Barbaris*. Charta Alfonſi VII. Regis Hiſpaniae 1182. apud Yepez to. 7. *Et exinde per eam Lamam degenerari*. *Lama*, Danti in Infer. cant. 20. vſurpatur pro valle. Inde *Lamina*, *parua Lama*. (2) Daemonum ſpecies. Apud Geruaſium Tilleberienſem MS. lib. 3. de Otiis Imperial. cap. 87. Lamae dicuntur eſſe *mulieres*, *quae noctu domos momentaneo diſcurſu penetrans*, *dolia relens* [*f. deplent*.] *coſinos*, *catinos*, *et ollas perſcrutantur*, *et infantes ex cunis extrahunt*, *luminaria accendunt*, *et nonnunquam dormientes affligunt*. Quo loco Lamae aliae videntur a Lamiis, de quibus ita

ita cap. ſeq. *Lamias, quas vulgo maſcas - - - vocant - - - dicuntur autem Lamiae - - - vel potius Laniae a laniando, quia laniant infantes.* Eucherius Lugdunenſis: *Lama in Eſaia, genus monſtri, ut quidam affirmant.* V. Nilum Mon. l. 2. Epiſt. 205. et infra in V. Striga, et Vghellum to. 8. p. 712. (3) Lamina, Gall. *Lame*, Ital. *Lama*, German. infer. Lammel. Translatio Crucifixi, qui S. Iohanni Gualberto caput inclinauit, in Actis SS. Iulii to. 3. p. 453. *Iuſſit inſuper, ut ſuis ſumptibus tota crux argentea tela, quam Lamiam vulgo appellant, conneſtiretur.* Papias: *Lamae, fracturae cuiuslibet metalli* in latitudinem ductae. V. *Lama* 1.

LAMBARE, pro *Limbare*. *Crucifixum argenteum aureum habentem Lambare pretioſis lapidibus intextum*, in Diariis Treuoltianis ann. 1714. p. 1327.

LAMBELLUS. (1) Transuerſa in capite ſcuti gentilitii taenia, Gallis *Lambel*. Conuentiones Ludouici Regis Siciliae cum Aretalentibus ann. 1386. ex MS. D. Brunet. Fol. 1. vo. *Arma dicti D. Regis florum lilii cum tribus Lambellis deſuper.* V. *Labellus*. (2) † Ornamenti genus, diminut. f. a *limbus*. Hiſt. Occid. t. 4. Prob. p. 13. *Veſtimenta ſolemnia, pallia coccinea herminacea, lambellos,* (alias *lambellos*) *pileos ex denſo panno ſerico.* V. *Lambus*.

LAMBITIO, actus lambentis. Vita S. Richardi Epiſc. Cicest. tom. 1. April. p. 286.

LAMBITTA. Chronicon Trudonenſe l. 1. p. 350. *Idem clavicellam ex auro, Lambittas duas argento textas, vexilla quatuor, etc.* Legendum *Cambuttas* probabiliter coniectat Mabillonius to. 3. Annal. Benedict. p. 163.

† LAMBRECLA, f. imbrex, ſtillicidium. Ch. a. 1293. ap. Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 669. *Cupos, lambreclas, columpnas, ſpondas, mureas, poſita in ea* (domo.)

LAMBRICARE, *lacunare*, Gallice, *Lambriſſer*. *Lambrices*, lacunar, Gall. *Lambris*, V. *lambricare*.

LAMBROFICARE, idem. Tabular. Foſſatenſe: *Apud Euriatum fecit Abbas appendilitia, quae ſunt iuxta portam domus ſuper vineas, fecit Lambroſ cari, et caminum in eadem, et i altero ſolio fieri caminum ad op ſuum et ſociorum ſuorum etc.* Fort idem quod apud Gallos *Lambriſſer* in lacunar camerare.

† LAMBROISSARE, lacunare, Gall *Lambriſſer*. Reg. A. 2. Cam. Comput Pariſ.

LAMBRUCATUS, laqueatus, Gal *Lambriſſé*. Fundatio Monaſt. Coel ſtinorum Sueſſion. apud Marten. t. 6 Ampliſſ. Collect. col. 608. *Clau ſtrum cum pilaribus duri lapidis p ete compoſitum, et mire deſuper lig Lambrucatum.*

LAMBRUCHIUM, lacunar, Gall. *Lam bris*. Computus ann. 1202. apu D. Bruſſel de Feudorum uſu ad cal cem to. 2. p. CXLII. col. 2. *Pro p ticio reficiendo X. ſol. pro Lambru chio domus Fratris Garini XII. ſol*

† LAMBRUS, tegulae ſpecies imbrex Statut. Vercell. l. 4. *Quod fornaſ rius faciat lapides, cupos, lambr et çugnolios bene coctos.*

LAMBRUSCARE, lacunare. Vetu Charta apud Lobinell. tom. 2. Hiſ Britann. col. 556.

† LAMBUS, ornamenti genus, i. vi detur quod Diadema. Collect. Hiſ Franc. t. 6. p. 266. V. *Lambellus* 2.

LAMDAREUS, V. ſupra *Labdareus*.

LAMENTATIO, querela, actio, c lumnia. Charta Hugonis Archi piſcopi Genuenſis an. 1184. apu Vghellum: *Si vero ante aliam ind cem Lamentatio tractabitur, donati nis a nobis factae teſtimonium p hibebimus.* LAMENTATIO ME SURNA. Hiſt. Offae Regis Merci rum ex MS. S. Albani: *Offanus tem* (*Offae* filius qui et Offa II. citur) *oculos patris ſui pie clauder Lamentationes menſurnas cum mag eiulatibus, lacrymis, et ſpeciali planctibus prout moris tunc erat Pr cipibus, magnificis, lugubriter tanto favore continuando, obſequiis magnifice tam in Eccleſia, quam locis forinſecis completis, appar Regio et celeberrimo in eminenti Eccleſia ponens Glouerniam orbem, eg gi*

ſum eidem exhiberi iubet, ſepulturam. Ex Spelmanno in Month-day.

LAMENTATRICES, V. *Cantatrices.*

† LAMENTELA, querela, in Lit. Mſ. a. 1355.

† LAMENTVM, ſignum poenitentiae vel doloris, in Act. SS. t. 3. Aug. p. 772.

† LAMERA, lamina, Ital. *Lamiera.* Murat. t. 3. Antiq. Ital. p. 1204.

† LAMERIA, thorax, Ital. *Lamiera.* Stat. datiar. Riper. c. 12.

LAMIA, V. *Lama* 2.

LAMIARI, *faſcinari*, Leonardo in Additionibus ad Vitam S. Antonii.

LAMIARIA, *faſcinatrix*, V. *Facturari.*

LAMINA. (1) Vt *pix*, *taeda*, inter *taetra*, in Sanctorum Martyrum Actis recenſetur paſſim. (2) † Locus vbi arundines ſeu cannae creſcunt; Gall. *Lame*, canna. Ch. Mſ. a. 1358. Hinc forte (3) † LAMINA CANDELAE, in Inquiſit. foreſtae de Lyons, quod inſtar cannae ſit, candela. (4) † Locus ſubterraneus, quod in longum inſtar laminae protenditur, ſic dictus. Conſuet. Neapol. Mſ. (5) † Segmen, Gall. *Lambeau.* Alex. Iatroſoph. Mſ. l. 2. Paſſion.

LAMINARES NVMMI, qui conſtant ex tenuiſſimis laminis, de quibus conſulendus Ioh. Chriſtoph. Olearii Iſagoge ad Numophylacium Bracteatorum etc. Ienae 1694.

LAMINATVS, laminis tectus, ornatus, Ital. *Laminato.* Teſtam. Gregorii XI. PP. apud Acher. to. 6. Spicil. p. 681.

LAMIRO, *blandus*, in Gloſſis Iſid. f. à Graeco λαμυρὸς, diſertus, facetus, ſcurrilis.

LAMISIO. Papias: *Lama, piſcina dicitur a quibusdam Barbaris, inde Lamiſio proprium. Sic, multa ſunt occubata.*

† LAMISSIO. Chron. Mſ. S. Victor. Pariſ. *Lamiſſo dictus eſt, eo quod a lama, i. e. voragine fuit extractus.* V. *Lama* 1. et *Lamiſio.*

LAMITABILIS, *lamentabilis*, apud Rymer. to. 2. p. 1075.

LAMNA, pro Lamina. Vet. Gloſſae, *Lamna*, λεπὶς. Vincentius Beluac. lib. 30. cap. 79. *Armati ſunt autem coriis ſuperpoſitis Lamnis ferreis coniunctis, Lamnisque vel corio brachia cooperiunt.*

LAMNISCA, *faſciolae*, apud Papiam; ſed legendum *Lemniſci*, vt apud Livium et alios.

LAMOSVS, *voragnoſus*, *plenus*, *lamis*, apud Ioannem de Ianua. Vide *Lama* 1.

LAMPABILIS. Theodericus Monachus in Hiſtoria Inuentionis S. Celſi Epiſc. Treuir. n. 5. *Vir virtutum Egbertus Archimandrita Lampabilis.* Fridegodus in S. Wilfridio. cap. 48.

Archanus Michael nitido Lampabilis ore.

Dignus forte, qui vt vir ſanctus lampadibus ante illum accenſis colatur. Italis *Lampo* et *Lampa*, eſt ſplendor, *lampeggiare*, reſplendere; vel potius quod vt lampas effulgeat.

LAMPADA, f. pro *Lampetra*, Gall. *Lamproie*, muraena. Chronicon S. Trudonis tom. 7. Spicil. Acher. pag. 599. *Frequentiſſime magnae portiones ſtructionum, tempore pro Lampade in vſu ſunt, inter duos vna; ſed et craſſus piſcis, quae Balena dicitur, frequenter abunde miniſtratur.*

LAMPADAE, pro *Lampades* à Pollione vſurpari, ex MSS. Codd. obſeruauit Salmaſius.

LAMPADARE. (1) Lampades ſupponere lateribus: tormenti ſpecies, quo in Martyres ſaeuiebant pagani. Vita S. Politi Mart. cap. 3. n. 17. *Tunc Imperator iuſſit eum in equuleo appendi, et Lampadari.* (2) Fulgere. Caſſiodor. in Pſalmum 43. *Ecce nobis Dominicus ordo lumine reuelante Lampadauit.*

LAMPADARII, officiis ac miniſtris illuſtrium dignitatum vulgo accenſentur, tametſi de eorum munere haud conſtet: maxime vero praefectis Praetorio, et Magiſtris officiorum adſcribuntur apud Iulianum Anteceſſor. Conſtit. 37. et in Notitia Imperii, ac deinde Inferioribus etiam Magiſtratibus ex Imperatorum indulto, vt Quaeſtoribus ſeu praefectis inſularum apud eundem Iulianum loco laudato: et alis, in Conſtitutione

Leonis M. et Zenonis, Cod. de Diverſis Offic. Conceſſum etiam Pontici tractus Vicario, vt et Praecone et Lampadariis quatuor vti poſſet, Iuſtiniani Edicto 8. §. 4. vnde patet, plures fuiſſe Lampadarios maioribus Magiſtratibus, quorum Princeps *Primicerius Lampadariorum* dicitur in Nouella Valentiniani 34. ex Theodoſianis, quas edidit Pithoeus, Opilioni Magiſtro officiorum inſcripta. Habuit etiam Eccleſia Graecanica ſuos Lampadarios, qui ſcilicet Lampades ac faces praeferebant Patriarchae in Liturgiis, vt eſt apud eundem Codinum de Offic. pag. 9. Edit. Reg. LAMPADARII PENSILES, *plures ſuſtinentes lampades* in Ceremoniali Epiſcopor. lib. 1. c. 12.

LAMPADARIUM, candelabrum ſuſtinendis lampadibus in Eccleſiis. Bulla Innocentii VIII. P.P. an. 1484 in Continuatione magni Bullarii Rom. p. 288. col. 2.

† LAMPADARIUS, lampas, lucerna. Inuent. S. Capellae Pariſ. a. 1376.

LAMPARE, illuſtrare. Vita S. Turiani to. 3. Iulii. p. 619.

LAMPAS. (1) Solſtitium aeſtiuum. Papias: *Lampas ideo ſolſtitium aeſtiuum dicitur, quia tunc Lampas ſolis claritatem et calorem maiorem accipiat.* (2) LAMPAS OLEI, menſura olearia, continens quatuor libras in pagis Lugdunenſi et Belliiocenſi; in aliis vero vicinis locis tres tantum libras, ſeu *quarterones*, vt libras vocant vulgari idiomate. Charta Sacriſtae Montis Bertodi in Dumbis ann. 1467. (3) † Vnctio olei variis in Caſibus adhibita, apud Iacobitas. V. Aſſemann. t. 2. Bibl. Orient. p. 503.

† LAMPAX, i. q. *Lampadarius*, in Teſtam. Mſ. a. 1376.

LAMPENA, vehiculum ſplendidum, λαμπήνη, Heſychio et Polluci, cui eſt *currus regius*. Eſaias iuxta verſionem Hieronymi c. 66. 20. Ioan. de Ianua, *Lapenae* ſeu potius *Lampenae*, ſunt *ſtellae fulgentes*. Italis *Lampana*, eſt lampas.

† LAMPERIUS, i. q. *Lampadarius*, in Act. SS. t. 5. Sept. p. 726.

LAMPESERIUS. (1) Forte Cande labrum ad ſuſtinendas lampades Charta an. 1329. n. 288. armar. Fo rotal. ex Archiuo S. Victoris Maſſil *Item 4 cruces de cupro et aliam de fuſto, Item 1. ferratum. Item 2. Lampeſerios de ferro.* (2) † Adiect. ad *Lampeſerium*, candelabri genus ſpectans, Occid. *Lampeſier*. Leudae ma Carcaſſ. Mſ.

LAMPETRA, muſtela, muraena Germ. Lamprete. Onomaſt. Gr. Lat μυραινα, Lampetra. Gall. *Lamproie* Perottus. *Muſtelae, quas a lambendis petris vulgo nunc Lampetras nominant.* V. mox *Lampreda*, et Martini Lexicon in Muſtela.

LAMPHICUS, ſplendidus. Vita MS. S. Amatoris Epiſcopi, nunc edita to. 1. SS. Maii. pag. 54.

LAMPIUM, *pulpitum*, analogium Gloſſae Iſid.

† LAMPRAGIUM, praeſtatio ex *lampretis* ſ. muraenis, vel locus iis capiendis aptus. Ch. Mſ. Ex. reg. Angl.

LAMPREA, vt mox *Lampreda*, in Chartular. monaſt. Cadomenſis.

LAMPREDA. (1) Muſtela, muraena Gall. *Lamproye*, Hiſp. *Lamprea*, Ital *Lampreda*, Germ. Lamprete, a λαμπυρις, ſi credimus Salmaſio ad Tertullianum de Pallio, quia colorem habet λαμπυρὸν; non a *lambendis petris*, vt volunt alii. Bernard Monachi Ordo Cluniac. part. 1. c. 17 *Pro ſigno Lampredae in maxilla cum digito ſimula punctos tres vel quatuor propter illos punctos, quos Lampreda ſub oculos habet.* (2) † In eccleſi Carnotenſi diſtributio annua ex prouentibus fortuitis *dignitatum*, vt vocant, eiusdem eccleſiae. Stat. M eiuſd. eccl. a. 1313.

† LAMPREDO, i. q. *Lampreda* 1. i Conſuet. Mſ. Burdeg.

LAMPREDONIUS, eadem notion Diarium Ioh. Bruchardi in Probat Commentariorum de Comines to. p. 483.

† LAMPRESIS, idem, in Compu a. 1495.

LAMPROBIUS, *ſplendidus*, apud P piam, ex λαμπρὸς, ſplendidus, βίος, Vita.

† LAI

† LAMPREDA, i. q. *Lampreda* 1. in Ch. Mſ. a. 1170.

LANA. (1) Seu decimae de lanis, in Anglia. Charta Edw. III. Regis Angl. tom. 2. Monaſt. Angl. pag. 387. (2) Vellus, Gall. *Toiſon.* Chronicon Farfenſe apud Murator. to. 2. Monaſt. part. 2. coll. 441. (3) LANA REGINAE, f. eadem quae Gallis *Laine mere*, vel *Laine prime*, vt habetur apud D. Secouſſe to. 3. Ordinat. Reg. pag. 254. in Edicto Iohannis Franc. Regis anno 1358. lana ſcilicet recentior, quae de ipſa oue detondetur, et alii dudum tonſae praeſtantior eſt. Charta Wilelmi Reg. Angliae ex Chartulario SS. Trinit. Cadom. *Ad cameram autem et ad ligna dederunt in Anglia Fileſiden - - - - et decimam de Lana reginae.* † LANA PERSA. ad coeruleum colorem accedens. Pact. Mſ. a. 1357. LANAM CARPERE, ſeu *Carminare*, lib. 1. Capit. Carol. M. c. 81. Plaut. in Menaech. *Inter ancillas ſedere iubeas, Lanam carpere.* Quidam Codd. habent *carere*, de qua voce Salmaſius ad Solin. pag. 101. (4) † Praeſtationis ſpecies. Ch. Mſ. Theob. Comit. Bleſ. *Cepiſtis 8. ſolidos exactionis, quod vulgariter Lana dicitur.* Leg. f. *Lada* vel *Leda*, V. in *Leudis*.

† LANAGIVM, laneum opificium, lanificium, vel merces lanea, Gall. *Lainage.* Ch. Mſ. a. 1316.

† LANAIVOLVS, lanarum artifex aut negotiator, Ital. *Lanaiuolo.* Stat. Art. Florent. l. 4. c. 5.

† LANALIS, laniger. Inquiſit. Mſ. a. 1268.

LANARE, lanam ferre, gerere, nutrire. Gloſſ. Lat. Gr. *Lano*, ἐριοφορέω.

† LANARIA. (1) Lanificium, t. 2. Cod. Ital. diplom. p 2158. (2) V. *Lanercha.*

† LANARIS, i. q. *Lanalis*, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1364.

LANARIVS. (1) Lanarum artifex aut negotiator, *Lainier*, in Statutis Leodienſibus. *Lanarius pectinarius*, in veteri Inſcript. qui λανάριος et κτενιστὴς dicitur ſcholiaſtae Apollonii, qui lanas pectit. *Lanarius coactiliarius*, in alia Inſcript. coactilium artifex. Vide *Laniſta.* (2) LANARIVS, LANERIVS et LAYNERIVS, falconum ſpecies, Gallis *Lanier.* Silveſter Giraldus in Topogr. Hibern. diſt. 1. cap. 18. *Falcones Hibernia praeter generoſos non habet: degeneres enim illi deſunt, quos vulgari vocabulo Lanerios vocant.* Deſcribuntur a Friderico II. l. 2. de Arte venandi c. 28. Alberto Magno lib. 23. de Animal. et a Iacobo Auguſto Thuano lib. 1. de Re accipitraria, qui a Laniena eis nomen arceſſit. Alii a pilis lanae ſimilibus etymon deducunt. Certe *Laniarii* dicuntur Bremptono ex eodem Giraldo; *Deſunt etiam degeneres falcones, quos Laniarios vocant.* *Sweymer* Germanis appellari ait Albertus Magnus cap. 9.

LANARVS, *reciarius.* Gloſſ. Sangerman. MS. n. 501. Videtur legendum *Laniarius*, qui idem ſit ac *Laniſta*, gladiator, de quo infra. *Retiarii* dicti olim gladiatores, qui aduerſus mirmillones pugnabant, quod rete gererent ſub ſcuto vt eos inuoluerent.

LANASSARIA, mulier, quae lanas vendit, in conſuetudinibus Toloſae part. 2. Rubr. de Debitis.

† LANATOR, lanarum artifex. Areſt. Mſ. a. 1305.

LANCARE, Hiſp. *Lancar*, Gall. *Lancer*, iacere, mittere. Charta ann. 1351. Armar. Foroiul. num. 55. ex Archiuo S Victoris Maſſil. *Et tunc Lancauit contra ipſos lapidem.*

LANCEA. (1) Teſte Diodoro Siculo l. 5. Gallicum eſt vocabulum. Varro apud Gellium lib. 15. cap. 30. Hiſpanicum verbum eſſe aſſerit: et apud Nonium Siſena videtur ad Germanos referre: *Galli*, inquit, *materibus, Sueui Lanceis configunt.* Iſidor. lib. 18. Orig. c. 7. *Lancea eſt haſta, amentum habens in medio; dicta autem Lancea, quia aequa lance, id eſt aequali amento ponderata vibratur.* Huic etymo vtcumque fauet Seruius, cum ait: *Amentum, lorum, quo haſta media religatur.* Feſtus denique a voce Graeca λόγχη. *Lanceam*

ceum dictum vult. Hiſpani *Lanza* dicunt, Galli *Lance*, Germani *Lanz*, vnde *Lanzknecht*, militem peditem et lancearium vocant. ADFVSVM A LANCEA TRANSIRE, V. *Fuſus.* LANCEAM FIGERE. Statuta Willelmi Regis Scotiae c. 27 §. 1. *De ipſo duellum haberi poteſt, et illud bellum poteſt ſic remitti, ſcilicet cum fixerint Lanceas ſuas, poteſt calumniatus concedere delictum, et facere pacem.* *Et* §. 3. *Sanguis extractus ſubtus anhelitum, quando fixerunt Lanceas ſuas poteſt Defenſor concedere ſanguinem etc.* LANCEA EMENDARI, poenae nobiliorum ſpecies. Lactantius de Mortib. Perſecut. n. 22. *Domeſtici et adminiſtratores Lancea emendabantur: in cauſa capitis animaduerſa gladii admodum paucis quaſi beneficii (loco) deferebatur, etc.* *Paſſer par les piques.* (2 LANCEA, pro milite, qui *Lancea* vtitur in bello, cuiusmodi ſunt, qui Militum dignitate et nomine gaudent. Gobelinus Perſona in Coſmodromio aetate 6. c. 77. *Alii enim ex centenis, alii ex ſexagenis Lancearum millibus, alii ex tot millibus armatorum eam* (gentium multitudinem) *conſtitiſſe contendunt* Adde pag. 283. 292. 293 etc. (3) Ἁ-*γία λόγχη Graecis*, cultellus, quo hoſtia conſecranda a tota panis maſſa ſeparatur. Humbertus Cardinalis Dial. contra Graecos: *Nec quomodo Graeci habent Lanceam ferream, qua ſcindunt in modum crucis ipſam oblationem, id eſt, proſcomidem.* (4) LANCEA SARTATORIA, Menſurae agri ſpecies. Charta Gerardi de S. Auberto an. 1193. in Tabul. Abbatiae Montis S. Martini: *Conceſſerunt mihi quandam indaginem ſui proprii nemoris latam decem Lanceis Sartatoriis.* Charta Hugonis ducis Burgundiae ann. 1184. in Reg. Feodorum Burgundiae: *Permiſit, vt caſtrum Tilecaſtri firmaret hoc modo, ipſum vero caſtrum muro claudi, cuius altitudo a ripa exteriori ſit vnius Lanceae abſque betailliis.* Vide Thomaſſerium in Conſuetud. Bituric. pag. 43. (5) LANCEA SOLIS, radius. Tertullianus de Pudicitia cap. 7. (6) † Vexillum, ſignum militare, quod haſtae ſeu *lanceae* affigi ſolebat. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1451.

LANCEARE. (1) Haſtiludio, ſeu lancearum ludicro ſeſe exercere. Ordericus Vitalis l. 3. *Dum - - - cum conſodalibus ſuis ſeſe Lanceando exercuiſſet.* Tertullianus adv. Iudaeos cap. 9. *Infantes, - - - qui ante nouerint Lanceare, quam lancinare.* (2) LANCEATVS, ictus, confoſſus lancea. Firmicus. *Quicumque habuerunt horoſcopum in XXI. parte Tauri, Lanceati moriuntur.* † Vel LANCIARE, haſtam, gladium vel cultellum in aliquem torquere. Chartul. Maior. monaſt. (4) † Iacula mittere, ſagittare, Gall. *Lancer.* Lit. remiſſ. Mſ. a. 1360.

LANCEARIVS, miles gerens lanceam. Ammian. lib. 21. *Iter ſuum praeire cum Lancearii et Mattiariis et internis expeditorum praecepit.* LANCERIVS, eadem notione. Chronic. Siciliae apud Marten. to. 3. Anecd. col. 79. LANCERIVS, artifex lancearum in Catalogo Sodalium B. Mariae Deauratae Toloſ. LANCIARIVS, λογχοφόρος, qui geſtat lanceam. Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm. LANCIFER, Hiſtor. Cortuſ. lib. 2. apud Murator. tom. 12. col. 794.

LANCEOLA, ſcalpellus, Gallis *Lancette.* Willel. Brito in Vocabulario MS. *Lanceola dicitur ſubtile ferrum acutum, cum quo minutores aliqui pungendo venam aperiunt in minutione; aliqui cum flebotomo venam percutiunt, vnde et flebotomia dicitur minutio.* Apud Capitolinum in Maximino Iuniore, *Lanceola* eſt minor *Lancea*: *Lanceola ſic fiſſa eſt ſulurina vt tota etiam per ferrum ſcinderetur et*

† LANCEOLATA *vocatur plantago minor ſecundum Macrum.* Gloſſar. med. Sim. Ianuenſ.

LANCEOLVM. Anonymus in Geſt. Conſtantii M. p. 484. ait, Anaſtaſ. Imp. Eunomianam haereſim ampl[exo], acclamatum in Eccleſia: *In Trinitate Lanceola non mittis.* Sed l[e]gendum: *In Trinitate Lanceola mittis.* Quibus verbis carpebat[ur] eius haereſis Ariana, cum Eunom[...] eade[m]

eadem, quae Arius ſentiret. *Διαιρεῖται* appellabantur Ariani, vt eſt apud Ioan. Damaſcenum de Haereſibus, Editionis Cotelerii, quod diuinitatem ſanctamque Trinitatem nefario auſu diſcinderent.

LANCERIVS, V. *Lancearius*.

LANCETTA. (1) V. *Lanzetta*. (2) V. mox *Lancetus*.

LANCETVS, LANCETTA, colonorum ſpecies apud Anglos, praeſtationibus et operis obnoxia. Monaſticum Anglican. tom. 1. p. 337. *Et paruum nemus, - - et decem homines lanceros in Suswode. iuxta praedictam Wicam, et 12. libros terrae arabilis - - - octoginta acras 40. Lancetis et tenementis eorum in eadem villa.* Cuſtumarium Prioris Lewenſis in Anglia apud Spelmann. *In Socha de Hecham ſunt 14. Lancetae. Conſuetudo eorum eſt, vnusquiſque eorum debet operari a St. Michaele vsque ad Autumnum vnaquaque hebdomada per vnam diem, ſiue cum furca, ſiue cum veſca, vel flagello ad libitum domini cum corredio ad Nonam et vno pane ad Veſperam etc.* Spelmannus vocis etymon a Germanico *Land-ſeet*, arceſſit, i. indigena, inquilinus, *in terra reſidens* vt *Coſſata*, in cota reſidens. Apud Sommerum, in Gloſſ. Saxon. *Land-ſitend-man*, exponitur *terram poſſidens*, vel *in terra reſidens*.

† LANCEYA, LANSEYA, pro *Lancea*. Proceſſ. crimin. Mſ. a. 1480.

† LANCHRINA, piſcis genus. Tract. Mſ. de Piſcib. c. 132. *Locuſta a noſtris Languſte; a Liguribus Alagouſta nuncupatur; ab aliis dicitur Lanchrina.*

LANCIA, pro *Lanx*, bilanx. Formulae Andegau. form. 36. *Tu cum ipſis aequalis Lanciae diuidere facias.*

LANCIARE, V. *Lanceare*.

LANCIARIA, nauis bellicae genus. Maffeius Hiſtor. Ind. l. 7. Itali *Lancia* vocant nauem expeditam et celerem; verum ea nihil ad Indicum, inquit Carolus de Aquino in Lexico militari.

LANCIARIVS, V. *Lancearius*.

LANCICVLA, lanx parua. Arnob. lib. 2. *Lancula* dixit Vitruuius eadem notione.

† LANCIETVS, diminut. a *Lancia*. Stat. Cadubr. l. 3. c. 22.

LANCIFER, V. *Lancearius*.

LANCINARE, *bellicare, trucidare, lacerare*, apud Papiam. Gloſſ. Sangermann. MS. n. 501. *Lancinare, bellicare, truncidare, laceſſere, laniare.* Ioh. de Ianua: *Lancinare, a Lancea, lanceis ludere, vel conſigere, vel lancea percutere, vel lanceare.* Aliae Graec. Lat. *κατακόπτω*, *Lanio*. Verbo *lancinare* pro lacerare aut vexare vſi ſunt Solinus, Plinius, Catullus, Seneca, Tertullianus, et alii recentiores.

LANCINATOR, carnifex. Flodoardus lib. 4. Hiſt. Remenſ. cap. 52.

LANCIOLA. Incertus de limitibus: *E in ſcamnum iacet per iugum in Lanciolam; habet ad pedem aquam viuam, etc.* Vbi Rigaltius ſ. *Lanciniola*, V. *Lacina*.

LANCLA, *λεκάνη*, in vett. Gloſſis pag. 319. *Lanx, patina* in Supplemento Antiquarii, vbi perperam legitur *λεκάνη* pro *λεκάνη*.

LANCVLA, *πλάστιγξ*, *lanx*; in eodem Supplemento. Vtitur Vitruuius.

LANCVS, pro *Laneus*, V. in hac voce.

LANDA. (1) Planities inculta, et vepribus obſita, Hiſpanis *Llana*, Gallis *Lande*. *Landa*, Danti in Infer. cap. 14. in Purgat. c. 27. vox ex Saxonico aut Germ. *Land*, terra. Vita S. Leonis Archiep. Rotomag. *Iter ſuum carpſerunt vsque ad Landas nobilium, quae terra dicitur infertilis et deſerta.* Charta ann. 1145. apud Auguſt. du Pas in Stemmate Dolenſi: *Donauimus etiam quandam partem foreſtae noſtrae ipſi Hermitagio contiguam, cum Landis, pratis, etc.* (2) Forte pro *Lamina* vel *Banda*. Translatio S. Angeli Mart. tom. 2. Maii p. 60. *Eripuerunt a praedicta vetere arca Landas argenteas, adeo quod Reliquiae praedictae minime videri poſſent. etc.*

LAND-COPVM, V. *Lacopum*.

LANDEA, vel LANDIA, vox in paluſtribus nota regionibus, foſſa nempe in paludum margine circumducta aquarum excipiendarum gratia,

tia, quae a vicinis et montanis tractibus deriuantur: eademque, aut in mare, aut in fluuium celebrem deducens, ne paludes opprimant ſcaturientes: a *Land* terra, et *Eia*, aqua, vt *aquam terreſtrem* ſuſcipiens. Ordinatio Mariſci Rumenenſis: *Vere indicia et awarda faciat de valliis, Landeis, Watergangis, Seweris, gutteris, fontibus etc.* Infra: *Non liceat alicui de caetero facere damnas, aut ſordas, aut alia impedimenta in aliquibus Landeis, Watergangeis, foſſatis, ſiue aquagiis communibus in mariſco praedicto etc.* Ex Spelmanno.

LANDEFRICVS. Leges Ethelredi editae apud Wenetingum §. 6. *Et omnis ſibi emat lagam 12. oris, dimidium Landefrico, dimidium wapentako.* Vbi Somnerus emendat *Landefrico*, id eſt, terrae domino ex Saxon. *Landrica* voce compoſita, a *Land* terra, et *Rica*, rector, dominus.

LANDERR, vox Aremorica, Gall. *Landier*, canterius focarius. Locum vide in *Retrofocilium*.

LANDEVEVA, lex patriae regionis, a Saxon. vel Germ. *Land*, terra, regio, patria, et *Ewa*, lex. Occurrit *Landeuena* in Pactu Legis Salicae tit. 49. *Landouena*. tit. 20. et tit. 21. *Landoeſa* tit. 31. alibi *Landofena*. V. *Ewa*.

LANDGABLE, cenſus, qui a praedio, ſeu agro debetur: *agrarium*: a Saxon. *Lang-gable* i. *terrae cenſus* vel *redditus*. Occurrit in Domesdei. LANGABVLVM dicitur in Hiſtor. Noruicenſis Coenobii in Monaſtico Angl. to. 1. p. 20.

LANDGRAFIVS, vt mox *Landgrauius*, in Charta ann. 1228. apud Ludewig. to. 4. pag. 394. et in Charta 1282. ibid. pag. 402.

LANDGRAVIVS, comes Prouincialis, ex Germ. *Land*, terra, prouincia, et *Graue*, Comes, vt *Marcgrauius*, comes marcae ſeu limitis, vel Marchio, *Burggrauius*, comes caſtrenſis. Hiſtoria Hieroſolymitana pag. 1165. V. *Comes Prouincialis*.

LANDIA, V. *Landea*.

LANDICA, ἐσχαρεῦδιον, *thuribulum*, in Supplemento Antiquarii. Exponerem *Canterius focarius*, Gall. *Landier*. Ἐσχαρεῦδιον ab ἐσχάρα, focus, melius, vt puto, quam ἰσχαρεῦδιν. Gloſſarium S. Benedicti, vb ἐσχαρεῦδιν, *Landica*. In Valeſiani pag. 93. laudatur Gloſſar. Gr. La vbi ἐσχάρα γυναικός. V. *Andena*.

† LANDICVM, LANDITVM, nundinae Sandionyſienſes, Gall. *Lendi* Areſt. Mſ. a. 1334. LENDITVM, i Ch. Mſ. a. 1354.

LANDIMERA, terrae limes, vel meta: a Saxon. *Land-gemere*, g, v ſolet in *i* verſo; *Land* autem Terra, *Gemere*, finis, terminus: Vnd hodie agrorum partitiones *meir* Angli vocant. Foedus Aluredi e Guthurni Regum cap. 1. *In princ* *de noſtris Landimeris ſurſum in Th* *miſia, et tunc ſuperius in Ligan* *que ad exortum eius* etc. Sic Code MS. Cottonianus, Codex vero Spelmanni: *Inprimis de noſtris Landim**ris Commarchionibus ſurſum*, etc. v *commarchionibus*, idem valet ac con*finiis*.

LANDIS, vt *Landa* 1. terra ſterilis e dumis abundans, Gall. *Lande*. Charta ann. 1233.

LANDLEITA, V. *Landeleita*.

LANDMANNVS, terrae incola, ex Saxon. *Landerman*, voce formata e *Land*, terra, et *man*, homo. Occurrit in Pacto Ethelredi cum Analan et aliis, § 9.

LANDOEFA, LANDOVEVA, V. *La**deneua*.

† LANDREERIVS, tripus. Inuent. M a. 1476.

LANDSASSIVS, vox Germanic quam explicat Ludewig. in Praefa to. IV. p. 27. *Quod enim de Sileſ* *Principibus hodieque dicitur, illos e* *Landſaſſios, id eſt, in ſuis tractib* *pagis, latifundiis, eminentiora iu* *quae regalia dicimus, illos nonniſi* *Bohemiae Regum beneuolentia et p**riuilegio affirmare libet*.

LANDSCRIBA, ſcriba prouinciae, Germ. *Land*, terra, regio, et L ſcriba Charta Alberti Ducis A ſtriae anni 1342. apud Steyerum Commentariis pro Hiſt. Alberti col. 65.

LANDSECLES, ſpecies colonorum, videtur, eadem forte quae *Lanc*

rum apud Anglos. Chartul. SS. Trinit. Cadom. fol. 51. vo: *Homines de Delegate tres ſolidos, et quatque tres dies in autumpno - - - - et XXVII. Landſecles habentur praeter iſtos praedictos.*

LANDTLEITA, popularis circuitio, ex Germ. *Land*, terra, et *Leyde*, ductus, tranſitus, meatus, Kiliano. Charta Mercuardi Abb. Fuld. apud Brower. lib 3. Antiq. Fuld. c. 18. *Circumlustrando terminos finium tam ſilvarum, quam agrorum, pratorum atque camporum, reperique ſic, ac requiſivi cum populari circuitione, quae dicitur Landleita, quamplures manſos, agros - - - iniuſte detractos.* Bis refertur hic locus in Edit Francof. vbi ſemel *Landleita* non male.

LANDVLA. (1) Alauda, apud Petrum de Creſcentiibus lib. 10. de Agricult. cap. 13. 20. et alibi. (2) Parua *Landa*, ſeu agellus ſterilis et incultus. Charta Monaſterii Sauigneienſis: *Guido Foreſtarius dedit Monachis de Saviniacio totum pratum de Fonte Cheois et Landulam iuxta illud, excepta recognitione, XVIII. denariorum mihi ſingulis annis reddendorum.* V. *Landa.*

LANEFICIVM, *Lanificium*, Opificium lanae, in vett. Canon. Poenitent. to. II. Spicil. p. 73.

LANEOTVS, pannus laneus, ſeu *ſagum* vel ſtragulum ex lana confectum. Vita Willelmi Abbatis Roſchild. c. 14.

LANERIVS, V. *Lanarius.*

LANERVM, Feſto, *veſtimenti genus ex lana ſuccida confectum.*

LANESTRIS, laneus. Vopiſcus in Aureliano: *Pallium breve purpureum Laneſtre.*

LANEVS. (1) Idem quod *Lanectus*, pannus ſeu ſtragulum e lana. Inſtitutio Vallis-Scholarum ann. 1215. inter Inſtr. to. 4. Gall. Chriſt. col. 200. *Hoſpites etiam iacebunt ſine culcitris, Laneis contenti ſicut caeteri fratres.* (2) † Polonis et Bohemis i. q. *Manſus*, certa agri portio cum aede coloni. Ch. Bohem. a. 1234. inter Probat. t. 2. Annal. Praemonſtr. p. 523.

LANGABVLVM, V. *Langable.*

† LANGAGIVM, lingua, idioma, Gall. *Langage*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1364.

† LANGANA, idem quod *Lagena*, palus, lacus. Placit. a. 910. t. 1. Hiſt. Nem. Prob. p. 19.

LANGELLVM, infantiles faſciae, Gall. *Langes*. Computus anni 1202. apud Bruſſel. tom. 2. de Feudorum vſu. p. CLVI. col. 2. V. mox in *Langeolum.*

LANGEMANNVS, V. in *Lagemannus.*

LANGEOLVM, veſtis interior lanea, Monachorum ad genua vsque pertingens, ſic dicta, quod *lanea* ſit, vnde laneos panniculos, quibus infantes inuoluuntur, *Langes* etiamnum appellant Galli. Monaſticum Anglic. to. 1. pag. 419.

LANGERE. Epiſtola Concilii Piſani ad Benedictum XIII. ann. 1409. inter Concil. Hiſp. to. 3 p. 641 col. 1. *Hoc ſchiſma peſtiferum - - - ab erroribus quam plurimis Eccleſiae ſidem Langentibus intromiſſis ortum habuit.* Videtur legendum *frangentibus* vel *tangentibus.*

† LANGETVM, pannus laneus, quo monachi lectum ſternunt, Gall. *Langeol*. Conſtit. Carmelit. Mſ.

† LANGIARIVS, mercator linearius, Gall *Linger*. Ch. Mſ. a. 1313.

LANGOBARDI. (1) Qui alias *Longobardi*, populi ſeptentrionales, qui Italiam peruaſerunt, de quorum appellatione ſic Paulus Warnefrid. lib. 1. de Geſtis Longob. c. 9. *Certum eſt, Longobardos ab intactae ferro barbae longitudine, cum primitus Winili dicti fuerint, ita poſtmodum appellatos. Nam iuxta illorum linguam, Lang longam, Baert barbam ſignificat.* (2) LONGOBARDI ſeu LOMBARDI, appellati potiſſimum in Francia, mercatores Itali, qui magno numero eo confluebant, exercendi commercii gratia: quibus etiam Reges complura ſubinde indulſere priuilegia, atque adeo, vt ſibi ciuitatem deligere liceret, in qua negotia ſua ac mercimonia agerent, merceſque diſtraherent. Extat in veteri Regeſto Charta 19. Febr. anni 1277. Indict. 6. firmata Pariſiis in

Regio Palatio 2. Mart. anni. 1278. continens pactum factum cum Rege Franciae *a Falcone Cacio ciue Placentino, Capitaneo vniuerſitatis mercatorum Lombardorum et Tuſcanorum: habente etiam poteſtatem et ſpeciale mandatum a Conſulibus mercatorum Romanorum Ianuae, Venetiarum, Placentiae, Lucae, Bononiae, Piſtorii, Aſtenſium, Albae, Florentiae, Senarum et Mediolanenſium, tractandi cum domino Rege Franciae ſuper tranſlatione facienda ad ciuitatem Nemauſenſem etc.* Quo quidem pacto *Lombardis* mercatoribus facultatem concedit, vrbem Nemauſenſem ſibi deligendi ad ſua exercenda commercia: protectionem ſuam indulget, eademque, quibus Pariſienſes gaudent, priuilegia. At quod ii non commercia duntaxat, ſed et vſuras illicitas exercerent, horum nomen in malam partem poſtmodum tranſiit, vniuerſimque *Lombardorum* appellatione dicti fere publici Foeneratores ac *Vſurarii*: in quos identidem a Principibus noſtris ſaeuitum legimus. Concil. Senonenſe. ann. 1269. c. 2. *Prohibentes ne quis in domibus, vel in locis aut terris Eccleſiarum Lombardos vel alios aduenas qui vulgariter - - dicuntur, vſurarios manifeſtos recipere audeat.* Vbi in lacuna *Caorcini*, reponendum videtur: vti liquet ex Statutis Eccleſ. Meld. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 908. vbi eadem leguntur. Statutum Philippi III. contra *Vſurarios*, in Regeſto Carcaſſonenſi Camerae Comput. Pariſ. *Extirpare volentes de finibus Regni noſtri vſurariam prauitatem, quam quoſdam Lombardos et Caorſinos aliosque quamplures alienigenas in eodem Regno publice intelleximus exercere, etc.* V. *Caorcini.*

LANGONES, ſic vulgo dictas fuiſſe libras Lingonenſes, nos docet Valeſius pag. 279. Notitiae Galliarum col. 2. vt ibidem legitur ex Litteris ann. 1225.

† LANGOR, labor, cura, ſollicitudo, Ital. *Langura.* Comput. a. 1362. inter Probat. t. 2. Hiſt. Nem. p. 253.

LANGRAVIVS, vt *Landgrauius.* Vitur Cardinalis de Aragonia apud Muratorium to. 3. p. 580. col. 2.

† LANGVELLA, legena, in Act. SS. t. 3. Aug. p. 54.

LANGVENA, V. in *Lagena.*

† LANGVETA, lingula, examen trutinae, Gall. *Languette.* Stat. Auellae c. 107.

LANGVIDATVS, marcidus; item adductus in languorem, frigeſcens; in Actis S. to. 2. Maii. p. 222. col. 2.

† LANGVIDVS, immunitus, aut parum munitus, to. 10. Collect. Hiſt. Franc. p. 255.

† LANGVINAGLIA, peſtis inguinaria, in Act. SS. t. 2. Sept. p. 456.

LANGVITVDO, LANGVITAS, languor, V. *Agrimonium.*

LANGVOSVS, Languidus. Florentius Wigornienſis anni 1115. Id eſt, in languore.

† LANGVRIRE, *glutire, Empaſſar Prov.* Gloſſar. Prou. Lat. Cod. 7657.

LANGVS. Adelmannus de Laudibus Virginitatis:

> *Loth quoque qui Languos ſceleratos vixerat inter*
> *Hoſpes hoſpitibus praebens vmbracula tecti.*

Vbi *Langus* idem valet, quod Graecis λαγγών. Gloſſae Gr. Lat. λαγγών, *reſes, trico.* Gloſſae Lat. Gr. *Tricoſus*, ἀεγεῖος, ἔκλυτος, λαγγών.

LANGVSTA, herbae ſpecies, quae in Syria naſcitur, qua veſci ſolitum S. Ioannem Baptiſtam aiunt, pro qua *locuſtas* manducaſſe poſtea perſuaſum. V. Iacobum de Vitriaco in Hiſtoria Hieroſol. cap. 53.

† LANIA. (1) *Terra Laniae*, arena, in Ch. Mſ. a. 1264. (2) *La ſtriga*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ. V. *Lama* 2

† LANIARE, rumpere, frangere. Ch. Mſ. a. 1211.

LANIARIVS, V. in *Lanarii.*

LANIATORIVM, *macellum, vbi laniantur carnes.* Ioan. de Ianua *Boucherie*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

LANICVS, *Laneus*, Ioanni de Ianua *de Laine* in Gloſſis Latino-Gallici Sangerman.

LANICVTIS, cuius cutis laniger eſt. *Aries lanicutis*, Laberio apud Tertull. de Pallio c. 1.

† LANI

† LANIFERIUM, laníficium, lanium opificium, t. 7. Ordin. reg. Franc. p. 195. V. *Lanagium*.

LANIFICINA, Lanificium. Synodus Limae ann. 1582.

LANILUTOR, ἐριοπλύτης, fullo, qui lauat lanas, in Gloſſis Lat. Graec. in aliis Graec. Lat. ἐριοπλύτης. *Lanitor*.

LANIO, vt *Lanius*, in Concil. Hiſpal. anni 1512. et apud Marten. to. 2. Ampliſſ. Collect. col. 1400.

LANIOLA, in Gloſſis Iſonis Magiſtri, *locus, vbi Medici faciunt medicinas et laniant carnes infirmorum*. Laniena.

LANIPENDIA, quae *lanipendii* curam gerit, in Regula Caeſarii. c. 25.

LANIPENDIUM, locus in Sanctimonialium Monaſteriis vbi reponuntur lanae ad Monacharum lanificia, vel etiam ad veſtes laneas. Regula S. Caeſarii ad Virgines, cap. 28.

LANIPENDIUS, in Gloſſis Graec. Lat. exponitur σταθμοῦχος ἐρίδιον, *qui lanam pendit ac diſtribuit*. Vox occurrit apud Paulum in L. 31. D. de Donat. inter vir. et vx. Vetus Interpres Iuuenalis ad Sat. 6. V. Cuiacium lib. 9. Obſeruat. cap. 30

LANISCA, LANISCUS. Papias in MS. Bituric. *Faſces erant Laniſcae, id eſt, Faſciolae, etc.* Editus habet *Laniſtae*, perperam. Ioan. de Ianua: *Laniſcus, Faſciola ex lana facta.* Latinis *Lemniſcus* eſt vitta, taenia, pro quo noſtri Gloſſatores dixiſſe videntur *Laniſca* et *Laniſcus*. V. *Lemniſca*.

LANISTA, LANISTRA. Iſid. lib. 10. Orig. *Laniſta Gladiator, id eſt, carnifex Tuſca lingua appellatus, a laniando ſcilicet corpora.* Laniſta Latinis non eſt gladiator nude, ſed proprie gladiatorum magiſter, qui caeteris praeerat, et tirones erudiebat in arte gladiatoria. Gloſſ. Iſid. *Laniſtra, Lanarius.* Graeuius annotat retinendum *Laniſtra*, quae antiqua eſt, inquit, ſcribendi ratio; Papias: *Laniſta, laniarius carnifex a laniando corpora, gladiator, macellarius, qui carnes laniat ferro.* Gloſſ. Sangerm. MS. n. 501. *Laniſta, Laniarius, Laniſtae, Macellarii, qui, et lanii.* Ioan. de Ianua: *Laniſta. Qui laniat. Laniſta et lanius. Carnifices, vel homicidae et macellatores a laniando ſcilicet carnes.* Pro lanio *Laniſta* legitur to. 2. Annal. Benedict. pag. 333. in Actis SS. Iunii to. 3. p. 445. col. 2 vbi de S Ragnerio, etc. Pro quodam virorum bellatorum genere, (*) forte *Lancearioruni*), *Laniſtae* ſumuntur ab Odone de varia Erneſti Bauariae Ducis fortuna, apud Marten. to. 3. Anecd. col. 372.

Deinde viros acres ducens ad bella ducentos
Et quadringentis dans emolimenta Laniſtis
Aſſiduis armis Agarenos concutit, vrbes
Obruit, et villas flamma populatur et arma.

LANISTERIUM, lanificium. Agnellus in Vita S. Seueri Pontific. apud Murator. to. 2. p. 44. col. 2.

LANISTERUM, lanicium, vt videtur. Gregor. Mont. in Chron. Farfenſi apud eundem Murator. to. 2. part. 2. col 545. *Conceſſit in villa S. Viti de caſale dominici ad quartam omnium frugum, excepto paniclo, et ſemunclo, et muſti mundi tertiam, et oliuarum medietatem, et quintam de Laniſtero et operas.*

LANITOR, ἐριοπλύτης in Gloſſ. Gr. Lat. Habetur ſupra *Lanilutor*.

LANIUS, pro *Laneus*, apud Rymer. to. 7. p. 356. col. 1.

LANNA. (1) Vita S. Gildae: *Quae inſula vſque in hodiernum diem Lanna Hilduti vocitatur*; hoc eſt terra, ditio, ager. *Lanna* enim Armoricis, qui *n* poſt *d* mutare ſolent in alterum *n*, idem eſt quod populis ſeptentrionalibus *Landa*, duplicis notionis vox, quae et terram incultam ſignificat, et territorium, regionem, dominium. (2) LANNAE, λοβοί, *lobi, faſeoli*, in ſupplemento Antiquarii, pro *Lannae* aurium, ſeu ima auricula, inquit Valeſius in Valeſianis p. 94.

LANNECHILD, pro *Lannechild*, in legib. Rotharis: quod vidit Muratorius to. 1. part. 2. pag. 28. col 2.

† LANOSITAS, lanugo. Tertull. de Pallio c. 3.

† LAN-

† LANQUENA, pro *Languena*, lagena. Teſtam. a. 1274. t. 2. Hiſt. Caſſin. p. 502. V. *Langaella.*

LANSA, lancea, vt videtur, Gall. *Lance*, Hiſp. *Lanca.* Charta Eccleſiae Briuat. ann. 1362. *Informatio facta per Hugonem Ierda Locumtenentem ſuper quandam Lanſam, quam amiſerant li Eſpanhol in platea de la Feneria.*

LANSAGIUM, Leodienſibus *Lanſage*, alienatio, *Lanſager*, alienare; *Lanſagers*, qui ex alienatione domini ius habent dominii vel hypothecae. Conſuetudo Leod. cap. 6. art. 4.

† LANSARE, iacere, iaculari, Hiſt. *Lanuar*, Gall. *Lancer.* Lit. remiſſ. Mſ. a. 1362. V. *Lançare* et *Lanceare.*

LANSCEA, pro *Lancea*, in Informationibus Ciuitatis Maſſil. pro paſſagio transmarino ex MS. Sangerman.

LANSEYA, V. *Laneeya.*

† LANSISSA, tabulatum ſuperius. Form. Mſ. Cod. 7657. *Per cuius lanſiſſam ſeu ſupernum ſolarium etc.*

LANSITICUS. Obſeruantiae Regni Aragon. lib. 8. de Homicidio §. 14. *Si quis ſe occiderit vel ſuſpenderit, et fuerit Lanſiticus vel inſenſatus, vel daemoniacus, vel conſimilis etc.* An *Lunaticus?*

LANSKENETUS, pedes, miles lanceatus, Gall. *Pieton, fantaſſin*, Germanice *Landsknecht. Duo millia peditum Landskenetorum*, in Conuentionibus anni 1543. apud Rymer. to. 14. p. 776.

† LANSOLATA, LANSSOLATA, matta, ſtorea, quia ſolo ſternitur, ſic dicta. Comput. a. 1372. t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 319.

LANTEGRAVISSA, vxor *Landgrauii*, in Litteris anni 1382. apud Rymer. to. 7. pag. 343.

LANTERNA, V. in *Laterna.*

† LANTERNERIUS, qui *lanternam* ſeu facem praefert. Stat. Ant. Florent. l. 3.

LANTIGRAVIUS, vt ſupra *Landgrauius*, apud Rolandinum Patauinum de Factis in Marchia Taruiſina. to. 8. Muratorii col. 244.

LANTUMIAE, vox dubia, V. *Cantumae.*

LANTWERI. Conuentus apud Marſnam, cap. 2. *Niſi talis Regni inuaſio, quam Lantweri dicunt, quod abſit, acciderit.* Vbi Sirmondus: vox haec in vſu etiamnum Alamannis, qua regionis fines ſignificant. Siue hinc igitur originem arceſſas, quod in fines incurratur, ſiue aliud etymum fingas, dubium non eſt, publicum et communem belli motum deſignari. At Sicama ad Legem Friſion. tit. 18. *terrae defenſionem* interpretatur, cui conſonat vetus nota ex Codice Remenſi, apud Stephan. Baluzium ad Capitul. *Et quia in hoſtem aut propter terram defendendam, aut propter terram acquirendam itur, de Lantweri, ideſt, de patriae defenſione non aliter niſi ſecundum ſuum modum, in Lege aut in Capitulis Imperatorum ſcriptum habemus, etc.* Germana vocis origo Teutonica, ſcilicet vel *Lant*, terra, regio, prouincia, et *Weri*, ſeu *Were*, arma, quae tam pro incurſione quam pro defenſione capi poſſunt.

LANULA. Fridericus II. Imper. lib. 1. de Arte venandi cap. 45. *Pullis namque nouiter genitis primo innaſcuntur illae, quae nec ſunt vt pili, neque vt Lanulae; ſed habent naturam inter vtrumque qui cooperiunt, et a frigore quoquo modo defendunt. Secundo innaſcuntur aliae, quae dicuntur Lanulae, a quibusdam duuae; hae ſunt exiles et molles, denſiores et longiores primis, etc.* Adde lib. 2. cap. 31. V. *Duma.*

LANUTUS, *lanoſus, lanam habens vel lana abundans.* Ioh. de Ianua. *Animal Lanutum ouinum*, in Sententia an. 1339.

LANZARIUS, († Hiſpan. *Lanzado*, a verbo *Lanzar*, eiicere, expellere.) Charta Alfonſi III. Reg. Portugalli anni 1289. apud Brandaonum to. 4. Monarch. Luſit. p. 279. V. *Item omnis laborator, qui non fuerit Lanzarius, ſtet in pace, et nullus malefaciat eum.*

† LANZETTA, LANCETTA, ornamenti genus in veſtibus in formam *Lanceolae*, vnde nomen. Stat. a. 1342. inter Monum. eccl. Aquit. p. 90.

† LAN-

† LANZO, LANZONVS, Ital. *Lanzone*, grandis lancea, contus. Stat. Ferrar. a. 1268. apud Murat. t. 2. Antiq. p 515.

LAODIVM, V. in *Laudemia*.

† LAORATIVVS, pro *Laboratiuus*, arabilis. Ch. a. 987. inter Prob. t. 2. Hist Occid. p. 141.

LAOS, λαὸς, populus, turba. Acta S. Caſſiani apud Fontaninum in Appendice ad Antiqu. Hortae pag. 350.

† LAPA. (1) Veſtimenti genus. Stat. Conc. Treuir. a. 1238. t. 1. Hist. Treuir. p. 721. *Nullam cordum vel nodum in tunica vel ſupertunicali habeant* (clerici) *non ſolum in Lapa.* (2) LAPA, LAPPA, cardui ſpecies. ap. le Beuf t. 1. Colleſt. p. 362. (3) V. *Lappa*.

LAPAS, *asis*, *ſecundum Magiſtrum in Verbis*, *eſt cibus ex oleribus confectus*: *ita dicit in libro Iudith.* Ioanni de Ianua. Idem infra: *Lappates ſcilicet lib. Iudith c. 10. dicitur cibus ex oleribus confectus*, *unde quidam*:

Lappates cibus eſt, *vt olus compo-*
net eundem.

Hugo vero dicit: *Lappates caricae*, *ſeu ficae.* Ex eodem fonte Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Lapates*, *cibus ex oleribus confectus. Viande confite de choz.* Perperam vbique, legendum enim *Palathae*, vt habet vulgatus Interpres, laudato cap. 5. a Graeco παλάθη, maſſa ficorum et pinguium caricarum, quas in morem laterum figurantes, vt diu illaeſae permaneant, calcant atque compingunt.

LAPATES, V. *Lapas*.

LAPATICA, *quaedam herba*, *quae in cibo ſumpta confortat ſtomachum*, *venerem reprimit*, *vrinam prouocat*, *ruſtum excitat*, *et dicitur a Lapa.* Ioan. de Ianua. V. *Lapiſtrus*.

LAPATIVM, V. *Lapiſtrus*.

LAPATVM, pro *Lupatum*, frenum durius ad domandos equos ferociores, V. *Sciſpadum*.

LAPEMAE, *ſtellae fulgentes*, Ioan. de Ianua. V. *Lampena*.

LAPETVM, *locus vbi lapides abundant vel creſcunt*, Ioan. de Ianua. *Lieu ou croiſſent gletons*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

LAPICEDIA, *locus vel domus*, *vbi lapides caeduntur.* Ioan. de Ianua; *Lapicidina*, Latinis.

LAPICEDIVS, *lapidis caeſor.* Vgutioni.

† LAPICIDA, LAPISCIDA, aedificiorum ſtructor, Gall. *Maçon.* Pact. Mſ. a. 1392. *Lapicidas ſiue muratores.* LAPISCIDAE *ſeu maſſoni*, in Inſtr. a. 1304.

LAPICIDINARIVS, λατόμος. Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm.

LAPICIDINVS, idem, vide locum in *Matio*.

LAPIDARE, conuiciis inſectari. Hieronym. Epiſt. 21 ad Nepotianum: *Lapidato iam Virginitatis libello*, *quem ſancto Eucherio Romae ſcripſeram.* Spartianus in Peſcennio: *Inter Lapidationes exſecrationesque omnium.* Macrob. lib. 2. Saturn. c. 7. *Quo dicto vniuerſitas populi ad ſolum Caeſarem oculos et ora conuertit*, *notantes impotentiam eius hac dicacitate Lapidatam.*

LAPIDARIVS. (1) LAPIDARIVS, LAPIDICINARIVS, λατόμος, λιθουργὸς, in Gloſſ. Graec. Lat. Hermas lib. 3. Paſtor. (2) † *Ad lapidem*, hoc eſt, in ius vocatus; formula loquendi a ſedibus lapideis, quibus iudices ſedebant, deducta. Ch. Mſ. Phil. Comit. Flandr.

† LAPIDATVS, qui ſuper lapidem ſedet. Gualt. Hemingford. de geſt. Eduardi I. p. 97.

LAPIDEVS IGNIS, V. *Ignis*.

LAPIDIA, *lapicidina*, apud Leibnitium, Scriptor. Brunſuic. to. 2. p. 442.

LAPIDICAESOR, λατόμος, *lapicida.* Supplem. Antiqu.

LAPIDICINARIVS, idem, V. in *Lapidarius*.

† LAPIDIFICATVRVS, qui in lapidem conuertere vim habet. Arnald. de Villanoua in Roſar. Mſ.

LAPIDIFODINA, lapicidina, apud Leibnit. to. 2. Scriptor. Brunſuic. pag. 360. ex Chronico Cluſino Henrici Bodonis.

† LAPIDISCINIVM, lapicidina, in Bulla Lucii a. 1184.

† LAPIDOSITAS, lapidibus producendis habilitas Tertull. de habitu mul.

LAPILLVS. (1) Lapis in terminum poſitus. Innocentius Gromaticus *De arca vſque ad Lapillum, hoc eſt, terminum.* Auctor incertus: *Lapilli natura tornatiles ſiue alia factura breuiores, etc.* (2) Calculi morbus, Gall. *la Pierre.* Vita S. Gerardi Abbat. Bron ſaec. 5. Benedict. p. 270. (3) LAPILLVS ALBVS, idem, qui *calculus albus*, quo olim Thraces notabant ſingulos anni currentis fauſtos dies, calculum album in vrnam immittendo, vel atrum ſi infelices, vt ſcirent anno exacto, quot fuiſſent laeti dies, quot infauſti: ad hunc morem reſpiciens Scriptor Hiſt. Beccenſis MS. ad ann. 1152.

LAPIS PACIS, qui inter Miſſae ſolennia poſt conſecrationem oſculandus fidelibus defertur, quo tum tempore olim mutuis ſe oſculis, quae *pacis* appellabant, proſequebantur. Statuta Ordinis de Sempringham. V. *Oſculum pacis.* LAPIS PORTATILIS, pro altari portatili, in Synodo Baiocenſi anno 1300. cap. 20. LAPIS IGNITVS, quocum foculi ignis excitatur. Guigo II. Prior Carthuſienſ. in Statutis eiusdem Ordin. cap. 28. §. 5. *Ad ignem focile, aſca, Lapis ignitus, ſecuris, ſigna.* LAPIDES LIBERI. Siluester Giraldus lib. 1. Itiner. Cambriae cap. 3. *Id etiam - - - quaſi pro miraculo duximus, quod in ſummis, quibus clauditur vndique montium verticibus, non petroſis aut ſaxoſis, ſed mollibus potius et herboſis, Parii lapides reperiri ſoleant, qui Liberi vulgo dicuntur, quia ſecabiles ferroque quodammodo polibiles, ſeſe quaſi liberaliter praeſtant, ex quibus Eccleſia ipſorum iam extat egregie conſtructa.* Eſt autem *Parius lapis candoris eximii*, vt eſt apud Iſidor. lib. 16. cap. 5. LAPIS ORDINARIVS. Vetus Interpres Iuuenalis Sat. 10. de Babylone: *Quam condidit vrbem Semiramis Nini vxor, et coctili latere muniuit, quem hodie dicimus Ordinarium lapidem.* LAPIDES CATENATOS FERRE, poenae ſpecies, feminis potiſſimum indicta. Charta MS. Henrici Ducis Brabantiae et Henrici primogeniti ann. 1229. pro Communia Bruxellenſi: *Si mulier mulierem percuſſerit, ſoluet 20. ſolid. ſi conuicta fuerit, vel portabit lapides catenatos, a ſua Parochia ad aliam.* GVERPIRE CVM LAPIDE, ſingularis modus rei alicuius dimittendae, memoratus in Transactione ann. 1085. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. armar. Foroiul. num. 7. LAPIDES INSCRIPTI, V. *Inſcriptus.* LAPIS MVTVS. Hyginus: *Lapides ſine inſcriptione, quos ideo, quia nulla ſignificatione apparent, Mutos appellant.* His opponuntur *Petrae notatae et ſignatae* LAPIDES INCHORES, natiui, V. *Enchori*. LAPIDES NATIVI, in ipſo ſolo nati, V. Agrimenſores. LAPIS [illegible] NAE, LAPIS SPECVLARIS, ad modum vitri perſpicuus, V. *Confeneſtrae.* LAPIS NERONIANVS [illegible] *mirae viri, ditatis ac ſplendoris*, apud Gregor. Turon. lib. 1 Miracul. Smaragdus. LAPIS PHYSICVS, Roch. *le Baillif*, in Dictionario Spagyrico *eſt Medicina illa, per quam veteres transmutarunt metalla, et morbos omnes ſanauerunt.* LAPIS VIVVS, apud Gratium in Cynegetico, et apud Agrimens. pag. 273. qui *pyrites*, vt eſt apud Turnebum. L. 6. Aduerſ. c. 9. *Ignifer*, apud Agrimenſor. pag. 311. Statuta Mediolanenſia 2. part. cap. 329. *Fiant ſcalae lapidum viuorum. etc.* LAPIDES MENSVRARIAE V. *Carteria.* LAPIS ARDESIVS V. *Ardeſius.* LAPIS CALCINARIVS V. *Calcinarius.* † LAPIS FINILIS terminalis in Ch. Mſ. a. 1265. † LAPIS GRISEVS, ſilex, in Comput. fabr. S. Petri Inſ. a. 1483. † LAPIS PISCIVM, locus vbi piſces venduntur, in acceſſ. ad Hiſt. Caſſin. part. 1. p. 428. † LAPIS SACRVS, altare portatile, in Inuent. Mſ. a. 1449. † LAPIS VITREVS, gemma facticia, in Inuent. a. 1371. † LAPIS pro quadam locorum diſtantia, milliare, quod columna lapidea notaretur. de Beuf t. 2. Collect. p. XVI. LAPIS, pro pondere, V. *Petra.*

LAPISCIDA, pro lapicida, in Notis obituum et fundationum ad marginem Martyrologii MS. S. Saluatoris Aguenſis. V. *Lapicida*.

LAPISTA, *genus vaſis lapidei et aquarii, dicti a Lapis*. Ioan. de Ianua et Gloſſae MS.

LAPISTRVS, LAPATIVM, oleris ſpecies, de qua Iſid. lib. 17. c. 10. ſcribit: *Haec in cibo ſumpta, ſtomachum confortat, venerem reprimit*. V. *Lapatica*.

LAPITIDES. *Supplicatio* (ann. 1328.) *facta domino Vicario Maſſil. per Guillel. Codolsi magiſtrum Lapiditem deputatum ad curam barquileriorum*, in Schedis D. Fournier. Videtur legendum *Lapicidam*.

LAPOSVS, *plenus lapis*, (lappis,) Ioanni de Ianua, *Plein de glotons*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

† LAPPA. (1) *Gloutonnier, vel rosel ſauvage*. Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692. Aliud Gall. Lat. Cod. 7684. *Gleteror ou gloton, Lara*. (2) Candui ſpecies, V. *Lapo* 2.

† LAPPACIVM, pro *Lapathum*, in Actis SS. t. 1. Aug. p. 619. V. *Lapiſtrus*.

LAPPATES, V. *Lapas*.

LAPSABVNDVS, ruinoſus, caducus, in Notitia anni circiter 1031. inter Probat. Hiſt. Tull. pag. LXX. et Hiſt. Lotharing. to. 1. col. 407.

LAPSANIVM, *herba ſale condita*, qua Aegyptii Monachi veſcebantur, vt auctor eſt Caſſianus lib. 4. de Monach. cap. 11. et 22. Vox forte a *Lapſana* deducta, quae Plinio lib. 20. cap. 9. olus ſilueſtre fuiſſe dicitur.

LAPSI, qui a fide diſcedentes Paganiſmum aut haereſin amplectebantur, et poſtea per poenitentiam redibant ad Eccleſiam. Concil. Agathenſe c. 60. et Epaonenſe c. 29. LAPSI, praeterea dicuntur, qui aliquod delictum commiſere, ex quo poenitentiae publicae ſubiacere debeant, Gregor. M. L. 1. Ep. 42.

LAPSILE, γλισχρὸν, *lubricum, lentum*, apud Ianum in Supplemento Antiquarii.

LAPSIVA, V. *Lapſiuoſus*.

LAPSITVDO, lapſus, defectio. Epiſtola Conradi Imp. apud Marten. to. 2. Ampliſſ. Collect. col. 1211.

LAPSIVOSVS. Gloſſ. Graec. Lat. ὀλισθηρός, *lapſiuoſus, lubricus*. Apud Papiam *Lapſina*, eſt, *Lapſus*. Vbi forte legendum *Lapſiua*.

LAPSVS, aquae diuortium, quo ſe piſces recipiunt: *Chute d'eau*. Gregorius Turon. de Viris Patr. cap. 67. V. *Lapſi* et *Capſum* 2.

LAPTATVM, V. *Lactatum*.

LAQVATVS. Statutum Guidonis Epiſc. Traiect. anni 1310. Bataniae ſacrae p. 174. *Item prohibemus, ne Sacerdotes vel Clerici calceos vel ſotulares portent laquatos*. Lege *Laqueatos*, et mox vide *Laqueatae veſtes*.

† LAQVEARE, laqueis ſeu lorulis aſtringere, Hiſpan. *Lacear*, Gall. *Lacer*. Lit. remiſſ. MS. a. 1374. V. *Laqueatae veſtes*.

LAQVEARII, *tectorum tignarii*, in Gloſſ. MSS. apud Salmaſium. *Architecti, Laquearii etc.* in leg. 2. Cod. Theod. de Excuſat. Artific.

LAQVEATAE VESTES, Laqueis ſeu lorulis, exornatae, vel aſtrictae; Galli eiusmodi laqueolos *Las* et *Laſſets* vocant; perperam enim *Lacets* quidam ſcribunt. Regula Templariorum c. 29. *De roſtris et laqueis manifeſtum eſt, eſſe gentile: et cum abominabile hoc agnoſcatur, prohibemus - - vt aliquis ea non habeat*. Bromptonus ann. 1188. *Ibi ſtatutum fuit in Anglorum gente, ne quis ſcarleto, ſabelino vario vel griſeo, aut veſtimentis laqueatis - - - vteretur*. Geruaſius Dorobern. eod. anno. *Et quod nullus habeat pannos deciſos et Laceatos*. Male *laceratos* habet Neubrigenſis Picardi lib. 3. c. 23. extremo.

LAQVEATORES, retiarii, *Laceurs*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm. Iſid. lib. 18. c. 56. *de Laqueatoribus: Laqueatorum pugna erat fugientes in ludo homines iniecto impeditos conſecutosque proſtrare, amictos vmbone pelliceo*. Vtitur Vegetius lib. 3. c. 22. V. *Laqueus*.

LAQVEATVRA, faſcis, manipulus, Charta anni 1253. *Omnia quae pertinent ad grangiam - - - - excuſſores ligare*

ligare tenebantur; de quibus Religioſi habebant unum Laqueaturam.

LAQVETISMVS, *tendicula, quaſi laqueus tenſus*. Ioanni de Ianua. Gloſſ. Iſid. *Laquiſimus, laqueus, decipula.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Lanquetiſmus, Tendue de Las.*

LAQVEVS. (1) Forte corona collaris, Gall. *Collier*. Teſtam. Yzeu Dominae d'Aniol anni 1293. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. p. 704. *Item ſepulcram meam eligo in cimiterio Fratrum Minorum Viennae; quibus fratribus jocalia mea, videlicet laqueos et garlandas de et lego, vt exinde perpetuo ibidem faciant anniverſarium, meum ...* V. *Laqueatae veſtes*. LAQVEOS PERIS PRAETENDERE, in Lege Wiſigoth. L. 8. tit. 4. §. 23. in Lege Saxon. tit. 12. §. 3. et tit. 13. §. 2. et Leg. 29. ad Leg. Aquil. L. 55. de Acq. rer. dom. (2) † Zona, cingulum, t. 2. Hiſt. Caſſin. p. 599.

LAQVIRIVM, V. in *Loquericium*.

LAR. (1) Princeps, Hetruſcis, vt docet Scaliger ad Propertium. *Lar, Lartis*, Dux vel Rex, vt interpretatur Turnebus lib. 17. cap. 1. vbi narrat Viridomarum Gallorum Ducem, quem interfecit Marcellus, cuique opima ſpolia detraxit, Aremoricum *Lartem*, id eſt, Gallicum Ducem, appellari ab Auſonio:

> *Tertia opima dedit ſpoliatus Aremoricus Lar.*

Hinc, niſi me fallo, Iohannes de Ianua: *Lar fuit quidam Rex; ſed tunc facit genitiuum Lartis, interpoſit at, cauſa differentiae.* Suſſannaeus in Vocabulario: *Larthes*, ſummus Regum. (2) LAREM FOVERE, et LAREM TENERE dicuntur, qui in aliquo loco domicilium habent. Charta Philippi Regis Franciae anni 1310. ex 47. Regeſto Tabul. Reg. n. 38. V. *Focus*, *Ignis*. † Pro parte domus, vbi ignis accenditur, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1353. et in Act. SS. t. 2. Aug. p. 178. (3) Conſuet. Perpin. Mſ. *Idem poſſunt habere duas foguerias de lena et duas de lari ad vendendos panes cum voluerint.* V. *Foguaceria* et *Lena* 4.

† LARANTOLA, piſcis genus. V. *Lichuda*.

LARCERIVM, pharetra, Gall. *Carquois*, quaſi *Arcerium*, adiuncto L, vice articuli. Computus anni 1336. Hiſt. Dalph. to. 2. p. 306.

† LARCVS, *falſidico*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

LARDALIS PORCVS, pinguis, opimus, in Chr. Farfenſi apud Murator. to. 2. part. 2. col. 402.

LARDARE. (1) Lardo ſuffigere, Gall. *Larder* Ioan. de Ianua: *Lardare, Lardo impinguare, vel guttatim lardo aſſare, vel lardatum facere.* (2) † Metaphor. pro configere, Gall. *Larder*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1361.

LARDARIOLVS, vox incertae notionis. V. in *Sigztula*.

LARDARIVM. (1) Vgutioni et Ioanni de Ianua. *Locus vbi Lardum ſeruatur et retinetur*: atque adeo carnes caeterae. *Lardier* in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm. Chronicon S. Trudonis lib. 10. pag. 465. *Quod ſi in Lardario Abbatis aut in Curti inuenirentur*, (carnes) *quas in curti inde acciperet, quod ipſis infirmis conuenire videretur*. In veteri Charta apud Aegid. Gelenium in Colonia pag. 169. male ſcribitur *Cardarium*, pro *Lardarium*, vel *Carnarium*. (2) Certum vectigal, quod pro lardo quod venum exponitur, exſoluitur. Charta Ludouici VII. Reg. Franciae anni 1177. pro Communia Laudunenſi. (3) LARDARIVM, praeterea appellabant diem Martis Carniſprivii. Gaufredus Voſienſis 2. part. c. 12. *Die Martis* (quem) *Lardarium*, eo, *quod carnes plurimae a quibusdam devorantur, vulgus appellat.*

LARDARIVS, in Legibus Malcolmi II. Regis Scotiae cap. 6. §. 9. et *Lardarius diſpenſator*, in Libro nigro Scaccarii pag. 46. idem qui LARDERARIVS aliis, praefectus lardario. Eadmerus lib. 3. Hiſt. Nouor. p. 66. *Rogerium Larderarium ſuum pontificatu Herefortenſi - - - - inueſtiuit.* LARDENARIVS, pro *Larderarius*, in Libro nigro Scaccarii, p. 345.

† LARDARIVS PORCVS, porcus ſaginatus, Germ. Speckſchwein, ap. Oefel. t. 2. Script. Boic. p. 29.

LAR-

LARDATIO, actio lardi figendi, in Epiſtola Innocentii III. PP. to. 3. Concil. Hiſp. p. 415.

† LARDATORIVM, verunculum lardarium, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

† LARDELLVS, animalis genus, ab Ital. *Laarda*, albus. Stat. datiar. Riper. *De qualibet foudra ſeu mantella lardellorum, ribellinorum, foinorum etc.* V. *Lareones*.

LARDENARIVS, LARDERARIVS, V. *Lardarius*.

† LARDERIA, funis ſpecies. Compar. a. 1363. t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 259. *Larderium ad tympanum ligni excubiae nocturnae.*

LARDERIVM, locus vbi lardum et aliae carnes ſeruantur, t. 1. Annal. Præmonſtr. Prob. 535.

LARDERVM, cadus ſalſamentarius, Gall. *Saloir*. Chartularium S. Cornelii Compendienſis.

LARDOSVS, *plenus lardo*, Ioanni de Ianua; *Lardeux, habundant en lard*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

LARDVM. (1) Laridum. S. Auguſtinus lib. 2 de Moribus Manichaeor. c. 13. *Vt huic coenanti oluſcula cum aliquo Lardo apponantur, eodem lardo ſuilla atque condita etc.* (2) † Porcus ſaginatus, vſtulatus et ſalitus. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1352.

LARDVS, laridum. S. Wilhelmi Conſtitut. Hirſaug. lib. 1. cap 97.

LAREONES, dicuntur eſſe animalia latentia ſub lapidibus interpreti Ioanni de Gallandia in Synonymis:

> *Dant pellis pellis, Morder, Beuer, Cyregrillus,*
> *Id quoque cuniculus, ciſimus dant et Lareones.*

V. *Lardellus*.

LARERIVS, LAYRERIVS SALIS, idem quod *Saumata Salis*, tantum ſalis, quantum ferre ſolet iumentum. Inquiſitio anni 1330. to. 2. Hiſt. Dalph. p. 230. col. 2.

† LARESVS, arboris ſpecies, laris, Ital. *Larice*. Stat. Datiar. Riper. cap. 12.

† LARNEXINA, gummi ex larice. Stat. Crimin. Cumanae c. 204.

LARODAGIVM, tributi ſpecies, cuius mentio in Charta Iuonis Abbatis S. Dionyſii in Francia anni 1170. ex eiuſd. Monaſterii Chartulario: *Matthaeus de Bellomonte Comes etc. Iniuſtias etiam et peſſimas conſuetudines quas in villa Morenciaco habebat, omnino Eccleſiae B. Dionyſii dimiſit, videlicet talliam, moltunagium, Largagium, herbagium, etc.* Niſi *Lardagium* legendum ſit, a lardo ſeu larido. V. *Lardarium*.

† LARGATVM, i. q. *Larexina*, in Correct. Stat. Cadubr.

LARGEARE, vel LARGEARI, pro Largiri, in Actis Henrici VIII. Angl. Regis anni 1515. apud Rymer. tom. 13. p. 519.

LARGENS, *domeſticus*. Gloſſ. Iſid. emenda poſt Graeuium: *Lar, Genius domeſticus*.

† LARGIAMENTVM, id quo domus laxior et amplior eſt. Ch. Mſ. a. 1352.

LARGICA. Lex Longobardor. lib. 1. tit. 6. §. 6. *Si vero coxam ruperit ſuper genuculum, hoc eſt, Largicam, componat ſol. 6. ſi autem ſubtus genuculum, quod eſt tibia, componat ſol. 6.* Vbi Edictum Rotharis Regis tit. 121. §. 7. *hoc eſt, Lagi.*

LARGIFLVVS, *largus*, Ioanni de Ianua. Iuuencus in cap. 1. Lucae:

> *Largifluus humiles opibus ditauit egentes.*

Largifluus imber, apud Ciceronem ex Veteri Poeta.

LARGIMENTVM, munus, donum Fulgentius lib. 2. Mythol.

† LARGIRE, ampliorem facere, Gall. *Elargir*. Comput. Mſ. a 1244.

LARGITAS, V. mox *Largitudo*

† LARGITIO, latitudo, Gall. *Largeur*. Ch. Mſ. a. 1207.

LARGITIONALIS, largitionum miniſter, Praefectus aerarii priuati, apud Vopiſcum in Carino cap. 20.

LARGITIONES, theſaurus publicus, fiſcus. Lactantius de Mortib. perſecut. n. 7. V. *Comes Largitionum*.

LARGITVDO. (1) Vel LARGITAS, δαψίλεια, in Gloſſar. Graec. Lat. δαψιλέστερος, *Largitor*, in iiſdem. δαψιλεύομαι, *Largo, indulgeo*, δαψιλής, *Largus, Largitor*. ἀφειδὴς ἐπὶ δαψιλείαις, *Largus*. *Largitates Principis, largitas principalis*, in Cod.

Cod. Theod. V. Nonium. (2) † Idem quod *Largitio*. Lit. Caroli VI. ann. 1384.

† LARGITVS, largitio, munus, donum, t 9 Colleɛt. Hiſt. Fr. p 170. V. *Largimentum*.

† LARGIVM, i. q. *Largitio*. Ch. Mſ. a. 1242.

† LARGOR, idem. Contraɛt. Mſ. a. 1268.

LARGVS. *Ad largum modum facere miſericordiam*, id eſt, largiter, large, benigne, in Chron. Danduli, apud Murator. to. 12. col. 489. † AD LARGVM VADERE, huc et illuc libere vagari, in Ch. Mſ. a. 1330.

LARICINIVM, latrocinium, ex Gall. *Larrecin*. Cowellus lib. 4. Inſtit. 3. §. 2.

LARICIVM, V. mox *Larricium*.

LARICVLA. Mamotreɛtus ad 7. Proverb. *Cancellus aliquando dicitur Laricula ſine appodiatio*. Legendum *Loricula*.

LARIDVS, ξηρὸς, *aridus*. Supplement. Antiquarii.

LARISSA. Bernardus Theſaurarius de Acquiſitione T. S. c. 192. apud Murator. to. 7. col. 828. *Et ſic reſumptis viribus cum defenſoribus turris, gladiis, Lariſſis, clauis et aliis inſtrumentis viriliter pugnauerunt*. An *Lanceis*, ſeu *Sariſſis?*

LARNA, *raſorium*. Gloſſ. Iſid. Graev. ſuſpicatur legendum eſſe: *Larua, Daemonium*. V. *Laruae*.

LARNAX, Gr. λάρναξ, vrna, capſa. Vita S. Martinae Virg. et Mart. to. 1. Ianuarii. p. 17.

† LARRERIVS, ager incultus. a Gall. *Larris*, i. q. *Larricium*. Ch. Mſ. a. 1320.

† LARRETIVM, idem, in Ch. Mſ. a. 1229.

LARRICIVM, ager incultus, ex Gallico *Larris*. Charta Philippi Auguſti anni 1215. *Circiter arpentum et dimidium de Larricio quod habemus apud Beſtins de feodo Valeſii*. Alia an. 1266. ex Chartulario S. Arnulphi Criſpeiacenſis: *Apud Glauam quamdam peciam vineae, et vnum Laricium et vnum pratum etc*. LARRICVM. Charta Curiae Sueſſion. anni 1259. *Larritium*, in altera Charta eiusd. Curiae anni 1262. *In quodam La*
riſco ſito deſuper Monaſterium
Mincy, in alia ann. 1230. LAR
RISCVM, in Charta anni 121
to. 2. Hiſt. Eccl. Meld. p. 303.

† LARRICIVS, idem, in Ch. Mſ.
1218.

LARSVS, χαροπὸς, *venuſtus*, glauc
in Supplemento Antiquarii. Mar
nio legendum videtur, *Laetificus*
laetitiam vultu afferens, quod ha
vis ſit vocis Graecae. Quid ſi leg
retur *Laruus*, vt ex Gloſſis ide
Martinius habet infra: χαροπὸς, Ca
ſius, *Laruus*. A *Larua*, perſon
ficta facies, *Laruus* dictus, qu
Laruatus, larua ornatus, ſicque i
coſam vultu prodens laetitiam, v
eam afferens oculis aliorum? qu
ſignificat vox graeca χαροπὸς, v
χάροψ.

LARTHES, V. in *Lar*.

LARVAE, Daemones aërii, *Ga*
Eſprit follets. Apuleius de Deo S
cratis. *Qui vero ob aduerſa vit*
merita, nullis bonis ſedibus incer
vagatione ceu quodam exilio, puni
inane terriculamentum hominibus b
nis, ceterum noxium malis, id gen
plerique Laruas putabant. Iſid. L.
cap. vlt. ſub finem: *Laruas ex h*
minibus factos daemones aiunt, q
meriti mali fuerint, quorum natu
eſſe dicitur terrere paruulos in an
gulis tenebroſis. Monachus Sanga
lenſ. lib. 1. de Carolo M. cap. 2
Tunc daemon qui dicitur Larua c
curae eſt ludicris hominum vel illu
nibus vacare, fecit conſuetudinem
cuiusdam fabri domum venire, et p
noctes malleis et incudibus ludere.
Folleti et *Gobelinus*.

LARVARE, *laruam induere*; *Laru*
Larua indutus, vel a daemone p
ſeſſus. Ioh. de Ianua. Firmicus L
c. 14. *Faſcinantes mulieres, q*
etiam ipſos artus Laruari et faſci
faciant. Furioſos olim et me
captos *Laruatos* dicebant, quod
derent Laruarum viſu homines
furorem agitari, vnde Feſtus:
vati, furioſi et mente moti,
laruis exterriti.

LARVARIVM. Statuta Eccleſ. Aed
enſis ann. 1468. apud Marten. tom
Anec

Anecd. col. 506. *Larnaria*, *Gallice Charivari*, *de cetero fieri prohibentur ſub poena excommunicationis et centum ſolidorum eleemoſynae dicti reverendiſſimi Patris applicandorum. Ne faciant larvas ſeu carivaria ſuper matrimoniis faciendis*, in Statutis Capituli Ambian. apud eumd. Marten. tom. 7. Ampliſſ. Collect. col. 1271. V. *Charivarium*.

LARVNDA, *quidam Laminam dicunt*. Papias: *Larunda ſive Lara*, Dea Paganorum fuit, ex qua a Mercurio compreſſa geniti ſunt fratres gemini, a matris nomine *Lares* appellati. Auſonius in Idylliis.

Hic genius domuum Larunda progenitus Lar.

LARVS, *animal*, *tam in terra*, *quam in aqua*, *volat enim et natat*, (*noe et vole*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerman.) *parva avis*, *vt fertur nigra et pinguis*, *ſemper habitans iuxta aquas*: *nec poteſt longe volare*; *vnde et agiles homines frequenter cum capiunt*. Ioan. de Ianua. Inter aues prohibitas memoratur *Larus* Leuit. 11. 16. et Deut. 14. 15. Fulicam interpretatur Suſſannaeus in Vocabulario, non ita male, λάρος enim Fulicam vel Gauiam reddunt. Quod haec avis ſit voracior, dictum proverbium, *Larus hians*, pro homine auido et rapace. V. Geſneri Hiſtoriam auium et Lexicon Martinii.

LASAVERIVM. Computus anni 1336. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 306 col. 2. *Item, apud Maſſiliam tradidit pro Laſaunerils de ſepo pro Domino, x. d. gr.* In Regeſto Comput. Graiſiuod. fol. 149. pro *de ſepo* legitur *de ſeya*. Lubentius legerem *de ſapone*, ita, vt *Laſaunerium* ſit Gallicum *Sauonette*, ſapo tonſorius, ſmegmaticus globulus, quo barbam lauant et emolliunt tonſores, vt facilius radant. V. *Laſcivium* et *Leſuaium*.

LASCIA. (✝ reſtis ſpecies.) Gregorius Turon. lib. 4. Hiſt. c. 26. *Aſpicis hunc* (lanarium artificem) *Laſcias regias componentem*, vbi ad marginem, *al. lanas*, *f. faſcias*. Credo *laſcias* fuiſſe funiculos ad veſtium ornatum, quomodo *leſces* Gallis. Laurentius in Amalthea: *Laſcia*, *Ornatus ad veſtimentum ſpectans*. V. *Lexa*.

✝ LASCIVIA, ſuperflua copia. Acta SS. t. 2. Aug pag. 645.

✝ LASCIVIETAS, laſciuia, ad generationem habilitas, t. 7. Collect. Hiſt. Franc. p. 672.

LASCIVIVM, *ſpecies lixiuii*, vel potius ſapo tonſorius, Gallis *Sauonette*. *Pro Laſcivio ad abluendum caput Domini*, *VI. gr.* in Comput. anni 1333. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 275. V. *Laſanium et Laſaunerium*.

LASCIVVS, languidus. Gloſſae vett. MSS. *Laſcivus*, *ſolutus*, *vanus*. Vita MS. S. Arigii Epiſcopi Vapiſcenſis: *Miſit - - - operarios in praedia ſua*; *et cum ad horam ſextam veniſſet*, *vnus ex operariis inerti animo*, *corde impedito*, *dicendo ſe Laſcivum corpus pertrahere etc.* Sugerius in Ludouico VI. pag. 308. *Erat enim Eccleſiarum liberalis ditator et eleemoſynarum dapſilis diſpenſator*, *ſed Laſcivus parcere*. Id eſt, raro parcebat, ſi quis in eum offendiſſet. At contra Latini hanc vocem vſurpant, *Laſcivusque* προπετὴς interpretantur. Gloſſae Graec. Lat. et Spartianus *Laſcivum cunctatori* opponit. V. ibi Salmaſium pag. 41.

LASCOPITIVM, pro *Laſerpitium*, vt videtur, plantae vel ſuccus plantae ſaepius dictus *Laſer*: quod duplex diſtinguitur, *Laſer cyrenaicum* vulgo *Aſa dulcis odorata*, et *Laſer medicum* vel *Syriacum*, vulgo *Aſa foetida*. Miracula B. Raymundi, to. 5. Iunii pag. 690. *Non zibethi*, *moſchi*, *ambrae*, *Laſcopitii*, *thuris*, *opobalſami*, *roſarum*, *violarumque et aromatum*, *nec aliorum quorumcunque odorum odorificantium*.

LASENA, f. ala, Italis, *Aſcella*, Gallis, *Aiſelle*. Chronicon Mutin. apud Murator. tom. 15. col. 613. *Dimiſerunt ipſam in mari deſcendere vsque ad Laſenas abſque confeſſione*, *quae cum tot tormenta ferre non valeret*, *horribilia fuit confeſſa*.

LASHLITA, V. *Lah lita*.

✝ LASINA, ſerua, ancilla, in not. Eccardi ad Leg. Sal. tit. 11. art. 4.

✝ LASIO, f. ab Ital. *Laccio*, laqueus. Stat. ant. Florent. l. 3. c. 168. *Qui abſtra-*

abſtraxerit - - - hoſtium de domo alterius aut etiam laſiones etc.

LASSANVM, *vaſis genus, in quo exoneratur venter.* Papias. Videtur ſic dictum quod in eo *laxetur anus.* *) German. Laſe eſt vas figulinum maius, obba.

LASSAR, pro *Laſer*, vt videtur, ſucci genus, de quo in *Laſcopitium*, V. *Crema.*

LASSARE. (1) Vox Italica, relinquere, dimittere, Germ. laſſen, Gall. *Laiſſer.* Vita S. Francae to. 3. April. p. 393. V. *Laxare.* (2) Pro laxare, in Comoed. ſine nomine.

LASSATINVS, perperam pro *Aſſaſinus*, apud Walſinghamum ann. 1271. V. *Aſſaſini.*

LASSATIO, laſſitudo, apud Martianum Capellam et in Adnunciatione Caroli C. ad Edictum Piſtenſe.

LASSI. Nithardus lib. 4. *Gens Saxonum omnis in tribus ordinibus diviſa conſiſtit. Sunt enim inter illos Edelengi, ſunt qui Frilingi, ſunt qui Laſſi illorum lingua dicuntur. Latina vero lingua hoc ſunt nobiles, ingenui et ſerviles.* Vide Pontanum l. 6. Orig. cap. 15. Infra legitur *Lazzi.*

LASSICIVS, *mus, animal*, in Amalthea.

LASSO, ſpecies ſalmonis, German. *Lax* vel *Lachs.* S. Wilhelmi Conſtitut. Hirſaug. lib. 1. cap. 8.

† LASSVS. (1) V. LASSI. (2) LASSVS SEDAE, filum ſericum, cui ſigillum in chartis appendebatur, a Gall. *Las de ſoie.* Ch. Mſ. a. 1347. (3) Vinculum. Gualt. Hemingford. p. 243. V. *Laſſo.* (4) Pro Lapſus, in Form. Mſ. Senenſ.

LASTA. (1) Pro *Laſtra*, de qua mox. Agnellus in Vita Damiani Pontif. apud Murator. to. 2. pag. 156. col. 1. *Lapides Eccleſiae, columnae et Laſtae atque lateres, tegulae*, etc. (2) LASTA, LASTVS, LESTVS, LAST, LEST, Germ. Laſt, voces onus, pondus, ſarcinam in genere denotantes; ſed quae in ſpecie certis quibusdam menſuris ac ponderibus aptantur. Fleta lib. 2. c 12. §. 2. ex Statuto Henrici III. de Ponder. et menſ. *Duodecim Wayiae lanae faciunt vnum Saccum, et 12. Sacca faciunt vnum Leſtum; Laſtus autem allecium conſiſtit ex 10. milliar. et quodlibet milliare conſiſtit ex decies centum, et quodlibet centum ex ſexies viginti.* *Item Laſtus coriorum conſiſtit ex 12. dacris etc.* *Laſta coriorum*, in Statutis Gildae Scoticae cap. 21. et apud Knyghtonum. *Laſta frumenti*, apud Pontan. lib. 7. Hiſt. Danicae p. 416. LESTA ALECIVM, in Charta Philippi Flandriae Comitis ann. 1188. to. 1. Anecd. Marten. col. 632.

LASTAGIVM, LASTADIVM. (1) Onus, quod naui imponitur, vt ſolidior ſit, ne nimium fluctuet, quod vt plurimum ex lapidibus, vel ſabulo conſtat; Gallis *Leſtage*, Belgis *Laſtagie*, Germ. Ballaſt, a Saxon. *hlaeſtan*, vel *behlaeſtan*, onerare. Vnde Anglis *Ballace*, Belgis *Ballaſt*, ſabulum, quo naues onerari ſolent. Compoſitio inter Nicolaum Abbatem S. Auguſtini Cantuarienſis et homines de Stonore ann. 1283. (2) Germ. Laſtagie et Laſtadie, eſt locus, vbi naues conſtituuntur et aedificantur. LASTAGIVM, LESTAGIVM, Bromptono pag. 959. dicitur *conſuetudo exacta, in nundinis et mercatis*. Raſtallo, *eſt quietum eſſe de quadam conſuetudine exacta in nundinis et mercatis, pro rebus cariandis, vbi homo vult.* Fleta lib. 1. cap. 47. §. 11. *Leſtinge et quietantia Leſtagii.* † LASTINGHA, in Ch. Phil. com. Flandr. a. 1163.

LASTALECHIVM, pro *Laſte alecium* in Charta ann. 1230. pro Monaſterio Marquetano apud *Buzelinum* lib. 2. Gallo-Fl. cap. 30. Miraeus to. 1. pag. 577. Legit *Laſt halecium* diſtinctis vocibus.

LASTINGHA, V. *Laſtagium* 2.

LASTRA, vox Italica, tabula lapidea vel bractea tenuis, quo modo ſecari ſolent marmora ad pauimentum vel ad parietes inducendos. Acta S. Richardi Epiſc. tom. 2. Iunii pag. 24[illegible] *Poſt illam quoque particulam ſicut pauimentum fuiſſet, lapidea Lyſtra continebatur, in qua crux in ipſo lapide manebat.* V. *Laſtrum.*

LASTRVM, baſis, ſeu pes columnae. Vide Wadding. ann. 1230. p. 71[illegible] to. 1. Italis *Laſtra* eſt *pietra larga* [illegible] *ſotti*[illegible]

ſottile la quale ſerue per tegoli da tetto. Vtitur Ioannes Villaneus lib. 10. cap. 168. l. 12. cap. 20. hinc LASTRICARE, ſternere, munire viam, eidem Villaneo lib. 6. cap. 27.

LASTUM, LAESTUM. (1) Ex Saxon. *Lede* et *Laed*, vnde Angli *a Lathe* portio comitatus maior, tres vel plures hundredos continens. Ernulfus in Textu Eccleſiae Roffenſis, in Itinerario Cantii: *Sexta pera debet fieri de Holingburna, et de toto illo Laſto, quod ad hoc pertinet.* V. *Leta.* (2) † Menſura frumentaria, i. q. *Leſta* 2. Germ. Laſt, ap. Ludew. t. 9. Reliq. p. 77.

LASTUS, V. *Leſta* 2.

LASURIUS, LASURUS, V. in *Lazur.*

LATA (1) Mulcta debitori, qui ſtatuto tempore non ſoluit, impoſita. († Margaletus in Stat. Aquenſ. p. 126. addit: *quae quidem mulcta, quia principi et fiſco applicatur, Lata nuncupatum, quaſi ad principem lata pecunia.*) Domino debetur per nudam expoſitionem poſtulationis creditoris in acta publica relatam, hac tamen conditione, vt, ſi actor male ſuam expoſuerit poſtulationem, reus mulctam hanc poſſit repetere. Triplicatur, ſi fraudulenter a debitore debitum negatur. Charta ann. 1296. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. *Ex antiqua conſuetudine in poſſeſſione erat Monaſterium S. Victoris non dandi Latam pro cauſis quas mouet, mouit et mouerentur coram Iudicibus, quod confirmat magnificus vir R. de Baucio Miles, Dominus Podii Ricardi, Vicarius Maſſilienſis.* V. *Latare.* (2) LATAE, minutiores aſſeres, ſeſtiles, qui ſupra cantherios ponuntur, quibusque aptantur regulae, Gallis *Latter*, Germ. Latten; quidam *Templa* eſſe Feſti ac Vitruuii putant, de qua voce conſule Bernaldinum Baldum. Gloſſae veteres MSS. *Aſſer*, *Lata tecti.* Papias: *Aſſeres, Latas, Latinum* eſt. Idem alibi *Lactas* habet: *Aſſeres, pali vel paxilli, vulgo Lactae dicuntur.* Gloſſ. Saxon. Aelfrici: *Aſſeres, Latta.* Charta Reimundi Comitis Toloſani ann. 1181. apud Catellum. *In qua ſuſta intelligimus arcas vel vaſa ſiue vinaria, vel alia, et circulos, et Latas, et ſcamna, etc.* Cambro Britannis *Llath* et *Llhaten* eſt virga, pertica tres pedes longa, qua quid menſuratur, menſura trium pedum. (3) † Latus, ap. Marten. t. 8. Ampl. Collect. p. 198.

LATALIA. Diploma Ferrandi Caſtellae Regis an. 1224. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 916. *Dono - - - medietatem omnium hereditatum et donorum, quae habeo in Latalia de Ferrus.* Idem videntur *Latelia* et *Altalaya*; ſed vtraque vox mihi perinde ignota, niſi forte legendum ſit diuiſis vocibus *Latalia*, *Alta laga*, et *Lia* vel *Laya* idem ſit quod Gallis *Lée* vel *Lage*, via, vel ſylua; ſed haec diuinando. V. *Leda* 2.

LATARE. (1) *In latum extendere, ampliare, et tunc deriuatur a latus, a, um,* Ioh. de Ianua. Deriuatum idem verbum a *Latum* ſupino verbi ferre, eidem de Ianua eſt *Frequenter ferre.* Gloſſar. Lat. Gall. Sangerman. *Latare, Faire ample, eslargir. Latatus, Amples, eslargis.* (2) † In regiſtrum *latarum*, quod LATARIUM ſ. LATERIUM vocabant, inferre. Stat. curiae ſubmiſſ. l. 1. art. 16. V. *Lata* 1. (3) † *Latas* ſeu minutiores aſſeres ponere, Gall. *Later*, Germ. Latten, Comput. Mſ. a. 1295. V. *Lata* 2.

LATARIUM V. *Latare* 2.

LATEBRARE, latebras quaerere. Vita S. Fructuoſi Archiepiſc. Bracarenſis num. 7.

LATEIRA, V. *Lecteria.*

LATELIA. V. *Latalia.*

LATENA, nauigii ſpecies. Meſſianus Presbyter l. 2. de Vita S. Caeſarii Epiſc. Arelat. *Antequam ipſa lux diei clareſceret, tres naues quas Latenas vocant, maiores plenas tritico direxerunt.* V. *Lautenia.*

LATERALES. (1) Comites, ſocii, familiares, qui lateri alicuius vel domini adhaerent. Petrus Diac. lib. 4. Chr. Caſin. cap. 40. *Comes Albertus de Blanderada, et caeteri Imperatoris Laterales.* etc. V. *Collateralis.* (2) Qui ad latus eſt alicuius, apud Silueſtrum Giraldum, in Itiner. Cambr. l. 1. cap. 15. et 12. *Lateralis porcellus, Lactens,* qui matris lateri adhaeret,

ret, apud Schannatum Vindem. Litter. p. 45.

LATERALIA. (1) Ornamenta marginum in libris et Codicibus MSS. apud Iuſtum Vrgelitanum. (2) LATERALIA, vel LATERARIA, capſulae ad ephippium vtrinque ſuſpenſae, in quibus ea quae ſunt iter facientibus neceſſaria reconduntur, lib. 32. Dig. leg. 102.

LATERALITER, ad latus. Liber ordinis S. Victoris Pariſienſis MS. cap. 31. COLLATERALIS, COLLATERALITER, eadem notione, apud Siluestrum Girald. in Topogr. Hibern. diſt. 1. c. 2. 5. LATERATIM, eadem notione, apud Will. Briton. lib 7. Philipp. v. 112. V. Infra.

LATERALIVM, in Gloſſ. Graeco-Lat. ὑπομάσχαλον.

LATERANEVS, agnatus, *qui eſt du coſte et ligne*. ein Seitenverwandter, in Statutis Venetor. ann. 1242. lib 1. cap. 33. lib. 3. cap. 11. 12. etc. Hinc *Collateranitas*, agnatio, ibidem.

LATERARE, *iungere, aliquid lateri apponere*, Iohanni de Ianua. Maxime dicitur de agris collateralibus. Teſtamentum Ermengaudi Episc. Agathenſis an. 1149. *Relinquo - - Pontio naturali filio, fratris mei XV. modios frumenti et campum vnum de ripa, cui ſe laterat via, quae diſcurrit. etc.* V *Lateratio*.

LATERARIA, V. *Lateralia* 2.

LATERATIM, ſuper latus. S. Willhelmi Conſtitut. Hirſaug. lib. 1. cap. 71. V. in *Lateraliter*.

LATERATIO, finis, terminus, quo ager alteri *lateratur* ſeu coniungitur, circumſcriptio. Hiſtor. MS. S. Cypriani Pictau. p. 136. V. *Laterare*.

LATERATVM, in Gloſſ. πλινθίον, laterculum.

LATERCVLVS. (1) Paruus later; vox nota. *Turris Laterculis ligneis cooperta*, id eſt ſcandulis, Gall. *Bardeaux*, in Chronico Andrenſi tom. 9. Spicileg. Acher. p. 481. De *laterculis* ſeu codicibus dignitatum tam militarium quam ciuilium conſule Carolum de Aquino in Lexico Militari. (2) Paruum latus. Gocelinus in Translatione S. Auguſtini Cantuar. to. 6. Maii pag. 423. (3) † LATERCVLVS TESSERARIVS, ſigillum. Teſtam. a. 1059. in Suppl. ad Miraeum p. 304.

LATERE, notione actiua, occultare, abſcondere. Gononus in Vita S. Angeli Carmel. tom. 2. Maii pag. 830.

LATERENSES, comites, collaterales, qui a latere ſunt. Tertullianus l. 4. aduerſ. Marcion. cap 43.

LATERES. Statuta Ludouici Regis Franc. an 1154. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 439. *Iudaei ceſſent ab uſuris et blaſphemiis, ſortilegiis, Lateribus; et tam Talemut, quam alii libri in quibus inueniuntur blaſphemiae, comburantur.* Characteres magicos ſuſpicor, in coctilibus lateribus exaratos. Scripturas quasdam huiusmodi lateribus olim fuiſſe conſignatas teſtes ſunt Plinius lib. 7. cap. 56. vbi narrat, Babylonios Leges et Inſtituta publica coctilibus laterculis tradere conſueuiſſe; et Diogenes Laertius, qui refert Cleantem oſſibus in tegula adnotaſſe, quae a Zenone audierat. † Emendandus Marteniius ex t. 1. Ordin. reg. Fr. p. 75. vbi pro *Lateribus* legitur *Caracteribus*.

† LATERGERIVS, qui laternam gerit. Tract. Mſ. de re milit. et mach. bell. c. 11.

LATERINA, lateraria, officina in qua lateres fiunt. Tertull. adu. Marc. l. 2. c. 20.

LATERIVM, V. *Lata* 1.

LATERNA, LANTERNA. (1) Interdum reponitur inter vaſa ac miniſteria Sacra, vt in Chronico Caſin. lib. 3. cap. 57. *Laternam argenteam librarum 8.* Capit. vlt. *Duae Laternae argenteae magnae et vna coti-diana.*

LATERNA VITREA. S. Altelmus de Laude Virginum num. 1. LANTERNA, φανός, in Gloſſ. Graec. Iſidor. lib. 20. cap. 10. *Lanterna dicta, quod lucem habeat interius clauſam. Efficitur ex vitro intus recluſo lumine, vt ventis flatus adire non poſſit, et ad praebendum lumen facile vbique circumferatur*, LANTERNA PIXALIS, in Vitis Abbatum S. Albani p. 3... *Lanternam quoque pixalem cum candela in choro, noctibus, vt ſic deſidioſos ac ſomnolentos excitaret, circumferri con...*

cenſuit. Pro grauioribus autem culpis, Laternam maiorem a reo et agente pœnitentiam in edito cenſuit auferri. Vbi obſeruanda poena monachica. *Laternam cornearum* neſcio cur inuentionem adſcribat Aelfredo Regi Anglo Saxonum, Aſſerus lib. de illius rebus geſtis pag. 20. cum earum Plautus et alii meminerint. (2) LANTERNA, Carcer monachicus, vbi delinquens *latere* cogitur. Statuta Ciſterc. ann. 1276. apud Baluzium to. 6. Miſcell. p. 505. (3) † Idem quod latrina, vt colligitur ex Lit. a. 1388. t. 8. Ordin. reg. Fr. p. 284. Tabularium Sanctae Genovefae Pariſ. ann. 1226. *Cum controuerſia eſſet inter 1. Abbatem S. Victoris, et Conuentum, ex vna parte, et cenſarios illos, qui tenebant cenſiuam S. Genouefae ſuper ripam Beueris ex alia, de quibus conquerebantur quod impediebant curſum aquae, tum propter laternam quam fundauerant, tum propter aedificia, quae conſtruxerant ſuper ripam, etc.* (4) † LANTERNA AMBVLATORIA, caueae ſpecies, machina bellica, in qua homines praeliantes ſtabant. Tract. Mſ. de re milit. et mach. bell.

LATERSICINIVM. Gloſſ. Saxon. Aelfrici: *Monodia*, g. *Laterſicinium: quaſi ſolicinium*; i. quaſi vnius cantus.

LATEX *proprie liquor fontis eſt, dictus latex quod in venis terrae lateat*, Iſidoro lib. 13. cap. 20. Pro quolibet humore ſumunt Latini. Papias in MS. Bituric. *Latex Vinum etiam dictum quod in vaſis lateat. Laticum humor* (f. humor) *id eſt vinum. Latex Lyaeus* Virgilio vinum eſt.

LATHINIO, V. *Lacinones*.

LATHOMARE, ſectis lapidibus inſtruere, ſepiſe, munire. Statuta MSS. S. Audomari: *Executores faciant fontem debite murari ſeu Lathomari.* Melius ſcriberetur *Latomare*, a λατόμος, lapicida. V. *Latomus*.

LATHONIARIA, opificium ex *latone* ſeu orichalco. Inuent. S. Capellae Pariſ. a. 1376.

LATHOS, V. *Latos*.

LATIAE, *munditiae*, apud Ianſſonium in Auctario Gloſſarum Iſidori. Legendum *Lautiae*. Ioh. de Ianua: *Proprie Lauciae, vel Lauticiae dicuntur delicioſi et delicati cibi, vel munditiae.* Feſtus *Lautia, Epularum magnificentia* etc. Liuius dixit *Lautia, orum*, neutro genere.

LATIALITER, Latine, apud Sidonium Carm. 23. v. 225. Martian. Capellam l. 5.

LATIBVLOSVS, latebroſus, in Capitulis Caroli C. tit. 48. c. 7. et in Actis S. Petri Mart. to. 3. April. p. 679.

† LATIBVSIS, *lo ſabro*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

LATICVLARIVS, LATICVLOSVS, V. *Lacticularius*.

LATICVM, V. *Latex*.

LATIFVNDVS, *late poſſidens*. Gloſſ. antiqu. MSS.

LATIGRADVS, qui late graditur, ſeu multa breui tempore peragrat ſpatia: hinc metaphorice Notkerus Balbulus de Interpretibus Scripturae cap. 4. apud Pezium to. 1. Anecd. part. 1. col. 5. *In Lucam ſoligradum (tibi ſufficiat) Beda Latigradus adeo vt omne quod ipſum reperit Euangelium volumen compingeret in vnum.*

LATILOQVENS, πλατυλόγος. Gloſſ. Graec. Lat.

LATINARE, Latine loqui. Gloſſ. Gr. Lat. ῥωμαΐζω, *Latino*. Vgutio: *Latinari, et Latinizare, more latinorum ſe habere et loqui: vnde excellentius ille dicitur proprie Latinari, qui congrue loquitur, literis Latinis: nam Laici et Italici quaſi Barbari dicti ſunt reſpectu Literatorum.* Apud Caelium Aurelianum Siccenſem lib. 5. Tardar. paſſion. c. 6. *Latinare*, eſt in Latinam linguam vertere. Hinc *Latinator* dictus apud Will. Tyrium lib. 13. cap. 27. Petrus Monachus, aut quia linguam Latinam probe callebat, aut quia interpretis munus obibat. *Latiniſtam*, qui *Latine* loquitur, vocat Caeſarius Eiſterbach. l. 3. cap. 2. vt et Buſchius de Reformatione Monaſteriorum apud Leibnizium to. 2. Scriptor. Brunſuic. pag. 869.

LATINARIVS, interpres: Latiae enim linguae peritum, inquit Seldenus, caeteras quae in vſu, ita calluiſſe exiſtimabant

ſtimabant, vt generale interpretis nomen non immerito ei inde donandum putarent. Domesdei apud eundem: *Godwinus Accipitrarius, Hugo latinarius, Milo Portarius.*

LATINATOR, V. *Latinare.*

LATINERI, vt *Latinari*, Latine loqui. Miracula S. Amalbergae to. 3. Iulii pag. 111.

LATINI. (1) Chriſtiani Occidentales, qui Eccleſiam Latinam agnoſcebant, dicti. Vide Seldenum ad Origines Eutychii pag. 154. 155. 1. Edit. (2) LATINI, appellati Indigenae, ſeu veteres incolae, vel coloni in iis regionibus quae a barbaris gentibus peruaſae ſunt. Speculum Saxonicum lib. 1. art. 6. §. 3.

LATINIOSVS, verboſus, vt videtur. Marculfus lib. 2. form. 1. *Multa quidem et alia, quae Latinioſa ſunt proſequi pro eleemoſynis faciendis teſtimonia in Scripturis Sanctis reperimus; inter quibus vel ex quibus illam ego exiſtimo potiorem ſententiam quae ait: Sicut aqua extinguit ignem, ſic eleemoſyna extinguit peccatum.*

LATINISTA, V. in *Latinare.*

LATINITAS, (1) Occidens, vbi latina lingua in vſu in diuinis officiis, et vbi Chriſtiani Latinam agnoſcunt Eccleſiam. Ordericus l. 10. (2) † Ius *Latinorum* ſeu indigenarum et veterum colonorum Iuſtin. Imp. in L. vnic. §. 1. C. de Latin. libert. tollenda.

LATINIZARE, in Latinam linguam vertere, apud Caelium Aurelianum lib. 2. Acut. cap. I. 10 V. *Latinare.*

LATINVS. (1) V. *Latini.* (2) † PONS LATINVS, naualis, ex nauigiis quae *Latenae*, vel *Lautomiae* dicebantur, compactus, V. in *Pons.* † LATINA SVFFICIENTIA, ſcientia naualis apud Elmham. in vita Henr. V. c. 63.

LATIO. Concilium Senon. an. circiter 834. tom. 2. Spicil. Acher. pag. 581. *Lauſa cum adiacentiis ſuis, hoc eſt, vico S. Sidronii cum territoriis, et Syluis et ſimul Latione - - - Caprenciis, cum territoriis et ſyluis, et ſimul puteolis*, Italicum *Latione* portum ſignificat. † Eſt nomen loci, Gall. *S. Sidroine de Laçon*, vel *Laſſon.*

LATITIA, latitudo, vt *Longitia*, longitudo. Vtitur Innocentius de Caſis litterarum pag. 237. 248. etc. V. *Latura.*

LATO, LATON. (1) Metallum factitium ex cupro et cadmia, orichalcum, Gall. *Laiton*, olim *Laton* vt nunc Hiſpanis, a Belgico *Latoen*, Anglis *Latten*, quod idem ſignificat: vel vt quibusdam placet, a Graeco ἠλεκτρὸν, vnde Heſychius: Ἐλεκτρεὺς, ὁ τρίτην πύρωσιν ἔχων τοῦ σιδήρου παρὰ τοῖς μεταλλεῦσιν. Charta ann. 1054. *Donamus duos bacinos de Latone.* V. *Laton* et *Latonus.* (2) Forte moneta ex latone. Charta ann. 1337. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. pag. 13. *Cum magnificus Princeps dominus Ioannes Boemiae Rex nobis indulſit, vt in ciuitate a bonis ciuium et hominum Sittenienſium de marca qualibet vnum Latonem proſſum - - - exigeremus, etc.* Sed a *Lato*, vt infra.

LATOMIAE, V. *Lautumiae.*

LATOMVS, λατόμος, lapicida. Ioh. de Ianua: *Lathomus, Caeſor lapidum; Lathomia, Lapidis caeſio. Latomus ſiue lapicida*, in Epitome Conſtitut. Eccl. Valent. to. 4. Concil. Hiſp. pag. 186.

LATON, LATONIA, vt *Lato.* Charta an. 1382. apud Rymer. tom. 7. p. 357.

LATONIVS, pro *Latomus*, in Charta Dumbenſi ann. 149..

LATONVS, vt *Lato.* Inuentarium ann. 1377. ex Archiuo S. Victoris Maſſil.

LATOPLAGA, planities, ager planus. Tabularium Caſaurienſe an. 19.. Lud. Imp. Lot. fil.

† LATORALIS. Ch. MS. a. 132. *XX. libras Pariſienſes cenſus annui latoralis ſuper plures haereditates.* I.. eſt vt videtur aſſignati, exigend.. ſuper etc.

LATORORVM, *genus nauis, ſed la..trociniorum.* Gloſſ. Iſidor. Graeuiu.. conjicit ſcribendum: *Latena, Genus nauis, ſed latrocinantium*, ex ſupe..riori voce *Latena*, quam vide.

LATOS, nauis, Gloſſ. Iſid. Papias *Lathos, Arboris genus.* Legendu.. *Lothus*, Graec. λωτὸς, arbor fre..quen..

quens in Africâ, vbi *Celtis* dicitur. De *Loto* arbore multa Salmaſius, in Exercitationibus Plinianis.

LATRABILIS CANIS, V. in *Canis*.

LATRANUM, V. *Leatorium*.

LATRIA. (1) Λατρεία, *ſervitus quae ſoli Deo debet exhiberi - - - Latrienſis, qui Latrium impendit*. Ioh. de Ianua. Vox notiſſima Scriptoribus Eccleſiaſticis. (2) † *Aournemens*, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

LATRINA, V. *Lauatrina*. † LATRINA LIGNI, ſella lignea ventri exonerando accommoda. Conſuet. Mſ S. Crucis Burdegal. a. 1305.

LATRIX, portalis. Vita B. Caroli Comitis Flandriae, tom. 2. Martii p. 194. *Intro conſcenderunt per ſubtiles ſcalas et Latrices.*

LATRO. (1 Cognitio de latrone, quae ad eum pertinet, qui in feudo ſuo *magnam iuſtitiam*, ſeu ius gladii habet. Charta Willel. Comitis Pontiui ann. 1149. pro Monaſterio Perſinienſi: *Concedo etiam ipſis Monachis duellum ſuum et ſanguinem ſuum, et Latronem ſuum et catalla latronis ſi fugerit, vel deprehenſus fuerit.* LATROCINIUM, eadem notione. Charta Henrici I. Regis Angliae apud Spelmannum. IUSTITIA LATRONUM. Hugo Flauiniacenſis in Chron. pag. 132. LATRONIS REDDITIO. Charta Ludouici Regis ann. 1144. in Tabul. S. Dionyſii. LATRONIS REDEMPTIO. Charta Anſelli Epiſcop. Bellouac. ann. 1099. IUSTITIA *de ſuo Latrone reſidente* in veteri Inqueſta in Regeſto Philippi Aug. Herouuallìano fol. 130. IUDICIUM *de Latronibus cum manuopere captis*, apud Will. Thorn. ann 1283. id eſt, qui in flagranti delicto capiuntur, cum ipſo furto, *furtum habentibus in manibus*. Vbi pro *manu opere*, *manu habere*, reſtituit Somnerus. V. *Furtum*. (2) LATRO MANCIPIORUM, in Pacto Gildeberti et Chlotarii Regum, cap. 7. *Qui mancipia aliena iniuſte tenet.* (3) *Proditor, Traitre* Charta Guidonis de Rupe an. 1205. *Quia pro eo, quod locutus ſum cum Galtero de Mandreuilla de proditore et Latrone domini mei Regis Franciae, et propter probrum, quod dixit eidem Galtero, qui proditor erat domini Regis Franciae etc.*

LATROCINALIS, ſpectans latronem, rapax, praedatorius. *Latrocinalis inuaſit manus*, apud Apuleium l. 2. Mileſ.

LATROCINALITER, more latronum apud Martian. Capellam. lib. 6.

LATROCINIUN, V. *Latro*.

LATROCINIUS, latro. Pactus pro tenore pacis Childeberti et Clotharii Regum c. 1.

LATROISMUM, pro *Latrocinium*. Charta an. 1123. apud D. Calmetum Hiſtor. Lotharing. to. 2. col. CCLXXI.

LATROLABON, *forfex medicinalis*, vt ex Gloſſ. exponitur in *Vertibella*. Ibrida vox, vt videtur, à *Latro* et λαβεῖν deducta.

LATRONA, mulier quae latrocinatur, Gall. *Larroneſſe*. Conſuetud. Bragerïaci art. 83.

† LATRONALIS, ad latronem ſpectans. Acta SS. t. 5. Iun. p. 555.

LATRONICULATOR, V. *Latrunculator*.

LATRONICUS, qui latronis eſt. *Latronica licentia*, apud Stephanum Baluzium tom. 6. Miſcell. p. 312.

† LATRONISSA, latro femina. Ch. Mſ. a. 1275.

LATROPRAEDARI. Gloſſ. MS. Reg. 1197. *Graſſatur, latropraedatur.*

LATRUNCIAT, *per Naues pugnat.* Gloſſ Iſidor.

LATRUNCULATOR, ληστοδιώκτης, vox Vlpiano nota. Iulianus Anteceſſor Conſtitut. 15. *Cumque in Prouinciis, Praeſides iuſti mittuntur, ſuperfluum eſt, Latrunculatores mittere, et eos quos Biocolytas, id eſt, qui violentias prohibent, vel aphopliſtas vocant, - - - mittere.* Perperam in Gloſſis Lat. Graec. *Latroniculator*, ληστοδιώκτης.

LATRUNCULUS, excurſor, praecurſor exercitus, ſeu potius miles, qui in inſidiis latet. Thwroczius in Andrea Rege Hungar. Cap. 43. *Is autem, qui ferebat Litteras, captus eſt a Latrunculis Andreae Regis et ad eum ductus.* V. Nonium in *Latrocinari*.

LATTA, V. *Latta* 2.

LATTVNATVS, factus vel textus ex *Latone* ſeu aurichalco. Computum ann. 1333. tom. 2. Hiſtor. Dalphin. p. 278.

LATVARIVS, V. *Laturarius*.

LATVBRIS. Gloſſae Iſidori: *Palla Latubres*. Legendum *Pallae lugubres*, quae eaedem ſunt, ac *Pallae ſepulcrales*, de quibus ſuo loco.

† LATVM, pro latus, in Ch. a. 1152. apud Lam. in delic. erud.

LATVMA, LATVMNIA, V. *Lautumiae*.

LATVRA, quod pro onere ferendo accipit baiulus, Salmaſio: *Φόρος ἐργάτου*, in Gloſſ. Graec. Lat. vnde emendandus locus alter: *ἐργάτου φορά*, *laticia*. Gloſſ. Lat. Graec. *Latura*, *φόρετρον*. *Vectura*, *φόρετρον*. Vetus Interpres Iuuenalis Sat. 9. v. 142.

- - - - - Et duo fortes
Lecticarios ait, quorum Laturas locem, et ſecurus Circenſes expectem.

Ita enim legendum, pro *Laturas*.

LATVRARIVS, baiulus, qui fert onus. Papias: *Corbulo geſtator manualis, Laturarius*. Ita Codex MS. pro *Latuarius*. S. Auguſtinus Serm. de Temp. 50. cap. 8.

LATVS. (1) Iuxta, *Lex*. Pactus legis ſalicae tit. 8. §. 1. *Si quis verò pomarium domeſticum, aut perarium deintus curte, aut Latus curte, furaverit, aut capulauerit.* Vbi Gloſſa marginalis, *aut extra clauſuram*. V. *Delatus* et *Legati a latere*. (2) LATVS, *ûs*, latitudo. Charta ann. 1251. e Chartulario S. Vandregeſili tom. 1. pag. 1127. V. *Leda* 3. (3) † Vectigalis ſpecies, i. forte quod *Laſtagium*. Stat. Maſſil. Mſ. *Item quod ciues Maſſiliae - - ſint perpetuo quitii et liberi de facto latuum nauium et galearum*. V. *Laſtingha*. (4) † Pars. *Homines de Villanoua a latere mane*, in Stat. Mutin. (5) † Panni vel telae latitudo, die Breite, Gall. *Lé*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1353. (6) † *A latere*, ſeorſim, ſeparate. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1417. (7) † Pro elatus, celebratus. Act. SS. t. 7. Sept. p. 396.

† LATVSCA, lactuca, Gall. *Laitue*. Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

LATVSFINIS, limes lateralis, V. *Caputfinis*, in Caput 3 de loco.

LATZONIVM, *haſtile*, in Amalthea. Germ. Lantze.

LAVACRIVS, vel f. *Leuacrius*, idem quod infra *Leuamen*, *Releuium*. Tabularium Calenſe p. 127. *Noueritis quod in noſtra conſtitutus praeſentia dictus Gaufridus de Milliaco, magiſtro Philippo fratri ſuo quitauit Leuacrios de omnibus et de terra venerabilis dominae Abbatiſſae de Kalaſitis in Coſtolaria de Milliaco - - - Actum an. D. MCCXXXIX.*

LAVACRVM, *Vas vinarium*, apud Rymerum to. 8. pag. 428.

LAVADOR, apud Aruernos, idem quod Sudarium. Inuentarium Eccleſiae Anicienſis ann. 1444. *Item duos Lavadors ſiue Sudaria tele (telae) pro mortuis, et vnum Sendale nigrum pro ſepulturis.*

LAVANCHIA, niuis moles excidens é montibus, *Lauange* apud Delphinates, quibusdam aliis *Aualange* vel *Aualanche*, Heluetis Lawine, Lauwine. Charta ann. 1323. tom. 1. Hiſtor. Dalphin. pag. 41. col. 2. V. *Lauina*.

LAVANDARIA. (1) Vel LAVENDARIA, loturae officium. Charta ann. 1260. e Chartul. S. Vandreg. to. 1. p. 859. (2) Lauacrum, *Lavanderie*, in quo panni eluuntur, quae vox occurrit in Notis Tyronis pag. 184. et in Statutis Corbeienſibus p. 2.

LAVANDARIVM, i. q. *Lauandaria* 2. Tabularium Caſaurienſe ann. 969. *Et ſine fluuio Gomano et ipſa via, quae pergit ad Leguniano, quomodo venit ad ipſum vadum de illo Lauandario in fluuio Gomano.*

LAVANDARIVS. Papias, *Fullo*, *Lavandarius*, *decorator*. Chronic. Senonienſe lib. 4. c. 19. tom. 1. Spicil. Acher. pag. 396. V. mox.

† LAVANDARVS, LAVANDARIVS, ſeruus pannis eluendis addictus. Ch. a. 1092. ap. Murat. t. 5. Antiq. p. 217.

LAVANDER, idem, qui Lauandarius, vnde Gallis *Lavandier*. Verſus deſcripti in Grammatica MS. Smaragdi.

LAVANDERIA. (1) *Lotrix*, Gall. *Lavandiere*. Computus an. 1333. tom. 2. Hiſt. Dalphin. p. 250. (2) † Lotura, Gall. *Lavanderie*. Teſtam. MſS. a. 1376. (3) Officium in eccleſia Lugdunenſi, cuius eſt pannis eccleſiae eluendis inuigilare. Acta MſS. capit. eiusd. eccleſ. ad a. 1346.

LAVANDERIVS, idem qui *Lauandarius*. Conſuetud. Toloſae rubrica de debitis art. 1

† LAVANDRIA, locus vbi panni eluuntur, in Chartul. Virzion.

LAVANHAE, purgamenta, eluuia. Gall. *Lauures*. Capitul. Gener. MS. Victoris Maſſil. an. 1322 In altero Exemplari habetur *Lauaycha*.

LAVANTAILLE. Vſus Sangerman. in Probat. Hiſt. eiusdem Monaſterii pag. 143. col. 1. *Duo Monachi in floccis ſuis accipiens cereos de manibus Conuerſorum et ibunt per Lauantaille*. An locus *ante alam*, ſeu latus Eccleſiae, Gall. *Aile?*

LAVARCHA. Vgutio: *Stiricies, vel Struciés, herba eſt quam quidam vocant Lauarcham, quia plerique ex ea lanam lauant*. Lege *Lanariam*, vt Cod. Nouiſſ.

LAVARI dicuntur capita Monachorum, cum raduntur, in Poenitentiali S. Columbani cap. 9. Cumeanus Abbas de Menſura Poenitentiarum c. 12. *Lauacrum capitis poteſt eſſe in Dominica, et in lixiuio pedes Lauare licet*. etc. Vide Regulam S. Pachomii c. 53. 54.

LAVARIVM, peluis ad lauandas manus, Gall. *Baſſin*. Coronatio Regis Hungariae apud Ludewig to. 6. p. 341.

† LAVASSERIVS, fullo. Ch. MſS. a. 1335. V. *Lauandarius*.

† LAVATOR. (1) Idem. Ch. a. 1230. apud Cenc. inter cenſus eccl. Rom. (2) Inter ſeruientes monachorum recenſetur in Ch. a. 1056. to. 1. Hiſt. Treuir. p. 400.

LAVATORIVM. (1) Πλύστημος, in Gloſſ. Graec. Lat. († In edit. πλύσιμος, *Labatorium*, leg. vero πλυσμός.) Will. Britto in Vocab. MS. *Later, dicitur Lauatorium et quodcumque vas purgandis ſordibus deputatum*. Ita *Lavoir* Picardi vocant vaſa, in quibus panni eluuntur. Pro tonſtrina monachorum videtur vſurpare Eckeardus Iunior de Caſib. S. Galli cap. 11. *Lauatoria et domus lauatoria* in Chron. Trudon. lib. 10. p. 470. et 473. neque enim Goldaſto aſſentior, qui *Lauatorium* apud Eckeardum, vaporarium aut Sudatorium interpretatur. *Lauatorii domus*, apud Matth. Paris in Vitis Abbat. S. Albani. (2) LAVATORIVM, vbi manus lauant Monachi, priusquam eant ad refectorium. Liber Ordinis S. Victoris MS. cap. 35. de Refectorio. Pro loco vbi equi lauantur, Germ. die Schwämme, in Necrol. Pariſ. MſS. (3) Cornu altaris, vbi Sacerdos lauat manus Sacra faciendo. Charta ann. 1503. apud Madox Formul. Anglic. pag 339. (4) V. *Lauatrina*. (5) † Vas fundendo aquam ad manus lauandas aptum. Annal. Praemonſtr. t. 2. Prob. p. 591.

† LAVATORIVS, i. q. *Lauatura*, in Bonacoſſa de ſeruis quaeſt. 261.

† LAVATREIVM, vbi manus lauant monachi, priusquam eant ad refectorium. Chartul. Gellon. V. *Lauatorium 2*.

LAVATRINA, idem quod *Lauatorium*, locus ſcil. in fluuio pannis eluendis addictus. Charta Aiſtulfi Regis Longob. ann. 753. apud Vghellum to. 2. p. 105 *Lauatorium*, eadem notione in Spicilegio Acheriano tom. 13. pag. 317. Varro de Lingua Lat. lib. II. de Anal. *Cum breuitatis cauſſa nomina contraherent, quo eſſent aptiora, pro Lauatrina Latrinam nominauerunt*. Vbi *Latrina* non foricam ſignificat, ſed balneum. Nonius: *Latrina et Lauatrina, quod nunc Balneum dicitur*. Duplex igitur, vt hic obiter dicam, diſtinguenda videtur originatio vt et notio vocis *Latrina*. Cum balneum ſignificat, contracta eſt ex *Lauatrina*; ſi foricam, potius a *latendo* deduxerim, quod ſeſe abdant homines, cum aluum euacuant. V. Etymologicon Voſſii.

† LAVATVRA, aqua qua aliquid lotum eſt, Gall. *Lauure*. Stat. MſS. S. Vict. Pariſ. V. *Lauanhae*.

LAVAYCHAE, purgamenta, V. *Lauanhae*.

LAVBIA, porticus, *Gallerie*, V. *Lobia*.

LAVCA, pro *Leuca*, tom. 3. Ordinat. Reg. p. 2 6.

LAVCIA, ἐνδομενίαι, *Suppellectile*, apud Ianum Laurenberg. in Supplemento Antiquarii. V. *Latiae*.

LAVCVS, V. *Laudus*. 1.

LAVDA. (1) Charta an. 1399. apud Rymer. to. 8. pag. 95. *Cum - - - - pratis, paſturis, boſcis, parcis, chaceis, Laudis, Warennis, aſſartis*, etc. Videtur legendum *Landis*. V. *Landa* 1. *) Niſi ſit Germ. Lande, ager incultus. (2) Pars officii Gothici. V. Officium Mozarabicum de S. Pelagio, to. 5. Iunii pag. 216. (3) LAVDA, LAVDIA, idem quod *Laus* 2. Tabular. Prioratus S. Iohann. Toloſ. *Et retinuit dictus Procurator - - - - in dictis rebus et proceſſione cenſum antiquum et conſuetum, cum vendis Laudis - - - - et recognouit ſe habuiſſe vendas et Laudiam et alia deuecia vsque in hunc praeſentem diem.* (4) V. *Leudis* 3.

LAVDABILIS, approbatus, erlaubt. Ita vocem hanc vſurpat Cod. Th. l. 3. de Teſtim. l. 41. de Epiſc. l. vlt. de Itiner. Munit. *Laudabile bladum*, genuinum, ſincerum, legitimum in Charta an. 1202.

LAVDABILITAS, titulus honorarius Praeſidum, Conſularium, etc. de quo copioſe Briſſonius in Formul. pag. 355.

LAVDABIS, pro *Laudabilis*, vt legendum omnino videtur. *Rogo te, Laudabis vir Defenſor*, apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. column. 58.

LAVDAMENTVM. (1) Copia, facultas, *Permiſſion*, *Germ.* Erlaubniß. Chronicon Beſuenſe pag. 550. (2) *Pactum*, conuentio. Gerhodus Reicherſp. lib. 1. de Inueſtigatione Antichriſti: *Duplicem autem eis conſpirationem vel coniurationem obiiciunt, vnam, qua Auguſtulae Imperium Friderici Imp. et contra Laudamentum in verbo Domini factum, cum Siculo Willelmo - - - - foederati ſint.* (3) Charta conuentionis. Inſtrumentum an. 1096. apud Mabillon. Diplom. pag. 618. *Laudamentum hoc iuſſu praenominati Richardi - - - - Gotafredo Epiſcopo, dictante Pontius ſcripſit.* (4) † Iudicium, ſententia arbitri. Ch. a. 1284. ap. Lam. in Delic. erudit. V. *Laudum*. (5) † Conſilium, conſenſus. Pact. a. 1150. inter Probat. t. 2. Hiſt. Occid. p. 532. V. *Laudum*.

LAVDAMINIVM, V. in *Laudeminium*.

LAVDANAE, V. *Laudunae*.

LAVDARE. (1) Arbitrari, arbitrii ſententiam proferre, apud Rollandinum in Summa Notar. c. 6. V. *Arbitrator*. Henric. Knyghton. p. 2527. et Cuiac. ad lib. 2. Feudor. tit. 20. (2) Conſilium dare, ſeu potius perſuadere. Leges Edwardi, Confeſſ. cap. 39. *Et Laudatum eſt Regi quatenus conſuetudines iuſtas - - - non aufferret.* (3) Concedere, erlauben. Vetus Charta apud Ioh. Columbum: *Comes conceſſit eis, Laudauit terras et feuda eorum ad ſuam fidelitatem et ſeruitium.* Charta Comitis Ceritanienſis in Diario Ital. D. de Montfaucon p. 7. *Dono et Laudo ſupra dictum monaſterium Domino Deo et S. Mariae Craſſae et Abbati et Monachis.* (4) LAVDARI ET COLLAVDARI dicitur, qui ritu ſolemni ad ſupremam aliquam dignitatem eligitur aut euehitur, cui nempe *laudes* dicuntur. V. *Laus*. Occurrit paſſim in Chron. MS. Andreae Danduli. Tabularium Monaſterii S. Theofredi, in Dioeceſi Anicienſi: *Vt nullus Abbas in eodem coenobio Laudetur aliquando a fratribus, aut ordinetur ab Epiſcopo, niſi prius*, etc. V. *Collaudare* ſuo loco. (5) Approbare, conſentire. Chronicon Beſuenſe pag. 583. *Donum - - - - ſuper altare poſuit, et filiam ſuam Laudare fecit.* Leges Monſpelienſes MSS. c. 71. *Quilibet habitator Montiſpeſſuli pro domo vel locali ſuo, cuiuscumque ſit pretii, debent ſaluare cuppas et leſdas, et Baiulus Montiſpeſſulani debet ei Laudare illam domum vel locale.* (6) † *Laudes* pro alienando fundo percipere. Ch. a. 1369. t. 5. Ordin. reg. Fr. p. 389. (7) † LAVDARE SE DE ALIQVO, phraſis Gallica, *ſe louer de quelqu' un*, alicuius beneuolentiam praedicare. Ch. a. 1210. t. 1. Hiſt. Nem. Prob. p. 48.

LAVDATICVM, in veteribus Chartis Regum Francorum primae et ſecundae ſtirpis paſſim occurrit inter tributa, a quibus eximuntur Monaſteria, nulla alia notionis indicatione. In Vita Aldrici Epiſcopi Caenom. num. 56. apud Doubletum in Hiſt. Sandionyſ. p. 656. Beslium in Epiſc. Pictauienſ. p. 28. Chiffletum in Trenorch. pag. 193. Baluzium in Appendice ad Capitul. n. 21. 47. et alios. *Lode*, in Conſuetud. Britannica art. 317. et Senonenſi art. 20. His addere iuuat, *Laudatici* mentionem conſtanter fieri, vbi enumerantur tributa, quibus eximuntur naues à Principibus conceſſae ad *vtilitatem et neceſſitatem* Monaſteriorum.

LAVDATIO. (1) Idem quod *Laudes* in *Laus* 4. in Charta Philippi Aug. an. 1185. in Hiſtoria Vaſtinenſi pag. [illegible] *Laudationes et venditiones, ſicut habitae ſunt, reddentur.* (2) Iuſſus, conſenſus, conceſſio. Ch. ann. 1069. tom. 6. Spicil. Acher. pag. 442. *Concedo omnipotenti Deo et S. Mariae atque S. Stephano (Niuernenſi) - - - et Canonicis ibidem Deo ſeruientibus ac ſeruituris, per Laudationem D. Hugonis Epiſc. et D. Gofridi Autiſſiod. Praeſidis, etc.* Alia an. 1201. e Tabulario Maurigniacenſi: *Promiſerunt quod contra Laudationem et conceſſionem de cetero non venient.* V. *Laudare* 5. (3) Conventio, pactum. Forma iuramenti à Toloſanis praeſtiti Legatis Innocentii III. P. P. apud Catellum cap. 6. Hiſt. Comitum Toloſ. pag. 236. et in Actis SS. Martii pag. 412. *Qui omnes pro ſe ipſis et pro omnibus eorum ſociis, qui tunc erant de Capitulo, et pro vniuerſis hominibus, et feminis Toloſae, praeſentibus et futuris, hoc mandatum, confirmationem et Laudationem à praefatis Legatis receperunt.* (4) ✝ Quod domino feudi pro facultate alienandi fundum ſoluitur. Ch. Mſ. a. 1221. V. *Laus*.

LAVDATOR. (1) Arbiter. Knyghton. pag. 2526. Vita B. Iohannis Nepomuceni tom. 3. Maii pag. 670. V. *Laudare* 1. (2) LAVDATOR TESTIVM, qui teſtes *laudat* ſeu approbat, firmans eos eſſe viros probos et dignos, quibus fides habeatur. Leges Ludouici pii apud Muratoꝛ. to. 1. part. 2. p. 127. *Martinus dedit vadimonium deprobare, et modo eſt paratus cum teſtibus et teſtium Laudatoribus.* V. *Landare* 5.

✝ LAVDELA, i. q. LAVDEMIA, in Ch. Mſ. a. 1294.

LAVDEMIA, idem quod *Laudes*, in *Laus* 4. id quod Domino feudi ſeu territorii ſoluitur pro facultate alienandi tenementum. Epitome Conſtitut. Eccl. Valent. to. 4. Concil. Hiſpan. pag. 167. *In quibuscumque adminiſtrationibus, pro Laudemiis non valeat fieri aliqua gratia vltra tertiam partem.* LAVDEMIVM. Praeceptum Ludouici X. Franciae Regis an. 1315. apud *de Lauriere* 1. Ordinat. pag. 554. LAVDAMINIVM. Conſuetud. Auſciorum MSS. an. 1301. art. 41. LAVDIMIA, pari perinde ſignificatu. Charta Rotroci Comitis Perticenſis an. 1136. *Equitaturas, Laudimia, releuamenta, tallias corueias, biennos etc.* Pactum inter Iacobum Aragon. Regem et Berengarium Magalonae Epiſc. an. 1271. *Eſt etiam ſciendum quod de ſupra dictis excipiuntur vſatica, Laudimia, conſilia etc.* LAVDVMINIA. Charta Clementis PP. pro Monaſterio S. Iohannis Angeriac. e Chartulario eiuſd. Monaſterii pag. 397. Occurrit rurſus pag. 398. LAVDIVM, LAVDVM, eadem rurſus notione. Charta Guill. de Bellauaura Epiſcop. Cabilon. ann. 1297. inter Inſtrum. tom. 4. Gall. Chriſt. col. 253. LAODIVM. Charta an. 1322. apud Meneſtrerium in Probat. Hiſt. Lugdun. pag. LII. col. 2. LAVDIMIVM, conſenſus. Statuta Maſſil. lib. 1. c. 30. *Si quis in Maſſilia emit vel emet rem aliquam vel iura aliqua, vnde fieri debeat publicum inſtrumentum, in quo vel in quibus neceſſarium ſit Laudimium, Domini vel conſenſus, a quo tenentur res illae ad cenſum aliquem inde dandum etc.*

✝ LAVDERIA, cenſus, praeſtatio. Teſtam. Mſ. a. 1491.

LAVDES. (1) Retis genus. Litterae Renati Comitis Prouinciae an. 1479. in Priuilegiis Piſcatorum Maſſil. *Veſtra*

ſtra praedicta ordinatione et ceſſando corre ad tonairas, de Laudes fecerunt ſenchas in magna quantitate. (2) Aliis notionibus V. in *Laus*.

LAVDIA (1) V. *Lauda* 3. (2) † Panni ſpecies, f. a Laudenſi vrbe, vulgo *Lodi*, appellata. Teſtam. Mſ. ann. 1372.

LAVDIDIGNVS, vnica voce *ἐπαίνου ἄξιος*, in Gloſſis Graec. Lat.

LAVDIFICARE, *ὑμνεῖν*, in Gloſſ. Graec. Lat.

LAVDIFLVVS, laudum plenus. Vita S. Iſidori Hiſpal. to. 1. Aprilis p. 363. Concil. Hiſpan. pag. 161. col. 2.

LAVDIMIA, V. in *Laudemia*.

LAVDINIA, V. *Laudimiae*.

LAVDIS. (1) Compoſitio, mulcta, V. in *Laudis*. (2) Cithara, teſtudo, ex Germ. *Laute*, vti hoc a *Lauten*, ſonare, reſonare, tinnire. Gallis *Luth*. Certe apud Fortunatum in Epiſtol. ad Gregor. Turon. ad lib. 1. Poem. *Leudus*, ſonum ſignificat: *Apud quos nihil diſpar erat, aut ſtridor anſeris, aut canor oloris, ſola ſaepe bombitans, barbaros Leudos harpa relidebat.* LEVTVM dixit Petrarcha in Teſtamento: Italis *Luto* et *Liuto*. Ioſephus Scaliger ad Manil. ab Arabico *Alland* etymon accerſit, vt et Bochartus lib. 1. de Colon. Phoenic. cap. 2. Vide Turcograeciam Cruſii p. 210. (3) Idem quod mox *Laudum*, ſententia arbitri. Literae Ludouici VII. ann. 1145. apud de Lauriere tom 1. Ordinat. pag. 10. *Quodſi infra vrbem aliquid foriſfecerint, pro Laude Baronum ipſius ciuitatis emendabunt.*

LAVDISONVS, vt *Laudiſonus*, vel laudes canens. De S. Yuone Epiſc. Perſae tom. 2. Iunii pag. 290

† LAVDISSA, a Prouinc. *Lauiſſe*, vel *Loniſſe*, domus pars, quae tecto ſubeſt, niſi idem ſit quod *Lobia*. Ch. Mſ. a. 1383. ex Tabul. Maſſil. *Actum in quadam Laudiſſa palatii regii Barchinonenſae.*

LAVDIVM, V. *Laudemia*.

† LAVDOCIA, *la nasita expectata*, in Gloſſar. Ital. Lat. Mſ. V. *Laudus* 1.

LAVDOSIAE, inter ornamenta muliebria numerantur apud Murat. t. 2. Script. p. 155.

LAVDVM. (1) Clarigatio, repreſaliae, Gall. *Repreſſailles*, Ius recipiendi quod ſuum eſt, atque ob id manum injiciendi in bona vel corpus debitoris; item, Charta qua cuipiam illud ius conceditur, Gall. *Lettres de marques*. Statuta Maſſil. lib. 2. cap. 30. de *Laudo* concedendo ciuibus Maſſiliae. Haud ſatis ſcio, an eadem notione Chronicon Siciliae, tom 3. Anecd. Marten. col. 28. et 29. *Interea communi Meſſanenſes retinentes ſe ſub dominio dicti Regis Caroli et nolentes in praedictis ſequi veſtigia praedictorum Panormitanorum . . . venerunt cum hominibus et galeis per... cium principatus, ad Portum Panormi, excellenter ſunt alta voce clamantes in eodem portu Laudum ſeu ... ſum dicti Regis Caroli.* (2) ... loquo eſt ſententia arbitri. ... Triuettus ann. 1293. *Rex ... dicto eorum* (arbitrorum) ... *ſub certa obligatione ſe ſ...* Charta ann. 1345. *Nos contra ſacere, vel venire de iure vel de facto . . . omni Laudo, arbitrio, dito, diffinitioni, et pronunciationi eius etc.* V. *Laudare* 5. (3) † Conſenſus, approbatio, i. q. *Laudamentum* 1. Ch. Mſ. a. 1455. (4) Idem quod *Laudemia*, V. in hac voce. (5) † Statutum, decretum, in Correct. Statut. Cadubr.

LAVDVMINIA, V. in *Laudemia*.

LAVDVNAE, Papiae, *Eccleſiaſtica vaſa*. Anaſtaſius in Hadriano PP. pag 110. *Fecit in Baſilica B. Hadriani cereoſtata argentea penſ. libr 12. Similque et Laudanas duas ex argento penſ. libr. 8. quas poſuit ſuper rugas in presbyterio vbi arcus de argento extitit.* Sed ibi, vt apud Papiam, Codices alios *Laudunas* praeferre monent Editores. Proinde euaneſcit Bulengeri coniectura, qui *Laudanas* ait fuiſſe ornamenta aurea, vel argentea, quaſi virgas, quae ſuſpendebantur ante altaria, aut rugis imponebantur, a *laudando* dictas, qui in laudem et honorem martyrum ponebantur: friuolum ſane etymon. Apud Muratorium to. 3. pag. 188 *Laudinas* legitur ad marginem.

LAVDVS. (1) Species nauis, Maſſil. *Leuge.* Charta ann. 1357. ex Archiuo Epiſcopatus Maſſil. *Cum eſſet ſuper quodam Laudo, quem ibi naufr. nauis et cepit, cuius erat dominus et patronus, etc.* Mox recurrit ibi. † Mendoſe *Laucus* pro *Laudus* in Ch. Maſſil. Mſ. a. 1337. (2) Pro *Lautus.* Charta S. Karileſi in Actis Epiſcoporum Cenom. pag. 82.

LAVELLVM vel LAVELLVS, loculus, arca ſepulcralis, Ital. *Lauello.* Vita S. Anſelmi Abbat. Nonantul. Sec. 4. Benedict. part. 1. pag. 12. *Tunc flentes Fratres et pſallentes ſuper B. viri corpus - - - condiderunt illud in marmoreo Lauello, infra ora[illegible] B. Dei Genitricis et Virgi[illegible]riae.* Vita S. Mercurialis Epi[illegible]n. 23. tom. 3. Aprilis pag. 756. [illegible] *illi tribuit Eccleſias baptiſmales, [illegible]tini ſcilicet, quae vocatur in [illegible], ſed melius in Lauacro, et S. [illegible]i.* Quo in loco vas Lauatorium intelligo, non ſepulcrum. V. *Labrum.*

LAVENDARIA, V. in *Lauandaria.*

† LAVERIA, lapicidina, vnde lapides, *Lauiae* dicti, eruuntur. Ch. a. 1396. in Chartul. Lingon.

† LAVEZIA, Ital. *Laueggio*, labes, caccabus. Stat. Aſtae.

† LAVEZIVM, veſtimenti genus. Teſtam. a. 1197. ap. Zanetti de Orig. et antiq. monetae Venet. *Lego Stanae ancillae meae - - vnum meum mantellum, et vnum ſeclum, et vnum lauezium.*

LAVEZOLVM. Charta ann. 1148. apud Puricellum in Ambroſiana Baſilica pag. 704. *Et habuerunt refectionem - - - in ſecundo pullos plenos, et carnem porcinam cum piperata, et turtellam de Lauezolo, etc.*

† LAVFETVS, armorum ſpecies. Form. Mſ. Cod. 7657. *Diuerſis armorum generibus praenominati, vt puta, gladiis, platis, pauiſeriis, ſervelleriis, lauſetis, etc.*

LAVHVNDREDVM, V. *Lawehundredum.*

† LAVIA, lapidis ſpecies, Gall. *Laue.* Ch. a. 1265. in Chartul. Lingon. V. *Laueria* et *Lauſa* 2.

† LAVCARIA, *Prov. velocitas, celeritas.* Gloſſar. Prouinc. Lat. Cod. 7657.

LAVINA. (1) Vel LABINA. Gloſſae Iſidori: *Lauina, Lapſum inferens.* Perperam in Excerptis Pithoeanis, *Lubina.* Idem lib. 16. Orig. cap. 1. *Labina, eo quod ambulantibus lapſum inferat, dicta per deriuationem a labe.* Gloſſae eiusd. *Lubricum, lutum cum Labina.* Gloſſ. Longob. S. Germani Pariſ. *Labina, lapſum inferens, aquae petruium, alluuiones.* S. Hieronymus Epiſt. 113. *Caeterum amat Deus hominem, vt artifex fabricam; ſed odit mala opera, quibus fabrica vergit in lapſum; et cogitur in Lauinam.* Infra, *ſicuti aliquem feceris inceſſibus gradientem repentino caſu, aut marmoris laeuitas aut Lauina pauimenti, ſubuerſa pedum tutela, conterſit, etc.* Hinc *Labina*, pro paludoſo loco. *Terra labilis*, dicitur in Gloſſis MSS. ad Diſticha Magiſtri Cornuti. Ioannis de Ianua, eſt *terra aquoſa et mobilis, et labilis, in qua quis facile labitur.* Papias: *Labina lapſum inferens, dicitur alluuio. Labina, terra aquoſa et mobilis, in qua quis labitur, dicta a labe, vel quaſi lapſum inferens.* Charta Henrici VI. Regis Angl. tom. 2. Monaſt. Angl. pag. 372. *Iamque diuerſi ligei noſtri, iuxta praedictum Hoſpitale tempore hyemali et noctanter tranſeuntes, ſi ipſi ibidem hoſpitalitatem non haberent, in aquis, Labinis, et mariſcis ſaepiſſime periclitarentur.* Rhaeti etiamnum hanc vocem retinent: conglomeratas enim niuium moles de ſummis Alpibus decidentes *Lowin*, id eſt, *Lauinas* vocant, vti obſeruatum a Stumpfio et Simlero; atque inde forte perinde apud Gallos vox *Lauine* ſeu *Ravine*, Occitanis *Labaſſi*, qua aquarum ex niuibus confectarum, et ex montibus in agros excurrentium copiam denotamus. V. *Lauanchiae.* (2) † Apud Mabill. to. 2. Muſei Ital. p. 202. vbi Cod. Mſ. Bibl. reg. habet *Saninam*, vnde *Sauinam* emendate facile eſt.

† LAVIRE, humectare, aqua aſpergere. Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

LAVITIVS, V. *Panis lauitius.*

† LAV-

† LAVMIVM, pro *Laudimium*, in Ch. Mſ. a. 1212. V. *Laudemia*.

LAVNECHILDE, et LAVNEGILT, reciprocum donum, ſeu pretium quodammodo rei donatae, *ἀντίδωρον*. *Donatio rei ſimilis, ſiue remuneratio*, Boherio. Papias: *Launecluld id eſt talio*. Placitum an. 814 apud Murator. to. 2. parte 2. col. 362. *Scaptolfus ſua ſponte ceſſit et perdonauit eis ipſos CXC. mancos, et ſuſcepit ab eis Launechild ſimiliter manitias par vnum*. Vide ibidem col. 930. Ex his patet, nullam fidem habendam veteri Gloſſario apud Lindenbrogium, vbi *Launechild ſine ſolennitate teſtium*, vertit. De vocis etymo vide Somneri Gloſſarium Saxonicum in *Lean*.

LAVORATIO, quaeſitum, acquiſitum, in Ch. Mſ. Seculi XI. V. *Labor* 2.

† LAVORIA, fructus cuiusuis generis ex agris cultis. Ch. Mſ. a. 1398.

LAVORITIVM, V. *Laboritium*.

† LAVORIVVS, arabilis, Gall. *Labourable*. Ch. Mſ. a. 1076. V. *Laboratiuus*.

LAVPIA, porticus ſpecies, V. in *Lobia*.

LAVPREDA, muſtela vt videtur. Gall. *Lamproie*, apud Petrum Damiani Opuſc. 20. Cap. 4. V. *Lampetra* et *Naupreda*.

LAVRA, monaſterium, apud Anaſtaſium in Hiſt. Eccleſiaſtica et apud Paulum Diac. in Hiſtor. Miſcella lib. 24. p. 762. quemadmodum *λαύρα* vſurpatur apud Graecos ſcriptores. Differebat tamen *Laura* a Monaſterio, quod, vt ait Cyrillus in Vita S. Sabae, in Coenobiis illi viuerent, qui vitam exercebant communem: in *Lauris* vero, qui a congreſſione ſeparatam et quietam. In *Laura* igitur vitam exigebant Anachoretae, ſuis quique diſtincti cellis, vnique ſuberant Abbati. LABRA pro *Laura*, habet Concilium Lateranenſe ſub Martino PP. pag. 423. Edit. 1618. quomodo *λάβρα* Epiphanius contra Arianos.

† LAVRAGIVS, Lauracus, vel Lauriacenſis, Gall. *de Lauraguais*. Ch. Mſ. a. 1316.

LAVRARIVS, pro *Labrarius*, ſeu *Laborarius*, colonus, agricola, Gall. *Laboureur*. Charta Anſoldi Abb. Compend. e Tabulario eiusdem Coenobii. V. *Labor* 3.

LAVRATVM, LABRATVM, imago Principis, *Thoracida, στηθάριον*, quod, vt plerique cenſent, laurea caput cingeretur. De Conſtantino Lactantius de Mortibus perſecutor. n. 25. *Paucis poſt diebus Laureata imago eius allata eſt ad malam beſtiam. deliberauit, an ſuſciperet* - - - - *ſuſcepit itaque imaginem admodum inuitus etc.*

LAVREA, V. *Corona ferrea*.

LAVREARE, decorare, coronare. S. Petrus Chryſologus, Serm. 66. *Vbi poſtes tuos ſuis ulceribus Laureauit* (Lazarus) *ibi ſanie pinxit* [illegible] *as?* Iohan. Sariſber. Epiſt. [illegible] Eccleſia Martyrum ſanguine [illegible]atur.

LAVREATAE LITERAE, [illegible] rum indices. Plinius lib. 15. [illegible] vlt. *Laurus praecipue laetitiae victoriarumque nuncia additur literis, et militum lanceis pilisque*. Schol. Iuv. Sat. 4. *Si victoriae nunciabantur, laurus in epiſtola figebatur: ſi autem aliquid aduerſi, pinna figebatur*. Ammianus l. 16. de Iuliano Imp. *Et ſi verbi gratia, eo agente tunc in Italia, dux quidam egiſſet fortiter contra Perſas, nulla eius mentione per longiſſimum textum facta, Laureatas literas ad prouinciarum damna mittebat, ſe inter primores verſatum cum odioſa ſui lactatione ſignificans*. Vide Theodorum Marcilium ad Perſium, Demſterum l. 10. Antiq. Romanarum, Carolum de Aquino in Lexico Militari V. *Nuncii militares etc.*

LAVREOLVM, ferramenti Chirurgici Species, apud Caelium Aurelian. lib. 5. Chron. cap. 2. Scalpreolum *σμίλιον*.

† LAVRERRA PLACA, chirothe[ca] laminis contecta. Ch. a. 1320. to. 4. Hiſt. Occit. Prob. p. 162. V. in *Plata* 1.

LAVRIENDRVM, *ῥοδοδάφνη*, in Gl. Graec. Lat. MS. Editum habet, *Taxus, Lauria, andrum, viburna*. Se[d] videtur legendum *Lauridendrum*, *ῥοδοδάφνη* enim *ῥοδοδένδρον* etiam Graecis dicitur.

LAVRNA, menſurae ſpecies, in Charta an. 1207. apud Vghellum, to. 7. pag. 594. niſi mendum ſubſit. Locus exſtat in *Cartatoria.* V. *Lagena.*

LAVROS OPERIRE, maleficii, aut ſortilegii ſpecies. Priminii Excerpta de libris Canonicis. *Non vulcanalia et Kalendas obſeruare, Lauros operire, pedem obſeruare, effundere ſuper truncum frugem etc.*

LAVS. (1) Conſilium. Roger. Houeden. p. 729. *Rex Angliae aſſignabit ei in terra ſua ad laudem et conſilium regis Franciae etc.* V. *Laudare* 2. (2) Donatio ſeu potius *conceſſio.* Ch. a. 1150. ap. Ruffium in Comit. Prouinciae p. 133. *Facta eſt haec laus ſi*[illegible]*ſio in clauſtro etc.* V. *Lau*[illegible]) Conſenſus. Ditmar. l. 2. p. 22. [illegible]*ia et laude Imperatoris et fi*[illegible] (4) LAVDES, pro eo quod [illegible] feudi ſ. territorii ſoluitur [illegible]ultate ſeu conſenſu alienandi [illegible]menta. Ch. Mſ. a. 1274. V. *Laudi* et *Laudemia.* (5) († Gall. *Las,* piſcariae ſpecies.) Charta Roberti Comitis Aruerniae an. 1284. apud Baluz. tom. 2. Hiſtor. Aruerni pag. 134. *Nec permittemus aedificari a nobis ſeu ab aliquo alio aliquod molendinum* [illegible] *ſeu laus ſeu malleos infra* [illegible]*es ſuperius nominatos.* (6) LAVS, LAVDES, pars vltima officii nocturnalis: ſeu Pſalmus 148. et duo ſequentes, qui poſt Matutinos et Benedictiones cantantur, vt eſt in Regula S. Benedicti cap. 12. LAVDES dictum *Alleluia*, quod poſt Epiſtolam decantatur. Concilium Toletanum IV. can. 12. *Laudes poſt Apoſtolum decantari, priusquam Euangelium praedicetur, dum canones praecipiunt poſt Apoſtolum, non Laudes, ſed Euangelium annuntiare.* Vbi *Alleluia* ſignificari probat Mabillonius l. 1. De Liturg. Gall. c. 4. ex Iſidoro qui de diuinis officiis cap. 13. ſcribit: *Laudes, hoc eſt, Alleluia canere*; et ex Walafrido Strabo, quem vide loco Liturg. Gall. citato. LAVS PERSONVS, in Breuiario Mozarabico appellantur Reſponſoria quae in nocturno officio decantant Mozarabes; teſte Mabillonio in diſquiſitione de curſu Gallicano. num. 16. (7) [illegible] *IV.*

LAVS DIVINA, officium eccleſiaſticum. Vita B. Stephani Abbatis Obaſin. lib. 1. cap. 7. (8) LAVDES etiam dictae acclamationes publicae, quae fiebant Principibus, cum inaugurabantur, vel in Theatris, aut in Eccleſia, atque adeo in celebrioribus ceremoniis. Mamotrectus ad lib. 1. Machab. cap. 5. *Fauſta acclamantes, i. Laudes de felicitate et proſperis ſucceſſibus decantantes.* Ammianus lib. 17. extremo. Annales Francorum Fuldenſes de Arnulpho Imp. *Regem honorifice cum Laudibus et hymnis ſuſcipientes ad vrbem perduxerunt.* Luithprandus l. 3. c. 7. *Ad Palatinum autem minime transfretauit, Laudesque iuxta conſuetudinem Porphyrogenito minime decantauit.* Idem in Legatione de Nicephori Phocae Imp. patre: *Cui itidem vt filio Graeci in Laudibus, primo inuentis ſuis, Deus annos et multiplicet, conclamant.* Panegyricus Berengarii Imp.

> - - - - *Carolum ſic aduenientem*
> *Suſcepit laudum modulamina dulcia cantans.*

Vbi *Laudes* non fuere carmina in Laudem Principis compoſita, quod volunt viri docti, ſed merae acclamationes.

† LAVSA. (1) Pro Alauſa vel Aloſa, piſcis, Gall. *Aloſe.* Ch. Mſ. a. 1310. (2) LAVSA, LAVZA, lapidis ſpecies, qua domibus cooperiendis et ſternendis ſolariis vtuntur, Gall. *Dalle*, Germ. Flieſe Ch. a. 1356. t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 185. 259. (3) Lapicidina, vnde *Lauſae* eruuntur, in Ch. Mſ. a. 1261.

LAVSANTES, *lauantes*, Papias editus et MS. Forte legendum *Laudantes.* V. mox *Lauſare.*

LAVSARE, *laudare*, Ioanni de Ianua; qui addit, *Lauſans, Laudans*, V. *Laudantes.* † Gloſſar. Prouinc. Lat. Cod. 7457. *Lauſar, Prov. laudare, Lauſare frequentatiuum, canere, commendare, Lauſor, Prov. Lauſor, oris, laus.*

† LAVSATVM, ſolarium *lauſis* ſtratum, in Ch. Mſ. a. 1346.

LAVSERA. Verſus Eucheriae, lib. 4. Epigr. vet. pag. 188.

Nectareum vitiet nunc Lauſera terra roſatum,
Mellaque cum fellis, ſint modo mixta malis.

Vbi legendum videtur, *vitient nunc Laſera*, etc.

LAVSISSA. Regeſtum Guillel. Ferandi Notarii Maſſil. *Actum in quadam Lauſiſſa palatii Regis Barchinoniae.* † Leg. *Laudiſſa*, V. in hac v.

LAVSOR, V. *Lauſare.*

LAVSVM, V. *Laudum* 1.

LAVSVS, idem quod *Laus*, conſilium. Tabular. Foſſatenſe fol. 138. *Ad Lauſum duorum hominum.* V. *Laus* 1.

† LAVTIA, LAVTITIA, *delicatives viandes. Lautioſitas, delicativeté.* Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684.

LAVTICIA, V. *Lautia* et *Latiae.*

LAVTITAS, πολυτέλεια, in Gloſſ. Graec. Lat.

LAVTITIA, *aqua farina conſperſa.* Gloſſ. Iſidor. Feſtus habet: *Lautitia, Farina appellatur ex tritico aqua conſperſo.* Suetonio *Lautitia* dicitur elegantia, mundicies in cibo et veſtitu. *Lautitius cibus*, delicatior, cupediae, in Vita B. Helenae Vtin. tom. 3. April. p. 257. V. *Latiae* et *Lautia.*

LAVTOMIA, ſpecies navis. Fridegodus in Vita S. Wilfridi cap. 46.

Carpebant placida liberatis aequora velis
Figitur et notis vehemens Lautomia arenis.

† LAVTOR, lauator, t. 10. Collect. Hiſt. Fr. p. 69.

LAVTVM, V. *Lahutum.*

LAVTVMIAE, vt libri melioris notae praeferunt, quaſi λατομίαι, vel vt in aliis habetur, *Latomiae, Latumniae, Latumae etc.* lapicidinae generatim, ſpeciatim vero carcer Syracuſanus, quem deſcripſit Tullius Orat. 5. in Verrem Cap. 27. Varro lib. 4. de Lingua Lat. *Quod Syracuſis, vbi ſimili de cauſſa cuſtodiuntur, vocantur Latomiae, et de Latonia translatum.* Gloſſ. vet. apud eund. Turnebum lib. 28. c. 6. *Latumiae Carceres apud Syracuſas.* Hinc *Latumiae* ad quoſuis carceres translatae. Vlpianus leg. 1. §. vlt. de Aleatoribus. *In Lautumias vel vincula publica ducatur.* Gloſſ. Sangermann. MS. no. 501. *Lautomia, cuſtodia carceris.* Papias: *Lautumnia, Carcer.* Iſidorus lib. 5. cap. ult. *Lautumna, ſupplicii genus ad verberandum aptum, inuentum a Tarquinio Superbo ad poenas Sceleratorum. Iſte enim prior Lautumnas, tormenta, fuſtes, metall'a atque exilia adinuenit, et ipſe prior ex Regibus exilium meruit. Lautumnae* hic ſunt *Lapicidinae*, ad quas mittebantur ſcelerati, vt olim ad fodinas metallorum. Illas autem Iſidorus definit *Supplicii genus ad verberandum aptum*, quod in eis deſidioſi verberibus adigerentur ad laborem. De hujusce modi *Lau* ſeu lapicidinis Plautum intell ait: *Vel in Lautumiis vel i mauelim aetatem agere.* V. C

† LAVTVS, cithara, teſtud *Linto*, Gall. *Luth*, Germ. Stat. crimin. Cuman. a. 83. V. *L dis* 2.

LAVZA, V. *Lauſa* 2.

† LAVZENGA, adulatio, ſeu falſ laus, Ital. *Luſinga*, Hiſp. *Liſonge* Ch. a. 1197. t. 3. Hiſt. Occit. Prob p. 152. V. *Loſinga.*

LAWEHVNDREDVM, LAVEHVNDREDVM, lex *Centenae* ſeu part comitatus vel regionis, ab Anglic *Law*, lex, et *Hundred*, centum vnde *Hundredus, Centena*, de quibu ſupra. Charta an. 1258, apud Ma dox Formul. Anglic. p. 161.

LAXA. (1) Lorum, habena. *Laxa le porariorum*, Gallis, *une Laiſſe Levriers*, in Charta Walteri de Ga Comitis, apud Edw. Biſſeum in N tis ad Vptonum p. 86. (2) Donat legatum. Charta Raymundi Comit S. Aegidii, apud Catellum et in Inſtrument. to. 2. Gall. Chriſt. c 230. *Qui impugnare praeſumſerint d nationes et laxas quas illi faciunt, ad dominici ſepulcri liberationem dunt.* LEXIA, vox eiusdem n tionis et originis, niſi a *Lex*, *Legs*, legatum, etymon ducan Charta Iacobi Regis Aragoniae a 1272. *Volumus etiam quod donat nes et Lexiae quas fecimus de Caſt et aliis rebus, habeant plenariam f mitate*

mitatem. LESSA, eodem perinde ſignificatu, in Monaſt. Angl. to. I. p. 562. *Eleemoſynas quas mei homines facient de ſuis decimis, atque Leſſas de ſuis ſubſtantiis, Deo et S. Nicolao concedo.* LESSVM, in Charta Manaſſis Epiſcopi Aurelienſis an. 1142. LESSA, Cowello et Anglis IC. ſignificat locationem terrarum et tenementorum alicui factam; vox, vt videtur, eiusdem originis.

LAXAMENTVM PRETII, Gallis *Rabais*, Nachlaß, in leg. 2. Cod. Th. Tributa in ipſis ſpeciebus, etc. V. *Laxare.*

LAXAMINA, *habenae*, in Gloſſis Iſidori et Pithoeanis, vox videtur eiusdem notionis quae *Leſſia*, funiculus. [illegible]*xa* et *Laxa 1.* Graeuius ſuſpi[illegible] ſcripturam hanc eſſe mendo[illegible] eo Papiae loco: *Laxamentum*, [illegible], *requies*, *intermiſſio.* Sed ſi [illegible]ndo caret, inquit, *Laxamina* dictae ſunt habenae, quia poſſunt laxari. Recte; ſic enim χαλινὸς Graeci a χαλᾷν, laxare, deduxerunt.

LAXARE. (1) Nude pro *laxare* ventrem, aluum ducere, purgare. Chronicon Anonymi Salern. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 212. (2) Dimittere, ſinere, Gall. *Laiſſer.* Geſta Purgationis Felicis: *Dico illi ego: Moleſtus es mihi, tu homo immiſſus es: Laxa hinc te a me*, id eſt, *recede.* Galli dicunt: *Laiſſez moi là.* Gregor. Turon. lib. 2. Hiſt. c. 41. *Quod minarentur ſibi caeſariem ad creſcendum Laxare.* (3) Item pro relinquere, dimittere, *Laſcher.* Idem Gregorius l. 4. c. 16. *Omne quod circuiui, Laxare non potero, ſed ſub mea hoc poteſtate . . . cupio retinere.* Teſtamentum S. Fulcranni Epiſc. Lutevenſis ſub finem: *Vineas quas Aldegerius et Focediſclus laxauerunt mihi, domno Gontardo, etc.* Baldricus Noviom. l. I. c. 17. *Vt militiae cingulo poſthabito, Laxatoque coniugio, monaſtico habitu ſumpto, ſub ſanctae conuerſationis regula ſe conſtringeret.* Sic enim reſtituendum videtur, pro *Laxoque.*

LAXATIO. (1) Emiſſio e cuſtodia, Gallis *Elargiſſement.* Chartular. Turenae an. 1334. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. p. 189. (2) † Ceſſio, rei poſſeſſae dimiſſio. Ch. MS. a. 1063. (3) † LAXATIO CARNIS, tempus quo carnium eſus *laxatur*, ſeu iis veſcendis finem imponunt, *Carnipriuium.* Ch. ao. 1094. t. 4. Cod. Ital. dipl. p. 1536. LAXATIO RETIVM, V. *Tragal.*

LAXATIVVS, vox medica, Gall. *Laxatif*, qui mouet aluum. Vſi ſunt Cael. Aurel. lib. 2. Tard. c. 3. et Apul. de Herbis cap. 6. † LAXATIVA, in Gloſſar. Prouinc. Lat. Cod. 7657.

LAXIATVS, dimiſſus, interruptus. Geſta Manfredi et Conradi Regum apud Murator. tom. 8. col. 607. V. *Laxare.*

† LAYA. (1) Syluae portio caedenda, ſignatis arboribus deſignata. Ch. MS. a. 1310. V. *Laia* et *Leda 3.* (2) Lamina, Gall. *Lame.* Stat. Auellae a. 1496.

LAYCATVS, V. *Laicatus.*

† LAYDA, quaeuis praeſtatio, vel quoduis tributum, maxime quod pro mercibus penditur. Ch. a. 1318. t. 12. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 405. V. *Lendis.*

LAYETA, capſa, capſula, Gall. *Layette.* Inuentarium Eccleſiae Nouiom. an. 1419. *Vna parua Layetta, in qua ſunt plures peciae argenteae omnes vel deauratae.* Potiſſimum dicitur de capſulis archiuorum, in quibus per ordinem diſtribuuntur et aſſeruantur MSS. hacque notione paſſim occurrit in catalogis MSS. chartarum S. Bertini. Vox ducta a *Lagena*, ſi credimus Borello; ſi Menagio, a *Capſula.*

LAYGNERIVM, V. *Laignerium.*

† LAYNAGIVM, i. q. *Lignagium*, ius ligna exſcindendi in nemoribus. Ch. MS. a. 1375.

LAYNERIVS, V. *Lanarius 2.*

LAYRERIVS, V. *Lareri us.*

† LAYRONERIA, ſpelunca latronum. Lit. remiſſ. MS. a. 1379.

† LAYSANAE, immunditiae. Ch. a. 1352. t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 150.

† LAYSSA. (1) Lorum, habena, Gall. *Leſſe.* Ch. MS. a. 1361. V. *Laxa.* (2) V. *Laiſſa.*

LAZANA NEMORIS, portio ſiluae longior, quam latior. Codex cenſualis MS. Humberti de Villaribus Domini Caſtellarii in pago Dumbenſi an. 1391. *Iohanes Champagnon fuconerius et burgenſis Caſtellarii tenet vnam Lazam nemoris ſitam iuxta nemus Petri de Montſerrandi domicelli.* ✝ Forte i. q. *Laia 1.*

LAZARI, leproſi, Gallis *Ladres:* ſic dicti, quod eorum domus ſeu Eccleſia extra muros Hieroſolymitanae vrbis ſita, *ſancto Lazaro* dicata eſſet. De hac mentio fit in Monaſtico Anglic. to. 2. p. 397. et 399. Charta Ludov. Regis, ex Tabul. S. Cornelii Compendienſis: *De infirmis qui et leproſi, vulgo autem Lazarii nominantur.*

LAZARRAZINA, annulus, forte ſic dictus a lapide *Lazurio* ſiue caeruleo. Teſtam. Oliuarii de Pennart Aqu. Archiep. an. 1481. inter Inſtrum. to. I. Gall. Chr. p. 70. *Baga auri nominata Lazarrazina ſiſtente in arca mea.*

LAZIA, f. idem quod *Leda*, via lata. Memoriale Poteſtatum Regienſ. ad an. 1218. apud Murat. to. 8. col. 1102. *Chriſtiani . . ordinauerunt qualiter poterat capi ciuitas* (Damiata) *et diuiſerunt totam gentem, et praeceperunt cuſtodire Lazias et carbonaria.*

✝ **LAZOLVS**, laqueus, pedica, tendicula, Ital. *Laccio*, *Lacciolo*. Stat. Mant. l. 1. c. 115.

LAZVR, LAZVRIVS, LAZVLVM, vulgo *Azur:* Conſtantino Africano lib. de Gradibus; et Arabibus *Lapis Lazuli.* Matth. Silvaticus: *Lapis Lazuli Latinis*, *Arabibus*, *Hager Alzenar ſive Alzanar.* Vbi *Hager* lapidem ſonat. Alibi: *Lazzud, Arab. Azurinum, lapis Lazuli.* Mox: *Lazud, i. lapis Lazuri.* Alii aiunt *zul* Arabibus *caeruleum* ſonare. Palladius de Architectura: *Colorum . . . medii*, *rubeus*, *viridis*, *croceus*, *purpureus*, *praſinus*, *Lazur*, *indicus.* Chronicon Conſtantienſe: *Venetiarum namque epiſcopus modium plenum Graici coloris*, *qui Lazurius dicitur*, *etc.* *Sericum Lazurium*, apud Krantzium in Metrop. c. 8. **LAZVLVM.** Paulus Venetus lib. I. c. 34. *Suppeditat quoque mons alius in hac provincia Lazulum, de quo fit azurum optimum.*

LAZZI. Nithardus lib. 4. de Saxonibus: *Quae gens omnis in tribus ordinibus diuiſa conſiſtit. Sunt enim inter illos qui Edhilingi, ſunt qui Frilingi, ſunt qui Lazzi illorum lingua dicuntur. Latina vero lingua hoc ſunt, nobiles, ingenui, atque ſerviles.* Supra habetur *Laſſi.* Eosdem eſſe quos alii, ſublato medio ſibilo, *Laetos*, *Letos*, *Lidos* vel *Litos* appellant, haud male adnotat Eccardus ad Pactum legis Salicae tit. II. §. 4. V. *Litus.*

✝ **LEA**, Gall. *Laie*, aper femina. Ch. Mſ. a. 1269.

LEAFGABVLVM, f. reliquus cenſus, a Saxon. *Lſa*, *Lafe*; reliquum, et *Gafel*, cenſus, tributum, [illegible]. Vetus Charta apud Somnerum in Tractatu de *Gavelkynd* pag. [illegible] *Et de 12. lib. 4. den. ob. de annuo redditu aſſis. Cum Leafgabulo ad terminum S. Martini*, *etc.*

✝ **LEAGIVM**, ius ſignandi arbores caedendas, vel quiae pro terminis notantur. Ch. Mſ. a. 1196. V. *Laia.*

LEALDADIS, fidelitas, Hiſpan. *Lealtad*, Gall. *Loyauté*, in Ch. Luſitan. ap. Brandaonum.

✝ **LEALIS**, qui domino feudali fidelitatis ſacramento adſtrictus eſt, i. q. *Ligius*. Ch. Mſ. a. 1331.

LEALS, menſurae liquidorum ſpecies, apud Aruernos. Tabularium Brivatenſe an. 1274. *Qui ſoluebat tibi occaſione eiusdem vineae tres Leals vini annuatim.* Occurrit ibi non ſemel.

LEAMEN, V. *Lacamen.*

LEANES, in vetuſtiſſimo Gloſſario Britannis dictas Moniales et Sanctimoniales, auctor eſt Camdenus in Britan.

LEAR, f. vervex vel aries, Gall. *Belier*. Codex Mſ Irminonis Abb. Sangerman. fol. 41. Vo. col. 1. *Soluit porcum I. craſſum*, *Learem I. denar. XII. paſtas III. oua LX.* Et fol. 108. Vo. col. 2. *Iterum ad III. annum non ſoluit oriculam*, *ſed ſoluit Learem I. de denar. IIII. et ſoluit omni anno de vino mod. II.*

LEARIVS, *Leonis filius*, *apud Papiam.*

✝ **LEATORIVM**, locus lege defenſus et prohibitus; niſi forte legendum

fit

ſit, vt paullo ante *Latrannum*, in Ch. a. 1079. in append. ad Marc. Hiſp. p. 1170.

† LEAVDA, i. q. *Leuda*, tributum pro mercibus. Ch. a. 1322. t. 8. Ordin. reg. Fr. p. 477. V. *Leudis*.

LEBANTARE, ab Hiſpanico *Levantar*, apud venatores excire, excitare feras, Gall. *Faire lever le gibier*. I. Moretus Antiq. Navarrae pag. 324. ex Tabulario Pinnatenſi.

LEBEDIVM, *vel Scapha*, *Vaiſſeau a vomir*. Suſſannaeus. Vas ad vomitum. Est λεβέτιον Graecorum, paruus lebes.

LEBES, f. cacumen, apex, Gall. *La pointe*; († vel potius globulus, Gall. *Pomme*, quia ad lebetem ſeu ollam propius accedit.) Guillelm. Armoricus de Geſtis Philippi Aug. apud Ducheſnium to. 5. p. 92. *Freditterque tenuit in illis diebus*, *adeo* [illegible] *craſtino Natiuitatis B. Mariae* [illegible] *deſurſum veniens in campana*[illegible] *turrim B. Dionyſii*, *quae mirae* [illegible] *altitudinis*, *gallum auratum cum Lebete deaurato proſtrauerit de turris* [illegible]*itate in terram*.

LEBETA. (1) *Olla*, *fem. gen. Lebe*[illegible], *Popinae*. Papias Mſ. Editus [illegible] *Lebetinae*. Gloſſar. Sangerm. Mſ. num. 501. *Lebitinae*. (2) LEBETA, LEBETES, Vid. *Leuitonarium*.

LEBETES, V. *Leuitonarium*.

LEBETIAE, *lecania*, *ſcaphae*, *pelues*, apud Laurent. in Amalthea.

LEBETINAE, LEBITINAE, V. *Lebeta*.

LEBITO, etc. V. *Leuitonarium*.

LECA. (1) Praeceptum Ludouici Transmarini an. 938. Marcae Hiſpan. col. 850. *Qui pergit per ipſo riulo vſque in riuulo*, *qui deſcendit de ipſas lecas et iniungit in torrentem*. Forte nomen proprium. † Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657. *Leca*, *Prou. muſcipula*, *decipula*. (2) † LECA, LECACITAS, *la giotonia*, *e lecardia*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

LECATOR, LECCATOR, catillo, ſcurra, Gallis olim *Lichard*, Belgice een *lecker oft lekſpet*. Gloſſ. Iſidori; *Leccator*, *guloſus*. Alibi: *Leno*, *Leccator*, *mediator*. Vgutio: *Scurra*, *lecator*, *vaniloquus*. Brito in Synonymis:

Eſt epulo, *ſcurra*, *Leccator*, *vel paraſitus*.

Idem in Vocabulario: *Ganeus dicitur Leccator. Ganea*, *Lecatrix*, *meretrix*. Alibi: *Monile ornamentum eſt pectoris*, *a munio dictum*, *quaſi munile*, *quod munit pectus mulieris*, *ne Leccatores poſſint immittere manum in pectus eius*. Breuiloq. *Ambrones*, *dicuntur homines deuorantes et Leccatores*. Vgutio: *Ardelio*, *qui ardens eſt in Leccacitate*, *Ganeo qui moratur in tabernis*, *vbi fit Leccacitas. Item ganea*, *Leccacitas*. Idem Vgutio et Io. de Ianua: *Lecca eſt proprietas lingendi*: *inde Leccacitas et Leccator et Leccatrix*: *nam talium eſt lingere*. Vocis origo graeca. Lexic. Gr. Mſ. Reg. Cod. 2062. λειχάζω, τὸ ἀπατῶ, ἀπατητικοὶ γὰρ οἱ λειχαστῆρες ἢ πόρνοι. Chron. S. Medardi Sueſſion. an. 1225. *Quidam ruſticus Lecator* . . . *finxit ſe eſſe Comitem Flandriae Balduinum*. Charta Philippi Aug. Regis Fr. an. 1209. pro Communia Ambianenſi: *Qui pugno aut palma aliquem de Communia praeterquam conſuetudidinarium*, *vel perturbatorem*, *vel Leccatorem*, *percuſſerit*, *etc.* Caeſarius Heiſterbac. lib. 4. cap. 6. *Quidam Monachus*, *ante conuerſionem Leccator opere*, *vino et teſſeris deditus. Si aliquis Licator vel meretrix*, in libertatibus Moirenci an. 1164. tom. I. Hiſt. Dalphin. p. 16. Hinc *Leccacitas*, pro ſcurrilitas, apud Balbum in Catholico. Vgutio: *Lecacitas*, vel *Leccitudo*, *officium lenonis*. Gloſſ. Iſid. *Lenocinium*, *Lecacitas*. Ordericus Vitalis l. 9. p. 752. *Incontinentes de Lecacitate ſua redarguebantur*. Chron. S. Trudonis to. 7. Spicil. Acher. *Lethargicumque cerebrum eius foetido adulationis ſuae oleo impinguantes interius Leccatrice ſuae ſic cum eo ſatisfaciebant*. (*) *Ganeo*, *Leccator*, ein Loetſprecher, in Vocab. Lat. Germ. a. 1477. *Garnio*, *Leccator*, *qui multa loquitur*, ibid.

† LECCADA, certum onus, vel pondus, i. q. *Laſta* 2. Ch. a. 1226. t. 3. Hiſt. Occit. Prob. p. 204. *Duas leccadas de anguillis*.

LECCATOR, etc. V. *Lecator.*

LECEBRA, illecebra, a *Lacere*, quod vſurparunt quidam inter antiquos. Gloſſ. MS. Sangerm. n. 501. *Lecebra*, *Seductio vel occulta blanditio.*

LECH. Foedus Edwardi et Guthurni Regum, apud Spelman. *Habeant ſe omnes in Flokeſmoth, et in Shiremoth, et in Hundred, et in Wapentac, et in Trething, et in Lech, ſecundum conſuetudinem patriarum et prouinciarum.* Vbi *Lech* idem quod *Lath*, id eſt *Laſtum.*

† LECHITVS, pro *Lecythus*, in Gloſſ. ad Doctr. Alex. de Villa - Dei.

LECHVGVILLA, Hiſp. parua lactuca; vnde pro quodam ornatu veſtis paruae lactucae formam vtcunque referente vſurpatur in Concilio Limae an. 1582.

LECNA, planta paluſtris, Gall. *Nenuphar.* Charta an. 1436. apud Ludewig. to. 4. p. 307. *Dinaſtae de Anguzelez, qui originem ſuam ex Kaunicziis traxere, quique in ſuis inſigniis duas nymphaeas albas, vulgo Lecnas, e radicibus prodeuntes gerunt.*

LECTARIA, V. mox.

LECTARIVM, apparatus et inſtrumentum lecti. Formula Andegav. I. *Cido tibi bracile valente ſolidus tantus, tonencas tantas, Lectario ad lecto veſtito valento ſolidus tantus, etc.* Regula S. Fructuoſi c. 4. *Quicquid in veſtimentis, calceamentis, vel Lectariis Monachorum vetuſtum fuerit .... pauperibus erogetur.* LECTARIA, feminino genere. Formulae veteres Bignonii c. 37. *Tantas lectarias condignas ad lectos.* Perperam *lecturios* apud Lindenbrog. form. 77. pro *lectarios*; *Lectarios condignos ac lectos tantos.* LECTARIOLA, diminut. Vita S. Walarici to. I. April. pag. 22.

LECTARIVS, lectorum artifex, confector, *κλινόποιος*, in Gloſſ. Graec. Lat. V. *Lectarium.*

LECTERIA. (1) Forte lectica, ſpecies vehiculi, Gall. *Litiere.* Computus an. 1333. *Item pro vna lecteria facta pro domina Dalphina, taren. XVIII.* (2) Stramentum pecuarium ex foeno et paleis, quod vice *lecti* eſt, vnde vox *Litiere* Gallis, *Littiera* Italis. Charta an. 1107. apud Stephanot. to. 4. Antiq. Pictav. MSS. pag. 632. LITERA, eadem notione. Monaſticum Anglican. to. 2. p. 32. LITTERIA. Charta fundat. Prioratus Montis Guidonis a Iuhello D. Meduanae an. 1198. (3) † Lecti fulcrum, fulcimentum, Ital. *Lettiera.* Stat. Aſtae collat. VI. V. *Lectica.*

LECTERITVM, V. *Lectritum.*

LECTICA. (1) Lectus. Guidonis Diſciplina Farfenſis c. 22. (2) Feretrum, quo defuncti cadaver effertur: in lecticis enim ac lecticulis elata honeſtiorum cadauera pluribus docuit Io. Kirchmannus lib. 2. de Funerib. Roman. c. 9. S. Hilarius Arelat. in Vita S. Honorati pag. 32. I. Edit. Maxime vero ita appellabant Sanctorum feretra, quae in Eccleſiis colenda exponebantur. Helgaudus in Roberto Rege Franc. (3) † Idem quod *Lecteria* 3. in Stat. Fuxenſ. a. 1457. (4) † *Leçon*, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

† LECTICALIA, lecti apparatus, in Stat. S. Vict. Pariſ.

LECTICALIS, *qui lectulos facit*, in Gloſſ. Iſid. et in Gloſſario Sangerman. MS. n. 501.

LECTICARIA, praedium, ad quod lectica peruenitur. Anaſtaſius Bibl. in S. Had. pag. 111.

LECTICARIVS. (1) Qui mortuos in lecticis efferebant, de quibus Nouella Iuſtiniani 43. V. Vitam S. Alexandri Acoemeti Abb. c. 6. n. 41. (2) † Lectorum opifex, in Gloſſar. Gall. Lat. Cod. 7684.

LECTICIVS PORCVS, lactens, Gall. *Cochon de lait*, in Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 46. Legendum *Lacticius.*

LECTICOCESSIVM, in Notis Tyronis pag. 158. vbi forte leg. *Lecticotectum*, *κατάστεγον φορεῖον*, quod *tectam* nude dici quidam volunt in Gloſſis Iſidori: *Baſterna, tecta manualis*: vel certe *Lecticapſum*, eſt enim *capſus* vel *capſum* eidem Iſidoro lib. 20. *carruca vndique contecta*, ita vt *Lecticocapſum* medium tenuerit inter lecticam et capſum.

LECTICVLAE, inquit Durandus l. 5. Ration. cap. 2. n. 50. a quibuſdam dictae diurnae lectiones in officiis Eccle-

Eccleſiaſticis, quod breues ſint, a pluribus vero Capitula, eo quod vt plurimum de Capitibus Epiſtolarum illorum dierum, quibus dicuntur, ſumuntur. Haec ſiquidem poſt pſalmos et antiphonas in ſingulis Horis dicuntur, prout ſtatutum eſt in Concil. Agathenſi.

LECTIFLORVM, collectio florum ſeu rerum praecipuarum et ſelectarum. *Chronica, quae dicitur Lectiflorum, quam compoſuit Gaſthapinus Cremonenſis*, in Opuſculo Guaualnei Flammei apud Murator. to. 12. col. 1008.

LECTILE, *iunceum*, in Gloſſis Lat. MS. Reg.

LECTIO. (1) Charta Henrici Regis Angliae tom. 4. Hiſt. Harcur. p. 1411. *Sicut teneo cum murdro et morte hominis, et plaga nichaim, et ſanguine et duello et Lectione et aqua et rapto, et cum omnibus aliis regiis libertatibus.* Habetur *Lacone* to. 3. pag. 183. ſed vtrobique legendum *Latrone*. V. *Lectiones*. (2) † Scriptura ſacra, in Act. SS. t. 7. Iul. p. 238. (3) † Scriptum quoduis, in append. ad t. 3. Annal. Bened. p. 675. V. *Lectum*.

LECTIONARIVS. (1) Vel LECTIONARIVM, liber continens lectiones Eccleſiaſticas, quem a S. Hieronymo compoſitum ſcribunt Honorius Auguſt. l. I. Gemmae animae c. 88. et Berno Augienſis l. de miſſa c. I. Maxime vero ita appellatur liber continens ex Epiſt. S. Pauli, quae ad miſſam leguntur. Anaſtaſius in Benedicto III. PP. (2) Qui crebro legit. Alexander Iatroſophiſta MS. l. I. Paſſionum: *Ego quidem vidi quendam Lectionarium incurriſſe hanc paſſionem*, ſcil. epilepſiae.

LECTIONES. (1) Excerpta ex SS. Patribus, quae in ſingulis horis tam nocturnis, quam diurnis dicuntur: ita vero appellantur, quia non cantantur, vt Pſalmus et Hymnus, ſed leguntur tantum: illic enim modulatio, hic ſola pronunciatio quaeritur. Ita Durandus lib. 5. Ration. c. 2. n. 43. (2) Auctoritates, allegationes, teſtimonia Iuriſconſultorum, legum, quae adducuntur ad confirmandam aliquam ſententiam. V. Iac. Gothofredum ad l. 9. Cod. Th. de Infirm. his quae ſub tyr. (3) V. *Lectio*.

LECTIS, *filia fratris*, apud Papiam, pro *Neptis*. V. *Leptis*.

LECTISTERNIVM, lecti apparatus et inſtrumentum, vel lectus ipſe. Papias: *Puluinus, priuati hominis ceruical: puluinar vero Principum: vel Lectiſternium, quod ſternebatur in templis.* Io de Ianua: *Lectiſternium, Lectus ſtratus et praeparatus, vel locus in quo lectuli ſternuntur, i. praeparantur, vel locus in quo homines ſedere uel iacere conſueuerunt.* Vita S. Geremari Abbat. c. 4. *Conſilium inter ſe acceperunt, vt cultellum ſub Lectiſternio ponerent.*

† LECTISTERTICIVM, ſtramentum pecuarium ex feno et paleis, Gall. *Litiere*, t. 2. Monum. ſac. antiq. p. 339. V. *Lecteria* 2.

LECTISTITIVM, *Statio lecti*, in Gloſſ. Iſid. Graevius emendat: *Lectiſternium, Stratio lecti.*

LECTITARE TERRAM, terram pro lecto habere, humi iacere. Matt. Maſius in Vita S. Gerii, to. 6. Maii pag. 160. *Gerius nimia oppreſſus et grauatus infirmitate . . . terram Lectitauit, a qua ſurgere non potens, etc.*

† LECTIVAGIVM, lactis venditio, in Ch. Mſ. a. 1346.

LECTIVM, *analogium ſuper quo legitur*, in Amalthea. Lege et vide *Lectrum*.

LECTOR. (1) Secundus gradus Ordinis Eccleſiaſtici. Marcellinus Comes de Ioanne Chryſoſtomo: *Ioannes Antiochiae natus, ibique a Meletio eiusdem ciuitatis Epiſcopo, eodemque Confeſſore, Lector Eccleſiae ordinatus, per ſingulos officii gradus aſcendit. Lectorum* munus erat *Lectiones pronuntiare, et ea quae Prophetae vaticinarunt, populis praedicare*, vt eſt apud Iſidorum Iuniorem in Epiſt. ad Luitfredum: praeterea Lectiones deſumtas ex Euangeliis et Epiſtolis S. Pauli, vt colligitur ex S. Cypriano Ep. 33. et 34. (2) Cancellarius, Scriba, Notarius. Charta 69. apud Goldaſtum: *Ruodo laicus Lector ſcripſi. Clericus et Lector*, in Charta 77. (3) Praeceptor, in Monaſteriis. Ethelwolfus

thelwolfus de Abbatibus Lindisfarnenſibus ſaec. 4. Bened. part. 2. p. 320. Hodieque apud Monachos pleroſque viget nomen *Lectoris* ad Profeſſorem Philoſophiae ac Theologiae ſignificandum. V. *Lectura* et *Legere*. (4) LECTOR, in Eccleſiis Cathedralibus, cuius dignitas *Lectoria* nuncupatur in Hiſtoria Epiſcopor. Autiſiodor. c. 59. *In majori, ſcilicet cathedrali, Eccleſia, praeter alia quae ibi prouide fecit, vel liberaliter contulit, Lectoriam et Succentoriam, per quas totum in legendo, cantandoue ſeruitium diſpenſatur . . . reditibus ampliauit.* Vbi potius dici videtur is, qui legenda in choro diſponebat; at ſecus aliis in Cathedralibus; Lector enim dicebatur Theologus Profeſſor, quem vulgo *Theologal* appellant Galli: id patet ex Bulla Innocentii PP. an. 1353. to. 2. Hiſt. Eccl. Meld. p. 229. vbi Lectoris officia deſcribuntur. V. *Lectoria*.

LECTORARIVS, *lector*, *ἀναγνώστης*, apud veterem Interpretem Concilii CP. Agapeto PP. act. 1. et Concilii CP. ſub Menna act. 5.

† LECTORATA, modus agri. Ch. a. 1015. t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 7. *Tres lectoratas de epiſcopali prato.*

LECTORATVS, lectoris dignitas et officium, in Concilio Braccarenſi an. 563. c. 20. et apud Martinum Braccarenſem c. 42. necnon in Bulla Innocentii PP. an. 1353. to. 2. Hiſt. Eccl. Meld. pag. 229.

LECTORIA, officium Lectoris ſeu Profeſſoris Theologiae in collegiis Canonicorum. Epitome Conſtitutionum Eccl. Valent. to. 4. Concil. Hiſpan. p. 184.

LECTORIALE, idem quod *Lectorium* 1. Gillebertus Lunicenſis Epiſcopus de Vſu Eccleſiaſtico: *Abſconſa etiam ſub candela, et Lecturiale ſub libro. V.* Puricellum in Baſilica Ambroſiana p. 1093.

† LECTORILE, idem, in Inuent. Mſ. Theſ. Sed. Apoſt. a. 1295.

LECTORILIVM, vt mox *Lectorium* 1. Laudes Papiae apud Murat. to. 11. col. 41.

† LECTORINVM, idem, ap. Murat. t. 4. Antiq. Ital. p. 863.

LECTORINVS, f. pannus quo tegitur et ornatur *Lectorium*. Annales Mediolan. apud Murator. to. 16. col. 810. *Lectorinus vnus xenotini albi; planeta vna drappi vltramarini fodrata zandali nigro.*

LECTORIVM. (1) Analogium, ambo, pulpitum, in quo legitur in Eccleſia. S. Audoënus in Vita S. Eligii, ex Edit. Ducheſnii: *Lectorium quoque et oſtia diligenter auro veſtiuit.* LECTORIOLVM, in Vita S. Uaſoli c. 22. (2) Lecti apparatus vel lectus ipſe. Statuta an. 1359. apud Baluzium to. 2. Hiſt. Arvern. p. 860. V. *Lectarium*.

LECTRALE, vt infra *Lectuale*, ni ſit ita legendum. Inſtitutio Ordinis Vallis-Scholarium an. 1215. to. 4. Gall. Chriſt. Inſtrum. col. 200. *Habebant Lectralia culcitris et linteis carentia, dormientes ſuccincti tunica et calceati caligis.*

LECTRICIVM, pulpitium, analogium. Aegidius Aureaevallis Monach. in Radulpho Epiſcopo Leodienſi c. 53.

LECTRICVM, pro *Lectricium*. Ordinarium Canonicorum Regul. ad calcem libri Iohan. Abrinc. de Offic. Eccl. p. 267. Edit. 1679.

LECTRINVM, eadem notione, Gallis *Lectrin*. Brompton. LECTRINVM, in Charta an. 1247. in Hiſt. Monaſt. S. Mariae Sueſſion. D. Mich. Germani p. 454.

† LECTRITVM, idem, in Ordinar. Mſ. S. Petri Aureae-vall.

LECTRIX, quae legit. Alcuinus Poëm. 3.

LECTRVM. Gloſſae Iſid. *Lectrum, analogium ſuper quo legitur.* Eaedem Gloſſae: *Pulpitum, analogium, lectrum.*

LECTVALE, inſtrumentum lecti, proprie *ſtragulum*. Poſſidius in Vita S. Auguſtini c. 22. *Veſtis eius et calceamenta et Lectualia ex moderato et competenti habitu erant.* LECTVOLVS, idem. Charta Aldegaſtri an. 781. apud Sandovallium.

LECTVALIS MORBVS, quo quis in lecto detinetur, κλινικός. V. Salmaſium ad Hiſtor. Auguſt. p. 57.

LECTVARIA, V. *Electabilia*.

LECTVARIVM, idem quod *Lectuale*, et *Lectarium*. Gregor. Turon. de Vitis Patr. c. 6. *Lectulum ſancti Sacerdotis expetiit, in quo decubans, a lectuaria ipſe opertus paululum obdormiens, ita ſanatus eſt, etc.* Legendum forte pro *a lectuaria*, nude *lectuario*. Teſtamentum S. Ardii: *Boues, porcos, Lectaria, vtenſilia, etc.* V. *Lectarium*.

LECTVLA, V. mox in *Lectus*.

LECTVLVS (1) V. in *Lectus 1.* (2) † Pala, Gall. *Chaton*, quod in ea iaceat gemma. Acta SS. t. 7. Sept. p. 806.

LECIVM, charta, ſcriptura, ſic forte dicta, quod palam lecta fuerit ad confirmationem. V. *Lectio 3.* Charta Agoberti Carnot. Epiſc. to. 4. Annal. Bened. p. 751. *Quod etiam vt inconcuſſum et irrefragabile in ſaeculum perſeueret, in Capitulo Dominae noſtrae Virginis perpetuae Mariae, coram Canonicis noſtris, quibus praeſentaniimus illud Lectum, teſtimonio cunctorum approbatum et corroboratum eſt.*

LECTVMSTRATVM, lectiſternium. Gregorius M. lib. 7. Ind. I. Epiſt. 6.

LECTVOLVS, V. *Lectuale*.

LECTVRA. (1) Lectio, Gallice *Lecture*. Charta an. 1454. ex Schedis D. Lancelot. (2) Ars vel actus legendi ſeu docendi ſcientias. Litterae an. 1340. to. 2. Hiſt. Dalphin p. 424. (3) † Habilitas ad legendum, in Act. Mſ. capit. eccl. Lugdun. (4) † Commentarium et praeſertim iuri illuſtrando ſcriptum; quod ex diurnis Iuriſconſultorum lectionibus componatur, Gall. *Lecture*. Teſtam. Mſ. a. 1329.

† LECTVRIRE. Gloſſar. Prov. Lat. Cod. 7657. *Legir, Prov. legere. Lecturire, deſideratiuum.* Vtitur Sidon. l. 9. ep. 7.

LECTVRIVM, vt *Lectuarium*, V. in hac voce.

LECTVRIVS, V. *Lectaria*.

LECTVS. (1) Feretrum, in quo defunctorum cadauera efferuntur tumulanda, apud Iulianum Anteceſſor. Conſtit. 53. vbi etiam *maximorum*, vel *deauratorum lectorum* fit mentio, in quibus ad maiorem pompam deferebantur magnatum ac procerum cadauera, quique in ſcheuophylacio Eccleſiae aſſeruabantur. Etiam feretrum, in quo Sanctorum corpora quieſcunt, apud Adreualdum de Miraculis S. Benedicti c. 29. LECTVLVS. Deſcriptio Eccleſiae Gemeticenſis: *Introrſus domus alma fulget, habitantibus digna. ab Euro ſurgens Eccleſia, crucis inſtar erecta: cuius apicem obtinet alma virgo Maria, ante altare faciem lectuli condente beatiſſimo Filiberto, pictum gemmarum lamine, comtum auri et argenti congerie.* Hunc in locum adnotat Mabillonius lib. I. de Liturg. Gallic. cap. 8. n. 3, *Lectus* ſeu *Lectulus* vocabulis aliquando altare, aliquando ſanctum tumulum ſignificari. In Actis S. Anſtrudis Abbatiſſae Laudun. n. 33. ſaec. 2. Benedict. p. 983. Adalſinda, quae ei ſucceſſerat, caelitus admonetur, *vt lectum citius faciat aedificari*: quod cum ab alia Sanctimoniali, cui id reuelatum fuerat, audiſſet, *intellexit Lectum illum ſignificare altare.* At in Actis S. Trudonis n. 25. ibid. p. 1084. Quidam *ante Lectum piiſſimi patris*, id eſt ante eius tumulum, ſe proſtraſſe dicitur: quo ſenſu paſſim apud auctores mediae aetatis reperitur. Hinc conficit Vir eruditus omnino dici poſſe, *Lectulum* hoc loco eſſe menſam ipſam altaris, cuius ſumma pars altare appellatur ab hoc Auctore, qui ſaeculo ſeptimo florebat. (2) Teſtamentum Saurae de Medullione vxoris Petri Izoardi Domini de Ayſio an. 1286. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 61. *Imprimis eligo mihi ſepulturam in cimiterio Fratrum Praedicatorum de Auenione, vbi relinquo lectum meum honorifice ornatum et completum condecenter.* Hic obſeruat Gl. Hiſtoricus conſuetudinem hanc olim obtinuiſſe, praeſertim apud nobiliores matronas, vt Lectum ſuum omnibus ornamentis inſtructum Eccleſiis, in quibus ſepeliebantur, legarent, ad inſtar virorum, qui ſaepius equum, arma aliosque ſuos apparatus bellicos Eccleſiis largiebantur, eumque vſum ita deinceps inualuiſſe, vt ab Eccleſiaſticis viris tanquam debitum exigeretur, atque inter Eccleſiae reditus annumeraretur: hinc lecti aliquan-

quando pecunia redemti. LECTOS RHETORUM, ſeu Curionum decedentium ſibi *de conſuetudine* arrogaſſe archidiaconos et Archipresbyteros in diaeceſi Turonenſi, docemur ex Concilio Andegauenſi an. 1365. cap. II. quo id iuris lecti ad certam pecuniae ſummam redigitur. LECTUS OBSEQUIORUM, mauſoleum ſeu lectus ad pompam funebrem ornatus. Extractum Computi an. 1334. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 282. † LECTUS MORTALIS, quo quis moriens iacet, Germ. Todbett. Aſſiſſ. ap. Cadom. a. 1234. † LECTUS PARTUS, in quo puerpera iacet, Germ. Kindbett. Ch. Mſ. a. 1207. † LECTUM MARITI OBSERVARE, vel LECTUM SUUM CUSTODIRE, dicitur vxor, quae fidem priori marito datam ſeruat, ad ſecundas nuptias non conuolando. Ch. a. 1113. in Delic. erud. LECTUS PLUMALIS, *Lit de plume*, Gallis, in Legibus Burgor. Scoticor. Cap. 125. §. 1. LECTUS, VESTITUS, omnibus ornamentis inſtructus Formulae Andegau. art. 53. LECTUS, *ûs*, in Actis Monaſterii Murenſis, ſi tamen librarii mendum non eſt, apud Eccardum, in Orig. Habsburgo-Auſtriac. p. 221. (3) Alueus, Gall. *Lit d'une riviere*. Chron. Parmenſe adud Murator. to. 9. col. 789. *Flumina Epiſcopatus Parmae creuerunt et exierunt de Lectis ſuis*. Recurrit ibidem col. 792. (4) † LECTUS IUSTITIAE, Gall. *Lit de Juſtice*, tribunal iudiciarium cui Rex praeeſt. Aneſt. Mſ. a 1416. (5) † Pluteus precatorius, vel tapes ſuper terram ſtratus, in Pontif. Senon.

† LECUM, f. operculum. Ch. a. 1438. t. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 260. *Duae pitalfae cum leco.*

† LECZTA, tributum pro mercibus, i. q. *Lesda*. Ch. Mſ. a. 1317. V. *Leudis* 3.

LEDA. (1) Praeſtatio, tributum, V. *Leudis* 3. (2) LEDA vel LETH, tertia pars Comitatus, apud Anglos, alias *Trithinga*, continens 3. vel 4. hundredas ſiue centurias. Foedus Alvredi et Godwini Regum: *Sint omnes .... et in Frigild iuxta conditiones et profeſſiones ſuas, et in Folkesmoth, et in Schiremoth, et in Hundred et in Wapentac, et in Treting, et in Leth ſecundum conſuetudines patriarum et prouinciarum, et comitatuum Regni.* Alias *Lech* habetur. Leges Edwardi Confeſſ. c. 34. quod inſcribitur *de Tritkengis et Ledis*: *In quibusdam vero prouinciis Anglice vocabantur Leth, quod iſti dicunt Trithinge*. V. *Laſtum*, *Trithinga*. (3) Charta Euſtachii D. de Campainies in tractatu Bononienſi, in Morinis ann. 1216. in Chronic. Andrenſi. *Dedi totam partem mareſci ... iacentem inter mareſcum de Giſnes et mareſcum S. Wilmari de nemore, ultra Ledam de Giſnes, ab orientali parte ipſius Ledae, etc.* Alia anni 1136. in Probat. Hiſt. Guinenſis. *Terram, alnetum, paludem, quae iacent inter Ledam de Alarderbroc et ſluſam molendini praedicti Comitis, etc.* Vbi *Leda* videtur eſſe via latior, Gallis *Lée*, quomodo in ſiluis ſemitas grandiores etiamnum vocamus: vnde denique *la lée*, perperam poſtmodum *allée*, pro *la lée*, ſemita in hortis et ſiluis dicta. Vel potius Germ. Laude, ager incultus, deſertus: († Aquaeductum, ſeu canalem quo aqua deriuatur, hac voce interdum ſignificari colligitur ex Ch. in Suppl. ad Miraeum p. 763. *Aquae ductus qui vulgariter dicitur Leda.*) LADA, ſimili ſignificatu. Monaſticum Anglic. to. 1. p. 854. *Vnde placitum fuit inter eos in curia domini Regis, ſcilicet quod omnes Laedae quas Monachi de Saltreia fecerant in illo mariſco, obſtupabuntur: excepta illa magna Lada, quae vadit de Wittlesmare, verſus Saltreiam, quae remanebit aperta, per quam ipſi Monachi de Saltreia adducent lapides et caetera neceſſaria ad conſtructionem Monaſterii ſui, etc.* Charta Edwardi Confeſſor. in lib. Rameſ. Sect. 102. *Ex parte ſcilicet orientali ipſius Ladae, vsque ad locum qui dicitur Gangſtede.* Vbi *Lada* non eſt canalis ad deriuandam aquam e paludibus, vti cenſuit Spelmannus, quod ſatis ex loco proxime laudato

dato colligitur. LEIA, eadem notione, in Monaſtico Anglic. tom. 2. pag. 483. *De dono Algenae . . . terram de boſco, longam Leyam, curtam Leyam, Croſtam Harduini, etc.* Charta Philippi I. Regis Franc. in Tabular. Ferrarienſi: *Brancas etiam de Leia quantum neceſſe fuerit ad focum Monachorum.* Vbi *Leia* accipitur pro ſylua caedua. LIA, ſimili pariter ſignificatu, in Charta Ioh. de Lacy, Conſtabularii Ceſtriae apud Spelmannum. *Confirmaui Deo et S. Iohanni Hoſpitalis Hieroſol. . . 22. acras terrae in villa de Attancotes, infra Lias diuiſas, ſcilicet de orientali latere de Stenwood vsque ad ſemitam, quae, etc.* Hinc *Laier les bois* in Conſuetud. Aurelian. cap. 1. art. 82. eſt ſiluam per vias diuidere: *Laie* in aliis pars ſyluae viis ſuis definita: vnde *S. Germain en Laie*, id eſt in ipſis ſyluis ſitum ſuburbanum, non vero a *Leiis* populis, vti opinatur Iacobus Gothofredus ad l. 22. Coel. Th. de Veteranis. Vide Conſuetud. Loduneuſem c. 13. art 3. At *Laiam* pro caeduo vſurpare videtur Charta fundationis Collegii Canonicor. in Eccleſia Parochiali Eſcoiarum dioeceſis Rotomag. in Ingeranno de Marigniaco menſe Ian. an. 1310. ex 47. Regeſto Tabularii Regii n. 64. *Inſuper de praedictis Canonicis videlicet cuilibet 11. quadrigatas boſci ſeu buchiae pro ardendo, videlicet quamlibet quadrigatam ad 3. equos percipiendo anno quolibet in foreſta de Basqueuille iuxta boſcum caeduum, ſiue Layam, quae fuit nouiſſime menſurata.*

(4) Femina ſeruilis, V. in *Litus*.

LEDDA, LEDDIS, mulcta vel tributum, V. in *Leudis* 3.

LEDGRAVIVS, vel LEIDGRAVIVS, comes, *Ledae* praepoſitus, praefectus, ex *Led*, de qua ſupra, et *Greve* praefectus. *Leidgrevii*, in Legibus Henrici I. cap. 8.

LEDIA, mulcta vel tributum, V. *Leudis*.

† LEDIVM, idem, t. 8. Ordin. reg. Fr. p. 109.

LEDO, LEDONA. Gloſſ. Iſidor. *Ledo, maris aeſtuatio.* Papias: *Ledona, aeſtus maris dicitur.* Alibi: *Euripus, eſt deductio maris, vel aquarum, quod fit ſecundum crementum, vel decrementum Lunae: et maius, Malina; minus, Ledona vocatur.* Gloſſarium Saxon. Aelfrici: *Ledona, Nepflod, vel Ebba.* Vocis poſtremae notionem mox indicat idem ſcriptor: *Acceſſus, Flod. Receſſus, Ebbe.* Sic fallitur Ioannes de Ianua, qui Ledoni adſcribit quod Malinae fuit: *Ledo, onis fem. gen. i. maris exundatio, ſicut Malina eſt eiuſdem retractatio, et dicitur a laedo, dis.* Beda de Natura rerum cap. 28. *Aeſtus creſcentes Malinas decreſcentes autem placuit appellare Ledones.* Glaber Rudolfus lib. 3. Hiſt. cap. 3. *Cuius etiam maris* (Oceani) *excrementum Malinas, decrementum quoque Ledones nuncupant.* Simeon Dunelmenſis, de Geſtis Regum Anglic. ann. 793. *Lindis dicitur flumen quod excurrit in mare, duorum pedum altitudinem habens, quando Ledon fuerit, id eſt, minor aeſtus, et videri poteſt; quando vero Malina fuerit, id eſt maior aeſtus maris, tunc nequit Lindis videri.* Eſt igitur *Ledo*, ſeu *Ledona*, aeſtus maris languidior, qui per 4. paene dies, tam ante, quam poſt ſecundam atque vltimam Lunae quadraturam, menſe vnoquoque accedit, cum certis diebus languidius et minore aquarum tumulo terrae oras adlambit, *Malinae* contrarius, quae fit cum effuſius et maiori aeſtuum quantitate in littus proruit et effunditur. De vocis *Ledo* vel *Leduna* etymo variae ſunt ſcriptorum ſententiae. Ioſephus Scaliger l. 2. de Emendat. temp. p. 170. et Spelmannus *Ledunam* a Saxonico *Leid*, quod eſt *Lenis*, deducunt, quod *Leduna* tempore mare lenius appareat: idque eliciunt ex Beda l. de Rat. temp. c. 15. qui ait veteribus Anglis *Lidam* vocari menſes, Iunium et Iulium, quod ſint *blandi et nauigabiles, et in vtroque menſe et blanda ſit ſerenitas aurarum, et nauigari ſoleant aequora.*

LEDORIA, conuitium, ex Gr. λοιδορία. Ioan. Sariſb. Epiſt. 212. V. in *Lada* 1.

LEDVNA, V. ſupra in *Ledo*, *Ledona*.

LEDVS, ſeruus aſcriptitius, V. *Litus*.

LEES,

LEES, paſcuum, a Saxonico *Loeswe*: quod idem ſignificat. Antiquit. Ambroſden. ad ann. 1325. *Dimidia arca bi Leſe-mor-ſide iuxta terram domini de Bigenhull.*

✝ LEFFRVS, f. ager paſcuus. Ch. Mſ. Ludou. a. 1226. *Quittauimus partem — in colle — et haiam et leffros quos habebamus ibidem.*

LEGA. (1) Locus. Lelando, *Hurſtlega*, *Locus ſylueſtris*, *Hyrſt* enim Saxonibus eſt ſylua. (2) Gradus, bonitasque metallorum, Gall. *Aloy, Alay.* in Articulis ſuper Cartas editis an. 28. Edw. I. cap. 10. Decreta Alberti Regis Hungariae. *Cudantur oboli in eadem Lega, qua ipſi maiores denarii cuduntur.* V. *Lex.* (3) LEGA pro *Leuca*, Gall. *Lieue. Piſcatio per Legas tres*, in Tabulario S. Vitoni Virdun. (4) Vox Ital. Gall. *Ligue*, foedus, ſocietas, induciae, pax. Chron. Dominici Gravinae apud Murator. tom. 12. col. 570.

✝ LEGAIA, menſura itineraria, i. q. *Leuca*, in Chartul. L. Sulpit. Bitun.

LEGALIS. (1) In Iure Anglicano dicitur, qui ſtare iuri idoneus eſt, cui opponitur *Exlex*, *vtlagatus*. Papias: *Legalis, rectus, talis qualem lex praecipit.* Brito in Vocab. *Legalis* qui legem ſeruat et fidem. Gallis *Leal* pro *fidelis*. Leges Edwardi Confeſſ. cap. 19. *Expurgent ſe iudicio Dei, quas ſi clementia Dei et innocentia ſua ſaluauerit, remaneant legales cum dotibus ſuis et maritagiis.* LEGALES ANTIQVI HOMINES, aetate, fide et probitate laudabiles, quorum auctoritas plurimum valet. Charta ann. 1181. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. col. 134. (2) Legitimus, iuxta leges. *Legale concannium*, ſeu *concambium*; legitima permutatio, in Chartulario S. Sulpitii Bituric. fol. 14. *Legalis haeres*, *Legalis vxor*, in Charta an. 1034. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. *Legalis moneta*, proba, legi conſentanea, in Charta an. 1345. apud Madox Formul. Anglic. pag. 32. *Legalis Filius*, legitimus, in Tabulario Prioratus Paredi f. 57. *Si Filium Legalem non habuerit.* LEGALES MILITES, V. in *Miles.* LEGALIS PLAGA, *Plaie Lejau*, in Conſuetud. S. Seueri tit. 18. art. 1. 2. V. *Plaga.*

LEGALITAS. (1) Probitas, ratione cuius quis iuri ſtare poteſt, idoneus eſt, ac legalis. Hugo Flauiniacenſis in Chron. pag. 257. LEGALITATEM SVAM REDIMERE, in Legibus Canuti Regis, §. 34. dicitur Iudex qui prauo iudicio edito exlex legalitatem redimit ſeu idoneitatem, mulcta definita Regi exſoluta. V. *Lagam redimere.* (2) Fidelitas, fides, probitas. S. Bernardus Epiſt. 39. ad Theobald. Comitem Campaniae ann. 1127. *Non quidem pro ipſorum iure precor; in tantum quippe de veſtra iuſtitia et Legalitate confidens, vt nec hoſti veſtro in veſtra curia placitanti de ſuo iure timendum eſſe exiſtimem.* Codex Legum Normann. cap. 13. apud Ludewig. to. 7. pag. 177. *Ligantiam autem ſine Legalitatem de omnibus hominibus totius prouinciae debet habere, id eſt, fidelitatem ei debent omnes*, V. *Fidelitas.* (3) Gradus bonitasque monetae. Charta Galteri Archiep. Senon. ann. 1231. *Comes in Ciuitate Antiſſiodorenſi non poterat facere cudi monetam niſi ad pondus etc. Legalitatem XVI. ſolidorum et VIII. denariorum.* V. *Lega* 2.

LEGALITER. (1) Legitime, iuxta leges, regulariter. Senatori lib. 4. Epiſt. 37. (2) Fideliter, Gall. *Loialement. Legaliter et fideliter*, in Charta ann. 1311. apud Murator. to. 10. col. 370. V. *Legalitas* 2.

LEGALIVS. Placitum ann. 862. inter Inſtrum. nouae Hiſt. Occit. to. 1. col. 114. *Ego exinde ſcripturam cautionis habeo, exactorem nomine Petrone, qui ipſas res in Legalios auctoriſare debet.* Id eſt iuxta leges, vt ex ſimilibus loquendi formulis coniecto.

LEGARE. (1) pro *Ligare*. Leges Rotharis art. 377. to. 1. Muratorii part. 2. p. 47. (2) Includere. *Lapidem precioſum . . . auro Legatum vel non Legatum*, in Litteris an. 1391. apud Rymer. tom. 12. p. 460.

LEGARIOL. Charta Philippi Fr. Regis an. 1215. apud Labbaeum Miſcell. pag. 641. *Praedicti etiam homines ad firmandum caſtrum adducent pal-* lan

hus et Legariol, et debent auxilium ad adducendum ramentum ad faciendum capitale aedificium domini de Nouancourt rationabiliter, quando opus erit, et erunt ſubmoniti. Legendum *Le gariol* diſtinctis vocibus, vt *le* articulus ſit, et *Gariol* idem quod ſupra *Garrolium*, repagulum, vt ibi coniectatum.

LEGARIVM, legumen. *Legarii ſextarium*, in Charta an. 1070. ex magno Chartulario S. Victoris Maſſil. Varro de Re Ruſtica l. 1. *Serendum viciam, lentem, circerculum, eruilam, caeteraque, quae alii legumina, alii, vt Gallicani quidam, Legaria appellant.*

LEGATARIAE CHARTAE, quibus res ac praedia Monaſteriis et aliis *legantur*, ac donantur. Fulcuinus de Geſtis Abbatum Lobienſium cap. 4.

LEGATARIAE EDITIONES, teſtamento mandatae apud Tertullianum de Spectaculis capite 6.

LEGATARIVS. (1) Legatus, miſſus, *πρεσβευτής*. Ita *Legatarium* reddit apud Theophanem auctor *Miſcellae*. Lex Ripuarior. tit. 65. §. 3. *Si quis Legatarium Regis vel ad Regem, ſeu in vtilitatem Regis pergentem hoſpitio ſuſcipere contempſerit, etc.* LEGATORIVS, Walafrido Strab. in Vita S. Galli Abbatis cap. 3. (2) Executor teſtamenti, in 1. Teſtamento Widradi Abbatis Flauiniacenſis: *Perinluſter vir Amalſindo quem in hac pagina teſtamenti noſtri Legatarium inſtitui.* LEGATARIA, executrix teſtamenti, apud Ludewig to. 1. p. 278.

LEGATIA. (1) Diſtrictus Legati, intra quem iuriſdictionem ſuam exercet, apud Matth. Paris ann. 1217. et Bromptonum an. 1214. (2) Pecuniae qualitas, ſeu potius vinculum, ligamen, modica pecuniae ſumma ſic aſſeruata. Acta LL. t. 5. Aug. p. 853.

LEGATIO. (1) Munus et Officium Legati. Chronicon Reicherſperg. ad 936. LEGATIO LIBERA, cum Legatus omnimoda auctoritate eius a quo mittitur, gaudet, in Cod. African. cap. 93. 94. (2) Prouincia vbi Miſſi dominici Legatio obitur, quae et Miſſaticum dicitur in Capitul. 3. ann. 812. cap. 7. (3) Epiſtola formata. Concilium Rotomagenſe an. 1050. c. 9. *Vt Epiſcopus alterius dioeceſis Clericum, niſi ſub Legatione aut probabilibus ſignis ordinare praeſumat.* (4) Munus, donum, Gall. *Preſent.* Geſta Conſulum Andegau. tom. 10. Spicil. Acher. p. 414. *Venite ergo ad donationis confirmationem, ad benedictionem et ad nuptiarum celebrationem domini dominaeque veſtrae, et facite Legationem eis; quod et factum eſt.*

LEGATIVVM, legatorum viaticum. Vlpianus lib. 2. Dig. de Legationibus.

LEGATOR, legatus, miſſus. Litterae Iohannis XI. PP. in Hiſtor. MS. Monaſterii S. Cypriani Pictau. p. 119.

LEGATORIVM. Vgutio: *Pulpitum, analogium, legium, lectrum, Legatorium, in quo publice legitur.*

LEGATORIVS. (1) Miſſus, V. *Legatarius* 1. (2) Legatarius, cui aliquid teſtamento legatur, et donatur. Gall. *Legataire.* Teſtamentum an. 1317. tom. 2. Hiſtor. Dalph. p. 154. V. *Legatarius.*

LEGATRIX, precatrix, quae pro alio intercedit. Acta SS. to. 2. Aprilis pag. 803.

LEGATVM. (1) Edictum Philippi Aug. Fr. Regis ann. 1219. tom. 1. Ordinat. Reg. pag. 38. *Si mulier ſine herede deceſſerit, parentes ipſius mulieris non participabunt cum marito ſuo, ex hiis quae ipſa et maritus ſuus ſimul acquiſierunt, dum ipſa viueret, in mobilibus, nec in tenementis, ymo quiete remanebunt marito ipſius mulieris, ſaluis rationabilibus Legatis ipſius mulieris. Parentibus vero mulieris accedet id quod ipſa ſecum attulit in matrimonium, ſaluo Legato ſuo, quod ipſa potuit facere per ius.* Editor de Lauriere Legatum hic interpretatur Res in vſus pios teſtamento relictas. V. *Inteſtatio* et *Mortuarium*. (2) ✝ Pars decimae, vt videtur, quam percipiebat is, qui ligandis manipulis vincula miniſtrabat. Ch. a. 1263. in Chartul. Lingon. V. *Tractus* 3.

† LEGATVRVS. ligamentum, zona, Ital. *Legatura.* Acta Mſ. notar. Senenſ.

LEGATVS, idem qui *Miſſus*, ſeu qui in Prouincias a Principe ad exercenda iudicia mittebatur. Annales Franc. Tiliani ann. 799. *Legatos rigios qui tunc ad iuſtitias faciendas apud eos commorabantur, comprehendunt.* LEGATVS, pro nuntio priuati alicuius hominis. Occurrit in libro Rameſ. Sect. 265. LEGATI A LATERE, ſeu Apoſtolici a Romano Pontifice in Prouincias cum ampliſſima auctoritate delegati, quae eiusmodi eſt, vt toto legationis tempore non ſecus ac Pontifex ipſe, honorentur, et ſuprema in rebus Eccleſiaſticis poteſtate gaudeant, et ad Apoſtolicam ſedem factas appellationes ipſi iudicent, vt eſt in cap. 1. extr. de officio Legati. Generatim porro *a latere mitti* ac delegari quiuis Legati dicuntur, qui ex Familia mittentis ſunt. Poſſidius in Vita S. Auguſtini cap. 13. *Propter quod perficiendum etiam a ſuo latere . . . ad Africam Iudicem miſerat.* Gregorius M. lib. 12. *A quo cum veneritis, quem a Latere noſtro transmiſerimus, eas poſſit accipere.* V. *Lateralis.* LEGATI NATI, Archiepiſcopi vel Epiſcopi, qui iure Legatorum Apoſtolicae Sedis in ſuis dioeceſibus ac prouinciis gaudent. Bulla Vrbani PP. ann. 1378. de Cantuarienſi Archiepiſcopo. LEGATVS IMPERII, qui alias Vicarius. Exſtat Ottonis Imp. Diploma ann. 1209. apud Corium in Hiſtoria Mediol. part. 2. quo Wolphgero Patriarchae Aquileienſi legationem totius Italiae committit, vbi haec habentur: *Volentes quod ipſe vice et loco noſtro et Imperii Legati, et quidquid ipſe ſibi de honore noſtro et Imperii tractauerit nos per omnia ſumus habituri.*

† LEGAVLVS, *lo gatto*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

† LEGEANCEA, ſacramentum fidelitatis, quod domino vaſſallus praeſtat, i. q. *Ligantia.* Chron. Angl. Th. Otterbourne p. 240. V. *Legia* 3.

LEGENDA. (1) Vel LEGENDARIVS, liber acta Sanctorum per anni totius circulum digeſta continens, ſic dictus, quia certis diebus legenda in Eccleſia et in ſacris ſynaxibus deſignabantur a moderatore Chori, vnde a Graecis συναξάρια appellatur. Beletus c. 60. et eo Durandus libro 6. Rat. cap 1. n. 29. *Legendarius vocatur liber ille, vbi agitur de vita et obitu Confeſſorum, qui legitur in eorum feſtis, Martyrum autem in Paſſionariis.* Ioannes Neapolitanae Eccleſiae Cimeliarcha in Praef. ad Vitam S. Ioannis Epiſcopi Neapolitani: *Et cum vita eius, et qualiter fuerit ad Epiſcopum aſſumptus et in eo laudabiliter conuerſatus, in Chronica haberetur antiqua: nec tamen legenda, quae ad honorem eius in feſtinitate ſua legeretur, ſcripta aliquatenus appareret, etc.* (2) † *Anniuerſarium — cum legenda ſeu matutinis mortuorum in vigilia diei obitus*, in Teſtam. Mſ. a. 1363.

† LEGERARE, pro *Legatare*, legatum mittere, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

LEGERE. (1) Docere, profiteri, Gall. *Enſeigner*, *Profeſſer.* Beda, in Epiſtola ad Egbertum: *Memini me heſterno dixiſſe anno, cum tecum aliquot diebus Legendi gratia in monaſterio tuo demorarer, etc.* V. Supra *Lector.* (2) † Colligere, ſacco condere, t. 4. Hiſt. Nem. Prob. p. 47. (3) † Idem quod *Legenda* 1. in Cerem. vet. Mſ. eccl. Carnol.

LEGERGILDVM, mulcta irrogata ei qui fugitiuum ſeruum excipit, et cubile, quod Saxones *Leger-bedd* vocant, praebet. Leges Henrici I. cap. 11. Somnerus perperam ſcriptum putat, pro *Weregildum.*

LEGERWITA, V. *Lairwita.*

LEGEVS, pro *Ligius*, de quo infra, apud Rymerum to. 8. pag. 236.

LEGI HOMINES, pro *Legis homines*, hoc eſt, Legis Iudaicae Sectatores, perperam legitur, tom. 4. Anecd. Marten. col. 1142. vt ſatis patet ex dictis in Voce *Cagoti.*

LEGIA. (1) *Parua nauis.* Iohan. de Ianua Gallis *Alege.* In Gloſſ. Lat. Gall. *Legia*: *Nef, ou le gras de l'oreille.* At poſterior ſignificatio voci

ci, *Legula*, conuenit. Ebrardus in Graeciſmo cap. 10.

Oſſis cartilago: Sed Legia dicitur auris
Cartilago tamen amborum dicitur eſſe.

Aurium Legulas dixit vetus ſcriptor. Adde Sidonium l. 1. Epiſt. 2. (2) Apud Goſſelinum in Vita S. Wereburgae. n. 12. idem eſt quod *Leuca*. (3) ✝ Sacramentum fidelitatis, in Ch. Mſ. a. 1226. V. *Legeancea*, et *Ligius*. (4) *Legia, teneritas aurium*, in Gloſſar. Prou. Lat. Cod. 7657.

LEGIAMENTVM, LEGIATIO, V. *Ligius*.

LEGIBILE, ἐυαναγνωστὸν, in Gloſſ. Lat. Graecis.

LEGIBILIS DIES, quo habentur ſcholae. Rob. Goulet in Compendio iurium et conſuetud. Vniuerſitatis Pariſ. fol. 4. Vo. V. *Legere*.

LEGIBILITER, ita, vt legi poſſit. In Actis SS. Iunii tom. 1. p. 266.

LEGICREPA, rabula, qui crepat leges. Varro Atacinus apud Fulgentium:

Legicrepae tundunt, latrant fora, claſſica turbant.

Supplem. Antiquarii: *Legiſcrepa, νομικὸς*, *Legisperitus*. Hinc emendandus Papias editus, qui legit *Legiorator*, *Legisconſultor*; et MS. vbi *Legiprecar*.

LEGIDES. Pactum MS. inter Clericos Eccleſiae Lugdunenſis, et Guigonem Comitem Forenſem, ann. 1167. *Legides fori et feriarum communes, et clamores atque banni communes, exceptis Clericis et familiis eorum domeſticis.* Forte pro *Leidae*, ſeu praeſtationes, V. in *Leudis*.

✝ LEGIETAS, i. q. *Legia* 3. in Ch. Mſ. a. 1206.

LEGIFERI PROVINCIARVM, apud Suecos, non ſemel occurrunt in Erici Vpſalenſis Hiſtoria Suecor. lib. 3. p. 57. 74. 79. 80. 96. 99. 111. 119. Horum diſtrictus LEGIFERATVS dicitur lib. 2. pag. 44. etc. *Non aduertit patriae conſuetudinem, et priuilegia regionis, quibus cauetur, ne Rex ſine comitiua antiquitus deſignata, Legiferatum aliquem Regni intrare praeſumeret.* *) *Legifer*, eyn werntlich rechtſprecher, in Vocabul. Lat. Germ. a. 1477.

LEGILE, analogium, V. Ceremoniale Epiſcop. lib. 1. c. 11. vbi *inſtar Legilis* eſſe dicitur Presbyter, qui Epiſcopo ſacra facienti de libro miniſtrat.

LEGILOQVVS LIBER, appellantur Capitularia, in verſibus Anſegiſi collectioni praeſcriptis in antiquis Codicibus.

LEGIMEN, electio. Vita S. Materniani, tom. 3. Aprilis p. 759.

✝ LEGIO, ſacramentum, quo aliquod dictum ſeu promiſſum, quaſi *legione*, firmatur et munitur. Ch. Mſ. a. 1239. *Sub fidei legione quittauit.*

LEGIORECAR, LEGIPRECAR, V. *Legicrepa*.

LEGIRVPA, *qui legem rupit*, Martinio: recte Carmen de Laudibus Berengarii Aug. apud Muratorium to. 2. pag. 399. col. 1.

Vix proprios tetigit fines Rex ille verendus
Legirupis en Wido tubis rediuiua reſumit.

LEGIRVPIO, eadem notione; παρανόμος, apud laudatum Martinium in Lexico.

LEGISCREPA, V. *Legicrepa*.

✝ LEGISDOCTVS, diſciplina chriſtiana eruditus. Ch. Mſ. a. 1125.

LEGISTA, *qui docet leges, vel qui vacat legibus*, Vgutioni et Iohanni de Ianua; *Legiſtres* in Gloſſis Sangerman. Anonymi liber Reuelationum, cap. 21. *Iſte autem ſuo tempore inter eos, quos Legiſtas et Decretiſtas vocant, peritiſſimus habebatur.*

LEGISTERIVM, ius, iuris et legum ſcientia. Ericus Vpſalenſis lib. 6. Hiſtor. Suecicae.

LEGITIMA. (1) Nude, pars haereditatis Legibus conſtituta, Gall. *La legitime*, Germ. Pflichttheil. Charta, ann. 1273. tom. 1. Hiſtor. Dalphin. pag. 198. *Ita quod* (Anna filia Dalphini Guigonis) *non poſſit aliquid plus in praedictis bonis et haereditate et terra dicti Domini, ratione Frareſchiae vel Legitimae, vel Supplementi Legitimae.* (2) Forte Appendix, Gall. *Dependance*. Traditio Liodrici de Meckerias pro Monaſterio Sithienſi: *Dono igitur, donatumque in perpetuum eſſe volo legaliter per feſtucam, et andelaginem, rem proprie-*

proprietatis meae nuncupante Meckerias .... vna cum ipſorum locorum pervuiis, Legitimis et wadriſcapis.

LEGITIMARE. (1) Legitimo connubio prognati ius ſpurio tribuere. Gall. *Legitimer*, Hiſpan. *Legitimar.* Iacobus Arragoniae Rex in Concilio Turiaſonenſi ann. 1229. (2) LEGITIMARE PONDERA ET MENSVRA, ea cum aliis authenticis collata comprobare, et legitima declarare. Statuta Arelaſt. MSS. art. 74.

LEGITIMATIO, *per ſubſequens matrimonium* inducta primitus fuit ex lege a Conſtantino M. lata, quam reſtituit Zeno l. Diui Cod. de Natur. lib. ac deinde Iuſtinianus Nou. 12. 84. 117. etc.

LEGITIMITAS, ortus, naſcentia ex legitimo thoro. Statuta Excl. Aurelian. art. 59. apud Marten. tom. 7. Ampliſſ. Collect. col. 1279 *Inquirat Sacerdos . . . de Legitimitate ſponſi et ſponſae.* Alibi eſt actio, qua nothus declaratur legitimus. V. tom. 3. Concil. Hiſpan. p. 492. col. 1.

LEGITIMVS. (1) Ex Lege idoneus ad aliquid agendum, vel probus. Lex Longob. lib. 2. tit. 29. §. 1. *Hoc proſpeximus vt intra X. annos non ſit Legitimus homo ad res ſuas alienandas etc.* V. *Legalis* et *Legitima.* (2) ✝ Ingenuus, ap. Meichelbec. t. 2. Hiſt. Friſing. p. 529.

LEGITORIVM, pulpitum, analogium. Gloſſar. Prou. Lat. Cod. 7657. *Letrier, Prou. legium, lectrum, legitorium, analogium.*

LEGIVM, ſeu LEGIVVM, in Gloſſ. Lat. Gall. *Pulpitre, Letrin à mettre livre ſus.* Vgutio: *A lego, lectrum et Legium, pulpitum.* Leo Oſtienſis l. 3. Chr. Caſ. cap. 31. (al. 33.) *Legiuum quoque perpulcrum et eminens in eo conſtituit.* Cap. ſeq. *Legiuum quoque pulcherrimum auro atque coloribus pictorum ingenio decoratum ibid. extrui iuſſit.*

LEGIVS, V. *Ligius.*

LEGNAGIVM, vt infra *Lignagium*, ius excidendi lignum in ſyluis, vel Praeſtatio pro huiusmodi iure, *Legnagium, et carbonagium*, in Regeſto Philippi Aug. f. 87. e Chartophylacio Regio.

✝ LEGNAIVOLVS, faber lignarius, Ital. *Legnaiuolo*, in Stat. ant. Florent. l. 5. c. 19.

LEGNEIRARE, LEIGNERARE, vt infra *Lignare*, lignum in ſyluis exſcindere. Sententia arbitralis inter Dominos et Communitatem Calliani an. 1497.

LEGVA, Hiſpan. *Leuca*, Gall. *Lieue.* Concil. Dertuſanum ann. 1499. V. *Leua* et *Leuca.*

LEGVLA. Aelfricus: *Legula, vel Coclea, vel Code, Mete-lacca.* Vbi Somnerus: *Legendum forte, loculus vel locellus, Meteſacca vel Codde.* Sed hic *Legula* eſt pro *Ligula*, quae eſt menſura Medicis et aliis nota, de qua Marcellus Empiricus p. 47. 122. Gloſſae vert. κοχλιάριον, *cochliarium, Ligula.* μύστρον, *Legula.* V. alia notione in *Legia.*

LEGVMENARIVS, ὀσπριοπώλης, in Gl. Gr. Lat. Alii praeferunt Leguminarius, qui vendit Legumina.

✝ LEGVMENIVM, LEGVMENTVM, legumen, in Conſuet. monaſt. S. Cruc. Burdegal.

LEIA, V. in *Leda* 3.

LEIBO, LEIBVNCVLVS, panis craſſior, et relictis furfuribus minus candicans, Goldaſto. Germ. ein Leib Brod. Ephemerides Monaſterii S. Galli tom. 1. Rerum Alam. 16. Kl. Dec. *Eodem die dantur carnes, piſces, caſei et oua cum ſtoupo. et maximo Leibone et minore Leibunculo de Stanheim.*

LEIDA, V. in *Leudis* 3.

LEIDARIVS, V. *Leudarius.*

LEIDGRAVIVS, LEIDGREVIVS, V. *Ledgrauius.*

✝ LEIDIS, tributum pro mercibus, in Ch. Mſ. a. 1167. V. *Leudis* 3.

LEJEWITE, LEGERWITE, V. *Leirwita.*

LEIGIALIS TERRA, quam tenet homo *Ligius*, V. locum in voce *Terra.*

LEIGIVM, Charta Henrici Regis Franciae an. 1060. pro Eccleſia S. Martini de Campis. *De redditibus quidem paſtionis vieriae, Siluae, atque Leigii, omnem decimam . . . concedo.* Occurrunt eadem verba in alia Charta Ludouici VII. anno 1137. Idem videtur quod *Alegium.* V. in hac voce.

LEIGNAGIVM, ius lignationis, V. *Lignagium.*

LEIGNERARE, V. in *Legneirare.*

LEIOSTREA, laeuis oſtrea. V. *Aſpratilis.*

LEIPA, fuga, vox incertae originis. (*) Procul dubio a Germ. laufen, Saxon. lopen, Angloſax. *hlepan.*) Leges Henrici I. Regis Angl. c. 43. *Si quis a domino ſuo ſine licentia diſcedat, vt Leipa emendetur, et redire cogatur.*

LEIRWITA, V. *Lairwita.*

LEISIVERPIRE, V. *Laeſiuerpum.*

† LEITA, minutiſſimae monetae ex latone vel cupro ſpecies. Ch. Mſ. a. 1320. *Duobus denariis, minus de leita.* V. *Laite* et *Loto.*

LEITIRVNT, etc. V. *Canis Leitihunt.*

LEITO. Charta Alfonſi III. Reg. Portugalliae apud Brandaon. to. 4. p. 279. v. *Gallinam, caponem capritum, anxerem, aut Leitonem.*

LEIXARE, permittere, ſinere, Gallis *Laiſſer.* Charta Luſitanica apud Brandaon. lib. 14. V. *Laxare* 2.

† LELEX, Iuriſconſultus, legis peritus, in Ch. a. 1152. t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 539.

† LEMA, *la voragine.* Gloſſar. Lat. Ital. Mſ. pro *Lama* 1.

† LEMBVLVS, diminut. a *Lembus,* nauis Genus, in Gloſſar. Prou. Lat. Cod. 7657.

LEMBVS, *veſtis regia,* Papiae. An *Limbus,* fimbria ad ornatum veſtibus aſſuta? Agnellus in libro Pontif. apud Murator. tom. 2. p. 178. col. 2. *Ornaueruntque diuerſis palliis exanime corpus, et Lembum* (MS. *Loibum*) *a barba vsque ad capat innodatus erat, quod illi ſua ex auro Baſilii miſerat mater.*

LEMIGA. Vita S. Parduli Confeſſoris in Cod. MS. et apud Labbeum to. 2. Biblioth. pag. 601. *Quidam ex ruſticis vulgaribus, dum ligna ad vſum ignis caederet, vt adſolet, in vetuſta arbore, bolidos, quos vulgo Lemigas vocant, adhaerentes reperit; et cum eas collegiſſet, decreuit vt eas ad virum Dei Pardulum deferret, etc.* Mox: *Sciſcitatus ab eo cui has deferret Lemigas. Tunc homo confitendo dixit, quod ad virum Dei Pardulum, qui nihil carnalium, nec volatilium edebat.* Occurunt ibi ſemel ac iterum: vbi *bolidus,* ponitur pro *boletus,* vti haberi in MS. Compendienſi monet Mabillonius, fungus, *Champignon.* Sic *Lemiga* idem erit quod *boletus.*

LEMINALATGE, f *Heminagium,* ſeu praeſtatio ex quacumque hemina frumenti aut alterius grani. Chartular. Gratianopol. f. 41. n. 33. *Sextam partem leydae huius ciuitatis de ſale et denariis, et tertiam partem de linguis vaccarum ſiue boum, et tertiam de Leminalatge cum tertia parte lanarum, et cum omnibus rebus minutis quae de Lezda exeunt,* V. *Hemina.*

† LEMMA, in Ch. Caroli M. a. 774. ap. Mabillon. Dipl. pag. 645. pro *Lemnia.*

LEMMANE. Gregorius Turon. lib. I. Miracul. c. 84. *In illis autem diebus cum iam ſemina triturarentur, et ſicut Lemmane veſtitum ſegetibus nudum habetur, a ſiluis intercedente gelu, cum non eſſet vnde ignis accenderetur, ab ipſis paleis focas ſibi adhibuerant excuſſores.* Ita praeferunt tres Editiones: qua voce pars Aruernorum agri intelligitur plana et fertilitate nota, quae vulgo *Limaigne* dicitur, quamque *Lemane Aruernam* vocat idem Gregor. lib. 3. Hiſtor. c. 9. *Limane* lib. 5. c. 35. quam vocem quidem ab *alimonium* deducunt; vel quod ea animalia vſui ruſtico neceſſaria nutriat, quae Hiſpani *alimana* vocant. V. Iacob. Bourgoing de Origine et vſu vulgarium vocum p. 76.

LEMMONES, V. *Lemnones.*

LEMNA. (1) Vectigal in vrbis exitu vel introitu pro mercibus ſoluendum, forte ſic dictum a *limen.* Statuta S. Seueri in Capite Vaſconiae circa an. 1100. tom. 1. Anecd. Marten. col. 280. *Statutum etiam fuit, quod ſi extranei, cauſa vendendi, in animalibus vel in plauſtris aliquid abſtraxerint, in exitu portarum Lemnam perſoluant. Idem dicimus de coriariis, quod Lemnam debeant dare.* (2) V. alia notione in *Lemnia.*

LEMNARIVS, portitor, exactor lemnae, ibid. col. 279. *Extranei vero, ſi aliquid venale ad villam attulerint, ſiue in praeſenti ſiue in futuro, vendiderint in introitu portarum, Leſdam*

dam perſoluant, *vel ſecuritatem non vendendi Lemnario faciant.* Ex hoc loco patet *Lemnam* idem eſſe quod *Leſdam*; vnde procliue eſſet ſuſpicari vbique ſcribendum fuiſſe *Leſdam*, vel *Leudam*, vt *Leſdario* ſeu *Leudario*, pro *Lemnario*, ſi vox *Lemna* toties non repeteretur.

LEMNIA, LEMNA, LEMPNA, ſilua. Tabular. S. Eparchii Inculiſm. *Ego dono . . . et ad ignem et ad alia neceſſaria omnes arbores Lemniarum mearum de Pontos*, *praeter chaiſnum et fraxinum.* Charta Aimerici de Ronconio, ibid. *Dono Deo et S. Eparchio lo chauſatgha in Lempnis meis*, *quantum eis opus fuerit ad ſuum chauſatgha.* Rurſum fol 870. *In illa terra*, *quae eſt trans la Lemna de Palirs*, *iuxta manſum Brolii.*

LEMNIAE, homines monſtroſi et fabuloſi quos ſic deſcribit Iſidorus lib. II. Orig. c. 2. *Lemnias in Lybia credunt truncos ſine capite naſci*, *et os et oculos habere in pectore; alias ſine ceruicibus gigni*, *oculos habere in humeris.* LEMPNIAE. Odo de varia Erneſti Bauariae Ducis fortuna to. 3. Anecd. Marten. col. 362.

† LEMNISCAE, *faſciolae puerperae.* Gloſſ. vet. Cod. 7613. V. *Lamniſcae.*

LEMNIVS, *luctuoſus dicitur.* Papias.

LEMNONES, *laruae*, *animae mortuorum.* Papias. In Gloſſ. Sangerm. MS. num. 501. habetur *Lemmones:* an pro *Lemures?*

LEMNVNCVLVS, pro Lembunculus, apud Papiam. *Lemnunculum*, *lembum*, in Gloſſ. Sangerm. MS. n. 501.

† LEMOISSELLVS, LEMVISSELLVS, LEMVSSELLVS, globus, Gall. *Peloton.* *X. fundae et VII. Lemuſſelli fili*, in Munit. caſtr. dom. reg. V. *Loiſellus.*

LEMONIVM, malum citreum minus, Gall. *Limon*, apud Bern. de Breydenbach Itiner. Hieroſol. p. 226.

LEMOSINA, *eleemoſyna*, Italis *Limoſina*, apud Laurent. in Amalth.

LEMPNA, V. in *Lemnia.*

LEMPNIAE, V. *Lemniae.*

LENA. (1) Apud Petrum de Creſcentiis lib. 10. c. 37. *Suber* ſeu *Liege* vertitur a veteri interprete Gallico. (2) Pannus laneus qui culcitrae ſuperſternitur. Guido Diſcipl. Farf. c. 47. *In lectulo ad vnumquemque deputetur Lena cum pellicula inueſtita*, *ſagum laneum*, *capitale.* Bernardus Ord. Cluniac. part. I. cap. 17. *Pro ſigno ſtrati quod ſubſternitur*, *et Lena vocatur a S. Benedicto*, etc. Latinis *Laena* pallii genus eſt, quod caeteris veſtimentis ſuperinduebatur, praeſertim hiberno tempore et ad iter faciendum, hocque intellectu *Lenam* accipio in Statutis Ciſterc. an. 1183. to. 4. Anecd. Marten. col. 1256. vbi: *In Lenis artificioſe fiunt varietates colorum in Monaſteriis noſtris: quod ne vlterius fiat modis omnibus prohibemus; ſed ſi contigerit quod fimbrias tinctas emerint, non niſi vnius coloris in vna Lena ponamus.* (3) † LENA PANIS, fruſtum, oſtella, Gall. *Leche.* Acta SS. t. I. Aug. p. 646. (4) † Faſcis virgeus, lignum calefaciendo furno accommodum, Germ. *Welle*, Hiſp. *Lenna.* Conſuet. MS. Perpin. c. 37.

† LENAGIVM, pro *Legnagium*, in Reg. Phil. Aug.

LENARE, lenocinari, lenocinium facere. Salmaſius ad Vopiſcum ex vetere Epigrammate:

Lenandi callidus arte.

Vetus Scholiaſtes Iuuenalis ad illud Satyrae 2.

Illa docet, *miſſis a corruptore tabellis*,

adnotat: *Socius filiam ſuam Lenat et docet eam moechis caute reſcribere.* Laurentius in Amalthea ex vet. Gloſſis: *Lenare*, *Lenire.*

LENARIA, quae facit lenocinium. Miracula S. Cunerae, to. 2. Iunii p. 564.

LENAYRARE. *Pro paſcayrando vel paſqueria ſumendo cum eorum aueri groſſo et minuto*, *pro Lenayrando*, *et Lenayra faciendo*, in veteri Charta Maſſil. ex Schedis D. le Fournier, id eſt, pro lignis in ſilua exſcindendis. V. *Lignerare* et *Legneirare.*

LENCIO, *ἐν τοῖς πένθεσιν ὀρχούμενος*, *tempore luctus ſaltans.* Supplem. Antiquarii. V. *Lentio.*

LENCIVS, († lintea ſupellex.) Teſtamentum Sancii I. Regis Portugal-

liae

liae aerae 1217. apud Brandaon. to. 3. p. 260. *Habeat et meas cintas, et meas ſcarlatas, et penas varias, armeçanes et Lencios*; id eſt, *Lintea.* In Actis SS. Iunii to. 3. p. 477. habetur *Lincios.* V. *Lenſia.*

LENDEX, *tarmus* (tarmes) *vermis in lardo*: Iohanni de Ianua, *Vert de Lart*, in Gloſſis Sangerm.

LENDITVM, V. *Landicum.*

† LENEVS, lo vino, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. pro *Lenaeus.*

† LENGVETA, lingula, Gall. *Languette.* Stat. Sabbat. Carcaſſ. Mendoſe *Vengueta* editum t. 8. Ordin. reg. Franc. p. 560.

LENHACERIVS, qui carminat lanam, Gallis, *Cardeur*, in veteri Catalogo MS. Sodalium confraternitatis B. Mariae Deauratae.

LENHAIRRARE, lignum in ſiluis exſcindere. Charta an. 1289. V. *Liguerare.*

LENHAYRAGIVM, ius lignorum in ſiluis exſcindendorum. Conuentio Ludouici Regis Siciliae cum Arelatenſib. an. 1385. ex MS. D. Brunet.

LENICANARIVM, veſtis ſpecies. Catholicon Armoricum: *Huclien*, *Gallice*, *Huquet de toile*, *Lat. hoc Lenicanarium. Item praetexta*, *Gall. Huquet a genes enfans. Hucpillotet*, *Gall. Hucque pillotée*, *Lat. haec lacerna.* Forte melius legeretur *Hoclenicanarium*, pro *Huclien canab*, Gall. *Huquet de toile de chanvre.*

† LENIS, pro laeuis, planus, in Act. SS. t. 7. Sept. p. 747.

LENONIA, lenocinium, *Maquerelage.* Eckehardus Iunior de Caſib. S. Galli c. 1. extremo.

LENSIA, lintea ſupellex. Ch. a. 1357. t. 1. Cod. Ital. diplom. p. 2476. *Cum arniſiis, lenſiis, vaſſiſiis etc.* V. *Lencius.*

LENTACVLVM, *craſtatia*, apud Papiam.

LENTARE, pro morari, non ſemel vſurpat Gregorius M. lib. 2. Ind. 11. Ep. 1.42. lib. 10. Epiſt. 35. Papias: *Lentare, tardare. Fata lentata*, id eſt, tardata, apud Trebellium Pollionem in Claudio c. 6. Virgilius Aeneid. 3.

Ante et Tinacria Lentandus remus in vnda eſt.

V. *Adlentare.*

LENTEA, *ſonea.* Papiae.

LENTERNA. (1) *Vincula medica.* Papiae et veteri Gloſſatori Sangerm. MS. n. 501. (2) Species vaſis. Acta S. Samſonis MSS. *Samſon, quem in cella tua poſuiſti, omnia bona, quae congregas, inaniter diſpergit, et maxime Lenternas melle plenas fundo tenus euacuauit. Dubritius introiuit in cella et introiens vidit omnia vaſa ſummo tenus plena.*

† LENTESCERE, dicitur de colle decliui, in Act. SS. t. 7. Iul. p. 274.

LENTIA. (1) Annales Genuenſes apud Murator. to. 6. col. 349. *Et facto proinde conſilio ſic Lentiam, quae Rempublicam aunue nituntur augere, ad creandam militiam, Deo auſpice, profecturam, laetiores ſolito authoritatem hilari mente praeſtarunt.* Vox ignota ac forte mendoſa, hincque locus perobſcurus. (2) † Ager in longum protenſus, Ital. *Lenza.* Ch. a. 1083. ap. Murat. t. 2. Antiq. p. 1034. V. *Leſa.*

LENTIACVM, praeſtatio ex *lentibus.* V. *Meſtinarius.*

LENTIARIVS, pro *Lintearius*, Gl. Graec. Lat. ὀθονιακὸς, *Lentiarius.* λέντιον, dixerè Piſides in Hexaemero v. 1747. Palladius in Hiſt. Lauſiaca c. 52. et alii quos laudat Meurſius.

LENTICLA, dimin. *Lentis*, V. *Lenticularia.*

LENTICVLA. (1) Eucherio Lugd. *Vaſculum ex acre habens oleum, quo vngebantur in regnum.* Lib. I. Reg. c. 10. 1. lib. 4. c. 9. vbi Graec. Interpr. φακὸς ἐλαίου. Iſid. lib. 2. c. 7. *Lenticula, medicum* (modicum) *vas aeneum vel argenteum, quadrangulum, in latere apertum, quod et Lichitum, (Lecythum) eſt enim vas olei, quo Reges et Sacerdotes vngebantur, a liniendo dictum.* Alii *Lenticulam* dictam volunt, quod lentis formam quodammodo referret. V. Plinium lib. 18. c. 12. et Martinium in Lexico. (2) Genus placentae. Pelagius Diag. de Vita SS. Patrum c. 4. n. 59. *Fecit de farinula Lenticulam et Zippulas.* (3) † Lentigae, macula. Acta SS. t. 2. Sept. p. 454.

LENTICVLARIA, ager lenticulis conſitus. Lex Salica tit. 29. §. 13. *Si quis*

quis in napinam, in fabariam, in Lenticulariam, vel his ſimilia ad furtum faciendum ingreſſus fuerit, etc. Gloſſ. *Lenticla*, φακῆ.

LENTICVM, praeſtatio pro vendendis Lentibus, V. locum in *Sandalis*.

LENTIGAMEN. Geſta Archiepiſcoporum Treuir. apud Marten. tom. 4. Ampliſſ. Collect. col. 426. *Dominus Cuno ſubmiſit ſe ad foſſatum caſtri per arctam feneſtram cum Lentigamine, et ſic euaſit.* Videtur legendum *Ligamen*, niſi *Lentigamen* dictum ſit, quod ligamen fuerit ex linteo textum.

LENTILAT, vox Gallica, lens, ſpecies leguminis nota, Gall. *Lentille*. Necrologium Carnotenſe: *Aquiſiuit etiam apud Mennefin generaliter quidquid maior habebat in granica Capituli, ſcilicet duos trituratores, vechiat, peſiat, Lentilat, fauat.*

LENTIO, ὁ ἐν τοῖς πένθεσιν ὀρχούμενος. V. Salmaſium ad Vopiſcum p. 504. et Ioh. Kirchmannum lib. 2. de Funerib. c. 7. Supra habetur *Lencio*, tempore luctus ſaltans.

† LENTIOLVM, linteolum, in Act. SS. t. 3. Maii p. 637.

LENTIPES, lento, ſeu tardo gradiens pede. Auſonius Ep. 21.

LENTIS, *nauis puſilla*. Papias et Gloſſ. Sangerm.

LENTISMA, *Maſtiche, lentiſci reſina*. Laurent. in Amalth. ex Onomaſtico.

LENTIVM, σάβανον, Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm. Sabanum, ſudarium. Vox ducta ex λέντιον, quod Graeci recentiores formarunt ex Latino *Linteum*.

LENTRVS, linteum lecti, Gall. *Linceul*. Charta aerac 1060. apud Anton. de Yepez in Chron. Benedict. to. 5. p. 435. *Quatuor plumacios, literius 3. Lentros de leno* (i. e. *de lino*) *3. duos etiam pares de ſabanes.* Sed videtur legendum *Lentias*. V. *Lencius*.

LENVM, pro *Linum*, V. in *Lentras*.

LENZA, Ital. faſcia. Miracula B. Henrici Baucen. to. 2. Iunii pag. 386.

LENZIOLVS, linteum lecti, Gall. *Linceul*. Miracula S. Zitae to. 3. April. p. 525.

LENZOLVS, eadem notione, Ital. *Lenzuolo*. Chron. Bergom. apud Murator. to 16. col. 918.

† LENZONVM, idem. Ch. a. 1019. t. 1. Hiſt. Caſſin. p. 81.

† LEO, aper, vt videtur. Ch. a. 1035. t. 11. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 328. *Decimam ſiluestrium beſtiarum ſiue leonum.*

LEOA, leuca, Gall. *Lieue*. Codex Irminonis Abb. Sangerm. fol. 12. recto col. 1. *Habet ibi de ſilua in totum gyro Leoas V. vbi poſſunt ſaginari porci mille.*

LEOCRYSVS, lapis precioſus, *colore aurea interueniente candida*, vt habet Iſid. lib. 16. c. 13. Io. de Ianua praefert *Leocriſis* vel *Leochriſis*, Papias *Leochyſus*. Legendum cum Plinio *Leucochryſus* a Graeco λευκόχρυσος.

† LEODA, tributum pro mercibus, praeſtatio quaeuis. Ch. Mſ. a. 1163. V. *Lendis 3*.

LEODARDI, LEVDARDI, melius quam *Leodaſdi*, vt recte monet Eccardus in Notis ad Pactum Legis Salicae tit. 6. Voces frequenter occurrentes in eadem Lege, quas arceſſit Schilterus ex *Leaden*, ſiue *Leiden*, *Leiten*, ducere, ſcil. teſtes, et *Ardi*, *Art*, genus, ſpecies. Nimirum inquit, duo genera, vel ſpecies ſunt condemnandi reum, aut per modum confeſſionis aut per modum conuictionis per teſtes, etc. in quo poſteriori genere locum habet poena inficiationis, vtroque et Romano et Germanico Iure vſitata. Luculentus textus iuris Francici eſt in Legis Salicae titulo 10. §. 1. *Si quis animal aut caballum, vel quodlibet pecus in meſſe ſua inuenerit, penitus eum vaſtare non debet, quod ſi fecerit et confeſſus fuerit, capitale loco reſtituat, ipſe vero debilem ad ſe recipiat. Si vero confeſſus non fuerit, et ei fuerit Adprobatum, Malb. Leodardi DC. denar. qui faciunt ſol. XV. excepto capitale et delatura.* Hinc infert Vir eruditus, *Leodardi* alterum eſſe ſpeciem condemnationis ad mulctam, ſi quis non confeſſus, ſed inficiatus factum, deſuper conuictus fuerit. Quod confirmat ex eiusdem tituli §. 4. vbi: *Si negauerit et tamen conuictus*

victus fuerit, *Malb. Leodardi*, vt et ſeq. §. et vlt. ibi: *Teſtibus eum convincat.* Et tit. 2. §. 3. *Et ei fuerit adprobatum, Malb. Leodardi.* Tit. 27. §. 2. *Et ei fuerit approbatum, Malb. Leodardi.* Tit. 33. §. 6. tit. 68. *Si negat et conuictus fuerit Malberg. Leudardi*, *ſolidos XV. componat.* Concludit tandem laudatus meritoque laudandus ſcriptor, ex iis locis, quae manifeſta ſunt, cetera, quae obſcuriora ſunt, eſſe interpretanda. Alio prorſus modo, ſed nobis minus probabili, rem expedire conatur Eccardus loco laudato: quem, ſi vis, conſule.

LEODE, V. *Leudis* 2.

LEODICVS, LEODIGVS, LEODIVS, fiſcalis, regalis, publicus, vt Valeſius exponit pag. 270. Notitiae Galliarum, a *Leudibus*, vel *Leudis*, *Leodis*ve, quae populum ſignificat veteri Germanico. Litterae Hugonis Regis an. 4. Regni pro Arnulfo Epiſc. Aurel. *Leodiae quoque ſiluae venationem, ſicut anteceſſores eius viſi ſunt habuiſſe, eidem matri Eccleſiae habere concedo.* Robertus Hugonis filius eandem ſiluam *Leodigam* appellat, in Litteris, quas citat Valeſius loco laudato: vbi etiam obſeruat, *Leodicum vicum publicum*, a pleriſque noſtris Annalium et Chronicorum veteribus auctoribus appellari, nomine Germanico, vicum illum qui initium fuit percelebris ciuitatis *Leodium* hodie dictae; vnde conficit eam *Leodicum*, potius eſſe nuncupandam. *Leudicam* vocat Carolus C. in Capitulis an. 854. ex eodem etymo deducta voce. Plura videſis apud eundem Valeſium p. 270. et ſeq. et apud Lipſium lib. 1. Poliorceticωn Dialog. 2.

LEODIS, LEODVS, V. *Leudes* et *Leudis*.

LEOFWINVS, Anglorum lingua, *Carus amicus*, in Translatione S. Cuthberti ſaec. 4. Benedict. part. 2. pag. 295. a Saxonico *Leof*, dilectus, et *Win*, fortitudo, vnde terminationes nominum propriorum, *Alwin*, *Baldwin*, etc.

LEONA, Ital. *Leaena*, Gall. *Lionne*. Vtitur Boncompagnus apud Murator. to. 6. col. 932. et Chronographus Parm. to. 9. col. 826. etc.

LEONATVS, coloris leonini. *Vela ſerica Leonata*, Anaſtaſio in Vitis Paparum apud Murator. to. 3. p. 272. col. 1. Concil. Tolet. an. 1582. *Nec* (Clerici) *in veſtibus laneis alios vſurpent colores praeter quatuor modeſtos et obſcuriores, nempe nigrum, violaceum, cinericium*, *hoc eſt pardum, et caſtaneum*; *hoc eſt Leonatum.*

LEONES. (1) Nummi aurei Francici. Vetus Regeſtum: *A 1. Febr. 1336. ad 14. Nouemb. 1338. fiebant Leones ponderis 48.* Ita etiam appellati nummi aurei Comitum Flandriae ac Ducum Burgundiae, quod in iis effictus eſſet Leo. Horum typum exhibet Hautinus in lib. de monetis Francicis pag. 95. Magnum Chronicon Belgicum an. 1456. *Inſuper declaratum eſt, quod eidem Gusberto pro ſuis expenſis tribueretur ſumma 50. millium Leonum.* (2) V. *Mare Leonis*.

LEONIFERI, a Petro Diac. lib. 4. c. 37. al. 39. inter Vexillarios Eccl. Rom recenſentur: *Aquiliferos*, *Leoniferos*, *Lupiferos*, *Draconarios*, *etc.* Sic dicuntur ob leones depictos in vexillis. *Albertus portator vini ſiue Leonifer*, in Chronico Parmenſi, apud Murator. to. 9. col. 791.

LEONINI VERSVS. Sic forte nuncupati, quod inuenti fuerint a quodam Leone Poeta, qui circa tempora Ludouici VII. vel Philippi Auguſti Regum Franciae vixit, cuius meminit Aegidius Pariſienſis in Karolino lib. 5.

Nec minus in ſacris melico ſermone Leonem,
Laudentem hiſtoriis, et quem intepuiſſe dolemus.

Quae eſt etiam ſententia Stephani Paſchaſii lib. 7. Diſquiſit. Francicar. c. 2. vbi complures eiusdem verſus deſcribit perelegantes, in iisque aliquot ex iis quos Leoninos appellamus, vel Rythmicos, et ὁμοιοτελεύτους. Thierricus Valliſcoloris in Vita Vrbani IV. Papae:

His replicans clare tres cauſas explico, quare
More Leonino dicere metra ſino.

 V.

V. Chronicon Auguſtanum part. 2. c. 2. et Faucherum lib. 1. de Poetis Francicis c. 6. † Adde de his verſibus le Beuf t. 1. Diſſert. p. 268. ſeqq. et Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aevi p. 687.

LEONINITAS. Metulinus ad Ebrardum Betun. in Graeciſmo c. 15. *Forte dicis ita, vt haberet Leoninitatem in verſu.* V. *Leonini.*

† LEONINUM PALLIUM, coloris leonini. Cod. S. Mart. Lemou. V. *Leonatus.*

LEONISTAE, haeretici, qui alias Valdenſes, a quodam *Leone*, vti vult Goldaſtus, vel vt Illyricus Centur. 12. cap. 8. Freherus, ipſe quoque Gretzerus, a Lugdunenſi ciuitate, quae *Lion* dicitur, appellati. Horum mentio in Conſtitutione Friederici contra haereticos.

† LEOPARDI, monetae Anglicae ſpecies, leopardo inſignita. Conſuet. Mſ. monaſt. S. Crucis Burdeg. *XII. Leopardos auri.*

LEOTUM, latum, Gall. *Large.* Statuta Maſſil. l. 3. c. 18.

LEPA, menſurae ſpecies apud Anglos. Vox formata a Saxonico *Leap*, calathus, corbis. Extenta de Garingges apud Spelmannum: *Debet triturare tres buſſellos frumenti et dimidium Lepae, vel 5. buſſellos fabarum, piſarum. vel veſcarum.*

LEPASTA, V. *Lepiſta.*

† LEPIDA, *la imagine di ſanti padri*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

† LEPISCUM, *lo vaſo del vino*, ibidem. V. *Lepiſta.*

LEPISTA, *genus vaſis*, in Gloſſ. Lat. MS. Reg. Vox eſt graecae originis: λεπαστή, vel λεπαστὴ κύλιξ, Athenaeo dicitur de poculo ampliore, et λεπαστὶς Heſychio οἰνοχοὴ et εἶδος κύλικος. Hinc *Lepaſtae* apud Varronem lib. 1. de Vita populi Rom. et *Lepiſta, Genus vaſis aquarii*, apud Feſtum. Gloſſ. vetus Sangerm. *Lepiſcam* (Lepiſtam) *Vas vinarium antiqui ita nuncupabant.* Ex quibus emendari debet laudatus Varro lib. 4. de Lingua Lat. vbi perperam *Depeſta* pro *Lepeſta*, vt a Scaligero iam monitum. Gloſſ. Latin. graec. Sangerm. *Lepiſtra*, εἶδος χύτρας. Laurentius in Amalthea: *Lepaſte, Poculum in formam ollae, q vna anſa apprehenditur*, ex C mente Alexandrino. Plura Martini in Lexico v. *Lepaſta.*

LEPITUDO, *epifora.* Papias. Legendum *Lippitudo*, vitium lacrymanti oculorum *Epiphora* dictum Medi a Graeco ἐπιφορὰ, humor irrue vel influens in aliquam partem corporis.

LEPO, piſcis genus, V. *Fuca* 2.

LEPORA. Lambertus Ardenſis ap Ludewig. to. 8. p. 486. *Rubeſcen aurora, promptiori animo cornicul auſcultat venatoris quam campan ſacerdotis, auidius vocem Lepora quam Capellani.* Videtur legendu *Leporariorum*, niſi forte *Lepora* vertagus femina, Gallis *Levret* V. *Canis Leporarius.*

LEPORALIS, V. *Canis Leporarius.*

LEPORAREATORIA. Chronic. Piſanum ab Vghello editum, ann. 1159. *Fecerant quinque galeas ad cuſtodiam maris, et foſſam magnam in Leporareatoria, vſque prope petram de Triſi, etc.* Vereor ne mendum ſubſit, peſſime enim Vghelliana Italia impreſſa eſt. Legendum forte *Leporaria.*

LEPORARIUS. (1) V. *Canis Leporarius.* (2) † Qui canes leporarios curat. Lib. nig. Scacar. edit. Hearn. p. 356.

LEPORETA, dicta arua inculta, vbi lepores morari amant. Hinc ſumpſit appellationem *Alebretorum* nobilis familia in Vaſconibus, quorum ſedes praecipua in *Laudis*, ſeu aruis eremis et incultis Vaſconum exſtat, qui in veteribus tabulis latinis *de Lepreto*, apud Froiſſartem *de Lebret* fere ſemper cognominatur. V. Hiſtoriam Abbatiae Condomenſis p. 477 468. et Marcam in Hiſt. Benehar lib. 7. c. 10. n. 3.

LEPORIUM, locus vbi Lepores aſſeruantur. Monaſticum Anglic. to. 1 pag. 1035. *In turbariis, in viuariis et Leporiis, in Eccleſiis, et capelli etc.* Videtur legendum *Leporarii* Gloſſ. Gr. Lat. λαγωτροφεῖον, *leporarium.*

LEPRARIUS CANIS, vt *Leporari* Gall. *Levrier*, in Conſtitutionib Regis Siciliae c. 115.

LEPR.

LEPRATICUS, lepra infectus, apud Stephanum African. in Vita S. Amotaris n. 28.

† **LEPROSALIS**, ad leproſum ſpectans, in Stat. eccleſ. Tull. Mſ.

LEPROSARIA, nude, domus leproſorum, in Charta an. 1237. tom. 1. Chartularii S. Vandregiſili p. 156.

LEPROSARIAE DOMUS, in Hiſtor. Epiſcopor. et Comitum Engoliſm. c. 35. extremo.

LEPROSARIUM, eadem notione, in Charta Ludouici II. Regis Siciliae ex MS. D. Brunet. fol. 115.

LEPROSARIUS, rector domus leproſorum, in Epiſtola Sixti PP. an. 1477. ad Abbatem S. Faronis. ex Archiuo Hoſpitalis Meldenſis.

LEPROSIA, vt *Leproſaria*, in Charta an. 1239. ex Archiuo Camerae fontis.

LEPROSITAS, lepra, morbus leproſi, apud Eccardum Orig. Hasburgo-Auſtriac. col. 88.

LEPROSORIUM, domus leproſorum, in Chronico Colmarienſi part. 2. an. 1293.

† **LEPROSUS**, qui *Leproſorum* curam agebat. Ch. Mſ. a. 1320.

LEPTIS, *filius fratris*, in Gloſſis antiquis MSS. Puto legendum, *Neptis*, *Filia fratris*. V. *Lectis*.

LEPTYNTICOS, *λεπτυντικὸς*, vim habens attenuandi et gracilem reddendi. Th Priſcianus de Diaeta c. 10. *Ceparum virtus Leptyntica.*

LEPUDIUM. Gloſſae antiquae MSS. *Homo elegans et mollis*, *facetus*, *Lepudium vocatus.*

† **LEPUS**, leporis captio et venatio, in Ch. Mſ. circ. a. 1050.

LEPUSCULA. Gloſſ. Saxon. Aelfrici: *Teſſerae*, *vel Lepuſculae*, *Federſcite Taeſel*, apud Somnerum, *Taeſl* eſt alea, teſſera, talus. Iſid. l. 18. c. 63. *Teſſerae vocatae*, *quia quadrae ſunt ex partibus omnibus. Has alii Lepuſculos vocant*, *eo quod exiliendo diſcurrant.*

LERETICAE, *a lertae*, *i. innectio.* Papias. In MS. *Lerretice*, *alerte*, *i. e. inuectio.*

† **LERIA**, *lo palio*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

LERNUM, ſimulacrum, *ἄγαλμα*, in Gloſſ. Lat. Gr. Sangerm. MSS.

† *Laruum*, V. Barthium l. 42. c. 6. et ſupra *Laernum*.

LERWITA, V. *Lairwita*.

LESA. (1) Species vinearum ad muros ſubruendos, quas Cedrenus *λέσας* vocat in apparatu bellico Sultani aduerſus Romanos, quasque ex eo deſcribunt Lipſius l. 1. Poliorceticωn Dialog. 7. et Carolus de Aquino in Lexico Militari. (2) † **LESA**, **LESIA**, i. videtur ac *Lentia* 2. ager in longum protenſus, qui alterius lateri adiacet. Ch. Mſ. a. 1407. *Vnam laeſam orti.* V. *Leza* 2.

LESAVIUM, ſmegmaticus globulus barbae lauandae et emolliendae, antequam radatur, Gall. *Savonnette*, vel ipſa Lotio. Computum an. 1333. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 274. *Barberio pro emendo vno ſacco*, *pro faciendo Leſauio pro Domino*, *duabus quartariis et vno cantaro*, *taren. I.* V. *Laſciuium*.

† **LESCA**. (1) Idem forte quod *Leſa* 2, niſi i. ſit ac *Leſda*, praeſtatio, tributum. Ch. Mſ. a 1155. *Leſcam tuam quam auferunt*, *tibi reddere faciam.* (2) Optio, a Germ. *Leſen*, eligere. Teſtam. Mſ. a 1305.

LESCHERIA, locus paluſtris, vbi iunci et herbae paluſtres naſcuntur, vnde *Leſche* ruſticis Dumbenſibus, foenum craſſius in huiusmodi locis natum.

LESCIVIA, lixiuium, Gall. *Leſcive*, in Mirac. S. Gibriani to. 7. Maii p. 650.

LESDA, quaeuis praeſtatio, V. *Lendis* 3.

† **LESDARE**, **LESDAM** ſeu tributum pro mercibus ſoluere. Ch. Mſ. a. 1215.

LESDARIUS, V. *Leudarius*.

LESGRINI. Index MS. Beneficiorum Eccl. Conſtant. fol. 15. *Habet omnes decimas bladorum*, *lini et canabi*, *duas partes lane et duas partes de toto Leſgrini.* An legumen? An potius pro Gallico *de tous les grains*, de omnibus granis? Quo poſteriori poſito vox *bladorum* de ſolo tritico deberet intelligi.

LESHA. Polyptychum Fiſcam. a. 1235. *In eadem Eccleſia reddit Presbiter ad Purificationem B. Mariae tres Leshas cere*

cero pro candela. Si vera lectio eſt, videtur ſpecies ponderis; ſed ſuſpicor leg. *libras.*

† LESIA. (1) *Lo Paradiſo*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ. *Leſſia, paradiſum*, in Gloſſ. vet. Cod. 7641. (2) V. *Leſa.*

† LESINA, vox Ital. ſubula. Acta SS. t. 2. Aug. p. 578.

† LESINEVS, forte electus, ſelectus, ab Ital. *Lezione*, electio. Ch. an. 1133. ap. Murat. t. 2. Antiq. Ital. *De grano ſtarium vnum, et gallinam vnam, et de lino gramulato leſinea triginta.*

LESOVERPIRE, V. *Laeſuerpum.*

LESSA. (1) IC. Anglis ſignificat locationem terrarum vel tenementorum alicui factam: ex Gallico *Laiſſer*, relinquere, Gallis *Bail à ferme.* Cowel. V. *Laxa.* (2) † Paſcuum, i. q. *Lees*, apud Marten. t. 4. Anecd. p. 18.

LESSIA, V. *Leſia* 1.

LESSVM, V. *Laxa* 2.

LESTA. (1) V. *Laſta* 2. (2) † Tributum, maxime pro mercibus, i. q. *Leſda.* Ch. Mſ. a. 1324. V. *Leudis* 3.

LESTAGIVM, V. *Laſtagium* 2.

LESTES, V. *Laſtum.*

LESTINGE, LESTVS, V. in *Laſta.*

LESTVS, V. *Laſta* 2.

LETA, IC. Anglis, eſt quaedam iuriſdictio, quam Vicecomes (Regius) de certis minoribus criminibus et aliis cauſis infra Comitatum, vt Regis officialis, exercet: quam quidem iuriſdictionem habent etiam alii intra limites ſui manerii, dummodo eam vel Charta Regis, vel praeſcriptione ad ſe pertinere oſtendant. Ita Cowellus. Vulgo *à leete*, vel *à court-leete.* Tenebatur vero *Leta* in ſingulis villis ſemel quotannis, hoc eſt iuxta magnam Chartam c. 36. ſub feſtum S. Michaelis: interdum ad ſemeſtre ſpatium renouabatur; ſed tunc *Leta* poſterior *Reſiduum letae* nuncupabatur. Bis teneri letam docet etiam Charta Edwardi III. an. 1358. *Leta* interdum ſumitur pro *emendis*, ſeu mulctis, quae in *letarum* iudiciis irrogantur. Charta Ricardi II. Regis Angl. to. 1. Monaſt. Angl. p. 538. *Terras, tenementa, redditus, Letas, ſeruitia, feoda Mi[...] tum, etc.*

LETABVNDVS, pro *Lethalis.* Vita [...] Guthlaci num. 27.

† LETAGA, lactuca, in Gloſſar. L[...] Gall. Cod. 7692. V. *Latuſca.*

† LETAGIO, morte dignus, vel c[...]pite damnatus a Letum. Ch. M[...] a. 1339.

† LETAGIVM, merx lactea, Ga[...] *Laitage.* Areſt. Mſ. a. 1365.

LETALES MANSI, qui a *Letis* exc[...]lebantur. V. *Manſi Lidiales* in *Ma[...]ſus*, et mox vocem *Leti.*

LETAMEN, pro *Laetamen*, V. in h[...] voce.

LETANIA, V. *Litania.*

LETARIVM, Necrologium, Kalenda[...]rium, a *Letum*, mors, ſic dictum. Ita Kalendarium ſuum inſcribit Iohannes de Paguera, teſte Mabillonio, Diplom. lib. 2. c. 23. n. 7.

LETAVIA, V. mox in *Leti.*

LETDA, V. in *Leudis.*

LETDARIVS, V. *Leudarius.*

LETERINVM, pluteus, analogium, Gall. *Lutrin*, *Pupitre.* *Circa Leterinum ſeu pulpitum*, in Geſtis Guillelmi Maioris Epiſc. Andegau. to. 10. Spicil. Acher. p. 251.

† LETEVM, *lo povero.* Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

LETGIVS, V. in *Ligius.*

LETH, V. *Lech*, *Laſtum* et *Leda.*

LETHA, Vita S. Carthaci Epiſcopi n. 12. *Et ipſe ſolus egrediens duas Lethas libris plenas ſuis humeris impoſuit.* Clitellas interpretantur viri docti.

LETHANIA, V. *Litania.*

LETHARDVS. Miracula S. Vedaſti Epiſc. ſaec. 4. Benedict. part 1. p. 602. *Ecce moritur Lethardus ſecundum nomen ſuum, ſi ita volueritis, compoſitum ex Latino et Teudiſco, Mors dura, quam non ſibi optamus.* Teutonibus *Hart*, durus, fortis, vt Schilterus exponit.

† LETHERIA. Ch. t. 1. Prob. Hiſt. Brit. p. 908. *Dedi eis paruum nemus viride ad faciendum parua ſine monſtra et letherias per totam foreſtam praedictam.* Forte tortiles ex virgultis laquei.

LETHERWITHE, V. *Legerwita.*

LETHVM,

LATHRUM, vt infra *Letum*, iuſtitia de homicidio. Charta Arnulfi Archiep. Rem. an. 1008. to. 4. Annal. Benedict. p. 690.

LETI, ſiue LAETI, populi Septentrionales, qui cum Francis aliisque nationibus barbaris in Galliam et Germaniam irrumpentes, ibi tandem Imperatorum conceſſione conſedere, acceptis ad excolendum agris, ita vt delectibus et ſeruitio militari obnoxii eſſent. Ex Eumenio quippe, et Panegyrico dicto Conſtantio Caeſari, conſtat *arua iacentia* et praedia, in Gallia, *Francis*, *Letis*, populisque aliis barbaris excolenda data, vnde eruebantur poſtmodum militum cohortes, quae ab locorum, in quibus domicilia ſua fixerant, denominatione appellationem ſortiebantur, adiecta *Letorum* nomenclatura. Ita paſſim in notitia Imperii, *Letos Batavos*, *Contraginenſes*, *Nametacenſes*, *Francos*, *Suenos*, *Lingonenſes*, *Nervios*, *Teutonicanos*, *Lagenſes*, obſervare eſt. Quod vero maxime in Galliis habitarent, Gens Gallica, ἔθνος Γαλατικὸν, dicuntur Zozimo p. 696. Sed et inde Armoricam prouinciam *Letauiam* dictam auctor eſt Camdenus, quod in ea potiſſimum conſederint: qua quidem *Letauiae* appellatione vtitur ſcriptor Vitae S. Gildae Sapientis n. 16. quae in Lexico Cambro-Britannico *Llydaw* nuncupari dicitur. Eiusmodi *Letorum* praeterea mentio eſt in l. 10. et 12. Cod. Th. de Veteranis, et l. 12. de Erogat. milit. ann. et apud Ammianum Marcellinum lib. 16. et 20. De iis vero copioſe egere Henricus Valeſius ad eundem Ammianum, et Iacobus Gothofredus ad d. l. 12. de Veteranis. Porro agri iis in Gallia et alibi aſſignati. LAETICAE TERRAE appellantur lib. 9. eod. Cod. de Cenſitoribus, quarum ratione *Leti* obnoxii erant ſeruitio militari: vnde haud inſulſe opinantur viri doctiſſimi feudorum inde apud nos fluxiſſe originem, vel certe ſeruitii militaris, ita vt cum obnoxiae quodammodo eſſent conditionis ob id oneris, pro ſeruis et conditionalibus habiti deinceps fuerint, dictique ſint agri omnes iis adſtricti ſeruitiis *liti*, ac *litales* et *manſi lidiales*. Nam *litos* appellarunt Galli, quosuis *conditionibus* obnoxios, ſed maxime militaribus ſeruitiis, quod etiam obſeruauimus in Diſſert. 17. ad Ioinuillam, indeque omnimodum ſeruitium ſeu obſequium militare, *ligium* appellatum, vtpote agrorum iſtorum poſſeſſoribus nude et immediate a dominis ſuis pendentibus, iisque ratione ſeruitii militaris prorſus obnoxiis. V. *Ligius*.

LETIA. (1) V. *Leudis* 3. (2) † Ex abbreuiatione pro *Leteria*, lectica, ſpecies vehiculi. Comput. Mſ. a. 1239. V. *Lecteria*. 1.

† LETICA, lecti fulcrum, fulcimentum, in Prob. t. 4. Hiſt. Nem. p. 19. V. *Lectica* 3.

LETIMONIUM, V. infra in *Litus*.

† LETIS, pars quaedam carri. Chartul. Norm. Mſ.

LETISSA, canicula, Galiis *une Liſſe*, Germ. ſuper. Leutſch, Leutſche, Ebrardus in Graeciſmo:

> *Naſcitur ibris aper, ſi porca domeſtica nubit,*
> *Patre lupo gaudet, matre Letiſſa cane.*

LETO, vel LETON, metallum ex cupro et cadmia compoſitum, Gall. *Leton*, in Statutis Maſſil. lib. 2. c. 38. §. 2. V. *Lato*.

† LETONUS, idem, in Inuent. MS. a. 1449.

† LETRATUS, f. tapes, quo pluteus cooperitur. Ch. a. 832. inter Prob. t. 1. Annal. Praemonſtr. p. 104. *Duos letratos et tres pareiios de ecceleſias leuatas et duos vaſſos argenteos*. Niſi leg. ſit *liſtatos*, V. *Liſta*.

LETRICUM, pluteus, analogium, Gall. *Lutrin*. Vſus Culturae Cenoman. MSS. V. *Lectricum*.

LETRINUM, V. *Lectrinum*.

LETRUVII. Charta libertatum de Moneto in Biturigib. an. 1269. apud Thomaſſerium p. 96. *Letruuii, textores villae et textrices habent reponere foenum meum in grangiam meam, etc.*

LETTERIA, ſtramentum, Gall. *Litiere*. Ordinatio an. 1340. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 394. col. 2. In MS. D. Lan-

Lancelot habetur *Lettoria*, minus recte.

† LETRA, vox Hiſp. littera, ſyngraphum nummularium. Ch. MS. Aldeſ. reg. Arag. a. 1165.

LETVM. (1) Iuſtitia de homicidio. Charta Simonis Epiſcopi Nouiomenſis an. 1139. in M. Paſtorali Eccleſ. Pariſ. Ch. 7. *In Leto et ſanguine nihil habet Aduocatus . . . et ſi debitor Leti vel ſanguinis in tali loco erit, vel ad talem dominum confugerit, vt aduocatus Letum vel ſanguinem habere non poſſit, etc.* (2) Alia notione, Gall. *Relief.* Charta Iuonis Epiſcopi Carnotenſis in Tabul. Eccl. Carnot. n. 42. *Et faciebant ſibi parari ſaepe ingentia prandia tam Praepoſiti quam ſeruientes ſine licentia Capituli: Leta capiebant, et de hominibus Eccleſiae releuationem terrarum, de coniungendis feminis, venditiones, et plurima carricia faciebant, quod non licet, exceptis duobus, etc.* Alia an. 1218. ibid. num. 228. *Dicimus etiam quod percipiant de Valeienſib. tam pro praebenda Abbatis, quam pro annualibus in denariis de Chamera.* V. *Levamen.*

LETVRGICVS, pro *Lethargicus.* Vita 2. S. Bonifacii Archiep. et Mart. tom. I. Iunii p. 481.

† LETVS. (1) Panni vel telae latitudo, Gall. *Lé.* Lit. remiſſ. Mſ. a. 1257. V. *Latus.* (2) LETVS ALECIVM, certa halecum quantitas, in Areſt. MS. a. 1386. V. *Laſta.*

LEVA, leuca, Gall. *Lieue.* Codex MS. Irminon. Abb. Sangerm. fol. 29. col. 1. V. *Legua.*

LEVA. (1) Cataracta, Gall. *Ecluſe.* Tabularium Caſaurienſe: *Donauimus medietatem de vno molino . . . cum Leua et pauſa ſua.* (2) Collecta, tributum quod exigitur et *leuatur.* Gall. *Levage.* Chronicon Caſin. lib. 2. cap. 97. *Seditiones, quas dicunt Levas, ſeu praedationes . . . ne vlterius fierent ſeueriſſime interdixit.* Bulla Innocentii III. PP. in Bullario Caſinenſi to. I. p. 29. *Omnes omnino ſeditiones, quas Leuas dicunt: ſeu direptiones . . . interdicimus.* V. *Leuare 4.*

LEVDA, eadem, notione. Iura Comitis Bitorr. in Ciuitate Albienſi an. 1252. (3) † Recenſio, index, t. [...] Hiſt. Nem. Prob. p. 338. (4) † R[...] bellio, Aufſtand, Aufruhr, Emp[...]rung. Murat. t. 4. Antiq. p. 1052.

LEVACRIVS, V. *Lauaricus.*

LEVADV. (1) V. *Leua* 2. (2) † *Le[...]ada Piſcium*, ius ex piſcibus capi[...] aliquot *leuandi* ſeu exigendi. Ch. M[...] a. 1184. V. *Leuata* 4.

† LEVADISSVS PONS, verſatilis Pl[...]nio, Gall. *Pontlevis*, Hiſp. *Levadi[...]* Ch. Mſ. a. 1370. V. *Leuatilis* et *Pon[...] Leuator.*

† LEVADORIVS PONS, idem, a[...] Murat. t. 19. p. 774.

LEVAGIVM. (1) Collectio frugum [...] partitio inter dominum et colonu[...] Charta Prioratus S. Triuerii in Dum[...]bis an. 1240. V. *Leua* 2. (2) † Ve[...]ctigal pro mercibus, quae impo[...]tantur vel exportantur ſoluendum[...] Gall. *Levage.* Ch. t. 1. Prob. Hiſ[...] Brit. p. 640. LEVATGIVM, i[...] Chartul. S. Ioann. Angeriac.

LEVAMEN, quod alias *Relevium* in re[...] feudali. Charta de Paroecia Cor[...]beienſis vrbis ex Bibl. S. German[...] Pariſ. Cod. 564. *Faciunt homagiu[...] Abbati vel fidelitatem, et ſoluant pr[...] Leuamine 60. ſol. vel amplius.*

LEVAMENTVM. (1) Gall. *Levam[...]* Germ. Hefen. Papias: *Fermentum[...] Leuamentum, a feruore dictum, etc.* (2) Minus nauigium, onerariae navi[...] illius *leuandae* gratia, adjunctum[...] Germ. ein Lichter. Lex 4. D. de Le[...]ge Rhodia: *Nauis onuſtae Levanda[...] cauſſa, ſi quaedam merces in ſcapham[...] trajectae ſunt.* Gallis vulgo *Aleg[...]* eiusmodi ſcaphae dicuntur, quo[...] *alleuientur* ſeu leuiores fiant.

LEVAMENTARIVS, in l. 1. Cod. Th[...] de Nauicular. *Leuamentorum* nau[...]cularius. V. *Alegium.*

LEVANS. (1) Oriens, Ital. *Levant[...]* Gall. *Levant.* Annal. Genuenſ. [...] an. 1283. apud Murator. to. 6. co[...] 581. (2) LEVANTES ET CVBA[...]TES, Gallis *Levans et Conchan[...]* manſionarii, manentes, qui in do[...]minorum praediis ſedem fixere, i[...] obnoxii: quibus opponuntur *Alban[...]* ſeu Alienigenae. Statutum de De[...]cimis Saladinis apud Richardum a[...] 1188. *Et ſi nullum dominum ligiu[...] habebi[...]*

habebit, et in cujus feudo manserit Levans et Cubans, dabit decimam de ſuo proprio mobili. Bracton. lib. I. c. 10. §. 3. *Quamdiu manentes fuerint in villenagio Levantes et Cubantes.*

LEVANUM, fermentum, ex Gall. *Levain*, quod farina fermento imbuta intumeſcat, ac *levetur*. Occurrit in Fleta l. 2. c. 10.

LEVARE. (1) Germina producere, Gall. *Lever*. Pactus Legis Salicae tit. 37. §. 2. *Si quis per alienam meſſem, poſtquam levaverit, herbiſe traxerit, etc.* Vbi Editio recentior tit. 36. *Poſtquam germina produxerit*, habet. (2) Auferre, furari, Gallis, *Lever*, *Enlever*. Sidonius lib. 7. ep. 2. *Levat divitem pauper adamatus.* Id eſt, ait Savaro, abducit: vbi ille plura ex Gregorio Turon. lib. 6. c. 45. lib. 7. c. 4. et ex Lege Wiſig lib. 3. tit. 3. §. 4. lib. 6. tit. 4. §. 2. (3) Tributum exigere, *Lever des impoſts*. Edictum Piſtenſe §. 21. *Et quoniam audivimus quodam plus a pauperibus accepiſſe, quam bannus Levet, etc.* Oratio Legatorum Regis Fr. coram Pio II. PP. an. 1459. to. 9. Spicil. Acher. pag. 321. *Nam cum domini ſint Principis ſupremi, Levari nequiunt publica ceſſante auctoritate praedicti Principis ſupremi.* Index MS. Beneficior. Eccl. Conſtant. f. 20. *Levat dictus Rector cimiterium cum pertinentiis una cum altalagium.* Hoc eſt, percipit oblationes pro humatione et altari factas. Charta an. 1064. apud Miraeum to. I. p. 63. Vbi *cerviſias levare* eſt illud tributum exigere ſeu percipere, quod pro ceruiſiis penſitatur, ſitum hoc loco in certis ceruiſiae menſuris. V. *Leun.* (4) Paulus Diaconus Emeritenſis in Vita S. Maſonae Emerit. Epiſcopi c. 2. *Si quis . , . vas parvulum in quo Levaret, exhibuiſſet.* Hiſpaniſmus, eoque *llevarlo* valet, *in quo deferret*. (5) Aedificare, conſtruere. Breuiarium Hiſtoriae Piſanae, tom. 6. Muratorii col. 186. *Anno 1173. Lucenſes cum magno exercitu Levaverant caſtrum Motronis cum aedificiis magnis, et Piſani iverunt illuc et turpiter fugarunt eos et caſtrum deſtruxerunt.* (6) Aſcendere. *Et in capite marcaſii Levat foſſa per montem Huelgaret*, in Veteri Charta, apud Lobinell. tom. 2. Hiſt. Britan. col. 250. (7) LEVARE CAMPUM, caſtra mouere, Gall. *Lever le camp*, apud Pariſium de Cereta in Chron. Veron. to. 8. Muratorii col. 623. (8) LEVARE HOMINES, milites cogere, conſcribere, Gall. *Lever des troupes*, in litteris Edwardi III. Angl. Regis ann. 1337. apud Rymer, to. 4. p. 781. LEVARE FERIAM, nundinas inſtituere, V. *Feriae* 3. † LEVARE FIDEM, V. in *Fides*. LEVARE IUDICEM accedere ad iudicem, ius ab eo requirere. Vita S. Fructuoſi Epiſcopi Bracarenſ. c. 17. LEVARE LAUDEM, ſ. ſigna proponere, vexilla figere, erigere, Gall. *Lever* ſeu *Arborer l'eſtendart*; († vel alicuius laudem promulgare, Ital. *Levar voce*.) Annal. Genuenſ. ad annum 1266. apud Murator. to 6. col. 537. † LEVARE NEMORA, ligna exſciſa exportare, in Ch. Mſ. a. 1202. LEVARE PSALMUM, praecinere, Gall. *Entonner*. Statuta Eccleſiae Valentinae, tom. 3. Concil. Hiſpan. p. 911. col. 2. Sic *Levare antiphonam*, in Vita S. Wiboradae Virg. et Mart. ſaec. 5. Bened. p. 50. LEVARE SE, regnum invadere. Idatius in Faſtis Conſularibus: *Valentinianus Iunior apud Viennam eſt interfectus et levavit ſe Eugenius tyrannus.* *Levare in Regem*, dixerunt ſcriptores mediae aetatis, ex vſu Francis, Gothis aliisque populis quibusdam recepto, quo Reges Ducesue ſuos futuros imponebant ſcuto humeriſque attollebant: qua de re conſulendus Pithoeus lib. 2. aduerſ. c. 6. et Lipſius lib. 4. ad Hiſt. Taciti p. 519. LEVARE TERRAM, agrum nouiter colere, arare. Concordia Capituli Aeduenſis cum Domino de Perreria ann. 1257. V. *Terra nova*. LEVARE SEDITIONEM, excitare, in Lege Bajuuar. tit. 2. c. 3. §. 1. et Longob. lib. I. tit. 18. §. 1. LEVARE DE SACRO FONTE, dicitur, qui alias *ſuſceptor*, ſeu patrinus. Anaſtaſius in S. Silueſtro PP.. LEVARI SUPRA CHORUM dicitur Canonicus, qui ad altiora Chori ſubſellia, quae *formas* vocant,

vocant, admittitur, Statuta Eccleſiae Lugdun. c. 16. (9) † Acquirere, comparare. Stat. Patau. l. 2. c. 65. (10) † Educere, abducere, Gall. *Enlever*. Acta SS. t. 6. Iul. p. 56. (11) † Italis, in nauem imponere. Form. Mſ. Cod. 7657. V. *Leuatarium* 2. (12) † Aliquem expedire, debito liberare, Gall. *Lever*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1384.

† LEVARIA, agger, Gall. *Levée*, ſ. ius quod ex aggeribus percipitur. Ch. a. 1224. t. 2. Hiſt. Burg. Prob. p. 8. V. *Leuata* 3.

† LEVARIVS, vectis, Hebel, Gall. *Levier*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1350. V. *Leuatorium* 2.

LEVATA. (1) Exta, viſcera et quaevis animalium inteſtina, vt cor, iecur et alia huiusmodi, Prov. *Levado*. Statuta S. Victoris Maſſil. anni 1591. per Cardinalem Triuultium. (2) Forte pars, portio. Ordinatio anni 1340. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 417. col. 1. *Poſſintque dicti Magiſtri monetarum in deliberationibus faciendis facere tres Leuatas, et de qualibet Leuata tria pondera et eligere quamlibet voluerint ipſi Magiſtri ex eisdem tam in ponderibus quam Leuatis.* Alia Ordinatio ann. 1342. pro Magiſtris Monetarum ibid. p. 420. *Remedia vero ligae et ponderis punctas, Leuatas, eſſayamenta et alia iura, et priuilegia habeatis quae in noſtris monetis antea habebatis.* (3) Agger, *Levée* Gallis. Papias: *Mancipara*, . *Leuata*. Charta anni 1271. in Regeſto 30. Tabularii Regii Ch. 220. *Calciata* ſeu *Leuata, quae ducit ad Motam.* (4) Exactio, Gallis *Levée*, Germ. Hebung. Charta a. 1216. apud Guesnaium in Annalib. Maſſilienſib. *Habeat pleno iure dominationem, piſcationem et lanae, et pabuli et piſcium, et Leuatae et omnium quae quondam habuerat.* Codex MS. redditûum Epiſcopatus Autiſſ. *Quaelibet cucufaria debet unum denarium et duas Leuatas ad manum.* Quidnam ſint hic *Leuatae*, non ſatis liquet. V. *Leua* 2. et *Leuatio* 1. (5) LEVATA PISCIVM, piſcatus, piſcium captura. Charta Guillelmi Epiſcopi Autiſſiod. anni 1219. (6) † Frugum, fructuumque perceptio, Germ. Hebung. Form. Inſt. [illegible] V. *Leuata*.

LEVATARIA, V. *Leuator* 3.

LEVATARIVS, qui *Leuatas* ſeu [illegible] res curat. Conuentio Caroli I. [illegible] mitis Andegavine et Prouinciae, c[illegible] Arelatenſibus ann. 1251. Art. 5. *Leuata* 3.

LEVATGIVM, V. *Leuagium*.

LEVATILIS PONTVS, pons qui [illegible] ctariis catenis attollitur, Gall. *P[illegible] levis*, Ital. *Ponte levatoio*, in Chr[illegible] nico Petri Azarii, apud Mur[illegible] to. 16. col. 965. V. in *Pons*.

LEVATIO. (1) Vt *Leuata*, exac[illegible] collectio. Gall. *Levée*. Mandat[illegible] Edwardi Regis Angl. anni 13[illegible] apud Rymer. to. 2. p. 912. (2) [illegible] greſſus e lecto, Gall. *Le lever*. Ch[illegible] ta anni. 1309. tom. 1. Chartul. S[illegible] Vandreges. p. 926. (3) † LEVATIO SACRAMENTI, ſacrae hoſtiae ſublatio, Gallis *Levation* pro *Elevation*. Ch. Mſ. a. 1399. (4) † LEVATIO ANGVILLARVM, i. q. *Levada*, ius ex anguillis captis aliquot leuandi ſeu exigendi. Ch. Mſ. a. 1106. V. *Leuata* 5.

LEVATOR. (1) LEVATOR PISCIVM, piſcator. Ch. Mſ. a. 1321. *Piſcatores ſeu Leuatores poſſint facere Leuatam piſcium, et piſces quos ceperint, diuidantur.* V. *Leuata* 5. (2) Exactor, coactor. Charta Philippi Pulcri anni 1307. apud Meneſtrium in Probat. Hiſtor. Lugdun. p. 42. col. 1. V. *Leuare* et *Leuata* 4. (3) † Magiſtratus qui *leuatas* ſeu aggeres cu[illegible] rat; cuius officium LEVATARI[illegible] vocatur. Ch. a. 1234. ap. Garamp[illegible] de Sigill. Garfagn. p. 27. Vbi pro[illegible] miſcue *Leuatores* et *Leuatarii* appel[illegible] lantur. (4) † LEVATOR EXERCITVS, qui milites *leuat* ſeu del[illegible] ctum habet, vel rei bellicae praepo[illegible] ſitus. Ch. a. 1468. ap. Pez. t. [illegible] Anecd. part. 3. p. 222.

LEVATORIVM. (1) *Locus in quo l[illegible] uatur vel plantatur aliquid.* Ioan. d[illegible] Ianua. Gloſſ. Lat. Gall. *Leuatorium Leveure*, (ſic). *Levement*, in MS. Sa[illegible] german. (2) † Vectis. Tract. M[illegible] de re milit. et rebus bellicis c. 15[illegible] LEVATORIVS, ibid. c. 88.

LEVA

LEVATORIVS, *Leveur*, in Gloſſ. lat. Gall. Sangerm. *Levatorius panis*, in Chronico Petri Azarii apud Murator. tom. 16. col. 322. Idem qui *Levatilis*. V. in *Panis*. V. *Levatorium* 2.

† LEVATVM, fermentum, Gall. *Levain*, Germ. Heffen. Stat. Vercell. l. 3. V. *Levamentum*.

LEVATVRA. (1) LEVATVRA PORTAE, cataracta, cratis ferrea ad portas vrbium, V. *Saracenesca*. (2) † Locus aedificandae domui aptus, Gall. *Levare*. Chartul. Caſal. Bened. (3) † Collecta, tributum. Ch. a. 1042. t. 10. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 284. V. *Leva* 2.

LEVCA, LEVGA, LEWA. (1) Vox et menſura itineraria Gallica, 1500 paſſuum, vti paſſim teſtantur Scriptores, Armoricis *Lew*, vel, vt pronunciant, *Leo*. Heſychius λεύγη, μέτρον τι γαλατικόν. Iornandes de Rebus Geticis: *Leuga autem Gallica mille et quingentorum paſſuum quantitate metitur*. († A Celtico *Leung* vel *Leak*, lapis, quod eiusmodi ſpatia lapide diſtinguerentur.) LEVGA, in veteri Inſcript. 1078. 7. Lex Baiwar. tit. 1. cap. 14. §. 4. Viae Hieroſol. LEVCA VSVALIS, *Menſura terrarum retentiuum apud Francos conſtat de duobus millibus paſſuum*. Ingulphus p. 910. LEVGA ANGLICA, *duodecim quarentenis confici* dicitur in Monaſtico Angl. tom. 1. pag. 313. LEWA apud Bedam lib. de Numerorum diuiſione, in Chartis Sigeberti apud Henſchenium 1. Febr. pag. 234. Caroli Cal. apud Doublet pag. 706. LEVIA, Ioanni de Ianua et Vgutioni. LEWIA, in Chron. Beſuenſi p. 572. vbi pariter pro *banleuca* vſurpatur. (2) † Horae ſpatium, Gall. quoque *Lieue*. Areſt. Mſ. a. 1335. *In pilerio — per ſpatium vnius leucae tenebuntur*.

LEVCAS, *ſignificat cucullum*, Papiae.

LEVCATA, ſpatium, quantum continet leuca. *Infra Leucatam villae*, apud Bromptonum pag. 1183.

LEVCIVS, telae vel panni ſpecies a colore albo ſic dicta; *Leuce*, ex Graeco λευκός, albus. Acta Mſ. Inquiſ. Carcaſſ. a. 1302.

† LEVCOCYMVS, *aqua et oleum*. Gloſſar. vet. Cod. 7613.

† LEVCOFLANCIA, mendoſe pro *Leucophlegmatia*, in Act. SS. t. 1. Aug. p. 272.

† LEVCONIVM, goſſipium, a colore albo, in Stat. Auen. l. 1.

LEVCOPORPHYRVS, ex purpura alba. Charta donationis Eccleſiae Carnutianae edita a Suareſio: a λευκός, Candidus et πορφύρα, Portum.

LEVCORHODINVS, ibidem, ex roſeo colore diluriore.

LEVDA. (1) *Compoſitura in longum*, Papiae. *Le* vocant agrimenſores Gallici latus agri, qua parte in longitudinem porrigitur. Idem porro valet, quod *Latus, ta, tum*; vel certe idem, quod *latus*, *teris*. Neſcio an huc reſpexerit Papias. (2) Tributum, praeſtatio, V. in *Leudis* 3.

LEVDABILIS, *leudae* ſeu tributo obnoxius. Ch. Mſ. a. 1319.

LEVDARDI, V. *Leudardi*.

LEVDARIVM. (1) Diſtrictus *Leudis*, ſeu viri nobilioris territorium, tractus. Litterae Philippi VI. Franc. Regis ann. 1338. to. 2. Ordinat. pag. 127. (2) Liber ſeu charta continens *leudas* ſeu vectigalia exigenda, Occit. *Lauduire* ſeu *Leudaire*. Ch. Mſ. a. 1451.

LEVDARIVS, collector *Leudae*, in Statut. Montispeſſul. LEIDARIVS, ibidem. LEVDATARIVS, t. 3. Ordin. reg. Fr. pag. 624. LEYDERIVS, ap. Baluz. t. 2. Hiſt. Aruern. p. 793. LESDARIVS, in Ch. a. 1273. LETDARIVS, ap. Bruſſel. t. 2. de Feudor. vſu p. 728. LEYDATOR, in Ch. a. 1309. V. *Leudis*.

LEVDATARIVS, V. *Leudarius*.

† LEVDERIVS, idem quod *Leudarius*, in Ch. a. 1390. t. 7. Ordin. reg. Franc. p. 380.

LEVDES, vaſalli, ſubditi; Saxonibus, *Leodh*, Germanis Leute, homines dicuntur. V. Ioann. Gryphiandrum de Weichbildis Saxon. c. 14. n. 9. et Fredericum Sandium ad Conſuetudines feudales Gelriae pag. 86. († D. Bouquet t. 1. Iur. publ. Franc. p. 94. potius vult *Leudes* eos eſſe, qui ad ſtipendia principis vel alicuius ex proceribus militabant, atque adeo

adeo nec inter vaſſallos nec inter ſubditos cenſendos.) Lex Wiſigoth. lib. 4. tit. 5. §. 5. *Inter Leudes quicunque nec Regiis beneficiis aliquid fuerit conſecutus.* — Maxime vero *Leudes* dicuntur vaſalli nobiliores, cuiusmodi ſunt Barones. Lex Longob. lib. 2. tit. 22. §. 1. *De omnibus debitis ſoluendis ſicut antiquitus fuit conſuetudo, per 12. denarios ſolidi ſoluantur per totam Legem Salicam: excepto ſi Leudes, id eſt, ſi Saxo, aut Friſo, Salicum occiderit, per 60. denarios ſolidus ſoluatur.* Nam *Salici* nobiliſſimi Francorum dicuntur Ottoni Friſingenſi. LEODES ET FIDELES, in Edicto Chlotarii II. in Synodo Pariſienſi V. apud Gregorium Turon. lib. 3. Hiſt. cap. 23. LEVDI. Fredegarius Nibelungi anni 768. LVIDI. Charta Dagoberti, Regis apud Browerum. L. 7. Annal. Trevir. p. 422. 1 Edit.

LEVDESAMIVM. Formula 39. apud Lindenbrogium ſic inſcribitur: *Vt Leudeſamia promittantur Regi.* Mox: *Rex Comiti illi .... iubemus vt omnes pagenſes veſtros ... congregare faciatis, quatenus ... fidelitatem praecelſo filio noſtro vel nobis, et Leudi ſamium per loca Sanctorum ... debeant promittere et coniurare.* Eadem Marculf. lib. I. c. ult. habet: *Vt Leude ſamio promittantur Regi.* Ipſe vero contextus, *vel nobis et Leode et Samio per locus, etc.* Sed non diuidi debet vox, eſt enim *Leudeſamium*, ſeruitium, (vel iuramentum, vt exponit Eccardus ad Legem Salicam p. 94.) quod *Leudes*, id eſt, ſubditi, Principi ſuo debent, vt *Litimonium* ſeruitium, quod *Liti* dominis ſuis.

† LEVDINIA, legi ſeruiens, ingenua, in not. Eccardi ad leg. Sal. tit. 28. §. 4.

LEVDIS. (1) Vaſſallus, V. *Leudes*. (2) LEVDIS, LEVDVM, compoſitio, mulcta pro homicidio. *Compoſitio homicidii*, in Lege Saxon. tit. 14. §. 3. 4. et forte *compoſitio leudis*, id eſt, hominis liberi. Lex Salica tit. 37. §. 8. *Si ſeruus ingenuum hominem occiderit, ipſe homicida pro medietate compoſitionis hominis occiſi parentibus tradatur, et aliam medietatem dominus ſerui ſe nouerit ſoluturum: aut ſi legem intellexerit, poterit ſe obmallare, vt Leudem non ſoluat.* Tit. 43. §. 11. *Si autem qui praecipitatus eſt, mortuus fuerit, tota Leude ſua componat.* LEODE, in Pacto Legis Salicae tit. 44. et form. 125. apud Lindenbrogium. LEODIS, in Capitul. 3. ann. 813. cap. 11. 29. et in Capit. 3. anni 819. c. 7. LIVDIS. Capitulare triplex anni 808. cap. 2. Edit. Baluzianae. LAVDIS. Litterae Ludovici Iun. Regis Franc. anni 1145. tom. 1. Ordinat. p. 10. LEVDVM, Vett. Gloſſae, *Leudum, compoſitio, ſiue Widrigild.* Lex Longob. lib. 1. tit. 9. §. 28. (3) LEVDA, LEBDA, LEDA, etc. Gall. *Leude, Louade, Leude*, appellatur quaevis praeſtatio, vel quodvis tributum, maxime, quod pro mercibus penditur, fruſtra enim Expillius actione forenſi 15. ait ita in Dalphinatu appellari tributum, quod pro *plaſſagio*, ſeu loco vbi venum exponitur *bladum*, et eiusdem *bladi* menſuratione exſoluitur, cum conſtet id nominis paſſim pro quouis tributo vſurpari. Neque felicius ſcripſit Chopinus lib. 1. de Domanio tit. 9. n. 1. *Leudam* dici a *laudemiis vendiſitione rerum publice venalium*: id eſt, pro facultate venum merces exponendi: ſed non ego credulus illi. Varie autem haec vox effertur. LEVDA, in Reſcripto Alphonſi Regis Aragonum apud Saxium in Pontificio Arelat. *Leuda vel pedaticum.* Libertates Saluae terrae in Ruthenis anni 1284. *Nullus habitans in dicta villa det Leudam de re, quam vendat vel emat.* LAVDA. Conſuetud. loci *de Troi* in Biturigib. art. 6. apud Thomaſſerium. LEVSDA, in Charta Maſſil. anni 1202. LEVZDA, in Charta Mariae D. Montiſpeſſulani anni 1205. to. 8. Spicil. Acher. p. 220. LEZDA, in Chartulario Gratianop. fol. LXI. LEZPA. Sententia anni 1208. apud Marten. to. 7. Ampliſſ. Collect. col. 96. Forte legendum *Leudis*. LEZTA, in Charta Sanctii Regis Aragon. aerae 1090. apud Martinezium in Hiſt. Pinnatenſi L. 3. p. 10. LESDA, in Charta Libertatum

rum Villefrancae apud Gallandum: *Quidquid ibi pendiderint, non dabunt Leſdam excepto ſale.* Ibidem: *Leſda annonae et ſalis.* LISDA, in Charta Hugonis Regis Italiae anni 928. LISIDA. Dotatio Eccleſiae S. Nicolai iuxta mare, anni 1056. apud Stephanotium, to. 10. Fragment. MSS. p. 283. LIDIA, in Charta libertatum oppidi de Moneto in Biturigib. anni 1269. LEDA. Charta Raimundi Comitis S. Aegidii, anni 1164. LAEDA, in Confirmatione priuilegiorum Ciuitatis Aquenſis anni 1291. apud Pittonem Hiſt. eiusd. urbis p. 170. LEIDA, LEYDA. Charta Ademari Vicecomitis Lemouic. anni 1184. in Tabul. Dalonenſi fol. 11. LEDDA. Charta anni 1165. to. 13. Spicileg. Acher. p. 317. *Et de omnibus omnino rebus de quibus Ledda vel vſaticus dari ſolet.* Perperam *Iedda* ſcriptum reperitur pro *Ledda*, facili lapſu, in Charta Oldegarii Epiſc. Barcin. in illius Vita num. 36. LEDDIS. Charta Rengardis Comitiſſae Biterr. anni 1070. Marcae Hiſp. col. 1153. LIDDA, in Charta 1066. in Notis ad Concilia Narbon. p. 79. LAEDIA, in Charta Humberti D. Belliſoci pro libertatib. Bellevillae anni 1233. to. 9. Spicil. Acher. pag. 185. LIDIA, in Charta anni 1269. apud Thomaſſerium in Conſuetudinib. Bituric. p. 96. LETIA, in Charta Willelmi Domini Montiſpeſſulani anni 1103. apud D. Bruſſel, to. 2. de Feudorum vſu, pag. 728.

LEVDOISMVS, idem, quod *Leuda* in *Leudis* 3. Charta Arnaldi Epiſcopi Barcinon. pro Magiſtro Ordinis S. Iacobi de Spata.

LEVDVM, V. *Leudis* 2.

LEVDVS. (1) Vaſallus, V. in *Leudes.* (2) Cantus, ex Germanico Lied, Cantilena. Fortunatus in Epiſt. ad Gregor. Turon. Epiſc. praefixa lib. 1. Poemat. *Apud quos nihil diſpar erat, aut ſtridor anſeris, aut canor oloris, ſola ſaepe bombicans, barbaros leudos harpa relidebat, etc.* Et L. 7. Poem. 8.

LEVE, facile, procliue. Sallas Malaſpinae de Rebus Siculis, apud Baluzium, to. 6. Miſcell. p. 303. *Dummodo ampla pugnandi trahatur deliberate cupedine, Leue eſt audere, quod placeas.*

LEVEA, frugum fructuumque collectio, Gall. *Recolte.* Ch. tom. 1. Anecdot. Marten. col. 1239.

† LEVEATA, idem, in Ch. MS. a. 1293.

LEVEIA, eadem notione. Tabularium Calenſe. p. 344.

LEVERIVS. (1) Vectis, Gall. *Levier.* Munitiones caſtri Sommeriae, anni 1260. (2) Species panni feralis. Teſtament. anni 1365. apud Baluzium tom. 2. Hiſt. Aruern. p. 716. *In die ſepulturae meae, ſupra corpus meum ponantur duo panni aurei, quorum vnus ſit bornatus de ſandali nigro . . . et vnus Leverius . . . vnus detur capellae Oliergii, et alter pannus et Leverius ſupradicti dentur Fratribus Minoribus ſupradictis pro faciendo veſtimenta ſacerdotalia.*

LEVESCERE, leuius fieri. Gocelinus in Tranſlatione S. Auguſtini Cantuar. to. 6. Maii. p. 428.

LEVGA. (1) V. *Leuca.* (2) † Locus vacuus domui aedificandae aptus. Ch. a. 1294. t. 1. Hiſt. Nem. Prob. p. 121.

LEVIA. (1) Menſura itineraria, V. *Leuca.* (2) Idem quod *Feuda* ſeu praedia *feudaliter* tenta. († Leg. *Fenium* vel *Feuum* pro *Feudum.*) Catalogus Feudorum, Caſtellaniae de Glanae anni 1262. e Chartulario Aeduenſi. *Item D. Perreria debet eſſe in homagio domini de Glane de tribus Leuibus, de quibus Eſtam eſt iurabile et etiam reddibile, ... Item dominus de Chaſtul debet eſſe in homagio domini de Glane ſuper omnia Laeuia, et Chaſtal iurabilis, reddibilis cum appendiciis ſuis.* Vereor ne mendum ſit in hac voce.

LEVIARE, *leuare, leuem facere, vel exonerare, pondus auferre, vel diminuere,* Ioanni de Ianua. *Alleger, faire leger,* in Gloſſ. Sangerm. Lat. Gall. MS. *Monetam in lege vel pondere Leuiare,* in Charta anni 1188. tom. 8. Fragm. MSS. Stephanotii pag. 37.

† LEVICVS, mendoſe pro *Leuirus,* gener, in ep. Philippi reg. Alemann. inter

inter not. Cang. ad Villehard. p. 278.

† LEVIDENSIS, *veſtis raro filo leuiterque denſata*. Gloſſ. vet. Cod. 7613.

LEVIDIS vel LEVIS, *idis*, plaga, vulnus, vt videtur, a Gallico *Livide*, liuidus. Charta anni circiter 1060. apud D. Calmet. in Probat. Hiſtor. Lotharing. col. 451. *De Liuide vero et ſanguine facto, aliiſque iniuriis, etc.*

LEVIDO, manſuetudo, in Chartul. Cluniac.

LEVIGA. (1) Vgutioni et Ioan. de Ianua, *Inſtrumentum Leuigandi quod etiam Complanatorium dicitur*, Gall. *un Poliſſoir*. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Leuiga idem quod Planatorium, Plaine ou Rabot*. Hinc LEVIGARE, polire, apud Capitol. (2) Lixiuium. Annales Francorum Bertiniani anni 862. *Veſtitum lineum, quod Camiſiam vulgo vocant, leuigare, (id eſt, Lexiuio lauare,) incipiens . . . . ad primum initium quo Laeuigam imprimens traxit, veſtimentum ſanguineum eſt effectum. Sicque quotiens idem mancipium Leuigam traxit, ſanguis eſt ſubſecutus.*

LEVIGABILIS, qui poteſt alleuiari, ſeu leuior fieri. Bulla Iohann. PP. anni 1276. apud Rymer. to. 2. p. 66.

† LEVIGABILITAS, alleuiatio, leuamen, Germ. Erleichterung. Act. Sanct. t. 2. Maii p. 695.

LEVIGARE. (1) *Bitumine linire*, apud Papiam in MS. Bituric. V. *Leuiga*. (2) Subleuare, alleuiare, leuius reddere. *Iudaeos conuerſos a penſionibus Leuigat*, in Vita S. Gregorii PP. to. 2. Martii. p. 147. (3) Lixiuio lauare, V. *Leuiga* 2.

LEVIORATIO, f. animi leuitas, inconſtantia, mutatio. († vel potius leuamen.) Praeceptum Theodorici Regis Franc. apud Mabillonium tom. 3. Analect. p. 206. *Et rex ad praedictum Monaſterium mouemus, vt neque nos, neque ſucceſſores noſtri . . . auferre aut alienare a iure et dominatione iam dictae matris Cenomannicae vrbis Eccleſiae; aut propter beneuolentiam vel Leuiorationem, ſeu ſeruitii praefati domni et apoſtolici viri Aigliberti Epiſcopi aliquo ſuccedat occaſione, aut qualiter callidiate, vel malo ingenio machinetur.*

LEVIS. (1) Vt mox *Leuita* 2. Oſbernus in Vita S. Dunſtani Epiſc. to. 4. Maii. p. 360. (2) Plaga, vulnus, V. *Leuidis*.

LEVISATA, *tunica militaris*, Gloſſ. Iſid. Coniectat Graeuius legendum *Lacerna*, ex Iſidoro L. 19. cap. 24. vbi *Lacernam* dicit fuiſſe *Pallium fimbriatum, quo olim ſoli milites vtebantur*.

† LEVISSATA, *genus armorum*, in Gloſſ. vet. Cod. 7613. V. *Leuiſata*.

LEVITA. (1) *Vaſa aenea*, apud Papiam. Forte pro *Lebita*, ſeu *Lebetes*. (2) Diaconus. Iſid. L. II. c. 12. *Leuitae ex nomine auctoris vocati: de Leui enim Leuitae exorti ſunt, a quibus in templo Dei myſtici Sacramenti myſteria explebantur. Hi Graece Diaconi, Latine Miniſtri dicuntur, etc.* Epiſt. Remigii Epiſcopi Remenſis ad Fulconem Epiſcop. *Cum Leuitas feceris, Presbyteros conſecraris, Archidiaconos inſtitueris etc.* *Leuitica dignitas*, Sidonio lib. 5. Ep. 1. *Leuiticum miniſterium*, Maximo Taurinenſi. *Leuitalis honor*, Iohanni Diacono in Vita S. Athanaſii Epiſc. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 1046. LEVITA SEDIS APOSTOLICAE conſecratus Valentinus II. PP. antequam Pontificiam dignitatem conſequeretur, apud Anaſtaſium in eius Vita. LEVITISSA, *Femme de Diacre*, Gloſſ. Lat. Gall.

† LEVITALIS, ad *Leuitam* ſeu diaconum ſpectans, in Act. SS. t. 6. Sep. p. 874.

† LEVITATES, crepundia, apud Barcl. in Serm. de Choreis.

LEVITIANA. Vita 2. S. Carth[...] Epiſc. num. 2. *S. Mochuda adpr[...] dictum S. Colmanum venis in [...] Monaſterio Lainneala manentem, [...] veniens ſecum Leuitianam figur[...] in ſuo Monaſterio Raithin: quia [...] S. Colmano erat, cum angelis [...] Leuitianarum figurare, et donatum [...] a Domino S. Colmano, vt filii mor[...] non aſſurgerent, in Leuitianis, q[...] ipſe figuraret.* Infra: *Exiui ad Le[...]tianam cum angelis figurare, reuerte[...] et ſicut videbis figuram ...*

per ſenem in Auſtrali plaga cellae tuae, ita conſtituit Leuitianam: et ne ſibi videatur modica, qui ab alia ſibi maior ab angelis in tua alia ciuitate, in auſtrali Hiberniae regione ſignabitur. Et reuerſus S. Carthagus ita inuenit Leuitionam ſignatam ſicut S. Colmanus dixit. Hic benedictionem coemeterii auguratur Editor; cui vtcumque fauet Vita S. Declani Epiſcopi, to. 5. Iulii p. 608. *Cuius ſacrum corpuſculum . . . debito honore in ſua ciuitate Ardmor in Leuitiana, quam ipſe iuſſione angelica ſignauit, ſepultum eſt.* Sollerius interpretatur ſacellum, in quo ſepeliri voluerit vir ſanctus, aut habitum ſeu veſtem, in qua ſepultus ſit; malim coemeterium. Vita S. Coemgeni, to. 1. Iunii p. 317. *Leuitianaque monachorum tuorum tam ſancta erit, ut nullus eorum introiens ſub humo, tormenta inferni pertulerit.*

LEVITISSA, V. *Leuita* 2.

† LEVITO, i. q. *Leuitonarium.* Act. SS. t. 6. Aug. p. 34.

LEVITONARIVM, LEBITONARIVM. Iſidorus lib. 19. Orig. cap. 22. et ex eo Papias, ex Vita S. Pachomii c. 14. *Leuitonarium eſt colobium lineum ſine manicis; quali Monachi Aegyptii vtuntur.* Suidas: λεβιτωνάριον, χιτὼν ἐκ τριχῶν συντεθειμένος. S. Hieronymus de Tabennenſib. Monachis: *Nihil habet in cellulis praeter pſiathium, et duo Lebitonaria, quod Aegyptiis Monachis genus eſt veſtimenti, abſque manicis. Leuitonarium* non ſemel occurrit in Regula S. Pachomii. c. 2. p. 67. 81. LEBITON. Vita, doctrina, et perfectio SS. PP. c. 20. to. 3. Bibl. Aſceticae p. 424. LEVITORIVM, apud Papiam MS. Bituric. LEBETES. Ruffinus de Vitis Patrum, lib. 2. c. 7. *Indumentum eius ſtuppeum colobium erat, quod apud illos Lebetes appellatur.* Idem cap. 9. *Cui ille cum habitum Monachorum, hoc eſt, Lebetum, et cucullam ac meloten, quae eſt caprina pellis, impoſuiſſet, etc.*

LEVRERIVS, canis leporarius. *Leurerii ad leporem, et vulpem et catum et texon,* in Regeſto Herouualliano Philippi Auguſti f. 159. Ex Gallico *Levrier.*

LEVS, *nauis puſilla.* Gloſſ. Sangerm. MS.

LEVSDA, V. *Leudis* 3.

LEVSEVERPIRE, LEVSEWERPIRE, V. *Laiſwerpum.*

LEVTVM, V. *Laudis* 2.

LEVTVS. (1) Aſcriptitius ſeruus. V. *Litus.* (2) Teſtudo, cithara, V. *Laudis* 2.

LEVVA, V. in *Leuca.*

LEVZDA, V. in *Leudis* 3.

LEWA, LEWICA, V. *Leuca.*

LEX. Haec vox varie ſumitur in Legibus antiquis: interdum etiam pro iure ſcripto, vt ſunt Leges Salicae Burgundionum, Baioariae et ſimiles; interdum pro iudicio vel pro iudicis ſententia, vel etiam pro mulcta iudiciaria.

Ac (1) LEX quidem pro iure ſcripto, vel recepta conſuetudine, vt in veteribus Chartis, in quibus paſſim occurrit, *ſecundum Legem Salicam Romanam, etc.* quae quidem *Lex loci* dicitur, in Lege Ripuar. tit. 33. Vetus formula: *Sicut lex et noſtra conſuetudo.* Differebant autem *Leges* a *Capitulis*, quod Leges ſolius populi conſenſu olim editae eſſent, cui tamen accedebat Regis conſtitutio. Capitul. Caroli Calvi ann. 864. to. 2. Capitularium col. 177. *Et quoniam Lex conſenſu populi fit, et conſtitutione Regis.* Capitula vero vel Capitularia a Regibus et Principibus, ſed populi item conſenſu. Luitolphus anni 819. Hinc frequens formula LEGEM SVAM COMPONERE, pro mulctam, quae in ſua lege definita eſt, exſoluere. Nam quilibet reus in alieno ſolo deprehenſus, *ſicut Lex loci, vbi natus erat, reſpondebat: et ſi damnaretur ſecundum Legem propriam,* non ſecundum Legem loci *ſuſtinebat*, vt in Lege Ripuar. tit. 31. §. 3. 4. Hinc etiam formula, *in ſua Lege conſcriptus*; ſcilicet qui *Legem qua viuere ſtatuit*, profeſſus eſt. Charta vetus Hugonis Epiſcopi Toloſani apud Sammarthanos. LEX, nude pro Nouellis Iuſtiniani ex verſione Iuliani Anteceſſoris, non ſemel vſurpatur, apud Abbonem Floria-censem

ceŋſem in Canonibus c. 11. 13. 14. 22. 32. etc. LEX ALAMANNORVM, e patriis conſuetudinibus primum redacta, in ſcriptis a Theodorico Francorum Rege, Chlodouaei filio, emendata deinde a Childeberto: denique *temporibus Chlotarii Regis vna cum Principibus ſuis, id ſunt, 33 Epiſcopis, et 34. Ducibus, et 72. Comitibus, vel caetero populo conſtituta eſt*, vt eiusdem Legis praefert Epigraphe. LEX ANGLIORVM ET WERINORVM, *hoc eſt*, *Thuringorum*, qua vſi dicuntur Angli veteres, *in Germania, a Carolo M. poſtmodum confirmata*. Anglos ad Albim ſtatuunt Geographi, Varinos ad flumen *Warne*, quod Roſtochium adluit. Thuringi etiamnum nomen ſeruant. V. Cluuerium lib. 3. German. antiquit. c. 2-. Alia eſt LEX ANGLORVM, in Britannia ſcilicet maiori, a veteribus illis Anglo-Germanis, ſeu Anglo-Saxonibus et Danis, qui Inſulam hanc occuparunt, primitus condita: quae quidem triplex potiſſimum fuit, nempe *Lex Occiduorum Saxonum*, *Lex Merciorum*, et *Danelaga* ſeu *Lex Danorum*. LEX ANTIQVA, in Pacto Legis Salicae tit. 58. quae ante Salicam conditam et ſcriptam apud Salios vel Francos vigebat. LEX BAIWARIORVM de qua ſic in eius Prologo: *Theodoricus Rex Francorum, cum eſſet Catalanis, elegit viros ſapientes, qui in Regno ſuo Legibus antiquis eruditi erant. Ipſo autem dictante iuſſit conſcribere Legem Francorum, et Alamannorum et Baiinariorum, unicuique genti, quae in eius poteſtate erat, ſecundum conſuetudinem ſuam*, etc. Iisdem *Legibus* additum poſtea Decretum Taſſilonis Ducis Baioariorum, addita etiam Capitula aliquot Caroli M. V. Ottonem de S. Blaſio cap. 50. et Metropolim Salisburgenſem tom. 1. pag. 464. LEX BARBARICA, V. *Barbarus*. LEX CAROLI. Ioan. Hocſemius in Adolpho a Marka Epiſc. Leodienſi cap. 5. Vbi *Lex Caroli*, liber forte Capitulorum innuitur, vel certe Lex a Carolo M. inducta, ſed perperam intellecta, cum nihil eiusmodi ſtatutum vſpiam reperiatur, ſacramentaque recepta tantum fuerint in caſibus, in quibus probationes et teſtes deerant. Sed potius videtur eſſe *Ius* illud, quod *Caroli* vocat Wichbild Magdeburgenſe. V. *Ius Caroli*. LEGEM COMMVNEM, vocat Lex Longobard. lib. 2. tit. 56. eam, quae a Principe ſtatuebatur, in caſibus praeſertim quae in legibus priuatis non erant definiti: cuiusmodi ſunt Capitula Regum, et Imperatorum, quibus interdum legibus priuatis derogabatur. LEX COMMVNIS, *Commón ley*, apud Anglos dicitur Conſuetudo generalis, quae per vniuerſum Regnum aeque cuſtoditur; vt *particularis*, quae in diuerſis Comitatibus, ciuitatibus, burgis etc. vim habet. Cowell. lib. 1. Inſtitut. tit. 2. §. 7. et Raſtallus in Expoſit. vocum Leg. Anglic. eadem quae *Lex terrae*, de qua infra. LEX COMMVNIS ANGLORVM, dicitur ea, quam S. Edwardus Confeſſor edidit. Bromptonus de Edwardo. V. in *Laga*. LEX DANORVM, Saxonice *Denelaga*, qua ſcilicet Dani Anglici vivebant, cum Angli lege Anglorum viuerent, ex quo ii in Angliam tranſierunt anno 790. eamque obtinuerunt, Lex ſcilicet Canuti Regis edicta a Lambardo et Weloco, quae *Lex Danorum*, in Lege Edwardi c. 10. 19. etc. *Denelaga* cap. 12. etc. *Denelaga* in Legibus Henrici I. cap. 6. *Denelae*, in Legibus Willelmi Nothi vernaculis c. 3. appellatur. Brompton. p. 956. LEX DIOECESANA. Charta R. Beluacenſis Epiſcopi anni 1240. *Abbas et Conuentus S. Ioannis Angeliaci in Pictauia, Prioratum ſeu domum de Bruriaco, in qua manebant duo Monachi ſitam in dioeceſi Beluacenſi, et ſic iure communi, et Lege dioeceſana, vt dicebat Epiſcopo Beluacenſi in omnibus ſpiritualibus ſubiectam*. Ex Tabular. Cluniac. Ch. 227. LEX DIVINA, Canones ſacri. Capitul. Caroli C. tit. 37. LEX FRANCORVM, ſeu *Francica*, eadem eſt, quae *Salica*: ſi quidem Franci Orientales Salii appellati, vt recte obſeruatum a Sigonio lib. 4. de Regno Italiae. Vnde *Francorum Lex Salica* dicitur apud

Hinc-

Hincmarum Remenſem in Vita S. Remigii. Charta Caroli M. Regis an. 797. edita a Mabillonio. *Fuerunt namque aliqui in noſtra praeſentia conuicti, et ſecundum Iudicium Francorum diiudicati.* LEX FRISIONVM, inter Leges antiquas locum obtinet, de qua conſulendus Sibrandus a Sikama in Commentariis in eam Legem editis. LEX GOTHA, quae in Gothia, id eſt Narbonnenſi Gallia, vigebat. Charta incerti anni to. 1. Gall. Chriſt. Inſtrum. pag. 3. LEX GVNDEBADA, ſeu Burgundionum, a Gundebaldo eorum Rege, qui vixit eo ipſo tempore, quo Theodoricus. in Italia et Chlodouaeus in Francia, circa ann. 501. Gregorius Turon. lib. 2. Hiſt. cap. 33. LEX LONGOBARDORVM, primo a Rothari Rege in ordinem digeſta eſt, hoc titulo, apud Heroldum: *Incipiunt Leges Longobardorum quas Rotharis Rex ſola memoria et vſu retinebat, et compoſuit iuſſitque Edictum appellari, an. 707. ex quo Longobardi in Italiam venerant.* Id etiam obſeruatum ab Hermanno Contracto anno 637. *Per haec tempora Rotharius Rex Longobardorum, quamuis Arrianus, iuſtitiae tamen amator, Leges Longobardorum ſcripſit.* LEX MARTIANA. Galfridus Monemuthenſis de Orig. Britannor. lib. 1. cap. 20. *Poſt illum Guintelinus diadema regni ſuſcepit. Erat ei nobilis mulier Martia nomine omnibus artibus erudita: haec inter multa et inaudita, quae proprio ingenio inuenerat, inuenit Legem, quam Brittones Martianam vocauerunt. Hanc etiam Rex Alvredus inter caeteras tranſtulit, quam Saxonica lingua Marchehelage vocauit.* Eadem LEX MERCIORVM, et *Merchenelaga* dicta; *Merchenelac*, in Legibus vernaculis Willelmi Nothi c. 1. 3. 4. Io. Brompton. p. 956. LEX MOLMVTINA, a Molmutio primum in Anglia edita. Willelmus Weſtmonaſt. aetate 5. c. 8. LEX MVNDANA, TERRENA, in Excerptis Egberti c. 130. Ciuilis quae *Extrinſeca* dicitur, in Concilio Calchedon. c. 18. in Capitulari Aquisgran. anni 787. c. 28. cui opponitur *Chriſtiana, Eccleſiaſtica.* Praefatio ad Concilium Moguntiacum a. 813. LEX MVNDANALIS, eadem notione. Charta anni 1000. Marcae Hiſpan. col. 957. LEX MVTA, praeſcriptio. Hieratium, iuris Pontificii pag. 60. LEGES OLERONIANAE, ſeu *Leges maris*, quarum Ricardum I. Angliae Regem auctorem aſſerit Seldenus in Diſſert. ad Fletam, p 532. et 539. et lib. 2. de Maris dominio c. 24. LEX RIPVARIORVM, V. *Ripuarii.* LEX ROMANA, Cathwlpho in Epiſtola ad Carolum M. Imp. dicitur *totius mundi prima.* Hoc nomine poſtea donatum Codicis Theodoſiani Breuiarium, quod Tholoſae 20. Alarici anno collectum, biennio poſt per Anianum Aduris editum fuit, vt patet ex ſubſcriptione Commonitorii Alarici ad Timotheum huic collectioni praefixi. Qui quidem Codex interdum in MSS. *Auctoritas Alarici Regis*, interdum, *Liber legum*, ſed crebrius *Lex Romana* appellatur, vt in Codice Bibliothecae Regiae 1197. *Incipit Lex Romana. In hoc corpore continentur libri Legum Romanarum libri 13. Nouellarum libri 5. etc.* LEX SAECVLARIS, eadem quae *Mundana*, cui opponitur *Eccleſiaſtica*, in Concilio apud S. Mariam Orreae in territorio Bigorritano, de quo Mabillonius to. 5. Annal. Benedict. pag. 11. LEX SALICA, duplex fuit; prior, quae ante ſuſceptum Chriſtianiſmum obtinuit, quamque eam eſſe putant, quae ex Fuldenſi Codice ab Heroldo edita eſt ſub titulo *Pacti Legis Salicae*, et quam poſtmodum Gotefridus Wendelinus erudito commentario illuſtrauit. Altera Legis Salicae editio illa eſt recentior, et a Regibus Francis Chriſtianis emendata, et correcta, quam publicarunt Tilius, Pithoeus, et Lindenbrogius, quibus indidem addita Capitula Caroli M. et Ludov. Pii. Multa de vtraque Lege congeſſerunt Gotefridus Wendelinus ad Legem Salicam, et Dominicus in Aſſertore Gallico cap. 5. V. *Salicus.* LEX SATVRA, *quae de pluribus ſimul loquitur rebus, dicta ſic a copia rerum et quaſi a ſaturitate,*

in veteri Vocabulario iuris vtriusque. LEX SAXONVM, quae in Collectione Legum antiquarum deſcripta legitur, videtur ea eſſe, qua vtebantur ante Carolum M. qui iis ſubditis patrio iure vti ultro conceſſit. Poeta Saxonicus lib. 4. de Carolo M. ann. 803.

Tum ſub iudicibus, quos Rex imponeret ipſis
Legatisque ſuis, permiſit Legibus vti,
Saxones patriis, et libertatis honore;

LEX TERRAE, Lex et Conſuetudo Regni, a Lege Caeſarea, ciuili vulgo dicta, diſtincta, inquit Seldenus in Diſſertat. ad Fletam cap. 9. §. 3. LEX VILLANA, qua reguntur *villani*, ruſtici, manentes, manſionarii: alia enim eſt virorum nobilium Lex. Conſilium Petri *de Fontaines*, c. 3. §. 5. LEX WESTSAXONVM, in Anglia, *Weſtſaxenelaga* dicta, ab Ina et Aruredo Regibus ſubinde edita: *Qua Lege antiquis temporibus 9. auſtrales Sclurae, i. prouinciae, quatenus flumen Thameſiae eas a reliqua parte Angliae ſecuerit, indicabantur, etc.* Brompton. pag. 956. a quo Latine editae, vt Saxonice a Lambardo de Wenloco. V. Leges vernaculas Willelmi Nothi cap. 3. 4. 8. 25. et Leges Henrici I. cap. 6 9. LEX WISIGOTHORVM, ab Eurico Rege compoſita, aera 504. vt teſtatur Iſidorus Hiſpalenſis in Chronico, cum antea tantum moribus et conſuetudine tenerentur. Hanc correxit Leuuigildus, plurimasque adiecit leges, pleraſque ſuperfluas auferens, vt idem ſcribit aera 608. Poſtmodum Chindaswindus et Receswindus pleniſſimum robur, huic Codici dederunt, abolitis aliis omnibus aliarum gentium Legibus, vt eſt in Lege Wiſigothorum, lib. 2. tit. 1. §. 1. 5. 7. 9. Nouiſſima denique omnium recenſio a Fl. Egica facta fuiſſe videtur, quam etiam in Concilio Tolerano XVI. a Patribus confirmari poſtulauit. Hinc vſus eius in Hiſpania et Gothia, id eſt, Narbonnenſi Gallia, frequens, et quidem tantae auctoritatis, vt ex illa in Capitulare Caroli M. quaedam inſerta leguntur L. 6. c. 269. L. 7. add. 4. c. 1.

LEGIS TERMINVS, ſpatium temporis lege vel conſuetudine conſtitutum. Charta anni 43. regnante Chunrado Rege Alamandorum, atque Prouinciarum, ex Chartular. Eccleſ. Apt. fol. 25. Vo. LEGEM AMITTERE, dicitur infamis, periurus, exlex, *quia*, inquit Bracton. lib. 3. Tr. I. c. 19. §. 2. *non eſt vlterius dignus lege. Legis beneficium et terrae amittere;* in Regiam Maieſtat. L. 1. c. 14. §. 5. LEGEM APOSTATARE, contra legem agere, legi contraire. Leges Henrici I. Regis Angliae c. 12. LEGEM FACERE, illud agere quod lex poſtulat, iurare nimirum, ſummam petitam et vnamquamque eius partem eſſe indebitam, et alios ſecum adducere, qui vere iuratum eſſe ſacramento de credulitate ſua ſuſcepto affirment. Cowel. lib. 3. Inſtit. tit. 30. §. ult. † LEGEM HABERE, ex iure ſuo aliquid agere. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1389. LEGEM WADIARE, ſpondere ſe ad diem iudicialiter aſſignatum in Curiam venturum, et legem facturum, apud Cowellum lib. 3. Inſtitut. tit. 30. §. ult. LEGIBVS HAEREDITARE, legitimam et quae ex *legibus* debetur, haereditatem adire in vet. Notitia an. 2. Ludov. Imp. apud Perardum p. 35. LEGIBVS INVENIRE, per vel ſecundum leges. Lex Longobard. L. 2. tit. 55. §. 21. *Cum 6. electis aut ſibi 12. eſſe debeant, quales potuerint Legibus inuenire, et ſic iuret, etc.* Ita in lib. 1. Cod. Theod. de Religione: *Quae ad ordinarios cognitores, vel ad vſum publici iuris pertinent, Legibus oportet audiri*, id eſt, ſecundum leges. LEGEM ALICVI IVDICARE, ſecundum legem ſcriptum ius ei dicere, in Capitulari Caroli M. lib. 5. c. 14. LEGVM DOMINI, qui aliis *Doctores Legis* dicuntur. Otto de S. Blaſio. cap. 14 V. *Doctor*. AD LEGEM CADERE Ch. Alexandri Comitis Cuperſanensis anni 1102. apud Vghellum to. 7 pag. 864. *In captionem vos non mittet, nec mitti faciet, excepto ſi ali*
qui

quis in capitalibus deprehenſus fuerit, qui fideiuſſores idoneos inuenire non poſſit, aut niſi aliquis ad Legem ceciderit, et facta lege ſit ſolutus. † LEX AVGVSTI, i. q. *Bannum Auguſti*, ius ſcilicet, *bannum* quo meſſibus cauetur promulgandi, in Ch. Mſ. a. 1244. LEX CAMPALIS, qua duellum in *campo* ineundum decernitur. Charta Henrici Leodienſis Epiſcopi anno 1081. apud Marten. tom. 4. Ampliſſ. Collect. col. 1175. V *Campus* 3. LEX DVELLI, idem. Sugerius in Lud. VI. c. 18. *Rex vero ratione et Lege duelli numquam ſe pepigiſſe per Anſellum Dapiferum ſuum, vbicunque ſecure vellent defendere.* LEX PATRIAE. Regiam Maieſtat. L. 4. cap. 1. §. 4. *Inquiretur rei veritas, et ex veriſimilibus rerum indiciis et coniecturis, nunc pro eo, nunc contra eum qui accuſatur, facientibus, per legem patriae puniendus eſt, aut omnino ab impoſito crimine purgandus eſt.* Vbi Skenaeus ex §. 12. ſeq. *per legem patriae*, *duellum* interpretatur, *vel per aſſiſam Parium, quae Lex propterea vocatur Lex paribilis*; *Pares vero conuaſallos eiusdem Domini, qui de eodem domino feuda ſua tenent. Loi de Bataille*, in Conſuetud. Norman. c. 117. 120. Idem Bracton. d. lib. LEX PLENA. Concilium Islebonenſe, cap. 41. *Si plena lex erit facienda, ibi fiat, vbi prius fuit.* V. *Lada.* LEX TRICENARIA, praeſcriptio 30. annorum, in vet. Charta, ſub Carolo M. Locum habes in *Perportare.* V. Iacobum Gothofredum ad leg. 7. Cod. Theod. de Act. certo tempore finiendis. LEGEM VADIARE, *Contravadiare, Facere. Legis vadiatio* dicitur modus tollendae obligationis: verbi gratia, ſi quis ſuper ſimplici contractu, pecunias ab alio vendicet, poteſt ille *vadiare legem* contra eum, id eſt, poteſt ſpondere ſe ad diem ſibi iudicaliter aſſignatum in Curiam venturum, et legem facturum. Eſt autem *legem facere* in hoc caſu, agere, quod lex poſtulat, ſeu iuramento firmare, rem petitam eſſe indebitam, et alios adducere, qui hunc vere iuraſſe ſacramento ſuo aſſerant. Ita Cowellus L. 3.

(2) Iudicium. *Legem audire, intelligere*, in Pacto Legis Salicae tit. 38. §. 7. tit. 48. §. 1. *In ius venire.*

(3) Sententia iudicis. Pactus Legis Salicae tit. 59. *Si quis alterum per legem viceris.* Tit. 60. *Dicite nobis per Legem Salicam*, id eſt pronunciate ſententiam ſecundum legem Salicam. † LEX VERA, iudicium quo lis terminatur, in Ch. a. 1185. ap. Lam. in Delic. erud. † LEX VLTRATA, Gall. *Loi outrée*, iudicium quo ius ſeu lex impugnatur. Areſt. Scacar. Normann.

(4) Iudicium Dei, purgatio canonica, vel vulgaris, a *Lege*, barbarica nempe, inducta, ac per ſententiam iudicis indicta. De vtraque enim vox haec vſurpatur, quomodo *Lada* apud Anglo-Saxones. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 62. *Ab Aduentu Domini, vsque ad octauas Epiphaniae, . . . non eſt tempus Leges faciendi, i, vel iuſiurandum pro fidelitate domini, vel concordia, vel bellum, vel ferri, vel aquae, vel alias Leges examinationis tractari. Idoneum Legis examen*, cap. 87. LEGEM FACERE, iudicium Dei ſubire, apud Landulfum de S. Paulo, in Chronico Mediolanenſi cap. 11. *Poſt legem de eo factam ignitam* cap. 26. LEX APPARENS, Gall. *Loi apparoiſſant*, vel *appariſſant*, in vet. Conſuetud. Norman. cap. 81. noua, art. 60. 61. 62. vbi opponitur legi ſimplici, *Loi ſimple*, ſeu potius ſimplici iuramento, quod *ſimplicem ladam* vocant Leges Henrici I. Regis Angl. Eſt autem *Lex apparens*, quae et *aperta* et *parabilis*, purgatio ſeu iudicium diuinum, cuius euentu rei controuerſae ac dubiae veritas eluceſcit, euidenter *apparet*, vel *aperitur*, *ſe découvre.* LEX MANIFESTA, idem in Reg. S. Iuſt. Cam. Comput. Pariſ. LEX DEI, quomodo *Iudicium Dei.* Lex Longob. lib. 1. tit. 9. §. 20. *Et ſi dominus eius negauerit, quod per ipſius conſilium factum non fuiſſet, purificet ſe ad Legem Dei, etc.* LEX IGNEA, iudicium ignis, cum quis ad comprobandam veritatem per ardentem rogum tranſire compellitur, in Vita S. Ioannis Gualberti c. 33.

33. 62. 63. et 64. LEX IVDICIALIS, proprie purgatio per Iudicium ferri, in Leg. Henrici I. Reg. Angl. c. 9. quae nude *iudicium* dicitur, c. 45. 49. et alibi. V. *Iudicium*. LEX LEGALIS, Purgatio vulgaris a lege inducta. Tabul. Vindocin. Thuan. Ch. 172. LEX PARIBILIS, eadem, quae *Apparens*, Cuiacio auctore, in Conſtit. Sicul. lib. 2. tit. 31. LEX PLENARIA, idem. Leges Vernaculae Willelmi Nothi cap. 48. LEX PROBABILIS, qua aliquid probatur per *Sacramentales*, Gall. *Loy probable et monſtrable*. Iura et Conſuetudines Normanniae c. 25. LEX SACRAMENTALIS, purgatio per *Sacramentum*. Leges Henrici I. Reg. Angl. c. 9.

(5) Ius ciuile. *Studium generale quinque Facultatibus, Theologiae videlicet, Lege, Decretis, Medicina et Artibus compoſitum*, in Confirmatione Academiae Cadomenſis a Carolo VII. Franc. Rege ann. 1452. apud Acherium to. 6. Spicil. pag. 500.

(6) LEX CATHOLICA, *Lex Chriſtiana*, *Lex ſanctiſſima*, *Lex venerabilis*, paſſim in Cod. Theod. pro Chriſtiana Religione.

(7) LEX CHRISTIANA, Epiſcopalis audientia, Curia Chriſtianitatis. Conſtit. 17. in Appendice Cod. Theod.

(8) Monetarum in metallo probitas *a lege* requiſita et definita: Italis *Legá*, Gallis *Loy*, *Aloy*. Concilium Remenſe an. 813. c. 41. *Ne ſolidi qui in Lege habentur, pro 40 denarios diſcurrant.*

(9) Legitima pars haereditatis legibus conſtituta. Leges Grimoaldi Regis Longob. apud Murator. to. 1. part. 2. p. 50. col. 1.

(10) Mulcta, *emenda* a lege definita, ſtatuta. Rex Salica tit. 42. §. 13. *Quod ſi adhuc maior culpa fuerit quae ſeruo requiritur, dominus ſervi non vt ſeruus, ſed vt ingenuus totam Legem ſuper ſe ſoluiturus accipiat.* Charta Caroli Magni pro Monaſterio Sandionyſiano, apud Doubletum: *Quod ſi homines illi ex indiciaria cauſſa aliquid perſoluerint, quod nos leges vocamus, in tres partes dividetur, quarum duas Praepoſitus, et tertiam Aduocatus habebit.* LEX MAIOR, maior mulcta, quae ob maiora crimina et delicta irrogari ſolet. Chronicon Beſuenſe. LEX ALTA ET INFIMA, Gallis *Grande et petite amende.* Charta Caroli Comitis Flandriae an. 1125. in Tabul. Monaſterii S. Bertini. † LEX VVLGALIS, mulcta conſueta, in Ch. Mſ. a. 1145. † LEX PLENA, idem, in Ch. a. 1174. t. 7. Ordinat. reg. Fr. p. 276.

(11) LEX EXCOMMVNICATIONIS, Ius excommunicandi vel puniendi per excommunicationem. Charta Anſelli Epiſcopi Beluacenſis ann. 1099. LEGES POENITENTIVM, Bernardo Conſtantienſi Preſbytero lib. de reconciliatione lapſorum p. 285. Liber eccleſiaſticus, in quo continentur quae ſpectant poenitentiam peccatoribus imponendam et poenitentes reconciliandos.

(12) LEGES, exactiones, tributa, praeſtationes. Gregor. Turon. lib. 9. c. 30. *Ille cum iuramento promiſit, vt Leges conſuetudinesque nouas populo non infligeret*, etc. *Leges tortae*, prauae exactiones, male *toltae*, in Charta Fulcon. Abb. Corbeienſis an. 1055. in Tabul. eiusdem Monaſt. V. *Fortitudo*. † LEX CHRISTIANA, quidquid ex iure curionibus a parochianis ſoluendum eſt, ap. Oefel. t. 2. Script. Boic. p. 45. † LEX VINAGII, praeſtatio certae vini menſurae pro vineis. Ch. a. 1253. t. 4. Ordin. reg. Fr. p. 632.

(13) † Aequum, ius. Leg. Luſit. ſub Alph. t. 1. Prob. hiſt. geneal. domus req. Portug.

(14) † Officium municipale, corpus ciuitatis. Ch. Mſ. a. 1439.

LEXA. (1) *Luxurioſa, quaſi laxa*, id *eſt, inutilis*, apud Papiam. (2) Funiculus, Gall. *Leſſe*, vox vt videtur ex *licia, orum*, formata, ſtamina, vel fila quibus in telis textrices implicant ſtamina. Gaufridus Malaterra lib. 3. c. 28: *Venetiani autem in adiutorium Ducis (ex funibus per) Lexas aduenientibus hoſtibus de muro dependentes porrigit*, Vb vnco incluſa delenda videntur. Ae ra

ra, eadem notione habet Conſtantinus Porph. de Adminiſtr. Imp. c. 51. p. 196. vbi πλόκη et πλόκας exponuntur. V. infra *Liciae*.

LEXALIS, locus vacuus, vbi domus poteſt aedificari, forte a verbo *laxare*. Charta anni 1062. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 459.

LEXENA, ſubula, Ital. *Leſina*, Hiſp. *Leſna*, Gall. *Alene*. *Lexena ad ſuendum ſotulares*, in Miraculis B. Simonis Eremitae Auguſtin. to. 2. SS. Aprilis p. 825.

LEXIA, V. *Laxa* 2.

† LEXIO, laeſio, offenſa, Ital. *Leſione*. Tract. Mſ. de re milit. et mach. bell.

LEXIVA, pro *Lixivia*, vel *Lixiuium*, quomodo *Lexive* dicunt Galli, apud Eddium Stephanum in Vita S. Wilfridi c. 62.

† LEXIVIA, lintea quae lixiuio purgantur. Tabul. Foſſat.

LEXIVIUM. Elogium Petri Fortii Anachoritae X. circiter ſaeculo exaratum, apud Stephanotium tom. 1. Antiq. Occitan. MSS. p. 482. *De pilis camelorum induebatur et tunica, vtebatur pane duro Lexuio compoſito.* Ac panis quaſi Lixiuio ſubactus, vt nullus in eo ſupereſſet gratus ſapor?

† LEXVS, elixus, aqua coctus, Ital. *Leſſo*. Tract. Mſ. de re milit.

LEYA, V. *Leda* 3.

LEYDA, V. in *Leudis*.

† LEYDARIUS, LEYDERIUS, *leydae* ſeu vectigalis collector, t. 8. Ordin. reg. Fr. p. 200. V. *Leudarius*.

LEYDATOR, V. *Leudarius*.

LEYDERIUS, V. ibidem.

† LEYHA, arcula, capſula, a Gall. *Layette*. Inuent. Mſ. a. 1476. V. *Layeta*.

LEYSON. Hermannus de Lerbecke, in Chron. Comitum Schawenburg. p. 35. *Eodem tempore Benedictus XI. Papa, Ordinis Praedicatorum, conſecratur, et ſectae quaedam fatuorum, dicti Fratres Leyſon fuerunt. Vnde verſus:*

Anno milleno trecenteno quoque deno
Secta fuit ficta Leyſon fratrum maledicta.

Sic dicti ii forte, quod crebrius *Kyrie eleiſon* inclamarent.

LEYTERIA, lectica, Gall. *Litiere*. Computus an. 1335. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 297.

LEZA. (1) Charta an. 1256. in Metropoli Salisburgenſi to. 2. p. 581. *Cum nauis Eccleſiae ad Auſtriam deducitur, procurator ipſius dabit Mutario* (Telonario) *noſtro pro Leza 12 denarios, et ſeruis ſuis denos denarios: et ſi in ea fuerit aliquid quod ad Eccleſiam non pertineret, vnde muta* (telonium) *dari debet, de hoc ſoluetur muta. Cum vero reducitur nauis de Auſtria, iterum dabuntur Mutario noſtro pro Leza 12 den.* Vbi *Leza* forte idem quod *Leſda*. vel *Leuda*, tributum, V. in *Leudis*. (2) Lemouicibus, agellus ſtrictior, qualis eſt areola, puluinus, i. q. *Leſa*, Gall. *Leze*. Obituarium S. Geraldi Lemouic. f. 18.

† LEZARE, *lezatam* compingere; eſt autem LEZATA, vt videtur, carri ſpecies. Stat. Montis-reg. p. 204. V. *Lezia*.

† LEZCA, praeſtatio, tributum, in Ch. Mſ. a. 1322. V. *Leſda* in *Leudis*.

LEZDA, V. in *Leudis*.

† LEZIA, carri ſpecies, in Stat. Peruſ. p. 54. V. *Lezare*.

LEZNA, LEZTA, V. in *Leudis* 3.

† LHIEVRARE, LHIVRARE, praebere, tradere, dare, Gall. *Livrer*; vnde LHIEVRATIO, traditio. Ch. Mſ. a. 1324. V. *Liberare* 2.

LIA. (1) *Amurca*, Papiae: Gallis *Lie*. Ioannes de Garlandia in Hortulano c. 21. *Alii Liam, id eſt, faces vini calcinati*. (2) Alia notione, V. in *Leda* 3. (3) † Ius in vina minutatim vendita, a *lia* ſeu amurca dictum. Ch. a. 1226. inter Prob. Hiſt. Auriſſ. p. 48. V. *Liagium*.

LIACULUM, Λιαντής, *Vitiligo*, in Supplemento Antiquarii. Aliter mox in *Liare*.

† LIAGIUM, praeſtatio non ex vinis, quae minutatim vendebantur, ſed ex iis etiam quae ad vſum monaſteriorum erant. Ch. a. 1311. in Gloſſar. Iur. Gall.

† LIAGULA, ligula, Gall. *Jarretiere*. Gloſſar. Provinc. Lat. Cod. 7657.

LIAIRVS, vt mox *Liardus*. *Mula Liaira*, in Notitia Eccleſiae de Vancio, to. 6. Miſcell. Baluzii p. 434.

LIALIS, i. q. *ligius*, V. *Feudum liale*.

LIARDVS. (1) Color equi, *Gris pommelé* Gallis: *Leardo* Italis, apud Claudium *Corte* Italum lib 1. *Del Cavalerizza* c. 13. vbi eumdem colorem in ſex alios diuidit, ſcil. *Leardo rotato, ò pomelato, l'armelino ò candido, il moſcato nero e roſſo, l'argentino, il mellatto, et il ſtornello.* Iul. Scaliger exercit. 325. in Cardanum num. 15. vbi de colore cinericio: *Griſum vulgus vocat. Itali Bretinum voce Gothica, noſtri Germani Ghrau, Columella in aſino Murinum, in equis Glaucum Virgilius, Leardum vulgus Italiae.* (2) Moneta minutior, teruncius, Gall. *Liard*. Stat. Auen. l. 4.

LIARE, Polire, Graeci, Λιαίνειν. Gloſſae: λίον ποιῶ, *Polio*, tectorio polire. *Liare ciſternam*, apud Tertullianum. Hinc *Liaculum* exponitur in Gloſſ. Lat. Graec. λιαστὴρ, inſtrumentum, quo ſubigebant et fricabant tectorium opus inductum calci et arenae, quibus parietes linebant. Vritur Vitruuius l. 2. c. 4. et l. 7. Vetus Inſcriptio: *Calce hanerata lito politaque.*

† LIASONVS, lignum quoddam ad vſum molendini. Pedag. caſtri de Les a. 1263.

LIATOR, in veteri Catalogo Sodalium Confraternitatis S. Mariae Deauratae, vel qui polit, vel potius qui in faſciculum colligat, aut qui facit capſas, Gall. *Layettes*, Hiſpanis *Liar*, vt et Italis *Liare*, ligare eſt, Gall. *Lier*; vnde *Liator* deducere malim, quam a *Liare*, polire. Sed haec merae coniecturae.

LIAVES, *ruina*, apud Papiam.

LIBA, pro *Libamen* vel *Libamentum*: ex Graec. λοιβή. Iohannes Scotus in in Areopagiticis.

LIBACVNCVLVS, paruum libum. Tertull. de Spectac. c. 27.

LIBANINVM. Henricus de Knygthon an. 1270. *Praeconizatum eſt voce publica, quod Edwardus cum peregrinis ſuis partem torniamenti tenerent contra omnes aduenire volentes. Concurrerunt itaque multi ex omni parte regionis illius, inter quos pedeſtres multi, et etiam equeſtres coniurati ſunt ad inuicem in ſpoliationem Anglorum, prae manibus vendentes et equos et arma, et bibentes vnam Libaninum in ſpoliationem captiuandorum.* Forte *Libamen*.

† LIBANVM, reſtis craſſior, Maſſil. *Liban*. Inuent. Mſ. a. 1363.

LIBASSIVS, *Liber*, apud Papiam.

LIBATIO. Diploma an. 1345. apud Ludewig. to. 5. p. 535. *Quam quidem pecuniae ſummam . . . abſque Libatione quacunque reddere et ſoluere totaliter promittimus.* Vereor ne legendum ſit *dilatione*. Si retinenda vox *Libatio*, intelligi poteſt detractio, diminutio, a *Libare*, excerpere.

LIBATORIVM, *Coxale*. Gloſſ. Iſid. Sed hic reſtituendum videtur *Lumbatorium*, vt iam in *Coxale* dictum. Alibi *Libatorium* eſt crater ad effundendum libamen in ſacris, qua notione ſumitur lib. 3. Eſdrae 2, 13. et lib. 1. Macc. 1, 23. Ioannes de Ianua: *Libatorium, locus vbi ſacrificatur.*

LIBELLA. (1) Parua libra, ſeu libra paruorum denariorum, qui aere et argento mixti *Parui* vocabantur, vnde eorum Libra Libella dicta, quae 20 denariorum paruorum erat, quemadmodum libra vulgaris 20 denariorum argenteorum. Parthenoni *Thura* dictae, dioeceſis Namurcenſis, centum *Libellas* annuas delegaſſe legitur Iacobus de Croy Epiſcopus Camerac. in noua Gall. Chriſt. tom. 3. col. 618. V. *Libra*. (2) † Piſcis genus. Tract. Mſ. de Piſc. c. 33. *Libellam Maſſilienſes peis jouzion appellant, non a foeditate, ſed a tegumenti capitis ſimilitudine, quo Iudaei olim in prouincia vtebantur, Hiſpani peis limo, limada, toilandola.*

LIBELLARE, arca, in qua reconduntur libri. Gregorius Turon. lib. 4. Hiſt. c. 41.

LIBELLARE, per *libellum* dare. Charta ann. 1053. apud Puricellum in Monumentis Ambroſianae Baſilicae p. 429. V. *Libellus*.

LIBELLARIA, praedium *libellario nomine*, vel *titulo*, conceſſum. Gerbertus

bertus Epiſt. 6. V. *Libellus.* † Feudo opponitur et pro allodio vſurpatur paſſim in libris feud.

LIBELLARIS SENTENTIA, PROFESSIO, Sententia vel Profeſſio libello ſeu ſcripto declarata. Concil. Tolet. I.

LIBELLARIVM, idem quod *Libellus* ſeu *Precaria.* Charta Ottonis III. Imp. ann. 999. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 503.

LIBELLARIVS. (1) Seruus per *libellum*, ſeu per *chartam* manumiſſus. *Libellarii antiqui, vel noviter facti*, in Capitulare Pipini Regis Italiae c. 6. V. *Commendatus.* (2) Notarius. Teſtamentum Ephibii Abbatis. (3) Pro *Libellus*, ſeu *Precaria.* Charta Podionis Epiſcopi Florentini apud Vghellum to. 3. p. 56. *Neque volo vt aliquis de ipſis Canonicis habebat poteſtatem de ipſis rebus Libellarios facere, aut aliquid donare.* LIBELLARIO *vel Emphyteuticario iure dare, vel poſſidere*, in Synodo Pontigon. ann. 876. c. 10. *Libellario iure* dare, in Chronico Caſin. l. 1. c. 50. *Libellarium placitum conſtituere*, ibidem l. 2. c. 3. *Libellario titulo dare*, apud Senatorem lib. 5. Epiſt. 7. *In terra dicta Libellario nomine reſidere*, in Lege Longob. l. 1. tit. 9. §. 22. *Libellario nomine in fundum dare*, lib. 1. Feud. tit. 5. §. 1. l. 2. tit. 9. §. 1.

LIBELLARIAE LEGES, apud Gerbertum Epiſt. 12. *Contemnetur Imperialis maieſtas cum in me, tum in ſe ipſa, in diuiſione Sanctuarii ſecundum leges Libellarias facta, quia conſentire nolo, etc.*

LIBELLATICVM, conceſſio et datio *ad libellum*, ſeu emphyteuſin, vel potius penſio, quae pro *libellariis praediis* quotannis exſoluitur. Gregor. M. lib. 1. Ep. 42. *Sed ipſa etiam Libellatica, prout ſumma penſionis fuerit, moderentur.*

LIBELLATICI, dicti Chriſtiani qui a gentilibus Chriſtum abnegare et diis ſacrificare adacti, libello per ſe, vel per alium iudici porrecto, quo ingenue Chriſtianos ſe eſſe profitebantur, ob idque ſacrificare ſibi non licere, praemium ſeu pecuniae ſummam aliquam offerebant et porrigebant, ne quod iis non licebat, facerent. Ita quidem Cypriani Interpretes ad Epiſt. 52. et lib. de Lapſis. At Baronius an. 253. n. 19. *Libellaticos* dictos cenſet ex eiusdem Cypriani verbis, Epiſt. 31. non quod libellos darent magiſtratui, ſed quod acciperent. Horum praeterea meminit Epiſt. 15. 21.

LIBELLENSIS, Magiſtratus apud Siculos, qui aliis *Magiſter libellorum*, qui ſcilicet libellos ſupplices ſubditorum excipiebat, examinabat, et de iis ad Principem referebat, in Conſtitutionibus Siculis lib. 1. tit. 38. §. 2.

LIBELLIFIVS, LIBELLIFICVS, qui libellos facit, qui reorum confeſſiones et teſtium reſponſa deſcribit, *Greffier.* Hiſt. de Exilio S. Martini PP. apud Anaſtaſ. in Collectan. p. 97. *Dirigitur ab Imperatore ad Diomedis cuſtodiam ad magnanimum Papam Demoſthenes Reſcriptor et Collaborator ſacellarii, et Libellifius cum eo.* Quo loco Baronius habet *Libellititius.*

LIBELLIO, notarius. *Libellionem vt tabellionem*, apud Nonium ex Varrone. *De capſa miſeri Libellionis*, apud Statium, hoc eſt, pauperis bibliopolae, qui minutos libros vendit. Gloſſ. Sangerm. MSS. *Libellio*, βιβλιοπώλης. Aliae apud Martinium: βιβλιογράφος, *Librarius*, *Libellio*, βιβλιοπώλης. *Libellio.* Onomaſt. apud eund. *Libelliones*, γραμματεῖς, ſcribae.

† LIBELLIVM, *vno flore*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

LIBELLVS. (1) Charta, qua praedium in emphyteuſin conceditur, quae quidem contractus ac pactionis ſpecies frequens olim fuit in praediis Eccleſiaſticis: ſub vulgari ac recepta nomenclatura, *Praecariae* et *Praeſtariae.* Gerbertus Epiſt. 2. *Neſcio quibus codicibus, quos Libellos vocant, totum ſanctuarium Domini venundatum eſt. Libellum facere*, de praediis, etc. frequens formula. (2) Cauſidici ſcriptum in litigiis; († vel potius quaecunque ſcriptura, in qua continetur nomen actoris et rei, res quae petitur, et cauſa petendi.) Statuta Maſſil. l. 1. c. 20. §. 11. LI-

BELLVS ANATHEMATIS, excommunicationis bulla. Anaſtaſius in S. Agapeto. LIBELLI APPELLATORII, V. Calv. Lex. Iurid. LIBELLVS CONFESSIONIS, quo quis reatum ſuum confitetur, et ab eo abſolui flagitat. V. in *Poenitentes*. † LIBELLVS CONVENTIONALIS, charta conuentionum, in Ch. Mſ. a. 1210. † LIBELLVS DIVORTII, qui et REPVDII, quo matrimonium ſoluitur. LIBELLVS FAMOSVS, Gall. *Libelle diffamatoire*. Capitul. l. 6. c. 316. LIBELLVS FVNERALIS, V. *Funeralis*. † LIBELLVS OSCVLI, charta donationis propter nuptias. Ch. Mſ. a. 1020. V. in *Oſculum*. † LIBELLVS PENSIONARIVS, quo *penſio* ſeu praeſtatio annua reſeruatur. Ch. a. 952. ap. Murat. t. 1. Antiq. p. 164. LIBELLVS POENITENTIAE ſeu *Poenitentialis*, quo quis impoſita et indicta poenitentia, a reatu, quem vltro fatetur, abſoluitur, aut abſoluendus reſeruatur, et Eccleſiae reconciliandus. Qui quidem libelli repudiantur in Addit. 3. ad Capitul. to. 1. col. 1199. LIBELLVS PRAECEPTORIVS, ſcripti obligatio, Gallis *Obligation*. Statuta Arelat. MSS. art. 161. LIBELLVS nude, eadem notione. Statuta eadem art. 139. LIBELLVS PROFESSIONIS, Charta qua quis monaſticae vitae nomen dedit. Vita S. Bernardi edit. 169. col. 1221. LIBELLOS DARE. Tradit. S. Auguſtin. lib. 22. de Ciuitate Dei c. 8. *Fideles*, in quibus Deus miraculum quodpiam operatus eſſet, libellos dare ſolitos Epiſcopo, qui rem prout geſta eſſet, continerent, vt populo recitarentur. Exempla eiusmodi libellorum profert idem Auguſtin. Serm. 31. et 39. de Diuerſis: morem vero etiam attigit Euodius Vzalienſis Epiſcopus l. 2. de Mirac. S. Stephani c. 1.

LIBELTITIVS. V. *Libellitius*.

LIBER, adiect. V. *Liberi*.

LIBER, Saxonice *Landboc*, vel *Bocland*, id eſt, *terra ex ſcripto*, quaſi *terra libraria*, *terra teſtamentalis*, in Legibus Kanuti Reg. c. 32. apud Bromptonum. *Terra haereditaria*, in Legibus Alvredi c. 20. et eiusdem Kanuti c. 104. apud eumdem Bromptonum. Fundum, inquit Lambardus, veteres ex ſcripto, qui *Bocland*: aut ſine ſcripto, qui *Folcland* dicebatur, poſſidebant. Quae fuit ex ſcripto poſſeſſio, commodiori erat conditione, haereditaria, libera, atque immunis. Fundus ſine ſcripto, cenſum penſitabat annuum, atque officiorum ſeruitute erat obligatus. Priorem viri plerumque nobiles atque ingenui, poſteriorem ruſtici ſere et pagani poſſidebant. Illam Angli vulgo *Frehold*, et per Chartam; hanc *ad voluntatem Domini* appellant. Eiusmodi autem fuit conditionis *Bocland*, vt ad haeredes tranſire neceſſario deberet, proindeque alienari non poſſet, nec vendi. Leges Henrici I. c. 70. *Si Bocland habeat, quam ei parentes dederint, non mittat eam extra cognationem ſuam.* Quod etiam ſtatui in Legibus Alvredi c. 37. obſeruat Spelmannus, etſi aliam legis ſententiam fuiſſe contendat Somnerus, nempe, alienari non poſſe, ſi teſtamento, aut alio ſcripto, id prohibitum fuerit. V. Leges Edwardi Senioris c. 3. Henrici I. c. 13. LIBER CENSVALIS, ſeu *Polyptychum*, in quo ſumma cuiusque Eccleſiae ſeu Monaſterii poſſeſſionum exhibebatur. Nullum antiquiorem nouimus Codice MS. Irminonis Abb. Sangerman. regnante Carolo M. exarato. † LIBRI CLAVSTRALES, de vita monaſtica agentes, t. 12. Gall. Ghriſt. Inſtr. p. 137. LIBRI DEIFICI. Ita Chriſtianorum libros ſacros vocabant gentiles. Vide Paſſionem S. Felicis Epiſcopi Tubizacenſis, et geſta purgationis Felicis Epiſcopi Aptungitani. LIBRI IVDICVM, codex legum Gothicarum apud Nauarros Antiq. Nauarrae p. 421. LIBER MIXTVS, ſi ſic legendum, videtur eſſe genus eſculenti cibis in Monaſterio miniſtrari conſuetis ſuperadditum. Necrologium Parthenonis ſancti Petri de Caſis: IV *Auguſti obiit D. Petrus Eſtrelars qui dedit Conuentui vnum Librum mixtum, et vnam crelhat après lo ma pro pitancia. I. Libum.* LIBER ORDINALIS

DINALIS, ORDINARIVS, ORDINIS, liber in quo ordinatur modus celebrandi officii diuini. V. *Ordinale*. LIBRI NIGRI, de Necromantia; apud Ekehardum de Caſib. S. Gall. c. 2. *Ne miremini, ſi diabolus, a quo nigros libros noctibus diſcunt, faſcinatorum ſuorum calices, ne offenderentur, continuit.* Martianus Capella lib. 2. *Erantque quidam* (libri) *ſacra nigredine colorati, quorum literae animantium credebantur effigies.* LIBER ORDINARIVS, in quem quotidie referuntur acceptum et expenſum. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioricae inter Acta Sanctorum Iunii tom. 3. p. 1. † LIBRI PLENARII EVANGELIORVM, integer IV. Euangeliorum textus; in Act. SS. t. 6. Sept. p. 499. † LIBER PROVINCIALIS, liber cenſuum, qui in diuerſis prouinciis eccleſiae Romanae penſitabantur. Hiſt. S. Emmeran. Prob. p. 15. † LIBER SACRAMENTORVM, liber eccleſiaſticus, in quo continetur Miſſarum officium; i. q. *Miſſale* 2. Chartul. S. Iohann. Angeriac. † LIBER SACRIFICIORVM, idem, V. *Sacrificium*. † LIBER SERMOCINALIS, V. *Sermocinalis*. † LIBER SIGNORVM, qui notis ſcriptus eſt, in Stat. Vercell. l. 3. LIBER SAECVLARIS, a profano et gentili auctore ſcriptus. S. Wilhelmi Conſtitut. Hirſaug. lib. 1. c. 21. LIBER PACIS, qui, ni fallor, oſculandus offertur Sacerdoti a Diacono vel Subdiacono. Charta an. 1247. in Hiſt. Monaſterii S. Mariae Sueſſion. p. 445. LIBER TEMPORVM, id eſt, Paralipomenon, apud S. Hieronymum lib. 2. in Ruffinum c. 8. LIBER VITAE, *Martyrologium*, ad cuius calcem ſcribuntur nomina benefactorum. Teſtament. Bertichramni Epiſcop. Cenoman. LIBER VIVENTIVM, in quo quotidianae Monachorum *praebendae*, ſeu cibi et potus portiones diurnae, vnde *Liber viuentium* dictus, recenſentur. Charta incerti anni apud Mabillon. to. 5. Annal. Bened. p. 678.

LIBERA, pro *Libra*. Charta Chlodouaei III. ann. 692. apud Felibian. Hiſt. Sandion. p. XII.

LIBERA. (1) LIBERA WARA, V. *Wara*, (2) † Hedera, vt videtur. Gall. *Lierre*. Ch. Hug. de Gornago Mſ. *Felgam et liberam ad foenum faciendum*.

LIBERALIS HOMO, Saxonibus *Degen*, vnde vox *Thainus*, Baro, vir nobilis. Leges Kanuti Regis Angl. ex textu Roffenſi: *Si in domo Liberalis, quem ſupra Thegen nominauimus, et quidam dicunt Twelfhaendman, hoc ſit, etc.* V. *Thainus*.

LIBERALITAS, *libertas*. Ita Gloſſae MSS. ad Concil. Carthag. can. 32.

† LIBERALIVS, liber, immunis. Ch. Mſ. a. 1483.

LIBERARE. (1) Mittere, remittere. Vetera Statuta Corbeienſis Monaſterii p. 1 et 2. Ita *liberari* dicitur, qui cauſſam ſuam proſecutus coram iudidice, prolata ſententia ab eo domum remittitur. Leges Luithprandi Regis Longob. tit. 70. §. 1. *Si quis . . . viuente eo* (iudice) *requiſierit dicendo, quod Liberatus non ſit, faciat illi iuſtitiam, poſt quantoſcuuque annos requiſierit. Cauſam liberare*, iudicium conficere, proferre, ibidem tit. 20. §. 9. tit. 52. §. 1. (2) Praebere, dare, Gall. *Livrer*, *delivrer*, Germ. Liefern. Capitula Caroli C. apud Cariſiacum; *Dedit omnibus licentiam . . . redeundi ad propria, exceptis his quos ſpecialiter pro ſpecialibus cauſis conſiderandis, vel pro dona Liberanda ſecum aliquantis diebus manere praecepit.* LIBRARE, eadem notione. Bernardus in Ordine Cluniac. part. 1. c. 12. *Hoſpitibus et omnibus qui in monaſterio ad equos praebendam recipiunt, ipſe Librat eam.* LIVRARE, eodem perinde ſignificatu, a Gallico *Livrer*. Charta vetus apud Lobinellum to. 2. Hiſt. Britan. col. 836. LIVERARE, LIVERATIO. Statuta Vercell. l. 1. f. 15. vo. *Qui oſtenderit ipſius Liuerationis inſtrumenta, quae facta fuerint de iure, ſoluatur eis precium pro quo Liuerata ſunt.* LIBERARE SE, Gall. *ſe livrer*, ſeſe tradere. Ogegerii Panis Annales Genuenſ. ad ann. 1203. to. 6. Muratorii col. 403. LIBERARE, notione paſſiua non ſemel occurrit in Proceſſu de Miraculis B. Simonis Erem. Aug. to. 2. Aprilis

Aprilis p. 628. et 629. *Curſus Liberauit*, id eſt, Liberatus fuit. Infra: *Eius filius Liberauit.* LIBERARE IN SACRARIO, incerta notione legitur in Capitulis Adalhardi inter Acta SS. Benedict. Saec. 4. part. 1. p. 758. XLVII. *De miſcendo in ſacrario et cito Liberando.* XLVIII. *De tepide cantando.* LIBRARE EQVOS, pabulum, et quidquid nomine *fodri* ſignificabatur, equis miniſtrare. Charta an. circ. 1296. in Inſtrum. to. 4. Gall. Chr. col. 35. LIBRAGIVM HERBAE, ius exigendi *librationem herbae* ſeu foeni pro equis. Pacta ann. 1300. to. 1. Hiſt. Dalph. pag. 54. col. 1. LIBRARE FESTVM, die feſto pecuniam diſtribuere. Kalendarium Claromont. apud Ducheſnium in Notis ad Bibl. Cluniacenſ. *Quarto Nonas Ian. Octaua S. Stephani et Odilonis Abbatis et Confeſſoris, pro quo feſto Librando Odilo de Mercorio Canonicus Claromontenſis . . . promiſit XL. ſolidos cenſuales aut reddere ſemel XL. libras, et debent Librari in Miſſa et Veſperis dicti feſti.* LIBRARE NOBILES ET FRANCOS in Dalphinatu dicebantur Caſtellani, qui nobilibus et Francis ad bellum profecturis, ac militaturis ſumtibus Dalphini, cibaria neceſſaria prouidebant: hinc in litteris ad Caſtellanos miſſis pro bellica citatione, vt obſeruatur to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 48. ſaepius occurrunt haec verba: *Caſtellani prouiſi per vnum menſem Librare nobiles et Francos Caſtellaniarum ſuarum.*

LIBERATA. (1) Praebitio, *Livrée.* Tabularium Dunſtapulenſe: *Liberata boſci quam habet Prior in Bocwood.* Infra: *Liberata prati in le South-Maede.* (2) Idem quod *Liberatio* 1. Nicol. Vpton. lib. 1. de Militari officio c. 17. *In Anglia quando rex aliquem nobilitat, ſolet vna cum feudo ſignum, hoc eſt, Liberatam ſuam nobilitando condonare, etc.* LIBRATA, eadem notione, Charta an. 1394. ex Archivo S. Victoris Maſſil. *Iohannes Abbas erat obligatus in 300 flor. auri cauſa emptionis pannorum diuerſorum colorum in butigia drapariae, tam pro ſuo veſtiario, quam et pro veſtiario ſeu Librata ſcutiferorum.* Alia an. 1480. ex eodem Archivo: *Quidam verberauit acriter ſeruitorem . . . . portantem libratam ciuitatis.* (3) LIBERATA, ſeu LIBRATA, hoſpitiorum praebitio ſeu deſignatio. Litterae Clementis VII. PP. an. 1382. to. 10. Spicil. Acher. p. 242. *Ad haec ſi Romanus Pontifex, qui pro tempore fuerit, vellet cum ſua curia in aliqua ciuitatum . . . . regni Adriae morari, hoc poſſit libere et abſque impedimento quocunque . . . et tam circa Libratas ordinandas, cancellos f. : : : ta, rationes domorum, iuriſdictione Mareſcalli libera et aliorum officialium curiae Romanae.* Ordinatio Ioannis XXII. PP. ſupra ordinandis Libratis Cardinalibus in Ciuitate Auenionis, apud Sebaſtianum Fantoni tom. 1. Hiſtor. Auenion. p. 164. *In Librata ſuperiori domus epiſcopalis aſſignata ſunt hoſpitia infra ſcripta.* Et infra: *Iſtud hoſpitium exemptum fuit a dicta Librata, et loco ipſius hoſpitii fuit aſſignata ipſi Librata quaedam caua ſeu volta lapidea, quae eſt ſubtus ipſum hoſpitium.* (4) ✝ Acceptilatio, Gall. *Decharge.* Ch. a. 1445. ap. Guichenon. p. 356.

✝ LIBERATARIVS, qui *liberatas* ſeu acceptilationes legitime dare poteſt, V. *Appaltor.*

LIBERATE. BREVE DE LIBERATE, chartula liberationis. Mandatum Henrici III. Regis Angl. ann. 1262. apud Rymer. to. 1. p. 751.

LIBERATIO. (1) Quidquid in pecunia vel cibo, et potu, vel veſtimentis a domino domeſticis, aut *Officialibus* quotannis, vel certis ac definitis anni tempeſtatibus *liberatur*, ſeu praebetur. Hugo de Cleeriis de Maioratu Franciae: *Tunc Panetarius mittet Comiti duos panes atque vini ſextarium, et coquus fruſtum panis et vini hauſtum: haec eſt enim Liberatio Seneſcalli illo die.* Maxime vero ita appellabant Galli veſtes, quae certis anni tempeſtatibus ac feſtis a Regibus atque adeo etiam proceribus aliis liberis, domeſticis ac officialibus quotannis praebebantur: idque *Livrées* vocabant. Computum Stephani Fontani Argentarii Regii an. 1351. Haec et ſimilia, quae apud Scriptores Gallicos

ticos crebro occurrunt, docent cur pediſſequi ſeu famuli *Liberatas*, ſeu *les Livrées*, dominorum ſuorum deferre dicantur: de quibus praeterea agimus in vocibus *Pallium* et *Roba*. LIBRATIO, idem, praebitio, diſtributio, apud Stephanotium tom. 3. Antiq. Pictav. MSS. p. 527. LIBRATIO CLAVSTRI, LIBRATIO SVPERPELLICII. Haec diſtributio eſt, quae ſingulis Clericis, qui diuinis interſunt officiis; illa vero, quae iisdem fit ratione *praebendae*. Epiſt. Clementis IV. PP. an. 1267. tom. 2. Anecd. Marten. col. 478. LIBRATVS CANONICVS dicitur, qui huiusmodi *Librationes* percepit. Bulla Innocentii VIII. PP. pro Canonicis Genevenſibus an. 1484. in Continuatione magni Bullarii Rom. pag. 291. col. 1. (2) Merces, ſalarium. Charta Henrici Regis Angl. an. 1155. apud D. Bruſſel to. 2. de Vſu feudorum p. IV. *Nullus Vicecomes, vel Bailiuus noſter, vel alius expiat equos vel caretas alicuius pro cariagio faciendo, niſi reddat Liberationem antiquitus ſtatutam; ſed et pro careta ad duos equos X. denarios per diem, et pro careta ad tres equos, XIII. den. per diem.* (3) Voluntas, ſententia, conſilium. Teſtamentum Bertighramni Epiſc. Cenoman. to. 3. Analect. Mabill. p. 127. *Ergo quia votus, et Liberatio, et deliberatio mea eſt, vt etc.* (4) Securitas, cautio. Conuentio inter Henricum Reg. Angl. et Theodorum Comitem Flandriae in Libro nigro Scaccarii p. 30. *Si Rex eos* (obſides) *tamdiu retinere voluerit ad Liberationes Regis, etc.*

LIBERATVRA, vt *Liberata*, praebitio. Statuta Ricardi II. Reg. Angl. an. 1380. apud Rymer. to. 7. p. 242.

LIBRATVRA, eadem notione, t. 4. Gall. Chriſt. p. 909.

LIBERCVLVS, libellus. Acta B. Andreae Hiſpellati to. 1. Iulii p. 365.

LIBERI, qui nulli ſeruituti obnoxii ſunt, ingenui. Duplex autem fuit liberorum ordo, eorum ſcilicet qui *Liberi* et *Nobiles*, et aliorum qui *Liberi* quidem eſſent, ſed *non nobiles*. Lex Friſion. tit. 11. §. 2. *Si nobilis Liberum occiderit, etc.* §. 4. *Si Liber nobilem occiderit, etc.* Adde §. 13. 14. In Lege Angliorum tit. 1. §. 1. nobilis, *Adalingus* dicitur, cuius interfecti compoſitio longe maior eſſe dicitur quam liberi. Ita apud Saxones, *Liberos* a *Nobilibus* fuiſſe diſtinctos obſeruat Adam Bremenſis cap. 5. *Liberi* autem proprie dicti videntur, qui ab antiquo ex ſeruis manumiſſis originem traxerant. Theganus de Geſtis Ludouici Pii cap. 44. *Fecit te Liberum non nobilem, quod impoſſibile eſt poſt libertatem.* Ita *nobiles* ſunt, qui nulla originis ac ſeruitutis macula coinquinantur. *Liberi* autem *homines* ſub patrocinio alicuius eſſe debebant, nec omnino ſui iuris erant. Charta diuiſionis Imperii Caroli M. cap. 3. *Praecipimus vt quemlibet Liberum hominem, qui dominum ſuum contra voluntatem eius dimiſerit . . . neque Rex ſuſcipiat, . . . hoc non ſolum de Liberis, ſed etiam de ſeruis fugitiuis ſtatuimus ordinandum.* Et cap. 5. *Et vnusquisque Liber homo poſt mortem domini ſui, licentiam habeat ſe commendandi, etc.* Hanc ſententiam Cangii, quaſi omnes *Liberi homines* ſub patrocinio alicuius eſſe debuerint, erudite impugnat Murator. Antiq. Med. Aev. T. I. p. 715. vbi et de *Arimannis* et *Herimannis* egregia refert. LIBERI PER CHARTVLAS, libertate donati, manumiſſi, Gregor. Turon. lib. 9. Hiſt. Franc. cap. 26. V. *Manumiſſio.* LIBERI, coloni. Lex Alamannorum, cap. 1. tit. 9. *Quicunque Liberum Eccleſiae, quem Colonum vocant, occiderit etc.* Leo Oſt. lib. 1. c. 61. *Eo etiam tempore octo familias Liberorum hominum in cella S. Benedicti de Caudis eodem Abbate rogante conceſſa.* Fori Bigorrenſes cap. 15. *Cenſuales ruſtici vel Liberi non in Expeditione Comitem ſequantur, etc.* Cap. 37. *Si quilibet Liber dominum ſuum morte interueniente prodiderit, etc.* Mox: *Lege Liberi originalis poſſidere.* Vbi *Liberi* iidem qui *Manentes*, *Hoſpites*, *Manſionarii*, qui lege *originis* dominis ſubduntur, a ſeruis tamen et libertis, ac maxime *ab hominibus de corpore* ſeiuncti. Charta Communiae S. Quintini an. 1195. *Illi homini noſtri Liberi,*

ri, qui non ſunt homines noſtri de corpore, ſi venerint in Communiam, poterunt eſſe cum omnibus rebus ſuis illuc ſecum allatis. V. *Colonus.* Potioris autem eſſe conditionis *Liberi* dicuntur, in Cap. Caroli C. tit. 12. c. 5. *Si liber homo fuerit, bannum dominicum componat; et ſi colonus fuerit, 60. ictus accipiat.* Adde tit. 31. c. 15. 23. tit. 39. c. 2. vbi coloni ſeruorum loco habentur. LIBERI HOMINES, apud Alemannos nobiliores dicuntur, *Freyherren*, quorum *ſcilicet maiores nullam*, quod ſciatur, ſeruierunt ſeruitutem, et hi, proprie *Nobiles.* Nam qui ex ſeruitute manumiſſi libertatem conſequebantur, *Ingenui* dicti, et ab Alemannis *Semperfrey*, ex formula manumiſſionis, *Semper Ingenuus atque ſecurus exiſtat.* Ita Goldaſtus ad Eckardum Iunior. c. 9. Bruno de Bello Saxonico: *Fridericum de Monte qui inter Liberos homines vel Nobiles eximius habebatur, famulum ſuum eſſe aſſeruit.* Infra: *Et hominibus advenis veſtra bona largiens vos ipſos Liberos et ingenuos ignotorum hominum praecipiet ſeruos eſſe.* Idem alibi: *Dicebant ex perſona Ottonis et Herimanni Comitis, ſe ſolos ex Liberis hominibus . . . beneficio fugae in Saxonia relictos.* LIBERI SAGITTARII, in Chronico Beccenſi, ann. 1467. qui vulgo Gallis *Francs-Archers.* † LIBERI FORESTAE, quibus foreſta vti liberum eſt. Chartar. Normann.

LIBERIA, pro *Libraria*, Bibliotheca, Gall. *Librairie*, in Hiſtoria Auſtrali anni 1295. V. *Librarium.*

LIBERITAS, pro *Libertas*, apud D. Secouſſe, to. 3. Ordinat. Reg. pag. 116.

LIBERRIA. Vita S. Godelevae, to. 2. Iulii p. 417. *In finem vſque in ſe conſeruari intemeratam Liberriam laetatur.* Cl. Editor monet. ſic legi in MS. putatque non licere ſubſtituere *Libertatem*, cum potius, inquit, indicetur caſtimonia. Sed quid ſi *libertas* hic ſignificaret coelibatum? Quae coelebs viuit, libera eſt, ſeu *a lege viri liberata*, vt loquitur Apoſtolus 1 Cor. 7, 39. Potius ergo legendum videtur *libertatem*, quam retinendum eſſe barbaram vocem *Liberriam*, qua *fortaſſe inſinuare voluerit Scriptor S. Godelevam a liberis abhorruiſſe*, vt habet laudatus vir eruditus.

LIBERTARE. (1) Manumittere, libertatem impertiri, liberum facere. Lex Burgund. tit. 87. §. 1. *Minorum aetati ita credidimus conſulendum, vt ante 15. aetatis annos eis nec Libertare nec vendere, nec donare liceat.* (2) Libertatem et immunitatem loco alicui conferre. Liber de Fundat. Monaſterii Gozecenſis pag. 233. *Quod Coenobium iisdem Comes in honor: B. Ioannis Euangeliſtae conſtructum ſub Apoſtolicae ſedis auctoritate Libertauit.* (3) † Libere et publice agere. Libell. ſupplex a Bohemis concil. Baſil. a. 1438. exhibitus.

LIBERTAS. (1) Diſtrictus loci alicuius, intra quem incolae *libertate*, priuilegio, ac iure ciuitatis gaudent, *Franchiſe* Gallis, Freyheit Germanis. Chronicon Trudonenſe, lib. 4. p. 391. *Acer quidem erat, conſensuque . . . tamquam generoſe natus de libertate et familia Louanienſium.* Bracton. lib. 3. Tract. 2. cap. 25. §. 1. *Vt liber homo captus fuerit et impriſonatus contra pacem in Curia vel infra Libertatem alicuius.* (2) Charta ingenuitatis, manumiſſionis. Teſtamentum Vidradi Abbat. Flauiniac. (3) Praeſtatio quae pro tuitione datur, alias *Saluamentum* dicitur. Charta Willelmi Comitis Pontiui ann. 1205. in Hiſt. Eccleſ. Abbauillenſi c. 26. *Capellae ſanctae Crucis 13. libras, et dimidiam Libertatem in Feſto Pentecoſtes.* (4) Immunitas. Charta an. 1271. to. 1. Chartular. S. Vandregeſ. p. 819. *Pro hiis autem donatione, di-miſſione et conceſſione dederunt mihi praedicti Religioſi et conceſſerunt Libertatem manerii mei de Eſtainsot, de omnibus conſuetudinibus ac ſeruitiis* Licentia, conſenſus. Charta Ludouici Regis Franc. anni 1160. e Chartulario Montis-martyrum: *Inſuper ipſum conqueſtum . . . et herbergariam quam in conqueſtu fecerat mea Libertate*

LIBERTAS DECEMBRICA. Ioannis Sariſberienſis in Prooemio ad Polycraticum: *Sic dum corrigatur, Ho-ratius*

ratius etiam ſeruis, vt Decembri Libertate vtantur, indulget. Adde eumdem lib. 7. cap ult. V. *Kalendae.* et Horat. L. 2. Sat. 7. LIBERTAS ECCLESIASTICA VEL CANONICA. Hincmarus Remenſis Epiſt. 7. ex Labbeanis; vbi *Libertas Eccleſiaſtica et Canonica* eſt facultas, quam habet Epiſcopus, nominandi ac praeſentandi Presbyterum alteri Epiſcopo, in cuius dioeceſi Eccleſiam habet a ſua dependentem, qui ab eo ordinetur, vt in ea ſacra munia obeat. LIBERTAS ROMANA, immunitas ab Ordinarii iurisdictione, qua fit, vt quaedam Eccleſiae ad Sedem Rom. nullo medio pertineant. Bulla Vrbani II. PP. anni 1096. to. 6. Spicil. Acher. p. 22. LIBERTAS ROMANA, ius ciuium Romanorum, ius ciuitatis, ius immunitatis. Vita S. Adheleidis Imperatricis c. 7. (5) Gretzerus, in Epiſcopis Eyſtetenſib. cap. 45. *Huius Bertholdi eſt ſanctio illa, qua coercet eorum improbitatem, qui Sacerdotum defunctorum bona libere inuadebant ac diripiebant, conceditque ſingulis Clericis liberam teſtandi facultatem, ea tamen conditione, vt quotannis per decurias ſeu decanias diſtributi, certo in loco conueniant, remque diuinam faciant; quod etiamnum fit, vocaturque vulgo talis conuentus Libertas, quod Sacerdotes iibere de ſuis rebus diſponendi libertatem obtineant.*

LIBERTATICUM, obſequium ac ſeruitium, quod Libertus patrono ſuo debet ratione libertatis conceſſae, et quod ille ſibi reſeruauit in Charta ingenuitatis. Olim enim apud Romanos Liberti patronis donum, munus, ac operas debebant, toto Tit. de Operis Libertor. in Digeſt. Formula vetus 48. ex Bignonianis: *Nec vlli haeredum meorum nullum impendas ſeruitium, nec hominium, nec Libertaticum, nec vllum obſequium, nec patronaticum.* Apud Marculſum lib. 2. form. 32. *Libertinitatis obſequium* appellatur.

LIBERTATIO, pro *Libertas, facultas,* in Charta Vrſonis Archiep. Bar. apud Vghell. to. 7. p. 853.

LIBERTATUS, Libertate donatus. Charta anni circiter 805. apud Murator. tom. 2. part. 2. coll. 746.

LIBERTI, a ſeruitute manumiſſi. Gregor. Monachus in Chronico Farfenſi, tom. 2. Muratorii part. 2. col. 398. *Conſtituit ipſius Libertos . . . vt ipſas res cultarent et meliorarent et annualiter perſoluerent hordei modia X.* Erant Liberti, vel manumiſſi ſub obſequii conditione, in familia, et ex familia Patroni, ſeu manumiſſionis: ita vt ii, eorumque liberi profeſſionem edere, identidem tenerentur, qua et manumiſſorum conditionem, et ſe ex familia manumiſſoris eſſe profiterentur, vt eſt in Concilio Tolerano IV. c. 70. Tolet. VI. c. 9. Caeſarauguſtano III. c. 4. et in Legib. Wiſig. L. 5. tit. 7. §. 21. Tantum vero aberat vt ingenuitatem plenariam adipiſcerentur, vt ne cum ipſis ſiquidem ingenuis matrimonio copularii iis liceret. Quod ſi eiusmodi nuptiae contraherentur, nati ex ea coniunctione liberi, libertinae conditionis exiſtebant, vti ſtatuitur in Concilio Toletano IX. c. 13. 14. 15. 16. et in Legib. Wiſig. lib. 5. tit. 7. §. 17. V. *Patrocinium.*

LIBERTICA RES, idem quod *Libertinitas*, ap. Murat. t. 2. Script. part. 2. p. 745.

† LIBERTICARE, libertatem et immunitatem conferre. Ch. Mſ. a. 1123.

LIBERTINITAS, liberti conditio, vel praedium, et poſſeſſio liberti. Charta Abbonis pro fundatione Monaſterii Noualicenſis, ex Tabulario Eccleſiae Gratianopolitanae fol. 51.

† LIBERTINUS. (1) Idem qui *Libertus*, a ſeruitute manumiſſus. Ch. a. 1214. t. 2. Annal. Praemonſtr. Prob. p. 21. (2) Act. Apoſt. c. 6. v. 9. *Quidam de Synagoga, qui appellatur Libertinorum.*

LIBERTUS, V. *Liberti.*

† LIBERZOLUS, libellus in Stat. datiar. Riper. c. 12.

† LIBIS, pro *lebes*, in Gloſſ. vet. Cod. 7613.

† LIBISTITA, *fabula, fautera,* in Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657.

LIBLACUM, LIBLACUS, vox formata a Saxonico *Lyblac*, quod artem

tem veneficam vel maleficam ſonat, maxime ſpeciem eius quae faſcinatione conſtat, inquit Somnerus: vel *ligaturis*, ex lib. *obligamentum*. Lambardus *barbarum ſacrificium* reddidit in Legibus Athelſtani. Hinc *Lyblecan*, talia factitantes ſacrificia. Leges eiusd. Athelſtani Regis §. 6. *Decreuimus etiam de ſortilegiis, et Liblacis, et ſortem dantibus, etc.* Leges Edmundi Reg. editae apud Londinum §. 6. *Qui falſum iurabunt, vel Liblacum facient, ſint in aeternum a conſortio Dei ſegregati.*

LIBOR. (1) Vel LIBVS, φθοή. Gloſſae Cyrilli apud Martinium, qui obſeruat, φθοή, idem eſſe quod φθίσις, tabes; φθόις autem eſſe ſpeciem libi ſeu placentae; ſic ergo videtur legendum. (2) ῥεῦμα ἐπὶ ποδάγρας, *fluxus*, apud Ianum in Supplemento Antiquarii. (3) Pro *Liuor*. *Principis Libor exarſit, et eum diſperdere nitebatur e terra*, apud Camillum Peregrin. in Hiſt. Principum Langobard. tom. 2. Muratorii p. 266. col. 1.

LIBRA. (1) Pro *Lepra*, apud Felibien. Hiſt. San-Dion. pag. XI. in Teſtam. an. circ. 690. (2) Praebitio, Gall. *Livrée*. t. 4. Gall. Chriſt. p. 35. V. *Librare* 2. et *Libra ſeruientalis* in *Libra* 3. (3) LIBRA AVRI, Conſtant. M. aeuo 84. ſolidorum fuit, quod denariorum libra apud Romanos, vti obſeruatum a Scaligero lib. de Re nummaria p. 64. ex lib. 1. Cod. Theod. de Pond. et auri inlat. Poſtmodum ea imminuta et ad 72. ſolidos redacta a Valentiniano Seniore, vt eſt in leg. 13. eod. Cod. de Suſcept. praepoſ. et arc. et L. un. de Oblat. vot. quae poſterior. LIBRA OCCIDVA, appellatur in Actis S. Marcelli PP. et Synodo Sueſſana locis a Baronio anno 302. Scaligero, et aliis paſſim allatis, qui de vocis *Occiduae* nomenclatura vix inter ſe conueniunt. Sed copioſe ac erudite de vtraque libra et de hac voce diſſeruit Iacobus Gothofredus ad d. L. un. de Oblat. vot. vbi expenſis aliorum ſententiis eo tandem concedit, vt *Occiduam libram* Valentiniani appellatam veluti *imminutam*, quomodo Occiduum a Scriptoribus inferioris aetatis vſurpatum aliquot locis probat. Hunc conſule ſi lubet: nam pudet ab aliis annotatis librum infarcire. LIBRA AVRI, puri ac cocti duodecim denariorum argenteorum libris aeſtimatur, in Edicto Piſtenſi cap. 24. *Vt in omni regno noſtro non amplius vendatur Libra auri puriſſimi cocti, 'niſi 12. libras argenti de nouis et meris denariis.* LIBRA GALLICA. Vetus Agrimenſor de Ponderibus: *Iuxta Gallos vigeſima pars vnciae denarius eſt, et 12. denarii ſolidum reddunt: ideoque iuxta numerum denariorum tres vnciae 5. ſolidos complent; Sic et 5. ſolidi in 3 vncias redeunt: nam 12 unciae Libram 20 ſolidos continentem efficiunt. Sed veteres ſolidum qui nunc Aureus dicitur, nuncupabant.* LIBRA MONETARIA. Synodus Vernenſis anni 755. cap. 27. *De moneta conſtituimus ſimiliter, vt amplius non habeat in Libra penſante, niſi viginti duos ſolidos, et de ipſis viginti ſolidis Monetarius habeat ſolidum vnum," et illos alios reddat.* LIBRA PONDERALIS ARGENTI, apud Scotos, erat viginti quinque ſolidorum, vt eſt in ſtatutis Roberti III. Regis Scotiae cap. 22. §. 3. et in Aſſiſa Regis Dauidis de ponderibus §. 3. ſed propter imminutionem monetarum, interdum fuit 26. ſolidorum et 4. denariorum. V. Fletam lib. 2. cap. 12. §. 1. LIBRA ANGLO-NORMANNICA, 20. pendebatur ſolidis: ſolidus autem interdum 16. denariis, ſed plerumque 20. ex argenti vncia conflatis. Hinc in Domesdei crebro: tale maneri*um* *reddit* 10. 20. vel 30. *Libras denariorum de 20. in ora*, vt de ſpecie conſtet ſolutionis. Haec igitur libra duplex fuit, ſcilicet maioris vnciae, et minoris: vel maiorum denariorum, vel minorum. LIBRA DENARIORVM, illa frequentior eſt, in Domesdei et perinde ſub illo ſaeculo, de 20. denariis in vncia. † LIBRA IMPERIALIS, moneta imperatorum, quae in Italia currebat. Ch. Mſ. prior. S. Maioli de Papia. LIBRA ANGLO-SAXONICA, continebat ſolidos 48. argenteos: ſolidus vero 5. tantummodo den[arios]

denarios. Exſtant certa rei monumenta, vt Lambardus refert, in denariis argenteis, tempeſtate Ethelredi Regis excuſis. Spelm. LIBRA ANNORVM, numerus annorum 72. ſic dictus, quod *Libram occiduam* diuiderent in totidem ſolidos. Sic *Libra teſtium*, pro numero teſtium 72. non ſemel occurrit in veteribus inſtrumentis. LIBRA CHAPOTENSIS, vel *Chipotenſis*. Charta Edwardi II. apud Rymer. to. 3. pag. 626. *Recipiens .... triginta millia Librarum Chipotenſium ſeu Burdigalenſium, valentium viginti quatuor millia librarum paruorum Turonenſium*. V. *Chapotenſis*. LIBRA LVCENSIS, apud Lucenſes in vſu, in Charta Innocentii IV. Papae anni 1243. apud Illuſtr. Fontaninum, ad calcem Antiq. Hortae, pag. 485. LIBRA MARCAZANA, Ferrarienſibus nota, vt patet ex Conſtitutione Eugenii IV. Papae ann. 1438. in Bullario Carmelit. pag. 196. col. 1. LIBRA MERCATORIA, apud Anglos conſtat 15. vnciis. Fleta lib. 2. cap. 12. §. 1. LIBRA AD NVMERVM, numerata, nec ponderata. V. mox *Libra penſa* et *Arſura*. LIBRA NVMERATA, in Domesdei. Currebant in primis pecuniae (vt hodie argenteae) ſolummodo numeratione: accepitque inde haec libra nomen, denarios veteres 120. numeranti exhibens. LIBRA OCTONARIA, octo vnciarum, auri fabris et monetariis propria, Gall. *Livre de marc*. Non ſemel memoratur in veteribus inſtrumentis. LIBRA PANIS, in Regula S. Benedicti Monachis praeſcripta, in refectionibus, cap. 19. Concilium Aquisgran. ſub Ludov. Pio, cap. 57. *Vt Libra panis triginta ſolidis per 12. denarios metiatur*. Vbi conſtare dicitur ſolidus 12. denariis. Leges Franc. tit. 4. 5. 106. *Vt inter Francos per 12. denarios ſolidus temperatur*. LIBRA PARISIENSIS, 25. ſolidis conſtabat; *Turonenſis* vero 20. Sed id omnibus notum. LIBRA PENSA, ſeu *Penſata*, in Domesdei. Cum multa eſſent vbique locorum *cuneagia*, (nam illuſtres plurimae ciuitates, villae, Epiſcopi, proceres, ſua habere,) factum eſt vt leues ſaepe denarii a *cuneatoribus* et falſariis cuderentur, detonſique ſaepe alii in publicum proreperent. Venit igitur in vſum, non ſolum *libram* numerare, ſed (vt aureos hodie) ad penſum trutinare. Domesdei: *Reddit nunc 30. Libras arſas et penſatas, etc.* LIBRA PENSANS, in Capit. ſub Pipino Rege, §. 5. LIBRA, *ad magnum et paruum pondus*. Charta anni 1185. ex Tabulario Meldenſi: *Semel in anno debetur Epiſcopo Meldenſi ab Eccleſia S. Germani procuratio ſub hac forma, XL. panes de pane Conuentus ... tres Librae cerae ad paruum pondus vel vna ad magnum pondus.* Eadem occurrunt in Charta Fulconis Abbatis S. Germani. Minoris quoque fuit ponderis libra, qua in ponderandis aromatibus vtebantur in quibusdam prouinciis. Conſuetudo Lemouic. art. 70. *Libra eſt, et eſſe debet XIV. vnciarum et dimidia, ſalua Libra de ſpeceria, quae debet eſſe et eſt XII. ſubtilium vnciarum.* V. *Libra mercatoria*. LIBRA PRIMA, 20. ſolidis conſtans, apud Occitanos, quibus etiamnum *Livre prime* dicitur. Vetus Placitum circa ann. 1200. apud Catellum in Hiſt. Occitan. lib. 5. *E contra vero omnes Iudaei aſſerentes, quod non debebant eam ceram dare ad commune pondus Toloſae, ſed ad quoddam ſpeciale pondus, quod eſt 20 ſolidorum, quas Libras primas vocabant.* LIBRA PROVINCIALIS, ſcilicet 20. ſolidorum, in venditione villae Hierſi Caroli I. Comiti Prouinciae ex Schedis Praeſidis de Mazaugues. LIBRA AD SCALAM, V. *Scala*. LIBRA SERVIENTALIS, Conſuetudines Monaſterii de Regula, to. 2. Bibl. Labbei p. 744. *Habeat Eccleſia duos homines vel feminas cum ſarculis vnoquoque anno ad ſegetes purgandas: et dabitur vnicuique vna Libra Seruientalis, et alio tempore in manu vna torta de furno, et vinum, et in nocte vna Libra.* Id eſt, libra carnis qualis ſeruientibus dari ſolet, niſi forte intelligendum ſit id omne quod in cibo et potu domeſticis a domino datur: de quo more ſupra dictum in *Liberatio*. LIBRA STERLINGORVM, eadem olim

fuit, quae libra denariorum de 20. in vncia; nam *denarius* alias dicebatur *ſterlingus* et *eſterlingus*. Confecerunt autem ſequentes Reges *ſterlingorum* libram ex denariis de 40. in vncia: nouiſſimi, de 62. vel eo amplius, retinentes tamen *ſterlingorum* appellationem, vtpote iam pecuniam legalem ſignificantem. Priſca igitur *Libra ſterlingorum* ex 120. denariis conſtabat, pondo aequalis grauitate: media ex 480. hodierna ex 728. et quidpiam ſupra. Sterlingorum autem nulla, quod ſciam, in Domesdei mentio, cum recentioris ſit originis vocabulum. Haec Spelmannus. LIBRAE SVBTILES ET GROSSAE. Charta Raymundi Gaufredi Domni *de Trez*. *Vendidimus . . . . octauam illam partem quam habuimus vel tenemus pro indiuiſo in ciuitate Maſſilia et eius territorio et diſtrictu, in mari, in inſulis, in venationibus, et in ferro Quintalis, et in laſciis, et in corda, et viceſimo quinto, et in libris ſubtilibus et groſſis, et in marchis, et in millarolis vini, et olei, et in ſextariis, et in cocis*, etc. LIBRA VRSA, mendoſe pro *arſa*, apud Kennett. Antiq. Ambrosden. p. 165. V. *Arſura*. (4) LIBRA TERRAE, ET LIBRATA TERRAE. Bromptonius anni 1172. *Cui pro illo homagio et fidelitate dedit 1000. Libratas reditus in Anglia per annum.* Mox: *Et conceſſit ei 50. Libratas redituum Andegauenſium*, i. e. 50. librarum monetae Andegauenſis redituum annuum; quomodo in veteri Charta apud Menagium: *Mille Libratas ad Thronenſes*, i. Turonenſis monetae: vbi perperam editum *adturonenſes*, et *attournois*, iunctis vocabulis. Charta anni 1239. *Item dedit dictae Margaritae filiae ſuae in maritagium quingentas Libratas terrae ad monetam Diuionenſem.* Alia ann. 1322. to. 4. Gall. Chr. Inſtrum. col. 257. *Octies viginti Libratas terrae ad Turonenſes paruos, quas aſſidemus ſuper res inferius annotatas.* Vt ex praemiſſis locis iam ſatis conſtare videatur, *Libras*, vel *Libratas terrae*, aeſtimatas fuiſſe ex valore agri, non ex ipſius quantitate, ac proinde nihil aliud fuiſſe quam agros certi numeri librarum annui reditus, aut certum librarum numerum ex agris perceptum: ne quis tamen reſtet ſcrupulus, iuuat hanc ſententiam nouis teſtimoniis, iisque luculentis, confirmare. Charta Philippi Franc. Regis pro Edwardo Rege Angl. ann. 1286. apud Rymer. to. 2. p. 331. *Concedimus et promittimus nos daturos, et in certis locis et competentibus cum omni iuſtitia alta et baſſa, nos aſſignaturos dicto Regi Angliae, pro ſe et ſuis haeredibus tria millia Librarum Turonenſium renduum.* Et in ſequenti Charta de eadem re ibidem: *Cum dilectus et fidelis noſter . . . Edwardus Rex Angliae nobis tradi fecerit, Litteras ſuas inter caetera continentes, quod pro tribus millibus Libratis terrae ad Turon. quas eidem tenemur aſſidere*, etc. Vnum et idem ſunt, vt ſatis patet, *Librae Tur. renduales* prioris Chartae, et *Libratae Terrae ad Turon.* poſterioris. V. *Librata* 1. LIBRAE poſt terrae olim aeſtimatam ſortem principalem viceſimo denario docet Charta Roberti Archiepiſcopi Lugdun. ann. 1233. ex Regeſto Feodor. Eccleſiae Lingonenſis: *Et ipſi tenebuntur ponere vterque ipſorum, videlicet 200. Libras in emptione . . . Librarum terrae, quas aſſignabunt . . . tenebunt in feodum in perpetuum de Epiſcopo Lingonenſi.* V. *Denarius*. (5) Aliud omnino ſonat vox *Libra* in ſententia arbitrali anni 1292. inter Abbatem et Conſules de Gimont[illegible] Occitania. *Pronunciauerunt quod [illegible] ticus, cum quo menſurantur arp[illegible] et terrae, vineae et alii honores, [illegible] beat in perpetuum et habere debe[illegible] cem palmos bonos et largos de long[illegible] vt hactenus habere conſueuit, et [illegible] pentum computetur de centum d[illegible] Libris et octo ſcaquis, et concada [illegible] rae computetur de LXXIV. Libris [illegible] X Scaquis ad perticam ſuperius [illegible] moratam.* Hic *Libras* intelligo [illegible] mentarias, *arpentumque de cen[illegible] duabus Libris et octo ſcaquis comp[illegible] ſatum*, modum agri, in quo ſe[illegible] nentur frumenti pondo 102. et [illegible]

ſcaqu[illegible]

ſcaque. Eſt autem ſcaqua, ſi bene interpretor, pugillus frumenti, Occitanis *Eſcach*, quod proprie ſignificat paululum illud frumenti, quod ſupereſſe ſolet mercatoribus forenſibus, qui cum in vrbem veniunt frumentum venditur, pluſculum advehunt quam menſura capiat, ne quid deſit in menſurando. (6) LIBRA VINI, *Libra ceruiſiae*, in Regula Canonicorum in Synodo Aquisgran. cap. 122. in Regula Sanctimonialium, ibid. c. 13. V. veterem Agrimenſorem *de menſuris in liquidis* pag. 333. et ſupra in *Hemina*.

IBRAGIVM, V. in *Liberare* 2.

BRALÈ, *χοινικὶς*, *Modiolus*. Suppl. Antiqu.

LIBRALIS MONETA, eadem quae vſualis ſeu iuſti ponderis, t. 7. Ordin. reg. Franc. p. 435.

LIBRALE, menſurae frumentariae ſpecies. Inuent. Mſ. a. 1476. V. *Livrale*.

IBRARE. (1) Tradere. V. in *Liberare* 2. (2) pro *Ponderare*, V. in hac voce. (3) † Per auctionem adiudicare. Lit. a. 1411. t. 9. Ordin. reg. Fr. p. 600. (4) † LIBRARE FEVVM, pecuniam pro officio alicuius ſoluti praebere. Acta capitul. Mſ. eccl. Lugd.

IBRARIA, vt *Librarium* 2. Martianus Capella lib. 1. *Vtpote Librariae ſuperum Archiuique cuſtos*.

IBRARIVM. (1) *ζυγοςάσιον*, in Gloſſis Graeco-Latinis, Librile. (2) Bibliotheca, Gall. *Librairie*. Gloſſ. Saxon. Aelfrici: *Librarium*, *Boc-hus*. i. librorum domus. Monachus Altiſiod. ann. 960.

IBRARIVS. (1) Librorum deſcriptor. Iſidor. L. 6. c. 14. *Librarii iidem qui Antiquarii vocantur. Sed Librarii ſunt qui et noua et vetera ſcribunt; Antiquarii qui tantummodo vetera, vnde et nomen ſumpſerunt*. (2) Qui deſcribendis actis iudicialibus operam dabat, in Cod. Th. leg. 1. de Lucris offic. leg. 1. de Decur. vrb. Rom. apud IC. Symmachum, etc. Hinc LIBRARIVS, pro *Notario*, apud Rollandinum in ſumma Notariae: qua notione *Librarius* dictus videtur Hilduinus Abbas Sithienſis apud Mabillonium to. 3. Annal. Benedict. pag. 123. neque enim hic Hilduinus alius videtur ab eo qui in quodam praecepto, quod exſtat to. 12. Spicileg. Acher. pag. 109. Imperialis aulae *Archinotarius* appellatur. (3) Dignitas Eccleſiaſtica, in Eccleſiis Cathedralibus, eadem forte quae *Cantoris*, qui et *Armarius* dicitur. Charta Henrici III. Imp. anni 1056. apud Meuriſſium in Epiſcopis Metenſibus p. 360. *Videlicet vt electionem Primicerii faciant, ſiue Decani, Cantoris, Librarii, atque Cuſtodis Eccleſiae S. Stephani*. (4) Librorum cuſtos in Monaſteriis. Regula Mellicenſis anni 1451. in Chronico eiusd. Coenobii p. 414. (5) LIBRARIVS in veteri iuris vtriusque Vocabulario: *Qui in libra apponendo pondera, cauſas rerum determinat, vel eſt libros vendens vel cuſtodiens*.

LIBRATA. (1) Libra pecunaria reditus annui. Charta anni 1208. to. 2. Chartular. S. Vandegreſ. p. 1903. *Beneficium valens* XIII. *Libratas annui reditus*. V. *Libra terrae* in *Libra* 4. (2) Praebitio, famularis veſtis, vulgo *Livrée*. V. ſupra in *Liberata*.

LIBRATIM, per libram ad amuſſim. Vita S. Guthlaci, tom. 2. April. p. 38.

LIBRATIO, V. *Liberatio*.

LIBRATVRA, V. *Liberatura*.

LIBRATVS, V. *Liberatio* 1.

† LIBRETVS, libellus, Ital. *Libretto*. Inuent. Mſ. a. 1366.

LIBRIAS, *πλακοῦς*, *placenta*, in Gloſſ. Sangerm. MSS. et in Supplemento Antiquarii.

LIBRILLA. Ioann. de Ianua: *Librilla eſt baculus cum corrigia plumbata ad librandum carnes. Dicitur etiam Inſtrumentum librandi, i. percutiendi lapides in caſtra, ſcil. manganus. Vnde librillo, as, tali inſtrumento proiicere, vel percutere, vel infeſtare*. (Feſtus habet: *Librilla*, vel vt reſtituit Scaliger, *Librilia*, *appellantur inſtrumenta bellica, ſaxa ſcilicet ad brachii craſſitudinem, in modum flagellorum loris reuincta*.) Henricus Roſla in Herlingsberga:

Non hic vnigena fabricatur machina nomen
Haec Librilla tenet; quaſi ſaxea pondera librans.

Librilium meminit Caeſar lib. 7. de Bello Gallico: *Fundis Librilibus, ſudibusque, etc.* Iis qui vtebantur, *Libratores* dicuntur Tacito 2. et 3. Annal. V. *Manganum.*

† LIBRORIVM, menſurae frumentariae ſpecies, Gall. *Livrot;* vnde LIBRORIATA, modus agri cui ſeminandi *librorium* ſatis eſt. Terrear. S. Maurit. in Foreſt. V. *Librale* et *Livrare.*

LIBRVNCVLVS, paruus liber. Praefatio in Vitam S. Samſonis Epiſcopi Dolenſis.

LIBVM, genus praeſtationis, vox Latinis ſcriptoribus notiſſima; *Gaſteau, Tarte.* Charta Hugonis Caſtellani Vitriacenſis anni 1224. apud Perardum. p. 407. *Cum perciperem in molendinis de Chauſſeio . . . Libum vnum, quotiescunque ad villam de Chauſſeio me venire contingebat, quidquid iuris habebam in percipienda Liba memorata legaui in eleemoſynam etc.*

LICA, cylindrus, Gall. *Liſſe*, V. *Liſcha.*

LICATOR, catillo, ſcurra, V. in *Lecator.*

LICCINIVM, V. infra in *Lichinus.*

LICENTIA. (1) Ioan. de Ianua: *Litia dicitur commeatus, quod vulgariter commeatio: Vnde Licentiare, vulgo commeare.* Vgutio, a quo hauſit: *Licentia dicitur commeatus, vel vulgariter dicitur cognatum, vnde Licentio, as, cognatare, vulgo.* Vbi forte legendum *Congeatum et Congeare.* (2) LICENTIA, quae ab Abbate Monachis conceditur aliquid faciendi. Liber Ordinis S. Victoris Pariſienſis c. 38. LICENTIA MAIOR. Tabularium Ciſonienſe anni 1266. *Statutum eſt etiam, vt quilibet Canonicus durante maiori licentia, quae ſemel in anno concedi conſueuit, aeſtimationem praebendae vini ſui habeat in pecunia numerata.* MALA LICENTIA, Longobardis dicta facultas peccandi vxori a marito indulta. Leges Luitprandi Regis. tit. 101. *De mala Licentia mulieri data.* Mox: *Si quis coniugi ſuae malam Licentiam dando dicat: Quia vade, et concumbe cum tali homine; aut ſi dixerit ad hominem; Veni et fac cum muliere mea carnis commixtionem, etc.* (3) Facultas data Doctoribus ſeu Profeſſoribus profitendi publice in Academiis. M Robertus de Sorbon in Serm. de Conſcient. *In iſto libro eris ſolum examinatus, quando petis Licentiam legendi Pariſius.* (4) † [...] Practicis Gall. *Congé de deffaut,* [...] quo defenſor, prouocatore non comparente, a petitione dimittitur et abſoluitur, t. 8. Ordin. reg. Fr. p. 54[...] (5) † Relaxatio, oblectamentum [...] in Reg. Viſitat. Odon.

LICENTIARE. (1) Facultatem dare rei cuiuſpiam faciendae. Caeſarius Heiſterb. lib. 2. de Mirac. cap. 10. *Dixitque iuueni: Vis vt oſtendam Abbati? et Licentia vitei.* (2) Facultatem et Licentiam abeundi dare, dimittere, expellere, Gall. *Licentier, congedier.* Gauterius Cancellarius de Bell. Antioch. p. 451. *Licentiatis Baronibus quiete recreari etc.* ILLICENTIATVS. Thom. Walſinghamus anni 1296. *Illicentiatus clam diſceſſit, tamquam fugitiuus, non imperata ac petita miſſione.* (3) LICENTIARI. *Licentiatus ad magiſterium*, in Chron. Nicolai Triveti ann. 1282. Idem Rob. de Sorbona: *Multis enim magnatibus ſit aliquando gratia, et Licentiantur ſine examinatione.* (4) † Liberius agere, Gall. *Se Licencier.* Steph. de In[...] feſtura Mſ.

LICENTIATVRA, idem quod *Licentia* 3. *Licentiaturae gradus in vniuerſitate ſtudii generalis*, in Bulla [...] IV. PP. to. 4. Gall. Chriſt. Inſtrum[...] col. 345.

† LICENTIOSITAS, licentia abeundi, t. 1. Leg. Polon. p. 259.

LICENTIOSVS. Gloſſ. Graec. L[...] *αὐτεξούσιος, Licentioſus, ſuae poteſtatis, emancipatus, ſui iuris.* Supplement. Antiqu. *Licentioſus, παῤῥησιαστικὸς, Libere loquens.*

LICERA. Charta Monaſterii S. Vincentii del Pino, to. 2. Concil. Hiſp. p. 168. col. 1. *Si quis . . . hom[...] contra hunc factum inſurgere voluerit [...] ſi qui[...]*

ſi quis ſuper viam facere tam Regia poteſtas, quam Pontificum maieſtas, ſimulque populorum diuerſitas, nec vo-tem enim habeant nec licentia, et fron-te propriis careat Liceris, non vi-deant quae bona ſunt in coeleſtem Hie-ruſalem. Fronte propriis careat Lice-ris idem eſſe videtur quod Frons propriis priuetur luminibus ſeu ocu-lis; ſed quid *Licere* proprie ſignifi-cet, aut vnde oriatur, non ſatis per-cipio. An pro *Lucerna* ſcriptum, aut pro *Viſera*, Hiſp. Caſſidae con-ſpicillum, quo barbarus ſcriptor oculos ſeu videndi facultatem vel actum exprimere voluerit, vt vocem *Viſiere* quandoque Galli etiamnum vſurpant in iocoſo atque familiari colloquio.

LICERE, *is*, licentia, facultas. Ch. a. 1065. ap. Murat. l. 1. Antiq. p. 198.

LICERCERIS, *centurio*. Gloſſ. Iſid. Additur in Pithoeanis, *Luceres*; erant autem *Luceres* vel *Lucerenſes pars tertia populi Romani, appellati a Lu-cero Ardeae Rege, qui auxilio fuit Romulo aduerſus Tatium bellanti*, ſi Feſtum habeamus. A Lucumone *Luceres* dictos ait Iunius.

[illegible]. Charta an. 1222. e Char-tulario S. Medardi Sueſſ. *Inſuper etiam [illegible] ſuper mortua manu Benoti, qui fuit homo de eleemo-ſina.* Idem quod *Diſſentire*, vt liquet ex alia eiusd. Chartul. Charta an. 1226. vbi: *Inſuper etiam Diſſentiebant partes praedictae ſuper mortua manu Benoti, etc.*

[illegible]CEA, idem quod *Liſtha*, machina poliendis et leuigandis telis et holo-ſericis accommoda, Gall. *Calandre, Liche.* In Codice cenſuali Mſ. Eccl. Ambian. an. 1261. N. tenens domum ſuam in territorio Eccleſiae debere dicitur eidem Eccleſiae certam pecu-niae ſummam *pro Lichis ſuis*, quia ante telas expoliendi artem exerce-bat: quod Galli dicunt *Calandrer.* V. *Liſtha*, et *Licinitorium.*

[illegible]HERA, LICHERIA, lectica, Gall. *Litiere.* Miracula MSS. Vrbani V. P. *Ipſum portauerunt in domum ſuam in vna Lichera.* Statuta Moni-alium S. Saluatoris Maſſil. *Poſt mortem quando Monialis portabitur in Licheria.* Pro Lecti apparatu vſurpari videtur vox *Licheria* in Charta an. 1500. apud D. Calmet to. 3. Hiſt. Lotharingiae col. CCCXXXI. *Quatuor lectorum muni-torum ſiue garnitorum . . . Liche-riis, culcitibus, puluinaribus, baſ-ſaghiis, linteaminibus, ludicibus, co-perturis, cortinis pendentibus, etc.* V. *Lectarium*, *Lecteria* et *Lichiera.*

✝ LICHERIVS, ad *lichias* ſeu repa-gula pertinens. Hinc *Iuſtitia liche-ria*, quae intra *lichias* exercetur, V. in *Iuſtitia* 1.

✝ LICHIA. (1) Septum, repagulum, Gall. *Lice.* Ch. Mſ. a. 1318. V. *Li-ciae.* (2) Licium, Gall. *Liſſe.* Lit. remiſſ. Mſ. a. 1352.

✝ LICHIERA, lecti fulcrum. Inuent. Mſ. a. 1449.

LICHINA, ſpecies tubae, V. *Licina.*

LICHINVS, idem quod *Ellychnium.* Papias, *Lichini, cicendelia lucernae.* Ordericus Vital. lib. 6. p. 615. LICHINIVS. Conſtantinus Africa-nus tit. 2. De Morbor. curat. cap. 7. LICINVS, apud Hugonem Farſitum lib. de Miraculis S. Mariae Sueſſion. cap. 10. Ioh. de Ianua: *Cicendulum, Thuribulum vel Licinus, et ponitur pro candela.* Gloſſ. MS. Sangerm. Lat. Gall. *Licinium vel Licinus, Lime-chon de chandelle.* LICINIVS. Pa-pias et Gloſſ. Arabico-Lat. ex Iſido-ro lib. 20. c. 10. *Licinius, quaſi Lu-cinius, quia lumen dat, eſt enim cicin-dela lucernae.* Gloſſae Iſid. *Licini, candelae, lucernae, vel citindilia.* LICCINIVM, *quod de candela vel lucerna emungitur*, in Gloſſis MSS. LYCHINVS. Miracula S Etheldre-dae, to. 4. Iunii p. 551. LYCH-NIVM, in Vita S. Humilianae n. 15.

✝ LICHINVS, adiect. ad *lichinum* componendum aptus, in Ch. Mſ. a. 1350.

LICHITVM, pro Lecythum, V. in *Lenticula.* 1.

✝ LICHVDA, gammarus. Tract. Mſ. de Piſc. c. 133. *Gammarum Galli et Normanni appellant homar, - - Ge-nuenſeis Lombardo, - - Conſtantinopo-litae Licunda vel Lichuda, Illyrici la-rantola.*

LICIAE. (1) Perticae, caſtrorum aut vrbium repagula, Gall. *Lices*, a *Liciis*, ſeu ſtaminibus, vel funiculis dicta, quod ea primitus ex funibus conficerentur, vel quod vt ſtamina iunctim erigantur. Epiſt. Anonymi de capta vrbe CP. an. 1204. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 786. *Exercitum noſtrum groſſis palis circumcinximus et Liciis.* Computus an. 1202. apud D. Bruſſel to. 2. de Feudorum vſu ad calcem p. CXLVII. *Pro veteri garrulio reficiendo et pro Liciis LII. S.* Et p. CXCVI. *Licias* legendum to. 8. Spicil. Acher. p. 364. pro *Lictas*. *Liciae duelli*, locus *Liciis* clauſus ad ſingulare certamen, apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. col. 851. V. *Lexa* et *Maſonerius* in *Manſionarii*. Carolus de Aquino in Lexico Militari vocis etymon non a *Liciis*, ſtaminibus ſeu funiculis cenſet eſſe deriuandum, ſed potius a *ſublicis* vel *ſubliciis*, quae perticae ſunt ad pontes potiſſimum ſtruendos et ſuſtinendos: ex quo pontes ipſi dicti ſublicii: vel cum Ferrario in voce *Lizza*, a palis, quibus ſeptus eſt ficti vel imaginarii certaminis, aut munimenti caſtrenſis vel vrbani locus. A palis enim, inquit, fit palicium, et hinc licium. Idem cenſet Menagius. Itali ſimilia repagula lignea ex palis indiſcriminatim dicunt *Lizza* vel *Liccia*. (2) † Atria eccleſiarum, *liciis* ſeu repagulis plerumque clauſa. Chartul. S. Eligii Pariſ.

LICIANI, *Prophetae*. Gloſſ. Iſid. An a *Licinio* aut *Luce*, vt intelligatur *Videns*, inquit Martinius, illuminatus homo, qui plus aliis videt, futura praeuidet. Coniectura non placet Graeuio, qui et ipſe coniicit forte legendum, *Linigeri*, *Prophetae*, quod Aegyptiorum Sacerdotes linigeri fuerint et Prophetae dicti.

LICIATORIUM, Vgutioni et Mamotrecto ad 1 Paralip. c. 8. *Lignum in quo licium inuoluitur, et laqueus qui de filo ſolet fieri.* Io. Monachus Maioris Monaſterii lib. 1. Hiſt. Gaufridi D. Norm. *Vir ille humanae virtutis modum excedens, lanceam quaſi Liciatorium habens, Andegauenſem impetis.* V. 1. Reg. c. 17. lib. 1. Paralip[…] c. 11. etc. Occurrit praeterea hae[c] vox nude in Gloſſ. Arabico-Lat.

LICIATUS, obuolutus licio. S. Au[…]guſt. lib. 30. de Geneſi ad litera[…] num. 23. metaphorice: *Et quodam modo Liciata primordia futuro[rum] animalium, quae de corruptionibus [ta]lium corporum pro ſuo quoque gener[e] ac differentiis erant exortura.* Simi[li] prorſus ratione rurſum vtitur lib. 2[…] de Ciuit. Dei c. 14.

LICINA. Matth. Weſtmonaſt. *Tu[…] Rollandi cantu inchoato, vexillis er[e]ctis et euolutis, tubis cum Licin[…] perſtrepentibus, etc.* Ita vtraque ed[i]tio. Legendum videretur *bucin[…]* pro *buccinis*, quomodo graeci r[e]centiores *βούκινον* dixere. Videt[ur] tamen retinendum eſſe *Licin[…]* quod Nicolaus Specialis lib. 1. d[e] Rebus Siculis c. 14. apud Murato[r.] to. 10. col. 933. ambas voces *Lich[i]nis* et *buchinis* vſurpet: *Alii*, inqui[t] *ſtrepebant pedibus in propugnaculis[…] alii percutiebant fuſtibus tabulata[…] conchas aereas et lebetes, tympa[…] tubis et tibiis, Lichiniis et buchin[…] aliisque ſimilibus terribiliter intona[…]bant.*

LICINAE, tenue filum textum, apu[d] Martinium in Lexico.

† **LICINITORIUM**, i. q. *Licia*, i[…] Gloſſ. Gall. Lat. a. 1348. V. *Licia[…]torium*.

LICINIUM. (1) Genus veſtis, Iſido[…]ro lib. 19. c. 22. *vocatum, quod te[x]tura eius ligata ſit in totum, q[…] diceret Liginium, c pro g litera [com]mutata.* Melius a *Licio* deduc[…] Martinius. V. *Licinias* in *Lichin[…]* (2) Lignum lucens. Iſid. lib. [1]7. c. 19. *Lignum vocatum Graeca ety[mo]logia, quia incenſum in lumen co[n]uertitur et in flammam; vnde et L[i]cinium dicitur quod lumen det.* Si[mi]lia rurſum habet lib. 17. c. 16. […] *Lichinus* et *Lucinium*.

LICINIUS, LICINUS, idem qu[od] *Ellychnium*, V. ſupra in *Lichinius*.

LICINUS, *ἀνάθριξ*, in Gloſſis: q[ui] capillos ſurſum verſos habet, vt ap[ud] Seruium. *Licini boves* dicuntur q[ui] habent cornua ſurſum verſum […]flexa. Martinii Lexicon conſule.

† LICI

LICIPPIVM, veſtis genus videtur, in Chron. Dan. ap. Ludewig. t. 9. Reliq. p. 115.

LICITATOR, *gladiator*, *apparitor*, *occiſor*, *cui multa licent*. Gloſſ. Iſid. Omiſſa et turbata ſic recte corrigit Graeuius ex Conſtantienſi, qui nihil praetermittit: *Licitator*, *Gladiator*, *occiſor*, a *Licitari*, congredi, pugnare, vt apud Nonium. *Lictor*, *Apparitor*. *Licentioſus*, *cui multa licent*.

† LICITVM, i. videtur quod alias *Iubilum* dicitur, cantus ſcilicet ſpecies, quo non voces, ſed vocum toni longius cantando diducuntur et protrahuntur, quod quia licentius fit *licitum* appellatum videtur. Stat. S. Capell. Bitur.

† LICITVS, licentia, venia, t. 6. Collect. Hiſt. Franc. p. 63.

LICIVS. (1) *Negotiator*. Gloſſ. Iſid. Graeuio videtur ſcribendum *Licitator*, quia negotiatorum eſt emere et licitari, quae poſtea carius vendant. (2) Forte pro Ilex, arbor nota. Acta S. Aegidii to. 3. Aprilis p. 242. *Et ſigna praecipua exciſa ſunt ex arbore Licii prope eamdem cellam excreſcente, ſub qua ſaepius oranti Chriſtus apparuit*.

† LICCISVS, legis cuſtos, apud Marten. t. 9. Ampl. Collect. p. 1028.

LICTAE, pro *Liciae*, vt dictum in hac voce.

† LICTERATORIE, per litteras, ſcripto, in Ch. a. 1311. ap. Lam. in Delic. erud. V. *Literaliter*.

† LICTERATORIVM MANDATVM, ſcripto datum, in Prob. t. 4. Hiſt. Nem. p. 82.

LICTERIVM, analogium, pulpitum, in Ch. a. 1019. t. 1. Hiſt. Caſſin. V. *Lectorinum*.

LICTIRE, *detrere*, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

LICTOR. (1) Lutra, Gall. *Loutres*. Charta an. 1158. in Metropoli Salisburgenſi to. 2. p. 263. *Venationes beſtiarum*, *ceruorum*, *caſtrorum*, (lege *caſtorum*) *et Lictorum in flumine Ambre*, *etc.* LICTORES, *eccleſiae aſſeſſores. Hi laici ſunt et in choro inter clericos in Miſſa Apoſtolum legunt: vel quod Subdiacones faciunt*, *et hi faciunt. Hos Africa vel reliquae Regiones habent*. Papias in ordine lit. *Li*. tametſi videatur de *Lectoribus* agere.

LICTORIA, *Decuria Conſularis*, in l. 1. Cod. Th. de Lucris offic. V. ibi Iacob. Gothofredum.

LICTRA, zona funebris, V. *Litra*.

† LICTRINVM, ambo, analogium, in Ch. Mſ. a. 1330. V. *Lectritum*.

† LICTVS, derelictio, in Obituar. eccl. Pariſ.

LICVBVS PICEVS, ſpecies arboris, vt videtur, ac forte Pinus vel Abies, vnde pix expromitur. Rolandinus Patauinus de factis in Marchia Taruiſina lib. 8. c. 13. *Pugnatum eſt etiam ad portam S. Stephani*, *et exinde ad pontem Altinatem*, *per murum illum*, *quia planior erat murus et Licubi picei aſſidibus coadiutus*, *et inde ſpiſſiores intrinſeci defendentes*.

LICVLMEN, *gari ſpecies ex inteſtinis piſcium*, apud Laurent. in Amalthea.

LICZVDA, V. *Lichuda*.

LIDA. (1) Ancilla, ſerua, V. *Litus*. (2) Hiſp. *Lid*, tumultus rixantium, contentio, iurgium. Fori Alaconenſes Alfonſi Regis Portugalliae aera 1267. *De cavallos qui ſe perdiderint in algara vel in Lida*, *etc.* Eſt vox Arabica a *Ladda*, altercando, vel litigando contendit, V. *Lidis* 2. (3) † I. quod *Lidda*, in Reg. epiſc. Niuern.

LIDDA, praeſtatio, tributum, V. *Lendis* 3.

LIDDO, LIDDVS, V. in *Litus*.

LIDEMLAIO, V. mox in *Lidolaip*.

LIDEMONIVM, V. *Litimonium*.

LIDERE, pro allidere, et humo infligere, in Lege Baiwar. tit. 21. §. 9. *Si ligneum eſt*, *Lidat eum terris*.

LIDHILAHIBVM, V. mox in *Lidolaip*.

LIDIA. (1) Ancilla, ſerua, V. *Litus*. (2) Praeſtatio, tributum, V. *Lendis* 3.

LIDIALES MANSI, qui a *Litis* ſeu ſeruis excolebantur, V. in *Manſus*.

LIDIMONIVM, V. *Litimonium*.

LIDINLAIB, V. mox in *Lidolaip*.

† LIDIS. (1) Idem q. *Lidda*, in Ch. Mſ. a. 1266. (2) Praelium, certamen, Hiſp. *Lid*. Leg. Luſit. ſub Alphonſ. reg. V. *Lida* 2.

LIDISCARTI. Vox confecta ex German. *Lid*, membrum. et *Schard*, fiſſura. Lex Baiwar. tit. 3. c. 1. §. 21. *Si autem maculauerit, vt exinde turpis appareat, quod Lidiſcarti vocant, etc.*

LIDO, maris aeſtus, V. in *Ledo*.

LIDOLAIP. Lex Longobard. lib. 2. tit. 15. §. 2. *Si quis res ſuas alii thingauerit, et dixerit in ipſo thinx Lidolaip, id eſt qui in die obitus ſui reliquerit, non diſpergat ipſas res poſtea doloſo animo niſi fruatur cum ratione.* Editio Heroldi habet *Lidhilahibum.* Codex Cathedr. Mutin. teſte Muratorio, *Lidinlaib, id eſt, quod etc.* Ambroſianus *Lindila*, Eſtenſis *Lidemlaio*, Schilterus *Lidolaip* reddit *Lih to leib*, concedo ad vitam, vitalitium, vſusfructus, in verbo *Lihen*, dare, concedere, largiri.

LIDORIVM. Monachus Altiſiod. an. 1091. *Reperta ſunt in ipſis Eccleſiae fundamentis ſepulcra plena ſarcophagis et loculis ſaxeis, plumbeis, gypſeis, ſectisque ac complanatis Lidoriis, quae omnia erant plena corporibus. Lidorium* laterem hic ſignificat, vt in Chronico S. Petri Viui ad annum 1068. apud Acher. to 2. Spicil. p. 746. *Inuentum eſt quoque in quodam Lidorio hoc ſcriptum: Hic poſitus eſt Tetulfus ante ſepulchra Martyrum fabricator huius Eccleſiae.* Laurentius in Amalthea: *Lidoron, Later longitudine ſesquipedalis, latitudine pedis.*

LIDVNA, maris aeſtus, V. in *Ledo*.

LIDVS, idem qui *Litus*, V. in hac voce.

† LIEA, a Gall. *Lie*, amurca, faex. Areſt. a. 1345. V. *Lia 1.*

† LIEGANCIA, ſacramentum fidelitatis. Io. de Trockeloue Annal. Ed. II. p. 55. V. *Ligantia*.

LIEGNE, lignum. Chartular. S. Vedaſti Atrebat. not. V. p. 264.

LIEMARIVS. Liber niger Scaccarii p. 357. *Ductor Liemarii 1. d. et Liemarius ob.* Vbi Hearnius Canem interpretatur ſic dictum a loro, *Liemer.* Latine *Leniarium* et *Lorarium* nominauit Caius de Canibus Britan. fol. 11. qui et canem medium eſſe notat inter ſagacem et leporarium. † LIEMERIVS, Gall. *Limier*, in Comput. a. 1244.

† LIEMTILE, menſura frumentaria. *Tria ſextaria et vnum liemtile frumenti ad menſuram Bazani*, in Ch. Mſ. a. 1303. V. *Librale*.

LIENA, manipulus. Transactio an. 1493. ex Archiuo S. Iuſti Lugdun. *De decem Lienis canapis vnam Lienam.* V. *Gelina*.

† LIENCIA, laetitia, gaudium. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1380.

† LIENTERIA, *flu de ventre, foire. Lienterioſus, foiireus.* Gloſſar. Gall. Lat. Cod. 7684.

LIENZVS, tela linea. Hiſpan. *Lienço.* Priuilegium Ferdinandi Gonzalez Principis-Caſtellae, to. 3. Concil. Hiſp. pag. 177. col. 1. *Per omnes domos, ſingulos cubitos de Lienzos.*

LIERNVS, pro *Liardus*, de quo ſupra, ſcutulatus, Gall. *Gris pommelé.* Charta an. 1097. pro Monaſterio S. Vincentii Cenoman. to. 1. Ampliſſ. Collect. Marten. col. 564. *Dedit mihi iam dictus Abbas et Monachi XL. ſol. et vnum palefridum Liernum.*

† LIEVREIA, praebitio, Gall. *Livrée.* Areſt. Mſ. a. 1279. V. *Liberata* et *Liberare*.

† LIEVVS. *Via lieua*, agger, Gall. *Levée.* Ch. Mſ. Boſon. Cathal. epiſc. V. *Leuata 3.*

LIGA. (1) Confoederatio, foedus quo quis cum alio *ligatur*, vincitur; *Ligue* Gallis, *Liga* Italis. Albertus Argentinenſis in Chron. an. 1337. *Inter Principem et Francum interpoſitis Iuramentis et confectis literis, Liga perpetuo confirmata.* Et infra: *Marchio cum Maſtino Veroneſi Ligam contraxit.* Adde p. 132. 146. 159. *Liga ſeu conſpiratio*, apud Gobelinum Perſonam in Coſmodromio aetate 6. c. 73. (2) Ligamen, *Lien*, *Laniere* in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm. *Garba de trium Ligarum longitudine*, in Synodo Sadorenſi. (3) Vt ſupra *Lex*, monetarum in metallo probitas *a lege* requiſita ac definita, Gall. *Loi, Aloi*, Ital. *Lega.* Extractum Computi an. 1339. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 95.

LIGACIA, faſciculus chartarum, Gall. *Liaſſe*. *Ligatia litterarum*, to. 3. Hiſt. Harcur. p. 63.

LIGAMEN. (1) Charta Rudolfi Imp. an. 1276. in Metropoli Salisburgenſi tom. 1 pag. 392. . . . *Fuerint in quieta et pacifica poſſeſſione ſeu quaſi, iuris recipiendi mutam ſeu thelonium in Obernperge a tranſeuntibus nauibus in fluuio qui Enus in vulgare nomine dicitur, ſal et alia merci monia deferentibus, de tali'nto quolibet maioris Ligaminis ſcilicet 13. ſolidos longos, et 10. denarios vſualis monetae Pataxienſis etc.* Alia an. 1298. ibid. to. 2. pag. 34. *Quod quilibet Abbas eiusdem Monaſterii, qui pro tempore fuerit, tria talenta maioris Ligaminis, et duodecim minoris ſalium ſemel in anno, quocunque tempore voluerit, deducere valeat . . . eaſque exactione cuiuslibet thelonei ſiue muta, etc.* An ſaccus in quo certa quantitas ſalis, quique duplex fuerit, maior et minor? V. *Ligatura*. (2) Detentio, incluſio in cuſtodia. Tituli 35. Pactus Legis Salicae, et 41. Legis Ripuariorum inſcribuntur, *De Ligaminibus ingenuorum*: quod ſic exprimitur in Lege Salica eod. tit. 35. *De eo qui hominem ingenuum ſine cauſſa Liguerit.* Quo in titulo verbum *Ligare* bis terue ſumitur pro Comprehendere, ſeu manum in aliquem iniicere. (3) † Sacramentum fidelitatis, quo vaſſallus domino ſuo *alligatur*, in Chron. Th. Otterbourne p. 108. V. *Ligantia*.

LIGAMENTUM. (1) Pactum, vt *Liga*. Ioſ. Moretus in Antiquit. Nauarrae pag. 574. *Ligamentum dilectionis*, amicitiae vinculum, in Charta an. 1327. apud Ludewig. to. 5. p. 79. (2) Amuletum, V. *Ligatura* 4. (3) † LIGAMENTUM SACCORUM, praeſtationis ſpecies in Ch. Mſ. a. 1210.

LIGANTIA, LIGENTIA, LIGEITAS, etc. dominium, ſeu ius quod dominus habet in vaſſallum, qui *ligio* hominio obnoxius eſt: vel ſacramentum fidelitatis, quod is domino ſuo praeſtat. Radulfus de Diceto: *Homagium Regi fecit, fidelitatem iuravit, et rurſum in ſuam Ligantiam rediit.* Alibi: *Redierunt in homagium et Ligantiam meam. Ligantiam autem ſiue Legalitatem de omnibus hominibus tocius prouincie debet habere* Princeps Normanniae, in Codice Legum Norman. apud Ludewig. to. 7. p. 177. LIGEANCIAE, eadem notione, apud Granuillam lib. 7. c. 10. l. 9. c. 1. in Regiam Maieſt. lib. 2. c. 61. LIGEANCIA, in Regiam Maieſt. lib. 2. c. 12. §. 15. LIGIANTIA. Willelmus Neubrig. l. 2. c. 37. LIGENCIA, Tabula S. Victoris Pariſ. ch. 20. LITGENSA. Conſuetud. MSS. S. Auguſtini Lemouic. fol. 23. LIGEITAS. Charta Stephani de Monte S. Ioannis apud Gollutum lib. 7. c. 3. LIGIANITAS. Regeſtum Campaniae fol. 54. apud D. *Braſſel* de Vſu feud. to. 1. p. 124. LIGIATIO. Charta an. 1237. apud Chiffletium in Beatrice. LEGIATIO. Charta an. 1232. ex Archiuo Boneuallis. LEGEIA. Charta Matthaei de Morliaco an. 1208. LIGIAMENTUM. Ciſtrenſis l. 2. c. 23. LEGIAMENTUM. Charta Alienordis Reginae Angliae an. 1199. to. 4. Hiſt. Harcur. p. 1377. LIGECIA, in Regeſtum Philippi Aug. Herouvallianum fol. 165. LIGIUM, in Charta Simonis D. Ioinvillae an. 1218. in Tabulario Campaniae.

LIGARE. (1) Comprehendere, V. *Ligamen* 2. LIGARE DUELLUM, de duello conuenire, quomodo dicunt *Lier une partie*. Charta Galcherii Comitis Regiteſtenſis an. 1255. pro libertatibus villarum de *Raucourt* et de *Heraucourt*: *Si duellum Ligatum fuerit coram Praepoſito per teſtimonium Scabinorum.* Et infra: *Sciendum eſt, quod duellum ligari non poterit.* LIGARE ECCLESIAM, V. *Obligati*. (2) † Librum compingere, Germ. *binden*. Stat. ſynod. eccl. Caſtr. a. 1358.

LIGARIA. Agnellus in Vita S. Ioannis Epiſc. Rauenn. to. 2. Muratorii p. 68. col. 2. *Etiamſi vox mea excreuerit adamantina, et aereum pectus, et centeni mei verſus in Ligariis fuerint, ſic nec omnia facta veſtrorum*

ſtrorum narrare poſſum. An *eſſe in ligariis* idem eſt quod adunari, in vnum cogi, colligari, ita vt nerui omnes ſimul contendantur.

† LIGASCIA, i. q. *Ligantia*, ap. Bened. abb. Petroburg. ad a. 1170.

LIGASSA LINI, faſciculus lini, *Liaſſe* Gall. in Conſuetud. Monaſterii de Regula apud Labbeum to. 2. Biblioth. pag. 745.

LIGATI, foedere coniuncti, Gall. *Liguez*, *Alliez*. Laur. Bizynius de Orig. Belli Huſſitici an. 1421. apud Ludewig. to. 6. p. 175. V. *Liga*.

† LIGATIA, faſciculus. Inuent. Mſ. a. 1295. V. *Ligacia*.

† LIGATICVS, ligaminibus inſtructus. Conſtit. Carmelit. Mſ.

LIGATIO. (1) Idem quod *Liga*, foedus, pactum. Notitia Eccleſiarum Hiſpaniae a Reſendio edita ex Veteri Codice: *Domine*, *ſi vis*, *faciam ſtabilitatem inter nos*, *et Ligationem firmiſſimam*, *vt non ſit abſoluta vsque in finem ſeculi.* Eadem habentur in Statutis Eccleſiae Londinenſis. COLLIGATIO, pariter, in Concilio Toloſano an. 1229. c. 38. Auenionenſi an. 1281. c. 8. etc. (2) Idem quod *Ligatura* 4. amuletum. Statuta Eccleſ. Valentinae, to. 3. Concil. Hiſp. p. 510. (3) † Funium apparatus, Tauwerk. Pedag. caſtri de Les a. 1263.

LIGATOR, qui libros compingit, Gall. *Relieur*. Statuta Eccleſiae Londinenſis: *Vtque libri omnes ad Decanum et Capitulum pertinentes ſumptibus Ligatoris librorum ligentur*, *tegantur*, *et hamulis ſuis claudantur. Ligator et cooperter librorum*, in *Talmus* ſeu Codice MS. penſionum S. Victoris Maſſil. an. 1337. Ita libros *Ligari* dixit Iſidorus Peluſiota lib. 1. Ep. 129. † LIGATOR BALARVM, compactor, conſarcinator. Stat. Mſ. a. 1317.

LIGATVRA. (1) Faſcis ligatus, Germ. Bündel. Leo Oſtienſis lib. 2. c. 8. *Pro cenſu ſuper ſingulos annos quatuordecim ligaturas ſepiarum*, *quadraginta bonas ſepias per ſingulas Ligaturas habentes.* (2) Libri compactio, Gall. *Reliûre*. Ad calcem duorum Codicum Bibliorum Monaſterii Stabulenſis viſitur haec inſcri
ptio, quam exhibet Martenius to. 2
Itinerarii p. 149. *Codices hi ambo*
quia continuatim et tamen moroſiu
ſcripti ſunt per annos ferme IIII. ti
omni ſua procuratione, *hoc eſt*, *ſcri*
ptura, *illuminatione*, *Ligatura vn*
eodemque anno (*1097.*) *perfecti ſun*
ambo. (3) LIGATVRA NAVIVM
Charta Berengarii et Adelberti Re
gum Italiae an. 950. apud Vghell
to. 2. p. 129. *Teloneum quoque e*
curaturam, *et redhibitionem ipſius ri*
pariae, *et Ligaturam nauium*, etc
V. *Anchoragia.* (4) LIGATVRAE
Καταδέσεις, Platoni lib. 2. de Legi
bus, καταδεσμοὶ, Euſebio de Lau
dibus Conſtantini c. 13. et Artemi
doro lib. 1. c. 79. Amuleta quaedam
ad arcendos et depellendos morbos,
quae aut ad collum ſuſpendebantur,
aut circa alias corporis partes alli
gabantur, qualium magna mole re
ferſiſſe ſcripta ſua Xenocratem Aphro
diſienſem et Pamphilum quemdam
refert Galenus lib. ſexto ſimplicium
pharmacorum: cuiusmodi etiam ſub
inde prodere non dubitauit Plinius,
vt et Medici aliquot ex veteribus,
Marcellus Empir. c. 29. p. 207. Ho
ratianus lib. 4. p. 93. Serenus Sam
monicus c. 49. Alexander Iatroſo
phiſta, Tertullianus lib. 2. c. 232.
Dioſcorides lib. Parabil. cap. 156.
Nicolaus Myrepſus de Antidot. cap.
405. et alii: quas quidem *incanta*
tiones, *adiurationes*, *et colli ſuſpen*
ſiones non omnino improbat Conſtan
tinus Africanus, licet Chriſtianus et
Monachus, in Epiſtola ad filium.
Iſidorus lib. 8. c. 9. *Ad haec omnia*
pertinent Ligaturae execrabilium re
mediorum, *quae ars Medicorum con*
demnat, *ſiue in praecantationibus*,
ſiue in characteribus, *vel in quibus*
cunque rebus ſuſpendendis atque ligan
dis: *in quibus omnibus ars daemonum*
eſt ex quadam peſtifera ſocietate homi
num et Angelorum malorum exorta.
Vnde cuncta vitanda ſunt a Chriſtia
nis, *et omni penitus execratione re*
pudianda atque damnanda. S. Audoe
nus lib. 2. Vitae S. Eligii c. 15. *Nul*
las ad colla vel hominis vel cuiuslibet
animalis Ligamina dependere praeſu
mat,

mat; etiamſi a Clericis fiunt, etſi dicatur, quod res ſancta ſit, et lectiones diuinas contineat, quia in eis non eſt remedium Chriſti, ſed venenum Diaboli. Gregorius Turon. lib. 2. de Mirac. cap. 45. *Incantationes immurmurat, ſortes iactat, Ligaturas collo ſuſpendit.* ALLIGATVRAE, apud Bedam in Vita S. Guthberti Epiſc. n. 16. Reinerum in Catalogo Haereticor. p. 92. *Ligamenta*, apud Caelium Aurelian. locis laudatis. OBLIGAMENTVM MAGICVM, Eutropio l. 3. OBLIGATORES, qui eiusmodi ligaturas ad depellendos morbos aegrotis porrigebant, in Capitulari Aquisgran. an. 787. c. 63. et in lib. 1. Capitul. c. 62. SVBALLIGATVRAE, apud Gaudentium Brixienſ. tract. 4. *Veneficia, praecantationes, Suballigaturae, vanitates, auguria, ſortes, etc.* V. Fabium Victorinum in 1. Ciceron. Rhetoricor. Apuleium de Virtut. herbar. c. 17. 18.

LIGEANTIA, etc. V. in *Ligantia.*

LIGECIA, LIGEITAS, V. *Ligantia.*

† LIGENSIA, i. q. *Ligantia*, in Ch. Mſ. a. 1244.

LIGENTIA, V. *Ligantia.*

† LIGENVM, linum, in Chartul. S. Dion. Exoldun.

LIGEVS, V. *Ligius.*

LIGIA, confoederatio, foedus. Chron. Triuetti ad an. 1213. to. 8. Spicileg. Acher. p. 553. V. *Liga.*

† LIGIALITER, i. q. *Ligie*, in Ch. Mſ. a. 1242.

LIGIAMENTVM, LIGIANITAS, LIGIANTIA, LIGIATIO, V. *Ligantia.*

LIGIE TENERE, ſub *Ligeitate*, ſeu ſacramento fidelitatis tenere. Stabilimentum Philippi Regis Franc. ann. 1209. tom. 6. Spicil. Acher. p. 465.

LIGIETARIE RECIPERE, ſimili notione. Charta an. 1292. in Hiſt. Loſſenſi part. 2. p. 20.

† LIGIETAS, i. q. *Ligantia*, in Chartul. S. Vinc. Laudun.

† LIGIO, idem, in Ch. Mſ. a. 1224.

† LIGITVDO, vaſſalli *ligii* conditio, in Chartul. Maſciac.

LIGIVM, V. *Ligantia.*

LIGIVS. (1) Is dicitur qui domino ſuo ratione feudi vel ſubiectionis fidem omnem contra quemuis praeſtat Leges Henrici I. Reg. Angl. c. 32. *Nemo dominum ſuum iudicet, vel iudicium proferat ſuper eum, cuius Ligius eſt.* Cap. 43. *Quantumcunque dominos aliquis habeat, vel quantumcunque de aliis teneat, ei magis obnoxius eſt, et eius reſidens eſſe debet, cuius Ligius eſt. Si multis homagium fecerit, et ab aliquo eorum captus et implacitatus ſit, ille cuius reſidens et Legius eſt, erga quoslibet alios iure poteſt eum plegiare, nec debet ei denegari.* Eadem ferme habentur cap. 55. Baldricus lib. 3. Chron. Camerac. cap. 66. *Cuius Legius mile erat. Homo Ligius*, in Charta Philippi Regis Fr. an. 1076. et in alia Henrici Epiſcopi Sueſſion. in Chronico S. Ioann. de Vineis p. 44. 56. cum ante haec tempora voces iſtae rarius occurrant. Will. Brito lib. 9. Philipp.

Praeſulis et Regis homo Ligius, et feodali
Iure tenens ab eis terrarum quicquid habebat.

Dupliciter autem aliquis dicitur eſſe *Ligius* domini ſui. Nam alia eſt *Ligeitas* nuda ac principalis, in qua nemo excipitur. In nuda *Ligeitate*, vaſſallus dominum *contra omnes qui poſſunt viuere et mori*, adiuturum ſe profitetur. Eiusmodi fuit non tam hominum, quam pactum initum inter Carolum M. et Stephanum IV. PP. in Cod. Carolino Ep. I. Alia *Ligeitas* eſt quae a vaſſallo domino feudi praeſtatur, *ligeitate* quam priori domino ratione alterius feudi debet, excepta: adeo vt qui ſemel *fidelitatem Ligiam* alicui domino iurauit aut praeſtitit, alteri, ſi forte feudum aliquod obuenerit ei, eandem *fidelitatem Ligiam* praeſtare non poſſit, niſi priori excepto domino: etiamſi prior dominus vaſſallus ſit poſterioris: quod attigit etiam Bodinus l. 1. de Republ. c. 9. adeo vt, ait ille, ſi duo domini antiquitate pares, habeantur, neutrum, ſi inter illos bellum interce-

intercedat, iuuare teneatur. Praeter hanc *Ligeitatis* diſtinctionem, aliam infert D. Bruſſel de vſu feudorum lib. I. c. II. vbi *Ligeitatem* in *perſonalem* et *realem* diſtribuit. Haec ob tenementa in feudum ligium conceſſa praeſtabatur, quam qui tenebatur exhibere, *Ligiam de feodo* vocant Chartularia 12. ſaeculi. Altera vero quae etiam *de corpore et perſona* dicitur, fit ob annuam penſitationem quae ſub titulo feodali conceditur. Huic autem praeſtandae teneri omnes ſucceſſores maſculos haereditario iure probat Salvaingus, ex Charta an. 1421. quam loco citato refert D. Bruſſel, vnde etiam qua ratione exhibita fuerit haec *Ligeitas* diſcere licet. LIGEVS, pro *Ligius*. *Ligeum hominum*, *ligea fidelitas*, apud Matth. Weſtmonaſter. p. 324. † LIGIVS TERRAE, ſubditus, indigena, ap. Io. de Trokelowe in Annal. Eduard. II. De vocis *Ligius* origine ac etymo plures habentur Scriptorum ſententiae. Guido Papae deciſ. 309. Gloſſ. in Clement. *Paſtorales*, de Sentent. ac re iudic. Nic. Vptonus de militari offic. c. 18. et alii, a *ligare* effictam volunt, quod *hominio*, ac *profeſſione fidei* ſtrictius domini ſeruitio alligetur vaſſallus. Alia eſt Iouiani Pontani lib. 2. de Geſtis Ferdinandi ſententia: *Dicti*, inquit, *ligii*, *quod ligatis Reges pollicibus illos fidei imperiisque ſic ſuis vinciant*, *atque obnoxios ſtatuant*. Quo ſpectant iſta Dudonis lib. 2. de Morib. et Actis Norman. *Dedit omnem terram ſuae ditionis filio ſuo Willelmo*, *Popae filio*, *atque inter manus Willelmi adoleſcentis manus ſuas mittentes Principes conligauit illi coniurationis ſacramento.* Vox autem *Conligare* eadem fere notione occurrit in Synodo Tullenſi apud Saponarias cap. 5. *Et qui ſibi pro hoc ipſo inimici ſunt*, *quos ipſe voluerit*, *ſi potuero*, *Conligare eidem procurabo.* Cuiacius ad lib. I. Feudor. Vignerius in Tract. de Minori Britan. pag. 159. et Bignonius ad Formulas Marculfi lib. I. c. vlt. vocem *lige*, eiusdem eſſe originis volunt, qua *Leudis*, *leodis*, id eſt, fidelis; quemadmodum ex *Leodium*, vrbe nota in Eburonibus, *Liege* dicunt Galli. Sua eſt etiam D. Bruſſel in Tract. de Vſu Feud. to. I. p. 116. ſententia; cenſet enim a *liga*, quod idem ac foedus, confoederatio, ſonat, accerſendam vocem *Ligius*. Sed probabilior longe videtur eorum ſententia, qui a *Litis* accerſunt, quos mox oſtendemus ita appellatas *Aſcriptitios* quosdam, qui dominis ſuis ratione ſeruitii obnoxii erant: adeo vt qui eiusmodi ſeruitiis ratione praediorum, beneficiorum, ac feudorum nobiles tenerentur, *litgium* ſeruitium debere dicerentur: quod omnino ſuadent Tabulae veteres aliquot, in quibus *Litge* ſcribitur. Charta Rainaldi Vicecomitis de Gimel an. 1163. apud Iuſtellum in Hiſt. Turen. p. 34. *Pro iſto vero feudo idem Rainaldus fuit homo Litges praedicti Vicecomitis Raimundi. Litgantia*, in Charta Arcembaldi Vicecomitis Comborn. an. 1229. in Regeſto Carcaſſonenſi p. 53. *Salno in omnibus iure domini Lemouicenſis Epiſcopi*, *cui hominium et Litganciam debemus.* Erant igitur *Ligii* vel *Litgii*, dominis ſuis omnino *et in ſolidum* obnoxii, adeo vt ab iis nude penderent. Vnde *hominium ſolidum* ab iis exhiberi dicebatur, vti ſupra obſeruatum in voce *Hominium.* Ita qui *ligius eſt*, totus eſt domini ſui; familiaris, domeſticus, atque, vt verbo dicam, vaſſallus. Sed et hac ferme notione vocem hanc in aliis quam hominiorum occaſionibus vſurpatam legimus. Leges Edw. c. 29. *Iudaei . . . ſub tutela et defenſione Regis Ligia debent eſſe*, id eſt, ſola et omnimoda. Ita *Ligia reſidentia*, integra, ſolida, omnimoda, *continua*, vti appellatur in Charta P. Epiſcopi Meldenſis ann. 1239. in Tabulario eiusd. Eccl. fol. 10. Honorius III. PP. *Iuramentum praeſtitiſti de facienda reſidentia*, *quae Ligia nuncupatur*, *in Eccl. S. Martini Turon. in qua Praepoſituram obtines.* Iuramentum eorundem Praepoſitorum, ex Tabul. Eccl. S. Martini: *Et Ligiam faciam ſecundum interpretationem Dom. Innocentii Papae manſionem.* Charta an. 1272. to. 2. Chart.

S. Van-

S. Vandreg. p. 1798. *Capellani ibidem inſtituendi perſonalem et Ligiam facient reſidentiam. Ligia poteſtas, et viduitas*, qua vxor defuncto marito tota ſui iuris eſt. Monaſt. Anglic. to. 2. p. 10. *Ego Iuliana quondam vxor Willelmi le Bret . . . in Ligia poteſtate et viduitate mea tetegi et inſpexi, etc.* Ia p. 53. 329. Ita *Ligia voluntas* in Veteri Charta apud Auguſtinum *du Pas* in Stemmatib. Britannic. p. 2. pag. 455. *In propria et Ligia voluntate mea do et concedo, etc. Ligia fidelitas*, eſt omnimoda fides quam vaſſallus domino, nemine excepto, praeſtat. V. *Ligantia*. (2) † Interdum dominus feudi cui vaſſallus *ligie* ſubiectus erat. Ch. Mſ a. 1203. *Quod ego* (caſtellanus) *in plegium miſi dominam meam ligiam Blancham illuſtrem comitiſſam.*

LIGNA. Litterae Philippi Franc. Regis pro Eccleſia Conſtant. an. 1319. ad calcem Indicis beneficiorum eiusd. Eccl. *Decima Lignarum craſſi piſcis totius ripariae maris, etc.* Sed videtur legendum *Lignorum*, a *Lignum*, lembus. *Naves ad craſſum piſcem* memorantur in *Craſpiſcis*, ſeu leg. *Lignorum*.

LIGNAGERIVS PARENS, cognatus tranſuerſo gradu, Gallis *Parent en ligne collaterale*. Regeſtum Parlamenti an. 1450. apud Baluzium to. 2. Hiſt. Aruern. p. 390.

LIGNAGIVM. (1) Ius lignum exſcindendi in nemoribus. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 90. Interdum ſumitur pro ea praeſtatione quae exſoluitur pro facultate exſcindendi ligna in ſiluis. V. *Onagium*, *Buſcagium*. LEIGNAGIVM, eadem notione. Polyptychum Fiſcamn. an. 1235. LIGNAIRAGIVM, vt *Lignagium*, ius lignum exſcindendi. Conuentio Regis Ludouici II. Comitis Prouinciae cum Arelatenſibus an. 1385. art. 19. (2) † Vectura lignaria, cui obnoxii erant tenentes, i. q. *Laignerium*. Ch. Mſ. a. 1207. V. *Lignarium* 2. (3) Genus, familia, a Gall. *Lignage*. Ch. Mſ. a. 1228.

LIGNAIRAGIVM, V. *Lignagium* 1.

LIGNALE, ſpecies facis, V. *Funalia*.

† LIGNAMARE, lignari, in Stat. Montis-reg.

† LIGNAMBVLVS, qui calceis ligneis vtitur ap. Gramm. in deſcript. Taxand.

LIGNAMEN. (1) Materia ex ligno, in Lege Longob. lib. 1. tit. 25. §. 28. Bulla Clementis IV. PP. an. 1265. pro Regno Siciliae: *Exponet per ſeptennium pro Lignaminibus omnia nemora ipſius Regni . . . et omnem materiam ad aedificia opportunam.* (2) NAVIGIVM, Ital. *Legno*, in Stat. Cadubr. c. 22.

LIGNAMENTVM, eadem notione. Chron. Farfenſe to. 2. Muratorii part. 2. col. 407.

† LIGNARARI, lignari, in Ch. Mſ. a. 1378.

LIGNARE, ius ligna exſcindendi in ſiluis. Charta Adelfonſi Imper. Hiſpaniae aerae 1660. apud Oyhenartum in Notitia Vaſconiae p. 86. *Similiter dono vobis lignare, et tayllare, et paſcuere in illos montes, etc.* Vetus Charta apud Marcam lib. 9. Hiſt. Beneharn. c. 9. *Cum . . . portibus, aquis, ſiluis, Lignaribus, etc.* V. *Lignagium*.

LIGNARE. (1) Ligna ad comburendum colligere. Tranſactio inter Abbatem S. Mariae de Vlmeto et Conſules villae de Mari an. 1233. ex Schedis Praeſidis de Mazaugues. (2) † LIGNARE CANEM, lignum ad canis collum appendere. Inquiſit. Mſ. Sueſſion.

† LIGNARIA, vectura lignaria, in Gloſſ. Caeſ. Heiſterbac. V. *Lignagium* 2.

LIGNARICIA, ius, vt videtur, lignorum exſcindendorum in ſiluis ad annuum vſum, pro quo Tenentes certam penſitationem domino exſoluebant; († vel potius tempus quo lignatio a tenentibus aduehitur, V. *Laignerium*.) Codex MS. Irminonis Abb. Sangerman. fol. 79. col. 2. *Soluit . . . de vino in paſtione modios II. in Lignaricia denar. IV. de carratione pedalem I. ſcindolas L.* LIGNERICIA, eadem notione. Idem Codex fol. 11. Vo.

LIGNARIVM. (1) *Locus lignorum, vel lignorum acervus*, Vgutioni et Ioanni

Ioanni de Ianua Vetus Gloſſarium: *Lignarium*, ξυλοθήκη *Ligne*, et *Lignier*, Andegauenſibus, vt *Leguerat* Occitanis. Lex Longob. lib. 1. tit. 25. §. 26 *Si quis de Lignario alterius lignum furatus fuerit, etc.* Charta ann. 871. pro Monaſt. S. Medardi Sueſſion. *Et habeat Cauciacum ſimul cum Lignariis de Pinone.* (2) Vectura lignaria, cui obnoxii erant Tenentes ſeu Manſionarii. Baldricus in Chr. Camerac. lib. 3. c. 72. *Factum eſt autem hoc lignarium ab Hugone Caſtellano in ciuitate Cameracenſi, et poſitum eſt in clauſtro S. Autberti.* Supra: *In ciuitate domini ſui, in foro eius Lignarium per angariam colligit.* (3) Idem quod *Lignagium*, facultas exſcindendi ligna in ſiluis. Charta Caroli C. an. 22. Ind. 10. in Tabul. S. Dionyſii n. 31. *Nec non et villas quae vocantur Linerolas et Ferruciacum, cum Lignariis earum, in pago Milidunenſi ſitas.* (4) † Lignum, in Tract. Mſ. de re milit. et mach. bell.

LIGNARIVS, in vett. Gloſſis, ξυλοπώλης, venditor lignorum: item, ξυλοκόπος, ὁ κόπτων ξύλα, qui caedit ligna. Iſid. lib. 19. cap. 19. *Lignarius generaliter ligni opifex appellatur.* Vſurpauit Liuius hac notione.

LIGNATICVM, idem quod *Lignarium*, priori notione. Polyptychus Floriacenſis: *De Lignatico carradas 3. etc.* Alibi: *Debet vnusquisque de Lignario in latum pedes 5. in altum pedes 6. etc.*

† LIGNATVRA, lignatio, ius capiendi lignum ex carris qui ligna adducunt. Bulla Anaſt. IV. a. 1154. t. 10. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 315.

LIGNEA, pro *Linea*, Gall. *Ligne*. Ordinatio an. 1223. e MS. D. Brunet.

LIGNERARE, vt *Lignare*, ligna in ſiluis exſcindere. Charta Barrali de Baucio pro Parthenone S. Pontii an. 1263. ex Schedis D. de Mazaugues.

LIGNERATIO, lignatio ſeu ius lignorum in ſiluis exſcindendorum. Homagium an. 1268. ex Schedis Praeſidis de Mazaugues.

† LIGNERIA, locus vbi lignum ſeruatur, t. 3 Hiſt. Nem Prob. p. 47. V. *Lignarium* 1.

LIGNERICIA, in *Lignaricia*.

† LIGNERIVS, tenens ſeu manſionarius qui vecturae lignariae obnoxius eſt. Ch. Mſ. a. 1301.

LIGNETVM, nemus, ſiluula. Ioh. Buſchius de Reform. Monaſt. apud Leibnitium to. 2. Scriptor. Brunſvic. p. 482.

LIGNIARE, vt *Lignerare*. In Gallia Chriſt. to. 3. col. 1300. Robertus de Rupecula Abbas S. Pontii annis 1447 et 1460. tranſegiſſe dicitur cum ciuibus Nicienſibus de iure paſcendi et *Ligniandi*, hoc eſt ligna caedendi, in variis partibus territorii eiusdem vrbis.

† LIGNIBOLINVM, ludus quo globus ligneus rudicula propellitur. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1416. V. *Bola* et *Choulla*.

LIGNICISIMVS, *ferrum quo virgae et frutices reciduntur*, in Gloſſ. MSS. vbi Iſidori perperam habent *Lignicisſmus*. Exiſtimo poſt Barthium lib. 7. Aduerſ. c. 13. legendum *Lignicisiuus*.

† LIGNIFABER, faber lignarius. Reg. foreſt. de Broton.

† LIGNIFABRILIS, ad artem lignariam ſpectans. Elmham. in vita Henr. V.

† LIGNIGERIVM, fulmentum focarium, Germ. Bock. Ch. Mſ. a. 1440.

LIGNILE, ξυλῶν, Martinius ex Onomaſtico, vt *Lignarium*, locus vbi ſeruantur ligna ad comburendum.

† LIGNOLIA, inſtrumentum piſcandi. Ch. Mſ. a. 1424.

LIGNORARE, vt *Lignerare*, ligna in ſiluis caedere. Charta Ludouici Regis Siciliae an. 1359. ex MS. D. Brunet.

LIGNVM. (1) LIGNA IACENTIA, V. *Arbor*. LIGNVM CADAVERI *humo condito ſuperponere* Lex Baiwar. tit. 18. cap. 6. §. 2. *Quia aliquoties conſpicimus cum cadauer humo immiſſum fuerit, et Lignum ſuperpoſitum cunctis adſtantibus, vt requiratur dominis cadaueris, et primus terram ſuperiiciat.* Ex quibus eruitur, Baioarios cadauera non in *loculis*, ſed nuda

nuda aut linteis inuoluta humo condidiſſe, ac poſtea lignum, id eſt, aſſeres ſuperpoſuiſſe, antequam terra ſuperiniiceretur. LIGNVM PASCHALE, ſ. Buxus ita dictus, quod buxo pro palmis vti ſoleant Dominica palmarum, vulgo *Pâque fleurie* nuncupata. Litterae Geraldi Tornac. Epiſc. pro Monaſterio Elnonenſi an. 1152. *Sylua adiacens villae ex regia munificentia libera poſſeſſio eſt B. Amandi, quercus, malus, fagus, meſpilus et Lignum quod vocatur Paſchale, tali lege ſub Abbatis poteſtate conſiſtunt, vt neque miniſteriali, neque alteri liceat illa excidere.* (2) Cippus, quo reorum colla et pedes conſtringuntur; interdum et patibulum. Acta Martyrum Scillitanorum: *Detrudantur in carcerem, ponantur in Ligno in diem craſtinum.* Vita S. Blaſii: *Iuſſit eum in Ligno ſuſpendi, et cum ferreis pectinibus carnes eius carminari.* LIGNVM LATRONIS, patibulum. Ratherius ſuo de Contemptu Canonum libro inſcriptionem hanc praemittit: *Volumen perpendiculorum Ratherii Veronenſis, vel viſus cuiusdam appenſi cum aliis multis in Ligno Latronis.* (3) Phaſelus, vel Lembus: *Legno* Italis. *Lenys*, apud Raimundum Montanerium in Chron. Regum Aragon. c. 131. Cambro-Britannis *Llon.* Philippus Eyſtetenſis in Vita S. Willibaldi c. 36. *Quidam volentes viſitare limina B. Willibaldi, ſe conduxerunt in quodam ligno, quod dicitur Floze.* Germanis Floß eſt ratis. Walafridus Strabo in Vita S. Galli c. 17. *Illi nauicula conſcenſa, totis niſibus ire feſtinantes, Ligno natali profundi terram ſulcante, nocte proxima peruenerunt ad Ducem.* Epiſtola Fr. Paſchalis Minoritae apud Waddingum an. 1342. 10. *Inde aſcendentes vnum Lignum, per mare nigrum, profecti ſumus vſque ad Chanariam.* (4) Lignea tabula in qua deſcriptum eſt teſtamentum. Tryphonius lib. 37. Dig. tit. 4. leg. 19. *Quod vulgariter dicitur liberis datam bonorum poſſeſſionem contra Lignum eſſe, etc.* Vide Cuiacium lib. 11. Obſeru. c. 14. (5) Interdum nude, *ſanctius lignum domini*, vel *dominicum* pro crux. Stat. Mſ. a. 1317.

LIGONISARE, in Gloſſ. Lat. Gall. *Hoüer ou Foſſoyer*, ligone fodere. Ioan. de Ianua: *Ligonizare, Sarpere, ligone terram vertere.* Verbum notum Columellae.

LIGONIZARE, idem, t. 1. Prob. Hiſt. Brit. p. 1019.

LIGONIZATIO, paſtinatio, foſſio. Georgii Stellae Annal. Genuenſ. ad an. 1318. to. 17. Muratorii col. 1031.

LIGORIVS, vnicornis, Gallis *Licorne*, († forte *Ligornis.*) Michaël Scotus de Phyſionomia cap. 20. *Quaedam* (animalia) *fortia et audacia, vt leo, vrſus, draco, canis, Ligorius.*

LIGVA, vt ſupra *Liga*, Gall. *Ligue*, foedus, ſocietas foedere confirmata. Requeſta magno Prouinciae Seneſcallo data an. 1391. ex ſchedis D. le Fournier.

† LIGVARE, pro *ligare*, iungere, in Stat. a. 1357.

† LIGVATVRA, ligula, Gall. *Jarretiere*, in Gloſſ. Prov. Lat. Cod. 7657.

LIGVLA. (1) Vel LIGVLATVS. Ioan. de Ianua: *Ligula, parua faſcia, vel corrigia: Ligulatus, i. coquus, cui multae Ligulae ſunt neceſſariae propter veteres pannos quos induit.* V. *Legula.* (2) Menſurae genus, quod alio nomine *Cochlea* dicitur et eſt octava pars cyathi, Germ. Legel. V. Gabrielem Humelbergium ad Apicium. (3) Victor Vitenſis lib. 1. de Perſec. Vandal. *Dum ad Maſſilitanum littus exiſſet, quod Ligula vulgi conſuetudine vocatur.* *Ligulas* vocat Caeſar lib. 3. de Bello Gall. loca in longum a continente in mare porrecta, *Linguas* Latini: vnde deflexa vox *Ligula.* Feſtus: *Lingua eſt promontorii genus non excellentis, ſed molliter in planum deuexi.*

† LIGVLARE, *attacher de eſguillettes*, in Gloſſar. Gall. Lat. Cod. 7684.

LIGVLATVS, V. *Ligula* 1. LIGVLATI CALCEI, V. *Foliati.*

LIGVRA, ligatura, Gall. *Livre.* Anonymus Haſerenſis apud Gretzerum in Epiſcopis Eyſtetenſibus p. 430.

LIGVRGITO, guloſus, vorax, helluo. S. Odo Cluniac. in Collatione lau-

laudata to. 3. Annal. Benedict. pag. 346.

LIGVRINVS, *garrulus*, apud Suſſannaeum.

LIGVRIO, λιγνὸς (pro λίχνος), *λίμβος*, *helluo*, *gluto*. Supplem. Antiquarii. V. *Ligurius*.

LIGVRITOR. Leges Politicae Kanuti Regis §. 29. *Liguritores*, *mendaces*, *rapaces*, *raptores*, *Dei grauamen habeant*, *etc.* Vbi Editio Saxon. §. 7. habet *Liccetur*, id eſt, aſſentatores, adulatores. Ita Somnerus, qui in Gloſſ. Saxon. *Licera*, guloſum etiam et helluonem interpretatur.

LIGVRIVM. (1) Oleris genus, Iſidoro lib. 17. cap. 11. *a regione nomen accepit*; *naſcitur enim plurimum in Liguria*, *odore aromatico et guſtu acre*. (2) † *Ligurium*, *Loge*, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692. forte pro *Tugurium*.

LIGVRIVS. (1) Λίμβος, *Gulo*. Supplem. Antiquarii. Aliae Gloſſae, quas laudat Martinius: λίχνος, *guloſus*, *ligurius*, *Catillo*. V. *Ligurio*. (2) Lapis pretioſus, cuius mentio eſt Exodi 28, 19. et 39, 12. *Ligurii* quoque meminit Iſid. lib. 12. cap. 2. et ex eo Ioannes de Ianua. Hunc lapidem pretioſum vterque confundit cum *Lyncurio*, quem Plinius lib. 8. cap. 38. ait eſſe Gemmam carbunculo ſimilem. Sed *Lyncurium* nemo vidit vnquam, illum ſaltem quem ſomniant ex vrina lyncis glaciata efformari. V. Martinium in Lexico.

† LIGVSTRVM, floſculus vernus, *Prime-vere*, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692.

† LILIA, lilium, flos lilii. Inuent. Mſ. a. 1295.

LILIARDI, iidem qui infra *Lollardi*.

LILIATI, regum Francorum ſtirpe oriundi, ſic dicti a liliis in ſcuto gentilitio depictis. Reſponſio Pii II. PP. ad Oratores Gallicanos to. 8. Spicileg. Acher. p. 302.

LILIETVM, κρινών, locus liliis conſitus. Martinius ex Onomaſtico.

† LILIFER, epitheton regis Francorum in Cod. precum ad vſum Ludov. XI.

LILIOLVM, περιαυχένιον, in Gloſſ. S. Benedicti cap. de Aureis. Ceruici circumpoſitum. Inter ornamenta muliebria recenſet Agnellus in Vita Damiani Epiſc. Raven. apud Murator. tom. 2. p. 155. col. 2.

† LILIOSVS, ad regium genus Francicum pertinens. Ch. Mſ. Ludov. reg. Sicil. a. 1382.

LILIVM. (1) Epiſtyliorum, et aliorum operum ornamentum, formam *lilii* referens: κρίνον, Anonymo in Deſcript S. Sophiae. 3. Reg. c. 7. *Capitella autem quae erant ſuper capita columnarum*, *quaſi opere Lilii fabricata erant*, *etc.* Gaufridus Groſſus in Prologo ad Vitam S. Bernardi Tironenſis: *Et candelabri calamos*, *ſcyphos*, *ſpherulasque et Liliorum repanſiones*. (2) † Munitiones ſpecies, cuius nomenclaturae rationem prodit Caeſar de bello Gall. l. 7. c. 67.

† LILIVM-CORONA, rex ipſe, in Ch. a. 1384. t. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 76.

† LIMA, *genus gladii*, ξυφίη, Ch. Mſ. Phil. Pulcri a. 1303.

LIMACA *et Limax pro eodem verme dicitur a Limus*; *quia in limo moratur*, *vel de limo naſcitur*, *vel quia totus eſt immundus vel limoſus*. Iohan. de Ianua. V. Iſidorum lib. 12. c. 5.

LIMACES AVREI. Chronographus Fontanell. inter dona quae S. Anſegiſus obtulit Coenobio Luxouienſi, recenſet *Hanapum argenteum ſpolino opere factum*, *habentem Limaces aureos quatuor*, *in fundo exterius ſibi annexos*, ſaec. 4. Bened. part. 1. p. 633.

LIMACEVS, e limo. Tertull. de Reſurrectione carnis cap. 49. *Primus homo de terra choicus*, *id eſt Limaceus*.

LIMADA, V. *Libella* 2.

LIMALIS, V. *Luxalis*.

LIMAMENTA, compedes, ap. Andr. Floriac. Mſ. Leg. forte *Ligamenta*.

LIMANIA. Tabularium Conchenſis Abbatiae in Ruthenis Ch. 313. *Vno manſo in Berriagio*, *vbi Rainaldus manet*, *in Floriago*, *vbi Guarinus manet*, *et in Bargus illas Limanias quae de Amblardo conquiſiui*, *etc.* Agros forte cultos et planos, vnde *Limania* Aruernenſis. Charta Guil-lelmi

ſelmi de Hala, apud Baluz. to. 2. Hiſt. Arvern. p. 281. *In caſtellania de Champelhs et de Vodabula et de Planzac, et in Limania tamen dictarum caſtellaniarum.* V. *Lemmane.*

LIMARE, limis, ſeu obliquis oculis intueri. Vita S. Theodulfi Abb. n. 12. *Typoque ſuperbiae ignitus Limat circumſtantes, etc.* V mox *Limari.*

LIMARI, pro *Rimari*, ſcrutari, inveſtigare. Gloſſ. Lat. Gr. *Limatur*, *rimatur*, *Terit*, (l. quaerit) ζητεῖ. Leg. 32. Cod. Th. de Navicular. *Nec non etiam aliis quae tuae cognitionis Limavit examen.*

LIMARIVS, *retiarius*, *a Limus.* Ioan. de Ianua. Melius alii *Limarius*, vt infra.

LIMAS, *atis*, *veſtis quae protenditur ab vmbilico vſque ad pedes*, *qua publice vtebantur ſerui et coqui*: ita Io. de Ianua, qui addit: *Eadem veſtis dicitur Limus*; Virgilio ſcilicet et aliis; vnde Iſid. lib. 19. c. 22. *Limus*, *Veſtis quae ab vmbilico vſque ad pedes producitur*: *haec autem veſtis habet in extremo ſuo purpuram limam*, *id eſt*, *flexuoſam*; *nam limum obliquum dicimus.* Idem lib. 15 c. 14. *Limus*, *cingulum*, *quo ſerui publici cingebantur*, *obliqua purpura.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Limas*, *atis*, *une maniere de veſtement*, *qui eſt dou le ventre jusqu' aux piès*, *comme devantier à cuiſiniers ou à feme.*

LIMATA, lacus, aquarum congregatio, a limo appellata. Ch. a. 1224. t. 2. Hiſt. Caſſin. p. 452.

LIMATVS, limoſus. Bern. de Breydenbach Itin. Hieroſ. p. 213.

LIMAX, V. *Limaca* et *Limaces.*

LIMBAT, V. in *Lumbare.*

LIMBATVS, ornatus limbo. Statuta Ciſterc. an. 1199. to. 4. Anecd. Marten. col. 1293.

LIMBELLVS, diminut. a *Limbus.* Gloſſar. Prov. Lat. Cod. 7657. V. *Limbus 3.*

LIMBVRI. Chartularium SS. Trinit. Cadom. fol. 56. vo. *Wluericus Wilde dimidiam virgatam operatur, et pro Limburi X. denarios ſoluit.*

LIMBVS. (1) Locus in quo SS. Patrum ac piorum animae ante Chriſti mortem conſiſtebant: vbi etiam infantium qui abſque baptiſmo moriuntur, conſiſtere animas aiunt. Io. de Ianua. *Limbus ponitur pro quadam parte inferni, quatuor enim ſunt loca inferni, ſcilicet Infernus damnatorum, Limbus puerorum, Purgatorium et Limbus Patrum.* Eadem fuſius habet Durandus in l. 3. diſt. 22. quaeſt. 4. (2) *Tunica militaris quam vulgo Wapenrock* (Paludamentum) *dicebant*, Barthius in Gloſſario ex Guiberti Hiſt. Palaeſt. (3) *Nauis piratica*, *vel clauus in veſte regia*, *ſiue ipſa veſtis.* Gloſſ. Iſid. ad quae Graevius adnotat legendum *Lembus*, *Nauis piratica.* Notus eſt *Lembus*, de quo ſupra; ſed Iſidorus lib. 19. c. 1. habet: *Limbus*, *nauicula breuis*, *quae alia appellatione dicitur et cymba et Caupolus*; *ſicut et linter*, *id eſt*, *Carabus*, *quo in Pado paludibusque vtuntur.* Quod ſpectat caetera, negat idem Graevius *Limbo clauum* ſignificari; quod *claui* a ſumma ora vſque ad imam tunicae deſcenderent; *Limbi* vero imam oram veſtis ambirent, qualis eſt praetexta. Aliquid tamen ſimilitudinis admittit *limbum* inter et *clauum*, quod eiusdem formae ſit *limbus* in ima ora, cuius eſt *clauus* in media veſte, ad inſtar faſciae oblongae. Neque praetermittit laudatus Scriptor, Salmaſium ad Lampridium oſtendiſſe, *Limbo* notari etiam veſtem ipſam muliebrem, quae aliter *Cyclas* dicitur, et a Vopiſco ſic vocatum fuiſſe pallium imperiale purpureum, quo Zenobia vtebatur, vt docet idem Salmaſius ad Trebellium Pollionem. V. et Ruenium de re veſtiaria lib. 5.

LIMEN, eccleſia. Vetus inſcriptio allata a Catello in Hiſtoria Occitanica p. 758. et Stephano Baluzio ad Salvianum et Capitular. DO. ET XPO. MISERANTE. LIM. HOC. C. L. R. T. E. (conlocatum eſt) ANNO III. CS. VALENTINIANO AVG. III. KL. D. XVIIII. ANNO EPVS. RVSTI . . . . Infra, quod hic *limen*, *Eccleſia* appellatur: quomodo *Limina Apoſtolorum*, *aut Sanctorum viſitare*, formula frequens apud Scriptores de iis qui peregrinationes ad Sanctorum memorias inſtituunt. *Li-*

Dd *mina*

mina, pro templis, vſurpaſſe etiam paganos Scriptores alii obſeruarunt, Martialem, Statium, etc. V. *Solium.* Hinc emendanda Charta an. 1232. apud Rymer. to. 1. p. 324. vbi perperam pro *Limina*, bis legitur, *Lumina* B. *Thomae Martyris.* LIMINA PORTARVM, *loca mortuorum*, vel potius *Martyrum*, vt Graeuius emendat, in Gloſſ. Iſidori: quae firmant coniecturam Cangii in Deſcript. Aedis Sophianae ſuper hac re allatam.

LIMENARCHA. Gloſſ. Graec. Lat. *λιμενάρχης*, Portitor. *Qui Portubus praeeſt*, in Amalthea. *Limenarchus Cypri*, in vet. Inſcript. 427. 9. LIMINARCHA, LIMITARCHA, in ead. Amalthea, *Famulus liminis praefectus cubiculique cuſtos: item miles imperii finibus praepoſitus.* Vetus Vocabularium vtriuſque iuris: *Liminarchae dicuntur Principes locorum, in quibus ſunt diuerſarum Prouinciarum aut regnorum diuerſorum limites et termini. Interdum etiam dicuntur Calimarchae, qui confinia oppida vel ciuitates tenent trans limitem locorum.*

LIMES CELESTIS, f. pannus coeruleus, ſed quare ſic dictus? Geſta MSS. Innocentii III. PP. ab Illuſtr. Fontanino laudata ad calcem Antiq. Hortae p. 481. Dono dedit *Eccleſiae Ortauae vnam planetam de examito rubeo cum aurifrigio decenter ornatam: tunicam de Limite celeſti et vnam dalmaticam et vnum aurifrigium*; quae verba deſunt in editione Baluzii p. 88. n. CXLIV. † Leg. forte *de lumine celeſti*, i. e. de colore coeruleo.

LIMINARCHA, V. *Limenarcha.*

LIMINARE. (1) Loculus cauus, in quo locantur ſtatuae, nidulus, Gallis *Niche.* Acta S. Thyrſi Mart. cap. 4. *Ceciditque Apollo de Liminari ſuo, et comminutus eſt.* Et cap. 9. *Apollinis et Veneris ſimulacra de ſuis Liminaribus acta.* (2) LIMINARE ECCLESIAE, Anaſtaſio in Hadriano PP. p. 117. et apud Petrum Diacon. l. 4. Chron. Caſin. c. 93. idem eſſe quod *veſtibulum altaris et confeſſionis*, apud eumd. Anaſtaſium, et *Solea* apud Graecos recentiores, do Cang. in Deſcript. S. Sophiae n. 8 (3) LIMINARE DOMVS, lim in Lege Baiwar. tit. 1. §. 3

LIMINARE, *viſitare*, in Gloſſ. Ar bico-Lat. vbi perperam *Limin* habetur.

LIMINARIS EQVVS, qui temonem ſuſtinet, Gall. *Limonier*, in Mona ſtico Anglic. to. 1. p. 788. col. 2. Vi detur legendum *Limonaris.* V *Li moneriuſ.*

LIMINIVM, pro *Poſtliminium.* Pa ſchaſius Radbertus in Epitaphio Wala lib. 1. in Praefat. *Saepe mecum fr ter Seuere, tacitus multumque ad ror, Liminio tanti luctus expleto, qu noui acciderit, etc.* Ex *Poſtlimini* pariter *Liminium* finxerunt Gloſſa tores, ſed alia notione, quam expo nunt ipſi. Gloſſ. Iſid. *Liminium, Ser uitium mortiferum, captiuitas.* Pa pias: *Limitium, Captiuitas, ſeruitium, quando quis de limine exportatur.* Iohan. de Ianua *Liminium, a limes, captiuitas, exilium, expulſio extra Liminium vel extra domum. Poſtliminium, reuerſio de exilio ad iura quae amiſerat, vel ius quod quis vindicat ſuper rebus ſuis poſt reuerſionem de exilio.* Hinc patet fictionis cauſa. Nouerant *Poſtliminium* eſſe reuerſionem de exilio ad priſtinum ſtatum *liminium* finxerunt pro *exilium*; ſed potius dicere debuiſſent *Poſtliminium Poſtliminium* non a ſimplici *liminium* ſed a *limen* deriuatur, vt docet Tullius in Topicis ad Trebatium ex Scaeuola.

† LIMITA, limes, finis, meta. Ch Mſ. a 1162.

LIMITANEI MILITES, V. in *Mili*

LIMITARCHA, V. *Limenarcha.*

† LIMITARE MENSVRAS, eas exemplar exigere, Germ. eichen. C Mſ. a. 1351.

LIMITARII, in veteri vtriuſque iuris vocabulario, *dicuntur qui confin ſunt inter caſtra et ciuitates, vel co finia oppida vt limites defendunt et lant.* V. *Milites Limitanei.*

LIMITATES, pro Limites, in Edi an. 1358. tom. 3. Ordinat. Reg. p. 3

† LIMITATVM, i. q. *Limita.* Ch. 1349. t. 5. Ordin. reg. Fr. p. 44 *Liminum.*

† LIM

† LIMITATUS, deſignatus, in Chron. Io. Whethamp.

† LIMITOGROSUS, forte pro *Limitrophus*, limitaneus, in Ch. Mſ. a. 1330.

LIMITROPHI, qui in imperii limitibus ſunt, vt exponit Droſaeus. *Limitrophi fundi*, Agri, quorum poſſeſſores tenebantur alere milites in limitibus excubantes, vt in titulum Cod. de fundis limitrophis exponit Cuiacius: qui ad legem 13. de fundis patrimonialibus obſeruat *legendum Limitotrophos, non Limitrophos. Cuius verbi vitium*, inquit, *peruenit ad Gallos, qui fundos in limitibus conſtitutos vocant Limitrophos. Loca eſponderia ſeu Limitropha*, id eſt, Finitima, in Statuto Humberti II. ann. 1349. tom. 2. Hiſt. Dalphin. p. 587. qua notione Galli *Limitrophe* hodie dicunt quidquid contiguum eſt et finitimum.

† LIMITROSUS, idem, in Ch. Mſ. a. 1349.

LI[illegible]VS, idem quod *Limitatus*, *Li*[illegible]. Charta an. 1359. apud [illegible]. tom. 15 p. 500. *Nobis per* [illegible] . . . *datorum, legatorum, uni*[illegible], *annexorum, appunctuatorum* [illegible] *Limitorum exiſtentium, etc.*

† LIM[illegible], fines, finis, Ital. *Limite*, [illegible] Montis-reg.

LI[illegible], Heſychio λῆμμα, conſilium, [illegible], propoſitum animi. Fridegodus in Vita S. Wilfridi Epiſc. ſaec. [illegible] Benedict. part. 1. p. 724.

Corruit, et ſubitus percluſit Limmata morbus.

Alias *Limma*, a λεῖμμα, defectum ſonat et apud Platonem ſemitonum in Muſica, vt teſtatur Macrobius lib. 2. in Somnium Scipionis c. 1. V. Lexicon Martinii.

LIMNISCUS, Iſidoro lib. 1. cap. 20. *Virgula inter duos punctos iacens: apponitur in iis locis, quae ſacrae ſcripturae interpres eodem ſenſu, ſed diuerſis ſermonibus tranſtulerunt.* Ioh. de Ianua ſcribit *Liminiſcus, a Limo, i. obliquo; quia ex tranerſo iacet.*

LIMO, malum citreum, V. *Limones*.

LIMOGIA. *Opus de Limogia*, ſeu Lemouicum, in Charta an. 1197. apud Vghellum tom. 7. Ital. Sacr. pag. 1274. *Duas tabulas aeneas ſuperauratas de Labore Limogiae.* Alia an. 1231. apud Catellum in Hiſtoria Occitan. pag. 901. *Duo bacini qui ſunt de opere Lemouitico* Synodus Wigornienſis an. 1240. c. 1. *Duae pyxides, vna argentea vel eburnea, vel de opere Lemonicino, in qua hoſtiae conſeruentur.* Monaſticum Anglic. to. 3. pag. 310. *Duo candelabra cuprea de opere Lemonicenſi.* Pag. 313. *Duae coffrae rubeae de opere Lemouicenſi, etc.* Pag. 331. *Vna crux de opere Limoceno* Ita vocant encauſticen, vulgo *Emall*, qua inprimis praecellunt Lemouices, quorum vrbs *Limodia* dicitur in veteribus Annalibus Francor. et in Hiſt. Rotonenſis monaſt. lib. 1. c. 9. de qua quaedam attigit Andreas Felibienus l. 1. de Elementis Architecturae, etc. cap. 10. V. *Smaltum*, et *Ventilabrum*.

LIMONAGIUM, merces eius qui tradebat *Limonerium* ad trahendum curſum. Chartul. S. Vandreg. tom. 2. p. 1288.

LIMONERIUS, equus ad currus temonem, Gall. *Limonier*. Regeſtum Caſtri Lidi in Andibus fol. 45

LIMONES, citrea Limonia, Gall. *Limons*. Iacobus de Vitriaco in Hiſt. Hieroſol. c. 85.

LIMPA. Acta S. Bartholomei Erem. to. 4. Iunii pag. 835. *Piſciculum qui a vulgo Limpa dicitur, loco ſtatuto ad refectionem detulit*

† LIMPHARI, vinum lympha ſeu aqua diluere. Gloſſar. Gall. Lat. Cod. 7684. V. *Lymphare*.

LIMPHASEUS, aquaticus, a *Lympha*, aqua. Acta S. Caſſiani Mart. apud Illuſt. Fontaninum ad calcem Antiquit. Hortae p. 348.

† LIMPHATICUS, aquarius, ap. Elmham. in Vita Henr. V.

LIMPIARE, V. *Limpidare*.

LIMPIDARE, polire. Gloſſ. Lat. MS. Regium. *Limpidat, Olimat*, leg. *Oblimat*. Infra: *Oblimat, Limpidat*. Papias: *Obliniat, Limpidat, ſulcos obducit, limo replet*. Item: *Oliminat, Limpidat*. Vgutio: *Laenigare, applanare, Limpidare, laeuem facere vel planum*. Alibi: *Limpidare*, *limpi-*

limpidum facere, *purificare*, *clarificare*. *Limpidantur* lapides qui poliuntur, *limpidi lapides*, politi. Dolabella in Agrimenſorum Fragmentis: *Omnis terminus ab Oriente Limpidum latus habet: ab Occidente ruſpidum latus habet.* Vbi *Limpidum* pro polito et laeuigato ponitur. LIMPIARE, pro *Limpidare.*, apud Anonymum Salernitanum part. 6. DELIMPIDARE. Anaſtaſ. in S. Leone II. PP. ELIMPIDARE. Vincentius Lirin. Commonit. 1. de Origene.

LIMPIDATORIA, Matthaeo Siluat. *Mundificatiua*.

LIMPIDISSIMA MAIESTAS, titulus honoris ab Hanza Teutonica conceſſus Henrico IV. Angliae Reg. an. 1404. apud Rymer. to. 8. p. 354.

LIMPOR, a *limpidus* vox ficta, ſplendor; claritas. Concil. Toletan. XI. *Fidei catholicae Limpor euidens declaratur.* Cardinalis de Aguirre ad marginem ſcribit *norma*.

LIMPSANVM, λείψανον, apud veterem Interpretem Procli Patriarch. Conſtantinopolit. Orat. 5. *Inclyti Martyris Tiburtii pretioſa nos tueantur Limpſana*, in veteri Sermone apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1683.

LIMPVS, in veteri Gloſſ. Saxonico, *Hop-ſteorc.*

LIMSTA. Charta Grodegangi Epiſcopi Metenſis an. 765. apud Meuriſſium: *Si quis vendiderit aut cambiuerit iugerum de terra quae dicitur Limſta, dabit inde ad curtim 12 denarios et Aduocato ſex. De illa autem terra nullus audeat allodium facere.*

LIMVLA, *larua*. Gloſſ. Iſid. An *parua lima*, inquit Graeuius; an *lingula*, *Parua lingua*, vt apud Papiam?

LIMVNCELLVM, malum citreum, Gall. *Limon*, in Computo ann. 1333. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 276.

LIMVS, veſtis genus, V. *Limas*.

LINA. (1) Modus agri. Charta Gerardi de Balluel, qua concedit Monaſterio Strumenſi *dimidietatem penſae butiri ſuper quatuor Linas terrae . . . . ex illis IV. Linis duae in Orientali parte . . . . vnam penſam butiri ſuper ſex et dimidiam Linas terrae.* V. *Linar.* (2) † *La ſun quadro*, in Gloſſ. Lat. Ital. MS.

LINAGIVM. (1) Praeſtatio pro lino. Charta an. 1141. apud Lobinell. tom. 2. Hiſt. Britan. col. 293. (2) † Genus, familia, i. q. *Lignagium*, in Ch. Mſ. a. 1228.

LINAR, vel LINARIS, ager lino conſitus, Hiſpan. *Linar.* Charta aerae 1087. apud Yepez in Chronico Ord. S. Benedicti, tom. 3. *Terras, vineas, pomifera, ortos, Linares, molinos, etc.*

LINARIA. (1) Idem quod *Linar.* Monaſticum Anglic. tom. 1. pag. 572. Thomas Blount in Nomolexico ſcribit *Linario.* Ioanni de Ianua *Linarium* eſt *locus, vbi abundat linum, vel ſemen lini.* Vtitur Columella. (2) *Retia, Linarius, Retiarius,* apud Papiam, Ioh. de Ianua et in Gloſſar. Sangerman. MS. num. 501. Caſſides *Lina* Latini vocauerunt, Gloſſ. Iſid. etiam habent: *Linarius*, *Retiarius*. Perperam alibi *Lininia*, *Retia*, et *Liniarius*, *Retiarius*. Gloſſ. Cyrilli: λινοπλόκος, λινοποιὸς, qui linum parat et vendit. Hac notione vtitur Plautus.

LINARIS, V. *Linar.*

LINARIVM, V. *Linaria* 1.

LINARIVS, V. *Linaria* 2.

LINATA, idem, vt videtur quod *Linagium*, praeſtatio pro lino. Charta anni 2. Imperii Philippi Regis Franc. ex Archiuo Solemniacenſi.

LINATICA, quae eſt Muſcadellus, vitis ſpecies, de qua Petrus de Creſcentiis lib. 4. c. 4.

LINATVS, pro *Lineatus*, vel *Limbatus*, Gall. *Bordé.* Monaſticum Anglic. to. 3. part. 2. pag. 95. *Capis nigris cum capuciis, de ſindone vel taffata Linatis vtentur.* Infra: *Praeter Linaturam capuceorum et amictuum, etc.*

LINCA, lynx femina. Iohannes de Ianua: *Linx, gen. incerti, et haec Linca pro eodem animali, quod vulgo dicitur Lupus ceruarius, et dicitur a Lycos (λύκος, Lupus,) quia in Luporum genere numeratur.* Turnebus lib. 28. Aduerſ. cap. 6. ex veteri Gloſſario: *Linces, Lupi ceruarii.* Hinc patet non adeo recentiorem eſſe ſenten-

ſententiam eorum, qui Linces no- lunt a Lupis ceruariis diſtingui.

† LINCARE, lyncum vox, in Gloſ- ſar. Prou. Lat. Cod. 7657.

† LINCHINVS, candela, ellychnium. Ch. a. 878. t. 1. Hiſt. Nem. Prob. p. 4. V. *Lichinus*.

LINCIVS, linteum, *Linceul*, V. *Lin- cius*.

† LINCTAIA, culcitae vel puluina- naris tegumen lineum, aut lintea ad lectum ſupellex. Ch. Mſ. a. 1328. V. *Lectaria*.

LINCTOR, λίκτης, qui lingit, in Gloſſis.

LINCVS, animalis ſpecies, apud Frie- dericum II. Imper. lib. 1. de Venat. c. 1. V. *Linca*.

† LINDEGARIVS, *delator*, in Gloſſ. Eſtenſ. ad Leg. Sal. ap. Murat. t. 2. Antiq. p. 289.

LINE, genus ratis, idem quod *Li- gnum* 3. ap. Thom. Walſingham. p. 318.

LINEA. (1) Regula qua longitudi- nes explorantur. Frontinus: *Quid- quid in agro menſori operis cauſſa ad perrectum fuerit, rigor appellatur: quidquid ad horum imitationem in for- ma ſcribitur, Linea appellatur.* Apud Auct. de Limit. agror. crebro reperire eſt, *Lineas menſurales, conſortales, normales, finitimas, etc. Linearios li- mites, Linearios lapides, Linearios ri- gores.* Inde forte *lineae* nomenclatura certo agri modo attributa apud Tre- uirenſes et alios. Charta ann. 964. apud Ducheſn. in Hiſt. Luxemburg. p. 5. *Dedi ad altare S. Petri . . . Li- neam in eadem Marcha, et in Comita- tu Bedenſi arabilem vnam, etc.* Litterae Officialis Morin. ann. 1269. e Tabu- lario S. Audomari. *Quatuor lineas terrae ſuae ſitas in vna petia.* (2) In pictura, eſt penicilli ductus. Ita Plin. lib. 35. c. 10. 13. et alii. Vn- de *Linearis pictura*, eod. lib. c. 3. *Lineamentum* et *Liniamentum*, vul- tus et corporis *tractus*. *Liniamen- tum, diſpoſition, figure de ſimilitude ou ſimilitude*, in Gloſſ. Sangerm. Gall. *Lineare*, apud Apuleium ſ. to. exprimere, pingere. Eckear- dus Iun. de Caſib. Sancti Galli c. 10. *Is quos ad litterarum ſtudia tardiores* *viderat, ad ſcribendum occupauerat, et Lineandum: quorum amborum ipſe erat potentiſſimus maxime in capitu- laribus litteris, et auro, vt apparet in verſibus fornicis Galli, quos fe- cit, . . . has ille litteras cultello con- ciſas illic liniuerat.* LINEAE MAR- GARITARVM, V. Iuretum ad Sym- machum lib. 6. Epiſt. 79. (3) LI- NEA ſanguinis et cognationis, qua cognati inter ſe cohaerent, apud IC. Gregorius VII. PP. lib. 6. Ep. 29. *Seruando tam in moribus normam iu- ſtitiae, quam etiam Lineam nobilita- tis in ſanguine.* Lib. 7. Epiſt. 21. *Vnde videris nobiliſſimi ſanguinis Li- neam trahere.* Adde L. 8. Epiſt. 16. In Tabulario Maioris monaſterii ex- ſtat Charta Mainonis, vbi ſe ipſe dicit *in tertia Linea* ratione aui ſui Mainonis, hoc eſt, tertio et recto generationis gradu eſſe. *Linea di- recta*, Gall. *Ligne directe*, in Rege- ſto Parlamenti ann. 1450. apud Ba- luzium, tom. 2. Hiſt. Aruern. p. 390. † LINEA MATRIMONIALIS, in Ch. Mſ. a. 1234 (4) Veſtis inte- rior, ſtricta, ex *lino* confecta, vnde nomen. Willelmus Brito in Vocab. MS. *Linea dicebatur camiſia. Totum corpus operit, et ita ſtrictis manicis adhaerebat corpori, vt nulla eſſet ru- ga, et deſcendebat vsque ad pedes, vnde Poderis Graece, id eſt, talaris.* V. Eucherium de variis vocab. Acta Paſſionis S. Cypriani: *Poſtquam ſe dalmatica expoliaſſet, et Diaconibus tradidiſſet, in Linea ſtetit ſpeculato- rum ſuſtinens.* (5) † Familia mo- nachalis in Statut. Ciſterc. a. 1311.

LINEALIS SVCCESSIO, quae ali- cui contingit *per lineam directam*, in Charta anni 1402. apud Rymer. to. 8. pag. 263. V. *Linea* 3.

LINEALITER, recta. *Linealiter pro- cedere*, in Litteris anni 1249. apud Rymer. to. 1. p. 450. *Directe et Line- aliter coaptatus*, in Litteris anni 1230. inter Probat. Hiſt. Sangerm. pag. 56.

LINEAMENTVM. (1) Vt *Linea* 3. ſeries cognationis et affinitatis. *Line- amentum affinitatis*, in Synodo To- let. II. to. 2. Concil. Hiſp. p. 266. *Liniamenta generis*, in vet. Colle- ctione

...ctione Canonum Poenit. to. 11. Spicil. Acher. p. 68. (2) V *Linea* 2.

LINEAQVIA, *veſtis ex lino tota*, Papiae in MS. Bituricenſi.

LINEARE. (1) † Lineam ſubducere, lineis circumdare, vnde LINEATVRA, lineae ſic ductae. Stat. Montisreg. p. 32. (2) Pingere, V. in *Linea* 2.

LINEARIS, V. in *Linea* 2.

LINEARIVS etc. V. *Linea* 1.

† LINEATIM, directe. Ch. Mſ. a. 1267.

LINEATOR. (1) Menſor, in Leg. Burgor. Scot. c. 10. 123. V. *Linea* 1. (2) Pictor, apud Paul. Diac.

† LINERRA, ager lino conſitus. Stat. Auellae a. 1496.

† LINERISIVM, idem, in Dipl. Caroli c. a. 864. to. 12. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 98.

† LINETVM, idem, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692.

† LINEYA, linificium, in Ch. Mſ.

† LINFARI, pro lymphari, in Act. SS. t. 2. Sept. p. 475.

† LINFATVM, potionis ſpecies, vinum aqua mixtum, ab Ital. *Linfa*, aqua. Stat. Vercell. l. 3.

† LINFERCIVM, vas coquinarium, quo carnium torrentium adeps excipitur, in Gloſſ. Lat. Gall. a. 1352.

LINGA, vel LINGVA, taenia, Gall. *Bande, bandelette.* Huius nominis taenias rubeas, falſi teſtes ante et retro deferre cogebantur ab Inquiſitore, vt habetur apud Limborch. Sentent. Inquiſit. Toloſ. p. 96.

LINGAGIVM, *Langage*, V. *Linguagium* 2.

† LINGARELLA, teniae ſeu faſcis ſpecies, Gall *Lingarelle.* V. Mercur. Franc. Vol. 1. menſ. Dec. a. 1736. p. 2611.

† LINGERIVS, lintearius, a Gall. *Linger.* Ch. Mſ. a. 1313.

LINGIARIA, quae praeeſt lineae ſupellectili, Gall. *Lingere. Perinae ... Lingiariae ſereniſſimae D. N. Reginae*, in Actis SS. April. p. 153.

LINGIVS, linteus, in Inquiſit. MS. pro Canoniſatione S. Yvonis.

† LINGO, inter illa quae operarii praeter mercedem exigebant recenſetur in Stat. a. 1302. ex Tabul. Maſſil.

† LINGOTVS, auri vel argenti maſſ
in longum ad modum linguae por
recta; Gall. *Lingot.* Proceſſ. Mſ. a
1440.

LINGVA. (1) LINGVAE (Suppl
Boum) inter exactiones numerant
in Charta a. 1164. ex Schedis D
Lancelot: *Excepta lesda lumborum*
et Linguarum. Sic inter jura Com
tis Bitter. anni 1252. in Ciuitate Al
bienſi recenſentur *omnes Linguae va*
carum quae occiduntur in ſingulis ta
bulis carnificum. V. *Bos* et *Lingua*
gium 1. LINGVA CAMPANAE
claua, Gall. *Batant.* Regula Toribi
Archiep. Limae, to. 4. Concil. Hi
ſpan. p. 662. LINGVA STATE
RAE, examen, Gall. *Languette*
Aiguille. Liber niger Scaccarii p. 36
LINGVA VEXILLI, quod ſcilic
in formam linguae deſinit. Henricu
Huntindanenſis L. 7. Hiſt. *Et ſempe*
Linguae vexilli eius volitabant ſupe
capita Turcorum. V. *Flammulum*
(2) Pars veſtis Clericalis, quae
plicis ſuis tot linguas conficit. Ho
norius Auguſtod. lib. 1. cap. 232
de Veſte Clericali: *Eſt talaris, Lin*
gua huius veſtis eſt Lingua Clericalis
quae debet Dominum laudare. E
cap. 233. *In veſte Clericali Lingu*
formatur, quia tunica Domini incon
ſutilis, ſic formata dicitur. Apud
Auctorem Mamotrecti ad cap. 13
Numer. *Fimbria dicitur etiam Lingua*
in veſte joculatoris. (3) Promonto
rium. *Prominens terrarum Lingua*
apud Ammianum lib. 14. (4) LIN
GVAE PERMVTATIO, perjurium
lorsqu'on change de langage. Decre
S. Ladislai Regis Hungar. L. 3. cap.
LINGVAS DIRIGERE. Form
veteres apud Bignonium form.
Et duodecim conlaudantes juraveru
et Linguas eorum legibus direxeru
Id eſt, ſecundum legem teſtimoni
dixerunt. LINGVAM SVAM MV
CTARE. Speculum Saxonic. lib.
art. 59. §. 5. Id eſt amittat juriſdi
onem ſuam, ſeu facultatem ius
cendi. SINE LINGVA OBIR
inteſtatum decedere. Willelm. Ty
us L. 12. cap. 25. (5) LING
SANCTA, Hebraea, ſic vulgo
pellata, inquiunt Rabbini, quod

[illegible] nulla, niſi pudica vox reperiatur, in qua propria nomina partium illarum, quibus quisque noſtrum aut vir eſt, aut femina, aut quibus aluum deoneramus, deſiderantur. LINGVA LAICA, V. in *Laicus*. LINGVA LIMOSINA, ROMANA, RVSTICA, etc. V. Praefationem Cangii ad hoc Gloſſarium. (6) Natio, quo ſpectat illud Armoris L. 1. in Act. Apoſtol. *Gentem lingua facit*. Will. Tyrius lib. 22. cap 23. *Hoc autem debent obſeruare in his omnibus . . . cuiuscunque Linguae, cuiuscunque nationis, cuiuscunque fidei, etc.* Hiſt. Fundationis Monaſterii S Vincentii Lisbonenſ. *Aduerſus urbem caſtra metantes, ſinguli tamen per generationes et Linguas ſuas.* MEDIETAS LINGVAE, Anglis, *Med lingue*, dicitur apud Stanfordium lib. 3. Placitorum Coronae cap. 7. controuerſia, quae inter alienigenas et regnicolas vertitur: tunc enim teſtes, qui in inqueſtis deponunt, debent eſſe ex vtraque lingua, ita, vt tot ſint ex vna, quot ex altera. V. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 31. (7) Gloſſa. Abbo in Praefat. ad librum de Bello Pariſiaco. Mira latinitas. (8) Taenia, V. *Linga*.

LINGVACIO, γλωσσοτομία; *Lingua*, γλωσσοτομῶ, in Supplemento Antiquarii. γλωσσοτομεῖν. L. 2. Maccab. cap. 7. linguam amputare, elinguare: pro quo *Linguare* dixit Gloſſator, vt *Linguacio* vel *Linguatio*, pro *Elinguatio*, linguae amputatio. V. *Elinguatio*.

LINGVAGIVM. (1) Vt mox *Linguae boum*. Conſuetud. Toloſ. MSS. e Bibl. D. Abbatis *de Crozat*: *Nec ſoluunt albergam, nec Linguagium, nec fromatgium, nec onagium.* (2) Lingua, idioma, Italis *Linguaggio*, Gall. *Langage*. Chronicon Aulae regiae c. 28. *Variis quoque Linguagiis inconſuetis noſtri plurimi iam loquuntur Linguaggio.* LINGWAGIVM, in Donatione an. 1222 to. 6. Ludewig. p. 130. LINGAGIVM in Vita S. Leonis Archiep. Rotomag. (3) † Natio, ap. Marten, t 2. Ampl. Coll. p. 355. V. *Lingua* et *Linguagium*.

LINGVANIVS, *eloquens*. Gloſſ. Sangerm. n. 501.

LINGVARE. (1) *Lingua lambere*, apud Burchardum lib. 5. cap. 47. (2) V. *Linguacio*.

LINGVARIS, loquax. Formula 14. ex Baluzianis.

LINGVARIVM, vt *Lingua*, natio, regio vbi eadem lingua. Vita B. Kingae. to. 5. Iulii p. 676.

† LINGVATA, piſcis ſpecies. Tract. Mſ. de Piſc. c. 93. *Solea, in tota Gallia ſole, in Hiſpania linguado, Romae Linguata - - dicitur.* Germ. Zunge.

LINGVATIO, V. *Linguacio*.

LINGVATVS. (1) *Linguatae et inciſae veſtes ab inferiori parte*, laicis perinde ac Clericis interdicuntur in Concilio Monſpelienſi anni 1195. V. *Lingua* 2. (2) Linguax, loquax. Eccl. 8, 4. ibid. 25. 27. Tertull. de Anima c. 3.

LINGVISCISINVS, V. *Lignicifinus*.

LINGVITRI, *ſulcis trifariam diuiſis*. Gloſſ. Iſid. Legendum, vt in Excerptis: *Linguis triſulcis, trifariam diuiſis*, ex hoc Virgilii loco:

Arduus ad ſolem et Linguis micat ore triſulcis.

LINGVLA PALLII, ſciſſura; ſciſſas quippe veſtes, quas *Habits tailladez* vocabant, ferre Gallis fuit in vſu. Caeſarius Heiſterbach. lib. 10. Miracul. c. 11. *Concedam tibi Lingulam pallii mei.* V. *Cadellare*.

LINGVLATVS, habens lingulam. Vitruuio L. 8. c. 7. *Lingulati ſocci, quos nos ſoliatos vocamus*, apud Iſidor. lib. 19. cap. 34. ſub finem.

LINGVOSITAS. (1) Multiloquium apud Vrſum S. R. E. Subdiaconum in Vita S. Baſilii Caeſar. c. 2. (2) Lingua, vulgaris ſermo. Nicol. de Jamſilla de Rebus Frideric. III. Imp. apud Murator. to. 8. col. 616. *Qui vocati in partibus illis vexilla ferebant, appellati vulgari Linguoſitate Foetentes.* Lege *Ferentes*, vt in hac voce ſcribitur.

† LINGVOSVS, mimus, ſcurra, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692.

LINGVS, λεῖχε, Ἰηλεῖν, *Linx*, Supplem. Antiqu.

† LINGVTIA, diminut. a *Lingua*, lingula. Inuent. Mſ. a. 1295.

LINGWAGIVM, V. *Linguagium*.

LINHOLVM, f. corona muri, Gall. *Cordon*. Conſilium Maſſil. ann. 1383. *Turris S. Nicolai debet habere a primo Linholo vſque ad altius tres cannas*.

† **LINIA**, *el ſtagno de aqua*. Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

† **LINIALITER**, directe, t. 1. Annal. Praemonſtr. Prob. p. 412. V. *Linealiter*.

LINIAMENTVM. (1) Linitus. Papias: *Mundum muliebre Liniamentum mulierum dicitur, quod multo tempore vngere ſe debebant pigmentis*. (2) Vita S. Eligii Nouiom. lib. 2. cap. 32. *Vidit ex fronte Baſilicae S. Medardi parietem ex parte diſſipatum, ſcripturamque imminentem, ac ruinam minitantem inſtare; iuſſit ergo continuo artificem vocari, et parietis infirmitatem illico cum liniamentis ſolidare*. Vbi vir doctus, f. *cum lignamentis*. Malim *ligamentis*. (3) Vt *linea* 3. gradus conſanguinitatis, V. *Lineamentum*. (4) V. in *Linea* 2.

† **LINIARE**, lineam rectam dirigere, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

LINIARIVS, V. *Linaria* 2.

† **LINICENDENIA**, *la lucerna*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. V. *Cicindela*.

LINIFARIVS, V. *Linifiones*.

LINIFEX, *qui facit vel operatur linum; Linificium, Ipſa lini operatio; Linificare, linum facere*; Ioanni de Ianua, et ex eo in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm.

LINIFICIVS, vt *Linifex*, L. 13. Cod. de Murileg. et Gynec. et in Cod. Theod. eod. tit. L. 8. et 16. vt plerique legunt.

LINIFIONES, **LINIFARII**, ſeu potius **LINYFIONES**, lini textores. Gloſſ. Graec. Lat. λινυφοι, *Linteo*. Ita in L. 8. Cod. Theod. de Murilegulis, qui initio *Linteones*, infra *Linyfi* dicuntur. Et leg. 16. eod. *Si quis ex corpore . . . lintearicrum ſiue Linyfariorum, etc.* Vopiſcus: *Linifiones cuiuſque artis*. Differunt autem *Linyfiones* a lineariis; quippe *Linyfiones* ſunt linteae veſtis artifices. *Lintearii* vero linteae veſtis negotiatores, V. Turnebum lib 30. Adverſ. cap. 20. et Salmaſium apud Vopiſcum.

† **LINIOLIVM**, linum ſeu opus quodvis ex lino, in Ch. Mſ. a. 1375.

† **LINILE**, mendoſe forte pro *ſimiliter*, in Ch. a. 1047. t. 1. Hiſt. Treuir. p. 384. Locum ſic reſtituo: . . *quae dicitur Pippini. Similiter quoque etc.* Pro: *quae dicitur Pippini leuile, quoque* etc

LINIO, V. *Linteator*.

LINIPEDIVM, *lineum calceamentum*, Ioanni de Ianua. *Chauſement de lin*, in Gloſſ. Sangerm. Lat. Gall. V. *Lintepium*.

LINISTEMA, V. *Linoſtimus*.

LINITEPIVM, V. *Lintepium*.

LINIVIA, *retia*, Gloſſ. Iſid. V. *Linaria* 2.

LINIVNCVLA, lineola, lineamentum. Vita B. Bernardi Poenit. to. 2. April. p. 679.

LINNA, veſtis Gallorum, quae eadem cum *laena* videtur. *Linnae* Diodoro eſt σάγος ψιλὸς, Varroni *mollis ſagus*. Iſidorus L. 19. Orig. c. 24. *Quibuſdam autem nationibus ſua cuique propria veſtis eſt, vt Parthis ſarabara, Gallis Linnae, Germanis rhenones, Hiſpanis ſtriges*. Et mox: *Linnae, ſaga quadra et mollia ſunt, de quibus Plautus, Linnae cooperta eſt textrino Galliae*. At Gloſſae eiuſd. Iſidori, et Pithoeanae: *Linna ſagum quadrum*. Sicque legendum contendit Salmaſius ad Hiſt. Aug. p. 319.

† **LINCCVS**, palea linea, in Stat. ciuit. Cumanae c. 30.

LINODELLA, vitis ſpecies, de qua Petrus de Creſcentiis lib. 4. cap. 4.

† **LINOPHA**, *lo cucho*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. V. *Linoſa* 1.

LINOSA. (1) *Vulgo avis quae dicitur curuca*. Papiae. V. Ioan. de Ianua in *Curuca*. (2) † Semen lini, vox Ital. Stat. Aſtae.

LINOSIVM, f. linteum, Gall. *Linge*; († vel potius linum maceratum.) Chartular. SS. Trinit. Cadom. fol. 83. *Portant linum ad aquam et car-uam et referunt et reddunt praeſto et Linoſium*.

LINOSTIMVS. Papias: *Linoſtima veſtis dicta, quod linum in ſtamine habeat, lanam in trama*. Ex Iſidoro lib. 19. c. 22. Ioan. de Ianua ſcribit *Liniſtema*, ac poſt eum Gloſſator Sangerm.

Sangerm. Lat. Gall. qui habet: *Linistema*, *Drap ouvremens de lin et de laine meslez*. Alius itidem Sangerm. MS. n. 501. legit *Linostemas*. Graec. λινου ςήμων, vel ςῆμα, vnde vocis origo. Anastaſius in S. Silueſtro: *Conſtituit vt Diaconi Dalmatica vterentur in Eccleſia, et pallio Linoſtimo laeua eorum tegeretur.* LINOSTINA PALLA, in Synodo Valentina ann. 1590. Mantile, Gall. *Eſſuimain*. V. *Pallae linoſtimae* in *Palla* 2.

LINOSVM, ſemen lini. Charta Willelmi D. Montispeſſulani. anni 1103.

LINSOLATA DE PALEIS, recenſetur in Inuentario ſupellectilis ann. 1294. Mattam intelligo, deducta voce a Gallico *Linceul*, vel Italico *Lintuola*, Linteum lecti.

LINTA, linteum, Gall. *Linge*. Mandatum Henrici IV. Regis Angl. ann. 1401. apud Rymer. to. 8. pag. 634.

LINTEARIVS, V. *Lintearii* et *Linifiones*.

LINTEATOR, in Gloſſ. Graec. Lat. *Linteator*, λινῦφος, leg. λινοῦφος. *Linio*, vel *Linteo*, vel *Linio* (vt eſt apud Ioannem Sarisber. lib. 9. Polycrat c. 2.) λινουργός. *Linteatores* lineae veſtis negotiatores, vt *linyfarii* lineae veſtis artifices, et linteorum artifices interpretatur Salmaſius ad Vopiſcum. V. *Linifiones*.

† LINTELLVS, limen ſuperius, a Gall. *Linteau*. Comput. Mſ. eccl. Pariſ. a. 1381.

LINTEO, V. *Linifiones*.

LINTEPIVM, *lineus pannus*, *tegens pedes*. Papias MS. Editus habet *Linitepium*. V. *Linipedium*.

† LINTERIA, pro *Lienteria*, in Gloſſ. Prov. Lat. Cod. 7657.

LINTEVM, induſium, tunica interior linea. Vita S. Segolenae, ſaec. 3. Benedict. pag. 944.

LINTHEA, *non dubitatur velum appellari*, in vet. Vocabular. iuris vtriusque. Virgilius hac notione dixit *Linteum*.

LINTHEAMEN, fem. gen. *Super altare non habeat niſi vnum Lintheamen*, in Vſibus Culturae Cenoman.

LINTHEARII, ibidem, *qui Lintheas navis vel navium vel Lintheariorum negociationem exercent.* *Lintheatria*, *ſallis negotiatio*. *Lintheariaſſa* vel *Linthearium*, Negotiatio Lintheariorum. *Lintearios* dixerunt antiqui eos, qui lintea faciunt aut vendunt.

LINTIO, V. *Linteator*.

† LINTORNIA, V. *Luitornia*.

LINTRVM, LINTRVS pro *Linter*. Supplem. Antiquarii: *Lintrum*, σκαφὴ, *Alueum*, *ſcafa*. *Lintrus*, μονόξυλον, *Linter*, *ſcapha*.

LINVM INCISVM, quo ſigilla tabulis ac litteris clauſis appoſita muniuntur. Primum Teſtamentum Widradi Abbat. Flauin. *Teſtamentum meum condidi, ut quando dies legitimus poſt tranſitum meum aduenerit, recognitis ſigillis, Inciſo lino* (perp. edit. *ligno*) *vt legis decreuit auctoritas, perinluſter vir Amalſindo, quem in hac pagina teſtamenti noſtri legatarium inſtitui, geſtis reipublicae municipalibus titulis, vt ab ipſis eius proſecutione muniatur, etc.* LINVM TERRENVM, vt in *terra* naſcitur, natiuum, non colore imbutum. Anaſtaſius in S. Silveſtro.

LINVRA, linum. Litterae ann. 1432. apud Rymer. to 10. p. 523. *Propter cariſtiam panni, pellurae et linurae.* Recurrit in Litteris anni 1466. to. 11. p. 566. ſed pro veſte ſeu tunica linea; *Pro vna roba et Linura.*

LINVSA, ſemen lini: *Linoſa*, Italis: Picardis *Linuiſe*. Iudicatum ann. 1250. apud Rocchum Pirrum, in Notitia Eccleſ. Pactenſis.

† LINXIA, *la dea beſtiarum*, *e ſplendore*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

LINYFIO, LINYFVS, V. *Linifiones*.

LINYPHARII, LINYFIONES, V. *Linifiones*.

† LINZOLATA, faſcis, quantum vno linteo, Ital. *Lenzuolo*, contineri poteſt, in Stat Auellae a. 1496. V. *Lenzonum*.

† LIPARIS, piſcis genus. Tract. Mſ. de Piſc. c. 15. *A pinguetudine ſunt qui* (Sardellam) *Liparim appellant.*

LIPERVS, Papiae, *Tener*, *mollis*, *delicatus*. Heſych. λιπαρὸν, καλὸν, ἐλαφρὸν, λευκὸν, ςίλβον, εὔοδμον. Ioan. de Ianua ſcribit *Lipperus* et a *Lippus* deducit.

LIPIT, *Lipuit*, *labit*, *dolore afficit*. Laurentius in Amalthea ex Gloſſis.

LIPITES, *arcturus*, in eadem Amalthea.

✝ LIPIVM, labrum proiectum, Gall. *Lippe*; vnde *ſotulares ad lipium*, quorum pars anterior in labrum deſinebat. Stat. a. 1389. t. 2. Prob. Hiſt. Brit. p. 564.

LIPOTOSMIA, λειπεθυμία, animi defectio. Ordericus Vitalis lib. 8. Papi: *Lipotomia, ſtomachi defectio, vel animae anguſtia*, V. *Malfactio*.

LIPPA, buccea, bolus, Gall. *Lippée*, a Germanico vel Flandrico *Lep* aut *Lip*, labium Proceſſus de Vita S. Yuonis, to. 4. Maii, pag. 558.

LIPPERVS, tener, mollis, etc. V. *Liperus*.

✝ LIPPIDO, *borgnette. Lippire, borgnier. Lippus, borgne.* Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692.

LIPSANA, ae, λείψανον, λείψανα, numero multitudinis, reliquiae ſanctorum. Gloſſae MSS. *Lipſana monumenta, vel reliquiae corporis.* Papias: *Lipſana, Reliquiae.* Victor Vtic. L. 3. extremo de Perſecut. Vandal. LIPSANVM, dixit S. Eulogius in Apologet. LYPSANVM in Dedicatione Eccl. Stabulenſis apud Marten to. 2. Ampliſſ. Collect. col. 61.

LIPSANOTHECA, theca reliquiarum in Actis SS. Iunii to. 2. p. 747. vbi de Reliquiis S. Antonii de Padua.

✝ LIPTARIA, *la febre lenta.* Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

✝ LIQVA, nauigii ſpecies, Gall. *Lique*; ap. Froiſſart. vol. 1. c. 85.

LIQVABILIS, qui liqueſcere poteſt, τηκτός Vtitur Apuleius in Apologia.

LIQVADOS. Epitaphium Landulphi Principis Capuae, apud Camillum Peregrinum, lib. 1. Hiſt. Longob. p. 249

Vnde quadraginta felices vidit ariſtas
Et quibus et Princeps octo fuit Capue,
Cumque nono patitur Li uados ſcire Kalendas
Auguſti menſis dans animam ſuperis.

Ita lapidem praeferre aſſeuerat idem Camillus, teſtemque laudat Holſtenium.

LIQVAMEN. (1) Liquor, quem Graeci γάρον vocant. Eſt autem *liquamen*, quod ex porcino adipe fit pingue. Ioan. de Ianua, ex Iſid. L. 20. c. 3. *Liquamen proprie dicitur piſcium, quod ſoluti in ſalſamentum piſciculi, eundem humorem liquant, cuiusmodi liquor dicitur ſalſugo vel muria. Sed proprie muria dicitur aqua ſale permixta, et effecta guſtu in modum maris.* Gloſſ. Graec. Lat. γάρον, *liquamen.* Alibi ἐλαιόγαρον, *Garum* et *Liquamen.* Gloſſ. Aefric. *Liquamen* vel *Garum*, *Fiſc - Bryne.* Caelius Aurelianus L. 2. Chronicor. c. 3. *Immiſſione medicaminum ex garo confectorum, quod vulgo Liquamen appellant.* (2) Liquor, potus ex liquore. Regula S. Pachomii c. 45.

LIQVAMEN OLEI, in Vita S. Antidii Epiſcopi, to. 5. Iunii p. 44. *Balſamiticum conſecrauit chriſma oleique ſanctificauit liquamina.*

✝ LIQVAMENTVM, *la ſalamora*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

LIQVAMINARIVS, liquaminis venditor, γαροπώλης; in vet. Gloſſis.

LIQVAMINATVS PORCELLVS, liquamine perfuſus, conditus, apud Apitium lib. 8. cap. 7.

LIQVAMINOSVS, liquamine plenus, Marcello Empirico cap. 5.

✝ LIQVARE, pro hnquere, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692.

LIQVARIVM, ſpecies fyrupi, Gall. *Syrop*, apud Pezium to. 1. Anecdot. part. 2. col. 416. *Liquarium* Zachari.

LIQVATIO, χώνευσις. Vopiſcus in Aureliano.

LIQVATORIVM, colum. Caelius Aurel. lib. 2. Acut. cap. 39. V. *Colatorium* in *Colum* 3.

✝ LIQVEFACTIBILIS, qui liqueſcere poteſt, ap. Leonard. in Speculo lapidum.

✝ LIQVEFACTOR, liquefaciendi metalli artifex. Comput. Mſ. a. 1495.

LIQVEPATERE, pro *Patere.* Vetus Charta apud Columbum p. 544. *Liquepateat cunctis, etc.* Gloſſ. Graec. Lat. ἐμφανῆ ποιῶ, *Liquefacio.*

✝ LIQVERE, manifeſtum reddere, demonſtrare, t. 10. Collect. Hiſt. Franc. p. 494.

LIQVE

LIQVESCENTIA, *apparentia, vel defectus vel liquiditas*. Ioanni de Ianua. *Deconvrance, apparence, deffaillance*, in Gloſſ. Sangerm. Lat. Gall.

† LIQVESÇERE, linquere, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692. V. *Liquare*.

† LIQVIDARE, vox Ital. purgare, vel probare rationes, Gall. *Liquider*. Stat. caſtri Redaldi L. I.

† LIQVIRIA, i. q. *Liquiritia*, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7679.

LIQVIRITIA, Glycyrrhiza, Gall. *Regliſſe*. *Regolitia*, in Medicina Salern. p. 240. edit. 1622. Albertinus Muſſatus de Geſtis Ital. apud Murator. to. 10. col. 695.

Tritaque in hoc multum valuit Liquiricia potu.

LIQVIS. Vetus auctor loquens de figuris et lineamentis apud Scaligerum ad Feſtum: *Omnem autem ſummitatem metiendi obſeruationes ſunt duae: enormis et Liquis. Enormis quae in omnem actum rectis angulis continetur. Liquis quae minuendi laboris cauſa et ſalua rectorum angulorum ratione, ſecundum ipſam extremitatem extenditur.* An a *linquo*, inquit Martinius, vt cauſa appellationis ſit, quia in eo, vt compendio, aliquid linquitur? aut a *liquet*, vt ſit, quod liquidum et planum eſt, minus ambigioſum?

LIRA. (1) Vox Italica, libra. *Mille Liras vetuſtae monetae Ravennatis*, in Vita B. Franciſci Fabriani, to. 3. Aprilis pag. 90. (2) † Apud Breviloq. *Sulcus et proprie aratri et producit primam.* Hinc pro agri modo in Ch. Mſ. a. 1286: *Quatuor liras iuxta altam ripam.* Pro menſura agraria legitur in Ch. a. 1302. ap. Pez. t. 6. Anecd. part. 2. p. 200.

LIRAMENTVM, vt *Deliramentum* ap. vet. Interpretem S. Irenaei lib. 2. c. 42.

LIRATIO, occatio, a *Lirare*, ſemina in agrum deiecta operire. Rumplerus lib. I. Hiſtor. Monaſterii Fornbac. ap. Pezium, to. I. Anecd. part. 3. col. 429.

LIRICEN, *cum lira canens*. Ioan. de Ianua. Scribe *Lyricen*, a *Lyra*, et V. *Harpa* I.

LIRIPIPIVM, epomis, vnde Belgis *Litre-Piipe*, ſeu potius longa faſcia vel cauda caputii. Henricus de Knyghton de Euent. Angl. L. 4. *Dominarum cohors aſſuit quaſi Comes interludii in diverſo et mirabili apparatu virili - - - in tunicis partitis - - - cum capuciis brevibus, et Liripipiis* (male *Liripiis* edit.) *ad modum cordarum circa caput aduolutis etc.*

† LIRIDA, in Act. SS. t. 7. Iul. p. 327. vbi *Lyrida* edidit Mabillon. V. in hac v.

† LIRIQVICIA, i. q. *Liquiritia*, in Gloſſ. Lat. Gall. a. 1348.

LIS, bellum, vel praelium initum inter hoſtes. Pelagius Epiſcop. Ouetenſis in Veremundo II Rege Hiſpan. *Genuit Comitem Rudericum, Munionis, qui poſtea mortuus fuit, in Lite de Sacralias, etc.* Idem in Ferdin. *Iterum ſtabilierunt Litem in Golpetiera, et ibi captus eſt pugna Adefonſus Rex etc.* LIS CIVILIS, bellum ciuile. Annales Genuenſ. Murator. to. 6. col. 327. LIS CAMPALIS, quod alii ſcriptores. *Bellum campale et campeſtre*, efferunt, in Charta Alfonſi Regis Arragon. ap. Hieron. Blancam. Etiamnum hodie Hiſpani vocem *Lid* pro praelio atque etiam duello vſurpant. BREVES LITES, Practicis Gallicis, *Plaits ſommaires*. Synodus Exonienſis anni 1287. c. 45.

LISA. (1) *Papiae, Longa*. (2) LISAE, *Σφαγίτιδες*, Celſo, lib. 4. cap. I. *Sunt autem Liſae*, teſte Donato venae maiores gutturis, quibus interfectis, animal confeſtim emoritur. Vnde *Eliſum* quicquid ex tali cauſa mortuum eſt.

LISCA. Papias: *Carex, herba acuta, vulgo Liſſa* MS. praefert *Liſta*. *) Germ. Lieſchgras.

LISCHA. (I) Vel LISCA, Inſtrumentum quo quid politur, cylindrus veteribus, Gallis *Liſſe*. Liber Ordinis S. Victoris Pariſienſis Mſ. c. 20. *Cum petra vitrea, quae vulgo Liſcha vocatur, . . . corporalia polit.* Vſus antiqui Ordin. Ciſtercienſis c. 114 habent hoc loco *Liſca*. V. *Lexiga*. LICA, in Statutis Ordinis Praemonſtratenſis diſt. 2. cap. 8.

Indutus

Indutus albo vel ſuperpellicio, cum Lita corporalia poliat; etc. (2) † Feſtuca, Ital. *Liſca*. Stat. Aſtae collat. 13. c. 19.

† LISCINIVM, ellychnium, in Necrol. eccleſ. Pariſ. V. *Lichinus*.

LISDA, V. in *Leudis* 3.

† LISERIA. (1) Finis, limes, Gall. *Liſiere*. Ch. Mſ. a. 1294. (2) Ora, limbus panni, Gall. *Liſiere*. Areſt. Mſ. a. 1344. V. *Liſura*.

LISIDA, V. *Leudis* 3.

LISSA HALECVM, ſeu *tunna* in Charta Philippi II. Regis Romanor. ann. 1208. deſcripta in Magno Recordo Leodienſi pag. 11. 12. V. *Laſta* 2.

† LISSES, *la caligine*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

LISTA. (1) Ora, limbus: Villaneo et Petrarchae *Liſta*. Vocis etymon ab Anglo-Saxonico *Liſt*; et *Liſtan*, faſcia, limbus, margo, accerſit Spelmannus. At in Gloſſ. Lat. Gr. occurrit, exponiturque ἡ ἐπὶ τοῖς ἀριθμοῖς καμπὴ, γραμμὴ, *Linea*. Charta Benedicti VIII. PP. anni 1023. in Bullario Caſinenſi, to. 1. pag. 7. *Similiter et pluviale diaſprum cum Liſtis auro textis*. Ab hac voce nomen *Liſtae* manet etiamnum, non modo pro lacinia, vel taenia aut vitta, ſed etiam pro catalogo aut elencho, quod eiusmodi indices in pergameni aut chartae laciniis longioribus perſcribi ſoleant. Concil. Hiſpal. inter Hiſpanica to. 4. pag. 14. *Transmittant ad nos* (Epiſcopos) *ſeu noſtros prouiſores quolibet anno, tempore, quo transmittuntur Liſtae, relationem de his* (Clericis) *quos repererint commiſiſſe nonnulla delicta*. V. Scaligerum ad Catalecta p. 260. et Voſſium de Vitiis ſermonis p. 238. (2) LISTA TERRAE, modus agri longior quam latior, in Charta Domini de Luriac in Foreſio anni 1417. *Liſta vineae*, in Charta Sauiniac. anni circiter 1000. ex Chartulario eiusd. loci fol. 101. (3) LISTAE, campi, in quo duellum peragebatur, repagula ſic dicta, quod campum et aream clauderent, et inſtar *liſtarum* panni eſſent. Henricus Knyghton anni 1349. *Venit dies proelii, et intrauerunt Liſtas, illo ante Rege Franciae, etc.*

LISTATVS, limbo ornatus. Charta Ioannis Archiep. Capuani an. 1301. in Sanctuario Capuano pag. 262. *Tobaleam unam de ſeta Liſtatam de auro*. † LISTADVS, in Lit. Mſ. a. 1375. LISTIATVS, in Teſtam. anni 1518. apud Pirrum Siciliae ſacr. pag. 187. Galli *Liſſes* vocabant, non *liſtes*, eiusmodi repagula. V. *Liciae*.

LISTELLA, diminutiuum a *Liſta*. Hiſtor. Epiſcop. Autiſiodor. cap. 25. *Aliud recentarium penſ. lib 1. et unc. 9. habet in medio Liſtellam et feras*.

† LISTO, i. q. *Liſta*, ora, limbus, in Stat. Carcaſſ. a. 13[illegible]8.

LISTRA, idem quod *Liſta*, ora, V. *Litra*.

† LISTRIGANA, *la gente peſſima*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

LISVRA, ora, limbus panni, *Gallis Liſiere*. Matth. Pariſ. anni 1198. p. 134. et Rogerus Houedenus p. 774.

LITAE vt *Liſtae*, campus clauſus repagulis, Gall. *Liſſes*. Chronicon Ricobaldi Monachi Ferrar. inter Fragmenta MSS. Stephanotii to. 7.

LITAMVS, fimus, Ital. *Litame*. Stat. Montis-reg. p. 208. V. *Letamen*.

LITANIAE, LETANIAE, preces et ſupplicationes in ſacris ſynaxibus, ſeu in Eccleſia, vt in L. 30. Cod. Th. de Haeret. vnde *Kyrie eleiſon, quod in Miſſa dicitur, etiam appellatum fuit Litania, ex eo, quia ſupplicatio ſit*, vt obſeruant Macri fratres in Hierolexico. Concilium Cloueshouienſe, anni 747. cap. 16. *Litaniae, id eſt, Rogationes*. Ordo Romanus: *Litania Graece, Latine Rogatio dicitur, inde et Rogationes*. Additio 3. ad Capitul. cap. 120. *Letaniae autem graeco nomine appellantur, quae Latine dicuntur Rogationes. Inter Letanias autem et exomologeſin, hoc differt, quod exomologeſis pro ſola peccatorum confeſſione aguntur; Letaniae vero, quae indicantur propter rogandum Deum et impetrandum in aliquo miſericordiam eius; ſed nunc iam utrumque vocabulum ſub una deſignatione habetur*. LITANIA, ipſa Proceſſio appellata eſt. Anaſtaſius in Sergio

Sergio PP. *Conſtituit ut diebus Annunciationis Domini, Natiuitatis et Dormitionis ſanctae Dei genetricis, . . . Litania exeat a ſancto Adriano, et ad ſanctam Mariam populus occurrat.* LITANIA MAIOR, a Gregorio M. inſtituta, 7 Kal. Maii anni 590. Ordo Romanus in Ordine in Latinia Maiore. LITANIA SEPTIFORMIS, et *Litania maior*, dicitur in eadem Epiſtola, et lib. 2. ante Epiſt. I. VT LITANIA ROMANA, Herardo Archiep. Turon. in Capit. cap. 194. Capitula Caroli M. lib. 6. §. 73. *Vt Letania maior more Romano ab omnibus in 7 Kal. Maii celebretur.* LITANIA MAIOR, dicitur etiam in libro Sacramentor. Gregor. M. quae alias *Rogationum*, et in triduo ante Aſcenſionem Domini celebratur, a Mamerto Viennenſi inſtituta. Anaſtaſius in Leone III. PP. pag. 123. *In Litaniis, quae ab omnibus Maiores appellantur.* Eadem et LITANIA GALLICANA dicitur, vt a *Romana* diſtinguatur, quae LITANIA MINOR in Ordine Romano appellatur. V. *Rogationes.* LITANIAE, PRIVATAE, *quas Patres noſtri*, inquit Concilium Turonenſe II. cap. 17. *in Kalendis Ianuarii fieri ſtatuerunt, ad calcandam Gentilium conſuetudinem.* V. Concil. Tolet. IV. cap. 11. LETANIAM EVERTERE, in Capitul. Caroli M. lib. 6. §. 127. dicitur, qui officium diuinum turbat, aut impedit. IN LITANIIS, f. ordinatim, per ſeriem, vt in Litaniis. Index veterum Canonum tit. 3. Concil. Hiſp. p. 10. *Quod parochianis Presbyteris, quum ordinantur, officialis libellus debeat dari; et iidem Presbyteri in Litaniis ſint de officio requirendi*, id eſt, ſi recte interpretor, de ſingulis ad eorum officium pertinentibus interrogentur ordinate. † *Litaniam* a *Letania* diſtinctam vult Papebrochius t. 2. Iun. p. 579. Prior, inquit, aut pro ſupplicatione populariter inſtituta, vel pro certa Dei ſanctorumque ex ordine inuocandorum formula accipitur. *Letania* vero laetum et feſtiuum diem ſignificat, vt patet ex Regeſto Gregor. l. 4. ep. 54.

LITARE. Vetus ſcriptura anni 952. in Monaſterio S. Martini de Caſtaneda, apud Ambroſium Moralem lib. 16. c. 23. *Hic locus antiquitus Martinus ſanctus eſt honore dicatus, breui opere inſtructus, diu manſit dirutus, donec Ioannes Abbas e Corduba venit, et hic templum Litauit, Aedis ruinam a fundamentis erexit, etc.* Vbi forte legendum *dicauit*: niſi *litauit* ſit *lapideam fecit*, ex Graec. λίθος. Forte barbarus ſcriptor etiam *Litare* dixerit pro conſecrare, dicare, vt pro nudo ſacrificare dixerunt quidam ex antiquis. *Quem autem honorem*, inquit Tertull. de patientia cap. 7. *Litabimus Domino Deo?* id eſt dicabimus, offeremus.

† LITARGIA, pro *Lethargia*, in Annal. S. Victor. Mſ.

LITARGIRVM, *ſpuma argenti*, in Veteri Gloſſario Sangerm. MS. num. 501. Eſt pro Graeco λιθάργυρος, quod idem ſignificat. † LITARGVRIVM, in Gloſſ. Ital. Lat. Mſ.

† LITAZINVM, lithargyrium, in Stat. Placent. l. 5.

† LITEA, taenia, faſcia, vexillulum. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1353.

LITEIRA, apparatus et inſtrumentum lecti. Teſtamentum Sancii I. Regis Portugall. apud Brandaonem, to. 4. Monarch. Luſit. pag. 260. V. *Lectarium.*

LITELLVS. Gualuaneus Flammae ap. Murator. tom. 12. col. 1012.

Hydra cuniculis repens ditata Litellis.

LITERA. (1) Stramentum, V. *Lecteria* 1. (2) Nude, Latina lingua. Epiſtola Ademari de Apoſtolatu S. Martialis anni 1028. apud Mabill. to. 4. Annal. Bened. p. 726. col. 1. *Ego ſum Prior de Cluſa, et bene ſcio facere ſermonem de Litera.* Ademarus Priorem hunc inducit, vt Grammaticum de Latina lingua gloriantem. V. *Literaliter* 1. et *Literate.* (3) LITERAE, diplomata, ſcripturae Tabellionum, qua notione vocem *Lettres* vſurpant Galli. Iulius Firmicus lib. 4. c. 5. *Si vero per noctem a Sole defluens Luna ad Mercurium feratur, faciet Publicos vel Tabelliones* et

et qui his Literis quaerant vitae ſubſidia. LITERAE ABOLITAE, deletae, cancellatae, in Charta an. 1225. tom. 1. Chartul. S. Vandreg. pag. 939. V. *Cancellare.* † LITERA ADQVIETANCIALIS, V. *Adquietantialis.* † LITERAE AGRAVATORIAE, REAGRAVATORIAE, iterata et repetita excommunicationis ſententia. Hiſt. Nem. t. 3. Prob. p. 233. LITERAE APERTAE, V. *Literae patentes.* † LITERA ATTINENTIAE, Gall. *Lettre d'attainte*, chirographaria aſſignatio. LITERAE CAMBIALES, CAMBITORIAE, Gall. *Lettres de change*, quae dantur a menſariis ad pecuniam alibi numerandam. V. *Cambiare* et Brencmannum Diſſertat. 1. de Rep. Amalphitana p. 19. LITERAE CANONICAE, canonibus et regulis eccleſiaſticis conſentaneae. Harum mentio eſt in Formulis antiquis promotionum epiſcopalium, apud Baluz. to. 2. Capitul. col. 597. et aliis in locis laudatis in *Canonicae Literae.* LITERAE CITATORIAE vel *Citatoriales*, quibus quis in ius citatur. Ordinario Comitis Prouinciae ſuper officio Tabellionum ann. 1254. ex MS. D. Brunet fol 60. V. *Citatio.* LITERAE CLAVSAE, V. *Literae Patentes.* LITERAE CLERICALES, S. Cypriano dicuntur illae, quae a ploro eccleſiae paſtore ſuo viduatae ſcribuntur. V. Nov. Tract. diplom. t. 1. p. 243. LITERAE COMMENDATITIAE, V. *Commendatitiae Litterae.* LITERAE COMMVNES, *étoient des Lettres au XII. ſiecle par leſquelles on autoriſoit les Religieux, à quitter leur monaſtere pour ſe renfermer dans un autre.* V. l'Art Diplomatique 4. Paris T 1. p. 241. LITERAE COMMVNICATORIAE, V. *Communicatoriae Litterae.* LITERAE COMPVLSORIALES, *Compulſoriae*, Gall. *Compulſoires*, V. in *Compulſare*, et mox *Literae Monitoriae.* LITERAE CONFESSORIAE, V. *Confeſſoriae.* LITERA CONTVMACIALIS, V. *Contumacia.* LITERA CORONAE, V. *Corona clericalis.* LITERAE CREDENTIAE, vel CREDENTIALES, Gall. *Lettres de creance*, V. *Credentia.* LITERAE DIMISSORIAE, Gall. *Dimiſſoires*, in Concil. Complut. an. 1347. to. 3. Concil. Hiſpan. pag. 613. V. *Dimiſſoriae Literae.* † LITERA DOMINICALIS, quae a domino ad inferiorem ſcripta eſt. Ch. Mſ. a. 1434. LITERAE ECCLESIASTICAE, eaedem quae *Communicatoriae*, in Addit. 4. ad Capitular. cap. 36. ex Concilio Arelat. 1. cap. 7. V. *Eccleſiaſticae Litterae.* LITERAE EMANCIPATORIAE, V. in *Emancipatio.* † LITERAE EXPECTATORIAE, quibus vadimonium procraſtinatur. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1382. LITERAE FORMALES, V. *Formales Epiſtolae.* LITERAE FORMATAE, ſeu *Canonicae*, in Epiſtola Teutgaudi Trevirenſ. Archiepiſcopi apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect col. 155. V. *Formatae.* LITERA GAENGNIAE, V. *Gaengnia.* † LITERA HAEREDITALIS, charta, qua quis aliquid poſſidet. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1397. † LITERA IVDICIALIS, ſententia iudicis. Lit. a. 1411. t 9. Ordin. reg. Fr. p. 602. † LITERA MONITORIA, qua aliquid a iudice iniungitur, addita poena. Proceſſ. a. 1448. † LITERA MONITORIALIS, ibidem. LITERAE MONITORIAE, *Praeceptoriae*, *Exſecutoriae*, *Compulſoriae*, varia et ſucceſſiua Rom. Pontificum mandata, quibus collatores ad conferenda certis ac deſignatis perſonis beneficia compellebant. V. *Executoriae Litterae.* LITERAE DE NISI, quibus quis ita obligatur, vt niſi in iis literis contenta adimpleuerit, poenis iure ſtatutis ſubiaceat. Statuta Eccl. Aeduenſis an. 1468. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 515. LITERAE OBEDIENTIALES, Gall. *Obediences*, in Concilio Limano II. to. 4. Concil. Hiſpan. p. 657. LITERAE PAGANICAE, f. quae pagenſes ſeu cenſuales, qui apud Saxones *pagani* vocabantur, ſpectant: vel etiam Litterae, quibus ſerui glebae, *pagenſes* dicti, manumittuntur. Ludewig. to. 4. Reliq. MSS. pag. 250. *Donatio Henrici Regis qua confirmat Literas Paganicas Iulii et Neronis Caeſ.*

Cauſariis et conteſtis advocatiam Epiſcopatus Iuuauienſis et Laureacenſis Erneſto Marchioni anno 1058. † LITERA PASSVS, qua liber tranſitus aſſeritur, t. 1. Probat. hiſt. geneal. domus reg. Portug. p. 603. LITERAE PATENTES, id eſt, *apertae*, et in totam papyri vel pergameni latitudinem expanſae, quae *Clauſis* opponebantur, cum iſtae *ſigillo* publico, hae *ſigillo* quod *Secreti* vocabant, ſigillarentur: vulgo *Lettres Patentes.* Stephanus Tornac. Ep. 157. ab Archiepiſcopo Lundenſi *Litteras Patentes et pendentes* poſtulat ad reddendum depoſitum. LITERAE APERTAE, eadem notione, in Epiſtola Synodali Concilii Viennenſis ad Paſchalem PP. II. LITERAE PEREGRINORVM, eaedem quae *Communicatoriae*, in Capitulari 6. an. 806. cap. 12. LITERAE PLACETI, quibus *placet* adſcribitur, vt petitio vim habeat. V. *Placetum.* LITERAE POENITENTIALES, idem quod *Libellus Poenitentiae*, V. in *Poenitentes.* † LITERAE PRAEDICATIONIS vocabantur illae, quae ab epiſcopo concedebantur, vt per vicos ſuae dioeceſis deferrentur reliquiae ad corrogandas pecunias, eccleſiarum aedificationi inſumendas. Lit. Honor. PP. † LITERA QVERELOSA, petitio iuridica in Lit. a. 1311. LITERA QVITTATORIA, Gall. *Quittance*, acceptilatio, apocha, in Charta an. 1340. to. 2. Hiſt. Eccl. Meld. pag. 212. † LITERA RATIONIS, accepti et expenſi. Stat. MS. a. 1338. LITERAE DE RATO, in vet. Vocabulario iuris vtriusque *dicuntur Procuratoriae, quod conſtituens procuratorem ſemper adiicit in fine quod quicquid procurator fecerit ſuper cauſa ad quam dantur, habebit Ratum et gratum.* † LITERAE REFVSORIAE, eaedem quae ceſſionis ap. Sidon. l. 9. ep. 10. LITERAE REGVLARES, V. *Canonicae epiſtolae.* † LITERAE REMISSIONIS, Gall. *Lettres de grace*, in Ch. Mſ. a. 1385. LITERAE RETENTIONIS, V. *Retentio 3.* † LITERAE REVERENDAE et REVERENTIALES, eaedem quae *dimiſſoriae*, in Conc. Trid. c. 10. de Reform. ſeſſ. 7. LITERAE REVERSALES, quibus quis ſuſcipiens munus vel poſſeſſionem, declarat ſe ſeruaturum conditiones conſuetas vel conuentas. V. *Reverſales.* LITERAE DE ROGAMVS, ſic dictae a verbo *Rogamus* iis inſeri ſolito. Statuta Eccl. Aeduenſis an. 1468. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 510. LITERAE SACRAE, quae proprio motu ad particulares a ſummo Pontifice ſcribebantur, vt habet Bleynianus Inſtitut. pag. 80. V. *Sacra.* LITERAE SANGVINIS, *Lettres de ſang*, quibus fit gratia iis qui ſanguinem fuderint, in Litteris an. 1359. tom. 3. Ordinat. Reg. pag. 388. LITERAE SCABINALES, datae a *Scabinis* ſeu Conſulibus, in Litteris an. 1376. apud Knyppenbergum Hiſt. Eccleſ. Ducatus Geldriae pag. 104. † LITERAE STATVS, Gall. *Lettres d'Etat.* Lit. a. 1366. t. 4. Ordin. reg. Fr. p. 661. † LITERAE DE VIDISSE, apographum a notario deſcriptum. Ch. Mſ. a. 1471.

(3) LITERAE DOMINICALES, quae Bedae *laterculum ſeptizonii* appellantur, A. B. C. D. E. F. G. quae quotannis mutantur ordine retrogrado, G. F. E. D. C. B. A. etc. V. Canones Iſagogicos Scaligeri pag. 181. et Computiſtas. † LITERA BENEVENTANA, Character Longobardicus, in Act. SS. t. 2. Sept. p. 250. † LITERA BONONIENSIS, character apud Italos in vſu a littera *formae* non multum diſſimilis. Acta Mſ. a. 1308. † LITERA FORMAE, qui impreſſa *forma* pingebatur, in Inuent. a. 1319. LITERA GOTHICA, quae et *Toletana*, apud Rodericum Toletanum lib. 6. Hiſt. Hiſp. cap. 25. 30. quam Gulfilas Gothorum Epiſcopus adinuenit, vt auctor eſt Iornandes de Reb. Getic. Iſidorus in Chronico: *Gulfilas eorum Epiſcopus Gothicas Litteras adinuenit, et Scripturas Sacras in eandem linguam conuertit.* Hac Hiſpani vſi ſunt, donec abrogata eſt a Bernardo Toletano Primate in Concilio Legionenſi aerae 1129. in quo ſtatutum

vt

vt *litteris Gallicis* vterentur. Literam porro Gothicam eandem eſſe cum Runica pluribus contendit Olaus Wormius lib. de Literatura Runica. ✝ Literam Gothicam omnino diſtinguendam a Toletana docent autores Noui Tract. Dipl. t. 3. p. 321. LITERAE *Minutiae*, *Minutiſſimae*, *Rotundae*, eiusd. formae cum *Vncialibus*, ſed non eiusdem Magnitudinis. V. Mabillonium lib. 1. de Re Diplom. cap. 11. num. 4. LITERA PISANA, dicitur character vetus, quo ſcripti ſunt Pandectarum libri, apud Piſanos aliquando conſeruati: hos, cum Amalphin cepiſſet Lotharius Imp. a Wernhero inuentos, honorario munere Piſanis dedit: ii poſtea Florentiam delati in Bibliotheca Magni Ducis aſſeruantur. Alia docet pro atque Brencmannus lib. 1. Hiſt. Pandect. nempe illos libros non fuiſſe a Piſanis aſportatos an. 1137. quo Amalphin cepit Lotharius, ſed ann. 1135. quo Piſani ſoli eam vrbem inuaſerunt Imperatore tum in Germania exiſtente. Fabuloſa itaque eſt huius Imperatoris donatio, cuius Inſtrumentum nullibi comparet. Neque magis verum eſt, quod vulgo dicitur, ab eodem Lothario ſancitum fuiſſe, vt ex vno iure ciuili Romano poſthac iudicia fierent, ceteris abrogatis, aut a Wernhero, ſeu Irnerio, vt frequentius appellatur, repertos fuiſſe libros Pandectarum, vt ait Cangius: eos quidem primus expoſuiſſe dicitur Bononiae, ſed primus reperiſſe nullibi legitur. LITERAE QVADRIVIALES, ſ. Mathematica, ſic dicta ex quattuor eius partibus, Arithmetica, Geometria, Muſica, Aſtronomia. Hiſt. Monaſterii Villarienſis, to. 3. Anecd. Marteen. col. 1278. de Valtero Abbate: *Cum eſſet vir nobilis genere et delicatus in ſaeculo, optime Literis et maxime Quadriuialibus inſtitutus.* LITERAE SACERDOTALES, hieroglyphicae. Ruffinus lib 11. Hiſtor. Eccl. c. 26. *Iam vero Canopi quis enumeret ſuperſtitioſa flagitia? Vbi praetextu Sacerdotalium Litterarum, (ita enim appellant antiquas Aegyptiorum Litteras) magicae artis erat pene publica ſchola.* LITERAE SOLITARIAE, characteres magici, quorum ea vis erat, vt, qui eos ferebant, nullo modo vinciri vel ligari poſſent. Beda lib. 4. Hiſt. Angl. c. 22. ✝ LITERA SPARSA, character amplus, ſpatioſus, interuallis diſtinctus, in Stat. Maſſil. ✝ LITERA TONSA, *barbatae* opponitur, i. e. characteri variis acuminibus inſtructo. Bulla Gregor. a. 1228. t. 2. Nov. Tract. Dipl. p. 86. LITERAE VNCIALES, quae et *Cubitales*, *Grandes*, *Quadratae*, maiuſculae. S. Hieronym. Epiſt. 113. Ita porro appellantur, quod onciae, quae pars eſt 12a pedis, altitudinem habeant.

LITERALIS. LITERALE AMINICVLVM, charta vel chirographum, quo aliquid quaſi adminiculo roboretur et confirmatur. Charta vetus: *Ego Pontius qui hoc literale aminiculo mea perſona firmo et ab aliis pluribus firmari adopto,*

Vt incorrupta coemptio
Suo ſeruata pretio
Perduret haec impenſio.

LITERALIS ARS, V. *Litteratoria ars*. LITERALIS SIMPLEX, Scripturae genus, V. in *Scriptura*.

LITERALITER. (1) Latine. Concil. Toletan. an. 1339. to. 3. Conc. Hiſpan. p. 610. (2) Scripto, Gallic. *Par écrit*. Charta an. 1367. apud Ludwig. to. 6. pag. 501.

LITERALIVM. Gloſſarium Graec. Lat. χαρτόπηγον, *Charterium*, *Literalium*.

LITERARE, mandare literis. Acta S. Marcelli PP in Prologo: *Qualiter ad nos ſit tranſitus, . . . aequum duco poſteris Literare.*

LITERARIOS Philoſophos vocat Seneca Ep. 72. qui in apicibus litterarum ſyllabisque aucupandis operam inſumebat: *Erige te, Lucili virorum optime, et relinque iſtum ludum Literariorum Philoſophorum, qui rem magnificentiſſimam ſyllabas vocant, qui animum minuta docendo dimittunt et conterunt, etc.* Ita enim legi in MS. Cod. non *literarium*, monet Petrus Faber Saniorianus ad l. 1. de Iuſt. et iure. Quae quidem in Philoſophos, quos

quos *Nominales* vocavit aetas poſterior, quadantenus quadrant.

LITERATA MONIALIS, choro addicta, *Soeur de Choeur*. V. locum in *Literatus* 1.

LITERATE, Latine. Geſta Alexandri III. PP. apud Baron. an. 1177.

LITERATIM, per litteras, ſiue epiſtolam. Fulbertus Carnot. Epiſt. 108. V. *Epiſtolatim*.

LITERATOR, qui primis literis pueros imbuit, *primus informator literarum*, Tertulliano lib. de Pallio. Vgutio et ex eo Io. de Ianua: *Literator, vel Literatus non dicitur ille qui habet multos libros, et inſpicit et reuoluit: ſed ille dicitur Literator vel Literatus, qui ex arte de rudi voce ſcit formare literas, et coniungere in ſyllabam, et ſyllabam in dictiones, et dictiones in Orationes, et orationes ſcit congrue proferre et accentuare. Vt Hieron. ſuper Matth. Literator, inquit, erat, qui Grammaticus graece dicitur.*

LITERATORIA ARS, Grammatica, apud Ordericum Vitalem lib. 8. pag. 702. Vita B. Mariani Abb. Ratiſpon. n. 14. *Dum enim B. Marianus .... ad elementa Literatoriae Artis, ac diuinae legis cognitionem - - - deſtinaretur.* Laxius pro literis omnibus vſurpat Aſſerus de Aelfridi rebus geſtis an. 884. *Acerrimi ingenii virum, et in omnibus diſciplinis Literatoriae artis eruditiſſimum.* *Literalis ars*, apud Antenorem in Vita S. Siluini Epiſc. n. 1. *Literales ſcientiae*, apud Gregorium VII. PP. l. 9. Epiſt. 2. Ioh. de Ianua: *Literalis ſcientia, quae de litteris tractat, vel quae efficit literatum. Literales diſciplinae*, apud Beldricum Nouiom. lib. 1. c. 29. 87. et Fulbertum in Vita S. Autberti c. 1. Adde Ioan. Sariſberienſem lib. 1. Metalogici cap. 13. *Literalis lectio*, apud Coelium Aurel. lib. 1. cap. 5. † LITERATORIA NOTIO, grammaticae ſeu literarum ſcientia, eruditio, t. 10. Coll. Hiſt. Franc. p. 55.

LITERATORIE. (1) Latine. Capitula Synodalia Laurentii Archiep. Strigon. c. 5. (2) Interdum, per literas, per epiſtolam. Mat. Weſtmonaſt. an. 1174. *Hoſtes perterritos in fugam coegerunt. Quod Imperator ſentiens Literatorie ſignificans, victoriam ſuam Chriſto gaudenter attribuit.*

LITERATVRA. (1) Grammatica, ars quae literas docet. Seneca in Epiſt. 88. *Quemadmodum prima illa, vt antiqui vocabant, Literatura, per quam pueris elementa traduntur, non docet liberales artes, ſed mox percipiendis locum parat*, etc. Quintilianus lib. 2. c. 1. *Grammatice, quam in Latinum transferentes Literaturam vocauerunt.* Gallis vox *Literature* Grammaticam artem non ſignificat, ſed eruditionem; hinc in hiſtoria critica Reipublicae Litterariae carpitur Ferrandus, quod to. 2. Obſeruationum in Religionem Chriſtianam pag. 256. Latinam vocem *Literaturam* per Gallicam *Literature* reddidiſſet, non per *Grammaire*: quocirca hic obiter obſeruabo *Literaturae* vocabulo haud ita Grammaticam ſignificari, vt numquam eruditionem indicet, vt patet ex hoc Ciceronis loco, vbi de Caeſare: *Fuit in illo ingenium, ratio, memoria, Literatura, cogitatio, diligentia.* (2) LITERATVRA SOLIDI, characteres qui in nummo exarantur. Auctor Queroli: *Quid tam ſimile quam ſolidus ſolido eſt? Etiam hic diſtantia quaeritur in auro, vultus, aetas, et color, nobilitas, Literatura, patria, grauitas vsque ad ſcripulos: quaeritur in auro plus quam in homine.* (3) Epiſtola. Occurrit in libro Epiſtolar. S. Bonifacii Archiep. Moguntini. Ep. 79. (4) LITERATVRA, *Apocha*, Papiae. (5) Pro *Litura*. Teſtamentum Abbonis Patricii pro fundatione Abbatiae Noualienſis: *Et ſi qua lituraturae aut Literatura in hac pagina teſtamenti mei repertae fuerint, non eas fieri rogauimus*, etc.

LITERATVS. (1) Charta Rainaudi Archiepiſcopi Lugdun. an. 1213. apud Ioann. Mariam de la Mure in Hiſt. Eccleſiaſt. Lugdun. pag. 321. *Statuimus vt Eccleſia ſit Conuentualis, habens Prioriſſam cum Conuentu aliarum decem et nouem Monialium, quarum duodecim ſint Literatae, et ſeptem Conuerſae*, etc. Id eſt, quae ſciunt *literas*, ſeu legere, Choro addictae.

dictae. LITERATI, pro *Clericis*, vſurpat Gregorius X. PP. in Epiſt. ad Philippum Regem Francorum an. 1278. apud Petrum Mariam Campum in Hiſtor. Eccleſ. Placentinae part. 2. pag. 424. (2) Pro *Liſtatus*. Charta Adelgaſtri aerae 818. to. 3. Conc. Hiſpan. pag. 90. *Damus . . . quinque pallas et ſex ſabanas, duas Literatas et quatuor ſine ſerico*. V. *Liſta*.

LITERBIA. Conc. Auenion. an. 1337. apud Baluzium in Conciliis Narbon. pag. 353. *Vel portandum Literbiam ſeu ferret*. Sed D. le Fournier monuit legendum ex autographo Eccleſiae Maſſil. *Ad portandum Libitinam ſeu feretrum*.

LITERIA, ſtramentum V. *Lecteria*.

LITERIO, qui literarum cognitionem affectat. Ammianus l. 17. de Iuliano tum Caeſare: *Vt hirſutum Iulianum carpentes, appellantesque loquacem talpam et purpuratam ſimiam, et Literionem Graecum*.

LITGANTIA, LITGENSA, LITGIVM, V. in *Ligantia*.

† LITHERIA, feretrum, in Teſtam. Mſ. a. 1389. V. *Lectica* 2.

LITHOGONIA, *lapidis generatio*, in Amalthea ex Onomaſtico, a λίθος, lapis, et γόνος, Generatio.

LITHOSTROTVM. Will. Brito in Vocab. *Lithoſtrotos dicitur varietas pauimenti vel variatio colorum in pauimento, vel congeries lapidum diuerſorum colorum, vel pauimentum, vel quodcunque aliud opus, dummodo ſit ex lapidibus diuerſorum colorum*. Addit Ioannes de Ianua: *Fit autem paruulis cruſtis, ac taxillis, i. quadratis lapillis tinctis in varios colores*. Quae mutuatus eſt ab Iſid. lib. 19. c. 14. vbi pro *taxillis* habetur *teſſellis*. Varro lib. 3. de Re ruſt. cap. 1. *Cum enim villam haberes operi tectorio, et inteſtino, ac pauimentis nobilibus Lithoſtrotis ſpectandam eſt*, etc. Ita quidem Latini, V. Philandrium ad Vitruuium l. 4. c. 6. Poſtea vox vſurpata pro quouis pauimento. Hiſt. Tranſlat. S. Seuerini Noric. Epiſc. num. 21. *Lampas de candelabro in Lithoſtroto concidens extincta eſt*. Denique pro via lapidibus ſtrata vſurpatur in Capitul. Caroli M. lib. 5. c. 353. *Si quis viam publicam, aut Lithoſtrotum, vel viam communem alicui clauſerit contra legem*, etc. Baluzius ſcribit *Litoſtratam*, ſicque apud veteres legi ait. Gloſſ. *Dilapidata*, λιθόστρωτα. LITHOSTRATAE LITERAE, teſſelatae. Agnellus apud Murator. to. 2. part. 1. pag. 2.

LITHVS, λίθος, lapis. Vita S. Columbae, to. 2. Iunii pag. 221. *Mirumque in modum contra naturam Lithus in aquis ſupernatat*.

LITIDIVM, ſeruitium a *Lito* debitum, V. *Litimonium*.

LITIFATVS. Charta Aldegaſtri, filii Sylonis Regis Ouetenſis an. 781. apud Sandouallium: *Ad ornamentis Eccleſiae damus octo veſtimentis, et tres mantos, et ſex ſtolas, quinque manipulos, quatuor corporalia, quinque pallia, et ſex ſabanas, duas Litifatas, et quatuor ſine ſerico, et tres accelexas, et duas ſtacatas, et una capa ſerica*, etc. Quo loco Sandouallius recte, opinor, legit, *Litiſatas*, ſeu *Litiſtatas*. Vbi vero eſt *acclexas*, reddit *acceleias*. V. *Literatus*.

LITIGABILIS DIES, dies faſtus, ſeu fori legitimi, Gall. *Jour plaidoiable*. Litterae ann. 1467. apud Lobinell. tom. 3. Hiſt. Pariſ. p. 259.

LITIGARE, praeliari, bello contendere, ap. Dudon. l. 8. de morib. Normann. p. 97. V. *Lis*.

† LITIGIVM GENERALE, iudicium domini feudalis, in Ch. Mſ. a. 1269.

LITIMIA, Papiae, *Patientia caelata, vel crudelitas infixa*. Editus cum Mſ. Bituric. habet *Litumia*.

LITIMONIVM, obſequium et ſeruitium, cui *litus* erga dominum obnoxius eſt Ch. Ludou. Imp. et Caroli C. apud Hariulfum l. 3. c. 27. LIDIMONIVM, ibidem. LITIDIVM, in Bullar. Caſin. p. 19. LITIMONIVM, ap. Baluz. t. 6. Miſcell. p. 550. V. *Litus*.

LITISPENDENTIA, lis ſub iudice. Charta an. 1409.

LITIVM, ex Gr. λίθος, λίθιον, lapis, lapillus. Hincmarus in Capitulis datis an. 12. Epiſcopatus c. 3. de Altari portatili, ſeu Tabula itineraria: *Tabu-*

Tabulam quisque Presbyter, cui necessarium fuerit, de marmore, vel nigra petra, aut Litio honestissimo, secundum suam possibilitatem honeste affectatam habeat, et nobis ad consecrandum afferat, etc. Quidam *Litium* hoc loco esse censent, quod vulgo *ardesiam* appellamus. V. infra *Loys.* Sed et eadem notione vſurpatam vocem hanc puto in Charta Eadredi Regis Angl. in Monaſtico Anglic. tom 1. pag. 210. *Cum 2 corceolis pretioſiſſimis et cruſto aureo, columnis de Liciis 96, etc.* Perperam editum vnica voce *delicils.* V. Feſtum in *Delicia.* Lapidem λιτζι, ſeu λάκκις λιτζι non ſemel habet Nicolaus Myrepſus, vbi ſumitur pro lapide pretioſo, ſeu viridi, vt ſect. 1. cap. 30. 31.

LITO. (1) Vaſis ſpecies, inter miniſteria ſacra recenſetur, in Charta Rudeſindi Epiſc. Dumienſis aerae 930. apud *de Yepes* to. 5. Chron. Ord. S. Benedicti pag. 424. *Concedimus etiam phialas argenteas Franciſcas 2. ſoparia exaurata, lopas exauratas cum coopertoriis .. Litones 2. ſcalas exauratas 6. Litones 7. moyolos exauratos 9. calice ex auro et gemmato 1. dente elefantino, et ſoparias bubalinas 2. ſeruitio menſae argenteo integro, vaſa aenea, hydrias 4 et 5. cereu: concos imaginatos 7. caſticales 2. vaſa vitrea, concas aciralis 2. arrodomas ſtacyralis 9. et orabecela, viçaek, ſextas de menſa, etc.* (2) V. *Litus.*

LITONICVS. LITONICA BONA, praedia, ubi degunt *litones*, ap. *Leibnit.* t. 2. Script. Brunſu. p. 345. V. *Litus.*

LITOR, V. in *Litus.*

LITORARE, appellere, litus vel portum capere. Ogerii Panis Annal. Genuenſ. ann. 1219. to. 6. Muratorii col. 416.

LITORES, ſerui glebae, aſcriptitii, V. *Litus.*

LITORIA, *la naue*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

LITOSTRATVM, LITOSTROTVM, V. in *Lithoſtrotum.*

LITRA. (1) Menſura liquidorum, ex Gr. λίτρα, *libra.* Conſtitutio Odonis Legati in Syria contra Simoniacos ann. 1254. *Item cum propinqui defuncti faciunt fieri aliquod monumentum lapideum in coemeterio ſubtus terram, coguntur ſoluere vnam Litram olei, quae continet 4. quarteronos, vel aliud pretium, etc.* (2) Limbus, ora. Monachus Sangallenſis lib. 2. c. 27. *Cum pelliciis . . . Tyria purpura, vel diacedrina Litra decoratis . . . procedebant.* Vox contracta vt videtur, ex *Litura.* Quippe *Litura*, vti limbus, lineam quandam efficit. Papias: *Litura, dicta quod liniendo teratur.* Nazarius in Paneg. *Venerandarum imaginum acerba deiectio, et diuini vultus Litura deformis.* Ex *Litra* formata vox LISTRA, eadem ſignificatione. Hiſtoria Epiſcopor. Autiſſiodor. cap. 20. *Item cochlearem vnum penſantem lib. 1. et vncias 10. habet in medio rosellam nigellatam, et in gyro Liſtram.* LICTRA, eadem ſignificatione. Petrus Nannet. Epiſc. in Statuto ann. 1481. to. 4. Anecd. Marten. col. 1016.

† LITRIALEPRA, *la ſcaya de lepra, o de roguia.* Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

† LITRINVM, ambo, pulpitum, in Ch. Mſ.

LITTERA cum deriuatis ſuis, V. *Litera.*

LITTORARIA, littus, ora maritima. Italis *Riviera*, ex *Riparia.* Adrianus PP. in Ep. 65. Cod. Carolini: *Ya Littoraria Longobardorum ſemper nauigauerunt.*

† LITVS SVMERE, appellere, in Inuent. Mſ. a. 1482.

LITVA, σάλπιγξ, *tuba*, in Supplemento Antiquarii, Latinis *Lituus.*

LITVARE, lituo canere. Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm.

LITVCHVS, *liturgus, habens curam rei ſacrae.* Amalthea.

LITVM, vt ſupra *Litium*, lapis, lapillus. Opuſculum Gualuanei Flammae, tom. 12. Muratorii vol. 1047.

LITVMA, *patientia calcata*, etc. V. *Litimia.*

LITVRA. Valafridus Strabo lib. de Reb. Eccl. c. 8. *Videmus aliquando ſimplices et idiotas, qui verbis vix ad fidem geſtorum poſſunt perduci, ex pictura Paſſionis Dominicae, vel aliorum mirabilium ita compungi, ut lacrymis*

LIVIVI. Leges Calenſes apud Marten. to. I. Ampliſſ. Collect. col. 1353. *Item de ictu leni ſine ſanguine, et de Linini, et de verbis contumelioſis procedetur, prout de ſanguine ſuperius eſt expreſſum.* † Leg. *de leni vi.*

LIVOLVS, Gall. *Niveau*, V. *Linellus.*

LIVOR. (1) Vulnus inflictum, ex quo *liuor* apparet. Auctor Mamotrecti: *Liuor, inuidia, vel nigredo quae remanet ex percuſſione baculi vel virgae.* Vetus Formula cap. 30. apud Bignon. *Violenter ſuper ipſum euaginato gladio venit, vnde Liuores, vel capulaturae atque colaphi manifeſti apparent.* Infra: *Et poſtquam iſtos praeſentes Liuores praecepit.* (2) Iuſtitia vel cognitio de *Liuore*. Charta an. 1207. ap. Vghellum to. I. p. 398. *Concedimus videlicet ſanguinem, Liuorem, et bandaſiam, poteſtatem, et iudices, etc.*

LIVORAMENTVM, percuſſio. Chron. Modoet. tom. 12. Muratorii col. 1120. V. *Liuor* I.

LIVORARE, liuores inferre, vulnerare, contundere. Geſta Regum Franc. c. 17.

LIVOROSVS, liuidus. Vita S. Columbae Abbat. to. 8. Iunii p. 228.

† LIVRALE, LIVRALIS, i. q. *Librale*, menſura frumentaria, Gall. *Livroner*. Ch. Mſ. a. 1341. V. *Livratorium* et *Liuroriata.*

† LIVRAMENTVM, compenſatio, iuſta et penſata aeſtimatio et partitio. Lit. a. 1416. t. 10. Ordin. reg. Fr. p. 401. V. *Alibramentum.*

LIVRARE, Gall. *Livrer*, V. in *Liberare.*

† LIVRARIA, V. *Liurora.*

LIVRATORIVM, menſura frumentaria continens vnum *bichetum* quibusdam in locis, in aliis vero dimidium tantummodo bichetum, ex Aduerſariis D. *Aubret*. V. *Liuroriata.*

† LIVREA, praebitio, Gall. *Livrée*, in Inuent. Chart. reg. a. 1482.

LIVREIA, (1) Idem, Gall. *Livrée*, in Ch. Phil. reg. a. 1316. V. *Liberare.* (2) † Diſtrictus, territorium, finis, limes, in Ch. Mſ. a. 1283.

† LIVRORA; et LIVRARIA, i. q. *Liuroriata*, in Ch. Mſ. a. 1317. V. *Liurale.*

LIVRORIATA, LIVRORIVM. Charta Belliiocenſis an. 1424. *Debet vnum Liurorium ordei ſuper quadam terra continente tres Liuroriatas terrae. Liurorium* idem eſt quod *Liuratorium*; *Liuroriata* vero forte an eſt modus agri, in quo ſeminari poteſt vnum *Liurorium* frumenti, niſi ſit idem quod *Librata terrae*, de qua dictum in *Libra*, quod poſterius mihi videtur minus probabile. V. *Librorium.*

LIVSIVA, lixiuia, Gallis *Leſſive*. Capitula S. Bonifacii Archiep. Mogunt. c. 23.

LIX, *caper*, apud Papiam. Quidam pro *ircus* ſeu *hircus*. *Lix* ſcriptum ſuſpicantur: malim pro Αἴξ Graeco, pro quo Gloſſator legerit Λὶξ ob ſimilitudinem ſcripturae; vnde *Lix* Latinum finxerit.

LIXA, V. *Lixe.*

LIXABVNDVS, *qui latis incedit paſſibus ad modum lixae.* Io. a Ianua. Gloſſ. Iſid. *Lixabundus ambulat, qui voluptatis cauſſa ambulat.* Feſtus habet: *Lixabundus, Iter libere ac prolixe faciens.*

LIXAMEN, LIXAMENTVM, V. *Lixatura.*

LIXARE, lixiuia eluere, mundare, *Lixiuiare*, Gallis *Leſſiver*. Conſtantinus Afric. lib. 5. Pantech. cap. 32.

LIXATVRA, LIXAMEN, LIXAMENTVM, *coctio in aqua*, Iohanni de Ianua. Primam vocem vſurpauit Sidonius eadem notione, Apicius ambas poſteriores.

LIXE, *aquam, quae per milites ambulant, antiqui lixam dixerunt.* Gloſſ. Iſidor. Ianſonius in Collectaneis exiſtimat veram lectionem fuiſſe: *Lixa, quam* (vel *qui*) *per milites ambulant, antiqui lixam dixerunt.* Aliter emendare tentat Graeuius: *Lixa, Aqua. Lixae, Qui per milites ambulant. Aquam antiqui lixam dixerunt.* Sed contendit poſt Voſſium in *Elixus* et *Lixa*, aquam non dictam fuiſſe *Lixa*, ſed *Lix*; mallem igitur emendare: *Lix, Aqua . . . Aquam antiqui Licem dixerunt.* Quod ſpectat *Lixas*, dici potuerunt, *per milites ambu*

ambulare, vt ſcilicet aquam ferrent, vt mox dicuntur.

LIXIONES, *aquarum portitores*, in iisd. Gloſſis.

LIXVS, *in aqua coctus*, Iohanni de Ianua. Chart. to. 2. Hiſtor. Dalphin. pag. 311. col. 2. *Seruiatur de vno rotulo bonis et dimidio rotulo muttonis in aqua Lixis.* Latini dixerunt *Elixus*. V. *Lixere*,

LIZA, idem quod *Licia*, in Conſuet. Catal.

† LIZANCHIA, i. q. *Ligantia*, in Ch. Mſ. a. 1244.

† LIZDA, tributum pro mercibus, in Ch. Occit. a. 1111. V. in *Leudis*.

† LIZZVS, Meichelbeckio t 1. Hiſt. Friſing. p. 112. Germanis *Lüſz* et cultius *Löſz*, ſortitio, quidquid ex ſortitione obuenit.

LO. (1) Lex, Gall. *Loi*, in Pactu Legis Salicae tit. 48. §. 1. cuius verba *Widreſa Thalo*, vt *Widreſtha Lo*, reſtitit legi, redduntur ab Eccardo: quem, ſi tanti eſt, conſule (2) Ille. In veteribus Litaniis ſub Carolo M. a Mabillonio editis to. 2. Analect. p. 681. haec verba non ſemel occurrunt *Redemptor mundi, Tu Lo adiuua. Sancte Petre, Tu Lo adiuua,* etc. Vnde etiamnum *Lo*, retinuere Galli in aliquot prouinciis, et *Le*, in aliis.

LOBA, († vox Hiſpan. tunica talaris, non praecincta.) Concil. Mexic. ann. 1585. to. 4. Concil. Hiſp. pag. 389. *Chlamyde videlicet, vel mantello ſeu pallio, quod vulgariter Loba nuncupatur ò manteo, clauſo vel aperto, ad terram protenſis.*

LOBIA, LAVBIA, LOBIVM, Porticus operta ad ſpatiandum idonea, aedibus adiuncta, *Galerie*: ex *Laub* Theuton. Folium, quod eiusmodi deambulatoria in praediis ruſticis, foliis obducantur et operiantur. Io. de Ianua, et Breuiloq. *Deambulatorium, quod proprie dicitur Lobium, quod fit iuxta domos ad ſpatiandum.* Ita *Lobia* vſurpatur in Charta Guntramni Reg. apud Saniulianum in Cabilone pag. 382. *Solarium vero cum camminata illi de Gergeiaco et de Altiaco faciant: illi autem de Mercureis et de Canopis Lobiam aedificent.* Chronic. Abb. S. Trudonis lib. 10. *Domus infirmorum habens fumariam, ſiue focariam, capellulam, Lobiam, cameram diſpenſariam. etc.* LAVBIA, in Polyptycho S. Remigii Remenſis. LAVPIA, Prouincialibus. Statuta Arelatenſium. art. 107. ex MS. D. Brunet. LOBIVM, aliis. Liber Ordinis S. Victoris Pariſ. MS. cap. 15.

LOBIVM. (1) Suggeſtum, locus editior. Buſchius de Reformatione Monaſt. apud Leibnitium tom. 2. Scriptor. Brunſuic. p. 831. *Ibi intra oſtia chori ferrea et cancellata Lobium factum fuerat, et ſuper illud cathedrae tres, pro tribus Doctoribus in altitudine a pauimento chori ad hominis pene altitudinem.* Bis terue recurrit ibi. (2) V. *Lobia*.

† LOCA, mulcta ob deſertum vadimonium. Ch. Mſ. a. 1222. *Si citatus non comparet ad primam citationem, emendam ſoluere tenetur, quae loca vocatur.*

LOCA VENERABILIA, eccleſiae, monaſteria, xenodochia, ſeu quae Chriſtianorum venerationi dicata ſunt. Willelmus Tyrius lib. 18. cap. 6.

LOCAGIVM. (1) Gall. *Louage*, *Loyer*, vt mox *Locarium*. Charta anni 1271. ex Chartul. S. S. Vandregeſ. to. 2. p. 1964. (2) † Domus vel habitagium mercede conductum. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1377

LOCALE. (1) LOCALE, LOCALIS, LOGALIS, vbi domus aedificari poteſt, Gallis *Maſure*, a voce Latina *Locus*, ni fallor. Charta anni 1058 ex Archiuo S. Victoris Maſſil. *Donamus Locales aptos ad faciendum molendinum.* Tabularium Conchenſe in Ruthenis Ch. 24. ſub Philippo Rege: *Et Locale ad habitandum inter Eccleſiam et ſtratam, ſicut . . . in praeſentia illius terminauimus.* (2) † LOCALIA, vſus et conſuetudines loci alicuius. Conſtit. Mſ Petri III. reg. Arag.

LOCALITAS, circumſcriptio, qua quis in loco eſt. Claudianus Mamertus de Statu animae lib. 3. cap. 4. in haec verba: *Deus meus, quare me dereliquiſti*, ſic argumentatur vt probet

bet animam *illocaliter* e corpore diſcedere: *Si enim non diſceſſit, non dereliquit; ſi dereliquit, vtique diſceſſit. Obiice nunc igitur Localitatem Deo.*

† LOCALITER, facile vel commode, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692.

LOCAR, *locus apud vrbem Romam.* Gloſſ. Iſid. Graeuius cenſet legendum ex Feſto: *Lucar, Aes quod ex luco captatur, qui eſt apud vrbem Romam.* Hinc quoque in iisd. Gloſſis Iſid. *Lucar vectigal, erogatio, quae fiebat in lucis.* V. Feſtum in vocibus *Lucar* et *Lucaria.*

LOCARE. (1) Conducere, Gallis, *Louer.* Lex Salica tit. 30. *de Locationibus: Si quis furtim aliquem locauerit, vt hominem interficiat, et pretium propter hoc dederit, etc.* Sic *Locare ſe*, mercede conduci, in Statutis Arelat. art. 154. e MS. D. Bruner fol. 50. Byzinio de Origine Belli Huſitici, apud Ludewig. tom. 6. p. 146. *Locare ſe in monaſterio S. Ambroſii*, i. e. Hoſpitari, habitare, *Loger.* (2) † Commodare, vel commendare artifici aliquid reſarciendum, t. 7 Ordin. reg. Fr. p. 666. (3) † In cubiculum ſe recipere, in Act. SS, t. 6. Iul. p. 491.

† LOCARIS, domus, aedes. Ch. a. 1166. t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 606.

LOCARIVM, pretium conductionis, locationis. Teſtamentum Bertichramni Epiſcopi Cenoman. *Sic quoque vt de tabernis quae infra domum eſſe noſcuntur, Locarius ille qui ſingulis annis inde ſperatur, in Sacroſancta Eccleſia . . . inferatur. Naues Locario conducere*, in Annalibus Francor. Bertinianis anni 862. Vox nota Varroni libro 4. de Lingua Latina. Poſtea pro quauis penſione, vel aſſignatione. Iidem Annales ann. 864 Adde formulam 143. Lindenbrogii.

† LOCATA, locus vacuus domui aedificandae aptus. Ch. Mſ. a. 1319. V. *Locale.*

LOCATENENTES, paſſim apud Rymerum, V. *Locumtenentes* in *Loci-ſeruator.*

LOCATIM, ſuo loco. Vtitur Aluarus in Vita S. Eulogii Presb. et Martyrum. 11.

LOCATIO. (1) Conductio, ſupra in *Locare.* Papias aliter: *Locationes, Fundamenta, poſitiones.* (2) Structura, t. 10. Collect. Hiſt. Franc. p. 31.

LOCATITIVM, V. *Loquaticum.*

† LOCATVR, vox in examinandis rationibus adhibita, adſcripta ad marginem, annotatio. Stat. a. 1381. t. 7. Ordin. reg. Fr. p. 261.

LOCATVRA. Vetus Interpres Moſchionis: ἡ μήτρα, *locaturae.* Varro lib. 4. de Ling. Latin. *Loci muliebres, vbi naſcendi initia conſiſtunt.*

LOCATVS. (1) Procurator, pro alio agens. Charta anni 1218. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britann. col. 160. V. *Allocatus.* (2) LOCATVS HOMO, incola, cultor loci. Tabulae pacis anni 1337. apud Ludewig. tom. 5. pag. 591.

LOCELLVM, praedium, territorium. Formula 37. ex Baluzianis: *Propterea donamus et donatum in perpetuum eſſe volumus ab iam nominato monaſterio ſancti illius, vel ab Abbate illo ipſum locum, vbi ipſe monaſterius eſt conſtructus, cum omnibus adiacentiis et appendiciis ſuis, et Locellis ſeu colonicis in villas illas in pago illo.* Adde Marculfum lib. 1. formula 30.

LOCELLVS, aedicula Deo ſacra. Statutum Capituli S. Martini Turon. ann. 966. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 88. *Manſiones inſuper quas ipſe iuxta praefatum Oratorium B. Georgii conſtruxit, ſimiliter ibidem condonauit, eo ſcilicet tenore praefatus Vinianus praemiſſas res iam dicto Locello S. Georgii pro remiſſione ſuorum criminum parentumque tradidit.* V. alia ſignificatione in *Loculus.*

† LOCETVS, peſſulus caduus, Gall. *Loquet.* Comput. Mſ. a. 1358.

LOCH CABALLIS, f. ſtabulum equile, a Saxonico *Loc* vel *Loce*, clauſura; vel potius Celtico *Lloc*, Boxhornio in Orig. Gall. *Caula, angiportus, angulus.* Lobinell. to. 2. Hiſt. Britann. col. 73. ex vet. Charta: *Sine cenſu et ſine renda, et ſine opere et ſine Loch caballis vlli homini*, hoc eſt, ſi recte opinor, ſine obligatione equis excipiendis miniſtrandi pabulum neceſſarium. V. *Fodrum.*

LOCHEA,

LOCHEA, cochlear, Gall. *cuiller*, Eburonibus *Leuffe*. Acta apocrypha SS. Cyrici et Iulittae, to. 3. Iunii p. 30. *Facies quoque Locheas duas et ollam aeneam, et pones ibi trullas duas. Haec erunt nobis vaſa tormentorum.*

LOCHERVS, *apum cuſtos*. Ita in Gloſſ. Saxon. exarato ſub Edwardo III. *) A Germ. *lochen*, cauum facere in quo apes ſylueſtres habitare poſſint.

† LOCHIA. (1) P. *Locia*. (2) † Riuulus, aquae portio, in Ch. Mſ. a. 1215.

LOCHVS, tomenta, V. *Loca*.

LOCIA, LOCHIA. Charta anni 1235. in Archiuo Regio, Reg. 7. qua *Mathildis Comitiſſa Boloniae ratas et gratas habuit tres Locias, quas pro eo fecerunt Matthaeus de Tria et Simon de Leuiis, Milites de Comitatu Moritoli et terra Damfrontis; et gratum habuit et accepit, quod pro ea receperunt ratione tertiae Lochiae nomine dotalitii ſui Moritolium cum pertinentiis eius ſine forteritia, quae remanſit in manu Ludouici.* Videtur haec vox accipi pro *portione*, Gall. *Lot*. V. in hac voce, et *Lothica*.

† LOCIMARIA, *dicuntur Gallice Sommiers*. Gloſſ. Lat. Gall. Mſ. a. 1348.

LOCISERVATOR, qui loco alterius eſt, *Vicarius*, τοποτηρητής. Lex Longobard. lib. 1. tit. 25. §. 78. *Si quis furem vel latronem ad praeſentiam Iudicis aut Comitis, qui in loco praeeſt, vel Lociſeruatoris, qui miſſus eſt, adduxerit.* Quidam vocem Graecam τοποτηρητὴς ſeruarunt. Lupus Protoſpata in Chron. anni 1018. *Ligorius Topoteriti fecit praelium, etc.* Chronicon Anonymi Barenſis anni 1041. *Et Arduino Lanbardo intrauit in Melfi, erat Topoteriti de ipſo Catepano.* LOCISERVATORES, Pontificum Romanorum in Conciliis Legati potiſſimum dicti. Anaſtaſius in Praefat. ad Concil. VIII. oecumenic. *Lociſeruantes Praeſules; Lociſeruatores Apoſtolicae Sedis. Locum obtinentes Papae Leonis*, qui mox *Legati ſedis Apoſtolicae*, apud Liberatum Diac. c. 12. LOCISERVATVRA, vicarii dignitas, vel officium. Synodus Lateran. ſub Martino I. PP. LOCOPOSITVS, eadem notione. Theganus cap. 6. *Ducibus, Comitibus, Locopoſitis, etc.* LOCVMTENENTES GENERALES, appellantur etiam apud Gallos prouinciarum Gubernatores, non omnium, ſed earum praeſertim, quae in *prouinciae* formam redactae ſunt a Regibus. LOCVMTENENTES, Gallis *Lieutenans*, Bailliuorum, ſeu Iudicum Vicarii proprie appellabantur. Statutum Philippi Pulcri anni 1302. pro reformatione Regni. LOCVMTENENTIA, Dignitas vel territorium *Locumtenentis*. Charta Caroli Franc. Regis, anni 1368. apud Baluzium to. 2. Hiſt. Aruern. p. 428.

† LOCIVERIS, officialis in foreſtis, i. videtur qui *Viridarius*. Ch. Phil. Pulcri a. 1300.

† LOCIVM, *la lixia*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. Forte pro *Lotium*, *la liſciva*. V. *Lotricium*.

LOCLAMENTVM, Διαφραγμα, in Gloſſis Lat. Graec. Sat. germ quod interſepit, et ſeparat interſepiendo.

LOCOPOSITVS, V. in *Lociſeruator*.

† LOCRECTARE, *vox arcetum* Gloſſar. Cod. 7657. LORETTARE legitur in *Baulare* et ORECTARE in eadem voce. V. *Lorethare*.

LOCTO, V. *Lolo*.

† LOCVLAMENTVM SEPVLCRALE, ap. Murat. t. 3. Inſcript. p. 1654. V. *Loculus* et *Locus*.

LOCVLATVS, V. mox in *Loculus*.

LOCVLLENTVS, εὔλαλος, *loquax, eloquens, effabilis*, in Gloſſis Graec. Lat. Vulcanius ſuſpicatur legendum *Loculeius*, vel *Locutuleius*. Gell. lib. 1. cap. 15. *Homines in verba proiectos Locutuleios et blaterones et linguaces.*

LOCVLVS. (1) Feretrum, in quo cadauer mortui deponitur. Iſidorus lib. 20. Orig. cap. 9. *Loculus ad aliquid ponendum in terra factus locus, ſeu ad veſtes vel pecuniam cuſtodiendam.* Will. Brito in Vocab. MS. *Loculus, paruus locus, burſa, feretrum.* Plinius lib. 7. c. 11. de Pyrrhi pollice: *Quem cremare cum reliquo corpore non potuiſſe tradunt, conditumque Loculo in templo.* Idem lib. 7. c. 16. *Et ipſi vidimus in Loculo aſſeruatos.*

uator. Gregorius Turon. lib. 4. Miracul. c. 33. *Requirentes vero in Loculo, nihil de pignoribus ſanctis, quod fama ferebat, reperimus.* LOCVLATVS in *Loculo* ſeu ſepulcro conditus, apud S. Zenonem Veroneuſ. Serm. de Lazaro. LOCELLVS, diminutiuum a *Loculus*, eiusdemque notionis. Paulus Warnefridus de Geſtis Longob. L. 2. c. 10. LVCELLVS, pro *Locellus*. Gloſſ. Gr. Lat. MS. γλωσσοκόμιον, *Lucelli pluraliter tantum declinatur.* Edit. habet γλωσσοκομοι, *Luculli*, γλωσσοκόμειον, *Lucullum*, γλοσσοκόμιον, *Lucellum*. Edit. habet γλοσσοκομεῖον. Atque inde *Luſeau*, eodem ſignificatu mutuati Galli. Ita *Lucos*, pro *locos* dixit Aggenus. (2) † Vmbilicus vel ſcrotum, in Act. SS. t. 3. Aug. p. 288. et in Chron. Th. Otterbourne p. 243. (3) † Parua ſedes. Ch. a. 994. t. 10. Coll. Hiſt. Fr. p. 562.

LOCVMSERVANS, LOCVMTENENS, LOCVMTENENTIA, V. in *Lociſeruator*.

LOCVPLEGITAS, diuitiae, in Charta Henrici VI. Angl. Regis ann. 1457. apud Rymer. to. 11. pag. 385.

LOCVS. (1) LOCVS, LOCI, mulieris vterus, vulua, matrix, *vbi naſcendi initia conſiſtunt*, Varroni. Gloſſar. Lat. Graec. *Loci mulieris*, ὑστερα. Sic leg. pro ὑπερα, V. *Locatura.* (2) Sepulcrum, ſeu locus ſepulcri. Occurrit paſſim in vet. inſcriptionibus, praeſertim apud Thomam Reineſium. V. Gloſſar. med. Graecit. in τόπος. (3) Graecis etiam τόπος, *Latrina*, Gall. *Les lieux*, vt interpretatur Salmaſius apud Tertullian. de Pallio, vbi: *Immundiorem Loco ceruicem monilibus conſolatur.* Fortaſſis alter interpretabitur *ſepulcrum.* (4) LOCVS MONACHORVM, oppidulum pagi Venetenſis in Armorica, vulgo dictum *Loh-mine*, pro *Loc-monach*, Locus monachorum. Iohannes *de Loco monachorum Archidiaconus, et Electus Eccleſiae Venetenſis*, memoratur in mandato Edwardi III. Regis Angl. anni 1362. apud Rymer. to. 6. pag. 361. LOCVS VENERABILIS, PIVS, V. *Loca*. AD LOCVM Sic olim notare ſolebant particulas, quas ex conſtitutione aliqua aut recitabant, aut exſcribebant, adiectis etiam interdum primis conſtitutionis verbis: cuius moris plures ſunt in Theodoſiano Codice reliquiae, quibus etiam accidit, vt ea verba, neſcio quomodo, in textum ipſum irreperent, et excerpti partem occuparent, vt in L. 3. de Poſtul. et Nouella Maioriani de Epiſcopali iudicio. Haec Petrus Pithoeus ad Collationis Legis Moſaicae tit. 15. haec verba: *Extat denique decretum diui Pii ad Pacatum Legatum prouinciae Lugdunenſis, cuius reſcripti verba, quia multa ſunt, de fine eius ad Locum haec pauca ſubiecit*, etc. LOCVM DARE, loco excedere. Gregor. M. L. 2. Dialog. cap. 23. *Cumque in eadem Eccleſia, Miſſarum ſolemnia celebrarentur, atque ex more Diaconus clamaret, Si quis non communicat, det locum*, etc. (5) † Vices ſeu ordo, quo quisque vice ſua aliquid agit. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1388. (3) † *De loco gondalae*, vini, pro gondala, vino. V. *Gondala*.

† LOCVSTA, machinae bellicae ſpecies, qua aggredientes teguntur. Tract. Mſ. de re milit. et mach. bell. c. 48.

† LOCVTA, domus, vbi ciues congregantur de rebus ciuitatis locuturi. Ch. Mſ. a. 1328. V. in *Locutorium*.

LOCVTORIVM, Gall. *Parloir*, locus in monaſteriis, in quibus monachis et ſanctimonialibus inuicem colloqui licebat, cum in aliis ſilentium indictum eſſet. Eiusmodi *Locutorii*, quod *Regulare* appellatur, crebra mentio eſt in libro Ordinis S. Victoris Pariſienſ. MS. c. 19. LOCVTORIVM, bis in Necrologio MS. Fratrum Minorum Siluanectenſium. LOCVTORIVM SACRISTARVM. Tabul. Vindocin. Thuani Ch. 182. *Venit Locutorium Sacriſtarum cond... ctu domni Stephani Monachi.* Ali... Charta apud Lobinell. tom. 1. Hiſt. Britan. col. 337 *Quas* (areas) *domnus Gualterius deueniens Monachus noſter dederat nobis . . . in Locutorio Sacriſtarum.* LOCVTORIVM FORIN...

FORINSECVM, in quo cum ſecularibus monachis vel ſanctimonialibus loqui licet. Thomas Wallſinghamus p. 257. LOCVTORIA FENESTRA, clathri, in *locutoriis* Sanctimonialium, Gall. *Grille de parloir*. Buſchius de Reform. Monaſt. apud Leibnitium, to. 2. Scriptor. Brunſuic. pag. 903. LOCVTORIVM ſeu PARLATORIVM PARISIENSE, in Charta anni 1293. apud Renatum Chopinum lib. 1. de Moribus Pariſiorum, tit. 2. §. 18. vulgo *le Parloir aux Bourgeois*, in quo examinabantur et diſcutiebantur articuli vſaticorum, et conſuetudines eiusdem ciuitatis coram Praepoſito Mercatorum et Scabinis.

LOD, ſemuncia, dupondius, V. *Lotum*.

LODIA. (1) Vt *Lobia*, de quo ſupra, porticus. Acta B. Auguſtini Nouelli, tom. 4. Maii, pag. 622. (2) Tugurium, ex Germ. *Loodſe*. Chron. Abbat. S. Bauonis an. 941. apud Duchesnium in Probat. Hiſtor. Guinenſ. pag. 54. 55. V. *Logium*.

† LODIGIA, *genus nauigii ex arborum aſſuto cortice compacti, quo Ruſſi vtuntur*, ap. Thuan. l. 115. num. 2.

† LODIS, ſemuncia, Germ. ein Loth. Ch. Mſ. a. 1167.

† LODIAMENTVM, f. pro *Lodiamentum*, porticus, ſeu *Logiamentum*, t. 3. Cod. Ital. dipl. p. 1804.

LOEDORIA, λοιδορία. Macrob. lib. 7. *Sunt alia duo apud Graecos nomina Loedoria et Scomma; quibus nec vocabula reperio, niſi forte dicas, Loedoriam exprobrationem eſſe ad directam contumeliam*.

LOEMODES, λοιμώδης, peſtilens. Ammian. lib. 19.

LOERIVM, pretium conductionis, Gall. *Loyer*. Conſtitutiones Iacobi Regis Siciliae c. 20.

† LOETVM, locatio, conductio, in Stat. Aſtae.

LOGA, aedicula, Gall. *Loge*, V. *Logium* 3.

† LOGADATGIVM, locarium, in Priuil. Caturc. an. 1344.

LOGADERIVS. (1) Conductor vel locator. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. in Actis S. Iunii to. 3. p. XIII. (2) † Operarius, qui operam ſuam alteri locat. Ch. Mſ. a. 1341. (3) † Habitabilis, Gall. *Logeable*, in Ch. Mſ. a. 1310.

† LOGAL, locus vacuus, vbi domus aedificari poteſt. Ch. Mſ. a. 1151. V. *Locale*.

LOGALIS, V. ſupra in *Locale*.

LOGARIASTES, λογαριαστής, computator, praefectus ratiociniorum, in Aula CPtana. Huic incumbebat numerare milites, illisque ſoluere ſtipendia, vt docet Codinus cap. 5. Innuit vero Nicetas in Manuali lib. 1. functionem eius dignitatis circa vectigalia et tributa fuiſſe, vt dicitur in Gloſſario mediae Graecit. voce λογάριον. V. *Longariſtes*.

LOGEA, V. *Logium* 3.

LOGEAMENTVM, hoſpitium, quo quis oppidanus milites debet excipere, Gall. *Logement*. Charta Maſſil. an. 1481. V. *Logium* 3.

† LOGELLVM, diminut. a *Logium* 3, aedes, habitatio, porticus, officina. Necrol. 13. M. de Medunta. V. *Logeta*.

LOGER, f. praeſidium, a *locando* dictum, vt Gallicum *Loger*. († I. videtur quod lucrum vel fruitio, Hiſt. *Logre*, V. *Logra*.) Conuentiones Raymundi Comitis Barcinon. cum Ermengaudo Comite Vrgell. anni 1058. Marcae Hiſpan. col. IIII. *Et ſi ad ſupra dicto Comite Ermengando aut ad ſuos homines dederit Deus de iſta hora in antea de Alchagib de Saragoza, caſtros aut terras, habeant illi eos et eas iam dicto Comite Raymundo . . . duas partes, et Comite Emengaudo ſuam tertiam partem. Et ipſos caſtros mittat Ermengaudus Comes tertiam partem de opera et de Loger et de Guarda, quae in eis erit neceſſe*.

LOGERIVM, locarium, Gall. *Loger*. Vſatici Regni Maioricarum MSS. LOGVERIVM, in Statutis Maſſil. lib. 2. cap. 28. LOGVERIVM, in Charta anni 1242. LOHERIVM, LOHERIA, in Computo anni 1333. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 278.

† LOGETA, dimin. a *Logium* 3, aedicula, Gall. *Logette*. Ch. Mſ. a. 1373.

LOGIA. (1) *Collecta pauperibus ſubleuandis*, in Amalthea, ex Apoſtolo 1. Corinth.

Corinth. 16. περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, *De Collectis autem, quae fiunt in ſanctos etc.* (2) V. *Logium* 3.

† LOGIAMENTUM. (1) Habitatio, domicilium, Gall. *Logement*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1382. (2) Hoſpitium, quo milites excipiuntur. Pact. Mſ a. 1461.

LOGIARE. (1) Habitare, diuerſari, Gall. *Loger*, in Charta anni 1264. V. *Logium*. (2) † Pro *locare*, t. 8. Ordin. reg. Franc. p. 205.

LOGIARIUS, f. portitor ſeu exactor portorii. Charta Philippi Auguſt. Regis Franc. ann. 1211. to. 1. Ampliſſ. Marten. col. 1101.

LOGICALIA, quae pertinent ad Logicam, in Statutis Collegii Cluniac. anni 1308. apud Lobinell. to. 3. Hiſt. Pariſ. pag. 281. col. 1.

LOGICARE, ratiocinari, argumentari. Petrus Cellenſis lib. 9. Epiſt. 9.

† LOGICIUM, hoſpitium, domus, Gall. *Logis*. Teſtam. Mſ. a. 1481.

LOGISTAE, curatores et patres Reipubl. Gloſſ. Graec. Lat. λογιστής, *Curator. Logiſta ciuitatis ſplendidiſſimae Nicomedienſ.* in vett. inſcript. 398. 2.

LOGISTERIUM, *locus, in quo recenſebantur exercitus, et militibus ſtipendia numerabantur*, in Vocabulario Suſſannaei, a Graeco λογιστήριον. Locus vbi ſedebant λογισταὶ, ſeu Calculatores.

LOGIUM. (1) S. Eucherio lib. de variis vocabul. *quod et Rationale, eſt pannus exiguus ex auro, gemmis, coloribusque variis qui ſuper humerali contra pectus Pontificis annectebatur.* V. Iſidorum, Papiam et alios. (2) In Gloſſis antiquis Mſ. eſt *Manuale*, i. e. analogium. V. *Manuale*. (3) LOGIUM, LOGIA, aedes, habitatio, domicilium, Gallis *Logis*; ſed maxime *Andronem*, Xyſtum, ſeu porticum ita nuncupabant, quomodo *Loggia* Itali vſurpant. Lambertus Ardenſis: *Item a domo in Logium, quod bene et procedente ratione nomen accepit. Ibi enim ſedere in deliciis ſolebant ad colloquendum, a logos, quod eſt ſermo, deriuatum, item, de Logio in oratorium.* Neque inſulſum omnino Lamberti etymon: videntur enim id nominis Galli a Graecis mutuati, qui λογεῖον appellabant pulpitum editius, in quo recitabantur Comoediae. Gloſſ. Graec. Lat. λόγιον, τὸ τοῦ θεάτρου, *pulpitum*. *Logium* hac notione dixit Vitruuius L. 5. c. 8. qui illius altitudinem non minus debere eſſe ait pedum decem, non plus duodecim. Vnde veroſimile eſt, hanc vocem primitus Gallos vſurpaſſe pro ſuperiore domus contignatione, quam poſtmodum toti attribuere aedificio, aut certe ſuperioribus, vel quibusuis porticibus, ſeu andronibus, quibus aedificia inuicem iunguntur ac connectuntur, quomodo *Logia* vſurpatur in Hiſtor. Epiſcop. Autiſſiod. c. 63: *Fecit inſuper appendicia inter aulam et capellam hoſpitibus et familiae neceſſaria, Logiasque magnae habilitatis ab aula in Capellam, et e converſo ducentes.*

LOGIA, LOGEA, LOTGIA, aedicula, aedium appendix, Gallis *Loge*. Catholicon Armoricum: *Log*, Gall. *Loge*, *tugurium magnum*, *cabana*. Gloſſ. Graec. Lat. ex Cod. MS. Reg. 85. Στοὰ, *Porticus*, *Logia*, *teſtudo*. Vita Clementis VI. PP. *ordinauit, quod dicti Cardinales poſſint, a caetero in dicto conclaue exiſtentes habere cortinas, cum quibus clauduntur eorum Lotgiae, quando dormiunt ſeu quieſcunt.* Ita etiam appellantur apothecae mercatorum, vbi merces ſuas venum exponunt, maxime in nundinis, apud Murator. to. 6. col. 624.

LOGEA, in Chronico Cambriae, tom. 1. Monaſtici Anglicani pag. 400. LOGA. Computus anni 1202. apud D. Brüſſel. to. 2. de Vſu feud. p. CXC. col. 1. (4) LOGIUM, λόγιον, *Logion*, oraculum. *Logia perſonare*, apud Martianum Capellam lib. 1. *Incultum Logium*; inculta oratio, apud Cummianum Hibernium de controuerſia Paſchali.

LOGIA PARVA, ſermo tenuis, vel minor dicendi facultas. Odo de varia Erneſti Bauariae Ducis fortuna, to. 3. Anecd. Marten. col. 317.

LOGOGRAPHI, in Cod. Theod. et Iuſtin. Tabularii, notarii, librarii, ita nuncupati. De iis vide Iacobum Gothofredum ad L. 1. Cod. Th.

Ne

Ne collatio per logographos celebretur.

LOGOTHETA, vox Graeca, quae ad Latinos inferioris aeui etiam tranſiit. Apud Graecos quidem, Byzantios praeſertim, varie accipitur: ſed veram eius notionem habet Gloſſ. Graec.-Lat. λογαθέτης, *Ratiocinator*, *diſcuſſor*, *diſputator*, λογοθετῶ, *Ratiocinor*, λογισμὸν λογοθεσία, *Ratiocinium*. Eſt enim *Logotheta*, qui rationes accepti et depenſi expendit ac diſcutit, quomodo dicuntur apud Procopium L. 3. de Bello Gothico c. 1. et 21. Magiſtratus aulae Conſtantinopolitanae. A Graecis iſtud nominis mutuati ſunt Latini Principes, in chronico Caſinenſi L. 4. cap. 68. 117. et 126. vel ſecundum Editionem Angeli a Nuce c. 66. 116. et 125. Petrus Diaconus Caſinenſis a Lothario Imperatore *Logotheta Italicus*, *Exceptor*, *Cartularius et Capellanus Imperii Romani conſtitutus* fuiſſe dicitur, id eſt, *Logotheta* et *Protonotarius*, quomodo appellabantur apud Siculos Normannos Reges, qui Chartas Regias ſubſcribebant, vt paſſim ex Tabulis Siculis colligere eſt. Alia tamen fuit in eo Regno et diuerſa prorſus dignitas a *Magni Cancellarii* dignitate. *Logotheta* enim, qui et *Protonotarius*, *Primi a Secretis* ſeu Protoſecretarii munus obibat, et gradu, Magno Cancellario, maior erat, etſi neuter neutri ſubeſſet, vt ait Ammiratus tom. 1. Stemmatum Neapolit. p. 48.

LOGRA. (1.) LOGRAE, idem quod mox *Logres*, ſed metaphorice, vt *Leurre*, ſaepius apud Gallos, deceptio, illuſio. Conſuetud. Lemouic. art. 46. *Emptor et venditor debent venire quilibet cum vno probo homine coram Conſulibus et dicere veritatem de pretio bona fide*, (*ſine*) *dolo et fraude*, *et ſine Logris*. (2) † LOGRA, vel LOGRUM, ab Hiſp. *Logro*, fruitio, poſſeſſio, lucrum. Ch. Mſ. a. 1214.

LOGRES, accipitris illicium plumatile, Gall. *Leurre*, Hiſp. *Lura*, Ital. *Logoro*. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. in Actis SS. Iunii to. 3. p. XXXV. V. *Logra 2*.

LOGRUM, V. *Logra 2*.

LOGUERIUM. (1) Gall. *Loyer*, V. *Logerium*. (2) Ordo manipulorum, hac arte coaceruatorum, vt plures in cumulo ſint ordines, alii aliis ſuperiores, quos Maſſilienſes *Louges* vocant lingua patria. Hi ordines certo conſtant, atque definito manipulorum numero, vt decima facilius percipiatur. Charta anni 1218. ex paruo Chartulario S. Victoris Maſſil. fol. 134. vo. *De vniuerſis terris*, *quas proprio colunt aratro*, *de tribus ſummatis cuiuslibet bladi*, *ſiue leguminum vnam eminam*, *et de duobus Logueriis vnam garbam Eccleſiis memoratis nomine decimarum conferant*.

LOGYA PARVA, idem quod *Logia parua*, t. 3. Anecd. Mart. p. 317. V. *Logium 4*.

LOH, vt infra *Lok*, tomentum. Conſtitutiones Coriatorum Sand-Hippolit. apud Duellium lib. 2. Miſcell. pag. 443. *Item extra ciuitatem nullus vendat Loh*, *aut alium apparatum*. *Item*, *vbi duo ſocii ſunt ſimul*, *tantum alter eorum emat Loh*.

LOHERIA, LOHERIUM, V. *Logerium*.

† LOJA, i. q. *Logium 3*. in Chartul. Buxer.

LOIBUS, V. *Leibus*.

† LOIDERIA, i. q. *Leuda*, tributum pro mercibus; vnde LOIDERIUS, eius exactor. Chartul. S. Sulpit. Bituric.

† LOIGIA, i. q. *Loja*, in Inquiſit. Mſ. a. 1310.

† LOIRA, glis, Gall. *Loire*, Ch. a. 1339. t. 8. Ordin. reg. Franc. p. 96.

LOISELLUS FILI, in Computo anni 1202. apud D. Bruſſel, to. 2. de Vſu feudor. pag. CCXVIII. Glomus, Picardis *Loinſeau de fil*, Gall. *Peloton*, alias *Luiſſel*.

LOISMUS. Obſeruantiae Regni Aragon. L. 6. tit. de Generalib. priuileg. §. 23. Quam (haereditatem) *alienare poteſt*, *cum praedicto tributo*, *tributarius*, *et onere ſine conſenſu domini*, *niſi dominus habeat faticam*, *vel Loiſmum*, *nec tenetur talis tributarius vel emphytheota firmare res in poſſe talis domini*, *etc*.

LOK, Floccus, Gall. *Flocon*, Germ. *Flocken*, Angl. *a Lock of wool*, Floccus lanae, a Saxonico *Loca*, *Locca*, flocci, tomenta: omnia a Latino *Floccus*, vt vult Skinner. Hinc *Lockus* apud Kennettum in Antiquitat. Ambrosden. ad ann. 1425. pag. 572. *De 11 ſol. receptis de lana fracta, videlicet Lokys collecta in tonſura ouium, etc.* V. *Clak*.

LOKKA, lacus, a Graeco λάκκος, fouea, lacuna, foſſa, vt Skinner. habet in voce *Logh*: quae frequens eſt, inquit, in terminis locorum Scoticis et Hibernicis ab Anglo-Saxonico *Luh*. Litterae anni 1509. apud Rymer. to. 13. pag. 243.

LOLIETVM, locus obſitus lolio. Willelmus Brito lib. 5. Philippidos.

LOLLARDI, LVLLARDI, ita nuncupati haeretici quidam, qui ſub initium ſaeculi XIIII. in Germania et Belgio orti ſunt. Iohannes Hocſemius anni 1309. *Eodem anno quidam hypocritae gyrouagi, qui Lollardi ſiue Deum laudantes vocabantur, per Hannoniam et Brabantiam quasdam mulieres nobiles deceperunt, etc.* Trithemius in Chron. anni 1315. ait ita appellatos a Gualtero *Lolhard*, Germano quodam. *Liliardi* dicuntur in Genealogia Comitum Flandriae ad ann. 1302. tom. 3. Anecd. Marten. col. 408. V. Hanſizium to. 1. Germ. ſacrae pag 455. Wicleffi etiam ſectatoribus id nominis inditum in Anglia. Thomas Walſinghamus anni 1377. **LOLLARDIA**, haereſis Wicleffiana, quae Angliam diu infecit. Prouinciale Cantuarienſis Eccleſ. lib. 5. tit. 5.

LOMBARDI, V. *Langobardi*.

LOMBARDO, cammarus, V. *Lichuda*.

LOMBARE, V. *Lumbare*.

† **LOMELLVS**, i. q. *Loiſellus*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1353.

LOMENTARE, σμήχειν, in Gloſſis Lat. Graec. Sangerm. abſtergere *Lomento*, vel ſmegmare. **LOMENTARIVS**, σμηγματοπώλης, in iisdem Gloſſis, qui lomentum conficit, aut vendit. V. *Smegma*.

LOMENTVM, V. *Lamentum*.

LONDA. Scacarium, anni 1212. apud Faleſiam to. 2. de Feudorum vſu pag. 840. col. 2. *Indicatum eſt, quod decima terrae, quae eſt, infra metas Londae . . . donetur Eccleſiae cuius Londa illa dignoſcitur pertinere.* D. Bruſſel loco citato Gallice vertit *Londe*, ſed quid ſit, non explicat. Videtur legendum *Lande*, Gall. *Lande*, terra ſterilis et vepribus obſita, de qua dictum ſuo loco. † Forte *Londe* eſt nomen proprium loci, nam Rotomagi etiamnum extat domus DD. *de Bigars*, cuius cognomen eſt *de la Londe*.

† **LONDRA**, f. nauiculae ſpecies, linter, ap. Murat. t. 1. Antiq. Ital. p. 195.

LONGA. (1) Corrigia, qua ligantur et retinentur falcones, ad ſedem ſuam quamcumque, quae ſui longitudine comparata ad *pertes*, meretur dici *Longa*, Falconariis *Longe*. Occurrit in Legibus Palatinis Iacobi II. Regis Maioric. to. 3. SS. Iunii pag. XXIV. V. Fridericum II. lib. 2. de arte venandi, in Prologo, et cap. 27. 39. (2) † Lumbus, Gall. *Longe*. Ch. a. 1221. t. 1. Hiſt. Caſſin. p. 317. V. *Lonza* 1.

LONGAEVARE, ad longum tempus producere. *Theodeberti Regis noſtri felicitatem pro ſua pietate Longaeuet*, in Vita S. Medardi Epiſcopi to. 2. Iunii pag. 81.

LONGAEVITAS, longum aeuum, apud Macrobium lib. 7. Saturn. c. 5. et 10.

LONGALE, longum lignum, quod eſt inter rotas priores, et poſteriores. Ita interpres Ioannis de Garlandia in Synonymis;

Temo, Longale, trabale, furcale,
forale.

LONGANEA, LONGANIA. Angilbertus Abbas Centulenſis l. De diuerſitate officiorum: *Quod ſi ratio altris hoc non permiſerit, de S. Maria per Longaniam terratenus vsque ad aſcenſorium, ipſius longaniae qua ſurſum aſcenditur, veniant.* Vetus Charta anni 941. apud Franciſc. Mariam in Mathildi lib. 3. pag. 43. *In ſolario ipſius curtis, vbi dominus Vgo et Lotharius filio eius glorioſiſſimis Regibus praeerant, in Capitolo, vbi eſt Longanea ſolarii, prope Eccleſiam S. Bene-*

Benedicti, *etc.* Videtur idem eſſe quod *μάκρων*, porticus oblongior, *Galerie.* V. *Macrona.*

LONGANIMIS, *μακρόθυμος.* LONGANIMITAS, *μακροθυμία*, in Gloſſ. Gr. Lat. Gloſſ. Lat. MS. Regium: *Durabilis*, *Longanimis.* Gloſſae antiquae MSS. *Longanimis*, *placidus.* Vgutio: *Longanimus*, *quaſi nullis paſſionibus perturbatus*, *ſed ad vniuerſa ſuſtinenda eſt patiens*, *cui contrarium eſt puſillanimus.* Italis *Longanimo.* Occurrit in Notis Tyronis pag. 198. in libris ſacris, et alibi paſſim.

LONGAO, LONGANO, longum inteſtinum. Vetus Moſchionis Interpres; *φύση*, *Longao.* Gloſſ. Lat. Graec. *Longao*, *κωλεντέρον.* Papias MS. *Colum*, *vel Longio quoddam inteſtinorum.* Editum habet *Longior.* Apicius lib. 4. de Re culin. c. 2. *Longanones porcinos ex iure Tarentino farſos.* V. Gariopontum L. 3. Paſſionarii cap. 19. 21. Varroni *Longa* dicitur.

† LONGARA, pro *Longanea*, vt videtur, porticus oblongior. Ch. a. 1152. ap. Vghell. t. 1. p. 1238.

LONGARE, longum facere, vnde *prolongare*, *μακρύνειν*, in Onomaſtico. Ioh. de Ianua: *Longare*, *Longum facere*, *differre.* Fortunatus:

Tempore Longatur, *ſed variatur amor.*

LONGARIA, id eſt, *longa ſcriptura.* Papias.

LONGARII, ligna tranſuerſaria, quae equos in ſtabulis diſcernunt, ne inter ſe pugnare poſſint, apud Petrum de Creſcentiis l. 9. c. 2. extremo.

LONGARISTIS PLOAS, apud Luitprandum lib. 6. c. 5. vbi legendum *Logariaſtes Ploas*, officium aulae CPolitanae, ex Graec. *λογαριαστὴς τῆς πλόος*, qui claſſis rationes expendebat: *λογαριαστὴν* enim *λογιστὴν* Graeci recentiores interpretantur. At iſtius magiſtratus nulla, aut fallor, occurrit apud Scriptores Byzantinos mentio, tametſi alios *λογαριαστὰς* paſſim recenſeant. V. *Logariaſtes.*

LONGARIVS. (1) Longiſſimus, diuturniſſimus. Charta an. 1273. apud Stephanotium to. 1. Antiquit. Occitan. MSS. pag. 405. *Per decurſum cuiuscumque temporis*, *longi*, *longioris*, *longiſſimi vel Longarii.* (2) V. *Longarii.*

LONGELLVS. Will. Thorn. an. 1311. *Quod ſingulis annis in perpetuum augeantur 20. ſtragulae*, *quinque coopertoria*, *Longelli vltra antiquam liberationem. Ita videlicet quod ſint 40 ſtragulae pro 20 fratribus et 15 coopertoria*, *15 Longelli ad diſtribuendum fratribus ſecundum quod fieri conſueuit.* Forte legendum *Loudelli*, ex Gallico *Loudiers*, ſpecies ſtraguli. V. *Lutherium.*

LONGELVS, diutinus. Accordum inter Dominum Turnon. et Priorem de Vyon an. 1336. *Per aliquem vſum vel actum contrarium*, *quantumcumque longum*, *vel conſuetudinem Longelam exercitatum vel vſitatam praeſcribi non poſſit.* Puto legendum *Longaeuam.*

LONGERIA, mappa multo longior quam latior, quales ſunt altarium. Inuentarium an. 1341. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. *Quatuor mappas et 4 Longerias.* Teſtamentum an. 1392. in Maceriis Inſulae Barbarae to. 2. pag. 672. *Lectos garnitos bonos et ſufficientes . . . cum linteaminibus et 12. mantilia cum totidem Longeriis ſemel dat et legat.* † LVNGERIA, in Inuent. Mſ. a. 1363.

LONGETVS, placentae genus. Iohan. Demuſſis Chron. Placent. apud Murator. to. 16. col. 582. *Secunda die in nuptiis dant primo Longetas de paſta cum caxeo et croco et Zibibo et ſpeciebus.*

LONGI, *cantiones*, apud Papiam, pro *Logi*, fabulae, Gall. *Chanſons.*

LONGIA. (1) Fenile, f. ſic dictum, quod longiora fere ſint fenilia, niſi tamen quis malit *Longia* eſſe pro *Logia:* de qua in *Logium.* Aſſignatio hoſpitiorum an. 1321. apud Fantonum Hiſt. Auenion. pag. 178. *Item vna Longia ſiue fenaria Nicolai de Sabaudia ſita prope portale de infirmeriis.* (2) Lumbus, Gall. *Longe*, V. *Lonza.* (3) † Lorum, Gall. *Longe.* Comput. Mſ. a. 1239.

LONGICOLLVM, ſeu LONGICOLVM, vox ibrida, quae idem ſonat ac *Macrocollum*, ſeu *Macrocolum*, maior charta, papyrus regia. Lexicon Graec. Lat. Τὰ μακρόκολλα, *ſunt maiores et longiores Chartae, quas Catullus regias vocat.* Simili modo dicta πρωτόκολλα. Goclenius in Lexico Philoſoph.

LONGILATERVS, longis lateribus. Miracula S. Seruatii Epiſc. to. 3. Maii p. 225.

LONGILOQVIVM, ſermo prolixior, apud vet. Interpretem Irenaei lib. 3. cap. 12.

† LONGINGITAS, pro Loginquitas, in Ch. a. 1273. inter Probat. iur. domus Bauar. p. 11.

LONGINQVARE, longius abire, vel amandare, Gall. *Eloigner.* Claudianus Mamertus l. 1. de Statu animae c. 1. Vtitur etiam Tertull. de Pudicitia c. 5.

LONGINTANVS, diuturnus, in Actis SS. Iunii to. 2. pag. 573. de S. Leone PP. III.

LONGIO, V. ſupra *Longao.*

LONGISECVS, ἀπωθεν, in Gloſſis Lat. Graec. Sangerm. E Longinquo, eminus, procul.

LONGISTRORSVS, longe, procul. Acta S. Huberti Monachi, to. 7. Maii p. 275. Apud Feſtum: *Longitrorſus ſic dicitur, ſicut dextrorſus, ſiniſtrorſus.*

LONGITIA, vox agrimenſorum pro longitudine, vt *latitia*, *planitia*, iisdem. Occurrit apud Innocentium de Caſis litterar. non ſemel, et Auctorem de Limitibus pag. 271.

LONGITORIA. Vita S. Frontonis edita a Boſqueto pag. 10. *Orabat pro eis indeſinenter, ne multa fieret probatio temporis in Longitoria, et ne turbatio auerteret quosdam eorum retrorſum.* Hoc eſt, vt opinor, deinceps, in *longum* ſeu futurum tempus.

LONGITVDO, ſpecies oblationis, ac forte cerei certa ratione in longum elaborati. Statuta S. Germani a Pratis in Probat. Hiſt. eiusdem Monaſterii pag. 144. col. 2. *Item omnes oblationes factae in candelis, in candelis tortuoſis, votis, Longitudinibus, cereis . . . ſunt capicerii dicti Monaſterii ad faciendum ſuam vtilitatem.* Forte legendum *Longitudinibus cerei*, ſublata virgula.

LONGITVRNVS, Iohanni de Ianua, *diuturnus; Longiturnitas, Diuturnitas. Baruch. 4. cap. In Longiturnis diebus; et in III. cap. Vt ſcias vbi ſit Longiturnitas vitae; vel ſecundum aliam Literam: Ibi ſit Longiturna vita.* Occurrit vox *Longiturnus* apud Ebbonem in Vita S. Ottonis, to. 1 Iulii p. 438.

LONGIVIVAX, longaeuus, qui diu vixit, apud veterem Interpretem Iuuenalis Sat. 14. Hinc emendandus Laurentii Amalthea, vbi *Longiuacernina ſenectus.*

LONGOBARDI, V *Langobardi.*

LONGVA, lumbus, Gall. *Longe.* Charta Petri Abb. de Talamundo ann. 1366. *Item quod dictus aquerius de dicto caſtrato faciet octo fercula dumtaxat et de Longe bouis tria fercula tantum.* V. *Lonza.*

† LONGVANIMITAS, longinquitas, diuturnitas. Acta Mſ. diſſolutionis matrim. Lud. XII.

† LONGVELVS, longulus. Inuent. S. Capell. Pariſ.

LONGVS, procerus ſtatura, quomodo Ludouicus X. cognominatus eſt *Longus*, ob ſtaturae proceritatem, interdum *Magnus.* Gloſſ. Gr. Lat. μῆκος τοῦ ἀνθρώπου, *ſtatura, longitudo. Longitudo corporis*, apud Capitolinum in Maximinis duobus. Sidonius in Panegyr. Anthemii.

† LONIGA, *ſcobs. Planon, Prou.* in Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657.

LONZA. (1) Vox Italica, Lumbus, Gall. *Longe.* Bulla Alexandri III PP. an. 1179. apud Vghellum to. 1 Ital. Sacr. p. 572. LONGIA, dicitur in Miraculis B. Simonis Tudertini num. 37. V. *Longua.* (2) Hyaena. Acta SS. Iunii pag. 436. de S. Raynerio: *In ipſo deſerto reperit duas hyaenas, quas vulgus vocat Lonzas, leone velociores et audaciores.* (3) † Lorum, Gall. *Longe*, in Comput. Mſ. a. 1364. V. *Longia.*

LONZANVS, idem. Iac. de Vitriaco l. 3. Hiſt. Orient. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 279.

† LOOB

† LOOD, ſemiuncia, Germ. Loth, in Suppl. ad Miraeum p. 206. V. *Lodis* et *Loto*.

LOPA. Charta Rudeſindi Epiſcopi Dumienſis aerae 930. apud Anton. de Yepez, in Chronico Ord. S. Benedicti tom. 5. *Concedimus etiam phialas argenteas Franciſcas 2. ſeparia exaurata, Lopas exauratas cum coopertoriis 2. litones 2. ſtalas exauratas 6. etc.*

LOPADIVM, f. fruſtum, ſegmentum, Gall. *Lopin*, a *Lobinus*, diminut. vocis *Lobus*, vt Nicottus affirmat. Acta apocrypha S. Eleutherii Epiſc. et Mart. to. 2. April. pag. 530. *Ne iram Deorum incurras, et quaſi vnum Lopadium in iſta ſartagine exfrigaris.* Ariſtophani λοπάδιον eſt parua patella: quod loco relato non videtur conuenire.

† LOPES CONNI, trutinae ſpecies, in Ch. Aureliac. a. 1358.

† LOPPA, LOVPA, gemma imperfecta, a Gall. *Louppe*. *Sex Loppae ſaphirorum*, in Inuent. Mſ. a. 1363. *Sex Loupae ſaphireae*, in alio a. 1376.

LOPPARE, tondere, reſecare, amputare, vox Anglica, *to Lop*, Modus tenendi hundredum p. 124.

LOQVACITARE, garrire, σπερμολογεῖν, in Onomaſtico.

LOQVACITAS. (1) Vſus vocis, facultas loquendi. Lib. 2. Miraculor. S. Richarii c. 14. (2) Eloquentia, facundia. Abbo in Praefatiuncula ſermonibus ſelectis praefixa, to. 9. Spicil. Acher. p. 79.

LOQVATICVM, ἐκδόχιμον, in Gloſſ. Graec. Lat. MS. Edit. *Locatitium* praefert.

LOQVELA, IC. Anglis et Cowello, idem eſt, quod placitum, cauſa, aut cauſae proſecutio iudicialis, actio iuris. Charta Regis Ricardi I. apud Radulfum de Diceto an. 1196. *De loquela verſus Dominum Regem Francorum, ſcilicet de quietatione Clericorum et Laicorum, ſermonem habeatis cum eo.* Ita *Loqui*, pro litem mouere, in Legibus Henrici I. cap. 65. 42. 74. LOQVELA PRIVATVS, qui in extremis eſt, nec loqui poteſt, *qui a perdu la parole*, in Hiſtoria Cortuſior. lib. 8. c. 1. Gloſſ. Lat. Gr. *Loquela*, λαλιά.

LOQVERICIVM. Antiquae definitiones Ordinis Ciſtercenſis diſtinct. 15. c. 2. *Nulla quoque Monialis loquatur cum aliquo niſi per feneſtram bene et ſpiſſe ferratam, vel Loquericium modo ſimili praeparatum, etc.* vbi legendum forte *Loquerium*, ex Lat. loqui: ſic enim etiamnum *Parloirs* dicuntur eiuſmodi clatratae feneſtrae. Perperam omnino *Loquirium* habetur in Statutis eiuſdem Ordinis ann. 1242. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1378. V. *Locutorium*.

LOQVERIVM, Gall. *Loyer*, V. *Logerium*.

LOQVVTORIVM, V. ſupra *Locutorium*.

LORA, potionis mellitae genus, Coelio Aureliano lib. 3. V. Iacobum Cardinal. Papienſem Ep. 554. et Cuiac. lib. 11. Obſeru. c. 30.

LORAMENTVM, *ligamentum*, in Gloſſ. Arabico-Lat. Auctor Mamotrecti ad c. 22. Eccleſiaſt. *Loramentum, i. concatenatio lignorum quae ſolet fieri in fundamentis aedificiorum.* Io. de Ianua: *Loramenta dicuntur, plura lora, vel laquearia, vel in parietibus tabulae, vel aliqua ligna quae nectuntur.*

LORANDRVM, arbor ſimilis foliis Lauri, vt dictum in *Arodandrum*.

LORANVM, LORENVM, ſeu LORENVS, lorum, habena, *Lorain*, ſcriptoribus Gallicis. Diarium Theſauri Regii an. 1299. 5. Febr. *Pro ſabutis, Lorenis, paleffridis, et aliis neceſſariis ad equitandum, etc.* Areſtum Parlamenti Pariſ. an. 1321. *Item Lorenos garnitos de ſerico, ſeminatos de boutonis et camahelis pretii 20. ſol.* Rotulus computi an. 1255. apud D. Bruſſel to. 1. de Feudorum vſu p. 470. *Pro loranis, coffris, Lemonicenſi tela, XXVII. equis palefridis, carro, etc.* Sic lego, non vt Cl. Editor *Lorenis coffris*, ſublata virgula; quae lectio, ſi bene aſſerta, de *coffris* ſeu arcis certa ratione loris conſtrictis, videtur intelligenda. LOREA BVRSA, in Computo an. 1333. to. 2. Hiſt. Dalph. p. 285. *Item pro vna burſa Lorea*

pro portanda targia Domini H. ſ. VI. d. Vienn. Habetur *Loreus funis* apud Catonem c. 12.

LORARIVS, *tortor*, Vgutioni. Addit Ioh. de Ianua, *qui ſeruis vendendis praeeſt*. Gellius lib. 10. cap. 3. *Hi ſequebantur magiſtratus, tanquam in ſcenicis fabulis Lorarii, et quos erant iuſſi vinciebant, aut verberabant.* Lictores et tortores a *Loris*, quibus reos conſtringebant, dicti *Lorarii*.

LORCVM, pro *Lorum*, V. in *Cacurba*.

LORDICARE, dorſo incuruato incedere, ex Gr. λορδὸς, incuruatus, ligno innixus, corpore pendens. Regula Magiſtri c. 1.

LORENVM, LOREVS, V. in *Loranum*.

LORETHARE dicitur de arietino clamore, apud Vgutionem. V. *Baulare*.

LORICA. (1) Militum, quos Galli *Chevaliers* dicunt, armatura maculis ferreis contexta. Gloſſ. Lat. Gall. *Lorica*, *Haubert*; *Loricatus*, *Veſtu de Haubert*. Auitus lib. 5. Poem.

Hi Loricarum quaſſo ſub tegmine gaudent,
Intexit creber ſibimet quas circulus haerens.

Maxime vero vſurpatur pro ipſo Milite loricato. Helmodus lib. 2. c. 13. *Cum mille, vt aiunt, Loricis venit Aldenburg*, etc. Lex Angliorum et Werinor. tit. 6. § 5. *Ad quem hereditas terrae peruenerit, ad illum veſtis bellica, id eſt, Lorica, et vltio proximi, et ſolutio leudis debet pertinere.* LORICAE MVRORVM, *Pauimentorum*, voces Vitruuio et aliis notae. Vetus Inſcriptio: *Podium cum Lorica aditum vinum fecit.* LORICA GALIVERTI MEDICI, prouerbium apud Ratherium Veronenſem in Qualitatis coniectura pag. 207. cuius notionem nondum ſum aſſecutus. LORICVS, pro *Lorica*, apud Labbeum to. 2. Miſcellan. pag. 554 *Fuit etiam vnus Loricus in pretio valde bonus, et vnus caballus.* Niſi legendum ſit *boricus*, vel *buricus*. V. ibi. † LORICVLA, in Ch. Mſ. (2) † Pars molendini. Reparat. factae in Seneſcal. Carcaſſ. *Pro faciendo et ponendo in dicto molendino - - vnam loricam.*

LORICALE, quod vulgo Galli *Habergeon* vocabant. Libertates villae de Monero an. 1269. apud Thaumaſſerium in Conſuetud. localib. Biturigenſ. c. 65. V. *Halsberga*, et *Lorica*.

LORICARE, lorica munire, θωρακίζω, in Gloſſar. Graec. Lat. Architectis eſt tectorio, cruſta, corio inducere. V. Scriptorem veterem de re Architectonica cap. 19. leg. 79. D. de Verb. ſignific. Philandrum ad Vitruuium lib. 7. c. 1. et alios.

LORICARIVS, loricarum confector, θωρακοποιός, in eodem Gloſſario. LORICIFER, θωρακοφόρος, ibid.

LORICATVS. (1) Vel LVRICATVS. Donatio facta Eccleſiae Cornutianae edita a Suarezio: *Item aliam holoſericam Luricatam.* Infra: *Vela Loricata melino porphyra vncinata duo.* (2) LORICATI, dicti Monachi ſanctioris vitae, qui pro *mortificatione*, vt vocant, loricam ferream iugiter ad cutem induebant, nec pro quauis neceſſitate deponebant.

LORICVLA, περίβολος, munimentum, quod vrbium obſeſſores vltra ictum teli aedificant, etc. S. Hieronymus in c. 26. Eſaiae. V. in *Lorica* 1.

LORICIFER, V. *Loricarius*.

LORICVS, V. in *Lorica*.

† LORILARDVM, haſtile, ſpiculum. Litt. remiſſ. Mſ. a. 1415.

† LORIPIPIVM, *poulaine*, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7684. V. *Liripipium*.

LORIVM, mendoſe pro *Corium*, in Libertatibus Moirenci ann. 1164. et 1209. edit. Pariſ. p. 18.

LORMARIVS, Gall. *Lormier*, faber minutorum operum ferrariorum vel aeneorum, quae inſeruiunt frenis, ephippiis et aliis huiuſmodi. *Lormariorum magiſtrorum* titulo in ſuis litteris donantur ephippiorum, calcarium et clauorum artifices, inter quos, cum nonnulla ſit neceſſitudo, non ſemel excitatae lites, quae variis ſupremi Senatus decretis fuerunt compoſitae. Arreſta duo primum an. 1304. alterum an. 1321. refert Lobinellus in ſuo Gloſſario to. 3.

to. 3. Hiſt. Pariſ. vbi paſſim occurrit vox *Lormarii* expoſita notione. Vnde vero *Lormarii* dicti eiuſmodi operum artifices, vide in *Merus*.

LORPES, pro *Loripes*, qui tortum habet pedem inſtar lori, V. *Eripes*.

LORRA. Charta Guidonis Epiſcopi Lingon. an. 1267. apud Rouerium: *Quod in tota riparia piſcationem habeant cum rete, Lorra, et artificiis, ſeu ingeniis piſcatoriis quibuscunque.* Ita in alia anni 1235. In Charta vero vernacula Theobaldi Regis Nauarrae, qua firmatur praedicta Charta: *Retiennent encore la peſcheri de la riviere a Loerre, et a tous engins, tant comme l'Abbe ſera en la ville.* Vbi Rouerius *Loerre*, idem eſſe cenſet, quod in aucupio *Leurre:* hacque voce intelligi piſcationem, quae fit per ineſcationem piſcium per offas ſoporiferas et medicatas, quam etiamnum hodie Armoricis *Livrée* dici auctor eſt. V. *Loyrum*.

† LORRIA, i. q. *Lorra*, in Ch. Mſ. a. 1208.

LORUM. (1) Veſtis Imperatoriae et Conſularis ſpecies. Anaſtaſius ex Cod. MS Mazarino p. 12. et 255. vbi de Donatione Conſtantini M. *Deinde diadema, videlicet coronam capitis nominis noſtri, ſimulque Phrygium, nec non et ſuperhumerale, videlicet Lorum, quod Imperiale circumdare aſſolet collum.* Quid ſit *Lorum*, ſeu λῶρον, quiuis deprehendet ex Diptychis Conſularibus Compendienſi, Bituricenſi, et Leodienſi, apud Sirmond. et Wilthemium, et ex numiſmatibus poſteriorum Imperatorum, maxime Mauricii, in quibus effinguntur Imperatores et Conſules cum toga Imperatoria vel Conſulari, et faſcia deſuper, cuius pars a dextro humero, circa pectus ad pedes vſque deſcendit, eumdemque circumuoluens, ſiniſtrum humerum amplectitur, a circa dorſum delabens, rurſum a dextro latere pectus circumfundit, et infimam ſiniſtri brachii partem, qua manus coniungitur, inuoluit, reliqua faſciae parte retro pendula. (2) Forte percuſſio abſque ſanguinis effuſione, vt fit cum quis loris caeditur. Geſta Abbatum Lobienſ. tom. 6. Spicil. Acher. p. 603. *In Loris, in ſanguinis fuſura, in manumiſſuris, in licentia maritandi, in mortua manu, nihil debet habere Aduocatus, niſi etc.*

† LOSA, tegulae ſpecies, later quadratus. Stat. Moneis-reg.

† LOSENGINA, LOZENGIA, teſſella ſcutaria, Gall. *Loſenge*. Inuent. S. Capell. Pariſ. a. 1363. Hinc LOZANGIATVS, in eod. Inuent.

LOSINGA. Ioannes Brompton. pag. 991. *Herbertus Loſynga, id eſt, adulator, Epiſcopatum de Tedfordia emit a Rege.* De hoc Herberto verſus aliquot exſtant apud Godwin. in Epiſcopis Norwicenſibus:

Surgit in Eccleſia monſtrum genitore Loſinga.

Eſt autem *Loſinga*, vox Gallica *Loſenge*, adulatio, ſeu falſa laus: quippe Galli *los*, dicebant pro laude. Hinc *los et ventes*, laudimia etiamnum appellantur, vt ſuo loco docemus. LOZANIA, vox eiuſdem originis, Hiſp. *Loçania*, illuſio, dolus, in Teſtamento Ramiri Regis ann. 1059. apud Morettum Antiq. Nauar. p. 589. V. *Lauſenga*.

LOSSA, idem, vt videtur, quod alias Hiſpanis *Loza*, vas fictile. Inuentarium Barcinon. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. *Septem dolia, IV. cupos, et VIII. caſſia de vino, II. tripodes, II. aſters, et II. Loſſas, et I. camiſele.* Eburonibus *Louſſe*, cochlear maius.

LOSYNGA, V. *Loſinga*.

LOT, LOTTVM, ſors, Anglo-Saxonibus *Hlot*, Germanis Loß, Gall. *Lot*, tributum, cenſus, quem quis tenetur praeſtare vel pro capite, vel pro fundo aut mercibus. Statuta Willelmi Nothi: *Omnis Francigena qui tempore Edwardi propinqui noſtri fuit in Anglia particeps conſuetudinem Anglorum, quod dicunt* Anehlod *et* anſcote, *perſoluatur ſecundum legem Anglorum.* Charta Stephani Regis Angl. ann. 1159. in Monaſtico Anglic. to. 1. p. 779. *Clamo quietum eis in perpetuum manerium illud quod ſe pro vna hida defendebat, quietum dico et liberum de ſcotto et Lotto, et geldo et danegeldo, etc.* *Lot* vel

Loth, quod Rex Angliae percipiebat ex plumbi fodinis ſitis in territorio regio, erat decimum tertium vas, vti patet ex duobus Inſtrumentis a Thoma *Blount* laudatis in Nomolexico.

† LOTA, Gall. *Lot.* Gloſſ. vet. Cod. reg. 7613. *Squilla, genus piſcis delicati; haec vulgo Lota dicitur.*

LOTGIA, V. *Logia* in *Logium.*

LOTH, vt ſupra *Lot.* Tabular. Rothon.

† LOTHICA, pars, portio, Gall. *Lot.* Ch. Mſ. Caroli IV. a. 1327. V. *Lothum.*

LOTHO, V. mox *Loto.*

LOTHOSELA, piſcatoribus Maſſil. ſpecies veneni necandis piſcibus. Charta Maſſil. an. 1306. *Piſces cum tays, Lothoſela et alio veneno, ſive poiſono in mari occidunt .... cauſſa tayſſandi ſive toxicandi piſces ... toxicanda vel Lothoſelandi piſces.*

LOTHVM. (1) Portio, Germ. Loß, Gall. *Lot.* Charta an. 1271. ex Archiuo B. M. de Bono-nuncio Rotomag. V. *Lot.* (2) Menſura liquidorum. Charta Curiae Sueſſion. an. 1261. *Item tres ſextarios vineae vno Lotho minus.* Pro *vineae* leg. forte *vini*, niſi *tres ſextarii vineae* ſint vinea, vnde totidem ſextarii vini cenſualis percipiebantur. *Lothum vini*, in Litteris an. 1352. tom. 4. Ordinat. Reg. p. 114. *Super quolibet Lotho vini, ſingulam pictauinam.* V. *Lotum.*

LOTHVS, idem, vt videtur, quod ſupra *Lot*, cenſus, tributum. Polyptyc. Fiſcamn. an. 1235. *Item tenet tres acras, ſed nihil reddit propter Lothos datos Eccleſiae Fiſcamenſi.*

† LOTIVM, aqua, vnde aliquid lauatum eſt. Acta SS. t. 1. Iun. p. 476. V. *Lotura.*

LOTO, vel LOTHO, Germ. Loth, vt mox *Lotum*, ſemuncia, ſexta decima pars marcae, non quarta, vt habetur apud Ludewig. in Indice to. 1. Reliq. MSS. Schilterius in Gloſſario Teuton. *Mark, Marca, Portio argenti et auri, XVI. Loth.* Charta ann. 1270. apud eund. Ludewig. to. 1. p. 105. † LOCTO, in Comput. Mſ. a. 1278. V. *Lodix* et *Lood.*

† LOTONNVS, LOTTONVS, metallum ex cupro et cadmia compoſitum, Gall. *Leton.* Lit. offic. Senon. a. 1336. V. *Letonus.*

LOTORIVM, emiſſarium, vel locus vbi lauatur, Gallis *Laveir.* Necrologium FF. Minorum Siluaneſt. 11.

† LOTRA, pro *Lorra* vel *Lorria*, in Ch. Mſ. a. 1211.

LOTRICVM, LOTRITVM, lixiuia, Gallis *Leſſive.* Menotus Serm. fol. 54.

† LOTTA, vox Ital. lucta. Stat. crimin. Cuman.

LOTTONVS, V. *Lotonnus.*

LOTTVM, cenſus, tributum, V. *Lot.*

† LOTTVS, menſura liquidorum, Gall. *Lot.* Areſt. Mſ. a. 1532. V. *Lotum.*

LOTVM, et LOD, ſemuncia, dupondius, Germ. Loth. Charta Willelmi Caſtellani S. Audomari in Tabulario Monaſterii S. Bertini: *Porro gallinae quae ... debentur, ſub annua penſione quinque firtonum et vnius Loti redactae ſunt.* SEMILOTVM, apud Anonymum de Miraculis S. Thomae Cantuar. editum a Stephano c. 68. *Supra Semilotum calculorum ad inſtar arenae maxime emiſit.*

LOTVS, vt *Lotum*, liquidorum menſura, vulgo *Lot.* Deſcriptio bonorum domini de Eska ex Archiuo S. Audomari: *Debet habere foragium vini ... a quolibet dolio IV. Lotos.*

LOTVRA, aqua vnde aliquid lauatum eſt, Gall. *Laveure.* Acta SS. t. 2. Sept. p. 450. V. *Lotium.*

† LOTVS. (1) Schedarum ſortitio, Gall. *Loterie.* Stat. Genuenſ. l. 4. c. 17. (2) Quod domino feudi pro facultate alienandi feudum ſoluitur. Ch. Mſ. a. 1400. V. *Laudare 4.* (3) V. *Lotum.*

† LOVA, vox Ital. *Lupa*, machinae bellicae ſpecies. Murat. t. 2. Antiq. p. 474. V. *Lupus 2.*

LOVIA, pro *Lobia*, porticus, de quo ſupra. Chart. apud Ill. Fontaninum ad calcem antiquit. eiusd. vrbis p. 417.

LOUPA, V. *Loppa.*

LOUPVS, V. infra in *Lupus 2.*

† LOUVAGIVM, praeſtatio pro rei alicuius vſufructu. Areſt. Mſ. a. 1300.

LOYCA, pro *Logica*. Rolandinus Patau. de factis in Marchia Taruiſ. lib. 12. cap. 19.

LOYERVM, praemium, merces, Gall. *Loyer*. Sententia arbitralis an. 1303.

LOYESTAS. Obituarium MS. Eccleſiae Morin. fol 19. *Kal. Septembris. Hic Computus minutorum breuium et Loyeſtatum.* Vbi legendum videtur *Layetarum*, hoc eſt, capſarum ſeu ſchedarum, in quibus erant rationes accepti et expenſi. V. *Layeta* ſuo loco.

† LOYRA. Stat. ciuit. Aſtae: *Omnes vendentes vinum in groſſo, quod vinum appellatur vinum mixtum, ſine Loyram.*

LOYRVM, eſca, ſeu *plumatile lorum*, vt vocatur a Thuano, quo aues rapaces reuocantur. ex Gallico *Leurre*, quod id *Loro* religetur: vnde accipitres et falcones *Oiſeaux de leurre* dicuntur. Fridericus II. Imp. lib. 2. de Arte venandi, in Prologo: *Loyrum carnibus, et ſine carnibus, et alia cum quibus reuocantur ad homines.* V. *Lorra* et *Logres*.

LOYS, ſpecies lapidis. Viſitatio Theſaurariae ſancti Pauli Londinenſis an. 1295. *Vnum ſupetaltare de Loys.* Idem videtur quod *litium*, de qua voce ſupra.

LOZ, vt ſupra *Los*, cenſus, tributum. Codex MS. reddituum Epiſcopatus Autiſſiod.

LOZA. Regimina Paduae apud Murator. tom. 8. col. 379 *Hoc anno* (1200) *Loza communis Paduae facta fuit.* Idem videtur quod *Logia*, de qua voce in *Logium*.

† LOZAMENTVM, aedes, domus, ap. Murat. t. 19. p. 848. V. *Logium* 3.

LOZANGIATVS, V. *Loſengina*.

LOZANIA, illuſio, V. in *Loſinga*.

LOZENGIA, rhombus, quadratum duos habens angulos acutos et duos obtuſos, Gall. *Loſange* vel *Loſenge*. Inuentarium Eccleſiae Nouiom. an. 1419. Varias afferunt originationes, quas videre potes apud Menagium, et in Dictionario vniuerſali Triuoltiano. Magis arridet Hiſpanicum *Loſas*, vel Italicum *Loſa*, latae quadratus, quod huius figuram referant *Lozengiae*. V. *Loſengina*.

LOZINGA, eadem notione. V. in *Gobonatus*.

† LOZTA, vectigal, tributum. Ch. Mſ. a. 1165. V. in *Leudis*.

† LUAIGE, locus vacuus domui aedificundae aptus. Ch. a. 1236. to. 1. Annal. Praemonſtr. Prob. p. 618. V. *Luega*.

LUBELLUM, *per diminutionem dictum a globo corrupte, quaſi globellum.* Papias.

† LUBELLVS, *Barbeil*, in Gloſſ. Lat. Gall. a. 1352.

† LUBERNA, Panthera, in Ordinat. ſuper artif. Pariſ.

LUBIA, pluuia, Hiſpan. *Lluvia.* Sicardus Epiſc. Cremon. to. 7. Muratorii col. 626.

LUBINA, pro *Labina*, V. in *Lauina*.

† LUBINUS, *pois Lombar*, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 4120.

LUBITUS, vt Libitum. *Pro ipſorum Lubitu*, in Diplomate ann. 1535. apud Ludewig. to. 5. p. 598.

LUBRICA, *vallum, imo foſſa.* Gloſſ. Iſid. In Excerptis, *Vallum ſine foſſa.* Hinc La Cerda emendandum cenſet, *Ludicrum vallum, ſine foſſa.* Ita Graeuius.

LUBRICAMENTVM, V. mox in *Lubricus*.

LUBRICARE, vacillare, in Actis SS. Iunii to. 3. pag. 630. de S. Eliſabetha Schonaug. Alias *Lubricare* eſt Lubricum efficere, vt apud Iuuenalem.

LUBRICE, effuſe, prodige. Chronic. Farfenſe apud Murator. to. 2. part. 2. col. 571.

† LUBRICOSE, verboſe, effuſe. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1356.

LUBRICVM, *lutum cum labina*, in Gloſſis Iſidori. V. ſupra vocem *Lauina*. † LUBRICVM CARNIS, ſtuprum, t. 4. Ordin. reg. Franc. p. 671.

LUBRICUS, impudicus, ſalax, Gallis, *Lubrique*. Iohannes de S. Victore, de Aduerſitate proſperitatis c. 2. *Eſt enim velut meretrix . . . quae lubricos et infames quoſque paraſitos ad ſuum amorem . . . . allicit.* Papias: *Lubrica, lena, meretrix. Lubri-*

Lubricamentum, lubricitas, vtitur Stephanus Africanus in vita S. Amatoris num. 16.

LUBRUM, Papiae, *raſile lignum*, V. *Interraſilis*.

LUCA. Decreta Stephani Regis Hungar. lib. 2. c. 10. *Si quis in ſexta feria, ab omni Chriſtianitate obſeruata carnem manducauerit, per vnam hebdomadam Lucae incluſus ieiunet.* Ad marg. *tenebris*. Forte vox haec carcerem ſonat.

LUCANAR. (1) *Fouea in luco.* Vgutioni. (2) † *Foramen in domo*, Gall. *Lazier*, in Gloſſar. Gall. Cod. 521. V. *Luquerna*.

LUCANUM, f. idem quod *Lucerna*, quae mox recenſetur inter miniſteria ſacra. Necrologium Remenſe: *Petrus Clericus, qui dedit Lucanum S. Mariae.* Laurentius in Amalthea; *Lucanum, quod pertinet ad lucem.*

LUCANUS, aurora. *Lucanus, ſplendor matutinus*, in Amalthea. Vita S. Pamphili Epiſc. Sulmon. to. 3. Aprilis pag. 586. *Contra ſtatuta noſtra Dominicis diebus ante Lucanum te Miſſas celebrare.*

† LUCAR, *lucus aptus. vel vectigal, vel aes, quod ex lucis contrahitur*, in vet. Gloſſ. Cod. 7613. *Lucarius, hoc Lucar, aris, quod ſit videlicet pretium* (balnei), *Banhiar*, Prou. Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657. V. *Luchar*.

LUCARDILLUS, ſpecies carduelis, Ital. *Lucarino* vel *Luganello*, Gall. *Tarin*, Θραυπίς. Computus an. 1333. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 279. *Item, apud Nicziam pro quadam aue, quae vocatur Lucardillus, taren. VI.*

LUCARIDIS, V. *Lucaudis*.

LUCARIUS. (1) Luci vel ſiluae cuſtos. Miracula S. Opportunae n. 16. V. *Lucar*. (2) Θωρακοποιὸς, *armorum* (Thoracum) *faber*, in Supplemento Antiquarii.

† LUCATUS, moneta Lucenſis, Gall. *Lucquois*. Ch. MS. a. 1386.

† LUCAUDIS vel LUCARIDES, *apud Auicennam eſt lapis Aegyptius quo fullones vtuntur ad dealbationem pannorum.* Gloſſ. med. Simon. Ianuenſ.

† LUCCA, ludi genus. Stat. S. Flori MS. *Ad aleas et taxillos, vel etiam cum laicis ad Luccas ludere mitte, vel ludis huiusmodi intereſſe.*

† LUCELLUM, *lo picolo guadagno*, in Gloſſ. Lat. Ital. MS.

LUCELLUS. (1) Feretrum, Gall. *Luſel*, V. in *Loculus*. (2) † Pro libellus, charta qua praedium in emphyteuſim conceditur, in Chartul. Rauennat.

LUCENNA, *aereorum armorum ſplendor*, Papiae MS. Edit. habet *Lucerna*.

LUCENSIS, ſpecies monetae, ſic dicta ab Italiae vrbe Luca. Bulla Nicolai IV. PP. de cenſibus Eccleſiae Rom. apud Marten. to. 2. Ampliſſ. Collect. col. 1303.

LUCERENSIS, LUCERIS, V. *Lucereris*.

LUCERIUS, Ζεὺς, *Iupiter*. Supplem. Antiqu. Lege *Lucetius*. Feſtus: *Lucetium Iouem appellabant, quod eum lucis eſſe cauſſam credebant.*

LUCERNA. (1) *Genus cotullae*, in Gloſſis Iſidori; ſed legendum *Lacerna*. (2) Feneſtra, ſed proprie ea quae in domus tecto eſt. *Luterne*, in Conſuetud. Remenſi art. 379. Libertates conceſſae vrbi Barcinonenſi a Petro Rege Arag. an. 1283. MSS. (3) LUCERNA BOETA. Synodus Exonienſis an. 1287. c. 12. vbi de Miniſteriis ſacris: *Campanella deferenda ad infirmos, et ad eleuationem Corporis Chriſti: Lucerna boita, campanellae ad mortuos, etc.* Vbi *Lucerna boëta*, ea eſt, ni fallor, quae in maiori pyxide, forte vitrea, quam *boitam* Galli dicunt accenſa includitur, ne, dum in plateis effertur, extinguatur. V. *Boëta*. LUCERNAE, inter miniſteria ſacra. Charta Gennadii Epiſcopi Aſtoricenſis aerae 953. apud Anton. de Yepes, tom. 4. *Vaſa autem altaris calicem argenteum cum patena, et coronam, ſignum, crucem, et Lucernam aeream.* V. *Abſconſa*. (4) LUCERNAE, oculi. Charta aerae 979. apud Anton. de Yepez in Chron. Ord. S. Benedicti tom. 5. *In primis ſit a Domino maledictus, et . . . arreptus a Diabolo currat, et a fronte Lucernis careat, Giſi lepra ſit percuſſus, etc.*

LUCERNARIA. (1) Eadem notione qua *Lucerna* 2. Geruaſius Tilleberienſis MS. in Otiis Imperialib. part. I. (2) Herba, verbaſcum, apud Marcellum Empiricum c. 20.

LUCERNARIUM. (1) Papiae, *Candelabrum*: Vgutioni: *Candelabrum quod ſuſtinet lucernam.* (2) Officium veſpertinarum precum, quod veſpere occaſo ſole peragi ſolet, quando ſcilicet accenduntur lucernae. Officium ipſum *Lucernarem horam* vocat Caſſianus lib. 3. de Inſtitut. c. 3. *Lucernariam deuotionem*, Vranius Presbyter de obitu S. Paulini Epiſcopi Nolenſis: *Lucernariam* nude, Regula Magiſtri cap. 34. 36. 41. 44. et ſeq. *Lucernarium* S. Auguſtinus in Regula Canonicor. (3) Alia notione in Bulla Benedicti IX. PP. an. 1033. in Italia ſacra pag. 119. *Et inde per limitem, et per viam et Lucernaria quae ſunt in eodem limite.*

LUCERNARIUS. (1) λυχνοῦχος, *qui tenet lucernam*, apud Martinium in Lexico. *Lucernarius*, adiect. *Ad lucernam pertinens*, apud eumdem. (2) † Qui ad *Lucernarium* ſeu officium veſpertinarum precum praeeſt, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 876. V. *Lucernarium* 2.

LUCERNATUS, lucernis illuſtratus. Tertull. lib. 2. ad vxorem c. 6.

LUCERNULA, parua lucerna, apud S. Hieronym. ſub finem Epiſtolae 47. de vitando ſuſpecto contubernio.

LUCEUS, LUTEUS, LUTIUS, piſcis quem *Lucium* Latini vocant, apud Michaelem Scotum lib. 4. menſae philoſophicae c. 6. 28. 31.

† LUCHA, vox Hiſp. lucta, luctatio, Gall. *Lutte*, t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 143.

† LUCHAR, locus lauationi commodus. Ch. Guil. comit. Pontiu. V. *Lucar*.

LUCHETUM, ſera catenaria, Ital. *Luchetto*, Gall. *Cadenas*. Translatio S. Iuuenalis Epiſc. Narnienſis, to. 1. Maii p. 400.

LUCIA, animalis genus, quod facile praerupta aſcendit. Hiſt. Cortuſiorum apud Murat. to. 12. col. 809. *Videntes ergo Paduani praedicti dominum Canem equum aſcendiſſe et omnes milites ſuos vigoroſe pertranſire et aſcendere ripam, quam prius non putaſſent Lucias aut muſcipulas facere poſſe, etc.*

LUCIALIS, V. *Lucius*.

LUCIBILIS, *aptus vt luceat*, Iohanni de Ianua. Vtitur Seruius ad lib. 6. Aeneid.

LUCIBRUM, Gall. *Lumiere au chandelle a veiller de nuit, ou Chouleil, ou Engeſſe, Britannice Creuſeul.* Ita Catholicon Armoricum. Lud. le Pelletier pro *Creuſeul* ſcribit *Cleuzeur* aut *Cleuzer*, in ſuo Dictionario Britan. necdum edito, vbi etiam addit vocem *Chouloil* inter Aremoricas numerari poſſe, ſi ſcribatur *Goulou*, i. e. Candela, luminare. V. *Lucubrum*.

† LUCICOMUS, ſolis epitheton, t. 6. Coll. Hiſt. Fr. p. 324.

LUCIDABILIS, laudabilis, glorioſus. Abdicatio Clementis VIII. PP. dicti an. 1429. inter Concilia Hiſpan. tom. 3. p. 648.

LUCIDARE, *lucidum facere, aperire, exponere, declarare, manifeſtare*, Iohanni de Ianua.

LUCIDARIUS, *ſiue Elucidarius, liber in quo multa elucidantur.* Vgutio. Ioh. de Ianua praefert *Lucidarium*: hinc in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm. *Lucidarium, Lucidaire, un livre.*

LUCIFICARE, lucem facere, illuſtrare. Vett. Gloſſae apud Voſſium: *Lucifico*, φωτίζω.

LUCIFLUUS, fluens luce. Prudentius Pſych. v. 625. edit. Weitz.

† LUCIFUGA, *auis quaedam, Freſaie Gallice*, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 521.

† LUCIGNIVOLUS, ellychnium, Ital. *Lucigniuolo*. Stat. ant. Florent. V. *Lichnius*.

LUCILLI, γλωσσόκομοι, *Loculi.* Supplem. Antiq.

LUCINA (1) Dies, ni fallor, a luce ſic dicta: vnde et Lucina Dea nomen habet, vt notum eſt. Agnellus in Vita S. Maximiani Epiſc. apud Murator. to. 2. p. 106. col. 2. *Tunc iuſſu Pontificis noctu vna tanta allata ſunt omnia paramenta, calces et latercula, petras . . . quanta vix in vndecim Lucinis laborare potuerant.* (2) Di-

(2) Diurnus Romanus c. 7. num. 17. *Sed diſpenſator qui pro tempore fuerit; in eadem venerabili diaconia, id eſt quando Lucina perficitur, in eadem diaconia pro remiſſione peccatorum noſtrorum omnes diaconites et pauperes Chriſti, qui ibidem conueniunt, Kyrie eleiſon exclamare ſtudeant.* Vbi forte leg. *Litania:* vel potius *Lucerna*, aut *Lucernarium*, officium ſcilicet veſpertinum, de quo ſupra: niſi *Lucina* idem ſonet.

LUCINARE, *ſuadere*. Papias. Addit Io. de Ianua, *vel quaſi Luci vicinare* Gloſſar. Sangerm. MS. num. 501. *Lucinantes*, *ſuadentes*.

LUCINIUM. Gloſſarium Camberonenſe: *Lucinium dicitur illud quod de licino candelae ardentis in fumo extinguitur.* Io. de Ianua: *Lucinium, Cincendela lucernae, quod det lumen, et dicitur a luce.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman. *Lucinium*, *Meche de lumiere*. V. *Lichinus* et *Licinium*.

LUCINOSUS, et LUCINUS, *Φωτεινὸς*, *lucidus*, in Supplemento Antiquarii.

LUCISATOR, auctor lucis, Prudentio.

LUCIUM, *οὖρος*, in Gloſſis Lat. Graec. Sangerm. MSS. Ventus ſecundus.

LUCIUS, LUCIALIS, Κτεάν, apud veterem Interpret. Moſchionis c. 41. Imus venter.

LUCRARI. (1) Arare *Lucrari cum carrucis*, in Charta an. 1117. apud Lobinellum tom. 2. Hiſt. Britann. col. 290. *Lucrabiles terrae*, arabiles, cultae, in Charta an. 1236. tom. 1. Chartularii S. Vandreg. p. 51. et in Hiſtor. MS. Monaſterii Becc. p. 469. V. *Gagnagium*. (2) † Nummos ponere in fenore. Teſtam. Mſ. a. 1305. Hinc *lucrari animam ſuam* dicebantur, qui ſalutis ſuae intuitu bona eccleſiis conferebant, ap. Oefel. t. 2. Script. Bauar. p. 38.

LUCRATURA, redditus terrae *Lucrabilis* ſeu cultae. Charta an. 1185. ex Tabulario Corbeienſi.

LUCRETIA SALTATIO, V. *Paduana*.

LUCRIDUCERE, lucro apponere, in lucro deputare, Tertulliano lib. 5. adu. Marc. c. 20.

† LUCRIFACTUS, pecunia acquiſitum. Ch. a. 1162. t. 2. Hiſt. Occit. p. 591.

LUCRIFICARE, lucrifacere, apud eundem Tertullianum de Praeſcript. c. 24.

LUCRIHABITUS, qui victus eſt et manus dedit. Tertulliano de Corona Militis c. 11.

† LUCRUM. (1) Redditus terrae *lucrabilis* ſeu cultae. Ch. a. 1056. t. 11. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 225. V. *Lucratura*. (2) Mulcta iudiciaria V. *Perlucrum*. (3) LUCRUM DONATIONIS, V. in *Anteſactum*.

LUCTATORIUM, *vbi luctatores meditantur*, vt eſt in Gloſſis Arabico-Latinis. Legendum forte *peditant*, vel *militant*.

† LUCTATUS, pro praemio luctae aſſignatus. Comput. a. 1372. t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 318.

LUCTIVAGUS, moeſtus, luctuoſus. Stephanus Africanus in Vita S. Amatoris n. 31.

LUCTUARE, *Flere*. Iohanni de Ianua.

LUCTUOSA. (1) Vt definit Garſias de expenſis et meliorationibus cap. 9. de ſumptibus, qui conſequuntur funus, n. 2. *Eſt onus illud luctuoſum in Hiſpania, quod ſoluitur domino e bonis vaſalli demortui, inueterata conſuetudine, veſtis ſcilicet, bos, aut mula, vel equus.* V. *Abbadia* 1. et *Heriotum*. (2) Hereditas defuncti. Dadila in Teſtamento, quod laudat Mabillonius p. 615. Diplom. et to. 2. Annal. Benedict. ad ann. 813. pag. 406.

LUCTUOSUM, eadem notione. Charta Chrotildis ann. 670. apud Mabill. Diplom. pag. 468. *Trado atque tranſfundo* (Parthenoni B. M. apud Brogarias in pago Stampenſi) *duas partes de ipſa villa, tam ex Luctuoſo quam vndique ad nos peruenit.*

LUCUBLANDUS, *i. lucens blande*, Io. de Ianua.

† LUCUBRATIO, aurora, in Act. SS. t. 2. Apr. p. 57. *Lugubrea*, *mane*, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 521.

† LUCUBROS, *eſt herba lucernalis, eo quod apta ſit ad lumina accendenda, quam Latini bethaſtum vocant.* Gloſſ. med. Sim. Ianuenſ.

LUCU-

LUCUBRUM, *dictum quod luceat in umbra; eſt enim medicus ignis qui ſolet ex tenui ſtupa ceraque formari*, apud Papiam. Ioh. de Ianua: *Lucubrum, Modicum lumen, vel modicus ignis, etc.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Lucubrum, Lumiere ou chandele pour veiller.* V. *Lucibrum* et Theſaurum Fabri.

LUCULENSIS MONETA, apud Albertum Aquenſ. lib. 3. cap. 52. quam *Lucenſem* vocat lib. 4. cap. 34. et lib. 8. cap. 21. vt et Reimundus *de Agiles* pag. 165. *Lucae* nempe in Italia vrbis notiſſimae V. *Lucenſis*.

LUCULENTIA, ſplendor, nitor. Arnob. lib. 3. adu. Gentes: *Verborum Luculentias ſumere a Cicerone.* Pro munditia ſumit Vegetius lib. 3. Mulomed.

LUCULLEUM MARMOR, *naſcitur in Chio inſula, cui Lucullus Conſul nomen dedit, qui delectatus illo primum Romam inuexit, ſolumque pene hoc marmor ab amatore nomen accepit.* Iſid. lib. 16. Orig. cap. 5. et ex eo Ioh. de Ianua, qui ſcribit *Luculentum.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Lucullenm, Une maniere de marbre blanc.*

LUCULLUS, V. *Lucellus* in *Loculus*.

LUCUS, lignum. Sigillum, ſeu Charta Philippi Regis Franciae ann. 1072. apud Marten. tom. 1. Ampliſſ. collect. col. 489. V. *Lucellus* in *Loculus*.

† **LUCUSTINUS**, *attactus*, in vet. Gloſſ. Cod. 7613.

LUDARIUS. (1) *Locus deceptorius, vbi quis cito labitur*, in Gloſſis Iſid. Viri docti emendant, *Lutoſus locus, etc.* (2) Vita S. Aidani Epiſc. Fernenſis in Hibernia n. 26. *Quidam leproſus petiit ab eo eleemoſynam, tunc Rex Ludarium caluum et fuluum dedit in eleemoſynam.* Occurrit ibi iterum. Oſulleuanus *veruecem* interpretatur.

LUDAS, *periurus*, in Legib. Hungar. Sambucus.

LUDATOR, *ſuper inſtrumenta muſica.* Gall. *Joueur d'inſtrumens*, in Charta Henrici VIII. Regis Angl. apud Rymer. tom. 14. pag. 703.

✠ **LUDERE**, habere rem cum muliere. Act. SS. t. 6. Aug. p. 502. V. *Iocare.*

LUDIARIA VESTIS, *hiſtrionica tunica.* Ita emendat Salmaſius in Gloſſis Iſid. At Pithoeanae, *Veſtis Ludiaria, hiſtrionica, leuis.* V. eundem Salmaſium ad Hiſtor. Aug. pag. 278.

LUDIBILIS, *aptus ludo vel ad ludendum*, Ioh. de Ianua.

LUDIBRIS, iocoſus. Vita S. Guthlaci tom. 2. pag. 46.

LUDIBUNDA, *adoleſcens*, apud Papiam.

LUDICES, *meretrices*, in Gloſſis Iſidori. Gloſſae antiquae MSS. *Ludices, ſagos.* Explicat Iſidorus lib. 19. cap. 26. *Ludices a ludis, id eſt, theatris, vocatas exiſtimant. Cum enim egrediebantur de ludi proſtibulo iuuenes, horum velamento tegebant capus et faciem, quia ſolebant erubeſcere qui lupanar introiſſent.* Cum in illo capite de ſtragulis agatur, vt recte adnotat Graeuius, ſatis patet *Lodices* intelligi, pro quo dixerunt tum temporis *Ludices*, decepti falſa etymologia *Ludices, veſtes a ludis theatri*, inquit Ioh. de Ianua Iſidorum ſecutus; ſed melius a *Lotum*, quia ſubinde eas lauari opus erat, deducit Voſſius, qui exiſtimat Iſidorum alluſiſſe ad illud Iuuenalis Satyra 6.

Ζωὴ καὶ ψυχὴ modo ſub Lodice relictis,
Vteris in turba.

Gloſſae Lat. Gall. Sangerm. *Ludix vetement de jeu.* Occurrit etiam *Ludix*, pro *Lodix*, Gall. *Loudier*, in Charta ann. 1500. apud D. Calmet tom. 3. Hiſt. Lothar. col. CCCXXXI. *Puluinaribus, baſſeghiis, linteaminibus, Ludicibus, copertoriis, etc.*

LUDICRA, *τὰ παίγνια, iocalia, Joyaux.* Lambertus Ardenſis: *Bellica arma, et equum, canes, et volucres, et quaecumque Ludicra habebat ſaecularia, erogauit.*

LUDIFICATORIUS, qui illudit, ac decipit, apud S. Auguſt. de Ciuitate Dei lib. II. cap. 46.

LUDILO, f. Lodix, Gall. *Loudier.* Deſcriptio cenſuum S. Emmerammi apud Pezium to. 1. Anecd. part. 3. col. 76. *Operantur IV. dies in hebdomada foeminae eorum trinae I. Ludilonem duae autem camiſilae, I. reddunt verniculi, toppos, 2.* V. *Ludices.*

LUDIMENTUM. Gloſſ. Graec. Lat. *παίγνιον*, *Luſorium*, *hic ludus*, *hic luſus*, *ludibrium*, *ludimentum*. Infra *παίδια*, *τὸ παίγνιον*, *Luſus*, *hoc Ludimentum*.

† LUDIPES, ludi genus, in quo pila pede propulſatur; vnde LUDIPEDIRE, et LUDIPILARE. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1354. V. *Choulla*.

LUDIS. Vetus Charta apud Vghell. tom. 5. pag. 1538. *Eccleſia beati Petri quae ponitur inter duos Ludes.* Infra: *Caſa terrina, cubucelas 2. et pergula inter duos Ludes.*

LUDIUM. Charta Pipini Regis anni 763. tom. 1. Hiſt. Lotharingiae col. 280. *Praecipimus vt nulla praeiudicia atque grauamina a nullo Epiſcoporum vel ſaecularium inferantur, et haeredes noſtri per nullas artes cum Ludium etc.* Legendum videtur *per nullas artes conludium*: ſeu dolum. V. *Conludium*.

LUDIX, pro *Lodix*, V. *Ludicet.*

LUDRIA, lutra, Gall. *Loutre*, Hiſpan. *Lodra*, Ital. *Londra*, vel *Lontra*, legitur in Concilio Budenſi anni 1279. Concilium Dertuſanum anni 1429. cap. 1. *Neque* (Clericus) *folleratus deferat pellium de marthis, de fagnes, de vebres, de Ludries, etc.*

† LUDRICUS, *Zugeuole*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

LUDUS, pro *Ludius* vſurpatum docet pluribus Salmaſius ad Hiſtor. Aug. p. 328. LUDUS PARTITUS, V. *Iocus partitus.* LUDUS PUERORUM. Chronicon Montis Sereni anni 1137. *Accidit vt in ludo, qui vocatur puerorum, cui ipſe intererat, puer quidam conculcatus moreretur, etc.* LUDI DE REGE et REGINA. Synodus Wigornienſis anni 1240. cap. 38. *Prohibemus etiam Clericis ne interſint ludis inhoneſtis, vel choreis vel ludant ad aleas vel taxillos: nec ſuſtineant ludos fieri de Rege et Regina, nec arietes leuari, nec palaeſtras publicas fieri.* Videtur innui ludus, quem vulgo *Chartarum* dicimus, ſiquidem ea aetate notus fuerit. Quod in dubium iure venire poteſt, cum in quodam Caroli Regis Franciae Statuto 23. Maii anni 1369. quod deſcriptum legitur in libro rubeo Caſtelleti Pariſienſis fol. 97. *inhibeantur ludi omnes, praeterquam ii, qui armorum exercitiis inſerviunt, in quibus recenſentur duntaxat jeus de dez, de tables, de paume, de quilles, de palet, de ſoule, de billes, et autres jeux, qui ne cheent point a exercer, ne habiliter nos ſujets a fait d'armes à la defenſe de noſtre Royaume, etc.* V. *Regineta.* † LUDUS BOUCLERII, V. *Bocularius.* † LUDUS CARTORUM, in Ch. a. 1371. in Acceſſ. ad Hiſt. Caſſin. part. 1. p. 428. † LUDUS CHRISTI ET DEI; actio Chriſti ſcenice expreſſa. Monum. eccl. Aquileg. append. p. 28. † LUDUS HASTICUS, i. q. *Haſtiludium*, ap. Murat. t. 21. p. 242. † LUDUS IOCOSUS, chorea. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1386. † LUDUS, pro ſors, caput, Gall. *Principal*, in Ch. a. 1221. ap. Sanjul. p. 405.

LUEGA, locus vacuus domui aedificandae aptus. Vetus Statutum Maſſil. V. *Luaiga* et *Locale*.

† LUERE BANNUM, edictum promulgare. Ch. a. 1136. ap. Murat. in Antiq. Eſtenſ. 287.

LUGDUS, ſacer ignis. Matth. Pariſ. anni 1249. *Ipſemet Fredericus* (Imp.) *percuſſus eſt morbo, qui dicitur Lugdus vel ſacer ignis.*

LUGENTES, iidem, qui *Hyemantes* ſupra.

LUGIES. Gloſſ. Iſid. *in Lugiem*, *in luctum*. Graeuius emendat: *Illuuiem ſqualorem in luctu.* Sed forte *Lugies* a *Lugeo* dictum, vt ſequens.

LUGIUM, luctus, a *Lugeo*. Commodianus Inſtr. 29.

LUGOSITAS, luctus. Petrus de Vineis. L. 4. Epiſt. 4.

LUGUBRARE, lugubres voces edere. Acta S. Athanaſii. Epiſcopi Neapolitani tom. 4. Iulii p. 82.

LUGUBRERE, *ſtudere de nocte*, in Gloſſis S. Andreae Auenion. MSS. XIII. ſaec. eſt pro *Lucubrare*.

LUGUBRITAS, luctus, moleſtia. Concil. Tolet. XIII. inter Hiſpan. tom. 2. pag. 699.

LUGUS, Celtis coruus, vt ex Clitophonte obſeruat Plutarchus lib. de fluminibus; vnde *Lugdunum*, quaſi *Lugo-*

Lugdunum, mons corui. *Dunum* montem ſignificat, vt dictum ſuo loco. V. Valeſium Notit. Gall. pag. 292.

LUI pro ipſe, ille: ex quo hodie manet apud Gallos eadem notione. Marculfus L. I. form. 20. *Dum diviſio vel exaequatio inter illum et illum, ſeu conſortes eorum, de alode Lui, aut de agro illo celebrari debet*, etc. Form. 21.

LUICIO, *ἔκτισις*, *penſio* Supplem. Antiq. Eſt pro *Luitio*, Solutio, vox Iuriſconſultis nota. Gloſſae Lat. Gr. *Luitio*, *ἀπόδοσις*, redditio, perſolutio

LUIDUS. (1) *Maculoſus vel lue, i. tabe fluens, et dicitur a Lues: liuidus etiam inuenitur pro eodem.* Ioh. de Ianua. (2) Vaſſallus, V. *Leudes*.

† LUITORNIA; vel LINTORNJA, forte forum vbi merx lintea venditur. Redit. praepoſ. Ambian. Mſ.

LUITRINUM, lectrum, Gallis *Lutrin*, in Teſtamento Heccardi Auguſtod. Comitis. V. *Brundus*.

LUITUS, ſerui genus, V. in *Litus*.

LULLARDUS, V. *Lollardi*.

LUMA; pro *Limna*, V. in hac voce, et *Lumis*.

LUMBARDA, Hiſp. *Lombarda*, pro *Bombarda*, de qua fuſius ſuo loco, Graecis λουμβάρδα, et λομπαρδα, ex Latino corruptum, vt habet Martinius: quem, ſi vacat, conſule.

LUMBARE, LUMBATORIUM, *Braire*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman. Iſid. lib. 19. cap. 22. *Lumbare vocatur, quod lumbis religetur, vel quod lumbis haereat. Hoc in Aegypto et Syria non tantum feminae, ſed et viri vtuntur, vnde et Hieremias (cap. 13.) trans Euphratem tulit Lumbare ſuum, etc. Hoc a quibusdam Renale dicitur, quod renibus alligetur.* Papias: *Lumbare, bracae medicae. Lumbratorium, Coxale.* Vgutio: *Lumbare et Lumbar, Cingulum circa lumbum, quod lumbis religetur, vel quod lumbum cohibeat, quod dicitur Coxale.* Idem: *Campeſtria alio nomine dicuntur Lumbaria, ſuccinctoria, et perizomata.* Gloſſae Iſidori: *Lumbar, coxale.* Perperam editum *Limbas*. Eaedem Gloſſae: *Lumbare, ſubligar. Lumbones, cingula circa lumbos.* Adfricus: *Lumbare vel Renale.* Ditmarus lib. 7. *Rex praedictus habuit Lumbare venereum, innatae fragilitatis maius augmentum.*

LUMBARIUM, eadem notione. V. *Cerare*.

† LUMBATORIUM, V. *Lumbare*.

† LUMBELLUS, dimin. a *Lumbus*. Ch. a. 1270. in Acceſſ. ad Hiſt. Caſſin. part. I. p. 312. V. *Lumbi*.

LUMBI, pernae porcorum, vel potius imbrices, ſeu fruſta e dorſo, lumbis renibusque ſecta, Gall. *Echignées*, vt vertit D. Bruſſel, to. 2. de Vſu feudorum, p. 728. ex Charta Willelmi Montiſpeſſulani anni 1103. vbi: *Et dono vobis omnes lumbos de omnibus porcis, qui occiſi erunt in toto Montiſpeſſulano prouendere.* V. *Friſcinga*.

LUMBO, V. ſupra in *Lumbare*.

LUMBOLUS, paruus *lumbus*, ſeu imbrex porci. Charta anni 1148. apud Puricellum in Ambroſiana Baſilica, pag. 704. V. *Lumbi*, *Lumbulum*, et *Nambulus*.

† LUMBRICIUS, *lo verme de la terra*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. pro *Lumbricus*.

LUMBRUS, *ἕλμινς*, *κίσσος*, *Lumbricus*, apud Ianum in Supplemento Antiquarii.

LUMBULUM, *ſuper lumbos iacens caro*. Papias. V. *Lumbolus*.

LUMBULUS, *paruus lumbus*. Ioh. de Ianua.

LUMBUS. (1) Vertex, montis iugum, pro Hiſpano *Loma*, collis. Morettus Antiq. Navar. p. 547. *Deinde per medium monte de Calcauio per ſummo lumbo . . . ad flumen Tera.* (2) V. *Lumbi*.

LUMEN. (1) Luminare, cerei vel lampades aedis ſacrae. *IV. ſolidi* et VI. *denarii ad Lumen S. Mariae*, apud Madox Formul. Anglic. pag. 132. (2) Mendoſe pro *limen*, V. in hac v. (3) † Feneſtra, Gall. *Lumiere* Necrol. eccl. Pariſ. (4) † Forte alumen, ab Ital. *Lume*. Stat. datiar. Riper. *De qualibet ſoma luminis feciae ſaldi duo. De qualibet ſoma luminis rotiae penſuim XX, ſaldi V.*

LUMENTUM, *vitrum*, Papiae. Legendum vt in Gloſſis Iſid. *Lumentum*, Ni-

Nitrum: vbi Graeuius adnotat communius eſſe *Lomentum*. Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm. MSS. *Lumentum* ἐϱγυμῦ λέπος. Litterae Philippi VI. Franc. Regis ann. 1347. to. 2. Ordin. Reg. pag. 260. n. 30. *Item Lumenta non fient, niſi in terminalibus: et tunc niſi vbi debent fieri de conſuetudine, vel de iure.* A Papia deceptus D. de Lauriere, *Lumenta* reddidit Vitra, *des verres*, et *terminalia*, fornaces *des fournaiſes*, vbi vitra fabricantur. Crediderim potius *terminalia* nihil aliud eſſe, quam terminos, fines, vbi nitra eruebantur. V. *Terminalis*.

† LUMERA, lucerna. Monum. eccl. Aquil. append. p. 50.

LUMERIA, fax, lanterna, Ital. *Lumiera*, Gall. *Flambeau*, *falot*. Chronicon Parmenſe apud Murator. tom. 9. col. 878.

LUMIA, Limonium, malum citreum, Gall. *Limon*, Ital. *Limone*. Hugonis Falcandi Hiſtoria Sicula apud Murator. to. 7. col. 258.

† LUMIGENUS, ellychnium, Gall. *Lumignon*. Stat. Sallaciar. collat. 5.

LUMIGERA, lanterna, fax, LUMIGERIUS, qui eam portat. Tract. Mſ. de re milit.

LUMINAMENTUM, χαϱακτὴϱ, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerman. *Vultus, character*, in Supplem. Antiquarii.

LUMINARE. (1) Gall. *Luminaire*. *Luminaria*, Φωταγωγοὶ, in Gloſſ. Graec. Lat. Candelae, lucernae Eccleſiarum, in Legibus Wiſigoth. lib. 12. tit. 1. §. 3. in Lege Longob. lib. 3. tit. 3. §. 3. LUMINARIA ARBORIBUS FACERE, vetat Carolus M. Capitul. 1. anni 799. cap. 63. et lib. 1. Capit. cap. 62. V. *Arbores ſacrini*, in *Arbor* 1. (2) V. *Luminarius*. (3) V. *Liminare*. (4) † Eccleſiae vel piae alicuius ſocietatis fiſcus. Ch. a. 817. t. 12 Gall. Chriſt. Inſtr. p. 297. (5) † Funebris cereorum pompa. Teſtam. Mſ. a. 1517.

LUMINARIA. (1) Lucerna. Charta Caroli Craſſi Imper. anni 884. apud Miraeum to. 1. pag. 650. et Tolnerum in Probat. Hiſt. Palat. pag. 12. (2) Preces lucernales, ſeu *Lucernarium*, apud Rufin. lib. 2. de Vit. Patr. num. 5. (3) LUMINARIAE, eccleſiarum, vti vocant, fabricae, ſeu Eccleſiaſticorum aedituorum et matriculariorum fiſci. Nam *Luminiers*, in Conſuet. Aruern. c. 2. art. 7. c. 22. art. 16. dicuntur matricularii, Procuratores Fabricarum, Syndici. quod penes eos *luminarium concinnandorum* cura eſſet. Charta vetus apud Gueſnaium in Annalibus Maſſilienſib. p. 335. (4) † Feſtiua accenſio cereorum, Gall. *Illumination*, vel ſollemnis proceſſio cum luminaribus. Act. SS. t. 1. Iun. p. 149. t. 6. Aug. p. 540.

LUMINARIUS. (1) Procurator *luminariae*. Charta Hincmari anni 870. apud Miraeum to. 1. p. 134. col. 2. (2) LUMINARII vel LUMINARIAE, etiam dicti homines ſeruilis vel libertinae conditionis, qui cenſum capitis in cera, vel certa pecuniae quantitate pro *luminari* exſoluebant. Breuiarium villarum ex Archiuo S. Audomari. V. *Cerarii*.

† LUMINATOR, aedituus, matricularis, fiſci eccleſiae procurator. Stat. ſynod. Claromont.

† LUMINATUS, accenſus, Ital. *Lumato*. Lit. a. 1366. t. 4. Ordin. reg. Fr. p. 678.

LUMINIUM, ellychnium. Giraudus in Vita S. Iohannis Epiſc. Valentinenſis apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1699. *Ad quem cum nouitatem miraculi fama transportaſſet, votiuum collo circumdat Luminium et ad Sanctum Dei deferri ſitibundus accelerat.* Infra col. 1702. *Illi vero propter inſtantem vigiliam*, (S. Iohannis) *de ſuis interulis fecere Luminia, colliſque circumdantes, feneſtram illam, (cuſtodiae) ſic opitulatam, fiducialiter ſublenant, ſeſeque vnus poſt alium ſaltu ad pedem turris*, Sancte Iohannes adiuua, *conclamantes, praecipitant, nihilque mali paſſi . . . deſideratae affuerunt vigiliae.* V. *Lumigenus*.

LUMINOSITAS, claritas, ſplendor, in Charta Rudolphi I. Imp. anni 1274. apud Miraeum to. 1. p. 591.

LUMINOSITER, clare, palam. Vita S. Eulogii to. 2. Martii p. 94.

† LU-

† LUMIS, LUNA. Ch. a. 1193. ap. Murat. t. 2. Antiq. p. 894. *De omnibus drappis de batilicio, de lume zucarina.* Alia a. 1281. ibid. p. 902. *Seta - - cineris de cetro, guadi, lunae roſae* etc. V. *Lumen* 3.

LUNA (1) Nota chronologica veteribus Chartis appoſita. (2) Martyrologium poſt Primam in Monaſteriis recitari ſolitum, vbi lunae quota dies ſit, annunciatur. Conſuetud. MSS. S. Auguſtini Lemouic. Feria V. in Coena Domini. Hinc LUNAM PRONUNTIARE, in Statutis Ordinis Praemonſtrat. diſt. 2. cap. 5. *Extra vero* (Eccleſiam) *nusquam praeſumat* (Cantor) *niſi in Capitulo Lunam et breue pronuntiantes pronunciare.* (3) LUNA INCENSA, plenilunium. Cyrillus Alexandrinus Patr. in Epiſt. de Paſchate apud Bucherium. LUNAM CLAMORIBUS INVOCARE, Superſtitio vetus damnata a Chriſtianis: de qua Iuuenalis Satyra 6.

. . . . . . *Iam nemo tubas, nemo aera fatigat,*
Vna laboranti poterit ſuccurrere Lunae.

Vbi vetus Interpres: *Sonitum fieri adſolet, quando Luna deficit.* Schol. Theocriti Idyll. 2. Hinc *Lunae labores* pro eclipſi. Hiſt. Archiepiſc. Eboracenſium. (4) Piſcis genus, V. *Mola* 6. (5) † Panni ſpecies, ſed mendoſe pro *Lana*, in Suppl. ad Miraeum p. 700.

LUNALIS BIPENNIS, ſ. bipennis lunata, formam lunae creſcentis quodammodo referens. Vita S. Guthlaci, ſaec. 3. SS. Benedict. part. 1. pag. 276. *Arrepta Lunali bipenne, tria virorum corpora letabundis ictibus humi ſpernens mori coegit*, in Actis SS. Aprilis to. 2. p. 45. habetur *Limalis.*

† LUNARE vel LUNARIS, locus in portu, vbi naues fluctuantes ſeruantur, Gall. *Baſſin*, a forma lunae creſcentis dictus. Ch. a. 1090. ap. Murat. t. 1. Antiq. p. 223. Hinc LUNARIS PELTA, ab eadem figura dicitur ſcutum breuiſſimum, t. 10. Coll. Hiſt. Franc. p. 67.

LUNARIS. (1) LUNARES vel LUNARII, homines ſeruilis conditionis, hinc forte dicti, quod ſingulis *lunis*, ſeu menſibus operas domino praeſtare vel agros *Lunares* dictos arare tenerentur. Breuiarium villarum ex Archiuo S. Audomari: *Habet ibi Lunares* 13. *Luminarios* 10. *ſoluunt inter omnes ſol. 2. den. 2.* Infra: *Prebendarii* 5. *Lunarii* 36. *luminarii* 60. Saepius ibi *Lunarii* adiunguntur *Praebendariis* et *Luminariis*; ſed nihil additur, ex quo eorum conditio clarius innoteſcat. (2) Modus agri, quantum quis arare poteſt per menſem Lunarem. Charta Heriuei Epiſcopi Auguſtod. Ind. 9. anni 24. poſt obitum domni Odonis quondam Regis regnante Karolo glorioſo Rege, in Tabul. eiuſd. Eccleſiae. *Sunt autem hae ipſae res ſitae in Comitatu Belnenſi, in villa, quae dicitur Grandis-Campus, manſus videlicet vnus, et Lunares iuxta aeſtimationem inquirentium quinque.* LUNATICUM, eadem notione. Charta ex Archiuo Abbatiae Abundantiae in Biblioth. Sebuſiana Cent. 1. cap. 40. (3) V. *Lunare.*

LUNARITER, per menſes lunares, quibus vtuntur Arabes et Saraceni. S. Eulogius lib. 1. Memorialis Sanctorum: *Et quod Lunariter ſoluimus, cum graui moerore tributum.*

LUNATICA, *quod ſit plenilunio.* Gloſſ. Iſid. Epilepſiam ſeu *Lunaticā* morbum intelligo, *qui*, vt habet Ioh. de Ianua in *Lunaticus*, *ſingulis lunationibus contingit, cum luna eſt plena.*

LUNATICUM, modus agri. V. *Lunaris* 2.

LUNATICUS. (1) Σεληνιαζόμενος, Matthaeo cap. 4. 24. et Caeſario Dial. 2. c. 112. ἐπιληπτικός, aliis. Matth. Silvaticus: *Lunaticus, Epilepticus.* Apuleius. lib. de Herbar. virtut. c. 9. *Ad Lunaticos qui curſum lunae patiuntur.* (2) Stultus, demens. Rupertus L. 8. de Diuin. offic. c. 4. *Etiamſi Lunaticus ſit, id eſt, ſtultus; ſtultus quippe, vt luna mutatur.* Hoc ſenſu *mulier lunatica*, dicitur apud Gauterium Cancellar. de Bellis Antioch. pag. 451. Exiſtimabant

Tract. Mſ. de Piſc. c. 16. *Lupus piſcis hodie a Romanis dicitur lupaſſo et ſpigola, a Liguribus Louva* 220, *a Venetis Varolo, a ſolis Hetruſcis Araneo, ab Hiſpanis lupo.* (5) ☩ *Vela nigra et vocatur iſta vela ſic, eo quod vt lupus, occulte incedit nauis cum illa.* Gloſſae Tr. Barber. ad Docum. *d'amor.*

☩ LUQUERNA, feneſtra, a Gall. *Lucarne*, ap. Baſſel. t. 2 Areſt. parlam. Delphin. p. 24. V. *Lucanar.*

☩ LURA, *os culei ſiue vtris; vnde Luridum*, ap. Feſtum. Gloſſ. Lat. Gall. a. 1352.

LURDUS, Ital. *Lordo*, ſpurcus, impurus, immundus; vel potius ſtolidus, quomodo Galli *Lourdaut* dicunt. Landulfus de S. Paulo in Chron. Mediolan. cap. 1. V. *Lordicare.*

☩ LURICA, pro lorica, ap. Pez. t. 6. Anecd. part. 1. p. 30.

LURICATUS, V. *Loricatus.*

LURICULA, LURICATUS, V. *Lorica.*

LURIDATUS, ſqualidus, luridi coloris. Tertull. aduerſus Marcion. lib. 4. c. 8.

LURITATUS, *luridatus*, V. *Caſſioticus.*

LUSA DIABOLICA. Capit. Caroli M. L. 6. c. 196. *Illas vero ballationes et ſaltationes, canticaque turpia ac luxurioſa, et illa luſa diabolica non faciat.* V. *Luſum.*

LUSCINUS, ἀηδών, Gloſſ. Lat. Graec. *Luſcinia.*

LUSCUS. (1) Strabus, Gallis *Louſche.* Vet. Gloſſar. στρεβὸς, *Strabus, luſcus.* Athelmus de Laude Virgin. cap 24. Ita quidem ſequiore Latio: at purioribus Latinis *luſcus* dicitur, qui altero priuatus eſt oculo. (2) ☩ Dici videtur de colore minus fulgenti, ab Ital. *Loſco* hebes. Ch. a. 761. ap. Murat. t. 2. Antiq. p. 407. *Pallium de blata metella — pallium de blata luſca.*

LUSDI, ſpecies operis muliebris, (☩ vel potius *Cornatae* ſpecies,) an lodix, Gall. *Loudier* vel *Lodier?* Chartular. SS. Trinit. Cadom. fol. 55. *Feminae eorum trahent bidentes et habebunt mesge cum bercariis; et vnaquaeque operabitur*, I. *Luſdi* pe[r] *feſtum S. Michaelis vsque ad tempu[s] quo incipiet trahere oues.* Eadem r[e]petuntur fol. 60.

LUSORES, *falſi teſtes*, in Gloſſis an[]tiquis MSS. et apud Papiam, n[] non in Gloſſis Iſid. In Excerptis P[]thoeanis additur *Colluſores*, quaſi q[ui] colludunt in falſo teſtimonio dand[o].

LUSORIAE vel LUSURIAE, nau[i]giorum bellicorum ſpecies, quae [] fluuiis maioribus, qua Romanoru[m] fines diſterminabant, diſcurreba[nt] ad limitum cuſtodiam: quae ita a[p]pellata volunt vel quod in fluu[iis] *luderent*, ſeu diſcurrerent, vel quo[d] eorum nauigiorum genere eſſen[t] quibus vtebantur ad delicias, ludo[s] laſciuiamque et luxuriam. *Luſori[a]rum Danubii* mentio eſt apud Veg[e]tium lib. 4. cap. vlt. et in tit. Co[d.] Th. de Luſoriis Danubii. V. *Claſſari[i].*

☩ LUSORIE, irridendo, t. 7. Col[l.] Hiſt. Fr. p. 405.

LUSORIUM, theatrum, ſedes Ludo[]rum, vbi ludi fiunt. Saluianus lib 6. de Gubernat. Dei: *Longum e[ſt] nunc dicere de omnibus, amphithea[]tris ſcilicet, Odeis, Luſoriis, pom[]pis, athletis, petaminariis etc.*

LUSSUM. Statuta Eccleſiaſtica A[r]gent. ann. 1435. apud Marten. to. [4] Anecd. col. 550. *Item ornatum ex[]tra mittentem, qui dicitur* Vſſum en[]gebraenſel; *item appropendicia ma[]nicarum, quae dicuntur* Luſſum exce[]*dentes manicas tunicae inferioris, [] ſub poena Excommunicationis* (Mo[]nialibus) *inhibemus.*

LUSTER. S. Eulogius lib. 2. Memo[]rial. SS. cap. 11. *Confini vici Leu[]lenſis, qui a Corduba diſtat quinq[] milliarios Luſtros.* Vbi Ambroſiu[s] Moralis, *viginti milliaria* innui ait.

LUSTICIUM. Vita 2. S. Carth[]Epiſc. n. 35. *Cum 30. vaccis et ta[u]ro et duobus armentariis, et cum du[o]bus Luſtiſiis et vaſis ad Ciuitatem Ra[]thin peruexit.* An *Iuſtitiis*, ſeu va[ſis] vinariis, de quibus infra, an ve[ro] vox Hibernis peculiaris, incertum. Henſchenius in Onomaſtico ad ca[l]cem tom. 3. SS. Maii ſuſpicatur e[ſſe] mulctras ſeu vaſa, in quibus mulg[e]tur.

tur: quod non male conuenit loco, vbi de vaccis et lacte agitur.

† LUSTRA, *lupanaria loca vel abdita.* Gloſſ. vet. Cod. 7613.

LUSTRAMENTUM, *foetor, putor, oletum, foetulantia*; in Gloſſis Iſid. *Luſtramentum* Graeuio non ſolum eſt purgamentum, ſed et locus vt putat, in quem purgamenta foetantia eiiciebantur. Lex 3. §. 3. Dig. ad Legem Cornel. de Sicar. et Venef. *Vt pigmentarii, ſi cui cicutam, ſalamandram, aconitum, pituocampas, aut buproſtim, mandragoram, et id quod Luſtramenti cauſa, dederint cantharides, poena teneantur huius legis.* Vbi per *Luſtramentum* intelligunt purgamentum. Sed Hottoman. de Verb. Iur. de intemperanti et effrenata rei venereae cupiditate intelligit, cum cantharidum ea vis ſit, vt ad illam incitent. V. Cuiacium lib. 15. Obſeru. cap. 27.

LUSTRARE. (1) Illuſtrare, ornare. Iacobus Cardinalis de Coronatione Bonifacii VIII. PP. apud Murator. to. 3. col. 652. (2) † Initiare, in Act. SS. t. 2. Aug. p. 728.

LUSTRUM. (1) Feneſtra. Iacobus Cardinalis, in Vita S. Petri Coeleſtini. (2) Annus. Fridegodus in Vita S. Wilfridi, ſaec. 3. Benedict. part. 1, p. 175. Vocem *Luſtrum* pro vno anno etiam vſurpauit Reginoldus, vt probat Mabillonius ſaec. 3. Benedict. part. 2. pag. 390. in Notis.

LUSTRUS, *frater mariti.* Gloſſ. Arabico Lat. Infra habetur *Luſus*.

LUSUM, luſus, ludus. Pirminius Abbas in Excerpt. ex libris Canonic. V. *Luſa diabolica.*

LUSURIA. (1) V. *Luſoriae* et *Colluſoria.* (2) † Ius vtendi aliqua re. Ch. t. 1. Prob. Hiſt. Brit. p. 779.

LUSUS, *frater mariti*, Papiae et Gloſſis antiquis MSS. Supra legitur *Luſtrus.*

† LUTA, pro lucta, pugna ludicra. Comput. a. 1399. vbi et LUTATOR, pro Luctator.

LUTANA, teſtudo, cithara, Gall. *Lut.* Acta S. Godeleuae to. 2. Iulii p. 415. *Fractis vocibus auditum demulcere Lutanae et fiſtulae.*

LUTANISTA, citharista. Bernardus de Breydenbach, Itiner. Hieroſol. p. 210. *Vt Lutaniſta . . . ſecum pergeret, quia et Trutzelmannus ipſe in eiuſmodi inſtrumentis muſicalibus erat peritus.*

LUTARE, *luere, lauare,* πλύνειν, in Gloſſis Lat. Graec. Sangerm. Gloſſ. Cyrilli: πλύνω, *Luo, luto, labo,* (*Lauo*) *Lutare*, pro ſoluere, luere, legitur apud Nonium ex Varrone. Aliis *Lutare* eſt luto oblinire, maculare.

LUTER. (1) S. Eucherius: *Luteres, in Regnorum, conchae, vel canthari aquarii.* Papias: *Luteres in Regnorum libro, conchae, vel canthari aquarum dicuntur.* Idem Papias: *Luter, vas aeneum 40. batos capiens, a luendo dictus.* Vguino: *Luter etiam dicitur Lauatorium et quodcumque vas purgandis ſordibus deputatum.* Ioanni de Ianua, vt et Willel. Britoni in Vocab. dicitur *Concha, vel cantharus.* Sic etiam ferme Gloſſ. Lat. MS. Reg. Cod. 1013. ex graeco λουτὴρ. quo vocabulo *baptiſterium* intelligit Anonymus in Deſcript. S. Sophiae. Hiſt. Miſcella in Rhinotmeto an. 10. *Multitudo vero ciuitatis tumultuata ad Luterem Eccleſiae congregata eſt.* Vbi Theophanes λουτῆρα habet. S. Hieronymus adu. Iouianum: *Luter in tabernaculo funditur.* V. Reg. 3. c. 7. et lib. 4. c. 16. V. *Lauatorium.* (2) LUTER, LUTRA, animal amphibium, quod κύνα ποτάμιον vocant Aelianus et Aetius: Galli *Loutre.* Walafridus Strabus lib. 1. de Vita S. Galli cap. 28. *Viderunt piſcem magnum in aquae collectione natantem, duosque illum inſequi Lutros, etc. Eutra*, Plinio et aliis. Beda in Vita S. Cuthberti Epiſc. n. 18. *Venere de profundo maris quadrupeda, quae vulgo Lutrae vocantur. Erminium et Lutria*, in Conſtitutionibus Catalaniae. *Roccus martrinus et Lutrinus*, in Capitulari an. 808. c. 5.

LUTERIUM, V. paulo poſt *Lutherium.*

LUTES, *ſplendentes*, apud Papiam.

LUTEUS. (1) Species vaſis, idem quod *Luter*, ſi non ita legendum. Pontificale vetus Eccl. Biſunt. apud Mar-

ten. de antiqua Eccl. Diſciplina in diuinis celebrandis officiis p. 311. (2) Lucius piſcis. V. *Luceus*.

LUTEUS, adiect. *Roſeus vel rubens, rubicundus vel croceus*, apud Papiam. Idem fere Iohannes de Ianua. Iſid. lib. 19. c. 28. *Luteus, Color rubicundus, quod eſt croceus; nam crocus Lutei coloris, vt Croceo mutataque vellera luto.* Perottus: *Luteus eſt dilutior rutilus, qualis eſt color auri; vnde Luteus dictus videtur, quaſi dilutus Hinc violae huius coloris Luteolae appellatae, et Lutea herba, qua chryſocolla tingitur et vitellum in ouo Luteum appellamus.* Hadrianus Iunius: *Luteus, quale eſt oui vitellum, quo colore flammeum nouis nuptis tingebatur.* Plinius lib. 21. c. 8. *Lutei video honorem antiquiſſimum in nuptialibus flammeis totum foeminis conceſſum.* Fuſiora haec de re nota, quam ne praetermitteremus, noſtri Gloſſatores effecere. V. *Lutum*.

LUTHERIUM, ſtraguli lectarii ſpecies, Gallis *Lodier*, vel *Londier*. Ordericus Vitalis lib. 4. pag. 539. *Guthlacus Lutherio melotinae, in quo ſolebat orare, ipſum circumdedit.* Eadem habentur in Vita eiusdem Sancti c. 31. to. 2. April. p. 46. niſi quod ibi *Luterium* ſcribatur pro *Lutherium*.

LUTHIAMEN, pro linteamen, linteum. *Cum duobus blanketis et duo paria Lutheaminum pro capite*, in Teſtamento an. 1415. apud Rymer. to. 9. p. 277. Intelligo linea puluinaris tegumina, Gall. *Tayes d'oreiller*.

LUTIFIGULUS, pro quo aliis figulus nude, apud Leibnitium to. 2. Scriptor. Brunſuic. p. 386. vbi de fundatione Monaſterii Hilgenthal. Ord. Praemonſtrat.

LUTINA, teſtudinis ſpecies. Locus eſt in *Fidella*. V. *Lutana*.

† LUTIO, f. ius piſcandi lucios. Ch. Frid. II. Imp. a. 1219. ap. Murat. t. 2. Antiq. p. 876. *Siluas, ſaliceta, lutiones, venationes, piſcationes etc.*

LUTIUS, lucius piſcis, V. *Luceus*.

LUTOR, πλύτης, in Gloſſis Lat. Graec. Gloſſ. Cyrilli: πλύτης, *Lutor, lauator.* Aliae *Lutor*, ἡλιαςής, qui inſolat, ſeu pannos aliaue ſoli exponit; vt ſiccentur vel albeſcant. Melius, vt putat Martinius, ſcriberetur, *Lotor*, a *Lauo*, *Lutor* enim a *Luo* ducendum.

LUTRA, LUTRIA, LUTRINUS, V. *Luter*.

LUTULENTIA, *feculentia, foeditas, ſordiatio*, Iohanni de Ianua; *Ordure de boe*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

LUTUM, Hiſpanis *Tapia*, Gallis *Muraille de terre*, *Oloiſon de mortier*. *Lutamentum*, Catoni de Re Ruſt. c. 128. Epitaphium Adelfonſi V Regis Hiſpan. in Monaſterio et Eccleſia Pinnatenſi: *Hic iacet Rex Adelfonſus, qui populauit Legionem, poſt deſtructionem Almançor; et dedit ei bonos foros, et fecit Eccleſiam hanc de Luto et latere. . . . obiit era 1065. etc.*

LUTO vel COENO NECARE. Lex Burgund. tit. 34. §. 1. *Si qua mulier maritum ſuum, cui legitime nupta eſt, dimiſerit, necetur in Luto.* Quo referunt, quae habet Tacitus de Moribus German. *Ignauos et imbelles et corpore infames Coeno et palude, iniecta inſuper crate mergunt.* V. *Cenitus*, *Foſſa*.

† LUTUS, *genus ligni*, in vet. Gloſſ. Cod. 7641.

LUVELLUS, pro *Liuellus*, V. in hac voce.

† LUX DEI, dies dominica. R. de Amoribus in Spec. Sacerdot.

LUXIARDUS, dignitatis genus apud Ianuenſes. Annal. Genuenſ. Georgii Stellae apud Murator. to. 17. col. 1017. *Baptiſta de Franchis olim Luxiardus Ianuenſis, qui regius Capitaneus dicebatur, etc.*

LUXORIUS, pro luſorius, in Geſtis Hugonis Epiſc. Cenoman. apud Mabillon. to. 3. Analect. p. 352.

LUXURIA, ſtupri peccatum. *Luxus venereus*, apud Aurelium Victor. in Epitom. in Conſtantino: *Luxuriae concubinaticae*, in Concilio Meldenſi c. 74. Concilium Aquiſgranenſe III. ann. 860. *Canones cum de inceſtis praeſcribunt, de coniugatis loquuntur, non de his qui non licite paſſim coëunt, vel Luxurioſos, vel adulteros vocari manifeſtum eſt.* Vetus interpres Nouellae 77. *Vt non Luxurien-*

xurientur homines contra naturam. V. Reginonem lib. 2. c. 35. Occurrit paſſim.

LUXUS, pro *luxatione* membrorum. Vtitur Apuleius lib. de Virtutib. herbar. c. 31. §. 4.

† LUYTA, pro lucta, luctatio, in Comput. a. 1503. V. *Luta.*

LYA, V. *Lia* 3.

LYARDUS. (1) Vt ſupra *Liardus*, equus coloris cinerei ſcutulis diſtinctus, Gall. *Cheval gris pommelé.* Teſtamentum an. 1328. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 225. (2) Moneta minutior, V. *Liardus* 2.

LYCHINVS, LYCHNIVM, V. in *Lichinus*.

LYCISCA, *quod eſt genus canum ingenuis inflexis villoſum atque fortiſſimum*, in Actis Ven. Ezonis, to. 5. Maii p. 97. Sic dicitur a λύκος, lupus, quod ſit lupo ſimilis et quaſi ex lupo et cane nata, vt habet Eugenius Tolet. Carm. 22.

> *At lupus et catula formant coeundo Luciſcam.*

Eadem ex Plinio refert Iſidorus l. 12. c. 2. vbi *Lyciſcos* vocat huiusmodi canes; ſed *Lyciſca*, non *Lyciſcus*, habent Virgilius, Ouidius, etc.

† LYDA, praeſtatio, tributum, in Reg. epiſc. Niuern. V. *Lidda* et *Leudis.*

LYGIVS, pro *Ligius*, de quo ſupra. *Lygium homagium*, in Opuſculo Gualuanei Flammae, to. 12. Muratorii col. 1032.

LYMPHARE, adaquare, lympham praebere, in Actis SS. to. 4. Iunii p. 58. *Lymphare vinum*, vinum lympha ſeu aqua diluere, in Proceſſu de B. Petro Luxemburg. to. 1. Iulii p. 539.

LYPSANVM, reliquiae ſanctorum, V. *Lipſana.*

LYRCVS, pro *Lucus*, a graeco λύκος, lupus, bis legitur in Vita MS. S. Winwaloei e Bibl. Landeuennecenſi.

LYRIDES. Vita S. Neoti Abbat. n. 24. *Igne ſuppoſito panes ſartagini ad coquendum commiſerat, quos nonnulli Lyridas appellant.* Sed leg. *Collyridas.* V. in hac voce.

LYRIZARE, lyram pulſare, apud Falcon. Beneuent. in Chron. an. 1119.

LYTAE, qui tribus annis Legum ſtudio impenſis quartum adiungebant: de his Iuſtinian. ad Anteceſſores §. 5. *Sed quia ſolitum eſt anni quarti Studioſos Graeco et conſueto quodam vocabulo λύτας appellari; habeant quidem, ſi maluerint, hoc cognomen.* Sic autem dictos volunt quidam; quod exacto illo ſtudiorum curriculo iamiam ſoluendi eſſent, ac legendi libertate, nullo interprete magiſtro, donarentur. Turnebus vero lib. 8. Aduerſ. c. 19. ſic dictos mauult, quaſi *Solutores*, *qui ciuili ſapientia tantum promouerunt, vt Legum aenigmate poſſint ſubtiliter et accurate diſſoluere*, iuxta illud Iuuenalis Sat. 8.

> *Qui iuris nodos legumque aenigmata ſoluat.*

LYTANIAE, pro *Litaniae*, in Chron. Mellic. p. 326. V. *Litaniae.*

LYTRVM, λύτρον, pretium redemtionis, apud Mabill. t. 3. Annal. Bened. p. 614.

M.

M (1) LITTERA numeralis, quae mille denotat. Vnde verſus:

> *M. caput eſt numeri, quem ſcimus mille tenere.*

Eidem litterae ſi recta linea ſuperaddatur, mille millia ſignificat. (2) *M. in ſuperſcriptione cantilenae, mediocriter melodiam moderari mendicando memorat.* Notkerus Balbulus Opuſc. *Quid ſingulae litterae ſignificent in ſuperſcriptione cantilenae.* V. A.

† MAAGIVM, praeſtatio, vt videtur, pro facultate exſcindendi in ſilua arborem Maialem. Inquiſit. Mſ. iur. Bellifort. *Praepoſitus - - habet in foreſta - - herbagium et maagium.* V. *Maius.*

MAAGNEYA, familia, domus. Regeſtum L. III. Philippi V. Reg. Fr. an.

an. 1316. et 1317. fol. 129. tit. 310. in Chartophylacio Regio.

MAALMAN, Saxonibus, homines famulatum, ſeruitium facientes. Anglo-Saxonibus *Male*, eſt vectigal, tributum; *Man*, homo. Ita *Maleman*, ſeu *Maalman*, eſt homo tributo obnoxius. At *Malman* Germanis *Mahelman*, fideles Eccleſiarum, et Miniſteriales interpretatur Goldaſtus. Eccardus vero ad Leg. Salicam pag. 3.. homines certa conditione et pacto cuidam addictos. Schilterus in Gloſſ. Teuton. hominem ad certum mallum pertinentem, ſubditum. Charta Caroli M. in Monumentis Paderbornenſib. p. 325. *Omne regale vel ſaeculare iudicium ſuper ſuos ſeruos, et liddones, et liberos Malman et mundman et omnes vtriusque ſexus homines, etc.* Charta Ottonis M. Imp. an. 961. in Chr. Epiſcop. Mindenſium p. 734. *Hominibus quoque famulatum eiusdem Monaſterii facientibus, qui Saxonice Malman dicuntur, praedictum mundeburdum et tuitionem noſtram conſtituimus* Charta Henrici III. Imp. in eod. Chr. *Homines ipſius Eccleſiae francos, liberos, Eccleſiaſticos, litones, Maalman, vel ſeruos cuiuslibet conditionis.*

MAANELLVS, campana mediocris. Charta an. 1235. ex Tabular. Eccl. Autiſſiod. Has vulgus Gallorum etiam vocat *Meneaux*, et *Moineaux*, a Gall. *Meneur*, minor, *Moindre*. V. *Meenellum* et *Menellus*.

MAB, filius, idiomate Aremorico, Hibernis *Mac*. Tabular. Kemperleg. *Riuallon Mab Moam, graui infirmitate detentus, monachalem habitum ſuſcepit.* Ibidem: *Kadau Mab David. Killae Mab Gusfredi, etc.* V. *Mak*.

MABRANA, pro Membrana, charta. Tabular. Maioris Monaſt.

† MABRVS, *Mars*, in Gloſſar. Caſſin. ann. circ. 700.

MAC, V. *Mab* et *Mepe*.

MACA, a veteri Gallico *Macaut*, pera, *Poche*, *beſace*. Menoti ſermones fol. 139. *Cognoſcitis quod non poſſumus ſemper habere vxores iuxta nos appenſas ad zonam noſtram, vel potius ferre in Maca noſtra*; niſi legendum ſit *Manca*, Gall. *Manche*.

† MACAGNATVS, pro *Magagnatus*, mutilus, corruptus, ap. M...t. 4. Antiq. p. 562. V. *Mahemium*.

† MAÇANA, MASANA, vox Hiſpanenſis Indicus ligneus, t. 1. Prob. hiſt. geneal. Portug. p. 33. V. *Macanum*.

MACANVM. Charta Luſitan. apud Brandaon. to 5. Monarch. Luſitan. p. 304. V. *Vnam copam deauratam in Maçanis, et circa bibitorium et circa pedem.* V. *Circa*.

† MACARELLVS, piſcis ſpecies, Germ. *Makrele*. Ch. Ml. a. 1163. V. *Maquerellus*.

MACARIA. Sugerius in Vita Ludouici Groſſi: *Tympanis et Macariis et aliis inſtrumentis horribiliter reſonabant.* Sed legendum *Anacaris*, vt emendat Meurſius. Sunt autem ἀνάκαρα, tympana inferiori parte rotunda. Ita Martinius in Lexico.

MACARII, ſecta quaedam Manichaeorum, de qua Auguſtinus lib. de Haereſib. c. 46. et auctor Praedeſtinati lib. 1. Haereſi 46.

† MACATVRA, liuor, contuſio, Hiſp. *Macado*. Lit. remiſſ. Ml. an. 1334. Gall. ol. *Machure*.

MACCARONES, genus edulii delicati. Acta B Guillelmi Eremit. to. 1. Aprilis pag. 383. *Inuitauerat Guillelmum ad prandium . . . eique appoſuerat Maccarones ſeu laganas cum paſtillis.*

MACCECARIVS, V. *Mauecharius*.

MACCLA. Charta Pandolfi et Landolfi Ducum Beneuentan. apud Ciarlantum in Samnio pag. 241. *Abinde quomodo incipitur ipſe mons, qui eſt ſuper vallem frigidam, et ſicut vadit per verticem ipſius montis vsque in Maccle, qui dicuntur de Godini. De ſecunda parte a Maccle, qui dicuntur de Godini, vſque in fluuio, qui dicitur Trinio maiore, etc.*

MACCONES, Bollandiſtis videntur eſſe vermes fabis infeſti. Miracula S. Zitae to. 3. Aprilis p. 578. *Pro fugandis tempeſtatibus et Macconibus quod non apparerent et damnum non facerent in ſupra dicta terra et blanis, etc.*

MACECONICI, Italis *Maceconchi*, Eccleſiaſtici inferioris gradus et ſubſellii

iii. Proceſſionale Mediolan. edit. S. Caroli p. 5. *In ſancto Victore, Macecomici dicunt ter Kyrie eleiſon ſubmiſſa voce, et Veglones alternatim.* Iidem videntur eſſe qui in Eccleſia S. Laurentii Genuenſis *Maſſaconici*, in Pariſienſi *Macicoti*, Gall. *Machicots*, et in aliis *Ecotiers* appellantur. V. Menag. in Origin. Gall. ad V. *Machiots* et infra *Maſſicoti*.

† MACELATOR, i. q. *Macellator*, carnifex, in Append. ad Monum. Aquileg. p. 30. V. *Machecarius*.

† MACELINVS, f pro *Marabolinus*, in Necrol. L. Genou. Pariſ. *Petrus Ruffus - - dedit nobis librum Abel - - et CC. Macelinos et vnam domum.*

MACELLA. (1) Pro Macellum, *Boucherie*. Charta an. circ. 1439. apud Madox Formul. Angl. pag. 392. (2) Mendoſe pro *Manica*, in Charta Iohannis Epiſc. Ruthen. an. 1375. inter Inſtr. tom. 1. nouae Gall. Chriſt. p. 52. V. *Manica*.

† MACELLANVS, pro *Macellarius*, carnifex. Ch. a. 1260. t. 6. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 372.

MACELLARE. (1) Papiae: *Occidere, inde macellum locus, et macellarii homines.* Vocabul. vtriusque iuris: *Macellare eſt mactare vel trucidare. Inde dicuntur macellarii qui pecora vel quadrupedia mactant.* Hinc emendandum Chron. Siciliae ad an. 1316. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 79. vbi *macerandum* pro *macellandum* legitur. (2) † In macello venum exponere. Ch. Mſ. 1307. (3) † Exenterare, purgare, in Ch. Mſ. a. 1336. *Vnum porcum totum macellatum.* Germ. Ausſchlachten.

MACELLARIA, V. *Miſcellaria*.

MACELLARIVS, qui carnes, interdum etiam obſonia lautiora, in macello vendit. Artemidorus lib. 3. c. 37. ſcribit, *Macellarios et lanios carnem conſcindentes et vendentes periculorum et damni ſignificatiuos eſſe.* MACILLARIVS, pro *Macellarius*. Ioan. Bromptonus p. 1012.

† MACELLATA, i. q. *Meſailhata*, modus agri, in Lit. admort. Mſ. a. 1454.

MACELLATOR, macellarius, carnifex, χρεοπώλης, *Negotiator artis macellariae*, in veteri Inſcript. Lugdunenſi. Vgutio; *Carnifex, homicida, vel Macellator*.

† MACELLINOGIVM. Ch. Mſ. Guill. comit. Pontiu. a. 1049. *Concedo eis et confirmo macellinogium, quod eſt in nemore Stoperum.*

† MACELLO, macellarius, carnifex, in Stat. Synod. Tornac. a. 1366.

† MACELLVM FACERE, carnes in macello venum exponere, in Inuent. Mſ. a. 1233.

MACELLVS. (1) Dies qua merces in foro venum exponuntur, Gall. *Jour de marché.* Charta Bolconis Ducis Sileſiae an. 1337. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. p. 42. (2) † Macellarii menſa, Germ. die Fleiſchbank. Libert. baſtidae de Solemn. a. 1327. V *Maſſellus* (3) † Praeſtatio quae a macellariis fit, der Bankzins. Ch. Mſ. a. 1356.

MACEMVTINA, V. *Masmodina*.

† MACENATA, familia, i. q. *Maiſnada*, ap. Murat. t. 1. Antiq. p. 809. V. *Macinata*.

MACEPEDICVLVM, († piſcariae ſpecies, vt videtur.) Tabularium S. Petri Generenſis, apud Marcam lib. 4. Hiſt. Beneharn. cap. 10. *Dedit Dominicaturam quandam . . . quam habebat in Algar, et apud Idronium quoddam naſſale, quod antiqui Macepediculum appellauere.*

MACERA. (1) MACERA, MACERIA, macellum. Papias: *Machera vocabatur locus in macello, vbi maxime actiones fiebant commercii, unde et macellum dicitur.* Vgutio et Ioan. de Ianua: *Macera, i. macellum. Inde macerarius, macellarius. Macera, Boucherie, maiſeliere*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman. Charta Ottonis Imp. ann. 922. apud Miraeum in Dipl. Belg. lib. 1. c. 17. *Similiter mercatum, percuſſuram monetae, Macheriam.* Alia Henrici Ducis Brabant. an. 1086. in Cod. Donat. Piar. c. 65. *Cum teloneo et Maceria* (alias *Madheria*,) *cum molendinis et curtibus.* († In locis ex Miraeo allatis legendum *Matera*, *Materia*, et *Matheria*. V. *Maeria* 4.) MACHAERA, pro *Macera*, apud Papiam loco laudato, et in Charta Ottonis Imp. an. 946. apud

apud Sammarth. in Abbatib. p. 462. V. *Machecarii*. (2) Pro *Machaera*, V. in hac voce.

MACERARE, mendoſe pro *Macellare*, quod vide

MACERARIVS, V. *Macera*.

MACERATIO, clades, apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 109. *Facta autem eſt Maceratio haec Turcorum, etc.* Vbi idem Barthius legendum cenſet *Maſſacratio;* mallem ego *Macellatio*. V. *Macellare*.

MACERATVRA LINI, in Nouella 15. Theodoſii et Valentiniani de Tributis Fiſcal. *Macerare*, *Combriſier*, *dilanier*, *deſpecier*, *debiliter*, *mollifier*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

MACERIA (1) Mendum pro *Materia*, quaeuis materia lignea aedibus aedificandis idonea, Gall. *Merrin*. Chartular. Monaſt. Accincti p. 25. V. *Materia*. (2) Macellum, († male, vt videre eſt in *Macria* 4.) V. *Macera*. (3) Ioh. de Ianua: *Maceriae dicuntur longi parietes, quibus vineae vel aliud clauduntur. Longues parois de quoi vignes ou autres choſes ſont cloſes*, *c'eſt Maiſiere*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. Chron. Dom. de Grauina apud Murator. to. 12. col. 6‹›9. *At omnes ſuſpicabamur imboſcatos eſſe . . . vt omnes foras euntes caperet poſſent in Maceriis et campis.*

MACERIO, *maceriarum conſtructor*, Iohanni de Ianua, *Maçon*. Atque ſic legendum fortean apud Hugonem Farſitum lib. de Miraculis S. Mariae Sueſſionenſis cap. 8. *Faber Ferrarius . . . conuentionem ſuam fecerat annuam, vt ibidem Sueſſione remanens, vtenſilia Materonum reficeret, etc.* Legendum enim videtur *Macerionum*.

MACERIVS. (1) Apoſtolici palatii officialis, († lictor, qui clauam portat,) qui Papam aſſociabat in equitatione, hodie *Mazzieri*, Gall. *Maſſier*. Ita Macri in Hierolex. ex Ceremon. Dauantriae MS. *Quando duo eius* (Papae) *Domicelli ſeu Macerii debent eum ducere per fraenum equi.* Ibid. *Seruientes armorum, vel vocati Macerii habent praecedere Papam.* (2) † Idem qui *Macello*, in Chartul. S. Petri Beluac.

† MACESCARE, pro maceſcere, à Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657.

† MACHA, claua, Gall. *Maſſe*, *Maſſue*, ol. *Mache*. Lit. remiſſ. a. 1350. V. *Machia*.

† MACHABAEORVM CHOREA, ludrica quaedam ceremonia ab eccleſiaſticis inſtituta. V. Merc. Franc. menſ. Sept. 1742. p. 1955.

MACHACOLLADVRA, a Gall. *Machecoulis*, pergulae ſpecies in ſuperiori turrium parte, vnde in oppugnatores lapides aliaque proiiciebantur. Charta an. 1382. in Tabular. Maſſil. V. *Machicollare*.

MACHAERA. (1) μάχαιρα, enſis, gladius, apud Aimonium de Miracul. S. Bened. c. 6. MACERA, ap. Aldhelmum. (2) Macellum, V. *Macera 1*.

MACHALE, MACHOLVM, horreum ſine tecto, Campanis, *Machau*, inquit Pithoeus. Lex Salica tit. 18. *Si quis ſpicarium aut Macholum cum annona incenderit.* Pactus Legis Salicae tit. 20. *Machalum*, *Maſſalum*, in Cod. Guelferbyt. Chronicon Windeshemenſe lib. 2. c. 7. *Latera pro pedibus cum quatuor Machalibus et bladis.* Ab hac voce vrbi Mechlinienſi, quam Flandri *Mechelen* vocant, nomen datum putat Wendelinus, et aliis ſimilis appellationis vicis ad Moſam et circa Beringiam.

MACHAMATICVM NVMEN, Mahometes. Laurentius Veronenſis de Reb. Piſanorum ad annum 1104. apud Murator. to. 6. col. 146.

MACHAMIVM, membri mutilatio aut fractio. Iohan. Skenaeus de verborum ſignificatione p. 99. V. *Mahamium*.

MACHARIVS, a Graeco μακάριος, beatus. Chron. breue S. Dionyſii to. 2. Spicil. Acher. p. 812.

MACHECARII, in Legibus Eduardi Regis Angl cap. 39. dicuntur, qui aliis *Macellarii*, V. *Manecharius*.

† MACHENIA, veſtis ſpecies, aut pars quaedam veſtis. Hiſt. Occit. t. 4. Prob. p. 71. *Quod aliqua Iudaea non audeat portare - - in Machenia ſua.* V. *Machil*.

MACHERIA. (1) Pro *Maceria*, paries. Charta Pipini Regis in Chartul.

tul. S. Maxentii. V. *Maceria.* (2) Macellum, († male, vt videre eſt in *Maeria 4.*) V. *Macera.*

MACHIA, claua. *Seruiens ad Machiam*, idem qui apud Anglos *Seruiens ad clauam*, Gallis *Sergens à maſſe.* Charta an. 1399. ex Tabul. B. M. de Bono-nuntio Rotomag. († Galli cultrum quemdam *Machier* appellant.) V. *Macia.*

MACHICE, quaſi μαχικῶς, vel potius μαχητικῶς, cum certamine. Acta SS. Nicandri et Marciani.

† MACHICOLAMENTUM munimenti oppidorum ſpecies, Gall. *Machicoulis.* Ch. Mſ. a. 1346. V. mox.

MACHICOLLARE, in antiquis Priuilegiis Regum Anglicorum, cum licentiam concedunt caſtri aedificandi, illudque *imbatellandi*, *kernellandi*, *Machicollandi*, etc. teſte Spelmanno. Vox Gallica, ex *Machicolis*, ſpecie munimenti oppidorum. V. *Machacolladura.*

MACHIL, *eſt tunica talaris hiacynthina.* Papias. Addit Catholicon: *habens tintinabula multa.* V. *Machela.*

MACHINA. Liber Poenitent. Gregorii III. PP. c. 26. *Qui in Machinis daemonibus immolauerit, ſecundum canonicam inſtitutionem, 10. annos poeniteat.* At aliter legitur apud Cumeanum Abbatem de Menſura poenitentiarum c. 7 *Qui immolat daemonibus in minimis, vno anno poeniteat, qui in magnis, decem.* V. *Sortes Sanctorum*, in *Sors.*

MACHINAMENTUM. (1) *Per Machinamentum pollui*, in veteri Poenitentiali MS. *Mulier qualicumque molimine aut ſe ipſam polluens. aut cum altera fornicans, 4. ann Sanctimonialis femina cum Sanctimoniali per Machinamentum polluta, ann. 7.* (2) Rerum vniuerſitas. Chartul. Aptenſe fol. 27. Vo. *Summo ſcilicet Creatori . . . et totius Machinamenti depoſitori, a quo quidquid boni habetur, etc.* (3) Verſutia, conatus, conſilium. Epiſtola Capreoli ad Vitalem et Conſtantium to. 2. Conc. Hiſpan. p. 200. V. *Machinatus.* (4) MACHINAMENTUM RAPTORIUM, inſtrumentum quo vtebantur in quodam exercitii genere, quod Graecis Σπάρτος μακρὸς dicitur. Locum vide in *Sphaera Italica.* Σπάρτον autem Graece eſt funis, rudens. (5) *Triumphum*, in vet. Gloſſ. Cod. 7641. (6) † Occaſio, in Ind. onomaſt. t. 1. App. Act. SS. vbi falſo locus indicatur.

† MACHINANS, machinarum inuentor, aut ſtructor, Gall. *Machiniſte.* Tract. Mſ. de re milit.

MACHINARE. (1) Pro Machinari, to. 10. Spicil. Acher. p. 173. (2) † Forte mendoſe pro minitare vel vacillare, in Act. SS. t. 3. Iul. p. 115. *Vna ex columnis - - quae nimio pondere grauata - - hinc inde machinaret.*

MACHINARIUS ASINUS, V. *Macina.*

MACHINATOR, haereſiarcha, in Cod. Theod. l. 53. de Haeret. 16. tit. 5.

MACHINATUS. (1) Machinatio, verſutia. Apuleius in Apol. V. *Machinamentum.* (2) † Fractus, contuſus, ex Ital. *Macinare*, conterere. Stat. Anellae a. 1496.

MACHINELLA, dimin. a Machina. Hiſt. Cortuſ. lib. 2. apud Murator. to. 12. col. 825.

MACHINES, *inſtrumenta aedificiorum, dicta ſic a machinis, quibus inſiſtunt, propter altitudinem parietum.* Ioan. de Ianua.

MACHINILE. Vita S. Eligii lib. 2. cap. 66. *Anus . . . deciſiones ex capillis eius collegerat, atque panno obuoluens ſuper ſuum diſcubitum, in Machinile collocauerat.* † F. pro *Manichile* pera. V. *Manica 5.*

† MACHINOSE, ex machinatione, verſute, in Ch. Mſ. a. 1354.

MACHINOSUS, *plenus machinis*, Vgutioni.

MACHIO, latomus, V. *Macio.*

† MACXO, idem, in Chron. Abbat. Corb. Mſ.

MACHOBERTUS, vana et ridicula ſuperſtitio, Gallis *Memerie.* Aegidius Aureae-Vallis Monachus in Hugone Petrafonte Epiſcopo Leod. c. 107. *Cum Dux Brabantiae Leodienſem ditionem vaſtaſſet, Epiſcopus Hugo de Petraponte eum excommunicauit,*

nit, iuſſit organa ceſſare, imagines in terra proſtrauit. Vnde Dux ad bellum rediens, in quandam eccleſiam intrauit, viditque illic proſtratam, ſicut Epiſcopus iuſſerat, imaginem Crucifixi, quam ſumens tulit ab Eccleſia, confractisque cruribus, et concisis manibus proiecit in ſterquilinium, ita dicens: An credit de me Pontifex vindictam habere talibus innixus Machobertis. V. *Mahum.*

MACHOLVM, V. *Machale.*

MACHOMARIA, MACHOMERIA, V. *Mahomeria.*

† MACHOMETICOLA, Mahometis ſectator, ap. Murat. t. 21. p. 1181. V. *Mahum.*

MACHOMETVS. (1) Mahumedes. Bern. de Breydenbach Iter Hieroſ. p. 270. (2) † A Gall. *Magot*, theſaurus abſconditus, in Litt. remiſſ. Mſ. a. 1322.

MACHONERIA, quidquid ad lapidum ſtructuram pertinet, Gall. *Maçonnerie.* Charta Communiae S. Quintini in Inſula p. 156.

† MACHOTA, *Prov. nottua, cecuma, lucifuga.* Gloſſ. Prov. Lat. Cod. 7657.

MACHVA TORTVOSA, genus enſis, Belgis *Main*, Gallis olim *Macue*, claua, *Maſſue.* Conſuetud. Furnenſes MSS. ex Archiuis Audomar.

MACHVMERIA, coemeterium Mahumetanorum. Gaſparis Barthii Gloſſ. ex Roberti Monaſt. Hiſtor. Palaeſt. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 88. V. *Mahum.*

MACHVMETINI, Mahumedis Sectarii. Sicardi Epiſc. Cremon. Chron. apud Murator. to. 7. col. 604. V. *Mahum.*

MACIA. (1) Claua, Gallis *Maſſe, maſſue.* Libertates conceſſae Gratianopolit. an. 1244. to. 1. Hiſtor. Dalphin. p. 22. V. *Machia.* (2) V. in *Canis de Chacia.*

MACIANVM, vel MACIANE, *pomum acerbum.* Gloſſar. MS. Saecul. XIII. Monaſt. S. Andreae Auenionenſis.

MACICOTVS, V. *Maceconici.*

† MACIGNVS LAPIS, Ital. *Macigno, ſorta di pietra bigia.* Act. SS. t. 5. Iun. p. 377.

† MACILENTVS CIBVS, quadrageſimalis, Gall. *Maigre.* Act. SS. t. 3. Iun. p. 929.

† MACILENTIA, macies, in Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684.

MACILLARIVS, V. *Macellarius.*

MACINA. (1) Lapis molaris, mola molendinaria: *Macigno*, Italis: *Macina*, Creſconio Italico. Vegetius lib. 2. Art Veterin. c. 46. *Genu vel baſim ſi ſemoueris, ad tormentum rotae vel Macinae, locis ſuis reſtitues.* Vocem a Latino *machina* acceſſit Scaliger ad Feſtum. Certe *machinalia pondera* vocat Auſonius Epiſt. 7. piſtrini pondera, et *Machinarium aſinum* Alfenus et Vlpianus IC. qui molam vertit, vt cenſet Turnebus lib. 8. adu. c. 9. (2) † Quod pro molendo frumento penditur, i. q. *Molta.* Murat. t. 20. p. 908. MAXINA, ibidem, p. 910.

MACINARE, molere, ex Ital. *Macinare.* Anaſtaſius in Hadriano PP. p. 112. vt quidam Codd. MSS. praeferunt: *Ex qua diuerſae molae in genuculo Macinabant, etc.* al. *machinabantur.*

MACINARIVM, molendinum. Chron. Farfenſe apud Murator. to. 2. part. 2. col. 603.

† MACINATA. (1) Mola molendinaria, i. q. *Macina* 1. in Stat. Mutin. (2) Idem quod *Maiſnada*, familia, homines alicui domino ſubditi. Murat. t. 1. Antiq. p. 811. MAXINATA, ibid. p. 805.

† MACINATOR, ad *macinam* ſeu molendinum ſpectans. *Riui macinatores*, in Stat. Placent.

† MACINIS, *is, inſtruto de coſe*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MACINOLA, pro *Machinola*, parua machina, V. *Enceteria* et *Marinala.*

MACIO, MATTIO, MACHIO, Gall. *Maçon*, latomus. Iſidor. lib. 19. Orig. c. 8. et Papias: *Machiones, conſtructores parietum: machiones dicti a machinis, quibus inſiſtunt propter altitudinem parietum.* Odo Cluniac. in Vita S. Geraldi Comitis Aurelian. lib. 2. c. 4. *Reuerſus autem lapicidinos et Mactiones vndecumque iuſſit aggregari.* Ordericus Vitalis lib. 6. *Ipſe cum Macione et maturis neceſ-*

ſariis

ſariiſque miniſtris reliquias in maceria recondidit. *Marciones* perperam, vt par eſt credere, dicuntur pro *Maciones*, vbi iunguntur carpentariis, ſeu fabris lignariis. Vix enim putem *Marciones* a marculis, quibus vtuntur latomi, nuncupatos: quod velle videtur vir doctus, cum etiamnum eiusmodi opifices absque littera r *Maçons* appellent Galli. quin potius deductam vocem *Macio* a *Macerio* exiſtimare licet. Vgutio: *Maceriae dicuntur parietes longi, quibus vineae et alia clauduntur, unde Macerio, maceriarum conſtructor.* V. *Maceria.*

MACIPVS, veſpillo. Epitome Conſtit. Eccleſ. Valent. to. 4. Conc. Hiſpan. pag. 198.

MACIS. (1) Gloſſae Arabico-Lat. *Viula*, *Macis*, *Mucis*. (2) Vox Indica, Gallis, Hiſpanis et Anglis nota, flos nucis aromaticae. Computus an. 1236. tom. 2. Hiſt. Dalphin. p. 284.

† MACISSVS, ſolidus, Gall. *Maſſif.* Hiſt. Nem. t. 3. Prob. p. 327.

MACITVDO, *macies*. Gloſſ. MS. Sanger. n 501.

MACIVS LINI, Inſtrumentum ligneum quo linum frangitur, Italis *Maciulla*. Ottoboni Scribae Annal. Genuenſ. lib. 3. ad an. 1194. apud Murator. to. 6. col. 369.

MACLA, vepretum, dumetum, Italis *Macchia*. Chron. Domin. de Grauina apud Murator. to. 12. col. 663. V. alia notione in *Macula*.

† MACLEA, hamus, annulus, Gall. *Maille*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1356. V. *Macula* 2

MACO, idem qui *Macio*. Computus an. 1202. apud D. Bruſſel to. 2. de Vſu feud. p. CLX.

MACOMATVM, V. *Mahomeria*.

MACONETVS, a Gallico *Maçon*, latomus. Computum an. 1347. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 85.

MACONIATVM, V. in *Mahomeria*.

MACRANA ALTA, ſcripturae ſpecies, V. *Scriptura*.

MACREDO, macror, macies. Aurora:

Mortalis maculae nulla Macredine fuſca.

Macritudo, Plauto. *Macritas*, λεπτότης, *macies*, in Supplemento Antiquarii.

MACROCHERA, tunica manicata. V. Hofman. in hac voce.

MACRONA, porticus, vt videtur, aut ſolarium in longum porrectum, teſtudinatum et cameratum: quaſi μακρὸν dictum. Anaſtaſius Biblioth. in Leone III. p. 142. *Macronam vero ipſius Lateranenſis Patriarchii, quae extenditur a campo et vltra imagines Apoſtolorum . . . reſtauravit.* Idem: *Camera ipſius Macronae.* Μάκρωνα etiam in Patriarchio CPolitano extitiſſe auctor eſt Nicetas in Alexio Manuel. F. cap. 6. et vrbe a Francis primum capta conflagraſſe, in Iſaacio et Alexio cap. 2. Priore loco ἀνδρῶνα, ſeu locum viris deſtinatum, fuiſſe *macronem* docet, ex quo Wolfius, aedem eſſe, vbi Catechumeni inſtituebantur, perperam putauit, cum idem ſit *Macron*, ac *Andron*, de qua voce ſuo loco egimus. De Macrona Lateranenſi quaedam attigit Nicol. Alemannus in Diſſertat. de Lateranenſibus parietinis pag. 30. 31

MACSTATVS, mactatus, occiſus, praeſertim per *murtrum*. Charta Adelfonſi Regis Hiſp. an. 1177. in Bibl. Cluniac. p. 1435

MACTA, ψίαθος, *teges*. Supplem. Antiquarii. V. *Matta*

MACTARE. (1) Diffringere, in maſſam contundere. Acta SS. to. 4. Iunii pag 765. (2) † Virgis caedere, ap. Order. Vital. l. 11. et Matth. Pariſ.

MACTATIO, occiſio, homicidium. Geſta Conſulum Andegau. cap. 3. to. Spicileg. Acher. pag. 414.

MACTATORIVM, MACTATORIA CVRIA, laniarium, locus vbi mactantur pecora, Gall. *Tuërie*, Pariſiis *Echaudoir*. Charta Boleslai Ducis Sileſiae an. 1311. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 456.

† MACTE, attente, in Act. SS. t. 6. Sept. p. 439. Vtitur Plautus.

MACTEA, vt *Mattea*, V. in hac voce.

MACTIO, vt *Macio*, V. in hac voce.

MACTVS. (1) Feſto, *magis auctus*: Iſidoro lib. 10. Orig. *Magis auctus gloria.*

gloria. Ita *mactare*, pro *augere*, non ſemel apud Plautum. Litterae Bernardi Comit. Biſuldun. an. 1006. in Append Marcae Hiſp. col. 963. *Mactus virtute*, apud Donatum, et Paſchaſium Ratbertum in Vita S. Adelardi. In Gloſſ. Iſid. haec legimus: *Mactum eſt, humectum eſt, mollitum, infectum*, a Gr. μάττειν, vnde μακτός. (2) Pro Mactatus, in Actis S. Casliani Mart. apud Fontaninum, in Antiquit. Hortae p. 349.

† MAÇVA, a Gall. *Maçue*, claua, in Lit. remiſſ. Mſ. a 1350.

MACVLA. (1) Praeſtatio agraria, ſic dicta quod agri qui huiusmodi praeſtatione grauantur, inquinari et commaculati quodammodo ſint; eiusdem proinde notionis et originis atque *Taſca*, V. in hac voce. Regeſtum 2. Philippi Pulcri Reg. Franc. num. 132. *Super capitagio, manumortua, maritagio, ſeu ſuper alia quacumque Macula ſeu redibitione ſeruili non moleſtabimus in futurum. Maailles de tavernes*, praeſtatio pecuniaria a cauponibus perſoluta, in Charta an. 1287. ex Chartul. Domus Dei Pontiſar. (2) MACVLA et MACLA, hama thoracis, Gallis *Maille*. Ioh. de Ianua: *Macula, ſquamma loricae*. Will. Brito l. 11. Philippid. p. 232. MACLA. Nicolaus de Braia in Ludou. VIII. MACVLAE CATENARVM. Gregorius Turon. de Vitis Patr. c. 8. *Aſpicit confractas compedes, deſumptasque Maculas catenarum, quae culpabilium vel adſtrinxerant colla, vel ſuras attriuerant.* Sunt etiam *Maculae*, plagae retium, Germ. Maſchen. Gloſſ. Gr. Lat. ςάλικες, τῶν δικτύων αἱ ςάσεις, *hae plage*. Gloſſae MSS. ad Prudentium: *Maculae, internodia, i. aperturae retis*. Cicero in Verrem 7. *Reticulumque ad nares ſibi admouebat, tenuiſſimo lino, minutis maculis, plenum roſae.* (3) † Vulnus, plaga, ap. Murat. t. 20. p. 878. V. *Maculare*.

MACVLABILE, probrum. Acta S. Adalberti to. 4. Iunii p. 35.

MACVLARE. (1) Vulnerare, vel vulnerando deformare. Lex. Aleman. tit. 61. §. 1. (2) MACVLARE vxorem aut filiam domini, ſtupro ſcilicet polluere, in Capit. 2. ann. 813. c. 16. V. *Cucurbitare*.

MACVLATIVA OFFICIA, vilia, apud Marſil. Patau. part. 1. c. 5.

MACVLATVS, infamia criminis aſperſus, in Cod. Theodoſ. l. 41. de Epiſcop. lib. 16. tit. 2.

† MACVLOSVS, *varius*, βαλιός, in Caſtigat. ad vtrumque Gloſſ.

MACVLVM, pro Macula, apud Mabill. Liturg. Gall. p. 192.

MACVSTA, βαύχη. Gloſſ. Lat. Gr. MSS. Sangerm. At *macula*, βούχη, legendum cenſet Martinius in Lexico; ita vt βούχη ſit ab Italis ſumtum, quibus *Buco* et *Buca* eſt foramen. Certe, addit ille, et *macula retis* Italice eſt *Bucho de la rete*. V. *Baſcadae*, et Salmaſ. ad Hiſt. Aug. p. 333.

MACZAPANVM, arcula. Inſtrum. ann. 1347. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 132.

† MADA, modus agri vt videtur. Ch. a circ. 800. in Suppl. ad Miraeum p. 7. *Partem prateram, quod lingua noſtra dicitur Mada, quantum vna die a decem viris meti poterit.* *) A Germ. Mad, Math, iugerum prati, et hoc a mähen, demetere.

MADALEXVS MARIS. Charta an. 1070. in Append. Marcae Hiſpan. col. 1161. *Adicimus namque his omnibus ſupraſcriptis concedentes iam dicto coenobio pecias duas de vineis quae ſunt ſuper villa quae vocatur Biguedal, cum Madalexo maris qui eſt eiusdem eccleſiae S. Petri f.* Ius quod domino competit in rebus, quae ad littus eiiciebat maris aeſtus. V. *Laganum*.

† MADARINARIVS, officium ſcantionariae, cui *madrinorum* et poculorum cura incumbebat. Ch. a. 1288. ap. Ludew. t. 12. Reliq. p. 27. V. *Madrinarius* in *Mazer*.

MADASCIA, († Spira filacia, ſerica, vel lanea, metaxa, Ital. *Mataſſa*.) Polyptychus Floriacenſis: *Soluit de lino faſcium 3. de 30. Madaſciis, et in paſcione mod. 2. de vino, de terra cenſali mod. 2. de vino.*

MADELINARIVS, MADELINVS, V. *Mazer*.

MADELLVM, V. *Madula*.

MADERA, quaeuis materia lignea aedificandis domibus idonea. Vox Hiſpanica.

ſpanica. Charta Adelfonſi Regis aera 1216. ap. Stephanotium. Fragment. Hiſt. MSS. to. 3. V. *Materia*.

MADERIA. (1) Eadem notione, in Charta anni 1181. apud Baluz. Hiſt. Tutel. col. 495. (2) † Idem videtur quod *Maeria* 4. Ch. a. 1066 t. 10. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 290. *Molendinum vnum et totius villae maderiam.*

MADERINVS. (1) Idem quod *Mardrinus*, V. in hac voce. Meiſterlinus de Reb. Noriberg. apud Ludewig. to. 8. Reliq. MSS. pag. 28. (2) V. in *Mazer*.

MADET, V. *Madit*.

MADHERIA, V. in *Maceria*.

† MADIA, vox Italica, mactra, Gall. *Mait*. Acta Mſ. a. 1283. MEYT, in Inuent. Mſ. a. 1476.

MADIALIS ROS, id eſt, menſis Maii, Gall. *Roſée de May*. Geruaſii Tilber. Otia Imper. ad Ottonem IV. Imper. ap. Leibnitium to. 1. Scriptor. Brunſuic. pag. 308. V. *Madius* 1.

† MADIDARE, aqua macerare, in Act. SS. t. 1. Apr. p. 151.

MADILLO, *mullo*, aceruus, cumulus, Gallis *Millon*, *Mulle de foin*. Charta Guillelmi Abbatis Floriac. anni 1316. ex Tabulario eiusd. Monaſterii.

MADINVS, monetae ſpecies. Bern. de Breydenbach. Iter Hieroſol. p. 225. *Faciunt autem XXV. Madini vnum ducatum.*

MADIT, *exurit*, *coquit*. Papias MSS. Editus *Madet*.

† MADITAS, *là humidita*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

MADIVS. (1) Maius, menſis, Gallis *May*. Papias: *Madius menſis quod terra madeat, qui et Maius, madorum pluuia.* Domnizo lib. 1. de Vita Mathild.

Tunc etiam menſis Madius florebat in herbis.

Gaufredus Malaterra lib. 3. cap. 11. *Expeditionem mouet Comes menſe Madio.* Occurrit paſſim. Sic *Magius* dicitur non ſemel in Chronico Anonymi Barenſis, Ital. *Maggio*. (2) Nauiculae ſpecies, dicta, quod in ſpeciem vaſis, quo farina ſubigitur, quod Marcellus Empiricus, et Graeci *μαγίδα*, Itali *Madia*, Galli *May* vocant, effícta ſit. Occurrit in Hiſtoria Obſidionis Iadrenſis lib. 2. cap. 7. (3) MADIVS CAMPVS, V. *Campus* 3. et *Maicampus*.

MADOALIS, V. *Madualis*.

† MADODINVS, matutinus, in Ch. a. 715. ap. Murat. t 6. Antiq. p. 378.

MADRATA, MADRE, V. in *Mazer*.

† MADRELINERIVS, *madrinorum* ſeu poculorum artifex. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1355. V. mox.

† MADREVS, ex materia, quam Galli *Madre* vocabant, confectus. Litt. remiſſ. Mſ. a. 1355. *Vnus cyphus madreus, clauo - - argenteo munitus.* V. *Mazer*.

MADRICOLA, V. in *Matricula*.

MADRINARIVS, MADRINVS, V. *Mazer*.

† MADVALIS, MAT - VALLIS, Bona vallis, nomen proprium loci. Coll. Hiſt. Franc. t. 3. p. 440. 454. t. 6. p. 116.

† MADVLA, *madellum*, *mainſatorium*, *vrinale*, *vrinarium*, *Orinals Prou.* Gloſſ. Prou. Lat. Cod 7657.

† MADVRIERIA, menſurae frumentariae ſpecies. Ch. Mſ. a. 1346. *Tres cartones frumenti minus vnam maduririeriam ad menſuram de Serraſonio.*

MAEA pro *Maia*, nutrix, obſtetrix, in quadam Gruteri inſcriptione. V. Graeuium ad Gloſſ. Iſid. in v. *Maia*.

MAEGBOTA, compenſatio pro cognato interfecto, ex Saxon. *Maeg*, cognatus, progenies, et *Bote*, compenſatio.

MAENIANVM, *ἐξώςρα*, *machina ſcenica*. Supplementum Antiquarii.

MAENIDIVM. Caſſianus lib. 4. de Inſtit. Coenob cap. 22. *Piſciculi minuti ſaliti, quos illi* (Aegyptii Monachi) *Maenidia vocant.* Ita Ciacconius repoſuit, pro *menominia*, vti veteres Codices praeferunt, putatque haleces hac voce deſignari, Graecis *μαινίδας* appellatos. At P. Pithoeus in Notis ad Veterem Interpretem Iuuenalis Sat. 7. *menemenia*, ſeu *menomenia*, dicta ait apud Caſſianum, quae in ſingulos menſes; aut potius de menſe in menſem parantur: vt *epimenia*, quae ad menſem vnum. V. *Monomena*.

MAE-

MAENIT. Gloſſ. Iſidori: *Struit, aedificat.*

MAERCARI, pro Mercari, in Charta Dagoberti I. anni 638. apud Doublet Hiſt. Sandion. p. 638.

MAEREMIVM, MAERENNVM, V. *Materia.*

MAERIA. (1) Pro *Maioria*, vel *Mairia*, feudum Maioris. Charta Iohannis Epiſcopi Morinorum anni 1211 ex Tabulario Corbeienſi: *Ad Maeriam de iure pertinet quod Maior debet facere intus venire cenſus, redditus et corveias . . . in omnibus his, quae ad Maeriam pertinent . . . et de ipſa portione quam habet in Maeria.* Charta Raymundi Archiep. Ebredun. anni 1293. tom. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 72. *Saluo iure, quod homines noſtri caſtri Radulfi dicunt, ſe habere in montibus, ſeu alpibus dicti monaſterii, Sanctae Crucis, ſiue conſiſtat in nemoribus ſeu alpibus ſeu Maeria facienda, et caeteris quibuscunque.* Quod vltimum melius de facultate caedendi *Maeremium* in nemoribus poſſet intelligi. V *Maioria.* (2) † Officium et iurisdictio *foreſtariorum.* Ch commun. Tornac. a. 1187 V. *Magiſtria* 2. (3) † Materia quaeuis lignea. Pact. Mſ. a. 1315. *Trabes, poſtes et alias maerias.* V. *Madera* et *Maeria* 1. (4) † MAERA, MAIERA, fermentum, quo in conficienda cereuiſia vtuntur, quod miniſtrare erat iuris dominici; vnde praeſtationem eiusdem nominis dominus percipiebat, quod et in feudum ab eo interdum dabatur; Gall. *Maerie* et *Maiere.* Ch. MS. a. 1098. *Fermentum quod Maiera vulgo dicitur.* Alia a. 1233. MATERA, MATERIA, MATHERIA, MAYERA, eadem notione, quomodo etiam legendum eſt in vocibus *Macera*, *Maceria* et *Macheria.* Ch. Otton. III. imp. a. 994. ap. Chapeauill. in Geſt. pontif. Leod. t. 1. p. 208. *Vt in loco Foſſis nuncupato thelonium, mercatumque et monetam et materiam cereuiſae conſtitueret.* Alia eiusd. imp. ap. Miraeum Not. eccl. Belg. p. 139. *Teloneum, monetam et negotium generale fermentatae cereuiſiae.*

MAESOLEVS, V. *Mauſoleum.*

MAFORA, V. in *Mafors.*

MAFORICVS. Vita S. Leonis PP. tom. 4. Iul. pag. 323. *Obtulit ei tres oleas Maforicas admirabilis pulchritudinis ſerico textas.* Vbi Bollandiſtae legendum cenſent *Maiorias*, pro *Maiores.*

MAFORIVM, V. *Mafors.*

MAFORS, MAVORS, operimentum capitis, maxime feminarum, apud Papiam, Iſidorum, et alios a Cangio laudatos ad Alexiadem pag. 330. Gloſſ. Gr. MS. reg. Cod. 1673. κίπλον, γυναικεῖον ἱμάτιον, μαφόριον. Aliud Gloſſ. Cod. 2062. μαφόριον, τὸ τῆς κεφαλῆς περίβλημα, τὰ μαφόρια γυναικῶν, apud Palladium in Vita Chryſoſtomi, p. 87. Epitimia Baſilii nomine inſcripta: εἴ τις ἀπὸ μαφορίου ποιεῖ ἔργον ἐν οἵῳ δή ποτε τόπῳ, γενέσθω ἀπευλογίας. Vbi ſumi videtur pro *ſcapulari* Monachico; nam *mafortes* Monachis tribuit Caſſianus. *Mafortem* vocat Fortunatus in Vita S. Hilarii Epiſc. Pariſienſis cap. 2. n. 11. peplum, ſeu velum, quo ſepulcra et *tumbae* Sanctorum obuoluebantur. Charta Cornutiana edita a Suareſio *Mafortem* inter veſtes ſacras reponit; *Mafortem tramoſericum, rodomelinum aquilatum; item Mafortem e teleoporphyro tramoſericum opus marinum, etc.* Velum omne *mafortem* dictum ſignificat Hiſt. MS. Monaſtica Beccenſ. p. 352. *Oſſamenta multiplicia in quadam Maforte.* Acta S. Marcellinae to. 4. Iulii pag. 236. *Et veſtis ſacrae Manorte quodammodo ſubarratam, Chriſti Ieſu, quem totis viſceribus cupierat, immaculatam ſponſam effecit.* MAFORA pro *Mauors*, vel *Mafors*, occurrit in Vita S. Gudilae Virg. cap. 6. et apud Odericum Vitalem lib. 2. pag. 397. MAFORITE, *matronale operimentum capitis.* Papias MS. Eccleſ. Bituric. MAFORIVM, in Actis SS. to. 3. Iulii p. 41. MAFORTEVM. Acta purgationis Ceciliani: *Tunicae muliebres* 82. *Mafortea* 38. *tunicae viriles* 16. MAFORTIOLVM. Acta S. Neſtoris Mart. c. 1. V. Salmaſium ad Vopiſcum pag. 390. MAVORTE, *matronale operimentum, quod caput operit, vocatum autem ſic quaſi Marte.*

Mauorte

Mafòrte ſignum eſt maritalis dignitatis; idem et ſtola dicitur. Papias.

MAFORTEVM, MAFORTIOLVM, V in *Mafors*.

MAGADE, Gr. μαγάδιον, ea pars lyrae, in qua plectrum illiditur, vbi ſcil. percuſſio chordarum fit manu dextra. Heſychio μαγάδιον, ὄργανον κιθαριστικὸν dicitur. Petrus Diacon. de Viris illuſtr. Caſin. c. 28. *Cantus etiam B. Mauri compoſuit, in quibus qui vult artis grammaticae tramitem et monochordi ſonori Magade reperiet notas.*

† MAGAGNA, vox Ital. vitium, labes, menda, noxa. Stat. Mant. l. 1. c. 17. V. *Mahamium.*

MAGAGNARE, MAGAGNVM, V. *Mahemiare* et *Mahamium.*

† MAGALDVS, veſtis ſeu tunicae ſpecies, vel pera, mantica, a vet. Gall. *Magaut*, eodem ſenſu. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1398. *Remoto caputio a capite ſuo, et exuto Magaldo ſeu ſagel.* V. *Macc.*

† MAGALETI, ſocietatis mercatorum Italicorum nomen, Gall. *Magalés*. Ch. Mſ. a. 1340.

MAGALIA. (1) *Tunica paſtorum*, in Gloſſis MSS. 13. ſaec. Monaſt. S. Andreae Andaonenſis. † Mendoſe pro *tuguria paſtorum*, vox Virgilio nota. (2) Vrbs, ciuitas, a Punico *Magal*, *nova villa*, ex Catholico; quod hauſit ex Seruio ad illud Aeneid. lib. 1. v. 425.

Miratur molem Aeneas, Magalia quondam

Acta S. Caſſiani apud Ill. Fontaninum in Antiquit. Hortae. pag. 354.

Vt vero ſacris tetigit Magalia plantis
Ardua Francigenum, quae dicitur Vrbs Eduorum.

MAGANA. Paſſio S. Lupercii Martii: *Iuſſit Praeses Maganam fieri, et acutis eam clauauit clauibus*, (clauis) *et in medio eius S. Lupercium mitti praecepit.* Mox: *Videns Maganam et rotam voluentem etc.* Occurrit ibi pluries, vbi *Magana* idem ſonat quod *Mangana*, machina. V. in hoc verbo.

† MAGANHVM, vitium, noxa. Tabul. Mſ. notar. d'Aubagne. V. *Magagna.*

MAGARITA, apoſtata, Chriſtianae Religionis deſertor. Ioannes VIII. PP. Epiſt. 219. *Portasque patentes relinquentes multis Magaritis fugiendi et Saracenis ingrediendi aditum . . . . reliquerunt.* Vbi perperam nupera Conciliorum editio *margaritis* praefert. MAGARITES, eadem notione. Vita S. Stephani Sabait. to. 3. Iulii pag. 572. V. mox.

MAGARIZARE, Saracenicam, vel Mahometicam impietatem non modo profiteri, vt quidam volunt, ſed maxime poſt abdicatam et deſertam religionem Chriſtianam, a qua qui tranſibant ad Muſulmaniſmum, μαγαρίζειν dicebantur; vocabulo, quod ſignificat ſtercore faciem conſpurcare, vt auctor eſt Leunclauius, in Pandecte Turcico num. 22. Hinc μαγάρισις, in Corona pretioſa *macula*, et Κηλὶς redditur: vnde *Magariſius* ſinus verſus Rumeliae vel Europae promontorium appellationem accepit, a foedis tempeſtatibus, quae illis in regionibus exiſtere Boreis flantibus ſolent, cum apud nos Aquilo ſerenitatem aeris ferat, vt eſt apud eundem Leunclauium n. 25. Hiſt. Miſcella lib. 23. *Repromittit, ſe non compellere ad Magarizandum.* Quidam Codd. ex editis male habent *Menzurizandum*.

† MAGASENVM, promptuarium, cella, Gall. *Magazin.* Stat. Genuae l. 4. c. 102. MAGAZENVM ap. Steph. de Infeſtura.

MAGDALIVM, ſeplaſiariorum officinis nota vox: *Magdaliones* enim hodieque vocant teretes cylindros, in quos compoſita emplaſtra redigere ſolent. Vox Hebraicae Originis, *Migdal* enim et *Migdol*, turris, quae eſt plerumque figurae cylindricae. Marcellus Empiricus c. 20. extremo: *Caetera vino optimo madefacta ſimul in mortario colliges, ex quibus trociſci vel Magdaliae fient.* Alexander Iatroſoph. lib. 1. Paſſion. *Iterum cum vino teres, et Magdalia facies.* Perperam edit. *Mandaſia*, apud Plinium Medic. lib. 1. cap. 6. Medicis μαγδαλίαι

λια eſt ipſum medicamentum in paſtilli figuram formatum: ſic enim Galenus μαγίδα apud Hippocratem interpretatur τότε οἷον μάγμα, καὶ φύραμα, καὶ τὴν χειροπλήθη μαγδαλίαν. MAGDALEO. Matth Syluaticus: *Et ex eo formantur pillulae vel Magdaleones paruuli etc.* MAGDALIOLVM, diminutiuum, a *Magdalium.* Auitus Viennenſis Epiſc. Epiſt. 78.

MAGDVM, in Biturigibus denarii, et malliae. Paſſim occurrit.

MAGERIA, praedium ruſticum, *curtis*, Germanis Meyerey. Charta anni 1248. apud Ludewig. to. 4. Reliq. MSS. p 112. V. *Maieria.*

† MAGI CAMPVS, V. *Campus* 3.

† MAGICARIVS, magicus, ap. Petrarcham in itin. Syriac.

MAGICATVS, magicis praeſtigiis obſtrictus. Synodus Atrebatenſis anni 1025.

MAGIDES, vaſorum genus Vita S. Iacobi eremitae ſaec. 4, Bened. part. 2. 147. *Dedit viaticum et ſeptem vaſa, quae Magides vocant, partim aqua fontana neceſſaria nauigantibus, partim mero optimo plena Iacobo contulit.* V. *Mazer.* MAGIS, Graec. μαγὶς, vel μάκτρα, mactra, menſula. Marcellus Empiricus cap. 1. *Raſamen paſtae quod in Magide adhaeret.* Vtitur Plinius. V. *Mais.*

MAGILLARE, V. in *Baulare.*

MAGIMACTE, μαγίλος. Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm. V. *Mactus.*

† MAGIRICA ARS, coquinaria, de qua Iod. Willichius.

MAGIS. (1) Mactra, V. *Magides.* (2) † Amplius. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1360. *Quod nonquam magis aſcenderent etc.*

MAGISCA MAGISQVA, († ager qui de nouo ad cultum redigitur, et tempus quo aratur, V. *Magiſia.*) Codex MS. Irminonis Abbatis Sangerm. fol. 61. *Sunt in Nuuiliaco manſi veſtiti VI. . . . ſoluunt ad hoſtem multones XII, ... faciunt duo carra ad vinericiam, et ad Magiſcam dua carra et dimid. et dimid. bouem.* Ibid. fol. 66. *Remegius colonus . . . habet de terra arabili bun. IIII. de prato dimid. arp. et mittit vnum bouem ad caropera inter vinericiam, et Magisquam* Et fol. 68. *Vlathaus colonus . . . habet de terra arabili bun. III. et dimid. facit ſicut dimid. manſi, excepto caropera, propter vinum facit Magiſcam*

MAGISCOLA, ſcholae praefectus, dignitas in Eccleſiis Cathedralibus Hiſpan. *Maeſtre Scuela.* Acta SS. to. 4 Iunii p. 784. *Obertus praepoſitus et Ogerius Galetta ſcholaſticus, (vulgo Magiſcola) eiusd. Cathedralis Eccleſiae.*

† MAGISDICVS, iam dictus, ſupra dictus, mehr beſagt. Ch. Mſ. Occitan. a. 1313.

† MAGISIA, nouale, nouális terra, quae anno ceſſat, vel quae de nouo ad cultum redigitur, Ital. *Maggeſe.* Ch. a. 1270. in Acceſſ. ad Hiſt. Caſſin. part. 1. p. 312. V. *Magiſca.*

MAGISQVA, V. *Magiſca.*

MAGISTER. (1) Ventus Latinis, *caurus, corus, argeſtes,* dictus, nautis *Nordoëſt, vent de Maeſtre, maeſtrale,* apud Sanutum lib. 2. part. 2. cap. 25. *Magiſter tramontanae,* in Charta Maſſil. *Sed quod ſpectant ventum Graecum, vel tramontanam, vel Magiſtrum tramontanae.* (2) Titulus honorarius, quo donantur viri ab honoratioribus ſecundi. Occurrit paſſim. (3) MAGISTER, nude pro Magiſtro officiorum, in L. 4. Cod. Th. de Primicer. et Notar. MAGISTRI, qui vulgo *Doctores,* in Theologica vel alia Facultate paſſim. MAGISTER ARBALESTARIORVM, V. *Arbaleſtarius.* MAGISTER ADMISSIONVM, qui introducendis ad Imperatorem hominibus praefecti ſunt. V. *Admiſſionales.* MAGISTER ARMORVM, apud Ammianum lib. 15. Officialis Magiſtri militum, qui numerorum rationes tractabat, vnde idem qui *Numerarius.* Ita Henricus Valeſius, vbi plura p. 84. Interdum apud eumdem Ammianum et alios pro *Magiſtro militum* ſumitur, vt idem obſeruat p. 108. V. Iacobum Gothofredum ad L. 7. Cod. Th. de Re milit. MAGISTER ARRESTORVM, *Maitre des Arrêts,* in Curia Dalphinali, idem qui *Magiſter Rationalis,*

onalis, ad quem Hoſpitii Dalphinalis rationes conficere pertinebat. Comput. ann. 1334. tom. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 273. Infra idem Aueyllinus *Magiſter Rationalis* dicitur. MAGISTER IN ARTIBVS, apud Nicolaum Triuettum, anni 1253. qui vulgo Gallis *Maiſtre ès Arts*, in Academiis. Epitaphium Thomae Abbatis S. Andreae Vercellenſis. MAGISTER ASCIAE, carpentarius, faber lignarius, Gall. *Maitre de hache, Charpentier*. Statuta Maſſil. lib. 2. cap. 34. MAGISTER AVLAE IMPERIALIS, dicitur Aetherius quidam, ſub Carolo M. in Chron. S. Vincentii de Vulturno p. 676. Idem forte qui *Magiſter officiorum*, apud Latinos, aut *curopalata*, ſub CPolitanis Imperatoribus. MAGISTER AVLAE, *Abbatis* ſeu *Monaſterii*. Charta Guillelmi Abb. Floriac. anni 1316. ex Tabular. eiusdem loci: *Praeſentibus religioſis viris . . . Stephano Gueraeſaut Magiſtro Aulae eiusdem Monaſterii etc.* Cuius quidem officium ex Libro de modo loquendi per ſigna expiſcari licet: *Pro ſigno Granatarii conuentus, ſine Magiſtri Aulae domini, Abbatis ſimula cum ambabus manibus connexis, quaſi aliquid vaſi aduenam infundere velis, ad ſimilitudinem*; modo tamen idem fuerit officium, *Magiſtri Aulae Abbatis* quod *Magiſtri Aulae Monaſterii*; hic quippe non alius mihi videtur ab eo, cui hoſpitum excipiendorum cura demandata erat; illum vero rei annonariae Abbatis praefectum fuiſſe exiſtimo. MAGISTER BOTELLERIVS, archipincerna, dignitas in Curia Dalphin. Ordinat. domus Dalphin. anni 1340. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 393. MAGISTER CAEMENTARIORVM, qui caementariis praeerat, atque aedificia reparanda curabat, S. Willelmi Conſtit. Hirſaug. lib. 1. cap. 22. MAGISTER CEREMONIARVM, vox nota. Concil. Mexicanum anni 1585. inter Hiſpan. to. 4. p. 355. MAGISTER CAMERARIVS, idem qui *Magiſter Cubiculariorum*. Ordinat. Domus Dalphin. anni 1340. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 393. MAGISTER CANTORVM, in Eccleſia Mediolanenſi, in Charta Robaldi Archiep. Mediolan. anni 1144. apud Vghell. in Append. to. 4. Praecentor. MAGISTER CAPELLAE, qui caeteris Capellanis praeeſt. Ordinat. Domus Dalphin. ann. 1340. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 392. V. *Capellani*. MAGISTER CENSVS, ſub diſpoſitione Praefecti vrbis, in Notitia Imperii, cuius mentio in Cod. V. Pancirollum. † MAGISTER CHRISTIANITATIS, appellatur Patriarcha Hieroſolymit. in Ch. a. 1157. t. 3. Cod. Ital. dipl. p. 1473. MAGISTER CIVIVM, primus Aedilium, Germanis Burgermeiſter. Charta Friderici II. Imper. anni 1232. apud Browerum lib. 15. Annal. Treuir. † MAGISTRI COMMVNIAE, quibus ius communiae ſeruandum et defendendum committitur. Ch. a. 1308. ap. Marten. t. 1. Ampl. Coll. p. 1428. † MAGISTER CONVERSORVM, *conuerſis* praepoſitus in monaſteriis. Ch. Mſ. a. 1246. MAGISTER COQVINAE, coquorum praefectus. Ordinat. Domus Dalphin. anni 1340. to 2. Hiſt. Dalphin. p. 393. V. *Coquus*. MAGISTER COQVVS, inferior *Magiſtro coquinae*. Ordinat. domus Dalphin. an. 1340. tom. 2. Hiſt. Dalphin. p. 394. MAGISTER CVBICVLARIORVM, qui cubiculariis Regiis praeerat, apud Monachum Sangallenſem, lib. 2. de Rebus Caroli M. cap. 9. et Wipponem in Vita Conradi Salici pag. 428. MAGISTRI CVRIAE, qui vulgo nunc Conſiliarii Parlamenti. Regeſtum Parlam. B. fol. 77. MAGISTER CVRIAE, officium monaſticum. Charta anni 1347. to. 2. Rer. Mogunt. pag. 769. MAGISTER CVSTOS. Bern. Monach. Ordo Cluniac. part. 1. cap. 74. *Ipſum ſecundum ſignum . . . . longius pulſare debet . . . vt omnes poſſint de omnibus officinis ad Horae principium conuenire, et Magiſter cuſtos, per conſuetudinem debet ipſum pulſare, aut talem rogare, qui bene ſciat facere.* Idem haud dubie qui apud eumdem Bern. cap. 51. Maior et principalis Eccleſiae Cuſtos

Cuſtos dicitur: *Vt de Principali Eccleſiae Cuſtode, qui vulgo Sacriſta, dignius vero et honorabilius Apocriſiarius vocatur, etc.* V. *Cuſtos.* † MAGISTER DILVVII, V. *Diluuii Magiſter.* MAGISTRI DISPOSITIONVM, V. *Diſpoſitiones.* MAGISTER IN DIVINITATE, theologus, in Ch. a. 1365. MAGISTRI DOMORVM ABBATIS, qui villas Abbatis et praedia adminiſtrabant. Charta anni 1366. ex Tabular. S. Crucis de Talemundo. MAGISTER ECCLESIAE, idem, qui ſupra *Magiſter Cuſtos.* Charta Frederici Colon. Archiep. anni 1128. to. 3. nouae Gall. Chriſt. inter Inſtrum. col. 164. MAGISTER EPISTOLARVM, ſub diſpoſitione Praefecti Praetorio, *legationes Ciuitatum, conſultationes et preces tractat*, vt eſt in Notitia Imp. MAGISTER EPISTOLARVM *Graecarum, qui eas Epiſtolas, quae Graece ſolent emitti, aut ipſe dictat, aut Graece dictatas transfert in Latinum.* Notit. Imper. V. Pancirollum. MAGISTER ESCVDERIAE, curator, ſeu praefectus equorum. Charta an. 1337. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 334. V. *Mareſcalcus.* MAGISTER FIDELIVM, qui et *Magiſter oblationum*, dicitur is, penes quem erat diſpoſitio piarum fundationum et donationuum, V. Hiſtor. Fuldenſ. pag. 54. et ſupra *Fideliator.* MAGISTER FORRERIVS, deſignator hoſpitiorum metator, *Fourrier.* Ordinat. domus Dalphin. anni 1340. to. 2. Hiſt. Dalph. pag. 395. MAGISTER FRVCTVARIVS. Huius officium deſcribitur in Ordinat. domus Dalphin. anni 1340. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 394. MAGISTRI GARDAE, V. *Magiſter monetarum.* MAGISTER GARNISIONVM, *Maiſtre des Garniſons*, in Edicto Iohannis Reg. Franc anni 1355 to. 3. Ordinat. p. 28. qui iis quae ad muniendam vrbem neceſſaria ſunt inuigilat, V. *Garnire.* MAGISTER GENTIVM, ſic Apoſtolus Paulus per antonomaſiam, quemadmodum et *Doctor* et *Apoſtolus Gentium* vocatur, quod ad Gentes erudiendas Chriſtoque ſubiiciendas potiſſimum miſſus fuerit. Libellus Epiſc. Italiae, contra Elipandum to. 3. Conc. Hiſp. p. 98. MAGISTER GRAECORVM, dictus Origenes ab Amalar. Fortunato cap. 21. de Ord. antiph. MAGISTER GRANGIAE, officium in Monaſteriis Ordinis praeſertim Ciſterc. qui villam ſeu praedium aliquod curat. Charta anni 1174. ap. Miraeum to. 1. p. 192. V. *Grangia* in *Granea.* MAGISTER HOSPITALIS, *S. Iohannis Hieroſolymit.* eiusdem Ordinis primarius Magiſter, cuiusmodi dignitatis inſignia praecipua fuere zona, et marſupium In Bulla Alexandri III. PP. anni 1172. fit mentio E. quondam Magiſtri Hoſpitalis, *qui eidem Magiſterio renunciauit, Zona cum marſupio, claui et ſigillo reſignata.* in Chartulario Manoſcenſi. MAGISTER HOSPITII, praecipuus palatii Dalphinalis miniſter. Ordinat. domus Dalphin. anni 1340. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag 392. *Apud noſtros* vero *Magiſtri Hoſpitii Regis*, dicebantur olim, quos nunc *Libellorum ſupplicum Magiſtros vocamus.* V. Spicileg. Acher. to. 9. p. 326. MAGISTER HVBARVM, dignitas quaedam in Auſtriae Ducatu, V. *Huba.* MAGISTER INFANTVM, in Coenobiis, qui infantibus ac pueris, quos *Nutritos* vocabant, praeerat. Ordericus Vitalis lib. 3. p. 462. Adde cap. 22. MAGISTER INFIRMARIVS, cui in Monaſteriis infirmorum cura incumbit. Regula Conuerſorum Ord. Ciſterc. cap. 5. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1649. MAGISTER INGENIORVM, machinator, Gallis *Ingenieur.* Comput. anni 1334. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 51. MAGISTER IVDEX. De hoc Magiſtratu conſule Conſtit. Siculas lib. 1. tit. 37. et Ammiratum in Familiis Neap. to. 1. pag. 165. MAGISTRI IVRATI, idem videntur qui Gallis *Jurats*, vrbium alicubi Magiſtratus. Anonymus de Geſtis Manfredi et Conradi Regum apud Murator. to. 8. col. 609. V. in *Iuratis.* MAGISTER IVSTITIARIVS, praecipuus Iudex in aula Regum Siciliae, in quorum palatio commo-

commorabatur, vbi de Rebus maioris momenti ius dicebat, *Comitis Palatii* vicem fungens. Frideric. Imper. in Conſtit. Sicul. lib. I. tit. 57. MAGISTER IVSTIGERIVS, in Apulia, idem qui *Magiſter Iuſtitiarius*. Chron. Eſtenſe anni 1345. apud Murator. to. 15. col. 423. MAGISTER LAPIDVM, caementarius, *Maitre Maçon*. Statuta Arelat. MSS. art. 132. MAGISTRI LEGVM, aliis *Legum Doctores* dicti, qui in iudiciis publicis aduocati conſidebant. V. Adreualdum de Miracul. S. Bened. cap. 20. MAGISTER LIBELLORVM, *cognitiones et preces tractat*, in Notitia Imp. hinc dictus *Magiſter Libellorum et Cognitionum ſacrarum*, in veteri Inſcript. MAGISTRI LINEAE VESTIS, *Magiſtri priuatae*, ſub diſpoſitione Comitis ſacrarum largitionum in Notitia Imperii. Priores linteariis et linifionibus, lintea, mappas, mantilia, et eiuſmodi facientibus praeerant. *Magiſtri linteae veſtis*, in L. *Priuatae*, Cod. de Murilegulis, vbi et *priuatae veſtis Magiſtrorum* perinde mentio eſt. MAGISTER MACHINARVM, magiſtris ingeniorum Praefectus, qui machinas bellicas curabat, Gallis *Grand-Maitre de l'Artillerie*. Charta anni 1343. to. I. Hiſt. Dalphin. p. 50. MAGISTER MAIOR, praecipuus inter Magiſtros, qui in Monaſteriis infantibus ac pueris educandis atque erudiendis praeerant. Bernardi Mon. Ordo Cluniac. part. I. cap. 27. MAGISTER MARANCHIARVM, cui cura erat abſentium nomina in albo pungere: Officium Eccleſiaſtic. Formula Iuramenti, quod praeſtabat, qui ad hoc officium eligebatur, in veteri Chartulario Eccleſ. Ambian. MAGISTER MARESCALIAE, idem qui *Eſcuderiae*, V. ſupra. MAGISTER MASSARIORVM, Maior Villicus, qui regiis villis praeeſt, caeterisque minoribus miſſariis, cuius munus et officium deſcribitur, apud Petrum de Vineis lib. 3. Epiſt. 66. *Magiſter Maſſarius*, in Chron. Domin. de Grauina apud Murator. to. 12. col. 585. V. *Maſſaritia*. MAGISTER MEMORIAE, magiſtratus qui *omnes annotationes*, id eſt, breues Principis manu ſubſcriptos dictat, *emittit, et precibus reſpondet*, vt eſt in Notitia Imperii. *Magiſter ſcriniorum memoriae*, *Epiſtolarum*, *libellorum Graecorum*, ſub diſpoſitione Praefecti Praetorio ibidem. *Beneuolus*, qui apud Gaudentium Epiſc. Brixienſem in Praefat. *Magiſter memoriae*, a Rufino lib. 2. Hiſt. Eccl. c. 16. *Memoriae Scriniis praeſidens* appellatur. In Epiſtola Iuſtiniani ad Hormisdam PP. poſt Epiſt 17. *Magiſter ſcrinii memoriae* habetur. Occurrit non ſemel in vett. Inſcript. apud Ammian. L. 15. 27. 29. vbi *Magiſterium memoriae* dicitur ea dignitas p. 394. et alios. MAGISTER MILITIAE CHRISTI. Sic S. Bernardus Hugonem Templariorum Ordinis Magiſtrum et Inſtitutorem compellat, in Exhort. ad Milites templi to. I. edit. Mabill. p. 543. MAGISTER MILITVM, qui copiis militaribus praeerat. *Magiſter Romanae militiae*, Victori Tunnenſi. *Magiſter militum ordinarius*, apud eumdem. *Magiſtrorum militum*, vt copiis militaribus praefectorum, mentio etiam apud recentiores: in Annalibus Francorum Metenſib. ann. 823. apud Ordericum Vital. lib. II. p. 809. etc. Quae quidem dignitas *Magiſterium militare* dicitur S. Ambroſio lib. 2. Epiſt. 15. et Sidonio lib. I. Epiſt. 3. MAGISTER VTRIVSQVE MILITIAE, qui peditibus et equitibus praeerat. Apud Flodoardum lib. I. Hiſt. Rem. cap. 6. MAGISTER MILITVM, *praeſentalis*, V. *Praeſens*. MAGISTER EQVITVM, qui *Magiſter equeſtris militiae*, interdum Ammiano L. 25. qui Equitatui, vt MAGISTER PEDITVM, qui peditatui praeerat. De vtroque paſſim Scriptores. MAGISTER MILITIAE *Lotharingiae*, in Triumpho S. Remacli cap. 13. MAGISTER MILITVM *oppidanorum*, apud Priorem Hagulſtadenſem, ſub anno 1138. 1143. MAGISTRI MILITVM, dicti potiſſimum Vrbis Neapolitanae Praefecti ſub Impp. Byzantinis, quibus parebant, apud Iohann. VIII.

PP. Epiſt. 36. 40. 50. etc. Sed et Veneti ſuos habuerunt *Magiſtros Militum*. Andreas Dandulus in Chron. MS. anni 737. MAGISTER MONETARVM, cudendae monetae Praefectus, cuius ſub imperio alii, qui *Magiſtri Gardae* vocabantur, ea, quae ad monetam ſpectabant, curabant vel per ſe, vel per alios. Ordinat. Humberti II. Dalphini anni 1340. to. 2. Hiſt. Dalph. pag. 417. † MAGISTER MONIALIVM, earum inſtitutor et rector, in Ch. MS. a. 1107. MAGISTER NAVIS, Κυβερνήτης, in leg. 37. Cod. Th. de Navicul. etc. Valer. Flaccus lib. 8. MAGISTER OBLATIONVM, V. *Magiſter fidelium*. MAGISTER OFFICIORVM, dignitas magna in Palatio Imperatorum, qui praeerat Palatinis et Principis miniſtris, ſcholis in Palatio militantibus, fabricis et limitaneis ducibus; huius dignitatis, de qua non ſemel Scriptores, formulam habet Senator lib. 6. Epiſt. 6. Rutilius Numantianus. MAGISTERIA DIGNITAS, ſeu Magiſtri officiorum, apud eumdem Senatorem, loco laudato et lib. 9. Epiſt. 24. *Magiſterium Palatinum*, apud Sidonium lib. 1. Ep. 3 μαγιςτερία ἀρχὴ, apud Theophylactum Simocattam lib. 3. cap. 15. MAGISTER OPERIS, vel *operarum*, Gallis *Maiſtre de l'oeuvre*, cui operibus publicis vacare incumbit. Erat etiam officium monaſticum, vt ex Charta anni 1347. to. 2. Rer. Mogunt. pag. 769. dicimus. V. *Operarius*. MAGISTER ORDINIS. Charta S Crucis de Talemundo anni 1366. Abbas ſubindicari videtur. MAGISTER ORGANORVM, muſicae Praefectus. Computum anni 1334. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 280 *Pro equo Magiſtri Organorum, flor.* II. MAGISTER IN ORGANO, qui organa muſica pulſat. Ch. MS. a. 1232. MAGISTER OSTIARIORVM, Dignitas in aula Regum Francorum: is *Oſtiariis* Palatinis praeerat. In Annal. Eginhardi et Vita Ludouici Pii anni 822. occurrit *Gerungus* quidam hac donatus, qui in Epiſtol. 2. et 4. Erotharii Epiſcopi Tullenſis appellatur, *ſtiariorum ſacri Palatii Magiſter*. apud Wandelbertum denique lib. de Miracul. S. Goaris cap. 30. *Palatii Aedilis*. Quae quidem dignitas magna fuit, ſiquidem in Annalibus Francorum Bertinianis anni 872. dicitur Carolus Caluus hac cohoneſtaſſe Boſonem fratrem vxoris, qui poſtmodum Prouinciae Rex fuit: *Boſonem fratrem vxoris Camerarium et Oſtiariorum Magiſtrum conſtituens*, etc. Idem certe videtur qui *Curopalata*. MAGISTER, vel *Principalis Paedagogus*, dictus olim in Academia Pariſienſi, qui hodie *Principalis Collegii* nude appellatur, in Statutis Cardinal. de Tutauilla, apud Stephanum Paſchaſium lib. 9. Diſquiſit. Francic. c. 17. MAGISTRI PAGORVM, apud Siculum Flaccum de Condit. agror. vbi in Codice Palatino ad oram ſcribi monet Rigaltius, *Magiſtri pagorum*, *Magiſtrati dicuntur*. Gloſſ. Lat Graec *Magiſter Pagi* ἀμφοδάρχης. *Magiſterium Pagi*, in vet. Inſcript. 1007. 7. MAGISTER PALATII, idem, qui *Maior domus*, in aula Regum Francor. Godfridus Viterbienſis part. 12. Chron. MAGISTER PANATERIVS, qui officio *Panateriae* praeerat, Gallis *Grand Panetier*, cuius magna in Palatio Regum Francor. dignitas. Ordinat. domus Dalphini anni 1340. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 393. MAGISTRI PARLAMENTI, ſeu *Magiſtri Curiae Domini Regis Parlamentum eius tenentium Pariſiis*, in veteribus Areſtis, qui hodie *Conſiliarii Parlamenti*. V. *Parlamentum* et ſupra *Magiſtri Curiae*. MAGISTER PERRERIVS, caementarius, Gall. *Maçon*. Statutum Iohannis Regis Franc. anni 1356. to. 3. Ordinat. Reg. Franc. p. 78. MAGISTER PINCERNARVM, dignitas in Regum noſtrorum Palatio, in Annal. Francor. Loiſellianis anni 781. Chartam Philippi Regis Franc. ann. 1065. ſubſcribit *Adam Pincerna Magiſter*, in Hiſtoria S. Martini de Campis p. 17. aliam anni 1075. apud Chiffletium in Tornutio pag. 325. *Erueus Magiſter Pincernarum*. Eadem dignitas in aula Hungarica, in Charta Belae

Regis

Regis anni 1251. *Magiſter Pincerna*, in Charta Gallica anni 1067. tom. II. Spicilegii Acheriani pag. 296. Iſo Magiſter in Gloſſ. ad Prudent. Hymn 6. Cathemer. *Quorum reuerſus vnus Dat poculum tyranno: Magiſter Pincernarum.* V. *Archipincerna*, et *Butta* 3. MAGISTRI PORTVVM, V. *Factum* pro Officiariis Lugdunenſib. anni 1648. p. 196. 237. et Meneſter. Hiſt. Lugdun. p. 81. MAGISTER PVERORVM, idem, qui *Infantium*, paſſim apud Bern. Mon. in Ord. Cluniac. praeſertim cap. 27. I. partis. MAGISTER QVAESTORVM, in Conſtitut. Sicul. lib. I. tit. 36. 58. MAGISTER RATIONALIS, magiſtratus in Regno Neapolitano et in Prouinciae Camerarii, qui rationibus ſeu Principis aerario praeerat, liteſque ad illud ſpectantes diiudicabat. Chronic. Siciliae ad annum 1322. apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 89. MAGISTER RATIONVM, in Regno Aragonenſi, idem, qui *Rationalis*. Concil. Dertuſ. anni 1429. inter Hiſpan. to. 3. p. 660. MAGISTRI REGALES, iidem, qui *Magiſtri Hoſpitii Regis*. An vero ſic dicti quod a Rege cauſam aliquam diiudicandam delegatam? († Iidem videntur ac *Magiſtri curiae* vel *parlamenti*, qui hodie *Conſiliarii* vocantur.) Iudicium anni 1269. ex Chartular. AB. fol. vlt. Monaſt. S. German. Pariſ. MAGISTER REGIS, V. *Baiulus* 2. MAGISTER REQVESTARVM HOSPITII, libellorum ſupplicum Magiſter, *Maitre des requêtes de l'hotel.* Litterae Caroli Reg. Franc. anni 1408. apud Rymer. tom. 8. pag. 566. MAGISTER RERVM *priuatarum domus diuinae, cui ſuberant Rationales rerum priuatarum, Baſtaga priuata, Praepoſiti gregum et ſtabulorum, Procuratores ſaltuum, etc.* Notitia Imperii, vbi plura diſſerit Pancirollus. † MAGISTER ROTAE, militum catervae quae *Rota* dicebatur, praefectus, Germ. Rottmeiſter. Ch. a. 1468. ap. Pez. t. 6. Anecd. part. 3. p. 222. † MAGISTER IN SACRA PAGINA, theologus doctor, in Conc. Conſt. part. 10. c. 7. p. 596. MAGISTER SACRI PALATII Romani Pontificis, *conſueuit eſſe ex Ordine Praedicatorum, et ordinarie quando fit Conſiſtorium, legit in Palatio publice aliquid in Theologia. Ad hunc ſpectat ordinare, qui debeat facere ſermones in Capella Apoſtolica, et eorum ſermones praeuidere, curareque, vt nihil dicatur puritati fidei et grauitati illius loci contrarium, etc.* Ceremon. Rom. lib. 3. p. 319. MAGISTER SARTOR, *Maitre Tailleur.* Ordinat. Domus Dalphin. anni 1340. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 395. MAGISTER SCACARII, V. *Scacarium.* MAGISTER SCHOLARIORVM, qui *Scholaribus* praeerat, German. Schulmeiſter. Anonymus de Geſtis Manfredi et Conradi Regum, apud Murator. tom. 8. col. 609. V. *Scholares.* MAGISTER SCHOLARVM, dignitas in Eccleſiis Cathedralibus, apud Ioannem Sariſber. in Epiſtol. non ſemel, et Ioann. de Deo in Poenitentiario L. 5. c. 14. qui alias *Scholaſticus*, et *Caput Scholae*, V. V. Cl. Iacob. Petitum poſt Poenitentiale Theodori p. 610. V. *Scholaſticus.* MAGISTER SCHOLARVM, *de cantu*, choriſtarum puerorum Praepoſitus. Statuta Eccleſ. Barcinon. anni 1332. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 612. MAGISTER SCVTIFERIAE, qui fuerit in aula Dalphini, ex ſequentibus diſce. Ordinat. domus Dalphin. an. 1340. to. 2. Hiſt. Dalphin. anni 1340. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 394. *Item, ordinamus vnum ſcutiferum, qui ſit Magiſter Scutiferiae, . . . cuius requirit officium, tempore quo nos equitare contingit, noſtrum palafredum habere paratum, cum enſe, ſtiualibus, calcaribus et capello, noſtrumque deferre capellum et mantellum, noſtram ſequendo comitiuam debeat, etc.* V. *Scutiferi.* MAGISTER SECRETARIVS, idem qui ſupra *Magiſter Cuſtos.* Bernard. Monach. Ordo Cluniac. part. I. cap. 27. MAGISTER SERVORVM, qui eorum curam agit in domibus magnatum, in Capitul. Caroli M. L. 4. cap. 32. MAGISTRI SICLARII, apud Baluz. tom. 6. Miſcell. pag. 277. perperam

 editum

editum pro *Magiſtri Scholariorum.* MAGISTRI SOMERII. Horum officium ita deſcribitur, in Ordinat. domus Dalphin. anni 1340. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 393. *Item ordinamus pro camera tres Magiſtros Somerios et honorabiles, ſicut decet, quorum vnus arma noſtra deferat, et reliqui duo raubas et alia arneſia, neceſſaria nobis.* MAGISTER TAVERNICORVM, V. *Tauernica.* MAGISTER TEMPLI, V. *Templarius.* † MAGISTRI VALLETI appellantur praecipui inter monetarum operarios, in Litt. remiſſ. Mſ. a. 1361. † MAGISTER VENATOR, qui regiae venationi praeeſt, in Ch. Mſ. a. 1366. MAGISTER WARDORVM, apud Anglos, pupillorum et orphanorum curator.

MAGISTERIALIS. (1) MAGISTERIALE, *Didaſcalium*, a Graeco διδασκαλεῖον, Papias. (2) † Summus, ſupremus; titulus honorarius Pontificis Romani, V. *Magiſtratus* 2. Ep. a. 867. t. 7. Collect. Hiſt. Franc. p. 589.

MAGISTERIALITER, docte, dextere, induſtrie, Gall. *Adroitement, en maître.* Geruaſii Tilber. Otia Imper. apud Leibnit. Scriptor. Brunſuic. to. 1. pag. 978.

† MAGISTERIANDVS, academica laurea donandus; *Magiſtrandus*, qui diſputationibus eo in caſu praeſidet. Stat. Vniu. Aquenſ. p. 6.

MAGISTERIANI, officiales Magiſtri officiorum. *Magiſtriani* etiam dicuntur Victori Tunenſi, in Chronico, et Anaſtaſio in S. Hormiſda. Liberatus Diaconus in Breuiario c. 15. *Et direxit per totum Orientem Magiſtrianos etc.* Acta Abercii apud Baronium: *Valerianum et Baſianum, Magiſterianos diuinorum noſtrorum officiorum miſimus.*

MAGISTERIVM. (1) Ius, dominium. Tabularium S. Vincentii Cenoman. (2) Artificium, Gallis *Maiſtriſe.* Aggenus de Limitib. agr. *Magiſterium ſuum, ſi vult menſor oſtendere; modum conceſſum fano illi demonſtret.* (3) Magiſtri officiorum dignitas, t. 4. Collect. Hiſt. Franc. p. 85. (4) † Magiſtri opus, Ital. *Magiſterio.* Ch. a. 1349. t. 2. Hiſt. Caſſin. p. 545. (5) † Magiſtri monetarii emolumentum. Ch. a. 1363. t. 1. Cod. Ital. dipl. p 2445. (6) † Opera quam ſubditus domino ſuo praeſtare tenetur. Ch. a. 1120. ep. Murat. t. 3. Antiq. p. 1135. Infra pro *Magiſterium* legitur pluries *Laborationem* et ſemel *Opera.* V. *Magiſtratus* 7. (7) † Magiſtratus, Magiſtrorum conſeſſus. Ch. Mſ. a. 1225. (8) † *Locus magiſterii*, aula vbi *magiſtri* ſeu doctores inſtituuntur, in Stat. Vniu. Aquenſ. (9) † Apud Alchymicos lapis philoſophorum, in titulo Gebri Arab.

MAGISTERIVS, V. *Magiſter officiorum* in *Magiſter* 3.

† MAGISTRA. (1) Mulier filiorum principis educationi praefecta, Hofmeiſterinn. Ch. Mſ. a. 1226. (2) Vxor *magiſtri* ſeu praefecti artis cuiusuis. Necrol. Carnot. Interdum *Regina* eadem notione vſurpatur ibidem.

MAGISTRALIS HONOR, dignitas Magiſtratus. Vita S. [illegible] to. 1. Ian. p. 91. MAGISTRALIS OCVLVS, ſuperciliofus, Gall. [illegible], *altier.* Laurent. Byzinius de Origine Belli Huſſitici anni 1419. apud Ludewig. to. 6. pag. 210. † MAGISTRALIS VNCTIO, [illegible] quoddam, vel vnguentum [illegible]ſum, in Act. SS. t. 5. Aug. p. [illegible].

† MAGISTRANDVS, V. *Magiſteriandus.*

MAGISTRARE, docere, regere, moderari. Gerardus in Vita S. Adalhardi ſaec. 4 Bened. part. 1. p. 349.

MAGISTRARI, academica laurea donari. Acta S. Bernardi de Monte Iouis to. 2. Iunii p. 1074.

MAGISTRATI, V. *Magiſtri pagorum.*

MAGISTRATIO. (1) Doctrina, eruditio. Epiſt. S. Hildegardis ad Anaſtaſium PP. in eius Vita auctore Theodorico. (2) MAGISTRATIONES PVBLICAE, ſcholae, in L. vlt. Cod. Th. de Stud. liberal. vrb. Romae. Apuleius de Doctrina Platon. de Scientiis, *quae ſolis diſciplinis traduntur, et Magiſtratione diſcuntur.* Sic enim MSS. libri praeferunt, pro *Magiſtra ratione.* S. Columb. inſtruct. 4.

Nonne

Nonne ſine diſciplina aliqua perfecta, Magiſtratio aut aliqua militia acquiri impoſſibile eſt? V. Salmaſium ad Vopiſcum, p. 458. (3) MAGISTRACIO *aquarum et foreſtarum, Maiſtriſe des eaux et foreſts*, in Regeſt. 80. Chartophyl. regii, Ch. 754. anni 1351. (4) † Inter *magiſtrandos*, i. e. docendos ſeu ſcholares annumeratio, die Inſcription. Stat. Vniu. Andegau. a. 1410.

MAGISTRATVS. (1) Idem, quod *Procuratio*, ſeu ius paſtus. *Magiſtralis Coena* in Charta Monaſterii Siluae-Latae. V. Dominicum de Praerogat. allod. cap. 15. §. 8. (2) Titulus honorarius Romani Pontificis. Geruaſius Remorum, Archiep. in Epiſt. ad Niculaum II. PP. *Dicant aduerſarii quantumlibet me infidelem et rebellem Magiſtratui veſtro.* V. *Maieſtas.* (3) Abbatialis dignitas, ſeu alia quaeuis Praepoſitura. Epiſtola 145. Gerberti apud Mabill. to. 3. Annal Bened. p. 655. (4) † Adiect. doctus, peritus, Ital. *Ammaeſtrato. Omnes campiones brauos et magiſtratos*, ap. Murat. t. 3. Antiq. Ital. *Magiſtrati in armis*, ibid. p. 1117. (5) † Titulus rationum regiarum praefecti, Gall. *Maiſtre des Comptes.* Memor. D. Cam. Comput. Paris. (6) † Officium eius qui hoſpitali praeeſt. Ch. Mſ. a. 1227. (7) † Gradus *magiſtri* ſeu doctoris gradum aſcenſus. Hiſt. Nem. t. 2. Prob. p. 312. (8) † Opera, quam ſubditus domino ſuo praeſtare debetur. Ch. Mſ. a. 1221. V. *Magiſterium 6.* (9) † MAGISTRATVS NOVITIORVM, prioratus magiſtro nouitiorum aſſignatus, in Bulla Pauli III. a. 1535.

MAGISTRESSA, magiſtra, domina, *Maitreſſe.* Chron. Dom. de Grauina apud Murator. to. 12. col. 565.

MAGISTRIA. (1) Medietas fructuum praedii reiue cuiuslibet alterius partiario alicui conceſſae, ad *Magiſtrum* ſeu domini fundum pertinens. Ch. a. 1208. t. 1. Hiſt. Nem. Prob. p. 47. (2) Dignitas ſeu iuriſdictio *magiſtri* foreſtarum et aquarum. Ch. Mſ. a. 1397.

MAGISTRIANVS. (1) V. *Magiſteriani.* (2) Fulgentius Placiades de Continentia Virgiliana: *Elyſium ingreditur campum, Elyſis enim Graece reſolutio dicitur, id eſt, feriatam vitam poſt Magiſtrianum timorem.* Infra: *Magiſtriani timoris proiecta grandine*, i. timoris Magiſtri.

† MAGISTRISSA, magiſtra, domina. Ch. Mſ. a. 1269. V. *Magiſtreſſa.*

MAGISTRIVVS, in Fabri theſauro, ex Apuleio in Florid. *Pueritia apud vos et Magiſtriuos.* Sed perperam; legendum enim diſtinctis vocibus, *Magiſtri vos*, vt ex contextu ſatis patet.

† MAGISTRIX, i. q. *Magiſtriſſa*, in Teſtam. Mſ. a. 1482.

† MAGISVALENTIA, ſumma excurrens, der Ueberſchuß. Ch. Mſ. a. 1319.

MAGIVS, V. *Madius.*

† MAGLA, anſa, annulus, Ital. *Maglia*, Gall. *Maille.* Stat. Aſtae. V. *Maclea.*

† MAGLETVS. Ch. Mſ. Theob. comit. a. 1222. *Debebat aſſignare, XXX. libratas terrae et falcas auenae, praeter Magletum maiorem.* V mox.

† MAGLIVS, ligonis ſpecies videtur, quanquam Ital. *Maglio* ſit malleus. Murat. t. 3. Antiq. p. 1203. *In ſtalla - - habentes palos ferreos, maglios, zapponos, quorum domus - - incipientes fadere.*

MAGMADARIVS, μυρεψὸς, Gloſſ. Lat. Gr. MSS. Sangerm. Vnguentarius.

MAGMENTARE, pro *Augmentare*, augere. Henricus Aquilonipolenſis in Adolpheide c. 12.

MAGMENTARIVS, ἐφ' ὃ τὰ σπλάγχνα τιθέμενα, τοῖς βωμοῖς προσφέρονται: *Qui exta ad altare pro ſacrificio fert.* Supplem. Antiquarii.

MAGNAEVVS, ἀρχαιογέρων, in Gloſſ. Lat. Graec. Grandaeuus, ſenex.

MAGNAGIVM, manſus, vel manſio. Bulla Alexandri PP IV. anni 1258. ex Tabul. Sangerm. V. *Managium* 2.

MAGNALIS, MAGNALIA. Gloſſae antiquae MSS. *Magnalia, ſalubriora, proſperiora, magnifica, pretioſiora.* Ioanni de Ianua: *Magnalis, magnus, vel qui magna facit. Vnde illud: Loqueban-*

quebantur variis linguis Magnalia Dei. Papias: *Magnalia, id eſt, praeſtantiora, magnifica, ſalubria.* Ruffus Aſterius Quintus in Carmine de Deipara:

Signa mouent populus, cernunt Magnalia coeci.

Autor Carminis de Miſſione Spiritus Sancti.

MAGNANIMIS, pro *Magnanimus,* vt *longanimis.* Occurrit in Chr. Caſin. lib. 4. cap. 57. 88. et alibi non ſemel.

MAGNANIMITAS, titulus honorarius Epiſcoporum et aliorum, apud Ruricium lib. 1. Epiſt. 10. lib. 2. Epiſt. I.

† MAGNANIMVS, cui animus eſt ad iracundiam pronus. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1363.

MAGNANVM, V. *Maganum.*

MAGNARIVS. Martinius in Lexico: negotiator, qui mercimonia omnis generis in ſolidum vendit, Graecis μεγαλεμπορος, Italis *Groſſiero,* Gall. *Marchand en gros.* Apuleius L. I. Metamorph. *Omne enim pridie Lupus negotiator Magnarius coëmerat.* Idem videtur eſſe quem Apuleius L. 5. dicit *magnis pecuniis negotiantem.* Genus tamen aliquod peculiare mercatorum fuiſſe *Magnarios,* haud male ſuſpicatur Coluius. V. Notas ad Apuleii locum ſupra laudatum, et Turneb. lib. 27. cap. 21.

MAGNATES, vaſalli maiores. Charta Ildefonſi Regis Aragonum an. 1192. apud Marcam lib. 6. Hiſt. Beneharn. cap. 9. *Item Rex praeſcriptus manu tenebo te et defendam tanquam nobilem, Magnatem meum, per bonam fidem.* V. *Procer.*

MAGNATI. (1) Pro *Magnates.* Gloſſae antiquae MSS *Magnatos, nobiles, Magnatus, nobilis, potens, ſanctus.* Aeneas Pariſienſis Epiſcopus aduerſus Graecos: *In hoc ſegnitia deterioris famae per ora Magnatorum deteruntur.* (2) In Barthol. Scribae Annal. Genuenſ. lib. 6. ad ann. 1225. apud Murator. tom. 6. col. 439. mendoſe pro *Magagnati.* V. *Mahamium.*

† MAGNATIM, ſummopere, diligenter. Ch. a. 905. t. 9. Coll. Hiſt. Franc. p. 500.

MAGNELLA, MAGNELLVS, V. *Manganum* 2.

MAGNERIVS, familiaris, domeſticus. Statuta Delphinalia p. 39. *Quod quicunque ſeu aliqui Magnerii vel familiares Curiae Delphinalis non poſſint, etc.* † MAIGNERIVS, t. 2. Hiſt. Delph. p. 587. V. *Maynerius.*

MAGNI, Magnates, quomodo *les Grans* dicunt Galli. Paſchaſius Radbertus in Epitaphio Walae, lib. 1. cap. 4. *Cum aut ipſe hoſpites, aut eorum Magnorum aliquos vocaſſet, etc.* Adde lib. 2. cap. 15. extremo.

MAGNICAPER, Saxonibus, *Ormaete-buccan,* in Gloſſ. Aelfrici, i. immenſus caper, hircus.

MAGNIFICARE, augere, amplificare. Charta Boleslai Ducis Sileſiae anni 1249. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 487. *Cupientes Magnificare, et augmentare redditus Eccleſiae, etc.*

MAGNIFICATIO, eleuatio, praedicatio. *Perſonarum varia Magnificatio,* apud Macrob. Saturn. lib. 5. cap. 13.

MAGNIFICE, multum, plurimum, cum effectu. Papias: *Magnifice, egregie, excellenter.* Alexander Iatroſophiſta, lib. 2. Paſſion. *Et Magnifice innati ſunt patientes.* Paſſim. *Magnificus tumor,* apud Coelium Aurelianum, lib. 2. Acutor. cap. 12.

MAGNIFICENTIA, titulus honora-rius Regum et aliorum, in Epiſtoli Gildeberti, to. 1. Hiſt. Franc. p. 869

MAGNIFICIVM, μεγαλοεργία, Gloſ Lat. Graec. MSS. Sangerm. Magnificentia.

MAGNIFICVS, mirificus, μεγαλ ποιας, θαυματουργος. Vita S. Sime onis Stylitae cap. 2.

† MAGNINVS, lebetum faber, Gal ol. *Maignen.* Ch. Mſ. a. 1490.

MAGNIPENDISSIMVS, admodu aeſtimabilis. Litterae anni 1402. apu Rymer. to. 8. p. 249.

MAGNIPOTENS, *ſplendidus et bel coſus.* Gaſp. Barthii Gloſſ. apud Lu dewig. to. 3. Reliq. MSS. pag. 34 ex Hiſtoria Palaeſt. Fulcherii Ca noti.

MAGNIPPANVS SERVIAE, in Actis Innocentii III. PP. pag. 68. pro *Megainpanus*, vel *Magnus Iupanus*, V. *Zupa*.

MAGNISSIMVS, pro Maximus, apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1505.

† MAGNITAS, i. q. *Magnitudo* 1. Ch. a. 905. t. 9. Collect. Hiſt. Franc. p. 500.

MAGNITVDO. (1) Titulus honorarius Regum et aliorum, apud Ennodium lib. 1. Epiſt. 4. Marculfum lib. 1. in Capitul. Caroli C. tit. 3. cap. 8. V. Briſſon. de Formul. p. 355. (2) MAGNITVDINES, priuilegia, praerogatiuae. Charta Henrici Imp. anni 1041. in Hiſt. Pergamenſi to. 3. p. 420.

MAGNVS. (1) Interdum vſurpatur Latinis inferioris aeui pro eo, qui ſtatura proceriori et altiori eſt, vt Gallis *Grand*. Hinc Ludouicus Rex Franciae, qui vulgo *Longus* dicitur, ſemper *Magnus* cognominatur in veteribus Chartis. Chronicon Monaſterii de Fontanis cap. 2. *Lambertus quidem Miles Flandrenſis, qui dicebatur Magnus, reſpectu cuiusdam ſocii, qui dicebatur Minor Lambertus.* Sed et Carolo, primo ex Regibus Franciae Imperatori, *Magni* cognomen inditum, a ſtaturae proceritate teſtatur Egidius Pariſienſis MS. lib. 1. Karolini, vbi de Stephano PP. (2) Vir auctoritate grauis. Concilium Piſanum, to. 6. Spicil. Acher. pag. 266. (3) V. *Magni*. (4) Forte pro Manus. Acta Epiſcop. Cenoman. cap. 36. apud Mabill. tom. 3. Analect. p. 345. *Guido tamen iugiter pium et liberalem circa ſuos canonicos amorem exhibebat, et honorem. Nullus enim eorum remanſerat, quem non ipſe vel eccleſiaſtica dignitate ſublimaſſet, aut cui Magnum aut clamydem variam ſeu renonem griſium tribuiſſet, ſeu aliud libertatis emolumentum prouidiſſet.* V. in *Manus*.

† MAGO, capulus, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1362.

MAGOLCIVM, *cloaca*, Gall. *Esgout*. Statuta Mediolan. part. 1. cap. 256. *Cum Cloacae et Magolcia Mediolani peſtilentem reddant aërem, etc.*

MAGOMETVS, V. in *Mahum*.

MAGRA. Matth. Silvaticus: *Caſura eſt ſpecies luti, quae dicitur Magra.*

MAGRANCVLES, herbae ſpecies a Graeco μακροκαυλης. Albertus M. de Mirabilibus mundi: *Si vis in manu tua portare ignem vt non offendat, accipe calcem diſſolutam, cum aqua fabarum calida, et aliquantulum Magranculis, et aliquantulum maluauiſci, etc.*

MAGVDARIS, *caulus, vel ſiligo, i. genus frumenti candidi.* Ita Gloſſ. MSS. *Genus frugis. Caulis, qui naſcitur ex ea parte vnde ſcyrpus auellitur; vel ſiligo.* Ioh. de Ianua: *Maguder, vel Magudaris, ſecundus caulis qui naſcitur in thyrſo abſciſſo vel ipſe thyrſus abſciſſus.* Vnde Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Maguder, le second cho, c'eſt broiſſon de cho ou trou, ou froment, au fleur de farine. Magudaris* vel *Magydaris*, ex eod. Ioh. de Ianua, eſt *Laſerpitii genus tenerius et minus vehemens.* Occurrit apud Plaut. Rud. act. 3. ſc. 2. v. 19. V. Plin. l. 19. c. 3.

† MAGREDVS, f. margo. Murat. t. 3. Antiq. p. 1208. *Cum fuerunt in magredo Coluerae* (nomen fluuii) *ſub conta eccleſiae.*

MAGREGRASSVS, V. *Megregraſſus*.

† MAGRVS, Ital. *magro*, macer, Germ. mager, in Stat. Vercell. l. 4.

MAGVLVM, gena, bucca. Vetus interpres Iuuenalis Sat. 2. v. 17. *Peribomius. Nomen Archigalli Cynoedi, quem Magulum conſpurcatum dicimus, qui publice impudicitiam perpeſſus eſt.* Graecobarbaris μάγουλον, genam, buccam ſignificat.

MAGVNNA, *Suggeſtio*, Gloſſ. MSS. X. circ. ſaec. ad calcem Collect. canon. e Bibl. DD. Chauvelin, Regior. ſigill. Cuſtodis.

MAGVS, manſio, veteribus Gallis, hinc plurium vrbium nata nomina, Rotomagus, Ricomagus, etc. V. Valeſium in notitia Gall. p. 477.

MAGYDARIS, V. *Magudaris*.

MAHAIGNIVM, MAHAIN, MAHAINIVM, V. mox *Mahamium*.

† MAHAMENTVM, i. q. *Mahamium*, t. 5. Ordin. reg. Fr. p. 241.

MAHAMIVM, Gallis *Mahain* et *Mehain*, membri mutilatio, vel enormis laeſio, qua quis ad ſeruiendum Principi in bello redditur imbecillior. Regiam Maieſtat. lib. 3. c. 10. MAHAIGNIVM, eadem notione. Leges Norman. apud Ludewig. to. 7. Reliq. MSS. p. 393. MAHAIM, in Charta Henrici II. Regis Angl. ex Tabular. Beccenſi. MAHAINIVM. Charta Philippi III. Reg. Franc. anni 1273. apud Lobinell. to. 3. Hiſt. Pariſ. p. 27. MEHAGNIVM, in Litteris eiusd. Regis anni 1278. to. 1. Ordinat. pag. 307. MEHAIGNIVM, in Ordinat. Philippi Pulcri anni 1311. apud Lobinell. to. 5. Hiſt. Pariſ. pag. 245. *Mehaingnium* non ſemel in Tabul. B. M. de Bono-nuntio Rotomag. MEHAINIVM, Regeſtum Parlamenti Pariſienſis anni 1270. MEHEGNIVM, apud Marten. tom. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1382. V. *Mahemiare*.

† MAHANARE, i. q. *Mahemiare*, in Reg. Viſit. Odon.

† MAHANERIVM, i. q. *Mahamium*, in Areſt. Mſ. a. 1270.

MAHEMERIVM, vt *Materia*, V. in hac voce.

MAHEMIARE, *Mahemium inferre*, *Maghemer*, apud Littletonem ſect. 194. *Mehegner*, in Charta anni 1302. ex Chartul. S. Vandregeſ. to. 2. p. 1262. *Magagnare*, Italis. Bracton. L. 2. cap. 24. §. 1. *Ne quis hominem Mahemiet vel occidat*. MAHENNANARE, eadem notione, apud Rymer. to. 8. p. 165. MAGAGNARE, MANGANGNARE, ſcriptoribus Italis, eodem intellectu. Barthol. Scriba Annal. Genuenſ. lib. 6. ap. Murator. tom. 6. col. 437. MEHAGNIARE, in Leg. Norman. apud Ludewig. to. 7. p. 338. MEHAIGNARE, in M. Paſtorale Eccleſ. Pariſ. lib. 7. ch. 19. Italis vero *Magagna*, vt infra dicetur, quoduis vitium ſonat; hinc *magagnatum* vocant, quod aliquo vitio laborat. Chron. Parmenſe ad ann. 1293. ap. Murator. tom. 9. col. 825. V. *Mahamium*.

MAHEMIATOR, qui *mahemium* alteri infert, in Fleta lib. 1. cap. 40. §. 4. *Mehaigneur*, in Vet. Conſuet. Norman. cap. 12. Hinc MEHAIGNATOR, in Leg. Norman. apud Ludewig. to. 7. p. 176.

MAHENNARE, V. *Mahemiare*.

MAHEREMIVM, V. *Materia*.

MAHERIA, († idem quod *Maeria* 4. fermentum,) inter Inſtrum. to. 5. nouae Gall. Chriſt. col. 376. V. hanc vocem in *Macera*.

MAHERMIVM, V. in *Materia*.

MAHIZ, frumentum Indicum, Gallis *Bled de Turquie*, *Mais*. Conc. Tarracon. anni 1591. inter Hiſpan. to. 4. pag. 541.

MAHO, V. infra *Mahum*.

MAHOLVM, pro *Macholum*, in Leg. Salic. cap. 18. §. 2. edit. Baluz. V. *Machale*.

MAHOMERIA, et MAÇHOMERIA, templum Mahometicum, apud Matth. Pariſ. Will. Tyr. et alios Geſtorum Dei Scriptores, *Machomeria* quibusdam, vt Roberto Monacho, Baldrico etc. (Charta anni 1184. *Quam Eccleſia S. Iohannis quondam Machomeriam toties dicta, pro anima meae Eccleſiae, S. Samuelis dedit . . . Campum terrae qui ex iuxta viam quae ducit de maiori Machomeriam in Ieruſalem, etc.* Guibertus in Hiſtor. Hieroſol. lib. 4. c. 14. *Ad fanum ſuum quod Machomeriam vocant, vltra pontem Pharpharicum ſepelire.* MAHVMMARIA, eadem notione, in Geſtis Tancredi apud Marten. to. 3. Anecd. col. 145. MACOMATVM, idem quod *Mahomeria*, a *Mahomet*, qui et *Macomet* plerisque ex *Machomet* dicitur, ſuperſtitionis auctore, appellatum. Rogerus Houedenus in Ricardo I. *Ex alia parte turroni, vbi ſedet Macomatum*, (Edit. habet perperam *Macondatum*) *id eſt, in Mahumeria Saracenorum*.

MAHONA, Gall. *Mahonne*, Galeae ſpecies, qua Turcae vtuntur. Hieronymus Comes Alex. in Comment. de bello Milit. anni 1565.

MAHVMERIA, pro Mahumeti idolo. Chron. Reichersberg. de Saladino. † Galli quoduis idolum *Mahomet*, et eius fanum *Mahomerie* vocabant.

MAHVMICOLAE, Mahometis ſectatores. Geſta Tancredi apud Marten. to. 3. Anecd. col. 169.

Ergo inter Parthos et Perſas, mixtus et Indos,
Inter omnigenum vires Mahumicolarum.

MAIA. (1) Nutrix. Gloſſae Iſidori: *Maia, medica, obſtetrix.* Commodianus Inſtr. 12.

Percipit hoc Semele iterum Iouis altera Maia.

(2) Aceruus manipulorum ſegetis, Belgis Gallicis *Maie.* Statuta Ordinis de Sempringham: *Circumeant procuratores omnes grangias, et videant omnes Maias, et faciant impleri ad ſummum, quas potuerint.*

MAIACTA. Chronicon Nonantulenſe MS. *Per huius Imperatoris* (Friderici II.) *tempora rudes erant ritus et inſtituta maiorum. Nam viri infulas de ſquammis ferreis geſtabant, biretis inſutas, quas appellabant Maiactas. Maiatas* edidit Murator. to. 9. col. 128. vt et tom. 16. col. 260. ex Anonymi Itali Hiſt. *Nam homines portabant infulas ferreas, quas vocabant Maiatas.* MAYATA, eadem notione, in Opuſcul. Gualuanei de la Flamma, apud eumdem Murator. to. 12. col. 1033.

MAIAGIVM, MAIAGE, praeſtationis ſpecies, ſic dicta, quod menſe Maio exhiberetur. Tabular. Compend. V. *Maienſes.*

MAIALIS. Gloſſ. Iſid. *Maialis porcus, pinguis, quod deae Maiae ſacrificabatur, quaſi matri Mercurii.* Gloſſ. Graec. Lat. δέλφαξ, *Porcellus Maialis.* Aliae: *Maialis*, τομίος. Sed legendum, vt in Gloſſ. Graec. Lat. τομίας χοῖρος, *Maialis.* Vgutio: *Nefrendis dicitur porcus domeſticus, carens teſticulis, ſic dictus, quia non frendet dentibus. Hic alio nomine dicitur, Maialis, quomodo cincurris dicitur natus ex apro ſilueſtri et domeſtica porca.* Polyptychus S. Remigii Remenſis: *Summa porcorum, verri 10. Maiales 100. ſcrofae 165. genal. 140. ſimul ſimul capita 425.* Quidam porro putant, ita dictum *Maialem,*
quod ad *Maiumae* feſtiuitatem
retur, et ſaginaretur, referu
que ad ſolennes epulas: i
Maialem ſacriſum ſeu *ſacriuum*
in Pacto Legis Salicae tit. 2.
Si quis Maialem ſacriſum fur
et cum teſtibus, quod ſacriſus
potuiſſet ille, qui perdidit, app
etc. §. 19. *Alium vero Maial*
ſacriſus non fuerit, etc. In Le
dem poſterioris Editionis §. 1
quis Maialem ſacriſum, qui
votiuus, furauerit. Sed ibi *ſa*
et votiuus Maialis eſt, non ad
ficium reſeruatus; ſed *ſacer* et
to aedibus ſacris, aut viris rel
datus, quomodo *potiua pecora*
Gregor. Turon. lib. 2. de Mira
9. Vix certe dubium eſt, qui
ialis porcum caſtratum ſignific
que adeo recte Eccardus ha
cem deducit a *Mähen*, *maien*,
Germanis exſcindere, ſecare
facile enim omnino a participi
ielt, exſectus, formatur *Maial*

MAIATA, V. ſupra *Maiacta.*

MAICAMPVS, in Annal. Fr
Frehero editis ſub anno 776
Martii ſeu *Madii campus*, C
publica, quae primi Francoru
ges ſolebant quotannis primum
tio, dehinc Maio menſe in
in quibus poſt feria peracta,
uiis, ludis, ſpectaculisque d
bantur. V. *Campus Martii.*
Diſſertationem hac eadem de
dreae Riuini cap. 8. in Syntag
riar. Diſſertat. edit. 1702.

MAIDA. Capitul. Pipini Reg.
anni 793. c. 32. *De prauis il*
minibus qui brumaticos (brum
colunt, et de hominibus ſuis
Maida cereas, (cereos) *incend*
votos vouent, etc. Anglo-Sax
den, Anglis *Maid*, Germ.
eſt puella, virgo; ſed haec q
rem? An idem *Maida* quo
Maidanum? haec quippe era
rum Gallorum ſuperſtitio, vt
viis et compitis hominum m
ex lino et cera conflata po
quibus fortean cereos accen
V. *Pes.*

MAIDANVM, MAYDANVM,
cis et Saracenis, forum, pl

campus. Epiſtola Caſſiti de Grimaldis anni 1314. apud Waddingum: *Interim ſancti fratres dicuntur ad Maydanum, id eſt, plateam et campum. Mardanum* perperam edit. to. 2. Martii pag. 413. Idem anni 1321. n. 4. *Ignem magnum in Maydano, ſeu platea ciuitatis accenderunt.*

MAIDINVM, menſurae genus. Charta Guillelmi Gerundenſis Sacriſtae an. 1268. *Ita tamen quod de miliarenſi a nobis et D. Infante Iacobo vobis conceſſo, habendo de quolibet Maidino ſatis, etc.* V. *Manata.*

MAIELLENSIS ORDO. Sic dicti olim Coeleſtini a monte Maiello, qui fuit eorum tanquam prima incunabula. Vita B. Roberti Salentini to. 4. Iulii p. 502. *Tandem inuenerunt duos fratres Ordinis Maiellenſis.*

MAIENSES, dies pecuniae in menſe Maio ſoluendae; Gall. *Terme de May.* Tabularium Caſae Dei. V. *Maiagium.*

MAIERA, fermentum. V. *Maeria.*

MAIERIA, ſepes, lignum, quo ager clauditur, munitur, ex Lat. *Materia*, vt cenſet Dion. Saluaingus Boiſſius in lib. de Vſu feudor. cap. vlt. Charta anni 1164. ab eo deſcripta: *Si quis vinearum, hortorum, vel alterius oci fructus, vel Maieriae vel clauſuram, vel tectum domus furatus fuerit, etc.* V. in *Eſcenla.*

MAIERIVS, praefectus Palatii Papalis. Acta SS. to. 4. Iunii p. 766.

MAIERVS, idem qui *Maior villae*, Gallis *Maïeur*. De S. Alena to. 3. Iunii p. 397. *Paſtori, magiſtris fabricae, Maiero, ſcabinis, etc.*

† MAIESTADE, praeſtationis ſpecies in menſe Maio ſoluendae. Ch. Mſ. a. 1328. *Inuenimus quod 195. ſolidos morlanorum, qui vocantur maieſtade, habet dictus dominus rex - - et ſoluuntur anno quolibet in menſe Madii.* V. *Maiagium.*

MAIESTAS. (1) Gloſſae Lat. Graec. *Maieſtas*, μεγαλειότης. Deo praeſertim tribuitur, vti a Prudent. in Apotheoſi. Vbi Iſo Magiſter per *Maieſtatem, Patrem*, deſignari putat. Infra, Filio tribuit. Sed et *Maieſtas*, pro quauis Sanctorum imagine vſurpatur ab Anonymo de Miraculis S. Fidis cap. 8. to. 2. Bibl. Labbei. Tabular. Celſinianenſe: *Incendia domorum, vinearum extirpationes, cenſuum terrae ablationem, patris ſui ſeu proprii corporis inuaſionem, et ad vltimum, quod magis plangendum eſt, ipſius etiam Maieſtatis S. Petri lapidationem, etc.* Benedict. Antiquit. Pictau. MSS. part. 3. p. 105. *Calicem domni Bertrami Abbatis magnum cum Maieſtatibus.* V. Monaſt. Anglic. tom. 3. p. 309. 312. *Maieſtatem*, pro quouis Gentilium Deo vſurpauit etiam Tertullianus Apol. c. 13. *Maieſtas quaeſtuaria efficitur, circuit caupoñas religio mendicans.* (2) Imperatorum et Regum titulus proprius. Gloſſae Graec. Lat. ἐξουσία, *Maieſtas, Ditio, Poteſtas.* Agobardus de Inſolentia Iudaeorum, ad Ludouic. Pium Imper. *Dicens Maieſtatem veſtram commotam eſſe valde aduerſum me propter Iudaeos.* Eundem titulum Hugo Campaniae Comes anni 1114. vſurpauit in Litteris, quibus Coenobio S. Remigii res quaedam concedit in Curte Auſorum, quas Litteras *Maieſtatis* (ait) *noſtrae* ſigillo conſignari feci. Ita Mabill Diplom. lib. 2. c. 6. n. 6. MAIESTATIS titulus etiam Romanis Pontificibus tribuitur, in Ordine ad conſecrandum Epiſcopum, qui interdum *Maieſtatis Apoſtolicae* titulo vtitur, Epiſt. 27. 28. 40. 89. etc. MAIESTATIS titulum adſcribunt praeterea Archiepiſcopis, Arnulfus Lexouienſis Epiſt. 15. Epiſcopis, Dudo in praefat. ad Acta Normannor. Arnulphus Sagienſ. Archidiac. tom. 2. Spicil. Acher. p. 337. Eumdem ſibi arrogat Bruno Lingonenſ. Epiſcop. apud Perard. pag. 67. (3) Bulla Imperialis, ſeu maius Imperatoris Sigillum, in quo ſcilicet cum Imperatoria *Maieſtate*, exprimitur; vnde Germanis Maieſtätbrief eiusmodi ſigillo munitae litterae appellantur. Ita Freherus ad Petrum de Andlo lib. 2. c. 6. et ad Bullam Sigismundi Imp. *Maieſtas Sanctionis*, in L. 80. de Decur. lib. 12. tit. 1. Cod. Theodoſ. (4) Praeſentia. Tabularium Briuatenſe, Ch. 7. *Quod in Maieſtate illorum teſtium auctoritatum fuit, Petri, Poncii etc.* (5) Magnitudo. Gaſp. Barthii Gloſſ. apud

apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. pag. 451. ex Guiberti Hiſtor. Palaeſtina *Maieſtate pretii.* (6) † Summa auctoritas. Ch. Henr. I. reg. Angl. Mſ. *Confirmauit dominus papa - - maieſtate litterarum et ſigilli ſui.*

MAIESTATIVVS, auguſtus, maieſtate, et auctoritate venerandus. Guibertus de Laude S. Mariae cap. I.

† MAIETA, vox Ital. fibula minor, in Stat. crimin. Riper.

MAIGNAGIVM. Liber Rameſienſis ſect. 265. apud Spelmannum: *Item Hugo tenebat unam Cotſethelandam, cum libero ſeruitio in villa, quae dicitur Fleye, et unum Maignagium in fore eiusdem villae.* Vbi idem Spelmannus officinam fabri aerarii interpretatur, a Gallico *Maignen*, faber aerarius. Sed malim *Maignagium* hoc loco interpretari pro *Manſionagio*, vel *Meſnagio*, ſeu domo. V. *Managium* 2

MAIGNERIVS, V. *Maynerius.*

MAIL. Charta anni 1293. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. p. 297. *Et prout molendina, et li Mail, et omnes ſalices dictae Prioriſſae tenent et comprehendunt.* Vbi leg. videtur vna voce *Limaniae*, vel *Lemmanae*, qua agrum planum et fertilem intelligunt Aruerni. V. vtramque vocem. † Potius locus palis, *maillis* appellatis, cinctus. Areſt. Mſ. a. 1536. *Vnam inſulam - - in ſalicetis vndique plantatam, - - a Maillis Gallice clauſam.*

† MAILHETVS, MAILLETVS, malleus, ſudes ligneus, Gall. *Maillet.* Lit. remiſſ. Mſ. a. 1355.

MAILLA. (1) † Idem, in Ch. Mſ. a. 1229. Species monetae minutioris, quam a *Medallia* contractam docet Cangius in Diſſertatione de Nummis inferioris Imperii, Gallis *Maille.* Charta anni 1144. pro Montealbano, apud Catellum in Comitib. Toloſan. p. 323. *Collandarius extraneus, qui extulerit ſalem, ibi praebeat domino unam Maillam, et collandarius, qui extraxerit ſalem, praebeat unum pogeſium.* V. *Medalla.*

† MAILLIOLVS, MALIOLVS, nouellerum, Gall. *nouvelle vigne.* Ch. Mſ. Caroli VII. V. *Maleottus.*

MAILLOLVS, malleolus, ſurculus vitis. Statuta Maſſil. lib. 5. cap. 19. §. 9. V. *Malheltius.*

MAIMODINA, V. *Maſmodina.*

† MAINA, manſio, domus, Gall. ol. *Maine.* Ch. Mſ. a. 1345. V. *Mainamentum.*

MAINADA, V. *Maiſnada.*

MAINADERIA, V. *Maiſnadarii.*

MAINAGIVM. (1) Vel MANIAMENTVM, poſſeſſio, quaſi *manualis* poſſeſſio, a *Main*, manus. Britanni *Meneur* et *Menour*, villicum vocant, a *Mena* ſeu *Meni*, tractare, Gall. *Menier.* Areſta anni 1257. I. Regeſti Parlamenti f. 5. *De quibus erant in poſſeſſione et Mainagio etc.* Occurrit etiam alibi in hoc Regeſto fol. 18. verſ. *In vſu et Meuagio*, fol. 22. v. *Maniamentum*, f. 23. verſ. 31. V. *Mainare.* (2) Suppellex domeſtica; eadem notione *Ménage* dicunt Galli, *Meubles.* Regeſtum Parlamenti ann. 1408. apud Baluz. tom. 2. Hiſt. Aruern. p. 597.

MAINAMENTVM, quaſi *Manſionamentum*, manſio, domus. Charta anni 1232. *Terram eorum et poſſeſſiones videlicet Mainamenta, prata, vineas, etc.* Tabular. Dalonenſe fol. 90. *Mainamentum de la Martinia.*

MAINARE, locare, in *Maniamentum* ſeu poſſeſſionem mittere. Charta fundationis prioratus Barbezilli inter Inſtrum. tom. 2. nouae Gall. Chriſt. col 270. V. *Mainagium* 1.

MAINATA, V. in *Maiſnada.*

MAINBVRNVS, V. *Mamburnus.*

† MAINEMENTVM, i. q. *Maina.* Ch. Mſ. a. 1269.

MAINERIA, tributi ſpecies. Charta Adelfonſi Imp. Hiſpan. apud Colmenarezium, in Hiſt. Segouienſi c. 15. §. 11.

MAINERIVS, V. *Magnerius.*

† MAINFESTVS, infeſtator. Litt. remiſſ. Mſ. a. 1356.

MAINFVLA. Liber Ordinis S. Victoris Pariſienſ. MS. c. 30. de Labore Fratrum: *Aſcendant in dormitorium, ibique ſe praeparantes, deſuper laneas tunicas ſe praecingant, minores ſubtalares, et Mainfulas et capparones accipiant, etc.* Idem videtur quod *moffula*, chirotheca. V. in hac voce, forte

ſorte quaſi *manus inſula*, ſeu tegumentum.

MAINILLVM, manſio, domus, agri portiuncula cum aede, Gall. *Ménil*. Charta an. 1202. ex Tabular. B. M. de Bono nuntio Rotomag. V. *Mail* et *Manſionile*.

MAINISIVM, eadem notione ſaepiſſime occurrit in Chartis Breſſiae et Dumbarum.

MAINSATORIVM, pro *Minſatorium*, V. *Madula*.

MAIOLICA, pro *Moiorica*, maior ex inſulis Balearibus. Chron. Veron. ad ann. 1368. apud Murator. tom. 8. col. 658.

MAIOLVS, V. *Malonei*.

MAIOR. (1) Nude pro *Maiore domus*, Gallis *Maitre d'hoſtel*. Pactus Legis Salicae tit. 11. §. 6. *Si quis Maiorem, inferiorem, ſeantionem, mariſcalcum, ſtratorem, ... furauerit aut occiderit*. Vbi inter miniſtros domus primus ſtatuitur, vt §. ſeq. Gregorius Turonenſ. lib. 9. c. 36. *Comitibus, Domeſticis, Maioribus, atque nutritiis ... delegatis, etc.* MAIORISSA, quae ancillis domus praeerat, in eodem Pacto. MAIOR DOMVS, qui *domui*, ſeu famulis praeeſt. S. Hieronym. Epiſt. 2. *Si familiarius eſt loquendum, habet nutricem, Maiorem domus virginem, viduam, vel maritatam, etc Praepoſitus domus*, apud Monachum Sangallenſ. lib. 1. de Carolo M. c. 33. MAIOR DOMVS, prima olim in Francorum Palatio ac praecipua dignitas, quae varie efferri ſolet a Scriptoribus. Dicitur enim *Maior domus Regiae*, apud Fortunatum in Vita S Radegundis c. 44. et alios paſſim. *Gubernator Palatii*, apud Fredegarium c. 55. et Aimoin. lib. 4. c. 15. *Rector Palatii et Maior domus*, apud Vrſinum in Vita S. Leodeg. c. 8. *Moderator Palatii*, apud Paulum Warnefrid. in Epiſc. Metenſ. *Magiſter Palatii*, apud Godfridum Viterbienſ. Chron. part. 12. *Palatii Praefectus*, apud Eginhardum in Vita Caroli M. Vnde *Praefectoria dignitas*, apud Aigradum in Vita S. Anſberti cap. 8. *Praefectoria adminiſtratio*, in Vita S. Anſberti Epiſcopi Rotomag. *Palatii Praepoſitus*, quibus ergo dicitur *Maior domus*, etc. apud Audoënum in Vita S. Eligii lib. [illegible] c. 53. *Prouiſor Aulae regiae*, et *Prouiſor Palatii*, apud Venericum [illegible] Apologetico Henrici IV. ſeu lib. [illegible] Vnitate Eccleſiae conſeruanda. *Princeps Palatii*, apud Ermentarium [illegible] Vita S. Philiberti lib. 1. c. 25. *Regalis Curiae Princeps*, apud Eddium [illegible] rum in Vita S. Wilfridi c. 33. *Princeps regiminis ac Maior domus*, [illegible] Geſtis Regum Fr. c. 48. *Comes Palatii*, apud Aimonium lib. 4. c. [illegible] de Warnerio, vbi ſupra *Maior domus* dicitur, et cap. 14. *Palatii Regni Burgundiae Praepoſitus*. *Praefectus Praetorio*, in Annal. Treuir. [illegible] *Comes domus regiae*, de Gogone [illegible] iore domus lib. 3. c. 4. *Comes Palatinus*, in Vita S. Drauſii, vbi [illegible] Ebroïno, et apud Philippum Mouſkes. *Dux Palatii*, in Geſtis Dagoberti c. 31. et in Chr. Fredeg. cap. 15. *Dux Francorum*, in Vita S. Baboleni. *Curopalata*, apud Egidium Pariſienſem lib. 1. Carolini. [illegible] *Palatii* geſſiſſe dicitur filius Warnaconis apud Fredegarium, [illegible] demne *Curopalatae* dignitate [illegible] *ioris domus* dignitate, iure [illegible] tari poſſit. Atque hae quidem nomenclaturae ſupremam *Maiorum domus* aulae Francicae poteſtatem indicant, cum penes eos eſſet [illegible] Palatii, et Regni, et rerum publicarum cura, ſola regiae dignitatis ſpecie [illegible] cipibus ipſis remanente. Hariulf. lib. 2. Chronici Centul. c. 1. Haec ſumma *Maiorum domus* poteſtas [illegible] mum coepit, cum imperauit Chlodoueus II. Dagoberti filius, ſub quo Regum ſuprema intercidit poteſtas. Genealogia Regum Francor. p. 795. Ex hinc qui *Maiores domus* prima ac ſecunda Regum ſtantibus ſtirpibus appellabantur, *Seneſcallos* dixerunt Galli: qua priore etiam nomenclatura inſignitur Theobaldus Comes Bleſenſis, qui vulgo *Seneſcallus* appellatur, in Chartis Theobaldi Epiſcopi Sueſſionenſis an. 1077. in Tabulario Caſtilionenſi. *Theobaldus Comes Maior domus regiae*. Tandem regnante feliciter tertia Regum Gal-

Galliae ſtirpe, inter Leges latas, quibus regni tranquillitati prouiſum eſt, ea potiſſimum obtinuit locum, *ne in poſterum eſſent Maiores domus*, vt refert Petrus Gregorius lib. 7. de Rep. cap. 8. ſic poſtremum deſiit ſumma et paene regia *Maiorum domus* poteſtas auctoritasque. MAIOR PALATII, idem, qui *Comes Palatii*, in Teſtamento S. Leodegarii, ſi tamen genuinum eſt, apud Miraeum in Donat. Belg. lib. 1. cap. 3. Habebant etiam Reginae ſuos *Maiores Domus*. Apud Gregorium Turon. lib. 6. cap. 45. lib. 7. c. 27. 38. 43. Waddo dicitur *Maior domus Rigunthis Reginae*. † MAIOR BANNERIAE, ſocietatis artificum vel mercatorum praefectus, Gall. *Maieur* et *Maire*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1359. MAIOR CVBICVLI, idem qui Italis Camerarius, Gallis *Maitre de Chambre*. Concil. Romanum contra Iohannem Rauennat. Archiep. apud Murator. to. 2. p. 204. MAIOR EQVORVM, praefectus ſtabulo regio, dignitas in aula Regum Nauarrae, qua donatus *Lupus Eneri* ſubſcribit Chartam Garciae Regis Nauarrae aerae 1034. apud Anton. de Yepez in Chron. Ord. S. Benedicti. MAIOR MERINVS, primus praetor. Chron. S. Ferdinandi to. 7. Maii pag. 360. MAIORES MONASTERIORVM, Abbates. Regula B. Pachomii. (2) MAIOR DIERVM, natu maior, in Cod. Mſ. MAIORES NATV, praecipui e nobilitate, qui caeteris praeeminent, viri nobiles, qui alios ſub ſe vaſſos habent: *Seniores*, Gallis *les Seigneurs*, *les Barons*: quia olim aetatis merito honores deferebantur, quique annis grauiores erant, potiores habebantur: vnde et in quibusdam ciuitatibus *Antianos* vocant etiamnum, qui aliis dignitate praecellunt. Claudianus de Bello Getico:

Hic aliquis grauior natu, cui plurima dictis
Conſiliisque fides, etc.

Senator lib. 5. Epiſt. 22. MAIOR PLACITI, praepoſiti, vt videtur, locum tenens. Chart. an. circ. 1020. apud D. Bruſſel to. 2. de Vſu feud. p. 789. MAIOR POPVLI. Gregorius M. lib. 7. Ind. 2. Ep. 110. ad Fortunatum Epiſcopum Neapolitanum: *De quibus* (Capitulis) *Theodorus vir magnificus Maior populi ad nos veniens ante conqueſtus iam fuerat.* Camillus Peregrinus in Hiſt. Principum Langobard. apud Murator. to. 2. p. 339. *Nempe vt intelligendum hinc ſit, Maiorem populi apud Neapolitanos non ſummo imperio, ſed iuxta demandatam ſibi definitamque poteſtatem res publicas adminiſtraſſe; cuius praeter caetera munus fuiſſe vectigalia reddituſque curare non negabis.* Videtur idem qui *Magiſter militum* Neapolitanae ciuitatis. V. in hac voce. † MAIOR POTESTATIVVS, qui cum omni poteſtate ac iuriſdictione et dominio poſſidet. Ch. Mſ. a. 1208. † MAIORES REGII, qui iura regalia in prouinciis curabant, t. 4. Ordin. reg. Fr. p. 722. MAIORES REGIONVM, in Relatione Symmachi ad Conſtantium apud Baron. an. 419. n. 32. MAIORES VILLARVM primitus dicebantur, qui caeteris villae incolis praeerant, et domini villae nomine ius dicebant: qui et *Villici* interdum appellantur. Capitularia Caroli M. lib. 5. cap. 107. *Vt Presbyteri curas ſaeculares nullatenus exerceant, id eſt, vt neque Iudices, neque Maiores villarum fiant.* Capitulare de Villis c. 10. *Vt Maiores noſtri, et foreſtarii, poledrarii, etc.* MAIORES, dicti etiam vrbium Praefecti, Gallis *Maieurs*, *Maires*, Angl. *Mayor*. Charta apud *Madox* Formul. Angl. pag. 10. *Elyas Ruſſel Maior ciuitatis Londoniae.* (3) MAIORES, nude pro Maiores natu. Index veter. Canon. to. 3. Conc. Hiſpan. p. 21. MAIOR, *dicitur ille qui viginti quinque annorum implenit aetatem.* Vocabul. vtriusque Iuris. At non vbique idem hac in re obtinuit vſus. MAIOR MINISTER, titulus quo vtitur Praepoſitus generalis Ordinis SS. Trinitatis. Charta an. 1244. to. 2. Hiſt. Eccl. Meldenſ. pag. 145. (4) MAIORES, qui aliis praeſunt in Exercitu. Gaſp. Barthii Gloſſ. apud Ludew. tom. 3. Reliq. MSS. p. 11.

maioriae, in Ch. Mſ. a. 1226. (5) † MAIORISSA DOMINA, domina ſuprema. Inſtr. Mſ. a. 1475.

MAIORITAS. (1) Incrementum, commodum, excellentia, acceſſio. Chartular. Abbatiae Boni loci apud Baluzium to. 2. Hiſt. Aruern. p. 82. V. *Maieſtatiuus*. (2) † Imperium, ſupremum dominium. Lit. a. 1369. t. 5. Ordin. reg. Fr. p. 282. (3) † Primatus, anteceſſio. Ch. a. 1249. in Monum. Aquileg. c. 68. p. 669. (4) † Praeſtantia, excellentia, Ital. *Mayoria*. Bulla Mſ. Innoc. IV. (5) † Grauitas. *Maioritas morbi*, apud Gentil. Fulginat.

† MAIORIUM, feudum ſeu reditus maioriae. Redit. Meled. Mſ.

† MAIRAMEN, materia lignea, Gall. *Mairain*. Libert. Montisalb. a. 1322. V. *Materia*.

† MAIRAMENTUM, MAIREMENTUM, idem, in Ch. Mſ. a. 1143.

MAIRANNUM, V. in *Materia*.

MAIRIA, V. *Maioria* 2.

† MAIRONIA, i. q. *Mairamen*, ap. Bened. abb. Petrob.

† MAIRRENIUM, idem, in Ch. a. 1290.

MAIS, pro *Magis*. Charta Alfonſi I. Regis Aragonum apud Blancam. V. Menagii Origines Gallicas, in *Mais*.

MAISAGIUM, domus habitationi idonea cum portiuncula agri, Anglis *Meſſuage*. Charta apud *Madox* Formul. Anglic. p. 180.

† MAISIONES, maceriae, vt videtur, in Lit. a. 1379. t. 6. Ordin. reg. Franc. p. 434.

MAISNADA. (1) MAISNADA, MAINADA, etc. familia, quaſi *Manſionata*, Italis, *Maſnada: Meſnée*, apud Scriptores Gallicos mediae aetatis. In Charta Willelmi Siciliae Regis anni 1177. apud Rogerum Houedenum p. 552. ſubſcribit *Bernardus Gentilis Regiae priuatae Maiſnedae Conſtabularius. Solidarii priuatae Regiae Maiſnadae*, in Charta alia eiuſdem Regis an. 1183. in Bullario Caſinenſi to. 2. pag. 204. Charta an. 1162. apud Petrum Mariam Campum in Hiſt. Eccleſ. Placentinae: *Et credimus eum in curtibus ſuis habere feodum ſuorum villanorum, de quibus habet reditus, vel diſtrictum, et hominium de ſua Maſnada, etc.* Statuta Maſſil. lib. 2. c. 39. *Item de capa panni bruni vel blanchi aut nigri ad opus de Maynada 8. denar.* (2) MAINADA et MASNADA, pro militaribus cateruis, ac ſodalitiibus, maxime praedonum ac latrunculorum, qui in *familias* quodammodo coeunt. Vetus Inqueſta apud Columbum lib. 2. de Epiſcopis Vaſionenſ. n. 24. *Comes Toloſa cum Brabantionibus et aliis Mainadis, et vi intrauit cum illis villam Vaſionis*. Charta alia apud eundem n. 38. *Item ſub eadem poena, ut Aragonenſes, Ruptuarios, Cotarellos, Manadas ſeu Vaſiones, vel Brabanſiones, vel quocunque alio modo vocentur, de tota terra tua .... expellas.* In Concil. Monſpelienſi anni 1195. excommunicantur *omnes haeretici, Aragonenſes, familiae quae Mainatae dicuntur, piratae etc.* Inſtrum. anni 1209. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 815. *Praecipio ut Mainadas nullo unquam tempore habeatis*. Epiſt. 57. Clementis PP. IV anni 1265. ibid. to. 2. col. 120. *Maſnata Sabiniae quae ſubito dicitur receſſiſſe, an ſe ſubito poſſit abiicere vice noſtrae, vel moliri vobis inſidias, ignoramus.* MASNATA, eadem notione. Chron. Parmenſe ad ann. 1307. apud Murator. to. 9. col. 862. Adde Hiſt. Cortuſior. to. 12. col. 919. MEINATA, eodem ſignificatu, in Charta anni 1205. apud Piteon. in Annal. Eccleſ. Aguenſ. p. 11. MESNADA in Charta anni 1085. Append. Marcae Hiſp. col. 1177. MASNADUM FACERE, in exercitum ire. In Bulla Gregorii IX. PP. anni 1231. apud Vghellum in Epiſc. Anagnin.

MAISNADARII vel MESNADARII, milites in Aragonia, ſic appellati, vt cenſet Surita in Indice Rerum Arag. ann. 1118. *quod Regia in domo educati eſſent*. Cui accedit Oyhenartus in Notitia Vaſconiae lib. 1. c. 4 *Meſnadarii*, inquit a *Meſnada*, quae vox a *Meſonada* contracta eſt, deriuaturque a Latino vocabulo *manſo*, nomen habent, videnturque ſic dicti, tamquam domeſtici Principis, aut in eius familiam cooptati. Vitalis Epiſcopus

ſcopus Oſcenſis: *Meſnadarius eſt, qui de genere Ricorum hominum, ſaltim ex patris linea oriundus, in cuius patris genere non extat memoria, quod fuerit alicuius Vaſallus, niſi Regis, vel Regis filii, vel Comitis a Regis genere deſcendentis, vel Epiſcopi, vel alterius Praelati, quorum conſideratur reuerentia propter Deum, cuius locum dignoſcuntur ſpecialiter retinere etc. Ricorum hominum* dignitati proximus erat *Meſnaderiorum* iſte Militaris ſeu Equeſter Ordo: quibus quae dabantur a Regibus ſtipendia, vti prioribus etiam nomine differrent, *Cavallerias de Meſnada*, ſeu *Meſnaderias* vocari *conſueuerunt*. Longe aliam *Maisnadariis* originem aſſignat Illuſt. Fontaninus; ii enim, vt ex vetuſtis Longobardor. monumentis conficit Vir eruditiſſimus, ſerui erant colonis maiorum praediorum, qui *Maſſarii* nuncupabantur, ſubditi, ſaltim in Eccleſia Aquileienſi et in Regione Fori Iulii, vbi primum innotuere. Sed quoniam immane quippiam diſtare videtur, vt ſcribit Carolus de Aquino in Lex. milit. inter viliſſima eiusmodi ſeruitia, et *Maisnadarios* ſuperius memoratos a D. Cangio, exiſtimo homines longe diuerſi generis et inſtituti eamdem nuncupationem ſortitos fuiſſe, nihilque inter illos niſi nomen fuiſſe commune. MESNADAE, eorundem Maiſnaderiorum *Militiae*, ſeu praeſidia iis addicta, de quibus ſequens legitur Charta: *Ludouicus D. G. Franciae et Nauarrae Rex, Gubernatori Nauarrae, vel eius Locumtenenti, ſal. Cum nos Simon de Motes Miles nullam a nobis Meſnadam ſeu Militiam hactenus obtinenti, Meſnadam 30 librar. Turon. duximus concedendam, tenendam ab eo et habendam, quamdiu noſtrae placuerit voluntati: mandamus vobis, quatenus dictam Militiam ſibi ſtatutis adhoc et conſuetis terminis de noſtro faciatis perſolui. Dat. Pariſ. 3. Ian. anno Domini 1314.* MAINADERIA, Guillelmus de Podio-Laurentii, cap. 35: *Petentem ab eo domum hoſpitalis, quod dicitur Mainaderie, in quo in obſequio Dei clauderet dies ſuos, etc.*

MAISNAGIUM, domus, manſio praecipua mnerii, Practicis Gallicis *Cheſmanoir*. Leges Norman. cap. 27. apud Ludewig. to. 7. Reliqu. MSS. pag. 218. V. *Meſſuagium*.

MAISNAMENTUM, quaſi *Manſionamentum*. Tabularium S. Amantii Inculismenſis. V. *Mainamentum*.

MAISNILUM, agri portiuncula cum *manſione*, Gall. *Menil*. Diploma Roberti Reg. Franc. apud. Marten. to. 1. Anecd. col. 109. V. *Manſionile*.

† MAISNILE, in Ch. a. 1104. ap. Beſl. in Comit. Pictau. p. 424.

MAISRENIUM, palus, ſtatumen, Gall. *Echalas*; *Maëremium* enim, vt ſuo loco dicemus, quoduis *materiamen* ſignificat. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 92. *Gaufridus, et Andreas tenere debent illam vineam in bono ſtatu et legitimo, in propagendo, fimo, Maisrenio, et in omni cultura.* V. *Materia*.

† MAISSELLARIA, macellum, ſeu reditus ex eodem. Ch. Mſ. a. 1374.

† MAITA, arca longior. Ch. Mſ. a. 1180. *Quandam maitam ſalinariam cum loco in quo ſita eſt, etc.* MAYTA, in Chartul. B. M. Graciac.

MAITERIATA *Terra et Boſci*, in Charta anni 1272. apud Guichenonum in Hiſtoria Breſſenſi, p. 81. V. *Mata* et *Moyteriata*.

† MAITINATA, antelucanus ad fores amaſiae concentus, Gall. *Alebade*, ap. Barel. in Serm. V. *Matinata*.

MAIULUS, V. *Malones*.

† MAIUM, vſus erigendi arborem primo die menſis Maii in compitis, vel ad aedes puellarum, aliasue quascunque. Ch. Mſ. S. Ludou. a. 1257. V. *Maius*.

MAIUMA, feſtum, quod ſummis impenſis, conuiuiis, et ſpectaculis, iisque *indecoris ac procacis licentiae celebrabatur*, quodque primo ab Arcadio toleratum, (ſeu reſtitutum) ea conditione, vt honeſtas et verecundia ſeruaretur, deinde triennio poſt, et quod excurrit, prorſus prohibitum, vt docent L. 1. et 2. Cod. Th. de Maiuma. Iſtius porro Feſti meminit Iulianus Imp. in Miſopog, ſed de nominis origine non conſentiunt eruditi, quorum alii ex Suida

et Gloſſis Baſilic. a Maio menſe, quo illud celebratum putant; alii a *Maiuma* Syriae vrbe ita appellatum volunt.

MAIVS. (1) Arbor maialis, ſeu, quae primo die Maii menſis erigi ſolet in compitis vel ad aedes Magnatum, Gallis *May*, Germ. Maie. Charta Ingelranni Codiciacenſis pro Libertatibus oppidi Farae, ann. 1207. art. 14. *Si vero homines pacis, ſine feminae, die Maii quaerere ierint ad aliquod nemus in meo dominio, de boſco afferre poterunt ſine forisfacto.* Tabularium S. Germani Pariſ. anni 1270. *Homines de Caſteneto ſe abſtinebunt eundi 1. die menſis Maii, in nemora religioſorum pro Maio ibidem colligendo.* V. *Dendrophori.* (2) † Malleus, Ital. *Maglio*, ap. Murat. t. 20. p. 974.

MAIZIVM, MAIZVM, frumentum Indicum, Gallis *Mais.* Occurrunt ſaepius in recentioribus Eccleſiarum Hiſpaniae Conciliis, to. 4. Collect. eorumdem p. 363. 697. et 703. V. *Machin.*

MAK, vel MAC, Hibernis filius. Litterae Eduardi II. Reg. Angliae anni 1310. apud Rymer. to. 3. p. 238. *Dilecto et fideli noſtro Gilberto Mak Aski.* Et infra: *Gilbertus Mac Askel.* V. *Mak.*

† MAKA, claua, Picard. *Maque.* Lit. Mſ. a. 1347. V. *Macha.*

MAKDOCOS, vel MAKDOCVS, perperam legi in Itinerario Beniamini, docet Meurſius pro μεγαδοῦκος, id eſt magnus Dux, alias *Megnodomeſticus* et *Megadomeſticus.* Haec Spelmannus.

† MAKERELLVS, i. q. mox *Makeuus*, in Ch. Mſ. a. 1217. V. *Macarellus.*

MAKEVVS, ſcomber, Belgis *Mackereel*, Gall. *Maquereau.* Theloneum Audomar.

MALA, equeſtris ſarcina, pera viatoria; (*) Germ. ſuper. ein Maller.) Ioan. de Ianua: *Mantica ſarcina, ſcilicet Mala*, perperam *mola* editum. Gall. *Male.* Dudo lib. 1. de Actis Normannor. p. 67.

Malas et frenis conſutis ſtringeque habenis
Sic poteris forſan peragrare viam lutulentam.

Perionius a μαλλὸς, *vellus*, vocem deducit, quod principio ex ouium cum villis, tum aliarum pecudum pellibus confici ſolita eſſet. *Malim* ex Teutonico *Mael*, quod idem ſonat quod *Mala.*

MALACHIM, libri tertius et quartus Regum, ab Hebraeo *Melech.* Guidonis Diſcipl. Farfenſ. c. 15. *Vſque Kalendas Octobris Malachim atque verba dierum legant in refectorio.*

MALACHINVS, monetae Hiſpanicae ſpecies, in Bulla Alexandri III. PP. qua approbat inſtitutionem Militum S. Iacobi in Hiſpania, et apud Innocent. III. PP. lib. 13. Epiſt. 12. *Decem Malachinos nobis perſoluentis.* V. *Molachinus.*

MALA-CORONA. Sic appellati olim Clerici, qui clericatus charactere abvtebantur, mali Clerici. V. *Corona.*

MALACOTA, MALECOTA, veſtimenti genus, idem quod Galli *Veſte* dicunt. Ordinatio domus Dalphin. tom. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 315. *De veſtimentis. Raubae hyemales. Item, ordinamus, quod in feſto omnium Sanctorum, ſingulis annis perſonis noſtra. . . . et de ipſo Hoſpitio noſtro exiſtentes, induantur de vna Malacota, cum mantello alamannico de aliquo panno plani coloris, et Malacota ſit fodrata cum fodratura de agnellis.* MALECOTA. Extractum ex Computo anni 1328. ſub Guigone Dalphino inter Aduerſaria D. Lancelot.

MALADERIA, noſocomium leproſorum, Gall. *Maladerie.* Charta anni 1221. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 889. Eſt et *Maladeria* peſtiferorum noſocomium, vt diſcimus ex Charta inter ſchedas D. Aubret.

† MALADIA, valetudo, aegritudo, morbus, Gall. *Maladie.* Scacar. ap. Cadom. a. 1234.

† MALADRINVS, pro *Malandrinus*, t. 2. Cod. Ital. dipl. p. 1108.

† MALAE, arum, *le pecore bianche.* Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MALAE-CONSVETVDINES, tributum quoduis contra ius inductum, aliis *iniuſtae*, *noxiae conſuetudines*. V. in *Tolta*.

† MALAE-GRATES, Gall. *Mauvais gré*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1353.

MALAFACHA, delictum, Gall. *Contravention*, *Delit*. Charta anni 1501. ex ſchedis Praeſid. de Mazaugues. V. *Malefacha*.

MALAGMA, ex Graec. μάλαγμα, eo quod ſine igne maceretur et comprehendatur, vt eſt, apud Iſidorum, lib. 4. cap. 9. V. Iohan. de Ianua. Cornelius Celſ. lib. 5. cap. 17. *Malagmata vero atque emplaſtra*, *paſtilliique*, *quos τροχίσκους Graeci vocant*, *cum plurima eadem habeant*; *differunt eo*, *quod Malagmata maxime ex floribus*, *eorumque etiam ſurculis*, *emplaſtra paſtilliique magis ex quibusdam metallicis fiunt*, etc. S. Auguſtinus Serm. 38. de Tempore: *Vtiliter enim Malagma vel fibula*, *calidis adhuc vulneribus apponitur*. Concil. Tolet. XVI. c. 4. *Malagmam congruum tali aegritudini prouidere*.

MALA-MANSIO, certus reorum excruciandorum modus, vt ab eis veritas extorqueatur. Bleyn. Inſtitut. lib. [illegible] p. 578. *Quae quidem* (quaeſtio) *non tam de iure veteri*, *quam quae vtitur*, *variis inferatur modis*, *illa praeſertim frequentatur per quem membra extenduntur*, *quamue Malam manſionem vocauerunt*, *Iuriſconſulti*.

MALANDRENVS, V. *Malandrinus*.

MALANDREVSVS, idem, qui *Malandrinus*, infra. Epiſtola Iohannae Reginae ad Maſſilienſes, anni 1362.

MALANDRIA, equorum morbi ſpecies, Gallis *Malandre*, apud Vegetium lib. 2. de Arte veterin. cap. 42. Eſt etiam hominum, quae elephantiaſis et lepra, qua qui laborant, *Malandrioſi* dicuntur, Marcello Empirico cap. 19. p. 130. Miracula S. Deſiderii Epiſc. Cadurc. cap. 12. *Ecce adoleſcens quidam* . . . *horrore cuiusdam morbi perfuſus turgentium Malandrorum copia maxima*, *in faciem ſcabridam et quibusdam puſtulis obſeptam*, *Aedituo oſtendit*. V. Menagii Origines Italicas, pag. 558.

MALANDRINVS, vox Italica *Malandrino*, latro, graſſator, pirata. Thomas Walſinghamus in Henrico V. p. 388. *Brigantinorum more*, *ſemineſtitus geſtans ad latus ſagittas breues*, *qualiter vtuntur Equites illarum partium*, (Italiae) *qui Malandrini dicuntur*. MALANDRENVS, eadem notione, apud Murator. to. 12. col. 610. MALEDRINI, apud Gobelinum Perſonam in Coſmodromio, aetate 6. cap. 70. Ita porro Franci dum in Syria morarentur, latrones vocarunt, ab Aegyptiis et Arabibus, quibus familiare eſt, latrocinia exercere, quos inde per contumeliam vt leproſos pleroſque *Malandrinos* appellabant, nam *Elephantiaſis*, vt ait Marcellus Empiricus, cap. 19. *morbus eſt Aegyptiorum populis notus*, *nec tantum in vulgus extremum*, *ſed etiam in Reges ipſos frequenter irrepſit*. Nec enim aſſentior viris doctis exiſtimantibus ſic dictos, a *malandare*, male incidere, id eſt, viuere, (vel a *malo* et *latrone*, quaſi *Malandrino* ſit pro *malatrino*. Haud ſcio an rectius vocis etymon acceſſat Carolus de Aquino, in Lex milit. a *mala*, pera viatoria, et *latro*, quod ii latrunculi in eiusmodi ſacculos maxime impetum faciant.

MALANNVS. (1) Forte morbus comitialis. Acta S. Raynerii, to. 3. Iunii, pag. 451. *Et ſaepe cum cultello aperiebantur ei dentes*, *vt cibum vel potum ſumeret*; *et dicebant eum pati infirmitatem*, *quae dicitur bonannum per contrarium*, *id eſt*, *Malannus*. (2) Oculorum morbus. Hiſt. Tranſlat. S. Auguſt. et ſociorum per Gocelinum Mon. ſaec. VI. Benedict. part. 2. p. 748. *Aderat quidam miles*, *cuius oculum dextrum carbunculus*, *quod malum Franci per antiphraſim bonum Malannum vocant*, *adeo poſſederat*, *vt non modo de viſu*, *ſed et de vita periclitaretur*. *Ipſe orbis*, *ipſa ſupercilia*, *naſusque ſpatium ſuum*, *a tumore exceſſerant*, *tota facies largius extuberabat*. V. *Bonum* 2.

† MALANTERIA, noſocomium leproſorum. Ch. Mſ. a. 1271. V. *Maladeria*.

✠ MALARGINA, *tis, dicitur emplaſtrum, medicamen quoddam*, in Gloſſar. vet. Cod. 521.

MALARIVM, *pomarium*, in Gloſſis Iſidori. V *Melum*.

MALASTANTIA, († moleſtia, offenſio, Gall. ol. *Meſeſtance*.) Charta aerae 1261. apud Brandaon. tom. 4. Monarch. Luſitan. pag. 272. v. *Et de Roderico Nunez faciet iuxta Conſilium Archiepiſcopi, ita quod ſit ſine Malaſtantia Dom. Reg. et ſine ſuo damno.*

MALATASCA, daemon. Vita B. Veronicae de Binaſco, tom. 1. Ian. p. 896. *Reſpondet Veronica: daemon fecit, quem vulgato nomine Malataſcam vocitabat.* Vita B. Mariae Magdalenae de Pazzis to. 6. Maii pag. 217. *Quia Malataſca (ſic appellabat daemonem) malum tibi cudit.* Eſt autem Italis *Taſca*, pera, ſacculus, et vulgo diuerſorium, Gall. *Hotellerie*. † Legendum forte *Mala-teſta*.

† MALATAGA, armorum genus, ap. Murat. t. 4. Antiqu. p. 560.

† MALA-TESTA, diabolus, in Act. SS. t. 1. Apr. p. 177. 188.

MALATIA, morbus, *Maladie*, apud Raimundum Montanerium in Chron. Aragon. c. 143. V. *Malatus*. † MALAVTIA, in Gloſſar. Prou. Lat.

MALATOLIA, MALATOLLA, MALATOLTA, etc. V. *Tolta*.

† MALA-TORTA, tributum quoduis, in Ch. Mſ. a. 1337. V. *Tolta* 1.

MALA-TRACTATIO, V. *Male-tractare*.

MALATVS, aegrotus, infirmus, qui *male* habet, Ital. *Malato*, *Ammalato*. Vita B. Torelli Puppienſis, num. 24. † *Malatus, maxillatus*, in vet. Gloſſ. Cod. 7613.

MALAXARE, μαλάσσειν, emollire. Papias *Malaxatus, maxillatus, aut certe ſubactus.* Alexander Iatroſophiſta L. I. Paſſionum. V. Gellium lib. 16. cap. 7.

MALAXATVS, debilis, infirmus. Acta S. Godeleuae to. 2. Iulii p. 373.

MALBELLA, MALVELLA, Iſidoro et Papiae: *Veſtis quae ex maluarum ſtamine conficitur, quam alii molocinam vocant*, V. *Melocineus*.

MALBERGIVM, MALLOBERGIVI MALLEBERGIVM. Varie enim e fertur hoc vocabulum, in Edition Legis Salicae Heroldina, Pithoeana et Lindenbrogiana. Tit. 2. Edit. Heroldi *Malberg*, *Rhamnechala*, et Edit. Lindenbrogii tit. 56. *Sagibarones in ſingulis Mallobergiis, id eſt plebs, quae ad vnum mallum conuenire ſolet, plus quam tres eſſe non debent*, etc. Ita et tit. 59. §. 1. Edit. Heroldi tit. 60. eiusd. edit. *Si qui Rathimburgii legem voluerint dicere in Mallebergo reſidentes.* Ex quibu euidenter colligitur, *Mallbergium* locum fuiſſe, vbi publicos ſubinde conuentus, ſeu *malla*, vel *placita*, tenebant et agitabant Franci Salici, in quibus publicae priuataeque cauſae diſceptabantur et diiudicabantur. Ex iis poſtmodum, quae ibi agitabantur, iudiciis, confecta ſunt Legis Salicae capita, et in vnum redacta corpus, adnotato indidem conuentu, et loco, in quo eiusmodi prolatum iudicium, *mallo* ſcilicet publico, et conſenſu Procerum, ac populi conuentu. Vnde vero enata vox *Malbergium*, ſeu *Mallobergium*, ipſa ſatis prodit nomenclatura, a *Mallum* ſcilicet et *Berg*. Quid ſit *mallum*, mox docemus, placitum nempe: *Berg* vero *diuerſorium ac tutamen*, interpretatur Wendelinus in Gloſſ. Salico, nec eo loci *montem* ſignificare contendit. Verum hic *montem* ſignificare plane altruun Leges Malcolmi II. Scotiae Regi cap. 1. §. 2. quae *Malbergium* p *Montem placiti* videntur exprim Hanc coniecturam firmat vetus Ch ta deſcripta a Frehero in Origin. P latinis L. I. p. 48. ex qua colligit in *tumulis* placita habita.

† MALBOBERGVS, placitum, iu cium, in Ch. a. 816. t. ... uiſt. T uir. p. 167. V. *Malberg* ...

MALCAALCIA. Vetus Notitia ex T bul. Eccl. S. Laudi Andeg. fol. de quadam domo, a Comite And gauenſi empta: *Voluit eam habe et inde Malcaalciam ſuam facere, q proxima et commoda erat Curiae, qua domo petrina, de qua Malcaci ſuam fecerat, dedit dictus Comes conca*

tincambio, *etc.* Idem videtur quod *Mareſchalcia*, equile, V. in hac voce.

MALCE, Gloſſ. Iſid. *Popino*, *qui amat in popinas ire*.

MALCHIO, ἀηδὴς, in Gloſſis Graeco-Lat. moroſus, truculentus.

† MALCIDVS, menſurae Germanicae ſpecies, ſeu praeſtatio, quae ad eiuſmodi menſuram fit. Ch. a. 837. ap. Pez. t. 6. Anecd. part. 1. p. 68. *Vt multros et malcidos non facerent, nec aliquem cenſum ſoluerent.*

MALDA, pro *Malta*, caementum, *Mortier*. Pontificale MS. Gemeticenſe. V. *Malta*.

MALDARIVM, MALDARIVS, etc. V. *Maltra*.

† MALDERATVS, i. q. *Maltra*, t. 1. Annal. Praemonſtr. Prob. p. 641.

MALDERIA, vas culinarium coquendis ferculis aptum. Chron. Mutin. apud Murator. tom. 15. col. 608.

MALDIVS, pro *Modius*, a Germ. *Maldar*, alias *Malter*. Conſtit. Frederici Imper. Feud. lib. 5. apud Spelmann.

MALDRARIVM, MALDRATA, MALDREDA, MALDRVM, V. *Maltra*.

† MALEABBIATVS, vox Italica, improbus, malus, perditus, in Stat. ant. Florent. l. 3. c. 82.

† MALEABLATVM, tributum quoduis, exactio, quae fit per vim et contra ius, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 365. V. *Tolta* 1.

† MALEARMATA, piſcis ſpecies. Tract. Mſ. de Piſc. c. 105. *Cornuta, a noſtris Malarmat, a Liguribus Malearmata per antiphraſim vocatur.*

† MALE-AVISITVS, imprudens, incautus, Gall. *Malaviſé*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1350.

MALEBARBIS, V. *Malibarbis*.

MALECLVM. Frideric. II. Imp. lib. 2. de Arte venat. in Prologo: *Quaedam* (inſtrumenta) *ſunt in acquirendo aues rapaces vt retia, laquei et huiuſmodi, cum quibus capiuntur. Cum auibus etiam rapacibus quandoque capiuntur rapaces verbi gratia cum accipitribus falcones; quaedam ſunt in detinendo iam acquiſitas, vt Maleclum iacti, et longa ſedilia conuenientia, et huiuſmodi.* Retis ſpecies videtur a *Macula* ſic dicta, V. in hac voce.

MALECOLA, V. *Malacota*.

† MALECONTENTARI, offenſioni ducere, in Ch. Mſ. a. 1354.

MALECONTENTVS, ſeditioſus, factioſus, Gall. *Mécontent*. Litterae Comitis Friſiae, anni 1587. apud Rymer. tom. 16. p. 7.

MALECREDITVS, ſuſpectus, cui fides non habetur. Fleta lib. 1. cap. 38. §. 21.

MALECVRTENSIS, inurbanus, ex Gallico *Mal courtois*. Hariulphus lib. 3. Chron. Centul. cap. 1.

MALEDARIA, vt ſupra *Maladeria*, in Bulla Iulii II. PP. anni 1506 ex magno Bullario Romano part. 2. p. 10.

MALEDICERE. Papias: *Imprecari mala, quod vulgo dicitur Maledicere.* Hinc *Maledictus*, vox Chriſtianorum, pro ἐπικατάρατος, gliſcente Chriſtianiſmo ſenſim vſurpata a Paganis, vt obſeruat Caſaubonus ad Spartianum in Geta. Varia Maledictionum ſeu imprecationum genera, quae in Chartis intentari ſolebant, earundem violatoribus, hic referre haud abs re foret, niſi copioſe iam eadem de re egiſſet Mabillonius lib. 2. Diplom. cap. 8. Adeas itaque licet virum eruditum: eiuſmodi formulas pro vniuſcuiuſque libitu et genio multigenas, Graecis ab antiquo aeque ac Latinis vſitatas, priuatis quoque et Regibus inuenies, iis quidem rarius, quod ipſis ſufficiebat regia auctoritas. Exemplis a Mabillonio laudatis vnum aut alterum notatu dignum ſubiiciemus. Charta Regis Athelſtani anni 933. apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. *Si quis autem* (*quod non optamus,*) *hanc noſtram donationem infringere temptauerit, perpeſſus ſit gelidis glaciarum flatibus et malignorum Spirituum; terribiles tormentorum cruciatus euaſiſſe non quieſcat, niſi prius in riguis poenitentiae gemitibus et pura emendatione emendauerit.* Alia Eadredi Regis to. 2. Monaſt. Anglic. p. 867. *Belial ſi quis filius chartam hanc iure meo conſcriptam inimicali Zelo corrumpere deſiderauerit, ſi non dubitet a cunctis*

regni mei ſeruientibus, Deo nunc et tunc et vſque in ſempiternum abdicatum et excommunicatum ſine ſine cruciandum, vnde poſt mortem a Tartariis raptus miniſtris, in profundum peſtiferae mortis inferni flammigera concludetur in domo, et ibidem in quandam ollam Vulcani, ligatis proiicietur membris, quae aſſidue bulliente pice repleta eſſe teſtatur, et a talibus frangentibus ſeu minuentibus intoleratiſſime atrociterque abſque vlla miſericordia ſentitur; niſi hoc ante mortem poenitentiae lamentis emendauerit.

MALEDRINVS, V. *Melandrinus.*

MALEFACHA, vt *Malafacha*, delictum. Charta Curiae Arelat. de Maleficiis, anni 1283.

MALEFACTA, damnum, iactura, malum. Sententia Vice-Comitis Carcaſſon. an. circiter 1080. ex Bibl. Colbert. V. *Malefacturium.*

† MALEFACTIO, deliquium animi ex Garioponto. V. Reineſ. l. 3. Var. Lect. c. 4.

MALEFACTOR. (1) Gall. *Malefaicteur*, maleficus. Leges Ethelredi Regis Angl. §. 6. (2) † Latronum aliorumque malefactorum indagator et iudex, t. 1. Prob. Hiſt. Brit. p. 409.

† MALEFACTORIA, damnum, iniuſte factum, t. 1. Prob. Hiſt. geneal. Portug. p. 55.

MALEFACTVM, *corvata*, operae, quas ſubditi ac ruſtici dominis ſuis praeſtare tenentur, Gall. *Corvée.* Charta anni 1235. ex Archiuis S. Victoris Maſſil. † Idem forte quod *Mallum*, nam ibi de placitis agi videtur.

MALEFACTVRA, vitioſitas, Italis *Malafatta*, Gall. *Défectuoſité.* Statuta Maſſil. lib. 2. c. 40.

MALEFACTVRIVM, vt *Malefacta.* Charta Veremundi Regis aerae 1070. ex Tabular. Eccleſ. Lucenſ. apud Biuarium.

† MALEFERIATVS, improbus, facinoroſus, Ital. *Maleferito*, ap. Reineſ. var. lect. l. 1. c. 4.

MALEFERRVTVS, morbus equinus, in lumbis, vel in renibus dolores inferens, apud Petrum de Creſcent. lib. 9. de Agricult. c. 33. vbi Gallicus vetus Interpres *Manfera* vertit. *Malferuto*, Italis.

MALEFICARE, incantare. Iulius Africanus lib. 9. Hiſt. Apoſt.

MALEFICIARE, βλάπτειν, in Gloſſ. Graec. Lat.

MALEFICIATI, ii potiſſimum dicuntur, qui ex faſcinata ligula, vt vulgo fingitur, debitum reddere nequeunt. Galli dicunt: *Noüer l'éguillette.* Bleyn. Inſtit. lib. 2. p. 167. *Et denique nonnulli vocantur Maleficiati, vtpote Maleficio, ſiue ſorte, aut incantatione ad rem veneream inhabiles effecti.*

MALEFICIVM. (1) Idem quod *Dangerium*, damnum, V. in his vocibus. Petrus Rex Aragon. in Conſtitut. Catalaniae MSS. anni 1200. (2) Magorum ars, in L. 9. d. tit Cod. Th. et L. 1. Quorum appellat. eod. Cod. (3) † Peccatum quoduis, malefactum. Ch. Mſ. a. 1306. (4) † Idem quod *Mahamium*, membri mutilatio, in Ch. Mſ. a. 1224.

† MALEFICIVS, i. q. *Maleficus*, in Stat. crim. Saonae.

MALEFICVS, incantator, diuinus, Mathematicus, magus. S. Hieronym. in cap. 27. Hierem. *Maleficos, quos vel veneficos poſſumus appellare, vel daemonum phantaſmatibus ſeruientes.* S. Auguſtinus lib. 10. de Ciuitate Dei. c. 9.

MALEFROZ, vel potius *Malefreck*, vulnus aut grauis contuſio, Gall. *Meurtriſſure*, praeſertim in aperta corporis parte, a Belg. *Malen*, molere, et *freck*, percuſſio, contuſio. Conſuetud. Furnenſ. ex Tabular. Audomar. *Malefroz, vulnus quod tegi non poteſt, III. libris vulnerato et Comiti ſex libris emendari debetur.*

† MALEGRACIARE, exſecrari, deuotare, Gall. *Maugréer.* Conſtit. Carmelit. Mſ. V. *Malgreare.*

MALEGRATIBVS, ingratis, a Gall. *Malgré.* Charta apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 837. V. *Malo-grato* in *Creantare.* V. *Malae-grates.*

† MALEIA, i. q. *Meleia*, rixa, in Ch. Mſ. a. 1267. V. *Meſleia.*

MALEIVRIS, *periurus*, in Gloſſis Arabico-Lat.

† MALE-

† MALEMITTERE, diſſipare, male diſpendere, Ital. *Malmettere*, Gall. *Malmettre*. Ch. Mſ. a. 1298.

MALENCONIA, pro Melancholia. Chronic. Comodoliac. MS. apud Stephanot. tom. 2. Fragm. Hiſt.

MALENCONICVS, melancholicus. Acta SS. tom. 5. Maii p. 358.

† MALENDRINVS, latro, graſſator. Ital. *Malandrino*, ap. Barel. in Serm. V. *Malandrinus*.

† MALEOLARE, MALLEOLARE, malleolis agrum conſerere, in Ch. Mſ. a. 1415.

† MALEOLLVS, MALHEOLVS, MALHOLIVS, nouelletum, ager malleolis conſitus, Hiſp. *Majuelo*, Gall. ol. *Mailhol*. Ch. Mſ. a. 1322. 1325. MALLOLIVM, in alia a. 1380. MALHOLLIVM, in alia a. 1362. V. *Malliolus*.

† MALEQVINVS, monetae aureae ſpecies, ap. Murat. t. 5. Antiq. p. 852. V. *Meloquinus* et *Molachinus*.

MALESVASVS. (1) Plauto maleſuadus, malus conſiliarius. Ditmarus in Chron. apud Leibnit. Scriptor. to. 1. pag. 367. (2) † Adiect. Caducus, iniquus, in Ch. a. 890. ap. Fleureau in Hiſt. Bleſ. p. 202.

MALETA, diminut. a *Mala*, equeſtris ſarcina, pera viatoria, Gallis *Male*. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. inter Acta SS. to. 3. Iunii p. XXXI.

† MALETENGVDA, ſarti tecti, vel culturae in praediis ruſticis neglectus. Lit. a. 1385. t. 8. Ordin. reg. Franc. p. 280.

MALETOLLETTVM, MALTOLETTVM, tributum quoduis, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 365. et 435. V. *Tolta*.

MALETOLTA, MALETOTA, V. *Tolta*.

MALETRACTARE, male aliquem excipere, Gall. *Maltraiter*, in Lege Longobardor. lib. 1. tit. 6. §. 1. 2. lib. 2. tit. 11. §. 4. in Legibus Luithprandi Regis tit. 93. Chartophyl. regii Ch. 444. *Mala tractatio*, apud Arnobium lib. 4. Tertullian. de Poenitent. c. 12.

MALETRACTATA, vulnus, laeſio. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1450.

† MALETTARIVS, *maletarum* ſeu equeſtrium ſarcinarum artifex, in Memor. H. Cam. Comput. Pariſ.

† MALETVS, i. q. *Maleta*, equeſtris ſarcina, in Ch. Mſ. a. 1306.

† MALEVANTIA, ius dominorum mutuo ſumendi a ſubditis res praeſertim ad victum neceſſarias, i. q. *Credentia* 6. Ch. a. 1103. t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 361. V. *Mallevantia* et *Manuleuatio* 2.

† MALEXARDIA, facinus quoduis, in Stat. Placent. l. 6.

MALEXARDVS, apud Maluecium in Chr. apud Murator. to. 14. col. 914. Ab Italico *male* et *ardire* audere, dicti videntur *Malexardi*, id eſt, homines ad malum et facinus audendum proiecti.

MALFACTIO, Λειποθυμία, Medicis. Gariopontus lib. 2. cap. 19. *Lipothymia*, i. e. *Malfactio*, *fit ex nimietate aut euacuatione ſanguinis*, *etc.* Idem lib. 1. cap. 7. *Primo caput dolet*, *vertigines capitis patiuntur*, *cum Malfactionibus*. Vtitur eo non ſemel, et lib. Symptomatum cap. 16. quod inſcribitur de *Malfactionibus*. Vbi et *malfieri* vocem vſurpat, vt et lib. 5. cap. 8.

† MALFAIRO, ſcelus, flagitium, in Leg. Luſit. t. 1. Prob. Hiſt. geneal. Portug. p. 11.

MALFARIVM, adulterium. Coronatio Henrici Regis Portugalliae, apud Anton. Brandaonem lib. 10. Monarch. Luſitan. c. 13. V. *Misfacere*.

MALFATICVM, vinum Aruiſium, *Malvoiſie*. Bernhardi de Breydenbach Iter Hieroſ. p. 237.

† MALFIERI, animae defectionem pati, ap. Alex. Iatroſoph. Mſ. V. *Malfactio*.

† MALGA, grex. Stat. datiar. c. 13. pro praeſtatione ex gregibus ouium aliorumque animalium occurrere videtur ap. Murat. t. 2. Antiq. p. 79.

† MALGARIVS, qui *malgas* ſeu greges curat, paſtor, in Stat. Mant. l. 1. c. 142.

† MALGHESIVS, idem, in Stat. datiar. Riper.

MALGIA, perperam pro *Mallia*. V. in hac voce. Charta a. 1330. tom. 3. nouae Gall. Chr. inter Inſtrum. col. 63.

MALGREABE, exſecranda verba iactare, funditare, Gall. *Maugréer.* Statuta Eccleſ. Meldenſis anni 1483. to. 2. Hiſt. Eccl. Meldenſ. pag. 525.

MALHA, annulus catenae, a Gall. *Maille.* Transactio inter Abbatem et Monachos Craſſenſes ann. 1351. ex lib. viridi fol. 53 V. *Macula* 2.

MALHEOLVS, V. *Maleolus.*

MALHO, V. *Malones.*

† MALHOLHVS, i. q. *Malhollius*, in Ch. Mſ. a. 1461.

MALHOLIVS, MALHOLLIVM, V. *Maleollus.*

MALHOLTIVS, malleolus, ſurculus vitis praeſertim, Gallis *Marcotte de vigne*, Maſſilienſibus *Mailhot*, Hiſpani *Malhojo* vocant, quoduis ramale. Charta anni 1461. ex Tabular. S. Victoris Maſſil. *Et quod debeat portare Malholtios vitium plantandarum.* MALLEOLVS in Statut. Arelat. MSS. art. 36. vt et apud Ciceronem. V. *Maillolus.*

MALHONES, V. *Malones.*

MALIA. (1) Vox Italica, magia, maleficium, incantatio. Miracula S. Iohann. Gualberti, to. 3. Iulii p. 421. (2) Idem quod *Mala*, *Male*, *Valiſe.* Statuta Equit. Teuton. c. 14. apud R. Duellium Miſcell. lib. 2. p. 27.

† MALIATOR, malleator, Schmid, in Tract. Mſ. de re milit. V. *Malleator.*

MALIBARBIS, σπανοπώγων, in Gloſſar. Graec. Lat. Gloſſae Lat. Gr. *Malebarbis* σπανὼν, Leg. σπανοπώγων. Suidas: κακογένειος, σπανοπώγων. Ita *Malebarbis* idem valet ac malebarbatus. In iisd. Gloſſ. MSS. ſub lit. E. ἐπανωπώγων, *Malibarbis*, id eſt, qui barbam habet in *malis*, ſeu genis.

MALICIDA, qui malos occidit. S. Bern. edit. Mabill. in Exhort. ad Milit. Templi, tom. 1. col. 546.

MALICORDIS, πονηροκάρδιος, πονηρόψυχος, in Gloſſis Graec. Lat.

† MALIDVS, *emollitus*, *effractus*, in vet. Gloſſ. Cod. 7613. V. *Malaxare.*

† MALIGANITAS, pro *Malignitas*, improbitas, in Stat. crimin. Saonae.

MALIGAVEL. V. Somnerum, in Tractatu de Gavelkynd pag. 27.

† MALIGINOSVS, aeger, valetudinarius, in Act. SS. t. 1. Aug. p. 652.

MALIGNARE. (1) Idem, quod Gallicum *Mehaigner.* Leges Henrici I. Regis Angl. c. 11. *Qui ordinatum occiderit, vel Malignauerit, emendet ei ſicut rectum ſit.* V. *Mahamium.* (2) Nocere, in Epiſt. Alani Aurigae de Deteſt. belli Gall. edit. Ducheſn. p. 481.

MALIGNVS, diabolus, qui ſcriptoribus Eccleſiaſticis paſſim *Malus* dicitur. Commodianus Inſtrum. 59.

Vincite Malignum pudicae feminae Chriſti,

V. *Malus*, *Iniquus*, *Inimicus.*

MALILOQVIVM, detractio. Caeſarius Arelatenſis Serm. 3.

MALINA, MALINEA, oceani incrementum, aeſtus maris turgidior, et maiore aquarum cumulo in litus profluens, *Ledoni* contrarius, qui aeſtus et maris languidior, et remiſſior. Papias: *Malina creſcens aeſtus maris.* Beda lib. 1. de Nat. rerum c. 29. *Omnes curſus maris in ledones et Malinas, id eſt, minores et maiores aeſtus diuidit.*

MALINCONIA, vox Italica, Melancholia. Acta S. Bertrandi to. 1. Iunii pag. 794.

MALINGRERIVS. Michael de Platea, ap. Rocchum Pirrum in Archiep. Meſſan. ſub anno 1347. *Et extortis clauibus a Malingrerio dictum Patriarchum fortiter increparunt.* Vbi Pirrus annotat, *Malingrerium* olim dictum, qui hodie *Sacriſta* eſt.

MALINGVINARI, melancholia, triſtitia affici. Miracula S. Zitae, to. 3. Aprilis pag. 520.

MALIOLVS, V. *Malliolus.*

† MALISCHALKVS, equiſo, Ital. *Mariſcalco*, t. 1. Concil. Conſtant. part. 10. p. 603. V. *Mareſcalcus.*

MALISOLA, feſtum Manichaeorum, V. *Bema.*

MALITAS, pro *Malitia*, in Gloſſis vett. κακία. Occurrit in L. 5. D. Quod metus cauſa.

MALITIA. (1) Fraus, *malum ingenium.* Bulla Honorii III. apud Vghell. to. 1. part. 1. pag. 822. Hinc apud Senec.

Senec. Epiſt. 31. *Malitia* virtuti opponitur. (2) Depraedatio, iniuſtitia. Edictum Piſtenſe, anni 864. cap. 7. (3) Maleficium, incantatio, veneficium, apud Sextum Platonic. lib 2. de Medicina animalium cap. 2. (4) Vexatio, afflictio, vt in illo Euangelii: *Sufficit diei Malitia ſua.* Tertullian. L. 2. adu. Marcion. *Malitiae apud Graecos interdum pro vexationibus et laeſuris, non pro malignitatibus ponuntur.* Ita *Malitia corporis*, apud Alypium Antioch. ſeu Auctorem Deſcript. Orbis c. 1. (5) Statutum 2. Weſtmonaſterienſe cap. 46. Vbi de Mareſcalli Regis iuribus in hominiis Baronum: *Et ſi forte ad homagium nihil ceperit, ad Malitiam ſuam capiat*, id eſt, ſibi imputet.

† MALITIOSA FEBRIS, acuta, German. bößartig, ap. Alex. Iatroſoph.

† MALITIOSE, malo animo, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1380.

MALIVOCVS, apud Anaſtaſium in Hiſt. Eccleſ. vbi Theophanes δυσώνυμος habet.

MALIVOLOSVS, *malignus*, *κακόβουλος*, in Gloſſario Graec. Lat.

MALIVOLVS, diabolus Acta purgationis Caeciliani. V *Malignus*.

† MALIVS, malleus, Ital. *Maglio*, in Tract. Mſ de re milit.

MALI-VSVS, exactiones contra ius inductae. Tabular. Solemniac. V. *Tolta*.

MALIXIA, quae et *ſarcula*, vitis ſpecies, de qua Petrus de Creſcentiis lib. 4. cap. 4.

MALLA, pro *Malia*, vel *macla*, hama thoracis, noſtris *Maille*. Comput. an. 1336. tq. 2. Hiſt. Dalphin. p. 278. V. *Macula* 2.

MALARDVS, anas maſculus, Gallis *Malard*, in Chron. Willel. Thorn. cap. 32. pag. 2010. Perperam *Mathlardus* pro *Malhardus*, in Charta laudata in voce *Cercella*.

MALLARE. (1) Ad *mallum* citare, in ius vocare, in Lege Salica. tit. 18. §. 18. tit. 52. 54. Alamann. tit. 36. Baiuuar. tit. 1. cap. 11. §. 2. *Mallare poſt finitam et emendatam cauſam.* Lex Alaman. tit. 94. MALLARE AD AENEVM, ad iudicium ſeu probationem aquae feruentis prouocare, citare. Lex Salica. tit. 55. §. 1. MALLARE AD SERVITIVM, vel *in ſeruitio*, aliquem in ius vocare, vt ſeruum ſe profiteatur. Capitulare Lotharii Imp. tit. 3. §. 32. V *Mallenta*. OBMALLARE, eadem notione, in Lege Salica, tit. 37. §. 8. in Capitul. 3. Ludouici Pii, anni 819. c. 7. Perperam Gloſſa interlinearis *morti datur.* Senſus enim eſt, *an in Iudicium qui legi paruit, vocetur?* REMALLARE, eodem perinde ſignificatu, in 124. formula, apud Lindenbrog. form. 125. V. *Admallare* et *Mallum*. (2) † *Marla* ſeu marga agros ſtercorare, Gall. *Maller*, Germ. Mergeln. Ch. Mſ. a. 1274. V. *Malleria* et *Marla*.

MALLATA, V. *Malliata*.

MALLATIO, ſubmonitio, in ius vocatio. Edictum in Cariſiaco.

MALLATOR, actor, qui ad *Mallum* ſubmonet. Vetus Notitia tq. 12. Spicilegii Acher. p. 154.

MALLATVRA, penſitatio, quae pro *mallis* publicis fiebat. Charta Ludouici II. Imp. anni Imperii 25. pro Caſaurienſi Monaſterio, in Tabular. eiusd. Eccleſiae.

MALLEARE. (1) Malleo ſeu gladio dimicare. Sallas Malaſpinae lib. 3. Rer. Sicul. apud Baluz. tom. 6. Miſcell. p. 273. V. *Martus*. (2) Malleo contundere. Lambertus in Hiſt. Comitum Ardenſium, apud Ludewig. to. 8. Reliq. MSS. p. 566. (3) † Ad *mallum* citare, i. q. *Mallare*, in Ch. a. 873. t. 6. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 7.

MALLEATIO, mallei percuſſio. Epiſtola Innocentii IV. PP. apud Mabill. ſupplem. Diplom. p. 101.

MALLEATOR, Gloſſ. Graec. *σφυροκόπος*, *Malleator*. Geneſ. 4. 22. *Tubalca, qui fuit Malleator.* Iob. 41. *Malleatoris incus.*

MALLEBERGVM, V. *Malbergium*.

MALLENSES, iudices *Malli*, ſeu vt aliis placet in iudicium vocati, pro negotiis perſequendis ac diſceptandis; apud Odonem Abbat. Cluniac. in Vita S. Geraldi Comitis lib. 1. c. 19. *In craſtinum vero Mallenſibus vndique ad Seniorem confluentibus, iubet reum adduci.*

MALLENTIA, plegium, vt videtur, vadimonium; de *recredentia* quippe ſeruorum hic agitur, porro quando quis homines ſuos repetebat ii ſtatim coram iudice ſeruos ſe profitebantur, aut vade dato, id ſe profeſſuros ſpondebant, V. *Recredere.* Forte etiam *Mallenta* eſt ius aliquem ad *Mallum* citandi. V. *Mallum.* Litterae Eduardi II. Regis Angl. anni 1314. apud Rymer. tom. 3. pag. 505. *Propter quod eadem Margareta ex cauſis praeniis*, (*et praecipue pro eo, quod in Curia noſtra S. Seueri recredentia*, *vel Mallenta quorundam hominum ſuorum*, *per Seneſcallum laudatum areſtatorum ex parte praefatae Margaretae ibidem petitae*, *in caſu videlicet vbi recredentia vel Mallenta ſecundum foros et conſuetudines partium illarum dari debent denegatae fuerunt,*) *ad Curiam Franciae appellauit*, *ſicut eadem Margareta nobis ſignificauit*, *etc.* V. *Malleare ad Seruitium* in *Mallum.*

MALLEOLI *vocantur non ſolum parui mallei*, *ſed etiam ii*, *qui ad incendium faciendum aptantur*, Feſtus. Nonius: *Malleoli*, *manipuli*, *ſpartei pice conſecti*, *qui incenſi aut in muros*, *aut in teſtudines iaciuntur.* Adde Vegetium lib. 4. c. 18. V. Carolum de Aquino in Lexic. milit.

MALLEOLVM, falconariis eſt ſacculus quidam lineus, capax longitudinis et groſſitiei corporis falconis recens capti, perforatus ex vtraque extremitate, ita vt caput et cauda per vtrumque foramen libere tranſeat, vt falco ſine laeſione domum transferri poſſit, V. Frideric. II. Imp. lib. 2. de Venat. cap. 44.

MALLEOLVS, et *Malholtius.* (1) V. *Malleoli.* (2) † Nouelletum, ager malleolis conſitus, in Ch. Mſ. a. 1364. V. *Maleollus.*

MALLERIA, foſſa, vnde eruitur *marla* ſeu marga, Gall. *Marniere.* Charta Matth. de Roïa ann. 1226. ex Tabular. Corbeienſi. V. *Marlariae.*

MALLETI, Gall. *Maillotins*, a malleis quibus dimicabant, ſic dicti ſeditioſi quidam ſub Carolo VI. Rege Francor. ann. 1413. Vita Clementis VII. PP. apud Boſquetum. V. Menagii Origin. Gall. in voce *Maillotins* et infra *Malleus.*

MALLEVANTIA, idem quod *creditio*, quaſi *mala leuatio*, ſeu ablatio. Liber Mirabilis, ſeu Tabular. Abbatiae Conchenſis in Ruthenis cap. 59. V. *Credentia*, Creditum.

† MALLEVATVM, cubiculum altius, Gall. *Galetas.* Stat. ant. Florent. lib. 1. c. 73.

† MALLEVERIVM, fideiuſſio, ſponſio, Ital. *Malleveria.* Stat. Mſ. a. 1371.

MALLEVS. (1) Inter arma dimicantium, *Claua* forte, vel potius gladius ipſe. Geſta Philippi III. Franc. Regis ann. 1279. *In quodam illorum tyrociniorum Comes Clarimontis*, . . . *armorum pondere praegrauatus et Malleorum ictibus plures et fortiter percuſſus in amentiam decidit.* Hinc (2) MALLEVS, f. pro molendina papyracea. Gall. *Maulin a papier*, quia malleis linteorum quisquiliae conteruntur et macerantur, vnde conficitur charta noſtra vulgaris. Charta Roberti Comit. anni 1284. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. pag. 134. *Nec permittemus aedificari a nobis ſeu ab aliquo alio aliquod molendinum batiſſol*, *ſeu laus ſeu Malleos infra confines ſuperius nominatos.* Alia eiusdem Roberti anni 1285. ibid. pag. 135. *Quae eadem vniuerſa et ſingula praemiſſa nos eisdem religioſis et eorundem Eccleſiae donauimus . . . ad tenendum et poſſidendum, vt rem ſuam perpetuo*, *ad aedificandum et reaedificandum*, *Malleos et piſcarias quaecumque ad piſcandum.* (3) Equorum morbus, de quo multa Vegetius lib. 1. Artis veterin. cap. 2. et ſeq. Adde lib. 3. cap. 23. et Meurſium in Μάλις.

MALLIA. (1) Monetae ſpecies, apud Gallos, quo nomine aureas quasdam monetas appellatas, docet Cangius in Diſſertatione de Nummis Imperatorum Byzantinorum. Maxime vero ita appellantur minutiores monetae, quarum duae pro vno denario computabantur, vt eſt in Chartis 1306. et 1309. in Probat. Hiſt. Caſtilionenſis p. 98. 192. V. *Maſculi* et *Moneta.* (2) Idem quod *Macula*, *Maille.*

Maille. Litterae Eduardi IV. Reg. Angl. anni 1474. apud Rymer. to. 11. p. 841. *Lanceas gleyves et Mallias, ac omnia alia.*

MALLIARE MONETAM, cudere, fabricari, *Battre monnoye.* Charta anni 1299. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1405.

† MALLIATA, MALLATA, hama thoracis, Ital. *Maglia*, Gall. *Maille*, in Ch. a. 1230. V. *Macula* 2.

† MALLIDICVS LOCVS, vbi *mallum* ſeu placitum tenetur, i. q. *Malbergium*, in Ch. Otton. I. a. 947. t. 1. Hiſt. Treuir. p. 282.

† MALLINVM, *vt liminile, vas aquaticum ad manus*, *Baſſin*, *Prou.* Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657. V. *Malluuiae.*

MALLIOLVS. Charta Pontii Comitis Emporitani, ann. 1063. in Appendice ad Capitul. Reg. Franciae n. 149. *Vel ipſum matam quae dicitur ſilua S. Romani, ſicut terminat de parte Circi in Malliolo* S. Petri *praeſcripti, et deſcendit per ipſam ſerram, etc.* Infra: *Deſcendit vsque ad ipſas palumbarias, ſicque coniungitur vsque in ipſa villa, via de ipſo Malliolo.* Hiſpanicum forte *Majuelo*, nouelletum, Gallis *Jeune plant, vigne nouvelle*; quae coniectura admodum firmatur ex loco mox laudando. MALIOLVS, eadem notione, in Placito habito Albiae anni 878. inter Inſtrum. to. 1. nouae Hiſt. Occitan. col. 135. *De illis vero vineis et Malliolis quos iam dictos Fulcrada aedificauit, ſuper iſtum territorium, a ſuis partibus obtineat, et donet ad dictos iam haeredes, alium tantum terrae quantum eo die et ipſis vineis et Malliolis ipſis aduenire debuiſſet.* V. *Malones.*

† MALLIVM, metaphorice opus, labor, in Tract. Mſ. de re milit.

MALLO, *inflatus, tuber eſt ſine dolore*, in articulis vel genibus equorum. Veget. L. 2. Art. veterin. c. 48.

MALLOBERGIVM, V. *Malbergium.*

MALLOLIVS, V. *Maleolus.*

MALLONES, μαλλοὶ, Graecis, cirri, cinciani, implexi crines a μαλλὸς, *vellus*, συνεζευμμένη θρὶξ, apud Varinum. Gloſſae antiquae MSS. *Mallonem, comam, Graece.* Papias: *Malonem Graece comam capitis dicunt, quod nos cirros.* Anaſtaſius in Benedict. II. p. 57. Proprie ſignificat, teſte Murat. t. 2. Antiq. Ital. p. 1087. globum alicuius rei, quae e filis aut pilis conſtat.

MALLVM. (1) Vel MALLVS, publicus conuentus, in quo maiores cauſae diſceptabantur, iudiciaque maioris momenti exercebantur a Comitibus, Miſſis dominicis, aliisque Iudicibus. Papias: *Malum*, (leg. *Mallum.*) *generale placitum dicebatur, quando totus conueniebat populus ter in anno.* Guichardus a *Malal* Hebraeo, id eſt, dicere, loqui, etymon arceſſit, alii probabilius a voce Germanica *Mael*, quae *congregationem* vel *conuiuium* ſonat, vt Guillimannus lib. 2. de Reb. Heluet. cap. 9. aut *Mael* Saxonico, *Ius*, *Lex*, *Iudicium*, atque inde complurium in Belgio locorum, ac virorum nominibus adiici *Mall* obſeruat Wendelinus, quod in iis olim *Malli* habiti ſunt. Danis etiam *Male* et *Maal*, cauſam, rem, actionem ſignificat, vt obſeruat Reſenius ad Ius aulicum Canuti II. Regis Daniae p. 595. Islandis pariter *Mael* loquelam ſonare idem ſcribit pag. 702. Vita S. Walarici Abbatis c. 15. *Vbi quidam Comes . . . iuxta morem ſaeculi concioni praeſidebat, quod ruſtici Mallum vocant.* Capitul. Caroli C. tit. 39. cap. 12. *Mallus neque in Eccleſia, neque in porticibus aut atrio Eccleſiae, neque in manſione Presbyteri iuxta Eccleſiam habeatur.* Similia leguntur tit. 9. c. 78. in Capitul. Caroli M. lib. 4. cap. 28. et Lege Longob. lib. 2. tit. 55. §. 26. PLENVS MALLVS, Gall. *Plein jugement, pleine audience.* Charta Gorzienſis Monaſterii anni 957. ſic clauditur: *Actum in villa Dexteriaca in pleno Mallo*, apud Chiffletium in Vindiciis Hiſp. MALLVS PVBLICVS, in Capitul. Caroli M. lib. 3. c. 57. Chr. S. Benigni: *In Luco, villa, in Mallo publico ad res audiendas vel iudicandas venit.* MALLVM INDICARE, in lege Salica tit. 46. num. 1. MALLVM INTERIICERE, differre. Edictum Piſtenſe anni 864. cap. 32. MALLVM TENERE. Synodus Sueſſionenſis ſub Carolo C. cap.

cap. 7. Adde Capitula Carol. C. tit. 30. §. 32. MALLVM GERERE, Gall. *Tenir les plaits.* Chron. S. Benigni, pag. 414. AD MALLVM VENIRE. Priuilegium conceſſum Hiſpan. a Ludouico Pio, V. Capitul. Carol. M. L. 7. c. 96. AD MALLVM MANNIRE, in ius vocare, in Lege Ripuar. tit. 32. MALLVM TOLLERE, penſitationem pro *mallis* exigere. Ch. an. 1173. ap. Murat. delle Antic. Eſtenſi, p. 340. (2) Forum, ni fallor, Gall. *Place.* Charta anni 1050. ex Schedis *D. le Fournier: Et eſt ipſa donatio in pago Tolonenſe, in villa Solarios. Haec ſunt, duae temirae in Mallo cum presbiterio et parochianis eccleſiae B. Mariae de Bello-loco.* (3) † Iudicium in *mallo* prolatum. Placit. a. 890. t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 26.

MALLVS. (1) Pro Malus, Gall. *Mât.* Epiſtola Petri de Condeto to. 2. Spicil. Acher. pag. 565. (2) V. *Mallum 1.*

MALLVVIAE, MALLVVIVM, vas, quo manus lauantur. Itinerar. Adriani VI. PP. apud Baluz. to. 3. Miſcell. pag. 409. Vox Feſto nota.

MALMASETVM VINVM, Aruiſium vinum, *Malvoiſie*, Anglis *Malmſey.* Bernhardi de Breydenbach Iter Hieroſol. p. 31. V. *Malſaticum.*

MALMOLA, vectigal, tributum, Anglo-Saxonibus *Male.* Chartular. Gemeticenſe to. 1. p. 324. *Porro tributum Malmolae hominum futurorum vehementer cupiditate inardeſcente, ſi decreverint maltari, non plus tribuunt quam hoc noſtro tempore illi conceſſum eſt dare.*

MALNA. Hariulfus, lib. 3. Chron. Centul. c. 3. *Malnae ſericae tres ex piſce 1.*

† MALNEGATOR, pro *Malnegator*, V. in hac v.

MALO. (1) Cirrus, V. *Mallones.* (2) Species *malae*, pera viatoria. Charta Eduardi IV. Reg. Angl. anni 1480. apud Rymer. to. 12. p. 122. V. *Mala.* (3) V. *Malones.*

MALOBATRATVS, Malobathro tinctus. Sidonius lib. 8. Epiſt. 3.

MALOCHIA, V. *Meluſia.*

MALOGRANATA GVTTA, hemicraniae ſpecies, quam Galli vocant *Pomme grenade*, V. in *Gutta 2.*

MALOGRANATVM, tintinnabulum vel campanula. Chron. S. Trudonis to. 7. Spicileg. Acher. pag. 349.

† MALO-GRATIBVS, inuite, ingratiis. Form. MSS. Cod. 7657. V. *Malae-grates.*

MALOGRATO, Gall. *Malgré*, V. *Creantum.*

MALOLIS, V. *Malones.*

MALOLIVS, idem quod *Malliolus.* Statuta Montis oliui anni 1231. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 967.

† MALOLVS, ager *malleolis* conſitus, in Ch. Mſ. a. 1311. V. *Malleolus.*

MALOMELLVM, *genus pomi melliſſui et dulcis, quia fructus eius habet ſaporem mellis, vel quod in melle ſervetur.* Io. de Ianua.

MALONES, MALHONES. Charta Raymundi Comitis Toloſani, anni 1326. in Regeſto Toloſae Camerae Comput. *Aedificia et baſtimenta, terras cultas et incultas, vineas et Malones, agros et condaminas.* Alia ann. 1243. in eodem Regeſto fol. 18. *Queſtas, toltas et ademprina, albergas, ſucceſſiones, et eſcadacas, furnos, et molendina, aquas, littora, et piſcarias, vineas et Malhones cum terris, in quibus ſunt etc.* Alia ann. 1246. fol. 46. *Videlicet forciam et aulam et domos et Malolem, et furnum, etc.* In Chartis aliis Gallicis *Mailoles* dicuntur, quae vox crebro ibi occurrit, videturque vineam aliquam ſonare. Petrus de Creſcentiis lib 4. *Mainlum* vuae ſpeciem facit, a qua forte *Malones* vineae ipſae dictae. V. *Malliolus.*

† MALONOMVS, *mandra, opilio, paſtor*, in Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657.

MALO-VELLE, inuitus, nolens, Gall. *Malgrè*, apud Murator. to. 8. col. 429.

MALPAGA, debitum. Charta Catharinae Comitiſſae Virtutum anni 1381. *Pro defectibus et Malpagis illorum nullatenus poſſint moleſtari.* Scribit Catellus lib. 2. Rerum Occitanarum pag. 297. Luteuáe carcerem eſſe, *Malepague* dictum, in quem conii-ciuntur

ciuntur debitores a creditoribus ipſo facto, ex quo non eximuntur, niſi poſt debita perſoluta: vnde, inquit, appellatur *Malepague*.

MALPITIO, Italis *Malpizzone*, morbus equinus, *in bulletis vngularum, equi, cum carnes viuae iunguntur cum vngulis etc.* apud Petrum de Creſcentiis lib. 9. cap. 48. cuius vetus Gallicus Interpres habet *Palpizon*.

† MALSARDVS, proditor, t. 4. Cod. Ital. diplom. p. 417.

† MALSERNVS, idem, in Conſuet. Carcaſſ.

MALTA. (1) Caementum, *Mortier*. Ordo Romanus de Conſecratione Eccleſiae. De hac voce multa commentatur Octau. Ferrarius in Originibus Ital. (2) Pro *Molta*, molitura, Gall. *Mouture*. Charta anni 1256. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. pag. 70. (3) Pro Melita, et *Maltenſis*, pro Melitenſis, apud Murator. to. 6. col. 393.

MALTARE. (1) MALTARE, MALTARIVM, MALTER, etc. V. *Maltra*. (2) Solidare. Vetus Interpres Iuuenal. Sat. 5. *Quia hoc ſolent vitrum ſolidare, id eſt, Maltare.* V. *Malmola*.

† MALTELLVS, clauus figendis tegulis accommodatus, in Comput. Mſ. a. 1295. *Pro maltellis ad latandum factis.*

MALTHO. Pactus Legis Salicae, tit. 30. edit. Eccardi: *Si quis lidum alienum extra conſilium domini ſui ante Regem per denarium ingenuum dimiſerit, malb. Maltho theato meolito, etc.* vbi doctiſſ. Editor *Maltho*, deſignauerit, interpretatur, a verbo German. *Malen*, deſignare.

MALTMYLNA, molendinum, vbi braſium molitur, Malzmühle; vocabulum compoſitum ex vocabulis Anglicis, *malt*, braſium, et *myln*, vel *mulne*, molendinum. Occurrit in Vitis Abbat. S. Albani p. 63.

MALTOLETTVM, V. *Maletollettum*.

† MALTOTA, tributum quoduis, in Ch. Mſ. a. 1348. V. *Tolta*.

MALTOVTA, V. *Tolta*.

MALTRA, MALTRVM, MALDRVS, MALDRVM, MALTER, promiſcue, menſura Germanica, continens quatuor modios, Germ. Malter; modius vero ſeu Mud, comprehendit quatuor quartales. Ita Vadianus et Goldaſtus. Eckeardus Iun. de Caſibus S. Galli, c. 1. *De tarra auenis centum Maltrorum.* Charta Henrici Imp. ann. 1114. in Actis Murenſib. pag. 32. *Vnum Maltrum de frumento et vnum friſchingum, et vnum ſiclum de vino.* Eadem Acta pag. 37. *Debet ſingulis annis dare 4 Maltra de Spelta, et 6. de auena.* Ne cui vero negotium exhibeant Inſtrumenta quaedam, in quibus *Maltra* minoris menſurae memoratur; obſeruandum aliam fuiſſe publicam, quae maior, aliam clauſtralem, quae Eccleſiaſticorum erat, eaque minor: huius quae fuerit capacitas diſcere eſt ex Cod. MS. Conſuetud. Eccl. Colon. fol. 11. *Canonici maioris Eccleſiae habebunt annuatim ad album panem . . . 900. Maldra, et 78. Maldra tritici, . . . 50. parui partes albi fiunt de Maldro tritici menſurae Colonienſis, . . . de iſta ſumma ſoluet Vrisheim 500. modios tritici, qui faciunt 300. Maldra, clauſtralis menſurae.* Erat praeterea *Maldrum paruum*, cuius mentio fit in iisd. Conſuetud. *90. Maldra parua faciunt 152. Maldra clauſtralis menſurae 50. modii ſiliginis faciunt 112. maldra, et dimidium Maldrum.* MALDRE, apud Tolner. Hiſt. Palat. inter Inſtrum. pag. 33. MALDRVM, et MALDRVS, apud Caeſarium lib. 4. cap. 6. lib. 10. c. 17. et 47. MALDARIVS. Charta Henrici Comitis Namurcenſ. et Luxemburg. ann. 1182. MALDARIVM, in veteri Charta apud Cornelium Kempium lib. 2. cap. 11. MALDRARIVM. Acta S. Adalheidis, to. 1. Febr. pag. 713. MALTER et MALDER, in Tabulis Anſelmi Abbat. Laureſham. apud Freher. in Origin. Palat. MALTARE, apud Conradum Vrſperg. in Philippo, et Suenonem p. 325. Charta anni 1374. MALDRATA, quantum *Maldra* continet, Specul. Saxon. L. 2. art. 16. §. 4. MALDREDVM, in Charta anni 1205. apud Ludewig. to. 1. Reliq. MSS. p. 25.

MAL-

MAMLERNA. Diploma Alfonſi Regis Caſtiliae, apud Stephanot. tom 3. Fragm. Hiſt. MSS. p. 215. *Donoinſuper et concedo praefato monaſterio totam illam Mamlernam, quae Halza nuncupatur et iacet inter villam Inno et Lacum Chriſtofori, de villa Diago ex integro ſicut eam habeo vel habere debeo iure haereditario in perpetuum habendam.*

MAMMA, V. *Mammare.*

MAMMALVCI, iidem, qui *Mamaluchi.* Bernhardi de Breydenbach Iter Hieroſol. p. 38.

MAMMARE, lactare; *mammam dare*, Plauto in Menaech. hinc *Mamma* nutrix, et *Mammula*, nutricula, apud Gruter. 88. 3. 663. 2. S. Auguſtin. in Pſalm. 39. *Praegnantes ſunt, qui ſpe intumeſcunt: Mammantes autem, id eſt, lactantes, qui iam adepti ſunt, quod concupierant.* Μαμμεύειν, in Gloſſis Graeco-Barbaris. † MAMMA, pro matre apud Montfauc. in Diar. Ital. p. 147.

MAMMMELINVS, pro *Miramomelinus*, occurrit apud auctorem Magni Chronici Belgici an. 1212. p. 210.

MAMMETRECTVS, corrupte dictum pro *Mammothreptus*, id eſt, auiae alumnus, a nutrice educatus, Graec. μαμμόθρεπτος. Goclen. Lex. Philoſ.

MAMMIOS, ὑμήν, apud veterem Interpretem Moſchionis de morbis mulierum c. 42.

† MAMMIS, *cheval*, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692.

MAMMOCESTIS. Apicius lib. 8. de Re culin. c. 6. *Hoedus, ſiue agnus ſyringatus, quod eſt Mammoceſtis, exoſſatur diligenter*, etc. Vbi *Mammoceſtis* perperam, ni fallor, pro μαμμόθρεπτος, qui adhuc lac ſugit.

MAMMONA, vox Chaldaea, diuitiae, lucrum. Hieronymus in c. 6. Matth. *Mammona ſermone Syriaco diuitiae nuncupantur.* Auguſt. lib. 2. de Serm. Domini in monte: *Mammona apud Hebraeos diuitiae appellari dicuntur. Conuenit et Punicum nomen; nam lucrum Punice Mammon dicitur.*

MAMMONES, ſimiae. Guillelmus de Baldenzel in Hodoeporico p. 112.

MAMMVLA, V. *Mammare.*

MAMOTREPTI, *pueri dicuntur qui diu ſugunt, quod non decet.* Papias ex D. Auguſtino.

† MAMPHORA, ſudarium, linteum, in Actis SS. [illegible] Aug. [illegible] *Moſtis.*

MAMVLUCHI, V. *Mamaluchi.*

MAMZER, *ſpurius.* Gaſpar. Barthii Gloſſar. apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. p. 56. V. *Manzer.*

MANA, mater, aqua, ſeu [illegible] prouectior. Luithprandus [illegible]. *Obuiantes mihi mulieres, quae prius in ſuperiori [illegible], Mana, Mana clamabant.* Gervaſius Tilberienſis MS de Otiis Imper. decis. 3. c. 95. *Mulieres agnoſco Manas noſtras, quae proceſſerunt [illegible], quas proponebant ſe de [illegible] vidiſſe*, etc. Vtitur etiam Fr. Recupertus in Miraculis B. Ambroſii Senenſis num. 59. et 128. apud Senenſes *Mana e nome d'honoranza, per le donne di baſſa condizione, a cui [illegible] titolo di Modenna.* Vocab. Academiae Cruſcana. Graeci μάννα eadem nomine vſurparunt.

MANA DIES, vox familiaris veteribus Gallis notos mane ſalutantibus, qua bonam fauſtamque diem amicis apprecabantur, vt obſeruat Valeſius in Notitia Galliarum p. 564.

MANACIA, minae, Lex Gallicana. Gloſſae MSS. Reg. Cod. 1108. *Minis, Manaciis.* Qua quidem vox occurrit, ni fallor, apud Hincmarum Laudunenſ. Epiſc. p. 612. Editus Codex habet *Manedis.* Verum vt cum D. Cangio ſentiam, vocem *Manacia* apud Hincmarum *minas* ſignificare probabilius videtur, quam vocem *Manaties* re [illegible], quam in Conſuetud. Lotharing. tit. 6. art. 9. deſignantur poſſeſſiones [illegible] ad cenſum annuum conceſſae, vt in iis maneant (vnde f. etymon) poſſeſſores, easque non diſtrahant, atque ipſis ſine liberis decedentibus, ad dominum reuertantur. Quae quidem non male, vt opinor, cum aliis cohaerent.

MANACIARE. Gloſſae MSS. ad Canones Concil. *Comminari, Manaciare.*

MANACTA, V. *Manatia.*

MANA-

MANADA, V. *Manata* et *Maiſnada*.

MANADERIVS, idem videtur qui *Mandatarius*. Statuta MSS. Auſcior. art. 66.

MANARVHS, V. *Mairchieus*.

MANAGERIVS, idem qui *Manens*, *manſuarius*, *hoſpes*, qui ratione *manſionis* vectigal aut cenſum quotannis domino perſoluit. Charta Caroli Regentis an. 1362. Reg. 92. Chartophyl. regii Ch. 191. V. *Manſionarii*, et *Managium*.

MANAGIVM. (1) Aduectio, transportatio, a Gall. *Mener*, ducere. Litterae Belliui de villa Terrici an. 1221. (2) Manſus, vel manſio. Teſtamentum Herberti Comitis Viromand. ann. 1059. apud Ioann. Carpentarium in Hiſt. Camerac. *Apud Goiacum . . . tria Managia*. Charta Willelmi Comitis Pontiui an. 1205. *Conceſſi Magiſtro Simoni Cappellano S. Crucis 13. libras, in recompenſatione Managii Euae Signoraae*. (3) † *Familia*, Gall. *Menage*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1376. (4) † Ius quod domino competit in *Managia* ſeu praedia ſubditorum. Gualt. Hemingford. de Geſt. Ed. I. pag. 93. (5) Tributum quod pro mercibus, quae aduehuntur, debetur. Ch. Mſ. a. 1280.

MANAGVR, f. negotii alicuius rector, Anglis, *Manager*, vox Wallica, in Legibus Hoëli Boni Regis Walliae c. 9. *Hic eſt vnus homo cotum, cui ſoli creditur, ſcilicet Managur, dictator continens cum teſtimonio Sacerdotis, etc.*

MANAHEDA, idem, vt videtur, quod *Manſus*, domus, habitatio. Tabular. Rothonenſe: *Et hoc eſt tributum iſtius terrae: de auena modios X. . . . In Manaheda XII. denarios, ſiue cenſu, ſiue tributo.*

MANAIA. Teſtamentum MS. Raimundi Comitis Melgorienſis in procinctu itineris Hieroſol. exaratum: *Dono D. Deo et S. Petro . . . ſedis Magalon . . . Manaiam, quam habeo in ſalinis.* Et infra: *Et relinquo ſupraſcriptam Manaiam et totum pulmentum piſcium, quam de toto ſtagno habeo.* Idem videtur quod pugillata ſalis, quantum manu continetur, ac im. IV.

proinde idem quod *Manata*, d voce mox.

MANALIS. (1) MANALES L DES, *qui in modum cylindrorn limites trahebantur*. Papias. (Mobilis; dicitur de officio, quis amoueri poteſt, in Stat. Tull. a. 1457.

MANALITES, eadem notione *Miſſi*, qui res dominicas diſpo adminiſtrant. Praeceptum Lo Regis pro Monaſterio Prumien 865. apud Marten. to. I. An Collect. col. 176.

† MANAMENTVM, manſio, d in Ch. Mſ. a. 1265.

MANANA, V. in *Mannus*.

MANAPIATVS, hypothecatus, quis comparauerit. de praeſump Hierolexic. Macri.

† MANARA, ſecuris, Ital. *Man* Murat. t. 12. p. 559.

MANARIA, barillum, falcula, lis *Faucille*, *ſerpette*, Italis *Ma* *no*, quod ad manum facilis ſic Capit. Caroli II. Regis Siciliae I de armis acutis: *Qui cum r ferrea, acetta, Manaria, c quocumque quemquam percuſſerit* V. *Mannaria*.

† MANARIXIVS, i. q. *Manar* Stat. Vallis-Ser.

MANAROTA, idem videtur *Manaria*. Hiſtor. Cortuſior. l apud Murator. to. 12. col. 80c *inſpiciens vidit maximam pe multitudinem a lanceis longis*, *ſtis et Manarotis ante portam*, (

MANAS, *malas*, *maxillas*. Papia

MANATA, quaſi *Mannata*. Italis *Manata* eſt *brancata*, *tanta qu de materia*, *quanta puoi ſtregne tener con mano*, manipulus, (*Manée*. Charta Amedei Com baud. ann. 1249. apud Guicl num: *Conceſſit pro remedio a ſuae . . . . leydam ſalis*, *quam bat apud Chamberiacum*, *praete natam ſalis*, *quam recipiebat Miſ Chamberiaci nomine ipſius*. MA DA. Tabularium Conchenſis A tiae in Ruthenis ch. 226. *Sex ſex de cinada*, *et ſex gallinas*, *Manadas de canbet*, i. tres ma los cannabis. V. *Palma*.

† MANATICUM, praeſtatio propter manſiones ſoluenda. Req. feud. Aquit.

† MANATUS, mendoſe, forte pro *meratis*, et hoc contracte, pro *memoratis*, in Probat. vlt. Hiſt. Trenorch. p. 281.

† MANAVERIA, inſtrumentum quoddam ad piſcandum vtile, in Ch. Mſ. a. 1307. V. *Manea*.

† MANAVESIUS, armorum genus, i. q. *Manarixius*, ſecuris, in Stat. Mant. l. 1. c. 112.

MANAZEI, ita dicti in Boſnenſi regno Paterini haeretici, vt eſt in Hiſt. A Cutheis an. 1366. a Manichaeis id vocabuli fluxit.

† MANBORNIA, tutela, in Ch. Mſ. Goberti de Aſperomonte. V. *Mamburnus*.

MANBOTA, compenſatio mortis, a voce Saxonica *Man*, quae hominem ſonat, et *Bothe*, quae a *bettan* deducitur, quod compenſare eſt. Erat igitur *Manbota* perempti hominis illa aeſtimationis pars, quae caeſi domino compenſationis loco tributa eſt. Leges Inae Regis c. 69. *Ex aeſtimatione capitis viri, qui vitenis, dum vixerat, aeſtimabatur ſolidis, ſubtrahantur 30. ſolidi ad compenſandam domino mortem etc.*

MANBURGIUM, MANBURINA, etc. V. *Mamburnus*.

MANBURINARE, V. *Mamburnire*.

MANCA. (1) Pro *Marca*, ſeu certo auri et argenti pondere. Willelm. Malmesb. l. 2. de Geſtis Angl. *Ad omnes principales ſedes librum hunc ſuo iuſſu conſcriptum ſe velle transmittere, cum pugillari aureo, in quo eſſet Manca auri.* Gloſſarium vetus Anglican. circa tempora Edw. III. exaratum, *Mancam ſiue mantam auri, triginta denariorum* fuiſſe tradit. Lambardus mancuſam et marcam, quae verba idem ſonant cum manca, nummum argenteum 30. valentem denariis interpretatur. Verum iure in dubium vocat Somnerus, an *Manca* et *Mancuſa* nummus aut percuſſa moneta fuerit, cum probabilius ſit, fuiſſe auri aut argenti quid certo quodam pondere conſtans, qua notione *Marcam* vulgo accipimus; cuius valor tam in auro quam argento creſcit aut minuitur pro ratione valoris monetae, qui vt plurimum pro nutu et libito Principum minuitur aut augetur. Atque inde fit, vt in Legibus Henrici I. cap. 69. *manca* ſex ſolidis aeſtimetur, quinis nimirum denariis ad ſolidum; in Lege Adelſtani Reg. c. 6. 30. denariis; *mancuſa* vero apud Willelmum Thorn. p. 1776. in Variantibus Lect. pondus 2. ſolid. et 6. denar. dicitur. Occurrit in Legibus et Scriptoribus Anglicis paſſim. V. Monaſtic. Anglic. to. 2. p. 266. et infra *Mancuſa*. MANCO. Liber mirabilis, ſeu Tabularium Abbat. Conchenſis in Ruthenis ch. 19. (2) Defectus, Germ. Mangel, Gallis *Manque*, Italis *Mancanza*. Vrbanus II. PP. in Epiſt. ad Iuonem Carnotenſem Epiſcopum. (3) Forte naviculae piſcatoriae genus. Vita S. Oſwaldi ſaec. 5. Benedict. p. 745. *Totam ſimul piſcariam Rameſenſi Eccleſiae contulit cum Mancis et coſtis piſcatorum.* V. *Mancina*. (4) MANCA MANUS, ſiniſtra. Electio Henrici Regis Portugalliae apud Brandaon. in Monarch. Luſitana lib. 10. c. 13.

MANCALDUS, menſura annonaria, Gall. *Mancaud*. Chartul. Aquicinctenſe fol. 60. *Godefridus de Sommel dedit Eccleſiae Aquicinenſi . . . . cenſum 2. modiorum auenae, duorum etiam Mancaldorum piſae.*

MANCALZ, modus agri, qui mancaldum capit. Chartul. Aquicinctenſe fol. 26. *Iohannes de Haintelcourt vendidit nobis duas Mancalz terrae.*

MANCANARES, pomaria. Vox Hiſpanica; *Mançana*, pomum. Charta aerae 1010. apud Ant. de Yepez in Chron. Ord. S. Bened. to. 5.

MANCANUM, († idem videtur.) Charta aerae 978. apud Ant. de Yepez in Chron. Ord. S. Bened. to. 6 p. 460. *Concedimus ibi ſeruiendam illa vinea de illo Mançano alia vinea iuxta alia vinea de illa Comiteiſſa, etc.*

MANCARE, mutilare, membro priuare, in Leg. Alem. tit. 12. 13. 14 Pact. Leg. Sal. tit. 32. §. 5. V. *Mancus 1.*

MAN

MANCASTER, *mancus*, in Gloſſ. MSS.

MANCATIO, mutilatio, in Leg. Ripuar. art. 6. et paſſim alibi.

MANCAUS, menſura frumentaria. Chartular. S. Vedaſti Atrebat. V. p. 264. *Ad pontem de Wendin debet cellerarius . . . in feſto omnium SS. quatuor Mancaus frumenti.* V. *Mancallus.*

MANCEA, menſa, Gall. *Table.* Inventarium an. 1342. ex Archiv. S. Vict. Maſſil. V. *Mancia.*

MANCELLA, parua manica, manivella, Gallis *Manchette.* Wolphardus Preſbyt. lib. 1. de Vita S. Walpurg. c. 6. n. 19.

MANCEPS. (1) Satelles, lictor, vel qui ſatellitibus praeeſt. *Manceps, Stigens*, in Gloſſar. Lat. Gall. Sangerm. S. Cyprianus Epiſt. 69. *Latrones Mancipi, obſequio pleno humilitatis obtemperant.* MANCEPS MUTATIONUM. Gloſſ. Gr. Lat. ἐπισταθμας, ὁ τῆς καταμονῆς ἡγούμενος, *Stationarius, Manceps. Mancipes curſus publici*, de quibus in Cod. Th. in l. 15. 22. 35. 36. 42. etc. de Curſu publ. Senator. lib. 4. Epiſt. 47. MANCEPS *Thermarum, Salinarum*, in Cod. Th. MANCIPES, publici ſpontanei, inquit Gothofredus ad leg. 17. lib. 13. Cod. Theod. tit. 1. quibus cura vt diſtributionis, ita exactionis iniungebatur, ſuo priuato commodo. (2) Piſtor publicus, Μάγκιψ, ὁ τεχνίτης τοῦ δημοσίου ἄρτου, in Gloſſis Baſilic. Ita *Mancipes* vſurpant l. 1. et 2. Cod. Theod. de Frumento vrb. CP. vt cenſet Cujacius. At Iacobus Gothofredus non quoſuis piſtores, ſed eos, qui piſtrinis publicis, atque adeo panum ciuilium et militarium piſtoribus praepoſiti erant, ex d. l. 18. et ex Socrate lib. 5. cap. 18. ſolos *Mancipes* appellatos contendit. Verum in d. l. 18. *Mancipatus*, non eſt praepoſitura piſtrinorum, ſed *panis excoctio, et obſequium piſtrini*, ad quod tenebantur omnes, praeter eos, qui ratione dignitatis a muneribus ſordidis immunes erant, ex l. 15. eod. Cod. de Extraord. ſiue ſordid.

† MANCER, ſpurius, pro *Mamzer*, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

MANCHA. (1) Idem quod *Manca* 1. Charta Henrici Reg. Angl. apud Madox Formul. Anglic. pag. 38. (2) † Manica, Gall. *Manche*, in Comput. Mſ. a. 1244.

† MANCHALDUS, menſura annonaria, in Ch. Mſ. a. 1169. V. *Mancaldus.*

MANCHANUM, V. *Manganum* 2.

† MANCHEUS, MANCIEUHS, ius giſti ſeu procurationis, in Ch. Mſ. a. 1306. V. *Mancio* 1.

† MANCHUM, manubrium, Gall. *Manche.* Guido de Vigeuano Mſ.

MANCIA. (1) Innocentius III. lib. 1. Epiſt. pag. 30. Edit. Venetae, de officio Camerarii in Eccleſia Peruſina: *Ipſe vero quod cuique opus erit, iuxta facultates domus prouide diſpenſabit Mancias, et alia quae fuerint neceſſario danda intus et foris, cum conſilio Archipresbyteri ſine murmure tribuet, etc.* Vbi *Mancia* idem eſt, quod *menſa*. V. in hac voce. *Mancias* donum clientibus factum interpretatur Mabillonius in Notis ad Ord. Rom. to. 2. Muſei Italici p. 129. vnde *munus* vocat Benedictus *presbyterium*, ſeu donatiuum, quod ſummi Pontifices diſtribuere ſolent, maxime cum inaugurantur. V. in *Manus.* (2) † *Augurium, omen, diuinatio, Prou.* in Gloſſ. Lat. Prou. Cod. 7657.

MANCINUS, Io. de Ianua, *qui vtitur ſiniſtra pro dextra manu, et e conuerſo, a manus.* Leg. *a mancus*, V. in hac v.

MANCIO. (1) Ius *giſti* ſeu *procurationis*, vel Praeſtatio pecuniaria, quae ob id exigebatur. Charta Caroli M. anni 3. ipſius imperii in Hiſt. Mediani Monaſt. pag. 159. V. *Manſiones.* (2) Περίστυλον, periſtylium. Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm. Perperam pro *Manſio.*

MANCIONATOR, V. *Manſionator.*

MANCIPA, meretrix. Statuta Maſſil. lib. 5. c. 13. † Hiſp. *Manceba.*

MANCIPALIA, *publicae res*, in Gloſſis MSS. ad Concil. Afric. c. 36.

MANCIPALIS, mancipium. Gildas in Gemitu p. 9.

Kk 2 † MAN-

† MANCIPARE. (1) Laceſſare, vel per vim auferre. Stat. ſynod. Tornac. a. 1366. (2) In ſe quid ſuſcipere, vadem ſe praeſtare, i. q. *Manucapere*. Ch. Mſ. a. 1210.

MANCIPARI EFFECTVM, ſortiri, obtinere. Literae Henrici III. Reg. Angl. an. 1225. apud Rymer. to. 1. p. 280.

MANCIPARIVS, mancipiorum mango, venditor. Scholiaſtae Iuuenalis ad illud Sat. II. v. 147. Perperam videtur ſcriptum in Notis Tyronis pag. 80. *Maſſipiarius*, pro *Mancipiarius*.

MANCIPATIO. (1) Pro *Emancipatio*, ſeu potius *Manumiſſio*. Charta Iwani Comitis Aloſtani an. 1139. apud Miraeum to. 1. p. 104. (2) † Obligatio, ſeruitus. Ch. Mſ. a. 1183. V. *Mancipatus*.

MANCIPATVS, ſeruitus, miniſterium. Epiſt. Stephani VI. PP. to. 3. Conc. Hiſpan. pag. 161. *Mancipatus*, pro miniſterio piſtrini, V. *Manceps*.

MANCIPIA, ſerui hominis, ſed non eiusdem ordinis atque conditionis; *Mancipia* quippe Eccleſiaſtica ab aliis diligenter ſecernunt Capitularia Regum noſtrorum, cum ne *in ſeruitutem ſecularem redigantur*, prohibent tom. 2. col. 364. neque ea commutari niſi ad libertatem permittant. Capitul. Caroli C. ib. col. 56. MANCIPIA *non caſata*, hoc eſt, ſerui ruralibus poſſeſſionibus non addicti. V. *Caſati*. MANCIPIA ORIGINALIA, ſerui a prima origine colonariae conditionis. Appendix Marculfi form. 16. MANCIPIA PALATII, eiusdem conditionis atque *Mancipia* Eccleſiarum, in Capitul. Caroli M. an. 793. num. 12. MANCIPIA, ſerua. Praeceptum Lotharii Regis an. 856. apud Marten. tom. 1. Ampliſſ. Collect. col. 146.

MANCIPIALIS, in Gloſſis antiquis MSS. *Originis einsdem, vel locum, officium gerens*.

MANCIPIATA CASA. Edictum Rotharis Regis Longob. tit. 92. §. 1. *Si quis comparauerit terram, id eſt, ſolum ad aedificandum, aut caſam Mancipiatam, et quinque annos inter praeſentes poſſederit, etc.* Vbi Lex Longob. l. 2. tit. 36. §. 1. habet *Mancipatam*. Recte Muratorius in hunc locum *caſam Mancipiatam* vel *Mancipatam* dici exiſtimat, quae ad auctionem vendita eſt.

MANCIPIOLVM, mancipium, ſeruus minoris pretii. Concil. Turon. II. cap. 19.

MANCIPIVM. (1) Villa, manſus, tenementum; quae omnia vna hac voce ſignificari videntur, in Charta Imberti Archiep. Arelat. ann. circ. 1190. *Nos itaque cum conſilio et voluntate Conſulum Arelatenſium et totius populi collectam eleemoſynam, quam ad ſubuentionem terrae Hieruſalem in ciuitate noſtra et in Mancipiis fecimus, per eosdem fratres vltra mare duximus transmittendam.* Strictiori notione, nempe pro Familia, domus, vſurpatur in Conc. Tolet. XVI. ann. 693. inter Hiſpan. tom. 2. p. 741. (2) Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. ex Iohann. de Ianua: *Mancipium, Fils ou fille non émancipés, ou ce qui peut eſtre prins a la main, et eſtre ſubjet, ſi comme homme ou beſte.* (3) Piſtrinum, V. *Manceps*. (4) *Seruus*, V. *Mancipia*. (5) † MANCIPIVM ADDICENS, diſcipulus, tiro, t. 8. Ordin. reg. Fr. p. 565. (6) † Fideiuſſor, qui vadem ſe praeſtat, in Ch. Mſ. a. 1300. V. *Mancipare* 2.

MANCIPIVS, f. inſtitor, Gall. *Facteur*. Conſuetudo Toloſae part. 2. tit. 2. art. 3. *Eſt ſimilis conſuetudo ... inter Mercatores et Mancipium, ſeu mancipios, et ſocium ſiue ſocios, videlicet ſi dictus recipiens Mancipius aut ſocius talis extiterit, qui nullam partem habeat in dicta mercanderia, etc.*

MANCIVA, nauis Indicae, de qua Maff. Hiſtor. Ind. l. 16.

MANCIVS. Iulius Firmicus lib. 2. cap. 12. *Magos, Sophiſtas, Mancios etiam et Tabellarios, ſiue curſores qui principum negotia nuncient.* Sed indubie legendum *nuncios*.

MANCLAVIVM, Graecis recentioribus μαγκλάβιον, fuſtis eſt, quo caedebantur, qui fuſtuarium meruerant: quaſi manualis claua. V. Salmaſ. ad Trebell. Pollionem in Gallie-

nis cap. 16. et in Claudio cap. 14. Ita Hoſmannus.

MANCO, V. *Manca.*

MANCOLDVS, menſurae ſpecies. Priuilegium Leduini Abb. S. Vedaſti Atrebat. an. 1036. ex Chartul. eiusd. Abbat. V. p. 243. *Et ſemel in anno vnus Mancoldus ſalis, vnde debemus Comiti 2. modios ſalis per annum. Triginta Mancoldos de manu noſtra accipiet, et pro duobus habet redditum ollarum.* V. *Mencaldus.*

MANCOR, genus frumenti. Chartularium SS. Trinit. Cadomenſ. fol. 45. *Triginta acras frumenti, et quater viginti de Mancor, et 100. acras ordei et 20. auenae.*

MANCOSVS, V. *Mancuſa.*

MANCOTVS, menſura agraria, Gallis *Mancau.* Charta Laurentii Abb. Centul. an. 1180. ex Tabul. eiusd. loci: *Campus unius ſextarii, et vna ferratia quarterium ſeminaturae . . . duo Mancoti, vnum arpentum duarum minarum et dimidiae iuxta arpentum S. Amandi . . . tres Mancoti in vno arpento quod eſt cum vno arpento S. Sulpitii, et cum vna arpento S. Stephani.*

MANCVLA. (1) Forte pro Machina, V. *Trabucca.* (2) V. *Mancuſa.*

MANCVLARI. Gloſſ. Graec. Lat. χειρίζω, *Tempto, Manculor.* Ita MS. et H. Steph. V. *Maniculare.*

MANCVOSA, V. *Mancuſa.*

MANCVS. (1) Gloſſae Iſonis Magiſtri: *Mancus, contractus, debilitatus, mutilatus, vel imminutus.* Pactus Legis Salicae tit. 32. §. 1. *Si quis alterum manu aut pede capolaverit, de manu capolata vnde Mancus eſt, et ipſa manus ſuper eum pendet, etc.* Proprie porro Galli *Mancus* vocant, ſeu *Manchots*, qui altera carent manu, vel certe qui alterius manus vſu priuantur. Gloſſ. Graec. Lat. ἀριστερόχειρ, *mancuſſetus.* Cod. MS. habet *mancusſecus.* Forte legendum, *mancus, ſcaeuus,* vel *ſtaeuus,* qui ſcilicet manu ſiniſtra pro dextra vtitur, σκαιός. Coniecturam hanc firmant Gloſſar. Lat. Graeu. MS. Sangerm. *Mancuſſetus,* ἀριστερόχειρ, i. e. qui agit manu ſiniſtra. Lupus Seruatus in Vita Wigberti c. 23. *Manci exoptabilem manuum ſucti ſunt vſum.* (2) Pro *Manca* vel *Mancuſa*, ſeu *Marca.* Placitum Spoleti habitum ab Adalhardo Abb. an. 814. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 361. *Et ſi non diuiſiſſet, vt aut ipſe, aut Herſualdus filius eius ita non adimpleſſent, et aliter remouere quaeſiſſent, per qualecumque ingenium, componerent mihi mancos CXC.* Occurrit iterum col. 362. V. *Manca* 4.

MANCVSA, pro *Manca*, ſeu *marca*, paſſim habent Scriptores Anglici, Anglo-Saxonibus *Mances, Manceſſa,* et *Mancus*, vt auctor eſt Spelmannus. Matthaeus Weſtmonaſt. an. 857. *Romae autem ſingulis annis 400 denariorum Mancuſas praecepit portari, etc.* Simeon Dunelmenſis, an. 855. *Romam quoque pro redemtione animae ſuae trecentas Mancuſas portari praecepit, etc.* Alibi habet *trecentas Mancuſas denariorum.* Perperam *mancula* videtur editum apud Rogerum Hovedenum p. 415. V. in *Berbix.* Quidam exiſtimant, vocem *Mancuſa* eſſe Anglo-Saxonicam: alii *Mancuſam* ita appellatam fuiſſe quaſi *manu cuſam*, vt Caius et Watſius, quod procul abeſt a vero, cum conſtet, Mancuſam non fuiſſe monetam percuſſam, ſed certum monetarum aliquot pondus, licet contra ſentiat Lambardus in voce *Mancuſa.* V. *Manca* et *Marca.* Codex MS. Will. Thorn. S. Benedicti Cantuar. ſub an. 848. *Et pro hac donatione praedictus Clericus dedit eidem Regi centum Mancuſas in duabis armillis, et nota, quod Mancuſa eſt pondus duorum ſolidorum 6. denar.* Addit vetus Chronicon, laudatum a Spelmanno in voce *Romeſcot*, an. 858. *Et ſciendum quod Mancuſa et marca pro eodem tunc temporis accipiebantur.* His adde Hickeſium in Diſſertat. Epiſtol. pag. 109. V. *Marca.* Fuit et *Mancuſa* menſura liquidorum, vt colligitur ex Indice Cod. MSS. dom. Simondſii d'Ewes apud Hickeſium p. 306. vbi memoratur Charta venditionis VIII. Manſarum agelluli pro LX. *Mancuſis puriſſimi olei.* MANCVSVS, MANCOSVS, idem quod *Mancuſa.* Charta 90. inter Alamannicas Goldaſti.

MANCVSI AVRI. Iſo Magiſter in Gloſſis ad Prudent. *aureos: Mancuſa, Philippei, Mancoſi.* Mox: *Mancuoſa.* Praeceptum Caroli Mag. pro Monaſt. Caſaur. to. 5. Spicil. Acher. p. 396. *Mille Mancoſos auri eidem monaſterio perſoluere culpabilis habeatur.* MANCVSICA, *Mancuſia aurea*, in Charta an. 1117 apud Murator. delle Antic. Eſtenſi pag. 284. MANCVSI ARGENTEI. Anaſtaſius Biblioth. in Leone IV. p. 197. *Multosque ei in argento Mancoſos praebuit.* MANCVSI BARCHENONENSES, Barcinonenſes, in Charta Guillelmi Comit. Cerit. an. 1067. Append. ad Marcam Hiſp. col. 1137.

MANCVSSECVS, MANCVSSETVS, V. *Mancus.*

MANCVSVS. (1) Ornamentum muliebre ex auro vel argento, ſ. armilla, Gall. *Braſſelet.* Teſtam. Adalaidis ann. 978. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 97. *Rogo vt filia mea ſit inde Abbatiſſa, et ad ipſam remaneant ipſi nodelli mei cum ipſos Mancuſos et inaures.* (2) V. *Mancuſa.*

MANDA. (1) *Deceptio, fraus.* Gloſſ. Iſid. vbi Graeuius: Gebhardus legendum ait *mandra*, hanc puto ob cauſſam, quod *mandrator* et hic et apud Papiam, et in MS. Gloſſ. exponatur *cauillator.* Vt vt ſit eadem vox *Manda* occurrit in charta X. Seculi apud Stephanot. to. 7. Fragm. Hiſtor MSS. pag. 361. *In excamamentum propter ipſas res de Baieriis coram teſtibus qui eos iurare fecerunt quod nec ipſi nec filii eorum Mandam nec commandam in praefatis rebus recepiſſent.* V. *Commenda.* (2) Vox Hiſpanica, legatum, Gallic. *Legs.* Teſtam. Ramiri Sancii Reg. Nauarr. apud Ioſ. Moret. Antiq. Nauar. p. 630. † Pro Teſtamento occurrit in Ch. Luſit. a. 1256. (3) † Arca, in qua pecunia reconditur, a Gall. *Maude*, ciſta Ch. Mſ. a. 1305.

† MANDACIVS, oſtioli cuſtos, in Lit. a. 1316. t. 8. Ordin. reg. Franc. p. 209.

MANDAERIVS, MANDAERS, MANDAERIA, V. *Mandatarius.*

† MANDAGIVM, i. q. *Mandatagium*, in Ch. Mſ. a. 1308.

† MANDALA, manipulus. *Viginti mandalas ſtraminis*, in Ch. Mſ. a. 1242.

MANDALVS, κατοχεύς. Ita Gloſſ. Graec. Lat. MS. et Editum. Alibi: μάνδαλος, *Peſſulus.* Gloſſ. Lat. Graec. *Repagulum*, κόραξ, melius χαλκά, κλῆθροι, μάνδαλα θύρας, μάνδαλα. Gloſſ. S. Benedicti cap. de Habitationib. κατοχεύς. Papias: *Mandalus, genus clauſurae horti.* Ita enim MS. Codex. F. a Britannico *Dala*, tenere, retinere. Supplem. vero Antiquarii: *Mandalus*, κάτοχος, κατοχεύς, *Imbricitor.*

MANDAMEN, pro mandatum. Geſta Epiſcop. Leodienſ. apud Marten. to. 4. Ampliſſ. Collect. col. 902.

MANDAMENTVM. (1) Mandatum, iuſſio. Charta an. 1233. ex minori Chartul. S. Vict. Maſſil. pag. 142. (2) Litterae, quibus Magiſtratus aliquid *mandat.* Charta an. 1103. apud D. Bruſſel to. 2. de Vſu feud. pag. 727. (3) Diſtrictus, iuriſdictio, territorium. Paſſim in tabulis Delphinatus, Prouinciae, etc. Charta Guidonis II. Comit. Forenſis an. 1195. to. 4. Gall. Chriſt. inter Inſtrum. col. 25. (4) MANDAMENTVM, MANDATVM, pactum, conuentio, iudicatum. Charta an. 1213. ex Schedis Praeſid. *de Mazaugues.*

MANDARE ALIQVEM. (1) Apud Thom. Cantiprat. de Apib. accerſere, aut iubere accerſiri aliquem. Phraſis Gall. *Mander quelqu'un.* Interdum ſignificare, renuntiare, vt apud Nithardum lib. 3. Flodoardum, Matth. Paris, Houed. et alios. Capitul. Caroli C. tit. 20. §. 1. *Manda[t] vobis ſenior noſter ſalutes. Manda[t] etiam vobis quia valde miratur qu[ia] placitum tale non cuſtodiſtis ſicut vo[s] illi promiſiſtis, et ſicut ipſe vobis man[]dauit.* Pro ſubmonere, citare. Pa[]ctus leg. Sal. edit. Eccardi tit. 47[]. *Et in ipſo mallo ſcutum habere deb[et] et tres homines, vel cauſſas Mandar[e].* Infra tit. 49. *Demandare* legitur e[a]dem notione. (2) Imperare. Ve[] Charta apud Hieron. Blancam i[n] Commentario Rerum Aragon. pa[g.] 715. 735. (3) Mittere, ablegar[e.] Fulgentius in Mythol. fab. 45. ([]

Nu

Nuntium perferre. Saxo Grammatic. lib. 5. V. infra *Mandatum*. (5) Commendare, tradere, Gaſp. Barthii Gloſſ. ex Baldrici Hiſtor. Palaeſt. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 157.

† MANDARIA, dominium, iurisdictio, in Reg. Cam. Comput. Pariſ. V. *Mandatia* 1.

† MANDARITAVS, ſeruorum genus, ap. Murat. t. 5. Antiq. p. 829.

MANDARIA, V. *Magdalia*.

† MANDATAGIVM, quod ſoluitur *mandatariis*, i. e. iis, qui ad furnum dominicum bannales *mandant* ſeu ſubmonent de hora cocturae, in Ch. Mſ. a. 1326.

MANDATARIA. (1) Officium, diſtrictus, iurisdictio *Mandatarii*. V. in *Mandatarius*. (2) † Idem quod *Mandatagium*, in Ch. a. 1181. t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 494.

† MANDATARIVM, libellus, in quo ordo diuini officii *mandatur*. Stat. Mſ. a. 1315.

MANDATARIVS. (1) MANDATARIVS, MANDAERIVS, MANDAERS, MANDERIVS, promiſcue dicitur quidam Curiae Dalphinalis Miniſter, cuius officium idem atque Villici fuiſſe videtur: vterque enim cenſibus aliisque Principis reditibus colligendis praeerat. Charta anni 1220. to. 1. Hiſt. Dalphin. pag. 129. *Interrogati cuius ſunt villicationes ipſius loci et mandamenti, reſpondent quod . . . Villici ſeu Manderii cupiunt . . . denarios cenſuales, bladum, ſeyacas, pullos*, etc. Charta an. 1352. ibid. p. 149. *Notum ſerie praeſentium fieri volumus vniuerſis, quod cum officium Mandatariae et reparationis itinerum publicorum quae yemalibus temporibus imminet facienda, S. Martini de Cayreria de praeſenti iacet et a tempore mortalitatis citra vacauerit, propter quod redditus Domini noſtri Dalphini patiuntur detrimentum*, etc. Ex Charta conuentionis Dalphinum inter et Archiep. Ebredun. *Mandatarius* idem fuiſſe etiam videtur qui aliis apparitor: *Correarius Archiepiſcopi duos Mandatarios ſeu Apparitores; et Baillinus domini Dalphini alios duos, qui praecepta et mandata ac executiones dictorum Officialium facerent*. MANDATARIVS, procurator. *Aſſertor, cauſidicus vel Mandatarius Archiepiſcopo Danielo*, etc. in veteri Placito ſub Ludou. Pio apud Catellum lib. 5. Rerum Occitan. p. 742. MANDATARIVS APOSTOLICVS, dicitur is cui mandata Romani Pontificis exſequenda committuntur. Charta an. 1604. in Hiſtor. Mediani Monaſt. p. 420. V. *Mandatum*. MANDATARIVS REGIS, qui Regis mandata defert. Inſtrum. an. 1523. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. p. 330. (2) † Vel MANDATERIVS, qui *bannales* ad furnum dominicum *mandat*, ſeu ſubmonet. Ch. a. 1312. t. 7. Ordin. reg. Franc. p. 506. V. *Mandatagium* et *Mandatrix*. (3) † Qui mandata alterius exſequitur, in Stat. crimin. Saoane c. 32.

MANDATELA, mandatum, apud Priſcianum lib. 4. et Ioannem de Ianua. Roſwitha Monialis in Panegyrico Ottonis M. Imp.

MANDATERIVS, V. *Mandatarius* 2.

MANDATIO. (1) Idem quod *Mandamentum*, dominium, iurisdictio, diſtrictus. Concil. Legion. an. 1012. can. 9. inter Hiſpan. to. 3. p. 190. (2) *Legatio*. Gaſp. Barthii Gloſſ. ex Hiſtor. Palaeſt. Fulcherii Carnot. apud Ludewig. Reliq. MSS. to. 3. p. 347.

MANDATOR. (1) Vt *Mandatorius*, in Litteris an. 1587. apud Rymerum tom. 14. p. 10. (2) Officium Palatinum in aula Imp. CP. apud Anaſtaſium in Vita Hadriani II. PP. p. 228. vbi *Mandatores* dicuntur, qui Imperatorum iuſſa et mandata expedite deferebant. PROTOMANDATOR, πρωτομανδάτωρ, qui *primus Mandator*, Anaſtaſio in VIII. Synodo act. 5. vbi *Primus Mandator Excubitorum, Primus Mandator Icanatorum*. De hac dignitate Scylitzes p. 541. 620. (3) † Fideiuſſor, ſponſor, in Ch. a. 1164. t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 599. (4) † Lictor, conſulum miniſter, in Ch. Mſ. a. 1340.

MANDATORIVS. (1) Procurator, inſtitor, Gall. *Facteur*. Litterae Henrici VII. Regis Angl. an. 1506. apud

 Rymer.

Rymer. to. 13. p. 859. (8) ✝ [illegible] qui aduocatus eccleſiae ſeu monaſterii. Ch. Mſ. Pipini reg. Aquit.

✝ MANDATRIX, i. q. *Mandatarius* 2. in Ch. Mſ. a. 1332.

MANDATUM. (1) Rumor, nuntii, litterae rem aliquam enarrantes. Anaſtaſius in Hadriano PP. *Quibus .... Perusiam coniungentibus, coniunxit Mandatum, quod iam fatus Deſiderius abſtuliſſet ciuitatem Fauentiam, etc.* i. in via ei rumor allatus eſt. Lex Longob. lib. 3. tit. 16. *Mandant aut annuntiant noſtra ſecreta, et adhuc in extraneas prouincias Mandatum faciunt.* (2) Breue, vel Edictum Regium. In Addit. ad Matth. Pariſ. *Mandatum Regis de iuratis ad arma.* (3) *Mandatarius*, procurator, actor, *miſſus*, qui alio nomine iurisdictionem exercet, *Locumtenens*. Conſuetud. Apamienſes an. 1212 apud Marten. to. 1. Anecd. col. 832. *Quicumque in quolibet crimine vel alio modo clericum ceperit, etiamſi non haberet coronam, reddatur Epiſcopo, vel Archidiacono, aut Mandato ſuo ſine dilatione.* Charta Willelmi Pictauenſ. Epiſc. anni 1217. apud Stephanot. to. 3. Antiq. Bened. Pictau. MSS. p. 852. *Ita videlicet quod Mandatum Abbatis et Mandatum domini de Luciaco eligent duos vel tres vel quatuor probos viros de eadem villa.* (4) Charta, qua negotii alicuius actor quis conſtituitur; Gall. *Procuration*. Varias eiusmodi *mandatorum* formulas videre licet inter Marculfianas et Lindenbrogianas. (5) MANDATUM APOSTOLICUM, vox Cancellariae Romanae, Gall *Mandat*. Compendioſa benefic. Expoſitio fol. 39. *Mandata apoſtolica ſunt quibus generaliter ſub variis litterarum formis mandat Pontifex Romanus collatoribus, vt alicui conferant beneficium primo vacaturum, quod mandatarius recuſare nequit* Rebuffio: *Mandatum de prouidendo.* Honorius III. PP. Epiſcop. Nouiom. ſcribens, Decretal. mandat. de Reſcript. *Mandat. Apoſtolicum ad te directum, vt magiſtrum S. faceres in Canonicum recipi.* (6) Decretum a ſuperioribus iudicibus ad pedaneos miſſum. V. *Areſtum* 2. (7) Diſtrictus, iurisdictio, territorium. Concil. Legion. anni 1012. can. 16. inter Hiſp. to. 3. p. 191. V. *Mandamentum*. (8) Pactum, conuentio, indicatum. V. *Mandamentum* 4. (9) Ablutio pedum, quae fit in Coena Domini, cum ſcilicet Chorus canit illud Chriſti: *Mandatum nouum do vobis:* de quo more S. Auguſtinus Epiſt. 119. c. 18. Chilienus Monachus in Vita S. Brigidae cap. 2.

Proxima Coena fuit Domini, qua ſancta ſolebat,
Mandatum Chriſti calido complere lauacro.

Synodus Aquiſgran. c. 20. *In coena Domini pedes Fratrum poſt Mandatum Abbas lauet et oſculetur.* MANDATUM, quouis ſabbato ſeptimanae fieri iubetur, in Lib. Ordinis S. Victoris Pariſienſis MS. cap. 63. *Omni ſabbato faciendum eſt Mandatum, niſi feſtum fuerit nouem Lectionum, vel Octauae, aut die poſtero hoc Dominico feſtum duplex ſequatur. Inter Paſcha etiam et Pentecoſten non fit Mandatum.* MANDATUM QUOTIDIANUM, quod a Monachis peragitur, *a capite ieiunii, usque ad Kalendas Nouembris omni die, ſiue una vice, ſiue duabus comedatur, poſt coenam,* vt eſt apud Vdalricum, lib. 2 Conſuetud. Cluniac. cap. 37. Praecipuis anni feſtiuitatibus rite celebrandis eiusmodi *Mandata* ſeſe diſponebant Cluniacenſes, ex praecepto B. Odilonis, vti teſtatur Bernardus Monach. in Ord. Cluniac. part. 2. cap. 24. MANDATUM, *trium pauperum, quod per ſingulos dies, cum eleemoſyna in Quadrageſima fit,* in lib. Ordinis S. Victoris Pariſienſis, cap. 14. MANDATUM PAUPERUM, quod agitur inter pauperes, Sabbato inter Palmas, de quo Rupertus lib. 5. de Diuin. Officiis cap. 22. (10) Domus hoſpitum in Monaſteriis, quod hoſpitum aduenientium pedes lauarentur. Chronicon Lobienſe. (11) Proclamatio ſolemnis, quae inter miſſarum celebrationem fieri ſolet, in Ch. Mſ. Nic. epiſt. Camerac. a. 1270.

MANDE-

MANDEBVRDA, V. in *Mundeburdis*.

MANDERIVS, V. in *Mandaterius*.

MANDIBILE FESTVM, V. *Feſtum* 1.

MANDIBILIS, qui poteſt manducari. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Mandibilis, Manjable*. Guibertus lib. 2. de Pignerib. Sanct. c. 3.

† MANDIBVLA, maxilla, in Chron. Mſ. S. Mariae Magdal.

MANDIBVLVM, mantile. Charta aerae 1076. apud Antonium de Tepez, in Chron. Ordin. S. Benedicti to. 5.

MANDIBVRDIVM, MANDIBVRNVS, etc. V. *Mundiburdus*.

MANDICARE, pro *Mendicare*, in Charta anni 1407. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 87.

† MANDICVS, *ligneus figura hominis, qui ingens ſolet Circenſibus malas mouere; quaſi manducando*: Gloſſ. vet. Cod. 7613. V. *Manducus*.

MANDILE, pro *Mantile* Charta anni 1197. apud Vghellum to. 7. pag. 1275. † Pro velo legitur in Ch. a. 1294. t. 1. Prob. hiſt. geneal. Portug. p. 107.

† MANDITVM, *lo mangeno*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MANDOADO, V. *Mandualis*.

MANDONES, in Gloſſis Iſidori, *Ambrones, Ardeliones, a Manducare. Mandis, Mandox, mangeur, hardel, lecheur*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

† MANDORA, *Vnam tortellam . . . et tribus mandora de ouis*, in Ch. a. 1281. t. 1. Hiſt. Caſſin. p. 317. Forte placentae genus.

MANDRA, monaſterium. Vox etiam Graecis recentioribus eodem ſignificatu nota. Alcuinus Epiſt. 27. *Coeleſtis Mandrae agmina*. Alii, vt Budaeus, a grege Monachorum, cui, ceu *Mandrae*, id eſt, ouili praeſint paſtores Abbates; quippe Latinis quoque *Mandra*, pro grege paſſim ſumitur ap. Iuuenal. Sat. 3. Martial. lib. 5. Chronicon Noualicenſe, cap. 19.

> *Frodenus qui pridem Paſtor et inclitus Erat.*
> *Nunc per decies quater ſtabuli cuſtos ouiumque eſt.*

Vgutio: *Archimandrita, Princeps vel paſtor ouium, vnde quadam translatione, Epiſcopi et Archiepiſcopi et Sacerdotes dicuntur Archimandritae, quaſi paſtores ouium Chriſti*. V. Gloſſ. med. Graecit. († MANDRA, *bubulcus*, in Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684.) MANDRA, cellula monachica. Vita S. Ethelwoldi, ſaec. 5. Bened. p. 615. A *Mandra*, monaſterium, MANDRITA, pro *Monacho*. Epitaphium Gaitelgrimae Principis Beneuentanae, quod exſtat in ea vrbe, in interiori Eccleſia Monialium S. Petri; V. Gloſſar. Meurſii et Fabroti ad Cedrenum. MANDROGERONTES, apud Luitprandum in Legat. vetul. Monachi.

MANDRABVLVS. Annales Noueſienſes, apud Marten. to. 4. Ampliſſ. Collect. col. 670. *Mandrabuli equidem more res mecum ſucceſſerunt. Eram enim ante in quietiori loco conſtitutus . . . . Hic inter armorum ſtrepitus . . . . viuitur.*

MANDRAGORA, pomi genus, cuius mentio fit Gen. 30, 14 Gallis etiam notum, ſub nomine *Madagoires*, quod pretioſe aſſeruatum ſibi diuitiis acquirendis idoneum ſomniabant. Hanc ſuperſtitionem memorant Commentaria ad Hiſt. Caroli VI. et VII. p. 121.

MANDRATOR, cauillator, calumniator, in Gloſſis MSS. Papias et Gloſſ. Iſid. *Manda, deceptio, fraus*, Leg. *Mandra*. V. *Manda* 1.

† MANDRINVS, pro *Marturianus*, ap. Murat. t. 2. Antiq. p. 412.

MANDRITA, V. *Mandra*.

MANDROGERONTES, V. ibidem.

† MANDRVS, pro *mandra*, grex in Conſtit. Mſ. Caroli reg. Sicil.

MANDVALIS, Germanis *Maldel*, cancellus, qui ſuper tumulum ſtat. Sic vetus Gloſſ. ad Leg. Salic. tit. 57. vbi haec verba habentur: *Si quis ariſtatonem, hoc eſt, ſtaplum ſuper mortuum miſſum, capulauerit, aut Mandualem, quod eſt ſtructura, ſiue ſelaue, qui eſt ponticulus, ſicut more antiquorum faciendum fuit, qui hoc deſtruxerit*. Editio Heroldi habet hoc loco *Mandoado*, eadem notione et origine, vbi Wendelinus: *Mandel* vocamus id, quod in metam ſurgit, veluti mergites ſegetum, veluti et cami-

[illegible] excepto [illegible]. † Saccus videtur, in quo avena equis [illegible], Gall. *Mangoire*.

MANDUCATUS, esca, id quod manducatur, in Tabul. major. monast.

MANDUCO, vorax, *gluto*. Gloss. [illegible] *Manduco*, ἀδδηφάγος. [illegible] Metamorph. L. 6. *Nec vos memoria [illegible], utique quod [illegible] de isto asino, semper [illegible], sed Manducone [illegible]*. V. [illegible]

[illegible] Ugutio et Joh. de Ianua [illegible], *oculator, ore hians*, [illegible]. Papias: *Ligneas [illegible] quae solet Circensibus [illegible] quasi manducando*. V. [illegible]

[illegible], amygdalum, Ital. [illegible] Stat. Riper. c. 12.

[illegible]. V. *Mandolus*.

[illegible] (1) Dispositio testamentaria. Charta [illegible]ficanica aerae 1208. [illegible] tom. 4. Monarch. [illegible] (2) Convocatio, submonitio ad exercitum, seu Litterae [illegible] ad servitium militare, quod domino suo feudali debet, [illegible] Litterae anni 1340. to. 1. [illegible] pag. 53.

[illegible] *virginalis*, in Gloss. [illegible] amuli [illegible] vel [illegible]. [illegible]

[illegible] pallii genus, quod Imperatorum ac Regum praesertim fuit. [illegible] Sylvius 10. 5. Maii [illegible]

[illegible] Oriens. Charta Lotharii Reg. [illegible] 946. *Sunt autem [illegible] terrae, a Mane [illegible] et [illegible] supra taxam [illegible], a Septentrione, etc.* (2) [illegible] MANE Parasis Gallica *de bon [illegible]* mane, ut habet Cicero [illegible] 5. Epist. 4. ad Att. Diarium [illegible] Ceremon. Cur. Rom. inter [illegible] Godefredi ad Carolum VIII. [illegible]

[illegible]A, cistae species piscationi accommoda, Gall. *Manne*. Chartul. S. [illegible] Angeriac. V. *Manda* 3.

MANSAGIUM, V. *Mainagium* 1.

MANSERA, *corvata*, servitium manuum, quod vasalli et subditi domino suo exhibere tenentur. Charta Phi-

Philippi Pulcri Regis Franciae anni 1287. V. *Manopera.*

† MANECANTANS, officium in ecclesia Lugdunensi, cui missam matutinalem celebrare incumbit. Acta Mſ. Capitul. eiusd. eccleſ. V. *Manicare 1.*

MANEDA, *manſus*, habitatio, domus. Charta 1048. in Appendice Marcae Hiſp. col. 1083.

†. MANEDERIA, manſio, domus, in Reg. Cam. Comput. Pariſ.

MANEFICIVM, ſupellex, opus manuum, χειρόεργημα. Conſultatio poſt Obſeruantias Regni Aragon. p. 43. V. *Et duas meliores aratinas, ſi ſint cum omnibus ſuis apparamentis, et vnam tacem argenteam*, et (ex) *omnibus Maneficiis vnum ante partem.*

† MANEGIA, manubrium, ap. Guid. de Viger. Mſ.

MANEGVERIVM, f. perperam pro *Mareſcagium*, palus, locus paluſtris, Gall. *Marais.* Charta Gaucelini Abb. Anian. ann. 1202. apud Stephanot. Antiquit. Benedict. Occitan. MSS. part. 1. p. 330. *Et totius alterius iuris ordinarii vel extraordinarii, quod vnquam Monaſterium Anianenſe vel aliquis nomine ipſius monaſterii, habuit, tenuit vel percipit, in ſtagno, ... et Manegueriis, vel in vſaticis, ... ſeruitiis eorum, etc.* V. *Mariſcus.*

MANELATA, herba pernicioſa et mala, Scotis *Guild* appellata, lolium ... Statuta Alexandri III. Scotiae Regis cap. 18.

MANENTES, inquilini, coloni. Sed proprie *Manentes* ſunt, inquit Rainaldus, qui ſub Friderico II. floruit, *qui in ſolo alieno manent, in villis, quibus nec liberis ſuis inuito domino licet recedere. Hi Manentes praeſtant aliquando certos reditus vel operas, vel collectas, pro maritanda filia,* et pro aliis ab illis 30 annis *in ſolo alieno ſuperſederint; et dominus ſoli pro Manentibus habuit, et manentia ſeruitia vel reditus, vel operas vel collectas pro maritanda filia, et pro aliis ab illis 30 annis, ... petiit ſcientibus et patientibus, vel etiam ſi alibi habitant voluntate domini manentia tamen ſeruitia dominus retinuit.* Gregorius Turon. de Vitis Patrum c. 1. *Relinquentes hoc habitaculum, quod expetierant ad villas Manentium ſunt regreſſi. Terra decem Manentium.* in Charta Ecfredi Regis. SVBMANENTES, iidem, qui *Manentes*, qui *ſub* dominio alicuius manent. *Soubsmanans*, in vet. Conſuetud. Ambian. art. 82. 90. et veteri Bononienſi, art. 1. 2. 4. Tabul. S. Bertini: Occurrit ibid. ſemel. SVBMANSORES, eadem notione. Charta Roberti Comitis Flandriae, an. 1101. apud Miraeum, to. 2. pag 1148.

MANEOPERA, pro *Mannopera.* Charta Hugonis Epiſcopi Gratianop. ann. 1094. in Tabular. eiusd. Eccleſiae fol. 14. V. *Manopera.*

MANERE. (1) Detinere, demorari, Gall. *Arrêter.* Oberti Cancellarii Annal. Genuenſ. L. 2. apud Murator. tom. 6. col. 308. (2) Coire, vel matrimonio coniungi, aut cum muliere rem habere, in Concilio Vermerienſi, an. 752. cap. 2. 17. 19. 20. et Compend. an. 757. c. 10. 14. 15. 17. Apud Senecam lib. 3. de Benefic. c. 15. et Suetonium in Auguſto *manere apud aliquem*, eſt *cubare*, vti obſeruatum a Salmaſio.

MANERIA. (1) Idem videtur, quod infra *Manerium*, habitatio, vel villa ruſtica. Charta Ildefonſi Regis Aragonum, ap. Gariellum in Epiſcopis Magalon. p. 159. (2) Modus, ratio, vt mox *Maneries.* S. Bern. de Cantu tom. 1. Edit. Mabill. p. 696. (3) Exactionis genus, V. *Manneria.*

† MANERESIVS, enſis ſpecies, in Litt. remiſſ. Mſ. a. 1335. V. *Manerixius*

MANERIA, V. in *Cantus 1.*

MANERIES, Gall. *Maniere*, modus, ratio, via. Vgutio: *Species dicitur rerum Maneries, ſecundum quod dicitur, Herba huius ſpeciei, id eſt, Maneriei, creſcit in horto meo.* Chron. Pipini apud Murator. tom. 9. col. 706. *In eodem etiam viridario omnis herbarum et arborum Maneries habebatur.*

MANERIVM. (1) Habitatio cum certa agri portione, a manendo dicta, Gall. *Manoir;* quomodo in Conſuetudinibus municipalibus, vulgo accipitur pro praecipua feudi domo,

mo, quae cum vniuerſo ipſius ambitu penes primogenitum eſſe debet. V. Raguellum. *Manerium* vero aliud apud Anglos ſonat; Cowello enim idem eſt, quod vnius feudi circuitus. Raſtallo eſt res compoſita ex diuerſis rebus, verbi gratia ex habitatione, terris arabilibus, paſcuis, pratis, ſiluis, reditibus, aduocatione, curia Baronis, etc. Vt vero Manerium ſit, debet eſſe ab antiquo, cuius memoria non exſtet. Maneriorum differentias exequitur Bractonus, lib. 4. Tract. 1. c. 31. §. 3. (2) MANERIVM, *villae* appellatione donatur, ab Orderico Vitali, lib. 4. *Ducentas et octoginta villas*, (*quas a manendo Manerias vulgo vocamus*) *obtinuit*. Hinc *Maneria*, *Regalia*, apud Ingulfum p. 880. *Et dominica Maneria*, in Diplomate Iohannis Regis Angliae apud Matth. Pariſ. ann. 1215. quae Scriptoribus *villae regiae* appellantur. (3) Nude pro aede ſeu domo ruſtica, Gall. *Maiſon de Campagne*. Genealogia Comitum Flandriae apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 425.

MANESCALLVS, pro *Mareſcallus*, faber ſolarius. Statuta Maſſil. lib. 6. cap. 77.

MANESCERE, illuceſcere, oriri. Tabular. S. Iohannis Pinnat. apud Moret. Antiquit. Nauarr. p. 381.

† MANETIVM, f. mendoſe pro *Manerium*, certe eodem ſignificatu, ap. Viſſelbec. in Chron. Huxar. ad a. 1304.

MANEYAE, minuta ſtramina, Picardis *Manées*, a verbo manere, quod remaneant in area, cum maiora colliguntur, atque ligantur. († Seu potius manipulus.) Charta anni 1303. e Tabular. Corbeienſi.

MANEZARE, contrectare, Italis *Maneggiare*, Gall. *Manier*. Vita B. Catharinae de Palantia, to. 1. April. pag. 652.

MANGA, pro *Manganum*, apud Radeuicum Friſing. de Geſtis Friderici I. Imper. lib. 2. c. 47.

† MANGAGNA. (1) Vitium, labes, in Stat. Montis-reg. V. *Magagna*. (2) Idem quod *Manganaria*, in Tabul. Auenion.

MANGAGNARE, vt *Mahemiare* [illegible] tilare, grauiter laedere, V. [illegible] *miare*.

MANGANA, pro quouis [illegible] Epiſt. inter Auguſt. 8. *Qui*, [illegible] *modus*, *id eſt*, *quomodo* [illegible] *qua arte*, *quibus Manganis*, [illegible] *ne inſtrumentis*, *aut Medica*[illegible]

MANGANARE, ſaxa et alia [illegible] *manganis* proiicere, emittere. [illegible] Veronenſe ad annum 12[illegible] Murator. tom. 8. col. 634. [illegible] *ganum* 2.

† MANGANARIA, MANG[illegible] RIA, menſura annonaria. [illegible] Auenion. a. 1215. *Medium* [illegible] *tur XVI. manganariae*.

MANGANARIVS, in Ch. M[illegible] MANGANVS, in Ch. a. 12[illegible]

MANGANARII, in Hiſtoria [illegible] lib. 17. *μαγγανάριοι*, [illegible] phanem et Leonem in T[illegible] 5. §. 7. 27. cap. 15. §. 35. [illegible] gana conficiunt.

† MANGANELLA, i. q. [illegible] in Ch. Mſ. a. 1359.

MANGANELLVS, diminu[illegible] *ganus*. Card. de Aragon. i[illegible] III. PP. apud Murator. to[illegible] *Immiſſus ab aduerſa parte* [illegible] *ganelli*, *cecidit ſuper caput* [illegible] monis Comitis) *et* [illegible] *ranit*. Inuentar. Caſtri So[illegible] Occitan. ann. 1260. *Item II* [illegible] *de Manganellis*, etc. MANG[illegible] LA, apud Albertum Aque[illegible] 7. c. 3. MANGENELLVS, [illegible] puto anni 1202. apud D. B[illegible] Vſu feud. to. 2. p. CXC. M[illegible] NELLA. Beka de Epiſc. Traie[illegible] I. SS. April. p. 218. MAGN[illegible] perperam pro *Manganella* apud [illegible] bertum, in Vita Caroli Co[illegible] Flandr. n. 181. MAGNELLVS, [illegible] Epiſt. Anonymi, de capta vrbe [illegible] anni 1204. apud Marten. tom[illegible] Anecd. col. 786. MANGONELL[illegible] Wilt. Brito L. 7. Philipp. MANG[illegible] NELLA, in Vita Caroli Comi[illegible] Flandr. to. 1. Martii p. 215. MAN[illegible] GVNELLVM, apud Sugerium [illegible] Vita Ludouici Groſſi cap. 11. [illegible] *Fundabulum*.

MANGANERIVS. Statuta Arela[illegible] MSS. art. 123. *Quilibet menſe facia*[illegible]

cari

[illegible] Stable

[illegible] 6 ad [illegible]

[illegible] General [illegible] 6 [illegible]

[illegible]

† MANATICVM, praeſtatio propter manſiones ſoluenda. Req. feud. Aquit.

† MANATVS, mendoſe, forte pro *meratis*, et hoc contracte, pro *memoratis*, in Probat. vlt. Hiſt. Trenorch. p. 281.

† MANAVERIA, inſtrumentum quoddam ad piſcandum vtile, in Ch. Mſ. a. 1307. V. *Manea*.

† MANAVESIVS, armorum genus, i. q. *Manarixius*, ſecuris, in Stat. Mant. l. 1. c. 112.

MANAZEI, ita dicti in Boſnenſi regno Paterini haeretici, vt eſt in Hiſt. A Cutheis an. 1366. a Manichaeis id vocabuli fluxit.

† MANBORNIA, tutela, in Ch. Mſ. Goberti de Aſperomonte. V. *Mamburnus*.

MANBOTA, compenſatio mortis, a voce Saxonica *Man*, quae hominem ſonat, et *Bothe*, quae a *bettan* deducitur, quod compenſare eſt. Erat igitur *Manbota* peremptí hominis illa aeſtimationis pars, quae caeſi domino compenſationis loco tributa eſt. Leges Inae Regis c. 69. *Ex aeſtimatione capitis viri, qui vicenis, dum vixerat, aeſtimabatur ſolidis, ſubtrahantur 30. ſolidi ad compenſandam domino mortem etc.*

MANBVRGIVM, MANBVRINA, etc. V. *Mamburnus*.

MANBVRINARE, V. *Mamburnire*.

MANCA. (1) Pro *Marca*, ſeu certo auri et argenti pondere. Willelm. Malmesb. l. 2. de Geſtis Angl. *Ad omnes principales ſedes librum hunc ſuo iuſſu conſcriptum ſe velle tranſmittere, cum pugillari aureo, in quo eſſet Manca auri.* Gloſſarium vetus Anglican. circa tempora Edw. III. exaratum, *Mancam ſiue mantam auri, triginta denariorum* fuiſſe tradit. Lambardus mancuſam et marcam, quae verba idem ſonant cum manca, nummum argenteum 30. valentem denariis interpretatur. Verum iure in dubium vocat Somnerus, an *Manca* et *Mancuſa* nummus aut percuſſa moneta fuerit, cum probabilius ſit, fuiſſe auri aut argenti quid certo quodam pondere conſtans, qua notione *Marcam* vulgo accipimus; cuius valor tam in auro quam argento creſcit aut minuitur pro ratione valoris monetae, qui vt plurimum pro nutu et libito Principum minuitur aut augetur. Atque inde fit, vt in Legibus Henrici I. cap. 69. *manca* ſex ſolidis aeſtimetur, quinis nimirum denariis ad ſolidum; in Lege Adelſtani Reg. c. 6. 30. denariis; *mancuſa* vero apud Willelmum Thorn. p. 1776. in Variantibus Lect. pondus 2. ſolid. et 6. denar. dicatur. Occurrit in Legibus et Scriptoribus Anglicis paſſim. V. Monaſtic. Anglic. to. 2. p. 266. et infra *Mancuſa*. MANCO, Liber mirabilis, ſeu Tabularium Abbat. Conchenſis in Ruthenis ch. 19. (2) Defectus, Germ. Mangel, Gallis *Manque*, Italis *Mancanza*. Vrbanus II. PP. in Epiſt. ad Iuonem Carnotenſem Epiſcopum. (3) Forte naviculae piſcatoriae genus. Vita S. Oſwaldi ſaec. 5. Benedict. p. 745. *Totam ſuam piſcariam Rameſenſi Eccleſiae tradidit cum Mancis et coſtis piſcatorum.* V. *Mancina*. (4) MANCA MANVS, ſiniſtra. Electio Henrici Regis Portugalliae apud Brandaon. in Monarch. Luſitana lib. 10. c. 13.

MANCALDVS, menſura annonaria, Gall. *Mancaud*. Chartul. Aquicinctenſe fol. 60. *Godefridus de Strumel dedit Eccleſiae Aquicinenſi . . . . cenſum 2. modiorum auenae, duorum etiam Mancaldorum piſae.*

MANCALZ, modus agri, qui mancaldum capit. Chartul. Aquicinctenſe fol. 26. *Iohannes de Hainecourt vendidit nobis duas Mancals terrae.*

MANCANARES, pomaria. Vox Hiſpanica; *Mançana*, pomum. Charta aerae 1010. apud Ant. de Yepez in Chron. Ord. S. Bened. to. 5.

MANCANVM, († idem videtur.) Charta aerae 978. apud Ant. de Yepez in Chron. Ord. S. Bened. to. 6. p. 460. *Concedimus ibi ſeruiendum illa vinea de illo Mançano alia vinea iuxta alia vinea de illa Comitiſſa, etc.*

MANCARE, mutilare, membro priuare, in Leg. Alem. tit. 12. 13. 14. Pact. Leg. Sal. tit. 32. §. 5. V. *Mancus 1.*

MANCASTER, *mancus*, in Gloſſ. MSS.

MANCATIO, mutilatio, in Leg. Ripuar. art. 6. et paſſim alibi.

MANCAUS, menſura frumentaria. Chartular. S. Vedaſti Atrebat. V. p. 264. *Ad pontem de Wendin debet cellerarius . . . in feſto omnium SS. quatuor Mancaus frumenti.* V. *Mancaldus.*

MANCEA, menſa, Gall. *Table.* Inventarium an. 1342. ex Archiu. S. Vict. Maſſil. V. *Mancia.*

MANCELLA, parua manica, manicella, Gallis *Manchette.* Wolphardus Preſbyt. lib. 1. de Vita S. Walpurg. c. 6. n. 19.

MANCEPS. (1) Satelles, lictor, vel qui ſatellitibus praeeſt. *Manceps*, *Sergent*, in Gloſſar. Lat. Gall. Sangerm. S. Cyprianus Epiſt. 69. *Latrones Mancipi, obſequio pleno humilitatis obtemperant.* **MANCEPS MUTATIONUM.** Gloſſ. Gr. Lat. ἐπισταθμος, ὁ τῆς καταμονῆς ἡγούμενος, *Stationarius*, *Manceps.* *Mancipes curſus publici*, de quibus in Cod. Th. in l. 15. 22. 35. 36. 42. etc. de Curſu publ. Senator. lib. 4. Epiſt. 47. **MANCEPS** *Thermarum*, *Salinarum*, in Cod. Th. **MANCIPES**, publici ſpontanei, inquit Gothofredus ad leg. 17. lib. 13. Cod. Theod. tit. 1. quibus cura vt diſtributionis, ita exactionis iniungebatur, ſuo priuato commodo. (2) Piſtor publicus, Μάγκιψ, ὁ τεχνίτης τοῦ δημοσίου ἄρτου, in Gloſſis Baſilic. Ita *Mancipes* vſurpant l. 1. et 2. Cod. Theod. de Frumento vrb. CP. vt cenſet Cuiacius. At Iacobus Gothofredus non quosuis piſtores, ſed eos, qui piſtrinis publicis, atque adeo panum ciuilium et militarium piſtoribus praepoſiti erant, ex d. l. 18. et ex Socrate lib. 5. cap. 18. ſolos *Mancipes* appellatos contendit. Verum in d. l. 18. *Mancipatus*, non eſt praepoſitura piſtrinorum, ſed *panis excoctio*, *et obſequium piſtrini*, ad quod tenebantur omnes, praeter eos, qui ratione dignitatis a muneribus ſordidis immunes erant, ex l. 15. eod. Cod. de Extraord. ſiue ſordid.

✝ **MANCEPR**, ſpurius, pro *Mamzer*, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

MANCHA. (1) Idem quod *Manca* 1. Charta Henrici Reg. Angl. apud Madox Formul. Anglic. pag. 38. (2) ✝ Manica, Gall. *Manche*, in Comput. Mſ. a. 1244.

✝ **MANCHALDUS**, menſura annonaria, in Ch. Mſ. a. 1169. V. *Mancaldus.*

MANCHANUM, V. *Manganum* 2.

✝ **MANCHEUS**, **MANCIEUHS**, ius *giſti* ſeu *procurationis*, in Ch. Mſ. a. 1306. V. *Mancio* 1.

✝ **MANCHUM**, manubrium, Gall. *Manche.* Guido de Vigeuano Mſ.

MANCIA. (1) Innocentius III. lib. 1. Epiſt. pag. 30. Edit. Venetae, de officio Camerarii in Eccleſia Perуſina: *Ipſe vero quod cuique opus erit, iuxta facultates domus prouide diſpenſabit Mancias, et alia, quae fuerint neceſſario danda intus et foris, cum conſilio Archipresbyteri ſine murmure tribuet*, *etc.* Vbi *Mancia* idem eſt, quod *menſa.* V. in hac voce. *Mancias* donum clientibus factum interpretatur Mabillonius in Notis ad Ord. Rom. to. 2. Muſei Italici p. 129. vnde *mannum* vocat Benedictus *presbyterium*, ſeu donatiuum, quod ſummi Pontifices diſtribuere ſolent, maxime cum inaugurantur. V. in *Manus.* (2) ✝ *Augurium*, *omen*, *diuinatio*, *Prou.* in Gloſſ. Lat. Prou. Cod. 7657.

MANCINUS, Io. de Ianua, *qui vtitur ſiniſtra pro dextra manu*, *et e conuerſo*, *a manus.* Leg. *a mancus*, V. in hac v.

MANCIO. (1) Ius *giſti* ſeu *procurationis*, vel Praeſtatio pecuniaria, quae ob id exigebatur. Charta Caroli M. anni 3. ipſius imperii in Hiſt. Mediani Monaſt. pag. 159. V. *Manſiones.* (2) Περίστυλον, periſtylium. Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm. Perperam pro *Manſio.*

MANCIONATOR, V. *Manſionator.*

MANCIPA, meretrix. Statuta Maſſil. lib. 5. c. 13. ✝ Hiſp. *Manceba.*

MANCIPALIA, *publicae res*, in Gloſſis MSS. ad Concil. Afric. c. 36.

MANCIPALIS, mancipium. Gildas in Gemitu p. 9.

† MANCIPARE. (1) Lacerare, vel per vim auferre. Stat. ſynod. Tornac. a. 1366. (2) In ſe quid ſuſcipere, vadem ſe praeſtare, i. q. *Manucapere*. Ch. Mſ. a. 1210.

MANCIPARI EFFECTVM, ſortiri, obtinere. Litterae Henrici III. Reg. Angl. an. 1225. apud Rymer. to. 1. p. 280.

MANCIPARIVS, mancipiorum mango, venditor. Scholiaſtae Iuuenalis ad illud Sat. III. v. 147. Perperam videtur ſcriptum in Notis Tyronis pag. 80. *Maſſipiarius*, pro *Mancipiarius*.

MANCIPATIO. (1) Pro *Emancipatio*, ſeu potius *Manumiſſio*. Charta Iwani Comitis Aloſtani an. 1139. apud Miraeum to. 1. p. 104. (2) † Obligatio, ſeruitus. Ch. Mſ. a. 1183. V. *Mancipatus*.

MANCIPATVS, ſeruitus, miniſterium. Epiſt. Stephani VI. PP. to. 3. Conc. Hiſpan. pag. 161. *Mancipatus*, pro miniſterio piſtrini, V. *Manceps*.

MANCIPIA, ſerui hominis, ſed non eiusdem ordinis atque conditionis; *Mancipia* quippe Eccleſiaſtica ab aliis diligenter ſecernunt Capitularia Regum noſtrorum, cum ne *in ſeruitutem ſecularem redigantur*, prohibent tom. 2. col. 364. neque ea commutari niſi ad libertatem permittant. Capitul. Caroli C. ib. col. 56. MANCIPIA *non caſata*, hoc eſt, ſerui ruralibus poſſeſſionibus non addicti. V. *Caſati*. MANCIPIA ORIGINALIA, ſerui a prima origine colonariae conditionis. Appendix Marculfi form. 16. MANCIPIA PALATII, eiusdem conditionis atque *Mancipia* Eccleſiarum, in Capitul. Caroli M. an. 793. num. 12. MANCIPIA, ſerua. Praeceptum Lotharii Regis an. 856. apud Marten. tom. 1. Ampliſſ. Collect. col. 146.

MANCIPIALIS, in Gloſſis antiquis MSS. *Originis eiusdem, vel locum, officium gerens*.

MANCIPIATA CASA. Edictum Rotharis Regis Longob. tit. 92. §. 1. *Si quis comparauerit terram, id eſt, ſolum ad aedificandum, aut caſam Mancipiatam, et quinque annos inter praeſentes poſſederit*, etc. Vbi Lex Longob. l. 2. tit. 36. §. 1. habet *Mancipatam*. Recte Muratorius in hunc locum *caſam Mancipiatam* vel *Mancipatam* dici exiſtimat, quae ad auctionem vendita eſt.

MANCIPIOLVM, mancipium, ſeruus minoris pretii. Concil. Turon. II. cap. 19.

MANCIPIVM. (1) Villa, manſus, tenementum; quae omnia vna hac voce ſignificari videntur, in Charta Imberti Archiep. Arelat. ann. circ. 1190. *Nos itaque cum conſilio et voluntate Conſulum Arelatenſium et totius populi collectam eleemoſynam, quam ad ſubuentionem terrae Hieroſolem in ciuitate noſtra et in Mancipiis fecimus, per eosdem fratres vltra mare duximus transmittendam*. Strictiori notione, nempe pro Familia, domus, vſurpatur in Conc. Tolet. XVI. ann. 693. inter Hiſpan. tom. 2. p. 741. (2) Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. ex Iohann. de Ianua: *Mancipium*, *Fils ou fille non émancipés, ou ce qui peut eſtre prins a la main, et eſtre ſubjet, ſi comme homme ou beſte*. (3) Piſtrinum, V. *Manceps*. (4) *Seruus*, V. *Mancipia*. (5) † MANCIPIVM ADDICENS, diſcipulus, tiro, t. 8. Ordin. reg. Fr. p. 565. (6) † Fideiuſſor, qui vadem ſe praeſtat, in Ch. Mſ. a. 1300. V. *Mancipare 2*.

MANCIPIVS, f. inſtitor, Gall. *Facteur*. Conſuetudo Toloſae part. 2. tit. 2. art. 3. *Eſt ſimilis conſuetudo . . . inter Mercatores et Mancipium, ſeu mancipios, et ſocium ſiue ſocios, videlicet ſi dictus recipiens Mancipius aut ſocius talis extiterit, qui nullam partem habeat in dicta mercanderia*, etc.

MANCIVA, nauis Indica, de qua Maff. Hiſtor. Ind. l. 16.

MANCIVS. Iulius Firmicus lib. 2. cap. 12. *Magos, Sophiſtas, Mancios etiam et Tabellarios, ſiue curſores, qui principum negotia nuncient*. Sed indubie legendum *nuncios*.

MANCLAVIVM, Graecis recentioribus μαγκλάβιον, fuſtis eſt, quo caedebantur, qui fuſtuarium meruerant: quaſi manualis claua. V. Salmaſ. ad Trebell. Pollionem in Gallie-

mi

nis cap. 16. et in Claudio cap. 14. Ita Hofmannus.

MANCO, V. *Manca*.

MANCOLDVS, menſurae ſpecies. Priuilegium Leduini Abb. S. Vedaſti Atrebat. an. 1036. ex Chartul. eiusd. Abbat. V. p. 243. *Et ſemel in anno vnus Mancoldus ſalis, vnde debemus Comiti 2. modios ſalis per annum. Triginta Mancoldos de manu noſtra accipiet, et pro duobus habet redditum ollarum.* V. *Mencaldus*.

MANCOR, genus frumenti. Chartularium SS. Trinit. Cadomenſ. fol. 45. *Triginta acras frumenti, et quater viginti de Mancor, et xx acras ordei et xx. auenae.*

MANCOSVS, V. *Mancuſa*.

MANCOTVS, menſura agraria, Gallis *Mencau*. Charta Laurentii Abb. Cemul. an. 1180. ex Tabul. eiusd. loci: *Campus vnius ſextarii, et vna ferraria quarterium ſeminaturae . . . duo Mancoti, vnum arpentum duarum minarum et dimidiae iuxta arpentum S. Amandi . . . tres Mancoti in vno arpento quod eſt cum vno arpento S. Sulpitii, et cum vno arpento S. Stephani.*

MANCVLA. (1) Forte pro Machina, V. *Trabarea*. (2) V. *Mancuſa*.

MANCVLARI. Gloſſ. Graec. Lat. πειράζω, *Tempto, Manculor*. Ita MS. et H. Steph. V. *Maniculare*.

MANCVOSA, V. *Mancuſa*.

MANCVS. (1) Gloſſae Iſonis Magiſtri: *Mancus, contractus, debilitatus, mutilatus, vel imminutus*. Pactus Legis Salicae tit. 32. §. 1. *Si quis alterum manu aut pede capolauerit, de manu capolata vnde Mancus eſt, et ipſa manus ſuper eum pendat, etc.* Proprie porro Galli *Mancos* vocant, ſeu *Manchots*, qui altera carent manu, vel certe qui alterius manus vſu priuantur. Gloſſ. Graec. Lat. ἀριστερόχειρ, *mancuſſetus*. Cod. MS. habet *mancusſecus*. Forte legendum, *mancus, ſcaeuus*, vel *ſcaeua*, qui ſcilicet manu ſiniſtra pro dextra vtitur, σκαιός. Coniecturam hanc firmant Gloſſar. Lat. Graec. MS. Sangerm. *Mancuſſetus*, ἀριστερόχειρ, i. e. qui agit manu ſiniſtra. Lupus Seruatus in Vita Wigberti c. 23. *Manci exoptabilem manuum ſuecti ſunt vſum.* (2) Pro *Manca* vel *Mancuſa*, ſeu *Marca*. Placitum Spoleti habitum ab Adalhardo Abb. an. 814. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 361. *Et ſi non diuiſiſſet, vt aut ipſe, aut Herfualdus filius eius ita non adimpleſſent, et aliter remouere quaeſiſſent, per qualecumque ingenium, componerent mihi mancos CXC.* Occurrit iterum col. 362. V. *Manca* 4.

MANCVSA, pro *Manca*, ſeu *marca*, paſſim habent Scriptores Anglici, Anglo-Saxonibus *Mances*, *Manceſſa*, et *Mancus*, vt auctor eſt Spelmannus. Matthaeus Weſtmonaſt. an. 857. *Romae autem ſingulis annis 400 denariorum Mancuſas praecepit portari, etc.* Simeon Dunelmenſis, an. 855. *Romam quoque pro redemtione animae ſuae trecentas Mancuſas portari praecepit, etc.* Alibi habet *trecentas Mancuſas denariorum*. Perperam *mancula* videtur editum apud Rogerum Hovedenum p. 415. V. in *Berbix*. Quidam exiſtimant, vocem *Mancuſa* eſſe Anglo-Saxonicam: alii *Mancuſam* ita appellatam fuiſſe quaſi *manu cuſam*, vt Caius et Watſius, quod procul abeſt a vero, cum conſtet, Mancuſam non fuiſſe monetam percuſſam, ſed certum monetarum aliquot pondus, licet contra ſentiat Lambardus in voce *Mancuſa*. V. *Manca* et *Marca*. Codex MS. Will. Thorn. S. Benedicti Cantuar. ſub an. 848. *Et pro hac donatione praedictus Clericus dedit eidem Regi centum Mancuſas in duabis armillis, et nota, quod Mancuſa eſt pondus duorum ſolidorum 6. denar.* Addit vetus Chronicon, laudatum a Spelmanno in voce *Romeſcot*, an. 858. *Et ſciendum quod Mancuſa et marca pro eodem tunc temporis accipiebantur.* His adde Hickeſium in Diſſertat. Epiſtol. pag. 109. V. *Marca*. Fuit et *Mancuſa* menſura liquidorum, vt colligitur ex Indice Cod. MSS. dom. Simondſii d'Ewes apud Hickeſium p. 306. vbi memoratur Charta venditionis VIII. Manſarum agelluli pro LX. *Mancuſis puriſſimi olei*. MANCVSVS, MANCOSVS, idem quod *Mancuſa*. Charta 90. inter Alamannicas Goldaſti.

MANCVSI AVRI. Iſo Magiſter in Gloſſis ad Prudent. *aureos: Mancuſa, Philippei, Mancoſi.* Mox: *Mancuoſa.* Praeceptum Caroli Mag. pro Monaſt. Caſaur. to. 5. Spicil. Acher. p. 396. *Mille Mancoſos auri eidem monaſterio perſoluere culpabilis habeatur.* MANCVSICA, *Mancuſia aurea*, in Charta an. 1117 apud Murator. delle Antic. Eſtenſi pag. 284. MANCVSI ARGENTEI. Anaſtaſius Biblioth. in Leone IV. p. 197. *Multosque ei in argento Mancoſos praebuit.* MANCVSI BARCHENONENSES, Barcinonenſes, in Charta Guillelmi Comit. Cerit. an. 1067. Append. ad Marcam Hiſp. col. 1137.

MANCVSSECVS, MANCVSSETVS, V. *Mancus.*

MANCVSVS. (1) Ornamentum muliebre ex auro vel argento, ſ. armilla, Gall. *Braſſelet.* Teſtam. Adalaidis ann. 978. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 97. *Rogo vt filia mea ſit inde Abbatiſſa, et ad ipſam remaneant ipſi nodelli mei cum ipſos Mancuſos et maures.* (2) V. *Mancuſa.*

MANDA. (1) *Deceptio, fraus.* Gloſſ. Iſid. vbi Graeuius: Gebhardus legendum ait *mandra*, hanc puto ob cauſſam, quod *mandrator* et hic et apud Papiam, et in MS. Gloſſ. exponatur *cauillator.* Vt vt ſit eadem vox *Manda* occurrit in charta X. Seculi apud Stephanot. to. 7. Fragm. Hiſtor MSS. pag. 361. *In excamamentum propter ipſas res de Baieriis coram teſtibus qui eos iurare fecerunt quod nec ipſi nec filii eorum Mandam nec commandam in praefatis rebus recepiſſent.* V. *Commenda.* (2) Vox Hiſpanica, legatum, Gallic. *Legs.* Teſtam. Ramiri Sancii Reg. Nauarr. apud Ioſ. Moret. Antiq. Nauar. p. 630. † Pro Teſtamento occurrit in Ch. Luſit. a. 1256. (3) † Arca, in qua pecunia reconditur, a Gall. *Maude*, ciſta Ch. Mſ. a. 1305.

† MANDACIVS, oſtioli cuſtos, in Lit. a. 1316. t. 8. Ordin. reg. Franc. p. 209.

MANDAERIVS, MANDAERS, MANDAERIA, V. *Mandatarius.*

† MANDAGIVM, i. q. *Mandatagium*, in Ch. Mſ. a. 1308.

† MANDALA, manipulus. *[illegible] mandalas ſtraminis*, in Ch. Mſ. a. 1242.

MANDALVS, *κατοχὸς.* Ita Gloſſ. Graec. Lat. MS. et Editum. Alibi: *μάνδαλος, Peſſulus.* Gloſſ. Lat. Graec. *Rephgulum*, *χόραξ*, melius *χάραξ*, *κλῆθροι*, *μάτρα θύρας*, *μάνδαλοι.* Gloſſ. S. Benedicti cap. de Habitationib. *κατοχεύς.* Papias: *Mandalus, genus clauſurae horti.* Ita enim MS. Codex. F. a Britannico *Dala*, tenere, retinere. Supplem. vero Antiquarii: *Mandalus, κάτοχος, κατοχεύς, lubricitor.*

MANDAMEN, pro mandatum. Geſta Epiſcop. Leodienſ. apud Marten. to. 4. Ampliſſ. Collect. col. 902.

MANDAMENTVM. (1) Mandatum, iuſſio. Charta an. 1233. ex minori Chartul. S. Vict. Maſſil. pag. 142. (2) Litterae, quibus Magiſtratus aliquid *mandat.* Charta an. 1303. apud D. Bruſſel to. 2. de Vſu feud. pag. 727. (3) Diſtrictus, iuriſdictio, territorium. Paſſim in tabulis Delphinatus, Prouinciae, etc. Charta Guidonis II. Comit. Forenſis an. 1195. to. 4. Gall. Chriſt. inter Inſtrum. col. 25. (4) MANDAMENTVM, MANDATVM, pactum, conuentio, iudicatum. Charta an. 1213. ex Schedis Praeſid. *de Mazaugues.*

MANDARE ALIQVEM. (1) Apud Thom. Cantiprat. de Apib. accerſere, aut iubere accerſiri aliquem. Phraſis Gall. *Mander quelqu'un.* Interdum ſignificare, renuntiare, vt apud Nithardum lib. 3. Flodoardum, Matth. Paris, Houed. et alios. Capitul. Caroli C. tit. 20. §. 1. *Mandat vobis ſenior noſter ſalutes. Mandat etiam vobis quia valde miratur quod placitum tale non cuſtodiſtis [illegible] illi promiſiſtis, et ſicut ipſe vobis mandauit.* Pro ſubmonere, citare. Pactus leg. Sal. edit. Eccardi tit. 4[illegible] *Et in ipſo mallo ſcutum habere debe[illegible] et tres homines, vel cauſſas Mandar[illegible]* Infra tit. 49. *Demandare* legitur e[illegible] dem notione. (2) Imperare. Ve[illegible] Charta apud Hieron. Blancam i[illegible] Commentario Rerum Aragon. pa[illegible] 715. 735. (3) Mittere, ableg[illegible] Fulgentius in Mythol. fab. 45. ([illegible]

Nu[illegible]

Nuncium perferre. Saxo Grammatic. lib. 5. V. infra *Mandatum*. (5) Commendare, tradere, Gaſp. Barthii Gloſſ. ex Baldrici Hiſtor. Palaeſt. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 157.

† MANDARIA, dominium, iurisdictio, in Reg. Cam. Comput. Pariſ. V. *Mandatio* 1.

† MANDARITTVS, ſeruorum genus, ap. Murat. t. 5. Antiq. p. 829.

MANDARIA, V. *Magdalia*.

† MANDATAGIVM, quod ſoluitur *mandatariis*, i. e. iis, qui ad furnum dominicum bannales *mandant* ſeu ſubmonent de hora cocturae, in Ch. Mſ. a. 1326.

MANDATARIA. (1) Officium, diſtrictus, iurisdictio *Mandatarii*. V. in *Mandatarius*. (2) † Idem quod *Mandatagium*, in Ch. a. 1141. t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 494.

† MANDATARIVM, libellus, in quo ordo diuini officii *mandatur*. Stat. Mſ. a. 1315.

MANDATARIVS. (1) MANDATARIVS, MANDAERIVS, MANDAERS, MANDERIVS, promiſcue dicitur quidam Curiae Dalphinalis Miniſter, cuius officium idem atque Villici fuiſſe videtur: vterque enim cenſibus aliisque Principis reditibus colligendis praeerat. Charta anni 1220. to. 1. Hiſt. Dalphin. pag. 129. *Interrogati cuius ſunt villicationes ipſius loci et mandamenti, reſpondent quod . . . Villici ſeu Manderii cupiunt . . . denarios cenſuales, bladum, ſeracas, pullos, etc.* Charta an. 1352. ibid. p. 149. *Notum ſerie praeſentium fieri volumus vniuerſis, quod cum officium Mandatariae et reparationis itinerum publicorum quae yemalibus temporibus imminet facienda, S. Martini de Cayreria de praeſenti iacet et a tempore mortalitatis citra vacauerit, propter quod redditus Domini noſtri Dalphini patiuntur detrimentum, etc.* Ex Charta conuentionis Dalphinum inter et Archiep. Ebredun. *Mandatarius* idem fuiſſe etiam videtur qui aliis apparitor: *Correarius Archiepiſcopi duos Mandatarios ſeu Apparitores; et Baillinus domini Dalphini alios duos, qui praecepta et mandata ac executiones dictorum Officialium facerent.* MANDATARIVS, procurator. *Aſſertor, cauſidicus vel Mandatarius Archiepiſcopo Danielo, etc.* in veteri Placito ſub Ludou. Pio apud Catellum lib. 5. Rerum Occitan. p. 742. MANDATARIVS APOSTOLICVS, dicitur is cui mandata Romani Pontificis exſequenda committuntur. Charta an. 1604. in Hiſtor. Mediani Monaſt. p. 420. V. *Mandatum*. MANDATARIVS REGIS, qui Regis mandata defert. Inſtrum. an. 1523. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. p. 330. (2) † Vel MANDATERIVS, qui *bannales* ad furnum dominicum *mandat*, ſeu ſubmonet. Ch. a. 1312. t. 7. Ordin. reg. Franc. p. 506. V. *Mandatagium* et *Mandatrix*. (3) † Qui mandata alterius exſequitur, in Stat. crimin. Saoane c. 32.

MANDATELA, mandatum, apud Priſcianum lib. 4. et Ioannem de Ianua. Roſwitha Monialis in Panegyrico Ottonis M. Imp.

MANDATERIVS, V. *Mandatarius* 2.

MANDATIO. (1) Idem quod *Mandamentum*, dominium, iurisdictio, diſtrictus. Concil. Legion. an. 1012. can. 9. inter Hiſpan. to. 3. p. 190. (2) *Legatio*. Gaſp. Barthii Gloſſ. ex Hiſtor. Palaeſt. Fulcherii Carnot. apud Ludewig. Reliq. MSS. to. 3. p. 347.

MANDATOR. (1) Vt *Mandatorius*, in Litteris an. 1587. apud Rymerum tom. 14. p. 10. (2) Officium Palatinum in aula Imp. CP. apud Anaſtaſium in Vita Hadriani II. PP. p. 228. vbi *Mandatores* dicuntur, qui Imperatorum iuſſa et mandata expedite deferebant. PROTOMANDATOR, πρωτομανδάτωρ, qui *primus Mandator*, Anaſtaſio in VIII. Synodo act. 5. vbi *Primus Mandator Excubitorum*, *Primus Mandator Icanatorum*. De hac dignitate Scylitzes p. 541. 620. (3) † Fideiuſſor, ſponſor, in Ch. a. 1164. t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 599. (4) † Lictor, conſulum miniſter, in Ch. Mſ. a. 1340.

MANDATORIVS. (1) Procurator, inſtitor, Gall. *Facteur*. Litterae Henrici VII. Regis Angl. an. 1506. apud Rymer.

Rymer. to. 13. p. 159. (8) † Idem qui aduocatus eccleſiae ſeu monaſterii. Ch. Mſ. Pipini reg. Aquit.

† MANDATRIX, i. q. *Mandatarius* 2. in Ch. Mſ. a. 1332.

MANDATVM. (1) Rumor, nuntii, litterae rem aliquam enarrantes. Anaſtaſius in Hadriano PP. *Quibus .... Perugiam coniungentibus, coniunxit Mandatum, quod iam fatus Deſiderius abſtuliſſet ciuitatem Fauentiam, etc.* i. in via ei rumor allatus eſt. Lex Longob. lib. 3. tit. 16. *Mandans aut annuntians noſtra ſecreta, et adhuc in extraneas prouincias Mandatum faciunt.* (2) Breue, vel Edictum Regium. In Addit. ad Matth. Pariſ. *Mandatum Regis de iuratis ad arma.* (3) *Mandatarius*, procurator, actor, *miſſus*, qui alio nomine iurisdictionem exercet, *Locumtenens.* Conſuetud. Apamienſes an. 1212 apud Marten. to. 1. Anecd. col. 832. *Quicumque in quolibet crimine vel alio modo clericum ceperit, etiamſi non haberet coronam, reddatur Epiſcopo, vel Archidiacono, aut Mandato ſuo ſine dilatione.* Charta Willelmi Pictauenſ. Epiſc. anni 1217. apud Stephanot. to. 3. Antiq. Bened. Pictau. MSS. p. 852. *Ita videlicet quod Mandatum Abbatis et Mandatum domini de Luciaco eligent duos vel tres vel quatuor probos viros de eadem villa.* (4) Charta, qua negotii alicuius actor quis conſtituitur; Gall. *Procuration.* Varias eiusmodi *mandatorum* formulas videre licet inter Marculfianas et Lindenbrogianas. (5) MANDATVM APOSTOLICVM, vox Cancellariae Romanae, Gall. *Mandat.* Compendioſa benefic. Expoſitio fol. 39. *Mandata apoſtolica ſunt quibus generaliter ſub variis literarum formis mandat Pontifex Romanus collatoribus, vt alicui conferant beneficium primo vacaturum, quod mandatarius recuſare nequit* Rebuffio: *Mandatum de prouidendo.* Honorius III. PP. Epiſcop. Nouiom. ſcribens, Decretal. mendat. de Reſcript. *Mandat. Apoſtolicum ad te directum, vt magiſtrum S. faceres in Canonicum recipi.* (6) Decretum a ſuperioribus iudicibus ad pedaneos miſſum. V. *Areſtum* 1. (7) Diſtrictus, iuriſdictio, territorium. Concil. Legion. anni 1012. can. 16. inter Hiſp. to. 3. p. 191. V. *Mandamentum.* (8) Pactum, conuentio, iudicatum. V. *Mandamentum* 4. (9) Ablutio pedum, quae fit in Coena Domini, cum ſcilicet Chorus canit illud Chriſti: *Mandatum nouum do vobis:* de quo more S. Auguſtinus Epiſt. 119. c. 18. Chilienus Monachus in Vita S. Brigidae cap. 2.

Proxima Coena fuit Domini, qua ſancta ſolebat,
Mandatum Chriſti calido complere lauacro.

Synodus Aquisgran. c. 20. *In coena Domini pedes Fratrum poſt Mandatum Abbas lauet et oſculetur.* MANDATVM, quouis ſabbato ſeptimanae fieri iubetur, in Lib. Ordinis S. Victoris Pariſienſis MS. cap. 63. *Omni ſabbato faciendum eſt Mandatum, niſi feſtum fuerit nouem Lectionum, vel Octauae, aut die poſtero hoc Dominico feſtum duplex ſequatur. Inter Paſcha etiam et Pentecoſten non fit Mandatum.* MANDATVM QVOTIDIANVM, quod a Monachis peragitur, *a capite ieiuni, vsque ad Kalendas Nouembris omni die, ſiue vna vice, ſiue duabus comedatur, poſt coenam,* vt eſt apud Vdalricum, lib. 2. Conſuetud. Cluniac. cap. 37. Praecipuis anni feſtiuitatibus rite celebrandis eiusmodi *Mandata* ſeſe diſponebant Cluniacenſes, ex praecepto B. Odilonis, vti teſtatur Bernardus Monach. in Ord. Cluniac. part. 2. cap. 24. MANDATVM, *trium pauperum, quod per ſingulos dies, cum eleemoſyna in Quadrageſima fit,* in lib. Ordinis S. Victoris Pariſienſis, cap. 14. MANDATVM PAVPERVM, quod agitur inter pauperes, Sabbato inter Palmas, de quo Rupertus lib. 5. de Diuin. Officiis cap. 22. (10) Domus hoſpitum in Monaſteriis, quod hoſpitum aduenientium pedes lauarentur. Chronicon Lobienſe. (11) Proclamatio ſolemnis, quae inter miſſarum celebrationem fieri ſolet, in Ch. Mſ. Nic. epiſt. Camerac. a. 1270.

MANDIBURDA, V. in *Mundeburdis*.

MANDERIUS, V. in *Mandatarius*.

MANDIBILE FESTUM, V. *Feſtum* 1.

MANDIBILIS, qui poteſt manducari. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Manducabilis*, *Manjable*. Guibertus lib. 2. de Pignerib. Sanct. c. 3.

† MANDIBULA, maxilla, in Chron. Mſ. S. Mariae Magdal.

MANDIPULUM, mantile. Charta aerae 1076. apud Antonium de Tepez, in Chron. Ordin. S. Benedicti to. 5.

MANDIBURDIUM, MANDIBURNUS, etc. V. *Mundiburdus*.

MANDICARE, pro *Mendicare*, in Charta anni 1407. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 87.

† MANDICUS, *lignea figura hominis, quae ingens ſolet Circenſibus malas movere; quaſi manducando*: Gloſſ. vet. Cod. 7613. V. *Manducus*.

MANDILE, pro *Mantile* Charta anni 1197. apud Vghellum to. 7. pag. 1275. † Pro velo legitur in Ch. a. 1294. t. 1. Prob. hiſt. geneal. Portug. p. 107.

† MANDITUM, *lo mangiare*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MANDUADO, V. *Mandualis*.

MANDONES, in Gloſſis Iſidori, *Ambrones*, *Ardeliones*, *a Manducare*. *Mando*, *Mandox*, *mangeur*, *herdel*, *lecheur*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

† MANDORA, *Unam tortellam . . . et tribus mandora de ovis*, in Ch. a. 1221. t. 1. Hiſt. Caſſin. p. 317. Forte placentae genus.

MANDRA, monaſterium. Vox etiam Graecis recentioribus eodem ſignificatu nota. Alcuinus Epiſt. 27. *Coeleſtis Mandrae agmina*. Alii, vt Budaeus, a grege Monachorum, cui, ceu *Mandrae*, id eſt, ouili praeſint paſtores Abbates; quippe Latinis quoque *Mandra*, pro grege paſſim ſumitur ap. Iuuenal. Sat. 3. Martial. lib. 5. Chronicon Noualicenſe, cap. 19.

Fredonus qui pridem Paſtor et inclitus Dux.
Nam per decies quater ſtabuli cuſtos ouiumque eſt.

Vgutio: *Archimandrita*, *Princeps vel paſtor ouium, unde quadam tranſlatione, Epiſcopi et Archiepiſcopi et Sacerdotes dicuntur Archimandritae, quaſi paſtores ouium Chriſti*. V. Gloſſ. med. Graecit. († MANDRA, *bubulcus*, in Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684.) MANDRA, cellula monachica. Vita S. Etheluoldi, ſaec. 5. Bened. p. 615. A *Mandra*, monaſterium, MANDRITA, pro *Monacho*. Epitaphium Gaitelgrimae Principis Beneuentanae, quod exſtat in ea vrbe, in interiori Eccleſia Monialium S. Petri; V. Gloſſar. Meurſii et Fabroti ad Cedrenum. MANDROGERONTES, apud Luitprandum in Legat. vetul. Monachi.

MANDRABULUS. Annales Noueſienſes, apud Marten. to. 4. Ampliſſ. Collect. col. 670. *Mandrabuli equidem more res mecum ſucceſſerunt. Eram enim ante in quietiori loco conſtitutus . . . . Hic inter armenta ſtrepitus . . . . viuitur.*

MANDRAGORA, pomi genus, cuius mentio fit Gen. 30, 14 Gallis etiam notum, ſub nomine *Madagoires*, quod pretioſe aſſeruatum ſibi diuitiis acquirendis idoneum ſomniabant. Hanc ſuperſtitionem memorant Commentaria ad Hiſt. Caroli VI. et VII. p. 121.

MANDRATOR, cauillator, calumniator, in Gloſſis MSS. Papias et Gloſſ. Iſid. *Manda*, *deceptio*, *fraus*. Leg. *Mandra*. V. *Manda* 1.

† MANDRINUS, pro *Marturinus*, ap. Murat. t. 2. Antiq. p. 412.

MANDRITA, V. *Mandra*.

MANDROGERONTES, V. ibidem.

† MANDRUS, pro *mandra*, grex in Conſtit. Mſ. Caroli reg. Sicil.

MANDUALIS, Germanis *Maldel*, cancellus, qui ſuper tumulum ſtat. Sic vetus Gloſſ. ad Leg. Salic. tit. 57. vbi haec verba habentur: *Si quis ariſtatonem, hoc eſt, ſtaplum ſuper mortuum miſſum, capulauerit, aut Mandualem, quod eſt ſtructura, ſiue ſelave, qui eſt ponticulus, ſicut more antiquorum faciendum fuit, qui hoc deſtruxerit*. Editio Heroldi habet hoc loco *Mandoado*, eadem notione et origine, vbi Wendelinus: *Mandel* vocamus id, quod in metam ſurgit, veluti mergites ſegetum, veluti et cami-

camini; vnde *mantel-vert* dicimus lignum, quod ſupra focum eminet, cui caminus ſuperſtructus eſt; eius magnitudinis ac formae (quadratae oblongae) ſolebat ſuperſtrui tumulis, in defuncti honorem, aliquid ex aſſeribus compactum, quod ornamenta tumulo inſtrata tegeret. Tumulos cancellis muniri ſolitos docet Pithoeus ex Gregor. Turon. c. 30. de Glor. Confeſſ. et lib. 4. de Miracul. S. Martini, et Fortunato in Vita B. Hilarii. Heroldi lectio longe probabilior Eccardo videtur, nec iniuria; ſiquidem *Mandodno*, vox eſt Germanica, qua haec verba: *hominem mortuum*, reddita eſſe exiſtimat vir linguae ſuae periti ſſimus: *Man* enim hominem; *Doado*, Saxonibus *Dode*, Germanis ſuperioribus *Todter*, mortuum deſignat. V. Vitam S. Lucae Iunioris pag. 1009. edit. Combefiſii.

MANDVCALIS, f. *Giſtum*, procuratio. Tabular. S. Eparchii Inculiſm. fol. 43. *Hoc igitur totum quidquid in ipſo manſo habere videor, et meum dominicatum, et meos Manducales, cenſuales, et feodum nepotis mei Iterii, etc.* Ibid. fol. 75. *Manducales Praepoſitales, id eſt, les Reſtablages accipient.*

MANDVCARE. (1) Conuiuium, refectio. Ius etiam diuertendi in domum alterius conuiuii cauſa. Charta Pontii Archiep. Arelat. ann. 1000. to. 6. Spicil. Acher. p. 428. V. *Paſtus.* (2) MANDVCARE *ſuper tumulos mortuorum*, prohibet Capitul. lib. 6. cap. 197. Antiqua haec conſuetudo, quam a paganis acceperant Chriſtiani, quamque vt aboleret Auguſtinus, quantum laborauerit, omnibus notum arbitror.

MANDVCARIA, comeſtio, paſtus, ex Gallico *Mangerie*. Charta Vitriacenſis anni 1157. V. *Comeſtiones.*

MANDVCARIVM. (1) Ius paſtus, ſiue ſumma pecuniaria, in eiusdem iuris redemtionem exſoluta. Charta an. 1187. ex Tabular. S. Melanii Redon. (2) Regula Templariorum cap. 44. *De Manducariis equorum. Nullus frater praeſumat Manducaria linea, vel lanea idcirco prius principaliter facta, nec habeat, ulla excepta caſtrella.* † Saccus videtur, in quo auena equis praebetur; Gall. *Mangaire.*

† MANDVCATVS, eſca, id quod manducatur, in Tabul. major. monaſt.

MANDVCO, vorax, gluto, Gloſſ. Iſid. Onomaſt. *Manduco*, ἀδδηφάγος. Ap. Metamorph. L. 6. *Nec vos memoria deſerat, vtique quod iamdudum decreveritis de iſto aſino, ſemper pigro quidem, ſed Manducone ſummo.* V. *Mandones.*

MANDVCVS. Vgutio et Ioh. de Ianua: *Manducus, ioculator, ore hians, turpiter mandens.* Papias: *Ligneα figura ingens, quae ſolet Circenſibus malas mouere quaſi manducando.* V. Lexicon Martinii.

† MANDVLA, amygdalum, Ital. *Mandola*. Stat. Riper. c. 12.

MVNDVLVS, V. *Mandalus.*

MANDVM. (1) Diſpoſitio teſtamentaria. Charta Luſitanica aerae 1208. apud Brandaonem tom. 4. Monarch. Luſit. p. 270. (2) Conuocatio, ſubmonitio ad exercitum, ſeu Litterae quibus vaſallus ad ſeruitium militare, quod domino ſuo feudali debet, citatur. Litterae anni 1340. to. 1. Hiſt. Dalphin. pág. 53.

MANDVS, *veſtis virginalis*, in Gloſſis Iſidori, quaſi *mantus* vel *mantum*, Gallis *Manteau.*

MANDYA, pallii genus, quod Imperatorum ac Regum praeſertim fuit. Acta S. Symeonis Stylitae to. 5. Maii pag. 301.

MANE. (1) Oriens. Charta Lotharii Reg. Italiae ann. 946. *Sunt autem cohaerentiae ipſius terrae, a Mane via, a meridie et veſpere ſupra ſcriptum S. Proſperi, a Septentrione, etc.* (2) BONO MANE Phraſis Gallica *de bon matin*, multo mane, vt habet Cicero lib. 5. Epiſt. 4. ad Att. Diarium Magiſt. Ceremon. Cur. Rom. inter notas Godefredi ad Carolum VIII. p. 711.

† MANEA, ciſtae ſpecies piſcationi accommoda, Gall. *Manne*. Chartul. S. Ioann. Angeriac. V. *Manda 3.*

MANEAGIVM, V. *Mainagium 1.*

MANEBRA, *coruata*, ſeruitium manuale, quod vaſalli et ſubditi domino ſuo exhibere tenentur. Charta Phi-

Philippi Pulcri Regis Franciae anni 1287. V. *Manopera.*

† MANECANTANS, officium in eccleſia Lugdunenſi, cui miſſam matutinalem celebrare incumbit. Acta Mſ. Capituli eiusd. eccleſ. V. *Manicare* 1.

MANEDA, *manſus*, habitatio, domus. Charta 1042. in Appendice Marcae Hiſp. col. 1083.

† MANEDERIA, manſio, domus, in Reg. Cam. Comput. Pariſ.

MANEFICIUM, ſupellex, opus manuum, χειρέργημα. Conſultatio poſt Obſeruantias Regni Aragon. p. 43. V. *Et duas meliores aratiuas, ſi ſint cum omnibus ſuis apparamentis, et vnam tacem argenteam*, et (ex) *omnibus Maneficiis vnum ante partem.*

† MANEGIA, manubrium, ap. Guid. de Viger. Mſ.

MANEGUERIUM, f. perperam pro *Mariſcagium*, palus, locus paluſtris, Gall. *Marais.* Charta Gaucelini Abb. Anian. ann. 1202. apud Stephanot. Antiquit. Benedict. Occitan. MSS. part. 1. p. 330. *Et totius alterius iuris ordinarii vel extraordinarii, quod vnquam Monaſterium Anianenſe vel aliquis nomine ipſius monaſterii, habuit, tenuit vel percipit, in ſtagno, mari et Manegueriis, vel in uſaticis, vel in ſeruitiis eorum, etc.* V. *Mariſcus.*

MANELATA, herba pernicioſa et mala, Scotis *Guild* appellata, lolium Skenaeu. Statuta Alexandri III. Scotiae Regis cap. 18.

MANENTES, inquilini, coloni. Sed proprie *Manentes* ſunt, inquit Ranfridus, qui ſub Friderico II. floruit, *qui in ſolo alieno manent, in villis, quibus nec liberis ſuis inuito domino licet recedere. Hi Manentes praeſtant aliquando certos reditus vel operas, vel collectas, pro maritanda filia*, et pro aliis ab illis 30 annis *in ſolo alicuius ſuperſederint; et dominus ſoli pro Manentibus habuit, et manentia ſeruitia vel reditus, vel operas vel collectas pro maritanda filia, et pro aliis ab illis 30 annis, . . . petiit ſcientibus et patientibus, vel etiam ſi alibi habitant voluntate domini manentia tamen ſeruitia dominus retinuit.* Gregorius Turon. de Vitis Patrum c. 1. *Relinquentes hoc habitaculum, quod expetierant ad villas Manentium ſunt regreſſi. Terra decem Manentium.* in Charta Ecfredi Regis. SUBMANENTES, iidem, qui *Manentes*, qui *ſub* dominio alicuius manent. *Soubsmanans*, in vet. Conſuetud. Ambian. art. 82. 90. et veteri Bononienſi, art. 1. 2. 4. Tabul. S. Bertini: Occurrit ibid. ſemel. SUBMANSORES, eadem notione. Charta Roberti Comitis Flandriae, an. 1101. apud Miraeum, to. 2. pag 1148.

MANEOPERA, pro *Mannopera.* Charta Hugonis Epiſcopi Gratianop. ann. 1094. in Tabular. eiusd. Eccleſiae fol. 14. V. *Manopera.*

MANERE. (1) Detinere, demorari, Gall. *Arrêter.* Oberti Cancellarii Annal. Genuenſ. L. 2. apud Murator. tom. 6. col. 308. (2) Coire, vel matrimonio coniungi, aut cum muliere rem habere, in Concilio Vermerienſi, an. 752. cap. 2. 17. 19. 20. et Compend. an. 757. c. 10. 14. 15. 17. Apud Senecam lib. 3. de Benefic. c. 15. et Suetonium n iAuguſto *manere apud aliquem*, eſt *cubare*, vti obſeruatum a Salmaſio.

MANERIA. (1) Idem videtur, quod infra *Manerium*, habitatio, vel villa ruſtica. Charta Ildefonſi Regis Aragonum, ap. Gariellum in Epiſcopis Magalon. p. 159. (2) Modus, ratio, vt mox *Maneries.* S. Bern. de Cantu tom. 1. Edit. Mabill. p 696. (3) Exactionis genus, V. *Mannaria.*

† MANERESIUS, enſis ſpecies, in Litt. remiſſ. Mſ. a. 1335. V. *Manarixius*

MANERIA, V. in *Cantus* 1.

MANERIES, Gall. *Maniere*, modus, ratio, via. Vgutio: *Species dicitur rerum Maneries, ſecundum quod dicitur, Herba huius ſpeciei, id eſt, Maneriei, creſcit in horto meo.* Chron. Pipini apud Murator. tom. 9. col. 706. *In eodem etiam viridario omnis herbarum et arborum Maneries habebatur.*

MANERIUM. (1) Habitatio cum certa agri portione, a manendo dicta, Gall. *Manoir;* quomodo in Conſuetudinibus municipalibus, vulgo accipitur pro praecipua feudi domo,

mo, quae cum vniuerſo ipſius ambitu penes primogenitum eſſe debet. V. Raguellum. *Manerium* vero aliud apud Anglos ſonat; Cowello enim idem eſt, quod vnius feudi circuitus. Raſtallo eſt res compoſita ex diuerſis rebus, verbi gratia ex habitatione, terris arabilibus, paſcuis, pratis, ſiluis, reditibus, aduocatione, curia Baronis, etc. Vt vero Manerium ſit, debet eſſe ab antiquo, cuius memoria non exſtet. Maneriorum differentias exequitur Bractonus, lib. 4. Tract. 1. c. 31. §. 3. (2) MANERIVM, *villae* appellatione donatur, ab Orderico Vitali, lib. 4. *Ducentas et octoginta villas*, (*quas a manendo Manerias vulgo vocamus*) *obtinuit*. Hinc *Maneria*, *Regalia*, apud Ingulfum p. 880. *Et dominica Maneria*, in Diplomate Iohannis Regis Angliae apud Matth. Pariſ. ann. 1215. quae Scriptoribus *villae regiae* appellantur. (3) Nude pro aede ſeu domo ruſtica, Gall. *Maiſon de Campagne*. Genealogia Comitum Flandriae apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 425.

MANESCALLVS, pro *Mareſcallus*, faber ſolarius. Statuta Maſſil. lib. 6. cap. 77.

MANESCERE, illuceſcere, oriri. Tabular. S. Iohannis Pinnat. apud Moret. Antiquit. Nauarr. p. 381.

† MANETIVM, f. mendoſe pro *Manerium*, certe eodem ſignificatu, ap. Viſſelbec. in Chron. Huxar. ad a. 1304.

MANEYAE, minuta ſtramina, Picardis *Manées*, a verbo manere, quod remaneant in area, cum maiora colliguntur, atque ligantur. († Seu potius manipulus.) Charta anni 1303. e Tabular. Corbeienſi.

MANEZARE, contrectare, Italis *Maneggiare*, Gall. *Manier*. Vita B. Catharinae de Palantia, to. 1. April. pag. 652.

MANGA, pro *Manganum*, apud Radeuicum Friſing. de Geſtis Friderici I. Imper. lib. 2. c. 47.

† MANGAGNA. (1) Vitium, labes, in Stat. Montis-reg. V. *Magagna*. (2) Idem quod *Manganaria*, in Tabul. Auenion.

MANGAGNARE, vt *Mahemiare*, mutilare, grauiter laedere, V. *Mahemiare*.

MANGANA, pro quauis Machina, Epiſt. inter Auguſt. 8. *Qui*, *inquam modus*, *id eſt*, *quomodo id faceat*, *qua arte*, *quibus Manganis*, *quibusue inſtrumentis*, *aut Medicamentis*.

MANGANARE, ſaxa et alia quaeuis *manganis* proiicere, emittere. Chron. Veronenſe ad annum 1249. apud Murator. tom. 8. col. 634. V. *Manganum* 2.

† MANGANARIA, MANGVANARIA, menſura annonaria. Ch. Mſ. Auenion. a. 1215. *Modium intelligitur XVI. manganariae*.

MANGANARIVS, in Ch. Mſ. a. 1282.

MANGANVS, in Ch. a. 1239.

MANGANARII, in Hiſtoria Miſcella, lib. 17. μαγγανάριοι, apud Theophanem et Leonem in Tacticis cap. 5. §. 7. 27. cap. 15. §. 35. qui mangana conficiunt.

† MANGANELLA, i. q. *Manganellus*, in Ch. Mſ. a. 1359.

MANGANELLVS, diminut. a *Manganus*. Card. de Aragon. in Honorio III. PP. apud Murator. to. 3. p. 568. *Immiſſus ab aduerſa parte lapis Manganelli*, *cecidit ſuper caput eius* (Simonis Comitis) *et comminutus expirauit*. Inuentar. Caſtri Sommer. in Occitan. ann. 1260. *Item IIII. funde de Manganello*, etc. MANGENELLA, apud Albertum Aquenſem, lib. 7. c. 3. MANGENELLVS, in Computo anni 1202. apud D. Bruſſel, de Vſu feud. to. 2. p. CXC. MANGINELLA. Beka de Epiſc. Traiect. tom. I. SS. April. p. 218. MAGNELLA, perperam pro *Mangenella* apud Galbertum, in Vita Caroli Comitis Flandr. n. 181. MAGNELLVS, in Epiſt. Anonymi, de capta vrbe CP. anni 1204. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 786. MANGONELLVS. Will. Brito L. 7. Philipp. MANGVNELLA, in Vita Caroli Comitis Flandr. to. 1. Martii p. 215. MANGVNELLVM, apud Sugerium de Vita Ludouici Groſſi cap. 11. V. *Fundabalum*.

MANGANERIVS. Statuta Arelat. MSS. art. 123. *Quilibet menſe faciat*

caria

caria ponderare panem Manganerio-rum, et ſi panis Manganarie alicuius inueniretur illegitimus, panis ille frangatur et detur pauperibus, Verſio Gall. eorundem Statutor. an. 1616. habet: *La Cour ſera peſer, tous le mois, le pain des polangers et Manganiers*. Charta anni 1344. ex Schedis D. Lancelot: *Item quod nullus piſtor, ſiue Manganeria ſit auſus, ſiue auſa lucrari pro ſeſtario bladi niſi ſolum et duntaxat ſex denarios Turon.* Legendum forte *Mangonarii* et *Mangonaria* a *Mangonare*, nundinari. V. in hac voce.

MANGANGNARE, V. *Makemiare.*

MANGANIA, idem videtur, quod *Mahamium*, ſeu mulcta pro illata graui laeſione praeſtanda. Statuta Vercell. lib. 2. p. 34. recto: *Ita, quod nemo admittatur ad petitionem Communi faciendam, per eum occaſione alicuius reſtitutionis, emende vel Manganie, vel alterius rei, qui aliquid dare debet Communi pro fodro*, V. *Mahamium.*

MANGANVM. (1) Praeſtigiae, Heſychio: μάγγανα, φάρμακα, δίκτυα, γοητεύματα. Apud Suidam μάγγανον exponitur, παράδοξόν τι, id eſt, mirum aliquid ſeu inſolens. Eidem etiam μαγγόνα eſt vas vinarium ligneum. Supplem. Antiquarii: *Manganum*, μαγγάνον, *Obba.* V. Lexicon Martinii. (2) MANGANVM et MANGANA, numero multitudinis, Machinae bellicae iaculatoriae. Gloſſ. Graeco-Lat. μαγγάνον, *Manganum.* Boxhornius a Cambro-Britannico *Mangnel, aries bellicus*, bellica machina, deducit Gloſſ. Lat. MS. Regium: *Machinas Mangana*, Inſidiae. Papias: *Tormentum dicitur quod vi torquetur, vt vulgo Manganum.* Will. Tyrius lib. 3. c. 5. *Iaculatorias, quas vulgari appellatione Mangana dicunt, et petrarias fabrefieri placuit.* Lib. 8. c. 6. *Caſtella et machinas iaculatorias, quas Mangana et petrarias vocant* Cap. 13. *Alii vero minoribus tormentis, quae Mangana vocantur minores immittendo lapides*, etc. MANGANVS, idem. Bartholomaei Scribae Annal. Genuenſ. lib. 6. ad annum 1224. apud Murator. tom. 6. col. 436. MANGENA. Paul. Diac. l. 21. MANÇHANVM. Chron. Parmenſe ad annum 872. apud Murator. to. 9. MANGO. Vita Ludouici Pii ann. 808. MANGONA, in Paſſione S. Thyemontis Archiepiſc. Iuuanenſis. MANGONABVLVM. Chronicon Cornelii Zantflier, apud Marten. tom. 5. Ampliſſ. Collect. col. 280. MANGONALE, apud eundem Zantflier, in Chron. ibid. col. 386. MANGONVS. Vgutio: *Librilla dicitur inſtrumentum librandi, id eſt, proiiciendi lapides in caſtra, Mangonus.*

MANGANVS. (1) Vel MANGO. Papias: *Mangon, ſeductor, qui vulgo dicitur Manganus.* Capit. Aquisgran. an. 789. cap. 77. et Capitularia Caroli M. lib. 1. c. 79. *Vt iſti Mangones et cogciones, qui ſine lege omni vagabundi vadunt.* Eiusmodi ſunt, quos *Gueux* vocant Galli, qui ab hac voce videntur dicti. (2) Machina bellica iaculatoria. V. *Manganum* 2.

MANGAPIVM, pro *Mancipium* legitur in MSS. Legis Burgundionum, tit. 4. §. 1. monet Lindenbrogius.

✝ MANGELIA, locus, vbi animalia damnum agris inferentia collocantur ad pabulum, Gall. *Fourriere.* Inquiſit. Mſ. a. 1351.

MANGENA, V. *Manganum.*

MANGENELLA, V. *Manganellus.*

MANGERIVM, ius diuertendi in domum alterius conuiuii ſeu paſtus cauſa, vel ius illud in praeſtationes pecuniarias commutatum. Charta anni 1181. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. pag. 133. V. *Manducarium* 1.

✝ MANGERVM, idem, in Ch. a. 1153. t. 1. Prob. Hiſt. Brit. p. 618.

MANGIA. (1) Manica, Gall. *Manche.* Regeſt. Comput. Viſiliae in Dalphin. anni 1337. (2) ✝ Idem quod *Mangerium*, in Teſtam. a. 1215. t. 1. Prob. Hiſt. Brit. p. 828.

MANGIARINVM, cibi genus. Vita S. Francae to. 3. Aprilis p. 395. *Comedente ipſa cum ſociabus Mangiarinum et carnes ſalſas circa horam diei ſextam inter prandium intrauit gulam ſuam os carnium.*

✝ MAN-

† MANGIARIA, vexatio, exactio, Gall. *Mangerie*. Stat. Genuenſ. l. 4. c. 82.

MANGIATORIUM, a Gall. *Mangeoire*, praeſepe. Ordinat. domus Dalphin. ann. 1340. tom. 2. Hiſt. Dalphin. p. 394.

MANGINELLA, V. *Manganellus*.

MANGO. (1) Carnifex, laniarius, *Boucher*. Chron. Zantfliet, apud Marten. tom. 5. Ampliſſ. Collect. col 347. *Receptus eſt idem miles ad Miniſterium Mangonum, ſeu carnificum.* (2) Simoniacus; hinc Gallis *Maquignon de Benefices*, Hierarch. Iuris Pontif. pag. 88. *Tanta fuit Regum noſtrorum erga Deum pietas, et religio, ut quoties effrenata Mangonum ſeu Magorum illorum caterna prodierit, ſtatim legibus aduerſantibus cohibiti ſunt, immo et exularunt.* (3) Praedo. Nicolaus Specialis de Sicul. reb. lib. 7. c. 17. apud Murator. tom. 10. col. 1068. *Mango* ergo a *Manganum*, Italis *Mangano*, quod ille inſtar *Mangani*, quo muri deſtruuntur, omnia labefactat euerritque. (4 Fallax, deceptor, *Impoſteur*, Glab. Rodulph. apud Ducheſnium, to. 4. Scriptor. Hiſt. Franc. p. 43. Eadem notione accipienda haec vox in locis Capitul. citatis ad V. *Manganus* 1. (5) Equiſo. Vita S. Yvonis to. 4. Maii, pag. 596. *Sed ex aduerſo clamat Mango, iuſta vltione Dei percuſſus.* (6) Famulus, pediſſequus. Gall. *Laquais*. Menoti ſermones fol. 5. (7) Idem, quod *Manganum* 2. machina bellica, V. in hac voce. (8) Diſcipulus, tiro, Gall. ol *Mangon*. Stat. ſabat. Carcaſſ. a. 1402. (9) † Paſtor, ouium cuſtos, in Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657. V. *Mandra*.

MANGOLDUS, menſurae genus. Tabularium S. Quintini de monte: *Vnde reddit quatuor Mangoldos auenae.* V. *Mencaldus*.

MANGOMETA, idem forte quod *Manda*. V. in hac voce. Charta anni 1312. e Tabular. Eccleſ. Anic. *Andreas Chaberti donatus hoſpitalis leuanis in Arragonia et aliis locis, ſe dicens eſſe procuratorem Eccleſiae Aniçienſis, licet non eſſet, Mangometas, commendas, legata, helemoſinas ſeu alia Eccleſiae praedictae.* † Leg. *Mangoneta*, vt in Areſt. Mſ. a. 1403. Oblationis ſpecies eſt, forte ea quae in cera fiebat.

MANGONA, MANGONALIUM, V. *Manganum* 2.

MANGONARE, pro nundinari, *Trafiquer*, *Maquignoner*. Quod de iis propolis potiſſimum dicitur qui futiles merces vili pretio emtas aliquanto carius diſtrahunt. Leges Ethelredi Regis Angliae apud Io. Brompton. c. 24. *Si veniat ad mercatum, Mongeſtre Sinere, qui Mangonant in caſeo et butyro diebus ante Natale Domini, I. denarium* (dabunt) *ad theloneum*. Hinc

MANGONARIUS, Prouincialibus *Manganie*, minutorum propola, Gallis *Regratier*, *revendeur*. V. *Manganerius*.

MANGONELLUS, MANGONUS, etc. V. *Manganum* 2.

MANGONETA, V. *Mangometa*.

MANGSNILUM, agri portiuncula cum manſione, Gall *Meniil*. Charta apud Stephanot. tom. 3 Antiq. Bened. Pictau. MSS. p. 405. V. *Manſionile*.

MANGUANARIA, MANGUANUS, V. *Manganaria*.

MANGUDERUS, vox Calabrica. Acta S. Franciſci de Paula to. 1. Aprilis p. 185. *Matri has caſtaneas inſignes, toſtas cum Mangudéribus offeras*. V. *Magranculus*.

† MANGUERIA, inſtrumentum quoddam ad piſcandum vtile. Ch. Mſ. a. 1307. V. *Manea*.

† MANGULARE, vulnerare, mutilare, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1361. V. *Mancus*.

MANGUNELLA, MANGUNELLUM, V. *Manganum* 2.

MANIA. (1) *μανία*, Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm. to. 2. Iunii pag. 86. (2) Pro Cenomania, Gall. *le Maine*. Charta anni 1101. apud Rymer. to. 1. p. 5.

MANIACUS, furibundus, inſanus. Idem qui infra *Maniaticus*, apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1035.

MANIAE, *formidinum imagines*. Gloſſ. Iſid. V. *Peſtum*.

MANIPAMENTUM. (1) Exercitium, administratio. († Vel potius ius vtendi, poſſeſſione firmatum, Gall. *Maniement.*) Dicitur praeſertim de iuſtitiae exercitio intra alicuius dominii fines. Charta pacis inter Guid. Flandr. Comit. et Capitulum S. Bartholom. Bethun. ann. 1237. in Tabular. eiusd. Capitul. (2) Poſſeſſio, V. *Mainagium 1.* (3) Ius puniendi, in Areſt. Parlam. Pariſ. a. 1271. V. *Maniare 1.*

† MANIARE. (1) Punire, mulctare. Areſt. Parlam. Pariſ. a. 1271. (2) Regere. gubernare, Ital. *Maneggiare*, in Inquiſit. Mſ. (3) Tractare, tangere, Gall. *Manier*, in Stat. Salluc.

MANITATICUS, maniacus, inſanus, furibundus, a μανία, Graeca voce. Hincmarus Epiſt. ſeu Opuſcul. 17.

MANIBLES, ornamentum Eccleſiaſticum, manipulus, Gall. *Manipule.* Tabular. S. Victoris Maſſil. V. *Manipulus.*

MANIBURNIA, MANIBURNUS, V. *Mamburnia 3.* et *Mamburnus*

MANICA. (1) Chirotheca. Capitul. Aquiſgr. ex eod. Helmaeſtad. cap. 22. *Manicas quas vulgo Wantos appellamus.* Vita S. Guthlaci cap. 26. (2) Gallis *Manche. Manicae botonatae*, in Statutis Ord. Ciſterc. anni 1257. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 1590. *Manicae fractae*, in Concil. Terracon. an. 1591. inter Hiſp. to. 4. p. 615. *Manicae virgatae*, in Statutis MSS. Augerii Epiſc. Conſeran. ann. 1280. *Manica tonica*, pro *Manicata tunica*, in Expoſit. breui antiq. Liturg. Gall. apud eundem Marten. to. 5. Anecd. col. 100 (3) In Chron. Abbatiae S. Trudonis lib. 10. p. 470. aedificium, alterius latus veluti efficiens, Germ. Flügel. Ita Ditmarus lib. 6. p. 177. Corpus *Archipraeſulis tumulatur ad dextram anteceſſoris ſui, in auſtrali Manica*, V. *Ala 6.* (4) Manubrium, capulus. V. S. Iuuenalis Epiſc. tom. 1. Maii. Gall. *Manche.* (5) Mantica, pera viatoria. Vita S. Benedicti Anian. ſaec. 4. Bened. part. 1. p. 211.

MANICANTARIA, domus puerorum ſymphoniacorum, Gall. *Enfans de choeur*, ita Lugduni nuncupatur, vt nobis relatum eſt: vnde et *Manicantarus* dicitur, qui eos cantu imbuit; forte quod a ſummo mane cantent.

MANICANTER, matutino tempore. Liber 2. Miracul. S. Bertini, cap. 9.

MANICANTIUS. Proceſſionale vetus MS. B. M. Deauratae Toloſ. *Summo mane pulſatur prima; videlicet Manicantius ſolito, et pulſata dicitur: deinde etc.* id eſt, maturius ſolito.

† MANICANTUS, in Gloſſar. Prou. Lat. Cod. 7657. *Catamane, manicantus.* V. *Manicare 1.*

MANICARE. (1) Ire, venire, proficiſci, Germ. infer. Wanken. Gloſſ. Graec. Lat. Cod. Reg. 85. ὀρθρίζω, *Manico, mane ſurgo, de luce vigilo.* Vgutio: *Manicare, feſtinare mane, et haec manica, cae, i, aurora; vel Dea, quae praeeſt illi horae, quae eſt inter noctem et diem.* Will. Brito in Vocab. *Manico, as, dicitur feſtinare, nunc ire.* Papias et Gloſſ. MS. Reg. *Manicat, per manum tenet, vel mane ſurgit*, S. Luc. in Euangel. c. 22. *Omnis populus Manicabat ad eum.* Vetus Interpres Iuuenal. Sat. 5. *Propterea ſemper Manicaſti per pluuiam.* Quidam negant eſſe vocem barbaram, licet D. Auguſtin. quaeſt. 46. in libr. Iudic. id genus verbi ſibi non occurrere dixerit apud Scriptores Latinos. Ludouicus de Lacerda a *Manare* effictam putat, alii a *Mannus* deducunt, qui Horatio, Iſidoro, lib. 12. c. 1. et aliis eſt equus breuior, vt *Manicare* ſit equo vehi, equitare. Sed potior eſt caeterorum ſententia, qui *Manicare* a *mane* deducunt, vt ſit *mane ire.* (2) † *Facere manicam*, in vet. Gloſſ. Cod. 521.

MANICATIO, matutinae accelerationes. Concilium Turonenſe II. cap. 18. V. *Manicare 1.*

† MANICELLA, diminut. a *Manica*, anſa, anſula, in Inuent. Mſ. a. 1295.

MANICHAEI, Haeretici ſatis noti, quorum Manes, a quo nomen habent, anteſignanus fuit. Altius rem repetunt nonnulli, qui Scythianum quemdam Saracenum medio circiter

ſecun-

ſecundo ſaeculo delirantem huius ſectae authorem praecipuum conſtituunt. Conſule Epiphanium haer. 66. cap. 21. Auguſtinum paſſim et alios.

MANICI, mente capti, qui *mania* laborant. Papias ad vocem *mania*.

MANICIA, pro *Manica*, chirotheca. Placitum ann. 814. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 362.

MANICILLIUM, χειρίδιον, in Gloſſ. Mſ. Graec. Lat. diminut. a *Manicium*. Graecis recentioribus μανικέλιον.

MANICIUM, MANUELA, χειρὶς, in Gloſſ. Gr. Lat. *Manica*. Graeci recentiores μανίκιον dixerunt.

MANICONUS, ab Italico *Manicone*, latior manica, apud Murator. to. 16. col. 377.

MANICULA. (1) Chirotheca. Vita Caroli Comitis Flandr. to. 1. Martii p. 201. (2) Cophinus, forte, Gall. *Manequins*. Otto Morena in Hiſtor. Rer. Laudenſ. p. 49. *Cremenſes vero per foſſatum ipſius caſtri cum rampinis et Maniculis euntes, ſuos, qui in foſſato necati erant, . . . foras extraxerunt.* Rectius, vt videtur, Carolus de Aquino in Lexico milit. vnci vel harpagonis genus interpretatur, quod manus ferrea dicebatur Latinis.

MANICULARE, Papiae, *dolum vel ſtrophas excogitare.* Galli dicunt: *Manigancer, faire des manigances*; quaſi manibus ludificarii vti agunt praeſtigiatores.

MANICULARIA, inter veſtimenta ſacra, in Viſitatione Theſaurariae S. Pauli Londinenſis ann. 1295. *Cum alba, amictu, ſtola, fanone, ſpatulariis, et Manicularis apparatis de quodam panno diaſperato de Laret, etc.* Ita autem appellantur *manicae* eiusdem ſpeciei panni, ex qua confecta ſunt veſtimenta Sacerdotum vel Diaconorum, quae *Albis* circa manus aptantur, quod etiamnum obſeruare eſt in aliquot Eccleſiis, praeſertim Cathedralibus, vbi in ſacrariis ſeruantur veſtes Eccleſiaſticae

† MANICULUS, *arſon de ſelle à Cheval*, in Gloſſar. Lat. Gall. Mſ. a. 1352.

MANICUM. (1) Manubrium. Gall. *Manche*. Papias: *Manubrium, dictum quod manu teneatur, vulgo Manicum dicitur.* (2) † Anſa, in Inuent. Mſ. a. 1295.

MANICUS. (1) V. *Manici.* (2) † Manubrium, t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 363.

MANIER, pro *Manire*, vocare in ius. Leges Caroli M. apud Murator. to. 1. part. 2. p. 102. *De Mallis vero, niſi de genuitate, aut de hereditate non ſit opus obſeruare, et ceteris vero cauſis per diſtrictionem Comitis ad mallum veniant, et iuſte examinentur, ad iuſtitiam faciendam.* V. *Mannire.*

† MANIERES, modus, ratio, ſpecies, f. pro *maneries*, t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 18.

† MANIFACTURARE, elaborare, vox Ital. Stat. Genuenſ. l. 4.

MANIFESTARIUS. (1) Papiae, *Nocens.* (2) Lactant. de Mortib. Perſecut. num. 30. *Profertur e cubiculo cadauer occiſi, hoc est Manifeſtarius homicida. etc.* Vbi *Manifeſtarius* idem eſt, quod manifeſtus, apertus, vt et apud Gellium lib. 1. cap. 7. *Soloeciſmus Manifeſtarius, Manifeſtarius fur*, apud Plaut. Aul. act. 3. ſc. 4. 10.

MANIFESTATIO, vox Iuris Hiſpanici. Scribit Hieronymus Blancas in Comment. Rer. Aragon. contra regiorum miniſtrorum iram vel affectus immodicos; a Lege duo inuenta praeſidia, quibus aliqua mora et tarditate frangerentur, quorum alterum *Iurisfirmam*, alterum *Manifeſtationem* vulgo appellant Hiſpani. De *Iurisfirma* quaedam ſuo loco attigimus. *Manifeſtationis* poteſtas tam ſolita eſt, inquit ille, et repentina, vt homini iam collum in laqueum inferenti ſubueniat. Illius enim praeſidio damnatus, dum per leges licet, quaſi experiundi iuris gratia, de manibus iudicum confeſtim extorquetur, et in carcerem ducitur ad id aedificatum, ibidemque tamdiu aſſeruatur, quamdiu iurene, an iniuria, quid in ea cauſa factum fuerit, indicetur: propterea carcer hic vulgari lingua *la Charcel de los Manifeſtados* nuncupatur, a cuius ingreſſione

[illegible] ſupremi iudices omnino prohibentur, vt eorum praecipiti iracundiae eo pacto ſubtrahatur materia. Quodſi aliquid contra ac per leges liceat, factum eſt, pro irrito habetur et infecto. Si vero nihil fuit decretum contra ius *Manifeſtationis* tollitur interdictum, regionumque iudicium retardare illa excitatur poteſtas, vt nocentium ſupplicia cautela et fraudes conſtringantur. Id autem eo tandem ſpectat, ne vllus detur contra leges locus criminibus, quorum auctor non extet, inferendis: ne et temere credatur obnoxia, etc. Similia fere habet Michael del Molino, in Repertorio Fororum Aragonenſium, in voce *Manifeſtatio*, vbi totam hanc materiam pluribus exequitur. Extat in Foris Aragon. lib. 9. p. 155. tit. *de Manifeſtationibus perſonarum*, ex Statutis Ferdinandi II. ann. 1510.

MANIFESTVM. (1) *Eſt publica vel ſolemnis proclamatio ex certa ſcientia et certis auctoritatibus proueniens.* Vocabul. vtriusque iuris. (2) † Documentum, in quo merces in naui onerariae manifeſtantur, Ital. *Manifeſto*. Areſt. Mſ. a. 1348.

MANIFESTVS SVM, formula haud infrequens in veteribus Chartis apud Murator. delle Antic. Eſtenſi, quae huic reſpondet, *Notum facio. Manifeſtus ſum ego Adelbertus in Dei nomine Comes et Marchio filius b. m. Bonifacii olim Comitis, quia inſpirante Dei omnipotentis miſericordia*, etc. in Charta ann. 884. lib. laudati pag. [illegible]

MA[illegible], *manumdans*, f. *Manifer*, inquit Graevius. Gloſſ. Iſidori.

MANIGLERIA, officium *manigleri*, quod interdum in feodum conceſſum fuiſſe, docemus in v. *Matricula*. Tabular. Matiſcon. fol. 110. V. *Manſionarius* 1.

MANIGLERIVS, aedituus, cuſtos et conſeruator aedis ſacrae, *matricularius*, *Manillier*, apud Rabelaiſium 4. 51. inter miniſtros Eccleſiae de Romanis recenſetur in Litteris Caroli Regentis anni 1358. to. 3. Ordin. p. 274.

† MANIGOLDVS, carnifex, Ital. *Manigoldo*, c. 2. Conc. Conſtant. part. 15. p. 348.

MANILE, vrceus, vrceolus, quo aqua manibus infunditur. Chronicon Moguntinum: *Erant pelues 4. argenteae et vrcei diuerſarum formarum, quos Manilia vocant, eo quod aqua Sacerdotum manibus affunderetur ex eis.* Accipitur etiam pro *Aqua manili*, hoc eſt, pro pelui ſeu polluhro, nempe vaſe inferiori, in quod manibus infuſa aqua delabitur. Teſtament. Euerardi Comitis ann. 837. apud Miraeum to. 1. pag. 21.

MANILIA, armilla, brachiale, Gall. *Braſſelet*, Ital. *Maniglia*, Hiſp. *Manilla*. Matthaeus de Afflictis Deciſ. 315.

MANILLO, tutela, protectio, defenſio, to. 3. Annal. Bened p. 696.

MANIMVNDVLVS, quaſi *Mundus manibus*. Petrus Damian. lib. 6. Epiſt. 26.

MANINGA, iurisdictio, aut potius iudicium, iuſtitiae adminiſtrandae cauſa, conſeſſus, vel ſeſſio, conuentus cauſas diſceptandas indictus. A Saxonico *Monunge* vel *Manunge*, quod idem ſonat, vti Somnero placet: vel potius a *Mannire* et *Mannire*, quae vide. Leges Adelſtani Regis, apud Bromptonum c. 3. *Et nominentur in Maninga ſingulorum Praepoſitorum, tot homines quot perноſcuntur eſſe credibiles, qui ſint in teſtimonio cauſarum.*

MANIPOLIVM. (1) Vel MANIPOLVM, conuentus ad illicitum aliquod violenter perpetrandum, coniuratio; Hiſpanis *Manipulo*. Epitome Conſtit. Eccleſ. Valent. tom. 1. Conc. Hiſp. p. 188. *Variis iuramentis ſe ad illicita et quodammodo Manipolia adſtringentes.* Charta anni 1363. ex Archiu. S. Victor. Maſſil. *Prohibiti ſunt homines Podicluderii facere caſſam et Manipolium etc.* MANIPOLIVM, in Capit. gener. MS. eiusd. S. Victoris, anni 1446. (2) V. *Monipolium*.

† MANIPOLLVM, confoederatio, in Stat. Placent. V. *Manipolium* 1.

MANIPVLA. (1) Scipio, baculus, qui manibus geſtatur. Hiſtoria Translatio-

lationis S. Sebaſtiani Mart. c. 12. n. 60. *Homo quiſpiam . . . . damnatis quinquennio luminibus, illico vt ante Sancta Sanctorum Manipula regente peruenit, amiſſum lumen reſumit.* Modo tamen id accipi non debeat de muliere quae manu ducit, vt in Append. ad Agnelli lib. Pontif. apud Murator. to. 2. pag. 195. *Tunc poſtulata eſt Auguſta, vt Manipulam ſuam, quae dolore peſſimo oculorum vrgebatur, ſuo adiutorio eam adiuuaret.* V. *Manipulare.* (2) MANIPULA *eſt quoddam ornamentum, quod Imperator Conſtantinus Cardinalibus conceſſit.* (Mira hominis eruditio!) *Alii dicunt Manipulam eſſe mitram Epiſcopalem.* Vocabul. vtriusque iuris. (3) Mappula, mantile. Bernardi Mon. Ordo Cluniac. part. 1. c. 11. (4) Trulla caementaria. Acta S. Franciſci de Paula, to. 1. Aprilis, p. 188.

MANIPULARE, manu ducere. Miracula S. Genulphi, auctore Gonzone, Abb. to. 2. Maii p. 655.

† MANIPULARES, *qui ferunt ſigna ante reges*, in Gloſſar. vet. Cod. 521.

MANIPULARIUM, vna e veſtibus Epiſcopalibus. Bulla Iohannis XV. pro Eccleſia Breunouienſi, anno 993. apud Ludewig. to. 6. p. 54. V. *Manipula* 2. et *Manipulus* 2.

MANIPULARIUS, qui negotia alterius regit, adminiſtrat. Agnellus in Vita Mauri ſchiſmatici, apud Murator. tom. 2. pag. 143.

MANIPULOSUS, *directus*, Papias.

MANIPULUM. (1) *Qui auxilium dat in bello.* Gloſſ. Iſid. vbi Graeuius: leg. *Manipulus, qui vexillum fert in bello.* Poſterioribus *Manipuli* dicti ſunt ſigniferi, quia olim manipulus foeni fuit pro vexillo; hinc Papias: *Manipulares, ſignorum portitores.* Sed vetuſtioribus ſcriptoribus *Manipulares* ſunt gregarii, caligati milites, vt conſtat. (2) Vas quoddam. Vita Burchardi Comitis auctore Odone monacho ann. 1058. *Manipulum*, inquit, *vocamus, eo quod manu geritur, in quo etiam litterae habentur, quae Abagari Regis ad ſanguinem minuendum illud fuiſſe teſtantur.* V. *Manile.*

MANIPULUS. (1) MANIPULUS CURATORUM, breuis quorundam canonum collectio. Statuta Eccleſ. Meldenſ. ann. 1493. to. 2. Hiſt. eiuſd. Eccleſ. p. 516. (2) Vna e veſtibus Eccleſiaſt. quae et *Sudarium* appellatur, quam in brachio ſiniſtro deferunt Sacerdotes. Will. Brito in vocabul. *Manipulus eſt ornamentum manus.* Anaſtaſius in S. Zoſimo: *Fecit conſtitutum, vt Diaconi laeuas tectas haberent de palliis linoſtimis.* (3) † Famulus, miniſter, in Act. SS. t. 2. Iul. p. 894.

MANIRE, V. *Mannire.*

† MANISCALCHERIA, diſtrictus *Mareſcalci*, in Stat. ant. Florent.

† MANISNIA, *la beuanda*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MANISSIME, valde mane, in Ritu ordinandi Epiſcopi, tom. 2. Analect. Mabill. p. 466. et in Notis ad Iohan. Abrincenſem Epiſcop. de Offic. Eccleſ. Adde vet. Conſuet. monaſt.

MANITER, furioſe, a Graeco μανία. Vita S. Winwaloei MS. fol. 58.

MANITIO, monticulus, eminentia, Gall. *Eminence, hauteur.* V. S. Conradi Epiſc. Conſtant. apud Leibnit. to. 2. Scriptor. Brunſuic. p. 8. *Signum in ipſa ripa, Manitio promanet ſupra dicta, in qua dum ambo conſiſterent, dicti praefati pontifices, decurrentes aquas intuentes etc.* V. *Malbergium.*

MANIVOLA, chirotheca. Conſtitut. apud R. Duellium, Miſcell. lib. 1. p. 197. *Ocreas non portabunt fratres, ſed Maniuolas laneas habere poſſunt.* V. *Manniola.*

MANLAT, ſpecies monetae Graecanicae, cuius meminit Arnoldus Lubecenſ. lib. 3. c. 32. *Vnum denarium qui Manlat dicitur, ei voluntarie perſoluam.* Et infra: *Eſt autem Manlat de viliorum numiſmate, qui nec totus ſit aureus, nec totus cupreus, ſed quaſi de confuſa et vili conſtat materia.* Proinde *Manlat*, longe Byzantio aureo inferior erat, et metalli dignitate, et pretio, vt idem auctor innuit. Erat autem *Manlat*, moneta Manuelis Comneni Imperatoris imagine et nomine ſignata, quae *Manlat* dicitur in Inſtrumento pacis Theodorum Laſcarim Imp. inter et Venetos, cuius

jus meminit Iulius a Puteo Veronenſ. in Geneal. familiae Laſcar. p. 16.

MANECOLDIATA, menſura agraria, eadem quae *Mencaldata.* Gall. *Mencaudée.* Tabular. S. Quintini de monte: *Viginti Manecoldiatas terrae.* V. *Mencaldus.*

† MANLENTA, MANLEVANTIA, Fideiuſſio, ſponſio, ſeu praeſtatio quae eo in caſu domino praeſtatur. Ch. a. 1131. t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 460. Alia a. 1160. ib. p. 576.

MANLEVARE, fideiubere. Comput. anni 1324. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 132. V. *Manulevare.*

† MANLEVATOR, fideiuſſor, t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 427.

MANNA. (1) Liquor, vel puluis odorus, qui de ſepulcris aut corporibus Sanctorum effunditur et effluit. Victor Africanus lib. 5. extremo de tumulo S. Iohannis Euangel. *Et profluens Manna exiens de ſepulcro apparuit cunctis, quam vsque hodie gignit locus iſte.* Gregor. Turon. lib. 1. de Miracul. c. 30. de eodem S. Ioanne: *Cuius nunc ſepulcrum Manna in modum farinae hodieque eructat, ex qua beatiſſimae reliquiae per vniuerſum delatae mundum ſalutem morbidis praeſtant.* Leo Oſt. lib. 3. c. 30. *De Manna S. Ioannis Euangeliſtae,* etc. (2) Equa, V. *Mannus.* (3) † Vox Italica, manipulus, in Ch. a. 819. ap. Murat. t. 1. Antiqu. p. 521. V. *Manua.* (4) † Taeda ſeu areae ſpecies, Gall. *Poignée.* Acta SS. tom. Iul. p. 526. V. *Manada.* (5) † Panis delicatior et tenuiſſimus, in Concil. Barchinon. a. 1423.

† MANNAGIUM, manſus, praedium ruſticum, in Ch. Mſ. a. 1238. V. *Mannagium 2.*

MANNARE, modus agri. Charta anni 1019. *A Peloniaco Mannare, i. e. Filenio Mannare vnum etc.*

MANNARIA, ſecuris, Gall. *Hache.* Acta S. Nicolai Peregrini, to. 1. Iunii, p. 238. *Et accipiens de domo Mannariam aſciam et cultellum, aſcendit in montem vbi . . . cedrina ligna caedebat.* V. *Mannaria 2.*

† MANNARICE. Ch. a. 1070. t. 1. Hiſt. Caſſin. p. 235. *Cum ortuis et vineis vonarice ſine mannarice, cum omni illorum pertinentia.* Forte cum ſeruitio manuali.

MANNELLUS, campana mediocris. Ordinarium Abbatiae S. Laurentii in Diœceſi Autiſſiod. anni 1286. ſcriptum: *Cinere dato pulſatur proceſſio cum duobus Mannellis.* V. *Manellus* et *Menellus.*

MANNERC, MANNERE, V. *Mannwerch.*

MANNERIA, MANERIA, MANEARIA, idem videtur quod *Mannwerch.* Vide in hac voce. Charta aerae 1018. apud Anton. de Yepez, in Chronico Ord. S. Benedicti to. 1. *Neque reſpondeat aliquid ad eius debita, non pro furto neque pro homicidio, neque pro fornitio, non pro Manneria, neque pro ſerna, neque pro foſſare, neque pro anubda, neque pro caſtellia, neque pro facienda villa etc.* Alia Adelfonſi VI. aerae 1133. tom. 1. *Vt omnes qui in illo loco fuerint commorantes, non timeant ſayonem neque rauſum, neque homicidium neque foſſatera, nec Mannaria,* (vel Manaria) *nec aliquem fiſcum regalis Palatii.* Charta Alfonſi VII. Imper. Hiſpaniae aerae 1152. to. 6. *Item Maiorinus noſter non intret in villa S. Petri, niſi fuerit vocatus per Abbatiſſam vel Priorem. Item intra iſtos terminos nullus intret pro caſteleria, nec pro rogo, nec pro vodo nec pro Maneria.*

MANNERIUS, aedituus, cuſtos, conſeruator aedis ſacrae, quod in Eccleſia vt eam ſeruet, maneat, forte ſic dictus. Conſtit. X. Franciſci III. Epiſc. Barcinon. V. *Manſionarius 1.*

MANNES, *puluera thuris,* in Gloſſ. Arabico-Lat. V. *Manna 1.*

MANNETA, V. Sanutum lib. 2. part. 4. c 22. pag 80.

MANNINA, Mannitionis compoſitio, quam aduerſario ſoluebat, qui vocatus ad placitum, ſi mannitus fuerat, nec iuſtam excuſationem habebat, non venerat, de qua compoſitione agitur in Capitul. Caroli M. lib. 3. cap. 45. in Formul. vett. cap. 38. et in Legibus Henrici I. cap. 50. V. *Mannire.*

MANNIRE, vocare in ius, quod fiebat tribus teſtibus praeſentibus, ex Germanico *Manen, Monere, ſubmonere,*

nere, Gallis *Semondre*, vt eſt apud Guillimanum lib. 1. de Reb. Heluet. c. 9. et alios. Hinc ſcribendum *Manire*, auctor eſt Eccardus. Aruerni etiamnum *manio* dicunt, pro *lite agere*, placitare. Lex Salica tit. 1. §. 1. *Si quis ad mallum legibus dominicis Mannitus fuerit, et non venerit, etc. Mannire cum teſtibus.* tit. 51. *Ad Regis praeſentiam Mannire*, tit. 59. adde tit. 47. MANIRE, pro *Mannire*, in Pacto Legis Salicae tit. 50. *Manita* pro *Mannita* tit. 53.

MANNITA, ſubmonitio, *Ajournement*, Lex Salica tit 52. §. 1. *Et ſi ei ſolem culcauerit, tres ſolidos ſuper debitum addat; et ſic vsque ad tres vices per tres Mannitas facere debet.*

MANNITIO, eadem notione. Capitulare 3. Lud. Pii anni 819. c. 1. *De hoc Capitulo iudicatum eſt, vt ille, qui mannitur, ſpatium Mannitionis ſuae per 40 noctes habeat.* in Conſuet. Solenſi tit. 7. art. 4. Differebat vero mannitio a bannitione: nam etſi *bannire*, ſit in ius vocare, aeque ac *mannire*, in eo tamen diuerſimode haec verba accipiuntur, quod *mannire* aduerſarii, *bannire* autem iudicis erat, in ius aut placitum et iudicium citare. Leges Longobard. lib. 2. tit. 43. §. 4. et Capitul. Caroli M. lib. 4. c. 25.

MANNVA, manipulus, V. *Manua*.

MANNVS, equus. Io. de Ianua: *Mannus a manſuetus, palephredus, quia manſuetudinem manuum ſequatur, vel quod manſuetus ſit; vel dicitur a manus, quia manu nitatur atque ducatur.* Tabularium Caſaurienſe anni 1140. *Habenis manni quem equitabat. etc.* MANNA, equa. Charta 42. inter Alamannicas Goldaſti. MANANA, eadem notione. Charta Henrici Regis Portugalliae tom. 3. Monarch. Luſit. pag. 282. *Faciant vnum ſeruitium manno et inter vos non ſit vlla Manana.*

MANNWERCH. Vocis ſignificationem docent Acta Murenſis Monaſt. pag. 58. *In vitibus autem habemus, 24 partes quae dicuntur Mannwerch, et 13. ruſticos . . . . . Si quaeris cur vocatur Mannwerch, ideo dicitur, quod vni viro committitur ad colendum et eſt tantum terrae, quantum par boum in die arare ſufficit.* Ex his emendanda Charta Grodegangi Epiſcopi Metenſis, anni 765. apud Meuriſſium pag. 168. vbi pro *Mannerc* legendum *Mannwerc*, i. *opus hominis*, opera, manuopera, ex Mann, homo, et Werk, opus, operatio etc. Eamdem Chartam emenda apud D. Calmet. Hiſt. Lotharing. to. 1. inter Inſtrum. col. 282. vbi editum, *Mamere*.

MANOBRA, MANOBRIA, V. *Manopera*.

† MANOBRIVM, i. q. *Manopera*, in Terrear. villae de Buſſeul.

MANOPA, f. pro *Manopera*; videtur autem accipiendum pro *Charta manumiſſionis* ſeu libertatis. Veteres formulae apud Baluz. to. 6. Miſcell. p. 549. *In praeſentia plurimorum perſonarum, qui ipſa Manopa, ſubter firmauerunt.*

MANOPERA, manuopera, manuum opera, *Seruitium manuale*, lib. 5. Capit. Caroli M. cap. 151. quo tenentur coloni et inquilini domino villae. *Manaeuvrés, vel Manoeuvres*, in Charta anni 1427. apud Thomaſſerium in Conſuet. Bituric. p. 128. MANOBRA, in Charta Poncii de Viſſaco anni 1247. in Probat. Hiſtor. Aruernenſis pag. 95. MANOBRIA, in Charta anni 1308. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. MANVOPERA, catallum, inſtrumenta ruſtica, quorum vſus in operis et agricultura. Charta Ricardi II. Reg. Angl. MANVOPERARIVS, in Obituario S. Gerardi Lemouic. MANVPERATIO, idem quod *Manopera*. Charta anni 1093. to. 11. Spicileg. pag. 307.

MANOPOLIVM, V. *Manipolium*.

MANSA. (1) V. *Manſus*. (2) † Trudes, momentum, pondus, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 1045.

† MANSANARIVS, MANSAVARIVS, qui *manſum* ingenuilem aut ſeruilem excolebat. Ch. Mſ. Rob. abb. S. Germ. Prat.

MANSARIVS, idem, in Capitul. Caroli Calui tit. 42. V. *Manſus*. MANSOARIVS, ap. Marculf. l. 1. form. 22. MASOERIVS, in Tabul. Priorat. de Paredo. MANSVARIVS, in Capitul. de Villis c. 39.

† MAN-

† MANSATICVS, manſio, domus, t. 7. Collect. Hiſt. Fr. p. 118.

MANSATA, *eſt quando dominus dat alicui manſum — et propter hoc ille facit ſe hominem domini.* Speculator l. 4. partic. 3. de feud.

MANSELLA, V. *Manſus.*

MANSELLVS. (1) Idem, qui *Manſionarius.* Charta Rodulphi Reg. Franc. ann. 930. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 66. (2) MANSELLVS, V. *Manſus.*

MANSEOLVM, pro *Manſellum*, minus *manſum*, caſtellum. Geſta Treuir. Archiep. apud Marten. to. 4. Ampliſſ. Collect. col. 395.

† MANSEOLVS, locus exiguus, in Act. SS. t. 5. Aug. p. 865.

MANSER, *eſt illegitimus, proprie de ſcorto natus.* Vocabul. vtriusque iuris. Diploma Ruperti Regis Roman. ann. 1401. apud Tolnerum Hiſt. Palat. p. 145. *Ac etiam naturales, Manſeres, ſpurios, baſtardos, et quoslibet de damnato ſiue illicito coitu procreatos*, etc. V. *Mamzer.*

MANSILE, MANSILIVM, MANSINILE, V. *Manſionile.*

MANSIO. (1) Vbicunque manemus; hinc Gallis *Maiſon*, pro aede. Gloſſ. μονὴ, ἡ καταμονὴ, *manſio.* Alibi: [illegible] *manſio*, perperam Edit. *mancio.* *Anguſtiae manſionum*, apud Sidonium lib. 2. Epiſt. 2. Gregor. Turon. lib. 3. Hiſt. cap. 15. *At ille ingreſſus Manſionem domini ſui apprehendis ſeruitute eius.* Lib. 2. cap. 1. *Sexto ab vrbe miliario Manſionem accepit.* MANSIONVM REDEMPTIO ſiue, ni fallor, erat in Flandria, qua eius, qui dominium in vrbe poſſidebat, haeres, hanc data certa pecunia redimere a domino, ſiue Comite tenebatur. Galbertus in Vita Caroli Comitis Flandriae cap. 12. (2) MANSIONES MILITVM, ſtationes, ſedes, diuerſoria, in quae ſe recipiunt expeditionis tempore. Lampridius. (3) MANSIO, apud Leguleios Anglos, quid ſit, docet Bractonus libro 5. tract. 5. § 1. *Manſio eſſe poterit conſtructa ex pluribus domibus, vel vna, quae erit habitatio vna et ſola ſine vicino; etiam ſi alia Manſio fuerit vicinata, non erit villa: quia villa eſt ex pluribus Manſionibus vicinata, et collata ex pluribus vicinis.* Adde lib. 4. tract. 1. cap. 31. et Fletam lib. 6. cap. 51. § 1. (4) Concilium Cloueshouenſe, ann. 800. *Daret mihi pro commutatione ſaepe fati Coenobii terram centum et decem Manſionum, ſexaginta caſſatorum videlicet in loco, qui dicitur Fleor etc.* Charta Offae Regis Merciorum: *Terram 50. Manſionum in locis ſupra dictis etc.* Alia Edberti Regis Saxon. Occident. anni 801. to. 1. Monaſt. Anglic. p. 843. *Terram 20. Manſionum.* Vbi *Manſio* videtur eſſe, quod in aliis Chartis *familia* appellatur. (5) MANSIO. Latinis Scriptoribus proprie dicitur locus, vbi confecto itinere per noctem quieſcebant; vnde vt plurimum pro diei vnius itinere ſumitur. Graecis σταθμός. Qui manſionibus eiusmodi praeerant, ἐπίσταθμοι appellabantur: Latinis *Stationarii*, *Mancipes.* Gloſſar. Gr. Lat. *Stationarius*, *Manceps*, ἐπίσταθμος, ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς. *Manceps*, ἐπίσταθμος, ὁ τοῦ σταθμοῦ ἡγούμενος. Solinus c. 33. *Pagus Sabaeorum, a quo acto Manſionibus regio thurifera diſterminatur.* Iornandes de Rebus Geſticis cap. 5. *Quae flumina multis Manſionibus inuicem abſunt.* Μονὴ eadem notione Graecis Scriptoribus dicitur. MANSIONES, praeterea dicebantur, diuerſoria Legatorum, Miſſorum, et aliorum Magiſtratuum publicorum, qui Principis mandato, aut in prouincias *ad iuſtitias faciendas*, *et reformandas*, vti loquebantur, vel in exteras regiones, reipublicae cauſa, proficiſcebantur. Tenebantur enim ſubditi hoſpitio excipere eiusmodi Miſſos et Legatos et eorum miniſtros et viaticum eis pro vniuſcuiusque dignitate praeſtare. Capitul. Caroli M. lib. 3. cap. 39. *De miſſis noſtris diſcurrentibus, vel caeteris propter vtilitatem noſtram iter agentibus, vt nullus Manſionem contradicere praeſumat.* MANSIVNCVLA, in lib. 7. Capitul. cap. 144. *Eorumque erroneum miniſterium non in Eccleſia, ſed per agreſtia loca et Manſiunculas agitur.* (6) Familia, quomodo *Maiſon*

ſon dicunt Galli. Sanutus lib. 3. part. 12. cap. 8. *Tunc etiam Hugo de Luſignan cum tribus Manſionibus et aliis militibus Gallis, verſus Tiberiadem proceſſit.* (7) Contignatio, ſeu id quod *Eſtage* dicunt Galli. Ericus Vpſalenſis lib. 5. Hiſt. Suecicae p. 159.

MANSIONALE, idem quod *Manſus*, vel certe quod *Manſionile*, de quo mox. Capitulare de Villis c. 19. *Ad Manſionales vero non pullos habeant non minus 50.* Teſtamentum Herberti Viromand. Comitis an. 1059. apud Io. Carpentarium in Hiſt. Cameracenſi. *Manſionalia mea apud Attas et Dalonias ochis, arpinlis, foreſtagiis et paſcuaticis, etc.* Infra: *De Manſa mea apud Tetignias, etc.*

MANSIONAMENTVM, idem quod *Manſionile*. Hiſt. Beccenſ. monaſt. MS. p. 367.

MANSIONARE. (1) *Manſionem*, domum aedificare. Charta an. 1233. ex Schedis Praeſid. de Mazaugues. (2) *Manſionaticum* exigere, in Ch. Mſ. Caroli Craſſi.

† MANSIONARIA, munus et beneficium *manſionarii* ſeu capellani perpetui, id. q. *Capellania* 1. Ch. a. 1073. ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 807.

MANSIONARIA ECCLESIA, TERRA, V. mox *Manſionarii*.

MANSIONARIVM, dignitas *manſionarii* ſeu cuſtodis aedis ſacrae, et praebenda ei aſſignata, ap. Murat. t. 2. Script. p. 211.

MANSIONARIVS. (1) Idem qui *Manens*, *Manſuarius*, *Hoſpes*, qui ratione *manſionis*, ſeu *manſi*, vectigal, aut cenſum, quotannis domino perſoluebat. Vgutio: *Manſionarius, manens, vel ad manſionem pertinens.* Charta edita a Mabillonio to. 2. SS. Ordin. S. Benedicti p. 1091. *Cum omnibus adiacentiis ſuis, cum Manſionariis, originariis, inquilinis ac ſeruis, etc.* MASOVERIVS, idem qui *Manſuarius*. Conſuetudines Cataloniae inter dominos et vaſſallos MSS. c. 55. TERRA MANSIONARIA, quae a *Manſionariis* habitatur. Diploma Henrici V. Imp. 1107. apud Chapeauillum to. 2. Hiſt. Leod. p. 54. 55. MANSIONARIA ECCLESIA. Ekkeardus Iun. de Caſibus S. Galli c. 2. *Craſtinum autem, proceſſionem ad Manſionarium ſuam S. Crucis diſponens Eccleſiam, in praecipuo gradu ſtationari iuſſit.* (2) Canonici, qui *reſidentes* vulgo dicuntur, ad diſcrimen *forenſium*, qui non reſidebant, in Charta an. 1130. apud Vaſſorium in Hiſtor. Noviomenſi p. 872. Charta 17. Tabularii Carnotenſis, quae eſt Alexandri PP. V. *Ioranitas.* (3) Cuſtos et conſeruator aedis ſacrae, aedituus, matricularius. Gloſſ. Iſid. *Manſionarius*, *oſtiarius*. Apud Gregorium Magn. lib. 3. Dial. c. 24. et 25. *Abundius*, *Manſionarius* et *cuſtos* promiſcue appellatur. Erant autem ii in Clerici ordine. Anaſtaſius in Benedicto II. Ioanne V. et Gregorio II. p. 57. 58. 71. *Hic dimiſit omni Clero, Monaſteriis, Diaconibus, et Manſionariis ſolidos mille.* Leo Oſtienſis lib. 1. Chron. Caſin. c. 18. *Manuque ſuae ac filiorum ſubſcriptione corroborans, decem Epiſcopos, et alios Abbates, Comites quinque, Bibliothecarium, Manſionarium, et Oſtiarium vnum ſubſcribere fecit.* PRIMVS MANSIONARIVS, dignitas in Eccleſia Romana, qui primus ſcilicet in Manſionariorum ordine erat. Ordo Romanus. MANSIONARII IVNIORES, inferioris ordinis, qui primo Manſionario ſuberant. Ordo Romanus. (4) Dignitas in Palatio Regum Francorum, vt ex Hincmaro docemur in Epiſt. de Ordine et Offic. Palatii cap. 16. et 23. vbi eius officium ita deſcribit: *Inter quos et Manſionarius intererat, cuius ſuper omnes miniſterium incumbebat, ſicut et nomen eius indicat, vt in hoc maxime ſollicitudo eius intenta eſſet, vt non ſolum ſupra dicti actores, quamque et ſuſceptores, quo tempore ad eos illo vel illo in loco Rex venturus eſſet, propter manſionum praeparationem, vt opportuno tempore praeſcire potuiſſent, ne aut inde tarde ſcientes, propter affectionem familiae importuno tempore peccatum, aut hi propter non condignam ſuſceptionem, ac ſi bene voluiſſent, cum certe non volendo, ſed non valendo offenſionem incurrerent.* COMES MANSIONARIIS, qui Manſionariis

... praeerat. Regino an. 895. (5) † *Mansionatici* exactor, in Ch. Lud. Pii a. 821. t. 6. Collect. Hiſt. Fr. p. 526. (6) † Idem qui alibi *Commendator*, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1388.

MANSIONATICA, eadem notione qua mox *mansionaticum*, ius hoſpitii et paſtus. Diploma Ludouici Germ. Reg. ann. 853. ſaec. 4. Bened. part. 1. p. 527.

MANSIONATICVM, et MANSIONATICVS. (1) Locus, qui publice parabatur, vbi Princeps Seniorum diuerteret, inquit Browerus lib. 8. Annal. Treuir. p. 472. 1. Edit. Capitul. Caroli M. l. 2. c. 17. *In illis locis, vbi modo via et Mansionatici a genitore noſtro, et a noſtris per Capitulare ordinati ſunt.* Sumuntur etiam Mansionatici *pro expenſis ad hoſpitum ſuſceptiones*, vt habet Aimoinus lib. 5. c. 10. et hoſpitii iure, quo gaudebant Miſſi et Iudices regii. Prouincialibus enim Miſſos et Legatos Principis, Comites, Duces, et eorum miniſtros, recipiendi onus incumbebat, eisque viaticum pro vniuscuiusque dignitate praeſtare, quod *Parata* dicebatur. Capit. Caroli C. tit. 43. c. 20. *Nemo in villis noſtris, vel in villis vxoris noſtrae Mansionaticum accipiat.* Capitulare de Villis c. 27. *Nullo modo in curtes dominicas Mansionaticas prendant.* (2) *Manſio*, domus, aedes. Tabular. Brinacenſe ch. 129.

MANSIONATOR, idem qui *Mansionarius*; qui manſiones parat, *Metator*. Itinerarium Gregorii XI. PP.

MANSIONILE, MANSIONILIS, MASNILIVM, MASNILE, agri portiuncula cum *manſione*, ſeu aede, Gallis *Maiſnil*, vel *Meſnil*. Vita S. Remigii Epiſc. Remenſis: *Partem etiam maximam ſiluae in Voſago pretio comparauit, et Mansionilia ibidem conſtituit*, etc. Diploma Caroli C. ann. 863. ibid. col. 168. *In Witicovalle Mansionilem vnum, cum omnibus mancipiis, ſeu terris, ſiue ſiluis ad eoſdem Mansioniles pertinentibus.* MANSIONILLVM. Tabular. Morigniacenſe. MASNILVS. Chartularium S. Vincentii Cenoman. fol. 64. MESNILLVM. Tabular. Morigniacenſe an. 1148. MASNILE. Monachus Altiſiod. in Chr. an. 1180. MASNILIVM, in Tabul. S. Cypriani apud Beslium in Comitibus Pictau. p. 249. MANSILE. Charta apud Ducheſnium in Probat. Hiſt. des Chaſtaigniers, p. 68. MANSILIVM, in Charta apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 223. MANSINILE. Calendarium Autiſſ. apud Marten. to. 6. Ampliſſ. Collect. col. 703.

MANSIONILLVM, V. *Manſionile.*

MANSIONOTERIVM, idem quod *Manſionile.* Charta Bathildis Reginae an. 1030. ex Chartul. Gemetic. to. 1. p. 303.

MANSIS, vt *Manſus*, V. in hac voce.

MANSITATIO, habitatio. Vita S. Neoti Abb. ſaec. 4. Bened. part. 2. p. 327.

MANSITORIVM, *locus aptus ad manendum.* Vgutio.

MANSIVNCVLA, V. *Manſio* 5.

MANSIVVM, pro Menſura, V. *Naagium.*

MANSNADA, vt *Maiſnada.* Occurrit in Ch. an. 1178. apud Murat. delle Antic. Eſtenſi p. 348.

MANSOARIVS, MANSORRIVS, V. in *Manſarius.*

MANSOR, qui manet, reſidet, incola, Gall. *Manant.* Miracula S. Genulphi to. 2. Maii p. 651. V. *Emanſores.*

MANSORIVM, idem quod *Manſus*, vel potius *Manſionile.* Charta MS. Caroli Flandriae Comitis.

MANSOYATA, dimidium vehis, plauſtri ſeu *carrectae*, Dumbenſibus *Manſoyée*, a *manſu*, minus plauſtrum; *manſus* vero dictus, quod in *manſis* excolendis neceſſarius ſit. Charta Thoſſiacenſis an. 1462. *Pratum continens plateam duarum Manſoyatarum foeni.* V. *Manſulta*, *Maſſeda*, et *Maſſulata.*

† MANSSERIVS, ſeruiens, apparitor, t. 7. Ordin. reg. Franc. p. 728. V. *Maynerius.*

† MANSTRVGAE, pro *Maſtruga*, in Gloſſar. vet. Cod. 7613.

† MANSVAGIVM, manſio, domus cum agri portione, t. 11. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 31.

MANSVALIS, qui *manſum* ingenuilem aut ſeruilem excolit. Freder. Schannat. Vindem. Litter. pag. 78. TERRA MANSVALIS, ager a manſo pendens, in Ch. Mſ. a. 1127.

MANSVARIVS, V. *Manſarius*, et *Manſionarii*.

MANSVETARE pro *Manſuefacere*, dixit vetus Interpres Bibl. c. 16. Sapient. 18.

MANSVETARIVS, in Gloſſ. Graec. Lat. ἡμεροποιός. Iulius Firmicus l. 8. Matheſ. cap. 17. *Erunt ferrarum Manſuetarii, qui vrſos, tauros, leones, feritate depoſita, humanis conuerſationibus ſocient.* Lampridius in Heliogabala: *Habuit leones et leopardos exarmatos in deliciis, quos edoctos per manſuetarios ſubito ad ſecundam et tertiam menſam iubebat accumbere, ignorantibus cunctis, quod exarmati eſſent, ad pauorem et ridiculum excitandum.*

† MANSVETVDO, titulus honorarius abbatum, in Ch. Fulcon. abb. Coru.

MANSVLTA, idem quod *Manſogata*. Charta inter Aduerſaria D. Aubret: *Confitetur tenere quemdam claponem prati, in quo fieri poteſt Manſulta foeni.* V. *Maſſultata*.

MANSVM, V. *Manſus*.

MANSVRA. (1) Pro *Menſura*, praeſtatio pro menſuris perſoluta. Litterae Ioannis Reg. Franc. an. 1351. to. 2. Ordinat. Reg. p. 435. (2) Idem quod *Manſionaticum*, ius giſti, ſeu procurationis. Bulla Leonis IX. PP. an. 1040. apud Marten. to. 2. Ampliſſ. Collect. col. 68. (3) Pro Manſione, domo, aedificio: Gallis *Maſure*. Charta an. 1122. ex Hiſt. Beccenſi MS. p. 324. (4) Videtur etiam quandoque ſumi pro *manſo*, ſeu modo agri. Praeceptum Caroli C. an. 849. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 117. *Manſuram vnam, quae habet plus minusuè aripennum vnum.* Chron. Watinenſe apud Marten to. 3. Anecd. col. 805. *Quae in ſumma ducenta viginti tria diurnalia, quae vulgo Manſuras nominamus, faciunt.* MANSVRA, vt quid diminutiuum a *manſo*, occurrit in Charta an. 1191. to. 8. Spicil. Acher. p. 205. *Cum omni dominio et eius dominatione, dernefis, manſis et Manſuris, appennariis, etc.*

MANSVRALE, idem quod *Manſura*. Tabularium Eccleſiae Cadurcenſis: *Et dono filio meo Manſurale, vbi manet.*

† MANSVRNVS, ad *manſionarium* eccleſiaſticum pertinens, in Ch. Mſ. a. 1294.

MANSVRPIVM, pro Marſupium, ni fallor. Laudes Papiae apud Murator. to. 11. col. 43.

MANSVS, vel MANSA, aut MANSVM, (trino enim genere haec vox effertur,) definitur Caeſario Prumenſi apud Browerum in Hiſt. Fuldenſi p. 208. *villa aut locus familiae*: Sirmondo: *fundus cum certo agri modo*: Bignonio; *villula coloni vnius habitationi propria*: Alvarotto; Zazio, et aliis Italis quibusdam Scriptoribus, *quantitas terrae, quae ſufficit duobus bobus in anno ad laborandum*: denique Papiae, *manſus dictus a manendo, quod integrum ſit duodecim iugeribus.* Ex quibus conficitur, reuera manſum fuiſſe certam agri portionem, quae et coleretur, et in qua coloni aedes eſſet. Vnde *manſus* idem videtur quod *colonia*, vel *curia*, ita vt pro ratione prouinciarum nomenclatura ſaepe diuerſa fuerit. Certe vox *manſus* Gallis familiaris fuit, quam in *Meix* Burgundiones, *Mois* Normanni, Aruerni et Prouinciales in *Mas* efferebant. Adamus Bremenſis c. 54. *Vir iſte pauperibus ortus natalibus, primo vt aiunt, ſeptem manſis, totidemque manentibus, ex haereditate parentum fuit contentus. Manſum* idem eſſe quod *curia* aliis dicitur, indicat Speculum Saxonicum lib. 2. art. 54. *Nemini licet ſegregatim pecora paſcere, vt per id communi paſtori pretium minuatur, niſi tres Manſos habeat ſub titulo proprietatis aut feudalis.* Ad oram ſcriptum: *Niſi tres curias aut plures habeat, aut fundum in eadem villa.* Et §. 3. *Vbi pretium paſtori ſoluitur de Manſis ſeu curiis, etc.* Vbi aperte *Manſus* idem

idem ſonat atque *colonia*, ſeu villula. Promiſcue vero in trino genere apud Scriptores haec vox vſurpatur: ac primum MANSA in feminino, in Charta Arnulphi Imper. an. 889. apud Miraeum to. I. p. 34. *Dedimus . . . in loco Auni vocato Manſam unam, et in loco Theole Manſam unam . . . et quidem ad easdem hobas et Manſas iure legitimeque pertinere videtur.* MANSVS, maſculino genere. Ditmarus lib. 4. pag. 45. *Centum Manſis propriae haereditatis conceſſit.* MANSIS, *is*, in Charta an. 974. Append. Marcae Hiſpan. col. 904. MANSVS, quartae declinationis. Hiſtoria Nouientenſis Monaſt. apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 1135. *Dedit itaque praedicto monaſterio . . . tres Manſus cum curtibus ſuis et piſcationibus, in Cunenheim V. Manſus cum curte dominica.* MANSVM, neutro genere. Annales Francor. Bertin. an. 868. *Vt Epiſcopi, Abbates, et Abbatiſſae . . . breues de honoribus ſuis, quanta Manſa quiſque haberet . . . deferre curaret.* MASVS, pro *Manſus*, in Bulla Benedicti VIII. PP. an. 1017. Append. ad Marcam Hiſp. col. 1001. V. in *Maſſa*.

Et ſane manſum fuiſſe certum agri modum, ex eo patet, quod 12. iugeribus terrae conſtitiſſe dicat Papias: Hincmarus locis infra annotandis, duodecim *bunnariis*, adeo vt *iugerum* et *bunnarium* idem fuerint. Manſorum vero non modo fines ac limites vulgo deſcribuntur in veteribus tabulis; ſed etiam agri modus, id eſt, quod terrae iugera, perticas, aut virgas contineat. Charta Friederici Epiſcopi Hamaburgenſis: *Manſi vero mentione, ne diſcordia in poſterum in populo haberetur, quae manſio in longitudine ſeptingentas et viginti, in latitudine vero triginta habet regales virgas, cum riuulis terram interfluentibus, etc.* Acta Murenſis Monaſterii pag. 45. *Cum autem debent arare, cum virga metitur eis, qua et Manſi ſolent metiri.* Verus Charta apud Perardum in Burgundicis p. 143. *Ipſe Manſus habet terminationes . . . et habet in longo perticas agripennales 16. et pedes 3. et in lato perticas 5. infra iſtas terminationes vel perticationes.* Infra: *Ipſe Manſus . . . habet in longo perticas agripennales 19. in ambis vero frontibus et in medio perticas et pedes 9. etc.*

MANSI vero qui ea, qua eſſe debeant, agri portione, vel definito a lege iugerum numero conſtabant, *integri* dicuntur in Capit. Caroli M. l. 1. c. 83. et in Chronico Fontanellenſi c. 15. alii vero, non omnino integri, MANSI MEDII videntur appellari in eod. Chronico Fontanellenſi dicto cap. 15. vel MANSI DIMIDII, qui ſcilicet aut ſex agri iugeribus, aut minore, quam par erat, iugerum numero conſtabant. Frotharius Epiſcop. Tullenſis Epiſt. 7. *De Eccleſia illius Presbyteri veſtri tulerunt dimidium Manſum, et dimidiam decimam.* Neque alii videntur MANSELLI, minores nempe manſi, apud Marculfum lib. 2. form. 36. Pancharta nigra S. Martini Turon. *Alodum noſtrum condonamus . . . habentem plus minus manſellos 44.* MANSELLA, in Charta an. 864. to. 2. Spicilegii Acheriani p. 589. *Manſella in Mariaco, . . . Manſella, quae Hildeburgis dedit in Monaſteriolum medium.* Ibidem: *Manſella in Fontaniliis, quae cum Wenilone Metropolitano Epiſcopo permutauerunt, etc.* *Manſorum*, pro ratione poſſeſſorum et colonorum, ſpecies variae recenſentur, alii enim dicuntur *Dominici*, *Regales*, *Capitales*, alii *Eccleſiaſtici*, alii *ingenuiles*, alii *ſeruiles*, tributales, *letales*, *manoperarii*, alii denique *exercitales*. MANSVS DOMINICATVS, *indominicatus*, *dominicus*, dicebatur proprius et peculiaris domini manſus, quem dominus ipſe colebat; cuiusque fructus percipiebat. Capit. Caroli C. tit. 42. *Comes, qui habet Abbatiam, de ſuo Manſo indominicato, ſimiliterque et de vaſſallorum, accipiat de Manſo indominicato denarios 12. de Manſo ingenuili 4. denarios de cenſu dominicato, et 4. de ſua facultate. De ſeruili vero, duos denarios de cenſu, et de ſua facultate duos.* MANSVM

REGALE; quod Regis proprium erat, in Capitul. 2. ann. 813. cap. 19. MANSVM CAPITALE, quod vulgo *Caput Manſi*, Gallis *Cheſmes*, in Charta Henrici I. Reg. Angl. to. 2. Monaſtici Anglic. p. 133. *Retinuit . . . Rex in manu ſua Manſum ſuum capitale, quia infra ſepta Canonicorum adhuc receptaculum competens non habebat.* V. *Caput manſi* in *Caput*. MANSI ABSI, inculti, V. *Abſus*. MANSVS CABALIS, eadem notione, V. *Cabalis manſus*. MANSVS CAMINATAE, id eſt, Camerae; *Caminata* quippe eſt camera. Chartul. Aquicinct. fol. 41. † MANSVS COMMENDATVS, cuius poſſeſſor domino fidelitate et hominio adſtrictus eſt, in Placit. a. 891. t. 6. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 170. V. *Commendatus*. MANSVS ECCLESIASTICVS, vel *Eccleſiae*, dicitur ea agri portio, quae ipſi Eccleſiae in dotem aſſignari ſolebat, vel Presbytero Eccleſiae deſeruienti, cum aliquot mancipiis, quae immunis erat ab omnibus oneribus. Chron. Wormat. apud Ludewig. to. 2. Reliq. MSS. p. 26. ex Gloſſa in Decret. *Manſus appellatur vnde percipitur frumentum et vinum ad Euchariſtiam conſecrandam. Vel Manſum appellat dotem Eccleſiae, quia dos talis eſſe debet, vt Eccleſiae poſſit inde ſufficere et ſuſtentari abſque ſeruitio, et non debet ei dari portio oneroſa.* MANSVS PRESBYTERIALIS. Tabularium Eccleſiae Gratianopolitanae ſub Hugone Epiſcopo fol. 25. Interdum vero *Manſus* pro ſola aede curali vſurpatur. Charta an. 1356. apud Kennett. Antiquit. Ambroſden. p. 431. MANSVS FINITIVVS, († finitus, determinatus, 12. iugeribus conſtans.) Charta an. 926. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 281. *Quod ſibi concambiare ſuas e contra duplice dando obnixe flagitabant inſtabiles haereditates cum Manſis finitivis VI. et iugeribus VIII. hocque eis beneuolenter conceſſimus.* MANSVM FISCALE, patrimoniale, quod iure haereditario a parentibus habetur. Charta an. 924. apud Marten. to. 2. Ampliſſ. Collect. col. 41.

MANSVM HAEREDITARIVM, idem quod *Fiſcale*. Capitul. Caroli Calui ann. 869. c. 13. MANSVS INMASCVLVS, V. *Inmaſculus*. MANSI INGENVILES dicebantur ii, qui ab ingenuis, hoc eſt, liberae conditionis hominibus, colebantur, vel qui ſeruilibus obnoxii non erant. Caeſarius Abbas Prumienſis in Gloſſ. ad Diplomata eiusdem Monaſterii, vbi de quadripartito manſorum genere: *Ingenuilia erant in Arduenna, vulgo dicta Kuenigshoben*, i. regalia, vt Germanicam hanc vocem effert Browerus, quaſi *Hobae regales*. Charta Caroli Calui pro Monaſterio Foſſatenſi: *Et in villa, quae vocatur Montericus, Manſum ingenuilem, quem tenet Nodalbertus cum haeredibus ſuis, etc.* MANSI INGENVALES, vt *Ingenuiles*, in Charta Lotharii Reg. an. 842. apud Meneſtr. Hiſt. Lugdun. p. 36. MANSI vero *ſeruiles* erant ii, quos ſerui et coloni excolebant, ſub cenſu, qui domino praeſtabatur, et aliis conditionibus, quae in ſeruili grauiores erant, quam in ingenuili. Caeſario Abb. Prumienſi in Gloſſario, *ſeruilia manſa* dicuntur, *quae in ſeruitiis omnibus et pendendo fructu conditione deteriora erant.* Sed maxime ſeruiles manſos vocabant, quorum coloni ex agri conditione vilioribus ſeruitiis domino obnoxii erant. Chronicon Beſuenſe p. 574. *Debet vero iſte Manſus porcum et arietem, 6. panes et 6. ſextarios vini, carroperam, et omnes conſuetudines, quas dominis perſoluere debent ſerui.* MANSI CENSVALES, a cenſu, quem domino pendebant eorum coloni, ſic appellati, iidem qui *ſeruiles*. Hiſt. Nouientenſis Monaſt. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1131. Obſeruandum vero vocem *Manſus* nude interdum occurrere vt terra ſeruitiis obnoxia ſignificetur. Statuta Reformat. S. Claudii an. 1448. *Feudorum atque feudarum alienationes in iuriſdictione dicti monaſterii; videlicet feudorum, nobilium, Manſorum quoque et terrarum ſeruilis et manus-mortuae conditionis, ab inde non fiant, Manſos, terras et poſſeſſiones manumittendo vel affran-*

affranchiſſendo. MANSI EPISCOPALES, apud Willelt. Hedam in Baldrico Epiſc. Vltraiect. Hinc MANSI MANSOPERARII appellari in Chronico Fontanellenſi c. 24. quod operis eſſent obnoxii eorum coloni. MANSVS TAILLABILIS, *Talliae* obnoxius. Charta dom. Barbarelli an. 1407. MANSI TRIBVTALES, *Manſi ſeruiles et tributales*, in Annotatione Arnonis Epiſcopi, apud Caniſium to. 2. Antiq. lect. p. 485. 487. 488. et 494. videntur ii, quibus a Principe tributum erat impoſitum ad opera bellica, et ſumptus reipublicae procurandae: niſi iidem ſint, qui *ſeruiles*. Conradus Vrſpergenſis in Philippo Sueuo: *Vt videlicet quilibet Manſus ruſticanorum praediorum ſolueret multare unum aureum*, etc. MANSI CORROPERARII, qui carrorum operas debent, in Polyptycho Floriacenſi paſſim. MANSI COOPERTI, V. *Coopertus*. MANSI LIDIALES, vel *letales* dicti, qui a litis, ſeu ſeruis, excolebantur, ac proinde iidem, qui *ſeruiles*, vel certe qui militaribus oneribus obnoxii erant. In Gloſſar. Caeſarii Prumienſis Abbatis, *lediles manſi ſunt, qui nobis multa iura ſoluunt; ſed tamen ita continue non ſeruiunt ſicut manſi ſeruiles*. MANSI EXERCITALES. Annotatio Arnonis Epiſcopi apud Caniſium to. 2. Antiq. lect. p. 493. *In eo Manſos 60. inter veſtitos et abſos, et inter Exercitales et Barſchalcos cum omnibus appendiciis*, etc. Manſi nimirum, qui a militibus excolebantur, quibus mercedis loco attributi fuerant. Ibid. *Tradidit imprimis Theodebertus Dux in pago . . . villam . . . cum Manſis 30. inter veſtitos et abſos, et exercitales viros, et quod ad eandem villam pertinet*. MANSI EQVITVM *et Pagenſium*, in Charta Milonis Montani Comitis Aptenſis an. 835. to. 1. nouae Gall. Chriſt. inter Inſtr. p. 74. hoc eſt, qui a Militibus et pagenſis ſeu ruſticis excoluntur. MANSI BARSCALCORVM, V. *Barſcalcus*. MANSI MVTABILES. Charta Communiae Cerniaci in agro Laudunenſi an. 1184. *Homines autem de manſis mutabilibus, quoſcunque venire voluerint, abſque contradictione recipientur*. Id eſt, homines, qui nulli certo manſo, ſeu glebae ſunt addicti. MANSI SEDILES, notione, vt videtur, oppoſita. Diploma Caroli Craſſi Imper. an. 882. apud Marten. to. 2. Ampliſſ. Collect. col. 32. *Vt concederemus eis quendam fiſculum noſtrum, Blandonium nomine . . . cum capella et pertinenciis eius, Manſos ſediles XXXII. ſeruiles XII*. Rurſum *Manſi* alii erant *amaſati*, id eſt, aedificiis inſtructi, de quibus in voce *Amaſtaus*: alii vero abſque aedibus. Hincmarus to. 1. p. 736. *Quoniam veſtram Eccleſias veſtras negligere, et alodes audio comparare, et in eis Manſos exſtruere atque excolere, ac in eiſdem Manſis feminarum habitationem habere*, etc. *Manſorum* praeterea alii erant *culti*, alii *inculti*. Charta Ragenfredi Epiſc. Carnotenſ. an. 954. in Probat. Hiſt. Monmorenciacae: *Germinionis villam in pago Dunenſi cum 30. Manſis cultis et incultis*. Manſi inculti erant ii, quos vulgo *abſos* dicebant, de quibus egimus in hac voce. MANSI NVDI non ſemel dicuntur in Tabulario S. Remigii Remenſis: *Sunt ibi 11. Manſi veſtiti, nudi 3*. Culti vero iidem, qui *veſtiti*. Capitul. 1. an. 812. c. 1. Vt omnis liber homo, qui quatuor *Manſos veſtitos habet de proprio ſuo* etc. MANSI LABORATI, iidem, qui *culti*, Gall. *Labourez*. Charta an. 1064. in Hiſt. Eccl. Pedem. c. 24. SELLA, *Sellula manſi*, domus coloni in ſingulis manſis. Edictum Piſtenſe c. 30. MANSVS, pro reditu ſeu ſeruitio manſi, in Cod. MS. Irmionis Abb. Sangerm. fol. 72. *Solimannus et Aningus inter utroſque perſoluunt Manſum 1. ſeruilem*, etc. Nude pro manſione ſeu domo, in Act. SS. t. 1. Sept. p. 771. MANSVS, *Manſus fuerit*, pro Manſerit, in Charta anni 1357. apud Lobinell. to. 3. Hiſt. Pariſ. pag. 441.

MANTA. (1) Toralis et ſtraguli ſpecies, Gall. *Mante*. Innocentius III. PP. lib. 13. Epiſt. 61. *Tapeta duo, linteamina tria, totidem puluinaria, Mantas tres culcitram unam, mantilia, 4.* etc. Theodemarus in Epiſt. ad

ad Carol. M. *Similiter et loco cucullarum duas, quas nos dicimus, Mantas, habemus, quae ex groſſiori ſago fiunt.* Vbi *Manta* videtur fuiſſe genus veſtis, ſeu pallii. V. *Mantum*. *Mantum* certe genus veſtis ſeu pallii fuiſſe dubitare nequaquam ſinunt Statuta Synodalia Eccleſiae Cadurcenſ. apud Marten. to. 4. Anecdot. col. 727. *Omnibus etiam prohibemus, ne epitogium, tabardum ſeu Mantam foliatam vſque ad oram curtam ſic deferant, quod veſtis inferior notabiliter videatur, quia veſtis talis militis ſaecularis eſt potius quam eccleſiaſtici ſeu caeleſtis, et in clero elationem denotat inhoneſtam.* (2) Opertorium ephippii. Leg. Palat. Iacob. II. Reg. Maioric. to. 3. SS. Iunii pag. LV. *Iubemus quod quatuor ſaltem Mantae continue ſint paratae ad tegendum dictas ſellas noſtrae perſonae ſeruitio deſtinatas.*

MANTARE, *Inmantare*, *Ammandare*, pallio induere, tegere. Martial. 1. 14. ep. 27. MANTVARE, in Gloſſis Iſidori. V. *Mantum*.

† MANTARIVM, f. pro *manſarium*, manſio, domus, in Ch. Mſ. a. 1341.

MANTATVRA, mantum, pallium, V. *Mantum*.

MANTEA, V. ibid.

† MANTEGATVS, follis ſpecies, Ital. *Mantaco*. Stat. Crimin. Cuman. V. *Manticum*.

MANTELA, idem quod *Mantellus*. Charta Henrici II. Imper. ann. 1023. apud Tolnerum Hiſtor. Palat. inter Inſtr. pag. 23. V. *Mantum*.

† MANTELES, cortina, velum, Ital. *Mantellino*. Ch. a. 832. t. 1. Annal. Praemonſtr. Prob. p. 104.

† MANTELETVS, palliolum, in Ch. Mſ. a. 1332.

MANTELIA, V. *Mantum*.

† MANTELLA, apud Gallos erat veſtium *liberationes*, quae fiebant officialibus regiis conuiuis ſeu *commenſalibus*, quae alias *Pallia* vel *Robae* nuncupantur. Ch. Mſ. Phil. Pulcri a. 1296.

MANTELLARE, V. *Mantellus 3*.

MANTELLARIA, *manticula*. Papias.

MANTELLATVS, V. *Mantum*, et *Ordo Mantellatorum*. MANTELLATI CESPITES, locum vide in *Ceſpitarii*. † MANTELLATVS, filius ante matrimonium natus, qui in ipſis nuptiarum ſolemnibus cum patre et matre pallio cooperitur, legitimationis gratia, Germ. Mantelkind. Lib. Sal. eccleſ. S. Th. Argent. V. *Pallium 1*. et alia notione in *Mantellus 3*.

MANTELLETVM, V. *Mantum*.

MANTELLINA, pallium nigrum. Vita B. Columbae Reatinae to. 5. Maii pag. 343.

MANTELLVM, V. *Mantum*. † *Mantellum vertere*, ab aliquo deſciſcere, t. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 59.

† MANTELLVS. (1) Veſtis eccleſiaſtica, caſula. Ordinar. S. Petri Inſul. V. *Mantum*. (2) Foris, Gall. *Battant d'une porte*. Comput. Mſ. a. 1351. (3) MANTELLVS, MANTVM, munitionis ſpecies, ex lapidibus vel lignis compacta, defenſioni ſimul et aggreſſioni vtilis, Gall. *Mantelet*; vnde MANTELLARE, eiusmodi machinam ſtruere. Elmham in vita Henr. V. p. 148. MANTELLATVS, idem, t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 190. (4) Arca lignea lapidibus oppleta, quae aquis opponitur, molis ſpecies. Sentent. arbitr. a. 1500.

† MANTELVS, pro *Mantellus*, pallium, in Reg. fratrum Fontis-Ebraldi.

MANTENEMENTVM, adminiſtratio, Gall. *Maniement*. Vita B. Gregorii Veruculen. tom. 1. Maii p. 536.

† MANTI, *funes, quibus tenetur antenna et vela*, in Gloſſ. Franc. Barber. ad Docum. d'amor. Ital. *Manti*.

MANTIA, f. *Manſi* appenditiae. Charta Ludou. Reg. Franc. ann. 874. apud Marten. to. 2. Ampliſſ. Collect. col. 29. *In ſtrata manſum vnum et Mantias, et in Buatis manſum dimidium.*

MANTICA. (1) MANTICA SVFFARCINATA, ſtragulum acu punctum; Gall. *Courte-pointe*. S. Bernardus in Apologia ad Guillelmum Abbat. to. 1. edit. Mabill. col. 538. (2) Certa Capillorum diſpoſitio. Vita MS. Geraudi de Sala, apud Stephanot. tom. 2. Antiquit. Bened. Pictav. MSS. pag. 526. (3) † Veſtis ſpecies,

ſpecies, pallium. Stat. ſynod. Caſtr. a. 1358.

† MANTICARE, vaſa colligere, *manticam* ſeu peram viatoriam componere. Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

MANTICVLARE. Papias: *Manticulare, furari. Manticulatio, fallatia, vel knochuium.* Gloſſ. MS. Regium Cod. 1197. *Manticulare, fraudare, furare.* Aliud Gloſſ. MS. Regium Cod. 1013. *Manticulat, fraudat, furat.* Infra *Manticulare, attentare dolis ac fallaciis, vel diuinare.* Vocis Originem habet Feſtus.

MANTICVLATVS, pera inſtructus. Gloſſ. Lat. Gr. *Mattica, πήρα.* Ita peregrinos Hieroſolymitanos appellabant. Matth. Pariſ. ann. 1248. *Vt peregrinaret ille monachus Manticulatus.*

† MANTICVLVS, follis, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692. V. *Manticum.*

MANTICVM, MANTICVS. Papias: *Follis, vulgo Manticum fabri.* Ottonis Morenae Hiſt. Laudenſ. apud Murator. to. 6. col. 1043. *Cumque ſuper ipſam machinam habuerunt, cum Manticis quos ibi habebant, ignem in ipſis carrariis accenderunt, poſtea cum bene accenſae fuerant . . . proiecerunt.*

MANTILE FERIALE, id eſt, ni fallor, quotidiani vſus. Teſtamentum S. Remigii apud Miraeum to. 1. pag. 4. *Remigiae cochlearia tria, quae meo ſunt nomine titulata, Mantile ipſius, quod habeo Feriale, tranſcribo.* MANTILIVM DATOR, inter miniſtros Eccleſiae de Romanis recenſetur in Litteris Caroli Regentis ann. 1358. to. 3. Ordinat. pag. 274. idem qui *Mapparius.* V. in hac voce. † MANTILE, *vas eſcarium*, in vet. Gloſſ. Cod. 521.

MANTILIA, V. *Mantum.*

† MANTINVS. Gloſſar. Prou. Lat. Cod. 7657. *Senequier, Prou. ſiniſterius, mantinus.*

MANTIPARA, Papiae, *Leaena.*

MANTIPERIVM, mantum cum pera. Chriſtianus de Scala in Vita S. Wenceslai, pag. 55.

MANTISSA. Onomaſt. προσθομα, auctarium, ſuperpondium. V. Martinii Lexicon et Scaliger. ad Feſtum. Hinc

MANTISSARE, accumulare, ſuperaddere, in Hierar. Iuris Pontific. p. 160.

† MANTO, mentum, Gall. *Menton.* Lit. remiſſ. Mſ. a. 1386. V. *Mantum* 2.

MANTOR, f. coriarius. Gall. *Tanneur.* Statuta Auenion. MSS. *Statuimus quod Mantores qui uendunt fuſeam teneantur tradere eam ſuſuſceriis ſequentem ſicut ſupererit ſi promiſerint emptori.*

† MANTVALARE, pro *Manticulare*, in Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657.

MANTVELIS, paenula, ex Graec. μανδύη. Epiſtola Gallieni apud Trebellium Pollionem: *Chlamydem Dardanicam, Mantuelem vnam.*

MANTVLA, Papiae *Mantellum.*

† MANTVLVS, pallium. Form. Mſ. Cod. 7657.

MANTVM. (1) Pallium, Italis *Manto*; Gallis *Manteau.* Gloſſae Lat. Gr. *Paludamentum, χλαμὺς, μαντίον.* Gloſſ. Arabico-Lat. *Diplois ſagum, Mantum.* Iſidor. lib. 19. Originum, c. 24. et ex eo Papias: *Mantum Hiſpani vocant, quod manus tegat tantum eſt enim breuis amictus.* Teſtamentum S. Caeſarii Arelatenſ. Epiſcopi: *Ancillae noſtrae Caeſariae Abbatiſſae, quem ipſa fecit Mantum maiorem, quem de cannabe fecit, dari volo . . . Domino meo Cypriano Epiſcopo Mantum et cinctorium meliorem dari volo.* Bayfius vocem *Mantum* a Graeca μανδυη deducit. Seruius ad 4. Georgic. ex Lucilio et Plauto, *Mantellum* eſſe pariter ait, quod Graeci μανδύα vocant. Sed et eiusdem originis, *Mantelia, mandilia et Mantilia*, id eſt, mappas villoſas, quibus nonmodo menſas, ſed et humeros interdum tegerent, innuit idem Seruius. Gloſſae veteres: *Mantelia mappas dicunt villoſas.* Iſid. L. 19. c. 26. *Mantelia nunc pro operiendis menſis ſint, quae vt nomen ipſum indicat, olim tergendis manibus praebebantur: ſiue mandelia a mandendo.* Ioan. de Ianua: *Mantile vel manteli quaſi manutergile, gauſape quod in tergendis manibus praebetur, vnde dicitur Mantile vel Mantele, quaſi manus tela.* Trebellius Pollio in Gallienſis: *Mantilibus aureis*

reis ſemper ſtravit Mantella Cypria, apud eundem Leo Oſtienſis lib. 3. cap. 57. *Et cooperuit omnes menſas refectorii Mantelis*. V. Salmaſium ad Vopiſcum pag. 343. et 357. Errant ſi fides Hickeſio, quicumque eiusmodi vocum originem a Graeca lingua accerſere conantur; cui quidem ſententiae calculum facile adiiciet, quisquis probe noverit, quantum in hac lingua extranei fuerint anteceſſores noſtri. Itaque a Celtica, Theotiſca, Gimbrica, Saxonica, quibus *Mattul* vel *Mottul* pallium ſonat, *Mantum* deducere promptum eſt; Germanis Mantel non pallium modo ſignificat, vt monet Eccardus, ſed etiam id omne quod aliud circumdat; hinc murus arcis atque ſtructura, quae focum inueſtit, Mantel ipſis dicitur, vnde Galli etiam *Mantelet*, vt infra obſeruabimus. MANTVM, proprium etiam fuit Praefectorum vrbis Romae, cum hac dignitate eo inueſtirentur. Acta Innocent III. PP. MANTVM, praeterea inter inſignia Regum Aragonenſium regalia recenſetur, in Geſtis Innocentii III. PP. p. 134. 135. et in Epiſtola Martini IV. PP. to. 5. Hiſt. Franc. p. 878. MANTVM ROTATVM, chlamys limbis circumornata. Vita B. Gerardeſchae tom. 7. Aprilis pag. 174. MANTATVRA, pro *Manto*, pallio, ſeu potius attexta pallio pelle: *Doubleure*: Rolandinus in Chr. lib. 2. cap. 14. MANTEA, idem quod *Mantum*, ex Gall. *Manteau*. Matth. Pariſ. an. 1188. MANTEVS, eadem notione. Concil. Valentin. an. 1565. inter Hiſpan. to. 4. p. 69. MANTELLARIVM, Innocentius III. PP. lib. 1. Epiſt. p. 29. Edit. Colon. et 31. Venetae de Canonicis regularibus: *Capas nigras ſinguli de Mantellario, habeant vel nadiuo, pelles agninas albas etc.* MANTELLVM, MANTELLVS, diminutiuum ex *Mantum*: Gall *Manteau*. Ital. *Mantello*. Ebrard. in Graeciſma cap. 12.

Pauperis eſt palla; ditis chlamys ac mediocris,
Pallia ſunt: his Mantellus convenit haec vox.

MANTELLVM MENSALE, quo ad menſam vtebantur, vt aliis veſtibus parcerent. Teſtam. ann. 1455 in Tabul. Eccleſ. Maſſil. V. *Manile*. MANTELLVM, vti veſtis inreligioſa et inhoneſta, prohibetur ſcholaribus, in Statutis Collegii Maſſiliſmonaſt. ann. 1390. apud Lobinell. to. 3. Hiſt. Pariſ. p. 896. MANTELLVS: Concilium Merenſe, ann. 888. c. 6. MANTELLVS MAMANICVS, an more Alemanorum? Ordinatio dolnus Dalphin. tom. 2. Hiſt. Dalphin. p. 315. MANTELLA PENNATA, pellitio ornata. Charta an. 1445 apud *Madox* Formul. Anglic. pag. 434. MANTELLVM AD ROSTRA, Gallis *Manteau à pointe*. Statuta Ordinis Hoſpitaliorum S. Iohan. Hieroſol. tit. 4. §. 20. V. *Palliuma* 1. MANTELLO VERSO, Prouerbium, Gall. ead. notione *Tourner caſaque*. Litterae ann. 1489. apud Fontaninum in Antiquit. Hortae p. 476. *Et quia Maieſtati ſuae traditus ille placuerat, ſtatim verſo, et aliud Mantello, contra omnem charitatem et proximi ſui amorem . . . . pactum cum illis concluſit.* MANTELLETVM, diminut. a *Mantello*, Gall. *Mantelet*. Ceremonial. Epiſcopor. lib. 1. c. 1. MANTELLETVM, Machinae bellicae ſpecies, quae palis, perticis, cratibusque ſolidata, teſte Vegetio, quaſi pallio, pugnantes tegebat, dum in hoſtes tela et lapides e machinis proiiciebant. Computus an. 1334. to. 2. Hiſt. Dalph. pag. 292. MANTELLATAE, dictae Sorores de Poenitentia B. Dominici, quod laneo vtantur Pallio, vt teſtatur Raimundus Capuanus in Vita S. Catharinae Senenſis num. 69. to. 3. Aprilis p. 870. MANTELLATI dicti pariter fratres tertii alicuius ordinis eadem ratione, in Bulla Leonis X. ann. 1516. in Contin. Bullar. Rom. part. 4. pag. 37. (2) † Mentum, Gall. *Menton*, in Conſtit. Carmelit. Mſ. V. *Manto*.

† MANTVS, armaturae ſpecies, qua caput et humeros tegebant. *Mantum*, *Gallice Camail*. t. 10. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 70. V. *Camelaucum*.

MANVA, MANNVA, manipulus, faſcis: Italis *Manata*. Gloſſ. vetus: *Mannua* δρέγμα, al. δραγμὰ, Gloſſ. Graec. Lat. δράγμα, *Manipulum*, *Manua*, *Dregma*. Idem Gloſſ. Graeco-Lat. δέσμη, *Marina*, *faſcis*: leg. *Manna*. Gloſſ. Iſid. *Mannua*, *manipuli*. Gloſſ. Lat. Grall. *Manipulus*, *Manée*, *ou poignée*, *de blad*. *Manua faeni*, apud veterem Interpret. Iuuenal. Sat. 8. v. 150. ſic enim legendum pro *manna*. *Spartum in aeterno Mannatum*, apud Plinium. Idem *Manuales faſces*, dixit de lino. Charta anni 1195. apud Vghell. to. 7. pag. 1321. *Octo ſalmas vini, et duas Mannas lini*, *etc.* Perperam editum *Mannas*, vt et in Excerptis ex vet. Lexico pag. 258. Recentiores Graeci μανίδιον videntur appellaſſe, quod Latini *Mannam*. V. *Manna* 3.

MANVALE. (1) Sudarium. Gloſſae Iſid. *Manuale*, *Orarium*. Gloſſ. Aelfrici: *Manualis Hand-lin*, i. manutergium. Acta Paſſionis S. Maximini Martyris: *Manualem quo oculos fuerat ligaturus, in partes duas diſcidit*, *etc.* (2) Manipulus. Vetus Ceremoniale Roman. ex MS. Vaticani: *Habendo ſtolam ſuper humerum*, *et Manuale in brachio*, *ſicut Diaconus*. (3) ἐγχειρίδιον, libellus qui manu facile geſtari poteſt, aut qui ſemper in promptu eſt, et ad manum habetur, Ioan. de Ianua. Gloſſae Iſid. *Manuale*, *liber ad gerendum aptus*, *qui Enchiridion dicitur*. Agobardus in Epiſt. ad Ebbonem Remenſem Epiſc. *Iubeas denuo talia quae videntur congrua*, *proprio inſerere Manuali*. Supra *Enchiridii* voce vſus eſt. Mox ſub finem Epiſtolae: *Tale fieri iuſſiſtis opus*, *quod paulisper manu geſtetur*, *non quod in armario vel in ſcrinio reſeruetur*. MANVALIVM, ἐγχειρίδιον, in Gloſſ. Graec. Lat. MANVALIS vel *Manuale*, liber in quo continetur *ordo ſeruitii*, *Extremae Vnctionis*, *Catechiſmi*, *Baptiſmi*, *et huiusmodi*, in Statutis Synodalibus Odonis Epiſcopi Pariſienſis, in Concilio Budenſi, ann. 1279. cap. 42. (4) Pulpitum portatile. Gloſſ. S. Benedicti, *Manuale* ἀναλόγιον. Gloſſae antiquae MSS. *Logium Manuale*: Alibi: *Manuale*, *logium*, *orale*. V. *Analogium*. (5) Faſciculus, Gall. *Bouquet*. Acta S. Franciſcae Rom. to. 2. Martii pag. 141. (6) † Cingulum ad vſum eccleſiaſticorum. *Vnum ſuccinctorium vel manuale*, in Inuent. Mſ. a. 1295. (7) † Quidquid ad manum alterius aſſignatur. Ch. a. 1233. ap. Cenc. inter Cenſ. eccl. Rom. (8) † Prima perſcriptio, ſcriptum protypum, Gall. *Minute*. Stat. comit. Venaiſſ. Mſ. (9) † Accepti et impenſi diurni liber, t. 7. Ordin. reg. Fr. p. 44.

MANVALIS. (1) *Manuales*, in Gloſſis antiq. MSS. *Forcipes ferrarii*. Addit Papias: *Longum ferrarii*. Ita Codex MS. (2) V. *Manuale* 3.

MANVALIA. (1) Manicae. Expoſitio breuis antiquae Liturgiae, Gall. apud Marten. tom. 5. Anecd. col. 99. (2) Quotidiani et minores praebendae reditus. Compendioſa benefic. expoſitio fol. 11. (3) Pecora ſeu animalia manſueta, quae, vt loquitur Varro lib. 2. de Re ruſt. cap. 7. *ad manus accedere conſueuerunt*; Graecis χειροήθη, Hiſpanis *Alimannae*. Lex Alaman. tit. 99. §. 14. *Si quis pecus Manualem*, *qui dicitur alatus*, *aut verrem aut ducariam occiderit*, *etc.* Vbi *Manualium alatorum* nomine intelliguntur gallinae, pulli, et alia volatilia domeſtica. Tabular. Caſaurienſe: *Cum caſis*, *Manualibus*, *colonitiis*, *terris*, *vineis*. Quod de manoperariis intelligendum videtur. Chronic. Farfenſe apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 625. *Manualia per ſingula caſtella*, *et boum paria eis ſufficientia villanos omnes ad opera exercenda*, *etc.* Chron. Caſin. lib. 3. cap. 57. *Cum decima piſcariae et Manualium ſuorum*.

MANVALIS. (1) Amanuenſis. Carolus M. ſeu Alcuinus Epiſt. 84. *Angilbertum Manualem veſtrae familiaritatis veſtrae direximus ſanctitati*. in vet. Inſcript. 584. 11. (2) *Inſtrumentum Medicorum ſic dictum quod manu aſtringatur*, *dum plurima continet ferramenta*, *ſcilicet ſimiliariam angeſtorum ſpathomerem ginians vel giniam*. Vgutio. (3) Domeſticus, familiaris Ioan. VIII. PP. Epiſt. 141.

141. *Quoniam ſpecialiter noſter eſt Manualis.* (4) *Manuoperarius*, Gallis *Manoeuvre.* Breue recordationis Boni Abbat. S. Michaelis apud Piſas, to. 4. Annal. Benedict. p. 435. (5) Seruus praedio addictus, Chronic. Farfenſe apud Murator. to. 2. part. 2. col. 395. (6) MANVALE FACTVM, in quo quis deprehenſus eſt, in Spec. Saxon. l. 2. art. 35. 36. V. in *Manus*. (7) *Forceps ferrarius*, in Gloſſ. ant. Mſ. (8) V. *Manuale* 3.

MANVALITER. (1) MANVALITER PVGNARE, manus conſerere, cominus pugnare, Gall. *Envenir aux mains.* Bartholomaei Scribae Annal. Genuenſ. ad annum 1224. apud Murator. to. 6 col. 436. (2) Willel. Brito, lib. 8. Philipp.

Plusque laborabant populo Manualiter omni.

i. opere manuario. (3) Manu. Charta anni 1501. ex Schedis Praeſidis de Mazaugues. (4) *Manualiter deprehendi*, in furto flagranti, in Quoniam Attachiam c. 39.

MANVALIVM, V. *Manuale* 3.

MANVAPTVS, ad manum, in promptu. Vita S. Winebaldi Abb. Heidenhem. num. 8.

MANVARIA. (1) Exactionis genus, in *Monneria*. (2) Securis, quae quibusdam *dextrale* dicitur, Prouincialibus *deſtran*. Auctor de Miracul. S. Columbani cap. 27. V. *Manaria*.

MANVARIOLVM, ſudariolum, quod manu geſtatur. Regula Magiſtri cap. 81.

MANVARIVS, operarius, *Maneuvre*. Vita S. Ioann. Valent. Epiſc. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1701.

MANVARTIFICES, vnica voce, apud Michaelem Scotum, lib. 2. Menſae Philoſophicae cap. 16.

† MANVATA, manipulus, pugillus. Inquiſit. Mſ. a. 1254. V. *Manata* et *Manua*.

MANVATIM, *de manu ad manum*, Gall. *de main en main.* Vetus Poenitent. apud Morin.

MANVATTRECTATIONES. Quid illae ſint *manuatrectationes*, pro quibus emendandis reo pecuniaria mulcta irrogabatur, non omnino conſtat; ſuſpicor tamen illa eſſe conuentionum ſigna, quibus alter alterius manum percutiebat; quae cum haberentur tanquam iuramenta, non dimittebantur niſi inflicta prius aliqua pecuniaria poena, quae in vſum cedebat ſacerdotis, vnde *Manuatrectationes* inter ea, quae erant fiſci ſacerdotii, recenſentur. Si quis vero hac voce matrimonium, vel quidquid pro contrahendo matrimonio ſacerdoti perſoluebatur, deſignatum exiſtimauerit, non diffitebor omnino. Tabul. Voſienſe fol. 3. *Conceſſerunt Deo et Sancto Petro Voſienſi omnem fiſcum ſacerdotii ex eadem Eccleſia, ex baptiſteriis, ex poenitentiis, ex Manuatrectationibus, et ex omnibus quae ad fiſcum ſacerdotii pertinent.*

† MANVBIVM, promptuarium, penaria, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 899.

MANVBLA, *iteratio doctrinae*, in Gloſſ. Iſid. Vbi apte omnino Graeuius: ſunt haec, inquit, prodigioſe corrupta. Forte pro his ſubſtituendum: *Manubiae, ſpoliatio, rapinae*, Papias: *Manubiae, ſpolia, rapinae, res de praeda manu collectae.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Manubiae Eſchargaites, eſpies, ou deſpoilles, choſes de proie, rapine.*

† MANVBRIARE, *facere manubria, vel ponere illa.* Gloſſar. vet. Cod. 521.

† MANVBRIATOR, artifex manubriorum, in Arreſt. a. 1368.

MANVBRIVS, thuribulum. Tabular. S. Eparchii Inculiſin. *Fecitque cruces et tabulas argenteas deauratas, calices vero et turibulos, ſiue Manubrios, ſonantia cimbala, argenteos deauratos, etc.*

MANVBRVNEA, MANVBVRNIA, V. *Mamburnia.*

MANVCALIS SPORTA, V. *Manuenſis ſporta.*

MANVCAPERE, in ſe quid ſuſcipere, vadem ſe praeſtare, ſe pro aliquo obligare; vox forenſis. Charta anni 1293. in Regeſto Conſtabulariae Burdegal. fol. 204. *Ad maiorem rei ſecuritatem nobiles viri N. N. pro nobis Manuceperunt, et dicto Domino Regi, in cauſam praedictam omnia bona ſua, . . . obligarunt.* Alia Guillelmi

lelmi D. de Feritate ann. 1206. in Tabular. Abb. S. Vincentii, dioeceſ. Carnot. *Propter ipſam quitationem ipſe Hugo conceſſit Canonicis, et Manucepit, ad garantizandum, cunctas eleemoſynas ab anteceſſoribus ſuis factas.* Thom. Wallſinghamus in Ricardo II. p. 245. *Radulfus de Ferrariis, et Barones 4. qui Parliamento proximo interfuere, Manucaptus eſt, donec per magis euidentes rationes ſuam innocentiam declaraſſet*, id eſt, ſe vadem conſtituit ſiſtendi iuri, niſi hoc loco *Manucaptus* ſit idem, quod captus. Gloſſ. Graec. Lat. δοχυάλωτος, *manucaptus*. MANVCAPERE DE RATO, haereditatem adire pro ſua parte. Charta anni 1384. apud Thomaſſerium Conſuetud. Bituric. p. 725.

MANVCAPTIO, fideiuſſio, cautio; atque etiam interdum ipſe fideiuſſor, Gall. *Caution*. Litt. Edw. I. Reg. Angl. ann. 1306. apud Rymer. to. 2. p. 1005.

MANVCAPTOR, fideiuſſor, in Synodo Exonienſi, anni 1287. cap. 50. in Fleta lib. 1. cap. 4. §. 7. cap. 48. §. 6. apud Henricum de Knyghton, ann. 1330. etc. pro vade.

MANVDVCTIO, idem, quod *Conductus, Sauvegarde*. Iohannes Sariſberienſis lib. 1. Epiſt. 33. apud Baron. an. 1165.

MANVELA, V. *Manicia*.

MANVENSIS SPORTA, quae manu fertur. Sic legendum auctor eſt Graevius, pro *amanuenſis ſporta*, apud Caſſian. Collat. 19. 4. Alibi: *Manucalis Sporta*, pro Manualis, vt putat la Cerda.

MANVFICTILE, in Legibus Henrici I. Regis Angliae cap. 90. Manu operatum.

MANVFIDELES, *ſeu vltimarum executores voluntatum*, in Concilio Colonienſi, ann. 1300. cap. 10. et in Synodo Colonienſi anni 1366. cap. 7. Teſtamentum Bertholdi anni 1275. to. 2. Rer. Mogunt. p. 508.

MANVFIRMA, MANVFIRMATIO, MANVFIRMARE. Manufirma eſt, fundus conceſſus alicui ad vitam, et haeredum ſub cenſu annuo, certis conditionibus interpoſitis; proinde diuerſus ab *Alodo*, qui erat haereditarius. Tabularium Vindocin. ch. 17. *Cuius etiam Manufirmae cenſum de meo iure in eorum transfero dominium, vt haec non Manufirma, ſed alodus deinceps exiſtat Maioris Monaſterii Monachorum.* Charta Caroli Craſſi Imperat. ex Tabulario S. Cyriaci Niuern. num. 34. *De Manu etiam firmis vt iudicio Epiſcopi et diſpoſitione, ſicut incipiunt habere, exordium, in iudicio, et definitione Epiſcopi vtrum verae an falſae ſint, vtrum ſtabiles an inutiles ſint, tantummodo absqua iudiciali poteſtate comportentur. Manufirmarum* primitus eadem fuit conditio, quae feudorum et beneficiorum, cum a dominis ad vitam concederentur, eaque finita ad donatores redirent. Hariulfus lib. 4. cap. 21. *Hanc* (terram) *domni Geruini, anteceſſores cuidam conceſſerant Agenardo, vt quamdiu vixiſſet, firma manu poſſideret.* In hoc tamen inter ſe differebant, quod beneficia nulli alii oneri obnoxia eſſent, praeterquam homagio, et ſeruitio militari; quo erga dominum a quo habuerat, quisquis iis inueſtitus, tenebatur, ab eo requiſitus. Manufirmae vero vilius quidpiam redolebant, cum ſub cenſu annuo concederentur. Exſtat praeclarum et vetus de *Manufirmae* ad vitam conceſſione Inſtrumentum, in Tabulario Nobiliacenſis Monaſterii in Pictonibus, ex quo eiusmodi contractuum et conceſſionum originem obſeruare quiuis poteſt. Quandoque et crebro *Manufirmae* dabantur non ad vnius modo, ſed ad primi aut ſecundi haeredis vitam, ita vt iis decedentibus licet liberos haberent, ad dominos reuerterentur, quae erat *Precariarum* et *Praeſtariarum* conditio. Liber Aganonis ſiue Tabularium Monaſterii S. Petri Carnotenſis: *Pars vero B. Petro data a Guiberto, Abbate quondam improuide, cuidam Militi, et duobus haeredibus ſuis, in Manufirma conceſſa eſſe dignoſcitur.* Certe inde colligitur vix vllum eſſe diſcrimen inter *Manufirmam* et *Praeſtariam*, quibus alienare ſolebant Eccleſiarum praepoſiti res ipſas Eccleſiaſti-

ſiaſticas. Hinc querelae Abbonis Monachi Serm. 5. *Diuerſis plane dolis et fraudibus praedicti inuaſores Eccleſiae deſtruunt praeſidia Chriſtianitatis, hoc eſt, ſedes Epiſcopales et Monaſteria, praediis ſcilicet, rapinis, precariis falſidicis, Manufirmitatibus iniquis.* V. infra *Praeſtaria* et *Precaria*. Iam vero *Manufirmae* nomen inde manaſſe videtur, quod eiusmodi conceſſiones *manu* concedentium et donatorum *firmarentur*, peculiarisque eſſet iis in contractibus formula, quae in plerisque habetur, quos ſupra indicauimus: *Vt autem huiusmodi Manufirma ſtabilis et inconcuſſa permaneat, manu propria firmauimus.* Tabularium Eccleſiae Gratiaponitanae ch. 12. ſub Radulfo rege: *Signum Dragoni qui certam eleemoſynariam iſtam ſcribere et firmare rogauit manu eius firma.* Tabular. Briuatenſe ch. 257. *S. Ardmandi, S. Bertillae vxore ſua, qui cartam conſertoriam inter ſe accipere deberent, quod ita et fecerunt etc.* Tabular. Vindocinenſe ch. 106. *Quod factum eſt, quando omnes contactu manuum cartam firmauerunt.* Neque diffiteor tamen formulam hanc non in ſolis duntaxat *Manufirmis* ita fuiſſe vſurpatam, vt in aliis conceſſionibus non reperiatur. Imo obſeruare licet ex Capitulari 3. an. 803. c. 19. et lib. 6. Capitul. Caroli M. c. 237. *Manufirmationes* appellari vniuerſim omnia Diplomata, Regum et Imperatorum manibus firmata et ſubſcripta. Ita apud Beslium Charta Guillelmi Pictauienſis Comitis an. 1019. qui alodum quoddam, Columbarium dictum, Monaſterio Burgulienſi concedit, absque vllo cenſus onere, *Manufirma* appellatur, his verbis: *Data eſt haec Manufirma in ciuitate Pictauis, etc.* Tabular. S. Martini de Campis: *Ego Rex Henricus et Regina, pariter et Philippus filius, cum fratribus ſuis Manufirmatam corroborauimus.* FIRMA MANVS, pro *Manufirma*, occurrit in Chronico Andrenſi p. 366. 372. 458. MANVFIRMITAS, charta qua fundus alicui nomine *Manufirmae* conceditur, in Chartulario S. Cypriani Pictau. V. Gloſſ. Iuris Gallici. V. *Mainferme*.

MANVFOLLIA, chirotheca, Gall. *Moufles*. Miracula S. Martialis Epiſc. tom. 5. Iunii p. 555.

MANVINSPEX, *χειροσκόπος*, in Gloſſ. Graec. Lat.

MANVLARES. Gloſſar. Graec. Lat. MS. et Editum: Μονοχέρια, *Manulares*. Reponunt viri docti *manuarias*; ſed legendum videtur *manulares*, ſeu *manuleares*. V. *Manulea*.

MANVLATVS, V. *Manlas*.

MANVLAVIVM, *vbi lauantur manus, antiquis malluuium.* Vgutio.

MANVLEA. Gloſſarium vetus: *Manulea, χειρίς*. Gl. Graeco-Lat. *χειρὶς, manicium, manuela.* Io. de Ianua: *Manulea, manica; manuleatus, manicatus.* Gloſſ. Aelfrici Anglo-Sax. *Manuliatus*, vel *manicatus*, *Geslefef*. Gloſſ. Lat. Gall. *Manulea*, *idem quod manica.*

MANVLEARII, *qui manuleas faciunt, a manuela, quae eſt manica.* Vgutio.

MANVLEVAMENTVM, V. *Manulevatio*.

MANVLEVARE, fideiubere. Conſuetudines et iura Eccleſ. de Regula in Aquit. to. 2. Bibl. Labbei: *Omni tempore ſtatutum eſt forum in villa Regulae. In die Sabbati Dominus de Girunda tenet in hoc foro in feodum de Priore iuſtitiam mercati: nec debet alia die Sabbati aliquid vltra rinos emere: quod ſi factum fuerit, ad dominum Girundae pertinet iuſtitia, et ipſe die Sabbati Manuleuabit.*

MANVLEVATIO. (1) Fideiuſſio. Charta an. 1221. in Regeſto Comitatus Toloſae fol. 93. *Fontes, piſcarias, et ribatica, queſtas, toltas, ſucceſſiones, et eſcaducas, Manuleuationes, etc.* Statuta Maſſil. lib. 1. c. 1. §. 18. *Item, quod ipſe Rector teneatur poſt exitum ſui regiminis moram facere in Maſſilia per quindecim dies continuos, cauſa perſoluendi debita et Manuleuationes, ſi quae debuerit, et ſubierit tempore ſui regiminis, vel poſt quandiu fuerit in Maſſilia donec ſoluerit, vel ſolui fecerit debita quae tunc temporis debebit in Maſſilia, et Manuleuamenta, vel alius ſeu alii pro eo, et nihilominus ſecum retineat*

retineat interim omnes illos qui pro eo aliquid Manuleuaſſent tempore ſui regiminis, quod tamen nondum eſſet ſolutum. MANVLEVATVM, eadem notione, in Charta an. 1412. ex Archiuis D. de Flamarens. MANVLEVTA, idem quod *Manuleuatio*. Prima Curia Generalis Cataloniae Iacobi Regis Aragon. an. 1291. (2) † Dominorum ius mutuo ſumendi a ſubditis res ad victum neceſſarias. Ch. a. 1149. t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 526. V. *Maleuantia*. (3) † Ceſſio, abalienatio. Teſtam. Mſ. a. 1250.

MANVLEVATOR, inquit Michael del Molino in Repertorio Foror. Aragon. *Fidanzia et Fideiuſſor ſunt vocabula Synonyma . . . et Fori et obſeruantiae dictis vocabulis promiſcue vtuntur.* Conſuetudines ſeu Fori Iaccae in Hiſpania apud Hieron. Blancam: *Mercatores de Iacca vel alios homines extraneos nullus audeat pignorare, nec diſturbare, niſi Fideiuſſor ſit, Manuleuator, vel creditor.*

MANVLEVATVM, MANVLEVTA, V. *Manuleuatio 1.*

MANVLIATVS, V. *Manulea.*

MANVLIS, V. *Manulus.*

† MANVLIVM, *lo inſtrumento de mano.* Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MANVLVS. Charta an. 1191. apud Vghellum to. 7. p. 1275. *Vnam ſtolam de Cataſſitulo, vnum Manulum de Cataſſittulo, etc.* Forte *manipulum*, vel *manulem*, ſeu *manualem*. Chronicon Foſſae-nouae an. 1196. *Manibus ſuis poſuit ſuper altare . . . pulchram ſtolam cum Manule, optimam tunicam, etc.*

MANVMISSIO. (1) Apud Iuſtinianum. Inſtit. de Libertinis, et ex eo Glanuillam lib. 5. c. 5. et in lib. 2. c. 14. *eſt libertatis datio, nam quandiu quis in ſeruitute eſt, manui et poteſtati ſui domini ſuppoſitus eſt. Et cum manumiſſus fuerit, ipſe eſt a manu et poteſtate domini ſui liberatus.* Adde Littletonem ſect. 204. Hinc formula, *Per manum liberum dimittere*, in Lege Bajw. tit. 4. *Liberum dimittere*, in Lege Ripuar. tit. 57. §. 1. *Manum ſuper ſeruum mittere*, tit. 58. §. 8. Bractono vero lib. 1. c. 5. num. 8. manumiſſio, *eſt datio libertatis, i. de tertio ſecundum quosdam, quia libertas quae eſt de iure naturali, per ius gentium auferri non potuit, licet per ius gentium fuit obfuſcata.* Manumiſſionum autem ſpecies variae recenſentur: alia enim eſt *directa*, alia *conditionalis*. MANVMISSIO DIRECTA, dicitur abſoluta, plenaria, nullo retento obſequio, aut patronatus iure, in Concilio Toletano IV. cap. 73. Capitulare Attonis Epiſc. c. 62. *Libertas directa* in l. vn. Cod. Th. de Manumiſſ. Dicitur etiam *perfecta et abſoluta ingenuitas*, in Charta Ludouici Pii laudata in v. *Ingenuitas*. Manumiſſionis directae eſt formula apud Marculſum lib. 2. form. 32. 33. 34. Manumiſſioni *directae* eam quoque accenſendam exiſtimo quae ſub conditione cenſus annui tantum concedebatur, cuius exemplum nobis profert Charta Alſonſi Comitis Pictau. an. 1269. in Bibl. Colbert. Manumiſſionis ſpecies altera, *directae* oppoſita, ea erat, quae ſub conditione, vel retento ſeruitio ac obſequio fiebat; ita vt qui manumittebantur, non plenariam ac omnimodam libertatem conſequerentur, vt Latini Iuniani, et Dedititii apud Romanos, ſed quodammodo obnoxii remanerent, eoque nomine veluti ſerui ad ſacros Ordines non poſſent promoueri, vt eſt in Concilio Toletano laudato. Leo Oſt. lib. 1. c. 16. *Seruos autem ſuos et ancillas omnes libertati donauit: ita tamen vt eſſent ſub ditione et tutela Monaſterii, ſingulique ſingulas annuatim operas Monaſterio vbi eis praeciperetur, exercent.* Extat apud Marculf. lib. 2. c. 33. formula imperfectae manumiſſionis, qua ſcilicet manumiſſor ſeruo ſuo libertatem confert, *ea conditione, vt dum aduixerit, ſibi deſeruiat: poſt obitum vero ſuum, ſi ſibi ſuperſtes fuerit, ſit ingenuus, etc.* Quae fuit olim *dedititia libertas*. Cap. vero 34. habetur alia formula, qua ita libertas datur, vt manumiſſus manumiſſoris ſepulcrum *luminaribus annis ſingulis procuraret.* Extant praeterea in Tabulario Foſſatenſi formulae aliae eiusmodi conditionalium manumiſ-

 ſionum,

ſionum, an. 1266. in haec verba: *Manumittimus ſub conditionibus inſertis inferius, et de voluntate ipſorum ante manumiſſionem, non tamen cauſſa onerandae libertatis talia iura retinemus, etc.* Singularis certe manumiſſionis conditio quam exhibet Charta Guillelmi de Curtiniaco an. 1207. ex Tabul. Criſenon. *Ego Guillermus de Curtiniaco notum facio vniuerſis praeſentibus et futuris, quod pietatis intuitu et remiſſione peccatorum meorum manumiſi Guillermum filium Roberti de la Curt, ſi clericus permanſerit; ſi autem dictus Guillermus clericus eſſe noluerit, volo vt in priſtinam redigatur ſeruitutem.* Sed poſterioribus ſaeculis longe magis obtinuit apud Gallos imperfecta haec libertas, quae ita concedebatur, vt retentis ſeruorum obſequiis ac operis conſuetis, non tam ſeruile nomen deleretur, quam ſeruitus ipſa augeretur, adeo vt ad abolendas et extinguendas duras iſtas conditiones manumiſſionibus appoſitas, rurſum manumiſſiones aliae neceſſariae eſſent. Iſtiusmodi ſunt eorum manumiſſiones, quos *homines de corpore* et *de capite*, vel *capitales* appellabant, qui et obſequia de *corpore ſuo*, id eſt, operas et *coruatas*, vnde nomen, et *cenſum de capite*, ſeu *capitale* quotannis exſoluere tenebantur, qui ita glebae addicti erant, vt ab ea recedere iis non licitum eſſet, quemadmodum nec matrimonia contrahere inconſultis dominis, quae quidem ſuis omnia locis pluribus obſeruamus. In hoc tamen a ſeruis differebant, quod ad teſtimonia interdum contra liberos admitterentur. Charta Caroli M. ex Tabulario S. Germani Pariſ. *Nemo homines de capite in iudicio reprobare vllatenus praeſumat.* Alia Caroli C. ex eod. Tabular. apud Beſlium in Epiſcopis Pictau. p. 33. *Homines de capite contra liberos in omni placito teſtimonium ferre concedimus.* De iis haud dubie poſtremis manumiſſis intelligendum Capitul. Childerici III. n. 15. quo libertis teſtimonium dicere vetatur: *Libertus et liberta in nullis negotiis contra quemquam teſtimonium dicere permittantur, exceptis illis cauſis in quibus ingenuitas deeſſe dinoſcitur, ſicut praemiſſum eſt, et de ſeruis.* Perſtitit diu imperfecta iſta libertas apud Gallos, quam rectius *ſeruitutis* nomenclatura vulgo donabant, quod nihil ferme haberent quod libertatis eſſet, imo paene omnia quae ſeruitutis; donec ſenſim aboleri coepit, dominis ipſis ſeu pietate ac miſericordia motis, vel ex ipſo compendio, acceptis ab manumiſſis pecuniis, plenariam libertatem indulgentibus. Nam interdum ſingulatim ea conferebatur libertas, interdum ſubditis omnibus ſeruitutis iſtius nexu deuinctis. MANVMISSIONES fiebant etiam per *Chartam*, vel *chartulam*, quae *ingenuitatis* vulgo appellabatur, a qua *Chartularii* dicti hac manumiſſionis ſpecie manumiſſi, de qua agunt Lex Alemannorum tit. 17. tit. 18. §. 1. Capitulare 2. an. 806. c. 6. 7. Capit. an. 813. c. 8. Capitul. 3. c. 2. 11. 12. Lex Longob. l. 2. tit. 18. §. 3. tit. 35. §. 12. Gregor. Turon. lib. 5. Hiſt. c. 27. Concilium Toletan. VI. can. 9. Leo Oſt. lib. 1. c. 11. etc. Qui autem per *Chartulas* manumittebantur, plenariam non ſemper libertatem conſequebantur, cum *conditiones* datae libertati adderentur: ſeu ſeruitia et operas, interdum et cenſum pecuniarium ſibi reſeruarent patroni, vnde *conditionales* dicti paſſim. MANVMISSIO PER TABVLAS, eadem quae *per chartam*, vnde *Tabularii*, dicti eiusmodi per tabulas liberi facti, apud S. Auguſtinum Epiſt. 50. Gregor. Turon. lib. 10. cap. 9. Vt et MANVMISSIO PER SCRIPTVRAM, in Lege Wiſigoth. lib. 5. tit. 7. §. 1. 14. 15. in Lege Burgund. tit. 88. §. 2. in Concil. Aurelian. III. can. 26. etc. Atque adeo MANVMISSIO PER EPISTOLAM, apud Greg. M. lib. 1. Epiſt. 53. lib. 5. Epiſt. 12. MANVMISSIO PER TESTAMENTVM, de qua Concilium Arelat. II. can. 33. Aurelian. III. can. 26. Matiſcon. II. c. 7. etc. MANVMISSIO PER MANVM PROPRIAM, in Lege Ripuar. tit. 57. §. 1. V. *Hantrada.* MANVMISSIO PER MANVM

ERO-

EROGATORIS, in Lege Longob. lib. 2. tit. 20. §. 5. id eſt, per manum executoris teſtamentarii. V. *Erogator*. MANVMISSIO IN COMITATV. Leges Willelmi Nothi c. 65. MANVMISSIO PER DENARIVM coram et praeſente Rege, qui manumiſſionem ratam habebat, et manumiſſi deinceps defenſor erat, iactato denario quouis, tanquam manumiſſionis pretio, per manum vel domini, vel alterius, et excuſſo de manu ipſius ſerui, qui manumittebatur, qui inde *Denariatus* et *Denarialis* cenſebatur et appellabatur. Ea autem manumiſſionis forma Legis Salicae propria fuiſſe dicitur in veteribus Chart. ex tit. 48. vbi *ſerui ante Regem per denarium dimiſſi* mentio fit. Formulae vett. Bignonii c. 46. *Et poſtea ante domnum Regem iactante denario, ſecundum Legem Salicam te ingenuum dimiſi.* Vetus formula apud Pithoeum: *Nos vero manu propria excutientes de manu ſupra dicti N. denarium, vel nummum, vel argenteum, vel aureum, vel dragmam, vel ſeſtertium, vel minam, etc.* Ea autem erat conditio *Denarialis* hominis, ſeu per denarium manumiſſi, vt *haereditatem in ſua generatione non haberet, antequam vſque in tertiam generationem perueniſſet*: quod de Chartulario, ſeu manumiſſo *per chartulam*, pariter obtinuit: vti ſtatuitur in Lege Longob. l. 2. tit. 35. §. 11. et lib. 6. Capit. Caroli M. c. 208. deinde, vt eſt in Lege Ripuar. tit. 57. §. 4. ſi abſque liberis decedebat, Regem ſeu fiſcum haeredem habebat: ita ſi occideretur, illius compoſitio ad Regem ſpectabat, vti cauetur in Capitulis, quae Carolus Mag. Legi Bajwar. addidit, tit. 1. c. 6. et in Capitul. 2. ann. 806. c. 5. et 6. vbi idem obtinuiſſe de manumiſſis per chartam obſeruatur. Licebat porro vnicuique hac manumiſſionis forma et ratione ſeruum ſuum manumittere. Lex Ripuar. tit. 61. §. 3. Exacta iſtiusmodi manumiſſione, conficiebatur charta, quae rem geſtam contineret, et *praeceptum denariale* dicitur Marculfo, et *charta denarialis*. MANVMISSIO *in Praeſentia Regis*, ſecundum Legem Ripuariam tit. 57. §. 1. eadem, quae per *denarium*, *Manumiſſio per regalem largitionem* in Concil. Triburienſi anni 895. cap. 38. MANVMISSIO *in manu Regis dando*, in Lege Longob. lib. 2. tit. 35. §. 3. 8. MANVMISSIO CORAM TESTIBVS, in Lege Wiſigoth. lib. 5. tit. 7. §. 1. in Lege Burgund. tit. 88. §. 2. in Synodo Trullana 85. in Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 78. etc. MANVMISSIONIS PER SAGITTAM, apud Longobardos, meminit Paulus Warnefridus de Geſtis Longob. cap. 13. MANVMISSIO ARMORVM TRADITIONE. Leges Willelmi Nothi Reg. Angl. cap. 65. MANVOPERARE. Idem Radulfus de *Hengham* capite laudato: *Diuortium celebratum eſt inter virum et mulierem, ſi poſt diuortium vir teneat ſe in haereditate perquiſita in maritagio mulieris, ſtatim cum poſt diuortium Manuoperetur, diſſeiſitur eſt.*

(2) MANVMISSIO, quae aliis *Emancipatio*, cum ſcilicet Clericus ab Eccleſia ſua, ad quam intitulatus eſt, ad aliam ab Epiſcopo ſuo, transeundi facultatem impetrat, apud Stephanum Tornacenſem Epiſt. 135.

(3) Dimiſſio, remiſſio, Gall. *Laiſſement*. Tabul. Conchenſ. Abbat. in Ruthen.

MANVMISSOR. (1) Qui manumittit. Concil. Emeritenſe inter Hiſpan. to. 2. p. 630. (2) MANVMISSOR TESTAMENTI, executor. Teſtamentum Petri Infantis Portugalliae Regni Maioricarum Domini 7. Id. Oct. ann. 1255. *Facimus teſtamentum noſtrum, in quo eligimus Manumiſſores noſtros D. Raym. Epiſc. Maioric.* et *Abbatem de Regali Ord. Ciſterc.* (3) Chartarum ſubſignator, in Ch. a. 793. ap. Henſchen. in vita L. Ludgeri.

MANVMITTERE. (1) V. *Manumiſſio*. (2) *Manumittere*, praeterea dicebatur, qui ſeruum ſuum in dominium alterius transmittebat, vt eſſet eius ſeruus: quod maxime fiebat in commutationibus hominum de corpore, cum matrimonia contrahe-

rent cum hominibus alterius Domini. M. Paſtorale Eccleſiae Pariſ. (3) Licentiam vel facultatem dare aliquid faciendi. Tabular. Eccleſiae Carnotenſ. (4) † Forte pro manum mittere, manum iniicere. Lit. a. 1230. t. 7. Ordin. reg. Fr. p. 362. *Matheus dux - - manummitteret in ipſos pro capiendo etc.*

MANVMOLA, chirotheca, quod manus *molam*, ſeu formam referat ſic dicta. Computus anni 1202. apud D. Bruſſel, to. 2. de Vſu feud. p. CLXXV. V. *Maniuola*.

† MANVMORTABILIS, ſeruus glebae, Gall. *Mainmortable*. Ch. Mſ. a. 1388.

† MANVMORTIZATIO, i. q. *Admortizatio*, in Ch. Mſ. a. 1269.

† MANVMORTVA, ius in bona defunctorum. Form. Mſ. V. *Manus mortua* in *Manus*.

MANVMVNDIVM, *manutergium*, Vgutioni, quo manus mundantur. Promotus in Grammatica MS. *Facitergium, togilla, mappa, mappula gauſape, orarium, menſale, manutergium, prandeum, Manumundium, manupiarium.*

MANVMVNITVS, f. rei domeſticae adminiſtrator, procurator, Gall. *Intendant*. Geſta Conſulum Andegau. to. 10. Spicil. Acher. p. 494. *Cum Comes cuſtodiam domicilii ſui, Haimerico de Currone praebuiſſet, dum caeteri murmurarent, tres famuli Hugonis Gofridus Manumunitus, Robertus telonearius, et Railnefinus carpentarius rem difficilem aggreſſi ſunt.*

MANVOPERA, etc. V. *Manopera*.

MANVOPERARE, in flagranti crimine deprehendere, ap. Radulph. de Hengham in Parua c. 7.

MANVOPERARIVS, MANVOPERATIO, V. *Manopera*.

MANVOPVS, ſeu *cum manuopere captus*, in Fleta l. 2. c. 52. in furto deprehenſus.

† MANVPARIVM, *la toualia*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. V. *Manupiarium*.

MANVPASTVS, et MANVPASTVM, domeſticus, in Canonibus Saxonicis Edgari Regis cap. 1. §. 4. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 66. *Si Manupaſtum alicuius accuſetur de furto, ſolus paterfamilias emendare poteſt, ſi velit, fracta lege ſine periurante.* ESSE IN MANVPASTV ALICVIVS. Leges Aluredi Regis cap. 5. *Nullum a ſe dimittat, qui inculpatus ſit in Manupaſtu ſuo.*

MANVPIARIVM. Ioh. de Ianua, *Manupiarium, gauſape, quaſi manus pians.* In Gloſſ. Lat. Gall. *Nape*. Gloſſae Iſid. *Mappa, gauſape, togilla, expiarium.* V. *Manumundium*.

MANVPLETIVM. Gloſſ. Graec. Lat. χειροπληθὴς, *Corpulentus*, χειροπληθὲς, *Manupletium*. In MS. *Mapletum* habetur.

MANVPRETIVM, χειρῶν μισθὸς, in Gloſſ. Graec. Lat. in Gloſſis vero Lat. Graec. *Manupretium*, χειροδέμιον, Aſconius 3. in Verrem: *Manupretium dicebatur, vbi non tam materiae ratio quam manus atque artis ducitur.* V. Varronem et Plautum in Menechm.

MANVS. (1) MANV FIDEM DARE. Tabularium Vindocinenſe. Ch. 179. an. 1064. *Dedit etiam domno Abbati Oderico fidem, Manum ſuam, ſicut mos ſaecularis exigit, in illius manum mittens.* MANVM MITTERE in *aliquem*, in Lege Salica tit. 15. §. 1. Formula loquendi Gallis familiaris, *Mettre la main ſur quelqu'un.* *Manum alicui iniicere*, in Lege Baiwar. tit. 3. cap. 1. §. 3. tit. 4. §. 3. tit. 5. §. 3. et in L. 7. de Fil. Apparitor. et in L. 8. de Appellat. Cod. Theod. MANVS, in hominiis, *la bouche et les mains*, in Conſuetud. Trecenſi, et aliis. Leo Oſt. lib. 3. cap. 48. (alias 50.) *Mandabat ei, vt ſibi fidelitatem faceret et homo ipſius per Manus deueniret.* V. *Hominium.* Hinc MANVM DARE, pro *Hominium* praeſtare, manus ſuas ſcilicet in manus domini immittendo. Charta Henrici Imp. anni 1014. apud Murator. delle Antic. Eſtenſi p. 108. MANIBVS COMPOSITIS *feudum recipere.* Ius feudale Saxon. cap. 23. §. 1. PER MANVM ALTERIVS TENERE, ab alio per homagium et in feudum poſſidere. Teſtamentum Ranimiri Regis Aragon. aerae 1099.

1099. apud Martinezium, in Hiſtoria Pinnatenſi. L. 2. c. 38. PER MANVM *alterius iuſtitiam accipere*, emendationem et ius ſuum a iudice obtinere. Tabul. Gemeticenſe. PER MANVM *tertiam res ſuas adrhamire*, V. ſuo loco *Adramire*. MANVM ALTERIVS LVCRARI. Wichbild. Magdeburg. art. 109. MANVM REGIAM apponere dicitur Rex, qui praedia, de quibus lis eſt interim dum ea dirimatur, *ſibi aſſerit*; vt *Manum regiam infringere*, qui bannum regium infringit, in Areſto Pariſ. penult. Ianu. anni 1259. Aliud eiusd. ann. 28. Iunii. MANVM MITTERE *in fortunam alterius*, bona illius ſibi aſſerere, in Lege Salica tit. 52. num. 2. MANIBVS COMPLOSIS deprecari, Rodericus Tolet. lib. 2. de Rebus Hiſpan. cap. 18. MANIBVS CANCELLATIS, id eſt extenſis, ſeu decuſſatis. Ioannis de Ianua: *Cancellare, brachia extendere*. Epiſt. Panormit. ad Martinum IV. PP. in Chron. Siciliae apud Marten. to. 3. Anecd. col. 34. MANV CLAVSA, *id eſt, pugno percutere*, in Lege Salica tit. 20. num. 9. MANVS FERREA, exercitus, copiae militares. Idacius Pacenſ. Epiſcop. in Chron. aera 649. SVB MANV ALICVIVS ESSE, id eſt, ſub poteſtate. Concil. Vernenſe ann. 755. can. 11. et Aquisgran. II. cap. 3. can. 21. etc. AD MANVM SVAM *aliquid habere*, tenere, poſſidere, Gallis *Avoir en main*. Vetus Charta apud Freherum, in Orig. Palat. c. 6. PER MANVM SVAM *ſe defendere*, id eſt, per duellum, in Regiam Maieſt. c. 12. §. 2. DONATIONES FACTAE *per manum Regis*, id eſt, *coram Rege*, vt eſt, in Capitul. Caroli M. lib. 6. c. 207. V. Marculfum L. I. form. 12. 13. AD MANVM *ſuam ponere*, ſibi aſſerere, occupare, Gall. *Se ſaiſir*. Charta anni 1399. EXTRA MANVM PONERE, rem quampiam quouis modo cedere, Gall. *Delaiſſer, abandonner*. Charta Theobaldi Comitis Campaniae anni 1233. MANVS AEQVA, de fideiuſſore dicitur, in Charta anni 1301. apud *Madox* Formul. Anglic. p. 10.

MANVS IVDICIATA, iudicium per ferrum candens. Liber Chirographorum Abſiae fol. 171. V. *Ferrum candens*. MANVS PVBLICA. Chronicon Fredegarii, c. 58. *Auaros et Sclauos caeterosque gentium nationes, vsque manu publica ſuae ditioni ſubdicendam fiducialiter ſpondebat*. MANVS RECTA, ſincere, ſine fraude. Charta anni 932. apud Miraeum to. 1. p. 38. MANVM, *aut dextram perdere*, poena decreta maxime in periuros, in Lege Wiſigoth. lib. 8. tit. 5. §. 1. in Lege Burg. tit. 6. §. 11. tit. 26. §. 4. tit. 55. §. 3. MEDIAE ET INFIMAE MANVS HOMINES, mediocris, et infimae conditionis, qui *mediocres* et *minores perſonae* aliis dicuntur. Radulfus de Diceto anni 1112. MANV INVOLVTA *in palla altaris offerre*. Tabular. Caſaurienſe anni 24. Ludou. Imper. F. Lotharii. MANVS RVBRA, vel *rubra manus*, flagrans delictum, manifeſtum. Leges Baronum, ſeu Quon. Attach. cap. 32. §. 2. *Cum quis capiatur cum rubra vel recenti manu homicidii, vel quod manualiter deprehendatur, cum furto vel latrocinio*. FVRTVM HABENS IN MANIBVS, vel *furtum inter manus habens*, in furto ſeu flagranti crimine deprehenſus, in Legibus Adelſtani Regis apud Brompton. pag. 849. et 850. MANV POTESTATIVA TRADERE, in Chartis Alamannicis Goldaſti 37. 54. 55. 70. 76. Ita, *vt poteſtatiua manus* hic ſumatur pro auctoritate et facultate dominandi a Principe indulta. V. *Poteſtatiuus*. MANVS IMPOSITIO RECONCILIATORIA, ea eſt, per quam poenitentes haeretici, ſiue excommunicati, ſanctae Eccleſiae reconciliantur. Anaſtaſius in S. Euſebio PP. MANVS LIGNEAE, inter ſuperſtitiones et paganias recenſentur in earumdem indiculo, Capitular. to. 1. col. 152. † MANV COMMVNICATA VENDERE, datis dextris, t. 2. Hiſt. Treuir. p. 157. † MANVS SVAS FACERE, obedientiam profiteri, ap. Murat. t. 6. Antiq. p. 369. † MANVS MANCA, ſiniſtra, t. I. Prob. hiſt. geneal. Portug. p. 10.

 (2) Sub-

(2) Subſcriptio, chirographum. Cicero in Catilinam: *Statilius cognouit Manum et ſignum ſuum.* Facundus Hermianenſis L. 4. c. 4. *Sed numquid, vel ſi propriam manum Romano Epiſcopo non probante recipiat,* etc. Supra *Chirographum* appellauit. MANVS FIGERE, ſubſcribere, manu ac ſcripto firmare, († vel potius manu tangere.) Canones Hibern. lib. 33. c. 4. V. *Firmare* 2. MANV CAPERE, eodem ſignificatu. Charta anni 1166. in Chartular. Meld. MANVM MITTERE, nude, eadem notione, non ſemel in Chartis Veneticis apud Ioh. Lucium, lib. 3. de Regno Dalmat. c. 11. 12. V. Gloſſ. med. Graecit. in χείρ. MANVS DIVINA, Imperatoria ſubſcriptio, de qua Briſſonius in formulis pag. 365.

(3) MANVS MORTVA, glebalis ſerui abſque liberis maſculis ex legitimo matrimonio procreatis decedentis bona, quae ad dominum ipſo iure pertinent. Varie autem haec vox ſumitur. Nam *manus mortua* interdum ipſos homines ſpectat quos *manus mortuae* vulgo dicunt; interdum praedia ipſa, quae bona *manus mortuae* appellant. HOMINES MANVS MORTVAE, ſunt ſerui glebae, quibus, vti diximus, de bonis ſuis teſtamento cauere, fas non eſt, perinde ac Latinis libertis apud Romanos, qui, vt ait, Saluianus lib. 3. ad Eccleſiam Catholic. *negato vltimae voluntatis arbitrio etiam quae ſuperſtites habebant, morientes donare non poterant.* Redit igitur *hominum manus mortuae* haereditas, ſi abſque liberis decedant, ad dominum, in cuius *manu mortua* eſſe dicuntur. Arreſta Candel. 1261. I. Regeſto Parlamenti f. 120. MANVS MORTVA, rurſum ipſa praedia ſpectat, cum aliquis ſcilicet alicuius, aut Eccleſiae dominio hac ſe conditione addixit, ſeruumque ſe eſſe profeſſus eſt; vel cum id iuris in eadem praedia, ex longi temporis praeſcriptione, habet dominus, id eſt, cum ea praedia huic ſeruituti ſunt obnoxia *iure conſtituti*, vel *praeſcriptionis*, vt habent Conſuet. Aruernenſis c. 27. art. 11. et Marchenſis art. 127. quae quidem praedia dicuntur *heritages tenus a condition de Mainmorte*, in eadem Conſuetud. Aruernenſi, d. cap. 27. art. 1. quorum poſſeſſores pro ſeruis habentur, eoque ipſo ſeruilibus praeſtationibus et operis, quas pluribus recenſet eadem Conſuetudo Marchenſ. c. 17. obnoxii. Interdum *Manus mortua*, res ipſas mobiles tantum ſpectat Conſuetudo Trecenſis art. 6. de Seruis: *Les autres ſont Mainmortables en meubles et les autres en heritages ſeulement.* Mox addit eiuſmodi ſeruis non licuiſſe teſtari de rebus, *Manui mortuae* obnoxiis, vltra 5. ſolidos in praeiudicium domini. MANVS MORTVA, denique quandoque ad certam pecuniae quantitatem redacta erat, ex manumiſſoria conditione, quae ex bonis decedentis domino haeres praeſtare tenebatur. Vetus Charta apud Haraeum, in Caſtellanis Inſulae p. 178. *De reſpectione capitis ſui 2. denarios, de mortua vero Manu ſex, de licentia maritali ſex ſimili modo.* Quale fuerit ius *Manus mortuae*, quaeue ſeruitia praeſtita ab hominibus eiuſmodi ſeruituti obnoxiis, luculenter explicatur in Charta Libertatum Montis-Britonis anni 1376. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 82. IN MANV MORTVA TENERE, in Teſtamento Roberti de Sorbona tom. 8. Spicil. Acher. p. 249. PLACITVM MANVS MORTVAE, ſignificat rachatum, quod debetur domino poſt mortem vaſalli. Nam *placitum* hoc loco id ſonare, docemus infra. Extat Charta Aimerici Vicecomitis Thoarc. a. 1253. qua Dominus de Rupe Militi concedit, quidquid habet in villa S. Benedicti de Anglia, praeter *homagium ligium et placitum Mortuae manus, vsque ad 10. libras, monetae currentis, quando illud contigerit euenire, et quaedam calcaria deaurata, quandiu vixerit ille, qui praedictum placitum fecerit.* MORTIMANVS. Charta Henrici Imper. an. 931. apud Miraeum in Cod. Donat. Piar. lib. 1. c. 30. V. *Mortalia, Manumiſſio.* MANVS MORTVA. In Capitulari 2. Caroli M. incerti anni cap. 1. Edit. Baluz. et in Capitulis Caroli M. lib. 5. c.

5. c. 110. *Rationabiles et legitimae commutationes Eccleſiis vtiles ratae haberi, inutiles vero et incommodae atque irrationabiles diſſolui iubentur.* Deinde additur: *Vbi vero mortua Manus interiacet, aut alia quaelibet cauſſa, quae rationabilis eſſe videatur, inuenta fuerit, diligenter deſcribatur, et ad noſtram notitiam perferatur.* Eadem habentur in Lege Longob. lib. 3. tit. 10. §. 3. in Capitul. Wormatienſi an. 829. c. 5. in Capit. Caroli C. tit. 32. c. 6. tit. 39. c. 4. vbi pro *rebellis* legendum *rationabilis*. Commode omnino locum hunc illuſtrauit eruditus Muratorius in Notis ad eandem Legem to. 1. part. 2. p. 142. *Manus mortua*, inquit, in hac lege mihi ſignificare videtur poteſtatem Regis, ſiue poſſeſſionem Regis aut fiſci, vt ſit ſenſus: Vbi vero Eccleſiarum praedia ſint in manu Regis, ſiue poſſeſſa per fiſcum, aut alia quaeuis rationabilis cauſa interuenerit, *diligenter deſcribatur*, etc. vt habet Codex Eſtenſis. Fiſcus enim numquam moritur, et immortalis eſt, etiam decedente rege: ad cuius ſimilitudinem *manus-mortua* deinde coeperint appellari Eccleſiae, collegia, etc. vt ſupra obſeruatum eſt. In Capitul. Caroli Calui haec eadem Lex reperitur his verbis: *Et ſi Mortua manus, vel Praeceptum Regium ſuper eis interiacet. Manus mortua*, vt reor, fiſcum deſignat poſſeſſorem: *Praeceptum* Regis priuatum hominem poſſeſſorem, ſed Praecepto regio munitum. Tunc ad Regem haec erant deferenda. V. Legem 234. Rotharis apud eundem Murator. ibid. p. 35. vbi de re, quae *ad curtem Regis ceciderit, nulla ſit repetitio.* Quod firmare iterum licet ex Capitul. apud Cariſiacum c. 8. in quo haec eadem Lex inſerta legitur vbi de rebus Eccleſiaſticis et de rebus quae ad fiſcum regium pertinent ſermo ſit. Neque procliuius eſt diuinare, quid eadem vox ſonet in Wichbild Magdeburg. art. 103. *Quilibet perſoluta debita declarare debet ad ſacra poſt manum mortuam metſeptimus.* Senſus forte eſt: qui defuncti bona obtinuerit, huius debita ſe perſoluiſſe cum ſex aliis ad ſacra iurabit. † MANVS MORTVA, ius regis vel domini alicuius loci in extraneorum decedentium bona, Gall. *Droit d'Aubain.* Ch. a. 1277. t. 4. Ordin. reg. Fr. p. 670.

(4) MANVS dicuntur auium rapacium pedes, in Legibus Palatinis Iacobi II. Reg. Maioric. vbi de Falconerio maiori, to. 3. SS. Iunii p. XXIV. *Veluti logres, capucia, longas, et alia arneſia ad roſtrum et Manus ipſorum praeparandas et etiam quaecumque alia neceſſaria prouidebit.*

(5) MANVS CHRISTI, maſſa quaedam ſacchare condita, t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 85.

(6) † MANVS PAPIRI, chartarum ſcapus, Gall. *Main de papier*, in Comput. a. 1402.

(7) † Manubrium, Gall. *Manche*, in Inuent. Mſ. a. 1476.

MANVSCRIPTIO, ſubſcriptio. Concilium Carthaginienſe I. ſub Iulio I. PP. c. 12. *Manuſcriptiones noſtrae teneantur et ſeruatae.* Berta Sanctimonialis in Vita S. Adelheidis Virg. n. 7. *Cuius libertatis donatio vt in perpetuum rata ſoret et firma, et duorum Imperatorum, ſcilicet Ottonis et Henrici, Manuſcriptione ac ſigilli impreſſione confirmata.* MANVSCRIPTVRA. Gregor. Turon. de Vitis Patrum c. 8. *Tangens Manuſcripturam, quam ipſe depinxit.* MANVSCRIPTVM, chirographum, manu propria ſuſcriptum. V. S. Baſilii, apud Heriueum Archiepiſcopum Remenſem in epiſt. ad Widonem Rotomagenſem Archiepiſc. c. 17.

MANVSCRIPTVM. (1) V. *Manuſcriptio.* (2) † Charta, diploma, in Ch. a. 1184. ap. Baring. in Clau. diplom. p. 112.

MANVSIGNATVS, *id eſt, Manumiſſus*, in Gloſſ. MSS. Cluniac. inter opera poſthuma Mabillonii to. 2. p. 23.

† MANVTENENS, protector, defenſor, vel vir potens et nobilis, in Reg. hoſpit. S. Iacobi de Alto paſſu.

MANVTENENTIA. (1) Auxilium, praeſidium, ſuppetiae; ſi vocis etymon ſpectes, *Manutenentia* celerem ac promptam opem ſignificat, citius enim

enim adeſſe potes ei, quem manu tenes. Charta an. 1208. apud Stephanot. to. 1. Antiquit. Occitan. MSS. p. 331. *Defenſionem et Manutenentiam ego et ſucceſſores mei exhibebimus et plenarie faciemus.* (2) Vt mox *Manutenentio*. *Ad Manutenentiam pacis publicae*, in Charta an. 1542. apud D. Calmet. to. 3. Hiſt. Lotharing. col. 395. Occurrit paſſim.

MANVTENENTIO, a Gall. *Manutention*, conſeruatio, integritas. Charta Eduardi VI. Regis Angl. an. 1552. apud Rymer. to. 15. p. 306. *In maiorem augmentationem regalis ſtatus coronae ſuae etc.*

MANVTENERE. (1) Aſſerere, partes alicuius tueri, Gallis *Maintenir*. Habetur haec vox in Epiſtola Eleutherii PP. ad Lucium Regem Britan. an. 169. conſcripta, ſi genuina eſt, quod in dubium iure vocatur. Matth. Pariſ. *Archiepiſcopum contra me Manutenere praeſumat.* V. *Manutenentia*. (2) Conſeruare, alere, Gall. *Maintenir*, *entretenir*. Statuta reform. S. Claudii an. 1448. *Tenetur Cantor Manutenere competenter antiphonaria, legendaria . . . et etiam ad manutentionem aliorum librorum.* (3) † Subminiſtrare, ſuppeditare, in Inquiſit. Mſ. a. 1284.

MANVTENTIA, protectio, defenſio. Charta an. 1020. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 140.

MANVTENTIO, ſumptus, conſeruatio, Gall. *Entretien*. Charta an. 1451. ex Tabular. B. M. de Bononuntio Rotomag. V. *Manutenere*.

MANVTENTORES, IC. Anglis Raſtallo et Cowello ſunt illi, qui vel pecuniis ſuis, vel alia ope litem alterius iudicalem, in qua ipſi iuſtum intereſſe non habent, promouent, aut fouent. V. Littletonem ſect. 701. et ibi Edw. Cokum.

MANVTENTORIAE LITTERAE, quibus vt aliquid in ſuo ſtatu permaneat mandatur. Inſtrum. an. 1473. in Bullario Carmelit. p. 297

† MANVTENTVM, *eſt illa pars flagelli, quae tenetur in manu verberatoris.* Gloſſ. Lat. Gall. a. 1348.

MANVTERCIVS, teſtamenti executor. Charta an. 839. apud Folguuinum Leuitam Sithienſem lib. 2. pag. 109. V. *Manumiſſor*.

MANVTERE, pro *Manutenere*, conſeruare, *Entretenir*. Teſtam. an. 1392. to. 2. Macer, Inſulae Barb. p. 667.

† MANVTERGIA, mantile. Inuent. Mſ. a. 1476.

MANVTERGILE, V. *Mantum*.

MANVTERGIVM. Ioanni de Ianua, *Togilla cum qua tergitur manus: Touaille*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. χειρομάκτρον, Graecis. Gregorius M. in libro Sacrament. MANVTERGIA. Hiſtoria de Fratribus Conſcriptis to. 2. Antiquitatum Alamannic. Goldaſti. MANVTERGIVS, in veteri Proceſſionali MS. B. M. Deauratae. MANVTERGIOLVM, diminut. a *Manutergium*. S. Wilhelmi Conſtit. Hirſaug. lib. 1. c. 98. MANVTERGIVM, ſudarium, quo ſacerdos ſacra facturus manus extergit. Gilbertus Lunicenſis de Vſu Eccleſiaſtico. MANVTERGIA *ad inuoluendos codices*. Theodemari Vſus Caſin.

† MANVTERIVM. (1) Manutergium, in Pontif. Mſ. Mogunt. (2) Forte candelabri ſpecies ad formam manus, Gall *Bras*, in Append. ad Monum. eccleſ. Aquileg.

MANVTIGIVM, quod Graeci χειρο-ψίαν vocant, id eſt, mollis attrectatio. Caelius Aurelian. lib. V. Tardar. paſſ. c. 4. *Non aliter quam ſi quiſpiam turbatos oculos Manutigio, quod Graeci χειραψίαν vocant, temporaliter fricando releuare videatur.*

MANVTIVS, *magnas manus habens.* Gloſſ. Iſid. vbi Graeuius: Melius in veteri Vocabulario: *Manutus*, vt a *naſus* naſutus, ſic a *manus*, *manutus*. *Manutius* eſt mane ortus.

MANVTRADERE, vnico verbo, tradere. Diploma Roberti II. Principis Capuae an. 1128.

MANZA, Italis Iuuenca, Gall. *Geniſſe*: *Manzo*, iiſdem, vitulus anniculus. Chron. Bergom. ad an. 1406. apud Murator. to. 16. col. 985.

MANZARVS, V. *Manzerinus*.

MANZER, ſpurius, nothus, e ſcorto natus, Hebraeis, a quibus Graeci μαντὴρ apud Gregentium, Theophanem,

phanem, Cedrenum, etc. Vgutio: *Manzeres dicuntur filii ſcorti, vel adulterini, vel ſcelerati.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Manzer, fils de putain, ou mauvais, desloial; et inde Manzerinus, i. adulterinus.* Verſus, laudati a Dionyſio Pontano ad tit. 146. Conſuetud. Bleſenſis:

Manſeribus ſcortum; ſed moecha nothis dedit ortum,
Vt ſeges a ſpica, ſic ſpurius eſt ab amica:
Sunt naturales, qui nobis ſunt ſpeciales.

MANZERINVS. (1) Papiae, *Adulterinus.* Gaufredus Voſienſis lib. 1. c. 73. *Priſci Coenobitae religione florentes nos Manzerinos haeredes habuere.* Sic etiam videtur legendum, apud Baldricum lib. 4. Hiſtor. Hieroſol. *Hieruſalem itaque ſic obſeſſa, filiis ſuis occludebatur: intus a populis Manzerinis profanabatur.* Editus Codex *Mazelinis* praefert. Adde Ordericum Vitalem lib. 9. pag. 750. MANZARVS, eadem notione. Fortunatus lib. 5. Poëm. 4. de Iudaeis. (2) MANZERINA VASCVLA. Epiſt. Abbonis ad Gregorium V. PP. *Direxi etiam duo Vaſcula Manzerina, in quibus anaglipho opere continentur Charitas et Ethica.* Itinerarium Bauldry Abb. Burgolienſis ex Archiuis Monaſt. Fiſcamn. *Mihi dedit Abbas ſcyphum Manzerinum, quem tota auiditate ſuſcepi . . . . quia et tornum et formam et materiam decentiſſimam pretendebat.* V. *Mazer.*

MANZIA, V. *Manzius.*

† MANZILE, manſio, ſeu aedes cum agri portiuncula, i. q. *Manſionile.* Ch. Mſ. a. 1321.

† MANZIVS, MANZVS, vitulus anniculus, Ital. *Manzo.* Stat. datiar. Riper. MANZIA, in Stat. Montisreg.

† MANZO, i. q. *Manzer,* in Vocabular. Iur. canon. Martini Mſ.

† MANZOLVM, corium vitulinum, in Stat. Placent. V. *Manzius.*

MANZVS, V. *Manzius.*

† MAO, fructus ſpecies, f. pomum. *Ius decimationis grani, vini, maonum,* in Ch. Peruſ. Mſ. a. 1354.

MAP, V. *Mepe.*

MAPADA, V. *Mappa* 5.

MAPARIVS, officium domus regiae apud Anglos, cui ſcilicet incumbebat, *mappas,* canabum, manutergia et ſimilia prouidere. *Maparios* itidem appellabant; ſed *mappa* et *nappa* tantundem valebant. Liber niger Scaccarii p. 343. V. *Mapparius.*

MAPHORIVM. (1) Muliebre pallium. Vita S. Amphilochio adſcripta to. 2. Iunii p. 954. *Tum ait ſponſae: tene in hoc Maphorio, donec tibi dicam.* V. *Mafors.* (2) Scapulare. Vita S. Dorothei to. 1. Iunii p. 600.

† MAPHORS, velum ſericeum, quo altare obuoluebatur. Acta SS. t. 7. Maii p. 628. V. *Mafors.*

MAPLETVM, V. *Mannpletium.*

MAPPA. (1) *Mappae* appellati ludi Circenſes, quia cum proxime edendi erant, mappa dimittebatur: cuius ritus originem Neroni adſcribit Senator lib. 3. Var. Epiſt. 57. *Cum enim prandium protenderet, et celeritatem, vt aſſolet, auidus ſpectandi populus flagitaret, ille Mappam, qua tergendis manibus vtebatur, iuſſit abiici per feneſtram, vt libertatem daret certaminis poſtulandi. Hinc tractum eſt, vt oſtenſa Mappa, certa videatur eſſe promiſſio Circenſium futurorum.* At Siluius in Latercula id Tarquinio Regi adſcribit, *quia Romae, dum die Circenſium pranderet in Circo, de Menſa ſua Mappam foras, vt aurigis poſt prandium currendi ſignum daret, abiecerat.* Hinc idem Siluius *Mappam* pro Circenſibus ludis vſurpauit. (2) MAPPA MVNDI, charta vel mappa explicata, in qua orbis ſeu mundi deſcriptio contineretur. Eumenius pro reſtaurandis Scholis. Papias: *Mappa, togilla, mapa, etiam dicitur pictura, vel forma ludorum, vnde dicitur Mapa mundi.* (3) MAPPA, MAPPVLA, vmbraculum, quod defertur ſupra Epiſcopi caput, dum procedit ad altare, ſacra facturus, ſeu ſtationes facit, diuerſis imaginibus adornatum, quatuorque baculis innixum, quod a quatuor miniſtris tenetur. qui inde *Mappularii* appellantur. Ita Durandus lib. 4. Ration. cap. 6. n. 11.

n. 11. (4) Vox Agrimenſorum. Apud Auctores de Limitib. p. 270. *Ratio limitum regundorum haec eſt: auctores Theodoſius et Neuterius de terminis et lineis expoſuerunt*, 304. *iugi agrimenſoris qui Mappa, quas lineas habuerint, obſeruetur*. Pag. 213. *Terminus ſi ſcriptus fuerit, et puncto habuerit litteris graecis, ſequeris curſum eius a Sion, hoc eſt, ab Oriente, per litteras graecas de Mappa, hoc eſt; Pentagonum, quod interpretantur cubitos quinque*. Denique pag. 319. *In Mappa Albanenſium inueniuntur haec, Ager Heclanenſis, ager Beneſinus, etc. De Mappis linteis*, quarum in l. 1. Cod. Th. de Alim. mentio eſt, in quibus ſcribebatur, haec intelligenda cenſet Iacobus Gothofredus. Hinc forte (5) MAPPA, MAPADA, *Mappada*, *Mappaticus*, pro modo agri. MAPADA. Tabularium S. Remigii Remenſis: *Sunt ibi aſpicienses inter maiores et minores campi 46. continentes Map. 100. vbi ſeminari poſſunt de frumento modii 34. etc.* Occurrit ibi pluries cum duplici pp. MAPPADA. Idem Tabular. *Arat Mappadam et coruadam, vt ſupra.* MAPPATICVS, eadem notione. Charta Caroli C. apud Marlotum in Metropoli Remenſi lib. 4. c. 7. MAPPAGIVM. Tabularium S. Remigii Remenſis. (6) Ornamentum equi. Sic vocantur ſtrata candida, quibus cooperiuntur equi Cardinalium, cum ſolemni pompa procedunt. V. infra *Mappula*. (7) ✝ Veſtis ſpecies videtur, ad vſum virorum, in Ch. Mſ. a. 1242.

MAPPADA, MAPPAGIVM, V. *Mappa*.

MAPPALE, f. vexillum; eſt enim veluti quaedam maior mappa. Geſta Tancredi apud Marten. to. 3. Anecd. col. 149. MAPPALE OPVS. Monaſticum Anglic. to. 3. p. 330. *Item caſula opere Mappali*, quo ſcilicet mappae fieri ſolent.

✝ MAPPAMPARIVS, qui mappam lauaturo parat et porrigit, in Chron. Lemouic. V. *Mapparius*.

MAPPARIVS. (1) Qui in Circo mappam demittebat, aut excipiebat, in ſignum proxime edendorum Circenſium: *μαππάριοι*, D. Chryſoſtomo in orat. de Circo, in Chronico Alexandrino p. 876. in Gloſſis Baſil. apud Nicetam in Alexio Aug. lib. 3. n. 2. Scylitzem et alios. (2) Qui mappam lauaturo porrigit. Patriarchium Bituricenſe c. 30. V. *Mapparius*.

MAPPATICVS, V. *Mappa* 5.

MAPPELLA, V. *Mappula*.

MAPPVLA, paruula mappa, qua naſum tergimus, ſudarium, Gallis *Mouchoir*. Kero Monachus: *Mappula*, *Dunahila*, id eſt, *togilla*; Gallis *Touaille*. Alcuinus de Officiis Eccleſ. c. 39. *Mappula, quae in ſiniſtra parte geſtatur, qua pituitam oculorum detergimus, dicitur et manipulus*. MAPPVLA, mantile. Charta Almeradi Reienſis Epiſc. to. 1. Gall. Chriſt. inter Inſtrum. p. 82. MAPPVLA, interdum idem quod *Mappa*. Conſtitutio Anſegiſi Abb. in Chron. Fontanell. to 3. Spicil. Acher. p. 245. MAPPVLA, aliud videtur apud Iſidorum in Regula c. 13. *Monachi in Monaſteriis palliis ſemper vtantur, ... ſane ſi quis pallium non habet, humeris Mappulam ſuperponat*. Erat, ni fallor, veſtis genus, qua vtebantur in itinere monachi. Vita S. Benedicti Anian. n 49. ſaec. 4. Bened. part. 1. pag. 211. MAPPVLAS fuiſſe propria Clericorum Romanorum ornamenta, adeo vt aliis non niſi ex priuilegio vti fas eſſet, ſcribit Gregorius M. in proceſſionibus ſcilicet publicis cum ipſo ſummo Pontifice, lib. 2. Ind. II. Epiſt. 54. Clericos autem *Mappulatos* et *Planetatos*, cum ſummo Pontifice ad *ſtationes* proceſſiſſe teſtatur Ioannes Diac. lib. 2. Vitae S. Gregorii M. c. 43. *Cumque magi ex planetatorum Mappulatorumque proceſſionibus magnum Pontificem cognouiſſent*, etc. Verum hiſce locis *Mappas* eſſe candida equorum ſtrata coniicit Laurentius Lantmeterus lib. 1. de Veſte Clericor. c. 18. quod ſane firmare videtur Anaſtaſius in Conſtantino PP. *Pontifex autem et eius primates cum ſellaribus Imperialibus, ſellis, et frenis inauratis, ſimul et Mappulis, ingreſſi ſunt ciuitatem* CP. MAPPELLA,

LA, *id eſt*, *parua mappa*. Durandus lib. 3. Ration. cap. 6. n. 3. MAPPVLA, apud Scriptores Eccleſiaſticos eſt ſudarium, quod in ſiniſtro brachio Sacerdos defert, quod interdum *Manipulus* et *Phano* dicitur. Alcuinus loco citato: *Mappula, quae in ſiniſtra parte geſtatur . . . . dicitur et manipulus*. Honorius Auguſtod. lib. 1. c. 208. V. *Mappa* 3.

MAQVERELLA, a Gall. *Maquerelle*, lena, V. mox *Maquerellus*. Regeſt. 80. Tabularii Regii an. 1350. Ch. 115.

MAQVERELLVS, piſcis ſpecies nota, Gallis *Maquereau*, Germ. Makrele. Codex MS. redituum Epiſcopat. Autiſſiodor. an. cir. 1290.

MAQVILA, vox Hiſpanica, *Molitura*, Gallice *Mouture*. Concil. Legion. an. 1012. inter Hiſpan. to. 3. p. 192.

MAR, pro *mas*, maſculus, in Foris Aragon. lib. 3. de Lege Aquilia.

MARA. (1) Palus, lacus, ſtagnum: Anglo - Saxonib. *Mere*, Kiliano, *Maer*, *Maere*, Germ. Moor, Gall. *Mare*. Charta an. 1181. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. pag. 134. *Et omnes Marae quae ſunt in mariſco, et campus Troſſebof quem dedit Rollandus Archiepiſcopus Garino Troſſebof ioculatori quandiu viueret, ſunt de dominico Archiepiſcopi*. Willelmus Gemetic. l. 2. c. 2. *Sedens ſuper locum, quem vſu quotidiano loquendo Maram vocamus*. (2) Dolor grauis. Carmen de varia fortuna Erneſti Bauariae Ducis lib. 6. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 352. (3) † *La capa*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

MARABOTINVS, MAVRABOTINVS, MARMOTINVS, MARBOTINVS, MORABOTINVS. Haec omnia idem ſonant, ſed *Marabotinus* crebrius occurrit apud Scriptores, Matthaeum Pariſ. an. 1176. Sic autem indigitantur monetae quaedam Hiſpanicae, aureae praeſertim. MARABETINVS, in Charta Ramiri Sancii Regis Nauarrae, apud Ioſ. Moret. Antiq. Nauar. p. 630. MARABITINVS. Charta Alphonſi Reg. Luſitan. aera 1142. ex Tabular. Clarauall. *Tribuant in modum feudi et vaſſalitii quinquaginta Marabitinos auri probati*. MARABOCINVS. Limborch. lib. Sent. Inquiſ. Toloſ. ad ann. 1306. p. 68. MARABVTINUS, in Charta Hugonis Archiepiſcopi Genuenſis an. 1184. ap. Vghellum. MARBOTINVS. Charta Guillelmi de Nouelliano Militis an. 1270. MARABATINVS *auri boni*, in Charta Hiſpanica, apud Malbrancum lib. 11. de Morin. c. 52. MORABATINVS, in Bulla Paſchalis PP. apud *Diago* lib. 2. de Comitib. Barcin. c. 95. MARAPETINVS, in Teſtam. Sancii an. 1211. to. 1. SS. Maii p. 763. MARMOTINVS AVREVS, apud Plantauitium in Hiſtor. Epiſc. Lodouenſ. pag. 103. 257. et 306. et Albertum Argentin. in Chron. 1289. MORBOTINVS, apud Rodericum Tolet. in Hiſt. Arab. c. 20. MORABEDIS, in Charta Alfonſi I. aerae 1157. pro Caeſarauguſt. apud Mich. de Molino in Repertorio p. 265. col. 3. MORABETINVS. Charta an. 1134. tom. 1. Gall. Chriſt. inter Inſtr. p. 46. MORAPETINVS, in Charta Ermengaudi to. 3. Concil. Hiſpan. p. 374. MAVRABOTINVS, in Foedere, quod ſancitum eſt Boyonae menſe Aprili an. 1290. inter Franciae et Caſtellae Reges. MORABOTINVS, in Charta Alfonſi Regis Caſtellae, data Segouiae 21. Sept. 1258. MORABOTINI *boni in auro curribiles Alfuſſini recti*, in Charta Maioricenſi an. 1280. ſemel ac iterum. MARABATINI, paſſim in Chartis Luſitanicis apud Rodericum *da Cunha*, in Hiſt. Epiſc. Portenſium, in Luſitania. MOROBATINVS, in Teſtam. an. 1131. append. Marcae Hiſp. col. 1273. Quaeſitum a viris doctis, vnde enatae hae voces, in qua diſquiſitione aiunt Bochartum, virum in Hebraicis et aliis Orientalibus linguis oculatiſſimum, cum in Cadomenſi virorum litteratorum conſeſſu acrius inſiſteret, apoplexia correptum haud multo poſt exſpiraſſe. Vni porro ex iis, qui ſuper hac controuerſia per litteras ſententiam meam expetierat, reſcripſeram, videri mihi *Marabotinos* appellatos primum nummos aureos Maurorum Hiſpanicorum,

rum, qui iis fuſis ſubinde ac deletis in Hiſpanorum poteſtatem venerant, quaſi *Marranorum ſpolia;* nam *Botino*, Hiſpanis idem eſt quod noſtris *Butin: Marranos* vero Mauros Hiſpanicos appellatos ſuo loco docemus. At Mariana lib. de Ponder. et menſur. c. 23. Mareuedinos monetam fuiſſe Regum Gothicorum Hiſpanicorum exiſtimat, ac proinde multo ante Maurorum in Hiſpanias irruptionem cognitam, quod ex ſolo nummorum Gothicorum pondere elicit. Vt ſeſe res habeat, eae monetae, quae MARAVEDINI Hiſpanis dicuntur, ab eodem fonte nomen ducunt: qui enim prius *Marabotini*, poſtea *Maravedini* dicti: de quorum aureorum pretio et pondere multa commentantur Antonius Nebriſſenſis in Repetitionibus, Didacus Couarruuias in veterum Collatione numiſmatum c. 5. et Io. Mariana de Ponderib. et Menſur. c. 22. 23. Inde id nominis inditum quibusdam minutioribus monetis aereis: qua tamen in parte, ait idem Couarruuias c. 1. Marouedinus non tam eſt nummus, quam nummorum numerus, qui conſtat ex duabus Blancis, aut Coronatis ſex, vel denariolis decem. V. D. *le Blanc* Tract. de Monet. p. 165.

MARACH, MARCH, equus, Germ. Mähre. Lex Alem. tit. 69. §. 2. *Si ille talem equum inuolauerit, quem Alemanni Marach vocant.* Tit. 70. §. 2. *Si quis equo, quem Alemanni Marach dicunt, oculum excuſſerit.* Lex Bajwar. tit. 13. c. 10. §. 1. *Si equus eſt, quem Marach dicimus.* Editio Heroldi tit. 7. §. 1. *Si equus eſt quod March dicimus.* At in Lege Aleman. habet vtrobique *Marach.* Vetus eſt autem vox Gallica, ſiquidem Pauſanias in Phocicis pag. 335. ἵππον τὸ ὄνομα apud Gallos eſſe μάρκαν auctor eſt, vnde τριμαρκισίαν equeſtris pugnae quamdam inſtitutionem vocabant. Sed et etiamnum Armorici, penes quos, vt et apud Guallenſes Anglos, veteris Gallici idiomatis reliquias permanere aiunt, equum *Marach* vel *March* dicunt, *marcheguez*, equitare.

MARACHFALLI, V. *Marchfalli.*

MARACIO, vaſa quaecumque et alia vtenſilia quae ſali conficiendo inſeruiunt. Charta an. circ. 917. apud Stephanot. tom. 3. Antiquit. Pictau. MSS. p. 339. *Sunt plus minus de terra ad areas componendas c. excepto Maracione, a die praeſente ipſa terra ſuperius nominata ad ipſum locum vel ad Abbatem Rotardum necnon et ad monacos ipſius loci eam trado adque transfundo cum ſua miniſteria omnia vel Maracione ad abendum, etc.*

MARAGDENIS, f. pro Smaragdus. Litterae an. 1261. apud Rymer. to. 1. p. 730. *Item duos baculos continentes ſexaginta ſex anulos cum Maragdenibus, etc.*

MARAGIVM. (1) Palus, ex Gallico *Marais.* Charta an. 1246. ex Tabular. Foſſatenſi fol. 39. V. *Mara.* (2) ✝ Materia lignea, materiatio, i. q. *Marcementum.* Ch. Mſ. a. 1208. V. *Materia.*

MARAGMA. Conſtitut. Friederici Reg. Sicil. c. 116. *Idem quod procurent immunditias terrarum, Maragmatum et vinatium deferri, et eiici extra ciuitatem praedictam, vt eſt hactenus conſuetum.*

MARACHWORFI. In Edicto Rotharis Reg. Longob. Tit. 11. inſcribitur *Marahworfi.* Mox ſequitur: *Si quis hominem liberum de caballo in terram per quodlibet ingenium iniquo animo iactaverit. etc.* Vbi *Marah* equum, *worfin* vero deiicere: quae vox illis eiusmodii adiungi ſolet, vt *wegworfin, rapoworfin, etc.*

MARALLVS, MARALVS, V. *Merallus.*

MARANCIA, dolor, qui concipitur ex alio damno, vox a *Marrire*, et *Marritio* deducta: vnde poſtmodum traducta ad ipſas mulctas aut poenas, quae pro leuioribus delictis, vel pro defectibus ſeu abſentia irrogatur: noſtris vulgo *Marence.* Charta an. 1245. in Hiſtor. Epiſcoporum Silvanect. p. 454. *Si poena pecuniaria, quae pro defectibus ſeu Maranciis, quae in Eccleſia noſtra ſtatuta eſt, volueris ſe liberare.* Conſuetudines Eccleſiae Rotomagenſis: *Poſt haec ſolent recitari Maranciae et offenſae dici,*

et

et horarum praecedentium, et ibi puniri.

ARANGO, et MARANGONVS, Ital. *Marangone*, faber tignarius, carpentarius, Gall. *Charpentier*. Sanutus l. 2. part. 4. c. 15.

ARANI, apud Hiſpanos Mauri appellari ſolent: de qua voce ita Ioan. Mariana l. 7. de Rebus Hiſpan. vbi de donatione Aurelii Regis Galleciae in Hiſpania aerae 813. facta Monaſterio: Eſt, inquit, ad memoriam inſignis iis in litteris contenta execratio, *qua eius* donationis *violator* iubetur eſſe *Anathema Marrano et excommunicatus.* Vnde intelligitur, *Marani*, vocem vulgarem non a Mauris, quaſi *Mauriani*, vt quidam ſuſpicantur, factam in Italia Friederici Aenobarbi tempore, cum Mauri plurimi fidem Chriſto datam in baptiſmo paſſim eiurata, quam ſuſceperant religione, violarent; ſed potius ex Syriaca voce *Maranatha* deductam, qua anathematis ignominia, execratioque in diuinis litteris continetur. At ſecus ſentit Scaliger de Emendatione temporum l. 6. p. 625. In verbis, inquit, Geographi Arabis fit mentio factionis *Maravanjam*. Sciant igitur ſtudioſi, Abaz fuiſſe patruum Mahumedis, atque eius progeniem et gentem dictam fuiſſe, dicique adhuc *Abaziam*. Ad eos ius Chaliſatus pertinebat, vtpote qui proprius ſanguine Muhammedem attingerent. Sed *Marawan* quidam primus Chaliſatum ab illa gente ad ſuos, qui *Marauanam* dicti ſunt, tranſtulit per tyrannidem, eoque nomine omnibus Muhammedanis in odio eſt nomen *Marawania* ad hunc vsque diem. V. *Marrones*. Inde eſt, vt videtur, quod Itali proditores per antonomaſiam *Maranos* vocant. Annal. Caeſenat. ad an. 1304. apud Murator. to. 14. col. 1125.

ARANTIA, pro *Marancia*, apud Ioann. Abrinc. de Offic. eccleſ. p. 100. edit. 1679.

ARANVS, Ital. *Marana*, nauigii ſpecies. Raphanus de Careſinis in Chron. MS. an. 1079. *Paſſus S. Clementis et Spiritus Maranis et aliis nauigiis obſtruſus*. Sic forte appellata, quod *Maranorum*, ſeu Hiſpanorum primitus eſſet.

MARAPETINVS, V. *Marabotinus*.

† MARASCACHIA, ius quod *Marescallo* competit, in Chartul. S. Ioh. Laudun.

MARASCALCVS, MARASCALIA, V. *Mareſcalcus*, *Mareſcalciae*.

MARASCAVSIA, locus paluſtris, paſcendis pecoribus aptus. Charta apud Lobinell. to. 2. Hiſtor. Britan. p. 168.

† MARASMODES, *ex aegritudine ſenectus*, in Gloſſ. ad Alex. Iatroſoph.

MARASMVS, μαρασμὸς, tabes, marcor, a Graeco μαραίνω, tabefacio, macero. Apud Medicos ſpecialiter *Maraſmus* eſt corruptio viuentis corporis, quae fit ob ſiccitatem. Ita Martinius.

MARATHVS. Thomas Elienſis Monachus in Vita Ethildritae c. 77. *Accipientes ſucculos Marathi, vnde fuerat compta totius ſuperficies pauimenti etc.* Melius apud Bolland. to. 4. Iunii p. 521. *Accipientes ſurculos Marathi, vnde fuerat cooperta totius etc.* Vbi viri docti *Marathum* herbae ſpeciem eſſe ſcribunt. Foeniculum nempe, Gall. *Fenouil*, cuius mentio fit apud Auctorem de Medicamine faciei inter Ouidii opera:

Profuit et Marathos bene oléntibus addere myrrhis,
Quinque trahant Marathi ſcrupula, myrrha nouem.

MARATORIAE BIGAE. Lambertus Ardenſis: *Ruſtici cum bigis Maratoriis et carris funariis* (f. *firmariis*) *calculos trahentes.* Rectius ap. Ludew. t. 8. Reliq. p. 600. Cum bigis *Marlatoriis et curtis* (l. curris) *fimariis.* Eſt autem *Marlatoria biga*, currus ſpecies, qui in agris marga ſtercorandis vtuntur agricolae.

† MARATRVM, *feniculus vt Macer; nos autem pro ipſius ſemine ſolum in vſu habemus.* Gloſſar. med. Simon. Ianuenſ. V. *Marathus*.

MARAVEDINVS, V. *Marabotinus*.

† MARAYDA, locus paluſtris, paſcendis pecoribus aptus, in Ch. a. 1195. t. 1. Annal. Praemonſtr. Prob. p. 455. V. *Maraſcauſia*.

† MAR-

† MARBONERVS, *un heretico*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MARBOTINVS, V. *Marabotinus*.

† MARBRETVS, i. q. *Marbrinus*, Ch. a. 1295. ap. Ludew. t. 12. Reliq. p. 13.

MARBRINVS PANNVS, qui ex filis diuerſi et varii coloris textus. Statutum pro Draperiis Trecenſ. an. 1360. to. 3. Ordinat. Reg. Franc. pag. 414. Gall. *Marbre* et *Mabre*.

MARCA. (1) MARCA, MARCVS, pondus, quod appendit beſſem librae regiae, qua negotiatores et pigmentarii, et alii vtuntur, omnesque omnino qui appenſas merces venditant. Vocis Etymon a veteri Germanico *Mark* arceſſit Ioan. Stiernhookus lib. 1. de Iure Suenonum vetuſto c. 11. p. 133. voce, quae *ſignum* ſonat, vt apud Gallos *marque*. Papias: *Marca dicitur pondus argenti vnius librae*. Melius Io. de Ianua: *Marca dicitur quoddam pondus*, *ſcilicet media libra*. Balbus in Catholico: *Marcha eſt quoddam pondus*, *ſcil. media libra*, *vt dicitur marcha argenti*. Chronicon Moguntinum: *Nota quod auri libra habet duas Marchas auri*. Apud Gallos igitur Marca duplicata libram efficit, quae diuiditur in 16. vncias; vncia vero ſubdiuiditur in octo drachmas, vel 24 ſcrupulos, ſeu denarios; drachma ſiquidem tribus conſtat denariis, et in 72 grana ſecatur, quorum 24. continet denarius. Quapropter vncia conſtat 576. granis, vt libra 9216. At auri examinatores, vulgo *Eſſaieurs*, examen tam accuratum inſtituunt in auri probanda bonitate, vt ipſum granum in 572. particulas diuidant. Haec ferme ex Budaeo et Merſennio. MARCA TRECENSIS appendit 14. ſolidos, 2. denarios eſterlingos, vt eſt in laudato Excerpto: nec in Gallia duntaxat; ſed et in Germania, Anglia, Hiſpania, Flandria, et aliis Europae Prouinciis, in publicis praeſertim commerciis, in vſu fuit, et nominabatur. Quod inde eueniſſe putant, quod in Nundinis Campaniae, ſeu Trecenſibus, quibus nullae in Europa celebriores et antiquiores exſtiterunt, eiuſmodi pondere mercatores vterentur. MARCA LEMOVICENSIS appendit 13 ſolidos 3. obolos eſterlingos, vt eſt in eod. Regeſto. MARCA TVRONENSIS ibid. appendit 12. ſolid. 11. denar. obol. eſterlingos: ad quam marcam appendebantur, monetae Regum noſtrorum, et aliorum, quae *Turonenſes* vulgo appellabantur. MARCA ANGLICANA, eadem quae Rupellenſis, et apud Matth. Pariſ. ann. 1235. p. 286. et Will. Thorn. in Chron. p. 2107. pro 13. ſolidis et 4. den. eſterlingis computatur. At ſub Henrico I. Rege videtur Marca fuiſſe tantum pondere 6. ſolidorum et vnius denarii: ita enim in Legibus eiusdem Regis cap. 34. MARCA STERLINGORVM, eadem, quae *Anglicana*. Litterae anni 1286. apud Rymer. to. 2. pag. 327. MARCA et *Libra* in Anglia vnum et idem interdum ſonat. Charta 1296. apud eumdem Rymer. to. 2. p. 738. *Cum nos conceſſerimus dilecto Clerico noſtro Gilberto . . . . quamdam Eccleſiam viginti Marcarum vel librarum*, *valorem annuum attingentem*. Aliarum Marcharum, ſed infrequentioris vſus, mentio fit in Charta Richardi Regis Angl. et Normann. Ducis ann. 1158. vbi earumdem pretium aſſignatur. *Ita ordinatum eſt . . . quod Marca de Cadomo Duceſenſi*, *Perticenſi et Vendoſilenſi capiatur ad ſcacarium pro XIV*[illegible] *et IX. denariis et de And*[illegible] *pro XV. ſolidis Turonenſibus*. MARCA GERMANICA, videtur fuiſſe 20. ſolidorum, quot marca dicitur ponderare in Speculo Saxonico lib. 3. art. 45. §. 3. In Chronico Laurishamenſi pag. 95. dicuntur *talenta* 11. *et dimidium ſurgere in Marcas* 15. MARCA HISPANICA, de qua Iohannes Mariana libro de Ponder. et Menſur. c. 9. MARCHA CVRIAE ROMANAE, quae ſub Ioanne XXII. PP. anni 1322. erat 64. Florenorum in Dalphinatu vero 65. Charta an 1327. to. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 214 MARCA PONDEROSA, nemp Germanica, appendit 26. ſolidos, et Wichbild Magdeburg. art. 19. §. 1. MARCA SCLAVONICA, appendit 12. ſo-

12. ſolidos. Ita idem Wichbild. Magdeburg. art. 44. §. 3. MARCA STENDATA, ad *ſtendardum* examinata. Charta anni 1293. apud H. Meibomium, ad Chron. Mindenſe p. 40. *Pro 25. Marcis ſtendatis argenti, pro quo filiam fratris mei in ſuum collegium ad ſeruiendum Deo receperunt.* V. *Standarum.* Etiamſi porro Marca ſolidis et denariis conſtiterit, non ideo cum Warſio exiſtimandum videtur, Marcam fuiſſe nummum cuſum ac ſignatum. Solidi enim et denarii, qui hic recenſentur, pondera ſunt, quae nusquam mutabantur, quod de Marcae argenti aut auri pretio dici non poteſt, quod pro libito principum minuebatur aut creſcebat, pro ratione pretii, quod monetae imponebatur. Aliud praeterea fuit Marcae auri aut argenti ſignati, aliud infecti pretium. Pluris enim ſemper valuit Marca ſignata, quam infecta: idque propter *tractum*, vt Monetariorum voce vtar, quo nomine intelligitur vectigal, quod Princeps ex vnaquaque monetae ſignatae aut cuſae marca percipit. Cuius quidem Marcae infectae pretium Princeps ſolet ſignificare Magiſtris Generalibus Monetarum, quoties Monetam cudendam curat. MARCHA pro *Marca* frequenter in veteribus Chartis. MARCVS pro *Marca*, non ſemel apud Ordericum Vi[illegible] lib. 5. p. 378. 580. 583. 585. [illegible].

(2) Ora, littus, interdum et ipſe fluuius, quod ſit veluti terminus, limes. Charta Bertradae ann. 722. apud Calmet. to. 1. Hiſt. Lotharing. col. 269. *Deinde per Melina Suſo, aqua vsque vbi nobis obtingit legitimo, vsque ad Winardo curte, vsque ad illa Marca qui nobis obtingit.* V. *Marcha 1.*

† MARCAANDIA, mercatura, in Ch. Mſ. a. 1224.

MARCACLARIVS, aedituus, vel qui bona eccleſiae adminiſtrat, a veteri Gall. *Marclier* et *Mareglier*, iam *Marguillier*. Necrologium Fratrum Minorum Siluaneſt. V. *Marrelarius.*

MARCADANTIA, merces, Ital. *Mercanzia*, Gall. *Marchandiſe*, apud Muratori. to. 11. col. 254. V. *Marchandia.*

MARCADVS, mercatum, forum, nundinae, Gall. *Marché.* Charta Childeberti Reg. Franc. anni 710. apud Mabill. Diplom. p. 483.

† MARÇAGIVM, martium, trimeſtre frumentum, Gall. *Marſage.* Ch. Mſ. a. 1210. V. *Marceſchia.*

MARCANDAE VILLAE, emporia, nundinae publicae. Liber niger Scacarii pag. 362. Ibid. *Marcardae*, *Mercandae*, eadem notione.

MARCANDISIAM FACERE, mercaturam facere, negotiari, Gall. *Trafiquer.* Charta anni 1218. to. 4. Hiſt. Harcur. p. 2174.

MARCANDIZAE, quaeuis ſuppellex, ſeu inſtrumenta quae ad agriculturam pertinent. Charta apud Madox, Formul. Angl. p. 90.

MARCAPETVM, ſuppedaneum, Gall. *Marchepied.* Inuentar. ann. 1339. *Item vnum Marcapetum debile.*

MARCARE. (1) A Gall. *Marquer*, notare, ſignare. Arreſtum Parlamenti ann. 1415. in Tabul. Latiniac. V. alia notione in *Marcha 1.* (2) Pignori capere, *Saiſir*, *Prendre par droit de Marque.* Libertates conceſſae Barcinonenſibus, a Petro Rege Arag. ann. 1283. MSS. *Victualia quae apportantur in Barcinona per mare vel per terram, de pane, vino, carnibus et piſcibus non Marcentur, nec pignorentur, . . . tam pro alienis debitis, quam pro propriis.* Concilium Marciacenſe anni 1326. can. 44. *Perſonae Eccleſiaſticae vel eorum bona pro aliis non Marchientur vel pignorentur, etc.* (3) † Ius paſcendi ratione limitis contermini, ſeu *marcae*, vt videtur. Charta. 1288. t. 1. Prob. Hiſt. Brit. p. 1086.

MARCASIOLVM, diminut. a *Marcaſium.* Tabular. Kemperleg. *Et paulo poſt recurrat* (foſſa) *ad vnum Marcaſiolum.*

MARCASIVM, palus, ſtragulum, vel locus paluſtris, Gall. *Marais.* Charta anni 1226. ex Tabular. Corbeienſi. V. *Mariſcus.*

[illegible]

[illegible] eadem notione, in [illegible] Bonae Zeuerne fol. 43. [illegible] [illegible] Marg[illegible], f. 8. Ar[illegible]. [illegible]

MARCISSA [illegible] V. [illegible]

MARC[illegible] [illegible]. V. [illegible]

MARCHA (1) [illegible] MARCHA, MARCA, [illegible]. [illegible], limes, [illegible] [illegible] regionis, Germ. [illegible]. [illegible] ad Legem Alem[illegible] [illegible] *alteram liget, ut* [illegible] *Marcas* [illegible] *vendit*, [illegible] *ſolidos* [illegible]. Charta diuiſionis Imperii C[illegible] M. c. 1. *Vt nullus eorum* [illegible] *ſui terminos, vel regni in*[illegible] *invadere, neque fraudulenter* [illegible] *ad conturbandum regnum eius*, [illegible] *Marcas minuendas*, etc. Adde D[illegible] ſionem Imperii Ludouici Pii [illegible] *Marca Toloſana*, in Charta [illegible] uiſionis Imperii eiusdem *Ludou*[illegible], edita a Stephano Baluzio cap. 1. *Marca Hiſpanica*, apud Eginhar[illegible] ann. 827. 828. Regino: *Carolus Ra*[illegible]*tiſbonam venit, ibique Marchas et fines Baioariorum diſpoſuit.* MARCHIA, eadem notione. Charta [illegible] ni 1244. in Append. ad Capitul. [illegible] 1550. *Infra territorium Pinn*[illegible] *loco qui nominatur Salaiano*, [illegible] *ſra* [illegible] *Marchiam Firmanam*, [illegible] *infra* [illegible] *Regnum Longobardiae.* (2) [illegible] territorium, [illegible]chionatus. Ditmarus lib. 6. de [illegible] [illegible]: *Filio ſuo* [illegible] [illegible] *patris et* [illegible] *cum* [illegible] *pretio talentorum* [illegible]. [illegible] etiam Lambert[illegible] Schafnaburg. MARCHIA, ea[illegible] notione apud eumd. Schafnaburg. ann. [illegible]. (3) Modus agri, vel certe territorium. Notitia Alam[illegible] [illegible] Goldasti 91. *Teſtificati ſunt, quod ex traditione Perahtoldi Com*[illegible] [illegible] *omnis Marchae, quae ad* [illegible] *lam* [illegible] *nuncupatam* [illegible] *in* [illegible] *quam in aquis, ſine* [illegible] [illegible], *vel aliis quibuslibet rebus*, [illegible] *Monaſterium S. Galli iuſte et legaliter* [illegible] *debet.* Et Charta 18. [illegible] *cum curtis caeterisque aedifici*[illegible] *cum ſilvaticis Marchis ad ea*[illegible] *pertinentibus*, etc. Charta D[illegible] [illegible] Franc. Reg. ann. 2. Reg[illegible]

[illegible]

ſui inter Vindem. litter. Schannati p. 5. *Viſi fuimus conceſſiſſe cum omnibus, etiam cum ipſa Marca ad ipſas Balneas pertinente quae venit de ambabus lateribus vsque ad fluuium Murga, et de vno fronte ad partem Occidentalem raſta vna, etc.* Charta Ottonis Imper. ibid. p. 7. qua omnibus qui monachis ſeruiunt concedit vt *ſiue habitent in Abbatia id eſt, in Marchia, aut alias vbicunque, non poſſunt cogi ad muniendum caſtellum.* MARCHIA. Sugerius in Ludouico VI. *Sicut eiusdem Normanniae Ducatus ſe porrigit, Marchiis regni collimitans. Marchia cenſualis*, in Charta anni 1180. apud Guichenonum, in Bibl. Sebuſ. ex Tabular. Cluniacenſi. (4) MARCHA vel MARCA, facultas a Principe ſubdito data, qui iniuria affectum ſe vel ſpoliatum ab alterius Principis ſubdito queritur, de qua ius vel rectum ei denegatur, in eiusdem Principis *Marchas* ſeu limites transeundi, ſibique ius faciendi, vt habet Bretius lib. 2. de Superioritate Reg. cap. 17. vulgo *droit de Marque et de repreſailles. Ius Marchiarum*, Andreae de Yſernia, in Commentar. iuris vtriusque. *Marcha vel repraeſalia*, in Charta Iacobi Regis Aragon. anni 1326. tom. 8. Spicilegii Acheriani p. 280. Charta anni 1381. in Regeſto Peireſciano, 73. [illegible] apud Praeſid. de *Mazaugues*; [illegible] *de iure ſecundum multorum Do*[illegible] *ſententiam, repreſaliae ſeu Marchae, vel gaiariae, quae ſecundum diuerſorum locorum morem, diuerſa nomina aſſumpſerunt, ſunt omnino prohibitae.* Infra: *Nam cum Marchae laxatio ſit quaedam belli indictio, vt dicunt doctores, tale bellum indici non poteſt, niſi per illum, qui habet ſupremam poteſtatem.* CONTRAMARCA, facultas a Principe conceſſa; vt quis contra alterius Principis ſubditum, qui iure *Marcae* ad[illegible] eum vtitur, eodem iure ſeſe [illegible]endat. *Contre-Marque.* Charta anni 1492. apud Godefredum in Obſeruat. ad Vitam Caroli VIII. Reg. Franc. p. 632. *Quod omnes et ſinguli vtriusque dictorum Principum* (Franc. et Angl.) . . , *vaſalli et ſubditi* . . . *poſſint . . . emere et vendere, . . . absque vllo impedimento, offenſa, arreſtatione ob cauſam Marcae, Contramarcae, repreſaliarum aut alia diſtractione quacunque, etc.* (5) MARCHIA, a Gall. *Marque*, nota, ſignum. Epitome Conſtit. Eccleſ. Valent. tom. 4. Concil. Hiſpan. p. 174. (6) Pondus, V. in *Marca* 1. (7) ✝ Vectigalis ſpecies, illud nempe, quod praeſtatur pro mercibus, quae in *marchas* inferuntur, vel ex eis efferuntur. Ch. Mſ. a. 1406.

MARCHABILIS, genuinus, legitimus, Gallis *Loial* et *Marchand.* Charta anni 1380.

MARCHAGIVM, *Droit de Marchage*, in Conſuetud. Aruern. c. 28. art. 2. Briuatenſi, Pinholenſi, et Pradenſi, quo pagani iure limitis contermini, ſeu *Marcae*, quam Galli *Marche* vocant, in alterius iurisdictionem ſeu dominium paſcua ſua immittere poſſunt, quo in eo paſcantur. Perperam porro a *Marcher*, ire, vocem quidam deducunt. V. *Marcare* 2.

MARCHALCHVS, V. *Mareſcalcus.*

✝ MARCHALIS, ad *marcam* legalem. Ch. Mſ. a. 1216. V. *Marca* 1.

MARCHALLVM, Armoricis *Marchallach*, mercati platea, forum, in Chartulario Abbatiae de Daoulas, apud Armoricos ſaepius occurrit.

MARCHALSIA, V. *Mareſchalcia.*

MARCHAMENTVM, idem videtur, quod *Marcha*, ius *repreſaliae.* Charta anni 1381. in Regeſt. Peireſc. 73. vol. 2. apud Praeſid. de Mazaugues: *Quaeſtio vertebatur, vtrum ciues Arelatenſes poſſent Marcham ſiue repreſalias, ſeu gaiaria contra Maſſilienſes facere, vel imponere per eorum Officiales . . . Poſſunt laxari ſeu concedi Marchamenta ſeu gaiamenta.* Charta anni 1430. in Tabul. Communis Maſſil. *Vt Maſſilienſes poſſint et valeant Marchare et Marchamenta et etiam gaierias facere*, niſi ſit vectigal quod praeſtatur pro mercibus quae in *marchas* regni vel prouinciae inferuntur, aut ex iis efferuntur, Gallis *Traite foraine*; ea certe notione occurrit in Charta ann. 1328. in Tabul. Maſſilienſ. *Quod lignum* (nauigium) *quod veniet Maſſiliam cauſa cari-*

caritandi vinum ſit quitum ab omni Marchamento.

MARCHANDA, quae mercaturam facit, Gall. *Marchande.* Charta anni 1309 to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 91.

MARCHANDARI, mercari, negotiari, Gallis *Traſiquer.* Charta anni 1306. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 126.

† MARCHANDARIA, merx, t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 18.

MARCHANDIA. (1) Mercatura, Gall. *Traſic.* Charta anni 1251. apud Thomaſſerium. Conſuet. Bituric. p. 91. (2) Merces, *Marchandiſe.* Genealogia Comit. Flandr. apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 427. V. *Marcadantia.*

MARCHANDISA, merces, ex Gall. *Marchandiſe.* Matth. Pariſ.

MARCHANDISIA, mercatura, *Traſic.* Litterae Philippi Pulcri anni 1309. to. 2. Ordinat. Reg. Franc. p. 459.

† MARCHANS, vendibilis, in Codicil. a. 1434. MARCHANDVS, in Ch. Mſ. a. 1322.

MARCHANVS, Marchiae ſeu Prouinciae limitaniae incola. Capitulare Radelchiſi Principis Beneuentani cap. 17. de ſeruis fugacibus: *Quod ſi ſuſpicio fuerit, vt per conſenſum Marchanorum noſtrorum per noſtras marchas, extra terram noſtram exiuerint, ſatisfiat, ab his Marchanis.* V. *Marcha 1.*

MARCHARE. (1) Notare, ſigno aliquo diſtinguere, Gall. *Marquer.* Charta ann. 1372. tom. 1. Annal. Toloſ. inter Inſtr. p. 96. (2) Pignori capere, V. in *Marcare. 2.*

MARCHATA TERRAE, fundus reditus vnius Marcae auri vel argenti. Tabular. Caſtri Bleim. V. *Marcata* in *Marca 1.*

† MARCHATIO, i. q. *Marca 4*, in Ch. Mſ. a. 1310.

MARCHATVM. (1) Mercatus, forum, Gall. *Marché.* Charta apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 22. (2) † MARCHATVM BESTIARVM, earum pignus, in Sent. Mſ. a. 1390.

MARCHATVS, pro *Marchionatus*, apud H. de Knyghton, ann. 1339. Gallis *Marquiſat.*

† MARCHEARE, negotiari, in Areſt. Mſ. a. 1290.

MARCHEHELAGE, vox Saxonica. Sic Legem Martianam, quae et Merciorum vocant. V. in *Lex 1.*

MARCHENSIS vt *Marchio*, V. in hac voce.

MARCHERIAE, gradus, a Gall. *Marches.* Bernardi Monachi Ordo Cluniac. part. 1. cap. 33. *Qui vero proceſſioni inſeruiunt, ordinate ſtant ante altare Crucifixi extra Marcherias verſis vultibus ad Conuentum.* V. *Marchia 2.*

† MARCHERVM, perperam editum pro *Marchetum*, t. 4. Ordin. reg. Franc. p. 641.

MARCHESATICVS, Marchionatus, Ital. *Marſcheſato*, Gall. *Marquiſat.* Chron. Parmenſe ad ann. 1307. apud Murator. to. 9. col. 865. V. *Marchio.*

† MARCHESCHIA, martium, trimeſtre frumentum, in Ch. Mſ. a. 1217. V. *Marceſchia.*

† MARCHESIVM, i. q. *Marcheſium*, in Ch. Mſ. a. 1236.

MARCHESVM, palus, locus paluſtris, Gallis *Marais.* Tabular. S. Sergii Andegau.

MARCHETA, MARCHETVM. Regiam Maieſtatem, lib. 4. cap. 31. *Sciendum eſt, quod ſecundum aſſiſam terrae Scotiae, quaecunque mulier fuerit ſiue nobilis, ſiue ſerua, ſiue mercenaria, Marcheta ſua erit vna iuuenca, vel 3 ſolidi et rectum ſeruientis 3. denarii. Et ſi filia liberi ſit, et non domini villae, Marchata ſua erit vna vacca, vel 6. ſolidi et rectum ſeruientis 6. denarii. Item Marcheta filiae Thani, vel Ogetharii, 2. vaccae vel 12. ſolidi. Item Marcheta filiae Comitis, eſt Reginae 12. vaccae etc.* In quem locum ſic Skenaeus: *Marchequum ſignificat priſca Scotorum lingua. Hinc deducta metaphora ab equitando, Marcheta mulieris, dicitur virginalis pudicitiae prima violatio, et delibatio, quae ab Eueno Rege, dominis capitalibus fuit impie permiſſa, de omnibus nouis nuptiis prima nuptiarum nocte. Sed et pie a Malcolmo III. ſublata fuit, et ius hoc capite certo vaccarum numero et quaſi pretio redimitur.* Id hauſit ex Hectore Boëthio lib. 3. et 12. Hiſtor. Scotor. p. 260. *Conſuetudo olim ab Eueno tyran-*

tyranno inducta, vt domini praefectiue in ſuo territorio ſponſarum omnium virginitatem praelibarent, dimidiata argenti marca vnam noctem a praefectorum vxoribus redimente ſponſa; quod etiamnum pendere coguntur, vocantque vulgo Marckettam mulierum. Alii a *Marca* vocem deducunt, quod, vt ait Buchananus lib. 7. eumdem Malcolmum (ann. circiter 1090.) vxoris ſuae precibus conceſſiſſe ferunt, vt primam nouae nuptae noctem, quae Proceribus per gradus quosdam ex lege Eueni debebatur, ſponſus dimidia argenti marca redimere poſſet, atque inde eiusmodi Penſionem *Marchetam* appellatam. At *Marchetam* in Anglia, ſpectauit tantum eos, qui obnoxiae conditionis erant, non vero liberos. Bracton. lib. 2. cap. 8. §. 2. *Merchetum vero pro filia dare non competit libero homini, inter alia propter liberū ſanguinis priuilegium, etc.* Vetus Scheda apud Spelmannum: *Marchetum, hoc eſt, quod Sokemanni et natiui debent ſoluere pro filiabus ſuis corruptis ſiue defloratis, 5. ſolid. 4. den.* id eſt, ni fallor, ne corrumpantur aut deflorentur a ſuis dominis in prima nuptiarum ſuarum nocte. Nam apud Anglos obtinuit, vt *Merchetum* diceretur ea praeſtatio, quae pro *licentia nubendi* dabatur. Ex tenura manerii de *Wiuenho* ſub Edw. III. MERCHETUM SANGUINIS, in Fleta lib. 3. c. 13. §. 1. inter viliſſima ſeruitia recenſetur. V. *Maritagium*.

MARCHESTA, vt ſupra *Marceſchia*, martium, ſeu trimeſtre frumentum. Charta Ioannis Regis Fr. an. 1362. in Reg. 91. Tabular. regii Ch. 390.

MARCHET-FUDER, pabulum equorum, ſtramentum, palea a Germanico *March* equus, et *Futter*, pabulum; eadem notione qua *Fodrum*, quod vide. Charta Friderici II. Imp. in Metrop. Salisburg. t. 1. p. 380. MARCH-FUTTER eadem notione. Litterae Friderici Ducis Auſtriae et Styriae, anni 1243. apud Ludewig. to. 4. Reliq. MSS. p. 222. Chron. Mellicenſ. p. 144.

MARCHETUM. (1) Mercatum, forum, nundinae, Gall. *Marché*, German. Markt. Charta Rogeri de Buliaco in Monaſtico Anglico to. 1. pag. 553. (2) Alia notione, V. *Marcheta*.

MARCHEUS, Marchio, cuſtos limitum. Ioann. Abbas, in Chronico Caſinenſi. *Marcheos tamen ad incolarum tutamina dimiſit.*

MARCHEXATUS, Marchionatus, Gall. *Marquiſat*. Rolandinus Patauinus de factis in Marchia Taruiſ. lib. 12. cap. 8. apud Murator. to. 8. col. 351.

† MARCHEYUM, mercatum, forum, in Feud. Normann. Mſ.

MARCHFALLI, ab equo depoſitio, ex *march*, equus, et *fall*, caſus. Lex Bajw. tit. 3. c. 3. *Si quis aliquem de equo ſuo depoſuerit, quod Marchfalli vocant, etc.* Vbi Editio Heroldi tit. 18. *Marachfalli*.

MARCHFURT, praeſtatio martii ſeu trimeſtris frumenti, († ſeu potius i. q. *Marchet-Fuder*.) Charta Friderici Ducis Auſtriae et Styriae anni 1243. apud Ludewig. tom. 4. Reliqu. MSS. p. 228. V. *Marceſchia*.

MARCH-FUTER, V. *Marchet-fuder*.

MARCHIA. (1) Nota, ſigillum. Chron. Cremon. apud Murator. to. 7. col. 640. V. *Marcha* 5. (2) Gradus, a Gall. *Marché*. *Baſſae marchiae*, ordo inferior dictus, quod publicis comitiis infimas ſedes teneat. Homagium Iohannis IV. Ducis Britan. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 526. *Licet in baſſis Marchiis dicatur, quod ipſe vobis tenetur ad homagium fidelitatis ratione ſui Ducatus et Parerie Franciae duntaxat, attamen etc.* V. *Marcheriae*. (3) Marchionatus. Speculum Saxonic. L. 2. art. 12. §. 5. Adde Wichbild. Magdeburgenſe art. 10. §. 1. (4) † Idem quod *Mareſcalcia*, ap. Pez. t. 6. Anecd. part. 1. p. 346. (5) Limes, V. *Marcha*.

MARCHIABILIS, modus agri certis limitibus ſeu *Marchis* definitus. Charta anni 1375. apud Baluz. to. 2. Hiſtor. Aruern. pag. 208. Et p. 209. *Marcialibus, decimis, parceriis etc.* V. *Bonnarium*.

† MARCHIAGIUM, i. q. *Marciagium* 2. in Ch. Mſ. a. 1406.

MARCHIALIS ANNONA, Martium, trimeſtre frumentum. Gall. *Blé Marſois.* Litterae Roberti Carnot. Epiſcopi e Tabular. S. German. a pratis: *Decimam de Cardonello monachi propriam habuerint, ſed tamen annuatim inde dederint Presbytero duo ſextaria annonae Marchialis.* V. *Marceſchia.*

MARCHIANI, Marcae Anconitanae incolae, quae et *Marchia* dicitur, in Actis Innocentii III. PP. p. 4. n. 12. *Marchiare* dicitur de eo, qui vicinus eſt, et conterminus. Charta anni 1380. apud Rymer. to. 7. p. 246. *In Comitatibus praedictis, qui eidem terrae Walliae immediate adiacent, et Marchiant.* Alia anni 1421. apud eumd. to. 10. p. 132. *Adeo plene et libere, ſicut aliqui dominorum Marchiantium in dominiis et Marchiis ſuis Walliae habent, et vtuntur.*

MARCHIARE, V. in *Marchiani.*

MARCHICOMES, Marchio et Comes, in Vita S. Wolfgangi Epiſcopi Ratiſpon. c. 14. (et in Vita S. Ramuoldi Abb. num. 1. et 22. saec. 6. Bened. part. 1.)

MARCHILEIUM, mercatum, forum, Gall. *Marché.* Armoricis *Marchallach.* Charta anni 1206. to. 2. Hiſt. Britan. p. 389.

† MARCHILIUM, palus, locus paluſtris, in Ch. Mſ. a. 1218. V. *Marcheſium.*

MARCHIMUOTTA. Vetus Charta in Metropoli Saliſburgenſi to. 3. pag. 497. *De Duce Bauariae habet Cometiam in Luitchental. a Duce Orientalis Prouinciae, de praediis ipſis Comitis, in terra ipſa poſitis, habet modios qui vocantur Marchimuottae, et iuſtitiam operum, quae in vrbibus Ducis fieri debent, etc.*

MARCHIO. (1) MARCHIO, MARCHISUS, MARCHIENSIS, etc. Marcae vel Marchae ſeu Prouinciae limitaneae Praefectus, Comes Marcae Praepoſitus. Papias. *Marca dicitur Comitatus terrae alicuius, vnde ipſe Comes Marchio dicitur.* Ioan. VIII. PP. Epiſt. 21. *Quidam videlicet ex viciniis noſtris, quos Marchiones ſolito nuncupatis, etc.* V. Capitul. 4. Caroli M. incerti anni cap. 5. MARCHENSIS, in Annalibus Francor. Fuldenſibus ann. 886. 891. 895. MARCHISUS, Hincmaro in Epiſtola de Ordine Palatii c. 30. Si inter Marchiſos in qualibet regni parte ad aliud tempus dextrae datae fuiſſent, *etc.* MARCHISANUS, in Bulla Nicolai V. PP. an. 1451. in Bullario Carmelit. pag. 225. *Inter alia voluit et ordinauit, quod de tribus millibus librarum monetae Marchiſanorum, etc.* MARCHISARIUS, in Charta anni 1371. *Ludouicus Marchiſarius de Salerno miles, etc.* MARCHISINUS *de Bonelda*, in Annal. Caeſenat. ad. 1316. apud Murator. to. 14. col. 1135. MARCHISIUS, Tabular. S. Florentii. MARCHIO PALATINUS, cui adnexa erat Palatini Comitis dignitas, in ea *marchia*, quam regebat: occurrit apud Petr. de Vineis lib. 2. Epiſt. 48. *lib.* 3. Epiſt. 79. MARKISUS, in Vita MS. S. Folquini Taruan. Epiſc. ex Bibl. Bertiniana. MARQUESIUS. Charta anni 1366. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. pag. 343. MARQUISIUS, in Hiſt. Tullenſi pag. 511. MARQUISUS, in Charta anni 965. ex Tabul. Montis S. Michaëlis. MARQUISIA, Marchioniſſa, Gall. *Marquiſe.* Regeſt. Parlamenti ann. 1403. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. p. 342. MARCIONISSA, eadem notione, in Charta anni 1124. apud Calmet. to. 2. Hiſt. Lotharing. col. 275. (2) MARCHIONES, Marchiae incolae, ſeu Marchiani milites. Eſt autem *Marchia*, limes Angliae proxime Walliam, hodie *The Marches.* Radulphus de Diceto in Imag. Hiſt. ann. 1173. *Receptus eſt intra burgum Marchionum cateruis Brebantinorum cohortibus, faciem ſuam praecedentibus.* Et mox: *Brebantinis et Marchionibus in direptionem ceſſerunt.* (3) MARCHIO, moneta comitum Marchiae, paſſim in veteribus diplomatis.

MARCHIONALIS DIGNITAS, V. *Bannerialis.*

MARCHIONATUS, Gall. *Marquiſat.* Charta anni 1122. apud Miraeum tom.

tom. 1. pag. 84. *Dauenſe Karolo Marchionatum adminiſtrante in Flandria.* Et alibi paſſim.

† MARCHIONITA, *Marchiae* ſeu prouinciae limitaneae iudex. Ch. a. 1166. in Prob. Annal. Praemonſtr. p. 698.

† MARCHIPEDIVM, i. q. *Marchipes*, in Chartul. eccleſ. Carnol.

† MARCHIPES, tapes quo tabulatum inſternitur. Inuent. Mſ. à. 1335.

† MARCHIPIS, tabulatum, Gall. *Marchepied.* Inuent. Mſ. a. 1476.

† MARCHISANA, marchioniſſa, Ital. *Marcheſana.* Ch. a. 1224.

MARCHISINVS, MARCHISIVS, etc. V. *Marchio.*

MARCHITIMVS, limitaneus. Gauterius Cancellarius de Bellis Antioch.

† MARCHIVS, pro marca, pondus. Stat. ant. Florent. V. *Marca* 1.

MARCHIXAGA, monetae ſpecies, fortaſſe dicta, quod in diſtrictu Marchionis in vſu eſſet. Chron. Eſtenſe ad annum 1393. apud Murator. to. 15. col. 529. *Dominus* (Albertus Eſtenſis) *Marchio dictam capellam, dotauit inſignibus introitibus annuatim librarum mille Marchixagarum ſummam capientibus.*

MARCHOCIA, MARCHORIA, equile, ſtabulum equorum, Gall. *Ecurie.* Armoricis *Marchaucy.* Charta anni circiter 1297. to. 2. nouae Gall. Chriſt. inter Inſtr. col. 453. V. *Mareſchalcia.*

MARCHONATICVS, pabulum equorum, ius exigendi *fodrum.* Charta anni circ. 813. to. 1. nouae Hiſt. Occitan. inter Inſtr. col. 37. V. *Marchet-fuder.*

MARCHVM, idem quod *Marca*, pondus. Charta anni 1147. apud Rymer. to. 5. pag. 571.

MARCHVS. (1) Scopus vuarum, racemarum, Gall. *Marc de vin.* In Statutis Synodalibus Odonis Epiſcopi Pariſienſis caueatur, *ne aliquis Chriſtianus retineat apud ſe Marchum vindemiarum, quem Iudaei calcant aliquo modo, etc.* Tabular. Eccleſ. Carnotenſis, a. 1218. Charta 145. *Et ad vindemiatores conducendos et racemos colligendos et folandos, et Marcum in torculari premendum, etc.*

(2) Idem ac mox *Marchum*, in Annal. Mediolan. ann. 1389. apud Murator. tom. 16. col. 809.

MARCHZAN. Lex Alemann. tit. 63. §. 5. *Si quis dentem abſciderit, quem Alemanni Marchzan vocant, etc.* Lex Bajwar. tit. 3. cap. 1. §. 24. *Si quis alicui dentem maxillarem, quem Marchzan vocant, excuſſerit etc.* Edit. Heroldi tit. 16. *Marchzant.* Vbi Lindenbrog. dentes terminales ita appellari poſſe putat, id eſt, qui caninos a maxillaribus dentibus ſeparant, quos nunc Germ. *Scheidekanen* appellant.

MARCIA, vox Italica, rei cuiusuis fex., Gallis *Marc.* Statuta Vercel. lib. 7. p. 150. vo. *Item ſtatutum eſt, quod ſi homo, vel aliquis de familia ſua aliquas ſcripturas, . . . compoſitam Marciam in rugiis vel plateis, vel viis proiecerit, etc.*

MARCIABILIS, V. *Marchiabilis.*

MARCIAGIVM. (1) Martium ſeu trimeſtre frumentum. Gall. *Blé Marſois.* Charta anni 1225. in Tabul. Eccleſ. Carnot. n. 203. V. *Marceſchia.* (2) Ius, quod domino cenſuali et directo competit, percipiendi fructus vnius ex tribus annis, aut medietatem eiusdem anni ratione fructuum ex induſtria procreatorum. *Droit de Marciaige*, vel *Marciage, Marcier*, ad calcem Conſuetud. Burbonenſis. Charta anni 1308. in Tabul. Medii Monaſterii Bituric.

MARCIALIS ANNONA, V. *Marceſchia.*

† MARCIATON, vnguenti genus, t. 2. Monum. ſacr. antiq. p. 322.

MARCIDARE, *turpare, diſſipare*, in Gloſſ. Arabico-Latinis.

† MARCIDITAS, *marcor, flactor.* in Gloſſar. Prou. Lat. Cod. 7657. V. *Marcor.*

MARCILIS. Chronicon Andegauenſe anni 1163. to. 1. Bibl. Labbei: *Hoc anno Rodulfus Seneſcallus tum temporis in Santonia extorſit a Pagano Priore S. Georgii de Olerone, 150. nummos, inſcio Abbate Gerardo, et 12 ſcyphos argenteos Marciles.* Forte qui vnam marcam appendebant.

MARCIO, latomus, V. *Macio.*

MARCIONISSA, V. *Marchio.*

MARCISCA, vt *Marceſchia*, V. in hac voce.

MARCIVM, V. *Mareium*.

† MARCOCIA, ius herbam inmaturam depaſcendi. Tabul. Priorat. Longipont. V. *Marconceia*.

† MARCONES, mendoſe, vt videtur, pro *Martures*, ap. Pez. t. 6. Anecd. part. 1. p. 285.

MARCOR, ſopor, Gall. *Aſſoipiſſement*. Regula monaſt. S. Caeſariae to. 1. Ian. p. 731. Eadem notione Celſus lib. 3. cap. 20. *In hoc* (lethargo) *Marcor et inexpugnabilis perdormiendi neceſſitas*.

† MARCOROSVS, ſurculis abundans, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ. V. *Malholhus*.

MARCOSI SOLIDI, V. in *Solidus*.

MARCOVCEIA. Charta Roberti Comitis Drocarum anni 1205. ex Tabulario Foſſatenſi fol. 21. *Illam pratorum depaſtionem, quam in pratis ſubtus Torciacum ſitis a medio Martio vsque ad 1. diem menſis Maii ſingulis annis habebamus, quae pratorum depaſtio vulgariter Marconceia vocabatur etc.*

MARCVLVS. (1) *Malleus puſillus*, Iſidoro lib. 19. Orig. c. 17. *Marculus, petit mail, maillet* in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. Martialis Epigr. 57. lib. 12.

> . . . . . . *negant vitam*
> *Ludimagiſtri mane, nocte piſtores,*
> *Aerariorum Marculi die toto.*

Martulum ſcripſit Plinius lib. 7. Hiſt. Natur. Eſt autem *Marculus* diminutiuum a ſequente v. *Marcus*. (2) † Diminut. ab Ital. *Marco*, monetae minutioris ſpecies, ap. Barel. in Serm.

† MARCVM. (1) Scopus vuarum, racemorum, Gall. *Marc de vin*. Ch. Mſ. a. 1217. V. *Marchus 1*. (2) Signum, nota, ſtigma, Ital. *Marco*. Stat. crimin. Saon.

MARCVS. (1) *Malleus maior dictus quod maior ſit ad caedendum*. Papias. (2) *Excelſus*, in Gloſſ. Arabico-Lat. (3) Pro Marcha et limite, ſaepe occurrit in Tradit. Fuld. p. 449. (4) Pondus, V. *Marca 1*.

MARDANVM, pro *Maidanum*, V. in hac voce.

MARDANVS, *mas ouium*, in Foris Aragonenſibus apud Michaëlem del Molino in Repertorio, in voce *Ganata: Marcem ouium, qui alias dicitur Mardanus, ſi aliquis eum ſurripuerit, etc.*

MARDARA SCVBA, toga pellibus muſtellarum inſtructa. Epiſtolae Obſcurorum virorum. V. *Martures*.

MARDARINA PELLIS, V. in *Martures*.

MARDEGENA, vuae ſpecies, de qua Petrus de Creſcentiis lib. 4. c. 4.

MARDERELLVM. Ch. a. 1282. ex Chartul. S. Vandregiſ. t. 1. p. 1029. *Tradidimus et conceſſimus in Feodum et haereditagium perpetuum Radulfo dicto, le Vilain, . . . vnam peciam terrae, . . . ſitam iuxta domum Roberti Creſpin. . . . et abondat ad vicum ad vicum pro ante et Marderellum pro retro.* Forte nomen proprium loci alicuius, vt MERDERELLVM apud Senonas, locus quidem ſuburbanus, vulgo *Merderet* vel *Merdat*. Charta Officialis Senon. an. 1275. *Recognouit conceſſiſſe quandam cameras . . . ſitas ſuper Merderellum ſubtus muros Senonenſes, etc.* † Eſt locus vbi latrinae publicae, Prouinc. *Lou Mardaric*.

MARDRINVS, pelles muſtelarum. Albertus Aquenſis lib. 2. cap. 16. V. *Martures*. *Mardrinus*, alia notione, occurrit in *Maner*.

MARDRVM, f. pro *Maldrum*, menſurae genus. Vetus charta Cantabrig. apud Somnerum in Tractat. de Gauelkind, pag. 135. *Conceſſi etiam eis quietantiam Mardri infra vrbem.* V. *Maltra*.

MARDVRINA PELLIS, V. *Martures*.

MARE, receptus quarumuis aquarum. Iſidor. lib. 13. cap. 14. ex S. Hieronymo in Quaeſt. in Geneſin: *Mare eſt aquarum generalis collectio: omnis enim congregatio aquarum, ſiue ſalſae ſint, ſiue dulces, abuſiue maria nuncupantur, iuxta illud: Et congregationes aquarum vocauit maria.* Monumentum Ancyranum: *Riuos aquarum compluribus locis vetuſtate labentes refeci, et aquam, quae Maria appellatur, duplicaui. etc. Cum mariſco integro qui vocatur Crapwelle moor.*

nitor. Fundatio Monaſterii S. Crucis Burdegalenſis: *Cum Oratorio S. Dei genitricis Mariae cum aquis dulcis de Mare ſaliſſae, vsque ad Mare dulcia, cum montaneis, cum pineta, cum piſcatione etc.* Vbi *mare ſaliſſae* videtur eſſe, quod dicunt *Mer ſalée.* MARE AVSTRALE, mare Tyrrhenum, Gall. *Mer de Toſcane*, pars Maris Mediterranei. Charta diuiſionis regni inter filios Caroli M. † MARE GERONDA, fluuius, vulgo *Gironde*, in Ch. Mſ. Henr. V. reg. Angl. MARE GRAECORVM, mediterraneum. Bracton. L. 5. Tract. 2. cap. 2. §. 3. MARE LEONIS, pars maris Mediterranei ad Galliae littora, vulgo *la Mer des Lions.* Geſta S. Ludouici an. 1269. MARE MAGNVM, non modo veteres vocarunt *Mare* illud, quod *Mediterraneum* dicimus, vt obſeruauit Turnebus lib. 19. Aduerſ. cap. 20. lib. 20. cap. 26. Sed etiam Scriptores mediae aetatis, atque in iis Sidon. in Panegyric. Maioriani v. 394. Senator. lib. 4. Ep. 50. lib. 13. c. 16. MARE MAIVS, idem quod *Mare magnum.* Conuentiones Michaelis Palaeologi Imper. et Genuenſ. a Cangio deſcriptae in Hiſt. Franco-Byzant. p. 11. MARE ORIENTALE, pars oceani Septentrionalis ſeu maris Baltici. Praeceptum Ludouici Pii to. 1. Capitul. col. 683. MARE PETROSVM, mare Adriaticum. Breuiloq. *Adria eſt mare petroſum, et dicitur ab Adros Graece, id eſt, Petra, eo quod magis eſt petroſum quam alia maria.* MARE SCOTIAE, in Legibus Malcolmi II. Regis Scotiae cap. 8. §. 1. appellari ait Skenaeus amnem ſeu fluuium, cui nomen eſt *Forthea:* cuius aeſtuarium *Lothianam* et *Teſam* prouincias ſeparat, et reliqua omnia aeſtuaria in hoc regno magnitudine ſuperat, ideoque *Mare Scoticum* dicitur. Ita Bracton. lib. 1. *Forthaen*, mare Scoticum vocat p. 14. MARIA QVATVOR. Statutum de Religioſis ann. 7. Edw. I. Regis Angliae: *Et ſi omnes huiusmodi capitales domini huiusmodi feodi, qui plenae aetatis fuerint, infra quatuor Maria, et extra priſonam, per vnum annum et dimidium negligentes fuerint, vel remiſſi in hac parte etc.* MARE VITREVM, vaſis ſpecies. Charta Hugonis Ducis Burgund. to. 6. Spicilegii Acher. pag. 456. *Capſae argenteae, . . . vrceolum, Mare vitreum vnum, corona argentea vna, etc.* MARE incerta notione, niſi *paludem* ſonet. Vetus pactum nuptiale MS. anni 1129. *Excepto vſufructu feudi Guillelmi Montiſpeſſulani et drudariae Pontii Raimundi, et vnius Maris.*

† MAREA, marinus piſcis, Gall. *Marée*, t. 6. Ordin. reg. Fr. p. 407.

MAREARCHVS, MARISARCHVS, Amiralius, Thalaſſiarcha, vel Praefectus maris; vox ex Latina et Graeca compacta, apud Henricum Knyghtonem, in Edw. III. et Ricardo II.

MAREARE, mare nauigare, Hiſpanis *Marear*, Ital. *Mareggiare.* Charta anni 1231. ex Archiu. Caſtri Nannet. *Salui conductus et victualium pro nauigantibus ſeu Mareantibus per Mare Britannicum.*

MARECALCIA, V. in *Mareſcalcus.*

MARECLA, partes maritimi dici videntur in Annal. Caeſenat. ad an. 1297. apud Murator. to. 14. col. 1115. *Caeſenates cum Romagnolis . . . et Imolenſibus cremauerunt citra Mareclam quaſi totum Comitatum Arimini et Lonzanum.*

MAREDES. Charta Hiſpan. ann. 955. apud Sandouallium: *Offero et concedo Eccleſiam ſanctae Mariae de Flebenia, quae eſt ſita in Alfoz, de Celorico, cum Eccleſia S. Romani et cum haereditatibus, et collatus, et cum quantum ibi ad me pertinet, et illam meam Maredès, quae eſt in Alfoz de Ceroceda etc.*

MAREDVS, *madidus, vdus.* Papias.

MAREIVM, mercatum, forum, Gall. *Marchè*, (vel pro *Martreium.*) Charta Philippi Auguſt. Franc. Reg. ann. 1201. apud Stephanot. to. 13. Fragm. Hiſt. MSS. p. 176. Eadem habentur in Charta eiusd. Regis ann. 1186. to. 4. Ordin. p. 67. vbi pro *Mareio* editum *marcio*, vnde ſuſpicor id intelligendum de feriis quae Menſe Martio Aureliae habebantur.

MARELARIVS, V. *Marrelarius* 2.

† MARELIVM, palus, locus paluſtris. Tabul. vallis B. M. V. *Marchilium*.

MARELLA. *Ludere ad Marellas*, *Jouer aux Marelles vel Merelles*, ludi genus notiſſimum, in Statutis Montis Regal. p. 178. V. Menag. in Originib. Gallic. V. *Merelle*, et infra *Marrella*.

MARELLVS, V. *Merallus*.

MAREMIVM, V. *Materia*.

MAREMMA. (1) Vox Italica, regio maritima, ora. Chron. Aſtenſe, ad ann. 1312. apud Murator. to. 11. col. 236. V. *Maritimae*. (2) † Caplus, vt videtur, Gall. *Flotte marchande*, ap. Murat. t. 4. Antiq. pag. 398. V. *Mareare*.

MARENA, Dalmatis dictum videtur tributum de mercibus, quae ex mari importantur, perſolui ſolitum. Charta Gregorii II. Comitis ciuitatum Dalmatiae anni 1315. apud Ioh. Lucium lib. 4. de Regno Dalmat. cap. 13. *Item quod de tributo ciuitatis et Marena cum nos Medietatem habemus, et aliam mediet Almiſſ. etc.*

† MARENCIA, mulcta pro leuioribus delictis, in Stat. Mſ. eccl. Tull. V. *Marancia*.

† MARENNVM, MARENVM, materia lignea, in Ch. a. 1208. et 1261. V. *Materia*.

† MARENSALIX, ſalicis ſpecies, Gall. *La ſaule mâle*, in Ch. Mſ. a. 1217. V. *Marſalix*.

MAREPAHIS, *Marepalis*, *Marepasis*, V. *Marpahis*.

MARES, Palus, ſtagnum. Charta Ludouici Pii, anni 832. apud Felibian. in Hiſt. S. Dionyſii p. 111.

MARESCAGIVM. (1) V. infra *Mariſcus*. (2) † Ius *marcandi* ſeu ſignandi ligna, in Areſt. Mſ. a. 1351.

MARESCALCIA. (1) Vexatio et praedatio *Mareſcallorum*, V. *Mareſcalcus* 4. Charta Odonis Duc. Burgund. anni 1102. ex Tabul. S. Benigni. *Relaxaui . . . Monachis Diuionenſibus . . . percurſus, Mareſcalcias, brennarias, arbergarias, cantiones et ſuperpriſias*. Tabul. Celſianenſe: *Et 1. agnum et 6. den. pro eo, et 1. gallinam et Mareſcalciam, diurnalem, et medietatem vnius molendini.* V. Chartam Luxouienſem in Operibus S. Columbani p. 333. Charta anni 1293. in Tabulario Eccleſiae Autiſſiodorenſis, fol. 44. *Mareſchalcias, quas acquiſierunt, a Conſtabulario Franciae apud Apoigniacum*, id eſt, iura Mareſcallorum, ſeu quae Mareſcallis competunt. Erat autem *Mareſcalliae* praeſtatio in Prouincia Dunbenſi duorum bicherorum ſiliginis, quae ab iis potiſſimum exigebatur, qui animalia aratoria habebant. *Mareſcallia* vero dicta haec praeſtatio a *March*, equus, quod foeno, ſtipula, ſtramine, aliaque ad equos pertinente, annona praecipue exſolueretur. MARASCALIA, idem. Spicileg. Acher. to. 9. p. 129. *Dimitto . . . conſuetudinem quam pater meus et ego accipiebamus ritu temerario, in quadam poteſtate eorum Cuſſiacus ad equos noſtros ſiue ad cenas, quam vulgo Maraſcaliam et caballariam appellant.* Hinc patet vocis etymon. MARECALCIA, eadem notione. Tabul. S. Iuliani Cenoman. MARESCALCIATA. Charta Gaufridi Vicecomitis Caſtriduni, anni 1232. pro Monaſt. Bonae vallis ex Tabul. eiusd. MARESCALLIA. Charta ann. 1193. MARESCHAVCIA, eadem notione, qua *Mareſcalcia*, Charta Philippi VI. Regis Fr. anni 1331. ex Tabul. Bonaeuallis Monaſt. MARESCISCALCIA. Index Mſ. Ædituum Monaſtr Corbeienſ. MARISCHACHIA. Charta anni 1140. to. 4. Gall. Chriſt. inter Inſtr. col. 172. (2) Carcer Londinenſis, V. *Mareſcalcus* 2. et *Mareſchalcia*.

MARESCALCIALIS, ad officium et dignitatem *Mareſcalli* pertinens. Charta anni 1559. apud Rymer. to. 15. p. 536.

MARESCALCIATA, V. *Mareſcalcia*.

MARESCALCVS, MARSCALCVS, etc. (1) Equiſo, Curator vel Praefectus equorum, ex Germ. *marck* vel *marach*, equus, et *ſchalch*, potens, magiſter, vt eſt apud Rhenan. lib. 2. Rer. Germ. vel famulus, miniſter, vt apud Cluuer. in German. antiqu. lib. 1. c. 8. Lex Salica: *Si quis Maiorem Infertorem, Scancionem, Mariſcalcum ſtratorem . . . occiderit,*

ciderit, etc. Lex Alemann. tit. 79. §. 4. *Si Mariſcalcus, qui ſuper 12. caballos eſt, occiditur, 11. ſolid. componatur.* MARASCALCVS, ex *March*, equus, de qua voce ſupra. Capitul. Caroli C. tit. 1. cap. 13. *Quando Maraſcalcos ſuos ad fodrum dirigunt.* V. mox in *Mareſcalcia.* MARCHALCHVS, in Charta anni 1315. apud Schannat. Vindem. litter. p. 135. MARESCALCHVS, in Annal. Mediolan. apud Murator. to. 16. col. 828. MARESCALLVS, in Legibus Palat. Iacobi II. Reg. Maioric. to. 3. SS. Iunii p. XXIII. MARESCHALVS. Anecdota Murator. to. 3. p. 119. MARESQVALQVVS. Charta ann. 1220. to. 1. Hiſt. Dalphin. pag. 93. MARISCALCVS. Charta anni 1077. to. 2. Gall. Chriſt. inter Inſtr. col. 351. MARSCALLVS, in Charta ann. 1233. inter Inſtr. Hiſt. Alſatiae p. 37. MARESCALLI, ſeu Equiſonis officium, fuſe explicatur in Ordinat. domus Humberti II. Dalphin. an. 1340. quam conſulas licet, to. 2. Hiſt. Dalph. p. 394. MARSCALCVS, in Capitul. 2. anni 813. cap. 10. MARSCHALCVS. Conſtitutio Caroli Craſſi Imp. de Expedit. Romana §. 6. MARESCAVLVS, in Chartul. Campan. (2) MARESCALLI, poſtea dicti, qui exercitibus et copiis militaribus praeerant. Ducibus interdum dignitate et imperio inferiores, vt qui Coneſtabulo ſuberant. Vnde Budaeus *Mareſcallos* eſſe apud Gallos opinatus eſt, qui Graecis πολέμαρχοι dicti. Matth. Pariſ. ann. 1214. *Rex autem Ioannes conſtituerat Mareſcalcum illius Exercitus Willelmum Comitem Sariſberiae, cum militia Regni Anglorum.* Frideric. in Conſtit. Sicul. lib. 2. tit. 20. *Quae omnia per Mareſcalcum noſtrum, vel per alium qui exercitui de mandato noſtro pro tempore praeerit, probari debebunt. Mareſcalli*, qui apud Gallos ſecundus a Comite ſtabuli, praecipua haec fuit praerogatiua, vt primae ſcilicet exercitus fronti praeeſſet: quae tandem dignitas eo peruenit, vt a Regibus exinde cautum fuerit, ne haereditario iure in eadem familia permaneret. Charta anni 1223. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1175. *Ego Iohannes Mareſcallus D. Ludouici Regis illuſtris, notum facio vniuerſis . . . me ſuper ſacroſancta iuraſſe ipſi D. Regi quod non retinebo equos nec palefridos, nec roncinos, redditos ad opus meum, ratione miniſterii mei, quod habeo de dono ipſius D. Regis. Nec ego, nec haeredes mei reclamabimus Mareſcalliam, iure haereditario tenendam et habendam.* MAGNVS MARESCALLVS, apud Anglos, qui *Comes Mareſcallus*, interdum dicitur, vt in voce Comes adnotauimus. V. Matth. Pariſ. an. 1233. pag. 263. MARESCALLVS AVLAE, et *Mareſcallus intrinſecus*, apud Anglos, cuius officium eſt, *menſis praeparatis, mappis ſtratis, intrinſecos et extrinſecos ſecundum facultates ſuas euocare, et decenter et curioſe collocare, et indignos eiicere, non permittere canes aulam ingredi, et toti familiae Regis, ipſo monente hoſpitia liberare*, in Fleta lib. 2. cap. 15. *Intrinſecus* dicitur eidem Scriptori eodem lib. c. 5. §. 2. Liber rubeus Scacarii Anglici fol. 30. MARESCALLVS REGIS DE FEODO, dicitur in Statuto 2. Weſtmonaſt. c. 46: vbi eadem de hominiis Baronum habentur. Hinc *Mareſcalliam* teneri a Rege legimus in Charta Edw. I. Regis Angl. anni 1287. apud Rymer. to. 2. p. 353. MARESCALLVS CVRIAE, in Bulla aurea Caroli IV. Imper. cap. 27. MARESCALLVS BANCI REGII, apud Anglos *Mareſchal du Banc le Roy*, in Statuto Edwardi III. an. 5. c. 8. cui potiſſimum incarceratorum cura incumbebat. Inde *Mareſchalcia* dictus ipſe carcer Londinenſis. V. Placita Coronae lib. 3. p. 73. † MARESCALLVS CAMPI, qui exercitibus caſtra praeparat, Gall. *Marechal de camp*, in Ch. Mſ. a. 1233. MARESCALLVS FIDEI, dictus Guido de Leuis, Mareſchallus exercitus Cruceſignatorum contra Albigenſes, vt auctor eſt Tillius; ſed idem in Charta, quam ipſemet exarauit anno 1229. in 30. Regeſto Archiui Regii Ch. 75. ſic inſcribitur, *Guido*

de

de Leuiis Mareſcallus domini Regis Franciae illuſtris, in partibus Albigenſium. Ita vt titulus Mareſcalli Fidei a vulgo ei attributus ſit, quod pro Fide catholica militaret. MARESCALLVS FORINSECVS, ad diſcrimen *Mareſcallae aulae*, qui *intrinſecus* Anglis dicitur, vt eſt in Fleta lib. 2. c. 4. Eiusmodi autem Mareſcalcia (verbis vtor eiusdem Scriptoris) eſt quaedam Magna Sergentia Regis Comiti Norfolcienſi in feodo commiſſa, cui, cum perſonaliter pro Sergentia illa debitum Regi ſeruitium facere non ſemper poſſit, licet loco ſuo quemdam Militem conſtituere, aſſenſu tamen regio interueniente, qui vice dicti Comitis faciat quae fuerint facienda: cui quidem ſeruienti commiſſa eſt, virga coram Rege deferenda, quae ſignificat pacem, vnde *Virgata* appellatur ſpatium 12 leucarum, quae ſequitur Regem, vbicumque fuerit. In omni autem guerra ſeu Bello Regis, eius eſt officium, eſſe in prima acie, et loca aſſignare toti exercitui, et vniuerſis, in quibus erunt moraturi, etc. MARESCALLVS INTRINSECVS, V. ſupra *Mareſcallus aulae*. MARESCALLI TEMPLI *S. Ioannis* Hieroſol. apud Iacob. de Vitriaco lib. 3. Hiſt. Hieroſol. p. 1138. 1139. Statuta Ordin. S. Ioannis Hieroſ. tit. 19. *Mareſcallus Baiulinus conuentualis venerandae linguae Aluerniae vocabulum eſt militare, quod Galli a Germanis acceptum vſurpant, quo nomine Tribunos militum vocant.* V. Chronic. Flandr. c. 32. MARESCALLVS *exercitus Dei et Eccleſiae ſanctae*. V. Matth. Pariſ. ann. 1215. p. 177. (3) Qui hoſpitia Magiſtratibus ac dominis ſuis parant, olim *Manſionarii*, hodie Gallis *Marechaux des logis*. Hugo de Cleriis de Maioratu et Seneſcallia Franciae: *Si Comes perrexerit ad Curiam D. Regis, Seneſcallus praecipit Mareſcallis D. Regis vt praeparent et liberent hoſpitia Comiti.* Charta Friderici I. Imp. anni 1185. apud Puricellum in Ambroſiana Baſilica p. 1030. *Et reſeruato in Modoëtia quod Mareſcalco noſtro, vel Regis liceat ibi hoſpitia aſſignare.* Id porro muneris videtur primitus fuiſſe *Mareſcallorum* militarium, quod et ii in exercitibus caſtris loca idonea praepararent: vnde *Protoſtratores* a Graecis appellatos docuimus ad Cinnamum pag. 475. (4) MARESCALLVS, in domibus priuatis nobilium, cuius officium deſcribitur in Fleta, L. 2. cap. 74. Lindwodus in Prouinciali Cantuar. lib. 3. tit. 22. Mareſcallos Epiſcoporum eos eſſe, ait, qui regunt eorum aulas et interiora. In eiusmodi Mareſcallos, ni fallor, inuehitur Petrus Bleſenſis Epiſt. 14. V. *Mareſcalciae*.

† MARESCALIA, equile, ſtabulum equorum, in Obituar. eccleſ. Lingon. V. *Mareſchalcia*.

MARESCALLIA, V. in *Mareſchalcia*, *Mareſcalcus* 2. et *Mareſcalciae*.

MARESCALLVS, V. *Mareſcalcus*.

† MARESCALSIA, officium *Mareſcalli* nomine feodi poſſeſſum. Reg. Feud. Normann.

MARESCHAGIVM. Tabular. S. Dionyſii anni 1267. *Vendidit Abbati S. Dion. quosdam reditus et vſagia . . . apud Argentolium: qui reditus Curſus et Mareſchagium vulgariter nuncupantur, pro quadraginta libris Pariſ.* etc. V. *Mareſcagium* in *Mareſcus*.

MARESCHALCIA. (1) Catholicon Armoricum: *Marchaucy*, Gall. *Eſtable a Chevaux*. *Lat. Equiſtratura.* Matth. Pariſ. an. 1252. *Vbi eſt Mariſchalcia ad equos noſtros ſtabulandos.* (2) MARESCHAVCHIAE SERVITIVM, in Charta anni 1284. to. 1. Chartular. S. Vandregeſ. p. 853. *Vendidi conceſſi . . . viris religioſis domino G. Abbati et Conuentui, S. Vandregeſili pro quindecim libris Turon. totum ius et omne illud quod habebamus . . . in Abbatia S. Vandregeſili ratione cuiusdam ſeruitii, quod vocatur ſeruitium, de la Mareſchauchie, et quidquid nobis ratione Mareſchauchiae debetur.* (3) MARSCHALSIA, ſeu *Mareſcallia*, vel *Mareſcalcia*, carcer curae et fidei, *Mariſcalli domus Regiae* apud Anglos commiſſus, qualis ille in ſuburbiis Londinenſibus, vulgo *the Marſhelſi* dictus. Henricus de Knyghton. anni 1330.

MARESCHALLVS, V. *Mareſcalcus.*
MARESCHAVCHIA, V. *Mareſchalcia.*
MARESCHAVCIA, V. *Mareſcalciae.*
† MARESCHAVSSIA, i. q. *Mareſcalia*, Gall. *Mareſchauſſée*, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1397.
MARESCHEIVS, vt *Mariſcus*, V. in hac voce.
MARESCHIA. (1) Idem quod *Mariſcus.* Tabular. Eccleſiae Gratianopolitanae ſub Hugone Epiſcopo fol. 76. V. *Marcaſium.* (2) V. *Marceſchia.*
MARESCHVS, ſ. mercatum, forum, Gall. *Marché.* Chartularium S. Vandregeſ. tom. 2 pag. 2032. *Et modium et dimidium bladi quod valeat avenam Mareſchi*, i. pretii quo auena in foro diſtrahitur.
MARESCIALVS, V. *Mareſcalcus.*
MARESCISCALCIA, V. *Mareſcalcia* 1.
MARESCOSVS, MARESCVM, MAREZIVM, etc. V. *Mariſcus.*
MARESQVALCVS, V. *Mareſcalcus.*
MARESMVS. Charta Ludouici VII, Reg. Franc. in Patriarchio Bituricenſi cap. 64. *Quidquid de ligno et ferro, pluma et corio, lana, cannaba, et lino, Mareſmos, et omnia domorum vtenſilia.* Videtur eſſe Gallicum *Marrein*, quoduis lignum aedificandis domibus idoneum. V. *Materia.*
MARESTALLA, MARISTALLA, ſtabile, ſtabulum equorum, Germ. Marſtall. Petrus de Vineis lib. 5. Epiſt. 70.
† MARETEVS, paludoſus, t. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 291.
† MARETINVM, aeſtus marinus, Gall. *Marée.* Ch. a. 1190. ap. Ioſeph. Ignat. in Hiſt. Maior. Abbauil. p. 79.
† MARETVM, a Gall. *Maret*, palus, locus paluſtris, in Ch. Mſ. a. 1153.
† MAREVM, idem, t. 11. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 231.
MARFACA, MVRFACA, ſpecies telae craſſioris. Charta an. 1470. apud Rymer. to. 11. p. 675. *Triginta et ſex arrolios ſiue pecias de Murfaca valoris vnius librae cum dimidia pro qualibet pecia.* Et infra: *Carricauerunt triginta et ſex arolios ſiue pecias de Marſaca, de quo fiunt ſacci valoris vnius librae cum dimidia pro qualibet arrolio ſiue pecia.*

MARGA. (1) Vox Gallica Plinio lib. 17. cap. 6. pro eo, quod *Marlam* dicimus. Idem eod. lib. c. 8. *Gliſchromargam genus terrae candidae* vocari apud Gallos et Britannos auctor eſt, ex Anglico *Gliſter*, fulgere, vel Germanico *Glitzeren*, *Glitzen*, et *Gleiſſen*, quod idem ſonat, vt auctor eſt Cluuerius lib. 1. German. antiqu. c. 8. MARGILA, ex *Marga*, vnde Germ. Mergel et Galli *Marle*, Edictum Piſtenſe Caroli Calui §. 29. *Carropera et manopera ex antiqua conſuetudine debent, et Margilam et alia quaeque carricare.* (2) Otho Friſing. l. 2. de Geſtis Frid. cap. 16. *Ferunt quadam die lapidem vi tormenti ex baliſta, quam vulgo Margam dicere ſolent, propulſum.* Verum hoc loco *mangam* legendum pridem monuit Iſaac. Pontanus lib. 6. Orig. Francic. p. 561.
MARGANATICA, eſt tertia vel quarta pars, quae vxori in bonis mariti competit, ex Legibus Longobardorum. V. *Morganegiba.*
MARGARITA. (1) MARGARITA SCIENTIAE, Philoſophia dici videtur, in Litteris Caroli Regentis ann. 1358. to. 3. Ordinat. p. 237. (2) MARGARITAE, dictae Graecis Scriptoribus Eccleſiaſticis ſacrae Euchariſtiae particulae: quippe Sacerdos poſt ſacrificium, dum communicat, hoſtiae quartam partem abſumit, tres reliquas ſummis digitis in particulas, easque minutulas ſuper patena comminuit, quod aptius commodiusque ex pane recenti abſoluitur, cum veteraſcens alias panis, humore abſumpto, in puluerem, vt ita dicam, fatiſcat, quae quidem particulae pro infirmis reſeruantur. Has particulas μερίδας vocat Euchologium, μαργαρίτας Liturgia Chryſoſtomi; *micas*, Paſchaſius lib. de Corpore et Sanguine Domini, *Margaritum*, Fortunatus l. 8. Carm. 23. ad Felicem Bitur. Epiſc.
MARGARITVM, vocatur quaedam crucicula, quae Sanguinem et Crucis Chriſti particulam continebat, in libello de ſanguine Chriſti Augiae aſſeruato, apud Mabill. tom. 3. Annal. Benedict. p. 704. *Agiſſimus erga domi-*

Salmaſius: Somnerus a Saxonico *Merſe*, *palus*. Charta apud Mabill. to. 2. Annal. Bened. p. 697. MARESCIUM, eadem notione, in Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 118. MARESCUM. Charta an. 1030. ex Tabulario Montis S. Michaëlis. MARESCUM, in Chartular. S. Vandreg. tom. 1. p. 10. MARESIUM, eadem notione. Charta Philippae Comitiſſae Pictauienſis, vxoris Guillelmi VIII. MARESCAGIUM. Charta an. 1267. MARESCHEIUS. Charta Gilonis de Aciaco Militis an. 1227. in Tabulario Eccleſiae Meldenſis f. 30. MARISCULUM, diminut. a *Mariſcus*. Lambertus Ardenſis apud Ludewig. to. 8. Reliq. MSS. p. 517. MARESCOSUS, locus paluſtris. Willelmus Brito lib. 2. Philipp. MARISIACUS, idem quod *Mariſcus*, palus, *Marais*. Bulla Iohannis VIII. PP. an. 877. to. 3. Annal. Bened. p. 679.

MARISCHACHIA, V. *Mareſcalcia*.

MARISCULUM, MARISIACUS, V. *Mariſcus*.

✝ MARISMARE, materiam ligneam exſcindere, in Ch. Mſ. a. 1276. V. *Marrimare*.

MARISTALLA, V. *Mareſtalla*.

MARISTUS, pro *Mariſcus*, palus, Germ. Moraſt. Charta Henrici Reg. Ang. ann. 1285. in Tabul. regio Reg. 92.

MARITA, vxor. Vetus Inſcriptio Barcinone: *Cornelius L. T. Secundinae L. Valer. Rufus Maritae optim. etc.* Alia Romae: *D. M. Iuliae Pietati Maritae optimae C. Iulius Symfor. fecit.*

MARITAGIUM, donatio, quae a parente filiae fit propter nuptias, ſeu intuitu matrimonii. Regiam Maieſtatem lib. 2. c. 18. §. 1. et Glanuilla l. 7. c. 1. *In alia acceptione accipitur dos ſecundum Leges Romanas, ſecundum quas proprie appellatur dos, id quod cum muliere datur viro, quod vulgariter dicitur maritagium. Poteſt itaque quilibet liber homo terram habens, quandam partem terrae ſuae dari cum filia ſua, vel cum qualibet alia muliere in Maritagium, etc.* Et c. 48. §. 12. ab *haereditate* diſtinguitur. Hinc *poſſidere ex Maritagio*, apud Ordericum Vitalem lib. 5. p. 590. *Dare in Maritagium*, apud Radulfum de Diceto an. 1199, id eſt, fauore matrimonii. Leges Edwardi Confeſſ. c. 19. *Remaneant legales cum dotis ſuis et Maritagiis.* Charta Henrici Regis Angliae apud Matth. Pariſ. an. 1213. *Et ſi mortuo marito vxor eius remanſerit, et ſine liberis fuerit, dotem ſuam et Maritagium habebit.* MARITAGIUM LIBERUM, Gallicis Practicis, *Franc mariage*, dicitur, inquit Bracton l. 2. c. 7. §. 3. *vbi donator vult, quod terra ſic data quieta ſit et libera ab omni ſaeculari ſeruitio, quod ad dominum feodi poſſit pertinere; et ita quod ille, cui ſic data fuerit, nullum omnino faciat inde ſeruitium vsque ad tertium haeredem, et vsque ad quartum gradum, ita quod tertius haeres ſit incluſiuus.* Et infra: *Gradus autem computandi ſunt a primo donatario vsque ad tertium haeredem incluſiuum, vt donatarius faciat primum gradum, et haeres ſuus faciat ſecundum, et haeres haeredis tertium, et haeres ſecundi haeredis quartum, qui quidem tenebitur ad ſeruitium, etc.* MARITAGIUM autem *ſeruitio obnoxium* illud eſt quod datur cum ſpeciali reſeruatione ſeruitii debiti domino capitali: et qui huiusmodi terras accipit nomine maritagii, ipſe et omnes eius haeredes tenentur facere ſeruitia domino. Sed neque ipſe, neque duo eius haeredes facient homagium domino; verum tertius haeres omnia ſeruitia et homagium facere tenebitur. Ita Regiam Maieſtat. lib. 12. c. 57. §. 7. 8. 9. et Bracton. d. cap. §. 4. IN LIBERO MARITAGIO, hoc eſt, ſoluto matrimonio, atque, vt habent alia inſtrumenta, *in pura viduitate, in libera viduitate et in ligia poteſtate*; cum ſcilicet vxor defuncto marito tota ſui iuris eſt. Kennetus ſub an. 1129. Antiquit. Anſtrudenſ. p. 90. MARITAGIUM HABERE, formula vſitata apud Anglos in Litteris, quibus rex alicui concedebat in vxorem ducere filiam, quae, dum minor aetate eſſet, ſub eius tutela exiſtebat. Litterae ann. 1215. apud

Kennett.

Kennett. Antiq. Ambroſden. p. 182. MARITAGIVM, Littletoni ſect. 103. *Mariage*, nude, dicitur ius quod domino feudi competit maritandi filias vaſſalli ſui defuncti: ſeu vt definitur a Cowello l. 2. tit. 3. §. 20. *eſt commodum illud, quod domino feudi e nuptiis minoris de ſe per ſeruitium Militare tenentis conficere poteſt*. Statutum Mertonenſe c. 7. *Maritagium eius qui infra aetatem eſt, de vero iure pertinet ad dominum feodi.* MARITAGII SERVITIVM domino feudi debere dicebantur feminae, quae feuda militaribus ſeruitiis obnoxia poſſidebant; eas quippe, ne conſuetum ſeruitium periret, ad nuptias cogebat dominus feudi, modo ſexageſimum annum non attigiſſent. Qua ratione id fiebat diſcere eſt ex Aſſiſiis Hieroſ. c. 242. MARITAGIVM RATIONABILE, quod dominus haeredi offert, *vbi non diſparagetur*, in Statuto Mertonenſi ann. 20. Henrici III. quod *Mariage advenant* vocat Conſuetudo Normannica vetus c. 26 MARITAGIA RECALEFACTA, Gall. *Mariages réchauſés*, ſecundae nuptiae. Boërius Conſil. 40. MARITAGIVM, ſeu licentia maritalis, maritandi, matrimonium, dicitur de ſeruis, conditionalibus, et glebae adſcriptis, quibus matrimonium contrahere absque *licentia* et conſenſu domini non licebat. MARITAGIVM nude dicitur, in Conſtit. Iacobi Reg. Siciliae to. 1. c. 7. V. *Maritatio*. MARITAGIVM nude, matrimonium. Litterae an. 1402. apud Rymer. to. 8. p. 249.

MARITALIS FILIVS, ex legitimo matrimonio procreatus. Teſtamentum Armandi *d'Alegre* an. 1263. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1115.

MARITAMENTVM, pro *Maritagium*, Dos. Tabularium Monaſterii S. Andreae Viennenſis: *Quae terra erat ... et Maritamentum eiusdem Galburgis*, etc.

MARITANAE PARTES, pro maritimae. Litterae an. 1305. apud Rymer. to. 2, p. 964.

MARITARE, *foetare*, Papias. † Neutro ſenſu ſumitur, t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 416.

† MARITATICVM, dos mulieris, in Ch. Mſ. a. 1062.

MARITATIO. (1) Idem quod *Maritagium*, dos. Charta Henrici I. Regis Angl. apud Ricardum. Hagulſtad. Matth. Paris, Bromptonum et alios. (2) Tributum, quod dominus, nomine *Auxilii*, a vaſſallis et ſubditis, pro maritanda primogenita filia ſua, ex Lege et Conſuetudine, exigere poterat. Charta an. 1159. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 157. (3) † Matrimonii celebratio, t. 4. Hiſt. Occit. Prob. p. 11.

MARITATVS, matrimonium. Pactum matrimonii an. 1268. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1361.

MARITELLVS, maritus. Berberius in Viatorio vtriusque iuris part. 1. Rubr. de Adulteris.

MARITENVS, pro *mare-tenus*. Vita S. Guthlaci to. 2. Aprilis p. 41.

† MARITI, *nunc porci*, in vet. Gloſſ. Cod. 7641.

MARITIMA. (1) Mare. Ogerii Panis Annal. Genuenſ. ad an. 1202. apud Murator. to. 6. col. 385. (2) MARITIMAE, agri et praedia ad maris littora. Charta an. 1068. apud Sammarthanos in Archiepiſc. Burdegalenſ. *Cauſa igitur incoepta, cum ad id ventum eſſet, vt iam dictus Praepoſitus hanc in Maritimis noſtris eſſe conſuetudinem affirmaret, vt quamdiu Comitis ſeruientes ſalem iuſto pretio vellent emere*, etc. Etiamnum hodie in Pictonibus *les Marennes* dicuntur agri ad Oceani littora, in quibus extant ſalinae: *Maremma*, Itali, *Mareſme* Catalani dicunt. Charta Caroli Maioris domus, apud Willelmum Hedam in Hiſt. Epiſcopor. Traiectenſ. pag. 217. 1. Edit. *Idcirco trado . . . in loco nuncupato Marithime, vbi caſtrum fuit*, etc.

MARITIMALIS, maritimus. Geſta Ioan. VIII. PP. apud Baluz. to. 7. Miſcell. p. 349.

MARKA. (1) Regio. Acta S. Iſidori Epiſc. Hiſpal. to. 1. Aprilis p. 338. V. *Marcha*. (2) † Terminus, limes, ora,

ora, t. 2. Annal. Praemonſtr. Prob. p. 277.

MARKATA, V. in *Marca*.

MARKET-FUTER, V. *Marchet-fuder*.

MARKETTA, vt *Marcheta*, V. in hac voce.

MARKISUS, V. *Marchio*.

MARLA, marga, Germ. Märgel, de qua Plinius lib. 18. c. 6. qua agri impinguantur, Gallis *Marle* et *Marne*. Obſeruat Gluuerius l. 1. Germaniae antiquae cap. 8. in antiquiſſimis MSS. Plinii Codicibus Bibliothecae Regis Angliae Londinenſis, l. 17. c. 6. pro *marga*, quod ter ibi habetur, vbique ſcriptum *Marla*. Bracton. l 4. tract. 1. c. 34. §. 7. *Et ita quod deficiat melioratio in Marla, vel in ſtercoratione*. TERMINUS MARLAE, tempus, quo agros *Marla* impinguare ſolent, ſpatium ſcilicet quindecim annorum. Charta an. 1166. ex Chartul. S. Vandreg. to. 2. p. 2036.

MARLARE, marla ſeu marga agros ſtercorare, pinguefacere. *Marler* vel *Marner une terre*. Chronicon Andrenſe: *Ipſam terram Marlare fecit*. MARLIARE, eadem notione. *Marliatio*, ipſa agrorum ſtercoratio. V. paulo ſupra in *Terminus marlae*.

MARLARIAE, foſſae, vnde eruitur *Marla*, ſeu *marga*, Gallis *Marlieres*, et *Marnieres*. Aegidius Aureae-Vallis Monachus in Epiſc. Leodienſib. c. III. MARLERAE, eadem notione. Charta Ioannis Regis Angl. de Foreſtis an. 1215. MARLERIAE, in Inquiſitionibus de forisfacturis foreſtarum §. 15. *Foſſa marleria*, to. 2. Monaſtici Anglic. p. 1011.

MARLATORIAE BIGAE, V. *Maratoriae*.

MARLEICIAE, agri marga, ſeu *marla* inpinguati. Charta Philippi Aug. Regis Franc. an. 1220.

MARLETUM, eadem notione. Vetus Charta apud Spelmannum.

MARLIARE, V. *Marlare*.

MARLOTA, veſtis ſpecies, Bigerris et Beneharnenſibus etiamnum in vſu, quaſi *Melota*, quia villoſa et hiſpida, ex craſſiori lana confecta. Huius meminit Rabelaiſius 1. 56. atque eam interdum per aeſtatem deferre mulieres ibid. ſcribit. V. *Bigeria*.

MARLUCIUS, aſellus minor, Gallic. *Merlan*, (✝ vel potius *Merlus*, quaſi maris lucius.) Charta pro *Aquaristis* de Talemondo.

MARMARITIS, *herba quae in deſertis, petris et ſaxis praeruptiſſimis naſcitur*. Vocabul. Suſſannaei.

MARMESSOR, perperam pro *Manumiſſor*, executor teſtamenti. Concil. Tarracon. an. 1591. inter Hiſpan. to. 4. p. 535.

MARMITA ECCLESIAE, dicitur quidam diaconus in Inquiſitione de Vita et moribus B. Ioannis Epiſcopi Vicentini. Sed verentur viri docti, ne mendum inſit. V. *Marotinus*.

MARMITO, a Gall. *Marmiton*, qui vilioribus culinae miniſteriis inſeruit. Inſtrum. an. 1599. apud Lobinell. to. 5. Hiſt. Pariſ. p. 801.

MARMO, V. *Mormylus*.

MARMOR. (1) Morbi equorum ſpecies in genibus vel articulis. Vegetius l. 2. artis veterin. c. 48. *Marmor duritiam oſtendit ex nomine*, etc. (2) Tabellula marmorea *imaginata*, quae in quibusdam Eccleſiis defertur oſculanda ad *Pacem* in ſacra Liturgia. Synodus Baiocenſis an. 1300. c. 12. V. *Lapis pacis*, et *Oſculum pacis*.

MARMORARE, marmoribus ornare. Acta S. Leonis III. PP. to. 2. Iunii p. 589.

MARMORARIUS, μαρμαράριος, ἀγαλματογλύφος, qui ſtatuas e marmore facit. Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm.

✝ MARMORATA, ora maritima; *marmor* enim mare dixerunt Latini. Ch. a. 1158. ap. Cenc. inter Cenſ. eccl. Rom.

MARMORATIO PAVIMENTI, ſolum marmore ornatum, interſtratum. Apul. florid. n. 18.

MARMORATUM, apud Vitruuium eſt marmor tuſum calce admixto, quo vtebantur veteres in tectoriis.

MARMOREUS PANNUS. Viſitatio Theſaurariae S. Pauli Londinenſis an. 1295. *Tunica de quodam panno Marmoreo ſpiſſo cum rotis et grifonibus*, etc. Alibi: *Caſula Marmorei coloris*. *Marbré* appellant, quod vari

variis coloribus interdiſtinguitur. V. ſupra *Marbrinus*.

MARMOTINVS, V. ſupra *Marabotinus*.

MARNA, idem quod *Marla*, Gall. *Marne*. Proceſſus de vita S. Yuonis to. 4. Maii p. 566.

MARNARIVS, pro *Marinarius*, nauta, nauicularius. Computum an. 1334. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 278.

† MARNATVRA, agrorum cum *marna* ſterçoratio, in Ch. Mſ. a. 1253.

MARNERIA, foſſa, vnde eruitur *Marna*, Gall. *Marniere*. Charta an. 1283. to. 2. Chartul. S. Vandreg. p. 1471. V. *Marla*.

MAROCHINVS, hircinum corium, Gallis *Marroquin*, in Statut. ciuit. Saluciar. c. 146.

MARONES, V. *Marrones*.

MARONITAE, haeretici ad Libanum montem, ita dicti a Marone quodam Haereſiarcha, vti vult Willelmus Tyrius l. 22. c. 8. Iacobus de Vitriaco in Hiſt. Orientali c. 79. vel vt Timotheus Presbyter de Haereſibus: *ἀπὸ τοῦ μοναςηρίου αὐτῶν Μαρὼ καλουμένου ἐν Συρίᾳ*. De eorum haereſi iidem conſulendi, et Gabriel Sionita et Heſronita in libro de Nonnullis Orientalium vrbibus c. 6. poſt Geographiam Nubienſem.

MAROSSERIVS, proxeneta. Statuta Mediolanenſia 2. part. c. 420. *Nullus Maroſſerius vel mediator alicuius mercati, cuiuscumque generis et maneriei, vel matrimonii, poſſit habere nec habere aliqualiter pro maroſſo, vel eius mercede alicuius maroſſi, vt ſupra, vltra ſoldos 10. imperialium.* Adde c. 421. 422. et 1. part. c. 89. *Maroſerius*, in Statutis Aſtenſ. c. 6.

MAROSSVM, proxeneticum, V. *Maroſſerius*.

MAROTIMVS. Charta Theotolonis Archiepiſcopi Turonenſis an. 933. apud Sammarthanos: *De valentioribus igitur ac potentioribus rebus, ſigillis Regum inſignita teſtamenta feci: de quibusdam vero meae ditioni ſubditis* chartas *edidi atque firmaui, et Marotimo ipſius Eccleſiae tradidi.* Eadem dignitas quae *Marmita eccleſiae* dicitur in Inquiſitione de Vita et Moribus B. Iohannis Epiſcopi Vicentini: ſed qualis illa, fateor me ignorare, tametſi idem videatur, qui archiui cuſtos.

MAROTVA, locus, vel piſcina cum clauſtro, in Iure Hungarico.

MARPAHIS, ſtrator, apud Longobardos. Vgutio: *Marphais*, *Strator*. Perperam *ſtructor* in MS. Paulus Warnefridus lib. 2. de Geſtis Longob. c. 9. *Qui eidem ſtrator erat, quem lingua propria Marpahis appellant.* Lib. 6. cap. 6. Rex vero *Cunibert, dum poſt haec cum Stratore ſuo, quem lingua propria Marpahis dicunt, etc.* *Marepahis* apud Erchempertum c. 21. perperam *Marepazis*, in Charta Longobardica anni 774. apud Vghellum to. 8. Italiae ſacrae pag. 34. *Qui fuerunt de iudiciaria Foroaldi Marepazis noſtra.* Adde Chron. S. Sophiae Beneu. p. 629. 632. 637. 738. vbi male etiam *Marepalis* editum, pro *Marepahis*, vel *Marpais*, aut *Marpaige*, quaſi *puer equi*, qui equum curat.

MARQVA, ius repraeſaliae. Charta Iohannis Reg. Franc. ann. 1360. to. 3. Ordinat. p. 475. *Volumus, et eisdem* (Iudaeis) *concedimus, quod in regno noſtro intrare, venire et in eodem morari, absque eo, quòd virtute cuiusdam Marque, vel gagiamenti Marque, priuilegii vel aliis quibuscumque valeant arreſtari. etc.* Litterae vero de *Marqua*, vocantur eae quibus haec facultas a Principe conceditur, in Litteris Ricardi II. Regis Angl. ann. 1399. apud Rymer. to. 8. p. 97. V. *Marcha 1.*

† MARQVARE, ſignare, Gall. *Marquer*. Ch. a. 1489.

MARQVIEZIVS, MARQVISIVS, MARQVISVS, MARQVISIA, V. *Marchio*.

MARRA, Italis *Marra*, ferreum inſtrumentum, ad exſcindendas herbas accommodatum, *Marre de Vigneron*. Gloſſ. Lat. Gr. MSS. *Marra*, *χειρεχράγιον*. Papias: *Marrae*, *ſappae*, *inſtrumenta ruſticorum*. Idem: *Marra*, *terebrum*, *idem verrubius*. Vocab. Willel. Britt. *Ligo*, *inſtrumentum ruſticanum*, *Marra*, *vt dicit Vgutio*, *Gallici appellant Picois*. Columella de Cultu hortorum:

Mox bene cum plebis viuacem ceſpitis herbam,
Contundat Marra.

† Mendoſe *Marta*, in Act. SS. t. 3. Iul. p. 432.

MARRAMAS, V. *Mattabas*.

MARRAMENTVM, V. *Materia*.

MARRANCIA, pro *Marancia*. Charta anni 1227. ex Tabul. Eccleſ. Audomar.

MARRANI, iidem qui *Marani*. Tractat. Vincent. Ciglatii de Bello Italico.

MARRARE. (1) *Appropriare*, rem quampiam alicui aſſerere, in illius vſus et commoda conuertere. Chron. Andrenſe ad ann. 1224. to. 9. Spicileg. Acher. p. 648. *Eodem pretio praefatam decimam redimendam ad opus noſtrum Marrauit.* Et infra: *Hereditatem ipſius decimae ad opus Andrenſis Eccleſiae approprians, etc.* (2) Vgutio: *Ligo, marra; Ligonizare, Marrare, terram ligone vertere.* V. *Marrire*.

MARRELARIVS. (1) Aedituus, cuſtos aedis ſacrae, Gallis *Marguillier*. Charta Eccleſ. Anicienſis ann. 1312. V. *Matricularii*, et *Marcaclarius*. (2) † Qui *marellos* ſeu teſſeras in praeſentiae ſignum canonicis, capellaniſue diſtribuebat. V. *Merallus*. Ch. Mſ. a. 1411. Infra MARELARIVS.

MARRELLA, ludi genus, Madrellum. V. ſupra *Marella*. Statuta Eccleſ. Lingonenſ. anni 1404. *Non ludant etiam* (Clerici) *ad Marellas, ad volas, ad curſum vel currendum in campo pro lucro vel pro vino.* Qui ludus ab Ouidio lib. 2. Triſtium v. 481. ſic deſcribitur:

Parua ſed et ternis inſtructa lapillis;
In qua viciſſe eſt, continuaſſe ſuos.

MARRELLVS, V. *Bouquetus*.

MARRENTIA, mulcta pecuniaria pro leuioribus delictis. Statuta Capituli Autiſſiodor. V. *Marancia*.

MARRENVM, V. *Materia*.

MARRHEA, pro *Marchia*, terminus, limes. Charta anni 1377. apud Rymer. to. 7. p. 175. V. *Marcha 1*.

† MARRIANVM, MARRIENVM, materia lignea aedibus aedificandis idonea, Gall. *Mairain*. Ch. Mſ. a. 1342. V. *Marennum*.

MARRIMARE, ligna aedibus aedificandis aut reparandis apta parare, elaborare. Charta anni 1157. apud D. Calmet. tom. 2. Hiſt. Lotharing. col. 353. *Per totum vero bannum Morteusque et Lunaris villae dederunt paſturas, piſcaturas, vias et vſuaria ligna ad Marrimandum et ignes Abbatiae et grangiarum, et haec vſuaria conceſſerunt per totum alodium ſuum et feodum.* V. *Materia*.

MARRIRE. Capitul. I. Caroli M. anni 802. cap. 1. *Et nemo per ingenium ſuum et aſtutiam praeſcriptam legem, vt multi ſolent, vel ſuam ſibi iuſtitiam Marrire audeat, vel praeualeat, etc.* id eſt, *marritionem* inferre, ſeu contra legem quicquam agere, legem labefactare. Et cap. 8. *Vt nullus bannum vel praeceptum domni Imperatoris nullus omnino in nullo Marrire praeſumat, neque opus eius ſtricare, vel minuere, vel impedire, etc.* Mox: *Et vt nemo debitum ſuum vel cenſum Marrire auſus ſit.* Adde c. 9. Eſt autem

MARRITIO, detrimentum, aut iactura rei, vel moleſtia, aut animi dolor, qualis ex damno naſci ſolet, quo ſenſu et Galli vulgo *marritum* nunc quoque dicunt illum, qui de re quapiam dolet: Gallis *Marriſon*. Charta Caroli M. apud Chopinum in Conſ. Andium: *Abſque vlla Marritione vel dilatione reddere faciant.* Capitul. C. Calui tit. 16. c. 13. *Et ipſe tranquillo et pacifico animo donat illi commeatum tantum, vt ipſe et in ſuo regno, vel ſuis fidelibus, aliquod damnum aut aliquam Marritionem non faciat.* Vetus Charta in Actis Epiſcop. Cenoman. pag. 197. *Quiete et regulariter absque vlla vexatione aut Marritione ſecuriter ſancte viuere permittant.* De vocis origine ſic cenſet vir doctiſſimus in Notis ad Regum Franciae capitula, *marrire* idem valere, quod irrumpere, perfringere legem, metaphora ſumpta ab itinerantibus, qui a recta via declinantes *marrire* iter dicuntur etiamnum ſuis Lemouicenſibus. Quod ſi ita eſt, *marrire* idem erit, quod viam *obſtare*,

ſtare, *contradicere*, foſſa ſcilicet in tranſuerſum ducta ligone, quem *marram* vocabant, vnde *marrare ligoniſare*, id eſt, foſſam ligone facere; vti ſupra obſeruatum. Sed et Italis *Smarrito* dicitur, qui a via aberrat, qui rectum iter amiſit. V. Octau. Ferrarium in *Smarrire*.

† MARRITVS. *Pro ſipo marrito*, in Comput. Mſ. a. 1295. F. liquefactus.

MARRONES, MARONES, MARRVCI. Vit. S. Odonis Cluniac. Abbatis: *Dum patriam reuerteretur, inter Burdonum Alpes, etc. Secus locum autem illum habitat quoddam genus hominum, qui Marrones vocantur, et arbitror ex Marronea Aquilomari prouincia illud nomen traxiſſe originem.* Iidem, qui *Marruci* appellantur, ab eodem Odone in V. S. Geraldi L. 2. cap. 17. *Ipſi quidem Marruci, rigentes videlicet Alpium incolae, nihil quaeſtuoſius aeſtimabant, quam vt ſuppellectilem Geraldi per iugo montis Iouina transueherent.* Chron. S. Trudonis lib. 12. vbi de Monte Iouis, in Alpibus: *Et poſt aliquot dies permonſtrata eis a praeducibus Maronibus difficillima via: Marones enim appellantur viarum praemonſtratores, etc.* Sic vero appellatae circa Alpium iuga Saracenicae gentis reliquiae quaedam. Saraceni enim Afri, cum a tempeſtate valida in Prouinciae oras eiecti fuiſſent, Leone Philoſophico imperante, illam potiſſimum regionem inſederunt, tenueruntque annis aliquot, quae circa *Maurum montem* in Italiae et Galliae confiniis adiacet, caſtroque Fraxineti expugnato, quod eorum latrociniis et excurſionibus opportuniſſimum fuit, propter adiacentes ſiluas, quas *Fraxinidos ſaltus* vocat Flodoardus in Chron. anni 931. vicinas prouincias vaſtarunt, occuparunt vrbes et caſtra, tandemque Alpium clauſtra et iuga inſederunt, vnde in Burgundiam et Italiam ſaepius excurrerunt, vti pluribus commemorant Witikindus lib. 3. extremo, Luithprandus lib. 1. c. 1. L. 2. c. 12. L. 5. c. 4. et alii.

MARRVCI, V. *Marrones*.

MARSA. (1) Paſchaſius Radbertus in Epitaphio Vnalae, lib. 1. c. 2. *Et quod callidi diſſertorum loca tenerent, et infimi notiſſimos populo atque amiciſſimos Marſa manu proſtrarent.* An *ſparſa* pro *larga*, ſeu forte *Merſa?* (2) *Marſa*, ἀσπιδοτήρας, *Marſio*, ὀφιοδιώκτης, *Qui venatur ſerpentes*, in Supplemento Antiquarii.

MARSALIX, ſalicis genus, Gall. *La ſaule male*, alias *Marſaus*. V. *Marenſalix*. Charta anni 1221. ex Tabular. Sangerm. *Compoſitum eſt, quod dicti homines in praedicto nemore capiens geneſtam, ſpinam nigram et albam, ſalices et Marſalices, etc.*

MARSALLA, MARSALLVS, f. Mercatum, forum, Gall. *Marché*. Charta Lotharii Imp. ann. 844. apud Marten. to. 1. Anecdot. col. 35. *Nulla telonea de illa eorum patella, quae eſt in Mediano vico, hoc eſt Marſalle dare, nec ſoluere debeant, . . . omnique tempore ipſe thelonius de ipſa patella in Mediano vico ſeu Marſella. etc.* Chron. Monaſt. S. Michaelis in pago Virdun. apud Calmet. to. 1. Hiſtor. Lotharing. col. 555. *Nihil ſoluant, nec teloneum, nec tranaticum, . . . nec de patellis eorum in vico et in Marſallo aliquid requiratur.* † Eſt nomen caſtelli ad Saliam flumen, vulgo *Marſal*.

† MARSAMVTINVS, monetae ſpecies, eadem quae *Maſmodina*. Lib. Mſ. cenſ. eccl. Rom. MASSAMVTINVS, ibidem.

† MARSCALCIA. (1) Equile, ſtabulum equorum, t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 189. (2) Quod ad victum diurnum equo praeberi ſolet, in Chartul. Celſin. (3) V. *Mareſchalcia* et *Mareſcalcia*.

MARSCALCVS, MARSCALLVS, V. *Mareſcalcus*.

MARSCHALSIA, V. *Mareſchalcia*.

† MARSENGHA, martium, ſeu trimeſtre frumentum, Ital. *Marzuolo*, Stat. Taurin. a. 1360. V. *Marceſchia*.

MARSICVLVS, *qui cito mouetur ad iram. Plautus: Quid ais homo Marſicule?* Gloſſ. Iſidori. Haec peſſime corrupta, reſtaurata vide in *Moniar*.

MARSIPPA. Gloſſ. Saxon. Aelfrici: *Marſupium* vel *Marſippa*, Leod, i. crumena.

MARSVM, in Gloſſ. Saxon. Cotton. *Thyslmgalere.*

MARSVPA, piſcis ſpecies, de qua mentio eſt in Vita S. Filiberti, Abbat. Gemet. c. 31. Gall. *Marſouin.* Tabul. Rothon. *Dedit locum ad excluſam faciendam in mare iuxta Bronarii in monachia ſempiterna, et dedit ei . . . Praepoſitus tertiam partem in illa ad opus ſuum, exceptis Marſupis et ſepiis et aliis ad luminaria Eccleſiae pertinentibus.*

MARTA. Statuta Dauidis II. Regis Scotiae cap. 52. *Ordinatum eſt, quod certae ſummae victualium, quae abundant in partibus illis ſuperioribus, vt Martae, hordeum, et huiusmodi leuentur per annum ad expenſas domus Domini noſtri Regis, etc. Mart,* Anglis, nundinae, Gall. *Foires.* Sed quid haec ad vocem hanc? videtur eſſe miſcellum frumentum, V. infra *Martellis.*

† MARTALOGIVM, necrologium, ſeu obituarium, pro *Martyrologium*, t. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 197.

† MARTALVS, muſtelae ſpecies, in Gloſſ. Mſ. ſuper III. libr. Salom. V. *Martures.*

† MARTARVS, ad *martures* pertinens, ap. Pez. t. 1. Script. p. 1254.

MARTELARE, molam malleo tundere, Italis *Martellare*, Gall. *Marteler.* Statuta ciuit. Saluciar. Collat. 5. c. 128.

MARTELLAGIVM, ius quoddam, ſic appellatum, quod Cenomanenſi Comiti competebat in vniuerſis mercibus, quae vel ab artificibus, vel ab ipſis mercatoribus, in officinis propriis, vel in nundinis venum exponebantur, ita vt ex quacunque mercium ſpecie, poſtquam artifex vel mercator *caput* vnum ſelegiſſet, *Martellagii* redemtor ſeu firmarius meliorem ſibi adſcribere liceret. Vox, vt videtur, nata a *Martello*, quod primitus id iuris in mercibus duntaxat, quae malleo conficerentur, exigi ſoleret; ſed poſtea ad alias quasuis traductum eſt, vt colligitur ex Regeſto Ludouici Regis Siciliae, quod in Camera Computorum Pariſ. aſſeruatur, fol. 30. 31.

† MARTELLARIVS, faber ferrarius, in Areſt. Mſ. a. 1380.

† MARTELLERIA, cataracta, qua continetur aqua, t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 207.

MARTELLINVS PVLSVS, apud Medicos, qui in dilatione ſua, antequam ad centum regrediatur, ex percuſſione ſpiritus, et organi duritie bis digitos percutere videtur, et fiunt quaſi dilationes duae, ſed praecedens eſt maior, ſecunda minor, etc. Ita Gentilis de Fulgineo ad Egidii lib. de Pulſibus.

MARTELLIS, miſcellum frumentum, Gallis *Bled méteil.* Charta an. 1204. Hiſtor. Comitat. Ebroic. inter Inſtrum. p. 9. *Percipiet ſingulis annis vnum modium bladi, ſcilicet ſex ſextarios frumenti, et ſex ſextarias Martellis in granchia de Albe.* Vbi legendum puto *Maitelli* vel *Maſtellis*; eſt enim *Maſtilio* vel *Meſtilio* eiusdem ſignificationis. V. *Meſtallum* 2. et *Mixtum* 2.

MARTELLVS. (1) V. *Martus.* (2) † Idem quod *Martelleria*, in Ch. Mſ. a. 1435.

† MARTELVS, malleus, Gall. *Marteau*, in Reg. Cam. Comp. Pariſ. V. *Martus* 1.

MARTERINAE PELLES, V. *Martures.*

MARTEROR et MARTROR, Occitanis, vulgo *Martrou.* A voce *Martyrium*, ſic vocant Feſtum O. SS. quod primo B. virgini ſolisque Martyribus ſacratum eſſet, vt teſtatur Viuardus ad Kal. Nouembris.

MARTHA, muſtelae genus, ſeu veſtis muſtelarum pellibus munita. Statuta Arelat. MSS. art. 53. *Et ſi dominus voluerit facere baſtari ſa Martham, habeat ſartor II. den. et ſuper totis cum chioto XVIII. den.* Concil. Dertuſ. inter Hiſpan. to. 3. p. 663. *Neque* (Clericus) *folleratus deferat pellium de Marthis.* V. *Martures.*

MARTHIMONIVS, pro Mathematicus. Iacobi de Vitriaco Hiſt. Oriental. L. 3. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 276.

MARTIANA LEX, ſeu Merciorum, V. *Lex.*

MARTIATICVM, martium, trimeſtre frumentum. Radulphus de Geſtis Friderici I. Imper. apud Murator. to. 6. col. 1190. V. *Marceſchia.*

MARTICVLARIVS, pro *Matricularius*, in Charta anni 1353. Tabular. regii Reg. 81. fol. 599. V. in hac voce.

MARTILAGIVM et MARTILOGIVM, pro *Martyrologium*, habetur in Monaſtico Anglic. tom. 2. p. 322. 323. 370. 657. to. 3. p. 244.

MARTILEGIVM, V. *Martyrologium.*

MARTINELLVS, V. *Paſſionalis.*

MARTINETAE, auiculae merulis minores, Gallis *Martinets.* De iis Silueſter Giraldus in Topograph. Hibern. diſt. 1. cap. 13.

MARTINETVS. (1) *Martineti* dicti vagi ſcholares in vniuerſitate Pariſ. Du Boulay tom. 5. Hiſt. eiusd. Vniuerſit. p. 658. *Die 7. Octobris 1463. Facultas Artium decernit aduerſus vagos ſcholares, vulgo Martinetos, qui de collegio in collegium diſcurrebant, etc.* (2) Vſtrina, Gallis *Forge*, a *Martellis* ſeu malleis ſic dicta. († Proprie moletrina ferraria, German. Hammerwerk.) Charta anni 1340. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 411. † MARTINETVM, in Ch. Mſ. a. 1500.

† MARTINIANA, Chronicon Martini Poloni, idem qui *Martinulus* dicitur in Ind. libror. Mſ. et *Martinellus* in Necrol. Mſ. Pariſ.

MARTINIEGA, tributi ſpecies apud Hiſpanos, quod forte ad feſtum S. Martini ſoluebatur, ſic dicta. Ioannes Diacon. in Actis S. Agricolae, num. 15. *Accidit quendam virum ex eius curia ad colligendam exactionem regiam, quae vulgariter dicitur Martiniega, in tempore hiemis, ſub Menſe Decembri Maiorinum certiſſime aduenisse.*

MARTINVS, qui ſuam acrius, quam par eſt, et obſtinatius opinionem tuetur, cuiusmodi fuit Martinus Iuriſconſultus celebris, ſub Friderico I. a quo, inquit Baronius ann. 1150. in vulgare prouerbium eius durities apud IC. in hanc vsque diem pertranſiit, vt *Martinum* appellent, qui ſuae ipſius ſententiae ſingulari pertinaci ſtudio inhaereſcat. Fuit is Martinus Groſia, vna cum Bulgaro, Legum Profeſſor in Academia Bononienſi, de quo pluribus Otto Morena, in Hiſtor. Rer. Laudenſ. p. 38. De alio *Magiſtro Martino* vid. Matth. Pariſ. anni 1244. pag. 434. MARTINVS BVLLIANS, vulgo *S. Martin d'eſté*, V. in *Feſtum.*

MARTIOBARBVLI. Sic legendum pro *Mattiobarbuli*, apud Vegetium lib. 1. cap. 17. *Plumbatarum quoque exercitatio, (quos Martiobarbulos vocant) tradenda eſt iunioribus. Nam in Illyrico dudum duae legiones fuerunt, . . . quae, quod his telis ſcienter vtebantur, et fortiter Martiobarbuli vocantur.* Ex quibus recte colligit Carolus de Aquino in Lex. milit. *Martiobarbulos* non ſolum armorum genus fuiſſe, ſed etiam appellationem militum, quibus ab eo armorum genere, idem erat inditum nomen. Erant autem *Martiobarbuli* idem quod plumbatae: vnde idem Carolus ſuſpicatur reponendum eſſe *Mattibalum*, quod eſt miſſile, plane conſimile fuſtibalo; vt ſit fuſtis, ſeu claua iaculatoria, appenſa habens lora coriacea, cum inſutis globis plumbeis. Plura vide in laudato Lexico ad hanc vocem. Adde Stewechium ad Vegetii locum allatum, et Turneb. Aduerſ. lib. 24. c. 12.

MARTIOLINVS, MARTIOLLVS, Italis idem, quod Gallis *Marceſchia*, *Bled Marſois*, V. *Tremiſium.*

MARTIOLVS, V. *Martus.*

MARTIRA, MARTIRINVS, V. *Martures.*

MARTIRIZIARE, V. *Martyricare.*

MARTISIA. Gloſſar. Saxon. Aelfrici: *Martiſia vel Baptitura: Gebeaten Flaeſc.* Sonnero *ge-beaten*, eſt *percuſſus*, *caeſus*, *tuſus*; *Flaeſc*, *caro.* Iſid. lib. 20. c. 2. *Martiſia in Mortario ex piſce fiunt, vnde nominata.* † MARTISIVM, *el cibo poſto in mortario*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MARTIVS. (1) *Martium ſuum* habere dicebatur, cui agrum colere Menſe Martio, vel ſerere, licebat. Id autem concedebatur vrbium incolis,

lis, quibus caeteroquin, et aliis anni temporibus in vrbe *ſtare* neceſſe erat; quae obligatio *reſſeandiſia* et *ſtagium* dicebatur. Charta Communiae Increnſis anni 1158. *Conceſſum eſt, vt omnes homines de Communia ſuum habeant Martium apud villam a Purificatione, S. Mariae Candel. vsque ad medium Aprilem et a feſtiuitate S. Iohannis Baptiſtae ſuum ſimilem habeat Auguſtum vsque ad feſtiuitatem omnium Sanctorum: et ſi in Communia redire voluerint, ipſi et ſua ſalua erunt.* (2) Praeſtatio, ſeu cenſus, qui exigi ſolet in annona, vel denariis menſe Martio, de quo paſſim in Tabulario Voſienſi, ac praeſertim fol. 56. (3) **MARTIVS CAMPVS**, V. *Campus* 3. (4) † Pro *Medardus*, a Gall. *Mard*, in Ch. a. 1357.

MARTORES, idem, quod *Martures*. Petrus Damiani lib. 2. Epiſt. 1.

MARTORETVM, V. *Martreium*.

MARTRAE, eadem notione. Charta anni 1406. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 827.

† **MARTREIVM**, forum publicum, vbi rei torquentur et morte multantur, ſ. *martyrizantur*, Gall *Martroi*. Ch. Mſ. a. 1317. **MARIONETVM**, in Ordinar. eccleſ. Pariſ.

MARTRICES, Martes, Gallis *Martes*. Silueſter Giraldus in Topograph. Hibern. diſt. 1. c. 19.

MARTRINVS, V. *Martures*.

MARTROR, V. *Marteror*.

MARTVLA. Chronicon Magnum Belgicum, anni 1042. *Saxeo ſedili pro lecto, Martula vtens pro lectiſternio.* Sed legendum *Mattula*. V. *Matta*.

MARTVLVS, V. *Martus*.

MARTVRES, *Martes*, et *Pannonicae cattae*, Martiali lib. 10. ferae exiguae ex genere muſtelarum, quarum pelles habentur in pretio. Germ. Marder. Helmodus lib. 1. cap. 1. et ex eo Adam Bremenſis c. 227. *Ad Marturinam veſtem anhelamus, quaſi ad ſummam beatitudinem.* Idem Bremenſis c. 229. *Omnia enim inſtrumenta vanae gloriae, hoc eſt aurum, argentum, ſonipedes regios, pelles Caſtrorum et Marturum, quae nos admiratione ſui dementes faciunt, illi pro nihilo ducunt.* *Roccus Martrinus et Lutrinus*, in Capitulari triplici Caroli M. anni 808. c. 5. *Coopertorium Martrinum*, in Teſtamento Arnoldi Epiſcopi Toloſani. *Marterinae pelles*, in Synodo Londinenſi anni 1138. c. 15. Hugo Metellus Epiſc. 11. *Mutaui mentem, mutaui veſtem, et pro pellicula peregrini muris redolente, inuolutus ſum ouina pelle: pro pelle Mardarina, veſtitus ſum pelle caprina.* Ita *Mardurinae pelles*, in Charta apud Bohuslaum Balbinum, in Hiſtor. Bohemiae pag. 191. adde pag. 299. **MARTVRINARVM PRAESTATIO**, apud Hungaros, in regno Sclauoniae. Decreta Alberti Regis Hungariae p. 62. V. *Banſolmera*. **MARTVRES ALBI**, in Normannia Septentrionali, apud Adam. Bremenſem, cap. 239. **MARTIRA**, apud Eadmerum, lib. 2. Vitae S. Anſelmi n. 65. **MARTHERINAE PELLES**, in Vita S. Meinwerci Epiſc. to. 1. Iunii p. 523. **MARTIRINAE**, in Epiſt. anonymi Monachi, to. 4. Annal. Bened. p. 574. **MARTRINAE**. Charta Philippi Reg. Franc. anni 1207. apud Duchesnium Hiſt. Norman. pag. 1063.

MARTVRIARE, idem, quod *Martyrizare*. Radulphus de Geſtis Friderici I. Imper. apud Murator. to. 6. col. 1183.

MARTVS. (1) Malleus, Gallis *Marteau*. Conradus de Fabaria de Caſib. S. Galli, cap. 14.

Ex incude mala Martis quaſſatur vt aula.

MARTVLVS, in Vita S. Genulfi, lib. 2. c. 5. **MARTIOLVS**, apud Iohannem Sarisber. lib. 4. Policr. cap. 5. *Martiolum de ſinu proferens vitrum correxit aptiſſime.* **MARTELLVS**, Papiae, *Mediocris malleus*. Gloſſae S. Benedicti: *Martellus*, σφῦρα. Sic potiſſimum appellatus Carolus Maior domus Regni Franciae, Pipini Regis pater, Caroli M. Imper. auus, ob eximiam in bellis et praeliis fortitudinem. Vita S. Rigoberti Archiep. Remenſis n. 10. de Carolo: *Et quia ab ineunte aetate fuerit vir bellicoſus, et robore fortiſſimus, poſt-*

modum

modum Martellus eſt cognominatus. Liber de Diuerſis Caſibus Deruenſis Monaſterii, de eodem Carolo: *Qui ob nimiam et Chriſtianis temporibus antea inuiſam inquietudinem, Martellus vocitatus eſt.* A malleo ſcilicet ſeu tudite, quo fabri vtuntur, quod vt ii tudite ferrum, ita hoſtes in praeliis enſe ille contunderet ac proſterneret. Adreualdus lib. 1. de Miracul. S. Benedicti, c. 14. et Hariulfus L. 2. cap. 1. Tudes autem vel *Tudites* appellatus Carolus, quod *contundi* hoſtes a victoribus victi et ſuperati dicerentur, quod proprium eſt mallei ſeu tuditis. Willelmus Malmesburienſis lib. 1. de Geſtis Regum Anglor. cap. 3. *Carolus Tudites, quem illi Martellum vocant, quod tyrannos per totam Franciam emergentes contuderit, Saracenos, Gallias infeſtantes egregie depulerit.* Atque inde viri fortes, et qui crebris praeliis hoſtes atterebant, *mallei* ſaepe appellati. Ita Nabuchodonoſor, Hieremiae cap. 50. *Malleus vniuerſae terrae* dicitur, quomodo etiam Belpherum Turcicum Sultanum Will. Tyr. lib. 1. cap. 9. vocat Saladinum. *Malleum Chriſtiani nominis.* AD MARTELLVM *campanam pulſare*, quod iteratis pulſationibus fit, Gall. *Sonner le tocſin.* Charta anni 1328. ex Archiuis S. Victoris Maſſil. *Quando audiet pulſare campanam ad Martellum.* (2) ✝ Pro *Martius*, opera quae menſe Martio debetur. Reg. S. Iuſti Cam. Comput. Pariſ.

MARTYR, qui mortem pro Chriſto et fide chriſtiana oppetiit. Ita Eccleſia hodie hoc nomen vſurpat. Iſidor. lib. 7. cap. 11. *Martyres ſeu teſtes ideo vocati ſunt, quia propter teſtimonium Chriſti paſſiones ſuſtinuerunt, et vſque ad mortem pro veritate certauerunt.* S. Auguſtin. lib. 22. contra Fauſtum cap. 76. *Per quorum confeſſiones, paſſiones et mortes hoc Deo placuit atteſtari; Martyres appellantur, qui latine teſtes interpretantur.* At primitus et ſub ipſius Eccleſiae incunabulis non eadem videtur fuiſſe ratio. Conſtat enim S. Cyprianum ſuperſtitibus Martyrum appellationem tribuiſſe, vti Epiſt. 9. quae inſcribitur *Martyribus et Confeſſoribus Ieſu Chriſti.* Et Epiſt. 12. *De hoc et ad Clerum, et ad Martyras, et Confeſſores literas feci.* Epiſt. 15. *Literas feci, quibus Martyres et Confeſſores conſilio meo, quantum poſſem, ad Dominica praecepta reuocarem.* Sic et Epiſt. 20. 23. 52. et 69. In Concilio Carthaginenſi, quidam *Confeſſorum*, quidam *Martyrum* titulis donantur. Sed et aliis locis Martyres a Confeſſoribus diſtinguit Cyprianus, videturque innuere Martyres vocari, qui vſque ad effuſionem ſanguinis pro Chriſto paſſi erant, licet ſuperſtites, nec conſummato martyrio, cum *Confeſſores* dicerentur, qui ſola voce conſtanter Chriſtum confeſſi eſſent, de quibus agit Epiſt 30. *Martyrum* appellatione donat etiam interdum Eccleſia viros ſanctitate illuſtres, qui non pro Confeſſione nominis Chriſti, ſed alia quauis ratione mortem perpeſſi ſunt, verbi gratia a latronibus, aut viris impiis caeſi. Eiuſmodi ſunt S. Geruaſ. Cenomanenſis Diac. in eius Vita MS. cuius Feſtum agitur pridie Non. Iulii, S. Landoaldus in eius Vita n. 6.

MARTYRA, quae pro Chriſto ſanguinem fudit. Miſſale Gothicum, apud Mabill. de Liturg. Gallic. p. 215.

✝ MARTYRALIS PASSIO, martyrium, in Act. SS. t. 7. Sept. p. 510.

MARTYRARIVS, idem qui *Manſionarius*, *cuſtos Eccleſiae*, qui ſacras Eccleſiae reliquias cuſtodit, ſeruat. Formula 48. ex Andegauenſibus: *Ideo conuenit nobis vnanimiter conſentientes, et per voluntatem Martyrario nomen illi Presbytero, vt ipſo infantulo ad hominem, nomen illo, venumdare deberemus, etc.* Gregor. Turon. lib. 2. de Miracul. cap. 46. *Poſt obitum Proſerii Martyrarii.*

MARTYRIA, *in mortario ex piſce fiunt, vnde et dicuntur ſciola parua.* Papias MS. in Edito *ex pice* Leg. *Martiſia.* V. in hac voce.

MARTYRIALIS, ad martyrium ſpectans, to. 3. Concil. Hiſpan. p. 145.

MARTYRIANI, haeretici, de quibus Epiphanius haereſi 80. et alii.

MARTYRISATIO, martyrium, ap. Marten. to. 6. Ampliſſ. Collect. col. 823.

MARTYRIUM, aedes ſacra, Deo ſub Martyrum inuocatione dicata. Iſidorus lib. 15. c. 9. *Martyrium, locus Martyrum, Graeca deriuatione, eo quod in memoriam Martyris ſit conſtructum, vel quod ſepulcra ſanctorum ibi ſint Martyrum.* Walafridus Strabo lib. de Reb. Eccleſ. c. 6. *Martyria vocabantur Eccleſiae, quae in honore aliquorum Martyrum fiebant: quorum ſepulcris et Eccleſiis honor congruus exhibendus in Canonibus decernitur.* Lex. 7. Cod. Theod. de Sepulcris violat. *Habeat in poteſtate, ſi quolibet in loco Sanctorum eſt aliquis conditus, pro eius veneratione, quod Martyrium vocandum ſit, addant, quod voluerint fabricarum.* MARTYRIA, proprie etiam ipſa Martyrum ſepulcra; memoriae, confeſſiones, quibus ſuperaedificantur altaria. Liber Pontificalis Damaſi in Felice I. *Hic conſtituit ſupra ſepulcra aut memorias Martyrum Miſſas celebrari.* MARTYRUM CONCILIA etiam dicuntur eiusmodi aedes, Martyribus dicatae, in Martyrol. 23. Ian. Liber Pontificalis, de Damaſo: *Qui Martyrum Concilia atque ſepulcra verſibus declarauit.* † MARTYRIA, martyrum oſſa, reliquiae. in Act. SS. t. 7. Sept. p. 426.

MARTYRIZARE. (1) Martyrem facere, cruciare. Rogerus Houedenus, in Willelmo I. MARTYRIZIARE. Vetus Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Toloſ. (2) Neutro ſenſu. Mortem Chriſti cauſa perpeti. Acta SS. to. 2. Martii p. 377. (3) Angere, torquere interficere. Miracula S. Walarici to. 1. Aprilis, p. 26. *Cur me tamdiu Martyrizas, qui Chriſti dona euangelizas?*

MARTYRIZATOR, qui cruciatibus afficit. Hariulphus in Chron.

MARTYROLOGIUM, faſti Sanctorum. Gregor. M. L. 7. Ind. I. Ep. 29. *Nos autem paene omnium Martyrum diſtinctis per dies ſingulos paſſionibus collecta in vno codice nomina habemus, atque quotidianis diebus in eorum veneratione, Miſſarum ſolennia agimus, non tamen in eodem volumine quis qualiter ſit paſſus, indicatur; ſed tantummodo nomen, locus, et dies paſſionis ponitur.* V. quae notauit Baronius in Praefat. ad Martyrolog. Roman. Sequioribus ſaeculis, maxime apud Monachos, *Martyrologium* laxius ſumptum pro *Necrologio*, ſeu Obituario et Regula, quod fere ſemper in eodem volumine, Martyrologium, Obituarium, et Regula Ordinis deſcripta legerentur. Capit. Aquisgran. an. 817. num. 69. *Vt ad Capitulum primitus Martyrologium legatur, et dicatur verſus, deinde Regula, aut homelia quaelibet legatur.* Vnde *Martyrologio inſcribi* dicitur, cuius obitus dies ibi annotatur, vt ſcilicet ex ea congregatione, ſeu fraternitate, cui quis adſcriptus eſt. Ingulphus p. 907. MARTILEGIUM, obituarium, Necrologium. Charta anni 1438. apud Kennet. Antiquit. Ambrosd. pag. 626.

† MARTYROR, i. q. *Marterer*, in Ch. a. 1114. t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 389.

MARUS Scotis, idem qui vulgo ſubmonitor; vnde *Sergandus* dicitur, non ſemel in Regiam Maieſtat. L. 1. c. 6. §. 7. lib. 4. c. 8. §. 3. in Statutis Alexandri II. Regis c. 15. §. 4. in Statutis Dauidis II. c. 51. et in Statutis Roberti II. c. 2.

† MARUSIA, *la cima delli cipreſſi*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MARZARIA, minutae merces, vt videtur, Gallis *Mercerie*, Ital. *Merzaria* et *Merceria*. Statuta Vercell. lib. 5. p. 104. vo. *Liceat tamen cuilibet ducere vel duci facere, mittere vel mitti facere, beſtias . . . cathenas, pannos, Marzarias, ferramenta, ſpeciarias etc.* V. *Merzaria*.

MARZARIUS, harum mercium propola, Ital. *Merciaio*. Statuta Aſtenſ. Collat. 7. c. 12. f. 24. vo.

† MARZATICUM, martium, trimeſtre frumentum, in Stat. Placent. V. *Martiaticum*.

† MARZOCHUS, vox Italica, martius, animoſus, ap. Barel. in ſerm.

MAS, *Malis*, pro *Mas*, *maris*, niſi mendum fuerit. Charta ann. 1348. ex Schedis Pr. de Mazaugues: *Quod poſſint*

poſſint dictos homines ſuos, . . . facere condemnari pecuniariter, de adulteriis voluntariis, ſeu ſine violentia perpetratis tam in Malem quam in feminam cuiuscumque ſexus.

MASA, MASADA, V. *Maſſa* 5.

MASACRIVM, V. *Mazacrium.*

† MASAGARA, lucanica, botulus, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7692.

MASAGIVM, V. *Maſſa* 6.

MASAMVTINVS, V. *Masmodina.*

MASANA, V. *Maçana.*

MASARA, Saracenis Siculis, dictum *Molendinum ad molendas cannas mellis*, in Charta Guillel. Reg. Siciliae ann. 1176. apud Rocchum Pirrum in Archiep. Montis Reg. et in Bullario Caſi i. to. 2. p. 191. vbi edit. *Maſſara*, quod in Sicilia ex Graeco, vt monet Macer in Hierolex. *Trapeto* vocatur.

MASARIVS. (1) *Maſarii, qui praeſunt victui vel ſcribanis*, in Nauibus, apud Sanutum lib. 2. part. 4. c. 21. (2) Alicuius operis conductor. Statuta Aſtenſ. Collat. 20. cap. 35. p. 69. (3) V. alia notione in *Maſſarius*.

MASARVM, manſus, V. *Maſſarium.*

MASATA, V. *Maſſa* 5. † *Maſata de Salinas*, t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 192. Locus eſſe videtur, vbi ſal confici poteſt.

MASBVTINA, vt *Masmodina*, V. in hac voce.

MASCA, MASCHA. Vgutio: *Maſca, ſtria.* Lex Longob. lib. 1. tit. 11. §. 9. *Nullus praeſumat aldiam alienam, aut ancillam, quaſi ſtrigam, quae dicitur Maſca, occidere.* Lib. 2. tit. 11. §. 2. et Edictum Rotharis tit. 77. *Si quis eam ſtrigam, quod eſt Maſca, clamauerit, etc.* Geruaſius Tilleberienſis MS. de Otiis Imper. deciſione 3. cap. 88. *Lamias, quas vulgo Maſcas, aut in Gallica lingua ſtrias, Phyſici dicunt nocturnas eſſe imagines, quae ex groſſitie humorum animas dormientium perturbant et pondus faciunt.* Aruerni etiamnum *Maſques* ſcorta vocant. In Gloſſario Saxonico Cottoniano, *Eges-grimma*, exponitur *maſca:* vox compoſita ex *Egeſa*, horror, terror, et *grimma*, foeda oris ſpecies, ſiquidem vox *Grimace*, apud Gallos hac notione inde orta ſit, quod prorſus reor. *Maſco* Prouincialibus etiamnum ſagam, veneficam ſonat. Hinc Gallicum *Maſque*, larua, natum arbitror, quod primum deformes eſſent eiusmodi laruae, atque turpes, quales vulgo finguntur mulierculae illae veneficae. V. Menagium in Orig. Gallic. voce *Maſque.*

MASCHA, eidem Vgutioni, larua, *Simulacrum, quod terret, quod vulgo dicitur Maſcarel, quod opponitur faciei ad terrendos paruos.* Iohannes de Ianua habet *Maſcara.* V. *Talamaſca.*

† MASCARA, i. q. *Maſcarata*, ap. Steph. de Infeſtura Mſ.

MASCARATA, vox Italica, laruatorum pompa, Gallis vulgo *Maſcarade.* Miracula S. Angeli Mart. to. 2. Maii p. 73.

MASCARATI et MASCHERATI, ab Italico *Maſchera*, Gall. *Maſque*, appellati apud Ianuenſes, qui Gibellinorum factioni notiſſimae adhaerebant. Charta anni 1251. Hiſt. Maſſil. p. 257. *Vos iurabitis ad ſancta Dei Euangelia, quod nunquam inimicos praedicta ciuitatis Maſcaratos et ſuos recipietis.* Statuta Maſſil. lib. 3. c. 36.

MASCAREL, V. *Maſca.*

MASCAVDA, genus vaſis, cacabus. V. *Baſcaudae.*

MASCELLARE. Rainerius de Inuent. Reliquiarum SS. Eurychetis, et Acutii: *Fecit et paria duo Maſcellarium ex auro mira arte ſculpta, in quibus Euangelia in ſolennibus feſtiuitatibus legerentur.* Forte *mannellarium* quis legat, id eſt, pulpitorum: nam *manualia*, analogia dicta ſupra obſeruatum.

MASCHA, V. *Maſca.*

MASCHALAM TOLLERE, prouerbii genus. De bibonibus dicitur, qui dum calices ebibunt, altius erigunt cubitos: ſumta metaphora a machina quadam eiusdem nominis, qua ſarcinae deponuntur in naues, aut ex iis extrahuntur. V. Eraſmum in Adagiis.

† MASCHARA, galeae ſpecies, Ital. *Maſchera.* Stat. Mant. l. 1. c. 3.

MASCHARATIVM CORIVM, idem, vt videtur, quod *Maſegaticum*, infra. Statuta Aſtenſ. vbi de intranis porta-

portarum: *Coria Maſcharatia ſoluant pro qualibet dozena*, *lib. 6*.

† MASCHARITIVM, idem in Stat. datiar. Riper.

† MASCHOTVM, i.q. *Machale*, horreum ſine tecto, in Ch. Mſ. a. 1373.

† MASCIA, manſio, domus cum agri portione, in Ch. a. 1233. V. *Maſſa 6*.

MASCLA. (1) Morbi ſpecies. Ioan. de Burnino Archiep. Viennenſis, de Miracul. Stephani Epiſc. Dienſis: *Altera aegritudine, quae Morbus Maſclae dicitur vulgariter, nimis grauiter laborabat.* (2) MASCLA, vel MASCLVS, apud Tideric. Langenium in Saxonia, vbi *maſclis ornatos*, et *maſclos*, loricatos interpretor, V. *Macula 2*.

MASCVLI PICTAVENSES, *Maſculina pecunia*, monetae ſpecies. Gofridus Vindocin. lib. 1. Epiſt. 20. *Quod ſi trecentos ſolidos Pictauenſium Maſculorum vobis daret, etc.* Charta anni 1081. ex Tabulariis Angeriacenſi et S. Stephani Lemouicenſi: *Solidi eiusdem monetae Maſculinae.* Paulo ante: *Solidi nummorum Pictauinorum.* Vbi *Maſculi Pictauenſes*, ſunt eae minuſculae monetae, quas vulgo *Mailles* vocant, crebrius *Mailles Poitevines*, *Pitas Pictauinas*.

† MASCVLINITAS, ſexus maſculini, ap. S. Thom. in 1. Sentent.

MASCVLO-FEMINA, hermaphroditus, apud Philaſtrium, in Catalogo Haereſeon. p. 26. 1. Edit.

MASCVLORVM CONCVBITORES, in Leg. Wiſigoth. L. 3. tit. 5. §. 5. in Capit. Caroli M. L. 1. c. 273. in Addit. 2. Ludouici Pii cap. 18. Addit. 4. c. 102. παιδεραςαὶ, ἀρσενοκοῖται. V. *Molles*.

MASCVS. (1) Larua, Gall. *Maſque*. Chart. Henrici VIII. Reg. Angl. ann. 1545. ap. Rymer. to. 15. p. 62. (2) Idem, quod *Manſus*. Charta anni 993. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 347.

† MASDANERIVS, miles in *maſnadam* ſeu familiam cooptatus, in Stat. ant. Florent. MASNARDERIVS, ibidem. V. *Maiſnadarius*.

MASDRINVM, V. *Mazer*.

MASEGATICVM CORIVM, hoc eſt, alutarium, Gall. *Paſſé en mégie*. Charta anni 1141. apud Catellum in Comitibus Toloſan. pag. 192. V. *Maſcharatium corium*.

MASELAGRIA, marcellum, locus vbi carnes diſtrahuntur, Occitanis etiamnum *Maſel*. († Vel forte *Miſellaria*, domus leproſorum.) Statuta Montis oliui dioeceſis Carcaſſon. anni 1231. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 967.

MASELLVM, pro Macellum, in Litteris Iohannis Reg. Fr. anni 1363. to. 3. Ordinat. p. 625.

† MASELLVS, diminut. a *Maſus*, habitatio, domus. Ch. Mſ. a. 1319. V. *Maſſa 6*.

MASEMVTVS, V. *Maſmodina*.

† MASENATA, i. q. *Macinata 2*, familia, ap. Murat. t. 1. Antiq. p. 809.

MASERARE, ab Italico, vt videtur, *Mazzerare*, tundere, Gall. *Battre*. Statuta Vercell. lib. 4. pag. 82. vo. *Item quod fornaſarius faciat ſeu fieri faciat lapides, cupos . . . bene coctos, Maſeratos, etc.*

MASERIA, vt infra *Maſura*. Charta anni 1232. apud Lobinell. to. 3. Hiſtor. Pariſ. p. 116.

MASERICA, MASERIVS, V. *Mazer*.

† MASEVVM, pro *Maſerum*, in Monum. eccl. Aquileg. c. 97. V. *Mazer*.

MASGNELLVM, idem, quod *Manſonile*, agri portiuncula, cum manſione ſeu aede, Gall. *Maiſnil*, vel *Ménil*. Charta anni 1211. apud Stephanot. Antiquit. Bened. Pictau. MSS. to. 3. p. 792.

MASHAV, († idem f. quod *Maſchotum* et *Machale*.) Capitulare 3. ann. 813. cap. 25. *Et quicquid in Mashau furauerit, duos geldos componere faciat, in Wirdira vncillas duas, etc.*

MASHFATVM, cupa in qua temperantur quae cereuiſiae conficiendae inſeruiunt, in Charta Feodi p. 163. Germ. Maiſchfaß, ab Angl. *Mask*, mixtura et *Fat*, cupa.

† MASIA, manſio, domus cum agri portione, i. q. *Maſſa 6*. Murat. t. 3. Antiq. p. 1135.

MASIGNVM SAXVM, f. ſaxum viuum. Translatio SS. Proſperi et Venerii.

nerii. to. 5. Iunii p. 64. *Et capita ligaminum ſunt magno artificio inſerata, et inplumbata in dicto ſaxo Maſigno.*

MASILINVM, *Manſus*, domus. Martyrologia antiqua apud Marten. to. 6. Ampliſſ. Collect. col. 699.

MASINATA, familia, militaris caterua, idem quod *Maiſnada*. Annal. Caeſenat. ad ann. 1324. apud Murat. to. 14. col. 1142.

MASINATVRA, eadem, vt videtur, notione, in Chron. Andr. Danduli, ap. eumd. to. 12. col. 324. *Quo tempore fama in populo diuulgata eſt, quod de duplicanda ſolutione Maſinaturae conſilium ageretur.*

MASINILE, agri portiuncula cum *manſione*, ſeu domo, Gall. *Ménil.* Martyrologia antiqua apud Marten. tom. 6. Ampliſſ. Collect. col. 724. V. *Manſionile*.

MASIO, *manſio*, domus, Gall. *Maiſon.* Charta apud Madox. Formul. Anglic. p. 50.

MASIVM, domus, Gall. *Maiſon.* Lambertus Ardenſis p. 155.

MASILINGVA, *genus auis, Parieth dicitur.* Papias.

MASMODINA, moneta Saracenor. Aegyptiorum, quos *Maſmudos* et *Maſemutos* perpetuo vocant Hugo Falcandus, in Hiſt. de Calamit. Sicil. pag. 649. 675. et alibi, et Anonymus Caſinenſis ſub anno 1160. Andreas Boſchus in ſua Catalania p. 490. *Maymondius de or valien dos Reals Caſtelans, y dos diners Valencians, dits per altre nom Maimondines los eſpines.* V. Beuterum lib. 2. cap. 20. Tabul. S. Victoris Maſſilienſis fol. 166. *Et recipimus nomine accapiti a vobis vnam Maſmodinam auri nouam.* Dicitur *Moneta Maſemutorum*, in quodam Diplomate Petri Regis Aragon. apud Baron. ann. 1097. n. 92. Vbi Gariellus obſeruat, neſcio quo auctore, *Maſumatinos* nummos aureos vel argenteos ſingulos ſenis regalium aeſtimatos, ab Aben - Ioſepho Mahoſumeto Miramulmino, illo forte, de quo Rodericus Toletanus, in Hiſtor. Arabum c. vlt. traxiſſe nomen, qui ſupremum in Mauros Hiſpanos imperium habuerat. Gariello aſſentit Ruffius to. 2. Hiſt. Maſſil. edit. 1696. p. 325. vbi editum *Masbutina* et *Macemutina.* MAZMVTINA, ap. Baron. a. 1097. n. 92. MAIMODINA. Teſtamentum Nunonis Sancii Comitis Ruſcinon. 16. Kal. Decembris 1241. MASMVTINA, in Charta, ann. 1225. ex Tabul. Arelat. MASSARITINI OBOLI, in Charta ann. 1211. in Regeſto Philipp. Auguſt. Herouualliano fol. 109. MASVMATINI, in Epiſt. 111. PP. apud Gariell. in Epiſcop. Magalonenſ. pag. 227. V. *Marabotinus*.

MASMORRA, carcer, apud Mauros. Acta S. Ferdinandi Principis Luſitani. to. 1. Iunii pag. 572.

MASMVTINA, V. *Maſmodina*.

MASNADA, V. *Maiſnada*.

MASNAGIVM. (1) Manſio, domus, interdum cum agri portiuncula. Charta Hugonis Comitis Regiteſt. anni 1199. ex Tabular. S. Remigii Remenſ. V. *Manſionile*. (2) Familia, quae in *Maſnagio* ſeu domo eſt. Charta Ludouici Comit. Bleſenſ. ann. 1198. in Tabular. Bonaeuall.

MASNARDERIVS, V. *Maſdanerius*.

MASNATA, V. *Maiſnada*.

MASNENGA, vt *Maiſnada*, familia. Statuta Aſtenſ. collat. 4. c. 1. p. 16. Hinc

MASNENGONVS, vel MASNENGVS, familiaris, domeſticus, in Statutis Vercell. lib. 5. fol. 122. vo. *Maſnenghus*, in Stat. Mont. Reg. p. 166. vbi et *Maſnengha* occurrit pro domeſtica.

† MASNIGILVS, i. q. *Manſionile*, in Ch. Mſ. a. 24. Lothar.

MASNILE, MASNILVS. V. *Manſionile*.

MASOERIVS, V. *Manſionarius*.

MASORICVS. Anaſtaſius in Leone IV. p. 196. *Obtulit Maſoricas oleas tres ſerico textas, coloreque depictas, quae in circuitu altaris dependerent.* Dominicus Magrus vocem Arabicam putat, Aegyptiamque interpretatur, neſcio, quo auctore. Sed videtur idem valere, quod *Mazerica*, adeo vt *olea*, quae non fuit oliua praegrandis, vti opinatur, ſed ſpecies gemmae aut pullae grandioris ex *mazaro*, ſeu murrhi-

murrhina materia confecta fuerit. V. *Mazer*, *olea*.

MASOVERIVS, V. *Manſionarii*.

MASPILVS. Synodus Pergam. anni 1311. apud Murat. to. 9. col. 547. *Veſtes virgulatas ſeu de catabriato, de medietate, vel liſtatas, vel frixis aut Maſpilis argenteis, vel de metallo aliquo . . . minime deferentes.* Forte *Maſpilus* pro *Meſpilus*, Gall. *Neſflier*, meſpilum, *Neſfle*, qua quidem voce globulos veſtium, Gall. *Boutons*, ſignificatos exiſtimo, qui ideo *Maſpili* dicuntur, quod meſpili formam referrent. ✝ Vid. Monum. eccleſ. Aquileg. c. 90. p. 903.

MASPINA. Gloſſ. Graec. Lat. ἱερὸν ὀςοῦν, *Coxendix*, *Maſpina*.

✝ MASPITER, *lo padre della madre*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

✝ MASQVARATA, i. q. *Maſcara*, t. 4. Hiſt. Occit. Prob. p. 87.

MASRA. Charta anni 811. in Hiſt. Monaſt. S. Mariae Sueſſion. p. 432. *Maſras etiam piſcinas ſuper mare. etc.* V. *Mara* 1.

MASSA. (1) Claua, Gallis *Maſſe*. Ioan. de Ianua: *Claua quae vulgariter dicitur Maſſa.* Leges Palat. Iacobi II. Regis Maioric. to. 3. SS. Iunii p. XXXIV. *Pacis vero tempore enſem et Maſſam deferre habeant, etiam et arma completa.* V. *Maxuca*. (2) Malleus ligneus. Vetus Ceremoniale, MS. B. M. Deauratae Toloſ. V. *Maſſare*. (3) Globus armatorum. Galli dicunt, *Peloton de gens de guerre*. Memoriale Poteſtatum Regienſ. ad ann. 1275. apud Murator. to. 8. col. 1138. *Reduxit ſe dictus Guido comes contra populum, qui erant ſine numero, vltra quatuor millia, qui erant adhuc in campo in vna Maſſa, ad vexillum carrocii.* (4) Non multum diuerſa notione quaeuis moles *Maſſa* dicitur. Hinc *Maſſa* vocatur aurum infectum, Gall. *Lingot d'or*, in Charta Henrici IV. Reg. Angliae ann. 1406. apud Rymer. to. 8. p. 441. Sic etiam *Maſſa ferri*, in Charta ann. 1312. apud Ludewig. to. 4. Reliqu. MSS. p. 188. *Maſſae murales* in Inſtrum. 1270. apud Meneſterium Hiſtor. Lugdun. p. 13. (5) Matricula, apud Bollandiſtas, to. 7. Maii, pag. 543. vbi de S. Valentino: *Per reuerendos D. Franciſcum de Ferrariis et D. Seguranum Morandum, capellanos Maſſae praedictae, Eccleſiae maioris Genuae, etc.* (6) MASSA, MASSVM, MASA, MASADA, voces eiusd. notionis et originis ac *Manſa* et *Manſus*, certus agrorum modus, ſeu vt quidam volunt conglobatio ac collectio quaedam poſſeſſionum et praediorum, quam Graeci σύγκτησιν vocant. Gloſſ. Lat. Graec. *Maſſam*, σύγκτησιν. Ita enim legendum. Will. Brito in Vocabul. *Maſſa*, villa *vel caſula*. Senator. L. 5. Epiſt. ... *Palentinam Maſſam, quam eis pro compenſatione largitas noſtra tranſfuderat.* Adde aliam Henrici III. Imp. anni 1040. ibid. pag. 39. Chronicon paruum Ferrarienſe, apud Murator. to. 8. col. 473. *Superaxerant quidam ex Auguſtis ſucceſſoribus ipſi Eccleſiae Romanae iuriſdictiones et dona. Inter quae dona XII. Maſſas et plures fundos, ex quibus ciuitas Ferrariae . . . Maſſae XII. ſunt nuncupatae, quarum prima dicta eſt vicus Auentinus. etc.* Vbi perſpicuum eſt *Maſſam* pro collectione praediorum vſurpari. MASSALICAE CASAE, id eſt, ſimul collectae. Charta anni 993. apud Marten. tom. 1. Ampliſſ. Collect. col. 347. MASSA, interdum ſtrictius ſumitur pro domo, manſione. Charta apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 341. *Domui eis Maſſam meam in Landegon, et ... am meam, et quatuor manentes, etc.* MASSVS, in Tabulario Angerenenſi. *Maſſos de terra arabili*, Gallis *Mas de terre.* MASSVS MEITAERIVS, et TERTIARIVS, qui mediam vel tertiam redituum partem reddit. Chartular. Prioratus S. Petri de Domina, fol. 60. *Maſſus Tertiarius* (debet) II. *lib. de porco, ... ſol. de multone, et 5. ſpallas, . . . Maſſus Meitaerius 8. libras de ... et 6. den. deublias et 4 ſpallas.* MASVS, eadem notione qua *Maſſa*. Teſtament. Matfredi Vicecom. ann. 966. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 85. Occurrit alibi. MASSVM, neutro genere. Charta Roberti Regis Franciae an. 20. Regni: *In ... quae*

quae nuncupatur Cauannas, tria Maſſa cum vna manſura. MASA, Vgutio: *Maſa, villa vel caſale.* Epiſtola Adriani PP. to. 3. Hiſt. Franc. p. 769. MASADA. Tabular. Bellilocenſe in Lemouicibus, n. 83. *Dimitto ad filias meas . . . quatuor Maſadas.* MASAGIVM, Manſio, domus, habitatio, *Maſure*, caſa villici, coloni. Monaſticum Anglican. to. 1. p. 862. *Confirmaui vnam acram terrae in Wemet, cum Maſagiis ſuper eandem acram factis.* MASSAGIVM, domus itidem, manſio. Tabular. Prioratus S. Himerii. MASVCAGIVM, eadem notione crebro in Tabulario S. Egidii Pontis Audomari in Normannia. MASATA, manſio, domus, *manſura*, Gallis *Maſure*. Curia Generalis Catalaniae Barcinone acta ſub Petro II. Rege Arag. anni 1283. MS. cap. 23. (7) MASSA CANDIDA, locus ita dictus apud Carthaginem, in quo ſub Imperatoribus gentilibus, et in Chriſtianos ſaeuientibus, fouea erat calce plena, in quam Chriſtiani, gentilium diis ſacrificare renuentes, praecipitabantur. Prudentius Periſteph. Hymn. 4. Vincentius Beluac. lib. 12. c. 130. de Paſſione 18 Martyrum, qui dicuntur *Maſſa Candida*: *Hi prae innumera multitudine Maſſa ſancta, vel Candida appellantur.* V. Sauaron. ad Sidon. lib. 6. Epiſt. 1. et Leonardum Fuchſium, ad Myrepſum Sect. 3. c. 89.

MASSABITINVS, V. *Maſmodina.*

MASSACONICI, V. *Maceconici.*

MASSACVMA. Matth. Siluaticus: *Petamum, eſt quaedam aqua, cum qua alkeantur, vel inuitreantur vaſa: et fit ex plumbo et limatura aeris, et lapide focali, et vocatur ab aliquibus Maſſacuma, vel aqua vitri, vel aqua vaſorum, quia ex ipſa inuitreantur viridi inuitreatione vaſa terrea.*

† MASSADITIVM, territorium, diſtrictus alicuius *maſſae.* Stat. Mutin.

MASSAGIVM, V. *Maſſa 6.*

MASSAIARIA, legatio. Charta ann. 1251. apud Sebaſt. Fanton. tom. 2. Hiſt. Auenion. p. 110.

MASSAIGIVM, agri portiuncula cum manſione. Charta anni 1375. apud Baluzium, to. 2. Hiſt. Aruern. p. 209. V. *Maiſagium.*

MASSALIANI, haeretici, qui et εὐχῆται dicti, quod paene aſſidue orarent, quorum meminit Facundus Hermianenſis lib. 8. cap. 7. De iis etiam Epiphanius, Leontius de Sectis, Harmenopulus, Pſellus de Operatione daemonum, et alii.

MASSALICVS, V. in *Maſſa 6.*

MASSALITER, viritim, in commune. Tertullian. de fuga in perſecut. cap. 13. *Maſſaliter totae Eccleſiae, tributum ſibi irrogauerunt.*

MASSAMVTINVS, V. *Maſmodina.*

† MASSANTIVM, moles, congeries, Gall. *Maſſe*, in Stat. Placent. l. 6.

† MASSARIVS, *maſſae* incola, ruſticus, in Ch. a. 1158. ap. Cenc. inter cenſ. eccl. Rom. V. *Maſſa 6.*

† MASSANVLI, Saraceni in Chron. Mſ. monachi Ciſterc. V. *Marrones* et *Moabita.*

MASSAPANVM, arcula, Gall. *Petite boîte*, Maſſilienſibus *Maſſepan.* Charta anni 1399. ex Archiuis S. Victoris Maſſil. *Vnam boyſſiam ſiue Maſſapanum*, in Charta anni 1400. ex eod. Tabular. V. *Maczapanum.*

MASSARA. (1) Vt *Maſara*, V. in hac voce. (2) † Idem quod *Maſſa 6*, ap. Murat. t. 1. Antiq. p. 823.

MASSARE. (1) Mandere, in Maſſam tundere, Gall. *Maſcher.* Leges Henrici I. Regis Angl. c. 93. *Vltimi* (dentes) *ſunt molares, qui conciſa a prioribus vel confracta a ſequentibus molunt, et inde Maſſant.* (2) *Maſſa*, ſeu malleo ligneo fragorem edere. Vetus Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Toloſ. V. *Maſſa 2.*

MASSARIA. (1) Collectio quaedam poſſeſſionum ac praediorum. Teſtament. Friderici Imper. anni 1250. apud Murator. to. 9. col. 663. (2) Cura et officium *Maſſarii*, ſeu villici. Vnde MASSARIARVM PROVISOR, ſeu *Magiſter Maſſariarum*, qui Maſſariis praeeſt, iiſque inuigilat. Petrus de Vineis, lib. 3. Epiſt. 66. (3) † Officium *maſſarii*, ſeu fiſci publici adminiſtratoris. Correct. Stat. Cadubr. (4) † Ancilla, famula, Ital. *Maſſara*, in Stat. crimin. Riper.

MASSA-

MASSARICA, vt *Maſſaritia*, in Charta anni 1107. apud D. Calmet. Hiſtor. Lotharing. tom. 1. p. 524.

MASSARIOLVS, praediolum, in Charta Berengarii Regis Italiae an. 900. apud Vghellum tom. 5. p. 630. V. *Maſſarius*.

MASSARITIA, MASSARICIA, MASSARITIVM, Italis *Maſſeritia*, ſuppellex, inſtrumentum *maſſae* ruſticum. Auctor Mamotrecti: *Suppellex, dicitur Maſſaritium*. Vel etiam manſus ipſe hac ſuppellectile inſtructus. Ratherius Veronenſis in libello de Diſcordia inter ipſum et Clericos: *Ita inaequaliter et per Maſſaritias diuidere, vt quidam eorum inde fiant ex pauperrimis locupletiſſimi, etc.* **AMASSARICIA**, in Chronico Farfenſi, pag. 658. **MASSARITIAE CASAE**, ſuppellectile et inſtrumentis ruſticis inſtructa. Chron. Caſaur. to. 5. Spicil. Acher. p. 365. V. *Maſſalicae caſae* in *Maſſa* 5. *Maſſaritia* opponi videntur *dominicatis*, in Charta anni 1011. apud Murator. delle Antic. Eſtenſi p. 195. *Et rebus vero ipſis tam dominicatis, quam et Maſſariciis ſeu aldionaricis, et tributareis, etc.* Vnde colligitur *Maſſaricia* fuiſſe praedia, quae ſub annua praeſtatione excolenda concedebantur villicis, qui ex iis pro dominorum libitu poterant amoueri.

MASSARITICVM, eadem notione, qua *Maſſaritia*. Statuta Venetor. anni 1242. lib. 4. cap. 16.

MASSARIVS, MASARIVS, villicus, *Maſſae* cuſtos, colonus. Vgutio et W. Brito, in Vocabul. *Maſſarius, cui commiſſa eſt cura totius familiae. Conductores Maſſarum*, apud Senatorem L. 12. Epiſt. 5. *Caſa Maſſarii* in Lege Longobard. lib. 1. tit. 8. §. 29. *Seruus, qui ſub Maſſario eſt*, tit. 11. §. 3. 5. Praeceptum Caroli M. anni 773. apud Marten. tom. 1. Ampliſſ. Collect. col. 37. *Villis, manſis, mancipiis, Maſſariis, aedificiis, etc.* Bulla Honorii III. PP. anni 1217. apud Vghellum, in Epiſc. Anagn. *Item, mandamus, quod Maſſarii qui a collectis aliquo tempore ſunt exempti, etc.* Vetus Inſcriptio in Eccleſia Cathedrali Alexandriae in Italia: *B. Guillelmus Zuccus, Ciuis Alex. Maſſarius huius Eccleſiae.* Vbi Bollandus *Maſſarium* interpretatur cuſtodem ſuppellectilis, quae *Maſſerie* Italis dicitur. Alia Inſcriptio anni 1178. apud Hieronymum *Dalla Corte* lib. 5. extremo Hiſtor. Veronenſis: *Fieri fecit coadiuuantibus Salomone atque Rainaldo eiusdem operis Maſſariis, aliisque religioſis, etc.* Id eſt, Conductoribus. Frequentiſſima eſt haec vox apud Italos, pro cuſtode totius ſuppellectilis, machinarum ſcilicet bellicarum, aliorumque inſtrumentorum, ad publica opera, quibus ex officio inuigilabat *Maſſarius*. Statuta Vercell. L. 3. p. 52. vo. *Item, quod ille qui fuerit Maſſarius Communis tenens vtenſilia Communis, habeat pro ſuo feudo medii anni libras quatuor Papienſes.* Adde Stat. Mont. Reg. p. 58. **MASSARIVS**, diuerſa non nihil notione, pro adminiſtrator, diſpenſator, Gall. *Econome*, Ital. *Maſſaio*. Synodus Pergam. anni 1311. apud Murator. to. 9. col. 552. *Et hanc poenam extendimus ad Praelatos et rectores Eccleſiarum non ſoluentes pro ipſis Eccleſiis in totum, vbi ad ipſos pertinere talium ſolutio cenſuerit, ſi ipſos iuſta cauſa, ſiue impoſſibilitas non excuſat, de qua infra duos menſes plenaria fiat fides, et ad illorum Maſſarios et canenarios diſpenſatores redditnum, qui poteſtatem habeant plenariam haec ſoluendi.* **MASSARII** *Molendinorum*, in Statut. Aſtenſ. Collat. 15. cap. 11. p. 44. recto.

MASSARITINVS, V. *Maſmodina*.

MASSAROLVS, idem, qui *Maſſarius*, adminiſtrator, ap. Murat. t. 9. p. 823.

MASSARVM, MASARVM, manſus, praedium ruſticum, ap. Lucium L. 2. de Reg. Dalmat. c. 2. et 15. V. *Maſſaritium*.

MASSATIVM, terminus agrorum plumbo ſtannoue diſtinctus; vox Agrimenſorum. Auctor incertus: *Terminus, ſi aliquid fictum habuerit per ſe . . . aut plumbum aut ſtannum epitecticum, hoc eſt, Maſſatium, fabricatum inter cenſa Centuriae.* Gallis *un Maſſif de pierres.*

† MASSATVM, ſupellex, inſtrumentum maſſae ruſticum, t. 6. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 271.

† MASSERA, claua, t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 181. V. *Maſſa 1.*

MASSELLARIVS, pro *Macellarius*, qui carnes in macello vendit. Litterae Philippi IV. anni 1318. to. 1. Ordinat. Reg. Franc. pag. 532.

† MASSELLVS, tabula, vbi *maſſellarius* carnes venum exponit, in Ch. Mſ. a. 1343. V. *Macellus.*

MASSEMVTINA, V. *Maſmodina.*

† MASSERARE, baculo ſeu clauo percutere, vnde MASSERATIO, eiuſmodi percuſſio, t. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 75. V. *Maſſea.*

MASSERE, mercator, vox Anglo-Saxonica, in Capitul. de Weregildis poſt Concilium Grateleanum anni 928.

† MASSERIA, vox Ital. merx cuiuſuis generis, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 68.

† MASSERICIA, ſupellex quaeuis, Ital. *Maſſerizia*, ap. Murat. t. 8. Antiq. p. 1212. V. *Maſſaricia.*

MASSERIVS. (1) Qui *maſſam* ſeu clauam fert, clauator, ſeruiens armorum, Gallis olim *Maſſier* vel *Sergent à maſſe*, nunc *Maſſier*. Com[illegible]ie Humbert. Pilati de Humberto II. Dalphin. ad ann. 1345. ex Schedis D. Lancelot. V. *Maſſa 1.* et *Seruiens.* (2) Idem qui *Maſſarius*, adminiſtrator, ap. Murat. t. 9. pag. 82[illegible].

MASSIA. (1) Curia, a *Maſſa*, ſeu claua ſeruientium, quomodo *barra* dicitur, a *barris*, ſeu cancellis, quibus ſeptum eſt auditorium. Charta Iohannis Reg. Angl. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1024. (2) Bacillus. Miracula ſanctae Zitae, to. 3. Aprilis p. 526. V. *Maſſiola.*

MASSICOTI, minoris chori miniſtri, in Cathedralibus, Pariſiis *Macicoti*, iidem qui Italis *Maceconcli*. Ordinarium Silvaneſt. apud Marten. de Antiq. Eccleſ. diſcipl. p. 83. *Maſſicoti vel Clerici clericaliter induti, cappis ſericis incipiunt Inuitatorium, Chriſtus.* Hinc eorundem Ordo *Maſſicotia* dicitur in Inſtrum. ex Archiuis Eccleſ. Pariſ. V. *Macecenici.*

MASSICVS. Edgarus Rex in Legibus Heydenſium Monachorum c. 3. de Adamo: *Non illicito Maſſicus delectabatur edulio; ſed parcitate contentus, licito vtebatur cibario.* Sed legendum *Maſſucus*, id eſt, *edax*, vt eſt apud Papiam. Gloſſae antiquae MSS. *Maſſucum, edacem.*

† MASSINA, retis ſpecies, in Ch. Mſ. a. 1287.

MASSIO, *mallo*, Papias MS. Bituric.

MASSIOLA, bacillus. Miracula B. Zitae, tom. 3. Aprilis pag. 524. V. *Maſſia 2.*

MASSIPIARIVS, V. *Manciparius.*

† MASSODA, MASSODATA, i. q. *Manſoyata*, in Ch. Mſ. a. 1529.

† MASSOM, ſtructura ex lapidibus, in Ch. Mſ. a. 1225. V. *Maſſoneria.*

MASSONERIA, ſtructura, Gallis *Maçonnerie.* Bullarium Fontanell. MS. fol. 119.

MASSONERIVS, a Gall. *Maçon*, latomus. Regeſt. Iohannis Comit. Pictau. in Camera Comput. Pariſ. anni 1358. fol. 92. *Stephanus Sterlini lathomus ſeu Maſſonerius habitator Tholoſae, etc.*

† MASSONVS, latomus, Gall. *Maçon*, t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 49. V. *Maſſonerius.*

† MASSONYA, claua, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1364. MASSVYA, ibidem. V. *Maſſa 1.*

MASSOTA. (1) MASSATA FORNI, eadem notione qua *Manſoyata*, in Tabular. S. Crucis Sauigniac. (2) † Parua claua, Gall. *Maſſuette*, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1409. V. *Maſſea.*

MASSVBIA, pro *Maſtigia*. Concilium Colonienſe, anni 1260. ſeu Statuta Conradi Archiep. Colonienſ. de Monachis c. 5. *Statuimus inhibendo, ne aliquis Monachorum ſurcotiis, caligis coloratis, calceis nodatis, cingulis irregularibus, aut Maſſubiis ſericis vtatur, etc.*

MASSVCVS, V. *Maſſicus.*

† MASSVLTATA, i. q. *Maſſoda*, in Terriar. Belliioc.

† MASSVLTVS, carri ſeu plauſtri genus, in eodem Terrear. V. *Manſoyata.*

MASSVM. (1) *Ludus ad maſſa*, Gallis *Jeu de mail.* Breuiarium Hiſt. Piſa-

MATAFVNDA, machina bellica, qua lapides in hoſtes eiaculabantur. Monachus Vallis Sarnai in Hiſt. Albigenſi c. 86. *Iaciebant ſiquidem hoſtes ſuper noſtros creberrimos lapides cum duobus trabuchetis, mangonello et pluribus Mataſundis.* Vox deducenda, vt videtur Carolo de Aquino in Lex miſit. a funda, et mactare. V. infra *Matare*.

MATALACIVM, MATALASSIVM, a Gallico *Matelas*, culcitra. Capitulum gener. S. Victoris Maſſil. an. 1294. ex Archiuis eiusd. Monaſt. MATALLASCVM, apud Amelium in Ord. Rom. to. 2. Muſei Ital. Mabill. p. 527. MATALITIVM, in Statutis MSS. monialium S. Saluat. Maſſil. ann. 1400.

MATALHVS, idem quod *Martellus*. Charta an. 1344. ex Schedis D. Lancelot. † Leg. forte *Matabulum*.

† MATALVTVM, pro *Maleroltum*, tributum quoduis, in Ch. a. 1214. ap. Lam. in Delic. erud. V. *Tolta*.

MATAPANVS, monetae Veneticae ſpecies. Chronicon MS. Andreae Danduli an. 1193. *Subſequenter Dux argenteam monetam, vulgariter dictam, Groſſi Venetiani, vel Matapani, cum Imagine Ieſu Chriſti in throno ab vno latere, et ab alio figura S. Marci et Ducis, valoris 26. paruulorum, primo fieri decreuit* .... Henricus Dandulo Dux Venetiarum.

MATAPONTVM, *metabula matris*. Gloſſ. Iſid. Leg. diuiſis vocibus *meta pontum* putat Graeuius; quaſi pro μετὰ πόντον, μεταβολὴ maris.

MATAPVTENA, V. *Matare*.

MATARA, vt *Mataras*, V. in hac voce.

MATARATIVM, vt ſupra *Matalacium*, Gallis olim *Materas*, Ital. *Matarraccio*. Conſtit. Freder. Reg. Sicil. c. 58.

MATARE. (1) Quaſi *matare* configere, vt quibusdam placet. Alii a *mactare*, quomodo etiam ſcribitur in Charta Adelfonſi Regis Hiſpaniae apud Antonium de Yepez in Chronico Ord. S. Benedicti to. 6. p. 467. et in Foris Aragonenſibus fere ſemper. Auctor Mamotrecti ad 1. Eſdrae c. 4. *Mactat, ſecat, necat*, ...

quidem ſuo c. dicunt, Matauit, n eſt, quaſi ad ſcacos vicit: vnde mat as, verbum ludentium ad ſcacos. Ali denique *Mat*, vocem eſſe Perſicam contendunt, vt et *Schach-mat*, vn de Galli *Eſchec-mat* effinxerunt, Ita li *Scacco matto*, idemque ſonare quod *Rex mortuus eſt, periit, caeſus e* Chronicon Senonienſe Richerii l. c. 14. *Pro ludo ſcacorum, quo cum ipſa vxor ſaepius Matauerat, ipſam verberauerat.* V. Ducae Hiſtoriam Byzantinam c. 16. p. 37. Ordericus Vitalis l. 12. *Caſtrum condere coepit quod Mataputenam, id eſt, deuincentem meretricem pro deſpectu Hadeviſae Co miſiſſe nuncupauit.* Salmaſius in Hiſt. Auguſti p. 461. *Mattus, antiqua vox eſt Latina, quae emollitum, ſub ctum, maceratum ſignificat. Inde ver bum Matare pro domitare, ſubigere et macerare.* (2) Occidere, Hiſpanis *Matar*, Germ. Matten. Charta Lorbanſis in Luſitania an. 914. apud Sandouallium in Feuils. Hinc *Mathe* pro ſepulcro, in veteri inſcriptione in eccleſia Pompei ad Murram fluuium, vbi de S. Eucharia Marty re et ſociis ſub Iuliano Apoſtata oc ciſis: *Monſieur S. Eucaire par Vandres, Sarrazins et Princes ſeans ſoubs l'Apoſtat Julien, vingt et deux cent par nombre ſont icy mis en vn 362. Le 10. des Calendes de May, furent mis en ceſte Mathe.*

MATARITATA, V. *Mataras*.

MATARITIVM, lanea calcitra, Germ. Matratze. Charta an. 1391. ex Archiuis Maſſil. V. *Mataratium*.

MATARITVLA, V. *Mataras*.

† MATAROSIS, ſeu *Malſeſis*, Paul *eſt defluxio pilorum palpebrarum* Gloſſar. med. Sim. Ianuenſ.

MATARVS, MATARA, telum ve miſſile, Gallis proprium. Caeſar lib. 1. de Bello Gall. de Helvetiis: *Non nulli inter carros rotasque Mataras a tragulas ſubiiciebant, noſtrosque vul nerabant.* Auctor ad Herennium l. 4. *Vt ſi quis Macedonas appellarit h modo: Non tam cito Sariſſae Graecae potitae ſunt: aut idem Gallos ſigni cans dicat: Nec tam facile ex Itali Materis Transalpina depulſa eſt.* Ma taris, apud Strabonem l. 4. παλτὸν

τὸ αἶδος dicitur, Heſychio μαίδαρις et μαμάρις. Agobardus lib. Contra iudicium Dei c. 6. *Contra quem exerto brachio gladium vibrans, aut Matarum tenens, ſtas paratus ad caedendum etc.* Huc etiam pertinet iſta ex Fragmento Petronii de Coena Trimalcionis: *Gladium tamen ſtrinxi, et materitata vmbras secidi.* Vbi forte legendum *matari* aut *matara,* Galli inde vocem *Matras* retinuere, pro telo, quae occurrit in Conſuetud. Bayonenſ. tit. 26. art. 4.

MATASSA. Acta S. Franciſcae Romanae to. 2. Martij p. 108. *Habebat etiam certas Mataſſas florum auri puriſſimi, ex quibus ipſe Angelus faciebat globos florum aureorum.* Vbi Henſchenius obſeruat, ita appellari Italis filamenta in ſpiram grandiorem collecta ex rhombo ſuper pannum textorium glomeranda in tramam, adminiculo radii per ſtamina traiicienda. Tales autem filii ſuper pannum in tramam conuoluti glomus hic auctor globos dicit. V. *Matassa.*

MATATA, idem quod *Berlia,* quae vox gregem trium millium animalium denotat. V. *Berlia.*

MATAXA, idem quod *Metaxa,* Sericum vel bombyx, ſeu bombaſium. Gloſſ. Saxon. Aelfrici: *Mataxa, vel corductum, vel ſtramentum: Strael, vel Bedding,* i. ſtramentum. Papias: *Mataxa, dicta quaſi metaxa a circuitu ſcilicet filorum .... Inſtrumentum eſt texendi.* Leo Oſt. l. 3. c. 57. (al. 58.) *Albas de Mataſſa bombaci octo.* Interdum *Mataxa* eſt funiculus. Gloſſ. Lat. Gr. *Mataxa,* σειρά. Heſychio vero σειρὰ dicuntur σπάρτον μεγάλην, καὶ πλεκτὸν ἱμάντωμα ἐν ταῖς ... Ita emendant viri docti. Malim σειρά, nam *Mataxa,* Vitruuio l. 7. c. 3. eſt reſtis ſeu funiculi ſpecies, vt vult Philander. Gloſſae: *Mataxa,* ... Octauius Horatianus l. 4. *De capillis ipſius mulieris, qui excidunt, quando ſe ornat cum Mataxa, facit in medio nodum,* etc. V. *Mataſſa.*

MATELLA. (1) Gloſſ. Graec. Lat. Στάμνοι, *Matellae.* Στάμνος, *Matella, vrceus, vrna.* (2) Forte diminut. a *Meta,* congeries, vel ſtrues in acutum tendens. Ch. a. 952. l. 9. Collect. Hiſt. Fr. p. 948. *Peruenit ad ipſum metellam de Gomeſinda.* V. *Meda.*

MATELLATA, V. *Matulata.*

MATER. (1) Abbatiſſa, Monaſteriorum Sanctimonialium Praefecta, ap. S. Hieron. in Epiſt. ad Sabinianum, Gregorium M. lib. 7. Ind. 2. Epiſt. 28. et alios, quae crebrius *Mater Monaſterii* dicitur, vt apud S. Auguſt. Epiſt 109. MATER ECCLESIA, cathedralis. Hiſtor. MS. Monaſt. Beccenſ. p. 146. MATER DE FONTE *et Confirmatione,* quae aliis *Matrina,* Gall. *Marraine,* dicitur. Concilii incerti Decretum, apud Marten. to. 4. Anecd. col. 57. *Mater ſpiritualis,* apud Aimoin. l. 3. Hiſt. c. 6. MATER COQVINAE, quae viliora coquinae officia implet. Vetus Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Toloſ. MATER FACVLTATARIA, dicitur *quae habebat ex teſtamento mariti facultatem aliquid agendi, diſponendi, determinandi pro liberis,* in Deciſ. Rotae ad calcem Fontanellae de Pact. nupt. edit. Lugdun. an. 1719. Deciſ. 43. et 44. (2) MATER NOCTIVM, nuncupabatur apud veteres Saxones et Danos ea nox, qua Chriſtum natum exiſtimabant, quod ab ea anni exordium ducerent, *quaſi illa eſſet parens et princeps omnium reliquarum noctium, vtpote a qua caput anni ciuilis ſumeretur,* inquit Ioſ. Scaliger. lib. 2. de Emendat. temp. p. 170. quem conſule. (3) MATRES CEREBRI, ſic dicti panniculi duo, qui circumdant cerebrum, quorum alter craſſior, *dura mater* vocatur; alter *pia mater.* V. Conſtantinum African. lib. 3. Pantechn. cap. 11. (4) † Nude pro nutrix, in Lit. Mſ. Caroli IV. a. 1328. (5) † Alueus, Germ. das Bett eines Fluſſes, in Ch. Mſ. a. 1319. V. *Matrix.*

MATERA. (1) Fermentum, V. in *Materia* 4. (2) Telum, V. *Matarus.*

MATERACIVM, lanea culcita. Charta an. 1347. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 567. V. *Mataritium.*

MATERATIVM, grabatus. Miracula B. Ambroſii Senenſ. to. 3. Martii p. 239.

MATERCVLARIA, eccleſia, cui adiuncta *matricula*; quo ſenſu etiam *matricula* nude dicitur. († Vel potius reditus officio *Matricularii* aſſignatus.) Statuta reformat. S. Claudii an. 1448. *Item Matercularia villae de Poncino Lugdunenſis dioeceſis debetur ſacriſtae monaſterii.* Hinc MATERCVLARIVS, qui *Matercularia* donatus, in iiſdem Statutis p. 56.

MATERIA. (1) MATERIA, MATERIES, *Materiatura*, *Materiamen*, *Maeremium*, *etc.* voces, quae vnum idemque ſignificant, materiam ſcilicet ligneam aedibus aedificandis idoneam: quomodo ὕλην dicunt. MATERIA, in Gloſſ. Lat. MS. exponitur *trabes*. Cornelius Fronto: *Materies, animi eſt; materia, arboris: et materies qualitas ingenii*, *Materia fabris apta.* Vegetius lib. 2. cap. 25. *Secures, aſcias, ſerras, quibus Materia ac pali dedolantur.* *Materiam dedolare*, lib. 3. cap. 4. Adde l. 4. c. 14. Pactus Legis Salicae tit. 27. *Si quis in ſilua Materiam, aut ligna furauerit, etc.* Vbi *aut*, nihil aliud ſonat quam *et*, ita vt idem ſit *materia* cum ligno, quidquid dicat Wendelinus. Lex Salica tit. 8. habet nude *materiamen*. Capitulare de Villis c. 3. *Non cornadas, non Materiam caedere.* MATERIES, eidem Vegetio l. 2. c. 10. Monaſticum Anglic. to. 2. p. 148. MATERIAMEN. Lex Salica tit. 8. §. 4. *Si quis in ſilua alterius Materiam furatus fuerit, aut incenderit, etc.* Lex Ripuar. tit. 76. *Si quis Ripuarius in ſilua communi . . . Materiamen vel ligna falſa abſtulerit, etc.* MAERЕMIVM, MAREMIVM, et MEREMIVM, quaeuis materia lignea, aedificandis domibus apta, ſeu quodlibet *materiamen*, vnde vocabuli origo; Gallis *Merrien*, vt in Conſuetud. Comitatus ſancti Pauli art. 21. vel *Marrian*, vt in Ambian. art. 210. *Mairan*, Occitanis: *Marren* in Charta Godofredi Lingonenſis Epiſcopi apud Chifflетium in S. Bernardo, vbi Perardus p. 256. habet MARREMVM. Charta in Monaſtico Anglic. tom. 1. p. 324. MAERENNVM, in Charta an. 1338. apud Rymer. to. p. 6. MAIRANNVM, V. *Maſn*. MAREMIVM, apud Thomam Walſinghamum p. 104. MARRIMVM, to. 2. Monaſtici Angl. p. 286. MARIENVM. Charta an. 1237. ex Chartular. S. Quintini in inſula p. 156. MERREMIVM, Ingulfus. MAHEREMIVM, in *Fleta* lib. 2. c. 41. §. 9. MAHERMIVM, in Litteris Henrici VIII. Regis Angl. an. 1530. apud Rymer. to. 14. p. 369. MARRENVM, in Chronico Rotomag. a Labbeo edito an. 1227. MEREMVM. Charta an. 1215. ex Tabul. Caleſi p. 170. MERRENVM, in Charta Philippi Auguſti an. 1209. lib. 2. Hiſt. Pariſienſis. MERRAMENTVM, in Charta an. 1260. MERREAMENTVM. Vita S. Yvonis to. 4. Maii p. 595. MERREMENTVM. Statuta Eccleſ. Niuern. an. 1246. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 1071. † MARRAMENTVM, in Inuent. a. 1482. MERREMIVM *operatum et non operatum*, in Charta Roberti Comitis Droceſis et Yolendis vxoris. MVREMIVM, perperam pro *Marremium*, in Quoniam Attachiamenta c. 30. MERANNVM, eodem ſignificatu. Charta an. 1261. apud Perardum in Burgundicis. † MERRENIVM, in Chron. Io. Whethamſt. MERENNVM. Computus an. 1425. apud Kennett. Antiquit. Ambroſden. p. 575. (2) † Surculus, in re agraria, ap. Pallad. de re ruſt. l. 6. tit. 2. Vtitur etiam Columella. (3) † *Sine franca materia conſtructa domus*, in Conſuet. Normann. Gallice redditur ibdem: *ſans carrel et ſans mortier.* (4) † *Materia groſſa*, ſtercus humanum, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1354. (5) † Fermentum, V. in *Maeria* 4.

† MATERIALIS, nothus, ſpurius, illegitimus, in Stat. ant. Florent. l. 5. MATERIALIA THEMATA, propoſitiones illuſtrandae, diſcutiendae. Libellus Epiſcoporum Italiae contra Elipandum to. 3. Concil. Hiſpan. p. 100.

MATERIAMEN, V. *Materia*.

MATERIARE, ex ligno conficere, apud Vitruuium lib. 5. c. 12. *Eaque aedificia minime Materianda ſunt propter incendia.* V. *Materia.*

MATERIARIVS. (1) Faber lignarius, in vet. Inſcript. 460. 7. et apud Plautum in milite glorioſo. († Pro ſolidae merces propola occurrere videtur in Diar. Ital. Montisfalc. p. 391.) **MATERIARIA MANSIO**, ex *materia* ſeu ligno confecta. Willel. Tyrius lib. 12. c. 25. V. *Materia.* (2) **MATERIARII HAERETICI**, qui materiam natam aut factam negant. Tertullianus adu. Hermogenem c. 25.

MATERIATVRA, lignea materia, ap. eundem Vegetium l. 4. c. 2. V. *Materia.*

MATERIATVS. (1) Opus quoduis arte elaboratum. Libellus de Canone myſtici Ordinis vulgo Hugoni a S. Victore adſcriptus, c. 5. *Ordine naturae flos praecedit fructum, ſonus cantum, materia materiatum.* (2) † Conſtructus, ap. Naldin. in Corogr. eccleſ. p. 61.

MATERIES, V. *Materia 1.*

MATERINVS, lanea culcitra, ex Gall. *Materas.* Charta Ludouici Regis Franc. an. 1259.

MATERIOLA, προσωποποιΐα, fictio perſonae. Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm.

MATERIS, V. *Mataras.*

MATERNA, pro *Matrona*, Gall. *la Marne.* Charta MS. an. 1244. V. *Maturna.*

MATERNA LINGVA, vulgaris, vernacula. Charta an. 1503. apud Madox Formul. Anglic. p. 339.

MATERNALITER, vernacule, vulgari ſermone. Charta an. 1189. apud Murator. delle Antic. Eſtenſi p. 356.

† **MATERNITAS**, dicitur de eccleſia matrici ſeu cathedrali, in Bulla Calixti II. a. 1122.

MATERIOSVS, παλύϋλος, in Gloſſ. Graec. Lat.

MATERNICVM, haereditas, quae ex parte matris prouenit, vt *paternicum*, quae ex parte patris. Charta Alamannicae Goldaſti n. 50. V. *Matrimonium.*

MATERONES, V. *Materio.*

MATERTERA, amita. Iohannes Skenaeus de verborum ſignificatione p. 97. *Sed aliquando Matertera ſumitur impropriè pro patris ſorore, Latine amita. In lib. 2. C. deficientibus 34. Poſt auunculum h. e. patruum eiusque liberos, Matertera eiusque liberi habent ius ſucceſſionis.*

MATES, hortus. († Nomen loci eſſe videtur.) Pancarta Abbatiae S. Stephani de Vallibus apud Xantones, Charta 72. *Cenſum qui eſt ſupra ortos qui appellantur Mates.* V. *Mata.*

MATESIS, V. *Matheſis.*

MATESMA. Chron. Bergom. ad an. 1393. apud Murator. to. 16. col. 870. *Facta fuit vna andata per homines partis Gibellinae de Brembilla ſuper territorio Guelphorum Vallis Immaniae, et interfectus fuit vnus Guelphus, vt dicitur, in Mateſma.*

MATHA, modus agri, V. *Mata.*

MATHALACIVM, culcitra, *Matelas.* *Arſit palea et modicum de Mathalacio et de flaſſana*, in Miracul. MSS. Vrbani V. PP. ex Tabular. S. Victoris Maſſil. V. *Matalacium.*

† **MATHALVM**, *la macula*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MATHEA, V. *Mattea.*

† **MATHELINVS**, pro Mathurinus, Gall. *Mathelin*, in Ch. Mſ. a. 1356.

MATHEMA, doctrina, ex gr. μάθημα, apud Maxentium Ioannem in libello Fidei. Gloſſ. Graec. Lat. μάθημα, *Mathema, documentum, ſtudium.*

MATHEMATICA, magia. Vita MS. S. Samſonis Confeſſ.

MATHEMATICVS. (1) Magus, Daemonum inuocator. Iudicia Sacerdot. apud Marten. to. 7. Ampliſſ. Collect. col. 32. (2) Genethliacus, Chaldaeus, *qui*, vt ait Gellius lib. 14. c. 1. *de motu deque poſitu ſtellarum dicere poſſe, quae futura ſint, profitentur.* Idem lib. 1. c. 9. *Vulgus, quos gentilitio vocabulo Chaldaeos dicere oportet, Mathematicos dicit.* Vnde colligitur, Gellii aeuo vocem hanc vulgi tantum fuiſſe ac nouitiam.

MATHERA, MATHERIA. Voces mihi incertae notionis perinde ac *Matherium* infra, niſi ſit pro fornix, arcus, aut certe quaedam fornicis pars. Acta S. Lietberdi to. 4. Iunii p. 606.

p. 606. *Cameraci vero decimam monetae et Matheram, et in vico de Paſchiertran cambam vnam, et in belengria furnum vnum.* († Hic idem eſt quod *Materia 4.* fermentum.) Hiſt. Britan. to. 2. p. 88. ex Chron. S. Florentii: *Cum destructa S. Ioannis Baptiſtae capella ſuper Vberim ſita, conſenſu monachorum ab omnium inundatione, ab Alberga religioſa muliere reſtauraretur, in ea iuxta Matheriam dextram ſarcophagum aperuerunt, etc.* († Leg. videtur *Maceria*, ſicque apertus eſt ſenſus.)

MATHERIVM. Catalogus Abbatum Floriacenſ. lib. 1. Miſcellan. Baluzii: *Porro in Matherio turris de qua ſigna pendebant, huiuscemodi inſeruit verſus, etc.* Vim vocis non agnoſco, niſi legendum ſit *narthecio*. V. Deſcript. Cangii S. Sophiae, vbi de Narthece.

MATHESIS. Ebrardus in Graeciſmo cap. 10.

Scire facit Matheſis: ſed diuinare Matheſis.
Datque Mathematicos comburi Theologia.

Ioan. Sarisberienſis l. 2. Policrat. c. 18. *Matheſim ergo probabilem, quae penultima breui enuntiatur, quam et natura indicit, ratio probat, et vtilitatis experientia approbat, quaſi quoddam doctrinae ſuae iaciunt documentum, vt exinde opinionum ſuarum lubrico, quaſi quadam imagine rationis, in Matheſim reprobam, quae profertur extenſa penultima, perniciosiſſime prolabantur.* Ita μάϑησιν et μάϑησιν diſtinguebant philoſophi iſtius aeui, tametſi μάϑησιν nuſquam dictum a Graecis conſtet. Ita Sarisberienſis infra, μάϑησιν *doctrinalem* vocat, quae ſcilicet *in quatuor ſpeciebus tota conſiſtit*, Arithmetica ſcilicet, Muſica, Geometria et Aſtrologia. Papias: *Matheſis, ſine aſpiratione dicitur inſtrumentalis ſcientia, vt facere aſſium quod aperiri non poſſit.* (Matheſis) *cum aſpiratione doctrinalis.* De magica vero *Matheſi*, Auctor Queroli: *Matheſim et magicam ſum conſecutus.* V. Iſidor. lib. 3. cap. 70. Luithprand. lib. 1. cap. 3. Gloſſ. med. Graecit.

† MATHIANA, poma ſylueſtria, in Gloſſ. ad Doctr. Alex. de Villa Dei.

MATHIMONIVS, V. *Marchimonius*.

MATHITES, Μαϑητής, diſcipulus. Verſus Salamonis Epiſcopi.

MATHLARDVS, perperam pro *Malhardus*, anas maſculus, V. *Malardus* et *Cercella*.

MATHVRINI. V. *Aſinus*.

MATIA. (1) Baculus, officii ſiue dignitatis inſigne. Chron. Parmenſe ad an. 1302. apud Murator. to. 9. col. 844. V. *Macia*. (2) Papias: *Matia inteſtina, quae ſordes emittunt, vnde Matiarii dicuntur, qui eadem tractant ac vertunt.* Hinc etiam *Matiarii* nuncupantur latrinarum deſtercoratores.

MATIBERNI, iudices probi et boni; *Mat* enim Britannico idiomate priſco et moderno eſt Bonus; et *Barn*, iudicium, vnde *Barna*, iudicare. Charta an. 1087. apud Argentreum lib. 1. Hiſt. Armoricae.

MATINA. Chron. Domin. de Gamina apud Murator. to. 12. col. 608. *Ordinaueramus ad Matinam Padulis Vinae ſibi tollere praedictis omnibus atque vitam, tanquam noſtrorum capitalium aemulorum.* An ſuſtineatur, propere? *Maſtino* ea nomine vtuntur Itali.

† MATINATA, MATTINATA, vox Ital. i. q. *Maitinata*. Correct. Stat. Cadubr.

MATIO, latomus, V. *Macio*.

MATIOLICHVS, *qui parum comedit, aut qui in minimis aſtutum ſe praebet, vel qui ex menſuris lucrum venatur. Matium, minutum lucrum.* Vocabul. Suſſannaei. A Graeco μετιολοιχός.

† MATISSITIVS, ad artem macionis ſeu latomi pertinens, in Munim. Peronae Mſ.

MATIVS, veruex, Gall. *Mouton*, ab Italico, vt videtur, *Maſchio*, maſculus. Chron. Farfenſe apud Murator. to. 2. part. 2. col. 437.

† MATMONOCVS, bonus monachus, ex Britann. *Mat*, bonus, et *Manacus*, monachus. Collect. Hiſt. Fr. t. 6. p. 513. V. *Matiberni*.

MATO, vt *Matto*, V. in hac voce.

MATOLOGIVM, catalogus, deſcriptio, index; f. pro *Martyrologium* cui non raro ſubiiciebatur bonorum eccleſiae indiculum. Statuta Eccl. Meldenſ. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 948.

MATONVS, later, ab Ital. *Mattone*, Gall. *Brique*. Charta an. 1545. to. 2. Hiſt. Delphin. p. 504. V. *Matto*.

MATRA, *μήτρα*, *matrix*. Supplem. Antiquarii.

MATRACIVM, lanea culcita, a Gall. *Matras*, Germ. Matratze. Vita S. Vincentii Ferrerii to. 1. Aprilis p. 511.

MATRASTA, unde in Gl. Arabico-Lat. Nouerca.

MATRATIVM, vt *Matracium*. Regula reform. monaſt. Mellicenſis in Chron. eiuſdem pag. 359.

MATRATVM. (1) A Gall. *Matras*, culcitra. Epiſt. apud Raim. Duellium lib. 1. Miſcell. p. 239. (2) Crepitaculum, Gall. *Creſſelle*, tabula lignea, quae pluribus malleolis pulſatur, ſiue ad excitandos fratres in monaſteriis, ſiue ad horas diuini officii indicandas diebus intra hebdomadam ſanctam, quibus ſilent campanae. Miſſale Mozarabum: *His peractis pulſetur ad veſperas cum Matratis ligneis*.

MATREA, *nouerca*, in Gloſſ. Lat. MS. Reg. Cod. 1013. pro *Matrinia*. V. infra. Occurrit etiam haec vox in Gloſſ. Arabico-Lat.

MATRES, pro *Mare*, lacus, aquae receptaculum, Gall. *Reſervoir*; ſi tamen aſſerta lectio. Charta an. 1196. ex minori Chartul. S. Victoris Maſſil. p. 188. V. *Mara* et *Matroces*.

MATRICA, vrbs prouinciae caput, Gall. *Capitale*. Expoſitio compendioſa benefic. fol. 5. V. *Metropolitanus*.

MATRICARII. Scholiaſtes Iuliani Anteceſſoris in Conſt. 23. c. 88. *Matricarii dicuntur illi, quos videmus ad incendia currentes, et portantes ſpongias cum ferramentis, et alia ferramenta, per quae poſſint de pariete in parietem tranſire, et ita incendium extinguere.* Alii *Carpentarios* interpretantur. Gloſſae laudatae a Pithoeo: Ματρίκιον, τὸ παχὺ ξύλον καὶ πλατύ. Ματρικάριοι, ξυλουργοί. A voce *Matricia*, vbi vide, vel a *Matricula*, quod in *Matriculam* Praetoris eſſent relati, vt monet Briſſonius.

† **MATRICIANVS**, i. q. *Matricida*, minus quidem proprie, cum de eo dicitur, qui filium matri dilectum occidit, in Act. SS. t. 5. Aug. p. 558.

MATRICOLA, V. in *Matricula*.

MATRICVLA, catalogus, deſcriptio, index: vox nota IC. Codex Canonum Eccleſ. Afric. can. 86. *Ματρίκιον καὶ ἀρχεῖον τῆς* Νουμιδίας, vbi Cod. Lat. c. 93. *Matricula et archiuum Numidiae*. Statuta Eccl. Valent. to. 3. Concil. Hiſpan. p. 510. *Item aliquis non recipiat ordines, niſi fuerit nomen eius ſcriptum in Matricula Archidiaconorum*. Dicitur etiam *Matricula*, in qua Clericorum hebdomadariorum in Eccleſiaſticis Officiis munus indicatur. Charta Odonis Epiſcopi Pariſienſis an. 1199. V. *Tabulae Officiales*, in *Tabula*. **MATRICVLA** itidem appellabatur Ordo diuini Officii celebrandi per hebdomadam, qui ſingulis Sabbatis in Eccleſiis legendus exponebatur. Litterae eiuſdem Odonis an. 1203. in Tabul. S. Clodoaldi. **MATRICVLA** pauperum ea erat, in qua pauperum, qui eccleſiaſticis ſtipendiis alebantur, nomina deſcripta erant. *Matricula egenorum*, apud Lambertum in Vita S. Heriberti Archiepiſcopi Colonienſis n. 25. Hinc pauperes ipſi *matriculae* interdum appellati, vt in Concilio Antiſiod. an. 578. c. 3. Vita S. Eparchii Abb. Inculiſmenſis c. 9. *Iuſſit, vt collectis infirmis et Matriculis ad portam ciuitatis rei expectaret euentum.* Nam **MATRICVLA** ſaepe vſurpatur pro domo, in qua pauperes alebantur, ad oſtia Eccleſiarum vt plurimum extructa. Teſtamentum S. Remigii Remenſis Epiſcopi: *Martyriis, Diaconiis, Xenodochiis, omnibusque Matriculis ſub tua diſpoſitione poſitis.* Gregor. Turon. lib. 2. de Mirac. c. 37. *Cum ea ad Baſilicam properat, celebratiſque vigiliis, mane pauperibus, qui ad Matriculam illam erant, cibum potumque protulit.* Annexi autem erant certi reditus Matriculis, qui-

quibus pauperes alerentur. Adrevaldus lib. 1. de Mirac. S. Benedicti c. 20. *Cuncta, quae iuri ſubiacebant Eccleſiae Aurelianenſis, excepta Matricula, . . . in propriam molitur redigere poteſtatem.* Hoc eſt, redditibus ad *Matriculam* pertinentibus. MATRICVLA, ipſamet Eccleſia, cui adiuncta *Matricula.* Formula inter Andegau. 48. apud Mabill. to. 4. Analect. p. 263. *Cum in Dei nomen nos vero fratris, qui ad Matricolam Sancti illius reſidere videmur.* PRIMICERII MATRICVLARVM, qui ex ipſis *matriculariis* deligebantur, qui aliorum viuendi rationi inuigilarent, apud Chrodegangum in Regula Canonicor. Metenſium cap. vlt. vbi multa de *Matriculariis*, et quomodo ad pietatem ab Epiſcopo inſtituerentur. Ex *Matriculariis* pauperibus quidam ſeligebantur ad viliora Eccleſiarum adiacentium munia, verbi gratia, qui campanas pulſarent, Eccleſiarum cuſtodiae inuigilarent, eas ſcoparent ac mundarent, et huiusmodi, ita vt deinceps in alimoniae mercedem Eccleſiarum obſequiis totos ſe darent. Geſta Dagoberti Regis cap. 30. Alcuinus Epiſt. 7. ex Mabillonianis: *Nos Matriculares pro te orare non ceſſamus, vt etc.* Vita S. Trudonis c. 26. *Fuit quidam vir, habitans prope Eccleſiam S. Trudonis, propter excubiam ſacratiſſimae aulae, quem nos Matricularium vulgo vocamus, etc.* Hinc Alcuinus in Epiſt. *Matricularium S. Martini* ſe inſcribit, i. cuſtodem. Atque inde *Matriculariorum*, Gallis *Marguilliers*, in Eccleſiis parochialibus origo, quorum ſedes ideo ad Eccleſiae fores aſſignantur, quod eas obſeruarent: vel, vt alii putant, quod *Matricularum*, quae ad oſtia Eccleſiae erant, cuſtodes eſſent, pauperumque alimoniis inuigilarent: quod quidem munus, ſeu onus ipſis Parochianis poſtea attributum.

MATRICVLARIA. (1) Officium *Matricularii*, t. 2. Hiſt. Eccleſ. Meldenſ. p. 101. (2) Diaconiſſa, Presbytera, vidua, quae in matriculam eccleſiae relata beneficiis eccleſiaſticis alebatur. Mercat. in Concil. Laod. can. 11.

† MATRICVLARIATVS, *matricularii* officium, in Areſt. Mſ. a. 1391.

MATRICVLARII. (1) Pauperes in matriculam relati. Gloſſae Iſidori: *Matricularius*; *pauper, inops.* Charta Dagoberti Regis apud Doubletum pag. 669. 677. *Ad Matricularios Domni Dionyſii Martyris . . . . qui ad ipſa Baſilica, vel infra eius atrio ad matriculas reſidere videntur.* Quippe pauperes ad Eccleſiae fores ſtabant, ſtipem expectantes, vel poſtulantes. S. Hieronym. Epiſt. 22. c. 13. (2) Alia eſt *Matriculariorum* in Eccleſiis parochialibus notio in Conc. Treuir. anni 1310. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 243. vbi caput 19. ſic inſcribitur. Ibi *Matricularius* idem, qui Magiſter pagi. Huc etiam ſpectant Statuta Eccl. Leodienſis ann. 1287. ibid. col. 851. *Item ſtatuimus, quod nequaquam laicus vel clericus vxoratus inſtituatur Matricularius, vbi matricula valet LX. ſolidos Leodienſes, vel amplius, ſed clericus honeſtus, non vxoratus, ſi haberi poſſit.* (3) MATRICVLARII, in Eccleſiis Cathedralibus et Collegialibus ex ordine Clericorum et Laicorum erant, quorum munia ita exequitur Hiſtoria Epiſcoporum Autiſſiodorenſium cap. 59. Ex quibus haud obſcure colligere licet, *Matricularias* interdum iure beneficii conceſſas fuiſſe. MATRICVLATVS, in Bulla Innoc. VIII. in Contin. Bullarii magni Rom. p. 290. (4) MATRICVLARII vero in Monaſteriis officium ſic deſcribit liber Ordin. S. Victoris Pariſ. MS. cap. 21. *Sacriſta ſocium et coadiutorem habere debet Matricularium Eccleſiae, ad cuius officium ſpecialiter pertinet horas canonicas, nocte et die ad diuinum Officium celebrandum cuſtodire, ſigna pulſare, horologium temperare, etc.* (5) MATRICVLARII, nude pro Monachi. Miracula S. Vedaſti cap. 9. ſaec. 4. Bened. part. 1. p. 603. (6) MATRICVLARII NVTRICARII, V. *Nutricarii.*

MATRICVLARIS, V. *Matricula.*

MATRICVLATVS, V. *Matricularius 3.*

MATRICVLVS, clericus matricis Eccleſiae, ſeu Cathedralis. Acta S.

Vdalrici to. 2. Iulii pag. 104. V. *Matricularius* 3.

MATRICVM, pro *Matricula*, ſeu catalogus pauperum. Teſtamentum Bertichramni apud Mabill. to. 3. Analect. pag. 117. V. *Matricula*.

MATRICVS. Feſtus: *Matrici vocentur homines Malarum magnarum atque oribus late patentibus.* Vbi Scaliger legendum cenſet *Mattici*, quod veteres Graeci maxillas vocarent μάσταχας.

† MATRIFILIAS, ſanctimoniales vocantur, t. 6. Iul. p. 214.

MATRIGOLARIA, pro *Matricula*, in Charta Chlotarii III. Reg. Franc. anni 670. tom. 1. Annal. Benedict. p. 693. Hinc MATRIGOLARIVS ibidem pro *Matricularius*.

MATRILOCVS, eccleſia matrix, a qua aliae dependent. Charta G. Abbatis ſeptem fontium, anni 1200. ex Chartulario S. Nicaſii, Rem. *Quia Burys Matrilocus eſt, et Wimbreis eiuſdem Matriloci capella.*

† MATRILOGIVM, necrologium, pro *Martyrologium*. Ch. Mſ. a. 1467. V. *Martilogium*.

MATRIMIS, pro *Matrimus*, qui matrem habet adhuc ſuperſtitem. S. Gerardus Abb. Siluae Maior. in Vita S. Adalardi, cap. 6. n. 27.

† MATRIMONIALE, matrimonium, in Ch. a. 1178. t. 1. Prob. Hiſt. Brit. p. 672.

MATRIMONIALIS. (1) Ad matrimonium pertinens, apud Iul. Firmicum, lib. 7. cap. 17. (2) † Ex legitimo matrimonio ortus, Chartul. Maior. Monaſt.

MATRIMONIALITER. (1) Paſſio S. Eulaliae Virginis MS. *Haec ergo virgo laetiſſima Sanctimonialis puella, Deo timorata, atque Matrimonialiter edocta annorum circiter tredecim, etc.* An a matre, vel vt liberi e matrimonio nati educati ſolent? V. Dextrum Biuarii pag. 348. (2) MATRIMONIALITER CONTRAHERE, in vxorem ducere. Charta Henrici III. Reg. Angl. ann. 1254. apud Rymer. to. 1. pag. 520.

MATRIMONIARE, matrimonio iungere, in Lege Longob. L. 2. tit. 1. §. 8. et in Edicto Rotharis Regis tit. 89. §. 1.

MATRIMONIVM. (1) Vxor. Marcellus Empir. c. 23. *Auguſtam conſtat hoc vſam Meſſalinam, deinde aliorum Caeſarum Matrimonia hoc dentifricio vſa ſunt.* Sulpitius Seuerus L. 1. Hiſt. *Ac naturae ſuae originisque degeneres, relictis ſuperioribus, quorum incolae erant, Matrimoniis ſe mortalibus miſcuerunt.* Ita ibidem *Coniugium* eadem notione vſurpat. Vtuntur Suetonius in Caligula c. 25. Florus lib. 1. cap. 1. Iuſtinus lib. 3. vbi de Lycurgo, et Auguſtinus Serm. 185. Ammianus lib. 27. (2) MATRIMONIORVM COMMVTATIO, V. *Vxorare*. MATRIMONIVM CONTRADICTVM, interdictum, vetitum. Charta anni 1212. to. 2. Hiſt. Eccleſ. Meldenſ. pag. 102. V. *Contradicere*. MATRIMONIVM PRAESVMTVM, vocatur, *quando cognoſcit quis carnaliter ſponſam, cum qua ſponſalia fecerat de futuro*, in Statutis Eccleſ. Cadurc. et aliarum, apud Marten. to. 4. Anecd. col. 719. (3) Bona ex ſucceſſione materna. Vetus Charta apud Will-Hedam, in Bernulpho Epiſcopo Traiectenſi: *Cum omni haereditate patrimonii et Matrimonii ſui, etc.* Vſos hac voce eadem notione Suetonium, Valerium Maximum, et Senecam, quidam contendunt, tametſi ſecus videatur Caſaubono ad Suetonium, qui eos ex corrupta codicum lectione deceptos exiſtimat. V. Chriſtoph. Colerum Parerg. cap. 6. (4) † Coniunctio, permiſſio, ap. Arnauld. in Roſar. Mſ.

† MATRIMONIZARE, matrimonio iungere, in Ch. Mſ. a. 1356.

MATRINA. (1) Ioh. de Ianua: *Matrina, quae aliquem de ſacro fonte leuat, vel in Eccleſiam introducit*, Gallis *Maraine*; *Matrina ſpiritalis de Fonte et Confirmatione*, in Synodo Metenſi an. 753. cap. 1. et in Capit. Caroli M. lib. 5. cap. 7. *Mater ſpiritalis*, apud Aimoinum lib. 3. Hiſt. c. 6. (2) Nouerca. Ioh. de Ianua. *Matrina, nouerca.* Ital. *Matrigna*, in Leg. Longob. L. 2. tit. 8. §. 3.

MATRI-

MATRINIA, idem quod *Matrina* 2. Capitulare Arechis Principis Beneuent. editum a Camillo Peregrino, cap. 8. Vett. Gloſſae p. 331. *Materna*, *μήτρια*. Legendum *Matrina*, *μήτρια*.

MATRISANIMOLA, Papiae *eſt genus herbae ſic dicta, quod menſtrua moueat, quae alio nomine Erpillus dicitur*.

MATRIX. (1) Gloſſ. Graec. Lat. *Ἀρχεῖον*, *Matrix*. Ita Cod. MS. pro *Oratrix*. *Vaccae Matrices*, in Fleta lib. 2. cap. 76. §. 10. *Oues*, *Bidentes*, *Matrices*, c. 79. §. 4. 8. 22. cap. 80. §. 2. MATRIX ECCLESIA, V. *Eccleſia*. (2) ✝ Alueus, in Ch. Mſ. a. 1394. V. in *Mater*.

MATROCES, lacus, ſtagna, vbi aqua pro conficiendo ſale reſeruatur. Charta Caroli Simplicis Regis Franc. ann. 898. to. 13. Spicil. Acher. pag. 265. *Cum illorum ſalinas et Matroces et corneriis, vel adiacentiis eorum*. V. *Matres*.

MATRONA. (1) Vxor. Gloſſae antiquae MSS. *Vxor*, *Matrona*, *coniux*. Idatius in Faſtis de Cynegio Conſule: *Cum magno fletu totius populi ciuitatis deductum eſt corpus eius ad Apoſtolos, 14. Kal. April. et poſt annum tranſtulit eum Matrona eius Achantia ad Hiſpanias pedeſtre.* Vſus etiam eſt Martialis lib. 8. Epigram. 12.

Inferior Matrona ſuo ſit, Priſce, marito
Non aliter fuerint femina virque pares.

V. *Matroneum*. (2) Patrona. Vita B. Columbae Reatinae, to. 5. Maii pag. 360. (3) Pro *Matrix*. Matth. Pariſ. anni 1248.

MATRONARI. Archithrenius, lib. 8. cap. 6.

Promines in ſpecie Maieſtas, ſobrius oris
Matronatur honor.

MATRONATVS, matronalis habitus. Apul. Metamorph. lib. 4. Alii conditionem matronae interpretantur.

MATRONEVM. Anaſtaſius in Symmacho PP. *Apud B. Apoſtolum Paulum . . . cameram fecit et Matroneum*. Idem in Gregor. IV. *Presbyterium amplum operoſi operis fundibus conſtruxit, cui ex Septentrionali plaga lapidibus circa ſeptum Matroneum adpoſuit*. Hinc emendandus idem Anaſtaſius, in Leone III. *Matroneum vero ipſius Lateranenſis Patriarchii, quae extenditur a campo, et vltra imagines Apoſtolorum*, etc. Vbi leg. *Matroneum*. Eadem Eccleſiae pars videtur, quae *pars Matronarum* dicitur, in Ordine Rom. *pars mulierum*, *pars feminarum*, ibidem et apud eundem Anaſtaſ. pag. 61. 118. 155. in qua ſcilicet conſiſtebant matronae et mulieres. V. notas noſtras ad Alexiadem p. 420. 421.

MATRONICARIVS, cui matronarum viduarum, quae ad Eccleſiae miniſterium erant adlectae, vel quae Eccleſiae ſtipendiis alebantur, cura demandata erat. Vita S. Stephani Sabaitae, to. 3. Iulii, p. 572.

MATRVELIS, ex matris fratre natus, in leg. 1. Digeſt. ad legem Pomp. de parricid. Aurel. Victor de Orig. Rom. c. 13. *Turnus Matruelis Amatae*.

MATTA. (1) Menſura annonae, quae pretii loco molitoribus exhibetur, Germ. Metze. Charta Alberti Archiep. Magdeb. anni 1219. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. p. 21: *Illi finem imponere volentes quaeſtioni quam ſuper menſura, molendinaris pretii quae Matta vocatur, burgenſes noſtri de Hallis aduerſus Eccleſiam Noui-operis hactenus habuerunt*. V. *Molta* 2. (2) Ruſticis Dumbenſibus, eſt congeries cannabis, quae in aqua ad macerandum ponitur; Gall. *Matte de chanvre*. (3) Lapis Sepulcralis, Gall. *Tombe*. Gall. Chriſt. to. 3. col. 756. *Bertoldus de Spreng Markenſis quieſcit in Capitulo ſub Matta*. V. *Matare*. (4) Storea, teges. Vetus interpres Iuuenalis Sat. 6. *Teges*, *vt Matta*, *ſuppellex cubilis obſcoeni*. Gloſſ. Graec. Lat. *Ψίαθος*, *Teges*, *tegeſtratoria*, *Matta*. Ita Codex MS. ſed vocem *tegeſtratoria* diuidendam puto in *teges*, *ſtratoria*, vel *ſtorea*; perperam *terratoria* in Editis. Papias: *Matta*, *tapetum*. Idem: *Matta*, *vulgo cella dicitur*

tur Gregorio in dialogo; inde Mattala, pro culcitra. Gallis *Mattes.* Vox veteribus nota. Ouidius lib. 6. Faſtor.

In plauſtro ſcirpea Matta fuit.

MATTA MONACHICA, apud Petrum Cluniac. lib. 2. Epiſt. 1. quae Monachorum propria habita eſt, quod et eas ipſimet texerent, in iis cubarent, orationes funderent, collationes haberent, extremum denique ſpiritum exhalarent.

MATTABAS, ſpecies panni aurei. Computum Stephani de la Fontaine. Argentarii Regis anni 1351. *Pour 50. pieces de drap d'or Mattabas et Marramas achetées de luy pour les garniſons de l'argenterie, 17. eſcuts piece.*

MATTAPANVS, V. *Matare.*

MATTANA, fatuitas, inſulſitas, ab Ital. *Matto*, fatuus, ineptus. Anonymus apud Murator. to. 8. col. 109. V. *Mattus* 2.

MATTARII, appellati Manichaei, quod ſuper arundines et mattas accumberent, vt auctor eſt Auguſtinus lib. 5. contra Fauſtum cap. 5. et ex eo forte Eckbertus Schonaugienſis Serm. 1. aduerſus Catharos.

MATTEA. (1) Fragm. Petronii: *Hanc humanitatem inſecutae ſunt Matteae, ſingulae enim altiles pro turdis circulatae ſunt et oua anſerina pileata.* Et infra: *Sumptis igitur Mattheis, reſpicimus ad familiam Trimalcionis: Quid vos, inquit, adhuc cenaſtis?* Tertull. de Teſtim. animae cap. 4. *Vocas porro ſacrum, ſi quando extra portam cum obſoniis et Matteis tibi potius parentans ad buſta recedis.* Eſt autem Athenaeo *Mattea* cibus delicatus et pretioſus, Gr. ματτύη. Suetonius *Mattheas* dixit in Calig. c. 38. V. ibi Caſaubon. et Torrentium. (2) ✝ Idem quod *Matta* 4. ſtorea, culcitra minor, in Tract. MS. de re milit.

MATTIARII, in Notitia Imperii, ſub diſpoſitione Magiſtri militum praeſentalis, iunguntur que cum *Lanciariis* vel *Lancearíis*: vt et apud Zoſimum lib. 3. Ammianum lib. 21. et Senatorem, in Hiſt. tripartita, lib. 6. cap. 37. Ita dictos putant a quodam teli genere, quod *Mattium*, ſeu *Mattiobarbulum*, vocabant, a quo *Mattiobarbuli*, appellati milites quidam apud Vegetium lib. 1. c. 17. V. *Martiobarbuli.* Nomen eſt vnius ex legionibus ſex Salatinis, quae ſic appellata eſt, vt recte ſcribit Carolus de Aquino in Lex. milit. a Mattio Cattorum oppido, cuius meminit Tacitus lib. 1.

MATTIBALVM, genus miſſilis, V. *Mattiobarbuli.*

MATTICI, V. *Matricus.*

MATTINATA, V. *Matinata.*

MATTIO, latomus, V. *Macio.*

MATTIOBARBVLVS, V. *Martiobarbuli.*

MATTO, MATO, later, Gall. *Brique.* De eleuatione corporis S. Secundi, to. 3. Martii p. 808. *Et tunc audiuit laterem ſeu Mattonem a muro cadere.* Statuta Aſtenſ. Collat. 7. c. 6. fol. 24. recto: *Iuro dare vel dari facere pro Communi illis fornaſariis de Aſt. qui hoc anno coquere voluerint, et habere fornacem modulos communis, tam ad Cupos, quam ad Matones faciendos.*

MATTONVS, vt *Matto*, V. *Matonus.*

MATTS, vox Anglica, quae idem quod *Matta*, ſtorea, teges, ſonat, a Saxon. *Meatte.* Computus anni 1425. apud Kennet. Antiquit. Ambroſden. p. 574. V. *Matta* 4.

✝ MATTOLECTVM, male partum, Ital. *Maltolto*, ap. Murat. t. 3. Script. p. 489. V. *Maletolletum.*

MATTVLA, CVLCITRA, Papiae, vel minor matta. Alibi: *Matura, culcitra.* Hariulfus lib. 4. Chron. Centul. c. 26. *Lectuli pompa, congeſtio, viti Mattulae, procul aberat.* Hinc Gallicum *Matelas* vel *Materas*, pro culcitra.

MATTVS. (1) *Triſtis*, in Vett. Gloſſ. a Turnebo laudatis. Fragmentum Petronii: *Staminatas duxi, et plane Matus ſum.* Vbi quidam *matus* idem putant, quod ad anguſtias redactus, Gallis *Maté.* V. in *Matare*, et Salmaſium ad Hiſt. Auguſt. pag. 461. V. *Matare.* (2) Stultus, ex Italico, *Matto*, in Vita B. Aegidii Minoritae num. 4. to. 3. Aprilis p. 221. *Multi vero deridebant eum dicentes, Mattus.* V. *Mattana.* (3) Veſtis groſſioris genus, qua loco cucullae

Acher. pag. 205. *Trado tibi Guillelme .... caſtrum de Onelacio cum omni dominio eius ... manſis et Manſuris, appenuatiis, ſaltis, etc.*

MAVTOTA, V. in *Tolta*.

MAVTVRA, V. *Molta* 2.

MAXA, maſſa, moles, Gall. *Maſſe*. Bulla Alexandri VI. PP. anni 1500. pro erectione Academiae Valent. to. 3. Concil. Hiſpan. p. 691.

MAXARIA, miniſter, vel qui vectigalia colligit. Epiſtola Panormit. ad Martin. IV. PP. apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 35. Alia omnino notione *Maxaria*, apud Lotharingos vſurpatur; ſic quippe vocant caſas ex lignis abiegnis inter ſe compactis, absque luto aut bitumine fabricatas, quarum habitatores *Maxaros* idcirco appellant. Eiusmodi autem caſis vtuntur ii ab initio veris vsque ad Octobrem, quo tempore armenta ipſis paſcenda ex inito pacto committuntur.

† MAXENADA, familiaris, homo de *Maiſnada* alicuius, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 221. V. *Macinata* 2.

MAXENARE, molere, ab Italo *Macinare*, Gall. *Moudre*. Memoriale Poteſtat. Regienſ. ad ann. 1280. apud Murator. to. 8. col. 1147. V. *Macinare*.

† MAXENATVRA, mola molendinaria, ap. Murat. t. 5. Antiq. p. 87. V. *Macinata* 1.

† MAXIBATRVM, *la coda del porco*. Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

MAXILLARE, Σιαγονοκοπεῖν, in Gloſſis Graec. Lat. V. *Malaxare*.

MAXILLARII DENTES, in Lege Longobard. lib. 1. tit. 7. §. 6.

MAXIMA, recepta ſententia, regula vulgo Gallis, et Anglis *Maxime*. Fortescutus de Laude Legum Angliae cap. 8. *Principia autem, quae Commentator dicit eſſe cauſas efficientes, ſunt quaedam vniverſalia, quae in Legibus Angliae docti ſimiliter et Mathematici Maximas vocant, Rhetorici Paradoxa, et Ciuiliſtae Regulas Iuris denominant.*

MAXIMATES, proceres, Gall. *les Grands*. Bulla Clementis VII. PP. anni 1553. apud Lobinell. to. 3. Hiſt. Pariſ. p. 609.

MAXIMATIM, *cataplates*, *Maximam partem*. Gloſſ. MS. Sangerm. num. 501. legendum *Cataplciſtos*, a Graeco κατὰ πλεῖστους.

MAXIMITAS. Vtitur Arnobius lib. 6. poſt Lucretium lib. 2. *Ne quaedam cogas inonani Maximitate*; id eſt, magnitudine.

MAXINA, V. *Macina* 2.

MAXINATA, V. *Macinata* 2.

MAXIVM VEXILLVM, pro Maximum, ni fallor; vſus enim Italis erat praecipuum totius exercitus vexillum, in curru imponere, atque illud magna cura ſeruare. Hiſtor. Rer. Laudenſ. apud Leibnit. tom. 1 Scriptor. Brunſuic. p. 830. *Sed ipſi perterriti ſtatim, ſigno dato tentoria coeperunt deponere, omnesque pedites cum plauſtris et carocolo, ſuper quod Maxium vexillum album cum cruce rubea deferebatur, abire coeperunt.* V. *Carrocium*.

MAXNILE, pro *Maſnile*, agri porticuncula cum aede, Gall. *Mênil*. Codex MS. Irmionis Abb. Sangerman. fol. 126. V. *Manſionile*.

MAXORIMEN. Ius Vincentin. lib. 4. *Coloni tenentur dare fictus de graſſilibus, ſine de Maxoriminibus in feſto S. Felicis.*

MAXVCA, claua, Gallis *Maſſue*. Ordericus Vitalis lib. 8. MAZVCA, eadem notione. Chronic. Caſaurienſe, lib. 3.

MAYA, MEIA, congeries, cumulus; *in Maya* vel *Meia*, id eſt, inſimul. Conſuetudines Marchiae Dumbarum, art. 30. *Si aliquis furetur de die aenuus ſtiſtum exiſtens, inſimul vel in Maya, quod in illo caſu ille furatur 15. ſ. Vien. bonos ſoluere tenetur.* Et art. 31. *Si aliquis furetur in Meia ſeu gerberia etc.*

MAYATA, vt *Maiatta*, V. in hac voce.

MAYDANVM, V. *Maidanum*.

MAYERA, V. *Maeria* 4.

MAYERIA. (1) Axis craſſior. Gall *Madrier*. Item quoduis lignum aedificationi idoneum. Extractum Computi anni 1334. to. 2. Hiſt. Dalph. p. 248. V. *Materia*. (2) † Fermentum, V. *Maeria* 4.

† MAYGNERIA, *maynerii* officina. in Ch. Mſ. a. 1338.

† MAY-

† MAYMA, ludi qui primo die menſis Maii agebantur, ap. Oliuer. Maillard. in Serm. V. *Maium*.

MAYMO. *Gattus-Maymo*, ſpecies ſimiae, V. in *Gattus* 2.

MAYNADA, vt *Maiſnada*, V. in hac voce.

MAYNAGIVM, quicquid ratione officii alicui competit, puta habitatio, victus, veſtitus. Charta anni 1311. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 120.

† MAYNAMENTVM. (1) Manſio, domus, in Ch. Mſ. a. 1408. V. *Mainamentum*. (2) Praedium ruſticum, i. q. *Manſionile*, in Ch. Mſ. a. 1314.

MAYNERIA, MEYNERIA, idem apud Delphinates, quod aliis *Maiſnada*, *Mainada*, hoc eſt, familia; vnde et pro officio *Maynerii* vſurpatur, quod is inter domeſticos et familiares cenſeretur: hinc itaque

MAYNERIVS, MAIGNERIVS, MAINERIVS, et MEYNERIVS, familiaris, domeſticus, ſeruiens, apparitor; ruſtici Dumbenſes etiamnum famulos ſuos *Meignets* vocant. Item vero quodnam fuerit *Maynerii* officium, quae eiusdem priuilegia et immunitates, diſcere licet ex iis quae ſubiicimus, vnde et varias eiusdem vocis efformationes notionesque accipies. Charta anni 1274. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 126. *Item de famulis ſeu Mayneriis Archiepiſcopi Viennenſis, Abbatis Romanenſis, et Eccleſiae de Romanis ſic dicimus et ordinamus, quod illi, qui dictas Maynerias ad praeſens obtinent, illa gaudeant immunitate, et libertate qua hactenus vſi ſunt: quia vero aliquando contigit, quod aliquae Maynerias ad dictum D. Archiep. vel Eccleſiam de Romanis aliquo caſu, vel certa cauſa deuenerunt, et modico pretio accepto, diuitibus hominibus de Romanis conceſſae fuerunt, vt immunitatem tailliarum et onerum villae ex hoc conſequerentur, etc.* Et infra: *Item . . . . quod Archiepiſcopus nec eius familia ſpolient ſine cauſae cognitione aliquem Canonicum, clericum, vel aliquem, de eorum familia, vel Mayneria.* Statutum Humberti II. Dalphini anni 1349. ibid. p. 587. *Item voluit, declarauit, et ordinauit ipſe D. Dalphinus numerum Maigneriorum ſeu Seruientium Curiae . . . Item, quod Maignerii et alii Officiales Dalphinales in domibus Baronum ſeu aliorum Nobilium Dalphinatus, ſeu aliarum terrarum ſuarum pignorare non poſſint nec debeant infra domos ipſas, quandiu pignora ſufficientia ipſorum pignorandorum extra domos eorum poterunt reperiri ad euitandum ſcandala quae inde poſſent forſitan euenire.* Charta an. 1361. ibid. to. 1. p. 150. *Conſtituimus Meynerium et bannerium nomine D. Dalphini, pariter et ordinamus, concedentes eidem Guigoni licentiam et auctoritatem infra dictam Caſtellaniam et eius reſſortum citandi, adiornandi, mulctandi, arreſtandi, banneyandi, banna leuandi, et alias ipſum officium Meyneriae et banneriae, prout conſuetum extitit . . . exercendi.* Charta an. 1339. ibid. p. 118. *Et emolumentum proueniens ex delictis Maineriorum delinquentium in ſuo officio.*

MAYNILE, manſio, domus. Pancarta Abbatiae S. Stephani de Vallibus apud Xantones in Charta 1. Vide *Maxnile*.

MAYNITIVM. Vox frequens in Breſſiae et Dumbarum tractu, eiusdem ſignificationis ac *Manſionile*, de quo ſupra.

MAYRAMEN, lignum, vnde dolia componunt, Gall. *Mairrin*. Conſuetudo Bregeriac. art. 76. V. *Materia*.

† MAYRASTRA, nouerca, Gall. *Maratre*. Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657.

MAYTA, V. *Maita*.

MAYTALLATA, V. *Mayteriata*.

MAYTERIA, menſura frumentaria. Statuta reformat. S. Claudii an. 1448. V. *Meiteria* 2. Hinc

MAYTERIATA, modus agri, quantum ſufficit ad ſationem vnius *mayteriae*. Antiq. Recognit. Albaeripae in Regeſto *Probus* fol. 62. V. *Meiteriata*. MAYTALLATA, eadem notione, in eodem Regeſto fol. 62. verſo.

MAYVS, medius, dimidius, Gall. *Demi*; Aruernis praeſertim Anicienſibus *Lou mey*, Gallis *Le milieu*, medium. Charta Guidonis Archiep. Bituric. an. 1279.

MAZA² (1) *Rigidus panis, biſcoctum, vt vocant, vel quod ex farina, oleo et aqua conficiebatur, itaque etiam ex lacte.* Vocabul. Suſannaei. Cibus eſt caſtrenſis, ſeu potius polentae genus, peculiare Perſarum militum, quod quidam ex hordeo, melle et ſepe commixtum fuiſſe exiſtimant. V. Lex milit. Caroli de Aquino. (2) Vox Italica, claua, in Chron. Bergom. apud Murator. tom. 16. col. 939. V. *Maſſa* et *Maxuca*.

MAZACCARA, ſalſicia, Μάζης κρέας. Alexander Iatroſophiſta lib. 2. Paſſion. c. 67. *De quadrupedibus autem ſunt efferendi pulmones, inteſtina, vel ex eis cordulae factae, aut Mazaccarae.* Vbi Gloſſae MSS. *Mazaccarae, ſalſutiae factae de tritis carnibus inteſtinorum.*

MAZACRIVM, caedes, ſtrages, vel homicidium dire perpetratum, Gall. *Maſſacre.* Charta an. 1218. in Probat. Hiſt. Monmorenc. p. 84.

† MAZADA, manſio, domus cum agri portione, t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 485. V. *Maſſa 6.*

† MAZAFVSTVM, MAZZAFRVSTVM, machinae bellicae ſpecies, fuſtibalus, Ital. *Mazzafruſto.* Tract. Mſ. de re milit. Murat. t. 2. Antiq. p. 1206.

MAZAGANIA, curia regia Maurorum. Acta S. Ferdinandi Principis Luſitan. to. 1. Iunii p. 586. *Interim equitabat Rex cum Lazaraquio ſuiſque praefectis et tota aula quam Mazaganiam vocant.* V. *Maiſnada.*

† MAZALIS, porcus caſtratus, f. pro *Maialis.* Stat. Placent. l. 5. *Sex porcos a carnes qui mazales vocantur.*

† MAZAREIVS, MAZAREVS, i. q. *Mazerinus* in *Mazer.* Gall. Chriſt. t. 10. Inſtr. p. 72.

MAZARINVS, MAZARVM, V. *Mazer.*

MAZATI NVMMI. Leo Oſt. lib. 1. Chron. Caſin. c. 28. *Rupit ipſum Monaſterii veſtiarium, et inde tulit ſolidos Mazatos 14. millia.*

MAZDRINVS, V. *Mazer.*

MAZEGADICVS. Charta Ildefonſi Comitis Toloſae pro libertatibus vrbis Toloſae an. 1141. *Excepto illo ſale, quod neceſſarium erit coriis Mazegadicis.* V. *Maſegaticum*; vbi quae praeponenda erit lectio, definies.

MAZELINVS, pro *Mazzerinus*, alienigena, adulterinus. V. *Mazer*, et *Maſer.* Alia notione V. in *Mazer.*

† MAZELLATOR, carnifex, in Stat. Placent. l. 6. V. *Macelator.*

MAZELVM, f. pro *Macellum*, mercatum, forum. Memoriale Poteſtatum Regienſ. ad an. 1287. apud Murator. to. 8. col. 1169

MAZENARIVS, qui a calicibus, Gallis *Maseres* dictis, erat. Liber niger Scaccarii pag. 350. *Mazenarii duplicem cibum tantum* (habeant). Vbi Editor Hearnius Somneri ſententiam de iis poculis amplectitur.

MAZER, MAZERINVS, MAZARVM, MASDRINVM: ita paſſim appellant ſcriptores pretioſiora pocula; ſed quae eorum fuerit materia, non omnino conſtans eſt opinio. Somnerus lignea fuiſſe dixit, et acerna, quod *Maeser*, Belgis, aceris arboris tuberculum ſonet. Sane ſcribit Ianus Dolmerus in Notis ad ius aulicum Noruegicum antiquum p. 461. pocula ex acere facta olim fuiſſe in pretio apud Noruegios. At Fortunatus in Epiſtola praefixa lib. 1. Poëmat. *pocula acerna* vt viliora recenſet. Genuinam vero, ni fallor, notionem attigit vetus Gloſſarium Lat. Gall. docet quippe eadem fuiſſe vaſa, quae Latini *Murrhina* vocant: *Murrha, Hanap. de madre.* Sed et Matthaeus Paris an. 1181. videtur appellaſſe, *Murrhina*, quae alii *Mazerina*: p. 97. *Tres cuppae Murrinae.* Charta Guillelmi Epiſc. Ambian. an. 1293. in Tabul. Epiſcopi Ambian. fol. 99. v. *Et cuilibet lectum et ſciphum argenteum et Murreum.* Teſtam. Iohannis de Albiniaco Epiſc. Trecenſ. apud Camuſatum pag. 201. *Vno cum omnibus et ſingulis ciphis meis Murreis tam cum pedibus argenteis, quam ſine pedibus*, etc. Eſt autem *Murrha*, vt auctor eſt Plinius lib. 37. c. 2. lapidis pretioſi genus odoris praeſtantia commendabile, et colorum varietate inſigne, ſubinde circumagentibus ſe maculis in purpuram candoremque, et tertium ex vtroque igneſcentem, veluti per tranſitum

ſtum coloris purpurii rubeſcente, aut lacte candeſcente. Naſcitur autem in Oriente apud Parthos. Papias: *Murina, gemma, apud Parthos gignitur, vnde dicitur, quia varietas eius in purpuram candoremque et ignem, quaſi in caeleſti arcu conſpicitur.* Notum vero *Murrhea* et *Murrhina pocula* et *vaſa* magno olim fuiſſe in pretio apud Veteres, non modo ex Plinio ſed et Seneca l. 7. de Benef. c. 9. Suetonio in Auguſto c. 71. MAZER, MAZARVM. Wibertus in Vita S. Leonis IX. PP. c. 6. *Et quendam ſcyphum pretioſi Mazeris ob ſui memoriam obtulerat.* Vbi Codices alii monente Henſchenio, praeferunt *pretioſi Marmoris.* Viſitatio Theſaurariae S. Pauli Londinenſis an. 1295. *Item ciphus de Anſerne magnus de Mazero, cum baſſo pede, et circulo argenteo. Item cupa Magna de Mazero, ornata pede alto, 2. circulis et pomellis argenteis.* Charta Heccardi Comitis Auguſtodunenſis apud Perardum: *Et anapo Corneo maiore, cum illo de Mazaro.* Galli vulgo *Madre* vocant eiusmodi ſcyphos et pocula. Computum Steph. de la Fontaine Argentarii Regis an. 1350. Etiamnum hodie Angli patera *Mazer* vocant. MAZERINVS, ſcyphus ex *mazere.* Radulphus de Diceto in Imag. hiſtor. an. 1192. *Ciff. 9. argentei tres cuppae Mazerinae, 3. ſalſaria argentea.* Teloneum S. Audomari in Tabulario S. Bertini: *Saccus cordatus cyphorum Mazerinorum 4. den.* MAZDRINVS. Lambertus Ardenſis. MADELINVS. Tabular. Compendienſe: *Haec ſunt nominata vtenſilia de Ruminiaco . . . duo manutergia, tria auricularia, duo ciſi Madelini cum pedibus argenteis.* MADERINVS, in Ch. Mſ. a. 1225. MADRINVS. Teſtamentum Albonis Canonici Altiſiodor. an. 1191. in Tabular. Eccleſ. Altiſiodor. fol. 48. MADRINVS, in Vita S. Vdalrici ſaec. 5. Bened. p. 453. MASERIVS. Teſtam. D. le Scrop an. 1415. apud Rymer. to. 9. p. 276. MAZELINVS. Necrolog. Eccleſiae Pariſienſis Non. April. Nolim tamen hiſce omnibus Auctorum locis, *murrina* vaſa, cuiusmodi antiquorum erant, intelligi, cum doceat Papias ſua aetate ita appellata vniuerſim vaſa vitrea, ſeu ſcyphos vitreos: *Murra, genus vaſis, pro vaſe vitreo ponitur.* Edit. habet *pro vitro.* Alibi *Myrrhinum, genus optimi vitri et ſaphyrini coloris, inde myrrhina vaſa dicuntur.* Ita Codex editus: at MS. pro *vitri,* habet *vini.* Sed prior lectio melior; atque ita ſumi debere vaſa mazerina in Regeſtis Peagianorum fortean exiſtimandum eſt. MADRINARIVS, officium cantionariae, cui *madrinorum* et poculorum cura incumbebat. Computum Hoſpitii Reg. an. 1313. Neſcio an huc ſpectent Gloſſae Gr. Lat. παρεγχύτης, *Meſtrinus, Praefuſor.* Vbi Codex MS. S. Germani Pariſ. habet *Meterinus, Profuſor,* vt legendum ſit *Meſerinus,* vel *Maſerinus,* hacque voce intelligatur Pincerna. Sed haec vox non eſt iſtius aeui. MADELINARIVS, idem dicitur in Ordinat. Hoſpitii S. Ludouici Reg. Franc. an. 1261. *Guillelmus Madelinarius . . . tam pro ciphis, quam pro vitris quaerendis et portandis, etc.* V. *Olea, Maſoricus.* MASERICA, vox, vt videtur, eiusdem originis. Poëta MS. infimi aeui, ex Bibl. Thuana Cod. 525.

Adſit plena fero Maſerica theca liaeo,
Penus et artocopis, et aeterna popina ferinis.

Vbi Gloſſa *Maſericam, ollam* interpretatur.

MAZERIVS. (1) Italis *Mazziere,* qui clauam tenet, *Maſſier:* in Ceremoniali Epiſc. lib. 1. c. 11. (2) † I. q. *Mazareius,* in Ch. Mſ. a. 1121.

MAZETTA, MAZETTVS, vox Italica, († a *Mazzo,* faſciculus, ornamenti genus.) Annal. Mediol. apud Murator. to. 16. col. 807. *Centura vna argenti cum Mazettis duobus et ſiquectis XLIII.* Eiusdem ſignificationis videtur MAZIVS, ibid. *Centura vna facta ad roſettas perlarum cum Mazio et fibbia argenti, etc.*

MAZIA, claua, Ital. *Mazza.* Chron. Petri Azarii apud Murator. to. 16. col. 329. V. *Matia.*

MAZINARE, molere, Gall. *Moudre*, ab Ital. *Macinare*. Charta an. 1370. V. *Maxenare*.

† **MAZIVS**, V. *Mazetta*.

MAZMVTINA, V. *Maſmodina*.

MAZVCA, V. *Maxuca*.

MAZVRA, pro *Manſura*, domus. Charta an. circ. 1120. ex Archiuis S. Victoris Maſſil. V. *Maſura*.

MAZVRALE, agri portiuncula cum aede. Charta apud Stephanot. to. 3. Antiquit. Bened. Pictau. MSS. p. 749. V. *Manſionile*.

MAZVZAE, ſchedae erant, inquit Hofmannus, quae periodis e Deuteronomio binis inſcriptae, poſtibus ex lege, apud Hebraeos, affigi ſolebant. Plura vide apud eumdem in Lexico.

† **MAZZA**, vox Ital. claua, t. 2. Aug. p. 574. V. *Maſſa 1*.

MAZZAFRVSTVM, V. *Mazafruſtum*.

MAZZERIVS, qui *maſſam* ſeu clauam geſtat. Vita B. Columbae Reatinae to. 5. Maii p 354. V. *Mazerius*.

MAZZETTA, veſtis Epiſcopalis pars, quae Gallis *Camail* dicitur. Articuli reformat. Pariſ. an. 1586. apud Marten. tom. 4 Anecd. col. 1194. Sed legendum eſt *Mozzetta*. V *Mozetta*.

MEABILIS, genuinus, legitimus, Gall. *Loïal et marchand*. Tabular. Cartuſiae de Bello-Larico. V. *Marchabilis*.

MEAGLA, nummus aureus, *medallia*, Italis *Medaglia*. Regimina Paduae ad an. 1274. apud Murator. to. 8. col. 424. V. *Medalla* et *Medalea*.

MEALA. (1) Genus placentae. (2) † Minutioris monetae ſpecies, Gall. *Maille*, t. 2. Hiſt. Occit. Prob. pag. 574. **MEALHA**, in Gloſſ. Prou. V. *Maillia*, et *Medalla*.

MEASVS, pro *Manſus*, aedes cui adiuncta certa agri portio. Charta an. 1208. in 30 Regeſto Tabular. Regii n. 61. V. *Maſa*.

MEATIM, *meo more*, in Gloſſis Iſid. In Gloſſario veteri Saxonico, *min lice*, *Meatim*. V. Priſcian. lib. 12. Donatum, et Grammaticos veteres.

† **MEBRETVS**, panni ſpecies, f. i. q. *Marbretus*. Ch. Mſ. n. 1360.

† **MECANICVS**, pro *mechanicus*, artifex, in Areſt. Mſ. a. 1416.

MECAPVS, Papiae, *Fatuus*: forte quaſi *mente captus*, aut pro *malum caput*, vt *meſacere*, pro *male facere*, et *meſactum*, pro *malefactum*.

MECELLVS, meſſor, V. in *Meſſarius*.

† **MECERIVS**, meſſium cuſtos, i. q. *Meſſarius 1*. t 8. Ordin. reg. Fr. p. 127. V. *Meſſerius*.

MECHAMIVM, membri mutilatio, ſeu fractio. Iohannes Skenaeus de verborum ſignificatione. V. *Mahemium*.

MECHANEMATA, *vocantur quaedam mirifica humanis artibus facta de Dei creatura, quae qui neſciunt, opinantur eſſe diuina*. Papias. Sidon. l. 1. Ep. 9. *Deus leone quae ille digitis Mechanementa facis*. V. *Mechanicus*.

MECHANICVM. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 90. *Si homo cadat ab arbore vel quolibet Mechanico ſuper aliquem*, etc. id eſt, qualibet arte vel ratione.

MECHANICVS, praeſtigiator. Hildebertus Epiſc. Cenomanenſis in Vita S. Hugonis Abbat. Cluniacenſis n. 16. de quodam Monacho, cuius oſculum reſpuerat idem Hugo: *Reſpondentem ſe Mechanicum eſſe, et necromantiae praeſtigiis inquinatum*. Inter μηχανικῆς τέχνης partes, vnam eſſe, quae θαυματουργικὴ dicitur, obſeruat Politianus in Panepiſtemone: quae ſcilicet quaedam miranda facit ſeu naturae praeſtigia: atque hinc praeſtigiatores ipſi μηχανικοὶ forte appellati.

† **MECHINA**, pulmo alicuius animalis, t. 4. Hiſt. Nem. Prob. p. 66.

MECHITA, pro *Meſchita*, templum Mahumetanorum, Hiſp. *Mezquita*, Gallis *Moſquée*. Charta Petri Sancii Aragon. Reg. an. 1101. to. 1. Gall. Chriſt. inter Inſtr. p. 54. V. *Meſchita*.

MEDA. (1) *Curatio*, *remedium*, Papiae, *medicina*. (2) Eſt etiam potionis genus, Germ. Meth. Bulla Lucii PP. in Chartul S. Quintini in inſula p. 109. V. *Medo*. (3) † Aceruus ſegetum in acutum tendens, German. infer. eine Miethe. Stat. Cadubr. l. 3. V. *Meta 1*. (4) † Pro meta, limes, terminus, t. 9. Coll. Hiſt. Franc. p. 648.

MEDA-

MEDACVLA, idem videtur quod *Medallia*, Gall. *Maille*. Chartular. Camalarienſe: *Appendaria de qua ſenales ſunt motarelli reddit in Maio III. den. et Medaculum et 1. agnum; et in Kal. IV. den. et Medaculum.* V. in *Poenitentes*.

MEDALA, i. q. *Medalla*, t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 464.

MEDALADA, idem, in Chartul. Celſin.

MEDALEA, idem quod *Medalla*. Regimina Paduae ad an. 1274. apud Murator. to. 8. col. 461.

MEDALHATA, V. *Medallata*.

MEDALIA, i. q. *Medalla*, t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 445.

MEDALIATA, reditus terrae valoris *medalliae*. Tabular. Eccleſiae Cadurcenſis: *Illas 3. Medalliatas, quae ſubtus vinea Danielis*, etc.

MEDALLA, MEDALLIA. Willelm. Brito in vocabul. et auctor Mamotrecti in Leuit. *Obolus dicitur Medalia, id eſt medietas nummi.* Iohanni de Ianua, in *Diobolaris*: *obolus quod eſt Medalia.* Tabularium Conchenſis Abb. in Ruthenis ch. 418. *Bernardus Odo donauit in Graiſaco vnam medaliam appendariam, et medium quartum, et tres Medallas de cenſu.* Datur etiam interdum *Medalliae* nomen nummis aureis. Ogerii Panis Annal. Genuenſ. lib. 4. ad an. 1214. apud Murator. to. 6. col. 406. *Statuerunt inſuper quod collecta ſuper immobile conſtitueretur de denariis ſex per libram, de quibus Medalia pro portu colligeretur.* Additam. ad Chr. Monachi Patauini ad eumdem to. 8. col. 737. *Theſaurus cum Medaleis aureis inuentus fuit in horto domus Dei de Padua.* Hinc nummis veterum Romanorum ſiue Graecorum aureis, argenteis et aereis, *Medalliae* nomen manſit. Scaliger ad Euſebium ab Arabico vocem acceſſit: Περιτομὴν *nos vulgo Medaliam vocamus, Arabes etiam Methaliam: quod neſcio quo commercio ab Arabibus ad Italos et Gallos delatum. Illi enim vocant numiſmata Chriſtianorum, quae expreſſum caput humanum praeferunt.* Verum non eſt cur ad Arabes recurramus, cum ipſae nummorum veterum Francicorum inſcriptiones, originem vocabuli videantur prodidiſſe. Proſtant etiam in libello Petauiano nummi aliquot argentei Ludouici Pii et Caroli Calui, in quibus METALLVM ſcribitur in nummi circulo, interdum etiam in medio nummo, ita vt nummi inde *Metalla* nuncupari potuerint, quod vero admodum ſimile eſt, cum etiamnum Francis *Metail* ſit *Metallum*, vox a *Medail*, vel *Medaille*, non abludens.

† MEDALLATA, MEDALHATA, i. q. *Medaliata*, in Ch. Mſ. a 1326.

MEDARIVS. Charta Alamannica Goldaſti 33. *Confinit . . . . de alium in via, et 2 Medarios, in ipſo loco. in ipſo agro, et 1. ſeſtairale in roncale confinit in Leones ex alia parte ipſo Magno.*

MEDELA, V. *Medella*.

MEDDAMIVM, pro *Medelanium*, non rectius, apud Bollandiſtas in Vita eiusdem S. Guthlaci to. 2. Aprilis p. 46.

† MEDE, herbae ſpecies, qua vtuntur tinctores. Ch. Mſ. Mechlin. a. 1316. *Herbae tinctoriae que Weedt et Mede vocantur.*

MEDELANIVM. Vita S. Guthlaci c. 31. *Irruit in quandam ſpinulam ſub incultae telluris herbis latentem, Medelanium plantae ipſius inſigens.* Pro *medium*, ni fallor, aut *medietanum*.

MEDELLA. (1) Lex Alemannor. tit. 96. *Si quis Medellam rumpit aut inuolat, ſol. 3. ſoluat, ſi carrucam inuolat, aut rotas, etc.* Editio Heroldi habet *Medelam*. Videtur eſſe modiolus rotae, Gall. *le Moieu*. (2) Menſura liquidorum, eadem quae *Meillerola*. († Seu potius idem ac *Meda*, V. in *Medo*, Germ. Meth.) V. in hac voce. Charta an. 1163. ex Lib. viridi Epiſcopat. Maſſil. p. 11. *Domos autem quas Raymundus de Soleriis Epiſcopus abſtulerat retento ſeruitio Medellam de melle, et campum de carello, aut concambium valens operi Eccleſiae reddi mandauimus.* Eodem ſignificatu occurrit *Medellarii de melle*, in Charta ex Archiuis S. Victoris Maſſil. Eo denique ſenſu accipienda etiam Bulla Anaſtaſii IV. PP. an. 1153. tom. 1. Gall. Chriſt. inter Inſtrum. p. 112. *In*

In Eccleſiis S. Zachariae VII ſol. et duos Medollalios de melle, etc. V. *Medualia* et *Medollalius.* (3) † Retis macula, Gall. *Maille.* Ch. Mſ. a. 1289. V. *Macula* 2.

MEDENA. Charta Ludouici Lotharingiae Regis an. 902. apud Browerum l. 9. Annal. Treuir. pag. 542. 1. et 443. 2. Edit. *Noſtrae Manſuetudini ſuggeſſerunt .... vt Treuericae ciuitatis monetam, telonium, cenſuales, tributum atque Medenam agrorum cum fiſcalibus omnibus ... eidem Epiſcopo noſtrae maieſtatis auctoritas reſtitueret.* Charta Ricardi I. Regis Anglor. tom. 2. Monaſtici Anglic. p. 132. *Et quoddam rete liberum Medena in poteſtate ſua liberam, etc.* Germanis *Meden*, eſt menſura et modus agri, Gallis *Meſure de terre*, ait Browerus: neſcio an id ſonet in his locis.

MEDERE. (1) Pro *Metere.* Pactus Legis Salicae tit. 27. in lectione variante: *Si quis meſſem alienam tripauerit, vel Mederit*, hoc eſt *demeſſuerit.* (2) † Curare, in Act. SS. Bened. ſaec. 2. p. 640.

MEDETRARIA, pro *Medietaria*, praedium quod a colono partiario colitur. Charta an. 1210. ex Tabular. Caſtri Vitreii. V. *Medietarius.*

MEDIA. (1) MEDIA VINI, menſura, quae alterius media eſt, hemina. Chron. Mellicenſe ad an. 1451. p. 424. (2) Pro *Medica*, V. in hac voce.

MEDIACI, V. *Mediale* 2.

MEDIACON, *confectio olei omnia comburens.* Papiae.

MEDIALADA, modus agri, idem, ni fallor, qui *Medaliata.* V. *Medalla.* Charta an. circiter 1030. apud Baluz. Hiſtor. Turel. col. 421. *Ego enim in Dei nomine Deuſdet Monachus emo ad opus S. Petri ad locum iam dictum tres Medialadas de vinea de aliqua femina nomine Adalberga.*

MEDIALE. (1) Menſura annonaria, eadem, vt videtur, quae *Medimna.* V. in hac voce. Charta Martini IV. PP. an. 1284. apud Illuſt. Fontanin. in Antiquit. Hortae p. 411. (2) † Pars intima arboris, in re lignaria, de qua Salmaſ. in Solin. et Gothofr. in Comment. Cod. Theod. t. 5. p. 52. vbi pro *Medici* legendum cenſet *Mediaci*; recte vt videtur.

MEDIAMNE, vel MEDIAMNIS, inſulae, vel terrae, in mediis amnibus emergentes. Priſcianus lib. 11. *A medio amnis, Mediamna.* Ebrardus in Graeciſmo c. 10.

Inſula fit maris: at ſi dulcis aquae,
Mediamnis.

Ioan. de Garlandia in Synonymis:

Dic riuos, latices, puteos, dic ſtagna, paludes:
Amnis iungatur, a quo Mediamnis vocitatur.

Silueſter Giraldus in Topogr. Hiberniae diſt. 1.

MEDIANA. (1) Porta media Baſilicae, ſeu templi, quam *Regiam* alii appellant. Gregorius Tur. lib. 2. de Mirac. c. 48. *Procedens autem pſallendo, cum ad Medianam perueniſſet, etc.* V. *Hebdomada Mediana* et Ordinarium Praemonſtrat. Ord. p. 904. (2) MEDIANA SERRATA, *Mediana vtralis*, Scripturae ſpecies. V. *Scriptura. Dominica Mediana*, V. in *Dominica.*

MEDIANETVM, († iudicium vt videtur, quod per *mediatores* ſeu arbitros fit.) Fori Oſcenſes an. 1247. fol. 13. *De ſpondalariis vel cabeçalariis, aut teſtibus qui eos fecit, ſue conſtituit, qualicumque loco fecit eos, ibi habet ſe iuuare de eis, niſi in Medianeto*, id eſt, neutro.

MEDIANS. *Mediante certa financia pecuniaria*, in Litteris Iohannis Franc. Reg. an. 1358. tom. 3. Ordinat. pag. 265. Galli dicerent *Au moyen de, moiennant.*

MEDIANVS. (1) Medius. *Mediana acroteria, Medianae columnae, Mediana vox*, apud Vitruuium. *Medianus arcus, Mediana frons*, apud Paulinum Epiſt. 12. p. 153. † *Mediana vena*, medicis, vena inter baſilicam et cephalicam. (2) Pro *Secundus.* Audoënus in Vita S. Eligii: *Lectarius Medianus.* Pactus Legis Salicae tit. 2. *Si quis porcellum lactantem furauerit de granne prima aut de Mediano*; id eſt, de ſecundo coitu. (3) MEDIANVM ALTARE, idem quod *Matutinale.* Translat. B. Bathildis ſaec.

ſaec. 4. Bened. part. 1. p. 452. (4) Compromiſſarius elector, cui eligendi facultas datur, ad idque deligitur a partibus. Acta Innocentii III. p. 3. *At excluſis iuſtitiariis Senatoris, qui ei fidelitatem iurauerunt, ſuos iuſtitiarios ordinauit, electo per Medianum ſuum alio Senatore tam in vrbe, quam extra, patrimonium nuper recuperauit amiſſum.* (5) Mediae magnitudinis. Ita paſſim in Hiſtoria Epiſcoporum Autiſſiodor. cap. 25. *Gabata Mediana, etc.* MEDIANVS CABALLVS, medii pretii, in Lege Aleman. tit. 70. §. 3. *Medianus bos,* tit. 78. *Mediana equa, Medianus Alamannus*, mediae ſortis ac conditionis, in Capitulis ad eamdem Legem cap. 22. 43. (6) † *Mediana annona*, frumentum miſcellum, in Ch. Mſ. a. 1185. V. *Mediaſticus* et *Mixtum.*

MEDIACRITVS, *in medio ſtatutus et arctatus.* Ioh. de Ianua. Vnde Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm *Eſtabilis au milieu par force.*

MEDIARE. (1) Rem tractare, agere, componere, non vt iudex, ſed vt intermedius et ſequeſter, German. Vermitteln; quo vocabulo Angli potiſſimum vſi ſunt, cum de conſtituendis *Attornatis* ſeu procuratoribus agebatur. Charta Caroli Reg. Franc. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Arvern. p. 206. *Sed quod per vnum ipſorum inceptum fuerit, per alium vel alios proſequi, Mediari valeat pariter et finiri et ad effectum adduci.* † MEDIARE PLACITVM, dare operam vt veniatur ad colloquium, t. 7. Collect. Hiſt. Fr. p. 80. (2) Per medium diuidere. Leges Palatinae Iacobi II. Reg. Maioric. to. 3. SS. Iunii p. LVII. (3) Separare, disiicere, Gall. *Diviſer, écarter*. Chron. Andreae Danduli apud Murator. to. 12. col. 462. *Ne galeae hoſtiles Mediarent VI. galeas venturas de Candia, etc.* (4) Medius incedere. Compendium Iu. et Conſuet. Vniverſ. Pariſ. per Robert Goulet fol. 13. (5) † Inter duo loca poſitum eſſe, ap. Elmham. c. 66. p. 186. (6) † Incoeptum proſequi, in Serm. mag. Io. Parui Mſ.

† MEDIASTICVS, i. q. *Medianus* 6. *Bladum mediaſticum*, frumentum miſcellum, in Ch. a. 1211.

MEDIASTINO, ſecundo. Ratherii Veron. Epiſc. Qualitatis coniectura to. 2. Spicileg. Acher. p. 200 *Se primum, ſe Mediaſtino, ſe rodens ipſam poſtremo: inde omnes ſuopte more viuentes. Genuinum in eis figere non deſinit dentem.*

MEDIASTINVS. (1) Medius. Translatio S. Guthlaci to. 2. Aprilis p. 59. (2) Caminus, focus; ſic, vt videtur, dictus, quod in medio cubiculo exſtruatur, apud Leibnit. to. 1. Script. Brunſuic. p. 567. (3) † I. q. *Mediaſticus*, V. in *Bladum.*

MEDIATERIA, MEDIATERRIA, V. *Medietaria* 2.

† MEDIATIM, ex dimidia parte, in Areſt. a. 1372.

MEDIATIO, perperam pro *Modiatio*, in Charta Henrici Reg. Angl. to. 4. Hiſt. Harcur. p. 1411.

MEDIATOR. (1) Intermedius, Mittelsperſon. Chron. Romualdi II. Archiep. Salern. apud Murator. to. 7. col. 226. *Et Hyacynthum diaconum Cardinalem, cum Chriſtiano Cancellario, et aliis Theutonicis, qui pacis Mediatores erant, ad eum direxit.* Ita Graecis Μεσάζοντες dicuntur, qui rebus gerendis in Palatio praeſunt, ſeu quibus veluti ſequeſtris Principes res ſuas peragunt. (2) MEDIATORES, apud Bauaros dicebantur, quibus, veluti *mediis* bona Laicorum, quae ab iis comparare ex Legibus non licebat, ad Monaſterii vſus, iisdem per imaginariam donationem eadem concedentibus, ſibi comparabant Monachi. Vita B. Mariani Abb. Ratiſp. n. 16. *Aream vnam . . . ementes per manum Mediatoris Praefecti Ratiſponenſis, ibidem, . . . Monaſterii fundamentum iecerunt.* Ea porro acquirendi ratio per Monaſteria, *Delegatio* appellabatur. Charta Luitpoldi Ducis Bauariae in Chronico Reicherſperg. an. 1141. *Haec autem traditio ad altare S. Michaëlis in Reicherſperg me praeſente ac petente facta eſt per manum Comitis Luitoldi de Bleiera delegatione firma, in cuius manum Delegatio* eadem

eadem per manum noſtram prius fuerat facta. Idem Chronicon an. 1157. *Idem Comes Pertholdus* . . . . *in manum Comitis Pertholdi de Pogen ad finem Delegauit Reichenſpergenſi Eccleſiae per manum eius omnimodis Delegandum ad petitionem eiusdem Eccleſiae Praepoſiti tunc Fratrum.* Tradit. Fuld. l. 3. tradit. 3. *Praedium . . . in vſum fratrum huius Eccleſiae ob memoriam ſui Delegauit.* Tradit. 31. *Idoneos teſtes 6. numero coaequalium ſuorum delegerunt, quibus haereditariae traditionis ius Delegaretur, illis hoc ius delegationis inuicem ſibi manu ad manum tradentibus, etc.* (3) Idem qui *Medietarius*, Gall. *Metaier.* Charta an. 1244. in Tabul. Compend. *Mediatores vero et ille qui carionem ducet . . . . nihil miſcebunt cum carione in praeiudicium dicti Maioris.* Tabular. SS. Trinit. Cadomenſ. fol. 23. *Habemus . . in Amblia terram vnius carrucae . . . et Mediatorem ſex acrarum terrae.* (4) Praes, ſponſor. Charta exarata an. 973. apud Vghellum in Beneuentanis Archiep. V. *Medietates.*

MEDIATORIA, praedium quod a colono partiario colitur. Charta Odonis Militis an. circiter 1050. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 420. V. *Medietarius.*

MEDIATORIVM. S. Hieronym. lib. 2. aduerſus Heluidium c. 9. *Quale illud ieiunium eſt, aut qualis illa refectio poſt ieiunium cum pridianis epulis diſtendimur, et guttur noſtrum Mediatorium efficitur latrinarum?* hoc eſt, quaſi intermedium.

MEDIATVRA, MEDIETVRA. (1) Eadem notione qua *Mediatoria*, Gall. *Metairie.* Charta an. 1047. apud Stephanot. in Antiquit. Bened. Xanton. MSS. pag. 327. *Donamus . . . . Eccleſiam etiam S. Ioannis de Anglis cum integritate ſua redecimationes de vniuerſis Mediaturis noſtris dominicis.* Alia apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 118. *Ibi donauit per manum eius Gausfredus Comes filius Eudonis Comitis S. Martino Maioris Monaſterii duas Mediaturas cum bubus et agricolis.* V. *Medietarius.* (2) V. in *Medius* 3.

MEDIATVS. (1) Ex parte media plenus. Acta SS. Philemonis et Apollonii to. 1. Martii p. 756. (2) Pro Medietas, Gall. *Moitié.* Litterae Caroli Iohannis Reg. Fr. primogen. ann. 1363. to. 3. Ordinat. p. 637.

MEDIAVITA. Concilium Colonienſe an. 1310. can. 21. *Prohibemus item, ne in aliquas Eccleſiarum nobis ſubiectarum imprecationes fiant, nec decantetur Media vita contra aliquas perſonas, niſi de noſtra licentia ſpeciali: cum noſtra interſit talia diſcutere, quando ſint talia facienda.* Ioan. Hocſemius in Adolpho Epiſcopo Leod. c. 28. *Coeperunt Eccleſiae doctores maledicere, et Media vita canere contra ipſum.* Albertus Stadenſis, et Hiſt. Archiepiſc. Bremenſium an. 1234. *Clerus qui eminus aſtans rei exitum expectabat, Media vita, et alia miſerationis carmina cum moerore canebant.* Vbi intelligitur Proſa illa Lamentationis, quam feciſſe Nockerum Balbulum Sangallenſem tradunt, cum in *Martinsdodel* pons in loco praecipiti et periculoſiſſimo aedificaretur. *Media vita in morte ſumus, quem quaerimus adiutorem, niſi te, Domine, qui pro peccatis noſtris iuſte iraſceris.* Extſtat apud Caniſium to. 5. Antiq. lect. p. 770. Canitur autem illa Antiphona in Sabbato Dominicae tertiae Quadrageſimae in Completorio. V. Durandum lib. 6. Ration. cap. 52. num. 5. 6. et in voce *Reliquiae.*

MEDICA, obſtetrix, in Gloſſis Iſidori in V. *Maia*, vbi perperam editum *Media.* Eiusmodi *Medicae* non ſemel occurrunt in vett. Inſcript. 312. 4. 635. 9. 636. 1. 2. 3. Vide Gloſſar. med. Graecit. in Ἰατρίνη.

MEDICABVLVM, quod medelam affert. Apuleius Florid. n. 16. *Contulerimque me ad Perſianas aquas: gratiſſima prorſus et ſanis natabula, et aegris Medicabula.*

MEDICALIS, pro *Medicinalis.* S. Columban. inſtruct. 11.

MEDICAMENTA MALA, pharmaca, venena, incantationes, et omnium veneficiorum noxae. Sextus Platonic. lib. 2. de Medicina animalium c. 2. n. 6.

IEDICAMENTARIVS, veneficus, in L. 7. Cod. Iuſtin. de Repud. in L. 1. eod. tit. Cod. Theod.

† MEDICARE, medicinam profiteri, exercere, in Lit. a. 1462. ap. Lam. in Delic. erud. V. *Medicinare.*

IEDICATA CADAVERA, medicamentis condita, apud Plinium lib. 11. Hiſt. nat. n. 70. *Medicato melle*, apud eumdem ibid. num. 34. hoc eſt, venenato.

† MEDICATINVS, medicinalis, t. 1. Aug. p. 258.

IEDICATVRA, pretium quod Chirurgo pro vulneris curatione datur. Pactus Leg. Salicae tit. 19. §. 6.

† MEDICINA, emplaſtrum, malagma, in Stat. a. 1318.

IEDICINACVLVM, ἰατρεῖον, in Gloſſ. Graec. Lat. *Medicinabulum*, in Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm.

MEDICINALIA, medicorum ars. Pactus Leg. Salicae, in variante lectione, apud Eccardum pag. 178. *De medicinalia, vt infantes hanc diſcere mittantur.* Vbi editi: *De Medicinali arte.*

† MEDICINALITER, medicorum arte, t. 3. Apr. p. 989.

IEDICINARE. (1) Medicinam profiteri, exercere. Statuta Montis Regal. c. 47. (2) † Medicamenta adhibere, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1355.

† MEDICVS VVLNERARIVS, chirurgus, t. 3. Aug. p. 372.

† MEDIDVRA, tributum quod ea menſuris percipitur, ab Hiſp. *Medida*, menſura, t. 6. Iul. p. 55.

IEDIE, pro *Mediocriter*, vſurpaſſe Lactantium, lib. 6. cap. 15. Vlpianum, Capitolinum, in Albino, etc. obſeruatum a Salm. ad Spart. p. 134.

IEDIESTINVS, pro *Mediaſtinus*, ſeruus ad viliora ſeruitia deputatus. Vox Latinis Scriptoribus haud ignota. Tabul. S. Leodegarii Pratellenſis, to. 4. Hiſt. Harcur. p. 7.

EDIESTRINVS, περιχύτης, ead. notione, pro *Mediaſtinus*, Gloſſ. Lat. Gr. MSS. Sangerm.

MEDIETANEVS, medius. *Chirographum medietaneum*, ſignum quod in media Charta apponi ſolet. Charta anni 1171. † Seu potius charta in duas partes diuiſa. V. in *Chirographum.*

MEDIETARIA. (1) Medietas, Gall. *Moitie.* Charta anni 1255. in Chartul. S. Vandreg. tom. 2. pag. 1529. (2) Praedium, quod colitur a *Medietario*, in Bibliotheca Cluniac. p. 545. Vetus Charta Theobaldi *Chabot; In decimis ac terragiis rupturarum et Medietariarum. Ad Medietariam committere*; in Chartular. S. Vincent. Cenoman. fol. 106. *Tenere ad Medietariam*, quod Galli dicunt *Tenir a moitie.* Tabular. Fiſcanenſe ann. 1218. fol. 68. *Excolere ad Medietariam*, in Areſtis Omn. SS. ann. 1262. 1. Regeſt. Parlament. V. tom. 13. Spicilegii Acheriani pag. 299.

MEDIATERIA ET MEDIATERRIA, eadem notione. Charta apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britann. p. 189. *Concedens annuae terram vnius carrucae, quae adiacet praedicto loco, et duas Mediaterrias apud villam quae nuncupatur Piriacus.* Charta Guillelmi de Mellento ann. 1193. t. 4. Hiſt. Harcur. p. 1637.

MEDIETARIVS, colonus partiarius, *Metayer*, in Conſuet. Cenoman. art. 135. *Meſtaier*, in Bituric. tit. 9. art. 48. *Qui ad medietatem laborat*, in Capitul. Caroli M. L. 1. cap. 163. *Partiarius colonus*, in L. 25. §. 6. *D. Locati.* Charta fundationis Abbatiae *d'Orbeſtier*, anni 1007. V. *Facherius et Partionarii.* MEDIETARIA, FVNCTIO, media praeſtatio, apud Marten. to. 1. Anecd. col. 580. MEDIETARII SERVI, qui duobus dominis obnoxii erant. († Rectius coloni partiarii, qui ad medietatem fructuum tenebant.) Tabular. Angeriacenſe: *Conceſſit Deo et S. Iohanni Baptiſtae Caxillam, quae erat ſua villana, vt eſſet Medietaria S. Iohannis ipſa et filii ſui in ſempiternum, et totum ſeruitium quod ſolebat perſoluere Comiti, de caetero perſolueret S. Ioanni.* V. *Medietas* 3.

MEDIETAS. (1) Eadem notione, qua *Medietaria*, praedium quod a colono partiario colitur. Codex Irminonis Abb. Sangerm. fol. 62. *De terra arabili bun. III. . . tenet eam Wineradus, aut erat eam ad Medietatem, aut dedar. XII. ſoluit. Medietas* non raro occurrit apud Scriptores

mediae ex infimae aetatis pro dimidia parte redituum rei cuiusuis; quod annotaſſe ſufficiat. *Pro medietate* in Lege Salica tit. 61. idem, quod pro ſua cuiusque parte ſonat. MEDIETAS BENEFICII, dimidia redituum eccleſiaſticorum pars a Clero Anglicano in belli ſum[illegible] Eduardo I. conceſſa. Charta [illegible]. Regis anni 1294. apud Kennet. Antiquit. Ambrosden. p. 32. MEDIETATE TENERI FEVDA, dicitur in veter. Conſuet. Norman. *quando aliqua perſona interuenerit inter dominum et tenentes Et hoc modo tenent omnes poſtnati. Mediante ante nato.* V. *Medietaria.* (2) Pannus ſerico lanaque textus, Gallis *Ferandine.* Chron. Parmenſe ad ann. 1294. apud Murator. to. 9. col. 828. Synodus Pergam. ann. 1311. ibid. col. 547. *Veſtes virgulatas, ſeu de catabriato, de Medietate, vel liſtatas . . . more laicali minime deferentes.* (3) MEDIETATES, MEDIETARII. Sacramentum *Maiorum* in villis ac praediis, in Charta Gosleni Epiſcopi Carnotenſ. in Tabular. eiusd. Eccleſiae num. 227. *Non exigam ab eis* (ruſticis) *releuationes terrarum, vel aliarum poſſeſſionum decedentibus patribus; vel aliis poſſeſſoribus earum, neque de coniugandis feminis venditiones, neque Medietates habebo cum ruſticis, neque eos mittam in plegium, etc.* Infra: *Neque ab eis quicquam exigam, nec annonam, nec auenam, nec ouem, nec agnum, nec anſeres, nec gallinas, nec ligna, neque eos Medietarios habeam. aut in plegium mittam, neque corueiam aliquam ab eis exigam, etc.* Vbi *Medietates*, plegia ſeu fideiuſſiones, *Mediatores* vero fideiuſſores eſſe videntur. V. ſupra *Mediator 3.* (4) † Opera, interceſſus, Vermittelung, t. 3. Hiſt. Burg. Prob. p. 173. (5) † Mediocritas, ap. Loiſel. p. 357.

MEDIETENARIVS, adminiſtrator, procurator, qui rem alterius tractat, († vel potius colonus partiarius) in Charta anni 1299. apud Thomaſſerium, in Conſuetud. Bituric. lib. 1. c. 88.

MEDIETVRA, V. *Mediatura.*

† MEDILLA, *medicamentum, remedium, ſanitatem.* Gloſſ. vet. Cod. 7641.

MEDIMISSARIA, dignitas eccleſiaſtica ſecundi ordinis, ap. Falkenſt. in Antiq. Nordgav. p. 298.

MEDIMNA, *menſura eſt quinque modiorum, dicta, quod medietas quinque modiis, qui ſunt perfecti numeri, id eſt, decem medietas.* Papias.

MEDINVS, monetae Turcicae ſpecies, quae 18. den. monetae Franc. valet. Vocabular. Latino-Sarracenicum ad calcem itineris Hieroſol. Bernhardi de Breydenbach p. 250. *Ducatus, ducat, denarius, denar. Medinus, medin.*

MEDIOCRES PERSONAE, V. *Homo.* MEDIOCRIS, inferioris gradus, t. 5. Cod. dipl. Polon. p. 26.

MEDIOCRITER. (1) Pro *Mediocritas*, in Spicil. MS. Fontanel. pag. 202. *Mediocriter ſemper feruetur in cantu.* (2) † Dimidiatim, aequa portione, in Ch. Mſ. a. 1322 (3) † Annis inter ſe comparatis, ein Jahr in das andere, in Ch. Mſ. a. 1331. (4) † Satis abunde, in Chron. Lemov. Mſ.

† MEDIOCRVS, pro mediocris, t. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 161.

† MEDIONARIVS MANSVS, qui ad medietatem fructuum tenetur, t. 8. Coll. Hiſt. Fr. p. 543. V. in *Manſus.*

MEDIOXIMVM, meditullium. Acta S. Materni Epiſc. to. 4. Iulii, p. 368.

MEDIOXIMVS. (1) Minor natu, ſecundo genitus, quaſi medius. Codex Traditionum Sanct-Emmeram. c. 194. apud Bernardum Pezium, tom. 1. Anecd. part. 3. p. 178. (2) † Medius, t. 1. Ian. p. 111. (3) † Frumentum miſcellum, in Chartul. S. Io. Laudun. V *Medianus* 1.

MEDITALLIA, ſemitallia, Gall. *Demitaille.* Charta anni 1224 apud Lobinell. tom. 2. Hiſtor. Britan. p. 342.

MEDITANEVM BLADVM, Gallis *Blé-meteil*, in Tabulario S. Genovefae Pariſ. anni 1221. V. *Bladum* et *Mixtum* 2.

† MEDI-

MEDITANEVS, mediterraneus, ap. Th. Otterbourne.

MEDITARI. (1) Animum relaxare, praeſertim venatione. Geneſis c. 24. 63. *Et egreſſus fuerat* (Iſaac) *ad Meditandum in agro inclinata iam die.* Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. tom. 3. Iunii p. XXV. *Aſſumatur qui venator nominetur et exiſtat, qui canes noſtros venaticos cuſtodiat, et de ipſis curam gerat, cum quibus quotiens decens fuerit, et nobis placuerit Meditemur.* V. *Aſcitare et Meditatio.* (2) † Indicare, ſignificare, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 910.

MEDITARIA, idem quod *Medietaria*, Gall. *Metairie.* Antiquit. Bened. Aurelian. MSS. apud Stephanot. p. 540.

MEDITARIVS, idem qui *Meditarius.* Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 236.

MEDITATIM, pro *Meditate.* Vita S. Anſelmi, Epiſc. Lucenſ. to. 2. Martii p. 655. *Pſalmos quidem vt caute et Meditatim recitaremus, praecepit.*

MEDITATIO, animi relaxatio. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. tom. 3. Iunii p. XXV. V. *Meditari.*

MEDITATORIVM, locus, vbi quis meditatur, ſtudet. Rabanus in Heremiam.

MEDITERRANEA, certum in agro Nannetenſi territorium, ſic dictum, quod Ligerim inter et Hederem ſitum ſit, Gallis *la Mée.* Charta apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 269. V. *Media.*

MEDITILLVS. Gloſſ. Graec. Lat. MS. Μεσόγειος, *Meditillus.* (Edit. *meditullius*) *mediterraneus.* Μεσόγειον, *Meditillum, mediterraneum.* Edit. *Meditullium.*

MEDITVRIRE, meditari ſaepiuſcule, occurrit in Miracul. S. Servatii Epiſc. num. 57.

MEDIVM. (1) Tribunal, ſeu jurisdictio apud Genuenſes, vbi de cauſis ciuilibus agebatur. Marchiſii Scribae Annales Genuenſ. ad annum 1222. apud Murator. to. 6. col. 427. *Pro iuſtitia vero in conſulatu ciuitatis Ancelinum de Fontana, Placentinum, in Medio autem Guillelmum filium Agathi Picentini, in burgo namque Iacobum de Runco Terdonenſem.* Bartholomaei Scribae Annal. Genuenſ. lib. 6. ad an. 1230. ibid. col. 459. *Conſules placitorum fuerunt in palatio ciuitatis Henricus Rochemus, in palatio de Medio Guillelmus filius Aga[illegible] in palatio foritanorum, Iacobinu[illegible] Saragoza, in palatio burgi Thomaſius magiſtri Gazuli.* (2) MEDIVM, pro *Media parte*, dixiſſe Capitolinum in Pio obſeruat Caſaubonus. (3) † *Per medium*, phraſis gallica, ex dimidia parte, in Ch. MS. a. 1314. *In medio relinquere*, in dubio, t. 10. Coll. Hiſt. Fr. p. 290. *Ire per medium*, traiicere, t. 4. Sept. p. 44. (4) † Ratio, argumentum, medius terminus, t. 9. Ordin. reg. Fr. p. 503.

MEDIVS. (1) Gloſſae Iſidori: *Receptor, actor concordiae, Medius.* Papias; et ex eo Will. Brito in Vocabulario. *Medius, internuntius, pacificator, et actor concordiae.* Idem Papias: *Arbiter, dicitur, index Medius, internuncius.* Ita vocem μέσος, apud Graecos vſurpari obſeruat Salmaſius de Vſuris, p. 475. Conſultat. Zachaei L. 1. c. 31. de Angelis: *Hi ergo propiores Deo, qui magis liberi, et quia imperiorum eiusdem miniſtri ſemper ac Medii, ideo plus ſcientes. Pacis medius*, apud Aimoinum, lib. 3. de Miracul. S. Bened. c. 5. Collatio Carthagin. III. cap. 138. *Tu vir nobilis, qui Mediam tenes hoc loco perſonam, etc.* Adde Gregor. M. L. 7. Indict. 2. Ep. 104. (2) MEDIVS ſeu *Tenens medius*, vox forenſis. Dicitur autem Vaſallus, ſeu Tenens domini capitalis, qui alios habet vaſallos, aut Tenentes, pro quibus reſpondere tenetur domino. V. Statut. 2. Weſtmonaſterienſe c. 9. et Fletam L. 2. cap. 50. (3) MEDIVS nude dicitur ager, qui a colono ad medietatem fructuum colitur. Charta anni 1251. MEDIVS MANSVS, idem, V. *Manſus.* (4) Mediocris, qui nec ſummi, nec infimi ordinis eſt. *Medius Princeps*, apud Ammian. lib. 14. *Medius vir*, apud Vopiſcum in Caro: *Medius dux* apud Spartianum in Aelio Vero, *Medius Alamannus*, in leg. Alaman. tit.

tit. 68. §. 4. (5) MEDIVS IVDEX, dicitur is, ad quem aut a quo ad alium prouocari poteſt. Litterae Caroli primogen. Iohannis Reg. Franc. anni 1356. to. 3. Ordinat. p. 145. (6) MEDIVM LVORVM, V. *Meiaria*. MEDIVM PLANTVM, V. *Complantum*. (7) MEDIVM PLANVM, campus, planities. Sabas Malaſpinae de Rebus Sicul. lib. 2. apud Baluzium to. 6. Miſcell. p. 241. (8) MEDIVM TEMPVS, formula in foro Anglicano vſitata. Th. Blount in Nomolex. *In placito de quo Waranto Abbas de Burgo dicit, quod clamat annum et vaſtum et medium tempus.* (9) MEDIVM VINVM, ſeu *tenere ad medium vinum*, vineam ſcilicet e qua vinitor partiarius vini, quod ex eo prouenit, alteri ex pacto praebet. Vetus Charta in Tabular. Eccleſiae Viennenſis fol. 71. *Dare ad Medium*, in Chron. Parmenſi, ad ann. 1280. apud Murator. to. 9. col. 794. *Dare ad Medium plantum.* V. *Complantare.*

MEDLETA, idem, quod *Melleta*, *Melleia*, apud Bractonum lib. 3. tit. de Corona, cap. 35. Culpa dicitur, inquit Spelmannus, quam quis inopinate commiſerit, non rixando ſolum et pugnando, ſed immiſcendo ſe pacifice rei cuiuis vel negotio. Ranulphus de Glanuilla Tract. de Lege Anglic. lib. 1. c. 2. *Ad vicecomitem etiam pertinet per defectum dominorum cognoſcere, de Melletis, de verberibus, de plagis, etc.* Anglis etiamnum *Medle*, pro ſe immiſcere rei alicui dicitur. V. *Mesleia*.

MEDO, MEDA, aqua mulſa, et melicraton, Medicis et *hydromeli*, *potio melle mixta, et dicitur a mel, quaſi melo*, inquit Iohan. de Ianua. Vnde Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Medo beuviage de miel et d'yaue cuite.* Gloſſ. Aelfrici: *Medo*, *Meda*, *vel Medus.* Vgutio: *Hydromelum*, *aqua mellita, quae conſtat ex aqua cocta, et melle. Idem dicitur Medo*, *ſcilicet Mulſum.* Concilium Wormatienſe ann. 868. can. 30. et Triburienſe anni 895. can. 56. de Poenitentibus: *Abſtineat a carne et caſeo, a vino et Medone, ac mellita cervifia, niſi diebus Dominicis.* MEDA, eadem notione, apud Aelfricum. Ethelredus Rieuallenſis: MEDVS, apud Aelfricum, Μέδος, apud Priſcum in Excerpt. de Legat. Capitulare de villis, c. 34. *Bracios ceruiſias, Medum, mel, ceram, etc.* Occurrit etiam *Medo*, pro menſura eiuſce potionis, in Praecepto Ottonis Regis anni 949. apud Eccard. in Probat. Hiſtor. Marchionum Oriental. col. 130. *In tribus vero locis, Hildriki, Burg ſcilicet et Mokrenici in unoquoque eorum tres Medones, duasque ceruiſias, ſex modios tritici, duos porcellos, duas anſeres, decem gallinas, etc.*

MEDOGRAPHIA, *id eſt*, *littera*, *inde Medographus*, *id eſt*, *medicinae ſcriptor.* Vocabul. Iuris vtriusque. † *Medogrammateos* ſcrib. in leg 4. Cod. de Tabular. vbi nonnulli *Demogrammateus* emendant; non autem *Medographi.* Quae ad medicinam nullo modo pertinent.

MEDOLLALIVS, V. in *Medella* 2.

MEDOSVS, ψεύστης, *mendax*, Supplement. Antiquarii.

MEDVALIA, menſura liquidorum, eadem, quae *Meiſterola.* Charta anni 1070. ex maiori Chartular. S. Victoris Maſſil. fol. 54. *Pontius Gaufridi dedit colareſium vnum, cum ſextariis legarii de octo Medualiis de oleo olinae . . . pro tenendis duabus luminaribus, in altare etc.* V. *Medella* 2.

MEDVLCARE, amarum dulci temperare. Chron. S. Michaëlis apud D. Calmet. to. 1. Hiſt. Lotharing. col. 553.

† MEDVLLA. (1) Ellychnium, in Stat. Mſ. eccl. Tull. (2) Mica, in Cerem. Rom. Mſ.

MEDVLLITER, perfecte, plene, abſolute. Nicolaus de Iamſilla de Geſtis Friderici II. Imper. apud Murator. to. 8. col. 502.

† MEDVLLITVS, idem, in Tract. de Dot. Baldi.

MEDVS. (1) Charta anni 804. apud Marten. tom. 1. Ampliſſ. Collect. col. 50. *Nec ſi* (ſic) *quoque quod reperit, valeat vindicare nullo Medus*, pro nullo modo. (2) Alia notione, V. in *Meda.*

† MEE-

† MEECHANDISA, pro *merchandiſa*, merx, t. 4. Ordin. reg. Fr. p. 696.

MEENELLVM, campana mediocris, Polyptychus Fiſcanenſis anni 1235. V. *Maanellus*.

MEERI, V. *Mare*.

MEERIA, reditus, prouentus, *Meer* Anglice ea notione, († niſi ſit pro *Meiaria*, fructuum medietas, V. *Meiaria*.) apud Th. Blount, ex Littletone. Charta anni 1291. to. 1. Hiſt. Dalphin. pag. 136.

† MEELERIA, praedium quod a colono partiario colitur, Gall. *Metairie*, in Reg. foreſt. Alencon. V. *Meiteria* 1.

MEFACERE, V. *Misfacere*.

MEFFA, reſolutio, vel effundens. Papias MS. Bituric.

MEFFACERE, MEFFACTVM, pro Malefactum, delictum, Gall. *Mesfait*. Charta Philippi Auguſti, anni 1217. apud D. Bruſſel t. 1. de Yſu feud. pag. 402. V. *Misfacere*.

MEFFIVM, V. *Methium*.

MEGA, Hungaris eſt regio, diſtrictus, Comitatus. Decretum Calomanni Regis Hung. lib. 1. *Ducis miniſtri qui in Mega Regis ſunt, et Regis qui in Mega Ducis ſunt, ante Comitem et Iudicem, minores vero ante Iudicem delitigentur.* Alibi: *In quacunque Comitis Mega Rex digrediatur, ibi Iudices duo Megales cum eo coniungentur qui diſſenſiones populi iſtius diſcreto examine dirimant.*

† MEGACENVM, promtuarium, cella. Gall. *Magazin*, in Stat. Genuenſ. V. *Magaſenum*.

MEGADOMESTICVS, magnus Domeſticus, dignitas in aula CPolitana, ſummus militiae praefectus. Willelmus Tyrius lib. 15. cap. 23. *Erat autem inter Principes vir Magnificus, Megadomeſticus Iohannes nomine, etc.* V. Quae de hac dignitate attigimus ſupra in verbo *Domeſticus*.

MEGADVCAS et MEGALDVCAS, apud Will. Tyrium, L. 20. cap. 14. et 17. L. 22. c. 11. qui Graecis ſeu Byzantinis Scriptoribus Μέγας δὺξ, *Magnus Dux*, dicitur, penes quem ſumma rei nauticae, ſeu claſſis militaris praefectura erat. Μεγαδοῦκας, apud Ducam cap. 37. pag. 148. Andreas Dandulus in Chronico MS. anni 1205. *Philocalus et Nauigaioſo, Stolimenen obtinent, imperiali priuilegio imperii Megaduca effectus.*

MEGAIVPANI, appellati praeſertim Seruiae Principes, V. *Zupa* 1.

MEGALDVCAS, V. *Megaducas*.

MEGALINA PELLIS, eadem quae *Mygalina*, vti cenſet Salmaſius. Andreas Mont. L. 1. Vitae S. Ottonis Epiſc. Bamberg. c. 43. *Tegumentum nocturnale mirabilis pretii, de ſerico, auro et Megalina pelle, confectum inter alia dona ei eſt allatum.* Infra: *Aientes non opus eſſe Megalinis tegi pellibus leproſos, et paralyticos quibus vtique ouium aut leporum veſtimenta ſufficere potuiſſent.* V. Tom. 2. Antiq. lection. Caniſii pag. 464. 465. Eſt autem μυγάλη, animal, cuius mentio eſt Leuit. cap. 11.

MEGALTRIARCHA. Ita corrupte apud Will. Tyrium, lib. 21. cap. 16. pro *Megaheteriarcha*, qui Byzantinis Scriptoribus, Μεγαεταιρειάρχης dicitur; ſic autem appellabantur Proceres, qui Cohortibus Palatinis ex Sociis Imperii conflatis praeerant, quas Εταιρείας vocabant. Scylitzes in Michaële Balbo. Horum Praefecti Εταιρειάρχαι, quippe his ſummo imperio praeerant. Μεγαεταιρειάρχαι, dicti Conſtantino de Adm. Imp. c. 51. et Meurſio et Fabroto laudatis.

MEGARES, placentae ſpecies. Codex MS. B. M. de Argentolio fol. 57. *Nouerint omnes quod Conuentus de Argentolio feria 2. et 3. Rogationum, debet habere a Priore generale de ouis cum tartis. Quarta vero feria debet habere, Megares pro generali, et in die S. Marci Euangeliſtae et in Sabbatis IV. Temporum pro generali Megares.*

† MEGARIA, praeſtationis agrariae ſpecies, quae ad medietatem fructuum exigitur, in Ch. Mſ. a. 1257. V. *Meiaria*.

MEGARICVS, menſurae vinariae ſpecies, vt videtur, ap. Murat. t. 5. Antiq. p. 835. V. *Megeria*.

MEGAS CVRATOR, dignitas in aula Byzantina, V. *Curatores*.

MEGATERIARCHVS, a Graeco Μέγας, Magnus, et τηρέω, ſeruo, ſic dictus, quod regia Diplomata ſeruaret, quod ad Officium Cancellarii ſpectabat. Epiſtola Innocentii VI. PP. ad Imper. Palaeologum, anni 1356. in Bullario Carmelit. p. 89.

† MEGEICERARIVS, alutarius, Gall. *Megiſſier*, in Areſt. a. 1368. V. *Megiſſarius*.

† MEGEICHARIVS, medicus, a vet. Gall. *Megier*, medicari, *Megement*, medicamentum. Ch. Mſ. a. 1129.

MEGEICIARE, coria ſubigere, Gall. *Paſſer les peaux en Mégie*. Computus anni 1202. apud D. Bruſſel, to. 2. de Vſu feudi p. CXLV.

† MEGERIA, MEGGERIA, menſura frumentaria ſimul et liquidorum, alterius media; Prov. *Mieio*, Gall. *Demi pot*. Ch. Mſ. a. 1339. V. *Migeirius* et *Migeria*.

MEGERIVS. (1) Colonus partiarius, Gall. *Métaïer*. Tabul. S. Saluatoris Maſſil. V. *Medietarius*. (2) † Qui vaſa ad ſtatutam menſuram exigit, Eicher, t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 158. V. *Megeria*. (3) † Intermedius, Mitteläperſon, in Ch. Mſ. a. 1193. V. *Meiannus*.

MEGGERIA, V. *Megeria*.

MEGINA, († dimidia pars porci, ſeu lumbus porcinus, Prov. *Megino*.) Inuentar. anni 1336. ex Archiuis S. Victoris Maſſilienſ. *Duas Meginas carnium porcinarum, tres panales de ciceribus, etc.*

MEGIRA, menſurae piſtoribus imperatae genus, apud Hiſpanos, inquit Diagus lib. 2. c. 114.

† MEGISSARIVS, alutarius, Gall. *Megiſſier*, in Areſt. a. 1395. V. *Megeicerarius*.

† MEGREGRASSVS, luſoriae teſſerae ſpecies, l. aſtragalus. Stat. noua crim. Cuman.

MEHAGNIARE, MEHAIGNARE, etc. V. *Mahemiare*.

MEHAGNIVM, V. *Mahamium*.

MEHAIGNATOR, V. *Mahemiator*.

† MEHENCHVM, f. faſcis, vel aceruus. Stat. Auellae a. 1496.

† MEHENNARE, mutilare, t. 7. Ordin. reg. Fr., p. 690. V. *Mahemiare*.

MEIA, V. *Maya*. Occurrit etiam apud Gruterum, *Meia*, pro *Maja*, obſtetrix. V. Graeuium ad Gloſſ. Iſid. in voce *Maia*. V. *Maya*.

† MEIA - HOSTEDA, panni ſpecies, Gall. *Demi-oſtade*, in Ch. Mſ. a. 1516. V. *Hoſtades*.

MEIANVS. (1) Idem videtur, quod *Materia*, lignum aedificandis aut reparandis aedibus idoneum. Sententia arbitralis anni 1292. inter Abbatem et Conſules de Gimonte: *Hoc tamen excepto, quod bubulci ſeu laboratores laborantes circa dicta monaſterii, dictorum hominum, et dicti monaſterii poſſint et debeant libere extrahere et accipere inter trategas et Meianos.* (2) † Murus intermedius, t. 1. Hiſt. Nem. Prob. p. 94.

MEIARIA. (1) Fructuum ſeu redituum medietas, Gall. *Megerie*. Charta anni 1138. apud Baluz. to. 2. *Hiſt.* Aruern. pag. 498. V. *Meieria*. (2) † Praedium quod a colono partiario colitur, in Ch. Mſ. a. 1042.

MEICEDARIVS, V. *Mercedarius*.

MEICVLVM, f. via, qua de cubiculo in cubiculum patet aditus, quaſi *meaculum*, via per quam meatur. Lambertus Ardenſis, apud Ludew. to. 8. Reliq. MSS. p. 550. *Hic gradatim et Meicula de area in aream, de domo, in coquinam, de camera in cameram, item a domo in logiam, etc.* Ibid. p. 468. *In ea quoque* (turri) *laberinthini formam aedificii exprimens, et gradalia ſuperaedificans Meicula cameram camerae ſuperpoſuit.*

† MEIEIRA, menſurae ſpecies, t. 2. Hiſt. Occit. p. 540. V. *Meyeria*.

MEIERIA, idem, quod *Meiaria* 1. Regeſt. *Probus*. fol. 328.

† MEILHVM, milium, in Ch. Mſ. a. 1304. V. *Milium*.

MEILLEROLA, liquidorum menſurae ſpecies, in Prouinciae Comitatu. Liber rubeus Archiepiſcopatus Aquenſis ex Bibl. Regia: *Eccleſiae quae faciunt certam quantitatem vini domino Aquenſi Archiepiſcopo, videlicet Eccleſia de Ventabrens facit Meillerolas vini duodecim.* MEILLAROLA et MEILLAIROLA, eadem notione, Gallis *Millerole*. Charta anni 1216. et Archiuis Maſſil. Hinc *Meillarolc*, videtur

videtur eadem menſura, quae *Metreta*, et quidem promiſcue vtraque vox vſurpatur, in pluribus Inſtrumentis ex Tabular. S. Victoris Maſſil. Statuta Maſſil. lib. I. c. 39. Adde cap. 56. eiusd. lib. Maſſilienſis *Meilarola* 60. menſuras, Gallis *pots*, continet, quarum ſingula duas libras et 12. vncias appendit : vbi obſeruandum 16. vncias Maſſilienſes valere, tantum 14. vncias Pariſienſes. *Meilarolam* vt plurimum diuiſam in duobus vaſis appenſis ad latera equus deferre ſolet ; vnde tantundem valet ac *ſaumata* ſeu onus equi Sagmarii. Aquenſis *Meilarola* 48. menſuras ſupradictas capit ; ſed Aquenſis menſura maior eſt Maſſilienſi MEILLEIROLA, in Charta anni 1564. e Tabul. Eccleſ. Cathed. Maſſil. MILLAIROLA, in Charta anni 1336. ex Tabular. S. Victoris Maſſil. XXXVI. MILLAROLA, Charta anni 1216. in Archiuis Maſſil. MILLAYROLA. Informationes pro paſſagio transmarino, ex Cod. MS. Sangerm. *Millayrolas*. MILLEROLA. Charta anni 1243. ex Archiuis Communiae Maſſil.

MEILLIA, V. *Mesleia*.

MEINAGIVM, vt *Menagium* I. in Charta anni 1500. apud D. Calmet. to. 3. Hiſt. Lotharing. col. 371.

MEINADA, V. *Maisnada*.

MEINERIVS, apparitor, Delphinatibus, qui Gall. *Sergeans*. Statuta Delphinalia, pag. 87. V. *Maynerius*.

MEINITIVM, *Manſio*, domus ; eſt etiam locus vbi prius exſtitit domus. Charta anni 1465. *Meinitium in quo ſolebat eſſe domus*. V. *Manſionile*.

MEINSPRISA, vadimonium, *manucaptio*, de qua voce ſupra. Charta Angl. anni 1174. apud Bromptonum, V. Cowellum in *Mainpriſe*.

MEIORAL, vox Hiſpanica, veſtis muliebris ſpecies. Teſtament. G. Comitiſſae Montisferrandi anni 1199. ap. Baluz. tom. 2. Hiſtor. Aruern. p. 257.

MEIRA. Exſtat tit. I. in Statutis Corbienſibus Adalardi lib. I. inſcriptus, *de Meiris in feſtiuitatibus Sanctorum*, Sed quid haec vox ſonet, non facile eſt diuinare, tametſi vir doctiſſimus ſuam coniecturam adſcripſerit. V. Spicilegium Acher. to. 4. p. 12.

MEIREMIVM, Gall. *Mairrin*, in Chartular. S. Vandreg. to. I. pag. 623. V. *Maleria*.

MEIRINHVS, V. *Maiorinus*.

† MEISA, doliolum, Gall. *Caque*, vel certa cuiusuis rei collectio, Gall. *Maiſe* et *Meiſſe*. *Meiſa halecum*, ap. Ludew. t. 12. Reliq. p. 321.

† MEISEIA, f. praedium, quod a colono partiario colitur, V. *Meiaria* 2. in Reg. Phil. Aug MESEIA, in Reg. S. Iuſti. V. *Meiſteria*.

MEISONEGS, MEISSONNEGES, praeſtatio, quae, ea anni tempeſtate, qua fruges metuntur, domino exſoluitur. Rotulus ſaeculi, XII. de Prioratu S. Pauli, de Tartas in Archiuis monaſt. Caſae Dei : *Petrus Bernardi dedit . . . . II. ſolid. Pod. in Maio et Kl. III. ſol. pro recetum et VI. den. Paſchales et VI. Meiſſoneges, cum quatuor dominis . . . Dono duos Manſos quos habebam in villa, quae dicitur Tenla, ex quibus exeunt duo agni cenſi, et duo ſolidi inter Kalendares et Paſchales, et Maienſes et Meiſonegs*.

MEISOS, MEISSOS, et MEYSSOS, vt *Meiſonegs*. Idem Rotulus : V. *Meſſionagium*.

† MEISSONARIVS, meſſor, Gall. *Moiſſonneur*, in Ch. Mſ. a. 1215. V. *Meſſonare*.

† MEISTERIA, praedium quod a colono partiario colitur, t. I. Prob. Hiſt. Brit. p. 614. V. *Meiteria* I.

MEISTRALES, dici videntur, inter artifices praecipui, qui aliis praeſunt, Germ. Meiſter, in Statutis Montis Regal. pag. 48. *Et non poſſint officiales Meiſtrales ſeu texores vel textrices, et ſimiles perſonae, de dictis villis compelli etc.* ibid. p. 268. *Et praeſens capitulum teneantur omnes ferrarii iurare, quando alii Meiſtrales iurabunt, attendere et obſeruare*. Occurrit ibi pluries.

† MEISVRA, pro *manſura*, domus, in Chartul. Glasguenſ.

MEITADENA, menſurae genus in Lemouicibus. Charta anni 1222. ex Tabular. Piperac. *Guido de Sedals, Abbas Piperaci, emit a Dalmatio de Fey-*

Peyruſſa quinque Meitadenas avenae ad Brugeriam. V. *Meiteria* 2.

MEITAERIVS, MASSVS, V. *Maſſa* 5.

MEITERIA. (1) Praedium, quod a colono, partiario colitur, Gall. *Metairie.* Tabul. S. Florentii. V. *Medietarius.* (2) Menſurae frumentariae ſpecies. Acta Capitul. Eccleſ. Lugdun. an. 1347. fol. 126. V. MEYTERIVM, eadem notione. Antiq. recogn. de Alba-ripa, in Regeſto *Probus* fol. 62. *Meyterium* in Dumbis et Breſſa duos *bichetos* capit, Lugduni vnum; ſed neque *bichetus* vbique eiusdem eſt ponderis, vt plurimum tamen quadraginta libras appendit. V. *Mayteria* et *Megeria.*

MEITERIATA, modus agri, quantum ad vnius *meiteriae* ſationem ſufficit, ſeu tantum frumenti producens. Charta Rainaudi Comitis Forenſ. anni 1263. MEYTERIATA, in Regeſt. *Probus.* V. *Mayteriata.*

† MEKALLVS pro *Makerellus*, vt videtur, in Ch. Mſ. Aldeſ. reg. Caſtil. a. 1180.

MEKOTES. Fridegodus in S. Wilfrido, cap. 22.

Gentiles ſtupuere nimis, ſed ſumma Mekotes.
Regem cum Ducibus placatos reddidit omnes.

Vox haud dubie ex Graeco efficta, et corrupta, f. a μῆχος, Conſilium, ita vt ſenſus ſit: ſummo conſilio, ſumma prudentia animos deliniuit.

MELAGIVM. (1) Praeſtationis genus, ſed incertae notionis, niſi idem ſit quod *Meſteia*, ſeu eiusdem cognitio et iurisdictio. († Forte praeſtatio quae ex melle percipiebatur, V. *Melaium.*) Charta Richardi Reg. Angl. ann. 1. regni eiusdem, in Tabular. Dieppenſi: *Habeant libertatem et quietantiam, de conſuetudine et actione halecum . . . de melagio, de batagio, et galinagio, etc.* (2) † Oleoſus humor qui ex corruptis oſſibus effluit. Dol. Encycl. chirurg. t. 2. de Vlcerib. p. 280. 288.

MELAIVM, idem, vt videtur, quod mox *Melagium* 1. Tabular. Montis S. Michaëlis: *Ego Rotbertus Comes filius magni Richardi*, G. D. *et Princeps Normanniae transfundo in vſus ſeruorum Dei, in loco S. Michaëlis ſeruientium . . . omnes conſuetudines quas in meos vſus retinebam*, hoc eſt, *Melaium, et omnia quaecunque ex ipſo beneficio meis vſibus proueniunt.*

† MELANCOLIA, querela, expoſtulatio, in Stat. Mſ. eccl. Tull. V. *Melencolia.*

† MELANGOLVS, malum aurantium, Ital. *Melangolo*, ap. Steph. de Infeſſ. Mſ.

MELANGRAFICVM, V. *Graffagia.*

MELARIVM, V. *Melum.*

† MELATA, meſpilum, Gall. quibusdam *Mele.* Acta Mſ. a. 1308.

MELCHITAE, dicti Graeci, qui per totum Orientem longe lateque ſparſi, Spiritum Sanctum a ſolo Patre procedere, Purgatorium nullum exiſtere, peſſime credunt. Ita Gabriel Sionita, de Nonnullis Orientalium vrbibus, c. 14.

MELCODIATA, pro *Mencaldata*, Gall. *Mencaudée.* Tabular. S. Quintini de Monte: *Quinque Melcodiatas apud Tilloie, et quatuor apud Riencourt.* V. *Mencaldus.*

† MELCVLVM, *lo debile mele*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MELDA, manifeſtatio, in Legibus Adelſtani Regis ex Saxonic. *Meld*, indicatio, vnde *Melda*, proditor et *Meldfeoch*, indicationis pretium. V. *Blancherum.*

MELEACEVS. *Meleacea pennae*, Meleagridis, vt videtur, Gall. *Poule d'Inde.* Statuta Aeſtenſ. Collat. 7. c. 3. fol. 23. vo. *Ordinatum eſt, quod aliqua perſona de ciuitate Aſt. non audeat piſcare, ſeu piſcari facere . . . ad ingenium quod appellatur, ingenium de taranellis, ſiue de aſtellis, nec ipſum ingenium contrafacere, cum pennis Meleaceis, corregiis etc.*

† MELEARE, MESLEIARE, rixari, *meſleiam* prouocare, t. 1. Prob. Hiſt. Brit. p. 805.

MELECHINVS BYZANTIVS, V. in *Byzantias.*

MELEGETA, floris ſpecies. Peregrinatio B. Odorici, t. 1. Ianuarii pag. 989. *In ipſa* (Inſula Iaua) *naſcitur camphora, cubebae creſcunt, et melegetae,*

nae, nucesque muscatae. Rolandinus Patauinus, de factis in Marchia Tarviſina, lib. 1. cap. 13. apud Murator. to. 8. col. 181. *Camphora, cardamo, cymino, gariofolis, Melegetis, cunctis immo florum vel ſpecierum generibus, quaecunque redolent vel ſplendeſcunt.* MELIGETA, in Statutis Aſtenſibus, vbi de *intratis portarum*.

MELEIA. Computus anni 1202. apud D. Bruſſel, de vſu Feud. to. 2. p. CLI. *Pro vino Iudaeorum* IX. l. *Pro Meleia Stephani meſſoris* XX. *lib.* Idem quod infra *Melleia*.

† MELLEIVS, mixtus, ap. Murat. t. 2. Antiq. p. 407.

† MELENCOLIA, angor, aegritudo, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1392.

† MELEQVINVS, moneta aurea, eadem quae *Meloquinus*. Cencius in Lib. cenſ. Rom.

MELESPERIVM, μελώφιλα. Gloſſ. Lat. Graec † Vulcan. legit *Meſpilum*. Infra *Meſpolerium* pro *Meſpilum*.

MELETHIA, V. *Meletia*.

† MELETVM, mali ſpecies, Ital. *Meleto*. Areſt. Mſ. a. 1321.

MELEZE, vox Gallica, larix, ſpecies arboris. Computus anni 1336. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 325. *Dictum Palatium bene eſt coopertum de optimis poſtibus, de Meleze bene clauellatis.*

† MELIACHVS, ad *melicam* pertinens, in Stat. ciuil. Cuman. V. *Meligarius*.

MELICA. Charta Innocentii IV. PP. ap. Vghellum, to. 2. pag. 577. *Tam in frumento, hordeo, faba, Melica, et alia blaua et leguminibus, etc.* Vox eſt Italica, Gallis *Blé Sarazin*, vel milium Indicum. Memoriale Poteſtat. Regienſ. ad ann. 1227. apud Murator. to. 8. col. 1105. V. *Milica*.

† MELICHVS, praetor Saracenus, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 1032.

MELIFICARE, in *Melos*, ſeu carmen redigere. Chron. Abbat. Gemblacenſis to. 6. Spicil. Acher. p. 530.

† MELIGARIVS, melicae palea, ſtramen, in Stat. Mutin. V. *Meliachus*.

MELIGETA, vt *Melegeta*, V. in hac voce.

MELIGNIOSVS, vitioſus. *Carnes Meligniosae*, id eſt, morticinae, corruptae. Litterae Philippi Pulcri Regis Franc. in Regeſto XIII. anni 1308. Camerae Comput. Pariſ. V. *Mahamium*.

MELIGOR, vox, vt videtur, a Graeco μελίγηρυς, vocalis, ſuauiter canens, efficta. Fridegodus in Vita S. Wilfridi Saec. 4. SS. Benedict. part. 1.

† MELIGRATVM, pro *Mellicratum*, V. in *Medo*. Gloſſar. Simon. Ianuenſ. V. *Mellita*.

MELINA, V. *Milina*.

MELINOPORPHYRVS, color luteus purpureus. Charta donationis factae Eccleſiae Cornutianae edita a Suareſio: *Vela loricata Melinoporphyra vncinata duo.* Hinc etiam vox MILINOVVLTIS, in Epiſt. Michaëlis Balbi Imp. ad Ludouicum Pium Imper. ap. Baronium, anni 824. n. 30. *Cauſa memoriae dilectionis, quae inter nos eſt, miſimus per praedictos miſſos noſtros praſinouultim vnum, Milinouultim vnum, Tyria duo, blatteas veras duas, dirhodina duo, etc.* vbi melius *Melinouultim*, vt fuerit pannus, neſcio, quis lutei coloris, vt *praſinouultim* viridis. Si Graeca ſuppeterent, fortaſſe vera notio erui poſſet: verum ne et quis coniecturam noſtram hac in re deſideret, addam eam, quam Fortunatus ſuppeditat lib. 8. Poëm. 9. de Floribus ſupere altare:

Aureus Ordo crocis, violis hinc blatteus exit.
Coccinus hinc rubicat, lacteus inde nitet.
Stat praſino-Venetus, pugnant et flore colores,
Inque loco pacis herbida bella putes.

Ex hoc, inquam, loco licet augurari, *vultim* hic pro *Venetus* male effingi, vt in Graecis voces iſtae barbaricae ſic ſcriptae fuerint, μελινοβένετος, et πρασινοβένετος. Ab eodem fonte vox *Rhodomelinus*, in eadem Charta Cornutiana, de qua ſuo loco, vt et *Coccomelinus*, in eadem Donatione.

MELINVS, color luteus, ſeu colorem mali habens, ex Gr. μήλινος. Gloſſar. Graec. Lat. MS. Reg. Cod. 85. μηλινή, *genus coloris*. Gloſſ. Lat. Graec.

Graec. *luteus*. μηλινὸν χρῶμα. Ita emendat Salmaſius ad Plin. pro πηλινὸν, vbi plura de Melino colore, p. 256. 257. MELINVM praeterea eſt color quidam natiuus, et *optimus*, *quod eius vis metalli per inſulas Cyclades Melo dicitur*, vt habet Anonymus de Re architectonica, c. 27. ex Vitruuio lib. 7. c. 7. vbi Philander.

MELIOR. *Meliores homines*, *Meliores villae*, praecipui villae ciues, in Lege Longob. lib. 1. tit. 19. §. 27. in Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 7. Auctor Mamotrecti ad lib. Iob. c. 12. *Optimates*, *i. Meliores*. Apud Tacitum lib 13. *Patienda meliorum imperia*. *Meliores regni*, apud Ericum Vpſalenſem, lib. 4. Hiſt. Sueciae, p. 118. 128. et alibi. *Meliores terrae*, apud Sugerium in Ludouico VI. c. 17. MELIORES NATV, qui aliis *Maiores natu*, apud Gregorium Turonenſem. lib. 6. cap. 45. lib. 7. c. 19. MELIORI HORA, Gall. *De meilleure heure*, ſolito citius. Veſtus Ceremonial. MS. B. M. Deauratae Toloſ.

MELIORAMENTVM. (1) MELIORAMENTVM FACERE, ceremonia apud Albigenſes haereticos vſitata, forte quando quis illorum ſectae nomen ſuum dabat. Limborch. Sentent. Inquiſ. Toloſ. p. 192. (2) Pro Dotis acceſſione, incremento, Gall. *Augment de dot*, vſurpat Contract. nuptialis inter Hermannum Comitem Riburgenſem et Margaretam Sabaudam, anni 1218. Obſeruat Saluaingus Boiſſius, interdum hanc vocem vſurpari pro emphyteoſi. (3) Profectus in melius, ſanatio. Vita S. Yuonis, to. 4. Maii pag. 607. (4) † Reparatio, refectio, paſſim in chartis.

MELIORARE. (1) Meliorem vel melius reddere, Gall. *Meliorer*. Vetus Charta apud Henſchenium 26. Mart. p. 635. *Praeſtiti dimidiam comprehenſionem illam in ea ratione*, *vt diebus vitae ſuae et filii ſui Melioratae fiant res ipſae*. IMMELIORARE SERVITIVM, in Capitulari 2. anni 815. c. 19. et in Charta Ludouicii Pii, in Vita Aldrici Epiſcopi Cenoman. p. 38. EMELIORARE. Baldricus Burgulienſis Abbas. *Emelioraſti ſubiectos*, *ordine*, *rebus etc.* (2) Emendare, corrigere, Capitul. Caroli Magni 802. cap. 1. (3) MELIORARE CHARTAM, confirmare. Praeceptum Ludouici Pii, anni 815. in Appendice ad Capitul. col. 1406. (4) MELIORARE FILIVM *ſorum*, in Lege Wiſig. L. 4. tit. 5. §. 4. in Leg. Longob. L. 2. tit. 20. §. 3. 4. aliquid donare, quod praecipuum habeat, *Avantager* Gallis. Formulas hac in re vſitatas V. apud Marculfum, Lib. 2. From. 11. et 21. inter Sirmondicas.

MELIORARI, conualeſcere. Capitul. Caroli C. tit. 12. cap. 1.

MELIORATIO. (1) Ἐπιβελτίωσις, in Gloſſ. Graec. Lat. Emendatio, incrementum, refectio. Formula 25. inter Lindenbrogianas. *Cum omni additis Melioratione*, *vel omnibus ſuperpoſitis*, *etc.* (2) Dotis acceſſio, in Libello diuortii anni 1135. in appendice ad Capitul. col. 1558. V. *Melioramentum 2.*

MELIORATVS TESTIS, melior, in Lege Wiſigoth. lib. 2. tit. 4. §. 6.

MELIORISSIMVS, V. *Melioſiſſimus*.

MELIORITAS, bonitas, virtus. Miracula S. Eadmundi Angl. Regis, apud Marten. to. 6. Ampliſſ. Collect. col. 831. *Sed tumor arrogantiae talis in modum vertitur Melioritatis*, *Deo et Sancto peccatori propitiatoribus*, *etc.*

MELIOSISSIMVS, optimus, in Lege Aleman. tit. 106. Edit. Heroldi *Meliſſimus*, cap. 75. in Cod. MS. *Meliorisſimus* in Cap. ad eandem Legem editis a Stephano Baluzio, c. 39. 43.

MELIS, *ſeu Melen Graece*, *inſtrumentum cirurgicorum*, *ſcilicet tenta vel teſta ad tentandum cauernas vulnerum*. Gloſſar. med. Simon. Ianuenſ.

MELISENSIS VRBS, Rauenna. Agnellus in Vita Martini Papae apud Murator. tom. 2. p. 182.

† MELITIA, potio ex melle confecta, eadem quae *Medo* et *Melitin*. Ch. Mſ. a. 1280. MELETHIA, in Ch. Mſ. a. 1218.

† MELIVS, potius, in Ch. a. 1060. *Melius forum*, minus precium, in Sen. a. 1454.

MELIZOMVM CONDITVM, apud Apicium lib. 1. c. 1. vini ſeu poculi

pis genus, ex aromatibus et aliis odoriferis confectum. V. *Conditum.*

MELLA. (1) Menſurae annonariae genus. Charta Willelmi Archiep. Remenſ. an. 1190. ex Tabular. S. Medardi Sueſſion. *Habeat duodecim denarios et Mellam frumenti et auenae; ſimiliter et de equis carrucarum duos ſolidos et praedictam annonae menſuram.* Charta anni 1265. in eod. Tabular. *Eccleſia indulſit ei . . . . Molam frumenti et Molam auenae.* Vbi in recentiori Chartulario legitur MELLA. (2) Forte Meſpilum, Occitanis aliisque *Mesle*, Pariſiis *Neſle*. Charta anni 1203. in Chartular. S. Vandreg. to. 1. p. 126. *Ad natale Domini tres capones et tres denarios, ad Paſcha LX. oua et tres denarios feodi, et ad feſtum S. Martini dimidium boſſellum Mellarum.* (3) M. Robertus de Sorbona, in Serm. de Conſcientia: *Et certe Magiſtri illi quantumcunque probi eſſent, poſſunt bene ponere Mellas ſuas, quia nullos haberent auditores.* Geſta Tancredi apud Marten. to. 3. Anecd. col. 136. *Aeſtuat, furit, dolet, ſe non ſibi tuliſſe vellera dolet, Mellae, auri venam, ab infimis terrae eruiſſe cauernis.* Nec magis agnoſco vim vocis Gallicae *Meles*, quam ex *Perceval* laudat Borellus:

Vnes armies riches et beles,
Dont d'or et d'argent ſont les
Meles.

MELLARIVM, *vas in quo mel conſeruatur, vel in quo vinum ponitur vel vuae calcantur.* Ioh. de Ianua.

MELLAT, Britannis *Soule*, Gallis *Balon*, ludi genus, quod etiamnum exercent Britanni, atque in iis plebs vilior; ſtrophum ſcruteum grandem, furfure aut tomento ſuffartum, loci dominus, aut aliquis ab eo delegatus, ſaltem praecipuus quidam incola, proiicit in medium, populo in duas factiones diuiſo, cuius pars vna ad metam, longe poſitam aut aſſignatam, puta ad Orientem, altera ad aliam metam, ſtrophum manibus, pedibus, toto niſu conatur propellere; quod non fit ſine rixis et vulneribus. Statuta Radulphi Epiſcopi Trecor. an. 1440. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1151. V. *Cheolare.*

MELLATIO, mellis vindemia, apud Columel. 11. 2. *Mellatio aeſtiua*, apud Plin. n. 11. c. 15.

MELLATIVM. Nonius: *Sapa, quod nunc Mellatium dicimus, muſtum ad mediam partem decoctum.* Onomaſt. *Mellatium, ficum, μελίτωμα.* Μελιτόω, quaſi mello, melle condio. Ita Martinius in Lex.

† MELLEA, rixa, in Ch. a. 1202. V. *Mesleia.*

MELLEIA. (1) Forte tributum pro melle praeſtitum. Computus anni 1202. apud D. Bruſſel, to. 2. de Vſu feud. p. CLI. *Pro vino Altiſſiod. et pro glande S. Germani et Roboreti,* c. l. *de Melleia*, XX. 1. Ibid. p. CLIII. *Et de Melleia Dnni* XLI. Idem ius eſſe videtur, quod alibi *Abellagium*, in Conſuetud. municipal. *Eſpave d'avettes* vel *Eſpave d'abeilles* dicitur. Ius nempe, quod habet dominus feudi in apum examinibus et earum melle, cum reperiuntur in nemoribus vaſallorum. V. *Bigrus.* (2) MELLEIA, MELLETA, MELLATOR, V. *Mesleia.*

† MELLERIVS, meſpilus, Gall. *Mellier*, in Ch. Mſ. a. 1247. V. *Meslerius.*

MELLETVS, piſcis ſpecies. Spicileg. Fontanell. MS. p. 94. *De quibus Melletis capiunt et a nobis detrahunt interiora, ſcilicet les coullettes Gallice, et hoc facientes ſecundum dominum* (i. e. Abbatem) *ſecundum nos omnes, et ſecundum ſuam litteram hanc cartam.* Ibid. Et ſimiliter de *Melletis, Gall. Melles.*

MELLIATOR, V. in *Mesleia.*

MELLICATVS, illectus. Vita S. Vincentii Madelgarii to. 3. Iulii, pag. 675.

MELLICIDA, cui apum cura demandata erat, Germ. Zeidler, Honig-Zeidler. Conſtitutio Caroli IV. Imper. de Foreſtariis et Zeidlariis, anni 1358. apud Goldaſtum, to. 1. Conſtitut. Imper. p. 369. *Foreſtarii et Mellicidae, qui Zeidlarii vulgariter nuncupantur.* Occurrit ibi non ſemel.

MELLICRATVM, Μελίκρατον, idem quod *Medo*. Petrus de Dusburg in Chron. Pruſſiae cap. 5. V. *Mellita*.

MELLICVS, pro *Mellitus*. Rhythmi in Obitum Henrici VII. Imper.

MELLIFICIVM, apum opus. Charta anni 1296. apud Ludewig. to. I. Reliqu. MSS. p. 165.

MELLISLVVS, pro *Melliſluus*, in Actis S. Caſſiani apud Ill. Fontaninum, Antiq. Hortae p. 345.

MELLISSIMVS, V. *Melioſiſſimus*.

MELLITA, potio confecta ex melle, cum ſcilicet et *faui decoquuntur in dulcem et barbaram potionem*, vt ait S. Hieronymus Epiſt. 2. *Delibuta melle vina*. Epiſt. 99. Capitula Theodori Cantuar. c. I. *Tres dies* . . . *a vino, medone, Mellita et cervisia* . . . *abſtineat*. V. *Medo*.

MELLITAS, ſuauitas. S. Bonifacius Moguntinenſis Archiep. Ep. I.

MELLITOR, qui mel vel ceram conficit. Fori Leirenae.

MELLITVM, V. *Mulſa*.

MELLOPROXIMI, qui a *Proximo Scriniorum* primi proximique erant, proxime *Proximi* futuri, biennio veniente; qui *Proximos* proxime contingebant; quibus etiam eadem quae *Proximis* dignitas attributa. V. L. 16. et 17. Cod. Theod. de Proximis, et ibi Iacob Gothofred. Inſcrip. Rom. *D. M. M. Aurelio Aug. lib. Iſidoro Melloproximo a rationibus Hermes alumnus et Glycon nutritor et Maximus bene merenti fecerunt*. In alia Inſcript. 393. 5. *Spe beneficiarius*, idem valet ac *Mello-Beneficiarius*. MELLOPROXIMATVS. Conſtitutio Iuſtiniani de Adiutoribus Quaeſtoris, edita a Fr. Pithoeo: *In aliis autem duobus ſcriniis, id eſt, Epiſtolarum et Libellorum, in ſecundum gradum venientibus et Melloproximatum ingredientibus, vt hi tantummodo licentiam ſibi haberent alium ſubrogare*.

MELNVS, melinus color. Hariulfus L. 3. Chron. Centulenſis c. 3. *Melinum veſtimentum*, apud Plautum in Epidico. Gloſſ. MSS. Colbert. Μήλινον, χρῶμα.

MELO, Nilus dicitur Symmacho lib. I. Epiſt. 8. ab aquis lutoſis et coenoſis. Ita etiam apud Feſtum et Seruium.

MELOCINA, V. *Melocineus*.

MELOCINEVS. Carmen de Carolo M. quod Alcuino tribuitur:

Tecta Melocineo fulgeſcit femina amictu.

Iſidorus lib. 19. Orig. cap. 22. de Veſtibus: *Melocinia, quae mulvarum ſtamine conficitur, quam alii Molocinam, alii maluellam vocant*. Papias: *Molocina veſtis, quae albo ſtamine fit, quam alii malbellam vocant*. Idem: *Malbella quae ex maluarum ſtamine conficitur, quam alii Molocinam vocant*. Alii ex colore veſtem hanc dictam volunt, qui *Molochinus* vocatur, quod maluae, quam Graeci μολοχὴν et μαλάχην vocant, colorem referat: nam et *Molochinarios* appellant Caecilius apud Nonium et Plautus in Aulul. molochini coloris infectores.

MELODA, V. *Melodus*.

MELODIA, cantus Eccleſiaſtici ſpecies. Ordo Romanus: *Sequitur verſus, Epulemur, inde Melodia*. Bernardi Mon. Ordo Cluniac. part. 2. c. 19. *Ad ſolos Nocturnos et Veſperas ſuper Pſalmos, nonniſi Alleluia cantatur, ad Melodiam ſubſcriptarum antiphonarum formata*.

MELODIARE, certa vocis modulatione decantare. Guidonis diſciplina Farfenſis, cap. 40.

MELODIMA, Μελώδημα, concentus. Vita S. Guillelmi Divion. cap. 13. *Melodioma*, Alano de Planctu nat.

MELODIOSVS, canorus. Vita B. Coletae to. I. Martii, p. 556.

MELODISENTER, ſuaui, ſed triſti modulatione. Aimericus de Peyraro Abbas Moiſſiacenſis in Vita Caroli M. in Cod. MS. 1343. Bibl. Regiae fol. 83. *Praedulci* . . . *melodia hanc ſententiam cecinerunt Melodiſenter in memoriam et laudem defuncti*.

MELODIVM, melos, ſuauitas. Litterae anni 1345. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 513.

MELODVS. (1) Cantator. Auſonius in Profeſſoribus Burdegal. Carm. 16.

MELODI INFANTES, in Ordine Romano, Gallis *Enfans de Choeur*. Qui

quo vero *Melodi* potiſſimum apud Graec. Byzantinos appellati fuerint, attigit Cangius in Notis ad Alexiad. (2) Cantus; Prudentius Hymno 9. Cathemer. MELODA, eadem notione. Fortunatus L. 9. Poëm. 7.

MELOGARIVM, ſerte crates, Gall. *Claie*, vel virgultorum faſciculus, Gall. *Faſcine*. Petrus de Creſcentiis, lib. 10. de Agricult. c. 20. *Poteris, quae optime locum cuſtodire, atque viculus introitus longum cauare, et Melogariis et ſabulo deſuper operire.* Cap. 26. *In capitibus parui baculi vel Melogarii, etc.*

MELOPYCNVS, cantus modulatio, mendoſe pro *Meſopycnus*, V. ſupra *Barypycnus*, et *Meſopycnus*.

MELOQVINVS, monetae Italicae ſpecies, († pretii 8. groſſorum, V. Murat. t. 2. Antiq. p. 806.) Bulla Nicolai IV. PP. anni 3. de Cenſibus Eccleſiae Romanae in Regno, Campania et Maritima: *In Archiepiſcopatu Barenſi, Eccleſia S. Benedicti, 2. Meloquinos.* V. *Molachinus.*

MELOS, odis, in Vita B. Dauanzati, to. 2. Iulii, pag. 528.

MELOTA, taxus, animal mordax. Ebrardus Betun. cap. 12. V. Silueſtrum Giraldum, in Topog. Hibern. diſt. 1. c. 20. Theodemarus Abbas in Epiſt. ad Carolum M. de *Melote* pellicada, de qua voce mox: *Quod tegumentum ideo ſic appellatum eſt, quia ſolebant antiquitus, de illius animantis pelle fieri, quod Melos propter rotunditatem ſui corporis appellatur, quod genus beſtiolae a nonnullis Taxſus appellatur.*

MELOTE, pellus ouina, ex Graeco μηλωτὴ, a μῆλον, *ouis*. Gloſſae vett. *Pellis lanata*, μηλωτὴ, *aegnaxis*. Eucherius: *Melote, in Regum libro, pellis ſimplex, qua Monachi Aegyptii etiam nunc vtuntur, ex vno latere dependens.* Gloſſae Lat. MSS. Regiae: *Melotes, pellis ſordida vel ſimplex ex vno latere pendens, qua Monachi vtuntur.* Papias *Melotes, pelles ouium ſordidae Melota lanata. Eliae Meloten*, apud Hieronymum et Paulinum, Epiſt. 36. Caſſianus lib. 1. cap. 8. de Monachis Aegyptiis: *Vltimus habitus eorum eſt pellis caprina, quae Melotes vel pera appellatur.* Sed quod ait Theodemarus et Ioan. Hieroſolymit. de Inſtitut. Monach. c. 38. *Meloten* ita dictam, quod ex pelle illius animantis facta eſſet, quod *melis* Graeci, Latini *taxum* vocant, iure ab omnibus improbatur: quam ſententiam attigit etiam Papias, et ex eo Vgutio, vbi de *Melote: Eſt vero propria ad operis exercitium, fiebat autem prius de pellicalis Melonum, vt quidam exiſtimant, vnde et Melotum dicta.* Idem: *Melota ex pellibus caprinis eſſe dicitur, ex vna vero parte dependens. Alii dicunt quod et pellibus aſperi taxi, qui Melius dicitur, fiat, vnde Melota vocatur: qua vtuntur Monachi in Aegypto propter aſperitatem.* MELOTINA, Pellicula ouina. Vita S. Guthlaci cap. 30. et Ordericus Vitalis lib. 4. p. 539. *Lutherio Melotinae, in quo ſolebat orare, ipſum circumdedit*, id eſt, lodice ex pelle agnina.

MELOTHRVM, Μήλωθρον, colorementum, quo panni tinguntur. Eſt et *Melothrum* vitis alba, quae aliter pſilothrum, quia eius fructu coria ψιλοῦνται, id eſt, pilis exuuntur, et glabra fiunt. V. Lexicon Martinii.

† MELSCADA, potionis ſpecies, eadem quae *Melſita*, ap. Pez. t. 6. Anecd. part. 1. p. 77.

MELSETA, V. *Mesleia*.

MELVM, *pomum*, ex Graeco Μῆλον. *Melum cotoneum*, apud Innocentium de Caſis liter. pag. 236. MELARIVM, Pomarium, *melis* (μήλοις), hoc eſt, malis, conſitum, Wendelino. Lex Salica tit. 39. §. 8. *Si quis impotos de Melario aut de pirario tulerit etc.* §. 10. *Si quis Melarium aut pirarium decorticaueris, etc.* Sed hic potius ipſae arbores deſignari videntur, *pomier, poirier*. Italis, *Melario*, eſt aluearium, vnde mel eruitur.

MELVMEN. Petrus de Creſcentiis, lib. 4. c. 4. *Albarica* (vitis) *cum qua tinguntur alia vina, quae nimis Melumen timet, etc.* Vbi legendum *fulmen*, ex veteri Interprete Gallico, *qui doute moult tempeſte et orage.*

MELVS, pro *Malus*, Gall. *Pommier*, Italis *Melo*. Leges Rotharis ex Cod. Estenſ. apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 41.

✝ MELVSIA, *aliquando ſcribit Stephanus pro malua, quae malochia Arabice vocatur.* Gloſſar. med. Simon. Ianuenſ.

✝ MEMBORNIA, tutela, in Areſt. a. 1272. V. *Mamburnia*.

✝ MEMBRACVLVM, inuolucrum, vt videtur, quaſi ex membrana, vnde leg. f. *Membranulum*. Coll. Hiſt. Fr. t. 10. p. 94.

✝ MEMBRAGIVM, praeſtatio ex membris animalium, in Ch. Mſ. a. 1329. V. *Membrum* 2.

MEMBRANARIVS, διφθεροποιὸς. Gloſſ. apud Martin. qui membranas parat.

MEMBRANATIM, membratim, per partes. Gloſſ. Lat. Graec. *Ad membranatim*, *κατὰ μέλος*.

MEMBRANEO, τυμπανιςὴς, qui pulſat tympanum. Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm.

MEMBRANEVS, ex membrana factus. Onomaſt. *Membraneus*, δέῤῥινος. Lexicon Martinii. *Codices Membranei et Chartacei*, in Leg. 52. D. de Legat. lib. 3.

✝ MEMBRANVLA, membrana, charta, in Tabul. S. Vict. Maſſ.

MEMBRANVLVM, idem, in Tabular. Rothonenſi.

MEMBRANVM, membrana, charta, in Lege Longob. lib. 1. tit. 29. §. 1. Charta Arechis Ducis Longob. apud Vghellum in Arch. Beneuent. *Per ſuum Membranum firmitatis et abſolutionis*, *etc.*

MEMBRANVM PVRPVREVM, quod inficitur colore purpureo, in quo aurum et argentum liqueſcens pateſcat in literis, Iſidoro L. 6. Orig. c. 11. Hieronymus in Praefat. in Iob. *Habeant qui volunt veteres libros*, *vel in Membranis purpureis auro argentoque inſcriptos*, *etc.* Idem Epiſtol.

MEMBRARE, inſtruere, ornare, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1352.

MEMBRARI, per membra formari. Cenſorinus de Die Natal. cap. 11. *Quinque et triginta diebus infans Membratur.*

MEMBRELLVM, paruum membrum. Egilwardus in Vita S. Burchardi Epiſc. Wirtzib. Saec. 3. Bened. part. 1. p. 709.

MEMBROSITAS, *membrorum magnitudo*, Vgutioni et aliis.

MEMBRVM (1) Pro *Membrana*, interdum vſurpatum docet Salmaſius ad Hiſtor. Auguſt. p. 157. (2) Chronicon Beſuenſe, p. 689. *Dedit S. Petro Beſuenſi manſum . . . ſingulis annis nummos 12. duoſque Membros*, *ſeu duas gallinas in Natale Domini perſoluentem.* Tabular. Concheuſ. Abbat. in Ruthenis. Ch. 44. *Et duos de cenſum 9. denarios Pogeſos*, *et ad Calendas duos Membros*, *etc.* Mox: *In alia appendaria vallença de cenſu 4. denarios Pogeſos*, *et unum Membrum*, *et una emina de vino*, *etc.* Vbi *membrum* idem valet quod *perna.* (3) MEMBRA VOLATILIA, quae motum habent. Leges O[illegible]bomicae, c. 18. (4) VITA ET MEMBRVM. Formula vſitata in hominiis, qua vaſallus domino cauet, ne vita ei eripiatur, aut in membris laedatur, curam praecipuam ſe adhibiturum. Regeſtum Toloſanum Camerae Comp. Pariſ. fol. 1. et alibi paſſim. V. *Hominium.* (5) Pars alterius, vel quod ab alio pendet. Charta anni 1442. apud *Madox* Formul. Anglic. pag. 147. *Manerium de Raſkel*, *cum omnibus ſuis Membris et pertinentiis.* Hinc MEMBRVM LORICAE, pars feudi loricae, atque vt definitur in veteri Iure municipali Normanniae MS. 1. part. ſect. 3. cap. 23. *Membre de fieu de Hauberc eſt l'oitiſme partie del fieu de Hauberc*, *et toutes les autres parties qui ſont contenues ſous les menoor Membre*, *ſi come la ſeptiſme partie de la ſiſiſme*, *et ces autres enſuiuantes.* In noua Conſuetud. art. 336. et 360. licet feuda omnia nobilia diuidi non poſſint, ſi feminae tantum haeredes ſuperſint, feuda loricae inter eas diuidi poſſunt vſque in octo partes, quae *Membra loricae* appellantur, atque *earum* [illegible] *Membrum loricae* dicuntur, vt habetur [in] Charta Philippi Pulcri Regis Franc. anni 1308. tom. 4. Hiſt. Harcur. pag. 1197. eoque caſu habet vnum quod

quodque membrum, ius curiae, ſtagium, iurisdictionem, et gagium, plegium. Charta Philip. Auguſt. Regis Franc. anni 1218. *Exceptis boſcis et feodis loricae et Membris feodorum loricae, etc.* in Herouualliano Regeſto fol. 176. V. *Feudum.*

MEMBRVS. (1) V. *Membrum.* 2. (2) † Membrana, t. 1. Probat. Hiſt. geneal. Portug. p. 31.

MEMENTO, pars Canonis Eccleſiaſtici, in qua mentio fit viuorum et defunctorum, quae incipit hac voce. Charta anni 1427. apud Lobinell. to. 5. Hiſtor. Pariſ. pag. 697. *In ſuo Memento Miſſae habeat ſpecialem memoriam dicti fundatoris.*

MEMINERE, pro *Meminiſſe.* Chrodegangus Metenſis Epiſcopus, in Regula Canonicor. cap. 56.

MEMINITVS, praefatus, cuius facta mentio. Charta Adelfonſi Reg. Hiſpan. anni 1094. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 548.

MEMORACVLVM, monumentum. Apuleius in Apolog. p. mihi 497.

MEMORALE, inſtrumentum, quo inquiſitiones iuridicae praecipiuntur. Statuta Eccleſ. Baiocenſ. ad calcem libri Iohan. Abrinc. de Offic. Eccleſ. p. 4.

† MEMORALIS, pro memorabilis, t. 6. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 168.

MEMORALIVS, *actuarius,* ὑπομνηματογράφος, in Gloſſ. Gr. Lat.

MEMORAMENTVM, *monimentum,* in Gloſſar. Iſonis Magiſtri.

MEMORANDA, aduerſaria, Gallis, *Memoires.* Monaſtic. Anglic. to. 2. p. 803.

MEMORARI, pro *Meminiſſe.* Notitia iudicati pro Eccleſia Gerundenſi tom. 3. Concil. Hiſpan. pag. 143.

MEMORATORIA, idem, quod mox *Memoratorium.* Placitum anni 999. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 499.

MEMORATORIVM, notitia, *breue rememoratorium.* Leo Oſt. Lib. 1. c. 74. Aliud ſonat in Vita S. Licinii, Epiſc. Andegau. n. 24. *Praecepit ante ſe memoratum leproſum adducere, et de cibo ſuo reficere, et poſt completum Memoratorium eum ſibi praeſentari: peracto autem Completorio tota nocte,* te. Vbi videtur ſumi pro Completorio.

MEMORIA. (1) Monumentum, ſepulcrum, μνημεῖον. S. Hieronym. in cap. 22. Eſaiae: *Quod non tam tabernaculum et domus, quam ſepulcrum et memoriae appellandum eſt.* MEMORIAE, dicta praeſertim Chriſtianis Oratoria, in quibus reconduntur Sanctorum corpora; interdum ipſa reliquiarum conditoria. Lucifer Calaritan. lib. 2. pro S. Athanaſio, p. 112. 1. Edit. *Cum ſis Memorias Beatorum Martyrum inſtaurans.* Adde Balduinum ad Optatum, pag. 100. 1. Edit. (2) Eccleſia, ſacellum. Charta anni 1046. ex Archiuis S. Victoris Maſſil. *Cedimus quippe vel condonamus praedicto noſtro Redemptori eiusque almae Genitricis Memoriae.* (3) Altare. Vita S. Bertulfi Abb. Renticenſ. ſaec. 5. Bened. part. 1. pag. 59. *In Blandinenſi namque eccleſia Memoriam fidelium defunctorum conſtruxit fidelium viuorum induſtria.* (4) Loculus, in quo Reliquiae alicuius Sancti reconditae. Miracula S. Landeberti Epiſc. Traiect. ſaec. 3. Bened. part. 1. p. 80. (5) MEMORIA dicitur de qualibet re, quae Sancto alicui in vſu fuit, v. g. de baculo. Translat. S. Launomari Abb. Curbionenſ. ſaec. 4. Benedict. part. 2. p. 248. (6) Exequiae. Prouinciale Cantuar. Eccl. L. 3. tit. 14. *Peractis a viris Eccleſiaſticis mortuorum Memoriis, etc.* (7) MEMORIAE, anniuerſarii Sanctorum dies, ſeu feſta. Iohannes Hieroſol. lib. 3. in Stratagemata B. Iob. † Pro commemoratione Sancti in officio eccleſiaſtico legitur, in Stat. S. Capell. Bituric. (8) SANCTAE MEMORIAE. Magno de Notis: *SC. MM. ſanctae memoriae.* Epitaphium in Cathedrali Eccleſia Vaſionenſi: † *Hic in pace requieſcit Sanctae Memoriae Eripius Ptr. qui vixit ann. XXVII. menſ. X. d. XXVIII. Ob. VIII. Kl. Febr. P. C. iterum Agapiti, V. C. conſſ. 4. Beatae Memoriae.* Marius Mercator lib. ſubnotat. c. 9. *Sanctae ac beatae Memoriae Auguſtini Epiſc. etc. Perennis Memoriae.* Conſtantinus M. de Conſtantio Patre, in L. 6. Cod. Theod. de

de Cohorti. (9) Litis iudicandae inſtructio, ordinatio, *Memoire.* Regeſtum Parlamenti, anni 1452. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. p. 455. *Quod dictae Memoriae ſeu ſcripturae per modum Memoriarum proceſſui principali ingerentur.* V. *Memorialia.*. (10) † Scriptum ſummarium, quod rerum actarum memoriam renouat, t. 7. Ordin. reg. Fr. p. 42. (11) † Senſus. *Maximo timore fere memoria priuatus*, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1381.

MEMORIACVS, qui Memoriam conſeruat, et ab obliuione vindicat. Prologus MSS. Vitae S. Samſonis Dol.

MEMORIALE. (1) Idem, quod *Memoria*, Monumentum, ſepulcrum. Ordericus Vitalis lib. 7. (2) Diploma, charta, notitia. Litterae Philippi I. Reg. Franc. ann. 1082. tom. 2. Hiſtor. Eccleſ. Meldenſ. p. 15. V. *Memoratorium.* (3) Index, ſyllabus. Epitome Conſtit. Eccleſ. Valent. to. 4. Concil. Hiſp. p. 147. (4) Memoria. Geſta Regum Francor. c. 1. *Coeperuntque aedificare ciuitatem, ob Memoriale eorum, appellaruntque Sicambriam*, id eſt, in eorum Memoriam. (5) MEMORIALIA, ſcripta quae liti inſtruendae inſeruiunt, *Memoires.* Inſtrument. anni 1482. ex Tabul. B. M. de Bono-Nuntio Rotomag. V. in *Memoria.*

MEMORIALIS. (1) MEMORIALES, qui in *ſcriniis Memoriae* militabant, de quibus Lex 2. Cod. Th. de Priuileg. eorum qui in ſacro Palat. etc. S. Ambroſius Epiſt. ad Marcellam: *Palatinae omnia officia, hec eſt, Memoriales, Agentes in rebus, apparitores diuerſorum commodorum.* (2) MEMORIALES videntur appellati in vetere conſuetud. Bituric. apud Thomaſſerium pag. 335. quos *Graphiarios* dicimus, Galli *Greffiers.* (3) MEMORIALES MEMBRANAE, in Inſcript. Cod. Carolini MS. apud Lambecium, lib. 2. Commentar. de Biblioth. Caeſarea, cap. 5. quae conſeruant memoriam, et ab obliuione vindicant. Capitul. Caroli C. tit. 32. §. 12. *Et in ſuis Memorialibus adnotent, de quibus Comitibus commendauerint.* Eodem ſenſu, quo *Memoriales libri*, apud Suetonium, et *Memoriales tituli* apud Agellium. (4) MEMORIALIS CVCVLLA, poenae genus Canonicorum Regularium, qui ſine licentia Abbatis Ordinem Monaſticum ſuſceperant. V. *Cucullus.* (5) MEMORIALIS LIBER, necrologium, in quo nomina benefactorum et amicorum notabantur, in codice vero, quo Regula deſcripta erat, ii ſolummodo inſcribebantur, qui monaſterium potioribus beneficiis dotauerant, aut qui fraternitatis foedere monachis coniuncti erant. S. Willelmi Conſtit. Hirſaug. lib. 2. c. 17.

MEMORIALITER. (1) Pro *Memoriter*, vſurpat Eddius Stephanus in Vita S. Wilfridi, cap. 2. (2) † In memoriam, in Ch. Mſ. a. 1157.

MEMORIOSVS. (1) *Qui memoriam habet; Memor vero beneficus, vel qui defenſionis memor eſt*, Papias. Gloſſae antiquae MSS. *Capax*, *Memorioſus.* (2) *Bonae memoriae.* Epitaphium Petri de Cernitis Legum Doctoris Bononienſis, apud Ghirardaccum, lib. 22. Hiſt. Bonon. pag. 143. *Hic iacet vir Memorioſus D. Petrus de Cernitis Legum Doctor legaliſſimus, ſepultus* 1328. 13. *Decembr.*

† MEMORITER, i. q. *Memorialiter* 2. in Ch. Mſ. a. 1143.

† MEMORIVM, ſcriptum, in quo actor querelas ſuas exponit, in Chartul. Medii monaſt.

MEMOROSVS. (1) Μνημονευτὸς, *memorabilis*, in Gloſſ. Graec. Lat. (2) † Memor, t. 9. Collect. Hiſt. Fr. p. 110.

MEMORPHIM, apud Murator. tom. 1. part. 2. p. 47. pro *Mermorphin*, quod vide.

MEMPANIS, *torporibus.* Gloſſ. Iſidori. Vbi Graeuius: ex Pithoeanis Excerptis lege: *Membranis, tergoribus*; et vide Iſidorum lib. 6. cap. 11.

MEMPHITICVM, profanum quid, abominandum. Libellus Auxilii apud Mabill. to. 4. Analect. p. 619. *Et cum tanta probitate praedicatus, toto mundo, ut alter lucifer illuxiſſet* (Formoſus PP.) *vim paſſus in ſepulcro, buſta diruta, oſſa fracta, ceu quoddam Memphiticum, eiectus eſt extra*

ore publicum. Vbi auctor ad c. 23. lib. 4. Reg. reſpicere videtur. *Mephiticus odor*, apud Sidonium lib. 3. Epiſt. 13. pro grauis, putidus, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

MENA. (1) Fodina, Gall. *Mine;* nec non et id, quod ex ea exfoditur. Litterae anni 1290. tom. 2. Hiſt. Delphin. p. 54. *Vt Menam, quam exinde extraxerint, poſſint et debeant ducere in terram noſtram, ... et operari et affinare ipſam Menam et fundere et probare expenſis ſuis propriis*, V. infra *Minera.* (2) *Luna, Dea quae menſtruis fluxibus praeeſt.* Laur. in Amalthea. A Graec. μὴν, menſis, vel μήνη, luna. V. S. Auguſt. de Ciuit. Dei lib. 4. c. 11. et ſupra *Flores 2.* (3) I. q. *Menamentum*, V. in hac v.

MENACHE. Statuta Card. Triuultii Abb. S. Victoris Maſſil. an. 1531. *Subprior in die S. Illidii tenetur prouidere de piſantia dicta du Menache, vt moris eſt bene et honorifice.*

MENAGERIVS, in Chartis Maſſilienſibus frequenter, pro villicus, colonus, Gallis *Fermier*, Maſſilienſibus *Menagier.*

MENAGIVM. (1) Familia, Gall. *Meſnage.* Charta Iohannis Regis Scotiae ap. Walſingham. p. 66. et in Chron. Triueiti anni 1296. p. 677. Rectius *Menagium* eadem notione, qua *Retentio*, interpretatus fuiſſet Cangius, V. in hac voce. Pro familia vero occurrit in Teſtamento Theobaldi de Marliaco anni 1287. *Pauperibus Menagiis de Lenauilla, de Vſauilla, et de Burco Alberti, iſtis tribus locis c. ſolidos diſtribuendos.* Pro certa agri portiuncula cum *manſione*, ſeu aede, occurrit vox *Menage*, in Charta Thomae de Couciaco an. 1258. Idem proinde quod *Meſſuagium.* (2) MENAGIVM DECIMAE, pro *Decima decimae*, ſeu *Redecima*, occurrit in Charta anni 1239. memorata to. 1. Maceriarum Inſulae Barbarae p. 151. Quod *miniſterialitatis* ius dicitur apud Perardum in Burgundicis pag. 118. Adde pag. 92. et 122. V. *Miniſterialitas 1.* et *Curio.* (3) Pro *Homenagium*, V. in *Hominium.*

† MENAICIVM, f. minutum lignum, quod aqua ducitur, Floßholz. Stat. Taurin. a. 1360. V. *Menayca ligna.*

† MENAIDA, vectura, quam quis domino praeſtare debet, in Ch. Mſ. a. 1188. V. *Menare.*

† MENALCHERA, ſeruitium militare cum equis, in Probat. Hiſt. Virdun. p. 15. Leg. f. *Caualchera.*

† MENAMENTVM, MENA, pactio, tractatus, Ital. *Menamento.* Ch. a. 1217. ap. Garamp. p. 526. Murat. t. 4. Antiq. p. 129.

MENARE, a Gallico *Mener*, ducere, regere. Camillus Peregrinus, in Hiſtor. Princip. Longobard. apud Murator. to. 2. p. 258. V. *Menata* et *Minare.*

MENARIA, an idem quod in Conſuetud. Britann. art. 269. *La menée et obeiſſance du fief* dicitur? († F. pro *Maneria*, manſio, domus.) Charta Pontii Epiſcopi Glandatenſis anni 1096. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 550. *Dedit praedicto monaſterio* (S. Victoris Maſſil.) . . . . *de honore ſuo, quem per alodium ex parte genitorum ſuorum, poſſidebat, videlicet decenam in Caſtellana, et vnum manſum in Rocha-ruſa, et decenam in Alonſio, et decenam in Thoramina, cum tertia parte de Menaria, quam ibi habebat.*

MENARS, fons, ſcaturigo, ab Hiſpanis *Manar*, ſcaturire. Charta anni 1060. Append. Marcae Hiſp. col. 1119. *Et ſunt haec omnia terrae, vineae, caſae, caſales, ... molendina et Menars, et aquae, cultum, et eremum.* V. *Meneras.*

MENATA. (1) Clandeſtinum conſilium, ex Gall. *Menée.* Formula 24. ex Andegauenſib. (2) † Ductio, ab Ital. *Menare*, ducere. Stat. Cadubr.

† MENATORIVM, inſtrumentum, quo aliquid cum aliquo iungitur et mouetur, Ital. *Menatoio.* Guido de Vigeu. Mſ.

MENATVRA, vectura, ductio, ab Ital. *Menare*, conducere. Statuta Vercell. lib. 4. fol. 72. vo.

MENAVLVM, iaculi genus eſt, cuius meminit Leo Imperator in Tacticis, ſed ſolus, quod ſciam, meminit. Ita Carolus de Aquino in Lex milit.

MENAYCA LIGNA, minuta, ni fallor, Gallice *Menus bois*. Statuta Vercell. lib. 5. f. 123. recto: *Saluo quod ligna Menaycia et ſicca de boſco, poſſint portari* Ibid. fol. 124. *Item quod liceat cuilibet capere et portare ligna quae inueniret de Menaycis aquarum*. Huic cap. titulus praefigitur *De lignis Menaycis*. V. *Menaicium*.

MENCALDATA. (1) Gall. *Mencaudée*, menſura 100 virgarum. Charta an. 1209. *Quatuor modiatas et quinque Mencaldatas nemoris de Hangicourt reclamarunt*. Charta Euſtachii de noua villa an. 1255. apud Ducheſnium Hiſt. Betun. inter Probat. pag. 165. *Eidem capellaniae conferens decem et ſeptem Mencaldatas terrae*. Occurrit paſſim in veteribus Chartis apud Ioan. Carpentar. 4. parte Hiſt. Camerac. pag. 26. 29. 40. V. *Lancea Sartatoria*. (2) Pro *Mencaldus*. Charta an. circ. 1000. apud Miraeum to. 2. p. 945.

MENCALDVS, menſura frumentaria, in dioeceſibus Cameracenſi et Atrebatenſi nota. Charta Nicolai Episc. Cameracenſis an. 1161. in Tabul. Montis S. Martini: *Statutum eſt etiam, quod 17. Mencaldi de frumento, quorum cumulus abraſus fuerit fuſte ad fuſtem dabuntur pro medio frumenti; et 16. Mencaldi de auena cumulati dabuntur pro modio auenae*. MENCAVDVS, eadem notione in Charta an. 1302. e Chartul. 2. S. Quintini in inſula p. 270. *Maincot* dicitur in Adaequatione menſurarum infra in voce *Modius*.

MENCALIS, monetae Hiſpanicae genus. Charta Hiſpanica apud Yepez in Chronico Ordin. S. Benedicti to. 6. pag. 353. *De ſingulis quibusque annis ducentos Mençales, quibus incipiatur dormitorium, quod ego complere me ſpondeo, ſi vita comes fuerit*.

† MENCATVS, i. q. *Mencaldus*, in Ch. Mſ. a. 1206.

MENCAVDVS, V. *Mencaldus*.

MENCEPS, *mente captus*, *inſanus*. Vgutioni φρενόληπτος. V. S. Gerardi Abb. Bronienſ. ſaec. 5. Bened. p. 262.

MENCLA, ψωλή, *mentula*. Supplem. Antiq.

† MENCODATVS, menſura agraria centum virgarum, in Ch. Mſ. a. 1230. V. in *Mencaldus*.

† MENCOLAITA, idem, in Ch. Mſ. a. 1308.

MENCOLDIATA TERRAE, idem quod *Mencaldata*. Codex MS. Montis S. Quintiui.

† MENCOVDVS, i. q. *Mencaldus*, in Ch. Mſ. a. 1234.

MENDA. (1) Chronicon Aulae Regiae cap. 23. *Curta et arta cum quadam Menda circa cubitum dependente, in tunica, quae quaſi auris circumuolat aſinina, iam videntur plurimum veſtimenta*. Vbi legendum videtur *Mencha*, ex Gallico, *Manche*, id eſt, *Manica*, dependens a cubito. (2) Pro *Emenda*. Tabular. Parteniac. et Caſae Dei apud Stephanot. tom. 2. Antiquit. Bened. Pictau. MSS. p. 498.

MENDACILOQVIVM, ψευδολογία, i. mendacium. Gloſſ. Lat. Graec. MS. Sangerm.

MENDACILOQVVS, ψευδολόγος. Vetus verſio Epiſtolae S. Pauli ad Timotheum, in Conciliis Sirmondi to. 1. p. 211. *Intendens ſpiritibus ſeductoribus et doctrinis daemoniorum et Mendaciloquorum*. Ita Lucifer Calaritanus pag. 328. 1. Edit. *Mendaciloquentium* praefert.

MENDATOR, in Gloſſ. Iſidori, pro mendax vel mentitor, ex emendatione Graeuii.

MENDICABVLA, de monachis pediſſimum dicitur, qui, relictis ſuis Monaſteriis, per diuerſas cellas vagabuntur. Paulinus in Poëm. ad Cytherium.

† MENDICALITER, ex corrogatis eleemoſynis, in Lit. Mſ. a. 1340.

MENDICANTES, Gall. *Les Mendians*. Compendium Iurium et Conſuet. Vniuerſ. per Robert. Gaulet. fol. 13.

† MENDOLE, piſcis genus, V. *Sclave*.

MENDOSITAS, fallacia, mendacium. Oberti Cancellarii Annal. Genuenſ. lib. 2. apud Murator. to. 6. col. 301.

† MENDOSVS, falſus, ſuppoſititius, t. 10. Ordin. reg. Fr. p. 486.

MENDVM. (1) Damnum. Charta an. 1180. apud Georg. Pilonum in Hiſt.

Hiſt. Bellunenſi pag. 70. (2) Papias: *Menda in culpa operis vel corporis. Mendum vero Mendacium.* Item: *Mendum in libris proprie . . . Mendacium in caeteris rebus.*

MENEIA. Charta Edw. I. Regis Angliae apud Gul. Prynneum in Libertatib. Eccleſ. Anglic. tom. 3. p. 672. *Ita quod hi dictam venationem illuc deferent, ſingulis annis faciant duas Meneias ante magnum altare S. Petri Weſtmonaſterium, etc.*

MENERES, MENERIAE. Vetus Charta Aragonenſ. to. 8. Spicil. Acheriani p. 268. *Et inſuper vobis dono omnes paſturales, aquas et aquales, boſchos et Menerias praeſentes atque futuras, et piſcationes.* Idem videtur quod *Menars*. V. in hac voce.

MENERIGAE, V. *Merenigae.*

† MENERIVM, fodina, Gall. *Miniere*, in Ch. Mſ. a. 1327. V. *Minera.*

MENESCALLVS. (1) Qui equorum pedes ferro munit, Gall. *Maréchal.* Vetus Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Toloſ. (2) † Copiis militaribus praefectus, i. q. *Mareſcalcus*, ap. Steph. de Infeſt. Mſ.

† MENESTERELLVS, mimus, Gall. *Meneſtrel.* Lit. Mſ. a. 1336. V. *Miniſtelli.*

MENESTRA, vox Italica *Mineſtra*, pulmentum, iuſculum. Iohan. Demuſſis Chron. Placent. ad ann. 1388. apud Murator. to. 16. col. 582.

MENESTRALIA, V. in *Miniſteriales.*

MENESTRALIVS. (1) Artifex, Gall. *Homme de métier.* Inſtrum. an. 1350. to. 2. Ordinat. Reg. Franc. p. 480. *Item, quod Conſules habeant poteſtatem afforandi textores, ſutores, ſartores et alios Meneſtralios, etc.* (2) MENESTRALIVS, V. *Miniſtelli.*

† MENESTRALLVS, mimus, ap. Io. de Tronelowe. V. *Miniſtelli.*

† MENESTRIO, artifex, Gall. *Meneſtre.* Stat. Mſ. a. 1300. V. *Meneſtralius.*

MENETVM. Leges Foreſtarum Scotic. cap. 2. §. 3. *Et ſi ſolus fuerit Foreſtarius, debet crucem facere in terra, vel arbore, vbi animalia inueniuntur, et ter cornuare Menetum.* Vbi Skennaeus annotat, *Menetum* eſſe ſpeciem et formam cornu lignei, quod, ſi inflatur, magnum et raucum edit ſonum: illud forte quod *Gracile* appellabant, quod acutum, tenuem, et *minutum*, vnde vocis etymon, ſonum redderet.

† MENEVELLVS, manipulus, in Ch. Mſ. a. 1383.

MENEVERVM. Io. Forteſcutus de Laudibus Legum Angliae: *Capitium eius non alio quam Meneuero penulatur.* Vbi expreſſit Gallicum *Menuvair.* V. in *Varius.*

MENGERIVM, paſtus, ex Gallico *Manger*, ſeu ius paſtus in praeſtationes pecuniarias commutatum. Charta Philippi Regis Franc. ann. 1283. V. *Mangerium.*

† MENIALLIA, expenſae pro victu, t. 9. Ordin. reg. Fr. p. 454. Vide *Meniaylia.*

MENIANVM, *proiectio, Proiectus*, ἐξώστης. Gloſſ. Lat. Graec. MS. Sangerman. Georgius Florus de Expedit. Caroli VII. in Neapolit. Reg. apud Godofredum ad eumdem Reg. pag. 236. *Nam quod Heluetium ad Meniana quaedam, vt ſpectaret conſcendentem, etc.* Vbi *meniana* aedificia interpretatur vir doctiſſimus. Vox nota Latio. V. Feſtum et Nonium.

† MENIARIVM, *ſolier, quia ſolet fieri ſuper menia*, in vet. Gloſſ. Cod. 521. V. *Menianum.*

MENIAYLLIA, expenſae pro incarcerati hominis victu et potu, a Gall. *Mangeaille.* V. *Miniaylia* et *Carcerarium.*

† MENIDVLA, paſſer, Gall. *Moineau*, ap. Marten. to. 6. Ampl. Coll. p. 321.

MENIFERRVM, collare, millus, Gall. *Collier.* Ioh. Demuſſis Chronic. Placent. apud Murator. to. 16. col. 579. *Et ſuper aliquibus ponuntur friſia magna et larga auri circumcirca collare gulae in modum Meniferri, quod ponitur canibus circa collum eorum.*

MENINVS, ephebus honorarius, Hiſpanis *Menino.* Acta B. Aloyſii Gonzagae tom. 4. Iunii pag. 939. Hinc Gallicum, *Menin, Mignon.*

MENIVM, *vel Meniarium, idem eſt quod veſtibulum, a manibus ſumptum, etc.* Vocabul. vtriusque iuris.

MEN-

MENLA, panis, ſeu placentae genus. Statuta Card. Triuultii Abb. S. Vict. Maſſil. an. 1531. *Item diebus Natalis Domini . . . dare tenetur* (Pitantiarius) *tres coleridas, ſiue Menlas pro quacumque pitantia.* Occurrit iterum infra.

✝ MENNE, pro menſe, ſaepius in Ind. Onomaſt. Meichelbeck. ad Hiſt. Friſing.

MENNONUS, hircus caſtratus, ab Ital. *Menno*, caſtratus. Charta an. 1390. ex Archiuis S. Victor. Maſſil.

✝ MENO, idem, in Inquiſ. MS. a. 1268.

MENOARE, pro Minuere. Charta Clodouaei II. Reg. Franc. an. 653. apud Felibian. Hiſt. S. Dionyſii p. VI.

✝ MENOGLUS, manipulus minor, faſciculus, ab Ital. *Meno*, minor. Stat. Auellae a. 1496. V. *Menecellus*.

MENOLATUS, ab Italico, vt videtur, *Menola*, piſcis ſpecies. Sicardi Epiſc. Cremon. Chronic. apud Murator. to. 7. col. 609. *Reſtanus vero dominus illorum cum magno exercitu in ſtrictura montium tranſitum prohibebat, dicens quod non tranſirent, niſi centum ſummarios auro et argento oneratos darent. Imperator autem reſpondit, ſe libenter dare, ſed non niſi Menolatum vnum.* Niſi malis de minuta moneta accipere.

MENOMENA, vt *Menolatus*, quem Roſweydus eumdem eſſe piſcem exiſtimat, qui Plinio *Maena* dicitur. Vita S. Iohannis Eleemoſyn. to. 2. Ianuarii p. 505. *Mille veſtes ſiccatorum piſcium, qui Menomenae dicuntur, mille vaſcula vini.* V. *Maenidium*.

MENOMINIA, V. *Maenidium*.

MENORULUS, a Minor diminutiuum eſſe videtur. Praeceptum Caroli C. an. 857. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 38. *Vnde et eis tractum ſagenae conceſſit in Ligere de Menorula villa Reſte.* Galli *Menor* dixere olim pro *Petit*, *moindre*.

✝ MENORUM, vel MENOTUM, manica ferrea, Gall. *Menotte*. Stat. crimin. Leonae.

MENOSCABARE, detrimentum pati, vox Hiſpanica *Menoſcabar*. Obſeruantiae Regni Aragon. lib. 6. tit. Actus Curiar. §. 10. V. *Minus valere*.

MENOTYRANNUS, Attidis epitheton, quaſi tyrannus ſeu rex menſium. Attis quippe idem qui ſol, apud veteres. Inſcript. Antiq. *Et Attidi ſancto Menotyranno.* V. Vandal. Diſſert. 1. p. 29. et 146. Reyneſ. Epiſt. 19. p. 616.

MENSA. (1) MENSA CANONICA, ad quam vna conuiuabantur Eccleſiarum Clerici. Gregorius M. l. 3. Epiſt. 37. DE MENSA ALICUIUS ESSE, id eſt, de familia, vnde *Commenſales*, domeſtici. Tabular. Fiſcanenſe an. 1203. f. 38. *Et homines qui ſunt de menſa eius, capient lepores in warenna Abbatis.* MENSAM TENERE, conuiuio excipere, Gallis *Tenir table*. Anaſtaſ. in Stephano IV. PP. A MENSA SEPARARI, excommunicationis, ſeu *Epitimii*, ſpecies apud Clericos et Monachos, qua qui damnabatur, ἀπευλογίας dicebatur, quod Abbatis benedictione in menſa priuaretur. Regula S. Benedicti cap. 31. *Si quis frater in leuioribus culpis inuenitur, a Menſae participatione priuetur.* MENSA ROTUNDA, V. *Tabula rotunda*. (2) MENSA, dictum quidquid ex bonis alicuius eſt, bona ipſa, patrimonium, dominicum, denique quidquid ad *menſam inſtruendam*, id eſt, ad veſcendum, ſeu ad vitae commoda neceſſarium eſt, aut conducit; Gallis vulgo *Menſe*. Fleta lib. 5. cap. 5. §. 18. *Dominicum eſt proprie terra ad menſam aſſignata.* Cyprianus in Vita S. Caeſarii Arelat. *Donec omnes ab ipſo eſſent redempti eo argento, quod venerabilis Eonus anteceſſor eius Eccleſiae Menſae reliquerat.* (3) MENSA MARMOREA, vna e Parlamenti iuriſdictionibus antiquior, cui praeſunt Comites ſtabuli, Mareſcalli Franciae, Amiralius et Protoforeſtarius. Areſtum Parlamenti an. 1499. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. p. 464. *Dicta autem cauſa inde ad praedictam Menſam marmoream remiſſa extiterat.* (4) Altare ſacrum, in quo ſcilicet ſacrum conuiuium peragitur, id eſt, in quo ſacra Euchariſtia conficitur et percipitur,

tur, vnde et diuina Euchariſtia *menſa* nuncupatur ab Apoſt. 1. ad Corinth. 10. (5) Tumba, lapis qui ſepulcro insternitur, *Table de pierre*. Miracula S. Columbani c. 9. *Iuſſit ſupradicto Magiſtro, vt ad ſacratiſſimum corpus cum magna reuerentia accederet, Menſamque ſubleuaret.* MENSA CYPRIANI, Carthagine, dicitur locus, vbi martyrium conſummauit et poſtmodum in memoriam menſa erecta eſt, *non*, inquit S. Auguſtin. Serm. 113. de Diuerſis c. 2. *quia ibi est vnquam Cyprianus epulatus, ſed quia ibi eſt immolatus.* (6) Stallum. Concil. Monſpel[illegible]ſe an. 1258. c. 3. *Clerici mercimonia publice exercentes, operatorium ſcilicet, ſiue Menſam, hypothecam vel ſimilia pro vendendis mercibus tenentes, etc.* V. *Tabula.* (7) In re bellica, vt obſeruat Carolus de Aquino in Lexic. milit. ſumi ſolet pro ea machinae iaculatoriae parte, quae brachia, ſiue alas machinae et totum pegma ſuperimpoſitum ſuſtinet; quam ſic deſcribit Turnebus Aduerſar. lib. 2. c. 5. *Menſa interior eſt, et media inter duas hinc inde ſcutulas, conſtatque regulis diapegmatis, et tabula inter regulas et diapegmata collocata.*

MENSALE. (1) Vel MENSALIS, mappa, linteum ſtragulum, quo menſa insternitur. Gloſſae antiquae MSS. et ex iis Papias: *Mantilia, mappae villoſae, Menſales.* Idem: *Menſale dicitur quod in menſa eſt.* Gloſſae MSS. *Mappae, Epularum Menſalia.* Brito in vocabular. *Mappa, quod Menſale dicitur.* S. Audoënus in Vita S. Eligii: *Veſtimenta etiam et lectuaria, ac linteamina, Menſalia, necnon etc.* (2) Alias *Supertanica*, quod menſalis ſpeciem referret. Prouinciale Eccleſiae Cantuar. l. 3. tit. 1. p. 127.

MENSALES TERMINI. Vetus Agrimenſor, pag. 255. *Termini ſunt maiores qui iuxta flumina poſiti ſunt, Menſales vocantur.* Quod menſarum formam referrent. Alia notione. V. *Menſale 1.*

† MENSARE, *ſaepius mingere*, in Gloſſ. vet. Cod. 7641.

† MENSARIVS, officium in collegiata eccleſia dioeceſis Niuernenſis, is, vt videtur, qui *menſam* ſeu bona illius eccleſiae adminiſtrabat, vel qui menſam eſcariam curabat. V. *Menſata 3.*

MENSATA. (1) Vnius *menſis* ſeruitium, quo Milites in Aragonia Regi obnoxii erant, quos inde *Ricos hombres de la Meſada* appellabant, vt obſeruat Hieronymus Blanca. Ximinius Petri Salanoua Iuſtitia Aragonum tit. de Priuilegiis Baronum. V. *Seruitium ſolitum.* (2) Annona aut cibus ad vnum menſem. Chronicon Fontanellenſe c. 8. V. *Meſaticum.* (3) † Officium *Menſarii*, in eccleſia Niuern. in Ch. Mſ. a. 1423.

MENSIONARIVS, pro *Manſionarius*, aedituus, matricularius. Epiſt. Innocentii III. PP. ad Tarracon. Archiep. to. 3. Conc. Hiſp. p. 410.

MENSIONATVS, pro *Memoratus*, pluries occurrit in Charta an. 1438. inter ſchedas Pr. *de Mazaugues*. V. *Mentionare.*

MENSIS INTRANS, *ſtans et exiens.* Scriptores, et Diplomata, aut Regeſta aeui medii, hoc eſt, poſt annum 1000, crebro haec verba ingerunt, dum rerum geſtarum characteriſmos per dierum et menſium notas ſcrupuloſius conſignant. Ex quibus menſes integros in duas diſtinxiſſe ac diuiſiſſe ſectiones, non Italos modo, ſed et Gallos colligimus, ſumpto primae menſium partis initio a primo menſis die, alterius vero a decimo ſexto. Diuerſus tamen fuit vtriusque partis numerandae et computandae modus. Nam prima menſis pars ordine conſueto dinumerabatur, ſumpto a primo eiusdem die principio, vsque ad decimum quintum; altera autem ſumpto ab vltimo menſis die initio, ordine retrogrado, non a Kalendis et a primo ſuccedentis menſis, vt apud Latinos, ita vt decimusſextus fuerit vltimus ſecundae partis. Rollandinus qui vixit anno 1265. in tractatu Notularum, ſeu de Arte Notariae. Eſt igitur MENSIS INTRANS, pars prima menſis. Charta conſecrationis Eccleſ. B. M.

B. M. de Epeia dioec. Veron. *In Chriſti nomine Dei et aeterni, anno a Natiuitate D. N. I. C. 1186. Ind. IV. die dominico, ſecundo Intrantis Nouembris etc.* MENSIS INTROIENS, ead. notione, in Charta Henrici II. Imper. an. 1050. apud Murat. delle Antic. Eſtenſi p. 83. *Pridie die Introeunte menſe December, etc.* MENSIS EXIENS, menſis pars altera, cuius dies, vt diximus, ordine retrogrado computantur, ſumpto ab vltimo initio. Vetus Charta apud Georgium Pilonum in Hiſtoria Bellunenſi lib. 3. p. 111. *Anno eiuſdem Natiuit. 1220. Indictione 8. die Dominica 8. exeunte Madio etc.* quo quidem anno litera Dominicalis fuit ED. Et fol. 117 *Anno Domini 1236. Indictione 9. die Veneris 8. exeunte Madio, etc.* quo anno lit. Dominicalis fuit FE. V. *Exitus menſis.* MENSIS STANS, *inſtans, aſtans,* idem qui *exiens.* Richardus de Sancto Germano pag. 1010. *Die Mercurii octauo ſtante Iulio in vigilia S. Iacobi, etc.* qui eſt Iulii 24. Diurnus Romanus cap. 2. tit. 1. Die enim ill. inſtantis menſis obiit. MENSIS RESTANS. Charta an. 1187. apud Vghellum in Neapol. Archiep. num. 13. *Octauo die reſtantis menſis Madii.* MENSIS CAREII, V. *Careium 2.* MENSIS FENALIS, Iulius, V. *Fenalis.* † MENSIS MAGNVS, Iunius appellatur in Chartul. Pontiniac. forte ob longiores dies. † MENSES MATERNI, quibus mater grauida eſt, t. 4. Aug. p. 849. MENSES PASCHALES, V. Bernonem Abbat. de Miſſa, c. 6.

MENSOR, agrimenſor, apud Frontinum, Aggenum, Dolabellam, et alios. Alii ſunt *Menſores* in Cod. Theod. de quibus eſt tit. 34. l. 6. Horum enim munus fuit hoſpitia Principi praeparare, Palatinis Principem comitantibus ſingulis *deputatas domos enotare, et poſtibus hoſpitaturi nomen adſcribere*, vt docet lex 4. de Metatis eod. Cod. vbi plura Iac. Gothofredus. Diuerſi erant *Menſores* a metatoribus: hi integris caſtris locum deligebant; illi ſingulis hominibus vel in caſtris, vel in vrbe. V. Piriſcum.

MENSORIVM. Vgutio et Ioan. de Ianua: *Menſorium, quod eſt in menſa, vt mantile, et vas eſcarium.* Gloſſ. Saxonic. Aelfrici: *Menſorium, Menſe.* In Gloſſ. Lat. Gall. *Choſe de table, comme nape, etuelle. plat a ſeruir a table.* V. *Miſſorium.*

† MENSTRVA, reditus ſpecies. Bulla Innoc. III. a. 1199. *Menſtruas de archidiaconatu Beliſmen.* V. mox.

MENSTRVALIA, idem quod *Menſata*, vnius menſis ſeruitium. Charta an. 1235. ex Schedis Peireſc. apud Pr. de Mazaugues. † Tributa eſſe videntur, quae ſingulis menſibus exigebantur.

† MENSTRVI CASVS, morbus quo quis ſingulis menſibus vexatur, t. 3. Aug. p. 235.

MENSVALE, vt *Menſata 2.* niſi fallor, annona aut cibus ad vnum menſem. Praeceptum Caroli C. an. 849. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 118.

MENSVALIS, menſtruus. Caſtello in Chron. Bergom. ad an. 1402. apud Murator. to. 16. col. 906.

MENSVATIM, ſingulis menſibus. Praeceptum Caroli Mag. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 34.

MENSVLA. (1) Diminutiuum a *Menſa*, quo, quidquid ex bonis alicuius eſt, ſignificatur. Chronicon Moſomenſe: *De mea Menſula vnam villam, Odontem nomine, cum omni banno ſuo ſubtraho.* V. *Menſa.* (2) Mappula. Chronicon S. Trudonis, Spicileg. Acher. to. 7. p. 464. V. *Menſale.*

MENSVLARII, Τραπεζῖται, qui Scriptoribus Latinis *Menſarii*, qui menſam exercent, apud Firmicum lib. 3. Math. cap. 8.

MENSVRA. (1) Modus agri, Galli *Meſure.* Eadem, ni fallor, quae *Arapennis*, ſeu iugerum, Gall. *Arpent.* Charta an. 1187. apud Miraeum to. 1. p. 286. *Terram quam in pago Ooſtburch, circiter quinquaginta et ſeptem Menſuras, reddentem ſingulis annis decem marcas . . . werpiuerunt.* Alia an. 1228. ibid. p. 417. *Vt inhabitantes villam liberam, Menſuras*

vas quinquaginta pedum latitudinis et centum pedum longitudinis habeant; et ſingulae Menſurae, ſingulis annis duos ſolidos Flandrenſes et duos capones nobis et ſucceſſoribus noſtris ſoluant. (2) MENSVRA ANNONARIA. Chronic. Bonae Spei p. 182. *Sub id tempus* (i. an. circiter 1252.) *mutata Binchienſi granorum Menſura, orta eſt difficultas inter nos et Pictonenſes Templarios, praetendentes ſibi debere ſolui noua Menſura, quae veteri multo maior erat, centum 23. modiorum hyuernagii et totidem auenae. . . . Quae deciſa fuit anno 1253. reductis 23. modiis hyuernagii antiquae Menſurae ad 16. nouae et 23. auenae modiis ad 20 Menſura.* Idem quod *Seſteirale*, in Charta an. 1278. ex Conuentione inter Iacobum Aragon. Reg. et Berengarium Magalonae Episc. *Seſteirale ſiue Menſura bladi*, etc. Bellilioci *Menſura* eſt *Bichetus* dimidiatus, qui capit 12 *Coponos*. (3) MENSVRA, in liquidis. Eckehardus Iunior de Caſib. S. Galli c. 9. *Cum pane abundo et quinque Menſuris de ceruiſia.* (4) MENSVRA REGALIS, ad quam caeterae menſurae examinantur et reducuntur, in veteri Charta apud Will. Thorn. pag. 1912. Edictum Piſtenſe Caroli C. §. 20. MENSVRA MERCADALIS, publica ad quam res omnes, quae in *mercato* venduntur, exigi ſolent. Charta ann. 1201. apud Stephanot. Antiquit. Bened. Occitan. MSS. part. 2. p. 440. (5) Charta Dudonis Abbatis Deruenſis in Tabul. eiusdem Monaſterii: *Vt neque ſuis neque ſucceſſorum ſuorum temporibus quiſquam vel Miniſterialium vel Officialium aliquam vim vel malam conſuetudinem contra noſtrum decretum inferre audeat, neque Menſuras imponere, augere, minuere, neque carropera extorquere, etc.* Idem Tabularium: *Monachi S. Petri et B. Bercharii proclamationem fecerunt ad magnanimum Comitem Theobaldum, de ſuperfluitate quam Comes Breonenſis dominus Walterius faciebat eis. Quam proclamationem miſit praedictus Comes in Menſuram. Eſt autem talis Menſura: Quando accipiendum erit opus caſtelli, et carroperum, accipiet Miniſterialis S. Petri, et cum laude ipſius Miniſterialis Breonenſium Comitis, et accipient ſecundum ſaluationem hominum S. Petri, et ſecundum ſaluationem Comitis.* Vbi *Menſura* idem eſſe videtur quod *Coruatae* ſeu operae, quas ſubditi ac ruſtici ex Lege, non ex arbitrio dominorum ſuorum, ipſis praeſtare tenentur. (6) † Idem quod *Manſura*, locus domui aedificandae commodus, et habitatio ipſa, t. 7. Ordin. reg. Fr. p. 604.

MENSVRABILES PANES, id eſt, certi et ſtatuti ponderis. Edictum Piſtenſe Caroli C. §. 20.

MENSVRABILITER, menſuratim. Charta in Lib. nigro Scaccarii p. 38.

MENSVRAGIVM. (1) Idem quod *Menſuraticum*, Gall. *Droit de Meſurage*. Tabularium S. Albini Andegau. an 1269. V. *Meſuragium*. (2) OFFICIVM MENSVRAGII *Carbonum*, inter officia quae ad domanium Regis pertinent recenſetur in Memoriali Camerae Comput. Pariſ. p. 57. verſo. (3) † MENSVRAGIVM VINI, ius menſurae, ad quam exiguntur dolia vinaria. Inuent. Mſ. a. 1482.

† MENSVRALE, i. q. *Menſuraticum*, in Priluſ. Leg. Polon. p. 432.

† MENSVRARE AD ALIQVEM SANCTVM, aegrum puerum vel eius cadauer ad ſancti cuiusdam feretrum ſeu ſepulcrum appendere et cereum ex voto ad eiusdem ſtaturam offerre. Canonizat. Mſ. S. Th. Herford. epiſc. V. *Ponderare*.

MENSVRARIVS, qui res venales ad menſuram diſtrahit. Libertates conceſſae Barcinonenſibus a Petro Rege Arag. an. 1283.

MENSVRATA, eadem notione qua *Menſura 1.* Charta an. 1086. in Addit. ad Chron. Caſaur. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 1003.

MENSVRATE, mediocriter, mâſig. Fredegar. cap. 84.

MENSVRATICVM, quod pro menſura exigitur. Libertates Regni Maioricarum editae a Iacobo Rege Aragon. an. 1248. *Ius menſuraturae* dicitur Andreae de Yſernio in Comment.

ment, vtriusque iuris. V. Gloſſ. med. Graecit. in Μετζητικόν.

MENSVRATIO, menſio, Gall. *Meſurage*. Charta apud *Madox* Formul. Anglic. p. 163.

† MENSVRATOR, agrimenſor. Memor. C. Cam. Comput. Pariſ.

† MENSVRATORIVS, ad legitimam et receptam menſuram pertinens, in Priuil. Piſan. a. 1269.

† MENSVRNALIS, menſtruus, in not. Matthaei Syllog. epiſt. p. 536.

MENSVRNVM, *vnius menſis, ſicut Diurnum, vnius diei.* Papias. Liber de Diſciplina Scholarium falſo Boëtio adſcriptus c. 3. *Qui ſatyricis inhiabat atramentis Menſurnus, hiſtoriographus perſaepe diurnus, elegiaris annuus* etc.

MENSVRNVS, V. *Lamentatio*.

MENTAGRAE *orbis terrarum*, dicuntur *Britonum Scottorumque particulae* ſeu regiones, Cummiano Hiberno de controuerſia paſchali.

MENTALIS INVOCATIO, quae ſola mente concipitur, apud Ludewig to. 6. Reliq. MSS. p. 193.

MENTANEI OCVLI, id eſt, mentis. Bulla Bonifacii VIII. PP. ad Epiſc. Scotiae apud Rymer. to. 2. p. 905.

MENTATVS, vnde *dementatus*, barbarum prorſus eſt. Lat. eruditus, cordatus, mentis acie praeditus. Goclenii Lex. Phil.

MENTIALITER, alta mente, attente. Annal. Bened. to. 3. p. 719.

MENTICVLARE, Papiae, *dolis et fallaciis attentare, vel diuinare*. V. *Manticulare*.

MENTILLA, ἐλαχιστοτάτη. Gloſſ. Lat. Graec. MS. Sangerm. Vbi leg. *Minutilla*, i. e. minima.

MENTIO. (1) Memoria, ſepulcrum. Vita S. Forannani ſaec. 5. Bened. p. 592. V. *Memoria*. (2) Mendacium. Gloſſ. Lat. Graec. *Mentio*, ἀνάμνησις, καὶ ψεῦμα. Regula Magiſtri c. 15.

MENTIONALIS SEPES, V. *Mentonalis*.

MENTIONARE, mentionem facere. Ch. Ludouici Epiſc. Xanton. a. 1462. in Tabul. Angeriac. p. 535.

MENTIONARIVS, idem quod *Mentioſus*, impoſtor. Anaſtaſius Biblioth. in Hiſt. Eccleſ. in Leone Iſauro.

MENTIOSVS, mendax, Gallis *Menteux*, vel *Menteur*. Lex Alemann. tit. 41. §. 1.

MENTIRI, nude pro *fidem mentiri*, ap. Hincmar. Opuſc. 60. p. 832. V. *Fides*.

MENTIRIOSVS, Papiae, *fallax aut mendax*.

MENTO, pro *Mentum*, vſurpat Michaël Scotus de Phyſionomia c. 73.

MENTONALIS, *Mentionalis ſepes*, quae ad mentum vſque pertingit. Lex Ripuar. tit. 70. §. 3. *Quod ſi animal in ſepem impalauerit, et ipſa ſepis mentonalis non fuerit*. Perperam *mentionalis*, in legibus Henrici I. Regis Angl. c. 90. vbi eadem habentur.

MENTOR, Papiae, *Inuentor*. Ita et Gloſſ. MSS. Sangerm. n. 501.

MENTORIA, *dicuntur diuerſoria, vel diuerticula, id eſt, ſecreta aedificia, alias monteria*. Vocabular. vtriusque Iuris.

MENTRE, pro *intra*. Ch. a. 27. Conradi Reg. ex Archiuis S. Victoris Maſſil.

† MENTVM, pro collum, in Reg. Viſitat. Odon.

† MENTVRA, f. frons, facies aedificii, t. 2. Hiſt. Treuir. p. 37.

† MENVALIS, f. pro manualis ſeu *bannalis*, t. 8. Ordin. reg. Fr. p. 126.

MENVDETAE, fratres minores, ab Hiſpan. *Menudo*, Gall. *menu*. Teſtam. Beraldi domini de Rupeforti a. 1383. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. p. 325. *Item do et lego à las Menudetas Claromontenſes Ordinis S. Franciſci ſexaginta ſolidos Turonenſes redditu ales*.

† MENVISERIVS, a Gall. *Menuiſier*, in Terrear. abb. de Iugo Dei.

† MENVSIA, paruus et minutus piſcis, in Ch. Mſ. a. 1287.

† MENVTAE, inteſtina animalium, Gall. *Menuailles*, in Stat. Peruſ. V. *Minutalia*.

† MENVTVM, minutior moneta, t. 2. Hiſt. Nem. Prob. p. 312.

MENZERIZARE, V. *Magarizare*.

MEOLETVM BOSCHVM, ſilua caedua, vt videtur, Gall. *Bois taillis*, († An non

non potius lignum, quod *Bois de meule* appellant Galli?) Statuta Vercell. l. 6. fol. 137. vo. *Pro duobus terceriis habeant precipuum modios quadragintos boſchi meoleti, videlicet de illo nemore quod axoratum fuerat inter predictos Comites, etc.*

MERE, Iberorum Regis dignitas ac appellatio, apud Georg. Pachym. l. 3. c. 21. et Phrancem l. 3. c. 1. Apud Galfridum Monemuthenſem l. 7. c. 4. obſeruo proceres quosdam, Hibernos, ni fallor, dignitatis *Map* paſſim reperiri, quae forte eadem cum *mepe*. *Inter conſules praedictos venerunt nouem minoris dignitatis heroes. Donnaldus Map-apo, Chenes Map-choil, Pemedurus maperidur, etc.* Qui autem hic *mep* dicuntur, hodie *mac* videntur appellari, quae vox praeponi ſolet cognominibus complurium familiarum illuſtrium, vt diſcere eſt ex Britannia Camdeni p. 708. 709. etc. Edit. 3. verbi gratia, *mac-conell*, *mac-guir*, *etc. Map* vero aut *Mab* Britannis, et *Mac* Hibernis, filius dicitur. V. *Septenus.*

MEPHITICVS, V. *Memphiticus.*

MEPHIVM, V *Methium.*

MEQVERELLVS, pro *Maquerellus*, Gall. *Maquereau.* Tabular. Calenſe a. 1247.

MERA, locus paluſtris, V. *Mora* 2.

MERA GVTTA, Gall. *Meregoutte*, vinum ſponte defluens. Ch. a. 1250. apud Lobinell. to. 3. Hiſt. Pariſ. p. 227. V. in *Gutta.* MERA PROVISIO, formula vſitata in Diplomatibus Pontificum Romanorum, quibus alicui beneficia eccleſiaſtica conferebant, cum electio tempore ſtatuto facta non fuerat, aut ipſis vitioſa videbatur. Chartular. Eccl. Ebredun. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 75.

MERACA, *idem quod Medicina*, in vet. Gloſſ. Cod. 521. V. *Megeichavius.*

MERACVLA, monetae minutioris ſpecies: idem forte quod *minuta*, λεπτόν, Plantauitius in Epiſc. Lodouen. in a. 1187. V. *Merallus.*

MERACVS, ζωρὸς, merus, Onom. *Merax*, cus, ἄκρατος. Vocabul. vetus: *Merak, purus, clarus, defecatus, meracitas, puritas, claritas.*

Tom. IV.

Sed *merax* non legi. Ita Martinius in Lexico.

MERAGVLARIVS, idem qui *Matricularius.* Ordinar. Cabilon. apud Marten. to. 1. de Antiquis Eccl. Rit. p. 615. V. *Marrelarius.*

MERALLVS, quoduis ſignum ſeu ſymbolum a vet. Gallico *Marel;* hinc in quibusdam chartis occurrit pro ſigno, quo vinum venale ſignificatur, vbi mox MARELLVS, mox MARALLVS, mox denique MARALVS ſcribitur. Longe vero frequentior notio, qua *Merallus* pro ſymbolum ſeu teſſera occurrit, quae in pluribus Eccleſiis, Canonicis, Capellanis, aliisque praebendariis dantur in praeſentiae ſignum, vt his quolibet Sabbato exhibitis teſtentur, quoties et quibus officiis interfuerint, et debitas recipiant diſtributiones. Statuta Canonicorum S. Capellae Pariſ. p. 22. *Quolibet Sabbato anni omnes Canonici, Capellani et clerici conuenient in camera ſolatiarii, et debent Merellos ſuos ibi aſportare, vt videatur quid et quod eorum vnus quisque fuerit lucratus.* In feſtis annualibus 3. ſol. Statuta Capituli Audomari MSS. *Item circa paruum burſarium diſtributorem marellorum et punctuatorem anniuerſariorum . . . recipiet quilibet eorum* (clericorum de Scoteria) *IV. marellos pro die intereſſendo Diuinis . . . de quibus IV. marellis pro prandio ſoluet II. marellos et vnum pro coena receptori Domus ſingulis diebus.* Plumbei, vt plurimum, erant huiusmodi *merelli;* hinc *plumbi* nude dicuntur in Ch. a. 1480. apud Miraeum to. 2. p. 1343. *Item idem Cantor ſiue Praeſidens plumbos intereſſentibus Horis diſtribuet.* In nundinis praeterea dabantur *merelli* in ſignum ſoluti pretii pro mercibus expoſitis. Dantur etiam in Eccleſiis Reformatis, iis qui ad S. Coenam admittendi ſunt. Vocis etymon a Graeco μέρος vel μερὶς, pars, portio, accerſit D. de Caſeneue; Monacus vero in l. 52. *Merellos*, Gall. *Mereaux* dictos putat, quod merentibus tribuerentur. MERELLI, calculi, ſcrupi, Gall. *Dames à jouer.* Annal. Mediol. apud Murator. to. 16.

 col.

col. 809. *Tabolerium vnum laboratum ad gnara et de iaſpide cum ſcacchis et merellis.*

MERAMENTVM, idem quod *Materia*, lignum domibus aptum. Ch. a. 1328. apud Lobinell. to. 3. Hiſt. Pariſ. p. 392.

MERANGOLVS, malum aurantium, ap. Steph. de Infeſt. Mſ. V. *Melangolus.*

MERANNIA, malignitas, improbitas. Ch. a. 1341. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 431. Gallis olim *Merain*, idem quod indignatio, *Depit.*

MERANNVM, V. *Materia.*

MERARE, diſtribuere, erogare. Canones Hibern. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 17.

† MERARI, *interpretatur amaricans, ſ. amaritudo*, ap. Marten. t. 9. Ampl. Coll. p. 1067. V. *Meranus.*

MERARIA. (1) *Popina.* Gloſſ. Iſidori; ad quas Graeuius: Vbi merum venditur. Gloſſar. *Meraria, γευςεῖς.* V. *Clepſedraria.* (2) † *Meretrix*, in Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657. V. *Centrix.*

MERARIVM, Αχερατοφόρον, in Gloſſ. S. Benedicti cap. de vaſis argenteis, vas nempe quo *merum* menſae vel conuiuis infertur.

MERARVS, *αὐςηρός*, i. Seuerus. Gloſſ. Lat. Gr. MSS. Sangerm.

MERATVS. Acta S. Iudicaëlis MSS. *Huius haſtilis dimidium inferius erat ferreum, ſplendens vt ſtannum candidiſſimum et meratum.* Vbi *meratum* idem eſſe videtur quod Galli *Bruni* dicunt, et veteres fabularum Gallicarum Scriptores vocabant *Mier.* V. *Brunus.*

MERAYCE, vox Hiſpanica, genus panni. Donatio S. Rudeſindi Epiſc. tom. 3. Conc. Hiſp. p. 181. *Alias caſulas XIII. quinque de alchaz, ſex feray cardena, 7. harragan, 8. cardena Merayce.*

MERCA, nota, indicium. Conſuet. Brageriac. art. 104.

MERCABILIS, i. q. *Mercatilis.* Ch. a. 1261. in Chartul. S. Vandreg. to. 1. p. 824.

MERCADA, V. *Mercatum* 1.

† MERCADALE, forum, in Ch. Mſ. a. 1290. V. *Mercatum.*

MERCADALIS MENSVRA, V. *Menſura* 1. *Mercantali more*, in Ch. a. 1421. apud Rymer. to. 10. p. 120.

† MERCADANDIA, i. q. *Mercadoyria*, in Ch. Mſ. a. 1275.

MERCADANTIA, merx, V. *Mercandiſia.*

MERCADARE, negotiari. Ch. Pipini Regis, apud Doubletum p. 694.

MERCADARIA, mercatura, negotiatio, commercium, Gall. *Trafic, commerce.* Statuta Maſſil. lib. 2. c. 1. §. 33. MERCANDISIA, eadem notione. Ch. Henrici IV. Reg. Angl. a. 1404. apud Rymer. to. 8. pag. 396. MERCANDISA, in Ch. a. 1678. apud eumdem to. 12. p. 71. MERCANDISATIO. Litterae Henrici IV. Regis Angl. a. 1411. apud eumd. Rymer. to. 8. p. 687. MERCANDIA. Ch. Ludouici Reg. Franc. ap. Marten. tom. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1192.

† MERCADATVS, qui in commercio eſt, in Ch. Mſ. a. 1204.

† MERCADAYRIA, merx, in Ch. Mſ. a. 1322. V. *Mercandiſia.*

MERCADERIA. (1) Conuentio inter ementem et vendentem, in Stat. Auen. (2) Merx, V. *Mercandiſia.*

MERCADVS, V. *Mercatum* 1.

MERCAGIVM, martium, trimeſtre frumentum, Gall. *Bled Marſais.* Ch. Hugonis Comitis Regiteſt. a. [illegible]

† MERCANDARIA, mercatura, negotiatio, in Stat. Cadubr.

MERCANDERIA, merx, V. *Mercandiſia.*

MERCANDISA, V. ibidem.

MERCANDIA, commercium, V. *Mercadaria.*

MERCANDISARE, mercari, mercimonari, mercatum exercere. Leges Alfredi et Godrini c. 10.

MERCANDISATIO, commercium, V. *Mercadaria.*

MERCANDISIA. (1) Mercatura, V. *Mercadaria.* (2) Merx ex Gallico *Marchandiſe*, et Anglico *Merchandiſe*, in Monaſtico Anglic. to. 1. p. 408. to. 3. pag. 69. MERCADANTIA, eadem notione. Chron. Parmenſe ad a. 1304. apud Murator. tom. 9. col. 850. MERCADERIA, in Statutis Auenion. MERCANDERIAE, in *Conſuet.*

Conſuet. Toloſ. Rubr. de Societ. art. 1. 4. MERCANDISAE. Ch. a. 1481. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 1400. MERCANTIAE, in Ch. an. 1421. apud Rymer. to. 10. p. 121. MERCATIONES. Ogerii Panis Annal. Genuenſ. ad ann. 1204. apud Murator. to. 6. col. 390. MERCATVS. Codex cenſuum Eccleſ. Audomar.

MERCANTALIS, V. *Mercadalis.*

MERCANTALITER. Litterae Henrici IV. Regis Angl. a. 1412. apud Rymer. to. 8. p. 736. Mercium ſcilicet comparandarum cauſa.

† MERCANTIA. (1) Mercatura, in Correct. Stat. Cadubr. (2) Merx, V. *Mercandiſia.*

MERCARE. (1) Mercari, i. q. *Mercandiſare.* Teſtamentum Rudeſindi Epiſc. a. 978. to. 3. Conc. Hiſpan. p. 183. (2) Emere. Acta S. Vincentii Epiſc. to. 1. Iunii p. 627. (3) MERCARI dicuntur monetae, quae vſum in mercatis habent. Capitulare triplex Caroli Magni a. 808. cap. 7. (4) †. Notare, ſignare, pro *marcare*, in Ch. Mſ. a. 1204.

MERCARIA. Vetus Ch. Pontii Comitis Toloſani a. 936 apud Catellum in Comitibus Toloſ. p. 9. *Cum ſiluis et foreſtis, et cum omnibus finalibus et mercariis et firnuningiis, et cum hominibus et feminabus inde naturalibus, etc.* † Eſt tributi ſpecies, forte pro limitibus figendis. V. *Marca*, limes.

MERCARIVS, inter domeſticos recenſetur in Teſtamento Roberti III. Comit. Claromont. a. 1302. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. pag. 307. *Legamus cuilibet de vagletis, ſommelleriis, mercariis, barberio . . . ſexaginta ſolidos Turon. ſemel ſoluendos.* Vbi legendum forte *Bercariis.*

MERCASIA, emporium, nundinae publicae, in Conc. Senon. a. [illegible]. V. *Mercatum.*

MERCASIVS, V. *Marcaſius.*

MERCATA TERRAE, pro *Marcata*, reditus vnius marcae auri vel argenti. Ch. Henrici III. Reg. Angl. a. 1254. apud Rymer. to. 1. p. 519.

† MERCATALIS DIES, qua forum tenetur, Marcktag, in Conſuet. Carcaſſ.

MERCATARE, negotiari. Tabular. S. Victoris Maſſil.

MERCATILES res dicuntur, quae facile diſtrahi poſſunt in commerciis vel in mercatis. Vetus Ch. apud Gariellum in Epiſcopis Magalon. p. 103. MERCATIBILIS, in Ch. a. 1276. ex Chartul. minori S. Benigni Diuion. † MERCATILIS DIES, i. q. *mercatalis*, in Ch Mſ. a. 1082.

† MERCATIO. (1) Merx, V. *Mercandiſia.* (2) † Mercatura, commercium, in Ch. Mſ. a. 1215.

† MERCATOR CVRSORIVS, qui merces ſuas venum portat, in Ch. Mſ.

MERCATORIVM, V. *Mercatum 1.*

MERCATRIX *aueri ponderis*, *Marchandoiſe d'avoir poids*, id eſt, mercium quae pondere venduntur, in Ch. a. 1350. Regeſt. 80. Tabular. regii Ch. 256.

MERCATVM. (1) MERCATVM, MERCATVS, MERCADA, emporium, nundinae publicae, feriae, Gall. *Marché*, Germ. Marckt. Cuiacius ad tit. de Nundinis et mercatibus, ait *mercatus* eſſe paruas nundinas, in idiotiſmo, *Aſſemblée:* neque adeo celebres ac nundinas: denique *mercatum* vnius ciuitatis aut vici, *nundinas* vero eſſe vnius prouinciae aut Imperii. Capitulare de villis c. 54. *Vnusquisque Iudex prouideat, quatenus familia noſtra ad eorum opus bene laboret, et per mercata vagando non eat.* MERCADVS, in Formula Lindenbrogii 161. Ch. Caroli Magni apud Doubletum p. 708. MERCADA, in Formula Lindenbrogiana. MERCATORIVM, in Litteris Eduardi I. Reg. Angl. a. 1300. apud Rymer. to. 2. p. 864. (2) Hinc poſtmodum fluxit *ius* quod *mercati* vocant, vel etiam nude *mercatum*, vt habet praeceptum Ludouici Pii a. 836. Append. Marcae Hiſp. col. 773. ab ipſis Principibus Dominis feudalibus indultum. Ch. Ottonis Imper. apud Baldricum l. 1. Chron. Camerac. c. 112. *Dedimus ius, fas, atque licentiam faciendi, ſtatuendi, ac conſtruendi*

ſtruendi mercati, *cum moneta*, *teloneo*, *banno*, *etc.* In iis porro mercatis ea eſt ſecuritas ac immunitas, vt non infringantur absque graui delicto, quod *mercatum frangere* vocat eadem Charta. (3) MERCATVS, forum, ſeu locus ipſe, in quo nundinae fiunt. Ditmarus l. 7. de Kiouia. MERCADIL, Occitanis, eadem notione. Litterae Iohannis Reg. Franc. a. 1356. to. 3. Ordinat. p. 156. MERCATI PALATII TELONEARIVS, V. *Telonearius*. (4) MERCATVM, commeatus, cibaria ad alimoniam exercitus, *forum*, interdum. Tudebodus l. 1. p. 777. *Illic inuenit Italicos et Longobardos* . . . *quibus Imperator iuſſerat dari mercatum.* (5) MERCATVS, pro pretio rerum venalium, quo in *mercatis* diſtrahi ſolent. Chartul. SS. Trinit. Cadom. fol. 23. *Dom. Abbatiſſa debet habere piſces ad meliorem mercatum quam vllus homo.* Gall. *à meilleur marché*. V. *Forum.* (6) MERCATVM, contractus emptionis vel venditionis, Gallis *marché*. Statutum de decimis Saladinis apud Rigordum a. 1188. *Omnia mercata quae facta fuerunt*, ... *vel quae deinceps fient*, *rata erunt.* (7) MERCATVM BVRSAE, vox vſitata apud Normannos, cum quis actor tenementum ſeu feudum ſibi reuocare tentat iure conſanguinitatis vel dominii. Ch. Ludouici X. a. 1315. tom. 1. Ordinat. Reg. Franc. p. 594.

MERCATVS. (1) Merx, V. *Mercandiſia*. (2) † Idem quod *Marca 1.* ap. Th. Otterbourne pag. 223. (3) V. *Mercatum 3. 5.*

MERCEDARIVS, Iſidoro in Gloſſis, et Papiae, *qui pro labore ſibi impenſo dat mercedem.* Io. de Ianua: *Mercedarius*, *et mercedonius*, *ſeruus*, *vel alius qui diſtribuit pecuniam ſub domino ſuo.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Mercedarius*, *Diſtribueur de loyers. Mercedonius*, *Seigneur qui paie le loier aux ouvriers.* Aelfricus in Gloſſ. Saxon. *Mercedarii*, (perperam *meicedarii*) *Hyre-giſdan*, i. q. mercedem ſoluunt. Gloſſae à Scaligero laudatae: *Mercedonius*, *qui ſoluit mercedem.*

† MERCEIA, arbitrium, voluntas, Gall. *Mercy*, in Ch. Mſ. a. 1217. V. *Merçes.*

MERCELLARIVS, mercator, († minutae mercis propola, Gall. *Mercier*. V. *Mercenarius 1.*) Acta S. Francisci de Paula to. 1. Aprilis p. 14[illegible].

MERCENARIA, et MERCENARIVM, forum rerum venalium, ſimul et ius quod inde domino ſui competit. Regeſtum Borbonense ex Camera Comput. Pariſ. fol. 11.

MERCENARIVS. (1) Mercator, minutae mercis propola, vulgo *mercier*. Ch. a. 1267. in Tabul. S. Vandreg. to. 1. p. 1023. (2) † Preſbyter qui eccleſiae deſeruit, certa ei aſſignata mercede, qui et *Firmarius* dicitur, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1364.

MERCENNALE ORDEVM, quod Martio menſe ſeritur. Tabularium Abbatiae Fiſcanenſis f. 126. et alibi paſſim: *Pagauerunt 6. minas ordei mercennalis.* f. legitimi, Gall. *Marchand.*

MERCERIA. (1) Mulier, quae minutas merces diſtrahit. Conſuet. Toloſ. rubr. de debitis art. 1. (2) Minuta merx. Ch. Childeberti Franc. Reg. a. 705. aut 706. apud Mir[illegible] to. 1. p. 244. V. *Mercenarius.*

MERCERIANVS, i. q. *Mercerius*, V. in hac v.

MERCERIVS, minutae mercis propola, Gall. *Mercier*. Vſatici Barcinonenſes MSS. c. 55. *Omnes milites et pedites*, *tam mercèrii*, *quam negotiatores.* MERCERVS, eadem notione. Ch. a. 1345. apud Madox Formul. Angl. p. 92. † Qui merceriis praeerat, *Rex merceriorum* appellabatur; vnde alios mercerios ex iure inſtituebat, quibus *militiam merceriorum* nomen dabat. V. Hiſt. Tutel. Baluz. p. 787.

MERCERNARIVS, pro *Mercenarius*, qui operam ſuam alii locat. Statuta Arelat. MSS. art. 154. V. *Mercedarius.*

MERCERVS. V. *Mercerius.*

MERCES. (1) Miſericordia, Gall. *Mercy*, *pitié.* Gregorius M. l. 12 Epiſt. 17. *Prudentes viros*, *ſicut* [illegible] *ſtis*, *Regibus adhaerere multorum* [illegible] *lamen eſt. Nam dum praeſtantiorem ſibi locum ad animae vtilitatem* [illegible] *datam*

datam intelligunt, *certum eſt*, *quia mercedis cauſas*, *vbi inueniunt*, *non poſtponunt*. Vide eumd. l. 4. Epiſt. 40. Fauſtus Regienſis in Epiſt. ad Felicem: *Cum foeneratores noſtri ſitis*, *incipitis noſtri eſſe debitores*, *ſiquidem cauſa veſtrae deuotionis et mercedis veſtrae materia ſumus.* (2) Quandoque ſumitur pro gratuita indulgentia. Capitulare Pipini Reg. Italiae c. 22. Lex Longob. lib. 2. tit. 18. c. 6. Capitul. Caroli M. a. 793. *Qualiter in domni Regis mercede eleemoſyna ſiat facta.* Capit. Caroli C. tit. 16. c. 2. *Vt ad vos ſuos denominatos fideles in ſua mercede transmitteret.* Alio cauſa *in mercede* vel *ad mercedem ſuam ſe facere dicebant*, quod ſpe fiebat diuinae remunerationis, et ad conſequendam diuinam *miſericordiam*. Pipinus in Diplomate pro S. Dionyſio apud Doubletum p. 696. *Propterea in noſtra mercede*, *et in remedio animae genitoris noſtri Karoli*, *donamus ipſum locum*, *etc.* Lex Longob. l. 1. tit. 93. §. 1. *Propter Deum et animae ſuae mercedem*, Epiſt. Hadriani PP. in Cod. Carolino 92. *Pro mercede animae veſtrae*, *atque ſempiterna memoria.* † CHARTA MERCEDIS, qua aliquid donatur, in Ch. Mſ. a. 1029. (3) Arbitrium, voluntas. Homagium factum Ioanni Epiſc. Magalonenſi a Guillelmo filio Mathildis Dom. Montiſpeſſul. menſe April. 1184. V. *Miſericordia.* (4) MERCEDEM REFERRE, agere gratias, quomodo Galli dicunt, *Grand mercy*, pro *ago tibi gratias*. Epiſtola Hildegarii Epiſc. Beluac. ad Widonem Sueſſionenſem Epiſcopum, ex Cod. Beluac. MS. † MERCEDES REPLICARE, idem, in Epiſt. a. 867. t. 7. Collect. Hiſt. Franc. p. 597.

MERCETARIVM, mercatum, emporium, Gall. *Marché*, Regeſtum Philippi Regis Franc. de feodis Normanniae to. 3. Hiſt. Harcur. pag. 195.

MERCHA, clarigatio, compenſatio, Gall. *Marque*, *repreſailles*. Ch. a. 1295. apud Rymer. to. 2. p. 692. V. *Marcha 1.*

† MERCHATA, modus agri, redditus vnius *marcae*, in Ch. Mſ. a. 1067. V. *Marcata.*

MERCHENELAGA LEX, V. *Lex Merciorum.*

MERCHETVM, V. *Marchetum.*

MERCHORIS DIES, pro *Mercurii*. Concilium Tulugienſe a. 1065. inter Hiſpan. to. 3. p. 234. V. *Mercoris dies.*

MERCIA. (1) Mercatura, negotiatio, Gall. *Trafic*, *négoce*. Bulla Clementis IV. PP. in Statut. Aſtenſ. fol. 5. Vo. (2) Mulcta, *amerciamentum*, *miſericordia*, ex Gall. *Merci.* Monaſtic. Anglic. to. 2. p. 14. *Item catalla furum*, *et merciae quae ex mardris vel aliis foris factis contingunt.* V. *Amerciare.* (3) † Miſericordia, indulgentia, Gall. *Mercy*, in Ch. Mſ. a. 1234. V. *Merces.*

MERCIAMENTVM, ius, vt videtur, *manus-mortuae*, quod ad arbitrium domini exigebatur. Ch. Guidonis Comit. Niuern. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 3. pag. 118. *Si aliquis vel aliqua ſine filio vel filia deceſſerit*, *echoëta mortui vel mortuae ſine merciamento aliquo ad propinquiorem liberum heredem deueniat.*

MERCIARE. (1) Et MERCIARI, mulctam ſeu poenam pecuniariam pro delicti modo et qualitate in reum decernere. Tabular. Gemetic. V. *Amerciare.* (2) † Emere, in Ch. Mſ. a. 1281.

MERCIARIVS, Bollandiſtis, qui merces ad vlnam vendit. Acta B. Michelinae to. 3. Iunii p. 936. *Omnes mercatores*, *ſartores*, *cimatores*, *merciarii.* V. *Mercerius.*

MERCIDIVS, *propter mercedem dicens*, *vel loquens*. Io. de Ianua. *Courretier* in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

MERCIMONIAE, merces, Gall. *Marchandiſes*. Vita B. Coletae to. 1. Martii p. 560.

MERCIMONIARE, negotiari, mercaturam facere, Ch. a. 1409. apud Rymer. to. 8. p. 581.

MERCIMONIATVS, emolumentum ex mercaturis Angliae Fiſco obueniens, tributum quod Angli pendebant ob illatas in Daciam merces. Henr. Knyghton. l. 1. c. 5.

MERCIMONIVM. (1) Emporium, forum publicum. Hodoeporicum S. Willibaldi Epiſc. Porro quod *mercimonium* in laudato hodoeporico dicitur, in Actis eiusdem S. Willibaldi *portus* nuncupatur: *Secus portum, quod dicitur Hamuic.* (2) Mercatura, negotiatio. Conſtit. Federici Reg. Sicil. c. 65. (3) Merces, praemium. Paſchaſius Radbertus in Epitaphio Vualae l. 1. c. 7.

MERCIPOTVS, pignus, contractus, vel emptionis, Germ. Weinkauf, in Decretis Hungaricis, ſic dictum, quod, vt plurimum, in *potu* inſumatur.

MERCIPRECARI, miſericordiam implorare et expoſcere, Gall. *Crier mercy.* Oberti Cancellarii Annal. Genuenſ. l. 2. apud Murator. to. 6. col. 306. V. *Merces.*

MERCLANA, V. *Merulana.*

† MERCOBVLA, vel MERCOBVLVM, machina pulſationi campanarum vtilis. Conſuet. Mſ. monaſt. Burdeg. Leg. ſ. *Metabulum.*

MERCOLION, *murorum aggregatio.* Papias.

MERCONARI, mercari, negotiari. Epiſt. Clementis IV. PP. a. 1266. apud Marten. to. 2. Anecd. col. 410.

MERCORIS DIES, pro *Mercurii*, habetur in veteribus Tabulis. Praeceptum Zuendebolti Regis a. 898. ap. Marten. to. 1. Anecd. col. 58.

† MERCVM, nota, ſignum, in Ch. Mſ.

MERCVRA, pro mercatura, merx. Ch. a. circ. 1104. apud Stephanot. Antiquit. Vaſcon. Bened. MSS. part. 1. p. 485.

MERCVRIVS, *lapidum congeries in cacumine collium.* Gloſſ. Iſid. Vbi Graevius: Ex Prouerb. 26, 8. V. Scaliger. de Emendat. tempor. et Seldenum de Diis Syris.

† MERDA, vox conuicii, ſpurcus, in Ch. Mſ. a. 1338.

MERDARE, cacare, apud Albertum Argentin. in Chr. p. 208. V. Menagium in Orig. Gall.

† MERDARIVS, *Porta merdaria*, qua immunditiae extrahuntur, in Diar. Ital. Montisfalc. p. 283. V. *Merdevellum.*

MERDERELLVM, V. *Merdevellum.*

† MERDOSVS, merda inquinatus, Ital. *Merdoſo*, Gall. *Merdeux*, in Necrol. eccleſ. Pariſ.

MERE, vox Saxonica, Sommero, Pilus, ſtagnum, lacus; vnde vox Gall. *Mare.* Ch. Guillelmi I. Reg. Angl. apud Hikeſ. Diſſert. p. 71. *Do et concedo . . . hoc manerium regium . . . cum cunctis pertinentiis ſuis . . . ſiluis et paludibus, aquis, molendinis aut ſtagnis cum merc et mere et ſu, etc.* V. *Mora.*

MEREGELDT, perperam pro *Weregelds*, mulcta pro homine interfecto, a Sax. *Were*, homo, et *Geld*, mulcta, ſolutio, quaſi valor ſeu pretium hominis. Ch. a. 1112. apud D. Calmet. to. 1. Hiſt. Lotharing. col. 531. V. *Wera.*

† MERELLA, MERELLVM VINVM, tenue vinum et aqua mixtum, t. 5. Aug. p. 853.

MERELLVS. (1) V. *Merellus.* (2) † Solutio conſignata aliquo ſymbolo, a Gall. *Marel*, ſignum. Ch. a. 1222. t. 7. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 94.

MEREMIVM, MEREMVM, V. *Materia.*

MERENATVS, ſ. ſtriatus, Gall. *Cenolé.* Annal. Mediol. apud Murator. to. 16. col. 807. *Alia collana auricum botenis XXXII. merenatis.*

† MERENCOLICVS, melancholicus, in Ch. a. 1459.

MERENDARE, *meridie edere, quaſi poſt prandium.* Ita Papias et Gloſſ. MSS. Sangerman. num. 501. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Merenda, le mangier de l'heure de None.*

† MERENDINA, merenda, vnde MERENDINARE, merendare, in Stat. Taurin. a. 1360.

MERENIGAE, *manifeſtae turpitudines, ſiue ingratae fabulae, maculae.* Papiae MS. In Edito habetur *Merevigae.* In MS. Collegii Nauarraei: *Menerigae, manifeſtae turpitudines, ſiue ingratae maculae.*

MERENIVM, MERENNVM, V. *Materia.*

MERENTES, milites. Lex Wiſigoth. l. 9. tit. 2. §. 4.

† MEREN-

† MERENTVM, meritum. *Merentum capere*, placere, gratus haberi, in Ch. Mſ. Anſelmi Bridaine.

MERERE ALICVI, remunerari, ſeu potius beneficium agnoſcere, *Reconnoître un bienfait*, *Meriter envers quelqu'un*. Capitula Caroli C. tit. 16. c. 7. V. *Remerire*. † MERERE ALICVI, officium praeſtare, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1386.

MERENIGA, V. *Merenigae*.

† MERESCHACIA, equile, in Ch. Mſ. a. 1263. V. *Mareſchauſſia*.

MERESCALCHVS, qui equorum pedes ferro munit. Acta B. Michelinae to. 3. Iunii p. 936. Occurrit et pro exercitus Praefecto apud Murator. tom. 12. col. 1026. V. *Mareſcalcus*.

MERETRICALIS VESTIS, quae meretricem tantum decet. Decretal. l. 5. tit. 39. c. 25. † MERETRICALES, *herbe qua ſe inungunt mulieres, ut appareant pulchrae*, in vet. Gloſſ. Cod. 54.

† MERETRICALITER, meretricum more, in Ch. Mſ. a. 1383.

MERETRICARI. (1) † Rem habere cum muliere, ap. Bened. abb. Petroburg. (2) Metaphorice, pro Daemonorum ſervire, idola colere. Paſchaſius Radbertus l. 3. de Partu Virg.

MERETRICATIO, *fornicatio*, Πορνεία, *lenocinatio*, in Gloſſ. MSS. Sangerm. n. 501. Indiculus luminoſus: *Aliqua ſuper eius meretricationis ſubſtantium . . . habita conflictatione verborum*.

MERETRICIVM, ſtuprum, adulterium. Libertates conceſſae Reomagenſi urbi ab Alfonſo Comite Pictavenſi a. 1270. MSS.

† MERETRICATOR, meretricum ſectator, in Ch. Mſ. a. 1455.

MERGA, *q merges dicitur: furca cum qua coma ſegetis portatur*. Ioan. de Ianua. Vtitur Columella l. 2. c. 21.

MERGERIA. (1) Tabularium Monaſterii S. Andreae Viennenſis: *Et dono poſt diſceſſum meum manſum de Fuſtale, cum omnibus appenditiis ſuis, et iterum illam terram quae fuit adiuncta ipſi manſo per mergeriam quod vocamus medietatem liberis*. Leg. forte *Meiaria* vel *Meteriam*. Conſule utramque vocem. V. *Medietarius*. (2) † Menſura vinaria, eadem quae *Megeria*. Ch. Mſ. a. 1318.

MERGES, Manipulus ſegetis. Translatio S. Genulfi ſaec. 4. Bened. part. 2. p. 235. Vox Plinio non ignota eadem notione.

MERGO. (1) Coruus marinus, apud Fridericum II. Imperat. l. 1. de Venat. c. 2. 4. 55. Boncompagnus de obſidione Anconae apud Murator. to. 6. col. 931. *Ille vero ad modum mergonis, qui reſtrictis alis profunda pelagi petit, propere ſe ſubmergebat in aquam*. (2) † *Mergo dicitur aequivoca, quia poteſt eſſe pertica quaedam, quae ponitur in aquis, ad commonendum piſces, vel poteſt eſſe ille, qui ſe mergit in aquis*. Gloſſ. vet. Cod. 521.

MERGORAE, *ſitulae quibus aqua de puteo trahitur*, in Gloſſis Iſid. Ioan. de Ianua: *Mergus, geris, ſitula, cum qua aqua de puteo trahitur, et dicitur a mergo, is*.

MERGREVE, Vox conficta ex *Maere*, Saxon. et *Greve*, comes, quaſi maior Comes vel dominus. Leges Edw. Confeſſ. c. 35. V. *Marggravius*.

MERGVLA, ornamentum veſtium, quod prohibetur in Conſtit. Freder. Reg. Sicil. c. 95.

MERGVLVS. Iohan. de Ianua: *Mergulus, eſt diminutiuum de mergus, et eſt aequiuocum ad ferrum quod mergitur in lampade, et ad tenendum papyrum et ad auem mergum*. Vnde Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Mergulus, le ferret de la lampe, en quoy eſt la meche, ou le jon ou petit pluvion*.

MERGVS, ſitula, V. *Mergorae*.

MERI DENARII, V. *Merus*.

† MERIA, feudum *merini* ſeu *maiorii*, Gall. *Mairie*, in Ch. Mſ. a. 1333. V. *Maior*.

† MERIAGIVM, idem, in Ch. Mſ. a. 1221.

MERIBIBVLA, potatrix. Vita B. Lidwinae, to. 2. Aprilis p. 320.

MERICA. (1) Nemus, ſilua, atque interdum terrae circumquaque adiacentes. († Proprie ſilua, in qua aluntur apes. V. Friſch. in Lex. Lat. Germ. part. 1. p. 643.) Charta anni 1301. apud Ludewig. to. 1. Reliq. MSS.

MSS. p. 235. *Praedictum nemus siue Mericam certis metis distinxi.* (2) Stipula, Gall. *Chaume*, vel tegula quaeuis. Charta anni 1042. apud *Madox* Formul. Anglic. p. 124.

MERICVLVM, potio vini puri. Gloſſ. Graec. Lat. MS. Ἄκρατον, *Merum*, *purum*; Ἀκρατέριον, *Mericulum*. Edit. Ἀκρατάριον. V. *Merus*.

MERIDIALIS PARS, quae meridiem ſpectat. Gloſſ. Iſidori: *Diale*, *diurnum*, *Meridiale*. Vbi obſeruat Graeuius veteres *Meridiale*, non dixiſſe, ſed *meridianus*.

MERIDIANA, *ſomnus meridianus*, Sidonio lib. 1. Ep. 2. *Meridianam pauſare*, in Libro Ordinis S. Victoris Pariſ. MS. c. 17. 22. 35. MERIDIANAE IEIVNIORVM, ſeu in diebus ieiunii poſt Sextam, *breues* eſſe iubentur, adeo, vt *momentaneae et ſimulatitiae* dicantur, in Statutis Cluniac. Petri Venerab. cap. 24. et ap. Vdalricum lib. 2. Conſuet. Cluniac. c. 29. V. Haeftenum lib. 12. Diſquiſit. Monaſt. diſquiſit. 4.

MERIDIARE, per diem alicubi manere. Vita S. Bonifacii Epiſc. ſaec. 3. Bened. part. 2. p. 87. Quod de ſomno meridiano minus bene intellexit Mabillonius.

MERIDIARI, meridianum ſomnum carpere. Vox Latinis Scriptoribus etiam nota. Regula Magiſtri cap. 50.

MERIDIES, pars officii diuini, quam ſextam dicunt. Ordinarium MS. Abbatiae Piperac. anni 1301. *Sciendum, quod poſt tertiam immediate dicimus Meridiem, deinde Nonam.*

MERINATVS, V. *Maiorinus*.

MERINGA, idem quod aliis *Merenda* dicitur, pomeridianum prandium. Codex MS. Conſuetud. Eccleſ. Colonienſ. e Biblioth. Eccl. Attrebat. V. *Merendare*.

MERINGI, V. *Merouingi*.

† MERINIA, iuriſdictio, diſtrictus *merini*, in St. MS. a. 1328. V. *Maiorinus*.

MERINVS, V. *Maiorinus*.

MERIOR, *turpis*, *vel timidior*, *vel temerior propter foeditatem*. Papias.

† MERISSE, terminus, limes, ap. Murat. t. 1. Antiq. p. 197.

† MERITA, exactio, praeſtatio ſub nomine *meriti*, quae ſcilicet quaſi *merendo* ſoluitur, V. *Merere*. Ch. MS. a. 1260.

† MERITAS, *tis*, *puritas*, in vet. Gloſſ. Cod. 521.

MERITORIA TABERNA, hoſpitium ſeu diuerſorium, in quod pretio et mercede diuertitur. Vita B. Ringarto. 5. Iulii p. 694. † MERITORIA, *meretrix*, in Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7652.

MERITORIVM, lupanar, in Actis Proconſularibus martyrii SS. Didymi et Theodorae num. 2.

† MERITORIVS, praemio dignus, in Chron. Pontif. Leon. Vrbeuet.

MERITVM. (1) Prouentus, *Praefat.* Schol. Iuuenal. Sat. 5. de Calpurnio Piſone: *Poſt conſulatum maternae hereditate ditatus, magnificentiſſimus vixit. Meritis ſubleuare inopes ex vtroque ordine ſolitus.* MERITVM ACCOLANARVM, in Form. 62. inter Lindenbrogianas. TERRAE MERITVM, terrae prouentus. Charta anni 1251. in Bibl. Colbert. tit. de Epiſcopatu Carcaſſ. *Dominationes et dominium et caetera terrae Merita, bona et iura.* MERITA MILITARIA, annona militibus praeſtanda, in L. iubemus per hanc 16. C. de erogat. milit. annon. MALVM MERITVM, damnum. Pactum inter Gregor. VII. PP. et Principem Beneuentanum, lib. 1. poſt Ep. 18. (2) Crimen, delictum, Vita S. Guthierni, in Chartular. *Quemperleg.* (3) Pretium. Lex Wiſigothor. L. 8. tit. 4. §. 13. (4) † Donum, quod in venditionibus ceſſionibusue iis concedebatur, qui ceſſionem gratam habebant, quod etiam *Launegild* vocabatur. Ch. a. 1109. ap. Lam. in Delic. erud. Murat. t. 3. Antiq. p. 1198. (5) † Corpus alicuius ſancti, ſeu pars illius, quaelibet reliquiae, t. 1. Hiſt. Nem. Prob. p. 4. (6) † *Meritum ſuum alicui tradere*, poenam quam meretur, infligere, in Ch. a. 1310. (7) † Ratio, argumentum, t. 5. Cod. diplom. Polon. p. 81.

MERITVS, idem quod *meritum*, prouentus. Charta anni 954. ap. Perardum in Burgundicis, p. 165.

MERLA.

MERLA, V. *Merulum*.

MERLARE. (1) Agros *marla*, ſeu marga ſtercorare, Gall. *Marler*. Tabular. Audomar. V. *Marlare*. (2) Turris ſeu muri faſtigium pinnis diſtinguere, Gall. *Creneler*. Computus anni 1324. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 132. V. infra *Merulum*.

MERLATARE, ead. notione. Charta anni 1375. to. 2. Gall. Chriſt. inter Inſtrum. pag. 52. col. 1.

MERLATIO, ipſa *Merlarum* conſtructio. Chron. Parmenſe ad ann. 1248. apud Murator. to. 9. col. 806.

MERLEIA, V. *Meskia*.

† **MERLETARE**, i. q. *Merlare* 2. in Stat. 1357.

MERLETVS, idem quod *merlo*, pinna. Charta anni 1382. V. *Merulum*.

MERLINVS, f. pro *Melinus* vel *Melinus* a *Melote*, V. in hac voce, amiculum ſeu amictus, quo Canonici caput humeroſque tegebant. Statuta Eccleſ. Aquenſ. anni 1259. *Clerici beneficiati cappas portent, de pellibus eſquirolorum ſutratas, aut agnorum nigrorum, vel portent agnum Merlinum cum ipſa cappa . . . Tempore autem quo ſuperpellicium portabunt, habebunt almuſias, vel capellos ſive Merlinos Canonici de griſiis, beneficiati de eſquirolis.* Ibid. *Cum chorum intraverint Canonici, clerici, et alii chorum frequentantes, a moto capucio capae almuſſia ſive Merlino et birreto ſoto, etc.* Charta anni 1437. *Cum ſuperpellicio et Merlino etc.* Laurentio in Amalthea. *Melina veſtis ſcortea mantica.* V. *Almucium*.

† **MERLVCIVS**, piſcis genus, Ital. *Merluzzo*, in Ch. Mſ. a. 1279. Tract. Mſ. de Piſc. c. 117. *Aſellus aliis aſino, aliis naſello, noſtris merlus dicitur.* V. *Merluus*.

MERLVS, vt *Merulum*, ab Ital. *Merla*. Caffari Annal. Genuenſ. ad ann. 1159. apud Murator. to. 6. col. 272.

MERLVVS, piſcis genus, Gall. *Merlan* vel *Merve*. Codex cenſuum Eccleſ. Audomar. *De Merluis* 11. *den. De mille allecum* 1. *den.* etc. V. Menagium in origin. Gall. voce *Merlus*.

† **MERONNARIVS**, faber lignarius, in Comput. Mſ. a. 1478. V. in *Materia*.

† **MEROPS**, *meſange ou eſpée*, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7684.

† **MEROSITAS**, *ebrietas*, in Gloſſ. vet. Cod. 521.

MEROSVS. *vinoſus*, a *Merum*. Ioh. de Ianua. *Vineus, plein de vin*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

† **MEROTECA**, *cuſtos vini; et pro vaſe poteſt accipi.* Gloſſ. vet. Cod. 521.

MEROVINGI, dicti Reges Galliae ex prima ſtirpe, qui a Merouęo genus ducebant. Ado Viennenſis in Chronico: *Merouęus ſucceſſit, a quo Francorum Reges Merouingi ſunt appellati.* Eginhardus in Praefat. Vitae Caroli M. *Gens Merouingorum, de qua Franci Reges ſibi creare* (MS. procreare) *ſoliti erant usque in Henricum Regem, qui iuſſu Stephani Romani Pontificis depoſitus ac detonſus atque in Monaſterium truſus eſt, duraſſe putatur.* Vbi Codd. Caeſarei, vt monet Lambecius, habent *Meringorum* et *Meroingorum*. Regnum *Merouingorum*, in Lege Aleman. Edit. Heroldi, tit. vlt. V. Radulfum de Diceto p. 608.

MEROVINGIA, Francia, quod a Francorum ſtirpe Merouingica poſſideretur. Anonymus de Miraculis S. Agili, lib. 1. cap. 3.

† **MERQVA**, nota, ſignum; vnde **MERQVARE**, ſignare, in Ch. Mſ. a. 1322. V. *Merca*.

MERRA, idem quod *Mara*. Exod. 15, 23. Amaritudo, aqua amara. S. Paulinus Epiſt. 37. p. 226.

MERRAMENTVM, **MERREMIVM**, **MERRENVM**, etc. V. *Materia*.

† **MERRASIVM**, pro *Mareſium*, palus, in Ch. Mſ. a. 1450. V. *Mariſcus*.

MERREMENTVM, **MERRENVM**, V. in *Materia*.

MERSARIA, vt ſupra *Merceria*, ni fallor, minuta merx. Mirac. MSS. Vrbani V. PP. in Tabul. S. Victoris Maſſil. *Ioannis de S. Angelo oriundi prope Pariſius, nunc reſidentis Maſſiliae de arte Merſariae tenentis hoſpitium etc.*

MERSCVM. Ingulphus, p. 861. *Maneria, manſiones, molendina, Merſca et Mariſcos, etc.* pag. 864. *Inſulas, mari-*

mariſtes et Merſta. Vox ex Saxon. formata *Mere*, palus, ſtagnum.

† MERSEGARIA, MERSEGERIA, pro *Meſſegaria*; vnde MERSEGARIVS, et MERSEGERIVS, pro *Meſſegarius*, in Ch. Mſ. a. 1320.

MERSORES, qui aquas ſubeunt, vrinatores, Matth. Pariſ. an. 1191.

† MERSORIVM, ſitulus, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 521.

MERTINVS. Ch. a. 857. ap. Murat. t. 3. Antiq. p. 1029. *Aucellos bonos mertinos.* *) Germ. Martinsgänſe.

MERVAGIVM, miſcellum frumentum, Gall. *Bled méteil.* Charta anni 1195. ap. Miraeum to. 1. pag. 108.

MERVLA. (1) Item quod *merulum*, pinna, Gall. *Creneau.* Gaſpar. Barthii Gloſſ. apud Ludewig. to. 3. Reliqu. MSS. p. 24. ex Anonymi Hiſt. Palaeſt. (2) Auis Aegyptiacae ſpecies. Bernhardi de Breydenbach Iter Hieroſol. pag. 226. *Ibi* (verſus Alexandriam) *aues capiuntur quaedam candidae et albiſſimae, quae Merulae nuncupantur.* (3) † *Merula, quam peritiores piſcatores Merle vocant, nonnulli tourd, non diſtinguentes turdum a merula.* Tract. Mſ. de Piſc. c. 74.

MERVLANA vel MEROLANA, locus Romae, in monte Exquilino, haud procul a baſilica S. M. Maioris, vbi Eccleſia S. Matthaei. Ordo Romanus n. 3. Alterius loci, qui *Merulis* dicitur, ſed ab vrbe octauo milliario diſtantis, meminit Gregor. M. lib. 2. Dialog. c. 11.

MERVLIVM, MERVLVM, MERLA, pinna; Italis *Merla, ſommita da Muraglie non continuata, ma interrotta, con equal diſtanza.* Ita Cruſcani Sanutus lib. 3. part. 10. cap. 8. MERLA, eadem notione. Grimaleus citatus, in Roma ſubterranea, lib. 2. c. 8.

† MERVLVS, idem, ap. Monteſalc. in Diar. Ital. pag. 283. MERVM. (1) Territorium, diſtrictus. Charta Theodorici Regis an. 676. apud Mabill. Diplom. pag. 606. *Conceſſimus, vt quod infra Mero Attiniacenſe de fiſco noſtro comparatum habebat, . . . hoc habeat conceſſum.* Charta Hedeni Ducis an. 716. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 22. *Donatum in perpetuum eſſe volo, domno et in Chriſto patri Willibrordo in Mero, quod reſpicit ad Hamulo caſtellum, vbi et cogito Dei miſericordia . . . monaſterium conſtruere.* (2) Epiſtola Peti de Condeto, to. 2. Spicileg. Acher. p. 566. *De cuius* (Reginae) *morte, Rex noſter doluit vltra modum et Merum, quod de ipſo multum timebatur, ſi quod abſit in dolore perſeueret huiusmodi.*

MERVS. (1) Potio pura vini, cui opponitur *Mixtum.* Regula Magiſtri cap. 27. V. *Mericulum.* (2) MERI DENARII. Capitula Caroli M. ad Legem Salic. tit. 3. cap. 11. *Illi autem denarii, qui modo monetati ſunt, ſi penſantes et Meri fuerint, habeantur*, lib. 4. Capit. c. 30. et Edictum in Cariſiaco Caroli C. *Ne aliquis bonum denarium, id eſt, Merum et bene penſantem reiicere audeat.* Edictum Piſtenſe eiusd. cap. 8. et 10. *Denarii Meri ac bene penſantes*: quibus opponuntur *mixti*, cap. 13. 16. id eſt, alia viliora materia. Ita *aurum argento miſcere*, vetitum ibid. cap. 23. cui perinde opponitur *aurum merum*, quod Gallis *Ormier* vocant.

† MERVM EXAMEN, accuratior et diligentior conſideratio, in Stat. eccl. Turon. a. 1396. V. *Mera.*

MERVWNGI, V. *Merouingi.*

MERWORPHIN. Lex Longobard. L. 1. tit. 36. §. 4. *Si ſeruus Regis alteros, aut vecarin, ſeu Merworphin, aut quamlibet talem culpam, aut minorem fecerit, etc.* Vbi Gloſſae, *Merworphin, aliquem de caballo proiecerit.* Anglo-Saxon. *Maere*, equus, Germ. *Mer*, equa, *Werphen*, deiicere. V. *Marahworfi.*

MERZARDVS, vt mox *Merzator.* Memoriale Poteſtat. Regienſ. ad ann. 1281. apud Murator. to. 8. col. 1148.

MERZARIA, minutae merces; Gall. *Mercerie.* Vox Italica. Statuta Montis Regal. pag. 113.

MERZATOR, harum mercium propola. Statuta Vercell. lib. 7. fol. 222. vo. V. *Mercaria.* † MERZARIVS, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 711.

MARZEL SALOMI, martyrium Salomonis. († *Martur Salami* editum, t. 7.

7. Collect. Hiſt. Franc. p. 221.) Chron. MS. Eccl. Nannet. *Anno 876. Salomon Rex religioſiſſimus crudeliter ab impiis apud oppidum, quod dicitur Bresla patrantibus pſeudo quibusdam Epiſcopis, effoſſis oculis occiditur, martyribusque annumeratur. Vnde et locus, in quo acciſus eſt, vsque in hos dies Merzel Salomi, et eſt Martyrium Salomonis nuncupatur.* Hinc forte

MERRINA, homicidium, *murtrum*, Gall. *Meurtre*, ſonat, in Charta Iacobi Regis Aragonum, anni 1269. to. 8. Spicilegii Acheriani, pag. 270.

MESA. (1) (†Idem quod *Meiſa*.) Charta Suecica, anni 1314. apud Iohan. Schefferum ad Chronic. Archiep. Vpſalienſium p. 229. *De captura alecum, de qualibet ſagena quae habuerit pro Mansku duas Meſas, vnam Meſam; quae vero vnam tantum, dimidiam Meſam.* (2) Vox Hiſpanica, Menſa. Charta Hiſpanica aerae 1610. apud Anton. de Yepez, in Chon. Ordin. S. Benedicti, tom. 5. (3) Pro *Meiſa* vel *Manſus*. Teſtament. Manfredi Vicecomit. an. 966. apud Marten. to. 1. Anecdot. col. 86.

† MESACRVM, *papauer, apud Alcabatem*. Gloſſar. med. Simon. Ianuenſ.

MESAGARIA, legatio, V. *Meſſiaria* 2.

MESAGARIVS, officium monaſtic. f. cui praediorum ruſticorum cura demandata erat. Necrolog. MS. S. Martialis Lemouic.

MESAGIVM. (1) Modus agri manſionibus et aedificiis inſtructus. Charta anni 1224. apud *Madox* Formul. Anglic. p. 29. *Super oblationibus Meſagii eiusdem Hardingi, et pane benedicto et candela; . . . de dominico Abbatis in eadem villa.* V. *Meſſuagium*. (2) Strictius, pro Manſio, domus, habitatio. Charta apud *Madox* Formul. Anglic. p. 57. V. *Maſagium* in *Maſſa* 5. (3) MESAGIVM PANIS, certum panis pondus. Tabular. Viuar. Eccleſ. *Singulis diebus libratur cuilibet canonico Meſagium panis, id eſt, quinque panis librae; de vino autem ad menſuram trium piealfortum.*

† MESAILHA, i. q. *Meſalha*, in Ch. Mſ. Phil. Pulcri a. 1301.

MESAILHATA, modus agri, apud Occitanos. Charta anni 1300. in Regeſto Philippi Pulcri Regis F. ann. 1299. an. 49. reditus vnius *Meſalhae*. Eſt autem.

† MESALATA, menſura vinaria pretii vnius *Meſalhae*. Conſuet. Carcaſſ.

MESALHA, idem, quod obolus, ſeu *mallia*, quae eſt 24. pars ſolidi. De liberatio trium Statuum Occitaniae ſuper Iohanne Rege in carcere detento, to. 1. Annal. inter Inſtrum. p. 94. *Et vltra pro ſumma quinquaginta librarum vnus Turonus, et pro ſumma viginti quinque librarum mobilium, vnus obolus ſeu Meſalha pro qualibet ſeptimana.* Eiusd. notionis *Meſſale* infra, ſi tamen bene ſcriptum.

MESALIS, menſura frumentaria. Bulla Innocentii IV. PP. ann. 1243. apud Illuſt. Fontaninum in Antiquit. Hortae, p. 404. *Quatuor Meſales frumenti et ſex de ſpelta tempore aeſtatis.*

† MESSALLIA, i. q. *Meſailha*, t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 445.

† MESAMARE, non amare, odio habere, Gall. *Meſamer*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1364.

MESANCVLA, rectius *Meſancylon*, a Graeco μεσάγκυλον, genus teli in medio amentum habens, apud Gell. lib. 10. c. 25.

† MESARANA *pro Mirra, apud Alcabatem*. Gloſſar. med. Simon. Ianuenſ.

MESATICVM, pro *Menſaticum*, annona aut cibus ad vnum menſem. Diſpoſitio rei familiaris Cluniac. facta a Petro Abbate, apud Baluz. to. 5. Miſcell. p. 444. V. ſupra *Menſata*.

MESAVLII SERVI, *Mediaſtini, abiectiſſima quaeque munia inter ſeruos obeuntes*. Vocabul. Suſannaei.

MESAVLIVM, *mediana ianua, vel in aulae meditullio locus*. Idem Vocabul.

† MESCADERE, male accidere, Gall. *Meſcheoir*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1365.

MESCALIA, annona mixta, Delphinatibus *Meſcle*, aliis *Meſture* vel *Mixture*, Germ. Mangkorn. Differt autem

tem *Meſcalia* a mixto blando, quod haec ex hordeo, frumento et auena ſimul mixtis conſtet: illud vero ex frumento et ſecali hyberno. Charta anni 1284. ex Tabulario S. Roberti de Comilione: *Quinque ſextaria bladi bruni ſeu Meſcaliarum.* V. *Meſclania* et *Mixturæ* in *Mixtum* 2.

† MESCAPERE, i. q. *forisfacere*, ſed ex errore, in Ch. Mſ. a. 1222. *Meſpriſiare* et *Miſprendere*.

MESCHENIVM, († crimen, delictum.) Charta Ludov. VIII. Regis Franc. apud Hemereum in Auguſta Viromand. *Rogavimus ipſum Capitulum ut ſententiam excommunicationis, quam tulit in vos, pro eo, quod quemdam hominem de Fontanis benniſtis pro Meſchenio panis. etc.*

MESCHENNINGA, V. *Miskenninga*.

MESCHINVS, V. *Miſchinus*.

MESCHITA, MESCHIDA, MESQVITA, templum Mahometanorum, Turcis *Meſit*, ſeu *Meſkit*, quo nomine proprie appellant templa e lignis fabricata, qualia ſcilicet ab iis extruebantur, quum necdum Imperii creuiſſent opes, vt auctor eſt Leunclauius in Pandecte Turcico n. 20. Innocentius III. lib. 13. Epiſt. 184.

MESCLA, miſtio, ex Hiſpanico *Mezcla*. Libertates Regni Maioricarum MSS. V. *Mesleia*.

MESCLANIA, annona mixta. Charta Roberti Comitis Claromont. anni 1244. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. p. 226. V. *Meſcalia*.

MESCLARIA, perperam pro *Meſelaria*, domus leproſorum, Gall. *Mezellerie*; *Meſel* Picardis, Normannis et Vaſconibus, idem qui leproſus. Charta an. 1281. apud Baluz. tom. 2. Hiſtor. Aruern. pag. 507. Vocis etymon a Latinis *Miſellus*, quod leproſi conditio omnium miſerrima ſit, arcerſunt plures, ab Arabico *Mesora*, lepra, deducit Thomaſſinus, to. 2, Orig. p. 407. Conſule Menagii Origines Gallicas, in voce *Mezeau*. V. *Mezellus* et *Miſelli*.

MESCLATVS PANNVS, varii fili et coloris. Charta anni 1329. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. V. *Miſcla*.

† MESCLETANA, i. q. *Meſclania*, in Ch. Mſ. a. 1356.

MESCREDENTIA, ſuſpicio, Gall. *Meſcreance*, ex *Meſcroire*, ſuſpicari, non omnino credere. Vetus Charta apud Beſlium, in Comitibus Pictav. p. 393.

† MESCROLLVS, arcus, fornix, locus concameratus, in Ch. Mſ. a. 1415.

MESEGARIA, MESEGNARIA, MESEGNERII, V. infra *Meſſegarius*.

MESEIA, V. *Meiſeia*.

MESELA, annona mixta. Computum anni 1322. Leg. f. *Meſcla*. V. *Meſcala*.

MESELARIA. V. *Meſclaria*.

MESELLIA, bonorum mobilium communitas inter coniuges, Gall. *Communauté mobiliaire*. († Seu i. q. *Meſella*.) Regeſtum Parlamenti anni 1267. apud Ducheſnium Hiſtor. Caſtil. inter Probat. lib. 3. cap. 8. vbi de rebus Mathildis vxoris Philippi. *De medietate vero Meſelliae, quam ſimiliter cum aliis acquiſitis petebant a Rege, quam Rex tenet nihil adhuc eſt determinatum.*

† MESELLA, praediolum ruſticum, in Conc. Pariſ. IV. a. 829.

MESEMVTHI, Mahumetani. Chron. Romualdi II. Archiep. Salern. apud Murator. to. 7. col. 199.

MESENBRIA, vox Graeca, Meridies; apud Leibnit. Script. Brunſuic. to. 1. pag. 308. † MESEMBRIA, t. 7. Iul. p. 320.

MESERARE, falli, errare, cui praefixum Gallicum *més*, i. e. *mal*; vnde *Meſfaire meſallier* dicunt, vt obſeruat D. Secouſſe ad Litteras Guidonis Comit. Niuern. inter Ordinat. Reg. Fr. to. 3. p. 117.

MESERIA, quod pro menſura exigitur, Tabular. S. Albini Andegau. ann. 1269. V. *Menſuraticum*.

† MESEROLVS, falcula, in Stat. Mutin.

MESFACERE SE, ſeſe reum erga aliquem conſtituere. Charta Ioannae Comitiſſae Flandriae anni 1225. apud Baluz. to. 7. Miſcell. p. 264. V. *Meſfacere* et *Misfacere*.

† MESFACTVM, crimen, male actum, in Ch. Mſ. a. 1223.

MESGA, ſerum lactis, Gallis *Mesgue*. Statuta Ordinis S. Gilberti de Sempringham. Rurſum occurrit ibid. fol. 60.

MESGETVS, f. equulus, Gallis *Mazette*; hic quippe, praeter expenſas in equos, nihil refertur. Computus anni 1202. apud D. Bruſſel to. 2. de Vſu feud. pag. CLXXXVII. *Et pro vancino LX. ſol. pro Mesgeto IIII. l.*

MESGEVCVS, alutarius, Gall. *Megiſſier*. Charta Ludouici Iunioris Regis Franc. anni 1160. apud D. Bruſſel to. 1. de Vſu feud. p. 536.

MESGICERIVS, idem, in obituar. Meledun.

† MESHABERE, male habere, Gall. *Meſavoir*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1375.

† MESIDA, *marrubium*. Gloſſ. vet. Cod. 7673.

MESILLVS, *paruus mos*. Gloſſ. Iſid. Vbi Graeuius: Scribe *moſculus*, a mos, vt a flos, floſculus. Ex Feſto, qui Catonem hac voce vſum prodidit.

MESIN, glans, in Gloſſa inter lineari, in Grammatica Smaragdi MS. *Meſen*, eadem notione Britannis.

MESIO, praeſtatio, quae a ſubditis et vaſallis domino fit, idem quod *Tallia*, V. in hac voce. Statuta Vercell. lib. 7. p. 202. V. *Miſſio*.

† MESIS, pro menſis, t. 6. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 177.

MESLEA, vt mox *Mesleia*. Charta anni 1293. in Chartul. Domus Dei Pontiſar.

MESLEARE, a Gall. *Meſler*, immiſcere. Edictum Philippi Pulcri an. 1329. tom. 2. Ordinat. Reg. Franc. p. 36.

MESLEIA, MERLEIA, MISCELLA, MELLETA, rixa, quae non tantum verbis, ſed etiam facto committitur, nulla tamen praeeunte certa animi deliberatione; quae fit ſine praecogitata malitia, ſed ex *infortunio*, vt eſt in Legibus Malcolmi II. Regis Scotiae, c. 15. §. 4. et opponitur *feloniae*, quae fit certo et deliberato delinquendi animo. Statuta MSS. Caroli I. Regis Sicil. cap. 19. *Tenſons que l'on apelle Meslées*, Charta anni 1206. ex Archiuis Eccleſ. Nannet. *Si homo Epiſcopi fecerit Mesleiam, in terra Comitis, et deprehenſus fuerit ad praeſens foris factum, totaliter ad Comitem iuſtitia pertinebit*. Tabular. S. Victoris Pariſ. *Iuſtitia latronis, ſanguinis, et Merleiae*. Ibidem: *Et ſciendum quod in tenuris praedictis mihi retinui Mesleiam, ſanguinem et latronem*. Hinc *melleatores* dicti rixoſi, qui amant *melleias*, Gall. *Querelleurs*; Statuta Collegii Cornub. anni 1380. apud Lobinell. to. 3. Hiſt. Pariſ. p. 305. MISCELLA. Charta Theobaldi Comitis Campaniae anni 1200. in Tabular. Campaniae Thuani f. 73. MISCLA, Tabularium Campan. Thuan. MESCLA Aruernorum dialecto. Charta Bernardi de Turre, anni 1270. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. p. 511. CALIDA MELLEIA, Philippo de Beaumanoir, cap. 58. *Caude mellée*. Idem cap. 59. ait bellum trifariam moueri aut indici verbis, prouocatione et facto; veluti, *quant Caudes mellées ſourdent entre Gentils homes d'une part et d'autre*. *Chandemelle*, in Statutis Roberti II. Regis Scotiae, c. 3. 6. *Motus calidi conflictus*, in Statuto S. Ludouici in Diſſert. 29. ad Ioinuillam p. 334. Tabular. S. Genouefae Pariſ. anni 1241. *Et exercendi iuſtitiam ſanguinis de praeſenti, immo de calida Melleia in dictos hoſpites etc.* Horum delictorum cognitio et iuriſdictio eodem perſaepe nomine appellatur. Legibus Scotiae *Melletae* cognitio ad Barones pertinet, a quibus ad Vicecomites prouocatur, vt eſt in Regiam Maieſtat. L. 1. c. 3. §. 7. Adde Fletam lib. 2. c. 51. §. 21. MESLETA, in Conſtitut. Sicul. lib. 1. tit. 16. vbi perperam Voſſius legit *Melſata*. MISLATA. Concil. Lillebon. an. 1080. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 117. MEILLIA, tom. 7. Spicilegii Acheriani p. 227. *Miſchia* Italis eſt rixa, *Mislea* dixit Ioan. Villaneus lib. 8. cap. 38. MELLEIA. Spicileg. Acher. to. 9. p. 193.

† MESLERIVS, meſpilus, in Ch. Mſ. a. 1220. V. *Mellerius*.

MESLETA, V. *Mesleia*.

MESNADA, MESNADARII, V. *Maiſnada* et *Maiſnaderii*.

† MESNADERIA, i. q. *Mesnada*, feudum *Mesnaderii*, in Ch. Mſ. a. 1317.

MESNAGIVM. (1) Manſio, domus cum agri portiuncula. († Item familia quae in vna domo habitat, Gall. *Meſnage*.) Charta Richardi Regis Angl.

Angl. to. 4. Hiſt. Harcur. p. 1281. *Ex dono Laurentii archidiaconi unum Meſnagium apud S. Vivianum . . . Ex dono Nicolai Putes et unum Meſnagium apud Bloſpum.* V. ſupra *Maſnagium.* (2) Parcimonia, Gall. *Epargne Ménage.* Tabular. B. M. de Bono-nuntio Rotomag. anni 1394. (3) † Supel. 077. lex domeſtica, Gall. *Meſnage.* Ch. Mſ. a. 1365. V. *Mainagium* 2.

† MESNEOLUM, i. q. *Meſnagium* 1. in Ch. Gaufr. epiſc. Carnol. V. *Manſionile.*

† MESNEYA, idem in Ch. Mſ. a. 1319.

MESNILLUM, V. *Manſionile.*

† MESO, domus, hoſpitium, porticus nundinaria, Gall. *Maiſon*, Hiſpan. *Meſon.* Act. SS. t. 6. Iul. p. 55.

† MESOCHORUS, Gr. μεσοχορος, in medio chori exiſtens, t. 3. Aug. p. 598.

MESOLEUS, MESOLUS, V. *Muſileum.*

† MESOLUS, aſſis, tabula, in Stat. Mutin. V. alia not. in *Muſileum.*

† MESONCELLA, domuncula, in Cam. Comput. Pariſ. V. *Meſo.*

MESONERIUS, V. *Meſſonare.*

MESONYCTIUM, a Graeco μεσονύκτιον, nox intempeſta, noctis medium. Franc. Blanchini Praefat. apud Murator. to. 3. p. 75.

MESOPERSICAE, muliebris calceamenti genus, apud Pollucem Onomaſt. lib. 7. cap. 20. Ita Hofmannus.

MESOPICATUM, quod in medio illitum eſt pice, inquit Voſſius. Gloſſ. Iſidori: *Meſopicatum, in medio picatum.*

† MESOPYCNUS, cantus ſpecies, quae ſic explicatur ad calcem Breuiarii Pariſ. edit. 1736. Cantus *oxypyeni*, a recentioribus maiores vocantur. *Meſopycni* vero et *Barypycni* minores; habita ratione ſitus hemitonii ſupra chordam finalem, vt apud Graecos; et vt a *Meſopycnis* ſecernantur a quibusdam *Minores - Inverſi* vocantur, quia hemitonium habent infimo loco.

† MESORO, piſcis ſpecies. Tract. Mſ. de Piſc. c. 84. *Meſoro qui vulgo noſtris Lebre de mar, i. e. lepus marinus, dicitur.*

† MESPILETUM, ager meſpilis conſitus. Ch. Mſ. a. 1199.

MESPLEA, ſilua meſpilis conſita. Eſt autem meſpilus, Gallis *Neſle* vel *Neflier*. Tabular. Prioratus de Pratis fol. 94.

† MESPOLERIUM, meſpilum, in Ch. Mſ. a. 1332.

† MESPRENDERE, i. q. *Meſpriſare*, in Areſt. a. 1348. V. *Miſprendere*, et *Meſcapere.*

MESPRISIARE, idem, quod *Foriſfacere*, ſed ex errore potius et ſupina neglectione, quam ex animi deliberatione, ſeu ex praecogitata malitia. Charta Richardi II. Regis Angl. anni 1397. apud Rymer. to. 8. pag. 29. V. *Miſprendere.*

MESPRISIO, idem, quod *Miſpriſio*, Charta anni 1302. apud Rymer. to. 7. p. 731.

† MESPRISSINE, i. q. *Meſpriſure*, in Chartul. S. Petri Virſion.

MESQUINUS, V. *Miſchinus.*

MESQUITA, V. *Maſchita.*

† MESSRENUM, materia lignea, Gall. *Mairain.* Reg. S. Iuſti Cam. Comput. Pariſ. V. *Materia.*

† MESSA. (1) Idem quod *Meſſis* 1. in Ch. a. 1266. (2) Apoſtema, tumor, quod ex humorum collectione fiat ſic dicta, V. *Meiſa*, Lit. remiſſ. Mſ. a. 1379.

† MESSACGARIA, mulcta quae a *Meſſagerio* ſeu apparitore exigitur, in Ch. Mſ. a. 1306.

† MESSAE, *ſectae*, in vet. Gloſſ. Cod. 7641.

† MESSAGABILIS, iurisdictioni *Meſſagerii* obnoxius, in Ch. Mſ. a. 1319.

† MESSAGARE, MESSEGARE, munia *Meſſagerii* exercere, in Ch. Mſ. a. 1424.

MESSAGARIA, V. *Meſſegarius.*

MESSAGARIUS, MESSAGERIUS, nuncius, tabellarius, Gall. *Meſſager.* Codex MS. Conſuetud Toloſ fol. 36. *Conſtitutio facienda, niſi in reparatione pontium, itinerum, et ſolutione Meſſagariorum et alberguae conſuetae.* Computus anni 1327. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 216. *Item eodem die* Ra-

Reytiando Meſſagerio miſſo de dicto loco in terram Fuciguiaci.

MESSAGERICERIVS, alutarius, Gall. *Megiſſier.* Statuta Stampenſia an. 1179. apud D. Fleureau, Hiſt. Bleſenſis cap. 28. p. 112.

MESSAGERIA, V. *Meſſegaria* 2. 3.

MESSAGERIVS, V. *Meſſagarius.*

MESSAGIVM. (1) Vt *Meſſuagium*, domus habitationi idonea. V. *Meſagium* 1. Charta Richardi Reg. Angl. tom. 4. Hiſt. Harcur. pag. 1281. (2) Idem forte quod *Meſſaria*, († praeſtatio quae fit, pro cuſtodia meſſium.) Tabular. S. Dionyſii, anni 1221. *cuſtodiebat ſegetes, et pro eis cuſtodiendis percipiebat donum et Meſſagium.* Charta anni 1228. in Tabul. Eccleſ. Meld. p. 36. *Conceſſimus eis quod ponant Meſſarium apud Varedas . . . et dabit plegios de reddendo Epiſcopo 100. ſol. pro Meſſagio ſingulis annis ad Natale Domini, et habebunt dicti homines quidquid pertinet ad Meſſagium excepta iuſtitia, quae remanet Epiſcopo, et tenebitur Meſſarius ſeruire Epiſcopo, ſicut alii Meſſarii conſueuerunt ſeruire.*

MESSAGVERIVS, meſſium cuſtos, i. q. *Meſſegerius:* Ch. Mſ. a. 1325.

MESSAIARIA. (1) Officium *meſſagerii* ſeu nuncii et curſoris publici, a Gall. *Meſſagerie.* Statuta Maſſil. lib. 1. cap. 33. (2) † Legatio in Ch. Mſ. a. 1251.

MESSAILHATA, modus agri, reditus ſcilicet vnius *Meſailhae*, apud Occitanos. Ch. Mſ. a. 1454. V. *Meſailhata.*

MESSALE. Charta Ildefonſi Comitis Toloſae et Marchionis Prouinciae, anno 1141. apud Catellum: *Et ſi in hac villa illum* (ſalem) *vendere voluerint, dent de quaque ſaumate Meſſale: et ſi extra villam iſtam vendere voluerint, nihil dent.* Forte pro *Menſale*, ſeu menſurae iuris praeſtatione. V. *Meſalha.*

MESSALIA, *meſſor*, in vet Gloſſ. Cod. 7641.

MESSARIA. (1) Vel MESSERIA, fructus ac prouentus ex *Meſſarii* officio, ſeu ex mulctis quae obueniunt domino ob furta aut damna in Meſſibus ac vineis facta. Charta anni 1250. *De omnibus pertinentibus ad Maioriam ante dictam, videlicet Meſſariam inueſtituras eſbouagia, etc.* Charta Odonis Archiep. Rotomag. anni 1262. apud Sammarthanos: *Furni, molendina, molta ſicca, eſtoublagia, ſeruitia ruſticorum, quartagia, Meſſeria, ſeruitia vauaſſorum etc.* MESSARIA, pro *Meſſarii* officio occurrit in Tabular. B. M. de Argentolio ann. 1323. (2) † MESSARIA NOCTVRNA, *meſſarii* officium per noctem Ch. Mſ. a. 1319.

MESSARIVS. (1) *Meſſium* cuſtos, vnde nomen, et vinearum. *Speculator*, in Act. Murenſibus pag. 59. *Meſſier*, in Conſuet. Meledun. Charta libertatum oppidi Sinemuri in Burgundia: *Maior et Scabini ponent Meſſarios vinearum cuſtodes, quotieſcunque ſibi viderint expedire etc.* MESSARIVS, dignitas olim in Eccleſia Cameracenſi, cui incumbebat agrorum cuſtodia. Charta Gerardi Epiſcopi Cameracenſis ann. 1245. (2) Pro *Admiſſarius.* Capitula ad Legem Alaman. 35. *Si cuiuslibet Meſſarius de grege tuletur, et caſtratus fuerit, quantas equas ſunt, tantos ſolidos ſoluat,* V. *Admiſſarius.*

MESSATICVS, V. *Miſſaticus.*

MESSEGARE, V. *Meſſagare.*

MESSEGARIA. (1) Tutela, cuſtodia, († etiam ius inſtituendi *Meſſegarios.*) Litterae Eduardi II. Reg. Angl. ann. 1317. apud Rymer. to. 3. pag. 675. Hinc (2) pro Diſtrictu, iurisdictione et officio *Meſſegarii*, quia meſſium cuſtos: quod ne inter viliora officia, rem ex temporibus noſtris aeſtimantes, reputemus, obſeruandum illud inferiores quidem iudices ſpectaſſe, vti videre eſt in V. *Meſſegarius*, eorum tamen iurisdictionem aequiparare Seneſcallorum aut praepoſitorum regalium poteſtati. Toloſae vero *Meſſegaria* dicitur quoddam territorium quod *Capitalium* iurisdictioni ſubeſt, idem quod aliis *banleuca* nuncupatur. MESSAGERIA, eadem notione. Charta anni 1360. to. 1. Hiſt. Dalphin. pag. 149. *Donamus et concedimus officium Mandatariae ſeu Meſſegeriae Quadratii et alias mandamenti cum debita et ſolita*

lita perceptione emolumentorum ad dictum officium quomodolibet pertinentium. Idem ergo *Meſſagerius*, qui *Mandatarius*, quam vocem conſulas licet, vt quid ſit *Meſſageria* plenius noſcas. (3) Mulcta quae *Meſſegario* ſoluitur ab eo, cuius animalia in damno inueniuntur, quae quidem ab alia, quam in emendationem damni exigebant, diſtinguitur, in Sententia arbitrali, ann. 1292. inter abbatem et conſules de Gimonte. V. *Meſſegarius.* (4) † Praeſtatio, quae fit pro cuſtodia meſſium, in Ch. a. 1299.

† MESSEGARIOR, pro *Meſſegarius* 2. t. 8. Ordin. reg. Franc. p. 90.

MESSEGARIVS. (1) Idem qui *Mandatarius*, († is nempe, ad quem cuſtodia agrorum ſpectat, vt et ius de damnis in iisdem factis Cognoſcendi et iudicandi.) Exſtat poſt conſuetudines Toloſae rubrica ſeu caput *de terminis ſeu limitibus Meſſegariae villae Toloſae.* Ibidem: *Infra quos terminos non ſunt aliqui Conſules, neque Meſſegarii, niſi Capitularii Toloſae, et habitantes infra dictos terminos non ſoluunt pedagium, etc.* in iisd. Conſuetud. MSS. e Bibl. D. Abbat. de Crozat legitur MESEGARIA, MESEGVARIA et MESEGVERII. Charta ann. 1306. in Regeſto Philippi Pulcri Regis Fr. an. 1299. Tabularii Regii n. 204. *Et quicquid habemus, et nobis competit in loco praedicto et eius pertinentiis, ſcilicet tertiam partem Meſſegariae 30. ſ. Turon. anno quolibet cum aeſtimatione valentem.* (2) Idem qui *Meſſarius* 1. Sententia arbitralis ann. 1292. inter abbat. et conſules de Gimonte. MESSEGVARIVS, meſſium cuſtos. Statuta 1306. ex Archiuis D. d'Artagnan. V. *Meſſarius* 1. (3) † Idem qui *Meſſegarius* 1. in Ch. Mſ. a. 1353.

MESSEGERIVS. (1) Nuncius tabellarius. Charta ann. 1337. apud Rymer. tom. 4. p. 822. V. *Meſſagarius.* (2) † Meſſium cuſtos, in Ch. Mſ. a. 1291. MESSEGVERIVS, ibidem.

MESSEGVARIVS, V. *Meſſegarius* 2.

MESSEGVERIA. (1) Officium *Meſſarii.* Martinus Didacus, *Daux.* Inſtitia Aragon. lib. 3. Obſeruantiar. tit. Si quadrupes §. 3. V. *Meſſegaria.* (2) Mulcta quae domino obuenit ob furta aut damna in meſſibus ac vineis facta. Statuta MSS. Auſcior. ann. 1301. art. 11.

MESSEGVERRVS, idem qui *Meſſegarius.* Statuta MSS. mox laudata art. 84.

MESSELLA. (1) Parua vel modica meſſis, in Concilio Pariſienſi VI. lib. 1. c. 53. (2) MESSELLAE, Sinaſcedo, in Gloſſis ad Calcem Supplem. Concil. antiquit. Galliae, *ſunt quae quae parantur ad meſſem.*

MESSERIA, V. *Meſſaria.*

MESSERIVM, praeſtatio pro cuſtodia agrorum, i. q. *Meſſegium* 2. Ch. Mſ. a. 1262.

† MESSERIVS, meſſium cuſtos, Gall. *Meſſier.* Ch. Mſ. a. 1218. V. *Meſſarius.*

† MESSERVS, idem, in Lit. a. 1326.

† MESSETVS, proxeneta, in Stat. Riper.

MESSIARE, MISSARE, dicebatur ſacerdos, qui inter Miſſarum ſolemnia mulieri, cum primo poſt nuptias ad eccleſiam veniebat, benedictionem impertiebatur, qualem poſt partum accipere conſueuerat, quod et *Purificari* nuncupabatur, vt videre eſt in hac voce. Charta anni 1334. in Tabular. Epiſcopat. Ambian. fol. 165. Hinc

MESSIATIO, vocatur eiusmodi benedictio, in laudata Epiſcopat. Ambian. Charta. MISSATIO, in Stat. Eccleſ. Meldenſ. a. 1346.

MESSIO. (1) Penſitatio, quae ex meſſionibus (*Meiſſons* in Statutis Leodienſibus art. 1.) ſeu agrorum fructibus, domino feudi exſoluitur. Charta Galcheri de Caſtellione Comitis S. Pauli: *Cum inter me et Eccleſiam S. Martini de Campis ſuper quadam Conſuetudine, quae Meſſio vocatur, contentio fieret.* Alia Ludouici VII. Regis Franc. ann. 1172. ex Tabular. Foſſatenſi fol. 20. *Cum . . . coram nobis clamarent facerent ſuper eo quod Praepoſitus Melidunenſis ſingulis annis Meſſionem frumenti ab hoſpitibus S. Petri Foſſatenſis in Maiſniaco exigeret, etc.* † MESSIO SACERDOTA-

DOTALIS, portio ex frugibus agrorum curioni ſoluenda, Germ. Meß. Gomm. Ch. Mſ. a. 1190. † MESSONIA, idem, in alia a. 1240. (2) Nude pro *Meſſis*. Charta anni 1112. to. 2. Hiſt. Eccl. Meldenſ. pag. 20. *Eccleſiam S. Pathuſii cum atrio et omni magna decima et minuta, excepta Meſſione presbyteri.* Infra: *Excepta meſſe Presbyteri.* (3) Pro ea anni tempeſtate qua fruges metuntur. Chartular. S. Petri de Domina fol. 101. V. *Meſſionagium.* (4) MESSIO EXTREMA, vox non infrequens in veteribus Inſtrumentis donationum piarum, qua extremi iudicii dies ſignificatur. Charta Ruperti Archiep. Magdeburg. ann. 1265. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. pag. 128. (5) † Forte pro *Miſſio*, expenſa, in Reg. feud. Aquit.

MESSIONAGIVM, idem quod *Meſſio 1.* ſeu *annonagium*, in Charta Willhelm. Comitis Matiſcon. ann. 1180. in Chartular. Cluniac. Bibl. Thuani, et in Bibl. Cluniac. p. 1441.

MESSIS. (1) Raguello, in Indice iurium Regalium, *eſt merces praedii ruſtici locati conducti, quae praeſtatur a colono, non in nummis, ſed in ſpecie frumenti, vel aliarum rerum.* Guido Papa, Quaeſt. 470. *Meſſis debetur pro paſqueragiis:* Idem docet Saluaingus Tract. de Vſu feud. lib. 2. cap. 67. Eſt ergo *Meſſis* praeſtatio, quae pro iure paſcendi pecora in paſcuis alienis, maxime in ſtagnis exigebatur, quaeque ex meſſionibus ſeu agrorum fructibus exſolui ſolita erat. Plura vide in Diariis Triuult. menſe Decembr. ann. 1709. V. *Meſſio.* MESSIS PROTHALIS, quae et *protallia*, *protagium* et *proſtagium* dicitur in Chartis Villaenouae Dumbarum, praeſtatio duorum bicherorum ſiliginis, quae ab hominibus *talliae*, iurique *manus-mortuae*, obnoxiis, ex conſuetudine exigebatur, vt *ad talliam ad voluntatem et cornatis* eximerentur. (2) MESSES CVLTAE. Lex Burgund. tit. 23. § 5. *Si cuiuscumque porci damnum faciunt, in vineis, pratis, aut in Meſſibus cultis, et ſiluis glandiferis.* Vbi forte *meſſes cultae* dicuntur agri culti et ſeminati. Meix, eadem notione in Charta ann. 1263. ex Tabular. Commerciac. (3) † Praeſtatio, quae ex meſſionibus, ſeu agrorum fructibus domino feudi ſoluitur, Gall. *Moiſſon.* Ch. Mſ. a. 1126. (4) † Seruitium, quod a ſubditis in meſſe debetur. Ch. Mſ. a. 1316. V. *Meſſura.*

MESSIVAE FERIAE, V. in *Feriae.*

† MESSONARE, metere, vnde MESSONERIVS, meſſor. Stat. Auellae. MESSONERIVS, et MESONERIA, in Stat. Taurin.

MESSONIA, V. *Meſſio 1.*

MESSOR, meſſium et vinearum cuſtos, Gall. *Meſſier.* Ch. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1353. V. *Meſſarius 1.*

† MESSORIA. (1) Meſſis, item mulcta propter damnum meſſibus illatum. Chartul. Fidemienſe. (2) Idem ac *Meſſis 3.* Ch. Mſ. a. 1207.

MESSORIVM, V. *Miſſorium.*

MESSORIVS, idem qui modo *Meſſor.* Tabular. Montis S. Michaelis fol. 98. V. *Meſſarius 1.*

† MESSOROLVS, falcula, vel quoduis instrumentum ſecandis herbis aptum. Stat. Pallauic. V. *Meſeuolus.*

MESSVAGIVM, MESVAGIVM, domus habitationi idonea, Cowello. Index MS. Benefic. Eccl. et dioec. Conſtantienſ. fol. 45. *Rector habet manerium in elemoſina Eccleſiae pertinenti quae continet tam in Meſſuagio quam extra ſex iugera, et debentur dicto rectori quinque ſolidi Turon.* Madox in Formul. Anglic. *Prior Domus ſalutationis Matris Dei Ord. Cartuſ. prope London tenet vnum Meſſuagium cum ſhropis et domibus eidem Meſſuagio annexis.* Vt plurimum tamen *Meſſuagium* ſumitur pro modo agri manſionibus et aedificiis ruſticis inſtructo, ſcilicet hortis, areis, ſtabulis, et huiusmodi, vel certe eo quem Galli *Maſure* ſeu *manſuram* dicunt, vel etiam quem *manſum* olim appellabant. Th. Blount, in Nomolex. *Meſſuagium eſt honeſtius habitaculum cum aliquo fundo adiacente in eiusdem vſum deputato.* Charta Wolſtani Vigornienſis Epiſcopi: *In quo praedicto Manſo ſeu Meſſuagio . . . aedificia competenter*

conſtrui faciant, etc. MESSVAGIVM CAPITALE, practicis Gallicis, *le Chef-manoir*, quod primogenito competit. Regiam Maieſtat. lib. 2. cap. 27. §. 4. *Saluo tamen Capitali Meſſuagio primogenito ſuo pro dignitate primogeniturae. Capitale autem Meſſuagium dari non poteſt nec diuidi, ſed integrum remanet haeredi*, in Regiam Maieſtat. lib. 2. cap. 16. §. 62. 63. Vbi tamen *Meſſuagium* prorſus aliud eſſe a *manerio* innuitur, et *Meſſuagium* eſſe manſio praecipua manerii dicitur. V. Monaſt. Anglic. to. 2. p. 141. 196.

† MESSVALE, i. q. *Miſſale*, liber eccleſiaſticus, in Obituar. Meledun.

† MESSVARIVS, meſſium cuſtos, Gall. *Meſſier*. Ch. Mſ. a. 1339. V. MESSARIVS.

† MESSVM, agri portio cum *manſo* ſeu domo, Gall. *Més*. Ch. Mſ. a. 1377. V. *Meſus*.

MESSVRA, meſſis, ſeu ſeruitium, quod tempore meſſis a vaſallis debetur. Chron. Farfenſe apud Murator. to. 2. part. 2. col. 397.

MESTA, pro *Meta*, terminus, limes. Charta Principis Adelgaſtri, to. 3. Concil. Hiſpan. p. 89.

MESTADARIA, V. *Meyſtadaria*.

MESTALLVM. (1) Pro *Metallum*, Gall. *Cuivre*. Inuentar. ornament. et Reliqu. Eccl. Nouiom. ann. 1419. ex Archiuis eiuſd. (2) Miſcellum frumentum, Gall. *Bled méteil*. Charta anni 1231. ex Tabular. Portusregii. V. *Meſtolium*. MESTELLVM, eadem notione. Charta Galteri Archiep. Rotomag. ann. 1201. to. 4. Hiſt. Harcur. pag. 1638. V. *Mixtum* 2.

† MESTARIA, MESTERIA, i. q. *Meyſtadaria*, in Ch. Mſ. a. 1484.

MESTARIVM. (1) Menſura aridorum apud Lugdunenſes. Occurrit ſaepius in Actis Capitularibus Eccleſ. Lugdun. ann. 1343. *Vnum Meſtarium ſiliginis, et duo Meſtaria comblos auenae*. V. *Meiteria* 2. (2) † Iugum, fabrilis machina, Gall. *Métier*. Chartul. B. M. Graciac. V. *Miſterium*.

MESTATICVS, perperam pro *Mutaticus*, in Charta Dagoberti Regis apud Doubletum p. 656.

MESTELLVM, V. *Meſtallum* 2.

MESTERA, ars, artificium, Gall. *Meſtier*. Charta anni 1344. apud Rymer. to. 5. p. 430. V. *Miniſterium*.

MESTERIA, V. *Meſtaria*.

MESTERIVM, MESTERVM, V. *Miniſterium* 5.

MESTERLENSIS MONETA, eadem, vt videtur, quae *Eſterlingorum* ſeu *Sterlingorum*. Hiſt. MS. Monaſt. Becenſ. p. 242. *Inburgo Augi totum reditum pelliorum . . . octoginta libras Meſterlenſis monetae*. V. *Eſterlingus*.

† MESTICA, pro *Meſtitia*, V. in h. v.

MESTILO, V. *Mixtum* 2.

† MESTILLIVM, miſcellum frumentum, in Ch. Mſ. a. 1269. V. *Mixtum* 2.

MESTINVNCIVM, decima frugum. Charta anni 950. in Tabulario Matiſcon. *Eccleſia parochialis erat deſtructa, vnde incolae et parochiani ibi adiacentes Meſtinuncium reddere nolebant et debitum honorem perſoluere*.

† MESTITIA, ab Ital. *Meſtizia*, pompa lugubris. Stat. ant. Florent. l. 5. vbi mendoſe legitur MESTICA.

MESTIVA. (1) Praeſtatio ex frumento, quod in agris colligitur et metitur. Charta Ludouici VII. Reg. Franc. pro Monaſterio Sandionyſiano: *Talia de annona, quae dicitur Meſtiua*. Tabular. S. Cyprian. Pictauenſis fol. 104. *Hugo Liciniacenſis dominus dimiſit quandam inconuenientem conſuetudinem, quam videlicet miniſtri eius de Cohet ſub appellatione Meſtiuae, in villa S. Mariae Caſtri-Arardi, quae vocatur Rals, videlicet 4. ſextar. annon. annis ſingulis, vt nunquam amplius requireretur ab vllo homine*. Charta Alienorae Duciſſae Aquitan. ann. 1199. *Immunem reddibimus villam de Volliaco, tallia, Meſtiua, diſtractione hominum terrae, in Expeditionibus Comitis etc.* Adde Concilium Burdegalenſe ann. 1255. cap. 25. vbi perperam vir doctus *feſtinas* emendat, pro *Meſtiuas*, et varias Chartas apud Thomaſſerium in Conſuetud. localib. Bituricenſ. pag. 62. 85. (2) Pro ea anni tempeſtate, qua fruges metuntur. Charta anni 1366.

ESTIVAGIVM, ius *meſtiuam* percipiendi. Charta anni 1313. in Regeſto Andegau. fol. 17.

ESTIVANS, idem quod *Meſtiua 1.* in Charta Ludouici VIII. an. 1224. to. 1. Ordinat. Reg. Fr. p. 49. *Meſtiuantem nullatenus reddat.* Rectius ſupra in Litt. an. 1145. *Meſtiuam.*

ESTIVARE, *Meſtiuam* colligere, percipere. Charta Petri Epiſcopi Inculiſmenſis an. 1160. ex Tabul. S. Eparchii fol. 11.

ESTIVARIA, fructus ex *meſtiua* collecti. Charta anni 1208. ex Tabular. S. Vincentii Cenoman.

ESTIVARIVS. Charta anni 1206. in Tabular. Eccleſ. Carnotenſ. n. 90. et 80. *Quinque Meſtiuarios, ordeacum, ſabacenam, piſacenm, veciacum lentiacum, paleas auenae, minutae ſtramina, partem ſuam ſimi, et quicquid iuris ſolebat in granica noſtra de Chanſeri.*

ESTIVIA, i. q. *Meſtiua 1.* Tabular. S. Cypriani Pictau. fol. 53.

ESTIVVS, Meſſor, Gall. *Meſtiuier.* Charta Hugonis Archiep. Dom. *de Partenai*, ann. 1169. ex Tabular. Abſienſi fol. 26.

ESTIZVS, Hiſpanis dicitur, qui ex parentibus Hiſpanicis et Americanis mixtim natus eſt. Concil. Liman. ann. 1582. inter Hiſpan. to. 4. p. 250. *Signis mixti generis mulier, quas vulgo Meſticas vocant, in monaſterium recipi velit, etc.* V. Hofman. in Lexico.

STALIVM, miſcellum frumentum, Gall. *Bled méteil.* Charta anni 1225. in Chartulario Portusregii. V. *Mixtum 2.*

ESTOSVS, miſti generis equus, a Gall. *Meſtis*, t. 4. Hiſt. Occit. Prob. p. 182. V. *Meſtizus.*

STRA. *Meſtris*, mendoſe pro *in ſtris*, t. 7. Ordin. reg. Fr. p. 661.

STRINVS, V. in *Mazer.*

STVRA, praeſtatio ex frumento, quod in agris colligitur et metitur; vel potius meſſis, Gall. *Meſture.*) Charta Geraldi Abb. S. Ioannis Angeriac. an. 1385. ex Chartular. eiuſd. Monaſt. p. 471. V. *Meſtiua.*

IVAGIVM, V. *Meſſaagium.*

MESVRA, pro Menſura, ſaepius occurrit in Chartulario S. Vandregeſilii.

MESVRAGIVM, quod a domino fori pro menſura exigitur. Statuta Eduardi I. Regis Angl. anni 1283 apud Rymer. to. 2. pag. 262. *Dabit venditor extraneus . . . de ſalmaca bladi vnum denarium, de carteria, obolum, pro leuela et Meſuragio nihil.* V. *Menſuragium.*

MESVS, idem quod *Menſus*, de qua voce ſupra; Gallis *Més.* Charta Beatricis Abbatiſſae Deiparae Sueſſion. anni 1232. pro Communia Aiſiaci. V. *Maſſa 5.*

† MESVSAGIVM, exactio quaeuis contra ius inducta; Gall. *Meſuſance.* Ch. Mſ. a. 1308. V. *Mali-vſus.*

MET, particula, apud Scriptores inferioris aeui praeponitur, quae Latinis poſtponi ſolet. Soſipater lib. 2. Inſtitut. Gramm. *Met, non eſt pars orationis, ſed adiectamentum quoddam accedis, etc.* Adde Priſcian. lib. 12 et alios. Charta Turpimiri Ducis Croatiae, apud Ioan. Lucium lib. 2. de regno Dalmatico cap. 2. *Dum mundi ab origine condita per tempora facta manſiſſe, delabiſſeque ſuccedentibus alia altiſſimi, ſi Met oculis perſpicimus, mentis, et manu fidei palpamus, niſi corporeis membris videre, audire aliud valemus, niſi ea quae praeſentantur et ſcripturarum auditio obtutibus pandit.* Charta Aragonica aerae IIII. apud Martinezium in Hiſtor. Pinnatenſi L. 3. cap. 5. *Et requiſierit ſuum amicum Sanctum, vt per ſuum corpus Metipſum cum ſuos varones et adiuuet, etc.* Ita *met-ſeptimus, metertius*, non ſemel occurrunt in Speculo Saxonico, pro *ſeptimus-met*, vel *tertius-met*, vt Latini poſtponunt. In quam rem Marquardi Freheri obſeruatio ad Conſtitutionem Adolphi Imp. anni 1293. haud videtur contemnenda: non tempero mihi, inquit ille, quin perſtringam mirabilem, an ridiculum particulae *Met* vſum: e qua tandem *ipſiſſimi* exemplo, *metiſſimum* natum eſt, quod in Italico moderno remanſit, *medeſimo*, in Francico con-

tractius, *mesme* eadem forma, qua e quadrageſima *Careſme*.

META. (1) Aceruus ſegetum, congeries vel ſtrues in acutum tendens, vox Catoni nota c. 46. Gregor. Turon. lib. 4. Hiſt. c. 41. *Acceptisque clauibus metas annonae, quae aderant, edidit*. Aimoinus L. 2. de Miraculis S. Benedicti c. 9. Remenſ. cap. 17. Sic etiam legendum in Vita S. Gallae, n. 6. *Suſpicor, tres aniculae . . . ſuper tres Metas, quae ex ipſa ſegete ſua fuerant factae, conſederunt*. Editum *molas*, quae vox hic nihil ſonat. Picardi *Maye* et *Moies* eiusmodi aceruos vocant, Germani Miethen. *Meta* etiam dicitur terminus ad inſtar *Metae* faſtigiatus. Frontinus de coloniis: *In campis vero ſtatuerunt terminos curſorios ſpatulas vel Metas aſſignatas*. Hinc quilibet terminus ac finis eadem voce ſignificatur: quod et Latinis notum eſt. METALITER, apud Mart. Capellam L. 7. *Vmbra metaliter iacitur*, hoc eſt, inſtar *metae* faſtigiata. (2) Vox Longobardorum. Vett. Gloſſae: *Meta, pecunia, donatio, ſponſalitia*. Ioh. de Ianua: *Meta, promiſſio, vel conſigio* (ſic). V. *Methium*. † Hinc pro pretium rebus vendendis impoſitum, in Stat. Cadubr. V. *Metaxarii*. (3) Monetae Flandrenſis ſpecies. V. *Mita* 2. (4) Alia notione, ſ. quod domino competit pro iure defigendi metas in terris vaſallorum. Charta Odonis Epiſcopi Beluacenſis anni 1146. apud Louuetum: *Cenſumque, quem Hugo de Yuoilio per conceſſionem ipſius Drogonis, quia vterque cenſus de feodo eius erat, in remiſſionem peccatorum ſuorum eidem eccleſiae donauerat, eis ſimiliter conceſſit, et Metas et venditiones eis pariter remiſit*. (5) METAE CAROLI, Pyrenaei montes, dicti, quod Carolus M. arma ſua victricia vlterius non tulerit. Wilhelm Brito. lib. 1. Philipp.

METABOLA. Idacius in Chronico: *Expeditio ad Africam aduerſus Wandalos ordinata, Metabolarum commutatione, et nauigationis in opportunitate reuocatur*. Eſt autem *metabola*, ex Graec. μεταβολὴ, maris mutatio. Gloſſae Iſid. et Pithoeanae: *Metapontum, metabula maris*, MSS. habent *maris mutatio*; Infra: *Metabulum proſpera nauigatio*. Vbi forte legendum *improſpera*.

† METABOLARIUS VENTUS, [illegible] Gr. μεταβολὴ, traiectus, t. 6. M[illegible] p. 71.

METABVLVM. (1) Spatium, a *Me*[illegible] S. Eulogius L. 3. Memorial. SS. c. [illegible] V. *Metabola*. (2) † Campanae [illegible]cula, V. *Metabolum*.

METACHRONISMVS, vox graeca, temporum tranſpoſitio, cum ſcilicet a tempore rei geſtae aberratur. Chriſtophori Mülleri introductio, in Hiſtor. Canonicae Sand-Hippolyt. apud Raim. Duellium lib 1. Miſcell. p. 300.

METACISMVS, Graec. [illegible] Iſid. L. 1. cap. 31. *eſt, quoties in M literam vocalis ſequitur, vt bonum aurum, etc.* Vgutioni, *Metaciſmus, eſt M. literae per ſcanſionem colliſio*. Papiae *Metaciſmus* vel *Mytaciſmus eſt M. literae congeminatae colliſio: vel quotiens littera M. ſequitur, vel quotiens vocabulis ſequitur* M. *vt bonum aurum*. V. Diomedem lib. 2. et Senator. lib. de Diuinat. lect. cap. 15.

METADELLA, V. *Mitadela*.

METALIS LAPIS, qui loco metae ſeu termini eſt. Charta anni 1196. apud D. Calmet. to. 2. Hiſt. Lotharing. col. 411. † METALIS DISTINCTIO, meta, limes, terminus, t. 1. Annal. Praemonſtr. Prob. p. 657.

METALITER, V. *Meta* 1.

METALLARII, aurileguli, in Cod. Th. tit. 19. de Metallis et Metallariis, V. *Metallum*.

METALLATVS, encauſtus, [illegible] diſtinctus, Gall. *Emaillé*; [illegible]tus, Gall. *Doré*, Lobinello minus r[illegible] ĉte. Teſtament. Godefridi du Pleſ[illegible] anni 1332. apud laud. Lobinell. [illegible] 3. Hiſt. Pariſ. pag. 394. *Item [illegible] tres argentei non Metallati, ponder[illegible] ſex Marcharum et dimidiae, ad m[illegible]cham Turon. duo bachini [illegible]ti, ponderis quinque marcharum*, [illegible] *decem octo ſterlingorum*.

† METALLE, METALLVM, [illegible] vel cacabus aereus, Germ. ein [illegible]pen. Inuent. Mſ. a. 1450. *Metal*[illegible] [illegible]

hiſpanicum, i. e. cuprum hiſpanicum, in vita S. Gauri.

[M]ETALLIA, ſemitallia, Gall. *Demitaille.* Charta anni 1265. in Tabul. S. Iacuti: *Talliam et Metalliam conſuetas habebit. Brientius de caſtro Brientii Miles, cum dictis hominibus, ſi eos poſſit retrahere.* V. *Meditallia.*

[M]ETALLVM. (1) Aes; METALLINVS, aereus, *de Metail.* Thwroczius, in Stephano Rege Hungariae c. 26. (2) Campana aerea. Abbo L. 1. de bell. Pariſ.

Totius Eccleſiae conuexa boando
Metalla.

(3) METALLVM LAPIDOSVM, Fortunato lib. 9. Poem. 15. S. Paulinus Poemate 24. p. 152.

Quaeque prius pilis ſtetit, haec modo fulta columnis,
Vilia mutato ſpreuit cementa Metallo.

V. Notas in eadem Poemata p. 104. Hinc in Cod. Theod. occurrit lex de marmoris ſecandi facultate inter eas, quae de metallis et metallariis referuntur, tit. 19. L. 1. Adde Caſſiod. lib. 2. Epiſt. 7. Hinc *in metalla damnari*, apud Plinium 10. Epiſt. 66. eſt in lapidicinam damnari, vnde et *Metallici* dicuntur, in L. 10. §. 1. Dig. de poenis, qui in *metalla* damnati ſunt. (4) METALLVM LIGNEVM, in Vita S. Bonifacii Epiſcopi, auctore Willibaldo ſaec. Bened. 3. part. 2. pag. 17. *Tunc autem ſummae ſanctitatis Antiſtes conſilio inito cum fratribus, ligneum ex ſupra dictae arboris Metallo oratorium conſtruxit.* Vnde *Metallum* pro qualibet materia vſurpatum colligitur. (5) V. *Metalle.* (6) † Frumentum miſcellum, i. q. *Meſtallum.* Ch. Mſ. a. 1308. V. *Mixtum* 2.

[ME]TANGI, METANGISMONITAE, [a] *meta* et *ango*, Haeretici ſic dicti, [q]uod Verbum in Patre ex Auguſti[n]o haer. 58. tanquam vnum vas in [a]ltero eſſe delirabant. V. *Collitiam.*

[ME]TANIA, METANOEA, genufle[x]io, inclinatio, ex graeco *μετάνοια*, [s]ed. notione apud inferioris aevi Graeculos. Latinis ſequioris aetatis *Venia.* Papias MS. *Metaniae, poenitentiae.* Legendum *Poenitentiae*, quia in *poenitentiam* eiusmodi genuflexiones imponebantur. Vita S. Vindiciani to. 2. Martii p. 79. *Sed eum ad culpae agnitionem veramque Metanoeam adduceret*, vbi pro poenitentia vſurpatur. Petrus Venerab. in Statutis Ord. Cluniac. c. 4. *Atque illis Metanoeis, quae quotidiano vſu in Capitulo fiunt, et vulgo veniae nominantur.* Et cap. 53. *Frequentibus Metanoeis vel genuflexionibus.*

METANOEA, *genus eſt teſtis.* Gloſſ. MSS. Cluniac. to. 2. Oper. poſthum. Mabill. pag. 23. Vbi leg. forte: *Genus eſt poenitentiae.* V. *Metania.*

METAPHORA, *omen et quaedam praeſignificatio.* Gaſpar. Barthii Gloſſar. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 370. ex Gauterio de Bell. Antioch.

METARE, diuertere, hoſpitari. Fredegarius Scholaſticus, cap. 36. *Regi nunciauit virum Dei inibi eſſe, nec Regis domibus Metare velle.* Aimoinus de Miracul. S. Benedict. L. 2. c. 3. *Qui ei locum Metandi in ſuo conceſſerat domo.*

METARIA, praedium ruſticum, Gall. *Metairie.* Computus anni 1202. ap. D. Bruſſel, tom. 2. de Vſu feud. pag. CLV.

METARITIA. Charta Caroli Reg. Burgundiae filii Lotharii Imperat. to. 12. Spicilegii Acheriani: *In Aſtonnaco Metaritia vna: in Mutiano colonica veſtita vna, et altera abſa, cum vercaria absque cenſu: in Blodemaco Metaritiae duae; in curte Metiara Metaritia vna: in Cuſſana Metaritia vna etc.* Legendum forte *Meſſaritia.* V. in hac voce.

METARIVS, colonus, qui *metariam* excolit, ap. Bruſſel. de vſu feud. t. 2. p. CLV. *Metearia* 2.

METARPVS, Vgutioni *Metator, qui caſtra deſignat; et Metarpus caſtrorum metator.*

METASYNERITICA CVRATIO, *Metaſyneriticus cyclus*, voces medicis notae. V. *Recorporare* et *Cyclus.*

† METATA, menſurae agrariae ſpecies, t. 2. Annal. Praemonſtr. Prob. p. 132.

METATIO. (1) Metarum et limitum defixio. Tabular. Abbat. S. Victoris Pariſ.

Pariſ. Charta 21. (2) Idem, quod *Metatum*, apud Tertullianum de Pallio c. 2.

METATOR, in Gloſſ. Graec. Lat. Ετοιμαςής, id eſt, qui *Metata* et manſiones parat. Ετοιμαςία *metatio*, Gloſſ. Lat. Graec. MS. Sangerm. *Meditatio apparatio, praeparatio*, ἑτοιμασία. Gloſſae Iſid. *Metatores, manſionum praeparatores*. Papias: *Metator, qui locum praeparat aduentui poteſtatis*. Vegetio *Metator* dicitur, *qui praecedens locum caſtris deligit*: Hiſpanis *Apoſentador*, de quo officio agunt Leges Alfonſinae, ſeu *Partidae*, part. 2. tit. 9. leg. 15. S. Ambroſius lib. 5. Hexaëmer. lib. 5. cap. 10. *Qui metatores itinera diſponunt? qui duces iter dirigunt?*

METATORIAE EPISTOLAE, praeuiae, praenunciae, quibus aduentum noſtrum nuntiamus, quaſi καταγωγὴν, et diuerſorium deſignaturae, ap. Sidonium lib. 8. Epiſt. 11.

METATVM (1) Idem quod *Metatio* 1. Charta anni 1266. in Tabulario Calenſi. (2) V. mox *Metatus*.

METATVS. (1) Vel METATVM, aedes propria, domicilium, interdum hoſpitium. Paſſim apud Gregor. Turon. L 3. Hiſtor. cap. 7. *Hoſpitium et Metatum accipere*, apud Gregor. M. lib. 7. Ind. 2. Ep. 109. *Metatorum praebendorum onus*, in Nouella Theodoſii de Metatis, vbi plura de hoc onere. V. Meurſii Gloſſar. (2) Pro vniuerſo domus, eiusque adiacentium, ambitu ſumitur, in Bulla Stephani III. PP. ann. 755. apud Felibian. Hiſt. S. Dionyſ. pag. XXVIII.

METAXA, Graece Μέταξα, ſericum nude praeſertim, et necdum tinctum, neque in fila deductum. V. Iſidorum lib. 20. cap. 29. Cuiacium ad lib. 10. tit. 8. lib. 11. Cod. Briſſonium et alios qui *metaxae* vocem in L. vlt. D. de Public. inſertam a Triboniano exiſtimant, cum recentior ſit. Adde Meurſium in Gloſſario et Martin. in Lexico, et V. *Medaſcia*.

METAXARII, ſericorum negotiatiores, in L. vlt. C. de Pignoribus μεταξάριοι. 25. Eclog. 2. cap. 56. Aliam huic loci ac prorſus diuerſam affingit notionem Vgutio et ex eo Ioannes de Ianua. *Metaxarius, qui foro imponit rebus, quae venduntur, metam pretii. Idem etiam licitator et taxator dicitur*. V. *Meta* 2.

METEALIS, monetae aureae genus apud Hiſpanos. Donatio Alphonſi VI. Regis t. 3. Concil. Hiſpan. pag. 291. *Vnde centum annualem cenſum videlicet, aureos, quos vulgo Metcales appellant, Conuentui Cluniacenſi proprie dedit . . . . Cenſum quoque largitatis paternae duplicans, duo milia Meteales in cenſum annuatim Cluniaco perſoluens*.

METEARIA. (1) Menſurae ſpecies. Charta anni 1149. apud Saniulianum in Matiſcone pag. 251. *Exceptis quatuor Meteariis auenae ad veterem menſuram*, etc. f. *Metretariis*. V. *Meterium*. (2) Praedium ruſticum, manſionibus et aliis, quae ad culturam neceſſaria ſunt, inſtructum. Charta ann. 1202. in Tabular. S. Vincentii Cenom. METEERIA, eadem notione. Tabular S. Cypriani Pictau. fol. 13. V. *Meteria*.

METELACCA, V. *Legula*.

METELLA, cratis lignea, Vegetio lib. 4. cap. 6. Vbi legendum forte *metula*, vt ſit diminutiuum a meta, quod metarum inſtar erigerentur. Ita coniectat Martinius.

† METELLVM, pro *Metallum*, Metall, in Ch. Mſ. a. 1292.

METELLVS, *mercenarius qui metit*. Vgutio. Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm. *Metellus*, μίσθιος. Quaſi *Meritellus*, a merendis ſtipendiis, vti ſcribunt Lexicographi.

METEMPSYCHI, graece μετέμψυχοι, Haeretici, qui Pythagoraeorum imitatione transmigrationem animarum aſſerebant, quorum impius error longe lateque breui diſſeminatus eſt. Chryſologus Serm. 58. *Nam cum haec audit Metempſychos impietes*. Plura V. apud Hoffman. in Lexico.

METENSOMATOSIS, vox a Graecis μετὰ, ἐν et σῶμα efficta, corporum transmutatio. Tertullianus de Anima cap. 32.

† METI-

† METEO, menſurae annonariae ſpecies. Ch. Mſ. a. 1252. V. *Metearia 1.* et *Meto.*

METEORICVS, eleuatus, attentus. Acta S. Senorinae tom. 3. Aprilis p. 75.

† METERIARVM, i. q. *Meterium*, in Ch. Mſ. a. 1082. V. *Meyterius.*

METERE, definire, quaſi metiendo aeſtimare. Bulla Ioannis XXII. PP. an. 1321. apud Lobinell. to. 3. Hiſt. Pariſ. pag. 332. *Ad metendas ſeu diuidendas ponendas et praefigendas ſeu praefigi faciendas metas. etc.*

METERIA, praedium ruſticum cum manſione ſeu aede. Charta an. 1223. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 912. V. *Metearia.*

METERINVS, V. *Madrinarius* in *Mazer.*

METERIVM, menſura annonaria, eadem quae alia *Meyterium* dicitur. Charta an. 1272. apud Guichenonum in Hiſt. Sabaud. inter Probat. pag. 15. V. *Meiteria.*

METESACCA, V. *Legula.*

METHALIA, V. *Medalla.*

METHIVM, Papiae MS. *Sponſalium*: ſed leg. *Sponſalitium.* Gloſſ. aliae: *Methium, ſponſalitia, vel nuptialis donatio.* Lex Longobard. l. 2. tit. 4. §. 3. *Nulli ſit licentia coniugi ſuae de rebus ſuis dare amplius per qualecumque ingenium, niſi quod ei in die votorum in Methio et morgengab dederit.* Edit. Heroldi habet, *meſſio et miſſio*, p. 237. 245. Muratorius vero *Mephium* legit. *Mithium* apud Schilter. vbi *Mitphium* corrupte ſcribi interdum obſeruat, quod a *Morganegiba* diſtinctum vult. *Medium methium*, non vero integrum donabatur a viro, quam duxerat, viduae, eodem lib. tit. 8. §. 8. Adde tit. 14. §. 15. V. *Meta.* Vir linguae Armoricanae peritiſſimus, D. Ludouicus le Pelletier, opinatur *Methium* vetus eſſe vocabulum Gallicum, ex quo, et praepoſitione *Di* vel *De* Britones verbum ſuum *Dimezi*, vel *Demezi*, quod nubere ſignificat, efformarunt, non ſecus ac Latini qui *deſpondere* a *de* et *ſpondere* dixerunt. Iudicent peritiores.

METHODIVM, μεθόδιον, viaticum; ἐφόδιον Heſychio. Apud Petronium *Methodium* eſt pro deceptione, luſu, ludificatione: *Trimalchio eiusmodi Methodio laetus, carpe, inquit.* Ita Martinius.

METHODVS et METODVS, qui et *violetus* dicitur, in Codicibus cenſualibus Calomontis et Dumbarum, teſte Cl. D. Aubret, callem anguſtiorem vix duobus aut ſingulis peruium ſonat, Gall. *Un petit ſentier.* Inqueſta an. 1496. *Guillermus Vinerii deponit ſe noſcere Metodum ſeu ſenterium de quo agitur; qui Metodus ſeu violetus et via ad pedes ſeu talon eſt communis et publica omnibus per eam meare et tranſire volentibus.*

METHVM. Apicius lib. 8. c. 1. *Elixatur in aqua marina cum turionibus lauri et Metho.* V. *Medo.*

† METIBILIS, dicitur de moneta proba et publice recepta, Gall. *de miſe.* Ch. a. 1152.

METIPSI, pro *Mihi*, in Teſtamento Rudeſindi Epiſc. an. 978. to. 3. Concil. Hiſpan. pag. 184. V. *Met.*

METISCA. V. in *Cantus 1.*

METITA, V. *Metreta.*

† METO, i. q. *Meteo*, in Ch. Mſ. a. 1250. V. *Metonnus.*

METOCHIVM, ex Graeco Μετόχιον, cella monaſtica a Monaſterio aliquo principali pendens. Epiſt. Ioannis Cardinalis ad Priorem Eccleſiae S. Petri Piſanorum CPoli, apud Vghellum to. 3. p. 493. *Cupientes Monaſteria ad Metochia releuari deſtructa, et releuata illaeſa ſeruari, etc.*

METOCISMVS, V. *Metaciſmus.*

METODVS, V. *Methodus.*

† METONACIVM, quod a domino fort pro menſura *Meto* nuncupata, exigitur. Ch. Mſ. a. 1255.

† METONNVS, menſura annonaria, eadem quae *Meto.* Ch. Mſ. a. 1257.

METRA, pro *Metreta*, ap. Anaſtaſ. in S. Syluestro.

METRANA, V. *Metreta.*

METRARE, *manere*, in Gloſſ. MS. Regio Cod. 1197. Sed legendum *Metare.*

METRETA, Μετρητὴς, genus vaſis, cadus: *amphora dimidia*, in Gloſſ. Iſid.

Iſid. vox nota Caio et Scaeuolae IC. et aliis. Ebrardus in Graeciſmo c. 12.

Eſt vini proprie Metreta, modusque modeſti.

Papias ex S. Eucherio, *Metreta, menſura liquidorum, habens ſextarios decem, etc.* S. Auguſtinus in Euang. S. Ioann. Tractat. 9. *Nomen menſurae eſt Metreta, et a menſura accepit nomen iſta menſura, etc.* Chronicon Reicherſperg. *Miſit ei vas quod caperet 20. Metretas vini de puriſſimo auro.* Ex his emendandum videtur Poenitentiale ſancti Columbani c. 3. Edit. 1667. *Vel certe ſi multum eſt quod effudit, quantas Metrauas de cerniſa . . . perdidit.* Legendum enim *metretas.* Edit. 2. Holſteniana habet *quadranas.* Erat vero *Metreta* quemadmodum liquidorum, ita et aridorum menſura. *Metreta, meſure à vin, ou autre coſe,* in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. Charta Blanchae Comit. Trecenſis an. 1212. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 831. *Quicunque in praedicta villa nonam Metretam frumenti vel alicuius leguminis facere voluerit, villico quatuor nummos dabit, etc.* Ex his idem *metreta* quod menſura, a graeco *μέτρον*, fuiſſe colligitur. METRETVM, eadem notione, pro *Menſura frumentaria. Metretum tritici*, in Charta ann. 1335. apud Schlegel. de Numm. antiq. Gothan. p. 52. Nec praetereundum *metretam* pro diuerſis locis et temporibus variae capacitatis extitiſſe: nam, vt de *metreta* Attica et Romana ſileam, quod ad noſtrum inſtitutum minime pertinet, ex obſeruatis ſuperius manifeſtum eſt *metretam* vt plurimum ſextarios decem habuiſſe; nihilominus tamen de vaſculo, quod quaternas vini *metretas* capiebat, vti perexiguo ſermo fit in Vita Ermelandi apud Mabill. to. 1. Annal. Benedict. pag. 528. Perexiguam reipſa menſuram fuiſſe colligere iterum licet ex Necrologio Abbat. S. Petri de Caſis vbi *Pauca* vocitatur. *Dimiſit tres Metretas vini ſeu tres Paucas*; vulgo *une Pauque* vel *une Pauche de vin*: quod parum vini contineat, ſic dicta. Haud facile ergo negotium ſuſcipiet, quiſquis ſcrupuloſius menſuras aeſtimare tentauerit. METRETAS inter vaſa et miniſteria Eccleſiaſtica reponit etiam Anaſtaſius in S. Silueſtro PP. METITA, pro *Metreta*, in Charta Hiſpanica aerae 972. apud Anton. *de Yepez* in Chron. Ord. S. Benedicti to. 1 pag. 32. Apendic. Occurrunt eadem verba paulo infra ſemel ac iterum. METRVM, in Charta Sanctii Ramirez Regis Aragonum, apud Martinezium in Hiſt. Pinnatenſi lib. 3. c. 27.

METRETVM, V. *Metreta*

METRICANVS, poëta, apud Harigerum in Vita S. Seruatii Epiſcopi to. 3. Maii p. 215. *Vnde quidam Metricanus luculenter ſatis ſcribens ait, etc.*

† METRICATOR, idem, t. 1. Hiſt. Nem. Prob. p. 6.

† METRIFFICARE, METRIFICARE, metro ſcribere, in Inſtr. a. 1391.

† METRIFICATVRA, ars poetica. Stat. Vniu. Toloſ.

METRISTA, vt *Metricanus*. Bern. de Breydenbach Iter Hieroſ. pag. 239.

METROCANORIVS, poëta, qui metro canit. Vita S. Regali Epiſc. Siluaneet. ex MS. Audomarenſi num. 7. *Metricanorus*, in Vita S. Alberti Abbat. Gambron. num. 2.

METROCOMIAE, matres vicorum, pagorum qui vni ciuitati ſubiecti erant. V. Iacobum Gothofredum ad l. 6. Cod. Th. de Patrociniis vicorum. Vocabular. vtriusque iuris: *Metrocomia eſt vilis menſura quae datur translatis iuſſu Principis . . . metros Graece, menſura Latine dicitur, et comos villa. Inde Metrocomia, quaſi menſura ville . . . Etiam Metrocomie ſunt parochie vel dyoceſes.*

METROGRAPHVS, poëta, qui metro ſcribit. Cardinalis de Aragonia de Vitis Pontif. Roman. apud Murator. to. 3. p. 461.

METROPOLIS, pro *Metropolitanus*. Gregorius Turonenſis l. 10. c. 15. de Gundegiſilo Burdegalenſi Archiepiſcopo: *Eo quod ipſe Metropolis huic vrbi eſſet.*

METRO-

METROPOLITANVS, Archiepiſcopus, ſic dictus, inquit Rhabanus l. 1. de Inſtit. Cleric. c. 5. curſ. *Eo quod praeſideat illi ciuitati, quae caeteris ciuitatibus in eadem prouincia conſtitutis quodammodo mater ſit.* METROPOLITANEAE LITERAE, quae a Metropolitano Clericis dantur. Hincmar. Remenſ. Opuſc. 17.

METROPOLITICVS, ad Metropolitanum ſpectans. Charta an. 1401, apud Rymer. to. 8. p. 209.

METRVM. (1) Ea pars, quae, cantore praecinente, a Choro reſumitur. Vſus veteres Ordinis Ciſtericenſis cap. 68. *Qui autem incipit antiphonam, aut Alleluia, reuerenter et paululum a podio ſtet vſque ad Metram, nec inclinet, donec primus verſus impleatur.* (2) Alia notione, V. in *Metreta*.

† METTA, menſurae ſpecies, forte mendoſe pro *Metreta*, ap. Oefel. t. 2. Script. p. 689.

METTVRA, METVRA, *mixtura*, miſcellum frumentum, Gall *Bled méteil*. Charta an. 1273. in Tabular. S. Martini Pontiſar. V. *Mixtum*.

METVENDVS, titulus honorarius, cui obſeruantia debetur. Teſtamentum an. 1396. tom. 9. Spicil. Acher. p. 294.

METVRA, V. *Mettura*.

MEVRTRVM, V. *Morth*.

MEVSINAGIVM. Charta an. 1296. in Tabular. Floriac. *Burgenſes de Caſtellione remanebunt quitti . . . de oblitis quae erant ad omnes conſuetudines, videlicet ad IV. denarios, gallinam, corueas quae debebantur ratione dictarum oblitarum, vel de Meuſinagio dictarum oblitarum.*

MEXANVM. Otto Morena in Hiſtor. Rerum Laudenſium p. 79. *Laudenſes ibi in quodam Mexano, quae inſula dicitur, praelium cum Placentinis incipientes, etc.* Legendum, *in quodam Mezano*, hoc eſt, campo inter aquas medio, vt edidit Murator. to. 6. col. 1081. Ital. *Mezzano*, medianus.

MEXICA, fructus ſpecies. Statuta Montis Regal. p. 224. *Eandem ſoluat toto anno, ſi caperet de alienis farmentis, vitibus, vuis, Mexicis, et aliis fructibus.*

† MEXTADARIA, i. q. *Meyſtadaria*, in Ch. Mſ. a. 1406.

† MEYARIA, fructuum ſeu redituum medietas, i. q. *Meiaria*. Inuent. a. 1361.

† MEYNATGERIVS, pater familias, t. 4. Hiſt. Nem. Prob. p. 15. V. *Meſnagium*.

MEYNERIA, MEYNERIVS, V. *Mayneria*, *Maynerius*.

MEYSSONARE, metere, Gall. *Moiſſonner*. Charta an. 1497.

MEYSSOS, V. *Meiſos*.

MEYSTADARIA, MESTADARIA, praedium ruſticum cum manſionibus, Gall. *Metairie*. Obituarium S. Geraldi in Lemouicibus fol. 10.

MEYTADERIA, idem quod *medietaria*, praedium quod a colono partiario colitur. Charta Lemouic. an. 1406.

† MEYTENCVS, menſurae annonariae ſpecies, eadem quae *Meitadena*, Gall. ol. *Meytadenc* et *Metainh*. Ch. Mſ. a. 1293. V. *Mitadencus* et *Megeria*.

† MEYTERIA, modus agri, i. q. *Meiteriata*, in Ch. Mſ. a. 1317.

† MEYTERIVS, menſura annonaria, i. q. *Meiteria*, in Ch. a. 1230. V. *Miterium*.

† MEZACIARIVS, officium monaſticum, cui, vt videtur, annonae menſtrualis miniſtrandae ex praediis ruſticis cura demandata. Ch. Mſ. S. Martial. Lemouic. V. mox

† MEZADA, quod ad menſam per menſem ſuppeditatur, t. 6. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 92. V. *Mezagium*.

MEYTERIATA, MEYTERIVM, V. *Meiteria* et *Meiteriata*.

MEZADRA, MEZADRIA, vt *Meyſtadaria*, praedium ruſticum, Ital. *Mezzado*, Gall. *Metairie*. Memoriale Poteſt. Regienſ. ad ann. 1280. apud Murator. to. 8 col. 1147. *Mezadriis*, in Chronico Regienſi apud eumdem Murator. tom. 17. col. 10.

† MEZADRVS, colonus partiarius, Gall. *Métaïer*, in Stat. caſtri Redaldi. V. *Mezaiolus*.

MEZAGIVM, annona, aut cibus ad vnum menſem. Tabular. S. Martialis in Lemouic. apud Stephanot. to. 2. Fragm. Hiſt. *Haec ſunt Mezagia*

quas debent facere Priores S. Martialis : XI. Kal. Febr. Praepoſitus de Roto facit Mezagium. Kal. Febr. Praepoſitus de Roſerio facit Mezagium. Kal. Martii Praepoſitus de Quadris facit Mezagium. V. *Meſaticum.*

MEZAIOLVS, colonus, villicus, Italis *Mezzaivolo.* Vita B. Auguſtini Nouelli to. 4. SS. Maii p. 621.

† MEZALANA, pannus, partim e lana, partim e lino confectus, Ital. *Mezzalana*, ap. Murat. t. 2. Antiq. p. 424.

† MEZALHETA, dimin. a *Mezalha*, obolus ſeu mallia, parua lamina. Form. Mſ. Cod. 7657. V. *Meſailha.*

† MEZAILIS, partiarius, particeps, in Cod. Reg. ſign. 4189.

† MEZALLA, obolus ſeu mallia, quae eſt 24. pars ſolidi, t. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 478. V. *Meſallia.*

MEZANELLA, vox Italica, diminut. vt videtur a *Mezzana.* Annal. Mediol. apud Murator. to. 16. col. 812. *Talieria XXIV. alba argenti Mezanella ſignata in fundo.*

MEZANINVS. (1) *Mezaninorum moneta*, f. debilis, ab Ital. *Mezzano*, medius, mediocris. Contin. Chron. Andr. Danduli apud Murator. to. 12. col. 419. *Item hoc tempore* (an. 1346.) *idem dominus Dux monetam Mezaninorum de nouo fieri iuſſit, fecitque ſtatuitiones, quod ſoldini amplius non fabricarentur.* V. *Mezninus.* (2) † Medius, intermedius, t. 3. Cod. Ital. dipl. p. 220.

MEZANNVS, medius annus, dimidium anni : vox ibrida a veteri Gallico *Mez*, Medium, et *Annus.* Notae in Catholicon Edit. Ratiſponenſ. ann. 1699.

MEZANVM, vel MEZANVS, V. *Mezanum.*

MEZANVS. (1) Telae mediocris ſpecies, quaſi media inter vtramque. Statuta Montis Regal. p. 277. *Quilibet textor vel textrix capiat tantum pro textura et orditura, pro qualibet teiſa telae ſubtilis lini, ſolidos quatuor . . . de Mezanis ſolidos ſex : de minoribus ſolidos quinque.* (2) † Medius, in Ch. Mſ. a. 1351.

† MEZCA, infundibulum molendini, Germ. der Rumpf, t. 1. Annal. Praemonſtr. Prob. p. 643.

MEZCLARI, perturbari, ab Hiſpan. *Meſcla*, miſtio, perturbatio. Moretus in Antiquit. Nauarrae lib. 2. p. 496. ex Tabular. Pinnat.

† MEZELHALE, ponderis minoris ſpecies, t. 7. Ordin. reg. Fr. p. 507.

† MEZELLADA, menſura agraria minor, in Ch. Mſ. a. 1471. V. *Mezelloria.*

MEZELLARIA, *leproſaria*, Domus leproſorum. Charta an. 1114.

MEZELLORIA, MEZELORIA, vaſculum, cadus ſtatutae menſurae. Statuta Montis Regal. pag. 200. c. 49. *Mezelloria*, ibid. p. 309.

MEZELLVS, leproſus, Gallis olim *Mezel.* Statuta Maſſil. lib. 5. c. 15. V. *Meſclaria* et *Miſelli.*

MEŻENA. (1) Galuaneus Flamma in Chronico Maiori in Ottone III. *Fecit preconizari, quod nullus ligna venderet, credens, quod Archiepiſcopus cibum coquere non poſſet. Tunc Archiepiſcopus liberalior mundi porcorum Mezenas pro lignis habuit, et mirabilem coenam parauit.* Apud Vghellum to. 4. p. 184. Chron. Aſtenſe apud Murator. tom. 11. col. 188. *Dictus Guillelmus miſerat dicto Guidoni XX. paria boum, cum carris oneratis odorifero vino, farina tritici, Mezenis ſalatis, etc.* Italis *Mezena* eſt ſuccidia, Gallis *Fleche de lard.* (2) † Species tigni vel materiae, in Correct. Stat. Cadubr.

MEZES, († forte locus paluſtris.) Charta Guillelmi de Hala ann. 1298. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruerniae p. 531. *Cum cenſibus, redditibus . . . molendinis, ingreſſibus et egreſſibus, aquis, Mezes.*

† MEZETINVS, menſurae ſalinariae ſpecies, in Stat. Cadubr. l. 1.

MEZIBAN. Capitul. I. Caroli M. anno 9. c. 11. et lib. 3. Capitul. c. 49. 50. *De Meziban, id eſt, latrone forbannito, vt vnusquisque Comes alio mandet, vt nullus eum recipere audeat.* Latronem, qui *forbannitus fuerit*, recipere etiam vetant Capitula Caroli Cal. tit. 12. c. 6. a Britannico,

co, vt videtur, *Mez* vel *Més*, foras et foris; et *Bauni*, pellere.

† MEZIVM, potionis ſeu cereuiſiae genus, Gall. *Mies*, t. 4. Ordin. reg. Fr. p. 641.

MEZKINVS, V. *Miſchinus*.

MEZNINVS, genus monetae Paduanae. Polydorus c. 5. *Gabellam quamdam conſignauerat reddentem annue quater mille libras Mezninorum.* V. *Mezaninus*.

MEZQVINVS, V. *Miſchinus*.

MEZQVITA, templum Mahumetanorum, Gallice *Meſquée*. Donatio Iacobi Reg. Aragon. to. 3. Concil. Hiſpan. p. 497 V. *Meſchita*.

MI, pro *Mihi*, habetur in veteribus Chartis aliquot apud Perardum in Tabul. Burgund. p. 36. 41. 43. etc. niſi forte in MS. vox contracta, ſeu abbreuiata fuerit, vt paſſim ſolet. Certe etiamnum inferiores Picardi *mi* dicunt pro *moy*.

MICA. (1) Paruulus panis, quaſi *mica panis*, Gallis *une Miche*. Ioan. de Ianua: *Mica etiam ponitur pro pane modico, qui fit in curiis magnatorum, vel in Monaſteriis . . . unde verſus:*

Chare Phoebe, Mica, dabitur tibi cum ſale Mica.

Catholicon paruum: *Mica, Mie de pain, ou Miche.* Vetus Charta ex Tabulario Eccleſ. S. Laudi Andegau. fol. 82. *Quod autem de iure Theobaudi et domino conſtet donum iſtud Canonicos obtinere, conceſſerunt ei praedictae caritatem Eccleſiae, ſi ipſe poſtulauerit, ſemel in anno, vnam Micam ſcilicet, et iuſtam vini.* MICCA, pro *Mica*. Charta an. 1485. ap. Marten. to. 2. Ampliſſ. Collect. col. 150. MICHA, eadem notione. Charta Anglica apud Spelmannum: *Capient de praedicto Priore pro quolicet waya cirporum 3. albos panes vocatos Michis, et nigrum panem, et alia cibaria. Vna Micha de torta*, in Necrolog. Abbat. S. Petri de Caſis, panis impurior. MICHEA, MICHIA. Liber Ordin. S. Victoris Pariſ. MS. c. 64. *Vnusquisque vnam Micheam et vnam menſuram vini habebit.* Charta Gerardi Comit. Matiſc. an. 1180. *Centum etiam Michias cenſuales, et cuſtodiam viarum et paſcuorum.* MICHIA MAGNA, *biſa, ſala*. Charta an. 53. Henrici III. ex Regeſto *Oſeney* fol. 242. inter Notas Hearnii ad libr. nigr. Scaccarii p. 654. Hic vero *Michia Magna*, vt obſeruat idem Hearnius, non aliud eſt atque *a great manchet*, vel, vt alii forſitan, *a great loaf*. *Bis* autem apud Gallos idem valet atque *Brown* apud Anglos, vt *biſa Michia* ſit *a brown manchet*, ſiue *a brown loaf*. Hinc facile diſcas *Miciam ſolam* panem plane fuiſſe *biſa* puriorem; et quidem cum *Sala*, aulam ſiue palatium vel curiam denotat, inde colligerem *Michiam ſalam* idem plane eſſe atque *panem aularem* vel *curialem*, qui tamen et ipſe etiam fuerit quam *dominicus* impurior. Hucusque Hearnius. (2) MICA, in Gloſſario Arabico-Lat. *Nugae*. (3) Vox anatomica, nerui cuiusdam nomen. *Per quam* (plagam) *fuit fractus neruus, vocatus de la mica*, in Litt. remiſſ. an. 1450.

† MICALE, *vna beſtia ſimile al ſerpente*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MICALLIA, quidquid cibo et potu abſumitur, Gall. *Mangeaille*. Statuta vetera Breſſiae inter Vſatica Reuellii edit. 1729. part. 1. p. 31. V. *Miniaylia*.

† MICANIA, *la ingeniosita*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MICARIVS, qui micis viuit, vel eas recolligit. Fragm. Petronii: *Homo praeſiſcini, frugi, et Micarius.*

MICATORIA, in veteri Gloſſar. Lat. Gall. MS. ex Bibl. Thuana *Eſmieure*. † MICATORIVM, *Eſmioere*, in alio Cod. 7692.

MICATVS, vrſi clamor. Acta S. Ezonis tom. 5. Maii p. 57. *Vncare* tamen vel *ſævire* vrſorum eſſe ſcribit Vgutio. V. *Baulare*.

MICCA, V. *Mica* 1.

MICCIRE. Vgutio: *Miccire hircorum*. V. ſupra *Baulare*.

MICHA, V. *Mica* 1.

MICHAELITAE, MICHALATI, nummi aurei Michaëlis Imperatoris Conſtantinopolitani imagine ſignati. Willelm. Tyrius l. 11. c. 12. *Quaerit quae ſit debiti ſumma: cui reſponſum*

ſum eſt, 30 millium Michaëlitarum, quod genus aureorum tunc in publicis commerciis erat celebre, a quodam Imperatore CPolitano qui eam monetam ſua fecerat inſignem imagine ſignari. Meminit praeterea *Michaëlitarum* idem Tyrius lib. 13. c. 15. qui in Chron. Caſin. l. 3. c. 57. l. 4. c. 4. 17. 46. *Michalati* dicuntur. Cuius Editor, et qui cum ſequuti ſunt, Voſſius, Menagius, et alii haud bene diuinarunt, dum cenſent ita nuncupatos nummos, quod Michaëlis Archangeli effigiem praeferrent, eosque eſſe, aut ſane iis perſimiles quos *Angelots* appellamus. MICHELATI, in Geſtis Tancredi apud Marten. to. 3. Anecd. col. 103. MICHELINI, Bernardus Theſaur. de Acquiſit. T. S. c. 121. apud Murator. to. 7. col. 761.

MICHEA, MICHIA, V. *Mica.*

MICHELINVS, V. *Michaelitae.*

† MICHIELLETI, nummi plumbei a Dominico Michiele, duce Venetiarum cuſi a. 1123, de quibus conſule Diſſert. t. 24. Raccolt. D. Ang. Calog. p. 3.

MICHI, pro *Mihi*, in Charta an. 425. Monaſt. Anglic. to. 1. p. 11. Id, licet notiſſimum, ex vetuſtiſſima Charta obſeruare placuit.

† MICHITERIA, *ſignum victoriae*, in Gloſſ. ad Doctr. Alex. de Villa Dei.

MICHIVM, f. ſalina, locus vbi ſal conficitur; († vel puteus ſalinarius, vnde ſal hauritur.) Vetus Charta ex Tabulario S. Benigni Diuion. apud Perardum pag. 97. *Vnum bulionem, quem in vadimonio habent in Michio, quod eſt iuxta fontem de Sals.* Alia ibid. *Quae dedit Canonicis . . . in Michio ſuo 4. denarios in vnaquaque ſeptimana.*

MICHNI. Leges Foreſtarum Canuti Regis c. 6. *Habeat enim quilibet primariorum quolibet anno de noſtra warda, quam Michni vocant, duos equos, etc.*

MICHOLARI, V. mox *Micolari.*

MICIDIOR. Innocentius Agrimenſor de Caſis literarum: *Quoniam Micidiores, hoc eſt, minores, c. inuenies ſtantes quotquot fines oſtendunt.* Videtur legendum *Hemicycliares*, vt p. 257.

MIZILVM, V. *Imizilum.*

† MICINA, *vno vaſe de mane*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MICOLARI, *fabulari*, Io. de Ianua. Statuta Antiq. Canon. Regul. apud R. Duellium to. 1. Miſcell. pag. 89. *Carnalia poſt Micholentur;* vbi Gloſſ. i. e. *loquantur.*

MICRI, minores, Μικροὶ. Domnizo lib. 2. de Vita Mathild. c. 1.

MICROLOGVS. (1) Lex. Gr. Lat. MS. Reg. Μικρολόγος, ἀφειδωλὴς. In Gloſſ. Lat. Gr. *Scrupuloſus.* Io. de Ianua: *Micrologus, qui breuiter loquitur, vel qui magnam rem narrare cupiens, quaſi paruam deſpiciendo narrat: vnde hoc Micrologium, breuiloquium.* S. Columbanus Epiſt. 4. *Minimus maximo, agreſtis vrbano, Micrologus eloquentiſſimo etc.* (2) Liber in epitomae ſpeciem, *Abregé.* Domnizo lib. 1. de Vita Mathild. cap. 5.

MICROSCOSMVS, a graeco μικρὸς et κόσμος. Geruaſii Tilber. Otia Imper. apud Leibnit. tom. 1. Script. Brunſuic. *Et Graecus hominem Microſcoſmum, hoc eſt, minorem mundum appellabat.*

† MICSARABA, vas coquinarium, in Inuent. Mſ. a. 1300.

† MICTERIATA, modus agri, i. q. *Meyteriata*, a MICLERIVM, menſurae annonariae ſpecies. Terrear. Belliioc. V. *Meyteria.*

MICTICVM, *aereum. Mictalis, aeris.* Leg. *aereus.* Papias MS. Bituric.

MICTVALIS, vrinam ciens, a verbo *mingere*, Gall. *Diuretique.* Papias MS. Bituric. *Anethum, herba omnibus cognita, acerrime feruens, Mictualis eſt.*

MICTVRA. Io. Buſchius lib. 1. Chron. Windeſemenſ. c. 28. *Qui tamen in fine vitae ſuae Mictura ſanguinis laborans, in bona pace vitam finiuit.* Vox formata a *Mingere.* † Vegetio MINCTVRA.

MICTVRIRE, mingere. Gaſpar. Barthii Gloſſar. apud Ludewig. Reliq. MSS. to. 3. p. 149.

MICVM, pro *Mecum*, apud me. Veteres Formulae Andegau. num. 22.

MIDA,

MIDA, vox Hiſpanica. Statuta Synod. Arnaldi Epiſc. Valent. to. 3. Concil. Hiſpan. p. 579. *Statuimus quod de caetero* (clerici) *non portent de die neque de nocte coſtalarios neque coltellos, vltra Midam in foro conſtitutam, nec etiam alia arma.*

MIDI, menſura ligni. Charta ann. 832. apud Mabill. Diplom. p. 520. *Dabuntur illis aut aucae centum, aut de argento pro eis libra vna ſoluetur: de lignis menſurae quae Midi appellantur, mille centum.* Ludouici Pii Diploma eiusdem an. quo partitione praefatam confirmat ibid. p. 392. *De lignis dentur eis menſurae, quae Midi appellantur, mille centum.* V. *Modulus.*

MIDRA, Papiae, *Auri lamina.*

MIDTHRINA, vox Saxonica, *mid*, cum, *thrina*, ter. Leges Ethelredi Regis apud Wenetyngum editae c. 25. *Et ſi aliquis accuſetur, quod pauerit eum qui pacem Domini noſtri fregerit, ladiet ſe Midthrina 12. i. cum ter 12. qui faciunt 36.*

MIſſIO. Edictum Rotharis Regis Longob. tit. 78. §. 1. *Tunc illa vidua quae in domum patris aut fratris regreſſa eſt, habeat ſibi in ante morgincap et Miſſis.* Vbi legendum *et metam* vel *mithium*. V. Legem Longobard. l. 2. tit. 4. §. 4. et ſupra in vocibus *Meta*, et *Methium*.

MIGA, pro *Mica*. Formula 11. ex Baluzianis, de pane.

† **MIGAIRIA**, fructuum vel redituum medietas, in Ch. Mſ. a. 1206. V. *Meyaria.*

MIGALE, pica. Miſcell. Theodiſca ap. Bernardum Pezium to. 1. Anecd. part. 1. col. 412. *Ophiomachus, ſimilis Migali, barvigrimmila, pica, agaiſtra.*

† **MIGANVM**, domus pars, f. vbi panis conficitur, in Act. Inquiſit. Carcaſſ.

† **MIGEIRIVS**, partitus, dimidiatus, a vet. Gall. *Mige*, medius. Ch. Mſ. a. 1061. V. *Migerius.*

MIGERIA, menſura frumentaria. Inſtrumentum Viſitationis Popleti monaſt. Ord. Ciſterc. in dioeceſi Barchinon. an. 1316. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1348. *Item, erant tam in monaſterio quam in membris quingentae Migeriae frumenti, et de alio blado quadragintae* (f. quadringentae) *Migeriae.* Eſt et *Migeria* menſura liquidorum, vt colligitur ex Charta ann. 1090. Append. Marcae Hiſp. col. 1185. *Conſentimus praefato Remundo in Perdus, Durnu, Boſracol gallina 1. fogaça vna, et Migeria 1. de vino et emina vna de cinada.* **MITGERIA**, eadem notione, in Charta Guillelmi Iordani Comit. Ceritan an. 1097.

† **MIGERIVS**, i. q. *Meianus* 2, murus intermedius, t. 5. Ordin. reg. Fr. p. 8. V. *Migeirius.*

MIGMA. (1) *Palea minuta, vel tritura frumento permixta*, in Gloſſ. Lat. MS. Reg. Cod. 1013. Eadem habet Vgutio, haecque ſubdit: *Vel dicitur commixtura, vel confectura ſaponis, vel vnguenti alicuius ad abluendum.* Papias: *Migma, Hebraeum eſt, id eſt, mixtura, palea minuta, vel tritura frumento permixta.* Gloſſ. MS. ad Alexandrum Iatroſophiſt. lib. 1. Paſſion. *Migma eſt ſquinantum, palea camelorum.* Io. de Ianua et Mamotrectus: *Migma, atis, ordeum cum palea.* Iſa. 30. Vnde *Migma* ex variis granis, puta, vicia, hordeo, auena ſimul permixtis conſtitiſſe colligitur, a Graeco fortean μίγνυμι, Miſceo. *Smigmator*, in miraculis B. Stanislai Canon. Regul. n. 49. (2) Medicamentorum et vnguentorum miſtura. Marcellus Empir. in Praefat. *Verſiculis quoque luſimus Migmatum et ſpecierum digeſtione compoſitis.* Hiſt. Suſannae c. 17. *Afferte mihi oleum et Smigmata, etc.* Vetus Editio *Migmata* praefert. Graeca vero σμήγματα. Vbi Mamotrectus: *Migmata, confectiones ſaponis, vel vnguenti ad lauandum apti: Migma, ae, ordeum cum palea, vnde faciunt mulieres decoctionem forte ad nitorem faciei. Quidam dicunt Smigma.*

† **MIGNONETVS**, **MIGNOTVS**, prae aliis carus, gratiſſimus, Gall. *Mignon.* Ch. Mſ. a. 1440. V. *Minna.*

† **MIGRANA**. (1) I. q. *Migranea*, t. 2. Febr. p. 636. (2) Granatum, malum punicum, Gall. quibusdam *Migrai-*

Migraine. Leudae maior. Carcaſſ. V. *Milgrana*.

MIGRANEA, hemicrania, morbi in capite ſpecies, *Migraine*. Ditmarus lib 4.

MIGRARE *in villam alienam*, in Pacto legis Salicae tit. 45. dicuntur ii qui ſine vllo decreto iudicis, auctoritate priuata, migrant, hoc eſt, irruunt in res alienas ac praedia animo poſſidendi. Lemma tituli eſt *de migrantibus*. In lege vero Salica tit. 47. eſt *de eo qui villam alienam occupauerit*. Adde Capitulare 3. an. 819. continens Capitula de Interpretatione Legis Salicae, c. 9. MIGRARE, mori, apud Gregor. Turon. Hiſtor. Franc. col. 72. † Pro transfundere legitur in Act. SS. t. 4. Sept. p. 106.

MIHENIVM, detrimentum, iactura. Chartular. Abbatiae S. Stephani de Vallibus in Xanton. c. 17. † Rectius forte *Mihenius*, partiarius colonus, i. q. *Mezadrus*.

MILA. (1) Milliare, Germ. Meile, Gall. *un Mille*. Charta an. 1409. apud Rymer. to. 8. p. 582. (2) † Mendoſe, vt videtur, pro *mola*, agger, t. 1. Cod. Ital. dipl. p. 1349. (3) † Forte pro *Mela* vel *Mella*, meſpilum. Meichelbec. t. 2. Hiſt. Friſing. p. 87. *Cum vno fructetu de genere arboris vnde naſcentur milae*. V. *Mella* 2.

MILAGO, († menſurae ſpecies, vt videtur.) Charta an. 1223. apud Vghellum in Archiepiſc. Cuſentinis to. 9. pag. 291. *Obligauerunt ſe .... reddere annuatim pro cenſu ... lagenas puri et boni olei 5. capientes ſingulas Milagines binas ad iuſtam menſuram Ruſſani*. V. *Migeria*.

MILARIVM, perperam pro *Melarium*, in Lege Salica Edit. Lindenbrogii. V. *Melum*.

MILECIA. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 43. *Praedictusque Albericus habuit ventiones ipſo die ad Mileciam in domo ſua*.

MILENAE SALVTES, V. *Millenae*.

MILES. (1) Apud Scriptores inferioris aetatis, is potiſſimum dicitur, qui Militari cingulo accinctus eſt, quem vulgo *Chevalier* appellant Galli. Fulcherius Carnotenſis l. 2. Hiſt. Hieroſ. c. 31. (vt caeteros omittam) *Milites noſtri erant quingenti, exceptis illis qui militari nomine non cenſebantur, tamen equitantes*. Sed vnde nata haec appellatio, non omnino conſtat: tametſi proximum videtur vero, inde apud Gallos obtinuiſſe, quod qui alicui Principi, ſiue in officiis palatinis, ſiue in expeditionibus militaribus, militaret, eius *Miles* eſſe diceretur. V. *Militare* 1. Qui igitur Principi in quolibet officio, ſeu in qualibet dignitate palatina, ciuili, aut militari deſeruiebat, ei *militare* dicebatur, eiusque eſſe *Miles*: qua ſane notione hanc vocem capiendam cenſuerim in vetuſtioribus Regum Anglo-Saxonum Chartis, quae ſubſcribuntur a variis proceribus, poſt Epiſcopos, Duces, et Comites, cum *Militis* titulo; atque vt liceat coniicere non alios fuiſſe quam Officiales domus auguſtae, qui in aliis *Miniſtri* appellantur: quae quidem *Militis* appellatio in Chartis eorumdem Regum ab anno 806. et deinceps reperitur, vt obſeruat Seldenus de Titulis honorariis part. 2. c. 5. §. 33. Poſtmodum *militia* iſta ciuilis ad militarem vnice profluxit: ita vt qui alicui in bellis *militaret* ac mereret, eius eſſe *Miles* diceretur: maxime vero qui *beneficii* ſeu *feudi* alicuius ratione ſeruitio militari obſtrictus eſſet et obnoxius: vnde *Miles* pro *vaſſallo* vſurpatur paſſim a Scriptoribus. Luithprand, in Legib. *Principes iſti nobiles, et domini mei ſunt Milites*. Idem in Chron. lib. 5. c. 14. *Raimundus Aquitanorum Princeps pro minis mille ſe in Militem dedit, fidemque ei iuramento ſeruaturum affirmauit*. Dudo lib. 3. de Morib. Norman. p. 120. *Ea fide qua concatenantur Senior et Miles*. Charta an. 954. apud Herneraeum: *Gerbertus ſcilicet et Anſerus Miles eius*. Conradus Imp. in Lege Longob. lib. 3. tit. 8. §. 4. *Firmiter ſtatuimus, vt nullus miles Epiſcoporum, Abbatum, Abbatiſſarum, Marchionum, Comitum, vel omnium qui beneficium de noſtris publicis bonis aut de Eccleſiarum praediis nunc tenet aut tenuerit, . . . ſine certa et conuicta culpa ſuum beneficium*

ſictum perdat, etc. Ibi non ſemel. Praedictis addere placet, quod apud omnes fere nationes obtinuit, neminem *Militem* appellatum, niſi qui militarem ordinem reuera conſecutus eſſet. Molinus in Repertorio: *Infanciones naſcuntur apud nos, Milites vero ſunt ſeu creantur: quia ſine creatione actuali, ſeu promotione ad Militiam, nullus poteſt eſſe Miles.* Atque hinc eſt quod ipſi etiam Principes et Duces hunc prae ſe titulum non ferebant, niſi poſt conſecutam militarem dignitatem; qua ſemel obtenta, eo potiſſimum titulo gloriabantur. Vnde Ioannes Dux Britanniae Miles factus, in Charta an. 1266. ſeſe Militem inſcribit: *Iohannes Dux Britanniae, Miles, etc.* Haud ſcio tamen, an eiusmodi vſus obtinuerit ante ſaeculum 13. quo circiter ineunte Militis nomenclatura Nobilibus prae caeteris adſcribi coepit: adeo vt *Miles* et *gentil'-homo* vnum idemque ſonaret, vt obſeruat Hadr. Valeſius in Notit. Gall. pag. 333. ex Charta an. 1228. quod ſibi primum occurriſſe monet: *Cum dominus Adam miles diceret, quod aquam dicti riui* (de Rutello) *debet et poteſt facere currere per terram ſuam et in foſſatis ſuis, et in terris ac pratis ſuis: et hac ratione quia quilibet Gentil' homo, habens libera feoda in Comitatu Campaniae, poteſt et debet, quando vult, absque contradictione facere vinaria, etc.* *Militum* alii erant primi, alii ſecundi, vel tertii ordinis. Bruno de Bello Saxonico p. 133. *Similiter pacis oſcula dederunt ordinis ſecundi ſeu tertii partis vtriusque Milites.* Wippo de Vita Conradi Salici pag. 228. *Quod omnes Epiſcopi, Duces, et reliqui Principes Milites primi, Milites Gregarii, quin ingenui omnes, ſi alicuius momenti ſunt, Regibus fidem faciant.* Vbi *milites primi*, et *primi ordinis*, ſunt Barones ac *Bannereti*, qui educendi vexilla in praeliis ius habebant: alii *Milites ſecundi* vel *tertii ordinis* et *Gregarii*, ſunt ii quos *Chevaliers Bacheliers* dicunt Galli, et qui MILITES SIMPLICES appellantur, in Conſtit. Sicul. lib. 1. tit. 9. 10. lib. 2. tit. 3. vbi Baronibus opponuntur. Philippus de Pergamo in Catone moralizato: *Aliqui autem ex nobilibus reperiuntur, qui infimum tenent nobilitatis gradum, vt ſunt ſimplices Milites, etc.* Conſuetudines Albigenſes: *Si inde conuicti, aut confeſſi fuerunt, dabunt ſinguli 10 libr. ſi fuerint Barones: ſi ſimplices Milites, 100. ſ.* Vbi *Barones* generatim pro *Banneretis Militibus* accipiuntur. Ita *ſimplices Milites* dicuntur *Bacellarii* in Charta anni 1274. tom. 5. Hiſt. Franc. p. 553. *A quolibet ſimplici Milite 10. ſol. etc.* *Milites minores*, Matthaeo Paris an. 1215. *Milites mediae nobilitatis*, in Geſtis Willelmi Nothi p. 207. quia medii ſunt inter Barones et ſcutiferos. At MILES SIMPLEX, apud Aragonenſes et Hiſpanos fere caeteros, dicebatur, inquit Vitalis Oſcenſis Epiſcopus, *qui ſui ſcuti, ſiue vnius ſcuti vulgariter appellatur, vaſſallus alicuius praeter Regem, vel Regis filium, vel Comitem ex Regis genere deſcendentem, vel Praelatum Eccleſiae: vel qui ab alio quam a dictis perſonis Militari cingulo fuerit redimitus.* MILES VNIVS SCVTI igitur idem qui *Miles ſimplex*, cui ſcilicet in expeditiones bellicas eunti non alius Miles vaſſallus aderat. Charta MS. Petri II. Regis Aragonum ann. 1283. pro libertatibus Cataloniae. MILES MINOR, idem qui *Miles ſimplex*. Litterae an. 1269. in Tabular. S. Albini Andegau. *Fulco de Torallo minor Miles, etc.* V. ſupra. MILITES PARVI, id eſt inferioris ordinis, et qui ſeruitium Militare integrum non praeſtabant. Scacarium Anglicanum, apud Seldenum lib. de Titulis honorar. part. 2. c. 5. §. 17. MILITES ABBATES, iidem qui *Aduocati*. V. *Abbas*. Eodem nomine nuncupatos monaſteriorum *Campiones*, neſcio quo vade, tradit *de la Colombiere* in Theatro honoris p. 37. MILES IN ARMIS, qui militiam armatam profitetur, ad diſcrimen Militum literatorum, de quibus mox Magnum Chronicon Belgicum an. 1323. MILES CALIGATVS, in Aduerſar. Turnebi l. 24. c. 31. a caliga militari vtrique

que ſic vocatus: ſed eo nomine cenſetur qui promotionem nullam in exercitu habet. † MILES CASATVS, qui *caſam*, ſeu feudum, quod *caſamentum* vocatur, poſſidebat, t. 5. Ordin. reg. Fr. p. 716. MILITES CHRISTI ſeſe inſcribebant Templarii, quod potiſſimum docemur ex ſigillo Chartae Gerberti Herac, Citramarinorum Templariorum Procuratoris an. 1190. appenſo, apud Perardum Burgundicis p. 263. in quo inſcriptum, *Sigillum Militum Chriſti.* V. Monaſticum Anglic. to. 2. p. 997. MILITES COMITATVS, qui et *Milites Parlamenti*, dicuntur apud Anglos duo Milites ſeu Nobiles viri, qui ab vnoquoque Comitatu ex litteris regiis electi, in rebus quae ad vtilitatem regni ſpectant, conſuluntur. Breue de Sum. ad Parl. apud Th. *Blount* in Nomolex. Angl. MILES PRO CORPORE, corporis Regis ſtipator, Gallis *Garde du Corps*. Litterae Eduardi IV. Reg. Angl. an. 1474. apud Rymer. to. 11. p. 834. MILITES ECCLESIASTICI, ita appellati aliquot Praebendarii in Eccleſiis Cathedralibus Galliae, maxime in Viennenſi, vbi duo ſunt, *Militum* nomenclatura, vt auctor eſt Ioannes *le Lievre* in Antiquit. Viennenſib. c. 54. et Lugdunenſi, vbi decem. MILITES FEVDATI, apud Simeon. Dunelm. an. 1086. qui feuda Militaria poſſident, de quibus in voce *Feudum*. MILITES FEVDALES, in Tabulario Vzerchenſi apud Iuſtellum in Hiſt. Turenenſi pag 33. ſunt *Vaſſalli Feudales*. MILES *Ordinis Gartarii*, *Chevalier de la Jarretiere*, in Charta Henrici Regis Angl. an. 1492. apud Gotofredum in notis ad Carolum VIII. p. 631. Ordo Militaris inſtitutus ab Edwardo III. Reg. Angl. an. 1350. MILITES GAVDENTES, V. *Fratres gaudentes*. MILES GENERALIS FRANCIAE appellatur in Charta an. 1574. apud Rymer. to. 13. p. 437. *Thomas Bohier:* quod ne alicui negotium faceſſat, monemus has voces inter diſtinguendas eſſe, ita vt ſic legatur, *Miles*, *Generalis Franciae*: qua poſtrema nomenclatura donabantur Praefecti aerarii; cuius dignitatis officium aliquando obtinuit praedictus Th. *Bohier*. MILITES GLADII, *qui forma quadam Templariorum omnibus renuntiantes*, *Chriſti Militiae ſe dedentes*, *profeſſionis ſuae ſignum in forma gladii. quo pro Deo certabant*, *in ſuis veſtibus praeferebant*. Ita Arnoldus Lubec. lib. 7. c. 9 Vide Andream Fauinum, etc. MILES GVETI. Ita Vigilum Praefectum vocant Galli, quod nemo hacce fungi dignitate poſſet, qui non eſſet *Miles*, ſeu cingulo accinctus Militari. Areſtum Parlamenti 13. Ian. 1457. MILITES HONORARII, Gallis *Chevaliers d' honneur*, qua dignitate donatur Galuanus Dominus *de Bailleul*, in Computo Ioannis *Luiſſier* pro auxiliis ad liberationem Regis Ioannis impoſitis an. 1367. V. Hemricurtium de Bellis Leodicenſib. c. 41. Hodie apud Gallos hoc nomine indigitantur potiſſimum qui Reginis adſunt, manumque praebent ad eas deducendas, Gallis *Chevaliers d'honneur de la Reine*. MILITES DE HONORE, qui *beneficia* ſeu *feuda militaria*, quae *honorum* appellatione donabantur, a Rege tenebant. Liber Niger Scaccarii p. 64. MILES IVSTITIAE, Germanis Ritt richtòherr. Ioannes de Ianua: *Miles Iuſtitiae*, *poteſt eſſe vna dictio compoſita: et tunc pertinet ad quoddam officium reddendi iuſtitiam*. MILITES LEGALES, V. *Miles literatus*. MILITES LIMITANEI, dicti, vt auctor eſt Carolus de Aquino in Lex. milit. qui in ripa per cuneos et auxilia conſtituti in praeſidiis, limitem tuebantur. Horum mentio ſaepius occurrit in Iure ciuili et praeſertim l. fin. de fundis limitrophis. MILITES LINGVARES, V. *Proſecutor*. MILES LITERATVS. Matth. Paris ann. 1251. *Henricus de Bathonia Miles literatus*, *legum terrae periſſimus*, *Dn. Regis Iuſtitiarius et Conſiliarius ſpecialis*. Et an. 1252. *Quidam Miles literatus Robertus de la Ito*, *cui Rex commiſerat tutelam Iudaeorum*, *et ſigilli ſui*, *quod Scaccarium eorundem pertinet*, etc. Milites autem iſti *literati*, ii ſunt, quos Galli *Cheva-*

Chevaliers en Loix vocabant, id eſt, qui, cum gente nobiles eſſent, Legum ſtudiis operam impenderant, vt in ſupremis Regum foris ius dicerent: quosque inde *Dominos Legum* appellatos, auctor eſt Ducheſnius in Hiſt. Gandenſi l. 9. c. 3. Charta an. 1302. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 119. *Cariſſimus et fidelis noſter D. Guillelmus de Plaſiano Miles et Legum Doctor.* Occurrunt iidem *Milites Legum* apud Monſtrelletum 1. vol. pag. 105. 143. Nullum vero in hanc rem antiquius nobis occurrit monumentum, quam Charta Leodegarii Epiſcopi Aptenſ. exarata ante an. 1113. in Chartular. Aptenſi fol. 13. *Et hoc ſit ſub ſacramento duorum Militum Legalium.* MILES MERCERIORVM, V. *Mercerius.* MILES MONACHVS, idem qui *Aduocatus*, qui et *Abbas Miles* dicebatur. V. *Abbas.* Sententia arbitralis an. 1243. in Tabul. S. Vulmari dioec. Bonon. MILES PER NATVRAM, genere militari ortus, vir nobilis. Fori Leirenae in Luſitania editi a Brandaono tom. 3. Monarch. Luſitan. MILITES PACIS ET FIDEI, V. Innocentium Cironum in Notis ad Decret. Honorii III. PP. p. 50. MILES PLEBEIVS, in Chronico Gothico Luſitanico aera 1200. Vbi *Milites Plebeii* videntur appellari quiuis *Equites*, qui opponebantur peditibus. Fori Leirenae: *Quidquid homo de Leirena in terra Saracenorum lucratus fuerit, det quintam Regi, praeter equos, quos debet accipere Alcaida de Leirena, et facere inde nouos Milites, et dare his, qui perdiderint ſuos.* Infra: *Peon ſi habuerit equum, ſtet miles, ſi vult.* Rurſum: *De pugna quae fuerit in ſiada, ſi Miles fuerit victus, det 100 ſolidos: ſi peon, quinque.* Hos *Caualleros villanos* vocant Fori Alcaçonenſes aerae 1267. MILES DE QVATVOR FAMILIIS, Gallis *Gentilhomme de nom et d'Armes.* Ioannes Longinus in Actis S. Stanislai Epiſcopi Cracou. n. 162. MILITES REGIS, dicebantur Milites qui ex domo Regia, et ex eius peculiari familia erant, ac ſtipendiis honorati. Eiusmodi complures recenſent Chartae veteres. MILES REGIVS, in Charta an. 1337. apud Vghellum tom. 7. p. 616. † MILES SALVATGE, ſilueſtris, hiſtrionis ſpecies. Curia 2. general. Tarrac. Vnde colligitur vocem *ſalvatge* adiectiuam eſſe vocis *militem.* MILES STIPENDIARIVS, is, vt videtur, cui de annua pro alimentis praeſtatione ſub titulo feudali prouiſio fit. Tabular. S. Florentii. V *Feudum ſoldatae.* MILITES STELLAE, *Chevaliers l'Etoile*, Ordo Militaris inſtitutus a Ioanne Reg. Franc. an. 1351. V. *Stella.* MILITES TABVLAE ROLVNDAE, V. *Tabula.* MILITES VAVASSORES, qui tenent de Baronibus terras ſuas, vt *Subvaſores*, qui tenent de Militibus, in Legib. Malcolmi II. Regis Scotiae c. 8. §. 8. Radulfus de Diceto an. 1040. MILITES VEXILLARII, V. *Bannereti.*

(2) MILES dictus in Italia Poteſtatis primus Aſſeſſor. Statuta Aſtenſ. f. 5. vo.

(3) Dominus alicuius caſtri aut feudi. Chronicon Voſienſe lib. 1. c. 22. *Alter* (Monachus) *ex Militibus de Rupecanardi*, id eſt, ex Dominis, *etc.* Mox: *De cuius parentela exiuit Guill. Ademari Miles de Celon.* Rurſum: *Petrus frater Iterii del Barri Militis caſtelli de Axia.*

(4) Militum ſeu Nobilium Ordo. Appendix ad Chron Epiſcop. Metenſium tom. 6. Spicileg. Acher. pag. 663. *Hic* (Theodoricus) *paci et tranquillitati eccleſiarum omniumque ſibi creditorum commoditatibus ea prouiſit diligentia, vt eum Miles, Clerus et populus reuererentur vt dominum, et vt patrem diligerent.*

(5) MILITES, Equites, qui Equo militant, Gall. *Cavaliers.* Gaſp. Barthii Gloſſar. apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. p. 23. ex Anonymi Hiſt. Palaeſt. c. 20. *Ordinata denique ſunt haec omnia, Milites tenuerunt plana, et pedites montanea.* Iacobi Auriae Annal. Genuenſ. ad an. 1282. apud Murator. to. 6. col. 578. *Maxime quum Milites et pedites ſemper in Piſis ad ſolidos acciperent.*

(6) Haeretici, qui dicti *Paterini* et *Corporeani*, sic dicti, *quod de Militaribus fuerunt*, inquit Philastrius, vbi plura de eorum opinionibus.

(7) MILITES ROTVNDI, nummi, vulgo *Ridders* dicti, in Legibus Opidalibus c. 32. Charta Geraldi Abbatis Angeriacens. an. 1585. in Chartul. eiusd. Monast. p. 459. Consule Menagii Origin. Gall. in voce *Ridde*.

MILETA, avis silvestris. Vita S. Pharaildis virg. num. 13. *Aves quasdam aggregatas repperit, quas alii fices, alii Miletas, vulgus vero ganetas nuncupat*. V. *Ganeae*.

† MILETVM, MILLETVM, milium, Gall. *Millet*. Ch. Ms. a. 1341. V. *Milhium*.

MILETVNIA. Pactus Legis Salicae tit. 76. Edit. Eccardi p. 137. *Haec lex de Miletuniis vel leudis sive Romanas in mediaetatem convenit observare*. Vbi idem Eccardus monet legendum forte *Militunias*, vt *militunia* idem sit qui *militaris*, et hoc loco Militis vxor. V. *Militissa*.

† MILEVS, *foulier de Roy*, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

† MILGRANA, granatum, malum punicum, in Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657. V. *Migrana* 2.

† MILHIVM, i. q. *Miletum*, in Inuent. Mſ. a. 1476. V. *Milium*.

† MILIACIVS PANIS, ex milio confectus, ap. Murat. t. 21. p. 602.

MILIARENSIS. (1) Vel MILLARENSIS, moneta argentea minutior, quae in Montepeſſulano cudebatur ab Epiſc. Magalonenſibus. Tabular. Epiſcopatus Magalonenſis an. 1262. Ex quibus verbis et aliis neſcio an conficiatur *Miliarenſes* iſtos in Francia cuſos, nummos fuiſſe Hiſpanicos, (nam ex allatis, in Hiſpania obtinuiſſe videntur,) hoc eſt inſtar eorum qui in Hiſpania cudebantur, quae vox etiamnum in Luſitania viget, vbi nummi aurei *Millereis* appellantur, quam vocem corruptam putat Scaliger lib. de Re nummaria p. 55. *Quum*, inquit, *verum nomen fuerit*, Mulay-Rais, *ab Arabe Repe, quisquis is fuit, qui primus eiusdem ponderis et valoris nomiſma in illis* *partibus Hiſpaniae percuſſit*. Quae [illegible] ne videntur ſpectare Clemens, [illegible] ut Chriſtianum non debere accipi[illegible] monetam cudere cum nota [illegible] meti. At cum vere haec pecunia [illegible] cedat ad Byzantinorum Princip[illegible] *μιλιαρήσια*, nimirum pecuniae [illegible] us, de quibus egere prae ce[illegible] Scaliger de Re nummaria, Pet[illegible] ad Epiphanium, et alii, Cangius [illegible] in Diſſert. de Monetis Byzanti[illegible] longe probabilius videtur [illegible] rensis dictam appellationem. (2) MILIARENSIS PORTICVS apud V[illegible] piſcum, quae millenis columnis [illegible] fulciebantur. In Salmaſius.

MILIARISIVM, numiſmatis genus [illegible] complectens folles XXIV. Scholia[illegible] Baſilic. to. 6. SS. Maii p. 16. *N*[illegible] *oportet ceratium vnum* [illegible] *duodecim ſive Miliariſia* [illegible] *lens itaque ceratia duodecim* [illegible] *ſinate medio. Nam integrum* [illegible] *continet Miliariſia duodecim ſive cera*[illegible] *tia 24*. V. Gloſſar. [illegible] in *Μιλιαρίσιον*.

MILIARIVM, mille passus [illegible] Vita B. Columbae Reatinae to. [illegible] Maii p. 392.

MILIARIVS. (1) Milliare. Chart[illegible] Wifredi Comitis Barcin. an. [illegible] 3. Concil. Hiſpan. p. 166. (2) Carolus M. Imper. apud Anonym[illegible] Salernitanum in Hiſt. Langobard[illegible] parte I. *Vnum eſt quod quaero*, [illegible] (Arichis Princeps Langobardorum) *armiger meus vnus Miliarius ſit*. Videtur idem qui *Millenarius*, de qua dignitate infra. V. Cuiacium ad l. [illegible] Feudor. tit. 1.

MILICA, grani ſpecies, de qua paſ[illegible] ſim veteres Chartae Italicae. Deſcribitur a Petro Creſcentio l. 3. de Agricultura, p. 129. V. *Melica*.

† MILICAMILIVM, idem, in Sta[illegible] Placent.

MILICENTVM, vox, vt videtur, corrupta ab Anglico *Millease* vel *Mil*[illegible] *leat*, quae ipſum riui alueum, qu[illegible] aqua molendini continetur ſignific[illegible] Hiſt. Harcur. to. 4. p. 1928. *Her*[illegible] *cus tenet dicta tenementa, et Mi*[illegible] *centa de Cantulon, et dicta domin*[illegible] *Rege, et non dat ſcutagium*.

MILI[illegible]

MILICIONE, perperam pro *Militioſe*, in Charta Iohannis Reg. Franc. an. 1361. Reg. 90. Tabul. Regii Ch. 608.

MILICUS, V. *Militus*.

MILIENDA, veſtis ſpecies, vel pars veſtis, in Ch. Mſ. a. 1398. V. *Miſtle*.

MILIENSES. Chron. Laurishamenſe pag. 86. vbi de Fratribus Barbatis in Monaſteriis:

Nunc quoque Barbati qui ſint, attentius audi:
Sunt ergo laici Milienſibus aſſociati,
Quos riſus populi dedit hoc agnomine fungi, etc.

Vbi *Milienſes* ſumuntur pro *Monachis*.

MILIGRISIUS, denarius: vnde ducta vocis origine, mihi incompertum, niſi *Miligriſius* ſcriptum ſit pro *Milgariſus*, vel *Miligriſius* denarium aereum ſignificet, et a colore ita ſit nuncupatus. Miracula S Georgii to. 3. Aprilis pag. 143. *Oblato deinde Miligriſio ſeu denario abire conati, etc.*

MILIMINDRUM, *vulgus vocat, pro eo quod eleuationem mentis inducat; haec herba Hyoſciamus appellatur.* Papias:

MILINAE. Gregor. Turon. lib. 6. c. 14. *Magna igitur eo anno lues in populo fuit, valitudines variae, Milinae cum puſulis et veſicis, quae multum populum adfecerunt morte.* Apud Fulbertum Carnotenſem Ep. 95. vbi Gregorii locus laudatur, ſcriptum habetur, *Melinae cum puſtulis, etc.* Ducheſnius monet in aliis Codd. legi *malignae*. Alter Codex Antiquiſſimus, quem vidi, *maligni* praefert. † Huetius in Comment. de reb. ad eum pertin. p. 22. exponit *morbos enatos cum variis ſimilibus grauorum milii.*

MILINOVULTIS, V. *Melinoporphyrus*.

MILIO, miluus, accipitris ſpecies, Gall. *Milan*. Teſtamentum Oliuerii de Clicio an. 1406. ex Archiuo Caſtri Blein.

MILITANEA, V. *Miletunia*.

MILITARE. (1) Aliquo officio fungi in curia Principis. Quo ſenſu πολιτεύεσθαι dixit Theophanes. Abbo Floriac. in Canon. c. 51. *Quisquis militiae ſuae cingulo vtitur, dignitatis ſuae Miles adſcribitur.* S. Auguſtin. lib. 5. de Ciuit Dei c. 6. *Ille in officio Comitis Militat.* Idem in Append. Serm. de Diuerſ. 3. qui S. Maximo alias tribuitur: *Non enim de his Militantibus Scriptura loquitur, qui armata militia detinentur, ſed quisque militiae ſuae cingulo vtitur, dignitatis ſuae Miles adſcribitur,* Idem Epiſt. 54. *In quolibet officio Militanti.* Et Epiſt. 36. *Militia clericatus*. V. *Miles 1.* (2) Laborando lucrari. Audoënus in Vita S. Eligii tom. 5. Spicileg. Acher. p. 164. *Confluebantque ad eum* (Eligium) *vndique viri religioſi, aduenae quoque et monachi, et quidquid Militare poterat aut eis in eleemoſynam dabat, aut certe captiuorum in pretia diſtrahebat.* (3) Militem facere, creare, baltheo militari accingere. Vita Innocentii VI. PP. p. 116. (4) Iter habere, maxime cum difficile et aſperum eſt. Chron. Mauriniac. apud Ducheſnium Hiſt. Franc. to. 4. p. 377. (5) Confligere, pugnare. Gaſp. Barthii Gloſſar. apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. p. 28. ex Anonymi Hiſt. Palaeſt. *Coeperunt noſtri militare in nomine Domini.* Aliis notionibus vide ſupra.

MILITARIS. (1) Natalium nobilitate inſignis. Buſchius de Reformat. Monaſter. apud Leibnit. to. 2. Script. Brunſuic. p. 911. V. *Miles 1.* (2) Qui in exercitu *militat*, maxime qui in militia aliquam dignitatem habet, in leg. 18. 32. 138. Cod. Th. de Decurion. l. 7. de Frument. vrb. CP. l. 20. 21. de Erogat. milit. Annonae. Alias *Militares*, qui *milites* fuerant, nec amplius militabant: quod obſeruatum a Salmaſio ad Hiſt. Aug. p. 300. Gloſſae Iſidori: *Militaris, optionatus, id eſt, vetus miles.* † MILITARES PERSONAE, militiae candidati vel militum familiares et domeſtici, in Ch. Mſ. a. 1270.

† MILITATIO, ad militarem gradum aſcenſus, in Ch. Mſ. a. 1320.

MILITIA. (1) Pro eo, quod quis in dignitatibus conſecutus eſt. Idem lib.

lib. 8. c. 39. *Qui multas altercationes cum relicta illius defuncti* (Epiſcopi) *habuiſſe probatur, eo quod res quae tempore Badegiſili Epiſcopi Eccleſiae datae fuerant, tanquam proprias retinebat, dicens: Militia haec fuit viri mei.* Lib. 10. c. 19. *Multa enim auri argentique in huius Epiſcopi regeſto pondera ſunt reperta; quae autem de illa iniquitatis Militia erant, regalibus theſauris ſunt inlata.* Charta an. 1302. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 119. *In remunerationem licet non congruam praedictorum ac pro ſua militia*, etc. Celſ. D. lib. 31. tit. 1. leg. 22. *Titius in Teſtamento ſuo Publio Maenio militiam ſuam reliquit: ſiue pecuniam, quaecunque redigi ex venditione potuerit.* Niſi malis cum Carolo de Aquino in Lex. milit. interpretari de ſtipendio, vel ſuppellectili militari. (2) Ordo ipſe vel dignitas *Militaris*, *Chevalerie.* Vitalis Oſcenſis Epiſcopus: *Infancio . . . licet non ſit Miles, ius tamen habet accipiendi Militiam, ſi poſſibilitas, voluntas, et opportunitas ſe offerrent.* IN MILITIA APPROBATUS dicebatur, qui ſemel ac iterum, vel etiam tertio fortitudinis ac dexteritatis ſuae ſpecimen vel in bellis, vel in ludicris decertationibus ediderat. Galfridus Monemuthenſis lib. 7. c. 4. (3) MILITIA, alias *Feudum Militis*, et *feudum loricae: Terra quae militem debet in expeditione*, in Charta Balduini Comitis Flandriae an. 1119. in Tabul. Abb. S. Bertini: *Portio vnius Militis*, apud Lucam Tudenſem aera 880. *In Militia tenere*, in Tabul. Maioris Monaſt. Militare autem domino teneri, qui *Militias* ac feuda poſſidebant, notiſſimum eſt. Dudo l. 3. de Actis Norman. *Richardo infanti manibus ſuis datis, ſuper ſacroſanctas reliquias fidem obſequentis famulatus et Militationis facientes, ſpoponderunt et vouerunt illi ſe per omnia eſſe fideles.* Petrus Diac. lib. 4. Hiſt. Caſin. c. 35. *Curtes quae manifeſte Imperii erant, Militias, et caſtra Imperii.* Geruaſius Tilleberienſis MS. lib. 2. de Otiis Imperial. de Henrico II. Imper. *Hic legem inſtituit apud Teutones, ut militiae more Gallorum et Anglorum, ſucceſſionis iure deuoluerentur ad proximiores agnationis gradus, cum antea pederent ex Principis gratia.* MILITIAM REGIS EXERCERE, pro Militaria ſeruitia, quae Regi ob *Militias* ac feuda debentur, praeſtare, exhibere. Codex MS. Irminonis Abb. Sangerm. fol. 16. (4) Titulus honorarius Militis. Epiſtola Ludouici de Duracio Regis Neapolitani ad Ludouicum Ducem Andegauenſem an. 1382. *Quod ſi ita eſt, decentius fuiſſet tuae Militiae id nobis prius ſcripſiſſe*, etc. (5) Coetus Militum. Radeuicus Friſingenſis de Rebus geſtis Friederici I. Imper. lib. 2. cap. 1. apud Murator. tom. 6. col. 791. Ita *Militia Hoſpitalis Hieroſolymitani*, apud Will. Neubrig. l. 4. c. 19. (6) Cenſus vel praeſtatio pro ſeruitio militari. Tabularium Burgulienſe fol. 115. *De hoc feudo debent Canonici 12. denarios de Militia in Natiuitate S. Mariae.* Fol. 116. *In hac terra retinuerunt domini iura ſua, ſcilicet de 10. ſol. talliae, 20. den. de 5 ſolid. cuiusque talliae 10. den. et 12. den. de Militia in Natiuitate S. Mariae.* (7) Equitatus, Gall. *Cavalerie.* Ottoboni Scribae Annal. Genuenſ. ad ann. 1196. apud eundem Murator. to. 6. col. 376. *At quum videret ſe eos minime poſſe de campo et caſtris eradicare, et nihil proficere poſſe; imo ſui ſemper victi ac vulnerati recedebant de campo, retraxit ſe cum militia ſua et fortia.* (8) † Militis creatio, in Sent. arbitr. a. 1335. (9) † Feudi militaris caput ſeu domus praecipua, quoduis dominium, quod a milite poſſidetur, in Reg. feud. Aquit. (10) † Militis ſtipendium. Reg. S. Ludou. (11) † Palatii regii officium quoduis, in Ch. Mſ. a. 1301.

MILITIALITER, viriliter, ſtrenue, prout Milites decet. Geſta Treuir. Archiep. apud Marten. to. 4. Ampliſſ. Coll. col. 398.

MILITISSA, militis vxor. In Charta an. 1379. *Ioanna de Bethune Militiſſa, vxor D. Ioannis de Roya Militis*, apud Ducheſnium in Probat. Hiſtor. Bethun. p. 202.

MILITVS, vel MILICVS, f. reditus qui in *Mileto* penſitatur. Ch. Mſ. Lingon. a. 1278. *Quendam redditum annuum - - qui vocatur redditus militorum.*

ILLAIROLA, MILLAROLA, etc. V. ſupra *Meillerola.*

ILLARENSIS, V. *Miliarenſis.*

ILLEARIVM, mille, Gall. *Millier.* Charta apud *Madox* Formul. Anglic. p. 239. *Vnam piſcariam quae reddit vnum Millearium ſiccarum anguillarum . . . Et in villa quae Moſae vocatur tria conceſſi . . . Millearia ſiccorum Allectium.*

MILLEMORBIA, *vel* MISMORBIA, *herba ficaria, ſtrophularia, caſtrangula; vt quidam volunt, vrtica mortua; eo quod folia ſimilia vrticae habeat, non tamen vrentia:* Gloſſ. Med. Simon.

ILLENA, vt *Millearium.* Charta apud eumdem *Madox* ibidem p. 243.

MILLENAE SALVTES, Gall. *Mille Complimens*, t. 10. Collect. Hiſt. Fr. p. 490. vbi etiam *milenae ſalutes.*

ILLENARII. (1) Papias: *Millenarius, qui mille militibus praeeſt*, Graecis χιλίαρχος. Ita etiam Iſidorus lib. 9. Orig. cap. 3. Victor Vtic. lib. 1. de Perſec. Vandal. (2) Χιλιασταὶ, Haeretici, qui et *Cerinthiani*, ſic dicti ab eorum auctore Cerintho. *Hi mille annos*, inquit S. Auguſtinus de Haereſ. n. 8. *poſt reſurrectionem in terreno regno Chriſti, ſecundum carnales ventris et libidinis voluptates, futuros fabulantur; unde etiam Chiliaſtae ſunt appellati.* V. Papiam, Baronium an. 373. num. 14. etc.

MILLENARIVM, mille, t. 10. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 218. V. *Millearium.*

ILLEPEDA, genus vermis piloſum, multis pedibus innixum; Graec. χιλιόποδος. S. Hieronym. lib. 3. in Ruffin. c. 3. *Cur vermiculus, quem vulgus Millepedam vocat, tantum pedum agmine ſcateat.* Adde eumdem lib. 2. contra Iouianum c. 6.

MILLERARIVM, mille, Gallice *Millier*, apud Lobinellum to. 2. Hiſt. Britan. p. 412.

† MILLERIVM, mille, a Gall. *Millier*, in Leud. min. Carcaſſ.

MILLEROLA, V. *Meillerola.*

MILLESIES, pro *Millies.* Tabular. Maſſil.

† MILLETVM, V. *Miletum.*

MILLIARE QVINTVM, Bannileuca. V. *Quinta.* MILLIARIVM, pro *Milliare.* Vetus Inſcriptio Romae: *A Milliario XXXV.* Frontinus in Expoſitione formarum: *Milliarium habet paſſus M. ped. V. ſtad. VIII. Milliarii termini*, apud veterem Agrimenſorem. Adde Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 38. V. Deſcriptionem Cangii CP. MILLIARIVS, eadem notione, Charta Willelmi Pictau. Comitis apud Stephanot. to. 3. Fragm. Hiſt. MSS. †

MILLIO. (1) Gallis *Million.* Charta an. 1514. apud Rymer. to. 13. p. 409. *Pro dicta ſolutione dictae ſummae vnius Millionis, ſiue decem centum millium ſcutorum auri de ſole, etc.* (2) Incerta mihi notione, ſi bene ſcriptum eſt, in Chron. Erfordenſi ad an. 1250. apud Schannat. in Vindem. litter. p. 104. *Sic itaque reddiata Damiata Rex* (Ludouicus IX.) *centum millibus Millionum ſuam redemit captiuitatem.* Certe non idem, quod Gallis *Million* dicitur, ſcilicet decies centena millia librarum; cum ex Ioinuilla, cui fidem habendam exiſtimo, conſtet Ludouicum Regem pro ſua, vel ſuorum libertate recuperanda octingenta tantum millia *Beſantiorum* aureorum Sarracenis ſoluiſſe, quod ad monetam hodiernam reductum, computatur a D. le Blanc pro 3879. 309. lib. 7. ſol. 6. den. Verum ibi legendum puto *centum millibus marcarum.* V. Diſſert. D. Cangii in Ioinuillam.

MILLIVM, MILLVM, pro *Milium*, Gall. *Millet.* Charta an. 1351. ex lib. viridi fol. 53. Scriptura Principis Adelgaſtri to. 3. Concil. Hiſpan. p. 90.

MILLVS, Feſto: *Collare canum venaticorum, factum ex corio, confixumque clauis ferreis eminentibus aduerſus impetus luporum.* Conſule Martinii Lexicon.

† MILVIVS, Gall. *Melle*, in Gloſſ. Lat. Gall. a. 1348. V. *Milio*.

MILVM, vel *Milium*, acumen oſſis in brachio quod armo iungitur, apud Conſtantinum Afric. lib. 2. Pantechn. c. 7.

MILVS. (1) Lex Aleman. tit. 61. §. 4. *Si autem viſus* oculus) *foras exierit, et Milus* 40. *ſol. componat*. Vbi Heroldus, *melius Malum*, quaſi oculis orbis integer intelligitur. (2) † Idem f. quod *Militus*. Ch. a. 1119. t. 7. Ordinat. p. 445. *Maioritatem terrae cum milis et nouellis*.

MIMA. Gloſſ. Arabico-Lat. *Mima, i. minatio beſtiarum*. Forte *minia, i. miniatio beſtiarum*, a voce *minare*, ducere, *Mener*.

† MIMARE, ludum mimicum agere. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1361.

MIMARITIAE, meretricii ſeu mimici geſtus. Pirminius Abbas in Excerpt. de libris Canonicis: *Mimaritias et verba turpia, et amatoria, vel luxurioſa ex ore ſuo non proferat* (Chriſtianus). V. Gloſſar. med. Graecit. in Μιμάχιον.

MIMATA, vel MIMATVM, f. Nummata, vt coniectat Hearnius *Nummata* autem vel *Nummatum* idem atque nummus ſiue denarius. Liber Niger Scaccarii: *Quod iuſtum et antiquum pondus primae ſunturae ſtagni Cornubiae antiquitus, et nunc et ſemper ſolebat eſſe et debet eſſe, maius de XXX. Mimatis ſtagni quam pondus primae funturae Devoniae*.

MIMIA, ludus mimicus. Inſtrumentum an. 1482.

MIMISIA. Iter Camerarii Scotici c. 24. *De Sartoribus: . . . accipiunt ſibi particulas panni, et ſciſſiones manicarum, et alias Mimiſias*. Id eſt, *Minutias*.

MIMILOGVS, mimus, iaculator. Vgutio, et ex eo Ioannes de Ianua: *Mimilogus, qui mimos docet, vel mimis loquens. Inde Mimilogium, i. locutio mimi Vrbicarius mimilogus*, ap. Fulgentium lib. 2. Mythol.

MIMOLOGVS, apud Iul. Firmicum lib. 8. c. 8. et Tyronem in Notis p. 172. Μιμολόγος, apud Heſychium, in Δίκηλον. Papias: *Mimologus, qui mimos docet. Mimographus, qui mimos ſcribit*.

† MIMITHEMELAE ARS, mimica, a Lat. *mimus* et Gr. Θυμέλη, t. 5. Aug. p. 122.

MIMVS, muſicus, qui inſtrumenta muſicis canit. Leges Palatinae Iacobi II. Reg. Maioric. to. 3. SS. Iunii p. XXVII.

MINA. (1) Fodina, Gall. *Mine*. Charta Ludouici Imp. data Remis an. 5. Ind. 4. in Tabul. Teruenſi. V. *Minera*. (2) † Materia quae ex fodina eruitur. Ch. Mſ. a. 1226. (3) Clandeſtinum conſilium, factio ad aliquem opprimendum, *Menée*, ex *Minare*, ducere, *Conduire une menée*. Chron. Fredeg. c. 98. *Ebruinus quoque magis atque profuſius crudeliter Francos opprimebat, donec tandem Ermenfreda Francus minas parat, reſque proprias tollere diſponit*. (4) Menſura frumentaria. Charta Odonis Epiſcopi Beluac. an. 1140. *Omnia conceſſerunt abſque ulla retentione, praeter quatuor Minas frumenti, quas accipient annuatim a Monachis pro cenſu*. Paſſim. Addo tantum ſequentia de mina Anglica ex lib. Ioannis de Weſterham Prioris Roffenſis, circa an. 1320. ſub capite, *Quid menſurae grangii continent. Menſura*, inquit, *ad frumentum, et ad bladum et ad piſa, quae alio nomine Mina vocatur, continet 5. eſkippas de duro blado; et iſtae 4 Minae, cum gata, quae dicitur Gandalf, faciunt 3. ſummas, . . . unde Mina et gata faciunt 3. quarteria. Mina ad grudam recipiendum continet 7. eſkippas. Mina ad brazium continet 3. eſkippas de duro blado. Mina ad farinam in piſtrino continet largiter 7. eſkippas, et debet menſurari ſicut ſal, et radi*. Haec liber iſte apud Spelmannum. (5) † Modus agri, cui ſeminando *mina* ſufficit, Gall. *Mine*. Ch. Mſ. a. 1319. V. *Minata*. † *Mina panis*, tantum panis, quantum ex *mina* confici poteſt, t. 4. Iun. p. 621. (6) † Menſura vinaria, hemina, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 873. (7) Eadem notione qua μνᾶ apud Graecos. Luithprandi Hiſt. lib. 5. c. 14. *Raimundus Aquitanorum Prin-*

Princeps eum adiit, et pro Minis mille ſe in Militem dedit fidemque ei iuramento ſeruaturum affirmauit. Concil. Lucenſe ann. 569. inter Hiſpan. to. 2. p. 306. *Et quicumque Archiepiſcopus, Epiſcopus, Abbas clauſtralis vel Epiſcopalis, pro dignitate vel ordine, vel aliquo eccleſiaſtico beneficio Minam daret Regi, ſiue aliquae aliae perſonae, ille excommunicatione perpetui anathematis innodatur.* Mihi vero non conſtat, an eodem ſenſu, an pro cuſo nummo accipienda ſit haec vox in Charta an. 1216. to. 4. Gall. Chriſt. inter Inſtr. col. 201. *Singulis annis perſoluent quinquaginta Minas frumenti de admodiatione, et ſex Minas auenae, ſeptem Minas Lingonenſis monetae.* (8) V. *Minae.*

MINABILIS, minax. Epiſtola Iohan. *Troeſter* apud R. Duellium lib. 1. Miſcell. p. 328.

† MINACHIVM, pro *Minagium* 1. Red. Villae nouae Mſ.

MINAE, partes murorum pinnatae, quae ad emiſſionem ſagittarum feneſtratae ſunt. Will. Brito in Vocabulario MS *Item Minas, altitudines murorum dicimus.* Hac notione vocem vſurpat Fulcherius Carnotenſis lib. 3. Hiſt. Hieroſ. cap. 17. *Cumque murum Saraceni per quinque dies iam aliquantulum laeſiſſent, et Minas deſuper de lapidando plures diruiſſent, etc.*

† MINAECENA. Conc. Aenham. a. 1009. c. 1. *Monachi, minaecenae, canonici et nonnae.* V. *Milienſes.*

† MINAGIATOR, qui ius *Minagium* dictum exigit, et qui *mina* metitur. Ch. Mſ. a. 1176.

MINAGIVM. (1) Ius, quod competit domino pro menſuratione frumentaria per *minas*. Charta Philippi Auguſti Reg. Franc. ann. 1187. *De annona ſua quam de labore ſuo vel de labore animalium ſuorum habuerit, Minagium reddat.* Charta an. 1224. ex Tabul. S. Arnulfi Criſpiac. *Petebant Minagium ab omni genere bladi quod vendebatur in domibus noſtris et extra, etc.* (2) TENERE AD MINAGIVM, de colono dici opinatur D. de Lauriere in Gloſſar. Iur. Gall. qui praedium aliquod tenet ſub praeſtatione ex pacto minarum frumenti. Bellomanerius c. 15. (3) Emporium in quo frumentum diſtrahitur. Tabular. Latiniac. (4) Eſt praeterea *Minagium* praeſtatio quaedam pro vino conducendo, vt videtur, a *Minare*, ducere: niſi ſit ius quod domino perſoluitur pro menſuratione eiusdem vini. Teloneum MS. Epiſcopat. Autiſſ. an. circ. 1290. exaratum: *Omnes tam foranei quam de villa qui addunt* (l. adducunt) *vinum ad portum villae, dolium debet VI. den. quatuor den pro poulenagio et duo den. pro Miragio.* (5) Forte pro *Menagium*, praedium ruſticum manſionibus inſtructum. Tabul. S. Iohannis Angeriac. an. 1297. *Per quam quidem vanellam itur de Minagio dictae villae verſus arbergamentum aus Torſiez.*

MINALE, idem quod *Mina* 3. Inſcriptio quae extat in Campanili Eccleſiae S. Zenonis Veronae: *An Dom. Inc. 1178. . . . . . quo etiam tempore magna penuria frugum totam paene Italiam angebat, ita vt Veronae Minale milicae 12. milii 18. ſiliginis 20. frumenti 22. ſolidis venderetur.*

MINALIS, idem videtur quod *Manſus.* Praeceptum Ludouici II. Reg. Franc. an. 878. Append. Marcae Hiſpan. col. 800. *Et ipſo villare quod ipſi Monachi Edo Traſulphus traxerunt de eremi vaſtitate, et ipſos Minales ipſi aedificauerunt.*

MINARE. (1) Papias: *Minare, ducere de loco ad locum, promouere.* Ebrardus in Graeciſmo:

Paſtor oues baculo Minat: lupus ore Minatur.

Verbum inſolens Latinis auribus, ait Eraſmus in capite 3. Actor. tametſi eo vſus Feſtus, vel ſane Paulus eius abbreuiator in *Agere*, et *Agaſones.* Victor Vtic. lib. 2. *Omnisque illa beatorum turba expellentibus quibusdam Aethiopibus, Minata eſt foras.* Infra: *A Mauris crudeliter Minabantur.* MINARE VESTIGIVM, Pactus Legis Salicae tit. 40. Editio Eccardi: *Si quis bouem aut caballum, ſiue quodlibet animal in furto perdiderit, et eiusdem Veſtigia ſequitur, et id conſecutus fuerit vsque in tertia nocte,*

nocte, *etc.* Cuius articuli titulus eſt: *De veſtigio Minando*, hoc eſt, inquit idem Eccardus, de perſecutione veſtigii, quod ducit ad animal amiſſum. (2) Expellere, eiicere. Iacob. de Vitriaco Hiſt. Orient. L. 3. apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 297. *Omnia autem proſtibula, et eos qui tabernas ad potandum frequentabant, . . . ab exercitu Chriſti . . . Minabat.* (3 Clandeſtinum conſilium in aliquem inire, in Chron. Fredeg. c. 90. V. *Mina* 2. (4) Cuniculos facere, *Miner*, Vox paſſim hac notione recepta: a *minis* forte, ſeu fodinis, quod qui in iis operantur vt metalla eruant, foſſas ſubterraneas conficiant. Quomodo autem olim eiusmodi cuniculi fierent, docent in primis Albert. Aquenſis lib. 2. cap. 36. Guill. Tyrius lib. 3. c. 10. lib. 12. c. 11. (5) † Fodinam aperire, in Ch. Mſ. a. 1211.

MINARIA, fodina, Gall. *Miniere*. Charta anni 1210. apud Stephanot. Antiquitat. Occitan. Bened. MSS. part. 1. pag. 470. *Minarias quoque ſi quae apertae ſunt, et quaecunque aperiendae ſunt in alodio S. Martini Villae magnae, etc.* V. infra *Minator* 1.

† MINARIVM, idem, in Ch. Mſ. a. 1252.

MINARIVS. (1) A verbo *Minare*, ducere, cui equos ducendi cura demandata. Computus anni 1202. apud D. Bruſſel de Vſu feud. tom. 2. p. CLIX. *Minarii IV. de XXVIII. diebus LIV. ſ. mareſcallus equorum, de XII. diebus XII. ſ* Et pag. CLXI. *Pro ſex baliſtariis ad equos . . . . XIV. ſ. Pro II. Minariis de eodem termino XXI. ſ.* (2) Foſſor cunicularius, ap. Rigordum ann. 1189. 1190. et Will. Armoricum ann. 1202. Will. Brito, lib. 2.

. . . . *Sub eisque ſecare Minarius inſtat, etc.*

MINORS, eadem notione, apud Fulcher. Carnot. lib. 2. cap. 39. *Mineors* apud Willharduinum num. 186. V. ibi Gloſſ. (3) † MINARIVS, MINERIVS, ductor gregis, t. 3. Prob. Hiſt. Occit. p. 171. (4) † Vir cuius vxor moechatur, in Ch. Mſ. a. 1353. V. *Minnarius*, *Nimus* et *Nimnarus*. (5) † Idem qui *Minagiator* in Ch. Mſ. a. 1115.

MINATA, modus agri, quantum ad ſationem vnius *minae* ſufficit. Charta anni 1205. in Tabular. Compend. *Si contigerit praedictas XII. Minatas ſaepe dicti nemoris ad terram arabilem redire, decimam in iisdem XII. Minatis monachi percipient.*

MINATOR. (1) Foſſor cunicularius, Gall. *Mineur*. Charta ann. 1220. to. 1. Hiſt. Dalphin. pag. 93. *Minator Regis caſtrorum et fortalitiorum*, in Memorial. ann. 1364. Camer. Comput. Pariſ. fol. 66. V. *Minare*. (2) S. Eligius Nouiom. Epiſc. Homil. 14. *Qui erat ſcurrae, id eſt, Minator: turpia ſectans, et immunda loquens, corrigat ſeipſum et deſinat eſſe, quod fuit: diſcat bonum loqui, qui potius vana et turpia loquendo, tam ſe quam auditores ſuos maculabat.* Legendum videtur *mimator*, niſi hac voce intelligantur *Vrſorum circumductores*, qui inter ſcurras et turpia ioca ſectantes recenſentur apud Hincmarum. V. in hac voce. Aut forte idem eſt, qui antiquis *minax*, vulgo *aretalogus* dicitur, placita videlicet loquens ad ſui oſtentationem et aliorum oblectationem; quem inter ſcurras recenſet Salmaſius ad Vopiſc. cap. 42. (3) Ductor, qui *minat*, ducit. Charta Vicariae Montispeſſul. anni 1103.

† MINATORIVS, minax, Ital. *Minatorio*, in Stat. crim. Leonae.

MINCIVS, *ericius*. Gloſſ. Iſidori: vbi Graeuius: ſic et Papias et Conſtantienſis. Puto tamen legendum: *Erinacius*, *ericius*.

MINEATA, in Tabular. Andegau. pro *Minata*, V. in hac voce.

MINEGANCIA, ius quod *domino fundi*, ex minis ſeu fodinis competit, a *Mina* et *Ganancia*, Hiſpanis, Lucrum, reditus. Charta ann. 1082. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 515.

MINELLVS. (1) Menſura frumentaria, diminut. a *Mina*, Gall. *Minel*. Charta Senonenſis anni 1264. in M. Paſtorali Eccleſ. Pariſ. lib. 7. Ch 55. *Et valet tres Minellos ordei ad praedictam*

dictam menſuram. Occurrit non ſemel in Tabular. Foſſatenſi. (2) † Idem quod *Minagium* 1. in Ch. Mſ. a. 1318. V. *Mineria* 3.

MINERA. (1) Fodina, Gall. *Miniere*. Ioan. de Ianua: *Mineralia, id eſt, corpora in venis terrae generata, vt plumbum, vel aliud metallum*. Ioh. de Garlandia in Synonymis Chymicis: *Minera, id eſt, vena*. Idem lib. de Mineralibus cap. 5. *Ratio in viuo argento: ſcias quod ipſum eſt frigidum et humidum, et Deus ex eo creauit omnes Mineras*. MINERALE, eodem ſignificatu, in Concil. Limano ann. 1582. inter Hiſpanos to. 4. pag. 244. MINERVM. Monaſticum Angllic. to. 3. p. 92. (2) Pro *Mina*, ſeu cuniculo, vſurpatur a Nicolao Vptono lib. 1. de militari officio cap. 3.

MINERALE, V. *Minera* 1.

MINERE. (1) Pro *Imminere*. Charta anni 1428. in Chartular. S. Vandreg. tom. 2. p. 1746. (2) Pro *Minuere*. Hiſt. MS. Beccenſis Monaſt.

MINERIA. (1) Fodina, Gall. *Miniere*. Charta Lotharii Epiſc. Leodienſ. ann. 1192. apud Miraeum, to. 1. p. 720. (2) Cuniculus, Gall. *Mine*. Genealogia Comitum Flandriae apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 405. (3) † Idem quod *Minellus* 1. in Inuent. Chart. reg. an. 1482.

† MINERIVM. i. q. *Mineria* 1. in Ch. Mſ. a. 1269.

MINERIVS, V. *Minarius* 3.

MINERVA. *Mulierem in tela ſua Mineruam nominare*, Maleficii aut ſuperſtitionis ſpecies, apud Pirminium in Excerptis de ſacris libris Canonicis, to. 4. Analect. Mabill. p. 586.

MINERVALICIVM, συνςατικόν: *Commendaticium*. Supplem. Antiquarii.

MINERVM, V. ſupra *Minera*.

MINESTRALLVS, V. *Miniſtelli*.

MINETA. (1) Pro *Moneta* ſeu officina monetalis. Litterae Eduardi IV. Regis Angl. anni 1472 apud Rymer. to. 11. p. 735. Adde to. 12. p. 8. et 10. (2) Modus agri, idem qui *Minata*. V. in hac voce Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 114.

MINEVS, miniatus. Papiae; *Rubicundus*. Sermo Anonymi apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1684.

† MINETVS, menſura annonaria, i. q. *Minellus*, in Ch. Mſ. a. 1323.

MINGELLIA, MINIALIA, V. *Miniayllia*.

MINIARE. (1) Quaſi *minio* deſcribere, *Relever en vermeillon*. Io. de Ianua: *Miniare, minio praeparare, vel ſcribere minio*. Rodericus Tolet. l. 8. de Rebus Hiſpanic. c. 4. *Id in ipſo operabatur benignitas, vt prae excellentia videretur aequalitas, ſapientiae grauitate conſperſa: ſic omnia Miniabat, vt his fieret eius curialitas in ſuſpicium; et ſtrenuitas in exemplum*. MINIOGRAFARE, ap. Io. de Ianua. (2) Charta anni 950. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 76. *Ego in Dei nomine Roſtagnus, G. D. Epiſcopus, cogitaui de Dei miſericordia, vel abluenda peccata, vt pius Dominus de peccatis meis Miniare dignetur*. Haec corrupta aut male exſcripta ſuſpicor, neque enim alia videntur ab iis qui ibidem occurrunt col. 74. et 77. *Vt mihi Dominus veniam donare dignetur*.

MINIATOR. (1) *Qui minio ſcribit, vel praeparat minium; Miniographus, qui minio ſcribit. Miniographia, ſcriptura cum minio facta*. Ita Ioan. de Ianua. *Miniculator*, Vlpiano. V. quae de miniata ſcriptura docuit Mabillonius Diplom. lib. 1. cap. 10. (2) Pro *Minator*, foſſor cunicularius, in Memor. Camer. Comput. Pariſ. ann. 1369. fol. 96. V. ſupra *Minare* 3.

MINIAYLLIA, expenſae pro incarcerati hominis victu et potu, a Gall. *Mangeaille*. Computus anni 1318. V. ſupra *Meniayllia*. MINGELLIA, eadem notione. Charta anni 1302. t. 2. Hiſtor. Dalphin. p. 98. MINIALIA, MINIALLIA, eod. ſignificatu, in Charta ann. 1304. apud Meneſter. Hiſt. Lugdun. pag. 120.

MINICVLATOR, V. *Miniator* 1.

MINICVLVM, *Auxilium*, Gloſſ. Iſid. frequentioris vſus compoſitum, *adminiculum*.

MINICVS, *ericius*. Eaed. Gloſſ. Iſid. V. ſupra *Mincius*.

MINIERA, fodina, a Gall. *Miniere.* Frequenter occurrit in veteribus Inſtrumentis. V. *Minera.*

MINIGUNGA, admonitio, ex Saxonico *minegung*, quod idem ſonat. V. Leges Adelſtani apud Thundreſfeldam editas cap. 7. apud Bromptonem.

MINIHI, MINIHIUM, aſylum, locus profugii certisque priuilegiis donatus. Vox Armorica. Charta a. 1202. in Tabular. Abbat. Belli-portus. *Alanus D. de Goëlou Henrici Comitis filius, dedi Abbatiae Belli-portus terram, anſerum et inſulam S. Kienis quae vocatur Guernenez, quantum mare permittit deſiccari circa praefatam inſulam, vt ſit Minihi.* Statuta Eccleſ. Trecor. an. 1334. apud Marten to. 4. Anecd. col. 1116. *Item, quia nonnulli malevoli inuidi et aemuli franchiſias, immunitates et libertates Minihii ſeu aſyli B. Tudguali infringunt; tallias colligunt, et alia onera hominibus et vaſallis dicti Minihii imponunt, terram dictam Minihii pillant. etc.*

MINIMATA, f. pro *Manimata*, corbis anſata, a Gall. *Manne, manequin.* Annal. Epiſc. Siluaneƈt. Caroli *Iaulnay* pag. 414. *Et quicunque praefatam domum, vineam, et torcular, et hoſpitem tenuerit, ipſo die anniuerſario canonicis viginti ſolidos, vicariis quatuor ſolidos, et duodecim Minimatas pannis* (leg. *panis*) *ad erogandum pauperibus annuatim perſoluat.*

MINIMELLUS, digitus auricularis. Vita S. Walrici tom. 1. Aprilis pag. 18.

MINIMI, viri religioſi, Gallis *Minimes*; ſic ab inſtitutore ſuo S. Franciſco de Paula nuncupati, vt humilitatem inprimis ſeƈtari memores ſeſe omnium minimos exiſtimarent. Hi a Sixto IV. PP. an. 1439. ſunt confirmati.

MINIMISSIMUS. Libellus precum Marcellini et Fauſtini, p. 87. *Neſciens quod Chriſti Dei gratia etiam Minimiſſimis ſeruulis eius miniſtretur.* Occurrit etiam in Ediƈto Luithprandi Regis.

MINIOGRAFARE, MINIOGRAPHUS, V. ſupra *Miniare* 1. et *Miniator* 1.

MINISTELLI, diƈti praeſertim ſcurrae, mimi, ioculatores, quos etiamnum Galli *Meneſtreux* vel *Meneſtriers* appellant, quod minoribus aulae miniſtris accenſerentur: neque enim viri doƈtiſſimi ad Tacitum ſententiam probauerim, qui a quodam *Meneſtere* Pantomimo, cuius praeter Tacitum meminit Dio lib. 1. ita Gallis nuncupatos cenſuit. Lambertus Ardenſis: *O garcionum et Miniſtralium, immo adulatorum iniuſta laudatio!* Alberico ann. 1237. *Miniſtellorum* vox idem ſonat: *Ibi qui dicuntur Miniſtelli in ſpeƈtaculo vanitatis, multa ibi fecerunt, ſicut ille qui in equo ſuper chordam in aëre ſaltauit.* **MENESTRALLI**, apud Fletam lib. 2. cap. 23. cap. 71. § 2. **MINISTRALLI**, in Literis Eduardi IV. Regis Angl. anni 1439. apud Rymer. to. 11. pag. 642. **MENESTREGS**, in Concilio Maſſil. anni 1381. **MINSTRELLI**, apud Th. Blount, in Nomolex. ex Charta Eduardi IV. Regis Angl. Porro *miniſtellorum* voce intelligebantur cum ſcurrae et mimi omnes, tum qui buccinas inflare, aut muſica inſtrumenta pulſare, ſolebant. In Compoto Hoſpitii Regis anni 1317. et 1319. *le Meneſtrier* refertur inter alios officiarios. In alio Ducis Normanniae et Aquitaniae ann. 1348. ſub titulo *de Meneſtreux*, recenſentur *ceux qui jouent des naquaires, du demy canon, du cornet, guiterne Latine, de la fluſte Behaigne, de la trompette, de la guiterne Moreſche, et de la vielle.* **REX MINISTELLORUM**, ſupremus inter *Miniſtellos*; de cuius munere, ac poteſtate in caeteros *Miniſtellos*, agit Charta Henrici IV. Regis Angliae Gallica in Monaſt. Anglicano to. 1. p. 355.

MINISTER. (1) Pro *Miniſtellus*, ioculator. Vetus Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Toloſ. (2) Diaconus. S. Cyprianus Epiſt. 65. *Diacones autem poſt aſcenſum Domini in caelos Apoſtoli ſibi conſtituerunt Epiſcopatus ſui et Eccleſiae Miniſtros.* Adde Epiſt. 66.

66. Lactantius lib. de Mortib. perſecutor. num. 15. *Comprehenſi Presbyteri et Miniſtri, et ſine vlla probatione ad confeſſionem damnati.* MINISTRI, ſic nude interdum ſubſcribunt Epiſcopi, ſuppreſſo quouis alio titulo: *Iuo D. G. Carnotenſis Eccleſiae Miniſter*, Epiſtola 74. Frequentius vero cum adiectiuo *humiles*, vt videre eſt apud eumdem Iuonem paſſim et Stephanum Tornac. Ep. 227. 282. Epiſcopos hac in re imitati etiam Abbates. Liber niger Scaccarii p. 62. MINISTRI ALTARIS, ſacerdotes. Capitulare Aquisgr. anni 789. num. 70. MINISTER CAPELLAE, qui palatinae ſeu Regis capellae praeerat. Epiſtol. Hadrian. PP. ad Carol. M. ſaeculo Bened. IV. part. 1. pag. 98. MINISTRI ECCLESIAE, inferioris ordinis Clerici, in Lege Bajwar. tit. 8. MINISTRI EPISCOPORVM, archipresbyteri et Archidiaconi. Capitular. lib. 7. §. 252. MINISTRI EPISCOPORVM, appellantur etiam iudices, qui ſub Epiſcopo ius dicunt. Capitulare Caroli C. ann. 853. §. 9. (3) MINISTRI PALATII, aulae regiae officiales, *Officiers de la maiſon du Roy.* Epiſtola Epiſcoporum Franciae ad Ludouicum Regem, ann. 858. cap. 12. MINISTRI PALATINI, in Vita Ludouici Pii ann. 837. Apud Agobardum Matfredus Procer Palatii, *Miniſter Imperatoris et Palatii* appellatur in Epiſtola ad eundem. MINISTRI, in aula Regum Saxonum, eorum Diplomata ſubſcribunt poſt Epiſcopos, Abbates et Duces, apud Ingulfum pag. 882. 883. 884. 885. in Addit. ad Matth. Pariſ. p. 157. Qui quidem *Miniſtri* iidem ſunt qui Saxonice *Thegens*, in Diplomatibus vero *Thaini* et *Taini*, quae voces *miniſtros* et *ſeruientes* ſonant. Ita qui hac nomenclatura Regum Anglo Saxonum Chartas ſubſcribunt, erant praecipui aulae regiae miniſtri, vt Camerarii, Seneſcalli, Venatores, Accipitrarii etc. MINISTRI PROVINCIALES. Telemonius apud Leibnit. to. 2. ſcriptor. Brunsuic. pag. 95. *Illic enim mercenarios ſuos pedites, quae latino ſermone Prouinciales Miniſtros, vulgari vero Landsknecht appellant, aduerſum ciuitatem Brunsuiciam collocauit.* MINISTRI REIPVBLICAE, comites, iudices villici regii, et alii huiusmodi. Ita vſurpant Capitul. Carol. C. tit. 8. cap. 5. tit. 11. cap. 9. tit. 13. cap. 6. tit. 23. cap. 12. 14. MINISTRI, minores Officiales. *Miniſtri Regis*, in Capitular. Lotharii Imperat. tit. 5. §. 37. *Miniſtri publici*, in iisdem Capitul. tit. 3. §. 29. *Miniſtri Ducum*, in L. 3. Cod. Theod. ad leg. Iul. repetund. *Miniſtri Comitum, Miſſorum etc.* in Capitul. Caroli C. tit. 32. c. 16. qui alias *Miniſteriales*. MINISTRI, iudices ſub dominis ſuis ius dicentes. Notitia anni 1015. ap. Loibellum in Bellouaco: *Dans ei medietatem Vicecomitatus, et dimidias leges de forenſibus hominibus, ita vt Miniſter Epiſcopi, et Miniſter Comitis iuſtificent reos, et leges aequaliter diuidant.* V. ſupra. † MINISTER PARTITIONIS, praepoſiturae ſeruiens, ſeu apparitor. Ch. Mſ. a. 1233. (5) Idem qui *Miniſterialis*, apud Germanos, de qua voce infra. Miracula S. Quirini Mart lib. 2. Num. 23. *Notus Miles Dietmaro nomen erat, nobilis Friſingae Miniſter, etc.* (6) MINISTRI GENERALES, ordinis S. Franciſci, quorum officium ac dignitas *Miniſteriatus* dicitur in Bulla Clementis VI. PP. apud Waddingum ann. 1343. num. 5. (7) † Artifex, Gall. *Artiſan.* Ch. Mſ. a. 1209. V. *Miniſterium.* MINISTER SANGVINIS, carnifex, in Stat. Mſ. eccleſ. Tull.

MINISTERALE, apparatus ad miſſam. Acta S. Saluii Epiſc. to. 5. Iunii p. 99. *Habebat autem S. Saluius Miniſterale aureum, eccleſiaſticum, veſtimenta ex auro et gemmis ornata.*

† MINISTERALLVS, i. q. *Miniſterialis*, inter officiales regum Siciliae cenſetur, in Itiner. Phil. Pulcri.

MINISTERIALES DOMINICI, qui alias *Miniſtri*, famuli honorarii, in Notitia Imperii, ſub diſpoſitione viri ſpectabilis Caſtrenſis. V. Panricol. lib. 1. cap. 91. *Miniſteriales et Pedagogiani* in L. 5. Cod. Th. de diuerſ. Offic. *Miniſteriales Imperatorum*, apud vete-

veterem Agrimenſorem, pag. 330. Capit. Caroli M. de Villis §. 41. *Et ſtabula atque coquinae, et piſtrina, ſeu torcularia, ſtudioſe praeparata fiant, quatenus ibidem condigne Miniſteriales noſtri officia eorum bene nitide peragere poſſint.* Regula conſueta Toribii Archiep. Limae, tom. 4. Conc. Hiſp. p. 665. *Poterunt tamen in choro eſſe laici, qui ſunt cantores, vel alioquin Miniſteriales.* MINISTERIALIS, in Pacto Legis Salicae tit. 11. §. 6. pro quouis famulo domeſtico. Gloſſae Iſonis Magiſtri ad 2. Prudentii contra Symmachum: *Alumnos, nutritios, Miniſteriales, famulos.* MINISTERIALES, Minores officiales Regum, Ducum, Comitum, et dominorum feudalium, qui dominorum ſubditis ius dicunt, eorum iura procurant, cenſus et reditus exigunt, villici ſeu villarum praefecti: Ita enim paſſim indigitantur in veteribus Tabulis. Charta priuilegiorum conceſſorum Hiſpanis a Ludouico Pio: *Alius vero cenſus ab eis neque a Comite, neque a iunioribus et Miniſterialibus eius exigatur.* Hincmarus de Ordine Palatii cap. 12. *Tales etiam Comites et ſub ſe iudices conſtituere debet, qui auaritiam oderint, et iuſtitiam diligant, et ſub hac conditione adminiſtrationem ſuam peragant, et ſub ſe huiuſmodi Miniſteriales ſubſtituant.* V. in *Praepoſiti.* MINISTERIALES, in Monaſteriis, qui praecipuas praepoſituras exercent. Adalardus in Statutis antiquis Corbeienſis Monaſt. lib. 1. c. 1. MINISTRALES, iidem qui *Miniſteriales.* Charta ann. 805. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 746. *Vna cum Miniſtrale noſtro Ioanne et infantes ſuos.* MINISTRALLI, eadem notione. Chartular. Prioratus de Domina in Delphin. fol. 99. MYSTERIALES, apud Ludewig. to. 4. Reliqu. MSS. p. 411. MISTRALES, contractus, in Statutis Delphinalibus p. 12. in Chartis ann. 1195. et 1196. apud Guichenonum in Probat. Hiſt. Sabaudicae, p. 45. 46. vulgo *Miſtrals*, in Antiquitatibus Viennenſibus Ioannis le Lievre p. 414. Vt autem *Miſtralium* Delphinalium plenior atque dilucidior habeatur notitia, horum duplicem ordinem diſtinguendum exiſtimamus; neque enim omnium, quibus id nomen commune erat, eadem fuit dignitas, idem officium, eaedem praerogatiuae. *Miſtrales* itaque in maiores et minores diſtinguimus: maiores vrbium praefecturam exercebant, cum omnimoda iuris dicendi poteſtate, vt Viennae Allobrogum, vbi duo erant *Miſtrales*, vnus pro Comite Viennenſi, alter pro Archiepiſcopo. Hic e Canonicorum numero electus vrbis Praefecti fungebatur officio, atque cum ſuprema auctoritate ſubditis Archiepiſcopo ciuibus ius dicebat. De vtriusque *Miſtralis* officio et poteſtate plurima occurrunt notatu digna in Inquiſit. pro iuriſdictione Comitum etc. an. 1276. to. 1. Hiſt. Dalphin. pag. 23. Alii *Miſtrales*, quos minores appello mulctas et pecuniarias poenas imponere, fideiuſſores exigere, Leges et Statuta locorum aſſerere, poterant. Pacta et conuentiones ann. 1291. ibid. pag. 137. *Item extitit conuentum et ordinatum . . . . quod vterque de dictis Miſtralibus poſſit banna, mulctas imponere, ambo inſimul leuare ad opus dictorum dominorum, et fideiuſſores vterque recipere, et communiter laudimia et venditiones ambo inſimul recipere.* Ius tamen dixiſſe nusquam videntur, ſed curiae iudicata executioni tantum mandaſſe. ibid. pag. 136. MISTRALIA, in Chartis mox laudatis et in aliis paſſim, pro Officium, Iuriſdictio et diſtrictus miſtralis. Verum non in Delphinatu tantum, ſed et in Prouincia nota et vſurpata fuit haec vox, vt colligitur ex Charta Godefredi Comit. Prouinciae XI. ſaec. apud D. Chanteloup, in Hiſtor. Mont. Maior. vbi MISTRALIA nude pro iuſtitia accipitur: *Denique in villa, quam ruſtica lingua nominat Pertuſum tenebamus Miſtraliam et portum et Mercatum et diſtrictum.* Neque alio ſenſu accipienda videtur. MINISTRALIA. Tabularium Prioratus de Domina in Delphinatu fol. 18. MENESTRALIA, eadem notione. Charta apud Ste-

Stephanotium part. 1. Antiquit. Bened. Occitan. MSS. p. 389. MINISTERIALES etiam dicti maiores aulae, ſeu Palatii Regii Officiales. Capitul. de Villis Caroli M. num. 16. *Volumus, vt quicquid nos aut Regina vnicuique indici ordinauerimus, aut Miniſteriales noſtri ſineſcalcus et Buticularius de verbo noſtro aut Reginae ipſius indicibus ordinauerint, etc.* Eodem nomine donatos maiores aulae Comitis Flandriae Officiales, vt Camerarium, Seneſcallum, Dapiferum, Pincernam, obſeruat Miraeus ex Charta Philippi Alſatii ann. 1165. to. 1. Diplom. Belgic. pag. 705. MISTRALIS, officium monaſticum, idem videtur qui Praepoſitus. Charta ann. 1373. apud Lobinell. to. 3. Hiſt. Pariſ. p. 485. MINISTERIALES, apud Alamannos ſeu Germanos varie appellantur: nam in Speculo Saxonico lib. 1. art. 16. §. 2. art. 38. §. 2. art. 52. §. 1. lib. 3. art. 42. §. 2. 3. art. 74. §. 2. art. 80. §. 2. ſeruis vel certe hominibus obnoxiae conditionis accenſentur, adeo, vt Liberis ſemper opponantur, et dicantur libertate donari, et permutari a dominis. Ita *Miniſteriales* appellati, quod dominorum miniſteria exequerentur; ſeu officia ab iis iniuncta, quod *Liberi* non faciebant. Serrarius in Notis ad Vitam Godefridi Comitis Campebergenſis *Miniſteriales* in Weſtphalia ait triplicis eſſe generis: 1. qui corpore, iumentisque ſuis domino alicui ſeruiunt, et vocari *praedia integra*: 2. qui ſolo corpore, dictos *Rotter*: 3. qui tabellarios agunt, *Bringſitter*. Eorum *miniſterium* ſeu iuge obſequium erga dominos teſtatur Conſtitutio Caroli Craſſi Imperator. de Expeditione Romana, an. 881. §. 5. *Similiter de Eccleſiarum filiis vel domeſticis, id eſt Miniſterialibus, vel quorumcunque Principum clientela, qui quotidie ad ſeruiendum parati eſſe debent, ſtatuimus, etc.* MINISTERIALIS SERVVS, in Lege Burgund. tit. 10. §. 1. qui miniſtri loco domino eſt. MINISTRALIS FVNDI, villicus, ni fallor, ſeu *Maior.* Hugo Flauiniac. in Chronico p. 245. *Et cum calumniaretur praedictus Hugo, iudicio dato, duos legitimos homines produximus praedicti fundi, ſeruum, qui pariter datus eſt, et Miniſtralem eiusdem fundi noſtri, qui interfuit, etc.* Tabularium Prioratus de Domina in Delphinatu, Ch. 174. *Sciendum quoque quia in praedicto manſo Domni Pontii, Humbertus Ferrolus Meſtraliam habebat, etc.* MINISTERIALIS, artifex, qui alicuius eſt *miniſterii*, in Priuilegiis conceſſis a Philippo Auguſto Textoribus Stampenſ. a. 1204. apud D. Fleureau Hiſt. Bleſenſ. cap. 29. p. 133. MINISTRARIVS, i. q. *Miniſterialis*. Petrus de Andlo lib. 2. cap. 12. *Poſt Baronum ordinem Valuaſſores, id eſt, minores Capitanei, qui et proceres ſiue Miniſtrarii dicuntur, locum ſibi vindicant, ſimplicem Militiam tranſcendentes.* Ad eiusmodi exercenda obſequia concedebantur a dominis feudalibus praedia, quae MINISTERIA appellabant. Ch. Otton. III. Imp. a. 999. ap. Wilh. Hedam. MINISTERIALIA BONA, quae iure *miniſteriali* tenentur, ap. Eccard. de Orig. dom. Saxon. p. 59. MINISTERIALIS LIBER, idem, qui *Officialis*, de quo infra. Synodus Celichytenſis ann. 816. c. 2.

MINISTERIALITAS. (1) Ius *redecimam* ſeu decimam partem decimae percipiendi. Vetus Charta apud Perardum in Burgund. *In Gie quoque erat ſuus Miniſtralis, qui decimarum redecimam capiebat, ipſamque Miniſterialitatem totam liberam dedit, vt Canonici ad velle ſuum Decimatorem ponerent.* V. ſupra *Cario* et *Menagium* 2. (2) *Iure Miniſterialitatis* tenere, ea conditione ſcilicet, qua ſolent *Miniſteriales*: vbi obſeruandum a iure feudali diſtingui. Charta ann. 1219. apud Tolnerum Hiſt. Palat. inter Inſtrum. p. 61. *Miniſteriales autem ipſius Palatini . . . bona quae hactenus a Palatino tenuerant iure Miniſterialitatis, in iure feudali ab eo receperunt.* Hoc eſt, ni fallor, quae ipſi prius ex miniſteriis ſuis ratione ſalarii percipiebant, eadem ſub beneficii, ſeu feodi titulo eisdem deinde conceſſa ſunt. V. in *Miniſterium.*

MINISTERIALITER, virtute miniſterii. Alphonſus de Caſtro lib. 4. contra Haer. to. 3. Concil. Hiſp. pag. 683. V. infra *Miniſtrabiliter.*

✝ MINISTERIARCHES, inter miniſtros princeps, in Act. SS. t. 6. Sept. p. 499.

MINISTERIANI, qui praeerant caſtris Principum, iidem qui *Caſtrenſes* et *Caſtrenſiani*, de quibus eſt titulus in Codice Iuſtin. lib. 12. et in Cod. Theod. lib. 6. Vocabul. vtriusque iuris: *Miniſteriani dicebantur forte a miniſtrando, quia praeerant caſtris Principum. Miniſteriani, qui in menſa Principis miniſtrabant.* Pancirolo, lib. 1. Theſ. cap. 77.

MINISTERIARIVS, διάκονος, *Miniſter.* Supplem. Antiquarii.

MINISTERIOLVM, diminut. a *Miniſterium.* Diploma Henrici I. Imper. anni 1019. apud Murator. t. 2. part. 2. col. 514.

MINISTERIVM. (1) Abacus, menſa in qua pocula reponuntur. Gloſſ. Lat. Graec. *Abaci Delficae*, Μηνιςέριον, quod ad abacum ſtent Miniſtri. Fulcuinus de Geſtis Abbatum Lobienſ. to. 6. Spicileg. Acher. pag. 573. *Comes cum coniuge in ſacrario Eccleſiae manſitabat, et menſa in qua ſacratiſſimum Domini corpus abſumebatur, Miniſterium calciamentorum, ſeu ſcatellarum efficiebatur.* Sic etiam appellant *Credentiam*, ſeu menſulam iuxta altare, in qua reponuntur vaſa ad ſacrificium idonea, vſus antiqui Ordin. Ciſtercienſ. cap. 22. 53. Interdum pro vaſis ipſis. Lampridius in Alexandro Seuero: *Ducentarum librarum argenti pondus Miniſterium eius numquam tranſiit.* MINISTERIVM SACRVM, *Eccleſiaſticum*, ſacrorum vaſorum, donariorum et ornamentorum, atque adeo veſtimentorum Eccleſiae congeries et apparatus, quod ad *Dei miniſterium* haec omnia conſecrata ſint, vt ait Iuſtinian. §. *Sacrae*, Inſtitut. de Rer. diuiſione, et Lex *Sancimus*; Cod. de Sacroſ. Eccleſ. Victor Vitenſis lib. 1. de Perſecut. Vandal. Adde Baron. an. 303. etc. (2) MINISTERIVM CANONICVM, quod a Canonibus praeſcribitur. Capitul. Caroli M. an. 801. num. 33. MINISTERIVM DIVINVM, Miſſarum ſolemnia et alia quae ad cultum diuinum ſpectant. Capit. Karlomanni anni 742. num. 2. (3) Diſtrictus ſeu territorium, intra quod miniſteriales et officiales miniſteria ſua exercebant. Capitulare de Villis cap. 8. *Vt iudices noſtri vineas recipiant noſtras, quae de eorum ſunt Miniſterio.* Cap. 7. *Volumus vt vnusquisque iudex in ſuo Miniſterio manſuram . . . tenere habeat, etc.* (4) MINISTERIA, officia maiora et minora, in Imperat. et Regum Palatiis et *magnatum* hoſpitiis. Charta Will. Ducis Aquitaniae an. 1076. *Non Dapifer, non Praepoſitus, non Mariſcalcus, non ſeruiens, aut in aliquo Miniſterio poſitus,* etc. V. *Miniſterialis.* In Computo Theſauri incip. a. 1. Ian. 1312. ſub titul. *Miniſteriorum* deſcribuntur *Falconarii, Valleti Falconum, Venatores, Arcuarii, Carpentarii, Foreſtarii, Auicularii etc.* Fit ibidem mentio *Clericorum Miniſteriorum*, in quibus recenſentur *Clericus Panetariae, Clericus Scancionariae, Clericus Coquinae, Clericus Fabricae, officia ſeruitorum, quae Miniſteria vocant*, in Charta Willelmi Abbatis S. Dionyſii ann. 1174. ap. Doubletum pag. 183. Hinc MINISTERIVM AMITTERE, pro ab officio remoueri. Gall. *Perdre ſa charge.* Additio 4. ad Capitul. §. 116. *Quicumque Vicarii vel alii Miniſtri, Comitum tributum, quod inferenda vocatur, maioris pretii a populo exigere praeſumpſerit . . his quibus hoc tulit cum ſua lege reſtituat, et inſuper fredum noſtrum componat, et Miniſterium amittat*; Capitul. Ludouici II. Imp. tit. 4. §. 4. *Similiter eorum* (Comitum) *miniſtri, ſi aliquem dimiſerint, et proprium et Miniſterium perdant.* A Latio igitur Franci hauſerunt vocem *Meſtier*, quam primitus aulae Regiae miniſtris maioribus poſtea (5) quibusuis artificibus attribuerunt. Hinc Prouincialibus artifices etiamnum *Meneſteiraux* vocantur. Aimoinus lib. 4. de Miraculis S. Bened. c. 33. *In idem rus aduenerat altera mulier cula, quae textricis funge-*

batur

batur officio . . . Haec habebat cooperatricem, quae eiusdem erat Miniſterii. Galli dicerent, *qui eſtoit de même métier.* Atque hinc capienda MESTERII vox in Charta Odonis Abb. S. Dionyſ. ann. 1230. quam Gallandus in tract. de Franco alodio pag. 351. non percepit: *Matthaeus dicebat ſe eſſe Cambellanum Abbatis B. Dionyſii de iure Meſterii, quod tenet in feodum ab Abbate S. Dionyſii, etc.*

Neque res eſt omnino inſolens, *Meſterium* ſeu officium titulo feudi conceſſum; praeter allatum enim exemplum, occurrit in Chartulario S. Vandreg. to. 1. pag. 707. *Ratione Meſteriorum, quae habemus feodaliter, in Abbatia S. Vandregeſilli.* Eiusdem notionis, quod legitur in primo apographo Tabularii eiusdem Monaſterii fol. 417. *Litterae Roberti Pepin et Matildis vxoris ſuae qui vendiderunt nobis quidquid habebant in domo noſtra ratione cuiusdam Meſterii.* Vox Italis etiam nota. Memoriale Poteſtat. Regienſ. ad an. 1272. apud Murator. to. 8. col. 1135. MESTERIVS, eadem notione. Chron. Parmenſe ad ann. 1279. apud Murator. tom. 9. col. 791. *Omnes Meſterii de Parma a maiore vsque ad minorem iuerunt ad dictam figuram cum palleis et canellis.* MESTERVM, in Charta Eduardi III. Reg. Angl. an. 1331. apud Rymer. to. 4. p. 496. V. eundem Rymer. to. 5. pag. 246. MINISTERIORVM CAPITA, Gallice *Chefs de métiers.* Charta ann. 1251. ex Schedis Pr. de Mazaugues: *Quod vniuerſo conſilio tam generali quam Capitum Miniſteriorum Arelatis ad ſonum Campanae in aulam palatii Communis Arelatis more ſolito congregato.* MINISTERII INTROITVS, quod ab artificibus aliquam artem ineuntibus exſoluitur, Gall. *Droit d'entrée de métier.* Priuil. ann. 1204. apud D. Floreau, Hiſt. Bleſenſ. cap. 29. pag. 133. (6) Beneficii ſeu feudi ſpecies, quae ſub certi obſequii ac ſeruitii conditione concedebatur. Lambertus Ardenſis pag. 176. *Cum Arnoldus Markinienſis terram, quae in Miniſterio, ſiue in Caſtellaria Brugenſium . . . . ſibi a Balduino ſororio ſuo iam mortuo exciderant et contigerant etc.* Charta Euſtachii Comitis Bononienſis an. 1122. *Terram, quam B. Bertinus infra Miniſterium de Merck poſſidet.* Ita (7) MINISTERIVM accipitur pro Vicaria, ſeu diſtrictu Vicarii, in Tabulario Conchenſi in Ruthenis, Ch. 11. Occurrit paſſim in hoc Tabulario. (8) Villa, praedium ruſticum. Conſtitutio Anſegiſi ſec. 4. Bened. part. 1. p. 640. (9) MINISTERIVM DECIMAE, idem videtur, quod *Miniſterialitas* 2. Charta apud Stephanot. tom. 3. Antiquit. Bened. Pictau. MSS. pag. 555. *Dimitto etiam hoc, quod in terra Iusgul habebam, id eſt, accipiebam decimam et retinebam meum redecimum, dimitto Miniſterium huius decimae, et dimitto retrodecimum.* (9) † Inſtrumentum quoduis. Litt. remiſſ. Mſ. a. 1355. (10) † MINISTERIVM SILVAE, illius cuſtodia, in Chartul. Celſin.

MINISTRABILITER, virtute miniſterii. Conc. Armenor. an. 1342. ap. Marten. to. 7. Ampliſſ. Collect. col. 360. *Miniſtrabiliter datum eſt a Deo miniſtris Eccleſiae dimittere peccata.* V. ſupra *Miniſterialiter.*

MINISTRALCIA, *miniſtellorum* ludicra, ap. Rymer. t. 7. p. 160. V. *Miniſtelli.*

MINISTRALES, MINISTRALIA, V. ſupra *Miniſteriales.*

MINISTRALIS, operarius, artifex. Teſtam. ann. 1367. apud Marten. t. 1. Anecd. col. 1521. V. *Miniſterialis.*

† MINISTRALISSA, femina *miniſterialis* in Chartul. S. Vict. Maſſil.

MINISTRALLVS, idem vt videtur, qui aliis *Baiulus* dicitur, qui filiorum Principis educationi praeficiebatur. Litterae Eduardi III. Reg. Angl. ann. 1348. V. *Baiulus* 2. et *Miniſterialis.*

MINISTRANTIA, hierotheca, arcula, in qua conduntur Reliquiae. Acta S. Wernheri Mart. to. 2. April. p. 707. V. *Monſtrantia.*

MINISTRARE SACRAMENTA, Gall. *Adminiſtrer les Sacremens*; quibus verbis munia, quae ad parochum ſpectant, deſignantur. Charta ann.

ann. 1250. to. 2. Hiſt. Eccleſ. Meldenſ. p. 153.

MINISTRARIA, pro *Miniſterium*, ſuppellex eccleſiaſtica. Vita S. Deſiderii Epiſcopi Cadurc. V. ſupra in *Miniſterium*.

MINISTRARIVS, V. *Miniſterialis*.

MINISTRATIO, fereulum, miſſus, *Mês*, Papias. *Fercula pluraliter miniſtrationes Epularum*. Chrodegangus in Regula Canonicorum Metenſium, c. 22. Edit. Labbei.

MINISTRELLVS, V. *Miniſtelli*.

† MINISTRERIVS, qui inſtrumentis muſicis canit, t. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 341. V. *Miniſtelli*.

MINISTRILIS, fidicen, Gall. *Joueur d'inſtrumens*. Epitome Conſtitut. Valent. to. 4. Concil. Hiſp. p. 186. V. *Miniſtelli*.

MINISTRIX, Ὑπηρέτις, in vett. Gloſſis.

MINITOR, foſſor cunicularius, Gall. *Mineur*. Epiſt. an. 1204. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 786. Et col. 787. V. ſupra *Minare 3*.

AD MINITVLVM VENDERE, Gall. *Vendre en détail*, Ital. *a minuto*. Charta an. 1338.

MINIVM, f. Fodina, Gall. *Miniere*. Teſtament. Rogerii Vicecom. Bitterr. ann. 1193. apud Baluz. tom. 2. Hiſt. Aruern. pag. 500. *Si quid defuerit, heres meus et gadeatores compleant illud de primis reditibus meis Miniorum Villaemagnae, et de Brunna, et de Arena et de Redes. Mineria*, apud Marten. to. 1. Anecd. col. 598. ex eod. Teſtam. *Quidquid remanſerit inde ad complendum perſolnatur de Minoriis meis de Villa-magna, et de Brunna et de Auena et de Teddes*. Iam ſupereſt ex ipſo autographo genuinam lectionem accipere.

MINNA. (1) Gloſſae Iſonis Magiſtri ad Prudentium, L. 1. in Symmachum: *Ardor, amor, Minna*. Alibi: *Furores, Minna*. Rurſum: *Ignem, amorem, Minna*. Theutonibus *Minnen*, eſt amare, diligere, atque adeo venereis voluptatibus frui, amare, amori litare, maxime ſuperioribus Germanis, ait Kilianus. Inde Gall. *Mignon*. (2) Pro *minna*, Menſura frumentaria, Gall. *Mine*. Charta an. 1177. apud Thomaſſerium Conſuet. Bituric. p. 73. V. *Mina 3*.

MINNARIVS, *Morio*, *ſtultus*, *maius*. Gloſſ. Iſid. ad quas Graeuius: leg. *Mimarius*, ex Scholiaſte Iuuenalis ad Satyr. 6. 275. *Tu tibi nunc curruca, places. Curruca Mimarii ſtupidi, nomen finxit. Quia foemina quaeſta frequenter fallitur, cum agit et perſonam mariti*. Vulcanius mallet *Mimarius, maritus ſtultus*. Vtcunque tamen poſſe retineri *Minnarius*, opinatur Martinius, adeo, vt ſit vox a Gall. *Mine*, geſtus: moriones enim ſunt geſtuoſi. Nec ſanior vox *Ninnarius*, *cuius uxor mechatur et tacet*, in Gloſſ. eiusdem Iſid. *Nimmerus*, Papiae et Ioan. de Ianua, a quo *Niminerus*, *cous c'eſt de qui ſa femme fait avoutrerie*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. Sed iis locis *Mimarius* legendum cenſet iterum Graeuius. V. *Minarius 4*.

† MINO, f. pro *minio*, minium, in Act. Inquiſit. Carcaſſ.

MINOFLIDVS, MINOFLIDIS. Capitula ad Legem Alamannor. cap. 22. edit. Baluzii: *Si baro fuerit de Minoflidis, ſoluat ſol. 70. Si medianus Alamannus fuerit, 200. ſol. componat*. Infra: *Si femina Minoflidus fuerit, ſoluat ſolidos trecentos viginti: ſi mediana fuerit, ſoluat ſolidos quadringentos: ſi prima Alamanna fuerit, ſoluat ſolidos quadringentos octoginta*. Cap. 39. *Si quis alterius infans Minoſledis fuerit, 3. ſolidos componat: ſi medianus fuerit, 6. ſolidos componat: ſi melioriſſimus fuerit, 12. ſol. componat*. Sic *Minoſledus* fuerit infimus hominum ſtatus, apud Alamannos, ex compoſitionis ratione. Manet vocis veſtigium in *Alboflidi* ſorore Clodouei I. Regis Francor. ap. Gregor. Turon. lib. 2. Hiſt. c. 31. de cuius obitu extſtat Epiſtola S. Remigii Archiep. Remenſis.

† MINOLIVM, miſcellum frumentum, *Mixtolium*, in Ch. Mſ. a. 1142.

MINOR. (1) Foſſor cunicularius, V. *Minarius 2*. (2) V. *Minores*.

MINORANTIA, iactura, damnum, ab Italico *Minoranza*. Barthol. Scriba Annal. Genuenſ. lib. 6. ad an. 1242.

1242. apud Murator. to. 6. col. 494. V. *Minoratio*.

MINORARE. (1) *Minuere*, Papiae. Vett. Gloſſae: *Minoro*, ἐλαττῶ. Gloſſae Iſonis Magiſtri: *Deciſus decurtatus, vel detruncatus, Minoratus*. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Minorare, amoindriſſier, faire mendre; Minoratio, amoindriſſance*. Capitul. de villis Caroli M. tit. 23. *Et vt diximus per hoc vaccaritias et carrucas* [illegible] *Minorent*. MINORARE PLACITA, V. *Maiorare* 2. (2) † Fodinam aperire, in Ch. Mſ. a. 1311. V. *Minare*.

MINORATIO. Gloſſae Iſonis Magiſtri: *Diſpendia, pericula, Minorationes*. Capitul. Caroli Calui an. 844. num. 8. *Simul etiam praecipientes iniungimus, vt nullus hominum . . . aliquam Minorationem contra legem facere audeat*. Idem occurrit in Charta Henrici. V. *Minorantia*. DEMINORATIO. Charta Ludouici II. Imper. pro Eccleſia Volaterrana apud Vghellum.

MINORENNIS, minor annis, minor natu. Excerpta ex opere Ioan. Rhode Archiep. Bremenſ. apud Leibnit. Scriptor. Brunſuic. to. 2. pag. 270.

MINORENNITAS, Minor et pupillaris aetas, ex Gall. *Minorité d'ans*. Magnum Chronicon Belgicum ex Chron. Traiect. Epiſc.

MINORES. (1) Poſteri. Gloſſae antiquae MSS. *Futuri iuniores, Minores*. Alibi: *Minores, iuniores, futuri poſteri, nepotes*. Charta Chlodouei I. Regis Francor. apud Rouerium in Reomao, pag. 29. *Vt nec nos, noſtrisque ſucceſſores Reges, neque vos, veſtrique Minores, nec vllus quilibet de iudiciaria poteſtate, etc.* V. *Iunior*. (2) Nulla dignitate conſpicui, qui inde promiſcue *Minores et priuatae perſonae* dicuntur in lege Wiſigoth. L. 12. tit. 1. §. 2. *Minores perſonae*, in Lege Burgund. tit. 2. §. 2. Aleman. tit. 39. §. 2. *Minimi homines* in Lege Longob. Lib. 1. tit. 9. §. 21. *Vicini maiores vel minores*, in Capitul. Caroli C. tit. 12. §. 13. V. *Homo*. MINOR NATV, eadem notione, cui opponitur *maior natu*. Gregor. Turon. de Glor. Confeſſ. cap. 23. *Quale excidium Aruernae regioni Rex Theodoricus intulerit, cum neque maioribus neque minoribus natu, aliquid de rebus propriis eſt relictum*. Statuta Dauidis II. Regis Scotiae c. 11. *Si qui maior natu vel Minor Curiam Regis aduenit, etc.* (3) Religioſi Ordinis S. Franciſci, qui ſectatoribus ſuis id nominis indidit, Regulae a ſe ſcriptae cap. 6. *Nullus vocetur Prior, ſed generaliter omnes vocentur Patres Minores, et alter alterius lauat pedes*.

MINORIA, V. *Minium*.

MINORIFICATVS, minutus, diminutus, Richardi de S. Germano, Chron. apud Murator. tom. 7. col. 971.

MINORISSA, virgo Deo ſacra ſub Regula S. Clarae, Gall. *Cordelieres*, vel *les filles de S. Claire*. Charta anni 1294. apud Rymer. to. 2. p. 664. V. *Minores* 2.

MINORITAS. (1) Pupillaris aetas, Gall. *Minorité*. Nicolaus de Iamſilla de Geſtis Friderici II. Imper. apud Murator. tom. 8. col. 495. *Eſſe in Minoribus*, ſub alterius tutela eſſe, in Epiſtol. Caroli IV. Imp. an. 1355. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. p. 451. (2) Defectus, decrementum. Chartular. Abbatiae Boniloci, apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. pag. 82. (3) MINORITATIS OFFICIVM, paruum officium B. M. Synodus Valent. an. 1590. to. 4. Concil. Hiſpan. pag. 471. (4) † Conditio ſeu dignitas minor, in Bulla Innoc. IV. *Minoritas cauſae*, dicitur de re minoris momenti, V. *Maioritas*.

MINOTVS, menſura frumentaria, dimidia pars *minae*. Charta ann. 1248. in Tabular. Sangerm. *Oneratur, vt dicitur*, 95. *denariis capitalis cenſus, tribus Minotis auenae*.

MINSATORIVM, *locus vel vas ad mingendum, quod recipit vrinam, et idem dicitur Minſaterium*. Vgutio. Adde Ioan. de Ianua in *Minſare*.

† MINTARRE, i. q. *Mintrire*. V. *Baulare*.

MINTHVS, *flos in ſterquilinis naſcens, quo mire afficiuntur hirci: vel retrimenta caprarum*. Vocabul. Suſſanaei.

naei. *Μίνθος* Heſychio ſtercus humanum.

† MINTRIRE, murium vox, in Carm. Mſ de Philomela.

MINVARE. (1) Minuere, diminuere. Praeceptum Childeberti Regis ann. 528. apud Marten. tom. 1. Ampliſſ. Collect. col. 4. *Aut aliquid de rebus aut de terminis Minuare cogitetis, aut in aliquo moleſti eſſe velitis.* (2) † Primum perſcribere, Gall. *Minuer*, in Comp. Mſ. a. 1357. V. *Minuta 3.*

MINVATIM, particulatim, Gall. *En détail.* Charta an. 1328. ap. Rymer. to. 4. pag. 361.

MINVATIO. (1) Detrimentum, damnum. Marculfi Formul. 40. lib. 2. (2) *Minuatio ſanguinis*, V. pro *Minutio*, in Capit. 3. a 789.

† MINVDARIA, riuulus, vt videtur, in Stat. Mutin.

MINVERE, *minuere ſanguinem*, ſanguinem detrahere, venam incidere. Veget. lib. 1. de Arbe veterin. cap. 22. vbi de ſanguinis detractione et phlebotomo: *Veteres autem prudentioresque auctores abſque neceſſitate depleri animalia vetuerunt, ne conſuetudo Minuendi, ſi tempore alieno facta non fuerit, ſtatim intra corpus morbum ac valetudinem generet:* Ioan. de S. Victore, de Vtilitate tribulationis c. 8. *Purgatur corpus humanum Minutione, et hoc dupliciter, ſcilicet venae apertione, et flebotomiae percuſſione.* Petrus Diacon. lib. 4. c. 100. *Vbi quondam Leo Papa ſanctiſſimus cum Normannis praeliaturus, ſanguinem Minuerat.*

† MINVISERIVS, a Gall. *Menuiſier*, in Terrear. abb. de Iugo Dei.

MINVITAS, diminutio, in Ep. 217. Ioan. VIII. PP.

† MINVLA, diminut. a *Mina*, menſura frumentaria, apud Murat. to. 2. p. 35. V. *Minellus.*

MINVLARE FOENVM. Tabul. Foſſatenſe, *quilibet focus non habens equum, debet nobis corueiam ad fena noſtra Minulanda, et debet habere quilibet pro corueia 3. oblos. f. Minutanda.* Galli *Boteler* dicunt. † Forte rectius, fenum in metas extruere.

MINVRIRE, *Μινυρίζειν*, exili voce lamentari. Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm. Vgutio: *Hirundinum fritinire vel minurrire: dicunt tamen quod minurrire eſt omnium minutiſſimarum auicularum.* Sidonius lib. 2. Epiſt. 2. *Diluculo philomelam inter frutices ſibilantem, prognem inter aſſeres minurientem.* Hinc

MINVRITIO, apud Feſtum: *Minuritiones appellantur auium minorum cantus.*

MINVS. (1) Pro *Nimium.* Spicileg. Fontanell. MS. p. 171. (2) MINVS VALERE, apud Hiſpanos, *Valer menos*, dicuntur qui *minorantur fid.* qui nota aliqua infamae notantur: vt ſunt ii qui quod homagia ſe facturos promiſerunt, non adimplent: qui ſe per curiam dedixerunt, generaliter infames. V. Leges Alfonſinas part. 7. tit. 6. et *Menoſcabare.*

MINVSCVLARII, in leg. 3. Cod. Th. de Indulgent. debitor. dicti ſpeciales et minimi vectigalium exactores, *Collecteurs particuliers*, vt cenſet Iacob. Gothofred. Sed videntur potius fuiſſe vectigalium certorum conductores, qui maioribus ſuberant, iiſque etiam rationes ſuas deferebant. S. Auguſtin. l 7. de Ciuit. Dei c. 4. *Videmus cum deos viderunt partitis inter ſe operibus diſtributos, tanquam minuſcularios vectigalium conductores.* Alii *Minutularios* legunt.

† MINVSIA, potionis ſpecies, in Comput. Mſ. a. 1364.

MINVSTIRE, ſigillatim efferre, Gallis, *Dire par le menu.* Formula 32. ex Andegauenſibus: *Vel reliquas res quam plures, quam longum eſt per ſingulas Minuſtire.*

MINVTA. (1) Moneta minutiſſima, quam Graeci *λεπτὸν* vocabant, de qua multa Scaliger et alii qui de re nummaria ſcripſerunt. Tabul. Deruenſ. Monaſt. *Opus vero caſtelli ſemel in anno fiet una hebdomada Martii, et non in alio menſe: et ſi opus non fuerit, pro redemptione operis ſex denarios de manſo veſtito, de dimidio tres de quarta parte manſi tres minutas.* Ita denarius binis minutis conſtitit, atque adeo idem quod [illegible]

mulia. Ioan. de Ianua : *Minutum, quoddam pondus, ſcilicet media pars quadrantis, vnde pauper vidua miſit duo minuta, id eſt, quadrantem.* (2) Italis quaelibet grana praeter frumentum. Memoriale Poteſtatum regienſ. ad a. 1282. apud Murator. to. 8. col. 1152. *Non fuit iſto anno plenitudo annuae meſſis quantum ad frumentum ; ſed quantum ad eas ſegetes quas agricolae minuta appellant, maxima fertilitas fuit, ſcilicet de panicio, de milio, de milica, de faxiolis et de rapis.* (3) MINVTA SILVA, ſilua caedua, Gall. *Bois taillis.* Ch. a. 706. apud du Boucher inter Probat. Orig. 2. et 3. ſtirpis Reg. Franc. p. 70. (4) † Scriptum primarium, Gall. *Minute.* Burcard. Argent.

INVTALIA, inteſtina animalium. Gall. *Menuailles.* Auctor Queroli ſub finem.

INVTARE. (1) Minutim comminuere. Translat. S. Guthleri to. 2. Aprilis p. 60. (2) † Minuere, in Ch. Mſ. a. 1429.

INVTARIVS, f. mercator minutarum mercium. Acta S. Franciſci da Paula to. 1. Aprilis p. 149. *Cornelius Chreſtien Minutarius in Parochia B. Mariae diuitis, etc.*

MINVTATVS, minutus, exilis, in Ch. Mſ. a. 1219.

INVTI VARII, a Gall. *Menu-vairs.* Inqueſta pro Canonizat. Caroli Bleſenſ. to. 2. Hiſt. Britan. p. 556. *Mantellum ſeu clamidem ſuam de panno aureo fourratam de minutis variis eisdem pauperibus erogauit.* *Folraturae variorum minutorum,* in litt. Caroli V. Reg. Franc. a. 1367. de forma veſtium. V. *Vares.*

INVTIA, *ae*, exiguum fragmentum, particula, parua portio. Chron. Epiſc. Metenſ. to. 6. Spicil. Acher. p. 648. *Minutiem* dixit Apuleius l. 9. et 11. Metamorph.

INVTIA, *orum.* (1) Minutae merces, res vilioris pretii. Capitul. de villis Caroli M. num. 43. *Cardones, ſaponem, vnctum, vaſcula, et reliqua minutia quae ibidem neceſſaria ſunt.* (2) Inteſtina animalium. Vita S. Meinwerci Epiſc. Paderb. apud Leibnit. to. 1. Script. Brunsuic. pag. 530. V. *Minutalia.*

MINVTIO. (1) Collectio, exactio tributi ; quod in *minutis* ſeu minutiſſima moneta ſoluatur ſic dictum exiſtimo. Statuta Vercell. l. 1. fol. 13. recto. (2) V. alia notione in *Minuare.*

MINVTOR, venae inciſor, ap. Leibnit. t. 2. Script. Brunsuic. p. 482.

MINVTVLARII, V. *Minuſcularii.*

MINVTVM, V. *Minuta.* AD MINVTVM VENDERE, Gall. *Vendre en détail,* Ital. *à Minuto.* Richardi de S. Germano Chr. apud Murator to. 7. col. 130.

MINVTVS. (1) Cui vena inciſa. V. in *Minuere.* (2) V. *Minuti varii.* (3) † Plebeius, infima plebs, Ital. *Minuto*, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1350. (4) † Tener, iunior. Lit. remiſſ. a. 1367. (5) † Ad minuta officia deputatus in monaſteriis. Monum. S. antiq. t. 2. p. 435.

MIOLIVM, poculum, vas potorium, Longobardis *Miolo.* Statuta Montis Regal. p. 279.

MIR. (1) Apud Gothos, adiectum nominibus appellatiuis, quid ſignificet, docemur ex Smaragdo in Comment. in Partes Donati : *In Francorum Gothorumque genere haec patronomyca ſpecies frequentatur multotiens : à parte enim gentili et Theodiſca veniunt lingua, de quibus in exemplo Gothorum pauca primum ponimus nomina, quorum haec ſunt, Altmir, Glismir, Rigmir, Rainmir, Watmir, . . et ſimilia, quorum haec eſt in Latinum interpretatio. Altmir namque vetulus mihi, interpretatur : Glismir, debitus mihi : Rigmir, potens mihi : Rainmir, nitidus mihi : Watmir, veſtimentum mihi.* (2) MIR, veteri Gallorum lingua Princeps, dominus, aut vir eximiae dignitatis denotatur. Hinc crebrae Regum Francorum appellationes in *Mir* deſinentes, vt *Marcomir*, *Ingomir*, *Chlodomir.* Eodem ſignificatu *Mar* vſurparunt, vt *Viridomar*, etc. An a Syriaco מר *Mar*, ſeu Chaldaico מרא *Mare*, quod dominum ſonat, ducta vocis origine, affirmare non auſim.

MIRA. (1) Eadem notione qua *Mazer*, quod vide. Teſtam. Sibyllae Comitiſſae Flandr. an. 1270. *Item omnes ſcyphos de Mira tam cum pedibus argenteis, quam ſine pedibus exiſtentes.* (2) Specula, ab Ital. *Mirare*, ſpectare, reſpicere. Rolandinus Patau. de Factis in Marchia Taruiſin. l. 6. c. 6. apud Murator. to. 8. col. 259. (3) ✝ Punctum collineationis, Gall. *Mire*, ab Ital. *Mirare*, collineare, Gall. *Mirer*. Guido de Vigeo Mſ.

MIRABILIA MVNDI, ſic agnominatum Ottonem III. Imper. ſcribit Ioannes Brompton. et alii, *les Merveilles du Monde*.

MIRABILIS. (1) Ingens, maximus. Radulfus de Geſtis Friderici I. Imper. apud Murator. to. 6. col. 1178. (2) MIRABILIVM ANNVS. Sic denotatur annus 1544. in Ch. eiusd. anni to. 2. Hiſt. Eccl. Meldenſ. p. 291. Ob inſignes victorias, vt mihi videtur, hoc anno a Gallis reportatas, de quibus Thuanus l. 1. Hiſt. pag. 21.

MIRABOLANVS, Plinio, Myrobalanum, a Graeco Μυροβάλανος, glans vnguentaria Medicis nota. Statuta Aſtenſ.

✝ MIRABVTINVS, moneta aurea Hiſpanica, in Ch. Mſ. a. 1242. V. *Marabotinus*.

✝ MIRACVLARIVS, i. q. *Miraculator*, t. 1. Act. Liter. faſc. 2. p. 68.

MIRACVLATOR, miraculorum patrator. Acta S. Wenheri to. 2. Aprilis p. 706.

MIRACVLOSE, diuino et mirabili modo. Chron. Erfordienſe ad ann. 1253. apud Schannat. Vindem. Litter. p. 106.

✝ MIRALE, ſpeculum, in Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684. V. *Mira*.

MIRAMOMELINVS, dignitatis nomen Saracenorum Chaliphae propriae, de qua diximus in voce *Amirmumnes*. *Elmunimus* appellatur in Chron. Gotholuſiano aera 1217. *Emir Elmunimus*, aera 1222.

✝ MIRANDA, locus tecto columnis fulto coopertus, a quo vndequaque *mirari* ſeu videri poteſt, to. 2. Hiſt. Occit. Prob. p. 541.

MIRANIMVS. Ordo Incluſorum, [illegible] Raderum in Bauaria ſancta: [illegible] *cium habens, et Miranimum* [illegible]. Monſtra verborum pro *P*[illegible], legendum indubie *Bombycinum* [illegible] *bambacinum*. (Vide in hac voce) [illegible] *Miranimum* vero, non occurrit [illegible] reponendum ſit.

MIRANTER. Epiſtola Eduardi II. Reg. Angl. a. 1324. apud Rymer. to. [illegible] p. 26. *Miranter audiuimus* [illegible] hoc eſt, mirantes et attoniti [illegible].

✝ MIRARE. (1) Vox Ital. [illegible] reſpicere, Gall. *Remirer* et *Mirer*. Paſſim occurrit. (2) Collineare [illegible] Murat. to. 4 Antiq. p. 212. V. *Mira* 3.

MIRARI, ſeſe in Speculo intueri, Gall. *Mirer*, *ſe mirer*. Hiſpanis *Mirar* [illegible] videre. Vita S. Euſebiae Abbatiſſae Hamaticenſis c. 4

Ipſe meum ſpeculum, ſimul exemplar venerandum,
Quo faciem miror, quo mentem denique purgo.

Ioa. Demuſſis Chron. Placent. apud Murator. to. 16. col. 491. *Qui vult diſcere bene equitare, reſpiciat bene dictum receſſorem, et ipſum Miret* [illegible] *cut ſedet, et ſtat ad aequum*. V. Salmaſium ad Pollionem p. 284.

MIRATIVE, mirabiliter. Narratio de Origine Monaſt. Montis S. Mariae apud Leibnit. to. 2. Script. Brunſuic. p. 427.

MIRATORES. Gloſſae Iſid. et Paboeanae: *Miriones, miratores*. Supra [illegible] *Miriones, fantaſiarum inanium* [illegible] *ratorum*. Leg. *Miratores*. Gloſſae antiquae MSS. *Mirones, phantaſiae Miratores*.

MIRCENA, lex Merciorum, vna ex tribus quae in Anglia obtinuerunt, vt eſt in Leg. Henrici I. Reg. Angl. c. 6. V. *Lex*.

MIREDILA. Gloſſ. Gr. Lat. MS. ψι[illegible] λωθρον, *Mirendila*. Alibi: *Mirendila* ψίλωμα, ἤτοι ψιλωθρον. Edit. habet *Miredila*.

MIRGVS. Matth. Pariſ. ann. [illegible] de falſo Balduino: *Procuraui[illegible]que* [illegible] *praedictus pater ſuus ignominioſe ſuſpenderetur: nam hinc et inde fecit duos canes, veteres ſcilicet Mirgos, ſuſpendi*. Vbi legendum *mergos* recte [illegible] edico-

...dnotat Watſius: Ita enim dicun-
...ur canes vrinatores, quos Galli *Bar-
...ets*, Angli vero *Divers*, et *Water-
...logges* appellant.

...RICAE, terrae incultae, vepribus
...t dumetis abundantes; interdum et
...pſa dumeta, Gallis vulgo *Bruieres*.
...Ch. an. 1294. apud Miraeum to. 2.
...879. *Praeterea curtem ipſorum de
...unelanda cum bonis vntiquis, in a-
...ris, in paludibus, miricis, paſcuis,
...t ...bus pertinentiis.* V. *Merica*.

...ICVS, *mira dicens*. Gloſſ. Iſi-
...lori.

...RIFICARE, *mirum facere* Io. de
...anua. Will. Brito l. 12. Philipp.

...IRIGERVLVS, qui miro quodam
...odo erigitur et ſtat, to. 6. Sept. p.
...04.

...IRINGAE, MIRINGVAE, pan-
...iculi duo, qui circumdant cere-
...rum, quorum alter craſſior *dura
...ater*, alter *pia mater* vocatur. Lit.
...emiſſ. Mſ. a. 1330.

...RIO, V. *Miratores*.

...RITER, mirifice. Vita B. Hroſna-
...ae to. 3. Iulii p. 808.

...RLE, ſpecies accipitris, Alberto M.
...23. de Animal. c. 14. et Germanis.
...*Smeriliones*.

...RMICOLEON, *à mirmica et leon,
...od eſt leo, componitur .... eſt
...arum valde animal formicis aduer-
...m.* Io. de Ianua. V. *Formicoleon*.

...RMVMNI, V. *Amirmumnes*.

...IRNVTIA, *inuenitur in libris an-
...quis, et eſt puſtula parua, quae vo-
...tur formica.* Gloſſ. med. Simon.
...nuenſ.

...O. (1) In Gloſſ. Lat. Gall. MS.
... Bibl. Thuan. Cod. 525. *Regar-
...rres de belles femmes.* V. *Mirari,
...liratores*. (2) † MIRO, *ſecundum
...ugicium a Miron, quod latum dici-
...r vnguentum; vel a Miror, miroris,
...m eſt quod vnguentarius vel mira-
...r. Inde etiam Microcopos, qui labo-
...t circa vnguenta facienda vel ven-
...nda, et Miropola, id eſt venditor
...guentor... et Miropolium, id eſt
...mus vbi ... vel venduntur vngu-
...ta.* Conradi Fabularius Mſ. Hinc
...ll. *Mire*, medicus, chirurgus,
...nia vero a Gr. μυρον, vnguen-
...m.

† MIROBOLANVS, a Gr. μυροβαλα-
νος. Gloſſar. med. Simon. Ianuenſ.
*Mirobolanos Cornelius Celſus dactilos
vocat; multi etiam Fenicobolanos*. V.
Mirabolanus.

MIROCOPOS, V. *Miro* 2.

† MIROLARI, *fabulari*, in Gloſſ. Prou.
Lat. Cod. 7657.

MIROPOLA, MIROPOLIVM, V. *Mi-
ro* 2.

MIROPOLVM, taberna mercatoria, V.
Selda.

MIRRHINVM, *genus optimi vitri, et
ſapphirini coloris, inde mirrhina va-
ſa dicuntur*. Papias. V. ſupra *Ma-
zer*.

MIRTA. (1) Pro *Myrtus*. Vita B. Co-
lumbae Reatinae to. 5. Maii p. 388.
(2) Alia notione v. in *Graeciſcus*. (3)
† Locus paſcuus et aquis irriguus.
Ch. Mſ. a. 1264. *Pratum cum qua-
dam noa ſeu mirta*.

† MIRTVS, menſurae ſpecies. Gloſſ.
Lat. Gall. Cod. 7692. *Mirtus, Gauge*.
V. *Gauja*.

MISA. (1) Impenſa, a Gall. *Miſe*. Ch.
a. 1215. apud Marten. tom. 1. Am-
pliſſ. Collect. col. 1124. *Pro tribus
rachatis, quae ibi dominus Rex habe-
bat, et pro magnis expenſis et Miſis,
quas ibi fecerat*. Hinc (2) MISAE,
apud Th. Blount in Nomolex. An-
glic. dicuntur etiam praeſtationes
illae, quas ob fruendas priſtinas im-
munitates Ceſtriae Palatinatus ſub-
diti nouo cuique Comiti impendunt.
(3) Idem quod *Miſericordia*, arbi-
trium. Scaccarium Paſchae a. 1220.
apud D. Bruſſel to. 1. de vſu feud.
p. 602. *Indicatum eſt, quod omnes illi
burgenſes de Bernaio qui erant in vil-
la Bernaii quando Iudaeus interfectus
fuit, et qui non venerunt ad clamo-
rem, ſunt in Miſa domini Regis, niſi
vnusquisque per legem Sextaniam par-
tem ſuam defendat*. (4) Pro *Mina*,
ni fallor, fodina, Gall. *Miniere*.
Fragm. Hiſt. Britan. apud Marten.
to. 3. Anecd. col. 833. *Fugit, vt ſe Mi-
ſis latitaret*. (5) † Quaeuis exactio
ſeu praeſtatio. Ch. Mſ. in Chartul.
Campan. (6) † Reditus, dominium,
Ch. Mſ. a. 1254.

MISBOTA, in Legibus Kanuti Regis
c. 2. mendoſe pro *Maegbota*, vt ob-
ſeruat

ſeruat Somnerus: ex Sax. *Maegbote*, *compenſatio occiſi cognatis competens.*

MISCEDANTIA, rixa, iurgium, Ital. *Miſchia.* Stat. crimin. Ripeer. V. *Miſclantia* et *Meskia.*

MISCELLA, V. *Meskia.*

MISCELLIO, *qui nouit artem miſcendi diuerſos cibos vel potus.* Io. de Ianua. Feſto, *Miſcelliones* appellantur, *qui non certae ſunt ſententiae, ſed variorum mixtorumque iudiciorum.*

MISCERE. (1) Confabulari, *miſcere ſermones.* († Potius i. q. *Miſcere* 2.) Capitula Caroli M. de rebus diuerſis a. 789. c. 10. *Praecipimus vt Epiſcopi vel Abbates non vadant per caſam miſcendo.* (2) Seſe immiſcere. Gregor. M. l. 7. Ind. 1. ante Epiſt. 1. *Et iurauit de omnibus quae aduerſus eum dicta de mulieribus, vel ex ſchiſmate ſimoniaco fuerant, mixtum ſe non eſſe*, i. quod de hiſce rebus ſe non immiſcuerat. (3) Vinum, vel quem vis alium liquorem infundere, miniſtrare, ſumere, apud Alcuinum et alios bene multos. V. *Mixtum* 1.

MISCETOR, pro *Miſtor.* *Vt miſcetur Deus elementi ſuſcepit membra mortalia*, in Sacram. Gall. apud Mabill. Muſei Ital. to. 1. p. 289. col. 2.

MISCHEA, Sarracenis Eccleſia. De V. Mart. Franciſc. in India to. 1. Aprilis p. 55. V. ſupra *Meſchita.*

† MISCHENNINGE, i. q. *Miskenninga*, in Suppl. ad Miraeum p. 13.

MISCHINVS, Gall. *Meſchin.* Ch. Veremundi Regis aerae 1070. ex Tabulario Eccl. Lucenſis apud Biuarium: *Dicentes quod habebant de illos grande damnum et malefacturia in Eccleſias et Meskinos, etc.* Ch. S. Reg. Aragon. aerae 1131. apud Suritam l. 1. Ind. Catellum in Hiſt. Comitum Toloſ. p. 93. et *Yepez*: *Cum omnibus decimis ſuis, cum villis et manſis*, . . . *et cum omnibus hominibus et miſchinis ſuis, et poſteritate illorum.* Tabular. Pinnat. apud Moret. Antiquit. Nauar p. 384. *Do et concedo S. Iuliano illos ſex mesquinos quos habeo in bonies.* Ch. Veremundi Iranenſis Abb. ibidem p. 618. *Senior Lope* . . *miſit omnem radicem ſuam quam habebat in villa, quae dicitur Sotes, etiam et Mezquinos quos ibi habebat, ad monaſterium B. Mariae de Iran.* Apud Gallos mediae aetatis Scriptores ſumitur vox *Meſchin*, pro adoleſcente et iuuenculo.

MISCHITA. Auctor Mamotrecti in Cantic. c. 7. *Monilia ſunt Miſchita, id eſt ornamenta colli.*

MISCITARE, miſcere, Gall. *Meler.* Marten. de Rit. antiq. Eccl. p. 176.

MISCLA, V. in *Mesleia.*

† MISCLANTIA, i. q. *Miſcedantia*, in Stat. Mant.

MISCRAVATIO, iniuſta poſtulatio, V. *Cravare.*

MISCVLARE, miſcere, vnde Gallis *Mesler.* Edictum Piſtenſe c. 23. cor.

MISCVLARE, miſcere, commiſcere. Capitul. Caroli C. tit. 16. c. 7. cor.

MISCVLVS. Gloſſ. Lat. Gr. *Commiſculus*, κοινός.

MISCVLATIO, mixtio. Vetus Placitum ſub Carolo M. apud Sammarthanos in Epiſc. Maſſilienſib.

MISDICERE, alienae famae detrahere, Gall. *Mesdire.* Hincmarus Laudun. Epiſc. contra Hincmarum Remenſem: *Rex dixit, quod mis dictum illi fuerat, et easdem res ab Eccleſia Laudunenſi diſtrahere nolebat.* Vox autem *mis*, vocibus addita, vitium vel defectum denotat etiam ap. Germanos, Danos, alioſque. Gloſſ. Vlphilae Gothicum: *Miſſa*, defectus, error.

MISDOCERE, male docere, haud recte inſtituere. Leges Alfredi et Godrini c. 3.

MIS-DV, niger, *Mis-Kerzu*, aeque niger. Sic menſes Nouembrem et Decembrem vocant Armorici Britones, quod inter duos hos menſes ſol quaſi ſtet iterum aſcenſurus.

† MISELE, capitis tegumentum quoddam videtur, in Lit. remiſſ. a. 1460. V. *Milienda.*

† MISELEVM, f. pro *Mauſoleum*, t. 4. Aug. p. 760.

MISELLARIA, domus leproſorum. Ch. an. 1245. in Regeſto Communis Toloſae p. 45. *Conceſſit Galhardae de Mets et Bertrando de Mirabel Leproſis et omnibus Fratribus et Sororibus domus Miſellariae portae Narbonenſis, etc.* In Charta ſequendi, interdum *domus Leproſariae*, interdum *Miſellariae* dicitur. Hinc emendandae Conſuetudines Toloſae. V.

pro

pro *Macellariae* legendum indubie *Miſellariae*. Gall. olim *Meſellerie* pro ipſo morbo. V. *Meſclaria*.

MISELLINVS, pro *Miſellus*, apud Rabanum Maurum hymno 26. de charitate.

MISELLI, leproſi. Gloſſ. Lat. Gall. *Lepra*, *Meſellerie*. *Leproſus*, *Meſiaus*. Matth. Pariſ. a. 1254. *Eccleſiae S. Iuliani, vbi Miſelli, et Eccleſiae S. Mariae de Pratis, vbi Miſellae vix habent vitae neceſſaria.*

MISERABILES PERSONAE, in l. vii. Cod. Iuſtin. Quand Imp. inter pupillos, vel viduas, vel miſerabiles perſonas, etc. *Fortunae iniuria miſerabiles*, in l. 2. Cod. Th. de Officio iudicum omnium. *Miſeri homines*, in Append. Cod. Theodoſ. Conſt. 1.

MISERABILIA LOCA, Gall. *Lieux de pieté*, vel vt olim dicebant, *Lieux pitoiales*, vbi ſcilicet *miſerabiles* ſeu pauperes recipiuntur et aluntur, Litterae Philippi V. Reg. Fr. a. 1320.

MISERABILITAS. (1) Commiſeratio. Guibertus in Vita ſua l. 1. c. 2. (2) Miſeria. Concil. Dertuſ. a. 1329. inter Hiſpan. to. 3. p. 666.

MISERATIO. (1) Graec. οἰκτιρμός. Rufinus Presb. in Pſal. 50. *Miſericordiae virtus inſeparabiliter in Deo eſt: cum autem ex hac miſericordia nobis aliqua beneficia tribuuntur, miſerationes dicuntur.* V. *Merces*. (2) Preces, quae ſtatis diebus pro defuncto funduntur. Canones Hibern. to. 9. Spicil. Acher. p. 12. V. in *Memoria*. (3) † MISERATIO SACERDOTALIS, abſolutio a peccatis, in Ch. Mſ. a. 1163. (4) † Parcimonia, in Comoed. ſine nomine Mſ.

MISERATRIS, miſericus. B. de Amonibus in ſpec. Sacerdot.

MISERIA, commiſeratio. Chron. Mauriniac. vbi de morte Philippi filii Ludouici Groſſi: *Animis omnium neſcio ſi dicam miſeriam vel miſericordiam ingerebant, et doloribus augmentabant fomenta.* V. *Merces*.

MISERICORDIA. (1) Idem quod *Merces*, Gallis *Mercy*; de qua voce ſuprà egimus, indulgentia. Lex Bajwar. tit. 14. §. 8. num. 2. *Si vero de ancilla habuerit filios, non accipiant portionem inter fratres, niſi tantum quantum ei per Miſericordiam dare voluerint fratres eorum.* (2) MISERICORDIAE MEMORIA, *Seruitium perpetuum* pro defunctis. Annal. Bened. to. 3. p. 604. vbi Chartae mentio fit, qua a Geſla Abbatiſſa Romarici-montis inſtituta eſt *Memoria Miſericordiae*, ſeu *ſeruitium perpetuum, poſt occiſos a paganis homines de poteſtate, quae dicitur Lietzeis.* (3) Quod contra praeſcriptas Monaſteriorum regulas in cibo, potu, ac etiam veſtitu, Monachis, per indulgentiam, vel ex neceſſitate praebetur. Ordericus Vitalis l. 13. *Abſtulit colloquia, et infirmi corporis quaedam ſubſidia, quae illis moderata Patrum hactenus permiſerat reuerendorum clementia. Miſericodiae regulares*, quae ex Regulae praeſcripto indulgentur, in Monaſt. Angl. to. 1. p. 149. (4) Indulgentia quaeuis. *Miſericordiam quaerere*, Gall. *Demander miſericorde, pardon.* Liber Ordinis S. Victoris Pariſienſis MS. c. 33. (5) Sellulae, erectis formarum ſubſelliis appoſitae, quibus ſtantibus ſenibus vel infirmis *per miſericordiam* inſidere conceditur, dum alii ſtant, Gallis *Miſericordes* vel *Patiences*. S. Willelmi Conſuet. Hirſaug. l. 2. cap. 2. *Primum in Eccleſia quamdiu ſcilla pulſatur ante Nocturnos, ſuper Miſericordiam ſedilis ſui, ſi opus habet, quieſcit.* (6) Aula Monaſterii, in qua forte comedebant, quibus ab abbate aliqua in cibis et potu indulgentia concedebatur. Chronicon Beccenſe a. 1452. *Tabulas in aula quae dicitur Miſericorde, fecit renouare et directorium*, etc. Prouinciale Lyndwoodi de ſtatu Regular. p. 211. (7) Vox forenſis, poena ſeu mulcta de quouis crimine, aut quauis forisfactura, nullis definita legibus, ſed iudicis relicta arbitrio, qui minorem vel maiorem in reum pro delicti modo, decernit: non quod ſoleat huiusmodi mulcta irrogari confitenti, et miſericordiam petenti, vt quidam volunt, ſed quod ea ex miſericordia iudicis nude pendeat. De qua Glanuilla apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. IN MISERICORDIA REGIS eſſe dicuntur, qui ob

rata et definita legibus quaedam delicta, a Rege, quali ille vult, mulcta diſtringi poſſunt: quae tamen Regis miſericordia non extenditur ad amiſſionem tenementi ſiue haereditatis. Ita Regiam Majeſt. l. 2. cap. 74. §. 7. IN MISERICORDIA PONI, i. mulctam aut poenam arbitrio iudicis incurrere, in Monaſt. Angl. to. 2. p. 16. et apud Bractonum p. 102. 103. IN MISERICORDIA *Regis corpus eius* erit, in Legibus Edw. Confeſſ. c. 12. COMMVNIS MISERICORDIA. Monaſt. Anglic. to. 1. p. 976. Vbi *communis miſericordia* videtur appellari mulcta toti pago communitati irrogata. (8) MISERICORDIAM FACERE, poenitentiam regularem imponere. Chron. Melliceنſe p. 438. (9) Quoduis onus, quod a Comitibus, Vicecomitibus et Praepoſitis, prouinciarum aut vrbium incolis, pro eorum arbitrio imponitur. Ch. Edw. I. Regis Angl. to. 1. Monaſtici Angl. p. 938. (10) Eleemoſyna, apud S. Petrum Chryſolog. Serm. 54. S. Fulgentium lib. de Trinitate etc. (11) Pugio, cultellus breuis, ſica. Nominis rationem affert Falcetus, quod milites ſeu equites eiusmodi pugione, quo accingebantur ad dextrum latus, proſtratos hoſtes ad *miſericordiam* victoris implorandam adigerent. Gaufredus Voſienſis l. 1. Chron. c. 44. *Cumque ſe ad muli pedes inclinaret, abſtracto Burgenſis gladio, qui miſericordia vocatur, crudeliter militi infixit.* Lambertus Ardenſis: *Manus in eum iniecerunt, et extractis patulis*, (leg. *ſpatulis*) ſiue *Miſericordiis, immiſericordiſſimi eum immiſericorditer iugulauerunt.*

MISERICORDIOSVS, miſericors. Bulla Benedicti VIII. PP. a. 1013. apud Murator. to. 2. part. 2. col 5 8. *Miſericordiſſimus*, in Ch. XI. ſaec. apud Chanteloup in Hiſt. Mont. Maior.

MISERICORDITER. (1) Per indulgentiam. Concilium Romanum III. to. 2. Spicil. Acher. p. 596. (2) MISERICORDITER CONVERSARI, de monachis dicitur, dum in aula, quae *Miſericordia* appellabatur, exiſtunt. V. in *Miſericordia*.

† MISERVM, iniuria, damnum, quo quis miſer efficitur. Sent. a. 1311.

MISEVENIRE, male euenire, male ſuccedere, Galli *Meſavenir*, Germ. mißlingen, dicunt. De eo potiſſimum vſurpatur, qui de *murdro* vel adulterio accuſatur, ſeque purgare, et culpa liberare ſatagens, non valet, ſed in purgatione deficit. Leges Kanuti Regis c. 78. apud Bromptonum.

MISFACERE. (1) Perperam agere; Germ. mißhandeln, Gall. *Mesfaire*. [illegible]tiatio Hludouici Regis apud [illegible]entes §. 7. *In hoc ſi frater [illegible] fidelibus, qui contra illum nihil [illegible] fecerunt, et me, quando mihi opus fuit, adiuuauerunt, etc.* (2) MESFACERE SE, in aliquem ſe reum conſtituere, delinquere. Litterae Guidonis Comit. Niuern. ann. 1231. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 3. p. 117. V. *Mesfacere*.

MISIA. (1) Impenſa, Gall. *Miſe*. Regeſtum Parlamenti ann. 1339. apud Baluzium tom. 2. Hiſtor. Aruern. p. 425. *Dictum Dalphinum in expenſis et Miſiis ob hoc factis eidem Roberto filio et haeredi praedicto reddendis etc.* V. *Miſa*. (2) Exactio, vectigal, ſeu praeſtatio, quae viritim exigitur. Charta ann. 1181. apud Baluz. to. 7. Miſcell. p. 301. *Praeterea ſtatuimus et concedimus vt ipſi decem burgenſes probos homines communi aſſenſu villae eligant . . . vt cum omni diligentia negotia villae, Miſias ſcilicet procurent.* V. ſupra *Meſio*. (3) † Arbitrium, in Scacar. S. Mich. a. 1219. V. *Miſa*.

MISIO, expenſa, amiſſio. Hiſt. Harcur. tom. 3. p. 19. *Tunc diuinae illuſtrationem gratiae, iſtic fluctuationis Miſionem, illic vero orationis locationem eſſe percepi.* V. *Miſſiones*.

MISISVLAE, Μυσίλλαι, in Gloſſis veteribus. Supplem. Antiquarii: *Miſiſulae, μυσίλαι, canices.*

MISIVM, perperam pro *Iniſium*, apud Perardum in Burgund. p. 334. V. in hac voce.

MISKENNINGA, Bromptono eſt *variatio loquelae in Curia.* Eſt autem *loquela* idem quod *cauſa, placitum, iuris ſui perſecutio iudicialis.* Ita *variare loquelam* dicitur, qui aliud per-

tit, quam quod initio et in prima litis conſteſtatione petierat, vel qui in proſecutione iuris ſui non ſibi conſtat. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 2. *Et amplius non ſit Miskenninga in Huſtenge, neque in Fallesmote, neque in aliis placitis infra ciuitatem, etc.* Et c. 22. *Vt qui in praefectura vel qualibet poteſtate conſtitutus ſaepe differt exigere, dum licet, quod ſaepe* [illegible] *labore, fruſtraque proſequitur de*[illegible]*us: transeunt autem in mislocut*[illegible] *Miskenninge, quae magis inhaeruit in Londonia.* Vbi *Mislocutio* idem valet quod *Miskenninge*: *misloqui* enim dicitur, qui perperam loquitur, quae vis eſt vocis: eſt autem *Cenning*, et *Cennan*, Anglo-Saxonibus, *citare, vocare*: cui adiectio *mis*, *male*, ſonat. Vnde in Legibus Henrici I. modo laudatis c. 12. *Miskinning* definitur. *Iniqua et iniuſta in ius vocatio; inconſtanter loqui in curia, vel innariare.* MESCHENNINGA et MISKENNINGA dicebatur, cum eiusmodi *variationes* vetarentur, vt et Legibus Henrici I. colligitur. Charta Henrici II. Regis Angliae apud Madox Formul. Anglic. p. 45. *Habet per totam terram ſuam, ſoceam ex ſaccam, et toll et team, et Meſchenningge, et intanghenethof, et omnes aſſultus in ſuo iure.* At cum eae mulctae leuioribus de cauſis irrogarentur a iudicibus, regiique ſubditi iis vexarentur, has ſuſtulit Stephanus Rex Angliae apud Richardum Hagustald. *Omnes exactiones, et iniuſtitias et Meſchenningas ſiue per Vicecomites vel alios quoslibet male inductos funditus extirpo.*

MISLATA, MISLEA, V. *Mesleia.*

MISLOCVTIO, MISLOQVI, V. *Miskenninga.*

MISMORBIA, V. *Millemorbia.*

MISOCLVS, f. pro *Miſſellus*, diminut. a *Miſſus*, tenue ferculum. Canones Hibern. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 7. *Pane ſine menſura, et ferculo aliquatenus butyro impinguato die Dominico* (vtatur poenitens:) *ceteris vero diebus paximati panis menſura, et Miſoclo paruum impinguato.* V. *Miſſus.*

MISPARTISTAE, Diuionenſibus vocantur Presbyteri illi, quos Rectores eccleſiarum parochialium, vel religioſi, ſibi aſſociant ad regimen animarum, Gall. *Pretres habituez*; iidem qui alibi *Portionarii* dicuntur: ſic autem appellati videntur quod portio illis aſſignata minor eſſet curiali, vel etiam quod dimidiam oblationum partem tantum participarent. Conſule Hiſt. Eccleſ. S. Stephani Diuion. authore D. Tyot. V. *Portionarii.*

MISPERSVASIO. Roſwitha Monialis in Praefat. Panegyrici ad Ottonem I. Imper.

Sed hoc non ſuaſit malae Miſperſuaſio mentis,
Nec ſumma veri contempta ſponte feſelli.

Ita editum a Meibomio, vbi alii legunt *Miſpraeſumtio.*

MISPRENDERE, idem quod *Forisfacere*, in Capitulis Caroli Calui tit. 27. *Vt illi homines, qui in iſto regno contra ſeniorem noſtrum Dominum Karolum miſpriſerunt, ſi ſe recognouerint, propter Deum . . . . eis vult indulgere.*

MISPRISIO, definitur neglectio quaedam ſupina rei cuiuslibet, ſed proprie, apud IC. Anglos, Raſtallum ſcilicet et Cowellum lib. 4. Inſtit. Iuris Angl. tit. 18. §. 7. et 37. dicitur, ſi quis aliquem feloniam perpetraſſe cognoſcat, eumque Regi vel Magiſtratui non patefaciat. Ita *Miſpriſio* vox nuda vſurpatur, et definitur apud Guillelmum Stanffordium in Placitis Coronae lib. 3. cap. 39.

MISSA. (1) Pro *Miſia*, Impenſa, *Miſe*, habetur in Chartis vet. apud Perardum pag. 336. (2) Error, defectus, V. *Misdicere.* (3) Pro Miſſione, ſeu dimiſſione, ἄφεσις, quomodo *acceſſa maris*, pro acceſſione, apud Seruium in 1. Aeneid. et in Itinerario Hieroſol. *Spoſita*, et *Expoſita*, pro expoſitione, apud Interpretem Nouellarum: *Vlta* apud Ouidium, pro Vltione: *Remiſſa*, pro remiſſione, apud Tertullianum et S. Cyprianum: *Confeſſa*, pro confeſſione, etc. V. Criticum Arnobianum Meurſii lib. 4. c. 10. Vox vero *miſſa*, pro miſſione

ſeu remiſſione, occurrit apud Suetonium in Caligula c. 25. et in leg. 3. Cod. Th. de Proximis etc. Caſſianus lib. 2. de Coenob. Inſtit. c. 7. *Finito Pſalmo, non ſtatim ad incuruationem genuum corruunt, quemadmodum facimus in hac regione nonnulli, qui necdum bene finito Pſalmo, in orationem procumbere feſtinamus, ad celeritatem miſſae quantocius properantes.* Cap. 13. *Quare poſt Miſſam nocturnam dormire non oporteat.* Lib. 3. c. 5. *Miſſa Canonica celebrata, vsque ad lucem poſt vigilias extendunt.* Vbi *miſſa* eſt dimiſſio Fratrum peracto officio c. 8. *Poſt vigiliarum Miſſam.* His igitur locis *miſſa fieri* dicitur, cum populus ab Eccleſia dimittitur, peracto officio, his verbis, quae adhuc obtinent, *Ite, Miſſa eſt*, id eſt, *Miſſio vobis indicitur.* Nam, vt ait Auitus Viennenſis Epiſt. I. *in Eccleſiis, Palatiisque, ſiue Praetoriis, Miſſa fieri pronuntiatur, cum populus ab obſeruatione dimittitur.* Sane eiusmodi *miſſas* etiam in Palatiis indictas ac pronuntiatas teſtatur Luithprandus lib. 5. c. 9. vbi de Palatio CP. *Moris itaque eſt, hoc poſt matutinum diluculum mox omnibus patere; poſt tertiam vero diei horam, emiſſis omnibus, dato ſigno, quod eſt Mis, vsque in horam nonam cunctis aditum prohibere.* (4) Incruentum Romanae eccleſiae ſacrificium, in quo Chriſti corpus conficitur: qua notione vox haec vſurpata fere ſemper a Romana Eccleſia, vt obſeruatum a Baronio ann. 34. n. 60. et aliis. De vocabuli origine variae ſunt Scriptorum ſententiae. Hanc enim quidam, vt idem Baronius, ab Hebraeo *Miſſah*, id eſt, *oblatio*, arceſſunt: alii a *mittendo, quod nos mittat ad Deum*, vt eſt apud Alcuinum de Diuinis offic. Honorium Auguſtod. lib. 1. c. 2. Rupertum lib. 2. c. 23. etc. Alii turſum a *miſſu*, i. ferculo, vel a *Mittere*, quae vox eſt ſacrificiorum, vt Scholiaſtes Bedanae Hiſtoriae Saxonicae p. 4. Verum miſſis eiusmodi et ſimilibus coniecturis, conſtans eſt et recepta ab omnibus viris eruditis ſententia, ſcribentium *miſſam* dictam a *Miſſa Catechumenorum*, ea ſcilicet parte ſacrae Liturgiae, in qua finita concione, et Epiſtolae ac Euangelii lectione, Catechumeni exire iubebantur, Diacono dicente, *Ite, Miſſa eſt*, i. excedite: quomodo hanc vocem acceptam mox innuimus. Neque enim Catechumenis licebat intereſſe ſacris myſteriis, vt infra obſeruabitur. Kero Monachus: *Miſſa, ſanta, quia mittitur populus.* Papias: *Miſſa tempore ſacrificii eſt, quando Catecumeni foras mittuntur, clamante Leuita, Si quis Catecumenus remanſit, exeat foras: et inde Miſſa, quia Sacramentis altaris intereſſe non poſſunt, quia nondum regenerati ſunt.* Cum vero in ſacris quibusuis Liturgiis, iis finitis, *miſſae*, ſeu ἀφέσεις fierent, inde accidit, vt (5) Pro quouis eccleſiaſtico officio, quod in aedibus ſacris peragebatur, interdum ſumatur: vel, vt cenſet Card. Bona lib. 1. c. 2. n. 3. pro Lectione. S. Caeſarius in Regula ad Monachos c. 20. *Vigilias, a menſe Octobri vsque ad Paſcha, duos nocturnos faciunt, et 3. Miſſas. Ab una Miſſa legat Frater folia tria et orate.* Eadem notione, pro lectione nimirum, accipiendus videtur Canon 15. inter Hibernenſes apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 8. *Qui non occurrerit ad conſummationem, canat VIII. in ordine pſalmos. Si excitatus veniat poſt Miſſam; quidquid cantauerunt, replicet ex ordine, fratres. Si vero ad ſecundam venerit, coena careat.* (6) Interdum pro dimiſſione a quouis Eccleſiaſtico officio ſumi videtur apud Caſſianum lib. 2. Inſtit. c. 13. *Quare poſt Miſſam nocturnam dormire non oporteat.* Cap. 15. *Poſt orationum Miſſam vnusquisque ad ſuam cellulam redeat.* Regula S. Benedicti cap. 17. *Poſt expletionem vero 3. pſalmorum recitetur lectio vna, verſus, et Kyrie eleiſon, et Miſſae fiant.* Quamquam non deſunt, qui his locis quoduis diuinum officium intelligi volunt. (7) Pro ea Liturgiae parte, in qua Corpus Chriſti conficitur, vſurpata legitur, etiam apud veteres Scriptores. S. Ambroſius Ep. 33. Preſſius iterum vox *Miſſa* accipitur pro ea Liturgiae parte, quae dimiſſionem Catechu-

techumenorum excipit, in Ordine officii Gothici to. 3. Concil. Hiſpan. p. 265. Vnde iterum firmatur vocis origo: *Quae deinceps ſunt, magis huic ſacrificio propria cenſentur, quod ab hoc loco cum quibusdam orationibus inchoatur, quarum prima nomen Miſſae ſortitur; eam vero praecedit, Dominus ſit ſemper vobiscum.* MISSAS FACERE, ſacram Liturgiam celebrare, quod, qui ſacram Liturgiam peragit, *Miſſam* facit, id eſt, Catechumenos ab ea dimittit. Ita paſſim vſurpant Scriptores. MISSAS AGERE, in lib. 1. Sacram. Eccl. Romanae c. 75. et alibi. MISSAS AGERE *vel tractare*, apud Victorem Vitenſem lib. 2. de Perſecut. Vandal. initio. MISSAM AMITTERE, Phraſi Gallica *Perdre la Meſſe*, huic non adeſſe. Epiſtola encyclica monachorum Burgidol. to. 2. Spicil. Acher. p. 517. MISSAS DICERE, Gregorio Turon. lib. 9. c. 20. MISSAS REDDERE, dicitur Epiſcopus, cum in eccleſia quae interdicta fuerat, ſacram Liturgiam celebrare rurſus permittit. Annal. vett. Mutin. ad ann. 1249. apud Murator. to. 11. col. 63. MISSAS TENERE, in Relatione Ioannis et Epiphanii Presbyteri Theſſalonicenſis, inter Epiſtolas Hormisdae PP. *Statuerunt omnes in vnum Epiſcopi, ne quis Miſſas foras ciuitatem teneret. Miſſas tenere*, interdum eſt iis intereſſe, eas audire, in eodem Concil. Agath. can. 47. et Braccar. can. 16. *Miſſas tractare*, in concilio Autiſſiodor. can. 19. MISSAS CONSECRARE, apud Gregorium Turon. de vitis Patrum c. 6. MISSAS CELEBRARE, in Poenitentiali Theodori c. 2. Capitul. Caroli M. lib. 5. c. 209. MISSAS CANTARE, paſſim, et locis indicatis a Steph. Baluzio in Notis ad Capitular. p. 1168. MISSAS DECANTARE, apud Frotharium Tullenſ. Epiſc. epiſt. 2. MISSAS DARE, quod *Miſſiones* Catechumenis dentur in ſacra Liturgia. Anaſtaſius Bibl. in Hiſt. de Exilio S. Martini PP. MISSAS LEGERE, apud Coſmam Pragenſ. in Chronico Aulae Regiae c. 8. V. Card. Bona l. 1. c. 13. n. 5. MISSAS SPECTARE, pro iis intereſſe, apud Gregor. Turon. lib. 8. Hiſt. c. 7. et 31. MISSA, pro feſto Sancti alicuius, quod in eo *Miſſa* ſolennis peragatur: vnde forte, inquit Vadianus, Germani Meſſe ſeu *Miſſas* nundinas appellant, quod in feſtis principalibus indici et celebrari ob populi frequentiam ſoleant. Charta Dagoberti Regis Franc. apud Doubletum lib. 3. c. 3. *Cognoſcat ſollicitudo et prudentia veſtra, qualiter volumus et conſtituimus in honore domini et glorioſi patroni noſtri Dionyſii mercatum conſtituendo ad Miſſas ipſa quae euenit ſeptimo Idus Octobris ſemel in anno, etc.* Vetus Poenitentiale MS. *Tres Quadrageſimas ieiunet, vnam ante Natale Domini, 2 ante Paſcha, 3. ante Miſſam S. Ioannis. Et ſi totam Quadrageſimam ante Miſſam S. Iohannis implere non poſſit, poſt Miſſam impleat.* Ita *Miſſam* pro feſto alicuius ſancti licet paſſim obſeruare apud Scriptores. MISSA LVMINVM, pro feſto Purificationis, German. Lichtmeſſe, apud Gretſerum in Muricibus Chriſtianis p. 117. MISSA ADVENTITIA, eadem quae *votiua*. Epitome Conſtit. Eccl. Valent. to. 4. Concil. Hiſpan. p. 171. MISSA DE AGVINALDO. Concilium Mexicanum an. 1585. inter Hiſpan. to. 4. pag. 356. *Miſſae vero quas Hiſpanice de Aguinaldo vocant antequam dies illuxerit, ne celebrentur. Arguinaldo vocant antequam dies illuxerit, ne celebrentur. Arguinaldo* Hiſpanis idem quod Strenae, Gall. *Etrennes*. Sic autem dicta haec Miſſa videtur, quod ſummo mane, quaſi diei primitiae, Deo offerretur. MISSA ALTA, ſolemnis cum cantu. Charta an. 1377. apud Rymer. to. 7. pag. 159. MISSA AMBROSIANA, qua vtitur eccleſia Mediolanenſis, fuit a S. Ambroſio inſtituta, vt auctor eſt Walafridus Strabo lib. de Reb. Eccl. c. 22. De ea fuſe egit Cardinalis Bona lib. 1. Rerum Liturgic. c. 10. MISSA ANIMARVM, quae cantatur pro defunctis, in Vita B. Mathildis Reginae num. 9. 10. MISSA ANNVALIS, quae ſingulis diebus per annum dicitur, Gallis *Annuel* in Statu-

Statutis Ciſterc. an. 1189. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 1265. MISSA AVDITA. Compendium iurium et conſuet. Vniuerſ. Pariſ. per Rob. Goulet fol. 18. *Hora ſexta pro grammatiſtis parua lectio fiat vt aptius congregentur in ſacello, et hora ſeptima praeciſe celebretur Miſſa, vt loquuntur, Audita.* Forte ob praemiſſam lectionem. MISSA AVREA. Chron. S. Godeh. Hildesh. ibid. p. 408. *Item Miſſam ſingulis annis inſtituit de beata ſemper Virgine Maria, quam ob ſuam magnificentiam Auream vocamus.* MISSA BASSA, eadem quae *priuata*, ſeu quae *ſubmiſſa voce* celebratur, vt legitur apud Lobinellum to. 2. Hiſt. Britan. p. 1604. hoc eſt, ſine cantu, vel vt habet Bulla Benedicti XIII. an. 1419. *ſine nota.* MISSAE BIFACIATAE, *trifaciatae*, dictae, cum Miſſae plures diuerſi argumenti vsque ad offertorium ſaepius iteratae, tandem vno Canone concludebantur: aduerſus quas ſtudioſe ſcribit Petrus Cantor in Verbo abbreuiato. Ita Georg. Caſſander de Liturg. † MISSA ABSQVE CANONE, eadem quae *naualis* et *ſicca*, in Annal. Victor. Mſ. † MISSA CANONICA, a canone eccleſiaſtico praeſcripta, in Ch. Mſ. a. 1300. MISSA CARDINALIS, quae in ara *cardinali* celebratur. Miracula S. Bertini ſaec. 3. Bened. part. 1. p. 132. MISSA CATECHVMENORVM appellatur ea ſacrae Liturgiae pars, quae Miſſam Fidelium antecedit; quae ſcilicet non niſi Fidelibus praeſentibus peragitur: cui quidem priori parti Catechumenis licebat intereſſe, ei nempe, quam vulgo dicunt conſtare Epiſtolae Euangelii lectione. Nam lecto et Euangelio dimittebantur ab Eccleſia ſolenni Diaconi voce, vt eſt apud Clementem lib. 8. c. 12. Tumque ſacrae aedis fores claudebantur, vt eſt apud S. Maximum in Myſtagog. c. 16. ea autem Diaconi vox erat: *Si quis non communicat, det locum*, id eſt excedat, vt eſt apud Gregor. M. lib. 2. Dialog. c. 23. vnde cum ab ea dimiſſione inciperet Miſſa Fidelium, nomen inde ſumpſit ipſa quae pro Fidelibus peragi incipit Liturgia. *Miſſa* enim idem quod *Dimiſſio*, vt ſupra eſt obſeruatum. MISSA CHRISMALIS, quae dicitur, cum ſacrum Chriſma conficitur, Feria 5. maioris hebdomadae, in l. Sacram. Gregor. M. in Cod. Remenſi et in lib. 1. Sacrament. Eccleſ. Rom. c. 40. MISSA COMMVNIS, publica. Braulio Caeſaraugustanus in Epiſt. Vitae S. Aemiliani praefixa. MISSA CONVENTVALIS, eadem notione. Concil. Tolet. an. 1565. inter Hiſpan. to. 4. p. 76. † MISSA COPETATA, a Gall. *Copter*, campanae alterum latus diuiſis et diſtinctis ictibus pulſare. Ch. a. 1398. in Prob. Hiſt. Antiſſ. p. 132. MISSAE DECENSITAE, in Charta an. 760. apud Baluz. in Append. ad Capitul. col. 1592. *Duas portiones tam de terra, vineis .... vobis viſus fui condonaſſe, vt omni tempore Miſſae ibidem Decenſitae eſſe debeant;* hoc eſt, ni fallor, vt decenti cultu Miſſae celebrentur. MISSA DIEI, quae poſt *Miſſam Matutinalem*, orto iam die, canitur, apud Ioann. Epiſcopum Abrinc. de Offic. Eccleſiaſt. p. 36. MISSA DOMINICA, maior, ſolemnis. Statuta MSS. Eccleſ. Lugdun. MISSA DOMINICALIS, quae Dominicis diebus cani ſolet, in Miſſali Gothico p. 385. et apud Ioan. Abrincenſ. Epiſc. de Eccl. offic. p. 23. MISSA DE EXCEPTATO, pro *de Exſpectato*, in Miſſali Ambroſiano, ea dicitur quae, die vigiliam Natalis Domini praecedente, cantatur, vnde eadem *Praeparatio ad veſperam Natalis Domini* vocatur in Miſſali Gothico ſeu Gallicano. MISSA FAMILIARIS, eadem quae pro *Familiaribus* inſcribitur in libro Sacram. Gregorii M. p. 256. Edit. Menardi, vel Miſſa priuata, cui opponitur publica. Eadmer. lib. 1. Vitae S. Anſelmi Archiep. Cantuar. c. 14. MISSA PECVLIARIS, eadem notione, in Capitul. Theodulfi Aurelian. cap. 45. MISSAE FERIALES, quae ſingulis hebdomadae feriis canuntur. Priſcis quippe temporibus, ait Beleus c. 51. et ex eo Durandus lib. 4. Rat. c. 1. num. 28. haereſibus pullulanti-

ſantibus, et Trinitatem impugnantibus, ex inſtitutione Alcuini magiſtri Caroli, rogatu Bonifacii Archiep. Moguntini, ſtatuentis, prima feria de Trinitate dicebatur: ſecunda de ſapientia: tertia de Spiritu ſancto: quarta de Caritate: quinta de Angelis: ſexta de Cruce: ſeptima de beata Virgine. Cauſa vero ceſſante, illud ceſſauit, et dominicali officio ordinato, ſtatutum fuit, quod prima feria ſuum haberet officium, ſcilicet de Trinitate, ſecunda de Angelis, etc. *Miſſae feriales* alicubi ſolemnes et publicae vocantur: *feriae* enim interdum dicti dies feſti. MISSA GALLICANA, ea ſcilicet quae ante Pipinum et Carolum M. in Gallia obtinebat: hanc eamdem cum *Toletana* fuiſſe docte et copioſe probat Cardinalis Bona l. 1. Rerum Liturgic. c. 12. MISSA DE GALLI CANTV, eadem quae *de aurora* hodie dicitur. Gaufridi Voſienſis Chron. part. 1. c. 27. to. 2. Bibl. Labbeanae. MISSA S. GREGORII, quae iuxta ritum Gregorianum celebratur, Pauli Maffei Ep. 7. apud Marten. to. 3. Ampliſſ. Collect. col. 904. MISSA DE IEIVNIIS, quae die ieiunii celebratur. Statuta Eccl. Cadurc. etc. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 706. MISSA ILLYRICIANA, ea ſcilicet quam Matthias Flacius Illyricus olim Argentinae vulgauit, atque Romana antiquiorem falſo opinatus eſt. MISSA IVDICII, inter Formulas exorciſmorum to. 2. Capitul. col. 647. cum ſcilicet quis ad *iudicium Dei* ſeſe diſponebat, quo innocentiam ſuam tueri, et crimen obiectum a ſe amoliri poſſet. V. in *Iudicium.* MISSA DE LVCE, V. *Miſſa de galli cantu.* MISSA LVNATICA, celebrata die Lunae, in Statutis Confratriae clericorum apud Pontiſaram. MISSA MAIOR CONVENTVALIS, publica, ſolemnis. Transactio inter Abbatem et Monachos Craſſenſes an. 1351. ex lib. viridi fol. 53. MISSA MATVTINALIS, quae poſt exactas matutinas dicitur, apud Ioan. Epiſcopum Abrinc. de Offic. Eccleſiaſt. *Miſſae matutinae*, in Concilio Vaſionenſi cap. 20. MISSA MINOR, eadem quae *Matutinalis.* Miracula S. Columbani c. 7. ſaec. 2. Bened. p. 44. MISSA MOZARABVM, cuiusmodi fuerit, docent prae caeteris Aluarus Gomezius lib. 2. de Reb. geſt. Cardin. Ximenii, et Cardin. Bona lib. 1. Rerum Liturgic. c. 11. MISSA NAVALIS, V. *Miſſa Sicca.* MISSA NOVA, quae a nouo Sacerdote prima celebratur. Concil Vallis-Oletanum an. 1322. inter Hiſpan. to. 3. p. 558. Eadem quae MISSA NOVELLA dicitur in Epiſt. 125. Petri Delphini apud Marten. tom. 3. Ampliſſ. Collect. col. 1071. MISSA NVPTIALIS, in benedictione Nuptiarum celebrari ſolita. Concil. Tolet. an. 1323. inter Hiſpan. to. 3. p. 572. MISSA PASCHALIS, quae in ſingulis ſeptimanae Paſchalis feriis agitur, in Miſſali Gothico p. 342. 343. in Gallicano p. 480. MISSA PEREGRINORVM. Guid. Diſcipl. Farſ. c. 2. *Poſt Capitulum, aliquantulum internallum factum, ſonent ſignum ad matutinalem Miſſam pro adunatione pauperum, et ſacerdos qui alia hebdomada maiorem Miſſam Cantauerat, Miſſam peregrinorum dicat, et oblata tribuat.* MISSA PERFECTA, Τελεία θυσία, τελεία, ἐντελὴς λειτουργία, perfectum ſacrificium dicitur reſpectu Miſſae, τῶν προηγιασμένων, quae *imperfecta*, quod in ea Corpus et Sanguis Chriſti non conficiantur, Balſamoni ad can. 52. Trull. in Typico c. 21. Simeoni Theſſal. Reſp. 60. etc. MISSA PLANA, priuata. Ceremonial. Epiſcopor. l. 1. c. 12. MISSA POPLICA, Secunda Miſſa quae in feſto S. Laurentii aſſignatur in Sacramentario S. Gregorii ex Cod. Gellonenſi, apud Marten. de Offic. diuin. p. 576. ſic inſcribitur: *Item ad Miſſam poplicam in die eiusdem.* Prima vero ſub hoc titulo: *Natale S. Laurentii mane prima.* Manifeſtus error, *poplica* pro *publica*, (* ſeu pro *Populica*, populari). MISSA PRAESANCTIFICATORVM, Graecis λειτουργία τῶν προηγιασμένων, ea dicitur, in qua Corpus Chriſti non conficitur, ſed confectum antea, diuinis laudibus decantatis, abſumitur. Leo Tuſcus: *Dignum*

Dignum ſcitu eſt, quod quadrageſimali tempore, Graeci Miſſarum ſolemnia, exceptis ſabbato et Dominica, non celebrant, ſed Praeſanctificatis, ſicut nos in die ſancta Paraſceues, vtuntur. MISSAE PRIVATAE, ad diſcrimen Maioris et publicae Miſſae. *Solitariae* dicuntur, Stephano Eduenſi lib. de Sacram. altaris c. 13. Liber Ordinis S. Victoris Pariſienſis MS. c. 32. MISSA PVBLICA, cui intereſſe vtrique ſexui promiſcue licet, quae coram omni populo peragitur, *legitima* dicta Wal. Straboni cap. 22. *generalis* Amalario, publica, in Concilio Vaſionenſi c. 20. MISSAE QVADRAGESIMALES, quae in Quadrageſima dicuntur, in Concilio Vaſionenſi, cap. 20. et Vaſenſi c. 3. MISSA REVELATA. Concil. Valentin. ann. 1565. inter Hiſpan. to. 4. p. 73. *Synodus praecipit ſuperſtitioſum cultum Miſſarum, quae dicuntur Reuelatae et S. Amatoris et aliarum quarumcunque ſimilium aboleri; certum etiam candelarum numerum, qui ſpeciem ſuperſtitionis habet, reiiciendum eſſe duxit.* MISSA REVOCATA, celebrata. V. *Reuocare.* MISSA ROMENSIS, in Liturg. Gallic. lib. 3. pag. 300. id eſt ex Ordine Romano ſeu Gregoriano, vt ibid. monet Mabillonius. MISSAM SACRAMENTORVM, Miſſae Catechumenorum opponit Iuo Carnotenſis, Epiſt. 219. in qua ſcilicet ſacra myſteria peraguntur, a quibus arcebantur Catechumeni, vt obſeruatum ſupra. (Vita Gregorii VII. PP. ſec. 6. Bened. part. 2. p. 455.) MISSAE SECVNDAE. Anaſtaſius in S. Deus dedit PP. ex veteri Codice: *Hic conſtituit ſecundas Miſſas in Eccleſia.* Cum ſcilicet vna tantum celebraretur. MISSA SICCA, vt eſt, apud Durandum L. 4. Ration. cap. 1. n. 23. *dicitur*, quando *Sacerdos non poteſt conficere quia forte iam celebrauit, vel ob aliam cauſam poteſt accepta ſtola Epiſtolam et Euangelium legere, et dicere Orationem dominicam, et dare benedictionem etc.* Ita Eckius in Annotatione ad librum oblatum Caeſari art. 21. ait *Miſſam ſiccam* eſſe *Miſſae ſimulationem. Sacerdote agente quae ſunt celebrantis, cum Introitu, Collecta, Epiſtola, Euangelio et Canticis; qui tamen, quia non vult communicare, non conſecrat ita vt Miſſa ſit ſine Corpore et Sanguine Domini.* Vetantur autem Presbyteri eiuſmodi Miſſas celebrare abſque Communicatione, in Capit. Carol. M. L. 1. c. 6. vnde Miſſam ſiccam non nuperam fuiſſe colligitur. MISSA NAVALIS, et *Nautica*, eadem quae *ſicca* quibuſdam dicitur, eo, quod in loco fluctuante et vacillante, vt in mari et fluminibus, quibus in locis *perfectam Miſſam* celebrandam non putant, ad hunc tantum modum Miſſam dici poſſe tradunt. MISSA SINGVLARIS, eadem quae *priuata*, ſeu ſpecialis, de qua mox Eddius Stephanus in S. Wilfrido, cap. 61. MISSA SPECIALIS, priuata. Capitula Theodorici Cantuarienſis cap. 10. Edit. Iacobi Petiti: *Centum viginti Miſſae ſpeciales ſingulae cum 3. pſalteriis, et cum 300 palmatis excuſant annum*, ſcilicet poenitentiae. MISSA VOTIVA, quae ex proprio voto, ſeu motu, peragitur et dicitur, ad differentiam Miſſae quae a Kalendario praecipitur. Monachus Milſtatenſis in Miraculis B. Domitiani n. 20. MISSAE PRESBYTER, ſacerdos Ordinarius, presbyter qui Miſſam dicit. Capitula de Weregildis poſt idem Concilium Grateleanum, et Leges Henrici I. cap. 64. vbi opponitur *Sacerdoti qui regularem vitam ducit et Sacerdoti plebeio.* V. c. 68. et Leges Edmundi Saxonicas cap. vlt. §. 8.

MISSACANTANIAE, in Tabulario Sordenſi apud Marcam lib. 1. Hiſt. Beneharn. cap. 28. n. 17. ſunt oblationes et diſtributiones, quae a pluribus Presbyteris pro miſſis ab iis decantatis offerebantur. Hiſpanis *Clerigo Miſſacantario* eſt Presbyter, in Leg. Alfonſi Regis Caſt. 1. part. tit. 4. leg. 20.

MISSAGIVM, oblatio, ſeu prouentus oblationum. Tabular. S. Vincentii Cenoman.

MISSALE. (1) Miſſa, officium Miſſae. Charta anni 1284. apud Kennet. in Antiquit. Ambroſden. pag. 304. (2) Liber

Liber Eccleſiaſticus, in quo continetur Miſſarum officium, a Gelaſio PP. primum compoſitus, deinde a Gregorio M. in meliorem formam redactus, cui *Sacramentarii*, ſeu *Libri Sacramentorum* titulum impoſuit, vt auctor eſt Ioannes Diaconus in Vita eiusd. Gregorii. Tabular. S. Remigii Remenſis: *Miſſalem Gregorii, cum Euangeliis et Lectionibus,... alterum Miſſalem Gelaſii vol. 1. etc. Miſſalis Gregorianus*, in Cod. Epiſtolarum S Bonifacii Archiep. Mogunt. Epiſt. 114. *Miſſalis qui vocatur Gregorialis*, apud Amalarium lib. 3. de Eccl. officiis cap. 40. *Liber Miſſalis* apud Ordericum lib. 5. p. 590. et Florentium Wigorn. ann. 1064. *Codex Miſſalis*, apud Leon. Oſt. lib. 1. Chron. Caſin. cap. 56. MISSARIVS, eadem notione, in Capitulis Caroli M. lib. 1. tit. 109. MISSALE MIXTVM, vbi, ni fallor, praeter ea, quae ad miſſam ſpectant, alia occurrunt. Teſtam. an. 1291. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. pag. 550. V. *Mixtum 3.* MISSALE PLENARIVM, nude interdum *Plenarius* vel *Plenarium*, liber Eccleſiaſticus, in quo Euangelia et Epiſtolae *pleniter* continentur. Acta Murenſis Monaſterii p. 31. PLENARIVM, nude. Honorius Auguſtod. in Gemma animae, lib. 1. cap. 4. *Poſt quos ſeptem Diaconi cum Plenariis incedunt.* PLENARIVM dicitur etiam de aliis libris. Acta Murenſis Monaſterii p. 30. *Deinde de nouo Teſtamento ſunt hic duo Plenaria, vnum ab inuicem eſt diuiſum.* Charta Ludouici Pii in Vita Aldrici Epiſc. Cenoman. num. 11. *Sicut in Plenariis et breuiariis eiusdem Eccleſiae, continentur etc.* Adde pag. 40. et 144. Sed hoc loco idem eſt quod MISSALE.

MISSALIS. MISSALE ORNAMENTVM, ſuppellex eccleſiaſtica ad Miſſam celebrandam. Chron. Farfenſe apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 551. *Miſſaticus apparatus*, in Actis S. Vdalrici to. 2. Iulii p. 100. MISSALES PRESBYTERI. Conciliabulum Cloueshoenſe an. 824. *Ad praeſtationem iſtius iuramenti adfuerunt Miſſales 50. Presbyteri, et Presbyteri alii 160.* Mox: *Haec ſunt nomina Miſſalium illorum Presbyterorum, qui ad dictum iuramentum aderant, etc.* (*Miſſalis Sacerdos*, in Charta Eduardi I. Regis Angl. ann. 1296. apud Rymer. to. 2. pag. 731.) Ita in Legibus Presbyterorum Northumbrenſium ſub ann. 977. cap. 51. MISSALIS ANNONA, decima, ſic dicta, quod *Miſſali presbytero*, ſeu Curato debeatur, Germ. Meſſkorn. Charta ann. 1319. apud Ludewig. to. 1. Reliqu. MSS. pag. 287.

† MISSALETVM, diminut. a *Miſſale*, in Inuent. a. 1218.

MISSALIS. (1) Idem quod *Miſſale 2.* in Chartul. Angeriac. (2) † MISSALIS NVMMVS, oblatio quae ſacerdoti pro miſſa offertur, in Ch. a. 1219. MISSALE OFFICIVM, officium matutinale, ap. Baluz. t. 3. Miſcell. p. 49. V. in *Miſſale 2.*

† MISSARANA, vaſis genus ad vſum *miſſae*, vrceolus, in Inuent. Mſ. a. 1379.

MISSARE. (1) *Miſſam cantare*, Vgutioni. Gregor. M. ad Auguſtinum Epiſcop. Angl. L. 12. Epiſt. Ind. 7. ait *formam Miſſandi, aliasque conſuetudines, rem liberam eſſe.* V. *Meſſiare.* (2) † *Miſſare, miſſitare, mandare*, in Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657.

MISSARIA, officium *miſſarii* ſeu nuncii publici. Statuta Aſtenſ. collat. 4. cap. 5. p. 17. V. *Meſſagarius*, et *Miſſaticus* in *Miſſus 2.*

MISSARIVS. (1) Vt *Miſſale 2.* V. in hac voce. (2) † Presbyter qui *miſſam* dicere tenetur, in Suppl. ad Mirac. p. 192. (3) † Ad *miſſam* pertinens, in Stat. Toloſ.

† MISSATICIA, miſſi officium, in Lit. Saladini, ap. Lam. Delic. erud.

MISSATICVM. (1) *Miſſaticum, Miſſaticus, nuntium*, Vgutioni, Legatio, Gallis *Meſſage*. Capitulare 3. ann. 813. cap. 7. *Si quis Miſſum dominicum occiderit, quando in Miſſaticum directus fuerit*, etc. Leo III. PP. Epiſt. 5. *Nam Miſſaticum per patrias deportare, non nobis videtur quod idoneus ſit.* MISSIATICVM, eadem notione. Vita S. Aicadri Abb. Gemetic. cap. 13. ſec. 2. Bened. pag. 959.

959. (2) Epiſtola. Acta S. Io. Presbyteri to. 4. Iunii pag. 483. (3) Alia notione. Charta an. 1195. apud Vghellum to. 7. pag. 1321. *Debet . . . . 8. ſalmas vini, et 6. mannas lini, et Miſſatica operas 5. tres ex his in perſona, et duas in alia cum bobus.* Infra: *Et exenia et Miſſatica et operas.* Forte idem quod decima, V. *Miſſalis annona.* (4) Diſtrictus et iurisdictio Miſſi, ſeu *Miniſterium Miſſi*, vt eſt in Concilio Sueſſion. II. ann. 853. c. 10. Concilium Duziacenſe I. part. 5. pag. 293. 1. Edit. V. *Meſſegaria.* (5) † Donum, munus, vel *miſſi* ſeu nuntii ſeruitium, ap. Vghell. t. 1. Ital. S. p. 1126.

MISSATICVS. (1) Miſſus, nuntius. Vguriо: *Miſſaticus, qui frequenter mittitur, nuntius.* Synodus Pontigonenſis ann. 876. c. 13. MESSATICVS, eadem notione. Anonymus Barenſis in Chron. ad ann. 1053. (2) *Qui frequenter canit Miſſam.* Vgurioni.

MISSIATICVM, V. *Miſſaticum.*

MISSATIO, miſſae celebratio, in Orat. Vlrici, in Conc. Baſileenſi. V. *Meſſiatio.*

MISSIBILIS MONETA, V. *Moneta.*

MISSICIVS, *ad mittendum aptus, vel qui militiam exhibet.* Ita Ioan. de Ianua, ex Gloſſis Iſidori: *Miſſicius, qui militiam exhibet*, vnde emendandae editae, *Miſſilius, qui miſſilia exhibet.* Sed videtur legendum *exhibuit;* vel vt emendat Carolus de Aquino, *Miſſicius, qui militiam exiuit. Miſſicii* enim dicti milites veterani, qui a militia *miſſi* erant, nec amplius militabant. Vetus Inſcript. TRIB. LEG. XI. AVG. ET MISSICIVS LEG. VI. AVG. Gl. Baſil. Μισσίκιος, παλαιὸς, στρατιώτης ἀπολυθεὶς.

† MISSIFICARE, miſſam celebrare. Contin. Hiſt. S. Seueri a Sleydano ad a. 1076.

MISSILIA, *alias Miſſalia dicuntur donalia, vel quaedam praeſtationes, quas nouus praetor creatus mittebat in vulgus, vt quod quisque apprehenderet, eius fieret: vt in Coronatione Papae vel Imperatoris fieri ſolet, etc.* Vocabular. iuris vtriusque.

MISSILIVS, V. *Miſſicius.*

MISSIO. (1) Legatio. Ekkehardus iun. de Caſibus S. Galli. Hinc (2) MISSIO, pro Verbi incarnatio, in Opuſcul. S. Bened. Anian. apud Baluz. tom. 5. Miſcell. pag. 18. (3) Ceſſio, dimiſſio. Bulla Vrbani II. PP. ann. 1096. to. 6. Spicil. Acher. p. 21. (4) Adminiſtratio, opus, expenſa, Hiſpan. *Miſſion.* Charta ann. 1206. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1072. *Mando vobis . . . vt operetis et conſtruatis caſtrum de Ciuitate, et habeatis ſuper illam poteſtatem dicti caſtri, illam Miſſionem illius operis, et cum dictum caſtrum conſtructum et operatum fuerit ego, vel mei ſucceſſores perſoluamus vobis dictam Miſſionem tamen a vobis fideliter et bona fide computatam.* Hinc (5) MISSIONES, expenſae, Gall. *Miſes.* Charta Iacobi Regis Aragon. an. 1228. apud Ioan. Dameram in Hiſt. Regni Balearici, p. 204. *Promittimus vobis inſuper, quod ſi de iſto viatico deſiſtemus, reficiemus vobis omnes Miſſiones et expenſas etc.* Tabular. Eduenſe an. 1294. (6) MISSIONVM IACTVS, diſtributio pecuniae viritim ſoluendae. Gall. *Taxe.* V. *Iactus Miſſionum.* (7) † Traditio, addictio, t. 9. Ordinat. pag. 600. (8) † Ius concedendi facultatem vtendi re aliqua, in Ch. MS. a. 1201. (9) † Oblatio quae ſacerdoti pro *miſſa* offertur, in Ch. a. 1154. V. *Miſſalis nummus.*

MISSIPVLARE. Supplem. Antiquarii: *Miſſipulat*, ποππύζει, *ſibilat, aplaudit.*

MISSONVM, faſcis, Gall. *Paquet, botte.* Charta ann. 1330 ex Archiuis S. Victoris Maſſil. *Item pro decima canabis et lini decimum tertium Miſſonum.*

MISSOR, idem, qui *Miſſus*, qui alterius nomine agit. Charta an. 1313. in Regeſt. 56. Bibl. Colbert.

MISSORIVM, lanx, ſeu diſcus. Gloſſae antiquae MSS. *Fercula, Miſſoria.* Gloſſ. Arabico-Lat. *Diſcum, Miſſorium.* Papias: *Lances, vaſa quibus ſacrificatur, Miſſoria.* V. eundem in voce *Vas.* Gloſſae Iſidori: *Lancibus, Miſſoriis.* Papias, et ex eo Will. Brito in

in Vocabular. MS. *Ferculum dicitur menſa ſeu diſcus edentium, alias vaſculum Miſſorium in quo epulae feruntur. Miſſorium, Menſorium dicitur a menſa, vas ſcilicet paruulum, quod in menſa ponitur.* Ioan. de Ianua: *Miſſorium, concha modica, vbi aliquid liquoris immittitur, et dicitur a mitto.* Auctor Mamotrecti ad Cantic. c. 3. *Ferculum, menſa ſiue diſcus edentium, et vaſculum Miſſorium in quo epulae feruntur.* MISSORIVS, in Geſtis Dagoberti Regis cap. 30. MESSORIVM, Iſidorus lib. 20. c. 4. de Vaſis eſcariis: *Meſſorium vocatur a menſa per deriuationem, qua menſorium.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Meſſorium, Vaiſſiaux à mettre viande pour table.* MENSORIVM, *a menſa dicitur, quod eſt in menſa, vt mantile et vas eſcarium.* Ioh. de Ianua.

ISSVRIVM, pro *Miſſorium*, in Charta Athelberti Regis Angl. apud Will. Thorn. c. 1. §. 9. et pag. 2124. et in Monaſt. Anglic. t. 1. pag. 24. *Miſſurium etiam argenteum, ſcaptonaureum, iterum ſellam cum freno aureo, etc.* Ita Graeci recentiores, Μισσώριον, interdum dixere, vt Conſtant. Porph. de Themat. p. 7. Μισσώριον, alii. Et ſane a *miſſu*, Gallis *Més*, vocis etymon arceſſit Sirmondus ad Ennodium, quod malim, quam quod Voſſius ait, ita vocatum, quia dono mitti ſoleat a Principibus.

ISSVS. (1) Gallis *Més de mariage*, ius quod domino Caſtri d'Aſſi competit, quod eiusmodi eſt, vt ex ſingulis cibis, qui in vaſallorum nuptiis apponuntur, diſcus vnus ad dominum deferri debeat. Aliud ſimile debetur Domino de la Boullaie, in Normannia, quod *Regal de mariage* appellatur, quod tenetur ſponſus die nuptiarum, cum cithariſta afferre ad dominum 2. amphoras vini, 2. panes, et *ſpatulam mutonis*, et ſemel ſaltare, deinde domum redire. (2) Legatus, nuntius, qui ab alio *mittitur*. Gloſſ. Graec. Lat. *Miſſus ἀπόςολος.* Gloſſae MSS. ad Concil. African. *Legati, Miſſi.* Vita Ludouici Pii Imper. ann. 814. *Beneuentanorum itidem Principem Grimoaldum non quidem venientem, ſed Miſſos ſuos mittentem, pacto et ſacramentis conſtrinxit etc.* MISSI, apud Scriptores Francicos, proprie dicebantur, qui e Palatio in ciuitates et prouincias extra ordinem mittebantur a Principe cum ampliſſima poteſtate, *vt de omnibus cauſis quae ad correctionem pertinere viderentur, quanto poſſent ſtudio per ſemetipſos regia auctoritate corrigerent: et ſi aliqua difficultas in qualibet re eis obſiſteret, ad Regis ſeu Imperatoris notitiam deferre curarent;* deinde vt inquirerent *quomodo hi qui populum regere deberent, vnusquisque in ſuo miniſterio ſe cuſtoditum haberet*, quique *gratiarum actione*, et qui *correctione et increpatione* digni haberentur: vt eſt in Capitulari 3. Ludouici Pii c. 3. 4. 5. vnico verbo mittebantur, *ad iuſtitias faciendas, exequendas, ad recta iudicia determinanda, ad oppreſſiones populorum releuandas, etc.* Quo ſpectat quod in veteri Inſcr. legitur: *P. Aquius Scaeuae et Flauiae filius . . . extra ſortem auctoritate C. Caeſar et S. C. Miſſus ad componendum ſtatum in reliquum Prouinciae Cypri etc.* MISSI DOMINICI, id eſt, *proprii* ex domo Regia ſelecti, in Lege Longob. lib. 1. tit. 13. §. 3. MISSI REGALES, in Capitulis Carol. M. ann. 797. editis ab Holſtenio c. 4. MISSI REGII, in Synodo Piſtenſi ann. 862. cap. 4. in Edicto Piſtenſi Caroli C. cap. 25. MISSI PALATII, in Lege Longob. lib. 2. tit. 52. §. 17. lib. 3. tit. 13. §. 3. MISSI A LATERE, ex *latere* in Synodo Romana ſub Bonifacio II. edita ab Holſtenio p. 77. 78. MISSI DISCVRRENTES, ſeu *decurrentes*, vt eſt in Capitul. 3. ann. 811. c. 8. videntur appellati, non quidem Miſſi de quibus agimus, ſed qui ad certas quasdam functiones a Principe extra ordinem mittebantur. Fredegarius in Chron. cap. 87. Ex quibus et aliis locis, ita iurisdictionem exercuiſſe *Miſſos diſcurrentes* colligitur, vt ſi res eſſent maioris momenti, vel quae mandatum eis iniunctum excederent, ad *Maiores Miſſos* per ipſum *Miſſaticum conſtitutos* referre, vel cum iis res ipſas peragere tenerentur, vt eſt d. tit. 27.

959. (2) Epiſtola. Acta S. Io. Presbyteri to. 4. Iunii pag. 483. (3) Alia notione. Charta an. 1195. apud Vghellum to. 7. pag. 1321. *Debet . . . . 8. ſalmas vini, et 6. mannas lini, et Miſſatica operas 5. tres ex his in perſona, et duas in alia cum bobus.* Infra: *Et exenia et Miſſatica et operas.* Forte idem quod decima, V. *Miſſalis annona.* (4) Diſtrictus et iurisdictio Miſſi, ſeu *Miniſterium Miſſi*, vt eſt in Concilio Sueſſion. II. ann. 853. c. 10. Concilium Duziacenſe I. part. 5. pag. 293. 1. Edit. V. *Meſſegaria.* (5) † Donum, munus, vel *miſſi* ſeu nuntii ſeruitium, ap. Vghell. t. 1. Ital. S. p. 1126.

MISSATICVS. (1) Miſſus, nuntius. Vgutio: *Miſſaticus, qui frequenter mittitur, nuntius.* Synodus Pontigonenſis ann. 876. c. 13. MESSATICVS, eadem notione. Anonymus Barenſis in Chron. ad ann. 1053. (2) *Qui frequenter canit Miſſam.* Vgutioni.

MISSIATICVM, V. *Miſſaticum.*

MISSATIO, miſſae celebratio, in Orat. Vlrici, in Conc. Baſileenſi. V. *Meſſiatio.*

MISSIBILIS MONETA, V. *Moneta.*

MISSICIVS, *ad mittendum aptus, vel qui militiam exhibet.* Ita Ioan. de Ianua, ex Gloſſis Iſidori: *Miſſicius, qui militiam exhibet*, vnde emendandae editae, *Miſſilius, qui miſſilia exhibet.* Sed videtur legendum *exhibuit;* vel vt emendat Carolus de Aquino, *Miſſicius, qui militiam exiuit. Miſſicii* enim dicti milites veterani, qui a militia *miſſi* erant, nec amplius militabant. Vetus Inſcript. TRIB. LEG. XI. AVG. ET MISSICIVS LEG. VI. AVG. Gl. Baſil. Μισσίκιος, παλαιὸς, στρατιώτης ἀπολυθεὶς.

† MISSIFICARE, miſſam celebrare. Contin. Hiſt. S. Seueri a Sleydano ad a. 1076.

MISSILIA, *alias Miſſalia dicuntur donalia, vel quaedam praeſtationes, quas nouus praetor creatus mittebat in vulgus, vt quod quisque apprehenderet, eius fieret: vt in Coronatione Papae vel Imperatoris fieri ſolet, etc.* Vocabular. iuris vtriusque.

MISSILIVS, V. *Miſſicius.*

MISSIO. (1) Legatio. Ekkehardus iun. de Caſibus S. Galli. Hinc (2) MISSIO, pro Verbi incarnatio, in Opuſcul. S. Bened. Anian. apud Baluz. tom. 5. Miſcell. pag. 18. (3) Ceſſio, dimiſſio. Bulla Vrbani II. PP. ann. 1096. to. 6. Spicil. Acher. p. 21. (4) Adminiſtratio, onus, impenſa, Hiſpan. *Miſſion.* Charta an. 1206. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1072. *Mando vobis . . . vt operetis et conſtruatis caſtrum de Ciuitate, et habeatis ſuper illam poteſtatem dicti caſtri, illam Miſſionem illius operis, et cum dictum caſtrum conſtructum et operatum fuerit ego, vel mei ſucceſſores perſoluamus vobis dictam Miſſionem tamen a vobis fideliter et bona fide computatam.* Hinc (5) MISSIONES, expenſae, Gall. *Miſes.* Charta Iacobi Regis Aragon. an. 1228. apud Ioan. Dameram in Hiſt. Regni Balearici, p. 204. *Promittimus vobis inſuper, quod ſi de iſto viatico deſiſtemus, reficiemus vobis omnes Miſſiones et expenſas* etc. Tabular. Eduenſe an. 1294. (6) MISSIONVM IACTVS, diſtributio pecuniae viritim ſoluendae. Gall. *Taxe.* V. *Iactus Miſſionum.* (7) † Traditio, addictio, t. 9. Ordinat. pag. 600. (8) † Ius concedendi facultatem vtendi re aliqua, in Ch. MS. a. 1201. (9) † Oblatio quae ſacerdoti pro *miſſa* offertur, in Ch. a. 1354. V. *Miſſalis nummus.*

MISSIPVLARE. Supplem. Antiquarii: *Miſſipulat*, ποππύζει, *ſibilat, aplaudit.*

MISSONVM, faſcis, Gall. *Paquet, botte.* Charta ann. 1330 ex Archiuis S. Victoris Maſſil. *Item pro decima canabis et lini decimam tertiam Miſſonum.*

MISSOR, idem, qui *Miſſus*, qui alterius nomine agit. Charta an. 1313. in Regeſt. 56. Bibl. Colbert.

MISSORIVM, lanx, ſeu diſcus. Gloſſae antiquae MSS. *Fercula, Miſſoria.* Gloſſ. Arabico-Lat. *Diſcum, Miſſorium.* Papias: *Lances, vaſa quibus ſacrificatur, Miſſoria.* V. eundem in voce *Vas.* Gloſſae Iſidori: *Lancibus, Miſſoriis.* Papias, et ex eo Will. Brito in

in Vocabular. MS. *Ferculum dicitur menſa ſeu diſcus edentium, alias vaſculum Miſſorium in quo epulae feruntur. Miſſorium, Menſorium dicitur a menſa, vas ſcilicet paruulum, quod in menſa ponitur.* Ioan. de Ianua: *Miſſorium, concha modica, vbi aliquid liquoris immittitur, et dicitur a mitto.* Auctor Mamotrecti ad Cantic. c. 3. *Ferculum, menſa ſiue diſcus edentium, et vaſculum Miſſorium in quo epulae feruntur.* MISSORIVS, in Geſtis Dagoberti Regis cap. 30. MESSORIVM, Iſidorus lib. 20. c. 4. de Vaſis eſcariis: *Meſſorium vocatur a menſa per deriuationem, qua menſorium.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Meſſorium, Vaiſſiaux à mettre viande pour table.* MENSORIVM, *a menſa dicitur, quod eſt in menſa, vt mantile et vas eſcarium.* Ioh. de Ianua.

MISSVRIVM, pro *Miſſorium*, in Charta Athelberti Regis Angl. apud Will. Thorn. c. 1. §. 9. et pag. 2124. et in Monaſt. Anglic. t. 1. pag. 24. *Miſſurium etiam argenteum, ſcaptonaureum, iterum ſellam cum freno aureo, etc.* Ita Graeci recentiores, Μισσώριον, interdum dixere, vt Conſtant. Porph. de Themat. p. 7. Μισσάριον, alii. Et ſane a *miſſu*, Gallis *Mes*, vocis etymon arceſſit Sirmondus ad Ennodium, quod malim, quam quod Voſſius ait, ita vocatum, quia dono mitti ſoleat a Principibus.

MISSVS. (1) Gallis *Més de mariage*, ius quod domino Caſtri d'Aſſi competit, quod eiusmodi eſt, vt ex ſingulis cibis, qui in vaſallorum nuptiis apponuntur, diſcus vnus ad dominum deferri debeat. Aliud ſimile debetur Domino de la Boullaie, in Normannia, quod *Regal de mariage* appellatur, quod tenetur ſponſus die nuptiarum, cum cithariſta afferre ad dominum 2. amphoras vini, 2. panes, et *ſpatulam mutonis*, et ſemel ſaltare, deinde domum redire. (2) Legatus, nuntius, qui ab alio mittitur. Gloſſ. Graec. Lat. *Miſſus* ἀπόςολος. Gloſſae MSS. ad Concil. African. *Legati, Miſſi.* Vita Ludouici Pii Imper. ann. 814. *Beneuentanorum itidem Principem Grimoaldum non quidem venientem, ſed Miſſos ſuos mittentem, pacto et ſacramentis conſtrinxit etc.* MISSI, apud Scriptores Francicos, proprie dicebantur, qui e Palatio in ciuitates et prouincias extra ordinem mittebantur a Principe cum ampliſſima poteſtate, *vt de omnibus cauſis quae ad correctionem pertinere viderentur, quanto poſſent ſtudio per ſemetipſos regia auctoritate corrigerent: et ſi aliqua difficultas in qualibet re eis obſiſteret, ad Regis ſeu Imperatoris notitiam deferre curarent;* deinde vt inquirerent *quomodo hi qui populum regere deberent, vnusquisque in ſuo miniſterio ſe cuſtoditum haberet*, quique *gratiarum actione*, et qui *correctione et increpatione* digni haberentur: vt eſt in Capitulari 3. Ludouici Pii c. 3. 4. 5. vnico verbo mittebantur, *ad iuſtitias faciendas, exequendas, ad recta iudicia determinanda, ad oppreſſiones populorum releuandas, etc.* Quo ſpectat quod in veteri Inſcr. legitur: *P. Aquius Scaeuae et Flauiae filius . . . extra ſortem auctoritate C. Caeſar et S. C. Miſſus ad componendum ſtatum in reliquum Prouinciae Cypri etc.* MISSI DOMINICI, id eſt, *proprii* ex domo Regia ſelecti, in Lege Longob. lib. 1. tit. 13. §. 3. MISSI REGALES, in Capitulis Carol. M. ann. 797. editis ab Holſtenio c. 4. MISSI REGII, in Synodo Piſtenſi ann. 862. cap. 4. in Edicto Piſtenſi Caroli C. cap. 25. MISSI PALATII, in Lege Longob. lib. 2. tit. 52. §. 17. lib. 3. tit. 13. §. 3. MISSI A LATERE, ex *latere* in Synodo Romana ſub Bonifacio II. edita ab Holſtenio p. 77. 78. MISSI DISCVRRENTES, ſeu *decurrentes*, vt eſt in Capitul. 3. ann. 811. c. 8. videntur appellati, non quidem Miſſi de quibus agimus, ſed qui ad certas quaſdam functiones a Principe extra ordinem mittebantur. Fredegarius in Chron. cap. 87. Ex quibus et aliis locis, ita iurisdictionem exercuiſſe *Miſſos diſcurrentes* colligitur, vt ſi res eſſent maioris momenti, vel quae mandatum eis iniunctum excederent, ad *Maiores Miſſos* per ipſum *Miſſaticum conſtitutos* referre, vel cum iis res ipſas peragere tenerentur, vt eſt d. tit. 27.

pag. 245. 253. Vbi *Miſſi Maiores* iidem ſunt qui *Dominici*, qui in certas Prouincias mittebantur a Principe *ad iuſtitias faciendas*. *Miſſorum* vero diſcurrentium crebra eſt mentio in vett. Tabulis. MISSI DISCVSSORES, iidem vocantur in Edicto Chlotarii II. Reg. an. 615. tom. I. Capitul. col. 24. MISSI FISCALES in Lege Ripuar. tit. 89. et *Miſſi Fiſcalini*, in Lege Longob. lib. 2. tit. 52. §. 13. videntur fuiſſe ii qui in fiſcos regios mittebantur a Principe, vt villicis inuigilarent, resque dominicas recte diſponerent. MISSVS DVCIS, in Lege Alaman. cap. 30. *Si quis Miſſum Ducis infra Prouinciam occiderit, tripliciter eum ſoluat ſicut lex habet*. MISSI COMITVM, qui vices Comitum abſentium agebant in placitis et mallis publicis, et eorum mandata exequebantur, in Lege Alaman. tit. 36. §. 1. 3. 4. 6. in Capitul. Caroli M. lib. 2. cap. 24. qui *miniſtri Comitum* dicuntur in Lege Longob. lib. 2. tit. 52. §. 12. MISSI REIPVBLICAE, *id eſt, Miniſtri Comitis*, in Epiſtolis Epiſcoporum Franciae ad Ludouicum II. Regem cap. 7. qui nude *Miſſi reipublicae* dicuntur, in Edicto in Cariſiaco ann. 861. in Edicto Piſtenſi cap. 31. etc. MISSVS IVDICIS, in Capitul. excerpt. ex Lege Longob. c. 39. idem qui apparitor. MISSVS PRESBYTERI, idem qui Procurator, in Lege Alaman. cap. 21. *Miſſus Abbatiſſae*, eadem notione, in Synodo Vernenſi, ann. 755. cap. 6. MISSI EPISCOPORVM, in Edicto Piſtenſi cap. 31 V. *Miniſtri Epiſcoporum*. MISSI S. PETRI, Legati Apoſtolici. *Archiepiſcopus Bonifacius, qui eſt Miſſus S. Petri*, in Capitulari I. Carlomanni Principis ann. 742. cap. I. (3) † Procurator, qui res alterius adminiſtrat, Gall. ol. *Miſeur*. Chartul. Celſinian. (4) † Poſitus, Gall. *Mis*, t. 7. Coll. Hiſt. Franc. p. 206. (5) † *Nauis vel genus nauium*, *κποςολος*, ex Cod. reg.

MISTERA, V. *Miſterium 1*.

MISTERIALITER, miniſterii ſeu officii virtute. Stat. ſynod. Coriſopit.

MISTERIALVM, f. vaſa myſteriis celebrandis neceſſaria. Acta S. Iudocaëlis MSS. *Dimidium ſuperius erat aureum lucens vt pharus angelicus, in quo erant canilli aurei curui, pleni candelabrorum, thuribulorum, Miſterialorum, ſtolarum, librorum Euangeliorum*.

MISTERIVM. (1) Pro *Miniſterium*, Gallis *Meſtier*, ars. Tabularium Fiſcanenſe, fol. 87. *Notum facio quod ego nihil haereditatis habeo - - in miſterio quarti breatorii* etc. V. *Miniſterium*. MISTERA, eadem notione, in Charta apud Rymer. to. 4. pag. 751. MYSTERIVM, in Conſtitut. Caroli M. in Codice Sangall. pag. 223. (2) Iugum, fabrilis machina, Gallis *Métier*. Codex MS. redituum Epiſcopat. Autiſſiodor. ann. circ. 1290. exaratus: *Omnia Miſteria textorum debent quodlibet XII. den: Comiti et illa de ſago et tapetis VI. den. . . . Si aliquis homo haberet XX. Miſteria ad texendum pannos, deberet quodlibet ſummam ſupra dictam, ſcilicet de Miſterio ſago et tapetis VI. den. et de Miſterio ad pannos XII. den.* (3) Officium et officii emolumentum. Charta Philippi Pulcri Franc. Regis in Bullario Fontanell. fol. 39. V. *Miniſterium*. (4) Alia notione. V. *Maracio*. (5) † Officium eccleſiaſticum et eiusdem pars, Ital. *Miſterio*. Cerem. Carnot.

MISTICO, myſticus, Μυςικὸς, ſecretorum Principis conſcius, *Auricularius*, dignitas Palatina apud Byzantinos. Will. Tyr. l. 15. c. 23. de Manuele Imper. CP. *Vbi fratrem ante ſe priorem palatium, audita patris morte, iam obtinentem, per Miſticonem ſuum, qui palatio et theſauris praeerat vniuerſis, . . . ex improuiſo captum in vincula coniecit*. V. Gloſſar. mediae Graecit.

MISTILIO, miſcellum frumentum, in Chron. Rotomag. apud Labbeum to. I. Bibl. MSS. ad an. 1278. et in Chartul. S. Vandreg. V. *Mixtum*.

MISTIRIOL, caupo, in Gloſſa interlineari in Grammatica Smaragdi MS.

MISTOILVM, MISTOLIVM, V. *Mixtum*.

ISTRA, *odia*, *menſura*. Papias MS. V. *Miſtrum*.

MISTRALE, fruſtum, Gall. ol. *Miſtral*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1398.

ISTRALES, MISTRALIA, V. *Miniſteriales*.

MISTRVM, *lo odio naſcoſo*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. Vnde emend. Papias in *Miſtra*, vbi leg. *odia occulta*, vel tale quid.

ISTVM, pro vinum, apud Cencium in Ord. Rom. to. 2. Muſ. Ital. Mabill. p. 201. V. *Mixtum*.

ISTVRA, V. *Mixtum*.

ISVRARE, metiri. In peruetuſto Cod. MS. Epiſt. S. Pauli Graeco et Latino litteris vncialibus ſcripto e Bibl. Sangerm. 2. Cor. c. 10. 12.

ISVS, pro *Miſſus*, poſitus, Gall. *Mis*. Capitula ad Legem Alemannor. c. 22. *Si in clida Miſa non fuerit*, *etc*. Occurrit ibi pluries.

IT, volat. V. *Falcus* in *Falco*.

ITA. (1) Lex Bajwar. tit. 9. c. 2. §. 3. et 4. *De illo Granario*, *quod Parch appellant*, *cum 3. ſol. componat*; *de Mita vero ſi illam detegerit*, *vel incenderit*, *cum 3. ſol. componat*. Vbi recte viri docti exiſtimant eſſe idem quod *meta*, aceruus ſegetum. V. in hac voce. Quidam Codd. *meda* praeferunt. *) Germanis inferioribus Miethe, idem eſt ac ſuperioribus Feim, aceruus ſcilicet mergitum in chorte vel campo. (2) Monetae aereae Flandrenſis ſpecies, 4. obolorum pretii. Chron. Trudon. ad ann. 1282. *Tempore Guilielmi Abbatis Arnulfus de Los nullum ius habuit in villa noſtra de Berlo*, *nec reditus aliquos* . . . . *niſi ſolummodo ad Moſam Schandich ibidem*, *quae ſoluebat veterem Mitam cum dimidia*. *Mitte*, in Edicto Philippi VI. Reg. Franc. an. 1332. to. 2. Ordinat. Reg. p. 87. (3) Menſura potus. Vſus Culturae Cenoman. *Ad coenam habeant Prior et Praepoſitus*, *et cellelarius*, *et bainlus*, *et duo Priores de foris*, *magnam Mitam*. (4) Idem quod *Mitana* infra. Charta an. 1218. ex Tabular. S. Victoris Maſſil. *Prohibemus ne Prior vel monachus* (deferat) *Mitas niſi forte Mitas quas faciunt de panno*. (5) Forte cibus, eſca, et quidquid ad cibum pertinet. Concil. Limenſe ann. 1585. inter Hiſpan. p. 430. *Quoniam indecens eſt quòd puellae doctrinarum ſacerdotum*, *eorundem domos ad verrendum vel rigandum frequentent*, *vel Mitam*, *vel alias res in eis domibus faciant*; *ordinamus*, *etc*. Aliud an. 1590. ibid. p. 452. *Diligenter inuigilent parochi*, *ne permittant vt Indi in templis quae ſunt domus orationis faciant partitiones Mitarum*, *ſeu tributorum*, *vel rerum ruſticarum*. Hiſpanis *Migas de pan cozido* eſt pulmenti ſpecies ex *mica* panis, oleo, aqua, ſale et allio conferta. (6) † Blatta, Gall. *Mite*, Germ. Mite, in Stat. Mſ. eccl. S. Laur. Rom.

MITABVNDVS, V. *Mitare*.

MITADELA, pro *Metadella*, vt etiamnum a Thuſcis appellatur, menſura ſolidorum ſimul et liquidorum, quae eſt pars octaua Sextarii apud Etruſcos. Albertinus Muſſatus de Geſtis Henrici VII. lib. 13. rubr. 8. apud Murator. to. 10. col. 536. Conſule Villani notam in hunc locum.

† MITADENCVS, MITADENQVVS, MITADENTE, menſura annonaria, variae capacitatis pro diuerſis locis, Gall. *Mitadenc*. Legitur in Ch. Mſ. a. 1336. 1338. 1352. etc. V. *Mitadela* et *Meyſencus*.

MITADENQVVM BLADVM, miſcellum frumentum, Gall. *Bled méteil*, Prouinc. *Metadié*. Charta an. 1395. ex Schedis Praeſ. de Mazaugues; V. *Mixtum*.

MITADOLVS. Inſcriptio cuiusdam vaſis, apud Sugerium de rebus in adminiſtratione ſua geſtis:

Hoc vas ſponſa dedit Aanor Regi Ludouico,
Mitadolus auo, mihi Rex, Sanctisque Sugerus.

Forte nomen proprium.

MITANA, MITANNA, lanea, vel pellicea chirotheca, Gallis *Mitaine*. Inſtructiones Capituli Ciſtercienſis, diſtinct. 5. c. 7.

† MITARE. Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657. *Doptar*, *Prou. ambigere*, *dubitare*, *dubare*, *muſſare*, *ſitare*, *mitare*. *Duptos*, *Prou. dubius*, *mitabundus*, *anxius*.

† MITARIVS, particeps, vt videtur, qui aliquid cum aliis in commune poſſidet. Ch. Mſ. a. 1366. *Quandam peciam terrae in qua ſunt plures mitarii, continentem vnum quarterium.*

MITATORICIVM, ſacrarium, ſecretarium. Acta SS. to. 3. Maii vbi de S. Nicolao Patriarcha CP. p. 510. *Vt exinde pariter dextera eccleſiae parte, via conſueta penitus relicta, ad Mitatoricium vſque pertranſiret.* Μιτατώριον vel μιτατώριον, Graecis recentioribus.

MITCHA. Charta Henrici III. Imper. ann. 1049. apud Chifflerium in Tornutio: *Caldarias quatuor ad ſal conficiendum, cum propriis ſedibus, quae vulgo Mitchae vocantur.* V. *Mitta.*

MITELLA, V. *Mitrae.*

MITELLITA, placentae genus, ex Turneb. Aduerſ. lib. 24. c. 6.

MITERIATA, modus agri. Charta Ludouici VII. Regis Franc. ann. 1172. apud Sammarthanos in Epiſcopis Matiſcon. n. 40. *Quatuor Miteriatas terrae Capitulo donauit.* V. *Milteriata.*

† MITERIVM, menſurae annonariae ſpecies, eadem quae *Mitadencus.* Ch. Mſ. a. 1326. V. *Meyterius.*

MITGERIA, menſurae ſpecies, V. *Migeria.*

MITHIVM, vt *Methium*, V. in hac voce.

MITHRA, pro *Mitra*, capitis tegumentum, apud Caſtarum lib. 1. Annal. Genuenſ. to. 6. Murator. col. 255.

MITHRIDATVM, Plinio: *Mithridaticum antidotum.* Epiſt. Ambroſii Camaldul. apud Marten. to. 3. Ampliſſ. Collect. p. 410. *Vaſcula duo teſtacea, alterum opiatae, alterum Mithridati lectiſſimi.*

MITHRIDI. Lex Friſion. tit. 22. §. 50. *Si membranam qua iecur et ſplen pendent, quod Mithridi dicunt, vulneraverit, 18. ſol. componat.* Vbi Sicama legendum cenſet *midriſt*, vel *middelriſt*, i. pellicula, qua exta ab inteſtinis inferioribus ſeparantur, a Saxon. *Midhripe*, quod Somnero diaphragma, meſenterium ſignificat.

† MITICITAS, manſuetudo, benignitas, in Lit. remiſſ. a. 1383.

MITIFICARE, *mitem facere*, in Gl
ſis antiquis MSS.

† MITIPLANARE, leniter declin
facere, in Stat. Placent.

MITISCVS, *vbi tenet homo pedes*
cum ſedet in caballo, in Gloſſis
Stapes.

MITITIA, a *Mitis*, manſuetudo,
Ebrardum Bethun. lib. contra
denſes c. 2. p. 56. *Mititas*, in Gl
ſa ad Gen. 15.

MITIVM, et MITTIVM.
cis minime attigiſſe videntur Bign
nius et Cangius, cum *Mitius*
Miſſus ſcriptum ſuſpicantur; ad
propius accedit eruditus Eccard
in Notis ad Legem Sal. a Carolo
emendatam p. 176. vbi *forſfactu*
vno verbo, idem eſſe tradit qu
proiectio, ſeu *gurpitio*; quod ſcilic
veteribus ſolemne erat alicuius ſym
boli proiectione rei cuiusuis poſſe
ſione ſeſe exuere, atque adeo alium
inueſtire. Hinc eſt etiam quod *Mi*
tio apud Marculfum lib. 1. Form
23. de legali ad iudicium citation
interpretatur, quod ramo period
abiecto et in ſinum aduerſarii proie
cto, eiusmodi citatio fieri ſolitum
erat. Mihi vero *Mitium* idem vide
tur quod Dominium, legitima po
ſeſſio: quo ſenſu non obſcure occur
rit in Charta Caroli M. an. 771.
Marten. to. 1. Anecdot. col. 11. *Prae*
cipientes ergo iubemus, vt nullus iu
dex publicus . . . . *homines ipſius*
eccleſiae et monaſterii ipſius (Morba
cenſis) *tam ingenuos quam et ſerui*
qui ſuper eorum terras et Mitio ma
nere videntur, etc. Praeceptum P
pini Regis an. 751. apud eunde
Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. c
26. *Praecipimus, vt neque vo*
que iuniores aut ſucceſſores veſtr
batibus ipſius loci (Aniſolenſis)
Mitio poteſtatis illorum,
minibus qui per ipſos legibus
videntur, inquietare . . . .
matis. Aliud eiusdem Regis
ibid. col. 27. *Vel quicquid*
monaſterium ſperare videntur,
legitimo redebet Mitio, ſub
tuitionis noſtrae; Quae ali
videntur ab iis quae leguntur in
plom. Caroli M. an. 769. ib. col

Ita vt nullus iudex publicus in curtes ipſius monaſterii (Corbeïenſis) *vel homines qui ſupra terras commanere videntur, etc.* Et in alio an. 782. ibid. col. 42. *Vt nullus iudex publicus fiſci noſtri in iam dictas villas vel facultates ipſius Sancti* (Martini) *ad agendum, etc.* Cui interpretationi alia quae a D. Cangio laudantur haud inuita Mineruа poſſe accommodari exiſtimo.

TIUS, pro *Miſſus*, legatus, in Formulis Lindenbrog. 36. 37. 123. V. *Mitium.*

ITOLOGIA, pro *Mythologia*, in Epiſt. Gunzonis ad Augienſes Fratres an. 960. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 300.

MITONENTUM, praedium ruſticum, quod a colono partiario colitur, Gall. *Metairie.* Ch. a. 1233. in Suppl. ad Miraeum p. 395. V. *Mitarius.*

MITONNUS, MITONUS, menſurae annonariae ſpecies, eadem quae *Mitadencus*, Gall. *Miton.* Ch. Mſ. a. 1378. V. *Moitonnus.*

ITOS, filum. Ebrardus Bethunienſis in Graeciſmo c. 10.

ITPHIUM, perperam pro *Mithium.* V. ſupra *Methium.*

ITRA. (1) Apex, faſtigium campanilis, Gall. *Fleche d'un clocher*, quod in acumen deſinat ſic dictum. Acta S. Bertrandi to. 1. Iun. p. 785. *Et Mitram campanilis eccleſiae noſtrae non fecimus fieri gratis.* (2) Iſidoro l. 19. Orig. c. 4. et Vgutioni, *Funis, quo nauis media vincitur. Mitra, la corde de quoy le milieu de la nef eſt lié*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. (3) MITRAE, feminarum ſunt, vt pilea virorum, ait Seruius ad 9. Aeneid. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Mitra, coiffe à femme.* Erat autem *Mitra* taeniae ſpecies, qua mulieres caput cingebant; quod ornamentum ita ipſis proprium exiſtimabatur, vt viris probroſum eſſet, iisque non niſi in deſidiae inſimulationem concederetur. Seruius ad Aeneid. 4. 216. *Quibus effoeminatio crimini dabatur, etiam Mitra iis adſcribebatur.* Interdum *Mitra* pro quauis faſcia ſumitur, vt apud Celſum lib. 8. c. 10. pro faſcia ad inuoluendum brachium fractum. SEMIMITRA, dimidiata mitra, Vlpiano l. 25. §. 10. D. de auro, arg. et mund. MITRA, dictum Deo dicatarum capitis tegumentum. Iſidorus lib. 19. Orig. c. 31. *Mitra eſt pileum Phrygium caput protegens, quale eſt ornamentum capitis deuotarum. Mitram* autem a *velo* diſtinguit idem Iſidorus lib. 2. de Offic. Eccl. c. 17. vbi ait *mitram* virgines Deo dicatas, *quaſi coronam virginalis gloriae praeferre in vertice.* MITRELLAS vocat Optatus Mileuitanus l. 6. *Mitellas*, dixit Virgil. in ludicro Poëmatico, vt et Apuleius l. 7. et 8. Metamorph. *Mitras* Monialibus etiam tribuant Statuta Ordinis *de Sempringham* p. 762. *Habent etiam ſi voluerint, et Mitras lineas nigras et forratas de agninis pellibus.* Alibi: *Omnes habeant Mitras lineas de groſſiori panno, etc.* MITRA proprium hodie dicitur Romanorum Pontificum capitis ornamentum ac tegumentum, atque adeo Cardinalium, Archiepiſcoporum et Epiſcoporum. MITRA CONSISTORIALIS, qua vtitur Papa, cum in conſiſtorio ſedet. Gaietanus in Ord. Rom. apud Mabill. Muſ. Ital. to. 2. p. 440. MITRAS gerebant Cardinales, antequam pro capitis ornamento galerus iis aſſignatus eſſet in Concilio Lugdunenſi an. 1245. MITRA ROMANA, eiusdem nempe formae quae Cardinalium. Charta Leonis IX. PP. in fauorem Eberhardi Archiep. Treu. an. 1049. MITRAE priuilegium indultum a ſummis Pontificibus interdum aliis quam Epiſcopis, verbi gratia Abbatibus, de quorum *mitra* egimus in voce *Abbas mitratus:* praeterea Canonicis Eccleſiarum Cathedralium. Anonymus Hanſrietanus in Gebhardo Epiſc. Eyſtetenſi, de Clemente PP. *Qui eisdem Babergenſibus hoc priuilegium, vt in ſummis feſtiuitatibus, tum miniſtri altaris, tum etiam caeteri ſeniores Mitram haberent in capitibus. Mitras* Canonicorum interdum nihil fuiſſe niſi eorum *almucia*, colligitur ex Georg. Chriſt. Rer. Mogunt. to. 1. p. 737. vbi de Conrado III. *Edito voluit Edicto vt paſtor et plebanus* *Mitras*

Mitras ſiue almucia de aſperitatis; altariſtae vero et beneficiati temporibus diuinorum Mitras de pellibus agninis nigris geſtent. MITRAS Monachis tribuit etiam liber Ordinis S. Victoris Pariſienſis MS. c. 18. *Mitras laneas, quales Conuerſis formauimus, in opere tamen operariis, et itinerantibus in itinere concedimus.* MITRA, viris etiam tribuitur. Albert. Argentin. an. 1317. MITRAM denique vocabant capitis tegumentum, quod Imperatorum et Regum coronis ſubſternitur. Ceremoniale Rom. lib. 1. ſect. 5. vbi Corona Imperatoris deſcribitur: *Differt forma coronae Imperialis ab aliis: nam ea ſub ſe thiaram quandam habet in modum fere Epiſcopalis Mitrae, humiliorem tamen, magis apertam et minus acutam: eſtque eius apertura a fronte, non ab aure.* MITRA BAPTIZATORVM, V. *Chriſmale* in *Chriſma.* MITRA GRAECORVM, ſeu capitis amiculum. Guillelmus Apul. lib. 1. de Geſt. Norman.

. . . . Ibi quendam conſpicientes
Mox virum graeco veſtitum nomine Melum,
Exulis ignotam veſtem, capitique ligato
Inſolitos Mitrae mirantur adeſſe rotatus.

Ita ſane ſunt Turcorum *Turbani;* Graecos vero eiusmodi capitum tegmenta geſtaſſe, neſcio an legatur. MITRA, capitegium, ſeu operculum, quo falconis caput et oculi teguntur, ne videat, apud Albertum Magnum lib. 23. de Animal. c. 3. 4.

MITRALE. (1) Theca, in qua reponitur mitra. Charta Joannis Archiep. Capuani an. 1304. in Sanctuario Capuano. (2) Liber ſic inſcriptus a Ricardo Epiſcopo Cremonenſi compoſitus. Laudatur ſaepe a Durando Mimatenſi Epiſc. in Rationali diuin. offic.

MITRATVS. MITRATA BENEFICIA, Epiſcopatus, Abbatiae. Gualuaneus *de la Flamma* apud Murator. to. 12. col. 1009. *Tu fuiſti Mitratus pro falſo,* apud Bartol. ad leg. *Eum qui.* D. de Iniur. Memoriale Petri de Paulo ſub ann. 1393. de quibusdam maleficiis: *Vbi vnus diſ[illegible] Sacerdotum S. Beremae Mi[illegible] fuit, et in eadem mitria ductus f[illegible] vna cum praedictis aliis Cleric[illegible] tus, etc.* V. Iulium in Sentent. p. [illegible]

MITRELLA, V. *Mitra* 3.

MITRIDII INFIRMITAS. Mirac[illegible] B. Humilianae tom. 4. Maii p. [illegible] *Quaedam mulier de Florentia, . . . cum per tres hebdomadas infirmitat[illegible] Mitridii pateretur tam peri[illegible] quod a multis medicis indicar[illegible] ritura penitus.* Vbi Bollandi[illegible] An ſemitertiana febris, ἡμιτριταῖος Galeno dicta? Aſt in expanſo quodam Italico folio de vita Sanctae, d[illegible] ſummatim enumerantur miracula, dicitur vnus liberatus a malo co[illegible] uoluuli, vulgo *Miſerere,* dicti. V. *Mithridi.*

MITRVLA. Fulcherius Carnot. lib. 3. Hiſt. Hieroſol. c. 60. *Baſiliſcus autem* (ſerpens) *eſt ad ſemipedem longitudinis, albus quaſi Mitrula, lineatus capui, etc.* Haec emendanda ex Solino c. 27. quem exſcripſit Fulcherius: *Serpens eſt* (baſiliscus) *paene ad ſemipedem longitudinis, alba quaſi Mitrula lineatus caput.* Vbi *Mitrula* eſt diminut. a *Mitra.* M[illegible] pro *mitrula* dixit Plinius. V. notas Salmaſii ad laudatum Solini locum.

MITTA. (1) Menſurae ſalariae et frumentariae ſpecies, a Saxonico *Mitten,* menſura. Monaſticum Anglic. to. 2. p. 262. V. *Mittha.* (2) Monetae Flandrenſis ſpecies, in Charta an. 1480. apud Miraeum to. 2. pag. 1342. V. ſupra *Mita.* (3) [illegible] Pars panis interior et mollior, Gall. *Mie.* Lit. remiſſ. Mſ. a. 1357.

MITTARE. Litterae Guidonis Comit. Niuern. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 3. p. 119. *Quotiens bailliuum ad praepoſitum, aut aliud mandatum [illegible]ſtrum de Niuern. Mittaverimus [illegible] iurare faciemus, quod omnia [illegible] per ſuum iuramentum obſeruabit, etc.* Si mendum non eſt pro *inſtituerimus* vel *ordinauerimus,* hic *Mittare* eiuſdem ſignificationis eſt atque [illegible] *Mittere* 3.

MITTELA, lanea, vel pellicea [illegible] theca, Gall. *Mitaine.* Regula [illegible]

mat. Monaſt. Melliceuſ. in Chron. eiusd. Monaſt. p. 413. V. *Mitana*.

MITTENDARII, palatini, qui in ſacra Palatio militabant et in Prouincias extraordinarie mittebantur a Principe, vt eorum mandata perferrent, cum Comitatenſes Palatini in ipſo Palatio ſubſiſterent, vt docent Gloſſae Baſilic. in voce παλατῖνοι. Senator lib. 4. Epiſt. 47. *Expeditos enim properare Mittendarios volumus, [illegible] migrare cenſemus.* V. l. 2. 5. 7. 8. 12. 23. Cod. Th. de Palat. et Pancirolum ad Notit. Imper. l. 1. c. 86.

MITTENTES, mendoſe pro *Nutrices*, in Ordinat. Philippi Auguſti. Spicileg. Acher. tom. 6. p. 493.

MITTERE. (1) Permittere. Paullus PP. in Epiſtola ad Pipinum: *Et Mittat Deus vt ſemen veſtrum vsque in finem mundi fruatur*, etc. (2) Ponere. Lactantius de Mortib. Perſecutor. n. 2. *Per omnes prouincias et ciuitates eccleſiae fundamenta Miſerunt.* Vbi idem ſcriptor lib. 4. Inſtit. c. 20. *Diſcipuli vero per prouincias diſperſi fundamenta Eccleſiae vbique poſuerunt.* Ita vſurpant paſſim Agrimenſores, quorum locos indicauit Rigaltius. Capitul. Caroli C. tit. 16. c. 5. *Quia multos dies in illius ſeruitio miſit*, i. poſuit. (3) Nude pro Tradere, in poſſeſſionem mittere, inſtituere, in Chartario Celſinianenſi a Mabill. Diplom. lib. 2. cap. 28. num. 8. laudato. MITTERE IN POSSESSIONEM *nomine ventris*, *eſt mittere in poſſeſſionem nomine eius qui eſt in ventre: vt cum mulier praegnans mittitur in poſſeſſionem nomine filii vel filiae heredis, quem vel quam habet in vtero ex marito praemortuo.* Vocabul. Iuris vtriusque. (4) Inſtituere, introducere. Chron. S. Petri Viui to. 2. Spicileg. Acher. p. 744. (5) MITTERE SE *in aliquo per conuenientiam*, de re aliqua paciſci, conuenire. Charta an. 1196. apud Murator. delle Antic. Eſtenſi p. 368. (6) Induere, Gall. *Mettre.* Paulus Warnefrid. lib. 4. de Geſtis Lang. c. 23. *Coeperunt oſis vti, ſuper quas equitantes tybrugos byrreos mittebant.* (7) ✝ Contribuere, conferre, in Ch. a. 1223.

MITTERE-MANUM, Gall. *Mettre-main*, dolia terebrare, *Mettre en perce.* Statuta Auenion. MSS. *Ne tabernarii Mittant-manum antequam vocauerint bannerios.*

✝ MITTIBILIS, legitimus, qui expendi poteſt, in Ch. Mſ. a. 1234. V. *Metibilis*.

MITTIO, pro *Miſſus*, occurrit apud Marculſum lib. 1. form. 23. et 24. V. ibi Bignonium, et *Mitium* ſupra.

MITTIVM, V. *Mitium*.

MITVLVS, Turnebo Aduerſar. lib. 27. cap. 26. eſt id quod in aedificiis extra prominet, aliudque ſuſtinet, vnde vocis origo.

✝ MIXVS, *la fiavola iocoſa*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

✝ MIXA, MIXALIS, pro *Miſſa*, *Miſſalis*, in Chartul. Caſſin.

MIXARIVM. Acta SS. to. 5. Iulii p. 474. De S. Iohanne Caſſiano: *Deinde appoſuit ſalem frictum, oliuas ternas, quibus poſt haec ſuperintulit caniſtrum habens cicer frictum, . . . Mixaria bina, caricas ſingulas.*

✝ MIXOLIDIVM, ellychnum, lucerna, in Chartul. Floriac.

MIXTA, quae ex parentibus diuerſae gentis nata. Concil. Mexican. an. 1585. inter Hiſpan. to. 4. p. 351. V. *Meſtizus*.

MIXTARABES, V. *Moſarabes*.

MIXTARE, *mixtum* ſumere, Gall. *Dejeuner.* Stat. Ord. de Sempringham. V. *Mixtum* 1.

✝ MIXTEOLVM, frumentum miſcellum, in Chartul. Floriac. V. *Mixtum* 4.

✝ MIXTERIVM, menſurae annonariae ſpecies, in Lit. remiſſ. Mſ. an. 1385. V. *Miterium*.

MIXTILLVM, V. *Mixtum* 4.

MIXTIM, pro *Miſtim*. Vetus Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Toloſ.

MIXTIOLVM, MIXTOLIVM, Vide *Mixtum* 4.

MIXTIONARE, miſcere, Gall. *Mixtionner.* Charta an. 1484. apud Baluz. tom. 2. Hiſtor. Aruern. p. 234.

MIXTONES. Petrus Boërius ex Abbate S. Aniani Tomeriarum Epiſcopus Vrbeuetanus, in primo Comment. in Regulae c. 38. *Apud nos in quibusdam Monaſteriis ſiunt quidam*

panes, qui Mixtones ſeu Mixtoni vocantur: ſic forte dicti, quia ex mixtura frumenti et hordei vel ſiliginis fiunt et ſunt ita modici panes, quod quatuor aut quinque ſunt neceſſarii vni fratri per diem. Et quia quarta pars annonae debet dari fratri praeguſtanti, dicitur hic, quod frater Lector Mixtum accipiat, id eſt, vnum panem, Modicum vocatam, ſine Mixtonum; vel ab hoc Mixto ſunt verius appellati Mixtones.

MIXTVM. (1) Latinis Scriptoribus ſumitur pro vino mixto, cui opponitur *merum*. Gloſſ. Graec. Lat. *κεράμα, Temperatum, Mixtum. κεράσις, Mixtum.* Martialis l. 3. Epigr. 56.

Cum peterem Mixtum, vendidit ille merum.

Pſ. 74. *Vini meri plenus Mixto.* V. *Miſcere.* (2) Quaeuis potio. Kero Monachus: *Mixtum, merod, ſc. poculum.* Vita S. Deſiderii Epiſc. Cadurcenſis c. 10. *Subito rubore perfuſus, Mixtum aquae poſcere coepit, etc.* At quid *Mixtum* ſignificet in Regulis Monaſticis, ambigunt viri docti. Regula S. Benedicti c. 38. *Frater autem hebdomadarius accipiat Mixtum, priusquam incipiat legere, propter communionem ſanctam, et ne forte graue ſit ei ieiunium ſuſtinere.* Vbi S. Hildegardis ait, *Mixtum* eſſe panem vino intinctum. Boherius in eamdem Regulam c. 39. ſcribit Italis *Mixtum* ſignificaſſe *ientaculum*, ſeu quod Galli vulgo *le Déjûner* appellant. Ea notione *Mixtum* occurrit in Conſtitut. Sororum Poenitent. S. M. Magdal. apud R. Duellium tom. 1. Miſcell. p. 170. *Nec tunc quae ſeruiunt Mixtum ſumant*; hoc eſt in Aduentu, Quadrageſima, aliisque ieiuniis ab Eccleſia indictis. Certe vini certam menſuram et panis certam quantitatem ita appellari docet Bernardus Monachus in Conſuetudinibus Cluniacenſibus MSS. ex Bibl. Sangerm. cap. 7. et alii. Ex quibus omnibus vix dubitare licet, quin *Mixtum* apud Monachos idem fuerit quod *ientaculum*, ex pane ſcilicet et modico vino conſtans; quod aliis iterum monumentis firmari poteſt. Hildemarus in Comment. ad Regulam S. Benedicti, quod ſub Ludouico Pio edidit, ad cap. 38. *Mixtum enim intelligitur panis et vinum, ſic superius dixit, ſingulos biberes et panem.* Cui conſona ſunt quae Bern dus Mon. in Ord. Cluniac. part. cap. 74. ſcribit. (3) Charta Caro Calui an. 23. Ind. 10. ex Tabular S. Dionyſii n. 31. *Ipſi quoque Fratres oblationes pro nobis Domino oferant, et de vino, quod in vine praedictae villae natum fuerit, deci modia in Sacrario Fratres mitta quod Mixtum fiat vino in ſacrifici deputato, quatenus et denariis ve noſtri etiam ſacroſancto ſacrario porti deeſſe non debeat.* Occurrunt eadem verba in alia Charta eiusdem Caroli eiusdem anni pro Ruolo: ſed quid hoc loco *mixtum* ſonet, non omnino conſtat. Videtur pro vino vſurpandum, quomodo *mixtum* aliquando ſumi ſupra obſeruauimus: de vino quippe ad ſacrificium Miſſae deputato ibi loqui Carolum Caluum opinor. (4) MIXTVM, MIXTOLIVM, MIXTVRA, *etc.* miſcellum frumentum, Germ. Mangkorn, Gallis *Bled méteil.* Tabularium Foſſatenſe: *Valent quolibet anno 6. modios grani . . . medietatem Mixti, et aliam Medietatem ordei.* Alibi *Mixtura* dicitur. *Mixta annona*, non ſemel in Tabulario S. Remigii, vbi interdum etiam *Mixtura.* MIXTVRA, *Mixture*, in Conſuet. Aruern. c. 31. art. 23. 29. noſtris *Méteil.* Tabularium Bellilocenſe in Lemouicibus Ch. 95. *Mixturam* a *Mixto* ſeu miſcello frumento, Gall. *Méteil*, diſtinguendam omnino arbitror: hoc enim ex frumento et ſecali hyberno conſtat, illa ex frumento, vel interdum ſiligine hordeo et auena. Acta S. Yuon MSS. *Erat autem panis eius groſſu ſiliginis videlicet, auenae, hordei fu furis, vel Mixturae. Panis variae annonae*, in Charta an. 1066. apud Miraeum tom. 1. pag. 66. V. *Meſcalia.* MISTVRA, idem quod *Mixtura.* Codex MS. Irminonis Abb. Sangerm. fol. 85. MISTOILVM. Charta an. 1222. in Tabul. Pontiſar. MIXTILVM, in Charta an. 1212. in Tabular. S. Vincentii Cenoman. MIXTI

OLVM, in Charta an. 1226. in Probat. Hiſt. Monmorenciae pag. 402.

MIXTOLIVM. Magnum Paſtorale Eccleſiae Pariſienſis an. 1220. p. 134.

MESTILO, ex Gallico *Meſteil.* Monaſticum Angl. tom. 1. p. 504. MESTILLIO. Charta a. 1260. in Chartular. S. Vandreg. to. 2. p. 1567. MISTILIO, in eodem Chartular. pag. 1463. (5) Liber, ni fallor, Eccleſiaſticus. Hiſt. Abbatiae Condomenſis p. 507. *Scripſi manu propria libros Eccleſiaſticos, videlicet duo Miſſalia, duos Gradales ſiue iornaria, duo Proſaria, et vnum Mixtum* ſc. ex aliis. V. *Miſſale mixtum* in *Miſſale.* (6) *Supertunica de Mixto*, f. quia varii coloris, vel diuerſi panni. Teſtamentum an. 1326. apud Madox Formul. Anglic. p. 426. *Item volo quod collobium et capicium meum de Mixto vendatur . . . Item lego Waltero filio meo vnam ſupertunicam de Mixto.* (7) MIXTVM IMPERIVM, iuſtitia media, V. *Imperium.* (8) MIXTVM ORDINARIVM, EXTRAORDINARIVM, iumentorum vel plauſtrorum praeſtatio per viam directam aut tranſuerſam, i. q. *Angaria* et *Parangaria.* Ch. Mſ. a. 1354.

MIXTVRA, V. *Mixtum.*

MIXTVS, V. *Foras mixtos.* MIXTO *ſacrificio communicare*, Panem Euchariſticum, in ſanguine intinctum ſumere. V. *Euchariſtia.*

MIXVS, ellychnium lucernae, V. *Myxa.*

MIZELA, arboris ſpecies, apud Petr. Creſcentium l. 1. de Agricult. c. 7.

MIZILVM, f. vt *Camiſile*, V. *Imizilum.*

MIZZVLA. Vetus Charta apud Vghellum, tom. 8. p. 360. *Item hebdomadarii, videlicet Sacerdos, Diaconus, et Subdiaconus, qualibet die hebdomadae coram habere debet ab Epiſcopo panes 4. et Mizzulam vnam de vino omni tempore.* Ex Italico *Miſura*, menſura.

MNA *habet libram vnam et ſemiunciam, qui ſunt ſolidi 75. Mna duas libras et ſemis appendit.* Papias.

MNASITERNA, *vrna aquae, id eſt, vrceus.* Idem Papias.

MNEMOSYNVM, monumentum. Acta S. Leonis III. PP. to. 2. Iunii p. 588. Vſus eſt etiam Catullus Carm. 12. 13.

Verum eſt μνημόσυνον mei ſodalis.

† MOA, a Gall. *Monë*, foeda labrorum proiectio, oris deprauatio, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1354.

MOABITA, Sarracenus, Maurus, Chron. Malleacenſe to. 3. Concil. Hiſpan. p. 334.

† MOAGIVM, penſitatio pro molitura frumenti, in Ch. Mſ. a. 1143. V. *Molta* 2.

MOBILE, idem quod *Mobilia*, Gall. *Biens meubles, mobiliaires.* Formulae vett. Andegauenſ. apud Mabill. t. 4. Analect. p. 251. *Et exinde perdedit pecunia ſua, et Mobele ſuo.* Quid vero hac voce denotetur indicat ſequens formula: *Vel res ſuas, aurum, argentum, ſpecies veſtimentum, fabricaturas ſuas, vaſa aerea, vel reliquas res quamplures.*

MOBILIA, *ae*, res mobiles, apud Ottonem Morenam in *Hiſt.* Rerum Laudenſium p. 10. 14. 18. 24. 28.

MOBILITAS, de ſeruis et ancillis dicitur, qui praedium ruſticum excolunt. Charta ann. 942. apud Baluz. tom. 2. Hiſt. Aruern. pag. 479. *Ego igitur Engelbertis . . . dono praedicto loco, Cluniaco ſcilicet Monaſterio . . . manſus indominicatus qui eſt in villa Flauiaco cum omnibus ſuis appendenciis, vineis, campis . . . . cultis et incultus . . . cum omni ſua Mobilitate, ſeruis videlicet et ancillis.* MOVILE, eadem notione, in Charta an. 884. apud Murator. delle Antic. Eſtenſi p. 211. *Cum curtis, hortis, terris, . . . Monile ſeu ſe Monile, ſeu qui ſe mouentibus ſint ſeruis et ancillis, etc.*

MOCA, cereuiſia, V. *Mama.*

† MOCADVS, MOCATVS, emunctus, Gall. *Mouché*, dicitur de candelae ſemiuſtae reliquo, Ital. *Moccolo.* Ch. a. 1362.

MOCHA, veſtis ornamentum: quodnam ſit, docent Litterae Caroli V. Reg. Franc. an. 1367. de forma veſtium pro Monſpelienſ. *Item quod nullus*

nullus vir vel mulier audeat portare in Mochis vel pendentibus manicarum aliquam pellem vel foderaturam erminorum, vel alterius pellis, vel panni cirici reuerſatum. Infra: *Item quod non audeant portare Mochas vel manicas pendentes latiores trium digitorum, etc.*

MOCIMA, ſcrofa, Belgis, *Mocke*, Gall. *Truie*. Charta apud Ludewig. to. 7. Reliq. MSS. p. 473.

† MOCINAGIVM, pro *Macinagium*, vt videtur, ius torcularium, i. q. *Preſſoragium*. Ch. Mſ. an. 1243. V. *Macina* 2.

MOCTA, f. auis ſpecies, Gall. *Mouchet*, Hiſp. *Mochete*. Acta D. Bartholomaei Eremitae to. 4. Iunii p. 835. *Ad approbandam vero ſiue corroborandam rudis adhuc anachoritae parſimoniam, ad miniſtrandum ei Dominus Moctam deputauit, quae ſingulis diebus Quadrageſimae primi anni piſciculum . . ad refectionem detulit.*

MOCVLVS. Vgutio: *Caſſidilis, vel caſſidile, dicitur ſacculum, pera, ſarciperium, ficacium, marſupium, Moculus, loculus, crumena.*

MOCVM, *ſimile eſt fabae, legumen eſt.* Papias MS.

MODAGIVM, V. in *Modiatio*.

MODAMEN, MODANVM, modus, exemplar, Gallis *Modèle*. Statuta Montis Regal. p. 270.

MODELA, modus, vnde Galli *Modèle*, pro exemplari. Fulbertus Carnotenſis in Carminib. p. 182.

Eſt tamen obſeruanda diuturna Modela diaetae.
Libra cibi ſolidi, ſimplex emina Falerni.

Vbi quidam reponunt *medela*.

† MODELLVM, gruis tractoriae ſpecies, in Tract. Mſ. de re milit. V. *Modellus* 2.

MODELLVS. (1) Lagena, Gall. *Bouteille*, vel quoduis aliud vas, in quod vinum infunditur. Vſus et Conſuet. Monaſtic. S. Germani Pariſ. inter Probat. Hiſt. eiusd. p. 135. V. *Modiolus* 2. (2) † Trabs, in Tract. Mſ. de re milit.

MODERABILIS, pro *Moderatus*. Theganus de Ludouico Pio cap. 19.

MODERAMEN, temperamentum, Gall. *Reſerve*. Litterae Ioh. Regis Franciae ann. 1356. tom. 3. Ordinat. p. 66.

MODERANTIA. (1) Temperies. Miracula B. Ambroſii Senenſ. tom. 3. Martii p. 224. (2) Modeſtia, continentia. Vita S. Guthlaci to. 2. Aprilis p. 40.

MODERATIO. *Salua Moderatione Concilii generalis*, formula non infrequens in Bullis Romanorum Pontificum, pro *Saluo modo, ſtatuto etc.* Bulla Gregorii X. PP. ann. 1274. ap. Rymer. tom. 2. p. 23.

† MODERATVS, ad modum ſeu morem exquiſite accommodatus, apud B. de Amoribus.

† MODERNITER, nuper, in Ch. an. 1368.

MODERNVS. Ioan. de Ianua: *Modernus, i. iſtius temporis, et dicitur a Modus, inde Modernitas.* Senator. L. 4. Epiſt. 51. *Antiquorum diligentiſſimus imitator, Modernorum nobiliſſimus inſtitutor.* MODERNITAS Sugerius in Ludouic. VI. *Qui facta noſtrorum Modernitate, vel multorum temporum antiquitate nihil clarius Francia fecit.*

MODERO, διέπω: *rogo*. Supplem. Antiquarii.

MODIADA, V. *Modius* 2.

MODIAGIVM, V. in *Modiatio*.

MODIALIS, menſura agraria eadem, quae *Modius* infra. Teſtam. an. 76[illegible] in Append. ad tom. 2. Annal. Benedict. p. 708.

MODIARE, modiationem percipere, in Tabul. Autiſſiod.

MODIATA, V. *Modius* 3.

MODIATICVM, V. *Modiatio*.

MODIATIO. (1) Menſura, quae fit per modios. Codex MS. redituum Episcopat. Autiſſiodor. an. circ. [illegible] exaratus: *Et ſi emptum fuerit, debet roagium et minagium cuiuscunque Modiationis ſit.* (2) Praeſtatio pro quolibet *modio* vini. Charta Richardi Reg. Angl. an. 1195. apud Marten. tom. 1. Ampliſs. Collect. col. 1012. *Trecentos modios vini percipiendos ſingulis annis in Modiatione noſtra Rotomagenſi per integra dolia, ſicut ea recipere ſolemus in Modiatione noſtra.* (3) Penſitatio frumentaria, pro quoli-

quolibet *modio* annonae. Charta an. 1191. in Tabular. S. Vincentii Cenoman. MODIATICVM, idem. In Capitulari Sicardi Principis Beneuentani ann. 836. cap. 34. eſt *de Modiatico.* cap. 35. *de reſponſatico et Modiatico.* Charta Rogerii Regis Siciliae ann. 1137. apud Vghell. to. 7. p. 564. Vbi perperam editum *mediatico.* MODIAGIVM. Tabular. Prioratus S. Vincentii Laudunenſis, ann. 1274. MODAGIVM. Charta ann. 1203. in Tabular. Criſenon. (4) † Fruges, quae ex *modiagio* ſeu conuentione percipiuntur. Ch. Mſ. a. 1220.

† MODIATOR, qui ad *modiationem* ſeu firmam tenet, in Ch. Mſ. a. 1219.

† MODIATVM, menſura agraria, i. q. *Modiata*, in Ch. Mſ. a. 1163.

MODIATVRA, V. *Modius 3.*

† MODICILLVM, modicum, t. 2. Maii p. 264.

† MODICITAS, tenuitas, paruitas, in Ch. a. 1372.

MODICVM. *In modico*, paullo poſt, ap. Ludewig. t. 3. Reliq. p. 209.

MODIETARIA, praedium ruſticum, quod a colono partiario colitur, Gall. *Métairie.* Ch. Mſ. a. 1262. MOYTEIRIES, ibidem. V. *Medietarium.*

MODIETAS, modus agri, in Tabul. Carnot. V. *Modius.*

MODIFICARE, moderare, in Charta Henrici III. Reg. Angl. an. 1259. ap. Rymer. to. 1. p. 680.

MODIFICATIO, moderatio, exceptio, conditio, a Gall. *Modification.* Epiſt. Clementis VII. PP. ann. 1384. in Tabular. Epiſcopat. Meldenſ.

MODIFICATVS. Apud Witikind. L. 3. *Vaſa eburnea etiam, et omni genere Modificata ſtramenta, balſamum, etc.* i. variis *modis* elaborata.

MODIGVS, modius. Teſtamentum Sancii II. Regis Portugalliae aerae 1286. apud Brandaon. to. 4. *Septem Modigos panis, qui conſueuerunt mihi dari.*

MODILIA, melodia, modulatio. Expoſit. breuis antiq. Liturg. Gallic. apud Marten. to. 5. Anecd. col. 95.

MODIOLA, V. *Modius 3.*

MODIOLVM. (1) Gloſſ. Lat. MSS. Regium, ſign. 1013. *Situla, quod vulgus Modiolum dicit.* Papias: *Situla dicta, quod ſitientibus apta ſit ad bibendum, quod Graeci cadum dicunt, vulgo modiolum dicitur.* Graeculis μοδιολος, veſtis ſpecies eſt. V. Meurſii Gloſſar. et infra *Modius.* (2) † Idem quod modius, menſura annonaria, in Martyrol. Autiſſ.

MODIOLVS. (1) Vel MODIOLVM. Modus agri. Charta Bonfilii Fulginatenſis Epiſcopi apud Vghell. *In Campo S. Valentini Modiola tres et in Caſiolo Modiola quinque etc.* V. *Modius.* (2) Menſura liquidorum. Bernard. Mon. in Ord. Cluniac. part. 1. cap. 12. *Hoc eſt autem quod ſpecialiter pertinet ad ipſum Refectorarium maiorem, quoties pigmentum datur ipſe Modiolis infundit.* S. Wilhelmi Conſtitut. Hirſaug. L. 2. cap. 49. *Quotienscunque ad charitatem propinatur, ipſe et aliquis adiutor eius Mediolis* (f. *Modiolis*) *infundunt.* V. *Modellus.* (3) Medium rotae, cui infiguntur radii, Gallis *Moien.* Occurrit in Mirac. S. Berlindis Virg. cap. 2.

† MODICRA, terminatione Longobardica, niſi medum eſt, pro *Modiola*, ap. Murat. t. 1. Antiq. p. 693.

MODITIO, Praeſtatio frumentaria; eadem quae *Modiatio*, niſi ita legendum. Charta ann. 1185. in Tabul. Centul.

MODIVM, menſura liquidorum ſimul et aridorum. Teſtamentum Haganonis a. 819. apud Marten. t. 1. Anecd. col. 22.

MODIVS. (1) *Eſt cui arbor nauis inſiſtit, ob ſimilitudinem menſuralis vaſis dictus.* Papias. (2) Menſura liquidorum, conſtans 16. ſextariis. Adalardus in Statutis Corbeienſib. lib. 1. cap. 4. *De potu autem quotidie detur Modius dimidius, id eſt, ſextaria octo, etc.* (3) Menſura agraria, verbi gratia, ager ſeu terra tot modiorum eſſe dicitur, quot eiusdem menſurae ſementis capax eſt. Vetus Agrimenſor: *Iugerum unum, pedes 240. et in latitudine pedes 120. faciunt terram modiorum 3.* MODIOLA TERRAE, Charta Ottonis Imp. ann. 956. apud Vghell.

Vghell. tom. 1. part. 1. p. 418. *Vbi ſunt mille Modiola terrae, et .... duo millia Modiola de terra, quae tendunt etc.* V. *Modiolus* 1. MODIATA, idem quod *Modius*, ager *modiorum* certo numero conſtans. In agro Cameracenſi *Modiata terrae* aequiparatur 16. mencoldis: in Viromand. vero 8. ſextariis. *Modiata terrae, prati*, in Charta Ludouici Pii ann. 824. pro Eccleſia Arelatenſi. *Modiata nemoris*, in Charta an. 1231. ap. Miraeum to. 1. pag. 750. Teſtam. S. Fulcranni Epiſcopi Luteuenſ. *Decem Modiatas de vinea quae mihi aduenerunt, etc.* Vbi perperam *medietas* editum apud Bollandum. Charta Bernardi Vicecomit. Carcaſſon. ann. 1108. *Et ipſam Modiatam de terra de Caſellas. Semimodiata de terra*, in Tabulario Conchenſi in Ruthenis Ch. 32. et alibi. *Semimodiata de vinea*, in Tabular. S. Victoris Maſſilienſ. MODIATVRA TERRAE; ſic legendum pro *Mediatura*, in Charta ann. 1067. to. 11. Spicilegii Acheriani pag. 294. MOIATA, idem quod *Modiata*. Tabular. S. Eparachii Inculiſm. fol. 1.

MODIX, *chorus*. Papias.

MODO, perperam pro *Medo*, apud Ludewig. to. 2. Reliqu. MSS. p. 396. V. in hac voce.

† MODOLAGIVM, MODOLOGVS, ſ. praeſtatio pro menſura, i. q. *Menſuraticum*. Ch. an. 864. to. 12. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 98.

MODOLAISCLO, V. *Modula* et *Laiſcum*.

MODOLON, congeries *garbarum*, ſeu mergitum. Picardi dicunt *Moie*, Germ. Mandel.

† MODRIS, i. q. *Maltra*, in Ch. Mſ. a. 1320.

MODVLA, ſi vera lectio eſt, quercus. Leges Rotharis apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 40. *Si quis roborem aut cerrum ſeu quercum quod eſt Modula iſcol aut glandem, quod eſt ſaga inter agrum alienum, aut inter culturam, vel clauſuram, in cuius vicino inciderit, componat pro arbore tremiſſes duos.* Vbi Codex Mutin. habet, *Modolaiſclo*, Eſtenſis vero, *Modulahiſclo*. V. *Laiſcum*.

† MODVLATOR, conſors, qui alteri accinit, t. 3. Cod. Ital. dipl. p. 1572.

MODVLISARE, muſicis modulis cantare. Gaufredus Voſienſis c. 59.

MODVLVM, idem quod *Modolon*, congeries *garbarum*, Gall. *Plongeon*, quod in verſo capite *garbae* ſimul colligantur. Charta ann. 1330. in Tabular. S. Victoris Maſſil. *Decimam praeſtent de omnibus Modulis*. V. *Molonus*.

MODVLVS. (1) Moles, ſpecies aggeris. Gall. *Môle jettée.* Bartholomaei Scribae Annal. Genuenſ. ad a. 1227. apud Murator. tom. 6. col. 448. V. *Moles*. (2) Cantus rythmicus. V. *Modus*. (3) Modus agri. Vita MS. S. Winwaloei. V. *Modius*, 3. (4) Menſura ſtruis ligni, Gallis, *Moule de bois*. Charta Philippi Pulcri Regis ann. 1309. in 9. Regeſto eiusd. Regis Ch. 79. ex Tabul. Reg. Eadem habentur in alia Caroli IV. Reg. ann. 1322. to. 7. Spicil. Acher. p. 241.

MODVRA. (1) V. *Molta* 2. (2) † Modius, menſura annonaria, to. 7. Ordin. p. 41.

† MODVRANCHIA, variae moliturae miſcellum frumentum, Gall. *Modurenge*. Ch. Mſ. a. 1407.

† MODVRARE, *moduram* percipere, in Ch. Mſ. a. 1343.

† MODVREYRA, i. q. *Modura* 2. in Ch. Mſ. a. 1247.

MODVS. (1) Cantus rythmicus. Onomaſticum: *Modus*, μέτρον, τρόπος. Sueno in Hiſt. Danica, cap. 1. *Atque primum Modis Islandenſibus Scioldunger ſunt Reges nuncupati.* Id eſt, in rythmis, carminibus, ſiue cantilenis antiquis, quibus Islandi fortia heroum facta, ad lyram in conuiuiis decantare ſolebant. Ita Stephanus Suenonis Editor. MODVLVS, eadem notione. Vetus Vocabul. *Modulus, Tropus, Cantus*. Gloſſ. Lat. Graec. *Modulus*, μελῴδημα. *Modulus*, apud Auctorem Mamotrecti ad libr. Iudith cap. 16. *Modulus dicitur cantus qui praecinitur in principio Miſſae vel Horarum, et dicitur etiam Tropus.* (2) † Mos, ritus, vſus, ap. Elmham. c. 31.

† MODVTA, mendoſe pro *Modura* 1. t. 8. Ordinat. p. 109.

MOE-

MOECHARE, pro *Moechari*. Index Veterum Canonum, to. 3. Concil. Hiſp. pag. 3.

† MOECHIA, adulterium, in Act. SS. Bened. part. I. ſaec. I. c. 10.

MOENICARE, *communicare*, Papias.

MOENIRE, eidem Papiae, *Moenia conſtruere*. *Moeri*, pro muri, apud eund. ex Virgil. Aen. lib. 10. 24.

MOERI, V. *Moenire*.

MOESTICVS, pro *Moeſtus*, in Epitaphio Aurel. Epiſc. Lugdun. ap. Seuert. p 191.

MOESTIFICARE, triſtitia afficere. Epiſt. Synodica Epiſc. exſulum in Sardinia to. 2. Concil. Hiſp. p. 257.

MOESTITIA, V. *Meſtitia*.

MOESTORIVM, *triſtitia*, Papias.

MOESTVOSVS, triſtis, luctuoſus. Litterae ann. 1282. apud Rymer. to. 2. p. 215.

MOFEVM, candelabri maioris ſpecies. Charta ann. 1398. in Tabul. Capituli Autiſſiodor.

MOFFADOR. Charta originalis cuiusd. Maioricenſis an. 1253. *Miramomeni dat mihi de decem in decem diebus 40. Biſancios pro expenſis : et de die in diem mittit 40. equos ſummo mane ad equitandum cum multitudine venerabilium Moffadorum, qui me et totam meam familiam intus ciuitatem et extra honorifice comitantur.* *Moſador*, Hiſpanis irriſor, Gall. *Moqueur*, a verbo *Moſar*, irridere. Forte de quadam ioculatorum hominum ſocietate hic agitur.

MOFFLET, MOFFLETVS, MOFLETVS, panis delicatioris ſpecies, qui diatim diſtribui ſolet Canonicis praebendariis ; Toloſatibus *Pain Mouffet*, quaſi *pain molet* dictus, forte quod eiusmodi panes ſingulis diebus coquantur, atque recentes et teneri diſtribuantur. Tranſactio inter Abbatem et Monachos Craſſenſes, an. 1351. *De quo* (tritico) *fiunt hodie duo panes, vulgariter nominati Mofflets, facti de bona et ſufficienti farina frumenti.* Ibidem : *Cuilibet de dictis pauperibus datur ad minus unus panis ſiue Moffletus et medius cancillus.* Limborch. lib. Inquiſit. Toloſ. p. 70. *Miſit dictis hereticis per dictam Guilielmam duas placentas, et duos panes Moſletos.* V. *Panes praebendarii* in *Panis* 2.

MOFFOLVM, V. *Machale*.

MOFFVLA. Lambertus Ardenſis, pag. 258. *Haec enim ruſtici cum bigis marlatoriis, et carris fimariis* (fimariis) *calculos trahentes ad ſternendam viam in Moffulis et ſcapulariis ſe ipſos ad laborem inuicem animabant.* Eadem notione qua *Muffulae*, Gall. *Mouffles*.

† MOFILIS, morbi genus, f. idem quod *Maſcla* 1. tom. 3. Sept. pag. 186.

MOFLETVS, ſpecies panis, V. *Moſflet*.

† MOGENSA, taberna ſeu praeſtatio, quae domino pro vino in taberna vendendo ſoluitur. Inuent. Mſ. an. 1476.

† MOGGIATICHA TERRA, i. q. *Modiata*, ab Ital. *Moggiata*, in Ch. a. 1358. V. *Moia*.

MOGGVS, *bleſus, ſiue balbus*. Ita Anaſtaſius Bibl. ad VIII. Synod. act. 6. vbi de Petro Mongo haeretico, qui Graecis μογγός. Gloſſ. Lat. Graec. *Atubus*, μογίλαλος, μόγγος. i. qui cum difficultate loquitur. *Atubus* vero, quaſi ἄτυπος, dictus, qui inarticulate loquitur. Liberatus Diacon. cap. 16. *Petrum cognomento Moggum, qui vocatus eſt Blaeſus.*

MOGNERIA, († f. quantum manu continetur.) Tabular. S. Eparchii Inculiſm. f. 40. vo. *Quicquid habemus in molendinis et in anguillari de Fiſſac, id eſt, tertiam partem, et vnam Mogneriam*, etc.

† MOGRA, *Arabice, magra vel almagra eſt ſinopida architectorum, qua lineas ſignant.* Gloſſ. med. Sim. Ianuenſ.

MOGTONAGIVM, tributum ex veruecibus, ſeu *mutonibus*. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 4. V. in *Multo*.

† MOGVDA, moleſtia, motus, perturbatio. Ch. a. 1177. t. 3. Hiſt. Occit. Prob. p. 140. V. *Remogudae*.

MOGVM, territorium Moguntinum, maxime quod Moeno adiacet. Carmen de varia fortuna Erneſti Bauar. Ducis lib. 2. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 321.

MOHATRA, vox portentoſa qua ſignificatur Contractus, *quo*, inquit Eſcobarius, *quis egens pecunia, emit pecunia credita a mercatore merces ſummo pretio, et ſtatim ei pecunia numerata pretio infimo reuendit.* Qui contractus diuinis ac ciuilibus Legibus prohibetur, vt obſeruatum eſt, in Diction. Treuolt. Idem Barata interdum dicitur, quo nomine fraus, dolus indigitatur. V. in *Baratum.*

† MOIA, menſura agraria, ager *modii* ſementis capax, Gall. *Moiée*, *Mouée*, *Moye*. Ch. Mſ. a. 1260. V. *Modiata* et *Modius.*

MOIATA, V. in *Modius 3.*

† MOIATICUM, i. q. *Modiaticum*, ab Ital. *Moggio*, modius. Ch. a. 1183. in Acceſſ. ad Hiſt. Caſſin. part. 1. p. 382.

† MOIL, piſcis ſpecies. Tract. Mſ. de Piſc. *Mullus - - - a Gallis Surmulet, a nonnullis barbarii, ab aliis Moil, i. e. maris perdrix dicitur.*

MOINERIUS, molitor, Gall. *Meunier*. Charta an. 1364. ex Aduerſariis Pr. *de Mazaugues.*

† MOINUS, monachus, a Gall. *Moine*. Ch. Mſ. a. 1459.

† MOIOLARIUS, vaſorum, quae *Moioli* appellabantur, artifex. Stat. Mont.

† MOIOLASCA, f. collis vitibus conſita, vel tumulus terreus, in Decret. a. 747. ap. Murat. t. 1. Antiq. p. 517. V. *Molare 1.*

MOIOLUS, vas quoddam vinarium. Iohan. Demuſſis Chron. Placent. ap. Murator. tom. 16. col. 582. *Et duo comedunt ſuper vno taiore, et quilibet habet meneſtram ſuam, et vnum Moiolum, vel duos vitri pro ſe, vnum pro vino et alium pro aqua.*

MOISO. (1) Menſura, Germ. Maaß, a verbo metiri. Tabular. S. Benigni Diuion. (2) † Contractus, quo ſub annuo reditu fundi dantur, ſimul et ipſi reditus, Gall. *Moeſon*. Ch. Mſ. a. 1177. V. *Modiagium* et *Modiatio 3.*

† MOISONNA, i. q. *Modiatio 1.* Areſt. Mſ. a. 1414.

† MOISSINA, ſcopus vuarum, racemorum, Gall. *Marc de vin*, ol. *Moiſſine*. Necrol. eccl. Pariſ.

MOISSO, meſſio, meſſionis tempus, Gallis *Moiſſon*, *Temps de la Moiſſon.* Guibertus l. 2. Hiſt. Hieroſol. c. 8. V. *Meſſio.*

† MOITOCERIA, praedium quod a colono partiario colitur, in Ch. Mſ. a. 1335. V. *Mediatoria.*

† MOITONNUS, i. q. *Meyteria*, in Ch. Mſ. a. 1374. V. *Miteonnus* et *Moteonnus.*

MOL. Tabularium Abbatiae Conchenſis in Ruthenis Ch. 44. *Et donat de cenſum duos ſolidos Pogeſios, et ad Calendas 4. membros, et duo ſeſtaria, et duos de ciuada, et duos panes, et a meyſſos vnum Mol ſans la pel, et 2. ſeſtaria de vino, etc.* Occurrit ibidem alio loco. An vnum *multonem* ſine pelle?

MOLA. (1) Io. de Ianua: *Mantica, i. ſarcina, ſcilicet Mola*: ſed legendum *Mala*. V. in hac voce. Occurrit tamen ea, vt videtur, notione in Tabular. Compend. *De aliis piſcibus maris, ſumma debet 1. denar. Mola integra obolum, Mola transferata 1. den.* Vbi *mola* minor ſarcina quam *ſumma*. V. *Sagma*. Eiuſdem ſignificationis *Mola* in Capitulari 2. Caroli Magni an. 813. n. 10. (2) Molendinum. Germ. Mühle. Anaſtaſius in Honorio. (3) Idem quod *Modulus*, de qua voce ſupra, in 9. Regeſto Philippi Pulcri Regis Franc. Ch. 94. ex Tabular. Regio, menſura lignaria, *Mole de bois*. (4) Moles, agger, Gall. *Môle*. Breuiarium Hiſt. Piſanae ad ann. 1168. apud Murator. to. 6. col. 180. V. *Modulus* et *Moles*. (5) Informationes pro *paſſagio* transmarino in Ch. Mſ. Sangerm. *Item XV. Molas de ſarcia ſubtili quelibet ponderis duorum quintalium . . . quelibet Mola vult habere longitudinis C. paſſus.* Inuentar. Machinarum bellicarum caſtri Sommeriae in Occitan. an. 1260. *Item II. torni ad opus baliſtarum. Item I. Mola in fabrica, etc.* (6) Pro menſura frumentaria occurrit in *Mella*. (7) † Menſura liquidorum, to. 7. Ordinat. p. 505. V. *Moleta* et *Moletum*. (8) † Piſcis ſpecies. Tract. Mſ. de Piſc. c. 41.

MOLACHINUS, monetae aureae (Saracenicae, ni fallor) ſpecies. Charta Alexan-

Alexandri III. PP. ann. 1162. apud Petrum Mariam Campion. in Regeſto part. 2. Hiſt. Eccl. Placent. n. 16. *Statuimus, vt de caetero ſolummodo duos Molachivos nobis noſtrisque ſucceſſoribus annis ſingulis ſoluere teneatur.* V. *Meloquinus.*

MOLACIO, *ἄλεσμα, molitura.* Supplem. Antiquarii. V. *Molta.* † *Molatio, ἄλεσμα*; *Molator, ἀλέστης.* Caſtigat. in vtrumque Gloſſ.

† MOLADA, i. q. *Moleya*, in Stat. Mſ. a. 1466.

MOLAGIUM, V. *Molta.*

MOLANUS, V. *Amirmumnes.*

MOLARE. (1) Meta, tumulus terreus, colliculus. Computus an. 1334. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 251. *Item, librauit in cavalcata facta per ipſum baylivum ad capiendum Molare quod erat in dicta baſtida, etc.* Codex cenſualis Calomontis: *Quoddam Molare cum vercheria contigua.* V. infra. *Molaris.* (2) Molere, Gall. *Moudre.* Charta ann. 1278. apud Thomaſſerium Conſuetud. Bituric. p. 110. (3) Prima alicuius rei lineamenta exprimere, a Gall. *Mouler.* Acta S. Franciſci de Paula to. 1. Aprilis p. 159. *Et vidit corpus defuncti exanime, et vt ſimilitudinem vultus eius ſecundum veram figuram depingeret, Molauit et impreſſit.* V. *Molarium.* (4) † Vexare, ſpoliare, t. 1. Aug. p. 64.

MOLARIA. (1) Vel MOLARICIA, idem quod *Molta.* Litterae Henrici V. Reg. Angl. a. 1421. apud Rymer. to. 10. p. 89. *Vna cum libra Molaria in molendinis noſtris dictae villae.* Statuta Vercell. lib. 7. f. 151. vo. *De his qui pro eorum vſu non debent ſoluere Molariciam.* (2) Idem quod *Mola*, et molendinum. Charta Theobaudi Chabot, to. 4. Galliae Chriſtianae p. 4. (3) † Locus vnde *molae* extrahuntur, lapicidina, V. *Moleria 1.*

MOLARIS, colliculus, aliqua terrae congeries, ruſticis Dumbenſibus etiamnum *Molard.* Charta Humberti de Miribel an. 1036. apud Ioan. Columbum lib. de Cartuſianorum initiis. V. *Molare.*

MOLARIUM. (1) Bollandiſtis, Numiſma honorarium alterius vultu effigiatum, ſic dictum a *Mola* ſeu *Modulo*, id eſt, typo cui infuſum metallum formam recipit, Hiſpan. *Molda*, Francis *Moule*, Teutonibus *Mol.* Leges Palatinae Iacobi II. Reg. Maioric. tom. 3. Iunii p. LII. *Item quod non recipiat veſtes alicuius neque Molarium.* (2) Molendinum. Charta an. 1307. tom. 2. Hiſt. Dalphin. p. 131. (3) † Tumulus terreus, i. q. *Molare 1.* Ch. Mſ. ann. 1343. V. *Molaris.*

† MOLARIUS, qui *molas* ex lapicidina extrahit et ſecat, Gall. ol. *Molier.* Ch. Mſ. a. 1299. V. *Moleria 1.*

MOLATA SCARLATA, ſ. acupicta. Computus an. 1202. apud D. Bruſſel to. 2. de vſu feud. p. CLXXXIII. *Pro capa ſcarlatae Molatae quam Rex tunc habuit*, XV. *l.* V. *Mollicia.*

MOLATIO, V. *Molacio.*

MOLATURA, V. *Molta.*

MOLCHUS, peſſulus, Gall. *Verrou*, a Graeco μοχλὸς eadem notione. Agnellus in Vita S. Damiani apud Murator. to. 2. p. 155. *Confregerunt Molchos et ſerras, et cum victoria in ſuas reuerſi ſunt domus.*

MOLDA, etc. V. *Molta.*

MOLDIUM, pro *Modius*, apud Eccardum in Origin. Saxon. lib. 2. p. 59.

MOLDUREIRA, MOLDURA, V. *Molta.*

MOLEARIA, *mola*, molendinum, († vel potius lapicidina molearis, Gall. *Moliere.* V. *Moleria.*) Charta ann. 1239. in Tabular. Portus regii.

MOLEARIUM, V. *Molta.*

MOLEGIA, MOLEGIUM, V. *Mollegium.*

† MOLEGIUM, i. q. *Mollegium*, in Ch. a. 1369.

MOLENARE, V. *Molina.*

† MOLENDA, frumentum molitum. Tract. Mſ. de re milit.

† MOLENDIARIUS, ad molendinum pertinens, in Ch. a. 1174.

MOLENDICIA LOCA, vbi exſtrui poſſunt molendina. Charta a. 1049. inter Additam. ad Chr. Caſaur. ap. Murator. to. 2. part. 2. col. 1000. V. *Mulneda.*

MOLENDINA, fem. gen. moletrina. Charta Theobaldi V. Comit. Bleſenſ. ann. 1186. inter Probat. Hiſt. Bleſ. p. VII. MOLENDINA QUADRATA,

DRATA, quae interdicuntur in Conſuetud. Bleſenſi art. 241. et Burbon. art. 537. MOLENDINA, ſeu *Moletrinas in leuclis*, adinueniſſe Beliſarium ſcribit Procopius l. 1. de Bello Gothico c. 19.

MOLENDINAGIVM, V. *Molta*.

MOLENDINARE. (1) Molere. Domnizo lib. 1. de vita Mathild. c. 10. MOLIRI, eadem notione. Charta ann. 1279. apud Thomaſſer. Conſuet. Bituric. pag. 114. (2) † Molendinum. Reg. Cam. Comput. Pariſ.

MOLENDINARIA. (1) Molitrix, Gall. *Menniere*. Ludewig. Reliq. MSS. to. 8. col. 360. *Margaretha Molendinaria in Sprengenberge per rotam molendini enormiter laeſa*. (2) † Penſitatio pro molitura frumenti; i. q. *Molta*, in Ch. Mſ. a. 1226.

MOLENDINARIVM. (1) Vel MOLINAR, ſedes, ſeu locus ad conſtruendum *molendinum* aptus. Charta an. 1300. (2) Moletrina, piſtrinum, ſed molendino minus. Charta ann. 1084. to. 3. Gall. Chriſt. inter Inſtr. col. 23. *Maiora et ſubmaiora, et vt ita dicam, molendini et Molendinaria S. Dionyſii, in manu et poteſtate Abbatis ſint*. MOLENDINARIVM COISSELLARIVM, Britonibus, *Milin coazell*, cuius rota aquaria perpendiculariter vertitur. Charta fundationis Abbatiae de Fonteneto in Norman. in Regeſto 106. Tabul. Reg. Ch. 370.

MOLENDINARIVS. (1) *Molator*, ἀλεστής, in Gloſſ. Graec. Lat. Charta Hugonis Ducis Burgund. a. 1171. to. 4. nouae Gall. Chriſt. inter Inſtr. col. 91. *Molendinarios quoque de fluuio Arrio ab omni calumpnia et exactione mea et meorum abſoluo et quittos clamo*. (2) † Ad molendinum pertinens, in Ch. Mſ. Henr. reg. Angl.

MOLENDINATA, moletrina. Tabular. S. Martini Pontiſar.

† MOLENDINATIO, i. q. *Molendinaria* 2. in Chartular. S. Germ. Prat.

MOLENDINATOR, i. q. *Molendinarius*. Vita S. Chartaci tom. 3. Maii p. 384.

† MOLENDINATVRA, i. q. *Molendinatio*, tom. 7. Ordinat. p. 605.

MOLENDINELLVS, paruum molendinum, in Chartular. S. Vandregeſ. to. 1. p. 644.

† MOLENDINENSIS, ad molendinum pertinens, in Chartul. Angeriac.

MOLENDINVM, vel MOLENDINVS, pro Moletrina, ſeu piſtrino. Priſcis ignotam conſtat, vocemque eſſe ſuperam et a mediae aetatis Scriptoribus tantum vſurpatam. Gloſſae antiquae MSS. *Molendinus*, *molinus*. S. Auguſtinus in Pſalm. 36. 99. 132. enarrans illud Matthaei c. 24. *Duae molentes in mola*, etc. pro *mola*, *molendinum* habet. MOLENDINVM DE BRACHIIS, Germ. Handmühle. Chron. Parmenſe ad an. 1247. apud Murator. tom. 9. col. 773. Dictum etiam. MOLENDINVM MANVALE, in Statut. Gildae Scoticae c. 19. et in Inuentar. MS. caſtri Sommeriae in Occit. an. 1260. MOLENDINVM AD VENTVM, Germ. Windmühle, cuius vſum aquis molariis multo recentiorem conſtat. Decretum Celeſtini III. PP. cap. *Ex tranſmiſſa* 23. Ext. de Decimis: *Miles quidam Molendinum quoddam ad ventum . . . infra fines parochiae ſuae conſtruxit*. Occurrit etiam in Charta an. 1205. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 389. († Philippo Auguſto antiquiorem eſſe, probat Ch. Mſ. Guill. comit. Moret. a. 1105. *Concedo . . . . molendina ad aquam et ad ventum*. † *Molendinum ventricium*, in Ch. Eduardi III. reg. Angl. *Molendinum ventile*, apud Pez. tom. 6. Anecd. part. 3. p. 424. *Molendinum ventorium*, in Monaſtic. Anglic. to. 1. p. 816. *Ventoſum*, in Chron. Andrenſi p. 532. *Ventitium*, in Fleta lib. 4. cap. 1. §. 20. *Ventriticum*, in Statuto 2. Weſtmonaſt. c. 50. et t. 2. Monaſtici Angl. pag. 459. 1040. † MOLENDNVM AVRERIVM, idem, in Ch. ann. 1377. MOLENDINVS ALBVS, qui frumento molendo, quemadmodum *Brunus*, qui ſiliginis ſeu annonae mixtae molendae deſtinatus. Charta an. 1309. to. 1. Hiſt. Delphin. pag. 86. MOLENDINVM

AQVA-

AQVATICVM, Germ. Waſſermühle. Charta an. 1468. apud Madox Formul. Anglic. pag. 148. MOLENDINVM BASTARDVM, i. q. *bannale*, V. *Baſtardus*. MOLENDINVM BRASARIVM, vbi *braſium*, ſeu *brace* molitur, Germ. Malzmühle, occurrit in tom. 2. Monaſt. Anglic. p. 951. et in Itinere Camerarii Scotici p. 26. §. 3. MOLENDINVM BANNALE, Germ. Zwangmühle. Hugo Flauiniac. in Chron. p. 132. *Molendina 4. cum banno ipſius villae.* † MOLENDINVM BATANNVM, quo panni denſantur et deſquammantur, in Ch. Mſ. a. 1385. V. *Batoerum.* † MOLENDINVM BLADATVRVM, BLADERIVM, BLADIARIVM, vbi *bladum* molitur, V. *Bladaturus*. MOLENDINVM CABALLARIVM, Germ. Roßmühle, in Charta Philippi Comitis Flandriae an. 1188. ap. Buzelium l. 1. Gallo-Fland. cap. 41. *Molendinum ad equos*, in Regeſto Philippi Auguſti Regis Herouualliano a. 1218. fol. 77. *Molendinum de equis*, in Chron. Parm. ad ann. 1247. *Molendinum equitum*, apud *Blount* in Nomolex. Anglic. V. *Animal de hoſte.* † MOLENDINVM CAMBELLARIVM, i. q. *Braſarium*. V. *Cambellarius*. † MOLENDINVM CHOISEVLLVM, *Moulin a Choiſel*, in Ch. Mſ. a. 1319. quod ſine aquarum vndequaque collectarum auxilio molere non poteſt. Mendoſe editum *Choſella* pro *Choiſella*, to. 1. Prob. Hiſt. Brit. p. 718. † MOLENDINVM AD CVLTELLA, ad cultellos acuendos, Schleifmühle, in Ch. Mſ. † MOLENDINVM DRAPERIVM, i. q. *Fullonarium*, in Ch. a. 1168. MOLENDINVM FVLLONARIVM, quo panni denſantur, deſquammantur, poliuntur, Germ. Walkmühle, in Charta Philippi Auguſti Reg. Franc. ann. 1191. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 995. *Molendinum fullonicum*, in Monaſtico Anglic. tom. 1. p. 837. *Molendinum Fullencium*, in Charta ann. 1208. ex Chartul. Campan. Thuano fol. 187. *Molendinum ad pannos*, in Charta Guidonis Archiep. Bituric. an. 1279. apud Thomaſſer. Conſuet. Bitur. p. 114. *Molendinum fullarium*, et *de fuleles*, ap. Th. Blount in Nomolex. Anglic. † MOLENDINVM FOLERETVM, idem, in Ch. Mſ. MOLENDINVS HIBERNATICVS, in quo moluntur fruges hibernaticae. Polyptychus S. Remigii Remenſis: *Eſt ibi Molendinus Hibernaticus, vnde recipiuntur annonae modii 5.* V. *Hybernagium.* † MOLENDINVM AD MOLAM, quod molit, non tundit, Mahlmühle, in Ch. Mſ. a. 1358. † MOLENDINVM NAVALE, NAVENCVM, quod naui imponitur, Schiffmühle, in Ch. Mſ. a. 1290. † MOLENDINVM PASTELLERIVM, PESTELERIVM, quo *paſtellum* ſeu glaſtum premitur, Waidmühle, in Ch. Mſ. a. 1361. † MOLENDINVM PENDENS, mobile, naui impoſitum, in Ch. Mſ. a. 1301. † MOLENDINVM AD PILETOS, quod pilis tundit, i. q *Batannum*, Stampfmühle, in Ch. Mſ. a. 1358. † MOLENDINVM DE PLANCHIA, tabulis ſerra ſecandis accommodum, Schneidemühle, in Chartoph. reg. † MOLENDINVM RESSEGVAE, idem, in Ch. Mſ. a. 1376. † MOLENDINVM RODERIVM, a rotis nuncupatum. Ch. Mſ. a. 1385. † MOLENDINVM SANGVINIS, i. q. *de brachiis*, a moleſto labore ſic dictum, to. 1. Hiſt. Nem. Prob. p. 10. MOLENDINVM AD THAN, Germ. Lohmühle, in Charta an. 1217. in Hiſt. Drocenſi pag. 245. *Molentinum ad tann*, in Charta an. 1231. to. 2. Hiſt. Britan. pag. 159. quod *Molentinum tannarium* dicitur in Charta fundationis Blancae landae an. 1154. apud Columbum. *Molendinum tanereum*, in Chartular. S. Vandreg. tom. 1. p. 1060. *Molendinum tannerez*, in Chartular. S. Martini Pontiſar. Galli *tan* vocant querceum corticem in puluerem redactum, quo Coriarii ad ſubigenda coria vtuntur. Hinc *Molendina ad corticem* dicta, quibus eiusmodi cortex teritur, in Charta an. 1228. in Tabular. B. M. de Charitate, et in alia an. 1279. apud Thomaſſer. Conſuet. Bituric. pag. 114. † MOLENDINVM AD STANNVM, idem,

idem, in Reg. Phil. Aug. † MOLENDINVM TERRENVM, terrae infixum, ad diſtinctionem naualis, in Ch. Mſ. an. 1194. MOLENDINI FOSSATVM, canalis aquae, quae molae verſantur, in Charta a. 1243. apud Iofredum in Nicienſibus Epiſc. p. 182.

† MOLENDVRA, penſitatio pro molitura frumenti. Ch. Mſ. a. 1215. V. *Moleria* 2.

MOLENDVS, pro *Molendinus*, in Chartulario S. Vandreg. tom. 2. p. 1237.

† MOLERE. (1) Facere molere. Ch. Mſ. a. 1331. (2) Acuere, a vet. Gall. *Moudre*. Ch. S. Ludou. a. 1229. (3) Piſcis genus Hiſpanis, V. *Fuca* 2.

MOLERIA. (1) An molendinum, vel colliculus? († Eſt lapicidina molaris, ſeu locus vnde *molae* eruuntur, Gall. *Moliere*.) Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 133. *Contentio facta fuit . . . ſuper quibusdam pratis . . . quae ſunt ſub monte Malierocioha de Braceriis vsque ad Moleriam*. V. *Molaris*. (2) † Penſitatio pro molitura frumenti, in Bulla Coeleſt. III. a. 1196. V. *Molta* 2.

MOLES, portus, Italis *Molo*; a molibus, ſeu crepidinibus, quarum obiectu maris atrocitas frangitur et retunditur. Vita S. Virgilii Archiepiſc. Arelat. *At littus aequoris, quod vocatur Molis, acceſſit, vbi inſidiator ille* (diabolus) *quaſi nauem onerariam aduenisse fallaciae ſpeciem imaginis ante oculos auſus eſt confingere, etc.* Eſt apud Dinamium Patricium in Vita S. Maximi Epiſc. Reg. vbi eadem verba leguntur, *moles* ſcribitur. Vim et originem vocis attigit Cangius in Notis ad Alexiadem p. 305. ex ſcriptoribus Graecis inferioris aeui, quibus μόλος, et μῶλος, et μοῦλος, idem ſonat quod *Moles*, ſeu portus. V. *Modulus* et *Mola*.

MOLESCERE, pro inoleſcere, vt recte emendat D. Secouſſe to. 4. Ordinat. p. 138.

MOLESTATIO, moleſtia. Charta ann. 1177. in Chron. Andr. Danduli ap. Murator. to. 12. col. 500.

MOLESTATOR, qui moleſtiam alicui exhibet. Charta Wilhelmi Roman. Reg. an. 1253. apud Ludewig. Reliq. MSS. t. 5. p. 447.

† MOLESTER, *ri*, *la pelle de carne*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

MOLESTIA, aegritudo. *Vt in Moleſtiam cholicam caderem*, ap. Gregor. M. l. 2. Ep. 31.

† MOLESTOR, moleſtator, t. 7. Ordin. p. 311.

† MOLETA. (1) Stellarum calcar, a Gall. *Mollette*. Inuent. Mſ. an. 13[illegible]. (2) Menſurae agrariae ſpecies. Ch. Mſ. a. 1232. V. *Mola* 7. (3) Morbus equinus, mollis tumor, in imo tibiae flexu, Gall. *Mollette*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1368.

MOLETVM, Gall. *Moulet*, menſura liquidorum apud Tullenſes, quae quatuor ſextarios Gallicos, ſeu cuias *Pintas* Pariſ. capit. Hiſt. Tullenſis p. 102.

MOLETVRA, vt *Molta*, V. in hac voce.

† MOLEYA, intritae ſpecies ex ramentis cultrorum aliorumque ferrariorum fabrorum coactae, a Gall. *Molée* et *Moulée*. Areſt. Mſ. a. 1395.

MOLGI, *fures*, *a mulgendi conſuetudine*. Vocabul. Suſſannaei.

MOLIARIVM, moletrina, piſtrinum minus, († vel potius lapicidina molaris, i. q. *Moleria* 1.) Charta Eduardi II. Reg. Angl. an. 1312. apud Rymer. tom. 3. p. 336. V. ſupra *Molendinarium* 2.

MOLIARIVS, μυλόχοπος. Gloſſ. Lat. Gr. Sangerm. V. *Molarius*.

† MOLIAZVM, ſponſalia, ab Ital. *Mogliera* vxor. Stat. ant. Florent.

MOLINA, mola, molendinum. Gloſſae S. Benedicti c. de Agricultura: *Molinae*, ὑδραλέτια. P. Victor in Reg. 14. vrbis Romae habet Duas *Molinas*. Ammianus lib. 18. *Quem* (aſcenſum) *ſciſſis collibus Molinae et valles arctandas aedificatae de[illegible] conſtringebant*. † MOLINA FERREA, ad tundendum ferrum, in Ch. Mſ. ann. 1311. V. *Molinum fabrile* MOLINVM. Gregor. Turon. lib. [illegible] c. 19. *Ante portam autem Molina mira velocitate diuertit*: quo loco Aimonius l. 2. c. 23. *Molendinum ſumma vertit velocitate*. MOLINIVM, eadem notione. Locus eſt in *Carmis*. MOLINVM

LINVS, in Lege Salica tit. 24. §. 1. Praeceptum Caroli Reg. ann. 859. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 30. MOLINARIVM, eadem notione, in Tabulario Abbatiae Belliloci n. 59. MOLENARE. Charta Lotharii Regis Franciae an. 987. apud Michaëlem Carbonellum in Chron. Reg. Hiſpan. MOLINARE. Donatio Monaſt. S. M. de Ouarra to. 3. Concil. Hiſpan. p. 125. MOLINARIA, eodem ſenſu, in Charta Adelgaſtri Principis ibidem p. 89. MVLINVM, in Lege Aleman. tit. 83. §. 1. et in Lege Bajwar. tit. 8. c. 2. §. 1. Vandalis *Mule*, et Slauis *Mlin* eſt molendinum, vt auctor eſt Orbinus. MVLNETVM, eadem notione, in Tabular. S. Cyrici Niuern. ch. 17. MVLINARE, eadem notione. Tabularium Caſaurienſe an. 24. Ludouici Imp. filii Lotharii. MVLINVM ANIMAL, V. *Animal de hoſte*.

MOLINAGIVM, idem videtur quod *Molta*. Charta an. 1192. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 649. *Sint liberi et immunes per totam terram noſtram . . . . absque venda, telonio . . . paſnagio, Molinagio, fornagio, etc.*

MOLINAR, vt *Molendinarium*, V. in hac voce.

MOLINARE. (1) V. *Molina*. (2) † Locus ad molendinum conſtruendum aptus, i. q. *Molendinarium* 1. Ch. Mſ. a. 1305. (3) † *Mola* fullonia pannos denſare, walken; vnde MOLINATVRA, ipſa haec actio. Ch. Mſ. a. 1316.

MOLINARIA, MOLINARIVM, V. *Molina*.

MOLINARIVS, molitor. Vetus Gloſſarium: *Molinarius*, ὑδραλέτης. Gloſſ. Lat. Gall. *Molendinarius*, *Molinier*. *Seruus Molinarius*, in Lege Salica tit. 11. §. 5. MOLINERIVS, ead. notione. Charta an. 1356.

MOLINELLVM. (1) Diminut. a Molina. Gloſſae Pithoeanae; *Fractillum, Molinellum ad frangendum piper.* (2) Vgutio: *Camus, quoddam genus ferri fraeni, vel pars, ſcilicet quod vulgo dicitur Molinellum.* (3) Vectis verſorius, Gall. *Moulinet*, ap. Murat. t. 3. Antiq. p. 1197.

MOLINVM, V. *Molina*. † MOLINVM FABRILE, i. q. *Molina ferrea*, in Reg. feud. Aquit.

MOLINVS, V. *Molina* et *Molendinum*.

† MOLIO, molitor, tom. 5. Sept. pag. 73.

MOLIONE, vt *Molina*, in Tabular. S. Millan. apud Moret. Antiquit. Nauar. p. 547.

MOLIRI. (1) V. in *Molendinare*. (2) † Strui, t. 7. Collect. Hiſt. Fr. p. 197. *Si molitum eſt*, ſi factum eſt, in Synod. ap. Vermer. a. 853.

MOLIS, V. *Moles*.

MOLITA ARMA, V. *Arma*.

MOLITIO, quidquid molitur. Charta an. circ. 1226. apud Hearn. ad calcem Annal. Edwardi II. Reg. Angl. p. 266. *Ita tamen quod Molitio mea et familiae meae in eisdem molendinis quieta ſit ab omni molitura.*

MOLITVRA. (1) Idem quod *Mixtura*. Charta Anſerici domini Montisregalis an. 1202. V. *Mixtum* et *Monſturangia*. (2) MOLITVRA, Gall. *Mouture*, V. *Molta*. (3) † Granum molendum, tom. 11. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 14.

MOLITVS. *Molita arma*, ſamiata, acuta, V. in *Arma*.

† MOLIVS, vas vinarium, in Stat. Taurin. a. 1360.

† MOLLA. (1) Menſura lignaria, Gall. *Molle*. Ch. Mſ. a. 1293. V. *Mola* 3. et *Mollare*. (2) Typus, forma, Gall. *Moule*. Ch. Mſ. ann. 1350. V. *Molle* et *Mollis*. (3) Mola, Gall. *Meule*, in Ch. a. 1098.

† MOLLARE, menſura lignaria *molla* vocata, menſurare, in Ch. Mſ. ann. 1272.

MOLLE FERREVM, forma, Gall. *Moule*. Inuentarium MS. ornament. Eccl. S. Martialis Lemouicenſ. ann. 1227. *Item Molle ferreum cum quo fiunt oſtie.* V. *Molla* 2.

MOLLEGIVM. Charta MS. Galeacii Comitis Virtutum: *Officiales Mollegii frumenti Vercellarum compellere nituntur ipſos de Colobiolo ad Mollegii praedicti.* Alia an. 1370. *Quod ipſi poſſint percipere Molegium ab illis perſonis quae non ſoluunt toltam et fodrum Communi Terdonae ab illis perſo-*

perſonis de Molo et de Garbinea, *et de Epiſcopatu et aliunde*, *quae ibunt ad mazinandum ſine franzendum*, *bladum*, *legumina*, *etc.* V. *Molta.* Ex his colligitur, *Mollegium* praeſtationem eſſe, quae ex frumento molito percipiebatur. Pro ipſo molendino accipi videtur in ſtatutis Aſtenſ. p. 107. vo. *Quod omnes et ſinguli introducentes farinam in dicta ciuitate, durantibus nundinis, qui pro ipſis farinis non ſoluiſſent renam ad Molegium eiusdem ciuitatis, teneantur et debeant ipſam farinam conſignare et pro ipſo earum introitu ſoluere reuam Molegii Aſt. conſuetam.* MOLEGIA, bladum in farinam redactum, ſeu molitum. Statuta Arelat. MSS. art. 57. *Et ſi molendinarii portauerint Molegiam*, *habeant pro ſingulis portandis*, *11. den.* Art. 180. *Quisque poſſit habere eminam . . . ad opus leuandi Molegiam.*

MOLLEIA, f. idem quod *Molta.* Computus an. 1219. apud D. Bruſſel tom. 1. de Vſu feud. p. 483.

MOLLES. (1) Inquit Alcuin. de Offic. diuin. *ſunt effeminati, qui vel barbas non habent*, *ſiue qui alterius fornicationem ſuſtinent*; ſeu, vt loquitur Saluian. qui *in ſemetipſis feminas profitentur. Viri qui nubunt in feminas*, in leg. 3. Cod. Th. ad Leg. Iul. de adult. S. Pauli. 1. ad Cor. c. 6. *Neque Molles enim*, *neque maſculorum concubitores regnum Dei poſſidebunt.* Ουτε μαλακοὶ, ὄυτε ἀρσενοκοῖται. Παῖδες ἁπαλοὶ, Dioni Chryſoſt. de Regno. Gloſſ. Graec. Lat. μαλακὸς, ὁ ἁπαλὸς, *Mollis.* Martial. lib. 2. Ep. 84.

Mollis erat, *facilisque viris Paeantius heros.*

Iulius Firmicus lib. 3. cap. 7. *Faciet Molles*, *cynaedos*, *et qui ſe dulcibus actibus dedant.* Caelius Aurelian. l. 4. Chron. cap. 9. *Molles ſiue ſubactos Graeci Malthaeos vocauerunt*, *quos quidem eſſe nullus facile virorum credit. Non enim hoc humanos ex natura venit in mores*, *ſed pulſo pudore*, *libido etiam indebitas partes obſcaenis vſibus ſubiugauit*, *etc.* MOLLITIES, peccatum ipſum mollium. Synodale MS. Eccl. Andegav. (2) † Expreſſa in cera imago, ſpecimen, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1397. (3) † Forceps, ab Ital. *Molle*, tom. 2. Aug. p. 463. V. *Molletum 1.*

MOLLESTRA. Feſtus: *Molleſtras dicebant pelles ouiles, quibus galeas extergebant.*

MOLLETVM. (1) Forficulae, ni fallor, Gallis etiam *Molets*, *Pincettes.* Mirac. MSS. Vrbani V. PP. *Fiſtula in oculo taliter groſſum et inflammatum, in quo ſuperuenerant vermes et iam offuſcauerant viſum; quidam extraxit 24. vermes cum Molletio.* (2) Vetus Charta apud Vghellum to. 1. part. 1. p. 390. *Et de ipſo Molleto, et de molino omnia exinde faciamus, etc.* † Forte tumulus terreus, V. *Molerium 3.*

† MOLLIA, locus cauus, per quem aquae decurrunt. Ch. Mſ. a. 1377.

MOLLIARCERE, *extrahere*, *parcere.* Papias, vnde emendandus MS. Bituric. *Moliarcere, extrahere partem.*

MOLLICIA, tapes acupictus, opere plumario decorus. Expoſitio breuis antiq. Liturg. Gallic. apud Marten. tom. 5. Anecd. col. 98. *Ideo autem venientem ſacerdotem ſymbolum reddere*, *expandetur ſuper cancellum Molliciis plumarum, vel candida ſabana.*

MOLLIDITAS, *mollities.* Vita S. Marculfi Abbat. n. 10. *Lectus eius*, *nec etiam quidquam Molliditatis habebat*, *ſed tantum nuda iacens in humo*, *etc.*

MOLLIFICATIO, actio qua aliquid molle efficitur. Boncompagnus de de Obſidione Anconae c. 11. ap. Murator. to. 6. col. 936.

MOLLIMEN, mollities. Acta S. Monegundis t. 1. Iulii p. 314. *Nullum habens ſtratum foeni paleaeque Mollimen.*

MOLLINVM, V. *Molletum.*

MOLLIPES, Ἁπαλόπους, in Gloſſ. Graec. Lat. Cicero de Diuinat. lib. 1. num. 9.

Mollipedesque boues ſpectantes lumina caeli.

† MOLLIRE, molere, in Ch. Mſ. Hugon. de Monteſ.

MOL-

MOLLIS. (1) † Typus, exemplar. Ch. Mſ. ann. 1344. V. *Molla*. (2) V. *Molles*.

MOLLITIES, V. *Molles*.

MOLLITIVVS, molliendi vim habens, Medicis Gallicis *Emollient*. *Mollitiuum cataplaſma* ap. Conſtant. Afric. lib. 4. c. 17.

† MOLLVS. (1) Menſura lignaria, Gall. *Moule de Bois*. Ch. Mſ. ann. 1319. V. *Molla* 1. (2) Aceruus, meta, Gall. *Meule*. Ch. Mſ. a. 1280. V. *Mulus* 2.

MOLMAN. Tabular. Prioratus *de Lewes* in Anglia fol. 16. *Item omnis Molman inueniet equum, ſi habuerit, ad portandum corredium Prioris: et ſi habebit, duos panes hordei: et ſi panes portauerit, de iiſdem 2. habebit, cum companagio, et flagellabit praebendam Prioris per vnum diem, cum corredio domini, et habebit 2. panes ad veſperam cum companagio, exceptis illis qui non dant vilager.* Vbi Spelmannus putat idem eſſe, quod *Maalman* et *Malman*. V. in hac voce.

MOLMVTINA LEX, V. in *Lex*.

MOLNAGIVM, idem quod infra *Molta*, *Droit de mouture*. Charta ann. 1183. apud Pillet. Hiſtor. Gerbored. p. 337.

MOLNAIRONVS, MOLNARIVS, MOLNERVS, voces eiuſdem ſignificationis, quae molitorem aliosque in molendino ſeruientes denotant. Statuta Maſſil. lib. 1. c. 55. *De Molneriis et Molnaironis, et mulateriis et duobus officialibus ſuper hoc eligendis.* Occurrit ibid. pluries non ſine aliqua interdum vocum mutatione.

† MOLNARE, molere, in Ch. Mſ. a. 1190.

MOLNARIA, MOLNERAGIVM, MOLNEA, V. *Molta*.

† MOLNARIVM, moletrina, in Ch. Mſ. Theob. Chabot.

MOLNARIVS, V. *Molnaironus*.

MOLNEA, V. *Molta*.

† MOLNERIA, penſitatio pro molitura frumenti, in Ch. Mſ. an. 1342. V. *Molta* 2.

† MOLNERIATA, idem, in Chartul. Priorat. de Guilcio.

MOLNERVS, V. *Molnaironus*.

MOLOCENARII, *qui paſcunt canes, quia molos canum dicitur.* Ita Vgutio. Forte *Moloſſarii*.

MOLOCHINVS, MOLOCINA, V. *Molocineus*.

MOLOLVTA, V. *Molta*.

MOLON, vox Hiſpanica, eadem notione qua *Molaris* ſupra. Charta Adelgaſtri Principis to. 3. Concil. Hiſpan. p. 89. *Et per pena ſarnoſa et per illo Molon, de inter ambos rios et per lumbilas.* Vbi, quod notandum, de limitibus agitur.

MOLONVS, congeries *garbarum*, Maſſilienſibus *Molon*, vel *Garbairon*; immo acerus cuiuslibet rei. Charta ann. 1330. in Tabular. S. Victoris Maſſil. *Soluant tertiam decimam garbarum . . . quod diuiſio fiat per Molonos ſine garbaironos.* V. *Modulum*.

MOLONYMPHIVS, *qui nondum vxorem duxit.* Vocabul. Suiſſannaei.

† MOLOFIRICVS, mendoſe pro *Moloſericus*, apud Angel. Caloq. in Raccolta t. 9. p. 505.

MOLOSVS, grandis, qui eſt inſtar molis. Miracula S. Auguſtini Epiſc. Cantuar. t. 6. Maii p. 403.

MOLTA. (1) Caementum, V. *Malta*. (2) Penſitatio, quam a vaſſallis exigit dominus pro frumenti molitura in molendinis ſuis: *Moulte*, in Conſuetud. Andegau. art. 17. Cenoman. art. 36. *Droit de moulage*, in Conſuetud. Turon. tit. 1. art. 14. et Bourbon. art. 535. Charta Philippi Aug. Reg. Franc. ann. 1201. in Tabular. Calenſi p. 102. Germ. Mahlgroſchen, Mahlgeld. MOLTA SICCA, quae in pecunia numerata exſoluitur. Charta Ottonis Rotomagenſis Epiſcopi an. 1262. *Denarii oboli, vendae, furni, molendina, molta ſicca, eſtoublagia, etc.* Charta an. 1276. in Chartular. S. Vandreg. to. 1. p. 781. *Tenendas et habendas dictas duas pechias terrae libere, pacifice, ſine campipartu et ſine ſicca Mouta, etc.* † MOLTA HVMIDA, VIRIDIS, quae frumento molito ſoluitur. Reg. S. Iuſti. MAVTVRA, idem quod *Molta*, in Statutis MSS. Eccl. Glandatenſis ann. 1327. MODVRA. Tabular. Cartuſiae Bellicarici. MOLAGIVM. Litterae a. circ. 1180. tom. 2. Hiſt. Eccl. Meldenſ. p. 67.

67. MOLATVRA, non ſemel in veteri Notitia ann. 1174. in Tabulario S. Laudi Andegau. MOLDA. Tabular. Burgulienſe fol. 63. MOLDVREIRA. Tabular. S, Eparchii Inculiſm. fol. 130. MOLEARIVM in Charta a. 1239. Locus in *Molearia.* MOLENDINAGIVM. Bulla Pauli III. PP. an. 1537. to. 4. Gall. Chriſt. inter Inſtr. col. 118. MOLETVRA, in Charta ann. 1151. apud D. Calmet. to. 2. Hiſt. Lotharing. col. 340. MOLITVRA. Charta an. 1257. ex Schedis Pr. de Mazaugues. V. *Molitio.* MOLNARIA. Charta an. 1216. in Tabular. S. Barthol. Betun. fol. 32. MOLNEA, in Charta Iohannis dom. Pinchonii (*Picquigny*) a. 1199. e Tabular. Corueienſi. MOLNERAGIVM, in Charta apud Lobinell. tom. 2. Hiſt. Britan. pag. 212. MOLOLVTA. Tabular. B. M. Piperac. MOLTRVM. Conſuetud. MSS. Eccl. Colonienſ. e Bibl. Eccleſ. Atrebat. MOLTVRA, in Monaſtico Anglic. tom. I. p. 738. MOLVCIA. Charta Aegidii D. de Mailly an. 1230. in Tabular. Corbeienſi. MOLVETA. Charta Bartholomaei Beluac. Epiſc. an. 1164. in Tabular. Sangerm. MOLVTA, in Charta an. 1205. ex Tabul. Eccl. Cathed. Maſſil. MOSTIERA. Charta an. 1279. apud Thomaſſer. Conſuet. Bituric. pag. 114. MOTVRA, in Charta Guidonis D. de Dampetra apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. pag. 108. MOVSTVRA, in Charta apud Lobinell. tom. 2. Hiſt. Britan. p. 197. MOVTA. Charta an. 1229. in Chartular. S. Vandreg. to. 2. p. 1840. MOVTVRA. Charta an. 1220. apud Miraeum to. I. p. 740. MVLTAGIVM, in Charta an. 1088. apud Beslium in Epiſcopis Pictau. p. 73. MVLTVRA, in Monaſtico Anglic. to. 2. p. 426. Charta ann. 1201. apud Miraeum to. I. p. 727. MOLDVRA, ex Gallico, *Mouture,* quae molitari ratione ſalarii competit. Charta an. 1152. apud Catellum in Comit. Toloſanis l. 2. *Molendinarii . . . non accipiant propter ſuam Molduram vltra ſexdecimam partem.* Eſt etiam *Moldura* menſurae genus; quod in ea *moltam* ſuam accipiat, molitor ſic dici videtur. Hanc alicubi *Malet* nunçupant: et 16. alibi 20. vel 24. partem *quartelli* continet. Charta ann. 1324. ex Tabul. D. de Flamarens: *Et ſaluis et retentis ſibi et ſuis vna eymina frumenti et ſex Molduris.* MOLTVRA, et MOVITVRA, vt *Molta.* Tabular. Capituli Ambian. (3) Ipſum frumentum in farinam redactum. Areſtum Parlamenti ann. 1272. apud D. Fleurea Hiſt. Bleſenſ. cap. 22. pag. 75. (4) † Praeſtatio agraria ſeu quae fructibus agri ſoluitur, Gall. *Molte* et *Moulte*, i. q. *Agrarium.* Ch. Mſ. ann. 1205.

† MOLTARIVS, MOLTERIVS, qui *moltae* ſeu penſitationi pro molitura frumenti obnoxius eſt. Ch. Mſ. a. 1300.

† MOLTERIA, i. q. *Moleria* 2. in Bulla Coeleſt. III. a. 1196.

MOLTERIVS, V. *Moltarius.*

MOLTIRVM. Statuta Veronenſia l. 4. c. 33. *Nec aliquod vas calcinatorium ſeu Moltirorum, nec biſcotarum ponere, etc.* † Ital. *Molticcio*, limus coenum.

MOLTO, MOLTVNAGIVM, V. *Mullo.*

† MOLTONINA, pellis veruecina, in Leud. min. Carcaſſ.

MOLTRVM, MOLTVRA, V. *Molta.*

MOLTVNAGIVM, V. *Mutonagium.*

MOLTVRENGIA, variae moliturae miſcellum frumentum. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 42. V. *Mouſturangia.*

MOLVCIA, MOLVETA, V. *Molta.*

MOLVCRVM, *illud cum quo mola vertitur, i. tumor ventris.* Io. de Ianua: *Roet de molin, c'eſt ce qui fait tourner la mole,* in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm.

MOLVM. (1) Idem quod *Moles.* Chronic. Farfenſe apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 614. (2) † Menſura lignaria, i. q. *Mollus* 1. Ch. Mſ. ann. 1482.

MOLVMENTVM, pro Emolumentum, in Charta Eduardi II. Reg. Angl. an. 1315. apud Rymer. to. 3. p. 508.

MOLVRI, *verberibus atriores facti.* Vocabul. Suſſannaei.

MOLVTA, V. *Molta.*

MOLV-

MOLVTA ARMA, V. *Arma.*

✝ MOLZESO, mulctus, a mulgere, in Ch. Mſ. a. 1308. V. *Mulſio.*

MOMAR, *Siculus, ſtultus, qui cito movetur ad iram.* Plautus: *Quid tu, o Momar Sicule homo praeſumis?* V. Feſtum in hac voce, et quae ibi notat Scaliger.

MOMBOOR, V. *Mundiburdus.*

MOMENTALITER, idem quod *Momentatiue.* Fulgentius Mytholog. 2. 3.

MOMENTANA, libra De SS. Petro et Paulo to 5. Iunii p. 438. *Quod ſi beata auferre deſiderat pignora, palliolum aliquod, Momentana (id eſt libra) penſatum, iacit intrinſecus.* Sic etiam legendum pro *Momentanea* ap. Iſidorum, monet Graeuius.

MOMENTANEI LOCI. Iohannes in Vita S. Odonis ſaec. 5. Bened. p. 162. *Nec obſtantiae opponens querelas, ſed Momentanea quaerens locos, terra proſtratus veniam eſt deprecatus.* Id eſt, opportuna momenta obſeruans.

MOMENTATIM, in ſingula momenta. Vita MS. S. Winwaloei: *Tum corda pauidorum Momentatim tremunt.*

MOMENTATIVE, in momento, ſtatim, derepente, in Hiſtoria translationis S. Guthlaci n. 6.

✝ MOMENTIOLVM, diminut. a momentum, t. 2. Iun. p. 233.

MOMENTVM, *ſtilus, quo momentaria inclinatur.* Gloſſ. Iſid. vbi Graeuius legendum putat: *quo mouente libra inclinatur.* Nihil mutandum videtur, cum *momentanam* pro *Libra* dixerint inferioris aeui Scriptores, quidni etiam *momentariam?* V. *Momentana.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. ex Iohan. de Ianua: *Momentum, Mouvement, ou moment, la 40 partie d'une heure, ou l'inſtrument où ſont perçus les momens, ou languette de balance.*

MOMERIVM. Commodianus Inſtructione 59.

Das tibi Momerium.

Id eſt, *te ridiculo exponis.* ✝ Hinc Gallis *Momme* et *Mommerie*, Germ. Mummerey, perſonatorum turba. V. *Momus.*

MOMIA, V. *Mumia.*

✝ MOMVS, larua, in Teſtam. Mſ. ann. 1256. V. *Momerium.*

MONA, vidua, a Grraeco μόνη, ſola. Leges Normann. apud Ludewig. to. 7. p. 292.

MONACHA, ſanctimonialis, Monialis. Anaſtaſius in S. Leone p. 27.

MONACHARE, monachum agere, vel facere. Zacharias PP. in Epiſt. ad Anglos apud W. Malmesbur. lib. 1. de Geſt Pontif. *Vt prius probentur laici, quam Monachentur.* S. Bernardus Epiſt. 261. *Vnus de Militibus templi voluit Monachari in ordine noſtro.*

MONACHATIO, monaſticae vitae Profeſſio. Teſtamentum ann. 1202. ex Schedis Pr. *de Mazaugues.*

MONACHATVS. (1) Eadem notione. Charta apud *Madox* Formul. Anglic. p. 295. (2) Cella ſeu *obedientia* monaſtica ab Abbatia dependens. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 22. (3) MONACHATVS PLENARIVS, cibi et potus integra portio, quae monachis quotidie datur, idem quod *Praebenda.* Charta an. 1482. in Tabular. Cartuſiae de Bello-Larico: *Bartholomaeus habet Monachatum plenarium.* (4) ✝ Monachorum orationes et ſuffragia. Ch. Mſ. a. 1390.

MONACHELLVS, Diminut. a Monachus, monachus iunior, in Geſtis S. Anſelmi tom. 2. Aprilis p. 927 *Abiecto Monachellorum teſtimonio.* MONACHOLVS, MONACHVLVS. Teſtamentum Herlemundi Epiſc. to. 3. Analect. p. 218. MONACVLVS, in Cerem. Carnot.

MONACHIA. (1) Pro *Monachiſmus*, apud Guibertum lib. 1. de Vita ſua cap. 9. et alibi. (2) Cella ſeu *obedientia* ab Abbatia dependens; (✝ idem quod prioratus ſeu praepoſitura.) Capitulum gener. S. Victoris Maſſil. MS. (3) MONACHIA SEMPITERNA. Sic poſſeſſiones Monachorum vocabant, quae ipſis iure morticinii conceſſae erant. Charta ann. circ. 854. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 56. V. *Abbatia Sempiterna.*

MONACHICALIS, monaſticus. Charta apud Stephanot. to. 3. Antiquit. Bened. Pictau. MSS. p. 550.

MONACHILIS, monaſticus. Vita S. Idinneti in Chartul. Landeuen. MONACHILE CINGVLVM PROFITERI,

TERI, monaſticae vitae nomen dare. Translatio S. Sebaſtiani ſaec. 4. Bened. part. 1. p. 385. † MONACHILE CONIVGIVM, *fraternitas* ſeu ſocietas et communio inita cum monachis. Ch. Mſ. a. 1118.

MONACHINA, diminut. a *Monacha*. Acta vener. Mariae Bagneſiae tom. 6. Maii p. 135.

MONACHISMVM PROFITERI, monaſticae vitae nomen dare. Charta an. 1163. tom. 4. Hiſt. Harcur. pag. 1302.

MONACHITAS, idem quod *Monachatio*. Charta an. 1086. in Tabular. S. Florentii.

MONACHIVM, monaſterium, ex Gr. *μοναχεῖον*, in lib. 13. Cod. de Sacroſanct. Eccl. Concil. Rotomag. a. 1231. apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 182. *Cum contingat interdum quasdam excommunicationes generales ab Abbatibus in ſuo Monacho* (leg. Monachio) *promulgari, etc.*

MONACHIZARE, idem quod *Monachare*. Charta Rodulphi Epiſc. Leodienſis an. 1178. ap. Marten. tom. 1. Ampliſſ. Collect. col. 913.

MONACHOLVS, MONACHVLVS, V. *Monachellus*.

MONACHVS. *Monachi*, ex Gr. *Μοναχοὶ*, appellabantur, qui ſtrictioris vitae Chriſtianae intuitu, in ſolitudines recedebant, vitato omni hominum conſortio. Gloſſ. Graec. MSS. Regiae: Μοναχὸς, ὁ μόνῳ ζῶν Θεῷ. Rutilius Numatian. lib. 1. Itinerar.

Ipſi ſe Monachos Graio cognomine dicunt,
Quod ſoli nulla viuere teſte volunt.

S. Hieronymus Ep. 1. *Interpretare vocabulum Monachi, hoc eſt, nomen tuum: quid facit in turba qui ſolus eſt?* Triplex autem Monachorum genus ſtatuit Caſſianus Collat. 18. c. 4. et 5. primum *Coenobitarum*, *qui ſcilicet in congregatione pariter conſiſtentes, vnius ſenioris iudicio gubernantur:* alterum *Anachoretarum*, *qui prius in Coenobiis inſtituti, iamque in actuali conuerſatione perfecti ſolitudinis elegere ſecreta:* tertium denique *Sarabaitarum*, de quibus omnibus agimus ſuis locis. Quartum addit S. Benedictus in Regula ſua c. 1. *Quartum vero genus eſt monachorum quod nominatur Gyronagum, qui tota vita ſua per diuerſas prouincias ternis aut quaternis diebus per diuerſorum cellas hoſpitantur, ſemper vagi, et numquam ſtabiles, et propriis voluptatibus, et gulae illecebris ſeruientes, et per omnia deteriores Sarabaitis.* Monachos Clericorum nomine interdum apud Veteres deſignatos fuiſſe, probat Praeceptum Caroli Calui an. 873. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 197. Voce *Monachus*, nullius familiae nota adiecta, *Benedictinum*, intellectum ſemper apud veteres, vti apud Graecos *Baſilianum*, obſeruat Seldenus ad Eadmerum p. 215. MONACHI LAICI, in lib. Miraculor. S. Winnoci Abbat. cap. 25. Apud Lanfrancum in Statut. Ord. S. Benedicti c. 1. ſect. 4. qui *Fratres laici* dicuntur ſect. 5. MONACHVS MILES, idem qui *Aduocatus*, V. in *Miles*. MONACHI SAECVLARES, qui ſtrictiorem regulam non amplectebantur, dicti Orderici Vitalis aeuo, vti teſtatur lib. 8. p. 716. Herimannus de Reſtauratione S. Martini Tornacenſis cap. 67. MONACHI REGVLARES, in Concilio Lemouicino a. 1031. ſeſſ. 2. dicuntur, *qui illicita nolentes, non ſuo, ſed alieno imperio viuentes: quibus omnia in medium conferuntur communia, nec aliquid habent, quod Abbas non dederit, aut permiſerit.* MONACHI, *albi*, *nigri*, *griſei*, etc. V. *Ordo*. MONACHI AD SVCCVRRENDVM dicuntur, qui, dum extrema agunt, vel vrgente mortis periculo, monachicam veſtem induunt, quo fratrum ac monachorum ſuffragiorum, ſeu orationum fiant participes, eoque ipſo animae ſuae ſaluti conſulant, ac *ſuccurrant*, quomodo hac voce vtitur Inquiſitio de Presbyteris apud Reginonem c. 87. *Similiter ordinem baptiſmi ad ſuccurrendum infirmis.* Quo ſpectant orationes, quae deſcribuntur in lib. 1. Sacrament. Eccl. Roman. c. 73. et 74.

† MONACIA, *la voce dura*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MONACOSMVM, V. *Monocoſmum.*

MONACVS, V. *Monocoſmum.*

MONADES. Charta MS. a. 1162. *Ego Gaufredus Comes Roſſelionenſis, et Girardus filius meus . . . . donamus tibi Guillelmo de Apiano et omni tuae poſteritati in feuodum duas Monades aquae, vt ducas illam aquam ad Alpianum per quemcunque locum per tuam terram volueris, ad faciendos molendinos quotquot tibi placuerit, et in quocunque loco volueris, ad irrigandos agros atque hortos, et generaliter ad omnes voluntates tuas faciendas, etc.* In dorſo ſcriptum, *Originale de Monadex molendinorum de Apiano.* V. *Monale.*

† MONAGA, MONAGIA, vehiculum vna rota. Comput. Mſ. a. 1481. V. *Moniga.*

MONAGIVM. (1) Idem quod *Monetagium*, id quod a vaſallis domino praeſtatur, vt monetam mutare ei non liceat. († Seu etiam praeſtatio pro iure vtendi molendi, quo ſignificatu aperte legitur, in Ch. Mſ. an. 1322.) Charta an. 1192. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 649. (2) † Monaſterium, in Ch. Mſ. a. 1328.

MONALE, ſ. alueolus. Charta Calomontis ann. 1395. *Quoddam pratum et quoddam Monale.* V. *Monades.*

† MONANCIVS, qui praeſtationem *monagium* dictum debet, ſeu qui ad molendinum domini frumentum ſuum molere tenetur, Gall. ol. *Monnant.* Ch. Mſ. a. 1308. V. *Monagium* et *Monare.*

MONANTESIVS, perperam pro *Mornantesius.* V. in hac voce.

MONARCHA, Epiſcopus. Fridegodus in Vita S. Wilfridi ſaec. 3. Bened. part. 1. pag. 184. MONARCHA *et Legum Euangeliſta* inſcribitur Andreas de Yſernia in titulo Commentarii quem de vtroque iure edidit, quaſi Iuriſconſultorum Principes.

MONARCHES, titulus honorarius Comitum Flandrenſium, in Vita S. Winnoci cap. 16. ſaec. 3. Bened. part. 1. p. 311.

MONARCHIAE. (1) In Vita S. Winnoci modo laudato, nominatur Comitatus Flandriae. V. *Monarches.* (2) MONARCHIA REGIA, pro Maieſtas ſeu dignitas Regia. Charta Roberti Reg. Franc. tom. 4. Annal. Bened. p. 692. col. 2. (3) Regio, prouincia, eiusque dominium. Vita S. Romualdi Saec. 6. Bened. part. 1. p. 299. Vbi de prouincia Cameriana agitur. (4) Quiuis principatus, dominatio; vnde de iurisdictione Epiſcopi dicitur in Epiſt. 3. Hilari PP. apud Leontium Arelat. Epiſcopum; Abbatis, in Vitis Patrum apud Gregorium Turon. cap. 1. Capellani regii, in Chron. Hariulfi.

MONARCHIANI, haeretici, qui Praxeam ſectantes, teſte Tertulliano libro aduerſus eumdem haereſiarcham, Deum vnum fatebantur, Trinum negabant.

MONARCHOPRAESVL COENOBITARVM, id eſt, Abbas, in ſermone de Eleuatione S. Quintini pag. 25. vbi quidam *Monachopraeſul* legendum putant.

MONARCHVS, aleae ſpecies, apud Iohan. Sariſberienſem lib. 1. de Nugis Curialium cap. 5. V. *Vulpes.*

† MONARE, molere, in Ch. Mſ. a. 1323. V. *Monagium* et *Monancius.*

MONASTA, monachus, ex Gr. Μοναςής. Verſus antiqui in Metropoli Salisburgenſi to. 2. p. 518.

MONASTERIA. (1) Dicuntur cellae, in quibus vnicus degit Monachus. Ita Caſſianus Collat. 18. c. 6. S. Hieronymus in Vita Paulae, S. Anaſtaſius in Vita S. Antonii cap. 9. S. Nilus narrat. 5. p. 77. etc. Iſidorus lib. 2. de Offic. Eccl. cap. 15. (2) MONASTERIA poſtea etiam ipſa Coenobia dicta. Synodus Romana ſub Eugenio II. PP. an. 826. can. 27. MONASTERIA CANONICORVM, in Concilio Turonenſi III. cap. 31. V. Molanum lib. 1. de Canonicis cap. 12. MONASTERIVM DVPLEX, διπλοῦν μοναςήριον, virorum ſcilicet et feminarum. Iul. Anteceſſ. Conſt. 115. cap. 483. *In nullo loco Monachos et Monachas permittimus vnum Monaſterium habere: ſed nec ea quae duplicia vocant, etc.* MONASTERIVM CAPITALE a quo alia dependent monaſteria. Charta Bathildis Reginae an. 1030. tom. 1. Chartul. Gemetic. p. 303. MONASTERIA

STERIA COENOBIALIA, in quibus Coenobitae degunt. Theganus de Geſtis Ludouici Pii c. 24. MONASTERIA CONSISTORIALIA, dicta ea de quibus non niſi conſiſtorialiter, ſeu in Conſiſtorio Romano diſponi conſueuit. V. Octau. Veſtrium lib. 1. de Iudiciis Aulae Rom. cap. 1. MONASTERIA EPISCOPALIA, qui iurisdictioni Epiſcoporum ſubiecta, in Synodo Vernenſi an. 755. cap. 20. MONASTERIVM MONASTICVM, ad diſcrimen Monaſterii Canonicorum, in lib. 2. Miraculorum S. Bertini c. 9. MONASTERIA REGVLARIA, *vt ſecundum regulam viuant*, in Lege Longob. lib. 3. tit. 1. §. 3. MONASTERIA REGALIA vocant quae a Rege nude pendent, *quae in mundio palatii eſſe noſcuntur*, vt eſt in Capitul. Pippini Reg. *quae ad mundium palatii pertinent*, in Capitul. 6. Ludouici Pii an. 819. *quae ex regali largitate ſunt*, in Capitul. eiusdem Imper. an. 823. *quae ad ius regium proprie pertinent*, apud Monachum Sangallenſem lib. 1. cap. 14. *quae ad Regem pertinent*, apud Abbonem Floriacenſem in Canonib. cap. 19. *quae pendent de manu regia*, apud Baldricum Nouiom. lib. 3. cap. 20. *quae ab Imperio dependent*, in Chronico Senonienſi l. 2. c. 1. *quae ſunt iuris regii*, in Charta Ottonis IV. Imper. an. 1210. apud Vghellum in Epiſc. Dertonenſib. In Charta Caroli C. quae habetur in Tornutio Chiffletii p. 223. Compendium, *Regium Monaſterium appellatur*, Monaſterium nempe S. Cornelii, *cui*, ait idem Imp. in fundationis Charta, *Regium vocabulum dedimus.* FISCALIA etiam MONASTERIA, interdum dicuntur, quod in fiſcis regiis extructa eſſent, et ab ipſis Regibus dotata. Flodoardus lib. 4. c. 46. *Quod Monaſterium Domnus Guntherus vir illuſtris in honore S. Petri conſtruxiſſe traditur, quod Regale vel Fiſcale vocatur, eo quod in Regali poteſtate vsque ad moderna tempora fuerit habitum.* Ea vero erat Monaſteriorum Regalium vel Imperialium conditio, vt ab omni iurisdictione Epiſcopali exemta eſſent, nullique alii, praeterquam Imperatori aut Regi, immediate ſubiecta. Concilium Vernenſe an. 755. can. 20. Hinc vnde *Monaſteria libera* paſſim dicuntur, *Abbatiae liberales*, in Charta Ottonis Imp. in Metropoli Salisburgenſi to. 3. p. 344. MONASTERIA LIBERA interdum etiam appellabantur, quibus integra libertas erat in Abbatum electionibus. Chronicon Mauriniacenſe lib. 3. MONASTERIA LIBERA deinde appellata, quae ab omni ſaeculari iurisdictione exempta erant. Acta Murenſis Monaſterii p. 15. MONASTERIA LIBERA denique dicta, quae exempta erant a iurisdictione Epiſcoporum. Charta Ioann. Epiſcopi Pergamenſis an. 1210. in Hiſt. Pergam. to. 3. p. 372. MONASTERIA LIBERA ab *ingenuis* interdum diſtincta fuiſſe, obſeruat Mabillonius tom. 4. Annal. Bened. pag. 48. *Libera* dicebantur, quae Romano Pontifici in Spiritualibus, *ingenua* vero, quae ſoli Regi in temporalibus ſubiecta erant. MONASTERIA PATRIARCHALIA, quae ſolius Patriarchae Conſtantinopolitani iurisdictioni ſubdita erant, ab Epiſcoporum iurisdictione exempta. De iis prae caeteris Georgius in Vita S. Theodori Syceotae num. 72. V. Gloſſ. med. Graecit. in σταυροπήγιον. MONASTERIA MINVTA, vbi *Nonnanes ſine regula ſedent*, in Capitulari an. 789. cap. 3. (3) MONASTERIVM ſaepe ſumitur pro Eccleſia cathedrali, quod plerisque in Eccleſiis Cathedralibus Monachi, non vt hodie Canonici, olim ſacra munia obirent: vnde vſu ſeruato etiamnum in Germania Cathedrales Eccleſiae dicuntur Münſter. Ita Eccleſias Cathedrales Atrebatenſem et Cameracenſem *Monaſterii* nomine donat Baldricus Nouiom. lib. 3. cap. 4. et 48. Sic perinde Marianus Scotus an. 1081. Eccleſiam Cathedralem Moguntiae *Monaſterium Epiſcopale*: Dodechinus an. 1137. *Monaſterium principale* vocant. *Monaſterium Cathedralis Eccleſiae*, apud Philippum Eyſtetenſem in Vita S. Willibaldi c. 38. §. 5. pro ipſa Eccleſia ſeu Baſilica.

Probe-

Probabilius forte quis exiſtimauerit Eccleſias Cathedrales ob id potiſſimum *Monaſterii* nomine deſignatas fuiſſe, quod Canonici, qui in iis ſacra munia obirent, ſub Epiſcopo ſuo vitam a Monaſtica non multo diuerſam agerent; quare eorum habitatio *Monaſterium* dicebatur, vnde ad Eccleſias quibus addicti erant, quemadmodum a Monachis ad aedes ſacras Monaſteriorum, Monaſterii nomen fluxit. Nec dubium certe, quin vox *Monaſterium* pro Canonicorum domo interdum vſurpata fuerit. Marianus Scotus in Chron. ad an. 1058. *Padelbrunna ciuitas cum duobus Monaſteriis, id eſt epiſcopatus et monachorum, feria ſexta ante Palmas igne conſumitur.* Idem narrat Trithemius in Chron. Hirſaug. ad eumdem annum, vbi, quod mire ſententiam noſtram firmat, Eccleſiam Cathedralem a monaſterio ſeu canonicorum domo diſtinguit: *Anno praenotato ciuitas Padelbronnenſis in Saxonia cum duobus Monaſteriis Cathedralique Eccleſia maiore, feria ſexta ante Palmas incendio miſerabiliter conflagrauit.* (4) Sed et vniuerſim Eccleſiae omnes *Monaſteria* dictae. Vita S. Protadii Epiſc. Veſontini n. 9. *Corpus vero eius* (Sancti) *delatum eſt ad B. Petri Monaſterium.* Ea enim aedes non Monachorum, ſed Parochialis eſt. Concilium Rotomagenſe ann. 1072. cap. 14. *Nuptiae non in occulto fiant, neque poſt prandium: ſed ſponſus et ſponſa ieiuni a Sacerdote ieiuno in Monaſterio benedicantur.* (5) Nude pro Eccleſia Monaſterii. Imperius in Chron. S. Bertini part. 4. c. 21. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 541. (6) ✝ Locus occultus vel ſolitarius, in Act. SS. t. 2. Aug. p. 420.

MONASTERIALIS, ad monaſterium pertinens. *Monaſterialis eccleſia*, quae monachorum eſt, in Ch. Mſ. an. 1046. *Monaſteriales*, monachi, in Conc. Cloueshou.

MONASTERIOLVM, paruum monaſterium, in Ep. Hadriani II.

MONASTERIVM, V. *Monaſteria.*

MONASTERIVS pro Monaſterium, apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 523.

✝ MONASTERVM, mendoſe pro *montanum*, in Acceſſ. ad Hiſt. Caſſin. part. 1. p. 312.

MONASTIVM, contracte pro Monaſterium. Teſtament. Henrici II. Reg. Angliae, ann. 1182. in Lib. nigr. Scaccarii p. 5.

MONASTRIA, monacha, ex Graec. Μοναςρία. Gregor. M. lib. 6. Ep. 23.

MONATARIA, f. locus Monetae. Concil. Legion. ann. 1012. inter Hiſpan. to. 3. p. 193. *Monatariae dent ſingulos argenteos Sayoni Regis per vnamquamque hebdomadam.*

MONATOR, σημαντής, *monitor, ſignificator.* Supplement. Antiquarii.

MONAZONTES, monachi, ſeu Eremitae, Μονάζοντες, apud Gregor. Nazianzenum in Carm. εἰς ἐπιπλάςους μονάζοντας, Lex 63. Cod. Th. de Decur.

MONBORATIO, defenſio, tutela; *Monboratus*, qui ſub tutela viuit. Codex MS. Irmionis Abb. Sangerm. fol. 63. V. *Mundiburdus.*

✝ MONCA, vel MOVCA, cuſpis, in Ch. Guil. Duc. Normann. Mſ.

✝ MONCALDVS, pro *Mencaldus*, menſura frumentaria, in Ch. Mſ.

MONCELLVS S. GERVASII, certum Pariſiis territorium, ab aede S. Geruaſio ſacra ſic dictum, Gall. etiamnum *Monceau S. Gervais*, apud Marten. to. 6. Ampliſſ. Collect. col. 224.

MOND-BAER, MOND-BOOR, MONDEBVRDIS, V. *Mundiburdus.*

✝ MONDECIA, mundities, ap. Murat. t. 2. Antiq. p. 92.

MONDIFICATVS, mundus. Statuta Pallauic. lib. 2. cap. 69. p. 127.

MONDINA, menſura frumentaria, eadem, vt videtur, quae *modius.* (✝ Mendoſe pro *Mondura*, vt legitur in Ch. Mſ. a. 1359.) Regeſtum 87. Chartophylacii Regii: *Item, dimidium Iornalis terrae, ſitum in Vernanſori iuxta terram Guilelmi Eſpa, pro quibus facit domino vnam Mondinam frumenti, quatuor denarios, vnam Mondinam et dimidium auenae, etc.* Occurrit ibidem pluries.

MONDO-

MONDOALDVS, V. infra *Mundualdus*.

MONEATA VIA, lapidibus ſtrata, munita, Gall. *Pavée*. Forte a verbo *munire* ducta origo. Statuta Montis Regal. p. 208.

† MONEDAGIVM, i. q. *Monetagium*, in Ch. Mſ. a. 1047.

MONEDATVS, pro *Monetatus*, in lib. 6. Capitul. cap. 284. V. *Monetare*.

† MONEFACERE, commoneſacere, t. 2. Aug. p. 678.

† MONEGAGIVM, profeſſio monaſtica, in Teſtam. Mſ. a. 1350.

MONEIA, pro *Moneta*, ex Gall. *Monoie*, ſeu *Moneie*, vti efferunt. Domesdei tit. *Wireceſtre:* vbi *vertebatur* idem valet ac *mutabatur*.

MONELLA, monitio, admonitio. Lucifer Calaritanus lib. 2. pro S. Athanaſio pag. 97.

MONELLVS, campanae ſpecies. Statuta Capitul. Tullenſis an. 1497. cap. 1. *de Pulſationibus: In Dominicis et profeſtis vltimae cum duabus mediocribus campanis ſimul; et in duplicibus cum Monellis*. V. *Maanellus* et *Meenellum*.

MONERIVS, molitor, Gall. *Meunier*. Charta apud Stephanot. tom. 3. Antiquit. Pictau. MSS. p. 944.

MONESTERIVM, pro Monaſterium, pluries occurrit in Charta Henrici I. Imp. ann. 1014. apud Murator. delle Antic. Eſtenſi p. 110.

MONESTERIVS, pro *Monetarius*, qui monetam cudit. Conſpectus Inſtr. ad Hiſtor. Occitan. ſpectantium a R. P. de la Porte Ord. Minimorum editus.

MONETA. (1) Monetae ipſius character ac figura, das Gepräge. Papias: *Moneta, ſimilitudo. Moneta, μνημοσύνη*, in Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm. Curius Fortunatianus lib. 3. Artis Scholaſticae: *Verbis vtendum eſt, vt nummis publica Moneta ſignatis.* Ita *monetam latiaris eloquii* dixit Symmachus pro charactere. V. Iuretum ad hunc locum p. 315. (2) MONETA, apud Papiam, *eadem et trutina dicta, quia admonet ne qua fraus in metallo vel in pondere fiat.* Iter Camerarii Scotici cap. 10. §. 5. de Braſiatoribus. *Non habeant menſuras, videlicet, quartam, quintam, tertiam, et partes concordantes Monetae domini Regis, per quas menſuras populus poſſit deſeruire ſibi, cum indiguerit.* Vbi *Moneta* ſumitur pro menſura publica ac regia, quae pretium *monetae* fixum habet. (3) Officina, ſeu locus vbi moneta cuditur. Charta Agnetis Com. Pictav. ann. circ. 1050. inter Anecd. Marten. to. 1. col. 187. (4) Ius cudendi monetam, vel emolumenta quae monetae domino obueniunt. Charta Pontii Comit. Toloſae a. 1037. to. 2. Hiſt. Occitan. inter Inſtr. p. 200. (5) MONETA ANNIVERSARIORVM, dicta quae iis diſtribuebatur qui Anniuerſariis intererant. MONETA BLENCHA, argentea, *Monoie Blanche*, cui nigra ſeu aerea opponitur. Edictum pacis Iacobi Reg. Arag. ann. 1228. *Spicil.* Acher. p. 386. MONETA BOSSANAYA, monetae Barcinonenſis ſpecies. Locus eſt in *Boſſanaya*. MONETA BRVNA, eadem quae aerea ſeu *nigra* aliis dicitur. V. *Bruna* 1. MONETA CONTAMINATA, aerea, eadem quae *nigra*. Tabular. Mimat. ann. 1306. MONETA CORIACEA, cum clavo *argenteo*. Hanc tempore captiuitatis Ioh. Reg. Franc. cuſam ſcribit Guido Papa qu. 493. *Ponamus*, inquit, *quod a tempore venditionis citra facta eſt Moneta de corio, ſicut fuit tempore captiuitatis Regis Iohannis, de qua moneta licet curribilis ſit centum florenorum non valent duos florenos de Moneta currente tempore contractus*, etc. Ex his tamen minime certo efficitur, iis temporibus exſtitiſſe eiusmodi monetam coriaceam, praeſertim cum nullum ſuperſit hac de re edictum; vnde opinionem hanc deliramentum fuiſſe atque puerilem fabellam, ait Molineus de Vſur. n. 799. neque probabilior videtur D. le Blanc, p. 230. De moneta itaque debiliori, quam vrgente neceſſitate cudi iuſſerat Carolus Regens, haec accipienda exiſtimo. Antiquioris vſus fuit haec moneta coriacea apud Francos, ſi fides Ioh. Iperio in Chron. S. Bertini c. 49. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 727. *Aliquando tempore*

pri

per regnum Franciae intermiſſum eſt fabricari monetam, et maxime quamdiu Rex erat abſens, ſed loco monetae curre (currebant) *fruſtra de corio cum infixo clauo aureo vel argenteo, maiori vel minori, et ſecundum hoc erat maioris pretii vel minoris.* Haec credat qui aliis quas ibi profert fabulis fidem habere volet. Monetam coriaceam apud Lacedaemonios in vſu fuiſſe, docet Seneca lib. 5. de benef. c. 14. quod et propter exhauſtam diuturnitate belli Italici pecuniam feciſſe Frid. II. Imp. narrat Antonin. Florentin. in Chron. ad ann. 1240. MONETA DEBILIS, quae *forti* opponitur. V. infra. Occurrit praeterea in Priuilegiis Capituli S. Bernardi de Romanis ann. 1358. to. 3. Ord. p. 277. et alibi paſſim. *Nummi leues*, in Charta Phil. ſenioris *de Falkenſtein* pro monaſt. Fuld. an. 1266. apud Schannat. MONETA FORTIS, vel *fortium*. Ita vocabant eam monetam, cuius materia purior erat minusque adulterata. Vetus ſcheda: *Ad Natiuitatem beatae Mariae 1306. incipit fortis moneta, et fuerat curſus debilis monetae ab Omnibus Sanctis 1303. vsque ad dictam Natiuit. Librae fortes, librae fortium*, in Chartis aliquot, in Hiſtor. Monaſterii S. Mariae Sueſſion. p. 450. In Charta ann. 1162. apud Chirardaccum lib. 3. Hiſt. Bonon. p. 85. *Receptis ab eo centum libris afforciatorum. Denarii infortiatorum*, paſſim in Tabul. Abbat. Dalonenſ. fol. 4. 5. 7. 49. 55. etc. Ibidem fol. 70. *Acceptis 8. libris de forzats, vel Pictauinis. Solidi infortiatorum*, in noua Gall. Chriſt. to. 2. inter Inſtrum. col. 451. *Solidi reforciati*, in Charta an. 1323. to. 2. Hiſt. Dalph. p. 110. col. 2. *Lego . . . Esmendjardae filiae meae 500. libras Reforciatorum, ſiue Turonenſium bonorum*, in Teſtam. Iſnardi de Antrauenis apud Gaufridum tom. I. Hiſt. Prouinc. p. 79. Hinc REFORTIVM MONETARVM, dicitur cum ad materiam puriorem monetae reuocantur, apud Franc. Marcum Deciſ. 432. part. 2. p. 224. MONETA CVM GRANIS. Chronicon Malleacenſe: *Ann. 1112. nummi mutati ſunt, et cum granis alti facti ſunt.* MONETA NIGRA, aerea, vel aere mixta, cui *alba*, ſeu argentea opponitur. Martialis L. I. Epigr. 100.

Vt conuiuia ſumtuoſiora
Toto quae ſemel apparas in anno
Nigrae ſordibus explices monetae.

Sic enim *aeream* monetam cenſet Salmaſius. Nicolaus Oreſmius Epiſc. Lexou. de Mutatione Monetar. cap. 3. *Et quoniam aliquoties in aliqua regione non ſatis competenter habetur de argento, . . . imo portiuncula argenti, quae iuſte dari deberet pro libra panis, vel aliquo tali, eſſet minus bene palpabilis propter nimiam paruitatem, ideo facta fuit mixtio, de minus bona materia cum argento: et inde habuit ortum nigra Moneta, quae eſt congrua pro Minutis mercaturis.* Charta Iohannis Nigellenſis Domini apud Vaſſorium in Nouioduno pag. 952. *Centum ſolidos Nigrorum vel Atrebatenſis monetae, in pretio 18. nummorum nigrorum me et haeredem meum ſoluturum concedo, etc. Turonenſes nigri*, in Charta an. 1269. in Probat. Hiſt. Turonenſ. pag. 42. *Nigelli*, in Charta Communiae Creſpiacenſis ann. 1223. MONETA TERNALIS, *de terno, de quaterno, de duplo*, ſic dicta moneta Barcinonenſis in Vſaticis Barcinon. et in Charta Petri Regis Aragon. ann. 1285. Monetae *de bino*, in Catalania meminit Paulus Xammer lib. de Antiquit. Barcinonae §. 10. n. 41. MONETA SEPTENA. Charta Aimerici de Caſtio nouo ann. . . . in Regeſto Toloſano Camerae Comput. Pariſ. ch. 70. *Hoc praedictum donum, nos et ſucceſſores noſtri 5. millib. ſolid. Toloſ. Monetae ſeptenae, vel Malgor duplos largas ad ipſorum electionem vel ex ſingulis 26. ſolidis Toloſ. vnam marcham argenti fini, et de pure pro eadem ratione, ſi Toloſ. et Malgor abiiciebantur vel minorabantur expenſo de lege, etc.* MONETA OCTAVA. Tabularium Eccleſiae Viennenſis, ſub Guidone Archiep. fol. 71. *Acquiſiuit a laicis hominibus aliam medietatem Eccleſiae cum decimis*

decimis et oblationis, et ſepultura; a Barlione filio Barnardi quartam partem eiuſdem Eccleſiae, et dedit ei inde 4. libras denariorum Viennenſis octauae Monetae, etc. Intra: *A Falcone filio Iſardi accepit Gatgeriam laudante Ademaro fratre ſuo, dedit ei 300. ſolidos Viennenſis octauae Monetae, etc.* MONETA DECIMA. Tabular. Monaſterii S. Andreae Viennenſis .... *Vobis impignerauimus pro ſolid. vnius quadrannos duos de Moneta decima, etc.* Alibi: *Donec praedicti ſolidi integro numero iam dictis reſtituantur Monachis. Eſt autem Moneta decena et electiſſima.* Idem Tabular. apud Acher. to. 13. Spicilegii p. 284. *Longa per tempora ſtetit ipſa Moneta bona in pondere, et menſura decena. Moneta decima octaua.* Charta Arcembaldi de Soliaco ann. 1229. *Ad ſciendum quod debemus Prioratui dictae villae de Capella triginta et octo ſolidos Monetae decimae octauae ad Pariſienſem annuatim cenſuales, etc.* Cur autem Monetae iſtae *Ternae, Octauae*, et *Decimae* appellatae fuerint, haud facile eſt definire, niſi ad voces a Monetariis vulgo receptas, *Moneta prima, ſecunda et tertia, etc.* referri debeant, quarum mentio habetur in Conſilio Curiae Monetariae ſub Philippo Pulcro Reg. Franc. Haec vero loquendi formula, quae ſub Philippo Pulcro in vſu eſſe coeperat, deſiit ſub Ludouico XI. ann. 1467. vt monet D. le Blanc p. 254. † MONETA DECIMA, pars decima monetae ſeu *monetagii*. Ch. Mſ. a. 1167. MONETAE PERFORATAE, Fleta lib. 1. c. 22. §. 1. *Si quis denarium inveniat retonſum, vel de alio cuneo, quam de cuneis communibus Angliae, Hiberniae et Scotiae, ſtatim illum faciat perforari et reſtitui.* Perforabantur monetae, cum earum curſus prohibebatur, vel inueniebantur adulterae. Litterae Philippi Pulcri an. 1309. tom. 1. Ordinar. Reg. Franc. p. 469. V. *Copator Monetae.* MONETA VSVALIS, quae in *vſu publico conſtituta*, in leg. 1. Cod. Th. Si quis pecunias conflauerit: *quae in vſu verſatur*, apud Lampridium in Alexandro Seuero: *in conuerſatione publica*, L. 2. dicto tit. et L. 1. de Conlat. aeris. Senator in formula Comitiuae ſacrarum Largitionum L. 6. Epiſt. 7. *Haec liberalitatem noſtram alio decoras obſequio, vt figura vultus noſtri metallis vſualibus imprimatur monetamque facis de noſtris temporibus futura ſaecula commonere. Vſualis*, in Schedis MSS. Augerii Epiſc. Conſeran. an. 1280. *Curſibilis*, in Charta an. 1118. apud Calmet. to. 2. Hiſt. Lothar. col. 14. *Vſualis et curſibilis*, in Tabulario Palenſi ap. Marcam in Hiſt. Beneharn. lib. 4. cap. 16. num. 7. et in Chronico Senonienſi lib. 2. cap. 16. *Denarii vſuales et datiui*, in Charta Caroli IV. Imp. ann. 1351. in Charta Conſtantienſi. V. *Curſibilis.* MONETA CVRSVALIS, eadem notione, in Charta Libertat. Bellomont. ex Cod. MS. Coislin. V. *Curſualis.* MONETA CVRRIBILIS, in Charta Iacobi Regis Aragon. an. 1272. infra laudata. MONETA DATIVA *et accepta*, i. quae in vſu eſt, et datur et accipitur. Charta Friderici I. Imp. ann. 1156. in Hiſt. Pergamenſi to. 3. p. 459. V. *Ambulare.* MONETA MISSIBILIS, Gall. *de miſe*, in Charta ann. 1322. in Maceriis S. Barbarae Lugdun. p. 203. MONETA PONIBILIS, eodem intellectu. V. *Ponibilis.* MONETAE FORISFACTVM, quod fuerit, docet Charta Stephani Dom. Sacricaeſaris a. 1171. *De forisfacto Monetae ita ſpecialiter ſtatutum eſt, quod qui accuſauerit aliquem de hominibus praedictis, quod accepit monetam quam Dominus Sacricaeſaris accipi noluerit, poſtquam voce praeconia prohibita fuerit, etc.* MONETAE PES, Germ. Müntzfuß. Budelio *eſt meta monetariis praeſcripta in cudendis nummis, quam omnino obſeruare tenentur.* MONETAE VESTITIO, eiusdem monetariis ceſſio ſub aliqua praeſtatione. Charta Guillelmi Epiſcopi Cadurcenſis in Tabular. eiusd. Eccleſ. MONETAE RELEVATIO. Charta Ludouici VII. Regis Franc. ann. 1159. ex Tabulario S. Maglorii Pariſ. fol. 67. et apud Brolium L. 1. Antiqu. Pariſ. *Praedia, poſſeſſiones, beneficia,*

libera

libera ſunt et quieta ab omni exactione, redditione, conſuetudine, et relevatione, quae tertio anno a nobis exigitur. Idem videtur quod *Monetagium* in Normannia. MONETAE CONSVETVDO, *et relevatio* dicitur in Charta Ludouici VII. Reg. Franc. anno 1159. apud D. le Blanc, pag. 156. MONETAE REDEMPTIO, eadem notione, idem quod *Monetagium*. Charta Philippi Aug. Reg. Fr. a. 1187. laudata a D. le Blanc pag. 156. ex Reg. 8. MONETA TERRAE, quae in certo territorio in vſu eſt, eadem, quae *vſualis*, in Charta an. 1398. apud Schlegel. Diſſert. de Nummis antiqu. Gothan. etc. pag. 61. 10. *libris denariorum bonorum vſualium ſeu Monetae terrae.* MONETA REGIA, dicebatur, quae a Rege cudebatur, Gallis *Monnoie le Roy*, vel *Monnoie du Roy*, ad diſcrimen Monetae Baronum, quibus id etiam iuris competebat. MONETA PALATINA, quae in Palatio cudebatur. Capitulare Caroli M. ad Legem Salicam tit. 3. cap. 11. et lib. 3. Capitul. c. 13. et Capitul. 3. ann. 805. c. 17. *De falſis monetis quia in nonnullis locis contra iuſtitiam, et contra Edictum noſtrum fiunt, volumus vt nullo alio loco moneta ſit, niſi in Palatio noſtro: niſi forte iterum a nobis aliter fuerit ordinatum.* Capitulare eiusd. Caroli ann. 808. c. 7. *De monetis, vt in nullo loco percutiantur, niſi ad curtem; et illi denarii Palatini mercentur, et per omnia diſcurrant.* Meminit praeterea Monetae, quae in Palatio regio cudebatur, Edictum Piſtenſe cap. 12. quae quidem pro Inſcriptione hanc praeferebat, MONETA PALATINA. Adde Capitul. ann. 823. cap. 18. Buteroum de Monetis Francicis pag. 287. 376. et D. le Blanc Tract. de Monet. pag. 49. 75. 98. et 109. (6) Matrix feminea, in qua formatur embryo, ap. Aegid. de Corbolio, vbi Gentilis de Fulgineo: *Matrix, moneta dicitur metaphorice, quia ſicut ſuper incudem moneta tunditur, ſic in matrice foetus monetariorum.* (7) *Moneta* in Edicto Rotharis Regis Longob. tit. 60. §. 3. tit. 65. §. 1. 2. 4. ſcribitur, vbi Lex Longob. habet *Meta*. V. in hac voce. (8) † MONETA AVRI, nummus aureus, in Lib. cenſ. eccleſ. Rom. MONETVLA AVRI, ibidem. (9) † Inſtrumenta monetalia, in Teſtam. Mſ. a. 1213. (10) † Tabula nummularia, in Ch. Otton. imp. a. 1001. t. 3. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 1.

MONETABILIS POENA, mulcta pecuniaria. Statuta Eccl. Auenion. ann. 1337. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 560.

MONETAGIVM. (1) Id quod Monetarii, ſeu Monetae fabricatores, domino cuius eſt moneta, exſoluunt ex monetariae fuſionis et ſignaturae prouentibus. Charta ann. 1047. to. 2. nouae Gall. Chriſt. inter Inſtr. col. 480. *Adiunximus autem donis noſtris monetam et Monetagium, per cambitum totius Epiſcopatus Xantonenſis.* Charta Philippi Aug. ann. 1202. *Euerardus de vineis homo noſter conceſſit nobis et haeredibus noſtris tertiam partem Monetagii Tornacenſis, et ipſe duas partes habebit.* V. D. le Blanc pag. 90. (2) Praeſtatio quae a tenentibus et vaſallis domino fit tertio quoque anno, ea conditione vt monetam mutare ei non liceat, quae *Focagium* et *Relevatio monetae* dicitur, obtinebatque potiſſimum in Normannia. Charta Ludouici Hutini Regis ann. 1315. pro Normannis: *Item quod redditus nobis debitos pro dicta pecunia non mutanda, qui in dicto ducatu Monetagium, alias Focagium nuncupatur, leuari non faciemus, etc.* Haec eadem praeſtatio in minori Britann. obtinuit, vt in voce *Foagium* docuimus, conceſſa etiam aut vſurpata ab iis quibus ius cudendae monetae competebat, quod in plurimis Chartis legiſſe ſe teſtatur D. le Blanc, pag. 156. Sed et apud Aragonenſes ſingulis ſeptenniis in vſu fuit, ſub nomine *Monetaticum*; quod primum Iacobo I. Regi ab Aragonenſibus an. 1236. conceſſum eſt, vt non immutaretur moneta Iaccenſis; ſubinde vero ad alia translatum eſt, vt videre licet infra in *Monetaticum*. Hanc conſuetudinem in Francia penitus ſuſtulit Carolus V. Rex Diplomate

plomate 16. Sept. an. 1380. quod ex Memoriali Camerae Comput. Pariſ. refert D. Bruſſel, to. 1. de Vſu feud. p. 216. (3) Ius cudendi monetam. Charta Philip. Pulcri Reg. Franc. ann. 1307. apud Marten. tom. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1415. (4) Monetae officina, locus vbi cuditur moneta. Edictum Caroli Ioh. Reg. primogeniti ann. 1356. to. 3. Ordin. Reg. Franc. p. 106.

MONETALE, idem quod *Monetagium* 3. Charta ann. 1339. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. p. 544.

MONETARE, Monetam cudere, fabricare, ſignare, münzen. Capitula Caroli M. ad Leg. Salicam, tit. 3. cap. 11. *Illi denarii qui modo monetati ſunt, ſi penſantes et meri fuerint, habeantur.* Leges Athelſtani cap. 19. *Placuit nobis vt vna moneta ſit in toto Regni Imperio, et nullus Monetet extra portum.*

MONETARIS, idem qui *Monetarius.* Charta ann. 1284. apud Rymer. to. 2. pag. 284.

MONETARIVM, *locus Monetae*, Vgutioni.

MONETARIVS. (1) Ἀργυροκόπος, qui monetam cudit, ſignat. Lexicon Gr. MS. Reg. Cod. 2062. *Μονητάριος· τὸ κέρμα ἐργαζόμενος.* Willelmus Malmesbur. lib. 5. *Trapezitae, quos vulgo Monetarios vocant.* Senator. lib. 5. Epiſt. 39. *Monetarios autem quos ſpecialiter in vſum publicum conſtat inuentos, in priuatorum didicimus tranſiiſſe diſpendium.* MONETARIORVM DISTRICTIONES. Charta Gerardi Epiſcopi Cadurc in in Tabular. eiusdem Eccleſiae: *Iuſtitiae vero et diſtrictiones monetariorum, ſiue mutetur moneta, ſiue non mutetur, et ipſa mutatio absque cuiuslibet perſonae calumnia proprie erunt Epiſcopi.* (2) Ad quem pertinet, non tam ius cudendae monetae quam eiusdem cuſionis emolumenta et commoda. Ita recte D. Lucas Acherius ad Herimannum de Reſtauratione S. Martini Tornacenſis cap. 59. obſeruat Goſwinum fratrem Caſtellani Tornacenſis *Monetarium* agnominatum, quod eſſet *Dominus monetae* Tornacenſis, cuius cudendae ius ad Epiſcopum pertinebat, vt eſt in Charta Communiae Sueſſionenſis ab eo edita to. 11. Spicil. pag. 351. (3) Ad monetam pertinens. *Turris monetaria*, in qua ſcilicet moneta cudebatur, in Charta an. 1125. inter Probat. Hiſt. Occitan. to. 2. col. 431. (4) Chron. Podienſe ibid. col. 9. ad annum 1102. *Ciues Aniciences . . . elegerunt ſibi Antiſtitem . . . Pontium: qui vultus clericus collocatus in Pontificiali ſede, milites ſuperbos Monetarios vocatos, magnis iniuriis affligentes ciues vrbis, in totum humiliauit, vt turres eorum et maxima ſedes, quas in vrbe fecerant, terrae coaequaret.* Praecipui quidam milites hic indigitantur, atque inprimis Proconſules Prudomniacenſes, de quibus in eod. Chron. ad ann. 1077. vbi legitur, D. Ademarum pretio 25000. ſol. Podienſis monetae, libertatem Eccleſiae ſuae ab ipſis obtinuiſſe, quod et Pontium Ademari ſucceſſorem datis 10000. ſol. feciſſe loco laudato memoratur: vnde *Monetarios* appellatos cenſeo, vel quod monetam quae Epiſcopi erat, ſibi arrogare tentabant, vel quod pecunia numerata, pacem Eccleſiarum ab iis redimere, non ſemel coacti fuerant Epiſcopi.

MONETATICVM, tributum in Aragonia, et Catalania, impoſitum a Petro Rege Arag., quod eiusmodi erat, vt omnes duodecim denarios pro ſingulis rerum mobilium libris exſoluere tenerentur, a qua tamen penſitatione immunes erant Milites, vt ſcribit Surita lib. 2. cap. 51. Cui *monedatge* dicitur; vt et Eccleſiaſtici et Religioſi. Petrus II. Rex Aragon. in Charta pro liberat. Catalaniae: *Item, quod nos nec ſucceſſores noſtri non recipiamus Monetaticum, nec Quintam ab hominibus Eccleſiarum, Religioſorum, Baronum, etc.* Examinus Petri de Salanoua iuſtitia Aragonum, apud Hieron. Blancam, in Commentario Rerum Arag. p. 748. *Quod ſine Monetatico locorum Regni Aragon. ſunt aliquae aſſignationes factae, in generali, aliae ſuper Monetatibus, aliae vero in ſpeciali ſuper terris et locis.* Infra: *Super Monetatico*

tatico ſpecialis aſſignatio conſtetur, ac ſi ſuper certo loco facta eſſet aſſignatio. Hoc tamen attendendum eſt, quod qui habet aſſignationem ſuper Monetatio in generali vel ſuper Merinatu in generali, non poteſt exigere nec petere Monetaticum eiuss loci; ſed collectores omnes regni debent ſoluere illi qui habent aſſignationem generalem. Michaël del *Molino* in Repertorio Aragon. *Monetaticum non recipit D. Rex a vaſſalis Varonum, Militum, et Infancionum, quia illud tantum ſoluunt Dom. Regi eius Vaſſalli, et vaſalli Eccleſiae, Ordinis, aut Religionis, etc.* Infra: *Monetaticum et Morabetinum ſoluitur D. Regi de ſeptennio in ſeptennium, etc.* Occurrit ibi pluries, vbi ſemper cum *Morabetino* coniungitur. Quippe primo inſtitutum *Monetaticum* et conceſſum ab Aragonenſibus Regi Iacobo I. in Curia generali Montiſoni ann. 1236. vt non immutaretur moneta Iaccenſis *ſernatis lege, pondere et figura.* Tum enim promiſerunt, ſeque ipſos obligarunt, haeredes et ſucceſſores ſuos, *quod omnes habitantes pro ſingulis domibus, quod valeat ſuum decem aureos et vltra, de ſeptennio in ſeptennium Regi et ſucceſſoribus vnum Morabetinum tantum dare tenerentur.* A qua penſitatione *homines Religionum et Ordinum et Eccleſiarum et Regis,* non eximuntur in eod. Diplomate. Sed poſtmodum immunes dicti, vt ſupra obſeruatum. V. Foros Aragon. Edit. 1624. fol. 8. v. 129. v. 127. V. *Monetagium* 2.

MONETATIO, idem quod *Monetagium.* Matth. Pariſ. an. 1248. *Pondus veteris monetae, pro pondere nouae dabatur trutinatum, et praeterea pro opere fabrili, id eſt, Monetationis, quam vulgariter dealbationem vocant pro qualibet libra tredecim denarii ſoluebantur.*

MONETATOR, qui monetam cudit, in Edict. Piſtenſi c. 16.

MONETICVM, pro *Monetaticum,* in Charta Petri Reg. Aragon. apud Rymer. to. 2. p. 210.

MONETVLA, V. *Moneta* 8.

MONETVM. Will. Brito in Vocab. *Monetarium, locus Monetae, quod hodie Monetum dicitur.* Id eſt *la Monnoie.* V. *Monetarium.*

MONGERIVS, monticulus, Gall. *Mont-joye.* Litterae ann. 1447. in Cod. MS. Coislin. *Ad et prebendendum de podio de Montagii vsque ad Mongerium, Gallice Mont-joye, d'Achneres, et per viam etc.* V. *Mons gaudii.*

† MONGNALE, MONGNILE, molendinum, in Ch. Mſ. a. 1343.

MONGNARIVS, molitor, Gall. *Meunier.* Charta anni 1258. in Chartul. S. Vandreg. to. 2 p. 1966.

MONIALE, monaſterium monialium. Charta ann. 1550. apud Rymer. to. 15. p. 224.

MONIALIS, monacha, Sanctimonialis. Ildephonſus Toletanus aera 674. de S. Iſidoro Hiſpalenſi.

MONIALITER, cum habitu *Monialis.* Chron. Domin. de Grauina apud Murator. to. 12. col. 554.

† MONIANIVS. *Venditores monianiorum,* in Hiſt. et Antiq. Oxon. Vniu. l. 1. c. 2. V. *Momerium* et *Momus.*

MONICA, vt *Monialis.* Bleyn. Inſtit. p. 272. *Adde quod et Nonnae et Monicae interdum quoque appellentur, idque a piis et religioſis duorum Eccleſiae Doctorum matribus, ſi credamus Baronio in Martyrol. ſub S. Auguſtino; ait enim Moniales a matre D. Gregorii Zazian. Nonnas apud Graecos, ſicut et a Monica matre B. Auguſtini Monicas apud Latinos fuiſſe appellatas.*

MONICVLVS, pro *Monachulus.* Teſtam. Bertichramni Epiſc. Cenoman. to. 3. Analect. Mabill. p. 133.

MONIETAS, idem quod *monachitas,* receptio in monachum. Tabular. Voſienſe fol. 66. V. in *Monachi.*

† MONIGA, quantum *monaga* continetur. Ch. Mſ. a. 1473.

MONILIVS. Charta Ottonis I. Imper. apud Vghell. in Archiep. Florentinis n. 15. *Habeatis . . . poteſtatem et in ipſa Eccleſia veſtra Monilios in ſui ibidem mittendum, et omnes Monilios quam ibidem inueneritis, quae de iſta plebe et de iſta curte pertinet, aut pertinere debet, foras trahendum et tollendum, et faciendi . . . quod vobis placuerit.* V. *Mundilio.*

MONIMEN. (1) Monimentum. Ebrardus Bethun. in Graeciſmo. V. *Munimina.* (2) † Monitio, t. 7. Coll. Hiſt. Franc. p. 421.

MONINERIVM. Iulianus Anteceſſor, Conſtit. 98. *Quarta autem* (proceſſio Conſulum) *ea quae Monimerium dicitur, vbi et quod puncarpum vocant, celebrandum eſt.* V. *Momerium.*

MONIMINA. (1) Monimentum, in Charta an. 1053. apud Murator. delle Antic. Eſtenſi pag. 203. (2) † MONIMINAE, priuilegia, praecepta, *munimina*, ap. Murat. t. 1. Antiq. p. 163.

MONINVS. Acta B. Torelli Puppienſis n. 7. *Ecce lupus, quem vulgo Moninum vocant, hoc eſt, humana carne veſcentem, puerum rapuit.* Vbi Hieronymus Radiolenus *Homininum* legit, quaſi ſcilicet etymon daturus lupo, qui homines vorat. Italis *Monino* et Occitanis *Mounino*, ſimiam ſonat.

MONIPOLA, fraternitas, ſodalitium, collegium. Telomonius de Bello cum ciuit. Brunſuic. apud Leibnit. to. 2. p. 91.

MONITAS, immunitas, ſeu diſtrictus, qui aliqua immunitate, ſeu iure aſyli gaudet. Charta an. 4. (i. e. 933.) Rodulphi Regis apud Stephanot. to. 8. Fragm. Hiſt. MSS. pag. 56. V. *Dextri* et *Munitas* 2.

MONITIO, proclamatio. Epiſtola Simonis Archiep. Bituric. apud eundem Stephanot. to. 13. Fragm. Hiſt. MSS. pag. 450.

MONITORIVM. (1) Citatio iuridica. Acta S. Petri Regalecti to. 3. Martii p. 873. (2) *Locus monentium, ſicut Scholae, vbi diſcipulos docemus et monemus.* Vgutio et Iohan. de Ianua.

MONITVS, pro *Munitus*, in Expoſit. breui antiqu. Liturg. Gall. ap. Marten. to. 5. Anecd. col. 94.

† MONIVM, *la catedra*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

† MONNARIVS, molitor, Gall. *Meunier*, in Ch. Mſ. a. 1168.

MONOB. Charta ann. 1117. to. 2. nouae Gall. Chriſt. inter Inſtr. col. 107. *Haec autem carta Monob. facta eſt in communi capitulo perlecta eſt, etc.* Forte idem, quod authentica, originalis, vti coniectat Sammarthanus.

MONOCA. Charta Decani S. Petri Inſulenſis an. 1230. apud [illegible] in Caſtellanis Inſul. p. 198. et Buzelinum lib. 2. Gallo-Fl. c. 13. *Legauit etiam decem libras ad altare S. Ioannis, quod eſt in Monoca Eccleſia.*

MONOCHORDVM, inſtrumentum muſicum, quod vnica chorda conſtat. Μονοχόρδιον ὄργανον, Pollux lib. 4. cap. 9. Gallis vulgo *Manicordion.* Chron. Trudonenſe, lib. [illegible] p. 441. *In hoc profecit, quod quicquid alicubi in Monocordo canere potuit, de vſu Eccleſiae non praetermiſit ſe praeterire.* V. Iul. Scaliger. lib. 1. de Arte poet. cap. 48.

MONOCHROMA, vnius coloris pictura, a μόνος, ſolus, vnus, et χρῶμα, color. Acta B. Petri Petroni to. 7. Maii p. 226. *Cum illius effigiem paſſim ſub obſcuro Monochromate ... effictam aſpiciamus.*

MONOCOLEI, ſemicaſtrati. Bleyn. Inſtit. p. 167. *Habemus Monocoleos, qui nempe vnum duntaxat amiſerant teſtem.* Ex Graeco μόνος et κολεὸς, *teſticulus.*

MONOCOSMVM, Iſidoro, Vgutioni, et aliis eſt genus vehiculi, quod ab vno iumento trahitur. V. Meurſium in Κόσμον. *Monacoſmum* etiam Graeuius ex Iſidoro, vbi addit: Gloſſar. Arab. Lat. *Monocoſmum, vehiculum vnum tantum portans,* [illegible] μονόπτης, μονοπτικός. V. [illegible]

MONOCOSSIS. Anaſtaſius in Leone IV. p. 197. *Item aliam craticulam de auro vnam habentem in medio Monocoſſim.* Vbi Bulengerus *Monocoſim* legendum ſubdubitat, inani, ni fallor, coniectura. Videtur enim hic intelligi lapis quiſpiam pretioſus.

MONOCRATOR, Imperator. Anaſtaſius in Epitome Chron. Caſin. apud Murator. to. 2. p. 352.

MONOCVBITALIS CANDELA, hoc eſt, vnius cubiti, in Chartul. S. Vandregeſ. to. 2. p. 1949.

MONOCVLARE, V. mox in *Monoculus.*

MONOCVLVM BENEFICIVM, vnicum. Expoſitio compendioſa benefic. fol. 37. *Neque enim ... (beneficia) Monocula, duplicia, regularia in nominationibus ſecularium, ſecularia*

in

in nominationibus regularium . . . . *comprehenduntur.* Conſule Deciſiones Rotae Deciſ. 40. 1. reſcript. et alios, qui de Benefic. ſcripſerunt. *Monoculare beneficium, vnicum, quo vnico homine clericus non priuandus.* Laur. in Amalth. ex Gonzal.

MONOCVLVS, cocles, μονόφθαλμος, vox hibrida, qua vtitur Guillelm. Armoricus in Phil. Aug. an. 1163. Regeſtum Caſtri Lidi in Andibus f. 47. *Praeco habet conſuetudinem caprarum de praedicta ipſe habet capram Monoſculam. Vnioculus* μονόφθαλμος.

MONOCVLARE, altero oculo priuare. Occurrit apud Matth. Pariſ. an. 1253.

MONOGAMVS, vnius vxoris vir. Vita S. Ioh. Gualberti to. 3. Iulii pag. 356. *Non alicuius pretii datione palam vel occulte aliquis ad eccleſiaſticum promoueatur officium, non niſi virgo aut Monogamus.* Landulphi Mediolan. Hiſt. apud Murator. to. 4. p. 65. *Orta diſſenſio inter Sacerdotes Monogamos, et alios caſte ſimulantes ſe viuere.* Vox notiſſima.

MONOGIVM, ex Gallico *Monnoie*, moneta minutior. (✝ Idem videtur quod *Monagium* 1.) Geſta Willelmi Maioris Epiſcopi Andegau. c. 30. *Pedagaia, vectigalia, Monogia, et conſtumas exigunt, et extorquent.* Occurrit rurſum infra.

MONOGRAMMA, ex Graec. μονόγραμμα, nomen compendio deſcriptum, ac certis literarum implexionibus concinnatum, *quod ſcilicet magis intelligi, quam legi promptum eſt*, vt ait Symmachus; ſeu, vt habet Plutarchus in Catone, σημεῖον ἐν μικροῖς καὶ βραχέσι τύποις πολλῶν γραμμάτων δύναμιν ἔχον. Rabanus Maurus Abbas Fuldenſis de Inuentione linguarum: *Litterae Monogrammae ſcriptae nonnullis in locis inueniuntur, vbi pictura cum muſeo in pariete imaginis, aut in velis, vel alicubi aliter facta fuerit, ibi eorum nomina cum congerie literarum, vnum caracterem, pictores facere ſoliti ſunt, quod Monogramma dicitur.* Papias: *In fine* (Praecepti) *Monogramma eſt ponendum, in quo nomen Imperatoris, et Imperatoris Auguſti, et Dei gratia connexum habeatur, vel alia quae Imperatorem decçant.* Vita S. Baboleni num. 21. ex Edit. Petri Chifletii: *Sed et Rex ipſe* (*Clodouaeus*) *fauens ſubſcripſit, et ſuo Monogrammate facto, anulo regio inſigniri iuſſit.* Hiſtoria Translationis S. Sebaſtiani: *Cum patena patris ſui, Magni Caroli Monogrammate inſignita.* MONOGRAMMA, femin. gen. Primaſius Africanus Epiſc. S. Auguſtini diſcipulus in Apocalypſ. lib. 4. c. 13. de nota Labari. Monogrammatum vero vſus non nuperus, vt ex Plutarcho et Symmacho innuimus, atque adeo in nummis. Siquidem exſtat Marciani Imp. numiſma apud Octauium Stradam p. 249. in quo eius Monogramma exaratur. Deſcripſit Cangius praeterea aereum inſignem Placidii Valentiniani Medallionem in Familiis Byzantinis ex Archeio Regio, qui Bonifacii triumphum praefert, cui ſubduntur 4. monogrammata; quorum vim haud procliue ſit diuinare. V. Notas Cangii ad Alexiadem pag. 253. et Deſcript. Aedis Sophianae num. 70. Verum ſi ſcrupuloſius quaeſieris, quis primus Regum Francorum perpetuum monogrammatis vſum ac morem in regia Diplomata induxerit, Carolum Magnum huiuſce moris auctorem tibi aſſignat Mabillonius Diplomat. lib. 2. cap. 10. quamuis enim antiquorum Regum nonnulla proferantur monogrammata, interruptum tamen eorum vſum non ſemel licet aduertere; ſed inductum a Carolo Mag. morem ceteri ad Philippum III. Francorum Reges retinuere; qui nec tum penitus deſiit. Qua ratione autem id fecerit Carolus M. docet Eginhardus, *vt ſcilicet imperitiam hanc* (ſcribendi) *honeſto ritu ſuppleret*, (inquit ille) *monogrammatis vſum, loco proprii ſigni inuexit.* Eadem ex cauſa eo interdum vſi ſunt Epiſcopi. Quibus vero monogramma in vſu fuit, id *characterem nominis* ſui appellabant, recte quidem, vt cum littera vnica eſſe videtur, omnes tamen nominis litteras exprimeret: vnde vſitatiſſima haec in veteribus Chartis formula, *noſtrum character impreſ-*

vocant, *Monſtrantia*, *in qua ſub vitro cryſtallino cruor . . incluſus continetur.* Chron. Vormat. apud Ludewig. to. 2. Reliq. MSS. p. 137. ad an. 1427. *Fecit autem fieri in ſuam memoriam magnam Monſtrantiam pro deportatione Sacramenti in feſto corporis Chriſti.* MONSTRVM, eadem notione. Inuentarium Eccleſiae Eboracenſis in Monaſt. Anglic. to. 3. p. 173. ſub titulo *Reliquiae: Item vnum Monſtrum cum oſſibus S. Petri in Beryl, et crucifixo in ſummitate, etc.*

MONSTRARE. milites cenſere, apud Matth. Pariſ. a. 1253. † MONSTRARE DVELLVM, monomachiam proponere et inire, in Chartul. Campan.

MONSTRATA, certa menſura nemoris, quae forte *monſtratur*, id eſt, deſignatur caedenda. Charta G. Abbatis Moliſmenſis ann. 1215. in Tabular. Campaniae. V. *Monſtreia.* V. *Moſtra* 4.

MONSTRATIO. (1) Probatio quae inſtrumentorum exhibitione fit in re iudiciaria. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 123. V. *Monſtrae.* (2) Idem quod *Monſtrum*, militum recenſio. Lib. nig. Scaccarii p. 107. V. *Monſtrum.*

MONSTREIA, certa nemoris portio, quae a domino *monſtratur*, ſeu aſſignatur pro paſcendis porcis vaſſallorum ſuorum. Charta an. 1234. to. 2. Gall. Chriſt. inter Inſtr. col. 71.

† MONSTRIPARVS, qui monſtra parit, ap. Elmham. c. 54.

MONSTRVM. (1) Vel MONSTRA, ex Gallico *Monſtre*, cum milites recenſentur, vel ſe ſpectandos praebent ad militaria ſtipendia percipienda, Germ. Muſterung: δεῖξις ap. Pachymer. lib. 12. c. 23. Rotulus Parlamenti tenti apud Weſtmonaſt. an. 5. Henrici IV. apud Spelman. *Aſſignauimus vos coniunctim et diuiſim ad arriandum et triandum omnes et ſingulos homines ad arma, ac homines armatos et ſagittarios in comitatu praedicto, ... et ad Monſtrum ſiue ad Monſtrationem eorundem hominum ad arma, ac hominum armatorum et ſagittariorum de tempore in tempus, quotiens indigueris, diligenter faciendum et ſuperuidendum, etc.* Hiſtoria Cortuſiorum, lib. 1. c. 5. *Dum Paduae fieret Monſtra militum, etc. Monſtra publica, Monſtraciones armorum*, in Statuto Henrici V Regis Angliae tempore guerrae, apud Vptonem pag. 136. Charta an. 1314. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 150. *Committet idem dominus Rex vel haeredes ſui vni perſonae quam eligerit ad Monſtram videat de gente armigera.* (2) Alia notione. V. *Monſtrantia.*

MONSTVRAGIA, variae mixtura frumentum. Charta ann. 1164. in Tabular. Sangerm. *Decem ſextarios et plenam minam bladi Monſturagiae videlicet annui redditus . . . . quos ſiquidem ſextarios et plenam minam bladi, videlicet Monſturagiae . . . quod ſi proceſſu temporis alias redditus bladi ſeu Monſturagiae.* V. *Monſtrangia.*

† MONTA, mendoſe, pro *Mosta*, ap. Ludewig. t. 7. Reliq. p. 223. V. *Molta.*

† MONTADA, mons, collis, i. q. *Montana.* Inquiſit. MS. a. 1268.

MONTAGIVM, MONTATIO, tributum, quod a nauigiis, quae in fluuiis aduerſa aqua remigant, exigitur, Gallis *Montage.* Charta Matthaei Dom. Montiſmorenciaci ann. 1200. *Et ego propter illa nemora 12. libras Eccleſiae B. Dionyſii annuatim ibi reddendas in Montagio meo aquae Secanae aſſignaui.* Infra: *De praedictis redditibus Montagii aquae, etc.* MONTATIO, eadem notione. Charta Raymundi Comitis Toloſ. pro Aicardo Archiep. Arelat. in Tabul. Eccleſ. Arelat.

MONTAGNIOLA, mons paruus. Charta apud Rocchum Pirrum in Sicilia ſacra p. 486.

MONTALIS, mons. Chronic. Parmenſe ad an. 1294. apud Murator. to. 9. col. 828.

MONTANA, MONTANEA, mons, *locus montanus*, Innocentio Agrimenſori, *montuoſus* aliis Gromaticis. *Montana Cordubenſis*, apud S. Eulogium l. 2. c. 11. l. 3. c. 12. *Montana* Odo de Diogilo, et Epiſt. 39. ex Sugerianis. MONTANEA, apud Tudebodum lib. 1. p. 785. MONTANEVS, in Vita MS. S. Winwaloei

in Tabular. Landeren. pag. 1.. *Qui morabatur in quemdam Montaneum, qui vocatur Nin.* MONTANUM. Willelm. ab Oldenborg in Itinerario T. S. de Cypro inſula. MONTANIOSUS LOCUS, apud Innocentium de Caſis literarum pag. 246. De *Montanis* agnominatos Armeniae, ſeu potius Ciliciae Toparchas, quod haec regio montibus et rupibus altiſſimis paſſim aſpera ſit, docuit Cangius ad Bryennium lib. 1. n. 21. Otto de S. Blaſio cap. 35. *Principibus Armeniorum ad eum vndique confluentibus, et praecipue Leone illarum regionum nobiliſſimo Chriſtianorum Principe qui in Montanis habitabat.* MONTANA, in Gloſſis antiquis MSS. *Circum castella in montibus poſita.* MONTANARIUS, qui montes incolit, Gall. *Montagnard.* Memoriale Poteſtatum Regienſ. ad a. 1250. apud Murator. to. 8. col. 1120.

MONTANERIUS, idem, in Annal. Victor. Mſ.

MONTANIA, idem quod *Montana.* Teſtam. ann. 1035. to.n. 6. Spicileg. Acher. p. 434.

MONTANIOSUS, V. *Montana.*

MONTANISTAE. (1) Haeretici, ſub Arcadio Imp. Papias, et ex eo Vgutio: *Montani, haeretici dicti quod tempore perſecutionis in montibus latuerunt, vnde ſe diuiſerunt ab Eccleſia Catholica.* Hi et *Phryges* appellati. Synod. Trullana cap. 95. Μοντανιςὰς τοὺς ἐνϑεῦτεν λεγομένους Φρύγας. V. Leges 34. 48. 57. et 65. Cod. Th. de Haeret. (2) Apud Hungaros, proceres quidam, in quorum territorijs montes erant, in quibus erant *minerae auri, et cupri*, vnde decimas Regi pendebant. De iis plura in Scheda ſubiecta Decretis Regis Hungariae p. 113.

MONTANUM. (1) V. *Montana.* (2) † Moletrina, in Ch. a. 1270.

MONTARE. (1) Valere. Charta Blanchae Comitiſſae Campaniae a. 1206. apud D. Bruſſel to. 1. de Vſu feud. pag. 452. *De omnibus autem donis et forisfactis quae non Montabunt plus quam XX. ſolidos, domina Comitiſſa habebit quatuor partes, et praepoſiti quintam.* Statuta Maſſil. lib. 2. c. 1. §. 12. *Quantum montaret pecunia debita pro qua fieret executio.* *Montance*, valor, pretium, in ſtabilim. Franciae lib. 2. cap. 41. *Monte*, pro fenus, vſura, Gall. *Intereſts de l'argent*, in veteri Poëta MS. ex Bibl. Coislin. (2) In altum tollere, a Gall. *Monter.* Computus an. 1324. tom. 1. Hiſtor. Dalphin. p. 132. (3) † Carius vendere, pretio augere. Stat. datiar. Riper. c. 2.

MONTARIUS, venator, qui in montibus venatur: Hiſpanis *Montero.* Rodericus Tolet. lib. 6. de Reb. Hiſp. c. 17.

MONTATA, vt *Montana*, mons, in Statut. Montis Regal. fol. 292. V. *Montea.*

MONTATICUM, († idem quod Hiſpan. *Montazgo*, vectigal ſcilicet pro gregum in *montana* transmeatione. V. *Montitium.*) Charta Raimundi Comitis et Vrracae filiae Adelfonſi Regis, vxoris, aerae 1140. *Et adhuc damus vobis ex omni tertia parte Salamantinae ciuitatis cenſus, quae in noſtra parte euenerit, vt tertia inde pars ſit veſtra in quocunque loco, vel quolibet modo eam reperire poteritis, tam de portatico, quam etiam de Montatico, vel de calumniis, aut de facinore, vel aliquo reatu, qui in praedicta vrbe contigerit, etc.* Alia Adelfonſi, eiusdem Raimundi filii, aerae 1164. *Item vt ex omnibus reditibus eiusdem ciuitatis vbicunque poſſent inueniri, tam de Montatico, quam de portatico, de quinta, de moneta, de calumniis, vel homicidiis tertiam partem, et de aceniis et piſcariis, etc.*

MONTATIO, V. *Montagium.*

† MONTATUS, equo inſeſſus, in Ch. Mſ. a. 1219.

MONTEA, MONTEIA, MONTATA, Burgundis, *Montée*, certa aquae quantitas ſali conficiendo aptae; quod ex receptaculis aliquo vaſe 26. ſitulas circiter continente hauriatur, ſic dicta. Chartular. Accincti fol. 59. *Fratres de Acego habent de Comite Stephano vnam Montegam in puteo Ledonis de Rolant Santiz, de vxore eius et de Iohanne filio eorum vnam Montegam et 5. ſitulas de Huberto Magzaligne 15. ſitulas, de Duranno* Corde

Corde et Pontio filio eius 26. ſitulas. Charta Stephani Burgundiae Comitis a. 1173. *Notum facio . . . quod Eccléſiae Theolozi vnam Monteam ſalis apud Laudonium dederim.* Alia Stephani filii ann. 1213. *Tres Monteias muriae, etc.*

MONTENSES, Donatiſtae haeretici, ſic Romae appellati, quibus ex Africa ſolebat Epiſcopus mitti, vt auctor eſt S. Auguſt. lib. de Haer. cap. 69. ſic dicti, quod *Speluncam quandam foris a ciuitate cratibus ſepſiſſent, vbi conuenticulum habere potuiſſent*, inquit Optatus lib. 2. *eo quod Eccleſiam Romae primum in monte habere coepiſſent*, vt Hieronymus in Chron. Lex. 43. Cod. Theod. de Haeretic. *in Donatiſtas, qui et Montenſes vocantur.*

MONTERA, genus pilei per aeſtatem apud Hiſpanos, Ital. *Montiera.* Concil. Mexic. ann. 1585. inter Hiſpan. to. 4. p. 339.

MONTERIVS, idem qui *Montarius*, venator, de qua voce ſupra. V. *Deſparare.*

MONTES FORTES, ſeu etiam *Montes* ſine adiuncto vocarunt Maiores noſtri caſtella, quod in montibus, quo acceſſu difficiliora eſſent, aedificari ſolebant. Haec monuiſſe ſufficiat.

† MONTESCERE, montis inſtar attolli, t. 3. Aug. p. 743.

MONTESIANI. Apud Commodianum Inſtructio 21. inſcripta eſt *Monteſianis*, primusque verſus ita concipitur:

> *Monteſes deos dicitis, dominentur in auro*
> *Obſcurati malo, etc.*

In MS. ſcriptum *nominentur.* Vbi Rigaltius, *Montes et deos dicitis*, reſtituit, *Monteſianosque* exiſtimat, qui numina quaedam in montibus eſſe credebant, vt alii in lucis. Cui coniecturae fauet Lactantius de mortibus Perſecutor. num. 11. *Erat mater eius Deorum montium cultrix, mulier admodum ſuperſtitioſa. Deorum Montenſium* mentio eſt in vet. inſcript. apud Gruter. p. 21. Sed *Montenſes deos* malim reponere procliuiori emendatione, vel potius *Monteſes*, quomodo Epiphanius Nouatianos *Μοντησίους* vocat. *Monteſes* auctor Praedeſtinati lib. 1. haer. 44. *Sicut Donatiſtas, et Monteſes, et Parmenianos vocamus, Donatiſtas a Donato, Monteſes a montis latebra, etc.* Et haereſi 69. *Hi haeretici in partibus Italiae Monteſes appellantur, in interiore Africa Parmeniani, in Carthaginenſi Donatiſtae.*

MONTEYA, V. *Montea.*

MONTICELLVS, collis, vox Agrimenſoribus familiaris. Chron. Farfenſe apud Murator. to. 2. part. 2. col. 537.

MONTICIVM, continui montes, Germ. Gebirge. Vita MS. S. Winwaloei.

MONTICVLOSVS, montuoſus. Lambertus Ardenſis p. 11.

MONTIFODINA, fodina, Gall. *Miniere.* Charta Henrici V. Reg. Angliae ann. 1414. apud Rymer. to. 9. pag. 176.

† MONTISCILIVM, montis vertex, ap. Gualt. Hemingford.

† MONTITIVM, i. q. *Monticium*, apud Murat. tom. 6. Antiq. p. 563.

MONTO, V. *Multo.*

MONTONGIVM, V. *Mutonagium.*

MONTONINA, vox Italica, veruecina pellis, *Peau de mouton.* Statuta Aſtenſ. vbi de *intratis* portarum.

MONTONVS, aceruus, Ital. *Montone*, Gallis *Monceau.* Statuta Vercell. fol. 83. *Et teneantur fornaſarii praedicti de qualibet fornaſata lapidum facere tres Montonos, ſcilicet vnum de blanchis, et alium de ferrioſis, et alium de vermeliis, et Montonum unus de cupis.* Occurrit rurſum fol. 72. V. alia notione in *Multo.*

† MONTORIVM, i. q. *Monticium*, continui montes, in Conſtit. MS. Rob. reg. Sicil.

MONTRAGIVM. Charta Arcembaldi D. Borbonenſis pro libertatibus Villaefranchae, etc. ann. 1217. apud Thomaſſerium: *Omnes liberi homines Domini Borbonii poſſunt venire apud Villamfrancham cauſa Montragii; ſi haereditare venerint aliquem de parentela ſua, poteſt manere libere in Villafrancha.* Mendum librarii, legendum enim ex emendatione

iusdem

iusdem Thomaſſerii: *Cauſa mariagii, ſi haereditates venerint alicui, etc.*

MONTVOSITAS, eminentia. Nicolaus de Iamſilla de Geſtis Friederici Imp. apud Murator. tom. 8. col. 550.

MONVBILIS. Sidonius lib. [illegible] Epiſt. 2. *Porticus columnis inuidioſa Monubilibus.* Itinerarium Burdigalenſe: *Inde non longe, quaſi ad lapidis miſſum, ſunt monumenta duo, Monubiles mirae pulcritudinis factae.* Cyprianus in Vita S. Caeſarii Arelatenſis: *Et vt conferret ſacris Virginibus, quas congregauerat, curam neceſſariam ſepulturae, Monubiles arcas corporibus humandis de ſaxis ingentibus nouiter fecit excidi.* Variae ſunt ſuper hac voce eruditorum ſententiae, quarum fere nulla arridet. Sirmondus ad Sidonium, *monubiles*, inſignes ac praeclaros, vt ſunt monumenta, interpretatur. Salmaſius in itinerario Burdigal. *volubiles* legendum cenſet, id eſt, concameratos εἰλημματικάς. At vox *volubilis*, columnis etiam conuenit, quas concameratas dicere abſurdum fuerit. Anaſtaſius in Gregorio III. pag. 72. *Columnas ſexaginta onychas volubiles.* Vnde emendandus locus alter apud eumdem Scriptorem p. 132. *Simulque et columnas volatiles*: legendum enim *volubiles*, niſi vtrobique *monubiles* legatur. Ludouicus Cerda *monubilis*, *columnas adſtructas ad monumenta* eſſe putat. Denique Voſſius neſcio quid de machinis bellicis hic commentatur, quae ad vim vocis percipiendam nihil conferunt. Sane in praeallatis locis, *monubiles* non modo *columnae* dicuntur, vt apud Sidonium, ſed et *monumenta*, vel ſepulcra, in Itinerario Hieroſol. et *arcae*, ſeu corporum conditoria, apud Cyprianum, adeo vt quid inſigne ac praeclarum denotari hocce vocabulo par ſit credere, tametſi incertum hactenus maneat etymon. Mihi vero *Monubilis* idem videtur quod *monumentalis*, ad monumentum ſeu ſepulcrum pertinens; vel quod *memorialis*, cui notioni egregie, niſi me fallit animus, praeallati loci conueniunt.

MONVMEN, charta, inſtrumentum publicum. Acta S. Maioli, t. 7. Maii p. 689.

MONVMENTARIVS, buſtuarius. Apuleius in Floridis n. 4.

MONVMENTVM NOMINIS, lapis ſepulcralis cum epitaphio. Vita S. An[illegible]ſi ſaec. 4. Bened. part. 1. pag. 635.

✝ MONVS, tegulae ſpecies. Stat. Taurin. a. 1360. *Habeatur modus monorum et coporum fornaiariorum ripolarum.*

MONZIA, manſio, domus cum aliqua agri portione. Chartularium Camalar.

MOPSICVS, Μύω, *luſciciosus.* Supplem. Antiquarii.

MORA. (1) Erica. Statuta Roberti III. Regis Scotiae cap. 11. *Non fiat combuſtio Morum, ſiue bruarii, niſi in menſe Martii, etc.* Vbi Skenaeus: Noſtrates *muirburne* vocant. Erica enim *heat or hedder*, in ſuo ericeto incenditur, quae breui reuiuiſcens, teneris agnis paſcendis matura inſeruit. Fleta lib. 1. cap. 71. §. 7. (2) MORA, MORVS, locus paluſtris aquaticus, palus, ſtagnum, Gall. *Marais*, Angl. *Moore*, Germ. *Moor.* Hinc dictos *Morinos* plerique cenſent, populos Galliae, ſcilicet ad Oceanum Britannicum, quod paluſtres regiones incolerent, vt ſunt *Flandrenſes*, quos peculiari vocabulo, *Morinos* vocat Otbertus Abbas Gemblacenſis lib. de Mirac. S. Veroni c. 2. Chartul. SS. Trin. Cadom fol. 44. *Robertus gener Symonis tenet de dominio duas particulas et vnam Moram.* Conſuet. Furn. MSS. *In More Comitis vbicumque aqua eſt, erunt Comitis et piſces et aues.* MORVS, eadem notione. Charta ann. 1191. t. 3. Gall. Chriſt. inter Inſtr. col. 123. *Octo menſuras Mori ad fodiendas turbas.* MERA, eodem etiam ſignificatu, ex *Moere*, in Charta Philippi Alſatii Comit. Fland. apud Malbrancum lib. 10. de Morin. cap. 28. (3) Vox Italica, columna ſtructilis, Gall. *Pile.* Chron. Parmenſe ad ann. 1279. apud Murator. to. 9. col. 793. *Cuilibet ex pontibus de Galeria et dominae Giliae facta fuit vna Mora ſeu*

 pila,

pila, per Commune Parmae. Ibid. ad ann. 1287. col. 813. *Incoeptus fuit pons Salariorum, et factae ſunt ibi ſeptem Morae et quinque Voltae. Morra* ibid. col. 830. (4) Manſio, habitatio, Gall. *Logement.* Mandatum ann. 1314. apud Rymer. to. 3. p. 476. *Et ei cameram infra dictum caſtrum competentem, pro Mora ſua aſſignari.* V. *Moratus.* (5) Pro *Morum,* Gall. *Mûre.* Miracula B. Ambroſii Senenſ. tom. 3. Martii, pag. 206.

MORABATINVS, MORBOTINVS, etc. V. in *Marabotinus.*

MORABIDES, V. *Moſarabes.*

MORACVM, V. *Moratum.*

† MORADA, modus agri vineis conſitus, in Ch. Mſ. an. 1162. V. *Morata 2.*

MORAGIIS, *nutibus longis*, Papias. Vnde emendandum vetus Gloſſar. MS. Sangerm. *Moragis, nucibus longis.*

† MORAIA, veſtis ſeu ornatus ſpecies videtur in Comput. Mſ. a. 1245.

† MORALEA, locus, ni fallor, oliuis, Ital. *Moraiuoli,* conſitus, ap. Murat. to. 1. Antiq. p. 919.

† MORALIGATVS, mendoſe pro *Moralizatus,* apud Ludewig. tom. 9. p. 200.

MORALIS. (1) MORALE COLLOQVIVM, longum. Guidonis Diſcipl. Farfenſ. L. 2. cap. 54. (2) MORALIS, perperam apud Guichenonem, in Vita S. Domitiani, pro *Mozalis.* V. in hac voce.

MORALISATIO, moralis ſermo, apud Dionyſium Charthuſ. in Enarrat. Iohannis.

MORALITAS. (1) Morum probitas. S. Ambroſius tom. 2. p. 1039. (2) † Actio ſcenica formandis moribus deſtinata, Gall. *Moralité.* Stat. Mſ. eccl. Tull. V. *Ludus* et *Pius 2.*

MORALITER, *diuturna aliqua mora, aut commanſione.* Gaſp. Barthii Gloſſar. ex Hiſt. Palaeſt. Fulcherii Carnot. apud Ludewig. to. 3. p. 354.

MORALIZARE, dicta ad mores aptare. Epiſtola Roberti Prioris Celſin. an. 1419. apud Marten. t. 7. Ampliſſ. Collect. col. 1119.

MORALIZATOR, qui moralia docet. Chronic. Triuetti to. 8. Spicil. Acher. p. 573.

MORALLA, cadiuus ſerae peſſulus, Gall. *Moraillon*, Germ. *Klinke*, ferrum, quod arcae operculo annexum in ſeram immittitur. Armoricis *Morail* idem eſt, quod ille poſticus opex quo portae clauduntur, qui Gallis *Loquet* dicitur: hinc forſan vocis etymon. Tabular. Dunenſe Chart. 93.

† MORALLVS, menſurae vinariae ſpecies. *Vnius modii vini conſtituentes XLII. morallos menſurae capituli,* in Stat. eccl. Tull.

MORAMENTVM, mora, impedimentum. Apuleius in Floridis cap. 21.

MORAPETINVS, V. *Morabotinus.*

MORARE. (1) Remanere. Spicileg. Acher. tom. 9. pag. 133. Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm. *Morare, degere,* διάγειν, διατρίβειν. (2) † Morari, to. 5. Ordin. p. 601.

MORARI AD SOLDOS, de militibus dicitur, qui ſtipendiis merent. Barthol. Scribae Annal. Genuenſ. lib. 6. ad ann. 1255. apud Murator. to. 6. col. 438.

MORARIVS, morus, *Meurier*, in Capitulari de Villis c. 70.

MORATA. (1) Breue temporis ſpatium. Translatio S. Thomae Aquin. to. 1. Martii pag. 730. (2) † Modus agri. *Vnum hortum tenentem dimidiam de morata,* in Ch. Mſ. an. 852. V. *Morada.*

MORATORES, incolae, ciues, in Chartis Hiſpan. apud Brandaon. in Monarch. Luſitan. tom. 3. p. 287. to. 4. p. 237. Gloſſ. Iſid. *Moratores, advocati:* Vbi Graeuius: ſed Papias: *Morator, ceſſator, ſegnis, piger.* Si ſic dicti ſunt advocati aliquando, facilis eſt ratio. Quia moras ſemper faciunt, et lites protrahunt quaeſtus ſui cauſa. † Leg. f. *Narratores, advocati.*

† MORATORIA, litera, qua iuridica actio retardatur, ap. Murat. tom. 6. Antiq. p. 862. V. *Moratorius.*

MORATORIVS, quo mora affertur, in Statut. Auenion. lib. 1. rubr. 21. art. 19. p. 91. Vtitur Paulus IC.

MORATVM, potionis genus, f. ex vino et moris dilutis confectae. Capitulare de Villis c. 34. *Vinum, acetum, moratum, vinum coctum, etc.* Adde c. 62. Henricus Huntindon. l. 6. Hiſt. *Singulis vaſis vini, medonis, cereuiſiae, pigmenti Morati, ſicerae, etc.* Perperam *moraci*, editum, ap. Bromptonum, ann. 1056. MORETVM, eadem notione. Statuta antiqua Canonicorum S. Quintini in Viromanduis. Antiquis haud ignotum.

MORATVS. (1) Manſio, habitatio. Vita S. Dunſtani, tom. 4. Maii pag. 351. V. *Mora* 4. (2) † Niger, fuſcus, Ital. *Morato*, Ch. Mſ. a. 1496. (3) †

MORATA GALLIA, quae moribus ...is regitur, ap. Mornacum.

MORBATVS, morbo aliquo et peſtilentia infectus. Chron. Bergom. ad ann. 1339. apud Murator. tom. 16. col. 916.

MORBERE, aegrotae, morbo laborare. Gloſſ. Gr. Lat. MS. ἀσθενῶ, *aegroto. langueo, Morbeo, langueſco.* In Edito *moruco.*

MORBIDARE, morbo afficere. Acta S. Valeriani etc. tom. 2. Aprilis p. 206.

† MORBIDVS, pretium acquiſitionis factae ab hominibus *manus mortuae*, t. 6. Iul. p. 56.

MORBIFICATVS, aegrotus, apud Petrum de Vineis. l. 3. Epiſt. 8.

† MORBLLOSVS, *morbillis* laborans, ap. Henr. ab Heers.

MORBILLVS. Gloſſ. MSS. ad Alexandrum Iatroſophiſt. *Turpedo nihil aliud eſt niſi cutis deturpatio facta, ex varia maculorum diuerſorum diſtinctione. Hanc poſſeſſionem quidam Morbillum, i. minimum morbum communiter dixerunt, eo, quod patientes per totum corpus minutas videntur habere poſtulas. Alii lepram, quod ſit lepra ſimilis etc.* In ſequentibus, quatuor turpedinis ſpecies explicantur.

MORBITER, inſtar morbi. Vita B. Bernardi poenit. tom. 2. April. pag. 693.

MORBOSVS, V. *Melignioſus.*

MORBOTINVS, V. *Marabotinus.*

MORBVS S. ANTONII, qui et *infernalis*, ſacer ignis. Miracula B. Edmundi apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1896. V. *Ignis inferni.* MORBVS CALIDVS, febris ardens, in Ch. Mſ. a. 1355. † MORBVS DRAGVNCVLI, vlceris vel cancri ſpecies, ap. Murat. tom. 4. Antiq. p. 975. MORBVS S. ELIGII, ſeu vt Galli efferunt, *Le mal S. Eloi.* Miracula B. Edmundi ibidem: *Ermengardis de ſancto Iuliano de Saltu a Morbo ſancti Elegii curator.* V. Vaſſorium in Annalibus Nouiomenſibus pag. 469. MORBVS FRANCIOSVS, Italis et Germanis Morbus Venereus, quem Galli contra *mal de Naples* vocant, quod eundem in obſidione Neapolitana, recenter ex nouo mundo advectum, contraxerint, atque inde reuertentes, primi ſparſerint quacumque tranſibant. Vita S. Columbae Reatinae Maii t. 5. p. 361. *Ita Morbo Franciſco laborabat, vt laberetur in deſperationem.* MORBVS GALLICVS, ſcabies: († Rectius ſtrumae.) Miracula S. Bennonis tom. 3. Iunii p. 190. MORBVS INIQVVS, ſacer ignis, V. *Iniquus.* MORBVS S. IOHANNIS, Gall. *Mal de ſaint Iean*, epilepſia. Chartophylacio regio Reg. 80. Ch. 214. ann. 1350. V. infra. MORBVS S. IVLIANI, S. *Fiacrii.* Anonymus de Mirac. S. Thomae Cantuar. edit. a Stapletono, cap. 33. † MORBVS S. LVPI, epilepſia, in Ch. Mſ. ann. 1252. † MORBVS B. MARIAE, qui FLORES vel ROSAE B. MARIAE etiam vocabatur, Scorbutus, vel Ereſipelas, ſacer ignis, Ital. *Roſellia*, Germ. die Roſe. Ch. Mſ. a. 1248. MORBVS S. MARTINI, Gall. *Le mal de S. Martin*, ebrietas, propter vina quae in feriis ſeu nundinis vinariis circa feſtum S. Martini diſtrahuntur. Chron. MS. Bertrandi Gueſclini. MORBI OFFICILIALES, V. Conſtantinum Africanum, lib. 5. de Morb. cur. cap. 1. 5. lib. 4. Pantechn. c. 7. lib. 6. cap. 7. MORBVS PAPICI. Vita B. Humilianae, to. 4. Maii p. 397. *Sicut cum receſſiſti a me, nunquam ilii et lateris dolorem ſenſi . . . Infirmitas illa vulgo Papici vocabatur, alio autem vocabulo ignis volatilis, alio modo gutta ſalſa nominatur.* MORBVS PERSICVS,

CVS, paralyſis, vel potius Ereſipelas, vt interpretantur Bollandiſtae, qui morbus Belgis vulgo *Roſa* dicitur a roſeo ſeu perſico, quem affectae parti inducit, colora. Acta S. Bennonis, tom. 3. Iunii, pag. 177. MORBVS PONDERVM. Miracula S. Mariae Magd. de Pazzis t. 6. Maii. p. 310. *Dominus Fabius . . . grauem infirmitatem quam Ponderum vulgus nominat, cum febri continua intenſisque doloribus patiens, etc* MORBVS REGIVS, icterus recentioribus, Gall. *Iaunisse*, antiquioribus vero *Lepra*, Gall. *Lepre*. Epiſt. Zachariae Epiſc. ad S. Bonifacium, tom. 1. Rer. Mogunt. p. 262. MORBVS ROMANVS. Petrus Cluniacenſis lib. 2. de Miracul. c. 13. *Irruit poſt paucos dies, tam in victos, quam in victores, Romanus ille peſtifer Morbus et paene omnes tam Monachos quam famulos in breui proſternit.* Infra de Pontio Cluniacenſi Abbate: *Ille quidem Morbo romano aliquandiu fatigatus moritur.* Mox apud eumdem *Febres Romanae* dicuntur peſtiferae, contagioſae. Petrus Damianus lib. 1. Epiſt. 9. MORBVS SAGITTAE, quo celerrimus noxii alicuius humoris motus et dolor ſignificatur. Vita S. Bernardi poenit. tom. 2. Aprilis p. 694. MORBVS SONTICVS, epilepſia, Plinio aliisque. Vita B. Simonis de Lipnica tom. 4. Iulii p. 528. Idem qui MORBVS VALENTINI dicitur in Miraculis S. Bennonis tom. 3. Iunii, pag. 186. Gallis *Mal de ſein*, vel *Mal de ſaint Iean*. V. ſupra.

MORCHIDVM, V. *Morth*.

MORCIDARE, macerare. Supplem. Antiquarii. *Morcidat*, τήκει, *macerat*.

MORCVFLEX, V. *Martiphlo*.

MORDACIVM, fibula, Gall. ol. *Mordant*. Areſt. Parlam. a. 1304. V. *Morſus* 2.

MORDAD. V. *Morth*.

† MORDANTVS, i. q. *Mordacium*, in Comput. Mſ. a. 1245.

† MORDANVS, idem, t. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 170.

MORDAX, inſtrumentum ad euellendas ex corpore, ſi quae infixae fuerint, ſpinas, *Pince*. Regula S. Pachomii c. 82.

MORDENS CANDIDVS, dens lupinus in ſcutis gentilitiis. Charta an. 1402. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS p. 83.

MORDER, paruum animal, ſic dictum quod maxime mordeat, et cuius pellis veſtibus idonea eſt, (Germ. Mar-der. V. *Martures*.) Ita Interpres Ioan. de Gallandia in Synonymis, ad iſta:

> *Dant pelles pallis Morder, beuer, Cyrogrillus*
> *Id quoque cuniculus, ciſimus dant et lareones.*

MORDERE. (1) Attingere, coniungere. Vetus Agrimenſor. (2) Expoſitio in Regulam S. Benedicti, quam quidam Paulo Diacono adſcribunt, cap. 38. de *Mixto* commentans: *Minus terrae conſuetudo fuit, vnde nos dicimus Mordere, Mixtum vocare.*

† MORDICATVS, actio mortibus, veluti forcipibus laniandi, t. 3. Iul. p. 443. V. *Morſicare*.

MORDICIVM, morſus. Acta S. Winebaudi, t. 1. Aprilis p. 575.

MORDOSVS, Δηκτικὸς, in Gloſſ. Gr. Lat. Qui mordet.

MORDRIDADVS, MORDRVM, V *Morth*.

MORECA, morbi genus. Academ. della *Cruſca*, *Moricé*, in plurali dicitur haemorrhoidum morbus, ex copia ſanguinis ad venas ſecretarum partium concurrentis. Acta SS. tom. 7. Maii p. 159. *Monachus quidam . . . infirmitatem quae a medicis vulgo Moreca vocatur, incurrit, et nec quieſcere poterat, nec dormire.* MORENA, idem, a Prouinc. *Mourena*, haemorrhois. Miracula MSS. Vrbani V. PP. ex Tabul. S. Victoris Maſſil. *Patiebatur dolorem grauiſſimum de Morenis circa poſteriora.* Vbi legendum *de Morecis*. † MORENE, eadem notione apud Cotgrauium.

† MORELLA. (1) *Siue Maurella, ſolatrum et ſtrignum, et in libris de Graeco vna lupina; ſed apud Arabes vua volpis dicitur.* Gloſſ. med. Sim. Ianuenſ.

enſ. V. *Maurellum.* (2) MORELLA, MORELLVS, tigni genus, in Ch. Mſ. an. 1297. apud Lam. in delic. erud. V. *Morenare* et *Moria* 2.

MORELLVS. (1) Subfuſcus. Michaël Scotus de Phyſionomia c. 46. *Cum ſanguis regnat, homo ſomniat ſe videre . . . ſcarlatam ſindonem rubeam, vel violaceam, Morellum, roſam inſam ingranatem, etc.* Item Color equi, Gall. *Cheval moreau.* (2) *Vitellus ſiue meditullium oui.* Vgut.

† MORELVS, i. q. *Morellus*, ſubfuſcus, niger, Ital. *Morello*, ap. Murat. tom. 2. Antiq. p. 903.

MORENA. (1) Contextus, ni fallor, ſeries palorum, vel materiatura, Gall. *Charpente.* V. *Morrenum.* Vetus Chron. S. Martialis Lemouic. MS. Anno 902. *obiit Fulbertus* (abbas S. Martialis) *et ſucceſſit Stephanus anno XVII. et fecit Morenam et turrem de cortine.* V. mox *Morenare.* (2) Imago. Chron. Gaufridi Prioris Voſienſis apud Labbaeum to. 2. nouae Bibl. MSS. p. 312. *Claſſo perſonato, conueniunt omnes ſuper Eccleſiam S. Pauli cum tentis, crucibus, . . ferentes Morenam, id eſt, imaginem Protomartyris cum globa ſanctae Flaniae.* V. *Moreta.* (3) Haemorrhois, V. *Moreca.* (4) † Ciſtae ſpecies, in Tabul. Maſſil.

MORENARE, palos ligno transuerſo munire, ligare. Charta an. 1347. to. 1. Hiſt. Dalph. p. 66.

MORENTES, manentes, habitantes. Charta D. de Linieriis ann. 1268. apud Thomaſſerium Conſuetud. Bituric. p. 196.

MORESC, vox Gallica obſoleta, eadem notione qua *Morellus*, ſubfuſcus. Teſtamentum Beatricis de Alborega an. 1367. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1523. *Item, legamus eccleſiae B. Mariae de Craſſa vnum pannum aureum Moreſc vermellum, foratum de tela liuida.*

MORETA, pannus niger, in Conc. Treuir. a. 1310 V. mox.

MORETVM. (1) Panni ſubfuſci ſpecies. Concil. Treuir. ann. 1227. ap. Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 121. *Praecipimus diſtricto vt abbates et monachi, abbatiſſae et moniales, nec mantella, nec ſurchotos portent de cetero, nec habeant pannos de nigra bruneta, nec de Moreto.* Rurſum infra occurrit. Hinc perperam editum *de Moreta* ex alio itidem Treuir. Conc. an. 1310. apud eund. Marten. tom. 4. Anecd. col. 249. (2) Potionis genus. V. *Moratum.*

MOREX, *tarditas.* Papias.

MORFOSIS, *transformatio.* Idem Papias. A Μορφὴ, forma, et μορφωσις, formatio, etc.

MORGAGIFA, V. *Morganegiba.*

MORGAGIVM. Gall. *Morgage*, hypotheca creditori ſic oppignorata, vt fructus, quos durante tempore oppignerationis producit, omnes fiant creditoris, idque ſine computo inde faciendo debitori. Ita Cowellus L. 2. Inſtit. tit. 4. §. 1. Charta Henrici V. Reg. Angl. an. 1421. apud Rymer. t. 10. p. 144. *Qui Ducatus in pignus, ypothecam, ſeu Morgagium obligatus ſiue impignoratus exiſtit.* V. *Vadium.*

MORGANATICA, *matrimonium ad Morganaticam.* Vim vocis profert Lib. 2. Feudorum tit. 29. ad calcem Nou. Iuſtin. edit. Pariſ. ann. 1552. *De filiis natis ex matrimonio ad Morganaticam contracto. Quidam habens filium ex nobili coniuge, poſt mortem eius non valens continere, aliam minus nobilem duxit : qui nolens exiſtere in peccato eam deſponſauit ea lege, vt nec ipſa nec filii eius amplius habeant de bonis paternis quam dixerit tempore ſponſaliorum : verba gratia decem libras, vel quantum voluerit dare, quando eam deſponſauit, quod Mediolanenſes dicunt accipere vxorem ad Morganaticam, alibi Lege Salica.* V. Berengarii Fernandes Commentar. in hunc tit. Eadem docet Iacobinus de S. Georgio Turinenſis IC. in Tract. de Feudis, cap. vlt. V. *Vadium.*

† MORGANATICVM, idem videtur doctiſſ. Schoepflino ac *Viduum*, quod Argentinenſes vocant ein Widem. Ch. an. 1436. ex Lib. Sal. S. Thom. Argent.

MORGANEGIBA, MORGINGAB, etc. dos a marito profecta, *donum matutinale, dotis* vero nomine donatur,

tur, licet reuera aliud ſit a dote. Gloſſarium Saxonicum Aelfrici: *Dos Morgengiſa*, vox formata ex Saxonico et Germanico *Morgen*, aut *Morghen*, *mane*, et *Giſe*, aut *Giſt*, *donum*, *munus*, quod ita appellarent donum illud, quod maritus vxori offerebat, in die nuptiarum, ante *nuptiale conuiuium*, vt eſt apud Kilianum: ſeu, vt eſt in Speculo Saxon. lib. 1. art. 20. §. 1. *quod vnusquisque militaris ordinis ſine vxori ſine haeredum aſſenſu, nomine dotis erogare valet, antequam cum ea ad prandium diſcubuerit.* Verum libellus dotis, qui ex Tabular. Caſaurienſi deſcriptus eſt a Gallandio in Tractatu de Franco alodio p. 323. prorſus indicat donum illud matutinale factum *mane*, poſt primam noctem nuptialem, quaſi ob pretium virginitatis, cuius ſpolia proxime praeterita nocte retulerat, vti fuere apud Graecos διαπαρθένια. Munus autem illud fuit, apud Longobardos potiſſimum, quartae partis bonorum mariti, et eſt apud Papiam. Notandum vero, donum illud voluntarium omnino fuiſſe, adeo vt modo maius, modo minus pro mariti erga coniugem ſuam maiori vel minori amore et caritate, extiterit; hinc gratuitam donationem vocat Lex Longobardor. lib. 2. tit. 1. c. 8. ſeu, vt merito ſuſpicatur Baluzius, vetus quidam eiusdem legis interpres: *Per gratuitam donationem*, *id eſt*, *Morgengap.* Cum autem in profuſam et diſſolutam liberalitatem aliquando abiret eiusmodi donatio, modum huic intemperantiae lege lata adhibuit Rex Longobardorum Luitprandus anno quinto regni ſui, qua vetuit, ne quis in *Morgincap* vxori tribueret ſupra quartam partem bonorum ſuorum. Hinc *Quartiſium* dicitur in Teſtam. ann. 1193. apud Murator. delle Antic. Eſtenſi p. 365. Plura vide apud laudatum Baluzium in notis ad Capitular. Adde Origines Gallicas D. *de Caſeneuve* in hac voce. Varie autem haec vox effertur. MORGANEGIBA, apud Gregor. Turon. lib. 9. cap. 20. *Tam in dote; quam in Morganegiba, hoc eſt, matutinale dono.* MORGENGEBA, in Lege Burgund. tit. 42. §. 2. MORGANGEBA, in Lege Aleman. tit. 56. §. 2. in Lege Ripuar. tit. 37. §. 2. MORGINCAP, apud Papiam: *Morgincap*, *id eſt*, *quarta pars in Lege Longob.* MORGINCAP, in Lege Longob. lib. 1. tit. 9. §. 12. MAIGINHAP, in laudato mox Teſtam. apud Murat. ibid. MORGENGAB, MORGENGABA, in Lege Longob. lib. 2. tit. 1. §. 4. et 8. tit. 4. §. 1. et 12. §. 1. tit. 14. §. 15. MORGAGIFA, in Legib. Kanuti Reg. cap. 99. apud Bromptonum. MORGANGIFA, et MORGANGIVA, in Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 11. et 70. MORGICAPVD, in Capitulari Adelchis Principis Beneuentani c. 3. MORGANATICVM, in Charta an. 1310. deſcripta in Probat. Hiſt. Sabaudicae Guichen. pag. 559. MORGICAPH, apud Rollandinum in Summa Notariae cap. 2. rubr. *de Donat. propter nuptias.* MORGHENGAB, in Charta anno 1396. Erneſti Ducis Bauar. ex originali: Ex his etiam reſtituenda vox *Morgingab*, pro *Morgincap*, in Charta Longobardica ap. Vghell. tom. 7. Ital. ſacr. p. 581. MVRGANALE, MVRGITATIO, Dofred. in L. cum multae C. de Donat. ante nupt. fol. 283. Aliis vocibus a praeallatis multum diuerſis idem ſignificatur inter populos, qui alio vtuntur idiomate. *Screix* id donum nuncupatur apud Catalaunenſes teſtante Fontanella de Pact. nupt. to. 2. clauſ. 7. gl. 1. part. 1. *Creix* dicitur in Valentinae regno, in Aragonia *Haereditamentum maritorum*, vel *Firma dotis*; Arrhae vero a Caſtellanſibus apud eundem Fontanell. ibid. n. 8. in Leg. Taur. 50. et 41.

† MORGARIVS, fibula, Gall. *Mergant.* Comput. Mſ. a. 1481. V. *Mordantus.*

MORHEL, *id eſt*, *homicidium in abſconſo*, *in Lege Longobarda.* Papias MS. Bituric. V. *Morth.*

MORIA. (1) *Carnes de Moria*, hoc eſt animalium ex quouis morbo mortuorum, carnes morticinae. Statuta Maſſil. lib. 2. c. 33. Veteribus Gallis *Moria*,

Morie, Damnum quod morte accidit. V. *Morina* 1. (2) † MORIA, MVRIA, aquae ſali conficiendo aptae receptaculum. Ch. Mſ. an. 1177. V. *Mora* 2. et *Mortarium* 4.

MORIANDA, impedimentum, haud dubie quia moram facit. Statuta Arelat. MSS. art. 144. *Si aliquod lignum ſteterit . . . . ad ſtricam vel ad Moriandam de paſſono, etc.*

MORIBVNDVS, lethifer. Vita S. Godebertae to. 2. April. p. 35.

MORIFICARE, *Moram facere*, in Gloſſis Iſid.

MORIGERALITAS, idem quod *Morigeroſitas*. Auxilii libellus t. 4. Analect. Mabill. p. 614.

MORIGERARI, morem gerere, accommodare, componere. Gordianus in Vita S. Placidi Martyris n. 3.

MORIGEROSITAS, morum probitas. Vita S. Endei Abbatis Arianenſis n. 1. V. *Morigeralitas*.

MORIGINATVS, idem quod *Morigeratus*; *Moratus*, Plauto, Gallis, *Morigené*. Ebrard. Betunienſ. in Graeciſmo cap. 13.

Eſt homo moroſus, ſi ſit bene Moriginatus.

MORIGENATVS, apud Ioan. de Deo in Poenitentiario lib. 5. c. 17.

† MORIKINVS, Maurorum ſeu Hiſpanicae monetae ſpecies, ab Hiſp. *Moriſco*, Maurus. Ch. Mſ. an. 1360. V. *Meloquinus*.

MORINA. (1) Lues, Gall. *Maladie, mortalité*. Fleta lib. 2. cap. 79. §. 6. *Lana* (ouium aegrotarum) *per ſe vendatur cum pellibus, Morina mortuarum*. §. 9. *Venire faciat Ballinus coram eo omnes pelles ouium occiſarum, nec non et Morinas mortuorum* §. 16. *Cum aliquis pro mortua fuerit praeſentata, et viſa fuerit, quod mortua ſit per Morinam, infirmitatem, vel ex caſu inopinato, etc.* Wilhel. Wyceſter Annal. Rer. Angl. ad an. 1363. *Hoc anno . . . . fuit magna Morina animalium*. V. *Morticius*, et *Moria*. (2) *Diuina potio, quae appellatur a Graecis Falernum vinum.* Papias. V. *Moratum*.

MORINVM, Σμῆγμα ἀπὸ φυλλῶν συκίνων γενόμενον, *Smegma ex ficulneis foliis*. Supplem. Antiqu.

MORIO. S. Auguſtin. Epiſt. 7. *Illi quos vulgo Moriones vocant, quanto magis a ſenſu communi diſſonant, magiſque abſurdi et inſulſi ſunt.* Idem Epiſt. 28. *Quidam tantae ſunt fatuitatis, vt non multum a pecoribus differant, quos Moriones vulgo vocant.*

MORIOC, vox Longobardica, cuius vim profert Lex Longob. lib. 1. tit. 6. §. 6. *Si quis homini libero brachium ſuper cubitum, hoc eſt, Morioc, ruperit, componat ſol. 20.* Edictum Rotharis Regis tit. 121. §. 4. habet *morioth*.

MORIRE, pro *Mori*. Decretio Childeberti Regis cap. 5.

MORISCVS. Concil. Tolet. an. 1582. inter Hiſpan. to. 4. pag. 218. *Praecipua . . . cura adhibenda eſt in his Chriſtianis inſtituendis atque in fide confirmandis, qui ex Saracenorum ſecta ad fidem recens conuerſi ſunt, vel ab illis proxime genus ducunt, quos noſtri tum neophytos, tum Moriſcos vocare conſueuerunt.*

† MORIVM, *Gallice Morvel*, in Gloſſ. Lat. Gall. a. 1348.

MORLANVS. *Libra morlana, ſolidi morlani*. Moneta Bencharnenſis, ſic dicta ab oppido *Morlas* ſito prope ciuitatem Palenſem, in quo cudebatur. Morlanus Turonenſem triplo cum quadrante ſuperabat; ita, vt ſolidus Morlanus tres valeret ſolidos et tres denarios Turonenſes. Currebat haec moneta non per Beneharniam tantum, ſed et per totam Vaſconiam. Vide Marcam Hiſt. Beneharn. lib. 4. cap. 16. pag. 306. et 307. Teſtament. Dominici Epiſc. Baion. an. 1302.

† MORMYLVS, *hodie a Romanis Mormillo, a Venetis Mormyro, Maſſiliae et in toto Liguriae ſinu Mormo, in Gallia Narbonenſi Mormo, in Hiſpania Marmo.* Tract. Mſ. de Piſc.

MORNANTESIVS, Gall. *Mornantet*, f. a vico *Mornan* nomen habens: Menſura frumentaria apud Lugdunenſes, quae duos bichetos Lugdunenſes vel tres Vimiacenſes continet. Statu-

Statuta Eccleſiae Lugdunenſis c. 21. tom. 9. Spicileg. Acher. p. 76. Hinc emendanda Charta ann. circ. 1225. tom. 4. Gall. Chriſt. col. 138. Vbi pro *Monanteſios* legendum *Mornanteſios*. MORTENTARIVS, eadem notione, in Charta an. 1123. apud Meneſter. Hiſtor. Lugdun. p. 23.

MOROBATINVS, moneta Hiſpan. V. *Marabetinus*.

MORONA. Supplement. Antiquarii: *Celumcrudum ὠμοτάριχος, edulium ex thymi piſcis carne ſalita, quod Veneti Moronam appellant*. Italis *Morona* thynnum ſonat.

MORONVS, morus, *Meurier*, Ital. *Morone*. Statuta Montis Regal. fol. 230.

MOROSITAS, cura, attentio, diligentia. Vita S. Catharinae Senenſ. to. 3. Aprilis p. 955.

MOROSVS. (1) *Nimis exacte omnia fieri cupiens*. Laurent. in Amalth. Hinc *Moroſa confeſſio*, quae *cum mora et non ſuperficialiter* fit, in Summa Magiſtri Pauli apud Duellium to. 1. Miſcell. pag. 62. (2) Paludoſus, to. 1. Monaſt. Angl. pag. 648. V. *Mora* 2. (3) † Duplici notione accipitur ap. B. de Amor. in Spec. Sacerd. Mſ. nempe pro bene moratus et pro tardus.

MORPHEA. (1) Fruſtum, Gall. *Morceau*. Tabular. Piperacenſe: *Morphea panis et pintaphus vini*. Quo in tractu *Morfier* dicunt pro comedere, Gall. *Manger*. (2) Infirmitas, cum color in alium mutatur. Medicina Salern. edit. 1622. pag. 242. Rochus le Baillif in Dicton. Spagyrico pag. 124. *Alboras eſt maculoſa defoedatio planae cutis, neque in principio eſt ulla exulceratio, ſed in proceſſu temporis idem quod Morphea*. Italis *Morfea* eſt ſpecies ſcabiei, Gall. *Gale*.

† MORPHEATICVS FACIE, qui faciem ſcabioſam habet, ap. Oefel. t. 2. Script. p. 567.

MORRA, columna ſtructilis. V. *Mora* 3.

MORRENVM, materiatura, Gall. *Charpente*. Statuta S. Claudii ann. 1448. p. 79. V. *Materia*.

MORREKARE, monſtrare, V. *Monrerare*.

† MORRIA, i. q. *Mora* 1. in Conſuet. Carcaſſ.

MORRONENSIS ORDO, vulgo *Caeleſtinorum*, cuius auctor et inſtitutor fuit S. Caeleſtinus PP. ante Pontificatum agnominatus *de Murrone*. Charta Philippi Pulcri Oct. 1313 in Regeſto Chartophylacii Regii 49. n. 172.

† MORRVDE, piſcis genus, V. *Crabus* 2.

MORS. (1) Sic nuncupatur ſexta e novem particulis, in quas frangitur Hoſtia in Miſſa, ritu Mozarabico celebrata. V. *Hoſtia* 1. (2) MORS CIVILIS, reditus ad meliorem frugem. Regula reformat. monaſt. Melliceni in Chronic. eiusd. p. 349.

MORSARIVS. Wichbild Magdeburg. art. 26. *Ad haereditatem pertinent, . . . vaſa ſeu dolia quae vacua ſunt, et item galli et alia aues, canes et cati, Morſarius, ac omnis generis armatura, clypeique etc.* V. *Morſus* 2.

MORSELLA, buccella, fruſtulum. Io. de Ianua: *Buccella, Morſella panis*. Proceſſus de Vita S. Yuonis tom. 4 Maii p. 574.

† MORSELLVM, pars, portio. Reg. S. Iuſti.

MORSELLVS. (1) Fruſtulum, Gall. *Morceau*. Auctor Mamotrecti ad cap. 23. Eccleſiaſtic. *Infrunitus, guloſus, qui ſaporem non quaerit in Morſello quem deuorat ſemicoctum*. (2) MORSELLVS TERRAE, agri portiuncula, quomodo Galli etiamnum dicunt, *un morceau de terre*, in Monaſtico Anglic. tom. 2. pag. 82. Charta an. 1289. in Chartular. S. Vandreg. t. 1. p. 289.

† MORSERIVM, fruſtum, Gall. *Morceau*.

MORSI, pro Momordi, in Miracul. S. Zitae tom. 3. Aprilis pag. 525. *Vna ſerpens Morſit ſibi in calcaneo*.

MORSICARE TENALEA, ſontis carnes laniare forcipe, Gall. *Tenailler*. Chron. Mutin. apud Murator. t. 15. col. 613. Apud Apuleium *Morſicare* eſt ſaepius mordere.

MORSVS. (1) Buccella, fruſtum. Gloſſae Iſonis: *Offas, morſus*. Hinc (2) Fibula, *Fermail*, *Morſus fibulae*, ...

Tertul...

Tertull. lib. de Paſlio cap. 6. Virgil. lib. 12. Aeneid.

. . . et laterum iuncturas fibula mordet.

Matth. Pariſ. ann. 1250. *Firmaculum quod vulgariter Morſus dicitur, auulſit.* Idem in Vitis Abbatum S. Albani: *Capam vnam purpuream, Morſu et taſſellis cariſſimis redimitam.* (3) Stimulus conſcientiae, Gall. *Remords.* apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 71. (4) Roſtrum, Gall. *Muſeau.* Charta ann. 1309. tom. 1. Hiſt. Dalphin. p. 98. (5) MORSVS INFERNALIS, morbi genus, idem, vt videtur, quod *ſacer ignis.* Charta ann. 1226. apud Marten. in Itinerar. 28. pag. 102. V. *Ignis.* (6) MORSVS, et REMORSVS, CANDELARVM, f. reliquiae, Gall. *les Reſtes.* Ordinatio Hoſpitii S. Ludouic. Reg. Franc. ann. 1261. edita in Notis ad Ioinuillam de Valletis Camerae: *Quilibet eorum habet vnum valletum, ad curiam comedent, pro roba 100. ſol. per annum, quilibet partem ſuam aequaliter Morſuum candelarum.* Infra: *Candelam, fabricam, et partem ſuam Remorſuum candelarum, ſicut Valleti Camerae.* (7) Petrus de Creſcentiis lib. 9. de Agricult. c. 1. de Equorum aetate: *Maſticare equorum eſt per dentes molares: dentes autem primi, quos tibi mittant, ſunt duo ſuperiores et duo inferiores, qui vocantur primus Morſus, et vocatur pullus primus Morſus, quod quidam dicunt fieri ſecundo anno, etc.* Hinc prouerbium, *Prendre le mors aux dents.* (8) † MORSVS MALVS, fraus, fallacia, vt videtur, in Ch. Mſ. a. 1166.

MORTA. (1) Locus in quo aqua Fluuii ſtagnat, et quaſi mortua videtur, vnde vocis etymon. Charta Thoſſiacenſis ann. 1404. (2) † Lignum vt videtur, tigni ſpecies. Stat. Taurin. V. *Morella* 2.

MORTAILLIA, ius domini in bona hominum *manus mortuae* defunctorum. Ch. a. 1213. apud Thaumaſſer. in Conſuet. Bitur. Germ. ber Todsfall. V. *Mortalia* 2.

MORTAILLIABILIS, qui ſeruituti *mortuae talliae* ſeu *manus mortuae* obnoxius eſt. *Mortaillable.* Charta Caroli VII. Reg. Franc. ann. 1446. ap. Thomaſſerium in Biturig. p. 107. V. *Mortalia* 2,

MORTALAGIVM, quod ex mortuis ſeu ex decedentium legatis, Eccleſiis obuenit: *Ius Mortalagii*, in Charta ann. 1192. apud Gallendum in Notitia Eccleſiae Dignenſis pag. 130. Alia Raimundi Archiep. Arelatenſis ann. 1166. apud Sammarthanos: *Cum coemeteriis et Mortalagiis, et cum omnibus ad ipſas Eccleſias pertinentibus.* Mox: *Deinde dimidiam partem Mortalagii et omnium obuentionum mortuorum, etc.* MORTALITAS, eadem notione. Charta ann. 1103. apud Sammarthanos in Archiep. Arelat. Eſt et *Mortalagium* ius quod domino competit in bona decedentis Vaſalli, cum de iis teſtamento minime diſpoſuit. Charta an. 1315. tom. 1. Hiſt. Dalphin. pag. 108. V. *Mortalia* 2.

MORTALE PECCATVM, quod mortem aeternam infert, paſſim. Pro *crimine*, cuius poena mors eſt. Capitula Caroli M. de Partib. Saxoniae cap. 13. *Si quis pro his Mortalibus peccatis latenter commiſſis ad Sacerdotem confugerit, etc. Mortalis culpa*, in Lege Bajwar. tit. 1. cap. 5. *Mortale crimen*, tit. 6. cap. 3. §. 1. et in Concilio Colonienſi can. 56. apud Abbonem Floriac. in Canonib. cap. 36. *Mortifera crimina*, in Inquiſitionibus Synodalibus c. 56. apud Reginonem lib. 2. de Eccleſiaſtica diſciplina cap. 5.

MORTALIA. (1) S. Auguſtin. Enarrat. in Pſ. 78. *Morticinia* (θνησιμαῖα) *dicuntur mortuorum, Mortalia vero viuorum corporum nomen eſt.* Eadem habet Beda lib. de Orthogr. V. eumdem S. Auguſtin. in Pſalm. 8. (2) Idem quod *Mortua manus*, quaſi *mortua tallia*, vel *mortui tallia*, quod ſcilicet poſt mortem alicuius exigitur. *Mortaille*, vnde eidem ſeruituti obnoxii, *Mortaillables* dicuntur in Conſuetud. Marchenſi cap. 17. art. 125. 126. 127. etc. vbi eiuſmodi ſerui, a ſeruis conſuetudinariis (*Couſtumiers*) diſtinguuntur. Charta ann. 1269. in Tabul. Virzion. *Hominem Stephani de*

de Melluno Militis et Marquiſiae matris ſuae, de capite et corpore talbabilem et explectabilem et de Mortalia ad voluntatem eorum. Priuilegia S. Palladii ex Cod. MS. Coislin. n. 522. pag. 1. *Quietamus ab omnimodo iugo ſeruitutis, ſeruicii, talliae Mortaliae etc.*

MORTALIS, V. *Mortale.*

MORTALISSIME PECCARE, grauiſſime, in Summa Magiſtri Pauli apud Duellium tom. 1. Miſcell. pag. 72.

MORTALITAS. (1) Peſtis, lues, quae in populo graſſatur. Gloſſ. Graec. Lat. Θνῆσις, *Mortalitas*, *Mortalitas animalium*, in Capitul. 2. a. 810. et in Epiſt. Ludouici Pii a. 828. etc. (2) Pro *Mortalagium*, V. in hac voce. (3) Clades, ſtrages, Gall. *Carnage, Maſſacre.* Memoriale Poteſtat. Regienſ. ad ann. 1229. apud Murator. to. 8. col. 1107. V. *Mortarium 3.*

MORTALITER, lethaliter, Gall. *Mortellement.* Bartholomaei Scribae Annal. Genuenſ. ad ann. 1239. apud eundem Murator. tom. 6. col. 480.

† MORTALOGIVM, necrologium, in Necrol. Auenion. V. *Mortilegium.*

MORTAREISIVM, querneus, ni fallor, puluis coriarius, quo coria ſubiguntur; quod in mortariis contundatur, ſic dictus videtur. Statuta Montis Regal. fol. 270.

MORTARIOLVM. (1) Vel MORTARIOLVS, Bollandiſtis, igniariae marchinae genus aliquod. Miracula S. Angeli Mart. tom. 2. Maii pag. 87. Acta S. Humilitatis tom. 5. Maii p. 217. Adde tom. 2. Aprilis pag. 364. V. *Mortarium 1.* (2) Species pulmenti, idem quod *Mortairol.* Statuta an. 1208. in Archiuis S. Victoris Maſſil.

MORTARIVM. (1) Tormenti bellici genus; Gall. *Mortier.* Epiſtol. ann. 1480. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. p. 291. Adde Rymer. to. 15. p. 213. (2) Arenatum, Germ. Mörtel, Gall. *Mortier.* Liber Miracul. S. Sulpitii Epiſc. Bituric. *Mortarium arripit, illudque in gremio caeca mulier proiicit.* (3) Vt *Mortalitas 3.* Laudes Papiae apud Murator. tom. 11. col. 21. (4) † Idem videtur quod *Moria 2.* apud Murat. to. 5. Antiq. Ital. pag. 419. (5) † Stagnum, quoduis aquae ſtagnantis receptaculum, in Ch. ann. 1137. V. *Morsa 4.* et *Mortaria.*

MORTARIVS, pro *Mortarium*, Gall. *un Mortier.* Inuentar. vtenſil. in Tribul. Compend. *Duos Mortarios cum peſtallis ſuis et 10. ſedes quartae, etc.*

MORTAS, pro *Mortuae*, vt videtur. Form. Vet. Andegau. 24. tom. 4. Analect. Mabill. p. 248. *Quaſi animalia per ſua menata eos ducere habuiſſet, et ipſa animalia per ſua, animalia aliquas Mortas fuerant, et ipſi pecora illi excorticaſſit, poſteaque Mortas fuerunt.*

MORTAVDIRE, MORDAVTVS, V. *Morth.*

MORTEA, († pulmenti genus ex pane et lacte, Germ. Mehlbrei.) Conſuetudines Monaſt. Floriac. *Ipſo die in refectorio ad prandium Morteas, generale piſcium, mortariola, pitantiam de optimo vino debemus habere, et ad coenam trutas.* † Ibidem: *Pro ſigno Mortearum facias ſignum panis et lactis, quia ex vtroque fit.* Proinde non idem quod *Mortia* Barberino, in Gloſſ. ad Documenti d'amore, ſi tamen de craſſiore lucanica bene eſt interpretatus Vbaldinus in ſuo Lexico.

MORTELLA. (1) Proceſſus de Vita S. Thomae Aquin. n. 39. *Vidit eum ſanum et laborantem cum dicto brachio de arte Mortellae, de qua conſueuerat laborare in dicto Monaſterio.* Incertum viris doctis, cuiusmodi fuerit *Mortellae* ars. Fortaſſis ars eſt materiariae, a Gall. *Mortoiſe*, quae res materiarios artifices ſpectat; niſi ad officium craſſiores lucanicas, Gall. *Mortadelles*, condiendi referas, ſi tamen id artem dixeris. V. *Mortariolum 2.* Erunt fortean, qui a tempi triturando vocis etymon accerſant: *Morteile* enim etiam nunc pro *Moſtarde* vſurpant ruſtici Dumbenſes. († Forte eſt ars *mortarium* ſubigendi. V. *Mortarium 2.*) (2) Vox Italica, myrti granum. Acta S. Ioan. Abb. Pulſan. to. 4. Iunii pag. 42. Mortarium, Gall. *un Mortier.* Vt

S.

S. Coëmgeni tom. I. Iunii pag. 315.

MORTENTARIVS, vt *Mornatenſius.* V. ibi,

✝ MORTERIA, palus, locus, vbi aqua ſtagnat, in Ch. Mſ. a. 1279. V. *Mortarium* 5.

MORTERIVM. (1) Mortarium. Inuentar. ann. 1342. in Tabular. S. Victoris Maſſil. *Vnum Morterium et vnum peſtellum.* (2) Arenatum, non ſemel, in Reparationibus MSS. Seneſcalliae Carcaſſon. a. 1436.

MORTGATGIVM, V. in *Vadium.*

MORTH, MOROTH, MORDRVM, MVRDRVM, etc. homicidium, ex Saxonico *Morth, mors, letum, perditio, interitus*: vnde *Morth-lag, homicida, Morth-lage, homicidium.* Papias: *Mordon, i. e. homicidium in abſconſo, in Lege Longobarda.* Ita MSS. Editus habet *Morbou.* Eadem Lex Longob. L. 1. tit. 2. §. 8. *Omnes regales cauſae, quae ad manum Regis pertinent, vnde compoſitio expectatur aut culpa quaeritur, dupliciter ſecundum antiquam conſuetudinem componantur, excepto mundio de libera, aut Morth, aut aliis quae ſimiles ſunt, vnde 900. ſolid. iudicantur.* MORTH, in Edictus Rotharis Regis Longob. titulus 5. inſcribitur de *Moroth,* vbi agitur de eo qui *homicidium in abſconſo perpetrauerit.* ✝ MORDTHOLVM, in Ver. Poenit. Cod. 3878. MORCHIDVM. Concilium Moguntiacenſe: vbi Lindenbrogius et alii *mortridum* praeferunt. V. Capitul. 4. ann. 803. cap. 12. MORDAD. Conſuetudines Arkenſes ann. 1231. in Tabular. S. Bertini. MORTRAIDVS. Conſtitutio Fridr. I. Imp. an. 1158. apud Goldaſtum to. 3. Conſtit. Imp. p. 231. MORDRVM, eadem origine et notione. Lex Saxon. cap. 1. §. 6. MORDVM. Conradus Vrſpergenſis an. 1198. *Vnde et illi rei habiti ſunt, de tali Mordro.* MEVRTRVM. Charta Henrici domini de Salico a. 1031. MVLDRVM. Charta ann. 1236. in Tabular. Centul. MVLTRVM. Charta Hugonis Vicecom. Bruciae an. 1282. in Tabular. Floriac. MVLTRICIVM, in Legibus Norman. cap. 55. apud Ludewig. tom. 7. Reliqu. MSS. p. 257. MVLTRIVM. Charta Roberti Magdun. domini a. 1177. apud Thomaſſerium Conſuet. Bituric. p. 73. MVRDIFICATIO. Conſuetud. Furnenſes in Archiuo Audomar. MVRDREDVM. Charta Elizabethae Reg. Angl. ann. 1566. ap. Rymer. to. 15. p. 660. MVRDRVM. Charta Henrici Regis Angl. a. 1134. in Hiſt. MS. Monaſt. Beccenſis p. 36. MVRTRE, in Charta Bernardi de Turre, an. 1256. apud Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. pag. 510. MVRTRVM. Statuta Ludouici VIII. Reg. Franc. ann. 1223. apud Acher. tom. 1. Spicil. p. 646. MVTRVM, in Charta a. 1265. in Tabular. S. Albini Andegau. MVRDRVM, vox quae paſſim occurrit, Gallis *Meurtre. Murdrum,* autem *homicidium furtim factum* definitur in Charta Willelmi Comitis Pontiui ann. 1250. in Hiſt. Eccleſ. Abbatis-Villae cap. 46. Lex Bajwar. tit. 18. §. 1. *Si quis liberum occiderit furtiuo modo, et in flumen eiecerit, vel vitalem locum, vt cadauer reddere non quiuerit, quod Bajwarii Murdrido dicunt, etc.* Lex Friſionum tit. 50. §. 2. *Si quis hominem occiderit et abſconderit, quod Mordritum vocant, etc.* Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 92. *Murdritus homo antiquitus dicebatur, cuius interfector neſciebatur; vbicunque quomodocunque eſſet inuentus, nunc adiunctum eſt, licet ſciatur quis Murdrum fecerit. Homicidium per proditionem,* ap. Matth. Pariſ. ann. 1216. de Iohanne Rege: *Arthurum nepotem ſuum propriis manibus per proditionem interfecit, peſſimo mortis genere, quod Angli Murdrum appellant.* Ita *murdrum* opponitur homicidio, quod *per infortunium* fit, in Legibus Malcolmi II. Regis Scotiae cap. 15. §. 4. ſeu *calore iracundiae, videlicet Chaudemelle,* in Statutis Roberti II. Regis Scotiae cap. 3. Duplex autem ſtatuitur *murdrum,* in Legibus Malcolmi Regis Scotiae cap. 15. *publicum et priuatum. Publicum murtrum,* quod et *apertum* dicitur, quod in loco publico coram teſtibus fit. *Priuatum, cum aliquis eſt interfectus, vel ſubmerſus vel in aliquo loco inuentus,*

MVRDRVM, *pecunia quae ſolet dari pro Murdro.* Hinc *quietum eſſe a Murdro*, in Leg. Henrici I. Regis Angl. cap. 2. hoc eſt, a mulctis pecuniariis, quae villanis locorum, in quibus *murdrum* perpetratum fuerat, irrogabatur. MVRDREDVM, eadem notione, in Charta Henrici II. Reg. Angl. ann. 1156. apud Kennet. in Antiquit. Ambrosden. p. 114. Haud ſcio an eodem ſignificatu accipienda ſit vox *Murthra*, in Charta a. 1153. apud Hickeſium Diſſert. pag. 36. ibi enim *Murthra* intelligitur tributum, quod de terris exigi ſolitum erat, a cuius praeſtatione immunes dicuntur terrae, quas *dominicas*, hoc eſt, a nullo dependentes, vocabant. *De iſta eadem terra quidam Vicecomes Radulphus Pico nomine ſcottum et denegeldum et de Murthra et caetera quae de terris reddi ſolent, exigebat iniuſte . . . Per iudicium totius Comitatus oſtenſum et diratiocinatum eſt, a iuſticiis vel miniſtris Regis, vel ab alio aliquo, nihil omnino de praedictis exigi vel accipi debere . . . quia Dominica terra eorum eſt.* V. *Murtrare.*

MORTH-BOSCH, mortuus boſcus, hoc eſt, ſiccus. Bullarium Fontanell. V. *Boſcus mortuus.*

MORTIA, V. ſupra *Mortea.*

MORTICINIVM. (1) Vel MORTICINVM. Gloſſ. Lat. Graec. *Morticina*, θνησιμαῖα. Papias: *Morticinium, quod ab hominibus non vtitur, eo quod non occiſorum ſed mortuorum animalium eſt morbida caro, nec apta ad ſalutem corporis, cuius cauſa ſumitur. Prius quidem obſeruatum propter vnitatem duorum parietum. Sed nunc quis Chriſtianus obſeruet vt turdos vel minutiores auiculas non attingat, niſi quarum ſanguis effuſus eſt, aut leporem non edat, ſi manu a ceruice percuſſus, nullo cruento vulnere occiſus eſt.* Theodorus Cantuar. in Capitul. cap. 83. *Qui manducat Morticinum, 40. dies ieiunet.* (2) Idem quod *Mortuarium*, de quo infra. Charta Fridr. I. Imper. ann. 1153. apud Hondium in Metrop. Salisburg. to. 2. p. 377. *Stabilimus ei vt Morticinia, quae vel dicuntur*, (quidam reponunt, *vendicantur*,) *de hominibus ſaepe dicti Monaſterii, vbicunque defuncti fuerint, Monaſterio ſalua ſint et cuſtodita nec in eis alicuius loci libertate iniuriam patiatur.* (3) Mortifer et grauis morbus. Miracula S. Gengulphi tom. 2. Maii pag. 65. (4) † Licentia tenendi poſſeſſiones a *manu mortua*, Gall. *Amortiſſement*, vnde *morticina poſſeſſio*, apud Choppin. de Leg. Andium. V. *Mortificatio.*

† MORTICINIVS, mortuus, dicitur de ligno exſiccato, Ital. *Morticino*, in Stat. Taurin.

MORTICINVS, lethalis, ibid. pag. 654.

MORTIDATOR, homicida, idem qui *Murdritor*, Gall. *Meurtrier.* Lambertus Ardenſis. V. *Morth.*

† MORTIETVM, arenatum, Gall. *Mortier.* Comput. Mſ. ann. 1386. V. *Mortarium 2.*

MORTIFERABILITER, lethaliter. Vita S. Bibiani Sancton. Epiſc. apud Marten. tom. 6. Ampliſſ. Collect. col. 767.

MORTIFEROR, νεκροῦμαι, intermor. Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm.

MORTIFICARE. (1) Idem quod *Amortizare*, de qua voce ſupra, in manum mortuam ponere. Charta ann. 1280. in Tabular. Prioratus S. Nicaſii de Mellento fol. 40. (2) Pro morti dare, occidere. Venericus de Vnitate Eccleſiae conſeruanda pag. 24. *Quaerebant omnibus modis Mortificare Regem Henricum.* (3) Grauiter vulnerare, mutilare. Charta ann. 1244. tom. 1. Hiſt. Dalphin. p. 22. V. *Mahamium.* (4) Corpus macerare, poenis affligere, Concil. Ilerdenſe inter Hiſpan. tom. 2. p. 283. (5) Forte pudore ſuffundere. Anonymus de Geſtis Manfredi et Conradi Reg. apud Murator. to. 8. col. 606. *Irruunt quidem equites numero forte mille in Saracenos praedictos, quod Mortificati vniuerſaliter cum arcubus, et quodammodo facti exanimes ſolo metu, ſe nemine adhuc percutiente, proſternuntur.* (6) Abrogare, reſcindere. Statuta Altenſ. cap. 10. fol. 26.

(7) A

(7) † Extinguere, tom. 6. Aug. p. 822.

MORTIFICATIO. (1) Gall. *Amortiſſement*, licentia, tenendi poſſeſſionis in manu mortua. Sine domini feudalis permiſſu non licebat eccleſiis aliisque communitatibus aliquod praedium tenere, ſiue emptum, ſiue datum, vltra vnius anni ſpatium, debebantque illud *extra manum ſuam ponere*. Hinc illa nata lex dandi *hominem morientem et viuentem*, quo nomine bona ab eccleſiis occupata domini feudalis iuri caducario àliquatenus ſunt obnoxia; communitates quippe ſunt caducariae legis peremptoriae clientes, propter quamdam immortalitatem, corporis; In Tabular. Calenſi omnes Chartae, quibus caducaria lex aboletur, ſic inſcribi ſolent, vt p. 158. *De Mortificatione facta ab eccleſia Calenſi abbati et conuentui Frigidimontis.* V. *Mortificare 1.* et *Admortizatio*. (2) † Coercitio, cohibitio, in Capit. Caroli M. ann. 859. to. 7. Collect. Hiſt. Fr. p. 635. V. *Mortificare 4.*

MORTIFICATVRA. (1) Vulnus leue, ſine ſanguinis effuſione. Vitalis Epiſcopus Oſcenſis. V. *Ictus orbus.* (2) † Abrogatio, reſciſſio, in Stat. Mont. V. *Mortificare 6.*

MORTHILEGIVM, necrologium, in quo nomina benefactorum defunctorum inſcribuntur. Charta an. 1513. apud *Madox* in Formul. Angl. pag. 272.

† MORTILOGIVM, liber de morte differens, apud Oefel. to. 1. Script. p. 630.

MORTIMANVS, V. *Manus mortua*, in *Manus 3.*

MORTIMENTVM, idem quod *Manus-mortua*. Charta ann. 687. apud Miraeum, to. 2. p. 1125.

MORTINA, vox Italica, Myrtus. Chron. Eſtenſe ad an. 1347. apud Murator. to. 15. col. 442.

MORTITIVM, caducum, ius caduci, *mortua manus*. Charta Tancredi Comitis Licii ann. 1185. apud Vghell. tom. 9. pag. 67. *Et aquarium iuxta eum, qui ex parte Mortitij ad noſtras peruenit manus, et quicquid Mortitii habemus in terricellis iuxta Eccleſiam.* Occurrit in Conſtitut. Sicul. L. 1. tit. 84.

MORTITIVVS. Monaſticum Anglic. tom. 2. p. 114. *Praeterea conceſſi eis ad pellicias Fratrum, omnes pelles agnorum de omnibus maneriis meis, . . . tam de his quae eduntur, quam de Mortitiuis*, Id eſt, quae moriuntur. *Carnes Mortitiuae*, in Statutis Auen. MSS. V. *Morina 1.*

† MORTIZATIO, conceſſio in manum mortuam, Gall. *Amortiſſement*. Stat. eccleſ. Barchin. ann. 1423. V. *Mortificatio 1.*

MORTORIVM, pro *Mortarium*. Charta ann. 1329. in Tabul. S. Victoris Maſſil. *Item vnum Mortorium cum ſuo triſſono.*

MORTRAIDVS, homicida, V. *Morth.*

MORTVA. Vim vocis docet Concil. Tarrac. an. 1591. inter Hiſpan. t. 4. pag. 530. *Singulares perſonae tam eccleſiaſticae quam ſeculares, huiusmodi pecuniis indigentes, vt cum minori incommodo eas habere poſſint, per venditiones annualium cenſualium, quae Mortua nuncupantur.*

MORTVAGIVM, idem quod mox *Mortuarium*. Bulla Clementis V. PP. an. 1309. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 461.

MORTVAMANVS, V. *Manus mortua.*

† MORTVARE, in manum mortuam ponere, Gall. *Amortir*. Necrolog. S. Io. in Valle. V. *Mortificare 1.*

MORTVARIVM. (1) Ius illud dicitur, quod Eccleſiae ſeu illius Rectori debetur, cum quis decedit quod ius, *canonica portio* dicitur, in Statutis Eccleſ. Cadurc. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 736. Germ. der Todfall. Quippe *ſi decedens* parochianus *tria vel plura cuiuscunque generis in bonis ſuis habuerit animalia, optimo, cui de iure fuerit debitum, reſeruato, Eccleſiae ſuae, a qua Sacramenta recepit, dum viueret, ſine dolo, fraude, ſeu contradictione qualibet, pro recompenſatione ſubtractionis decimarum perſonalium, nec non et oblationum, ſecundum melius animal reſeruatur poſt obitum, pro ſalute animae ſuae, huiusmodi liberandum. Quodſi duo tantum in bonis decedentis extiterint*

riat animalia, de manſuetudine Eccleſiae exactio qualibet nomine Mortuarii remittitur. Eodem *mortuarii* nomine deſignatum reperimus tributum, quod a domino poſt mortem vaſalli exigebatur, niſi fortean et illud inter iura eccleſiaſtica a laicis vſurpata recenſeas, atque adeo a iure *mortuarii*, de quo mox dictum eſt, indiſtinctum velis. Charta an. 1348. ap. Kennet. Antiquit. Ambrosden. p. 470. *Iurati praeſentant . . . quod Willelmus Foul, qui de domino tenuit vnum meſſuagium . . . . diem ſuum clauſit extremum, et debentur domino nominibus heriettae et Mortuarii, 2. vaccae pret. XII. ſol.* V. *Mortalia* 2. (2) MORTVARII appellatione, in Statutis Ordinis Hoſpitaliorum S. Iohannis Hieroſol. tit. 5. §. 4. tit. 17. §. 1. tit. 19. §. 16. intelliguntur *fructus Commendae, qui colliguntur a die obitus Commendatarii ad proximum feſtum Nativ. S. Iohann. Baptiſtae.* (3) Necrologium. Ludewig. tom. 8. Reliqu. MSS. p. 223. (4) † Funus, exequiae, i. q. *Mortuorium*, in Ch. Mſ. a. 1308.

MORTVATVS, morti datus, occiſus, ſeu potius per *morth*, id eſt, *murdrum*. Capitula ad Legem Alamannor. c. 23. Edit. Stephani Baluzii. V. *Morth*.

MORTVORIVM, funus, Gall. *Enterrement.* Epitome Conſtit. Eccleſ. Valent. inter Concil. Hiſpan. tom. 4. p. 199.

MORTVOSVS. (1) Mortuo ſimilis. Caelius Aurelian. lib. 1. Acut. c. 3. (2) † Morticinus, dicitur de carne animalis ex morbo mortui. Conſuet. Carcaſſ.

MORTVVS, pro *Occiſus*. Hiſtor. Cortuſior. lib. 1. cap. 13. MORTVVM, *ſuper mortuum ponere*. V. *Biſonum*. MORTVVS SAISIT VIVVM, Gall. *Le mort ſaiſit le vif*, Practicis Gallicis eſt, cum haeredis et defuncti poſſeſſio cohaeret et continuatur. Charta Caroli Reg. Franc. an. 1322. apud Miraeum tom. 1. pag. 308. V. Gloſſ. Iuris Gall. in hac voce. † MORTVORVM DIVISIO, quod ex decedentium legatis eccleſiis obuenit. Ch. an. 1154. † MORTVVS ET VIVVS, dicitur Cenſus, qui pro facultate depaſcendi, in pecunia et pecude ſoluitur. Ch. Mſ. an. 1323. † MORTVVS CENSVS, qui redimi nequit. Conſtit. Mſ. Feder. reg. Arag.

MORVA, Gall. *Morue*, piſcis genus. Charta an. 1309. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 98.

† MORVBVLA, horreum videtur, in quo decimae reconduntur. Ch. an. 962. tom. 9. Collect. Hiſt. Franc. p. 699.

MORVCLA, boletorum ſpecies, Gallis *Morille*. Monachus Sauinienſis, in vita S. Matthaei Abbatis Cluniac. cap. 14.

MORVISIVS, ita dicta moneta aurea, Alphonſi Regis Hiſpaniae, voce, vt videtur, detorta ex *maranedinus*. De hacce monetae ſpecie multa commentatus eſt Couarruuias in Collat. veterum numiſmatum, cap. 6.

MORVLA, breuis mora. Bernhardi de Breydenbach Iter Hieroſol. p. 274.

MORVLARE, moram trahere, manere. Guillelm. Gemmet. lib. 2. Hiſt. Norman. c. 8. *Cumque diu Morulans Walgras depopularet.*

MORVLI, *verberibus atriores facti, a moris nigris dicti.* Amalth.

† MORVLVM, dimin. a *Morum*, in Gloſſ. Prou. Cod. 7657.

† MORVLVS, a Gall. *Mors*, frenum, in Ch. Mſ. a. 1361.

MORVS. (1) Forte moroſus, in Charta Alfonſi Reg. Aragon. V. *Mor.* (2) Locus paluſtris. V. *Mora* 2.

† MORVTA, vel MORVCA, piſcis genus, Gall. *Morue*. Comput. Mſ. a. 1244. V. *Morua*.

† MOS, penſitatio, quae ex more praeſtatur, in Ch. Mſ. a. 1235. V. in *Conſuetudo*.

† MOSAGIA, *lo fluxo de ſangue*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. pro *Moragia*.

MOSAICVM, V. *Muſiuum*.

MOSARABES, dicti Chriſtiani in Hiſpania, qui ſub Arabum dominatu viuebant, quaſi mixti Arabibus, vti cenſet Stephanus Praecentor Vlyſſiponenſis de Miraculis S. Vincentii Vlyſſipone editis, cap. 1. n. 3. Surita lib. 1. Indic. Aragon. aera 752. et ex iis Baronius anno 633. num. 87.

Quippe

Quippe *Muſa* Arabice Chriſtianum ſignificat, vt auctor eſt Blanca ann. 714. quod etymon attigit Iulianus Toletanus, cui *Mixtarabes* dicuntur. Alii volunt Moſarabes dictos a Muza Arabum duce, qui Hiſpaniam domuit. Horum Officium diuinum, *Moſarabis* inde appellationem retinuit, iam olim, et maxime D. Leandri Hiſpalenſis et D. Iſidori temporibus vſitatum. Imo hoc vſa eſt Hiſpania vsque ad Alphonſum VI. quo tempore auctoritate Gregorii VII. PP. mutatum eſt, aera 1109. vt eſt in Charta Ramirezii Regis Aragon. deſcripta in Hiſt. Pinnatenſi lib. 3. cap. 16. licet et Toleti adhuc in ſex Parochiis ſeruetur, et in Cathedrali Eccleſia in ſacello Fratris Franciſci Ximenes, ac Salmanticae ſtatis diebus in ſacello Doctoris Talabricenſis. Ordinem vero diuini iſtius officii deſcripſit et edidit Eugenius Robleſius, ex quo in Bibliothecam Patrum relatus eſt, to. 6. vlt. Edit. MORABIDES, perperam, ni fallor, pro *Moſarabes*, editum in Chronico Mauriniacenſi p. 379.

† MOSATA, praeſtationis ſpecies ex vino, vel modus agri vineis conſitus. Ch. Mſ. a. 1350. V. *Morada* et *Morata*.

† MOSCADVS, maculis, quaſi muſcis diſtinctus, Ital. *Moſcado*. Ch. a. 1339. V. *Muſcoſus*.

MOSCATELLVS, Ital. *Moſcadello*, Apiana vua, Gall. *Raiſin Muſcat*. Statuta Eſtenſ. cap. 97. fol. 35. V. *Muſcatellus*.

MOSCHEDA, templum Mahumetanorum, Ital. *Moſchea*, Gallis *Moſquée*. Continuat. Chronic. Andr. Danduli ad ann. 1291. apud Murator. to. 12. col. 403. V. *Meſchita* et *Muſcheta*.

† MOSCHETA, idem, t. 1. Aug. p. 78.

MOSCHETTA, telum quod baliſta validiori emittitur. Chron. Eſtenſe ad ann. 1309. apud Murator. to. 15. col. 365. V. *Muſchetta*.

MOSCHETTVM, V. in *Muſcarium*.

MOSCHVS, MOSCVS, V. *Muſcus*.

MOSCIA, telae tenuioris ſpecies; Picardis *Muſquinier*, qui eiusmodi telas texit. Gobelinus Perſona in Coſmodromio cap. vlt. V. *Melo...us*.

† MOSCLARIS, hamus, Maſſil. *Muſclau*. Ch. Mſ. a. 1252.

† MOSCOSVS, i. q. *Moſcadus*, in Ch. a. 1339.

MOSENA, ſpecies bladi, *Mouſſene* apud inferiores praeſertim Occitanos, Vaſconibus *Mouzene*. Sententia arbitralis ann. 1292. inter abbatem et conſules de Gimonte: *Alia vero blada quae ligari non poſſunt, in eorum paleis vt eſt milium, fabae et Moſena, et alia ſimilia partiantur.* † MOSSENA, in Gloſſ. Prou. Lat. V. *Moſſola*.

MOSIBVM, MOSIVVM, V. *Muſivum*.

† MOSICHA, *pocha*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MOSLEMES, V. *Muſulmani*.

MOSNARE, f. manſio, domus molitoris. Charta Oliuerii abbatis S. Iohannis Angeriac. an. 1285. in Tabular. eiusd. monaſt. p. 196. *Item praedictum Moſnare noſtrum ſitum ſubtus molendina de Cadreto in aqua . . . cum omni iure et deueſio quod habemus et habere debemus in dicto Moſnari, et aqua et circumſtantiis ipſius.*

† MOSNERIVM, molendinum, vel aqua, qua mola verſatur. Chartul. S. Ioann. Angeriac. V. *Moſnare*.

† MOSO, *lo factore*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MOSSA, V. *Muſſa 2*.

MOSSEN, in Aquitania, Occitania, Vaſconia, Benearno, et alibi, voce compoſita ex *Mos* et *Sen*, quaſi diceres *Meus Senior*, idem eſſe quod Francis *Meſſire*, obſeruat Petrus de Marca lib. 3. cap. 9. Marcae Hiſp. col. 261.

MOSSES, locus vliginoſus, ſtagnum. Anglis *Moſſe*. Cambdenus in Deſcriptione Lancaſtrenſis agri. V. *Muſſa 2*.

MOSSICLVM, in Gloſſ. Saxonico Cottoniano; in alio *Moſicum*, *Rogu*. Voces admodum incertae. Legendum forte ex Somnero *Moſylicum*, et Rubus Moſylicus intelligendus.

† MOSSOLA, i. q. *Moſena*, in Ch. Mſ. a. 1469.

MOSSVS, dimotus, ſeu luxatus. Proceſſus de S. Thoma Aquinate to. 1. Martii pag. 695. *Ex qua percuſſione* os

os ipſius brachii quod iungitur cum humero, erat totaliter Moſſum et fractum.

† MOSTA, penſitatio pro molitura frumenti, f. pro *Molta*, in Ch. a. 1209.

MOSTALE, ſpecies tenementi, ad excolendum ſub onere praeſtationis, cenſus et operarum conceſſi. Charta an. 812. to. 2. Annal. Benedict. p. 719. V. *Motalis*.

† MOSTARDERIA, a Gall. *Moutardier*, in tritae ſinapis vaſculum, in Inſtr. a. 1438. V. *Muſtarda*.

† MOSTASAFVS, publicarum menſurarum et ponderum curator, aedilis, in Hiſpania; MOSTASAFIA, eius officium. Ch. Mſ. Petri III. Arag. a. 1339. MVSTAÇAFVS, et MVSTAÇAFIA, in ead. Ch.

MOSTAYLA. Charta an. 1327. in Tabul. S. Victoris Maſſil. *Tertia menſis praeteriti fecit carricari LXII. giaras alquitrani, et tria pondera de Moſtayla.* An muſtela ſeu muſtelinae pelles? Gallis olim *Mouſtoille* vel *Mouſtille*, pro muſtela, *Belette*.

MOSTELLVM, Φάσμα, *Monſtrum*. Supplem. Antiquarii et Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm. † An *Monſtrellum?*

MOSTERINVM. Anonymus, quem Nicolaum de Iamſilla eſſe docet Murator. tom. 8. col. 576. de Rebus geſtis Friderici II. Imp. pag. 843. *Inter quos currus vnus inuentus eſt. Moſterinis et ſtabellis tantum oneratus, quae pro infirmis deferebantur ad muſcas depellendas, vel ad refrigerium caloris incendii faciendum, et aliis rebus medicinalibus oneratus, etc.* Codex alter apud laudatum Murator. habet: *Moſternis*. Legendum *Moſcherinis*: muſcarium enim Italis eſt *moſcherino*, voce a Latino formata.

MOSTIERA, V. *Molta* 2.

† MOSTILLVS, MOSTVLVS, *dimin. a Mos, coſtuma, Prou.* Gloſſar. Prou. Lat. Cod. 7657.

† MOSTONAGIVM, tributum ex veruecibus ſeu *mutonibus*. Ch. Mſ. a. 1358. V. *Multonagium*.

MOSTRA. (1) Pro *monſtra*, militum recenſio, ab Ital. *Moſtra*. Charta an. 1372. apud la Faille, to. 1. Annal. Toloſ. inter Inſtrum. p. 96. V. *Monſtrum* 1. (2) † Oſtenſio, ſpecimen, Ital. *Moſtra*, Gall. *Monstre*. Stat. a. 1454. (3) † Inſtrumentorum exhibitio, quibus quis in iure ſe legitimum poſſeſſorem rei alicuius eſſe demonſtrat. Areſt. Mſ. a. 1331. (4) † MOSTRA, MOVSTRA, certa menſura nemoris, quae *monſtratur*, i. e. deſignatur caedenda. Ch. Mſ. a. 1263. V. *Monſtrata*.

MOSTVLVS, V. *Moſtillus*.

MOSTVRANGIA, V. *Mouſturangia*.

MOSVM, vel MOSVS, f. pro Manſum. Regeſt. feodor. Campaniae fol. 81. apud D. Bruſſel to. 2. de Vſu feud. p. 946. *Henricus de Haus, ligius post Comitem Barriducis, et Comitem Grandisprati, vt dicit; de his quae Comitiſſa Sueſſionenſis tenuit apud Haus; ſcilicet de boſco, Moſo et cheruagio.*

MOTA. (1) Collis ſeu tumulus, cui inaedificatum caſtellum, idem quod in Delphinatu aliisque prouinciis *Poypia* nuncupatur. V. in hac voce. *Mote*, in Conſuetud. Aruernenſi cap. 12. art. 51. *Mote Seigneuriale*, in Conſuetud. Trecenſi art. 14. et Caluimontenſi art. 8. Lambertus Ardenſis pag. 147. *Motam altiſſimam, ſiue dunjonem eminentem in munitionis ſignum firmauit, et in aggerem circumcernauit.* Orderic. Vitalis lib. 10. p. 772. *Et fortiſſimam, quam apud Belaonem poſſidebat, Motam Regi tradidit, per quam totum oppidum aduerſariis ſubactum paruit.* V. *Mota* 1. *Mota* vero ea notione duplicis eſt generis: vna, quae praecipuum eſt feudi manerium, de qua Conſuetud. Trecenſis tit. 2. art. 14. *Le principal chaſtel ou maiſon, fort, Mote, ou place de maiſon ſeigneuriale.* Altera, quae in *villenagio* poſſidetur, cuius tenentes in Annal. Fuldenſibus dicuntur *homines Motales* et *Motales ſerui*, quorum conditio eadem eſt, ac eorum qui *ſerui glebae*, Gall. *Mortaillables*, nuncupantur. V. Conſtumar. gener. to. 4. part. 1. p. 411. et ſeqq. MOTTA, eodem ſignificatu. Charta ann. 1112. apud Munier in Auguſtodun. part. 3. p. 44. *Confiteor teneri in feudum ... Ar*

mam

mum et Mottam meam de Cluniaco, etc. (2) Quaeuis eminentia. Charta an. 1319. in Tabular. Montis S. Michaëlis. (3) Curia, placitum, conuentus, ex Saxonico *Gemote*, *conuentus*. V. in *Gemotum*. Chartular. 2. Campaniae ex Bibl. Colbert. fol. 166. apud D. Bruſſel to. 2. de Vſu feud. p. 776. *Comes habet cenſus ſuos apud Chableias, in quibus habet vendas, et homines ſuos et Motam et plateas circa Motam, et domos in Caſtro et in Burgo. Credentiae et Mottae fuerunt ſimiliter*, XXXII. in Annal. Mediolan. ad ann. 1258. apud Murator. to. 16. p. 659. V. *Muta 6.* (4) Expeditio bellica, Gall. *Muete*, t. 6. Spicileg. Acher. p. 407. V. *Mouere*. MOTIO, idem ap. Erkempertum in Hiſt. Long. (5) MOTA, MOTARIVM. Charta Philippi Regis Franc. an. 1200. in Magno Paſtorali Eccleſ. Pariſienſ. lib. 21. Ch. 21. 26. *Motas quoque et piſcationes, ſiue in Motariis ſiue in aqua mortua, ſiue in magno foſſato, etc.* († Agger, quo continentur aquae, cui conſtruendo facultas conceditur, ceſpites, Gall. *Motes* eruendi.) *Motarium* paluſtris eſt locus, vnde eiusmodi *Motae* eruuntur. Charta an. 12[illegible]. in Tabular. Calenſi p. 226. *Nos vero Anſello et hoſpitibus, qui in praedicta poſſeſſione continentur ad vſus ſuos mareſcum conceſſimus, vt Motas accipiant, et brueriam in ſcopulo.* Charta ann. 1472. apud Th. Blount in Nomolex. Anglicano. *Rogerus tradidit praefato Thomae tria ſtagna et vnam Motam piſcariam exiſtentem infra Manerium D. de Yeſſyn habenda, et tenenda praedicta tria ſtagna, et praedictam Motam cum tota piſcatione in eisdem.* V. *Motaticum.* (6) Campanula, V. *Muta 4.* (7) MOTA CANVM, ex Gall. *Meute de Chiens*, V. Prynneum in Libertat. Eccleſ. Angl. tom. 3. p. 930. 931.

MOTACISMVS, V. *Metaciſmus.*

† MOTADENCHIVM BLADVM, miſcellum frumentum. Ch. Mſ. a. 1313. V. *Mitademquum.*

MOTAGIVM. (1) V. *Motaticum.* (2) † Obligatio qua vaſſallus *placitis* domini intereſſe tenetur; *Mota* quippe i. q. *Curia*, *Placitum*. Ch. Mſ. a. 1361.

† MOTALDVS, idem Muratorio qui *Mundualdus*, tutor, t. 2. Antiq. p. 135.

MOTALIS, modus agri, iugerum. Tradit. Fuld. lib. 1. cap. 3. *Trado in eleemoſynam . . . quicquid proprietatis habeo, in Larungum et in Sulzidorphero Marcu, niſi tamen in Larungam 20. Motales, id eſt, ingeres et vnam vrialem.* Occurrit praeterea haec vox, ſed neſcio an eadem notione, in Charta Garſiae Regis Nauarrae aerae 1034. apud Antonium de Yepez, in Chron. Ordin. S. Bened. tom. 1. *Id eſt, de Guardia de Comite per Semitam ad vallem de Pozos, de ſurſum ad illam arborem vallis de Fabrici, et per illum Motalem vsque ad portellum medianum.* Vbi *Motalis*, ni fallor, idem ac *Mota*, eminentia. Hinc emendanda videtur Vita S. Domitiani, apud Guichenonem: *Et ipſum campum ſecundum morales defunctos, cum integritate vobis donamus.* Legendum enim cenſuerim, *Motales definitos.* † Recte *Motales* pro *Morales* emendat Cangius; ſed neſcio an non retinenda ſit vox *defunctos*; ita, vt ſenſus ſit, campum, qui mihi iure manus mortuae mortalium hominum competit, vobis donamus. Bonis quippe *Motalium* hominum ſuccedebant, domini feudales, vbi non aderant haeredes maſculi, V. in *Mota 1.*

MOTARIVM, V. *Mota 5.*

MOTATICVM, quid ſit, docet Tabul. Maioris Monaſt. Turon. ſeu Vindocinenſe Thuani, Chart. 87. *Et quidem cenſus 4. denar. de terra illa reddebatur, non tamen pro palatico, ſed pro Motatico, hoc eſt, pro eo, quod ex ipſa terra prenditur ad opus excluſae molendine illius.* Eſt ergo *Motaticum* praeſtatio, quae pro facultate eruendi *Motas* ſeu ceſpites exigitur. V. *Mota 5.* MOTAGIVM, eadem notione. Charta ann. 1225. in M. Paſtorali Eccl. Pariſ. lib. 16. Ch. 14.

MOTATIO. (1) Lis, controuerſia, qua quis a poſſeſſione amoueri poteſt. Charta apud Hickeſium Grammat.

mat. Anglo-Sax. pag. 174. (2) Vulnus non graue, leuis percuſſio. Canones Hibern. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 6.

† MOTAVITOR, vel MOTAVITVS, artifex, ſed incertum quis, in Libert. Petrae aſſiſiae a. 1341.

† MOTELETVS, globulus, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1354.

MOTELLA, diminut. a *Mota*. Charta ann. 1256. in Tabular. S. Nicaſii Remenſis. *Vendidit totam tenuriam iardinum, Motellam, terras, etc.* † Pro parua inſula legitur, in Ch. Mſ. a. 1319.

† MOTEONVS, menſurae annonariae ſpecies, Gall. *Moiteon*. Ch. Mſ. a. 1278.

MOTETVM, cantus eccleſiaſticus, quem *Motet* vulgo dicunt. Guillelm. Durandus de Modo generalis Concilii celebrandi cap. 19. *Videtur valde honeſtum eſſe quod cantus indenoti et inordinati Motetorum et ſimilium non fierent in Eccleſia etc.*

MOTHA, idem quod *Mota 1.* Charta Henrici VII. Reg. Angl. ann. 1509. ap. Rymer. to. 13. p. 243.

MOTIBILIS, qui non eſt perpetuus, ſed moueri poteſt. Ita autem dicitur leguleis Anglis perſona, quae cum ſit in aliquo ſtatu vel dignitate, ex ea amoueri poteſt, verbi gratia Prior, Religioſus, proinde in iure conueniri non poteſt. Fleta lib. 6. cap. 6. §. 22. *In carceribus detenti Canonici, vel alii Religioſi, Motibiles, furioſi . . . ſurdi, muti, . . . conueniri non poterunt. Motibilitas*, ibid. lib. 2. c. 54. §. 9. *Amotibiles* lib. 6. c. 37. §. 3. c. 38. §. 1. 4.

MOTIO, expeditio bellica, V. *Mota*.

† MOTIONEM SVMERE, e loco moueri, in Stat. eccl. S. Vulfr.

† MOTIRE, monere, declarare, a vet. Gall. *Motir*. Ch. Mſ. a. 1218. V. *Motitio*.

MOTITIO, in Statutis Ordinis Hoſpital. S. Iohannis Hieroſ. tit. 19. §. 22. vulgo *Smutitio*, *Gallica dictio eſt, et ſignificat nominationem, ſeu pronunſiationem: Nam veteri Gallorum lingua Motir, idem eſt, quod dicere, nominare, vel pronuntiare. Eo vtuntur Fratres in linguis, cum declaratur cui commenda, cuius adminiſtratio vacat, conceſſa fuerit.* V. *Smutitio*.

MOTIVVM, a Gall. *Motif*, cauſa, incitamentum. Litterae Henrici VI. Reg. Angl. ann. 1452. apud Rymer. to. 11. pag. 312.

† MOTIVVS. (1) Mouendis animis accommodatus, Ital. *Motivo*, Germ. Rührend, t. 1. Aug. p. 602. (2) Seditioſus, turbulentus, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1369.

MOTONAGIVM, V. *Mutonagium*.

MOTATA, colliculus. Charta an. 1276. in Tabular. S. Benigni Diuion.

MOTTA. (1) V. *Mota* 1. et 2. (2) † Aceruus, cumulus, moles, in Stat. Peruſ.

MOTTOENIVS, moneta Brabantina, Belgis, *Mottoenen*. Charta an. 1312. apud Miraeum to. 2. p. 1249.

† MOTTONVS, veruex, Gall. *Mouton*. Conuent. Saonae a. 1526. Hinc MOTTONINVS, veruecinus, ibidem. V. *Multo*.

MOTTVRA, V. *Molta 2.*

† MOTVLVS, cantus ſpecies, in Reg. Viſit. Odon.

MOTVNAGIVM, V. *Mutonagium*.

MOTVRA, V. *Molta*.

MOTVS. (1) MOTVS AQVAE, piſcatio ni fallor. Chron. S. Michaelis Virdun. p. 388. *Dedit . . . 7. manſos et dimidium cum molendino in villa ormariſcurte ſuper fluuium Mataris, eo pacto vt ſoluant ſingulis annis 15. modios Kalendis Maii et 30. modios vini in feſto S. Remigii: et ſi Motus fuerit aquae, anguillas in feſto S. Andreae.* † Rota eſt aquaria, qua in piſcatione anguillarum vtuntur. (2) MOTVM FACERE, vela dare, Gall. *Faire voiles*. Caffari Annal. Genuenſ. lib. 1. apud Murator. to. 6. col. 286. *Galeae vero viginti quinque et Milites vna Motum fecerunt, et iſtae galeae inuenientes alias recolligentes ſteterunt ſecum. Mouere* eadem notione adhibuit Bartholomaeus Scriba lib. 6. Annal. Genuenſ. apud eundem ibid. col. 467. *Mouerunt dictae galeae X. vt ad partes vltramarinas accederent.*

MOVCA, V. *Monca*.

MOVENTES RES, pecora. Edictum Nunonis Sancii to. 8. Spicil. Acher. pag. 368.

MOVE-

OVERE. (1) Expeditionem ſuſcipere. Annales Francorum Bertiniani ann. 867. (2) Iter ingredi. Chron. S. Petri viui, to. 2. Spicil. Acher. p. 755. (3) MOVERE CERVVM, aprum, Gallis *Faire lever un cerf, ou un ſanglier pour la chaſſe*, in Pacto Legis Salicae tit. 36. §. 5. 6. (4) Dependere, Gall. *Mauvoir*. De feodis dicitur, quae certis ſeruitiis ſunt obnoxia, et ab alio dependent. Charta ann. 1244. in Tabular. Meldenſi: *Conceſſit eccleſiae Cameraefontis ſex arpenta terrae et dimidium quae mouebant de terra ipſius*. Alia an. 1341. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 486. *Cum ſeuda Mouentia aliqua caſtellania et immediate reſortantia ad eam iudicentur et terminentur ſecundum vſum et conſuetudinem loci vnde Mouent*. Adde Rymer. to. 13. p. 748. (5) Vela dare, V. *Motus 1*. (6) † Dicitur de portis, qua parte aperiuntur, in Ch. Mſ. (7) † MOVERE CRIDVM, clamorem ciere in aliquem, ein Geſchrey erheben. Ch. Mſ. a. 1357.

OVILE, pro *Mobile*, V. *Mobilitas*.

OVIMENTVM. (1) Motus, ſeditio. Albertinus Muſſatus de Geſtis Henrici VII. lib. 15. rubr. 6. apud Murator. to. 10. col. 554. V. mox *Monita*. (2) Quo quis ad aliquid agendum mouetur, Gallis *Motif*. Litterae Iohan. Regis Franc. ann. 1363. to. 3. Ordinat. pag. 640. (3) Affectus, Gall. *Mouvement*. Occurrit apud Baltherum Mon. in Vita S. Fridolini Abb. n. 11.

OVITA, motio, contentio, rixa, Gallis *Eſmeute*, aliis *Meſlée*. Formulae veteres apud Bignonium, cap. 30.

† MOVLA, menſura lignaria, Gall. *Moule*. Ch. Mſ. a. 1309. V. *Molla 1*.

† MOVLDVRA, penſitatio pro molitura frumenti, Gall. *Mouture*, in Ch. Mſ. a. 1327. V. *Molta 2*.

† MOVLTVNAGIVM, i. q. *Multonagium*, in Ch. Mſ. a. 1256.

MOVLTVRA, pretium quod datur pro mutatione praedii, cum alteri ceditur aut venditur. Charta Galerani Comitis Mellenti, to. 3. Hiſtor. Harcur. p. 44. V. *Muta 2*.

† MOVNAGIVM, i. q. *Mould*[illegible], in Ch. Mſ. a. 1349. V. *Monagium*.

MOVNAIRONVS, Maſſilienſibus, vulgo *Menſnairon*, ſecundus a molitore; *Mounerius*, molitor, Gall. *Menſnier*. Statuta Maſſil. lib. 1. cap. 55. *Si aliquis de praedictis mulateriis, vel Mouneriis vel Mounaironis in praedictis mulateriis, vel Mouneriis vel Mounarionis in praedictis repertus fuerit fraudem committere, etc.* Charta ann. 1326. in Tabul. S. Victoris Maſſil. *Stephanus de S. Egidio Mounorius*. V. *Molnaironus*.

MOVRELLVS, pro *Morellus*, V. in hac voce. Inquiſitio pro canoniſatione S. Yuonis MS.

MOVRVS, pro *Morus*, locus paluſtris, aquaticus. Charta an. 1276. apud Miraeum to. 2. pag. 865. V. *Mora 2*.

† MOVSDVRACHIA, i. q. *Mouſturangia*, in Ch. Mſ. a. 1272.

† MOVSTARDERIVS, ſinaparius artifex, propola, Gall. *Moutardier*. Ch. Mſ. a. 1276. V. *Moſtarderia*.

MOVSTRA, V. *Moſtra*.

MOVSTVRA, V. *Molta 2*.

MOVSTVRANGIA, MOVTVRENGIA, variae moliturae miſcellum frumentum ſeu *bladum*, quod a molitoribus ex frumento, quod ad molendinum defertur penſitatus, ex Gall. *Mouſture*, *Mouſturage*, in Charta ann. 1365. apud Ducheſnium, in Hiſt. *des Chaſteigners*, pag. 41. Diction. Occitan. *Carrou, Modure, meslange de froment et d'orge*. Charta an. 1240. ex Tabul. Foſſatenſi f. 159. *Conceſſerunt mihi et haeredibus meis 16. ſextarios Mouturengiae competentis, etc.* Alibi: *Molendinum dicti loci valet quolibet anno 6. modios Multurangiae ad menſuram dicti loci*. Charta ann. 1248. in Magno Paſtorali Eccleſiae Pariſ. lib. 9. Chart. 43. *Decem ſextarios tam frumenti, quam Mouſturangiae annui redditus quos percipiebant annuatim in Molendino Capituli, etc.*

MOVTA. (1) Pretium, quod datur pro mutatione praedii, cum alteri ceditur, vt ſupra *Monitura*. Charta Nicolai d'Eſtouville to. 4. Hiſt. Harcur. poſt. *Errata: Has donationes dono et concedo . . . poſſidendas libere*

bere et quiete et pacifice absque ſeruitio, et auxilio et releuio et Mouta et absque omni exactione. V. *Muta* 2.

(2) V. *Molta.*

MOVTANAGIVM, MOVTONAGIVM, V. in *Multonagium.*

MOVTO, a Gall. *Mouton*, veruex, in Chartular. S. Vandregeſ. to. 1. p. 74. V. *Multo.*

† MOVTONNAGIVM, i. q. *Multonagium*, in Ch. Mſ. a. 1310.

MOVTTVRA, MOVTVRA, V. *Molta* 2.

MOVTVM BLADVM, molitum, a Gall. *Moudre*, molere. Statuta Maſſil. lib. 1. cap. 55.

MOVTVRA, V. *Molta.*

† MOVTVRARE, *moutam* ſeu praeſtationem pro frumenti molitura capere, Gall. *Moultarer*, Germ. Metzen. Stat. Auen. a. 1243.

MOVTVRENGIA, V. *Mouſturangia.*

MOYATVS, menſura vinaria. Necrolog. S. Martialis Lemouic. IX. *Kal. Iulii Iordanus Dares Monachus dedit nobis Moyatos vini cum cepiis, et Prior de multone ſoluit.*

MOYDA, menſurae ſpecies, quam aeſtimare licet ex Charta ann. 1307. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 91. *Iohannes venditor pro dicto heminali accipere debebat . . . videlicet pro quolibet animali ſal ad vendendum in dicto mandamento, vnam Moydam, de quibus valent duodecim vnam heminam ſalis.*

MOYOLVS, vaſis ſpecies inter miniſteria ſacra, V. *Lito.*

† MOYTERIA, praedium ruſticum, quod a colono partiario colitur, Gall. *Moiterie.* Ch. Mſ. a. 1191. V. *Moitoieria.*

MOZICA, *quaſi modica, vnde mozus, z, pro d, ficut ſolent Itali dicere hozie, pro hodie: nam antiqui hodie dicebant.* Papias. V. *Mozina.*

MOZINA, MOZITIA. Ioh. de Ianua, *Mozina, a modus, genus repoſitorii, quaſi Modina.* Gloſſ. Anglo-Sax. Aelfrici *Mozytia, vel arcula, Taeg*, i. clauſula, cluſura, vti interpretatur Somnerus, in Gloſſ. Saxon. in *Theag*, qui haec laudat ex veteri Charta Eccleſiae Cantuarienſis: *Manſionem quoque quae eſt in aquilonari parte Dorobertae, et clauſulam quam Angli dicunt teage, quae pertinet ad praedictam manſionem, etc.* V. *Mozica.*

MOZOLVS ROTAE, Italis *Mozzuolo*, truncus, Gallis *Moieul*, apud Petrum de Creſcentiis. L. 5. cxii.

MOZZETTA, ex Italico *Mozzetta* Gallis *Moſette d'Eveſque.* Ceremonial. Epiſcopor. lib. 1. cap. 1. *Vtantur domi et foris loco mantelleti, Mozzeta einsdem coloris ſupra rochettum.* Hinc emendandum *Mazaetta* to. 4. Anecd. Marten. col. 1194. Eſt enim *Mozetta* veſtis canonicorum et ſacerdotum. Miracula B. Stanislai to. 1. Maii p. 791.

† MVA, domuncula, in qua includuntur falcones, cum plumas mutant, a Gall. *Muë.* Ch. Mſ. a. 1352. V. *Muta* 3.

† MVAGIVM, penſitatio frumentaria, pro quolibet modio annonae. Ch. Mſ. a. 1340. V. *Modiatio* 1.

MVANDA, ſeruitii genus. Charta Rigoldi de Alfunza pro Stabul. monaſt. *Tertia etiam parte ſeruitii quod Muanda vocatur,*

† MVANVM, f. emiſſarium, Gall. *Evier.* Libert. Mſ. Caſtri noui de Arrio a. 1356. *Cognitio aquaeuerſus, ſtillicidiorum, carreriarum, exituum et muanorum inter vicinos.* Niſi ſit murus intermedius.

MVARIVM, f. locus paluſtris, aquaticus, vel Piſcatio. Charta ann. 1356. apud Rymer. tom. 7. p. 530. *In boſco et plano, in pratis et paſturis, in aquis et molendinis, in viis et ſemitis, in ſtagnis et Muariis, in mariscis et piſcariis, etc.* V. *Motus aquae.*

MVCALES, *dactili palmarum.* Papias.

MVCATA VESTIS, breuis, ni fallor, quam puerulus veſtiret, ab Hiſpan. *Muchacho*, puerulus. Gualuaneus de la Flamma, apud Murator. to. 12. col. 1033. *Ipſi enim coeperunt brictis et Mucatis veſtibus vti more Hiſpanico.* † Hiſpan. *Muceta* et amiculum humerale.

† MVCATORIVM, forfex candelaria, Lichtputze, in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 7659.

VCCAGO, viſcoſitas quaedam, Gall. *Humeur epaiſſe*. Medicina Salernit. p. 76. edit. ann. 1622. V. *Muccus*.

VCCARE, muccum eiicere, *Moucher*. Lex Ripuar. tit. 5. §. 2. *Si naſum excuſſerit, vt Muccare non poſſit*. Editio Heroldi habet *Mucare*.

MVCCATVS, naſus, quo *muccus* fluit. Lex Ripuar. tit. 68. V. *Muccus*.

MVCÇILAGO, vox medicorum. Alex. Iatroſoph. Mſ. *Faciunt enim per ſeceſſus ventris muccilagines cum pondere*. V. *Muccago*.

VCCINIVM, apud Arnobium lib. 2. mappula, facitergium, Gall. *Moucheir*, Occitan. *Moucadou*.

VCCOSVS. Gloſſ. Graec. Lat. *Muccoſus*, *μύξων*, *Morveux*, Hinc pro *humidus*. Monaſt. Anglic. to. 2. pag. 50. et 52. *Vsque ad moram, id eſt, Muccoſam et humidam planitiem*. V. *Mora* 2.

VCCVS, quod e naribus fluit, Latinis *Mucus*. Gloſſae Iſonis Magiſtri ad Prudent. *Muculentis*, *ſordidis*. *Muccus*, *Rots*. Lex Alaman. tit. 62. §. 2. *Si autem ſummitas naſi vt Muccus contineri non poſſit, abſciſſa fuerit, etc*. Adde Leg. Ripuar. tit. 70.

VCERANII, Chriſtiani Hiſpani ſub dominio Saracenorum degentes, ap. Ordericum Vitalem L. 12. p. 892. videntur iidem qui *Marani*, atque ita forte legendum.

VCETVM, inſtrumentum ad piſcandum, V. *Saurarium*.

VCIS, V. *Macis* 1.

VCLA, V. *Mucula*.

MVCLEA. Ch. Frid. I. Imp. t. 4. Cod. Ital. dipl. p. 11. *Confirmamus - - tam ſiluas quam muckeas*. Leg. f. *Nuclearias*.

VCRA. Vita S. Agili Abb. MS. *Comperit tandem inter duas Mucras, adiacentias ex fiſco quodam Nantholiacenſe, ſed tunc ad villam quae Mailus dicitur aſpicere*. Ita etiam Edita c. 13. ✝ Fluuii nomen f. *Morain*, cuius nominis ſunt duo.

VCRELLVS, aſinorum ductor, Bernhardi de Breydenbach Iter Hieroſol. p. 192. V. *Muſcio*.

VCRO. Anaſtaſius in Gregorio IV. pag. 161. *Obtulit . . . veſtem de fundato unam habentem Mucrones per circuitum*. Infra: *Cortinam Alexandrinam vnam, vel alia habentia Mucrones de fundato* 4. Forte fimbria, quae in acumen ſeu Mucronem deſinit, non ſecus ac *folia cultrato Mucrone*, de quibus Plinius lib. 13. c. 7. *Macronatum roſtrum*, apud eund. L. 32. c. 6.

MVCROLVDIVM, haſtiludii ſpecies. Chron. Eſtenſe ad ann. 1352. apud Murator. to. 15. col. 473. *Dom. Aldrouandinus marchio fieri fecit in Ferraria quoddam Mucroludium ſuper platea Ferrariae*.

MVCTA, perperam pro *Mueta*, V. in hac voce.

MVCVCIO, tributi genus. Charta Richardi Reg. Angl. to. 4. Hiſt. Harcur. p. 1281. *Praedicti monachi . . . ſint quieti de theloneo et portagio . . . et de Wreckmaris, et de Mucucione in mari et foragio, etc*.

MVCVLA OCVLI, *anterior pars oculi: Mucla oculi eſt interior pars eius aëri patens, muca*. Ita Matth. Siluaticus.

MVCVLENTVS, V. *Muccus*.

MVDA, pro *Muta*, ſeu *Mutatio*: vox Italica, quae occurrit in Charta Petri Ziani Ducis Venet. an. 1211. in Hiſt. Bellunenſi p. 109. V. *Muta* 2. Item alia notione, V. in *Muta* 7.

MVDAGIVM, vt *Muta* 2. pretium quod datur pro mutatione praedii, cum alteri ceditur. Tabul. S. Roberti de Montis - ferrando ap. Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. p. 63.

MVDANTIA, mutatio, Italis *Mudança*. Acta S. Franciſcae Romanae to. 2. Martii p. 105.

MVDBVRDVM, V. *Mundiburdus*.

MVDELARES, Mauri, qui expugnata ab Alphonſo Rege Caeſaraugusta, in quadam vrbis regione remanſerunt, tributa conferentes Regi, qui inde ita vocati, ait Hieronymus Blanca in Comment. Rerum Aragon. pag. 637.

MVDELLVS. Tabularium Prioratus de Paredo, fol. 64. *Et in alio loco ad Pratum rotundum dedit Mudellos duos feni*. Pro *muellus*, vt videtur. V. mox in hac voce.

MVELLVS, moles, cumulus, Gall. *Mule*. Charta Thoſſiacenſis ann. 1462. *Pratum continens plateam trium*

um Muellorum ſoeni vel circa. Vide *Mullio.*

MVETA. (1) Specula, turris, in cuius faſtigio excubant vigiles; Gall. *Muette*, ol. *Meute.* Charta an. 1347. to. 1. Hiſt. Dalphin. pag. 66. *Faciat vnam Muetam baſtardam cum quatuor culiis* .... Charta ann. 1341. ibid. pag. 429. *Item quod muri, chasfallia, ſchiſſae, Muetae et omnia alia facta conſtructa, ad reſiſtendum dicto domino Dalphino, ſeu ad ipſius emulationem, vel villae fortificationem.* Vbi perperam editum *Mulctae.* (2) Liber niger Scaccarii, p. 357. *Mueta Regis* VIII. *d. in die.* Vbi Hearnius Editor: Cauea, auiarium. Vulgo autem per *Muetam Regis* ipſum locum intelligunt, vbi olim Reges accipitres ad ſeruabantur et nutriebantur. (3) † Domus venatoria, vel in qua includuntur falcones, cum plumas mutant. Ch. Mſ. a. 1278. V. *Mua.*

MVFA, MVFFA, vox Italica *mucor*, Gallis *Fleur de vin, Moiſiſſure.* Iohan. de Ianua: *Mucor in vino et aqua, ſc. Muſa vini.* Mox: *Muſa, idem eſt, quod mucus, vel muca. Muffa*, apud Petrum de Creſcentiis lib. 4. de Agricult. cap. 42.

MVFFLA, V. *Muffulae.*

MVFFVLAE, Gall. *Mouffles*, chirothecae pellitae et hibernae. Capitul. Aquisgran. ann. 817. et Capitul. Caroli M. addit. 1. cap. 22. *Wantos in aeſtate, Muffulas in hieme vervecinas.* Et cap. 79. *Vt Muffulae vervecinae Monachis dentur. Mulſolas* habet eadem notione Adelardus in Stat. Abb. Corbeienſ. L. 1. c. 3. *Musfulas*, Leges Henrici I. cap. 70. ſeu, vt quidam Codd. praeferunt, *mufflas.* V. *Moffula.*

MVFLVS, V. *Muffulae.*

MVFO. Papias: *Cubitale, Muſo.*

MVGA. (1) Forte cumulus, aceruus, V. *Mullio.* Obſeruantiae Regni Aragon. lib. 6. tit. de Generalib. priuilegiis §. 36. *Imo debent redire ſua ganata ad aream villae vel prope, qualibet die ſi volunt iacere nocte ſequenti: aliàs ſi pernoctarent prope Mugam, eſſent prompta ad paſcendum, et deſtruerent paſtus alterius villae.* † Hiſpan. *Muga* eſt limes, terminus. V. *Mugium.* (2) Matth. Silvaticus: *Perniones vel raſulae, ſunt excoriationes quae fiunt in nimio frigore in calcaneis, quae Mugae vulgo dicuntur. Mugae fiunt etiam in digitis pedum et manuum.*

MVGER, *mucoſus.* Feſtus et Pacuv. *Muger dici ſolet a caſtrenſibus, qui muccoſus is, qui talis male ludit.* Sic ſimpliciter tamquam *mucer* ex mucus, ſiue tanquam *muciger.* Ita Martin. in Lexico. V. ſupra *Muccus.*

† MVGILLARE, *onagrorum*, in Gloſſ. Prov. Lat. Cod. 7657.

MVGILLARIS, Papiae, *mutus a mugio.*

MVGILLATIO, Papiae, *tarditas.*

MVGINARI, *murmurare.* Nonius, Gloſſ. Lat. Gr. *Muginor*, γογγύζω. Feſto *Muginari* eſt *nugari et quaſi tarde conari.*

MVGISSOR, Papiae: *Fallax, callidus, murmurator.* In Gloſſis Antiquis MSS. *Callidus anus, muſator.*

MVGITIAE, murmurationes, querimonicae. Vita B. Columbae tom. 5. Maii pag. 328.

MVGIVM, aceruus, cumulus, vt *Mullio.* Statuta Vercell. lib. 5. fol. 125. *Item ſi quis ſarcum paleae vel ſtipulae alienae poſitae in palearia ad Mugio ſeni, etc.* V. *Muga.*

† MVGIVS, *modius*, menſura vinaria. Ch. Mſ. a. 1405.

† MVGNARIVS, molitor, Ital. *Mugnaio*, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 563.

† MVGNERIVS, idem, in Proceſſ. Mſ. a. 1374.

MVGVLARE, mugire, Gall. *Meugler*, more boum, in Addit. ad Vitam S. Antonini num. 66. to. 1. Maii pag. 348. Vbi Editores eruditi: Hic mugulare eſt, labiis clauſis per naſum efferre quemdam inconditum et inarticulatum ſonum, ad inſtar literae μῦ.

MVGVLI. Sanutus lib. 3. part. 12. cap. 17. de Soldano Babyloniae: *Reperit ſex mille Mugulos, qui illi multam intulere moleſtiam, etc.* Ita, opinor, vocat eos qui ſuberant Principi, quem *le Grand-Mogol* dicunt.

MVIBLA, idem, ni fallor, quod *mutalia*, inteſtina animalium, Gall.

Menus-

Mennailles. Charta Philippi Auguſti an. 1211. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 1101. *Tantum capit Eccleſia S. Martini, quantum Comes, et qui ea recipiunt debent eſſe per fidem conſtricti ſeruientibus B. Martini, et qualibet ſeptimana eadem eccleſia debet habere conſuetudinem Muiblorum et cuſtociae carnificum.*

MVIHOTVS. Inuent. Mſ. a. 1356. *Item duos muihotos copertos de taſfata.* V. *Muffulae.*

MVIOLVS, f. modius, († vel aceruus, i. q. *Muellus*, a Gall. *Muyot.*) Charta an. 1418. apud Rymer. to. 9. p. 563. *De qualibet pipa ciſarae, cereuiſiae et boſcheto quinque ſolidos Turonenſes ac etiam de quolibet Muiolo ſalis.*

MVIRA, aquae ſali conficiendo aptae receptaculum, i. q. *Moria* 2. Ch. a. 1241. t. 1. Hiſt. Burg. Prob. p. 106.

MVLA. (1) Perperam, pro *muta*, quoduis vectigal. Charta ann. 1336. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. p. 524. Alia eiusdem anni ibid. p. 525. V. *Muta* 1. (2) Crepida, Gall. *Mule.* Concil. Terracon. ann. 1591. inter Hiſpan. tom. 4. pag. 509. V. *Mule.*

MVLAMINVM. Leges Adelſtani Regis apud Thundreffeldam editae cap. 19. vbi de ferri igniti examine: *Quando ferrum proiiciet, et ſanctum altare feſtinet, inſigilletur manus eius, et inquiratur die tertia ſi Munaminum ſit intra conſigillationem.* Textus Roffenſis Saxonicus habet: *Inquiratur die tertia, ſi munda ſit, vel immunda intra conſignationem.* Mendoſe fortaſſis pro *velamen*; velo quippe manus, quae ferrum candens tetigerat, inuoluebatur, cui opponebatur ſigillum. Andreas Suenonis, Archiep. Lundenſis lib. 7. Lege Scanic. c. 15. *Si ferrum geſtatum fuerit, panno aliquo inuoluentur, cui diligenter aſtricto, ſigillum etiam apponetur . . . Hoc velamen in pedibus vel manibus vsque ad ſabbatum permanebit.* V. *Ferrum candens.*

MVLATERIVS, a Gall. *Muletier*, mulio, Ital. *Mulattiére.* Statuta Maſſil. lib. 1. cap. 53.

MVLATI, Hiſpanis *Mulatos*, Gallis *Mulates* vel *Mulatres*, dicuntur ii qui ex parentibus Africanis et Indis mixtim nati ſunt; a Mulus, vt notum eſt, quod ſit ex aſino et equa. Concil. Liman. ann. 1582. inter Hiſpan. to 4. p. 267. V. *Meſtizas.*

MVLATINVS, mulinus, in Statutis Montis Regal. p. 221.

† MVLÇA, vel MOLÇA, dicitur de re quauis molli, in Inuent. Mſ. an. 1361.

MVLCARE. (1) MVLCATOR. Papias: *Mulcare, affligere, vexare, calcare, afficere, cedere; Mulcator, peremptor, qui corpora afficit vel cruciat. Mulcata, damnata.* Gloſſ. Arabico-Lat. *Mulio, pugnis calcibusque afficio.* (2) Mulcere. Athelmus de 7. Vitiis capitalibus.

MVLCARIVM, V. *Mulgarium.*

MVLCEBRIS. Iohan. Sarisb. lib. 1. Policrat. cap. vlt. *Duae ſunt, inquit ille, vt opinor, virtutes ignis: altera edax et peremtoria, altera Mulcebris et innoxia lumine.* Id eſt, quae demulcet, fouet. Epiſt. Ioh. Troeſter, apud R. Duellium lib. 1. Miſcell. p. 242. *Amor eſt mixtus cum ratione furor, naufragium dulce, . . . moriens vita, Mulcebris tartarus, triſte coelum, amoenus carcer.*

MVLCEDO, concentus. Sidonius lib. 5. Epiſt. 17.

MVLCHVMAT. Epiſtola Baſilii Macedonis Imp. ad Hadrian. II. PP. apud Baronium ann. 871. num. 8. *Transmiſimus autem ſanctitati veſtrae, ... vſin vnum aërem habentem vnum. Mulchumatunum, planetilia caſtanea duo.* Monſtra verborum, quae neſcio an quis intelligat.

MVLCIFER, pro *Mulciber.* Papias.

† MVLCRVM, *lo vaſo da mongere*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. MVLCTRVM, in Gloſſ. Prou. Lat. V. *Mulctrale.*

MVLCTA. (1) Tributum, vectigal, ſed potius exactio iniuſta, *malatolta.* Guillelmus Biblioth. in Stephano VI. PP. p. 236. (2) Mendoſe pro *Mueta* 1. V. in hac v.

MVLCTRALE. Gloſſae MSS. in Prudentium ex Bibl. S. Germani Pariſ. Cod. 561. *Mulctra, vas in quo mulgetur, Mulctrale, locus in quo coagulationes fiunt.* V. *Mulgarium.*

MVL-

MVLCTRARIVS, homicida, V. *Murdrator.*

MVLCTVM, pro *Mulcta*, in Charta ann. 857. apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. p. 59.

MVLDIO, perperam pro *Aldio*. Charta Albrici clerici et abbatis apud Marten. tom. 2. Ampliſſ. Collect. col. 21. V. *Aldius.*

MVLDRVM, V. in *Morth.*

MVLE, *genus calceamenti*. Gloſſ. vetus MS. Sangerm. De vocis etymo conſule Menagium in Orig. Gallic. voce *Mules.*

MVLENDINVM, moletrina. Charta ann. 5. regni Rodulphi Indict. XII. in Tabul. Matiſc. *Tantum de terra vbi aedificet Mulendinum.*

MVLERARIVS, pro *Mulieroſus*, ap. Iul. Capitolinum.

MVLETTINVS, mulus paruus, in Addit. ad Vitam S. Antonini, to. 1. Maii p. 342.

MVLETTVS, V. *Mulletus.*

MVLETVS, mulus, a Gall. *Mulet*. Charta an. 1337. to. 2. Hiſt. Dalph. p. 334.

MVLFOLA, V. *Muffulae.*

MVLFOSSA, foſſa, vallum quo vrbs vel caſtrum munitur. Regimina Paduae, ad ann. 1320. apud Murator. to. 8. col. 433.

MVLGARIVM, *vas in quo mulgetur, idem et mulctra*. Papias in Gloſſ. antiq. MSS. *Vas in quo mulgentur pecora*. Alibi: *Mulcaria, vaſa in quibus lac mulgetur*. Ita Gloſſ. vet. MS. Sangerm.

† MVLGVS, congeries, aceruus, cumulus, Ital. *Mucchio*. Stat. Taurin. V. *Mugium.*

MVLICVRIVS, V. *Mulomedici.*

MVLIEBRIA, menſtrua, ſeu purgationes Mulierum; γυναικεῖα, Ariſtoteli. Papias: *Muliebria, ſuperuacuus mulierum ſanguis*. Geneſ. cap. 18.

MVLIEBRIARIVM. Veteres Gloſſae MSS. Sangermanenſes: *Muliebre a mulieribus aliquid factum. Muliebriarium, per mulieres ordinatum, et per viros geſtum.*

MVLIEBRVM, γυναικεῖον, *conclaue mulierum*. Gl. Lat. Gr. MSS. Sangerm.

MVLIER. (1) Vxor, Hiſpanis *Muger*, Italis *Moglie*, Prouincialibus *[illegible]*, Beneharnenſibus *Mochè; [illegible]*, Gallis olim *Moillier*, *Mullerar*, vxorem dare filio, in Chronico Petri IV Reg. Aragon. lib. 6. poſt cap. 12. Acta S. Prudentii Garrayenſis Epiſcopi, apud Biuarium: *Sacerdotes dormiebant cum mulieribus eorum*. Concilium Duziacenſe I. part. 5. *Mulier Comitis Regis, nomine Normanni.* (2) MVLIER, MVLIERATVS. In iure Angliae, ſi quis concubinam poſt ſuſceptum ex ea baſtardum in vxorem duxerit, et ex ea filium vel filios ſuſceperit, is filius, ſiue ſit vnus, ſiue plures, dicitur *mulier*. Littleton. ſect. 399. In iure autem Scotico dicitur *filius Mulieratus*, et patri ſuo de iure ſuccedit, vt haeres. Regiam Maieſtat. L. 2. cap. 19. §. 3. 6. *Si autem plures filios habuerit Mulieratos, id eſt, ex ſua ſponſa legitime procreatos*, etc. Legitima ſcilicet vxore, quam ante nuptias in concubinatu cognouit. (Hos in *Mulieratu* procreatos, Gall. *Engendré en Muliere*, dicebant veteres Galli. Thomas *Blount* in Nomolex. Anglic. *Lequel Reynald engendra Simon de Aſſeles, en Mulerie, lequel Simon engendra Alive, Agnés et Margerie en Mulerie.*) Baſtardi vero de iure Regnorum Scotiae et Angliae per ſubſequentes nuptias non legitimantur, vt eſt in lib. 2. cap. 51. §. 3. V. Baſtallum v. *Baſtarde*, et *Mulier*, et infra in *Pallium 1.* (3) Pro Virgine adulta, in Teſtamento Ludouici VIII. Reg. Franc. apud Ducheſn. tom. 5. Hiſt. Franc. pag. 325. (4) MVLIER, *vorax*, in Gloſſis antiquis MSS.

MVLIERARE, effaeminare, apud Nonium. Hinc MVLIERARIVS, mulieribus deditus. V. *Femellarius.*

MVLIERATVS, V. *Mulier.*

MVLIERITAS, pubertas. Tertull. de Virg. velandis, cap. 12.

† MVLIMENTVM, *lo guadagno*, Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

MVLINARE, V. *Molina.*

MVLINARIVS, MVLINDINVM, MVLINVM, molendinum. Charta regnante Lothario in Tabular. Matiſc.

tiſc. fol. 113. *Mulinum*, in Lege Alamān. c. 38. num. 1. V. *Molina*. MVLINARIVS, *molitor*, *Meunier*, Italis *Mulinaro*. Statuta Aſtenſ. fol. 78. V. *Mulnerius*.

MVLINVM ANIMAL, V. *Animal de hoſte*.

MVLITIO, V. *Munitio*.

MVLIO, mulus, Ital. *Mulo*, apud Murat. t. 19. p. 512.

MVLITA, pro *mulcta*, t. 5. Ordin. p. 264. Hinc

MVLITARE, multare, in Lit. Remiſſ. Mſ. a. 1391. V. *Multitare*.

MVLIVS, i. q. *Mulaterius*, in Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657.

MVLLETVS, piſcis, quem Galli *Mulet* vocant, Latini *Mugiles*. Occurrit apud Radulfum in Vita S. Ricardi Epiſcopi Ciceſtrenſis n. 78. Bollandiſtae ediderunt, *Mulettus*.

MVLLIFICATOR CERAE, qui ceram emollit, in Conſuet. MS. Eccl. Colon. in Bibl. Atrebat.

MVLLIO, MVLLO, aceruus, cumulus, Gall. *Mule*. Redditus et ſeruitia cuſtumar. apud Kennet. Antiquit. Ambroſden. p. 401. *Debent tornare et inde foenum leuare, et Mulliones inde facere*. Ibid. pag. 402. Liber Chirographorum Abſiae fol. 184. *Donauit . . . foenum raſtrorum et foenum ſeſſionis Mullonum*.

MVLLONVS, aceruus, cumulus, in Ch. Mſ. a. 1265. V. *Mullio*.

MVL-MEDICVS, V. *Mulomedici*.

MVLMVTINA LEX, V. *Lex*.

MVLNARE, molendinum. Charta ann. circ. 1000. in Chartul. Matiſc. fol. 13. V. *Molina*.

MVLNARIS, ſedes molendini. Tabular. Prioratus Paredi in Burgundia fol. 70.

MVLNEDA, locus vbi molendinum exſtrui poteſt, *ſedes molendini*, V. in hac voce. (✝ Forte melius aquarii canalis valuula, quae Gall. *Meulenge* ol. appellabatur. V. *Ventalium*. Monaſticum Anglic. to. 2. pag. 284. V. ſupra *Molendinarium*.

MVLNELLVS, piſcis, V. *Mulnellus*.

MVLNERAGIVM, idem quod ius *moltae*, quod domino pro molitura in ſuo molendino competit. Tabularium Vindocienſe fol. 224. V. *Molta*.

✝ MVLNERICIA, idem, in Tabul. caſalino.

MVLNERIVS, molitor, Gall. *Meunier*. Charta an. 1220. in Tabular. S. Vincent. Cenoman. V. *Mulnarius*.

MVLNETVM, V. *Molina*.

MVLOCISIARIVS, *carucharius*, καρουχάριος, in Gloſſ. Graec. Lat.

MVLOMEDICI, *medici equarii*, Valerio Maximo lib. 9. c. vlt. *Qui herbis medelas pecoribus aegrotis aptiſſime componunt*, Firmico lib. 8. c. 17. Vetus Gloſſarium: *Mulomedicus*, ἱπποϊατρος. *Mulicurius*, ἡμιονόκουρος. Vegetius lib. 1. de Arte veterin. in Praefat. *Mulomedicinae doctrina ab arte medicinae non adeo in multis diſcrepat, ſed in multis plurimisque conſentit*. Frodoardus lib. 13. Carm. 8.

Id capitur Monacho ſimulati fraude ſubacto
Mulmedici, etc.

MVLOSVS, *moloſſus*, *caniculus ruſticus*, in Gloſſis Pithoeanis. Melius Papias: *Moloſſus*, *canis ruſticus*.

MVLOTES, mures agreſtes, μύες ἀρουραῖοι, *Nitelae* Seruio, Gallis *Mulots*. Baldric. Dolenſis in Hiſt. de Capite S. Valentini Mart. n. 4. *Miſit* (Deus) *beſtiolas ad genus humanum impugnandum et expugnandum, muribus aſſimiles, quas vocant Mulotes, quae totam agriculturam depopulabantur*.

MVLSA VACCA, id eſt, lactans, in Lege Bajwar. tit. 8. c. 2. num. 6.

MVLSA, MVLSVM, potio ex melle et vino confecta. Gloſſae medicae MSS. Reg. Cod. 148. *Mulſa*, *mel et aqua*. Alexander Iatroſophiſta MS. lib. 1. Paſſionum cap. de Mulſa: *Qualiter haec conficiatur dicendum eſt: oportet enim Mulſam neque ſatis mel habere, neque pinguem eſſe. Guſtu autem ſit non ſatis acra, et ſuauem linguae praebeat et in ſenſu dulcedinem*. V. *Mellita*, *Medo*.

✝ MVLSIO, mulctus, in Ch. Mſ. a. 1319. V. mox.

MVLSIS, quidquid lactis ſemel mulgetur ab vna vacca, aut ab oue, Occitanis *Mouiſſon*, quibus *Mouze*, eſt lac mulgere. Saiſimentum Comitatus Toloſ. an. 1271. apud La

Faille to. 1. Annal. Toloſ. inter Inſtr. p. 17..

MVLSITANTER, V. *Muſinatur*.

MVLSOR, qui *mulſum* conficit. Buſchius de Reform. monaſt. apud Leibnit. to. 2. Script. Brunſuic. p. 482. V. *Mulſa*.

MVLSVM, V. *Mulſa*.

MVLTA. (1) *Collectitia pecunia*. Gaſp. Barthii Gloſſ. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 357. ex Hiſt. Palaeſt. Fulcherii Carnot. (2) † Forte pro *Muta*, vectigal, ap. Meichelbeck. t. 1. p. 147.

MVLTAGIVM, V. *Molta*.

MVLTANNVS, *viuax*, *longaeuus*, πολυχρόνιος, in Gloſſ. Gr. Lat.

MVLTARA, commune, Gall. *Commune*. Charta Ottonis de Kuich, Do. de Zelhem Militis an. 1311. apud Frideric. Sandium in Conſuetudines feudales Gelriae p. 38. *Quarum trecentarum librarum dicto domino noſtro annuos reditus 30. librarum in Multara noſtra dicta Teutonice Gemale, apud Maſſen aſſignauimus*.

MVLTARIVS, pro *Multrarius*, homicida, qui *murdrum* perpetrat, Gall. *Meurtrier*. Charta Philippi Aug. Reg. Franc. pro Communia Calniaci, an. 1213. V. *Morth*.

† MVLTATICIVS, collectitius, in Inſcript. Gudii LXXXIII. 5. V. *Multa 1*.

MVLTATIO, exactio, *malatolta*, V. in *Tonna*.

MVLTAX. Fulcardus Abbas Lobienſis Epiſtol. ad Henric. Imper. *Precaturas*, *imo rapinas*, *de auena*, *de Multacibus*, *de denariis tollendo faciunt*. f. pro *Multonibus*.

MVLTEIA, panni ſpecies, idem quod *Muticia*. Geſta Guillelmi Cenom. Epiſc. apud Mabill. to. 3. Analect. p. 374.

MVLTIBARBVS, qui eſt prolixa barba. Apuleius in Floridis c. 3. ex edit. Aldina: *Eo* (Hyagne) *genitus Marſyas . . . hiſpidus*, *Multibarbus*, *ſpinis et pilis obſitus*. Melius in edit. Delphinali *Illutibarbus*, hoc eſt, qui illautam et ſordidam barbam habet.

MVLTIBIBVS, bibax. Praeter Plautum hac voce vtitur Macrobius Saturnal. lib. 5. cap. 21. de Hercule.

MVLTICIA, *veſtes ſubtiles*, *camiſiae*. *Lucidae veſtes ex ſerico et lana*, *dictas quod mulceant ſuauitate ſua*. Papias. Geſta Gaufredi de Laduno Epiſc. Cenom. apud Mabill. to. 3. Analect. p. 377. *Multae* (matronae) *ſolebant ecclesiae Multiciis deportantes*, *quae Multicia ſqualore pulueris ſquallere gaudebant*. Vtitur Iuuenalis. Πολύμιτοι.

MVLTICIDIVM, homicidium. Charta Richardi Reg. Angl. inter Priuilegia Equit. Melit. pag. 3.

MVLTICIVM, purgamenta quaecumque. Statuta Vercell. lib 7. fol. 150.

MVLTICOLAE, de paganis dicitur, qui multos Deos colunt. Fulgent. adu. Arian. *Multicolae pagani*.

MVLTIFIDI GRADVS, varii. Verſus antiqui apud Marten. Itinerario 2. p. 232.

MVLTIFORA, multis ſciſſuris aperta. Charta Caroli C. an. 861. apud Doublet. Hiſt. Sandion. p. 791.

MVLTIFORABILIS, MVLTIFORATILIS TIBIA, quae multis foraminibus eſt cauata. Apuleius Metamorph. lib. 10. *Iam tibiae multiforabiles cantus Lydios dulciter conſonant*. Idem in Floridis c. 3. *Solus ante alios catus canere: nondum quidem tam flexanimo ſono*, *nec tam pluriformi modo*, *nec tam multiforatili tibia*.

MVLTIFORIS, multifariam. Charta an. 859. apud Perardum in Tabulis Burgundicis p. 147.

MVLTIFORMITAS, ſumma varietas. Wernerius Roleuinc. apud Leibnit. in Praefat. ad Script. Brunſuic. to. 3. p. 608.

MVLTINVBENTIA, repetitae nuptiae. Tertull. de Ieiun. cap. 1.

MVLTINVBI, apud Hieronym. adu. Iouin. 1. 15. et Epiſt. 11. ad Ageruchiam, apud Criſconium in Breuiario c. 113. vbi Synodus Neocaeſar. c. 3. οἱ πλείστοις γάμοις περιπίπτοντες.

MVLTIPETAX SCELERVM, multis opertis criminibus. Vox ibrida. Fridegodus in Vita S. Wilfridi ſaec. 3. Bened. part. 1. p. 172.

MVLTIPLICATORES, nouorum Secretorum adinuentores. Charta Henrici VI. Reg. Angl. an. 1456. apud Rymer.

Rymer. to. II. p. 379. *Quia timor poenalis ab inueſtigatione et practica tantorum ſecretorum multos viros ingenioſos, naturalibus ſcientiis doctiſſimos . . . ab multis diebus hucusque abduxit . . . ne ipſi in poenam incidant cuiusdam ſtatuti tempore regni Henrici aui noſtri contra Multiplicatores editi et prouiſi; quapropter congruum et expediens viſum eſt nobis viros aliquos ingenioſos, . . . ſtatuto praedicto, aut quocumque alio ſtatuto poenali, in contrarium, vel contra Multiplicatores edito ſeu prouiſo, non obſtante, etc.*

✝ MVLTIPLICIES, ſaepenumero, in Ch. a. 1225.

✝ MVLTIPLICIVM, volumen panni vel lini, in Necrol. abbat. Altorf.

MVLTIPLICVS, multiplex. Eulogius Cordub. lib. 2. Memor. Sanctor. c. vlt.

MVLTIRVMIGER SONITVS, rumor maximus, qui de re aliqua circumfertur. Luitprandus Hiſt. lib. 5. apud Murator. to. 2. p. 465.

MVLTISSIMVS, plurimus, in Charta an. 1452. apud Bolland. to. 2. Maii p. 608.

✝ MVLTITARE, multare, ap. Gualt. Hemingford. p. 214. V. *Mulitare.*

✝ MVLTITAS, tributum, exactio, t. I. Hiſt. Treuir. p. 351.

MVLTITVDO, *ſuperfluitas omnium in corpore humano humorum.* Gaſp. Barthii Gloſſ. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 243.

MVLTIVIDVS, oculatus homo, vir perſpicacis ingenii. Roberti Monachi Hiſt. Palaeſt. lib. 3. c. 4.

MVLTIVIRA, *meretrix.* Iohan. de Ianua.

✝ MVLTIZARE PELLES, illas alumine et ſale marino cum aqua decoctis, quod MVLTIZIVM vocabant, imbuere. Stat. crimin. Riper.

MVLTO. (1) Vel MVTO, veruex, Gallis *Mouton.* Vita Aldrici Epiſcopi Cenoman. num. 56. *Et debentur 7. Multones de paſcuario cum lana.* Ex his patet nihil immutandum in contextu Anonymi de Bello Palaeſt. lib. 4. c. I. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 15. vbi legendum eſſe *Mutones* cenſebat Barthius; atque adeo per *Multones*, non minutos mulos, vt idem expoſuit, ſed verueces intelligendos eſſe. MVLTO VESTITVS, cum lana. Tabularium Prioratus de Pareto fol. 65. MOLTO, idem quod *Multo*, in Charta an. 907. in Append. Marcae Hiſpan. col. 838. MOLTON, in Charta an. 1116. Append. Marcae Hiſpan. col. 1245. *Moltonus*, in Statutis Vercell. lib. 3. fol. 56. MVTILO, in Charta an. 1277. apud Kennett. Antiquit. Ambrosden. p. 287. MONTO, et MVNTO, in Diplomate Guillelmi Reg. Siciliae apud Rocchum Pirrum in Sicil. ſacra, p. 280. MONTONVS, vt *Multo*, in Statutis Montis Regal. fol. 264. MVTO, eadem notione. Ebrardus in Graeciſmo c. 9. et Ioan. de Garlandia in Synonymis. Vnde vero vox *Multo*, vel *Muto*, orta, non omnino conſtat. Ferrarius ita dictos exiſtimat arietes, quod in feminas ſaliant, quaſi *montans.* Certe Picardi *Montons* dicunt. V. *Animal*, et Origines Gallicas. MVTTO, in Charta an. 1113. apud D. Calmet. to. I. Hiſt. Lothar. col. 534. (2) MVTO, ſeu *Mouton*, apud Froisſartem 3. vol. cap. 102. pro machina bellica vſurpatur, qua ſaxa emittebantur ad quatiendos muros. (3) MVLTONES, MVTONES, monetae aureae Regum Franciae, in quibus effictus *Agnus Dei*, vti vulgo dicimus, ſeu agnus lanatus cum cruciculа, quas inde *Denarios* vel *Florenum ad agnum* appellabant Galli, *Deniers, Florins à l'aignel*, vel *Montons;* quorum valor erat 12. ſol. 6. den. Turon. qui ſolidi cum ex puro argento eſſent, ad 7. l. 9. ſol. 6. den. hodiernae monetae referri poſſunt. Charta laudata in v. *Marca: A 15. Iunii 1354. vsque ad 1. Iunii 1355. fiebant Mutones fini, auri fini, curſus 25. ſolid. etc.* Charta Edw. II. Regis Angl. *Rex tenetur Ottoni de Grandiſono in 10. millibus Multonum auri.*

MVLTOCIVS, pro *cito*, vſurpat auctor I. Vitae S. Marculfi Abbat. n. 14. pro *multo amplius* legitur in Vita S. Benedicti Anian. ſaec. 4. Bened. part. I. p. 208.

MVLTONAGIVM, MOVTANAGIVM, tributum ex veruecibus, ſeu *mutonibus*: *Montanage*, in Conſuetudinibus Bononienſi et Herliacenſi. In Chartophylacio Regio, ſcrinio, cui titulus, *Monetarios*, eſt Charta Iohannis de Tonſomme Seneſcalli Viromand. an. 1269. qua S. Ludouico Regi vendit 20. *ſolidos annui reditus*, *quos habebat ſuper Montonagium villae S. Quintini.* Charta Ioannis Abbatis S. Bertini ann. 1228. *Moutanagia vero habeo apud Scales*, *ſicut hactenus habui.* MOLTVNAGIVM, eadem notione. Charta an. 1256. in Tabular. Sangerm. V. *Largagium.* MONTONGIVM. Chartular. B. M. de Bono-nuntio Aurel. MOTONAGIVM, in Charta an. 1205. in Hiſt. MS. Monaſt. B. M. de Blancha. MOTVNAGIVM, in Tabular. S. Vincentii Cenoman. fol. 39. MVLTONAGIVM. Chartular. B. M. de Bono-nuntio Aurel. Accipitur etiam pro quouis tributo, in 1. Regeſto Parlamenti Pariſ. fol. 6. ſub an. 1257. *Inqueſta facta ſuper eo quo Praepoſiti D. Regis capiebant duo Moutanagia apud S. Richarium de burgenſibus villae*, *vnum ratione burgeſiae*, *et aliud pro herbagio*, *etc.* Charta an. 1248. in Tabular. Maurigniacenſi: *De quibus nobis ſingulis vnaquaeque manſura integra directuram integram*, *Moutanagiam ſcilicet 6. denariorum reddebant.*

MVLTOR, molitor, Gall. *Meunier.* Vita S Godeleuae to. 2. Iulii p. 432.

MVLTOTIES, ſaepius. Concil. Tolet. XIII. inter Hiſpan. to. 2. p. 699.

† MVLTRA, *mulgaria lactis*, in Gloſſ. vet. Cod. 7641. V. *Mulctrale.*

MVLTRALE, V. *Mulcrum.*

MVLTRARIVS, V. *Murdrator.*

MVLTRICIVM, V. *Morth.*

MVLTRITORIA ARMA, V. *Arma.*

† MVLTROCINIVM, homicidium, ſeu mulcta ex *murdro*, t. 7. Ordin. p. 690. V. *Morth.*

MVLTRARE, V. *Murtrare.*

MVLTVM, pro mulcta. Tabul. Rothon.

† MVLTVOSE, pro tumultuoſe, t. 5. Ordin. p. 586.

MVLTVRA. (1) Quod molitori ex frumento, quod molit, praeſtatur. Monaſticum Anglic. to. 3. p. 91. V. *Molta.* MVLTVRA SICCA, quae in numerata pecunia exſoluitur. Charta Roberti II. Reg. Scot. in Supplem. Diplom. p. 108. V. rurſum in *Molta.* (2) † Moletrina, in Ch. 981. to 9. Coll. Hiſt. Franc. p. 647.

† MVLTVRARIVS, menſurae annonariae ſpecies, quod in ea *multuram* ſuam accipit molitor, Germ. Metze. Stat. Auellae.

MVLTVRENGIA, variae moliturae miſcellum frumentum. Charta an. 1190. in Tabular. Sangerm. fol. 73. *Dedit illis in eleemoſinam in molendino ſuo ſeptem ſextaria annonae*, *medietatem hibernagii*, *et medietatem Multurengiae.* Charta Galerani Com. de Mellento to. 4. Hiſt. Harcur. pag. 1620. *Retinuimus in manu noſtra duos modios et dimidium Multurengiae*, *ſingulis annis nobis perſoluendos.* Vbi perperàm editum *Multurengrae.* V. *Monſturangia.*

MVLTRITORIA ARMA, eadem quae *moluta*, in Stabilim. S. Ludou. V. *Arma 1.*

† MVLTVS, molitus, Gall. *Moulu*, in Ch. Mſ. a. 1331.

MVLVELLVS, piſcis, qui in mari Angliae Boreali copioſe capitur in aeſtate, Londoniis *Greenfiſch*: Lancaſtrenſibus *Milwin*, apud Silveſtrum Giraldum lib. 2. Itiner. Cambr. cap. 9. et in Deſcript. Cambriae cap. 5. vbi perperam *Mulnellus*, vt et in Fleta lib. 2. cap. 12. §. 12. Vetus Charta laudata a Spelmanno: *Dedit . . . quibuslibet leproſis Eboracum venientibus in vigilia diei S. Ioannis Bapt. Muluellum*, *butyrum*, *panem*, *ceruiſiam*, *etc.*

† MVLVS, aceruus, cumulus, Gall. *Meule.* Lib. nig. epiſc. Carnot. V. *Mollus 2.*

MVMAX IGNIS, confectitius, qui et Ignis Graecus, Gall. *Feu Gregois*, dicitur. V. *Ignis.* Pandulphus in Vita Gelaſii II. PP. *Saeua inſuper iam per ripam Alemannorum barbaries tela contra nos mixta toxico iaciebat. Minitabantur etiam nos intra aquam natan-*

natantes Munaci igne cremare, niſi Papam et nos in manibus eorum redderemus.

MVMBVRDVM, V. in *Mundiburdus.*

MVMIA, apud Matth. Siluaticum, *eſt illud quod inuenitur in ſepulcris balſamatorum, in quibus humor mortui cum aloë et myrrha reſoluitur, quibus ipſa corpora condiebantur, et ſimilatur pici marinae. Solebant antiquitus corpora balſamo, myrrha et aloë condiri, et ſit apud paganos et Saracenos circa Babyloniam, vbi eſt copia balſami.* Idem Siluaticus: *Kretal, i. Mumia.* Conſtantinus Africanus lib. de Gradib. *Mumiam quidam dicunt eſſe aſpalatum; quaedam tamen ſpecies eſt in veteribus monumentis inuenta, quae optima eſt. Antiqui etiam mortuos ex ea vngebant, ne cito putreſcerent, aut vermes producerent. Calida et ſicca eſt in tertio gradu. Valet contra fracturam capitis, etc.* Salmaſius ad Solinum *mumimas* et *momias* dictas putat a thure, quod ἄμωμον vocabant, quo condiebantur corpora. Alias vocis *Mumiae* originationes ex Bocharto et aliis, vide apud Menagium in Orig. Gall. pag. 812. et Octauium Ferrarium in Orig. Ital. MVMIA, cadauer ſiccum, in Miraculis B. Gregorii Verucul. to. 1. Maii pag. 539.

MVMMENTVM. Remigius Autiſſiodor. in Homil. de Nicodemo: *Quia ergo iſte alicuius ſibi Mummenti, vtpote doctor, eſſe videbatur.* Vbi Gloſſator quidam, i. e. *Sublimitatis.* Legerem ego *momenti*, prompta et facili emendatione.

MVNA. Charta Italica an. 1287. *Voluerunt . . . . quod apportabunt ad ſepulturam ſuam* (S. Ambroſii Senenſis) *vnam Munam.* An *minam?* V. Bollandum 20. Mart. pag. 208. *Muna, munera quae militibus dantur,* in Gloſſ. Iſid. Ital. *Muno*, munus, donum.

MVNATA. Statuta Vercell. lib. 1. fol. 15. *Vt becharii ſuo loco et tempore de carnibus Munatas faciant meliores et bonas carnes vendent.* Alia et perinde mihi ignota notione ibid. lib. 2. fol. 34. *Habito reſpectu ad ſtatutum quo cauetur quod de bonis immobilibus dentur Munate quinque pro quatuor in ſolutum creditoribus.*

† MVNBVRDIVM, i. q. *Mundiburdis*, tutela, in Ch. Odon. reg. a. 889.

MVNBVRDVM, MVNBVRDVS, V. *Mundiburdus.*

† MVNBVRGVM, i. q. *Mundiburdis*, ap. Murat. t. 5. Antiq. p. 940.

MVNBVRNARE, tueri, regere, t. 2. Hiſt. Eccleſ. Meld. p. 166. V. *Mundiburdus.*

MVNCHEWAT. Monaſticum Anglic. to. 1. pag. 398. *Prohibeo etiam ne aliquis piſcetur infra ſtagnum et Munchewat, praeter Monachos.*

MVNDA. (1) Forte idem quod *Defenſa*, locus *foreſtae* in quo nec venari nec *vſagium* capere licet, a Saxon. *Mund*, defenſio. Charta Pontii Comitis Toloſani Primarchionis et Ducis Aquitanorum, et Garſis vxoris, apud Catellum: *Damus ſimiliter totum allodium et totum poteſtatiuum de Eccleſia, et omni Parochia, . . . et fontes, montes et colles, et Mundas cum nemoribus, cum ſiluis et foreſtis, et cum omnibus ſiualibus et mercariis, etc.* (2) Os: vnde *Teneremunda*, vrbs in Flandria, quod extructa ſit ad oſtium Tenerae fluuii, vox orta a Gothis, apud quos *munt* os et buccam ſonat, vt teſtatur Smaragdus in Comment. ad Partes Donati: cui *Wigmunt* eſt *Valens bucca: Ricmunt, Potens bucca: Rajmunt, conſilium oris, etc.* V. Lindanum in Teneremunda, et Schilt. in Gloſſ. ad v. *Munt.* (3) Mappa. Regula conſueta Taribii Archiep. Limae, to. 4. Concil. Hiſpan. pag. 674. *Singulis ſeptimanis apponent Mundas et pallia et corporalia et purificatoria ad omnia altaria.*

† MVNDALIS, ſaecularis, Gall. *Mondain*, ap. Montemfalc. in Diar. Ital. p. 289. V. *Mundialis.*

MVNDANALIS LEX, V. in *Lex 1.*

MVNDANITAS, vanitas, amor mundi, t. 1. Mart. p. 577. MVNDIALITAS, ap. Arnold. Lubec. l. 3. c. 9.

MVNDANVS, laicus, ap. Baluz. t. 2. Hiſt. Aruern. p. 122.

† MVNDATA, pro *Medunta*, Gall. *Mante*, t. 1. Annal. Praemonſtr. p. 235.

MVNDATIO, purgatio. Charta Hilduini ann. 832. apud Felibian. in Hiſt. Sandionyſ. p. LI.

MVNDATORIVS, aduocatus monaſterii, a Saxon. *Mund*, protectio, tutela, defenſio; ſic dictus, quod monaſterii iura defendat ac tueatur. Praeceptum Pipini Reg. Aquitan. in Tabulario S. Florentii.

MVNDATVS PER ASSISAM, ſolemni iudicio abſolutus. Leges Malcolmi II. Regis Scotiae cap. 3. n. 2.

MVNDBVRGVM, MVNDEBORO, etc. V. *Mundiburdus*.

MVNDERVS, f. libellus memorialis, Gall. *Memoire*, a Saxon. *Mund*, memoria. Charta Ottonis Comit. Palatini an. 1231. apud Tolner. Hiſtor. Palat. inter Inſtr. pag. 148. *Volumus vt . . . vtenſilia capellaniae noſtrae conſeruet vel faciat Camerarium noſtrum ſubiecto Mundero conſeruare, et diſtributio, eleemoſinarum noſtrarum iuxta diſcretionem praedicti Praelati fiat et ordinetur.* † *Nunderus* ex eadem Charta in Prob. t. 2. Annal. Praemonſtr. p. 294.

MVNDIA, idem quod *Mundium* infra, apud Io. de Ianua. V. *Frea*.

MVNDIALIS. (1) Secularis, paſſim occurrit. MVNDANALIS, t. 3. Conc. Hiſp. p. 80. MVNDIALES HISTORICI, ap. Sulpit. Seuer. l. 2. (2) MVNDIALES, homines, ap. Ducheſn. t. 4. Hiſt. Fr. p. 36.

MVNDIALITAS, V. *Mundanitas*.

MVNDIALITER, ap. Fulbert. de ortu S. Mariae.

MVNDIATVS, V. *Mundium*.

MVNDIBRIVM, MVNDIBVRDVM, etc. V. *Mundiburdus*.

MVNDIBVRDIS, et MVNDEBVRDIS, defenſio, tutela, in Leg. Rip. tit. 35. §. 3. tit. 58. §. 13. in Capitul. I. Caroli M. an. 802. cap. 40. Marculf. l. 1. form. 24. *Et ſub Mundeburde vel defenſione illuſtris viri illius Maioris domus noſtri . . . quietus debeat reſidere.* MONDEBVRDIS, eodem ſignificatu, in Praecepto Caroli C. ex Tabular. Compend. MVNDEBVRDVM, eadem notione. Concilium Meldenſe c. 41. MANDEBVRDA. Charta Ludouici Imper. an. 815. apud Meuriſſium in Hiſt. Epiſc. Metenſium. MANDIBVRDIVM, et MANDIBVRNIVM, in Charta Ottonis II. Imperat. ann. 980. ap. Miraeum to. 1. p. 655. MVNDBVRGVM. Withredus Rex Cantuariorum in Iudiciis cap. 2. MVNDEBVRGIVM. Epiſtola Caroli Martelli 32. inter Epiſt. S. Bonifacii Archiepiſc. Moguntini. MVNDOBVRDVM, in Capitulari 2. Caroli M. an. 802. c. 20. MVNDOBVRGIVM ECCLESIARVM, in Capitulari 7. Caroli M. an. 803. c. 1. MVNDEBVRNIVM, et MVNDIBVRNIVM, in Charta Ottonis II. an. 980. ap. Hermannum Stangefolium lib. 2. Annalium Circuli Weſtphalici p. 201. et in alia apud Bartholomaeum Fizen in Hiſt. Leodienſi p. 275. BVNDBVRDVM, pro *Mundeburdum*. Diploma Alberti Regis Italiae pro Monaſterio Caſaurienſi in Tabul. MS. eiusd. Monaſterii. MVNDBVRDVM et MVDBVRDVM. Charta Ottonis Imp. an. 968. apud Vghellum to. 7. p. 1311. MVMBVRDVM. Charta Hugonis et Lotharii Reg. Ital. an. 943. apud Eccardum in Origin. Habsburgo-Auſtr. pag. 154. MVNBVRDVM. Charta Caroli M. an. 775. ſaec. 3. Bened. part. 2. pag. 265. MVNDIBRIVM, in Charta Henrici Reg. Rom. an. 1003. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 363. MVNDIBVRDVM. Donatio Roduli Comit. Turen. an. 824. apud Baluz. Hiſt. Tutel. col. 309. MVNDIBVRDIVM, in Charta Pipini Reg. an. 764. apud Calmet. to. 1. Hiſt. Lothar. col. 280.

MVNDIBVRDVS, patronus, defenſor, tutor: vox eiusdem originis ac *mundius*, Anglo-Saxonibus *Mundbora*, Kiliano *mond-boor*, *mondbaer*, et *momboor*. Ridicule porro Vgutio, et ex eo Will. Brito in Vocabular. MS. et auctor Mamotrecti: *Mundus muliebris dicitur apparatus ad ornatum mulieris, . . . vnde et miniſtros talium Mundiburdes vocamus.* Charta Rodulphi Arch. Bitur. an. 855. in Tabul. Bellilocenſi Ch. 14. *Vt pro voto et arbitrio ſui quem tutorem et Mundiburdium habere voluerint, . . . eis concedatur facultas eligen-*

eligendi. Alia Friderici I. Imper. an. 1171. *Memoratus Epiſcopus oppignoratum ſibi beneficium . . . in manum noſtram reportauit, uosque illud potione et aſſenſu eius de manu propria in manum Henrici eiusdem Eccleſiae Praepoſiti et Aegidii Comitis de Durachio, qui traditionis huius Aduocatus et Mundiburdus inſtitutus eſt, . . libere et abſolute tradidimus.* Burchardus Wormacienſis in Lege Familiae: *Si quis eorum domum alterius cum armata manu introierit, et et filiam eius vi rapuerit, cuncta veſtimenta quibus tunc induta fuerat, quando rapta eſt, ſingulariter in triplum patri eius, vel Mundiburdo reſtituat.* MVNBVRDVS, eodem ſignificatu, in Praecepto Rodulphi Reg. Franc. ann. 930. apud Baluz. Hiſt. Tutel. col. 328. MVNDEBORO, idem qui *Mundiburdus*. Charta Chlodouaei III. a. 693. ap Felibian. Hiſtor. Sandionyſ. n. XIV. MVNDIBORDVS, eadem notione, in Charta apud Willelmum Hedam in Bernulfo Epiſcopo Traiect.

MVNDIBVRGIS, quod a curte dominica dependet, eius pertinentiae, appenditiae. Hiſt. Nouientenſ. Monaſt. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1132. *In Viſwilre quae eſt in pago Priſiacenſi Curtis dominica cum omni Mundiburge ſua, eccleſia videlicet cum decimis ſuis, ſalica terra, manſus ſeruiles et cenſuales, etc.* Ibidem, vbi aliae curtes recenſentur, loco *mundiburge* legitur *pertinentiis, appenditiis, conſequentiis, vtilitatibus*; vnde genuina vocis *mundiburge* notio accipienda videtur.

MVNDIBVRGVS, i. q. *Mundiburdus*, ap. Leuckfeld. Antiq. Walkenried. part. I. c. 10. §. 6.

MVNDICINA, id quo aliquid tergitur, mundatur. Apuleius in Apologia.

MVNDICORDIS, vnica voce, Mundus corde, in Vita Alcuini n. 9.

MVNDICVLVS, idem qui infra *Mundilio*. Concil. Treuir. ann. 1152. apud Marten. to. 7. Ampliſſ. Collect. col. 72.

✝ MVNDIFICATIO, mundities, in Ch. Mſ. a. 1351.

MVNDIFICATIVVS, purgando, mundando aptus apud Matthaeum Siluaticum. V. ſupra *Mondificatus*.

MVNDILIA, Italis *Mondiglie* ſunt purgamenta, Gall. *Epluchures*, hic vero frumenti excreta intellige, Gall. *Criblures*. Statuta Aſtenſ. cap. 17. fol. 25. MVNDILLA, eadem notione. Bulla Benedicti XII. PP. ann. 1337. in Tabul. S. Victoris Maſſil.

MVNDILIO. Charta Adalberonis Epiſcopi Metenſis, apud Meuriſſium: *Statuimus quoque ad vſus fratrum in praedicto ſancto loco Deo militantium quandam daglam in finibus villae noſtrae ſitam, nomine Purnedo, vbi etiam Mundiliones plurimi B. Arnulphi commanent, atque commanentes eandem ſupra dictam daglam legitima ſanctione cuſtodiunt ac procurant, quatenus a praeſenti die et deinceps ſupra memorati ſerui Dei inibi degentes teneant, poſſideant, liberamque in omnibus habeant libertatem quidquid ex illa voluerint agendi.* Vocis origo repetenda videtur a *Mundium*, tutela, defenſio, patrocinium; ea vero non tutor ipſe, ſed qui ſub tutela eſt, ſignificatur: de iis quippe ſeruis hic agitur, qui patronos habebant perinde ac liberti, quique *Aldii*, *Fiſcalini*, vel *Liti* nuncupabantur, ad rurales praeſertim operas addit, licet aliqua iam libertatis ſpecie donati eſſent. Hoc praeter allata non obſcure innuit Charta an. 765. apud D. Calmet. tom. 1. Hiſt. Lothar. col. 283. *De omnibus Mundilionibus, quos in Wormacienſi regione damus veniunt quinque ſolidi, et in Miſſa S. Martini, et in anno tria placita non iuſſa in Flammersheim curte requirunt.* Alia an. 1221. ibid. tom. 2. col. 267. *Mundiliones quoque annali placito debent intereſſe et nullum ius debent aduocato perſoluere.* V. *Mundiculus*.

MVNDILLA, V. *Mundilia*.

MVNDIO, V. *Mundium*.

MVNDITENENS, vnica voce, mundi rector, apud Tertull. lib. adu. Valentin. cap. 22.

MVNDITER IVRARE, ſecundum veritatem, in Lege Longobardorum l. 2. tit. 25. §. 14.

MVNDITIAS FACERE, ſcopis purgare, mundare: vox Monachorum praeſertim: *Balaier*, *Nettoier*. Plautus in Sticho:

Munditias volo fieri, afferte ſcopas.

Regula S. Benedicti cap. 35. *Egreſſurus de Septimana, ſabbato Munditias faciat.*

MVNDITIA. Leges Luitprandi Regis Longobard. tit. 69. §. 1. *Si quiscunque liber homo ancillam ſuam pro religionis et Munditiae cauſa veſtem religioſam indueris, etc.*

MVNDIVM, MVNDIO, ex Saxon. *Mund*, pax, ſecuritas, protectio, tutela, tuitio, patrocinium, defenſio; *mundan*, tueri, protegere. Apud Longobardos quaeuis feminae *in mundio* erant, ac puellae quidem in mundio ac tutela parentum, vel ſi deeſſent, agnatorum; feminae vero nuptiali iugo deuinctae, in *mundio* erant maritorum. Quemadmodum olim feminae erant in perpetua tutela apud Romanos, vt docet Vlpianus in fragm. inſtit. de tutelis. Lex Longob. lib. 2. tit. 10. *Nulli mulieri liberae ſub regni noſtri ditione Lege Longobardorum viuenti liceat in ſuae poteſtatis arbitrio, id eſt, ſine Mundio viuere, niſi ſemper ſub poteſtate viri, aut poteſtate curtis Regiae debeat permanere: nec aliquid de rebus mobilibus aut immobilibus ſine voluntate ipſius, in cuius Mundio fuerit, habeat poteſtatem donandi aut alienandi.* Capitul. Caroli M. an. 793. cap. 12. *noſtri et eccleſiarum noſtrarum nolumus Mundium recipere, ſed ipſa noſtra mancipia habere*, id eſt, *Pretium pro mundio*, vt habet Gloſſa interlinearis in vno codice regio, teſte Baluzio. **MVNDIVM FACERE**, tutelam gerere, in Lege Longob. lib. 1. tit. 30. §. 2. **CAVSA DE MVNDIO LIBERAE**, inter *Regales*, ſeu quae ad regem pertinent, accenſentur, in Lege Longob. lib. 1. tit. 2. §. 8. **MVNDIVM**, pro haereditaria portione in bonis paternis, in Leg. Longob. lib. 2. tit. 14. §. 8. 9. 15. tit. 35. 3. 5. **MVNDIO FILIORVM**, tutela, in Lege Aleman. tit. 51. §. 2. **MVNDIATA** mulier, quae in mundio eſt. In Legib. Luitprandi Regis Longob. tit. 68. inſcribitur: *De Mundiata in ſacramentum miſſa, etc.* Ita tit. 109. §. 3. At Gloſſae Iſidori videntur legiſſe *mundiana*: *Freta vel Mundiana, de parente ſu relicta.* **MVNDIVM**, quaeuis protectio. *Eccleſiae et Monaſteria, et Xenodochia, quae ad Mundium palatii pertinent, aut pertinere debent*, in Capitul. 5. ann. 819. cap. 5. *Quae in Mundio palatii eſſe noſcuntur, vel etiam in Mundio epiſcopi, vel ceterorum hominum*, in Capit. Pipini Reg. Ital. an. 793. c. 18.

MVNDMAN, qui in *mundio* ſeu tutela alterius eſt, qui ſe alterius poteſtati commendat, idemque qui *Commendatus*: ex *Mund*, tutor, protector, et *Man*, homo. Laudum ſeu ſententia lata ann. 1258. apud Maximilianum Henric. in Apolog. pro Archiep. Colon. 21. *Item quod diuerſi ciues et potentes recipiunt, et recipere conſueuerunt populares et impotentes in ſuam protectionem, nominantes vulgari nomine Muntman: Ita quod quando tales populares delinquant, clandeſtina ſeruitia dant potentibus, et ob hoc ipſorum exceſſus defendunt.*

MVNDOBARDIA, tutela nobilis pupilli, Gall. *Garde noble*. Charta Friderici II. Imp. ann. 1235. apud Ludewig. to. 2. Reliqu. MSS. pag. [illegible] V. *Mundiburdis*.

MVNDVALDVM, idem quod *Mundiburdum*. Charta Vgonis et Lotharii Regum Italiae c. 934. ap. Vghellum to. 2. p. 123.

MVNDVALDVS. (1) Tutor, qui tenet in *mundium*, in Lege Longob. lib. 1. tit. 16. §. 8. Charta Richildae Comitiſſae ann. 1025. in Bullario Caſin. tom. 2. p. 77. *Bonifacius marchio iugale et Mundualdo meo.* **MVNDOALDVS**, eadem notione, in Charta ann. 1033. apud Murator. delle Antic. Eſtenſi p. 98. (2) Procurator, quia partes alterius tuetur. Conſtitut. Caroli II. Reg. Siciliae lib. 2. tit. 44. Edit. 1560. p. 189.

MVNDVS. (1) Vulgo *Saeculum*, Gall. *le Siecle*. Epitaphium Afrodites Chriſtianae laudatum a Grutero p. 1177.

et a I. Sponio in Itin. p. 14. *Reſtiſtitit haec Mundo, ſemper coeleſtia quaerens, etc.* Walafridus Strabo lib. de Reb. Eccl. c. 31. *Habet Mundus veredarios, commentarienſes, ... habet Ecleſia acolytos, lectores, etc.* (2) Muliebris ſupellectilis. Lex Alaman. inter Addit. cap. 30. *Si maritus vxorem ſuam dimittit, quadraginta ſolidos ipſe componat, et de Mundo ſuo non habeat poteſtatem, et omnia ei reddat quod ei per legem obtingit.* Eleganter Tertull. *Mundum* muliebrem ſic deſcribit lib. 1. de Cultu fem. cap. 4. *Habitus feminae duplicem ſpeciem circumfert, cultum et ornatum. Cultum dicimus, quem Mundum muliebrem vocant: ornatum, quem immundum muliebrem conuenit dici. Ille in auro, et argento et gemmis, et veſtibus deputatur: iſte in cura capilli, et cutis, et earum partium corporis quae oculos trahunt.* MVNDVM, neutr. gen. eadem notione, apud Nonium ex Lucilio. (3) † Multitudo, certus hominum numerus, Ital. *Mondo*, Gall. *Monde*. Ch. Mſ. a. 1377.

MVNECMA. Fragmentum Petronii: *Tu laeticuloſus, nec Munecma arguta ſuaſus fictilis.*

MVNERA, ciborium, quo altare tegebatur. Vide in hac voce. Ademarus Cabanenſis in Abbatibus S. Martialis Lemouic. de Abbate Stephano: *Hic compoſuit ſuper altare Saluatoris Eccleſiam ex auro et argento, quam vocant Muneram.*

MVNERARE. (1) Honorare, in L. 3. Cod. Th. de Princip. agent. (2) † Munire, inſtruere, Gall. *Garnir*. Form. Mſ. Cod. 7657.

MVNERARIVM, f. villa, praedium ruſticum. Vita S. Turketuli ſaec. 5. Bened. p. 503. *Tranſiens itaque venerabilis Cancellarius . . . regali ſanguine generoſiſſimus . . . . ſexaginta Munerariorum dominus, diuina gratia diſponente, etc.*

MVNERARIVS. Gloſſ. Graec. Lat. φιλότιμος, *Ambitioſus, Munerarius, liberalis.* Eaedem Gloſſae: Ἀγωνοθέτης, *Munerarius*, id eſt, *qui gladiatorum munus impendit*, in leg. 2. Cod. Th. de Gladiator. Cuius vocis primum auctorem facit Auguſtum. Quintilianus lib. 8. V. Columellam lib. 7. cap. 7. Hieron. Epiſt. 26. *Munerarius pauperum et egentium candidatus, ſic feſtinat ad coelum.* Vbi *Munerarius* idem qui eleemoſynarum diſtributor. Gloſſ. vet. MS. Sangerm. *Munerarius, qui munera dat.*

MVNERATIONES SACRAE, id eſt, *Sacrae largitiones*, apud Symmachum lib. 10. Epiſt. 43.

MVNERATOR, qui ſpectaculo, quod *munus* vocabant, praeſidebat. Aldelmus de Virg. cap. 19.

MVNERBA, lagenae vel vrcei ſpecies. Sic cucurbitae cuiusdam fructum appellant, qui Gallis vocatur *Callebaſſe*, in vrcei modum cauari ſolitus, etiam ab antiquis. Itinerarium S. Willibaldi: *Quando erat in Hieruſalem, emebat ſibi balſamum, et repleuit vnam Munerbam. Tulit igitur vnam Munerbam quae fuit concaua, et habuit linum: et illam repleuit de petrae oleo, et fecit intus in Munerbam, et ſecuit illam cannam paruam Munerbae, ita vt in margine ambae ſimiles eſſent, et ſic claudebat os Munerbae.*

MVNERIVS, molendinarius, ex Gall. *Muſnier*. Occurrit in Tabulario Eccleſiae S. Laudi Andegauenſis, f. 92.

MVNGOS, nomen eiusdem animalis Indici, quod ad plantam quamdam qua libenter vtitur translatum eſt. V. Diarium Triuolt. menſis Octobr. an. 1715. p. 1844.

MVNIACI. Papias: *Munia, officia ciuitatum, tributa. Muniaci, Regis Conſiliarii.* Gloſſae antiquae MSS. *Muniaces, Regis Conſiliarius.*

MVNICEPS. (1) Πολίτης, in vett. Gloſſ. Will. Brito in Vocab. MS. *Municeps, et Municipalis et Muniparis, omnia dicuntur in eodem ſenſu: hoc enim nomine cenſentur Caſtellani in municipio nati et permanentes, et etiam milites ſtipendiarii, qui pro cuſtodia municipii munia capiunt, et etiam originales, etc.* Certe pro *Caſtellanis*, ſeu Caſtellorum praefectis, non ſemel vſurpat Ordericus Vitalis, lib. 4. p. 532. *Guillelmum de Firmitate, alioſque Regis Municipes expugnant et eiiciunt.* Lib. 11. p. 805.

Conſul de Mellento per partem Yuonis, qui Municeps erat et Vicecomes, et Firmarius Regis, callide intrauit. (2) *Telonearius, miniſter, vel ciuis*, in Gloſſis Iſonis Magiſtri.

✝ MVNICIALIS, i. q. *municipalis*, ciuilis, publicus, t. 1. Hiſt. Nem. Prob. p. 19.

MVNICIO. Statutum Iohannis Reg. Franc. ann. 1358. to. 4. Ordinat. p. 188. *Quod cum oblacione praedicta ceſſant penitus omnia alia ſubſidia ac etiam mutua tam vniuerſitatum quam perſonarum, nec non Municiones et Miſſiones propter haec ſeruientium gratis ab eis procederent.* Vbi *ſeruientes* ſeu apparitores, qui in debitorum aedes tributa exacturi immittebantur, intelligit D. Secouſſe. Mallem ego accipere de expenſis cibariis aliisue quae pro iis exactoribus fiunt, et a quibus eximuntur ciues. V. *Munitio 1.* ✝ De expenſis apparitorum qui in domum debitoris a iudice mittuntur, tom. 8. Ordinat. p. 544.

MVNICIPALIA GESTA, inſtrumenta publica. Charta ann. 8. Regni Theoderici tom. 2. Annal. Bened. p. 702.

MVNICIPATVS. (1) Caſtellania. Ordericus Vitalis L. 4. pag. 522 (2) Praefectura. Vita S. Praiecti ſaec. 2. Benedict. p. 640. (3) ✝ Patria, apud Tertull. de Corona c. 13.

MVNICIPIVM. caſtrum. caſtellum muris cinctum. Sugerius in Vita Ludouici Groſſi apud Ducheſn. tom. 4. Hiſt. Franc. p 284.

MVNICIVM, quidquid vſui humano neceſſarium ad victum. Charta Alfonſi Reg. Caſtiliae apud Stephanot. tom. 3. Fragm. Hiſt. MSS. V. *Munitio 1.*

MVNIE. Chronicon Andrenſe: *Anno 1161. praefato Domino Petro Munie, id eſt, paruo, ad regimen huius loci diuinitus, ſicut credimus, transmiſſo, etc.* Legendum videtur *munio*, id eſt, Monachulus, quippe Picardi pueros chorales Symphoniacos *Moniots* vocant.

MVNIFER, *qui munera fert.* Gloſſ. Iſid. *Munifex, munera dans*, in vett. Gloſſ. MS. Sangerm. Vita S. Abundii tom. 1. Aprilis p. 91. *ſummus praeconia tuis ſtudiis et meritis paria, non de artifice eloquentia, ſed de Munifice ſunt ſapientia, quae dedit lapidi laticem fundere.*

MVNIFICARE, munera largiri. Dudo apud Ducheſnium Hiſt. Norman. p. 71.

MVNIFICATIO, munus, munerum praebitio. Iſidorus Pacenſis Epiſcopus in Chronico aera 750.

MVNIFICENTIA, *publicum opus.* Gloſſ. Iſidori.

MVNIFICES, milites gregarii *qui munia facere coguntur*, diuerti *a Principalibus qui priuilegio muniuntur*, apud Vegetium lib. 2. cap 7. Ammianus L. 16. *Munificis militis et fortuito cibo contentus.* Gloſſae vett. *Munifex*, λειτουργός. Gloſſae antiquae MSS. *Munerarius munera dans, Munus facit, i. officium aliquod.*

MVNIFICIA, pro *Munificentia*, niſi ita legendum ſit, in Hiſt. Tranſlationis SS. Regnoberti et Zenonis cap. 18.

MVNILIA, Papiae, *Pectora equorum, vel ornamenta in ceruice mulierum*; pro *monilia.*

MVNIMEN defenſio. Concil. Ouetenſe inter Hiſpan. to. 3. pag. 159. MVNIMEN SIGILLI, ſigilli impreſſio, appoſitio. *Et vt hoc firmum et ſtabile permaneat praeſentem Chartam ſigillorum noſtrorum Munimine confirmauimus* Frequens haec formula in veteribus Chartis, qua authenticae probantur. V. *Munimina.* MVNIMEN VILLAE. Hiſtoria Archiep. Bremenſium ann. 1142. *Conceſſit etiam omnes colonos Eccleſiae ab omni cenſu, expeditione, villae vel vrbis Munimine et petitione precaria immunes et liberos.* V. *Foſſatum, Muragium.*

MVNIMENTVM, MVNIMENTATVS, V. *Munimina.*

MVNIMINA, MONIMINA, MVNITIONES, priuilegia, praecepta, diplomata Principum pro Eccleſiis et in earum favorem, quod iis eae *muniantur* aduerſus inuaſores bonorum eccleſiaſticorum. Charta Ludouici Vltramarini Reg. ann. 849. ex Tabul. Humolarienſi: *Isdem vero Comes*

mes noſtrae ditionis eandem (Abbatiam) *obtulit, ea ſcilicet ratione, vt praecepto noſtrae auctoritatis ita hanc muniri iuberemus, quo abſque vlla omnino diminutione, et ſine alicuius ſubiectione Abbati regulari conceſſa inuiolabilis in perpetuum permaneret.* Charta Karlomanni Regis ex Tabul. S. Crucis Pictau. *Munimina Chartarum.* Petr. Diac. lib. 4. Chr. Caſin. cap. 70. *Simul etiam et Munimina noſtra ſecum deferens.* Cap. 89. *Reuoluite Caſinenſis Coenobii Munimina, eiusque libros perſcrutate.* V. eund. cap. 111. Notitia Iudicati ſub Conrado I. Imp. apud Vghellum tom. 7. p. 1417. *Oſtenderunt ibi in iudicio Monimen vnum*, id eſt, *doctum* (leg. *documentum*) *de praedicta Eccleſia, etc.* MVNITIO, apud Gregor. M. lib. 12. Epiſt. 2. lib. 3. Epiſt. 43. lib. 9. Epiſt. 24. Charta Pandolphi Ducis Beneuent. in Chron. S. Sophiae: *Vt concederemus in eodem Monaſterio cuncta . . . de quibus petiit a noſtra Excellentia Munitionem fieri, etc.* Hinc emendandae, ni fallor, Gloſſae Iſid. *Mulitiones, ardicnum, ſerretum, ſiue conſtitutionis.* Sic enim legendum puto: *Munitiones, archiuum, ſecretum, conſtitutiones.* MONIMENTVM. Vocabular. vtriusque iuris: *Munimenta dicuntur probationes et inſtrumenta quae cauſam muniunt.* Charta an. 1381. apud Rymer to. 7. p. 338. MVNIMENTVM SCRIPTVM, ſubſcriptione munitum. Acta S. Nennocae tom. 1. Iunii pag. 411.

MVNIONES, defenſores munitionum. Ordericus Vitalis lib. 9. pag. 739. V. *Municeps.*

MVNIPARIS, V. *Municeps.*

† MVNIRE INFIRMOS, ſacramenta illis adminiſtrare, Germ. ſie berichten. Ch. a. 1193. to. 1. Praemonſtr. Prob. p. 115. V. *Adreſciare.*

MVNIS, officioſus, qui munia lubens praeſtat. Feſtus: *Munem ſignificare certum eſt officium; vnde e contrario immunis dicitur, qui nullo fungitur officio.* V. Lexic. Martinii.

MVNITAS. (1) Forte Manſio, Gall. *Séjour*, vel, vt coniectant docti Hagiographi, Exactio pecuniaria. Vita S. Meinwerci tom. 1. Iunii p. 528. *Denique contra ius et fas vbique fidelium res inuadens et diripiens, ... quodam tempore iter ſuum ad monaſterium Heriuordiae direxit, faciensque ibi magnam Munitatem Sanctorum ibidem requieſcentium et ſuae ſororis abbatiſſae nomine Godeſti, et congregationis S. Mariae theſaurum confregit, et inde plus iuſto pecuniae detraxit.* (2) Pro immunitas. Arbitramentum Rudolphi Regis apud Schilt. in Gloſſis Teut. ex Frehero. V. *Dextri* et *Monitas.* (3) Charta immunitatis. Diploma Ludouici Regis Franc. ann. 877. apud Leibnit. tom. 2. Script. Brunſuic. pag. 373. (4) † Munimen, arx, caſtrum. Saec. 3. Bened. part. 1. p. 597.

MVNITIO. (1) Omnis generis annona, cibaria, Gall. *Vivres, Munitions de bouche.* Computus an. 1202. apud D. Bruſſel t. 2. de Vſu feud. p. CLX. *De famulo qui cuſtodiuit arietes et vaccas Munitionis, etc.* Infra p. CCVII. *Pro III. ſeſtariis et plena mina piſarum et Fabarum ad Munitionem Feritatis, XXII. ſol.* Hiſt. Dalphin. p. 284. V. *Municio* et *Municium.* (2) Quo veſtes ornantur et inſtruuntur, Gall. *Fourrure, Garniture.* Computus an. 1334. tom. 2. Hiſt. Dalphin. p. 278. *Item, Vgolino ſutori pro Munitione robarum domini factarum ibidem*, taren. X. gran. X. Hinc MVNITA VESTIS, in Contractu matrimonii inter Fulconem de Fortia Margaretam Bermunde ann. 1349. ex Archiuis D. de Flamarens. (3) Priuilegium, diploma, V. *Munimina.* (4) † Rèditus, fructus, quidquid eccleſiae *muniendae* et conſtituendae aſſignatum eſt, tom. 6. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 280.

MVNITIOSVS, munitus, Gall. *Fortifié.* Tabular. S. Iohannis apud Moret. Antiquit. Nauarrae p. 298.

MVNITIVM. Ioh. de Ianua: *Obſidio, vnde*, inquit, in 4. *Regum dicitur: Rex Aſſyriorum non ingredietur vrbem hanc, nec circumdabit eam Munitio.* Vulgatae editiones habent *munitionibus.* MVNITIVM, etiam dixit Guill. Apul. l. 5. de Geſtis Norman.

MVNITORIA, *praecinctoria*, *ſuccinctoria*, in Gloſſ. Iſid. Ioh. de Ianua: *Munitorium, locus in quo ſunt munimenta, vel ipſum munimentum.* Gloſſ. Lat. Gall. *Munitorium*, *Garniſons*, *lieu de Garniſement.*

✝ MVNITVS, ornatus veſti aſſutus. Form. Mſ. Cod. 7657.

✝ MVNIVM. (1) *Lo tributo*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. (2) Functio, munus, officium, apud Laur. in Amalth.

✝ MVNIVS, pro *Muneris*, mendoſe, in Diar. Virdun. 1764. menſ. Dec. ex Ch. a. 1210.

MVNSTERIVM, *munſterialis*. Synodus apud Celchyt, ann. 816. can. 2. *Sicut in libro Munſteriali habet.* Et mox: *Per Munſterium.* Et can. 11. *Aliquid alterius Munſterii ad ſe pertrahere.* Sed opinor legendum *Miniſterium*, *Miniſterialis*, niſi idem ſit quod *Monaſterium*, Gall. *Monſtier.*

MVNTATOR, idem, Hearnio, qui foſſor cunicularius, Gall. *Mineur*, in lib. nig. Scaccarii p. 142.

MVNTMAN, V. *Mundman.*

MVNTO, veruex, V. *Multo.*

MVNVA, piſcis genus, f. idem qui capito fluuiatilis, ſeu mugil, Gall. *Munier.* S. Wilhelmi Conſtit. Hirſaug. lib. 1. cap. 8. *Pro ſigno Munuae; generali ſigno praemiſſo, manum dextram extentam per medium pollicis, et indicis alterius manus, quaſi ferrum trahere ſimulando.*

MVNVS. (1) Ipſum Chriſti corpus myſticum, quod offertur per commemorationem verae illius oblationis. Canon miſſae: *Supplices rogamus et petimus, vti accepta habeas haec dona, haec Munera, haec ſancta ſacrificia illibata, etc.* Rationem reddit eiuſce appellationis Hildebertus Epiſc. Cenomanenſis, de officio Miſſae:

> *Munera ſunt, quoniam Deus hic donatur, inde*
> *Muneris auctorem, cui dedit auctor eas, etc.*

MVNVS ECCLESIASTICVM, MVNVS ROGIFICVM, Charta Edmundi Regis Angl. pag. 838. Vbi vtrobique perperam *minus*, pro *munus*, editum. Eſt autem *Munus Eccleſiaſticum*, panis qui benedicitur, ex quo particula ſumitur ac [illegible]cium; *Rendre le pain benit.* Quid ſit autem *Munus rogificum*, non[illegible] percepi; niſi praeſtatio ſit, quae ab eccleſiaſticis quaſi rogando exigebatur. (2) Beneficium, feudum. Marculfus L. 1. form. 12. *Dedit igitur praedictus vir ille per manum noſtram iam dictae coniugi ſuae ill. villas nuncupatas ill. ſitas in pago ill. quas aut Munere Regio, aut de alodio parentum, vel vndecunque ad praeſens tenere videtur, etc.* Vbi Bignonius *munere Regio*, per beneficium Regis, quod poſtea feudum dictum eſt, interpretatur. (3) Pugna gladiatorum vel beſtiarum, ſpectaculum, ab officio, quod munus eſt, dictum, quia in parentum funere exhiberi coeptum eſt, vt docet Tertull. de Spectac. cap. 12. Paſſio SS. Perpetuae etc. t. 1. Martii p. 635. *Munere enim caſtrenſi eramus pugnaturi.* (4) Praeſtationis vel *cornatae* ſpecies, quae ſub nomine *muneris* exigebatur. Conuentio inter Ludouic. Reg. Sicil. et Arelatenſem vrbem ann. 1385. ex eod. MS. D. Brunet fol. 4. vo.

MVNVSCVLARIVS, Vgutioni, qui *pro munere ſeruit, vel qui munus dat.* Vnde Auguſtinus de Ciuitate Dei: *Tanquam Munuſcularios vectigalium conductores. Munuſcularios* vocat Ioh. Sariſberienſis lib. 3. Policrat. cap. 11. 12. qui datis muneribus Magnatum fauorem captant.

MVRA. (1) Specula. Monachus Paduanus L. 1. Chron. an. 1252. *Foſſatis magnis diſtrictum ſuum circumdederat, et ſuper ipſa fecerat ſpeluncas, quas Marchiani* (incolae Marchiae Treueſinae) *Muras appellant, in quibus erant die ac nocte ſpeculatores.* Vbi videtur legendum *minas*. V. in hac voce, et in *Merulum*. Forte etiam pro *Mueta*, quod vide. (2) ✝ Manſio, domus, quod lapidibus extructa, ſeu quod muro cincta, ſic dicta. Acta Mſ. capit. Lugdun. ann. 1347. (3) ✝ Mus, in Cod. reg. 4609.

MVRAENVLAE, V. *Murenae.*

MVRAGIVM, vectigal ad muros vrbium aedificandos, aut reparandos, vt *Pontonagium* ad pontes reficiendos. In Addit. ad Matth. Pariſ. pag. 232. *Si Rex conceſſerit alicui ciuitati vel burgo, quod poſſit accipere Muragium, vel aliquibus nouum concedat telonium.* Fleta lib. 1. cap. 20. §. 84. *de ciuibus et burgenſibus capientibus Muragia ſibi a Rege conceſſa aliter quam facere deberent.*

MVRAILLIA, murus, a Gall. *Muraille.* Computus a. 1347. t. 1. Hiſt. Dalph. p. 84. V. *Murayllia.*

MVRALE. Vgutio: *Murale, idem eſt quod murus*, Gall. *Muraille*, Italis *Muraglia.* Henric. Huntindon. L. 8. p. 392. *Reſonabant colles, reſonabant vrbis Muralia.* MVRALIS, in Notis Tyronis p. 163.

MVRALHA, murus. Charta an. 1413. ex Schedis D. Lancelot: V. *Muraillia.*

MVRALHIA, forte ſudaria muro appenſa, tom. 4. Hiſt. Nem. Prob. p. 55.

MVRAMEN, murus, Italis *Muramento.* Charta a. 1239. (to. 7. Spicil. Acher. p. 271.) V. *Murata* 1.

MVRANVS, muralis, to. 2. Aug. p. 689.

MVRARE. (1) Murum circumducere, muro oppidum munire. Concilium Narbonenſe ſub Recaredo ann. 598. *Die dominico nullam operam faciant, nec boues iungantur, excepto ſi in Murando neceſſitas incubuerit.* Vbi quidam reponunt *metendo.* (2) Munire, claudere. Memoriale Poteſt. Reg. ad ann. 1218. apud Murator. tom. 8. col. 1088. *Et illico ligna et trabes in fluuio ſubmergi fecit, et ripam ipſius fluminis petreriis et manganis et aliis machinis Murauit, et caſtris lignorum.* (3) MVRARE VIVOS IN CRVCE, ad muros crucifigere. Chron. Piſanum ad ann. 1017. apud Murator. to. 6. col. 108. (4) † *Muro*, ſeu carcere includere, apud Elmham. c. 4. p. 9.

MVRARII, murorum artifices. Eginhardus an. 821.

MVRARIVM. Gloſſ. Graec. Lat. *τριβὰς, Tritorium, Murarium.*

MVRATA. (1) Monaſterium, proprie Sanctimonialium, muris vndique obſeptum, clauſtrum. Vita S. Iuſtinae de Aretio n. 3. (2) Vox Italica, pro burgo muris clauſo. Bulla Vrbani VI. PP. apud Vghellum to. 2. p. 477. (3) † Agger, moles, quia inſtar muri eſt, in Ch. Mſ. a. 1259.

MVRATIO, eadem ferme notione ac *Murata* 2. Brompton. in Stephano Rege.

MVRATOR, confector murorum. Mamotrectus ad 4. Reg. c. 25.

MVRATVM, murus. Acta Synodi Ciceſtrenſis an. 1157. *Ipſum Hugonem in quodam caſtro ſuo, ... obſedit, valloque et caſtris vndique circumdedit, omnemque illi egrediendi ſpem Murato intercluſit.*

MVRAYLLIA, murus, a Gall. *Muraille.* Computus a. 1324. t. 1. Hiſt. Dalph. p. 132. V. *Muraillia.*

MVRCA, pro amurca. Acta SS. to. 3. Febr. p. 740.

MVRCARE, MVRCINARIVS, V. *Murcus.*

† MVRCINA. Steph. de Infeſt. Mſ. *Cepit multas murcinas ruſticorum ſecure metentium et ibi laborantium.*

† MVRCORIVM, MVRCVM. Gloſſ. Prou. Lat. Cod. 7657. *Nerca, Prou. Nerca, Murcum. Nercas, Prou. Murcorium.* Ital. *Morchia* et *Morcia*, amurca.

MVRCVS, ſegnis, ignauus, mutilus. Iſo Magiſter in Gloſſ. ad Prudentium: *Murcus, qui praeciſum habet naſum.* Ammianus lib. 15. *Nec eorum aliquando quiſquam, vt in Italia, munus Martium pertimeſcens, pollicem ſibi praecidit, quos iocaliter,* (al. *localiter*) *Murcos appellant.* Innocentius I. PP. Epiſt. ad Felicem Nucerianum Epiſc. *Scripſiſti in his Clericos quos conſtituas non habere, aliquos vero Murcos, aliquos bigamos eſſe. Murſiam ſegniam Deam* ſtatuit, Arnobius lib. 4. adu. Gentil. Hinc *Murcidus*, pro ignauo, apud Plautum et al. et *Murcinarius, mutilus*, in Gloſſis Iſid. V. L. 5. Cod. Th. de Tyronib. et ibi Iacob. Gothofredum, praeterea Menagium in Amoenitat. Iuris p. 12. Edit. Martini. MVRCA-

RE

RE-VNGVES, Reſecare vngues, ap. Monachum Sangallenſem lib. 1. cap. 34.

MVRDIFICATIO, V. *Morth*.

MVRDRARE, V. *Murtrare*.

MVRDRATOR, qui *murdrum* perpetrat, ein Mörder, in Legib. Edw. Confeſſ. cap. 15. 19. MVRDRITOR, apud Thom. Walſingh. MVLTRARIVS, in Ch. Mſ. ann. 1195. MVRTRARIVS, apud Stephanot. tom. 1. Fragm. Hiſt. Mſ. MVLCTRARIVS, apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. p. 1144. MVRTRIARIVS, in Conſuet. Lemouic. V. *Morth* et *Murtrare*.

MVRDRIRE, V. *Murtrare*.

MVRDRITOR, V. *Murdrator*.

MVRDRVM, V. *Morth*.

† MVREA, f. ſedile lapideum, Ital. *Murello*, apud Murat. tom. 4. Antiq. p. 669.

MVRELDEN. Charta Waldemari Regis Daniae a. 1326. apud Pontanum L. 7. Rerum Danic. pag. 443. *Si aliquis incauſatus fuerit quod alecia in aquis emerit, ipſe tertia manu ſe purgabit, et hac de cauſa conuictus Aduocato noſtro tantum tres Murelden tamen emendabit.*

MVRELEGINVS, V. *Murilegus*.

MVRELEGIS, cuniculus, Gall. *Lapin*, quia *Murilego* ſeu feli non diſſimilis. († Seu potius feles ſyluatica.) Conſuetudines et Aſſiſae Foreſtae.

MVRELLVS, paruus murus. Miracula B. Simonis tom. 2. Apr. pag. 830.

MVREMIVM, V. *Materia*.

MVRENAE, MVRENVLAE, mulierum ornamenta aurea, quibus metallo in virgulas lenteſcente, quadam ordinis flexuoſi catena collum cingebatur, vt ſcribit D. Hieronymus Epiſt. 15. et ex eo Iſidorus lib. 19. Orig. c. 31. Gillebertus Epiſc. London. in cap. 1. Cantici Canticor. n. 10. *Murena piſcis eſt, ſed proceritate decorus, colorisque varietate conſpicuus: vnde dicuntur Murenulae catenae ex auro fabrefactae, quae collo circumdatae protenduntur in longum, et annexae monili hoc immobiliter faſciae pectorali reſtringunt.* Leges Angliorum tit. 6. §. 6. *Murenas, muſcas, monilia, inaures.* MVRENVLAE. Moſes L. 4. c. 31. *Periſcelides, et armillas, et dextralia, et Murenulas.*

MVRES, *eminens ſaxum*, in Gloſſ. antiq. MSS.

MVRETVM, murus paruus. Charta an. 1375. tom. 1. Gall. Chriſt. inter Inſtr. p. 52.

† MVRETVS. (1) Paruus murus, Ital. *Muretto*, in Lit. Mſ. ann. 13[illegible]. (2) Purpureus, murice tinctus, in Teſtam. Mſ. a. 1372.

MVREZNVS, pinna, vt videtur, Gall. *Creneau*. Fori Oſcae ann. 1247. fol. 26. *Si villanus, qui habet domus prope murum, in muro trabes fixerit, debet ipſum murum cum ipſis Mureznis, quoties neceſſe fuerit, reparare.* Infra: *Nullus debet in haereditatem ſuam conſtruere caſtrum, . . nec munitionem cum Mureznis.* V. Foros Aragon. fol. 145.

MVRFACA. V. *Marſaca*.

MVRGANALE, MVRGITATIO, V. *Merganegiba*.

† MVRGERIVM, aceruus, congeries, maxime lapidum, a vet. Gall. *Murgier*, Ch. Mſ. a. 1260.

MVRGISO, *callidus, murmurator, irriſor, illuſor*, Papias. Feſtus: *Murgiſonem dixerunt a mora et deciſione.* V. Martinii Lexic.

MVRI MARIANI, *furculae, quibus viatores ſarcinas ferunt a Mario inuentae.* Vocab. Suſſannaei.

MVRIA. (1) *Puteus muriae, aquae ſali conficiendo* accommodatae receptaculum. V. *Montea* et *Muria* 2. (2) † *Fex olei*, in Gloſſ. ad Doctr. Alex. de Villa Dei.

MVRICA, inter animalia domeſtica receſetur, in Monaſtico Anglic. to. 2. p. 666. *Item de multonibus* 381. *de burtis et Muricis* 207. *de bogris* [illegible] *et de agnis* 100.

MVRICEPS. (1) Felis, quae mures capit. Petrus Diac. lib. 4. Chron. Caſin. c. 98. (2) Auis quae mures capit. Poenitentiale MS. Thuanum.

MVRICINVS. Charta Amati Archiep. Salernitani apud Vghellum tom. 7. p. 506. de quadam Eccleſia: *In hanc Salernitanam ciuitatem, inter muro et Muricino*, etc. Ital.

Mu-

Muriccia eſt aceruus lapidum: *muricio* vero et *muricionolo*, paruus murus.

MVRIES. Charta Principis Adelgaſtri tom. 3. Concil. Hiſpan. pag. 89. *Et quicquid infra iſtos terminos continetur, villas populatas et illa villa de Sancto Romano, et Muries Vaccello et Villalaz.*

MVRILEGVLI, Κογχυλευταὶ, in Gloſſ. qui legendis conchyliis, ſeu murice, vel purpura, ad fucationem, ſeu ad colorandam et tingendam blattam ſericam et metaxam in vſus Principis, operam dabant, de quibus copioſe agit titulus Cod. Th. et Iuſtin. *de Murilegulis*, vbi et *Conchylolegli* dicuntur, V. ibi Cuiacium et Iacobum Gothofredum.

MVRILEGVS. (1) Felis. Gloſſae Iſid. *Murilegus*, *Catus* Gloſſae Aelfrici: *Muriceps, vel muſio*, *Murilegus*, Catt. Vgutio: *Murilegus, catus vel cata, quia legit, i. colligit mures.*

Murilegus bene ſcit, cuius gernobada lambit.

MVRELEGVS, apud Knyghtonem lib. 3. pag. 2535. MVRELEGINAE PELLES, in Statutis Abbatum Nigri Ordinis an. 1249. (2) Catus, machina quam *Catum* vocant. Willel. Brito lib. 1. Philipp. V. *Catus*.

MVRINA. (1) Ἀρωματίτιον, in Gloſſ. Graec. Lat. V. *Mus*. (2) V. *Mazer*.

MVRINVS SONIPES, equus a murium colore ſic dictus, Gall. *Poil de Souris.* Angellus in S. Felice PP. ap. Murator. to. 2. p. 161.

MVRIONES. Papias: *Murio, morio.* V. in hac voce. Gregorius Turon. lib. 9. c. 14. *Exurgens turba Murionum praefatorum, tanta eos in ipſa ſancti Hilarii Baſilica caede mactauit, etc.* Supra cap. 40. dixit, *congregatis ſecum furibus, homicidis, adulteris, omniumque criminum reis, etc.* Putat Voſſius legendum *Miriones*, quae vox occurrit apud Tertull. lib. de Praeſcript. *Attius* apud Varron. lib. 6. de Ling. Lat. ita appellari ait *perſonas diſtortas oribus.* Gloſſae Iſid. et Pithoei: *Miriones, Miratores. Miriones, fantaſiarum inanium numeratorum* (miratorum) *imitatores.* V. *Murones.*

MVRITIVM, paruus murus. Teſtament. Adelaidis Vicecom. Narbon. an. 989. adud Marten. to. 1. Anecd. col. 103.

† MVRMARATIO, pro *Immuratio*, in carcerem incluſio, in Ch. Mſ. ann. 1234.

† MVRMIRE, *peragrare, circuire*, in Gloſſ. vet. Cod. 7641.

MVRMVRIOSVS. Gloſſae veteres: *Murmurioſus*, γογγυϛής.

MVRMVRIVM, pro *Murmur.* Vita S. Bertilae cap. 2.

† MVRMVROSVS, iurgioſus, rixarum amans. Reg. Viſitat. Odon.

MVROBRECHARIVS, V. *Myrobrecharius.*

MVROLVS, diminut. a Murus. Statuta Capit. Tull. a. 1497. c. 37.

MVRONES, idem qui *Muriones.* Formula 15. inter Baluzianas.

MVRRA, V. *Mazer.*

MVRRARE, pro murmurare. Gloſſ. Iſid. *Murrat, murmurat.*

† MVRRECHVS, i. q. *Murretus*, in Inuent. Mſ a. 1295.

MVRRENA, lues, Anglis *Murraine.* Henr. Knyghton. lib. 5. *Murrena damnum, ferarum.* V. *Morina 1.*

MVRRET, *leniter deſtillat.* Ita Papias MS. vbi editus habet *mueret.*

MVRRETVS, *muretus*, xerampelinus color, pullus et ater, ex Anglico *Murrey.* Viſitatio Theſaurariae S. Pauli Londinenſis a. 1295.

MVRREVS, MVRRINVS, V. in *Mazer.*

MVRRHINA, *vinum myrrha conditum.* Papias. V. *Mazer.*

MVRRIRE, *clamare, proprie murium.* Gloſſ. Iſid.

MVRRVZ, morua, Gall. *Morüe.* Charta ann. 1339. apud Rymer. tom. 5. pag. 146. *Quingenta* (laſta) *de Murruz, ... allecia, Murruz et Stokfiſch.*

MVRSIA, V. *Marcus.*

MVRT, vt *Morth*, V. in hac voce.

MVRTA. (1) Myrthus, apud veterem Agrimenſorem. Supplem. Antiqu. *Murta*, μυρσίνη, *myrtus.* (2) † Tomaculum, Ital. *Murtadella.* Conuent. Saonae a. 1526. V. *Mortairol.*

MVR-

MVRTARIVM, *θυία*, *mactatio*. Gloſſ. Lat. Gr. MSS. Sangerm. V. *Morth*.

MVRTETA, *quaſi Morteta, id eſt, aquae refuſae a loco mortuorum, id eſt, inferis*. Papias.

† **MVRTETVM**, *lo bagno e aqua calida de bagno*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. V. *Murteta*.

MVRTHRA, V. *Morth*.

MVRTIPHLO, flos cordis. Ita Guntherus in Hiſt. Conſtantinopol. c. 8. vbi de Alexio Duca Imp. CP. cognomento Μυρτζοῦφλω: *Conſilio cuiusdam cognati ſui, nobilis quidem viri, ſed perfidi, qui Murtiphlo, id eſt, Flos cordis, in gente illa vocabatur*.

MVRTRARE, per *murtrum* occidere, ermorden, apud Ludew. tom. 7. Reliq. pag. 276. **MVLTRARE**, ibid. **MVRDRARE**, apud Rymer. to. 10. p. 159. **MVRDRIRE**, in Fleta l. 1. cap. 18. **MORDRIDARE**, in Conc. apud Theodonis Vill. ann. 821. V. *Morth* et *Murdrator*.

MVRTRARIVS, V. *Murdrator*.

† **MVRTRERIVS**, i. q. *Murdrator*, in Ch. Mſ. a. 1321.

MVRTRIARIVS, V. *Murdrator*.

MVRTVS, V. *Muretus*.

† **MVRVLENTVS**, mucidus, apud Barel. in Serm.

MVRVM, pro murus, Gall. *Muraille*. Charta ann. 1277. in Chartular. S. Vandregeſ. t. 2. p. 1500.

MVRVS, carcer. Concilium Toloſanum ann. 1229. cap. 11. de haereticis. **IMMVRARE**, carcere includere. Concilium Narbonenſe a. 1235. c. 9. **MVRVS ANTEPECTORALIS**, murus breuior, V. *Anpits*. **MVRIS ECCLESIASTICIS EXCLVDI**, excommunicari, apud Facundum Hermianenſem lib. 6. cap. vlt. et alibi. † **MVRVS FALSVS**, quo porta, dehinc aperienda, occluditur, in Ch. Mſ. ann. 1180. † **MVRVS PLENVS**, lapidibus et ſaxis exſtructus, in Ch. Mſ a. 1242.

MVRVSCVLVM, *bellicum machinamentum, vnde muri diſſoluantur, vnde et dicitur*. Papias. Vbi *Muruſculum* pro *muſculum*, irrepſiſſe opinatur Carolus de Aquino in Lex. milit. V. *Muſclus 1*.

MVS PEREGRINVS, mus Ponticus, *Hermine*, *Peregrini muris pelicula*, apud S. Hieron. lib. 2. contra Iouin. **MVRINA**, pellis muris Pontici. Alcuinus in Poemate de Carolo M.

> *Lactea quippe ferunt pretioſa*
> *colla Murinae.*

Quidam legunt *Murenam*, de qua voce ſupra: ſed potior videtur *Murina*, pro pelle collum ambiente; cuiusmodi Roberto Regi tribuit Helgaudus, quod *ornamenta pellium e collo dependentium vocat* p. 65. Est etiam *Murina*, lapidis pretioſi ſpecies, de qua Iſidorus lib. 16. Orig. c. 12. **MVS PONTICVS**, ordo Equeſtris de Britannia, inſtitutus aut reſtauratus a Ioanne V. Britanniae Duce, circa ann. 1365. His torques aureus maculis diſtinctus, ſymbolum *Ama vie*. Hofman. ex Sammarthano.

MVSA: (1) Inſtrumentum muſicum, a *Muſa* dictum, Gallis *Cornemuſe*. Herodianus lib. 4. πάσης τε μουσικῆς ὄργανα πανταχοῦ διακεχυμένων ποικίλον ἦχον ἠργάζετο, *Omnifaria Muſica inſtrumenta*. Lib. 3. Miracul. S. Dionyſii cap. 7. *Cum quidam ruſticus irrefragabiliter Muſa caneret*, etc. Eiusmodi inſtrumento muſico pro tuba in bellis ac praeliis vtuntur Hiberni, vt teſtatur Richard. Stanihurſtus lib. 1. de Reb. Hibernicis. (2) *Confectio quaedam opiata*. Gloſſ. MS. ad Alexandr. Iatroſoph. (3) Pro *Muſiuo* opere, V. in *Muſiuum*. (4) *Muſa*, ſeu μοῦσα, inter miniſteria ſacra apud Graecos inferioris aeui, de cuius vocis notione conſulendi Meurſius in Gloſſ. et Leo Allatius lib. de Recentior. Graecor. templis p. 149. et de Concordia vtriusque Eccl. p. 1604. (5) † Polypt. Matiſcon. fol. 12. *Curati et rectores . . . aſſiſtere debent circumcirca altare . . quando episcopus celebrat in pontificalibus . . quae aſtantia ſeu ſtatio vulgo Muſa nuncupatur*.

MVSACHINVM, dorſi armatura, Gall. *Maſequin*. Academicis della Cruſca: *Muſachino, parte di armatura di doſſo, della quale ſi e perduto l'uſo*. Computus ann. 1334. tom. 2. Hiſt.

Hiſt. Dalph. p. 278. *Item pro arneuſe vno de malla de aczario ſine Muſachinis et collario cum paro vno de caligis vnc.* V.

MVSAEVM. (1) Aegyptia erat menſa continens viros in toto terrarum orbe doctrina celebres. Vocabul. Suſſannaei. (2) MVSAEVM OPVS, MVSAICVM. V. infra *Muſivum*.

MVSAICVS, muſicus, apud Elmham. c. 30.

MVSALAMII, V. *Muſulmanni*.

MVSARABES, V. *Moſarabes*.

MVSARDVS, otioſus, piger, ſtupidus, forte ex Germanico, Muſſe, otium: aut ex *Muſare*. Papias: *Muſat, dubitat in loquendo, timet, murmurat. Muſare*, Florentinis, eſt *ſtare ſenza farniente, come ſtupido*. Ita etiam *Muſer* Gallis eſt otiari, vel rebus nullius momenti immorari. Ordinat. Reg. Franc. p. 131. Adelbero Laudun. Epiſc. in Carmine ad Robertum Reg.: *Si muſas celebres, clament Muſarde ſacerdos.*

MVSARE. (1) Muſicae operam dare. Hugo Metellus Epiſt. 40. t. 3. Analect. Mabill. pag. 463. V. *Muſardus*. (2) Viſere, adire, ſalutare. De B. Notkero Balbulo ſaec. 5. Bened. p. 14. *Nam Rex* (Carolus) *cum ob caritates agendas fratribus, vt ſolebat, caenobio veniret, totumque triduum gratia reuerentiae conuerſantium ibidem moraretur, ſanctisque noſtris, vt et Ratpertus ſcribit, munificus abbate iam Muſato abire paraſſet. etc.*

MVSATICVS, V. *Pierius*.

MVSATILIS, V. in *Muſiarius*.

MVSATOR, V. *Mugiſſor*.

MVSCA. Auctor Mamotrecti ad 8. Iudic. *Monile ornamentum quod dicitur Muſca*. Monaſticum Anglicanum to. 1. pag. 240. *Dedit vnum aureum calicem, . . . et vnam auream Muſcam pulcre gemmis ornatam*. V. *Muſcarium*, et *Nuſca*.

MVSCADELLVM, vinum ex *muſcatello* confectum. Charta an. 1345. tom. 2. Hiſt. Dalphin. pag. 519. V. *Muſcatellus*.

† MVSCALE, i. q. *Muſcarium*, in Inuent. MS. a. 1363.

† MVSCARDA, V. *Muſcerda*.

† MVSCARDVS, accipitris ſpecies, tertiarius, Ital. *Moſcardo*, Gall. *Mouchet*. Stat. Cadubr. l. 3.

MVSCARIVM, Μυοσόβιον, in Gloſſ. Lat. Graec. Gloſſ. Lat. MS. Reg. *Flauellum, Muſcarium*. Ioh. de Ianua: *Flabellum, Muſcarium, ſcilicet quo muſcas abigimus*. V. *Flabellum*.

MVSCATA, nux aromatica, Gall. *Muſcade*. Rolandinus de Factis in marchia Taruiſina lib. 1. cap. 13. apud Murator. tom. 8. col. 181.

MVSCATELLA, eadem notione qua *Muſcatellus*. Charta an. 1461.

MVSCATELLVM, vinum Apianum, Gall. *Muſcat*. Computus ann. 1336. tom. 2. Hiſt. Dalphin. pag. [illegible]. V. mox *Muſcatellus*.

MVSCATELLVS, vitis ſpecies, ex qua vinum Apianum conficitur, de qua Petrus de Creſcentiis lib. 4. cap. 4. ſic dicta, inquit Oct. Ferrarius, quod *Muſcae* et apes huiusmodi Vuas appetant. V. *Moſcatellus*.

MVSCATORIA, emunctoria candelarum, *Mouchete*, vel *Emuchoir*. Liber Ordinis S. Victoris Pariſienſis MS. c. 12. de Officio Refectorarii.

MVSCATORIVM, idem quod *Muſcarium*. Viſitatio Theſaurariae S. Pauli Londinenſis an. 1295.

MVSCATVM, V. *Muſcus*.

MVSCERDA, *ſtercus murium*. Papias. Male in Gloſſ. Iſid. *Muſcarda*.

MVSCETVS, accipitris vel falconis ſpecies, quem alii *Fragellum* vocant, apud Albertum M. lib. 23. de Animal. et Anonymum de Natura rerum. *Muſchetus*, dicitur Petro de Creſcentiis lib. 10. de Agricult. cap. 2.

MVSCHEA, vt mox *Muſcheta, Moſquée*. Iacobus de Voragine in Chron. Ianuenſi apud Murator. to. 9. col. 32.

MVSCHETA, Moſquea, templum Mahumetanum. Will. Apul. lib. 3. Rer. Norman. V. *Moſcheda*.

MVSCHETTA, telum quod baliſta validiori emittitur, apud Sanutum lib. 2. part. 4. cap. 22. *Poteſt praeterea fieri quod haec eadem baliſtae tela poſſent trahere quae Muſchettae vulgariter appellantur*. Hiſt. Cortuſior. lib. 2. apud Murator. tom. 12. col. 795.

795. *Alia tertia pars immediate baliſtas ſuas ponderet cum Muſchettis, et quod telis etiam ſagittet.* Hinc fortaſſe Gallis ſclopetariae machinae, *Mouſquets* : nam vt a falconibus venaticis machinas tormentarias *Falcones* et *Falconia* appellantur ; ita et *Muſchetas*, quo nomine dicuntur *ſparuarii* maſculi, vulgo *Mouchets* : Germanis vero *Sprintz*, vnde *Springalles*, et *Eſpringales*, eiusmodi machinae, quibus emitti *muſchetas* innuit Guignevilla, vt auctor eſt Oct. Ferrarius in V. *Smeriglio*. *Eſpringalarum* meminit Chronic. Flandriae cap. 110. extremo, et alii paſſim. V. Gloſſ. Graec. Barb. in Μύα, et ſupra *Moſchetta*.

MVSCHETVS. V. *Muſcetus*.

MVSCHTEA. V. *Muſcheta*.

MVSCHVM. V. *Muſcus*.

† MVSCIDVS, muſtarius. *Vinum muſcidum*, muſtum, in Ch. Mſ. ann. 1315.

MVSCILLAGINOSVS, apud Roch. le Baillif in Diction. Spagyr. *Aqua lubricata eſt, Muſcillaginoſa, vt ſirupi.*

† MVSCINARIVS, i. q. *Muſardus*, otioſus, piger, in Gloſſar. vet. Cod. 7641.

MVSCIO. (1) MVSCIO, MVSCINO, vel *Muſino* et *Muſimo*, aſinus. Io. de Ianua : *Muſcino vocatur animal quod ex capra et ariete naſcitur, et eſt dux gregis.* Henricus Monachus de Miraculis S. Germani Autiſiod. Episc. cap. 52. *Tum exanime atque extenſum* (aſini) *cadauer oſtenditur : ad quod accedens ait, ſurge Muſtio, et reuertamur hoſpitio. Hic baculo ammonitus contremiſcit, et ſtatim proſiliens, dorſo auribus concuſſis, nihil aduerſitatis ſe paſſum alacri vigore teſtatur.* Supra *Aſinulum* appellauit. Iſthaec aſini fabula integra omittitur in vetuſtiſſimo Sangerm. eiusd. Henrici MS. Codice. Apud Papiam, *Muſciones, vulgo a muſcis vocantur : iidem et bibiones, ſicut et Poëta ait : In oculis ſuis bibiones volant.* Gloſſ. vetus MS. Sangerm. *Muſimo, vocatur animal quod ex capra et ariete naſcitur.* V. Iſid. l. 12. Orig. cap. vlt. (2) V. *Muſſio*.

MVSCIPVLA, felis, quod muribus inſidias faciat, ſic dictus. V. *Muſcipula*. Boneompagnus de Obſid. Anconae cap. 11. apud Murator. tom. 6. col. 936.

MVSCIPVLARE, inſidias componere, alicui quiddam machinari. Fredegarius in Chron.

MVSCIPVLATOR, *deceptor*, Vgutioni et Iſid.

MVSCLVS. (1) Pro *Muſculus*, licentia poëtica, machina bellica, de qua Caeſar lib. 2. de bello ciuili, Vegetius lib. 4. cap. 16. Iſidorus lib. 18. Orig. et alii paſſim. (2) Pro *Muſculus*, mytilus, piſcis genus, Gall. *Moule*. Charta Henrici IV. Reg. Angl. ann. 1401. apud Rymer. tom. 8. p. 634. (3) † Fuſtis, ſeu baculi ſpecies videtur, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1415.

MVSCO, *magna muſca*. Vocabul. vetus apud Marten.

MVSCVLA, concha margaritifera, Germ. Muſchel. Henricus Huntindon. lib. 1. Hiſt. *Inter quae ſunt et Muſculae, quibus ſaepe incluſam margaritam omnis quidem coloris optimam inueniunt.* Eſt *Muſcula* vel *Muſculus*, conchae ſpecies, in qua margaritae reperiuntur ; Graecis μύαξ, Athenaeo μύες.

† MVSCVLARIVM, diminut. a *Muſcarium*, in Gloſſ. Prou. Lat. 7657.

† MVSCVLATVS, ad modum muſculae ſeu conchae effictus, in Inuent. Mſ. a. 1295.

MVSCVLVS. (1) Nauigii ſpecies. Gloſſ. Iſid. et Vgutio : *Muſculus, parua nauis.* Occurrit praeterea in Notis Tyronis inter alia nauigiorum vocabula. (2) † *Inſtrumentum, quo murus cito laceratur*, Gall. Pic. Gloſſ. Lat. Gall. Cod. 521. Pro machina bellica, de qua Caeſar l. 2. de bello ciu. occurrit in Tract. Mſ. de re milit. V. *Muſclus* 1. (3) † Os, facies, Gall. *Muſeau*. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1372. V. *Muſum*.

MVSCVS, MOSCVS, MOSCHVS, odoramentum, quod ex vmbilico cuiusdam animalis colligitur, quod deſcribitur a Paulo Veneto lib. 1. c. 62. *Gazelam* vocat Iulius Scaliger exercit. 211. in Cardanum §. 3. 4. 5. 6. Vita S. Pelagiae cap. 11. *Totum in-*

gr-

pleuit augem ex odore Muſci. Muſco fragrare, apud Hieronymum in Ieremiam cap. 13. MVSCATVM, muſci odor, apud Ruffin. lib. 3. de Vitis PP. num. 39.

MVSEA, MVSIA, MVSIARIVS. Gloſſae Iſidori: *Muſea, nidi ſoricum. Muſiae, nidi ſoricum. Muſiarius, qui per muſia quaerit.* Hinc forte *Muſardi*, de quibus ſupra, dicti, quod rebus nihili immorentur, dum in foraminibus quidpiam quaerunt. Gloſſae Pithoeanae: *Muſea, ea vi murium.*

MVSEIARIVS, V. *Muſiuarius.*

MVSELENENSES, pro *Moſellanenſes*, populi ad Moſam, apud Ditmarum lib. 5. pag. 54. quam vocem non intellexit Editor.

MVSELEVM, V. *Muſiuum.*

MVSELLA, tributi ſpecies, apud Turcos Aſiaticos. Guibertus lib. 8. Hiſt. Hieroſol. cap. 8. *Satrapa itaque pacto inter eos inito, comiti eidem portam illam aperuit, per quam eatenus Hieruſalem introeuntes peregrini, et introire, et penſiones, quas Muſellas vocare ſolebant, ſoluere nimis indebite ac crudeliter cogebantur.*

MVSELLARE, os paſtomide occludere, knebeln. Chron. Farfenſe apud Murator. to. 2. part. 2. coll. 662.

† MVSELLATVS, appellans, apud Speculat. de Appellat.

MVSELLVM, V. *Muſum.*

MVSELLVS, roſtrum, rictus, Gallice *Muſeau.* Charta ann. 1309. tom. 1. Hiſt. Dalphin. p. 86. V. *Muſum.*

MVSEVM, V. *Muſiuum.*

MVSEVS, qui penui praeeſt. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. tom. 3. Iunii p. XX. Ex his videtur vocis etymon a veteri Gallico *Muſſer*, abſcondere, ſeruare, non abſurde poſſe deduci; *Muſei* quippe erat, ſeruare ea quae ad penum ſpectabant.

MVSFVLAE, V. *Muffulae.*

MVSIA, MVSIARIVS, V. *Muſea.*

† MVSIARIA ARS, ars *muſiuum* opus faciendi, apud Leon. Oſt. l. 3. c. 219. MVSATILIS ARS, apud Gualt. in Antiq. Sicul. p. 77. V. *Muſiuum.*

MVSIBIVM, V. *Muſiuum.*

MVSICA, nude pro *Cantus.* Vetus Codex MS. Fontanell. de modo canendi. MVSICA CORDVLA, quae fidibus canitur. Statuta antiqua Canonic. Regul. apud Duellium to. 1. Miſcell. p. 86. MVSICA MVTA, V. *Mutus.*

MVSICALITER, cum notis, ap. Marten. de Diſcipl. celebr. diuin. Offic. p. 222.

MVSICARE, inſtrumentis muſicis ludere, canere. Lambertus Ardenſis ap. Ludewig. tom. 8. Reliqu. MSS. pag. 558.

MVSICARIVS. (1) Inſtrumentorum muſicorum artifex. Vetus Inſcriptio apud Gruter. *Colocaſio vernae dulciſſ. et Muſicario ingenioſiſſ.* (2) † *Muſicarius, qui voce caneret*, apud Salmaſ. in not. ad Tertull. de Pall. p. 443.

MVSILEVM, idem quod *Mauſoleum*, Papiae. Gloſſae antiquae MSS. *Muſuleum, monimentum.* Innocentius Agrimenſor: *Circa Muſileum in pedes 70. amplius pedes minus inuenies.* Aggenus *Maeſileum* dixit: *Maeſilea vero habent iuris ſui hortorum modum circumiacentem, vel praeſcriptum agri finem.* Vbi vterque loquitur de tumulis ac monumentis, quae in agrorum finibus collocabantur. Quae *locos* eadem ratione vocat Frontinus. V. *Loculus.* Anaſtaſius in Leone III. PP. *In Muſileo beatae Petronillae, quod ponitur ad B. Petrum Apoſtolum, fecit coronam ex argento penſantem libras 20.* MESOLEVS, in veteri Inſcriptione Tarraconenſi, ap. Gruter. 607. 1. V. *Muſiuum.*

MVSIDIVM, V. *Muſiuum.*

MVSIMO. V. *Muſcio.*

MVSINARI, *mulcere, placare, lenire.* Papias MS.

MVSIO, *dictus quod muribus infeſtus ſit, hunc vulgo Catum a captura vocant*, etc. Papias.

MVSIPVLA, catus, felis. Anonymus de Deſolatione Monaſterii Morimundenſis in agro Mediolanenſi: *Perſequebantur Fratres fugientes per abdita loca, quemadmodum ſolet Muſipula perſequi mures, etc.* V. *Muſcipula.*

MVSITARE, pro *Muſſitare*, ap. Goffridum Vindocinenſem lib. 2. Epiſt. 28. lib. 4. Ep. 31.

† **MVSITATVS**, notis muſicis deſcriptus. Stat. S. Viet. Pariſ. Mſ.

MVSIVARIVS, *muſaei artifex*, vt eſt apud Leonem Oſtienſ. lib. 3. cap. 27. Senator lib. 7. Epiſt. 5. *Quidquid enim aut inſtructor parietum, aut ſculptor marmorum . . . aut gypſoplaſtes, aut Muſinarius ignorat, etc.* Ita *Muſinarii* dicuntur in L. 1. Cod. Iuſtin. de Excuſ. artif. L. 10. et ap. Iulium Firmicum L. 3. ex emendatione Scaligeri: *Inauratores aut Muſiuarios*, pro *in vſu varios*. Sed et idem forte muſarius, qui ποικιλτὴς, *variator*, in Gloſſis vett. de qua voce Valeſius ad Ammiani lib. 28. **MVSEIARIVS**, qui *Muſinarius*. Vetus Inſcriptio Romae.

MVSIVATVR, *mulcet*, *placet*, *lenit*; *muſiuanter*, *leniter*. Papias. Vnde emendandae Gloſſae, vbi perperam *mulſitanter* editum. Mallem, *muſitanter*, vt in Excerptis legitur.

MVSIVM, ex Graeco μουσεῖον, Schola Alexandriae, apud Spartianum in Hadriano: *Apud Alexandriam in Muſio multas quaeſtiones profeſſoribus propoſuit.*

MVSIVVM OPVS, dicitur illud quod teſſelatum eſt lapillis variorum colorum, ψηφίδων λεπτῶν ἐπιθέσει, vt eſt apud Nicetam in Alexio Man. F. n. 6. qui μουσουργικαὶ ψηφῖδες dicuntur in Synodica Orientalium ad Theophil. Imp. p. 113. erantque ex vitro confectae. Gloſſae MSS. *Muſiuum quod fit de vitro parietibus.* Vetus Scheda apud Marlotum de Eccl. S. Nicaſii cap. 3. *Eſt quaedam Eccleſia in ſuburbio Remenſi poſita miro columnarum ornatu, arcubus, auro et vitro lapillis interpoſito micantibus etc.* Eiuſmodi autem muſiuum videre eſt paſſim Romae, CPoli, et in variis Chriſtianorum templis in Italia, Gallia, etc. quod quidem a concinnitate et elegantia dictum vult Scaliger ad S. Manilii, cum μοῦσαν, et ἔμμουσον, et μουσικὸν, in eam partem accipiant Graeci. Quae ſententia longe probabilior ea quam profert Ant. Nebriſenſis, qui *Muſaicum* dictum putat, quod eiusmodi picturis ornarentur *muſaea*. A Graecis Byzantinis *Muſinariam* artem in caeteras Europae prouincias tranſiiſſe ſcribit Manuel Chryſoloras in Epiſt. de veteris et nouae Romae comparatione p. 122. quod Conſtantinopoli omnes paene aedes publicae ac ſacrae muſiuo exornatae eſſent; hincque *Muſinarii* peti ſolerent, quod teſtatur Leo Oſtienſ. lib. 3. c. 27. Edit. Broll.

MVSIVVM AVRATVM, quod confectum eſt ex *minutis vitreis lapidibus auro fuluo ſupertectis*: vt eſt in Vita S. Laurentii Epiſc. Sipontini. Anaſtaſius in Leone IV. *Abſidamque eius ex Muſiuo aureo ſuperinducto colore glorifice decorauit.* **MVSEVM**, ex μουσεῖον. Trebellius Pollio in Tetrico Iuniore: *Coronam ciuicam picturatam de Muſeo.* Vetus inſcriptio ann. 153. apud Iacob. Sponium in Itinerario: *Et hoc amplius pro ſua liberalitate cameram ſuperpoſuit, et opere Muſeo exornauit.* **MVSIVM**, perinde ex Graeco Μουσεῖον, quomodo in vett. Codd. Spartiani legi obſeruat Salmaſius, pro *muſiuum*. Anaſtaſius Bibl. in Hiſt. Eccl. *Iconas ex Muſio factas, etc.* **MVSA**, idem quod *Muſiuum*. Ioh. Diacon. in Vita S. Gregorii M. lib. 4. cap. 40. **MVSIDIVM**, pro *Muſiuum*, in Chronico MS. Romualdi Archiepiſcopi Salernitani an. 1166. *Muſibii*, edidit Murator. tom. 7. col. 207. **MOSIBVM**, apud Mabillon. Muſaei Ital. tom. 2. p. 161. **MOSIVVM**, in Notis Tyronis pag. 163. Inſcriptio Epiſtolae 67. Codicis Carolini: *In qua continetur de Muſiuo atque marmore Palatii Rauenat. ciuitatis.* In ipſa Epiſtola: *Palatii Rauennatis Muſiua atque marmora.* **MOSAICVM OPVS**, quod alii *Muſiuum*; hanc enim vocem corruptam contendit Scaliger ad Manilium, vt μουσαικὸς dictum ſit a μουσικός, vt ἀχαικὸς, ab ἀχαιὸς, licet aliter ſentiat Salmaſius, qui a μουσεῖον. Guillelmus de Baldenſel in Hodoeporico cap. 5. **MVSAICVM**, in Appendice ad Agnellum, apud Murator. to. 2. p. 207. **MAVSOLEVM OPVS**, eadem notione. Vita S. Laurentii Epiſcopi Sipontini n. 11. *Et alium* (Ba-

ſilicam)

ſilicam) *quam diſpoſuit incipiens, praeclara et admiranda ſpecioſitate diuerſis coloribus, minutisque vitreis lapidibus fuluo auro ſupertectis, opere Mauſoleo, . . fabricare et conſummare ſtuduit.* Vbi perperam viri doctiſſimi ad Mauſoleum Aegyptiacum vocem referunt. Sed legendum videtur *muſeleo.* Papias. *Muſiuum,* (Edit. *muſiuum*) *muſeleum, opus depictum.* De Muſiuo porro legendus omnino Andreas Agathopoeus, ſeu Felibianus lib. 3. de Architecturae elementis cap. 11.

MVSMO, V. *Muſcio.*

† MVSNARE, molere, in Ch. Mſ. a. 1222.

† MVSONES, MVXONES, vermium genus, de quibus Guido de Vigev. Mſ.

MVSQVATA NVX, aromatica, Gall. *Muſcade.* Peregrinatio B. Odorici t. 1. Ianuarii p. 989.

† MVSQVETA, telum quod baliſta [illegible]diori emittitur, t. 4. Hiſt. Occit. Prob. p. 162. V. *Muſchetta.*

MVSSA. (1) *Almucium,* Canonicorum amictus, Gall. *Aumuce,* Germ. Mütze. Statuta Eccl. Valent. tom. 4. Concil. Hiſp. pag. 134. V. *Muza.* (2) Locus vliginoſus, ſtagnum, Anglis *Moſſe,* vt auctor eſt Camdenus in Deſcriptione agri Lancaſtrenſis. Charta Edwardi III. Reg. Angl. in Monaſt. Anglic. to. 1. pag. 499. *Moſſa,* eod. tom. 2. pag. 632. V. *Moſſes* et *Muſſula.*

MVSSAL. Tabularium Prioratus de Paredo p. 7. *Cum vercheria quae debet 2. ſextarios auenae et 2. panes, et 2. capones, et 1. denar. et 1. Muſſal de canauo.* Fol. 34. *Et reddit ipſe maſoerius porcum bonum et multonem veſtitum, . . . et taſchiam de fructibus, et 1. caponem, et Muſſal de canabo.* Fol. 51. *Sex panes et taſchiam ipſius terrae, et 1. caponem, et 1. Muſſal canabi, et per vindemiam plenam refectionem.* Vbi *Muſſal* forte *faſciculum* ſonat.

MVSSANTER, occulte, tecte, latenter, a veteri Gall. *Muſſer,* abſcondere. Charta an. 1170. to. 13. Fragm. Hiſt. MSS. Stephanot. p. 19.

† MVSSIA, locus ſecretus et occultus, Gall. ol. *Muce, Muche, Muſſe* et *Mucheure.* Litt. remiſſ. Mſ. a. 1397.

MVSSIARE, διακρίνειν, diiudicare. Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm.

MVSSIO, *eſt qui in vino naſcitur.* Ita Gloſſae Arabico-Lat. Supra in iisdem: *Bibones dicuntur, qui in vino naſcuntur.* Ioannes de Ianua: *Muſcio, dicitur quaſi muſtio, quod muſtum bibat, Item et bibio, onis.*

MVSSVLA, muſſus, ſeu *muſculus,* Gallis *Mouſſe.* Gregorius Turon. lib. de Gloria Confeſſ. cap. 44. V. *Muſſa.*

MVSSVS, vel MVSSVM. Caeſarius lib. 6. Mirac. cap. 5. *Cum pauperes Muſſo, quem de nemore collegerant, oneratos praeterire cerneret.* Faſcis lignorum vel herbarum, aut muſcus, herba ſeu lanugo arborum et locorum paluſtrium, inquit editor, Gallis, *Mouſſe.* Gloſſ. Graec. Lat. Βοτάνη τοῖς τοίχοις καὶ φλοιοῖς συνημμένη, *Muſcus.*

MVSTA. (1) Monaſticum Anglic. t. 2. pag. 426. *Donationem quam fecit Canonicis eiusdem loci de terra et tenemento . . . cum illa medietate nonae Muſtae, quae eſt verſus Aquilonem.* Forte *Muſſae.* V. in hac voce. (2) Orbis, ni fallor, in quo, ne menſa inquinetur, reponuntur pocula. Vſus Culturae Cenom. *Surgant fratres iuniores et accipiant cyphos, et impletur de vino, et deponant vnicuique ſuper Muſtam ſuam.*

MVSTAÇAFIA, MVSTAÇAFVS, V. *Moſtaſafus.*

† MVSTACIA, *mala vina,* in vet. Gloſſ. Cod. 7613.

† MVSTALIS, muſtarius. *Vinum muſtale,* muſtum, in Ch. Mſ. a. 1244.

MVSTARDA, ſinapis, a Gall. *Moutarde,* t. 2. Hiſt. Dalphin. p. 312.

MVSTATICVM, muſtum. Codex MS. Irminonis abb. Sangerm. fol. 108.

MVSTELLARIVM, auiarium, cauea, γαλεάγρα. Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm. V. *Muta.*

MVSTELLINVS COLOR, *ſublividus ac lentiginoſus, qualis eſt in veſtibus cruore maculatis.* Vocabul. Suſſannaei.

MVSTELLVM, φάσμα, *monſtrum.* Supplem. Antiquarii. V. *Moſtellum.*

MVSTIO, V. *Muſſio.*

MVSTO, pro *Multo*, vel *Muto*, moneta aurea regum Franciae. Ch. Mſ. a. 1330. V. *Multo.*

MVSTOLIVM, miſcellum frumentum, Gall. *Bled méteil.* Charta ann. 1261. in Tabular. Portus-regii. V. *Mixtum.*

MVSTRICOLA, *machina ad ſtringendos mures.* Gloſſ. Iſid. vbi Graeuius: Forte *ad ſtringendos pedes*, hoc eſt, ad calceum ſuendum, qui pedes tegit et ſtringit. Eſt enim, ſi Feſto fides, *Muſtricola*, forma in qua calceus ſuitur. V. Lex. Martinii in hac voce.

MVSTRVM. Palladius de Architectura, ex MS. Cod. Pithoeano: *Muſtrum autem, quod pro colore purpureo temperatur, etc.*

MVSTVRA, pro *Multura*, Gall. *Mouture.* Charta an. 1236. apud Marten. t. 1. Anecdot. col. 998. V. *Molta.*

MVSVERE, pro *Minuere*, damnum inferre. Bulla Clementis VI. PP. in Chartul. Gemmet. to. 1. p. 129.

MVSVLEVM, V. *Muſileum.*

MVSVLMANI, inquit Leunclauius in Pand. Turc. n. 22. dici volunt Turci, vel potius Saraceni, *tanquam recte credentes*, vbi ille plura. *Moslemes*, appellantur in Charta Aragonica aerae 1111. in Hiſt. Pinnatenſi lib. 3. cap. 5. V. Meurſium in Μουσουλμανίζειν.

MVSVM, roſtrum, rictus, Gallis *Muſeau.* Michael Scotus de Phyſionomia c. 20. *Muſellum*, apud Petrum de Creſcentiis lib. 9. c. 8. V. Aegid. Menagium et Octau. Ferrarium in Orig. linguae Italicae.

MVSVS. (1) Eadem notione qua *Muſum*, in Epiſt. Hadriani PP. an. 784. apud Mabill. Diplom. p. 492. (2) Fructus ſpecies, qui quauis parte ſcindatur, figuram crucis exhibet. Bernhardi de Breydenbach Itiner. T. S. p. 211. *Sunt autem poma illa dulciſſima quando ad debitam perueniunt maturitatem et dicuntur Muſi et quacunque parte ſcindantur, vtraque pars ſciſſurae crucem cum Crucifixi imagine gerit impreſſam.*

MVTA. (1) Menſa publicanorum, Germanis eine Mauth, Gallis *le Change.* Helwicus in Rationario Stiriae: *Primo moneta et Muta, et in[...] intra muros oppidi Graecenſis*, et [...] *Mutarii et Monetarii* iunguntur [...] Metropoli Salisburgenſi to. 3. p. [...] (2) Pro Menſa communi, Gall. *Maſſe commune.* V. in hac voce. Statuta Eccleſ. S. Stephani Vienn. art. XV[...] apud R. Duellium lib. 2. Miſcell. [...] 91. *Omnia et ſingula emolumenta percipiat . . . exceptis duntaxat [...] quae de Muta in primo anno rec[...] conſueuerunt pro anima et anniuerſa[...]rio defuncti.* (3) Quoduis vectig[al]. Charta Arnolfi Reg. a. 898. in Metropoli Salisburgenſi tom. 1. p. 12[...] Hinc MVTARIVS et MVTNAR[I]VS, publicanus, exactor vectigalium, Germanis ein Mauthner. Occurrit in Metropoli Salisburgenſi tom. 2. pag. 581. (4) MVTA, MVDA, MVTATIO, MVTATICVM, pretium quod datur pro mutatione praedii, cum alteri ceditur. Literae Philippi I. Reg. Franc. an. 1079. tom. 4. Ordinat. pag. 46. *De donationibus autem, vel pignoribus . . . non accipiatur laudimium vel Muta, vel etiam de ſucceſſione hereditaria.* Tabularium Eccleſiae Cadurcenſis: *Raimundus Caput-bonis . . . feudum, quem tenebat de dominis ex Caſtronouo, donat Muda 3. ſols.* Occurrit pluries. MVTAGIVM, eadem notione. Conſuetudo municipalis Bellaici in Pictonibus, in Regeſto Inculiſmenſi. MVTAMENTVM, eodem ſignificatu. Charta an. 1325. apud Rymer. tom. 4. p. 165. MVTATIO, idem quod *Muta.* Tabularium Eccleſiae Viennenſis fol. 89. MVTATICVM, eadem etiam fortean ſignificatu. Hugo Flauiniacenſis, in Chronico Virdun. a. 755. (5) Accipitrum morbus, Gallis *la Muë*, Germ. die Mauſe: accipitres enim quotannis pennas *mutant*, vetusque ſpolium deponunt, quo tempore vehementer aegrotant, etiam vsque ad periculum mortis. Fridericus II. Imp. lib. 1. de Venatione cap. 46. *Et ad ſingulas mutas mutantur colores plumagii.* (6) Domuncula in qua includuntur falcones, cum plumas mutant. Deſcribitur illa a Guillelmo *Tardif* part. 1. *de Fau-*

con-

gemmeria, cap. 47. Idem Friedericus lib. 2. in Praefat. *In mutam includere*, eidem. MVTARE, Petro de Creſcentiis lib. 10. cap. 7. quod μουτεύειν eſt apud Demetrium Conſtant. lib. 2. Hieracoſophii cap. 49. Albertus M. lib. 23. de Animalib. cap. 20. *Domus autem Mutae apta et ampla ſibi quaeratur, et de muta quando perfectus eſt, trahatur.* ACCIPITER MVTATVS, qui *mutam* euaſit, *Qui a mué, qui a paſſé la mué*, μούτατος ἱέραξ, apud Demetrium Conſtant. lib. 1. cap. 41. Domnizo lib. 1. de Vita Mathildis c. 13. (7) Species campanulae monaſticae, quod forte ſurdum, vt loquimur, haberet ſonum, id eſt, minus acutum. Vitae Abbatum S. Albani pag. 91. *Facta nola, cui Muta vel ſcilla eſt nomen.* MOTA dicitur in Ordinario MS. Eccleſiae Rotomagenſis. V. *Skella.* (8) MVTA MVSICA, quae χειραγωγία, *Pantomimus*, apud Senatorem lib. 1. Epiſt. 20. *Hanc partem muſicae diſciplinae Mutam nominauere maiores, ſcilicet quae ore clauſo manibus loquitur, et quibusdam geſticulationibus facit intelligi, quod vix narrante lingua, aut ſcripturae textu poſſit intelligi.* (9) Curia, conuentus, concilium, coetus. Chron. Parmenſe ad an. 1292. apud Murator. to. 9. col. 822. V. *Mota.* (10) MVTA, dici videtur de nauibus, quae ſecuritatis cauſſa ſimul nauigant. Chron. Parmenſe ad an. 1307. apud Murator. to. 9. col. 867. *Commune Venetiarum . . . voluit et expoſuit ducere ſalem et alias eorum mercationes per Padum, et tranſire ſurſum cum ipſis, ſed Commune Parmae viriliter prohibuit ne tranſirent. Et Commune Venetiarum multos ambaxatores miſit Parmam, vt permitterent ire naues eorum et Mutam ſuam, dicendo quod iter Padi erat ſuum. Sed nihil eis factum fuit ſeu prouiſum per Commune Parmae.* MVDA, eadem notione, in Continuat. Chron. Andr. Danduli ex Cod. Ambroſ. apud Murator. to. 12. col. 427. in Notis. (11) † Menſurae ſpecies, Germ. ein Muth. Ch. a. 1335. t. 4. Sept. p. 729. *Praedium in Pfons — pendet decem mutas partim ſiliginis, partim hordei, et XI. modios betarum.*

MVTAGIVM, V. *Muta* 4.

† MVTAMEN, idem quod *Muta* 4. in Ch. Mſ. a. 1331.

MVTAMENTVM, idem, V. *Muta* 4.

MVTANDAE, mutatoria, veſtes quae mutantur. Papias: *Mutandae, mutatoriae veſtes, et camiſiae, et bracae.* V. *Mutatoria* 2.

MVTARE. (1) Falcones in domuncula, quae *muta* dicitur, includere et curare. Charta an. 1425. apud Kennett. Antiquit. Ambroſden. p. 559. V. *Muta* 6. (2) Commutare, permutare, Gall. *Echanger*. Tabular. Rothon. (3) † MVTARE SE, e loco moueri, abire, in Act. Mſ. Carcaſſ. V. *Mouere.*

MVTARIVS, V. *Muta* 3.

MVTATICVM, V. *Muta* 4.

MVTATIO. (1) Locus, in via regali, vbi veredi vel animalia mutabantur in curſu publico: quarum *Mutationum* mentio eſt in Legg. 34 36. 53. 58. 60. de Curſu publ. leg. 9. de Tribut. Cod. Th. in Itinerariis Antonini, Hieroſolymitano, et aliis, apud Senatorem lib. 4. Epiſt. 47. etc. ἀλλαγαὶ, Annae Comnenae pag. 139. (2) MVTATIONES AVRI, perperam editum pro *Mutones*, apud la Faille inter Probat. Annal. Toloſ. to. 1. p. 97. V. *Multo.* (3) MVTATIONES DOMORVM, praeſtationes quae fieri ſolebant ab eo qui alteri in domum ſuccedebant. Ch. a. 1124. ap. Spon. inter Inſtr. Hiſt. Geben. t. 2. p. 5. MVTATIONES PRESBYTERI, praeſtationes quae fieri ſolebant domino loci in quauis mutatione Sacerdotum ſeu Curionum. Tabularium Prioratus de Paredo fol. 31. V. *Muta* 4.

MVTATORIVM. (1) *Mutatoria, dicuntur vulgo diuerſoria vel fullonica, quaſi ſecreta aedificia.* Vocabul. Iuris vtriusque. Ridicule omnino; genuinam vocis originem vide in *Mutationes.* (2) Veſtes quae aliis mutantur: *vicaria indumenta*, apud Caſſianum lib. 4. c. 10. ἐξημοιβὰ ἱμάτια, Homero. *Mutatoriae veſtes*, apud Cogitoſum in Vita S. Geraldi lib. 1.

cap. 34. *veſtimenta Mutatoria*, in Teſtamento Guillelmi D. Montiſpeſſulani an. 1212. Will. Tyrius lib. 6. cap. 6. *Veſtes etiam prae continuis laboribus lacerae, et aſſiduitate vtendi praetendentes vetuſtatem, non enim erant populo peregrinanti diuerſa, quibus alternatim vterentur, Mutatoria.* Lambertus Ardenſis: *Alii ſcutellas metalli ſimilis cum calicibus, alii veſtium Mutatoria, alii pictas calcitras et tapetia . . . diſtribuit.* (3)

MVTATORIVM CAESARIS, de quo Rufus in deſcriptione Romae, intelligitur de domo, vbi ſeceſſus oblectamentique cauſſa aliquando maneret. V. quae hac de re diſſeruit Dom. Bern. de Montfaucon to. 3. Antiquit. explic. part. 1. c. 5.

MVTATVS. (1) V. *Muta 6.* (2) † *Scabinus*, aedilitius, forte quia quolibet anno mutatur. Ch. Mſ. a. 1230.

† MVTERE, *eſtre muet*, in Gloſſ. Gall. Lat. Cod. 7684. V. *Mutitas.*

† MVTIBERNI, vox ignota Argentraeo l. 1. c. 18. Hiſt. Brit.

† MVTICVLARE, pro mutilare, in Ch. Mſ. a. 1214.

† MVTILITAS, vitium, defectio. Gloſſale Mſ. ſuper III. libr. Salom.

MVTILO, V. *Multo.*

MVTINVS. Aelfricus in Gloſſ. Anglo-Saxon. cap. de nominibus ferarum: *Mutinus, Gadinca, vel Hnoc.* Non liquet, inquit Somnerus. *Mutinae carnes*, in Conſuet. MSS. Eccl. Colon. e Bibl. Eccl. Atrebat. eaedem quae veruecinae. V. *Multo.*

MVTIO, *id eſt Fatuus.* Vocabul. vtriusque Iuris.

† MVTIS, truncus, ſtirps, in Ch. Mſ. a. 1343.

MVTITAS, Αφωνία, in Gloſſ. Graec. Lat. Mirac. S. Bernhardi Epiſc. to. 5. Iulii p. 112.

MVTNARIVS, V. *Muta 3.*

MVTO, MVTTO, MVTONAGIVM, V. *Multo.*

MVTOFEDA, ouis. Maſſilienſibus *Moutoufede*, Lugdun. *Feye.* Charta an. 1390. *Quilibet Mutofeda ſoluat XVI. denarios.* V. *Feda 2.*

MVTONIVM, κυδώνιον, *malum cotoneum.* Supplem. Antiquarii et Gloſſ. MSS. Lat. Graec. Sangerm. [illegible] itidem Gloſſ. *Mutonium*, [illegible], *Addiſio.*

MVTPHARACHAR, genus Turci equitatus, quod deſcribit [illegible] Hiſt. l. 14.

MVTRELLA, perperam pro *Mitrella*, capitis tegumentum, quod [illegible] *capparonem* vocabant. Gall. Chr. to. 4. col. 782. V. *Mitrae.*

MVTRVM, homicidium, V. *Mortr.*

† MVTTATGIVM, i. q. *Muta 4.* [illegible] Terrear. villae de Buſſeul.

MVTTVM, γρῦ, in Gloſſ. Lat. Gr. Hinc vox *Mot*, apud Gallos, et loquendi formula, *ne Muttum quidem audet dicere.* V. Scaliger ad Feſtum in *Mutire.* Epiſtola Ludouici II. Imp. ad Baſilium Maced. Imp. Conſtantinop. *Verum ſuper hoc ſi eſt, qui ſummo Pontifici ſaltem vnum faciat Muttum, congruo profecto illius non carebit reſponſo.* Vita S. Odonis ſaec. 5. Bened. pag. 167. *Quodſi fortaſſis aliquis a noſtris famulis non ferens eorum improbitatem, aliquid Muttum reſponderet eis aſpere, etc.* Quo ſpectat illud Hieron. in Epiſt. 65. ad Pammachium: *Et Mu vltra non faciam, iuxta Ennium.*

MVTVARE, *mutuum*, ſeu exactionem nomine *mutui* impoſitam ſoluere. V. *Mutuum.*

MVTVATIM, pro *Mutuo*, in Vita S. Antidii Archiep. Biſontienſis cap. 5.

MVTVATIO, pro Mutatio, in Conſuet. MSS. Auſcior. art. 3.

MVTVLA, ex Ital. *Mutola*, muti. Occurrit in Vita B. Iuſtinae de Aretio n. 9.

MVTVLATVS, idem quod *Expeditatus*, in Charta Foreſtae cap. 9. forte pro *mutilatus.*

MVTVLOSVS, ψιλὸς, nudus, glaber. Gloſſ. Lat. Graec. MSS. Sangerm.

MVTVLVS. Lex Ripuar. tit. 60. §. 4. *Si autem ibidem infra terminationes aliqua indicia ſua arte, vel [illegible], aut Muuli factae extiterint, ad ſacramentum non admittatur, etc.* Vbi [illegible] ſunt machinationes clandeſtinae, vel ſeditiones clam excitatae, a veteri German. *Meuten*, clandeſtine agere, vnde

vnde *Meutmacher*, flabellum ſeditionis, Gall. *Mutin.*

MVTVNVS, veruex, Gall. *Mouton.* Charta an. 1307. ex Archiuis S. Victoris Maſſil. V. *Multo.*

MVTVRIVM, motio, contentio, rixa, t. 5. Ordinat. p. 723. V. *Monita.*

MVTVS. (1) Obſcurus. *Muta verba*, apud Abbonem in Praefat. ad libros de Bellis Pariſiac. (2) MVTI, inter diuinatores reponuntur apud Paſchaſium Ratbertum in Vita Arſenii ſeu Walae Abb. Corbeienſis lib. 2. cap. 9. *Diuini, coniectores, et Muti.* Atque hi putantur eſſe *Engaſtrimythi*, ſeu *ventriloqui.* (3) MVTORVM POENA, V. *Panis fortis.* (4) MVTI LAPIDES, ſine inſcriptione, apud Hygenum de Limitibus conſtituendis.

MVTVVM, exactio nomine mutui. Charta Rogerii I. Reg. Sicil. an. 1129. apud Murator. to. 6. col. 623. *Nulla angaria, parangaria, echioma, gabella, Mutuum, extorſio iaciatur, imponatur.* V. *Credentia, Creditum.* MVTVVM COACTVM, exactio, quae a dominis in vrgentibus negotiis ſuis ac neceſſitatibus fiebat ſuper ſubditos, vaſſallos, ac tenentes cum reſtitutionis conditione ac pollicitatione: a qua quidem exactione exempta pleraque oppida, quibus conceſſae libertates, leguntur. Charta libertatum Aquarum Mortuarum an. 1246. *Omnes habitatores loci illius ſint liberi et immunes ab omnibus queſtis, talliis, et toltis, et Mutuo coacto, et omni ademptu coacto.* MVTVVM VIOLENTVM, in Charta libertatum Iaſſeronis, apud Guichenonum in Hiſtor. Breſſenſi pag. 106. *Roga coacta*, in Charta Ludouici Comitis Bleſenſis et Claromontenſ. an. 1197. pro Creduli enſi villa: *Omnes homines Credulio manentes taliam mihi debentes, et eorum haeredes, a talia, ablatione, impruntato et Roga coacta de caetero penitus quitos et immunes eſſe concedo.* MVTVVM EBRALDVM. Charta Henrici Comitis Portugalliae (tom. 3. Monarchiae Luſitanae p. 282.) *Non introducam Mutuum ebraldum Colimbriam.* † MVTVVM, ſtipendium datum in anteceſſum, t. 9. Ordinat. p. 363.

† MVTVVS. *Mutua gratia*, Gall. *Don gratuit*, in Ch. Ml. a. 1326.

MVWES, menſurae ſpecies, niſi ab Angl. *Mow*, quod aceruum, cumulum ſonat, acceſſas. Charta Henrici VI. Reg. Angl. an. 1432. apud Rymer. to. 10. p. 514. *Duo millia Muwes ſalis, in Inſula de Gerran . . . in Britannia.*

MVXONES, V. *Muſones.*

MVZA, veſtis ſpecies, qua caeteri Clerici aeque ac Epiſcopi vtebantur. Epitome Conſtit. Eccl. Valent. to. 4. Concil. Hiſpan. p. 175. *Rectores autem vicarii perpetui, beneficiati altari maioris, diaconi et ſubdiaconi eccleſiae, Muzas panni nigri ex ſaga nigra liuidi ſeu viridis coloris fodratas* (portent). V. *Birrus.*

MVZECTA, eadem notione, qua *Muza.* Notitia Eccleſ. Catanenſis apud Rocchum Pirrum in Sicil. Sacra p. 77. *Canonicalis habitus ex Pii V. litteris almutium et ſuperpellicium erat, ſed dein rochetum et birrum ſeu Muzecta nigri coloris.*

MVZZETTA, eodem ſignificatu. De S. Iuuenale Epiſc. to. 1. Maii p. 399. V. *Mozzetta.*

MYCETIAS *vocatur tetri ruderis inquietudo terrena.* Ita Apuleius de Mundo. A Graeco nimirum μύκω, Mugio, reboo.

MYLLEWELL, piſcis genus, qui alius videtur ab eo quem Spelmannus piſcem viridem vocat. Computus an. 1425. apud Kennett. in Antiquit. Ambroſden. p. 577. *Et in III. copulis viridis piſcis . . . Et in XV. copulis de Myllewell minoris ſortis X. ſol. VI. den. et in XX. Myllewell maioris ſortis XII. ſol.* V. *Mulnellus.*

MYNECENAE, moniales, ex Anglo-Saxon. *Mynecene*, vel *Minicene*, hodie Anglis *Minneken* et *minnekenlaſſe.* Concil. Stenhamienſe in Anglia an. 1009. c. 1.

MYOBARBVM, apud Auſonium in lemmate Epigrammatis 30. Cantharus potorus Scaligero, qui a ſimilitudine muris et barbae, quae in conum deſinit, *Myobarbum* voce ibrida

 dictum

dictum exiſtimat. Turnebus vero Aduerſ. lib. 3. cap. 19. putat verbum compoſitum a *mure* et *barbo*, quod menſuram liquidorum ſeſunciam pendentem ſonat, vt ſit tanquam muris cyathus. Quidam legunt *Myhobarbum*, alii *Myohobarbum;* emendat Lil. Gyraldus *Myxobarbarum*, quod non placet. V. Cuperum in Harpocrate p. 78.

✝ MYOCEPHA, MYOCEPHALVM. Alex. Iatroſoph. Mſ. l. 1. Paſſion. c. 100. *Ad ſtaphylomata enim et ad ypopias et myocephala facit cum oui liquore albo inunctum. - - Si autem myocepha aut ypopius fuerit, poſt inunctionem ligabis oculos etc.*

MYOPARO, nauigii piratici genus a Paro inſula et Myunte vrbe, vt placet Turnebo lib. 3. Aduerſar. cap. 1. nomen adepti. Melius Scaliger, a forma *μυῶνες*, hoc eſt, anguſta et oblonga, dictum tradit.

MYRACH, vox Arabica, quam Medici vſurpant pro partibus continentibus ſtomachi. V. Mundinum in Anatomia p. 43.

MYRIONYMA, Iſidis epithetum, quod illa variis nominibus afficeretur. Mabillonius in Itiner. Germ. p. 91. tom. 4. Analect.

MYRMICOLEON, formicarum vorator, leo formicarius, Gr. *μυρμηκολέων*. Vita B. Columbae Reatinae to. 5. Maii p. 373.

✝ MYROBRECHARIVS, a Graeco *μυροβρεχος*, qui vnguento perfundit et madefacit, ap. Gudium vet. Inſcript. CLXV. 6. MVROBRECHARIVS, in Inſcr. CCXCIX. 3. V. Martin. in h. v.

MYRONES, *fantaſiae*, *miratores*. Papias.

MYRRHINVM, MYRRINVS, V. *Murer*.

MYRTA, pro myrtus, in Statutis Montis Regal. fol. 318.

MYRTHA, eadem notione, vſurpant Caelius Aurelianus, Celſus, et Apicius. V. *Murta*.

✝ MYSTACE INCEDERE, grauiter, compoſite ambulare, in Chron. Ditmari Mersburg. epiſc.

MYSTARCHVS, ſacerdotum praepoſitus, titulus honorarius Archiep. Toletani ex Hierolex. Macri.

MYSTERIALES, V. *Miniſteriales*.

MYSTERIARCHES, myſteriorum praeſitus, vel princeps. Prudent. Periſteph. 2. 349.

MYSTERICVS, pro Myſticus. Epiſt. Zachariae PP. an. 748. to. 1. Rer. Mogunt. p. 255.

MYSTERIVM. (1) Officium, ſacra Liturgia. Pelagius Epiſcop. Ouetenſis in Ferdinando Rege Hiſpan. (2) ✝ MYSTERIVM CHRISTI, ſacrificium miſſae, t. 2. Aug. p. 728. ✝ MYSTERIVM DEFVNCTORVM, officium ſolemne pro defunctis, t. 6. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 445. Statuta Roberti I. Regis Scotiae c. 8. § 4. *Saluis ipſis cuſtodibus, non rationabilibus Myſteriis ſuis ſeu neceſſariis impenſis:* ſed legendum indubie miſiis. V. in hac voce. (3) Tragoedia ſacra. Comment. P. Souchetti Canon. Lemouic. ap. Stephanot. to. 2. Fragm. Hiſt. MSS. (4) MYSTERIVM NVPTIALE, nuptiae ſolennes cum caeremoniis eccleſiaſticis celebratae. Capitul. lib. 7. c. 165. (5) Pro *Miniſterium*, ars, V. *Miſterium* 1. (6) ✝ Pro Miniſterium, in Stat. Synod. Tornac. a. 1366.

MYSTICARE, ſenſum arcanum exprimere, includere. Petrus Rigenſis in Leuitico:

. . . *Eccleſiam Myſticat illa domus.* Hugo a S. Victore in Speculo Eccleſiae c. 1. *Cancellus humilior reliquo corpore Eccleſiae, Myſticat quanta humilitas debet eſſe in clero.* Obſeruat Vgutio, *myſticum* dici de temporalibus; *myſterium* de ſpiritualibus.

MYSTICVS, V. *Sarica*.

MYSTILE, *panis qui canibus obiicitur, Lat. Canice; vel panis excauatus ſorbitioni accommodus.* Vocabul. Suſſannaei. V. Lex Martinii.

MYTHISTORIA, fabuloſa hiſtoria Iul. Capitolinus in Macrino.

MYTHISTORICVS, apud Flau. Vopiſcum in Firmo.

MYTRVM. Teſtament. Hugonis I. Epiſcopi Toloſani apud Catellum p. 858. *Dono itaque vnum Mytrum ab auro ſancto*

ſancto Stephano, *et vnum miſſalem*, *etc.* Mitram forte.

MYXVS, MIXVS, ex Gr. Μύξα, ellychnium lucernae, Gall. *Méche.* Anaſtaſius in S. Silueſtro: *Myxum ex ſtuppa amanthi.* Item: *Poſuit lucernam ex auro puriſſimo Mixorum 10. penſ. lib. 30.* In S. Hilario p. 28. *Lucernam auream cum Mixis luminum decem.* Sed ibi perperam *nixis*, vt et p. 14. 16. 17. 28. 258. pro *mixis*, vti praeferunt alii Cod.

MYZINVM, V. *Imizilum.*

MYZQVITA, i. q. *Meſchita*, in Actis SS. quinque martyrum.

N.

N (1) Littera numeralis, quae 90. denotat. Vnde verſus apud Vgutionem:

> N. *nonaginta capit*, *quae ſic caput eſſe videtur.*

Ita etiam in Notis antiquis. L. LXXXX. *nonaginta.* At apud Baronium N. 900. efficere dicitur hoc verſu:

> N. *quoque nongentos numero demonſtrat habendos.*

Eidem litterae ſi recta linea ſuperaddatur, nonaginta millia ſignificat. (2) Literam loco nominis proprii poni coepiſſe paulo ante annum Chriſti milleſimum, obſeruat Hugo Menardus ad librum Sacramentorum Gregorii: cum nota haec *ill.* i. *ille*, poneretur. V. in voce *Ille.* At Ioan. Mabillonius tom. 5. Vitar. SS. Ord. S. Benedicti p. 291. tum ex variis MSS. tum ex Frotharii Epiſcopi Tullenſis editis Epiſtolis ante annos octingentos literam N. eo ſenſu adhibitam contendit. V. *Neſtigantio.* (3) *N. in ſuperſcriptione cantilenae*, *notare*, *hoc eſt*, *noſcitare*, *notificat.* Ita Notkerus Balbulus Opuſc. *Quid ſingulae literae ſignificent in ſuperſcriptione cantilenae.* V. *A.*

NA, in Aquitania viciniſque prouinciis, a mulieribus, quae maritorum luce fulgebant, praepoſitum fuiſſe, docet Petrus de Marca Marcae Hiſpan. col. 262. V. *En*, *Ena.*

NABALIS, *campi culture dediti*, in Gloſſ. Sangerman. MS. num. 501. An corrupta vox a *Nauare*, operam collocare?

NABATAE, *ex adulterio concepti.* Suſſannaeus.

NABETINVS, f. *fundici* curator, inferior *fundegario*, aut exactor *nabuli.* Statuta Maſſil. lib. 1. cap. 18. §. 14. *Similiter ſtatuimus ne aliquis fundegarius vel Nabetinus*, *vel qui ſuum vinum vendit vel vendi faciat ad minutum*, *ne aliquis qui praeter mercadariam*, *miniſterium ſuum vel corratoriam exerceat*, *in terra illa poſſit fieri vel conſtitui conſul.* Ibid. §. 16. *Si aliquis fundegarius vel Nabetinus*, *vel aliqui quandocunque facient contra ſacramentum*, *quod fecerint vel facient Rectori Maſſiliae*, *in redemptione dicti fundici perdant incontinenti omne ius*, *quod tunc haberent in dicto fundico*, *et ab inde non ſint fundegarii fundici ſupradicti.* V. *Funda* et mox *Nabulum.*

NABILIS, *ad nandum habilis*, *Nabundus*, *facilis ad nandum*, *vel ſimilis nanti*, Iohanni de Ianua. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman. *Nablis*, *Bien noant ou nagent*; *Nabundus*, *Idem.*

† NABINVS, napus, Hiſpan. *Nabo*, in Leud. maior. Carcaſſ. Mſ.

NABITA, *nancta.* Gloſſ. Iſid. Emendandum cum Graeuio: *Nauita*, *Nauta.*

NABLISARE, *pſalmiſare*, ψάλλει. Gloſſ. Graec. Lat. *Nablio*, ψάλτης, *Pſalta*, ex quibus corrigendae Gloſſae aliae: *Nauilio*, ψάλτης. *Nabilium* erat Phoenicium organum lyrae vel cytharae ſimile. Eucherius Lugdun. *Nablum*, *quod Graece appellatur Pſalterium*, *quod a pſallendo dictum eſt*, *ad ſimilitudinem cytharae barbaricae in modum Delta.*

† NABVLLVM, naulum, in Ch. a. 951. apud Murat. t. 5. Antiq. p. 965.

NABVLVM, *merces nautica*, Iohanni de Ianua. Imo tributum pro merce nauti-

nautica, *naulum*, Italis *Nolo*. Statuta Venetorum lib. 6. c. 68. *Quod vertitur . . . in damnum patronorum, et aliarum mercationum propter dacias, Nabula, et vareas.* Ita et cap. 70. vbi interpres *Nolo* vertit.

NAÇA. (1) Nauigii ſpecies, ſcapha, Germanis Nachen; quam vocem quidam a Graeco ναῦς deducunt. Monachus Altiſiodorenſis pag. 96. *De Flandriis quidem 60. rates mediae quantitatis, quas illi Nacas vocant, neceſſariis omnibus praemunitae mare ingreſſae ſunt.* NECCHIA. Iac. de Vitriaco lib. 3. Hiſt. Orient. apud Marten. to. 3. Anecd. col 283. *Nam diebus paucis euolutis venerunt Daci, Normanni, Franci, Scoti et ceterae gentes, quae inter Occidentem et Septentrionem ſitae ſunt . . . nauibus iocundis, quae Necchie dicuntur ac nocte.* Locum hunc mendis ſcatentem ex ſubſequenti corrigendum eſſe liquet. Legi tamen poſſet *Nachiae* pro *Necchie*, vel *Hilnachiae.* HILNACHIA, apud Conradum Vſperg. an. 1177. *Caeterae gentes inſularum, quae inter Occidentem et Septentrionem ſitae ſunt, . . . nauibus rotundis, quae Hilnachiae dicuntur, aduectae.* ISNECIA, vel ILNECHIA, eadem notione, Scriptoribus Gallicis *Eſnechus*, Theutonibus *Snack* et *Sneck.* Miracula S. Wlfranni Epiſc. num. 8. *Ecce repente ingens paro, qui barbara lingua Iſnechia dicitur, apparuit.* Sanutus lib. 3. part. 10. c. 3. *Iacobus de Aueſnis cum multitudine nauium, quas Eſneches appellant, adducens Flandrenſes, etc.* NACELLA, diminut. a *Naca*, Gallis *Nacelle.* Matth. Pariſ. *Tranſitum* (fluminis) *per Nacellas et alia vaſa praeparauit.* NASSELLA, in Geſtis S. Ludou. p. 351. to. 5. NANCA, pro *Naca*, vt videtur, nauicula piſcatoria. Transactio Guillelmi Comitis Forcalquerii cum Monachis Montis-maioris an. 1212. *Teſtes probauerant Monaſterium habuiſſe pacifice ab omnibus ibi piſcantibus, ſingulis ſeptimanis, leuatam piſcium, excepto die lunae et ſingulis noctibus, ſingulos obolos pro ſingulis Nancis aut tres denarios pro vna ſeptimana.* (2) NACA cancer, apud Papiam.

NACARA. (1) Crotalum, vel tympani ſpecies. Academici Cruſcani Nacchera, *ſtrumento ſimile al tamburro che ſi ſuona à cavallo. Tympanum, ſeneſe dicono anco Nacchera un certo cerchio ô triangolo di ferro che ſi percuoto con una verghetta di ferro: Latine* Crotalum. Scriptor infimi aeui in codice MS. 1343. Bibl. oth. Regiae fol. 81. *Quidam ſ... co iocabant, granatos dulciter re...antes: quidam Nacaria bacalabant, magnum ſonum facientes, etc.* Petrus de Valle in Epiſt. 6. ita appellari ait *Tamburlorum*, ſeu tympanorum bellicorum ſpeciem, qua equitatus militaris Alemannicus, Septentrionalis praeſertim, vti ſolet: *Tamburi a cavallo, che noi in Italiano diamomo Nacchere. Tymbales* Galli vocant. Sanutus lib. 2. part. 4. c. 20. 21. *Sint quatuor tubatores, tibicines, tibiatores, et qui ſciant pulſare Nacharas, Tymbana ſeu Tamburla.* Areſtum 24. Ian. an. 1320. *Luſor ſeu meneſterius Nacariarum.* Hinc emendanda Geſta Ludouici VII. Reg. Franc. cap. 8. *Tympanis et Nacariis, et aliis ſimilibus inſtrumentis reſonabant.* Perperam enim editio praefert *Macariis*: quo loco tribuuntur *Nacarae* Turcis ac Saracenis. A Turcis igitur et noſtri hauſere: nam et Francis non ſemel tribuuntur a Scriptoribus laudatis in Notis ad Ioinuillam: vbi etiam obſeruatum interdum ab iis *Anacaires* appellari, vt eſt apud Graecos Ανάκαρα, Codino de Off. cap. 6. n. 15. Ανακαράδα apud Nicetam vnde Ανακαριςαὶ, Tympaniſtae dicti apud eundem Codinum loco citato, et Nicetam in Man. lib. 5. n. 7. et in Iſaac. lib. 1. n. 10. qui eiuſmodi tympana pulſabant. Vett. Gloſſ. Lat. Gall. *Tinctitare, Jouër des Nacaires.* Alibi: *Tarantarizare, Tromper, ou Naguairer: Jouër des Nagaires.* V. Octauium Ferrarium in voce *Gnaccare.* NACTARIVS, vel potius *Nacarius* aut *Nacharius*, tympanotriba, Gall. *Timbalier.* Computum an. 1333. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 277. (2) † NACARA, NACCHARA, conchy-

conchyliorum genus, Hiſp. *Nacara*, Ital. *Nacchera*, Gall. *Nacre*. Inuent. Mſ. theſ. Sed. Apoſt. a. 1295. V. *Nacrum*.

ACCVM, NACHVM, V. *Nactum*.

ACE, piſcaria, V. in *Naſſa*.

ACELLA, V. *Naca 1*.

ACER, V. mox *Nacrum*.

ACHSCHAIT, V. *Naſtaid*.

ACISTERNA, *aquarium vas*, apud Papiam.

ACRVM, vel NACER, concha margaritifera, Gall. *Nacre*. Hiſp. *Nacar*. Inuentarium an. 1347. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 556.

ACTA, apoſtema, V. *Natta*.

ACTARIVS, V. in *Nacara*.

ACTINA, V. *Nactum*.

ACTVM, vel NACTVS. Iacobus Stephaneſcus Cardinalis lib. 1. de Coronatione Bonifacii VIII. cap. 9.

Poſt ipſum quadratus equus, detextus ad ante,
Velatusque rubro ſcarleti tergora Nacto
Cygneus ad dextram vehitur.

Et infra:

Cornipedemque ſedens niueum ſub tegmine Nacti.

Hinc emendandus Alexander III. PP. Epiſt. 52. ad Philippum Colonienſem Archiepiſc. *Inſigne quoque feſtiui equi, quod a quibusdam vulgo Naccum vocatur, . . . confirmamus.* Ita etiam praefert illa quam deſcripſit Maximilianus Henric. in Apolog. Archiep. Colon. p. 3. Et Innocentius III. PP. lib. 1. Epiſt. p. 34. Edit. Colon. et 36. Edit. Venetae: *Denique vt Piſana ciuitas . . . amplius honoretur, equo albo, cum Nacho albo in proceſſionibus vtendi tibi licentiam damus.* († Vox *Naccum* frequentius legitur, quam vt mendum eſſe poſſit; praeter enim allata, *Naccum* habet Bulla Bened. VII. a. 975. t. 1. Hiſt. Treuir. p. 313. Vtrumque igitur retinendum videtur.) Ita perperam *Nauo*, editum apud Vghellum to. 4. p. 1200. Legendum enim vtrobique *Nacto*. Quod porro hi *Nactum*, alii *coopertorium*, vel *vdonem* appellant, ita vt *Nactus* fuerit ſtragulum, quo totus equus inſter⸗nitur. Balſamo in Nomocan. Photii tit. 8. cap. 1. ait, magnum Chartophylacem in Feſti SS. Notariorum proceſſione, Καβαλικέυειν τὸ πατριαρχικὸν ἄλογον μετὰ ὀθονίου λευκοῦ. Voſſius *nachus* retinet, et a νάκος, i. vellus vel lana, deducit: ſed vix eſt vt aſſentiar. Vetus Interpres Iuuenalis Sat. 6. v. 80. *teſtudineum conopeum Poëtae interpretatur, linum tenuiſſimis maculis Nactum.* Quo loco Pithoeus *netum* aut *nexum* fruſtra conatur reponere: eſt enim *Nactum*, quod in Gloſſ. Gr. Lat. νακτὸν, τὸ πεπιλωμένον, dicitur, denſum, preſſum, a νάσσειν, premere, denſare. Hinc fullo, νάκτης, a denſando et premendo, *Nactina*, fullonis vxor apud Apuleium. Heſychius νακτὰ, πίλοι, ἐμπίλια, etiam interpretatur. V. *Thoracomachus*. NACTVM, metaphorice, ſtragula ſeu caſula ambiens totum corpus Sacerdotis, vt coniectat Sollerius. Translatio S. Apollinaris, tom. 5. Iulii pag. 378. NACVM, pro *Nactum*, ſtragulum. Gualuaneus Flammae apud Murator. tom. 12. col. 1047. † Pro panni ſpecie, Gall. *Nac* non ſemel legitur in Inuent. S. Capellae Pariſ. a. 1363. V. *Nattus*.

NACVM, V. *Nactum*.

NADILHA. Reparationes factae in Seneſcallia Carcaſſonae ann. 1435. e MS. D. Lancelot: *Item pro vno alio ferro et Nadilha poſitis in alio molendino, et pro alia neceſſaria reparando, XXX. ſ. tur.* *) Germ. Nadel eſt acus, aut quidquid in acumen exit.

NADIVVS, pro *natiuus*. Capitulum generale S. Victoris Maſſil. an. 1718.

NADONES, NADONI, agni, capreoli, Prouincialibus *Nadons*, quaſi recens nati. Elenchus Eccleſiarum Cellae Cariloci ſubditarum, apud Domnum Chanteloup in Hiſt. MS. Montis-maioris: *Medietate omnium decimarum Nadonorum ad eas ſpectantium* NADI, eadem notione. Charta an. 1416. ex Archiuo S. Victoris Maſſil.

NADVS, V. *Nadones*.

† NAGA-

† NAGALE, animalis genus, in Gloſſ. ſuper III. libros Salomon. et Lament. Ierem, ex Bibl. Heilbr. p. 54.

NAGARE. In Gloſſ. Iſid. *Vacillare, huc et illuc fluctuare.* Quidam putant idem eſſe quod *Natare*, nare, vnde Galli *Nager* hauſerunt: ſed videtur legendum, *vagare*, vel *vagari*, niſi ita etiam haberet Papias: *Nagat, vacillat, huc illucque fertur.* Graeuius mallet *nutare*, ſi quid tamen mutandum.

NAGARIA, f. pro *Angaria*, de quo ſupra. Charta Alexandri Leodicenſis Epiſc. ann. 1131. apud Marten. to. 1. Ampliſſ. Collect. col. 710. † Leg. eſſe *Wagaria* monet Martenius in Gloſſ. ad calcem ampliſſ. Collect. V. in *Waga*.

NAGDEDEN, V. mox in *Nagleden*.

NAGELLVS, Germ. Nagel, clauus, apud Marten. to. 2. Itiner. Liter. p. 365.

NAGEVM, *nugium, pallium tenue*, apud Papiam. Gloſſ. Sangerman. MS. num. 501. *Nageum, Nugeum; palleum tenuem.* V. *Nactum*.

NAGLEDEN. Charta Balduini Comitis Guinenſis an. 1228. in Tabul. S. Bertini: *Propter hoc autem quod Caſtellanus de Broborgh in initio Auguſti, et etiam per totum Auguſtum debet Nagleden prohibere, praeter de decimis*, etc. In autographo legitur *Nagdeden:* quod erat interdictum aliquid exportandi ante ſolis ortum et poſt occaſum, menſe Auguſto. *Ban d'Aouſt*, in Conſuetud. Atrebat. art. 48.

NAIBIS, f. fritillus ſeu alueolus aleatorius. Vita S. Bernardi Sen. to. 5. Maii pag. 281. *Naibes, taxillos teſſaràs, et inſtrumenta inſuper lignea, ſuper quae auare irreligioſi ludi fiebant, combuſtos eſſe praecepit.* † Ital. *Naibi*, ludi puerilis genus.

NAICVS, natiuus. Hiſt. Gemmetic. MS. p. 59.

† NALIS. Stat. Auellae a. 1496. c. 124. *Nulla perſona - - portare audeat - - aliquem cultellum - - maiorem et longiorem vno pede et dimidio cum Nalibus.*

NALVM. Acta Murenſis Monaſterii p. 39. *Vnusquisque enim debet ex conſtitutione 4. boues praeſtare, et 5. [illegible]drias ſupradictae menſurae [illegible], et omnia quae ſunt neceſſaria ex ſua parte dare, niſi Nalum ad vnum [illegible]que, aut ingium niſi ad [illegible]: dant tamen panem vnum qui illis debet reſtitui a Praepoſito.*

NAM, ſecundo loco in oratione, [illegible] vox *Enim. Vetus Interpres Iuuenalis Sat. 7. Armaria Nam educatorum apud veteres Scalas habebant.* Vtitur et Sat. 7. verſ. 192. et alii non ſemel. NAM NON, pro *Non vero.* Teſtam. Notherii Epiſcopi Veronenſis ſub Berengario Rege.

† NAMARE. (1) *Narrare* in vet. Gloſſ. Cod. 7641. (2) V. *Namiare*.

NAMFILVM, V. *Namphili*.

NAMIARE, pignorare, pignus auferre. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 51. EKNAMMIARE, idem. Vetus Charta in eodem Tabulario Fiſcannenſi f. 71. NAMARE. Leges Burgorum Scotic. cap. 4. NANNEARE. Tabular. Maioris Monaſt. circa an. 1200. NANTARE. Charta Ludouici Comitis Bleſenſis et Claramontis an. 1197. pro Creduſio. V. *Namium*.

NAMBIPAYA. Georg. Marcgrauius de veſtitu Braſilienſium lib. 8. cap. 6. *Auriculas perforant in tantum, vt digitum immittere poſſint foramini. Huic immittunt vel os aliquod cercopithecorum et vocant Nambipaya: vel lignum aliquod digiti humani magnitudine, filis goſſypinis circumuolutum.*

NAMIVM, pignus, ex Saxonico *Nam*, pignoris ablatio, et *Nyman*, diſtringere, Germ. nehmen, vt vult Lambardus: vel vt vult Ioannes Stiernhookus lib. 1. de Iure Sueonum vetuſto cap. 10. a voce Suecica *Naem* et *Nam*, quae *capturam* ſonat: *Nam*. apud Petrum de Fontanis in Conſilio cap. 10. et in veteri Conſuetud. Normanniae 1. part. vbi complura habentur capita de eiusmodi *Namiis*; et in noua art. 63. et ſeqq. Hickeſio tom. 1. Theſauri Lingu. Sept. p. 164. vbi de Grammatica Anglo-Saxon. *Namps* cum Latino-Barbaro *Nampta* videtur factum a *Namſes*, *Namſt* per contractionem a plurali *Namſen* vel

vel *Namſcobs*, quod pecora diſtricta ſignificat, vt *Namſae* in vetuſtis Danicae et Scandicae linguae libris; *Nams* vero eliſo p. a *Namps* vocabulo. *Namium Capere*, pecora ſeu pignus auferre. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 2. *Per Namia diſtringere*, ablatis pignoribus compellere. Charta Matillis apud Th. Madox Formul. Anglic. p. 313. *Namium excutere*, datum vel ablatum eripere. Leges Henr. I. c. 51. *Namium vetitum*, illegitima pecorum prehenſio, et in locum illicitum abactio, ſub praetextu damni per ea abigenti facti, quo caſu clarigationis ius conceditur, quod *Placitum de Vetito Namii* dicitur. *Namium* enim *extra Hundredum duci* vetatur, in Legibus Henrici I. c. 29. NAMMIVM, NAMMIARE, in Conſuetudinibus municipalibus, *Natir*, paſſim. Charta Henrici Abbat. Fiſcan. in Tabulario Fiſc. fol. 36. *Nammia quae capta fuerint in terra Abbatis non niſi in terra Abbatis ponentur in parcum . . foreſtarius ſequetur foreſactum vsque in villam de Aſiaco per roeriam, et ſi equus attelatus fuerit, Nammiabit, et Praepoſito Abbatis vsque ad placita replegiabit.* NAMNVM. Concilium Islebonenſe cap. 19. NANNVM. Charta Willelmi Comitis Pontiuenſis an. 1145. NANTISSAMENTVM, eadem notione, Gall. *Nantiſſement*. Litterae Philippi Pulcri Franc. Regis ad Archiepiſcopum Senon. et Epiſc. Altiſſiod. NAMPTVM. Regeſtum *Olim* an. 1273. fol. 195. NAMTVM. Leges Norman. cap. 7. apud Ludewig. to. 7. p. 159. NANTVM. Charta an. 1247. NAVTVM, idem quod *Nantum*, ni ita legendum ſit. Tabular. Calenſe pag. 116. V. *Namiare*.

† NAMMA, i. q. *Namium*, in Ch. a. 1259. t. 1. Probat. Hiſt. Brit. p. 974.

† NAMMEARE, i. q. *Namiare*, in Ch. a. 1281. ibid. p. 1059.

NAMMIVM, V. *Namium*.

NAMPHILI, vox quae non ſemel occurrit in Chartis Comitatus Venuxini, ac praeſertim in licitationibus ſeu auctionibus Carpentoractenſibus ſaeculi XIV. quae factae dicuntur *ſono tubae vel Namphili*. An tympani? Sed vnde nata vox? † Pro tympano voces NAMPHILE et NAMPHILVM leguntur in Ch. a. 1321. t. 2. Probat. Hiſt. Nem. p. 30. p. 172. NAMFILVM, in Ch. Mſ. a. 1387.

† NAMPIVM, forte pro *Namptum*, pignus, in Ch. Mſ. Henr. reg. Angl. V. *Namium*.

NAMPTVM, NAMTVM, V. *Namium*.

NANCA, f. nauicula, V. in *Naca* 1.

NANCTVS, pro nactus, non ſemel vſurpat S. Paulinus. NANCTVS, denſus, preſſus, V. *Nactum*.

NANDOMEAT. Tabul. Prior. Paredi in Burg. Ducatu f. 61. *Dedit pratellum cum terra arabile, qui terminatur de vna parte terra Aſſidei; . . . de tertia, terra S. Gregorii; de quarta Liger fluuius Nandomeat.* Quid id ſit, non percipio, niſi vox diuidenda, *nando meat*, i. vbi Liger fluit.

NANGVINATA. Maffeius Hiſt. Ind. lib. 12. vbi de Iaponiis: *Accedit pilum auro argentoue bracteatum falce praefixum, Nanguinatam appellant.*

† NANITIRE, mendoſe pro *Nantire*, pignorare, apud Bened. abb. Petroburg. t. 1. p. 249. V. *Namiare*.

NANNA, auia, in Actis B. Iacobi Bitectenſis, tom. 3. April. pag. 530. V. in *Nonnus*.

NANNEARE, V. *Namiare*.

NANNVM, V. *Namium*.

NANSIA, († forte pro *Nanſa*, quae vox Ital. eſt *aggiunto d'acqua odorifera*, Gall. *Eau de fleurs d'orange*.) Miracula B. Felicis Cappucini, tom. 4. Maii pag. 270. *Cumque inueniſſet aquam odoratam ex floribus aurantiorum vel gelſominorum (Nanſiam vulgus appellat) in amphora quinque circiter quartalium, naturalem ratus, totam ebibit.*

NANTARE, pignus auferre, V. *Namiare*.

NANTISSAMENTVM, NANTVM, V. *Namium*.

† NAOFILAX, pro *Naophylax*, vox Graeca, aedituus, t. 2. Aug. p. 690.

NAPA, mappa, Gall. *Nape*. Charta an. 1181. ex Archiuo Eccl. Dolenſis.

NAPARIA, ſeu *Mapparia*, officium in aula Regia, cui incumbit mappas, cana-

canabum, manutergia, et ſimilia prouidere, in Fleta lib. 2. cap. 19. *Napes*, Galli mappas vocant. Vide Octau. Ferrarium in Orig. Ital. V. *Nappa*.

NAPATICA, († naporum cultura.) Polyptychus Eccleſiae Floriacenſis: *Debet vnusquisque manſus ſeruilis per totas hebdomadas dies 15. et vnam Napaticam in vineis.* Alibi: *Soluit vnusquisque manſus ſeruilis per totas hebdomadas in anno dies 5. . . . debet Napaticas 11.* etc. Rurſum: *Debet vnusquisque manſus ſeruilis per totas hebdomadas dies 5. et vnam Napaticam in vinea de qua recipit tertiam partem, etc.* V. *Nappa*.

NAPERII, Angl. *Napery*, linteum ad menſam, vt mappae, Gall. *Napes*. Ordinatio Henrici VI. Angl. Regis an. 1430. apud Rymer. to. 10. pag. 471.

NAPINA, ager napis conſitus, Pictauis *Nabine*, in Lege Salica tit. 29. §. 13. *Napinam, et rapinam*, pro ſatione naporum et raporum habent Cato et Columella lib. 11. c. 2.

NAPLIA, Neapolis, Gall. *Naples*, in Actis S. Franciſci de Paula to. 1. April. p. 122.

NAPOCAVLIS, *ex duobus oleribus compoſitum nomen habet, quia dum ſit ſapore napo ſimilis, non in radice, ſed in tyrſo conſcendit, vt caulis*, Iſidoro lib. 17, cap. 10. et Iohanni de Ianua; *une maniere de chos ſemblant a navez*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerman. MSS.

NAPPA, († f. idem quod *Napina*, vnde NAPATICA, naporum cultura, in Ch. Mſ. a. 1407.) Tabular. S. Eparchii Inculiſm. fol. 33. v. *Et inde reddant 3. ſol. cenſuales, et 12. pro auena, et quaeſtam, et agrerium terrae, exceptis Nappis, et agrerium ſine monacho S. Eparchii vel eius miſſo non excutietur.* V. *Napatica*.

† NAPPETVM, diminut. a *Nappus*, in Inuent. Mſ. theſ. Sed. Apoſt. an. 1295. V. mox

† NAPPVS, NAPVS, Ital. *Nappa*, poculum, crater, ſcyphus, Germ. Napf. Ch. a. 936. ap. Murat. t. 2. Antiq. p. 1064.

NAPTA, pro *Naphtha*, bitumen quod facile accenditur, ſcribunt Papias, Vgutio et Iohannes de Ianua: unde in Gloſſis Lat. Gall. Sangerman. *Napta, Norriſſement de feu, ou de le olive, ou purgement de lin, ou d'autre choſe.*

NAPVS, V. *Nappus*.

† NARANCVM, malum aureum, Ital. *Narancio*, Gall. *Orange*, ap. Murat. t. 3. Antiq. p. 1203.

† NARCHA, *Stephano eſt piſcis, quem ſi quis manu tenuerit, tremit manus eius ob frigus.* Gloſſ. Medic. Mſ. Simon. Ianuenſ.

† NARCISSVS, NARCISVS, coloris ſpecies, i. q. cineraceus. Inuent. Mſ. S. Capellae Pariſ.

† NARCVS, *lo magiſtro de la nave*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. V. *Nargus*.

NARDIFICARE, *fragrare*, in Gloſſ. Arabico-Lat. Spirare odorem nardi. Gr. ναρδίζειν.

NARDINVN, *id eſt oleum*. Iohannes de Garlandia in Synonymis Chymicis.

† NARDIVM, f. molendinum oleiarium. Ch. a. 1195. t. 1. Probat. Annal. Praemonſtrat. p. 455. *Grangiam de Maſnil, allodium cum molendino, nardium de Noirum etc.* V. *Nardinum*.

NARDOSTACHYVM, ſpica nardi, apud Apicium lib. 7. cap. 6. V. in *Piſticus*.

NARDVS EQVVS. Proceſſus de Vita S. Yuonis, to. 4. Maii p. 558. *Qui quemdam equum Nardum, valoris quinquaginta librarum vel circa, de domo epiſcopali ceperat.* Videtur legendum *Liardus*, Gall. *Gris pommelé*, vt ſuo loco dictum.

NARES PRAECIDERE, V. *Denaſatus*.

NARGVS, *nauis magiſter*, Papiae in MS. Bituric. ex *Nauargus* pro *Nauarchus*, per ſyncopen.

NARICI, *bruti*. Gloſſ. Iſid. Recte Graeuius: *Narycii, Brutii, Narycia* enim in Brutiis poſita. Vide Virgilium lib. 3. Aeneid. et ibi Seruium.

NARICIA, Papiae, *locus eſt in quo abundant picae*, vel potius *piceae*, vt

Grae-

Graeuius reſtituit, qui emendationem confirmat hoc Poëtae verſu:

Naryciae picis, aut Actaei mellis Hymetti.

De pice Brutia, vide Plinium lib. 14. cap. 19.

NARIÇVS, *a chi goça el naſo.* Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

NARIGIA, ferrum cauatum, cui vectis impoſitus facile voluitur. Guido de Vigeu. Mſ.

NARINOSI DII, ſi haec vera lectio apud Lactantium lib. 5. cap. 12. dici videntur quod odoribus thuris colantur; ſed alii legunt *carioſi*, alii *varicoſi.* Vide ibi notas Thomaſii.

NARIRE, *nares fricare, ſubſannare,* Iohanni de Ianua; in Catholico paruo, *Nariller, froter la narine, ou mouquer.* Hinc *Nario, ſubſannans,* in Gloſſis Iſid. *Nario, ſubſannator,* in aliis.

NAROD, tributi ſpecies apud Bohemos, in Charta Ottocari Regis Bohem. an. 1221. in Bohemia Pia, p. 88.

NARRATIO. (1) Cauſa, lis intentata. Prima Statuta Roberti I. Regis Scotiae cap. 15. (2) † NARRATIO FEODATA, quae et *Nominatio* dicitur, vaſſalli clientelaris profeſſio, qua feudalium praediorum deſcriptionem domino offert. Tabul. Trenorch. V. *Denominatio* et *Numeramentum.*

NARRATIVE, computando. Chron. Io. Whethamſt. p. 442.

NARRATORES, aduocati, patroni cauſarum, *Conteurs*, in veteri Conſuetudine Normanniae c. 64. Matth. Pariſ. an. 1239. *Cum Prolocutoribus Banci, quos Narratores appellamus.* Vitae Abbatum S. Albani: *Placitantium aduocatorum, quos Banci Narratores vulgariter appellamus.* In Gloſſis Iſidori lego, *Moratores, Aduocati.* Vbi forte legendum *Narratores* vel *Oratores.*

NARSIA, nemus. *Partem narſiae ſeu nemoris ſui*, in Necrol. Prior. S. Rob. Cornill.

NARTA. (1) Species ſolearum lignearum, quibus in tranſmittenda glacie altiſſimisque niuibus vtuntur Scricfinni aliaeque gentes finitimae. Nil aliud ſunt, vt Hofmannus exponit, quam lignum tenue et longiusculum, anteriori ſui parte incuruum, in cuius medietate anſa eſt ex corio, cui pes inſeritur, ſubiecta ex contorto vimine alia, qua poſteriora pedis firmantur. Plura vide apud eumdem Hofmannum et apud Bened. Balduinum de calceo antiquo cap. 6. (2) Tuber, ganglionis ſpecies. Miracula S. Antonii de Padua, to. 2. Iunii p. 738. *Mulier . . . quaedam morbum periculoſum, quod Narta dicitur, in cranio capitis radicatum, in quantitate pugni, paſſa fuit decem annis.*

NARVS, ἐπίγνωσις, ἔννοια, in Gloſſis Lat. Graec. Sangermann. cognitio, cogitatio. Emendo *Narritas*, quod dictum ſit pro *Gnaritas*, quemadmodum *Narus* pro *Gnarus.* Ioh. de Ianua: *Narus, ſciens, peritus; Sages*, in Gloſſis Lat. Sangerm.

NASALE, NASILE, pars caſſidis demiſſa, quae naſum tegit, Italis *Naſale*, Lat. *Errhinum.* Catholicon paruum: *Naſile, Ce qui défend le nez.* Ioh. de Ianua: *Naſilis, pertinens ad naſum, Naſale, quod naſum protegit.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangermann. *Naſilis, Naſile, Appartenant au nez, naziere.* Matth. Siluaticus: *Naſale, inte&orium naſi.* Vgutio: *Naſale, quod naſum protegit. Naſale*, in Gloſſ. Iſid. *Ornamentum equorum.*

NASANVS, inter piſces numeratur ab Angelo Rumplero lib. 1. Hiſt. Monaſt. Formbac. apud Pezium to. 1. Anecd. p. 3. col. 433.

NASARE CANAPVM, cannabem macerare; aqua ſubigere. Statuta Saluciarum Collat. 3. cap. 103.

NASCALE, *quod matrici imponitur, ſimile ſuppoſitorio, peſſarium vero ſimile clyſteri, quamuis pro Naſcali peſſarium in libris antiquis ſaepe inueniatur.* Matth. Siluaticus.

NASCARDVS. Ioh. Eremita in Vita S. Bernardi Abb. lib. 2. num. 11. *Eſt dictus Teſcelinus Naſcardus, quia de aqua fuerat ſublatus et piſcatus ſicut piſtis.* Lubentius legerem *Naſſardus*, vel *Naſſatus*, a *Naſſa*, vel *Nacardus* ſeu *Natus*, a *Naca*, de quo ſupra.

NASCENDO ESSE. Lex Longob. lib. 2. tit. 21. §. 9. *Et ille qui pulſat et wadiam ſuſcepit, proximiores ſacramentales, qui Naſcendo ſunt, debeat nominare tantum, etc.* Id eſt, qui genere proximiores ſunt. Vbi Edictum Rotharis Regis tit. 109. §. 4. *Qui Naſcendeim.*

NASCENTIA. (1) Horoſcopus, *Genitura*, Suetonio, Spartiano, Firmico et aliis: *Geneſis*, Iuuenali: *Natiuitas*, ſancto Ambroſio lib. 4. Hexaem. Vita S. Eligii lib. 2. Vide *Geneſis*. (2) Origo, genus. Codex MS. Irminonis Abb. Sangerman. fol. 123 col. 1. (3) Apoſtema, naſcens ſeu excreſcens tuber. Acta B. Gerardi tom 1. Iunii pag. 770. (4) NASCENTIA TERRAE, fructus qui ex terra proueniunt, apud Luciferum Calaritanum lib. 1. pro S. Athanaſio pag. 151. Edit. ex lib. Paralipom. cap. 28. *Maledicti filii ventris tui, et Naſcentia terrae tuae.* (5) † Fetura. Stat. Vallis-Ser. Mſ. *Quod quaelibet vacca - - peperit - - vnam naſcentiam quolibet anno.*

NASCIO, *nis*, *naſcendi proprietas, actus vel paſſio naſcendi*, apud Vgutionem.

NASDA, gibbus, V. *Natta* 2.

† NASELLO, piſcis marini genus. Tract. Mſ. de Piſc. c. 117. *Aſellus, aliis aſino, aliis Naſello, noſtris merlus dicitur.* V. *Naſanus.*

NASELLVS, *Naſicelus*, *Naſitellus*, *a Naſus*, Iohan. de Ianua. *Petit nerf*, (*nef vel nez*) in Gloſſis Lat. Gall. Sangerman. † Gloſſ. Prou. Lat. *Naſellus*, *Naſiculus*, *Naſitellus.*

NASIDIANITA, († forte irriſor, V. *Narire.*) Ioan. Sariſberienſis lib. 8. Policr. cap. 8. *Ab his ergo* (conuiuiis ciuilibus) *Naſidianitae arceantur, et quicunque ſupercilii grauitate et inamoeno vultu admiſſorum hilaritatem offendit.*

NASILE, quod tegit naſum, V. *Naſale.*

NASIS, V. *Greſa.*

NASISTERGIVM, vel NASITERGIVM, linteolum quo naſus emungitur, Gall. *Mouchoir.* Sebaſtianus Peruſinus in Vita B. Columbae to. 5. Maii pag. 351.

NASONA, ſpecies glareae. Statut. Aſtenſia fol. 32. *Si quis de cetero ... tenuerit alicui capere Naſonas vel glarauellam vel ſablonum, in glarea ... gri vel burburis etc.*

† NASOSVS, naſutus, in Gloſſ. Gall. Lat. Mſ.

† NASOYRVM, forte locus vbi ... quid reponitur et ſeruatur, in Sta... Auellae a. 1496.

† NASPVM, inſtrumentum ad mo... dum alabri, quod Ital. *Naſpo* dici... tur, factum, carcheſii verſatilis ſpe... cies. Tract. Mſ. de re milit. et mach... bell. c. 39.

NASSA, piſcaria, († gurges, loc... in fluuio coarctatus piſcium capie... dorum gratia, Gall. ol. *Naſſe.*) Charta an. 1216. in Tabular. Abbatiae Frigidi montis fol. 88. *Quin... etiam Naſſam dictae Eccleſiae quam contra eam in molendino de Cires reclamabant.* Lit. Eduardi III. an. 1341. apud Rymer. to. 5. p. 229. *Querelam dilectorum et fidelium noſtrorum Maioris Iuratorum ... ciuitatis noſtrae Baionae recepimus, continentem quod ratione ... cuiusdam ſ... taliſſi ibidem per ipſum conſtructi* (prope) *quandam Naſſam ſiue piſ... riam, in aqua vocata la Dore, ... naues et baſellae tranſire ... ... nus ſolebant.* Notum eſt *Naſſam* ... *Piſcatorii vaſis genus*, ex vimine ... contextum, *quo*, vt habet Feſtus, *quum intrauit piſcis, exire non poteſt*, Germ. eine Reuſe, hinc piſcaria, *Naſſa* generatim dicta; in piſcaria enim ingreſſus piſcis, vt in naſſa, euadere non poteſt. NACE, NASSE, eadem notione. Charta ann. 1409. apud Rymer. to. 8. pag. 580. Charta Girardi Hamenſium Domini a. 1145.

NASSALE, V. *Macepediculum.*

NASSELLA, nauicula, V. Naca.

NASSERIVM, († idem quod *Naſſa*, Gall. *Naſſier.*) Inuentarium ... n. 18. c. 41. de Volta fol. 14 ... ex Archiuo Principis de Rohan: *Item quoddam Naſſerium cum tenemento itinere medio ſcitum ... confrontans oriente cum flumine ...* An legendum *Maſſerium*, quod ...

tt

ſit ac *Manſus* vel *Maſſa*. Vtramque hanc vocem vide.

ASTAID. Lex Alem. tit. 56. §. 2. *Licet illi mulieri iurare per pectus ſuum et dicat: Quod maritus meus mihi dedit in poteſtate, et ego poſſidere debeo. Hoc dicunt Alamanni Naſtaid.* Vbi Editio Heroldi habet *Naſthait*. Vox compoſita, vt volunt, ex *Naſt*, ſiue *Naeſt*, hoc eſt, proximum, et *aid*, ſiue *eed*, i. iuramentum; quia, aiunt, nihil corde ſiue vita propius hominem tangit. Aliam lectionem tum verbis legis, tum praxi forenſi conuenientiorem affert Schilterus, ſcilicet *Naſchchait*, quod ſignificat, inquit, donationem propter nuptias poſt pacta dotalia, durante matrimonio factam.

ASTALAE, Ioſepho, Ἀρπεδόνες: Gallis *Eſquilletes*, Germanis Neſtel, vnde Neſteln, vt obſeruat Ioſephus Scaliger Epiſt. 205. Gloſſ. Gr. Lat. Ἀρπεδὼν, *pendicium*, ἀρπεδόνιον, *pendiculus*, *peniculum*. Vgutio: *Naſtale*, *cingulum*, *vel fibula quae reſtringit pallium circa collum.* Vetus Interpres Ioſephi Annal. 1. *Naſtale ex vtraque parte eiusdem a parte pectoris et ſcapularum aſtringit.* **NASTOLA**, eadem notione. Tabularium S. Remigii Remenſis. **NASTVLA**, et **NASTILA**, apud Petrum Comeſtorem in Hiſtor. Scholaſt. cap. 63. Exod. **NASTVLVS.** Statuta Ord. Praemonſtrat. diſt. 2. cap. 13.

NASVS. Charta Silonis Regis Ouetenſis in Hiſpania an. Ch. 777. apud Sandouallium: *Calicem argenteum, et patenam, cum aguamanili et cum ſuo Naſo*, etc. Vbi ita reddit Sandouallius: *con aquamanil y con ſu pico.* Videtur legendum *vaſo*, ſeu *vaſe*, hoc eſt, pelui. V. *Vaſſus*. D. Chatelain in Notis ad Martyrologium Romanum pag. 439. retinet *Naſo*, qua voce calamum intelligit, quo fideles ad hauriendum ſacroſanctum Chriſti Domini ſanguinem olim vtebantur. Hanc interpretationem confirmat verbis mox ſequentibus: *Seruiet ad dandum ſanguinem Domini populo. Naſi Abſciſſio*, V. *Denaſatus*.

NATA. (1) Vt *Natta*, Gall. *Natte*, ſtorea. Vſus Fontanell. MSS. (2) † Idem quod *Noa 1*, locus paſcuus ſed vliginoſus. Areſt. Param. a. 1536.

NATALE. (1) Conditio, ſtatus, dignitas. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 64. *Si quis de homicidio accuſetur, et idem ſe purgare velit ſecundum Natale ſuum*, etc. Id eſt, productis teſtibus ſuae conditionis. Cap. 68. *Si quis liber aut ſeruus occidatur, Natalis ſui pretio legitime componatur*, etc. Adde cap. 69. 75. 76. *Pretium Natiuitatis*, c. 88. *Natalitium*, in Legibus Edwardi Confeſſoris. *Secundum Nataliciam meam*, in Teſtamento an. 1452. ex Schedis Praeſidis de Mazaugues. V. *Pretium*. (2) Γενέθλιον, in Gloſſ. Gr. Lat. Praefat. ad Libellum precum Marcellini et Fauſtini pag. 11. de Damaſo PP. *Quos etiam cum ad Natale ſuum ſolemniter inuitaſſet*, etc. Senator. lib. 8. Epiſt. 33. *Qui ad Natale S. Cypriani religioſiſſime venerant peragendum* etc. (3) Acclamatio Gallis olim familiaris in laetitia publica, *Noël, Noël.* Frodoardus de Pontif. Roman. in Leone III.

> . . . . *Proceres praeconia Chriſto*
> *Laeta fuerunt, Regique poli Natale frequentant.*

Chronicon Beccenſe an. Dom. 1390. *Receptus cum gladio magno, cunctis calamitatibus Noël, Noël.* Huiusmodi vſus etiamnum viget apud Rotomagenſes, die Aſcenſionis Domini, in celebri illa proceſſione, in qua vinctus vnus dignus morte cum ſociis ſuis, ſi quos habet, tribus vicibus S. Romani capſam ſubleuat, in abſolutionis ſignum, toties acclamante populo *Noël, Noël, Noël.* (4) **NATALIA**, oblationes pro baptiſmo, Gallic. *Nataux*, vt in Chartulario Gemmeticenſi to. 1. p. 34. (5) † Nude, feſtum Natiuitatis B. M. V. Ch. Mſ. a. 1257.

NATALICIA, V. *Natale 1.*

NATALICIVM. (1) Natiuitas, natalis dies. *Anno a Dominico Natalicio 1476.* apud Madox Formul. Anglic. pag. 336. (2) † Donum quod die natalitio alicui offertur. Cenſorin. de die nat. c. 1.

NATALICVM, V. *Nauaticum*.

NATALIS. (1) Feſtus dies Sanctorum a Chriſtianis cultus. Beletus de Diuin. off. cap. 4. *Natiuitas proprie appellatur feſtum illius Natiuitatis qua eſt in carne et in mundo, ita vt hinc ſolum dicatur Natiuitas Chriſti, B. Mariae et Iohannis Baptiſtae, quod horum Natiuitates duntaxat ab Eccleſia celebrentur. Natalis et Natale, et Natalitium vocatur Sanctorum ex hoc ſaeculo commigratio: quia vt ſaeculo et mundo moriuntur, ita tunc coelo naſcuntur.* S. Auguſtinus Serm. 10. de Sanctis: *Digne Natalem iſtorum colimus, quos beatius aeternae vitae mundus edidit, quam mundo maternorum viſcerum partus effudit.* Item in Pſalm. 39. *Mortes in quas Pagani ſaeuierunt, in illis hodie reficimur, Natalem Martyrum celebramus, exempla Martyrum nobis proponimus.* NATALIS, vox etiam vſurpata in feſto Translat. Reliquiarum. Martyrologium S. Hieronymi. NATALIS CALICIS, dies coenae Domini appellatur, cuius nomenclaturae rationem affert Eligius Nouiomenſ. Epiſcop. Homil. 10. NATALES, quatuor praecipue anni feſtiuitates, Gallis *Jours Nataux.* Charta Pontii Epiſcopi Atrebatenſis in Tabulario S. Bertini: *Singulis annis 20. ſolidos curſalis monetae reddere tenebitur 4. Natalibus, ſcilicet in feſto omnium SS. ſol. in Natali Domini 5. ſol. in Paſcha 5. ſol. et reliquos 5. ſol. in Pentecoſte.* NATALIS, dies ſolennis, ſeu anniuerſarius, quo quis in dignitate quapiam inauguratus eſt. *Natalis imperii*, apud Capitolinum in Pertinace, et Eumenium Paneg. 9. *Natalis Valentiniani purpurae*, in Laterculo Siluii. *Natalis adoptionis*, apud Spartian. in Adriano. *Natalis Cathedrae S. Petri*, cuius feſtum agunt Chriſtiani, de quo Auguſtin. Serm. 15. de Sanctis. *Natalis Templi, Baſilicae*, ſeu eius dedicationis, in Sermone de Dedicatione Eccleſiae edito a Iac. Petito. (2) Patria, Gall. *Pays natal.* Vita MS. S. Winwaloei. (3) Fraternus, vel naturalis. Geſta Conſulum Andegau. tom. 10. Spicil. Acheriani p. 489.

NATALITIVM, V. *Natale* 1. et *Natalicium.*

NATALITIVS DIES, V. *Natalis* 1.

NATATICVM, V. *Nataticum.*

NATATORIA, *piſcina*, in Gloſſ. Lat. MS. Regio, et in Auctario [illegible] ad Gloſſar. Iſid. *Natatoria Siloe*, Iohan. c. 9. Ambroſius autem [illegible] *natatoriam* vſurpat, modo *piſcinam* cap. 4. de iis qui myſt. init. Gloſſ. Graec. Lat. Κολυμβήθρα, *Piſcina*, *Natatura*, leg. *Natatoria.* Vide Sidonium lib. 2. Epiſt. 2.

NATATORIVM. (1) Fons baptiſmatis, κολυμβήθρα. Hiſt. Miſcella [illegible] Zenone: *In Natatorio ſancti Martyris Barlaae.* (2) † Idem quod *Nata* 2, locus paſcuus, ſed vliginoſus, Ch. Mſ. a. 1135.

NATATVS. Charta Piſcatorum Maſſil. an. 1451. *Petierunt quod valeant* [illegible] *ſitare tonairas omnes, quotieſcumque voluerint, vt ſint flagunae et Natatus*, hoc eſt, ſuberis fruſtis ſeu particulis inſtructae ex vna parte, vt natent, et ex alia plumbi globulis, vt in profundum deſcendant ex ea parte, vt in retibus paſſim videmus.

† NATELLVS, dimin. a Natus, puerulus, t. 2. Aug. p. 767.

NATHA, gibboſitas, V. in *Nata* 2.

NATHINAEVS, dedititius, V. *Natineus.*

NATICAE, clunes, Ital. *Natiche*, praeſertim Danti in Inferno cant. [illegible] Vetus Interpres Moſchionis apud Scaligerum in Epiſtolis: γλουτοί, *Naticae.* Gloſſ. Graec. Lat. πυγή, *Natica.* S. Ambroſius de Noe et Arca cap. 7. *Latera, Naticae femora et crura menſurae latitudinem ipſi ſpeciei ſignificant.* † Gloſſar. Prouinc. Lat. Cod. 7657. *Natica, naticae*, dimin. *nates, ancas Prou.* V. *Nata.*

† NATICIDIVM, flagrum natibus exceptum, apud Scioppium.

† NATIMEATO, pro *anathematizatus*, apud Murat. t. 3. Antiq. pag. 1080.

NATINARI, *negotiari.* Gloſſ. Iſid. ex Feſto, apud quem: *Natinatio, negotiatio et Natinatores*, (Negotiantes vel Negotiatores, vt ſupplendum videtur, et) *ex eo ſeditioſi. Natinare* dictum pro *natare*, docet Martinius

inius in Lexico, exponitque *More natantium ſemper in negotiis fluctare:* vbi et illud Catonis: *Auditio tumultus Macedoniae Etruriam et caeteros Natinare*, redditur *tumultuari.*

NATINEVS, acolythus. Vita S. Hugonis Monachi Aeduenſis, ſaec. 5. Benedict. p. 94. Vitae ſcriptor alluſit ad vet. Teſtamenti *Nathinaeos* ſeu Gabaonitas perpetuo famulitio addictos decreto, de quo Ioſ. cap. 9. cumque dictos *Nathinaeos*, cum Dauid conſtituit vt Leuitis ſeruirent, ſicut Leuitae Sacerdotibus, *Nathinaei* memorantur lib. 1. Paralip. 9. 2. et paſſim apud Esdram. Quidam legunt *Nethinaei.* † NATINNEVS, t. 1. Hiſt. Caſſin. p. 62.

NATIO. (1) Natiuitas, generis et familiae conditio. Lex Longob. lib. 1. tit. 9. §. 16. *Pro homine libero ſecundum Nationem ſuam.* Hinc emendandae vet. Gloſſae *Nauitio*, γενεά. Legendum enim *Natio*. (2) Agnatio, cognatio, familia. Chartularium Matiſcon. fol. 25. (3) NATIO, pro *Natatio*, apud Celſum l. 3. c. 24. qua ſcilicet aeſtate vtebantur veteres, vt balneis hieme. Vide eumdem cap. 21. eiusdem libri, et lib. 4. c. 5. (4) NATIONES, in quas *Studiorum*, ſeu Academiarum Scholaſtici diuiduntur, quae in ſingulis quaterno fere ſemper definiuntur numero; verbi gratia Pariſienſis quatuor nationibus conſtat, Franciae, Picardiae, Normanniae, et Germaniae, quae olim Angliae dicebatur. Ita in Priuilegiis Academiae Viennenſis in Auſtria ab Alberto III. Duce Auſtriae conceſſis ann. 1384. eadem Vniuerſitas *in quatuor partes, quas ſolitum eſt, Nationes vocari, ad inſtar Pariſienſis ſtudii* diuiditur, in Nationes ſcilicet *Auſtralium, Rhenenſium, Vngariae, et Saxonum.* Vide Lambecium lib. 2. Comment. de Bibl. Caeſar. cap. 5. et Hiſtor. nuperam Academiae Pariſienſis. (5) Regio, in Chron. Angl. Th. Otterbourne p. 26. (6) † NATIONES, plebeii, in Ch. a. 1059. t. 11. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 15.

NATITENVS, vsque ad nates, t. 3. Sept. p. 293.

NATIVITAS. (1) Annonae abundantia, fructuum collectio, Gallis *Recolte*. Gregorius M. lib. 1. Ep. 70. *Tantum hic parua Natiuitas fuit, vt niſi . . . . frumenta de Sicilia congregentur, fames vehementer immineat.* V. *Naſcentia.* (2) Dies Sancti natalitius. *Martyrum natiuitates*, in 1. Indice Concilii Cloueshouienſis an. 747. c. 13. V. *Natalis* 1. (3) Ingenuitas, ſinceritas, quomodo *Naïveté* dicunt Galli. Dinamius Patricius in Vita S. Maximini Epiſc. Regienſis. (4) Corporis habitus, diſpoſitio, temperamentum, qua notione vtitur Gariopontus in Paſſion. l. 4. c. 4. (5) Secunda ex nouem partibus Hoſtiae in Miſſa Muzarabica, V. *Hoſtiae fractio* in *Hoſtia* 1. (6) Seruitus, V. mox in *Natiuus.* (7) Aetas, tempus a *natiuitate*, ab ortu. Inſcriptio vetus apud Gruterum 712. 11. *Variae Iucundae defunctae anno Natiuitatis XVIII.* *Natiuitas* pro ortu ſeu natali die, quae deſideratur apud melioris notae Scriptores, paſſim ab aliis vſurpatur, ab Vlpiano, leg. 1. dig. ad municipal. Minutio Felice p. 143. Tertulliano de Anima cap. 39. *Secundum Suam Natiuitatem Componere*, in Capitulari 3. an. 813. cap. 6. 7. V. *Weregeldum.*

NATIVITVS, a natiuitate, ab ortu. Tertull. de Anima c. 12.

NATIVVM. (1) *Natum*, *genitum*, Ottoni Friſingenſi. (2) NATIVVM, pro *Natalis* feſto. *In Natiuo S. Mariae*, in Hepidanni Annalibus Goldaſtinis.

NATIVVS. (1) Oriundus, quomodo *Natif* Galli dicunt. Catholicon paruum: *Natiuus*, *Natif*. Hincmar. Remenſis Ep. 7. ex Labbeanis. (2) NATIVI, ſerui glebae, origine et natiuitate, eoque ipſi dominis ſuis obnoxii, Anglis *Nieſes*: *Naifs*, in Legibus Willelm. Nothi vernaculis cap. 23. *Neifs*, Littletoni ſect. 286. 287. cui proprie ita dicuntur ancillae, ſeu ſeruituti obnoxiae, vt e contra viri, *Villani*. *Natiuitate ſerui*, in Legibus Henrici I. Regis Angliae cap. 10. Bracton. lib. 1. cap. 6. §. 4. *Serui aut naſcuntur aut fiunt.* *Na-*

ſcuntur autem ex Natiuo et Natiua alicuius copulatis vel ſolutis, etc. *Item naſcitur ſeruus qui ex Natiua ſoluta generatur, quamuis ex parte libero, quia ſequitur conditionem matris, quaſi vulgo conceptus. Item dicitur ſeruus natione de libero genitus. Quia ſe copulauit villanae in villenagio conſtitutae, ſiue copula maritalis interuenerit, ſiue non.* SEQVELA NATIVORVM, Cowello appellatur *Regale priuilegium, quo qui fruitur, habet Villanorum, i ſeruorum et mancipiorum intra feudum ſuum propaginem, et poteſtatem de illis, vt de caeteris ſuis, ſeu liberis, ſeu bonis mobilibus pro libito diſponendi.* V. in *Theam.* PLACITVM DE NATIVIS, *id eſt, de ſeruis fugitiuis a veris dominis ſuis*, ad Vicecomites pertinere dicitur in Regiam Maieſt. lib. 1 cap. 3. §. 4. Adde L. 2. c. 11. 12. et Quoniam Attachiamenta c. 56. vbi plura de eiusmodi Natiuis. NATIVITAS, ſeruitus, *Naïverie*, in Legibus Willelmi Nothi vernaculis c. 23. Quoniam Attach. c. 56. *Si autem natiui domino ſuo negent Natiuitatem ſuam, ſiue bondagium, etc.* NAYVITAS, idem quod *Natiuitas*, natiua ſeruitus. Fleta L. 4. cap. 2. §. 8.

NATRIX, ſerpens, hydrus, Columellae, lib. 1. c. 5. Gloſſ. Lat. Gr. *Natrix*, *βόα*, ἰχθύος εἶδος. Nonio c. 1. num. 334. *Natrices, angues natantes.* Sulpitius Seuerus lib. 3. de Vita S. Martini: *Serpens ipſum flumen ſecabat, et ripam in qua conſtiteramus, adnatabat.* Germ. Natter.

NATTA. (1) Storea, *Matta*, Gallis et Germ. *Natte.* Gregorius Turon. de Vitis Patrum cap. 18. *Illud quod intextis iunci virgulis fieri ſolet, quas vulgo Nattas vocant.* Will. Malmesburienſes: *Natta in qua cubare ſolebat.* Quo loco Ranulfus Ceſtrenſis habet *Mattam.* (2) Tuber, ganglion, Ital. *Natta.* Miracula B. Simonis Erem. Aug. tom. 2. April. p. 829. *A die ſuae originis ortus fuit cum vna magniſſima Natta in capite dextero, magna vt ouum anſeris.* Ambr. Taegius in Vita S Petri Mart. to. 3. April. pag. 691. *Sanctum rogauit virum, vt ipſum manu ſua tangens eum a Natta, quam decem annis in [illegible] habuerat, curaret.* Laurentius in Amalthea: *Natta Steatoma.* Michael Toxites in breui Onomaſtico, qui voces a Paracelſo vſurpatas explanat: *Nacta, apoſtema pectoris.* Et paulo poſt: *Nasda, vel Natta, gibba.* Rochus le Baillif in Diction. Spagyr. *Nasda vel Natha, gibboſitas.* Vocis origo forte Νάσσειν, premere, denſare, et in Gloſſ. Graec. Lat. *Farcire;* vnde in iisdem Gloſſis Ναστὸν, *Farſa*, id eſt, *Farta*, tumor farctus, denſus, oppletus. V. *Nactum.*

† NATTVLA, ligula, vitta. Comput. Mſ. a. 1239. V. *Naſtala.*

† NATTVS, panni ſpecies, in Inuent. S. Capellae Pariſ. a. 1335. Vbi leg. videtur *Nactus.* V. *Nactum.*

† NATVLA, diminut. a *Natica*, quam V.

NATVRA. (1) Pars corporis, qua quis aut vir eſt, aut femina: *Naturalia*, Iuſtino lib. 1. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 83. *Penſandum autem eſt per viſum accuſantibus, viſum concubitus propenſius aduertendum, vt ſcilicet ipſas coeuntium Naturas viderint commiſceri.* Ita vſurpant Cicero lib. 2. de Diuinat. Vegetius lib. 1. de Arte veterin. c. 61. (2) Vetus Interpr. Iatroſoph. Alexandri l. 1. Paſſ. *Educi enim oportet materiam extrinſecus, quod ipſa Natura facere feſtinat.* Vbi Gloſſae MSS. *Natura, id eſt, virtus expulſiua.* Ordericus Vitalis lib. 5. pag. 592. *Agnouit tamen ſe Naturas corporis ſui, quibus phyſici perniciem hominibus vel incolumitatem praedicant, amiſiſſe.* V. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 70. † NATVRAS AVDIRE, phyſicae ſtudere, vnde NATVRALIS, phyſicus, in Act. Mſ. Inquiſ. Carcaſſ. † NATVRAE CONCEDERE, mori. Bonincont. Hiſt. Sic part. 1. (3) NATVRA, pro Semine, in lege 17. Cod. Theod. de Praetoribus. (4) NATVRA, pro Vita, apud Iul. Firmicum lib. 8. Math. c. 30. *Qui in deſertis locis a beſtiis lacerati Naturam perdent, etc.* (5) Natio, patria. Aimoinus lib. 1. de Miracul. S. Benedicti cap. 26. *Peregrino ſermone ruſticitatem cantans*

exeque-

exequebatur, nam Natura Germanus erat. (6) † Pars. *Qui* (homo) *quamuis in duabus naturis ſit, animae et corporis, vnum tamen aedificium eſt*, to. 5. Sept. p. 688.

NATVRABILIS, naturalis. Apul. lib. 2. Floridorum. Idem de Dogmate Platonis.

NATVRALESIA, († i. q. *Naturalitas* 3.) Charta Hugonis de Mataplana Comitis Pallarienſis an. 1304. in Camera Computor. Pariſienſi: *Abſolvimus, liberamus, et quitamus ab homagio, Naturaleſia, et fidelitate, aliis omnibus vinculis et obligationibus, etc.*

NATVRALIA, idem quod *Natura* 1. pars qua viri ſumus. Collector Canonum Martini Bracarenſis cap. 21.

NATVRALIS. (1) Filius nothus. Adrevaldus Floriac. L. 1. de Mirac. S. Benedicti cap. 6. *Remigium Rotomagenſem Epiſcopum Naturalem ſuum ac Carlomanni fratrem cum Imperio dirigit.* Fuit autem Remigius filius nothus Caroli Martelli. *Filius Naturalis*, Gallis *Fils naturel*, in Regiminibus Paduae apud Murator. to. 8. col. 451. In Appendice ad Marculfum form. 52. *Filii naturales* dicuntur ex coniugio procreati, ſi vir vxori ſuae *libellum dotis*, vt lege iubebatur, dare neglexerat: *Ideoque ego ille, dum non eſt incognitum, quod femina aliqua nomen illa, bene ingenua ad coniugium mihi ſociaui vxore, ſed quales cauſas vel tempora me oppreſſerunt, vt chartulam libelli dotis ad eam, ſicut lex declarat, minime exceſſit facere, vnde ipſi filii mei ſecuncundum legem, Naturales appellantur.* Adde formulam 54. et notas Bignonii ibidem. (2) † Legitimum quoque et ex legali coniugio procreatum ſignificat, in Ch. Mſ. an. 1354. Proprius, domeſticus, ſubditus. Baldricus Dolenſis Epiſc. in Vita B. Roberti de Arbreſſello p. 9. *De quo loquimur, Robertus, domine*, (ſermo fit ad Epiſcopum Redonenſem) *tuus Naturalis eſt: nam et Redonenſis eſt, quisque inſtitutionibus ſatis accommodus, etc.* (3) NATVRALES, iidem qui *Natiui*, de quibus in hac voce. Eadmerus lib. de S. Anſelmi ſimilitudin. c. 73. (4) Incola, ciuis. Charta Henrici Comitis Portugalliae apud Brandaon. to. 3. p. 828. *Index et Alcaida ſunt nobis ex Naturalibus Colimbriae. Naturalis de regno Aragoniae*, in Concilio Turiaſonenſi inter Hiſpanica to. 3. p. 494. *Naturales monachi*, coenobii incolae ſeu poſſeſſores legitimi, in Chartula an. 1063. (5) NATVRALIS DOMINVS, legitimus, qui iure dominium obtinet. Charta an. 1351. apud Ludewig. to. 5. p. 542. NATVRALES PETRAE, *lapides naturales*, qui *natiui*, ex ipſo ſolo, ex ipſo metallo, apud Agrimenſores. (6) † Phyſicus, V. *Natura* 2.

NATVRALITAS. (1) Qua quid naturale eſt et neceſſarium. *Naturalitas ſomni*, apud Tertullian. de Anima cap. 43. (2) Cohaerentia, neceſſitudo. Carolus M. de Gratia ſeptiformis ſpiritus: *Sapientia enim et intellectus adeo ſibi Naturalitatis nexu coniuncta ſunt, vt vnum ſine altero nullo pacto ſubſiſtere queat.* (3) Fidelitas, ſeu fides, vt videtur, quam ſubditus debet Regi ſuo. Litterae Alphonſi Regis Aragoniae an. 1179. inter Concilia Hiſpan. tom. 3. p. 657.

NATVRALITVS, naturaliter, natura. Sidonius lib. 9. Epiſt. 11.

NATVRARE, creare, res naturales condere, iis naturam donare. Verbum eſt Theologorum Scholaſticorum, quibus Deus dicitur *Natura Naturans, non natura naturata*, id eſt, Auctor naturae ſeu omnium in rerum natura conſtantium, non natura *Naturata*, ſeu res creata, ab alio condita, conſtituta. Charta Henrici Angl. Regis a. 1417. *Inter quas natura Naturans ipſe Deus naturale foedus inſtituit.* Sallas Malaſpinae lib. 3. Rer. Sicul. apud Baluzium to. 6. Miſcell. pag. 258. *Gallicorum non aliter Naturata complexio.* Hinc

NATVRATVM, res creata, opus. Wilbrandus ab Oldenborg in Itinerario Terrae ſanctae, de Antiochia.

NATVS, VS, ortus, dies natalis. Acta S. Georgii Martin. tom. 3. Aprilis p. 215.

NAVA. († Acad. Hiſpan. eſt vox Arab. campi planities.) Nebriſſenſis in

in Praefat. ad libros de bello Nauarienſi: *Nauaria nomen eſt nouum, nuperque excogitatum, dicta, quantum aſſequi poſſumus coniectura, quod Hiſpani vocant Nauas camporum areas planas, arboribusque purgatas, quae tamen habent in circuitu ſiluas, dumetaque fructicoſa: et inde Nauarria fortaſſe dicta loca, quae complures habeant eiusmodi Nauas.* Nebriſſenſi ſubſcribunt Garibaius lib. 21. cap. 2. et Vaſaeus in Chron. c. 17. At Ludouicus de Lacerda in Aduerſ. c. 39. n. 10. *Nauas*, apud Hiſpanos ſignificare ait mapalia paſtorum, et caſas ruſticas, cuius vocis originem ab Hebraea, *Neoth* arceſſit, quae idem ſonat.

NAVACVLVM, nauale, nauium ſtatio. Gloſſae Graec. Lat. Ναυςαθμὸν, (Ναοςαθμὸν, minus recte in Supplemento Antiquarii;) *Nauaculum*. In MS. Cod. S. Germani Pariſ. *Naualium* habetur. Infra: Νεώριον, *Naualium*.

NAVADA, nauis onerata. Tabul. Dalonenſis Abbat. ſub anno 1179. V. *Nauata*.

NAVAGIVM, onus quod tenentibus incumbebat res domini nauigio deducendi quo vellet, vel vectigal ex nauium tranſitu. Monaſtic. Anglic. tom. 1. p. 922. *Liberi ſint ab . . . omni cariagio, ſummagio, Nauagio, paſſagio, muragio, etc.* Charta Ricardi Regis Angl. an 1192. pro Grandimontenſibus Monachis Regeſt. 106. Tabularii Reg. Chart. 293. *Ab omni pedagio, fortalitio, venda, teloneo, paſſagio, fongio, riuagio, pondere et manſino, (ſic) excutnis, exercitu, equitatu, vinagio, foſſagio, muragio, paſnagio, molinagio, fornagio, pontagio, tallia, Nauagio, minagio, bianno, et ab omnibus emendis et forfactis, etc.* Pro *manſino*, *menſura* legendum, vt apud Marten. tom. 1. Anecdot. col. 649. V. *Nauaticum*.

NAVALE, nauis onerata, vel onus nauis. Will. Heda in Rixfrido Epiſcopo.

NAVALIA, tubi aquae ductus. Meiſterlinus in Hiſt. Noriberg. ap. Ludewig. t. 8. p. 34.

† NAVALIS. (1) Onus nauis, in 2. Prob. Annal. Praemonſtr. pag. 310. (2) Adiect. *Nauale flumen*, nauigabile, in Ch. Mſ. a. 1333.

NAVALITIVM, nauale, ſtatio nauium. Vita S. Illidii, tom. 1. Iunii p. 428.

NAVALIVM, V. *Nauaculum*.

† NAVARE, in aliquem irruere. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1383.

NAVARETIVS, NAVARGVS. Iohan. de Ianua: *Nauargus, Nauis magiſter, a nauis et argus ſecundum Papiam.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Navargus, Maitre de nef.* Sed legendum *Nauarchus*, a Graeco Ναύαρχος. Gloſſ. Iſid. *Nauregus, Nauretius*, pro *Nauaregius* aut *Nauem regens*, vt videtur Graeuio. Detorqueri potuit *Nauregus*, vt *Nauargus* a *Nauarchus*.

† NAVAROLVS, nauarchus, nauicularius, in Stat. Mant. l. 1. c. 143.

NAVATA, onus nauis. Tabularium Matiſconenſe fol. 167. vo. V. *Nauada*.

NAVATICVM. Chartae Caroli C. et Caroli Simplicis pro Monaſterio Trenorchienſi, apud Petr. Iulianum et Chiffletium: *Praecipimus vt nullus . . . neque in mari aut Rhodano, ſeu Sagona aut Don, vel Ligeri fluminibus nauigantibus, aut litoribus eorum commorantibus, requirere audeat, aut praeſumat, aut Nauaticum, aut receſpitaticum, aut ſalutaticum, aut portaticum, aut in terra rotaticum.* Quo loco *Nauaticum* quidam volunt eſſe vectigal illud, ſeu *coniectum*, quod ad *nauium compoſitionem*, vt loquitur Capitula Caroli C. tit. 31. ad repellendos Normannos et inhibendos eorum incurſus, populis indixit idem Carolus. Alii *Nauaticum* eſſe contendunt, quod *nauale teloneum* appellant. Charta Henrici III. Imp. ann. 1052. apud Meuriſſium in Epiſcopis Metenſibus pag. 359. Henrici Ducis Bajoariae an. 1170. et Celeſtini PP. ann. 1191. quae exſtant inter Priuilegia Eccleſ. Hamburg. quod *Naulage* dicitur in Foris Benearnenſ. Rubr. *de peages*, art. 13. 14. Perperam *Nataticum* pro *Nauaticum*, habetur tom. 5. pag. 1561. V. Capitula-

tulare 3. ann. 819. cap. 4. lib. 4. Capitul. cap. 47. Capitul. Caroli Cal. tit. 13. cap. 5. etc. NAVIGIVS, eadem notione. Charta Dagoberti Franciae Regis ann. 630.

AVATIM, per mare, nauibus. *Nauatim venire*, in Literis an. 1322. ap. Rymer. to. 3. p. 947.

AVBARE. Petrus Damian. lib. 8. Epiſt. 11. *Ne qui quietus poterat dormire ſub tecto excluſus foribus compellatur Naubare ſub diuo.* Vbi Caetanus, f. *Cubare.*

AVCELLA, nauicula. Vita S. Dunſtani Epiſc. to 4. Maii pag. 346. V. *Naca 1.*

AVCHERIVS, nauta, Gallis olim *Nocher*, vel *Naucher*, Italis *Nocchiero. Naucherius ligni*, i. nauis, in Charta ann. 1273. apud Ioh. Lucium lib. 4. de Regno Dalmat. c. 9.

AVCHERVS, idem, in iisdem Statutis lib. 1. cap. 18. §. 13.

AVCI. Chartular. S. Vandregiſili tom. 2. p. 1288. *Limonagium etiam quod de decima habuerat, et Naucos qui bubulcis dabantur, iam dictae Eccleſiae in perpetuum condonauit.*

AVCLEARIVS, nauclerus, nauicularius, nauta, Italis *Nocchiere, gouernatore di nauilio.* Arnoldus Lubec. lib. 7. cap. 10. V. in *Naucherius*. NAVCLEVS, eadem notione. Caffari Annal. Genuenſ. apud Murator. to. 6. col. 253.

AVCLERARE, nauclerum agere, in Onomaſt. ad calcem tomi 2. SS. Maii.

AVCVLA, nauicula. S. Paulinus Epiſt. ad Citherium v. 247.

NAVCVM, NAVCVS, vaſis genus ad modum nauis excauatum, canalis, alueus. Inquiſit. Mſ. ann. 1268. V. *Nauci* et *Nauia*.

AVCVPES, *ad eundem acutum habens pedem.* Gloſſ. Iſid. *Ad eundum*, poſt Martinium recte reſtituit Graeuius, putatque pro *Naucupes* legendum *Acupes*: quod videtur probabiliſſimum. V. *Acupedium*.

AVCVPLETIO, V. *Naupletio*.

AVDA. Charta ann. 1215. in Tabulario Eccleſiae Carnotenſis num. 305. *Praeterea terram capientem 18. ſextarios ſeminis, et vnam Naudam, quae eſt prope illud herbergamentum.* Charta ann. 982. in Probat. Hiſtor. Lotharingiae col. 391. *In Gisboni manſum vnum, in Benerone Naudam quae dicitur S. Manſueti, campum vnum in Vercilliaco, Naudam quoque Widonis: haec omnia in vſus Monachorum in eodem loco Deo deſeruientium delegamus.* Similia habentur in Charta ann. 965. ibid. col. 374. Videtur eſſe modus agri. Qui ſi idem quod *Hoba* nonnihil detorta voce. V. *Huba*. † Idem prorſus videtur, ac *Noa 1.* locus ſcilicet paſcuus, ſed vliginoſus. V. *Nata 2.* et *Nauſa*.

NAVDIVM. Chronicon Breue Cremonenſe: *Fuit captus Burgus Piſonii et combuſtus, et fere omnes habitantes fuerunt, et totum ſuum Naudium.* Videtur leg. *Nautum*, quod vide in *Namium*.

NAVEGIVM, vt infra *Nauigium*, claſſis. Literae a. 1263. apud Rymer. to. 1. p. 772.

NAVELLVM, ſepulchrum, tumulus, arca ſepulcralis, ex Italico *Naviglio*, forte quod nauiculae formam referret. Gualuaneus Flamma in Chronic. Mediolan. c. 284.

† NAVELLVS. (1) Nauis, nauicula, Gall. *Navel.* Litt. remiſſ. Mſ. a. 1358. (2) Napus, Gall. *Navet*, tom. 7. Ordin. reg. Franc. pag. 445. V. *Nappa*.

† NAVENCVM MOLENDINVM, naui ſuperimpoſitum, Schiffmühle, V. *Molendinum*.

† NAVERIA, gurges, locus in fluuio coarctatus piſcium capiendorum gratia. Ch. Mſ. a. 1333. V. *Naſſa*.

NAVETA. (1) NAVETA, NAVETTA, nauicula. Annal. Genuenſ. lib. 10. ad ann. 1288. apud Murator. to. 6. col. 594. *Et inde in Hiſpaniam nauigantes, quam inueniſſent quamdam Nauettam . . . . . oneratam ſale, etc.* A nauiculae forma *Navetta* vulgo dicitur vaſculum ſeu cymbium, vbi micae thuris aſſeruantur, Gall. *Navette.* Inuentarium Eccleſ. Nouiom. an. 1419. *Item vna Naueta argentea cum paruo cocleari argenteo tenente ad paruam cathenam, ad ponendum thus.*

V. *Nauicula*. (2) † Napi granum, a, Gall. *Navette*. Litt. Mſ. a. 1349.

† NAVFFRAGIVM, ius quod principi vel domino competit in naufragiis, tom. 3. Prob. Hiſt. Nem. pag. 321.

NAVFICVS, *nauis factor*, in Gloſſis Iſid. vnde emendandus Papias, qui perperam habet *Nauſitus*.

NAVFRAGALIS, naufragus, Mart. Capella L. 6.

NAVFRAGARE (1) Diſperdere, diſſipare. Charta Deodati Clerici an. 32. regni Caroli glorioſiſſimi Regis ex Archiuo S. Bertini. NAVFRAGIARE, idem. Charta Childeberti Regis Franc. ann. 697. apud Felibianum Hiſt. San-Dionyſ. p. XVII. V. *Naufragium 2*. (2) † Nauigare, Gall. olim *Naufrager*, in Ch. Mſ.

NAVFRAGIOSVS, naufragio expoſitus, periculoſus. *Naufragioſum pelagus*, apud Claudium Mamertum de ſtatu animae lib. 1. cap. 1. et Sidonium lib. 4. Epiſt. 12. NAVFRAGOSVS, eadem notione, in Capitul. Caroli C. tit. 27. c. 15. extr.

NAVFRAGIVM. (1) Ius, quod Principi vel domino competit in naufragiis, ſeu in *nauibus* vi tempeſtatis *fractis*. *Naufragia quae Curiae debentur*, lib. 1. Conſtit. Sicul. Diploma Caroli Simplicis pro Eccleſia Narbonenſi : *Concedimus praeterea medietatem ſalinarum, telonei, portatici, et raſicae, ſiue Naufragii, atque paſcuarii.* *Naufragium* igitur interpretor *nauim fractam*, quae ad littus a mari eiicitur, quod Angli *Schip-wrech* vocant, id eſt, *Wreicum de nauibus*. Charta Edwardi Confeſſoris in Monaſtico Anglic. t. 1. p. 237. *Cum omnibus quaecunque maris procelloſis tempeſtatibus in aquam vel in terram eiecta fuerint, quod Anglice Schipwrech promulgatum eſt onomate.* V. *Lagan*, *Wreck*. (2) IN NAVFRAGIVM PONERE, diſperdere, diſſipare. Formulae vett. Pithoei cap. 19. V. *Naufragiare*.

NAVFRAGIVS, infortunium, damnum. Formulae Andegau. art. 33. apud Mabillon. tom. 4. Analect. p. 253.

NAVFRAGOSVS, V. *Naufragioſus*.

NAVFRAGVS, decoctor. Gloſſae antiquae MSS. *Prodigus*, *Naufragus*. Leges Luitprandi Regis tit. 119. § 3. et Lex Longob. L. 1. tit. 25. § 10. *Si quicunque homo qui eſt pauper aut Naufragus, qui vendidit aut diſperdit ſubſtantiam ſuam, etc.* *Naufragi homines*, eadem notione L. 2. tit. 55. § 17. V. *Naufragiare*.

NAVFVS, ſarcophagus, loculus. V. *Noſſus*.

NAVI, *operarii*, in Gloſſis Sangerm. MSS. n. 501. A *Nauus*, induſtrius, ſolers, ſic dici videntur Operarii.

NAVIA. (1) *Sapientia, ſtrenuitas, vigilantia*, Ioh. de Ianua in *Nauus*. Hinc in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm. *Nauia, Sageſſe*. (2) † *Lignum cauatum inſtar nauis, linter. Item vas vindemiatorum*, apud Laur. in Amalth. *Nauium* ap. Macrob. l. 1. c. 7.

† NAVIARE. Aurel. Vict. S. auctor Orig. gent. Rom. *Vnde hodieque aleatores, poſito nummo opertoque, optionem colluſoribus ponunt renunciandi quid putent ſubeſſe, caput aut nauem; quod nunc vulgo corrumpentes nauiandi dicunt.*

NAVICELLA, ornamenti ſpecies in Nauicellae ſpeciem. Anaſtaſius in Gregorio IV. p. 165.

NAVICIES, *induſtria*, *virtus*, ἀρετή, in Gloſſis Graeco-Lat. Ex *Nauus*. *Nauities*, in Gloſſ. Sangerm.

NAVICIO, γενεὰ, *Generatio*. Suppl. Antiqu. *Nauitio*, in Gloſſis Lat. Gr. Sangerm.

NAVICLERVS. Veteres Gloſſae MSS. *Nauigium, omnis claſſica profectio. Nauiclerus, omnis conſortii nauales exercitus.*

NAVICVLA, *nauetta*. Italis: *Acerra*, Tertulliano de Adorat. Genil. c. 9. Gloſſae Iſonis ad Prudentium : *Acerra, vas thurarium, turibulum*. Magnum Paſtorale Eccleſ. Pariſ. lib. 22. Ch. 208. *Duas Nauiculas argenteas cum quibus ponitur incenſum in thuribulis*. *Nauis*, in Monaſt. Angl. t. 3. pag. 171. 311. V. Brouium a. 1230. et ſupra *Naueta*. NAVICVLA Vgutio : *Radius inſtrumentum textorii, ſcilicet pecten, vel Nauicula*. Galli etiamnum *Navette* vt et Germani das Schiff appellant. NAVICVLA

PEDIS.

PEDIS. Conſtantinus African. lib. 2. Pantechn. cap. 8. *Pedis calcanei diuiſio eſt neceſſaria : eſt enim cauilla, eſt et calcaneus, et pedis Nauicula, et racha, quae ſic lingua vocatur Arabica, eſt et pecten, ſunt et digiti.* Infra : *Os Nauiculae ad modum nauis eſt factum ſuperius et retro, et vtrumque operiens extremitatem cauillae : ante eſt ligatum, ſicut eſſet concatenatum, per hoc pedi datur liberalis motus. Vtrinque iſta cum calcaneo eſt ligata, etc.*

NAVICVLARIVS. (1) Iſidoro l. 19. Orig. cap. 19. *nauium eſt fabricator et artifex.* Aliis eſt nauta. (2) Non gratuitus, ſed mercenarius, et pro quo aliquid exigitur, vt pro transvectione naulum et merces a nauiculariis, *Inſtitorius. Nauicularia benedictio*, non gratuita, apud Goffridum Vindocin. L. 2. Ep. 11. V. *Nauicatio.*

† NAVIGEX, *faiſeur de nefs.* Gloſſar. Gall. Lat. Cod. 7684. V. *Nauſcus.*

NAVIGALE, idem quod ſupra *Nauaticum.* Charta Theodorici III. ann. 688. apud Felibian. Hiſt. San-Dionyſ. pag. IX.

† NAVIGALIS, nauigabilis. Ch. Mſ. a. 1339. V. *Naualis 2.*

† NAVIGATVM, i. q. *Nauaticum*, vectigal ex nauium tranſitu. Dipl. Caroli M. an. 781. to. 5. Collect. Hiſt. Fr. p. 745.

NAVICER, Nauclerus, in Charta ann. 1547. apud Rymer. tom. 15. pag. 161.

NAVIGERIVM, iter, via naui emenſa, *nauigatio.* Viſio Taionis: *Quumque ab eis interrogaretur . . . quis ab Occidente properans tam longum peteret Nauigerium.* Vbi Iſidor. Pacenſis aerá 680. eamdem viſionem referens, habet *Nauigium.*

NAVIGIATA, nauis onerata. Charta a. circiter 1330. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 230. col. 2.

NAVIGIVM. (1) *Claſſis*, apud Barthium in Gloſſario ex Baldrici Hiſt. Palaeſt. Epiſtola de expugnatione vrbis CP. per Latinos an. 1205. apud Miraeum tom. 1. p. 111. col. 2. (2) NAVIGIVM FACERE, naui vehere. Codex MS. Irminonis Abb. Sangerm. fol. 99. col. 2. (3) Res nautica, Gall. *Marine.* Chron. Angl. Thom. Otterbourne p. 229. (4) † Canalis ad nauigandum idoneus, apud Murat. to. 2. Antiq. p. 900. V. *Nauilium 3.*

NAVIGIVS, V. *Nauaticum.*

NAVILAGIVM, portorium, vt videtur, dandum pro traiectione. Charta an. 1480. V. *Naulum.*

NAVILE, nauis. Statuta Maſſil. lib. 6. cap. 45.

NAVILIO, pro *Nablio*, V. *Nabliſſare.*

NAVILIVM. (1) Claſſis, ex Ital. *Nauilio.* Occurrit non ſemel in Hiſtoria Cortuſiorum. (2) Nauis, nauigium. Informationes Ciuitatis Maſſil. de paſſagio tranſmarino in MS. Sangerm. (3) I. q. *Nauigium 4.* ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 385.

† NAVIMACIA, *la pugna de la naue*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

NAVIOLVM, nauicula, nauigium. Vita S. Francae, to. 3. Aprilis p. 393. † Lege *Nauilium.*

NAVIPLETIO. Charta Edgari Anglor. Regis ann. 964. pro Eccleſia Wigorn. to. 1. Monaſt. Anglic. pag. 141. *Quatenus poſſet ipſe cum Monachis ſuis vnam Nauipletionem, quod Anglice Scypfilled dicitur, per ſe habere.* Et infra : *Conſtituant vnam Nauipletionem, quod Anglice dicitur Scypfilled, Oththe Scyphorne, in loco, quem ob eius memoriam Oswaldes-lag deinceps placuit appellari, vbi querelarium cauſae ſecundum morem patriae et legum iura iuridice diſcernantur. Nauipletio*, vel vt Hickeſius legit ad calcem Diſſertationis Epiſtolaris, *Naucupletio*, tributum erat, quod ad nauium conſtructionem exigebatur, Anglis hodie dictum *Ship-money*, alias *Scypfylled*, vel *Scypſocne*, vt habet Wanleius p. 309. Antiquae ſuae Litteraturae Septentr vbi ex laudata Edgari Charta, quamuis eam cenſura ſua notet Hickeſius Diſſertat. Epiſt. pag. 86. luculentum teſtimonium ducit ad probandum, inquit, in antiquis temporibus regiam illam exactionem obtinuiſſe. Eidem Wanleio Charta haec ſcripta fuiſſe videtur circa tempora Henric. I. Anglorum Regis.

NAVIRE, pro *Nauare*. Papias: *Nauit, ſtrenue agit.*

NAVIS. (1) Pars aedis ſacrae, in qua plebs conſiſtit. Ordericus Vitalis lib. 11. *Nauem quoque Baſilicae .... auxit.* Et lib. 12. *Ingens Baſilicae Nauis quae nuper edita fuerat, corruit.* Leo Oſtienſis lib. 3. cap. 27. *Feneſtras omnes et Nauis et Tituli plumbo ac vitro compactis ... incluſit.* Sugerius lib. de Adminiſtr. ſua cap. 29. *Media Eccleſiae teſtudo, quam dicunt Nauim.* (2) Teſtamentum Philip. Epiſc. Bellouacenſis an. 1217. *Do, lego Eccleſiae B. Petri Beluacenſis ... calicem vnum aureum, et nauem argenteam, et Miſſale, etc.* Vbi *Nauis* forte ſumitur pro *Nauicula*, in qua thus aſſeruatur, Germ. Napf, de quo vaſe ſupra egimus. Nam et *Nauis* dicitur in Concilio Mertonenſi ann. 1300. c. 4. *Turibulum cum Naui et thure.* NAVIS AVRI. Glaber Rodulphus lib. 3. c. 2. extremo: *At Henricus* (Imp.) *cernens amici* (Roberti Regis Franc.) *liberalitatem, ſuſcepit ex illis tantum librum Euangelii, .. vxor vero illius pares auri tantum Naues accepit; caetera autem egrediens in gratia dimiſit.* (3) Apicius lib. 6. c. 9. *Pullum aperies a Naui, et in quadrato ornas, etc.* Vbi Gabriel Humelbergius: hoc eſt a parte poſteriori ventris, qui, vt nauis, cauus et figurae eius non diſſimilis eſt. (4) ✝ Ius piſcandi cum naue. Ch. ann. 1138. Probat. to. 2. Hiſt. Occit. p. 486. (5) ✝ NAVIS DE PORTV, qua *portantur*, ſeu transuehuntur homines, equi et currus. Ch. Mſ. Ioann. abb. S. German.

✝ NAVISSA, inſtrumentum piſcatorium. Stat. Peruſ. p. 31. V. *Naza.*

NAVITIES, V. *Nauicies.*

NAVITIO, V. *Nauicio.*

NAVITOR, nauta, nauigator. Vita S. Columbae Abb. tom. 2. Iunii p. 203.

NAVIVM, Annales Francor. Fuldenſes an. 888. *A Rege eſt clementer ſuſceptus, nihilque ei antequaeſtl Regni abſtrahitur: excipiuntur curtes, Nauium et ſagum.* Editio Freheri habet, *curtes nauium*, absque virgula.

NAVLA, V. ſupra *Ius Naulae* in *Ius.*

✝ NAVLAGIVM, naulum, in Ch. Mſ. a. 1269.

NAVLEIARE, nauem locare naulo conuento. Statuta Maſſil. lib. 4. cap. 25.

✝ NAVLIGARE, NAVLISARE, nauem ad vecturam conducere, vnde NAVLISATIO ipſum naulum. Ch. Mſ. a. 1268. V. *Nauleiare.*

NAVLIGIARE, de *naulo* conuenire. Litterae Poteſtatis Piſanorum, Vicario Maſſil. a. 1340.

NAVLIZARE. (1) Idem quod *Nauligiare.* Charta Maſſil. an. 1357. (2) Naui imponere accepto *naulo*, apud Murator. to. 12. col. 396. in Notis.

NAVLVM. (1) Gregor. M. lib. 12. Epiſt. 16. *Propterea miſimus lenas 15. rachanas 30. lectos 15. pretium quoque de emendis calcitris vel Naulo dedimus.* An *Naulum* ad transuectionem? Gloſſ. Graec. Lat. ναῦλον, *nauis vectura, Naulum.* (2) Portorium pro traiectione, *Nolis*, in Ordinat. Gallica maritima. Charta an. 1257. ex Schedis Praeſidis de Mazaugues. (3) Quaeuis exactio de nouo impoſita. Concilium Andegauenſe, an. 1365, cap. 28. *Nouas exactiones, ſeruitutes Naulum intelligimus in hoc caſu, quorum impoſitio ſiue exactio hominum memoriam non excedit.* V. *Nauicularius* 2. (4) V. *Nomium.*

NAVO, vox Italica, Gall. *Naveau* vel *Navet.* Laudes Papiae apud Murator. tom. 11. col. 42. *Olera cuiuscumque generis, rapae ſuo tempore, et napi, quos Nauones appellant.*

NAVPEGIARIVS, vt *Naupegus*, apud Sponium Miſcell. Erud. Antiqu. p. 67. et Reineſium Inſcript. p. 602. V. mox *Naupicus.*

NAVPEGO, *nauis inunctio*, Papiae, ναυπηγία, *nauium aedificatio.*

NAVPICVS, *nauis factor*, Papiae ex Gr. ναυπηγὸς, *faber naualis*, in Gloſſ. Gr. Lat.

NAVPREDA, piſcis genus, idem, vt videtur, quod *Lampreta*, Gall. *Lamproie. Piſcis qui vulgo Naupreda dicitur*, in Vita S. Hermenlandi Abb.

An-

Antrenſ. ſaec. 3. Benedict. part. 1. p. 393. V. *Lampreda* et *Laupreda*.

NAVRATVS. Chartae Regales ac Parenſales, cap. 13. apud Bignonium: *Taliter ei fuit profeſſus, quod ipſam rem ſuperius denominatam, per ſuum neglectum et per ſuum facinus fuit perdita vel Naurata.* At in Cod. MS. *Naufragata* legi monet Baluzius. Vtcunque ſit, ab hiſce vocabulis nata videtur vox Francica *Navré*, pro laeſus, vulneratus. † Gloſſar. Prouinc. Lat. Cod. 7657. *Nafra, Prouinc. laeſio, plaga, vulnus. Nafrar. laedere, vulnerare.*

NAVREGVS, V. ſupra in *Nauaretius.*

† NAVSA, locus paſcuus, ſed vliginoſus, i. q. *Noa 1.* Ch. a. 1195. to. 11. Gall. Chriſt. Inſtr. pag. 141. V. *Nauda.*

† NAVSARE, pro *Nauſeare* in Gloſſ. Prouinc. Lat. Cod. 7657.

NAVSIA. Papias: *Heluus, rufus, pallidus vel Nauſia.* Videtur legendum *Nauſea*, vel *Nauſeator*, vt *Heluens* pro *Heluus.*

NAVSIFICVS, nauſeam prouocans. Willelm. Brito lib. 10. Philippidos.

NAVSITARE, clamor palumbis. Carmen de Philom. MS.

NAVSIVM, pro Nauſea. *Nauſii faſtidium*, in Miraculis S. Vdalrici to. 5. pag. 130. et ſaec. 5. Benedict. pag. 470.

NAVSVM, ſpecies nauigii Gallici. Auſonius Epiſt. 22. *Nauſo aliaue quamis naui.* Rurſum vtitur infra. Bulla Frederici Imp. ann. 1157. inter Inſtrum. tom. 4. Gall. Chriſt. col. 17. *Conceſſimus . . . omnia iura regalia in . . . . comitatibus, foris, duellis, mercatis, monetis, Nauſis, teleonis, pedagiis, caſtellis.* An *Nauſis* hic indicantur portoria pro traiectione? Mallem *Naulis* hoc ipſo ſignificatu. V. *Naulum.*

NAVTA, genus magiſtratus in portubus nauigationi et commercio praepoſiti. Vetus inſcriptio relata in Commentariis litterariis Treuoltianis April. 1717. p. 627. *Tib. Caeſare Aug. Ioui Optum. Maxſumo Ramo.* (f. *aram.*) *Nautae Pariſiaci publice poſierunt.* Hic non eſſe intelligendos nautas vectores, ibidem probatur p. 639. ex eo maxime quod Eques Romanus *Nauta Araricus* dicatur in alio veteri monumento ibidem pag. 640. memorato.

† NAVTATICVM, i. q. *Nauaticum*, t. 2. Annal. Bened. p. 746. NAVTICVM, ibidem.

NAVTELLA, nauicula, ſeu nauicella, Gallis *Nacelle*. Eradius Presbyter de Lection. Euangel. c. 2.

NAVTEO, ὀσμὴ βύρσης, odor corii, in Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm. legendum *Nautea*, *quae* Nonio dicitur *Aqua de coriis, vel, quod eſt verius, aqua de ſentina, dicta a nautis.* Vox eſt Plauti.

NAVTICATIO. Anaſtaſius in S. Vitaliano: *Et talem afflictionem poſuit in populo, ſeu habitatoribus . . . per diagrapha, ſeu capita, atque Nauticationes per annos plurimos, quales a ſaeculo nunquam fuerant.* Codd. alii habent *Nauticationem.* Tributum forte, cuiusmodi imponitur nautis, vel mercatoribus in mare negotiantibus, vel potius *nauicularia* praeſtatio, ſeu quoduis tributum. V. *Nauicularius 2.*

NAVTICI, nautae. Chronicon Caſin. lib. 3. c. 60. (al. 61.)

NAVTILENI, nautae, *Nautileni galearum*, in Pactis initis inter Michaëlem Palaeologum et Genuenſes ann. 1261. Ναυτίλοι, Ariſtophani.

NAVTOLOGI, qui naulum a vectoribus exigunt: Ναυςολόγοι, ap. Clementem L. 1. Conſtitut. Apoſt. c. 57. vbi Latina Editio vetus, ſeu eiusd. Pontificis Epiſtola ad Iacobum, §. 14. 15. *Proretae officium Epiſcopus impleat, Presbyteri nautarum, Diaconi diſpenſatorum locum teneant: hi qui catechizant, Nautologis conferantur.*

NAVTONERIVS, a Gallico *Nautonnier*, nauta, in veteri Catalogo MS. Sodalium Confraternitatis B. Mariae Deauratae Toloſanae.

NAVTONIVM. Vetus Charta apud Guichenonum in Hiſt. Breſſenſi pag. 228. *Conceſſit teloneum infra regni ſui ſpatia, iuſſit vt nullus ſit exactor. non in ciuitatibus, non in vicis ſiue in portis, ſed nec ex Nautonio nauium.* Ita habetur, ſed videtur legendum

dum *Nautonio*, vt tributum fuerit a nautis pendi ſolitum, *Nauaticum*.

NAVTOR, nauta, in veteri Monito ad Lectorem ad calcem Collectionis Canonume MS. DD. *Chauvelin* Cuſtodis Sigillorum Regiorum.

NAVTVM, pro *Nautum*, pignus, V. *Namium*.

NAVVM, pro *Nactum*, V. in hac voce.

NAVVS, V. *Naui*.

† NAVZILARE, pro *Naulizare*, nauem conducere, in Ch. Mſ. a. 1269. V. *Nauligiare*.

† NAXA, i. q. *Naſſa*, in Ch. Mſ. ann. 1197.

† NAXO, naſus, vultus, apud Murat. to. 2. Antiq. p. 317.

NAYVITAS, V. *Natiuus 2.*

† NAZA, naſſa, inſtrumentum piſcatorium, Ch. Mſ. a. 1157.

NAZARENI, dicti primum qui Chriſti ſequebantur doctrinam, poſtmodum vero a Chriſto deducto nomine auctoritate Synodi ſub D. Luca Antiochiae habitae Chriſtiani dicti ſunt. Fideles vniuerſi. Haec Willelmus Tyrius lib. 4. c. 9.

✱ CVNQVLT. Charta Henrici IV. Imp. ann. 1065. ex Tabular. S. Maximi Treuir. *Si quis ex familia interfectus fuerit, pretium illius id eſt, Ncunqult, totum Abbatis erit.*

NEANISCOLOGVS, qui iuuenilia loquitur, ex Graec. νεανίσκος. Vetus Interpres Iuuenalis Sat. 8. v. 190. *Planipedes audit Fabios, Nobiles Neaniſcologos.* Quidem legunt *Neaniſcologos*. V. Salmaſium de Pallio pag. 335.

NEBBIA, vox Italica, Gall. *Brouillard*, nebula. Miracula S. Zitae, tom. 3. Aprilis p. 515. *Nec videbat niſi vt in vmbra, et in Nebbia.*

NEBLA, V. mox *Nebula 2.*

† NEBRIDA, *veſtis ſacerdotalis* in Gloſſ. ad Doctrin. Alex. de Villa Dei.

NEBVLA. (1) Fragm. Petronii: *Palam proſtare nudam in Nebula linea.* Ita enim legendum, pro *lanae*. Veſtis tenuis ac ſubtilis, ſic dicta quod tranſpareat ſub illa corpus, vt caelum ſub nebula. Heſychius: ψάγη, ἱμάτια, νεφέλαι. (2) Gloſſae [illegible] MSS. *Tipſanas, panes qui dicuntur Nebulae.* Gloſſ. Lat. Gall. *Nebula, Oublée, mente.* Gloſſae MSS. ad Alexandrum Iatroſoph. *Fabricis locellae, quae fiunt ſuper ferrum, vt Nebulae.* Ebrardus in Graeciſmo:

Aeris eſt nubes, Nebulae de ſemine ſurgunt,
Ac panis nebula ſibi ſubtiliſſima extat.

Bernardus Mon. in Conſuet. Cluniac. MSS. c. 77. et ex eo Vdalricus l. 1. c. 49. *Vel ea quae in ferramento caracterato de conſperſione farinae tenuiſſime fiunt, et ab hominibus Romanae linguae Nebulae, a noſtratibus appellantur Oblatae.* Idem Bernardus c. 8. *Et omni die in qua ſumus omnes in capis ad Miſſam, per conſuetudinem facit fieri Nebulas ad coenam fratrum.* Editus part. 1. cap. 7. praefert *Neblas*. Ordinarium Eccl. Lexouienſis ſaec. XIII. exaratum in die Pentecoſtes: *Ad proceſſionem Miſſae ſtuppae inflammantur, quas cuſtodes inueniunt: ad Kyrie Miſſae* [illegible] *flores et Neulas* (f. *Nebulas*) *proiicit.* *Nebulas* non eſſe cum *Oblatis* confundendas, ſuadent antiqui ritus Eccleſiae Biſuntinae, quos refert Martenius Tract. de Antiq. Eccleſ. Diſciplina in Diuinis Officiis celebrandis p. 311. vbi de Coena Domini: *Interim dum cantatur hymnus, deferantur panes azymi et Nebulae et Oblatae, et benedicantur ab Epiſcopo vel Decano hoc modo:* Benedic Domine hanc creaturam panis, etc. Sic in Conſuetudinibus MSS. Monaſterii Solemniac. iterum atque iterum legitur: *Ad Coenam Nebulas et Oblatas et tria oua.* Quibus in locis fruſtra *Nebulis* adderentur *Oblatae*, ſi nullo modo diſcreparent. (3) Macula in oculo. Miracula B. Henrici Baucen. to. 2. Iunii p. 384. *Habebat Nebulam in oculo ſiniſtro, de quo nihil omnino videbat.*

NEBVLARE, obſcurare, quaſi nebula tegere, obumbrare. Tertull. Apolog. c. 35.

NEBVLARI, nebulonem eſſe vel fieri. Gloſſ. Lat. Gr. *Nebulor*, ἀχρεῖ.

NEBVLARIVS, piſtor qui *Nebulas* conficit. *Nebularius, conſuetudinarium cibum et III. ob. homini ſuo in die*, in Libro nigro Scaccarii p. 344. Cum de eo in capite de piſtoribus agatur, patet *Nebularium* hic dici piſtorem *Nebularum*, ſeu panum eorum, de quibus in *Nebula* 2; non textorem veſtium illarum tranſparentium, quas etiam *Nebulas* vocant, vt dictum eſt in *Nebula* 1.

NEBVLGEA, Rocho de Baillif, in Dictionario Spagyr. *Eſt ſal ex humiditate nebulae, ſaepius in pratis cadentis, vi ſalis induratum.*

NEBVLLA, panis leuior in ferro coctus, de quo in *Nebula* 2. Vſus MSS. Cuturae Cenoman. *Ad coenam habeant Nebullas dobletas, et ad collationem charitatem de bono vino.* † Leg. forte *Nebulas et oblatas.*

NEBVLONITAS, nebulonis malitia, fraus, dolus. Guibertus lib. 1. de Pigner. Sanct. c. 2. §. 5.

NEBVLOSITAS, nebula, obſcuritas. Arnobius lib. 7.

NEBVLOSVS, e *Nebula*, veſtis genere confectus, apud Fulgent. l. 1. Mythol. V. *Nebula* 1.

† NEBVLVS, lumbus, imbrex porci, Gall. *Nuble*, i. q. infra *Nambile*. Ch. Mſ. a. 1367. V. *Nupblicus.*

NECA. f. pro *Veta*, ornatus veſtis, de quo infra. Statuta Arelat. art. 53. et MS. D. Brunet: *Sartores accipiant pro corduris veſtium ſine freſſo et Neca factarum infra ſcripta, ſcilicet pro capa cum pellibus III. ſol.*

NECARE, NEGARE, ſubmergere, vt Italis, *Annegare.* Lex Burgund. tit. 34. §. 1. *Si qua mulier maritum ſuum, cui legitime iuncta eſt, dimiſerit, Necetur in luto.* Lactant. de mortib. Perſecut. n. 38. *Si qua detractauerat, in aqua Necabatur, tanquam maieſtatis crimen eſſet.* Adde n. 32. Gregorius Tur. lib. 3. Hiſt. c. 52. de feminis maleficis: *Alias Enecat, alias incendio tradit.* Hinc emendandum puto Inquiſitionem an. 1276. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 25. edit. Geneu. et p. 28. edit. Pariſ. vbi: *Quidam iuuenis de Fuiſſimo mortuus fuit, ſcilicet Nectitus in Rhodanum caſu fortuito.* Legerem *Necatus.* NEGARE. Lex Aleman. tit. 73. cap. 3. *Si aliquis aliquam clauſuram in aqua fecerit, et ipſa aqua inſtaueris, et ibi alicuius pecus Negauerit, etc.* Ita Editio Heroldi et veteres Codd. Alii *Necauerit* habent.

† NECARONI, iidem qui Hunni, t. 1. Febr. p. 793.

NECATIO, ſubmerſio. Chronicon Aſtenſe ap. Murator. t. 11. col. 280.

NECCAR, allium, σκόροδον, in Gloſſ. Gr. Lat.

NECCHIE, mendoſa vox. V. *Naca.*

NECESSARE, cogere. *Niſi quod natura Neceſſat.* Fortunato lib. 2. Mirac. S. Martini.

NECESSARIA, NECESSARIVM, latrina, ſeceſſus. Deſcriptio Regionum Vrbis Romae edita a Mabillonio p. 514. *Poſternae 3. Neceſſariae 4. feneſtrae maiores forinſecus 107. minores 66.* Infra: *Propugnacula cum porta Praeneſtina 302. Neceſſ. 1. feneſtrae maior. forinſ. 80. etc.* Adde p. 516. Lanfranc. in Decr. pro Ord. S. Bened. cap. 4. *Vnus eorum in dormitorio debet circumire lectos omnium, et omnia ſedilia in Neceſſariis ſollicite conſiderans, ne forte aliquis Frater dormiens ibi remanſerit. Loca Neceſſaria*, apud Gregor. Tur. lib. 1. de Mirac. S. Martini c. 37. *Locus Neceſſariorum*, in Chronico Afflegemenſi cap. 15. *Domus neceſſaria*, in Statutis Ordinis *de Sempringham* p. 732. *Deſidere exonerandae alui gratia: ad Neceſſitatem corporis ſui ſedere*, in Lege Longob. lib. 1. tit. 16. §. 5. *Ad Neceſſitatem Naturae ſecedere*, apud Lambertum Scafnaburg. ann. 1076. *Ad officia naturalia ſecedere*, apud Aurel. Victorem in Caracalla. Etiamnum Galli dicunt: *Faire ſes neceſſitez*, et Germani ſeine Nothdurſt verrichten. Sed et *Neceſſaria* vocant Statuta Mediolanenſia part. 2. c. 268. ipſa hominum excrementa: *De Neceſſariis in aeſtate non ſpatiandis*, id eſt, deportandis. V. Gloſſ. med. Graecit. in voce Χρεία.

NECESSARIVS, pro *Magis neceſſarium*, dixit Alcuin. Epiſt. 1.

NECESSITARE, cogere, Gall. *Neceſſiter*, Ital. *Neceſſitare.* Verbum a Scholaſticis non ſemel vſurpatum, quod

quod occurrit in Miraculis B. Coletae, to. 1. Martii p. 573. et alibi.

NECESSITAS. (1) Charta Arturi primogeniti Ducis Britanniae, Vicecomitis Lemouicenſis an. 1292. *Super ſubſidio nobis et liberis noſtris in quatuor Neceſſitatibus faciendo: ſcilicet ad filiam maritandam, ad nouam Militiam recipiendam, ad redemptionem ſoluendam, ad ſuſtinendum crucis expenſas, etc.* V. *Auxilium.* (2) Quaeuis exactio, f. ſic dicta quod neceſſaria ſit et coacta. Charta Ludouici II. Regis Siciliae e MS. D. Brunet fol. 115. vo. *Queſtas aut tallias, angarias ſiue parangarias, aut Neceſſitates aliqualiter imponere.* (3) *Indigentia, inopia*, Gall. *Neceſſité*, in Barthii Gloſſario ex Hiſt. Palaeſt. Roberti Monachi. Priuilegium Caroli C. pro Monaſterio Vedaſtino an. 867. apud Marten. tom. 1. Ampliſſ. Collect. col. 183. *Si autem ex his praefatis villis, quae ad cameram deputatae ſunt, Neceſſitas Fratrum ſuppleri non potuerit, etc. Maxima monaſterii neceſſitas*, ſeu penuria, in Charta an. 1417. apud Ludewig. to. 6. p. 85. (4) NECESSITAS CORPORIS, V. *Neceſſaria.*

† NECESSITATIVVS, neceſſarius, to. 3. Aug. p. 612.

NECESSITVDO, opus. Charta ann. 1130. in Inſtrum. to. 4. Gall. Chriſt. col. 164.

NECESTVOSVS, indigens, a neceſſe, Gallis *Neceſſiteux, indigent.* Epiſtola Epiſcoporum Synodi Coriſiacenſis ad Ludouic. Germaniae Regem c. 12. *Quicunque Neceſtuoſi palatium adierint.*

NECNE, pro *Necnon.* S. Hieronym. Epiſt. 7. *Offerre Necne filiam poteſtatis tuae fuit, etc.*

NECROLIVM, Rocho le Baillif in Dictionario Spagyr. *Medicamentum prohibens mortem et vitam conſeruans.*

NECROTHYTVS, mortuis immolatus, a Graeco Νεκρόθυτος, apud Tertull. de Spectaculis.

NECSILES. Charta ann. 964. apud Murator. delle Antic. Eſtenſi p. 143. *Praeceptum iſtum ibi oſtenſimus, vt nullus quislibet dicere poſſit, quod nos eum occulte et concludioſe abuiſſemus et tenuiſſemus, et Necſiles apparea[...]* An *neſcientibus* appareat, sotun[...] ſit?

NECTAR, *vinum pigmentatum*, Vg[...]tioni. Ioh. de Ianua addit: *Dulcis li[...]quor.* S. Ambroſius de Bono mort[...] c. 5. *Hinc Nectar illud ex vino et m[...]le prophetico.* Rochus le Baillif i[...] Dictionario Spagyr. *Nectar fit e[...] vino rubeo coagulato et ex vino alb[...]* Potionis delicatioris ſpecies, inter[...] dicta in Statutis Ord. Carthuſienſ[...] an. 1368. 2. part. c. 5. §. 30. *Nect[...] quoque aut quaslibet alias vini et ſpe[...]cierum confectiones nullo vnquam tempore in refectorio miniſtramus.* [...] Gloſſar. Gall. Lat. Cod. 7684. *Cl[...]re, mellicratum, Nectar.* Idem ergo quod *Medo* et *Mellita.* V. in his vocibus.

† NECTESARE, purgare, mundare, Ital. *nettare*, Gall. *netoyer.* Chartar. notar. Daubagne MS.

NECTITVS, pro *Necatus*, ſubmerſus, V. *Necare.*

† NECTVM, ſtatim, continuo, tom. 5. Ordin. reg. Franc. p. 600.

NECTVS, nitidus, mundus, vt videtur, Gall. *Net*, Ital. *Netto.* Chronicon Parmenſe apud Murator. to. 9. col. 846. *Item eodem anno* (1333.) *magna ſiccitas fuit . . . et blanae ſteterunt ad naſcendum, taliter quod vix videantur vsque ad menſem Aprilis . . . ſed frumenta et aliae bla[...] ſatis bona et Necta, Deo concedente, fuerant.*

NECVTIARI, pro Negotiari. Charta Pipini Fr. Regis apud Doublet[...] Hiſt. San-Dion. p. 694. *De [...] Necutiantes . . . . tam ibidem [...] et alicubi ad Necuciandum vel Nec[...]cia plurima exercendum, etc.*

NEDACRA, modus agri, forte id[...] quod *Acra.* V. locum in Ny[...]dripes.

NEDFRI, vel NEDFRATRES, [...] minus recte ſcribit Baluzius, et Ne[...]fres, quam pro *Nedfratres* [...]runt. Capitularia Caroli M. lib. [...] cap. 2. *Illos ſacrilegos ignes, [...] Nedfri vocant, ſiue omnes . . . [...]ganorum obſeruationes diligenter [...]hibeant.* Concilium Leptinenſe [...]

74[...]

743. cap. 2. *Nedfratres* habet, perperam, inquit Lindenbrogius, vbi ille: Ruſticani homines in multis Germaniae locis, feſto S. Ioannis, palo ex ſepe extracto, funem circumligant, illumque huc illuc ducunt, donec ignem concipiat: quem ſtipula aliisque aridioribus lignis aggeſtis curate fouent, ac cineres collectos ſupra olera ſpargunt, hoc medio erucas abigi poſſe inani ſuperſtitione credentes. Eum vero ignem Nothfeuer, quaſi neceſſarium vocant. Haec ille. Schilterus *Notfyr* et *Notfeur* exponit *Coactus ignis fricando*, non male, vt probat ex Indiculo ſuperſtitionum et paganiarum in Concilio Liptin. an. 743. *De igne fricato de ligno, id eſt, Nodfyr. Notfyres* etiam pro mendoſo *Nodfratres* reſtituit in Capitulari I. Carlomanni ann. 742. cap. 5. Dein addit hunc ignem longe diuerſum eſſe a rogo, qui in Concilio Trullano can. 69. damnatus eſt his verbis: *Qui in nouiluniis a quibusdam ante ſuas officinas accenduntur rogi, ſuper quos etiam antiqua quadam conſuetudine, ſalire inepte et delirare ſolent, iubemus deinceps ceſſare:* quem ibi Ehingerus, inquit, eumque ſecutus Spelman. confundit cum noſtro ex ligno vel palo excitato, nec in obſequium numinum ethnicorum edito. Obſeruat denique idem Schilterus vtramque hanc ſuperſtitionem in feſto S. Iohannis alicubi probabiliter concurriſſe, quod hodieque Germanis dicitur ein Johannes-Feur; de quo laudatus Ehingerus: *Hanc impiam conſuetudinem hodie in Germania, in feſto S. Iohannis Bapt. obſeruant quidam, vt in plateis excitato igne, ſuper ipſum ſaliant. Sed pii Euangelici Magiſtratus per miniſtros vrbis tales ignes diſſipant, et delirantes de plateis abigunt.* Eiusdem originis ſunt ignes, qui in Gallis etiamnum excitantur ipſo Natiuitatis S. Iohannis Bapt. peruigilio.

NEEZ, in Schedis D. Aubret Dumbenſis Hiſtoriographi, Locus in fluuio, vbi cannabis maceratur. V. *Neiſius*.

NEFANDARIVS, in Gloſſis Iſid. Graeuius putat legendum, *Nefandus*, *Nefarius*: quae promiſcue a Scriptoribus vſurpantur, quamuis diſcrimen inter vtrumque ſtatuatur.

† NEFFLERIVS, meſpilus, Gall. *Neflier*. Ch. a. 1177. inter Inſtr. to. 10. Gall. Chriſt. p. 320. V. *Neptarius*.

NEFINGERE, *non fingere, et putare*, in Gloſſis antiquis MSS.

NEFRENDICIVM, in Gloſſis Iſid. *Annuale tributum, quod certo tempore ruſtici dominis: vel diſcipuli doctoribus afferre ſolent, duntaxat ſit carneum, et porcellus.* Addit Vgutio *circa natiuitatem*. V. *Maialis*. Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692. *Nefrendicium, panage.* Melius in altero ſign. 521. *Nefrendium, pernage*; a *Nefrendus, porcus eteſticulatus*, ibid.

NEFVS, nefaſtus, malus, improbus. Hadrianus PP. in Carmine ad Carolum M. Imp.

NEGANTIA, recuſatio. Vita B. Agnetis de Bohemia n. 5. Martii to. 1. p. 510.

NEGARE. (1) Eiurare, abiicere, Gall. *Renoncer*, *Renier*. Memoriale Poteſtatum Regienſ. ad ann. 1218. apud Murator. to. 8. col. 1095. (2) Submergere, *Noyer*, V. *Necare*.

NEGATIVI, haeretici, qui coram Inquiſitoribus fidei per teſtes legitimos, quos nolunt, vel non poſſunt repellere, de aliqua haereſi rite, ſecundum leges Inquiſitionis, conuicti ſunt; ſed non confeſſi, imo in *negatiua* conſtanter perſeuerant, Catholicam fidem profitentur et haereticam prauitatem deteſtantur. Haec et plura Hofmannus in Lexico: quod, ſi vacat, conſule. Iis opponuntur *Affirmatiui*, de quibus ſupra.

NEGATOR, reus, qui quod actor ait, negat. Bernardus de Breydenbach Itin. Hieroſol. pag. 110. V. *Lapſi*.

NEGGILDARE. Leges Henrici I. Regis Angliae cap. 70. *Non cogitur liber cum ſeruo Neggildare, niſi velit ei factionem facere, nec ſeruus cum libero.* Vbi leges Inae Regis §. 78. exponunt hanc vocem per *cognationem ſoluere*. *Non cogatur liber cum ſeruo Cognationem ſoluere, niſi velit eum factione liberare.* V. *Gildare* in *Gildum*.

NEGITARE, pernegare, in Onomaſtico ad calcem to. 4. SS. Maii.

NEGLECTIBILIS, contemnendus, vilis, apud Baluzium tom. 6. Miſcell. p. 202.

† NEGLECTRIX, negligens, non curans, tom. 10. Collect. Hiſt. Franc. p. 145.

NEGLECTVM, negligentia, ſed maxime ea quae culpae proxima eſt. Capitulare de Villis c. 4.

NEGLIGENTIAS *ſuas profiteri coram Abbatiſſa*, in lib. 4. Inſinuat. S. Gertrudis cap. 2. † NEGLIGENTIAE COGITATIONVM, apud Saluian. adu. Auarit. lib. 1. cap. 12. quod de peccatis minutis, quae theologis *venialia* appellantur, intelligit Baluzius ad hunc locum.

NEGOCIENS, negotiator, Gall. *Negociant*. Formulae Andegau. num. 50.

NEGOSSA, retis ad capiendos piſces ſpecies, quae deſcribitur a Petro de Creſcentiis lib. 10. de Agricultura c. 31.

NEGOTIARE. (1) Mercaturam exercere, *Negocier*. Apuleius l. 5. *Magnis pecuniis Negotiantem*. (2) NEGOTIARE, pro Negotiari, in Pacto Legis Salicae tit. 48. §. 8. Hoc autem loco vt et cap. 50. in malam partem ſumitur, nempe pro machinari, moliri furtum aut crimen aliquod cum alio. V. mox in *Negotium*. (3) † Alicui operi vacare, in Memor. F. Cam. Comput. Pariſ. fol. 24. NEGOTIARI, in in Lit. remiſſ. an. 1417.

NEGOTIATA, *Beſoignement*, in Gloſſis Latino-Gall. Sangerman. MSS.

NEGOTIATOR. Diploma Neapolitanorum pro Amalphitanis ann. 1190. *Ita vt vos Negociatores, Campſores ſeu Apothecarii, etc.* Brencmannus Diſſert. 1. de Republica Amalph. p. 17. *Negociatores* mercatores interpretatur, qui particulatim merces ſuas diſtrahunt, *Apothecarios* vero eos, qui aceruatim ſeu per auerſionem vendunt. De *Campſoribus* dictum in *Cambiare*.

NEGOTIATVS, negotiator, qui *negotium* ſeu mercaturam exercet. Ratherii Veron. Synodica ad Presbyteros, tom. 2. Spicil. Acher. pag. 261.

NEGOTITAE, vel NEGOTISTAE, *mercenarii, ſellarii, vel taberna[illegible], opifices, inſtitores*, Papias, Vguc. Io. de Ianua: *Negocita, Negotista*, *inſtitor, opifex, mercenarius*.

NEGOTIVM. (1) NEGOTIVM, NEGOTIATIO, mercatura, [illegible], Galli vulgo *Negoce*, *Trafic*, *Commerce*. Gloſſ. Lat. Graec. *Negotium*: *πραγματεία*, Gloſſ. Graec. Lat. *πραγματεία*, *Negotiatio*, *nundinatio*, *πραγματευτὴς*, *Negotiator*, *mercator*. Gloſſae MSS. ad Canones Concilior. *Mercimonia*, *Negotia*. Mela de Aegyptiis: *Forum ac Negotia feminae, viri penſa ac domos curant*. (2) Merx ipſa. Formulae vett. Bignonianae form. 45. *Venditor vel commercium quodlibet Negotium habeat vendendi*. (3) Res. Arnobius lib. 6. *Sicut iii referunt, qui Negotia Theſpiaca ſcriptitarunt*. NEGOTIVM FISCALE, ius fiſci. Priuilegium an. 704. to. 1. Monaſtici Anglic. p. 12. col. 2. NEGOTIVM SAECVLARE, apud Mabillon. lib. 51. Annal. Benedict. n. 55. (4) Ipſa actio venerea. Sic enim plerique interpretantur illud S. Pauli 1. Theſſalon. c. 4. *Ne quis ſupergrediatur, neque circumueniat in Negotio fratrem ſuum*. Graecum habet *ἔργον*. (5) Pro Praelio. Saxo-Grammaticus lib. 1. *A quo terreſtri Negotio ſuperatus Hadingus, etc.*

NEGRITA, pro *Nigritia*, V. *Niger*.

NEGROMANTICVS, pro *Necromanticus*, Gall. *Necromantien*, qui ad diuinandum euocat animas mortuorum. Vtitur Iac. Maluecius in Chronico apud Murator. tom. 14. col. 930.

NEGVOSIARE, negotio ſeu rei alicui vacare, incumbere, Gall. *s'occuper*. Vet. Ceremoniale MS. B. M. Deauratae.

† NEIAGIVM, NEYAGIVM, praeſtatio, quae ex *Nebulis* fit. Ch. M. S. a. 1310. V. *Nebula* 2.

† NEISIVS, locus in fluuio, vel aquarum receptus, vbi cannabis maceratur. Terrear. Treuolt. a. 1535.

NEMA, filum. Gloſſae Graec. Lat. *Νῆμα*, *Netum*. Σηρικὸν νῆμα, apud Suidam. *Nema ſericum*, lib. 39. Dig. tit. 4. leg. 16. §. 7. NEMEN, eodem ſigni-

ſignificatu, in antiqua Inſcriptione laudata in Theſauro Fabri.

NEMANCEPS, in Gloſſ. Lat. Gall. *Franc*, liber, non ſubditus. Vox, vt videtur, ficta ex hoc Vlpiani loco Inſtit. 19. *Omnes res mancipi ſunt, aut nec mancipi*, hoc eſt, vt exponit Martinius in Lexico, ſunt in mancipio, aut non ſunt; ſubſunt dominio, iuri et poteſtati, aut non ſubſunt. Aliter, at minus recte, Ioh. de Ianua.

NEMBDA, In iure Sueonum vetuſto *Nembda*, *Nempda* vel *Nemda*, coetum duodecim proborum ſeu legalium hominum ſignificat, quos vel partes ipſae litigantes, vel ipſe Iudex eligebat, et quibus quarumdam cauſarum inquiſitionem atque etiam ſaepius iudicium committebat, praeſertim cum nulli aderant teſtes. Ita in Legibus Vrbanicis Biorco Sueonum antiquae metropoleos, ab Hudorphio Stokolmiae editis c. 11. n. 1. *Si nulli adfuerint teſtes, Nempdae ſiue duodecim virorum iudicio res committatur.* In Legum Wiſigothorum libro, quem edidit Olaus Rudbeckius, multa leguntur de *Nemda* et *Nemdariis* a capite 2. ad 10. Idem itaque eſt duodecim *Iuratorum* numerus ſiue *Iurata* apud Anglos, quod *Nemda* apud Danos, Suecos et Noruegos, a quibus per Normannos in Angliam inuectum videtur eiusmodi iudicium. Plura Hickeſius Differt. Epiſt. 37.

NEMDARIVS, vnus e duodecim iudicibus ſeu legalibus viris, qui *Nemdam* conſtituunt. Ol. Rudbeckius in ſuo libro Legum Wiſigothorum cap. 2.

NEMEN, filum, a *Nere*, V. *Nema*.

NEMITOR, V. *Minutor*.

NEMO, nullus. *Nemo dies*, apud Prudentium.

NEMOMENVS, *antiquus*, ex Gloſſ. Alex. Iatroſoph. Mſ. lib. 1. Paſſ. c. 106. *Vicera diuturna et nemomena*.

NEMORATVS, nemoroſus, in Ch. Mſ. a. 1193.

NEMOREVS, ligneus. Vita S. Geruini, to. 1. Martii p. 287.

NEMORISTA, nemorum incola, in Act. SS. to. 3. Sept. p. 452.

† NEMORISITAS, *la ſpezeça de arbori i.* Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

NEMOSEVS, eadem notione, in Ch. Mſ.

NEMVS. (1) Arbor, vel fructus. S. Paulinus Epiſt. 30. p. 190. nouae edit. *Vt qui naturali bono oculos mentis apertos innocentiae, et iniquitati clauſos habebam, letalem prudentiam boni malique delectu, de infauſto Nemoris interdicti cibo coecatus pariter et male luminatus haurirem.* (2) Linum, materia. Statuta Monaſterii S. Claudii p. 79. (3) NEMVS NIGRVM, praealtis denſisque arboribus vmbroſum, Gall. *Bois de haute futaye.* Vetus Charta. NEMVS VIVVM, MORTVVM, V. *Boſcus*.

† NENA, potionis ſpecies. Ch. Mſ. an. 1319. *Item duae ſarcinatae vini et nenae, aeſtimatae annuatim valere XIII. ſol. IV. den. Turon.*

† NENIVM pro Nenia, in Gloſſ. Prouinc. Lat. Cod. 7657.

† NENTVM, NENTARE, pro *Nantum* et *Nantare*, in Ch. Mſ. a. 1228. V. *Namium*.

NEOCORVS, aedis ſacrae aedituus, Νεωκόρος. Iulius Firmicus lib. 4. Matth. c. 7. *Aut ſimulacrorum conſecratores, ſeu certe Neocoros, vel Sacerdotum Principes, etc.* Vox Graecis Scriptoribus notiſſima.

NEOFYTVS, V. mox *Neophytus*.

NEOMENIAE IVDAEORVM, in Concilio Viennenſi in Auſtria an. 1267. c. 18. Nota ſunt quae de hiſce commentantur paſſim ſcriptores.

NEOMINVS, nihilominus, Gall. *Neanmoins*, in Charta Officialis Rotomag. ex Archiuo B. M. de Bononuntio eiusdem vrbis.

NEONIDES. Geruaſii Tilberienſis Otia imperialia apud Leibnitium to. 1. Scriptor. Brunſuic. pag. 889. *Luna enim ſecundum ſui augmentum nomina variat, in neomenia, hoc eſt, in nouilunio dicitur Neonides, in maiori incremento Diaconios, in circuli perfectione Amphikyrtos, in Plenilunio Panſilenos.* Forte legendum *Neonides*, a νέον εἶδος, *Noua facies*.

NEOPATRIA, vox ibrida, a νέος, nouus, et patria, in Decreto Alphonſi Regis

Regis Aragon. to. 3. Concil. Hiſpan. p. 670.

NEOPHYTUS. Gloſſ. Lat. MS. Reg. Cod. 1013. *Rudis*, *Nouellus*, Νεόφυτος. Iſidorus lib. 8. *Neophytus Graece*, *Latine Nouellus*, *et rudis fidelis*. Papias: *Neophytus*, *nuper renatus*, *nuper ad fidem veniens*, *vel nouiter*. NEOPHYTI, etiamnum in Comitatu Prouinciae vocantur nouelli Chriſtiani a Iudaeis facti, quos Luſitani *Chriſtianos nueuos* dicunt, a quibus Ludouicus XII. Rex 5000. libras ad bellorum impenſas exegit 21. Decemb. ann. 1571. NEOPHYTI dicuntur praeterea Nouitii Clerici, et nuper e Monachorum vel Laicorum numero in Clerum adſcripti, in Concilio Sardic. cap. 13. et apud Zozimum PP. in Epiſt. ad Patroclum. NEOPHYTI, nouitii in Monaſteriis: Ordericus Vital. l. 3. NEOPHYTOS, nouos inductos Monachos vocat idem Ordericus Vitalis lib. 8.

NEOPTOLEMUS, tyro, nouus *Miles*, ex Graeco Νεοπτόλεμος, quod fuit cognomen Pyrrhi Achillis filii. Brito in Synonymis:

> *Miles*, *Eques*, *Tyro*, *Tyrunculus*, *atque Quirites*,
> *Atque Neoptolemus*, *nouus eſt regnator in illis*.

Vita S. Neoti Abb. num. 10. *Hunc ego locum Chriſti miles eligens*, *tanquam Neoptolemus*, *et conuerſus a ſaeculo rurſus elapſus eſt*, *etc.* V. *Tyro*.

† NEPCIA, neptis, apud Murat. to. 3. Antiq. p. 241.

NEPHIAS. Sebaſtianus Peruſinus in Vita B. Columbae, to. 5. Maii p. 374. *Nephias ventus ſubito turbine ſuperbiret*. Cl. Editor putat legendum *Coecias*, qui eſt Euroboreas, nubes non diſpellens, ſed adducens. An non *Nephias* fingi potuit a νέφος, nubes?

† NEPHIDUS, macellarius, vt videtur, in Lit. remiſſ. Mſ. ann. 1362.

NEPITA, Nepeta, mentha, calamentha. Acta S. Franciſci de Paula, t. 1. Aprilis pag. 135. *Eſt poſtea impoſuit quamdam herbam Nepitam et mentam ſilueſtrem*.

† NEPLARIUS, meſpilus, Gall. *Neflier*. Ch. Mſ. an. 1311. V. *Neſtrius*.

NEPOS. (1) Filius fratris aut ſororis, ἀδελφιδοῦς, ἐξάδελφος. Dinam. Patricius in Vita S. Maximi Epiſcopi Regienſis: *Anſam Diaconi Regenſis Nepos*, *id eſt*, *fratris eius filius*. *Neptis per ſororem*, apud Spartianum in Adriano. Ioannes Sariſberienſis Epiſt. 89. *Ricardus cognatus Willelmi de Saccauilla et Nepos*, *ſicut ſororis filium vulgus Nepotem dicere conſueuit*, *etc.* (2) Patruelis vel conſobrinus, Gall. *Couſin germain*. Annales Metenſes ad an. 892. *Walgarius*, *Nepos Odonis Regis*, *filius ſcilicet auunculi eius Adelelmi*. Tum vero maxime patrueles vel *conſobrinos nepotes* dictos volunt, cum aetate inferiores erant, aut dignitate. V. Menagium in Hiſt. Sabolienſi p. 21. 35. et 304. (3) NEPOS, fem. gen. fratris aut ſororis filia, Gall. *Niece*. Charta an. 1229. ex Chartulario S. Vandregeſili to. 1. p. 10. *Ego Ricardus Anglicus* . . . *vendidi et conceſſi Rethaiſiae Nepoti meae et Eliae Amiot ſponſo ſuo*, *etc.*

NEPOTA, neptis, ſeu fratris aut ſororis filia. Codex Mſ. D. Praepoſiti S. Martialis Lemou. apud Stephanotium to. 1. Fragm. Hiſtor. MSS.

NEPOTALIS, conueniens nepotibus ſeu luxurioſis. Ammian. lib. 31. *Dum in Nepotali menſa ludicris concrepantibus diu diſcumbens vino marcebat et ſomno*, *etc.* V. *Nepotatio*.

NEPOTARI, de beneficiis eccleſiaſticis ad nepotes conſanguineos tranſmiſſis, dicitur in Hieratio iuris pontificii p. 181.

NEPOTATIO, prodigalitas. Ordericus Vitalis lib. 8. *De ſanctitate et miraculis ſanctorum mallem ſcribere multo libentius*, *quam de nugis infrunitorum friuoliſque Nepotationibus*, *etc.* Cur vero *Nepos* dicatur prodigus, vide Reinhartum Robigium lib. 7. Robigal. c. 9.

NEPOTATUS, eadem notione. Gloſſ. Lat. Graec. Sangerman. *Nepotatus*, ἀσωτία; *Luxuria*, *laſciuia*, in ſupplemento Antiquarii.

NE

NEPOTISMVS PONTIFICIVS. Carmen de Curia Romana v. 929.

† **NEPOTVLA**, Gall. *Petite niece*, in Reg. viſitat. Odon.

NEPOTVLVS, i. q. *Nepos 1.* Charta an. 1242. to. 2. Hiſtor. Eccl. Meld. p. 150. *Legauit . . . Ioanni Nepotulo ſuo omnia vtenſilia domus ſuae.* Gall. *Petit Neveu.*

NEPOTVS, idem. Gloſſae antiquae MSS. *Pronepos, filios* (ſic) *Nepotorum. Pronepos, Nepos, Nepoti.*

NEPTA, pro *Neptis*, crebro occurrit, in Capitulari Sueſſionenſi ann. 744. cap. 8.

NEPTIA, idem. Charta Nobiliac. an. 12. Caroli Regis, apud Stephanot. to. 3. Antiquit. Pictau. MSS. p. 240. *Donatque cum infantis ſuis quatuor et Neptias ſuas his nominibus Iulianae, Odolenane cum infantiae eorum et alius haeredis.*

NEPTICVLA. (1) *Veſtis breuiſſima*, Papiae. (2) † Idem quod *Nepotula*, in Gloſſar. Prouinc. Lat. Cod. 7657.

NEPTITAS, titulus quo Lotharium alloquitur Eginhardus in Epiſt. 34. quam vocem varie varii ſcriptores interpretati ſunt.

NEPTVNVS. Geruaſius Tilleberienſis MS. lib. 3. de Otiis Imperial. c. 63. *Anglia daemones quoſdam habet, daemones, inquam, neſcio dixerim, an ſecretas et ignotae generationis effigies, quos Galli Neptunos, Angli Portunos nominant. Illis inſitum eſt quod ſimplicitatem fortunatorum colonorum amplectuntur, cum nocturnas propter domeſticas operas agunt vigilias, ſubito clauſis ianuis ad ignem caleſiunt, et ranunculas e ſinu proiectas prunis impoſitas comedunt, ſenili vultu, facie corrugata, ſtatura puſilli, dimidium pollicis no habentes, panniculis conſertis induuntur, et ſi quid geſtandum in domo fuerit, aut onerosi operis agendum, ſe ingerunt citius, humana facilitate expediunt.*

NEPTVS. (1) Filius fratris, in Actis S. Rudeſindi Epiſcopi tom. 1. Martii p. 105. (2) Vt Nepos Latinis, filius filii vel filiae. Quaeſtiones Iuriperitorum ad Leges Longobard. apud Murator. to. 1. part. 2. p. 163.

NEPVS, i. q. *Nepos.* Epiſtola Monachorum Maioris-montis ad Gregorium PP. to. 4. Annal. Benedict. p. 112. ad ann. 997. *Omnes congregati in vnum, vna cum Epiſcopo Ricalfo, qui fuit Nepus praedictae Deo denotae.*

NEQVIS, ἀχρεῖος, *Nugator, Spurcus.* Supplem. Antiquarii. Mox infra habetur *Nequus.*

NEQVITARE, et **NEQVITARI**, nequam eſſe, nequiter agere, Priſciano lib. 8. et apud Papiam.

NEQVITAS, nequitia, Rolandino Patauino de factis in Marchia Taruiſina lib. 8. c. 7.

† **NEQVITIA**, *nugacitas*, ἀχρειότης. Reg. *Enugax.* Germ. *Enugae.* Forte *hae nugae.* Caſtigat. in vtrumque Gloſſar.

NEQVITIOSVS, nequam, improbus. Thwroczius in Ioanne Huniade cap. 48.

NEQVVS, nullus. Gloſſ. Graec. Lat. ὑπὸ μηδενὸς, *a Nequo*: ἀπὸ μηδενῶν, *a Nequibus.* Idem Gloſſ. ἀχρεῖος, *Nequus, ſpurcus, nuga, nugator.*

NERA, Σκόρπιος, in Gloſſ. MSS. Sangerman. in Editis: *Scorpius, Nepa*, vt omnino eſt legendum.

NERBILIVM. Conſuetudines et iura Eccleſiae de Regula in Aquitania: *Si extraneus portauerit ſturionem, denarium habebit clauiger: et ſi ibidem fractus fuerit ſturio, Nerbilium et budellum habebit clauiger, nec minus habebit denarium* (denario).

† **NERCA**, amurca, in Gloſſar. Prouinc. Lat. Cod. 7657.

† **NERETVS**, monetae minutioris ſpecies, quae argenteae opponitur, vnde *nigra* ſeu aerea appellatur, Gall. *Neret.* Ch. MS. a. 1319.

NERI, *penſa mulierum*; *Neris, Viris*, Papiae in MS. Bituric. V. *Nero.*

NERIES, ἐξουσία θαλάσσης, in Supplem. Antiq. *Salaria*, ſeu Licentia, poteſtas maris; vt ſonat Graecum. V. mox *Nero.*

† **NERITEVS**, villicus, colonus *Maſſariorum* conſors. Ch. a. 1033. apud Murat. tom. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 17. V. *Maſſarius.*

NERO. (1) Ἀνδρεῖος, *fortis*, in eodem Antiquarii Supplemento. V. *Neri.*

(a) Gloſſ. MS. Regium : *Nero*, *Aqua*. Papias : *Nero*, *Graece*, *Aqua*. Iacobus de Vitriaco in Hiſt. Hieroſol. cap. 32. *Et quoniam fontibus et riuis totus eſt irriguus*, *Mons Nero*, *id eſt*, *aquoſus nuncupatur. Neros enim Graece*, *aqua Latine. Simplices autem et Lucii Noire*, *id eſt*, *nigra exponunt in vulgari ſermone*. Apud Sanutum lib. 3. part. 5. cap. 4. *Alius mons verſus Septemtrionem vocatur Montagnera Neros*, *id eſt*, *aquoſa*. Adde part. 7. cap. 1. Graeci recentiores νερὸν aquam vulgo dicunt, voce corrupta ex Graeco νηρὸς, humidus, vti cenſet Salmaſius.

✝ NERONIANVS LAPIS, Smaragdus, V. in *Lapis*.

NEROZARE. Annales Genuenſ. ad an. 1194. *Non ſolum promiſſa non obſeruauit, verum etiam in cuncta aſperrime ergo ciuitatem Ianuae, quam ei regnum tradidiſſe proprio ore confitebatur*, *Nerozauit*. Cl. Editor Murator. to. 6. col. 371. annotat in alio codice legi *tractauit* ; tum addit forte legendum *Neronizauit*, id eſt, expreſſit Neronis tyrannidem.

NERTAGIVM, f. praeſtatio ſucci expreſſi e foliis et fructibus myrti, et Prouinciali *Nerte*, myrtus, Gall. *Myrte*. Litterae Caroli II. Regis Siciliae an. 1307. ex Armario Toroiul. S. Victoris Maſſil. n. 133.

NERTEGEARE, NERTIIARE, myrti folia et fructus excerpere et inde ſuccum exprimere. Sententia arbitralis ann. 1497. inter Dominos et Communitatem Calliani.

NERTVS, myrtus. Statuta S. Victoris Maſſil. a. 1531. MSS.

NERVA. Appendix ad Agnelli Pontificiale, to. 2. Muratorii p. 196. col. 2. *Orauit ad Dominum et Neruam illam abiecit, et velocitatem priſtinam recepit in Chriſto Ieſu Domino noſtro*. Additur in Notis f. leg. *Herniam* vel *Ignauiam*. Si retinendum *Neruam*, dici poſſet fuiſſe morbum neruorum, quo in lectulo detinebatur aeger, de quo hic agitur.

NERVARE, *ligare*, *conſtringere*, Papias.

NERVICEVS, funis e neruis, Iudic. 16,7. νευρία, in verſione Graeca.

NERVICVS, *neruicoſus*, *fortis*, in Gloſſis Iſid. Vitruuio lib. 8. c. 3. *Neruici* dicuntur qui neruorum morbo laborant : qua notione etiam legitur *Neurici*, a Graeco νεῦρον, vnde νευρικὸς apud Dioſcoridem.

NERVORA, pro *Nerui*, enuntiatione Longobardica, in Capitulis ad Legem Alaman. cap. 4. Edit. Baluzii.

NERVVM, pro Neruus, apud Nicolaum Specialem de Rebus Siculis lib. 1. cap. 11.

NERVVS, pro Carcere quod *Neruis* in eo compedibus ligneis alligarentur rei, vel quod *Neruis* torquerentur. Gloſſ. Graec. Lat. *Neruus*, ξυλοπέδην, f. *Neruus*, ξυλοπέδη. *In Neruum rapere*, *In Neruo iacere*, *enecare*, apud Plautum, *In Neruum ire*, apud Terentium. Paral. 2. c. 16. v. 10. *Iuſſit eum mitti in Neruum*. Ex quo emendandus Folcardus in Miracul. S. Bertini c. 2. vbi de quodam Sacrilego : *Miſſus eſt in Neruum in loco famoſo*, *Caſtello videlicet Menapiorum*. Quod ſcilicet hodie *Caſſel* vocant, vbi perperam editum in *Neruium*. Huc referri poteſt feſtiuum illud Catonis adagium, quod exſcripſit Gellius lib. 11. cap. 18. *Fures priuatorum furtorum in Neruo atque in compedibus aetatem agunt : fures publici in auro atque in purpura*. Sic hic, vt et alibi non ſemel, *Neruus* intelligi poteſt genus vinculi lignei, quo vinctorum pedes arctabantur. Sic apud Tertullianum ad Martyres cap. 2. *Nihil crus ſentit in Neruo, quum animus in coelo eſt*. Et apud Liuium lib. 6. c. 36. *Corpus in Neruum et ſupplicia dare*.

NESAPIVS, qui non ſapit, ignarus. In Fragmento Petronii de Coena Trimalcionis : *Ne me putetis Neſapium eſſe, valde bene ſcio*.

NESAPVS, eadem notione. Terent. Scaurus de Orthographia : *Ne, pro Non poſitum eſt apud antiquos. Sic nefrendes porci ſunt*, *qui ſine dentibus ſunt*, *id eſt*, *qui fabam frendere non poſſunt. Sic Neſapus*, *qui non ſapit*.

NESCIENTIA, ignorantia. Claudianus Mamertus lib. 1. de Statu animae cap. 11.

NE-

NESPILA, meſpilum, Gall. *Neſle*, S. Wilhelmo lib. I. Conſtitut. Hirſaug. cap. 10.

NESPILVS, meſpilus, Gall. *Neſlier*, in Literis an. 1152. apud Marten. to. I. col. 431.

NESTIGANTIO, NESTIGANTIVS, in Pacto Legis Salicae tit. 53. nomen proprium eſſe, ſicut *Titii*, vel *Sempronii* ſunt paradictica apud Romanos, cenſet Wendelinus, et poſt eum Eccardus, qui addit fabricatam fuiſſe hanc vocem ex *neſciens*, paſſiue pro *ignoto* vel *incerto* vſurpato: atque ex hoc, vt videtur, loco morem ad nos deriuatum, incertum nomen litera N. exprimendi. Vide ſupra.

† NETEGAMENTVM, expurgatio, Gall. *Nettoyement*, Ital. *Nettamento*, to. 2. Hiſt. Nem. Probat. p. 261. V. *Nectesare*.

NETHINAEVS, dedititius, V. *Natineus*.

NETHIRDES, famuli inferiores, vilioribus operibus addicti, ab Anglico *Nether*, inferior. Teſtamentum an. 1386. apud Madox Formul. Anglic. p. 428. *Item volo quod CC. marcae . . . . diſtribuantur inter carucarios, plauſtrarios et cuſtodes animalium meorum, videlicet hyne, Nethirdes et Shephirdes.*

† NETI, *orum*, *li venti*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

NETON. Arnob. lib. I. Saturn. c. 10. *Martem ſolem eſſe quis dubitet? Accitanti etiam, Hiſpana gens ſimulachrum Martis radiis ornamentum maxima religione celebrant, Neton vocantes.*

NETORIVM, *fuſus*, quo netur. Iſid. Gloſſ. *Netorium*, *fuſum*, *fuſile*. Perperam *Netorſum*.

† NETTVRA, netio, Gall. *Filage*. Ch. Mſ. a. 1392.

NETTVS, nitidus, clarus, Ital. *Netto*, Gall. *Net*. Iohan. Demuſſis Chron. Placent. apud Murator. to. 16. col. 533. *Inſula Siciliae remanſit de Netto dicto Regi Frederico*; hoc eſt plane, penitus, Gallis *Tout net*.

NETVS. (1) *Netus*, *Filamen*; *vnde Marcialis* (Martianus lib. 2.) *Capella: Ex candentis biſſi Netibus ludebantur.* Ita Ioh. de Ianua. Gloſſ. Lat. Gall. Sangerman. *Netus*, *vs*, *Filement.* (2) Nepos, ex Hiſpanico *Nieto*. Occurrit in Charta Iacobi Regis Aragon. ann. 1238. apud Diagum in Hiſtoria Regni Valentiae lib. 7. c. 24.

NEVEROFRESIS. Miracula S. Dionyſii lib. 2. cap. 6. in Actis SS. Benedict. Saec. 3. part. 2. p. 354. *Alius, vocabulo Airbertus, ex fiſco Riogilo, eam quam Medici Graeco vocabulo Neuerofreſim vocant, paſſionem inciderat.* An *Nephreſis*, inquit Mabillonius. Puto eſſe morbum neruorum, a Graeco *νεῦρον*, neruus.

† NEVGAVIVS, deſponſatus, tom. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 154.

NEVLLA, f. pro *Nebula* 2. Ibi vide.

NEVMA, *tis*, NEVMA, *ae*, *vocum emiſſio*, *modulatio*, Iohan. de Ianua; *Emiſſion de voix*, *modulation*, *eſpris*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerman. Vide *Pneuma*.

NEVMATICVS, NEVMATIZARE, Vide ibid. NEVMA FLORIDVM, moneta minutior, f. eadem quae infra *Nummus*. Charta Geraldi Abbat. S. Iohan. Angeriac. ann. 1385. ex Chartulario eiuſdem Monaſterii.

NEVMATIZARE, V. in *Pneumatica Nota*.

† NEVMATVM, forte Neomenium, in Ch. Mſ. a. 1252.

NEVOLA, vt ſupra *Nebula* 2. ſpecies cruſtuli. Chron. Parm. ad an. 1308. apud Murator. t. 9. col. 870. *Omnes libros . . . . dilacerarunt et de feneſtris in plateam proiecerunt ad modum Neuolarum, ita quod tota platea erat plena de chartis laceratis.* In Statutis Placentiae fol. 55. vo. memorantur *Ludi qui ſunt cum Neuolariis, vel Neuolis.*

NEVPMA SACRVM, ſpiritus Sanctus, Gr. *Πνεῦμα*. In Tabulario S. Maxentii. V. *Pneuma*.

NEVROBATA, vel NEVROBATES, *Νευροβάτης*, funambulus, ambulans ſuper neruis, a *νεῦρον* et *βαίνω*. Vtuntur Firmicus, lib. 7. Hyginus c. 273. Mytholog. Vopiſcum in Carino cap. 19. Vide Turnebum lib. 11. cap. 15.

NEVTERICVS. Guibertus Abbas Nouigenti lib. 1. contra Iudaeos cap. 1.

Plane hunc non incongrue Neotericum nouo vocabulo dicam, qui neutrum ſectatur, dum ea quae laudat, iure non proſequitur, et quae videtur proſequi, Chriſtiani ſtudii iura non laudat.

NEVTHA, Rocho le Baillif *in Dictionariolo Spagyr. Pellicula adnaſcens, ſiue auriculis puerorum, ſiue totam pueri faciem in partu contingens.*

NEVTER, *nullus*, apud Barthium in Gloſſario et Baldrici Hiſtoria Palaeſt.

NEVTRALICALIS, NEVTRALICANA, ſcripturae genus. Vide in voce *Scriptura.*

NEVTRALIS, medius, neutrius partis, Gall. *Neutre. Francingenae facti fuerunt Neutrales*, in Chronico Engelhuſii, apud Leibnitium to. 2. Scriptor. Brunſuic. pag. 1136.

† NEVTRALISARE, neutrae parti fauere; vnde NEVTRALISATVS, qui nec admittitur nec reiicitur. Areſt. Mſ. a. 1411.

NEVTRALITAS, († media conditio.) Ioan. Sarisber. lib. 2. Policrat. c. 2. de Medicis: *Futuram etiam ſanitatem, aut aegritudinem, aut ſtatum quem dicunt Natralitatem, fatalitatem quoque ipſam ex praecedentibus ſignis agnoſcunt.* Et cap. 29. *Sanitatis, aegritudinis, et Neutralitatis cenſores ſunt.*

NEVTRI, apud Luitprand. in Legat. vbi de Graecis: *Molles, effeminatos, manicatos, tiaratos, teriſtatos, mendaces, Neutros, deſides.* Vbi Baronius *Eunuchos* hac voce deſignari putat. Atqui Graeci omnes non Eunuchi fuerunt. Proinde neſcio, an hoc loco *neutri* dicantur pro neutroti, quorum nerui ſuccifi ſunt, eoque imbelles, quae eſt ſignificatio vocis, vt mox docemus.

NEVTRONES, pro *Nitores*, V. *Nitela.*

NEVTROTVS. Octauius Horatianus lib. 1. c. 19. *Si telo, ſeu morſu canum, aliarumue ferarum, ſeu ex quolibet caſu neutro vulnerato, quos Neutrotos appellamus, impactis vulneribus omnibus, generaliter continuo hoc adhibendum erit, quod glutinare et curare valeat membra vulnerata.* Locus non ſanus. Legendum enim videtur, *ſeu ex quolibet caſu neruo vulnerato, quos Neurotrotos appellamus:* Graecis νευροτρώτους, quomodo habeatur apud Galenum lib. 3. de medicam. gener. pag. 346. Emendationem firmant ſequentia: *Si vero in accidentibus vulneribus etiam neruus fueris vulneratus*, etc. Νευρότρωτα τραύματα habet Democrates apud Galenum tom. 2. Edit. Baſil. pag. 327.

NEVVOD. Charta Hermanni Ord. Militum Pruſſiae Magiſtri an. 1233. *Si vero maior fuerit, quocumque inſtrumento in eo piſcari volueris ad commodum duntaxat menſae ſuae. praeter rete, quod Newod dicitur, habeat liberam facultatem.*

† NEXA, regio, tractus ab alio pendens, Gall. *Canton*, in Inuent. Mſ. a. 1476.

NEXARE, nectere, in Vita S. Wilfridi, tom. 3. April. pag. 304. *Nexant nodos* dixit Virgilius Aeneid. lib. 5. *Nectantur ab ictu* Lucretius lib. 2. pro copulantur.

NEXIBILIS, nexilis, Ammiano lib. 19. cap. 13.

NEXIM, *coniunctim*, Iohan. de Ianua; *Conjoinctement*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangermann.

NEYAGIVM, V. *Neiagium.*

NEYRIALE. Charta Philippi Regis Franc. ann. 1299. pro *Pariagio* villae Sarlatenſis, in eiusdem Regis Regeſto eiusd. an. ex Tabulario Regio n. 6. *Item in muris dictae villae non ſunt portae priuatae a priuatis perſonis, nec feneſtrae, ſiue Neyrialia, vel archeriae, quae non ſint ampliora vel ampliores a parte exteriori dimidio pede manuali*, etc. V. *Archeria.*

NIBARVS, *ſplendidus*. Gloſſ. Iſidori: Gebhardus mallet: *Niuatus, Splendidus*; Graeuius vero: *Niteus, nitidus, lucens, micans, ſplendens*, ex Papia. Legendum *Nibotus*, vt habet Ioh. de Ianua. V. mox *Nibulatus.*

NIBATA, NIBITA. Gloſſ. Iſidori: *Nibita, aqua ex nubibus facta.* Vgutio: *Nibata, aqua, veniens ex nimbibus. Niuatam* Petronius dixit. Legi poſſet et *Niuica*, vt obſeruat Graeuius, et *Niblata*, vt patet ex voce ſubſequenti.

† NIBLVS, *lo vento cum aqua.* Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

NIBVLATVS, NIBLATVS, NIBVLATA, Vgutio, et ex Ioh. de Ianua: *Nibulatus*, (al. *Niblatus*) *a Nix, ſplendidus, et haec Nibulata* (al. *Nibata*) *aqua veniens ex niuibus*. In Gloſſ. Latin. Gall. *Nibatus, Reſplendiſſant, et dicitur a niue*. Io. Diaconus in Vita S. Gregorii M. PP. lib. 4. c. 83. *Ferens in capite matronalem mitram, candentis brandei raritate Niblatam*. Ita praeferre omnes Codd. monet Angelus Roccha, vbi *Niblata, eſt ſplendida*.

NICES, pro *Merces*, ſcriptum videtur tom. 4. Hiſt. Harcur. pag. 1554. vt iam dictum in *Arrinare*.

NICETERIA, Graecis Νικητήρια, praemia victorum et conuiuia poſt partam victoriam. Ioh. de Ianua: *Niceterium a Nice vel Nicos* (Νίκη *vel* Νίκος, *victoria*) *et dicuntur Niceteria filateria, quae geſtabant athletae, facta de ſummitatibus armorum, quae a victis acceperant, et ea collo ſuo ſuſpenſa gerebant, quotiens victores extiterant, quaſi ſigna victoriae; ideo filateria talia in quibus deſignabantur victoriae a victoria Niceteria ſunt dicta*. Perottus: *Niceteria, Torques, qui donari* [illegible] *victoribus ſolebant*. Carolus de Aquino cenſet, quicquid pro victoria, praeſertim apud Athletas, tradebatur in praemium, appellatum fuiſſe *Niceterium*, et plane nomen eſſe generatim omnia complectens, idque ſibi perſuadet ex iis, quae edidit Iaſon apud Xenophontem lib. 6. *Et Niceterium auream coronam fore, ſi quis e ciuitatibus bonum doctorem pulcherrimum Deo aleret*. V. *Filaterium*.

NICETERII, milites a victoria ſeu victoriae praemio ſic appellati. Ammianus lib. 6.

NICHAIM, pro *Mahaim*, membri mutilatio. Charta Henrici Regis Angl. to. 3. Hiſt. Harcur. p. 183. *Cum murdro et morte hominis, et plaga, et Nichaim et ſanguine, et duello, et lecone et aqua et rapo*. Paulo aliter to. 4. p. 1411. *Plaga Nichaim et ſanguine, et duello, et lectione*; pro quo, vt et pro *lecone* reſtituendum *Latrone*. V. *Mahamium*.

NICHILIANISTAE, haeretici, qui negabant, Chriſtum eſſe aliquid, quorum auctorem Petrum Abaëlardum ſtatuit Gualterus de S. Victore.

† NICHILVS, NICHILINVS LAPIS, Achatae ſpecies, in Inuent. Mſ. theſ. Sed. Apoſt. a. 1295. NICHINVS, t. I. Hiſt. Treuir. p. 349.

NICITARE, *a Nictare, Vigilare vel palpebras mouere*, Iohanni de Ianua. *Nictere*, vel *Nictare*, eidem de Ianua, *proprie canum eſt, quoniam beſtiarum veſtigia inſequuntur et acute gannivnt; vnde Cecilius de quodam cane dicit: Bene Nictit oletque*. Gl. Iſid. *Nictit canis, quum accute gannit*. Si vera lectio eſt *Nicere* pro mouere dixit Plautus:

Emoriere ocyus, ſi manus Niceris
Quid ſi manus Nicerim?

Vide Turnebum lib. 24. Aduerſar. cap. 17.

NICOLAVS, *dactylus*. Gloſſ. Iſid. Sic a quodam Nicolao Damaſceno, Peripatetico, Auguſti familiariſſimo, eos dactylos dictos ſcribit Rhodiginus lib. 2. cap. 6. ex Plutarchi Sympoſ. 8. quaeſt. 4. et Athenaeo. Horum meminit Plinius lib. 13. cap. 4. Vide Lexicon Martinii et *Palatae*.

NICOLAVS PANIS, V. in *Panis*.

NICONTA, machina bellica, eadem quae *Lupus*, ap. Matth. Weſtmonaſt. a. 1304. V. *Lupus* 2.

† NICROMANTVS, necromantes, magus, t. I. Maii p. 339.

NICTARE, NICTERE, V. *Nicitare*.

† NICTATVS, *la vigilancia*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

† NICTILOPA. Alex. Iatroſoph. Mſ. lib. I. Paſſion. c. 96. *Qui poſt transmutatum ſolem non vident, hos Nictilopas vocant*.

NIDASII, falcones dicuntur Friderico II. Imp. lib. de Arte venandi cap. 30. 31. et alibi. *Nidarii*, Petro de Creſcentiis lib. 10. de Agricult. cap. 3. Thuano *Nidularii*, Gallis vulgo *Niais*, Germ. Neſtling, qui in nido capiuntur, ſeu, vt Budaeus in Pandect. qui ex nidulo rapti ſunt, et domi aluntur. *Nidaſi*, etiam Italis appellantur.

† NIDIVS, ſubniger, in Ch. a. 1219. ad calcem Chron. Walt. Hermingford. edit.

edit. Hearn. t. 2. p. 598. V. *Nigellus 1.*

NIDOROSVS, nidore plenus, fumoſus, vapidus. *Holocauſtomata Nidoroſa*, Tertulliano lib. 5. adu. Marc. cap. 5.

NIDVLARII FALCONES, V. *Nidaſii.*

NIELLATVS PANNVS, vt *Nigellus*, aliquantum niger. Computum an. 1333. to. 2. Hiſtor. Dalphin. p. 283. Alia notione. V. in *Nigellatus.*

NIGELLA, melanthium, ſic vulgo dictum a ſeminis nigredine, Gall. *Nielle.* Bernardus de Breydenbach Itin. Hieroſ. p. 277.

NIGELLATVM, i. q. *Nigellus*, apud Paulinum Nolanum Epiſt. 1. Vide ibi Roſweidum, et Notas in Epiſtolam 5. nouae editionis pag. 32. num. XX.

NIGELLATVS, nigello diſtinctus, in Hiſtoria Epiſcoporum Autiſiod. cap. 20. NIELLATVS, idem Teſtamentum Leodebodi Abbatis apud Helgaudum in Roberto Rege: *Scutellas 2. minores Maſſilienſes deauratas, quae habent in medio cruces Niellatas.*

NIGELLVM, encauſtum nigrum, vel ſubnigrum, ex argento et plumbo confectum, quo cauitas ſculpturae repletur, vti deſcribitur a Vaſario in Vitis Pictorum cap. 33. Italis *Niello.* Gloſſ. vett. *Nigellum*, μελανόν. Epiſtola Nicephori Patr. Conſtantinopol. ad Leon. III. Pap. apud Baron. an. 811. num. 58. *Encolpium aureum, cuius vna facies cryſtallum incluſum, altera puta Nigello eſt.* Vbi Gr. δι' ἐγκαύσεως. Vita S. Odilonis Abbatis Clun. cap. 11. *Cuius columnas veſtiuit argento, cum Nigello pulcro opere decoratas.* Perperam *ingello*, to. 1. SS. Ianuarii pag. 69.

NIGELLVS. (1) *Aliquantum niger*, Ioanni de Ianua. Anaſtaſius in S. Silueſtro PP. *Scriptum ex literis Nigellis puris in cruce*, etc. (2) Species monetae, eadem quae ſupra *Nerelus.* V. *Moneta nigra.*

NIGER. (1) Nigrita, Gall. *Negre.* Hiſp. *Negro.* Synodus Limae an. 1582. *Intelleximus quod .... aliqui Clerici habeant Nigros et Nigras ad lucrandum pecunias .... Praecipimus .... quod poſthac eorum nemo habeat Nigrum vel Nigram ad huiusmodi lucrum, ſub poena perdendi quidquid eiusmodi Negrito lucrabitur.* Nigros etiam appellat Nigritas, id eſt mancipia ex Nigritia Africae regione aliisue terris abducta, Tiburtius Nauarrus in Vita S. Franciſci Solani to. 5. Iulii pag. 884. (2) NIGRI ET ALBI, factiones duae in Italia famoſiſſimae, de quibus Spondanus ad an. 1295. (3) NIGRI, monetae genus. V. *Moneta argentea.*

NIGOSVS, pro *Ningoſus*, niuoſus. Chronic. Abb. S. Trudonis lib. 12. *Per Nigoſa et ſaltuoſa deuia fatigabiliter deductus.* Sed videtur legendum *ingoſa.*

NIGRATVS, miſer, infelix, tenebroſus. B. de Amor. in Spec. Sacerd. Mſ. c. 27.

NIGRERE, *nigreſcere*, Io. de *Ianua.*

NIGROMANTIA, pro *Necromantia.* Ebrardus in Graeciſmo cap. 8. LIBRI NIGRI, necromantici, apud Eckehardum de Caſibus S. Galli cap. 2.

NIGROMONACHI, in Geſtis Innoc. PP. p. 126. qui caeteris *Nigri Monachi*, quo nomine intelligi Monachos Benedictinos infra docemus, in v. *Ordo.* Apud Graecos Monachi etiam nigri, μελανειμονοῦντες dicuntur, in Synodo Trullana cap. 42.

† NIGRVM, appellari videtur textus legis, *Rubrum* vero commentario in textum. Ch. Mſ. a. 1362.

NIHIL, nullo modo. Conſuetud. Tornacell. MSS.

NIHILARI, in nihilum recidere, exinaniri, mori. Rolandinus Patau. de factis in Marchia Taruiſina lib. 7. cap. 8.

NIHILEITAS, qua quid nihil cenſetur, apud Henricum de Haſſia in Speculo animi. p. 7.

NIHILFECIT, ita cognominatum aliquot ex Regibus Franciae, primae et ſecundae ſtirpis, quod deliciis palatinis dediti, rerum ciuilium et militarium ſummam Maioribus domus demandarent; quamquam non deſunt, qui illos ab eiusmodi Scriptorum calumniis vindicare conantur. Hinc vox nota Gallis *Faineant*, pro

pro ignauo. Harigerus Lobienſis de Vita S. Vrsmari apud Mabillonium ſaeculo 3. to. 2. pag. 610. Geſta Conſulum Andegau. c. 2. n. 5. *Aetate Ludouici Balbi cognomento Nihilfecit.* Et c. 3. n. 1. *Tempore Ludouici Regis Nil-facientis.* V. *Facere nihil.*

NIHILIFICARI, ad nihilum redigi. Hiſt. eleuationis S. Illidii apud Stephanotium to. 3. Fragm. MSS.

NIHILITAS. (1) Humilitas, abiectio, vilitas, Gall. *Neant.* Vita B. Ioh. Bonuiſii n. 15. to. 5. Maii p. 104. (2) Reſciſſio, qua quid refigitur et aboletur. Concil. Piſan. an. 1409. ſeſſ. 9. apud Marten. to. 7. Ampliſſ. Collect. col. 1089.

NIHILOMINVS, etiam, perinde. Sedulius in Praefat. ad Opus Paſchale: *Cognoſcant peritiſſimum diuinae legis Origenem tribus Nihilominus editionibus prope cuncta quae diſſeruit, aptauiſſe.*

NIHILVS, homo nihili, ſeneus, V. *Cenitus.*

† NIMA. *Nimarum patiens*, maritus, cuius vxor ipſo tacente moechatur. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1354. V. *Nimuarius.*

NIMBVS, Iſidoro lib. 19. Orig. cap. 31. *Faſcicla transuerſa ex auro aſſuta in linteo, quod eſt in fronte feminarum. Plautus: Quo magis tam aſpicio tanto magis Nimbata eſt. Nam et lumen, quod circa angulorum capita pingitur, Nimbus vocatur: licet et Nimbus ſit denſitas nubis.* Eadem Papias, qui pro *angulorum* rectius ſcribit *Angelorum.* Agitur enim de *nimbo* ſeu fluido illo lumine, quo Angelorum capita ſaepe cinguntur. Gr. *μνσχος*: qua notione Virgilius Aeneid. lib. 2.

Iam ſummas arces Tritonia, reſpice, Pallas
Inſedit, Nimio effulgens, etc.

Vox hac notione antiquariorum familiaris, qui huiusmodi *nimbos* ſeu circulos lucidos bene multos obſeruant in numiſmatibus Imperatorum Mauricii, Phocae, etc.

NIMIDA. Indiculus ſuperſtitionum et paganiarum, in Concilio Liptin. an. 743. *De ſacris ſiluarum, quae Nimidas vocant.*

† NIMIETAS, vehementia, t. 4. Iul. p. 570.

NIMIETVDO, *immoderatio, nimietas*, in Excerptis Pithoeanis. In Gloſſis Iſid. habetur *Niniticus*; male procul dubio. Suſpicatur Graeuius, in ipſis Excerptis *Nimiticus* expungendum, vt in Gloſſis Iſid. *Niniticus*, vt *eximius*, ſit explicatio *τοῦ nimius*: qua certe notione paſſim accipitur apud Scriptores non adeo purioris Latinitatis amatores, vt mox vide.

NIMIVS, in Scripturis ſacris paſſim, vt et apud Auctores Eccleſiaſticos, magnus, ingens, eximius, excellens, praeclarus, validus. Sic Epheſ. 2, 4. Huc ſpectat vox *Nimis* pro *valde* paſſim vſurpata in ſacris Bibliis, ſed et illud notum.

NIMNARVS, pro *Ninnarius*, vt ibi dictum eſt.

† NIMVARVS, *cuius vox* (Leg. *vxor*) *moechatur et ipſe tacet*, in Gloſſar. Prouinc. Lat. Cod. 7657. V. *Minarius* et *Nima.*

NINGIDVS, *niueus, candidus.* Ioh. de Ianua.

NINGVIDVS, niuoſus: *ninguis* enim pro *nix* dixerunt veteres. *Ninguidi ſaltus*, apud Ennodium in Vita S. Epiphanii.

NINIOSVS, Gall. *Garrulus*, in Gloſſis Iſid. pro *Naenioſus, Nugator*, vt habet Papias.

NINITICVS, V. ſupra *Nimiticus.*

NINNARIVS, pro *Minnarius*, V. in hac voce.

NIOBA, *mutus aut mente alienus.* Papias MS. Bituric. Notio ducta ex fabula Niobes, quae, vt refert Ouidius lib. 6. Metamorph. ex liberorum orbitate in ſaxum, ſeu luctum aeternum conuerſa eſt; vnde Tullius lib. 3. Tuſcul. cap. 26. *Niobe fingitur lapidea, propter aeternum, credo, in luctu ſilentium.*

NIOTA, *latro* apud Papiam MS.

NIQVETVS, aereus quadrans tempore Caroli VI. Fr. Regis cuſus, Gall. *Niquet.* Statuta Monaſt. S. Claudii an. 1448. p. 59. Vide Monſtrell. 1. vol. cap. 251.

NISARE, *implicare.* Papias.

NISI. (1) Pro praeterquam. Victor Schotti in Auguſto. Sed et Terentius ipſe: *Nihil aliud Niſi Philumenam volo.* Et Tullius de Amicitia cap. 5. *Niſi in bonis amicitia eſſe non poteſt.* (2) Pro Sed. Capitulare an. 779. c. 10. *De eo qui per furtum fecerit, nullam redemptionem dat, Niſi manum perdat.* (3) *Obligatio, Clauſula de Niſi*, qua quis fidem ſuam obſtringit ſe quippiam praeſtiturum, ea conditione vt ſi promiſſa non perfecerit, poenis ſubiaceat in huiusmodi obligationes appoſitis ſub hac, aliaue ſimili, formula: *Niſi contenta adimpleuerit*, etc. Litterae Ludouici XI. Franc. Regis an. 1475. apud Rymerum to. 12. pag. 543. *Obligabimus nos ſub poenis Camerae apoſtolicae et per Obligationem de Niſi. Literae de Niſi*, eadem notione memorantur in Statutis Eccl. Aeduenſis, apud Marten. to. 4. Anecd. col. 515.

NISVS, (✝ falco qui ex nidulo raptus domi alitur, Gall. *Niais.*) Numeratur *cum ſparueriis ſeu auſtoribus inter feras beſtias, quae ad maius dominium ſpectare noſcuntur*, in Sententia arbitrali MS. inter Comit. Valentin. et Abbatem de Lioncellis an. 1303. Id eſt, Harumce ferarum verarum venatio ad ſolos ſuperiores dominos pertinet. Etiam inter praeſtationes maioribus dominis debitas *Niſi* recenſentur, vt in Teſtamento Guillelmi de Giſortio Militis ex Chartulario Pontiſarenſi. V. *Nidaſii.*

NIT, *fluit*, apud Papiam.

NITAS. Nicolaus Specialis l. 7. Rerum Sicul. cap. 17. ad calcem Marcae Hiſpan. col. 733. et apud Murator. to. 10. col. 1069. *Ipſas etiam acripomorum arbores, quas vulgo arangias vocant, quae ſub antiquis temporibus in regio ſolatio cubbae velut nemus Maſſilienſium conſecratum diis Nitate concreuerant, quas ipſi etiam ad debitum ſibi regni dominium aſpirantes defenſare debuerant, immaniter ſucciderunt.* Pro *diis nitate* corrigo *diuturnitate.*

NITELA, NITELLA. Gloſſae Iſidori: *Nitellae Neutrones, paruinitores, deminuti.* Reponunt viri docti: *Nitellae, Nitores, parui nitores.* Papias: *Nitela, nitor; Nitelae, nitores parui.* Iohan. de Ianua: *Nitela, paruus nitor.* Graeuius mallet *parvus*; *Nitela* enim, inquit, idem eſt quod Nitor: quod probat ex hoc Solini loco cap. 35. *Praecipua virorum gloria eſt in armorum Nitela.* Sed *Nitelas* nitores *paruos* dici potuiſſe, patet ex alio eiusdem Solini loco pag. 56. *Depurgans in minimas Nitelas pulueris*, id eſt, micas aureo colore reſplendentes ex arena. Hac notione ſolent exponere *Nitellam* apud Martialem lib. 5. Epigr. 38. de Erotio puella:

> *Quae crine vincis Baetici gregis vellus,*
> *Rhenique nodos, aureamque Nitellam.*

Quem ad locum Raderus p. 396. *Nitella aurea, pulvis aureus ſecit, aureaque ramenta, quibus illuminarunt capillos.* Sed rectius Salmaſius ad Solinum pag. 22. *Nitellam Martialis* interpretatur murem agreſtem vel ſciurum, adeo vt rutilos puellae crines comparet Poëta cum lana Baetica, capillis Germanorum et pilis *Nitelae* ſeu Nitedulae. *Nitela* vero dicitur non quod *niteat*, ſed quod *nitatur* in ſcandendis arboribus. Hinc in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm. *Nitela*, δενδροβάτης, ſcandens arbores. Vide Voſſium Etymol. pag. 343.

NITERE, νήθειν. Gl. Lat. Gr. Sangerm. MSS. Supplem. Antiquarii: *Nitit*, νήθει, *Net.* NITVM, νῆμα, *filum.* Idem Suppl. pro *Netum.*

NITIRE, NITVM, V. in *Nitere.*

✝ NITRVM, nude pro nitratus pulvis. Inſcript. Patau. Tomaſ. p. 48. *Franciſcus Barbaroſſa vir prudens in ſcientia Nitri.* Idem forte qui Gallis *Artificier*, vt ſuſpicatur D. Falconet.

✝ NITTERE, *Prou. Glatir*, in Gloſſar. Prouinc. Lat. Cod. 7657. *Lunis* Gannire.

NITVRA, *genitura*, in Gloſſ. Iſid. et apud Papiam. Graeuius reponit *Niſura*, a *Niti* vel *Eniti*, parturire, vnde *Nixus*, partus.

NIVARE, *ningere*, apud Iohannem de Ianua; *Néger*, in Gloſſis Lat. Gall.

Gall. Sangermanenſ. MSS. † Hiſpanis et Prouinc. *Neuar.* V. *Ninguidus.*

NIVARIAE TABERNAE, in quibus Romani ſeruabant niues per totum annum, ex quibus vinum per aeſtatem refrigerabant. Vide Pancirolum to. 1. Rerum memorab. pag. 501.

NIVATA, aqua niualis, V. *Nibata.*

† NIVELLVS, a Gall. *Niveau*, libella, t. 4. Hiſt. Nem. Inſtr. p. 52. V. *Niuius.*

NIVERE, NIVESCERE, albeſcere, album eſſe inſtar niuis. Tertull. de Pallio cap. 3. Gloſſ. Phil. *Niuiet*, νίφει. Martinius emendat *Niuet* vel *Niuit*, νείφει vel νίφει. Gloſſ. Cyrilli: Νίφει, *Ninguit*, pro *Ningit* more veterum.

NIVICOLLINI BRITONES, appellati Walli Anglici, qui colles ſeu montes altiſſimos, niuibus oppletos habitant, a Ioan. Sariſber. lib. 2. Policrat. c. 27. *Cum aduerſus Niuicollinos Britones Regia eſſet expeditio producenda*, etc. Horum praeterea meminit lib. 6. c. 6. vbi et Wallorum regionem *Niuium Collem* vocat.

NIVIGARE, ningere. Apud Murator. to. 8. col. 439.

NIVITARI, niui conſpergi. Gloſſae Cyrilli: χιονίζομαι, *Niuitor.*

† NIVIVS, ad libellam exactus, Gall. *Nivelé.* Elmham. ed. Hearnii c. 62. p. 167. V. *Niuellus.*

NIVNGILDVM, idem quod *Nouigildum*, quod vide. Apud Keronem *niun*, nouem ſonat. Vide Guillimannum lib. 1. Rer. Heluet. c. 9. p. 81.

NIVS, *miſer*, apud Papiam.

NIVSALTVS. Capitulare de Villis c. 34. *Lardum, ſiccum, ſulcia, Niuſaltus, vinum acetum*, etc. Cap. 67. *De capris et hircis, et eorum cornibus et pellibus nobis rationes deducant, et per ſingulos annos Niuſaltos craſſos nobis inde adducant.*

NIXA, Hiſpanis, prunus Damaſcena, *a multitudine enixi fructus* dicta, vt eſt apud Iſidorum lib. 17. c. 7. Occurrit apud Pelagium lib. 5. de Vitis Patrum, libello 4. cap. 65. *Et attulit quidam frater Nixas ſiccas, et fecit pultes.*

NIXAE, ὠδῖνες, *dolores partus*, in Supplemento Antiquarii. Dicitur *Nixa*, vel ſaltem *Enixa*, de femina partu leuata.

NIXARE. (1) Parturire. Vita S. Guthlaci to. 2. Aprilis pag. 39. (2) † *Saepius natare*, in vet. Gloſſ. Cod. 7641.

NIXE, *munite*, in Gloſſis Iſid. Melius, vt videtur, Conſtantienſis: *Nixae, munitae.* Papias: *Nixa, coniuncta. Nixus vel Niſus, a Nitor, id eſt, munitus, illigatus, incumbens.* Putat Graeuius, cum *Nixus* explicatur *Munitus*, reſpici illa dicendi genera, *Nixus eius auctoritate, potentia*, etc.

NIXVS, pro *Myxus*, V. in hac voce.

NIZOLA, nux auellana, Itali *Nizzola*, Gallice *Noiſette*, in Statutis Vercell. fol. 57. recto. † NIZOLLA ap. Murat. t. 2. Antiq. Ital. p. 901.

NOA. (1) Locus paſcuus, ſed vliginoſus et aquis irriguus. Tabular. Abſienſe: *Tertiam partem et moluarii, et vernae et Noae*, etc. Rurſum fol. 60. *Quandam Noam inter prata ipſorum.* Charta an. 1279. apud Thomaſſerium: *Prata vero ſiue Nohe, quas et quae dicti homines habent in dicto nemore* etc. *L'arpent de Noë*, in Conſuet. Carnotenſi art. 12. et Caſtelli noui in Thimeraiſio art. 11. aeſtimatur 6. ſol. Occurrit vox *Noa* in Chartulario S. Vincentii Cenoman. fol. 75. 79. in Tabulariis Monaſteriorum, Virzionenſis, S. Sergii Andegau. et S. Albini de Nemore, ſed ita nude, vt nihil addatur, vnde vera ſignificatio vocis innoteſcat. Ceterum indubia nobis eſt expoſitio Cangiana, quae confirmari poſſet tum ex Tabulario Calenſi pag. 40. vbi memoratur *Noa ſita in mareſiis*; et ex Chartulario B. M. Magdalenae Caſtridun. fol. 22. vbi *Noa* adiungitur *erbagio* animalium; tum ex ipſis vocibus Gallicis *Noe* vel *None*, quibus etiamnum intelligunt in plerisque prouinciis huiuſcemodi loca paſcua, paludoſa, vel aquis e viciniis collibus defluentibus irrigua. NOIA, eadem, vt puto, ſignificatione. Charta Hugonis Epiſc. Altiſſiod. an. 1146. *Salo donauit praedictae Eccleſiae* (Pontiniac) *Noias ſuas de Ponte Naiſſelus*, et

et inde viginti octo libras habuit. ✝ Abbatia B. Mariae *de Noa* in diœceſi Ebroicenſi nuncupatur *Eccleſia S. Mariae de Nathatoria*, in Ch. Mſ. a. circ. 1150. Vnde confirmari videtur eorum opinio, qui vocis *Noa* etymon a *Natare* deducunt. Hinc etiam *Nata* et *Natatorium* eadem acceptione, videre eſt ſupra. V. *Noda* et *Nouium*. (2) Idem, vt videtur, quod Altiſſiodorenſibus *Noue*, congeries maiorum herbarum in aquis creſcentium, in quibus piſces deliteſcunt. Literae Odonis Primogeniti Ducis Burgundiae ann. 1265. e Chartulario ciuitatis Altiſſ. fol. 39. *In dicto biezio de Brichol piſcari valeant quicumque voluerint, et cum omnibus ingeniis: ita tamen quod non impediant aliquatenus curſum aquae, hoc excepto quod dicti piſcatores vel alii habere vel facere non poterunt in memorato biezio vel in aliqua parte ipſius Noas vel boichetas.*

✝ NOARA, *Prou. Nurus*, *uxor filii*, in Gloſſar. Prou. Lat. Cod. 7657.

NOBAE, idem, vt videtur, quod *Nobiae*, nuptiae, ſeu cenſus Domino ſoluendus ad obtinendam licentiam ducendi matrimonii, quo de iure plura in *Maritagium*. Charta an. 1068. Marcae Hiſpan. col. 1144. *Et caſtros iſtos . . . dono . . . in eccleſia S. Petri Agerenſis cum omnibus iuribus et pertinentiis . . . . et ſeruitiis cunctis, cum calonicis et placitis, et cum cartariis ſilnaticis, cum pregera et queſtia, et hoſtes et caualcatas, et carrigamentis et ſabricas et Nobas, et cum baucias, cugucias, et exerquias, et homicidiis, et omnia placita* etc. V. *Nubeiae*.

NOBIAE, nuptiae, V. infra *Nubeiae*.

NOBILE, genus monetae Anglicae, vulgo *Noble a la roſe*. Lexicon Cambro-Britannicum, *Nobl. aureus*. Henricus Knyghton ſub ann. 1344. *Eodem tempore Nobile, et Obolus, et Ferthing de auro coeperunt florere in regno.* Chronicon Windeſem. lib. 1. c. 31. *Centum Nobilia dedit Monaſterio.* NOBLVS, eadem notione, apud Ericum Vpſalienſem lib. 4. Hiſt. Suecicae p. 141. NOBVLVS, lib. 5. eiusd. Hiſt. p. 148. 159. 189.

NOBILIS, dominus, Gall. *Seigneur*. Priuilegium Brunonis an. 1317. ap. Ludewig. to. 1. pag. 276. *Nos Bruno Dei gratia Nobilis in Snem dictus de Querenvorde*, etc. Alia Charta eiusdem Brunonis ibid. p. 277. *Et propter nos Bruno Nobilis de Querenvorde, Dominus in Snem*, etc. Quandoque etiam *Nobiles* nude dicuntur regni Proceres, vt in Vita S. Leodegarii Auguſtod. Epiſc. non ſemel; neque abſimili notione Primores *Andegauae ciuitatis*, *Nobiles* vocat Aimoinus lib. 2. de Miraculis S. Benedicti cap. 24. NOBILIS HOMO, in Lege Longob. l. 2. tit. 2. §. 4. Apud Nithard. lib. 4. Hiſt. Saxones dicuntur in tres ordines diuiſi: *Sunt enim*, ait ille, *inter illos qui Edhilingi, ſunt qui Lazzi illorum lingua dicuntur. Latina vero lingua hoc ſunt, Nobiles, Ingenuiles, atque Seruiles.* Capitulare Saxonum an. 699. c. 3. *Nobiliores Saxones ſolidos 12. ingenui 5. liti 4. componant.* NOBILES PERSONAE, in Legibus Wiſigoth. lib. 2. tit. 3. §. 4. lib. 6. tit. 1. §. 2. in Decreto Taſſiloñ. §. 9. Arno Archiepiſcopus Salisburgenſis: *Reliqua vero quod ibi traditum eſt, de genere Nobilium hominum eſſe videtur*, etc. NOBILIS NATV, in Vita S. Theodardi Archiepiſcopi Narbon. vt *Maiores natu*, apud Scriptores alios. NOBILES NOMINE ET ARMIS, in Charta Inſtitutionis Ordinis Velleris aurei a Philippo Burgundiae Duce, ann. 1431. apud Miraeum in Diplomat. Belg. lib. 2. cap. 98. *Gentilshommes de nom et d'armes*, de quibus integram diſſertationem inſtituit Cangius ad Ioinuillam.

NOBILISSIMVS, Epitheton honorarium tributum Imperatorum filiis, qui interdum *Nobiliſſimi pueri* nude appellantur, in Conſtitutionibus Impp. hisce litteris, N. P. vt obſeruatum a Cuiacio ad l. 4. Cod. de Priuileg. eorum qui in ſacro Palatio militant, lib. 12. interdum hisce Nob. *P.* vt eſt in Notis Magnonis. Exſtat Epiſtola Valentis et Vrſacii in Fragmentis S. Hilarii, *data Gratiano Nobiliſſimo P. et Dagalaiſo Coſſ. Nobiliſſimae* dictae perinde Auguſtorum filiae,

filiae, vt ex Cod. Th. colligitur l. vn. de Priuileg. domus Auguſt. et l. 21. de Luſtrali conlat. *Domus Nobiliſſimae Marinae*, *Arcadiae*, in Deſcriptione CP. a quibus *Domus* ipſae *Nobiliſſimae* dicuntur in Collectione ciuitatis. Sed Caeſaribus potiſſimum id nominis adſcriptum deinceps. In Paſſione SS. Perpetuae et Felicitatis, Geta *Nobiliſſimus Caeſar* dicitur. Diuulſa deinde *Nobiliſſimi* dignitas a Caeſarea. Nam vt auctor eſt Zozimus lib. 2. Conſtantinus Magn. Conſtantium fratrem, et Anaballianum ex fratre nepotem, *Nobiliſſimos* creauit. Vetus Inſcriptio Belluni in Eccleſia S. Petri, *Imp. Caeſ. Fla. Valer. Conſtantio Nobiliſſimo anno XX. D. D.* apud Philoſtorgium lib. 8. cap. 8. Id etiam honorificum epitheton ad Regum ſeu Imperatorum filios tranſiiſſe videtur. Quippe in veteribus Litaniis ſub Carolo M. apud Mabillonium to. 2. Analect. haec legimus: *Pipino et Carolo Nobiliſſimis filiis eius vita.* Sed et Regibus ipſis interdum tributus *Nobiliſſimi* titulus, vt patet ex Pauli PP. Epiſtola 42. e Codice Carolino, quam inſcribit *Dominis Nobiliſſimis atque excellentiſſimis filiis Carolo et Carolomanno Regibus Francorum.*

OBILISTA, nobilis alumnus. Sebaſtianus Peruſinus in Vita B. Columbae Reatinae, to. 5. Maii pag. 344.

OBILITARE, clarum, illuſtrem et notum facere, celebrare, vt in hoc Ciceronis loco libri 1. Tuſcul. cap. 15. *Poetae poſt mortem Nobilitari volunt.* In malam partem apud Terentium in Eunucho: *Tu iam pendebis, qui ſtultum adoleſcentulum Nobilitas flagitiis.* Poſterioribus vero Scriptoribus idem eſt quod hominem plebeium in nobilium numerum cooptare, adſciſcere, Gall. *Annoblir*, Ital. *Nobilitare:* qua notione non ſemel occurrit in Inſtrumentis inferioris aeui. V. *Miles literatus.*

OBILITAS. (1) Titulus honorarius, quo Bouo Sithienſis Abbas Widonem Archiepiſcopum Remenſem compellat, in Epiſtola praefixa Relationi de Inuentione et eleuatione S. Bertini. Eodem etiam *Nobilitatis* titulo compellantur Reges Fr. in Ep. 34. et 52. ex iis quae habentur tom. 4. Hiſt. Franc. (2) NOBILITATES, dona, munera, largitiones. Le Roman *de Vacce* MS. (3) † Idem quod *Feudum nobile* et *honoratum*, praedium ruſticum illudque praecipuum, apud Murat. t. 4. Antiquit. Ital. med. aeui p. 160. (4) † Morum elegantia, vrbanitas, agendi ratio, quae *nobiles* decet, apud Elmham. edit. Hearn. c. 31. p. 73. (5) † Amplitudo, magnificentia, in Vita Mſ. S. Mart. Lemouic. (6) † Pro *Notabilitas*, vt videtur; dicitur de re quauis reſplendente, in Stat. Mſ. eccleſ. S. Petri Inſul. a. 1388.

NOBILITATIO, in nobilium ordinem cooptatio, Gall. *Annobliſſement*, in Literis an. 1361. apud Rymer. to. 6. p. 342. V. *Nobilitare.*

† NOBILITER. (1) Libere ab omni ſeruitio, in Areſt. Parlam. Pariſ. a. 1390. (2) Large et copioſe, Gall. *Noblemens.* Ch. Caroli Craſſi an. 886. t. 9. Collect. Hiſt. Franc. p. 346.

NOBILITIAE, vt *Nobilitates*, praerogatiuae, etc. Marten. tom. 5. Ampliſſ. Collect. col. 1151.

NOBISCVM, clamor militaris, a Chriſtianis in praeliis inclamari ſolitus, apud Vegetium lib. 3. cap. 5. et alios a Cangio laudatos in Diſſertat. 11. ad Ioinuillam pag. 206. id eſt, *Deus nobiſcum.*

NOBLVS, NOBVLVS, V. in *Nobile.*

NOBVS. (1) Pro *Nouus*, to. 4. Annal. Benedict. pag. 263. ex Charta ann. circiter 1018. (2) † Viciae ſpecies. Gloſſar. Lat. Gall. a. 1352. *Nobus*, *Veſſe de champ.*

NOCA, modus agri. Monaſticum Anglic. tom. 2. p. 331. *Vnam virgatam terrae quam tenuit . . . et tres Nocas terrae quas tenuit Wilhelmus Gloyn*, *etc.*

NOCATA TERRAE, agri modus, in veteri Inqueſta apud W. Dugdalum in Antiquitat. Warwic. p. 665. *Illi qui tenuerunt dimidiam virgatam terrae*, *vel cotagium de bondagii tenura*, *etc.* V. *Nocha terrae.*

† NOCCVS, plumbeus canaliculus, Gall. alias *Noc*, vulgo *Gouttiere.* Comput. Mſ. a. 1469.

NOCEN-

NOCENTIA, iniquitas, qua quis ſons eſt, nocens. Tertull. Apolog. c. 40.

NOCHA TERRAE, apud Madox Form. Anglic. p. 424. *Hengeronus de Bullées legauit Chriſtinae filiae ſuae vnam Nocham terrae.* Agellum puto ſic dictum ab Anglico *Look*, angulus. V. *Noca* et *Loka*.

NOCHERIVS, nauclerus, V. *Naucleerius*.

NOCHIA, ſpecies monilis ſeu armillae, quae infra dicitur *Noſca* et *Nuſca*. Teſtam. Ricardi II. Regis Angl. ann. 1398. apud Rymer. tom. 8. pag. 76.

† NOCHVS, arboris ſpecies, corylus, vt videtur, Ital. *Noccinolo*. Ch. a. 1198. apud Murat. t. 1. Antiq. Ital. med. aeni p. 442.

NOCIBILIS, naciuus, noxius, Gall. *Nuiſible*, in Concilio Tolet. XV. inter Hiſpanica tom. 2. pag. 727.

NOCIBILITAS, noxa. Ordo celebrandi Concilii, tom. 1. Concil. Hiſpan. pag. 229.

† NOCIMENTVM, malum, damnum, iactura, Ital. *Nocimento*, t. 7. Collect. Hiſt. Franc. p. 67. V. *Nocumentum 1.*

NOCITVS, cui nocitum eſt. Vetus Interpres S. Irenaei lib. 5. c. 7. V. *Nocuatus*.

NOCIVM. Monaſticum Anglic. to. 2. p. 380. *Et quolibet die vnum panem, . . . dimidiam lagenam ceruiſiae, vnum Nocium carnis, die carnium, et tria allecia quolibet die piſcium.* Segmen puto ſic dictum ab Anglico *Nock* vel *Noch*, inciſura.

† NOCQVERIA, idem quod *Noccus*. in Comput. Mſ. a. 1518.

NOCTANTER, de nocte. *Noctanter furari*, in Fleta lib. 2. c. 72. §. 10. c. 76. §. 8. c. 79. §. 7.

NOCTARE. (1) Noctem agere. Supplem. ad Vitam S. Bonifacii, to. 1. Iunii pag. 476. (2) Aliter Ioh. de Ianua: *Noctare, nocte vigilare.* (3) † Forte canalem fodere, quo aqua excurrat, vel pro *Nectare* aut *Nettare*, expurgare, Gall. *Nettoier*. V. *Nectſare*. Ch. Mſ. a. 1228. *Sciendum quod ego et haeredes mei dicta foſſata vel mariſca — non potero noctare vel exaltare, vel aliquem curſum facere.*

NOCTESCERE, noctem venire, fieri vel eſſe. Nicolaus Specialis lib. 2. Rerum Sicul. c. 10.

NOCTIANVS. Gloſſ. Graec. Lat. Νυκτοφύλαξ, *Noctianus*, *noctis cuſtos, vigilis*. Lege *Vigil*. Supplementum Antiquarii: *Noctianus*, Νυκτοφύλαξ, *Nocticuſtos*. Vox *Noctianus* abeſt in MS. Cod. S. Germani Pariſienſ. *Nocticula*, in Gloſſis antiquis MSS. et apud Vgutionem, *Luna* exponitur, vbi legendum forte *Noctiluca* quod nocte luceat. Vgutio, *Noctilucam* vermem eſſe ait, ſic dictum, *quod noctu luceat*. Ioh. de Ianua: *Nocticula, parua nox; item luna. Petit nuit*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm.

NOCTICIA pro *Notitia*, in Charta ann. 692. apud Felibian. Hiſt. Sandionyſ. p. XII.

NOCTICVLA, *luna*, apud Papiam MS. Lege *Noctiluca*, et vide *Noctianus* et *Noctipuga*.

NOCTIFICARE, noctem agere. Chron. Veron. ad ann. 1333. apud Murator. to. 8. col. 648.

NOCTIOSVS, *qui melius veſpere videt*. Papias. Perperam in MS. Bituric. *Notioſus*. Et alibi *Nuſcio*, *Noſcio*, *Noſco*, *Nuſcioſus*, etc.

NOCTIPVGA, *obſcoena dicta, quod quaſi noctibus pungantur*, Papiae. Feſtus habet: *Noctilucam Lucilius cum dixit, obſcoenum ſignificat*. Legendum *Noctipugam*. Calepinus: *Noctipugas Lucilius vocauit obſcoena, quod noctu pungant atque excitent venerem.* Hinc, opinor, mendoſe Ioh. de Ianua: *Noctipugnas, obſcurus, quia quaſi noctibus contrapugnatur, vel compugnat.*

NOCTISSIMVS, qui fit media nocte, ſi ita legendum; ſed lubens emendarem *Nouiſſimus*. Pontificale Pictau. annorum circit. 800. apud Marten. de antiqua Eccl. Diſciplina p. 374. *Prouidendum eſt, quatenus mox vt in nocturno officio lampades accenſae fuerint, et Noctiſſimus clangor ſignorum vel tabularum fragor perſonare coeperit, illico antiphona primae nocturnae incipiatur a cantore.*

NOCTIVAGI. Charta Communiae Hamenſis: *Habent et poteſtatem banniendo quoslibet infames, et malefactores,*

ſtores, et Noctinagos mali teſtimonii pro voluntate ſua, etc. Eadem Gall. *Manſaiteurs et chiant qui vont par Nuit, etc.* Ita νυκτοβάδα, noctuam appellatam ſcribit Heſychius, in V. γλαύξ. Gloſſae Graec. Lat. νυκτοδρόμος, *Noctuago;* forte *Noctivagus.* Νυκτιπλάνης, apud Oppian. lib. 3. Cyneget.

OCTIVALIA, tinnitus et vociferationes, quibus ſponſis ad ſecundas nuptias conuolantibus illuditur, praeſertim in Galliis. Statuta Eccl. Meldenſ. ann. 1365. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 923. Huiusmodi ineptiae *Noctinalia* dictae, quod potiſſimum noctu peragerentur. V. *Chaluaricum.*

OCTIVIDVS, noctu videns. *Noctiuida ales*, noctua, quae noctu videt, Martiano Capellae lib. 6.

OCTVAGO, V. ſupra in *Noctiuagi.*

OCTVRNA. (1) Ius piſcandi per vnam noctem in molendinis. Charta Alelmi de Ambianis in Chartul. Eccl. Ambian. *Pro banno vini, et Nocturna Anguillarum reddidit 15. ſol. et 15. capones.* Alia Theodorici Epiſc Amb. an. 1146. in eodem Tabulario Ch. 31. *Alelmus de Ambianis ... Amb. Eccleſiae annuam piſcium capturam, quae vulgari nomine Nocturna appellatur, perpetuo iure donauit.* (2) NOCTVRNA, NOCTVRNI, *nocturnale officium*, quod noctu peragitur, in Capitularibus Caroli M. lib. 1. c. 80. Beletus c. 20. et ex eo Durandus lib. 5. Ration. c. 3. n. 7. *Nota quod Nocturna, nae, ponitur pro Hora: ſed Nocturni, nocturnorum pro officio. Vel Nocturna, nocturnae, eſt collectio Pſalmorum qui dicuntur ante Lectiones in Dominica, vel in profeſtis diebus. Nocturnae in plurali, dicuntur tempora in quibus Pſalmi cantantur. Nocturni, nocturnorum, dicuntur nouem Pſalmi, et nouem Lectiones cum ſuis Reſponſoriis in ſolemnitatibus.* V. *Noctiſſimus.* Rupertus lib. 1. de Diuin. offic. cap. 10. *Vigilias in tribus diſpertimur Nocturnis.* In tres autem nocturnos eiusmodi officium diſtinguitur, quod ter in nocte ſurgerent priſci Chriſtiani, quo Deo laudes perſoluerent, vt obſeruat Durandus loco laudato num. 17.

NOCTVRNALES. (1) Crepidae, Gall. *Mules, Pantoufles*, quibus de nocte vtimur. S. Lanfrancus in Decretis pro Ord. S. Benedicti cap. 12. *Craſtina die Nocturnales ſuos calcient. Sotulares diurni et Nocturnales*, vel *Nocturni*, apud Guigonem II. in Statutis Cartuſienſibus c. 57. et alibi, in Regula Ordinis de Sempringham p. 718. 720. *Nocturnalibus calciari*, p. 769. *Nocturnales calcei*, in Chron. Trudon. lib. 13. pag. 510. V. *Subtalares.* (2) Alia, ſed incerta notione. Tabul. Bellilocenſe num. 110. *Et omni anno vnum Nocturnalem ad Miſſam S. Petri ad Vincula per conſenſum donamus ... Facta regnante Roberto Rege.* Teſtamentum S. Fulcrani Epiſc. Lodouenſis: *Et det in Aſcenſu Domini Nocturnalem de candela S. Geneſio.* Fortaſſe ſic a Nocturnis Horis dictus certus cereorum numerus. (3) NOCTVRNALES LIBRI, in quibus Nocturni matutini continentur. Acta Murenſis Monaſterii p. 32.

NOCTVRNARE, noctem ducere, peragere, Germ. übernachten. Statuta Collegii Dainuillenſis ann. 1380. apud Lobinell. tom. 3. Hiſt. Pariſ. pag. 511. col. 1. *Si propria ſtultitia vel per alium inductus Nocturnet extra eandem domum abſque licentia .. expellatur.* In Actis MSS. S. Winwaloci fol. 95. idem eſt quod Nocturnas horas officii diuini peragere.

NOCTVRNVM. (1) Magica Gentilium illuſio, quae noctu fiebat. S. Auguſt. Serm. de Tempore barbarico, c. 4. *An non ſacrificauit, qui imagines idolorum per noctem ludentes, quod Nocturnum vocant, libentiſſime ſpectauit?* (2) † NOCTVRNVM DARE, hoſpitio per noctem excipere, Germ. das Nachtlager geben, apud Pez. t. 1. Script. p. 111.

NOCTVRNVS, V. *Nocturna 2.*

† NOCVATVS, laeſus, vulneratus, t. 3. Sept. p. 288. V. *Nocitus.*

† NOCVLVS, nauicula, Germ. Nache, in Ch. a. 1377. apud Lam. in Delic. erud. part. 2. p. 625.

NOCVMENTVM. (1) Damnum, detrimentum; Practicis *Nuiſance; Nuſance* Thomae *Blount*, quem conſule in hac voce; *Noiſement*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm. Bulla Alexandri III. PP. ann. 1172. e Tabulario S. Nicaſii Rem. *Altare de curte monaſteriali cum decima et Nocumento.* An mulcta propter *damnum* irrogata? V. *Damnum* 2. IN NOCVMENTVM ESSE ALICVI, ei reſiſtere, vel in eum animaduertere. Literae Willelmi Rotomag. Archiep. et Suffraganeorum ad Philippum Franc. Regem circa an. 1296. (2) Excuſatio, ratio vel cauſa. Statuta Ordinis Artigiae apud Stephanotium tom. 2. Fragm. MSS. Mendoſa vox, ſi recte puto. An legi poſſet *Documentum* hac notione? V. *Documenta.* (3) † Fragmentum, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1352.

NODA, NODVLA. (1) Idem quod *Noa* 1. locus paſcuus et aquis irriguus. Vetus Charta apud Lobinell. tom. 2. Hiſt. Britan. col. 250. *Et in capite marcaſia lenat foſſa per montem Huelgoret, que recte vadit quaſi ad Orientem. Tunc relinquens Nodam, que vadit ad puteum, tenens Nodam vnam cum foſſa contra horam tertiam . . . et tunc vadit foſſa S. Catuodi quaſi ad horam nonam per abrupta loca vsque dum perueniat ad vnam Nodulam; tunc namque fallit foſſa et accipitur Nodula per ipſam petram, que eſt in ipſa Nodula in directo transuerſa, et poſtea recte vadit per marcaſium vsque ad mare. Ibi ſunt mirande aque, videlicet tria marcaſia miro modo ebullientia, etc.* Alias *Noda* et *Nota*, ſi credimus Valeſio in Notitia Gall. pag. 413. nucetum ſignificat; vnde *Centi-nodium* apud Sugerium de Adminiſtratione ſua, Vicus non procul a Sequana et Argentolio, qui *Centum-nuces* dicitur in vett. inſtrumentis. Quod autem ibi addit idem Valeſius, Gallicum *Noue* aut *Noux*, nucetum eſſe, nullo, quod ſciam, nititur fundamento, neque hinc dicta eſſe credo varia Galliarum loca in *Noue* deſinentia, ſed a *Noa*, eo quo ſupra exponitur, ſignificatu. Valeſii ſententiae aduerſatur ipſe *Centum-nuces* vicus, qui nunc *Cen-none* Gallis, ſed alias *Centnois*, deinde *Connois*, ac tandem corrupta voce, *Sanois* appellatur. (2) † NODA, grex, in Stat. Vallis-Ser. c. 65. Hinc DARE IN NODAM, i. q. *dare in ſocidam*, V. in hac voce. Stat. Cadubr. Mſ. l. 3. c. 79. V. *Nodus* 1.

NODATOR, qui pro rei firmitate *Nodum* faciebat in corrigio ex Charta pendente: cuius moris, in Vaſconia praeſertim vigentis, exempla refert Mabillonius Diplom. pag. 632. ducta ex Chartis Monaſterii S. Seueri. Sic Petrus de Olbjio *dedit vnam culturam*, poſtea vero Vicecomitiſſa et Vrnaldus filius *affirmauerunt factis in corrigio Nodis*. Similiter in Charta donationis factae per quendam Fort-Anerium Vicecomitem *de Saltu*, circa ann. 1140. haec leguntur: *Horum nec non ſigno donorum ipſe Forto-Anerius Nodum in hoc corrigio primus fecit, et alium Nodum Bruno de Saltu frater eius: alios deinceps Nudos idonei Barones. Huius rei teſtes fuerunt Bonus-homo Adurenſis Epiſcopus.* Ex qua Charta patet *Nodatores* eſſe a teſtibus diſtinguendos. Conuentus Aquitaniae Procerum Portugalae habitus an. 1079. apud eumdem Mabill. ibid. p. 587. *Hi ſunt Nodatores ac praefatae donationis firmatores, etc.*

NODATVS, nodus calceamentis ad ornamentum annexus. Synodus apud Montempeſſulanum ann. 1214. in Fragmentis Stephanotii MSS. tom. 10. pag. 79. V. mox *Nodellus*.

NODELLVS, nodulus, ſpecies ornamenti virorum, vel feminarum, cuiusmodi fuit *Nodus* militaris, de quo mox, fibula. Vetus Charta in Hiſt. Vergiacenſi pag. 113.

NODITAS, nodatio, nexus. Statuta Guidonis Epiſc. Helen. an. 1540. tom. 3. Concil. Hiſpan. p. 599. *Haec eſt virga de radice Ieſſe absque tortuoſa Noditate culpae.* Mallem

NODOSITAS, vt apud S. Auguſtinum Confeſſ. lib. 2. cap. 10. *Tortuoſiſſima et implicatiſſima Nodoſitas.*

† NODOSVS, impeditus, intricatus. Ch. a. 1180. inter Probat. t. 1. Annal. Praemonſtr. p. 46.

NODVA, vel NODWA, vox Cambrica, aſylum, protectio, refugium, Boxhornio *Nodded.* Occurrit in Legibus Hoëli Boni Regis Valliae c. 10.

NODVLA, parua *Noda.* V. in hac voce.

† NODVLATVS, nodulis ornatus et diſtinctus, in Conc. Turon. a. 1277. apud Maan. p. 75. et 201. V. *Nodatus* et *Nodellus.*

NODVLITAS, tuber. Proceſſus de B. Petro Luxemburgo, tom. 1. Iulii p. 598. *Sibi ſuperuenit vna Nodulitas ad modum vnius auellanae.*

NODVS. (1) Seu *Nodi ſocietas*, ordo Militaris 300. Militum, inſtitutus a Ludouico Tarentino Rege Siciliae ſub anno 1352. ita dictus quod ſinguli iſtius Ordinis Milites *Nodum*, ſeu *Nodellum* aureum, gemmis interſtinctum ad pectus deferrent, in mutuae amicitiae ſymbolum, vt ex Matthaeo Villaneo lib. 3. cap. 79. et ex tractatu MS. de Inſtitutione eiusdem Ordinis, docuit Cangius in Hiſtoria Franco-Byzantina lib. 8. n. 13. NODVS, Iſidoro lib. 10. Orig. c. 3. *proprie eſt denſa peditum multitudo, ſicut terrena equitum; Nodus autem dictus pro difficultate, quod vix poſſit reſolui.* (2) NODVS *in corrigio Chartarum*, V. *Nodator.* (3) † Vertebra, in Ch. Mſ. a. 1341. (4) † Globus, Germ. der Knopf, apud Oefel. t. 2. Script. rer. Boic. p. 512.

NOEGA, fundus, imum, a Germanico *Neige*, quod idem ſignificat. Adagium acrioribus Alemanniae et Pruſſiae potoribus notum:

Qui bibit ex Noegis, de Friſchibus incipit ille,
Cur ſic, ſi quaeras? Sic lex Pruthenica ſanxit.

Hoc eſt, vt in Bibl. German. exponitur tom. 15. p. 73. Qui ſiccat fundum calicis, primus ex eodem calice rurſum repleto bibit; ſic enim ſanxit lex Pruſſiae: cuius hanc afferunt rationem, quod alias quidam in exhauſtum calicem venenum iniecerint, vt ex eo potantes enecarentur. Id vt caueretur, lata lex vino deuotis haud ingrata.

† NOELLVM, canaliculus quo aqua fluuii excurrit, in Ch. Mſ. a. 1176.

† NOELLVS, pro Nouellus. Doctrin. Alex. de Villa-Dei.

NOERETVS, nux arbor, Gall. *Noyer.* Charta Stephani Comitis XII. ſaec.

† NOERIVM, idem, in Ch. Mſ. a. 1268.

NOERIVS, idem. Charta venditionis an. 1276. e Chartular. minori S. Benigni Diuion.

NOERVS, Νοερὸς, intellectualis. Tertull. adu. Valentin. cap. 20.

NOFFVS, NAVFVS. Gloſſ. Pithoei. *Nauſo, ſarcofago ligneo*, quibusdam, quod *nauis* formam referat, quae Francis olim *Nau* dicta. Lex Salica tit. 17. §. 1. *Si quis mortuum hominem, aut in Noffo, aut in petra, quae vaſa ex vſu Sarcophagi dicuntur, ſuper alium miſerit.* Edit. Heroldi tit. 17. §. 4. habet *in offo;* tit. 57. §. 4. *Nauſo* habetur, vt et apud Gregorium Turon. de Gloria Confeſſ. *Sancta corpora pallis ac Nauſis exornata:* ſic enim vett. Codd. praeferre obſeruant viri docti. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 83. *Si quis corpus in terra, vel Noffo, vel petra, ſub petra, vel pyramide, vel ſtructura qualibet poſitum . . . effodere praeſumpſerit.* † Forte leg. *Toffus*, vt legitur in Cod. Eſtenſi Leg. Sal. teſte Murat. t. 1. part. 2. Script. Ital. quod Sarcophago ſatis conuenit. V. *Tufus.*

† NOGADERA, NOGADERIA, nucelum, ager nucibus conſitus, in Inuent. Mſ. a. 1476. V. *Nogareda.*

NOGAREDA, nucetum, *Nogarede*, Occitanis, *Nochiere* aliis. Charta an. 23. Caroli C. apud Catellum in Comitib. Toloſan. p. 69.

NOGARIVS, nux, Gall. *Noyer*, Prouinc. *Nougicier.* Charta an. 6. regnante Radulfo Rege Alamandorum, ex Chartul. Eccl. Apr. fol. 120.

NOGERIVS, eadem notione. Charta an. 1312. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. Armar. Din. n. 46.

NOGVERIA. (1) Idem quod *Nogareda.* Charta Occitanica an. 1213. in 49. Regeſto Philippi Pulcri Tabularii Regii Ch. 91. (2) Plumbeus canaliculus, Gall. *Noguet.* Proceſſus cri-

criminalis MS. Roberti Comitis Atrebat. fol. 25.

† NOGVERIVM, i. q. *Nogarius*, in Ch. Mſ. a. 1035. V. *Nucarius 2.*

† NOGVERIVS, NOGVERRVS, idem, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1352.

NOHA, NOIA, V. in *Noa 1.*

† NOIARIVS, nucetum, in Ch. Mſ. a. 1108.

NOIERIA, vt *Nogueria*, idem. Charta an. 1022. apud Meneſt. in Probat. Hiſtor. Lugdun. p. VII. col. 2.

† NOIERETA, i. q. *Noa 1*, Gall. *Noeroye*. Ch. Mſ. a. 1140.

NOIM. Acta S. Turiani tom. 3. Iulii p. 617. *Omnes ergo tam laici ephibati, quam clero Noim vna voce gratulantes, toto ore et corde glorificauerunt Deum.* Lectio mendoſa, quae varie poſſet emendari. 1. pro *Clero Noim*, reſtitui poſſet *Cleronomi.* V. *Cleronomus.* 2. legi poſſet *Clerici Noim*, poſito vocem hanc *Noim* eſſe pro *Noel*, acclamatio laetantium, de qua in *Natale 3.* Denique pro *Clero Noim*, corrigi poſſet *Clerici Nautae*, hancque lectionem hinc reor eſſe probabiliorem, vt quemadmodum laici *epibati*, ita clerici *nautae* vocabantur, vt ſupra dictum in *Epibati.*

† NOIS, i. q. *Noa 1.* locus paſcuus et aquis irriguus, in Ch. Mſ. a. 1146.

† NOISIA, a Gall. *Noiſe*, altercatio, rixa, contentio, in Priuil. curiae Rem. Mſ. NOYSIVM, idem in Ch. Mſ. a. 1338.

NOKA, idem quod *Noca*, modus agri ſeu agellus, ab Anglico *Nook*, angulus. Charta an. 5. Edwardi III. Regis Angl. apud Blount in Nomolexico V. *Nok.*

NOLA. Vgutio et Iohan. de Ianua: *Nola ciuitas Campaniae, et hinc Nola, illud tintinnabulum quod appenditur collis canum, vel pedibus auium, vel aliud, quod appenditur fraenis et pectoribus equorum . . et dicitur a Nola ciuitate, quia ibi primum inuentum et factum fuit talo inſtrumentum; et ampliato nomine inuenitur Nola pro qualibet parua campana, vel pro campanella refectorii.* Anſelmus Epiſcopus Hauelbergenſis lib. 3. Dialog. cap. 16. *Signa Eccleſiae, quae in Campania apud Nolam ciuitatem primo inuenta ſunt, vnde et Nolae Campana vocantur.* Vox non omnino ... pera. Auienus de cane:

Hunc dominus, ne quem probis ſimulata laterent,
Iuſſerat in rabido gutture ferre Nolam.

Ita porro campanulas, ſeu minores campanas vocant. Walafridus Strabo libro de reb. Eccleſ. c. 5. *Minora vero* (vaſa) *quae et a ſono Tintinnabula vocantur, Nolas appellant, a Nola ciuitate Campaniae, vbi eadem vaſa primo ſunt commentata.* Ita pariter appellant Scriptores campanulam, quae in refectorio ad menſam Abbatis appenditur, qua is, vel lectionis, vel conuiuii finem ſignificat. Vnde *Nola refectorii* dicitur in Statutis Ordinis de Sempringham pag. 770. et *ſedere ad Nolam* in refectorio, eſt Abbatis ibidem munus exercere in libro Ordinis S. Victoris Pariſienſis MS. cap. 17. V. *Campana 1.* NOLVLA, ſeu *Dupla*, campana, quae in horologio pulſatur, inquit Beletus cap. 86. et ex eo Durandus lib. 1. Ration. cap. 4. n. 11.

NOLARIVM, *campanarium*. Charta an. 894. to. 4. Miſcell. Baluzii.

NOLENTIA, vt mox *Noluntas*, Tertull. lib. 1. aduerſ. Marc. c. 15.

NOLISATIO, NOLIZAMENTVM, conductio nauis, a *naulo* praeſtando. *Nolizamentum duarum galearum*, in Charta Maſſil. ann. 1344. *Noliſum* in alia an. 1317. V. ſupra *Naulizare.*

† NOLLE ALICVIVS HABERE, recuſari, t. 10. Collect. Hiſt. Franc. p. 113.

NOLVLA, parua *Nola*, V. in hac voce.

NOLVNTAS, cui opponitur voluntas. Papias: *Noluntas ab eo quod nolumus, ſicut voluntas, ab eo quod volumus.* Vtitur Auguſtinus lib. 14. de Ciuitate Dei cap. 6.

NOLVS. (1) Pro *Nola*, campanula. Buſchius de Reform. Monaſt. apud Leibnitium to. 2. Scriptor. Brunſuic. p. 870. (2) Qui ſpernit, nec vult, contemptor. S. Columbanus Inſtruct. 14. *Amator mediocrium, Nolus opum, animi depreſſor, etc.*

NOMEN. PROPTER NOMEN PATI, id eſt, *pro nomine Chriſti:* ita vſurpant Tertull. lib. de Reſurr. carn. et S. Cyprianus Epiſt. 52. 54. 57. NOMINA, commentatio viuorum et defunctorum in Miſſa ex diptychis. In Miſſali Gothico deſcribuntur *collectiones poſt nomina.* V. *Diptycha.* † NOMEN pro Perſona, ex forenſi vſu ſaeculi IV. vt obſeruant docti Hagiographi, t. 5. Maii p. 280 ſeqq. Occurrit praeterea t. 6. Sept. p. 582. † PER NOMEN, nominatim, in Ch. Mſ. a. 1324.

NOMENCLATOR, NOMENCVLATOR, cuius officium erat conuiuas ad conuiuia vocare. Gloſſae Graec. Lat. Ονομακλήτωρ, *Nomenculator.* Gloſſ. Lat. MS. Regium Cod. 1013. *Nomenculator, nomen eſt officii per nomen clamare ad prandium, vel nomen ſcitatur.* De eiusmodi veterum Nomenclatoribus agunt Caſaubonus ad Suetonium, Henricus Valeſius ad lib. 14. Ammiani, et alii Criticorum filii. *Nomenclatorem habuere* etiam Pontifices Romani, cuius perinde munus erat eos, qui ad menſam Pontificis inuitandi erant, vocare. In Proceſſibus Pontificis, poſt equum eius equitabat cum Vicedomino, Veſtiario, et Sacellario, vt eſt in ordine Romano. Cum Pontifex Miſſam celebrabat, poſtquam dixerat *Agnus Dei, etc.* idem Nomenclator, atque vna cum eo Sacellarius et Notarius Vicedomini, *aſcendebant ad altare ante faciem Pontificis, vt annueret eis ſcribere nomina eorum qui inuitandi erant ſiue ad menſam Pontificis, per Nomenclatorem, ſiue ad Vicedomini, per Notarium ipſius, quorum nomina vt impleuerant, deſcendebant ad inuitandum, et redibant ad ſedem.* Is enim inualuerat, qui etiam in Galliae Eccleſiis Cathedralibus perdurat, mos, vt quoties Pontifex aut Epiſcopus publicam Miſſam celebraret, Primates ex Clero qui ei inſeruiebant ad altare, conuiuio exciperet. Qui in Concilium introducebat eos, quos audiri volebant congregati Patres, *Nomenclator* etiam dicitur in Synodo Romana an. 745.

NOMERIA. Conſuetudines et Iura Monaſterii de Regula in Aquitania, apud Labbeum tom. 2. Biblioth. *De Nomeriis et cultris, et foſſeriis, ſarculis, falcibus, . . . quae venduntur in foro* Legendum *vomeriis* videtur.

NOMICOLAE, V. infra *Noncolae,*

NOMINA. Synodus Compoſtellana ann. 1565. inter Hiſpanica to. 4. pag. 105. col. 2. *In chartulis, quas vulgus Nominas vocat, inutilia et vana ſaepe reperiuntur.* Synodus Limana an. 1582. ibid. pag. 261. *Item ſi quae perſonae vtantur amuletis, vulgo Nominas, in eis recondendo ſcripturas verborum vel nominum incognitorum, vel quae per verba curent infantes a faſcinatione, etc.*

NOMINABILIS. (1) Leges Henrici I. Regis Angl. c. 5. *Talis eſt Nominabilis, vt ait Apoſtolus, qui confitetur, vel ordine iudiciario conuincitur.* (2) † Celebris, famoſus, t. 10. Collect. Hiſt. Franc. p. 219. V. *Nominatiuus,*

NOMINALES, dicti quidam Philoſophi, qui vt ait Auentinus lib. 6. Annal. Boiar. ita appellati, *quod auari rerum, prodigi nominum atque notionum, verborum videntur eſſe aſſertores:* ſeu vt ait Stephanus Epiſc. Tornac. Epiſt. 97. *verborum venditores,* vt qui iuxta Heremannum de Reſtaurat. S. Martini Tornacenſis c. 2. *in voce, non vero more Boetii antiquorumque doctorum, in re,* Philoſophiam profitebantur ac docebant, qui inde *Reales* dicti. Ac *Nominalium* quidem dialectica, *ad exercitium diſputandi vel eloquentiae, imo loquacitatis et facundiae,* potiſſimum vtilis habebatur, vt ait idem Scriptor. Hos porro *Dialecticae haereticos* appellat Anſelmus Cantuarienſis lib. de Verbi Incarn. *qui non niſi flatum,* inquit, *vniuerſales putant eſſe ſubſtantias.* Ioan. Sarisberienſis Epiſt. 226. *Noſti pridie Nominalium tuorum eo mihi minus placere ſententiam, quod in ſermonibus tota conſiſtens, vtilitatem rerum non aſſumpſerit, cum rectum ſapientibus indubium ſit, quod res quaerit Philoſophia, non verba. Vt ergo compendioſius agam tecum meorum more Realium, etc. Vocalium*

lium praeterea meminit Fragment. Hiſt. Francor. ſub Roberto Rege: *In dialectica quoque hi potentes extiterunt ſophiſtae, Ioannes, qui eandem artem ſophiſticam Vocalem eſſe diſſeruit, Robertus Pariſiacenſis, etc.* Ebrardus Bethun. lib. contra Vald. c. 1. *Ne ſimus Nominales in hoc ſed potius Porretani.* De vtraque ſecta copioſe egit Caeſar Egaſſius Bulaeus to. 1. de Vniuerſitate Pariſienſi an. 1067. V. praeterea to. 4. Miſcellan. Baluzii p. 381.

NOMINALIA, dies ſolemnis, quo puero nomen imponebatur, *ὀνοματοθεσία*, in Gloſſis Lat. Graec. *ὀνομαστήρια*, Gregorio Nazian. Tertull. de Idololatria cap. 16.

NOMINARIVS, puer, qui cognitis literis et ſyllabis ſimul connexis nomina legit integra, V. *Abecedarius*.

NOMINATI, viri probi in litigiis ad iurandum electi, de quibus ſupra in *Iuramentum*.

NOMINATIO. (1) Nude, ius aliquem deſignandi ac nominandi ad beneficium eccleſiaſticum, in Charta an. 33. Henrici VIII. Regis Angliae, apud Madox Formul. Anglic. p. 71. (2) † Vaſſalli clientelaris profeſſio, in Tabul. Trenorch. idem quod *Narratio*.

NOMINATIVE, nominatim, in Capitul. ad Legem Bajwar. tit. 1. c. 8. in Legibus Longob. lib. 2. tit. 21. §. 21. in Capitulari 2. ann. 806. ſub finem, et in aliquot Chartis apud Vghellum to. 4. p. 1073. 1449. 1455.

NOMINATIVVS, celebris, famoſus, *Renommé*. *Locus nominatiuus*, in Vita B. Idae Comitiſſae Bononienſis n. 9. Coſmas Pragenſis in Chron. Bohem. *Si forte contigerit me mori in praelio, ſepelite me in hoc colliculo, etc. Conſtruite mauſoleum mihi in ſaecula Nominatiuum et memoriale.* In Gloſſ. Iſid. *Nominoſus, famoſus, celeber.*

NOMINATORES AD PENNAM, dicti in Academia Pariſienſi Philoſophiae Profeſſores, qui Scripta ſua diſcipulis dictabant, in Hiſt. Acad. Pariſ. to. 4. p. 948.

NOMINATVS. (1) V. *Nominati*. (2) † Idem quod *Nominabilis* 2. apud Oefel. t. 1. Script. rer. Boic. pag. 41.

NOMINOSVS, famoſus. V. *Nominatiuus*.

NOMISMA. (1) Demoſtheni, caeteriſque Scriptoribus Graecis ſumitur pro Conſuetudine, more, et lege non ſcripta: inde nomen hoc habet nummo, quia ex priuatorum more et conſenſu inſtitutus ſit. Sed vt NOMISMA, (2) maxime vſurpatur pro nummi figura ac imagine. Iſonis Magiſtri Gloſſae: *Nomiſma, imaginem.* Gloſſae antiquae MSS. *Nomiſma, moneta; nummorum percuſſio, forma ad nummos, ſolidus vel pecunia.* Gloſſ. Lat. MS. Regium: *Nomiſma, figura quae in nummo fit, vel nummi percuſſura, id eſt, denarius.* Ita pro monogrammate quod, in monetis deſcribitur, vſurpat Concilium Francoford. an. 794. c. 5. al. 3. de denariis: *Si autem nominis noſtri Nomiſma habent et mero ſunt argento, etc*, Chron. Colmarienſe 1. part. an. 1274. *Rex Rudolphus fecit nouam monetam, inprimens Numiſma Regis coronati.* Sed (3) NOMISMA, ſaepius pro ipſo nummo vſurpant Scriptores. Gloſſ. Aelfrici: *Numiſma, Scyllingi*, dragma. Aimoinus lib. 4. de Miraculis S. Benedicti cap. 26. *Quatenus iniuncto ſibi operi aliquid ſubſidii impendendo, vel pauca largirentur Nomiſmata.* Idem in Vita S. Abbonis cap. 6. *Aureus calix, et numeroſum argenti Nomiſma.* Idem in Sermone de S. Benedicto: *Aether pluit Numiſmata.*

† NOMIVS, legalis, in Cath. et Breuiloq.

† NOMMARE, nominare, a Gall. *Nommer*, t. 2. Conc. Conſtant. part. 15. p. 413.

NOMVS. (1) Territorium, Luſitanis *Commarca*, diſtrictus minor dioeceſi, quae in plures *comarcas* diuiditur, a Graeco *νόμος*, praefectura, vel locus paſcuus; vnde Aegyptus paſcuis abundans in *Nomos* antiquitus diuiſa, ſiue in *Praefecturas oppidorum, quas Nomos vocant*, vt habet Plinius lib. 5. cap. 4. Reſendius in Vita S. Aegidii Ord. Praedicat. to. 3. Maii p. 417.

p. 417. (2) † *Legale*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. V. *Nomius*.

NONA. (1) Officium Eccleſiaſticum diurnum, quod hora diei nona peragitur et decantatur. Durandus lib. 5. cap. 8. V. *Hora*. (2) Pars fructuum nona. Charta Philippi II. Imp. an. 1199. in Metropoli Salisburgenſi to. 1. p. 77. *Nonam quoque de omnibus curtibus Regalibus inibi cum theloneo in ciuitate et piſcina ad Salabingam curtem, etc. Nonam* ex agrorum cultu perſolutam, docemur ex Capitul. Carol. M. lib. 5. cap. 147. *De his qui agros dominicatos propterea neglexerunt excolere, vt Nonas exinde non perſoluant, et alienas terras ad excolendum propter hoc accipiunt, volumus vt de tribus annis ipſam Nonam cum ſuâ lege perſoluant.* Vbi *Nona*, eſt *nona*, vt loquimur *gerba*, quae praeſtatur ab eo qui agrum dominicatum et in beneficium datum colit: vnde fluxit apud nos eiusmodi *gerbarum* praeſtatio. Ex quibus intelligendus Harigerus in Vita S. Landolini n. 13. *Delegauit ad ipſam quietis eorum Baſilicam Nonam fructuum ſuorum portionem, quia decimam alterius conſtaret eſſe Eccleſiae.* Decima nempe fructus agri eſt Eccleſiae cuius eſt diſtrictus: *Nona* vero Eccleſiae alteri delegatur, intuitu pietatis, ac ſi iure precario eius olim fuiſſet. *Nonae et decimae* vna ſimul ex praediis interdum perſoluebantur. Eccleſiis ſcilicet quorum ea fuerant, quaeque ab iis in beneficium vel precarium data fuerant; ac *Nonae* quidem iure colonario, *Decimae* vero iure Eccleſiaſtico. Nam cum earum eſſent praedia, nulli decimae alteri Eccleſiae obnoxia erant: ſi vero alienarentur, *Decimae* iis reſeruabantur vna cum *Nonis*. Capitularia Caroli M. lib. 1. cap. 163. *Vt qui Eccleſiarum beneficia habent, Nonam et decimam ex eis Eccleſiae, cuius res ſunt, donent: et qui tale beneficium habent vnde ad medietatem laborent, de eorum portione proprio Presbytero decimas donent.* Vbi *Nona* et *decimae* praeſtantur a beneficiario; *decimae* vero tantum a medietario de ſua portione. (3) Menſurae agrariae ſpecies. Charta an. 1321. apud Waddingum in Regeſto to. 3. *Item quaedam quantitatis terrae vacua, quae fuit pars vnius horti, . . . et eſt in menſura, quartae duae, et Nonae tres, et fuit Petri Grandacii*, etc. (4) *Nona, aurora, non autem dies*, apud Papiam. (5) *Nona, Nonales Biberes*, pocula quae Monachis poſt *Nonas* exactas et decantatas propinantur in aeſtate. V. *Biberis*.

NONAGIVM, pars nona mobilium defuncti, quam ad ſe ſpectare contendebant Parochi, ſub ſpecie de ea diſponendi ad pios vſus. Exſtat Bulla Clementis VI. data Auenione ann. 4. Pontif. *qua mortuarium*, ſeu tertiam partem bonorum mobilium, quae et *Tertiagium* dicebatur, ac Epiſcopis et Clero penſitabatur ex bonis defunctorum parochianorum ſuorum, ad nonam tantum eorumdem mobilium partem reducit, quam *Nonagium* ibidem vocat. Areſtum Dominicae poſt S. Gregorium an. 1315. V. *Teſtatio*.

NONALIS, V. *Nona* 5.

† NONARIA, *meretrix, quia ante nonam de proſtibulo non licebat exire.* Gloſſar. Prou. Lat. Cod. 7657.

† NONATVS, pro *nonnatus*, abortiuus, in Inuent. Mſ. theſ. Sedis Apoſt. a. 1295.

NONCOLAE, *tubercula, quae ſub mento caprae ſunt*, in Excerptis Pithoeanis. *Nomicolae*, perperam in Gloſſis Iſid. Feſtus habet: *Noncolae vocantur papillae, quae ex faucibus caprarum dependent. Sub roſtro mamillas penſiles* vocat Varro lib. 2. de Re Ruſt. c. 3. Vide Reineſium Var. Lect. II. 14.

NONDECEM. Sanctimonialis anonyma in Vita S. Wunebaldi Abb. Heidenhem. cap. 1. *Ediſſerere volumus qualiter infantialis ſeu pueritialis transmeatis annorum curriculis, ad adoleſcentiae Nondecem annorum aetatem citatus caelebs vsque peruenit.* Et cap. ſeq. *Cum illuſter ille celeberrimusque Chriſticola Nondecem annorum aetate iam grandaeuus, facie decorus*, etc. Eadem Sanctimonialis in Itinerario S. Willibaldi n. 29. hanc

vocem aliter, etſi perinde obſcure, expreſſit: *Quia iam illum prius octo annorum ſpatio, et Nono dimidio, ab eo quod de Roma pergebat, non vidit.* Quae poſtrema ſic interpretor, vt ab *octo annis, vel octo annis et dimidio eum non viderit.* Id enim videtur ſignificare vox *Nonus dimidius*, vt in voce *Dimidius* docuimus. Nolim porro aſſerere *nondecem*, hoc loco, pro *nouemdecem* vſurpari.

† NONETAS, minor et pupillaris aetas, Gall. olim *Nonage*. Charta Mſ. a. 1247. V. *Inennis*.

NONNA, ſanctimonialis, praeſertim antiqua et ſenis virgo, aut ſacra vidua: ſicut enim *Nonnus* reuerentiam paternam, ita *Nonna* maternam denotat. Hieronymus Epiſt. 22. ad Euſtochium: *Illae interim quae Sacerdotes ſuo viderint indigere praeſidio, eriguntur in ſuperbiam: et quia maritorum expertae dominatum, viduitatis praeferunt libertatem, Caſtae vocantur et Nonnae, et poſt coenam dubiam Apoſtolos ſomniant.* Vetus Scheda de Ordinatione Epiſcoporum edita in Appendice ad Capitularia Regum Franc. *Pro ancilla Dei ſacrata, quae a Francis Nunna dicitur.* Vetus Chronicon Francicum editum a Lambecio: *Anno 3. Ludouici factum eſt Concilium magnum in Aquisgrani in menſe Auguſto, et praeceptum eſt vt Monachi omnes curſum S. Benedicti cantarent ordine regulari, et duo Codices ſcripti ſunt, vnus de Vita Clericorum, et alter de Vita Nonnarum.* *Nunna*, in Legibus Aluredi Regis Weſtſaxiae cap. 20. ap. Brompton. et Henr. I. Regis Angl. c. 73. V. *Nonnus*.

NONNAICVS, monachicus.. *Puella quaedam in habitu Nonnaico*, in Vita S. Liobae Abb. ſaec. 3. Benedict. part. 2. p. 258.

NONNANES, NVNNONES, monachi et Sanctimoniales. Monachi; Concilium Cloueshomenſe an. 747. c. 19. *Monachi ſiue Nonnones. Nunni*, in c. 20. Capitul. Caroli M. lib. 5. c. 78. *Eorum cuſtodiam habeant Canonici, vel Monachi atque Nonnanes, ne detur eis occaſio maledicendi.* Tradit. Fuldenſes lib. 2. c. 38. *Totum et ad integrum tradiderunt coram illis, et Regenburgis ad ipſas reliquias, quas Emhildis Abbatiſſa donum et tradidit illis Nonnanus ad Miſſam, quorum nomina ſubſcripta ſunt*, etc.

NONNANES, monachae. Capitul. eiusdem Caroli M. ann. 789. cap. [illegible] *De monaſteriis minutis, vbi Nonnanes ſine regula ſedent.* Concil. [illegible] cap. 6. *Vt Epiſcopi puellarum Monaſteria diligentiſſime perſcrutentur, quomodo primum ipſa Abbatiſſa ſe contineat, aut caſte viuat: deinde [illegible] diligenter diſcutiantur Nonnanes, ne adulterium et fornicationes faciant, et hoc a praepoſitis Monaſteriorum ſummopere inquiratur.* V. *Nonnus* et *Nonialis*.

NONNATVS. Charta Condomenſis: *Arnaldus Comes Aſtariacenſis, cognomento Nonnatus, quod caeſo matris ventre extractus fuerit.*

NONIALES, idem quod *Nonnanes*, ni legendum ſit *Moniales*, vel *Nonnales*. Teſtamentum Armandi d'Alegre ann. 1263. ex Tabulario Caſae Dei: *Margaritam et Adis filias meas Noniales et donatas domus de las Chesas, et ipſam domum pro eis inſtituo in inhaeredes, quamlibet earum in mille ſolidis Podienſibus.*

NONNONES, matricularii Eccleſiarum, id eſt, pauperes ſenes, vnde forſitan ſis legendum *Nonnanes*, in Praecepto pro Abbatia S. Germani Autiſſiod. an. 864. to. 2. Spicilegii Acheriani: *Res quoque quas dedit Hermarus vir nobilis, ad ſtipendium Matriculariorum quos Nonnones vocant*, etc. V. *Nonnus*.

NONNVLA, *rete ad capiendas aues.* Gloſſ. Iſid.

NONNVS. Papias: *Nonnos vocamus maiores ob reuerentiam: nam intelligitur paterna reuerentia.* Hauſit e Regula S. Benedicti cap. 62. *Iuniores autem Priores ſuos Nonnos vocent, quod intelligitur paterna reuerentia.* Arnobius Iunior in Pſal. 105. *Si ille qui ſanctus vocatur et Nonnus ſe agit, ego quis, aut quotus ſum, vt non agam?* Et in Pſalm 140. *Audientes nobis inuicem, in praeſenti ipſi ſanctos vocamus et Nonnos.* Synodus Aquisgr. ann. 817. cap. 54. et ex ea

Addi-

Additio 1. Ludou. Pii c. 54. *Vt qui praeponuntur, Nonni vocentur.* Hac notione Caeſarius lib. 1. cap. 7. et 27. *Nonni* vocabulum praemittit quandoque Monachorum ſeniorum appellationibus: *Sicut mihi dicere ſolitus erat Nonnus Conradus ſenex Monachus noſter.* Alibi: *Haec mihi dicta ſunt a Nonno Frederico Monacho.* Quibus in locis *Nonnus* Monaſteriorum Praefectum et Abbatem haud ſignificat, vt perperam cenſuit vir doctus, ſed *Domnum.* Ita etiam in libro Vſuum Ciſtercienſium cap. 98. extremo concipitur formula breuis Monachi defuncti: *1. Aug. obiit in Monaſterio N. Nonnus N. de N. Sacerdos et Sacriſta eiusdem Monaſterii,* etc. Vocem Aegyptiacam quidam putant, alii ex *Domnus* effictam, Salmaſius parum conſulte ex μόνος, Fleetwoodus in Sylloge vett. Inſcriptionum p. 386. a νέννος, auunculus, νέννη, matertera. Italis etiamnum, *Nonno*, auus dicitur, pater patris, vel pater matris atque etiam pater mariti, vt auia, *la Nonna.* NVNVS, eadem notione. Vetus Inſcriptio apud Fleetwoodum p. 386. *Donata Nuno ſuo Tertullo cum filia ſua in pace.*

† NONOBSTANCIA, Practicis Gallicis, *Nonobſtance*, fox forenſis, derogatio. Ch. Mſ. a. 1476.

NONPLEVINA, ſeu *Defalta Non pleuinae*, vox Practicorum Anglic. Radulfus de Hengham in Magna Summa cap. 8. *Et iſta defalta vocatur Gallice Nonplevine, et aequipollet naturaliter defaltae poſt defaltam.* Supra: *Caueat ſibi reus deficiens quod infra 15. dies terram ſuam captam in manu domini Regis replegiet: quod ſi non fecerit ad calumniam petenti proximo die placiti amittet ſeiſinam terrae ſicut per defaltam poſt defaltam.* Infra: *Captio tamen vt ſanetur, defalta non pleuinae per legem iudici non poteſt.*

NON PVTATIVVM, *non eſt dubium.* Gloſſ. Iſid.

† NONSTVS, nuntius, to. 9. Ordinat. reg. Franc. p. 378.

NONTENVRA, vox Practicorum Anglicorum, cum aliquis negat ſe tenere tenementum de quo eſt controuerſia. Radulphus de Hengham in Magna Summa cap. 4.

NOPPA, villus, Belgice *Noppe.* Buſchius lib. 2. de Reform. Monaſt. c. 11. *Super ſaccos dormire conſueuerunt Noppis impoſitis.* Et infra: *Reſponderunt, quod ſic non poſſent dormire, quia Noppae linteaminum laneorum in ora earum introeuntes, ſomnum earum impedirent.*

NORA, nurus, Gall. *la Bru*, vxor filii, Ital. *Nora.* Teſtamentum Ermentrudis apud Mabillon. ad calcem Liturg. Gallic. p. 463.

NORAX. Gloſſae Iſid. et Papias: *Norax, peccator, criminoſus.* Emendat Martinius *Noxax*, vt ſit a *noxa.* Suſpicatur Graeuius an non ſcripſerit Gloſſarum pater, *Noxat, peccat,* quod apud Papiam legatur, *Noxa, culpa, crimen, peccatum. Noxis, Noxat, nocet.*

† NOREGVERIVS, Prouincialibus et Occitanis *Norriguié*, paſtor, ouium aliorumque animalium nutritor. Ch. Mſ. an. 1378. V. *Norigerius* et *Norriguerius.*

NORGA, Papiae, *Sordes naris.* Perperam in Edito, et in quibusdam MSS. *maris.*

NORIGARIVS, i. q. *Noreguerius.* Charta an. 1405. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. Armar. Din. num. 29. *Quilibet homo poſſit et valeat banniare et gayare pro banno auere quorumcumque exontium, groſſum vel minutum cum Norigariis.* Vide *Norriguerius* et *Noyregarius.*

NORMA. (1) Regula monaſtica. Charta Chrodegangi Epiſc. Metenſis an. 770. *Turbam Monachorum ſub ſancta Norma vitam degentes coacervauit.* Charta Caroli C. to. 6. Vit. SS. Ord. S. Benedicti p. 251. *Vbi quidem olim Norma monaſtica floruit.* Charta donationis, ſeu fundationis Abbatiae Agaunenſis, ſeu Synodus Agaunenſis: *Quidquid a Prioribus ordinatum fuerit, iuniores ſine murmuratione expleant, et per ſingulas Normas Decani conſtituantur digni, vt Abbas diuiſo pondere, de prouidentia eorum ſit ſecurus.* Quo loco *Normae* dicuntur turmae Monachicae et variis Monaſte-

vocem aliter, etſi perinde obſcure, expreſſit: *Quia iam illum prius octo annorum ſpatio, et Nono dimidio, ab eo quod de Roma pergebat, non vidit.* Quae poſtrema ſic interpretor, vt ab *octo annis*, *vel octo annis et dimidio eum non viderit.* Id enim videtur ſignificare vox *Nonus dimidius*, vt in voce *Dimidius* docuimus. Nolim porro aſſerere *nondecem*, hoc loco, pro *nouemdecem* vſurpari.

† NONETAS, minor et pupillaris aetas, Gall. olim *Nonage*. Charta Mſ. a. 1247. V. *Iuennis*.

NONNA, ſanctimonialis, praeſertim antiqua et ſenis virgo, aut ſacra vidua: ſicut enim *Nonnus* reuerentiam paternam, ita *Nonna* maternam denotat. Hieronymus Epiſt. 22. ad Euſtochium: *Illae interim quae Sacerdotes ſuo viderint indigere praeſidio, eriguntur in ſuperbiam: et quia maritorum expertae dominatum, viduitatis praeferunt libertatem, Caſtae vocantur et Nonnae, et poſt coenam dubiam Apoſtolos ſomniant.* Vetus Scheda de Ordinatione Epiſcoporum edita in Appendice ad Capitularia Regum Franc. *Pro ancilla Dei ſacrata, quae a Francis Nonna dicitur.* Vetus Chronicon Francicum editum a Lambecio: *Anno 3. Ludouici factum eſt Concilium magnum in Aquisgrani in menſe Auguſto, et praeceptum eſt vt Monachi omnes curſum S. Benedicti cantarent ordine regulari, et duo Codices ſcripti ſunt, vnus de Vita Clericorum, et alter de Vita Nonnarum.* *Nunna*, in Legibus Aluredi Regis Weſtſaxiae cap. 20. ap. Brompton. et Henr. I. Regis Angl. c. 73. V. *Nonnus*.

NONNAICVS, monachicus. *Puella quaedam in habitu Nonnaico*, in Vita S. Liobae Abb. ſaec. 3. Benedict. part. 2. p. 258.

NONNANES, NVNNONES, monachi et Sanctimoniales. Monachi; Concilium Cloueshomenſe an. 747. c. 19. *Monachi ſiue Nonnones.* *Nunni*, in c. 20. Capitul. Caroli M. lib. 5. c. 78. *Eorum cuſtodiam habeant Canonici, vel Monachi atque Nonnanes, ne detur eis occaſio maledicendi.* Tradit. Fuldenſes lib. 2. c. 38. *Totum et ad integrum tradiderunt coram illis, et Regenburgis ad ipſas nonnas, quas Emhildis Abbatiſſa demiſit, et tradidit illis Nonnanus ad illum, quorum nomina ſubſcripta ſunt, etc.*

NONNANES, monachae. Capitul. eiuſdem Caroli M. ann. 789. cap. *De monaſteriis minutis, vbi Nonnanes ſine regula ſedent.* Concil. Lipt. cap. 6. *Vt Epiſcopi puellarum Monaſteria diligentiſſime perſcrutentur, quomodo primum ipſa Abbatiſſa ſe contineat, aut caſte viuat: deinde ita diligenter diſcutiantur Nonnanes, vt adulterium et fornicationes faciant, et hoc a praepoſitis Monaſteriorum ſummopere inquiratur.* V. *Nonnus* et *Nonialis*.

NONNATVS. Charta Condomenſis: *Arnaldus Comes Aſtariacenſis, cognomento Nonnatus, quod caeſo matris ventre extractus fuerit.*

NONIALES, idem quod *Nonnanes*, ni legendum ſit *Moniales*, vel *Nonnales*. Teſtamentum Armandi d'Alegre ann. 1263. ex Tabulario Caſae Dei: *Margaritam et Adis filias meas Noniales et donatas domus de las Cheſas, et ipſam domum pro eis inſtituo in inhaeredes, quamlibet earum in mille ſolidis Podienſibus.*

NONNONES, matricularii Eccleſiarum, id eſt, pauperes ſenes, vnde forſis legendum *Nonnanes*, in Praecepto pro Abbatia S. Germani Autiſiod. an. 864. to. 2. Spicilegii Acheriani: *Res quoque quas dedit Heremarus vir nobilis, ad ſtipendium Matriculariorum quos Nonnones vocant, etc.* V. *Nonnus*.

NONNVLA, *rete ad capiendas aues.* Gloſſ. Iſid.

NONNVS. Papias: *Nonnos vocamus maiores ob reuerentiam: quo intelligitur paterna reuerentia.* Habetur in Regula S. Benedicti cap. 62. *Iuniores autem Priores ſuos Nonnos vocent, quod intelligitur paterna reuerentia.* Arnobius Iunior in Pſal. 105. *Si ille qui ſanctus vocatur et Nonnus ſe agit, ego quis, aut quotus ſum, vt [illegible] agam?* Et in Pſalm 140. *Adulantes nobis inuicem, in praeſenti ipſi ſanctos vocamus et Nonnos.* Synodus Aquiſgr. ann. 817. cap. 54. et ex ea

Abbo

Additio 1. Ludou. Pii c. 54. *Vt qui praeponuntur, Nonni vocentur.* Hac notione Caeſarius lib. 1. cap. 7. et 27. *Nonni* vocabulum praemittit quandoque Monachorum ſeniorum appellationibus: *Sicut mihi dicere ſolitus erat Nonnus Conradus ſenex Monachus noſter.* Alibi: *Haec mihi dicta ſunt a Nonno Frederico Monacho.* Quibus in locis *Nonnus* Monaſteriorum Praefectum et Abbatem haud ſignificat, vt perperam cenſuit vir doctus, ſed *Domnum.* Ita etiam in libro Vſuum Ciſtercienſium cap. 98. extremo concipitur formula breuis Monachi defuncti: *1. Aug. obiit in Monaſterio N. Nonnus N. de N. Sacerdos et Sacriſta eiusdem Monaſterii,* etc. Vocem Aegyptiacam quidam putant, alii ex *Domnus* effictam, Salmaſius parum conſulte ex μόνος, Fleetwoodus in Sylloge vett. Inſcriptionum p. 386. a νέννος, auunculus, νεννη, matertera. Italis etiamnum, *Nonno*, auus dicitur, pater patris, vel pater matris atque etiam pater mariti, vt auia, *la Nonna.* NVNVS, eadem notione. Vetus Inſcriptio apud Fleetwoodum p. 386. *Donata Nuno ſuo Tertullo cum filia ſua in pace.*

† NONOBSTANCIA, Practicis Gallicis, *Nonobſtance*, fox forenſis, derogatio. Ch. Mſ. a. 1476.

NONPLEVINA, ſeu *Defalta Non pleuinae*, vox Practicorum Anglic. Radulfus de Hengham in Magna Summa cap. 8. *Et iſta defalta vocatur Gallice Nonplevine, et aequipollet naturaliter defaltae poſt defaltam.* Supra: *Caueat ſibi reus deficiens quod infra 15. dies terram ſuam captam in manu domini Regis replegiet: quod ſi non fecerit ad calumniam petenti proximo die placiti amittet ſeiſinam terrae ſicut per defaltam poſt defaltam.* Infra: *Captio tamen vt ſanetur, defalta non pleuinae per legem iudici non poteſt.*

NON PVTATIVVM, *non eſt dubium.* Gloſſ. Iſid.

† NONSTVS, nuntius, to. 9. Ordinat. reg. Franc. p. 378.

NONTENVRA, vox Practicorum Anglicorum, cum aliquis negat ſe tenere tenementum de quo eſt controuerſia. Radulphus de Hengham in Magna Summa cap. 4.

NOPPA, villus, Belgice *Noppe.* Buſchius lib. 2. de Reform. Monaſt. c. 11. *Super ſaccos dormire conſueuerunt Noppis impoſitis.* Et infra: *Reſponderunt, quod ſic non poſſent dormire, quia Noppae linteaminum laneorum in ora earum introeuntes, ſomnum earum impedirent.*

NORA, nurus, Gall. *la Bru*, vxor filii, Ital. *Nora.* Teſtamentum Ermentrudis apud Mabillon. ad calcem Liturg. Gallic. p. 463.

NORAX. Gloſſae Iſid. et Papias: *Norax, peccator, crimino ſus.* Emendat Martinius *Noxax*, vt ſit a *noxa.* Suſpicatur Graeuius an non ſcripſerit Gloſſarum pater, *Noxat, peccat,* quod apud Papiam legatur, *Noxa, culpa, crimen, peccatum. Noxit, Noxat, nocet.*

† NOREGVERIVS, Prouincialibus et Occitanis *Norriguié*, paſtor, ouium aliorumque animalium nutritor. Ch. Mſ. an. 1378. V. *Norigerius* et *Norriguerius.*

NORGA, Papiae, *Sordes naris.* Perperam in Edito, et in quibusdam MSS. *maris.*

NORIGARIVS, i. q. *Noreguerius.* Charta an. 1405. ex Archiuo S. Victoris Maſſil. Armat. Din. num. 29. *Quilibet homo poſſit et valeat banniare et gayare pro banno auere quorumcumque exontium, groſſum vel minutum cum Norigariis.* Vide *Norriguerius* et *Noyregarius.*

NORMA. (1) Regula monaſtica. Charta Chrodegangi Epiſc. Metenſis an. 770. *Turbam Monachorum ſub ſancta Norma vitam degentes coacervavit.* Charta Caroli C. to. 6. Vit. SS. Ord. S. Benedicti p. 251. *Vbi quidem olim Norma monaſtica floruit.* Charta donationis, ſeu fundationis Abbatiae Agaunenſis, ſeu Synodus Agaunenſis: *Quidquid a Prioribus ordinatum fuerit, iuniores ſine murmuratione expleant, et per ſingulas Normas Decani conſtituantur digni, vt Abbas diuiſio pondere, de prouidentia eorum ſit ſecurus.* Quo loco *Normae* dicuntur turmae Monachicae et variis Monaſte-

naſteriis erutae, quas in recens a ſe extructum Agaunenſe Monaſterium induxerat Sigiſmundus, eo numero, vt indeficiens eſſet hymnodia, eaeque in obeundis Eccleſiaſticis et Canonicis officiis viciſſim ſibi ſuccederent. *Normae* autem appellantur ſingulae iſtae nouem turmae, quod ſingula Monaſteria, vnde accerſitae erant, ſuis regerentur *Normis* ac regulis: vnde *Regula Tornatenſis*, et ſimiles, quod in iis eiusmodi ſeruarentur Monaſteriis. Hinc in Formulis vett. Lindenbrogianis 21. 22. *Vbi illuſtris Abbatiſſa ill. Cuſtrix praeeſſe videtur, vna cum Norma plurima ancillarum ibidem conſiſtentium.* NORMA REGVLARIS, Gregorio Magno lib. 7. Epiſt. 1. Indict. 1. dicitur Sancitum Iuſtiniani Imp. Nouellae 5. cap. 2. qui Nouitium *per triennium totum, ſiue liber ſiue ſeruus* ſit, probari decernebat. (2) Gloſſ. Graeco-Latinae: Καλόπυς, *Forma Calcis, Norma.*

NORMALES LIMITES, *normalis linea*, quae et *menſuralis. Normaliter, Normatura*, voces Agrimenſorum. Eſt autem *Norma*, hiſce locis, linea limitum, quae ab vno limite ad alium tendit. Vide Aggenum et alios.

† NORMALIS HONOR, debitus, congruus, to. 9. Collect. Hiſt. Franc. p. 645.

† NORMALITER, recta, in Praef. ad Chartul. Agani ex Tabul. S. Petri Carnot.

† NORMANNIGENA, ex Normannia ortus, in Ch. Mſ. Theod. comit. Fland.

† NORMANNVS, famulus, qui alterius voluntati, quaſi *Normae*, ſubiectus eſt. Inquiſit. Mſ. a. 1235.

NORMATRIX, Abbatiſſa, a *Norma* 1. Fridegodus in Vita S. Wilfridi ſaec. 4. Benedict. part. 1. p. 725.

NORMIS, Εὔρυθμος, in Gloſſis MSS. et Editis Lat. Graec. Vide *Abnormis*. Melius in Supplemento Antiquarii: Εὔρυθμος, *Concinnus*.

NORMVLA, piſcis portio, vulgo *pitantia*. Walafridus Strabus de morte Wetini Mon. Augienſis, in Actis SS. Benedict. ſaec. 4. part. 1. pag. 293.

NORRENSES, *ſeptentrionales, ſilicet Norwegii et Dani*, apud B... in Gloſſario ex Liſiardi Hiſt. ... ſtina. Vide mox *Northus*.

NORRIGVERIVS, vt ſupra *Norige-rius*, qui nutrit oues. Conuenti... Domini de Monte-meyano cum in... colis eiusdem loci an. 1497. V. *Norrigarius*.

NORRISSA, ſpecies armorum, for... ſic dicta quod eſſet propria *Norrenſium* ſeu populorum ſeptentrionali-um. Videtur fuiſſe genus lanceae, cuius ferrum erat ſolito longius. Le Roman. de Vacce MS.

En ſa compaigne out cent armes
De pluſours armes atornez,
Hache, Norroiſſe tius mout vale
Plus de plain pié out d'alnele.

† NORROISE adiectiuum eſt vocis *Hache*, quo ſignificatur regio, *Northus* nempe, vbi fabricata; vel indicantur gentes ſeptentrionales, qui ea vtebantur, eadem quae *Securis Danica*.

NORTALBINCI, Normanni, de quibus mox in *Northus*. Folcuinus de Geſtis Abbatum Lobienſium to. 6. Spicil. Acher. pag. 559. *Gens quaedam Aquilonaris . . . quam plerique* Nortalbincos, *alii vſitatius Normannos vocant.* Haud ſcio quid ſit vocis pars poſterior *Albinci*, niſi forte ſit pro *Albini* vel *Albani*, extranei, aduenae, ita vt *Nortalbinci* ſint Aduenae ex *Northo* ſeu Septentrione.

NORTHINTVS, plaga ſeptentrionalis, ex *Nord*, Septentrio, et *hint*, cubiculum, cella, cauerna, et per translationem, plaga, regio, etc. in Legibus Edw. Regis. Vide *Eaſtintus*.

NORTHVS, Septentrio, *le North*. Dudo libro 1. de Act. Norman. *Northo nobis contrariis obtriti*, etc. Hinc NORTMANI, pro Gentibus Septentrionalibus. Aimoinus libro 1. de Miracul. S. Germani cap. 1. *Gens Danorum, qui vulgo Nortmanni, id eſt, Septentrionales homines appellantur.* Chronicon a Pipino vsque ad Ludo-

Ludouicum VII. *Dani Sueuique, quos Theotiſci Norman, i. Aquilonares appellant*, etc.

NOSALA, nux, vt videtur, Ital. Noce, *Noſella*. Statuta Montisregalis p. 310. *Item pro quolibet rubb raſiae ſol. den. ſex; item pro quolibet amandolarum ſeu Noſalarum dener. ſex*. Vide *Nocala*.

NOSATA. Tabularium Communis Maſſil. *Melchior de Grimaldis dominus et patronus cuiusdam baliguerii intendit venire Maſſiliam et dictum baliguerium deſarmare . . . aut eum armare, ſi ſibi videatur, pro eundo ad Noſatam ſi armare volueris piratico more*. Ex quibus poſterioribus verbis videtur *ire ad Noſatam* idem eſſe quod ad nocendum ire, ſeu piraticam facere, niſi *Noſata* ſit nomen proprium.

NOSCA, armilla ex imagine ſacra pendens. Translatio S. Gorgonii Mart. in Actis SS. Benedict. ſaec. 4. part. 1. p. 596. *Munuſculum argenteum a capite ipſius* (S. Gorgonii) *furtim abſtulerit, quod Noſca vocatur*. Vide *Nuſca*, et *Nochia*.

NOSCENTIA, pro *Notitia*, apud Simmachum lib. 3. Epiſt. 9. vbi Iuretus, *Noſcentia*. Fridericus I. in Conſtit. lib. 2. tit. 17.

NOSCIO, NOSCO, V. *Noctioſus*.

NOSCITARE. Notkerus de Notis Muſicis: N. *Notare, hoc eſt Noſcitare, notificat*.

NOSIARE, f. vox mendoſa, pro *Herciare* vel *Occare*, ſeu glebas occa frangere: quod ſaepius recenſetur inter opera ruſtica dominis debita. Chartularium SS. Trinitatis Cadom. fol. 48. vo. *Si domina non poſſit per ſe arare waretum ſuum ad Paſcha, homines ſui . . . ei adiuuent et tribus vicibus Noſiare in autumpno*.

NOSOCOMIVM, Νοσοκομεῖον, locus in quo aegrotantes curantur. S. Hieronymus in Epitaphio Fabiolae ſeu Epiſt. ad Oceanum cap. 2.

NOSODOCHIVM, Νοσοδοχεῖον, idem quod *Noſocomium*, Scriptoribus Eccleſiaſticis.

NOSTRACISMVS, mendoſe pro *Metaciſmus* apud Grimlaicum in Regula Solitarior. in Prologo.

NOSTVRMA. Aimoinus lib. 4. c. 26. *Collegit electam e Franciae bellatoribus Scaram, quam Noſturmam, vel cuneum appellare poſſumus*. Hunc locum attulit Spelmannus: ſed nemo non videt legendum, *quam nos turmam, vel cuneum etc.*

NOTA. (1) *Notae*, Petro Diacono de Notis literar. *dictae ſunt eo quod verba, vel ſyllabas praefixis characteribus notent, vt ad notitiam legentium reuocent: quas qui ſcribunt, proprie Notarii appellantur*. Notae igitur ſunt *ſigna* quaedam literarum, quibus vox integra intelligitur: vnde σημεῖα γραμμάτων dicuntur Dioni libro 55. *Signa verborum*, Sancto Hieronymo ad Iulianum, et Epiſt. ad Principiam. Qui iis vtebantur, σημειογράφοι dicti, Latinis *Notarii*, vt eſt in Gloſſis Graec. Lat. Apud Ammianum lib. 18. *Ancilla Notarum perita*. De earum vſu, ſic Valerius Probus Grammaticus de Notis Romanorum interpretandis: *Apud veteres cum vſus Notarum nullus eſſet, ſcribendi facultatem, maxime in Senatu, qui aderant, ſcribendo, vt celeriter comprehenderent, quaedam verba atque nomina ex communi conſenſu primis literis notabant: et ſingulae quid ſignificarent, in promptu erat. Quod in nominibus, praenominibus, Legibus publicis, Pontificumque monumentis, Iuriſque ciuilis libris etiamnunc manet. Ad quas Notas publicas acceſſit et ſtudioſorum voluntas, vt vnusquiſque familiares ſibi notas pro voluntate ſignaret*. A quibus vero primum inuentae ſint eiusdem *Notae*, docet idem Petrus Diaconus ex Iſidoro lib. 1. Orig. c. 21. *Vulgares Notas Ennius primus mille et centum inuenit, ad hunc ſcilicet vſum, vt quicquid per contentionem praeſentium diceretur, Librarii complures ſcriberent ſimul adſtantes, diuiſit inter ſe partibus, quod quisque verba, et quo ordine excipere. Dehinc Tullius Tyro Ciceronis Libertus Notas praepoſitionum commentatus eſt. Poſt hunc Philargyrus Samius et Aquila Maecenatis Libertus alias addiderunt. Deinde Lucius Annaeus Seneca contractis omnibus, digeſto et aucto numero,*

mero, *opus in quinque millia extendit*. Ex quo quidem Diacono emendandus idem Iſidorus, in hiſce verbis : *Poſt eum tertius Perſannius Philargyrus* ; legendum enim *poſt eum Samius Philargyrius*, quod non aduertit Lipſius. (2) † Commentarius compendioſe ſcriptus, ſeu primarium exemplar notis deſcriptum. Flos Hiſtor. Cod. reg. 5515. (3) Notae Muſicae, quae in Libris Eccleſiaſticis, ſingulis vocum ſyllabis ſuperaddebantur. Capitulare Aquisgranenſe ann. 879. cap. 70. et Capitul. Caroli Magni lib. 1. cap. 68. lib. 6. c. 277. *Pſalmos*, *Notas*, *cantus*, *computum*, *Grammaticam per ſingula Monaſteria*, *vel Epiſcopia diſcant*. Ioan. Sariſberienſis lib. 1. Metalogici cap. 20. Nec *miretur quis tantam vim fuiſſe in* Notulis, *cum et muſici cantores paucis characteribus multas acutarum et grauium differentias indicent vocum. Et ob hoc quidem characteres illos muſicae Claues dicunt*. Ademarus in Carolo Magno a. 787. *Et omnes Franciae Cantores didicerunt* Notam *Romanam*, *quam nunc vocant* Notam *Franciſcam : excepto quod tremulas*, *vel vinnulas*, *ſiue collizibiles*, *vel ſecabiles voces in cantu non poterant perfecte exprimere Franci*, etc. Ingulfus pag. 886. *Miſſae*, *quae cum* Nota *canuntur*, id eſt, cum modulatione muſica, libro notis muſicis notato coram propoſito. (4) Cantus, quomodo *Note* vſurpant e vulgo Galli. Tidericus Langenius in Saxonia :

Reſtant alaudae, *quae ſubſiſtunt*
ſine fraude,
Perque ſuas Notas *rudes ſiſtunt*
idiotas.

Iam vero qualis olim fuerit Cantus, quem Gregorianum dicimus, et an notis, quibus vulgo vtimur, muſicis conſtiterit, non omnino conſtat : quamquam id minus vero conſentaneum videtur, cum eiuſmodi notas multo poſt adinuentas tradant plerique. Incertum etiam, an earum vice adſperſa fuerint literis alphabeticis, quae vocis tonos denotarent, Antiphonaria et Gradalia, vti poſtea factitatum palam eſt : cui videatur id diſerte indicare Eckehardus Iunior de Caſibus Sancti Galli cap. 4. vbi de Petro, vno, vti vir, e Cantoribus, quos Roma in Galliam ad Carolum miſit Adrianus Pontifex, verba facit : *In ipſo quoque* (Antiphonario) *primus ille literas Alphabeti ſignificatiuas notulis*, *quibus viſum eſt*, *aut ſurſum*, *aut infra*, *aut ante*, *aut retro*, *aſſignari excogitauit : quas poſtea cuidam amico quaerenti Notker Balbulus dilucidauit*. (5) Inſtrumentum Notariorum, qui inde Gallis *Gardenotes* dicuntur, ſeu Inſtrumentorum cuſtodes. Concilium Auenionenſe an. 1279. can. 14. *Statuimus*, *quod tam haeres quilibet*, *quam notarius*, *qui* Notam *cuiuslibet receperit teſtamenti*, etc. Commentariolum intelligo, qui compendiarie rei rationem complectitur, vt et in Extracto ann. 1336. e venditione partis vrbis Maſſil. a Benedicto Epiſc. facta Carolo Andegau. Prouinciae Comiti ann. 1259. ex Schedis Praeſidis de Mazaugues : *De* Notis *et abreuiaturis in dictis cartulariis contentis facere publica inſtrumenta*. Aliud extractum an. 1430. ex Homagio ab incolis Maſalgii ſuo domino Galterio de Vlmeto an. 1371. praeſtito, ex iiſdem Schedis : *Et me* . . . Notario *qui* . . . . *et de ipſis* Notam *recepi*, *ex qua hoc inſtrumentum publicum in hanc publicam formam per aliam manum ſcribi*, *redigi et groſſari feci*, *aliis negotiis occupatus*, *virtute gratiae regiae mihi benigne conceſſae*, *hicque manu propria me ſubſcripſi*, *quia inueni concordare inuicem*. Hic tam prima perſcriptio, Gallis vulgo *Minute*, intelligi poteſt, quam commentariolus : et certe pro primario eiuſmodi ſcripto, ſeu *matrice ſiue imbreuiatura*, vt verbis vtar Statutorum Rom. lib. 1. c. 149. accipienda vox *Nota* in Edicto Philippi Pulcri an. 1304. to. 1. Ordinat. Reg. pag. 177. (6) Alia notione, V. in *Noda*.

NOTABILIS, ſuſpectus, nota dignus. Literae Henrici III. Angl. Regis an. 1262. ap. Rymer. to. 1. p. 737. *Praeſertim cum ipſe nullo prorſus tempore aliquam*

liquem de regno noſtro Notabilem
:ddiderit, nec diſſenſionem ſeu diſcor-
iae ſcrupulum cum aliquo ex aliis
lio praetextu habuerit. Aliquot e
atinis Scriptores hanc quoque vo-
:m interdum in malam partem ac-
eperunt, vt Quintilianus: *Nota-*
ile verbum et veluti macula. Rurſus:
lotabilia ad reprehenſionem. *Notabi-*
's foeditas, apud Plinium lib. 36.
ap. 5.

IOTABILITER, iure indubio, ſi-
e vlla controuerſia, Ch. a. 1203. to.
o. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 336.

TABVNDVS, celebris. V. S. Guth-
ici to. 2. Aprilis p. 46.

TACVLVM, nota, ſignum. Minutius
'elix in Octauio cap. 31.

TAMEN, nomen, vel ſignum. A-
reualdus in Hiſt. translationis S. Be-
edicti et S. Scholaſticae n. 7.

TAMENTVM, annotatio. Leges
'alatinae Iacobi II. Regis Maioric. in
ctis SS. Iunii to. 3. p. 1.

TARE. (1) Notis exſcribere, apud
Quintilianum in Praefat. libr. de In-
titut. Orat. V. *Nota* 1. (2) notas mu-
cas libris eccleſiaſticis adſcribere.
anctus Anſelmus lib. 1. Epiſt. 21.
uis vos precibus ad Notandum Anti-
honarium adhortare deſiderat. Ade-
narus in Vita Caroli Magni: *Anti-*
honarios Sancti Gregorii, quos ipſe
Totauerat nota Romana.

NOTARE, ſubſcribere, ſignum ſeu
otam apponere. Ch. a. 1342. to. 9.
)rdin. reg. Franc. p. 42.

TARIA, ſeu NOTORIA. (1) Scri-
tura, qua notum aliquid fit, rela-
o. Gloſſae vett. *Notoria*, ἀναφορά.
loſſae Gr. Lat. Μήνυσις, *Indicatio*,
Totaria, *Indicium*. Acta S. Maximini
Martyr. *Cum Centenarius diceret* No-
ariam ſibi datam eſſe, qua contine-
etur eam fingere dixit: An non eſt
eriſimile me mentiri, et illum verum
icere, qui Notariam *falſam dedit?*
2) Munus Notarii Ch. Mſ. a. 1257.
Iotarii a dicto domino Epiſcopo crea-
i non poſſint exercere officium Nota-
iae, niſi in terra domini Epiſcopi.
3) ✝ Forenſe tabularium, Gall.
ireffe. Ch. Mſ. a. 1319.

TARIATVS, eadem notione, Gall.
Iotariat. Edictum Philippi Pulcri a.
1304. tom. 1. Ordinat. Reg. pag.
419.

✝ NOTARIVM, charta, inſtrumentum a Notario digeſtum. Pact. Mſ. inter Pontium Epiſc. et gentes reg. Biter. V. *Notula.*

✝ NOTARIVS, adiect. notabilis, praecipuus. Elmham. in vita Henr. V. c. 67.

NOTARIVS. Notarii dignitas varia ac diuerſa fuit in Palatiis Imperatorum. Alii enim et in iis praecipui erant, qui *Notarii* et *Tribuni*, ſeu *Tribuni Notariorum* dicebantur, de quibus in voce *Tribunus*. Alii erant *Tribuni et Notarii Praetoriani*, qui ex Cornicularis et Primiſcriniis officii Praefecturae Praet. ad eum locum peruenerunt, vt docet Senator lib. 6. Ep. 3. lib. 11. Epiſt. 20. Tertii denique erant *Notarii et Domeſtici*, vt eſt in leg. 2. et 3. Cod. Th. de Primicerio et Notariis. De ſingulis multa congeſſere Pancirolus Notit. Imper. Gutherius de Officiis domus Aug. Sirmondus ad Sidonium, Henric. Valeſius ad 17. Marcellini, Cuiacius, Iacobus Gothofredus ad Cod. Theod. etc. NOTARII, incerta notione, Statuta Aſtenſ. f. 16. vo. c. 3. *Iuro . . . quod non ſum homo alicuius Marchionis, nec vaſſallus vel Comitis, vel Comitiſſe de Lumbardia, exceptis Comitibus de Lumelo, ſi fuerint* Notarii *et Epiſcopi Aſtenſ.* NOTARII ECCLSIAE ROMANAE, apud Gregor. M. lib. 2. Ind. 11. Epiſt. 54. Hi Epiſtolas ſummorum Pontificum ſubſcribebant, vt idem teſtatur lib. 4. Epiſt. 25. NOTARII EPISCOPORVM, eorum ſcribae, qui vt plurimum aſſumebantur ex Clericorum ordine, et in Eccleſiis munia alia obibant Eccleſiaſtica, vt ex libro Sacramentorum Gregorii colligitur: *Et tunc illuminantur duo cerei, quos tenent duo* Notarii, etc. Epiſcopi plerique non vnum dumtaxat, ſed plures habuere Notarios, quorum primus *Cancellarii* nomen ſibi ſumebat, imo et *Archicancellarii*, vt patet et litteris Wifredi Epiſcopi Virdun. quas laudat Mabillonius Diplom. p. 124. Diſtincti fuiſſe videntur Epiſcoporum et Capitulorum Cancellarii. Hi dicebantur *Sigilliferi*

et

et *Regiſtratores*, quibus in annum Capituli ſigilla et regiſtra committebantur, vt in Decretis Eccleſiae Lugdunenſis legiſſe ſe teſtatur Mabillonius loco citato: qui ibidem memorat *Sigilliferum et Regiſtratorem*. NOTARII ABBATVM. Abbatibus ſuos etiam fuiſſe *Notarios* ſeu *Cancellarios* patet ex Caroli M. Capitularii I. an. 805. in quo ſtatuitur cap. 3. *Vt vnusquisque Epiſcopus et Abba et Comites ſuum* Notarium *habeant*. NOTARII REGIONARII, dicti ſeptem Notarii Romae a S. Clemente PP. primum inſtituti. Anaſtaſius in S. Clemente. † NOTARII CAVSSARVM, Gall. *Greffiers*, in Stat. comit. Veneiſſ. NOTARII REGIS apud Gallos, alii olim fuere ab iis, quos *Secretarios Regis* vocabant, quod potiſſimum colligitur ex ſtatuto dato Lorriaci pro Hoſpitio Regis Philippi M. an. 1317. Sed poſtmodum vnita eadem munia. De *Notariis* plura Mabillonius lib. 2. de re Diplom. integris capp. 11. 12. 13. de Lauriere in Gloſſario iuris Gallici, ac praeſertim tom. 1. et 2. Ordinat. Reg. paſſim: quorum omnium indices locupletiſſimos conſulere potes ad calcem. NOTARII SACRI PALATII, ſaeculo XI. frequenter memorati, apud Puricellum p. 372. 416. 430. etc. NOTARIVS SECVNDI SCRINII, in Annalibus Bertinianis ad an. 877. PRIMICERIVS NOTARIORVM, in Notitia Imperii p. 61. 146. apud Senatorem lib. 6. Ep. 16. *Primicerius* Notariorum *Caſtrenſis ſacri Palatii*, in Notitia Imperii pag. 3. 114. PRIMICERIVS NOTARIORVM, Eccl. Romanae, qui poſtmodum *Protonotarius*, apud Greg. M. lib. 2. Ind. 11. Epiſt. 22. Paulum Warnefridum lib. 4. de Geſt. Longob. cap. 24. etc. Anaſtaſius in S. Iulio PP. PROTONOTARIVS, *Primus inter* Notarios. Ammiano lib. 25. dignitas Palatina; apud Socratem lib. 7. cap. 23. Codinum de Offic. cap. 2. n. 57. etc. PROTONOTARIVS, apud Gallos interdum dictus ſummus Cancellarius. Sic Hadrianus PP. I. in Epiſt. 85. Codicis Carolini *dilectiſſimum Protonotarium* vocat Radonem Abbatem S. Vedaſti, quem in ſerie Cancellariorum legimus fuiſſe Caroli M. ſummum Cancellarium. Eadem ratione Lotharius Imp. Hilduinum S. Germani Pratenſis Abbatem *Archinotarium* appellat, vt iam dictum in *Archinotarius*: vbi *Archinotarius* alter memoratur ab Archicancellario diſtinctus ſub Ludovico Pio. PROTONOTARIVS, τοῦ δρόμου, apud Nicetam Choniatem, Publici curſus. V. Gloſſar. mediae Graecitatis in Νοτάριος. PROTONOTARIVS THEMATIS, ſeu provinciae, apud Leonem in Tacticis c. 4. num 31. vbi de eius officio, qui in Gloſſis Baſilic. dicitur, ὁ τοῦ θέματος δικαστής. PROTONOTARIVS in Eccleſia Conſtantinopolitana eſt πρῶτος τῶν πατριαρχικῶν Νοταρίων, ap. Goarum ad Codinum p. 5. 12. vbi de eius Officio plura. PROTONOTARIVS APOSTOLICVS, cuius munus deſcribit Chriſtoph. Marcellus in Ceremoniali Romano lib. 3. p. 317.

NOTATOR. (1) Qui libris eccleſiaſticis notas muſicas adſcribit. Bernard. Monach. in Tract. de ratione cantandi Gradale. (2) † Notarius. R. de Amor. in Spec. ſacerdot. MS.

NOTATVRA, ars ſcribendi notis, vt videtur, vel notas muſicas libris eccleſiaſticis apponendi. Chron. Windeſim. lib. 2. *Qui tunc temporis meliorem in fractura et* Notatura *monaſterium noſtrum non habuit*. V. Nota.

NOTESCERE, notum facere. Concil. Tolet. III. inter Hiſpan. tom. 2. p. 338.

NOTHI CANTVS, V. in *Cantus*.

NOTIFICARE, notum facere, in leg. 5. D. de Iure immunit. et alibi non ſemel.

NOTIFICATIO, ſignificatio, declaratio, Practicis Gallicis *Notification*, apud Murator. to. 8. col. 579.

† NOTINVS, ſignificans, in Stat. Carcaſſ. a. 1466.

NOTIO, pro *Notitia*. Charta S. Bonifacii apud Brow. lib. 1. Antiq. Fuld. cap. 4.

NOTIOSVS, pro *Noctioſus*, V. in hac voce.

NOTITAS, notitia, euidentia. Proceſſus de Vita S. Yuonis, tom. 4. Maii p. 578.

NOTITIA. (1) Inſtrumentum, quod de re inter praeſentes in re quapiam geſta, nec ſcripto mandata, aut in chartas relata, ad hoc vocatis teſtibus, conficiebatur, vt praeſentibus poſterisque nota fieret: et in poſterum nullus de ea dubitandi locus orietur. Nam cum primis iſtis ſaeculis ea eſſet fidei inter homines integritas, vt ſolo verbo, certisque traditionum ſeu inueſtiturarum adhibitis formulis et ritibus, praedia Eccleſiis aliisque conferrentur ac traderentur; interdum, et vt plurimum coram teſtibus, ad maiorem firmitatem, donatariis ita poſtulantibus, Charta conficiebatur ad poſterorum *Notitiam*, quae et rem donatam et collatam, donatoris nomen, traditionis ritum ac formulam, teſtes, qui adfuerant, annumque menſem ac diem continerent. Vnde *breue memoratorium, ſeu recordationis* crebrius appellatur in Tabulario Caſaurienſi: *Decretum ſecuritatis et firmitatis pro futuris temporibus ad memoriam retinendam, etc.* In Charta ann. 1152. in Hiſtoria Bellunenſi p. 77. *Breue recordationis memoriam retinendum.* Atque eiusmodi Notitiae ſecundum contractus naturam varias ſortiebantur appellationes. Aliae enim dictae *Warpituriae*, quibus quis rem aliquam dimittebat, vt in Tabulario Perſienſi Ch. 26. *Traditionales*, quae rei traditionem continerent, Ch. 2. *Traditoriae et reueſtitoriae*, apud Perardum in Burgundicis pag. 172. *Sacramentales*, quae ab teſtibus poſt edita ſacramenta firmabantur, in eodem Tabulario Perſienſi Ch. 16. Notitiarum aliae ab ipſis partibus, id eſt, donatoribus et donatariis, ſubſcribebantur, cuiusmodi paſſim obſeruare eſt. Eiusmodi notitiarum mentio poſt annum 1100. rarius occurrit. Porro de vocis *Notitia* notione apud Scriptores Latinos, egit Pancirolus ad tit. Notitiae Imperii. V. Mabillonium to. 5. Vitar. SS. Ordin. S. Benedicti pag. 761. et lib. 3. de Re diplom. c. 4. (2) NOTITIAM FACERE, pro *Notum facere*, in Legibus Luitprandi Regis Longobard. tit. 17. §. 1. tit. 52. §. 1.

† NOTITIALIS RECORDATIO, inquiſitio iuridica per teſtes, qua quid notum fit. Ch. Mſ. an. 1170.

NOTITIOLA, parua notitia, modica ſcientia. Tortarius in Miraculis S. Benedicti c. 25.

NOTORIA, epiſtola, qua aliquid Principi aut Magiſtratui notum fiebat. Trebellius Pollio in Claudio ex Epiſtola eiusdem Claudii. In Gloſſis Iſidori, *Notoria, elogium, textum malorum dictorum, quod Notoriam dicunt*, appellatur: ſcilicet libellus accuſatorius, ſic dictus, quod in eo reus *notetur*. Ita vſurpat Auguſtinus Epiſt. 159. V. *Notaria 1.*

NOTORIANS FAMA, qua quid notum fit et vulgatum. Bulla Benedicti XIII. PP. dicti a. 1401. to. 6. Spicil. Acher. p. 182.

† NOTORIARE, notum facere, in Proceſſ. Mſ. contra ſpoliatores theſ. Clem. V.

NOTORIETAS, peruulgata notitia, Gall. *Notorieté*, euidentia, in Proceſſu de B. Hermanno Ioſeph. tom. 1. Aprilis p. 720.

NOTRIA, *triae*, *pinna*, apud Ioh. de Ianua.

† NOTRIMINA, nutricatus animalium, et animalia ipſa, i. q. *Nutrimen*. Ch. a. 790. apud Murat. to. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 561.

† NOTTOLA, vox Italica, feneſtra obex, repagulum. Acta Mſ. notar. Senenſ.

NOTVLA. (1) Charta, ſcriptum. Charta Henrici Marchionis Miſnenſis an. 1234. apud Ludewig. tom. 1. p. 51. (2) Commentariolus, vel perſcriptio, Gall. *Minute*, ſeu, vt habet Ioan. de Ianua, *Breuis, lucida et aperta traditio eorum quae ſunt alibi diffuſius pertractata*; *Notule*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm. Edictum Philippi Pulcri Franc. Regis ann. 1328. apud Acherium tom. 6. Spicil. pag. 491. (3) NOTVLA CODICALIS, CVRTANA, FORMATA, FORTICALIS, etc. V. *Scriptura*.

† NO-

† NOTVLATOR, qui libris eccleſiaſticis *notulas* muſicas adſcribit. Comput. fabr. S. Petri Inſul. a. 1493. V. *Notator*.

† NOTVLATVS CANTVS, qui notis muſicis exequitur. Stat. eccleſ. Pariſ. ... a. 1408.

† NOTVS, pro Nothus, in Gloſſar. Prouinc. Lat. Cod. 7657.

NOVA, vox Italica, res noua, nuntius, Gall. *Nouvelle*, in Annal. Genuenſ. apud Murator. tom. 6. col. 496.

NOVACVLATOR, f. qui ſecat ſeu effodit ceſpites ad munitionem vrbis, de qua Lambertus Ardenſis apud Ludewig. to. 8. p. 600. *Foſſarii cum foſſoriis, ligoniſtae cum ligonibus, picatores cum picis, malleatores cum malleis*, Nouaculatores *ſiue raſores cum raſoriis, paratores quoque et wallatores, et deuparii, et hiatores, etc.* V. *Raſor 1.*

NOVALE, NOVALIS AGER. Varie haec vox accipitur: interdum enim pro terra proſciſſa, quae anno ceſſat, interdum pro agro, qui de nouo ad cultum redigitur. Petrus Creſcentius lib. 2. de Agricult. cap. 18. *Ager, qui noualis ab antiquis ſapientibus vocatur, eſt duplex: vnus quidem, qui primum ad cultum redactus eſt: alter autem, ad quem interpoſitis quibusdam quietibus neceſſe eſt ſuam redire nouitatem, ſicut eſt ager, qui duobus annis ſeminatur, in tertio quieſcit, etc.* Gloſſ. MS. *Noualis ager eſt primum proſciſſus, vel qui alternis annis vacat, cauſa nouandarum virium. Noualia enim ſemel cum fructu, et ſemel vacua ſunt. Noualia, agri a nouando per ſingulos annos dicti. Nouales campi, vt ſiluae nuper ſatae.* Eadem ferme habet vetus Agrimenſor p. 299. NOVALE, priori notione. Papias: *Naualis ager dicitur, qui vacat anno intermiſſo.* NOVALE, vel *Noualem agrum* altero ſignificatu ſumi potiſſimum in Chartis Pontificiis, obſeruat Innocent. III. PP. in Decretal. Greg. lib. 5. c. 21. pro agro ſcil. *qui de Nouo ad cultum redigitur, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuiſſet.* Gloſſ. antiquae MSS. *Nouales campos, vel ſiluas ſuperſatas.* NOVALE NOVARE, ad cultum reducere, proſcindere. Tradit. Fuld. lib. 3. c. 29.

NOVALIS, nouus. Miracula B. Simonis de Lipnica, tom. 4. Iulii pag. 567.

NOVALITAS, res noua, Gall. *Nouveauté*: quae vox in prauam partem ſaepius accipitur. Charta an. 15.. apud Meneſterium in Probat. Hiſt. Lugdun. p. 93. col. 1. V. *Nouitas.*

NOVANA, preces Nouendiales, Gall. *Neuvaine*. Vita S. Philippi Archiep. Bituric. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1491. V. infra *Nouena.*

NOVANIA, eadem notione, in Statutis MSS. Eccleſiae Andegau. an. 1591.

NOVARE, V. *Nouale.*

NOVARIA, meretrix, V. in *Centrix.* † Mendoſe pro *Nouaria*, V. in hac voce.

NOVATIO. (1) Idem quod *Nouale*. Priuilegium Lotharii Imp. an. 1136. in Actis SS. Iunii tom. 5. pag. 185. (2) V. alia notione in *Nouitium*. (3) † Nouus ſeu recens fotus; dicitur de feris iunioribus, to. 1. Annal. Praemonſtr. Probat. p. 645.

NOVEGELDI, V. infra in *Nouigildum.*

NOVELLA. (1) Idem quod *Nouale*, ſecunda notione. Charta an. 971. ap. Meneſtrium in Probat. Hiſt. Lugdun. p. XXXVIII. col. 1. (2) Ioanni de Ianua, *Ramus arboris tener, nouus. Pſalm. Fili, tui ſicut Nouellae oliuarum.* Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Novella, Ram d'arbre tendre et nouviau.* In Pſalmo olea ipſa tener et iunior intelligenna eſt, non ramus. (3) NOVELLA SILVA, f. recens conſita vel caeſa. Codex MS. Irminonis Abb. Sangerm. *De ... aripenna V. de prato arip. V. de ſilua Nouella bun. 6.* (4) NOVELLAE, *ſuggeſtiones*, in veteribus Gloſſis MSS. ad Canon. Concilior. Item Codex, qui eſt ex Bibl. Reg. *Eodem tempore, cum multi Nouellis gauderent, quod Conſtantinus baptizatus a Silveſtro Epiſcopo vrbis Romae emundatus fuiſſet a lepra, etc.* (5) NOVELLAE, ita recentiores conſtitutiones ſuas appellarunt Imperatores; quod nomen

nomen, inquit Antonius Auguſtinus, vetuſtiſſimum eſt, et a pluribus Imperatoribus poſt Theodoſianum Codicem editum et vſurpatum, et quo Iuſtinianus ipſe vtitur frequentius in his eiſdem Legibus appellandis. *Nouellas* autem cum appellat Accurſius, Iuliani editionem intelligit, cum barbaram Translationem Bulgari tempore factam, *Authenticam* appellauit.

NOVELLARE. (1) Silueſtrem agrum extricare, agrum ante incultum colere. *Nouellabam nuper in agro*, in Vita S. Hugonis Abb. to. 3. Aprilis p. 646. Verbum Suetonio notum in Domitiano cap. 7. pro Vites pangere: *Edixit, ne quis in Italia Nouellaret, vtque in prouinciis vineta ſucciderentur.* (2) Renouare. Miracula S. Gengulphi, to. 2. Maii pag. 651. *Euangelium nobis miraculum innouatur, antiquatum itidem Nouellatur.* (2) Noua nunciare, ſcribere. Epiſtola Sigiſmundi Rom. Regis ad ſummum Pontificem circa an. 1412. ap. Marten. tom. 1. Anecd. col. 1744. Italis *Nouellare*, fabellas et nugas garrire eſt.

NOVELLASTER, nouus, nouellus. Marculfus Empir. c. 8. *Vinum optimum, ſed Nouellaſtrum.*

NOVELLETVM, Νεοφυτεῖον, in Gloſſis Graec. Lat. Ibidem: Νεόφυτον, *Nouellum.* Vinea nouis vitibus conſita, Paulo IC. leg. 6. Dig. de impenſis in res dotales factis: Hac notione in Statutis Vercell. lib. 5.

NOVELLITAS, nouitas. Tertull. adu. Praxeam c. 2.

NOVELLVM, V. *Nouelletum.*

NOVEMDIALE, V. in *Nouenarium.*

NOVEMGELDVM, V. in *Nouigildum.*

NOVEMPLICITER COMPONI, debet furtum in Eccleſia commiſſum, Iuxta Legem Alaman. tit. 5. §. 1. V. infra *Nouigildum.*

NOVENA. (1) Preces ſeu Miſſae per nouem dies continentes pro defunctis celebrandae, (✝ vel pro recuperanda ſanitate, vel ex alia quauis religionis cauſa,) Gall. *Neuvaine.* Teſtamentum Gregorii XI. PP. apud Acherium tom. 6. Spicil. pag. 677. *Succeſſor cum dictis executoribus de pannis aureis et ſericis, luminaribus, facibus, Miſſis et eleemoſynis tam in Eccleſia de donis in depoſitione corporis noſtri et per Nouenam, quam in itinere et Monaſterio Caſae-Dei, habeant diſponere et ordinare, ſicut decet honorem Eccleſiae ſanctae Dei.* (2) Menſurae frumentariae ſpecies. Charta fundationis Abbatiae Sorpienſis in Dioeceſi Regienſi in Prouincia, an. 1255. *Dedit dicto Monaſterio dotando illud decem Nouenas bladi, quas habet Eccleſia Vallis Moynae, et octo Nouenas, quas habet in Eccleſia de Montemeiano.* *Nouena* apud Dumbenſes paulo minor Lugdunenſi, continet mediam *aſinatam*, ſeu *nouem cupas* vel *bichetos*, a quo numero *Nouena* dicta. V. Colletum in ſuis Notis ad Statuta Sabaudiae part. 2. p. 75. (3) Munus rerum nouarum, diuerſarumque, vt ſunt panni ex ſeta confecti, ſcarlati, reſque aliae, quae a Legatis Principibus offeruntur. Ita Ioſephus Barbarus in Itinerario ad Fanaim pag. 445. (4) Decimarum pars, apud Indos Hiſpanos, de qua in Synodo Limae an. 1586. inter Hiſpanica to. 4. p. 444.

NOVENARIVM, vt *Nouena.* Hiſpan. *Novenario*, Gall. *Neuvaine.* Teſtamentum ann. 1286. to. 2. Hiſt. Dalphin. p. 61. *De quibus* (10000. ſolidis coronatis) *volo fieri dictum lectum meum et exequias meas et Nouenarium meum, etc.* Quibus in locis *Nouenarium* inter et *Nouemdialia* diſcrimen apparet, in eo forte ſitum, quod *Nouenarium* fuerint Miſſae per nouem continuos dies celebratae, *Nouemdialia* vero totidem officia feralia iisdem nouem diebus continuis peracta. V. *Nouendium.*

NOVENARIVS. (1) Nouem Pſalmi, qui cantantur in Matutinis, apud Vdalricum lib. 1. Conſuetud. Cluniac. cap. 12. et Bernardum Mon. in Ordine Cluniac. part. 2. c. 15. (2) Qui nonam fructuum domino perſoluit, niſi fallor. Fori Oſcae ann. 1247. fol. 31. *Emptio haereditatis Iudaei et Saraceni Nouenarii, aut tributarii domini Regis omnibus cuius-*

cunque conditionis ſint, maneant interdicta. V. *Nouennarius.*

NOVENDIUM, luctus nouem dierum, qui, vt ait Donatus, parentalia concludit, quique apud Latinos *Nouendial* appellabatur, vt teſtatur Auguſtin. qui in exſequiis Chriſtianorum nonum hunc diem celebrari improbat. Gloſſ. Lat. Gr. *Nouemdialia*, Ἐννατα ἐπὶ νεκροῦ ἀγόμενα. Alcuinus lib. de Diuin. offic. ſub finem.

NOVENGELDUS, V. infra *Nouigildum.*

NOVENNARIUS, NOVENNARIA. Vitalis Epiſc. Oſcenſis ap. Blancam in Com. Rerum Aragon. pag. 728. *Quinetiam Dn. Rex ſecundum meliorationem et deteriorationem loci auget vel minuit quantitatem. Vbi autem ſunt* Nouennarii, *precaria non exigitur, ſed ipſammet* Nouennariam *percipit Ricus homo.* V. *Nouenarius.*

NOVENSE, f. nona pars ex aliqua re. Charta ann. 1268. ex Archiuo Epiſcopatus Maſſil. *In proprietato ipſius Epiſcopi totum* Nouenſe *de ſalibus et tertiam partem leſdae et in toto ſtagno dominium.*

NOVENSILES, *id eſt, nouem ſalientes vel ſaltatores Iouis*, apud Papiam. Ioh. de Ianua: *Nouenſiles a nouem et ſalio, dii ſic dicti, quia nouem inſultibus nauem infeſtant, vnde dicunt, quod ſi euaſerit nauis decimum inſultum non deinceps timet.* Vnde haec hauſta? Deos Nouenſiles appellabant Romani, vel a nouenario numero, vel a nouitate, quaſi recens eſſent facti Dii, vt fuſe deridens expoſit Arnobius lib. 8. Quidam *Nouemſides* vel *Nouenſides* vocant, quod eadem ſede, qua Dii, conſedere fingerentur, vt habet Marius Victorinus lib. 1. Artis Gram. cap. de Orthographia. Varro lib. 4. de Lingua Lat. *Feronia, Minerua, Nouenſiles a Sabinis.* Hinc Voſſius ſuſpicatur vocis etymon non eſſe a Latino ducendum. Ex Martiano Capella, qui coelum omne in ſexdecim regiones diuidit, in ſecunda inter alios collocantur *Lymphae Diique Nouenſiles.* V. Giraldum Syntagm. 1. Hiſt. Deor. fol. 19. Caelium Calcagninum lib. 1. Epiſt. 29.

NOVENUS, nonus. *Nouenus*, in Charta ann. 1445. apud Rymer. to. 11. pag. 90. *Noueni*, pro Noni, vſurparunt Liuius lib. 27. et Plin. lib. 3. cap. 11.

NOVERCA. (1) Mater vxoris. Charta Thoſſiacenſis in Dumbis an. 146. (2) Hygenus de Caſtrametatione: *Iniqua loca, quae a prioribus Nouercae appellantur, omni modo vitari debent.* Occurrit apud Agrimenſores metaphora ducta a nouercis, *quod genus mulierum ſolet eſſe peſſimum*, vt eſt apud Anonymum de Mirac. et Circumlatione S. Vrſmari per Flandriam, n. 4.

† NOVERCALE, infortunium, calamitas; metaphora ducta a nouerca. V. in hac voce. Ch. Mſ. a. 1317.

NOVERCARI, *more nouercae ſe habere, ſaeuitiam nouercae exercere*, Ioan. de Ianua. Charta ann. 1313. tom. 2. Rerum Mogunt. pag. 757. *Ne rerum effectui, racionabilium diuturnitate temporum obliualeant* Nouercari. *Nouercante fortuna*, in Litteris a. 1440. apud Rymer. tom. 10. pag. 782. et alibi: quod improbat Voſſius lib. 4. de Vitiis ſermonis.

† NOVERIA. Ch. Mſ. Sancii reg. Nauar. aerae 1246. *Quod non pectent ad ricominem, neque ad vllum hominem, villam* Noueriam (ſic) *neque carnale, neque cenam, neque vllam alteram cauſam.* Forte leg. *vllam Noueriam*, ita vt *Noueria* idem ſit quod mox *Nouia.*

† NOVIA, vox Hiſpan. noua nupta. Ch. a. 1273. to. 4. Hiſt. Occit. Prob. p. 59.

NOVICUPLUM, vt *Nouigildum.* Lex Baiwar. tit. 8. §. 6. *Si quis alienum ſeruum ad furtum ſuaſerit .... in* Nouicuplum *compoſitionem cogatur exſoluere.*

NOVIGALE. Thwroczius in Ludouico Rege Hungar. c. 27. *Item tertia vice circa fluuium Brentham* Nouigale *contra Theutonicos et ſtipendiarios Venetorum transpaſſato flumine ſuper equos cum magno periculo propter fluminis profunditatem, etc.*

NOVIGILDUM, NIUNGELDUM, mulcta pro re qualibet ablata furto aut alio quouis modo, qua reus nouies

uies

uies eiuſdem rei pretium reddere tenetur. V. *Geldum*. Lex Burgund. tit. 8. §. 2. *Si autem permiſſus iurauerit, et poſt ſacramentum potuerit forte conuinci, in* Nouigildo *ſe nouerit redditurum.* Lex Alem. tit. 7. §. 1. *Si quis res Eccleſiae furauerit . . . tres* Nouigildos *ſoluat.* Tit. 72. §. 1. *Ille fur furtiuum reddat* Nouemgeldis. Tit. 76. *Nouemgeldo ſoluatur.* Tit. 99. §. 6. 11. 15. etc. *Nouem geldos componat.* Lex Baiwar. tit. 1. cap. 3. §. 1. *Si quis res Eccleſiae furauerit, . . . de qualicunquerę* Niungeldos *ſoluat, id eſt, nouem capita reſtituat.* Tit. 2. cap. 13. §. 1. *Triunium geldum componat, hoc eſt, ter nouem donet homo, ſeruus vero* Niungeldo *ſoluat.* Tit. 8. cap. 1. *Niungeldo componat, hoc eſt, nouem capitalia reſtituat.* In Lege Friſion. tit. 20. *Nouies componere,* Nouem *Weregildos componere.* *Nouengeldus*, in Capitulari 3. ann. 813. cap. 23. V. *Niungildum*. Hinc emendandae videntur Leges Rotharis art. 262. 263. 264. et 265. apud Murator. tom. 1. pag. 37. col. 2. vbi male, ni fallor, *Nouum reddere* vel *componere* legitur, pro *Nonum*. Agitur enim de furtis, quae *Nonogildo* componi conſueuerunt.

† NOVINVPTIAE, f. ſecundae nuptiae, vel nuptiarum poſt quinquaginta annos noua benedictio. Conc. Tortoſ. ann. 1429. ap. Labb. cap. 7. *Neque etiam miſſa pro nuptiis, vel ſepulturis, vel nouinuptiis in domibus celebretur.*

NOVISSIMALIS, nouiſſimus, poſtremus. *Verſus finalis ſiue* Nouiſſimalis, Mario Victorino lib. 2. Grammat.

NOVISSIMIOR, poſterior. V. *Nouitior*.

NOVITAS. (1) Dignitas, ſeu muneris initia, adeptio. Charta A. Archidiaconi de Bria an. 1232. ex Tabulario Meld. fol. 65. *Notum facimus, quod nos pro* Nouitate *noſtra . . . licentiam faciendi demandam in noſtro Archidiaconatu . . . conceſſit Epiſcopus Meldenſis.* (2) Vſurpatio, cum quis alium interpellat in iure ſuo, Practicis Gallicis *Nouuelleté*. Querimoniae Flandrenſium ad Anglos a. 1402. ap. Rymer. tom. 7. pag. 277. *Praeſertim cum per habitatores ipſos Flandriae nulla eſt commiſſa ſuper Anglicos* Nouitàs *. . . tantum facere dignemini, vt praefatae* Nouitàtes *et conſimiles amodo ceſſent, et factae, prout decet, reſtituantur.* Simili ſignificatione etiamnum dicunt Galli *Nouveautes*. V. ſupra *Noualitas*. (3) † Ager qui de nouo ad cultum redigitur. Ch. Mſ. a. 1233. (4) † Iuuentus, in Chron. Alber. tom. 9. Collect. Hiſt. Franc. p. 58.

NOVITER, rurſus, iterum, denuo, Gall. *de nouveau*. Ch. a. 1015. to. 3. Concil. Hiſpan. p. 136. col. 1.

NOVITIA, nouitas, Gall. *Nouveauté*. Edidit Baluzius to. 2. Capitul. Capitula Monachorum Sangallenſium an. 817. hoc titulo: *Capitula* Nouitiarum *de his, in quibus praeceptum Regulae et Conſtitutiones* Nouellorum *Conciliorum acutius non conſiderare et promptius exercere iuſſio imperialis ammonet.* Nouas Conſtitutiones bene Mabillonius interpretatur ſaec. 4. Benedict. part. 1. p. 741.

NOVITIARI, *nouitiatum inire et fieri nouitium*, in Amalthea ex Concilio Turon. Regula reformationis Mellicenſis in Chronico eiuſdem Monaſterii p. 345. col. 2.

NOVITII, qui in Monaſterio religiòſae vitae experimenta ſubeunt, et probationis elapſo tempore, ſi idonei fuerint inuenti, ad profeſſionem admittuntur. Conuentus Aquisgranenſis an. 817. c. 34. *Vt* Nouitio *non facilis in Monaſterium tribuatur ingreſſus.* Guigo I. Prior Portarum Ep. 3. *Incipientes quos* Nouitios *vocant,* etc. NOVITIVS fieri apud Monachos praeterea dicebatur, qui in poènam in Nouitiorum ordinem redigebatur. Statuta antiqua Ord. Cartuſienſis 2. part. c. 14. §. 9.

NOVITIOR, poſterior, recentior. Praefatio in Acta SS. Perpetuae et Felicitatis.

NOVITIVM. Vita S. Aicadri Abb. Gemetic. cap. 25. *Quadam die, quae nominatur Sabbatum, quo ſolent Monachi exercere* Nouitia, *ſanctus Dei famulus praecepit cuidam Monacho, procuratori ſuo, vt capillos ſancti ſui*

ſui capitis cum forcipe adaequaret. Id eſt, forte, cum et comam et barbam *renouare* ſolent Monachi, ſingulis ſcilicet ſabbatis: nam et *nouare barbam* dixerunt Latini. Arnobius: *Quid nouatio et reuelatio pudendorum?* Hinc *nouacula*, qua pili raduntur et nouantur. Capitulare Aquisgranenſe ann. 817. cap. 6. *Vt in Quadrageſima, niſi in ſabbato ſancto, non radantur, etc.*

NOVITIVS, V. *Nouitii.*

† NOVITVS, de nouo ad culturam redactus. Ch. Mſ. a. 1222. V. *Nouitas 3.*

† NOVIVM, gurges, in quem aqua ex molendino cadit, ſeu canalis aut alueus molendini, Gall. alias No. Ch. ann. 1154. tom. 1. Annal. Praemonſtr. Probat. p. 293. V. *Noa 1.*

NOVOGESTA, noue ac recens geſta. Eginus Monachus in Vita ſancti Anſouini Epiſcopi Camerini n. 4.

NOVVM, vulgo *Nouvelle.* Vgutio: *Rumor, murmur quod vulgo dicitur Nouum.* Occurrit non ſemel in Epiſtolis Marini Sanuti. V. *Nouella.* NOVVM COMPONERE, V. *Nouigildum.*

NOVVPLVM, idem quod *Nouigildum.* Lex Baiwar. tit. 18. §. 2. n. 3. *Si ſeruus furtiuo modo ſupradicto more occiſus fuerit .... Nouuplum componat, id eſt, Centum octuaginta ſolidos.*

NOX. (1) Pridem a viris doctis annotatum, Gallos olim ac Germanos ſpatia temporis, non dierum ſed noctium numero diſtinxiſſe ac finiiſſe, ex Caeſare lib. 6. de Bello Gall. *Spatia omnis temporis non numero dierum, ſed Noctium finiunt.* Et ex Tacito de Morib. Germ. *Nec dierum numerum, vt nos, ſed Noctium computant, ſic conſtituunt, ſic condicunt, vt nox ducere diem videatur.* Abraham Ecchellenſis in Hiſtoria Arabum cap. 11. vetuſtiſſimum eſſe Arabum inſtitutum ſcribit, in ratione temporum non dies, ſed noctes putare, cuius, inquit, ratio eſt, quod a neomenia ſuas ſupputationes exordiantur, et Lunam noctis dominam ſequantur, ac ducem in hoc habeant. Creationis opus etiam a veſpere accepiſſe ex his ſacrarum Litterarum verbis colligunt: *Factumque eſt veſpere et mane dies vnus.* NOX INCRATA, quae diem Paſchatis praecedit, in qua Baptiſmus conferebatur, vt teſtatur Auguſtin. Serm. de Catechumenos. Senator l. 8. Ep. 33. (2) Oneris aut ſeruitii ſpecies. Tabularium ſancti Vitoni Virdunenſis: *Cenſus de aliis manſis et de ſedilibus, quae ſunt in Monte ſancti Vitoni et Virduni, pullos et oua ad Paſcha et Feſtiuitatem ſancti Vitoni, et ad Natiuitatem Domini. De integro manſo carrum dimidium, de carropere x. den. Noctes 15. in Maio homo de capite ſuo tenens terram etc.* Infra: *Vnusquisque manſus in Maio ſoluit x. den. et 24. Noctes etc.* Rurſum: *Vnam carratam de virgis et 40. Noctes, et 12. croadas, vnam herbae, alteram feni, etc.* Vbi *nox* videtur ſumi pro opere vnius diei. V. Dies. (3) † Pridie, dies antecedens feſtum, Gall. ol. *Nuit.* Ch. Mſ. ann. 1310. (4) † Occidens, Gall. ol. *Nuit.* Litt. remiſſ. Mſ. a. 1469.

NOXALA, f. nux, Ital. *Noce*, Noſcia. Statuta Montis-regalis p. 288. *Quae vendi ſolent per apothecarios ſpecierum, excepta tamen triacha, confectionibus, ficubus, amandalis, Noxalis.* V. *Noſala.*

NOXIALIS, nocens. *Lex Noxialis*, ap. Prudentium in Cathemerino. *Primum Noxiale*, in Hymno *Pange lingua, etc.* NOXALIS, eadem notione. Lex 1. Dig. Si ex *Noxali cauſa: Noxalis actio, Iudicium Noxale* leg. 3. eod. tit. *Malum Noxale*, Tertulliano de Geneſi c. 2.

NOXILIS, *nocens*, in Gloſſis Iſidorianis.

NOYREGVERIVS, apud Prouinciales, qui alit oues, vt vendat, opilio. Sententia arbitralis inter Dominos et Communitat. Calliani ann. 1497. *Vltra modum inter Noyreguerios obſeruari ſolitum.* V. *Norigarius.*

NOYSIVM, V. *Noiſia.*

† NOZELLVS. Ch. Mſ. Seneſc. Toloſ. ann. 1323. *Item in denerio confectionis linguarum boum et vacarum ac tibiarum porcorum et nozellorum, colorum* ...

tuatonum etc. An idem quod ſupra *Nebulus?*

NVA. Pactum inter Venetos et Traguríenſes ann. 1322. apud Ioannem Lucium in Hiſt. Dalmat. lib. 4. c. 14. *Item, quod dictus Comes Traguríenſis non poſſit .... dona aliqua recipere, ... niſi* Nuas *et fructus recentes.* Forte *nuces*, ſeu potius *vuae.*

† NVBALIS Ch. an. 744. apud Murat. tom. 5. Antiq. Ital. med. aeui p. 529. *Item omnem noſtram ſubſtantiam, quicquid habere videmur ibidem offerimus: id eſt .... terris; vineis, colonicas, pradis, paſcuis, nubalibus, montibus, ſeruis etc.* An pro *Vallibus?* An idem quod Noa 1?

† NVBATA, *l'aqua de nauc, o de niuiole.* Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

NVBEIAE, nuptiae, *Mariage.* Charta Willelmi Epiſcopi Inculiſin. a. 1206. in Tabulario ſancti Amantii. NOBIAE, eadem notione. Charta a. 1204. apud Catellum.

† NVBERCA, nouerca, in Cod. reg. 7530.

NVBERE, coire, miſceri. Capitul. Caroli Magni l. 6. c. 53. *Mulier, quae cum viro ſuo non poteſt* Nubere. Adde Fulbertum Epiſt. 64. Vetus Poenitentiale MS. *Qui in Eccleſia conſecrata* Nubunt, *6. dies.* Auctor de diſciplina Scholarium c. 2. *Quotidianis et vltra* Nuptiis *gaudebat, etc.* Ita N*uptias facere*, pro *coire*, dixit Petronius. Sic etiam Graeci γάμον dixere. Sed et *innuptam* dictam Deiparam volunt, apud S. Auguſtinum Serm. 18. de Sanctis, et Epiſt. 3. ad Diaconum, quod ab omni venere impolluta, incontaminata, nec vlli vnquam viro cognita fuerit. RETRO NVBERE, in Poenitentialibus Libris. Poenitentiale MS. *Concubuiſti cum vxore tua, vel cum aliqua alia Retro, more canino, etc.* Aliud Poenitentiale MS. *Vxor poſt natam ſobolem abſtineat ſe Eccleſia, ſi filius eſt, dies 30. ſi filia, 40. Nam in tempore menſtrui ſanguinis qui tunc* Nupſerit, *30. dies poeniteat: qui Dominica, 7. dies. Si quis cum vxore ſua retro* Nupſerit, *40. dies poeniteat. Si in tergo, 3. annos, quod ſodomiticum ſcelus eſt,* Ibidem: *Si vir cum muliere ſua retro* Nupſerit, *poeniteat, quomodo de animalibus, id eſt, ſi in conſuetudine non erit, 3. annos.* Hincmarus de Diuortio Hlotarii et Theodbergae: *Vxor domini regis Hlotarii primo quidem reputata eſt de ſtupro, quaſi frater ſuus cum ea maſculino concubitu inter femora, ſicut ſolent maſculi in maſculos turpitudinem operari, ſcelus fuerit operatus, et inde ipſa conceperit.* Quod quidem peccatum *de Interfemore* inſcribitur in Poenitent. Egberti Archiep. Eborac. p. 17.

NVBES. Fleta libro 2. cap. 79. §. 15. ait oues ſaepe inter duo Feſta beatae Mariae in Auguſti et Septembris menſibus infirmari .... *per comeſtum cuiusdam nubis eſcaetae, quae tunc temporis cadere contingit, vel per comeſtum albarum teſtudinum.*

† NVBIARE, NVBIRE, nubere, vxorem ducere, to. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 154. V. *Nuptiare.*

† NVBICVLA, dimin. a *Nebula*, panis ſubtiliſſimi ſpecies, V. *Nebula* 2.

NVBIGER, *nubem gerens*, Iohanni de Ianua. *Portans nue*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sangerm. *Nubifer*, apud Ouidium non ſemel.

NVBIGOSVS AER, apud Claudium Mamertum lib. 1. de ſtatu animae c. 7. Nebuloſus.

NVBILVM. Regula Pauli et Stephani Abbatum, capite 11. *Aeſtatis tempore nulli liceat meridie praeter in ſuo lecto dormire, niſi forte iubente Priore ad* Nubila *pro cuſtodia arcae extra ſuum lectulum dormiat.* (Sub dio, Gall. *Dormir à l'air.*)

NVBILVS, coecus, ſaec. 4. Benedict. part. 2. p. 56.

NVBIRE, V. *Nubiare.*

NVBITARE. Papias: *Nubitant, Nubunt.*

NVBIVOLVS, qui per nubes volat, apud Pezium, to. 1. Anecd. part. 1. col. 5.

† NVBS, pro Nubes, to. 6. Sept. pag. 481.

† NVBTIAE, NVBTIALIS, pro Nuptiae et Nuptialis, in Ch. Mſ. ann. 1019.

† NVCA, f. pro *Nuſca*, eadem notione. Gloſſ. Lat. Gall. an. 1352, Cod. reg. 4120. *Nuca*, *Bandiaus*.

NVCARIVM, nucetum: Ch. Mſ. ann. 1210. V. *Nuclearius*.

NVCARIVS. (1) In Capitulari de Villis cap. 70. v. 6. Videtur legendum *Nuclearius*. V. in hac voce. (2) Nux arbor, Gall. *Noyer*. Tabularium S. Cypriani Pictau. fol. 47.

† NVCCIAE, pro Nuptiae, in Ch. contract. matrim. apud Salernum.

† NVCELLA, nux parua, in Areſt. Mſ. a. 1319.

† NVCELLETVM, dimin. a *Nucetum*, ager nucibus conſitus, in Tabul. S. Vict. Maſſil. V. *Nuſcarium* et *Nuſcentum*.

NVCERIVS, vt *Nucarius* 2. Charta a. 1163. ex Archiuo Radolienſi.

NVCHA, poſtica pars colli, Gallis *Nuque du col*, Germanis Nacken. Matth. Siluaticus: *Nucrati* (leg. *Nukati*) *locus, vbi collum craneo iungitur*. Conſtantinus Africanus lib. 1. Commun. loc. med. c. 3. *Cum enim multa membra a cerebro ſint remota, et viae longinquitate, eis denegetur ſenſualitas, vis quaedam cerebri data eſt ſpondylium medullis, quae quaſi medullae, Lingua Arabica vocantur Nucha.* Infra: *Eadem eſt Nucha quae et cerebri Natura.*

NVCICLA. Papias: *Nuciclam amygdalam quidam Nuclam vocant, quaſi minorem nucem.* Ioannes de Ianua: *Nucicula, Parua nux; Nucilla, Amygdala, ſcilicet minor nux.*

† NVCILLA, bombycis folliculus, in Areſt. Parlam. Mſ. a. 1345.

NVCINAE MENSAE, apud veterem Interpretem Iuuenalis. Sat. 11. verſ. 117. quae hodie paſſim in vſu apud Gallos, *Tables de noyers*. Harum etiam meminit Strabo Lib. 12.

NVCISPINEA, στρόβιλα, in Gloſſ. Nuces pineae.

NVCLA, V. *Niciola*.

NVCLEARIVS, NVCLEARIVM. Iohann. de Ianua: *Nuclearius, arbor quae fert nuces; Nuclearium, idem, vel locus, vbi nuces creſcunt.* Charta ann. 1140. pro Monaſterio Vallis-Secretae ap. Sammarthanos in Gall. Chriſt.

NVCLEATORIVM, ager nucibus conſitus. Hiſtoria Epiſcopor. Autiſſiod. c. 20.

† NVCLEATVS, *nucleis* ſeu globulis inſtructus et ornatus. Conſtit. Cremel. Mſ. Part. 1. rubr. 11. V. *Nodellus*.

† NVCLIRE, hircorum vox, in vet. Gloſſ. Cod. 7657.

NVCVLA. (1) Forte pro *Nuſcula*, V. in *Nuſca*. (2) † NVCVLA, ORVM, i. *ſompnii*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

NVDA, pro *Muda*, vt videtur, coetus, conuentus, conſilium. Statuta Arelat. MSS. art. 120. e Muſaeo D. Brunet: *Quicumque tenuerit hoſtagium, nonobſtante iuramento poſſit venire ad coiſon* (ſic) *et conſilium, et Nudam, et in ſtadium, et venire ad domum Archiepiſcopi.* V. *Muta 6*.

† NVDEVS, *Noel*, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. 7692.

NVDIBVCCIVS, imberbis, V. *Barbaſterili*.

† NVDILLV, i. q. *Nodellus*, vt videtur. *Nudillu vna cum gemmae* ... in Ch. a. 1065. tom. 1. Hiſt. Caſſin. p. 254.

NVDIMANVS, qui manus vacuas et inanes habet, apud Eckehardum Iuniorem libro de Caſibus S. Galli cap. 1.

NVDIPEDALIA, Papiae, *Nuda pedum deambulatio Iudaeorum.* Nempe nudis pedibus incedentes Iudaei plerumque ſacra celebrabant, et ieiunia, de quibus ſic Iuuenalis Sat. 6. vbi deſcribit Iudaeam:

> *Obſeruant vbi feſta Mero pede ſabbata Reges.*

Quo referendum, id quod Ioſephus narrat lib. 2. de Bello Iudaico c. 15. Hieronymus L. 1. in Iouinianum: *Multa compellitur Apoſtolus velle, quae non vult. Circumcidit Timotheum, raſit in ſe caluitium, Nudipedalia exercuit et totondit Cenchris.* Adde Tertullianum de Ieiunio c. 16 et in Apolog. c. 40.

† NVDIVS, quondam, olim. Litt. remiſſ. Mſ. a. 1408.

NVDVS, menſurae ſpecies. Charta Ludouici Pii Imper. apud Doubletum p. 740. *De lignis dentur eis menſurae,*

rum, *quae Nudi appellantur*, *mille centum.* Legendum cenſerem *moli*, niſi Charta originalis, quam legi in Archiuo S. Dionyſii, omnino praeferret *nudi.* † Leg. *Midi.* V. in hac voce.

NVGA, nugator. Gloſſ. Graec. Lat. Ἀχρεῖος, *nequus, ſpurcus, Nuga, nugator.*

NVGACIO, *Nugacion, menſonge*, in Gloſſis Latino-Gallicis Sangermanenſibus MSS.

NVGACITAS, *falſitas*, in Barthii Gloſſario ex Hiſt. Palaeſt. Roberti Monachi. S. Auguſtinus Ep. 67. ſub finem: *Omnis ab eo deleta eſt Nugacitas.*

NVGACVLVS, *aliquantulum nugax*, Ioh. de Ianua.

† NVGALE, animalis genus, in Gloſſ. ad tres libros Salomonis ex Bibl. Heilsbr. p. 54.

NVGALVS, nugator. Gloſſae Latino-Gallicae: *Nugalus, Petit Iengleur.*

NVGALISSIMVS. Regula ſanctorum Patrum cap. 10. *Si caſu quis Frater de cellula ex qualibet ſcandali cauſa exire voluerit, nihil penitus niſi Nugaliſſimo induatur veſtimento, et extra communionem infidelis diſcedat.* Regula Sancti Macarii cap. 28. habet, *niſi in notatiſſimo veſtimento*, id eſt, quod riſum moueat occurrentibus. Holſtenius, *parui momenti ac nullius valoris*, interpretatur.

NVGALITAS, σαπρότης, *nugacio.* Supplem. Antiqu. Aliae Gloſſ. Lat. Graec. *Nugalitas*, φλυαρότης.

NVGAMENTA, ὑθλήματα, Gloſſ. Lat. Graec.

NVGAS, *inutilis*, in vet. Onomaſt. ap. Turnebum lib. 28. cap. 6. *Nugas*, Σαπρὸς, in Gloſſis Latino-Graec. Sangerm. MSS. et aliis. Gloſſae Cyrilli: Σαπρὸς, *Nugatorius, Nugax, Foedus.* Pro *Nugax* fere *Nugas* dicebant antiqui, non male, vt *Nefas.* V. Priſcianum lib. 5. Papias: *Nugas, Inutilis, qui ad nullam vtilitatem pertinet. Nugax, Mendax*, in Gaſparis Barthii Gloſſario, ex Baldrico Dolenſi.

† NVGEIR, nux, arbor, in Terrear. villae de Buſſeul.

NVGERCVLVS, nugax. Acta S. Molingi, to. 3. Iunii p. 407.

NVGEVM. V. *Nageum.*

NVGIDICVS, qui nugas dicit, apud Io. Sariſber. l. 2. c. 7.

† NVGIDVS, ſ. pro *Nugidicus.* Gloſſar. Prou. Lat. Cod. 7657. *Meſſoneguier, Prou. mendax, nugidus, nugax, nugatorius.*

NVCIGERVLVS, *turpis nuncius*, in Gloſſis Iſid. *Mendaciorum nuncius*, in Barthii Gloſſario, ex Hiſtoria Palaeſt. Fulcherii Carnot. Plautina vox, ſi vera lectio, pro qua Lambino magis probatur *Nugigendulus.*

NVGIPARVS, *qui parit nugas.* Gloſſ. Iſid.

NVGIVM, pallium tenue, V. *Nageum.*

† NVGNATAS, *atis, l'abundanzia de zance.* Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

† NVGRVS, nurus, filii vxor, in Ch. an. 859. apud Murat. tom. 1. Antiq. Ital. p. 755. V. *Nora.*

† NVINTAILIS, mendoſe, ſ. pro *minutailis*, ſilua caedua, ap. Oefel. t. 2. Script. Boic. p. 700.

NVLLARE, *nihilare*, Iohan. de Ianua, *Noiantir*, in Gloſſis Lat. Gall. Sangerm. MSS.

NVLLATIO, *mutatio.* In Gloſſ. Arabico-Lat. Legendum forte *Nutatio.* Sed retinendum *Nullatio* ſuadet Papias, qui ſcribit: *Nullatio, Mutatio, vnde adnullare, nullius pretii facere. Nullationem, Mutationem*, in Gloſſ. Sangerm. MS. n. 501.

NVLLIFICAMEN, contemtio. Tertull. lib. 3. adu. Marcion. c. 7.

NVLLIFICARE, contemnere. Tertull. adu. Pſychic. cap. 15. *Qui manducat, ne Nullificet non manducantem.* Libellus Precum Marcellini et Fauſtini: *Et ſi non eſt dubitandum paucos Epiſcopos eſſe pretioſos de merito Confeſſionis, et inuiolabilis fidei, multos vero Nullificari haereſeos vel praeuaricationis, etc.* Vtitur etiam Commodianus Inſtruct. 80.

NVLLIFICATIO, eidem Tertull. lib. 4. adu. Marcion. c. 14. *Quae ignominia? quae Nullificatio?*

† NVLLIMANNI, quaſi nulli homines, apud Ludewig. to. 9. Reliq. p. 823.

† NVLLITAS, IC. dicitur ſententia contra leges, canoneſue, aut ab alio quam iudice lata, to. 9. Ordinat. reg. Franc. p. 603. Hinc

† NVLLITER, iiſdem pro iniuſte, illegitime, tom. 3. Hiſt. Nem. Prob. p. 43.

NVLLVMQVAM, nunquam ſeu nullo vnquam. Charta Ottonis III. Imper. an. 998. apud Murator. delle Antic. Eſtenſi p. 132.

† NVLLVS, aliquis, quilibet. Ch. a. 1096. inter Probat. Hiſt. geneal. domus reg. Portug. to. 1. p. 2.

NVMANTIA. Charta Raymundi Comitis Toloſani ann. 1181. apud Catellum lib. 2. Hiſt. Toloſae, p. 215. *Macellarii et carnifices vrbis Toloſae ei ſuburbii non lucrentur in villa carne, quam vendant in duodecim Numantiis, niſi denarium vnum, nec ſupra, nec infra, etc.* Occurrunt eadem verba rurſum infra. V. *Nummata* in *Nummus.*

NVMATA, V. in *Nummata.*

† NVMBILE, vel NVMBILIS, lumbus, imbrex porci, Gall. *Longe*, alias *Numble*, i. q. ſupra *Nebulus.* Ch. Mſ. a. 1367. V. *Lumbi* et *Numblus.*

NVMBLE. Charta ann. 1239. ex Tabul. Eccleſiae Bituricenſis apud Thomaſſerium in Conſuetud. Bituric. lib. 1. cap. 60. *Videlicet in quolibet porco a carnifice occiſo die Sabbati ad vendendum* les Numbles, *et de quolibet boue, vel vacca, quoque die ad vendendum occidatur, pectus, . . . ſoluere tenebantur.* Venatores *Nombles* vocant fruſtum carnis ceruinae ſectum inter femora; hic autem porci fruſtum eſt ſectum circa vmbilicum, Gallis *Nombril* vnde vocis *Nombles* etymon ducunt, niſi forte *Numble* a *Lumbulus*, imbrex porci, oriatur, vt fere ſuadent, quae ſupra dicta ſunt in *Lumbi* et *Lumbolus.* V. etiam *Numbulus* et *Nunblicus.*

† NVMBLVS, i. q. *Numbile*, in Ch. Mſ. a. 1313.

NVMBO, *fulgoris nomen*, apud Papiam.

NVMBRIARE, numerare, vel nominare, conſcribere, f. ab Hiſpan. *Nombrar.* Charta Edwardi III. Regis Angl. an. 1360. apud Rymer. to. 6. p. 170.

NVMBVLVS, vt ſupra *Numble.* Caſtellanus de Auiſano in Computo an. 1318. rationem reddit *de foris furnorum, lesdae linguarum boum*, et *Numbulorum porcinorum, etc.*

NVMELLARE, *numella ligare*, *Numellatus*, *numella ligatus*, Iohanni de Ianua. Papias et Gloſſ. Arabico Lat. *Numellatus*, *numella ligatus.* Gloſſ. Sangerm. MS. num. 501. *Numellatus*, *numella ligatus*, *i. e. vinculo, quo quadrupes alligatur.* Notae ſunt latinis *Numellae.*

† NVMENCVLATOR, i. q. *Nomenclator*, cuius officium erat ad menſam aut ad coetum vocare. Cencius ad calcem Ord. Rom. Mſ. NVMICVLATOR, eadem notione, t. 9. Collect. Hiſt. Franc. p. 664.

NVMERA, vt infra *Numeri.* Acta S. Iſidori Mart. in Inſula Chio, ex antiquo MS. Latino, tom. 3. Maii pag. 451.

† NVMERABILITER, numerata, in Ch. Mſ. a. 1271.

NVMERAGIVM, V. mox in *Numeratores.*

NVMERALII, iidem qui infra *Nummularii.* Statuta Arelat. MSS. art. 72.

NVMERALITAS, numerus. *Coepit creſcere Numeralitas Fratrum vndique conuenientium*, in Maceriis Inſulae Barbarae tom. 1. pag. 6.

† NVMERAMENTVM, profeſſio feudalis, qua vaſſallus feudalia praedia, cum ſuis limitibus ac terminis, atque adeo iuribus et oneribus, domino ex officio enumerat, Gall. *Denombrement.* Inuent. Chartar. reg. a. 1482. V. *Narratio* 2.

NVMERARIVS, *arithmeticus*, vt eſt in Gloſſ. Lat. MS. Regio. Gloſſ. Graec. Lat. Ἀριθμητὴς, *Numerarius.* Alibi: ψηφιστὴς, *Computator*, *Numerarius*, *Ratiocinator.* Auguſtinus in Pſalm. 146. *Excedit omnes Numerarios, intelligentia eius numerari a vobis non poteſt.* Ita vſurpat idem lib. 2. de Libero arbitrio c. 11. NVMERARII, qui in Notitia Imperii, pag. 13. 53. 119. inter Officiales Iudicum, ſeu Magiſtratuum recenſentur,

tur, erant ii, *qui publicum nummum aerario inferebant, hoc eſt, qui pecuniam Regiam ex tributis, et portoriis, et vectigalibus partam in aeraria inferebant*, vt eſt in Gloſſis MSS. ad Cod. Theod. et apud Iſidor. lib. 9. Orig. c. 4. Ad huiusmodi *Numerarios* refert Carolus de Aquino id quod legimus apud Vegetium lib. 2. c. 19. *Sed in quibusdam notarum peritia calculandi computandique vſus exigitur. Totius enim legionis ratio, ſiue obſequiorum, ſiue militarium numerum, ſiue pecuniae quotidie adſcribitur actis, maiore prope diligentia, quam res annonaria vel ciuilis libris adnotatur.* Etymon ducit idem de Aquino, non a *nummis aerario illatis*, ſed a *numeris* ſeu copiis militaribus. Vtque huic opinioni potius aſſentiatur, facit vocabulum *ſupernumerarii*, qui profecto dicuntur a *Numerariis*, nec alioqui quidquam habent negotii cum numeris notarum ſiue ratione computandi. Addit tandem, *Numerarios* a Iurisconſultis appellatos fuiſſe *Rationarios*, a publicis rei caſtrenſis et militaris rationibus computandis. NVMERARIVS CANONICVS, qui de ipſo Collegio eſt, non vltra numerum conſtitutum. Conſtitut. Eccl. Valent. tom. 4. Concil. Hiſpan. p. 154. NVMERARIVM PRETIVM, numerata pecunia, vel de qua numeranda conuentum eſt. Roland. Patau. de factis in Marchia Taruiſina lib. 10. c. 17.

NVMERATORES, alias Campipartores, qui a dominis feudalibus ſtatuuntur ad numerandos in agris mergites, ſeu *garbas*, pro *decimis*, vel *campiparte*. Charta an. 1179. in Tabulario Eccleſiae Carnotenſis num. 161. V. *Campipars*. NVMERAGIVM, ius ipſum conſtituendi *Numeratores*; († ſeu potius mergites in agris pro decimis vel campiparte numerandi officium, ad maiorem interdum pertinens, vnde *Numeragium* appellabant, quod eam ob cauſam illi ſoluebatur, atque inter illius iura recenſebatur.) Charta Odonis Pariſienſis an. 1179. in Magno Paſtorali Eccl. Pariſ. lib. 8. Ch. 24. *Quitauit Capitulo B. M. Pariſ. venias, Numeragium, iuſtitiam et omnem iurisdictionem, etc. Dederunt Numeragium ſeu campipertagium*, in Charta an. 1259. ex Chartulario B. M. de Bono-nuncio Aurelianenſi.

NVMERATVS, nominatus, delegatus. Charta an. 1277. ex Chartulario S. Vandregeſili tom. 1. p. 1031.

NVMERI, cohortes, vox Vlpiano, Vopiſco, Ammiano, et aliis nota. Optatus lib. 3. *Reuerſi ſunt vexati milites ad Numeros ſuos. Numeri militares*, apud Will. Tyrium lib. 2. c. 20. Ita νύμερον vſurpant Graeci recentiores. NVMERORVM LIBER *vocatur, eo quod in eo egreſſae de Aegypto Tribus dinumerantur, et quadraginta duarum per eremium manſionum in eo deſcriptio continetur.* Iſidorus lib. 6. cap. 2.

NVMERIA, *dea numeri*, in Gloſſ. Iſid. V. S. Auguſtinum lib. 4. de Ciuit. Dei c. 11. Cato in fragmento de liberis educandis: *In partu precabantur Numeriam, quam Deam ſolent indigitare pontifices.*

NVMERICAE NOTAE Romanorum ſolae fuerunt in vſu in veteribus inſtrumentis, vt omnes norunt, cum ante ſaeculum XIV. incogniti fuerint Arabum numeri. His vſus eſt Petrarcha in Codice Librorum S. Auguſtini in Pſalmos an. 1375. narrante Mabillonio lib. 2. de Re Diplom. c. 28. num. 18. cui nonnulla ſubdit ſcitu digna de variis numerorum Romanorum figuris, vt videre potes, cum opus fuerit. V. *Cifrae*.

NVMEROSITAS, multitudo, apud Tertullianum de Monog. cap. 4.

NVMERVS. (1) Populus, multitudo. S. Paulinus Poemate 16. ſeu Natal. 5. de S. Felice.

Functus erat longum perfunctus Epiſcopus aeuum
Maximus, et Numerus ductu Paſtoris egebat.

(2) *Denarium, et Numerum, et argentum, et aurum, et dragmam, et ſeſtertium, et minam excuſſiſſe* legitur Carolus cognomento Craſſus Imp. in Charta, quam laudat Mabillon. tom. 3. Annal. Benedict. p. 209. Chartular. S. Vincentii Cenoman.

man. fol. 115. *Monachi habent medietatem cenſuum cimeterii et duos Numeros cenſuales proprios in quadam noa.* Videtur vtrobique legendum *Nummus.* (3) NVMERVS AVREVS, compotiſtis, dicitur Cyclus Lunaris, ſeu decemnouennalis, in eum finem inſtitutus, vt quatenus per totam ſeriem Calendarii deducitur, demonſtret omnia nouilunia, ac illud ſpeciatim, a quo ſupputata Luna 14. indigitat Paſcha. Quippe anno 1. Cycli, v. g. vbicunque in Calendario, ac per menſes ſingulos inſcriptum vides aureum numerum 1. ipſa indicat nouilunium eo die contingere, vel contigiſſe; ac pari modo anno 2. vbicunque vides aureum numerum 2. anno 3. atque ita porro, quousque annis Cycli expletis, tum ad vnitatem redeatur, tum nouilunia iisdem diebus, eodemque ordine recurrant. Aureum autem numerum appellari aiunt, ſeu quod olim aureis literis inſcriberetur, ſeu propter inuentionis et vſus eius excellentiam. V. Durandum lib. 8. Ration. cap. 11. et alios Compotiſtas. (4) V. *Numeri.*

NVMICVLATOR, V. *Numenculator.*

NVMIDA, *qui vendit herbas, vel qui alit pecora ad vendendum*, in Gloſſis Iſid. Paulo aliter Feſtus: *Numidas dicimus, quos Graeci Nomadas, ſiue quod id genus hominum pecoribus negotiatur, ſiue quod herbis vt pecora aluntur.* Adde Ammianum lib. 31. cap. 6. et Iſidorum lib. 9. c. 2. vbi *Numides* et *Numidas* ſcribit.

NVMINCVLATOR, V. *Nomenclator* ſub finem.

† NVMISMATAE, idem, in litt. remiſſ. a. 1371.

† NVMMARIATAE, merces quae nummis acquiruntur, quemadmodum *Denariatae*, quae denariis. Lit. remiſſ. Mſ. a. 1359.

NVMMATA. (1) Pretium rei per nummos, vt *Denariata*, per denarios, *Librata*, per libras, etc. *Nummata panis*, apud Vincentium Belluac. lib. 26. cap. 39. *Nummata carnium*, in Bulla Alexandri III. a. 1178. *Nummata ciborum*, in Tabulario Monaſterii Tiron. *Nummata vini ad celebrationem Miſſarum*, ſaec. 6. Benedict. part. 1. p. 236. *Nummaturae*, in Statutis Vercell. fol. 30. recto. (2) Nummus ipſe, vel valor nummi ac pretium. Conſuetudines Prioratus de Capella in Dioeceſi Bituricenſi ex eiusd. Tabulario. (3) Merces ipſae, vt *Denariatae*, les *Denrées*, nam *nummi* et *denarii* idem ſunt. Libertates villae S. Palladii in Biturigib. NVMMATA, neutrius generis in plurali, idem Charta Ludouici Regis Franc. ann. 1315. pro Normannis.

NVMMELLATVS, V. ſupra *Numellare.*

† NVMMVLARIVM, menſa nummularia. Ch. Mſ. a. 1050.

NVMMVLARIVS. (1) *Ἀργυραμοιβοὶ, κολλυβισταὶ, Campſores*, qui nummulos et minutos nummos pro maioribus dabant iis, qui neceſſe habebant maiores minoribus ad vſum quotidianum permutare. Gloſſ. Lat. MS. Regium: *Nummularius, Collectarius, Menſarius.* (2) Monetarius. Papias: *Nummularius. Qui facit nummos vel monetarius.* Tabularium Eccleſiae Gratianopolitanae fol. 78.

NVMMVS, denarius, minutior moneta, in Cod. Theod. non ſemel. Papias: *Nummi, Folles dicuntur a ſacculo quo conduntur.* Fulbertus Carnot. Epiſt. 9. *Vnum caballum a famulo noſtro Deodato debuit comparare 32. ſolidis, pro arrabone detis 12. Nummis.* Epiſt. 15. *Dabit vobis pro hoc negotio mille libras denar. et centum palleas, et dominae Reginae quinquaginta libras Nummorum.* Vbi *denarii* et *nummi* idem ſunt. NVMMVS ABRENVNCIATIONIS, quem quis rei alicui *abrenuntians*, ſeu illius poſſeſſionem dimittens, in ſymbolum tradit ei, cui rem illam dimittit. Diplom. ann. 1065. apud Tolnerum in Probat. Hiſtor. Palat. p. 31. NVMMI BRACTEATI, qui conſtabant ex tenuiſſimis laminis ſeu *bracteis* et in vno tantum latere ſignabantur. De iis agunt Scriptores Germanici, Iacobus a Mellen in Epiſtola an. 1678. Ioh. Chriſtoph. Olearius in Iſagoge ad Numophylacium Bractea-

torum

torum ibid. an. 1694. et alii. † NVMMI PRO CAPITIBVS, cenſus quatuor denariorum, quem *homines de corpore* vel de *capite* quotannis domino debebant praeſtare, V. *Capitale* 5. NVMMI CAVI, SCHYPHATI et in modum *ſcutellae fabricati*, prae minori denſitate, apud eosdem Germanos. Aurei fuere pauciores, plures vero argentei, aenei, aut argento et aere mixti. Incogniti fuerunt ante tempora Ottonis M. Paſſim videntur cuſi typis Abbatum, Abbatiſſarum atque Monaſteriorum Germaniae, ac praeſertim Heluetiae, plurimique nominibus, ipſis etiam imaginibus Epiſcoporum aliorumue Praeſulum inſigniti. V. Othonem Sperlingium in Epiſtola de Nummis *Bracteatis* et *Cauis* ad Iacobum a Mellen. NVMMVS CONFIRMATIONIS, qui datur ad confirmandam donationem, vel rei alicuius abdicationem. Notitia an. 1052. ap. Schannattum Vindem. Litter. pag. 42. † NVMMI PRO CROCEA, penſio quae ab eccleſiis epiſcopo quotannis ſoluitur in *ſignum ſubiectionis*, i. q. *Cathedraticum*. Ch. Mſ. an. 1224. † NVMMI DE DOMINICA, oblatio quae dominica die a fidelibus fit inter Miſſarum ſolemnia, i. q. *Offerenda*. Ch. Mſ. a. 1168. NVMMVS DE LEGIBVS, legitimus, in cuius metallo ea probitas eſt, quae a *lege* requiritur; de quo ſupra in *Lex* col. 86. † NVMMVS LVCOSVS, qui pro adminiſtratione ſacramentorum in extremis ſacerdoti offertur, V. *Denarius Lucoſus*. † NVMMVS MISSALIS, qui pro Miſſa celebranda ſacerdoti datur, V. *Miſſalis nummus*. † NVMMI PENTECOSTALES, praeſtatio quae a Parochianis ad feſtum Pentecoſtes curioni, vel ab inferioribus eccleſiis matrici ſeu epiſcopo ſoluebatur. Hiſt. Autiſſ. Prob. p. 43. NVMMI RVNICI, Runis ſeu literis Gothicis inſigniti, de quibus non ſemel Eruditi Septentrionales, maxime Dani et Sueci. De his nummis commentationem edidit Nic. Kederus Holmienſis Lipſiae an. 1704. NVMMVS SYNODALIS, V. in *Synodus*.

NVMBLICVS, vmbilicus, Gall. *Nombril*. Regeſtum Caſtri Lidi fol. 32. *De boue mortuo pectus: de porco mortuo vendito, Numblicum, vt habeat de corio ſubleuando cum pellice de vno bacone vendito in foro*, 1. den. *vel iocia*. Occurrit alibi in eodem Regeſto. V. *Numble*, *Numblus* et *Nebulus*.

† NVNCILLVS, f. diminut. a *Nuntius* 2, mercenarius, ſeruus ad annum conductus. T. 9. Ordin. reg. Franc. p. 378. *Homines et perſonas ibidem degentes et habitantes et in futurum habitaturos, vxores, liberos, nuncillos, ancillas, et familiares eorum* etc.

NVNCIVS, V. infra *Nuntius*.

NVNCVPAMEN, nomen. Codex traditionum S. Emmerammi apud Pezium to. 1. Anecd. col. 110.

NVNCVPANS, paſſiua notione, non ſemel in Chartis, vt apud Lobinellum. to. 2. Hiſt. Britan. col. 23. *In loco non ignobili Nuncupante Lis-Nowid*. Adde col. 341. etc.

NVNCVPATIM, nominatim, apud Claudianum Mamertum lib. 2. de Statu animae cap. 9.

NVNCVPATIVE, nomine tantum, non re, in Epiſtola Hadriani PP. ad Epiſcopos Hiſpan. contra Elipandum, tom. 3. Concil. Hiſp. p. 95.

NVNCVPATIVVM TESTAMENTVM, quod voce declaratur, et ad cuius firmitudinem non eſt neceſſaria ſcriptura, licet nunc adhibeatur ad perpetuam rei memoriam. Teſtamentum an. 1213. tom. 3. Concil. Hiſpan. p. 487. col. 1. V. *Teſtamentum* 1.

NVNCVPATIVVS, nomine ſolum, non re ipſa. Epiſtola Alcuini ad Monachos Gothiae de Felice Vrgell. tom. 3. Concil. Hiſp. p. 118. Vtuntur Theologi ſcholaſtici.

† NVNCVPLVS, *nove numero, e ordine, e pondere*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

† NVNDERVS, in Ch. a. 1231. inter Probat. t. 2. Annal. Praemonſtr. p. 294. vbi Tolner. in Hiſt. Palat. edidit *Munderus*. V. in hac voce.

NVNDINAE. (1) Vox apud Eugippium in vita S. Seuerini c. 9. pro vico ſumitur,

ſumitur, vt obſeruat Velſerus, quod ſcilicet Germanis Marckt appellentur tum nundinae, tum vici eiusmodi, Emporium Graecorum: *Cuidam cum coniuge liberisque redempto, praecepit transnadere Danubium, vt hominem ignotum in Nundinis quaereret barbarorum.* Gloſſae antiquae MSS. *Nundinae, Locus mercati, Nundinae, commercia, ſtationes.* (2) Epulae, apud Vlpianum in leg. 69. D. pro ſocio, vbi Dionyſ. Gothofred. (3) NVNDINAS ERIGERE, Gallis *Eriger une Foire.* Ordericus Vitalis lib. 6. p. 606. NVNDINAE CALIDAE, quae in aeſtate habentur. Charta an. 1322. in Hiſt. S. Barbarae Lugdun. pag. 202. NVNDINAE BANNALES. Charta Herimanni Epiſcopi Metenſis apud Meuriſſium p. 379. (4) Decurſiones militares, haſtiludia, quae *Torneamenta* vulgo vocant. Decreta Eugenii II. PP. c. 7. *Temerariam multorum audaciam, qui ad deteſtabiles Nundinas ex condicto venire ſolent ad oſtentationem virium ſuarum, omnino et ſub anathemate fieri prohibemus. Quod ſi quis ibidem mortuus fuerit, poenitentia et viaticum ei non negetur, Eccleſiaſtica tamen careat ſepultura.* Sed et praelia et bella ciuilia ita appellat S. Bernardus Clareuallenſ. Abbas in Epiſt. ad Sugerium Abbat. S. Dionyſii, to. 4. Hiſt. Franc. p. 516.

NVNDINARII, *mercatores*, in Gloſſ. antiquis MSS.

NVNDINATOR, ἀγοραῖος, forenſis, in Gloſſ. Lat. Graec. Sangerm. MSS.

† NVNDOFILI, haeretici, iidem qui *Arnaldiſtae* et *Paterini*, apud Murat. t. 4. Antiqu. Ital. med. aeui p. 1112. V. *Paterinus.*

NVNNA, NVNNAS, V. *Nonnus.*

† NVNNATIO. *Arabes habent tantum tres vocales, a, i, o, et Nunnationem.* Io. Heymann. t. 2. Syllog. epiſt. a Burmann. p. 321. Per *Nunnationem* autem illam, *oun* pronuntiatur *noun* in fine vocabulorum, quod additur infinitiuis et accuſatiuis. *Naſalis* vero dicitur haec pronuntiatio.

NVNTIARE, citare, in ius vocare. Vita S. Praeiecti cap. 3.

NVNTIATICA. Durnus Roman. 6. tit. 19. *Cuius exactionem per noſtrum diſpoſitum feciſſe ſignificaſti, praeſenti III. indictione de Nuntiaticis vel de aliis accidentibus cauſis, etc.*

NVNTIATIO NOVI OPERIS *per iactum lapilli*, in Charta Occitanica an. 1407. de Carmelitis qui Monaſterium in loco de Montesquiuo Riuenſis Dioeceſis aedificare coeperant. Atque hae quidem nuntiationes noui operis, vt et reſtitutiones in integrum *per ſigna* fieri dicebantur. V. *Denuntiatio.* † NVNTIATIO, pro Nuncium, Gall. *Nouvelle*, apud Murat. t. 20. Script. Ital. p. 887.

NVNTIVM, legatio. Chronicon Triuetti, to. 8. Spicil. Acher. p. 672.

NVNTIVS. (1) Legatus, miſſus. Annales Genuenſ. ap. Murator. tom. 6. col. 47. (2) Apparitor, Iudicum miſſus, qui eorum mandata portat et mandata exſequitur. Litterae Ioannis Franc. Regis an. 1350. to. 4. Ordinat. p. 6. *Tres Conſules et ſexdecim Conſiliarios habeant . . . et vnum Nuncium pro Conſiliariis ſuis congregandis.* NVNCIVS ARMORVM, Gall. *Sergent d'armes*, in Codice MS. DD. *Daguesseau* Cancellarii, vbi de Proceſſu diſſolutionis matrimonii Ludouici XII. fol. 170. NVNTIVS CAMERAE, V. *Camerari Prouinciarum* in *Camerarius.* NVNTIVS CITATORIVS, qui in ius citat ſeu vocat. Chron. Dominici de Grauina apud Murator. to. 12. col. 552. NVNTII CONCLAVIS, Gall. *Couriers du Cabinet*, quos habebant Maiores Domini, quosque inter Nobiles feoda tenentes numeratos fuiſſe probat D. Bruſſel to. 1. de Feudorum vſu pag. 172. ex hoc Chartularii Montisfortis loco, vbi de feodis ad hoc caſtrum pertinentibus: *Magiſter Hubertus de Mante eſt homo Comitis, et debet ire in Nunciis domini Comitis eques.* NVNTIVS CVRIAE. Charta Guillelmi Comitis Forcalcarii an. 1206. pro Manoſcenſibus: *Item quod Baiuli et Iudices et Notarii Curiae, et Nuncii ſint Annales. Et qui ſemel Baiulus,*

ad

aut Iudex, *aut Notarius*, *aut Nuntius Curiae fuerit*, *etc.* NVNCIVS POTENS, delegatus, qui poſſit perſonam et vices mittentis agere. Charta Ottakeri Marchionis Styriae an. 1156. apud Ludewig. to. 4. p. 202. NVNCIVS PORTANS PYXIDEM, V. *Pyxis*. NVNTIVS REGIS, idem qui *Miſſus Dominicus*, in Decretis S. Ladislai Regis Hungariae lib. 3. c. 1. 2. NVNTIVS VIRGAE, Gall. *Sergent à verge*, apparitor qui in ſymbolum officii virgam portat. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. inter Acta SS. Iunii to. 3. p. XXXV. (3) Mercenarius, ſeruus ad annum conductus. Statuta Arelat. MSS. art. 154. *de Nunciis locandis in feſto S. Andree: Statuimus quod illi qui conducent de cetero aliquem vel aliquos mercenarios vel mercenarium ad annum, quod illos conducant a feſto S. Andree; et idem dicimus de furneriis et poſteriis, et quod omnes Nuncii, qui modo ſunt locati ad feſtum S. Michaëlis ad alium terminum teneantur ſtare vsque ad feſtum S. Andree . . . Ab hoc ſtatuto excipimus paſtores ouium . . . et hoc continere nolumus omnes mercerarios, qui ad annum ſtarent cum domibus religioſis. Nuncius Agriculturae*, ad agros colendos deſtinatus, in Ordinatione Caroli Comitis Prouinciae an. 1228. et Muſaeo D. Brunet. (4) † Epiſtola qua Exarcho Rauennae nuntiabatur Papae obitus, in Diurno Rom. Pontif. p. 9.

VNVS, V. *Nonnus*.

VPENI, vox Anglica, quam vide in *Wardpeni*.

NVPERITAS, *la novita*, *o noveça*. Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

VPTARE. Gloſſae Iſidori: *Nuptant*, *Nubunt*.

VPTATORIVM, V. mox in *Nuptorium*.

VPTIAE. (1) Obuentiones Curionum pro nuptiis. Tabularium Prioratus de Domina in Delphinatu Ch. 215. (2) Conuiuium ſolemne in receptione Epiſcopi recens conſecrati. Teſtimonia pro Eccleſia Turon. contra Dolenſem, apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 914. *Nuptiae ſpiritales* poſt conſecrationem *Baſilicae*, eodem, vt puto, ſignificatu celebratae memorantur, in Charta Guillelmi Ducis Norman. an. 1066. e Chartulario SS. Trinit. Cadom. (3) AD NVPTIAS PVERORVM *teneri*, in Charta an. 1238. apud Miraeum to. 1. p. 755. dicuntur, qui auxilium dominis ſuis debebant ad maritandos eorum filios; de quo dictum eſt in voce *Auxilium*. (4) † Solemnis eccleſiae vel monaſterii conſecratio, t. 11. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 59.

NVPTIALIS, qui nuptias init, apud Mabill. p. 206. Liturg. Gallic. col. 2.

NVPTIALES CHARTAE. Charta an. 1092. et Tabulario S. Illidii Claromont. *Ego P. de Camaleria*, *Dominus caſtri Tuiriaci dono et concedo per me et per meos in perpetuum omnes Chartas Nuptiales*, *quae ſunt in caſtro Turiaci et in omnibus locis pertinentibus ad Tuiriacum*, *quae ſunt de feudo meo*, *tibi A. Abbate monaſterii S. Illidii.* Alia an. 1203. *De Cartis Coniugalibus*, *quae ſunt in parochia de Tuirec.* Alia an. 1206. ex eodem Tabulario: *Magiſter Simon Archipresbyter d'Erment conquerebatur de Abbate S. Illidii ſuper Cartis Nuptiarum de Agella et de Baſuilla.* Has *Nuptiales Chartas* in voce *Charta* Cangius intelligit de Iure matrimonii ſacramentum impertiendi. NVPTIALIS VESTIS, V. in *Veſtis*.

† NVPTIANTES, incontinentes, t. 2. Aug. p. 684.

NVPTIARE, nubere. S. Maximinus Taurinenſis Homil. in Epiphan.

NVPTIATICVM, tributum forte, aut vectigal, quod pro nuptiarum facultate ſoluebatur domino. In Capitulari Sicardi Principis Beneuentani an. 836. cap. 27. eſt *de ſigillatico et Nuptiatico*.

NVPTIATOR, qui nuptias ambit, amat. S. Hieronymus lib. 1. aduerſus Iouinianum c. 23. Apud eundem Ep. 11. *Secundus Nuptiator* dicitur, qui alteras init nuptias. Pro Paranympho ſumitur in voce *Druchte*.

NVPTORIVM et NVPTATORIVM, *domus vel locus vbi fiunt nuptiae, vel vbi nubunt.* Gloſſ. Iſid. et Vgutio.

† NV-

† NVRA, nurus, vxor filii, in Teſtam. Mſ. a. 1250. V. *Nora.*

NVRIGARIVS, idem qui ſupra *Norigarius*, qui nutrit oues, in Charta an. 1432. V. *Noregnerius.*

NVROK, V. Wadding in Regeſto to. 1. p. 19.

NVRVS, Νύμφος, *νυμφίος*, ſponſus. Supplem. Antiq.

NVS, pro *Nos*, in veteribus Chartis Gallicis 9. 10. 15. 24. 26. 27. etc. apud Mabillon. poſt libros de Re Diplomat. et apud Baluzium in vett. formulis non ſemel: vnde Galli forte ſuum *Nous* ſeruarunt, ſemel ac iterum in Placitis aliquot Chlodouei III. tom. 4. Act. SS. Ord. Bened. pag. 617. 618. et apud Doubletum, vbi fruſtra viri docti emendant in *Nos*.

† NVSARE, *Arabice*, *Secatura quae cadit a ligno*, *quando ſecatur*. Gloſſar. Mſ. medic. Simon. Ianuenſ.

NVSCA. Gloſſ. Theodiſc. *Fibula*, *Nuſca*. Item: *Lunula*, *Nucula*, f. *Nuſcula*. Leges Angliorum et Verinor. tit. 6. §. 6. *Mater moriens filio terram*, *mancipia*, *pecuniam dimittit: filiae vero ſponſalia colli*, *id eſt*, *muraenas*, *Nuſcas*, *monilia*, *inaures*, *veſtes*, *armillas*, *etc.* Charta an. 1520. *Et tres Nuſcae auri cum gemmis pretioſis*, *etc.* *Nuſca vna de auro*, in Charta an. 1053. apud Murator. delle Antic. Eſtenſi p. 203. *Scrinium eburneum et in eo Nuſcae aureae quinque*, *armillae duae*, apud Fred. Schannattum Vindem. Liter. pag. 9. V. *Noſca.* In Gloſſario Schilleri: *Nuoſci*, *Fiſtulas*, vbi notatur f. legendum *Fibula*. Deinde *Sine Nuſchin*, *Poculum* ab eodem Schiltero redditum Rythm. de S. Ann. v. 651. At Scherzio in Not. *Nuſchin* eſt *Fibula*, *ſpinter*. Gloſſ. Florent. *Nuſia*, *Fibula*, *Nuſculi*, *Lunula*. Vocabul. Lat. Germ. *Spinter*, *Nuſchel*. *Vectoris eſt proprie ſpinter paruumque monile.*

† NVSCENTVM, nucetum, ager nucibus conſitus, in Ch. Mſ. a. 1359. V. *Nucelletum.*

NVSCIO, NVSCIOSVS, V. *Neſcioſus.*

NVSCITARE, διεκτείνειν, in Gloſſ. Lat. Graec. Sangerman. *Exſpergiſcere*, in Suppl. Antiq.

NVTA, *guſtus oris*, apud Papiam.

NVTATVS, turbatus. Vita S. Ceowoionis Abb. ſaec. 4. Benedict. par. 2. p. 200.

† NVTERANS, nox intrans, a ve. Gall. *Nuitantré*, in Litt. remiſſ. an. a. 1350. V. *Noctanter* et *Nutis.*

† NVTIBVNDVS, pro Nutabundus, t. 6. Sept. p. 432.

NVTINARE, *corpus*, *ingenium*, *genitura*. Gloſſ. Iſid. Poſt Cerdam Graeuius reſtituit *Natura*, pro *Nutinare*, et *Genitalia*, pro *Genitura*.

NVTIO. Concil. Legion. ann. 1012. can. 26. *Si Miles vero in Legione in ſolo alterius caſam habuerit*, *bis in anno eat cum domino ſuo ad iuncdam*, *ita dico*, *vt eodem die ad domum ſuam poſſit reuerti: et habeat ſeniorem qualemcunque voluerit*, *et ſuum de domo ſua ſicut ſuper ſcriptum eſt*, *et vlli domino non det Nutio.* An *noctem?* adeo vt ſenſus ſit, militem domino debere diem ad *iuncdam*, non vero noctem, quod ſtatutum ſit, vt *eodem die ad domum ſuam poſſit reuerti.*

NVTRA, pro *Neutra*, in Literis an. 1224. to. 4. Ordinat. pag. 376. art. 8. vt ibi monitum a Cl. Editore.

† NVTRICAMENTVM, nutricatura animalium, ex quo decimae penduntur eccleſiis, i. q. *Nutrimentum*. Ch. Mſ. a. 1116. V. *Nutrimen*, et *Nutricatio.*

NVTRICARE, nutrire. Capit. Caroli Magni lib. 1. c. 132.

NVTRICARII, matricularii, quibus enutriendi ac educandi infantes proiectos cura incumbebat: Gall. *Nourriſſiers.* Vita S. Goaris c. 10.

† NVTRICATIO, i. q. *Nutricamentum*, in Ch. Mſ. Ioann. abb. S. Michael.

NVTRICIA, pro *Nutrix*, ex Gallico *Nourrice*. Archithrenius lib. 1. c. 2.

† NVTRICIO, nutricius, nutritor, apud Bertol. in Antiq. Aquilei.

NVTRICIVS, alumnus. Gerardus Abb. in Vita S. Adalardi in Prolog.

† NVTRICVLA, dimin. a Nutrix, dicitur de eccleſia, in qua quis educatus

tus eſt et educatus, t. 6. Colleſt. ſt. Franc. p. 263. V. *Nutritor* 2.

RIDVS, pro *Nutritus*, familia-, domeſticus. Formulae Andegau. : 55. to. 4. Analect. Mabillonii p. 7. V. *Nutriti*.

RIMEN, NVTRIMENTVM, NV-RITVRA, nutricatus animalium, quo decimae penduntur Eccleſiis.

VTRIMEN. Regula Canonicorum p. 122. ex Synodo Aquiſgranenſi: *ica eis congrua attribuant, in qui-s Nutrimina fiant, vnde neceſſaria limenta habeant.* Vita S. Deodati bb. to. 3. SS. Aprilis p. 274. *Eni-it . . . quoddam Dei ſeruorum coe-bium . . . ex cuius ſacro Nutrimi- puer inſignis pullulat Deodatus.* bi *Nutrimen*, quod *Educatio* red-ant viri docti, metaphorice dictum, que ad Monachos vna nutritos edu-tos translatum exiſtimo. NVTRI-ENTVM. Greg. Mag. lib. 1. Dial. 9. *Placet tibi, Domine, vt de Nu-imentis matris meae manducare non oſſim, ecce enim gallinas, quas nu-it, vulpes comedit.* Epiſtola Epi-oporum Galliae ad Ludou. II. Reg. 14. *Laborent et excolant terras, . . faciant Nutrimenta congrua et eceſſaria.* NVTRITVRA, in Char-Caroli Magni apud Adamum Bre-enſem cap. 9. et to. 1. Capitul. Ba-iz. col. 246.

TRITATIO, V. *Nutricatio*.

TRITIAE, in Regula Monialium ontevraldenſium cap. 17. eaedem unt quae *Nutriti* in Monaſteriis vi-orum, c. 17.

TRITIVM, pro nutricum merce-le, in l. 1. D. de Var. et extraord. ognit. τροφεῖον, Graecis.

TRITIVS. Gloſſ. Lat. Graec. *Nu-ritius*, τροφεύς. Vetus Inſcriptio: *Nemmia, Tertulla Nutricio ſuo et natri bene merenti poſteriſque ſuis et ibi.*

TRITOR. (1) Vt *Nutritius*, pae-lagogus. rector pueri. Greg. Tu-ron. lib. 8. Hiſtor. c. 22. V. *Baiulus*. 2) † Praeſul, pater ſpiritualis, ap. Murat. t. 5. Antiq. Ital. p. 530. V. *Nutricula*.

TRITORIVM, locus in quo nu-triuntur ſeu educantur infantes, vel ipſum educandi officium. Teſtamentum an. 1440. apud Madox Formul. Anglic. p. 433.

NVTRITVRA, alimentum, educatio, Gall. *Nourriture*. Teſtamentum Bertichramni Epiſc. Cenoman. apud Mabillon. tom. 3. Analect. p. 139. V. alia notione in *Nutrimen*.

NVTRITVS. (1) NVTRITI, familiares, qui e familia alicuius ſunt, qui in domo domini aluntur. Gregorius Turonenſ. lib. 9. c. 36. *Comitibus, Domeſticis, Maioribus, atque Nutritiis, et omnibus, qui ad exercendum officium regale erant neceſſarii, delegatis, etc.* Legendum *Nutritis*. (2) In Monaſteriis, *Nutriti* dicuntur pueri, qui Monaſterio oblati ſunt, de quibus infra. Lanfrancus in Decretis pro Ordine S. Benedicti cap. 21. *Iuuenes tam Nutriti, quam de ſaeculo venientes, qui magiſtris cuſtodiendi commendantur, in multis, ſicut infantes, de quibus ſuperius dictum eſt, cuſtodiantur.* (3) Clerici, dicuntur *Nutriti*, qui Epiſcopis ratione Dioeceſeos ſubduntur, quaſi ex eorum familia. Capitul. 5. incerti an. c. 5. *Vt ipſi Presbyteri tales Scolarios habeant, id eſt, ita Nutritos et inſinuatos, etc.* (4) † BENE NVTRITVS, liberaliter, ingenue educatus, bonae indolis. Chartul. Andr. Notarii Maſſil. (5) † Nothus, filius illegitimus, t. 10. Gall. Chriſt. Inſtr. p. 445.

† NVTRIX, quae educationem alicuius curat, in Ch. a. 1193. apud Cenc. inter Cenſ. eccleſ. Rom.

† NVTVERE. Teſtam. a. 1256. inter Probat. Hiſt. geneal. domus reg. Portugal. t. 1. p. 31. *Item meum Pſalterium bonum, quod me nutuit.* Leg. videtur, *quod eſt miniatum*, h. e. *minio* deſcriptum. V. *Miniare* 1.

NVX. (1) Baliſtae aſtragalus, epitoxis, *Noix d'arbaleſte*. Will. Brito lib. 6. Philipp. p. 156.

Guido Nucem voluit baliſtae pollice laeuo,
Dextra premit clauem, ſonat vna neruus, et ecce
In Regis ſcapula ſtabat fatalis harundo.

m. IV.

(2) † Vaſis ſpecies a forma ſic dicta, t. 2. Annal. Praemonſtr. Prob. p. 591.

NVXA. Vdalricus lib. 1. Conſuetud. Cluniac. cap. 22. *Sanctorum reliquiae cruciculis, capſulis, et Nuxis incluſae per fratres a ſecretario diuiduntur, vt ab eis collo ſuſpenſae portentur.* Sed legendum videtur *Buxis*. V. in hac voce.

NYCTAGES, aliis νυκτάζοντες, Haeretici, *qui ſuperfluas exiſtimabant ſacras vigilias, et ſpiritali operi infructuoſas, dicentes, iura temerari diuina, qui noctem fecit ad requiem, ſicut diem ad laborem. Qui haeretici graeco ſermone Nyctages, hoc eſt, ſomniculoſi, vocantur.* Iſidor. lib. 2. de Eccleſ. offic. c. 22.

NYCTALMVS, in Gloſſ. Sax. Cottoniano, *Nihteage*. Vbi Somnerus, *forte Nuctalops*, id eſt, qui noctu melius cernit, quam interdiu. *Nyht*, noctem ſonat, *Eag*, oculum. Sed videtur legendum *Nyctalus*, ex Graeco νυκταλός.

NYCTIMENE, Νυκτιμένη, noctua. Rolandinus Patauinus de factis in Marchia Taruiſina lib. 12. c. 9. De fabula Nyctimenes Nyctei filiae in Noctuam verſae, vide Ouidium lib. 2. Metamorph. v. 591. et ſeqq.

NYCTOSTRATEGVS, Νυκτοςράτηγος, praefectus vigilum qui noctu vrbem perluſtrant, publicae quietis cauſa. Arcadius lib. vlt. §. 12. Dig. de mun. et honor. *Nyctoſtrategi et priſtinorum curatores perſonale munus obeunt.* Sic legendum puto *Nycoſtrategi*, quod occurrit in pluribus exemplaribus.

NYDBEDRIPES. Cuſtumarium Monaſterii de Bello apud Spelman. tit. *Brenhame*, fol. 91. *Alicia Frere tenet . . . et debet inde de redditu . . et de Horsgabulo, vt ſupra, et [illegible] falcare per 3. dies, cariare fenum [illegible] 3. Nydpedripes in autumpno cum [illegible] hominibus.* Infra: *Ioan. [illegible] bet metere et ligare in autumpno [illegible] nodacram, inuenire vnum hominem per 3. dies ad Nydbedripes ad [illegible] dum a meridie vsque ad veſperam.* [illegible] fol. ſeq. Coacta opera eſt in [illegible] dominorum a tenentibus praeſtanda [illegible] ponenda, a Saxonico Nyd, Vs, [illegible]dan, Rogare, precari, et [illegible] Falcare, metere. V. *Bederipes*.

NYMPHAEVM, aquarum receptaculum. D. Ambroſ. in Actis ſancti Sebaſtiani c. 18. n. 65. *Circa inſulas, circa vicos, circa Nymphaea quae erant poſiti compulſores, qui neque emendi copiam darent, aut hauriendi aquam ipſam facultatem triberent, niſi qui Idolis delibaſſent.* Capitolinus in Gordiano III. cap. 32. *Opera Gordiani Romae nulla exſtant praeter quaedam Nymphaea et balnea.* Ammianus lib. 15. *Ad Septemzodium celebrem locum, vbi operis ambitioſi Nymphaeum condidit Imperator.* V. quae de Nymphaeis congeſſit Cangius in noſtra Conſtantinopoli. In mediis Eccleſiarum atriis, ſeu propylaeis exſtrui ſolebant huiusmodi *Nymphaea*, vnde aquae ſalientes erumpebant. Anaſtaſius in S. Hilaro PP. *Nymphaeum et triporticum ante oratorium S. Crucis, vbi ſunt Columnae mirae magnitudinis, quae dicuntur Hecaton-penta.* Nymphaeum ſeu *Cantharum*, vnum enim et idem hic ſonant hae duae voces, quod fuit ante Baſilicam S. Petri Romae, deſcribit S. Paulinus Epiſt. 13. nouae edit. num. 13. V. *Canthari* in *Cantharum*. † Scribendum NYMPHEVM a Graeco νυμφεῖον.